
BIBLIOTECA · DEL · DUQUE · DE · OSUNA

SEVILLA

L. Moreau sculp.

CAII PLINII
SECUNDI
NATURALIS HISTORIÆ
LIBRI XXXVII.

INTERPRETATIONE ET NOTIS ILLUSTRAVIT
JOANNES HARDUINUS SOC. JESU,
JUSSU
REGIS CHRISTIANISSIMI
LUDOVICI MAGNI,
IN USUM
SERENISSIMI DELPHINI.

PARISIIS,
Apud FRANCISCUM MUGUET, Regis & Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis Typographum.

MDCLXXXV.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

SERENISSIMO

DELPHINO LUDOVICI MAGNI FILIO

JOANNES HARDUINUS, E SOCIETATE JESU.

Mmensas rerum naturæ opes tibi offero, SERENISSIME DELPHINE: *quas cum Vespasiani filio majori natu Plinius Secundus olim di-*

caret, dignum Imperatoria patris majestate, dignum utriusque fastigio donum dedisse visus est. Credi aliis utique naturæ divitias nefas omnino est, quam quos tutores curandis populorum bonis, locupletandisque mortalibus, naturæ parens & auctor instituit. Quod si nascentem primo hunc Plinii partum dicari potissimum idcirco Tito oportuit, cujus illa fertur inter Palatinos suos vox plena numinis, diem se perdidisse, quo die neminem beneficio devinxisset: quanto nunc idem est potiori jure, cum deterso squalore nitidus iterum, ut olim, emergit, tibi vel Patri nuncupandus: quorum beneficia, (quod esse summum potest Principis æque ac subditorum votum,) & numero tam multa

Sueton. in Tito, cap. VIII.

Cassiod. III. epist. XI.

ſunt, ut iis nullus non dies plenus excurrat: & genere ſuo tam illuſtria, ut eadem ubique præſtita radient? Quid enim aſſerta per patrem magno proborum omnium plauſu religio, qua nihil eſt in omni bonorum genere præſtantius? quid everſa in regni viſceribus tot impietatis delubra? quid ſacra tot in oppidis, ſive ſubjectis, ſive fœderatis, atque in arce ipſa hæreſeos, reſtituta? quid nuper remiſſa ſponte ſemel iterumque vectigalium pars haud exigua? quid tot nobilium turmæ, hoc eſt, ſpes Gallici nominis ac roboris, ad ſubſidium bellorum, ad pacis ornamentum, regiis largitionibus altæ & educatæ? Quid inter graviſſima bella, Batavicum, Belgicum, Germanicum, Sequanicum, Siculum, Hiſpanienſe, Algeria-

num, Americanum, aliaque ſine ulla offenſione confecta, ſumma interim Galliæ tranquillitas? quid felicitas publica de LUDOVICO MAGNO *credi aliud ſinit ac jubet, quam etſi is omni regia dote pollet, tum maxime tamen communis omnium parentis Dei vicarium agnoſci, cum & ſe patriæ parentem approbat, & in deliciis ſubditos, ceu liberos, habet? Dum tu interim,* DELPHINE OPTIME, *ingentibus veſtigiis patris inſiſtis: ac triſtes alioqui futuras hac tempeſtate Camenas reſpiciens, fovens, ſuſtentans, ut facis, nos eo veluti proludio ad majorum etiamnum ſpem rerum excitas, quibus patrem, quantus quantus eſt, tuo pariter ſæculo repræſentes. Delicias enimvero*

generis humani, litterarum alumnum, ac nutritorem bonarum artium, nunc si quis appellet: an Titum is indicasse magis, quam te, existimetur: cui has appellationes tot dotes egregiæ, tot eximia in orbem universum promerita asserunt? Vt candor ille animi, ut illa suavitas morum, tam apte conveniens cum hac Serenissimi appellatione, quæ tui legitima præfatio est, dum Majestatis nomen perseverat in patre: ut hæc, inquam, decora atque insignia, hanc sempiternam fore, qua vestro nunc beneficio fruimur, pacem serenitatemque, haud dubie adpromittunt! ut palam hæc faciunt haud te magis ad Galliæ præsidium, quam terrarum orbi ad amorem, ad delicias, ad venerationem, cælesti mune-

Sueton. de Tito, cap. I. & III.

re ac concessu datum! Ecquando jam litteræ, quando hæ pacis artes vel arreptæ avidius, vel cultæ laboriosius, vel gloriosius dotatæ atque locupletatæ, quam cum institutioni tuæ servierunt? Testes antiqui tot scriptores, quos in Palatium ipse deduxisti, quos triumphare in purpura voluisti, postquam in pulvere diu jacuerant: in quibus versandis diligens in primis assiduusque visus es: ut deinceps sorderent privato nemini, qui Principi placuissent. Hæc videlicet immortalia beneficia sunt: non uni concessa Galliæ, sed orbi terrarum universo: nec ad brevem temporis moram, sed ad perennitatem ævi sempiterni mansura: quæ nullo non die auctorem suum ingerent & inculcabunt: in

animo

animo ſemper, quia ſemper in uſu futura. Atqui nihil in iis voluminibus, quæ tibi dicata ante hunc diem, ſparſum occurrit propemodum, quod non in iſto prædivite rerum omnium penu, quem in præſenti ſiſtimus, multo ſit uberius ſplendidiuſque collectum. Sive Latini ſermonis elegantiam, ſive ſententiarum majeſtatem, ſive ſtili acumen, ſeu rerum denique uberem copiam deſideres, unus omnium vicem præſtare Plinius jure poſſit. Quare quin tibi placeat vehementer, aut quin abs te gratiam impetret, quam reliquis haud conferendis cum eo præſtitiſti, omnino non diffidimus. Nos vero certe delectet in primis neceſſe eſt argumentum multiplex in quo verſatur: quod tuarum paternarumque

virtutum suavissimam nobis subinde ac jucundissimam recordationem injiciat. Quid enim? Sempiterni nos stellarum cursus, occultæque siderum vires, primo operis hujusce limine ad sui admirationem trahunt? Aufert illico retrahitque animum felix imperii paterni cursus, ac Solis efficientiæ vestra consimilis in subditos benignitas: digredique subito cogit a cælo haud disparis in terris miraculi contemplatio. Terræ deinde ipsæ lustrantur: ac gentium, populorum, urbium, veluti nomenclatura quædam censusque peragitur? Occursat subinde verissima hæc cogitatio, utrumque tot populis, orbi huic utrumque regendo parem, ex quo sub grandi paternarum virtutum magisterio Delphinus adolevit. Medendi

denique vires percensentur, quas herbis, frugibus, silvisque ipsis, inenarrabili benignitate natura inseruit? Ecquis tum non animo reputat, quemadmodum omnibus malis humanis, quod precabatur olim Augusto Valgius, una Principis nostri medeatur majestas? Ecquis non simul hanc perseveraturam in herede filio felicitatem spe præcipit, in quem a patre tum virtutes reliquæ innumeræ, veluti ex montium jugo flumina, profluxerunt: tum ea in primis, quæ hic una dominatur, ceterasque una complectitur, beneficentissima indoles, caritasque patriæ? Vides hinc autem, SERENISSIME DELPHINE, *quo instructum apparatu, quibus copiis ornatum hospitem Plinium sis excepturus:*

Plin. lib. xxv. sect. 11.

quam vel eo nomine acceptus tibi, quam jucundus nobis, non esse ille omnino non possit. Quare dum tuas ille fores pulsat, admissionis hujus auctorem factum esse me vehementer lætor: quod cum mihi muneris aliquid esset optandum, quod Societatis nostræ nomine ac vice offerrem: quæ est innumeris maximisque LUDOVICI MAGNI *benevolentiæ obstricta vinculis: Mundus ipse, quem suo Plinius est complexus opere, sua sponte oblatus est: in quo nos mundi alterius cujusdam, hoc est, innumerabilium virtutum vestrarum symbola adumbratasque effigies: tu lætitiæ publicæ, ac privatim nostræ, argumenta recognoscas.*

LECTORI.

Estivum illud quidem, sed & verissimum eruditorum effatum est, in Plinianum opus cadere illum aptissime de nave ac muliere Comici vatis jocum:

Negotii sibi qui volet vim parare, Plaut. in Pœnulo.
Navem ac mulierem, hæc duo comparato.
Nam nullæ magis res duæ plus negotii
Habent, forte si occeperis exornare.
Neque unquam satis hæ duæ res ornantur.
Neque ulla eis ornandi satis satietas est.

Annon enim prodigii simile est, rem tot tractatam curis ac vigiliis, minimam usque adhuc consummationem habuisse? ut quamvis priorum interpretum nonnulli tersum se & integrum exhibere Plinium jactitarint, Lucinam eos, quod ille ait, inclamasse fetu nondum concepto eventus edoceat? nihil ut ad hunc diem opere illo depravatius, nihil inquinatius in lucem exierit: & in Pliniano adhuc agro,

Interque nitentia culta,
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Quare Pliniani operis emaculandi, explanandique provincia deposita fere ab eruditis est, quorum in animis scilicet insedit penitus ea persuasio, vel quantacumque diligentia, vel quam longissimo ævo, vel quam diuturnis vigiliis, exhauriri vix unquam hunc laborem posse.

Nos igitur, ſi quod ambuſtum hactenus, truncum, mutilumque exſtitit, nunc id terſum opus omni ex parte ac nitidum, atque integritati ſuæ poſt tot ſæcula, poſt tot eruditorum ſudores, veluti poſtliminio reſtitutum: ſi emendatiſſima, quæ mendoſa hactenus: ſi explanata omnia, quæ tetris adhuc obducta tenebris credebantur, hoc operis hujuſce limine profitemur: quis non arrogantius, ambitioſiuſque dictum, quam verius putet? Atque id tamen ipſum niſi maxima ex parte ſit præſtitum, quis non noſtram inaniter collocatam operam, ac ſpem deinde eruditorum deluſam exclamet? Plane ut ſi plura polliceri videar, quam tot ingeniorum lumina videre potuerint, fides: vel ſi minus præſtem, quam ſit hominum exſpectatio, fama hic noſtra periclitetur, exiſtimatioque operis.

Dicam tamen, nihil reprehenſionem veritus, aut jactantiæ notam: quanto ſum illis, qui ante me in hac arena deſudarunt, ingenio induſtriaque inferior, tanto me plus laboris & diuturnæ curæ, quæ in hoc ſtudiorum genere potiſſimum dominatur, tanto plus adeo opis ad operis hujus abſolutionem attuliſſe. Facere itaque id ſum aggreſſus, quod ante me nemo, ut ſilvam hanc litterariam, quanta quanta eſt, totam percurrerem, luſtra ſcrutarer, monſtraque errorum omnia, quibus ea ſcateret, minora quidem quam Herculea, ſed multis longe partibus plura, profligarem.

Debet hujus operis ſuſcipiendi expoliendique conſilium litteratorum reſpublica Excellentiſſimo viro CAROLO SANCTAMAURÆO, Duci Montauſerii, non civili modo militarique prudentia inclyto,

qua præter claritatem generis viam sibi ad gratiam Principis & summos honores fecit: sed litteratæ etiam sapientiæ alumno ac patrono: cui se ille sic addixit, ut jam studia & humanitatis artes per ipsum in Gallia patriam, sanguinem, spiritumque receperint: qui cum esset ab Christianissimo Rege LUDOVICO MAGNO Serenissimi Delphini institutioni præpositus, ut ei veterum monumenta omnia pernoscendi cupiditatem afflavit, sic privata illius studia ut in publicam simul orbis totius redundarent utilitatem, auctor fuit. Accessit etiam viri Illustrissimi JACOBI BENIGNI BOSSUETII, Condomensis olim, nunc vero Meldensis Episcopi, auctoritas: quem virum cum divinis pariter humanisque litteris perpolitum inter doctissimos eloquentia, inter eloquentissimos doctrina excellere toties LUDOVICUS MAGNUS per se didicisset, quoties e sacris pulpitis perorantem audierat, Gallia interim universa non concionibus modo, sed scriptis quoque plurimis ad coërcendam hæresim voluminibus applaudente, eum LUDOVICO filio Præceptorem adscivit. Nec minus fovit industriam nostram humanitate sua Vir Clarissimus PETRUS DANIEL HUETIUS Alnetanus Abbas, quem singulare acumen ingenii, mira suavitas morum, omne doctrinarum genus, librorum quos publici juris fecit, copia & eruditio, commendavit orbi, & qui maximum orbis judicio calculo pondus adjecit, intelligentissimo Principi LUDOVICO MAGNO a quo vocatus in partem tanti muneris est, moderandorum Serenissimi Principis studiorum.

Nos igitur tantorum virorum, quibus suas publi-

casque spes LUDOVICUS MAGNUS commisit; auctoritati paruimus, consiliis morem gessimus: ut quantum id oneris est in Plinio illustrando fidenti animo subiremus, & spartam hanc, quanta quanta est, exornandam aggrederemur.

Non fraudabimus tamen merita laude priores, quorum aliquæ fuere in hoc ipso negotio partes: & quanquam haud tritæ ab ipsis orbitæ insistimus, singulos tamen cum honoris præfatione juvat hoc operis aditu appellare: ut quid ab illis primo præstitum, quid a nobis deinde sit adjectum operæ, quibus gradibus ad hanc operis absolutionem perventum sit, palam fiat. Sunt videlicet veterum scriptorum libri, ac Plinii in primis, eodem quo arva fato: nisi cura versentur sæpius diligentium virorum, sentes alunt & monstra, quibus tollendis e medio Hercules non unus sit satis. Itaque quid illi primum, quid nos deinde profecerimus, & quibus usi simus adjumentis, breviter commonstrandum.

Ut primum divino munere typis edendi libros ars est concessa mortalibus, publicandi statim Pliniani operis mentem viris cum nobilitate tum omni virtutum ac doctrinarum genere clarissimis Numen injecit. Quanquam alias nemo tam obscurus fuit, quin illustris esse cœperit, posteaquam huic operi manus admovit. Vulgavit igitur illud omnium primus JOANNES ANDREAS Valeriensis Antistes in Corsica. Hunc ille primus omnium agrum aravit: sed sentibus, ut ita dicam, adhuc reliquit, rubisque plenissimum: quos exstirpare deinde conatus est, nec infelici omnino exitu, vir genere, opibus, dignitate, ingenio,

ingenio, eruditione inſignis, HERMOLAUS BARBARUS, Patriarcha Aquileïenſis, idemque poſtea in numerum Purpuratorum Patrum adlectus. Is quidem anno MCCCCXCII primum, iterumque adjectis anno ſubſequente Caſtigationibus ſecundis, lucubratione viginti duorum fere menſium, circiter quinquies mille craſſiora ſanaſſe ſe vulnera gloriatur. Sed poſt meſſem adeo uberem, prædiviti adhuc & ampliſſimo ſpicilegio locum reliquit, ſi qui ſagacius indagare vellent: & ipſe in iis quæ attigit, ſæpe nimium conjecturæ, memoriæ etiam plus quam hominem deceat, tribuit: uti paulo acerbius eam ob rem invectus in eum Pintianus olim exprobravit. Sed conceſſa facile venia μνημονικῶν ἁμαρτημάτων, quod minus mirum ſit memoriam excidere aliquarum rerum, quam conſtare omnium: at non venia dignus æque, cum neglectis veterum exemplarium veſtigiis, & priſcarum ante ſe editionum ſecurus, plurima pro arbitrio, erudite magis quam caute ac vere, mutavit, vel plane peſſumdedit: cum plurima ex iis quæ caſtigavit, non errata illa ſint, ſed parum intellecta. Tantum nihilominus auctoritati Barbari ſubſecuta ætas, eruditionique tribuit, ut conjecturas illius, ceu totidem κυρίας δόξας in contextum inſeruerit, unde eliminandæ a nobis variis argumentis fuere. Senſit jamdudum hanc labem operi Pliniano illatam auctor Epigrammatis alias haud perelegantis, in Commentarios a Stephano Aquæo editos, de quibus agendum mox erit. Sic enim ille:

In epiſt. ad Alex. VI. Pont. Max.

In Obſerv. Plinianis, ad lib. 12. cap. 2.

Dum facere Hermoleos medicinam Barbarus optat
Non paucis lacero vulneribus Plinio:

Perlæsum gravius conjecta vulnerat arte:
Nec minus incauta plurima turba manu.
In tantum ut Latio jam deploratus abiret,
Ob multa in Stygias vulnera fessus aquas: &c.

Felicior aliquanto SIGISMUNDUS GELENIUS, qui uno duntaxat archetyporum præsidio, collatis inter se exemplaribus, non pauca restituit, quæ Hermolao latuerant, ediditque castigationum volumen haud contemnendum, anno MDXXXV. Vetustorum is auctoritati codicum ac fidei tantum tribuit, quantum detrahere iisdem visus est Hermolaus. Hic enim sua profert in medium, ductis ex multigena lectione conjecturis: Pliniana Gelenius ex conditivis duobus libris revocata affert, nec multa illa tamen, sed satis proba.

Gelenii methodum ac rationem imitatus deinde anno subsequente RHENANUS, cui prænomen BEATO, vel BILDIO fuit. Is e mendis pariter & ruinis veterum exemplarium germanam eruere scripturam quibusdam in locis conatus est, hoc est, aurum colligere ex stercore: atque in Pliniana præfatione, prioribusque libris quatuordecim, opellam suam quantulamcumque passim commodavit.

Quadriennio post STEPHANUS AQUÆUS (vulgo apud suos *De l'Aigue, de Beauvais*,) Biturico Galliæ agro oriundus, vir nobilis in primis, ac militia quoque exacta egregie sordidus, Commentarios scripsit in omnes Plinii libros: sed mole magis quam eruditione insignes. Nec vero emendationes ullas habet, quam quas a Rhenano mutuatus est: & ea fere in quibus salebrarum est aliquid aut ambagis, solet is,

ceu foveam, securus prætergredi.

Anno MDXLIV. FERDINANDUS NUÑNEZ DE GUZMAN, ex perillustri Guzmanorum familia, patre Præfecto ærario Regis Hispaniarum, PINCIANUS a patria Salmantica scilicet, quæ & Pincia dicta, cognominatus, Observationibus suis, qua MSS. codicum ope, qua veterum auctorum lectione universum Plinii opus, præter librum postremum, reddere limatius aggressus est: ac si Lipsio credimus, *per Plinii sexcentas salebras & æstuantia vada pervasit, felici quodam ingenii & judicii vento.* Elect. lib. 2. cap. 8. Usus est MSS. duobus, Salmanticensi, & Toletano: probatis illis quidem, sed mutilis magna ex parte, ac truncis. Contulit cum Plinio e priscis auctoribus aliquos: sed ita ut neque Græcos sua lingua consuluerit, (id quod de Dioscoride in primis animadvertimus,) & ad ceterorum mentem Pliniana sæpe scripta torqueat, textumque plane invertat, cum expedire se aliter nequit, nodumque scindat, cui solvendo se non esse parem intelligit, audaci magis quam laudando conatu. Fateri tamen illum necesse est, vel paulo, quam Barbarus fuit, religiosiorem fuisse, qui conjecturas suas Pliniano operi sponte non inseruerit: vel haud æque instructum ab amicis, quibus inventa sua sic probaret, ut ea in contextum adderent.

Fuit modestiæ aut sortis non omnino absimilis JACOBUS DALECAMPIUS, Cadomensis e Neustria, non infimæ notæ ævo suo Medicus: qui cum duplicis generis notas in Plinium ederet, alteras emendandi causa, alteras illustrandi: priores margine libri coërcuit, jussitque intra eos fines continere se se, nec ir-

rumpere in contextum. Et ſunt ſane omnes audaciuſculæ conjecturæ, nec ullæ omnino ſat felices. *Dalecampius*, aïebat olim nonnemo, *vir alioqui bene doctus, Plinium emendandum & excudendum ſuſcepit: ſed qua eſt audacia, omnia invertet & corrumpet: quia, quod multi ſolent, ſi hoc illudve vocabulum non arridet, ſtatim immutat, ac ſæpe in deterius.* Vates fuit: nec pauciores idcirco cum eo fere, quam cum amanuenſibus, qui Plinium corrupere, conſerendæ nobis pugnæ fuerunt.

Scalig. in Scaligerianis.

Quod ad poſterioris generis Notas ab eo editas attinet, nec perpetuas illas fecit, nec ſatis argumento accommodatas, & pleraſque etiam plenas inanitatis ac falſitatis. Nam neque Coſmagraphica omnino, nec Geographica fere attigit, quæ pars operis iſtius haud minima, niſi ut corrumperet obiter falſis oppidorum ac regionum interpretationibus. Ex Hadriano Junio deinde, Cælio Rhodigino, Alexandri ab Alexandro Genialibus diebus, atque iſtiuſmodi ſectæ hominibus, ubi ſe vel minima aura offert, multa congerit & confercit, quæ ad eruditionis famam aucupandam valeant aliquid ſane, ſed ſint eadem a Pliniani operis illuſtratione aliena quam maxime. In re deinde herbaria, vir alioqui in eo genere, ut præ ſe tulit, exercitatus, qui volumina duo ingentia hoc de argumento effudit, mirum quot in errores ipſe inciderit, quot Plinio idem objecerit, quorum expertem eum & immunem eſſe ſuis locis docturi ſumus. Sed incredibile dictu eſt, quot in re medica, hoc eſt, in ea arte in qua excellere potiſſimum illum decuit, σφάλματα admiſerit: ſive cum medicamenta a Plinio

proposita perperam accipit: sive cum allatis variorum codicum lectionibus, incerta ea remedia facit: sive cum ex iisdem correcto vel corrupto potius Plinii contextu, medicamenta falsa pro veris obtrudit: sive denique cum præpostera interpretatione Pliniana placita ad genus morbi transfert plane diversum ab eo quem Plinius intellexit: & interpunctione perversa remedia permiscet permutatque, nimium sane quam periculose. Atque hæc tamen opera est, in qua sudasse se & anhelasse, ærumnamque decennalem perpessum esse, in præfatione operis contestatur.

At non omni ex parte nihilominus aspernandus viri labor. Debemus enim ei antiquissimi codicis, qui Chiffletii fuit, Medici Vesontini, varias lectiones, quas summa fide ac diligentia margini suæ editionis attexuit: alteriusque, qui Cujacii fuit. Et ambos utique, ubi opus erit, in testes advocabimus adstipulatoresque Emendationum nostrarum.

Hi fere sunt qui totum opus percurare quoquomodo aggressi sunt: ceteri, quorum est ingens turba, vel locos duntaxat aliquos saltuatim ex toto opere delibatos, ac veluti in transcursu attigere: vel particulam aliquam ex tam immani corpore resectam delegere, in qua elaborarent.

Priorum e numero familiam ducit PHILIPPUS BEROALDUS, qui notulas breves editioni Parmensi subjunxit, tribus ferme pagellis comprehensas.

Annotationum Centurias duas, paucissimis quibusdam librariorum mendis velut in transcursu subnotatis, conscripsit M. ANTONIUS COCCEIUS SABELLICUS, Bibliothecæ, quam Venetiis Bessa-

rion publicarat, Præfectus : in quibus ſunt admodum pauca ſcite animadverſa : cetera conjecturæ omnino infelicis.

ROBERTUS DE VALLE, Rothomagenſis, Compendium, ſive Excerpta e Plinio, & Plinianorum difficilium in Naturalis Hiſtoriæ libris expoſitionem, ad Renatum Carnotenſem Epiſcopum inſcripſit, anno MD. opus nullius eruditionis, nulliuſque fructus, aut pretii.

Adde his RAPHAELEM VOLATERRANUM, in libris de Geographia : GUILLELMUM BUDÆUM, in libris quos de Pandectis inſcripſit, & quos de Aſſe : HADRIANUM TURNEBUM in Adverſariis, alioſque Criticos, qui ſuas animadverſiones, miſcellaneas obſervationes, racemationeſque, vel una aliqua in Plinium obiter adjecta nota nobilitari, ſymbolamque ſuam dare in hanc veluti cœnam decori ſibi eſſe duxerunt. Adde iterum, ſi lubet, ANTONIUM NEBRISSENSEM, quem in obſcuriora Plinii loca, & JOANNEM ANDREAM STRANEUM, quem in omnes Plinii libros, & CHRISTOPHORUM LONGOLIUM, quem in undecim priores, exaraſſe Annotationes aïunt : ſed eas hactenus ineditas, ut quidem remur : uti & DIGUILI Grammatici excerpta ex Solino & Plinio, quæ in membranis exſtare Salmaſius aït, in Exercit. ad Solin. pag. 4. D. DE AYLVA ſimiliter, (forte, de Sylva) Friſiii Medici, Commentarios in Plinium, quos laudat Muntingius, opere ſingulari de herba Britannica, pag. 121. nec vidimus, nec vulgatos putamus.

Jam qui partem hujus operis aliquam ſibi ſumpſe-

re, ut in ea potissimum elaborarent, hi fere sunt :

IN PRÆFATIONEM AD TITUM.

MARINUS BECICHEMUS Scodrensis, anno MDXIX.

NICOLAUS PEROTTUS Episcopus Sipontinus, auctor Cornucopiæ : quo opere ea elucubratio continetur, pag. 1033. cum CORNELII VITELLII in eandem Plinii Epistolam annotationibus.

FRANCISCUS DE VILLALOBOS, Glossam Naturalem edidit in Plinii Historiæ Naturalis primum & secundum librum, Compluti, apud Mich. de Equia, MDXXIV. *in folio.* Nec scriptoris hujus, nec trium subsequentium lucubrationes in manus nostras adhuc pervenere.

MARTINUS DE FIGUEREDO. Commentum in Plinii Naturalis Historiæ Prologum. Olisipone, MDXXIX. *folio.*

ANTONIUS FERRARIENSIS, laudatus a Pictorio in scholis ad Marbodei librum de gemmis, fol. 38. quem librum Pictorius edidit, anno MDXXXI.

ANTONIUS FLAMINIUS. Sunt qui Lucii prænomen fuisse ei velint. In Plinii procemium Naturalis Historiæ commentariolum scripsisse perhibetur.

HADRIANUS TURNEBUS, qui suas in Præfationem Plinii notas debere se Viro Cl. Guillelmo Pellicerio Monspessuli Episcopo profitetur.

POLYCARPUS PALERMUS Veronensis, libros tres, De vera C. Plinii Secundi patria, atque ea Verona, scripsit, ad eum præfationis Plinianæ locum, *Catullum conterraneum meum* : quibus Pauli Cigalini Medici Novocomensis, & aliorum, sententia confutatur. Veronæ, MDCVIII. 4°.

IN LIBRUM SECUNDUM.

GEORGIUS VALLA, Venetiis MDII. in 4°. Neque hujus Commentarium videre adhuc licuit.

JACOBUS ZIEGLERUS, Bavarus. Basileæ, MDXXXI. *in folio.* Addita eodem volumine GEORGII COLLIMITII, & JOACHIMI VADIANI in eundem librum secundum scholia quædam.

JACOBUS MILICHIUS, Mathematum Professor, in schola Vittembergensi, anno MDXXXIV. in 4°.

RODOLPHUS GOCLENIUS, Marpurgi Cattorum, MDCXII. in 12°.

IN LIBRUM SEPTIMUM.

EDUARDUS FERNANDEZ, paraphrasin edidit Hispali ad hunc Plinii locum, cap. 50. *Atque etiam morbus est aliquis per sapientiam mori.* Et Apologiam deinde pro sua illa paraphrasi, adversus Joan. de Luna Vega, Doctorem Medicum.

FRANCISCUS XIMENEZ GUILLEN, *Quid sit per sapientiam mori* apud Plinium, Hispali quoque publicavit, cum Apologia pro sua expositione, adversus Joannem de Luna.

JOANNES DE PINEDA, e Societate JESU, *De C. Plinii loco inter eruditos controverso, Atque etiam morbus est aliquis per sapientiam mori.*

IN LIBRUM NONUM.

FRANCISCUS MASSARIUS Venetus, in librum Plinii nonum Naturalis Historiæ, de natura aquatilium Commentarium edidit. Prodiit Basileæ primum anno MDXXXVII. 4°.

Scholia in Plinium & Oppianum de Piscibus CÆSARIUS edidit

edidit Argentorati, MDXXXIV. 4°.

IN LIBRUM UNDECIMUM.

NICOLAUS RIGALTIUS, in laudem Card. Barberini, cujus in ſtemmate gentilitio viſuntur apes, hujus libri particulam eam quæ de apum natura agit, ad fidem MSS. codicum emendatiorem edidiſſe perhibetur, haud illa tamen adhuc viſa nobis.

IN LIBRUM DECIMUM TERTIUM.

Caput illud quod in papyri Ægptiacæ explicanda natura ac forma eſt, ſingulis commentariis MELCHIOR GUILLANDINUS & JOSEPHUS SCALIGER proſecuti ſunt, inter ſe convitiis etiam digladiantes de vero loci ejus intellectu, quem neuter plane eſt aſſecutus, ut ſuo loco dicemus.

IN LIBRUM DECIMUM NONUM & ſubſequentes, de re herbaria.

NICOLAUS LEONICENUS libellum edidit de falſa quarundam herbarum inſcriptione a Plinio, Argentorati MDXXXVI. Quo volumine comprehenſa quoque PANDULPHI COLLINUTII defenſio, adverſus Nicolaum Leonicenum Pliniomaſtigem.

IN LIBRUM VICESIMUM ceteroſque ſubſequentes libros.

JOANNES FREDERICUS GRONOVIUS in aliquot poſteriorum librorum loca Notas edidit anno MDCXLVIII. orſus a libri viceſimi capite decimo ſexto: miſcellaneas quoque fere duodenas animadverſiones in libros priores. Sunt omnes eæ numero quidem paucæ, aliquanto etiam prolixiores: at ple-

ræque certe felici conjectura, quibus nostras esse similes universas optamus. Quanquam nec consuluisse fontes Græcos fere is videtur, in quibus singulare subsidium inesse ad hoc opus, lectori non omnino harum rerum rudi palam fore confidimus.

Sed vicisse omnes existimari voluit vegrandi mole duorum voluminum, quibus Plinianarum Exercitationum in Solinum nomen fecit, CLAUDIUS SALMASIUS. Quo in opere ut sint quam plurima sane dicta erudite: quis enim id neget? at sunt aliena tamen ab instituto, hoc est, a Plinio illustrando pleraque: & quæcumque in Plinio sunt difficilioris paulo explicatûs, quæ sunt propemodum infinita, prætermissa interim ab eo, nec leviter quidem delibata: quidquid demum boni ac probabilis, quod ad Plinium quidem attineat, ea lucubratione continetur, id fere totum est ex alienis hortis subreptum, quos suis locis indicabimus: quidquid de suo primum excogitavit ac protulit, quod eodem spectet, ei fere oportuit theta nigrum a nobis præfigi: id quod sine ulla tamen acerbitate facturi sumus, a qua longissime nostri mores absunt.

Libellum is præterea edidit, quem inscripsit *De Plinio Judicium*, & *De Homonymis*: ubi Plinio dicam scribit, quod sub diversis nominibus easdem omnino plantas diversis locis describat: perinde quasi non idem Galenus usurparit, libris de facultate simplicium medicamentorum inscriptis, in Astere Attico, & Bubonio, aliisque. Sed sunt & alia ejus libri παροράματα, quæ suis locis notabuntur.

Itaque post tot summorum virorum lucubrationes,

si quis roget quid ab iis effectum sit tot curis, tot vigiliis, tot sudoribus, quid deinde laboris supersit: Dicam audacter, quod est apud eruditos in confesso: plus uni mihi deinde superfuisse, quam quantum a singulis jam exhaustum sit, plus etiam quam quantum ab omnibus. Nam & vix partem operis millesimam attigere universi: & retractandæ nihilominus singulorum lucubrationes, discrepantes codicum lectiones simul excutiendæ, ut quæ sinceræ forent dijudicaremus, quæve adulterinæ.

Γεωγραφικὰ, ut appellant, hoc est, terrarum situs, quam in partem maxime negligentia librariorum atque imperitia carnificinam exercuit, restituendus ac sanandus fuit: truncata, divulsa, confusa, conflataque nomina, quæ tamen fere ceu genuina, Ortelii Lexica ceterorumque admisere, suo primum nitori, suoque deinde loco ac situi, unde perversa interpunctione exciderunt, reddenda: quod quanti fastidii fuerit, vix ii intelligent, ad quos nulla pars tædii, sed operis utilitas una perveniet. Historicas deinde narrationes, placitaque propemodum innumera, in quibus lapsum errore Plinium vulgus credit, idoneis probatissimorum scriptorum testimoniis constabilienda: Discutiendæ item curationes medicæ, & suis quæque aptandæ morbis, non alienis adscribendæ, quibus præpostera interpunctio remedia sæpe aliena affinxit: Fides denique integerrimo ubique restituenda scriptori, fama ejusdem & existimatio sarcienda. Quod quidem quibus adjutus præsidiis præstare sim conatus, qua tandem via & arte id effecerim, quod spondeo, ut non multo emendatior modo prodeat, quam ha-

ctenus fuit, ſed & politior, nitidior, integrior, quam ceterorum ullus Latinorum ſcriptorum, nunc tandem aperire operæ pretium eſt.

Accurata primum ac diligens MSS. codicum collatio adhibita, & quidem plurimorum. E Bibliotheca primum REGIA, cui nunc Vir Clariſſimus, nobiſque conjunctiſſimus amicitia, THEVENOTIUS præeſt, duos præſertim utendos habuimus: alterum annorum octingentorum, quingentorum alterum, qui fere cum Chiffletiano ſuperius laudato a me codice congruit. E Bibliotheca deinde Viri Illuſtriſſimi JOANNIS BAPTISTÆ COLBERTI, qui nuper in Suprema Ærarii Regii Præfectura obiit, omnino quatuor, quorum perhumaniter, ut ſolet, copiam nobis fecit Vir Cl. STEPH. BALUZIUS. In his codicibus quatuor Thuanæus eſt, quem Salmaſius ſæpe teſtem advocat in Exercitationibus Plinianis. Itaque uſi ſumus iis exemplaribus, quæ tam publici juris eſſe poſſunt, quam noſtri fuerunt: ne publicæ credulitati ignota laudando, nec ſatis certo loco delitentia, imponere videremur.

Uſi præterea & altero optimæ notæ codice, quem Pariſienſem nuncupamus, quod ſit is in ea urbe in qua ſumus, & in Bibliothecæ, quam curamus, ſcriniis reconditus.

Advocavimus interdum in partes Chiffletiani exemplaris fidem, & Fuxenſis, vetuſtique item alterius, quorum diſcrepantem ab aliis ſcripturam Dalecampius in ſua editione exhibuit. Item Toletanum & Salmanticenſem, quos Pintianus laudat. San-Victorinum quoque (etſi nunc amiſſum audio) cujus lectiones variæ in libros Plinii aliquot, eruditi cujuſpiam

viri manu exaratæ in Bibliotheca noſtra aſſeruantur.

Fecit & amicorum comitas, ut aliorum præterea exemplarium fidem atque auctoritatem, etſi procul abeſſent, in conſilium adhibuerimus interdum de difficilioribus locis. E ſeptem Vaticanis codicibus ſumpta teſtimonia PETRO POSSINO debemus, qui tum Romæ agebat, viro e Societate noſtra, editorum operum copia & multiplici doctrina celebratiſſimo. E Lugdunenſi, P. CHARONERIO, Bibliothecæ ejus Collegii Præfecto. Ex alio denique, qui olim ſancti Michaëlis fuit, nunc eſt Cœnobii Rhedonenſis, P. MAURO AUDRENIO, e Benedictina familia.

Contulit præterea nonnihil opis, etſi perpuſillum, Illuſtriſſimi Viri GUILLELMI PELLICERII Epiſcopi Monſpelienſis, qui litterarum ævo ſuo, & idem ordinis ſui decus atque ornamentum fuit, gemina lucubratio, manu ipſius exarata, qua Bibliothecam ipſe noſtram donavit: altera, quæ conſtat variantibus, ut aïunt, lectionibus plurimorum codicum, ad oram libri adnotatis: altera prolixior paulo, notis & conjecturis in libros Geographicos, tum ſparſis ſubinde veluti floſculis in librum octavum, qui de animalium natura agit: tum nonnulla quoque ex parte in librum ſeptimum, & nonum, ubi facto demum fine conquieſcit. Verum in Geographicis ille, conjecturis modo & MSS. non utique probatiſſimis utitur: Græcum ſcriptorem, qui de ſitu terrarum egerit, laudat ſequiturque neminem: in octavo, Ariſtotelem unum. Quoties tamen ex eo profecerimus, non ſolum confitebimur, ſed & prædicabimus: hominem, ut par eſt, cum honoris præfatione appellantes: atque ubi refel-

lere opus erit, id salva tanti viri reverentia pariter facturi sumus, sæpe etiam ne de nomine quidem tum appellato.

Posteriores hasce Pellicerii observationes, marginalesque alias ejusdem manu scriptas in decem priores libros, de quibus inferius dicturi sumus, vidit NICOLAUS RIGALTIUS, selectasque ex iis quamplurimas in oram libri sui transvexit. Inspectæ illæ sunt enim obiter a nobis & cursim, ante annos quinque, facta vix ejus libri quasi per transennam inspiciendi copia.

Verum nec unicum fuit, nec præcipuum in codicibus MSS. ut pristinam ad speciem nitoremque Plinii scripta revocaremus, subsidium præsidiumque: nedum ad illustrandum. Evolvenda fuere volumina sexcenta, tum prisca, tum recentia, tum Græce scripta, tum Latine: neque evolvenda solum, sed & diligenter conferenda alia cum aliis, cum Plinio singula: ut vel sic sincera loci emendatio, germanusque intellectus non pateret modo, sed & ita communiretur, ut convelli deinceps non posset ulla vi criticave censura. Et illustrando quidem Pliniano operi cetera, emendando vero eorum in primis scripta profuere, vel per quos profecisse se Plinius fatetur, ut Aristotelis, Theophrasti, Catonis, Varronis, Columellæ, & aliorum, qui sunt numero propemodum infiniti, mole librorum ac difficultate insignes: vel qui Plinium transcripsere ipsi olim, ut Solinus fecit, Martianus, Plinius alter Valerianus, Marcellus Empiricus, Q. Serenus Samonicus, Isidorus Hispalensis, & auctor libri de Mensura orbis terræ, qui nondum editus in lucem est: vel denique qui

ex iiſdem fontibus hauſerunt, unde ſuos Plinius hortos rigavit, ut Agathemerus, Athenæus, Dioſcorides, Galenus, Sextus Platonicus, ceterique, quorum huic præfationi ſubtexemus indicem.

Hic demum Lydius lapis eſt, hæc obruſſa: ad horum ſcripta Plinianæ ſcripturæ veritas metienda: quid in eo mendoſum tinniat, quid ſubæratum, quid adulterina forma percuſſum. Nam ſi in vetuſtis exemplaribus hæreas modo, cum ipſa inter ſe ſæpe diſſideant, cum ſint inquinata æque eruditorum conjecturis, atque librariorum inſcitia, cum verbis alioverſum acceptis pro genuino auctoris ſenſu falſam ac depravatam interpretis ſententiam recipere ſæpe cogamur: quis demum litium finis eſt futurus, niſi probatiſſimis codicibus adſtipulatorem quempiam e graviſſimis auctoribus adhibeas, calculumque ejus adjungas, cujus ope ſua demum orationi Plinianæ ſententia integritaſque conſtet?

Horum nos teſtimonia ſi proferimus ſæpe in medium, ſi conſenſum proponimus antiquitatis totius cum Plinio, ſi rempublicam ingeniorum vadem pro eo ſiſtimus, ut minus jucundum id nonnullis eſſe videatur, quis utile inficietur? aut quis jure ſuccenſeat, cum juſti commentarii vice ea ipſa loca ſint, quibus Plinii ſententia emendatur, defenditur, intelligitur? Emendatur porro ſic, ut nullus deinde ſuperſit alteri conjecturæ locus: ita defenditur, ut tot ſuffragiis auctorum communitus nihil jam extimeſcat, ſed ſit extra maledicentiæ tela poſitus: ſic demum intelligitur, ut ne noſtræ quidem interpretationis lucem fere deſideret. Sed quantæ præter hæc voluptatis fore pu-

tandum est, deprehendi statim, quæ & unde mutua Plinius acceperit, expressis indicatisve locis, quæ secutus sit? ejusdem simul errata coargui, si quæ sunt, iisdem inter se collatis? Interdum in Dioscoridis concedere sententiam (placet enim in hoc exemplum statuere) ne mentitus: abire nonnunquam diversum, ne mutuatus ab eo quæ affert, existimetur. Potuisse enim equidem arbitror (nam & hoc obiter indicandum) eum appellare inter ceteros per quos profecit: noluisse autem, tum quod ipsos præ manibus auctores haberet, ex quo suam Dioscorides epitomen consarcinavit, Democratem, Ophelionem, Cratevam, Dioclem, Heraclidem, Sextium Nigrum, Hicesium, Petronium, Anaxilaum, ceterosque eruditionis & famæ majoris: tum quod jure aspernari videretur Dioscoridem Plinius, hoc est, homo Romanus externum hominem, quem sui quoque populares vel inscitiæ sæpe coarguant, ut is, qui post annos aliquot vixit, vir judicii in eo genere limatissimi Galenus: ac deinde Photius: vel certe negligunt, ut Athenæus: qui cum in Græcis auctoribus appellandis minime alias parcus sit, Dioscoridem ne semel quidem laudarit.

Galenus, lib. 7. de fac. simp. medic pag. 194. & lib. XI. pag. 301. Photius cod. 178.

Hæc igitur subsidia, hæc laboris nostri adjumenta fuerunt, quibus in singulis conquirendis quantum laboris insumptum sit, facile ii æstimaturi sunt, qui hoc genus studiorum quam sit fastidii tædiique plenum per se ipsi norunt. *Veneficia mea, Quirites, hæc sunt*, inquiebat ille, qui cum in parvo admodum agello largiores multo fructus perciperet, quam ex amplissimis vicinitas, in invidia magna erat, ceu

Apud Plin. lib. 18. sect. 8.

fruges

fruges alienas pelliceret veneficiis : *Nec possum*, adjecit idem, *vobis ostendere, aut in forum adducere lucubrationes meas, vigilias, & sudores.*

Ne vero inaniter nostra collocata opera existimetur, scito bis mille amplius a nobis sublata flagitia, propter quæ divinum opus non pauci tanquam senticetum, aut pestilens lemuribusque infame domicilium devitabant. Horum præcipua tum ex eorum indice intelliges, tum ex Emendationibus fusioribusque Notis, quas Lipsium imitatus ad Tacitum, in calcem cujusque libri conjeci: ubi plenis velis vectus omnia latius inflatiusque exponerem, totosque, ut ita dicam, rudentes laxarem, ac stilo liberius indulgerem. Quod in multis fieri fuit necesse : nam & Emendationum ratio pluribus verbis reddenda, & altercationes dirimendæ, & innumera uberius explicanda, quæ vel difficultatem haberent, vel novitatem. Fuit illud interim simplicis ingenii: quod menda multa sine ullo verborum fuco expunximus, procul omni pompa ac venditatione, præfationibus summotis omnibus, dissimulatoque etiam in plerisque rebus inveniendis labore, ne mirari nostra videremur, ac legentem defatigare prius, quam pascere.

A nostris procul est omnis vesica libellis: Martial. lib. 4. Epigr. 49.
Musa nec insano syrmate nostra tumet.

Juvabit interim scriptorum veterum menda plurima, quæ nos primi sustulimus, animadvertere: recentium vero, qui de situ terrarum, (Geographos appellant:) quique de animalium, piscium, aviumque natura, & qui de re herbaria medicaque, volumina concinnarunt, errata non pauca, quæ nos indicabi-

ii

mus, intelligere. Neque enim nos diffitemur ab Ortelio, Holſtenio, Aldrovando, Bellonio, aliiſque, a Lexicographis quoque ipſis ſæpenumero diſſidere, in locorum, & animalium, herbarumque vernaculis nominibus ſignandis: ſed graviſſima fuere diſſentiendi argumenta, ingenteſque cauſæ: de quibus judicium faciet omnis eruditorum Senatus.

In Geographicis quidem vetuſtos auctores, Tabulas nauticas, Itineraria veterum recentiumve ſcriptorum, Inſcriptiones antiquas, Notitias Eccleſiaſticas Græcas pariter ac Latinas, veteres nummos, aliaque ſimilia adjumenta adhibuimus: quæ prioribus aut latuere omnino, aut difficilioris viſa ſunt explicatus, moleſtique faſtidii. Sed & viros præterea, qui loca ea luſtrarunt, Aſiæ maxime, Græciæque, Syriæ ac Meſopotamiæ, in hac parte, indices locorum habuimus, & operis adjutores.

In animantium deinde natura explicanda, quantum eſt auctorum veterum ac recentium, qui ſint in eo argumento verſati, adſcivimus. In re herbaria, non eos modo qui de ea commentati ſunt, ſed & eam, quæ hic maxime ac prope ſola dominatur, αὐτοψίαν: quod & Plinius in ſuo hoc opere concinnando feciſſe gloriatur. (Lib. 25. ſect. 5.) Paucæ ſunt enim ex herbis iis, quas Plinius attigit, quæ non fuerint a nobis in Horto præcipue Regio animadverſæ diligenter, tum maxime cum ſingulari cura is coleretur, totidemque fere herbarum genera reapſe exhiberet, quot in indice typis edito, anno MDCLXV. continentur. Sunt ſingulæ, inquam, ibi præſertim, aliiſque in hortulis, a nobis exploratæ, omnibuſque fere notis congruere cum Pliniana delineatione deprehenſæ.

Denique in re medica, & eos diligenter cum Plinio ſcriptores contulimus, a quibus ille mutuum accepit, & qui ab eodem deinde pariter mutuati. Horum autem omnium, ubi res poſcit, verba proferimus: iiſdem interdum, brevitatis ſtudio, ſuperſedemus: deſignari locum ſatis eſſe rati: tanquam ſi non doceamus ibi, ſed admoneamus docturos.

Ut multa vero ſint ea quæ animadverſuri ſumus in Notis, non eſt verendum tamen, uti remur, ne prolixiores videamur iis, qui nihil de fæce, quod aïunt, haurire nos facile paterentur. Neque enim trita aut ante pedes poſita afferemus: non congeremus fere præmiſſa a ceteris, nec hortum quem colimus alienis irrigabimus rivulis: nec denique, quod noſter monet, diligentiam affectabimus in ſupervacuis. Quamobrem ſi diffuſum id nimis opus cuipiam nihilominus videatur, id reſponſi feret, quod repoſuiſſe acute Plinius alter perhibetur, cum villam aliquam perelegantem particulatim amico depingeret: *Non epiſtolam quæ deſcribit, ſed villam quæ deſcribitur, magnam eſſe. Brevem eſſe, qui facit quod inſtituit: ſi materiæ immoratur, non eſſe longum: non excurſum hunc, ſed opus ipſum eſſe.* Plin Lib. 5. Epiſt. 6.

Ac frontem quidem ipſam Pliniani operis multo politiorem nitidioremque, quam fuit hactenus, exhibemus: priore libro integro, qui ceterorum index eſt, quem priorum editorum negligentia abdicarat, ad fidem MSS. codicum, Reg. 1. 2. Colb. 2. & Thuanæi, nunc primum in lucem prolato: ablegato interim altero, quem imperiti audaculique viri ex officina ſua, & ex lemmatibus capitum, quæ confinxerant ipſi quoque pro arbitratu, pro vero ac genuino, concinna-

vindemiæ, morborum, herbarum, ceterorumque ejuſmodi, explanarentur: quo autem loco, intelligendum ex indice: priore enim fere loco ac numero res ea deciditur: de qua ſi quoties occurrit ea, diſceptandum foret, in ingentem molem Commentariorum iſtud volumen excreſceret. Sic tamen interim habeto, nullam a nobis eſſe prætermiſſam voculam, cui difficultatis aliquid ſubeſſe ſuſpicio foret: nullam intentatam, indictamve: ſic ut cum paucæ quædam incerti nobis ſignificatûs eſſent, quas in tanta rerum bonarum copia præterire, non modo ſine ullo famæ diſpendio liceret, ſed etiam tutum eſſet: vel dictante proverbio, *Quæ dubites, ne feceris*: maluerimus tamen id ingenue profiteri, ac minus callidi in nos exiſtimationemque noſtram, minuſque aſtuti videri, quam minus ingenui ac ſimplices.

Nec dubitamus etiam quin politi magis hi Commentarii exire potuerint, ſi plus temporis & otii fuiſſet ad eos recognoſcendos limandoſque: aut quin notas ex iis haud ſane paucas in ipſa præli feſtinatione effuſas fuiſſe res ipſa proditura ſit: ſed nunc quidem laudem illæ non quærunt: ſatis erit ſi veniam mereantur. Et ſpes eſt alioqui nobis multorum exemplo ſcripta noſtra, quamvis edita jam pervulgataque, cum id neceſſitas popoſcerit, ſub incudem revocare, ut quod informatum modo inchoatumque eſt niteſcat magis, & editione altera abſolutius limatiuſque in publicum prodeat.

Quanta nihilominus rei litterariæ ex hiſce noſtris lucubrationibus utilitas acceſſura ſit, aliis æſtimandum relinquimus: quanta vero ex hoc ſingulari, at-

que haud dubie cælesti opere, nunc scilicet ad amussim emendato castigatoque, emolumenta speranda sint, fecere jam pridem judicium eruditi viri. In infinita prope veterum librorum non jactura, sed naufragio, non clade, sed interitu, *non sumus omnino superis odiosi*, inquiebat olim Hermolaus, *quando superstes est Plinius. Sustentat ille nos utcumque mutilus, decurtatus, lacer. Nisi exstaret, actum esset, tunderemus aquam omnes: si eadem, quæ ceteros, ademisset eum nobis calamitas, profligata spes omnis esset Latinæ rei constituendæ. Nunc eo duce, quanquam semianimi & exsangui, vivimus: & nisi ipse mihi blandior, videtur in dies proficere, habetur in manibus, celebratur, colitur. Censetur indoctus, qui Plinium non legit: indoctior, qui lectum contemnit: indoctissimus, cui non sapit. Debet ætati nostræ plus, quam suæ, Plinius: sed nos ei magis, qui per illum maxime subsistimus. Alii rem Latinam juverunt, ille ipse nobis est Latium.* Atqui id eo ævo pronunciare si vere licuit, si in uno hoc libro Latinæ rei puppis & prora versari merito existimata est, cum tot adhuc salebris horreret, tot mendis scateret, seu verius monstris: quid iis feliciter profligatis, quid deterso eo opere, perpurgatoque jam, uti confidimus, ac resplendescente, sentiendum, aut quid omnino non sperandum putemus?

Ad Picum Mirandul.

Est operis certe per se ipsius susceptio, dispositio, conformatioque, grandis & capacis ingenii opus: idque eo grandius & magnificentius existimari par est, quod nemo unquam ex omni ævo præter eum repertus est, ne apud Græculos illos quidem loquaces & otiosos, qui universam naturæ historiam unius laboris & operis monumento consignarit. Ex orbe doctri-

næ, quam ἐγκυκλοπαιδείαν vocant, quam ſibi quiſque particulam delegerit, Auctorum Index, quem ſubtexemus, libro priori, declarabit. Nemo unus attigit univerſam. Nemo, ut noſter, theſaurum, vel mundum verius rerum omnium cognitu dignarum, ſpirans ingenii ſui monumentum, reliquit. Quare Plinium haud immerito, etſi novo more loquendi, *Naturæ Bibliothecarium* Langius: Heinſius *Primum omnium Secundum, & ſecundum nemini*, appellarunt: ceteri eruditi opus hoc unum ceterorum e Latio ſcriptorum, ſi ita neceſſe ſit, jactura emendum pronunciarunt: civitates ipſæ nobiliſſimæ, Brixienſis Joanni Taberio anno MDVIII. Salmanticenſis Pintiano, aliæque aliis, Plinii in publico Gymnaſio interpretandi provinciam impoſuerunt, ſalario etiamnum largiſſime ex ærario perſoluto.

Nam quod multa eum attuliſſe in medium criminantur aliqui, quæ falſa ſint, quæ commenta ſapiant, Magorumque vanitates, nihil id utique habet juſtæ reprehenſionis. Nam quo eum argumento mendacii arguas, qui nihil comminiſcatur: nihil afferat quod haberi pro certo ac confeſſo velit, quin ſit illud idem a ſummis viris, extra omnem mendacii ſuſpicionem poſitis, quos quidem ſuis locis appellaturi ſumus, proditum ante & expertum? qui dubia ſe ſuis reddere profiteatur auctoribus, quorum ad fidem provocat, ac legentes ablegat? qui denique Magorum commenta eo recitat, quod præ ſe fert ipſe haud obſcure paſſim, ut eorundem obiter coarguat vanitatem? Lib. 37. ſect. 14. & alibi paſſim.

Totum opus perquam apposite, uti remur, in quinque volumina partiti ſumus, quod ante nos nemo.

Priore,

Priore, reliquorum librorum index, deinde τὰ κοσμογραφικὰ καὶ γεωγραφικὰ continentur, libris ſex.

Altero, τὰ περὶ ζώων, libris omnino quinque, a ſeptimo ad undecimum.

Tertio, τὰ περὶ φυτῶν, τὰ γεωπονικὰ, & τὰ κηπουρικὰ, libris octo, a duodecimo ad decimum nonum.

Quarto, τὰ ἰατρικὰ, ἐκ τῶν τε φυτῶν, & ἐκ τῶν ζώων, libris tredecim, a viceſimo ad triceſimum ſecundum.

Quinto denique, τὰ μεταλλικὰ, & τὰ περὶ λίθων, libris quinque poſtremis, hoc eſt, a triceſimo tertio ad triceſimum ſeptimum.

Fuit auctori prænomen CAIUS, nomen PLINIUS, cognomen SECUNDUS: patria Verona, uti jam plerique omnes conſentiunt eruditi, quod & dicturi ſumus in præfatione operis hujus ad Titum. Quanquam ſe ipſe Romanum fere profitetur, *Vrbemque noſtram* Romam, *Leges noſtras*, quæ ſunt XII. Tabularum, *Annales noſtros*, quos Romani ſcripſere, *Conditores noſtros* Romulum Remumque, *avos majoreſque noſtros* paſſim Romanos appellitat, quaſi Verona ipſa abdicata. Novocomenſem quidem Hieronymus facit: ſed a ſcriptore vitæ Plinianæ impulſus in fraudem, quem Tranquillum eſſe Suetonium vulgus, ſed falſò, putat.

Ex hujus ſorore genitus alter, patris nomine CÆCILIUS primo dictus, mox avunculi, a quo eſt adoptatus, C. PLINIUS SECUNDUS CÆCILIUS, aut vetuſto more CÆCILIANUS fuit. Ex geminis unicum viri alias eruditi conflarunt: Euſebius in Chronico, Hieronymus in Iſaïam & Ezechielem: Vincentius Bellovacenſis, & Antoninus. Quin & tertium ab

utroque, vel cum ſeniore certe perperam nonnulli confundunt, qui de re medica volumen ſcripſit, quinque omnino libris comprehenſum, cui cognomen Valeriani fuit, patria Comum, uti vetuſtæ aliquot inſcriptiones docent. Sed is multo recentior exſtitit, quippe qui Galenum alioſque laudet inferioris ævi. De reliquo genere vitæ ejus, & obitus, de ſcriptis ab eo voluminibus, quæ ſcire licet, ea cognoſces ex unius Plinii junioris epiſtolis duabus, quas huic Præfationi ſubtexemus, cum Notis. Vir fuit hic noſter ſane magni laboris & ſtudii, quod ejus opera arguunt: ſed ſuſpectus idem ἀθεότητος, cæcitate ingenti, quod mirere, cum fuerit caſtis integerrimiſque moribus, dum penitius naturæ ſcrutatur arcana, naturæ ipſius auctoris oblitus.

TESTIMONIA
SELECTA VETERUM
DE C. PLINIO
SECUNDO.

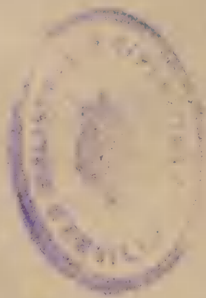
C. PLINII CÆCILII
JUNIORIS
EPISTOLÆ DUÆ,

In quibus de Vita senioris Plinii avunculi sui narratio continetur.

Lib. III. Epist. V.

C. PLINIUS CÆCILIUS MACRO SUO S.

ERGRATUM est mihi, quod tam diligenter libros avunculi mei lectitas, ut habere omnes velis, quæras que qui sint. Fungar indicis partibus, atque etiam, quo sint ordine scripti, notum tibi faciam. Est enim hæc quoque studiosis non injucunda cognitio. [1] De jaculatione equestri, unus. Hunc, cum [2] præfectus alæ militaret, pari ingenio curaque composuit. [3] De vita Q. Pomponii Secundi duo, a quo singulariter amatus, hoc memoriæ amici, quasi

NOTÆ.

1. *De jaculatione.*] Laudatur id opus ab ipso Plinio seniore, lib. 8. sect. 65.

2. *Præfectus alæ.*] Equitum ordinibus, quibus ab alarum similitudine nomen id inditum est, quod circum legiones dextra sinistraque locabantur. Hinc apud Livium, Cohortes alariæ, Equites alarii.

3. *De vita Q. Pomponii.*] Meminit ejus operis ipsemet Plinius, lib. 14. sect. 6.

debitum munus, exsolvit. 4 Bellorum Germaniæ viginti, quibus omnia quæ cum Germanis gessimus bella, collegit. Inchoavit cum in Germania militaret, somnio monitus. Adstitit enim ei quiescenti Drusi Neronis effigies, qui Germaniæ latissimæ victor ibi periit. Commendabat memoriam suam, orabatque, ut se ab injuria oblivionis assereret. 5 Studiosi tres, in sex volumina propter amplitudinem divisi, quibus Oratorem ab incunabulis instituit & perficit. 6 Dubii sermonis octo scripsit sub Nerone novissimis annis, cum omne studiorum genus paulo liberius & erectius, 7 periculosum servitus fecisset. 8 A fine Aufidii Bassi, XXXI. 9 Naturæ historiarum XXXVII. opus diffusum, eruditum, nec minus varium, quam ipsa natura. Miraris, quod tot volumina, multaque in iis tam scrupulosa, homo occupatus absolverit? Magis

NOTÆ.

4. *Bellorum Germaniæ viginti.*] Tacitus, lib. 1. Annal. pag. 32. *Tradit C. Plinius, Germanicorum bellorum scriptor, stetisse* Agrippinam &c. Symmachus, lib. 4. epist. 18. jam ætate sua id opus minime obvium fuisse innuit: *Enitar*, inquit, *si fors votum juvet, etiam Plinii Secundi bella conquirere.* Spectavit illud & Tranquillus in Caïo Caligula, cap 8. Illud esse suspicor, cujus mentio in indice librorum nondum editorum, confecto a Scipione Tettio Neapolitano, quem Labbeus noster edidit in Nova Bibliotheca librorum MSS. pag. 167. hoc lemmate: *Plinii Senioris historiarum libri* XX.

5. *Studiosi tres.*] Hoc est, de Studioso, sive de Oratore, libros tres condidit. Quo nomine inter oratoriæ artis Magistros a Quintiliano censetur, lib 3. cap. 1. Studiosorum libros inscriptos fuisse Gellius ait, lib. 9. cap. 16.

6. *Dubii sermonis.*] Sive de Grammatica, quibus in verbis inesset loquendi ambiguitas. Laudant hoc Plinii opus sæpissime Priscianus ac Diomedes, inscribuntque modo *Artium*, modo *Artis Grammaticæ*, modo *de Dubio sermone.* Plinius ipse meminit in præfatione ad Titum. Joannes Aretinus Tortellius, qui grande scripsit de Orthographia volumen, vixitque anno fere 1450. asseverat fragmenta ejus operis ad se pervenisse.

7. *Periculosum servitus fecisset.*] Quod Nerone principe suspecta erant præclara ingenia, non ausus est tum Plinius, vel suorum temporum historiam publicare, aut vitas consignare virorum præstantium, aliudve ejusmodi, quod libero erectoque ingenio dignum foret: sed ad Grammaticum opus se demisit: explicuitque libris octo ea, de quibus inter homines etiam doctissimos quæri soleret, hocne an illo modo loqui aut scribere oporteret. Simile est illud Phædri in prooemio lib. 3.

Servitus obnoxia
Quia quæ volebat, non audebat dicere, &c.

8. *A fine Aufidii.*] Ab iis temporibus orsus historiam, in quibus Aufidius Bassus desierat. His libris Vespasianorum res gestas complectus, ipso ita prodente, in Præfatione ad Titum: *Nos quidem omnes, patrem, te, fratremque diximus opere justo, temporum nostrorum historiam orsi a fine Aufidii Bassi.* Etiam & Neronis, supremis imperii annis. Libro 2. sect. 85. *Non minus mirum ostentum & nostra cognovit ætas, anno Neronis principis supremo, sicut in rebus ejus exposuimus.* Et sect. 106. *Amnes retro fluere, & nostra vidit ætas, Neronis principis annis supremis, sicut in rebus ejus retulimus.*

9. *Naturæ historiarum.*] Illud ipsum quod habemus præ manibus. Ejus epitome a Rainaldo quodam scripta exstare Oxonii dicitur, in Bibliotheca Collegii Balliolensis, ita referente Vossio, lib. 1 de hist. Lat. cap. 29.

miraberis, si scieris illum aliquandiu causas actitasse, [10] decessisse anno VI. & L. medium tempus distentum impeditumque qua officiis maximis, qua amicitia principum egisse. Sed erat acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia. [11] Lucubrare a Vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causa, sed studendi, statim a nocte multa: hieme vero ab hora septima, vel cum tardissime, octava, sæpe sexta. [12] Erat sane somni parcissimi, nonnunquam etiam inter ipsa studia instantis, & deserentis. Ante lucem ibat ad Vespasianum Imperatorem: nam ille quoque noctibus utebatur: inde ad delegatum sibi officium. Reversus domum, quod reliquum temporis, studiis reddebat. Post cibum sæpe, quem interdiu levem & facilem veterum more sumebat, æstate, si quid otii, jacebat in Sole: liber legebatur, adnotabat, excerpebatque. Nihil enim unquam legit, quod non excer-

Notæ.

10. *Decessisse anno* VI. *&* L.] Post annum, quam libros publicavit historiæ Naturalis: quod factum a se anno post Urbem conditam DCCCXXX. pluribus locis ipse testatur, ut in decursu operis indicaturi sumus. Incidit igitur natalis ejus in annum ab Urbe condita DCCLXXIV. Tiberio imperante, post Christum natum vicesimo tertio. Obitus in annum Titi primum, Urbis DCCCXXXI. Errat Serenus Samonicus apud Macrobium, lib. 2. Saturn. cap. 12. qui usque ad Trajani principis tempora vixisse eum asseverat.

11. *Lucubrare.*] Cum hyeme, (verbis Mureti utor, lib. 18 Var. lect. cap. 13.) propter longitudinem noctium, homines studiis dediti, & vesperi lucubrare & mane, multo ante auroram radiorum ardentum indicem, librum cum lumine poscere soleant: æstate tamen non multi reperiuntur, qui non illas breves & contractas noctes integras dormiant. Idem veteres videlicet factitabant: neque antelucanam lucubrationem fere incipiebant nisi sub finem autumni. Juvenalis:

At nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat: Accipe ceras,
Scribe, puer.

Erat quidem in consuetudine positum, ut de mense Augusto, Vulcanalibus lucubrare inciperent: sed id tantum ἀφοσιώσεως χάριν plerique faciebant: eodem plane modo, quo Kalendis Januariis suas quisque artes modice attingebant, auspicandi causa: Ovidius:

Quisque suas artes ob idem delibat agendo:
Nec plus quam solitum testificatur opus.

Columella, lib. XI. cap. 2. *Per hos quoque dies* (ineuntis Januarii) *abstinent terrenis operibus religiosiores agricolæ: ita tamen ut ipsis Calendis Januariis auspicandi causa omne genus operis instaurent: ceterum differant terrenam molitionem usque in proximas Idus.* Ita Plinius junior illum parcissimum temporis dispensatorem, avidissimum librorum helluonem, avunculum suum laudans, *Lucubrare*, inquit, *a Vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causa, sed studendi.* Negat eum ita fecisse, ut ceteri solebant, qui tunc dicis tantum causa, incipiebant lucubrare: ac deinde id differebant ad finem autumni, cum

Jam Phœbus breviore via contraxerat ortum
Lucis, & obscuri crescebant tempora somni.

At illum vere ac serio a Vulcanalibus incipere solitum asseverat.

12. *Erat sane somni.*] Plinius ipse ad Titum: *Cum somno valetudinem computamus.*

peret. Dicere etiam ſolebat, nullum eſſe librum tam malum, ut non aliqua ex parte prodeſſet. Poſt Solem plerumque frigida lavabatur. Deinde guſtabat, dormiebatque minimum. Mox quaſi alio die, ſtudebat in cœnæ tempus. Super hanc liber legebatur, adnotabatur, & quidem curſim. Memini quemdam ex amicis, cum lector quædam pronunciaſſet perperam, revocaſſe, & repeti coëgiſſe : huic avunculum meum dixiſſe, Intellexeras nempe ? quum ille annuiſſet, Cur ergo revocabas ? decem amplius verſus hac tua interpellatione perdimus. Tanta erat parſimonia temporis. [13] Surgebat æſtate a cœna luce, hieme inter primam noctis, ſed tanquam aliqua lege cogente. Hæc inter medios labores urbiſque fremitum. In ſeceſſu ſolum balinei tempus ſtudiis eximebatur. Cum dico balinei, de [a] [14] interioribus loquor. Nam dum diſtringitur, tergiturque, audiebat aliquid aut dictabat. In itinere, quaſi ſolutus ceteris curis, huic uni vacabat. Ad latus notarius cum libro & pugillaribus, cujus manus hieme manicis muniebantur, ut ne cæli quidem aſperitas ullum ſtudiis tempus eriperet. Qua ex cauſa Romæ quoque ſella vehebatur. Repeto me correptum ab eo, cum ambularem : Poteras, inquit, has horas non perdere. Perire enim omne tempus arbitrabatur, quod ſtudiis non impartiretur. Hac intentione tot iſta volumina peregit, [15] electorumque commentarios centum ſexaginta mihi reliquit., [16] opiſthographos quidem, & minutiſſime ſcriptos : qua ratione multiplicatur hic numerus. Referebat ipſe, potuiſſe ſe, [18] cum procuraret in Hiſpania, vendere hos commentarios Lartio Licinio [19] cccc. millibus nummûm, & tunc aliquanto pauciores erant. Nonne videtur tibi recordanti quantum legerit, quantum ſcripſerit, nec in officiis ullis, nec in amicitia principum fuiſſe ? Rurſus cum audis quid ſtudiis laboris impenderit, nec ſcripſiſſe ſatis, nec legiſſe ? Quid eſt enim, quod non aut illæ occupationes impedire, aut hæc inſtantia non poſſit efficere ? Itaque ſoleo ridere, cum me quidam ſtudioſum vocant, qui, ſi comparer

NOTÆ.

13. *Surgebat æſtate.*] Æſtivis diebus finem cœnæ faciebat adhuc lucente die : hibernis, intra primam noctis horam, cœnam abſolverat.

14. *De interioribus loquor.*] De locis balinei ſecretioribus.

15. *Electorumque commentarios.*] Hoc eſt, ex variis auctoribus, quæ Græcis ἐκλογαὶ, *collectiones*, appellantur.

16. *Opiſthographos.*] Ὀπισθογράφους, a tergo ſcriptos, ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν καὶ γράφω. De hac voce multa erudite congeſſit in Lexico Robertus Conſtantinus, quem conſule.

17. *Cum procuraret.*] Cum eſſet Cæſaris in Hiſpania procurator. Fuiſſe & in Africa, haud dubie cum ſimili præfectura, aut militari imperio, ipſe prodit, lib. 17. ſect. 3.

18. *Lartio Licinio.*] Dicemus de eo lib. 19. ſect. XI.

19. *CCCC. millibus nummûm.*] Sive ſeſtertiorum. Æſtimatione Gallicæ monetæ, libræ ſunt, ut aïunt, ſive floreni 40000.

illi, ſum deſidioſiſſimus. Ego autem tantum, quem partim publica, partim amicorum officia diſtringunt? Quis ex iſtis qui tota vita litteris aſſident, collatus illi, non quaſi ſomno & inertiæ deditus erubeſcat? Extendi epiſtolam, quamvis hoc ſolum, quod requirebas, ſcribere deſtinaſſem, quos ſcilicet libros reliquiſſet. Confido tamen hæc quoque tibi non minus grata, quam ipſos libros, futura, quæ te non tantum ad legendos eos, verum etiam ad ſimile aliquid elaborandum, poſſunt æmulationis ſtimulis excitare. Vale.

Lib. VI. Epist. XVI.

C. PLINIVS TACITO SVO S.

Etis ut tibi avunculi mei exitum ſcribam, quo verius tradere poſteris poſſis. Gratias ago. Nam video morti ejus, ſi celebretur a te, immortalem gloriam eſſe propoſitam. Quamvis enim pulcherrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili caſu, quaſi ſemper victurus occiderit, quamvis ipſe plurima ſcripſerit, plura tamen perpetuitati ejus ſcriptorum tuorum æternitas addet. Equidem beatos puto, quibus Deorum munere datum eſt, aut facere ſcribenda, aut ſcribere legenda: beatiſſimos vero, quibus utrumque. Horum in numero avunculus meus & ſuis libris & tuis erit. Quo libentius ſuſcipio, depoſco etiam, quod injungis. Erat Miſeni, claſſemque imperio præſens regebat: [1] Cal. Novemb. hora fere ſeptima, mater mea indicat ei apparere nubem inuſitata & magnitudine, & ſpecie. Surgit ille, ut e Sole ſolebat, frigida guſtata: jacens enim ſtudebat. Popoſcit ſoleas, aſcendit locum, ex quo maxime miraculum illud conſpici poterat. Nubes incertum procul intuentibus ex quo monte (Veſuvium fuiſſe poſtea cognitum eſt) oriebatur: cujus ſimilitudinem & formam non alia magis arbor, quam pinus expreſſerit. Nam longiſſimo velut trunco efflata in altum, quibuſdam ramis diffundebatur. Credo, quia recenti ſpiritu evecta, dein ſeneſcente eo deſtituta, aut etiam pondere ſuo victa, in latitudinem vaneſcebat, candida interdum, interdum ſordida & maculoſa, prout terram cineremve ſuſtulerat. Magnum id, propiuſque noſcendum, ut eruditiſſimo viro viſum eſt. Jubet liburnicam aptari: mihi, ſi venire una vellem, facit copiam. Reſpondi

In alteram Epistolam Notæ.

1. *Cal. Novemb.*] Codicum hic mira inconſtantia, Palermo teſte, lib. 1. cap. 1. aliis *VIII. Cal. Septemb.* aliis *III. Non. Novemb.* præferentibus.

studere me malle : & forte ipse, quod scriberem dederat. Egrediebatur domo : accepit codicillos. [2] Retinæ classiarii, imminente periculo exterriti, (nam villa ea subjacebat : nec ulla, nisi navibus, fuga :) ut se tanto discrimini eriperet, orabant. Vertit ille consilium, & quod studioso animo inchoaverat, obit maximo. Deduxit quadriremes, ascendit ipse, non Retinæ modo, sed multis (erat enim frequens amœnitas oræ) laturus auxilium : properat illuc, unde alii territi fugiunt, rectumque cursum, rectaque gubernacula in periculum tenet : adeo solutus metu, ut omnes illius mali motus, omnes figuras ut deprehenderat oculis, dictaret, enotaretque. Jam navibus cinis inciderat, quo propius accederet, calidior & densior : jam pumices etiam, nigrique & ambusti & fracti igne lapides : jam vadum subitum, ruinaque montis, litora obstantia. Cunctatus paulum, an retro flecteret, mox gubernatori ut ita faceret monenti, Fortes, inquit, fortuna juvat : [3] Pomponianum pete. Stabiis erat, diremptus sinu medio. Nam sensim circumactis curvatisque litoribus mare infunditur. Ibi quamquam nondum periculo appropinquante, conspicuo tamen, & cum cresceret, proximo, sarcinas contulerat in naves, certus fugæ, si contrarius ventus resedisset. Quo tunc avunculus meus secundissimo invectus complectitur trepidantem, consolatur, hortatur : utque timorem ejus sua securitate leniret, deferri se in balineum jubet : lotus accubat, cœnat, atque hilaris : aut, quod æque magnum est, similis hilari. Interim a Vesuvio monte pluribus locis latissimæ flammæ atque incendia relucebant, quorum fulgor & claritas tenebras noctis excipiebat. Ille agrestium trepidatione igni relictas desertasque villas per solitudinem ardere, in remedium formidinis dictitabat. Tum se quieti dedit, & quievit verissimo quidem somno. Nam meatus animæ, qui illi propter amplitudinem corporis gravior & sonantior erat, ab iis, qui limini observabant, audiebatur. Sed area, ex qua diæta adibatur, ita jam cinere mixtisque pumicibus oppleta surrexerat, ut si longior in cubiculo mora esset, exitus negaretur. Excitatus procedit, seque Pomponiano, ceterisque qui pervigilarant, reddit. In commune consultant, intra tectane subsistant, an in aperto vagentur : nam crebris vastisque tremoribus tecta nutabant, & quasi emota sedibus suis, nunc huc, nunc illuc abire aut referri videbantur. Sub dio rursus quanquam levium exesorumque pumicum casus metuebatur : quod tamen malorum collatio elegit. Et apud illum quidem ratio rationem, apud alios timorem timor vicit. Cervicalia capitibus imposita linteis

NOTÆ.

2. *Retinæ classiarii.*] Retina villæ nomen est. Classiarii, milites comparati ad tutandam classem. Usus hac voce Tacitus : Pliniusque senior lib. 7. sect. 53. *Bello Siculo Gabienus Cæsaris classiarius* &c.

3. *Pomponianum pete.*] Plinio ex intimis familiaribus, qui tum Stabiis morabatur. De Stabiis, lib. 3. sect. 9.

constringunt.

constringunt. Id munimentum adversus incidentia fuit. Jam dies alibi, illic nox omnibus nigrior densiorque: quam tamen faces multa variaque lumina solvebant. Placuit egredi in litus, & ex proximo adspicere quid jam mare admitteret, quod adhuc vastum & adversum permanebat. Ibi super abjectum linteum recubans sedit, atque iterum frigidam poposcit, hausitque. Deinde flammæ, flammarumque prænuntius odor sulphuris, alios in fugam vertunt: excitant illum, qui innixus servis duobus assurrexit & statim concidit (ut ego conjecto) crassiore caligine spiritu obstructo, clausoque stomacho, qui illi natura invalidus, & angustus, & frequenter intus æstuans erat. Ubi dies redditus is, ab eo, quem novissime viderat, tertius, corpus inventum integrum, illæsum, opertumque ut fuerat indutus. Habitus corporis quiescenti, quam defuncto, similior. Interim Miseni ego & mater. Sed nihil ad historiam. Nec tu aliud, quam de exitu ejus, scire voluisti: finem ergo faciam. Unum adjiciam, omnia me, quibus interfueram, quæque statim, cum maxime vera memorantur, audieram, persecutum. Tu potissima excerpes. Aliud est enim epistolam, aliud historiam, aliud amico, aliud omnibus scribere. Vale.

CAII PLINII VITA.

Incerto Auctore.

CAÏUS PLINIUS SECUNDUS Veronensis, natus sub Tiberio, patre Celere, matre Marcella, omnibus liberalibus disciplinis operam dedit: unus omnium mirifice studiosissimus. Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impartiretur. Opera complura edidit, in quibus multa scrupulosa absolvit: & nihilominus causas aliquando actitavit. Augur fuit: officia publica administravit: etiam Procurator in Hispania. Floruit maxime sub Impp. Vespasianis, Tito non mediocriter carus, cui libros Naturalis Historiæ dicavit: opus diffusum, eruditum, varium, stilo duriusculum. Fuit opinioni Epicureæ nonnunquam adstipulator: ubique tamen vitiorum acerrimus insectator. Periit sub Tito, anno ætatis sexto & quinquagesimo, Kal. Novembr. cum Miseni classem imperio regeret, spiritu obstructo, clausoque stomacho, (invalidus enim illi, & angustus erat:) ex caligine nubis ortæ e Vesuvio monte, ad quam noscendam propius accesserat.

CAII PLINII VITA.

Ex Suetonii, ut vulgo creditur, libro De Viris Illustribus.

PLINIUS SECUNDUS *Novocomensis*, equestribus militiis industrie functus, procurationes quoque splendidissimas, atque continuas, summa integritate administravit: & tamen liberalibus studiis tantam operam dedit, ut non temere quis plura in otio scripserit. Itaque bella omnia, quæ unquam cum Germanis gesta sunt, viginti voluminibus comprehendit. Item Naturalis historiæ triginta septem libros absolvit. Periit clade Campaniæ. Nam cum Misenensi classi præesset, & flagrante Vesevo, ad explorandas propius causas, liburnicas prætendisset: ne-

que, adversantibus ventis, remeare posset: vi pulveris ac favillæ oppressus est: vel, ut quidam existimant, a servo suo occisus: quem, deficiens æstu, ut necem sibi maturaret, oraverat.

In veris codicibus vox ea Novocomensis *abest, & abesse utique debet.*

A. GELLIUS, *Noctium Atticarum libro tertio, capite decimo sexto.*

VIsum est non prætereundum, quod in PLINII SECUNDI libro septimo Naturalis historiæ legimus. Id autem quia extra fidem esse videri potest, verba ipsius Plinii posuimus: Masurius auctor est &c. *Nempe e libro septimo, sectione quarta & quinta.*

IDEM, *libro nono, capite quarto.*

LIbitum tamen est in loco hoc miraculorum notare id etiam, quod PLINIUS SECUNDUS, vir in temporibus ætatis suæ, ingenii dignitatisque gratia, auctoritate magna præditus, non audisse, neque legisse, sed scire se se atque vidisse, in libro Naturalis historiæ septimo scripsit: &c. *Sectione tertia scilicet.*

IDEM, *capite decimo sexto libri proxime appellati.*

PLINIUS SECUNDUS existimatus est esse ætatis suæ doctissimus. Is libros reliquit, quos Studiosorum inscripsit, haud medius fidius usquequaque aspernandos. In his libris multa varie ad oblectandas eruditorum hominum aures ponit. Refert etiam plerasque sententias, quas in declamandis controversiis, lepide arguteque dictas putat: &c.

IDEM, *libro decimo, capite duodecimo.*

LIbrum esse Democriti nobilissimi Philosophorum de vi & natura chamæleonis, eumque se legisse PLINIUS SECUNDUS in Naturalis Historiæ vicesimo octavo refert: &c. *Et post pauca:* His portentis atque præstigiis a PLINIO SECUNDO scriptis non dignum esse cognomen Democriti puto, &c.

IDEM, *libro septimo decimo, capite decimo quinto.*

SEd elleborum sumi posse tutissime in insula Anticyra PLINIUS SECUNDUS, in libris Naturalis Historiæ scripsit, &c. *Libro 25. sect. 21. & 25.*

AUGUSTINUS, *libro decimoquinto de Civitate Dei, capite nono.*

PLINIUS SECUNDUS doctissimus homo, quanto magis magisque præterit sæculi excursus, minora corpora naturam ferre testatur. *Libro septimo sectione decimasexta.*

PETRUS QUIQUERANUS, *Episcopus Senecensis, libro primo de laudibus Provinciæ.*

C. Solinus laborum suorum jactura, otioque suo jam olim abusus, nobis aliisque, quibus C. PLINII copia est, importunus illudit. Nec id unum, cum PLINIUM quoque, per quem totus profecit, ne nominis quidem mentione dignetur: &c. *Et mox paucis interjectis:* Hic deprehendere est quorundam medicorum procacitatem, qui tabifico livore percacti, C. Pliniique majestatem sugillare aggressi, (libet enim viri manibus de mortalium republica bene meriti paucula hæc verba dare: Dioscoridis auctoritatem, uelut Pythagorici suum αὐτὸς ἔφη, unde obtendunt: ut interim non ignotum docto æstimatori sit, unum ex eorum numero præstantissimum Leonicenum, arguente Nemesi Dea, sub finem libri sui testatum, lites illas suas furore animi (quod facile fidem facit) se suscitasse. Nam nisi C. PLINIUM lippitudine laborasse, ut pleraque alia, mentiantur, vel cæco fit manifestum, illum non paulo tranquillius, atque exin diligentius stirpium lineamenta despexisse, moxque fidelius nomina prodidisse, adjuvante in ea opera Antonio Castore, viro in eo prudentiæ genere summo, quam Anazarbeum istum vagum, turbidum, merentem hinc inde stipendia: &c. *Iterumque post pauca:* Nec desunt qui Grammaticum vocitent, rhetorem alii, hi historicum: omnia non citra imperitiam, multo livore, majore impudentia, & quod mirere, cuncta vere. Nam & in Grammatica lex ipsa, oratione inimitabilis: in omnifaria historia, rude donatus. De Mathematicis vero judicium an quisquam ei viro denegabit, tam multa arduaque tam brevibus comprehendenti? ..... Jam quivis modo non medicellus non abstulerit stirpium cognitionem accuratam, quarum figuram tanto otio, tam rara tranquillitate, tanto sub judice rimari licuerit? Magna hic medicinæ fundamenta. Ceterum quæ ad ejusdem perfectiorem curam faciunt, si non intolerabili ægrotantium pædore usque perferendo addidicit: at e probatioribus, certioribusque medicorum veterum monumentis excerpsit, additis insuper, si quæ postea probata sciret experimentis, ne non etiam candore commendetur. De metallica hic Romanorum solus. De agricultura nescio quid mirere magis, adeo in tanta brevitate nihil omissum. Porro in Cosmographia, animalibus, rerum miraculis, ut nihil ornatius, luculentius, beatius, ita & venia dignissima sunt, si quæ ex hujusce ætatis navigationum certissima fide secus in iis prodita deprehendantur. Qua in re mihi sane fidem ejurare certum est: nam cur credulitatem meam obstrinxerim, cum suam ille tradendo non obstringat? cum fidem in auctores releget? famæque velut famam suam impingat? In summa, ea est viri auctoritas, ut a doctioribus concuti potuerit, convelli nusquam: ea majestas, ut quam decentissimum foret, non citra acerbissima flagra ab hujusmodi nebulonum genere subpungi: ea denique in omni doctrinarum cumulo eminentia, ut multo minore cum risu hunc audias artes omnes a Minerva edoctum, quam Ciceronem. Quare impudenter omnino tentata C. PLINII amplitudo ab eo hominum grege, qui nec viventis splendorem probe tulissent oculis, &c.

TERTULLIANUS, *& alii.*

Tertullianus præterea multa transcripsit a Plinio, dissimulato ejus nomine, ut in operis decursu suis locis indicaturi sumus.

Hieronymus in Jeremiam Plinium laudat, cum Theophrasto, & Aristotele, quod memoria ii prodiderint, hanc perdicis esse naturam, ut ova alterius perdicis, id est, aliena furetur, & eis incubet, foveatque: cumque fetus adoleverit, avolare ab eo & alienum parentem relinquere. *Sed memoria lapsum esse necesse est: cum apud*

veteres omnes rerum Naturalium scriptores nihil tale occurrat, & esse id falsissimum multis constet argumentis: de quibus Bochartum consule, parte 2. lib. 1. de animal. cap. 12. pag. 85. & seq.

Similis & Servii error in Notis ad librum primum Georgicorum Maronis: Plinius, *inquit*, in Naturali historia dicit corvos obliviosos esse, & plerumque minime ad nidos suos reverti, &c. *Fallit autem Servius, aut fallitur: cum neque apud Plinium, neque apud ullum qui Servium ætate præcesserit, dignum fide scriptorem, simile quidquam legatur.*

Versum pariter Maronis explicans idem, e libro Æneïdos tertio,

Et juncti currum dominæ subiere leones.

fabulam de Hippomene & Atalanta recitat, quæ omnibus nota est: subjicitque ista deinde: Unde irata Dea (*Deûm Mater*) in leones eos convertit, & suo currui subjugavit, & præcepit ne secum unquam leones coïrent. Nam & PLINIUS in Naturali Historia dicit leonem cum parda, & pardum cum leæna concumbere. *Quibus verbis non solum rem falsissimam pro vera affert, sed etiam a Plinio proditam mentitur.*

CODICES MANU SCRIPTI

quibus usi sumus in Plinio perpurgando.

Regis Christianissimi Bibliotheca codex primus, annorum amplius D C C C. ætate Caroli Calvi exaratus, *Numero* 74. *R.* vel *Reg.* 1.

Regius codex alter, quingentorum fere annorum, *Numero* 191. *R.* vel *Reg.* 2.

Ex Bibliotheca Viri Illustrissimi D. JOANNIS BAPTISTÆ COLBERTI, Supremi nuper Ærarii Regii Moderatoris, codices tres: primus annonorum amplius quadringentorum, *num.* 54. alter quadringentorum, *num.* 29. quingentorum tertius, *num.* 2417. *Colb.* 1. 2. 3.

Thuanææ olim, nunc Colbertinæ proxime laudatæ Bibliothecæ codex, octingentorum annorum. *Th.* vel *Thuan.*

Parisiensis, in Bibliotheca Collegii nostri hujus Parisiensis asservatus codex annorum amplius 600. *Paris.*

Chiffletianus, satis probatæ notæ, cujus discrepantia a libris vulgatis loca notavit in margine editionis suæ Jacobus Dalecampius. *Chiffl.*

Fuxensis, & alter Vetus, quorum pariter variantes, ut vocant, lectiones idem Dalecampius adnotavit. *Fux.* & *Vet. Dalec.*

E Lugdunensi Bibliotheca Collegii Societatis Jesu. *Lugd.*

E Vaticana septem, *num.* 1950. 1951. 1952. 1933. 1954. 3533. 9939. *Vatic.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

E Bibliotheca S. Victoris, in suburbio Parisiensi. *Victor.*

E Cœnobio Rhedonensi, Ordinis S. Benedicti, qui codex olim Monasterii S. Michaëlis fuit.

EDITIONES PLINIANÆ PRÆCIPUÆ,

quarum collatione hæc nostra emendatior prodit.

VEneta, accurante Joan. Andrea Aleriense Episcopo, M C C C C L X X I I. *in folio.*

Parmensis, M C C C C L X X V I. *in folio.*

Tarvisana, M C C C C L X X I X. *in folio.*

Parmensis altera, M C C C C L X X X I. *in folio.*

Veneta altera, M C C C C L X X X I I I. *in folio.*

Brixiensis, M C C C X C V I I I. *in folio*, e castigationibus Hermolai Barbari, cum notulis quibusdam marginalibus manu Guillelmi Pellicerii Ep. Monspeliensis passim exaratis, in decem fere priores libros.

Veneta tertia, M D X I X. *in folio.*

Basileensis 1. M D X X X V. *in folio.* cum annotationibus Sigism. Gelenii, & notis marginalibus Guill. Pellicerii Ep. Monspeliensis manu scriptis, quas vidit & citat Carolus Dati, libro conscripto Italice, De vitis pictorum.

Veneta 4. apud Aldum Manutium, *in octavo*, *voluminibus quatuor*, M D X X X V I.

Basileensis 3. *in folio*, M D X X X I X.

Parisiensis, *in folio*, M D X L I I I.

Basileensis 4. accurante Frobenio, M D X L V. *in folio.*

Veneta 5. a Paulo Manutio emendata, cum castigationibus Sigism. Gelenii, M D L I X. *in folio.*

Lugdunensis, opera Juntarum, *in* 16. M D L X I.

Lugdunensis altera, *in folio*, M D L X I I I.

Leydensis, Petri Santandreani typis, MDLXXXII.
Lugdunensis 3. apud Honoratum, ex recognitione Jacobi Dalecampii, Medici Cadomensis, cum ejusdem castigationibus, & variis lectionibus, *in flio*, MDLXXXVII.
Francofordiensis, *in folio*, MDXCIX. cum annotatiunculis nonnullis ad Dalecampii notas adjectis ab incerto auctore.
Leydensis altera, Elzevirii typis, e Salmasii castigationibus, accurante Joanne Latio, sive *De Laet*, *in* 24. tribus voluminibus, MDCXXXV.
Leydensis tertia, cum Variorum, ut aïunt, Commentariis, seu verius cum Dalecampii & Pintiani notis, *in octavo*, volumine triplici, MDCLXIX.

PLINIANÆ VERSIONES
quæ in nostras manus venere.

ITalica. *Historia naturale volgarizata da Christoforo Landino.* Venetiis, MDXXIV. *in folio.*
Gallica. *Histoire Naturelle de Pline, traduite par Antoine du Pinet, Seigneur du Noroy.* Lugduni MDLXII. *in folio.*
Germanica. *Historia naturalis libri decem priores.* Francofurti, MCLXXI. *in folio.*
Hispanica. *Historia natural traducida por Geron. de Huerta, con escolios y annotaciones.* Matriti, MDCXXIV. *in folio.*
Anglice quoque redditam accipimus a Ph. Hollando Medico, in quem illud exstat Ovveni Epigramma:

Plinius est longus, quia multa: brevis, quia multum
Scripsit: at Hollandus [a] *longior, &* [b] *brevior.*

[a] *Quia plenior.* [b] *Quia planior.*

INDEX
AUCTORUM PRÆCIPUORUM,
qui in Plinianis notis citantur, illustrantur, emendantur.

Rembert. Dodonæus. Stirpium historiæ Pemptades sex, sive libri XXX. *Antuerp.* 1583. *fol.*
Alexand. Donatus, Soc. Jesu. Roma vetus ac recens. *Romæ*, 1639. 4°.
Marcell. Donatus. Historia Medica Mirabilis. *Venetiis*, 1588. 4°.

E

Christoph. ENcelius. De re metallica, & gemmis. *Francofurti*, 1557. 8°.
Ennius. Fragmenta, cum notis Pauli Merulæ. *Lugd. Batav.* 1595. 4°.
Epiphanius, Græce & Lat. ex versione Dionys. Petavii, e Soc. Jesu. *Parisiis*, 1622.
Erasmus. Edagia, cum Henr. Stephani animadvesionibus. *Parisiis*, 1579. *folio.*
Erastothenes. Καταστερισμοὶ, cum Arati Phænomenis. *Oxonii*, 1672. 8°.
Sebast. Erizzo. Discorso sopra le Medaglie de gli Antichi. *Venetiis*, 1559. 4°.
Gasp. Escolano. Historia Valentina. *Valentiæ*, 1610. *fol. voll.* 2.
Eusebius Cæsar. Præparatio Evangelica, Græce & Latin. *Parisiis*, 1628.
——— Chronicon, cum Animadversionibus Jos. Scaligeri. *Lugd. Batav.* 1606. *fol.*
Eustathius, in Homerum. Romæ, 1542. *fol.*
Eutropius. Historiæ Romanæ libri X. cum aliis scriptoribus Historiæ Augustæ. *Lugd. Batav.* 1632. in 24°.
Expositio totius mundi, auctore Anonymo Græco, quem vulgavit Jac. Gothofredus. *Genevæ*, 1628. 4°.

F

Joan. FAber Bambergensis, de Nardo & Epithymo, adversus Jos. Scaligerum. *Romæ*, 1607. 4°.
Raph. Fabrettus. De Aquis & Aquæductibus veteris Romæ. *Romæ*, 1680. 4°.
Hugo Falcandus. De rebus gestis in Siciliæ regno. *Parisiis*, 1550. 4°.
Gabr. Fallopius Opera. *Francofurti*, 1600. *fol.*
Rhemn. Fannius. Carmen de Ponderibus & Mensuris, cum Celso editum, *Lugduni*, 1549. 8°.
Thom. Fazellus. De rebus Siculis, decades duæ, *Panormi*, 1558. *fol.*
Joan. Fernelius. De abditis rerum causis, libri duo. *Francofurti*, 1576. *fol.*
Joan. Bapt. Ferrarius. De re vestiaria. *Patavii*, 1654. 4°.
Festus *Inter auctores Latinæ linguæ.*
Festus Avienus. *Vide* Rufus.
Jul. Firmicus. De errore profanarum religionum. *Basileæ*, 1603. 8°.
——— Matheseos, sive Astronomicôn libri VIII. *Basileæ*, 1533. *fol.*
Valer. Flaccus. Argonauticôn libri. *Antuerpiæ*, 1566. *fol.*
L. Ann. Florus, illustratus a Joan. Georg. Grævio. *Trajecti Batav.* 1680. 8°.
Petr. Forestus Alcmarianus: Observationes & Curationes Medicæ. *Francofurti*, 1602. *fol.*
Formulæ veteres Marculfi, & aliorum. *Parisiis*, 1666. 4°.
Georg. Fournier. Hydrographie. *Paris.* 1667. *fol.*
Fridericus II. Imp. De arte Venandi cum Avibus. *Aug.* 1596. 8°.
Libert. Fromondus. Meteorologicorum libri VI. *Antuerp.* 1627. 4°.
Sex. Jul. Frontinus. De Aquæductibus. *Amstelod.* 1661. 8°.
——— Strategematôn libri IV. *Vesaliæ*, 1670. 8°. *cum Vegetio.*
Leon. Fuchsius. De historia stirpium. *Basileæ*, 1542. *fol.*
Fulgentius. De prisco sermone. *Inter auctores Latinæ linguæ,*
——— Mythologicôn libri duo, cum Hygini fabulis.
Fulvius Ursinus. Ad librum Ciacconii, de Triclinio. *Heidelbergæ*, 1590. 8°.

G

H

——— De Sabbathio flumine, Epiſtola. *Inter Leonis Allatii σύμμικτα. Coloniæ*, 1653. 8°.
Homerus, cum ſcholiis Didymi. *Lugduni Batav.* 1656. 4°.
Horus Apollo, cum ſymbolis Ægyptiorum, P. Cauſſini, Soc. Jesu. *Pariſiis*, 1618. 4°.
Franc. Hotomani. De re nummaria. 1585. 8°.
Hygenus. De limitibus conſtituendis. *Inter Auctores finium regundorum. Pariſiis*, 1614. 4°.
Jul. Hyginus. Fabulæ, & Poëticum Aſtronomicum. *Pariſiis*, 1578. 8°.

I

Joan. de Janua. Catholicon, *folio*.
Joannis Antiocheni. Excerpta, edita per Henr. Valeſium. *Pariſiis*, 1634. *in* 4°.
Jornandes, de rebus Geticis. *Hamburgi* 1611. 4°.
Joſephus. Opera Græce & Lat. *Genevæ*, 1611. *fol.*
Journal des Sçavans. *Pariſiis ab anno* 1665. 4°.
Irenæus. *Pariſiis*, 1639. *folio.*
Iſidorus Characenus. Σταθμοὶ Παρθικοί. *Auguſtæ Vindelic.* 1600. 8°.
Iſidorus Hiſpalenſis. Originum libri XX. *Coloniæ*, 1617. *fol.*
Julianus Imp. Cæſares, cum notis Spanhemii Gallicis. *Pariſiis*, 1683. 4°.
Juſtinus. *Pariſiis*, 1677. 4°.
Juvenalis. Satyræ, cum ſcholiis. *Pariſiis*, 1613. 4°.

K

Joan. Keplerus. Aſtronomiæ pars Optica. *Francofurti*, 1604. 4°.
——— Epitome Aſtronomiæ Copernicanæ. *Lentiis*, 1618. 8°.
Kiranidum Kirani, id eſt, Regis Perſarum (*vel potius* Collectaneus) liber Phyſico-Medicus. 1638. *in* 8°.
Athan. Kircherus, Soc. Jesu Phonurgia nova. *Campidonæ*, 1673. *folio.*
——— Mundus ſubterraneus. *Amſtelodami*, 1665. *folio.*

L

Philip. Labbeus, Soc. Jesu. Nova Bibliotheca MSS. librorum. *Pariſiis*, 1653. 4°.
Ægid. Lacarry, Soc Jesu. Hiſtoria Coloniarum a Gallis miſſarum, &c. *Claromonti*, 1677. 4°.
Lactantius. *Lugd. Gryph.* 1541. 8°.
Petr. Lambecius. Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis Commentariorum libri VII. *Viennæ* 1665. *fol.* 8. *voll.*
Laurentius. Hiſtoria Anatomica humani corporis. *Pariſiis*, 1600. *in folio.*
Leges Atticæ, cum Comment. Samuelis Petiti. *Pariſiis*, 1635. *fol.*
Joan. Leo Africanus. De deſcriptione Africæ, libri IX. *Antuerpiæ*, 1556. 8°.
Liber de Menſura orbis terræ, MS. ex Bibliotheca Regia, num. 990. *Sub nomine Miſſorum Theodoſii a nobis ſæpe laudatur.*
Fortun. Licetus. De quæſitis per epiſtolas. *Bononiæ*, 1640. *voll.* 2. 4°.
Juſtus Lipſius De re nummaria. 8°.
Titus Livius. Hiſtoriarum libri. *Francofurti*, 1588. *fol.*
Gar. Loaïſa. Collectio Conciliorum Hiſpaniæ. *Madriti*, 1593. *fol.*
Matthias Lobelius. Stirpium Adverſaria *Londini*, 1605. *fol.*
——— Stirpium Obſervationes. *Antuerpiæ*, 1576. *fol.*
Lucanus. Pharſalia. *Lugd. Batav.* 1626. 8°.
T. Lucretius. De rerum natura, libri VI. *Francofurti*, 1631. 8°.
Lucianus Opera Græce & Lat. *Pariſiis*, 1615. *folio.*
Joan. Lucius. De regno Dalmatiæ. *Amſtelod.* 1666. *fol.*
Lycophronis ſcholiaſtes. *Vide* Iſ. Tzetzes.

M

N

Aurel. NEmesianus. Cynegeticon. Inter Epigrammata & poëmatia a Pithœo collecta. *Parisiis*, 1590. 8°.

Nicander. Alexipharmaca & Theriaca, Græce, cum versione Gorlæi, & scholiaste Græco. *Parisiis*, 1557. 4°.

Nicetas Choniata. Historia. *Parisiis*, *Typ. Reg.* 1647. *fol.*

Nicolai Damasceni Excerpta, per Henr. Valesium. *Parisiis*. 1634. 4°.

Jo. Euseb. Nierembergius, Soc. JESU. Historia Naturæ. *Antuerpiæ*, 1635. *fol.*

Jul. Nigronius, Soc. JESU. De caliga veterum. *Dilingæ*, 1621. 8°.

Nonius Marcellus. *Inter Auctores Latinæ Linguæ.*

Nonnus. Dionysiaca. *Hanoviæ*, 1610. 8°.

Notitia Africæ, apud Victorem Vitensem. *Divione*, 1664. 4°.

Notitia Dignitatum Imperii Romani, ex recensione Philippi Labbei, Soc. JESU. *Parisiis*, *Typ. Reg.* 1651. *in* 24°.

Notitia Ecclesiastica Episcopatuum, *Hierocli attibuta*, *in MS. Vaticano*, aliæque, *in Geographia sacra Caroli a S. Paulo. Parisiis*, 1641. *fol.*

Novella Leonis Imp. apud Leunclavium. *Francofurti*, 1596. *fol.*

Nubiensis Geographia. *Parisiis*, 1619. 4°.

O

Jul. OBsequens. De Prodigiis. *Amstelodami*, 1679. 12°.

Arnald. Oihenartus. Notitia utriusque Vasconiæ. *Parisiis*, 1656. 4°.

Oiselius. Thesaurus Numismatum antiquorum. *Amstelodami*, 1677. 4°.

Olaus Magnus. Historia. *Basileæ*, 1567. *folio.*

Oppianus. De Venatione, sive Κυνηγετικῶν, libri IV. Et de Piscatione, sive Halieuticôn, libri V. Græce. *Lugd. Batav.* 1597. 8°.

Oribasius. Collectorum Medicinalium libri, Latine. *Parisiis*, 1555. 8°. & Græce, ex codice MS. Collegii Parisiensis.

Orpheus. De lapidibus. *Genevæ*, 1606. *fol.*

Ovidius. Halieuticôn, cum notis Gesneri. *Tiguri. apud Andr. Gesnerum.* 12°.

——— Opera omnia, *Lugd. Batav.* 1662. 8°. *voll.* 3.

P

Luc. PÆtus. De Mensuris & Ponderibus. *Venetiis*, 1573. 4°.

Palæphatus. De incredibili historia. *Cantabrigiæ*, 1671. 8°.

Palladius. De re rustica, libri XIV. *Parisiis*, *Rob. Steph.* 1543. 8°.

Jac. Palmerius. Exercitationes. *Lugduni Batav.* 1668. 4°.

Guid. Pancirollus. Rerum Memorabilium liber. *Francofurti*, 1660. 4°.

Panegyrici veteres. *Parisiis*, 1676. 4°.

Papias. Vocabularium. *folio.*

Philip. Paruta La Sicilia. *Romæ*, 1649. *fol.*

Carol. Paschalius. Coronæ. *Parisiis*, 1610. 4°.

Carol. Patin. Familiæ Romanæ in antiquis numismatis. *Parisiis*, 1663. *fol.*

——— Imperatorum Rom. numismata. *Argentorati*, 1671. *fol.*

Simon Paulus. Commentarius de abusu Tabaci & herbæ Thée. *Argentorati*, 1681.

Pausanias, Græce & Latine, ex recensione Frid. Sylburgii. *Hanoviæ*, 1613. *fol.*

Camill. Pellegrino. Campania Felice. *Neapoli*, 1651. 4°.

Petr. Pena. Adversaria stirpium. *Plantin.* 1576.

Periplus Ponti Euxini, Græce & Lat. edente If. Vossio. *Amstelod.* 1639. 4°.

Nicol. Perottus. Cornucopiæ. *Basileæ*, 1526. *fol.*

Dionys. Petavius, Soc. JESU. De doctrina Temporum. *Parisiis*, 1627. *fol.* *voll.* 2.

Q

R

RAbanus Maurus. De divinis officiis. *Coloniæ*, 1626. *fol.*
Jo. Bapt. Ramusio. Della navigationi & viaggi, *Venetiis*, 1606. *fol.*
Thom. Reinesius. Syntagma inscriptionum Antiquarum. *Lipsiæ*, 1682 *fol.*
——— Variarum lectionum libri tres. *Altenburgi*, 1640. 4°.
——— Epistolæ *Lipsiæ*, 1660. 4°.
Andr. Resendius. Antiquitates Lusitano-Hispanicæ. *Coloniæ*, 1613. 8°.
Franc. Resta. Meteorologia. *Romæ*, 1644. 4°.
Cæl. Rhodiginus. Lectionum Antiquarum, libri XXX. *Francofurti*, 1596. *folio.*
Joan. Bapt. Ricciolus, Soc. Jesu. Almagestum. *Bononiæ*, 1651. *fol. voll.* 2.
Joan. Riolanus Opera Anatomica. *Parisiis*, 1649. *fol.*
Mart. de Roa, Soc. Jesu. Ecija, sus santos &c. *Hispali*, 1629. 4°.
Guill. Rondeletius. De piscibus. *Lugduni*, 1554. *folio.*
Alb. Rubenius. De re vestiaria. *Antuerpiæ*, 1665. 4°.
Joan. Ruellius. De natura stirpium, *Basileæ*, 1543. *fol.*
Rufus Festus Avienus. *Madriti*, 1634. 4°.
Rutilius. Itinerarium. *Basileæ*, 1575. *in* 24°.

S

Phil. Jac. SAcs. Gammarologia. *Francofurti*, 1665. 12°.
Sallustius. *Parisiis*, 1543. 8°..
Claud. Salmasius. In Tertullianum de Pallio. *Paris.* 1622. 8°.
——— Epistolarum liber. *Lugd. Batav.* 1656. 4°.
——— De modo usurarum. *Lugduni Batav.* 1639. 12°.
——— Præfatio in librum de Homonymis &c. *Divione*, 1668. 4°.
——— De manna & saccaro. *Parisiis*, 1664. 12°.
——— Exercitationes Plinianæ in Solinum. *Parisiis*, 1629. *fol. voll.* 2.
Hippol. Salvianus. Aquatilium animalium historiæ liber. *Romæ*, 1557. *fol.*
Lud. Savot. Discours sur les Medailles antiques. *Parisiis*, 1627. 4°.
Jos. Scaliger. In Guillandini Commentarium ad tria capita Plinii de papyro. *Paris.* 1610. 4°.
——— Epistolæ. *Lugduni Batav.* 1627. 8°.
——— De re nummaria. *Lugduni Batav.* 1616. 8°.
Jul. Cæs. Scaliger. In Theophrasti libros sex de causis plantarum. *Crispin* 1636. *fol.*
——— Exercitationes in Cardanum. *Francofurti*, 1576. 8°.
Scaligerana prima & secunda. *Groningæ*, 1699. 12°.
Joan. Schefferus De re vehiculari veterum, libri duo. *Francofurti*, 1671. 4°.
——— De arte pingendi. *Norimbergæ*, 1669. 8°.
——— De Navali militia veterum. *Upsaliæ*, 1654. 4°.
Gasp. Schottus, Soc. Jesu. Cursus Mathematicus. *Francofurti*, 1674. *fol.*
Scribonius Largus, ex recensione Joan. Rhodii. *Patavii* 1655. 4°.
Scylax Caryand. Periplus, cum castigat. Is. Vossii. *Amstelod.* 1639. 4°.
Scymnus Chius, sub nomine Marciani Heracleotæ editus. Periegesis, sive de situ orbis, Græce. *Augustæ Vindelic.* 1600. 8°.
Petr. Seguinus. Selecta Númismata antiqua. *Parisiis* 1665. 4°.
Seneca. Tragœdiæ, cum Comment. Martini Delrio, Soc. Jesu. *Antuerp.* 1593. 4°. *voll.* 2.
Seneca uterque, Rhetor, ac Philosophus. Opera, cum Lipsii, Mureti, & aliorum notis. *Parisiis*, 1627. *fol.*
Daniel Sennertus Opera Medica. *Lugduni*, 1666. *fol.*
Jo. Genes. Sepulveda. Epistolæ. *Coloniæ*, 1602. 4°.
Q. Serenus Samonicus. De Medicina præcepta. Inter poëmata a Pithœo edita. *Paris.* 1590. 12°.
Servius. Comment. in Virgilium. *Paris.* 1532. *fol.*

Thesaurus Criticus. *Francofurti*, 1602. 4°. *voll.* 2.
Jac. Aug. Thuanus. De vita sua, libri sex. *In calce historiarum sui temporis. Genevæ*, 1620. *fol.*
Thucydides de bello Peloponnesiaco, Græce & Latine. *Francofurti*, 1594. *fol.*
Andr. Tiraquellus. De legibus Connubialibus. *Lugduni*, 1574. *fol.*
Joan. Tristan. Vies des Empereurs avec leurs medailles. *Parisiis*, 1644. *voll.* 3.
Hadr. Turnebus. Adversaria. *Argentorati*. 1604. *folio.*
Joan. Tzetzes. Variarum historiarum versus Politici. *Inter poëtas Græcos. Genevæ*, 1614. *folio.*
Isaac. Tzetzes. Scholia in Lycophronem. *Basileæ*, *fol.*

V

Joan. VAillant. Historia Regum Syriæ. *Parisiis*, 1681. 4°.
Valerius Maximus. Exempla memorabilia. *Parisiis*, 1679. 4°.
Hadr. Valesius Notitia Galliarum. *Parisiis*, 1675. *fol.*
Varro. De re rustica, libri III. *Parisiis*, *Rob. Steph.* 1543. 8°. Et Fulvii Ursini notæ, *Romæ*, 1587. 8°.
——— De lingua Latina, cum conjectaneis Jos. Scaligeri. *Parisiis*, 1585. 8°.
Fl. Vegetius. De re militari. *Vesaliæ*, 1670. 8.
Velleïus Paterculus. *Paris.* 1608. *fol.*
Veterinariæ rei scriptores, Græce. *Basileæ*, 1537. 4°.
Vibius Sequester, de fluminibus &c. *cum Æthici Cosmographia. Basileæ*, 1575. *in* 24°.
Jac. Villanius. Ariminensis Rubicon. *Arimini*, 1641. 4°.
Virgilius Maro, cum notis Joan. Lud. de la Cerda, Soc. Jesu. *voll.* 3. *fol.*
Vitruvius. De Architectura, libri X. *Amstelodami*, 1649. *fol.*
Volusius Mæcianus IC. Distributio & vocabula partium in rebus pecuniariis &c. *Editus cum Gronovii libro de sestertiis.*
Ger. Joan. Vossius. Etymologicon. *Lugduni* 1664. *fol.*
——— De historicis Latinis. *Lugduni Batav.* 1627. 4°.

X

XEnophon. Opera Græce & Latine. *Francofurti*, 1596. *folio.*

Z

ZEnobius. Proverbia. *Antuerpiæ*, 1612. 4°.

Socrates, lib. IV. Hist. Eccles. cap. XXIII.

Τῷ δικαίῳ Ἀντωνίῳ προσῆλθέν τις τῶν τότε σοφῶν, καὶ πῶς διακαρτερεῖς, εἶπεν, ὦ πάτερ, τῆς ἐκ τῶν βιβλίων παραμυθίας ἐστερημένος; Τὸ ἐμὸν βιβλίον, ἔφη ὁ Ἀντώνιος, ὦ φιλόσοφε, ἡ φύσις τῶν γεγονότων ἐστὶ, καὶ πάρεστιν ὅτε βούλομαι τοὺς λόγους ἀναγινώσκειν τοὺς τοῦ θεοῦ.

Ad justum Antonium quidam illius ævi philosophus accedens, Qualem, inquit, pater, agere vitam potes, librorum solatio destitutus? Cui ille: MEUS LIBER, aït, o Philosophe, EST NATURA RERUM: quæ quidem præsto est, quoties Dei verba legere libuerit.

C. PLINII SECUNDI NATURALIS HISTORIÆ

LIBER I.

C. PLINIUS SECUNDUS [1] VESPASIANO SUO S.

LIBROS Naturalis Historiæ, [a] novitium Camœnis Quiritium tuorum opus, natum apud me proxima fetura, licentiore epistola [2] narrare constitui tibi, jucundissime [3] Imperator: ([4] sit enim hæc tui præfatio verissima, [5] dum maximo

INTERPRETATIO.

[a] *Novitium.*] A nemine Romanorum adhuc tentatum.

NOTÆ.

1. *Vespasiano.*] Tito Vespasiani F. Vide Notas & Emend. inferiùs positas, ad præfationis hujus calcem, num. III.

2. *Narrare.*] Historicæ narrationis filo contexere, sine ullo fuco, sine ullis dicendi oratoriis ornamentis. Qui *nuncupare* hoc loco substituunt, genuinam Plinii lectionem, nullo suffragante codice, de suo marte interpolant.

3. *Imperator.*] Vide Notas & Emend. num. III.

4. *Sit enim.*] Una opera patri ac filio aptissimè Plinius adulatur: ceteras quaslibet, sive Optimi, sive Maximi, sive Fortissimi appellationes, utrique eorum communes esse indicans, dum jucunditatis tantummodo præfationem, ut propriam Tito adscribit: quæ quidem naturæ lege florentis ætatis est, non senescentis. Simul & ad Titi cognomen alludit, *Amor ac deliciæ generis humani* vulgò dicti, ut est apud Tranquillum.

5. *Dum maximo.*] Ita veteres editiones omnes, quas & Turnebus probat. Plinius l. 2. sect. 5. *Hæc nunc cælesti passu cum liberis suis vadit Maximus omnis ævi rector Vespasianus Augustus.*

[1] consenescit in patre.) [2] Namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas, [a] ut objicere moliar Catullum [3] conterraneum meum: (Agnoscis & hoc castrense verbum :) Ille enim, ut scis, permutatis prioribus [4] setabis, duriusculum se fecit, quoniam volebat æstimari ea [b] à Veraniolis suis & Fabullis. Simul ut hac mea petulantia fiat, quod proxime non fieri questus es in alia procaci epistola nostra,

INTERPRETATIO.

a *Vt objicere.*] Ut factum meum defendam exemplo Catulli.

b *A Veraniolis.*] Propter Veraniolum & Fabullum, *quos diligebat, à quibus ea acceperat.*

NOTÆ.

1. *Consenescit.*] Aptari, seu accommodari patri tuo jam desiit, ob ætatis majestatisque reverentiam. Ea voce usus Cicero lib. 2. ad Attic. epist. 13. p. 57. *Quanto in odio noster amicus Magnus? cujus cognomen unà cum Crassi Divitis cognomine consenescit.*

2 *Namque tu*] Rogas autem, inquit, quæ me causa impulerit, ut licentiore epistola tibi libros meos dicarem? Ea in promptu est. Nam cum tu soleas meas esse aliquid putare nugas, induxi animum Catullum imitari : cujus ego quidem exemplum, (ut verbo castrensi utar, quod tu probè agnosces,) objicere moliar, hoc est, veluti pro scuto opponere, si cui confidentia nostra reprehendenda videatur. Ille enim, ut scis, in setabis suis, sive sudariis, scitè venditandis passim jactantior, atque in repetendis duriusculus videri haud veritus est, cum permutatis illis atque sublatis, supposita essent viliora. Quid enim? Erantne illa tanti per se? minimè sanè: sed æstimari ea volebat ex Veranii & Fabulli benevolentia & æstimatione, à quibus ea dono acceperat. *Marrucine Asini,* inquiebat ille carmine 12.

manu sinistra
Non bellè uteris in joco atque vino:
Tollis lintea negligentiorum.....
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte:
Quod me non movet æstimatione,
Verum est μνημόσυνον mei sodalis.
Nam sudaria setaba ex Iberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Veraniolus; hoc amem necesse est,
Vt Veraniolum meum & Fabullum.

Et Carmine 25. *Remitte pallium meum mihi, quod involasti, Sudariúmque setabum..... Inepte, quæ palam soles habere, tanquam avita,* &c. Catulli igitur exemplo, si libros meos tanti nunc esse duco, ut tibi offerri putem posse epistola paulò licentiore, desine id porrò mirari : pretium iisdem judicio tuo ac voluntate ipse fecisti. Simul & hac mea petulantia fiet, &c. Vide Notas & Emend. num. I.

3. *Conterraneum.*] Ex eadem terra & patria. Uterque Veronensis fuit. Quanquam & Comenses suum esse vendicant. Sed causam dudum adjudicarunt Veronensibus eruditi, inter quos præcipui Polycarpus Palermus, singulari opere de Plinii patria, & Scaliger in Euseb. Chron. p. 190. Sed iisdem tamen haud assentior, neque Turnebo, Pelicerio, Passeratio, aliisque, qui secuti Camertis indiculum Plinianum, re haud sanè satis expensa, pronunciant illud *Conterraneum* esse quod Plinius vocet castrense verbum. Ego verò non magis castrense, quàm forense, aut urbanum, aut publici juris agnosco. Contubernii vocem in castris natam factámque intelligo : quamobrem castrorum peculiaris ac propria vox sit *Conterraneus*, nullo prorsus modo intelligo.

4. *Setabis.*] Setaba, sudaria sunt è lino setabo, quod à Setabi Hispaniæ oppido nomen accepit, ut dicemus l. 19. sect. 2. Setaba Plinius simpliciter appellat, quæ Catullus sudaria setaba. Ut Cadurcum dixere Juvenalis, & alii, pro *Cadurca culcita.*

ut in quædam [1] acta exeant, ſciantque omnes quam [2] ex æquo tecum vivat imperium. [3] Triumphalis & Cenſorius tu, ſexieſque Conſul, ac Tribunitiæ poteſtatis particeps: & quod his nobilius feciſti, dum illud patri pariter, & [4] equeſtri ordini præſtas, Præfectus prætorio ejus: [5] omniaque hæc Reipublicæ: & nobis quidem qualis in caſtrenſi contubernio. Nec quicquam in te mutavit fortunæ amplitudo, niſi ut prodeſſe tantundem poſſes, [6] ut velles. Itaque cum ceteris in venerationem tui pateant omnia illa, nobis ad colendum te familiarius audacia ſola ſupereſt. Hanc igitur tibi imputabis, & in noſtra culpa tibi ignoſces. [5] Perfricui faciem, nec tamen profeci: quoniam alia via occurris ingens, & longius etiam ſubmoves ingenii faſcibus. Fulgurat in nullo unquam verius dicta vis eloquentiæ, Tribunitiæ poteſtatis facundia. [8] Quanto tu ore patris laudes tonas? quanto fra-

NOTÆ.

1. *Acta exeant*] Exeant in acta libri naturalis hiſtoriæ. Altera hæc ratio eſt, qua permotum ſe Plinius ait ut Tito hos libros dicaret: exiſtimatio ſcilicet ac pretium illud, quod eis ex tam inſigni nuncupatione acceſſurum intelligeret: quando quidem quæ Principi nuncupata exeunt, publica & ipſa quodammodo fieri, & quandam actorum publicorum præ ſe ferre ſpeciem videntur: ideoque non ſimpliciter *ut in acta exeant*, dixit, ſed *ut in quædam acta*. Ceterum non videtur conqueſtus fuiſſe Titus, hos libros non in acta exire, ſed minimè ad ſe mitti, hoc eſt, dicari. At quæ dicantur, pro actis haberi videntur publicis. Ita ferè Pelicerius.

2. *Ex æquo.*] Quam æquo nobiſcum jure vivas, cum te nihil Magiſtratus, nihil honores efferant. Tamen Solinus, c. 55. p. 86. *concorditer vivere Parthos cum Scythis* ait: Plinius ex quo Solinus hauſit, l. 6. ſect. 29. *ex æquo degere*.

3. *Triumphalis &c.*] Ex bello Judaïco. Vide Notas & Emend. num. III.

4. *Equeſtri ordini.*] Ordinem ornaſti, cum ordinis Magiſtratum decoraſti: Anteà Equitum tantum erat Præfectura Prætorii: tu jus illius ordinis, & Magiſtratus dignitatem, aſſumendo auxiſti. Vide Notas & Emend. num. III.

5. *Omniáque hæc.*] Omnia hæc, inquit, Reipublicæ præſtas: nobis verò nunc talis es, qualis in caſtrenſi contubernio fuiſti. Germanico enim bello ſub Tito Plinius militarat. Plinius Junior Epiſt. 5. l. 3.

6. *Vt velles.*] Hoc eſt, quantum velles. Plin. Jun. in Panegyr. p. 71. *Vt enim felicitatis eſt, quantum velis poſſe: ſic magnitudinis, velle quantum poſſis.*

7. *Perfricui.*] Perfricare faciem, in proverbium abiit, quo pudorem depulſum ſignificamus: de quo Eraſmus eſt conſulendus. Seneca l. 5. ep. 40. *Perfrices frontem oportet.* Cic. l. 3. Tuſc. p. 385. *Cum os perfricuiſti.* Tranſlata item eſt altera illa oratio, *ingenii faſcibus*, à lictoribus nimirum, qui ante magiſtratum incedentes, turbam ſubmovent. Si faſces, inquit, magiſtratuum & honorum tuorum nihil me terrent, nec ſubmovent: at ſubmovet ingenium & eloquentia.

8. *Quanto fratris.*] Quanto, inquit, ſtudio fratris tui laudes æmularis, quem poëtica arte ſcimus eſſe eximium? Domitianum enim in condendis verſibus exercuiſſe ſeſe, teſtantur Suetonius in ejus vita, c. 2. p. 111. Silius, Martialis, aliique: Valerius Flaccus in primis, ſcribens ad Veſpaſianum Imp. l. 1. Argon. v. 21. p. 9.

——— *Verſam proles tua pandit Idumen,*
Namque poteſt, Solymo nigrantem pulvere fratrem,
Iactantémque faces, & in omni turre furentem.

Titum verò etiam in fingendis poëmatis promptum & facilem fuiſſe, vel uſque ad extemporalitatem, idem Tranquillus eſt auctor.

tris amas ? quantus in poëtica es ? O magna fecunditas animi ! quemadmodum fratrem quoque imitareris, excogitasti. Sed hæc quis possit intrepidus æstimare, subiturus ingenii tui judicium, præsertim lacessitum ? Neque enim similis est conditio publicantium, & nominatim tibi dicantium. [1] Tum possem dicere, quid ista legis Imperator ? Humili vulgo scripta sunt, agricolarum, opificum turbæ, denique [a] [2] studiorum otiosis : quid te judicem facis ? Cum hanc operam condicerem, non eras [3] in hoc albo. Majorem te sciebam, quam ut descensurum huc putarem. Præterea est quædam publica etiam eruditorum [4] rejectio. Utitur illa & M. Tullius, extra omnem ingenii aleam positus, & (quod miremur) [5] per advocatum defenditur. [6] *Nec doctissimis : Manium Persium hæc legere nolo, Iunium Congum volo.* Quod si hoc Lucilius, qui primus condidit [7] styli nasum, dicendum sibi putavit : si Cicero mutuandum, præsertim cum de Republica scriberet : [b] quanto nos causatius ab aliquo judice [8] defendimus ?

INTERPRETATIO.

[a] *Studiorum otiosis.*] Iis qui vacant à studiis.

[b] *Quanto nos.*] Quantò meliore causa ab aliquo nos judice defendimus, *ne de nobis nostrisque judicet ?*

NOTÆ.

1. *Tum possem.*] Si publicassem, & edidissem tantùm, nec tibi nominatim dicassem, rejicerem te lectorem ac judicem : atque hæc à me tibi scripta pernegarem.

2. *Studiorum otiosis.*] Hoc est, iis qui semoti sunt à studiis, propter negotia, quibus distinentur : non tibi, Imperator, qui licet negotiis maximis & operosis implicatus, abundare tamen otio & studio videris : ita ut tuam, ante ceteros, revereri censuram oporteat.

3. *In hoc albo.*] Non eras in eo numero & consilio judicum, à quibus æquo ferrem animo mea scripta lectitari ac dijudicari. Legit hoc loco Turnebus, *cum dicerem nænias in hoc albo*, haud satis sanè feliciter.

4. *Rejectio.*] Hoc sumptum est à judicum rejectione, quorum reus judicium reformidat. Hanc rejectionem in judiciis subsequebatur olim aliorum judicum dicta subsortitio.

5. *Per advocatum.*] Defensorem advocat Lucilium Cicero, qui sua advocatione & patrocinio solitus est alios defendere.

6. *Nec doctissimis.*] Hoc est, nec à doctissimis sua Lucilius legi volebat, nec ab indoctissimis : sed à non doctissimis. Vide Notas & Emend. num. IV.

7. *Styli nasum.*] Qui primus apud Latinos satyræ mordacis & pungentis reprehensionem, irrisionémque condidit : qui primus stylum acrem in homines distrinxit. Martialis l. 1. Epigr. 42. p. 48.

Non cuicunque datum est habere nasum :

Hoc est, dicacitatem. De Lucilio Quintilianus l. 10. Instit. c. 1. p. 748. *Satyra quidem tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius*, &c. Hoc ipsum testatur Horatius l. 1. Satyr. 10. v. 48.

8. *Defendimus.*] Vett. codd. omnes, editíque libri, vel *defendimur* exhibent, vel uti nos edimus, ex R. 1. 2. Colb. 2. *defendimus.* Recens est confictáque lectio, *diffidimus.*

Sed hæc ego mihi nunc patrocinia ademi nuncupatione : quoniam plurimum refert, ſortiatur aliquis judicem, an eligat : multumque [1] apparatus intereſt apud invitatum hoſpitem, & oblatum. Cum apud Catonem illum ambitus hoſtem, & repulſis tanquam [2] honoribus ineptis gaudentem, [3] flagrantibus comitiis [4] pecunias deponerent candidati, hoc ſe facere pro innocentia (quod in rebus humanis ſummum eſſet) profitebantur : Inde illa nobilis M. Ciceronis ſuſpiratio : O te felicem, M. Porci, à quo rem improbam petere nemo audet! Cum Tribunos appellaret [5] L. Scipio Aſiaticus, inter quos erat Gracchus, hoc atteſtabatur, [6] vel inimico judici ſe probari poſſe. Adeo ſummum quiſque cauſæ ſuæ judicem facit quemcunque, [7] cum eligit, unde provocatio appellatur. Te quidem in excelſiſſimo humani generis faſtigio poſitum, ſumma eloquentia, ſumma eruditione præditum, religioſe adiri etiam à ſalutantibus ſcio. Et ideo ſubit cura, ut quæ tibi dicantur, te digna ſint. Verum & diis lacte ruſtici multæque gentes ſupplicant, & [8] mola tantum ſalſa litant, qui non habent thura :

NOTÆ.

1 *Apparatus intereſt.*] Differt ab apparatu convivii apparatus. Hoſpes fortè oblatus parabilem ac vilem cibum æqui boni ſolet conſulere : invitatus, niſi lautè & opiparè accipiatur, conqueri meritò ſolet.

2. *Honoribus ineptis.*] Ita R. 1. 2. Colb. 2. & vetuſtæ editiones omnes : quas & Turnebus ſequitur. Senſus eſt, Catonem repulſis gaviſum, tamquam honores inepti eſſent, ac contemnendi. Simile illud eſt, quod de eodem Catone, nempe Uticenſi, Seneca tradit l. de Conſol. ad Helu. c. 13. p. 811. *Quis ignominiam putet M. Catonis fuiſſe, duplicem in petitione Præturæ & Conſulatus repulſam? ignominia illa Præturæ & Conſulatus fuit, quibus ex Catone honor habebatur.* Fuit aliquando tamen cum *inemptis* ſcribendum putarem, hoc eſt, non ſuffragiorum corruptione emptis : Vel *indeptis* retinendum, quod libri recens excuſi præferunt : ut ſenſus eſſet, repulſis populi plebiſque ventoſæ gaviſum perinde Catonem, ac ſi honores ipſos, quos ſequi videbatur, eſſet adeptus.

3. *Flagrantibus.*] Cum magna contentione peteretur, magnóque ambitu. Simile eſt illud Ciceronis : *Sequere me in campum : ardet ambitus.*

4. *Pecunias.*] Uti declararent innocentiam ſuam, Catonem judicem eligendo, cujus judicio nullus unquam nocens eſt abſolutus. Vel uti ſe ejus tantum arbitratu petere teſtarentur : qui contrà faceret, pecunia, quantam depoſuerat, mulctaretur. Hanc rem narrat Cicero l. 2. epiſt. ult. ad Q. Fratr. p. 625. *Res ardet invidia : Tribunitii candidati compromiſerunt HS. D. in ſingulos apud M. Catonem depoſitis, petere ejus arbitratu, ut qui contra feciſſet, ab eo deponeretur. Quæ quidem comitia, gratuita ſi fuerint, ut putantur, plus unus Cato fuerit, quàm omnes leges, omnéſque judices.*

5. *L. Scipio.*] Florus in Epitome Livii l. 38. *L. Scipio Aſiaticus frater Africani, eodem peculatus crimine accuſatus damnatúſque, cum in vincula & carcerem duceretur, Tiberius Sempronius Gracchus Trib. pl. qui anteà Scipionibus inimicus erat, interceſſit : & ob id beneficium Africani filiam duxit.*

6. *Vel inimico.*] Etiam Graccho. Adeò magna vis eſt veritatis.

7. *Cum eligit.*] Vide Notas & Emendnum. V.

8. *Mola tantum*] Sic far toſtum aſperſum ſale vocabatur, quod eo molitæ hoſtiæ aſpergebantur.

nec ulli fuit vitio deos colere quoquo modo posset. Meæ quidem temeritati accessit hoc quoque, quod levioris operæ hos tibi dedicavi libellos. Nam nec ingenii sunt capaces, quod alioquin nobis per quam mediocre erat: nec admittunt excessus aut orationes, sermonesve, aut casus mirabiles, vel eventus varios, non alia jucunda dictu, aut legentibus blanda, [1] sterili materia. Rerum natura, hoc est, [2] vita narratur, & hæc sordidissima sui parte, ut plurimarum rerum aut rusticis vocabulis aut externis, imo barbaris, etiam cum honoris præfatione ponendis. Præterea iter est, [3] non trita auctoribus via, nec qua peregrinari animus expetat. Nemo apud nos, qui idem tentaverit, nemo apud Græcos qui unus omnia ea tractaverit. Magna pars studiorum amœnitates quærimus. Quæ vero tractata ab aliis dicuntur immensæ subtilitatis, obscuris rerum tenebris premuntur. Jam omnia attingenda, quæ Græci [4] τῆς ἐγκυκλοπαιδείας vocant, & tamen ignota, aut incerta ingeniis facta. Alia vero ita multis prodita, ut in fastidium sint adducta. Res ardua, vetustis novitatem dare, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem, omnibus vero naturam, & naturæ suæ omnia. Itaque etiam non assecutis, voluisse, abunde pulchrum atque magnificum est. Equidem ita sentio, peculiarem in studiis causam eorum esse, qui difficultatibus victis, utilitatem juvandi prætulerunt gratiæ placendi: idque jam & in aliis operibus ipse feci: & profiteor mirari me T. Livium, auctorem celeberrimum, in historiarum suarum, quas repetit ab origine Urbis, [5] quodam volumine sic orsum: Satis jam sibi gloriæ quæsitum: & potuisse se desinere, ni animus inquies pasceretur opere. Profecto enim populi gentium victoris, & Romani nominis gloriæ, non suæ composuisse illa decuit. Majus meritum esset, operis amore, non animi causa perseverasse: & hoc populo Romano præstitisse, non sibi. Viginti millia rerum dignarum cura, (quoniam, ut ait Domitius Piso, thesauros oportet esse, non libros) ex lectione voluminum circiter duum millium, quorum pauca admodum studiosi attingunt, propter secretum materiæ, ex exquisitis auctoribus centum, inclusimus

NOTÆ.

1. *Sterili materia.*] Est, inquit, hæc, ut ait Mela Pomponius, in Præfat. operis sui, p. 1. *facundiæ minimè capax, & longa magis quàm benigna materia.*

2. *Vita narratur.*] Quia omnia, inquit Turnebus, in rerum natura ad aliquem hominum usum & commodum referuntur, & ex omnibus homines in vita aliquid capiunt utilitatis, idcircò vitam dixit rerum naturam.

3. *Non trita.*] Simile est illud Lucretii, l. 1. v. 924.

Avia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita solo.

4. ἐγκυκλοπαιδ.] Orbem doctrinæ sic Græci vocant. Ad Encyclopædiam pertinent omnes artes liberales & ingenuæ.

5. *Quodam volumine.*] Quod temporum injuria intercidit.

[1] triginta ſex voluminibus, abjectis rebus plurimis, quas aut ignoraverant priores, aut poſtea invenerat vita. Nec dubitamus, multa eſſe, quæ & nos præterierint. Homines enim ſumus & occupati officiis: [2] ſubciſiviſque temporibus iſta curamus, id eſt, nocturnis, ne quis veſtrûm putet [3] his ceſſatum horis. Dies vobis impendimus: cum ſomno [a] [4] valetudinem computamus: vel hoc ſolo præmio contenti, quod dum iſta (ut ait M. Varro) [b] [5] muſinamur, plúribus horis vivimus. Profecto enim vita vigilia eſt. [6] Quibus de cauſis atque difficultatibus nihil auſo promittere, hoc ipſum tu præſtas quod ad te ſcribimus. Nec fiducia operis hæc eſt, [c] [7] ſed indicatura. Multa valde pretioſa ideo videntur, quia ſunt templis dicata. Nos quidem omnes, patrem, te, fratremque diximus opere juſto, temporum noſtrorum hiſtoriam orſi à fine Aufidii Baſſi. Ubi ſit ea quæres? jam pridem [8] peracta ſarcitur: & alioquin ſtatutum erat heredi mandare,

INTERPRETATIO.

[a] *Valetudinem.*] Somnum valetudine metimur.

[b] *Muſinamur.*] Commentamur otioſè.

[c] *Indicatura.*] Indicium pretii & æſtimationis.

NOTÆ.

1. *Triginta ſex.*] Quem primum Hiſtoriæ Plinianæ librum vocamus, nunc ipſe non numerat: quod ſit operis index.

2. *Subciſiviſque.*] Sic ea vox ſcribenda, ut eſt in utroque cod. Regio, & Colb. 2. & in vet. inſcriptione, apud Grut. p. 1081.

3. *His ceſſatum horis.*] Hoc eſt, nocturnis. At Turnebus aliter: Ne quis veſtrum, inquit, putet me his horis quibus hæc ſcripſi, ceſſaſſe, & officio meo defuiſſe. Satis & illud appoſitè. In editis priùs legebatur, *Ne quid veſtris putetis ceſſatum horis.* Cic. l. 2. ad Attic. ep. 7. p. 50. *Denique aliquid exſtabit, ne tibi planè ceſſaſſe videamur.*

4. *Valetudinem.*] Quaſi ſubducto calculo cum ſomno, tantum dormio, quantum eſt valetudini ſatis. Vel, tantum abeſt, ut interdiu quidquam officiis detrahamus, ut ne valetudini quidem niſi noctu ſerviamus: itaque eam cum ſomno computamus.

5. *Muſinamur.*] Commentamur lentè, otioſè ſcribimus: verbo, inquit Turnebus, à Muſis deducto. Ita quidem ſcribitur in Colb. 2. At apud Feſtum, & Nonium, c. 2. n. 543. *Muginamur.* Feſtus: *Muginari, eſt nugari, & quaſi tardè conari.* Et Cic. l. 16. ad Attic. ep. 12. p. 506. *De Ocella, dum tu muginaris, nec quicquam reſcribis, cepi conſilium domeſticum.*

6. *Quibus de cauſis.*] Cum ipſe de me, inquit, promittere nihil auſim, tu hoc ipſum præſtas, ut multa promittam, quia ad te ſcribo: Cum enim homines cenſeant nihil tibi dicari niſi perfectum opere & omnibus partibus abſolutum, hoc ipſo quod tibi hæc nuncupo, magna quædam edere ac polliceri videor.

7. *Sed indicatura.*] Nota, æſtimatio, pretium. Sic l. 37. ſect. 7. *Nec eſt hodie murrhini alterius præſtantior indicatura*, hoc eſt, nota. Non certa, inquit, operis noſtri fiducia nitimur: ſed nuncupatione, & hac nominis tui inſcriptione opus commendatum, & pluris æſtimatum iri intelligimus.

8. *Peracta ſarcitur.*] Hoc eſt, accuratiùs elimatur, caſtigatur. Vide Notas & Emend. num. VI.

ne quid [1] ambitioni dediſſe vita judicaretur. Proinde occupantibus locum [2] faveo: ego vero & poſteris, quos ſcio nobiſcum decertaturos, ſicut ipſi fecimus cum prioribus. Argumentum hujus [3] ſtomachi mei habebis, quod in his voluminibus auctorum nomina prætexui. Eſt enim benignum (ut arbitror) & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris, non, ut plerique ex iis, quos attigi, fecerunt. Scito enim conferentem auctores me deprehendiſſe [4] à juratiſſimis & proximis veteres tranſcriptos ad verbum, neque nominatos: non illa [5] Virgiliana virtute, ut certarent: non Ciceroniana ſimplicitate, qui in libris de Republica, Platonis ſe comitem profitetur: in conſolatione filiæ, [6] Crantorem, inquit, ſequor: item Panætium de officiis: quæ volumina ejus ediſcenda, non modo in manibus quotidie habenda, noſti. [7] Obnoxii profecto animi, & infelicis ingenii eſt, deprehendi in furto malle, quam [8] mutuum reddere, cum præſertim [a] [9] ſors fiat ex uſura. Inſcriptionis apud Græcos [10] mira felicitas:

INTERPRETATIO.

a *Sors fiat.*] Cum ſors ipſa acquiratur, *ſoluto eo quod* uſuræ *ac fœnoris nomine exigitur.*

NOTÆ.

1. *Ambitioni.*] Magis quàm veritati ſerviiſſe.

2. *Faveo.*] Neque iis invideo, qui ejuſdem argumenti hiſtoriam edere ante me occupabunt.

3. *Stomachi.*] Candoris, indolis, ingenuique animi.

4. *A juratiſſimis.*] Ab iis qui ſua ſe ſcribere quovis ſacramento jurarent, nec aliena ſe pro ſuis venditare prædicarent: quos religioſiſſimos, & ſanctiſſimos putes. Rhenanus legit, *à furaciſſimis*, hoc eſt, ab iis qui nomine auctoris ſuppreſſo, furati ſunt opera: ut Græcinus fecit, qui ad verbum omnia ſumpſit ex Celſo, ut Plinius refert l. 14. ſect. 4. ut Macrobius ex Gellio multa, Solinus ex Plinio. Sed abſit ut conjecturæ faveam, cui codex nullus probatæ fidei favet.

5. *Virgiliana.*] Bucolica mutuatus eſt Maro à Theocrito: ab Heſiodo Georgica: ab Homero, Ennioque, Æneïda: ſed ita tamen ut cum iis certaret: non diſſimularet furtum, ſed agnoſceret mutuum.

6. *Crantorem.*] Librum is *de Conſolatione* ſcripſerat, ut auctor eſt Cicero l. 1. Tuſc. p. 336. vel, ut potius reor, inſcriptum, περὶ πένθους, ut ait Laërtius in ejus vita, p. 103. de luctu minuendo, Cicero dixit l. 12. ad Attic. ep. 21. p. 370.

7. *Obnoxii.*] Hoc eſt, imbecilli, abjecti, jejuni, ſervilis, ac ſibi diffidentis: qui ubi quod aliis debitum eſt, tribuit, ſuum illud eſſe damnum aliquod interpretetur. Vide quæ de hac voce dicturi ſumus abundè, l. 14. ſect. 4.

8. *Mutuum reddere.*] Reddit enim mutuum in ſcriptis, qui quod mutuatus eſt, à quo id acceperit, fatetur, eum nominando. Sic enim ſuum non facit: ſed quod accepit, hoc reddere ipſum auctori ſuo ſe profitetur.

9. *Sors fiat.*] Præſertim, inquit, cum utendo ſcriptis alienis arbitratu tuo, ſi candidè atque ingenuè mutuum agnoſcis, ſcriptoris à quo acceperis, nomine appellato, id quod unum à te, fœnoris & uſuræ nomine exigitur, jam ſors ipſa, ac ſumma rei tua tum fiat, contexto ac conſarcinato, ſine ullo reprehenſionis metu, ex alienis operibus, tuo.

10. *Mira felicitas.*] Fortè ſcribendum, *feſtivitas.* Gellius enim è Plinio colorem hunc mutuatus, in præfatione, *feſtivitates inſcriptionum* dixit.

1 κνεῖον

[1] κηρίον inscripsere, quod volebant intelligi favum: [2] alii κέρας ἀμαλθείας, quod Copiæ cornu, ut vel [3] lactis gallinacei sperare possis in volumine haustum. [4] Jam Musæ, [5] πανδέκται, [6] ἐγχειρίδιον, [7] λειμὼν, [8] πίναξ, [9] σχέδιον, inscriptiones propter quas [10] vadimonium deseri possit. At cum intraveris, dii deæque, quam nihil in medio invenies! [11] Nostri crassiores, Antiquitatum, Exemplorum, Artiumque: Face- 5

NOTÆ.

1. κηρίον.] Gellius in præfatione, κηρία favos.

2. *Alii κέρας.*] Vide Notas & Emend. num. VII.

3. *Lactis gallinacei.*] Proverbium de re singulari, & admodum rara. Petronius in fragm. p. 130. *Omnia domi nascuntur, lana, creta, piper: lac gallinaceum, si quæsieris, invenies.* Vide Suidam p. 589. Γάλα ὀρνίθων. Meminit hujus adagii Mnesimachus Comicus apud Athen. l. 9. p. 387. Vide etiam Erasmum, Chiliad. 1. cent. 6. adag. 3. p. 179. Legi hic etiam commode potest, *velut lactis gallinacei* &c.

4. *Iam Musæ.*] Opus suum inscripsit Herodotus apud Græcos, novem Musarum nominibus: apud Latinos, P. Aurelius Opilius, uti ex Suetonio, l. de illustr. Gramm. c. 6. p. 120. Gellioque constat, l. 1. c. 25. p. 106. Bion quoque Rhetor, apud Laërtium in Bione, aliique. Vide Notas & Emend. num. VIII.

5. Πανδέκται.] Quasi rerum omnium receptacula. Tullius Tiro, de variis quæstionibus libros composuit, quos Pandectas inscripsit, teste Gellio, uti dicemus in Auctorum indice. Dorothei Pandectæ citantur à Clem. Alex. l. 1. Strom. p. 334. Horum exemplo veteres Jurisconsulti volumen legum, Pandectarum nomine vocavêre.

6. Ἐγχειρίδιον.] Manuale, quod in promptu, paratumque foret. Gellius in præf. ἐγχειρίδια dixit. Sic Epicteti liber inscribitur.

7. Λειμὼν] Gellius λειμῶνας *prata* scripsit. Pamphilus Alex. Grammaticus, apud Suidam tom. 2. p. 415. hunc libro suo titulum præfixit, quasi variarum rerum collectanea, varios pratorum flores referentia: ἔγραψε. λειμῶνα. ἔστι δ' ποικίλων περιοχή.

8. Πίναξ.] Ita restituimus, ex R. 2. cod. cum prius legeretur, πινακίδιον. Prostat eo nomine Κέβητος πίναξ, Tabula Cebetis, ejus qui Socratis discipulus fuit, qua humanæ vitæ pictura proponitur. Insolentiore certe significatione acceptam hanc vocem oportuit ab illis scriptoribus, quos Plinius hic suggillat. Cum enim libri tantum indicem significat, in quo rerum multarum capita continentur, vel nomina, quo significatu hoc loco accipi a Plinio Salmasius putat, in Proleg. ad Solin. p. 27. nihil habet ea vox alienum, aut affectatum, nihil accersiti, fucatique decoris, quod reprehendi queat. Aurelii Opilii πίναξ à Suetonio etiam laudatur, l. de illustr. Gramm. cap. 6. p. 120.

9. Σχέδιον.] Hæc vox modo telum significat, hastamve qua cominus pugnatur: modo tumultuarium, & subitarium, ac veluti extemporale opus.

10. *Vadimonium.*] Tam multa pollicentur inscriptiones hujuscemodi, ut ad librorum lectionem fruendam, vel vadimonium ipsum deserere, in quo de fortunis etiam ageretur, in lucro ponas. At cum intraveris, &c.

11. *Nostri crassiores.*] Qui crassiore Minerva e Latinis egerunt, libros suos inscripserunt modesto plane, simplicique titulo: Antiquitatum, ut Varro: Exemplorum, ut Valerius Maximus: Artium, ut alii. Qui autem festiviores videri voluerunt, haud lepidiorem titulum captarunt, quam ut Lucubrationem appellarent: quod Furius ille fecit, qui Bibaculus & reapse erat, & cognominabatur. Quam titulorum facetiam Varro quoque visus est aliquando consectari: atque ea re paulum quiddam de priore modestia, de ingenii sui morumque gravitate

tiſſimi, [1] Lucubrationem, [2] ut qui Bibaculus erat & vocabatur: Paulo minus ſerio, Varro in Satyris ſuis [3] Seſculyſſem, & Flextabula. Apud Græcos deſiit nugari Diodorus, & βιβλιοθήκης hiſtoriam ſuam inſcripſit. [4] Apion quidem Grammaticus, hic quem Tiberius Cæſar cymbalum mundi vocabat, quum publicæ famæ tympanum potius videri poſſet, immortalitate donari a ſe ſcripſit, ad quos aliqua componebat. Me non pœnitet nullum feſtiviorem excogitaſſe titulum. Et ne in totum videar Græcos inſectari, ex illis nos velim intelligi [5] pingendi fingendique conditoribus, quos in libellis his invenies, abſoluta opera, & illa quoque quæ mirando non ſatiamur, [6] pendenti titulo inſcripſiſſe: ut Apelles faciebat, aut Polycletus: tanquam inchoata ſemper arte & imperfecta, ut contra judiciorum varietates ſupereſſet artifici [7] regreſſus ad veniam, velut emendaturo quidquid deſideraretur, ſi non eſſet [8] interceptus. Quare plenum verecundiæ illud eſt, quod omnia opera tanquam noviſſima inſcripſere, & tanquam ſingulis fato adempti. Tria non amplius, ut opinor, ab-

Notæ.

remittere. Satyras tum ſcribebat ſcilicet, quibus inſcripſit hæc nomina feſtiviora, Seſquiulyſſem, & Flextabula. Ita gradatim, triplici quaſi paſſu, Pliniana procedit oratio: a craſſioribus, Varrone, Valerio, aliiſque, ad facetiſſimos: ab his deinde, ad Varronem quidem ipſum, ſed jam paulo minus quam antea, ſerio agentem.

1. *Lucubrationem.*] Nonius Attam citat in *Lucubratione*, c. 7. n. 748.

2. *Vt qui Bibaculus.*] Grammaticum fuiſſe Furium Bibaculum ſignificat Suetonius, l. de illuſtr. Grammat. c. 4. p. 120. Hunc inter Catulli & Horatii ævum Quintilianus collocat, l. 10. Inſtit. c. 1. p. 748. Ciceronis aliorumque veterum jocos & dicta ab eo collecta teſtatur Macrobius. l. 2. Saturn. c. 1. p. 321. Laudat Chariſius c. 1. p. 102. Denique Hieronymus in Chronic. ad Olymp. 169. an. 3. *M. Furius poëta, cognomento Bibaculus, Cremonæ naſcitur.* Carmina ejus aliquot Petr. Pithœus collegit, inter Epigrammata, poëmatiaque varia, p. 36. Vide Notas & Emend. num. IX.

3 *Seſculyſſem.*] Quaſi ſeſqui-Ulyſſem, ſive Ulyſſem unum integrum, & dimidium: pro ſumme aſtuto, ac veteratore plane expolito. Seſqui-Ulyſſem Varronis citat Nonius cap. 2. n. 481. & alibi ſæpe. Eundem in Flextabulis laudat, cap. 1. n. 109. & 113. & c. 5. n. 171.

4. *Apion.*] De eo dicemus in Auctorum ſyllabo.

5. *Pingendi fingendique.*] Pictoribus, qualis Apelles fuit: & ſtatuariis, qualis Polycletus. Turnebus hunc locum corrigendo depravat, cum ait legi oportere, *Ex illis nos velim intelligi pingique conditoribus.* Quintilianus, l. 12. c. 10. p. 894. Euphranorem laudat, quod pingendi fingendique idem mirus artifex fuit.

6. *Pendenti titulo.*] Non dubio, vel pendulo, ut Dalecampius interpretatur: ſed qui nondum abſolutum opus ſignificaret: verum adhuc pendere, velut imperfectum: ut Maro cecinit: *Pendent opera interrupta.*

7. *Regreſſus.*] Ut ſi quid peccaſſet, id corrigeret, velut opere nondum perfecto.

8. *Interceptus.*] Fato. Sic paulo poſt: *tanquam ſingulis fato adempti*, hoc eſt, tanquam fato prærepti abſolvere non potuerint.

ſolute traduntur inſcripta, [1] ILLE FECIT, quæ ſuis locis reddam: quo apparuit, ſummam artis ſecuritatem auctori placuiſſe, & ob id magna invidia fuere omnia ea. Ego plane meis adjici poſſe multa confiteor: nec his ſolis, ſed & omnibus quæ edidi: [2] ut ob id caveam iſtos [3] Homeromaſtigas: (ita enim verius dixerim:) quoniam audio & [4] Stoïcos, & Dialecticos, Epicureos quoque (nam de Grammaticis ſemper exſpectavi) parturire adverſus libellos, quos [5] de Grammatica edidi, & ſubinde abortus facere jam decem annis, cum celerius etiam elephanti pariant. Ceu vero neſciam, adverſus [6] Theoophraſtum hominem in eloquentia tantum, ut nomen divinum inde invenerit, ſcripſiſſe etiam feminam, & proverbium inde natum, [7] ſuſpendio arborem eligendi. Non queo mihi temperare, quominus ad hoc pertinentia ipſa Cenſorii Catonis verba ponam: ut inde appareat, etiam Catoni [8] de militari diſciplina commentanti, qui ſub Africano, imo vero & ſub Hannibale didiciſſet militare, & [9] ne Africanum qui-

NOTÆ.

1. *Ille fecit.*] Non Apellem intelligit, ut plurimi ante nos cenſuere: ſed alios pictura inſignes, quorum modo nomina reticet. Hoc illud eſt quod barbari ſic efferre ſolent, *Talis fecit.*. Ac prior illa quidem loquendi ratio in Formulis Veterum perquam eſt uſitata: qualis eſt illa Marculfi IX. pag. 19. *Glorioſo illi Regi in Dei nomine ille Rex.* Quæ vero opera tria ſic inſcripta, ILLE FECIT, ſuis ſe locis redditurum Plinius recipit, ea ipſa libro quinto ac triceſimo reddit, exſolvitque fidem ſectione x. & xxxix. ut iis locis dicturi ſumus.

2. *Vt ob id.*] Quia multa meis operibus deeſſe intelligo, id ultro confitendo, depellam a me invidos reprehenſores. Forte legi hoc loco ſatius, *ut obiter*.

3. *Homeromaſtigas.*] Qualis Zoïlus Amphipolites fuit.

4. *Stoïcos.*] Recte Stoïcos a Dialecticis diverſos facit, uti & Priſcianus, lib. 2. cap. de Oratione, pag. 574 *Partes orationis ſunt ſecundum Dialecticos duæ, ſecundum Stoïcos vero quinque ſunt.* Cicero tamen Dialecticos & Stoïcos pro iiſdem ſæpenumero videtur accipere: quod nimirum Stoïci, & quicumque alii Dialecticarum captionum amantes, Dialecticorum etiam plerumque appellatione cenſebantur: quanquam ſecta Dialectica fuit, propria ac peculiari nomenclatione appellata, cujus Clitomachus Carthaginienſis princeps exſtitit, ut auctor eſt Laërtius in proœm. pag. 5.

5. *De Grammatica.*] Quos *Dubii ſermonis* inſcripſerat, libros octo, noviſſimis Neronis temporibus exaratos, ut ait Plin. Jun. lib. 3. epiſtola quinta, quæ huic eſt præfixa operi.

6. *Theophraſtum.*] Cic. lib. 1. de Nat. Deor. pag. 40. *Iſtiſne fidentes ſomniis, non modo Epicurus, & Metrodorus, & Hermachus, contra Pythagoram, Platonem, Empedoclemque dixerunt: ſed meretricula etiam Leontium contra Theophraſtum ſcribere auſa ſit? ſcito illa quidem ſermone, & Attico: ſed tamen tantum Epicuri hortus habuit licentiæ*, &c.

7. *Suſpendio.*] Suſpendio jam quærere mortem oporteic homines vitæque renunciare, cum tantum licentiæ, vel feminæ, vel imperiti homines ſumant, ut in doctiſſimos ſcribant.

8. *De militari.*] Libros de militari diſciplina ſcripſiſſe Catonem hunc Majorem ſive Cenſorium, auctores ſunt præterea Fl. Vegetius, lib. 1. cap. 8 pag. 10. & Priſcianus, lib 7. pag. 760. Non eſt igitur Turnebus audiendus qui hoc loco legit, *De militari diſciplina comminanti*: libris præſertim omnibus præferentibus, *commentanti*.

9. *Ne Africanum.*] Livius lib. 38.

dem ferre potuisset, qui Imperator triumphum [1] reportasset, paratos fuisse istos, qui obtrectatione alienæ scientiæ famam sibi aucupantur. Quid enim ait in eo volumine? *Scio ego quæ scripta sunt, si palam proferantur, multos fore qui vitilitigent: sed ii potissimum, qui veræ laudis expertes sunt. Eorum ego orationes sino præterfluere.* [2] Nec Plancus illepide, cum diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipso aut liberis post mortem Planci ederentur, ne respondere posset: *Cum mortuis non nisi larvas luctari.* Quo dicto sic repercussit illas, ut apud eruditos nihil impudentius judicetur. Ergo securi etiam contra vitilitigatores, quos Cato eleganter ex vitiis & litigatoribus composuit, (quid enim illi aliud quam litigant aut litem quærunt?) exsequemur reliqua propositi. Quia occupationibus tuis publico bono parcendum erat, quid singulis contineatur libris huic epistolæ subjunxi: summaque cura, ne perlegendos eos haberes, operam dedi. Tu per hoc & aliis præstabis ne perlegant: sed ut quisque desideraverit aliquid, id tantum quærat & sciat quo loco inveniat. Hoc ante me fecit [3] in litteris nostris Valerius Soranus, in libris quos ἐποπτίδων inscripsit.

NOTÆ.

pag. 485. *Morte Africani crevêre inimicorum animi, quorum princeps fuit M. Porcius Cato, qui vivo quoque eo allatrare ejus magnitudini solitus erat.*

1. *Reportasset.*] Vide Livium lib. 34. pag. 417.

2. *Nec Plancus.*] L. Munatius Plancus, Orator, & idem Ciceronis auditor, qui cum Cæsare in Gallia militavit. De Asinio Pollione dicemus inferius in Auctorum Indice.

3. *In litteris nostris.*] Apud Latinos, Fuit huic Valerio Sorano prænomen Quintus. De eo Gellius, lib. 2. cap. 10. pag. 135. Epoptides scripserat, hoc est, ut Turnebus quidem interpretatur, de Grammatica libros: tanquam de mysteriis litterarum & doctrinæ. Erant enim ἐπόπται, qui ad inspicienda sacra occulta admittebantur. Q. & D. Valerios Soranos, familiares suos, doctos & Græcis litteris & Latinis appellat Cicero, lib. de Claris Orator. pag. 564.

NOTÆ ET EMENDATIONES
AD LIBRUM I.
NATURALIS HISTORIÆ
C. PLINII SECUNDI.

I. NAMQUE *tu.*] Torsit hic locus eruditorum ingenia, neque se ex eo expedire satis feliciter potuerunt. In libris hactenus editis sic legitur : *Ut obiter emolliam Catullum conterraneum meum. Agnoscis & hoc castrense verbum. Ille enim, ut scis, permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit, quam volebat existimari à Veraniolis & Fabullis.* Quam lectionem secuti sunt Turnebus, Dalecampius, & Pelicerius in notis MSS. inducti scilicet in fraudem a Sigismundo Gelenio, qui vetere neglecta scriptura, *ut objicere moliar*, quam & codices manu exarati, & veteres editiones, Parm. Venet. 1. 2. Brix. Venet. 3. atque adeo Hermolaus ipse retinuit, novam hanc excudit, insigni licentia. Atque illi deinde, ut suo quisque inserviit ingenio, in varias, ut emendarent ea quæ antecedunt, abiere partes. Dalecampius Catullum scripsisse sic autumat : *Tu putare namque Nugas esse aliquid meas solebas.* Turnebus contra Plinium sic emendat : *Nugas esse aliquid meas putare.* Pelicerius : *Putare esse aliquid meas nugas*, secutus editionem Venet. 1519. & Brix. Alii denique : *Nostras esse aliquid putare nugas.* Ut vel resoluto scilicet carmine, vel sic immutato, Catullum emolliat, qui duriusculus alioqui videtur : quod in prima sede ejus versiculi, contra Phaleuciorum leges, (sic enim statuunt) obstrepat jambus : Atque id aiunt esse, syllabas permutari : quod vereor ut satis Latine dicatur, permutari syllabas, cum pes pro pede ponitur, aut syllaba pro longa brevis. Pedes enim, aut tempora, non syllabam, mutari tum dicimus. Sed & Catullum ita scripsisse, uti hodie legitur, neque obstrepere in prima sede positum jambum, discere ex Terentiano illi potuêre, l. de Metris, p. 2440. *Nec peccat*, inquit, *pede natus ex Iambo*, &c. atque ex ipso Catullo, qui jambos carmini multos præfigit, Epigr. 3. & 33. & 36. &c. At sunt qui mutatas carminis hujusce leges post Catullum somnient, Martialis ac Domitiani ævo. An igitur, & Vespasiani patris? Quo vero id argumento probent? Sed ut ut est, miror id sane Terentiani Mauri, Grammatici in primis accurati, qui longe post tempora ea vixit, fugisse diligentiam, quod nostri illi acutiores viderint. Adde his, rogari merito interpretes posse, si prioribus in syllabis duriusculum se Catullus fecit, cur has tandem velint esse priores, *Meas esse aliquid?* occurrunt enim illæ legenti prius, *Namque tu solebas.* In his igitur vitium omne, si quod est, latere necesse est, non in illis : in quibus tamen unis obstinato omnes fere animo hærent. Sed *setabis* certe, non *syllabis* Plinius scripsit, ut ex Catulli locis duobus a nobis allatis perspicuum est : Nam quæ ille setaba priore carmine, nempe duodecimo, a Veranio & Fabullo data, ab Asinio furtim permutata repetit, hæc *priora setaba* Plinius recte nuncupat : quod ea utique posteriora intelligeret, quæ carmine altero, hoc est, quinto & vicesimo, idem reposcit a Thallo sublata. Neque vero ita sui, neque ita decori oblitus est, cum hæc scriberet, ut in primo statim epistolæ limine, in ipso salutationis aditu, Grammaticum ageret, in eoque esse

ibi vellet, ut duriusculum emendaret versiculum, & ad normam legesque reduceret, ac in nugis ejusce modi Principem detineret.

II. *Quoniam volebat.*] Ita reposuimus ex vestigiis veterum codicum, cum in editis priùs legeretur, *quàm volebat.* Dalecampius adjungi cupiebat, *magis quàm volebat.*

III. *Triumphalis.*] Quot verba, tot argumenta sunt plane perspicua, quibus palam Plinius facit, Tito a se libros nuncupari Naturalis historiæ, non, uti quidam opinati sunt, Domitiano fratri. Nam de Tito eadem omnino Suetonius in ejus vita, c. 6. p. 109. *Non destitit participem*, inquit, *imperii agere: Triumphavit cum patre, Censuramque gessit una: eidem collega, & in Tribunitia potestate, & in septem Consulatibus fuit: Præfecturam quoque Prætorii suscepit, nunquam ad id tempus nisi ab Equite Rom. administratam.* Adde & Imperatoris cognomen, quo post Hierosolyma expugnata consalutatum esse ab exercitu auctor est idem Tranquillus: Cum interim aliud nihil de Domitiano, cum ipse, tum ceteri scriptores referant, quam Cæsarem appellatum fuisse Vitelliano bello confecto, honoremque deinde Præturæ cum Consulari potestate titulo tenus suscepisse. Adde, si lubet, Parmensem, & alias editiones veteres, Ven. 1. 2. quæ diserte sic inscriptum exhibent hujus præfationis titulum, T. VESPASIANO SUO S. Sex porro Consulatus ordinarios gesserat Titus, cum Plinius hæc commentaretur: septimum nondum inierat: Domitianus totidem sane, sed suffectos tantum: in his nonnisi unum ordinarium, eumque cedente ac suffragante fratre, ut refert idem Suetonius. In hoc Pliniano contextu omnia Salmasius immutat p. 1197. & 1198. sed eum nihil in præsenti moror, cum omnes ei adversentur libri, & MSS. codices: nobis omnia suffragentur.

IV. *Nec doctissimis.*] Habent aliter libri typis excusi: sic nimirum:

Hæc doctissimum Persium legere nolo,
Lælium Decimum volo.

Nos secuti sumus veterum codicum fidem, quos Barbarus, Rhenanus, Turnebus, Dalec. & quos ipsi vidimus R. 1. 2. Colb. 2. &c. Videntur porro hæc afferri ex præfatione Ciceronis in libros suos de Republica, quos Plinius respicere se plane mox significat: Inde Luciliani versus, qui trochaïcus est, finis citatur, *Nec doctissimis*, ut subintelligatur, hæc scribo: quem alter trochaïcus integer mox sequatur,

Manium Persium hæc legere nolo, Iunium Congum volo.

Ubi metri causa in Manio Persioque iota coït. Idem fere Tullius l. 2. de Orat. p. 347. rursum ex Lucilio recitat: sed pro Junio Congo Lælium Decimum ponit. *Nam ut C. Lucilius*, inquit, *homo doctus & perurbanus, dicere solebat, ea quæ scriberet, neque ab indoctissimis, neque ab doctissimis legi velle: quod alteri nihil intelligerent: alteri plus fortasse, quàm ipse de se: quo etiam scripsit, Persium non curo legere: (hic enim fuit, ut noramus, omnium ferè nostrorum hominum doctissimus:) Lælium Decimum volo: quem cognovimus virum bonum, & non illiteratum, sed nihil ad Persium:* &c. Atque ex hoc quidem Tullii loco, ausi sunt Plinii editores, contra, codicum omnium auctoritatem Plinium refingere: ac pro Junio Congo, quem illi conspirante consensu exhibent, Lælium Decimum substituere. Perinde quasi hac semel duntaxat usus sit Lucilius forma loquendi, ac de Lælio Decimo uno cogitarit is, quem ex eodem Tullio scimus, l. 1. de finib. p. 98. nec Lælium, nec Junium adduxisse alias in exemplum hominum non doctissimorum, sed Cosentinos populos, ac Tarentinos. *Nec vero*, inquit, *ut noster Lucilius, recusabo quominus omnes mea legant: Vtinam esset ille Persius: Scipio vero & Rutilius multò etiam magis: quorum ille judicium reformidans, Tarentinis ait se & Cosentinis, & Siculis scribere. Facetè is quidem, sicut aliàs, &c.*

V. *Cum eligit.*] Ita R. 1. 2. Vulgò in editis, *quemcumque elegit.* Sic paulò antè, *se probari posse*, ex iisdem codd. & antiquis editionibus, Parm. Venet. 1. 2. &c. Ac paulò infrà, *Et ideò subit cura*, ex iisdem MSS. & Colb. ac vet. Dal. & Tolet. etiam ac Murbac. teste Schotto l. 5. Observat. c. 5. in quibus tria illa verba absunt, *immensa præter ceteras*, quæ his adjunxerant editores, nos ex-

punximus. Sed illud majoris est momenti, quod recte mihi conjecisse Schottus videtur loc. cit. hæc verba, *unde provocatio appellatur*, assutum purpuræ pannum videri, & ex ora in seriem irrepsisse: aut certè rectius scriptum iri, *unde provocatio expellatur*. Verum consentientibus MSS. omnibus, editisque libris, quidquam inducere vel immutare, nobis religio est.

VI. *Peracta sarcitur.*] Hoc est, revocatur, retractatur, accuratiùs elimatur. Priùs in editis legebatur, *sancitur*, quæ vox impeditam habet, violentamque sententiam: Nos litterulæ unius immutatione planam fecimus. Meminit porrò hujus operis, libris uno & XXX. comprehensi, historiarum à fine Aufidii Bassi, Plinius Junior, l. 3. epist. 5. Laudat & Tacitus passim, ut l. 13. Annal. p. 204. &c. Librorum Aufidii Bassi, de bello Germanico, mentio apud Quintilianum, l. 10. c. 1. p. 750.

VII. *Alii κέρας.*] Cornu copiæ, in quo videlicet omnis generis doctrinæ artesque tractarentur. Gellius l. 1. cap. 8. p. 35. *Sotion*, inquit, *ex Peripatetica disciplina haud sanè ignobilis vir fuit. Is librum multæ variæque historiæ refertum composuit: eumque inscripsit*, Κέρας ἀμαλθείας: *ea vox hoc fermè valet, tanquam si dicas*, *Cornucopiæ*. Phocion Φωκίων Peripateticus ἐν τῷ κέρατι τῆς Ἀμαλθείας laudatur à Scholiaste Aristoph. in Pluto, p. 16. ubi eandem historiam ex Phocione recitat, de Laïde & Demosthene, quam Gellius ex Sotione. Ut ex eo Gellius sit emendandus, apud quem temere Henr. Steph. *Sotion* pro *Phocion* reposuit, cum in priore edit. Lugdun. Gryph. 1539. rectè Phocion legatur.

VIII. *Iam Musæ.*] Regii codicis 2. & veterum editionum lectio est, quam & Barbarus probat, *Iam jam Musæ*: In Colbert. 3. *Iam jam mos*: unde fortassis sincera emendatio fuerit, *Iam* ἴα, Μοῦσαι, πανδέκται, &c. Sic enim erunt omnes inscriptiones Græcè scriptæ. Sunt autem ἴα violæ, accommodatus sanè titulus florum suavium referto operi. Ἀνθηρῶν *floridorum* inscriptionem refert Gellius in præfat.

IX. *Vt qui Bibaculus.*] Hanc lectionem nos ita primi in integrum restituimus, ex vestigiis veterum exemplarium, præsertim R. 2. & vet. Dalec. qui sic habent: *Artiumque facetissimi lucubrationem puto quia vivaculus erat & vocabatur paulo minus asserit Varro in Satyris suis sustulit & flaxtabula.* Quam lectionem agnoscit & Hermolaus in suis MSS. & ante illum editiones veteres. Donec Rhenanus excogitavit hanc novam, *Lucubrationem puto, qui Antias civis erat & vocabatur, Valerius primus asserit: Varro in Satyris* &c. Quas emendationum nugas mirari satis non possum adeo temere inexplorata re ab editoribus Plinianis statim arreptas, contra omnium exemplarium fidem. Non possum etiam admirabilem de hoc loco Salmasii conjecturam præterire silentio, qui in Prolegom. ad Solin. p. 17. locum hunc ita corrigit, an corrumpit? *Facetissimi lucubrationum, à lucubro, qui ut facula cerata, & vocatur panos vel phanos: Asserit Varro in Satyris Sesquiulysse, & Flaxtabulis.* Et hac emendatione nihil certius esse pronunciat: Lucuber videri dixisse Plinium pro lucubrum, ut candelaber pro candelabrum: φανός & πανός Græcis antiquis faculam esse: denique vocem illam *Lucubrationum*, quia obscurior esset, verbis illis Græcanicis, Latinisque obsoletis, exponere Plinium fategisse. Cui, amabo, quidquam horum emunctæ naris viro probaverit?

C. PLINII SECUNDI

HISTORIARUM MUNDI ELENCHOS.

LIBRO II. continetur de Mundo & Elementis.

XLIII.

Summa. Res, & historiæ, & observationes CCCCXVII.

EX AUCTORIBUS:

M. Varrone, Sulpicio Gallo, [1] Tito Cæsare Imperatore, Q. Tuberone, [2] Tullio Tirone, L. Pisone, T. Livio, Corn. Nepote, Statio Seboso, Cælio Antipatro, Fabiano, Antiate, Muciano, Cæcina qui de Etrusca disciplina scripsit, Tarquitio qui item, Julio Aquila qui item, Sergio Paulo.

EXTERNIS:

Platone, Hipparcho, Timæo, Sosigene, Petosiri, Necepso, Pythagoricis, Posidonio, Anaximandro, Epigene Gnomonico, Euclide, Cœrano Philosopho, Eudoxo, Democrito, Critodemo, Thrasyllo, Serapione, Dicæarcho, Archimede, Onesicrito, Eratosthene, Pythea, Herodoto, Aristotele, Ctesia, Artemidoro Ephesio, Isidoro Characeno, Theopompo.

NOTÆ.

1. *Tito Cæsare.*] In codd. MSS. *T. Cæsare Imp.* quod imperiti de Tiberio acceperunt, atque ita in libris ediderunt, qui hactenus sunt typis impressi. Vide quæ dicturi sumus l. 2. sect. 22. In veteribus nummis & inscriptionibus, T. Titum, Ti. Tiberium significat.

2. *Tullio Tirone.*] Ita quidem MSS. quos vidi. At Parmensis editio, aliæque vett. *Tullio Cicerone:* id quod fortassis sincerius est: Plurima certe quidem e Tullianis libris hausta esse hoc operis Pliniani secundo volumine, sumus ostensuri sæpissime: quid a Tirone acceperit, difficile est conjicere, præter locum fortassis unum, quem sect. 39. hujus libri indicaturi sumus.

LIBRO III. continentur situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensuræ, populi qui sunt aut fuerunt:

Summa: Oppida & gentes:
Flumina clara:
Montes clari:
Insulæ:
Quæ intercidere oppida aut gentes:

Deest numerus in omnibus MSS.

Res, & historiæ, & observationes CCCXXVI.

Ex Auctoribus:

Turannio Gracile, Corn. Nepote, T. Livio, Catone Censorio, M. Agrippa, M. Varrone, Divo Augusto, Varrone Atacino, Antiate, Hygino, L. Vetere, Mela Pomponio, Curione patre, Cælio, Arruntio, Seboso, Licinio Muciano, Fabricio Tusco, L. Atteio Capitone, Verrio Flacco, L. Pisone, [1] Gelliano, Valeriano.

Notæ.

1. *Gelliano.*] In libris editis hactenus perperam legebatur, *C. Æliano:* In Regio 1. & 2. *Celliano.* Citatur Gellianus sect. 17. libri hujus. Vide Auctorum Indicem, sub libri hujus calcem additum.

EXTERNIS:

Artemidoro, Alexandro Polyhiſtore, Thucydide, Theophraſto, Iſidoro, Theopompo, Metrodoro Scepſio, Callicrate, Xenophonte Lampſaceno, Diodoro Syracuſano, Calliphane, Timagene.

LIBRO IV. continentur ſitus, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, menſuræ, populi qui ſunt aut fuerunt,

Summa: Oppida, & gentes,
Flumina clara,
Montium clari,
Inſulæ,
Quæ intercidere oppida, aut gentes,

Numerus deeſt in omnibus MSS.

Res, Hiſtoriæ, & obſervationes.

EX AUCTORIBUS:

M. Varrone, Catone Cenſorio, M. Agrippa, Divo Auguſto, Varrone Atacino, Corn. Nepote, Hygino, L. Vetere, Pomponio Mela, Licinio Muciano, Fabricio Tuſco, Atteïo Capitone, Atteïo Philologo.

Externis.

Polybio, Hecatæo, Hellanico, Damaste, Eudoxo, Dicæarcho, Timosthene, Ephoro, Cratete Grammatico, Serapione Antiochense, Callimacho, Artemidoro, Apollodoro, Agathocle, [1] Eumacho, Timæo Siculo, Myrsilo, Alexandro Polyhistore, Thucydide, Dosiade, Anaximandro, Philistide Mallote, Dionysio, Aristide, Callidemo, Menæchmo, [2] Aglosthene, Anticlide, Heraclide, Philemone, [3] Xenophonte, Pythea, Isidoro, Philonide, Xenagora, Astynomo, Staphylo, Metrodoro, Cleobulo, Posidonio.

Notæ.

1. *Eumacho.*] In editis hactenus legebatur, *Eumacho Siculo Musico.* In R. 1. 2. *Timæo Siculo Musseio.* In Colb. 2. *Timæo Siculo Mursilo.* Unde nos sinceram lectionem eruimus. Vide Indicem Auctorum.

2. *Aglosthene.*] Ita restituimus, cum prius legeretur, *Ædosthene.* Vide Indicem Auctorum.

3. *Xenophonte.*] Lampsaceno scilicet, cujus mentio apud Plin. libri hujus sect 27. & in indice prioris ac subsequentis libri. In editis hactenus corrupte legitur, *Menephonte.*

LIBRO V. continentur situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensuræ, populi qui sunt aut fuerunt,

Summa: Oppida & gentes,
Flumina clara,
Montium clari,
Insulæ, CXVIII.
Quæ intercidere oppida aut gentes,
Res, Historiæ, & observationes,

Numerus deest in omnibus MSS. Numerus insularum CXVIII. *manifesto in mendo cubat. Forte* CCCXVIII.

Ex Auctoribus:

Agrippa, Suetonio, Paulino, M. Varrone, Varrone Atacino, Corn. Nepote, Hygino, L. Vetere, Mela, Domitio Corbulone, Licinio Muciano, Cl. Cæsare, Arruntio, Livio Filio, Seboso, Actis triumphorum.

Externis:

Juba rege, Hecatæo, Hellanico, Damaste, Dicæarcho, [1] Bætone, Timosthene, Philonide, Xenagora, Astynomo, Staphylo, Aristotele, Dionysio, Aristocrito, Ephoro, Eratosthene, Hipparcho, Panætio, Serapione Antiocheno, Callimacho, Agathocle, Polybio, Timæo Mathematico, Herodoto, Myrsilo, Alexandro Polyhistore, Metrodoro, Posidonio qui περίπλουν aut περιήγησιν, Sotade, Periandro, Aristarcho Sicyonio, Eudoxo, Antigene, Callicrate, Xenophonte Lampsaceno, Diodoro Syracusano, Hannone, Himilcone, Nymphodoro, Calliphane, Artemidoro, Megasthene, Isidoro, Cleobulo, Aristocreonte.

Notæ.

1. *Bætone.*] Ita restituimus ex R. 1. 2. & Colb. 2. pro *Bione*. In Indice libri seq. rursum Dicæarcho, ut hic, Bæto subjungitur.

LIBRO VI. continentur situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensuræ, populi qui sunt aut fuerunt,

Summa: Oppida MCXCV.
Gentes, DLXXVI.
Flumina clara, CXV.
Montes clari, XXXVIII.
Insulæ, CVIII.
Quæ intercidere oppida aut gentes, XCV.

Res, Historiæ, & observationes MMCCXIV.

Ex Auctoribus:

M. Agrippa, M. Varrone, Varrone Atacino, Corn. Nepote, Hygino, L. Vetere, Mela Pomponio, Domitio Corbulone, Licinio Muciano, Claudio Cæsare, Arruntio, Seboso, Fabricio Tusco, T. Livio, Seneca, Nigidio.

Externis:

[1]. Juba Rege, Hecatæo, Hellanico, Damaste, Eudoxo, Dicæar-

Notæ.

1. *Iuba.*] Ita R. 1. 2. Colb. 2. In editis hactenus libris, *Polybio, Hecatæo:* male, cum Polybius iterum inferius repetatur.

cho, Bætone, Timoſthene, Patrocle, Demodamante, Clitarcho, Eratoſthene, Alexandro Magno, Ephoro, Hipparcho, Panætio, Callimacho, Artemidoro, Apollodoro, Agathocle, Polybio, [1] Eumacho, Timæo Siculo, Alexandro Polyhiſtore, Iſidoro, Amometo, Metrodoro, Poſidonio, Oneſicrito, Nearcho, Megaſthene, Diogneto, Ariſtocreonte, Bione, [2] Dalione, Simonide minore, Baſile, Xenophonte Lampſaceno.

NOTÆ.

1. *Eumacho.*] Timæum Siculum rurſus ſuo loco reddidimus ex iiſdem codd. cum in vulgatis editionibus legeretur, *Eumacho Siculo.*

3. *Dalione.*] Ita nos emendavimus, pro *Dialdone.* Laudatur Dalion ſect. 35. libri hujus.

LIBRO VII. continetur hominum generatio & inſtitutio, atque inventio artium.

XXXIX.

Summa. Res, Historiæ, & observationes, DCCXLVII.

EX AUCTORIBUS:

Verrio Flacco, Cn. Gellio, Licinio Muciano, Massurio Sabino, Agrippina [1] Claudii, M. Cicerone, Asinio Pollione, Messala, Rufo, Corn. Nepote, Virgilio, Livio, Cordo, Melisso, Seboso, Corn. Celso, Maximo Valerio, Trogo, Nigidio Figulo, Pomponio Attico, Pediano Asconio, [2] Fabiano, Catone Censorio, [3] Actis, Fabio Vestale.

EXTERNIS:

Herodoto, Aristea, Bætone, Isigono, Cratete, Agatharchide, Calliphane, Aristotele, Nymphodoro, Apollonide, Phylarcho, Damone, Megasthene, Ctesia, Taurone, Eudoxo, Onesicrito, Clitarcho, Duride, Artemidoro, Hippocrate medico, Asclepiade medico, Hesiodo, Anacreonte, Theopompo, Hellanico, Damaste, Ephoro,

NOTÆ.

1. *Claudii.*] Ita editi omnes & Colb. 2. Perperam emendant *Claudio Cæsare.* Laudatur Agrippina Claudii, sect. 6. libri hujus. Paulo antea, post *Muciano*, *Mucio* expunximus, natum ex prioris vocis repetitione, secuti eundem cod. Colb. 2.

2. *Fabiano.*] Prius in editis *Sabino.* Nos ita reposuimus ex R. 2. cum Sabinus habere locum in hoc libro nullus queat, præter Massurium Sabinum, jam antea in hoc ipso Indice laudatum.

3. *Actis.*] Hanc vocem addidimus ex R. 1. 2. Colb. 2.

Epigene, Berofo, Petofiri, Necepfo, Alexandro Polyhiftore, Xenophonte, Callimacho, Democrito, [1] Diyllo Hiftorico, Stratone qui contra [2] Ephori εὑρήματα fcripfit, Heraclide Pontico, Afclepiade qui τραγῳδούμενα, Philoftephano, Hegefia, Archimacho, Thucydide, Mnefigitone, Xenagora, Metrodoro Scepfio, Anticlide, Critodemo.

NOTÆ.

1. *Diyllo.*] Prius *Duillio, Polyhiftore hiftorico:* male. Vide Auctorum fyllabum. Expunximus & hanc vocem *Polyhiftore:* ex fuperiori verfu a librariis imprudenter iterum huc revocatam.

2. *Ephori.*] Hunc locum ita correximus, cum antea legeretur, *contra Ephori theoremata.* Vide fyllabum Auctorum.

LIBRO VIII. continentur terreftrium animalium naturæ.

Summa. Res, & historiæ, & observationes DCCLXXXVII.

Ex Auctoribus:

Muciano, Procilio, Verrio Flacco, L. Piſone, Corn. Valeriano, Catone Cenſorio, Feneſtella, Trogo, [1] Actis, Columella, Virgilio, Varrone, [2] Lucilio, Metello Scipione, Corn. Celſo, Nigidio, Trebio Nigro, Pomponio Mela, [3] Mamilio Sura.

Externis:

Juba rege, Polybio, Herodoto, Antipatro, Ariſtotele, Demetrio Phyſico, Democrito, Theophraſto, Evanthe, Agrippa qui [4] Ὀλυμπιονίκας, Hierone rege, [5] Attalo Philometore item, Cteſia, Duride, Philiſto, Archyta, Phylarcho, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thaſio, Apollodoro Lemnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Ariſtandro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Chærea Athenæo, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Evagone Thaſio, Euphronio Athenæo, Hegeſia Maroneo, Menandris, Prienæo & Heracleote, Menecrate poëta, Androtione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, [6] Lyſimacho qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Archelao rege, Nicandro.

Notæ.

1. *Actis.*] Ita R. 1. 2. Colb. 2. ut in ſuperiorum librorum Indice: in editis *Actio*, mendoſe.

2. *Lucilio.*] Ita reſtituimus ex R. 1. 2. Colb. 2. cum antea perperam legeretur, *L. Metello Scipione.*

3. *Mamilio.*] Ex iiſdem codd. tum hoc loco, tum in Indice l. 10. Antea *Manilio*, male.

4. Ὀλυμπιον.] Qui de victoribus Olympiorum ſcripſit.

5. *Attalo.*] Vide auctorum Indicem: locum hunc à nobis emendatum intelliges.

6. *Lyſimacho.*] Hunc addidimus ex iiſdem M S S.

LIBRO IX. continetur aquatilium natura.

NOTÆ.

1. *Piscentur.*] Ita recte Colb. 2. etsi alii legant, *miscentur.* Sic in Indice libri sequentis, *Quibus in locis societate accipitres & homines aucupentur.* Et sane quam diligentem ac fidam piscatoribus operam delphini navarent in captura mugilum, describitur à Plinio hoc libro, sect. 9.

Summa. Res, & Historiæ, & observationes DCL.

NOTÆ.

1. *Quæ nationes.*] Libentius agnoverim, *Quæ rationes.*

Ex Auctoribus:

Turranio Gracile, Trogo, Mæcenate, Alfio Flavio, Corn. Nepote, Laberio Mimographo, Fabiano, Feneſtella, Muciano, Ælio Stilone, Statio Seboſo, Meliſſo, Seneca, Cicerone, Macro Æmilio, Meſſala Corvino, Trebio Nigro, Nigidio.

Externis:

Ariſtotele, Archelao rege, Callimacho, Democrito, Theophraſto, Thraſyllo, Hegeſidemo Cythnio, Alexandro Polyhiſtore.

LIBRO X. continentur volucrum naturæ.

Summa. Res, & historiæ & observationes DCCXCIV.

Ex Auctoribus:

Manilio, Corn. Valeriano, Actis, Umbricio Meliore, Massurio Sabino, Antistio Labeone, Trogo, Cremutio, M. Varrone, Macro Æmilio, Melisso, Muciano, Nepote, Fabio Pictore, T. Lucretio, Corn. Celso, Horatio, [1] D. Euleone, Hygino, [2] Sasernis, Nigidio, Mamilio Sura.

Externis:

Homero, Phemonoë, Philemone, [3] Bœo qui ὀρνιθογονίαν, Hyla qui de auguriis, Aristotele, Theophrasto, Callimacho, Æschylo, Hierone rege, Philometore rege, Archyta Tarentino, Amphilocho Atheniense, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Atheniense, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chærea Atheniense, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Democrito, Dio-

Notæ.

1. *D. Euleone.*] Ita correximus, pro *Desulone*, quæ nihili vox est. Vide syllabum auctorum.

2. *Sasernis.*] Male antea *Sarsenis*. Vide auctorum syllabum.

3. *Bœo.*] Nos ita emendavimus, cum prius *Boëto* & *Boëtho* legeretur. Vide syllabum auctorum.

phane Nicæense, Epigene Rhodio, [1] Evagone Thasio, Euphronio Athenæo, Juba, Androtione qui de agricultura, Æschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen fecit, Nicandro, Onesicrito, Phylarcho, Hesiodo.

NOTÆ.

4. *Evagone.* [In editis prius *Evagora*, male. Nos *Evagone*, ex R. 1. 2. Colb. 2. & Th.

LIBRO XI. continentur insectorum animalium genera.

NOTÆ.

1. *Conniveant.*] MSS. *colluceant*, male.

2. *Animantium.*] Ita emendavimus, cum in MSS. perperam *ruminantium* legatur.

Summa. Res, & historiæ, & observationes MMCCLXX.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Hygino, Scropha, Saserna, Celso Cornelio, Æmilio Macro, Virgilio, Columella, Julio Aquila qui de Etrusca disciplina scripsit, Tarquitio qui item, Umbricio qui item, Catone Censorio, Domitio Calvino, Trogo, Melisso, [1] Fabiano, Muciano, Nigidio, [2] Mamilio, [3] Oppio.

Externis:

Aristotele, Democrito, Neoptolemo qui [4] μελιτουργικὰ, Aristomacho qui item, Philisto qui item, Nicandro, Menecrate, Dionysio qui Magonem transtulit, Empedocle,, Callimacho, Attalo rege, Apollodoro qui de bestiis venenatis, Hippocrate, [5] Herophilo, Erasistrato, [6] Asclepiade, Themisone, Posidonio Stoïco, Menandris, Prienense & Heracleote, Euphronio Athenæo, Theophrasto, Hesiodo, Philometore rege.

Notæ.

1. *Fabiano.*] Vulgo in editis, *Favonio, Fabiano:* voce una scilicet eademque bis posita, & ex unico auctore duobus confictis.

2. *Mamilio.*] Nempe Mamilio Sura, qui cum Nigidio in superiore indice pariter jungitur. Ita Chiffl. cod. R. 1. 2. In editis, *Manilio*, male.

3. *Oppio.*] Ita Chiffl. R. 1. 2. Colb. 2. Prius *Opio*, male. Nota Romæ gens Oppia.

4. Μελιτουργικά.] De ratione mellis parandi.

5. *Herophilo.*] Ita emendavimus, cum prius legeretur, *Eriphilo.* Reg. 1. 2. Colb. 2. *Erophylo.* Vide auctorum syllabum.

6. *Asclepiade.*] In editis *Asclepio:* sed mendose. Is est Asclepiades medicus, de quo in sequentibus indicibus mentio: nos de in eo syllabo auctorum dicemus.

LIBRO XII. continentur arborum naturæ.

Summa: Res, & hiſtoriæ, & obſervationes DCCCCLXXIV.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Muciano, Virgilio, Fabiano, Seboſo, Pomponio Mela, [1] Flavio, Procilio, Trogo, Hygino, Claudio Cæſare, Corn. Nepote, Sextio Nigro qui Græce de medicina ſcripſit, Caſſio Hemina, L. Piſone, Tuditano, Antiate.

Externis:

Theophraſto, Herodoto, Calliſthene, [2] Iſigono, Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Oneſicrito, Polycrito, Olympiodoro, Diogneto, Nicobulo, Anticlide, [3] Charete Mitylenæo, Menæchmo, [4] Dorotheo Athenæo, Lyco, Antæo, Ephippo, Chærea, Democle, Ptolemæo Lago, Marſya Macedone, Zoïlo item, Democrito, Amphilocho, Ariſtomacho, Alexandro Polyhiſtore, Juba, Apollodoro qui de odoribus ſcripſit, Heraclide medico, Archidemo item, Dionyſio item, [5] Democede item, Euphronio item, [6] Mneſide item, Diagora item, Jolla item, Heraclide Tarentino, [7] Xenocrate Epheſio, Eratoſthene.

Notæ.

1. *Flavio.*] Is eſt Alfius Flavius, de quo in auctorum Indice. Alter Procilius, de quo ibi etiam dicturi ſumus. Nos ita edidimus ex utroque Regio cod. Hactenus in editis, *Flavio Proculo* legebatur, duobus ſcriptorum nominibus in unum procuſis.

2. *Iſigono.*] In vulg. edit. *Iſidoro.* At ſecuti ſumus R. 1. 2. Chiffl. Colb. 2.

3. *Charete.*] Ita emendavimus, pro *Charace*, ex Colb. 2. Vide & auctorum ſyllabum.

4. *Dorotheo.*] Ita codices laudati, in quibus abeſt vox *Xenia*, quam libri impreſſi habent: haud gravi jactura, cum nuſquam in toto opere appelletur à Plinio.

5. *Democede.*] Vulgatæ ditiones, *Democlide*, gravi errore. Vide auctorum Indicem. Item *Euphronio* pro *Euphrone*, emendamus, ex iiſdem codd.

6. *Mneſide.*] Ita reponimus ex R. 2. Th. & Colb. 2. & ex Priſciano Grammatico. In vulg. edit. *Obſenide*, abſurde. Ex indice librorum ſequentium error deprehenditur.

7. *Xenocrate.*] Ita Codd. R. 1. 2. Colb. 2. habent, tum hoc loco, tum in ſequenti Indice: non ut libri editi, Xenocrito.

LIBRO XIII. continentur hiſtoriæ de peregrinis arboribus, & unguentis.

Summa Res, & Historiæ, & observationes CCCCLXVIII.

Ex

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Muciano, Virgilio, Fabiano, Seboso, Pomponio Mela, [1] Fabio, Hygino, Trogo, Procilio, Claudio Cæsare, Corn. Nepote, Sextio Nigro qui Græce de medicina scripsit, Cassio Hemina, L. Pisone, Tuditano, Antiate.

Externis:

Theophrasto, Herodoto, Callisthene, [2] Isigono, Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Onesicrito, Polycrito, Olympiodoro, Diogneto, Cleobulo, Anticlide, Charete Mitylenæo, Menæchmo, Dorotheo Athenienfe, Lyco, Antæo, Ephippo, Dione, Adimanto, Ptolemæo Lago, Marsya Macedone, Zoïlo item, Democrito, Amphilocho, Alexandro Polyhistore, Aristomacho, Juba rege, Apollodoro qui de odoribus scripsit, Heraclide medico, Botrye medico, Archidemo item, Dionysio item, Democede item, Euphronio item, Mneside item, Diagora item, Jolla item, Heraclide Tarentino, Xenocrate Ephesio.

Notæ.

1. *Fabio.*] Est is Fabius Pictor, ut ex Indice libri sequentis plane apparet.

2. *Isigono.*] Sic M S S. omnes, pro *Isidoro*, ut habent editi. Iterum in hoc indice emendamus, uti supra, *Charete*, *Democede*, *Euphronio*, pro *Charace*, *Democlide*, *Euphrone*.

LIBRO XIV. continentur fructiferæ arbores.

Summa. Res, & historiæ, & observationes DX.

Ex Auctoribus:

Corn. Valeriano, Virgilio, Celso, Catone Censorio, Sasernis patre & filio, Scropha, Varrone, D. Silano, Fabio Pictore, Trogo, Hygino, Flacco Verrio, Græcino, [1] Julio Attico, Columella, Massurio Sabino, Fenestella, Tergilla, M. Accio Plauto, [2] Flavio, Dosseno, Scævola, Ælio, Atteïo Capitone, Cotta Messalino, L. Pisone, Pompeïo Lenæo, Fabiano, Sextio Nigro, Vibio Rufo.

Externis:

Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Attalo Philometore rege, Hierone rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenæo, Botrye item, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chærea Atheniense, Chæristo item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Evagone Thasio, [3] Euphronio Athenæo, Androtione qui de agricultura scripsit, Æschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen fecit, Asclepiade medico, Onesicrito, Juba rege.

Notæ.

1. *Iulio Attico.*] Sic emendamus ex R. 1. 2. Colb. 2. & Th. cum prius corrupte legeretur, *Græcino Iulio, Actio.*

2. *Dosenno.*] In vulg. *Dorseno.*

3. *Euphronio.*] Ita codd. omnes supra laudati. Male in editis hactenus libris, *Euphrone.*

LIBRO XV. continentur naturæ frugiferarum arborum.

Summa. Res, & historiæ, & observationes DXX.

Ex Auctoribus:

Fenestella, Fabiano, Virgilio, Corn. Valeriano, Celso, Catone Censorio, Sasernis patre & filio, Scropha, M. Varrone, D. Silano, Fabio Pictore, Trogo, Hygino, Flacco Verrio, Græcino, Attico Julio, Massurio Sabino, Tergilla, Cotta Messalino, Columella, L. Pisone, Pompeïo Lenæo, M Accio Plauto, Flavio, Dosseno, Scævola, Ælio, Atteïo Capitone, Sextio Nigro, Vibio Rufo.

Externis:

Hesiodo, Aristotele, Democrito, Hierone rege, Archyta, Attalo Philometore rege, Xenophonte, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cy-

mæo, Agathocle Chio, [1] Apollonio Pergameno, Ariſtandro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Chærea Athenæo, Chæriſto item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Evagone Thaſio, Euphronio Athenæo, Androtione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Aſclepiade medico, Eraſiſtrato item, Commiade qui de conditura vini, Ariſtomacho qui item, Hiceſio qui item, Themiſone medico, Oneſicrito, Juba rege.

NOTÆ.

1. *Apollonio.*] Ita reſtituimus ex codd. R. 1. 2. Colb. 2. & Th. & ex Indice libri ſuperioris, ac libri XVII. pro *Apollodoro* quem vitioſe libri impreſſi exhibent.

LIBRO XVI. continentur ſilveſtrium arborum naturæ.

Summa. Res, & historiæ, & observationes MCXXXV.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Fetiale, Nigidio, Cornelio Nepote, Hygino, Massurio, Catone, Muciano, L. Pisone, Trogo, Calpurnio Basso, Cremutio, Sextio Nigro, Corn. Boccho, Vitruvio, Græcino.

Externis:

Alexandro Polyhistore, Hesiodo, Theophrasto, Democrito, Homero, Timæo Mathematico.

LIBRO XVII. continentur sativarum arborum naturæ.

Summa. Res, & historiæ, & observationes, MCCCLXXX.

Ex Auctoribus:

Cornelio Nepote, Catone Censorio, M. Varrone, Celso, Virgilio, Hygino, Sasernis patre & filio, Scropha, Calpurnio Basso, Trogo, Æmilio Macro, Græcino, Columella, Attico Julio, Fabiano, Sura Mamilio, Dosseno Mundo, [1] C. Epidio, L. Pisone.

Externis:

[2] Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Theopompo, Hierone rege, Attalo Philometore rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Atheniense, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chærea Athenien-

Notæ.

1. *C. Epidio.*] Ita restituimus ex R. 2. & Th. Vide auctorum syllabum.

2. *Hesiodo.*] In editis prius *Isidoro.* legebatur. Nos secuti sumus R. 1. 2. Colb. 2. & Th. ac libri sequentis indicem.

se, Chæristo item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epige
Rhodio, Evagone Thasio, Euphronio Athenæo, Androtione qui
agricultura scripsit, Æschrione qui item, Lysimacho qui item, Di
nysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitom
fecit, Aristandro qui de portentis.

LIBRO XVIII. continentur naturæ frugum.

LIII

Summa. Res, & historiæ, & observationes MMLX.

Ex Auctoribus:

Massurio Sabino, Cassio Hemina, Verrio Flacco, L. Pisone, Corn. Celso, Turranio Gracile, D. Silano, M. Varrone, Catone Censorio, Scropha, Sasernis patre & filio, Domitio Calvino, Hygino, Virgilio, Trogo, Ovidio, Græcino, Columella, Tuberone, L. Tarutio qui Græce de astris scripsit, Cæsare Dictatore qui item, Sergio Paulo, Sabino, Fabiano, M. Cicerone, Calpurnio Basso, Atteïo Capitone, Mamilio Sura, Accio qui Praxidica.

Externis:

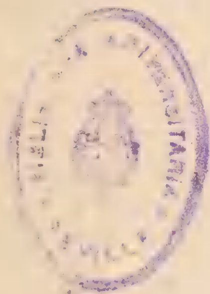
Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Hierone rege, Attalo Philometore rege, Archelao rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thasio, Aristophane Milesio, Apol-

lodoro Lemnio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Ariſtandro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Chærea Athenienſe, Chæriſto item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Evagone Thaſio, Euphronio Athenæo, Androtione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Lyſimacho qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Thalete, Eudoxo, Philippo, Calippo, Doſitheo, Parmeniſco, [1] Metone, Critone, Oenopide, Zenone, Euctemone, Harpalo, Hecatæo, Anaximandro, Soſigene, Hipparcho, Arato, Zoroaſtre, Archibio.

Notæ.

1. *Metone.*] Sic emendavimus. *Melitone* priùs mendoſe legebatur.

LIBRO XIX. continentur lini natura, & cultus hortenſiorum.

Ex Auctoribus.

M. Accio Plauto, M. Varrone, D. Silano, Catone Cenſorio, Hygino, Virgilio, Muciano, Celſo, Columella, Calpurnio Baſſo, Mamilio Sura, Sabino Tirone, Licinio Macro, [1] Q. Hirtio, Vibio Rufo, Cæſennio qui [2] κηπουρικὰ ſcripſit, Caſtritio item, Firmo item, [3] Petricho.

Externis.

Herodoto, Theophraſto, Democrito, Ariſtomacho, Menandro qui [3] Βιόχρηστα ſcripſit, Anaxilao.

Notæ.

1. *Q. Hirtio.*] In Th. & Colb. 2. Q. Hirrio.
2. Κηπουρικά.] Hoc eſt, de rebus hortenſibus.
3. *Petricho.*] In editis *Petreïo.* Nos *Petricho* emendavimus. Vide auctorum ſyllabum.
4. Βιόχρηστα.] Vitæ & victui utilia.

LIBRO XX. continentur medicinæ ex his quæ ſeruntur in hortis.

Summa: Res, & Hiſtoriæ, & obſervationes MDCLX.

Ex Auctoribus:

Catone Cenſorio, M. Varrone, Pompeïo Lenæo, [1] C. Valgio, Hygino, Sextio Nigro qui Græce ſcripſit, Julio Baſſo qui item, Celſo, Antonio Caſtore.

Notæ.

1. C. *Valgio.*] Ita emendavimus tum ex R. 2. Colb. 2. & Th. tum ex indicibus librorum ſequentium: cum prius in editis legeretur, *Gallione.*

EXTERNIS:

Democrito, Theophrasto, Orpheo, Menandro qui Βιόχρηστα scripsit, Pythagora.

MEDICIS:

Hippocrate, Nicandro, Chrysippo, Diocle, [1] Ophelione, Heraclide, Icesio, Dionysio, Apollodoro Tarentino, Apollodoro Citiense, Praxagora, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, [2] Philistione, Asclepiade, Crateva, Petronio Diodoto, Jolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Dalione, Sosimene, [3] Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, [4] Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

NOTÆ.

1. *Ophelione.*] In editis, *Ophione*, R. 1. 2. & Colb. 2. *Ophlone.* Nos inde *Ophelione.* conjecimus, de quo in auctorum syllabo.

2. *Philistione.*] Vulgo libri præferunt *Plistione.* Sinceram lectionem firmatam vidimus auctoritate M S S. Reg. 1. 2. Colb. 2. & Th. & ex l. 20. sect. 48.

4. *Tlepolemo.*] Ita prædicti codices: non, ut in libris, *Theopolemo.*

5. *Philino.*] Tria hæc nomina sanavimus fœde corrupta, quæ prius ita legebantur, *Phyllino*, *Petreïo*, *Mictione.* Vide Auctorum syllabum.

LIBRO XXI. continentur naturæ florum & coronamentorum.

Summa. Medicinæ & historiæ, & observationes, DCCXXX.

Ex Auctoribus:

Catone Censorio, M. Varrone, Massurio, Antiate, [1] Cæpione, Vestino, Vibio Rufino, Hygino, Pomponio Mela, Pomponio Lenæo, Corn. Celso, Calpurnio Basso, [2] C. Valgio, Licinio Macro, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Julio Basso qui item, Antonio Castore.

Externis:

Theophrasto, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui Βιόχρυσα scripsit, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musæo, Sophocle, Anaxilao.

Medicis:

[3] Mnesitheo qui de coronis, Callimacho qui item, Phania physico, Simo, [4] Timaristo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione, Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Ta-

Notæ.

1. *Cæpione.*] Male in editis, *C. Helio Vestino.* In R. 1. 2. Colb. *Cælione.* Nos inde Cæpionem expressimus, qui laudatur à Plinio, sect. 10. libri hujus.

2. *C. Valgio.*] Ex vestigiis codicum R. 1. 2. in quibus legitur *Vargio*, veram lectionem eruimus, pro *P. Largio*, quem exemplaria hactenus impressa exhibent. Juvant & aliorum librorum indices, in quibus idem fere observatur ordo nomenclaturæ scriptorum.

3. *Mnesitheo.*] Editi libri, *Mnesthco.* Vide syllabum auctorum.

4. *Timaristo.* Forte *Timareto*, ut in Colb. 2.

XCV.

rentino, Praxagora, Plistonico, [1] Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateva, Petronio Diodoto, Jolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Damione, Dalione, Sosimene, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

NOTÆ.

1, *Medio.*] Ita nos restituimus, cum prius legeretur, *Plistonico Medico* : etsi hanc lectionem incautus approbet Reinesius l. 2. Var. lect. c. 6. Vide Indicem auctorum.

LIBRO XXII. continentur auctoritas herbarum & frugum.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DCCCCVI.

Ex AUCTORIBUS:

Iisdem, quibus priore libro, & præter eos, Chrysermo, Eratosthene, Alcæo.

LIBRO XXIII. continentur medicinæ ex arboribus cultis.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes, MCCCCXVIII.

Ex Auctoribus:

C. Valgio, Pompeïo Lenæo, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Julio Basso qui item, Antonio Castore, M. Varrone, Corn. Celso, Fabiano.

Externis, & Medicis:

Iisdem, quibus libro XXI.

LIBRO XXIV. continentur medicinæ ex arboribus silvestribus.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes MCLXXVI.

Ex Auctoribus:

Iisdem, quibus anteriore libro.

LIBRO XXV. continentur naturæ herbarum ſponte naſcentium, & auctoritas.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes MCCXCII.

Ex Auctoribus:

Iisdem quibus supra, & præter eos Xantho.

LIBRO XXVI. continentur reliquæ ex herbis per genera morborum Medicinæ.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes MCXXVIII.

Ex Auctoribus:

Iisdem, quibus anteriore libro.

LIBRO XXVII. continentur reliqua genera herbarum, & medicinæ.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes, DCCII.

Ex Auctoribus:

Pompeio Lenæo, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Julio Basso qui item, Antonio Castore, Corn. Celso.

Externis:

Theophrasto, Apollodoro Citiense, Democrito, Aristogitone, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα scripsit, Nicandro.

Medicis:

Mnesitheo, & ceteris iisdem quibus in priore libro.

LIBRO XXVIII. continentur medicinæ ex animalibus.

XXIV. Onagro, XII. Asino, LXXVI. Polea, III. Equifero, XI. Equulei coagulo, I. Equo, XLII. Hippace, I. Bubus feris, II. Bove, LXXXI. Tauro, LIII. Vitulo, LIX. Lepore, LXIV. Vulpe, XX. Mele, II. Fele, V. Capra, CXVI. Hirco, XXXI. Hœdo, XXI.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes MDCLXXXII.

Ex Auctoribus.

M. Varrone, L. Pisone, Fabiano, [1] Valerio Antiate, Verrio Flacco, Catone Censorio, Servio Sulpicio, Licinio Macro, Celso, Massurio, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Bytho Dyrracheno, [2] Opilio medico, Granio medico.

Externis:

Democrito, Apollonio qui [3] μύρωσιν, Mileto, Artemone, Sextilio, Antæo, Homero, Theophrasto, Lysimacho, Attalo, Xenocrate, Orpheo qui [4] Διφυεῖς, Archelao qui item, Demetrio, Sotira, Laïde, Elephantide, Salpe, Olympiade Thebana, Diotimo Thebano, Jolla, Mictone Smyrnæo, Æschine Medico, Hippocrate, Aristotele, Metrodoro, [5] Icetida Medico, Hesiodo, Dalione, Cæcilio, Bione qui [6] περὶ δυνάμεων, Anaxilao, Juba rege.

Notæ.

1. *Valerio Antiate.*] Ex nostra id emendatione, cum prius legeretur, *Verre, Antiate.*

2. *Opilio.*] Male prius *Ophilio* libri editi præferebant.

3. Μύρωσιν.] Pro monstrosa voce *Myrsin*, sic emendavimus. Vide syllabum auctorum.

4. Διφυεῖς.] Hactenus *Diophios* in omnibus libris. Ita, uti emendavimus, scribi oportere, docturi sumus in Auctorum syllabo.

5. *Icetida.*] Prius *Icacida* male. In R. 1. 2. Colb. 2. *Ichatida.*

6. Περὶ δυνάμ. De virtutibus herbarum.

LIBRO XXIX. continentur medicinæ ex reliquis animalibus, quæ aut placida non sunt, aut fera.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes, DCCCLIV.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, L. Pisone, Verrio Flacco, Antiate, Nigidio, Cassio Hemina, Cicerone, Plauto, Celso, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Cæcilio Medico, Metello Scipione, Ovidio poëta, Licinio Macro.

Externis:

Philopatore, Homero, Aristotele, Orpheo, Democrito, Anaxilao.

MBDICIS.

Botrye, Apollodoro, Archidemo, Aristogene, Xenocrate, Diodoro, Chrysippo Philosopho, Horo, Nicandro, Apollonio Pitanæo.

NOTÆ.

1. *Aristogene.*] Ita nos edi curavimus, ex R. 1. 2. Colb. 2. cum prius *Aristone* mendose legeretur.

LIBRO XXX. continentur medicinæ ex animalibus reliquæ.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DCCCLIV.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Nigidio, M. Cicerone, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Licinio Macro.

Externis:

Eudoxo, Aristotele, Hermippo, Homero, Apione, Orpheo, Democrito, Anaxilao.

Medicis.

Botrye, Horo, Apollodoro, Menandro, [1] Archidemo, Aristogene, Xenocrate, Diodoro, Chrysippo, Nicandro, Apollonio Pitanæo.

Notæ.

1. *Archidemo.*] Archidemum & Aristogenem, tum ex R. 2. cod. tum ex indice superioris libri, pro *Archimede* & *Aristone* hic restituimus.

LIBRO XXXI. continentur medicinæ ex aquatilibus.

In

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DCCCCXXIV.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Cassio Parmense, Cicerone, [1] Muciano, [2] Cælio, Celso, Trogo, Ovidio, Polybio, Sornatio.

Externis:

Callimacho, [3] Ctesia, Eudico, Theophrasto, Eudoxo, Theo-

Notæ.

1. *Muciano.*] Laudatur is a Plinio sect. 13. libri hujus. Quare perperam libri hactenus editi *Mutio* legunt.

2. *Cælio.*] In editis, *Cornelio Celso.* At R. 1. 2. Colb. 2. *Cælio, Celso* : quæ lectio sincera est. Cælius libri hujus sect. 18. citatur à Plinio.

3. *Ctesia*] Uterque codex Regius, *Callimacho, Cæcilio, Ctesia.*

pompo, [1] Polyclyto, Juba, Lyco, Apione, Epigene, Pelope, Apelle, Democrito, Thrasyllo, Nicandro, Menandro [2] comœdo, Attalo, [3] Sallustio Dionysio, Andrea, Nicerato, Hippocrate, Anaxilao.

NOTÆ.

Polyclyto.] An *Polycrito* potius? Vide quæ dicturi sumus in Auctorum syllabo.

5. *Comœdo.*] Ita exemplaria MSS. ante laudata. Libri editi, *comico.*

6. *Sallustio Dionysio*] Hæc duo nomina conjunctim legenda sunt, quæ prius erant in libris editis perperam divulsa & distracta.

LIBRO XXXII. continentur medicinæ ex aquatilibus.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DCCCCXC.

Ex Auctoribus:

Licinio Macro, Trebio Nigro, Sextio Nigro qui Græce scripsit, Ovidio Poëta, Cassio Hemina, Mæcenate, L. Atteïo.

Externis:

Juba, Andrea, Salpe, Apione, Pelope, Apelle Thasio, Thrasyllo, Nicandro.

LIBRO XXXIII. continentur metallorum naturæ.

Summa. Medicinæ, & hiſtoriæ, & obſervationes MCXXV.

Ex Auctoribus:

[1] L. Piſone, Antiate, Verrio, M. Varrone, Corn. Nepote, Meſſala, Junio Gracchano, Attico Pomponio, Muciano, Calvo Licinio, Corn. Nepote, Boccho, Fetiale, Feneſtella, Valerio Maximo, Julio Baſſo qui de medicina Græce ſcripſit, Sextio Nigro qui item, Marſo poëta.

Externis:

Democrito, Theophraſto, Juba, Timæo hiſtorico qui de medicina metallica fecit, Heraclide, Andrea, [2] Diagora, Botrye, Archidemo, Dionyſio, Ariſtogene, Democle, Mneſide, Attalo medico, Xenocrate item, Theomneſto, Nymphodoro, Jolla, Apollodoro, Paſitele qui mirabilia opera ſcripſit, Antigono qui de toreutice, Menæchmo qui item, Xenocrate qui item, Duride qui item, Menandro qui de toreutis, Heliodoro qui de Athenienſium anathematis, Metrodoro Scepſio.

Notæ.

1. Totum hunc auctorum indicem ex MSS. refinximus, præſertim ex Regio 2.

2. *Diagora.*] In editis vulgo, *Diagora Botryenſe*, mendoſe.

LIBRO XXXIV. continentur æris metalla.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DCCCCXV.

Ex Auctoribus:

Iisdem, quibus anteriore libro.

LIBRO XXXV. continetur de pictura & coloribus.

EX AUCTORIBUS:

Messala oratore, Messala sene, Fenestella, Attico, Verrio, M. Varrone, Corn. Nepote, Decio Eculeone, Muciano, Melisso, Vitruvio, Cassio Severo Longulano, Fabio Vestale qui de pictura scripsit.

EXTERNIS:

Pasitele, Apelle, Melanthio, Asclepiodoro, Euphranore, Parrhasio, Heliodoro qui ἀναθήματα scripsit Athenis, Metrodoro qui de architectonice scripsit, Democrito, Theophrasto, Apione Grammatico qui de metallica disciplina scripsit, Nymphodoro, Andrea, Heraclide, Jolla, Apollodoro, Diagora, Botrye, Archidemo, Dionysio, Aristogene, [1] Democle, Mneside, Xenocrate Zenonis, Theomnesto.

NOTÆ.

1. *Democle.*] Olim *Demane*, *Mnesicle*, mendose. Constat emendatio ex superiorum librorum indice.

LIBRO XXXVI. continetur lapidum natura.

Summa. Medicinæ, & historiæ, & observationes DXXIII.

Ex Auctoribus:

M. Varrone, Cælio, Galba, C. Ictio, Muciano, Nepote Cornelio, L. Pisone, Tuberone, Seneca, Fabio Vestale, Annio Fœtiale, Fabiano, Catone Censorio, Vitruvio.

Externis:

Theophrasto, [1] Pasitele, Juba rege, Nicandro, Sotaco, Sudine, Alexandro Polyhistore, Apione, Plistonico, Duride, Herodoto, Euhemero, Aristagora, Dionysio, Artemidoro, [2] Butorida, Antisthene, [3] Demetrio, Demotele, Lycea.

Notæ.

1. *Pasitele.*] Ita nos correximus ex R. 1. 2. Colb. 2. & ex sect. 4. num. 12. libri hujus. Antea *Praxitele* legebatur.

2. *Butorida.*] Ex iisdem codd. & sect. 37. libri hujus, pro Bucorida.

3. *Demetrio.*] Ita codices antea laudati : non ut est in editis, *Democrito*. Stabilitur hæc emendatio ex sect. 17. libri hujus.

LIBRO XXXVII. gemmæ continentur.

ea. 3. Alabaſtrites: medicinæ ex ea. 4. Alectoriæ. 5. Androdamas. Argyrodamas. 6. Antipathes. 7. Arabica. 8. Aromatites. 9. Aſbeſtos. 10. Aſpiſatis. 11. Atizone. 12. Augitis. 13. Aphidane, ſive chryſocolla. 14. Aphrodiſiaca. 15. Apſyctos. 16. Ægypulla. (*In R.* 2. Agiſtilla.)

LV. 1. Balanitæ. 2. Batrachites. 3. Baptes. 4. Beli oculus. 5. Belus. 6. Baroptenus, ſive Baripe. 7. Botryïtes. 8. Boſtrychites. 9. Bucardia. 10. Bronte. 11. Bolœ.

LVI. 1. Cadmitis. (*In R.* 2. Calamitis.) 2. Callais. 3. Capnitis. 4. Cappadocia. 5. Callaïca. 6. Catochitis. 7. Catopyritis. 8. Cepitis, ſive cepolatitis. 9. Ceramitis. 10. Cinædiæ. 11. Ceritis. 12. Circos. 13. Corſoïdes. 14. Coralloachates. 15. Corallis 16. Crateritis. 17. Crocallis. 18. Cytis. 19. Chalcophonos. 20. Chelidoniæ. 21. Chelonia. 22. Chelonitis. 23. Chloritis. 24. Choaſpitis. 25. Chryſolampis. 26. Chryſopis. 27. Cepionides. (*In R.* 2. Ceponides.)

LVII. 1. Daphnia. 2. Diaduchos. 3. Diphyes. 4. Dionyſias. 5. Dracontites.

LVIII. 1. Encardia, ſive ariſte. 2. Enorchis. 3. Exebenus. 4. Eriſtalis. (*In R.* 1. Eryſtallis.) 5. Erotillos, ſive amphicome, ſive hieromnemon. 6. Eumeces. 7. Eumithres. 8. Eupetalos. 9. Euneus. 10. Eurotias. 11. Euſebes. 12. Epimelas.

LIX. 1. Galaxias. 2. Galactites, ſive leucogæus, ſive leucographias, ſive ſynophitis. 3. Gallaïca. 4. Gaſſidiana. 5. Gloſſopetra. 6. Gorgonia. 7. Goniæa.

LX. 1. Heliotropion. 2. Hephæſtitis. 3. Hermuredian. (*In R.* 2. Hermeodes : *forte, Horminodes.*) 4. Hexecontalithos. 5. Hieracitis. 6. Hammitis. 7. Hammonis cornu. 8. Hormiſion. 9. Hyæniæ.

LXI. 1. Idæi dactyli. 2. Icterias. 3. Jovis gemma. 4. Indica. 5. Jon.

LXII. 1. Lepidotis. 2. Leſbias. 3. Leucophthalmos. 4. Leucopœcilos. 5. Libanochrus. 6. Limoniatis. 7. Lipare. 8. Lyſimachos. 8. Leucochryſos.

LXIII. 1. Memnonia. 2. Medea. 3. Meconitis. 4. Mithrax. 5. Morochites. 6. Morion, ſive pramnium, ſive Alexandrinum. 7. Myrrhitis.

Summa. Res, & historiæ, & observationes MCCC.

Ex Auctoribus.

M. Varrone, Actis triumphorum, Mæcenate, Jaccho, Corn. Bocch

EXTERNIS:

Juba rege, Xenocrate Zenonis, Sudine, Æſchylo, Philoxeno, Euripide, Nicandro, Satyro, Theophraſto, Charete, [1] Philemone, Demoſtrato, Zenothemi, Metrodoro, Sotaco, Pythea, Timæo Siculo, Nicia, Theochreſto, Aſaruba, Mnaſea, Theomene, Cteſia, Mithridate, Sophocle, Archelao rege, Calliſtrato, Democrito, Iſmenia, [2] Olympico, Alexandro Polyhiſtore, Apione, Horo, Zoroaſtre, [3] Zachalia.

NOTÆ.

1. *Philemone.*] Ex ſect. XI. 23. & 51. hujus libri, reſcripſimus *Philemone*, *Demoſtrato*, *Zenothemi*: pro *Philomene*, *Democrate*, *Xenotimo*. In Regio cod. 1. *Demoſtrato* legitur, & ſect. XI. ac 23. hujus libri.

2. *Olympico.*] Forte, *Olympiaco*. Vide Auctorum ſyllabum.

3. *Zachalia.*] Ita ſcribitur ſect. 60. num. 10. libri hujus. In indice hactenus edito, *Zactalia* perperam.

INDEX AUCTORUM,

Qui vel in superiore Indice, vel toto deinceps opere, a Plinio appellantur.

A.

Ccius, sive, ut alii malunt, Attius: Utramque scripturam approbant inscriptiones veteres apud Gruterum. Prænomen ei Lucius fuit. Floruit Olymp. CLX. anno V. C. DCXV. belli Numantini temporibus. Tragœdiarum scriptor haud ignobilis Pacuvio seni, ipse 50. annis junior, sua scripta Tarenti recitavit. Laudatur Accius in Pragmaticis à Gellio lib. 20. cap. 3. p. 1110. quod opus illud ipsum est, quod a Plinio Praxidicum appellatur, tum in Indice l. 18. tum sect. 55. ejusdem libri. Scripsit & annales carmine, quorum Macrobius meminit l. 1. Saturn. c. 7. p. 221. Horum librum XXVII. citat Festus, verbo *Metelli*.

Accius Plautus. Vide Plautus.

Acta Triumphorum. Videntur esse eæ Tabulæ Consulares & Triumphales, quarum fragmenta exstant apud Onuphrium Panvinium. Auctorem illarum sunt qui Verrium Flaccum putent, de quo nos inferius: etsi ille Tiberii principatu obiit.

Acta Populi Rom. *Libro* VIII. sect. 61. Acta Senatus laudat Sueton. in Augusto, c. 5. Acta publica, in Caligula, c. 8.

Acta temporum Augusti. *Libro* 7. sect. XI.

Adimantus. Ἀδείμαντος Straboni l. 13. p. 589. Patria Lampsacenus.

Ælius stilo. Hominem doctum, & Varronis Magistrum appellat hunc Gellius l. 16. c. 8. p. 883. & Sosipater l. 1. p. 64. Eum Cicero adolescens audivit. Prænomen ei Lucius fuit: cognomen duplex, teste Suetonio l. de Illustr. Gramm. c. 3. p. 119. Nam & *Præconius*, quod pater ejus præconium fecerat, hoc est, præco fuerat, vocabatur: & *Stilo* sive *Stylo*, quod orationes nobilissimo cuique scribere solebat. Meminit utriusque cognominis Plinius l. 33. sect. 6. Passim a Festo citatur.

Ælius. In Indice libri 14. & 15. & l. 14. sect. 15. tres Jurisconsulti simul a Plinio memorantur, Scævola, Ælius, Atteïus Capito: quorum meminit Pomponius, Dig. 1. tit. de origine juris. Sextus Ælius hic vocatur. Scripsit Commentarios Juris civilis, de quibus Cicero l. 1. de Orat. p. 332. Enniano præconio celebratur:

Egregie cordatus homo Catus Æliu' Sextus.

Consul fuit cum T. Quintio Flaminio, anno V. C. DLVI. Laudatur a Plinio lib. 9. sect. 59.

Æmilius Macer. Veronensis poëta appellatur ab Hieronymo in Chron. Olymp. 191. an. 1. quo eum obiisse ait. Fuisse grandiorem ævo, quam Ovidium: ex ipso Ovidio discimus, l. 4. Trist. eleg. 10. v. 43.

Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo,
Quæque nocet serpens, quæ juvet herba, Macer.

Unde & quæ ſcripſerit, intelligimus. Opus de volucribus, ὀρνιθογονία appellabatur. Meminit Diomedes l. 1. p. 371. qui ὀρνιθογονίας librum ſecundum laudat. Meminit & Nonius, verbo *Picumnus*: ubi Theogonia perperam in quibuſdam libris pro ornithogonia ſcribitur. Theriaca Nicandri exemplo ſcripſiſſe, verſus alter indicat. Cujus operis librum quintum citat Soſipater, l. 1. p. 61. Sed præter iſta ſcripſit Annales, quorum liber ſextusdecimus laudatur à Priſciano l. 10. p. 895. Qui Æmilii Macri nomine circumfertur libellus, de virtutibus herbarum, fetus eſt omnino ſuppoſititius: cum & Plinium, & Galenum, & Oribaſium, ac multo etiam recentiores laudet.

ÆSCHINES. In Indice l. 28. Medicus: ejuſdem libri ſect. 10. Athenienſis dicitur.

ÆSCHRION. In Indice l. 8. de agricultura ſcripſiſſe dicitur. Inter probatiſſimos rei ruſticæ ſcriptores, quorum ignota ſit patria, hunc reponunt Varro & Columella, c. 1. operis ſui. Ad eum Hipparchus libros tres Enarrationum ad Arati Phænomena inſcripſit. Αἰσχρίων ἐν ἑβδόμῳ τῆς Ἐφεσίδος laudatur à Tzetze in Lycophr. pag. 101.

ÆSCHYLUS. Tragœdiis ſuis, quarum hodieque ſuperſunt aliquæ, notiſſimus. Athenienſis fuit. Floruit Olymp. LXXXI. circa Marathoniæ pugnæ tempora.

AGATHARCHIDES. Cnidius à patria cognomento dictus. De eo multa Photius in Biblioth. cod. 213. p. 548. Olympiade circiter CL. floruit. Hiſtoriæ Aſiaticæ ab eo libris X. conſcriptæ, meminere Photius, & Diodorus Sicul. l. 3. p. 149. Egit etiam de rebus Europæis, libris omnino XLIX. teſte eodem Photio, & Athenæo l. 4. p. 168. & l. 7. p. 297. Item de collectione admirabilium ventorum, & de Troglodytis libros quinque: librum ſingularem de mari Rubro: aliaque a Photio recenſita. Eſt & alius Agatharchides Samius, cujus librum IV. περὶ λίθων de lapidibus pretioſis laudat Plutarchus, lib. de fluminibus. p. 1153. Librum ſecundum rerum Perſicar. idem Plut. in Parallelis p. 305. Quartum Stobæus, ſerm. 48. p. 171.

AGATHOCLES. Babylonius fuit: ætatis incertæ. Res Cyzicenorum litteris mandavit: unde & Cyzicenus ipſe eſt appellatus ab Athenæo l. 12. p. 515. Meminit illius & Feſtus, verbo *Roma*, aliique. Sed eſt præter hunc Agathoclem, & alius

AGATHOCLES CHIUS, rei ruſticæ ſcriptor, de quo apud Varronem & Columellam honorifica mentio, l. 1. de re ruſt. c. 1. A Plinio laudatus in Indice l. 8. alibique paſſim. Citatur & Ἀγαθοκλῆς ἐν τῷ περὶ διαίτης, à Schol. Nicandri in Theriac. p. 29. Eſt & Agathocles Mileſius, qui librum ſcripſit de fluminibus, teſte Plut. l. 1. de flum. p. 1161.

AGLOSTHENES, contracte ſic appellatus à Polluce l. 9. c. 6. p. 437. Ἀγλωσθένης pro Ἀγλαοσθένης: in Plinianis libris hactenus corrupte Æglosthenes & Ædoſthenes dictus. Hiſtoriam rerum Naxicarum conſcripſit, ut auctor eſt Hyginus in poët. Aſtron. l. 2. c. de Arcto minore, fol. 58. & c. de Aquila, p. 67. Incertæ ætatis ſcriptor.

AGRIOPAS. Olympionicas ſcripſiſſe dicitur: tum in Indice l. 8. tum ſect. 34. ejuſdem libri. In codicibus M S S. quos vidi, tum in Indice, tum libri octavi ſect. proxime appellata, Acopas modo, modo Copas ſcribitur: atque ita retinent vetuſtæ editiones omnes uſque ad Gelenium, qui ſuorum codicum fide Agriopam ſe dicit reſcripſiſſe. Erit igitur Doricum nomen, Ἀγριώπας, ut Γοργώπας, pro Ἀγριωπός, Γοργωπός.

AGRIPPA. Cui prænomen Marcus Vipſanius fuit. Auguſti Cæſaris amicus & gener. Orbem terrarum in tabula ſpectandum propoſuiſſe dicitur à Plinio l. 3. ſect. 3. quam ipſe ſecutum ſe profitetur.

AGRIPPINA CLAUDII. Cæſaris illa Germanici & Agrippinæ Marco Agrippa natæ filia, Auguſti proneptis, Cn. Domitii primum, & Paſſieni, tum-

sticæ, quorum patriam non comperissent. Androtionis Georgicon citat Athenæus l. 3. p. 75. & 82. quod opus De agricultura Plinius appellat in Indice l. 8. A Pausania rursum l. 6. p. 357. & ab Harpocr. in Ἀμφίπολις, p. 20. Ἀτθίδος, hoc est, de rebus Atticis commentarios scripsisse dicitur.

ANNALES. Pontificum Maximorum Annales Tullius vocat l. 1. de Legibus, p. 295. De his idem l. 2. de Orat. p. 355. *Erat enim historia nihil nisi Annalium confectio: cujus rei, memoriæque publicæ retinendæ causa, ab initio rerum Romanarum usque ad P. Mucium Pontificem Max. res omnes singulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max. efferebatque in album, & proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi: iique etiamnunc Annales Maximi nominantur.*

ANNIUS FETIALIS. Laudatur à Plinio l. 34. sect. 13. Historiam seu Annales rerum Romanarum condidisse is videtur.

ANTÆUS. Medici hujus mentio est in indice Pliniano libri 12. & libro 28. sect. 2.

ANTIAS. Vide VALERIUS ANTIAS.

ANTICLIDES. Ἀντικλείδης Harpocrationi in Καλλιστεῖα, p. 161. Librum περὶ νόστων, hoc est de reversione Græcorum ab expeditione Trojana, sive Argonautarum à Colchide, laudat Athenæus l. XI. p. 465. & Euseb. l. 4. Præp. p. 157. Opus libris ut minimum sedecim comprehensum. Suidas item, p. 302. & Aristoph. Schol. in Nub. p. 132. Δηλιακὰ item, sive de rebus Deliacis scripsisse auctor est Schol. Apollonii, l. 1. ad v. 1207. Ætas incerta. Laudatur a Plutarcho in Alexandro p. 691. inter scriptores de rebus ab eo gestis.

ANTIGENES. Et hic à Plutharcho loco proxime citato inter scriptores rerum Alexandri M. nominatur.

ANTIGONUS CYMÆUS. Patria ei Cyme Æolidis fuit: unde cognomen. A Varrone & Columella l. 1. de re rust. c. 1. inter scriptores rei rusticæ adnumeratus. Est & alter ejusdem nominis

ANTIGONUS, quem de toreutice, hoc est, de cælatoria arte, scripsisse auctor est Plinius in indice l. 33. Carystius ille est, cujus exstant historiarum Mirabilium collectanea. Hunc περὶ πινάκων, hoc est de tabulis pictorum scripsisse Laërtius in Chrysippo, p. 209. de pictura Plinius idem l. 35. sect. 36. de arte sua, hoc est, de statuaria, idem l. 34. sect. 19. de historia Italica Festus, verbo *Romam*: de aliis denique alii fortassis tradiderunt.

ANTIPATER. Lucius Cælius Antipater dictus est: certus Romanæ historiæ auctor, inquit Valer. Max. l. 1. c. 7. p. 54. Lucii Crassi magister, inquit Cicero in Bruto, p. 545. scripsit historiam ad L. Ælium Stilonem, Varronis magistrum: quam tanti fecisse M. Brutus dicitur, ut ex ea epitomen fecerit. Auctor Cicero l. 13. epist. 8. ad Attic. p. 399.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ ἐν τῷ περὶ ζώων laudatur a Schol. Apollonii, ad lib. 2. v. 89. qui ab illo diversus est; est enim ille ANTIPATER, quem inter externos scriptores laudat Plinius in Indice libri 8. qui totus est de animalium historia: Panætii, de quo sæpe Tullius, magister: Tiberio Graccho æqualis. Patria Rhodius.

ANTISTIUS, Labeo cognominatus. Scripsit Commentaria juris Pontificii, quæ Festus citat. Proconsulem Narbonensis Provinciæ fuisse, auctor est Plinius l. 35. sect. 7. Oblatum ab Augusto Consulatum aspernatus est, quo studiis plurimum operam daret, ut scribit Pompon. l. 1. Digest. tit. 2. orig. juris, §. 47. ubi eum quadringenta volumina (alii *quadraginta* legunt ex Gellio l. 13. c. 10. p. 671.) reliquisse testatur. Libros ejus XV. de disciplinis Etruscis, aliosque, citant Fulgentius l. de prisco sermone, n. 4. Hujus arbitrio legendum Senatum Augustus permiserat, inquit Dio l. 54. p. 531.

ANTISTHENES. Non ille quidem Laërtio notus, aliisve scriptoribus: sed ab iis omnibus qui eodem censentur nomine, plane diversus: quem de pyramidibus Ægypti scripsisse Plinius est auctor l. 36. sect. 17. de cujus ætate dicemus in Butorida.

βοτάνων, de herbis edidisse volumen auctor est Scholiastes vetus Nicandri, p. 27. De facile parabilibus medicamentis, τῶν εὐπορίστων φαρμάκων, Galenus l. XI. de facult. simpl. medic. c. I. p. 514. & c. 8. p. 550.

APOLLONIUS qui Μύρασιν, (sic enim emendavimus, in Indice l. 28. cum prius legeretur, *qui Myrsin*) hoc est, qui partem illam τῆς κοσμητικῆς attigit, quæ fucos & pigmenta docet. Hic Herophileæ sectæ Medicus fuit, Μῦς cognominatus, ut auctor est Celsus in præfat. l. 5. & Strabo l. 14. p. 645. De coronis & unguentis, περὶ στεφάνων καὶ μύρων librum scripsit, unde Myronides est appellatus, apud Athen. l. 15. p. 691. Ex ejus libro *De unguentis* Plinius multa transcribit l. 13. sect. 2. ut ibi dicemus in Notis. Is est fortassis, quem à patria Memphitem appellat Cælius Aurel. l. 3. c. 8. fol. 274.

APOLLONIUS PITANÆUS, in Indice l. 29. à Pitane Laconici agri oppido cognomen accepit. An ille sit Apollonius, quem ἐν πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων, l. I. Commentariorum, citat Apollonii Schol. ad l. I. v. 430. haud satis compertum..

APOLLOPHANES Medicus: & idem fortasse vates, cujus Comœdias laudat Athenæus, l. 4. p. 114. & l. XI. p. 485.

AQUILA, cui Julius prænomen fuit. Scripsit hic de cultura vitium librum singularem teste Columella, inquit Simlerus in epitome Gesneri: sed Julium Atticum, credo, voluit dicere: nam de Julio Aquila ne μῦ quidem apud Columellam. De Etrusca disciplina scripsisse auctor est Plinius in Indice libri XI.

ARATUS. Solensis e Cilicia fuit, natus Olymp. circiter CXXIV. scripsit Phænomena & Astrologica: In medicina quoque quæ ad anatomen & compositionem theriacorum attinent: ὀστολογίαν de ossibus: ἰατρικὰς δυνάμεις, de medicis facultatibus: διοσημείας, de ostentis: ἀνθρωπογονίαν, de hominum generatione: aliaque, quæ commemorat auctor ipsius vitæ, quam Petavius edidit, p. 268. & 410. in Vranologio. Arati Κανόνα laudat Achilles Tatius in Phænom. c. 19. p. 138.

ARCHELAUS REX, Cappadociæ nimirum, ut auctor est Plinius l. 37. sect. XI. & 25. ubi quæ ex Archelao refert de gemmis, ex eo libro deprompta esse certum est, quem περὶ λίθων, *de lapidibus*, scriptum ab eo ait Plut. lib. de flumin. p. 1153.

ARCHELAUS de quo Plinius in Indice libri 28. quem scholiastes Nicandri ad Theriaca p. 38. laudat ἐν τοῖς διφυέσι, hoc est, in libro de iis quæ sunt ancipitis naturæ, quo ex libro refert ea quæ ad murænarum coïtum cum serpentibus attinent. Scripsit & epigrammata ad Ptolemæum regem, de mira animalium natura, ut auctor est Antigonus Carystius, histor. mirab. p. 23. ubi hunc fuisse patria Ægyptium docet: atque ab eo proinde diversum quem Χερρονησίτην fuisse Athenæus ait l. 9. p. 409. ubi eum laudat in Ἰδιοφυέσι, hoc est in eo opere quo agit de rebus quæ singulis in locis propria gignuntur.

ARCHIBIUS. Scripsit ad Antiochum Regem, teste Plinio l. 18. sect. 70. Laudatur à Galeno l. 5. κατὰ γένη, c. 14. p. 798.

ARCHIDEMUS Medicus. Hujus exstant capita aliquot de Mulomedicina, inter Veterinariæ Medicinæ scriptores Basileæ editos an. 1537.

ARCHIMACHUS. Conscripsit hic rerum Euboïcarum libros, quorum tertium citat Athenæus l. 3. p. 264. & Clemens Alex. l. I. Strom. Itaque de patria sua scripsit: Straboni enim l. 10. p. 465. Ἀρχέμαχος ὁ Εὐβοεὺς appellatur. Ætatis incertæ.

ARCHIMEDES, Syracusius, Arithmetices, Geometriæ, atque Astronomiæ peritia insignis: de quo alii satis multa.

ARCHYTAS Tarentinus, inter scriptores rei rusticæ Varroni & Columellæ adnumeratus l. I. c. I. Idem de educatione puerorum scripsisse dicitur à Philostrato l. 6. de vita Apoll. c. 14. p. 306.

ARISTAGORAS. Scripsit Ægyptiaca, quorum Stephanus meminit in Τάπομψος, & alibi sæpe. Eo in opere egit de pyramidibus, ex quo multa Plinius

recitat l. 36. sect. 17. quo ex capite colligimus fuisse Duridis Samii æqualem: atque adeo floruisse rege Ægypti Philadelpho, Olymp. circiter CXXIV.

ARISTANDER, Varroni & Columellæ, l. 1. de re rust. c. 1. Aristandrus Atheniensis dictus, inter scriptores rei rusticæ. Scripsit & de portentis, auctore Plinio l. 17. sect. 38.

ARISTARCHUS Sicyonius. In Indice l. 5. De rebus Geographicis scripsisse videtur. Eundem esse suspicor, quem Pausanias l. 5. p. 325. rerum Olympicarum scriptorem appellat.

ARISTEAS Castrobii filius, Proconnesius poëta, inquit Herodotus lib. 4. p. 229. scripsit Ἀριμάσπεια carmina: Θεογονίαν versibus fere mille: Vixit temporibus Cyri & Crœsi: Vide Suidam p. 426. Vidisse se Aristeæ libros testatur Gellius l. 9. c. 4. p. 461. De eo plura ad Plinii l. 7. sect. 2.

ARISTIDES Patria Milesius fuit. Scripsit libros rerum Sicularum, Italicarum, ac Persicarum, quæ laudat Plutarchus in Parallelis, p. 305. & alibi passim. Scripsit & Milesiacos, lascivum opus, ut ait idem Plut. in Crasso, p. 564. Aristidem laudat Pindari scholiastes p. 216. ἐν τῷ περὶ Κνίδου συγγράμματι. Ætatis incertæ.

ARISTOCREON. Terrarum, vel Africæ certe situm descripsisse videtur: cum laudetur à Plinio in opere Geographico, l. 5. sect. 10. & l. 6. sect. 35.

ARISTOCRITUS. Commentarium edidisse de Mileto, scribit Apollonii scholiastes ad l. 1. v. 185.

ARISTOGENES. Gnidius à solo natali, à diuturna commoratione idem Thasius Suidæ appellatus, p. 428. Chrysippi philosophi servus, & idem Regis Antigoni Goneatæ medicus. Floruit Olympiade CXXV. Scripsit multa de rebus medicis: in his, Auxiliorum naturalium epitomen, φυσικῶν βοηθημάτων, πρὸς Ἀντίγονον. De facultate medicamentorum, περὶ δυνάμεως. De venenatis animalibus, περὶ δακετῶν, & alia, de quibus Suidas loc. cit.

ARISTOGITON, Græcis Ἀριστογείτων Medicus. In Indice l. 27. & sect. 14. ejusdem libri, Plinio memoratus.

ARISTOMACHUS, patria Solensis Meliturgica scripsisse dicitur in Indice l. XI. & sect. 9. ejusdem libri: cujus operis & Columella meminit, l. 9. c. 13. De conditura vini, in Indice l. XV.

ARISTOMACHUS alter Atheniensis, de quo Plinius in Indice l. 13. & sect. 47. ejusdem libri: De plantis scripsisse videtur.

ARISTOPHANES MILESIUS. Ita uno consensu libri omnes editi, & manu exarati: quorum auctoritati stare si quis voluerit, ex iis Varronem emendabit, apud quem non Milesius ille, sed Mallotes, ex Mallo nimirum Ciliciæ oppido, appellatur l. 1. c. 1. ubi eosdem de agricultura scriptores recenset, quos Plinius laudat in indice libri 8. Aristophanem hunc ipsum ἐν τοῖς Γεωργοῖς citat Theocriti scholiastes, ad Idyll. 1. v. 48.

ARISTOPHANES ille priscæ Comœdiæ poëta notissimus, ut ait Plin. lib. 21. sect. 16.

ARISTOTELES, Stagirites ille, Platonis magisterio, institutione Alexandri, scholæ Peripateticæ celebritate insignis. De quo satis multa alii.

ARRUNTIUS, sic enim in inscriptionibus antiquis scribitur, & apud Dionem l. 58. p. 638. Λούκιος Ἀῤῥούντιος. De eo Seneca ep. 114. p. 484. *Arruntius* inquit *vir raræ frugalitatis; qui historias belli Punici scripsit, fuit Sallustianus, & in illud genus nitens, &c.* Vixit Augusti principatu, cujus judicio dignus ipse Arruntius principatu fuit.

ARTEMIDORUS EPHESIUS. Vixit is Olymp. CLXIX. ut Marcianus Heracleotes testatur in Periplo, p. 97. Terras descripsit, & maris περίπλου libri undecim, ut idem Marcianus docet p. 31. qui eos redegit in epitomen. Ipse scripsisse dicitur ἐπιτομὴν τῶν γεωγραφουμένων, a scholiaste Apollonii ad l. 3. Argon. v. 858. Artemidorum Ephesium libro 8. Γεωγραφουμένων laudat Diod. Sic. l. 3. Bibl. p. 149.

ARTEMON Medicus. In Indice l. 28. & sect. 2. ejusdem libri.

ASARUBAS, qui forte ASDRUBAS, vel ASDRUBAL vocandus, laudatur à Plinio, tum in indice l. 37. tum sect. XI. ejusdem libri. Plinio ipsi coævus, ut ipse testatur, loco proxime notato.

ASCLEPIADES MEDICUS, quem nonnulli crasso errore cum Asclepiade Myrleano confundunt, qui Ptolemæi Evergetis ætate vixit. Hic quem Plinius laudat l. 7. 14. 20. 22. 23. 24. 26. & 29. Prusiæus ex Bithynia fuit, Philophysicus cognominatus, Pompeii M. temporibus, teste Strabone l. 12. p. 566. & Plinio ipso l. 25. sect. 3. Fuit is primum Rhetor, sed a Rhetorica postea ad Medicinam transiit, teste Plinio l. 26. sect. 7. ubi plura de eo. Hinc *eloquens Medicus* dicitur Ciceroni l. 1. de Orat. p. 283. qui se eo medico & amico usum esse gloriatur. Librum scripsit de tuenda sanitate, cujus Celsus meminit l. 1. c. 3. p. 4. *Multarum rerum*, inquit idem Celsus l. 4. c. 4. *quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus*. De dando vino volumen, quod à Plinio laudatur, l. 23. sect. 19. Ejusdem libros de hydrope laudat Cælius Aurel. l. 3. c. 8. & alios alibi passim. Hujus denique ad Mithridatem scripta volumina de medicis rebus, auctor est Plinius l. 25. sect. 3.

ASCLEPIADES qui Τραγῳδούμενα scripsit. Hunc Tragilensem fuisse, ex Tragilo Thraciæ oppido, prope Cherronesum, & Macedoniam, ac libris sex scripsisse τὰ τραγῳδούμενα, *ea quæ in tragœdiis decantantur*, auctor est Stephanus, verbo Τράγιλος. Meminere præterea Asclepiadæ ἐν τοῖς τραγῳδουμένοις, Athenæus l. 10. p. 456. Harpocration in Δυσαύλης p. 90. Hesychius in Ῥήσαρχος p. 814. & Schol. Apollonii, ad l. 2. v. 328.

ASCLEPIODORUS. Est in indice libri 35. qui totus est de picturæ laude. Hunc igitur suspicor fuisse pictorem illum in symmetria admirabilem, quem Plinius laudat sect. 36. libri illius. De sua arte scripserit is fortassis aliquid, quod & alii fecerunt.

ASCONIUS PEDIANUS, a Pedia gente, in quam qui primus est adoptatus, ita vocatus est. In vet. inscript. apud Gruter. p. 987. PEDIANUS: etsi Suidas & alii Græci aliquando Παιδιανὸς scribant. Fuit is Virgilio familiaris, a quo audierat se fixisse crucem Grammaticis illo versiculo:

Tres pateat cœli spatium non amplius ulnas.

Hujus exstant Commentarii in orationes Ciceronis. Serius quam oportuit ejus obitum ponit Hieronym. in Chron. dum ad an. Vespasiani VII. sic loquitur: *Q. Asconius Pedianus scriptor historicus clarus habetur, qui* LXXIII. *ætatis suæ anno captus luminibus*, XII. *postea annis in summo omnium honore consenescit.* Obierit igitur is anno Domitiani septimo, annos tamen natus, cum obiit, tantum LXXXV. qui familiaris Virgilio fuit, ante annos centum & quinque mortuo. Neque vero idcirco necesse est diversum putare illum Asconium Hieronymi, ab eo cujus extant Commentarii in Ciceronem, ut voluit Scaliger in Eusebii Chron. p. 184. Quis enim scriptorem historicum clarum existimet, de quo ceteri scriptores silent? silent autem profecto, si diversus is a Critico, quem unum omnes noverunt.

ASINIUS POLLIO. Hujus ad Ciceronem exstat epistola l. 10. ad famil. Huic Maro Eclogam inscripsit. Edidit ipse historiarum Romanarum libros XVII. teste Suida in Ἀσίνιος, p. 456. *Non minima pars Romani styli* appellatur à Valerio Max. l. 8. c. 13. Ad eum Horatius: *Insigne mœstis præsidium reis, Et consulenti Pollio curiæ.*

ASTYNOMUS. Laudat hunc Stephanus, in verbo Κύπρος. Geographica scripsisse videtur.

ATTALUS. In Indice Pliniano libri 8. sic habent libri fere omnes editi, *Hierone rege, Attalo Rege, Philometore item.* Atque importunum illud glossema *Rege*, quod insertum est post Attali nomen, incautum ita fefellit Fulvium Ursinum, in notis ad Varronem p. 12. ut existimarit duos hic diversos laudari à Plinio reges ac scriptores. Verum ex Varrone l. 1. c. 1. intelligimus unius ejusdemque geminum illud

B

Basilis. Inter eos qui Æthiopiæ mensuram litteris consignarunt, hic annumeratur a Plinio l. 6. sect. 35. Ab Agatharchide, l. de Rubro mari. c. 31. apud Photium in Bibl. p. 1360. cod. 250. inter eos qui orientis loca descripserunt, Βάσιλις, καὶ Ἑκαταῖος, &c. Denique ex ejusdem libro secundo rerum Indicarum nonnulla refert Athenæus l. 9. p. 390.

Bassus Calpurnius, sic enim in vetustis omnibus Inscript. legitur apud Gruter. non uti vulgo Calphurnius. Laudatur in indice Pliniano libri 16. & sequentium.

Bassus Julius. Vixit hic Augusti temporibus: ac licet homo Latinus, Græce tamen de re medica scripsit, teste Dioscoride in Præfat. in qua Βάσσος ὁ Τύλλιος, non ὁ Τυλιος vel Τυλαῖος, uti & apud Epiph. l. 1. adv. hæres. n. 3. ubi ejus Bassi meminit, inter insignes medicos, legi oportere viderunt ante nos eruditi. Julius Bassus a Scribonio laudatur in Compos. 29.

Berosus. Non Mosis ille temporibus, ut quidam statuunt, sed Alexandri M. æqualis, ut docet Eusebius l. 10. Præpar. p. 493. Scripsit Babylonica sive Chaldaïca, hoc est, de patria sua libris tribus, teste Tatiano, orat. contra Græcos, p. 184. quos libros dicavit Antiocho τῷ Θεῷ, qui Soteri successit, teste eodem Eusebio. *Astrologia enituit, atque ob divinas prædictiones Athenienses ei publice in gymnasio statuam inaurata lingua statuere*, inquit Plinius l. 7. sect. 37. *Berosus, qui Belum interpretatus est*, inquit Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 29. p. 876.

Bion Solensis, a Solis Ciliciæ oppido, natali solo, nomen habet. Laudatur a Plinio in Indice libri 5. & 8. Æthiopica conscripsit, & est quintus ejusdem nominis apud Laërtium in Bione l. 4. p. cxi. Historicum vocat Plutarchus in Theseo, p. 12. Fortassis ab eo diversus est & natali solo & disciplina, quem Plinius, patria non appellata, περὶ δυνάμεων, hoc est, de virtute & usu herbarum scripsisse ait in Indice l. 28.

Bocchus Cornelius. Laudat hunc inter auctores haud pœnitendos, Solinus, c. 1. p. 9. Ætas incerta.

Boeus, qui hactenus in Plinianis libris *Boëtus*, *Boëtius*, & *Boëthus* perperam est appellatus. Nam ex Athenæo l. 9. p. 393. & Antonio Liberali, in Metamorphosi, fab. 5. veram ejus nominis scripturam didicimus, cum ab iis Βοῖος ἐν ὀρνιθογονίᾳ non semel laudatur. Citatur a Plinio l. 10. sect. 3. ubi de aquilis agit, & in indice ejusdem libri, qui totus in avibus describendis versatur.

Botrys Medicus. Atheniensis hic fuit, ut auctor est Plinius in Indice l. 4. Βότρυος compositiones medicas laudat Galenus l. 3. κατὰ τόπους, c. 1. p. 403.

Bruti Epistolæ laudantur à Plinio l. 33. sect. 12. Ab Ovidio l. 1. de Ponto, Eleg. 1. v. 23.

——— *Antoni scripta leguntur:*
Doctus & in promptu scrinia Brutus habet.

A Diomede, l. 1. p. 383. & a Prisciano, l. 9. p. 863.

Butorides. Habet hic locum l. 36. Plinianæ historiæ, sect. 17. inter scriptores duodecim, qui de pyramidibus Ægypti litteris aliquid mandarunt: quibus in recensendis, cum rationem temporum servare Plinius videatur, licet existimare Butoridem, Antisthenem, Demetrium, Demotelem, nec Ptolemæo Lathuro antiquiores esse, cujus principatu floruit Alexander Polyhistor qui hos antecedit: nec rursum Tiberio Cæsare juniores, cujus ætate Apion vixit, qui postremo loco recensetur. Græcis Βουτορίδης & Βουτορίδας hic appellatur.

Bythus Dyrrachenus. Salmasius p. 27. Exercit. in Solin. mallet legi Bithum, quale nomen est gladiatoris apud Horat. Verum hanc scripturam esse sinceram docet inscriptio vetus Albæ reperta, quam Reinesius recitat, epist. 41. p. 352. Chiae. ti. Claudius. Bythus. Bene. merit. tribuit. Laudatur a Plinio in Indice l. 28. & sect 23. ejusdem libri.

Commiades, quem de conditura vini, in indice l. 15. ac l. 14. sect. 24. de apparatu vini scripsisse Plinius ait. Codex Thuanæus, & Colb. uterque, Commiadem scribunt, & ante eos Priscianus l. 6. p. 705. ubi ex Pliniano Indice quædam scriptorum nomina colligens, *Plinius*, inquit, *in XV. naturalis historiæ, Commiade.*

Corbulo Domitius, Claudii ac Neronis principatu vixit, vir Consularis, domi militiæque clarus. Quibus ortus parentibus fuerit, Plinius docet lib. 7. sect. 4. Descripsisse regionum illarum situm & oppida, in quibus militavit, ex variis Plinii locis intelligitur. Multa de eo Tacitus l. 13. Annal.

Cordus Cremutius, cui Aulus prænomen, res ab Augusto gestas conscripsit, historiamque bellorum civilium, teste Sueton. in Augusto, c. 35. & in Tiberio, c. 61. Mortem ejus describit Seneca plenissime in Consolat. ad Marciam, cap. 62.

Cornelius Alexander Polyhistor a multiplici doctrina nominatus. Patria hunc Milesium Suidas: Stephanus aliique, Cotyaëi, quæ civitas Phrygiæ minoris est, natum dicunt. Cornelius a Lentulo dictus, cujus servus primum, deinde libertus ac magister extitit. Idem Asclepiadæ filius, Cratetis discipulus fuit. Vixit Syllanis temporibus. Scripsit collectionem rerum Mirabilium libris sex, ut auctor est Photius, cod. 188. p. 468. Θαυμασίων συναγωγήν. Librum de rebus Indicis laudat Clemens Alex. l. 3. Strom. p. 451. De Illyrico, Valer. Max. l. 8. c. 13. Librum tertium rerum Italicarum, Plut. in Parallelis, p. 315. Opus de venenatis animalibus, περὶ θηριακῶν, scholiastes Nicandri ad Theriac. in fine, p. 42. Librum primum de rebus Creticis, schol. Apollonii ad l. 4. v. 1492 De Caricis idem ad l. 1. v. 925. De Europa, Libya, Ægypto, &c. alii. De Judæis Assyriæ, Euseb. l. 9. de Præpar. p. 418.

Cornelius Bocchus. Vide Bocchus Cornelius.

Cornelius Celsus. Floruit Tiberii temporibus. Octo libris de re Medica scriptis, Latini Hippocratis nomen est adeptus. Laudat hunc eximie Columella l. 2. c. 2. p. 42. Et Quintil. l. 12. c. xi. p. 915. *Cornelius Celsus*, inquit, *mediocri vir ingenio, non solum de his omnibus conscripsit artibus* (historia scilicet, & eloquentia:) *sed amplius etiam rei militaris, & rusticæ etiam, & medicinæ præcepta reliquit: dignus vel ipso proposito, ut eum scisse omnia illa credamus.*

Cornelius Nepos. Floruit Ciceronis temporibus, Augusti principatu obiit. Scripsit de viris illustribus: quem forte Exemplorum librum inscripsit: nam hujus operis liber quintus laudatur à Gellio l. 7. c. 18. p. 441. Chronicorum item primus ab eodem, l. 17. c. 21. p. 982.

Cornelius Valerianus.

Corvinus Messala, cui Valerius prænomen fuit, ex nobili Messalarum familia, *orator nitidus & candidus*, ut Quintiliani verbis utar, l. 10. c. 1. p. 752. *& quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam.* Ut biennio toto ante obitum memoria omni defecerit, dicemus libro 7. sect. 24. Obiit extremis Augusti temporibus.

Cotta Messalinus, Messalæ oratoris, quo de proxime ante egimus, filius, a Plinio dicitur, l. 10. sect. 27.

Crates Grammaticus, ab arte quam exercuit, idem a patria, Mallo Ciliciæ oppido, Mallotes appellatus, Μαλλώτης. *Primus, quantum opinamur,* inquit Sueton. lib. de illustr. Grammat. cap. 2. pag. 119. *Studium Grammaticæ in Vrbem intulit Crates Mallotes, Aristarchi æqualis, qui missus ad Senatum ab Attalo Rege, inter secundum ac tertium Bellum Punicum, sub ipsam Ennii mortem, &c.* Laudat eum & Sextus Empir. advers. Math. c. 2. p. 10. Librum ejus quintum de lingua Attica, Athenæus l. xi p. 497.

Crates Pergamenus, a patria sic cognominatus, laudatur a Plinio libro septimo, sect. 2. Æliano l. 17. hist. anim. c. 9. Κράτης ὁ ἐκ τοῦ Μυσίου Περγάμου.

D

Byzantius historicus, qui uti Laërtius testatur, de Ptolemæi & Antiochi rebus gestis scripsit, ac de Libyæ statu.

DEMOCEDES MEDICUS, sic enim emendavimus, cum prius *Democlides* legeretur. Crotoniates hic Medicus fuit, qui in Ægina insula Medicinam exercuit, Polycratem Samiorum tyrannum curavit: a Dario deinde in Persidem est accersitus. Scripsit librum de Medicina. Narrant ista de eo Suidas p. 479. Tzetzes Chiliad. 3. hist. 97. v. 544. Dio l. 38. p. 71. & ante eos Herodotus l. 3. p. 310. Ab his Δημοκήδης vocatur. Nec sum nescius Δημοκλείδα quendam ab Athenæo laudari, l. 4. p. 174. sed quem historicum potius quam Medicum esse appareat.

DEMOCLES, Suidæ Δημοκλῆς. Ab eo accepta esse, quæ Plinius de Sipylo eversa narrat, l. 2. sect. 93. discimus ex Strabone, l. 1. p. 58.

DEMOCRATES. Vide SERVILIUS DEMOCRATES.

DEMOCRITUS Abderites a patria appellatus, quæ urbs est Thraciæ. Floruit circa Olymp. LXXX. Hippocrati æqualis. Scripta ab eo Laërtius enumerat l. 9. p. 249. Cosmographica, Geographica, historica, agricolationem attigit. De Chamæleone scripsisse Plinius ait l. 28. sect. 29. quod opus tamen a Laërtio prætermissum. Ejus liber qui inscribitur περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν κακῶν laudatur a Gellio l. 4. c. 13. p. 303. A Columella l. XI. c. 3. p. 390. Is quem Γεωργικῶν appellavit, a Fulgentio l. 2. Mythol. c. de Peleo, p. 145. liber φυσιολογουμένων. De opere, quod Χειροκμήτων erat inscriptum, dicemus l. 24. sect. 102. Plurima Doli Mendesii commentaria Ὑπομνήματα, quibus continebantur curationes medicæ diversæ, sub ementito Democriti nomine apparuisse conqueritur Columella l. 7. de re rust. c. 5. p. 262. Sed ibi legendum, *Boli*. Sic enim Suidas in litera B. Βῶλος Δημοκρίτειος φιλόσοφος, ἱστορίαν καὶ τέχνην ἰατρικήν. ἔχει δὲ ἰάσεις φυσικὰς &c. Et postea, Βῶλος Μενδήσιος appellatur. Suidas genuinos Democriti partus duos agnoscit, p. 680. quorum alter inscriptus esset, Μέγας διάκοσμος, alter περὶ φύσεως κόσμου. De Democriti peregrinationibus, Plinium ipsum vide, l. 25. sect. 5.

DEMODAMAS. Milesius a patria cognominatus apud Stephanum, verbo Ἄπαισα. Citatur a Plinio l. 6. sect. 18. ubi perperam *Demonax* scribitur. Hunc se maxime sequi in itineribus Alexandri describendis Plinius profitetur. Librum de Halicarnasso edidisse dicitur ab Athenæo l. 15. p. 682. a quo Halicarnasseus vocatur.

DEMOSTRATUS. Senatorem Romanum vocat Ælianus l. 15. c. 19. a quo passim alibi laudatur. Δαμοστράτου, (nam & sic quoque ea vox effertur) ἁλιευτικῶν, sive librorum de piscatione, meminit præter Ælianum, Sosipater apud Photium in Bibl. cod. 161. p. 339. & Suidas p. 640. qui libros ait fuisse omnino XX. hoc de argumento. Addítque scripsisse item de divinatione per aquam, περὶ τῆς ἐνύδρου μαντικῆς, aliaque plurima ad historiam spectantia. Oratorem vocat. Plut. in Alcibiade p. 200.

DEMOTELES. Inter eos qui de pyramidibus Ægypti scripserunt, numeratur l. 36. sect. 17. & 19. Tertullianus libro de spectaculis, c. 8. auctor est, de obeliscis quidpiam prodidisse literis Hermatelem nescio quem: quam quidem vocem depravatam esse conjicio, illumque hunc ipsum esse, quo de Plinius hoc loco agit: atque adeo *Demotelem* ibi rescribendum.

DIAGORAS MEDICUS. Scripsit de rebus hortensibus, seu περὶ φυτῶν, de plantis. Laudat hunc Dioscorides l. 4. c. 63.

DICÆARCHUS, Messenius e Sicilia fuit, Aristotelis auditor, teste Schol. Aristoph. in Pace, p. 716. & Suida p. 730. a quo etiam accipimus, id quod Plinius tradit l. 2. sect. 65. scripsisse eum dimensiones montium Peloponnesi: libros deinde tres de populis & civitatibus Græciæ: cujus operis meminit etiam Athenæus l. 13. p. 557. & Cicero l. 2. ad Attic. epist. 2. p. 45. & l. 6. ep. 2. p. 171. Ipsius Geographiam extare MS. in Bibliotheca Fuggerorum, ait P. Labbeus, in Nova Bibl. librorum MSS. p. 169. Sed quæ forte haud alia est quam illa ejus Ἀπογραφὴ τῆς Ἑλλάδος πρὸς Θεόφραστον quæ edita est Augustæ Vindel. an 1600. Dicæ-

nysii medici meminit etiam Cælius Aurel. l. 2. c. 13. Idem libros Ἀργοναυτικῶν scripsit, teste eodem Apollonii scholiaste, ad l. 4. v. 1153.

Dionysius qui Magonem transtulit, Cassius Dionysius vocabatur, idem a patria Uticensis cognominatus. Magonis libros quos Græca lingua libris xx. transtulit, Sextilio Prætori misit. Ita Varro & Columella lib. 1. c. 1. de re rust. Librum primum Ῥιζοτομικῶν Dionysii Uticensis Stephanus citat in Ἰτύκη. Nicandri etiam scholiastes ad Theriaca p. 25. Διονύσιον laudat ἐν τοῖς Ῥιζοτομικοῖς.

Dionysius Sallustius. Vide Sallustius.

Diophanes, *ex Dionysio epitomen fecit*, inquit Plinius in Indice l. 8. Nempe Magonis libros, quos Dionysius Uticensis transtulerat, libris xx. in sex libros ipse contraxit, ac Dejotaro regi dicavit. Horum sex librorum rursum epitomen aliam libris quatuor confecit Asinius Pollio, teste Suida, verbo Πωλίων tomo 2. p. 579. Meminere hujus Diophanis Varro & Columella l. 1. de re rust. c. 1. Ille Nicæensem ab urbis natali solo, iste Bithynum a regione in qua Nicæa est, cognominat. Diophanes in Geoponicis l. 10. c. 29. & alias sæpe citatur: & inter Veterinariæ medicinæ scriptores.

Diotimus Thebanus. Ille fortassis cujus librum quintum & lx. παντοδαπῶν ἀναγνωσμάτων omnigenarum lectionum laudat Stephanus, verbo Πασαργάδαι. Vel Διότιμος ὁ γυμναστὴς, quem Theophrastus ait scripsisse de sudoribus, opusc. de sudor. p. 153.

Diyllus, perperam hactenus in Plinianis libris *Duillius* appellatus. Atheniensis fuit, Δίυλλος Harpocrationi, verbo Ἀεξίων, p. 47. Librum ejus historiarum nonum laudat Athenæus l. 4. p. 155. & l. 13. p. 593. Historiam contexuit usque ad Philippi Macedonis obitum. Diodor. Sicul. l. 16. p. 418. rerum Græcarum & Sicularum scriptos ab eo libros xxvii. refert.

Domitius Cæsar, sive Domitius Nero, cujus carmen in Poppæam laudat Plinius l. 37. sect. 12. & quem disertissime scribere carmina solitum ait Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 5. p. 836.

Domitius Calvinus. Cn. Domitii Calvini mentio apud Festum, in fragm. p. 4.

Domitius Corbulo. Vide Corbulo.

Dorotheus Atheniensis. Laudatur a Phlegonte, Mirabil. cap. 26. Dorotheus medicus, cujus etiam scripta commendantur in primis. Incerta ætas: Nec multo id certius, num idem ille sit cujus librum sextum historiarum Alexandri laudat Athenæus l. 7. p. 276. Primum rerum Sicularum, Stobæus serm. 148. p. 511. Quartum Italicarum, Eusebius l. 4. Præpar. p. 157.

Dossenus Mundus, Poëta Comicus, Atellanarum scriptor haud ignobilis, cujus meminit Horatius l. 2. epist. 1. v. 173.

Quantus sit Dossenus edacibus in parasitis.

Inscriptum Dosseni monumento titulum recitat Seneca, epist. 89. p. 392.

Dosiades. Laudat eum Plinius l. 4. sect. 20. dum de Creta agit. Et librum Dosiadæ quartum de rebus Creticis citat Athenæus l. 4. p. 143. & lib. 6. p. 264. Δωσιάδας &c. Δωσιάδας Eusebio l. 4. Præpar. p. 157.

Dositheus Astrologus, auctor octaëteridis, quæ Eudoxo tribuitur, teste Censorino c. 18. Meminere hujus præter Plinium l. 18. sect. 74. & Censorinum, Geminus & Ptolemæus, in Vranologio Petavii. Vide ne hunc Dositheum Astrologum, cum historico confundas, cujus Plutarchus meminit.

Duris Samius, qui se ex Alcibiadis genere ortum ferebat, teste Plut. in Alcib. p. 209. Philadelphi tempore floruit. Scripsit Macedonica libris xv. ex scholiaste Aristoph. in Nub. p. 150. & Apollonii schol. ad l. 4. v. 264. Libros ut minimum decem de historia Agathoclis, quorum meminit Athenæus lib. 12. p. 541. qui aliarum historiarum librum xxii. citat l. 12. p. 546. De pyramidibus Ægypti, ex Plinio l. 36. sect. 17. De Euripide & Sophocle librum, ex

Athen. l. 4. p. 184. Homo in historia diligens à Tullio vocatur l. 6. ad Attic. ep. 1. p. 167. Apuid Suidam tomo 2. p. 8. verbo Λάμια, laudatur Δᾶεις ἐν δευτέρῳ Λιβυκῶν, (lege Δῦεις) libro 2. rerum Libycarum. Et p. 726. verbo Σελίνου στέφανος Δῦεις ἐν τῷ περὶ ἀγώνων, opere inscripto, De certaminibus. Apud Athenæum l. 15. p. 696. scripsisse dicitur de Samiorum, hoc est, de patriæ suæ finibus. Apud Laërt. in Thalete, περὶ ζωγραφίας, de pictura liber: de toreutice sive cælatura, apud ipsum Plinium in Indice l. 34.

E

ECULEO, cui Decius prænomen fuisse dicitur l. 35. c. 10. In libris hactenus editis, ut ante monuimus, deformata hæc vox in indice fuerat, atque in Deculonem conversa. Historiam quampiam de rebus gestis a Tiberio, vel certe de picturis volumen aliquod videtur condidisse: Tamen ut ne quid dissimulem, suspecta valde mihi hæc vox est, quam nusquam offendi in Romanis familiis. Atque inclinat quidem animus, ut scriptum fuisse suspicer, *D. Aculeo*, hoc est, *Decimus Aculeo*: Aculeonum enim nota Romæ familia, ex qua C. Aculeo, quem Cicero propinquum suum vocat, l. 2. de Orat. p. 341. Notum & prænomen Decimi, quod cum unica litera D. in libris manu exaratis, aliisque soleat effingi, in Decii nomen sæpenumero librarii transformarunt.

ELEPHANTIS. Poëtria fuit, de qua in Priapeiis mentio, carm. 3. Et apud Martialem l. 12. epigr. 43.

Nec molles Elephantidos libelli.

De κοσμητικοῖς, hoc est de rebus iis quæ ad corporis ornatum spectant, mandasse litteris aliquid dicitur a Galeno in libris κατὰ τόπους. De libris Elephantidis, ut impurissimis, Suetonius in Tiberio, c. 43.

EMPEDOCLES Agrigentinus, Pythagoræ discipulus, vixit Olymp. circiter LXXXIV. Ut auctor est Laërtius in ejus vita l. 8. p. 231. Carmen edidit de animalium proprietate, Æliano teste l. 16. hist. anim. c. 29. Scripsit τὰ φυσικὰ, quorum librum tertium citat Tzetzes Chiliad. 7. v. 523. & Suidas, p. 890. De rebus etiam Persicis: de re medica, aliaque, quæ Laërtius refert. Virum medicinæ peritum Celsus appellat, in præf. l. 1. p. 1. Empedoclis errantium inerrantiumque stellarum Sphæram libro uno comprehensam servari MSS. in Bibl. Strozziana, ait Labbeus in Bibl. Nova librorum MSS. p. 170.

ENNIUS poëta, Annalium libros XVIII. carmine scripserat, quos passim Charisius, & Priscianus laudant.

EPHIPPUS. Cumanus hic ortu fuit, Isocratis auditor. Historiarum libros scripsit XXX. Rerum admirabilium libros XV. aliaque quæ videre licet apud Suidam, p. 1110.

EPHORUS, Cuma Æolidis civitate oriundus, Isocratis auditor: de quo Cicero l. de claris orat. p. 575. *Isocratem*, inquit, *in acerrimo ingenio Theopompi, & lenissimo Ephori dixisse traditum est, alteri se calcaria adhibere, alteri frenos.* Seneca minus paulo honorifice l. 7. Natur. quæst. c. 14. p. 923. *Ephorus*, inquit, *non religiosissimæ fidei, sæpe decipitur, sæpe decipit.* Scripsisse historiam vel ipsum, vel filium ejus libris XXX. auctor est Athenæus l. 6. p. 232. De origine urbium, Polybius apud Strab. l. 10. p. 465. Uterque miris eum effert laudibus. De rebus inventis, περὶ τῶν εὑρημάτων, idem Strabo l. 13. p. 622. & Athen. l. 8. p. 352. & l. 4. p. 182. De civitatibus Thraciæ librum quartum laudat Harpocration, verbo Αἶνος. p. XI. De Nili incremento, Apollonii Schol. ad l. 4. v. 269. At de Ephori ipsius furtis, libros duos scripsisse Lysimachum, auctor est Porphyrius apud Euseb. l. 1. Præpar. p. 467.

EPICHARMUS, Siculus vates dictus Horatio l. 2. ep. 1. v. 58. Syracusanus fuit: Pythagoræ auditor. Plurimos de physiologia ac medicina libros scripsit, quos Laërtius in ejus vita enumerat l. 8. p. 232. De brassica scripsisse Plinius ad-

monet l. 20. sect. 34. *Diligentissime conscripsit pecudum medicinas*, inquit Columella, l. 7. c. 3. p. 251.

Epidius, cui prænomen Caïus, Ludum docendi aperiens, Rhetoricen docuit præter ceteros M. Antonium, & Augustum, ut ait Sueton. l. de claris Rhetor. c. 4. Epidia gens Romæ notissima: ex qua Marullus Epidius Trib. pl. cujus meminit Suetonius in Julio, c. 79. Vide etiam Dionem l. 44. p. 244.

Epigenes Rhodius a Varrone & Columella l. 1. c. 1. inter scriptores rei rusticæ annumeratur. Laudatur à Censorino c. 17. Plinius l. 7. sect. 57. gravem in primis auctorem vocat: in indice l. 2. Gnomonicum, ab ea Astrologiæ parte, quam Gnomonicem vocant, quæ rationem umbrarum docet ad dignoscendas horas, solisque motus. Apud Chaldæos studuisse se gloriabatur, inquit Seneca l. 7. Natur. quæst. c. 3. p. 930.

Erasistratus, ex Julide urbe Ceæ insulæ, Juliates & Ceïus appellatus, teste Suida, p. 1032. Aristotelis Stagiritæ ex filia nepos: Chrysippi medici, vel ut plerisque placuit, Theophrasti discipulus: quem male Samium ait fuisse Julianus in Misopog. p. 72. Veterum Medicorum nobilissimum appellat Macrob. l. 7. Saturn. c. 15. p. 632. Vide Plin. l. 29. sect. 3. Hujus librum 2. salutarium præceptorum, laudat Cælius Aurel. l. 2. Chron. c. 7. Librum de hydrope, l. 3. c. 8. De podagra quoque, l. 5. c. 2. Denique περὶ δυνάμεων καὶ θανασίμων, de medicaminibus & venenis, Dioscorides l. 5. c. 18. Ab eo Erasistrateorum Medicorum Schola nomen accepit, quam ab Hicesio Smyrnæ excitatam Strabo prodidit, libro 12. p. 580. Horum sectam Galenus damnavit, pluribus adversus Erasistratum, ejusque asseclas, scriptis voluminibus, tomo operum decimo.

Eratosthenes, Patria Cyrenæus, a Ptolemæo Evergete I. accersitus, Athenis in Ægyptum venit, ubi Alexandrinæ Bibliothecæ præfectus fuit, bibliothecam ipse librorum pene scripsit: quorum hi præcipui: Geographia, cujus librum tertium laudat Apollonii Schol. ad l. 4. v. 259. Eo in opere Timosthenis de portubus librum exscripsit, ut auctor est Marcianus in Periplo, p. 97. Μέτρον τῆς γῆς περιφερείας, quod hodieque exstat, & ex quo Eratosthenem orbis terrarum mensorem Censorinus vocat, c. 15. Γαλατικὰ, sive de rebus Gallogræciæ, 40. voluminibus, quæ citantur sæpius a Stephano. Χρονογραφικὰ, quorum meminere Dionys. Halic. l. 1. p. 60. & Harpocration in Εὔνηος, p. 30. De ventis, ex Achille Tatio in Phænom. p. 158. De situ stellarum, ex Suida, p. 1032. qui liber nunc editus, Καταστερισμοὶ inscribitur. Alia denique plurima quorum series præfixa est editioni ejusdem opusculorum, Oxonii 1672. Appellari solitum aiunt Βῆτα τῶν φιλοσοφούντων, vel ut Marcianus Heracl. p. 95. Βῆτα τοῦ Μουσείου, quod secundas in quavis philosophiæ partes obtineret, vix in ulla primas.

Evagon Thasius, Varroni & Columellæ laudatus l. 1. c. 1. inter scriptores rei rusticæ.

Evanthes, Patria Milesius, auctore Laërtio in Thalete, p. 7. Heroïcorum versuum poëta dictus Athenæo l. 7. p. 296. *inter auctores Græciæ non spretus*, inquit Plinius l. 8. sect. 34. Εὐάνθης ἱστορεῖ ἐν τοῖς μυθικοῖς, inquit Apollonii Schol. ad l. 1. v. 1065.

Euclides Mathematicus insignis, Perga oriundus, Pamphyliæ civitate, ætate, Ptolemæi Lagidæ floruit. Scripsit Elementorum libros XIII. Phænomena, aliaque plurima ad Geometriam Musicamque pertinentia.

Euctemon inter Astronomos veteres a Gemino & Ptolomæo, quos Petavius in Uranologio edidit, recensetur. Rursum à Ptolemæo l. 3. Almag. c. 2. p. 59. solstitiorum observator cum Metone, ante Alexandri M. tempora, laudatur Euctemon.

Eudicus historicus.

Eudoxus, *Platonis auditor, in astrologia judicio doctissimorum hominum facile princeps*, inquit Tullius l. 2. de Divin. p. 246. patria Cnidius fuit. Hujus scripta Laërtius enumerat l. 8. p. 235. Γῆς περίοδον & περίπλουν laudat Agathemerus.

F

nomine circumfertur, Andreæ Dominici Flocci fetum esse eruditi norunt.

Fetialis. Vide Annæus Fetialis.

Figulus. Vide Nigidius Figulus.

Firmus. Scripsit Κηπευτικά, seu de re hortensi, ut Plinius auctor est in Indice libri 19.

Flavius Alfius. Vide Alfius Flavius.

G

Galba. Servium Galbam puto intelligendum, quem divinum hominem fuisse in dicendo, auctor est Tullius lib. 1. de Orator. pag. 276. & in Bruto, pag. 539.

Gallus. Vide Sulpicius Gallus.

Gellianus Historicus.

Gellius. Cneïus ei prænomen. Ejus annalem tertium, (sic enim appellat) laudat A. Gellius l. 13. c. 22. p. 708. Quintum decimum, Macrobius l. 1. Saturn. c. 16. p. 266. Varroni coævus.

Glaucias Medicus Empiricus, cujus Celsus meminit in præfat. l. 1. p. 1. Heraclidæ Tarentini, de cujus ætate mox dicemus, magister fuit: Hippocratis libros Epidemiorum Commentariis illustravit, teste Galeno Comment. 1. in l. 6. Epidem. Hippocr. tomo 9. p. 354. Circa carduos diligentissimus scriptor a Plinio appellatur, l. 20. sect. 99. Hesychio, verbo Σαμίθη, laudatur Γλαυκίας ὁ ἰατρός. Idem, ut quidem reor, qui Glaucon etiam nominatur, l. 22. sect. 35.

Gracilis. Vide Turranius Gracilis.

Gracchanus. Vide Junius Gracchanus.

Græcinus. Vide Julius Græcinus.

Granius Medicus. Gens Grania Romæ antiquissima fuit. Ex ea Granius Licinianus scriptor apud Macrob. l. 1. Saturn. c. 16. p. 268. Granius Flaccus, c. 18. p. 286. Q. Granius præco apud Cicer. in Bruto, p. 565. Ex ea pariter fuisse hunc Medicum reor. Forte is ipse Granius Flaccus, proxime laudatus, quem scripsisse librum de Indigitamentis ad Cæsarem, auctor est Censorinus, cap. 3. pag. 16.

H

Hanno. Apud Latinos scriptores aspiratur Hanno, Græci Ἄννωνα non aspirant. Dux Carthaginiensium fuit. Periplum Africæ Punica consignavit lingua: cujus meminit Athenæus l. 3. p. 83. Hujus fragmentum hodieque exstat Græce redditum, excusum Basileæ 1533. rursumque cum Gesneri scholiis, 1559. etsi neget Salmasius p. 1242. adhuc illud innotuisse. De eo multa passim Plinius: de ejus præsertim obitu, l. 8. sect. 21. De Commentariis ab eo scriptis, l. 5. sect. 1.

Harpalus, insignis Mathematicus, qui Cleostrati octoëterida emendavit: quemadmodum ut Harpali rursum errores corrigeret Meton, enneadecaëterida, sive circulum decennovalem excogitavit, quem nos Aureum Numerum appellamus. Meminit Harpali Censorinus c. 12. Festus Avienus, ad Arati phænomena, fol. 65. b.

Hecatæus Milesius, vixit Olymp. LXV. ut Suidas ait, qui Herodotum ex ejus libris plurimum profecisse scribit. Ejus περιήγησιν citat Rufus Festus Avienus in descript. oræ maritimæ, v. 42. eos scriptores recensens quos secutus est:

Multa rerum junximus, inquit,
Ex plurimorum sumpta commentariis:
Hecatæus isthic quippe erit Milesius,
Hellanicusque Lesbius, &c.

Citat & Athenæus l. 2. p. 70. & l. 10. p. 447. Stephanus item, verbo Γαῦλος.

Hecatæi Milesii opus historicum laudat Eusebius l. 10. de Præpar. p. 466. Scio apud Ælian. l. XI. c. 1. ex Hecatæo Abderita referri ea, quæ Plinius de Hyperboreis narrat l. 4. sect. 26. Difficile proinde esse statuere, Abderitane potius quam Milesius a Plinio designetur. Abderitæ Hecatæi librum περὶ τῶν ὑπερβορέων laudat Apollonii schol. ad l. 2. v. 677. Summa fide atque integritate virum, Alexandri expeditionum comitem Josephus appellat, qui ex libro singulari quem de Judæa Hecatæus scripserat, multa pro Judæis adducit adversus Apionem: quod & Eusebius facit, l. 9. Præpar. p. 408.

HEGESIAS MARONEUS, a Maronea Thraciæ oppido appellatus. A Varrone & Columella l. 1. c. 1. inter scriptores rei rusticæ ponitur. A Vitruvio l. 8. c. 4. p. 166. *magna vigilantia, & infinito studio, locorum proprietates, & aquarum virtutes, scriptis declarasse* dicitur.

HEGESIDEMUS CYTHNIUS. Laudat hunc pariter Solinus cap. 12. pag. 32.

HELIODORUS. Refert Athenæus l. 6. p. 229. & l. 9. p. 406. excerpta quædam ex libris Heliodori Atheniensis Periegetæ, περὶ ἀκροπόλεως, de Athenarum arce, quod opus libris XV. constabat. Meminit quoque Harpocration, verbo Προπύλαια, p. 255. Is ipse est nimirum, quem de Atheniensium anathematis scripsisse Plinius ait: Ita fortassis librum inscripserit, περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει: cujusmodi inscriptio Polemonis Periegetæ operi est præfixa, teste Strabone l. 9. p. 596. Ejusdem liber de spectaculis Italicis laudatur a Stobæo, serm. 242. p. 792.

HELLANICUS Mitylenæus historicus, Herodoto annis 12. vetustior, teste Gellio l. 15. c. 23. p. 841. Scripsit de urbium originibus, κτίσεις ἐθνῶν καὶ πόλεων, cujus operis varias partes laudant Athen. l. 10. p. 447. Schol. Pindari, p. 431. Isaac. Tzetzes in Lycophr. p. 45. & Schol. Apollonii ad l. 1. v. 916. Hellanicus in Ægyptiacis citatur à Gellio l. 1. c. 2. p. XI. & Athenæo l. 15. p. 679. Liber de Gentium nomenclaturis, ἐν ταῖς ἐθνῶν ὀνομασίαις, ab eodem Athen. l. XI. p. 462. & Schol. Apollonii ad l. 4. v. 322.

HEMINA. Vide CASSIUS HEMINA.

HERACLIDES PONTICUS, ex Odesso Ponti civitate, Pontici nomen traxit. Hujus vitam & scripta Laërtius tradit l. 5. p. 135. Aristotelis auditor fuit. Heraclidis librum de origine urbium, κτίσεις, citat Clemens Alexandr. in Protreptico, pag. 25. Περὶ νόσων, de morbis: (forte περὶ νήσων legendum:) & aliud opus ab isto diversum περὶ τῆς ἄπνου, de femina carente spiritu, Laërtius in Empedocle l. 8. p. 226. & 228. & Galenus tomo 7. lib. 6. de locis affectis, cap. 5. pag. 518. An vero idem sit Heraclides, quem patria non appellata Plinius citat in Indice libri IV. an alium potius Cretensem, cujus librum de Urbibus Græciæ laudat Apollonius c. 19. Hist. Comment. p. 22. An ad istum pariter pertineat liber de origine Urbium citatus à Clemente, haud est ita proclive statuere.

HERACLIDES MEDICUS Erythræus, Ab Erythris haud procul Epheso, Asiæ civitate: Apollonii qui Mys cognominatus est, in schola socius, cujus meminit Galenus l. 4. de differ. pulf. c. 10. p. 95. tomo 8. ubi eum omnium Chrysermi discipulorum clarissimum vocat, ac librum ejus septimum de secta Herophili, cui erat addictus, citat. Addit idem Galenus tomo 9. Comm. 1. in l. 6. Epidem. Hippocr. p. 254. interpretatum esse hos ipsos Hippocratis libros: Aphorismos item, imo omnia Hippocratis opera Commentariis illustrasse, tomo 12. Comment. 1. in libr. Hippocr. de officina medici, p. 2. Strabo l. 14. p. 645. sua ætate floruisse eum significat.

HERACLIDES TARENTINUS Medicus Empiricus, inquit Celsus, in præf. l. 1. p. 1. Librum ejus secundum interiorum curationum laudat Cælius Aurelianus l. 1. Chron. c. 4. Librum περὶ θηρίων, de feris, Galenus tomo 13. l. 2. de antidotis, c. 14. p. 922. Libros de simplicibus, l. 1. de antidotis. Περὶ σκευ-

υασίας καὶ δοκιμασίας φαρμάκων, de præparatione & probatione medicamentorum, lib. 6. de simplic. medicament. in procem. pag. 144. &c.

HERMIPPUS Smyrnæus cujus diligentiam in conscribenda historia laudat Josephus l. 1. contra Apionem. Callimachi auditor fuit, unde & Callimachius Athenæo dicitur. l. 3. p. 58. & l. 5. p. 213. scripsit de Magis, ut auctor est Plinius l. 30. sect. 2. cujus operis librum primum laudat Laërtius in procem. p. 3. De vitis illustrium virorum, de sapientibus, de Pythagora, aliaque quæ idem commemorat in Thalete, p. 8. & 10.

HERODOTUS Halicarnasseus, qui historiam suam, quæ omnium manibus teritur, Musas inscripsit.

HEROPHILUS Medicus Calchedonius fuit, æqualis Phalaridi, quem morbo laborantem sanavit. Subtilioris sectæ conditorem appellat Plinius l. 26. sect. 6. Librum ejus Curationum primum citat Aurelianus lib. 2. c. 13. & l. 4. c. 8. librum eum, quem ad Hippocr. prognosticon scripsit. Illustratam ab eo anatomicen Galenus fatetur. Mittebantur ad eum ob eam rem a regibus facinorosi e carcere, quos vivos dissecaret, ut auctor est Corn. Celsus in præf. l. 1. p. 2. Idcirco Tertullianus de eo, l. de anima, c. 10. p. 270. *Herophilus ille medicus, aut lanius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur: qui hominem odiit, ut nosset*, &c.

HESIODUS Cuma Æolidis oppido oriundus, unde Ascram Bœotiæ translatus, Ascræus vates dictus est. Scripsit de astrologia, teste Plinio l. 18. sect. 57. & Athenæo l. XI. p. 491. Et vero ejus βίβλον ἀστρικὴν laudat Jo. Tzetzes, Chiliad. 12. hist. 399. v. 169. præter librum ἔργων καὶ ἡμερῶν quem citat v. 174. quique omnium manibus teritur. Laudat & Theon, ut dicturi sumus l. 18. sect. 57. Homero posteriorem fuisse multis argumentis probare nititur Gellius lib. 3. c. XI. p. 240. Tzetzes totis CCCC. annis recentiorem facit loc. cit. v. 109. Æqualem fuisse, ex Arcturi exortu, quem iste describit, eruditi artis illius colligunt, ut ait Petavius in Ration. Temp. l. 1. c. 12. Vixerit uterque igitur annis circiter ante Christum mille: Judæis Salomone regnante.

HICESIUS MEDICUS Erasistrateus, Athenæo l. 3. p. 87. quem idem ait librum scripsisse περὶ ὕλης ἰατρικῆς, de materia medica, l. 7. p. 294. De unguentis, περὶ μύρων, l. 15. p. 689. De piscibus l. 7. passim. Non parvæ auctoritatis Medicum vocat Plinius l. 27. sect. 14. De conditura vini scripsisse dicitur in Indice l. 15.

HIERON, Siciliæ Rex, quem inter scriptores de agricultura memorant Varro & Columella l. 1. c. 1. cum Attalo Philometore Pergami rege. Multa de eo præclara habet Valerius Max. l. 8. c. 13. p. 405.

HIMILCO Carthaginiensium Dux, quem iter suum, seu Περίπλουν litteris Punicis consignasse testis est Festus Avienus his versibus, in descriptione oræ maritimæ, vers. 412.

Hæc olim Himilco Pœnus Oceano super
Spectasse semet, & probasse rettulit:
Hæc nos ab imis Punicorum annalibus
Prolata longo tempore edidimus tibi.

HIPPARCHUS Nicænus e Bithynia, ut Suidas ait p. 1264. Astrologorum sua ætate princeps. Floruit Olymp. CLIV. Exstant illius libri tres Enarrationum ad Arati & Eudoxi Phænomena, Petavio nostro interprete. Scripsit & librum singularem de mense Lunari, ut auctor est Galenus tomo 8. l. 3. de diebus decretoriis, c. 4. p. 496. Alium item de stellarum inerrantium constitutione, teste eodem Suida.

HIPPOCRATES COUS, qui primus, ut Plinii verbis utar, medendi præcepta clarissime condidit: de quo Macrobius magnifice, *Hippocrates, qui tam fallere, quam falli nescit*, lib. 1. in somn. Scip. cap. 6. pag. 39. De eo plura lib. 7. sect. 37.

I

Juba rex, Jubæ senioris filius, ejus qui Numidiæ ac Mauritaniæ alterius rex fuit: Romam in triumphum ductus a Cæsare: qua occasione Romanis institutus disciplinis, factus est, inquit Plinius l. 5. sect. 1. studiorum claritate memorabilior etiam, quam regno. Πολυμαθέστατον Athenæus vocat l. 3. p. 83. quanquam eo loci auctoritatem ejus Democritus elevat his verbis: εἴπ τύπων Ἰόβας ἱστορεῖ, χαιρέτω Λιβυκοῖσι βίβλοις, ἔπι δὲ ταῖς Ἄννωνος πλάναις. Scripsit ad C. Cæsarem Augusti F. de expeditione Arabica, teste Plinio l. 6. sect. 31. Ejusdem liber primus Libycorum citatur a Plut. in Parall. p. 311. De rebus Assyriorum scripsisse auctor est Tatianus, orat. contra Græcos, p. 184. De Euphorbia herba volumen, Plin. l. 25. sect. 38. & Galenus l. 9. κατὰ τόπους, c. 4. p. 609. Librum Jubæ octavum de pictoribus, περὶ ζωγράφων, laudat Harpocration, verbo Παῤῥάσιος, p. 236. Περὶ γραφικῆς, de pictura, in Πολύγνωτος, p. 248. cujus operis librum alterum citat Photius in Bibl. cod. 161. p. 338. Librum quartum historiæ theatricæ, Athenæus l. 4. p. 175. Antonii & Cleopatræ filiam duxit uxorem, ex qua Ptolemæum filium tulit, Mauritaniæ utriusque regem.

Julius Aquila. Vide Aquila.

Julius Atticus. Vide Atticus.

Julius Bassus. Vide Bassus.

Julius Græcinus, *Iulii Attici velut discipulus*, inquit Columella l. 1. c. 1. p. 13. *duo similia volumina præceptorum de vineis composita facetius, eruditius posteritati tradenda curavit.* Tacitus in vita Julii Agricolæ, cujus Græcinus pater fuit: *Iulius Græcinus*, inquit, *vir Senatorii ordinis, studio eloquentiæ, sapientiæque notus, iisque virtutibus iram C. Cæsaris meritus.* Seneca l. 2. de benef. c. 21. *Græcinus Iulius*, inquit, *vir egregius, quem C. Cæsar* (Caligula) *occidit ob hoc unum, quod melior vir erat, quam esse quemquam tyranno expediret.* Celsum in libris suis transcripsisse a Plinio dicitur l. 14. sect. 4.

Junius Gracchanus, quem Varro l. 5. de L. L. p. 50. Junium Gracchum vocat, a C. Graccho Trib. pl. nomen accepit, ut ait Plinius l. 33. sect. 9. Hujus commentarios historicos laudat idem Varro l. 5. de L. L. p. 64. Macrobius l. 1. Saturn. c. 13. p. 253. aliique. Ulpianus Junium pariter Gracchanum vocat, l. 1. De offic. quæst.

L

Labeo. Vide Antistius Labeo.

Laberius Mimographus, Eques Rom. ita in scena dicax, ut ne adstanti quidem ipsi Cæsari parceret. Prænomen ei Decimus est, apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 6. p. 342. qui quidem fragmentum egregium recitat ex ipsius mimis, c. 7. p. 343. atque inter jocos quibus Cæsarem petiit, illum in primis, *Necesse est multos timeat, quem multi timent.* De eo Horatius.

Et Laberi mimos, & pulcra poëmata miror.

Laberiî vitam & fragmenta reperies in collectione veterum poëtarum Latinorum Lugduni edita, 1603. Decimo post C. Julii Cæsaris necem mense Puteolis obiit, inquit Hieron. in Chron. p. 153.

Laïs obstetrix, de mulierum morbis scripsisse videtur. Geminam hoc nomine scio a veteribus commendari: alteram matrem, filiam alteram, sive naturalem, sive adoptivam, ambas ob meretriciam artem celebratas: Priorem quidem, Alcibiadis amicam, de qua Athenæus l. 13. p. 574. Alteram juniorem, de qua scitum illud Demosthenis dictum Gellius refert l. 1. c. 8. p. 37. *Ego pœnitere tanti non emo.* Num harum altera, num ab ambabus diversa quædam laudetur a Plinio, mihi non satis compertum.

Lenæus Pompeïus. Hunc Pompeïo Magno, cujus libertus fuit, in omnibus fere expeditionibus comitem fuisse, ac post patroni obitum schola se sustentasse, auctor est Suetonius l. de illustr. Gramm. c. 15. p. 122. Inter primos fuisse,

M

Jurisconsultissimo, nominari conjunctim solet. Eum cujus Astronomicῶn libros habemus, ab eo longe diversum esse: neque etiam Augusti ætate, ut putat Scaliger, sed Constantini M. vixisse, eruditi viri opinantur.

MARSUS POETA, cui Domitius prænomen fuit, ut ait Suetonius, l. de illustr. Gramm. c. 9. p. 121. Scripsisse Herculis certamen adversus Amazonas, auctor est Martialis l. 4. Epigr. 28. Fabellarum liber nonus laudatur a Charisio l. 1. p. 55. Virgilio coævus fuit.

MARSYAS MACEDO, ex oppido percelebri Pella: Antigoni frater, ejus qui post Alexandrum regnavit. Scripsit de rebus Atticis libros 12. De Macedonicis, x. Cujus posterioris operis Harpocration meminit, verbo Ἀμφίπολις, p. 20. Utriusque Suidas tomo 2. pag. 100. Laudatur & a Plutarcho, in Demosth. pag. 854.

MASURIUS SABINUS, Græcis Μασύριος, vir equestris ordinis, Augustæi ævi Jurisconsultus nobilissimus: de quo Persius, satyra 5.

Excepto, si quid Masuri rubrica notavit.

Libros ejus de jure civili laudat Gellius l. 4. c. 1. p. 272. Memorialium librum undecimum, idem l. 5. c. 6. p. 326. Secundum, Macrobius l. 3. Saturn. cap. 6. p. 397. Libros de triumphis Romanorum, Plinius l. 15. sect. 38.

MAXIMUS VALERIUS, extremis Tiberii temporibus, libros Exemplorum, sive dictorum factorumque Memorabilium scripsit. Ex iis multa Plinius decerpsit, verbum fere de verbo transcribens. Quod cum facit, appellato prius candide & ingenue, ut solet, idque sæpius in indice, Valerii Maximi nomine, & hunc seipso vetustiorem aliquanto, & quod nunc omnium manibus teritur, genuinum esse Valerii opus, dilucide probat. Quanquam in priore libro pars capitis primi postrema, a num. 5. ad caput 5. ejusdem libri, cui *De ominibus* titulus est, non ipsius Valerii est, sed ejus potius, qui ex Valerio epitomen fecit: quod & præfationes illas exempla singula, quæ hoc intervallo continentur, egressusque non habent Maximo tam familiares: & quod in vetustioribus exemplaribus ea desunt, quæ hic inseruntur, quorum loco notatum est *Deesse multa.* Sed qua demum ætate vixerit, Valerius ipse prodit l. 2. c. 6. n. 8. p. 106. dum se in Asiam esse profectum dicit cum Sexto Pompeïo Nepote, qui ut Fasti loquuntur, Consulatum eo anno gessit, quo Augustus obiit. Tum vero maxime ejusdem libri c. 9. n. 6. p. 131. ubi a Claudio Nerone ortum ducere Tiberium ait, quem *Principem nostrum salutarem* appellat.

MEDIUS. Inter vetustiores medicos laudantur a Galeno, Medius, & Plistonicus, Μήδειος, καὶ Πλειστόνικος, tomo 3. comment. 2. in libr. Hippocr. de natur. hum. p. 157.

MEGASTHENES. Vixit is Ptolemæi Lagidæ principatu. Ejus historiæ fidem derogat Strabo l. 2. p. 76. Laudat eum ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἰνδικῶν, Clemens Alexandr. l. 1. Strom. p. 305. ubi cum Seleuco Nicatore vixisse tradit.

MEGES Chirurgus, de quo l. 32. sect. 24. Celsus Chirurgicorum peritissimum vocat, l. 5. c. 28. & in præfatione libri septimi.

MELA POMPONIUS, natione Hispanus, vixit Claudii Cæsaris principatu, ut quidem Vossius existimat post Vadianum. Vide quæ dicturi sumus l. 19. sect. 33. Edidit libros tres de situ orbis, quibus nihil est elegantius. In Geographicis rebus describendis, ab eruditione Strabo, a diligentia Plinius, ab arte Mela commendatur.

MELANTHIUS, Pictor, de quo dicemus l. 35. sect. 32.

MELIOR UMBRICIUS. Vide UMBRICIUS.

MELISSUS. Meminit Suetonius l. de illustr. Gramm. c. 3. p. 120. Lenæi Melissi: Capite vero 21. p. 123. Caïi etiam Melissi, quem Mæcenati gratissimum fuisse ait, ac Bibliothecarum in Octaviæ porticu ordinandarum curam suscepisse. A patrono suo C. Mæcenate manumissus C. Melissus Mæcenas dictus est. Hic enim ille est, quem Mæcenatem Melissum scribi oportet apud Plinium l. 28. sect. 17. ut ibi

dicturi sumus. Librum scripsit Facetiarum sive Jocorum, teste eodem Suetonio. Impetrare tamen a me vix possum ut credam, alterutrum ex his a Plinio vocari in partes. Illum potius existimarim ab eo designari, quisquis is fuerit, Melissum scriptorem, cujus librum *De animalibus* laudat Albertus M. l. 6. de animal. tract. 1. c. 6. p. 196. Est & alter *Melissus Euboïcus*, inquit Fulgentius l. 2. Mythol. p. 140. c. de cygno, *qui omnium physiologorum sententias disputavit.* Alius rursum apud Laërt. l. 9. p. 243. sed neuter huc pertinet.

MENÆCHMUS Sicyonius, Μέναιχμος Suidæ tomo 2. p. 89. De artificibus, περὶ τεχνιτῶν, scripsit librum unum, teste Athenæo l. 14. p. 635. De arte sua, hoc est, de toreutice, Plin. l. 34. sect. 19. Statuarius fuit. Idem Sicyoniorum historiam libris sex complexus est, teste Athenæo l. 3. p. 271. Idem res gestas ab Alexandro; ut auctor est Suidas loc. cit.

MENANDER COMICUS. Theophrastum Aristotelis discipulum, magistrum habuit, teste Laërtio in Theophr. l. 5. p. 122. novæ comœdiæ princeps. Plurimas ejus fabulas citat Athenæus: citant & alii. De eo vide Plin. l. 7. sect. 31.

MENANDRI duo, PRIENÆUS, & HERACLEOTES. Prioris, Varro & Columella l. 1. c. 1. inter scriptores de agricultura: posterioris, solus Varro meminit. Illi Priene Joniæ civitas, isti Heraclia, quæcumque illa sit, nomen dedit. Vel illorum alteruter, vel ab utroque diversus ille Menander est, qui Βιόχρηστα scripsit, hoc est, vitæ utilia: de quo Plinius in Indice l. 19.

MENECRATES POETA Ephesius, quem de re rustica carmen scripsisse auctor est Varro l. 1. de re rust. c. 1. Hunc Plinius laudat passim: at in Indice l. XI. Menecratem potius Syracusium medicum designari puto, de quo Athenæus lib. 7. p. 289. & quem Optimorum medicamentorum librum inscripsisse auctor est Galenus, tomo 13. l. 6. κατὰ τόπους, c. 9. p. 518.

MESSALA ORATOR. Vide CORVINUS MESSALA.

MESSALA SENEX, idem Messala Censorius Plinio dictus l. 7. sect. 10. Augur Messala Gellio l. 13. c. 15. p. 685. ubi librum de auspiciis ab eo scriptum dicit: vel, uti Festus ait, verbo Marspedis, *De explanatione auguriorum.* De Romanis etiam familiis scripsit, quo ex opere Plinius profecit l. 34. sect. 38. & l. 35. sect. 2. atque adeo, ut mihi quidem videtur, l. 33. sect. 14.

MESSALINUS COTTA. Vide COTTA MESSALINUS.

METELLUS SCIPIO. Dicemus de eo, l. 8. sect. 74.

METON. Astrologus antiquissimus, qui Athenis, ac per Macedoniam observasse dicitur a Ptolemæo, libro de apparentiis, in Uranologio Petavii. Cum Euctemone, Dositheo, Philippo, Eudoxo, ceterisque Astrologis, a Ptolemæo fere semper, Geminoque conjungitur. Athenis Enneadecateridem promulgavit, inquit Diodor. Sicul. l. 12. p. 94.

METRODORUS. Alterum hic a patria, Scepsii: alterum ab odio Romani nominis, Misoromæi cognomen habuit, teste Plinio l. 34. sect. 16. Est porro Scepsis Troadis oppidum. Hunc apud Tullium Antonius l. 2. de Orat. p. 545. adhuc ætate sua vixisse ait. Scripsit de ratione inungendi athletas, περὶ τῆς ἀλειπτικῆς, teste Athenæo l. 12. p. 552. Cum in indice l. 3., atque ejusdem libri sect. 20. appelletur, qui liber totus est in rebus Geographicis explicandis, eundem esse existimo qui in indice librorum sequentium, quarti scilicet, & quinti, quanquam patria non designata, laudatur: cum in eodem illi versentur argumento: atque adeo hunc Metrodorum Scepsium περιήγησιν, seu terrarum orbis descriptionem instituisse, ex qua Plinius profecerit: unde & Periegeticus appellatus est a Placido Lactantio, sive ut alii aiunt, Lutatio, in librum tertium Thebaïdos Statii, v. 478. p. 105. Laudatur idem ἐν πρώτῳ τῶν περὶ Τιγράνην, ab Apollonii Schol. ad l. 4. v. 133.

METRODORUS, qui de Architectonice scripsit, ut dicitur in indice libri 35. a Metrodoro Scepsio, ex diversitate argumenti in quo versatur, diversus fuisse jure creditur.

METRODORUS MEDICUS, Chius, Hippocratis magister, qui τῶν ῥιζοτομουμένων

ῥιζοτομουμένων epitomen scripsisse dicitur l. 20. sect. 81. hoc est, de perfecta cognitione, dissectione, ac præparatione herbarum ad medicamenta conficienda. Plerique veterum, qui de herbis medicis scripserunt, libros suos inscribere soliti sunt, περὶ ῥιζοτομουμένων, vel Ῥιζοτομικόν. Ut Amerias apud Athen. l. 15. p. 681. ἐν ῥιζοτομικῷ, Eumachus Corcyræus ἐν ῥιζοτομικῷ, ibidem. Metrodori Chii librum de Natura Tullius laudat, l. 4. Academ. quæst. p. 58.

MICTON. Libro 20. sect. 96. in cod. Chiffl. legitur *Myccon*. In Colb. 1. *Mycon*. lib. 29. sect. 38. *Picton* In indice hactenus edito, & l. 20. sect. 96. *Miction qui rhizotomumena*. Haud dubie *Micton* rescribendum: etsi Salmasius *Miccion* Μικκίων legi velit. Nam scholiastes Nicandri in Theriac. p. 29. laudat Μίκτωνα ἐν τῷ περὶ Ῥιζοτομικῶν. Quo ex loco rursum Plinius corrigendus l. 28. sect. 7. ubi *Marcion Smyrnæus*, pro *Micton Smyrnæus*, perperam scribitur: Idem enim est qui de simplicium scripsit effectibus, ut eo loci dicitur, & qui, quod idem est, ῥιζοτομούμενα tractavit. In Indice librorum nondum editorum, confecto a Scipione Tettio, edito a P. Labbeo in nova Biblioth. librorum MSS. p. 172. exstare dicuntur in Florentina Bibl. Mystionis Smyrnæi Gynæcia, capitibus 1072. comprehensa. Scribe, *Mictonis*.

MILETUS. Forte MELITUS scribi satius foret, Μέλιτος, quem Suidas ait tragicum & oratorem fuisse, Socratis ævo: Aristoph. Schol. in Ranis, p. 273. & Ælian. l. 10. Var. c. 6.

MITHRIDATES ille Ponti ac Bithyniæ rex, omnium sermone celebratus. De arcanis morborum remediis commentarios scripsit, quos Pompeïus, eo devicto Romam abstulit, atque a liberto suo Lenæo Pompeïo verti Latine jussit. Scriptis suis multa ad historiam naturæ pertinentia intexuerat.

MNASEAS. Inter scriptores rei rusticæ a Varrone, & Columella laudatus, l. 1. c. 1. Liber ejus tertius de rebus Europæ, Εὐρωπιακῶν, laudatur ab Athenæo l. 4. p. 158. ex quo Fulgentium emendabis, qui libro de prisco sermone, Mnaseam citat *in Cecrope libro*, mendose, pro *in Europes libro*, ut Suidas appellat, p. 584. tomo 2. verbo Περξιδίκη. Ipsumque vicissim Athenæum corriges, qui loco cit. Μνασέαν τὸν Πατρέα vocat, cum Παταρέα scribi oporteat. Μνασέας ὁ Παταρεὺς laudatur a Schol. Pindari, p. 99. & 236. Fuit igitur is Patarensis, e Lyciæ civitate. Scripsit præter ista Mnaseas Periplum, teste eodem Athen. l. 8. p. 331. qui & librum secundum de Asia citat, p. 346. Græcæ gentis non obscurus scriptor, vocatur a Columella, l. 12. c. 4. p. 414.

MNESIDES MEDICUS. Sic eum Priscianus vocat l. 6. 707. ubi ex Pliniano indice quædam scriptorum nomina referens, sic ait: *In XI. Menecrate. In XII. Mneside.* Sic etiam scribitur apud Plinium ipsum, l. 20. sect. 76. in MSS. Reg. 1. 2. Colb. &c.

MNESIGITON. Græcis Μνησιγείτων.

MNESITHEUS Atheniensis medicus, Μνησίθεος Plutarcho in quæst. natur. p. 918. Ejus epistolam περὶ κωθωνισμοῦ laudat Athenæus l. XI. p. 483. Librum de eduliis, περὶ ἐδεστῶν, l. 3. p. 80. unde Varro quædam excerpsit de variis vini generibus, quæ Gellius refert l. 13. c. 30. p. 730. De coronis egisse dicitur in indice Pliniano libri XXI. Hic scripsit, inquit Athen. l. 1. p. 22. responso Pythiæ Atheniensibus jussum esse, ut Bacchum Medicum venerarentur: hoc est, ut vi medica vini uterentur.

MOSCHION GRÆCUS, de raphano condidit volumen, teste Plinio l. 19. sect. 26. Exstat in Gynæciorum libris Μοσχίωνος περὶ γυναικείων παθῶν, de mulierum morbis opus: cum aliis excerptis ex Cleopatra, & Moschione forte altero. Sed ex iis alterutrum a Plinio laudari existimo. Scripsit & alter fortassis Μοσχίων ab his diversus, libellum de nave Hieronis Syracusii, apud Athen. l. 5. p. 206. ex quo ætas scriptoris discitur.

MUCIANUS. Vide LICINIUS MUCIANUS.

MUNDUS DOSSENUS. Vide DOSSENUS MUNDUS.

MUSÆUS Poëta, Orphei discipulus, Eleusinius. Fuit & alter eo nomine

Thebanus, qui Trojani belli tempore Lyricos versus scripsit. Alteruterne ex iis, num ab iis diversus quispiam assignetur a Plinio, difficile est statuere. Hesiodo uterque, quem Plinius Musæo præponit, longe antiquior.

MYRSILUS Lesbius, Μυρσιλος Λέσβιος, inquit Clemens Alex. in Protrept. p. 20. Lesbiaca composuit, ut auctor est Antigonus Carystius, c. 5. 17. & 129. Laudat eum Strabo l. 13. p. 617.

N

NEARCHUS. Is Alexandri navium gubernator, cum eo militavit, ac de rebus ab eo gestis scripsit historiam, quam Strabo laudat l. 15. p. 686. & alibi passim: Curtius item, Arrianus in Indicis, p. 544. & Suidas. In insula, quam Indus amnis in ostio facit, Patale dicta, sepultum tradit Philostratus, l. 3. de vita Apol. c. 15. p. 155.

NECEPSOS, Græcis Νεχεψὼς *Ægypti Imperator justissimus, & Astrologus valde bonus*, inquit Julius Firmicus l. 4. c. 16. De illo Ausonius:

Quique Magos docuit mysteria vana Necepsos.

Νεχεψὼς ὁ βασιλεύς citatur a Galeno l. 9. de facult. simp. medic. c. 2. p. 258. ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ βίβλῳ.

NEOPTOLEMUS. Μελιτουργικὰ, hoc est, de ratione conficiendi servandique mellis scripsisse dicitur in indice libri XI. Laudatur ab Athenæo liber de Epigrammatis Neoptolemi Pariani l. 10. p. 454. Liber tertius Glossarum, l. XI. p. 476. Denique ejusdem Dionysias, l. 3. p. 82.

NEPOS CORNELIUS. Vide CORNELIUS NEPOS.

NICANDER Colophonius, idem Poëta, idem Medicus, idem insignis Grammaticus fuit: is est cujus Theriaca exstant, & Alexipharmaca. Vixit temporibus Attali, postremi Pergamenorum regis. Scripsit collectionem remediorum: item prognostica, quæ ex Hippocrate transtulit. Hæc Suidas tomo 2. p. 229. Scripsit & Georgica, quorum præter Suidam meminit Athenæus l. 2. p. 72. Quo de opere ita Tullius l. 1. de Orat. p. 284. *Constat inter doctos, hominem ignarum Astrologiæ, ornatissimis atque optimis versibus, Aratum de cælo stellisque dixisse: de rebus rusticis hominem ab agro remotissimum Nicandrum Colophonium poëtica quadam facultate, non rustica, scripsisse præclare.* Ejusdem Μελιτουργικὰ laudantur ab Athenæo lib. 2. p. 68. Liber Glossarum tertius, l. 7. p. 288. Ætolicorum l. 6. p. 296. Bœoticorum, l. 7 p. 329. Colophoniorum quartus, l. XI. p. 496. Denique ἑτεροιουμένων, sive Transformationum, seu Metamorphoseon, l. 3. p. 82. Ejusdemque operis liber quartus l. 7. p. 305. ut ex iis & Apollonii Scholiasten, qui ad l. 1. v. 1235. ἑταιρειουμένων, & Suidam emendandum putem, qui fœdum huic operi titulum adfingit, ἑταιρειουμένων βίβλια πέντε, *De iis qui meretricis more vivunt.* Meminit & Scholiastes Nicandri in Theriac. p. 28. libri quem ille Hyacinthum inscripserat; Νίκανδρος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὑακίνθῳ. Apollonii Schol. ad l. 4. v. 57. libri secundi Εὐρώπης.

NICERATUS. Inter recentiores medicos Augustæi ævi à Dioscoride recensetur, in præf. Librum Nicerati de catalepsi laudat Cælius Aurelian. l. 2. Chron. c. 5. Hujus compositiones Medicas refert Galenus l. 3. κατὰ τόπους, c. 1. p. 401. & l. 7. c. 5. p. 553.

NICIAS. Νικίας Μαλλώτης, a Mallo Ciliciæ oppido cognominatus, ἐν τοῖς περὶ λίθων, libro de lapidibus, sive gemmis, laudatur a Plutarcho l. de flumin. p. 1161. & a Stobæo Serm. de morbis, 242. p. 793. Pyrrhi regis medicus fuit.

NICOBULUS. Videtur is cum Onesicrito & Nearcho, expeditionum Alexandri comes fuisse, vel cum Diogneto & Bætone itinerum dimensor.

NIGER SEXTIUS homo Latinus, Græce de medicina scripsit: Sed in herbis explicandis, Dioscoridi si credimus in præf. multa peccavit. Plinio contra l. 32. sect. 13. diligentissimus auctor medicinæ dicitur. De materia medica, περὶ ὕλης,

ſcripſiſſe ſcimus ex Erotiano, in Onomaſtico vocum Hippocratis, tomo 2. operum Galeni, p. 125.

NIGER TREBIUS. Vide TREBIUS.

NIGIDIUS FIGULUS, Senator, poſt M. Varronem Romanorum doctiſſimus: quo ſocio atque adjutore in extinguenda Catilinæ conjuratione Cicero uſus eſt. Aſtrologica ſcientia præſtitiſſe auctor eſt Dio lib. 45. pag. 270. imperiumque prædixiſſe Octavio Auguſto, eo ipſo quo natus eſt die. Maximum rerum naturalium indagatorem vocat Q. Serenus Sammonicus apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 12. p. 364. ubi librum ejus quartum *De animalibus* laudat, quo loco de acipenſere egit. Librum ſecundum ejuſdem operis, Gellius l. 7. c. 9. p. 420. Secundum item, de vento, l. 2. c. 22. p. 166. De Extis, l. 16. c. 6. p. 875. De Sphæra Barbarica & Græcanica, Servius in l. 1. Georg. Unde ei Figuli nomen adhæſerit, docet Auguſt. l. 5. de Civit. Dei, c. 3. De eo Lucanus l. 1. v. 639.

At Figulus, cui cura Deos, ſecretaque mundi
Noſſe fuit, quem non ſtellarum Ægyptia Memphis
Æquaret viſu numeriſque moventibus aſtra, &c.

NYMPHODORUS Syracuſius, quem laudat Athenæus l. 7. p. 321. ἐν Ἀσίας περίπλῳ, libro vero 8. p. 331. ἐν περίπλοις, ut non Aſiæ ſolum, ſed totius orbis Periplum deſcripſiſſe videatur. Laudari hunc a Plinio citius exiſtimaverim, quam alterum ejuſdem nominis Amphipoliten, quem citat Clemens Alexandr. in Protrept. p. 43. aitque ſcripſiſſe de ritibus legibuſque barbaricis, ἐν Νομίμοις Βαρβαρικοῖς. Syracuſium ab Æliano quoque citari arbitror, l. XI. c. 20. & l. 16. c. 34. de Siciliæ & Sardiniæ rebus admirandis: quæ quia fictitiæ fortaſſis erant & commentitiæ, inde Auctori Nymphodoro θαυματοποιῷ potius, quam θαυματογράφῳ nomen videtur obtigiſſe apud Athen. l. 1. p. 19.

O

ŒNOPIDES CHIUS, Mathematicus, cujus Diodorus meminit lib. 1. p. 38. & Ælian. l. 10. Var. c. 7. Huic Zodiaci inventionem nonnulli tribuunt apud Plutarch. l. 2. de placitis Philoſ. c. 12. p. 888.

OLYMPIAS THEBANA. Laudatur hæc a Plinio Valeriano, l. 4. rei medicæ, c. 5. Citatur ejus epiſtola, a Julio Polluce, l. 10. c. 1. p. 459.

OLYMPICUS. Scribendum fortaſſis *Olympiacus*, ut ſit Medicus ille Mileſius, cujus Galenus meminit in Introd. tomo 2. cap. 4. pag. 363. Methodicæ ſectæ addictus.

OLYMPIODORUS. Videtur is Alexandri M. res geſtas ſcripſiſſe, & cum Nearcho & Oneſicrito, expeditionum ejus comes fuiſſe.

ONESICRITUS Aſtypalæus, Diogenis diſcipulus, Alexandro in expeditionibus comes, ac triremis ipſius gubernator: cujus inſtitutionem, ut Xenophon Cyri παιδείαν, ſcripſit, teſte Laërtio in Oneſicrito, l. 6. p. 158. Oneſicratum aliqui perperam appellant. Paſſim laudatur a Strabone.

OPHELION Medicus, Græcis Ὀφελίων: quale poëtæ Comici nomen apud Athen. l. 2. p. 66. & apud Suidam tomo 2. p. 399. In MSS. tamen Reg. Colb. Th. Chiffl. ſæpe *Opinion*, interdum *Ophion* ſcribitur.

OPILIUS MEDICUS, cui prænomen *Aurelius*. Ex libris illius de ſilveſtribus arboribus quædam Feſtus recitat, verbo *Fomites*. Oppius perperam ſcribitur apud eundem Feſtum, verbo *Ordinarium hominem*, & *Ratitum quadrantem*: & apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 14. p. 373. *Vir doctus Oppius* (*lego* Opilius) *in libro quem fecit de Silveſtribus arboribus*. Alium hunc eſſe arbitror ab eo qui libros ſuos Muſarum inſcripſit, laudatos a Gellio l. 1. c. 25. p. 106. & a Suetonio lib. de illuſtr. Gramm. c. 6. p. 120.

OPPIUS. Caïum illum eſſe Oppium puto, qui auctor exiſtimatus eſt eorum voluminum, quæ Hirtio ab aliis tribuuntur, quemadmodum Suetonius docet, in

P

PETOSIRIS Ægyptius Mathematicus, de quo Juvenalis Satyra 6. v. 378.

Capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.

Astrologica scripsisse auctor est Suidas tomo 2. p. 512. Hujus epistolam Astrologicam ad Nechepsum Regem in Bibliotheca Cæsarea Viennæ extare MS. auctor est P. Lambecius l. 7 p. 118. & in Bibl. MSS. Renati Moræi Med. Parisi. P. Labbeus, in Nova Bibl. librorum MSS. p. 213. Ejusdem Petosiris ad Nechepsum Regem organum Astrologicum asservari testatur idem Lambecius in Bibliotheca jam ante laudata, loc. cit. Petosirin & Necepsum Julius Firmicus l. 4. Mathes. in præf. p. 45. divinos viros appellat, atque omni admiratione dignos, quorum prudentia & ipsa secreta divinitatis accessit, &c.

PETRICHUS. Sic enim illa vox scribi debet, ut in Colb. cod. 1. 2. l. 20. sect. 96. aliisque quibusdam in locis. Ophiaca scripsisse a Plinio dicitur loco citato: & a Nicandri scholiaste, ad Theriaca, p. 27. Πέτειχος, ἐν Ὀφιακοῖς. Et pag. 30. Πέτειχος ἐν τῷ Ὀφιακῷ, hoc est, in eo libro, quo de serpentium natura disputat.

PETRONIUS. De eo diximus in Diodoto.

PHANIAS PHYSICUS, quem laudat Antigonus Carystius, histor. mirab c. 171. patria Lesbius, ut ait Plutarchus in Solone, p. 85. & in Themistocle, p. 115. vel ut Athenæus ait l. 2. p. 51. & Laërtius in Aristippo, p. 49. Eresius: est enim Eresos Lesbi insulæ oppidum: Aristotele magistro profecit. Hujus librum quintum περὶ φυτῶν, de plantis, laudat Atheneus l. 3. p. 84. De tyrannis Siciliæ, l. 6. p. 232. Contra Sophistas, l. 14. p. 638. &c.

PHEMONOE. Φημονόην laudat in Thalete Laërtius, p. 10. atque ab ea profectum τὸ Γνῶθι σεαυτὸν, quod vulgo Thaleti adscribitur, ex Antisthene refert. Hæc prima vates versibus heroïcis fudit oracula apud Delphos, inquit Euseb. in Chron. 104. cui concinit Proclus in Chrestomathia, referente Photio in Bibl. cod. 239. p. 981. τὸ μέλος πρῶτον μὲν ἐφεῦρε Φημονόη ἡ Ἀπόλλωνος προφῆτις. Primus illius versus hexameter hic fuit: Συμφέρετε πτερά τε οἰωνοὶ, κηρόν τε μέλισσαι. Delphis vixisse Φημονόην auctor est præterea Clemens Alex. l. 1. Strom. p. 334. & alii. De ea Lucanus l. 5. v. 186.

Sic plena laborat
Phemonoë Phœbo.

In indice librorum nondum editorum, confecto a Scipione Tettio Neapolitano, quem edidit P. Labbeus in Nova Bibl. librorum MSS. p. 172. recensetur Phemonoës ὀρνεοσόφιον, quo ex libro decerpta videntur ea quæ libro 10. sect. 3. ex Phemonoë recitantur a Plinio.

PHILEMON *mediæ comœdiæ scriptor, fabulas cum Menandro in scena dictavit, certavitque cum eo, fortasse impar, certe æmulus*, inquit Apuleïus l. 3. Florid. p. 19. *namque eum vicit sæpenumero*, &c. Floruit Alexandri M. temporibus. Hunc Suidas Syracusium facit, p. 1052. Fortassis quod ibi docendi ludum aperuerit: Strabo l. 14. p. 671. Pompeïopoli Ciliciæ opido natum refert. De omnigenis oraculis eum scripsisse narrat Athenæus l. 4. p. 114. Citatur a Diomede l. 3. p. 486. aliisque Grammaticis.

PHILINUS COUS, qui Empiricæ medicorum sectæ præfuisse dicitur, in Medico, c. 4. p. 363. tomo 2. operum Galeni: Φιλῖνος Κῷος. In Plinianis libris *Phyllinus* perperam legebatur. Hunc laudat Athenæus l. 15. p. 681. inter eos qui de plantis floribusque scripserunt. Philini compositionem medicam commendat Galenus l. 7. κατὰ τόπους, c. 5. p. 558. & l. 5. κατὰ γένη, c. 13. p. 796.

PHILIPPUS Astronomus antiquissimus, cujus Geminus c. 6. meminit in Elementis Astronomiæ, & Ptolemæus l. de Apparentiis, p. 89. & Hipparchus l. 1. in Phænom. p. 179. *Parapegmata Astronomica composuit*, inquit Vitruvius l. 9. c. 7. p. 196.

PHILISTIDES MALLOTES, a Mallo Ciliciæ oppido cognominatus:

pellatur l. 13. sect. 27. ubi *C. Piso* perperam appellatur, cum *Lucius* dictus sit: & in indice tum libri secundi, tum libri ipsius tertii decimi, & l. 2. sect. 54. & in MSS. R. 1. Colb. 2. diserte, ac sine compendii nota *Lucius Piso* vocetur. Accedit Dionysii Halic. auctoritas, qui rem plane conficit, cum l. 2. p. 105. L. Pisonem virum Censorium historicum vocat: ὡς Πίσων Λεύκιος ὁ τιμητικὸς ἱστορεῖ. Pisonis Frugi secundum Annalium citat Priscianus l. 10. p. 887.

PLATO, ille Aristotele alumno haud minus, quam suo ipsius merito inclytus.

PLATUS, M. ACCIUS appellatus, Comœdiæ Latinæ parens. Obiit Urbis anno DLIV.

PLISTONICUS, Praxagoræ discipulus, arte Medicus, ut auctor est Celsus in præf. l. 1. p. 2. Scripsisse de humoribus, testatur Galenus l. de atra bile, c. 1. p. 165. tomo 3. Scripsit etiam de commodis ex aquæ potu, teste Athenæo l. 2. p. 45.

POLLIO ASINIUS. Vide ASINIUS.

POLYBIUS Megalopolitanus ex Arcadia, cujus Historiarum libri quidam supersunt, & Excerpta ex aliis qui interierunt. Obiit annis XVII. ante Ciceronis natalem. Dicemus de eo plura l. 8. sect. 18. Hunc quia Romanorum in primis res scripsit, Romanis scriptoribus Plinius semel accenset, in Indice libri 31.

POLYCRITUS Mendæus, a Mendis Siciliæ oppido, cognominatus. Dionysii Siculi res gestas litteris mandavit, teste Laërtio, l. 2. in Æschine, p. 48. Apud Plinium l. 31. c. 2. Polyclytus mendoze scribitur, pro Polycrito: uti ex Antigono Carystio constat, qui eadem cum Plinio narrat, histor. mirab. c. 150.

POLYHISTOR. Vide CORNELIUS ALEXANDER.

POMPEIUS LENÆUS. Vide LENÆUS.

POMPEIUS TROGUS. Vide TROGUS.

POMPONIUS ATTICUS. Vide ATTICUS.

POMPONIUS MELA. Vide MELA.

POSIDONIUS Apameensis idem & Rhodius appellatus, illud ab natali solo, istud a Magistratu quem Rhodi gessit, nomen adeptus: Stoïcus idem ab ea doctrina, in qua se exercuit. Strabo l. XI. p. 491. Pompeii amicum vocat. Idem illius librum de Oceano & æstu commendat l. 1. p. 6. Librum XVI. historiarum, Athenæus l. 10. p. 439.

PRAXAGORAS Medicus laudatur a Celso, in præf. l. 1. p. 1. Ejus liber secundus Curationum, citatur a Cælio Aurel. l. 1. Chron. c. 4. Tertius, ab eodem l. 2. c. 13. Hunc patria Coum, medicum antiquissimum vocat Athenæus l. 2. p. 41. De veneno pharico librum edidisse, auctor est Scholiastes Nicandri. De humoribus, Galenus tomo 3. l. de atra bile, c. 1. p. 165.

PROCILIUS. Laudatur a Varrone l. 4. de ling. Lat. p. 36. Doctissimum sui temporis Grammaticum vocat Trebellius Pollio, in Æmiliano, p. 195 sed mendose ibi Proculus vocatur.

PTOLEMÆUS LAGI F. primus ejus nominis Ægypti principatum tenuit. Alexandri M. sub quo militarat, res gestas perscripsit, ut auctor est Curtius l. 9. & Plutarchus in Alexandro. Γεωγραφικὰ scripsisse testis est Marcianus Heracleotes, p. 31. Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον Λαγῶν appellat Origenes apud Euseb. l. 6. Præpar. p. 285. Alii Lagidam, seu Lagi F.

PYTHAGORAS Samius, de quo Laërtius multa l. 8. p. 214. De ejus ætate dicemus l. 2. sect. 6. De brassica scripsisse auctor est Plinius, l. 20. sect. 33. De bulbis & scilla, lib. 19. sect. 30. De herbis magicis, l. 24. sect. 99. Alia Laërtius refert loc. cit. Verum qui περὶ τῆς σκίλλης de Scilla scripsit, hunc medicum fuisse a Philosopho Samio longe diversum, ex nonnullorum sententia ait idem Laërtius p. 225. Pythagoras librum de mari Rubro scripsisse dicitur apud Athen. l. 14. p. 634. Quas ille terras peragrando lustraverit, Plinius enumerat, l. 25. sect. 5.

PYTHEAS MASSILIENSIS, Ptolemæi Philadelphi ætate vixit. Ci-

SENECA Philosophus, Neronis magister. Præter illius opera quæ nunc exstant, regionum etiam situs descripsit, ut Servius testatur in l. 9. Æneïd. ac Plinius ipse l. 6. sect. 21. & l. 9. sect. 78. De Ægypti vero situ, & Ægyptiorum sacris idem Servius in 6. Æneïd. ad illud poëtæ,

Sic demum lucos Stygios, &c.

SERAPION ANTIOCHENSIS. Γεωγραφικὰ hunc conscripsisse, in quibus Eratosthenem valde reprehendit, auctor est Cicero l. 2. ad Attic. ep. 6. p. 49. Idem epist. 4. p. 47. in ejus scriptis vix millesimam partem intelligere se confitetur.

SERGIUS PAULUS.

SERVILIUS DEMOCRATES, sic enim illum Plinius appellat l. 25. sect. 49. Meminit hujus Democratis Medici Galenus l. 7. κατὰ τόπους, c. 2. p. 536. ejusque simul operis, quod inscripserat, Φιλίατρος. Librum integrum scripsisse carmine dicitur, de confectione antidotorum, lib. de theriaca ad Pison. c. 12. p. 948. & l. 1. de antidotis, c. 15. p. 892. Alterum item, qui Κλινικὸς vocabatur, l. 10. κατὰ τόπους, c. 2. p. 635. M. Servilii Consularis viri filiam sanasse dicitur à Plinio l. 24. sect. 28. Gessisse autem Consulatum hunc invenimus, Augusti principatu, urbis anno DCCLV. ante Plinii obitum LXXV.

SERVIUS SULPICIUS, quem principem in jure civili Tullius vocat: Consulem fuisse cum M. Marcello, anno U. C. DCCIII. Florus in epitome Liviana libri 108. testatur, quo tempore bellum ortum est Cæsarem inter & Pompeïum. Libros scripsit prope centum & LXXX. teste Pomponio, l. 1. digest. tit. 2. de orig. juris, §. 43. Cum in legatione periisset, de qua Cicero in Philip. IX. statuam ei populus Rom. pro Rostris Augusti posuit.

SEVERUS CASSIUS. Vide CASSIUS.

SEXTILIUS. Romanum in hac voce sonum agnosco, non peregrinum: ut quo casu in numerum scriptorum externorum irrepserit, in Indice l. 31. valde mirer. Toto opere ne semel quidem appellatur.

SEXTIUS NIGER. Vide NIGER SEXTIUS.

SILANUS, cui prænomen Decimus Junius fuit, qui paulo post Carthaginem captam, Magonis Pœni volumina duodetriginta de agricultura, e Punico sermone transtulit in Latinum, jussu Senatus. Ita Plinius l. 18. sect. 5.

SILENUS Historicus, de quo Cicero, l. 1. de Divin. p. 176. *Hoc idem in Sileni, quem Cælius sequitur, Græca historia est: is autem diligentissime res Hannibalis persecutus est:* &c. Σιλανὸς συγγραφεὺς a Strabone appellatur, l. 3. p. 172.

SIMONIDES MINOR. A Simonide Ceo, & a Lyrico plane diversus, & utroque recentior: quippe qui in insula Meroë, priorum ætate nondum cognita, de rebus Æthiopicis scripserit, ut auctor est Plinius l. 6. sect. 35.

SIMUS MEDICUS, a quo trifolium Simonianum dictum Columellæ l. 6. c. 17. p. 227.

SOLON SMYRNÆUS: hæc enim illius patria indigitatur l. 20. sect. 83. De re medica, & de herbaria scripsit. Σόλων διαιτητὴς, Solon Diætarius a Galeno laudatur, l. 3. κατὰ τόπους, c. 1. p. 400.

SOPHOCLES poëta Atheniensis, cujus exquisitum elogium & elegantissimæ brevitatis, vide apud Plin. l. 37. sect. XI. Scripsit fabulam, Triptolemum appellatam, anno ætatis vicesimo, ut dicturi sumus l. 18. sect. 12.

SORNATIUS. In Indice Pliniano l. 31. id nomen scriptoris legitur quidem: at in Reg. cod. 2. *Surnatino* scriptum vidi. An Soranus hoc loco reponendus sit, Valerius ille nimirum, quem ut familiarem & doctum hominem Græcis Latinisque litteris, Cicero laudat in Bruto, p. 564. viderint ii quibus plus erit otii. Nam Soranum Ephesium Medicum longe Plinius antecessit.

SOSIGENES Astrologus Ægyptius, cujus opera usus est Cæsar Dictator, in anno ad Solis cursum accommodando. Librum edidit περὶ τῶν ἀνακυκλώσεων, de revolutionibus, ut auctor est Proclus, in hypotyposi, p. 45.

T

L. TARQUITIO. L. F. POM. ETRUSCO SULPICIANO. SCRIBÆ. QUÆSTORI. Alius est Tarquitius Priscus, Bithyniæ proconsul, Neronis principatu, de quo Tacitus l. 14. Annal. p. 234.

TARUTIUS, Prænomine Lucius, ortu Firmanus, insignis Mathematicus, Varroni familiaris, & Ciceroni, de quo Plutarchus in Romulo, p. 24. Græcis Ταρούτιος. Solinus c. 1. p. 2. Mathematicorum nobilissimum vocat. Plinius in indice l. 18. Græce de astris scripsisse ait. Cicero l. 2. de Divin. p. 251. in primis Chaldaïcis rationibus fuisse eruditum.

TAURON. An *Taurion* potius? Nam Græci Ταυρίωνα vocant: quo nomine appellatur Macedoniæ procurator sub Antigono Rege, apud Polyb. l. 4. p. 383.

TERGILLA. In Indice libri 14. laudatur a Plinio, ut de agricolatione is scripsisse videatur.

THALES Milesius, unus e sapientibus septem, atque adeo primus sapiens appellatus: cujus vitam describit Laërtius, p. 9. De eo eleganter Apuleïus l. 4. Florid. p. 28. *Fuit Geometriæ penes Graïos primus repertor, & naturæ rerum certissimus explorator, & astrorum peritissimus contemplator .... temporum ambitus, ventorum flatus, stellarum meatus, tonitruum sonora miracula, siderum obliqua curricula, Solis annua reverticula: idem Lunæ vel nascentis incrementa, vel decrescentis dispendia, &c.* De ejus ætate, l. 2. sect. 7. Scripsit duo volumina περὶ τροπῆς καὶ ἰσημερίας, de solstitio & æquinoctio: etiam & de Astronomia carmen versibus ducentis, teste Laërtio, p. 6. & 9.

THEMISON Laodicenus Syrus, Pompeii M. ætate vixit. Novam medicinæ condidit sectam, teste Seneca, ep. 95. *Alia est*, inquit, *Hippocratis secta, alia Asclepiadis, alia Themisonis.* Hæc Methodica est nominata. Θεμίσων laudatur a Democrate apud Galenum l. 7. κατὰ τόπους, c. 2. p. 536. A Celso in præf. l. 1. Juvenale, Satyra 10. v. 221.

Quot Themison ægros autumno occiderit uno.

Summus auctor vocatur a Plinio l. 14. sect. 21. Themisonis liber primus Tardarum passionum, citatur a Cælio Aurel. 1. Chron. c. 1. Liber quartus Epistolarum, ab eodem l. 3. c. 6. Liber salutaris, l. 2. c. 7. Solus e Latinis de elephantiasis curatione scripsit, inquit idem lib. 4. c. 1. Singulare volumen de herba plantagine, laudatur a Plinio, l. 25. sect. 39.

THEOCRESTUS. Rerum Libycarum, quas Theochrestus descripsit, librum primum citat Apollonii scholiastes, ad lib. 4. v. 1750.

THEODORUS Medicus, quem Plinius laudat l. 20. sect. 40. Is Athenæi cujusdam fuisse discipulus traditur a Laërtio, in Aristippo, l. 2. p. 58.

THEOMENES. Quæ de electro scripsit, referuntur a Plinio l. 37. sect. XI.

THEOMNESTUS. Hujus capita quædam extant de Mulomedicina, inter Veterinariæ medicinæ scriptores. Item de re rustica fragmenta quædam in Geoponicis.

THEOPHRASTUS Aristotelis in schola Atheniensi alumnus idem, & successor, patria Eresius, Menandri Comici magister: cujus operum elenchum Laërtius habet, l. 5. p. 124. Meursius libro singulari collegit. Harpocration, p. 166. verbo Κεγχρεών meminit opusculi περὶ μετάλλων.

THEOPOMPUS Chius, Isocratis auditor. Scripsit de rebus Græcis, a fine Thucydidis & Xenophontis, libros XII. inquit Diodorus lib. 14. pag. 303. De terræ motibus, teste Phlegonte, l. de rebus mirab. c. 19. p. 86. De rebus admirandis, teste Apollonio, hist. comment. c. 10. Philippica libris 58. teste Diodoro, l. 16. &c.

THRASYLLUS Mendesius, Augusti ac Tiberii principatu vixit, teste Suetonio, p. 37. & 51. Scripsit de lapidibus περὶ λίθων, ut auctor est Plutarch. l. de flumin. p. 1157. De rebus Ægyptiacis, idem pag. 1158. Tacitus lib. 6. Annal. pag. 141. Chaldæorum artis, sive Astrologiæ peritissimum fuisse significat.

THUCYDIDES, Peloponnesiaci belli scriptor omnibus notus.

Timæus Siculus. Tauromenitam fuiſſe Athenæus docet l. 2. p. 163. ubi librum nonum laudat ejus hiſtoriarum : Librum vero XXII. citat idem l. 6. pag. 250. Scripſit & alia, de quibus Suidas. Pyrrhi bellum deſcripſiſſe auctor eſt Cicero, in epiſtola ad Luceïum, & quidem ſingulari ei bello dicato volumine, ut ait Dionyſ. Halic. l. 1. p. 5. Vixit Agathoclis Siculi Regis temporibus.

Timæus Mathematicus, ab hiſtorico Tauromenita, de quo proxime diximus, diverſus. Locrus hic patria fuit, profeſſione Pythagoreus Philoſophus. Scripſit Mathematica, unde illi cognomen adhæſit Mathematici, in Indice Pliniano l. 5. & l. 16. Vide Suidam tomo 2. p. 910.

Timæus qui de metallica medicina ſcripſit, ut Plinius ait in indice libri 33. a Siculo, & Mathematico, ut quidem videtur, diverſus.

Timagenes Alexandrinus, Romæ docuit, Pompeïo Cæſarique gratiſſimus. Periplum ſcripſit libris quinque. Hæc Suidas tomo 2. p. 907. Scripſit & de antiquitatibus Galliæ, teſte Ammiano Marcell. l. 15. p. 50. quod opus vehementer laudat. De eo Seneca pater, Controv. 34.

Timaristus. De plantis ſcripſiſſe dicitur a Plinio l. 21. ſect. 105. At in Colb. 2. *Timaretus* appellatur.

Timosthenes. Vixiſſe hunc ætate Ptolemæi Philadelphi auctor eſt Strabo, lib. 9. p. 421. ubi dicitur ναύαρχος τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου. Et Marcianus Heracl. p. 95. Τιμοσθένης ὁ Ῥόδιός ἐστιν ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου. Opus ejus Περὶ λιμένων, *De portubus*, libros decem complexum laudabat Eratoſthenes : ſed errata in eo nec pauca, nec exigua, deprehendit Strabo l. 2. p. 92. Inter veteres primæ notæ Geographos ponitur a Scymmo Chio, p. 5. Stephanus, verbo Ἀγάθη, ejus Σταδιασμὸν laudat, hoc eſt, dimenſionem terræ per ſtadia. De eo Agathemerus l. 1. Geogr. c. 2. Τιμοσθένης δὲ ὁ γράψας τοὺς περίπλους, &c.

Titus Imperator Cæsar. De eo diximus in præfatione ad ipſum inſcripta a Plinio, rurſumque dicemus l. 2. ſect. 22.

Tlepolemus Medicus. Laudatur l. 20. ſect. 73.

Trebius Niger. De eo dicetur l. 9. ſect. 48.

Trogus Pompeïus. Livii ætate, & Auguſti principatu vixit. Gallum ſe ipſe facit lib. 43. Scripſit hiſtoriarum Philippicarum libros XLIV. hoc eſt, de imperio Philippico, ſive Macedonico : quarum nunc epitomen ſolam a Juſtino concinnatam habemus. Libros ejus de animalibus laudat Chariſius l. 1. p. 79. unde hauſiſſe aliqua Plinium conſtat, l. XI. ſect. 114. ubi auctorem ſeveriſſimum Trogum vocat.

Tubero. Cui Quintus prænomen datur in Indice Plinii lib. 2. Tuberonem diſtinguere hoc loco tergeminum, operæ pretium fuerit. Primus eſt Q. Ælius Tubero, Q. F. gener Pauli Æmilii Macedonici, ejuſdem nepos a Cic. in Bruto, p. 549. vocatus. Agit de eodem Valerius Max. l. 7. c. 5. & alii. Alter eſt L. Ælius Tubero hiſtoricus, qui Ciceronis legatus in Aſia fuit, de quo ipſe Tullius, l. 1. ad Q. Fratr. epiſt. 1. p. 576. Tertius eſt, Q. Ælius Tubero, hiſtorici filius, qui multa ſcripſit de jure civili, quem Cicero propinquum ſuum appellat in Ligariana. Ex his apparet in Indice ſignari, non hiſtoricum illum, cui Lucii prænomen fuit, quod Voſſius credidit, de hiſtoricis Latinis, l. 1. c. 12. ſed patrem ipſius, Q. Ælium Tuberonem.

Tuditanus. Is eſt C. Sempronius Tuditanus, qui Conſulatum geſſit cum M' Aquilio, anno U. C. DCXXV. Commentariorum ejus hiſtoricorum meminit præter Plinium, Gellius l. 13. c. 15. p. 685. ubi liber tertius decimus laudatur. Tuditanus idem libro tertio Magiſtratuum laudatur a Macrobio, l. 1. Saturn. c. 13. p. 253.

Tullius Tiro. De vita patroni ſui Ciceronis, cujus libertus fuit, libros ſcripſit, quorum quartum citat Aſconius Pedianus, in orat. pro Milone, p. 24. Gellius l. 13. c. 9. p. 667. *Tullius Tiro*, inquit, *M. Ciceronis alumnus, & libertus, adjutorque in litteris ſtudiorum ejus fuit : Is libros complures de uſu atque ratione linguæ*

Latina: item de variis atque promiscuis quæstionibus composuit. In his esse præcipui videntur, quos Græco titulo Πανδέκτας *inscripsit tanquam omne rerum atque doctrinarum genus continens.* Præclarum hujus elogium apud eundem Gellium l. 7. c. 3. p. 401.

TURRANIUS GRACILIS, sic enim scribi nomen illud mihi magis placet, omnibus codd. MSS. R. 1. 2. Colb. 2. & Chiffl. tum in indice, tum sect. 1. libri tertii, consentientibus, quam, uti antea legebatur, *Graccula.* Helii Gracilis Tacitus meminit l. 13. p. 215. Turranii, l. 1. p. 6. Hunc Ovidius in poëtarum albo collocat, l. 4. de Ponto, Eleg. 16. v. 29.

Musaque Turrani tragicis subnixa cothurnis.

Hispanus fuit, prope Mellariam Bæticæ natus, auctore Plinio in proœmio libri 3. D. Turranium hominem χρηστομαθῆ appellat Cicero l. 1. ad Attic. ep. 6. p. 8.

TUSCUS FABRICIUS. In indice libri tertii.

V

VALERIUS ANTIAS. Syllæ temporibus vixit. Scripsit annales haud exiguæ molis opus: nam librum eorum LXXIV. citat Priscianus l. 9. p. 871. Gellius etiam quintum & LXX. l. 7. c. 9. p. 422. Vide & Macrob. l. 1. Saturn. c. 13. p. 253. Plutarchum, in Romulo, p. 25. Dionys. Halic l. 1. p. 6.

VALERIUS MAXIMUS. Vide MAXIMUS.

VALGIUS. Citatur a Gellio l. 12. c. 3. p. 622. secundus liber eorum, quos C. Valgius Rufus inscripsit, *De rebus per epistolam quæsitis.* Laudatur a Plinio l. 25. sect. 2. volumen ejus imperfectum, quod ad Augustum scripserat, de herbarum usu. Meminit Valgii Festus, verbo *Secus.* Inter scriptores haud ignobiles reponitur a Seneca, ep. 51. p. 263.

VARRO. Romanorum omnium doctissimus & πολυγραφώτατος M. Varro. Præter libros de re rustica, & de lingua Latina, qui ad nos, cujusque modi sunt, pervenerunt, scripsit in primis Antiquitatum libros XLI. opere in duo volumina bipertito: quorum alterum inscriptum fuit titulo Rerum humanarum, quod Plinius, & Priscianus l. 10. p. 894. appellant Humanarum Antiquitatum: alterum C. Cæsari dicatum, Rerum divinarum. Ciceronem decennio fere antecessit. Scripsisse etiam de rebus admirandis, auctor est Nonius, c. 3. n. 177. Libros Disciplinarum laudat A. Gellius. l. 18. c. 15. p. 1050.

VARRO ATACINUS. De eo Hieronym. in Chron. Eusebii ad Olymp. 174. an. 2. *P. Terentius Varro, vico Atace in provincia Narbonensi nascitur.* Non a vico, ut putavit Eusebius, sed ab Atace fluvio ei nomen, de quo amne Plinius l. 3. sect. 5. Vibius Sequester, & alii. Rectius Porphyrio in l. 1. Horatii, Satyra 10. *Terentius Varro Narbonensis, Atacinus ab Atace fluvio dictus.* Quin ipsa Narbona olim Colonia Atacinorum est appellata, teste Pomponio Mela l. 2. c. 5. p. 38. *Sed antestat omnes Atacinorum Decumanorumque colonia, unde olim his terris auxilium fuit: nunc & nomen & decus est Martius Narbo.* Floruit Cæsaris Dictatoris, & Triumvirorum temporibus. Scripsit Argonautica, & Bellum Sequanicum. Quis fuerit ei scribendi character, docet Quintil. l. 10. c. 1. p. 746.

VERRIUS FLACCUS. Caium & Lucium, Augusti nepotes, Romæ in Palatio docuit, atque exactæ ætatis obiit sub Tiberio, inquit Suetonius l. de illustr. Gramm. c. 17. p. 123. Libros rerum memoria dignarum ab eo conscriptos Gellius laudat l. 4. c. 5. p. 283. Tabulas Consulares ac Triumphales, quas Onuphrius edidit, creditur a quibusdam Verrius ipse confecisse. Ejus libellus, qui Saturnus inscribebatur, citatur a Macrobio, l. 1. Saturn. c. 4. p. 199. Liber quartus de verborum significatione, a Gellio, l. 5. c. 17. p. 349.

VESTINUS. Fuit C. Julius Atticus Vestinus Consul, cum Silio Nerva, anno V. C. DCCCXVIII. extremis Neronis temporibus: a quo jussus sibi venas incidere. Tacitus l. 15. p. 264.

VETUS. Lucius Vetus, præfectus exercitus adversus Germanos, Neronis prin-

X

Z

ZACHALIAS BABYLONIUS, qui libros scripsisse de gemmis dicitur ad Mithridatem Regem, l. 37. sect. 60. Ille fortassis, qui Apuleïo l. 2. Asin. aur. p. 213. *Zachlas Ægyptius*, *Propheta primarius*, hoc est, Magus appellatur.

ZENO. Non illum Stoïcæ disciplinæ principem laudari a Plinio arbitror, sed medicum Herophileum, Laodicea quæ ad Lycum est oriundum, quem laudat Laërtius in Zenone l. 7. p. 172. & Galenus l. 6. κτ̃ γένη, c. 10. p. 818. Scripserat de notis morborum libellum, quem Aristoxenus Herophileus refutavit, ut docet idem Galenus l. 4. de differ. puls. c. 8. p. 94. tomo. 8.

ZENOTHEMIS, Tzetzæ Ζηνόθεμις, Chiliad. 7. hist. 144. v. 163. inter eos scriptores laudatur, qui carmine aliqua tradidere de fabulosis hominum formis. Ejus deinde Periplum laudat idem, v. 684. Meminit illius etiam Ælianus l. 17. animal. c. 30. & Scholiastes Apollonii ad l. 2. v. 967.

ZOÏLUS MACEDO, Amphipolites enim fuit, quod Macedoniæ oppidum est: Demosthenis magister: Homeromastix cognominatus, & Canis Rhetoricus, apud Ælian. l. XI. var. histor. c. 10. De Amphipoli, hoc est, de rebus patriis libros tres edidisse Suidas ait, p. 1131.

ZOROASTRES. Unus hic fuerit, an multiplex, non satis constat, inquit Plinius l. 30. sect. 2. Zoroastrem annis ante bellum Trojanum quingentis extitisse ait Suidas p. 1133. circumferri libros ejus quatuor περὶ φύσεως: alium περὶ λίθων: Libros demum quinque, Prædictionum ex inspectione stellarum, ἀστεροσκοπικὰ ἀποτελεσματικὰ, qui libri maxime illi argumento congruunt, quod Plinius libro 18. pertractat, cujus in libri indice Zoroastrem advocat, & libro ipso 18. sect. 55.

C. PLINII SECUNDI NATURALIS HISTORIÆ

LIBER II.

CAP. I. I. UNDUM [1], & hoc quod nomine alio cælum appellare libuit, cujus circumflexu [2] teguntur cuncta, [3] numen esse credi par est, æternum, immensum, neque genitum, neque interiturum unquam. [a] Hujus extera indagare, nec interest hominum, nec capit humanæ conjectura mentis. Sacer est, æternus, immensus, [b] totus in toto, imo vero [4] ipse totum: finitus,

INTERPRETATIO.

a *Hujus extera.*] Quæ sunt extra mundum posita.

b *Totus in toto.*] *Sic* totum *in se toto complexus, nihil ut extra sit.*

NOTÆ.

1. *Mundum.*] Mundum primum appellat, orbem hunc aspectabilem, earumque rerum universitatem, quæ cæli ambitu continentur: Deinde cælum quandoque ipsum ea mundi appellatione pariter censeri nos admonet: id demum quod ex utroque existit, numen esse credi vult, &c. De hoc gemino *Mundi* significatu dicemus in Notis & Emendationibus, ad calcem hujus libri rejectis, num. I. A Pomponio Mela Plinius hunc colorem, hoc sui operis exordium, ut alia multa, mutuatus est: sic enim ille l. 1. Geogr. c. 1. *Omne igitur*, inquit, *hoc quidquid est, cui cæli mundique nomen indidimus, unum id est, atque uno ambitu se cunctaque complectitur*, &c.

2. *Teguntur.*] Vide Notas & Emend. num. II.

3. *Numen esse.*] Hoc Pythagorei, hoc Stoïci docuerunt, teste Epiphanio l. 1. adv. hær. hær. 7. p. 12. & in Anacephal. p. 132. Quæ scholæ veteris deliramenta, de divinitate, atque æternitate mundi, refutare verbosius, neque est otii, neque instituti nostri.

4. *Ipse totum.*] *Omnia quæ in notitiam nostram cadere possunt, mundus complectitur*, inquit Seneca, l. 2. Natur. quæst. c. 3.

1 &

[1] & infinito similis, [a] omnium rerum [2] certus, & similis incerto, [b] [3] extra, intra, cuncta complexus in se: [4] idemque rerum naturæ opus, & rerum ipsa natura. [5] Furor est, mensuram ejus animo quosdam agitasse, atque prodere ausos: alios rursus occasione hinc sumpta, [c] [6] aut his data, innumerabiles tradidisse mundos, [d] ut totidem rerum naturas credi oporteret: aut, si una omnes [7] incubaret, totidem tamen Soles, totidemque Lunas, & cetera, ut jam in uno, &

Interpretatio.

[a] *Omnium rerum.*] Res omnes certis *continet legibus: credas* tamen incerto *motu rapi.*

[b] *Extra, intra.*] Cuncta complexus in se, *partim* extra *& ante oculos posita, partim* intra se *abdita.*

[c] *Aut his data.*] Aut his *altercationibus ulterius investigandi* occasione data.

[d] *Ut totidem.*] Ut totidem naturas rerum *effectrices* credi oporteret, *quot mundi forent:* aut si una *eademque mundos* omnes natura contineret, &c.

Notæ.

1. *Et infinito similis.*] Quoniam si quis rerum omnium, quas mundus complectitur, contemplationem persequi velit, quantumcumque ille profecerit, restare sibi semper maximam partem intelliget, quæ adjici ad cumulum possit.

2. *Certus.*] Habet certos motus, ac ratos, constantes siderum ortus & occasus, certas vices occultantium se se, emergentiumque stellarum: ea tamen est varietas, dissimilitudoque motuum, ut homini non attente singula contemplanti, rapi omnia incerto motu, rotatuque temerario circumagi videantur.

3. *Extra, intra.*] Cuncta, inquit, in se complexus: quorum pars quædam est extra posita, atque oculis nostris patet: pars altera interior est, quæ latet, estque abdita, sive terræ visceribus, sive cæli ipsius adytis. Simili usus forma loquendi l. 6. sect. 38. absoluta terrarum, mariumque ac litorum descriptione, *Abunde*, inquit, *orbe terrarum extra, intra indicato*, &c.

4. *Idemque rerum.*] Pergit eo acumine id profiteri, quod nunc piorum exhorrescant aures: mundum esse factum a nemine, sed sibi esse ipsum sui causam æternam: nec opus, ut par erat, a factore distinguit, ut ait August. l. 7. de Civit. Dei, c. 28. ubi hanc impietatem redarguit.

5. *Furor est.*] *Mirum est*, inquit ipse sect. 21. *quo procedat improbitas cordis humani, parvulo aliquo invitata successu . . . ausique divinare Solis ad terram spatia, eadem ad cælum agunt, quoniam sit medius Sol: ut protinus mundi quoque ipsius mensura veniat ad digitos:* hoc, est cæli ipsius vastitas, immensitasque describatur.

6. *Aut his data.*] His nimium curiosis indagationibus: altera enim opinio alteri occasio fuit. Nam qui mundi prodidere mensuram, cum expedire non possent, ecquid rerum extra eum undequaque existeret, innumerabiles deinde mundos somniarunt, ne inibi nihil esset: rati cum Metrodoro Epicuri præceptore, Democrito, aliisque, absurdum esse unicam in ingenti campo spicam produci, unum in spatio infinito mundum. Vide auctorem libri de histor. Phil. apud Galen. tom. 2. cap. 7. pag. 29.

7. *Incubaret.*] *Incubare* hoc loco *producere* est, *fovere*, *continere*. Mundum proxime ante dixit esse naturæ opus: nunc pressius agens, dari sibi postulat ejusdemne, an alterius naturæ fetus, partus, opus, futura sit illa mundorum infinitas. Non video cui placere possit Turnebiana loci hujus emendatio, interpretatioque: *Quod si unam omnes incubarent, hoc est, possiderent*, inquit ille l. 24. Advers. p. 835.

immensa & innumerabilia sidera: [1] quasi non eadem quæstione semper in termino cogitationis occursura, desiderio finis alicujus: [2] aut, si hæc infinitas naturæ omnium artifici possit assignari, non illud idem in uno facilius sit intelligi, tanto præsertim opere. Furor est, profecto furor, egredi ex eo, & tanquam interna ejus cuncta plane jam sint nota, ita scrutari extera: QUASI VERO MENSURAM [3] ULLIUS REI POSSIT AGERE, QUI SUI NESCIAT: [4] aut mens hominis videre, quæ mundus ipse non capiat.

CAP. II. II. Formam ejus in speciem orbis absoluti globatam esse, nomen in primis & consensus in eo mortalium, orbem appellantium, sed & [a] argumenta rerum, docent: non solum quia talis figura omnibus sui partibus [5] vergit in sese, ac sibi ipsa toleranda est, seque includit, & continet, nullarum egens compaginum, nec finem, aut initium ullis sui partibus sentiens: nec quia ad motum, quo subinde verti debeat, ut mox apparebit, talis aptissima est: sed oculorum quoque probatione: quod convexus, mediusque, quacumque cernatur: quum id accidere in alia non possit figura.

CAP. III. III. Hanc ergo formam ejus æterno, & irrequieto ambitu, inenarrabili celeritate, viginti quatuor horarum spatio circumagi, Solis exortus & occasus haud dubium reliquere. An sit immensus, & ideo sensum aurium excedens tantæ molis rotatæ vertigine assidua sonitus,

INTERPRETATIO.

a *Argumenta rerum.*] Argumenta ex ipsis rebus petita.

NOTÆ.

1. *Quasi non.*] Perinde quasi ea cogitatio & cura noscendi quid extra mundum sit, quæ causa fuit innumerabiles mundos comminiscendi, non eadem rursus occursura sit, & solicitatura perinde animum, posteaquam tot mundos finxerit, ut expiscetur adhuc quid extra illos innumerabiles mundos sit positum: cum mens nostra scire desideret qua tandem re mundus postremus finiatur, seu continuetur. Nam, ut acute Tullius vidit, l. 1. de Nat. Deor. p. 25. in immensam magnitudinem se injiciens animus & intendens, ut longe peregrinetur, nullam tamen oram ultimi videt, in qua possit insistere: sed ulterius semper inquirit: ita tamen ut magis magisque inquirendo desideret semper finem aliquem cogitationis suæ, in quo acquiescat, & ultra quem provehi possit ac velit: nec offendat tamen.

2. *Aut si hæc.*] Quod si infinitas illa mundorum eam ob rem excogitatur, quod ea infinitum artificem, naturam nimirum, decet: an non illa ipsa artificis infinitas intelligi ac deprehendi facile potest vel ex uno hoc mundo: tanto ac tam admirabili videlicet opere, quod universa in se rerum genera comprehendit?

3. *Ullius rei.*] Forte, *illius rei*, hoc est, spatii illius immensi, quod extra mundum late diffunditur, quodque mundus ipse non capit, cum extra mundum sit.

4. *Aut mens hominis.*] MSS. Reg. 1. 2. & Colb. *aut miror homines videre.*

5. *Vergit in sese.*] Hoc est, ut Tullius ait, l. 2. de Nat. Deor. pag. 97. quia globi seu sphæræ *partes omnes undique medium locum capessentes nituntur æqualiter.*

non equidem facile dixerim: non hercle magis, quam circumactorum simul tinnitus siderum, suosque volventium orbes: [1] an dulcis quidam & incredibili suavitate concentus. Nobis qui intus agimus, juxta diebus noctibusque tacitus labitur mundus. Esse innumeras ei effigies animalium, rerumque cunctarum impressas, nec, ut in volucrum notamus ovis, lævitate continua lubricum corpus, [2] quod clarissimi auctores dixere, rerum argumentis indicatur: [3] quoniam inde deciduis rerum omnium seminibus innumeræ, in mari præcipue, ac plerumque confusis, monstrificæ gignantur effigies. Præterea visus probatione, alibi plaustri, alibi ursi, tauri alibi, alibi [4] litteræ figura, candidiore medio [5] per verticem circulo. * Equidem & consensu gentium moveor. Nam quem κόσμον Græci, nomine ornamenti appellavere, eum nos a perfecta absolutaque elegantia, mundum. [6] Cælum

*Cap. IV.

Notæ.

1. *An dulcis quidam.*] Harmonici cælorum motus auctores fuere Pythagorei, inquit Achilles Tatius in Phænom. c. 6. p. 130. Ridet eorum sententiam Aristoteles l. 1. de cælo, c. 9. p. 462. Explicat Censorinus a nobis laudandus in Notis & Emendat. num. III.

2. *Quod clarissimi.*] Carpere mihi Tullium videtur, qui l. 2. de Natura Deor. p. 70. agens de figura mundi, sive cæli: *Quid enim*, inquit, *pulcrius ea figura, quæ sola omnes alias figuras complexa continet, quæque nihil asperitatis habere, nihil offensionis potest, nihil incisum angulis, nihil anfractibus, nihil eminens, nihil lacunosum.* Et Platonem, a quo Tullius hunc colorem est mutuatus. Ille enim in Timæo, mundum affirmat esse factum λεῖον καὶ ὁμαλὸν πανταχῆ, lævem atque omnino complanatum. Plinius contra negat esse læve, lubricum, inoffensum, ut sunt ovorum testæ: Sed uti vasa sunt pleraque, signis asperum, cælatum imaginibus. Vide Notas & Em. num. IV.

3. *Quoniam inde.*] Fuit illa veterum quorundam opinio, astrorum efficientiam omnem in res subjectas, effluvio quodam contineri corporum minutorum, quæ ex ipsis deciderent, cujusmodi fere sunt ea quæ a magnete existere, ac se se in ferrum insinuare creduntur: hæc esse rerum omnium semina credebant. Germina stellarum vocat Apuleïus, l. 4. Asin. aur. p. 369. Varro l. 1. de re rust. c. 40. *Primum*, inquit, *semen, quod est principium genendi, id duplex: unum quod latet nostrum sensum: alterum quod apertum. Latet, si sunt semina in aëre, ut ait Physicus Anaxagoras, &c.* Eadem habet Theophr. l. 1. de causis, c. 5. At illa astrorum ἀπόρροια explosa jamdudum est ab eruditis: neque, si vera foret, id eo argumento effici necesse esset, quod tam vehementer Plinius pugnat evincere, tales in cælis esse oportere effigies ac figuras, quales in terris gignuntur.

4. *Litteræ figura.*] Deltoton intelligit, notum Astronomis sidus, in septentrionali parte Signiferi, sub emersum procedens Arietis. De quo Cicero in Arat.

Deltoton dicere Graii
Quod soliti, simili quia forma littera claret.

5. *Per verticem.*] Supra verticem nostrum, ac superne. Quo sensu Virgil. l. 2. Georg. v. 310.

Præsertim si tempestas a vertice silvis
Incubuit.

6. *Cælum quidem.*] Varro l. 4. de ling. Lat. p. 9. *Cælum dictum scribit Ælius Gallus, quod est cælatum*, hoc est, sideribus distinctum, ac veluti insculptum. Et in Satyra Menippea, cui titulum fecit *Dolium*, p. 13. *Mundus domus est maxima homulli, & appellatur a cælatura cælum, Græce ab ornatu κόσμος, Latine a puritie Mundus.* Alii tamen παρὰ τοῦ κοίλου ἢ τῆς κοιλότητος a concavitate, cœlum dici rectius & scribi putant.

quidem haud dubie cælati argumento dicimus, ut interpretatur M. Varro. Adjuvat rerum ordo, deſcripto circulo, qui Signifer vocatur; in duodecim animalium effigies: & per illas Solis curſus congruens tot ſeculis ratio.

CAP. V. IV. Nec de elementis video dubitari, quatuor ea eſſe. [1] Ignium ſummum: inde tot ſtellarum collucentium illos oculos. Proximum ſpiritus, [2] quem Græci noſtrique eodem vocabulo aëra appellant. Vitalem hunc, & per cuncta rerum meabilem, [a] totoque conſertum: hujus vi ſuſpenſam, cum quarto aquarum elemento, librari medio ſpatio tellurem. Ita mutuo complexu [3] diverſitatis effici nexum, & levia ponderibus inhiberi, quo minus evolent: contraque gravia, ne ruant, ſuſpendi, levibus in ſublime tendentibus. [4] Sic pari in diverſa niſu, in ſuo quæque conſiſtere, irrequieto [b] [5] mundi ipſius conſtricta circuitu: quo ſemper in ſe currente, imam atque mediam in toto eſſe terram, eandemque [6] univerſi cardine ſtare pendentem, [7] librantem per quæ pendeat: ita ſolam immobilem circa eam volu-

INTERPRETATIO.

a *Totoque.*] Toto inſertum, *intextumque* mundo.

b *Mundi.*] Cæli.

NOTÆ.

1. *Ignium.*] Ætheris ac ſiderum. Vide Notas & Emend. num. V.

2. *Quem Græci.*] Ciceronem imitatur, qui l. 2. de Nat. Deor. p. 87. *Hac animabili*, inquit, *ſpirabilique natura, cui nomen eſt aër: Græcum illud quidem, ſed receptum jam tamen uſu a noſtris: tritum eſt enim pro Latino.*

3. *Diverſitatis.*] Naturæ diſſimilis: terræ, cui gravitas propria: & aëris, cui levitatis plurimum ineſt.

4. *Sic pari.*] Hoc vero ſimilitudine haud penitus aſperanda explicant Archimedis diſcipuli apud Tatium in Phænom. 4. p. 126. *Ideo*, inquiunt, interprete Petavio, *aquæ terræque globi conſiſtunt in medio, quod ſi quis omnium graviſſima corpora, puta plumbum, nec non alia leviſſima velut ſuber, ad pondus æquale capiat, & invicem alliget, illud accidet, neutrum ut ab altero trahi poſſit. Ut ſi quis in mare iſta projiciat, neque ſuber in profundum deprimatur a plumbo, neque plumbum ad ſummam aquam a ſubere poſſit attolli: ſed ex æquo utrinque tracta, ſuber & plumbum, ſummam inter aquam fundumque ſuſpenſa teneantur. Quamobrem cum ſint elementa quatuor, accidit ut ignis & aër, quæ ſunt leviſſima, ſurſum ſuapte ſponte, naturæque impetu ferantur, &c.*

5. *Mundi ipſius.*] Cæli. Si ſpargeretur in ſublime aër nullo fine coërcitus, ipſa amplitudine ſpatii redderetur infirmior. Nunc vero conſtrictus includente mundo, hoc eſt, cælo, cogitur in juſtum robur, quod ſufficiat terræ innatanti ferendæ.

6. *Univerſi cardine.*] Cum ſit ipſa terra veluti univerſi cardo, ut dicetur ſect. 64.

7. *Librantem.*] Hoc eſt, continentem circum ſe fuſa corpora, ne ob innatam levitatem ſurſum abeant: dum per eadem interim ſuſtinetur ipſa viciſſim, ne ruat, ob inſitam gravitatem. Ita Lucanus l. 1. v. 88.

Dum terra fretum, terramque levabit Aër.

bili universitate, eandem [1] ex omnibus necti, eidemque omnia inniti. *Inter hanc, cælumque [2] eodem spiritu pendent, certis discreta spatiis, septem sidera, quæ ab incessu vocamus errantia, [3] quum errent nulla minus illis. Eorum medius Sol fertur, amplissima magnitudine ac potestate: nec temporum modo, terrarumque, sed siderum etiam ipsorum, cælique rector. [4] Hunc mundi esse totius animum, ac planius mentem: hunc principale naturæ regimen, ac numen credere decet, opera ejus æstimantes. Hic lucem rebus ministrat, aufertque tenebras: hic reliqua sidera [5] occultat, illustrat: hic vices temporum, annumque semper renascentem ex usu naturæ temperat: hic cæli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat: [6] hic suum lumen ceteris quoque sideribus fœnerat. Præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, ut principi litterarum [7] Homero placuisse in uno eo video. *Cap. VI.

V. Quapropter effigiem Dei formamque quærere, imbecillitatis humanæ reor. Quisquis est Deus [8] si modo est alius, & quacumque in Cap. VII.

Notæ.

1. *Ex omnibus necti*] Aëris & aquæ natura terram permeante.

2. *Eodem spiritu.*] Hoc est, in aëre, sive, ut Cicero ait, in æthere, quod & consuetudo loquendi, & olim Pacuvius cælum interpretabatur, apud eundem Tullium l. 2. de Nat. Deor. p. 88.

Hoc quod memoro, nostri cælum, Graii perhibent æthera.

Ac Tullius ipse, p. 91. *Restat ultimus, & a domiciliis nostris altissimus omnia cingens & coërcens cæli complexus, qui idem æther vocatur, extrema ora & determinatio mundi, in quo cum admirabilitate maxima igneæ formæ cursus ordinatos definiunt: ex quibus Sol &c.* At cælum nunc Plinius peculiarem esse appellationem putat domicilii inerrantium stellarum. Quam vere de planetarum situ ac motu senserit Plinius, dicemus corollarii vice, in Notis & Emend. num. VI.

3. *Quum errent.*] A Tullio id mutuatus, qui l. 2. de Nat. Deor. p. 71. *Maxime vero*, inquit, *admirabiles sunt motus earum quinque stellarum, quæ falso vocantur errantes. Nihil enim errat quod in omni æternitate conservat progressus, & regressus, reliquosque motus constantes, & ratos.*

4. *Hunc mundi . . . animum.*] Animum, quod rebus hisce inferioribus per radios, ceu spiritus quosdam, vitam impertiat: Mentem, quod consilio, & sapientia, & rata lege cælestia terrenaque regere ac moderari videatur.

5. *Occultat.*] Vide Notas & Emend. num. VII.

6. *Hic suum lumen.*] Ceteris nimirum stellis errantibus de suo lumine quiddam accommodat. Vide Notas & Emendat. num. VIII.

7. *Homero.*] Iliad. 3. v. 277.

Ἠέλιός θ', ὃς πάντ' ἐφορᾷς, ϗ πάντ' ἐπακούεις.

Quod Maro imitatus videtur, lib. 4. Æneïd.

Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.

8. *Si modo est alius.*] Deus sit, necne: ac si dandum est esse aliquem, num ille in Sole, num in alia quacumque mundi parte sedem habeat, ambigit. Deum ratus mundi animam esse oportere, de eo id putat inquirendum, quod de hominis anima veteres Philosophi sciscitati sunt, quanam illa in parte, in cerebrone, an in corde potius, sedem haberet, unde tanquam ex arce reliquum corpus moderaretur ac dispensaret.

parte, totus est sensus, totus visus, totus auditus, [1] totus animæ, totus animi, totus sui. Innumeros quidem credere atque etiam ex virtutibus [2] vitiisque hominum, ut Pudicitiam, [3] Concordiam, Mentem, Spem, Honorem, Clementiam, Fidem, aut (ut Democrito placuit) duos omnino, Pœnam & Beneficium, majorem ad socordiam accedit. Fragilis & laboriosa mortalitas in partes ista digessit, infirmitatis suæ memor, ut portionibus coleret quisque, quo maxime indigeret. Itaque nomina alia aliis gentibus, & numina in iisdem innumerabilia reperimus: [4] inferis quoque in genera descriptis, [5] morbisque, & multis etiam pestibus, dum esse placatas trepido metu cupimus. Ideoque etiam publice [6] Febris fanum in Palatio dicatum est, [7] Orbonæ ad ædem Larium, [8] & ara Malæ Fortunæ [9] Exquiliis. Quamobrem major cælitum populus etiam quam hominum intelligi potest,

Notæ.

1. *Totus animæ.*] Idem vitæ, idem mentis: consilii, rationisque plenissimus; idem totus juris sui: ut felicitatis suæ a se uno suspensas habeat rationes, neque aliunde pendeat. Anima est, qua vivimus: animus, quo sapimus: hoc brutæ carent: de quibus Juvenalis, Satyra 15. v. 148.

Communis conditor illis
Tantum animas: nobis animum quoque.

2. *Vitiisque.*] Impudentiæ fanum, & Contumeliæ Athenis factum Cicero ait, l. 2. de Legib. p. 333.

3. *Concordiam.*] Expressum hoc ex Tullio, l. 2. de Nat. Deor. p. 75. *Tum autem res ipsa,* inquit, *in qua vis inest major aliqua sic appellatur, ut ea ipsa vis nominetur Deus: ut Fides, ut Mens, quas in Capitolio dedicatas videmus proxime a M. Æmilio Scauro: ante autem ab Atilio Calatino erat Fides consecrata. Vides Virtutis templum, vides Honoris a M. Marcello renovatum, quod multis ante annis erat bello Ligustico a Q. Maximo dedicatum, &c.* Plenius autem adhuc in eodem argumento versatur idem Cicero, l. 3. p. 141. ubi Spem, Victoriam, Concordiamque, hoc loco prætermissas enumerat. De Mente, Ovid. l. 6. Fast. v. 241. *Mens quoque Numen habet, Menti delubra videmus, &c.*

4. *Inferis quoque.*] Huc pertinent inscriptiones apud Gruterum positæ variis locis: DIIS INFERIS. DIIS STYGIIS. DIIS MANIBUS. ORCO. PEREGRINO. PLUTONI. SUMMANO, &c. Et apud Ciceronem, l. 3. de Nat. Deor. p. 135. Eumenides, & Furiæ speculatrices, vindicesque scelerum inter Deas recensitæ.

5. *Morbisque.*] De Febri quidem mox dicetur: de Scabie testatur Prudentius in Ἁμαρτ.

Par furor illorum, quos tradit fama dicatis
Consecrasse Deas Febrem, Scabiemque sacellis.

6. *Febri.*] Νεὼν καὶ βωμὸν, Febri templum & aram collocatam ait in Palatio Ælianus l. 12. Var. c. XI. Vide & Valer. Max. l. 2. c. 5. n. 6. p. 102.

7. *Orbonæ.*] Orbona est orbitatis Dea: Quæ vocis originatio miror quemadmodum Pintiano, Vallæ, Sabellico, Hermolaoque latuerit. Arnobius l. 4. contra gent. *In tutela sunt Orbonæ orbati liberis parentes.* Tertull. l. 2. ad Nation. c. 14. *Orbona Dea, quæ in orbitatem semina extinguat.*

8. *Et ara.*] Hæc sunt accepta ex Tullii l. 3. de Nat. Deor. p. 142.

9. *Exquiliis.*] Mons est & vicus Romæ, ubi olim arx & excubiæ Tulli Regis, unde nomen. Vide Ovid. l. 1. Fastor.

cum ſinguli quoque ex ſemetipſis totidem Deos faciant, [1] Junones [2] Genioſque adoptando ſibi: Gentes vero quædam animalia, & aliqua etiam [3] obſcena, pro diis habeant, ac multa dictu magis pudenda, [4] per fœtidos cibos, & alia ſimilia jurantes. Matrimonia quidem inter Deos credi, tantoque ævo ex his neminem naſci, & alios eſſe [5] grandævos ſemperque canos, alios juvenes atque pueros, [6] atri coloris, aligeros, claudos, ovo editos, & alternis diebus viventes morienteſque, puerilium prope deliramentorum eſt. [7] Sed ſuper omnem impudentiam, adulteria inter ipſos fingi: mox jurgia & odia, atque etiam [8] furtorum eſſe, [9] & ſcelerum numina. [10] DEUS EST MORTALI JUVARE MORTALEM, ET HÆC AD ÆTERNAM GLORIAM VIA. Hac proceres iere Romani: hac nunc cæleſti paſſu cum liberis ſuis vadit maximus omnis ævi rector Veſpaſianus Au-

NOTÆ.

1. *Iunones.*] Appoſitos ſibi ſtatim ab ortu cuſtodes credebant, quos viri Genios: Junones feminæ vocabant. De utriſque Tibullus:

> *Magne Geni, cape thura libens.* Et
> *Natalis Iuno, ſanctos cape thuris honores.*

Et Seneca, ep. 110. *Singulis aut Genium, aut Iunonem dederunt.*

2. *Genioſque.*] Cenſorinus l. de die natali, c. 3. p. 16. *Genius eſt Deus, cujus in tutela, ut quiſque natus eſt, vivit. Hic, ſive quod ut genamur, curat: ſive quod una genitur nobiſcum: ſive etiam quod nos genitos ſuſcipit ac tuetur, certe a genendo Genius appellatur ... Nonnulli binos Genios, in iis duntaxat domibus, quæ eſſent maritæ, colendos putaverunt, &c.*

3. *Obſcena.*] Reſpicit illud Cottæ apud Cicer. l. 3. de Nat. Deor. p. 132. *Omne fere genus beſtiarum Ægyptii conſecraverunt.* Et p. 136. *Cur barbarorum Deos repudiemus? Boves igitur, & equos, ibes, accipitres, aſpidas, crocodilos, piſces, canes, lupos, feles, multas præterea belluas in deorum numero reponemus.* Addit ſcarabæos Arnobius l. 1. adv. Gentes, n. 19.

4. *Per fœtidos.*] Idem Plinius, l. 19. ſect. 32. *Allium,* inquit, *cæpaſque inter Deos in jurejurando habet Ægyptus.* Vide quæ ibi dicturi ſumus.

5. *Grandævos.*] Alludit ad illud Academici dictum apud Cicer. l. 1. de Nat. Deor. p. 36. *Iſto enim modo dicere licebit Iovem ſemper barbatum, Apollinem ſemper imberbem, cæſios oculos Minervæ, cæruleos eſſe Neptuni .... Claudum igitur habebimus Deum, quoniam de Vulcano ſic accepimus, &c.*

6. *Atri coloris.*] Ita omnes MSS. non *atricolores.* Erebum, Noctemque ſignificat. Ut cum aligeros dicit, Mercurium: ovo editos, Caſtorem & Pollucem. Vide Hyginum in Aſtron.

7. *Sed ſuper.*] Rurſum id hauſtum ex Tullio l. 1. de Nat. Deor. p. 21. *Nec enim multo abſurdiora ſunt ea, quæ poëtarum vocibus fuſa, ipſa ſuavitate nocuerunt: qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt deos: feceruntque, ut eorum bella, pugnas, prælia, vulnera viderimus: odia præterea, diſſidia, diſcordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes, effuſas in omni intemperantia libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus, mortaleſque ex immortali procreatos.*

8. *Furtorum.*] Ut Mercurium, quem idcirco κλέπτην Phurnutus, κλῶπα Suidas appellatum dicunt: Alii δόλιον, hoc eſt, doli ac fraudum artificem.

9. *Et ſcelerum.*] *Quo ex genere,* inquit Tullius l. 2. de Nat. p. 75. *Cupidinis, & Voluptatis, & Lubentinæ Veneris vocabula conſecrata ſunt, vitioſarum rerum, neque naturalium.*

10. *Deus eſt.*] Hinc nata parœmia, *Homo homini Deus,* Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον.

gustus fessis rebus subveniens. [1] Hic est vetustissimus referendi benemerentibus gratiam mos, ut tales numinibus adscribant. Quippe & omnium aliorum nomina Deorum, & quæ supra retuli siderum, ex hominum nata sunt meritis. Jovem quidem aut Mercurium, aliterve alios inter se vocari, & esse cælestem nomenclaturam, [a] quis non [2] interpretatione naturæ fateatur? [3] Irridendum vero agere curam rerum humanarum illud quidquid est summum. Anne tam tristi atque multiplici ministerio non pollui credamus dubitemusve? Vix prope est judicare, utrum magis conducat generi humano, quando aliis nullus est deorum respectus, aliis pudendus. [4] Externis famulantur sacris: [b] ac digitis deos gestant: & monstra quoque, quæ colunt, [5] damnant: & excogitant [6] cibos: imperia dira in ipsos, ne somno quidem quieto, irrogant. Non matrimonia, non liberos, non denique quidquam aliud nisi juvantibus sacris, deligunt. Alii in ipso Capitolio

INTERPRETATIO.

[a] *Quis non.*] Quis non ad significandas res naturales fingi hæc nomina cælitum fateatur?

[b] *Ac digitis.*] Anulis, quibus onusti ornatique digiti.

NOTÆ.

1. *Hic est*] A Tullio non discedit, qui l. 2. de Nat. Deor. p. 76. *Suscepit autem vita hominum*, inquit, *consuetudoque communis, ut beneficiis excellentes viros in cælum fama ac voluntate tollerent. Hinc Hercules, hinc Castor & Pollux, hinc Æsculapius .... Hinc etiam Romulus, quem quidam eundem esse Quirinum putant, &c.*

2. *Interpretatione.*] Vel *interpretationem.* Vocabulorum, inquit, quæ Diis sunt imposita, si quis voluerit, vim ac notionem diligentius perscrutari, an non sentiet longe secus se rem habere, atque hominum opinio est? Intelliget eos profecto, qui Dii appellantur, rerum naturas esse, hoc est, res esse mere naturales, non figuras Deorum, sive Deos: rebusque inanimatis atque mutis per quandam significationem, ut loquitur Cicero, hæc tributa nomina. Sic aërem appellatum Jovem, aut Junonem: mare, Neptunum: terram, eam quæ Ceres diceretur. Sic Mercurium dici, mercaturæ ac negotiationis Deum, &c. Ita fere Tullius, l. 1. de Nat. p. 21.

3. *Irridendum.*] Sapiunt ista Epicuri haram: cujus hæc κυρία δόξα, apud Tullium l. 1. de Nat. Deor. p. 37. *Quod beatum & immortale est, id nec habet, nec exhibet cuiquam negotium.*

4. *Externis.*] Qualia sunt Phrygia sacra Cybeles, Bacchi orgia, Isiaca, Eleusinia, &c.

5. *Damnant.*] Enecant, ut de Api bove dicetur l. 8. sect. 71.

6. *Cibos.*] Quibus deos suos alant: alicam, carnes anserinas, aliasque majoris pretii ac sumptus epulas, de quibus videndus est Diodorus l. 1. p. 76. Herod. l. 2. p. 114. & Euseb. l. 2. de Præpar. p. 51. Hoc vero inter genera pudendi cultus merito reponitur: ut quos deorum loco habeas, hos per te cibis sustentare vitam putes oportere. Gallicus Plinii interpretes, perversa hujus loci interpunctione delusus, hæc retulit ad delectum ciborum quem adhiberent in mensis suis superstitiosi cultores deorum.

fallunt

fallunt, ac fulminantem pejerant Jovem: & hos juvant ſcelera, [1] illos ſacra ſua pœnis agunt.

Invenit tamen inter has utraſque ſententias medium ſibi ipſa mortalitas numen, quo minus etiam plana de Deo conjectatio eſſet. Toto quippe mundo, & locis omnibus, omnibuſque horis omnium vocibus Fortuna ſola invocatur: una nominatur, una accuſatur, una agitur rea, una cogitatur, ſola laudatur, ſola arguitur, & cum conviciis colitur: volubilis, a pleriſque vero & cæca etiam exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignorumque fautrix. Huic omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta: & in tota ratione mortalium, [a] [2] ſola utramque paginam facit. [3] Adeoque obnoxiæ ſumus ſortis, ut Sors ipſa pro Deo ſit, qua Deus probatur incertus.

[4] Pars alia & hanc pellit, aſtroque ſuo eventus aſſignat, & naſcendi legibus: ſemelque in omnes futuros unquam Deo decretum: in reliquum vero otium, datum. [b] Sedere cœpit ſententia hæc, pariterque & eruditum vulgus, & rude in eam curſu vadit. Ecce fulgurum monitus, oraculorum præſcita, aruſpicum prædicta, atque etiam parva dictu, in auguriis ſternumenta, & offenſiones pedum. [5] Divus Auguſtus lævum prodidit ſibi calceum [c] præpoſtere inductum, quo die ſe-

INTERPRETATIO.

[a] *Sola utramque.*] Utraque *lucri ac damni* pagina Fortunæ tribuitur.

[b] *Sedere.*] Vigere.

[c] *Præpoſtere.*] Dexterum pro ſiniſtro indutum.

NOTÆ.

1. *Illos ſacra.*] Perjuris bene eſt: religioſis, male. Illi ſcelere ſuo perfruuntur, rebus ad votum animique ſententiam præclare cadentibus: illi poſt ſacra rite peracta, infortuniis aguntur & ærumnis: etſi nihil niſi juvantibus ſacris delegerint.

2. *Sola utramque.*] Quidquid accipimus, Fortunæ acceptum referri: quidquid amittimus, id ei pariter expenſum ferri ſolet. Cedunt res feliciter? laudatur. Secus? inceſſitur ac vituperatur. Tranſlatio ducta eſt a mercatorum libris, ſeu codicillis rationalibus, quos ita complicabant, ut ad ſingulas apertiones duæ paginæ viderentur: quarum in altera, accepta lucraque: expenſa in altera damnaque paterent.

3. *Adeoque obnoxiæ.*] Eo nati fato infelici ſumus, ut vel Sortem ipſam numinis loco habeamus: quæ ſi in Deorum albo ponitur, jam verus ſit necne Deus aliquis, jure ambigitur. In primo Plætoriæ gentis nummo apud Patinum, p. 209. Deæ imago cernitur, cum hac epigraphe, SORS. Sed non aliud hoc loco Plinius ab ipſa Fortuna numen intelligit, quæ Fors & Sors dicebatur: unde inſcriptio apud Gruterum, *Fortunæ Fortis.*

4. *Pars alia.*] Alia ſententia. Providentia e medio ſublata, alterutrum horum ſequebatur: vel fortuna & forte res humanas contingere: vel fatali neceſſitati aſſignandos eventus. Quamobrem datum ab aliquibus Deo eſt, ut ſemel in omnes unquam naſcituros homines decerneret: conceſſum in reliquum per totam deinde æternitatem otium.

5. *Divus Auguſtus.*] Suetonius in Auguſto, c. 92. p. 35. *Auſpicia quædam & omina pro certiſſimis obſervabat: ſi mane ſibi calceus perperam, ac ſiniſter pro dextero induceretur, ut dirum: &c.*

ditione militari prope afflictus est. Quæ singula improvidam mortalitatem involvunt, solum ut inter ista certum sit, nihil esse certi, NEC MISERIUS QUIDQUAM HOMINE, AUT SUPERBIUS. Ceteris quippe animantium sola victus cura est, in quo sponte naturæ benignitas sufficit: [a] uno quidem vel præferendo cunctis bonis, quod de gloria, de pecunia, ambitione, superque de morte non cogitant.

Verum in his Deos agere curam rerum humanarum credi, ex usu vitæ est: pœnasque maleficiis aliquando seras occupato Deo in tanta mole, nunquam autem irritas esse: NEC IDEO PROXIMUM ILLI GENITUM HOMINEM, UT VILITATE JUXTA BELLUAS ESSET. Imperfectæ vero in homine naturæ præcipua solatia, ne Deum quidem posse omnia. [1] Namque nec sibi potest mortem consciscere, si velit, quod homini dedit optimum in tantis vitæ pœnis: [2] nec mortales æternitate donare, aut revocare defunctos: [3] nec facere, ut qui vixit, non vixerit: qui honores gessit, non gesserit: nullumque habere in præterita jus, præterquam oblivionis: atque (ut facetis quoque argumentis societas hæc cum Deo copuletur) ut bis dena, viginti non sint, ac multa similiter efficere non posse: per quæ declaratur haud dubie naturæ potentia, idque esse [4] quod Deum vocamus.

INTERPRETATIO.

[a] *Vno quidem.*] *Maxime* quidem *cum vel illud* unum dedit, quod cunctis bonis anteponendum est, &c.

NOTÆ.

1. *Namque nec.*] Stolidum ac nefarium adsciscit argumentum. Neque enim id potentia est, sed impotentia, ut probat Anselmus, in Prosologii cap. 7. *Quia qui hoc potest, quanto magis potest, quanto magis potest, tanto magis adversitas & perversitas possunt in illum, & ipse minus contra illas: &c.*

2. *Nec mortales.*] Hoc vero geminum caput de communicanda immortalitate, aut revocandis ad vitam fato functis, Christiana nos fides Scripturis, ac certissimis armata testimoniis, futile ac falsum esse perdocet: nec disputari de eo patitur.

3. *Nec facere.*] Perinde quasi id Deum arguat facere non posse omnia, quod quæ facta sunt, infecta reddere nequeat. At certe alterum ex altero non recte colligi vidit Hieronymus in epist. ad Eustoch. de custodia virgin. *Audacter loquar*, inquit: *Cum omnia possit Deus, suscitare virginem non potest post ruinam: Valet quidem liberare de pœna, sed non valet suscitare corruptam, &c.*

4. *Quod Deum vocamus.*] Omnem igitur vim divinam, ut olim Strato physicus, de quo Cic. l. 1. de Nat. Deor. p. 19. in natura sitam esse censet, quæ causas gignendi, augendi, minuendive habeat: sed careat omni sensu & mente. Verum, ut egregie Lactantius in eam sententiam, l. de ira Dei, c. 10. *Natura, quam veluti matrem esse rerum putant, si mentem non habet, nihil efficiet unquam, nihil molietur. Vbi enim non est cogitatio, nec motus est ullus, nec efficacia. Si autem consilio suo utitur ad incipiendum aliquid, ratione ad disponendum, arte ad efficiendum, virtute ad consummandum, potestate ad regendum & continendum, cur natura potius quam Deus nominetur?*

In hæc divertisse non fuerit alienum, vulgata propter assiduam quæstionem de Deo.

VI. Hinc redeamus ad reliqua naturæ. Sidera, quæ affixa diximus Cap.VIII.
[1] mundo, non illa, ut existimat vulgus, singulis attributa nobis, & clara divitibus, minora pauperibus, obscura [2] defectis, ac pro sorte cujusque lucentia, annumerata mortalibus: nec cum suo quæque homine orta moriuntur, nec aliquem extingui, decidua significant. Non tanta cælo societas nobiscum est, ut nostro fato mortalis sit [3] ibi quoque siderum fulgor. [4] Illa nimio alimento tracti humoris ignea vi abundantiam reddunt, cum decidere [5] creduntur: ut apud nos quoque id, luminibus accensis, liquore olei notamus accidere. [a] Ceterum æterna est cælestibus natura, intexentibus mundum, intextuque concretis: potentia autem ad terram magnopere eorum pertinens, quæ propter effectus, claritatemque, & magnitudinem, in tanta subtilitate nosci potuerunt, [6] sicut suo demonstrabimus loco. Circulorum quoque cæli ratio [7] in terræ mentione aptius dicetur, quando ad eam

Interpretatio.

a *Ceterum.*] Ceterum æterna est sideribus natura, quæ cælum, *ut venæ corpus*, intexunt: & quoniam ita intexunt, idcirco concretioris sunt naturæ.

Notæ.

1. *Mundo.*] Cælo.

2. *Defectis.*] Senio confectis. Sic Columella in præf. l. 1. *defectissimum quemque annis & viribus* dixit.

3. *Ibi quoque.*] Hoc est, in cælo.

4. *Illa nimio.*] Epicuri & Zenonis hæc sententia fuit, sidera marinis terrenisque humoribus longo intervallo extenuatis ali: de qua re Cicero l. 2. de Nat. Deor. p. 68. Ex ipsis, cum redundat alimentum, ut in lucernis oleum, scintillas quasdam decidere: hasque stellas esse quas labi cælo putamus. Ex ea opinione Manilius cecinit l. 1. Astron. p. 26.

Præcipites stellæ passimque volare videntur,
Quum vaga per liquidum scintillant lumina mundum,
Et tenues longis jaculantur crinibus ignes.

Ridet hanc opinionem merito Seneca l. 2. Natur. quæst. c. 14. p. 851. Et vero causa est alia stellarum discurrentium, alia natura. Propius terram hæ incenduntur, videnturque discurrere, quod aër viscoso plenus sit halitu, qui ubi est accensus, pabuli sui venam sequitur: uti apud nos quoque, inquit Seneca, l. 1. Natur. quæst. c. 1. p. 832. stramenta sulphure aspersa, ignem ex intervallo trahunt. Interim velut igne continuo totum iter signant: quia visus non subsequitur momenta currentis: sed videt simul unde exierit, & quo pervenerit: ut fit in titione circumacto, qui speciem ignei circuli præbet. Adde his ea quæ dicturi sumus sect. 36.

5. *Creduntur.*] Caute omnino: neque enim stella labitur, sed ut Naso canit, l. 2. Metamorph. v. 322. opinione quidem vulgi,

Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.

6. *Sicut suo.*] In libris de Agricultura, operis hujusce XVII. & XVIII.

7. *In terræ mentione.*] Hoc est, in libris Geographicis, nempe sub finem libri sexti. Vide Notas & Emendationes num. IX.

tota pertinet, [a] Signiferi modo inventionibus non dilatis. [1] Obliquitatem ejus intellexisse, hoc est, [b] [2] rerum fores aperuisse, [3] Anaximander Milesius traditur primus, Olympiade quinquagesima octava. Signa deinde in eo [4] Cleostratus, & prima Arietis ac Sagittarii. [5] Sphæram ipsam ante multo Atlas. Nunc relicto [c] mundi ipsius corpore, reliqua inter cælum terrasque tractentur.

Summum esse, quod vocant Saturni sidus, ideoque minimum videri, & maximo ambire circulo, ac trigesimo anno ad brevissima [6] sedis suæ principia regredi, certum est. Omnium autem errantium

INTERPRETATIO.

a *Signiferi.*] Zodiaci inventoribus nunc statim appellatis.

b *Rerum fores.*] Astronomicæ scientiæ fores.

c *Mundi ipsius.*] Cæli *ultimi, cui affixa sunt sidera.*

NOTÆ.

1. *Obliquitatem.*] Excogitata quidem multo ante Anaximandrum sphæra est ab Atlante, ut mox dicetur: at sine obliqui descriptione circuli, sive signiferi, quem Zodiacum vocant. Informata erat circulis parallelis, quos diebus singulis in suo cursu Sol efficit, inter Tropicos & Æquatorem. Anaximander deinde his tribus limitibus animadversis, Æquatore ac duobus Tropicis, per hæc tria puncta circulum duxit, quem non potuit non obliquum facere, & appellare.

2. *Rerum fores.*] Hoc est, ad totius Astronomiæ perceptionem, aditum fecisse, viam monstrasse. Hac loquendi forma usus iterum l. 35. sect. 36. de pictura: *Artis fores*, inquit, *apertas ab Apollodoro Zeuxis intravit.* Excogitata scilicet obliquitate signiferi, Cleostrato occasio ea fuit, signa in eum circulum transferendi, quorum emersu & occultatione prædictiones tempestatum, aliaque ejusmodi multa ducerentur. Vide Notas & Emendationes num. X.

3. *Anaximander.*] Pythagoræ alii, alii Oenopidæ Chio, inventum hoc assignant, ut scribit auctor libri de hist. Philos. apud Galen. tom. 2. c. 12. p. 35. De Anaximandro diximus in Auctorum indice. Erat autem is anno secundo hujus Olympiadis LVIII. natus annos quatuor & LX. ut refert Apollodorus in Chron. apud Laërt. statim initio libri secundi.

4. *Cleostratus.*] Tenedius Mathematicus, auctor ὀκταετηρίδος, de qua Petavius l. 2. de Doctr. Temp. c. 3. Refert Hyginus l. 2. Astron. poët. c. de Heniocho, fol. 64. hunc Cleostratum hœdos primum omnium inter sidera ostendisse.

5. *Sphæram.*] Ita Diodorus Sic. l. 3. Bibl. p. 192. & l. 4. p. 233. Vide Notas & Emend. num. X.

6. *Sedis suæ principia.*] Principium vocat, punctum quodcunque Zodiaci, & quasi curriculi metam, unde stella movetur: quo Saturni sidus non ante tricesimum fere annum revertitur. Fere, inquam, ut caute locutus est Tullius 2. de Nat. Deor. p. 72. ὡς ἔγγιστα Geminus in Elem. Astron. p. 4. παχυμερῶς καὶ πλατικῶς, ut minus accurate, & platice dicam, Tatius c. 18. p. 137. Brevissima porro principia illa seu metas vocat, siderum errantium in signifero limites: quos ubi unumquodque attigit, non amplius sidus excurrit. Saturno Ricciolus annos adscribit 29. & dies fere 190. tomo I. Almag. lib. 7. pag. 500.

ſiderum meatus, interque ea Solis, & Lunæ, [1] contrarium mundo agere curſum, [2] id eſt, lævum, illo ſemper in dexteram præcipiti. Et quamvis aſſidua converſione immenſæ celeritatis attollantur ab eo, rapianturque in occaſum, adverſo tamen ire motu per ſuos quæque paſſus: ita fieri, ne convolutus aër eandem in partem æterna mundi vertigine, ignavo globo torpeat, ſed findatur, [a] adverſo ſiderum verbere diſcretus & digeſtus. Saturni autem ſidus gelidæ ac rigentis eſſe naturæ, multoque ex eo inferiorem Jovis circulum, & ideo motu celeriori duodenis circumagi annis. Tertium Martis, quod quidam [3] Herculis vocant, ignei, ardentis a Solis vicinitate, [4] binis fere annis converti. Ideoque hujus ardore nimio, & rigore Saturni, interjectum ambobus, ex utroque temperari Jovem, ſalutaremque fieri. [5] Deinde Solis meatum eſſe partium quidem trecentarum ſexaginta:

INTERPRETATIO.

a *Adverſo.*] Siderum contrario motu verberatur aër, dividitur, ac finditur.

NOTÆ.

1. *Contrarium mundo.*] Hoc eſt, cælo inerrantium ſtellarum. Hoc vero ſimilitudine quadam explanat Tatius in Phænom. c. 20. p. 140. Φέρεσθαι δὲ ἥλιόν φασι τὴν ἐναντίαν, &c. *Solem aiunt*, inquit ille Petavio interprete, *contrario ſtellis inerrantibus, ac proprio motu ab occaſu in ortum ferri, interim dum ab inerrantium ſphæra ab ortivis partibus in occiduas rapitur.... Etenim quemadmodum ſi formica in exteriore rotæ ambitu, contraria atque illa progreſſione ab occaſu moveatur in orientem, accidet id quidem, uti rotæ circuitione ab oriente rapiatur occaſum verſus: ſuopte vero motu ab occaſu in ortum: at nos proprium illius motum, quod leniſſimus ſit, ægre diſcernimus: ob id oculos noſtros effugit formicæ progreſſio, quod ſit converſio illa rotæ citatior. Eodem modo & de Sole cogitandum eſt, ut is formicæ inſtar ſit, cælum rotæ.* Rem alia ſimilitudine declarat Hyginus, in Aſtron. l. 4. c. de Sole, p. 104.

2. *Id eſt, lævum.*] Plinius Latinorum ſententiam ſecutus, quos laudabimus ſect. 55. ſiniſtram ſtatuit ad ortivas partes, obverſa ſpectantium facie ad Auſtrum: & planetas in lævam ferri ait. Græci contra in dextram ire contendunt, uti ex Pindari Scholiaſte, ceteriſque ſcriptoribus probat Joan. Bapt. Bellus, l. de Templo Augur. c. 3. p. 61.

3. *Herculis.*] Ἡρακλέους ἀστὴρ dicta Ægyptiis ſtella Martis, inquit Tatius, in Phænomen. cap. 17. pag. 136. Ita Hyginus etiam in Aſtronomic. Poët. lib. 2. pag. 76. Apuleïus, lib. de Mundo, pag. 169. Ariſt. de mundo, c. 2. p. 602. & alii.

4. *Binis fere.*] Cicero l. 2. de Nat. Deor. p. 72. *Quatuor & xx. menſibus, ſex, ut opinor, diebus minus.* At recentes Aſtronomi, ſpatio unius anni, decemque menſium, & quindecim fere dierum, ſigniferum luſtrare orbem Martis ſtellam aïunt. Vide Ricciolum, loco ante appellato.

5. *Deinde Solis.*] Solis quidem curſus, ut & aliorum planetarum, CCC. & LX. Zodiaci partibus, ſive gradibus, perficitur: Sed illas partes ocyus alii, alii ſerius excurrunt. Sol quidem certe quinque diebus ad annum conficiendum additis, & quarta parte diei, uti obſervatum eſt ex notis umbrarum in planitiem horologii cadentium, quas umbras ad notas eaſdem anno vertente regredi animadverſum eſt: quarta autem pars illa diei nonniſi poſt plures annos eſt deprehenſa. Quin etiam huic quartæ diei parti, ſive horis ſex, deeſſe ſenſit recentiorum accuratior obſervatio, ſexageſimam horæ partem, minutam vocant, & fere dimidiam alteram minutam, ſeu 23. minutas ſecundas.

ſed ut obſervatio umbrarum ejus redeat [a] ad notas, quinos annis dies adjici, ſuperque quartam partem diei. Quam ob cauſam [1] quinto anno unus intercalaris dies additur, ut temporum ratio Solis itineri congruat.

Infra Solem ambit ingens ſidus, appellatum Veneris, [b] alterno meatu vagum, ipſiſque cognominibus æmulum Solis ac Lunæ. Præveniens quippe & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accipit, ut Sol alter, diem maturans: contra ab occaſu refulgens nuncupatur Veſper, ut prorogans lucem, vicemque Lunæ reddens. [2] Quam naturam ejus Pythagoras Samius primus deprehendit, [3] Olympiade circiter quadrageſima ſecunda, qui fuit urbis Romæ annus centeſimus quadrageſimus ſecundus. Jam magnitudine extra cuncta alia ſidera eſt: claritatis quidem tantæ, [4] ut unius hujus ſtellæ radiis umbræ reddantur. Itaque & in magno nominum ambitu eſt. Alii enim [5] Junonis, alii [6] Iſidis, alii Matris Deum appellavere. Hujus natura cuncta generantur in terris. Namque [7] in alterutro exortu

INTERPRETATIO.

[a] *Ad notas.*] Ad eaſdem lineas *in ſolari horologio.*

[b] *Alterno meatu.*] Alterno curſu vagum, *modo Solem antegrediens, modo ſubſequens.*

NOTÆ.

1. *Quinto quoque.*] Computatis ſcilicet duobus extremis, primo, & quinto: utroque enim intercalationem fieri ne agricolæ quidem ignorant.

2. *Quam naturam.*] Stobæus pariter l. 1. Eclog. 53. ex Apollodoro refert a Pythagora primo deprehenſum, eundem eſſe Luciferum, Veſperumque. Ita etiam Laërtius l. 8. in Pythag. Quanquam alii Parmenidi tribuunt, ut ait idem in hujus vitæ l. 9.

3. *Olympiade.*] Anno nempe altero hujus Olympiadis, qui plane incidit in annum Urbis CXLII. Sed vide Notas & Emend. num. XI.

4. *Ut unius hujus.*] Nec tamen toto curſu ſuo, ſed cum minimum diſtat a terra, Venus umbram efficit; quam nos ſæpe Lunari ferme parem mirati ſumus. Keplerus in Opticis, p. 263. diſtincta lumina in pariete a ſe viſa teſtatur, non Veneris modo, ſed Jovis, & Spicæ: quod & nos, inquit Ricciolus in Almag. tom. 1. l. 7. ſect. 1. c. 7. 503. non ſemel in Jove & Mercurio vidimus.

5. *Iunonis.*] Ariſt. l. de mundo, c. 2. p. 602. Hygin. in Aſtron. l. 2. p. 76. & Apuleïus l. de mundo, p. 170. Lepide Aug. l. 7. de Civit. Dei, c. 15. *Luciferum enim quidam Veneris, quidam dicunt eſſe Iunonis: Sed, ut ſolet, Venus vincit. Nam multo plures eam ſtellam Veneri tribuunt, &c.*

6. *Iſidis.*] Forte quia Iſidem nonnulli, eandem eſſe Junonem putarunt, ut ſcribit Diod. Sicul. l. 1. Bibl. p. 22. & Cererem, quæ Mater Deum, & Μαῖα a quibuſdam appellata eſt, ob vim generatricem, quæ derivari a Venere putabatur, effluvio quodam virtutis ſeminalis, de quo diximus ſect. 3. Iſin Ægyptii Lunam vocabant, inquit Euſeb. l. 1. Præpar. Evang. p. 27.

7. *In alterutro.*] Sive exortu matutino, cum Luciferum agit: ſive Veſperum, veſpertino.

[1] genitali rore conspergens, non terræ modo conceptus implet, verum animantium quoque omnium stimulat: Signiferi autem ambitum peragit [2] trecentis & duodequinquagenis diebus, ab Sole nunquam absistens partibus [3] sex atque quadraginta longius, ut Timæo placet.

Simili ratione, sed nequaquam magnitudine aut vi, proximum illi Mercurii sidus, a quibusdam appellatum [4] Apollinis: inferiore circulo fertur [5] novem diebus ocyore ambitu, modo ante Solis exortum, modo post occasum splendens, nunquam ab eo [6] viginti tribus partibus remotior, ut hic idem & Sosigenes docent. Ideo & peculiaris horum siderum ratio est, neque communis cum supra dictis. [7] Namque ea & quarta parte cæli a Sole abesse, & tertia: & adversa Soli sæpe cernuntur: majoresque alios habent cuncta plenæ conversionis ambitus, [8] in magni anni ratione dicendos.

CAP. IX.

Sed omnium admirationem vincit novissimum sidus, terrisque fa-

NOTÆ.

1. *Genitali rore.*] Quemadmodum a Luna Tullius l. 2. de Nat. Deor. p. 71. aliique aiunt, *multa manare & fluere, quibus & animantes alantur, augescantque & pubescant, maturitatemque assequantur quæ oriuntur a terra.* De vi prolifica Veneris multa poëtæ fabulantur. Vide Lucretium initio libri primi. Porphyrius apud Euseb. l. 3. de Præpar. p. 114. τ̂ Ἀφροδίτης ἀστέρα γενεσιουργὸν καὶ γονῆς αἴτιον eodem sensu appellat.

2. *Trecentis, &c.*] Astronomi omnes veteres in annuum spatium fere conspirant. Recentiores multo accuratius explorata re, Veneris cursum ducentis fere ac viginti quinque diebus, seu mensibus septem ac dimidio, confici, omnibus prope sententiis affirmant.

3. *Sex atque.*] Imo si hodiernis Astronomis fides, gradibus XLVII. cum semisse a Sole interdum removetur, quantum fere Luna quatriduana: Id quod ante eos Ptolemæus vidit, in Almag. l. 10. c. 1. p. 234. & l. 12. p. 298.

4. *Apollinis.*] Sic vocatur ab Apuleïo, l. de Mundo, p. 169.

5. *Novem diebus.*] Igitur diebus CCCXXXIX. Anno prope vertente Balbus dixit, apud Tull. l. 2. de Nat. Deor. p. 72. a Mercurio signiferum lustrari orbem. Nostri in scientia siderali diligentiores, post dies octo & LXXX. fere aiunt, ad unum ex iis punctis reverti, unde digressus est: ac tardo quidem motu ea puncta versus ortum deferri, adeo ut annis XL. gradu uno promoveantur.

6. *Viginti tribus.*] Ita rursum sect. 14. etsi varient exemplaria in his numeris exprimendis. Astronomi hodie ad XXVIII. gradus a Sole aiunt abscedere longissime. Ptolemæus in Almag. l. 9. c. 7. p. 226. ad XXVI. cum semisse.

7. *Namque ea.*] Tria superiora sidera, quæ vocantur errantia.

8. *In magni anni.*] Tractari, inquit, hæc debent ab iis, qui de anni magni ratione atque mensura, instituunt quæstionem. Cave enim putes denotari a Plinio partem aliam historiæ suæ, quæ in hoc argumento versetur: cum in reliquo opere, de magno anno, nec vola, ut aiunt, nec vestigium appareat. *Magnus annus efficitur*, inquit Cicero, l. 2. de Nat. Deor. p. 72. *cum Solis & Lunæ, & quinque errantium ad eandem inter se comparationem, confectis omnium spatiis est facta conversio. Quæ quam longa sit, magna quæstio est: esse vero certam & definitam, necesse est.* Magnum annum varie definiere veteres, quorum opiniones recitat Ricciolus, tomo 1. Almag. lib. 3. c. 13. p. 130. & Censorinus ante eum, c. 18. p. 131.

miliarissimum, & in tenebrarum remedium ab natura repertum, Lunæ. Multiformi hæc ambage torsit ingenia contemplantium, & proximum ignorari maxime sidus indignantium: crescens semper, aut senescens. Et modo curvata in cornua facies, modo æqua portione divisa, modo sinuata in orbem: [1] maculosa, eademque subito prænitens: immensa orbe pleno, ac repente nulla: alias pernox, alias sera, & parte diei Solis lucem adjuvans: deficiens, & in defectu tamen conspicua, quæ mensis exitu latet, [2] cum laborare non creditur. Jam vero humilis, & excelsa, & ne id quidem uno modo, sed alias admota cælo, alias contigua montibus, nunc in Aquilonem elata, nunc in Austros dejecta: quæ singula in ea deprehendit hominum primus [3] Endymion: & ob id amore ejus captus fama traditur. [4] Non sumus profecto grati erga eos, qui labore curaque lucem nobis aperuere in hac luce: miraque humani ingenii peste, sanguinem, & cædes condere annalibus juvat, ut scelera hominum noscantur mundi ipsius ignaris.

Proxima ergo [5] cardini, ideoque minimo ambitu, vicenis diebus septenisque, & tertia diei parte, peragit spatia eadem, quæ Saturni sidus altissimum triginta ([6] ut dictum est) annis. Deinde morata in coitu Solis biduo, cum tardissime e tricesima luce rursus ad easdem vices exit: haud scio an omnium, quæ in cælo pernosci potuerunt, magistra: In duodecim mensium spatia oportere dividi annum, quando

Notæ.

1. *Maculosa.*] Quæ vis huic voci subsit, dicemus in fine hujus sectionis.

2. *Cum laborare.* Si cum deficit, conspicua est, inquit, & tamen laborare existimatur, cur eadem in exitu mensis abdita, haud laborare tum creditur? Laborare Lunam veteres putabant, cum deficeret: qua de re dicemus sect. 9.

3. *Endymion.*] Ita ex Platone Anonymus l. de Incredib. c. 12. p. 104. ὅτι πρῶτος Ἐνδυμίων, &c. Princeps omnium Endymion siderum contemplationi operam dedit: quamobrem noctu vigilabat, plurimum dormiebat interdiu: atque idcirco ejus amore Luna capta esse dicebatur. Ita etiam Apollod. lib. 1. de Diis, pag. 29. Tzetzes, Chiliad. 2. vers. 877. Fulgent. lib. 2. Mythol. cap. ult. de Proserp. & Endym. fol. 141. Hesychius, pag. 325. Carem fuisse Endymionem scribit, & in Cariæ monte Latmo sepultum.

4. *Non sumus.*] Frustra hunc locum solicitat Pintianus, dum legit, *Nes simus profectu ingrati, &c.* Ac paulo infra, *ut scelera numinum.* Nihil est hac Pliniana oratione planius, nihil apertius. Gravem continet reprehensionem eorum, qui inutilia studia consectantur, neglectis præstantissimis disciplinis, ac cælestium præsertim corporum contemplatione: Alius enim scribit amatoria, alius tragica, alius historica: unde noscantur scelera hominum: mundi ipsius eximia pulcritudine neglecta interim, & crassis inscientiæ tenebris occultata.

5. *Cardini.*] Hoc est, terræ, ut ait ipse sect. 64. Certe ex implicatis orbibus ii sunt breviores, qui centro sunt axique omni ex parte propiores.

6. *Vt dictum est.*] Paulo antea hac ipsa sect.

ipsa toties Solem redeuntem [a] ad principia, consequitur: Solis fulgore reliqua siderum regi, siquidem in toto mutuata ab eo luce fulgere, qualem in repercussu aquæ volitare conspicimus: ideo molliore, & imperfecta vi [1] solvere tantum [b] humorem, atque etiam augere, quem Solis radii absumant: Ideo & inæquali lumine aspici: quia ex adverso demum plena, reliquis diebus tantum ex se terris ostendat, [2] quantum ex Sole ipsa concipiat: In coitu quidem non cerni: quoniam haustum omnem lucis aversa illo regerat, unde acceperit: [3] Sidera vero haud dubie humore terreno pasci, [4] quia orbe dimidio nonnunquam [5] maculosa cernatur, scilicet nondum suppetente ad hauriendum ultra justa vi: [6] maculas enim non aliud esse quam terræ raptas cum

INTERPRETATIO.

[a] *Ad principia.*] Ad ea puncta unde cursum incepit, *quæ non attingit nisi anno vertente*, Luna cum jam duodecies consecuta.

[b] *Humorem.*] Aquas marinas.

NOTÆ.

1. *Solvere tantum humorem.*] Aquas marinas tantum solvere, non etiam attollere & auferre, ut dicetur sect. 104.

2. *Quantum ex Sole.*] Hoc est, pars illa quæ terris obvertitur (faciem antea appellavit) tantum fundit ex se se lumen, quantum in eam a Sole derivatur: Alioqui dimidio semper illuminatur orbe, ut physici Astrologique norunt.

3. *Sidera vero.*] Stoïcissat hoc loco Plinius, ut & Seneca ὁ Στωϊκώτατος, l. 2. quæst. Natur. c. 5. qui de terra agens, hinc proferri ait quo sustineantur tot sidera, tam exercitata, tam avida, per diem noctemque, ut in opere, ita & in pastu. Anacreon lepide in eam sententiam,

Πίνει θάλασσα δ' αὔρας,
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν, &c.

Scio hac etiamnum ætate Astronomos haud obscuri nominis huic sententiæ patrocinari: Sed dudum est quod ridiculam Aristoteles appellavit, l. 2. Meteor. c. 2. p. 551. Διὸ καὶ γελοῖοι πάντες ὅσοι τῶν πρότερον ὑπέλαβον τὸν ἥλιον τρέφεσθαι τῷ ὑγρῷ.

4. *Quia orbe.*] Ex Lunæ nutrimento effici ait similem esse aliorum siderum pastum: Lunæ autem cibum ejusdem maculis declarari putat.

5. *Maculosa.*] Hoc est, æqua portione divisa: altera parte lucis plena, altera tetris obducta tenebris, & fæculenta. Neque enim de iis maculis, quas nos hodie eo nomine appellamus, neque in Luna modo, sed & in Sole ipso deprehendimus, accipiendus est: uti hactenus ab eruditis existimatum: alioqui non orbe dimidio, sed orbe ferme toto maculosam dici oportuit. Sic hujus initio capitis, *Modo*, inquit, *æqua portione divisa, modo sinuata in orbem, maculosa, eademque subito prænitens*: Maculosa illi est, cum æqua portione dividitur: eademque prænitens, cum sinuata est in orbem, & immensa orbe pleno. Aut quærendum sane videtur, ecquando primum maculosa sit, mox nitenti facie: cum eæ maculæ tum maxime conspicuæ sint, cum orbe pleno nitet. Verum cum has maculas, de quibus agit, tum putat oriri, cum nondum vires suppetunt ad humorem hauriendum, tum certe abituras declarat, cum vires illæ adfuerint, hoc est, orbe pleno, & jam prænitente, ac pene terso: ad oculorum magis judicium, quam ad Astronomicam ἀκρίβειαν oratione accommodata. Vide Notas & Emend. num. XII.

6. *Maculas enim.*] Ridet hoc merito recens Astronomia: quæ quod maculosa Luna cernatur, hoc est, orbe inchoato tantum, vel dimidio, id ex opposito cum Sole duntaxat oriri recte admonet.

* Cap. X. humore ſordes : * [1] Defectus autem ſuos, & Solis, rem in tota contemplatione naturæ maxime miram, & oſtento ſimilem, eorum magnitudinum, umbræque indices exiſtere.

VII. Quippe manifeſtum eſt, Solem interventu Lunæ occultari, Lunamque terræ objectu : ac vices reddi, eoſdem Solis radios Luna interpoſitu ſuo auferente terræ, terraque Lunæ. Hac ſubeunte repentinas obduci tenebras, rurſumque illius umbra ſidus hebetari. Neque aliud eſſe noctem, quam terræ umbram. Figuram autem umbræ ſimilem metæ, ac turbini inverſo : [2] quando mucrone tantum ingruat, neque Lunæ excedat [3] altitudinem : quoniam nullum aliud ſidus [4] eodem modo obſcuretur, & talis figura ſemper mucrone deficiat. Spatio quidem conſumi umbras, indicio ſunt [5] volucrum præalti volatus. [a] Ergo confinium illis eſt [6] aëris terminus, initiumque ætheris. Supra Lunam pura omnia ac diuturnæ lucis plena. A nobis autem per noctem cernuntur ſidera, ut reliqua lumina e tenebris. [7] Et propter has cauſas nocturno tempore deficit Luna. Stati autem atque menſtrui non

Interpretatio.

[a] *Ergo.*] Ergo ubi umbra terræ deſinit, *Sole ſub terras exiſtente*, ibi aëris terminus eſt, initiumque ætheris.

Notæ.

1. *Defectus autem ſuos.*] Lunæ ſcilicet, ac deinde Solis, ex quibus Luna ipſa docuit utriuſque ſideris & amborum umbræ magnitudinem poſſe intelligi. Hæc enim ad illa ſuperioris capitis referuntur, unde male divulſa ſunt hactenus ab iis qui Plinianum opus in capita digeſſerunt. *Haud ſcio an omnium quæ in cœlo pernoſci potuerunt, magiſtra.* Quare perperam Hermolaus, quem Latius in editione ſua eſt ſecutus, *ſuos* inducit, ut *ejus* reponat, repugnantibus MSS. & libris editis.

2. *Quando mucrone.*] Cum mucronem audis, cave aciem extremam intelligas illius umbræ, quæ eſt metæ ſimilis : Sed partem illam totam, quæ in mucronem mox eſt deſitura.

3. *Altitudinem.*] *Latitudinem* magis probat Hermolaus, quod latitudinem diſci Lunaris umbra terræ tegi compertum eſt. Sed *altitudinem* ſcripſiſſe Plinium, & MSS. codicum conſenſus ſuadet, & illud in primis quod proxime ſequitur : *Quoniam nullum aliud* ſupra Lunam *ſidus obſcuretur*.

4. *Eodem modo.*] Hoc eſt, intercedente terra. Soli enim ex adverſo eſſe Mercurius Venuſque non poſſunt, nec ab eo tam longo, ut dictum eſt, diſſident intervallo. Obſcurari tamen alio modo, Lunæ ſcilicet interjectu, qui negert? Mars ipſe etiam delibari fortaſſis umbra terræ poteſt, ut Keplero viſum.

5. *Volucrum.*] Quarum ante abſumuntur umbræ, quam terram eæ pertingant.

6. *Aëris terminus.*] Igitur in aëre volui Lunam putat, reliqua in æthere. Aëri iſti, ætherique, communem eſſe ſanxit *ſpiritus* appellationem, ſect. 4. cum in eodem ſpiritu pendere ſeptem ſidera dixit, quæ vocantur errantia.

7. *Et propter has.*] Cum Luna, inquit, inferior ſit ea regione, in qua pura omnia ſunt, ac diuturnæ lucis plena, in qua, etiam per noctem, conſpicua ſunt ſidera, quia ad ea nox ipſa, ſive umbra, minime perveniat, idcirco patitur Luna defectum : quia umbra, quæ cauſa defectionis eſt, ad confinium uſque aëris & ætheris, in quo Luna eſt, pertinet.

ſunt utrique defectus, propter obliquitatem Signiferi, Lunæque [1] multivagos, ut dictum eſt, flexus, [a] non ſemper [2] in ſcrupulis partium congruente ſiderum motu.

VIII. Hæc ratio mortales animos ſubducit in cælum: ac velut inde contemplantibus, [3] trium maximarum rerum naturæ partium magnitudinem detegit. Non poſſet quippe totus Sol adimi terris, intercedente Luna, [4] ſi terra major eſſet quam Luna. [5] Tertia ex utroque vaſtitas Solis aperitur, [6] ut non ſit neceſſe amplitudinem ejus oculorum argumentis, atque conjectura animi ſcrutari: [b] immenſum eſſe, quia arborum in limitibus porrectarum in quotlibet paſſuum millia umbras paribus jaciat intervallis, tanquam toto ſpatio medius: Et quia per æquinoctium omnibus in meridiana plaga habitantibus, [c] ſimul fiat a CAP. XI.

INTERPRETATIO.

[a] *Non ſemper.*] Non ſemper in iiſdem gradibus, partibuſque graduum occurrente utriuſque ſideris motu.

[b] *Immenſum eſſe.*] *Sic videlicet ratiocinando*, Immenſum eſſe Solem *oportere*, quia umbras arborum quæ ſunt in viarum & agrorum limitibus *longo ordine* porrectæ multis paſſuum millibus, ipſe projicit, pari longitudine, tanquam toti illi ſpatio par unus eſſet.

[c] *Simul fiat.*] Simul omnium vertici immineat *hora meridiana, nullaſque jaciat umbras.*

NOTÆ.

1. *Multivagos.*] Nunc in Aquilonem elata, nunc in Auſtros dejecta, ut dictum eſt ſuperiore ſect.

2. *In ſcrupulis.*] Non ſemper movente ſe utroque ſidere ſub iiſdem Eclipticæ partibus, ſive punctis, unde Solis defectus oritur: aut in oppoſitis ex diametro, unde Lunæ deliquium. Scrupuli, nodi ſunt, in quibus circuli, quos in ſuo curſu Sol & Luna efficiunt, ſe mutuo ſecant. Hos caput caudamque Draconis Aſtronomi vocant.

3. *Trium maximarum.*] Terræ, Lunæ, Solis. Maximas rerum naturæ partes vocat eas tantum, quæ ſunt oculorum judicio maximæ. Alioqui ſtellæ ſunt plurimæ, quarum magnitudine Luna, terraque multis partibus ſuperantur.

4. *Si terra.*] Si tractus ille terrarum, qui tum obſcuratur, major eſſet quam Luna. Non ſunt hæc ad leges exigenda accuratioris Aſtronomiæ, quæ ſunt omnino ad popularem captum vulgique intelligentiam accommodata. En inquit, quantum illud eſt terrarum ſpatium, cui Sol totus adimitur? Adimi utique vel ſic non poſſet, niſi Luna ſpatio eo toto, quantum quantum illud eſt, major eſſet. Ut vel ex eo argumento, etiam craſſiores intelligant Lunæ vaſtitatem, quæ tanto terrarum tractui par ſit, atque adeo multis partibus eo major. Ad ſtadiorum certe millia quatuor, Solem adimi totum terris poſſe, ſcripſit Cleomedes, l. 2. c. 3. Vide Notas & Emend. num. XIII.

5. *Tertia.*] Tertiæ, inquit, e maximis partibus rerum naturæ, hoc eſt, Solis vaſtitas, ex utraque altera liquido declaratur.

6. *Vt non ſit.*] Ludit operam, inquit, qui Solis amplitudinem iis argumentis ſcrutatur, quæ vulgus jactitat, cujuſmodi iſta ſunt: Immenſum eſſe Solem oportere, quia &c. Præſertim ubi alia certiora magiſque idonea ſuppetunt, qualia ſunt Lunæ Soliſque defectus, de quibus nunc eſt inſtituta oratio.

vertice : [1] item quia circa solstitialem circulum habitantium meridie ad Septentrionem umbræ cadant, ortu vero ad Occasum : Quæ fieri nullo modo possent nisi multo, quam terra, major esset : [2] Nec quod [3] montem Idam exoriens latitudine exsuperet, dextra lævaque large amplectens, præsertim tanto discretus intervallo. Defectus Lunæ [4] magnitudinem ejus haud dubia ratione declarat, sicut terræ parvitatem [5] ipse deficiens. Namque cum sint tres umbrarum figuræ : constetque, si par lumini sit materia, quæ jactat umbram, columnæ effigie jaci, nec habere finem : si vero major materia, quam lumen, turbinis recti, ut sit imum ejus angustissimum, & simili modo infinita longitudo : si minor materia, quam lux, metæ existere effigiem in cacuminis finem desinentem : talemque cerni umbram deficiente Luna : palam fit, ut nulla amplius relinquatur dubitatio, [6] superari magnitudine terram : id quidem & tacitis ipsius naturæ indiciis. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit ? ut noctium [7] opacitate terras reficiat, exusturus haud dubie, & sic quoque exurens quadam in parte, tanta magnitudo est.

Cap. XII. IX. Et rationem quidem defectus utriusque, primus Romani generis in vulgus extulit [8] Sulpicius Gallus, qui Consul cum Marcello

Notæ.

1. *Item quia circa.*] Eodem ipso tempore, inquit, quo habitantibus in meridiana plaga, Sol incumbit a vertice, iis qui circa vel citra solstitialem circulum incolunt, meridie umbras ad septentrionem jacit.

2. *Nec quod.*] Nec multo felicius, inquit, vastitas Solis eo argumento comprobatur, quod vel rusticis ipsis familiare est, & ex oculorum etiam experimento accersitur : quo montem Idam, qui mons sese alte e terra in metæ propemodum formam attollit, animadvertimus dextra lævaque mane collustrari, luce sua large complente Sole utrumque montis, quantus quantus est, latus.

3. *Montem Idam.*] Sive Cretæ montem intelligat, sive Troadis, perinde est. Narrat quiddam de Ida, Troadis monte, Pomponius Mela l. 1. c. 18. p. 20. quod Cretensi Idæ Solinus imprudens adscribit, c. XI. p. 29. Sed aliud longe est quam quod hic Plinius refert : quanquam Salmasius p. 172. in Solin. & Voss. in Melam p. 97. hoc ipsum esse arbitrati sunt. Secutus mihi Plinius Diodorum videtur, lib. 17. Bibl. pag. 492.

4. *Magnitudinem ejus.*] Solis.

5. *Ipse deficiens.*] Terræ parvitatem, inquit, si cum Sole conferas, declarat Sol ipse deficiens : tum enim major lux est quam materia quæ jactat umbram, cum ea jacitur metæ effigie in cacuminis finem desinente. Talis autem cernitur umbra terræ deficiente Luna, Sole sub terris abdito : Superatur a Sole igitur magnitudine terra. Zieglerus & alii, qui *ipsa deficiens* legunt, ad Lunamque referunt, vetustis Plinii codicibus adversantur, sententiamque labefactant.

6. *Superari.*] A Sole.

7. *Opacitate.*] Umbra nimirum, ac frigiditate. Vide Notas & Emend. num. XIV.

8. *Sulpicius.*] Rem accurate Livius narrat lib. 44. p. 569. *Castris permunitis*, inquit, *C. Sulpicius Gallus Tribunus militum secundæ legionis, qui Prætor superiore anno fuerat, Consulis permissu ad concionem militibus vocatis pronuntiavit, nocte proxima, ne quis id pro portento acciperet, ab hora secunda usque ad quartam horam noctis lunam defecturam esse . . . nec trahere in prodigium debere.* Nocte, quam

fuit : ſed tum Tribunus militum, ſolicitudine exercitu liberato, pridie quam Perſeus rex ſuperatus à Paulo eſt, in concionem ab imperatore productus ad prædicendam eclipſim, mox & compoſito volumine. Apud Græcos autem inveſtigavit [1] primus omnium Thales Mileſius, Olympiadis XLVIII. anno quarto, prædicto ſolis defectu, qui [2] Alyatte rege factus eſt urbis conditæ [3] anno CLXX. Poſt eos utriuſque ſideris curſum in ſexcentos annos præcinuit Hipparchus, [4] menſes gentium, dieſque & horas, ac ſitus locorum, & viſus populorum complexus, ævo teſte, haud alio modo, quam conſiliorum naturæ particeps. Viri ingentes ſupraque mortalium naturam, tantorum numinum lege deprehenſa, & miſera hominum mente [a] abſoluta, in defectibus [5] ſcelera, [6] aut mortem aliquam ſiderum pavente :

Interpretatio.

[a] *Abſoluta.*] Metu ſoluta.

Notæ.

pridie Nonas Septemb. inſecuta eſt dies, edita hora Luna cum defeciſſet, Romanis militibus Galli ſapientia prope divina videri, &c. Valerius quoque Max. l. 8. c. XI. n. 1. p. 398. qui rei geſtæ narrationem hoc eleganti concludit elogio : *Itaque illi*, inquit, *inclytæ Paulianæ victoriæ liberales artes Galli aditum dederunt : quia niſi ille metum noſtrorum militum viciſſet, Imperator Romanus vincere hoſtes non potuiſſet.* Meminere etiam Frontinus l. 1. Strategem. c. 2. Quintilian. l. 1. c. 10. p. 92.

1. *Primus omnium.*] Id quoque narrant Herod. l. 1. Clio, n. 74. p. 30. Laërtius in Thalete, p. 6. ex Eudemo hiſtorico, ex quo id pariter hauſiſſe ſe ait Clemens Alex. l. 1. Strom. p. 302. Plutarch. l. 2. de placitis Philoſ. c. 24. p. 890. Tzetzes, Chil. 2. v. 869.

2. *Alyatte.*] Ἀλυάττης Gygis pronepos, Sardium tyrannus Crœſi pater, qui Alyatticus idcirco ab Horatio appellatur. Bellum is tum gerebat cum Cyaxare Medorum rege, Aſtyagis patre, ut refert Herod. loc. cit. p. 44. & Clemens Alex.

3. *Anno CLXX.*] Vide Notas & Emend. num. XV.

4. *Menſes gentium.*] Hoc eſt, ephemerides conſcripſit, effecitque ut gentes interlunia poſſent pleniluniaque prænoſcere. Dies item & horas, hoc eſt, dierum magnitudines adnotavit : Situs locorum, diſtantiam, ab æquatore, & boreali polo : Denique viſus populorum, hoc eſt, quod Aſtronomi diverſitatem aſpectus appellant. Hæc ab Hipparcho fuiſſe digeſta ordinatim, auctor eſt etiam Ptolemæus l. 1. Geogr. c. 4. p. 7.

5. *Scelera.*] Siderum ſcelera appellat, bella, grandines, eluviones aquarum, ceteraſque calamitates & infortunia, quæ immitti innoxiis hominibus ab iratis in defectu ſuo ſideribus putabantur. Hæc enim portendi defectione Solis, cecinit Pindarus a Plinio mox appellandus, in eo hymno, cujus partem recitat Dionyſius Halicarn. in opuſc. de Demoſthenis gravitate in dicendo, p. 167. cujus hymni initium eſt, Ἀκτὶς ἀελίου .... πολέμου δ' ἢ σᾶμα φέρεις τινὸς, ἢ καρποῦ φθίσιν, ἢ νιφετοῦ σθένος ὑπέρφατον, ἢ στάσιν οὐλομένην, &c.

6. *Aut mortem.*] Extinctionem luminis. Hinc laborare Luna in defectu putabatur, ut mox dicemus. Hanc ſiderum mortem, hæc ſcelera, complexus eſt Seneca in Thyeſte, actu 4. in fine, ubi Solis defectionem lamentatur.

quo in metu fuiſſe [1] Steſichori & Pindari vatum ſublimia ora palam eſt deliquio Solis: & in Luna veneficia arguente mortalitate, & ob id [2] crepitu diſſono auxiliante. Quo pavore ignarus cauſæ [3] Nicias Athenienſium imperator, veritus claſſem portu educere, opes eorum afflixit. Macti ingenio eſte cæli interpretes, rerumque naturæ capaces, argumenti repertores, quo Deos hominesque [4] viciſtis. Quis enim hæc cernens, & ſtatos ſiderum (quoniam ita placuit appellare) [5] labores, non ſuæ neceſſitati mortalis genitus ignoſcat? Nunc confeſſa de iiſdem breviter atque capitulatim attingam, ratione admodum neceſſa-

NOTÆ.

1. *Steſichori.*] Himeræus fuit e Sicilia vates: cujus ingenii formam Quintilianus deſcribit l. 10. c. 1. p. 740. Horatius l. 4. Carm. ode 9. *Steſichori graves Camenas*, quod maxima bella, & clariſſimos duces cecinerit. Hujus fragmenta collegit Henr. Stephanus, inter Lyricos poëtas. Quod de Steſichoro, Pindaroque Plinius refert, etiam apud Plutarchum legitur, lib. de facie in orbe Lunæ, p. 931. Στησίχορον καὶ Πίνδαρον ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν ὀλοφυρομένους τὸν φανερώτατον κλεπτόμενον, &c.

2. *Crepitu diſſono.*] Æris ac pelvium. Juvenalis agens de clamoſa muliere, Satyra 6. v. 441.

Verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves & tintinnabula dicas
Pulſari: jam nemo tubas, atque æra fatiget:
Una laboranti poterit ſuccurrere Lunæ.

Lunam deficientem cum antiqui viderent, maximos ſonitus & fragores edebant, quod laboranti ſe ſuccurrere inani ea ſuperſtitione crederent: Exiſtimabant quippe idcirco deficere, quod magicis ſagarum incantationibus cogeretur in terram deſcendere, ac neſcio quo virulento rore in herbas deſpumare, quo veneficæ uterentur. Lunam vero, ne devocaretur e cælo, tum laborare ac reluctari: ſed vinci tandem carminibus, niſi æris tinnitu & incondito ſtrepitu ad carmina ſagarum obſurdeſceret, & in ea lucta laboranti Lunæ obſtrepera mortalium ſuperſtitio ſuccurreret. Pleni ſunt Poëtarum libri his nugis. Etiam in Chriſtianorum mores mos ille irrepſiſſe aliquando videtur, cum in eos Maximus Taurin. invehatur, homilia de defectu Lunæ, quod magnos clamores deficiente Luna ſumma contentione tollerent: Et S. Audoënus, l. 2. vitæ S. Eligii, c. 15.

3. *Nicias.*] Refert hæc fuſe Plutarchus in Nicia, p. 539. Quintilian. l. 1. c. 10. p. 92. & alii. Profuit autem vice verſa non parum Chriſtophoro Columbo notitia eclipſium, ut id obiter corollarii vice ſubdam. Nam cum anno 1493. ibi ad Jamaïcam inſulam appuliſſet, & Hiſpanus exercitus poſt ſeditionem penuria laboraret, nec a Jamaïcenſibus impetrari alimenta poſſent, peſtem iis Columbus tum minitari, inque hujus ſignum, eclipſim mox apparituram, Octobris 22. Quæ cum dicta die eveniſſet, certatim commeatus afferre illi, & provolvi ad ejus genua, ut veniam impetrarent.

4. *Viciſtis.*] Homines quidem viciſtis, quibus cæleſtium rerum præſcientia tanto antecellitis: Deoſque ipſos, earundem deprehenſione rerum, quas latere tandiu hominibus voluerunt. Quis enim deinceps Deorum, hoc eſt ſiderum labores intelligens, non ignoſcat neceſſitati, quæ eum mortalem genuit? Legit Pintianus *vinxiſtis*, hoc ſenſu, paris fere ſortis conditioniſque feciſtis: neceſſitati, perinde ac mortales, obnoxios Deos. Cui emendationi favet ſane orationis textura ipſa, favet & Seneca ante laudatus: at conſenſus omnium exemplarium adverſatur.

5. *Labores.*] Ita poëtæ vocant. Virgil. l. 1. Æneïd. v. 746.

Hic canit errantem Lunam, Soliſque labores.

riis locis strictimque reddita: nam neque instituti operis talis argumentatio est: neque omnium rerum afferri posse causas minus mirum est, quam constare in aliquibus.

CAP. XIII.

X. [1] Defectus ducentis viginti duobus mensibus redire in suos orbes certum est: Solisque defectum non nisi novissima primave fieri Luna, quod vocant [2] coitum: Lunæ autem non nisi plena, [3] semperque citra quam proxime fuerit. [4] Omnibus autem annis fieri utriusque sideris defectus statis diebus, horisque sub terra. Nec tamen cum superne fiunt, ubique cerni, aliquando propter nubila, [5] sæpius globo terræ obstante [a] convexitatibus mundi. [6] Intra ducentos annos Hip-

INTERPRETATIO.

[a] *Convexitatibus mundi.*] Cæli convexitati.

NOTÆ.

1. *Defectus.*] Plane mensibus lunaribus 222. completis, Luna revolvitur ad eandem cæli partem, & in eodem nodo draconis, ut aiunt, constituitur, ubi prius defectum est passa. Sunt autem menses 222. lunares, anni fere solares octodecim, cum septem mensibus & semisse. Totidemque mensibus ad eandem cæli partem regreditur, unde digressa est, cum Solem interpositu suo terris occultavit. Sic ævo nostro experti sumus Solis defectum die Octobris tertia, anno 1660. ac 222. fere post mensibus, anno 1679. Aprilis decima. Lunæ item 18. Octob. 1660. & 25 Aprilis 1679. Quem in sensum Martianus Capella accipiendus sit, cum in hac parte adversari Plinio videtur, disce ex Ricciolo, tomo 1. Almag. l. 5. p. 349.

2. *Coitum.*] Alii interlunium, silentium alii Lunæ appellant. *Tacita per amica silentia Lunæ.*

3. *Semperque citra.*] Hoc est, non in eadem parte cæli, in qua proxima eclipsis animadversa fuerit: sed in parte magis occidentali.

4. *Omnibus autem.*] Hoc est intra unius anni spatium. Hoc vero demonstrant Tabulæ Eclipsium Astronomicæ, apud Ricciolum, tomo 1. Almag. l. 5. p. 389.

5. *Sæpius globo.*] Impediente globositate terræ, cælique convexitate, quominus cerni possint *ab orientis deliquia in occidente facta*, inquit Martianus l. 6. p. 193. *& quæ in ortu accidunt, a tota Britannia atque occasus regionibus ignorantur.* Hoc versibus eleganter expressit Manilius l. 1. Astron. p. 8.

Mediique tumores
Eripiunt terræ cælum, visusque coërcent:
Te testem dat, Luna, sui glomerabilis orbis:
Quæ cum mersa nigris per noctem deficis umbris,
Non omnes pariter confundis sidere gentes.
Sed prius Eoæ quærunt tua lumina gentes:
Post medio subjecta polo quæcumque coluntur,
Vltima ad Hesperios infectis volveris alis.
Quod si plana foret tellus, simul icta per omnes
Deficeret pariter toti miserabilis orbi.
Sed quia per teretem deducta est terra tumorem,
His modo, post illis apparet Delia terris, &c.

6. *Intra ducentos.*] Ducentos, inquit, ante annos vixit Hipparchus, cujus sagacitate compertum est, &c. Tantum enim temporis intercessit inter Hipparchi, Pliniique ætatem. Neque vero sensus est, ut existimavit vir alioqui extra ingenii aleam positus, expectandos esse annos ducentos, ut recurrat lunæ defectus

parchi ſagacitate compertum eſt, & Lunæ defectum aliquando quinto menſe a priore fieri, [1] Solis vero ſeptimo: [2] eundem bis in triginta diebus ſupra terras occultari, [3] ſed ab aliis atque aliis hoc cerni: quæque ſunt in hoc miraculo maxime mira, cum conveniat umbra terræ Lunam hebetari, [4] nunc ab occaſus parte hoc ei accidere, nunc ab exortus: Et quanam ratione, cum Solis exortu umbra illa hebetatrix ſub terra eſſe debeat, [5] ſemel jam acciderit, ut in occaſu Luna deficeret, utroque ſuper terram conſpicuo ſidere. [6] Nam ut quindecim diebus utrumque ſidus quæreretur, & noſtro ævo accidit, [7] Imperatoribus

Notæ.

quinto menſe: cum vel intra annos decem animadverſum fuerit ætate noſtra geminam ita recurrere: Primo nempe, 14. Junii, & 9. Novemb. anno 1658. ac rurſum 18. Nov. 1668. & 15. April. anni 1669. De hoc porro defectionum Lunæ recurſu, qui fit quinto menſe, ſubſcribit Plinio Ptolemæus l. 6. Almag. c. 6. p. 137.

1. *Solis vero.*] Ita Ptolemæus loc. cit. Tale intervallum fuit ſeptem fere menſium inter ſolarem eclipſim anni 1623. Octob. 23. & anni 1624. Maii 18. Tale & ab eclipſi item ſolari 16. Januar. 1684. ad aliam 12. Julii.

2. *Eundem bis.*] Vide Notas & Emend. num. XVI.

3. *Sed ab aliis.*] Hoc illud eſt quod Ricciolus ait loc. cit. non poſſe Solis eclipſim in uno menſe bis fieri verſus eundem polum, poſſe verſus alterum: hoc eſt, priorem eclipſim viſum iri a Borealibus, ab Auſtralibus alteram, aut vice verſa.

4. *Nunc ab ocaſus.*] Nunc ab occidente, nunc ab oriente Lunam obſcurari. Subtilius arbitror quam quod Plinius intellexit, illud quod Ricciolus excogitat, loc. cit. c. 13. p. 345. ſententiam videlicet hujus loci eſſe, *quanquam ordinarie Lunæ eclipſis incipiat ab orientali Lunæ parte, & deſinat in occidentali: evenire tamen aliquando, ut incipiat ab occidentali, deſinatque in orientali:* quod & Keplerus accidere poſſe oſtendit, in Aſtron. Optica, c. XI. probl. 31. p. 411. Id vero ſane infrequens, ac permirum debet videri, ſi vel ſemel accidit.

5. *Semel jam.*] Horizontales eas eclipſes appellant: quas undevigeſimo quoque anno accidere, peritiores hujus ævi Aſtronomi obſervarunt. Ut autem conſpicuum ſit utrumque ſupra terram ſidus, præſertim ex edito loco ſpectantibus, accidere aiunt refractionum opera ac vi: cum vapores Lunam aut Solem, etiam cum ſub terra ſunt, attollunt aliquantulum, ac repræſentant: Sic aliquando viſum Solem ipſum poſt occaſum, oriri rurſum ab ea ipſa occidua parte: Id denique ea plane ratione fieri, qua, ſi nummum argenteum in pelvim injicias, recedaſque deinde intervallo tanto, quanto neceſſe eſt ut nummum oculis non queas attingere: ſi quis deinde in pelvim aquam infundat, credas attolli nummum, quem clare perſpicies ab eo loco in quem ante diſceſſeras.

6. *Nam ut quindecim.*] Vide Notas & Emend. num. XVI. Ut intra dies quindecim ſidus utrumque deficeret, haud ita magnam, inquit, admirabilitatem habet: nam & ævo noſtro id contigit. Quod porro Plinius accidiſſe ſuis temporibus ait, id frequenter noſtra quoque vidit ætas: uti anno 1666. 16. Junii, deliquium patiente Luna, Sole 2. Julii. Anno 1681. Luna quarto Martii, Sole, 19. Anno 1683. Sole deficiente 27. Januar. Luna 9. Febr. &c.

7. *Imperatoribus.*] Fuit nimirum poſt capta Hieroſolyma Imperatoris titulus ipſi Tito datus ab exercitu, ut diximus in Notis & Emend. ad Præf. num. III. Quamobrem in nummis apud Occon. p. 162. ipſo vivo ac ſpectante patre, Titus Conſulatu ſuo III. & IV. IMP. T. CAESAR. VESPAS. AUG.

peratoribus [1] Vespasianis, patre IV. filio iterum Consulibus.

XI. Lunam semper aversis a Sole cornibus, si crescat, ortus spectare: si minuatur, occasus, haud dubium est. [a] [2] Lucere dodrantes semuncias horarum ab secunda adjicientem usque ad plenum orbem, detrahentemque in diminutionem. [b] Intra quatuordecim autem partes Solis, semper occultam esse. Quo argumento amplior [3] errantium stellarum, [4] quam Lunæ, magnitudo colligitur: quando illæ [5] & a septenis interdum partibus emergant. Sed altitudo cogit minores videri: sicut affixas cælo Solis fulgor interdiu non cerni, cum æque ac noctu luceant: idque manifestum fiat defectu Solis, & præaltis puteis. CAP. XIV.

INTERPRETATIO.

[a] *Lucere.*] Lucet Luna a secunda post novilunium die, adjiciens singulis diebus dodrantem horæ & semunciam, *tanto enim citius quolibet die oritur* usque ad plenilunium: tantumdemque detrahit, *ac serius oritur* eadem, cum minuitur.

[b] *Intra quatuordecim.*] Cum distat a Sole gradibus tantum quatuordecim.

NOTÆ.

inscribitur. At non idcirco idem collega imperii fuit, cum ad id honoris fastigium non publice fuerit adscitus a patre: etsi ipse Titus, publicis se se ultro immiscens negotiis, nec admodum refragante patre, non destitit participem imperii agere, ut a Tranquillo dictum loco cit. animadvertimus. Primus omnium Marcus L. Verum collegam adscivit: unde Spartianus; *Tantum*, inquit, *hujus rei & novitas & dignitas valuit*, &c.

1. *Vespasianis.*] Annus Christi vulgaris fuit LXXII. quo anno die 8. Februarii Sol defecit in Italia ante meridiem, & die 22. ejusdem mensis Luna defecit sesquihora fere post occasum Solis Romæ, uti ex Tabulis Astronomicis colligit P. Riccioli in Chronol. Reform. l. 4. p. 161.

2. *Lucere dodrantes.*] Dodrans tres quartas, ut vocant, horæ partes complectitur. Semuncia pars est unius horæ quarta & vicesima, sive minuta duo cum semisse. Summa igitur est minutorum 47. $\frac{1}{2}$ quibus citius in singulos dies Luna, quam pridie, oritur. Ita secunda post Novilunium die, sive post coïtum Solis ac Lunæ, Luna post occasum Solis lucet minutis horæ 47. $\frac{1}{2}$ Die sequenti, hora una & minutis 35. & sic deinceps, donec totum orbem compleat. At post plenilunium tantumdem detrahit temporis: hoc est, prima die post plenilunium non oritur Luna post Solis occasum, nisi 47. $\frac{1}{2}$ horariis minutis: secunda die, nonnisi post horam, & minuta 35. &c. Vide Keplerum in Astron. Optica, c. 6. p. 235. & Ricciolum, tomo 1. Almag. l. 4. c. 4. p. 192. Fortassis exactius paulo locutus est Plinius l. 18. sect. 75. ubi in eodem argumento habitat; qua de re eo loci dicemus.

3. *Errantium stellarum.*] Ita codices MSS. omnes: quamobrem frustra Salmasius p. 722. corrigit, *errantium ceterarum*, quod Luna etiam una sit errantium. At stellas errantes Plinius appellat eas duntaxat, quæ minores nobis e septem apparent: Solem ac Lunam stellarum nomine nusquam comprehendit: sed vel siderum, vel rerum naturæ partium maximarum: oculorum nempe judicio.

4. *Quam Lunæ.*] Ab ipso Mercurio Lunam magnitudine superari, auctor est Blancanus apud Ricciolum, tom. 1. Almag. p. 709.

5. *Et a septenis.*] Etiam & Venus, cum quinque partibus sive gradibus a Sole digressa est, oculis ipsis detegitur: per telescopium vero, etiam in Sole conspectum sidus illud scimus.

Cap. XV. [1] XII. Errantium autem tres, quas supra Solem [2] diximus sitas, occultantur, [3] meantes cum eo. Exoriuntur vero matutino, discedentes partibus nunquam [4] amplius undenis. [5] Postea radiorum ejus contactu reguntur, [6] & in triquetro a partibus centum viginti [7] stationes matutinas faciunt, quæ & primæ vocantur: [8] mox in adverso a partibus centum octoginta, exortus vespertinos. Iterumque in centum viginti [9] ab alio latere appropinquantes, stationes vespertinas,

Notæ.

1. *Errantium.*] Mars, Jupiter, Saturnus.

2. *Diximus sitas.*] Sectione 6.

3. *Meantes cum eo.*] In conjunctione cum Sole.

4. *Amplius undenis.*] Cum tot gradibus, inquit, distant a Sole, tum apparent, & oriuntur ortu matutino heliaco, quæ prima est stellæ apparitio sive emersio e radiis Solis, sub quibus antea latebat, ascendente stella supra horizontem ortivum paulo ante exortum Solis. Vide Notas & Emend. num XVII.

5. *Postea radiorum.*] Solis, inquit, radiorum contactu regitur, ac dignoscitur planetarum motus: diverse Solis afficiuntur radiis. Vide Notas & Emend. num. XVIII.

6. *Et in triquetro.*] Hoc est, in aspectu trino, sive trigono. Hæc Plinius ex Vitruvio l. 9. c. 4. Aspectus planetarum trigonus, seu triangularis vocatur, cum distant inter se duo planetæ tertia cæli parte, hoc est, gradibus 120. seu quatuor signis Zodiaci. Porro Keplerus in Epitome Astron. p. 744. aliique recentiores Astronomi, loca stationum haud paria tribus superioribus planetis assignant: sed Saturno inter quadratum ac trinum Solis aspectum, propius tamen quadrato: Jovi fere in trino: Marti ultra trinum.

7. *Stationes matutinas.*] Stationarius planeta dicitur, quando stare videtur per aliquod tempus in eadem parte Zodiaci, & sequenti die apparet in eodem loco, quo fuit præcedenti. Matutina statio vocatur & prima, in tribus superioribus planetis, de quibus nunc quæstio instituitur, ea quæ exortum planetæ matutinum sequitur.

8. *Mox in adverso.*] In oppositione Solis, ut loquuntur Astronomi: cum a Sole absunt longissime, hoc est, media parte cæli, sive gradibus 180. Oriri tum dicuntur ortu vespertino, sive acronycho, qui fit, cum ascendit stella supra horizontem ortivum, Sole occidente. Codices tamen omnes MSS. R. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. &c. *Mox in averso* legunt: ut idem fortassis aversum sit quod lævum, seu orientalis pars cæli, in qua tum stella oritur, Soli adversa. At Martianus l. 8. p. 300. *Moxque in contrario in 180. partibus exortus faciunt vespertinos.*

9. *Ab alio latere.*] Hæc totidem fere verbis Martianus loc. cit. Peracta est statio matutina, seu prima, orientali mundi plaga, stellis ab orientali latere, Soli vicinis: Nunc vicissim in oppositis, hoc est, in occiduis mundi partibus eadem positæ, alio latere a Sole 120. partibus pariter disjunctæ, consistere rursum videntur, ac stationem facere, quam vespertinam, & secundam vocant: quia vespertinum planetæ occasum, & conjunctionem cum Sole antecedit: Donec Sol, qui multo est in suo motu velocior, eas assecutus, ita ut duodecim graduum intervallo, non amplius, ab eis dissideat, occultet illas: atque hæc occultatio, occasus planetarum vespertinus heliacus appellatur: Tunc enim stella descendit ab horizonte post Solis occasum: cumque diebus superioribus post Solis occubitum cernerentur in horizonte occidentali, jam desinunt ibi apparere: occultantur enim radiis Solis, qui eas ut pote tardiores, assequitur; latentque ipsius fulgore obscuratæ, usque ad emersionem matutinam, de qua dictum est proxime.

quas & ſecundas vocant, donec aſſecutus in partibus duodenis occultet illas, qui veſpertini occaſus appellantur. Martis ſtella ut propior, etiam [1] ex quadrato ſentit radios, ab nonaginta partibus: unde & nomen accepit is motus, primus & ſecundus nonagenarius dictus ab utroque exortu. [2] Eadem ſtationalis ſenis menſibus commoratur in ſignis, alioqui bimeſtris, cum ceteræ utraque ſtatione quaternos menſes non impleant.

[3] Inferiores autem duæ occultantur in coitu veſpertino, ſimili modo: relictoque Sole, totidem in partibus faciunt exortus matutinos: [4] atque a longiſſimis diſtantiæ ſuæ metis Solem inſequuntur, adeptæque occaſu matutino conduntur ac prætereunt. [5] Mox eodem intervallo veſpere exoriuntur, uſque ad quos diximus terminos. Ab his retrogradiuntur ad Solem, & occaſu veſpertino deliteſcunt. Veneris ſtella

Notæ.

1. *Ex quadrato.*] Planetæ ceteri tertia cæli parte diſtant a Sole, cum ſtationarii fiunt, & vocantur, hoc eſt 120. partibus. Mars vero, cum quarta tantum cæli parte disjungitur, hoc eſt gradibus XC. tum radiis Solis quaſi retrahitur ac revocatur, & ſtationem facit. Unde hic motus nomen accepit: nam cum ab exortu matutino apparet, nonagenarius primus: cum ab veſpertino, ſecundus nuncupatur: hoc eſt, primus, cum in ſtatione prima, ſeu matutina moratur: cum in ſecunda, ſeu veſpertina, ſecundus. In MSS. R. 1. 2. Chiffl. &c. legitur ab LXXX. partibus, haud ſatis recte, ut opinor. Nam receptam lectionem vidit & ſecutus eſt Martianus l. 8. p. 299.

2. *Eadem ſtationalis.*] Stella Martis, inquit, ſuo proprio curſu bimeſtris eſt, hoc eſt, duobus menſibus ſignum unum pervagatur, binis ferme annis duodena, ut dictum eſt, ſect. 6. Eadem ab una ſtatione ad alteram, menſes ſenos inſumit: ceteræ, Jovis & Saturni, vix quaternos.

3. *Inferiores.*] Venus & Mercurius ſimili modo ac ſuperiores planetæ, radiis Solis teguntur, in coïtu ſeu conjunctione cum Sole, latentque ſic uſque ad emerſionem matutinam, ſive ortum matutinum heliacum, qui fit ſimiliter in duodenis partibus a Sole, aſcendente ſtella ſupra horizontem, paulo ante Solis exortum, quem pone ſe reliquere.

4. *Atque a long.*] Inde longiſſime recedunt a Sole, Venus ſcilicet gradibus XLVIII. Mercurius, XXVIII. ut diximus ſect. 6. Ubi ad curſus ſui metas longiſſimas pervenerunt, concitato curſu regrediuntur ad Solem ortivum, & horizontem: quem ubi ſunt aſſecutæ, occidere dicuntur occaſu heliaco matutino: conduntur enim radiis Solis, deſinuntque conſpici, uſque ad emerſionem veſpertinam, ad quam deinde curſum accelerant.

5. *Mox eodem intervallo.*] Partium ſive graduum duodecim intervallo a Sole diſſitæ velocitate ſua emergentes, oriuntur ortu heliaco veſpertino, quia poſt Solis occaſum luminis ſui libertate clareſcunt, inquit Martianus, l. 8. p. 298. hoc eſt, apparere tum primum incipiunt in horizonte occidentali: ibique deinceps videntur in dies ſingulos veſperi altiores, uſque ad quos diximus terminos, hoc eſt, uſque ad maximam digreſſionem a Sole: poſt quam illæ rurſum regrediuntur ad Solem, a quo demum occultantur. Atque hæc occultatio, veſpertinus occaſus heliacus appellatur: deſcendunt enim ab horizonte paulo poſt Solis occaſum, ac deinceps ſub ejus radiis deliteſcunt. At diſcrepat a Plinio Ptolemæus, qui l. 13. Almag. c. 7. p. 321. veſpertinum Veneris exortum ſtatuit fere in gradu ſexto a Sole: Mercurii, in undecimo cum ſemiſſe.

& stationes duas, matutinam vespertinamque, ab utroque exortu facit, [a] a longissimis distantiæ suæ finibus: Mercurii, stationes [1] breviore momento, quam ut deprehendi possint.

XIII. Hæc est luminum occultationumque ratio, [b] perplexior motu, multisque involuta miraculis. [2] Siquidem magnitudines suas & colores mutant, & eadem ad Septentrionem accedunt, abeuntque ad Austrum, terrisque propiores aut cælo repente cernuntur: in quibus aliter multa quam priores,ædituri, fatemur ea quoque illorum esse muneris, qui primi quærendi vias demonstraverint: modo ne quis desperet secula proficere semper. Pluribus de causis hæc omnia accidunt.

Prima circulorum, quos Græci ἀψῖδας in stellis vocant: etenim Græcis utendum erit vocabulis. Sunt autem hi sui cuique earum, aliique [c] quam mundo: quoniam terra a verticibus duobus, quos appellavere Polos, centrum cæli est, [3] nec non Signiferi, oblique inter eos siti. Omnia autem hæc constant ratione circini semper indubitata. Ergo ab alio cuique centro absides suæ exurgunt, ideoque diversos habent orbes, motusque dissimiles, quoniam [d] interiores absidas necesse est breviores esse. * [4] Igitur a terræ centro absides altissimæ sunt, [5] Saturno in Scor-

* CAP. XVI.

INTERPRETATIO.

[a] *A longissimis.*] Ubi longissime discessit a Sole, post utrumque exortum, *matutinum ac vespertinum*, matutinam vespertinamque stationem facit, *ibi tum facta tardior, & retrograda.*

[b] *Perplexior.*] Difficilioris explicatus quam ratio motuum.

[c] *Quam mundo.*] Quam cælo.

[d] *Interiores.*] Centro propiores.

NOTÆ.

1. *Breviore momento.*] Biduo triduove, vel forte quatriduo, ut dicetur sect. 14.

2. *Siquidem & colores.*] Apparent enim maxima, & luminosa magis, cum propius ad terras accedunt, vel ut loquuntur Astronomi, quando sunt in opposito augium excentrici.

3. *Nec non signiferi.*] Qui legunt, *non signiferi*, perperam hunc locum emendatione sua corrumpunt, contra omnium exemplarium fidem, atque adeo contra Plinii mentem, qui solos stellarum errantium circulos diversum a cælo, stellisque quæ cælo ac signifero affixæ sunt, centrum habere docet.

4. *Igitur a terra.*] Ita fere Martianus ex Plinio, l. 8. p. 299. Ἀψὶς altissima, est summus apex circuli excentrici, in quo planeta maxime a centro terræ distat: quod punctum Græci ἀπόγειον vocant. Humillima contra, sive infima, est punctum ejusdem circuli, in quo planeta quam minime distat a terra. Περίγειον iidem Græci appellant. Si planeta habeat in Ariete apsidem altissimam infimam obtinebit in Libra, & sic de reliquis.

5. *Saturno in Scorpione.*] Quoniam stellæ fixæ a prisco illo veterum Astronomorum ævo progressæ sunt versus ortum gradibus fere 30. Zodiacus verus, seu visibilis, signis pæne integris diffidet a signis Zodiaci invisibilis, quem immobilem, & in duodecim partes æquales sectum, prima parte statuta in intersectione æquatoris & obliquæ Solis orbitæ, retinent hodieque Astronomi: adeo ut Arietis astrum visibile sub Tauro sit Zodiaci invisibilis, Taurus sub Geminis, hoc est, sub tertia parte dodecatemorii: Nam Arietem semper vo-

pione, Jovi in Virgine, Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, mediis omnium partibus. Et e contrario, ad terræ centrum humillimæ atque proximæ. Sic fit, ut tardius moveri videantur, cum altissimo ambitu feruntur: non quia accelerent, tardentve naturales motus, qui certi ac singuli sunt illis, sed quia deductas ab summa abside lineas coarctari ad centrum necesse est, sicut [1] in rotis radios: idemque motus alias major, alias minor, centri propinquitate sentitur.

[2] Altera sublimitatum causa, quoniam à suo centro absidas altissimas habent in aliis signis. Saturnus in Libræ parte vicesima, Jupiter Cancri quintadecima, Mars Capricorni vicesima octava, Sol [3] Arietis decima nona, Venus Piscium vicesima septima, Mercurius Virginis decima quinta, Luna Tauri tertia.

[4] Tertia altitudinum ratio, cæli mensura, [5] non circuli, intelligi-

NOTÆ.

cant primam e Zodiaci duodenis partibus, etsi nunc illa subest, ut dixi, Tauri constellationi. Inde minime mirandum est, absidas planetarum nunc temporis esse mutatas. Sunt enim absides altissimæ planetarum hoc ævo, ut refert Ricciolus tomo 1. Almag. Saturni quidem, in Sagittarii gradu 28. Jovis, in Libræ gradu 9. Martis, in Leonis 30. Solis in Cancri gradu 7. cum semisse. Veneris in Libra, Mercurii in Capricorno. E contrario minimæ, Saturni in Geminis, Jovis in Ariete, Martis in Aquario, &c. in partibus totidem.

1. *In rotis radios.*] Radii rotæ quo propiores sunt axi, sive centro, hoc magis inter se coarctantur: quo ab eodem axe longius abscedunt, hoc inter se spatii plus relinquunt. Hinc fit ut illud cæli spatium quod planeta lustrat, & ex quo ad oculum nostrum angulus ducitur, alias decurri tardius videatur, cum planeta absidem summam obtinet, quia id spatium longe majus apparet: alias celerius, cum terræ propinquat: quia tunc angulus, qui ab utroque spatii limite ducitur, quo magis ad centrum accedit, eo angustior breviorque est, atque adeo celerius confici sentitur.

2. *Altera sublimitatum.*] Cur sublimes, inquit, stellæ spectentur, altera ex eo causa petitur, quod a suo centro, hoc est, a circumferentia extima circuli sui excentrici, alias absidas, sive circulos altissimos habent, quos epicyclos vocant. Tunc enim non ἀπόγειον modo sidus appellatur, sed & ἀπογειότατον, cum in absidum, ut aïunt, linea, atque in eo epicyclo circulo, longissime discedit a centro terræ: quod in aliis signis contingit, quam quæ superius appellata sunt. Vide Notas & Emend. num. XIX.

3. *Arietis decima nona.*] Prius legebatur, *Arietis vicesima nona*, *Piscium decima sexta*, *Tauri quarta*. Nos indubitatis argumentis emendationes nostras stabiliemus in Notis & Emend. num. XIX.

4. *Tertia altitudinum.*] Hoc est, stellæ dicuntur altiores, vel depressiores, propter mundi convexitatem: Ascendunt enim stellæ ab ortu per profundum aëris, usque ad cæli medium, ubi consistunt aliquandiu: postea vero rursum descendunt: Igitur cum medium cæli subeunt, tum dicuntur esse altissimæ: Sed hoc ex communi hominum judicio & sensu, oculis existimantibus. Eodem modo locutus Ovid. l. 2. Metam. v. 63.

Ardua prima via est, & qua vix mane recentes
Enituntur equi: media est altissima cælo:
Vltima prona via est.

5. *Non circuli.*] Prima stellarum altitudinis causa, refundebatur in circulos, sive absidas deferentes: Hæc non in istos, sed in ipsum cælum, hoc est, in illud omne spatium quod emetitur planeta ab horizonte ascendens in meridiem.

tur : ſubire eas, aut deſcendere per profundum aëris, oculis exiſtimantibus.

[1] Huic connexa latitudinum Signiferi, obliquitatiſque, cauſa eſt. Per hunc ſtellæ, [2] quas diximus, feruntur: [3] nec aliud habitatur in terris, quam quod illi ſubjacet : reliqua a Polis ſqualent. [4] Veneris tantum ſtella excedit eum binis partibus : [5] quæ cauſa intelligitur efficere, ut quædam animalia & in deſertis mundi naſcantur. Luna quoque per totam latitudinem ejus vagatur, [6] ſed omnino non excedens eum. Ab his Mercurii ſtella laxiſſime, ut tamen e duodenis partibus ([a] tot enim ſunt latitudinis) non amplius octonas pererret, neque has æqualiter, [7] ſed duas medio ejus, & ſupra quatuor, infra duas. [8] Sol deinde medio fertur inter duas partes flexuoſo Draconum meatu

INTERPRETATIO.

a *Tot enim ſunt.*] In duodecim gradus Zodiaci ſive ſigniferi latitudo dividitur, *quam ſecat mediam Ecliptica.*

NOTÆ.

1. *Huic connexa.*] Latitudinum ratio, inquit, habet aliquam connexionem, & vicinitatem, cum explicatione altitudinum. Eſt porro latitudo, ſtellæ diſtantia ab ecliptica, verſus alterutrum polum.

2. *Quas diximus.*] Errantes videlicet, de quibus hoc retulit ſect. 6.

3. *Nec aliud.*] Ita ſane creditum antiquis, quibus non erant ſeptentrionales plagæ luſtratæ, ut nuper fuere. Deſertos putarunt eos terrarum tractus, unde Zodiacus integer cerni non poſſet : de quibus Maro cecinit, l. 6. Æneïd. v. 795.

Iacet extra ſidera tellus,
Extra anni, Soliſque vias.

4. *Veneris . . . . binis partibus.*] Binis gradibus verſus ſingulos mundi polos extra ſigniferum Venus evagatur. Igitur ab ecliptica Venerem putat hinc inde diſcedere gradibus octonis. Sunt enim Zodiaco utrinque ab ecliptica, ut mox dicetur, ſeni latitudinum gradus. Keplerus tamen, in Epitome Aſtron. Copern. l. 2. p. 150. maximam Veneris evagationem ait eſſe graduum decem in Boream. Ex machinarum cæleſtium contemplatione, quas mirabili opere & arte ſumma confici Rex Chriſtianiſſimus nuper juſſit, quas & ſpectare nobis plures menſes licuit, Venerem diſcedere ab ecliptica longiſſime ſenſimus, gradibus novem, minutis duobus ac viginti : quod & Schottus animadvertit, l. 8. Aſtron. p. 275.

5. *Quæ cauſa.*] De hac vi prolifica Veneris, ſed fabuloſa illa quidem, dictum eſt ſect. 6.

6. *Sed omnino.*] Imo etiam, nec pererrans totum, ſi recentioribus credimus: nam ab Ecliptica diſcedere ea non exiſtimatur, niſi grabus quinque, & minutis octodecim : cum ſex gradus integros latitudinis ſignifer habeat ab utroque eclipticæ latere.

7. *Sed duas medio.*] Duas Zodiaci partes ſeu gradus pererrat, cum ipſe per medium incedit ſigniferum : Supra, cum deflectit ad Aquilonem, per quatuor alias ejuſdem partes vagatur : infra, cum deſcendit ad Auſtrum, diſcedit duabus. Sic latitudo Mercurii maxima, ſeu diſceſſus ab ecliptica fuerit graduum omnino quinque. Nunc amplius ſenos recentiores ſtatuunt : nempe gr. 6. min. 54. Vide Schottum, loc. cit. & Ricciolum, tom. 1. p. 628.

8. *Sol deinde.*] Solem ait per medium moveri Zodiacum, ſub ea linea quæ Zodiacum in partes duas æquales ſecat : Sic autem moveri inæqualiter, mox ſubeundo in Aquilonem, mox in Auſtrum deſcendendo, ut flexuoſos draconum meatus imitari quodammodo videatur.

inæqualis: [1] Martis ſtella quatuor medias, [2] Jovis mediam & ſuper eam duas: [3] Saturni duabus, ut Sol. Hæc erit latitudinum ratio ad Auſtrum deſcendentium, aut ad Aquilonem ſubeuntium. [4] Hac conſtare & tertiam illam a terra ſubeuntium in cælum, & pariter ſcandi eam quoque exiſtimavere plerique falſo: qui ut coarguantur, aperienda eſt ſubtilitas immenſa, & omnes eas complexa cauſas.

[5] Convenit ſtellas in occaſu veſpertino proximas eſſe terræ [6] & latitudine & altitudine: exortuſque matutinos [7] in initio cujuſque fieri: ſtationes [8] in mediis latitudinum articulis, quæ vocant ecliptica. [9] Perinde confeſſum eſt, [a] motum augeri, quamdiu in vicino ſint terræ: cum abſcedant in altitudinem, minui. [10] Quæ ratio Lunæ maxime ſublimitatibus approbatur. [11] Æque non eſt dubium, in exortibus matutinis etiamnum augeri: [12] atque a ſtationibus primis tres ſuperio-

INTERPRETATIO.

[a] *Motum augeri.*] Motum ſtellarum videri concitatiorem, quando ſunt in perigeo: cum altiſſime a terra abſunt, in apogeo, tardiorem.

NOTÆ.

1. *Martis ſtella.*] Igitur ab ecliptica diſcedit utrinque binis partibus. Ab ea ſententia haud multum abludit recentiorum obſervatio, qui diſceſſionem eam gradu uno, min. 51. 4″. circumſcribunt. Riccioli, loc. cit. cum Bullialdo.

2. *Iovis.*] Jovis ſtella mediam Zodiaci partem pererrat: & ſuper eam partes duas. Sic & nunc quoque Jovis diſceſſum ab ecliptica hoc ævo Aſtronomi, uno tantum gradu utrinque dimidioque finiunt.

3. *Saturni duabus.*] Ita MSS. Reg. 2. & Chiffl. non, ut alii, *duas.* Ut Sol, inquit, medio fertur Zodiaco inæqualis, flexuoſo draconum meatui ſimilis: ſic Saturni ſtella duabus incedit partibus, tum ad Auſtrum, tum ad Aquilonem. Auctores proxime appellati Saturnum aïunt deſciſcere ab Ecliptica gradibus binis cum Semiſſe.

4. *Hac conſtare.*] Tertiam altitudinis ſtellarum cauſam, de qua dictum eſt paulo ſuperius, e cæli menſura petitam, hoc eſt, ex elevatione planetæ ſupra horizontem, quidam putarunt eandem eſſe cum latitudinum ratione, rati quoties ſtella eſt elevata illa tertia altitudine, tunc quoque latitudinem eſſe maximam. Triplici illi coarguuntur ratione.

5. *Convenit.*] Prima ratio.

6. *Et latitudine.*] Latitudine quidem, quia tum deſcendunt in Auſtrum, quæ pars cæli humilior exiſtimata vulgo, ſunt enim tum in latitudine meridionali: altitudine vero, quia ſunt in perigeo: adeoque viciniores terræ ſunt eæ & latitudine ſimul, & altitudine.

7. *In initio cujuſque.*] Latitudinis, altitudiniſque: Latitudinis quidem, quia tunc latitudinem borealem habent: altitudinis, quia tum ſcandunt apogeum.

8. *In mediis.*] In media latitudinum via, quam eclipticam vocant: quoniam contingere ibi eclipſes ſoleant.

9. *Perinde.*] Altera ratio.

10. *Quæ ratio.*] In apogeo enim, cum magis recedit a nobis, & eſt ſublimior, moveri ea tardius videtur: celerius cum depreſſior eſt, & in perigeo.

11. *Æque non eſt.*] Tertia ratio.

12. *Atque a ſtationibus.*] Stationes primæ ſunt, quæ & matutinæ: ſecundæ, quæ & veſpertinæ nuncupantur, uti dictum eſt ſect. 12.

res [1] diminui usque ad stationes secundas. Quæ cum ita sint, manifestum erit ab exortu matutino [2] latitudines scandi: quoniam in eo primum [3] habitu incipiant parcius adjici motus: in stationibus vero primis [4] altitudinem subire, quoniam tum primum incipiat detrahi numerus, stellæque retroire. Cujus rei ratio privatim reddenda est. [5] Percussæ [6] in qua diximus parte, & triangulo Solis radio inhibentur rectum agere cursum, & ignea vi levantur in sublime. Hoc non protinus intelligi potest visu nostro, ideoque existimantur stare, unde & nomen accepit statio. Progreditur deinde ejusdem radii violentia, & retroire cogit [7] vapor repercussus. Multo id magis in vespertino earum exortu, [8] toto Sole averso, cum in summas absidas expelluntur, minimeque cernuntur, quoniam altissime absunt, & minimo feruntur motu, tanto minore, [9] cum hoc in altissimis absidum evenit signis. [10] Ab exortu vespertino latitudo descenditur, parcius jam se minuente motu: non tamen ante stationes secundas augente, cum & altitudo descenditur, superveniente ab alio latere radio, eademque vi rursus ad terras deprimente, quæ sustulerit in cælum ex priore triquetro. Tantum interest, subeant radii, an superveniant. Multoque eadem magis in vespertino occasu accidunt. Hæc est superiorum stellarum ratio: difficilior reliquarum, & a nullo ante nos reddita.

CAPUT XVII. XIV. [11] Primum igitur dicatur, [12] cur Veneris stella nunquam

NOTÆ.

1. *Diminui.*] Non ita distingui oculorum judicio varietatem situs in singulos dies, quoniam lentius tum moventur.

2. *Latitudines scandi.*] Planetam incipere tum temporis ab Ecliptica discedere in Aquilonem per latitudinem borealem: quoniam tum primum incipit lentius progredi motus.

3. *Habitu.*] Ita MSS. omnes, Reg. Colb. Chiffl. non, ut editi, *abitu*.

4. *Altitudinem subire.*] Apogeum scandere, cum minui motus incipit: hoc est, cum moveri tardissime, imo & retrogredi stellæ videntur.

5. *Percussæ.*] De hac opinione veterum, dicemus in Notis & Emend. num. XVIII.

6. *In qua diximus parte.*] Cum stella distat a Sole 120. partibus: Est enim id in cælo triquetrum.

7. *Vapor repercussus.*] Hoc est calor Solis. Rectius forte *repercussas*, ut ad stellas vox illa pertineat.

8. *Toto Sole averso.*] Sive adverso, hoc est, in horizonte fere exortivo posito.

9. *Cum hoc in altissimis.*] Altissimas a centro suo absidas unicuique planetæ, (epicyclum circulum hodie nuncupant:) singulis deinde absidibus sua signa adscripsit paulo superius, in explicanda altera sublimitatum causa.

10. *Ab exortu.*] Sicut e contrario paulo ante dixit, *ab exortu matutino latitudines scandi, quoniam in eo primum habitu incipiant parcius adjici motus.*

11. *Primum igitur.*] Hujus sectionis lemma, quod est in libris editis hoc loco præpostere collocatum, ejusmodi est, *Catholica siderum errantium.* Quintilianus l. 2. c. 13. p. 146. καθολικὰ interpretatur *universalia, seu perpetualia præcepta.* Diomedes lib. 3. pag. 490. pro lemmate, seu titulo scripsit, *Catholica de extremitate nominum ad metricam compositionem necessaria.* Vide Notas & Emend. num. XX.

12. *Cur Veneris.*] Vide quæ diximus de sect. 8. Consentit his Cicero l. 2. de Nat. Deor. p. 72. de Mercurio: *Neque a Sole longius unquam unius signi inter-*

longius

longius XLVI. partibus, Mercurius vigintitribus a Sole abscedant, sæpe citra eas ad Solem [1] reciprocent. [2] Conversas habent utræque absidas, ut infra Solem sitæ: tantumque circulis earum sub terra est, quantum superne prædictarum: & ideo non possunt abesse amplius, quoniam [3] curvatura absidum ibi non habet longitudinem majorem. Ergo utrique simili ratione [4] modum statuunt absidum suarum margines, ac spatia longitudinis [5] latitudinum evagatione pensant. At enim cur non semper ad quadraginta sex, & ad partes viginti tres perveniunt? [6] Imo vero. Sed ratio

NOTÆ.

vallo discedit, tum antevertens, tum subsequens. Item de Venere, p. 73. *Neque unquam ab Sole duorum signorum intervallo longius discedit, tum antecedens, tum subsequens.*

1. *Reciprocent.*] *Retrogradatione sui, viciniæ Solis admotæ*, inquit Martianus l. 8. c. de stella Merc. p. 297.

2. *Conversas.*] Veneris & Mercurii orbes ambire terras existimat, excentricos tamen toti mundo, atque conversos, hoc est positione inversos: superiore horum orbium parte angustiore: altera, quæ sub terra esse cogitatur, crassiore multo & ampliore: contrario plane modo atque accidit in superioribus. Aliter tamen accipienda putat hæc Pliniana verba Ricciolus tomo 1. Almag. l. 7. p. 567. quem tu consule.

3. *Curvatura absidum.*] Orbium excentricorum Veneris & Mercurii partem superiorem, quæ & vertici nostro imminet, curvaturam vocat, quam & ovatam fingit: curvaturæ in orbe Veneris assignat gradus 46. longitudinis: Mercurii, 23. Quantum ab hac hypothesi Astronomica discrepent observationes recentiorum, norunt omnino qui sideralem scientiam vel a limine salutarunt: neque ad eas referendas satis otii est.

4. *Modum statuunt.*] Ne ulterius abscedant.

5. *Latitudinum evagatione.*] Quoniam laxissime Mercurius, ut dictum est sup. sect. octonas partes signiferi in latitudine pererrat: sedecim Venus, quod nulli alteri planetæ accidit. Sic spatia longitudinis, quæ sunt arctissima, cum tam prope abscedant a Sole, latitudinum evagatione pensant.

6. *Imo vero.*] Perveniunt vero, inquit, ad eos limites: sed quiddam est in canonica ratione hujusce motus, haud sane satis diligenter animadversum. Orbes enim earum stellarum sive absides moveri vel ex eo apparet, quod Solem non transeant. Itaque cum in partem Solis modo assignatam, hoc est, distantiam a Sole vel 46. vel 23. grad. margines istorum circulorum pervenerint, sive ab exortiva parte, sive ab occidua, tum stellæ a Sole digressæ longissime: cum citra sunt, tum eædem regredi intelliguntur. Intricatius nihil dici potest hac methodo, ut agnovit Ricciolus tom. 1. Almag. l. 7. c. 3. p. 648. & ante eum Milichius, Zieglerus, aliique. A Ptolemaïca etiam hypothesi vehementer discrepare postea agnovimus: adeo ut quam ante se a nullo inventam gloriatur Plinius extrema sect. sup. inferiorum planetarum motus explicandi rationem, ab omnibus post illum derelictam neglectamque esse intelligamus. Hæc interim certa sunt: A Sole Mercurium non plusquam 27. aut 28. gradus removeri, quantum fere Luna distat, altero a novilunio die: at sæpe ad Solem reverti, postquam 18. tantum gradus ab eo recesserit: In his regionibus vix Mercurium sub oculos venire, quod Soli vicinior ex ejus radiis vix emergit. In Sole visum haud semel, ac nuperrime a D. Cassino, 7. Novemb. an. 1667. Idem de Venere proportione dicendum: ut cum longissime a Sole 47. gradibus cum semisse discedere: interdum 45. grad. cum semisse a Sole digressam ad eum reverti.

[1] canonica fallit. Namque apparet, absidas quoque earum moveri, quod nunquam transeant Solem. Itaque cum in partem ipsam ejus incidere margines alterutro latere, tum & stellæ ad longissima sua intervalla pervenire intelliguntur: cum citra fuere margines totidem partibus, & ipsæ ocyus [2] redire creduntur, cum sit illa semper utrique [3] extremitas summa. Hinc & ratio motuum [a] conversa intelligitur. Superiores enim celerrime feruntur in occasu vespertino, hæ tardissime: [b] illæ a terra altissime absunt, cum tardissime moventur: hæ, cum ocyssime. Quia sicut in illis propinquitas centri accelerat, ita in his [4] extremitas circuli. Illæ ab exortu matutino minuere celeritatem incipiunt, hæ vero augere: illæ retro cursum agunt a statione matutina usque ad vespertinam: Veneris, a vespertina usque ad matutinam. Incipit autem ab exortu matutino [5] latitudinem scandere, [6] altitudinem vero ac Solem insequi a statione matutina, ocyssima in occasu matutino, & altissima: [7] Digredi autem latitudine, motumque minuere ab exortu vespertino: retro quidem ire, simulque altitudine digredi a statione vespertina. Mercurii rursus stella [8] utroque modo scandere ab exortu matutino, digredi vero latitudine a vespertino: consecutoque Sole ad quindecim partium intervallum, consistit [9] quatriduo prope immobilis. Mox ab altitudine descendit, retroque graditur ab occasu vespertino usque ad exortum ma-

INTERPRETATIO.

a *Conversa.*] Diversa intelligitur a superiorum planetarum motu.

b *Illæ . . . altissime.*] In apogeo.

NOTÆ.

1. *Canonica.*] Canonum Astronomicorum, seu regularum. Achilles Tatius, p. 136. Aratum citat ἐν τῷ κανόνι. In MSS. quibusdam, *Canonicos*, hoc est, canonum peritos. Sic Basil. ad Amphiloch. can. 1. Magnum Dionysium vocat τὸ κανονικὸν εἶπε.

2. *Redire creduntur.*] Ut paulo ante, *pervenire intelliguntur.* Quanquam in codd. nonnullis, quos Salmasius secutus est, legitur, *redire coguntur.*

3. *Extremitas summa.*] Meta digressionis ultima.

4. *Extremitas circuli.*] Margo circuli qui recessit a Sole longissime.

5. *Latitudinem scandere.*] Ab ecliptica digredi Aquilonem versus, in latitudinem Zodiaci borealem.

6. *Altitudinem vero.*] Apogeum. Velocissimos Venerem & Mercurium ad conjunctionem apogeam matutinamque, quam Plinius hoc loco intelligit, agnoscit pariter Ricciolus, tomo 1. lib. 7. p. 500.

7. *Digredi autem.*] Discedere a parte boreali Zodiaci, regredique versus Austrum, in latitudinem Zodiaci australem.

8. *Utroque modo.*] Latitudine & altitudine.

9. *Quatriduo.*] Moræ stationum sunt inæquales, etiam in iisdem planetis: sunt enim alias breviores, alias prolixiores. In Mercurio tamen, medio tempore electo, haud prætergredi bidui fere spatium recentiores Astronomi asseverant.

tutinum. Tantumque hæc, & Luna, [1] totidem diebus, quot ſubiere, deſcendunt. Veneris [2] quindecies pluribus ſubit. Rurſus Saturni & Jovis [3] duplicato digrediuntur: Martis etiam [4] quadruplicato. Tanta eſt naturæ varietas. Sed ratio evidens: [a] nam quæ in vaporem Solis nituntur, etiam deſcendunt ægre.

XV. Multa promi amplius circa hæc poſſunt ſecreta naturæ, legeſque, quibus ipſa ſerviat. Exempli gratia: in Martis ſidere, cujus eſt maxime [5] inobſervabilis curſus, nunquam id ſtationem facere [6] Jovis ſidere triquetro: raro admodum [7] ſexaginta partibus diſcreto, qui numerus ſexangulas mundi efficit formas: [8] nec exortus, niſi in duobus ſignis tantum, Cancri & Leonis, ſimul edere. Mercurii vero ſidus in Piſcibus exortus veſpertinos raros facere, creberrimos in Virgine: in Libra matutinos. Item matutinos in Aquario, rariſſimos in Leone. Retrogradum in Tauro & Geminis non fieri: in Cancro vero non citra viceſimam quintam partem. Lunam bis coitum cum Sole & in nullo alio ſigno facere [9] quam Geminis, non coire aliquando [10] in Sagittario tantum. Noviſſimam vero primamque eadem die

INTERPRETATIO.

a *Nam quæ in vaporem.*] In Solis calorem.

NOTÆ.

1. *Totidem diebus.*] Septem fere diebus a novilunio Luna ſubit in quadraturam, atque adeo in mediam cæli partem, & in apogeum.

2. *Quindecies pluribus.*] Hoc eſt, diebus fere centum & quinque. Nam ſi ſeptem dies per quindecim multiplicentur, ea ſumma colligitur. Recentiores Aſtronomi centum fere & 30. dies maximæ digreſſioni a Sole aſſignant.

3. *Duplicato.*] Hoc eſt, ducentis fere diebus tendunt ad oppoſitionem cum Sole. Hæc autem accipienda ſunt πλατυκῶς & large: Nam ſi rem exactius velis expendere, Saturnus eo digreditur diebus centum octoginta ſex: Jupiter, ducentis. Vide Ricciolum loc. cit.

4. *Quadruplicato.*] Longiſſime a Sole digreditur diebus fere quadringentis. Cum enim revolutio planetæ ad Solem, vel potius Solis, qui velocior eſt, ad planetam, fiat in Marte, ut ait Ricciolus loc. cit. diebus 780. inde efficitur progredi Martem ad oppoſitionem cum Sole dimidiato hoc dierum numero, hoc eſt, 390. ſive rotundo, ut aiunt, abſolutoque numero, fere quadringentis.

5. *Inobſervabilis.*] Quod ſpiris inextricabilibus Aſtronomorum hactenus fruſtra torſit ingenia. Vide Ricciolum tom. 1. l. 7. c. 6. p. 497.

6. *Jovis ſidere.*] Cum eſt in trino aſpectu cum Sole Jupiter, ſive cum diſtat ab eo partibus centum & LX.

7. *Sexaginta partibus.*] Aſpectum hexagonum, & ſextilem vocant, cum abeſt a Sole planeta gradibus LX. Quod ſpatium ſexies multiplicatum, in tympano ſeu tabula lignea, ope circini, orbis ſive mundi formam ſexangulam facit.

8. *Nec exortus.*] Simul cum Jove.

9. *Quam Geminis.*] Ob tarditatem nimirum Solis, cujus apogeum ea ætate erat in Geminis: nunc eſt in Cancri gradu fere octavo.

10. *In Sagittario.*] Ob celeritatem Solis, cujus perigeum tunc erat in Sagittario: nunc eſt in Capricorni gradu ferme octavo. Idcirco aſſequi Solem Luna non poteſt: ut cum eo ſub hoc ſigno coëat.

vel nocte, nullo alio in signo [1] quam Ariete, conspici : id quoque paucis mortalium cotingit. Et inde fama cernendi [2] Lynceo. [3] Non comparere in cælo Saturni sidus, & Martis cum plurimum diebus centum septuaginta : Jovis triginta sex, aut cum minimum, denis detractis diebus : Veneris sexaginta novem, aut cum minimum, quinquaginta duobus : Mercurii tredecim, aut cum plurimum, octodecim.

Cap. XVIII. XVI. [a] Colores ratio altitudinum temperat : siquidem earum similitudinem trahunt, [4] in quarum aëra venere subeundo, tingitque appropinquantes utralibet [b] alieni meatus circulus : [c] Frigidior in pallorem, ardentior in ruborem, ventosus in horrorem, [5] Sol atque commissuræ absidum, extremæque orbitæ atram in obscuritatem. [6] Suus quidem cuique color est, Saturno candidus, Jovi clarus, Marti igneus, Lucifero candens, Vesperi refulgens, Mercurio radians, Lunæ blan-

Interpretatio.

a *Colores.*] Colorum varietatem efficit altitudo distantiaque stellarum a terra.

b *Tingitque.*] Tingit colore suo stellas appropinquantes sive supra, sive infra, circulus per quem vicinus planeta meat.

c *Frigidior.*] Frigidior planeta vicinum tingit in pallorem, &c.

Notæ.

1. *Quam Ariete.*] Visam esse Hispali Lunam, anno 1553. Martii 13. Sole in gradu tertio Arietis, Luna in gradu 23. Piscium, atque adeo in distantia a Sole, graduum circiter decem, scribit Keplerus in Epitome Astronomiæ, lib. 6. p. 839. Americus Vespuccius apud Ramusium, tomo 1. Navigat. p. 132. visam a se Lunam testatur ipso cum Sole coïtus die. Sic & a suis conspectam e montium jugo, scribit Joan. de Barros, ibidem, p. 392.

2. *Lynceo.*] De quo multa fabulati poëtæ. Flaccus l. 1. Argon.

Cumque æthera Iupiter umbra
Perdiderit, solus transibit nubila Lynceus.

De Lynceo Tzetzes Chiliad. 1. hist. 48. v. 711. aliique.

3. *Non comparere.*] Hunc Plinii locum refert ac defendit P. Ricciolus, summus Astronomicæ disciplinæ artifex, tomo 1. Almag. l. 7. p. 503. contra Milichium.

4. *In quarum aëra.*] Proximitate, inquit, aliarum stellarum ad quas accedunt, colorem trahunt : tingitque sidera alieni orbis aërisque in quo volvitur alius planeta, color : sive ad eum ascendendo vicinitas ea fiat, sive descendendo.

5. *Sol atque.* [Sol, inquit, vicinitate sua ceteras obscurat stellas : Commissuræ etiam circulorum, quas Nodos vocant, dum Solis orbitam sideris alterius meatus intersecat, ut cum Lunæ defectiones fiunt, atram obscuritatem sideribus obducunt : uti & extremæ orbitæ, hoc est, absis suprema, sive apogeum planetarum: quia quo longius ab oculo corpora discedunt, hoc illa obscuriora apparent. Frustra hic Longolii conjectura, emendantis, *solæque commissuræ.*

6. *Suus quidem.*] P. Ricciolus tomo 1. Almag. l. 7. p. 496. existimat planetas non esse opacos, sicuti est tellus, quod Keplerus censuit : sed esse opacitate metallis simili, aut potius gemmis colore aliquo imbutis, & valde densis : Saturnum onychi, Jovem sapphiro, Martem pyropo aut amethysto, Venerem chrysopraso, Mercurium beryllo sive achatæ, Lunam margaritis & unionibus, mediamque ei naturam esse inter specula, & mere opaca : omnes denique indolis ad combibendum lumen aptissimæ, & ad illud idem vividius huc vibrandum.

dus, Soli, cum oritur, ardens: postea radians. [a] [1] His causis connexo visu & earum quæ cælo continentur: Namque modo multitudo conferta inest circa dimidios orbes Lunæ placida nocte leniter illustrante eas: modo raritas, ut fugisse miremur, plenilunio abscondente: aut cum Solis, suprave dictarum radii, visus perstrinxere nostros. Et ipsa autem Luna ingruentium Solis radiorum haud dubie differentias sentit, [b] hebetante cetero inflexos mundi convexitate eos, [2] præterquam ubi recti angulorum competunt ictus. Itaque in quadrato Solis dividua est, in triquetro [3] seminani ambitur orbe, impletur autem in adverso: rursusque minuens easdem effigies, paribus edit intervallis, [4] simili ratione, qua supra Solem tria sidera.

CAP. XIX. XVII. Sol autem ipse quatuor differentias habet, bis æquata nocte diei, vere & autumno, & [5] in centrum incidens terræ, [6] octavis in partibus Arietis ac Libræ: bis permutatis spatiis, [c] in auctum diei, bruma octava in parte Capricorni: noctis vero, solstitio totidem in partibus Cancri. Inæqualitatis causa obliquitas est signiferi, cum pars æqua mundi super subterque terras omnibus fiat momentis. [7] Sed quæ

INTERPRETATIO.

[a] *His causis.*] Huic tractationi connexa contemplatio est etiam earum *stellarum* quæ cælo affixæ sunt.

[b] *Hebetante.*] Infringit alioqui immissos in Lunam Solis radios cæli convexitas, præterquam ubi recto illi ingruunt angulo.

[c] *In auctum.*] Ad incrementa lucis, *cum dies crescere incipiunt.*

NOTÆ.

1. *His causis.*] Admonent vestigia veterum codd. legi posse, *His causis connexus visus ceterarum, &c.* Hac forma loquendi usus ipse sect. 13. *Huic connexa*, inquit, *latitudinum signiferi, obliquitatisque causa est.* Multa hic de connexo dispersoque visu Milichius congerit, quem Plinii interpretes alii sunt secuti: sed prorsus ea ἄτοπα.

2. *Præterquam.*] Solis radii, inquit, qui in Lunam superne incidunt, quod fit in primis novilunii diebus, hebetiores sunt ac minus acres, neque conspicuam nobis Lunam reddunt, propter convexitatem cæli: præterquam ubi anguli duci possunt a Solis radiis ad Lunam, triquetri, quadrati, aut aspectus quem vocant oppositionis.

3. *Seminani.*] Orbe non perfecto & absoluto. Græcis ἀμφίκυρτος dicitur, hoc est, ut ait Martianus l. 8. p. 292. *Major dimidia, minor plena.*

4. *Simili ratione.*] Id est, mox in triquetro, mox in quadrato, mox in adversis a Sole partibus posita, uti quæ supra Solem sunt sidera tria errantia.

5. *In centrum.*] Ad vulgi se se captum, judiciumque accommodat: dum Solem æquinoctii tempore, orbem lustrando, in eam terræ partem ait incumbere, unde ad centrum recta proceditur, non ut aliunde, oblique, dum ab æquatore versus polos deflectit.

6. *Octavis in partibus.*] Vide quæ dicenda sunt de solstitii, brumæ, æquinoctiorumque momentis, l. 18. sect. 59.

7. *Sed quæ recta.*] In sphæra obliqua seu inclinata, sex signa recte ascendunt, totidem oblique. Recte seu tarde ascendunt apud boreales Cancer cum reliquis quinque sequentibus: Sed eadem oblique descendunt. Reliqua vero sex signa illis ascendunt oblique, recte descendunt. Illa longiore mora tenent lucem, hæc breviore.

recta in exortu suo consurgunt signa, longiore tractu tenent lucem: quæ vero obliqua, ocyore transeunt spatio.

Cap. XX. XVIII. Latet plerosque, magna [a] cæli affectatione compertum a [1] principibus doctrinæ viris, superiorum trium siderum ignes esse, qui decidui ad terras fulminum nomen habeant: sed maxime ex iis [b] medio loco siti: Fortassis quoniam contagium nimii humoris ex [2] superiori circulo, atque ardoris, ex subjecto, per hunc modum egerat. Ideoque dictum Jovem fulmina jaculari. Ergo ut e flagrante ligno carbo cum crepitu, sic a sidere cælestis ignis expuitur, præscita secum afferens, [c] ne abdicata quidem sui parte in divinis cessante operibus. Idque maxime turbato fit aëre: [d] quia collectus humor abundantiam stimulat, [e] aut quia turbatur quodam ceu gravidi sideris partu.

Cap. XXI. XIX. Intervalla quoque siderum a terra multi indagare tentaverunt: & Solem abesse a Luna [3] undeviginti partes, quantum Lunam ipsam a terra, prodiderunt. Pythagoras vero vir sagacis animi, a terra ad Lunam, [4] centum viginti sex millia stadiorum esse collegit. Ab ea usque [5] ad Solem, duplum: Inde ad duodecim signa, triplicatum: in qua sententia & Gallus Sulpicius noster fuit.

Cap. XXII. XX. [6] Sed Pythagoras interdum [f] ex musica ratione appellat to-

Interpretatio.

a *Cæli affectatione.*] Cæli observatione.

b *Medio loco siti.*] Medium obtinentis e tribus locum, *nempe Iovis.*

c *Ne abdicata.*] Etiam illa sui parte, quam cælestis hic Jovis ignis veluti a se abdicat *& expuit*, in rebus divinis non cessante, *sed occupata*, in præsignificandis *videlicet* futuris eventibus.

d *Quia collectus.*] Quia collectæ circum nubes humidæ ignem abundantiorem provocant, ut emicet & exiliat.

e *Aut quia.*] Aut quia turbatur aër quasi ex gravidi Jovis partu.

f *Ex Musica.*] *Quæsitis* ab arte Musica *nominibus.*

Notæ.

1. *Principibus doctrinæ.*] Etruscæ disciplinæ, de qua sect. 53.

2. *Superiore circulo.*] Humorem nimium esse in superiore circulo Saturni dicit, ardorem nimium in subjecto, hoc est, in inferiore Martis: has contrarias qualitates coïre in Jove qui medius est: atque ut e flagrante ligno, &c.

3. *Vndeviginti partes.*] Decies illi & novies aiebant majus esse illud spatium, quod est a Luna ad Solem, quam illud quod est a terra ad Lunam. Veteres Mathematici apud Plut. l. 2. de placitis Philos. c. 31. p. 892. Lunæ a Sole distantiam esse aïunt octodecuplam ejus quæ Lunæ a terra est. Unde suspicor legi hic oportere, *duodeviginti.*

4. *Centum viginti sex.*] Hoc ipsum de Pythagora refert Censorinus, cap. 13. pag. 82. Hæc millia passuum efficiebant 18000.

5. *Ad Solem, duplum.*] A Luna scilicet. Hæc fuit Empedoclis sententia teste Plutarcho loc. cit. & Platonicorum, apud Macrob. lib. 2. in Somn. Scip. c. 2. p. 129.

6. *Sed Pythagoras.*] Hæc Censorinus totidem fere verbis, c. 13. p. 82.

num, [a] [1] quantum absit a terra Luna. [2] Ab ea ad Mercurium, spatii ejus dimidium: & ab eo ad Venerem fere tantumdem. A qua ad Solem sesquiplum: a Sole ad Martem, tonum, id est, quantum ad Lunam a terra. Ab eo usque Jovem, dimidium: & ab eo ad Saturnum dimidium, & inde sesquiplum ad Signiferum. [3] Ita septem tonos effici, quam [b] diapasôn harmoniam vocant, hoc est, universitatem concentus. In ea Saturnum [4] Dorio moveri phthongo, Jovem Phrygio, & in reliquis similia, jucunda magis, quam necessaria subtilitate.

XXI. [5] Stadium centum viginti quinque nostros efficit passus, C. XXIII.
[6] hoc est, pedes sexcentos viginti quinque. Posidonius non minus [7] quadraginta stadiorum a terra altitudinem esse, in qua nubila, ac venti, nubesque proveniant. Inde purum liquidumque, & impertur-

Interpretatio.

a *Quantum absit.*] Totum illud spatium quod Lunam inter & terram interjacet.

b *Diapasôn.*] Διὰ πασῶν, omnibus tonis contextam harmoniam.

Notæ.

1. *Quantum absit.*] Hoc est, intervallum, ut diximus 126000. millium stad. sive milliarium 18000. id appellabat Tonum.

2. *Ab ea ad.*] Censorinus loc. cit. *A Luna*, inquit, *usque ad Mercurii stellam, dimidium ejus spatii, velut* ἡμιτόνιον. *Hinc ad* Φώσφορον, *qua est Veneris stella, fere tantumdem, hoc est aliud* ἡμιτόνιον. *Inde porro ad Solem ter tantum, quasi tonum & dimidium. Itaque Solis astrum abesse a terra tonos tres, & dimidium, quod vocant.* διὰ πέντε. *A Luna autem duos & dimidium, quod est* διὰ τεσσάρων. *A Sole vero ad stellam Martis, tantumdem intervalli esse, quantum a terra ad Lunam, idque facere* τόνον. *Hinc ad Iovis stellam, dimidium ejus, quod faciat* ἡμιτόνιον. *Tantumdem a Iove ad Saturni stellam, id est aliud* ἡμιτόνιον. *Inde ad summum cælum, ubi signa sunt, perinde* ἡμιτόνιον. *Itaque a cælo summo . . . ad terræ summitatem tonos esse sex, in quibus sit* διὰ πασῶν *symphonia.*

3. *Ita septem.*] Censorinus loco allato, sex tantum tonos a terra ad summum cælum esse ait: D. Anselmus l. 1. de imag. mundi, c. 23. ut Plinius, septem.

4. *Dorio moveri.*] Veteres tria in primis vocum discrimina tenuerunt: de quibus rursum dicemus l. 7. sect. 57. Gravem vocaverunt Dorium, quia Dorienses hoc genere soni delectabantur. Medium appellavere Lydium: acutum vero Phrygium. Quia vero Saturni motus est tardissimus, gravissimo quoque sono in hoc concentu astrorum moveri dixerunt, &c. Vide Notas & Emend. num. XXI. Habet his nugis similia Achilles Tatius, in Phænom. p. 136.

5. *Stadium.*] Ita etiam Martianus Capella l. 6. cap. de circuitu terræ, p. 198. Uberius Censorinus, c. 13. p. 82. *Stadium*, inquit, *in hac mundi mensura id potissimum intelligendum est, quod Italicum, vocant: pedum DCXXV. Nam sunt præterea & alia longitudine discrepantia, ut Olympicum quod est pedum DC. item Pythicum, pedum* CIƆ. Tamen inter Italicum, Olympicumque stadium nihil interesse acute vidit Lucas Pætus l. 1. de mensur. & pond. p. 3.

6. *Hoc est, pedes.*] Passus igitur quilibet Italicus pedibus quinis æquatur: stadiis octo, milliare unum: uti ex Strabone constat, l. 7. p. 322.

7. *Quadraginta stadiorum.*] Vide Notas & Emend. num. XXII.

batæ lucis aërem. [a] Sed a turbido ad Lunam [1] vicies centum millia stadiorum. Inde ad Solem [2] quinquies millies. Eo spatio fieri ut tam immensa ejus magnitudo non exurat terras. Plures autem nubes [3] nongentis stadiis in altitudinem subire prodiderunt. Incomperta hæc & inextricabilia: sed tam prodenda, quam sunt prodita: in queis tamen una ratio Geometricæ collectionis nunquam fallacis possit non repudiari, si cui libeat altius ista persequi. Nec ut mensura, (id enim velle pæne dementis otii est,) sed ut tantum æstimatio conjectanti constet animo. Nam cum trecentis sexaginta & fere sex partibus orbis Solis, ex circuitu ejus, patere appareat circulum, per quem meat: [b] semperque dimetiens tertiam partem ambitus, & tertiæ paulo minus septimam colligat, apparet, [4] dempta ejus dimidia (quoniam terra centralis interveniat) sextam fere partem hujus immensi spatii, quod circa terram circuli solaris animo comprehenditur, inesse altitudinis spatio: Lunæ vero duodecimam: quoniam tanto breviore, quam Sol, ambitu currit: [5] ita ferri eam in medio Solis ac terræ. Mirum quo procedat improbitas cordis humani, parvulo aliquo invitata successu, sicut in supradictis occasionem impudentiæ ratio largitur: ausique divinare Solis ad terram spatia, [6] eadem ad cælum agunt, quoniam sit medius Sol: ut protinus mundi quoque ipsius mensura veniat ad digitos. [c] [7] Quantas enim dimetiens habet septimas, tantas habere circulum

INTERPRETATIO.

a *Sed a turbido.*] A turbinum ventorumque regione.

b *Semperque dimetiens.*] Semperque diameter tertiam partem circuli obtinet, & paulo minus quam septimam tertiæ partis portionem.

c *Quotas.*] Quales diameter circuli habet partes septem: tales circulus habet partes duas & viginti.

NOTÆ.

1. *Vicies centum.*] Quæ millia passuum efficiunt ducenta & quinquagena. Itaque a terra ad Lunam colligit Posidonius intervallum CCLV. mill. pass.

2. *Quinquies millies.*] Hoc est, quinquies & millies centena millia stadiorum: sive, quod eodem recidit, centies & vicies centena millia passuum: præterque, DL. millia pass.

3. *Nongentis stadiis.*] Centum ac duodecim millibus passuum, & quingentis.

4. *Dempta ejus.*] Ejus diametri partem dimidiam demi præcipit, ob terræ interpositæ crassitiem, quæ videtur tantumdem spatii obtinere: sequitur ergo dimidiam diametri parte, sive quod idem est, sexta totius circuli parte, hoc est, 60. gradibus a terra Solem abesse: Lunam vero, quæ media interjacet, duodecima utrinque, a Sole videlicet, terraque, parte distare, hoc est 30. gradibus.

5. *Ita ferri eam.*] MSS. Reg. 1. 2. Chiffl. *ita fieri eam*, multo elegantius.

6. *Eadem ad cælum.*] Si enim Sol fertur in medio mundi, tanto a cælo intervallo, quanto a terra distat, hoc est, 60. gradibus.

7. *Quantas enim.*] Habet se circumferentia, inquit, ad diametrum, sicut 22. ad 7. Crasse & παχυλῶς loquitur, fractione omissa quæ addenda fuit. Ita Macrob. l. 1. in Somn. Scip. l. 1.

culum duo & vicesimas, tanquam plane a perpendiculo mensura cæli constet.

Ægyptia ratio, quam Petosiris & Necepsos ostendere, [a] singulas partes in lunari circulo ([1] ut dictum est) minimo, [2] triginta tribus stadiis paulo amplius patere colligit: in Saturni amplissimo [3] duplum: in Solis, quem medium esse diximus, utriusque [4] mensuræ dimidium. [b] Quæ computatio plurimum habet pudoris: quoniam ad Saturni circulum addito signiferi ipsius intervallo, innumerabilis multiplicatio efficitur.

XXII. Restant pauca de mundo: namque & [5] in ipso cælo stellæ repente nascuntur. Plura earum genera. * [6] Cometas Græci vocant, nostri crinitas, horrentes crine sanguineo, & comarum modo in ver- CAP. XXIV. * CAP. XXV.

INTERPRETATIO.

[a] *Singulas.*] Singulos gradus lunaris circuli.

[b] *Quæ.*] Qui computandi modus plurimum habet verecundiæ ac modestiæ, *cum ibi sistit, nec ulterius progreditur:* quoniam si ad distantiam circuli quem Saturnus meat, addas intervallum quo distat Saturnus a signifero, innumerabilis existet stadiorum numerus.

NOTÆ.

c. 20. p. 101. Sed multo subtilius ac plane verissime Griembergerus apud Ricciolum, tom. 1. Almag. l. 1. c. 3. p. 5. diametri circulum invenit ad circumferentiam ita se habere, ut 10000000000000000000 ad 31415926535897932384 6. $\frac{1}{2}$.

1. *Vt dictum est, minimo.*] Dictum est sect. 6. Lunam esse novissimum sidus, terrisque proximum: sect. vero 12. extrema, interiores circulos esse oportere breviores, ut vel ipso sensu apparet.

2. *Triginta tribus*] Igitur 360. partes colligunt ambitu suo stadiorum undecim millia, cum octingentis & LXXX.

3. *Duplum.*] Stadiorum videlicet viginti tria millia, cum septingentis & LX.

4. *Mensuræ dimidium.*] Hoc est, stadia 17820. Sed pueriliter nimis arctant orbium cælestium mensuram Petosiris & Necepsos, ut probe Ricciolus intellexit, tomo 1. Almag. l. 4. p. 226. cum distantiam Lunæ a terra revocant ad 1780. circiter stadia, hoc est, ad ducenta fere XLVIII. millia passuum. Quantum revera ad Lunam intervallum esse existimandum sit, difficile est admodum in infinita propemodum systematum opinionumque varietate statuere. Ricciolus loco cit. distantiam Lunæ mediam a centro terræ censet esse semidiametrorum terræ novem & quinquaginta. Quantus vero sit terræ diameter, quantus ejus ambitus, dicturi sumus, sect. 112. A Ricciolo haud multum abludit Tycho.

5. *In ipso cælo.*] En situm cometis adjudicat sedemque communem cum errantibus stellis: id quod ultro Astronomia recens amplectitur.

6. *Cometas Græci.*] Hæc sunt ex Aristotele ferme ad verbum expressa, e l. 1. Meteorol. c. 7. p. 536. Crinitum cometam vocant, qui circumquaque crines emittit, rosæ instar, unde illi & Rosæ nomen. Diversi generis cometarum icones exhibet accurate Corn. Gemma, l. 1. Cosmocrit. c. 8. p. 196.

tice hiſpidas. Iidem [1] Pogonias, quibus, inferiore ex parte, in ſpeciem barbæ longæ, promittitur juba. [2] Acontiæ jaculi modo vibrantur, [3] ocyſſimo ſignificatu. Hæc fuit de qua quinto conſulatu ſuo [4] Titus Imperator Cæſar præclaro carmine perſcripſit, ad hunc diem noviſſime viſa. Eaſdem breviores & in mucronem faſtigatas, [5] Xiphias vocavere, quæ ſunt omnium pallidiſſimæ, & quodam gladii nitore, ac [6] ſine ullis radiis: quos [7] Diſceus, ſuo nomini ſimilis, colore autem electro, raros e margine emittit. [8] Pitheus doliorum cernitur figura, in concavo fumidæ lucis. [9] Ceratias cornus ſpeciem habet, qualis fuit [10] cum Græcia apud Salamina depugnavit. [11] Lampadias ardentes

Notæ.

1. *Pogonias.*] Πωγωνίας, barbatus cometes idem, & caudatus appellatus. Diſcrimen enim reſpectus ad Solem facit: propterea quod barba, ſeu cauda, projicitur ſemper in partem contrariam & adverſam Soli: quem ſi mane præveniat, cometa barbatus apparet, villis in anteriora verſus occidentem procurrentibus, cujuſmodi fuit cometa anni 1618. Si veſperi ſuperſtes erit, Sole jam occaſo, caudatus videtur, & prælongo ſyrmate verſus ortum inſignis: qualis cometa is extitit, qui noviſſime omnibus terris viſus anno 1681. Crinitum, & pogoniam gemino verſu Manilius comprehendit l. 1. p. 26.

Nunc prior hæc ſpecies diſperſis crinibus exit:
Et globus ardentis ſequitur ſub imagine barbæ.

2. *Acontiæ*] Ἀκοντίας Græca voce jaculum ſignificante, ab appendice radiorum longa in modum jaculi, nomen habet. Hujuſmodi fuit is qui anno 1533. Julio menſe viſus eſt, teſte Milichio, in lib. 2. Plinii, fol. 65. Manilius loc. cit.

Et tenues longis jaculantur crinibus ignes.

3. *Ocyſſimo.*] In cod. R. 2. *Ocyſſime ſignificantes:* hoc eſt, celeritatem futuri eventus monſtrantes.

4. *Titus Imperator.*] Vide Notas & Emend. num. XXIII. Titi Conſulatus quintus cum Veſpaſiani patris ſeptimo Conſulatu jungitur in Faſtis, anno Chriſti ſeu æræ vulgaris, 76.

5. *Xiphias.*] Ξιφίας, Enſis eſt, vel enſiformis: cujuſmodi viſus eſt imminere urbi Hieroſolymitanæ paulo ante ejus excidium, ac toto fere anno fulgere, ut refert Joſephus l. 7. belli Jud. p. 960.

6. *Sine ullis radiis.*] Videlicet diſcriminatis. Fuiſſe ejuſmodi dicitur is, qui viſus eſt anno 1532. menſe Septembri, ut refert Milichius loc. cit.

7. *Diſceus.*] Δισκεύς, a lata diſci rotunditate nomen accepit.

8. *Pitheus.*] Ita Reg. 1. & 2. qua forma Diſceus, & Hippeus efferuntur. Græcis Πιθεύς, Πιθίτης, & Πιθίας, quæ vox dolium ſonat. Deſcribitur a Manilio l. 1. p. 26. inter cometarum genera:

Quin etiam tumidis exæquat dolia flammis
Procero diſtenta utero.

Et Seneca lib. 1. Natur. quæſt. c. 14. p. 838. *Sunt pithiæ*, inquit, *cum magnitudo vaſti rotundique ignis dolio ſimilis, vel fertur, vel in uno loco flagrat.*

9. *Ceratias.*] Κεράτιας ſive κερατοειδής, id eſt, Cornutus, cujus flamma in modum cornu, ſive litui, vel acinacis Perſici, curvata torquetur. Forma hæc poſtremi cometæ fuit ex iis, qui fulſere anno 1618.

10. *Cum Græcia.*] Xerxe navali pugna devicto a Græcis, duce Themiſtocle, anno primo Olympiadis LXXV. ante Chriſtum 480.

11. *Lampadias.*] Manilio pariter ſic appellatus, loco cit.

Lampadias fiſſus ramoſos fundit in ignes.

Lampas Senecæ, & Lucano, l. 1. v. 532.

Nunc jaculum longo, nunc ſparſo lumine lampas Emicuit cælo.

imitatur faces: [1] Hippeus equinas jubas, celerrimi motus, atque in orbem circa se euntes. Fit & candidus cometes, [2] argenteo crine, ita refulgens, ut vix contueri liceat, [3] specieque humana Dei effigiem in se ostendens. [4] Fiunt & hirti villorum specie, & nube aliqua circumdati. Semel adhuc jubæ effigies [5] mutata in hastam est, Olympiade centesima octava, Urbis anno [6] quadringentesimo octavo. Brevissimum, quo cernerentur, spatium [7] septem dierum annotatum est: longissimum, [8] centum octoginta.

XXIII. Moventur autem alii errantium modo, alii [9] immobiles hærent. [10] Omnes ferme sub ipso septentrione, aliqua ejus parte non

NOTÆ.

1. *Hippeus.*] Ἱππεὺς, quasi stella equina, ob celeritatem motus. Hanc quidam volunt a recentioribus Rosam vocari.

2. *Argenteo crine.*] Unde ei nomen, ἀργυροκομήτης.

3. *Specieque humana.*] Totam hanc clausulam supposititiam esse Pintianus existimat. Reclamant omnia exemplaria. Fromondus l. 3. Meteorol. c. 4. p. 129. spectare hæc verba putat ad stellam Magorum, fortassis ob famam quæ ferebatur Augusti principatu, cometam in oriente & Judæa visum, in quo pueruli imago expressa Deum hominem factum indicaret. Pie magis, quam vere.

4. *Fiunt & hirti.*] E duodecim cometarum generibus, hæc duo sunt postrema. Cave *hirci* legas, cum Milichio, ceterisque.

5. *Mutata in hastam.*] Λογχίτην hunc cometam Græci appellarunt ab hastæ forma. Porro cum hastæ, jubæ, barbæque, sive quo alio nomine lubet appellare, radii solares sint per cometæ caput transmeantes: fit aliquando ut ii radii pertundere caput non possint, sed circumquaque dispergantur, & caput coronent: nec raro accidit, ut qui initio densiorem capitis materiam perrumpere non valerent, eadem se postea sponte laxante, viam exitumque reperiant. Inde jubæ in hastam mutatio. Vide Fromondum loc. cit. p. 130.

6. *Quadringentesimo.*] Vide Notas & Emend. num. XXIV.

7. *Septem dierum.*] Narrant Conimbricenses, tract. 3. Meteor. c. 3. visum a se cometam, qui cum se se paulum supra horizontem extulisset, subito dissipatus ex oculis evanuerit: alterum item Kechermannus l. 6. system. Physici, p. 680. qui post quinque horæ quadrantes videri desierit.

8. *Centum octoginta.*] Ita restituimus, refragantibus licet MSS. sed adstipulante post Pintianum Mureto in notis ad Senecam, ubi librariorum vitio excidisse in libris centenarii notam admonet: nam LXXX. tantum illi exhihent pro CLXXX. qui dierum numerus sex menses efficit: quo temporis intervallo Neronianum cometen, a Plinio sane visum & observatum, uti mox patebit, durasse auctor est Seneca l. 7. Natur. quæst. c. 21. p. 924. Alios præter istum senis mensibus fulsisse referunt historici: alterum anno Christi 603. sub Mahometis ortum: alterum anno 1240. irrumpente tum fere in Asiam Tamberlane. Vide Ricciolum tomo 2. Almag. l. 8. p. 24. Qui deinde trimestri spatio visi sint, plures ibidem recensentur.

9. *Immobiles hærent.*] Narrat Dio l. 54. p. 542. anno qui Agrippæ mortem antecessit, visum cometam qui per dies multos Urbi immineret. Anno ipso integro uti paulo ante diximus ex Josepho, Hierosolymis Xiphias incubuit. Motune omni prorsus illi carerent, haud est sane satis exploratum. Accepit hoc porro Plinius ab Epigene, ut ex Seneca discimus, l. 7. Natur. quæst. c. 6.

10. *Omnes ferme.*] Causam hujusce rei affert Seneca l. 7. Natur. quæst. c. 21. p. 924. Hac cautione adhibita *ferme*, non plane discedit Plinius ab Aristotele,

certa, ſed maxime [1] in candida, quæ lactei circuli nomen accepit. Ariſtoteles tradit [2] & ſimul plures cerni: nemini compertum alteri, quod equidem ſciam. [3] Ventos autem ab iis graves æſtuſque ſignificari. [4] Fiunt & hibernis menſibus, & [5] in auſtrino polo, ſed ibi citra ullum jubar. Diraque comperta Æthiopum & Ægypti populis, cui nomen ævi ejus rex dedit [6] Typhon, ignea ſpecie, ac ſpiræ modo intorta, viſu quoque torvo, nec ſtella verius, quam quidam igneus nodus. [7] Sparguntur aliquando & errantibus ſtellis, ceteriſque crines. Sed cometes nunquam [8] in occaſura parte cæli eſt: terrificum magna ex parte ſidus, ac non leviter piatum, ut civili motu [9] Octavio Conſule,

Notæ.

qui l. 1. Meteorol. c. 6. p. 535. negat ſub ſeptentrione ſolum gigni cometas, ἀλλὰ μὴν ὐδὲ τῦτο ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ περὶ ἄρκτον τόπῳ γίνεται ὁ κομήτης μόνον. Septentrionem appellat hoc loco quidquid ſpatii ab æſtivo Tropico ad polum uſque protenditur: opponiturque auſtrino polo, de quo poſtea.

1. *In candida.*] Ariſtotelis iſtud placitum eſt, qui libri ante laudati cap. ſeptimo extremo, p. 537. vix generari cometas pro confeſſo ponit, niſi extra Tropicum circulum: frequenter ſub ea, quam Lacteam viam appellant: ſub qua magnam eſſevim exhalationum credidit, ex qua cometæ gignerentur.

2. *Et ſimul plures.*] Ariſt. c. 6. p. 535. καὶ πλείυς ἑνὸς ἅμα γεγένηνται πολλάκις. Beda refert in Chronico, an 729. binos cometas per dies quindecim menſe Januario conſpectos eſſe, alterum mane, veſpere alterum. Alios prætermitto, quos refert Ricciolus, tomo 2. Almag. p. 23.

3. *Ventos autem.*] Nempe, ſi plures ſint cometæ. At Seneca l. 7. Natur. quæſt. c. 28. p. 926. *Ariſtoteles ait cometas ſignificare tempeſtatem, & ventorum intemperantiam, atque imbrium .... Non ſtatim cometes ortus ventos & pluvias minatur, ut Ariſtoteles ait: ſed annum totum ſuſpectum facit.* Locus Ariſtotelis hic eſt, l. 1. Meteorol. c. 7. pag. 537. Σημαίνυσι γιγνόμενοι οἱ πλείυς πνεύματα καὶ αὐχμύς. Ac paulo poſt: ὅταν μὲν ὖν πυκνοὶ καὶ πλείυς φαίνονται, καθάπερ λέγομεν, ξηροὶ καὶ πνευματώδεις γίγνονται οἱ ἐνιαυτοὶ ἐπιδήλως. Concinit Aratus, Latine redditus ab Avieno Feſto, p. 73.

At ſi contingerit plures ardere cometas,
Invalidas ſegetes torrebit ſiccior aër.

4. *Fiunt & hibernis.*] Ex cometarum ſynopſi, quam Ricciolus collegit, apparet æſtate plures, quam hieme, cometas oriri: atque inter æſtivos menſes Auguſtum vincere: Januarium, inter hibernos. Ariſt. loc. cit. ἐφάνη μὲν χειμῶνος ἐν πάγοις, *rigente gelu.*

5. *In auſtrino.*] Ariſt. loc. cit. Καὶ περὶ νότον ἤδη πολλοὶ γεγόνασιν.

6. *Typhon.*] Cometæ genus, ſolis Ægypti atque Æthiopum populis cognitum, & quidem ſemel, Typhone rege, a quo ei nomen. De Typhone Diodorus Siculus l. 1. Bibl. p. 79.

7. *Sparguntur.*] Id Ægyptios ſcriptis prodidiſſe, id ſe vidiſſe oculis teſtatur Ariſt. l. 1. Metereol. c. 6. p. 535. in femore Canis ſtellam quæ comam haberet, ſed obſcuram.

8. *In occaſura.*] Nunquam cometes, inquit, occaſum habet qualem planetæ, legitimum, ratum, ac diuturnum: nam ſupra horizontem apparere deſinit, & evaneſcit. Hanc eſſe Plinianæ orationis ſententiam declarat Ariſtotelis oratio paulo dilucidior, quam Plinius eſt ſecutus: Ἅπαντες οἱ καθ' ἡμᾶς, inquit ille loc. cit. ὠμμένοι, ἄνευ δύσεως ἠφανίσθησαν ἐν τῷ ὑπὲρ τῦ ὁρίζοντος τόπῳ.

9. *Octavio Conſule.*] Anno poſt Julii Cæſaris necem, urbis conditæ DCCXI. quo Hirtio ac Panſæ Conſulibus Octavius adjunctus eſt, cum proconſulari poteſtate. Sequenti anno decertavit acie cum Bruto in Theſſalia prope Philippos.

iterumque [1] Pompeii & Cæsaris bello. In nostro vero ævo circa veneficium, [2] quo Claudius Cæsar imperium reliquit Domitio Neroni: [3] ac deinde principatu ejus, assiduum prope ac sævum. [4] Referre arbitrantur, in quas partes sese jaculetur, aut cujus [5] stellæ vires accipiat, quasque similitudines reddat, & quibus in locis emicet. [6] Tibiarum specie, musicæ arti portendere: obscenis autem moribus, in verendis partibus signorum: ingeniis & eruditioni, si triquetram figuram quadratamve paribus angulis ad aliquos perennium stellarum situs edant: venena fundere, in capite septentrionalis, austrinæve Serpentis. [7] Cometes in uno totius orbis loco colitur in templo Romæ,

Notæ.

1. *Pompeii.*] De iis cometis qui Cæsare Rubiconem transgresso, bello civili præfulserunt, Lucanus l. 1. v. 526.

Ignota obscuræ viderunt sidera noctes,
Ardentemque polum flammis, cæloque volantes
Obliquas per inane faces, crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna cometem.

De his pariter, & de eo qui Philippense prælium antecessit, Virgilius l. 1. Georgic. v. 487.

Non alias cælo ceciderunt plura sereno
Fulgura, nec diri toties arsere cometæ.
Ergo inter se se paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre Philippi.

Quod plane ad verbum imitatus Manilius videtur, l. 1. p. 28.

2. *Quo Claudius.*] Meminit Suetonius in Claudio, c. 46. p. 77. Seneca vero l. 7. Natur. quæst. c. 17. p. 925. *Nec est quod putemus*, inquit, *eundem cometem visum esse sub Claudio, quem sub Augusto vidimus: nec hunc qui sub Nerone Cæsare apparuit.... illi similem fuisse, qui post necem Divi Iulii ludis Veneris Genitricis, circa undecimam horam diei emersit.* Veneno sublatum Agrippinæ dolo Claudium, vel pueri sciunt. Vide Dionem l. 60. p. 688.

3. *Ac deinde.*] Deinde, inquit, alterum sidus principatu Neronis: assiduum illud quidem, quia sex ipsis mensibus spectandum se præbuit, uti ex Seneca diximus paulo ante. Contigit id anno Neronis imperii undecimo, Christi ex æra vulgari, LXIV. Meminit præterea Tacitus l. 14. Annal p. 227. *Et sidus cometes effulsit*, inquit, *de quo vulgi opinio est, tanquam mutationem regis portendat. Igitur quasi jam depulso Nerone*, &c.

4. *Referre.*] Astrologorum placita de cometarum præsagiis hoc loco persequi, nec decet, nec vacat. Quæ Ptolemæus aliique super ea re prodiderunt, collegit Ricciolus, tom. 2. Almag. p. 31.

5. *Stellæ vires.*] *Virus* mavult Pintianus. Ego nihil moveo, gnarus Epigenem dixisse, ut auctor est Seneca l. 7. Natur. quæst. cap. 4. pag. 920. stellam Saturni plurimum habere virium ad omnes ejusmodi sublimium motus, &c.

6. *Tibiarum*] Non sunt hæ cometarum aliæ species, ut vir doctus existimat Hermolaus, aliique eum secuti, sed diversæ tantum similitudines, seu figuræ, quæ ex plurium siderum vicinitate finguntur, diversique situs ac loci, in quibus, ut Plinius ait, cometæ emicant. Si tibiarum speciem sic positi referrent, credebantur musicis aliquid significare: si partes signorum imaginumque cælestium verendas occuparent, fore ut libidinis exempla ederentur obscena: ingeniis & eruditioni detrimentum portendi, si triquetram, quadratamve formam ad aliquam hærentium cælo stellarum redderent, &c.

7. *Cometes.*] Sueton. in Julio, c. 88. *Ludis quos primo consecratos ei heres Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exoriens circa undecimam horam: creditumque est animam esse Cæsaris in cælum recepti: & hac de causa simulacro ejus in vertice additur stella.*

admodum faustus Divo Augusto judicatus ab ipso: qui incipiente eo, apparuit ludis quos faciebat Veneri Genitrici, non multo post obitum patris Cæsaris, in collegio [1] ab eo instituto. Namque his verbis id gaudium prodidit: (Iis ipsis ludorum meorum diebus, sidus crinitum per septem dies in regione cæli, quæ sub septentrionibus est, conspectum. Id oriebatur circa [2] undecimam horam diei, clarumque & omnibus e terris conspicuum fuit. Eo sidere significari vulgus credidit, Cæsaris animam inter Deorum immortalium numina receptam: quo nomine id insigne simulacro capitis ejus, quod mox in foro consecravimus, adjectum est. (Hæc ille in publicum, interiore gaudio sibi illum natum, seque [3] in eo nasci interpretatus est: &, si verum fatemur, salutare id terris fuit. [4] Sunt qui & hæc sidera perpetua esse credant, suoque ambitu ire, sed non nisi relicta ab Sole cerni. [5] Alii vero, qui nasci humore fortuito, & ignea vi, ideoque solvi.

CAPUT. XXVI.

XXIV. Idem Hipparchus nunquam satis laudatus, ut quo nemo magis approbaverit cognationem cum homine siderum, animasque nostras partem esse cæli, [6] novam stellam & aliam in ævo suo genitam deprehendit: ejusque motu, qua die fulsit, ad dubitationem est adductus, anne hoc sæpius fieret, moverenturque & eæ, quas putamus affixas: Idemque ausus, rem etiam Deo improbam, annumerare

NOTÆ.

1. *Ab eo instituto.*] A Julio Cæsare Is enim paulo ante obitum collegium his ludis faciendis instituerat, confecto Veneris templo. Hos deinde ludos suis sumptibus Augustus ipse edidit, non tam in collegio, ut Plinius ait, quam pro collegio, ut refert Julius Obsequens, c. 128. pag. 70. M. Antonio, P. Dolabella Coss. Vide etiam Dionem lib. 45. pag. 272.

2. *Undecimam.*] Hoc est, hora fere integra ante Solis occasum.

3. *In eo nasci.*] Felicitatem suam in eo, imperiumque portendi.

4. *Sunt qui & hæc.*] Pythagoreorum hæc opinio fuit, teste Galeno, vel quisquis auctor est libri de hist. Philos. c. 18. p. 40. tom. 2. aliorumque, quorum Seneca meminit l. 7. Natur. quæst. c. 19. p. 924. Quam in sententiam plane concedit ipse c. 22. & 23. p. 925. Fieri sane potest ut idem cometa recurrat identidem, tametsi nemo id animadvertat: vel quia sub crepuscula revertitur: vel quia nitente cauda, quæ eum sæpius prodit, & nebulosis radiis destituitur. Sic cometa a P. Fontaney in Collegio nostro Parisiensi deprehensus est in Eridano cauda destitutus, qui aliorum diligentiam elusit. Caudatus etiam visus a nobis tota fere nocte, quæ 26. Augusti diem antecessit, anno 1682. Et Seneca loc. cit. c. 20. multos cometas non videri ait, quod obscurantur radiis Solis: *quo deficiente,* inquit, *quendam cometem apparuisse, quem Sol vicinus obtexerat, Posidonius tradit.* Anno 1477. visum cometem Bzovius refert in Annalibus: anno 1577. observavere Tycho, & alii: anno 1677. P. Fontaney, aliique.

5. *Alii vero.*] Ut Epigenes, Peripatetici. Vide Senecam, & Galenum locis citatis.

6. *Novam stellam & aliam.*] Hoc est, non cometici, sed diversi generis, cujusmodi sunt cælo affixa sidera, ut Tycho recte vidit, tomo 1. Progymn. pag. 322.

posteris stellas, ac sidera [a] [1] ad nomen expungere, organis excogitatis, per quæ singularum loca, atque magnitudines signaret: ut facile discerni posset ex eo, non modo, an obirent, nascerenturve, sed an omnino aliqua transirent, moverenturve: item an crescerent, minuerenturque: cælo in hereditate cunctis relicto, si quisquam, [2] qui cretionem eam caperet, inventus esset.

XXV. [3] Emicant & faces, non nisi cum decidunt visæ: qualis [4] Germanico Cæsare gladiatorum spectaculum edente, præter ora populi meridiano transcucurrit. Duo genera earum: Lampades vocant plane faces, alterum [5] Bolidas, quale [6] Mutinensibus malis visum est. Distant quod faces vestigia longa faciunt, priore ardente parte: Bolis vero perpetua ardens, longiorem trahit limitem.

XXVI. [7] Emicant & trabes simili modo, quas δόκυς vocant: qualis

INTERPRETATIO.

[a] *Ad nomen.*] Appellato nomine expungere, instrumentis excogitatis, &c.

NOTÆ.

1. *Ad nomen expungere.*] Appellare suo quæque nomine, designare, distinguere, separare. Vide Notas & Emend. num. XXV.

2. *Qui cretionem.*] Ita recte Pintianus ex suo codice, nosque ex nostris omnibus, cum libri editi perperam *rationem* præferant. Est autem cretio, vox Ciceroni familiaris, l. 13. ep. 45. ad Attic. p. 427. atque alias sæpe, quæ hereditatis aditionem significat. Tam expeditam certamque rationem tradidit Hipparchus observandorum siderum, ut cælum veluti hereditatem aliquam reliquisse posteris videatur, si quis eam adire ac cernere, hoc est illius artis pernoscere mysteria & ingredi adyta audet.

3. *Emicant & faces.*] Impressiones igneas omnes, quas medio in aëre accendi constat, & ex habitu sulphureo nitrosoque oriri, Plinius existimavit in cælo ipso nasci, aut de cælo decidere: quemadmodum sect. 6. diximus, cum de stellis discurrentibus ageremus. Id vero etiam legenti initium sect. 38. multo constabit apertius.

4. *Germanico.*] Is Drusi filius, a Tiberio adoptatus, veneno per Pisonem sublatus est. Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 1. p. 832. *Vidimus*, inquit, *non semel flammam ingentis pilæ specie, quæ tamen in ipso cursu suo dissipata est. Vidimus circa divi Augusti excessum simile prodigium: nec Germanici mors sine denunciatione tali fuit.*

5. *Bolidas.*] Βολὶς Græce missilem hastam & jaculum sonat.

6. *Mutinensibus malis*] Obsesso Mutinæ Bruto a M. Antonio, factoque ibi vehementi & cruento prælio, de quo Appianus l. 3. Civil. Ibi Prætoriani Cæsaris milites ad unum omnes occubuere: Consules ambo trucidati, &c. *Pharsalia, Philippi, Perusia, & Mutina, nota publicarum cladium nomina*, inquit Tacitus l. 1. histor. p. 20. Dio l. 45. p. 278. λαμπάδα facem vocat, quæ circa Mutinensis belli tempus visa est ab occasu in ortum transcurrere.

7. *Emicant & trabes.*] De his Seneca l. 7. Natur. quæst. c. 4. & 5. p. 920. Lucem in aëre, seu quandam albedinem, angustam quidem, sed oblongam, de noctu quandoque visam, sereno cælo, si parallelo situ sit, Trabem vocant: si perpendiculari, columnam: si cum cuspide, bolida, sive jaculum. Sunt hodie qui velint, ut cometas, ita etiam Trabes, supra regionem elementarem attolli sublimes, atque ex eadem gigni materia:

cum [1] Lacedæmonii classe victi, imperium Græciæ amisere. Fit & cæli ipsius hiatus, quod vocant [2] chasma.

CAPUT XXVII.

XXVII. [3] Fit & sanguinea specie (quo nihil terribilius mortalium timori est) incendium, ad terras cadens inde: sicut Olympiadis centesimæ septimæ [4] anno quarto, quum rex Philippus Græciam quateret. Atque hæc ego statis temporibus naturæ, ut cetera, arbitror existere: non, ut plerique, variis de causis, quas ingeniorum acumen excogitat: quippe ingentium malorum fuere prænuncia: [5] sed ea accidisse, non quia hæc facta sunt, arbitror: verum hæc ideo facta, quia incasura erant illa. Raritate autem occultam eorum esse rationem, ideoque non, [a] sicut exortus supra dictos, defectusque, & multa alia, nosci.

CAPUT XXVIII.

XXVIII. Cernuntur & stellæ cum Sole totis diebus, plerumque & circa Solis orbem, [6] ceu spiceæ coronæ, [7] & versicolores circuli:

INTERPRETATIO.

a *Sicut exortus.*] Sicut exortus siderum errantium supra dictos.

NOTÆ.

ex eo fuisse numero trabem eam, quam volunt subsecutam esse cometam anni 1618. Negant alii trabem tum ullam visam, sed cometæ caudam fuisse. Fromondus l. 2. Meteorol. c. 5. p. 79. observatam ait anno 1625. ingentem trabis molem, intempesta nocte ab occasu exortam, Lunæ fulgorem infuscasse, atque eripuisse oculis: non ea igitur supra Lunam fuit: neque vero esse, sententia Aristotelis est, l. 1. Meteorol. c. 4. p. 533. Quomodo trabs fiat, disce ex Cabeo l. 1. text. 19. p. 120.

1. *Lacedæmonii.*] Classe victi ab Atheniensibus Conone duce, imperio maris spoliati, Olymp. XCVI. anno secundo, ut scribit Diodorus l. 14. p. 303. *Et hoc initium*, inquit Justinus l. 6. c. 4. p. 69. *Atheniensibus resumendæ potentiæ, & Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Namque velut cum imperio etiam virtutem perdidissent, contemni a finitimis cœpere.*

2. *Chasma.*] Seneca lib. 1. Natur. quæst. c. 10. p. 838. *Sunt chasmata*, inquit, *cum aliquando cæli spatium discedit, & flammam dehiscens velut in abdito ostentat.* Arist. l. 1. Meteor. c. 5. p. 534. Τὰ δὲ χάσματα, &c. Quem in locum Cabeus l. 1. text. 24. p. 141. hiatum vocari a Philosopho ait, quoties lumen in aëre accenditur, & obscuro circum colore obducitur: fit enim tum terræ dehiscentis species, unde flamma erumpat. Vel si obscurus vapor circumvestitur lumine, ea obscuritas cavitatem repræsentabit: ut subnigri in tabula colores recessum mentiuntur.

3. *Fit & sanguinea.*] Arist. loc. cit. αἱματώδη χρώματα vocat.

4. *Anno quarto.*] Vide Notas & Emend. num. XXVI.

5. *Sed ea accidisse.*] Hoc est, ea prodigia, fortuitaque phænomena, non fuere sequentium malorum causa, sed signum. Utor Senecæ verbis l. 1. Natur. quæst. c. 1. p. 832.

6. *Ceu spiceæ.*] Vide Notas & Emend. num. XXVII.

7. *Et versicolores.*] Diversum hoc a superiore ostentum. Meminit Dio l. 45. p. 272.

qualiter

qualiter [1] Augusto Cæsare in prima juventa Urbem intrante, post obitum patris, ad nomen ingens capessendum. * [2] Existunt eædem coronæ circa Lunam, & circa nobilia astra, cælo quoque inhærentia. * CAP. XXIX.

XXIX. Circa Solem arcus apparuit, [3] L. Opimio, Q. Fabio Consulibus: orbis, [4] C. Porcio, M'. Acilio. * Circulus rubri coloris [5] L. Julio, P. Rutilio Coss. * CAP. XXX.

XXX. Fiunt prodigiosi, & longiores [6] Solis defectus, qualis occiso Dictatore Cæsare, & Antoniano bello, totius pæne anni pallore continuo.

XXXI. [7] Et rursus plures Soles simul cernuntur: nec supra ip- CAPUT XXXI.

NOTÆ.

1. *Augusto Cæsare.*] Sueton. in Augusto, c. 95. Sed multo explicatius Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 2. p. 833. *Memoriæ proditum est, quo die Divus Augustus Vrbem ex Apollonia reversus intravit, circa Solem visum coloris varii circulum, qualis esse in arcu solet: hunc Græci ἅλω vocant, nos dicere Coronam aptissime possumus. Quemadmodum fieri dicatur, exponam. Cum in piscinam lapis missus est, videmus in multos orbes aquam discedere,* &c. Ac paulo post, *Tales splendores Græci areas vocavere, &c.* Apollonia, unde Romam Octavius est reversus, urbs Epiri est ad Jonium mare, studiorum celebritate eo ævo nobilis, ut testatur Dio l. 45. p. 271.

2. *Existunt eædem.*] Hæc totidem verbis Arist. l. 3. Meteor. c. 2. p. 574. Τῆς μὲν οὖν ἅλω φαίνεται πολλάκις κύκλος ὅλος, καὶ γίνεται περὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων, &c. Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 2. p. 833. *Hæ coronæ noctibus fere circa Lunam, & alias stellas notantur: interdiu raro: adeo ut quidam ex Græcis negaverint eas omnino fieri, cum illos historiæ coarguant.* Et c. 10. p. 838. *Arcus solares, lunaresque omnes sunt: coronæ, omnium siderum.*

3. *L. Opimio.*] L. Opimius Nepos, & Q. Fabius Maximus Allobrogicus, gessere Consulatum, anno V. C. DCXXXIII. ut dicetur l. 14. sect. 16.

4. *C. Porcio.*] C. Porcius Cato, Censorii Catonis nepos, & M' (hoc est, Manius, non Marcus,) Acilius Balbus Consules fuere anno V. C. DCXL. Porcio prænomen Caii restituimus ex Julio Obsequente, & Cassiodoro. In editis Plinii libris hactenus *L. Portio*, mendose.

5. *L. Iulio.*] Anno V. C. DCLXIV. ex Fastis & ex Iulio Obsequente, fuere Consules L. Julius Cæsar, P. Rutilius Lupus.

6. *Solis defectus.*] Citra eclipsim hic defectus fuit, ut monet Petavius l. 10. de Doctr. Temp. c. 63. p. 269. nebularum globus toto anno sub Sole visus, Solis corpus pallidum ac sine fulgore propemodum ullo reddebat, inquit Plutarchus in Cæsare, p. 741. Ὅλον γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν ὠχρὸς μὲν ὁ κύκλος καὶ μαρμαρυγὰς οὐκ ἔχων ἀνέτελλεν, &c. Vide etiam Dionem l. 45. p. 278. Describitur hic Solis defectus, vel quocumque alio nomine appellari lubet, a Virgilio, l. 1. Georg. v. 466.

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romam:
Quum caput obscura nitidum ferrugine texit,
Impiaque æternam timuerunt secula noctem.

7. *Et rursus.*] Quæ de parheliorum situ ac tempore placita nunc Plinius refert, ea plane ad verbum ex Aristotele transtulit, l. 3. Meteorol. c. 2. p. 575. Singulorum hujus doctrinæ capitum causas investigat idem Philosophus, c. 6. p. 582. & 583. De iis Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 11. p. 838. *Quid eas vocem? Imagines Solis? Historici Soles vocant, & binos ternosque apparuisse memoriæ tradunt: Græci παρήλια appellant, quia in propinquo fere a Sole visuntur, aut quia accedunt ad aliquam similitudinem Solis.* Anno 1671. die 26. Maii, hora 5. matutina, Carnuti in Gallia corona circa Solem visa est, in qua duo parhelia, cælo sereno, sine ulla nube.

ſum, nec infra, ſed ex obliquo: nunquam juxta, nec contra terram: nec noctu: ſed aut oriente, aut occidente. Semel & meridie conſpecti in Boſphoro produntur, qui a matutino tempore duraverunt in occaſum. [1] Trinos Soles antiqui ſæpius videre: ſicut [2] Sp. Poſtumio, Q. Mucio, [3] & Q. Marcio, M. Porcio, [4] & M. Antonio, P. Dolabella, [5] & M. Lepido, L. Planco Coſſ. Et noſtra ætas vidit Divo Claudio principe, [6] conſulatu ejus, Cornelio Orfito collega. [7] Plures ſimul, quam tres, viſi, ad hoc ævi nunquam produntur.

CAPUT XXXII.

XXXII. [8] Lunæ quoque trinæ, ut Cn. Domitio, C. Fannio Conſulibus, apparuere: quos plerique appellaverunt Soles nocturnos.

CAPUT XXXIII.

XXXIII. [9] Lumen de cælo noctu viſum eſt, [10] C. Cæcilio, Cn. Papirio Conſulibus, [11] & ſæpe alias, ut diei ſpecies noctu luceret.

NOTÆ.

1. *Trinos Soles.*] Familiare eſt, ut cum duos vel tres Soles apparuiſſe dicimus, Solem quoque verum, & non παρηλίυς, ſpurioſve duntaxat, eo numero comprehendamus. Exempla, præter Pliniana, ſuppeditant Julius Obſequens, c. 92. p. 50. aliique.

2. *Sp. Poſtumio.*] Sp. Poſtumio Albino Paulo, Q. Mucio Scævola Coſſ. anno V. C. DLXXX. quo anno tres ſimul Soles effulſiſſe Livius pariter eſt auctor, l. 41. p. 528.

3. *Et Q. Marcio.*] Q. Marcius Rex, & M. Porcius Cato, Conſules fuere, anno V. C. DCXXXVI.

4. *Et M. Antonio.*] Quo anno interfectus eſt Cæſar. Hoc quoque refert Julius Obſequens, laudandus a nobis in Notis & Emend. num. XXVII. & Hieronym. in Chron.

5. *Et M. Lepido.*] Julius Obſequens, c. 130. p. 72. *M. Lepido, Munatio Planco Coſſ. Soles tres ccirciter hora tertia diei viſi, mox in unum orbem contracti.* Id contigit altero poſt Cæſaris necem anno.

6. *Conſulatu ejus.*] Cum quintum Conſul eſſet, Ser. Corn. Scipione Orfito collega, anno imperii Claudii undecimo, Chriſti ex æra vulgari, quinquageſimo primo.

7. *Plures ſimul.*] Gaſſendus in lib. 10. Laërtii, c. de Parheliis, p. 1131. viſos ſex eſſe in Polonia ſcribit, anno 1625. Scheinerum vero obſervaſſe Romæ quinque, die 20. Martii 1629. Septem etiam, anno ſequente 1630. die 24. Januarii. Addit autem p. 1134. nihil obeſſe quin apparere ſimul parhelii ſaltem undecim poſſint.

8. *Lunæ quoque.*] Παρασελήνας ſeu ſpurias Lunas appellant, de quibus eadem quæ de parheliis, ſervata proportione, dicenda videntur. Julius Obſequens, c. 92. p. 50. *Cn. Domitio, C. Fannio Coſſ. in Gallia tres Soles, & tres Lunæ viſæ.* Fuit is annus V. C. DCXXXII. Aliud exemplum refert Plutarchus in Marcello, p. 299.

9. *Lumen.*] Milichius hoc nihil aliud eſſe putat quam chaſma ſuperius explicatum, ſect. 26. Rectius Gaſſendus in Epicuri Philoſ. p. 1137. fulgorem eſſe opinatur, qui aliquando nocte intempeſta, & ſilente etiam Luna, totum ſeptentrionalem tractum ita occupat, ut claram auroram mentiatur: unde & *Aurora Borea* ab aliquibus dicitur. Poſſunt eſſe vivaciores quidam fulgores, qui aliquando ſive in ortum progrediuntur, ſive in occaſum.

10. *C. Cæcilio*] Anno V. C. DCXLI. Conſulatum iniere C. Cæcilius Metellus, & Cn. Papirius Carbo. Refert hoc ipſum Julius Obſeq. c. 98. p. 52.

11. *Et ſæpe alias.*] Vide Jul. Obſeq. c. 73. p. 40. & c. 86. p. 46. & c. 131. p. 73. Livium quoque l. 28. p. 323. & l. 29. p. 343.

XXXIV. [1] Clypeus ardens ab occaſu ad ortum ſcintillans tranſcurrit, Solis occaſu, L. Valerio, C. Mario Conſulibus. CAPUT XXXIV.

XXXV. Scintillam e ſtella cadere, & augeri terræ appropinquantem, ac poſtquam Lunæ magnitudine facta ſit, illuxiſſe, [a] ceu nubilo die: dein cum in cælum ſe reciperet, [2] lampadem factam, ſemel unquam proditur, [3] Cn. Octavio, C. Scribonio Coſſ. Vidit hoc [4] Silanus Proconſul cum comitatu ſuo. CAPUT XXXV.

XXXVI. Fieri videntur, & [5] diſcurſus ſtellarum, nunquam temere, ut non ex ea parte [6] truces venti cooriantur. CAPUT XXXVI.

XXXVII. Exiſtunt ſtellæ & in mari terriſque. * Vidi nocturnis militum vigiliis, [7] inhærere pilis pro vallo fulgorem [8] effigie ea: Et antennis navigantium, aliiſque navium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, ut volucres ſedem ex ſede mutantes: graves, cum ſolitariæ venere, mergenteſque navigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ: quarum adventu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam, ferunt. Et ob id [9] Polluci & Caſtori id numen aſſignant: *CAP. XXXVII.

INTERPRETATIO.

[a] *Ceu nubilo.*] Tantum illuxiſſe noctu, quantum cum nubilus eſt dies, ſolet lucere.

NOTÆ.

1. *Clypeus.*] Julius Obſeq. c. 105. p. 56. *C. Mario, L. Valerio Coſſ. ſub occaſu Solis, orbis clypei ſimilis, ab occidente ad orientem viſus præferri.* Fuit hic ſextus Marii conſulatus, anno V. C. DCLIV. Clypeorum in aëre apparentium meminit Seneca l. 1. Natur. quæſt. c. 1. p. 833. & l. 7. c. 20. p. 924.

2. *Lampadem.*] Hic eſt, ut quidem reor, cometes lampadias, de quo ſect. 22.

3. *Cn. Octavio.*] Anno V.C. DCLXXVIII. Cn. Octavio, C. Scribonio Curione Coſſ.

4. *Silanus Proconſul.*] Fuit hic Decimus Junius Silanus, qui Conſulatum geſſit aliquanto poſt cum Licinio Muræna, anno V. C. DCXCII. Vide Notas & Emend. num. XXVIII.

5. *Diſcurſus.*] Non quaſi ſtellæ diſcurrant ipſæ: ſed cum exhalationes, ſulphureique ſpiritus in aëre poſiti accenduntur, concipiuntque flammam, tum ſenſibus noſtris illuditur, ac ſtellas diſcurrere facile credunt oculi. Sic tormentarium pulverem ſi ſumas, eoque ſolum conſperſeris, longo quidem ſed gracili ductu, admoto ad caput ſeu ductus hujuſce initium igne, ſubſilire quodammodo flammam putes, cum pulvis ſubinde arripit, unaque alteram continentem accendit, & ſuſcitat. Vide quæ diximus in notis ad ſect. 6. & quæ Cabeus habet in l. 1. Meteorol. text. 20. p. 123.

6. *Truces venti.*] Vide quæ dicturi ſumus l. 18. ſect. 80.

7. *Inhærere pilis.*] Seneca l. Natur. quæſt. c. 1. p. 832. *Gylippo,* inquit, *Syracuſas petenti, viſa eſt ſtella ſuper ipſum lanceam conſtitiſſe. In Romanorum caſtris viſa ſunt ardere pila, ignibus ſcilicet in illa delapſis.*

8. *Effigie ea.*] Nempe ſtellarum effigie.

9. *Polluci & Caſtori.*] Hæc Seneca paulo uberius loc. cit. Galli & Hiſpani circa mediterraneum mare, S. Hermi, aut S. Telmi ignes appellant: Itali, SS. Petri & Nicolai. De his ignibus mira Furnerius narrat, in Hydrogr. l. 15. c. 20. p. 539.

eosque in mari deos invocant. Hominum quoque capita vespertinis horis, magno præsagio circumfulgent. [1] Omnia incerta ratione, & in naturæ majestate abdita.

CAPUT XXXVIII.

XXXVIII. Hactenus de mundo ipso, sideribusque. Nunc reliqua cæli memorabilia. Namque [2] & hoc cælum appellavere majores, quod alio nomine aëra: omne quod [3] inani simile, vitalem hunc spiritum fundit. Infra Lunam hæc sedes, multoque inferior, (ut animadverto propemodum constare) infinitum ex superiore natura aëris, infinitum & terreni halitus miscens, utraque sorte confunditur. Hinc nubila, tonitrua, & alia fulmina. Hinc grandines, pruinæ, imbres, procellæ, turbines. Hinc plurima mortalium mala, & rerum naturæ [4] pugna secum. Terrena in cælum tendentia deprimit siderum vis: eademque quæ sponte non subeunt, ad se trahit. Decidunt imbres, nebulæ subeunt, siccantur amnes, ruunt grandines, torrent radii, & terram in medium undique impellunt. Iidem infracti resiliunt: &, quæ potuere, auferunt secum. [a] Vapor ex alto cadit, rursumque in altum redit. Venti ingruunt inanes, iidemque cum rapina remeant. Tot animalium haustus spiritum e sublimi trahit. At ille contra nititur, tellusque, [5] ut inani cælo spiritum infundit. Sic ultro citroque commeante natura, ut tormento aliquo, [b] mundi celeritate discordia accenditur. [c] Nec stare pugnæ licet, sed assidue rapta convolvitur, & circa terram immenso [d] [6] rerum causas globo ostendit: subinde per nubes [e] cælum aliud obtexens. Ventorum hoc regnum. Itaque præcipua eorum natura ibi, & ferme reliquas complexa causas: quoniam

INTERPRETATIO.

a *Vapor.*] Calor.

b *Mundi.*] Cæli assidue rotata vertigine.

c *Nec stare.*] Nec quies aut mora in ea pugna ulla est.

d *Rerum causas.*] Rerum omnium effectrices causas immenso globo ostendit, *nempe sidera.*

e *Cælum aliud.*] Instar alterius cæli nubes habent, quæ nostris oculis obtenduntur, *eripiuntque sidereum.*

NOTÆ.

1. *Omnia incerta.*] Libet hic exclamare cum Seneca loc. cit. *Ergo tu in tantis erroribus es, ut existimes Deos mortium hæc signa præmittere, &c.*

2. *Et hoc cælum.*] Ita Pacuvius a nobis laudatus in Notis ad sect. 4.

3. *Inani simile.*] Id quidem esse hujusmodi plebi videtur, ob raritatem ac tenuitatem.

4. *Pugna secum.*] Ex congressu contrariarum qualitatum, frigiditatis & caloris. Hic locus videtur expressus ab Arist. l. de mundo, cap. 2. p. 602.

5. *Vt inani cælo.*] Quasi exhausto cælo, tot animalibus inde spiritum trahentibus, rependit tellus ac regerit de suo vapores, qui cæli jacturam cum fœnore sarciant.

6. *Rerum causas.*] Sidera tum vaga, tum quæ affixa cælo sunt, quorum efficientia res inferiores omnes gigni creduntur, & contineri.

& tonitruum, & fulminum jactus, horum violentiæ plerique assignant. Quin & ideo lapidibus pluere interim, [1] quod vento sint rapti, & multa similiter. Quam ob rem plura simul dicenda sunt.

Caput XXXIX.

XXXIX. Tempestatum, rerumque quasdam statas esse causas: quasdam vero fortuitas, aut adhuc rationis incompertæ, manifestum est. Quis enim æstates, & hiemes, quæque in temporibus annua vice intelliguntur, siderum motu fieri dubitet? Ut Solis ergo natura temperando intelligitur anno, sic reliquorum quoque siderum propria est quibusque vis, & ad suam cuique naturam fertilis. [a] Alia sunt in liquorem soluti humoris fecunda, alia concreti in pruinas, aut coacti in nives, aut glaciati in grandines: alia flatus, alia teporis, [b] alia vaporis, alia roris, alia rigoris. Nec vero hæc tanta debent existimari, quanta cernuntur: cum esse eorum nullum minus Luna tam immensæ altitudinis ratio declaret. Igitur in suo quæque motu naturam suam exercent: quod manifestum, [2] Saturni maxime transitus imbribus faciunt. Nec meantium modo siderum hæc vis est, sed multorum etiam adhærentium cælo, quoties errantium accessu impulsa, aut conjectu

Interpretatio.

[a] *Alia sunt.*] Alia sunt sidera ad imbres gignendos soluto humore fecunda.

[b] *Alia vaporis.*] Caloris.

Notæ.

1. *Quod vento.*] Turbine seu typhone arrepta saxa grandinante alio. Vide quæ dicturi sumus sect. 49. Legimus esse vallem in India, qua lapides sic excitati, deinceps deciderint. Lapidum pluviam ad singulos pæne annos, atque ad fastidium commemorat præ ceteris Livius. Videntur ii porro lapides multo veri similius grandinei fuisse, sed insignis magnitudinis, & a quibus strages edi posset ingens. Facit ad hoc sacrorum etiam codicum auctoritas: ubi postquam Deus dicitur *misisse lapides de cælo magnos*, subjicitur: *Et interfecti sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos filii Israël interfecerunt gladio.*

2. *Saturni maxime.*] Si vel cum Saturno jungatur aliud sidus, vel transeat idem ad alterum quod Saturno opponatur: aïunt Astrologi fieri quas dicunt Apertiones Portarum, seu Valvarum, catarractarumque, hoc est, insignes tempestatum mutationes per vehementes ventos, imbres, tonitrua, grandines, &c. non modo cum planetæ, quorum sunt naturæ oppositæ, se se aspectu etiam opposito quadratove respiciunt: sed maxime etiam, cum Luna relinquens unum planetam, ejusve aspectum, fertur ad planetam, adspectumve ejus qui præcedenti oppositus est. Sic enim dum Luna fertur a Saturno ad Solem, aut contra, fiunt caligines, nubes densæ, vis incursusque pluviarum, &c. Celebrant vero etiam maxime præ ceteris ipsam conjunctionem. Nam si applicetur, inquiunt, v. g. Mercurius ad Saturnum, erit obscurus, pluvius, ac vehemens ventus, &c. Denique prout Saturnus, aliusve planeta stellam perstringit unam ex iis, quæ sunt affixæ cælo, hujus tum vires credunt augeri: ipsumque etiam Martem prope Pleïadas meantem creare imbrium copiam vehementiorem volunt: multoque magis Saturnum.

radiorum exstimulata sunt : [1] qualiter in Suculis sentimus accidere, [2] quas Græci ob id pluvio nomine Hyadas appellant. Quin & [3] sua sponte quædam, statisque temporibus, ut [4] Hœdorum exortus. Arcturi vero sidus non ferme sine procellosa grandine emergit.

CAP. XL. 5 XL. Nam [a] Caniculæ exortu accendi [5] Solis [b] vapores [6] quis ignorat ? cujus sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur. [7] Fervent maria exoriente eo, fluctuant in cellis vina, moventur stagna. [8] Orygem appellat Ægyptus feram, quam in exortu ejus [9] contra stare, & con-

INTERPRETATIO.

[a] *Caniculæ.*] Sirii. | [b] *Vapores.*] Calores.

NOTÆ.

1. *Qualiter in Suculis.*] Conjunctione Martis aut Saturni, ut plane modo diximus, aliorumve errantium.

2. *Quas Græci ob id.*] *Ab eo quod est ὕειν*, inquit Tullius Tiro, apud Gellium, l. 13. c. 9. p. 668. Vide quæ dicturi sumus l. 18. sect. 66.

3. *Sua sponte.*] Etsi non aliorum siderum accessu impellantur, exstimulenturve radiis : hoc est, quamvis neque conjuncta sint, neque opposita ulli errantium stellarum.

4. *Hœdorum.*] Dicetur de his sideribus multo opportunius l. 18. sect. 74. Respicere mihi hoc loco Plinius videtur ad illud poëtæ, l. 1. Georg. v. 204.

Præterea tam sunt Arcturi sidera nobis,
Hœdorumque dies servandi, & lucidus Anguis,
Quam quibus in patriam ventosa per æquora vectis, &c.

5. *Solis vapores.*] Ita constanter libri omnes. Vapor hoc loco, & l. 9. sect. 12. aliasque sæpius, calorem significat. Sic Horatius, Epodon Carm. 3. v. 15.

Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ.

Loquitur pariter de æstu Caniculæ. Columella, lib. 7. cap. 3. de agnis : *Namque id pecus frigoris impatientissimum est, nec minus æstivi vaporis.*

6. *Quis ignorat ?*] Id vero possit fortassis in dubium revocari, quando certum est Caniculam, ceteraque fixa sidera, ob motum quem versus ortum habent, oriri jam & occidere uno circiter mense tardius, quam illis temporibus : & nihilominus tempestates non uno mense retardari, sed remanere, ut prius, alligatas Soli. Nam qui magni æstus olim erant circiter Julii medium, quo tempore tunc exoriebatur canicula, iidem nunc quoque Julio fiunt, neque tranferuntur in medium Augustum, quo nunc canicula exoritur : neque verendum est translatum iri in Januarium post decem annorum millia, quo tempore tunc exorietur canis, si etiam tum orietur. Vide plura in eam rem apud Gassendum, in lib. 10. Laërtii, pag. 917. Quamobrem ad Gemini, Petaviique sententiam l. 2. Uranol. c. 10. p. 415. lubens accedo, existimantium hos æstus, aliaque effecta, a Sole, non a stellis oriri.

7. *Fervent.*] Vide l. 18. sect. 68.

8. *Orygem.*] Damascius apud Photium in Bibl. cod. 242. p. 1048. *ὁ ὄρυξ τὸ ζῶον πταρνύμενος ἀνατέλλειν διασημαίνει τὴν Σῶθιν, Oryx fera caniculam oriri significat, cum sternuit.* Idem habet Ælianus l. 7. hist. anim. c. 8. *Αἰγυπτίων ἀκούω λεγόντων τὴν ὄρυγα συνιέναι τῆς τοῦ Σειρίου ἐπιτολῆς πρῶτον, καὶ μαρτυρεῖσθαι τῷ πταρμῷ αὐτόν.*

9. *Contra stare.*] Hunc ritum iisdem verbis describit Horus Apollo p. 47.

tueri tradit, [1] ac velut adorare, cum ſternuerit. [2] Canes quidem toto eo ſpatio maxime in rabiem agi, non eſt dubium.

XLI. [3] Quin partibus quoque ſignorum quorumdam ſua vis ineſt, CAP. XLI. ut autumnali æquinoctio, brumaque, cum tempeſtatibus confici ſidus intelligimus. Nec imbribus tantum tempeſtatibuſque, ſed multis & corporum, & ruris experimentis. [4] Afflantur alii ſidere, alii commoventur, ſtatis temporibus, alvo, nervis, capite, mente. [5] Olea, & populus alba, & ſalices, ſolſtitio folia circumagunt. [6] Floret ipſo brumali die ſuſpenſa in tectis arentis herba pulegii, rumpuntur intentæ [a] ſpiritu membranæ. Miretur hoc, qui non obſervet quotidiano experimento, herbam unam, quæ vocatur heliotropium, abeuntem Solem intueri ſemper, omnibuſque horis cum eo verti, vel nubilo obumbrante. Jam quidem lunari poteſtate oſtrearum, conchyliorumque, & concharum omnium corpora augeri, ac rurſus minui. [7] Quin & ſoricum fibras reſpondere numero Lunæ, exquiſivere diligentiores:

INTERPRETATIO.

[a] *Spiritu.*] Aëre incluſo intenti rumpuntur utres.

NOTÆ.

1. *Ac velut adorare.*] Nempe demiſſo, ut fit, vi ſternumenti capite. Multum ſe movet Salmaſius p. 474. uti hæc verba explicet: ſed nihil ſe boni habere tandem confitetur, quod dicat. Fuit cum ex ſupra laudatis auctoribus emendari poſſe conjicerem, *ac velut adnotare.* Sed nunc retexo me ipſe, nec quidquam muto.

2. *Canes quidem.*] Vide librum 8. ſect. 61.

3. *Quin partibus.*] Nec tota ſolum conſtellatio præcipuas vires habet, ſed & ſingulares quædam ſiderum partes, quibus in partibus tempeſtatum fieri converſio ſolet: quippe eo tempore ex tempeſtatibus, imbribus, ventis, ſidus eſſe peractum, hoc eſt, perveniſſe ad metam, & e quatuor anni tempeſtatibus unam ſignare intelligimus: ſic Fidiculæ ſidus, autumno conficitur: bruma, Vergiliarum, uti dicemus l. 18. ſect. 69. & 74. Hunc locum Milichius, ceterique interpretes, non intellexere. Sidus confectum, pro ſolſtitio peracto dixit pariter Plinius l. 16. ſect. 36. aliaſque ſæpius.

4. *Afflantur.*] Siderantur. Sideratio morbi genus eſt, partem aliquam corporis, ipſumque ſæpe totum corpus percutientis ſubito: quod quam repentino eveniat impetu, e cælo vi quadam ſideris evenire putatur. Plautus:

Sideratus eſt, movere ſe nequit.

5. *Olea, &c.*] Vide lib. 18. ſect. 68.

6. *Floret ipſo.*] Expreſſum hoc ex Tullio l. 2. de Divin. p. 224. *Vt enim,* inquit, *jam ſit aliqua in natura rerum cognatio, quam eſſe concedo: multa enim Stoïci colligunt: nam & muſculorum jecuſcula bruma dicuntur augeri, & pulegium aridum floreſcere ipſo brumali die, & inflatas rumpi veſiculas, & ſemina malorum, quæ in his mediis incluſa ſint, in contrarias partes ſe vertere: jam nervos in fidibus aliis pulſis reſonare alios: oſtreiſque, & conchyliis omnibus contingere, ut cum Luna creſcant pariter, pariterque decreſcant, &c.* Vide præterea Gellium l. 2. c. 8. & Ariſt. ſect. 20. Problem. 21. p. 774.

7. *Quin & ſoricum.*] De his rurſum Plinius l. x 1. ſect. 76. & l. 29. ſect. 15. Plutarchus l. 4. Sympoſ. quæſt. 5. non de quovis mure hoc affirmat, ſed de mygale tantum, hoc eſt, de araneo mure.

minimumque animal [1] formicam, sentire vires sideris, interlunio semper cessantem. Quo turpior homini inscitia est, fatenti præcipue jumentorum quorundam [2] in oculis morbos cum Luna increscere, ac minui. Patrocinatur vastitas cæli immensa discreta [3] altitudine in [4] duo atque septuaginta signa. Hæ sunt rerum, aut animantium effigies, in quas digessere cælum periti. In his quidem mille sexcentas adnotavere stellas, [5] insignes videlicet effectu, visuve. Exempli gratia, in cauda Tauri [6] septem, quas appellavere Vergilias, in fronte Suculas, [7] Booten, qui sequitur Septentriones.

Cap. XLII. XLII. Extra has causas non negaverim existere imbres ventosque: quoniam humidam a terra, alias vero [a] propter vapores [8] fumidam exhalari caliginem certum est. [9] Nubesque liquore egresso in sublime, aut ex aëre coacto in liquorem, gigni. Densitas earum, corpusque, haud dubio conjectatur argumento, cum Solem obumbrent, perspi-

Interpretatio.

a *Propter vapores.*] Propter Solis ardores fumo similem exhalari a terra vaporem.

Notæ.

1. *Formicam.*] Vide lib. xi. sect. 36.

2. *In oculis morbos.* Vide l. xi. sect. 55.

3. *Altitudine.*] Rectius fortasse *latitudine*: hæc enim est quæ in tot signa discernitur.

4. *Duo atque septuag.*] Consentiunt in eum numerum omnia exemplaria. Nihilominus qui plurimas numerant constellationes, e veteribus quidem Ptolemæus, 48. agnoscit: Keplerus in tabula Rudolph. stellarum, p. 105. additis novis astris, quæ naucleri observarunt ultra æquatorem transgressi, omnino habet duo & sexaginta. Forte Plinius particulas astrorum pro integris censet, puta Hœdos ab Auriga distinctos, Gorgonis caput a Perseo, a Tauro Pleïadas Hyadasque, Asellos a Cancro, Urnam ab Aquario, &c. quo numerus major excrescat. Si quid invitis MSS. mutari oporteat, legam *duodequinquaginta*: Tot enim sunt μορφώσεις ab Hipparcho, Eudoxo, & aliis designatæ.

5. *Insignes videlicet.*] Quid si igitur addantur ad hunc numerum eæ quæ priscos illos observatores latuerunt, ultra Zonam torridam positæ? Quid si præacutis oculis illa ipsa, quæ novere, cernantur? In Orionis clypeo amplius quadraginta, quatuordecim in Pleïadibus vident, qui sunt visus paulo perspicacioris: telescopii beneficio, quadraginta. Sinenses longe plures habent in numerato, quam nos.

6. *Septem, quas.*] Septem sunt apud Aratum, & Hipparchum: apud Geminum, sex: quia una ex iis nebulosior est: unde illud Ovidii l. 4. Fastor. v. 169.

Pleïades incipiunt humeros relevare paternos,
Quæ septem dici, sex tamen esse solent.

7. *Booten.*] Qui etiam Arctophylax vocatur, id est, Ursarum custos, & Bubulcus.

8. *Fumidam.*] *Terrenum vaporem & siccum, fumo similem, qui ventos, & tonitrua, & fulmina facit,* inquit Seneca l. 2. Natur. quæst. c. 12. p. 850.

9. *Nubesque.*] Nubesque fiunt, inquit, partim e vapidis exhalationibus, quæ e terra & aqua habeunt in sublime: partim ex aëre ipso qui concrescit frigore, atque crassescit. Hæc Plinius ex Arist. l. 1. Meteorol. c. 9. p. 540.

cuum

bem certe dicimus terræ, [a] globumque verticibus includi fatemur. Neque enim abſoluti orbis eſt forma, in tanta montium excelſitate, tanta camporum planitie: ſed cujus amplexus, [b] ſi capita linearum comprehendantur ambitu, figuram abſoluti orbis efficiat: id quod ipſa rerum naturæ cogit ratio, non eiſdem cauſis, quas attulimus in cælo. Namque in illo cava in ſe convexitas vergit, & cardini ſuo, hoc eſt, terræ, undique incumbit. Hæc, ut ſolida atque conferta, aſſurgit, intumeſcenti ſimilis, extraque protenditur. [c] Mundus in centrum vergit: at terra exit a centro immenſum ejus globum in formam orbis aſſidua circa eam mundi volubilitate cogente.

LXV. Ingens hic pugna litterarum, contraque vulgi: circumfundi terræ undique homines, converſiſque inter ſe pedibus ſtare, & cunctis ſimilem eſſe cæli verticem, ac ſimili modo ex quacumque parte mediam calcari: [d] illo quærente, cur non decidant contra ſiti: tanquam non ratio præſto ſit, ut nos non decidere mirentur illi. Intervenit ſententia, quamvis indocili probabilis turbæ, inæquali globo, ut ſi ſit figura pineæ nucis, nihilominus terram undique incoli. Sed quid hoc refert alio miraculo exoriente? pendere ipſam, ac non cadere nobiſcum, [e] [1] ceu ſpiritus vis mundo præſertim incluſi, dubia ſit: aut poſſit cadere, natura repugnante, & quo cadat, negante. Nam ſicut ignium ſedes non eſt niſi in ignibus, aquarum niſi in aquis, ſpiritus niſi in ſpiritu: ita terræ, arcentibus cunctis, niſi in ſe, locus non eſt. Globum tamen effici mirum eſt, in tanta planitie maris, camporumque. Cui ſententiæ adeſt [2] Dicæarchus, vir in primis eruditus, regum cura permenſus montes, [3] ex quibus altiſſimum prodidit Pe- C. LXV.

INTERPRETATIO.

[a] *Globumque.*] In globo eo vertices montium includi fatemur.

[b] *Si capita linearum.*] Si per extremitates linearum ductarum a centro terræ ad ſummos quoſque vertices montium circulus exigatur, qui cunctos comprehendat ambitu: ille circumplexus figuram efficiet abſoluti orbis.

[c] *Mundus.*] Cælum.

[d] *Illo quærente.*] Hominum vulgo quærente.

[e] *Ceu ſpiritus.*] Quaſi dubia ſit vis aëris, qui cæli præſertim ambitu includitur.

NOTÆ.

1. *Ceu ſpiritus vis.*] Cujus ſpiritus ſive aëris vi ſuſpenſam, cum aquarum elemento, librari medio ſpatio tellurem dixit, ſect. 4.

2. *Dicæarchus.*] Vide quæ de eo diximus in Auctorum ſyllabo.

3. *Ex quibus altiſſimum.*] Ex illis nimirum quos dimenſus eſt, Theſſaliæ montibus, non ex omnibus quaqua patet orbis univerſe. Pelion Geminus in Elem. Aſtrom. c. 14. p. 55. ex eodem Dicæarcho refert altum eſſe ſtadiis decem, quæ efficiunt, ut Plinius ait, paſſus MCCL. Cyllenen vero Arcadiæ montem, ad XV. propemodum ſtadia attolli, eodem menſore Dicæarcho, hoc eſt, paſſus fere 1900. Atabyrium denique Rhodi inſulæ, ſtad. XIV. hoc eſt MDCCL. paſſ.

lion, MCCL. passuum, ratione perpendiculi, [1] nullam esse eam portionem universæ rotunditatis colligens. Mihi incerta hæc videtur conjectatio, haud ignaro quosdam Alpium vertices, longo tractu, nec breviore [2] quinquaginta millibus passuum assurgere. Sed vulgo maxima hæc pugna est, si coactam in verticem aquarum quoque figuram credere cogatur. Atqui non aliud in rerum natura aspectu manifestius. [3] Namque & dependentes ubique guttæ parvis globantur orbibus: & pulveri illatæ, frondiumque lanugini impositæ, absoluta rotunditate cernuntur: & in poculis repletis media maxime tument: quæ propter subtilitatem humoris, mollitiamque in se residentem, ratione facilius, quam visu, deprehenduntur. Idque etiam magis mirum, in poculis repletis, addito humore minimo circumfluere quod supersit: contra evenire ponderibus additis ad vicenos sæpe denarios: scilicet quia intus recepta liquorem in verticem attollant, at cumulo eminente infusa dilabantur. Eadem est causa propter quam e navibus terra non cernatur, e navium malis conspicua: ac procul recedente navigio, si quid, quod fulgeat, religetur in mali cacumine, paulatim descendere videatur, & postremo occultetur. Denique Oceanus, quem fatemur ultimum, quanam alia figura cohæreret, atque non decideret, [a] nullo

INTERPRETATIO.

[a] *Nullo ultra.*] Quandoquidem, *si terra plana foret*, nullus ultimam maris aquam margo litusve coërceret.

NOTÆ.

1. *Nullam esse eam.*] Ratione Mathematica nos rem ita conficimus cum Ricciolo, tom. 1. Almag. p. 727. Mons altissimus, qualis esse Caucasus dicitur, non excedit 50. milliaria Italica, quorum in diametro terræ sunt 8278. in semidiametro, 4139. in quo numero quinquagenarius numerus continetur ter & octogies. Sume igitur sphæram ligneam, cujus semidiameter sit particularum æqualium trium & octoginta: eique grana aliquot, monticulosve cereos impone, quorum altitudo æqualis sit unicæ particulæ de tribus illis & LXXX. Vel oculorum judicio constabit seriem horum monticulorum aliquam nihil fere nocere sphæræ rotunditati.

2. *Quinquaginta.*] Sunt quibus id fabulosum videatur. De ascensu montium obliquo accipiunt alii. Tenariffum aiunt Hispani esse altitudinis LX. milliarium: In mari is maxime conspicuus est ex quatuor graduum intervallo: Hinc Snellius colligit, in Eratosth. Bat. perpendiculum ejus montis esse novem milliarium cum semisse: ex quibus alii sesquimilliare, ob refractionem, deducunt: statuuntque octo milliarium altitudinem habere ad perpendiculum.

3. *Namque &c.*] Guttulæ, inquit, ubique rotundantur in orbem: igitur & tota aqua ita se conglobat. Sequuntur enim partes singulæ naturam totius. Verum quod guttulæ dispersæ globositatem tueantur, id non accidere autumo ex affectatione figuræ totius: sed ex eo quod aquea corpuscula suis se se mutuo hamulis teneant: & quod veluti medium falctum est in gutta, concatenatione quadam circumstantia contineat, donec moles exigua est: quæ si increscit, tum a rotunditate descicit, protuberatque in

ultra margine includente? Ipſum id ad miraculum redit, quonam modo, etiamſi globetur, extremum non decidat mare. Contra quod, ut ſint plana maria, & qua videntur figura, non poſſe id accidere, magno ſuo gaudio, magnaque gloria inventores Græci ſubtilitate geometrica docent. Namque cum e ſublimi in inferiora aquæ ferantur, & ſit hæc natura earum confeſſa: nec quiſquam dubitet in litore ullo acceſſiſſe eas, [a] quo longiſſime devexitas paſſa ſit: procul dubio apparere, quo quid humilius ſit, propius centro eſſe terræ: [b] omneſque lineas, quæ emittuntur ex eo ad proximas aquas, breviores fieri, quam quæ ad extremum mare a primis aquis. Ergo totas, omnique ex parte aquas vergere in centrum: ideoque non decidere, quoniam [c] in interiora nitantur.

LXVI. Quod ita formaſſe [1] artifex Natura credi debet, ut cum terra arida & ſicca conſtare per ſe ac ſine humore non poſſet, nec rurſus ſtare aqua, niſi ſuſtinente terra, mutuo implexu jungerentur: hac ſinus pandente: illa vero permeante totam, intra, extra, ſupra, venis, ut vinculis, diſcurrentibus, atque etiam in ſummis jugis erumpente: [2] quo ſpiritu acta & terræ pondere expreſſa, [3] ſiphonum modo emicat: tantumque a periculo decidendi abeſt,

INTERPRETATIO.

[a] *Quo longiſſime.*] Quam longiſſime patiebatur litoris devexitas.

[b] *Omneſque lineas.*] Omneſque lineas, quæ a centro terræ ducuntur ad proximam aquæ ſuperficiem, breviores fieri, quam quæ ad ultimum mare a primo litore.

[c] *In interiora.*] In ea quæ ſunt propiora centro.

NOTÆ.

latera: ac tum demum rumpitur, effluitque: quod etiam fit ex appoſitione alterius humoris, cujus corpuſcula prioribus nexa, illa pertrahunt, continuationemque abrumpunt. Hæc fuſius Gaſſendus lib. de Globo telluris. Ea certe ratio videtur eſſe cur in proculis repletis, uti mox dicetur, addito humore circumfluat quod ſuperſit, non item denariis additis.

1. *Artifex natura.*] Reg. 1. 2. Chiffl. &c. *Artifex natura.*

2. *Quo ſpiritu.*] Sequitur pervulgatam ſententiam, referentium originem fontium ad ipſum mare, ex quo per ductus ſubterraneos in montes uſque, & loca omnia, in quibus ſcaturigines conſpicuæ ſunt, aqua contendat: Habere ſe nempe tellurem, quaſi animal quoddam ingens, cujus non modo ſubterranei meatus forent quaſi venæ aquam ex mari, ut ſanguinem ex hepate quodam ducentes: ſed fervores etiam ſubterranei eſſent veluti ſpiritus vitales, per ductus quoque varios, ceu arterias, diffuſi. Hinc nihilo magis mirum videri ſcaturire aquam ex montis vertice, ſi vena ſubterranea ibi aperta fuerit, quam emicare ſanguinem ex fronte, ſi illic venam ſecueris. Quippe terræ veluti cruſtam non eſſe ubique perforatam, neque ubivis præbere aquæ in eam nitenti exitum: & conſtare experientia, interdum aperiri terram, & aquam ſcatere in locis prius admodum ſiccis: uti cum nobis vena rumpitur. Contra iſta diſputat Gaſſendus in l. 10. Laërtii, p. 1073.

3. *Siphonum.*] Siphon eſt canalis fiſtula, per quam emittitur liquor, ut in ſalientibus aquis cernimus.

ut in summa quæque & altissima exiliat. [1] Qua ratione manifestum est, quare tot fluminum quotidiano accessu maria non crescant. * Est igitur in toto suo globo tellus [2] medio ambitu præcincta circumfluo mari. Nec argumentis hoc investigandum, sed jam experimentis cognitum.

* Caput LXVI.

Caput LXVII.

LXVII. A Gadibus, columnisque Herculis, Hispaniæ & Galliarum circuitu, totus hodie navigatur occidens. Septentrionalis vero Oceanus, majore ex parte navigatus est, auspiciis Divi Augusti, Germaniam classe circumvecta [3] ad Cimbrorum promontorium: & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam, & humore nimio rigentia. Propter quod minime verisimile est illic maria deficere, ubi [a] humoris vis superet. Juxta vero ab ortu ex Indico mari, sub eodem sidere pars tota vergens in [4] Caspium mare, pernavigata est Macedonum armis, Seleuco atque Antiocho regnantibus, qui & Seleucida atque Antiochida ab ipsis appellari voluere. Circa Caspium quoque multa Oceani litora explorata, [5] parvoque brevius, quam totus, hinc aut illinc septentrio eremigatus. Ut tamen conjecturæ locum sic quoque non relinquat, ingens argumentum paludis Mæoticæ, sive ea illius Oceani sinus est, ut multos adverto credidisse, sive [6] angusto discreti situ restagnatio. Alio latere Gadium, ab eodem occidente, magna pars meridiani sinus ambitu Mauritaniæ navigatur hodie. [7] Majorem quidem ejus partem, & orientis, victoriæ Magni Alexandri lustravere, usque in Arabicum sinum. In quo res gerente [8] C. Cæsare Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis feruntur agnita. Et Hanno, Carthaginis potentia flo-

Interpretatio.

a *Humoris vis.*] Ubi aquarum abundat copia.

Notæ.

1. *Qua ratione.*] Et propter hanc rationem, inquit, cum tot nempe fontes ex ipso mari, totque flumina prodeant, manifestum est, &c.

2. *Medio ambitu.*] Toto orbis sui ambitu terra, inquit, mari præcingitur: ceu fascia quadam: reliqua eminet extra undas.

3. *Ad Cimbrorum.*] De quo promontorio dicetur l. 4. sect. 27.

4. *Caspium mare.*] Quem sinum esse septentrionalis Oceani, sive Scythici, veteres arbitrati sunt. Vide quæ dicturi sumus l. 6. sect. 15.

5. *Parvoque brevius.*] Paulo minus quam totus, sive fere totus. *Parvo pro exiguo spatio* familiaris est scriptori huic locutio: *Tam parvo,* inquit, l. 5. sect. 11. *distat ibi rerum naturæ diversitas.*

6. *Angusto discreti situ.*] Ita MSS. omnes. Sive, inquit, palus hæc Mæotica septentrionalis Oceani, modico terrarum tractu spatioque inde discreti, restagnatio ac veluti æstuarium sit.

7. *Majorem quidem.*] Quæ sequuntur ad ea verba, *Idem nepos* &c. Martianus exscripsit e Plinio totidem verbis, l. 6. c. de rotunditate terræ, p. 200. & 201.

8. *C. Cæsare.*] Agrippæ filio, quem Augustus adoptavit. Vide l. 6. sect. 31.

rente, circumvectus a Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidit scripto: sicut ad extera Europæ noscenda missus eodem tempore Himilco. [1] Præterea Nepos Cornelius auctor est, [2] Eudoxum quendam sua ætate, cum Lathurum regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gades usque pervectum: multoque ante eum Cælius Antipater, vidisse se, qui navigasset ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia. Idem Nepos de septentrionali circuitu tradit, Quinto Metello Celeri, [3] L. Afranii in Consulatu collegæ, sed tum Galliæ Proconsuli, Indos [4] a rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Sic maria circumfusa undique dividuo globo partem orbis auferunt nobis: [5] nec inde huc, nec hinc illo pervio tractu. Quæ contemplatio apta detegendæ mortalium vanitati, poscere videtur, ut totum hoc, quidquid est, in quo singulis nihil satis est, ceu subjectum oculis, quantum sit ostendam.

Caput LXVIII.

LXVIII. [6] Jam primum in dimidio computari videtur, tanquam nulla portio ipsi decidatur Oceano: qui toto circumdatus medio, & omnes ceteras fundens recipiensque aquas, & quicquid exit in nubes, ac sidera ipsa tot & tantæ magnitudinis pascens, quo tandem amplitudinis spatio credetur habitare? Improba & infinita debet esse tam vastæ molis possessio. Adde quod ex relicto plus abstulit cælum. [7] Nam cum sint ejus quinque partes, quas vocant Zonas, infesto rigore & æterno gelu premitur omne, quidquid est subjectum duabus extremis,

NOTÆ.

1. *Præterea.*] Reliquum fere caput ad verbum Plinius hausit ex Mela l. 3. c. 5. p. 55. & c. 9. p. 63. Ea vero tametsi ridet Strabo l. 2. p. 98. tanquam a Posidonio conficta, vel temere credita, calculo tamen suo Herodotus comprobat, l. 4. Melpom. p. 237. docetque Phœnices, ab Erythræo mari solventes, Bonæ spei promontorium esse prætervectos, ac demum per columnas Herculis in Ægyptum remeasse.

2. *Eudoxum.*] Cyzicenus hic fuit, a Cnidio Mathematico, de quo dictum est in Auctorum Indice, plane diversus. Ptolemæi Evergetæ temporibus vixisse auctor est Strabo loc. cit. ejus nimirum, cui Lathurus successit.

3. *L. Afranii.*] Vide Notas & Emend. num. LIX.

4. *A rege Suevorum.*] Vide Notas & Emend. num. LX.

5. *Nec inde huc.*] Globum terræ veteres in duo latera sive hemisphæria diviserunt, Oceano disclusa. Qua ex opinione scripsit Plinius medio terræ globo infusum Oceanum partes terræ dividere: neque vero illinc huc, neque hinc illo transmitti posse remigio ullo velove existimabant.

6. *Iam primum.*] Ac primo quidem, inquit, totum hoc quidquid est, in quo sese ingens aperit mortalium vanitas, pro dimidio totius globi, ex terra & aqua coalescentis, computari posse vulgo creditur: perinde ac si per se non sit multo major Oceanus, aut non magna etiam hujus dividuæ partis portio ipsi decidatur Oceano, & eidem accedat: qui cum toto circumdetur medio, &c.

7. *Nam cum sint.*] Quæ sequuntur usque ad sectionem seq. ea fere totidem verbis Martianus exscripsit, l. 6. p. 196. Attigerat ea multo ante Virgilius, his vulgatis versibus:

Quinque tenent cælum Zonæ, &c.

utrinque circa vertices: hunc qui ſeptentrio vocatur, eumque qui adverſus illi, auſtrinus appellatur. Perpetua caligo utrobique, & alieno molliorum ſiderum aſpectu, maligna, ac pruina tantum [1] albicans lux. Media vero terrarum, qua Solis orbita eſt, exuſta flammis & cremata, cominus vapore torretur. Circa duæ tantum, inter exuſtam & rigentes, temperantur: eæque ipſæ inter ſe non perviæ, propter [2] incendium ſiderum. Ita [3] terræ tres partes abſtulit cælum: Oceani rapina in incerto eſt.

Sed & relicta nobis una portio, haud ſcio an etiam inmajore damno ſit. Idem ſiquidem Oceanus infuſus in multos ([4] ut diecmus) ſinus, adeo vicino acceſſu interna maria allatrat, [5] ut centum quindecim millibus paſſuum Arabicus ſinus diſtet ab Ægyptio mari: Caſpius vero [6] CCCLXXV. millibus a Pontico. Idem interfuſus intrat per tot maria, quibus Africam, Europam, Aſiamque diſpeſcit, quantum terrarum occupat? Computetur etiam nunc menſura tot fluminum, tantarum paludum: addantur & lacus, & ſtagna. Jam elata in cælum, & ardua aſpectu quoque juga: jam ſilvæ, valleſque præruptæ, & ſolitudines, & mille cauſis deſerta detrahantur. Hæ tot portiones terræ, imo vero, ut plures tradidere, [7] mundi punctus, (neque enim eſt aliud terra in univerſo: HÆC EST MATERIA GLORIÆ NOSTRÆ, HÆC SEDES: hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupimus, hic tumultuamur humanum genus, hic inſtauramus bella etiam civilia, mutuiſque cædibus laxiorem facimus terram. Et ut publicos gentium furores tranſeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoque vicini ceſpitem noſtro ſolo [8] adfodimus, ut qui latiſſime rura metatus fuerit, ultraque fines exegerit accolas, quo-

NOTÆ.

1. *Albicans lux.*] Vide Notas & Emendat. num. L X I.

2. *Incendium ſiderum.*] Ita Reg. 1. 2. Chiffl. &c. non *ſideris.* Cenſebant Stoïci, quorum opinioni Plinius ſubſcribere nunc videtur, Oceanum eſſe ſubjectum ſignifero circulo, per quem Sol decurrit, ejuſque litoribus metas ſui curſus Solem definire prædicabant: quod cum Sol igneæ ſit, ferventiſque naturæ humoreque paſcatur, ultra citraque illius litora curriculum ſuum non flectat, cum terra ſequatur, quæ alimentum paſtumque Soli præbere non poſſit. Vide Macrob. in Somn. Scip. l. 2. c. 5. p. 137.

3. *Terræ tres partes.*] Torridam mediam, extremaſque duas gelu & frigore infeſtas.

4. *Vt dicemus.*] In Geographicis libris, qui hunc proxime conſequuntur. Ita MSS. omnes.

5. *Vt centum quindecim.*] Vide Notas & Emend. num. L X I I.

6. *CCCLXXV.*] Hunc quoque numerum paſſuum ex quorundam ſententia recitat l. 6. ſect. 12.

7. *Mundi punctus.*] Alludit ad illud Senecæ dictum, l. 1. Natur. quæſt. in procem. p. 831. *Hoc eſt illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igni dividitur. O quam ridiculi ſunt mortalium termini*, &c.

8. *Adfodimus.*] Ita Reg. 1. 2. &c. Hoc eſt, addimus, adjungimus, adnectimus, ut una foſſione aretur.

ta terrarum parte gaudeat? vel cum ad mensuram avaritiæ suæ propagaverit, QUAM TANDEM PORTIONEM EJUS DEFUNCTUS OBTINEAT!

LXIX. Mediam esse mundi totius haud dubiis constat argumentis: sed clarissime æquinoctii paribus horis. Nam nisi in medio esset, æquales dies noctesque haberi non posse deprehenderunt [1] & dioptræ, quæ vel maxime id confirmant: cum æquinoctiali tempore ex eadem linea ortus occasusque cernatur, & solstitialis exortus per suam lineam, brumalisque occasus. Quæ accidere nullo modo possent, nisi in centro sita esset. C. LXIX.

LXX. [2] Tres autem circuli supra dictis zonis implexi, inæqualitates temporum distinguunt: solstitialis a parte signiferi excelsissima nobis, ad septentrionalem plagam versus: contraque ad alium Polum brumalis: item medio ambitu signiferi orbis incedens æquinoctialis. CAPUT LXX.

LXXI. Reliquorum, quæ miramur, causa in ipsius terræ figura est, quam globo similem, & cum ea aquas, iisdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie, ut nobis septentrionalis plagæ sidera nunquam occidant: contra meridianæ nunquam oriantur: rursusque hæc illis non cernantur, [3] attollente se contra medios visus terrarum globo. [4] Septentriones non cernit Troglodytice, & confinis Ægyptus: [5] nec Canopum Italia, & quem vocant

NOTÆ.

1. *Et dioptræ.*] Διόπτρα vulgo instrumentum appellatur Geometricum, ab explorando, perspiciendoque dictum. At hoc loco nihil aliud esse quam horologium sive solarium, in quo Solis horæ umbra declarantur, ac perspiciuntur, tum ipsa loci sententia palam facit, tum etiam Martianus l. 6. c. de positione terræ, p. 195. ubi hoc caput exscribens: *Medio igitur credenda est*, inquit, *quia postrema, quod præsertim æquinoctialis temporis interstitia manifestant: nam pares horarum metas, tam antemeridialium, quam etiam postremarum, & tam diei quam noctis, horologia manifestant. Quo documento clarum est, tantumdem undique secus ab terris abesse cælum: quod idem duobus circulis edocetur, solstitiali, & brumali. Nam utique quantum interstitii dies habet, cum cæli culmine Sol elatus illustrat, tantum spatii longior nox, cum Sol in brumam decidens repræsentat: &c.* Hæc paulo explanata uberius a Martiano, lucem miram afferunt Plinianæ brevitati.

2. *Tres autem.*] Tropici duo, cum æquinoctiali circulo.

3. *Attollente se.*] Globo terræ obstante, ut dixit, sect. 10. Vide quæ dicemus sect. seq.

4. *Septentriones.*] Quæ deinceps tractantur, ad ea verba, *Navigantium hæc maxime*, &c. verbum verbo transcripsisse credas Martianum Capellam lib. 6. p. 193.

5. *Nec Canopum.*] Canopus stella est in Argo navi, in temone austrino, primæ magnitudinis. De hac Manilius Plinio consentiens, l. 1. p. 7.

Idcirco terris non omnibus omnia signa
Conspicimus: nusquam invenies fulgere Canopum,
Donec Niliacas per Pontum veneris oras:
Sed quærent Helicen, &c.

[1] Berenices crinem : item quem sub Divo Augusto cognominavere [2] Cæsaris thronon, insignes ibi stellas. Adeoque manifesto assurgens fastigium curvatur, [3] ut Canopus quartam fere partem signi unius supra terram eminere Alexandriæ intuentibus videatur : [4] eadem a Rhodo terram quodammodo ipsam stringere : in Ponto omnino non cernatur, ubi maxime sublimis septentrio. Idem a Rhodo absconditur, magisque Alexandriæ. In Arabia Novembri mense [5] prima vigilia occultus, secunda se ostendit : in Meroë solstitio vesperi paulisper apparet, paucisque ante [6] exortum Arcturi diebus pariter cum die cernitur. Navigantium hæc maxime cursus deprehendunt, in alia adverso, in alia prono mari, subitoque conspicuis, atque ut e freto emergentibus, quæ [7] in anfractu pilæ latuere sideribus. Neque enim ([8] ut dixere aliqui) [a] mundus [9] hoc polo excelsiore se attollit :

Interpretatio.

a *Mundus.*] Cælum.

Notæ.

1. *Berenices.*] Fuit Berenice Ptolemæi Philadelphi ex Arsinoe filia, cujus capillum inter sidera retulit Conon Samius, insignis Mathematicus, gratiam Ptolemæi Evergetæ, cui Berenice nupserat, aucupatus: quo de crine Callimachus carmen composuit, a Catullo deinde Latinitate donatum. Est inter ejus carmina, sextum & LX. p. 149. Sed longe est hæc stella quam Plinius hoc loco commemorat, quæcumque demum ea sit, diversa ab ea quæ vulgo Coma Berenices vocatur, & a Callimacho, Catulloque describitur, & situ, & forma, & nomine : nam & australior est, & unica, & Crinis nominatur, non Coma.

2. *Cæsaris Θρόνον.*] Non est hæc in albo censuque stellarum, quas Astronomi recentiores numerant. Nempe multo plures in cælo stellarum μορφώτεις Plinius agnovit, quam nostri hodie in numerato habent, ut diximus sect. 41. p. 192.

3. *Ut Canopus.*] Hæc quoque de Canopi visu Rhodi & Alexandriæ, Geminus in Elem. Astron. c. 2. p. 13. At Petavius in notis ad Geminum, p. 407. non fere quarta parte signi unius, sed quadrante toto, hoc est, gradibus septem cum semisse, elevatum esse supra horizontem Alexandriæ probat, tum ex Hipparcho, tum ex tabularum epilogismo.

4. *Eadem a Rhodo.*] Ita Eustathius in Dionys. v. 13.

5. *Prima vigilia.*] Nox in quatuor partes æquales, seu vigilias castrorum dividebatur : quarum singulis ternæ fere horæ cedebant : & prima vigilia ab occasu Solis cœpta, desinebat post tres horas : inde secunda incipiebat, usque ad mediam noctem, &c.

6. *Exortum Arcturi.*] IX. Calend. Mart. Vide l. 18. sect. 65.

7. *In anfractu pilæ.*] Anfractum pilæ vocat tumorem globi terraquei. Sidera, inquit, propter tumorem terræ conspici non possunt : illa subito comparent, velut ex freto emergentibus, isto anfractu pilæ seu tumore superato.

8. *Ut dixere aliqui.*] Vide auctorem libri de hist. Philos. apud Galen. tom. 2. c. XI. p. 35.

9. *Hoc polo.*] Septentrionali. Fuit illa mens ignaræ vetustatis, ac poëtarum maxime, quibus ascendere dicuntur ea sidera quæ supra horizontem se se ostendunt. Ad eam se mentem Virgilius accommodat, l. 1. Georg. v. 240.

Mundus ut ad Scythiam, Riphæasque arduus arces
Consurgit, premitur Libyæ devexus in austros.
Hic vertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus Styx atra videt, manesque profundi.

Vide etiam Manilium l. 1. p. 8.

Pars ejus ad Arctos Eminet, &c.

1 aut

existimantur: quoniam læva parte mundi ortus est. Nec tam adventus spectatur, quam reditus: sive ab ictu resilit ignis, sive opere confecto, aut igne consumpto spiritus remeat. [1] In sedecim partes cælum in eo aspectu divisere Tusci. Prima est a septentrionibus ad æquinoctialem exortum: secunda ad meridiem, tertia ad æquinoctialem occasum: quarta obtinet, quod reliquum est ab occasu ad septentriones. Has iterum in quaternas divisere partes, ex quibus octo ab exortu sinistras, totidem e contrario appellavere dextras. Ex his maxime dira, quæ septentrionem ab occasu attingunt. Itaque plurimum refert, unde venerint fulmina, & quo concesserint. Optimum est, in exortivas redire partes. Ideo cum a prima cæli parte venerint, & in eandem concesserint, summa felicitas portenditur, quale Syllæ Dictatori ostentum datum accepimus. [2] Cetera ipsius mundi portione minus prospera aut dira. Quædam fulgura enunciare non putant fas, nec audire, præterquam si hospiti indicentur, aut parenti. Magna hujus observationis vanitas, tacta Junonis æde, Romæ deprehensa est Scauro Consule, qui mox [3] Princeps fuit.

Noctu magis, quam interdiu, sine tonitribus fulgurat. [4] Unum animal hominem non semper extinguit, [5] cetera illico: hunc videlicet natura tribuente honorem, cum tot belluæ viribus præstent. [6] Omnia contrarias incubant in partes: homo, nisi convertatur in percussas, non exspirat. Superne icti considunt. Vigilans ictus conniventibus oculis, dormiens patentibus reperitur. Hominem ita exanimatum cremari

NOTÆ.

1. *In sedecim.*] Cicero l. 2. de Divin. p. 228. *Quid est igitur*, inquit, *quod observatum sit in fulgure? Cælum in sedecim partes diviserunt Etrusci. Facile id quidem fuit, quatuor quas nos habemus, duplicare: post idem iterum facere, ut ex eo discerent, fulmen qua ex parte venisset. Primum, id quid interest? deinde quid significat?* &c.

2. *Cetera.*] Quæ fulmina in reliqua mundi portione cernuntur, ea pro regione unde orta fuerint, aut quo concesserint, minus prospera, vel minus dira censentur, ea qua dictum est ratione.

3. *Princeps.*] Princeps Senatus, vel ut dicitur l. 36. sect. 24. Princeps totius civitatis.

4. *Unum animal.*] Vidimus ictos fulmine superstites: sed ita ut nunquam recte sapere aut loqui postea valerent.

5. *Cetera illico.*] Negat hoc Scaliger esse verum, Exercit. 13. p. 70. intacto enim equo ac superstite, equitem insidentem interfectum narrat. At sunt hæc dissimilia: Negat Plinius percussum animal, præter hominem, non illico mori: eo illæso, extingui ictum hominem, non illico mori: eo illæso, extingui ictum hominem; non negat: qui, quod mirabilius videri possit, sacculis nullo modo ambustis, argentum liquari plane proxime ante adnotavit.

6. *Omnia contrarias.*] Cetera, inquit, quæ fulmine iciuntur, concidunt in partem oppositam ei quæ vulnus excepit: homo e contrario, nisi circumagatur in vulnus, (ut ipse loquitur, l. 28. sect. 12.) non exspirat. Neque id homini solum, sed & ceteris animalibus evenit, si Senecæ credimus. *Illud æque inter adnotanda ponas licet*, inquit l. 2. Natur. quæst. c. 31. p. 854. *Quod & hominum, & ceterorum animalium, quæ icta sunt, caput spectat ad exitum fulminis.*

fas non est: [1] condi terra religio tradidit. Nullum animal, nisi exanimatum, fulmine accenditur. [2] Vulnera fulminatorum frigidiora sunt reliquo corpore.

Cap. LV. LVI. Ex iis, quæ terra gignuntur, [3] lauri fruticem non icit: nec unquam quinque altius pedibus descendit in terram. [4] Ideo pavidi altiores specus tutissimos putant: aut tabernacula e pellibus belluarum, [5] quas vitulos appellant: quoniam hoc solum animal ex marinis non percutiat: sicut nec e volucribus aquilam, quæ ob hoc [6] armigera hujus teli fingitur. In Italia inter Terracinam & [7] ædem Feroniæ, turres bellicis temporibus desiere fieri, nulla non earum fulmine diruta.

Cap. LVI. LVII. Præter hæc inferiore cælo relatum in monumenta est, [8] lacte & sanguine pluisse [9] M'. Acilio, C. Porcio Coss. & sæpe alias: [10] sicut

Notæ.

1. *Condi terra.*] Hinc Tertullianus, in Apolog. c. 48. p. 39. *Qui de cælo tangitur, salvus est ut nullo igne decinerescat.*

2. *Vulnera.*] Plura quæ referri huc possent, vide apud Senecam loc. cit.

3. *Lauri fruticem.*] Huc refer ea quæ de Tiberio narrantur l. 15. sect. 40. Columella, gallinæ incubanti, tonante cælo, & in fulminum metu, lauri folia subjici imperat. Refellit tamen hoc miraculum experientia ipsa, qua laurum de cælo tactam recentiores plurimi observaverunt: Sennertus, Vicomercatus, aliique quos laudat Phil. Jac. Sachs in Gammarologia, p. 22.

4. *Ideo pavidi.*] Suetonius, de Aug. c. 90. *Tonitrua & fulmina paulo infirmius expavescebat: ut semper & ubique pellem vituli marini circumferret pro remedio: atque ad omnem majoris tempestatis suspicionem, in abditum & concameratum locum se reciperet,* &c.

5. *Quas vitulos.*] Augustum Severus Imperator superstitione æquavit, aut etiam vicit: lecticam etiam suam adversus fulminis impetus tali corio tegi præcepit.

6. *Armigera.*] Ita libri MSS. tum hoc loco, tum l. 10. sect. 4. non ut editi hic exhibent, *armiger.*

7. *Ædem Feroniæ.*] Fuit in agro Pometiano, Campaniæ tractu, proxime Terracinam, & Circios, ubi nunc lacus, *Lago di Ferona*, de quo Horat. l. 1. Satyr. 5. Hic Feroniæ lucus plane diversus ab altero cognomine in Etruria, de quo dicemus l. 3. sect. 8. Meminit Virgilius l. 7. Æneïd.

Et viridi gaudens Feronia luco.

8. *Lacte & sanguine.*] Hujusmodi pluviarum exempla vide plurima apud Livium l. 39. p. 504. l. 40. p. 510. l. 42. p. 536. &c. Julium Obseq. c. 59. 70. 71. 91. 96. 99. 103. &c. Qui rem ita explicant, ut velint pluviam albescere, ob terram cretaceam, e qua vapores prodierint: aut rubescere, ob rubram: ii certe non attendunt satis ad colorem aquæ stillatitiæ ex rubris rosis, nec sciunt vapores dum excernuntur, rerum colores exuere, & dum in liquorem concrescunt, aqueum duntaxat exhibere. Gassendus in lib. 10. Laërtii, p. 998. & in vita Peirescii, existimat maculas sanguineas lapidibus parietibusque adhærescentes, ex erucis oriri, dum in papiliones abeunt, & spolia exuunt, neque e cælo decidere.

9. *M'. Acilio.*] De his Consulibus dixi sect. 29.

10. *Sicut carne.*] Vide Notas & Emendnum. L. Fungosum quiddam, & carni simile id fuisse videtur, quod cecidisse tum dicitur. Pluisse aliquando vitulo, ut ab Avicenna scriptum memorant, nimis quam fabulosum est. Tolerabilius quod vulgo creditur, de ranarum pluvia: cum tamen eas in aëre gigni, ac pluviæ instar decidere, neque auctores idonei & oculati tradant, neque simile veri sit.

carne, [1] P. Volumnio, Servio Sulpicio Coss. exque ea non putruisse, quod non diripuissent aves. Item ferro in Lucanis, anno antequam M. Crassus a Parthis interemptus est, omnesque cum eo Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat. Effigies, quæ pluit, spongiarum fere similis fuit: aruspices præmonuerunt superna vulnera. L. [2] autem Paulo, C. Marcello Coss. [3] lana pluit circa castellum Carissanum, juxta quod post annum [4] T Annius Milo occisus est. Eodem causam dicente [5] lateribus coctis pluisse, in ejus anni acta relatum est.

LVIII. [6] Armorum crepitus, & tubæ sonitus auditos e cælo C. LVII. Cimbricis bellis accepimus: [7] crebroque [8] & prius, & postea. [9] Tertio vero consulatu Marii [10] ab Amerinis & Tudertibus spectata arma cælestia, ab ortu occasuque inter se concurrentia, pulsis quæ ab occasu erant. [11] Ipsum ardere cælum, minime mirum est, & sæpius visum, majore igne nubibus correptis.

LIX. Celebrant Græci [12] Anaxagoram Clazomenium, Olympiadis septuagesimæ octavæ [13] secundo anno, [14] prædixisse cælestium lit- 15 CAPUT LVIII.

NOTÆ.

1. P. *Volumnio.*] Anno V. C. CCXCIII.

2. L. *autem Paulo.*] Anno V. C. DCCIV.

3. *Lana pluit.*] Simile est quod Hieronymus refert in Chron. an. 368. *Apud Atrebatas lana e cælo pluviæ mixta defluxit.* Hanc aïunt Atrebatenses in summa sterilitate agrorum, inopiaque frugum, e cælo decidisse, ac terras fecundasse. Mannam huic lanæ nomen dederunt. Durat apud eos hodieque beneficii hujus memoria gratiaque, festa celebritate annua.

4. T. *Annius Milo.*] Vide Notas & Emend. num. L I.

5. *Lateribus coctis.*] Etiam testis integris pluisse L. Marcio, Sex. Julio Coss. auctor est Julius Obseq. c. 114. p. 61. Forte hæc aliunde arrepta turbine, alio deciderunt. Forte vi ignis e terra erumpente, propelli inde lapides, lateresque, eructari, ac projici longissime potuerunt. Præterire silentio nefas est, quod Dio refert, l. 75. p. 860. Severo imperante, argenteam pluviam decidisse: eo argento nummos æreos fuisse oblitos, quod tamen intra dies tres evanuerit.

6. *Armorum crepitus.*] Julius Obseq. c. 105. e locis subterraneis prodiisse hos strepitus narrat, non e cælo. *C. Mario*, inquit, *L. Valerio Coss. Crepitus armorum ex inferno auditus.* Sextus hic Marii Consulatus fuit, annus Urbis DCXLIX.

7. *Crebroque.*] Ita MSS. omnes: non *crebrosque*, ut editi.

8. *Et prius.*] Habet aliquid huic prodigio simile Livius l. 24. p. 260.

9. *Tertio vero.*] Vide Notas & Emend. num. L I I. Fuit annus V. C. DCL.

10. *Ab Amerinis.*] Vide Notas & Emend. num. L I I.

11. *Ipsum ardere.*] Id accidisse Livius narrat l. 3. p. 46. P. Volumnio, Ser. Sulpicio Coss. anno V. C. CCXCIII. aliasque sæpius, ut l. 31. p. 371. l. 32. p. 385. & l. 43. p. 554. Vide Julium Obseq. c. 79. 98. & 111. Dionem. l. 60. p. 687. & alios.

12. *Anaxagoram.*] Is Euripidis magister fuit. De eo vulgatum est ac tritum, quod Tullius refert, l. 1. Tusc. quæst. p. 331. *Præclare Anaxagoras, qui cum Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, velletne Clazomenas in patriam, si quid accidisset, afferri: Nihil necesse est*, inquit: *undique enim adinferos tantumdem viæ est.* De eo multa Laërtius lib. 2. p. 35. ubi hujus Anaxagoreæ prædictionis meminit.

13. *Secundo anno.*] Vide Notas & Emend. num. L I I I.

14. *Prædixisse.*] Rem vero tam fortuitam, tamque insperatam, prædici aut prænosci ulla arte posse, vix ullam habet similitudinem veri.

terarum scientia, quibus diebus [1] saxum casurum esset [2] e Sole. Idque factum interdiu in Thraciæ parte ad [3] Ægos flumen. Qui lapis etiam nunc ostenditur, magnitudine [4] vehis, colore adusto, comete quoque illis noctibus flagrante. Quod si quis prædictum credat, simul fateatur necesse est, majoris miraculi divinitatem Anaxagoræ fuisse: solvique rerum naturæ intellectum, & confundi omnia, si aut ipse [5] Sol lapis esse, aut unquam lapidem in eo fuisse credatur: [6] decidere tamen crebro, non erit dubium. In Abydi gymnasio ex ea causa colitur hodieque, modicus quidem, sed quem in medio terrarum casurum idem Anaxagoras prædixisse narratur. Colitur & Cassandriæ, quæ Potidæa vocitata est, [7] ob id deducta. Ego ipse vidi in Vocontiorum agro paulo ante [8] delatum.

Cap. LIX. L X. Arcus vocamus, extra miraculum frequentes, & extra ostentum. Nam [9] ne pluvios quidem, aut serenos dies, cum fide porten-

Notæ.

1. *Saxum.*] Plut. l. 2. de placitis Philos. c. 13. p. 888. stellam saxeam & ignitam vocat: πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον. Diogenes item apud Stobæum, l. 1. Eclog. Phys. p. 53. Non unicum saxum, sed plures casuros lapides prædixisse ferunt Tzetzes mox laudandus, & Philostr. l. 1. de vita Apollonii, c. 2. pag. 4.

2. *E Sole.*] Laërtius pariter e Sole cecidisse ait. E cælo ἐξ οὐρανοῦ Tzetzes, & Philostratus. Arist. l. 1. Meteorol. c. 7. p. 537. ex aëre: ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος.

3. *Ægos flumen.*] Ægospotamon, sive ut Plinius vertit, Ægos flumen, Chersonesi Thraciæ quondam urbem fuisse scito, non amnem. Stephanus p. 36. Αἰγὸς ποταμοί, πόλις ἐν Ἑλλησπόντῳ. τὸ ἐθνικὸν, Αἰγοσποταμίτης. Fuit hoc oppidum clade Atheniensium classis nobile, inquit Mela, l. 2. c. 1. Et Tzetzes, Chiliad. 2. v. 892. hoc ipsum referens, quod a Plinio in præsenti narratur:

> Ὁ δὲ γε Κλαζομένιος πάλιν Ἀναξαγόρας
> Ἐξ οὐρανοῦ προεῖπε λίθους κατενεχθῆναι
> Ἐν ποταμοῖς τοῖς τῆς Αἰγὸς, (Θρᾴκης δὲ τοῦτο πόλις,) &c.

De eo oppido dicemus l. 4. sect. 18.

4. *Vehis.*] Eo pondere eaque magnitudine, quæ una vectura ferri possit. Vide Notas & Emend. num. L I V.

5. *Sol lapis.*] Hanc fuisse Anaxagoræ mentem prodidit Tatianus orat. contra Græcos: aliique. Harpocration p. 23. verbo Ἀναξαγόρας, docuisse eum ait, Solem esse massam candentem, μύδρον διάπυρον. Idem habet & Suidas p. 241. verbo Ἀναξαγόρας.

6. *Decidere tamen.*] Non e cælo, aut Sole: sed ut Aristoteles ait loc. cit. ex montis vertice decisum procellis saxum, sublatumque in altum, deinde decidere posse verissimilius est. Hac enim hujus miraculi reddita ratione miraculum is eludit: Ἐπεὶ καὶ ὅτε ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος, ὑπὸ πνεύματος ἀρθεὶς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν. Ex colore vero adusto, nata fabula est cecidisse e Sole. Ejusmodi fortassis fuerunt tres ii magni lapides, quos e cælo in Thracia cecidisse scribit Marcellinus in Chron. p. 29. temporibus Marciani Imp. quo anno Aquileïa civitas ab Attila Hunnorum Rege excisa est.

7. *Ob id deducta.*] Deductis eo sacri hujus lapidis causa colonis, exstructoque oppido, cui nomen a colore adusto lapidis est inditum, Potidæa. Est enim ποτὶ Dorice πρὸς, δαίομαι uror.

8. *Delatum.*] Ex agris. Quid si *delapsum* legas?

9. *Ne pluvios.*] Ea de re Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 6. p. 836. *Et bibit ingens Arcus, ut ait Virgilius noster, cum adventat imber: sed non easdem, undecumque*

dunt. Manifestum est, radium Solis immissum [1] cavæ nubi, repulsa acie in Solem refringi, colorumque varietatem mixtura nubium, aëris, [2] igniumque fieri. Certe nisi [3] Sole adverso non fiunt: [4] nec unquam, nisi dimidia circuli forma: [5] nec noctu, quamvis Aristoteles prodat aliquando visum, quod tamen fatetur idem non [6] nisi quartadecima Luna posse. [7] Fiunt autem hieme maxime ab æquinoctio autumnali die decrescente. Quo rursus crescente ab equinoctio verno, non existunt: nec circa solstitium longissimis diebus: bruma vero, hoc est, brevissimis diebus, frequenter. [8] Iidem sublimes humili Sole, humilesque su- 5

NOTÆ.

apparuit, minas affert. A meridie ortus magnam vim aquarum vehet .... Si circa occasum refulsit, rorabit, & leviter impluet. Si ab ortu, circave surrexit, serena promittit. Verius est quod hoc loco Plinius ait, quam quod l. 18. sect. 80. Arcus cum sunt duplices, pluviam nunciare, &c.

1. *Cavæ nubi.*] Ita Seneca loc. cit. c. 3. p. 835. *Illud esse dubium nulli potest, quin arcus imago Solis sit, roscida & cava nube concepta.* Ἐν νέφει κοίλῳ, inquit Arist. vel quisquis est auctor libri de Mundo, c. 4. p. 607. Existimabant crassiuscule veteres, nubem esse veluti speculum concavum, e quo Solis radii reflecterentur: sic demum iridem fieri: rotunditate ex figura nubis unice petita. Vide Plutarch. l. 3. de placitis Philos. c. 5. Qui subtilius ista deinceps consectati sunt, dixere nubem roscidam esse texturam corpusculorum seu guttularum, quarum unaquæque radium Solis reflectat quidem: sed ita tamen ut tum solum videatur, atque adeo speciem iridis coloratam exhibeat, cum in eo est situ, ut angulo certo reflexionem in oculum faciat. Quamobrem, quæcumque nubis figura sit, iridis speciem aliam esse, nisi rotundam, non posse: quoniam situs corpusculorum ad parem Solis & oculi angulum non potest alius esse successive, nisi circularis. Hæc pro instituti nostri ratione ac brevitate sufficiant. Physici ea uberius, quibus est otium, spatiumque.

2. *Igniumque.*] Ignem vocat, quod igneum Solis lumen Seneca loco citato. Varios iridis colores ex varia luminis reflexione & refractione emergere, nunc recentiores scriptores consentiunt: sed in explicanda ratione, miræ ambages. Fieri certum est, ut in experimento familiari & usitato evenit: cum Sole averso aquam ore spargimus: fieri enim tum quiddam plane simile his, quos videmus in arcu, coloribus solet, ut animadvertit Seneca loc. cit. & ante eum Arist. l. 3. Meteorol. c. 4. p. 578. De iridis coloribus multa egregie Seneca, c. 3. 834.

3. *Sole adverso.*] Vide Senecam, loc. cit. p. 835.

4. *Nec unquam.*] Hæc ex Arist. ad verbum expressa, e lib 3. Meteorol. c. 2. p. 574.

5. *Nec noctu.*] Aristotelis locus, quem Plinius laudat, is est quem modo laudavi. Seneca loco etiam cit. p. 833. *At contra arcus in nocte non fit, nisi admodum raro: quia Luna non habet tantum virium, ut nubes transeat: & illis colorem suffundat, qualem accipiunt Sole perstricta, &c.*

6. *Visi quartadecima.*] Vide Notas & Emend. num. LV.

7. *Fiunt autem hieme.*] Seneca loc. cit. c. 8. p. 837. *Aristoteles ait post autumnale æquinoctium qualibet hora diei arcum fieri, æstate non fieri, nisi aut incipiente, aut inclinato jam die. Cujus rei causa manifesta est: Primum, quia medio die Sol calidissimus nubes evincit, &c.* Aristotelis locus est l. 3. Meteorol. cap. 5. p. 581.

8. *Iidem sublimes.*] Seneca loc. cit. c. 3. p. 835. *Nunquam non adversus Soli arcus est, sublimis aut humilis, prout ille se submisit, aut sustulit, contrario motu: illo enim descendente altior est: alto, depressior.*

blimi, [1] & minores oriente, aut occidente, sed in latitudinem diffusi: meridie exiles, verum ambitus majoris. Æstate vero per meridiem non cernuntur: post autumni æquinoctium, quacumque hora: nec unquam plures simul, quam duo.

LXI. Cetera ejusdem naturæ non multis dubia esse video. *Cap. LX. * [2] Grandinem conglaciato imbre gigni, & nivem eodem humore mollius coacto: [3] pruinam autem ex rore gelido. Per hiemem nives cadere, non grandines: ipsasque grandines interdiu sæpius, quam noctu, & multo celerius resolvi, quam nives. Nebulas nec æstate, nec maximo frigore existere. Rores neque gelu, neque ardoribus, neque ventis, nec nisi serena nocte. [4] Gelando liquorem minui, solutaque *C. LXI. glacie non eundem inveniri modum. * Varietates colorum figurarumque in nubibus cerni, prout [5] admixtus ignis superet, aut vincatur.

Cap. LXII. LXII. Præterea quasdam proprietates quibusdam locis esse. Roscidas æstate Africæ noctes. In Italia Locris, & in lacu Velino, nullo non die apparere arcus. [6] Rhodi & Syracusis nunquam tanta nubila obduci, ut non aliqua hora Sol cernatur: qualia aptius suis referentur locis. Hæc sint dicta de aëre.

Cap. LXIII. LXIII. Sequitur terra, cui uni rerum naturæ partium, eximia propter merita, cognomen indidimus [7] maternæ venerationis. Sic hominum illa, ut cælum Dei: quæ nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper: novissime complexa gremio jam a reliqua natura abdicatos, [8] tum maxime ut mater, operiens: nullo ma-

Notæ.

1. *Et minores.*] Reliquum deinceps caput expressum plane ex Arist. l. 3. Meteorol. c. 2. p. 575.

2 *Grandinem.*] Quæ toto hoc capite continentur, hausta sunt ex Philosopho l. 1. Meteorol. c. 10. 11. & 12. p. 540. 541. & 542. ubi singularum rerum causæ redduntur. Ex iis Plinius concisam epitomen fecit. Quam vera porro sint, quæ adducit, ipsa rerum experientia comprobat.

3. *Pruinam.*] Gallis, *la gelée.* Vide l. 17. sect. 37.

4. *Gelando.*] Ea de re dicemus l. 31. sect. 21.

5. *Admixtus ignis.*] Igneus halitus, e terra Solis vapore eductus, atque intra nubem commixtus materiæ, quæ ex aqua extrahitur, & in aquam solvitur.

6. *Rhodi.*] De Rhodo id quoque Solinus, c. XI. p. 31. De Syracusis, c. 5. p. 19. Illud ipsum de Alexandria Ammianus, lib. 22. *Nullo pæne die*, inquit, *incolentes hanc civitatem, Solem serenum non vident.* In insula Chio id etiam contingere, multi experimento comprobarunt, inquit Allatius in Philon. Byzant. p. 69.

7. *Materna.*] Quod ea communis mater omnium mortalium sit, inquit Livius l. 1. p. 20. Plinius ipse l. 18. sect. 4. *Non tamen*, ait, *surda tellure, quæ parens appellatur*, &c.

8. *Tum maxime.*] Lucanus l. 7. v. 810. *Placido natura receptat Cuncta sinu.* Et v. 818. *Capit omnia tellus Quæ genuit.* Vide quæ dicturi sumus l. 7. sect. 55. ex Tullio.

gis [1] ſacra merito, quam quo nos quoque [2] ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, nomenque prorogans noſtrum, & memoriam extendens contra brevitatem ævi. Cujus numen ultimum [3] jam nullis [4] precamur irati grave: tanquam neſciamus hanc eſſe ſolam, quæ nunquam iraſcatur homini. Aquæ ſubeunt in imbres, rigeſcunt in grandines, tumeſcunt in fluctus, præcipitantur in torrentes: aër denſatur nubibus, furit procellis. At hæc benigna, mitis, indulgens, [5] uſuſque mortalium ſemper ancilla, quæ coacta generat! quæ ſponte fundit! quos odores ſaporeſque! quos ſuccos! quos tactus! quos colores! quam bona fide creditum fœnus reddit! quæ noſtri cauſa alit! Peſtifera enim animantia, [6] vitali ſpiritu habente culpam, neceſſe eſt illi ſeminata excipere, & genita ſuſtinere. Sed in malis [a] generantium noxa eſt. [7] Illa ſerpentem homine percuſſo non amplius recipit, pœnaſque etiam inertium nomine exigit: illa medicas fundit herbas, & ſemper homini parturit. Quin & venena noſtri miſertam inſtituiſſe credi poteſt: ne in tædio vitæ [8] fames, [b] mors terræ meritis alieniſſima, lenta nos conſumeret tabe: [9] ne lacerum corpus abrupta diſpergerent: ne laquei torqueret pœna præpoſtera, incluſo ſpiritu, cui quæreretur exitus: ne in profundo quæſita morte, ſepultura

INTERPRETATIO.

[a] *Generantium.*] Tota generantium culpa eſt, ſi quid mali eſt.

[b] *Mors.*] Quod mortis genus a terræ meritis & benignitate valde abhorret.

NOTÆ.

1. *Sacra merito.*] Vide Notas & Emendat. num. LVI.

2. *Sacros facit.*] Hoc Plinius ex Solonis mente ac lege, quam recitat Plutarchus in ejus vita, p. 89. Ἐπαινεῖται δὲ τοῦ Σόλωνος καὶ ὁ κωλύων νόμος τὸν τεθνηκότα κακῶς ἀγορεύειν, καὶ γὰρ ὅσιον τοὺς μεθεστῶτας ἱεροὺς νομίζειν, &c. Maledicta jaci vetat in defunctos: ſacros enim conſentaneum eſſe exiſtimare eos qui deceſſerunt, &c. Huc refer Epitaphium in Muſis lapidariis, p. 78.

Hoſpes ad hunc tumulum ne mejas, oſſa precantur
Tecta hominis.

Quia nimirum, ut cecinit Perſius Satyra I. v. 127.

Sacer eſt, pueri, locus: extra Mejite.

3. *Iam nullis*] Hoc eſt, mortuis. Cic. l. 1. Tuſc. p. 323. *De mortuis loquor, qui nulli ſunt.*

4. *Precamur irati.*] Solenni hoc hemiſtichio, *Sit tibi terra gravis.* Vide Notas & Emend. num. LVII.

5. *Vſuſque.*] Forte rectius, *uſuique.*

6. *Vitali ſpiritu.*] Aër in culpa eſt, ex quo cunctorum animantium, ſerpentiumque ſemina decidere creduntur: Terra ipſa non ſponte excipit, ſuſtinetve: ſed quoniam ita neceſſe eſt illi.

7. *Illa ſerpentem.*] Vide l. 29. ſect. 23.

8. *Fames mors.*] Ita Reg. 1. 2. Chiffl. &c. Prius legebatur, *ne in tædio vitæ dira famis mors &c.* interpolato Plinii contextu.

9. *Ne lacerum.*] Ne foret neceſſe ad exitum vitæ inveniendum, ſe ſe ex abruptis locis in præceps dare, quod leti genus lacerum corpus & fracta membra diſpergeret.

pabulo fieret : ne ferri cruciatus ſcinderet corpus. Ita eſt, miſerta genuit id, cujus facillimo hauſtu, illibato corpore, & cum toto ſanguine extingueremur, nullo labore, ſitientibus ſimiles : qualiter defunctos, non volucris, non fera attingeret, terræque ſervaretur, qui ſibi ipſi periſſet. Verum fateamur, terra nobis malorum remedium genuit, nos illud vitæ fecimus venenum. [1] Non enim & ferro, quo carere non poſſumus, [a] ſimili modo utimur? Nec tamen quereremur merito, etiamſi maleficii cauſa tuliſſet: [b] adverſus unam quippe naturæ partem ingrati ſumus. Quas non ad delicias, quaſque non ad contumelias ſervit homini? In maria jacitur, aut, [c] [2] ut freta admittamus, eroditur aquis : ferro, ligno, igne, lapide, fruge, omnibus cruciatur horis, multoque plus, ut deliciis, quam ut alimentis famuletur noſtris. Niſi tamen, quæ ſumma patiatur, atque extrema cute, tolerabilia videantur. Penetramus in viſcera, auri argentique venas, & æris ac plumbi metalla fodientes : gemmas etiam & quoſdam parvulos quærimus lapides, ſcrobibus in profundum actis. Viſcera ejus extrahimus, ut digito geſtetur gemma, [3] quam petimus. QUOT MANUS ATTERUNTUR, UT UNUS NITEAT ARTICULUS! Si ulli eſſent inferi, jam profecto illos avaritiæ atque luxuriæ cuniculi refodiſſent. Et miramur ſi eadem ad noxam genuit aliqua! Feræ enim, credo, cuſtodiunt illam, arcentque ſacrilegas manus. Non inter ſerpentes fodimus, & venas auri tractamus [d] cum veneni radicibus? Placatiore tamen Dea ob hoc, quod omnes hi opulentiæ exitus ad ſcelera, cædeſque, & bella tendunt : quamque ſanguine noſtro irrigamus, inſepultis oſſibus tegimus. Quibus tamen, velut exprobrato furore, tandem ipſa ſe obducit, [4] & ſcelera quoque mortalium occultat. Inter crimina ingrati animi & hoc duxerim, quod naturam ejus ignoramus.

C. LXIV. LXIV. Eſt autem figura prima, de qua conſenſus judicat. Or-

INTERPRETATIO.

a *Simili modo.*] Ad perniciem.

b *Adverſus.*] Quippe adverſus hanc unam *e quatuor naturæ partibus*, nempe terram, ingrati ſumus.

c *Vt freta.*] Ut maria in terras immittantur, litus excavatur & eroditur aquis.

d. *Cum veneni.*] Cum venenatis herbis, ac fruticibus.

NOTÆ.

1. *Non enim & ferro.*] Vide Notas & Emend. num. LVIII.

2. *Vt freta admittamus.*] Jactis ſcilicet, ut ille cecinit, in altum molibus, cæmentiſque demiſſis, mare ipſum in terras immititur, & colitur a domino terræ faſtidioſo. Vide interpretes Horatii in Oden 1. l. 3. v. 34.

3. *Quam petimus.*] Pintianus legit cum interrogatione, *Vt digito geſtetur gemma, quo petitur?* Reg. 1. 2. *Vt digito geſtetur gemma, petitur*, terra ſcilicet : Eleganter.

4. *Et ſcelera ... occultat.*] Cæſa operiens cadavera, ut mater.

beni

liquum tempus hiemat. [1] Nec tamen sævitia tempestatum cludit mare. Piratæ primum coëgere mortis periculo in mortem ruere, & hiberna experiri maria: nunc idem hoc avaritia cogit.

XLVIII. [2] Ventorum frigidissimi sunt, quos a Septentrione diximus spirare, & vicinus his Corus. Hi & reliquos compescunt, & nubes abigunt. Humidi, Africus, & præcipue Auster Italiæ. Narrant & in Ponto [3] Cæcian in se trahere nubes. Sicci Corus, & Vulturnus, [4] præterquam desinentes. [5] Nivales, Aquilo & Septentrio. [6] Grandines Septentrio importat, & Corus: æstuosus Auster: [7] tepidi Vulturnus, & Favonius. Iidem Subsolano litiores: & in totum omnes a septentrione & occidente sicciores, quam a meridie & oriente. [8] Saluberrimus autem omnium Aquilo: [9] noxius Auster, [10] & magis siccus; fortassis quia humidus frigidior est. [11] Minus esurire eo spirante creduntur animantes. Etesiæ noctu [12] desinunt fere, [13] & a tertia diei ho-

NOTÆ.

1. *Nec tamen.*] Habet in hanc sententiam plane aurea, Seneca l. 5. Natur. quæst. toto cap 18. p. 899.

2. *Ventorum frigid.*] Hæc ex Arist. l. 2. Metereol. c. 6. p. 565.

3. *Cæcian in se.*] Arist. sect. 26. Problem. 32. p. 800. Διὰ τί ὁ Καικίας μόνος τῶν ἀνέμων ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἄγει τὰ νέφη; ὥσπερ καὶ ἡ παροιμία λέγει, Ἕλκων ἐφ᾽ αὑτὸς, ὡς ὁ Καικίας, νέφος. Οἱ γὰρ ἄλλοι, ὅθεν ἂν πνέωσιν, ἐνταῦθα ἀναστέλλουσι. *Cur unus ventorum Cæcias nubes ad se uocat? quod etiam proverbio declaratur:* Ut Cæcias nubes, opes ad se trahit. *Ceteri namque, unde spirant, inde expellunt.* Idem repetit l. 2. Meteorol. c. 6. p. 565. & post eum Theophr. l. de ventis, p. 65. In causa vero esse videtur, quod a terra spirat, atque adeo nubes non expellit, sed in cælum elatas circumagit, atque orbiculari linea rursum ad eum locum unde aspirat, adducit.

4. *Præterquam desinentes.*] Vide Notas & Emend. num. XLIV.

5. *Nivales.*] Sic Arist. l. 2. Meteorol. c. 6. p. 565. Νιφετώδης δὲ Μέσης καὶ Ἀπαρκτίας μάλιστα· οὗτοι γὰρ ψυχρότατοι. Mesen appellat, ut ante monuimus, quem Plinius Borean, sive Aquilonem.

6. *Grandines.*] Arist. loc. cit. Χαλαζώδης δ᾽ ὁ Ἀπαρκτίας, καὶ Θρασκίας, καὶ Ἀργέστης.

7. *Tepidi.*] Vulturnum, & Favonium eadem cum Austro conditione facit Aristoteles loc. cit. hoc est, æstuosum. Καυματώδης δὲ Νότος, Ζέφυρος, καὶ Εὖρος.

8. *Saluberrimus.*] Ita Hippocrates l. de morbo sacro, c. 7. p. 483. tom. 10. Confer ista autem cum iis quæ Celsus habet l. 2. c. 1. fol. 5.

9. *Noxius Auster.*] Hippocr. l. de humoribus, text. 13. p. 567. tom. 8. Νότοι βαρήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοὶ, &c. *Austri auditum gravant, oculis caliginem, capiti gravitatem, torporem membris inducunt, dissolvunt, &c.* Eadem repetit tom. 9. lib. 3. Aphorism. 5. pag. 95. Et liber primus Epidem. totus in eo ferme argumento habitat: uti & Galenus in Comm. ad eum librum, & ad l. 2. p. 72.

10. *Et magis siccus.*] Magis etiam nocet Auster, quando est siccus. Vide Notas & Emend. num. XLV.

11. *Minus esurire.*] Arist. sect. 26. Problem. 46. p. 803. Διὰ τί ἐν τοῖς βορείοις βρωτικώτεροι ἢ ἐν τοῖς νοτίοις; ἢ διότι ψυχρότερα τὰ βόρεια; *Cur spirante Aquilone cibi avidiores sumus, quam Austro? An quod Aquilo frigidior est?*

12. *Desinunt fere.*] Vide Notas & Emend. num. XLVI.

13. *Et a tertia.*] Hoc est, medio tempore inter Solis ortum, & medium diem. In eam rem lepide Seneca l. 5. Natur. quæst. c. XI. p. 897. *Etesiæ, inquit, ob hoc somniculosi a nautis, & delicati vocantur: quod, ut ait Gallio, mane nesciunt surgere: eo tempore incipiunt prodire, quo ne pertinax quidem aura est, &c.*

ra oriuntur. [1] In Hispania & Asia ab oriente flatus est eorum : in Ponto ab Aquilone, reliquis in partibus a meridie. Spirant autem & a bruma, cum vocantur Ornithiæ, sed leniores [2] & paucis diebus. Permutant & duo naturam cum situ. [3] Auster Africæ serenus, Aquilo nubilus. Omnes venti vicibus suis spirant majore ex parte, [4] aut ut contrarius desinenti incipiat. Cum proximi cadentibus surgunt, [5] a lævo latere in dextrum ut Sol, ambiunt. De ratione eorum menstrua, [6] quarta maxime Luna decernit. Iisdem autem ventis in contrarium navigatur [7] prolatis pedibus, ut noctu plerumque adversa vela concurrant. Austro majores fluctus eduntur quam Aquilone : quoniam [8] ille infernus ex imo maris spirat, hic summo. [9] Ideoque post Austros noxii præcipue terræ motus. Noctu Auster, interdiu Aquilo vehemen-

Notæ.

1. *In Hispania.*] Etesiæ & prodromi appellantur, ut recte Gellius admonet, l. 2. c. 22. p. 165. qui stato tempore anni, cum Canis oritur, ex alia atque alia cæli parte spirant. In Hispania ab oriente flare, & eosdem esse cum Euro scribit pariter Posidonius apud Strabon. l. 3. p. 144. In Ponto, ab Aquilone, Polybius l. 4. p. 434. In his regionibus nulli pene sunt constantes, aut anniversarii venti.

2. *Et paucis diebus.*] Novem, ut dictum est superiore sect. Ita Democritus apud Geminum, in Elem. Astron. c. 16. p. 68. Δημοκρίτῳ ἄνεμοι πνέουσι ψυχροὶ, οἱ Ὀρνιθίαι καλούμενοι, ἡμέρας μάλιστα θ'.

3. *Auster Africæ.*] Arist. l. 2. Meteorol. c. 3. p. 556. Ὁ δὲ Βορέας .... τῷ ἀπωθεῖν, αἴθριος ἐνταῦθα ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις, ὑδατώδης ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Νότος αἴθριος τοῖς περὶ τὴν Λιβύην, &c. *Aquilo .... quod nubes propellat, serenus est : in locis oppositis pluvius. Pari modo & Auster Afris sudus est, &c.* Habet aliquid simile Macrobius l. 2. in Somn. Scip. c. 5. p. 137.

4. *Aut ut.*] Ita omnes MSS. Explicat quid sit, vicibus suis spirare ventos : nempe desinenti contrarium, sive qui ex adverso est, incipere.

5. *A lævo latere.*] Ab ortu in occasum, ac deinde rursus in ortum.

6. *Quarta maxime.* [Qui quarto novilunii die spirant, ii ut plurimum toto mense dominantur. Virgil. lib. 1. Georg. v. 433.

Sin ortu in quarto, namque is certissimus auctor,
Pura, nec obtusis per cælum cornibus ibit:
Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo,
Exactum ad mensem, pluvia ventisque carebunt:
Votaque servati solvent in litore nautæ, &c.

7. *Prolatis pedibus.*] Servius in illum Virgilii versum 830. lib. 5. Æneïd. *Una omnes fecere pedem :* Pedem vel podiam appellari ait funem illum quo pro voluntate velum adducitur ac remittitur. Ex utroque veli angulo pendulus hic funis fuit : usus, in captando vento: Nam prout alter aut laxabatur, aut stringebatur, obliquabatur antenna, & ipsum velum : atque adeo majori vel minori sinu vela ventos excipiebant. Prolatis igitur pedibus idem est ac leniter & quantum opus est, remisso laxatoque fune, qui ex infimo veli angulo pendet, obliquare velum. *Aller a la bouline.*

8. *Ille infernus.*] Hæc quidem Plinius ex ea opinione, quæ veterum animis plerumque insedit, borealem plagam excelsiorem esse & elatiorem : humiliorem multo, depressioremque Australem. Hoc etiamnum vulgus sequitur in ventorum nomenclatione, quos *Vent d'Aval & vent d'Amont* vocant, quasi ex humiliore illum, istum e superiore mundi plaga exortum.

9. *Ideoque post Austros.*] Vide Senecam, l. 6. Natur. quæst. c. 7. p. 906.

tior. Et ab ortu flantes diuturniores ſunt ab occaſu flantibus. Septentriones [1] impari fere deſinunt numero : quæ obſervatio & in aliis multis rerum naturæ partibus valet. Mares itaque exiſtimantur [2] impari numero. [3] Sol & auget, & comprimit flatus. Auget exoriens occidenſque, comprimit meridianus æſtivis temporibus. Itaque medio diei aut noctis plerumque ſopiuntur : qui aut nimio frigore, aut æſtu ſolvuntur. [4] Et imbribus venti ſopiuntur. Exſpectantur autem maxime, unde nubes diſcuſſæ adaperuere cælum. Omnium quidem (ſi libeat obſervare minimos ambitus) redire eaſdem vices quadriennio exacto Eudoxus putat : non ventorum modo, verum & reliquarum tempeſtatum magna ex parte. [5] Et eſt principum luſtri ejus, ſemper intercalari anno, Caniculæ ortu. De generalibus ventis hæc.

XLIX. Nunc de repentinis flatibus, qui exhalante terra ([6] ut dictum eſt) coorti, rurſuſque dejecti, [a] interim obducta nubium cute, multiformes exiſtunt. [7] Vagi quippe & ruentes torrentium modo (ut aliquibus placere [8] oſtendimus) tonitrua & fulgura edunt. Majore vero illati pondere incurſuque, ſi late ſiccam rupere nubem, procellam gignunt, quæ vocatur a Græcis [9] Ecnephias: CAPUT XLVIII.

INTERPRETATIO.

[a] *Interim.*] Interim dum nubium *veluti* corio obvolvuntur, *ne exeant.*

NOTÆ.

1. *Impari fere.*] Poſtquam impari dierum numero ſpiravere.

2. *Impari numero.*] Quoniam, ut Macrobius ait l. 1. in Somm. Scip. c. 6. p. 25. *Impar numerus mas, & par femina vocatur: item Arithmetici imparem patris, & parem matris appellatione venerantur.*

3. *Sol & auget.*] Quæ mox ſequuntur uſque ad ea verba, *Et imbribus*, &c. habent totidem verbis Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 5. p. 561. & ſect. 25. Problem. 4. p. 793. Theophr. l. de ventis, pag. 59. & 60. & Seneca lib. 5. Natur. quæſt. c. 8. p. 896.

4. *Et imbribus.*] Ariſt. ſect. 26. Problem. 6. p. 797. Διὰ τί οἱ ἐκνεφίαι ὕδατος γενομένου θᾶττον παύονται; *Cur procellæ vehementiores imbre ſuperveniente ocyus ceſſant?*

5. *Et eſt principium.*] Eudoxi quadriennium, vel, ſi lubet ita appellare, luſtrum, in quo annus unus intercalaris eſt, principium ducit ab exortu Caniculæ. Vide Notas & Emend. num. XLVII.

6. *Vt dictum eſt.*] Sect. 42.

7. *Vagi quippe.*] Interpretationem hujus loci dabit ipſe Cicero : *Cum illi anhelitus*, inquit l. 2. de Divinat. p. 228. *ſe in nubem induerint, ejuſque tenuiſſimam quamque partem cœperint dividere, atque diſrumpere, idque crebrius facere, & vehementius, tum fulgura, & tonitrua exiſtere : ſi autem nubium conflictu ardor expreſſus ſe emiſerit, id eſſe fulmen.*

8. *Oſtendimus.*] Sect. 43. iis verbis, *Et ſi in nube luctetur flatus aut vapor, tonitrua edi : ſi erumpat ardens, fulmina:* &c.

9. *Ecnephias.*] Accommodato ſcilicet nomine: ἐκ νέφους, ex nube erumpente ſpiritu. Hæc Plinius ex Ariſtot. lib. 3. Meteorol. cap. 1. pag. 573. Frequentes Ecnephiæ dicuntur eſſe prope Æquatorem, iis præſertim menſibus, quibus conſtantes venti ſunt rariores. In quibuſdam certis Africæ locis ſunt anniverſarii. Has procellas nautæ *Tornados*, & *Travados* vocant : intra unius horæ ſpatium in omnes pene plagas diriguntur, tonitruis fere comitantibus, & magna imbrium copia.

[1] Sin vero depresso sinu arctius rotati effregerint, sine igne, hoc est, sine fulmine, vorticem faciunt, qui Typhon vocatur, id est, vibratus Ecnephias. Defert hic secum aliquid abruptum e nube gelida, convolvens, versansque, & ruinam suam illo pondere aggravans, & loco ex loco mutans rapida vertigine: præcipua navigantium pestis, non antennas modo, verum ipsa navigia contorta frangens; [2] tenui remedio aceti in advenientem effusi, cui frigidissima est natura. [3] Idem illisu ipse repercussus, correpta secum in cælum refert, sorbetque in excelsum.

L. [a] Quod si majore depressæ nubis eruperit specu, sed minus lato quam procella, nec sine fragore, [4] Turbinem vocant, proxima

INTERPRETATIO.

a *Quod si.*] Quod si majore dejectæ in terram nubis ruina eruperit, &c.

NOTÆ.

1. *Sin vero.*] Res sic est concipienda: ut sit nubes aliqua vento extrinsecus compressa, quæ in sui medio contineat plurima venti semina: qui dum quærit exitum, varie intra nubis sinum impingitur, deflectitur, contorquetur, circumrotatur, ac impetu semper crescente prorumpit in eam nubis partem quæ infirmior est. Quia tamen nubes haud facile excutitur, fit ut quandam ejus portionem secum abripiat, & convehat: eaque de causa cernatur quædam nubis quasi columna deorsum vergens ac procidens, quæ in mare impacta, ipsum vi summa commoveat, & quasi fervere compellat: quo nomine fere *Procella* intelligitur. Dicitur etiam δῖνος *Vortex*, cum manifestiores creat in aqua vortices: ac speciatim *Typhon*, cum rapidos creat ac vehementes, navigiumque in quod inciderit,

Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Ita fere Cabeus in l. 3. Meteorol. p. 8. & Gassendus in l. 10. Laërtii, p. 1039. post Arist. loc. cit. a quo hæc Plinius est mutuatus. Typhon is est quem vulgo *Ouragam* vocant, Americanas insulas sæpe infestans: de quo vide Ricciolum, tomo 1. p. 728.

2. *Tenui remedio.*] Et Plutarchus quidem l. 3. Sympos. quæst. 5. p. 652. naturam aceti esse ait frigidissimam, nihilque esse quod ignibus restinguendis sit aptius. Οὐδὲν δὲ τῶν σβεστηρίων ὄξους, πυρὶ μαχιμώτερον, ἀλλὰ μάλιστα πάντων ἐπιχεθὲν ἢ συμπιέζει τὴν φλόγα δι' ὑπερβολὴν ψυχρότητος. Negat autem id fieri ob aceti frigiditatem, sed ob tenuitatem partium, quibus constat, Fr. Resta in Meteorol. p. 229.

3. *Idem illisu.*] Dum ventus terræ impingitur, cogitur sursum resultare, secumque effert ea in quæ incidit. Quare forma quædam typhonis ea est, quæ quandoque lapides ita attollit, ut compluere postea iis arbitrere: quæ arbores convellit, & eradicat, &c.

4. *Turbinem.*] Definitur a Seneca l. 5. Natur. quæst. c. 13. p. 897. *Ventus circumactus*, inquit, *& eundem ambiens locum, & se in ipsa vertigine concitans, turbo est. Qui si pugnacior est, ac diutius volutatur, inflammatur, & efficit quem πρηστῆρα Græci vocant. Hic est igneus turbo. Hi fere omnia pericula venti erupti de nubibus produnt, quibus armamenta rapiuntur, & totæ naves in sublime tollantur.* Vide Lucretium l. 6. v. 299.

Fit quoque ut interdum venti vis missa sine igni,
Ignescat tamen in spatio, &c. Vide eundem, versu 445.

Eadem habet Arist. loc. cit. p. 574. Presteres Japonicam plagam infestant in primis.

quæque proſternentem. Idem ardentior, accenſuſque dum furit, Preſter vocatur, amburens contacta pariter, & proterens. [1] * Non fit autem aquilonius Typhon, nec nivalis [2] aut nive jacente Ecnephias. Quod ſi ſimul rupit nubem, exarſitque, & ignem habuit, [3] non poſtea concepit, fulmen eſt. Diſtat a Preſtere, quo flamma ab igni. [4] Hic late funditur flatu, illud conglobatur impetu. Vortex autem remeando diſtat a turbine, quomodo ſtridor a fragore. Procella latitudine ab utroque: disjecta nube verius, quam rupta. Fit & caligo belluæ ſimilis, nube dira navigantibus. Vocatur [5] & columna, cum ſpiſſatus humor rigenſque ipſe ſe ſuſtinet. Ex eodem genere, [6] & in longum veluti fiſtula nubes aquam trahit. *Caput XLIX.

LI. Hieme & æſtate rara fulmina, contrariis de cauſis: quoniam hieme denſatus aër nubium craſſiore corio ſpiſſatur: omniſque terrarum exhalatio rigens, ac gelida, quidquid accipit ignei vaporis, extinguit. Quæ ratio immunem Scythiam & circa rigentia a fulminum caſu præſtat: & e diverſo nimius ardor Ægyptum. Siquidem calidi ſiccique halitus terræ, raro admodum, tenueſque denſantur in nubes. [7] Vere autem & autumno crebriora fulmina, corruptis in utroque tempore æſtatis hiemiſque cauſis. Qua ratione crebra in Italia: quia mobilior aër mitiore hieme: & æſtate nimboſa, ſemper quodammodo vernat, vel autumnat. Italiæ quoque partibus iis, quæ a ſeptentrione diſcedunt ad teporem, qualis eſt Urbis & Campaniæ tractus, juxta hieme & æſtate fulgurat, quod non in alio ſitu. Cap. L.

LII. Fulminum ipſorum plura genera traduntur. Quæ ſicca ve- Cap. LI.

Notæ.

1. *Non fit autem.*] Ariſt. l. 3. Meteorol. c. 1. p. 573. Βορείοις δ' οὐ γίγνεται τυφών, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας. Cauſas deinde ſubjicit, quas planius dilatat Cabeus in eum locum l. 3. p. 7.

2. *Aut nive jacente,*] In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *aut nivem jaciens*: quæ verba gloſſema ſapiunt vocis *nivalis*. Eam forte ob cauſam expungenda illa, *aut nive jacente*, cenſuit Pintianus.

3. *Non poſtea concepit.*] Ut Preſter, qui poſtquam erupit e nube, nec prius, extra nubem, dum furit, accenditur, uti dictum eſt paulo ante.

4. *Hic late.*] Preſter nimirum. Hoc illud eſt quod Stoïci probabant apud Plutarchum l. 2. de placitis Philoſ. c. 3. fulmen eſſe fulgorem quendam vehementiorem: Preſterem vero languidiorem.

5. *Et columna.*] Lucretius l. 6. v. 425.

Nam fit ut interdum tanquam demiſſa columna
In mare de cælo deſcendat, quam freta circum
Ferviſcunt, graviter ſpirantibus incita flabris:
Et quæcumque in eo tum ſunt deprenſa tumultu
Navigia, in ſummum veniunt vexata periclum, &c.

6. *Et in longum.*] Σιφῶνα Græci vocant, διὰ τὸ δίκην σιφῶνος ἀνασπᾶν τὸ ὕδωρ θαλάσσης, inquit Olympiodorus in Meteorologica Ariſtotelis. Venti ſunt nimirum, in nube incluſi, qui aquam fiſtulæ inſtar reſorbentes a mari, eam exonerant in naves, eaſque demergunt. In mediterraneo mari, quam in Oceano, hæ Tubæ ſeu fiſtulæ crebriores.

7. *Vere autem.*] Lucretium ſequitur, l. 6. v. 356. Apud nos autem æſtate frequentius, quam temporibus aliis fulminat.

niunt, non adurunt, ſed diſſipant. [1] Quæ humida, non urunt, ſed infuſcant. Tertium eſt, quod clarum vocant, mirificæ maxime naturæ, [2] quo dolia exhauriuntur intactis operimentis, nulloque alio veſtigio relicto. Aurum, & æs, & argentum liquatur intus, ſacculis ipſis nullo modo ambuſtis, ac ne confuſo quidem ſigno ceræ. Marcia [3] princeps Romanarum icta gravida, partu exanimato, ipſa citra ullum aliud incommodum vixit. [4] In Catilinanis prodigiis Pompeiano ex municipio M. Herennius Decurio [5] ſereno die fulmine ictus eſt.

CAP. LII.

LIII. [6] Tuſcorum literæ novem Deos emittere fulmina exiſtimant, eaque eſſe undecim generum: [7] Jovem enim trina jaculari. Romani duo tantum ex iis ſervavere: [8] diurna attribuentes Jovi, nocturna Summano: rariora ſane eadem de cauſa frigidioris cæli. Etruria erumpere terra quoque arbitratur, quæ infera appellat, brumali tempore facta, ſæva maxime & execrabilia: cum ſint omnia, quæ terrena exiſtimant, non illa generalia, nec a ſideribus venientia, ſed ex proxima atque turbidiore natura. Argumentum evidens, quod omnia a ſuperiore cælo decidentia obliquos habent ictus: hæc autem quæ

NOTÆ.

1. *Quæ humida.*] Vide Notas & Emend. num. XLVIII.

2. *Quo dolia.*] Lucretius l. 6. v. 227.

Tranſit enim valide fulmen per ſepta domorum,
Clamor uti, ac voces: tranſit per ſaxa, per æra,
Et liquidum puncto facit æs in tempore: & aurum:
Curat item, ut vaſis integris vina repente
Diffugiant: quia nimirum facile omnia circum
Conlaxat, rareque facit lateramina vaſi, &c.

Addere lubet & Senecam l. 2. Natur. quæſt. c. 31. p. 854. *Loculis integris ac illæſis conflatur argentum. Manente vagina gladius liqueſcit: & inviolato ligno circa pila ferrum omne diſtillat. Stat fracto dolio vinum, nec ultra triduum rigor ille durat, &c.*

3. *Princeps Romanarum.*] Sic conjugem appellatam credimus Principis Senatus ac civitatis, qualis Scaurus exſtitit.

4. *In Catilinanis.*] Vide Notas & Emend. num. XLIX.

5. *Sereno die.*] Id eatenus ſolum credi vult Gaſſendus in l. 10. Laërtii, p. 1014. ſi reliquo cælo ſereno, credatur ſimul fuiſſe nubes ad quandam finitoris ſeu horizontis partem, e qua fulminaverit, aut tonuerit: vel toto cælo alioqui puro, factam e terra eruptionem eſſe cum igne, nec ſine fragore.

6. *Tuſcorum.*] His ſummam fuiſſe perſequendorum fulminum ſcientiam, ait Seneca l. 2. Natur. quæſt. c. 32. p. 854. Totam eorum doctrinam de fulminum ſcientia, & de divinatione per fulmina, prolixe deſcribit idem, cap. 33. & ſequentibus. Attigit etiam Cicero l. 1. de Divin. p. 194. Etruſcorum libros Rituales, præter Tullium, laudat & Cenſorinus l. de die natali, c. XI. p. 69.

7. *Iovem enim tria.*] Harum nos ineptiarum piget: quas ſi quis fuſius tractatas requirit, is Senecam adeat loc. cit. c. 41. p. 856.

8. *Diurna.*] Hæc totidem verbis de Jove & Summano, Feſtus in fragm. p. 37. & S. Auguſt. l. 4. de Civit. Dei, c. 23. Summanus eſt Deus ſummus Manium, idem Orcus & Pluto dictus.

vocant terrena, rectos. Sed quia ex propiore materia cadunt, ideo creduntur e terra exire, quoniam ex repulsu nulla vestigia edunt, cum sit illa ratio [1] non inferi ictus, sed adversi. A Saturni ea sidere proficisci subtilius ista consectati putant: sicut cremantia, a Martis. Qualiter, [2] cum Volsinii oppidum Tuscorum opulentissimum totum concrematum est fulmine. [3] Vocant & familiaria in totam vitam fatidica, quæ prima fiunt familiam suam cuique indepto. Ceterum existimant [4] non ultra decem annos portendere privata, præterquam aut matrimonio primo facta, aut natali die: publica non ultra tricesimum annum, præterquam [a] [5] in deductione oppidorum.

LIV. Exstat Annalium memoria, sacris quibusdam, & precationibus vel cogi fulmina, vel impetrari. Vetus fama Etruriæ est, [6] impetratum, [7] Volsinios urbem agris depopulatis subeunte monstro, quod vocavere Voltam. Evocatum & a Porsenna suo rege. Et ante eum [8] a Numa sæpius hoc factitatum, in primo Annalium suorum tradit L. Piso gravis auctor: quod imitatum parum rite Tullum Hostilium [9] ictum fulmine. Lucosque & aras & sacra habemus: [10] interque Sta- CAP. LIII.

INTERPRETATIO.

[a] *In deductione.*] Cum in oppida coloniæ deducuntur.

NOTÆ.

1. *Non inferi ictus.* Ita MSS. omnes Alias, *inferni.*

2. *Cum Volsinii.*] Tertull. ad Nation. l. 1, c. 9. p. 46. *Cum Vulsinios de cælo perfudit ignis.*

3. *Vocant & familiaria.*] Perpetua appellantur a Seneca l. 2. Natur. quæst. c. 47. p. 857. *Hæc sunt fulmina*, inquit, *quæ prima accepto patrimonio, in novo hominis, aut urbis statu fiunt.*

4. *Non ultra decem.*] Hæc quoque Seneca loc. c. 48.

5. *In deductione.*] Novum urbis statum Seneca appellavit, loc. cit. cap. 47.

6. *Impetratum.*] Sic MSS. omnes: non, *impetritum*: etsi *impetritum* in formulis scio Augurum usurpari, pro *impetratum.* De hac voce dicemus lib. 28. sect. 3.

7. *Volsinios.*] Hodie *Bolsena*, unde & lacui cognomen, *Lago di Bolsena*, in Ducatu Castrensi, in Etruria.

8. *A Numa.*] Recitat Arnobius statim initio libri 5. p. 154. ex libro secundo Valerii Antiatis, quo pacto artem Jovis, hoc est, fulminis eliciendi edoctus Numa fuerit. Videndus ea de re Plutarchus in Numa. Jovi Elicio aram in Aventino dicatam narrat Livius l. 1. p. 8. ad elicienda fulmina.

9. *Ictum fulmine.*] De hoc rursum lib. 28. sect. 4. Vide quæ ibi dicturi sumus.

10. *Interque Statores.*] Inter Statoris Jovis effigies. Hujus appellationis variæ afferri causæ solent. Hanc Plinius fuisse primam innuit, quod Jupiter Tonans stantis effigie repræsentaretur. Et vero ita exhibent nummi antiqui, cujusmodi is est quem Anton. Augustinus expressit tabula 57. inter Gordiani nummos, cum hac perigraphe, JOVI STATORI. Ibi Jupiter stans, dextra hastam, fulmen sinistra gerit.

tores, ac Tonantes, [1] & Feretrios, [2] Elicium quoque accepimus Jovem. Varia in hoc vitæ sententia, & pro cujusque animo. [3] Imperari naturæ audacis est credere: nec minus hebetis, [a] beneficiis abrogare vires: quando in fulgurum quoque interpretatione eo profecit scientia, [b] ut ventura alia finito die præcinat: & an [4] peremptura sint fatum, [5] aut apertura potius alia fata quæ lateant, innumerabilibus in utroque publicis privatisque experimentis. Quamobrem sint ista, ut rerum naturæ libuit, aliis certa, aliis dubia, aliis probata, aliis damnanda: nos cetera, quæ sunt in his memorabilia, non omittemus.

CAPUT. LIV.

LV. Fulgetrum prius cerni, quam tonitrum audiri, cum simul fiant, certum est. Nec mirum: quoniam lux sonitu velocior. Ictum autem & sonitum congruere, ita modulante natura: sed sonitum profecti esse fulminis, [6] non illati. [7] Etiamnum spiritum ocyorem fulmine: ideo quati prius omne & afflari, quam percuti: nec quemquam tangi, qui prior viderit fulmen, aut tonitru audierit. [8] Læva prospera

INTERPRETATIO.

[a] *Beneficiis.*] *Precationum vi* abrogare fulminibus vires, quæ summi beneficii loco haberi par est.

[b] *Ut ventura.*] Ut alia fulgura certo die ventura præcinat: *simulque significet* an mutatura sint fatum, &c.

NOTÆ.

1. *Et Feretrios.*] Dictum significat a feriendo Feretrium. Et ita sane Plutarchus in Romulo p. 27. Ἀνάθημα Φερετρίου Διὸς ἐπωνομάσθη. Τὸ γὰρ πλῆξαι, Φερῖρε Ῥωμαῖοι καλοῦσι. Alias hujusce vocis originationes vide apud Lilium Gyrald. histor. Deor. syntagm. 2. p. 79.

2. *Elicium quoque.*] Ab eliciendo, seu quod precationibus cælo evocaretur, id nomen traxit. Ovid. lib. 3. Fastor. v. 327.

Eliciunt cælo te, Iupiter: unde minores
Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.

3. *Imperari naturæ.*] Sacris & precationibus, quibus cogi creduntur fulmina, vel impetrari.

4. *Peremptura.*] Mutatura. Ita Seneca, c. 35. quem consule.

5. *Aut apertura.*] Hoc illud est quod ait Seneca l. 2. Nat. quæst. c. 34. p. 854. *Summam*, inquit, *esse vim fulminum judicant: quia quidquid alia portendunt, interventus fulminis tollit. Quidquid ab hoc portenditur, fixum est:* &c.

6. *Non illati.*] Profecti sponte fulminis, non ab Diis iratis immissi. Totum hoc caput plenum est vanissimæ superstitionis, de fulgurum observatione, & divinatione per ea.

7. *Etiamnum spiritum.*] Aërem, ventum, afflatum. Seneca loc. cit. c. 20. p. 852. *Adjice nunc, quod necesse est, ut impetus fulminis, & præmittat spiritus, & agat ante se, & a tergo trahat ventum, cum tam vasto ictu aëra inciderit. Itaque omnia, antequam feriantur, intremiscunt vibrata vento, quem ignis ante se pressit.*

8. *Læva prospera.*] Varronem exscripsisse hoc loco Plinius videtur. Is enim libro 5. Epistolicarum quæst. apud Festum: *A Deorum sede*, inquit, *cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt partes mundi exorientes: ad dexteram, occidentes: factum arbitror, ut sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur.*

existiman-

cuum alias etiam urinantibus [1] in quamlibet profundam aquarum altitudinem.

CAPUT XLIII.

XLIII. Igitur non eam inficias, posse in has & ignes superne [2] stellarum decidere, quales sereno sæpe cernimus, quorum ictu concuti aëra verum est, quando & tela vibrata stridunt. Cum vero in nubem pervenerint, [a] vaporem dissonum gigni, [3] ut candente ferro in aquam demerso, & fumidum verticem volvi. Hinc nasci procellas. Et si in nube luctetur flatus aut vapor, tonitrua edi: si erumpat [4] ardens, fulmina: [5] si longiore tractu nitatur, fulgetra. His findi nubem, illis perrumpi. Et esse tonitrua impactorum [b], [6] ignium plagas: ideoque protinus coruscare igneas nubium rimas. [7] Posse & repulsu siderum depressum, qui a terra meaverit, spiritum nube cohibitum to-

INTERPRETATIO.

[a] *Vaporem.*] Calorem in nube gigni, cum sono incondito.

[b] *Ignium.*] Duorum ignium se se invicem collidentium plagas.

NOTÆ.

1. *In quamlibet.*] Nimium istud sane, ac præter verum. Nam piscatores unionum maris Pacifici juxta Panamam, in Orbe novo, referunt non infra quindecim cubita aspici a se Solem. Idem affirmant urinatores Indiæ Orientalis ad Ormuzium, ut narrat Fromondus didicisse se a religioso teste, l. 1. Meteorol. c. 4. art. 2. p. 31.

2. *Stellarum decidere.*] Hos ignes ex æthere destillatos, quos nubes inclusos custodiant, causas esse tonitruum, putavit quoque Anaxagoras, teste Seneca l. 2. Natur. quæst. c. 12. p. 850.

3. *Vt candente ferro.*] Accepta hæc patet ab Anaximene, & Seneca loc. cit. c. 17. p. 851. ubi hanc tonitruum causam is affert. *Quidam*, inquit, *existimant ipsum spiritum per frigida atque humida euntem, sonum reddere: nam nec ferrum quidem ardens silentio tingitur. Sed quemadmodum, si in aquam fervens massa descendit, cum multo murmure extinguitur: ita, ut Anaximenes ait, spiritus incidens nubibus tonitrua edit: & dum luctatur, per obstantia & intercisa vadens, ipsa ignem fuga accendit.*

4. *Ardens fulmina.*] Iterum Senecam sequitur loc. cit. c. 19. *Anaximandrus ait omnia tonitrua sic fieri, ut ex æthere aliqua vis in inferiora descendit. Ita ignis impactus nubibus frigidis sonat. At cum illas interscindit, fulget: & minor vis ignium fulgurationes facit, major fulmina.* Adde his & quæ dicenda sunt ex Tullio, sect. 49.

5. *Si longiore.*] Planius Seneca loc. cit. c. 16. *Quid ergo inter fulgurationem, & fulmen interest? dicam. Fulguratio est late ignis explicitus: Fulmen est coactus ignis & impetu jactus.* Quæ ibi sequuntur, similitudinem continent lectu dignissimam.

6. *Ignium plagas.*] Hoc uberius explanat Seneca loc. cit. c. 12. *Siccus ille*, inquit, *terrarum vapor, unde ventus origo est, quia coacervatus est, cum coïtu nubium vehementer impactarum a latere eliditur: deinde ubi latius ferit nubes proximas, plaga & cum sono incutitur: qualis in nostris ignibus redditur, cum flamma vitio lignorum virentium crepat... spiritus ille, quem paulo ante exprimi collisis nubibus dixi, impactus aliis, nec rumpi, nec exilire silentio potest. Dissimilis autem crepitus fit, ob dissimilem impactionem nubium.*

7. *Posse & repulsu.*] Hæc Diogenis Apolloniatæ sententia, quam Seneca explanat uberius loc. cit. c. 20. p. 852. & c. 27. ac 28. p. 853.

nare, [a] natura ſtrangulante ſonitum dum rixetur, edito fragore cum erumpat, ut in membrana ſpiritu intenta. [1] Poſſe & attritu, dum in præceps feratur, illum, quiſquis eſt, ſpiritum accendi. Poſſe & conflictu nubium elidi ut duorum lapidum, ſcintillantibus fulgetris. Sed hæc omnia eſſe fortuita. Hinc bruta fulmina & vana, ut quæ nulla veniant ratione naturæ. His percuti montes, his maria, omneſque alios irritos jactus. [2] Illa vero fatidica ex alto, ſtatiſque de cauſis, [3] & ex ſuis venire ſideribus.

XLIV. [4] Simili modo ventos, vel potius flatus, poſſe & ex arido ſiccoque [5] anhelitu terræ gigni non negaverim: poſſe & aquis aëra expirantibus, qui [6] neque in nebulam denſetur, nec craſſeſcat in nubes: poſſe & [7] Solis impulſu agi: quoniam ventus non aliud intelligatur, quam [8] fluxus aëris: pluribuſque etiam modis. Namque & e fluminibus, [9] ac ſinubus, & e mari videmus, [10] & quidem tranquillo, & alios quos vocant [11] Altanos, e terra conſurgere. Qui quidem cum

INTERPRETATIO.

a *Natura.*] Natura cohibente ſonum, quandiu rixatur *aër incluſus in nube:* edente fragorem, cum erumpit, qualem uter edit plenus aëre & intentus, *dum rumpitur.*

NOTÆ.

1. *Poſſe & attritu.*] Hunc modum exprimit Seneca multo elegantius loc. cit. c. 22. p. 852. ut & alterum, de conflictu nubium. Et c. 3. quædam potuiſſe tonitrua confitetur pumicum concurſu, & arenarum attritu fieri, in quas ventus impegerit.

2. *Illa vero.*] De quibus dictum eſt initio hujus ſect.

3. *Et ex ſuis venire.*] Præſertim ex tribus ſuperioribus planetis, uti dictum eſt ſect. 18.

4. *Simili modo.*] Hæc totidem verbis Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 4. p. 558.

5. *Anhelitu terræ.*] Ea voce, quam ex MSS. R. 1. 2. Chiffl. aliiſque expreſſimus, expuncta ea quam editi libri habebant, *halitu*, ea inquam, uſus eſt Cicero, cum dixit l. 2. de Divin. p. 228. *placere Stoïcis eos anhelitus terræ qui frigidi ſint, cum fluere cœperunt, ventos eſſe.*

6. *Neque in nebulam.*] Nam ut recte Seneca l. 5. Natur. quæſt. c. 3. p. 895. nullum tempus magis quam nebuloſum, caret vento: & minime tum ventus eſt, cum aër nubilo gravis eſt.

7. *Solis impulſu.*] Forſan huc pertineat illud Senecæ loc. cit. c. 6. p. 896. *Aliquando per ſe ipſe Sol cauſa venti eſt, fundens rigentem aëra, & ex denſo coactoque explicans.* Vide Plut. l. 3. de placitis Philoſ. c. 3. p. 895.

8. *Fluxus aëris.*] Vide Notas & Emend. num. XXIX.

9. *Ac ſinubus.*] Vide Notas & Emend. num. XXX. Totum hunc locum expreſſit ex Ariſt. l. de mundo, c. 4. p. 605.

10. *Et quidem tranquillo.*] Cum repente intumeſcit mare, tranquillo aëre, & magno ſtrepitu incluſus ſpiritus erumpit, ingentis procellæ prænuncius. Prodigii ſimile eſt exemplum quod Furnerius refert l. 15. Hydrogr. c. 18. p. 537. Haud procul Baïona ventis minime ſpirantibus, adeo turgeſcit mare, ut terram univerſam obducere velle videatur. Quem tumorem dubio procul efficit ventus in terræ viſceribus conceptus, & per aquas evolans. Andr. Baccius, l. 1. de Thermis, c. 2.

11. *Altanos.*] Servius in illud Æneïd. 7. v. 27. *Quum venti poſuere: Flatus omnis*, inquit, *qui eſt ripæ aut pelagi, altanus vocatur.* Iidem Ἀπόγειοι a Græcis appellati, quoniam a terra conſurgunt.

e mari redeunt, [1] Tropæi vocantur : si pergunt, Apogei.

Montium vero flexus crebrique vertices, & [a] conflexa cubito, aut confracta in humeros juga, concavi vallium sinus, scindentes inæqualitate ideo resultantem aëra, (quæ causa [2] etiam voces multis in locis reciprocas facit sine fine,) [3] ventos generant. CAPUT XLIV.

[4] Jam quidam & specus, qualis in Dalmatiæ ora, vasto in præceps hiatu, in quem dejecto levi pondere, quamvis tranquillo die, turbini similis emicat procella. Nomen loco est Senta. Quin & [5] in Cyrenaica provincia rupes quædam Austro traditur sacra, quam profanum sit attrectari hominis manu, confestim Austro volvente arenas. In domibus etiam multis, manu facta inclusa opacitate conceptacula auras suas habent, adeo causa non deest. C. XLV.

XLV. Sed plurimum interest, flatus sit, an ventus. Illos status atque perspirantes : quos non tractus aliquis, verum terræ sentiunt : qui non aura, non procella, [6] sed mares appellatione quoque ipsa venti sunt : sive assiduo [7] mundi incitatu, & contrario siderum occursu nascuntur ; [8] sive hic est ille [9] generabilis rerum naturæ spiritus, huc

INTERPRETATIO.

Conflexa.] Sinuata in cubitum, aut attollentia se se in plures vertices, seu tumulos, quasi quosdam humeros juga.

NOTÆ.

1. *Tropæi.*] Venti sunt qui flatu converso atque contrario e mari in terram revertuntur. Apogei, qui e terra oriuntur. De utrisque Arist. sect. 26. Problem. quæst. 5. p. 796. ἐναντίον ἐστὶ τῇ ἀπογείᾳ ἡ τροπαία. De Apogeis speciatim l. de mundo, c. 4. p. 605. οἱ μὲν ἐκ νενοτισμένης γῆς πνέοντες, ἀπόγειοι λέγονται.

2. *Etiam voces.*] Hoc est, ut ait ipse l. 36. sect. 23. montes, juga, convalles, *acceptas voces numerosiore repercussu multiplicant : nomenque huic miraculo Echo a Græcis datum.*

3. *Ventos generant.*] Vide Notas & Emend. num XXXI.

4. *Iam quidam & specus.*] De eo argumento Seneca l. 5. Natur. quæst. c. 14. p. 898. Montem esse refert Gassendus in l. 10. Laërtii, p. 1008. in Provincia, ad Lansonem, qui & ad Austrum & ad Boream perforatus patet, ventosque ex se se eodem tempore contrarios emittit, quos intra se creat : neque putandum est ventum egredientem ostio boreali, ingressum austrino, aut versa vice : cum ab uno ad alterum pervius nullus sit ingressus.

5. *In Cyrenaïca.*] Id ex Mela Pomponio, l. 1. in descriptione Africæ, c. 8. p. 9. *Est rupes quædam*, inquit, *Austro sacra. Hæc cum hominum manu attingitur, ille immodicus exsurgit, arenasque quasi maria agens, siccis sævit fluctibus.*

6. *Sed mares.*] Quasi fortiores, validiores, constantiores. Vide quæ dicturi sumus, sect. 48.

7. *Mundi incitatu.*] Cæli rotatu ventos cieri Peripateticorum opinio fuit : ut Copernicanorum hodie, diurna telluris vertigine.

8. *Sive hic est ille.*] Id eleganter exprimit Seneca l. 5. Natur. quæst. c. 5. p. 896. *Ceterum illa est*, inquit, *longe verior causa, valentiorque, habere aëra naturalem vim movendi se, nec aliunde concipere : sed inesse illi, ut aliarum rerum, ita hujus potentiam, &c.* Hunc illi deinde motum esse ingenitum, ut aquæ, probat ex eo idem, quod sine tali motu procreare ex se nihil aut aër aut aqua posset.

9. *Generabilis.*] Alii *genitabilis* malunt : uti apud Lucretium dicitur l. 3. *genitabilis aura Favoni.* Generabilis hoc loco dicitur, cui vis gignendi est : ut apud poëtas *penetrabilis*, cui vis penetrandi.

illuc tanquam in utero aliquo vagus: sive disparili errantium siderum ictu, radiorumque multiformi jactu flagellatus aër, sive a suis sideribus exeunt [1] his propioribus, sive ab illis cælo affixis cadunt, palam est [2] illos quoque legem naturæ habere non ignotam, etiamsi nondum percognitam. * Viginti amplius auctores Græci veteres prodidere de his observationes. Quo magis miror, orbe discordi, & in regna, hoc est, in membra, diviso, tot viris curæ fuisse, tam ardua inventu: inter bella præsertim & infida hospitia, piratis etiam omnium mortalium hostibus transitus ferme tenentibus: ut hodie quædam in suo quisque tractu ex eorum commentariis, qui nunquam eo accessere, verius noscat, quam indigenarum scientia: nunc vero [3] pace tam festa, tam gaudente proventu rerum artiumque principe, omnino nihil addisci nova inquisitione, imo ne veterum quidem inventa perdisci. [a] Non erant majora præmia, in multos dispersa fortunæ magnitudine: & ista plures sine præmio alio, quam posteros juvandi, eruerunt. MORES HOMINUM SENUERE, NON FRUCTUS: & immensa multitudo aperto, quodcumque est, mari, hospitalique litorum omnium appulsu, navigat: sed lucri, non scientiæ gratia. Nec reputat cæca mens, & tantum avaritiæ intenta, id ipsum scientia posse tutius fieri. Quapropter scrupulosius, quam instituto fortassis conveniat operi, tractabo ventos, tot millia navigantium cernens.

*CAP. XLVI.

CAPUT XLVII.

XLVII. Veteres quatuor omnino servavere, per totidem mundi partes, (ideo [4] nec Homerus plures nominat) [5] hebeti, ut mox judicatum est, ratione. Secuta ætas [6] octo addidit, nimis subtili, & concisa:

INTERPRETATIO.

a *Non erant.*] Non erant tum majora præmia, *quam nunc sunt*: cum multi tunc *existerent*, in quos distrahi & *communicari* fortunæ magnitudinem *ac beneficentiam* oporteret, *Verum etiam ista arcana* plures eruerunt, nullo alio adducti præmio, quam posteros juvandi laude & gloria.

NOTÆ.

1. *His propioribus.*] Septem nimirum errantibus.

2. *Illos quoque.*] Ita omnes MSS. Male *illud* editi. Referri enim id oportet ad illud hujusce sectionis initium, *Illos status*, &c.

3. *Pace tam festa.*] Tam læta. Hac voce rursum abutitur l. 14. sect. 1.

4. *Nec Homerus.*] Odyss. ε. v. 295.
Σὺν δ' Εὖρός τε, Νότος τ' ἔπεσε, Ζέφυρός τε δυσαὴς,
Καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης.

5. *Hebeti.*] Hoc est, crassiore Minerva, neque valde ingeniose. Nam ut in quovis horizonte quatuor occurrunt plagæ præcipuæ, ita quatuor saltem observare ventos, unicuique in promptu est.

6. *Octo addidit.*] Ut essent omnino duodecim. Ita Varro apud Senecam l. 5. Natur. quæst. c. 16. p. 898. apud Agathemerum l. 1. Geogr. c. 2.

[1] Proximis inter utramque media placuit, [2] ad brevem ex numerosa additis quatuor. Sunt ergo bini in quatuor cæli partibus: ab oriente æquinoctiali [3] Subsolanus, ab oriente brumali [4] Vulturnus: illum [5] Apelioten, hunc Eurum Græci appellant. A meridie [6] Auster, & [7] ab occasu brumali Africus: [a] Noton, & Liba nominant. [8] Ab occasu æquinoctiali Favonius, ab occasu solstitiali Corus: [b] Zephyrum, & Argesten vocant. [9] A septentrionibus, Septentrio: [10] interque eum & exortum solstitialem, Aquilo: Aparctias, & Boreas, dicti. [11] Numerosior ratio quatuor his interjecerat, Thrascian, media regione

Interpretatio.

a *Noton.*] Noton Austrum, Africum Liba vocant.

b *Zephyrum.*] Zephyrum illum, hunc Argesten Græci appellant.

Notæ.

1. *Proximis.*] *Qui diligentius perquisiverunt*, inquit Vitruvius l. 1. c. 6. p. 13. *tradiderunt ventos esse octo: maxime quidem Andronicus Cyrrhestes, qui etiam exemplum collocavit Athenis, Turrim marmoream octogonon, & in singulis lateribus octogoni singulorum ventorum imagines exsculptas, contra suos cujusque flatus designavit, supraque eam turrim metam marmoream perfecit, & insuper Tritonem æreum collocavit, dextra manu virgam porrigentem, & ita est machinatus, uti vento circumageretur, & semper contra flatum consisteret, supraque imaginem flantis venti indicem virgam teneret.*

2. *Ad brevem.*] Ad Homericam divisionem quadripertitam additis quatuor ex altera divisione numerosiore, quæ ventos duodecim fecit.

3. *Subsolanus.*] Ita Seneca loc. cit. p. 879. Nautis hodie vocatur, *l'Est*, & *Vent d'amont.*

4. *Vulturnus.*] Vulturnus Romanis appellatus Eurus, vel a vulture Apuliæ monte, ut quidam volunt: vel quia ex Vulturno oppido veniens eos afflabat: id enim Capuæ nomen alterum fuisse, ut Romæ Valentiam, auctor est Livius, l. 4. Alteri etiam oppido in ora, Plinius, l. 3. sect. 9. Utrumque ab hiberno oriente Romæ, unde Eurus spirat. *Sed & Eurus jam civitate donatus est*, inquit Seneca loc. cit. *& nostro sermoni non tanquam alienus intervenit.* Nautis in Gallia *le Sud-est*, & *Vent forain.*

5. *Apelioten.* Vide Notas & Emend. num. XXXII.

6. *Auster.*] *Le Sud*, & *Vent-forain.*

7. *Ab occasu brumali Africus.*] Nautis *Sud-Ouest*, & *Vent d'aval.* Vide Notas & Emend. num. XXXIII.

8. *Ab occasu æquinoctiali.*] Vide Notas & Emend. num. XXXIV. Favonium nautæ vocant *l'Ouest*, & *le Vent d'aval*: Corum, *le Vent Nord-Ouest*, & *Vent Marouest*, & *le Maëstral.*

9. *A septentrionibus.*] Agathemerus l. 1. Geogr. c. 2. Ἀπὸ δὲ Ἄρκτου, ἀπαρκτίας. Ita etiam Arist. l. 2. Meteor. c. 6. p. 563. Nautis, *le Nord*, & aliquando etiam *le Vent Marouest*, & *la Bise.*

10. *Interque eum.*] Inter Septentrionem sive Aparctiam, & exortum solstitialem, unde flare Cæcian mox dicemus, Aquilo interjacet, quem Borean nominant. Ita Agathemerus loco cit. μέσον Ἀπαρκτίου καὶ Καικίου Βορέαν. Hunc vulgus nautarum *Nord-Nord-Est*, appellitat.

11. *Numerosior ratio.*] Qui plurimos, hoc est, duodecim numeravere ventos, ut Varro & Timosthenes antea laudati, singulos ita situ discrevere, ut ternos singulis mundi quatuor partibus assignarent: facto a septentrione initio, cursuque inde per Solis exortum, austrumque, in septentrionem iterum flexo:

A septentrione.

Aparctias, sive Septentrio.

Boreas, sive Aquilo, qui & a nonnullis Meses vocatur.

inter ſeptentrionem, [1] & occaſum ſolſtitialem: [2] itemque Cæciam, media inter Aquilonem & exortum æquinoctialem, [3] ab ortu ſolſtitiali: [4] Phœnicem, media regione inter ortum brumalem & meridiem. Item inter Liba & Noton, compoſitum ex utroque medium, inter meridiem & [5] hibernum occidentem, Libonoton. Nec finis. [6] Alii quippe Meſen nomine etiamnum addidere inter Borean & Cæcian: [7] & inter Eurum & Noton, Euronotum. Sunt etiam quidam peculiares quibuſque gentibus venti, non ultra certum procedentes tractum, ut Athenienſibus [8] Sciron, paulum ab Argeſte [a] deflexus, reliquiæ Græciæ ignotus. Aliubi [b] elatior, [9] idem Olympias vocatur. Conſuetudo omnibus his nominibus Argeſten intelligit: & Cæcian aliqui vocant [10] Helleſpontiam, & eoſdem alibi aliter. Item in Nar-

INTERPRETATIO.

a *Deflexus.*] Verſus ſeptentrionem. | b *Elatior.*] Septentrioni vicinior.

NOTÆ.

Cæcias, *ab ortu ſoſtitiali.*

Ab oriente.

Apeliotes, ſive Subſolanus, *ab ortu æquinoctiali.*

Eurus, ſive Vulturnus, *ab ortu brumali.*

Euronotus, qui & Phœnix.

A meridie.

Notus, ſive Auſter.

Libonotus.

Libs, ſive Africus, *ab occaſu brumali.*

Ab occidente.

Zephyrus, ſive Favonius, *ab occaſu æquinoctiali.*

Argeſtes, ſive Corus, *ab occaſu ſolſtitiali.*

Thraſcias, ſive Meſes.

Hunc ventorum ſitum plane approbat Dionyſius in Geopon. l. 1. c. xi. p. 18.

1. *Et occaſum ſolſtitialem.*] Vide Notas & Emend. num. XXXV. Thraſcian Galli vocamus, *Nord-Nord-Oueſt.*

2. *Itemque Cæciam.*] Gallis *Nordeſt.* In mediterraneo mari, *Vento Greco.*

3. *Ab ortu Solſtitiali.* Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

4. *Phœnicem.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVII. Gallice, *Sud-Sud-Eſt.*

5. *Hibernum occidentem.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVIII. *Libonotus*, inquit Seneca l. 5. Natur. quæſt. c. 16. p. 899. *apud nos ſine nomine eſt.* Gallis, *Sud-Sud-Oueſt.*

6. *Alii quippe.*] Senſus, eſt quoſdam eſſe qui inter Aparctian, (quem illi etiam Boream vocant,) & Cæcian, Meſen addiderunt, quem nos Borean diximus appellari. Ita Galenus iiſdem plane verbis tomo, 8. Comment. in lib. Hippocr. de humoribus, p. 569. Sic proxime Cæcian collocat Meſen Tzetzes Chiliad. 8. hiſt. 224. v. 787. Ariſtoteli certe is quem Plinius Borean vocat, Meſes eſt: ὃν καλοῦσι Μέσην, inquit l. 2. Meteor. c. 6. p. 564. οὗτος γὰρ μέσος Καικίου, καὶ Ἀπαρκτίου. Et Thraſciam ibi a Meſe ſecernit. Hic omnia turbare Plinium immerito Salmaſius queritur, p. 1352.

7. *Et inter Eurum.*] Iidem, inquit, inter Eurum & Notum, Euronotum locant: ſed is a Phœnice nomine tantum & appellatione differt.

8. *Sciron.*] Zephyri quoniam in Attica ſpirare a Scironiis ſaxis videbantur, Σκείρωνες vocabantur: maxime vero ea appellatione Corus ſive Ἀργέστης ſignabatur, inquit Strabo l. 1. p. 28. Scironia ſaxa quæ vocentur, dicemus l. 4. ſect. xi. Seneca l. 5. Natur. quæſt. c. 17. p. 899. *Atabulus Apuliam infeſtat, Calabriam Iapyx, Athenas Sciron, &c.*

9. *Idem Olympias.*] Ariſt. loc. cit. Ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν Ἀργέστην, οἱ δὲ Ὀλυμπίαν, οἱ δὲ Σκείρωνα, ἀπὸ δυσμῆς θερινῆς πνεῖ.

10. *Helleſpontiam.*] Non ut prius, *Helleſpontium.* Ariſt. loc. cit. p. 565. Καικίαν, ὃν Ἑλλησποντίαν ἔνιοι καλοῦσιν.

bonensi provincia clarissimus ventorum est [1] Circius: nec ullo violentia inferior, Ostiam plerumque recta Ligustico mari perferens: idem non modo in reliquis partibus cæli ignotus est, sed [2] ne Viennam quidem, ejusdem provinciæ urbem, attingens, [a] paucis ante limitibus, jugi modici occursu tantus ille ventorum coërcetur. [3] Et Austros in Ægyptum penetrare negat Fabianus. Quo fit manifesta lex naturæ, ventis etiam & tempore, & fine dicto.

XLVII. [4] Ver ergo aperit navigantibus maria: cujus in principio, Favonii hibernum molliunt cælum, Sole Aquarii XXV. obtinente partem. [5] Is dies sextus est ante Februarias Idus. [6] Competit ferme & hoc omnibus, quos deinde ponam, [7] per singulas intercalationes uno die anticipantibus: rursumque lustro sequenti ordinem servantibus. Favonium quidam [8] a. d. VIII. Calendas Martii, [9] Chelidonian vocant, ab hirundinis visu: nonnulli vero [10] Ornithian, [11] uno & LX.

INTERPRETATIO.

[a] *Paucis.*] Exiguis ante urbem eam finibus clauditur, & montis modici objectu ille ventorum vehementissimus coërcetur.

NOTÆ.

1. *Circius.*] Gallis dicitur, *Nort Ouest Nort.* De eo multa Strabo l. 4. p. 182. Phavorinus apud Gellium l. 2. c. 22. p. 163. sed ante alios Seneca, l. 5. Natur. quæst. c. 18. p. 899. Plinius rursum l. 17. sect. 2.

2. *Ne Viennam.* Hoc ipsum a se animadversum indigenæ retulerunt. Vide Nic. Chorier, l. 1. hist. Delphinatus, p. 45. Plinium Salmasius ridet, in Solin. p. 1257. qui Circium peculiarem Galliæ ventum appellet. Actum agam, si in eo refellendo immorer. Id egit abunde Vossius in Melam, p. 172.

3. *Et Austros.*] Habet hoc ipsum Theophr. l. de ventis, p. 57. & ante eum Arist. sect. 26. Problem. 47. p. 803.

4. *Ver ergo aperit.*] Clausum scilicet tempestatibus mare. Horat. l. 1. Carm. Ode 4.

Solvitur acris hiems grata vice veris & Favoni,
Trahuntque siccas machinæ carinas.

5. *Is dies sextus.*] Columella l. XI c. 2. p. 371. *Septimo Idus Febr. Favonii spirare incipiunt.*

6. *Competit ferme.*] Ut circa sextum Idus sui quique mensis venti oriantur.

7. *Per singulas intero.*] Quarto quoque anno, quando intercalatur, venti qui ad VI. Idus aliudve tempus stati sunt, die uno anticipant, ut ad VII. Idus flare intelligantur.

8. *A. d. VIII. Calendas.*] Hoc est, ante diem octavum calendas. Vide Notas & Emend. num. XXXIX.

9. *Chelidonian.*] Ab hirundine, quæ Græcis χελιδών. Ea enim pulcherrimi temporis ostendit adventum, inquit Ælian. l. 1. de hist. animal. c. 52. τῆς ὥρας τῆς ἀρίστης ὑποσημαίνει τὴν ἐπιδημίαν. Et Zephyri prima nuncia, sive Favonii, ut canit Oppianus l. 3. Halieut. v. 244.

——— εἰαρινὴ Ζεφύρου πρωτάγγελος ὄρνις.

Hinc Horatius l. 1. epist. 7. ad Mæcenatem, v. 13.

Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.

10. *Ornithian.*] Quasi Avicularem dixeris, nam Græcis avis ὄρνις est. Alii porro sunt Columellæ loc. cit. p. 372. Ornithiæ venti. De iis rursum dicemus sectione sequente.

11. *Uno & LX.*] Vide Notas & Emend. num. XL.

die post brumam ab adventu avium, flantem per dies novem. Favonio contrarius est, quem Subsolanum appellavimus. [1] Datus est autem huic exortus Vergiliarum [2] in totidem partibus Tauri, sex diebus ante Maias Idus, [3] quod tempus austrinum est, huic vento Septentrione contrario. Ardentissimo autem æstatis tempore exoritur [4] Caniculæ sidus, Sole primam partem Leonis ingrediente: qui dies xv. ante Augustas Calendas est. Hujus exortum diebus octo ferme Aquilones antecedunt, [5] quos Prodromos appellant. [6] Post biduum autem exortus, iidem Aquilones constantius [7] perflant his diebus, quos [8] Etesias appellant. [9] Mollire eos creditur [10] Solis vapor geminatus ardore sideris: nec ulli ventorum magis stati sunt. Post eos rursus Austri frequentes, usque ad sidus Arcturi, quod exoritur [11] undecim diebus [12] ante æquinoctium Autumni. [13] Cum hoc Corus incipit. Corus autumnat: huic est contrarius Vulturnus. Post id æquinoctium diebus fere quatuor & quadraginta, [14] Vergiliarum occasus hiemem inchoat: quod tempus [15] in III. Idus Novembris incidere consuevit: [16] Hic est Aquilonis hiberni, multumque [17] æstivo illi dissimilis, cujus ex adverso est Africus. Ante brumam autem septem diebus totidemque postea, sternitur mare halcyonum feturæ, unde [18] nomen hi dies traxere: re-

Notæ.

1. *Datus est autem huic.*] Subsolano.

2. *In totidem partibus.*] Tauri parte quinta & vicesima: non, uti vir alias ane perquam eruditus censuit, in sexta.

3. *Quod tempus.*] Quo tempore Auster flat, & dies sunt humidi. Ita Columella libro & cap. cit.

4. *Canicula sidus.*] Hoc nomine Plinius ubique Sirium designat, hoc est, Canis majoris particulam fulgentissimam. Vide lib. 18. sect. 68.

5. *Quos Prodromos.*] Quasi Præcursores, quos cum octo ferme diebus caniculæ ortum antecedere Plinius ait, seu diem xv. Calend. Aug. atque adeo circa quintum Idus Julii oriri, haud abludit a Columella, qui l. XI. c. 2. p. 379. *Sexto Idus Iulii*, inquit, *Prodromi flare incipiunt.* De his Prodromis Aquilonibus egit Arist. l. 2. Meteor. c. 5. p. 561.

6. *Post biduum.*] A. d. XIII. Calend. Augusti, ut dicetur l. 18. sect. 68.

7. *Perflant his diebus.*] Canicularibus. Vide Notas & Emend. num. XLI.

8. *Etesias.*] Hoc est anniversarios. Ἐτησίαι, ab ἔτος *annus.*

9. *Mollire eos.*] Vide Notas & Emend. num. XLII.

10. *Solis vapor.*] Calor, ut diximus sect. 40. Sideris vero nomine Caniculam, sive Sirium intelligit.

11. *Vndecim diebus.*] Circiter diem qui est pridie Idus Septembris, quo die Arcturus medius oritur vehementissimo significatu terra, marique, ut ait ipse l. 18. sect. 74.

12. *Ante æquinoct.*] Quod incidit in VIII. Calend. Septemb. Vide l. 18. sect. 74.

13. *Cum hoc Corus.*] Columella haud multum discedit a Plinio, l. XI. c. 2.

14. *Virgiliarum occasus.*] Vide quæ Petavius erudite disserit in eum locum, adversus Salmasium, l. 6. Variar. Dissert. in Uranol. c. 8. p. 239.

15. *In* III. *Idus Nov.*] Vide Notas & Emend. num. XLIII.

16. *Hic est Aquilonis.*] Proprius est, inquit, hic ventus Aquilonis hiberni.

17. *Æstivo illi.*] Cæciæ, qui ab exortu solstitiali spirat: cujus ex adverso est Africus, ab occasu brumali.

18. *Nomen hi dies.*] Halcyonides. Hæc multo uberius narrantur l. 10. sect. 47. liquum

[1] aut undique cernerentur hæc sidera : verum hæc eadem quibusque proximis sublimiora creduntur, eademque demersa longinquis : utque nunc sublimis [a] in dejectu positis videtur hic vertex, sic illam terræ devexitatem transgressis, illa se attollunt, residentibus quæ hic excelsa fuerant : quod nisi in figura pilæ, accidere non posset.

LXXII. [2] Ideoque defectus Solis ac Lunæ vespertinos orientis incolæ non sentiunt : nec matutinos ad occasum habitantes : meridianos vero sæpius. [3] Nobili apud Arbela magni Alexandri victoria, Luna defecisse noctis secunda hora prodita est : eademque in Sicilia exoriens. Solis defectum, [4] Vipstano & Fonteïo Coss. qui fuere ante paucos annos, factum [5] pridie Calendas Maïas, Campania hora diei inter septimam & octavam sensit : [6] Corbulo dux in Armenia inter horam diei decimam & undecimam prodidit visum, circuitu globi alia & aliis detegente & occultante. Quod si plana esset terra : simul omnia apparerent cunctis, noctesque non fierent inæquales : [7] nam æque aliis, quam in medio sitis, paria duodecim horarum intervalla cernerentur, quæ nunc non in omni parte simili modo congruunt.

LXXXIII. Ideo nec nox diesque quævis eadem toto orbe simul est, C. LXXI. opposítu globi noctem, aut ambitu diem afferente. Multis hoc cognitum experimentis. In Africa Hispaniaque, turrium Hannibalis : in Asia vero propter piraticos terrores, simili specularum præsidio excitato : [b] in queis prænunciativos ignes sexta hora diei accensos, sæpe

INTERPRETATIO.

[a] *In dejectu.*] In tractu terrarum boreali, qui his sideribus subjacet.

[b] *In queis.*] In quibus ignes, qui piratas adesse nunciabant, meridie accensos, sæpe compertum est, tertia adhuc noctis hora *post Solis occasum*, visos ab ultimis eorum, *qui versus ortum fugiebant.*

NOTÆ.

1. *Aut undique.*] *Aut* idem valet quod *alioqui.* Sic lib. 19. sect. 30. *Effodiuntur bulbi ante ver, aut deteriores illico fiunt.*

2. *Ideoque.*] Martianus, lib. 6. p. 193.

3. *Nobili apud Arbela.*] Hanc Lunæ defectionem retulit Petavius lib. 10. de Doctr. Temp. cap. 35. pag. 211. ad annum secundum Olymp. CXII. quo Archontem Athenis fuisse Aristophanem scribit Diodorus Siculus : nocte XX. diem Septembris insequente. Consentiunt Scaliger, & Ricciolus : iste tom. 1. Almag. pag. 365. ille lib. 5. Emend. Temp. pag. 420. ubi Ciceronem, Plutarchum, & Arrianum erroris arguit, in assignando defectionis hujusce die. Vide Notas & Emend. num. LXIII.

4. *Vipstano.*] Vide Notas & Emend. num. LXIV. Tacitus lib. 14. Annalium hanc defectionem Solis annumerat inter prodigia ob necatam a Nerone matrem Agrippinam.

5. *Pridie Calendas.*] Ita Reg. 1. codex, totidem litteris. Reg. alter, II. Calend. Martianus, qui Plinii epitomen fecit, XI. Calendas. Sed hunc errare admonet Ricciolus tom. 1. Almag. pag. 367.

6. *Corbulo.*] A Nerone in Armeniam summo cum imperio missus. Vide Dionem lib. 62. pag. 710. & Tacitum, lib. 14. Annal. pag. 228.

7. *Nam æque aliis.*] Reg. 2. codex, *nam aliis :* ceteris, *n eque*, per notarum compendia, pro *nam æque*, ita loci postulante sententia. MSS. deinde omnes, editique, *nunc non in omni parte* exhibent, ante Frobenium, qui prior *non* expunxit.

compertum est, [1] tertia noctis a tergo ultimis visos. Ejusdem Alexandri cursor [2] Philonides, ex Sicyone Elin mille & ducenta stadia novem diei confecit horis: indeque, quamvis declivi itinere, [3] tertia noctis hora remensus est sæpius. Causa, quod eunti cum Sole iter erat: eundem remeans obvium contrario [4] prætervertebat occursu. Qua de causa ad occasum navigantes, quamvis brevissimo die, vincunt spatia nocturnæ navigationis, ut Solem ipsum comitantes.

C.LXXII. LXXIV. [5] Vasaque horoscopa non ubique eadem sunt usui, in trecentis stadiis, aut, ut longissime, in quingentis, mutantibus semet umbris Solis. Itaque umbilici (quem gnomonem appellant) umbra, in Ægypto meridiano tempore, æquinoctii die, paulo plus quam dimidiam gnomonis mensuram efficit. In urbe Roma [6] nona pars gnomonis deest umbræ. In oppido Ancone superest quinta. [7] Decima in parte Italiæ, quæ Venetia appellatur, eisdem horis umbra gnomoni par fit.

Notæ.

1. *Tertia noctis.*] Nihil hic moror Alciatum, qui lib. 10. Parergon, cap. 3. pag. 173. tom. 6. oper. ut minus incredibile hoc Plinii dictum videatur, ait hoc loco sextam horam diei non pro meridie, ut fit, accipi oportere: sed a meridie in meridiem definito die, ut Umbris in more fuisse dicetur sect. 79. pro ipso Sosis occasu. Nihil opus istis ambagibus, ubi sunt omnia per se perspicua, lucisque plenissima, ut vel ex interpretatione nostra liquet.

2. *Philonides.*] De quo rursum dicetur lib. 7. sect. 20. *Ἡμεροδρόμους vocant Græci*, inquit Livius, lib. 31. pag. 374. *ingens die uno cursu emetientes spatium.*

3. *Tertia noctis.*] Etiam cum toto die cucurrisset, conficere tamen iter non potuit ante tertiam noctis horam, quod antea novem diei horis erat emensus.

4. *Prætervertebat.*] Offendebat. Contrario nimirum motu, quam quo Sol ferebatur, hoc est, aversa ab occiduo Sole fronte, ad ortivum progrediebatur: celerius autem videntur ii progredi, qui secundum Solem iter faciunt, quam qui eodem adverso. Illis enim versus occasum procurrentibus, tardius Sol occidit: habentque illi idcirco diem longiorem. Isti, dum contra ortum feruntur, relinquuntur a Sole: qui citius iisdem occultatur: sic diem ii versa vice habent breviorem.

5. *Vasaque.*] Hæc Martianus totidem verbis lib. 6. pag. 194. Alia demonstratio est rotunditatis terræ, a diversitate umbræ gnomonis repetita. Vasa horoscopa appellat horologia in plano descripta, horizonti ad libellam respondentia. Vasa dicuntur, quod area in qua lineæ ducebantur, labri interdum instar & conchæ erat, cujus in margine describebantur horæ. Horoscopa, ab ὥρα & σκοπέω, hoc est, ab inspiciendis horis. Quia in his vasis, inquit, umbra gnomonis mutatur, usum illorum quoque mutari necesse est, ubi sunt in alium locum translata, ubi non est eadem elevatio poli. Hæc autem poli diversa elevatio oritur ex tumore terræ.

6. *Nona pars.*] Ita Vitruvius lib. 9. cap. 8. pag. 197. *Sol*, inquit, *æquinoctiali tempore, Ariete Libraque versando, quas ex gnomone partes habet novem, eas umbra facit octo, in declinatione cæli, quæ est Roma.* Hoc est, si gnomonis longitudo dividatur in novem partes, meridiano tempore, (nam de sola umbra meridiana agitur, sive quam rectam vocant,) umbra gnomonis habebit tantum octo partes Romæ: sive erunt gnomonis partes novem: umbræ, octonæ.

7. *Decima in parte.*] Vide Notas & Emend. num. LXV.

CAPUT LXXIII.

LXXV. Simili modo tradunt in Syene oppido, quod est supra Alexandriam [1] quinque millibus stadiorum, [2] solstitii die medio nullam umbram jaci: puteumque ejus experimenti gratia factum, totum illuminari. Ex quo apparere, tum Solem illi loco supra verticem esse: quod & in India supra flumen Hypasin fieri tempore eodem Onesicritus scripsit. Constatque in [3] Berenice urbe Troglodytarum, & inde stadiis [4] quatuor millibus DCCCXX. in eadem gente, [5] Ptolemaide oppido, quod in margine Rubri maris [6] ad primos elephantorum venatus conditum est, hoc idem ante solstitium quadragenis quinis diebus, totidemque postea fieri, [7] & per eos XC. dies in Meridiem umbras jaci. Rursus in Meroë, ([8] Insula hæc [9] caputque gentis Æthiopum, [10] quinque millibus stadiorum a Syene in amne Nilo habitatur,) bis anno absumi umbras, Sole duodevicesimam Tauri partem, & quartamdecimam Leonis obtinente. In Indiæ gente [11] Oretum, mons est Maleus nomine, juxta quem umbræ æstate in austrum, hieme in septentrionem jaciuntur. Quindecim tantum noctibus ibi apparet Septentrio. In eadem India Patalis celeberrimo portu,

NOTÆ.

1. *Quinque millibus*. Totidem numerat Strabo l. 2. p. 114. Efficiunt ea stadia, passuum millia DCXXV.

2. *Solstitii die.*] Hoc etiam Pausanias refert in Arcad. l. 8. p. 518. Lucan. l. 2. v. 587. *Umbras nusquam flectente Syene*. Vide etiam Strab. l. 2. p. 114. Et de puteo Syenes, qui Meridie nullam umbram facit, Arrianus in Ind. p. 559.

3. *Berenice.*] Steph. p. 160. Βερενίκη ἐν τῇ Τρωγλοδυτικῇ. De Berenice narrat hoc ipsum Strabo l. 2. p. 133.

4. *Quatuor mill. DCCCXX.*] Sunt passuum millia DCII. ut Plinius ait libro 6. sect. 34. ubi hæc eadem rursus tractantur.

5. *Ptolemaïde.*] Hæc Ptolemaïs ἐπὶ θήρας, & Πτολεμαῒς πρὸς τῇ θήρᾳ τῶν ἐλεφάντων est cognominata, apud Strab. l. 16. pag. 770. De ejus situ dicemus lib. 6. sect. 34.

6. *Ad primos.*] Ptolemæi duo, Philadelphus & Evergetes, primi fuere Græcorum, qui elephantorum venationem in his oris instituerint. Auctor Agatharchides, lib. 1. de Mari rubro, apud Photium, cod. 250. p. 1322. Πτολεμαῖον φασὶ τὸν μετὰ τὸν Λάγου, πρῶτον ἐλεφάντων θήραν συστήσασθαι. Frustra Salmasius p. 424. corrigit, *primum*, *ad eleph.*

7. *Et per eos XC.*] Vide Notas & Emend. num. LXVI.

8. *Insula hæc.*] Eadem de Meroë habet Strabo l. 2. p. 77.

9. *Caputque gentis.*] Strabo l. 1. p. 32. Μερόη, τὸ βασίλειον, καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιόπων.

10. *Quinque millibus.*] Hoc est, ut diximus, DCXXV. mill. pass. quo intervallo distare Syenen a Meroë scribit Strabo l. 2. p. 114. & Eratosthenes apud Plinium l. 6. sect. 35.

11. *Oretum.*] De Oritis, l. 6. sect. 25. At sect. 22. ejusdem libri, hoc ipsum retractans de Maleo monte, Suaris illum attribuit, non Oretis. *In interiore situ*, inquit, *Monedes & Suari, quorum mons Maleus, in quo umbræ ad Septentrionem cadunt hieme: æstate, in austrum, per senos menses. Septentriones eo tractu semel in anno apparere, nec nisi* XV. *diebus*, *Baton auctor est*, &c. Alii fortasse hi Oretæ ab Oritis de quibus l. 6. sect. 25. etsi a suo monte quem incolunt, utrique 'Ορεῖται fortassis appellati sunt. Vide quæ ea de re dicturi sumus, lib. 6. sect. 22.

[1] Sol dexter oritur, umbræ in meridiem cadunt. Septentrionem, ibi Alexandro morante, adnotatum [2] prima tantum noctis parte aspici. Onesicritus dux ejus scripsit, quibus in locis Indiæ [3] umbræ non sint, septentrionem non conspici, & ea loca appellari [4] ascia, nec horas dinumerari ibi.

CAPUT LXXIV. LXXVI. At in tota Troglodytice, [5] umbras bis quadraginta quinque diebus in anno Eratosthenes in contrarium cadere prodidit.

C. LXXV. LXXVII. [6] Sic fit, ut vario lucis incremento, in Meroë longissimus dies [7] XII. horas æquinoctiales, & octo partes unius horæ colligat: [8] Alexandriæ vero XIV. horas: in Italia quindecim: in Britannia XVII. ubi æstate [9] lucidæ noctes, haud dubie repromittunt id, quod cogit ratio credi [10] solstitii diebus accedente Sole propius verti-

NOTÆ.

1. *Sol dexter.*] Si dextrum Plinius occiduam mundi plagam intellexit, uti sect. 6. & 55. secutus hoc loco videtur scriptores sideralis scientiæ parum peritos. Neque enim his Indiæ incolis aliter fere quam nobis æstate Sol oritur: umbræ licet meridiana hora versus austrum projiciantur: cum inter Tropicum Cancri, & æquinoctialem circulum ii sedem habeant. Si vero Poëtarum more locutus, septentrionem dextrum vocat, ut sinistram Lucanus l. 3. v. 248. meridianam partem, cum Arabes ἀμφισκίυς in eodem cæli tractu sitos, qui cis Tropicum Pompeïo venerant auxilio, mirari ait umbras suas nunquam ire sinistras, hoc est, nunquam in austrum projici medio die, iis diebus quibus Sol progreditur ad Tropicum Cancri: haud satis sibi constans in ejus acceptione vocis videtur.

2. *Prima tantum.*] Prima vigilia, de qua diximus sect. 71. Habet hæc quoque Martianus l. 6. p. 193.

3. *Vmbræ non sint.*] Medio die, Sole eorum verticem lustrante.

4. *Ascia.*] Ἀπὸ τῆς σκιᾶς, quæ vox umbram sonat, & α quod στερητικὸν seu privativum vocant. Ascia loca sunt, ubi in meridie nullam umbram rectam gnomones projiciunt, Sole tum eorum vertici imminente.

5. *Vmbras bis.*] Ἀμφίσκιοι Græcis dicuntur, quorum umbræ alternatim australes, ac boreales sunt, prout Solem habent modo ad austrum, modo ad boream deflectentem a vertice. Iidem ascii dicti, hoc est, carentes umbris, quod bis in anno illis evenit, medio die, ut diximus.

6. *Sic fit.*] Hæc Martianus totidem fere verbis l. 6. p. 194.

7. *XII. horas.*] Strabo lib. 2. pag. 133. ait *tredecim.* Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαΐδα τὴν ἐν τῇ Τρωγλοδυτικῇ, ἡ μεγίστη ἡμέρα ὡρῶν ἰσημερινῶν ἐστὶ τρισκαίδεκα. Martianus Plinium secutus, *duodecim, & bessem.*

8. *Alexandriæ.*] Consentit Strabo loc. cit. De Italia item, p. 134.

9. *Lucidæ noctes.*] Unde poëta, *Minima contentos nocte Britannos* dixit.

10. *Solstitii diebus.*] Cave putes his verbis dies tantum aliquot designari citra ultraque solstitium. Totum illud spatium intellige, quod, ut ait ipse l. 4. sect. 26. ab æquinoctio verno in autumnum interjacet, cum signa borealia Sol perlustrat, cum solstitium fit, & dies amæniores sunt. Quemadmodum e contrario Solem ad brumam remotum dicit, cum australia percurrit, quo tempore bruma maxime dominatur, & tristis hiems. Sensisse ita sane Plinium oportuit: quid senserit tamen, opportunius dicemus, l. 4. sect. 26. Vide Notas & Emend. num. LXVII.

cem mundi, [1] angusto lucis ambitu, subjecta terræ continuos dies habere senis mensibus noctesque e diverso ad brumam remoto. Quod fieri in insula Thule, Pytheas Massiliensis scripsit, sex dierum navigatione in septentrionem a Britannia distante: quidam vero & in [2] Mona, quæ distat a [3] Camaloduno Britanniæ oppido circiter ducentis millibus affirmant.

LXXVIII. Umbrarum hanc rationem, & quam vocant [4] gnomonicen, invenit [5] Anaximenes Milesius, Anaximandri ([6] de quo diximus) discipulus: [7] primusque horologium, quod appellant [8] sciothericon, Lacedæmone ostendit. CAPUT LXXVI.

LXXIX. Ipsum diem alii aliter observavere. [9] Babylonii inter duos Solis exortus: [10] Athenienses inter duos occasus: [11] Umbri a meridie in meridiem: vulgus omne a luce ad tenebras: sacerdotes Romani, & qui diem diffiniêre [12] civilem: item Ægyptii, & Hipparchus, CAPUT LXXVII.

NOTÆ.

1. *Angusto lucis.*] Angusta exiguaque luce manente: etiam Sole, cum occidit, averso, ultra Septentriones, modicumque infra horizontem abdito, uti dicemus uberius, lib. 4. sect. 26. *Subjecta terra* Plinius plagam vocat cælo Solique in eo terrarum tractu subjectam.

2. *Mona.*] De ea libro 4. sectione 30.

3. *Camaloduno*] Colonia Camolodunum Tacito lib. 12. Annal. pag 181. Apud Gruter. pag. 439. COLONIÆ VICTRICENSIS. QUÆ. EST. IN BRITANNIA. CAMALODUNI. Hodie deminuta voce, *Maldon* vocant, teste Cambdeno. Neque est Colcestria, ut alii volunt.

4. *Gnomonicen.*] Rationem deprehendendi horas ex stilo, umbra indicante.

5. *Anaximenes.*] Quem Anaximandri discipulum fuisse confirmat quoque Cicero lib. 4. Acad. quæst. pag. 79. Milesium, Laërtius.

6. *De quo diximus.*] Sect. 6.

7. *Primusque.*] Gnomonis inventum Laërtius lib. 2. Anaximandro ipsi adjudicat: discipuli forte laudem in magistrum derivans, a quo quæ inchoata acceperat, arte ille industriaque perfecit. Cum Laërtio Suidas facit, pag. 241.

8. *Sciothericon.*] Quo deprehenduntur ad umbram horæ. Σκιόθηρον & Σκιαθήρας Græcis, ab indaganda umbra. Vide Notas & Emend. num. LXVIII.

9. *Babylonii.*] Hoc ex Varrone, libro Rerum Humanarum, quem de diebus scripsit, apud Gellium lib. 3 cap. 2. pag. 208. & Macrobium lib. 1. Saturn. cap. 3. pag. 195. Censorinus cap. 23. pag. 170. Isidorus lib. 5. Orig. cap. 30. Ita hodieque computant Baleares & Norimbergenses.

10. *Athenienses.*] Ita Varro, & Censorinns, locis citatis. Quibus igitur auctoribus scripserit Isidorus, loc. cit. diem secundum Ægyptios inchoare ab occasu Solis, & secundum Athenienses a sexta hora diei, adhuc requiro. Hunc Atheniensium morem servant hodieque Austriaci, Poloni, Sinenses: maximeque Itali, unde nomen Horis Italicis.

11. *Umbri.*] De Umbris & Romanis eadem rursum Varro & Censorinus, loc. cit. Hujus moris causas investigat Plutarchus in quæst. Rom. pag. 284. Secuti sunt Arabes, & plerique Astronomi: unde horæ Astronomicæ appellatæ.

12. *Civilem.*] Gellius loc. cit. p. 212. *Diem, quem Romani civilem appellaverunt, a sexta noctis hora oriri* ait, hoc est, a media nocte.

a media nocte in mediam. [5] Minora autem intervalla esse lucis inter ortus Solis juxta solstitia, quam æquinoctia, apparet: quia positio signiferi circa media sui obliquior est: juxta solstitium vero rectior.

CAPUT LXXVIII.

LXXX. Contexenda sunt his [a] cælestibus nexa causis. Namque Æthiopas vicini [b] sideris vapore torreri, adustisque similes gigni, barba & capillo [2] vibrato, non est dubium. Et adversa plaga mundi, atque glaciali, candida cute esse gentes, flavis promissas crinibus: truces vero ex cæli rigore has, illas [3] mobilitate hebetes: [4] Ipsoque crurum argumento, illis in supera succum revocari, [c] natura vaporis: his in inferas partes depelli, humore deciduo. Hic graves feras, illic varias effigies animalium provenire, & maxime alitum, & in multas figuras gigni volucres. Corporum autem proceritatem utrobique, illic ignium nisu, hic humoris alimento. Medio vero terræ salubris utrinque mixtura, fertilis ad omnia tractus, modicus corporum habitus, magna & in colore temperies, ritus molles, sensus liquidus, ingenia fecunda, totiusque naturæ capacia. Iisdem imperia, quæ nunquam extimis gentibus fuerint: sicut ne illæ quidem his paruerint, avulsæ, ac [5] pro immanitate naturæ urgentis illas, solitariæ.

INTERPRETATIO.

a *Cælestibus.*] Ea quorum causa ratioque connexa est cum cælestibus.

b *Sideris vapore.*] Solis ardore.

c *Natura.*] Vi caloris.

NOTÆ.

1. *Minora autem.*] Solis, inquit, infra finitorem circulum mora, quæ noctem facit, atque intervalla lucis, minor est, juxta solstitia, hoc est, juxta æstivum Tropicum, quam juxta æquinoctia: Quia signifer circulus circa mediam sui partem, declivior est versus austrum, minoremque facit cum finitore angulum: circa solstitium vero, erectior, sublimior, majorque cernitur, & revera est.

2. *Vibrato.*] Torto Auctor Moreti:

Afra genus, tota patriam testante figura,
Torta comam, labroque tumens, & fusca colore.

Hoc crinium discrimen geminum Lucanus expressit lib. 10. vers. 131.

Pars tam flavos gerit altera crines,
Vt nullas Cæsar Rheni se dicat in arvis
Tam rutilas vidisse comas: pars sanguinis usti
Torta caput, refugosque gereno a fronte capillos.

3. *Mobilitate hebetes.*] Ignea cæli aërisque mobilitate, quæ in his plagis potissimum viget. Hanc cæli Æthiopici mobilitatem iterum commemorat, lib. 6. sect. 35. Prius legebatur, *has & illas mobilitates habentes*: nullo plane sensu.

4. *Ipsoque crurum.*] Vide Notas & Emend. num. LXIX.

5. *Pro immanitate.*] Pintiano magis placet legi, *pronitate.* Sed perinde est. Ultimæ gentes, inquit, quemadmodum imperare diu nequeunt, virium defectu, aut prudentiæ: ita nec parere, cum sint avulsæ a nobis, atque in alium orbem quasi relegatæ: Quin si aditus aliquis pateret, tamen sive illa immanitas, peregrinitasque, sive pronitas naturæ, subduceret eas a nobis, ac summoveret. In Chiffl. cod. ac Reg. 2. *pro unitate:* haud improbabili sententia, ut sit intellectus, a natura ipsa, quæ horum tractuum unitati pacique consulat, arceri ac summoveri a commercio nostro gentes eas solitarias ac feras.

CAPUT LXXIX.

LXXXI. Babyloniorum placita motus terræ, hiatusque, & cetera omnia, vi siderum existimant fieri, [1] sed illorum trium, quibus fulmina assignant: fieri autem, [a] meantium cum Sole, aut congruentium, & maxime circa quadrata mundi. Præclara quædam esse & immortalis in eo, si credimus, divinitas perhibetur Anaximandro Milesio Physico, quem ferunt Lacedæmoniis prædixisse, ut urbem ac tecta [b] [2] custodirent [4] instare enim motum terræ, cum & urbs tota eorum corruit, & Taygeti montis magna pars ad formam puppis eminens abrupta, cladem insuper eam ruina pressit. Perhibetur & Pherecydi Pythagoræ doctori alia conjectatio, sed & illa divina: [3] haustu aquæ e puteo præsensisse, ac prædixisse ibi terræ motum. Quæ si vera sunt, quantum a Deo tandem videri possunt tales distare, dum vivant? Et hæc quidem arbitrio cujusque existimanda relinquantur: [4] ventos in causa esse non dubium reor. [5] Neque enim unquam intremiscunt terræ, nisi sopito mari, cæloque adeo tranquillo, ut volatus avium [6] non pendeant, subtracto omni spiritu qui vehit: nec unquam, nisi post ventos, condito scilicet in venas [c] & cava ejus oc-

INTERPRETATIO.

[a] *Meantium.*] Vel quando meant cum Sole, *in conjunctione cum eo*, vel quando cum eo conveniunt in aspectu, maxime vero in quadrato, *qui fit cum distant a Sole* quarta mundi, *sive cœli* parte.

[b] *Custodirent.*] Caverent.

[c] *Et cava.*] Vento in terræ concava abdito.

NOTÆ.

1. *Sed illorum trium.*] Saturni, Jovis, ac Martis, uti dictum est sect. 18.

2. *Custodirent*] Vide Notas & Emend. num. LXX.

3. *Haustu aquæ.*] Hoc vaticinium Ammianus Marcell. l. 22. p. 236. adscribit Anaxagoræ, quem *dum putealem limum contrectaret, tremores futuros* ait *prædixisse terræ.* Eusebius l. 10. de præpar. Evang. Pythagoræ ipsi: Pherecydi vero, præter Tullium, l. 2. de Divin. p. 223. a quo Plinius hausit, Maximus Tyrius serm. 3. ubi hoc Sami accidisse narrat.

4. *Ventos in causa.*] Vide Notas & Emend. num. LXXI.

5. *Neque enim.*] Seneca l. 6. Natur. quæst. c. 12. p. 907. *Spiritum esse qui terram moveat, & plurimis, & maximis auctoribus placet. Archelaus antiquitatis diligens, ait ita: Venti in concava terrarum deferuntur; deinde ubi jam omnia spatia plena sunt, & in quantum aër potuit, densatus est, is qui superveniet spiritus, priorem premit & elidit.... Tunc ille quærens locum, omnes angustias dimovet, & claustra sua conatur effringere. Sic evenit, ut terræ, spiritu luctante, & fugam quærente, moveantur. Itaque cum terræ motus futurus est, præcedit aëris tranquillitas, & quies: videlicet, quia vis spiritus, quæ concitare ventos solet, in inferna sede detinetur..... Quid ergo? Nunquam flante vento terra concussa est? Admodum raro duo simul flavere venti. Fieri tamen & potest, & solet.... In hac sententia licet ponas Aristotelem, & discipulum ejus Theophrastum, &c.* Vide Arist. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 568.

6. *Non pendeant.*] Non æquabili volatu sese librent, ob summam aëris tenuitatem, sed alas crebro concutiant.

culta flatu. [1] Neque aliud est in terra tremor, quam in nube toni-truum: nec hiatus aliud, quam cum fulmen erumpit: incluso spiritu luctante, & ad libertatem exire nitente.

C.LXXX. LXXXII. [2] Varie itaque quatitur, & mira eduntur opera alibi prostratis mœnibus, alibi hiatu profundo haustis, alibi egestis molibus, alibi emissis amnibus: nonnunquam etiam ignibus, [3] calidisve fontibus, [4] alibi averso fluminum cursu. [5] Præcedit vero comitaturque terribilis sonus, [6] alias murmur similius mugitibus, aut clamori humano, armorumve pulsantium fragori: pro qualitate materiæ excipientis: formaque vel cavernarum, vel cuniculi, per quem meat [7] exilius grassante in angusto, eodem rauco in recurvis, resultante in duris, fervente in humidis, fluctuante in stagnantibus: item frementi contra solida. [8] Itaque & sine motu sæpe editur sonus. Nec simplici modo quatitur, sed tremit vibratque. Hiatus vero alias remanet, ostendens quæ sorbuit, alias occultat ore compresso, rursusque ita inducto solo, ut nulla vestigia exstent, urbibus plerumque devoratis, agrorumque tractu hausto. [9] Maritima autem maxime quatiuntur. [10] Nec montuosa tali malo carent. Exploratum est mihi, Alpes, Apenninumque sæpius tremuisse. Et autumno ac vere terræ crebrius moventur, sicut fiunt fulmina. [11] Ideo Galliæ & Ægyptus minime quatiuntur:

Notæ.

1. *Neque aliud est.*] Ut in nube, inquit, luctatione flatus aut vaporis, tonitruum editur, sic in terræ cavis aëris agitatione cietur tremor.

2. *Varie itaque.* Hæc ex Arist. l. de mundo, c. 4. p. 608.

3. *Calidisve.*] Quales circa Ædepsum simili ex causa prodiere, teste Arist. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 566. Διὸ ϰ̀ τὰ θερμὰ τὰ περὶ Αἴδηψον ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γέγονε.

4. *Alibi averso.*] Ita MSS. omnes, non ut editi *adverso*. Vide l. 31. sect. 30.

5. *Præcedit vero.*] Ex Arist. l. 2. Metereol. c. 8. p. 569.

6. *Alias murmur.*] Seneca l. 6. c. 13. p. 908. *Ideoque*, ait, *antequam terra moveatur, solet mugitus audiri, ventis in abdito tumultuantibus: nec enim aliter posset, ut ait noster Virgilius,*

Sub pedibus mugire solum, & juga celsa moveri,

nisi hoc esset opus ventorum: &c.

7. *Exilius.*] Hoc ad sonum referri debet, qui tum editur, cum per angustum foramen spiritus meat. Nam si de vi agitur vehementiaque concussus, secus se res habet. *Per aliquam rimam maligne fugit*, inquit Seneca loc. cit. c. 14. *& hoc acrius fertur, quo angustius.* Hunc locum ex vett. codd. aliter interpunximus, quam libri hactenus editi: Plinius ex Arist. hausit, loc. cit..

8. *Itaque & sine.*] Arist. loc. cit.

9. *Maritima.*] Reliquum fere caput de verbo translatum ex Arist. loc. cit. p. 567. ubi singularum rerum causas explanat uberrime.

10. *Nec montuosa.*] Ita MSS. omnes, non *montosa*. Vide Senecam loc. cit. c. 26. p. 912.

11. *Ideo Galliæ.*] Narrat Monstreletius, an. 1424. Provinciæ Narbonensis tractum motu concussum. Sed Galliæ nomine apud Plinium Narbonensis Provincia minime censetur, ut dicemus, l. 16. sect. 13. Agathias l. 2. p. 52. Alexandriam Ægypti, cum ibi juri discendo daret operam, tremuisse ait: idque prodigii instar fuisse. De Ægypto, vide Senecam l. 6. Natur. quæst. c. 26. p. 912. Ejus hoc multo verius pronunciatum est: *Erramus, si ullam terrarum partem ab*

tur: quoniam hic æstatis causa obstat, illic hiemis. Item noctu sæpius, quam interdiu. Maximi autem motus existunt matutini, vespertinique: sed propinqua luce crebri: interdiu autem circa meridiem. [1] Fiunt & Solis Lunæque defectu, quoniam tempestates tunc sopiuntur. Præcipue vero, cum sequitur imbrem æstus, imbresve æstum.

CAPUT LXXXI.

LXXXIII. Navigantes quoque sentiunt non dubia conjectura, sine flatu intumescente fluctu subito aut quatiente [2] icti. Intremunt vero & in navibus posita, æque quam in ædificiis, crepituque prænunciant: Quin & volucres non impavidæ sedentes. [3] Est & in cælo signum, præceditque motu futuro, aut interdiu, aut paulo post occasum sereno, ceu tenuis linea nubis in longum porrectæ spatium. [4] Est & in puteis turbidior aqua, nec sine odoris tædio.

CAPUT LXXXII.

LXXXIV. [5] Sicut in iisdem est remedium, quale & crebri specus præbent: conceptum enim spiritum exhalant: quod in certis notatur oppidis, quæ minus quatiuntur, crebris ad eluviem cuniculis cavata. Multoque sunt tutiora in iisdem illis [6] quæ pendent: sicut Neapoli in Italia intelligitur, parte ejus, quæ solida est, [7] ad tales casus obnoxia. Tutissimi sunt ædificiorum fornices, [8] anguli quoque parietum, postesque [9] alterno pulsu renitente. Et latere terreno facti parietes minore noxa quatiuntur. Magna differentia est & in ipso genere motus: pluribus siquidem modis quatitur. Tutissimum est, cum vibrat crispante ædificiorum crepitu: [10] & cum intumescit assurgens, alternoque motu residet: innoxium & cum concurrentia tecta contra-

NOTÆ.

hoc periculo immunem credimus. Omnia sub eadem jacent lege. Nihil ita, ut immobile esset, natura concepit, &c. Et sane hoc ipso quo ista commentamur anno, post Christum natum 1682. die Maii duodecima, hora post mediam noctem secunda, concuti Lutetiam terræ motu sensimus: quo deinde motu accepimus vehementius quassata esse complura Campaniæ oppida, dirutas ædes circa Vogesum montem, in Lotharingiæ Alsatiæque confinio.

1. *Fiunt & Solis.*] Vide Notas & Emend. num. LXXI.

2. *Icti.*] Reg. 2. & Chiffl. *ictu*.

3. *Est & in cælo.*] Ad verbum ex Arist. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 569. Τὸ δὲ αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ εἰωθότος ἐνίοτε γίνεσθαι σημείου περὶ τοὺς σεισμούς. ἢ γὰρ μεθ' ἡμέραν, ἢ μικρὸν μετὰ δυσμὰς, αἰθρίας οὔσης, νεφέλιον λεπτὸν φαίνεται διατεῖνον, καὶ μακρὸν, οἷον γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβωμένον, &c.

4. *Est & in puteis*] Vide quæ de Pherecyde dicta sunt, sect. 81.

5. *Sicut in iisdem*] In puteis perfugium, & cavis specubus.

6. *Quæ pendent.*] Structis fornice cameris imposita ædificia intelligit: quod genus camerarum spiramenta plerumque habet non pauca, quibus exeat ad libertatem aër.

7. *Ad tales casus.*] Huc refer quod Tacitus ait l. 15. Annal. theatrum Neapoli terræ motu sine ullius noxa collapsum.

8. *Anguli quoque.*] Seneca l. 6. Naturalium quæstionum, c. 30. p. 913. *Diductis ædificia angulis vidimus moveri, iterumque componi.*

9. *Alterno pulsu.*] Quando, ut paulo post ait ipse, alter motus alteri renititur.

10. *Et cum intumescit.*] Arist. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 570.

rio ictu arietant: quoniam alter motus alteri renititur. Undantis inclinatio, & fluctus more quædam volutatio infesta est: aut cum in unam partem totus se motus impellit. [1] Desinunt autem tremores, cum ventus emersit: sin vero duravere, non ante quadraginta dies sistuntur: plerumque & tardius, utpote cum quidam annuo & biennio spatio duraverint.

CAPUT LXXXIII. LXXXV. Factum est semel, quod equidem in Etruscæ disciplinæ voluminibus inveni, [2] ingens terrarum portentum, L. Marcio, [3] Sex. Julio Coss. in agro Mutinensi. Namque montes duo inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes, recedentesque, inter eos flamma fumoque in cælum exeunte interdiu, spectante e via Æmilia magna equitum Romanorum, familiarumque & viatorum multitudine. Eo concursu villæ omnes elisæ: animalia permulta, quæ intra fuerant, exanimata sunt, anno ante [4] sociale bellum: quod haud scio an funestius terræ ipsi Italiæ fuerit, quam civilia. Non minus mirum ostentum & nostra cognovit ætas, anno Neronis principis supremo, sicut in rebus ejus [5] exposuimus, pratis oleisque intercedente via publica, in contrarias sedes transgressis, in agro Marrucino, prædiis [6] Vectii Marcelli equitis Romani, res Neronis procurantis.

CAP. 20 LXXXIV. LXXXVI. [7] Fiunt simul cum terræ motu & inundationes maris, [8] eodem videlicet spiritu infusi, ac terræ residentis sinu recepti. Maximus terræ memoria mortalium extitit motus, Tiberii Cæsaris principatu, [9] XII. urbibus Asiæ una nocte prostratis. Creberrimus

NOTÆ.

1. *Desinunt autem.*] Reliqua prorsus ad verbum ex Aristotelis Græco contextu, loc. cit. p. 569.

2. *Ingens terrarum.*] Ingentius multo quod contigisse fertur seculo hoc ineunte, non procul Lima in Peruvia: terræ motus scilicet, quo non est proditus immanior. Furnerius lib. 15. Hydrog. cap. 18. pag. 538. sic illum describit, ut urbes, montes, flumina omnia, susdeque, horæ octante perversa eo fuisse dicat: & tractu quidem leucarum trecentarum secundum litus: septuaginta in continentem: Seneca interim falso pronunciante, nunquam terræ motum ultra millia passuum ducenta extendi.

3. *Sex. Iulio.*] Anno V. C. DCLIII.

4. *Sociale bellum.*] Idem Marsicum bellum appellatum, quod a Marsis primum concitatum fuerit. Adeo formidolosum & exitiale Italiæ, ut nec Hannibalis, nec Pyrrhi fuerit tanta vastatio, inquit Florus, a quo fuse illud describitur, l. 3. c. 18. p. 137. Vide etiam Appianum l. 1. Civil. p. 371.

5. *Exposuimus.*] In libris historiarum, quos a fine Aufidii Bassi composuit, ut in præfatione dictum est.

6. *Vectii Marcelli.*] Repetit hoc rursum l. 17. sect. 38.

7. *Fiunt simul.*] Hæc Plinius ex Arist. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 570.

8. *Eodem.*] Fluctus in terras impellente & infundente vento: atque alio simul terræ sidentis sinu recepto, eandem qua[...]tiente.

9. *XII. Vrbibus.*] Meminit Strabo l. 1[...] p. 57. Tacitus l. 2. Annal. p. 55. E[o]dem anno duodecim celebres Asiæ urbes co[n]lapsæ, nocturno motu terræ, quo improvisi[or] graviorque pestis fuit... Asperrima in Sa[r]dianos lues, plurimum in eosdem miseri[]cordiæ traxit: nam centies sestertium pol[licitus] Cæsar: & quantum ærario aut fisc[o]

[1] Punico bello, intra eundem annum septies atque quinquagies nunciatus Romam. Quo quidem anno ad [2] Trasymenum lacum dimicantes, [3] maximum motum neque Pœni sensere, nec Romani. Nec vero simplex malum, aut in ipso tantum motu periculum est: sed par aut majus [4] ostento. Nunquam urbs Roma tremuit, ut non futuri eventus alicujus id prænuncium esset.

LXXXVII. Eadem nascentium causa terrarum est, [5] cum idem ille spiritus attollendo potens solo, non valuit erumpere. Nascuntur enim nec fluminum tantum invectu, sicut Echinades insulæ [6] ab Acheloo amne congestæ, majorque pars Ægypti a Nilo, in quam [7] a Pharo insula noctis & diei cursum fuisse [8] Homero credimus: sed & CAPUT LXXXV.

NOTÆ.

pendebant, in quinquennium remisit. Magnentes a Sipylo proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægæatas, Apollonienses, quique Mosteni, aut Macedones Hyrcani vocantur, & Hierocæsaream, Myrinam, Cymen, Tmolum, levari idem in tempus tributis, &c. Exstant Tiberii Cæsaris nummi, monimentum liberalitatis in afflictas urbes: quibus nummis inscriptum, CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS. His duodecim urbibus Ephesum addit Eusebius in Chronico. Tacitus ait id contigisse C. Cælio L. Pomponio Coss. quarto Tiberii principis anno.

1. *Punico bello.*] Secundo, de quo Florum vide l. 2. c. 6. p. 59.

2. *Trasymenum.*] In agro Perusino, hodie *Lago di Perugia*, Hic nobilis pugna, atque inter paucas memorata populi Rom. clades, inquit Livius l. 22. p. 120. Tertium fulmen Hannibalis, inquit Florus loc. cit.

3. *Maximum motum.*] Hujus meminit Florus loc. cit.

4. *Ostento.*] Majus in ostento, quam in motu malum.

5. *Cum idem ille.*] Ita Seneca l. 6. Natur. quæst. c. 21. p. 910.

6. *Ab Acheloo.*] Strabo l. 1. p. 59. ex Hesiodo, & l. 10. p. 458. affirmat pariter Acheloo limum aggerente, ex Echinadibus alias esse jam continenti adjunctas, alias etiam progressu temporis adjungendas. Et ante eum Herod. l. 2. p. 93.

7. *A Pharo.*] De Pharo dicemus lib. 5. sect. 34.

8. *Homero.*] Hæc Plinius ex Arist. l. 1. Meteorol. 14. p. 547. & ex Mela l. 2. c. 7. p. 43 Ægypti partem illam, quæ Delta vocatur, aggestione lini Niliaci factam esse plerique veterum putarunt, Homero duce, Odyss. 4. v. 354.

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ
Αἰγύπτου προπάροιθε (Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι)
Τόσσον ἄνευθ' ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, &c. Quæ sic Lucanus reddidit l. 10. v. 509.

Tunc claustrum pelagi cepit Pharon: insula quondam
In medio stetit illa mari, sub tempore vatis
Proteos: at nunc est Pellæis proxima muris.

Seneca l. 6. Natur. quæst. c. 6. p. 912. *Tantum enim, si Homero fides est, aberat a continenti Pharos, quantum navis diurno cursu metiri plenis lata velis, &c.* Et l. 4. c. *Debet Ægyptus Nilo non tantum fecunditatem terrarum, sed etiam ipsas.* Hoc commentum refellunt eruditi hoc argumento: Nam si Pharo ab ea Ægypti & Nili ostio tanta intercapedine distabat, atque hoc, quantum est, spatium oppletum est intra annos mille ab excidio Trojæ ad conditam Alexandriam, quomodo deinceps intra longius spatium nihil est ei limi aut terrarum additum? Et vero id risit jamdudum Strabo l. 1. p. 30.

recessu maris, [1] sicut eidem de Circeiis. Quod accidisse & in Ambraciæ portu decem millium passuum intervallo: & Atheniensium quinque millium [2] ad Piræeum memoratur: & Ephesi, ubi quondam ædem Dianæ alluebat. [3] Herodoto quidem si credimus, mare fuit supra Memphim usque ad Æthiopum montes: itemque a planis Arabiæ. Mare & circa Ilium, & tota Teuthrania, quaque campos intulerit Mæander.

CAPUT LXXXVI. LXXXVIII. Nascuntur & alio modo terræ, ac repente in alio quo mari emergunt, [a] [4] velut paria secum faciente natura: quæque hauserit hiatus, [5] alio loco reddente.

CAPUT LXXXVII. LXXXIX. Claræ jam pridem insulæ, [6] Delos & Rhodos, memoriæ produntur enatæ. Postea minores, ultra Melon, [7] Anaphe: inter Lemnum & Hellespontum, [8] Nea: [9] inter Lebedum & Teon, Halone: inter Cycladas, [10] Olympiadis CXXXV. anno quarto, Thera & Therasia. Inter easdem [11] post annos CXXX. Hiera, eademque

INTERPRETATIO.

a *Velut paria.*] Velut sua damna compensante natura.

NOTÆ.

1. *Sicut eidem.*] Subintellige, Homero credimus. Plinius l. 3. sect. 9. *Circeii quondam insula, ut creditur Homero.*

2. *Ad Piræeum.*] Ita Strabo l. 1. p. 58. De Piræeo, l. 4. sect. XI.

3. *Herodoto quidem.*] Libro 2. Euterpe, p. 93. unde hæc Plinius: ibi enim de Epheso, Ægypto ac Memphi, Ilio, Teuthrania, Mæandrique campis, eadem referuntur.

4. *Velut paria.*] Columella, l. 1. c. 8. *cum rationibus domini paria facere* famulum dixit, qui accepti & expensi rationes pares esse ostendit: qui quod aliunde accepit, alibi vel aliunde compensat. Seneca, ep. 19. *Poteram tecum hac Mæcenatis sententia parem facere rationem:* hoc est, debitum omne exsolvere.

5. *Alio loco.*] Sic proximam Lemno insulam, quam Chrysen vocant, mari absorptam esse Pausanias refert l. 8. in Arcad. p. 509. quo tempore enata alia est, Hiera nomine: de qua dicetur sect. seq.

6. *Delos.*] Ammianus l. 17. p. 98. *In Asia Delos emersit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus.* Vide etiam Pindarum in Olymp. Ode 7.

7. *Anaphe.*] Supra Theram insulam, non procul Lacedæmone, statuitur a Conone apud Photium in Bibl. cod. 186. p. 456. ἐν Ἀνάφῃ τῇ νήσῳ. αὕτη δ'ἐστὶν ὑπ νήσου Θήρας, οὐχ ἑκὰς τῆς Λακεδαιμονίων.

8. *Nea.*] Numero multitudinis Neæ vocantur ab Antigono, hist. mirab. c. 9. inter Lemniorum insulas. Stephano item, & Suidæ. Dicemus de ea iterum l. 4. sect. 23.

9. *Inter Lebedum.*] Vide Notas & Emend. num. LXXII.

10. *Olympiadis CXXXV.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIII. Annus hic quartus est post bellum Punicum primum confectum, Urbis DXVII.

11. *Post annos CXXX.*] Fuit is igitur annus urbis conditæ DCXLVII. Verum ex Justino l. 30. c. 4. 233. constat pro diisse Hieram, circiter id tempus quo bellum a Romanis susceptum est adversus Philippum Macedonum Regem. Consentit Justino Plutarchus l. de Pythiæ oraculis, p. 399. Id vero bellum centum ferme annis Plinianam epocham antecedit.

Automate. Et ab duobus stadiis [1] post annos cx. in nostro ævo, M. Junio Silano, L. Balbo Coss. ad VIII. Idus Julias, Thia. * Ante nos & juxta Italiam inter Æolias insulas, item juxta Cretam emersit e mari [2] MM D. passuum una cum calidis fontibus: altera Olympiadis [3] CLXIII. anno tertio in Tusco sinu, flagrans hæc violento cum flatu. [4] Proditurque memoriæ magna circa illam multitudine piscium fluitante, confestim exspirasse, quibus ex his cibus fuisset. Sic & [5] Pithecusas in Campano sinu ferunt ortas. Mox in his montem [6] Epopon, cum repente flamma ex eo emicuisset, campestri æquatum planitie. In eadem & oppidum haustum profundo: alioque motu terræ [7] stagnum emersisse: & alio, provolutis montibus insulam extitisse [8] Prochytam.

*CAPUT LXXXVIII.

XC. Namque & hoc modo insulas rerum natura fecit. Avellit [9] Siciliam Italiæ, Cyprum Syriæ, [10] Eubœam Bœotiæ, Eubœæ [11] Atalantem & Macrin, Besbicum Bithyniæ, [12] Leucosiam Sirenum promontorio.

XCI. Rursus abstulit insulas mari, junxitque terris: [13] Antissam

CAPUT LXXXIX.

NOTÆ.

1. *Post annos CX.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIV. Interim corollarii vice lubet hic addere quod refert Gassendus in l. 10. Laërtii, p. 1050. ne nostrum quidem seculum consimili ostento carere. Nam anno 1638. a Julii Calendis ad Idus, ita cœpit eructare Vulcanus (verba sunt ipsa litterarum quas recitat) non admodum procul ab insula S. Michaëlis, quæ Açorum, seu Tercerarum una est, & qua mare quidem altum est ulnis seu bracchiis, ut vocant, 160. ut inde efformata fuerit insula, longitudinis trium leucarum, latitudinis sesquileucæ, altitudinis 60. bracchiorum. Causas tanti miraculi idem indagat, ea de re uberius disputando. Tu, si otium est, consule.

2. *MM. D.*] Ita codices Reg. 2. Colb. 2. Tolet. &c. Editi, M. D.

3. *CLXIII.*] Ita prælaudati codices. Editi, præpostere, CXLIII.

4. *Proditurque.*] Rem plane similem accidisse in Caria prope Lorima urbem Seneca refert, l. 3. Nat. quæst. c. 19. p. 871.

5. *Pithecusas.*] Consentit Strabo l. 6. p. 258. In Campano sinu, *Golfo di Napoli.*

6. *Epopon.*] Idem Strabo l. 5. p. 248. ex Timæo refert τ̃ Ἐπωπέα λόφον motu terræ concussum, ignes evomuisse, & quidquid erat medium inter mare & ipsum, rursus ad mare perpulisse. Campestri æquatum planitie non dicit.

7. *Stagnum emersisse.*] Seu lacum, qui hodie *Lago Agnano.* Vide Notas & Emend. num. LXXV.

8. *Prochytam.*] Vide Notas & Emend. num. citato proxime.

9. *Siciliam.*] Hoc & Seneca credidit, l. 6. Natur. quæst. c. 29. p. 913. Ovidius l. 5. Metam. v. 290.

Zancle quoque juncta fuisse
Dicitur Italiæ: donec confinia Pontus
Abstulit, & media tellurem reppulit unda.

10. *Eubœam.*] *Eubœa & ipsa avulsa Bœotiæ*, inquit Plin. l. 4. sect. 21.

11. *Atalantem.*] Plinii hoc loco errorem arguimus in Notis & Emend. num. LXXVI.

12. *Leucosiam.*] Ita Strabo l. 6. p. 258.

13. *Antissam.*] Ovidius l. 15. Metam. v. 287.

Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosque,
Et Phœnissa Tyros, quarum nunc insula nulla est.

Vide etiam Strabonem l. 1. p. 60. ubi hoc ipsum ex Myrsili relatu probat.

Leſbo, [1] Zephyrium Halicarnaſſo, Æthuſam Myndo, Dromiſcon & [2] Pernen Mileto, Narthecuſam Parthenio promontorio. Hybanda quondam inſula Joniæ, cc. nunc a mari abeſt ſtadiis. [3] Syrien Epheſus in mediterranea habet: Deraſidas & Sophoniam vicina ei Magneſia. Epidaurus & Oricum inſulæ eſſe deſierunt.

Cap. XC. XCII. In totum abſtulit terras, primum omnium ubi Atlanticum mare eſt, [4] ſi Platoni credimus, immenſo ſpatio. Mox interno, quæ videmus hodie, merſam Acarnaniam Ambracio ſinu, Achaiam Corinthio, Europam Aſiamque Propontide & Ponto. Ad hoc perrupit mare [5] Leucada, [6] Antirrhium, [7] Helleſpontum, Boſphoros duos.

Cap. XCI. XCIII. Atque ut ſinus & ſtagna prætercam, ipſa ſe comeſt terra: devoravit Cybotum altiſſimum montem, cum [8] oppido Curite: [9] Sipylum in Magneſia: & prius in eodem loco clariſſimam urbem,

Notæ.

1. *Zephyrium.*] Unde juncto terris Zephyrio, id nomen etiam Halicarnaſſo ipſi hæſit, cui annexum fuit: Ζεφύριον, ἡ Ἁλικαρνασσὸς τῆς Καρίας, inquit Steph. p. 288. Straboni l. 14. p. 656. eſt Ζεφύρα.

2. *Pernen.*] Ita codd. MSS. Nec placet nobis *Prienen* hujus vocabuli vice reponi: ſed Barbaro tamen placet.

3. *Syrien.*] De Syrie, & Deraſidis rurſum lib. 5. ſect. 31. De Epidauro & Orico, l. 3. ſect. 26.

4. *Si Platoni.*] In Timæo, p. 25. ubi inſulam ait ad columnas Herculis olim exſtitiſſe, Atlanticam cognominatam, opibus, imperioque Europæ & Africæ præpotentem, ipſa Libya Aſiaque majorem, ex qua ad alias inſulas, mox ad continentem ex adverſo hujus orbis noſtri quem colimus, trajectus facilis foret: Eandem porro poſt ingentes terræ motus, & eluviones aquarum, unius diei ſpatio hauſtam fluctibus inſulam videri deſiiſſe: nunc immenſo ibi interfuſo pelago haud facile perviam eſſe ad Antichthonas viam. Eadem Strabo refert de Atlantide ex Platone, l. 2. p. 102. Sed hæc eſſe fabulis propiora, quam ut iis immorandum ſit, Plinius ſagaciter eſt ſubodoratus. Meminit etiam Tertullianus hujus Platonicæ ſententiæ in Apologet. c. 40. p. 32.

5. *Leucada.*] Ovid. l. 15. Metam. v. 289.

Leucada continuam veteres habuere coloni,
Nunc freta circumeunt.

Strabo quoque l. 1. p. 59. Leucadem ait factam inſulam, Corinthiis iſthmum exſcindentibus. Adverſarine igitur ſibi Plinius, & Straboni exiſtimandus eſt, qui l. 4. ſect. 2. fateatur Leucadem, non mari irrumpente, ſed opere accolarum abſciſſam eſſe a continente? Minime ſane. Bis potius continenti redditam fateamur. Nam Livius l. 43. diſerte teſtatur, belli etiam Philippici tempore peninſulam fuiſſe: quæ tamen Strabonis Liviique ipſius ævo inſula fuit.

6. *Antirrhium.*] A Rhio diviſum quinque ſtadiorum freto, ut ait Strabo l. 8. p. 335. Vide quæ dicturi ſumus l. 4. ſect. 3.

7. *Helleſpontum.*] Stratonis phyſici ea ſententia fuit, referente Strabone l. 1. p. 49. Euxinum mare non fuiſſe olim cum Ægæo conjunctum: ſed viam vi aquarum factam.

8. *Oppido Curite.*] Illo fortaſſis, quod Curopolim Cariæ Stephanus appellat, p. 382. Sed R. 1. 2. Colb. 2. habent *Carite*, Chiffl. *Curice*.

9. *Sipylum.*] Sipylum everſam terræ motu, regnante Tantalo, Strabo quoque prodidit, l. 1. p. 58. & ante eum Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 8. p. 570.

quæ Tantalis vocabatur. [1] Galanis & Gamales urbium in Phœnice agros cum ipsis: Phegium Æthiopiæ jugum excelsissimum: [a] tanquam non infida grassarentur & litora.

XCIV. [2] Pyrrham & Antissam circa Mæotim Pontus abstulit: C. XCII.
[3] Elicen & Buram in sinu Corinthio, quarum in alto vestigia apparent. Ex insula [4] Cea amplius triginta millia passuum abrupta subito cum plurimis [5] mortalium rapuit. Et in Sicilia dimidiam [6] Tyndarida urbem, ac quidquid [7] ab Italia deest. Similiter in Bœotia [8] Eleusina.

XCV. Motus enim terræ sileantur, & quidquid est, ubi saltem Cap. XCIII.
busta urbium exstant: simul ut [9] terræ miracula potitis dicamus, quam scelera naturæ. Et hercule non cælestia enarratu difficiliora fuerint. Metallorum opulentia tam varia, tam dives, tam fecunda, tot sæculis suboriens, cum tantum quotidie orbe toto populentur ignes, ruinæ, naufragia, bella, fraudes: tantum vero luxuria, & tot mortales conterant: gemmarum pictura tam multiplex, lapidum tam discolores ma-

INTERPRETATIO.

[a] *Tanquam.*] Perinde ac si *hæc damna tantum in medio terrarum sentirentur,* ac non ipsa etiam infida grassarentur maris litora, *terrasque sorberent.*

NOTÆ.

1. *Galanis & Gamales.*] Vide Notas & Emend. num. LXXVII.

2. *Pyrrham.*] Cave de Pyrrha & Antissa accipias, Lesbi insulæ oppidis, de quibus lib. 5. sect. 39.

3. *Elicen.*] De his urbibus, rursum dicetur lib. 4. sect. 6. Ovid. lib. 15. Metam. vers. 293.

Si quæris Elicen, & Burin, Achaïdos urbes,
Invenies sub aquis, & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.

De harum urbium subversione scripsit libros integros Callisthenes ille, quem Alexander M. occidit, ut refert Seneca lib. 9. Natur. quæst. cap. 23. pag. 911. Vide etiam Arist. lib. de mundo, cap. 4. pag. 608. & Strabon. lib. 1. pag. 59. Contigit hæc clades anno quarto Olymp. CI. biennio ante pugnam Leuctricam.

4. *Cea.*] Hoc Plinius iterum lib. 4. sect. 10. Vide Notas & Emend. num. LXXVIII.

5. *Mortalibus.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. &c. Editores reposuerant, *mortalium.*

6. *Tyndarida.*] *Nam cum radices urbis*, inquit Fazellus decad. 1. lib. 9. cap. 7. pag. 204. *maris fluctibus impeterentur, sæviente hieme, undisque supra solitum irruentibus, a cetera urbe ea pars divulsa, disjectaque, cum habitatoribus in pelagus repente prolapsa est: cujus vorago ingens ac horrenda adhuc cernitur.*

7. *Ab Italia.*] Spatium intelligit, fretumve quo Sicilia nunc ab Italia dispescitur. Hinc Rhegio nomen, ut dicetur lib. 3. sect. 14. Vide Strabonem lib. 1. pag. 60. Seneca lib. 6. Natur. quæst. cap. 29. pag. 913. *Hac inundatione, quam poëtarum maximi celebrant, ab Italia Sicilia rejecta est.*

8. *Eleusina.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIX.

9. *Terræ miracula.*] Vide Notas & Emend. num. LXXX.

culæ, interque eos, [1] candor alicujus, præter lucem omnia excludens: medicatorum fontium vis: [2] ignium tot locis emicantium perpetua tot sæculis incendia: ſpiritus letales alibi, aut ſcrobibus emiſſi, aut ipſo loci ſitu mortiferi, [3] alibi volucribus tantum, [4] ut Soracte vicino Urbi tractu: alibi [5] præter hominem, ceteris animantibus: nonnunquam & homini, ut in Sinueſſano agro, & [6] Puteolano: ſpiracula vocant, alii [7] Charoneas ſcrobes, mortiferum ſpiritum exhalantes. Item in Hirpinis [8] Amſancti, [9] ad Mephitis ædem, locum, quem qui intravere, moriuntur. [10] Simili modo [11] Hierapoli in Aſia, Matris tantum Magnæ [12] ſacerdoti innoxium. [13] Alibi facitidi ſpecus, quorum

Notæ.

1. *Candor alicujus.*] De phengite lapide loquitur, de quo ille uberius, lib. 36. ſect. 46.

2. *Ignium tot.*] Ætnæ, ac Veſuvii. Adde Heclam in Iſlandia, alioſque prope innumeros, quorum Maffeus, & alii rerum Indicarum ſcriptores meminerunt.

3. *Alibri volucribus.*] Seneca lib. 6. Natur. quæſt. cap. 28. pag. 912. *Quid quod pluribus Italiæ locis, per quædam foramina peſtilens exhalatur vapor, quem non homini ducere, non feræ tutum eſt? Aves quoque in illum inciderint, ... in ipſo volatu cadunt, liventque corpora, & non aliter quam per vim eliſæ fauces tument.*

4. *Vt Soracte.*] Hodie, *Monte S. Oreſte*, in provincia Patrimonii S. Petri. Ibi ſpelunca halitum peſtiferum emittens, teſte Servio in eum Virgilii locum, lib. XI.

Summe Deum ſancti cuſtos Soractis Apollo.

5. *Præter hominem.*] Prope Neapolim ſpelunca eſt anguſta, vulgo *Grotta del Cane* appellata, quod in eam conjecti canes omni motu ſenſuque deſtituantur illico, donec vicinæ aquæ immerſi, quaſi ſpiritum vitamque recuperent: nec quidquam homini tamen halitus nocet. De hujuſmodi exſpirationibus noxiis, multa erudite Cæſius lib. 1. de mineral. cap. 7. ſect. 12. num. 30.

6. *Puteolano.*] De ſpecu loquitur, qui hodieque viſitur prope Puteolos, ad lævam lacus Aniani, *Lago Agnano.*

7. *Charoneas.*] Χαρώνεια βάραθρα mortifero ſpiritu quem exhalant, vitam homini eripere ſcribit & Galenus lib. 7. de uſu partium, cap. 8. pag. 458. tomo 4.

8. *Amſancti.*] Virgil. lib. 7. Æneid. verſ. 563.

Eſt locus Italiæ in medio, ſub montibus altis,
Nobilis & fama multis memoratus in oris,
Amſancti valles: denſis hunc frondibus atrum
Vrget utrinque latus....
Hic ſpecus horrendum, & ſævi ſpiracula Ditis
Monſtrantur, ruptoque ingens Acheronte vorago, &c.

Meminit hujus peſtiferæ terrarum partis Cicero lib. 1. de Divin. pag. 189

9. *Ad Mephitis.*] Ita codices MSS. omnes: etſi dubitet Hermolaus, num Di*tis* reponi potius oporteat. Mephitis ipſa Juno eſt, aëri corrupto præſidens, cui templum excitatum apud Cremonam auctor eſt Tacitus lib. 3 hiſtor. pag 71. Hodie locus ipſe Amſancti, Mephitis retinet nomen, *Mufiti.* Ipſa vero Mephitis interdum pro putore ſumitur, ut pro igne Vulcanus, Juppiter pro aëre. Ita Virgilius lib. 7. verſ. 84.

—— *Sævamque exhalat opaca mephitim.*

10. *Simili modo.*] Hoc etiam refert Ariſt. vel quiſquis eſt auctor libri de Mundo, cap. 4. pag. 607.

11. *Hierapoli.*] Refert hoc pluribus Strabo, lib. 12. pag. 579. & l. 13. p. 629.

12. *Sacerdoti.*] Ita Apuleïus lib. de mundo. Innoxium quoque ceteris exſectis ac ſemiviris eſſe, tradunt Dio in vita Trajani, Damaſcius apud Photium in Bibl. cod. 241. p. 1053. & Ammianus lib. 23.

13. *Alibi fatidici*] Hæc totidem verbis Ariſt. loc. cit.

exhalatione

exhalatione temulenti futura præcinunt, ut Delphis, nobilissimo oraculo. Quibus in rebus quid possit aliud causæ afferre mortalium quispiam, quam diffusæ per omne naturæ subinde aliter atque aliter numen erumpens?

XCVI. [1] Quædam vero terræ ad ingressus tremunt, sicut in Gabiensi agro, non procul urbe Roma, jugera ferme ducenta, equitantium cursu: similiter in Reatino. Caput XCIV.

[2] Quædam insulæ semper fluctuant, sicut in agro Cæcubo, & eodem Reatino, Mutinensi, [3] Statoniensi. [4] In Vadimonis lacu, & [5] ad Cutilias aquas opaca silva, quæ nunquam die ac nocte eodem loco visitur. [6] In Lydia quæ vocantur Calaminæ, non ventis solum, sed etiam contis quo libeat impulsæ, multorum civium Mithridatico bello salus. Sunt & in Nymphæo parvæ, Saltuares dictæ: quoniam in [7] symphoniæ cantu ad ictus modulantium pedum moventur. In [8] Tar- Caput XCV.

NOTÆ.

1. *Quædam vero.*] Ad ingressum ambulantium, & equorum cursus terræ quoque tremere sentiuntur in Brabantino agro, quæ Belgii pars est, & circa S. Audomari Fanum.

2. *Quædam insulæ.*] Hæc Plinius e Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 25. p. 873. *Sunt multi*, inquit, *lapides pumicosi & leves, ex quibus quæ constant insulæ, in Lydia natant. Theophrastus est auctor. Ipse ad* Cutilias *natantem insulam vidi. Alia in Vadimonis lacu vehitur: alia in lacu Statonensi. Cutiliarum insula & arbores habet, & herbas nutrit, tamen aqua sustinetur: & in hanc atque illam partem non tantum vento impellitur, sed & aura: nec unquam illi per diem & noctem in uno loco statio est: adeo movetur levi flatu. Huic duplex causa est: Aquæ gravitas medicatæ, & ob hoc ponderosæ: & ipsius insulæ materia vectabilis, quæ non est corporis solidi*, &c. Tales insulas, quæ arbores habeant, quæ contis impellantur quo lubet, & in quibus & pecudes & armenta pascantur, ad Fanum S. Audomari in Belgio, magna cum voluptate ipse spectavi. Quas vero Seneca se vidisse testatur, & Plinius hoc loco ex eo refert, earum hodie nulla fluctuat. De fluitantibus in Orchomeno, & Ægypto, vide Theophr. l. 4. hist. c. 13

3. *Statoniensi.*] In cod. Reg. 1. 2. & Chiffl. *Stationensi.* At Varro l. 3. de re rust. c. 12. Statonensem: Plinius l. 3. sect. 8. Statones accolas vocat.

4. *In Vadimonis.*] De eo lacu Livius l. 9. p. 166. sed multa eleganter Plinius junior l. 8. epist 20. Hodie *lago di Bessanello*, in Etruriæ parte, quæ Patrimonium D. Petri dicitur, milliaribus a Tiberi vix tribus.

5. *Ad Cutilias.*] De his l. 3. sect. 17. Vide & Varronem lib. 4. de ling. Lat. p. 20.

6. *In Lydia.*] Martianus l. 9. c. 1. p. 214. *Nonne*, inquit, *ipsius vetustatis persuasione compertum, in Lydia Nympharum insulas dici, quas etiam recentior asserentium Varro se vidisse testatur: quæ in medium stagnum a continenti procedentes cantu tibiarum, primo in circulum motæ, dehinc ad litora revertuntur.* Locus Varronis quem laudat, est lib. 3. de re rust. c. 17. ubi Fulvius Ursinus in Notis, Sotionis fragmentum affert, hoc ipsum de iis insulis quæ sunt in lacu qui Calamina dicebatur, commemorantis. Ut inde liqueat Calaminæ paludis, λίμνης Καλαμίνης partem aliquam ac veluti sinum fuisse Nymphæum, de quo mox Plinius, in quo exiguæ illæ, ceterisque minores, ad ictum pedum, qui in symphoniæ cantu fieri solet, moverentur.

7. *Symphoniæ.*] De hac voce dicemus, l. 9. sect. 8.

8. *Tarquiniensi.*] *Lago di Bracciano*, ab oppido proximo nomen habet, in Etruria.

quiniensi lacu magno Italiæ, duæ nemora circumferunt, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam complexu, ventis impellentibus: quadratam nunquam.

C. XCVI. XCVII. Celebre fanum habet Veneris Paphos, in cujus quandam [1] aram non impluit. Item [2] in Nea, oppido Troadis, circa simulacrum Minervæ. In eodem & relicta sacrificia non putrescunt.

XCVIII. Juxta [3] Harpasa oppidum Asiæ cautes stat horrenda, uno digito mobilis: eadem, si toto corpore impellatur, resistens. In Taurorum peninsula in civitate [4] Parasino terra est, qua sanantur omnia vulnera. At circa [5] Asson Troadis lapis nascitur, quo consumuntur omnia corpora: [6] Sarcophagus vocatur. [7] Duo sunt montes juxta flumen Indum: alteri natura est ut ferrum omne teneat, alteri ut respuat. Itaque si sint clavi in calciamento, vestigia avelli in altero non posse, in altero sisti. Locris & [8] Crotone pestilentiam nunquam fuisse, nec ullo terræ motu laboratum, adnotatum est. In Lycia vero semper a terræ motu XL. dies serenos esse. In agro Arpano frumentum satum non nascitur. Ad aras [9] Mucias in Veiente, & apud Tusculanum, & in silva [10] Ciminia loca sunt, in quibus in terram depacta non extrahuntur. In Crustumino natum fenum ibi noxium: extra, salubre est.

CAPUT XCVII. XCIX. Et de aquarum natura complura dicta sunt: sed æstus maris accedere, & reciprocare, maxime mirum: pluribus quidem mo-

NOTÆ.

1. *Aram.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXI.

2. *In Nea.*] Steph. pag. 487. Νέα, κώμη ϗ φρȣ́ριον Φρυγίας.

3. *Harpasa.*] De eo oppido, l. 5. sect. 29.

4. *Parasino.*] Ita omnes codices MSS. librique editi: quorum ab auctoritate descíscere vix ausim, etsi eruditi quidam *in civitate Characena*, scribendum putent. Ptolemæo l. 3. c. 6. p. 83. Παρώστα urbs est Tauricæ Chersonesi, eadem forte cum Parasino.

5. *Asson Troadis.*] De qua l. 5. sect. 32.

6. *Sarcophagus.*] Quoniam corpora comest. Σὰρξ enim *corpus* seu *carnem*, φαγεῖν *comesse* sonat. Σαρκοφάγος λίθος Stephano, p. 126. verbo Ἄσσος. Vide quæ dicturi sumus l. 36. sect. 27. In litore Veraguæ in America septentrionali eandem vim inesse arenis observarunt Hispani, ut testatur Herrera l. 8. Decad. 1.

7. *Duo sunt.*] De hoc miraculo iterum dicetur l. 36. sect. 25.

8. *Crotone.*] Unde nata parœmia, cujus Strabo meminit l. 6. p. 262. ob salubritatem aëris, ὑγιέστερον Κρότωνος. Scribit etiam Scaliger Exerc. 32. in Cardan. p. 140. oram illam occidentalis Æthiopiæ, quæ Nigir fluvium accolit, etsi calidissima sit, pestilentiæ quoque omnis expertem esse.

9. *Mucias.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXII.

10. *Ciminia.*] Saltus Ciminius prope Viterbium in Etruria, unde nomen, *Monte Viterbo*: adjacet ei lacus cognominis, *Lago di Ronciglione*. De utroque Virgil. l. 7. Æneïd. v. 697.

Et Cimini cum monte lacus.

De silva Ciminia, Livius l. 9. p. 165.

dis, verum causa [1] in Sole, Lunaque. Bis inter duos exortus Lunæ affluunt, bisque remeant, vicenis quaternisque [2] semper horis. [a] Et primum attollente se cum ea mundo intumescentes, mox a meridiano cæli fastigio vergente in occasum residentes: rursusque ab occasu subter cæli ima, & meridiano contraria accedente, inundantes: hinc donec iterum exoriatur, se resorbentes. Nec unquam eodem tempore, quo pridie, reflui, [3] ut ancillante sidere, trahenteque secum avido haustu maria, & assidue aliunde, quam pridie, exoriente: paribus tamen intervallis reciproci, senisque semper horis, [b] non cujusque diei aut noctis, aut loci, sed æquinoctialibus: ideoque inæquales vulgarium horarum spatio, utcumque [4] plures in eas aut diei aut noctis illarum mensuræ cadunt, & æquinoctio tantum pares ubique. Ingens argumentum, plenumque lucis ac vocis etiam diurnæ, hebetes esse, qui negent subtermeare sidera, ac rursus eadem resurgere: similemque terris, imo vero universæ naturæ exinde faciem, in iisdem ortus

INTERPRETATIO.

[a] *Et primum.*] Et attollente se *ab ortu versus meridiem* cum Luna cælo, æstus intumescunt: mox a meridiano cæli vertice, cælo vergente in occasum, residunt: rursusque ab occasu ad oppositum meridianum, qua spectat antipodas, iterum æstuant: hinc donec ad horizontem nostrum exortivum perveniat, rursum subsidunt.

[b] *Non cujusque.*] Non cujuslibet diei noctisve horas vulgares, aut cujusvis loci proprias intelligo, sed æquinoctiales & pares. Ideoque æstus sunt inæquales, si vulgarium horarum, *ut sunt Italicæ*, spatium intelligas, cum plures vulgares horæ, sive diei *hibernæ*, sive noctis *æstivæ paucioribus* horis æquinoctialibus respondeant: æquinoctio tantum ubique sint pares.

NOTÆ.

1. *In Sole, Lunaque.*] Plures e veteribus cum Plinio ad utrumque: Pytheas Massiliensis, ad solam Lunam: Heraclitus, ad Solem unum retulit, teste Plutarcho l. 3. de placitis Philos. c. 17. p. 897. Merito tamen Luna videtur in hac scena vel omnes una per se, vel certe præcipuas partes agere: quando tam admirabilis est hujus cum Lunæ motu connexio, ut cæcum esse necesse sit qui non animadvertat.

2. *Semper horis.*] Πλατικῶς loquitur, & ad vulgi sensum. Alias enim vicenis quaternis horis cum dodrante, seu minutis horæ octo & quadraginta, dicere debuisset: cum Luna tantumdem insumat spatii, ut ad idem Meridiani punctum remeet, quod ubi est assecuta, affluxus maris est maximus.

3. *Vt ancillante.*] Credas ancillari sidus, & indulgere mari, ut non ab eadem parte, qua pridie, pastum ex Oceano hauriat. Hæc vero poëtis venditanda ratio, non physicis.

4. *Plures in eas.*] Cum enim horæ illæ vulgares, exempli gratia, Italicæ, sic numerentur, ut ab exortu Solis ad occasum duodecim esse lubeat, totidemque rursum ab occasu, donec Sol iterum exoriatur: noctis æstivæ, atque hibernæ diei horas duodecim necesse est esse brevissimas, atque adeo plures illarum uni horæ æquinoctiali respondere. Frustra est Dalecampius, nec Plinii mentem est assecutus, cum legendum admonuit, *Plures in eos*, subintelligen maris æstus.

occaſuſque operibus : non aliter ſub terra manifeſto ſideris curſu, aliove effectu, quam cum præter oculos noſtros feratur.

Multiplex etiamnum lunaris differentia, primumque ſeptenis diebus. Quippe modici a nova ad dividuam æſtus, pleniores ab ea exundant, plenaque maxime fervent. Inde miteſcunt. [a] Pares ad ſeptimam primis : iterumque alio latere dividua augentur. In coitu Solis [1] pares plenæ. [2] Eadem Aquilonia, & a terris longius recedente mitiores, quam cum in auſtros digreſſa, propiore niſu vim ſuam exercet. [3] Per octonos quoque annos ad principia motus & paria incrementa centeſimo Lunæ revocantur ambitu, augente ea cuncta Solis annuis cauſis, duobus æquinoctiis maxime tumentes, & autumnali amplius, quam verno : [b] inanes vero bruma, & magis ſolſtitio. Nec tamen in ipſis, quos dixi, temporum articulis : [4] ſed paucis poſt diebus : ſicuti neque in plena aut noviſſima, ſed poſtea : nec ſtatim [5] ut Lunam mundus oſtendat occultetve, aut media plaga declinet, verum duabus fere horis æquinoctialibus ſerius : tardiore ſemper ad terras omnium, quæ geruntur in cælo, effectu cadente, quam viſu, ſicuti fulguris, & tonitrus, & fulminum.

Omnes autem æſtus in Oceano majora integunt ſpatia inundantque, quam in reliquo mari : ſive quia totum in univerſitate animoſius eſt quam in parte, ſive quia magnitudo aperta ſideris vim laxe graſſantis efficacius ſentit, eandem anguſtiis arcentibus. Qua de cauſa nec lacus, nec amnes ſimiliter moventur. [6] Octogenis cubitis ſupra Bri-

INTERPRETATIO.

a *Pares.*] *A plenilunio* ad diem inde ſeptimum, pares ſunt æſtus prioribus, *a nova Luna ſcilicet ad dividuam* : Rurſum cum alio latere dividua eſt, (*alterum vocant Lunæ quadrantem*,) augeri æſtus incipiunt : in conjunctione cum Sole, *ſeu novilunio*, æſtus ſunt pares iis qui plena Luna fiunt.

b *Inanes.*] Depreſſiores æſtus, ac minus tumentes.

NOTÆ.

1. *Pares plenæ.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXIII.

2. *Eadem Aquilonia.*] Ex vicinitate Lunæ ad terras æſtum augeri fatetur etiam Franc. Reſta, in Meteorol. tract. 1. de mari, c. 15. p. 668. ex Alberto M.

3. *Per octonos.*] Cur vero non potius annis undeviginti redeunt hæ vices, cum Sol Lunaque tunc ad eoſdem ferme ſitus revertuntur ? aut cur non aliis lunaribus periodis ? Id fieri Plinius exiſtimat, quod octo annorum ſpatio centum Lunæ circuitiones numerentur.

4. *Sed paucis.*] Altero nempe poſt die: non igitur ipſo interlunii, pleniluniive, aut Lunæ διχοτόμου, ſed altero tantum poſt ea temporum momenta die.

5. *Vt Lunam.*] Nec in eo præciſe puncto quo Lunam terris cælum oſtendit, ſubducitve, aut in meridiana cæli plaga ſiſtit : (cælum enim ſecum rapere ac torquere ſidera novimus :) ſed aliquanto poſt.

6. *Octogenis.*] Vix Pytheæ hac in parte habenda fides. Tameſis certe, ubi æſtus eſt maximus, mare vix recipit ad cubitos XIV. Inter Norvegiam & Daniam vix ſentitur æſtus. At in ora Gal-

tanniam intumescere æstus Pytheas Massiliensis auctor est. [a] Interiora autem maria terris clauduntur, ut portu. Quibusdam tamen in locis spatiosior laxitas [b] ditioni paret, utpote cum plura exempla sint, in tranquillo mari, nulloque velorum impulsu, [1] tertio die ex Italia provectorum Uticam, æstu fervente. Circa litora autem magis quam in alto deprehenduntur hi motus: [2] quoniam & in corpore extrema pulsum venarum, id est, spiritus magis sentiunt. In plerisque tamen æstuariis propter dispares siderum in quoque tractu exortus, diversi existunt æstus, tempore, non ratione, discordes, sicut [3] in Syrtibus.

C. Et quorundam tamen privata natura est, velut Tauromenitani [4] euripi sæpius, & in Eubœa [5] septies die ac nocte reciprocantis. [6] Æstus idem triduo in mense consistit, septima, octava, nonaque

INTERPRETATIO.

[a] *Interiora.*] Mediterranea.

[b] *Ditioni.*] Lunæ Solisque efficientiæ, *quæ ciet æstum.*

NOTÆ.

liæ San-Macloviana, quæ Anglicæ opponitur, usque ad LXX. pedes æstus attolluntur, & quandoque ad XC. ut aiunt Furnerius l. 9. Hydrogr. c. 21. p. 353. Fr. Resta, tract. 2. de mari, c. 15. &c.

1. *Tertio die.*] Africana litora, ad Uticam, Tunetum, Hipponem, aliasque quasdam oras, sentiunt quidem aliquem æstum, sed levem: & Melita certe multo majorem. Quare quod tertio die ex Italia Uticam descensus sit factus, id non tam æstui, quam prono aquarum Ponti, Propontidis, & Ægæi maris lapsui in mare internum, atque inde in oras Africanas, adjuvante tamen nonnihil, si ita videtur, ipso æstu, tribuendum est.

2. *Quoniam & in corpore.*] Adjuvat forsan hanc similitudinem Furnerii doctrina, statuentis l. 9. hydrogr. c. 8. p. 340. ut in corporibus nostris febrium statas reversiones, sic in mari æstus cieri, commotis vaporibus halitibusque marina aqua inclusis.

3. *In Syrtibus.*] De his Solinus, c. 27. p. 49. *Syrtes inaccessas undosum ac reciprocum mare efficit, cujus sali defectus vel incrementa haud promptum est deprehendere: ita incertis motibus nunc in brevia crescit dorsuosa, nunc æstibus inundatur inquietis: & auctor est Varro perflabilem ibi terram ventis penetrantibus, subitam vim spiritus citissimi, aut evomere maria, aut resorbere.*

4. *Euripi.*] *Euripon vocant*, inquit Mela, l. 2. c. 7. p. 43. agens de Chalcidico, *rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeo immodice fluens, ut ventos etiam ac plena ventis navigia frustretur.*

5. *Septies die.*] Ita Strabo l. 1. p. 55. Cicero l. 1. de Nat. Deor. aliique. At Gillius, qui ea loca vestigavit, ut narrat Fr. Resta in Meteorol. tract. 1. de mari, c. 13. p. 656. didicisse se ex incolis ait, bis tantum fluere, bisque refluere, non septies æstuare: aliquando tamen has vices minime observare. Ita etiam Gassendus in l. 10. Laërtii p. 1091.

6. *Æstus idem.*] Consistentia, sive mediocritas aquarum non solum septima die sentitur, sed & octava, ac nona durat. Hoc Veneti proverbio Italo signant, *Dalli otto alli nove l'acqua no' si muove*, hoc est, ab octava die ad nonam, aqua non se movet: idemque aïunt accidere ultima quadratura: *Dalli ventiuno alli ventidue, la no' va ne in sù ne in Zue:* hoc est, a 21. ad 22. neque crescit, neque decrescit.

Luna. [1] Gadibus, qui est delubro Herculis proximus, fons inclusus ad putei modum, alias simul cum Oceano augetur minuiturque, alias vero utrumque contrariis temporibus. Eodem in loco alter, Oceani motibus consentit. In ripa Bætis oppidum est, cujus putei crescente æstu minuuntur, augescunt decedente, mediis temporum immobiles. Eadem natura in Hispali oppido uni puteo, ceteris vulgaris. [2] Et Pontus semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontum nunquam refluo mari.

CAPUT. XCVIII. CI. [3] Omnia plenilunio maria purgantur: quædam & stato tempore. [4] Circa Messanam & Mylas fimo similia expuuntur in litus purgamenta: unde fabula, [5] Solis boves ibi stabulari. His addit (ut nihil, quod equidem noverim, prætereant) Aristoteles, nullum animal [6] nisi æstu recedente exspirare. Observatum id multum [7] in Gallico Oceano, & duntaxat in homine compertum.

CAPUT XCIX. CII. Quo vera conjectatio existit, haud frustra [8] spiritus sidus Lunam existimari. Hoc esse quod terras saturet, accedensque corpora impleat, abscedens inaniat. Ideo cum incremento ejus augeri [9] conchylia, & maxime spiritum sentire, quibus sanguis non sit. Sed &

NOTÆ.

1. *Gadibus.*] Ita Polybius apud Strabonem l. 3. p. 172. Et in Petrocoriis Galliæ oppido fons est omnino similis, qui simul cum Oceano augetur minuiturque, quanquam ipse a mari dissitus leucis circiter XL. hoc est, passuum millibus fere centum.

2. *Et Pontus.*] Arist. l. 2. Meteor. c.1. p. 550. Strabo l. 1. p. 55. Plutarchus, l. de garrul. p. 503. Seneca l. 4. Natur. quæst. c. 2. p. 887. aliique. Est illud sane admirabilitatis maximæ, Ponti aquas & Ægæi maris in internum seu mediterraneum mare labi: nihil vicissim ex eo in Pontum refluere: adeoque parum in Atlanticum Oceanum, per Gaditanum fretum, ut cum sex horis in Oceanum illud effluat, Oceanus ipse, quasi victor in mediterraneum pelagus ingrediatur per horas duodeviginti, uti observatum est a Furnerio l. 9. hydrogr. c. 6. p. 338. nec tamen tanta aquarum copia terras inundari.

3. *Omnia plenilunio.*] Hæc Plinius ex Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 26. p. 874. ubi etiam addit quibusdam hoc fontibus simili ratione contingere. Strabo quoque l. 1. p. 53.

4. *Circa Messanam.*] Hæc totidem verbis Seneca loc. cit. Id experimento comprobatum a se visumque olim testatur Fazellus, decad. 1. l. 9. de rebus Siculis, c. 8.

5. *Solis boves.*] Seneca loc. cit. Apollonii Schol. ad l. 4. v. 965. aliique. Hanc tamen fabulam confictam a veteribus, ob eximiam in locis illis pascuorum felicitatem, auctor est Theophrastus, l. 8. hist. plant. c. 3.

6. *Nisi æstu.*] Deprehensum usu est in maritimo Belgii tractu, eos qui obesiore paulo corpore essent, æstu accedente periclitari: qui graciliore & sicco, eodem recedente.

7. *In Gallico.*] Et in Atlantico juxta Gades, ut refert Philostratus l. 5. de vita Apoll. c. 1. p. 210.

8. *Spiritus sidus.*] Hoc est, vitæ sidus, quod vitalem humorem ac spiritus in corporibus rebusque omnibus varie temperet. Ita rescripsimus ex Reg. cod. 1. cum prius legeretur, *spiritum sidus Lunæ.* In Chiffl. *spirituosum.*

9. *Conchylia.*]Horat. l. 2. Sat. 4. v. 30.
Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ.
Vide quæ diximus sect. 41.

[1] sanguinem hominum etiam cum lumine ejus augeri ac minui: frondes quoque ac pabula ([2] ut suo loco dicetur) sentire, in omnia eadem penetrante vi.

CIII. Itaque Solis ardore [3] siccatur liquor: & hoc esse masculum sidus accepimus, torrens cuncta sorbensque. CAP. C.

CIV. Sic mari late patenti saporem incoqui salis, [4] aut quia exhausto inde dulci tenuique, quod facillime trahat vis ignea, omne asperius crassiusque linquatur: [5] ideo summa æquorum aqua dulciorem profundam: hanc esse veriorem causam asperi saporis, quam quod mare [6] terræ sudor sit æternus: [7] aut quia plurimum ex arido misceatur illi vapore: [8] aut quia terræ natura sicut medicatas aquas inficiat. Est in exemplis, Dionysio Siciliæ tyranno, [9] cum pulsus est ea potentia, accidisse prodigium, ut uno die in portu dulcesceret mare.

E contrario ferunt Lunæ femineum ac molle sidus, atque noctur- C. CI.

NOTÆ.

1. *Sanguinem hominum.*] Ita R. 1. 2. Chiffl. Tolet. &c. non *sanguine hominem*, ut editi. Egregie in eam sententiam Julius Firmicus l. 4. Mathes. in præfat. p. 84. *Nam & crescentis Lunæ*, inquit, *augmenta in corporibus nostris, & deficientis luminis damna sentimus. Medullæ enim humani corporis, cum Luna crescit, crescunt: cum vero inanis cœperit luminibus destitui, tenuati corporis fatigatione languescunt: &c.*

2. *Vt suo loco.*] Libro præsertim 18. sect. 75.

3. *Siccatur liquor.*] Hoc est, mare, quod magis magisque exsiccari a Sole in dies, futurumque aliquando ut totum absumatur, affirmanti Aristoteli Plinius credidit, l. 2. Meteorol. c. 1. p. 549.

4. *Aut quia.*] Tergeminam in medio causam proponit, cur salsum sit mare. Hanc priorem hausit ex Hippocrate, l. de aëre, locis, & aquis, c. 4. p. 197. tom. 6. & ex Arist. l. 2. p. 552. Eam porro fuisse & Anaximandri sententiam, auctor est Plut. l. 3. de placitis Philos. c. 16. p. 896.

5. *Ideo summa.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXIV.

6. *Terræ sudor.*] Id quod existimavit Empedocles, ut refert Plutarch. loc. cit. p. 897. aliique veteres apud Arist. l. 2. Meteor. c. 1. p. 550. quorum ipse opinionem ridet.

7. *Aut quia plurimum.*] Altera ratio, quam pro salsugine maris explicanda proponit: Quia aqua maris ab exhalationibus terræ siccioribus calorem habet admixtum, sibique ingenitum. Quod autem calidum est, salsius est quam quod dulce, τὸ γὰρ ἁλμυρὸν, θερμότερον τοῦ ποτίμου, inquit Arist. sect. 23. Probl. 30. p. 788. Vide Notas & Emend. num. LXXXV.

8. *Aut quia terræ.*] Tertia ratio. Forte id evenit, inquit, quia terræ, quæ marinis aquis substernitur, natura est hujuscemodi, ut medicata sua vi seu amarore aquas inficiat. Multos esse in maris alveo salinos montes, & veluti fodinas, quæ subinde renascantur, haud improbabile recentioribus physicis videtur: cum tota pæne insula, quæ *Ormuz* appellatur, nihil sit præter durum candidumque salem, ex quo ædes ipsæ exstrui in eo tractu solent. Sed hoc urinatorum experientiæ adversatur, qui dulcem aquam ex imo mari in vitreis vasculis attulerunt.

9. *Cum pulsus est,*] Ac litteras deinde puerulos Corinthi docuit, magister ludi factus ex tyranno, ut ait Valerius Max. l. 6. c. 9. p. 329. usque eo imperio carere non poterat, inquit Cic. l. 3. Tusc. p. 379.

num, solvere humorem, & trahere, non auferre. Id manifestum esse, quod ferarum occisa corpora in tabem visu suo resolvat, [1] somnoque sopitis torporem contractum in caput revocet, glaciem [2] refundat, cunctaque humifico spiritu laxet. Ita pensari naturæ vices, semperque sufficere, aliis siderum elementa cogentibus, aliis vero fundentibus. [3] Sed in dulcibus aquis Lunæ alimentum esse, sicut in marinis Solis.

Cap. CII. CV. Altissimum mare [4] xv. stadiorum Fabianus tradit. [5] Alii in Ponto ex adverso Coraxorum gentis (vocant [6] Βαθέα Ponti) trecentis fere a continenti stadiis immensam altitudinem maris tradunt, vadis nunquam repertis.

C. CIII. CVI. Mirabilius id faciunt aquæ dulces, [7] juxta mare ut fistulis emicantes. Nam nec aquarum natura a miraculis cessat. Dulces mari invehuntur, leviores haud dubie. Ideo & marinæ, quarum natura gravior, magis invecta sustinent. Quædam vero & dulces inter se su-

Notæ.

1. *Somnoque sopitis.*] Elegans Macrobii in eam rem locus, l. 7. Saturn. c. 16. p. 641. *Non est ergo mirum, si ratione proprietatis quæ singulis inest, calor Solis arefacit, lunaris humectat: Hinc & nutrices pueros alentes operimentis obtegunt, cum sub Luna prætereunt: ne plenos per ætatem naturalis humoris amplius lunare lumen humectet .... Hoc quoque notum est, quia si quis diu sub Luna somno se dederit, ægre excitatur, & proximus fit insano, pondere pressus humoris, qui in omne ejus corpus diffusus atque dispersus est proprietate lunari, quæ ut corpus infundat, omnes ejus aperit & laxat meatus: &c.*

2. *Refundat.*] Solvat. Certum est in plenilunio non esse nocturna frigora tam efficacia, quam alio tempore: idque a Lunæ lumine, in quo videtur aliquid inesse caloris.

3. *Sed in dulcibus.*] Ita Zeno, Chrysippus, Posidonius, aliique apud Laërt. in Zenone, lib. 7. Τρέφεσθαι δὲ τὰ ἔμπυρα ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, τὸν μὲν ἥλιον, ἐκ τῆς μεγάλης θαλάττης, τὴν δὲ σελήνην, ἐκ ποτίμων ὑδάτων.

4. *XV. Stadiorum.*] Scribit quoque Priscianus, Julii Cæsaris cura emensis maribus, missis per orbem, qui eorum profunditatem explorarent, eam xv. stadiorum altitudinem repertam esse. Multo breviore mensura rem Scaliger definit, Exerc. 38. ubi ait, *Aqua profunditatem raro excedere passus LXXX. Pluribus locis non accedere ad vicenos: paucissimis ad centenos: paucioribus, hunc numerum superare.* Vide Ricciolum, de varia profunditate marium, tom. 1. p. 728.

5. *Alii in Ponto.*] Hæc Plinius ex Arist. transtulit, l. 1. Meteorol. c. 13. p. 546. Κατὰ Κοράξους περὶ τὰ καλούμενα Βαθέα τοῦ Πόντου, ταῦτα δ' ἐστὶν ἄπειρόν τι τῆς θαλάττης βάθος, οὐδεὶς γοῦν πώποτε καθιεὶς ἠδυνήθη πέρας εὑρεῖν· ταύτῃ δὴ πόρρω τῆς γῆς σχεδὸν περὶ τριακόσια στάδια, &c.

6. Βαθέα.] Hoc est, maris immensa profunditas. Eadem porro altitudo esse dicitur in mari Caspio, in freto Britanniæ & Hiberniæ, & prope Ulmam Sueciæ. Mare juxta Taprobanen, Plinius l. 6. sect. 24. profunditate tanta esse ait, nullæ ut anchoræ sidant. De stagnis etiam Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 19. p. 871. *Iam quis ignorat*, inquit, *esse quædam stagna sine fundo?*

7. *Iuxta mare.*] Qualis est ille qui juxta Aradum, de quo l. 5. sect. 34. In insula S. Jacobi, novo orbe, mille passibus a litore fons in alto emicat suavissimi saporis, tanta vi emergens, ut supra mare exsiliat ad cubiti altitudinem.

permeant

permeant alias. Ut in Fucino lacu [1] invectus amnis, in Lario Addua, in Verbano Ticinus, in Benaco Mincius, in Sevino Ollius, in Lemano Rhodanus, hic trans Alpes, superiores in Italia, multorum millium transitu hospitales suas tantum, [2] nec largiores, quam intulere, aquas evehentes. Proditum hoc & [3] in Oronte amne Syriæ, [4] multisque aliis.

Quidam vero odio maris subeunt vada, sicut [5] Arethusa fons Syracusanus, in quo redduntur jacta in Alpheum, qui per Olympiam fluens, Peloponnesiaco litori infunditur. Subeunt terras, rursusque redduntur, [6] Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tigris in Mesopotamia. Et quæ in [7] Æsculapii fonte Athenis immersa sunt, in [8] Phalerico redduntur. [9] Et in Atinate campo fluvius mersus

NOTÆ.

1. *Invectus amnis.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXVI. Fucinus lacus, hodie *Lago di Celano*. Larius, *lago di Como*. Verbanus, *lago Maggiore*. Benacus, *lago di Guarda*. Sevinus, *lago di Seo*, vel *d'Iseo*. Lemanus, *le lac de Geneve*. Amnium nomina dicemus l. 3. sect. 23.

2. *Nec largiores.*] Si flumina lacubus innatare hoc uno Plinius argumento colligit, quod in exitu non majorem evehant aquæ vim, quam quantam intulerunt, ludit operam. Nam etsi aquæ permisceantur inter se vel maxime, imminui lacus non continuo debet, si per eum amnis transierit. Quid quod enim ex iisdem amnibus nati lacus? qui amnes ubi depressiorem locum, hoc est, alveum lacus impleverint, eandem aquæ molem trahentes pergunt porro ulterius, quo patitur declivitas loci, alveique sinus. Alioqui tamen, cum amnes quidam violentius per lacus feruntur, impermixtas ferme aquas servare vulgo existimantur: qua ratione fluvii quidam insigniores retinent im mari per milliaria aliquot & cursus sui tenorem, & saporem aquæ.

3. *In Oronte.*] Ita Strabo, libro 6. pag. 275. De Oronte dicemus lib. 5. sect. 18.

4. *Multisque aliis.*] Singulare est in eo genere, quod de Tigri & Arethusa narratur l. 6. sect. 31.

5. *Arethusa.*] Dicemus de ea re opportunius, l. 31. sect. 30.

6. *Lycus in Asia.*] Ovid. l. 15. Metam. v. 273.

Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Exsistit procul hinc, alioque renascitur ore:
Sic modo combibitur, tacito modo gurgite lapsus,
Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.

Citat hos versus etiam Seneca loc. cit. p. 873. subjungitque porro, *Idem & in Oriente Tigrin facere: absorberi: & desideratum diu, tandem longe remoto loco, non tamen dubium an idem sit, emergere.* Vide quæ dicenda sunt l. 6. sect. 31. & quæ scribit de Tigri, Oronte, aliisque Strabo l. 6. p. 275.

7. *Æsculapii fonte.*] De hoc fonte Pausanias in Atticis.

8. *Phalerico.*] Fonte, cui nomen a Phalera Atheniensium portu, de quo l. 4. sect. 11.

9. *Et in Atinate.*] Tanagrum intelligit Principatus Citerioris in Italia amnem, qui in Silarim, *Selo*, defluit. Is infra Atinum, *Ateno*, ad diversorium publicum, *la Polla*, in specum magno se se cum murmure montis condens, post quatuor circiter passuum millia, haud procul oppido *Auletta* iterum emergit, ad diversorium, cui ex ea re facta appellatio, *L'hosteria del Pertuso*, hoc est, Diversorium foraminis.

post x x. M. pass. exit : & in Aquileiensi [1] Timavus.

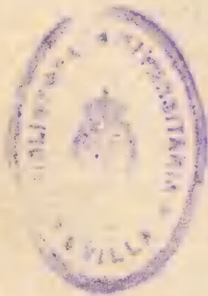
Nihil in Asphaltite Judææ lacu, qui bitumen gignit, mergi potest: nec in Armeniæ majoris Arethusa : is quidem nitrosus pisces alit. In Salentino juxta oppidum [2] Manduriam lacus ad margines plenus, neque exhaustis aquis minuitur, neque infusis augetur. [3] In Ciconum flumine, & [4] in Piceno lacu Velino lignum dejectum, lapideo cortice obducitur : & in Surio Colchidis flumine, adeo ut lapidem plerumque durans adhuc integat cortex. Similiter [5] in Silaro, ultra Surrentum, non virgulta modo immersa, verum & folia lapidescunt, alias salubri potu ejus aquæ. In exitu [6] paludis Reatinæ saxum crescit. [7] Et in Rubro mari oleæ, virentesque frutices enascuntur.

Sed & fontium plurimorum natura mira est fervore. Idque etiam in jugis Alpium, ipsoque in mari inter Italiam & Ænariam, ut in Bajano sinu, & in Liri fluvio, multisque aliis. [8] Nam dulcis haustus in mari plurimis locis, ut ad Chelidonias insulas, & Aradum, & in

N O T Æ.

1. *Timavus.*] Hunc voragine absorptum per c x x x. stadia sub terras decurrere, ac rursum emergere, scribit Posidonius apud Strabonem, l. 5. p. 215. His adde Persidis amnem Elæum, de quo l. 6. sect. 31.

2. *Manduriam.*] In Chiffl. cod. *Anduriam.* Livius l. 27. p. 304. Mandurium in Salentinis agnoscit. Stephano, Μανδύελον, πόλις Ἰαπυγίας. Lacus qui hic describitur, *Andoria* hodieque appellatur, VII. circiter pass. mill. ultra Tarentum, ad oppidum *Casalnuovo*, ut ait Leander.

3. *In Ciconum.*] Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 20. p. 871. *Interest utrum per loca sulphure, an nitro, an bitumine plena aquæ transeant. Hac ratione corruptæ, cum vitæ periculo bibuntur. Hinc illud de quo Ovidius ait :*

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Lib. 15. Metam. v. 313. Ac paulo post : *Inde est quod res abjectæ in eundem lacum lapideæ subinde extrahuntur. Quod in Italia quibusdam locis evenit, sive virgam, sive frondem demerseris, lapidem post paucos dies extrahis, &c.* De Ciconum regione dicetur l. 4. sect. 18.

4. *In Piceno.*] Hoc est, ut ego quidem interpretandum benigne censeo, in ea Sabinorum regione, ex qua orti sunt Picentes, ut dicetur l. 3. sect. 18. nam in mediis Sabinis, quæ quarta Italiæ regio est, lacus est Velinus, *lago di Pie di Luca* : non in vero Piceno, quo quinta Italiæ regio continetur.

5. *In Silaro.*] De eo l. 3. sect. 9. Eadem refert Strabo l. 5. p. 251. Silius Italicus l. 8.

Nunc Silarus quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt
Duritiem lapidum mersis inolescere ramis.

6. *Paludis Reatinæ.*] Reate in Sabinis : de quo l. 3. sect. 17. De hac palude rursum l. 31. sect. 8.

7. *Et in Rubro.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXVII.

8. *Nam dulcis.*] De mari certe quod Aradum alluit, id Strabo diserte affirmat, l. 16. p. 754. modumque idem aperit, quo ex ipso maris fundo dulcis aqua peti ibi soleat : qui modus hodieque in usu frequenti est ad Ormuziam insulam, ut Furnerius refert l. 9. hydrogr. c. 26. p. 358. De Gaditano fonte seu puteo diximus sect. 100.

Gaditano Oceano. [1] Patavinorum aquis calidis herbæ virentes innaſcuntur: [2] Piſanorum, ranæ: ad [3] Vetulonios in Etruria non procul a mari piſces. In Caſinate fluvius appellatur [4] Scatebra, frigidus, abundantior æſtate. In eo, ut in Arcadiæ [5] Stymphali, enaſcuntur [6] aquatiles muſculi. [7] In Dodone Jovis fons cum ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi extinctæ admoveantur, accendit. Idem meridie ſemper deficit: qua de cauſa [8] Ἀναπαυόμενον vocant. Mox increſcens ad medium noctis exuberat: ab eo rurſus ſenſim deficit. In Illyriis ſupra fontem frigidum expanſæ veſtes accenduntur. Jovis [9] Hammonis ſtagnum interdiu frigidum, noctibus fervet. [10] In Troglodytis [11] fons

Notæ.

1. *Patavinorum.*] Aquas Aponenſes dictas ſignificat, a Patavio quinto lapide diſſitas: quarum e rivulis virides ſe floreteſque plantas excerpſiſſe ſcribit Falloppius, l. de aquis thermal. c. 17. cum aquas illas non calidas modo, ut Plinius ait, ſed & ferventiſſimas eſſe idem Falloppius aſſeveret: Claudianus item, Carmine 49. cujus lemma, *Aponus.*

Fataque vicinis noxia pellis aquis: &c.
Ardentis fecundus aquæ, quacumque cavernas
Perforat, offenſo truditur igne, latex: &c.
Quis ſterilem non credat humum? fumantia vernant
Paſcua: luxuriat gramine cocta ſilex: &c.

Eximia eſt hujus fontis deſcriptio apud Caſſiodorum, l. 2. Variar. ep. 39. quæ eſt Theodorici Regis ad Aloïſium Architectum.

2. *Piſanorum.*] Tertio fere a Piſis lapide, qua Lucam iter eſt.

3. *Vetulonios.*] Vetulonii oppidi rudera, *Vetuglia*, juxta ſilvam *Vetletta*, viſuntur etiamnum, in Etruria.

4. *Scatebra.*] Præterfluit oppidum S. Germani prope Caſſinum, influit in Vinium, cujus Varro meminit: ambo deinde in Lirim, quem vocant *il Gariglione.*

5. *Stymphali.*] Arcadiæ is lacus eſt, Στυμφαλὶς Herod. l. 6. Erato p. 358.

6. *Aquatiles muſculi.*] Mures aquatici: non mituli piſces, ut viſum eſt nonnemini. Vide l. 31. ſect. 10.

7. *In Dodone.*] Meminere hujus fontis, ac miraculi, Lucretius l. 6. Mela l. 2. c. 3. Solinus c. 7. p. 22. Auguſtin. l. 21. de Civit. c. 5. Iſidorus l. 13. c. 13. aliique.

8. *Ἀναπαυόμενον.*] Quaſi alternis requieſcens, ac meridians: diem diffindens, ut Varro loquitur, inſititia quiete. Similem plane fontem in Provincia, quæ Galliæ pars eſt, Collis-Martienſem appellatum, deſcribit eleganti oratione Gaſſendus in l. 10. Laërtii, p. 1060.

9. *Hammonis ſtagnum.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXVIII. Hæc πικρὰ καλουμένη λίμνη, amarum ſtagnum, apud Diodorum l. 7. p. 527. centum fere ſtadiis diſſitum ab oppidulis, quæ nomine Jovis Hammonis cenſentur: quod nomen & ſtagno hæſit.

10. *In Troglodytis.*] Æthiopibus ſcilicet, de quibus l. 5. ſect. 5. & 8. Horum in confinio poſitam ædem Jovis Hammonis ad ſeptentrionem, Curtius auctor eſt l. 4. n. 29. p. 138. Harum regionum confuſi ſæpe permixtique fines fecerunt, ut ab aliis ſcriptoribus aliubi collocaretur fons Solis, ipſumque Hammonis nemus ac fanum. In Libya nonnulli, alii in Marmarica, in Cyrenaïca alii, aliubi alii poſuerunt.

11. *Fons Solis.*] De eo Herod. l. 4. Melpom. p. 282. n. 181. Diodorus l. 17. p. 528. Mela, l. 1. c. 8. Curtius loc. cit. num. 30. p. 139. aliique. Neque mirum debet videri, Garamantico fonti alteri, de quo l. 5. ſect. 5. eaſdem prope mutationes adjudicari, viceſque caloris ac frigoris: cum tota hæc regio, etiam mediis in arenis, multis manet fontibus, & dulcibus aquis, ut Curtius monet loc. cit.

Solis appellatur dulcis, circa meridiem maxime frigidus : mox paullatim tepescens, ad noctis media fervore & [1] amaritudine infestatur.

Padi fons mediis diebus æstivis velut interquiescens semper aret. In Tenedo insula fons, semper [a] a tertia noctis hora in sextam ab æstivo solstitio exundat. Et in Delo insula [2] Inopus fons eodem, quo Nilus, modo, ac pariter cum eo decrescit augeturque. Contra Timavum amnem [3] insula parva in mari est cum fontibus calidis, qui pariter cum æstu maris crescunt, minuunturque. In agro [4] Pitinate trans Apenninum fluvius [5] Novanus omnibus solstitiis torrens, bruma siccatur.

[6] In Falisco [7] omnis aqua pota candidos boves facit : [8] in Bœotia

INTERPRETATIO.

a *A tertia.*] A tertia noctis hora *post Solis occasum*, ad sextam, *qua media nox.*

NOTÆ.

1. *Amaritudine.*] Hoc in eo fonte singulare, nec cum Garamantico, aliisve, sed cum stagno tamen, de quo proxime dictum est, ei commune.

2. *Inopus fons.*] Prodigiosa commenta augent, inquit Strabo l. 6. p. 271. qui Inopum e Nilo in Delum derivant : Ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολογίαν, οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Δῆλον ἐκ τοῦ Νείλου περαιοῦντες. Idem habet & Pausanias. Strabo l. 10. p. 458. fluviolum ait esse. Hunc igitur subterraneis occultisque meatibus venire Delum putabant : atque inde pares cum eo amne habere incrementi vices. Hodie nec hujus fontis ullum, nec fluvii ibi vestigium est.

3. *Insula parva.*] Peninsula est, cujus latus meridionale clauditur mari : orientale, Timavo amne : septentrionale, fluviolo in Timavum defluente, cui cognomen a D. Antonii nomine inditum. Fontes calidi, *i bagni di monte Falcone*, ab oppido cognomine proximo appellantur : iidemque *i bagni di S. Antonio*, ab ædicula huic Divo sacra. Distant a mari uno atque altero teli jactu : a Timavi fontibus, passibus fere mille. Hinc idem cum maris æstu incrementum detrimentumque patiuntur. Vide Senecam l. 3. Natur. quæst. c. 16. *Sed quare quidam fontes senis horis pleni, senisque sicci sunt?* Causam afferre conatur Plinius junior l. 4. epist. ult. & Licetus l. 5. de quæsitis per epist. p. 277.

4. *Pitinate.*] Pitinum civitas Episcopalis fuit, ut apparet ex Concilio Rom. sub Symmacho. Exstare ejus vestigia ait Holstenius in Geogr. tribus circiter mill. pass. ab Aquilana civitate : Loco nomen, *Torre di Pitino.*

5. *Novanus.*] Forte *Vomanus* legi satius fuerit. Nam de Vomano flumine trans Apenninum in Piceno mentio l. 3. sect. 18. Exempla plurima fontium, amniumque, qui arescant hieme, æstate redundent, vide apud Fr. Restam, in Meteorol. tract. 2. de flumin. & font. p. 735. Et in Vapicensi agro Galliæ, *Gap en Dauphiné*, referente Nic. Chorier, teste oculato ac locuplete, lib. 1. hist. Delphin. p. 36. fontes visuntur solstitio exundantes, qui sensim postea in dies usque ad brumam decrescant.

6. *In Falisco.*] De Falisca, l. 3. sect. 8. Ovid. l. 3. Amor. eleg. 12.

Ducuntur niveæ, populo plaudente, juvencæ,
Quas aluit campis herba Falisca suis.

7. *Omnis aqua.*] Vide Notas & Emendationum. LXXXIX.

8. *In Bœotia.*] Hoc de utroque Bœotiæ amne, tacito tamen nomine, refert ex Varrone Solinus, c. 7. p. 23. Senec-

amnis Melas oves nigras: Cephissus ex eodem lacu profluens, albas: rursus nigras [1] Penius, [2] rufasque juxta Ilium Xanthus, unde & nomen amni. In Ponto fluvius [3] Astaces rigat campos, in quibus pastæ nigro lacte equæ gentem alunt. In Reatino fons Neminie appellatus, alio atque alio loco exoritur, annonæ mutationem significans. Brundisii in portu fons [4] incorruptas præstat aquas navigantibus. [5] Lyncestis aqua, quæ vocatur acidula, vini modo temulentos facit. Item [6] in Paphlagonia, & in [7] agro Caleno. [8] In Andro insula templo Liberi patris fontem Nonis Januariis semper vini sapore fluere Mucianus ter Cos. credit: [9] Διὸς Θεοδοσία vocatur.

Notæ.

ea miraculum explicat, vel etiam auget, l. 3. Natur. quæst. c. 25. p. 872. *Quibusdam fluminibus vis inest mira. Alia enim sunt, quæ pota inficiunt greges ovium: intraque breve tempus, quæ fuere nigra, albam ferunt lanam: quæ alba venerant, nigra abeunt. Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt: quorum alteri ab effectu Melas nomen est: uterque ex eodem lacu exeunt, diversa facturi.*

1. *Penius.*] Vel, ut scribitur lib. 4. sect. 15. *Peneus.* Græcis Πηνειός est. Seneca eleganter loc. cit. p. 873. *Si lana opus fuerit nigra, puellus paratus gratuitus infector est: ad Peneum gregem appellunt.* Sic enim prius legebatur, quam Muretus *ad Ceronem* scriberet.

2. *Rufasque.*] Hoc Plinius ex Arist. lib. 3. hist. animal. c. 10. p. 353. ubi ξανθὰ πρόβατα ex Scamandri potu, qui deinde Xanthus ab ea re dictus est, provenire scribit. Vitruvius pariter l. 8. c. 3. p. 162. ξανθὰ πρόβατα *armenta rufa* transtulit. Alii fulva malunt. Refert hoc ipsum Ælianus lib. 8. histor. animal. cap. 21.

3. *Astaces.*] Vel *Astacenos*: hoc est, Astacenæ regionis.

4. *Incorruptas præstat.*] Ita Reg. 2. At Reg. 1. & Chiffl. *incorruptas in spira præstat*: forte, pro *incorruptas semper præstat*.

5. *Lyncestis.*] Nomen habet a Lynco oppido, de quo l. 4. sect. 17. Ἔστι δὲ καὶ περὶ Λύγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος, inquit, Arist. l. 2. Meteorol. c. 3. p. 558. Vitruvius lib. 8. cap. 3. p. 163. *Sunt nonnullæ, inquit, acidæ venæ fontium, uti Lyncesto,* &c. Seneca lib. 3. cap. 20. pag. 872. *Hoc habet mali & Lyncestius amnis,*

Quem quicumque parum moderato gutture traxit,
Haud aliter turbat, quam si mera vina bibisset.

Ovidiani sunt versus, ex l. 15. Metam. v. 329. Vide D. de Boissieu, lib. de septem miraculis Delphinatus, p. 123. in Oenirhoë, seu fonte vinoso, agri Vapincensis. Plinius a Theopompo hæc accepisse se profitetur, l. 31. sect. 13. De aqua Lyncestide Theopompum laudat auctorem & Sotion, in Excerptis de fluminibus ac fontibus, p. 140.

6. *In Paphlagonia.*] Vitruvius loc. cit. p. 164. & Athenæus l. 2. p. 42.

7. *Agro Caleno.*] In Campania. Valerius Max. l. 1. c. 8. p. 77. *Vel quare alteram in Macedonia, alteram in Caleno agro aquam, proprietatem vini, qua homines inebrientur, possidere natura voluerit.*

8. *In Andro.*] De hoc miraculo, dicetur l. 31. sect. 13.

9. Διὸς Θεοδοσία.] Ita codices Reg. 1. 2. tresque alii, & Pintiani duo: tanquam si dixeris, divinum Jovis munus hunc fontem esse. Ea lectio potior videtur, quam quæ hactenus recepta est in libris editis, Διὸς τεκνωσία, perinde ac si Jovis partus, (quia Jovis femore Liberum genitum fabulæ ferunt) ad hunc fontem quidquam attineat.

[1] Juxta Nonacrin in Arcadia Styx, nec odore differens, nec colore, epota illico necat. Item [2] in Libroſo Taurorum colle tres fontes, ſine remedio, ſine dolore mortiferi. In [3] Carrinenſi Hiſpaniæ agro duo fontes juxta fluunt, alter omnia reſpuens, alter abſorbens. In eadem gente alius, aurei coloris omnes oſtendit piſces, nihil extra illam aquam ceteris differentes. In Comenſi juxta Larium lacum, [4] fons largus, horis ſingulis ſemper intumeſcit ac reſidet. In [5] Cydonea inſula ante Leſbon fons calidus, vere tantum fluit. [6] Lacus Sinnaus in Aſia circumnaſcente abſinthio [a] inficitur. Colophone in Apollinis Clarii ſpecu lacuna eſt, [7] cujus potu mira redduntur oracula, bibentium breviore vita. Amnes retro fluere & noſtra vidit ætas, Neronis principis annis ſupremis, ſicut in rebus ejus [8] retulimus.

Jam omnes fontes æſtate quam hieme gelidiores eſſe, quem fallit? Sicut illa permira naturæ opera, æs & plumbum in maſſa mergi, dilatata fluitare: ejuſdemque ponderis alia ſidere, alia invehi. Onera in aqua facilius moveri. [9] Scyrium lapidem, quamvis grandem inna-

INTERPRETATIO.

a *Inficitur.*] Amareſcit.

NOTÆ.

1. *Juxta Nonacrin.*] Vitruvius loc. cit. p. 163. Plinius ipſe l. 31. ſect. 19. aliique. Magnifice, ut ſolet, Seneca l. 3. Natur. quæſt. c. 25. p. 872. *Circa Nonacrin in Arcadia Styx appellata ab incolis, advenas fallit, quia non facie, non odore ſuſpecta eſt: qualia ſunt magnorum artificum venena, quæ deprehendi niſi morte non poſſunt.* Vide & Strabon. lib. 8. p. 389. Hoc refert ex Varrone Solinus c. 7. p. 22.

2. *In Libroſo.*] Ita Reg. 1. At Reg. 2. *Liberoſo*. Editi deterius, *Beroſo*. De Tauris Scythiæ populis, l. 4. ſect. 26.

3. *Carrinenſi.*] Pagus eſt tenuis, quatuor fere a Conimbrica leucis, quod etiamnunc incolæ appellant *Carromeu*, ut forte *Carrimenſi* ſcribi in Pliniano contextu oporteat. Ibi tres ii fontes viſuntur, quos Plinius hoc loco commemorat. Alterum ex iis omnia abſorbentem, *Fervenças* vocant, quod perenni aquarum & arenarum ebullitione fervet. Vide Vaſconcellium in deſcriptione regni Luſit. & Andr. Reſendium, lib. 2. Antiq. Luſit.

4. *Fons largus.*] Hunc fontem deſcribit eximie Plinius junior l. 4. epiſt. ult. Eſt ad orientalem Larii lacus plagam, *Lago di Como*, x. mill. paſſ. a Como.

5. *Cydonea.*] Vide l. 5. ſect. 39.

6. *Lacus Sinnaus.*] In Reg. 2. *Sannaus*. R. 1. & Colb. 2. *Annaus*. Chiffl. *Innaus*. Alii, *Amaus*. Συναὸς urbs eſt magnæ Phrygiæ Ptolemæo lib. 5. c. 2. p. 138.

7. *Cujus potu.*] Tacitus l. 2. Annal. p. 58. de Germanico: *Appellit Colophona, ut Clarii Apollonis oraculo uteretur. Non femina illic, ut apud Delphos: ſed certis e familiis, & ferme Mileto accitus ſacerdos, numerum modo conſultantium, & nomina audit: tum in ſpecum digreſſus, hauſta fontis arcani aqua, ignarus plerumque litterarum & carminum, edit reſponſa, &c.*

8. *Retulimus.*] In libris hiſtoriarum, quos a fine Aufidii Baſſi compoſuit, ut dictum eſt in Præfatione ad Veſpaſ.

6. *Scyrium.*] Vide Notas & Emend. num. XC.

tare, eundemque comminutum mergi. Recentia cadavera ad vadum labi, [1] intumeſcentia attolli. Inania vaſa haud facilius, quam plena, extrahi. [2] Pluvias ſalinis aquas utiliores eſſe, quam reliquas: nec fieri ſalem, niſi admixtis dulcibus. [3] Marinas tardius gelare, [4] celerius accendi. [5] Hieme mare calidius eſſe, [6] autumno ſalſius. [7] Omne oleo tranquillari. [8] Et ob id urinantes ore ſpargere: quoniam mitiget naturam aſperam, lucemque deportet. [9] Nives in alto mari non cadere. Cum omnis aqua deorſum feratur, exilire fontes: atque etiam in Ætnæ radicibus flagrantis in tantum, ut quinquagena & centena millia paſſuum arenas flammarum globo eructet.

CVII. Jamque & ignium, quod eſt naturæ quartum elementum, reddamus aliqua miracula. Sed primum ex aquis.

CVIII. In Comagenes urbe Samoſatis ſtagnum eſt, emittens li- CAPUT
mum ([10] maltham vocant) flagrantem. Cum quid attigit ſolidi, ad- CIV.

NOTÆ.

1. *Intumeſcentia.*] Poſt duos vel tres dies, inquit Cardanus: poſt ſeptem, Levinus Lemn. l. de occultis nat. Cauſam hujus emerſionis cadaverum ex aqua, refundunt Phyſici in ſpiritus, quibus pulmo & meatus omnes implentur, cum putreſcit corpus, & intabeſcit. Vide Fr. Reſtam, tract. 1. de mari, p. 706. Negant Luſitani cadavera in mare projecta cis Æquatorem aquis immergi: ultra, mergi aïunt. Vide Furnerium l. 3. Hydrogr. c. 28. p. 117.

2. *Pluvias ſalinis.*] Hoc illud eſt quod rurſum ait l. 31. ſect. 39. *Sal vulgaris, plurimuſque in ſalinis, mari affuſo, non ſine aquæ dulcis riguis, ſed imbre maxime juvante.*

3. *Marinas tardius*] Quia aquæ ſalſæ calidiores ſunt, ut ex Ariſt. diximus ſect. 104.

4. *Celerius accendi.*] Ita Ariſt. ſect. 23. Problem. 15. p. 786. & Plutarch. l. 1. Sympoſ. quæſt. 9. p. 627. Αὐτή τε ἡ θάλαττα προσεχινομένη ταῖς φλοξὶ συνεκλάμπει, καὶ καίεται μάλιστα τῶν ὑδάτων τὸ θαλάττιον· ὡς δ᾽ ἐγ᾽ ᾦμαι, διὰ τοῦτο καὶ θερμότατόν ἐστιν. *Injecta*, inquit, *in flammam aqua marina ſimul exardeſcit: neque ulla alia eſt aqua quæ perinde incendatur: utque mea fert ſententia, idcirco etiam eſt calidiſſima.* Quia pinguior eſt, ut indicio eſt oleum, quod ex ſale exprimitur, idcirco deuri poſſe Philoſophus loc. cit. putat, & Problem. 32. p. 788. Et ſane Dio refert, cum in pugna Actiaca Antonii milites conarentur plenis ſitulis ignem a Cæſarianis immiſſum reſtinguere, majores inde vires cepiſſe.

5. *Hieme mare.*] Ariſt. ſect. 26. Probl. 60. p. 806.

6. *Autumno.*] Forte a pluviis primo autumno decidentibus, quas eſſe tum ſalſiuſculas docet Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 3. p. 556. Alioqui æſtate ſalſius eſſe mare, ait Plutarchus in quæſt. natur. p. 914.

7. *Omne oleo.*] Vide Plutarch. loc. cit. Διὰ τί τῆς θαλάττης ἐλαίῳ καταῤῥαινομένης γίνεται καταφάνεια καὶ γαλήνη: *Cur mare oleo conſperſum, perlucidum fit & tranquillum?*

8. *Et ob id.*] Plutarch. loc. cit. p. 915. Gerere tum credas oleum vicem conſpiciliorum, quibus lux major vegetiorque excipitur.

9. *Nives.*] Ob calidos halitus e mari exhalantes, quibus nix ante ſolvitur, quam decidat. Hinc etiam in locis maritimis eſt hiems mitior.

10. *Maltham.*] Vide Notas & Emend. num. XCI. Malthæ igitur nomine duo notantur a Plinio: Primum quidem, mixtura quædam ex calce recenti, adipe ſuillo, & ficu, ut l. 36. ſect. 58. Deinde limus flagrans, hoc capite in quo verſamur. Hæc maltha nativa, illa factitia fuit. De nativa, Agricola l. 1. de nat. foſſil. p. 101. De factitia, lib. 7. p. 321.

hæret: præterea tactu sequitur fugientes. Sic defendêre muros oppugnante Lucullo: flagrabatque miles armis suis. Aquis etiam accenditur. Terra tantum restingui docuere experimenta.

Cap. CV. CIX. Similis est natura [1] naphthæ: ita appellatur circa [2] Babylonem, & [3] in Astacenis Parthiæ, profluens, bituminis liquidi modo. Huic magna cognatio ignium, [4] transiliuntque protinus in eam undecumque visam. Ita ferunt a Medea pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, [5] corona igne rapta.

Cap. CVI. CX. Verum in montium miraculis, ardet Ætna noctibus semper, tantoque ævo ignium materia sufficit, nivalis hibernis temporibus, egestumque cinerem pruinis operiens. Nec in illo tantum natura sævit, [6] exustionem terris denuncians. Flagrat [7] in Phaselide mons Chimæra, & quidem immortali diebus ac noctibus flamma. Ignem ejus accendi aqua, extingui vero terra, [8] aut feno, Cnidius Ctesias tradit. Eadem in Lycia [9] Hephæstii montes, teda flammante tacti, flagrant adeo, ut lapides quoque rivorum, & arenæ in ipsis aquis ardeant: aliturque ignis ille pluviis. Baculo si quis ex iis accenso [a] traxerit sul-

Interpretatio.

[a] *Traxerit.*] Duxerit in terra sulcos.

Notæ.

1. *Naphthæ.*] Vide quæ dicemus in Notis & Emend. num. XCI.

2. *Babylonem.*] Juxta Euphratem, ubi fontes bituminis plurimi, πηγαὶ ἀσφαλτίτιδες, inquit Isidorus Charac. p. 186.

3. *In Astacenis.*] Vide Notas & Emend. num. XCII.

4. *Transiliuntque.*] Concipiunt ignem illico, & arripiunt. Vide Dioscorid. l. 1. c. 101. & Strabon. lib. 15. p. 743. Ii naphtham & aphtham vocant.

5. *Corona igne.*] Nota historia: Medeam iratam, veneno infectam pallam misisse ad pellicem Jasonis: ex qua palla ignis exiliens, regiam cum Creonte socero & nova nupta deussit. Horatius in l. Epod. de venenis Medeæ, Carm. 5.

Quibus superba fugit ulta pellicem
Magni Creontis filiam:
Cum palla, tabo munus infectum, novam
Incendio nuptam abstulit.

Coronam fuisse, non pallam, auctor est Plinius. Adstipulatur Apuleïus, l. 1. Asin. aur. p. 64. *Et ut illa Medea, unius diecula a Creonte impetratis induciis, totam ejus domum, filiamque, cum ipso sene, flammis coronalibus deusserat, &c.*

6. *Exustionem.*] Ignes subterraneos magis magisque crescere in dies, veteres opinabantur, ex quo rerum omnium conflagrationem, secuturam aliquando τὴν ἐκπύρωσιν putabant. Vide quæ dicturi sumus in eam rem, l. 7. sect. 16.

7. *In Phaselide.*] De hac Lyciæ parte, sive, ut alii volunt, Pamphyliæ, quia in utriusque confinio sita, dicetur l. 5. sect. 26. Ctesiæ Cnidii, quem Plinius nunc in partes vocat, verba ipsa recitat Photius in Bibl. cod. 73. p. 146. Ὅτι πῦρ ἐστιν, καὶ ἐπ' ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει· φορυτῷ δὲ σβέννυται. Veteres codices legunt, *in Phaselitis*, quemadmodum Antigonus in Mirab. histor. c. 181. περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν.

8. *Aut feno.*] Ctesias φορυτῷ dixit, quæ vox congesta stramenta significat: cujusmodi sunt feni strues ex stabulis egeri solita. Quæ causa fortassis fuit, cur *fimo* mallet legi Longolius quam *feno*.

9. *Hephæstii.*] De iis dicetur l. 5. sect. 28.

cos,

cos, rivos ignium ſequi narrant. Flagrat in Bactris Cophanti noctibus vertex. Flagrat in Medis, [1] & Sittacene, confinio Perſidis: Suſis quidem ad Turrim albam, e XV. caminis, maximo eorum & interdiu. Campus Babyloniæ flagrat, quadam veluti piſcina jugeri magnitudine. Item Æthiopum juxta [2] Heſperium montem, ſtellarum modo campi noctu nitent. Similiter in Megalopolitanorum agro: tametſi [a] internus ſit ille, jucundus, frondemque denſi ſupra ſe nemoris non adurens. [3] Et juxta gelidum fontem ſemper ardens [4] Nymphæi crater dira Apolloniatis ſuis [5] portendit, ut Theopompus tradidit. [6] Augetur imbribus, egeritque bitumen, [b] temperandum fonte illo inguſtabili: alias omni bitumine dilutius. Sed quis hæc miretur? in medio mari Hiera inſula [7] Æolia juxta Italiam [8] cum ipſo mari arſit per aliquot dies [9] ſociali bello, donec [10] legatio Senatus piavit. Maximo tamen ardet incendio [11] Theon ochema dictum, Æthiopum jugum, torrenteſque [12] Solis ardoribus flammas egerit. Tot locis, tot incendiis rerum natura terras cremat.

CXI. Præterea cum ſit hujus unius elementi ratio fecunda, ſeque ipſa pariat, & minimis creſcat ſcintillis, quid fore putandum eſt in tot rogis terræ? Quæ eſt illa natura, quæ voracitatem in toto mundo CAPUT CVII.

INTERPRETATIO.

[a] *Internus.*] In interiore nemore abditus.

[b] *Temperandum.*] Diluendum.

NOTÆ.

1. *Et Sitta cene.*] Vide Notas & Emend. num. XCIII.

2. *Heſperium montem.*] Sive Ἑσπέϱιον κέϱας, de quo l. 6. ſect. 35.

3. *Et juxta gelidum.*] Vide Notas & Emund. num. XCIV.

4. *Nymphæi crater.*] Sic petram vocabant flammas eructantem, cui fontes ſuberant, unde bitumen manaret, in finibus Apolloniatarum poſitam. Strabo, l. 7. p. 310. Ἐν δὲ τῇ χώρᾳ τῶν Ἀπολλωνιατῶν καλεῖταί τι Νυμφαῖον· πέτρα δ᾽ ἐστὶ πῦρ ἀναδιδοῦσα, &c. De hoc Nymphæo rurſum l. 3. ſect. 26.

5. *Portendit.*] Cum dies nocteſque ardere perſeveret, intermiſiſſe ſemel fama eſt apud Apolloniatas, inquit Ælianus l. 13. Var. hiſt. c. 16. quo tempore cum Illyriis bellum geſſerunt. Ita deſinendo magis, quam ardendo, Apolloniatis dira portendit.

6. *Augetur.*] Vide Notas & Emend. num. XCV.

7. *Æolia.*] Una ex Æoliis, de quibus l. 3. ſect. 14.

8. *Cum ipſo mari.*] Refert hoc oſtentum Poſidonius apud Strabonem, l. 6. p. 277. multo uberius, accuratiuſque.

9. *Sociali bello.*] De quo diximus ſect. 85.

10. *Legatio Senatus.*] De re tota certior factus Senatus a T. Flaminio Siciliæ Prætore miſſis legatis Hieram Liparamque, rem ſacram fecerunt Diis manibus, mariniſque, inquit Poſidonius loc. cit. τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς, καὶ τοῖς θαλαττίοις.

11. *Θεῶν ὄχημα.*] Currum Deorum Latine licet intrepretari. De eo dicemus l. 6. ſect. 35.

12. *Solis ardoribus.*] Vide Notas & Emend. num. XCVI.

avidissimam sine damno sui pascit? Addantur iis sidera innumera, ingensque Sol. Addantur [1] humani ignes, & lapidum quoque insiti naturæ, [2] attrita inter se ligna, jam nubium & origines fulminum. Excedit profecto omnia miracula ullum diem fuisse, quo non cuncta conflagrarent: [3] cum specula quoque concava adversa Solis radiis facilius etiam accendant, quam ullus alius ignis. Quid quod innumerabiles parvi, sed naturales scatent? In Nymphæo exit e petra flamma, quæ pluviis accenditur. Exit & ad [4] aquas Scantias. [5] Hæc quidem invalida, cum transit, nec longe in alia materia durans. Viret æterno hunc fontem igneum contegens fraxinus. Exit in Mutinensi agro statis [6] Vulcano diebus. Reperitur apud auctores, subjectis [7] Ariciæ arvis, si carbo deciderit, [8] ardere terram. In agro Sabino [9] & Sidicino unctum flagrare lapidem. In Salentino oppido [10] Egnatia, imposito ligno in saxum quoddam ibi sacrum, protinus flammam existere. [11] In Laciniæ Junonis ara sub dio sita, cinerem immobilem esse, perflantibus undique procellis.

NOTÆ.

1. *Humani ignes.*] Hi nostri ignes, quos vitæ usus requirit, ut Tullius ait l. 2. de Nat. Deor. p. 67.

2. *Attrita inter se.*] Ea de re dicemus l. 16. sect. 77.

3. *Cum specula.*] Specula, inquit, concava, Solis opposita radiis facilius accendunt, quam quivis alius ignis: Annon igitur excedit omnia miracula, ullum diem esse, quo non cuncta conflagrent & ab ipso Sole, qui ingens est, & a sideribus innumerabilibus, cum tanta vis insit radiis hujus unius, vel speculo exceptis?

4. *Aquas Scantias.*] In Campania. Meminit silvæ Scantiæ non semel Cicero, orat. 1. de lege Agrar.

5. *Hæc quidem.*] Imbecilla, inquit, ea flamma est, cum a vena pabuli sui discessit, hoc est, a suo fonte. Mirabilius est quod de fonte Gratianopolitano semper Ardente, (id enim ei nomen est) narrat August. de Civit. Dei, & oculatus testis Nic. Chorier, l. 1. de hist. Delph. p. 47. Luculentius vero elegantiusque quam ceteri, Præses de Boissieu, l. de septem mirac. Delphin. p. 1. *Fons*, inquit, *ille celebratus in agro Vocontiorum, ad radices Alpium Maritimarum, tertii lapidis a Gratianopoli diverticulo, qui jugi flammarum exhalatione post hominum memoriam, noctu quidem violentius, interdiu segnius inæstuat, ea li- quoris & ignis seu fidelitate, seu pervicacia, ut neque liquorem ignis calefaciat, nequ ignem liquor extinguat*, &c. Hoc miraculum concinno admodum carmine idem exornavit.

6. *Vulcano.*] Mense Augusto celebrat Vulcanalia scimus ex Columella l. x c. 3.

7. *Aricia.*] In Latio. Vide lib. sect. 9.

8. *Ardere terram.*] Sulphurei quidam aut bituminosi inesse huic terræ necesse est.

9. *Et Sidicino.*] Teani Sidicini ag in Campania, de quo l. 3. sect. 9.

10. *Egnatia.*] Ridet hoc miraculum Horatius l. 1. Satyr. 5. v. 97.

Dehinc Gnatia lymph
Iratis exstructa dedit risusque, jocosqu
Dum flamma sine, thura liquescere limi
sacro
Persuadere cupit: Credat Iudæus apell
Non ego.

11. *In Lacinia.*] Valer. Max. lib. c. 8. p. 76. *Quapropter Crotone in tem plo Iunonis Laciniæ aram ad omnes ven tos immobili cinere donaverit potissimu natura.* Fuisse hanc aram Crotone, scr bit etiam Dionys. Perieg. v. 371.

Quin & repentinos existere ignes, & in aquis, & in corporibus etiam humanis. Trasymenum lacum arsisse totum: [1] Servio Tullio dormienti in pueritia, ex capite flammam emicuisse: [2] L. Marcio in Hispania interemptis Scipionibus concionanti, & milites ad ultionem exhortanti, arsisse simili modo, [3] Valerius Antias narrat. Plura mox & distinctius, nunc enim quadam mixtura rerum omnium exhibentur miracula. Verum egressa mens interpretationem naturæ, festinat legentium animos per totum orbem velut manu ducere.

CXII. [4] Pars nostra terrarum, de qua memoro, ambienti ([5] ut dictum est) Oceano velut innatans, longissime ab ortu ad occasum patet, hoc est, ab India ad Herculis columnas Gadibus sacratas, [6] octuagies quinquies centena, sexaginta octo mill. pass. ut Artemidoro auctori placet. Ut vero Isidoro, nonagies octies centena, & XVIII. mill. Artemidorus adjicit amplius, a Gadibus circuitu sacri promontorii ad promontorium Artabrum, quo longissime fons procurrit Hispaniæ, [7] CCCCXCI. Id mensuræ duplici currit via. A Gange amne ostioque ejus, quo se in Eoum Oceanum effundit, per Indiam Parthyenenque ad Myriandrum urbem Syriæ in Issico sinu positam, [8] quinquagies bis centena, XV. mill. pass. Inde proxima navigatione Cyprum Insulam, [9] Pataram Lyciæ, Rhodum, Astypalæam in Carpathio mari insulas, Laconicæ Tænarum, Lilybæum Siciliæ, [10] Calarim Sardiniæ, [11] vicies & semel centena, tria mill. pass. Deinde [12] Gades duodecies centena, & quinquaginta mill. pass. Quæ mensura universa ab eo mari efficit octogies quinquies centena, [13] LXVIII. mill. pass. C. CVIII.

NOTÆ.

1. *Servio Tullio.*] Valer. Max. l. 1. c. 6. n. 1. pag. 37. *Servio Tullio etiam tum puerulo dormienti, circa caput flammam emicuisse, domestici oculi adnotaverunt. Quod prodigium Prisci Tarquinii regis uxor Tanaquil admirata, Servium serva natum in modum filii educavit, & ad regium fastigium evexit.* Vide pariter Livium l. 1. Dionys. Halic. l. 4. ipsumque adeo Plinium l. 36. sect. ult.

2. *L. Marcio.*] Vide Valer. Max. loc. cit. n. 2. p. 38.

3. *Valerius Antias.*] Ex quo eandem historiam recitat & Livius l. 25. p. 278.

4. *Pars nostra.*] Exscripsit hæc Martianus a Plinio, totidem fere verbis, usque ad eum locum, *Alia via quæ certior*, &c. lib. 6. c. de longitudine terræ, p. 198 & 199.

5. *Ut dictum est.*] Sect. 66.

6. *Octuagies quinquies.*] Hoc est, octuagies quinquies centena millia passuum, ac præterea octo milliaria, & sexaginta. Vide Notas & Emendat. num. XCVII.

7. *CCCCXCI.*] Vide Notas & Emend. num. XCVIII.

8. *Quinquagies bis.*] Ita codices ante laudati. Hoc est, quinquagies bis centena millia passuum, ac præterea XV. milliaria. Vide Notas & Emend. num. XCIX.

9. *Pataram.*] Vide Notas & Emend. num. C.

10. *Calarim.*] Artemidorus apud Agathemerum loc. cit. ἐπὶ δὲ Κάραλιν Σαρδοῦς. Vide quæ dicturi sumus l. 3. sect. 13.

11. *Vicies & semel.*] Vide Notas & Emend. num. CI.

12. *Gades duodecies.*] Vide Notas & Emend. num. CII.

13. *LXVIII. mill.*] Vide Notas & Emend. num. CIII.

Alia via, quæ certior, itinere terreno maxime patet, a Gange ad Euphratem amnem [1] quinquagies & semel centena mill. pass. & LXIX. Inde Cappadociæ [2] Mazaca, CCCXIX. mill. Inde per Phrygiam, Cariam, [3] Ephesum, CCCCXV. mill. ab Epheso per Ægæum pelagus [4] Delum, CC. [5] Isthmum, CCXII. quingenti. Inde terra, [6] & Lechaïco mari & Corinthiaco sinu Patras Peloponnesi, [7] XC. mill. [8] Leucadem LXXXVII. millia quingenti: [9] Corcyram totidem: [10] Acroceraunia CXXXII. millia quingenti: [11] Brundisium LXXXVII. millia quingenti: [12] Romam CCCLX. millia. Alpes usque ad [13] Scingomagum vicum [14] DXVIIII. Per Galliam ad Pyrenæos montes [15] Illiberim DCCCCXXVII. Ad Oceanum & Hispaniæ oram CCCXXXI. Trajectu [17] Gadis VII. millia quingenti. Quæ mensura Artemidori ratione efficit [18] octuagies novies centena, XXXXV.

[19] Latitudo autem terræ a meridiano situ ad septentrionem, dimidio fere minor colligitur, [20] quadragies quater centena LXXXX. millia. Quo palam fit, quantum & [21] hinc vapor abstulerit, & illinc rigor. Neque enim deesse arbitror terris, aut non esse globi formam: sed inhabitabilia utrinque incomperta esse. Hæc mensura currit a litore Æthiopici Oceani, qua modo habitatur, ad Meroën [22] decies cen-

NOTÆ.

1. *Quinquagies & semel.*] Vide Notas & Emend. CIV.

2. *Mazaca, CCCXIX. mill.*] Vide Notas & Emend. num. CV. Mazaca porro, Cæsarea Cappadociæ est.

3. *Ephesum, CCCCXV. mill.*] Vide Notas & Emend. num. CVI.

4. *Delum, ducenta.*] Consentit plane hic numerus, & cum libris omnibus, & quod caput est, cum Artemidoro, qui stadia numerat 1600. Ἀπὸ δὲ Ἐφέσου εἰς Δῆλον διὰ τοῦ Αἰγαίου, στάδια αχʹ.

5. *Isthmum, CCXII. M. quing.*] Vide Notas & Emend. num. CVII.

6. *Et Lechaïco.*] Vide Notas & Emend. num. CVIII.

7. *XC. mill.*] Vide Notas & Emend. num. CIX.

8. *Leucadem LXXXVII.*] Vide Notas & Emend. num. CX.

9. *Corcyram totidem.*] Artemidorus: ἐπὶ Κόρκυραν, στάδια ψʹ stadia 700. sive LXXXVII. mill. D. pass.

10. *Acroceraunia.*] Consentit plane Artemidorus: ἐπ' Ἀκροκεραύνια ἔστι στάδια ͵αξʹ. Stadia 1060. sunt passuum CXXXII. mill. cum quingentis.

11. *Brundisium LXXXVII.*] Vide Notas & Emend. num. CXI.

12. *Romam CCCLX.*] Artemidorus adstipulatur, qui stadia numerat βώπ' 2880.

13. *Scingomagum.*] Hodie *Suze*. Vide Notas & Emend. num. CXII.

14. *DXVIIII.*] Vide Notas & Emend. num. CXIII.

15. *Illiberim DCCCCXXVII.*] Vide Notas & Emend. num. CXIV.

16. *CCCXXXI.*] Vide Notas & Emend. num. CXV.

17. *Gadis.*] Favet Artemidorus, qui trajectum Gadis ait esse stadiorum LX

18. *Octuagies novies.*] Vide Notas & Emend. num. CXVI.

19. *Latitudo autem.*] Hæc totidem verbis Martianus l. 6. p. 199. c. de latitudine Terræ.

20. *Quadragies.*] Vide Notas & Emend. num. CXVII.

21. *Hinc vapor.*] Hinc calor, & illinc frigus.

22. *Decies centena.*] Vide Notas & Emend. num. CXVIII.

tena millia. Inde [1] Alexandriam, duodecies centena millia quinquaginta. [2] Rhodum, DLXIII. [3] Gnidum, LXXXVII. millia quingenti. [4] Con, XXV. millia. Samum, C. millia. [5] Chium, LXXXXIV. millia. [6] Mitylenem, LXV. millia. [7] Tenedon, XLIV. milla. [8] Sigeum promontorium, XII. millia quingenti. Os Ponti, CCCXII. millia, quingenti. Carambin promontorium, CCCL. Os Mæotidis, CCCXII. millia quingenti. [9] Ostium Tanais, CCLXXV. mill. qui cursus compendiis maris brevior fieri potest, [10] LXXXIX. mill. Ab ostio Tanais nihil modicum diligentissimi auctores fecere: [11] Artemidorus ulteriora incomperta existimavit, cum circa Tanaim Sarmatarum gentes degere fateretur ad septentriones versas. [12] Isidorus adjecit duodecies centena millia quinquaginta, usque ad Thulen, quæ conjectura divinationis est. Ego non minore, quam proxime dicto spatio Sarmatarum fines nosci intelligo. Et alioquin quantum esse debet, quod innumerabiles gentes subinde sedem mutantes capiat? Unde ulteriorem mensuram inhabitabilis plagæ, multo esse majorem arbitror. Nam & a Germania immensas insulas non pridem compertas, cognitum habeo.

De longitudine ac latitudine hæc sunt, quæ digna memoratu putem: [13] Universum autem hunc circuitum Eratosthenes, in omnium quidem litterarum subtilitate, & in hac utique præter ceteros solers, quem cunctis probari video, ducentorum quinquaginta duorum mil-

NOTÆ.

1. *Alexandriam duodecies.*] Convenit plane hic numerus & cum Artemidoro, qui stadia decies mille statuit, & cum ipso Plinio & Eratosthene, uti diximus sect. 75. ubi Syenen a Meroë & Alexandria, medio itinere positam, abesse aiunt utrinque DCXXV. mille pass.

2. *Rhodum, DLXIII.*] Vide Notas & Emend. num. CXIX.

3. *Gnidum, LXXXVII.*] Vide Notas & Emend. num. CXX.

4. *Con, XXV.*] Sic Artemidorus, de intervallo utriusque insulæ: ἐις Κῶ, ϛάδια σ'. εἰς Σάμον, ϛάδια ώ.

5. *Chium, LXXXXIV.*] Vide Notas & Emend. num. CXXI.

6. *Mitylenen, LXV.*] Eodem recidunt Artemidori stadia 520. εἰς Μιτυλήνην, ϛάδια φ'κ'.

7. *Tenedon, XLIV.*] Vide Notas & Emend. num. CXXII.

8. *Sigeum.*] De intervallo locorum consentit Artemidorus: εἰς Σίγειον, ϱ́. Stadiis centum respondent ex æquo XII. millia passuum, cum quingentis. De Ponti item, Carambis, Mæotidisque distantia: ἐπὶ τὸ ϛόμα Πόντου, β' φ'. Stadia 2500. Ἐπὶ Κάραμβιν, ϛάδια β'ώ. Stadia 2800. Εἰς ϛόμα Μαιώτιδος, β'φ'. Stadia 2500. Quæ omnia cum Plinianis numeris plane congruunt.

9. *Ostium Tanaïs CCLXXV.*] Vide Notas & Emend. num. CXXIII.

10. *LXXXIX. mill.*] Vide Notas & Emend. num. CXXIV.

11. *Artemidorus.*] Apud Agathemerum, loc. cit. Τὰ γὰρ ἄνω τῆς ἐκβολῶν τοῦ Ταναΐδος ἀγνοεῖται εἰς Βορρᾶν.

12. *Isidorus adjecit.*] Vide Notas & Emend. num. CXXV.

13. *Vniversum autem.*] Hæc Martianus l. 6. p. 194. Strabo l. 2. Vitruvius l. 1. c. 6. p. 14. Macrobius l. 2. in Somm. Scip. c. 20. p. 102. Censorinus, c. 13. p. 82. aliique.

lium stadiûm prodidit. [1] Quæ mensura Romana computatione effi-cit trecenties quindecies centena millia pass. Improbum ausum: ve-rum ita subtili argumentatione comprehensum, ut pudeat non crede-re. [2] Hipparchus & in coarguendo eo, & in reliqua omni diligentia mirus, adjicit stadiorum paulo minus XXV. millia.

C. CIX. [3] Alia Dionysodoro fides: neque enim subtraham exemplum [4] va-nitatis Græcæ maximum. [5] Melius hic fuit, Geometrica scientia nobi-lis. Senecta diem obiit in patria. [6] Funus duxere ei propinquæ, ad quas pertinebat hereditas. Eæ cum secutis diebus justa peragerent, in-venisse dicuntur in sepulcro epistolam Dionysodori nomine ad supe-ros scriptam: Pervenisse eum a sepulcro ad infimam terram, esseque eo [7] stadiorum quadraginta duo millia. Nec defuere Geometræ, qui interpretarentur significare epistolam a medio terrarum orbe missam, quo deorsum ab summo longissimum esset spatium, & idem [8] pilæ medium. Ex quo consecuta computatio est, ut circuitu esse ducenta [9] quinquaginta duo millia stadiorum pronunciarent.

Notæ.

1. *Quæ mensura.*] Ita Martianus l. 6. c. de circuitu terræ, p. 198. Et verum id quidem. Nam stadium CXXV. passibus constat. Proinde si 252000. per 125. multiplices, fiant 31500000. pass. Sed Eratosthenis errorem detegit Ricciolus, tomo, 1. Almag. p. 61.

2. *Hipparchus.*] Ejus sententiam de terræ ambitu multis explicat Strabo l. 2. pene toto.

3. *Dionysodoro.*] Aliter, inquit, & cautius multo Dionysodorus est audiendus, qui miraculo solo nititur, quam Hipparchus & Eratosthenes, qui Geometricis nituntur principiis. Laudatur Διονυσόδωρος ab Hesychio, verbo Γλαύκου τέχνη, p. 218. Hujus inventum esse genus quoddam horologii, quod *Conum* vocabant, auctor est Vitruvius l. 9. c. 9. p. 199. Amisenum Mathematicum hunc fuisse auctor est Strabo l. 12. p. 548. & alterum ejusdem nominis Geometram exstitisse.

4. *Vanitatis Græcæ.*] Quod nimirum Geometricam suam ratiocinationem experimento post mortem testari voluerit. At si mensuram spectes, non vanitatis illud, sed veritatis est: quippe ad eam mensuram accedit, quam viri hodie eruditi probant: nec ab Eratosthene ea abludit.

5. *Melius.*] Ita Reg. 1. 2. &c. Ex insula Melo, de qua l. 4. sect. 23.

6. *Funus duxere.*] Funus ducere, pro-sequi est, non antecedere. Ita l. 8. sect. 64. *Rex defuncto ei duxit exequias.* Soli tibicines, præficæque, & quicumque pompæ inserviebant, antecedere soliti

7. *Stadiorum XLII. M.*] Sive pas-suum quinquagies bis centena quinqua-ginta millia.

8. *Pilæ medium.*] Atque adeo dime-tientis dimidia pars, quam semidiame-trum vocant. Diametros igitur fuerit 84 millium stadiorum, seu centies quinquie centenûm mill. pass. 10500000. pass

9. *Quinquaginta duo.*] Ita Chiffl. cod cum alii habeant CCLV. ut editi. Quod si a pilæ medio, quæ est dimetientis di-midia pars, colliguntur XLII. millia stadiorum, dimetiens erit LXXXIV mill. Qui numerus si triplicetur, (ne-glecta enim videtur septima dimetienti pars, quam Plinius mox addendam esse admonebit;) exsistet prædictus nume-rus CCLII. mill. stad. quam men-suram paulo antea Eratosthenes quo-que assignavit. Quod si ad triplicatam diametri mensuram, id quod exacta ra-tio requirit, septimam dimetientis par-

CXIII. [1] Harmonica ratio, quæ cogit rerum naturam ſibi ipſam congruere, addit huic menſuræ ſtadia [2] XII. millia: terramque [3] nonageſimam ſextam totius mundi partem facit.

NOTÆ.

tem adjeceris, nempe ſtadiorum millia duodecim, conficientur 264000. ſive ducenta ſexaginta quatuor millia ſtadiorum, pro circuitu: hoc eſt paſſuum Romanorum 33000000. trecenties trigeſies centena millia. Recentiores hodie terræ ambitum aïunt eſſe 10270. leucarum, cum tribus leucæ quadrantibus, poſita leuca communi duum millium Expedarum, ſeu pedum 12000. quod Romana veteri computatione efficit 24648400. paſſ. hoc eſt, ducenties quadragies ſexies centena quadraginta millia, cum quadringentis paſſ.

1. *Harmonica.*] Ratio naturæ nihil niſi apte, nihil niſi perfectum abſolutumque molientis, cogit addi ad ſuperiorem menſuram ſtadiorum 252. mill. ſeptimam dimetientis partem. Nam triplicata diametros cum ſeptima diametri parte circuli perfectam rationem exhibet, ut dictum eſt ſect. 21. Diametri porro, quem conſtare vidimus ſtadiorum millibus LXXXIV. partem ſeptimam neceſſe eſt eſſe, duodecim millium ſtadiorum.

2. *XII. millia.*] Ita vetus codex Dalec. cum in ceteris perperam legatur, VII. *millia*, ut vidit ante nos Pintianus. Et ratio ipſa Arithmetica cogit credi, tertiam dimetientis partem, ut diximus, quam ſuperaddi Plinius præcipit, eſſe XII. millium ſtadiorum.

3. *Nonageſimam.*] Ergo ambitus terræ, quantus quantus eſt, multiplicetur per 96. quæ inde ſumma colligetur, prodet ambitum cæli. Terræ porro circuitus conſtat, ut diximus 264000. ſtadiis. Igitur cæli circuitus erit ſtadiorum 25344000. quæ Romana computatione paſſuum efficiunt 3168000000. tricies millies ſexcenties octogies centena millia.

NOTÆ ET EMENDATIONES
AD LIBRUM II.
NATURALIS HISTORIÆ
C. PLINII SECUNDI.

Sect. 1. I. UNDUM, *& hoc quod nomine alio cælum appellare libuit.*] Cælum ipsum Mundi appellatione censeri, apud Latinos scriptores, tralatitium est. Apud ipsum Ciceronem legimus lib. 3. de Universo: *Omne igitur cælum, sive mundus, sive quo alio vocabulo gaudet, hoc a nobis nuncupatum sit.* Et Manilius l. 1. Astron. dum Augustum prædicat cælo digum, quo jam pater Julius receptus post mortem putabatur, ita cecinit:

Concessumque Patri Mundum Deus ipse mereris.

Nulla magis Plinio nostro familiaris locutio est, toto præsertim hoc libro. Et pariter κόσμον pluribus modis Græci accipiunt: tum ut sit collectum quiddam e cælo atque terra, & naturis utroque comprehensis: tum ut sit sola fixarum stellarum sphæra: ut diserte docet Laërtius in Zenone, l. 7. & Diodorus apud Achill. Tatium in Phænom. c. 5. p. 129. Quod ut verissimum sit, atque exploratum, haud tamen assentior viri docti conjecturæ, existimantis ob id hanc Pliniani operis frontem ita refingendam: *Mundum, hoc est, quod alio nomine cælum appellare libuit:* Neque enim de cælo uno duntaxat, sed de universa rerum omnium complexione, toto hoc capite, atque adeo consequentibus, est instituta disputatio: neque reclamantibus libris omnibus quidquam in eo genere temere est audendum.

Ibid. II. *Cujus circumflexu teguntur cuncta.*] Placet quibusdam legi, *cujus circumflexu reguntur cuncta*: quod cælum inferioribus rebus sic dominari veteres crederent, in primisque Stoïci, ut quod ratio & mens est homini, id cælum toti mundo velut quandam cælestem rationem, mentemque divinam, esse vellent. Quos Manilius secutus l. 1. v. 27. cælum appellat,

Mundum, quo cuncta reguntur:

Sed aliena est a Plinii cogitationibus hæc emendatio: Tum enim ille dixisset, cujus motu, nutu, sapientia reguntur cuncta, potius quam circumflexu. Haud ita vehementer abhorret a mente scriptoris ea lectio, quam Regius uterque codex præfert, & vetus Dalec. *cujus circumflexu degunt cuncta*, hoc est, intra cujus convexitatem degunt cuncta. Omnium sincerissima est recepta jam lectio, quam defendit hoc versiculo Ovidius l. 1. Metam. v. 5.

Et quod tegit omnia cælum.

Sect. 3. III. *An dulcis quidam.*] Sic Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. &c. Id vero ipsa sententia postulabat. Non equidem facile dixerim, inquit, an sit immenso a nobis dissitus intervallo rotatæ cæli molis sonitus ingens, tinnitusque siderum: an dulcis quidam suaviorque concentus: Nobis certe, &c. Minus commode prius legebatur, *an dulci quidem*, &c. Adjuvat emendationem Censorinus, c. 13. p. 81. *Ad hæc accedit*, inquit, *quod Pythagoras prodidit, hunc totum mundum musica factum ratione: septemque stellas, inter cælum & terram vagas, quæ mortalium geneses moderantur, motum habere ἔνρυθμον, & intervalla musicis diastematis congruam sonitusque varios reddere, pro sua quamque altitudine, ita concordes, ut dulcissimam quidem concinant melodiam, sed nobis inaudibilem*, &c.

IV.

IV. *Quod clarissimi auctores dixere, rerum argumentis indicatur.*] Ita restituimus secuti Pintianum: adductique familiari huic auctori nostro loquendi formula, qua etiam capite priore usus est: *Argumenta*, inquit, *rerum docent*: quam & apud Tertullianum memini me legere. In editis vulgo, *quod clarissimi auctores dixere tenerum, argumentis indicatur.* Quam lectionem uti defendat Dalecampius, gemino utitur testimonio: Tullii altero, lib. 2. de Natura Deor. ubi de aëre loquens, *Qui terram tenero*, inquit, *circumjectu amplectitur.* Altero Virgilii, eo versiculo, *Et ipse tener mundi concreverit orbis.* Quæ duo nemo non videt aliorsum spectare, quam ad propositum Plinianum. *Ibid.*

V. *Ignium summum.*] Alii *ignem*, *ignitum* alii frustra reponunt: alii probabilius, *igneum.* De quatuor elementis, illud quod summum est, contineri ait stellis ac sideribus, tum iis quæ vaga sunt, tum quæ fixa dicuntur: hæc esse natura flammea, hos æternos ignes, ut vates ait l. 2. Æneïd. Præter hos autem astrorum ignes, & ætheris in quo ea voluuntur, elementarem quem vocant, ignem alium nullum agnoscit. Stoïcorum hæc opinio fuit, & Anaxagoræ: de qua Plutarchus lib. 2. de placitis Philos. c. 13. p. 888. Fuit adeo & Ciceronis ipsius l. 2. de Nat. Deor. p. 87. ubi de aëre: *Hunc*, inquit, *rursus amplectitur immensus æther, qui constat ex altissimus ignibus*, &c. *Sect. 4.*

VI. *Eodem spiritu.*] Quæcumque demum opinio veterum fuit, de cælorum, in quibus planetæ volvuntur, soliditate, ac concretione, si tamen ulla fuit ejuscemodi: id enim excutere diligentius neque est otii, neque instituti nostri: sed si fuit illa cujusquam, ab ea certe abest longissime Plinius: neque consistentes reipsa siderum errantium orbes informavit animo, quibus illa intra statos continerentur cursus, non secus atque in stadio septa, atque in Circensibus adduntur euripi, ut coërceantur equi & quadrigæ intra finem certum. Nam si *spiritus* spatium totum illud est, in quo feruntur, non idem certe concretioris cujuspiam naturæ est. *Si in eo spiritu pendent*, propria hæc septem sidera virtute niti oportet, non aliena fulciri. *Si certis discreta spatiis*, non ea orbibus tanquam claustris sejuncta ac seclusa mutuo, aut intellexit ipse, aut vero intelligenda sunt. *Ibid.*

VII. *Occultat, illustrat.*] Hanc posteriorem vocem addidimus ex Reg. 1. 2. Chiffl. &c. sensusque est, non reliquis sideribus a Sole lumen impertiri, hoc enim mox dicendum est: sed quemadmodum vices temporum ex usu naturæ temperat, ut statim subjungit, sic vices dierum alternat, & noctium: cum sidera præsens occultat, illustrat absens. *Ibid.*

VIII. *Hic suum lumen.*] Hoc loco Plinium Dalecampius arguit: ac cetera ait, præter Lunam, sidera, de suo lucere, ita monente Scaligero adversus Card. Exerc. 64. At certum est omnibus Astronomorum sententiis, sidera omnia, quæ vaga dicuntur & errantia, mutuato a Sole lumine, & ut aiunt, reflexo splendescere. Vide lib. 5. Astron. P. Claud. Dechales, p. 469. Ea vero sidera quæ affixa cælo sunt, negat a seipsis habere lumen Metrodorus apud Plut. l. 2. de plac. Philos. c. 17. p. 889. cui suffragari Plinius videtur. Affirmat contra Macrobius, lib. 1. in Somn. Scip. cap. 19. pag. 94. cui adstipulantur e recentiore schola viri extra omnem aleam ingenii & eruditionis positi, Galilæus, Cartesius, Ricciolus. Neque vero id modo tantorum virorum auctoritate, sed & rerum argumentis evincitur, ex incredibili Solis a stellis distantia petitis: quæ dilucide explicat laudatus antea P. Dechales, loc. cit. *Ibid.*

IX. *In terræ mentione aptius dicetur.*] Quid si legas, *in terræ mensione*, hoc est mensura? subjicitur enim statim post æquorum ac terrarum mensuram, in calce libri sexti, hæc quam modo pollicetur, circulorum sphæralium, sive parallelorum explicatio. Et est latine recepta *mensio* pro dimensione, ac Tulliano ore consecrata vox. Tamen *in cæli mentione* dixit idem, l. 3. sect. 6. Itaque nihil moveo. *Sect. 6.*

X. *Rerum fores aperuisse.*] Ita Reg. 1. 2. ac vetustæ editiones omnes: Latius in sua, seu Elzeviriana, ex vestigiis Rigaltiani cod. *Siderum ortus fores* edi curavit: quibus verbis quæ satis idonea huic loco subesse sententia possit, fateor me non sa- *Ibid.*

tis intelligere. Eadem emendandi cupiditate paulo post legi jubet, *sphæram ipso pandente mundo Atlas*, sane frigide, ut verbo levissimo utar. Alio nomine Plinium hoc eodem loco Dalecampius in jus vocat, quasi μνημονικῷ ἁμαρτήματι, quod Atlanti modo adscribit, illud ipsum Anaximandro adjudicet, l. 7. sect. 57. dum ait: *Astrologiam Atlas ..... sphæram in ea Milesius Anaximander.* At hoc posteriore loco sphæræ appellatione censeri puto, non cælestem globum, ut aiunt, sed terrestrem, in quo situs gentium describuntur. Auctor ita conjiciendi Laërtius in Anaximandro, ipso libri secundi initio: Καὶ γῆς, καὶ θαλάττης, inquit, περίμετρον πρῶτος ἔγραψεν, ἀλλὰ καὶ σφαῖραν κατεσκεύασε. *Terræ & maris ambitum primus descripsit, & terrenæ molis similitudinem globo facto expressit:* descriptis scilicet, atque additis in eo, uti nunc mos est, iisdem circulis, qui in cælesti globo pingi peculiariter solent. Primus certe omnium orbem terrarum descripsit in tabula, teste Agathemero, lib. 1. Geograph. cap. 1. Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος, ἀκουστὴς Θάλεω, πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμένην ἐν πίνακι γράψαι.

Ibid. XI. *Olympiade quinquagesima octava.*] Aut numeros necesse est insigniter esse corruptos, aut Plinium graviter hallucinatum fuisse. Laërtius enim Pythagoram refert l. 8. in ejus vita, p. 225. ad LX. Olympiadem, τὴν ἑξηκοστήν. Clemens Alexandr. l. 1. Strom. p. 302. ad LXII. τὴν ἑξηκοστὴν δευτέραν. Tatianus item, orat. contra Gentes, p. 187. Olymp. LXX. decessisse scribit Eusebius. Et crassius sane ac πλατικωτέρως locutus videtur Dionys. Halic. qui l. 2. p. 121. post quinquagesimam, μετὰ τὴν πεντηκοστήν floruisse ait. Quamobrem proclivi admodum errore, scriptum fuisse suspicor a librariis, Olymp. XLII. pro LXXII. Atque ad normam Olympiadis a librariis corruptæ, annum quoque Urbis concinnatum ab eruditis, CXLII. pro CCXXII. Nihilominus, etsi hic locus manifesto errore teneatur, a recepta editione desciscere, ubi potissimum exemplaria etiam scripta parum juvant, religio fuit. In Reg. 2. cod. *Vrbis Romæ annus* CXVI. In eodem & in Colbert. 2. Olympias XXXIII. numeratur: quæ tempora sane haud satis apte inter se congruunt.

Ibid. XII. *Nonnunquam maculosa.*] Hoc est, uti diximus, cum est διχότομος. Sententiam Plinianam perturbat, & omnium exemplarium auctoritati Pintianus adversatur, cum legit *Nunquam non maculosa.*

Sect. 8. XIII. *Non posset quippe totus Sol adimi terris, intercedente Luna, si terra major esset quam Luna.*] Unus est hic locus ex iis, in quibus vel sideralis scientiæ imperitus, vel improbe fixisse crucem Astronomis Plinius hactenus visus est. Corruptos illi codices conquesti sunt, atque in diversas deinde emendando conjiciendoque abiere partes. Zieglerus sic quidem legit: *Non posset quippe totus Sol non adimi terris, ... nisi terra major*, vel *si terra non major esset quam Luna.* Dalecampius: *si Luna major esset, quam terra.* Salmasius: *si terra minor esset quam Luna.* Milichium is hac parte sequitur, ita rescribentem: *Nam posset totus Sol adimi terris, si terra minor esset, quam Luna.* Plerique pugnantia secum locutum esse Plinium, & a veritate alienissima arbitrati sunt: quorum falsas conjectiones simplici admodum illa quidem, at Plinianæ menti, rerumque adeo veritati consona interpretatione, ut sane remur, elusimus. Quid enim? In ea fuisse Plinium hæresi volunt, quæ toti terrarum orbi, quantus quantus est, posse simul Solis lumen eripi statuat. Quo argumento tandem? Totum ille quidem adimi Solem terris audio, quod & auctoritas, & experimenta magnorum artificum probant: totis adimi terris, non audio. At terram universam minorem esse Luna pronunciat. Falsum. Hoc negat unum, ut diximus, partem terræ eam, cui Sol adimitur, quæ lunaris umbræ mucrone tegitur, Luna ipsa quæ umbram emittit in mucronem, posse esse majorem. Adeone vero stipes ac fungus fuit, ut immemor eorum quæ plane modo superiore sectione dixerat, quæque iterum hac ipsa mox inculcat, nempe umbra terræ in conum desinente obscurari Lunam: id nunc affirmet, cum quo stare hoc postremum nequit? Nam si terra universa minor quam Luna fuerit, qui tandem ejus umbræ meta obscurari Luna possit? Sed eam

esse Plinii mentem, quam diximus, transcriptor Plinii Martianus declarat: qui cum hunc locum haberet ante oculos, ita reddidit libro octavo, cap. *Quod Luna minor sit quam tellus*, p. 290. *Reperi*, inquit, *duodevicesimam partem terræ, umbram quam Luna fecerat, continere. Sed quoniam majus corpus ejus est, quo umbra metaliter jacitur, quam ipsa umbra..... compertum est, triplo majorem esse ipsam Lunam umbra sua.* Quo sensu *umbra sua* dixit Martianus, hoc ipso Plinius *terra* dixit, pro ea terræ portione scilicet, cui Sol adimitur, quam Lunæ umbra obscurat, ad vulgi, ut monuimus, sensum accommodate.

XIV. *Ut noctium opacitate terras reficiat.*] Sic codices omnes MSS. & editi ante Dalecampium, qui *capacitate* substituit, vocem isto prorsus alienam loco: quanquam Latius in suis Notis, capacitatem ait Plinium hic dixisse videri, pro longitudine. Nihil occurrit frequentius evolventi veterum scripta, quam *noctes opacæ, opaca & frigida in silvis loca*, &c. Sed, quod familiam ducit, ita Plinium scripsisse Tullius persuadet, cujus sententiam totidem fere verbis reddere Plinius videtur. Sic enim ille l. 2. de Nat. Deor. p. 71. *Primusque Sol.... ita movetur, ut cum terras larga luce compleverit, easdem modo his, modo illis partibus opacet*, &c. *Sect. 8.*

XV. *Urbis conditæ anno CLXX.*] Frustra Chiffl. cod. CLXXX. & Latius, CLXVI. Olympiades enim XLVIII. complectuntur annos 192. ex quibus si demas 24. qui elapsi sunt ante Romam conditam, quæ Olympiade tantum septima ineunte est condita, teste Dionysio Halic. quam Chronologiam Plinius ubique sequitur, reliqui sunt anni 168. Hoc igitur anno CLXVIII. Thales defectionem Solis prædixit, quæ post biennium esset futura, hoc est, anno, ut Plinius recte scripsit, CLXX. Sed nec Tullium, nec Eusebium audio, qui cum Astyage ipso præliatum esse tum volunt: quos tamen sequitur Hermolaus, ut Plinium emendet, neglecta veterum codicum, & priorum editionum auctoritate ac fide. Eusebii errores in notatione temporis, quo hæc contigerunt, detegit Petavius, l. 10. de Doctr. Temp. c. 1. p. 153. idemque existimat Herodoteam defectionem Solis a Pliniana esse diversam: illam Olympiadis XLV. anno quarto, V. C. anno CLVI. istam Olymp. XLVIII. anno quarto, Urbis CLXX. adjudicat. Unam eandemque censet esse Buntingus, a Keplero laudatus, Astron. Opt. c. 8. p. 290. eamque ex calculo Prutenico, ad annum a Plinio assignatum refert. *Sect. 9.*

XVI. *Eundem bis in triginta diebus.*] Ita correximus, cum *eandem* prius legeretur: secuti codices MSS. Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. & Milichii conjecturam: quodque his omnibus præstat, Ptolemæum ipsum, qui lib. 6. Almag. c. 6. p. 139. in eodem habitat argumento de Solis defectuum recursu bis in mense. Mathematicis rationibus Ricciolus id evincit, tomo 1. Almag, l. 5. p. 347. theoremate 5. De Sole certe Plinium esse locutum, vel ipsa Latini sermonis ratio clamat, quæ Solem in defectu supra terras occultari dicit, non Lunam, quam etiam in ipso defectu esse conspicuam dictum est, sect. 6. Sequitur mox eadem sect. *Nam ut quindecim diebus utrumque sidus quæreretur.... Vespasiano patre IV. filio iterum Coss.* Antea *duodecim* legebatur. Librariorum incuria sæpe contigit, ut in Pliniano contextu notæ numerorum confunderentur. Facit vero in primis affinitas harum notarum, u. & II. in veteribus libris ac nummis, ut invicem, magno Chronologicæ rei periculo, permutentur. Id vero semel atque iterum in hoc uno loco accidit: in quo perperam hactenus lectum est XII. *diebus*, pro XV. Quanquam primæ notæ codices, Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. Tolet. & alii, atque Paris. edit. 1543. diserte *quindecim* exprimunt, sine ullis notarum compendiis. Sic & paulo post haud leviore errato, III. hoc est, tertius Vespasiani Patris Consulatus, cum altero filii Consulatu componitur: cum IV. scribi, non III. oportuerit, ita postulantibus Fastis, Inscriptionibus, ac nummis tribus apud Occonem. Prioris vero numeri emendationi, non sola codicum fides, sed & experientia, ratioque suffragatur: constare enim alioqui necesse esset circui- *Sect. 10.* *Ibid.*

tum aliquem lunarem, diebus tantum quatuor & viginti, quod fieri non poteſt. Porro hunc locum geminus Plinii interpres, Gallicum dico, & Italum, ingenti hallucinatione ita reddiderunt, ut totos dies quindecim nec Solem viſum eſſe, nec Lunam affirment: quod a ſcriptoris mente abhorret longiſſime.

Sect. 12. XVII. *Amplius undenis.*] Sic libri omnes, etiam manu exarati. At Julius Firmicus l. 2. c. 9. p. 21. *Sciendum*, inquit, *quod Saturni ſtella cum a Sole duodecim receſſerit partibus, id eſt, cum præcedens orta fuerit, matutina erit: Simili modo etiam Iupiter undecim partibus recedens, matutinum ſe facit præcedentem: Mars autem octo.* Quin Plinius ipſe paulo poſt diſerte ait Solem iterum, ubi eſt ſtellas aſſecutus in duodenis partibus, illas occultare, cum veſpertini fiunt occaſus. Eodem certe intervallo temporis ante Solem oriuntur, quo poſt illum occidunt. Denique Plinii tranſcriptor Martianus, qui l. 8. p. 299. cap. de ſtella Saturni, *Ortus tam ei*, inquit, *quam duabus inferioribus ſunt ſimiles: cum ultra partes duodecim, eas matutini radius non præceſſerit Solis.*

Ibid. XVIII. *Poſtea radiorum ejus contactu reguntur.*] *Reguntur* ſcripſimus, non ut prius *teguntur*, ex codd. Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. &c. ac Turnebi favente conjectura. Tegi ſane hæc ſidera poſt exortum matutinum, qui tandem poſſunt? Admonuit me hujus emendationis Vitruvius l. 9. c. 4. p. 188. *Quemadmodum*, inquit, *omnes res evocat fervor, & ad ſe ducit, . . . eadem ratione Solis impetus vehemens radiis trigoni forma porrectis, inſequentes ſtellas ad ſe perducit, & ante currentes veluti refrænando retinendoque non patitur progredi, ſed ad ſe cogit regredi, & in alterius trigoni ſignum eſſe, &c.* Et librum octavum Martianus ita concludit p. 300. *Sed curſus diverſitates, altitudiniſque cauſas conſiſtendi, retrogradiendique, atque incedendi, omnibus ſupradictis importat radius Solis affulgens, qui eas percutiens aut in ſublime tollit, aut in profundum deprimit, aut in latitudinem declinare, aut retrogradare facit.* Hæc veterum Mathematicorum opinio fuit, qui cauſam motus planetarum conjecerunt in aſpectus Solis. Hos refellit Ricciolus, tomo 1. Almag. lib. 7. ſect. 5. cap. 3. p. 648. Haud multum abſunt ab eo errore novi Mathematici, quos inter Keplerus, cum ad magneticas Solis tractiones, quibus planetas trahat & circumducat, referunt hos diverſos motus, ſive retardandi, ſive ſiſtendi, ſive incitandi, ſeu denique retrahendi cauſas. Confirmat rurſum emendationem noſtram ipſe Plinius, qui ſect. 13. de iiſdem ſtellis agens, *Percuſſæ*, inquit, *Solis radio inhibentur rectum agere curſum, & ignea vi levantur in ſublime.*

Sect. 13. XIX. *Altera ſublimitatum cauſa, quoniam a ſuo centro abſidas altiſſimas &c.*] Deceptum hoc loco Plinium exclamant interpretes Aſtronomique, affinitate videlicet & cognatione vocabulorum, exaltationis, & elevationis: quæ tamen re & natura in hac arte diverſa ſunt. Elevatio enim planetæ fit, quando loco aut circulo revera attollitur: Exaltatio vero in vi tantum & poteſtate conſiſtit, quando ſcilicet in eo loco eſt, in quo efficaciſſime vires ſuas exerit. Aſtrologi enim ſingulis planetis ſingulas Zodiaci partes aſſignarunt, in quibus vehementiores, quam in ceteris partibus forent. Ea vero loca altitudines appellarunt, ſeu exaltationes: Græci ὑψώματα: oppoſita autem ταπεινώματα, & dejectiones. Itaque Plinium aïunt iſta miſcuiſſe: nec quid ὕψωμα Græce ſonaret, intellexiſſe. Quo vero id argumento probent? Nam & Martianus, lib. 8. pag. 299. de abſide epicycli pariter intellexit: in Marte primum: *Ejus altitudo*, inquit, *id eſt, ubi ſe ejus circulus a terra altius tollit, ſub ſigni Leonis regione conſurgit . . . . . abſidem etiam habet, receſſumque ſublimem in Capricorni confinio, parte XXVIIII.* Et de Jove: *Altitudo ejus circuli in Virgine reperitur: abſis vero in Cancri decima quinta portione.* Denique de Saturno: *Altitudo quidem ejus circuli in Scorpionis ſigno grandeſcit: verum abſis ipſius in Libra vigeſima portione.* Quamobrem non ante Plinium hallucinatum eſſe evicerint, quam elevationem planetarum demonſtrarint, in iiſdem ſignis cum exaltatione non poſſe congruere. Id vero nunquam ſane ab ejus artis peritis impetrarint. Quin etiam id in cauſa eſſe arbitror, cur

summi artifices planetarum altitudinem sive exaltationem, in quo vires ii suas efficacius exercent, ad eadem signa transtulerint: Ptolemæus lib. I. de judiciis, cap. de altitudinibus, p. 389. ubi hoc argumentum prolixe tractat: ac paulo etiam explanatius Julius Firmicus lib. 2. c. 3. p. 17. cujus verba operæpretium fuerit hic referre, quandoquidem & quid illa sit exaltatio dejectioque aperit, & Plinianos numeros insigniter corruptos ad castigatiorem lectionem, quam secuti sumus, aptissime revocat. *Scire etiam debemus*, inquit, *quæ sint stellarum altitudines singularum, in quibus naturali quadam sublimitate magnitudinis eriguntur: quæve sint earum dejectiones: in quibus constitutæ, oppressa auctoritatis suæ potestate, minuuntur .... Altitudines autem dictæ sunt ob hoc, quod cum in ipsa parte fuerint stellæ in qua exaltantur, in opportunis scilicet genituræ locis, homines faciunt beatos. Dejectiones autem earum faciunt miseros .... Sol igitur in Arietis parte decima nona exaltatur, in Libræ vero decima nona dejicitur. Luna exaltatur in Tauri parte tertia, in Scorpionis tertia parte dejicitur. Saturnus exaltatur in Libræ parte vicesima, in Ariete rursus decima nona parte dejicitur. Iupiter exaltatur in parte Cancri quintadecima, dejicitur vero in Capricorni decima quinta. Mars exaltatur in Capricorni parte vicesima octava, dejicitur vero in Cancri parte XXVIII. Venus exaltatur in Piscium parte vicesima septima, dejicitur vero in Virginis parte XXVII. Mercurius exaltatur in Virginis parte decima quinta, dejicitur vero in Piscium parte XV.* Suffragatur aliqua ex parte emendationi nostræ, præter Firmicum, codex Chiffl. in quo legitur, *Arietis decima nona*. Ex Firmico & Plinio Martianum corriges, apud quem perperam scribitur, *Mars Capricorni vicesima nona*, l. 8. p. 299.

XX. *Primum igitur dicatur cur Veneris stella.*] In libris hactenus editis, legebatur, *Primum igitur dicatur, cum sint diversæ stellæ, cur Veneris stella*, &c. Verum hæc clausula, *cum sint diversæ stellæ*, in probatissimis codd. deest, quales sunt Regius uterque, Chiffl. aliique: nataque videtur ex prava lectione verborum sequentium, *cum Veneris stella*: unde conflatum primo, *cum universæ stellæ*, ut in vet. cod. Dalec. postmodum *cum diversæ stellæ*, ut in editis. Nam quo tandem hæc verba spectant? *Sect.* 14.

XXI. *Dorio moveri phthongo.*] In editis hactenus libris legebatur, *Dorio moveri, Mercurium phthongo*. Sed de Mercurio silent omnes ad unum codices manu exarati. Inepti emendatores, qui tria viderent esse apud antiquos vocum discrimina, quæ nos retulimus, tertium, nempe Lydium, a Plinio prætermissum, Mercurio adjudicarunt, quem inter Saturnum & Jovem præpostere vel sic collocari a se non animadverterunt. *Sect.* 20.

XXII. *Quadraginta stadiorum.*] *Quadring. stad.* scriptum primo fuisse, idque postea in *quadraginta* immutatum, suspicantur Nonnius, Thaddæus Haggæcius, & Tycho, quos citat Ricciolus, tomo I. Almag. lib. 2. pag. 82. quique se *quadringenta* legisse in vetustis exemplaribus testantur. Auget suspicionem eorum, id quod Plinius statim subdit, plures exstitisse scriptores, qui nongentis stadiis subire nubes in altitudinem prodiderint: quod intervallum propius abest ab eo numero, CCCC. stadiorum. Posidonium nihilominus scripsisse *quadraginta*, mihi ex eo capite verisimile fit: quod & id veritati magis consentaneum sit, & is ad veritatem proxime omnium scripsisse videatur, ubi de altero agitur spatio a nubibus ad Lunam. Accedit eo quod omnes quos quidem vidi codices ad unum, constanter legunt, *quadraginta*. Nubes certe haud ultra quintum milliare Italicum, seu stadia XL. attolli pæne certum est, ex observationibus variis quas loco ante laudato colligit Ricciolus. Paucis interjectis eadem sectione legitur, *sed tam prodenda, quam sunt prodita*. In Reg. 2. cod. brevius: *sed prodenda, quia sunt prodita*. Sic l. 30. sect. 47. *Vix est serio complecti quadam: non omittenda tamen, quia sunt prodita.* *Sect.* 21.

XXIII. *Titus Imperator.*] Monet Dalecampius *Tiberium* legi oportere, non *Titum*: quod in auctorum indice Tiberius recensetur. At ipsum indicem esse corruptum, vel ex hoc loco manifestum est: De Tito enim sic Plinium loqui *Sect.* 22.

haud ſane dubiis efficitur argumentis : cum de noviſſimo ad eum diem viſo cometa ſcriptum illud carmen eſſe declarat. Namque a Tiberii temporibus multos ſimiles fulſiſſe ignes, notatoſque a Plinio, Claudii ac Neronis principatu, mox Plinius ipſe teſtatur : Non igitur Tiberii fuit illud carmen, quod de noviſſimo ad eum diem quo hæc ſcribebantur, viſo cometa eſt editum, ſed Titi. Adde omnia exemplaria manu exarata, Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. &c. cum editione vulgata plane facere, ac Titum exhibere. Adde poſtremo etiam habere ſimilitudinem veri maximam, in eum cometam verſus a Tito compoſitos eſſe, quo viſo Veſpaſianus pater, ut narrat Aurelius Victor, p. 609. facete luſit, aïens illum *pertinere ad Regem Perſarum*, vel ut Dio habet, in Epitome Xiphilini, p. 753. lib. 66. *ad Regem Parthorum, cui capillus effuſior.*

Ibid. XXIV. *Vrbis anno quadringenteſimo octavo.*] Ita nos emendamus, damnata vetere lectione, *trecenteſimo nonageſimo octavo.* Nam Olympiades 108. annos efficiunt CCCCXXXII. Detractis vero inde annis quatuor & viginti, qui ante Urbem conditam Olympiadibus jam inſtitutis effluxerant, remanent anni CCCCVIII. non vero CCCXCVIII. Pliniano igitur numero librarii imprudentes inſeruerunt de ſuo decarii notam, X. quam nos expungimus.

Sect. 24. XXV. *Ac ſidera ad nomen expungere.*] Hactenus editum fuit, *ad normam expangere :* Verum emendationem noſtram defendunt codices MSS. omnes, Regius uterque, Colb. 2. Chiffl. vetus Dalec. aliique. Expungere ad nomen ſidera, eſt appellatis ſubinde ſideribus, numeratiſque ſtellis, quibus ea conſtant, ut ad alia fiat deinde progreſſio, priorum expungere nomina, quaſi jam de iis cognitione peracta. Utitur eo verbo Tertullianus l. 1. de orat. c. 9. p. 133. ubi orationem Dominicam laudans, *Compendiis paucorum verborum*, inquit, *quot ſimul expunguntur officia? Dei honor in patre, fidei teſtimonium in nomine, oblatio obſequii in voluntate*, &c. Ubi *expunguntur* id valet perinde ac ſi dicas, deſignantur, declarantur, continentur, implentur. Aliunde etiam ſumpta tranſlatio poteſt videri, nempe a delectu militari, in quo faciendo recenſendoque dare nomen juniores, ad nomenque cum citabantur, reſpondere mos erat. Livius l. 8. p. *Acerbitas in delectu, non damno modo civium, ſed etiam laceratione corporum lata, partim virgis cæſis, qui ad nomina non reſpondiſſent, partim in vincula ductis, inviſa erat.* Sidera igitur ad nomen expungere dicitur Hipparchus, qui dum eorum numerum recenſet, quæ adeſſent, & ad nomen quodammodo reſponderent, tranſilit, ac ſi lubet, expungit, ut ad alia ſimiliter appellanda pergat. Vide Rigaltii notam ad Tertull. Apolog. cap. 2. in hæc verba, *Debito pænæ nocens expungendus eſt.*

Ibid. XXVI. *Olympiadis centeſimæ ſeptimæ anno quarto.*] Libri omnes habent, *anno tertio.* Verum cum eo anno nihil adverſus Græcos moviſſe Philippum certum ſit, anno vero ſequente Olynthum oppugnare cœperit, quam anno poſt Olympiadis CVIII. primo expugnavit, uti ex Diodoro liquet l. 16. p. 450. nos nihil confidentius acturos putavimus, ſi errorem librariorum, quibus eſt proclive, ut ante monuimus, notas numerorum III. & IV. confundere, ita ut fecimus, ſanaremus.

Sect. 28. XXVII. *Ceu ſpiceæ coronæ.*] Prius legebatur, *ſeu ſpecie coronæ.* Verum præter codices omnes MSS. Reg. 1. 2. Colb. Chiffl. &c. confirmat emendationem noſtram Julius Obſequens, c. 128. p. 70. *M. Antonio, P. Dolabella, Coſſ. Soles tres fulſerunt, circaque Solem imum, corona ſpicæ ſimilis in Vrbem emicuit: & poſtea in unum circulum Sole redacto, multis menſibus languida lux fuit.* Dio rem ſignat expreſſius, l. 45. p. 278. iiſdem Conſulibus, poſt Cæſaris necem : Τό, τε φῶς τοῦ ἡλίου ἐλαττοῦσθαί τε καὶ σβέννυσθαι· ποτὲ δ' ἐν τρισὶ κύκλοις φαντάζεσθαι ἐδόκει· καὶ ἕνα γε αὐτῶν στέφανος σταχύων πυρώδης περιεῖχεν. *Solis lumen aliquando minui, & extingui: aliquando intra tres circulos effulgere ipſe viſus eſt: quorum unum corona ſpicea, eaque ignita circumdaret.*

Sect. 35. XXVIII. *Silanus Proconſul.*] In libris hactenus editis legebatur, *Vidit hoc Li-*

cinius Syllanus Proconsul, cum M S S. codd. ut Dalecampius de Chiffl. & alio vetere testatur, nullam Licinii mentionem faciant. Regius 2. codex totidem plane litteris & apicibus scripsit, uti nos edi curavimus. Perillustris Romæ Silanorum familia fuit, non in Licinia gente, sed in Junia.

XXIX. *Fluxus aëris.*] Id maluimus, quam quod libri habent, *fluctus aëris.* Sect. 44.
Nam Vitruvius lib. 1. c. 6. p. 12. *Ventus*, inquit, *est aëris fluens unda.* Seneca lib. 5. Natur. quæst. c. 1. p. 895. *Ventus*, inquit, *est aër fluens in unam partem. Fluctus est maris in unam partem agitatio.* Et Arist. lib. 1. Meteorol. c. 13. p. 543. Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασι τὸν καλούμενον ἀέρα, κινούμενον μὲν καὶ ῥέοντα, ἄνεμον εἶναι. Et Hippocr. lib. de flatibus, ventum definit, ἠέρος ῥεῦμα καὶ χῦμα, *aëris fluxum, & fusionem.* Et ante eum Anaximander, apud Plutarch. l. 3. de placitis Philos. c. 7. p. 895. Sed & alia parte hunc locum suspicor esse vitiatum, ac pro *Solis impulsu, solo impulsu* legi oportere. Videtur enim tres celebriores complecti opiniones voluisse, quæ circumferuntur: quippe originem ventorum sunt qui ad terram, uti Aristoteles: sunt qui ad aquam, ut Metrodorus apud Plutarchum: sunt denique qui ad aërem agitatum referant, uti Anaximander, aliique auctores proxime appellati. Nam quod ad Solem attinet, is tam comprimit, quam auget flatus, ut dictum est sect. 48. Quamquam agitati aëris causam scio ab Anaximandro, & Seneca a nobis in notis prioribus laudato, in Solis calorem conjici.

XXX. *Ac sinubus.*] Prius legebatur *ac nivibus*, quod sane insulsum & ex- Ibid.
perientiæ contrarium. Nobis auctor sic emendandi fuit Seneca loc. cit. c. 7. p. 896. *Fortasse apparebit quemadmodum fiant* venti, *si apparuerit quando & unde procedant. Primum ergo antelucanos flatus inspiciamus, qui aut ex fluminibus, aut ex convallibus, aut ex aliquo sinu feruntur.* Ἐκ κόλπων prodire, *ex sinubus*, dixit Arist. l. de mundo, c. 4. p. 605. atque inde ἐγκολπίαι dicti, quasi sinuales.

XXXI. *Concavi vallium sinus, scindentes inæqualitate ideo resultantem aëra* Ibid.
.... ventos generant. Iam quidam & specus, &c.] Hunc locum editores Plinii omnes insigniter corruperunt, distinctis, ubi minime omnium oportebat, capitibus, tota idcirco orationis structura divulsa. Nos ope codicum R. 1. 2. & Colb. sanavimus ea vulnera. Sic enim editum est in hunc diem: *scindunt inæqualiter inde*: ubi M S S. habent, *scindentes inæqualitate ideo resultantem aëra*, quæ oratio veluti pendens & imperfecta, desiderare aliquid ultra videtur, id nempe, *ventos generant*, quam illi clausulam in caput alterum trajecerunt: quod non exemplaribus solum vetustis, sed quod amplius est, Plinianæ maxime sententiæ adversatur. Is enim in eo totus habitat, ut ventorum originem variam explanet. E fluminibus, mari, ripa, superiore capite: e montibus, convallibusque, isto in quo versamur: e specubus denique, rupibus, domibusque nasci ventos prodit capite sequenti, quod ab iis verbis ducere initium debuit, *Iam quidam & specus*: addunt enim hanc voculam *&*, MSS. Hæc a se invicem distrahere ac divellere, insignis cujusdam inconsiderantiæ fuit.

XXXII. *Apelioten.*] Sive *Apelioten* scripseris, ut editi libri habent, sive Sect. 46.
Aphelioten, ut M S S. perinde est. Seneca lib. 5. Natur. quæst. cap. 16. pag. 899. Ἀφηλιώτην vocat: Arist. lib. 2. Meteor. cap. 2. pag. 563. & Agathem. lib. 1. Geograph. cap. 2. pag. 4. ἀπ᾽ ἰσημερινῆς ἀνατολῆς Ἀπηλιώτης, καὶ ἀπὸ χειμερινῆς Εὖρος.

XXXIII. *Ab occasu brumali Africus.*] Dalecampius in margine editionis suæ, Ibid.
legendum admonet, *ab occasu solstitiali.* Repugnant vero libri ad unum omnes. Repugnat Arist. loc. cit. cujus hæc verba: Λὶψ, ἀπὸ δυσμῆς χειμερινῆς πνεῖ. Item Agathemerus loc. cit. totidem verbis. Repugnat & Seneca loc. cit. c. 14. p. 898. *Ab occidente hiberno*, inquit, *Africus furibundus & ruens: apud Græcos* Λὶψ *dicitur.* Africæ denique ipsius, unde is flat, & nomen habet, situs repugnat, quæ brumali occasui, ut vel ipsæ oculos tabulæ monent, non solstitiali obtenditur.

XXXIV. *Ab occasu æquinoctiali Favonius.*] Rursum hic omnia mutant Dale- Ibid.

campius, & Longolius, dum ille pro *æquinoctiali*, *brumali* ſubſtituit: iſte ab ortu ſolſtitiali Corum, ſive Argeſten, non ab occaſu ſpirare jubet. Vulgatam lectionem defendit Agathemerus loc. cit. Ἀπὸ δύσεως ἰσημερινῆς Ζέφυρος· ἀπὸ δὲ δύσεως θερινῆς Ἀργέστης, ἤτοι ὀλυμπίας. Defendit & Ariſtoteles loc. cit. totidem verbis. Ac denique Seneca loc. cit. c. 16. p. 899. *A ſolſtitiali occidente*, inquit, *Corus venit, qui apud quoſdam Argeſtes dicitur. Æquinoctialis occidens Favonium mittit, quem Zephyrum eſſe dicent tibi, etiam qui Græce neſciunt.*

Ibid. XXXV. *Thraſcian media regione inter ſeptentrionem, & occaſum ſolſtitialem.*] Iterum hic cælum ventoſque miſcet Dalecampius, & brumalem occaſum pro ſolſtitiali corrigit. Fruſtra: Nam Timoſthenes, quem Plinius ſequitur, ut ante admonui, apud Agathemerum loc. cit. μέσον δὲ Ἀπαρκτίου καὶ Ἀργέστου Θρασκίαν, ἤτοι Κίρκιον ὑπὸ τῶν περιοίκων, inter Aparctian, hoc eſt, ſeptentrionem, & Argeſten, ſive Corum, qui ab occaſu ſolſtitiali ſpirat, ut diximus, Thraſcias ſedem habet, quem accolæ iſtius oræ Circium quandoque appellant. Et Ariſt. lib. 2. Meteor. c. 6. p. 564. ὃν καλοῦσι Θρασκίαν, μέσος Ἀπαρκτίου καὶ Ἀργέστου. Adde Galenum in Comm. ad lib. Hippocr. de humoribus, p. 569. tom. 8.

Ibid. XXXVI. *Itemque Cæcian ..... ab ortu ſolſtitiali.*] Expungenda hæc verba poſtrema cenſuit olim Pintianus, reclamantibus omnibus MSS. Cenſuit & Salmaſius, in Exercit. ad Solin. p. 1251. ubi ſe mire divexat in explicando hoc univerſo ventorum ſitu. Latius in editione ſua reapſe induxit ac prætermiſit. Ego retinenda cenſeo, emendato ſolum præpoſteræ interpunctionis vitio, uti edi curavimus: cum antea ſic perperam legeretur: *inter Aquilonem, & exortum æquinoctialem. Ab ortu ſolſtitiali Phœnicean*, &c. Neque enim Phœnix, ſed Cæcias ab exortu ſolſtitiali eſt. Teſtis Agathemerus jam toties appellatus, qui ex Artemidori γεωγραφουμένοις, quem in Indice auctorum hujus libri Plinius nominat, epitomen fecit. Is enim loc. cit. ἀπὸ δὲ τροπῆς θερινῆς Καικίας, inquit. Et Ariſt. loc. cit. p. 563. Καικίας, ἀνατολὴ θερινή.

Ibid. XXXVII. *Phœnicem.*] Prius legebatur *Phœnicean*. At vero Agathemerus loc. cit. μέσον Εὔρου καὶ Νότου Φοίνικα τὸν καὶ Εὐρόνοτον. μέσον δὲ Νότου καὶ Λιβὸς τὸν Λευκόνοτον, ἤτοι Λιβόνοτον.

Ibid. XXXVIII. *Inter meridiem & hibernum occidentem, Libonoton.*] Adhuc hoc loco Dalecampius æſtivum pro hiberno ponit. Verum ab hiberno occaſu Liba ſpirare, a meridie Notum, quos inter medius eſt Libonotus, jam antea ex Agathemero Plinioque docuimus.

Sect. 47. XXXIX. *A. d. VIII. Calendas Martii.*] Ita Codices omnes MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. &c. At Columella l. XI. c. 2. p. 372. a. d. VII. Calend. Martii hirundinem conſpici ait, cui favere Plinius mox videtur ipſe, cum a bruma ad Favonium ſeu hirundinis viſum, unum & ſexaginta dies numerat.

Ibid. XL. *Uno & LX. die poſt brumam.*] Ita ſcribimus, reclamantibus licet omnibus libris, in quibus legitur, *uno & LXX.* A bruma enim, quæ auctore Columella lib. 9. c. 14. Plinioque ipſo lib. 18. ſect. 59. octavo Calend. Januar. conficitur, uſque ad VIII. Calend. Martii, ſexaginta & unus, non unus & LXX. computantur dies.

Ibid. XLI. *Perflant his diebus quos Eteſias appellant.*] In libris hactenus editis erat, *perflant diebus XL.* Sed ſine ullo dierum numero ita habent, ut edi juſſimus, Reg. 1. Colb. 1. 2. vet. Dalec. San-Victor. aliique. Quadragenarius certe numerus conſtare hoc loco non poteſt, ſed ut ſummum, tricenarius tantum, ſi Columellam audimus. Ille enim l. x. c. 2. Eteſias ait ſpirare Calendis Auguſti incipere, deſinere vero tertio Calendas Septembris. Biduo ante Aſſyriæ deſinere ſcribit ipſe Plinius l. 18. ſect. 74. Et Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 5. p. 561. unde hæc Plinius mutuatus eſt, nulla dierum, quibus ſpirant Eteſiæ, facta mentione, hoc ait unum, συνεχεῖς γίνονται μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς, καὶ κυνὸς ἐπιτολήν, *conſtanter ſpirant poſt ſolſtitium, & Canis ortum.* Apollonius tamen Rhod. l. 1. ait ſpirare dies XL. & codex Reg. 2. Timoſthenes apud Schol. Apollonii, etiam decem adjicit.

XLIII.

XLII. *Mollire eos.*] Cur a vetere lectione tum codicum MSS. Reg. 1. 2. Chiffl. &c. tum priorum editionum Parm. Venet. 1. 2. Brix. &c. diſceſſum ſit, ut ſcriberetur, *Molliri eis*, neſcio. Abeſt id enim longiſſime a Plinii mente: qui Aquilones Eteſias, e ventorum frigidiſſimis, molliri ait Solis geminato calore ab ardore Caniculæ, ut mitiores ipſi fiant. *Ibid.*

XLIII. *In III. Idus Novemb.*] Tamen Columella, lib. XI. c. 2. *Sexto Idus Novembris, Vergiliæ mane occidunt: hiemat.* Et ſane ab VIII. Calendas Octob. quo die fit æquinoctium, ad ſextum Idus Novemb. dies intercedunt fere quatuor & quadraginta. Quod ſi tertio Idus Vergiliæ occidunt, ut libri omnes præ ſe ferunt, non dies quatuor, ſed octo & quadraginta ſcribi oportuit. Notum eſt autem ab nota numeri III, ad III. proclivem eſſe librariis lapſum. Nihilominus receptam ſcripturam eſſe retinendam, Plinius ipſe admonet l. 18. ſect. 60. & 74. Et Columella lib. XI. c. 2. p. 382. æquinoctii ſidus triduo definit, VIII. VII. & VI. Calend. Octob. *Ibid.*

XLIV. *Sicci Corus & Vulturnus, præterquam deſinentes.*] Etſi exemplaria omnia legant *deſinentes*, fortaſſis tamen rectius ſcripſeris *deſinens*, ut id de Vulturno ſolum intelligas. Nam Ariſtoteles, a quo hæc Plinius, l. 2. Meteorol. c. 6. p. 565 Ξηροὶ δ' Ἀργέστης καὶ Εὖρος· ἀπαρχῆς δὲ οὗτος ξηρός· τελευτῶν δὲ, ὑδατώδης. *Sicci, Corus, & Vulturnus: ſed hic inter initia ſiccus eſt: deſinens vero, humidus.* Niſi forte Plinius legentem audierit anagnoſten, τελευτῶντες ὑδατώδεις. *Sect. 48.*

XLV. *Noxius Auſter, & magis ſiccus.*] Eſt in editione Dalecampii & Gronovii, conjectura Chiffletii admonentis, num rectius legatur, *Saluberrimus omnium Aquilo, quia ſiccus & frigidior: noxius Auſter fortaſſis, quia magis humidus.* Auſi ſunt & alii ante eum hæc Plinii verba ſic præpoſtere permutare, quod fieri contempta archetyporum fide, jamdudum Gelenius conqueſtus eſt. Nos receptam lectionem egregie tuemur Ariſtotelis auctoritate, ſect. 1. Problem. 23. p. 681. Διὰ τί οἱ Νότοι οἱ ξηροὶ καὶ μὴ ὑδατώδεις, πυρετώδεις εἰσίν; *Cur Auſtri ſicci, & nullo modo humidi, febres creare ſolent?* Ac paulo poſt: Ὅταν μὲν οὖν ἄνευ ὕδατος πνέωσι, ταύτην ἐν ἡμῖν ποιοῦσι τὴν διάθεσιν· ὅταν δὲ ἅμα ὕδατι, τὸ ὕδωρ καταψύχει ἡμᾶς. *Cum igitur ſicci ſunt Auſtri, corpora noſtra ſic affici neceſſe eſt: at cum ventus imbre conjungitur, nos aqua refrigerat.* Et ante Philoſophum Medicus Hippocrates, lib. de humoribus, text. 15. p. 570. ἀνυδρίαι νότιαι, *& ſiccitates*, inquit, *auſtrinæ ſunt*: in quem locum Galenus, tom. 8. p. 571. hujuſmodi tempeſtates ait multum a naturalibus differre, creare morbos, &c. *Ibid.*

XLVI. *Eteſiæ noctu deſinunt fere.*] Aliqui codices, *deſinunt flare*, haud improbabiliter. Ariſt. l. 2. Meteorol. c. 5. p. 561. de eteſiis, τὰς μὲν ἡμέρας πνέουσι, τὰς δὲ νύκτας παύονται. Et ſect. 26. Problem. 54. p. 804. ſine dubitandi adverbio, λήγουσης τῆς ἡμέρας λήγουσι, καὶ τῆς νυκτὸς οὐ πνέουσιν, *deſinente die deſinunt, noctu quieſcunt*: Itaque *flare* haud ſane diſplicet: ſed magis arridet hanc voculam *fere* ad ſequentia referre: noctu enim ſemper quidem deſinunt: ſed non ſemper iidem hora tertia incipiunt: imo apud nos vix unquam ea hora. Sic igitur libenter legam: *Fere & a tertia diei hora oriuntur.* *Ibid.*

XLVII. *Intercalari anno Caniculæ ortu.*] Vel *intercalario anno*, ut in ſcriptis quibuſdam exſtat, atque ex vet. cod. adnotavit V. Cl. Pelicerius Ep. Montiſpeſſul. Salmaſius p. 553. reponere mavult ex conjectura ſua, *in canario anno.* Sed hanc emendationem nemini vel leviter erudito probatum iri arbitror, qui quam erudite ac ſolide confutata ſit a Petavio noſtro, lib. 5. Variar. Diſſert. in Uranol. c. 5. p. 202. expendere ſecum voluerit. Interim operæ pretium fuerit admonere, poëtarum more locutum eſſe hoc loco Plinium, qui luſtrum appellare viſus ſit quadriennii ſpatium: cum tamen certum ſit intervallo quinque ſolidorum annorum conſtare luſtrum. Id enim a cenſione populi Romani originem habuit: ea vero poſt quinque vertentes annos ex legis præſcripto apud Cenſores fieri debebat. Qua de re Aſconius Pedianus, in 3. orat. contra Verrem, ad ea verba, *Neque cenſus eſſet.* Atque hujus moris veſtigium in Faſtorum Capitoli- *Ibid.*

norum reliquiis apparet : in quibus lustra nonnulla continuis quinquenniis interjectis condita visuntur : quod & Romanarum antiquitatum periti docent, Sigonius, aliique. Poëtæ nihilominus, ut dixi, aliique interdum, ob duarum periodorum istarum affinitatem, lustri Romani, & Olympicæ πενταετηρίδος, nomina licenter permutarunt, quadriennio lustri, lustro Olympiadis appellatione imputata. Posterioris exemplum habet Ovidius l. 4. de Ponto, Eleg. 6.

In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est:
Iam tempus lustri transit in alterius.

Prioris, Ausonius, in Epitaphiis Heroum, Carm. 31.

Omnia, quæ longo vitæ cupiuntur in ævo,
Ante quater plenum consumpsit Anicia lustrum.

Hoc est ante annos sedecim solidos & perfectos. Fidem facit ipsa Epitaphii inscriptio : ANICIAE. SEDECENNI. MATRONAE.

Sect. 52. XLVIII. *Quæ humida, non urunt, sed infuscant.*] Fortassis legendum, *quæ fumida.* Nam Arist. qui duo tantum posteriora fulminum genera attingit, quæ Plinius nunc commemorat : ἐὰν μὲν πάνυ λεπτὸν, inquit lib. 3. Meteorol. c. 1. p. 574. οὐκ ἐπικάον διὰ λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν· ἐὰν δ' ἧττον ἐπικάον, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ διὰ τὴν λεπτότητα φέρεται· διὰ δὲ τὸ τάχος, φθάνει διιὼν, πρὶν ἐκπυρῶσαι, καὶ ἐπιδιατρῖψαι μελᾶναι· ὁ δὲ βραδύτερος, ἔχρωσε μὲν, ἔκαυσε δ' οὔ. Quod si fulmen admodum tenue fuerit, sed præ tenuitate non adurat, illud est quod poëtæ *Clarum* vocant : si vero minus adurat, *Fumidum.* Nam illud ob tenuitatem cito agitur : propter celeritatem ante penetrat quam adurat, vel mora facta infuscet : Illud cum sit tardioris naturæ, infuscat quidem, sed non adurit. Ut ut est, multo distincte magis Plinius, quam Aristoteles, tria fulminum genera constituit : siccum, humidum vel fumidum, & clarum. Duo priora non adurunt : sed siccum tenuitate sua dura dissipat : humidum tantum infuscat : clarum mira operatur : nam se se per omnes venas insinuat, &c.

Ibid. XLIX. *In Catilinanis prodigiis.*] Emendare ex hoc loco Julium Obseq. juvat, qui eandem historiam recitat, c. 122. p. 66. *M. Cæsone,* (lege *M. Cicerone,*) *C. Antonio Coss. Fulmine pleraque decussa. Sereno Vargunteius Pompeius* (lege, *Pompeiis*, nam Plinius ex *Pompeïano municipio* fuisse ait : est autem Pompeii Italiæ oppidum, de quo lib. 3. sect. 9.) *de cælo exanimatus .... Ab his prodigiis Catilinæ nefaria conspiratio cœpta.* At ex Obsequente vicissim puto Plinium corrigendum. Quis enim non suspicetur ex hac voce *Vargunteius*, factum esse a librariis primum *Marcuennius* : postea *Marcus Herennius* ab emendatore aliquo ? Sunt diversæ apud Romanos familiæ, Varganteïa, & Herennia. Tacito viri nomine hoc ipsum Cicero refert inter prodigia, quæ tempore sui Consulatus, atque adeo inter Catilinana prodigia, acciderunt : l. 1. de Divin. p. 164.

Aut cum terribili perculsus fulmine civis
Luce serenanti vitalia lumina liquit.

Et ad id forte respexit Seneca l. 1. Natur. quæst. c. 1. p. 832. dum ait : *Nam sereno quoque cælo aliquando tonat ex eadem causa qua nubilo, aëre inter se colliso.*

Sect. 57. L. *Et sæpe alias : sicut carne, P. Volumnio, Ser. Sulpicio Coss.*] Præpostere permutata hæc verba in libris ad hunc diem editis legebantur, *& sæpe alias carne, sicut L. Volumnio, &c.* At sæpius carnibus pluisse falsum est, neque id habent codices Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. aliique, quos secuti sumus. Restituimus quoque Consuli Volumnio Publii prænomen, a Livio, ceterisque admoniti, qui retulerunt. Valerius Max. l. 1. c. 6. n. 5. p. 40. *Præcipuæ admirationis* inquit, *etiam illa prodigia, quæ P. Volumnio, Ser. Sulpicio Coss. in urbe nostra inter initia motusque bellorum acciderunt .... Carnis quoque in modum nimbi dissipatæ partes ceciderunt : quarum majorem numerum præpetes diripuerunt aves : reliquam humi per aliquot dies, neque odore tetro, neque deformi aspectu mutatum jacuit.* Vide Liv. l. 3. p. 46. Dionys. Halic. lib. 10. statim initio, p. 627. & 628. Πόπλιος Οὐολούμνιος καὶ Σερούιος Σουλπίκιος.

LI. *T. Annius Milo occisus est.*] In margine codicis unius e nostris, scriptum est Pelicerii manu, T. Manilius, ex vet. cod. MS. sed vitiosa, ut arbitror, lectione. Silent enim de hoc Manilio scriptores ceteri, neque hunc causam, ut Milonem, dixisse acta ulla referunt. Quod vero Milonem apud Compsam Thurinorum oppidum, in oppugnatione urbis ictu lapidis ex muro periisse Cæsar ait l. 3. belli Civilis, & Velleïus lib. 2. Carissanum castellum citius crediderim juxta Compsam fuisse, quam Carissanum idcirco in Compsanum castellum mutari oportere. *Ibid.*

LII. *Ab Amerinis.*] In Chiffl. cod. & aliis, *a Mamertinis*, male. Nam Plutarchus in Mario, p. 415. ἐκ δὲ Ἀμερίας καὶ Τυδέρτου πόλεων Ἰταλικῶν ἀπηγγέλθη νυκτὸς ὦφθαι κατὰ τὸν οὐρανὸν αἰχμάς τε φλογοειδεῖς, &c. Hinc emendabis Julium Obseq. c. 103. p. 54. *C. Mario, C. Flacco Coss. Arimini* (lege, *Amerini*) *canis locutus: arma cælestia, tempore utroque ab ortu & occasu visa pugnare, & ab occasu vinci.* Sed ex Julio vicissim Plinius fortassis emendandus, apud quem librariorum incuria, hactenus editum est, *Tertio vero consulatu Marii.* Neque enim Consulatu tertio C. Flaccum Marius collegam habuit, sed secundo: tertio autem, L. Aurelium Orestem. Itaque rectius fuerit, *Altero vero consulatu.* *Sect. 58.*

LIII. *Olympiadis septuagesimæ octavæ secundo anno.*] Discrepat a Plinio anno uno auctor Chronici marmorei, quod in Marm. Oxon. recitatur, p. 160. Epoch. 58. Rem enim is contigisse ait Archonte Athenis Theagenide: Ἀφ' οὗ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ὁ λίθος ἔπεσε, καὶ Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἐτελεύτησε .... ἄρχοντος Ἀθήνησι Θεαγενίδου. Fuit autem Theagenides Archon, Olymp. LXXVIII. anno primo, qui annus incidit in annum V. C. CCLXXXV. teste Dionys. Halic. lib. 9. p. 611. & Diodoro Siculo, lib. XI. p. 49. *Sect. 59.*

LIV. *Magnitudine vehis.*] Hac voce rursum usus est Plinius l. 18. c. 23. *Iustum est vehes octodecim jugero tribui.* Usus & Columella sæpius, quem citat Rob. Steph. A vehendo deductum vocabulum, pondusque certum illud significans, quod una vectatione ferri potest. Plura de ea voce dicemus l. 18. sect. 53. Salmasium nihil moror, qui inusitato in Latina lingua verbo, *vehibilis* legit, reclamantibus libris omnibus. *Ibid.*

LV. *Nisi quartadecima Luna posse.*] In Chiffl. & aliis MSS. *nisi tricesima.* At est ea lectio contraria veritati: nam si arcus in nocte fit aliquis, Luna silente certe nullus. Contraria etiam Aristoteli, cujus verba ac sententiam referre se Plinius hoc loco testatur. Sic enim ille lib. 3. Meteorol. c. 2. p. 575. Ἐν τῇ πανσελήνῳ γὰρ ἀνάγκη γενέσθαι, εἰ μέλλει ἔσεσθαι καὶ τότε ἀνατελλούσης, ἢ δυνούσης· διόπερ ἐν ἔτεσι πεντήκοντα δὶς ἐνετύχομεν μόνον. *Nam plenilunio fiat, si noctu futurus sit arcus, necesse est: idque oriente, vel occidente Luna: quamobrem in annis quinquaginta, bis tantum animadvertimus.* Neque est quod quisquam existimet tricesimam lunam, mensem tricesimum hic appellari. Abest enim id longissime a Philosophi mente, in qua interpretenda Plinius unice habitat. Sed ipsa quoque Philosophi sententia abesse creditur a veritate: quoniam Snellius biennio bis lunarem iridem, Albertus Magnus etiam Luna non plena, dicuntur observasse. Sed illi fortasse area sive ἅλως circa Lunam visa, pro iride fuit, ut animadvertit Gassendus in l. 10. Laërtii, p. 1127. *Sect. 60.*

LVI. *Nullo magis sacra merito, quam quo nos quoque sacros facit.*] Ita reposuimus ex Reg. cod. 1. Prius *sacramento* legebatur, nullo sensu: & oratione mirum in modum claudicante. Libro 33. in procemio, rursum tellurem *sacram parentem* vocat. Sacros autem nos terra facit, suamque illa nobis divinitatem impertit, ratione bustorum inviolabilium. *Sect. 63.*

LVII. *Cujus numen ultimum jam nullis precamur irati grave.*] Hermolaus legit, *imprecamur rati grave:* Rati scilicet illud grave fore iis qui nulli sunt, quibus etiam si superessent, officere tamen ipsa non posset, benigna, indulgens, & in humanos tantum usus intenta. Solebant antiqui, ut ex poëtis præsertim Latinis constat, Manibus ejus, *cujus memoriam*, ut ait Tertullianus l. de testim. *Ibid.*

animæ, c. 4. *cum alicujus offensæ morsu facerent, & cui maledicere vellent, terram gravem imprecari: Ejus vero cui gratiam deberent, ossibus & cineribus refrigerium comprecari.* Hinc illa:

Molliter ossa cubent.
Et cinerem tellus non onerosa premat.

Martialis l. 5. Epigr. 35. p. 275.

Mollia nec rigidus cespes tegat ossa: nec illi
Terra gravis fieris: non fuit ille tibi.

Seneca in Hippol. act. 5. scena ult.

Istam terra defossam premat,
Gravisque tellus impio capiti incubet.

Detorsit ingeniose votum terræ levis in contrariam plane sententiam Ammianus in Anthol. lib. 2. c. 43. Epigr. 1.

Εἴη σοι κατὰ γῆς κούφη κόνις, οἰκτρὲ Νέαρχε,
Ὄφρα σε ῥηϊδίως ἐξορύσωσι κύνες.

Sit levis, infelix, tandem tibi terra, Nearche:
Promptius effodiant ut tua membra canes.

Ibid. LVIII. *Non enim & ferro, quo carere non possumus, simili modo utimur?*] Ita cum Pintiano scribimus, ex Reg. 1. 2. &c. Prius legebatur, *Nos enim.* At cum interrogationis nota concitatius efficaciusque dictum videtur. Etiam paulo ante ex iisdem MSS. rescripsimus, *Verum fateamur:* non ut in libris editis, *Et ut verum.* Ac postea, *Quas non ad delicias*, pro *quasi*. Et, *nisi tamen quæ summa patiatur,* &c. pro *Et tamen quæ summa patiatur:* eorundem codicum auctoritate ac fide.

Sect. 67. LIX. *L. Afranii in Consulatu collegæ.*] In libris hactenus editis, *C. Afranii.* Dalecampius in margine editionis suæ admonet Sabellicum emendare, *Africani.* Manuscripti codices prænomen non habent. Nos ex Dione l. 37. p. 51. & ex Fastis, Lucium appellamus, qui cum Q. Cæcilio Metello Celere Consul fuit anno V. C. DCXCIV. triennio post Ciceronis consulatum.

Ibid. LX. *A rege Suevorum.*] Ita constanter libri omnes MSS. credidit Isaacus Vossius, in Melam, pag. 249. neque Suevis, neque Boiis, (quæ postrema vox nonnullis placuit) locum hic esse posse, cum sint mediterranei populi. At cum ipse substituit, *a rege Bætorum*, Bætosque Batavos interpretatur, valde vereor, ut vades conjecturæ suæ codices ullos probatæ fidei possit afferre, aut Bætorum nomen pro Batavis familiare Plinio fuerit. Propius a vero abest Suevorum regem fuisse, ut scriptores tot uno consensu affirmant, ad quem deducti terrestri itinere Indi, qui ad oram Germaniæ tempestate fuissent abrepti, quam contra exemplarium fidem quidquam movere.

Sect. 68. LXI. *Ac pruina tantum albicans lux. Media vero terrarum* &c.] In Chiffl. & aliis codd. præpostera interpunctione legitur, *albicans. Lux vero media* &c. Mendum corrigit Martianus hæc exscribens ac leviter immutans, l. 6. p. 196. c. de Zonis terræ: *Nam duæ*, inquit, *quæ axi utrique confines, algore immenso & frigoribus occupatæ, desertionis causas pruinis ninguentibus præbuêre: Media vero flammis atque ardoribus torridata*, &c.

Ibid. LXII. *Vt centum quindecim.*] Hoc iterum repetit lib. 5. sect. 12. cum hac eleganti exclamatione, *Tam parvo distat ibi tanta rerum naturæ diversitas.* Neque existimandum est a seipso Plinium dissentire, cum illic ait a Pelusio ad Arsinoën Rubri maris oppidum, CXXV. passuum millia ab Agrippa tradi: nunc vero CXV. Propiorem enim Arabici sinus oram spectare videtur hoc loco, quam sit illud Arsinoës oppidum.

Sect. 72. LXIII. *Nobili apud Arbela Alexandri M. victoria.*] Juvat hoc loco incredibilem Martiani hallucinationem observare, qui cum hunc Plinii locum, *meridianos sæpius: Nobili apud Arbela* &c. cursim raptimque transcriberet, legit, *meridianos. Servius Nobilis apud, Arbela* &c. ac deinde quæ de hac defectione narrantur a Plinio, ea Servio Nobili auctore, plane commentitio, venditat. Sed

& operæ pretium fuerit adnotare in codd. MSS. Reg. 1. 2. &c. legi *apud Arabiam:* in Martiani libris item *in Arabia.* In Arbelitide tamen Alexandri M. victoriam contigisse, præter innumeros alios scriptores, ipse Plinius testatur, lib. 6. sect. 16.

LXIV. *Vipstano & Fonteïo Coss.*] Male *Vipsanio* legebatur in libris hactenus editis. Alia Vipsania gens Romæ fuit, ex qua M. Vipsanius Agrippa: alia Vipstana, ex qua hic C. Vipstanus Apronianus Consul, cum L. Fonteïo Capitone collega, anno V. C. DCCCXII. Neronis anno 6. In codd. MSS. *Viptano.* Apud Martianum, *Alpiano.* Nos Vipstanum restituimus ex veteribus Fratrum Arvalium monumentis, apud Gruterum, p. 118. *Ibid.*

LXV. *In oppido Ancone superest quinta. Decima in parte Italiæ &c.*] Hactenus editum est, *In oppido Ancone superest quinta trigesima. In parte Italiæ &c.* MSS. hic variant. Nos ex certissima conjectura, edi curavimus: *Ancone superest quinta. Decima in parte Italiæ &c.* In decima Italiæ regione Venetiam statuit in Geographicis libro sequente. Neque simile veri est in tot particulas, hoc est, in quintas tricesimas, ab homine πλατιχωτέρως ubique agente, gnomonem, umbramve dividi. *Sect. 74.*

LXVI. *Per eos XC. dies in meridiem umbras jaci.*] Salmasius in Exercit. Plin. p. 424. hæc ita interpretatur, ut ridiculum Plinio affingat errorem: Solem nimirum per XC. dies fixum & immobilem stare supra verticem Ptolemaïtarum. Sed alia longe Plinii mens est. Ptolemaïtas ait, Meroëtas, & quotquot sub illo vivunt cæli tractu, XLV. diebus ante solstitium, totidemque postea, Sole XV. gradum in Tauro, ac deinde XV. in Leone obtinente, nullas meridiano tempore habere umbras. Ejusdem tamen diei ceteris horis, umbras quodammodo in meridiem cadere, propter obliquitatem sphæræ. Iis enim oritur Sol ad Cæciam, ad Corum occidit. Unde liquet his extremis diebus umbras meridie quidem ibi consumi, reliquis vero horis, & intermediis XC. diebus, umbras ad Austrum cadere, cum reliquo anni tempore in Septentrionem porrigantur. Videre hoc ante nos alii. *Sect. 75.*

LXVII. *Continuos dies habere senis mensibus, noctesque e diverso Sole ad brumam remoto.*] Quid est quod Pintianus, Longoliusque hanc lectionem solicitant? quorum ille *senis diebus*, iste *binis mensibus*, scribendum pronunciant. At & sua vulgatæ scripturæ constat sententia, neque ea mutari sine contemptu veterum exemplarium, atque adeo sine veritatis dispendio potest. Sic enim scribere oportuisse Plinium, cogit ipsa ratio credi, ut ejus verbis utar: ita scripsisse docet Martianus, lib. 6. pag. 194. dum hunc locum transcribens, ita ait: *Hinc est, quod in Meroë longissimus dies* XII. *æquinoctiales horas, & alterius bessem secat: Alexandriæ* XIV. *in Italia* XV. *in Britannia* XVII. *Solstitiali vero tempore, cum cæli verticem Sol invectus subjectas lævorsum terras perpetui diei continuatione collustrat: itemque brumali descensu semiannuam facit horrere noctem: quod in insula Thyle compertum Pytheas Massiliensis asseruit.* Semiannua nox, senorum certe mensium est. Vide quæ dicturi sumus l. 4. sect. 26. *Sect. 77.*

LXVIII. *Sciothericon.*] Negat Salmasius, p. 632. secutus Snellium in Eratosthene Batavo, c. p. 4. 21. negat, inquam, Sciothera illa horis signandis apta fuisse: sed solstitiis tantum, æquinoctiisque significandis. Negat horarum notationem aut nomen fuisse ante Alexandri M. tempora. Verum Laërtius, lib. 2. p. 33. Anaximandrum ait rerum duarum inventorem fuisse: Primum ex Phavorino, gnomonem in solariis constituisse, εὗρε δὲ γνώμονα πρῶτος, utique ad designandas diei horas. Alterum, in horoscopiis sive solariis non quemlibet gnomonem panxisse, sed eum qui solstitia præterea, æquinoctiaque monstraret. Herodotus, lib. 2. Gnomonicen & dierum in partes duodecim fractionem a Babyloniis ad Græcos manasse scribit: Πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρας παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. *Nam polum, & gnomonem, & duodecim diei partes a Babyloniis Græci didicerunt.* Eæ vero non statim horarum nomine processerunt: *Sect. 78.*

ſed, aut partium, ut indicat Herodotus, aut σημείων ſignorum, ut Julius Pollux lib. 1. c. 8. refert ex Menandro. Hæc & alia multo plura Petavius lib. 7. Var. Diſſert. in Uranol. c. 8. p. 272. Sed rem meo quidem judicio planius conficit eximius Xenophontis locus, in quem incidi, lib. 4. Memorab. p. 800. Οὐκοῦν καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν ἥλιος φωτεινὸς ὢν τάς τε ὥρας τῆς ἡμέρας ἡμῖν καὶ τἆλλα πάντα σαφηνίζει, &c. Ubi falſum apparet eſſe quod Salmaſius aïebat vocem ὥραν, a nemine ſcriptorum qui Alexandri tempora aut Platonis anteiret, pro diei particula uſurpatam. Mathematici porro illi qui horoſcopia publice & in propatulo collocabant, non ſolis eruditis, & Aſtronomiæ peritis, ſed vulgo ea proponebant: Igitur non ad ſola diſcernenda ſolſtitia ex umbratum ratione, ſed ad civiles diei partes, & ad quotidiana gubernanda negotia pertinebant. Quid enim intereſt plebeïorum hominum ac civium, ſcire quo momento exacte ſolſtitia commiſſa ſint? Et vero demum, id quod plurimum cauſæ noſtræ patrocinatur, hoc Anaximenis horologium ſciothericon, deſignandis cujuſque diei horis fuiſſe concinnatum, Plinius ipſe verbis conceptis admonet lib. 7. ſect. 60. non ſolſtitiis, æquinoctiiſve tantum ſignandis.

Sect. 80. LXIX. *Ipſoque crurum argumento.*] Ita Reg. cod. 2. aliique, quos ſecutus eſt primus omnium Gelenius. Priores enim editiones habent, *ipſoque crinium argumento*: inductis in fraudem editoribus, propterea quia de capillo vibrato, promiſſiſque crinibus proxime eſt facta mentio: id tamen Latius in editionem ſuam quoque inſervit. Nos codices defendimus cum experientia, tum Galeni teſtimonio, lib. 3. de temperam. c. 6. p. 72. tom. 3. εἰ μὴ ὁμαλῶς ἅπαν ἔχει τὸ σῶμα τῆς κράσεως οἷς μὲν ἰσχνὰ τὰ σκέλη, ξηροὶ πάντως εἰσὶν, ὑγροὶ δ' οἷς παχέα. Siccos ait eſſe, quibus macra ſunt crura: humidos, quibus craſſa. Quam apte cum Plinianis iſta congruunt, cum ait illis, hoc eſt, Æthiopibus, in ſupera ſuccum revocari, vi caloris deſiccantis: his vero, nempe borealibus, in inferas partes, crura ſcilicet, depelli humore deciduo?

Sect. 81. LXX. *Vt urbem ac tecta cuſtodirent.*] Significatu vocis paulo inſolentiore, *cuſtodirent* dixiſſe pro *caverent*, declarat tum unanimis codicum conſenſus, in quibus diſerte legitur, *ut urbem ac tecta*, &c. tum ipſe Cicero, a quo hæc totidem ferme verbis, ut alia, Plinius mutuatus eſt. *Multa medici*, inquit ille lib. 1. de Divin. p. 201. *multa gubernatores, agricolæ etiam multa præſentiunt: ſed nullam eorum divinationem voco: ne illam quidem, qua ab Anaximandro phyſico moniti Lacedæmonii ſunt, ut urbem & tecta linquerent, armatique in agro excubarent, quod terræ motus inſtaret, tum, cum & urbs tota corruit, & ex monte Taygeto extrema montis quaſi puppis avulſa eſt. Ne Pherecydes quidem, ille Pythagoræ magiſter, potius divinus habebitur, quam Phyſicus: qui cum vidiſſet hauſtam aquam de jugi puteo, terræ motus dixit inſtare.* Quo in loco libentius legerim, *bibiſſet*, quam *vidiſſet*, & ex hoc Plinii contextu, & ex Apollonio, qui in hiſt. Mirab. c. 5. τὸ δὲ πιόντα bibentem id ſenſiſſe ſcribit. Tamen *vidiſſet* rurſum ſcribitur, lib. 2. de Divin. p. 223.

Sect. 82. LXXI. *Fiunt & Solis Lunæque defectu.*] Pintianus emendat, *Fiunt & Lunæ defectu*: quod de ſola Lunæ defectione Ariſtoteles egerit. Sed cum eadem cauſa & in Solis deliquio, quæ in deficiente Luna, terræ motum poſſit efficere, quod demonſtrat egregie Cabeus in lib. 2. Meteorol. text. 49. p. 263. nihil ego, contra omnium librorum fidem, mutare auſim.

Juvat hic porro corollarii vice breviter ſubdere, quid de terræ motus cauſis recentior Phyſica ſtatuat. Ait enim terræ motum perinde contingere ex repentina inflammatione halitus ſulphurei ac bituminoſi, qui ignem facile concipiat in cryptis ſubterraneis: quemadmodum in cuniculis factitiis uſuvenit, quas *Minas* vocant, in quibus concluſus, inflammatuſque pulvis pyrius, ſuperexſtantes concutit, exturbatque moles. Ita fere Gaſſendus in lib. 10. Laërtii, p. 1045.

Sect. 89. LXXII. *Inter Lebedum & Teon.*] Quanquam Salmaſio magis aridet lectio Chiffletiani codicis, *inter Lesbum*, nihil tamen moveo contra fidem ceterorum,

ut Reg. 2. &c. & vetustarum editionum: cum præsertim hæc Halone rursum a Plinio memoretur l. 5. sect. 38. proxime Myonnesum, quam Stephanus p. 477. statuit inter Lebedum & Teon, μεταξὺ Τέω καὶ Λεβέδου.

LXXIII. *Olympiadis* CXXXV.] Atqui longe Thera ante hanc Olympiada exstitit, uti ex Herodoto constat l. 4. p. 272. ceterisque. Hanc enim, Callisten antea nominatam Cadmus incolis frequentavit: Battus deinde Cyrenarum conditor tenuit. Similis est Senecæ lapsus, qui Therasiam Valerio Asiatico iterum Consule prodiisse scribit, l. 2. Natur. quæst. c. 26. p. 853. & lib. 6. cap. 21. p. 910. hoc est, Claudii principatu. Meminit enim ejus insulæ Strabo, qui dudum ante obierat, l. 10. p. 484. *Ibid.*

LXXIV. *Post annos* CX.] Igitur id contigisse necesse est anno Urbis DCCLVII. At non ante annum DCCLXXII. Tiberii Imp. sextum, Consules fuere M. Junius Silanus, L. Norbanus Balbus Flaccus. Itaque scribendum fuisset, *Post annos* CXXV. *Ibid.*

LXXV. *Stagnum emersisse.*] Dubitat Ortelius in Thes. Geogr. num. *Statinas* pro *Stagnum* rescribi oporteat, ob eum Papinii Statii versiculum, *Ibid.*

Ænariaque lacus medicos, Statinasque renatas.

Venere in eandem suspicionem ante eum Scaliger, & Longolius, & *Stativas* ii reponi malunt: sed nocet conjectoribus nimia quandoque eruditio. Ego ab exemplaribus MSS. Reg. 2. Colb. 2. &c. vetustisque libris, quos vidi, minime discedendum aio. Triplicem terræ motum a Plinio numerari in una eademque insula: oppidum hiatu haustum, primo: altero, stagnum emersisse: postremo, montes provolutos, Prochytamque enatam. Nam a Pithecusis Prochytam fuisse avulsam, auctor est Strabo l. 5. p. 247. νῆσος ἡ Προχύτη, Πιθηκουσῶν δ᾽ ἐστιν ἀπόσπασμα.

LXXVI. *Eubœa Atalantem.*] Quum antea Chersonesus esset, isthmo vi maris abrupto, ex peninsula factam esse insulam Atalanten, scribit Diodorus l. 12. p. CXI. Persuasit & Plinio. Etiam & Straboni l. 1. p. 60. Sed vetustissimus omnium Diodorus ceteros impulit in errorem, cum Thucydidis verba, a quo id accepit, prave intellexit. Ait enim Thucydides l. 3. p. 233. Atalanten insulam, inundatione subita, quæ Olympiade LXXXVIII. contigit, totam aquis fuisse superfusam. Igitur ante id tempus insula fuit. Quod etiam ex l. 2. p. 119. exploratissimum est, ubi in ea insula νῆσῳ, munimentum ait fuisse, præsidiumque Atheniensium. Cautius multo Seneca Thucydidem legerat, qui ex eo refert lib. 6. quæst. Natur. cap. 24. pag. 911. *circa belli Peloponnesiaci tempus Atalantam insulam aut totam, aut certe maxima ex parte superfusam.* *Sect.* 90.

LXXVII. *Galanis & Gamales urbium in Phœnice agros.*] In Reg. 1. 2. Colbert. 2. Chiffl. &c. *Galenes & Galames*: quæ lectio fortassis est potior, quam edita. Aut certe de alia Gamale accipiendum illud est, quam qua de agitur lib. 5. sect. 14. Geminam Josephus agnoscit: prope Jordanem alteram: alteram haud procul Carmelo. *Sect.* 93.

LXXVIII. *Ex insula Cea.*] Hinc fortasse Tertullianus fuerit emendandus, in Apologet. c. 4. cum ait, *Legimus ..... & Delon, & Rhodon, & Co insulas multis cum millibus hominum pessum abiisse.* Nam de Ceo insula, non de Co, quæ patria Hippocratis est, relatum id ab historicis memini. *Sect.* 94.

LXXIX. *In Bœotia Eleusina.*] Hallucinatur Ammianus lib. 17. pag. 98. cum Eleusin Bœotiæ civitatem inter eas urbes enumerat, quæ terræ motu emerserunt: cum inter eas locum habeat, quæ diluvio pessum abierunt, ut præter Plinium auctor est Pausanias in Bœot. l. 9. & Strabo l. 9. p. 407. *Ibid.*

LXXX. *Simul ut terræ miracula potius dicamus, quam scelera naturæ.*] Ex his verbis Plinii editores lemma huic capiti seu titulum confinxerunt, *De miraculis terrarum*: perinde quasi id foret huic capiti argumentum proprium ac peculiare, non toto illud opere sparsum. Sed *De spiraculis terrarum* scribi oportere admonet Plinianns index, & ipsa capitis hujusce materies: nam ut Virgilius cecinit, l. 7. Æneïd. pro argumento sunt, *Sect.* 95.

Specus horrendum, & diri spiracula Ditis.

Sect. 97. LXXXI. *In cujus quandam aram non impluit.*] In libris editis *aream* legitur, & in utroque Reg. cod. At in Chiffl. *aram*, quod arridet magis, vel ob hoc quod Tacitus l. 2. histor. p. 34. templum Veneris Paphiæ describens, *sanguinem aræ*, inquit, *offundere vetitum: precibus & igne puro altaria adolentur, nec ullis imbribus, quanquam in aperto, madescunt.*

Sect. 98. LXXXII. *Ad aras Mucias.*] Ita Reg. 1. 2. & Colb. 2. atque editiones veteres: quod & Rhodiginus probat l. 18. c. 12. p. 841. In honorem forte Q. Mucii Scævolæ, vel ab eo erectæ aræ illæ fuerunt, ut Sestianæ a Sestio, l. 4. sect. 34. Prius *Murtias* legebatur.

Sect. 99. LXXXIII. *In coïtu Solis pares plenæ. Eadem Aquilonia . . . . . mitiores.*] Secuti sumus codices Reg. 1. 2. Chiffl. &c. id ipsa loci exigente sententia. Prius legebatur, *in coïtu Solis pares. Plane eadem*, &c. Salmasius conjiciebat, p. 1007. *In coïtu Solis paret & plenæ*: satis infeliciter.

Sect. 10. LXXXIV. *Ideo summa æquorum aqua dulciorem profundam.* Sunt critici, qui sincerum vas amant incrustare, quique corrigere malunt, quam intelligere, dum hunc locum ita perturbata sententia mutant, *Ideo summam æquorum aquam dulciorem esse profunda*: vel, *summum æquorum aquam dulciorem profundit.* Sed & a Plinii mente discedere, & a codicum prorsus omnium auctoritate deficere emendationem hujuscemodi certissimum est. Ait enim ille summam aquam ideo esse salsam, quia Solis attractu exhausto tenui dulcique, linquitur id quod asperius, idque esse quod gustu tractatur. Scio recentiores plurimos in ea esse hæresi, quæ marinas aquas in imo salsiores esse pertendit, quam in superficie: quoniam aqua salsa, quam dulcis, ut Arist. ait, multo est gravior. Sed quid Plinius senserit scripseritve, id vero prius investigandum nobis incumbit, quam quid scribere eum ac sentire oportuerit. Aristotelis certe, quem Plinius ferme auctorem unum sequitur, sect. 23. problem. 30. p. 788. Διὰ τί τῆς θαλάσσης τὰ ἄνω τῶν ἐν τῷ βάθει ἁλμυρώτερα: ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς φρέασι τοῖς ποτίμοις τὸ ἐπιπολῆς ἁλμυρώτερον τοῦ εἰς βάθος· καίτοι ἔδει τὸ κατωτέρω· βαθύτερον γὰρ τὸ ἁλμυρόν· Ἢ διότι ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἀνάγει ἀεὶ τὸ ἐλαφρότατον ἀπὸ τῶν ὑγρῶν; Gaza interprete: *Cur superius mare salsius & calidius est, quam inferius? & in puteis quoque potu idoneis pars superna salsior est quam ima? quanquam esse e contrario debuit: gravius enim quod salsum est. An quia Sol & aër partem humoris levissimam assidue detrahunt?* Et vero scimus urinatores in vitreis vasculis e maris profundo aquam dulcem extulisse.

Ibid. LXXXV. *Aut quia plurimum ex arido misceatur illi vapore.*] Gronoviana editio, *Aut quia plurimum ex arido misceatur illi sine vapore*: quæ dictio *sine* præpostere addita, contra fidem omnium librorum, palam facit nescisse, qui sic edi curavit, quæ vis subesset apud Plinium, optimosque Latinitatis auctores, huic voci *vapor*. Calorem enim significat: uti monuimus sect. 40. & alias sæpe: non halitum illum frigidum humidumque, quem vulgo vaporem dicimus, ex aquis exhalantem. Sed vel ipsum calorem siderum, vel terrenum halitum, (exhalationem vocant) eorundem vi in sublime tractum. Haud porro multum abludit, quod Plinius hoc loco affert, a Platonicorum sententia, existimantium genus aquæ elementaris esse omnino geminum: alterum ex aëre coactum vi frigoris, dulce: aliud, quod e terra ardoris & incendii vehementia exhalasset, salsum. Ita enim Plutarch. lib. 4. de placitis Philos. c. 16. p. 897. Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος τοῦ στοιχειώδους ὕδατος, τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον, γλυκὺ γίνεσθαι· τὸ δ' ἀπὸ γῆς κατὰ περίκαυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιάμενον, ἁλμυρόν.

Sect. 106. LXXXVI. *Ut in Fucino lacu invectus amnis.*] Sic R. 2. ceterique codices MSS. Mirari porro hoc loco subit cur hujus amnis nomen prætereat silentio, qui ceteros suo quemque proprio nomine indigitat: sed quod modo nomen dissimulat, id alibi ipse aperit, nempe lib. 31. sect. 24. ubi Piconum vel Pitonium vocat. Vibius Sequester, p. 335. *Pitornium* appellat, *qui per medium lacum Fucinum Marsorum ita decurrit, ut aqua ejus non misceantur stagno.*

LXXXVII.

LXXXVII. *Et in Rubro mari oleæ, virentesque frutices enascuntur.*] Tota hæc clausula, de oleis fruticibusque Rubri maris, expungenda est, ceu spuria: cum nulli eam libri manu scripti habeant: atque huc translata temere ex l. 13. sect. 48. videatur. *Ibid.*

LXXXVIII. *Iovis Hammonis stagnum.*] Ingentes tenebras offudere rei Chorographicæ, qui neglecta omnium codicum, Reg. 1. 2. Chifflet. &c. vetere ac sincera scriptura, edi curaverunt, *Hammonis fons*, pro voce *Stagnum.* Inde nata eruditorum conquestio, abire a ceteris scriptoribus Plinium, qui geminum fontem inducat, ubi ceteri unum agnoscant. *Ibid.*

LXXXIX. *In Falisco omnis aqua pota candidos boves facit.*] Ita Reg. 1. 2. &c. Labem intulere huic loco eruditi, qui cum apud Virgilium legissent, *Hinc albi, Clitumne, greges*, &c. vocem hanc *omnis aqua* in *Clitumni aquam*, neglecta librorum MSS. auctoritate, mutare ausi sunt: sic enim in editione Parmensi, aliisque vetustioribus legitur. Quis tam ignarum locorum, Latio confinium, Plinium putaverit, ut nesciret Clitumnum amnem esse in Umbria, Faliscum vero agrum in Etruria, ut notat ipse lib. 3. sect. 8. Etiamnum hodie totus hic Faliscorum tractus, inter Ciminium montem, *Montagna di Viterbo*, & Tiberim amnem, circa Soractem montem boves albas habet. Hunc ab aquæ potu circum ea loca fluentis trahi colorem Plinius arbitratur: haud temere. *Ibid.*

XC. *Scyrium lapidem, quamvis grandem innatare, eundemque comminutum mergi.*] Cum in libris editis omnibus legatur *Thyrreum*, in Reg. 1. 2. Colb. 2. &c. *Tyreum:* nos ex certissima conjectura *Scyrium* rescripsimus. Illud enim naturæ miraculum a Plinio nunc refertur, cujus est iterum mentio lib. 36. sect. 26. statim initio, his verbis: *Lapidem e Scyro insula integrum fluctuari tradunt, eundem comminutum mergi.* *Ibid.*

XCI. *Maltham vocant.*] Naphtham vocat Xiphilinus ex Dione in gestis Pompeii, p. 1. edit. Henr. Steph. ubi Luculli milites ait, dum Tigranocerta is obsideret, eo limo flagrante pessime fuisse vexatos: esse illud genus bituminis, quod rebus omnibus adhærescat, nec humidis extingui possit: Τὰ Τιγρανόκερτα ἐπολιόρκει· καὶ αὐτὸν οἱ βάρβαροι τῇ τε τοξείᾳ, καὶ τῇ νάφθᾳ κατὰ τῶν μηχανῶν χεομένῃ δεινῶς ἐκάκωσαν· ἀσφαλτῶδες δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο, καὶ διάπυρον οὕτως, ὥσθ' ὅσοις ἂν προσμίξῃ, πάντως αὐτὰ κατακαίειν· οὐδ' ἀποσβέννυται ὑπ' οὐδενὸς ὑγροῦ ῥᾳδίως. Simile quiddam accidisse Severi Imp. principatu, idem Dio refert lib. 75. p. 855. ex Xiphilino. *Sect. 108.*

XCII. *Astacenis Parthiæ.*] Quoniam Astacenos Ponti cap. 103. nominarat, hos alterius juris, Parthici nimirum imperii esse significat. Ἀστακηνὴ regio nominatur ab Isidoro Characeno, ἐν σταθμοῖς Παρθικοῖς. *Sect. 109.*

XCIII. *Et Sittacene*] In libris editis hactenus, *& Cestia gente.* In cod. Reg. 1. *& in cutigente.* R. 2. *in contigente.* Dum nobis felicior aliquis conjector suggerat quid reponi oporteat, edi curavimus, *Sittacene:* adducti auctoritate scriptoris De mirabil. Auscult. p. 1153. cujus verba reddidisse fere Plinius videtur: Ἔστι δὲ καὶ ἐν Μηδίᾳ, καὶ ἐν Ψιττακηνῇ τῆς Περσίδος πυρὰ καιόμενα, τὰ μὲν ἐν Μηδίᾳ, ὀλίγον. τὰ δὲ ἐν Ψιττακηνῇ, πολύ. Ex Psittacene, sive Sittacene, de qua lib. 6. sect. 31. *Psitiagene* primum: mox *Cestia gente* potuit a librariis confingi. *Sect. 110.*

XCIV. *Et juxta gelidum fontem semper ardens.*] Laborabat hic locus interpunctione vitiosa, quæ hanc clausulam totam ad superiora referebat, cum ad Nymphæi cratera pertinere ipsa orationis textura declaret: Quis enim ille fons ingustabilis, de quo paulo postea agitur, præter hunc gelidum fontem esse alius queat? *Ibid.*

XCV. *Augetur imbribus.*] Ita Dio lib. 41. p. 174. Sed Dionis locum interpres ejus haud sane satis fideliter reddidit: qui imbribus superfusis adolescere herbas scripsit, perinde quasi id singulare quiddam ac prodigii simile sit: cum imbribus augeri ignem Græcus auctor dixerit. *Ibid.*

XCVI. *Torrentesque solis ardoribus.*] Venit in mentem alicui aliquando satius fore si scriberetur, *solis ardoribus*, quasi tantum illis hæ flammæ nocerent. *Ibid.*

Sed visum est nobis potius in lectione jam recepta acquiescere : ut sit hæc loci sententia, Solis ardoribus qui in eo tractu sunt vehementissimi, regeri ab eo monte flammas, tanquam acceptas a Sole reddat, vel cum Sole ipso de flammarum ardore contendat.

Sect. 112. XCVII. *Octuagies quinquies centena sexaginta octo mill. pass.*] Ita Martianus lib. 6. p. 198. hunc locum ad verbum transcribens : cujus auctoritas, Sabellici & aliorum conjecturas explodit, qui legi volunt, *octoginta quinque millia stadiorum*, &c. Sed Martianum ipsum jam tum in depravatos Plinii codices incidisse deprehendimus, cum scripsit, *Octuagies quinquies centena, septuaginta octo mill.* quemadmodum in Plinii libris ad hunc diem est editum. Nos *octuagies quinquies centena sexaginta octo* reposuimus, sive LXXXV. LXVIII. (sic enim scribebant veteres) pro LXXVIII. detracta unica, quæ redundabat, denarii nota. Emendationis auctor is ipse fuit, quem Plinius hic appellat, Artemidorus, cujus epitomen Agathemerus fecit, caputque integrum quod in suum opus Plinius transtulit, ipse pariter exscripsit, capite quarto libri primi operis Geographici : cui titulus, ut Pliniano, Περὶ μήκους καὶ πλάτους τῆς οἰκουμένης. Sic igitur ille : Μῆκος δὲ τῆς οἰκουμένης ἀπὸ Γάγγου εἰς τὰ Γάδειρα, σταδίων μυριάδων ς′ καὶ ηφ′μ′θ. Hoc est, stadiorum 68549. quæ omnino efficiunt millia passuum quot diximus, LXXXV. LXVIII. præter fere quingentos. Et vero huic emendationi favent etiam codices Reg. 1. 2. Colb. 2. Chiffl. & alii, cum paulo infra ubi totius spatii rursum mensura summaque colligitur, ea esse statuitur, quam diximus. Favet & Parmensis editio, aliæque veteres, in quibus LXVIII. legitur.

Ibid. XCVIII. *CCCCXCI.*] Hactenus editum est DCCCXCI. Martianus etiam deterius, DCCCCXCI. Nos ex Artemidoro, quem Plinius laudat, reponimus CCCCXCI. restituta priore nota centenarii, quam in quingenarium librarii transformarunt. Artemidori verba sunt loc. cit. p. 9. Ἀπὸ Γαδείρων δὲ διὰ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, καὶ Ἀρταβρων λιμένος, στάδιοι γ′π′λ′β. A Gadibus præter Sacrum promontorium, & Artabrorum portum, stadia sunt 3932. Efficiunt ea porro CCCCXCI. hoc est quadraginta & unum supra nonaginta millia pass. cum quingentis passibus, qui pro nihilo haberi solent in rotundis numeris.

Ibid. XCIX. *Quinquagies bis centena, XV. mill. pass.*] Iterum hoc loco Sabellicus movet, legitque *Quinquaginta quinque millia stadiorum*. Satis audacter id quidem. At Plinium Martianus est secutus : Plinius Artemidorum, cujus verba refert Agathemerus, loc. cit. Ἀπὸ μὲν Γάγγου ποταμοῦ ἕως Μυριάνδρου τοῦ ἐν Ἰσσικῷ κόλπῳ, σταδίων μυριάδων δ′ καὶ αψ′κ′ε. Stadia sunt 41725. sive millia passuum 5215000. quinquagies & bis centena, quindecim millia pass.

Ibid. C. *Pataram Lyciæ.*] Dalecampius in margine editionis suæ, reponit *Patras*, quæ urbs non Lyciæ, sed Achaïæ fuit. Artemidorus loc. cit. εἰς Πάταρα.

Ibid. CI. *Vicies & semel centena, tria mill. pass.*] Nihil esse uspiam arbitror, toto Pliniano opere, fœdius depravatum, quam hi numeri sunt. In editis legebatur, *tricies quater centena quinquaginta mill. Deinde Gades quatuordecies centena quinquaginta mill.* In R. 1. 2. Colb. 3. Chiffl. XXXII. L. hoc est, *trigesies bis centena, quinquaginta mill. pass.* Sed duas videlicet summas in unam conflarunt eorum codicum exaratores : Omisere enim hæc verba, *Deinde Gades &c.* ac subsequentem numerum cum priore, qui *vicies* erat, junxerunt. Nos Artemidorum secuti sumus, apud quem particulares summæ consentiunt mirifice cum totali, quam idem Artemidorus sæpe proposuit, & Plinius ipse paulo ante protulit, moxque iterum colliget. Artemidorus igitur loc. cit. a Myriandro intervallum ad Gades ait esse σταδίων δισμυρίων ς′, ὠκ′, stadiorum 26820. A Calari vero ad Gades, σταδίων μυρίων, stadiorum 10000. Igitur a Myriandro Calarim, stadia sunt 16820. quæ efficiunt XXI. MMM. pass. hoc est, vicies semel centena, & tria passuum millia, præter quingentos.

Ibid. CII. *Gades duodecies centena & quinquaginta mill. pass.*] In libris editis perperam legitur *quatuordecies*. Artemidorus, ut diximus, habet decem millia stadio-

rum: quæ efficiunt duodecies centena, & quinquaginta millia paſſ. Adde Parmenſem editionem, & Venetam 1479. in quibus legitur *duodecim*, haud dubie pro duodecies. Martianum nihil moror, apud quem corrupte admodum, *quadragies*, pro *quatuordecies*, ſi corrupto uſus ille eſt codice, ut videtur.

CIII. *LXVIII. mill.*] In editis poſt Hermolaum, *ſeptuaginta octo*: At Par- *Ibid.* menſis editio, Veneta 1479. aliæque, LXVIIII. Regius uterque codex, Colb. 1. 2. & Chiffl. LXVIII. idque cum ſuperiore Artemidori numero congruit, ut diximus. Iterum hic Sabellicus omnia ſuſdeque vertit.

CIV. *Quinquagies & ſemel.*] In editis, & apud Martianum ipſum, deſunt *Ibid.* amplius centena millia: ſic enim habent, *quinquagies centena M. paſſ. & XXI.* In Regio cod. 1. 2. & Colb. 2. L̅I̅. XIX. Corrigo, L̅I̅. LXIX. hoc eſt, quinquagies & ſemel centena, & LXIX. mill. paſſ. Totidem enim paſſus efficiunt ſtadia quæ a Gange ad Euphratem Artemidorus ſtatuit, loc. cit. Καὶ ἄλλως, inquit, ἀπὸ Γάγγου ἕως Εὐφράτου ποταμοῦ, μυριάδων δ' καὶ α' τ' ν'. Alia via, a Gange ad Euphratem amnem, ſtadia 41350. Miror Sabellicum, qui ſtadiorum millia quinquaginta hoc loco reponit.

CV. *Inde Cappadociæ Mazaca, CCCXIX. mill.*] Libri omnes ſcribunt CCXLIV. *Ibid.* quos ex Artemidoro fidenter emendamus. Ἀπ' Εὐφράτου, inquit, εἰς Μάζακα Καππαδόκων, στάδια β' φ' ν'. Stadia 2550. efficiunt paſſus 318750. perfecto autem abſolutoque numero, CCCXIX. millia.

CVI. *Epheſum, CCCCXV. mill.*] Prius legebatur, CCCCXCVIII. pro *Ibid.* CCCCXV. M. Verum Artemidorus loc. cit. quem Plinius ad verbum tranſtulit, Ἀπὸ δὲ Μαζάκων διὰ Φρυγίας τῆς παρωρείας, καὶ μεγάλης Καρίας ἕως Ἐφέσου στάδια γ' τ' κ'. *A Mazacis vero per Phrygiam montanam, & magnam Cariam, uſque Epheſum, ſtadia* 3320. quæ totidem, quot dixi, paſſus omnino efficiunt.

CVII. *Iſthmum CCXII. M. quingenti.*] Editores Pliniani, cum in MSS. *Ibid.* codicibus legerent, *Iſthmum CCXII. M. D. Inde terra &c.* (ſic enim habent Reg. 1. & 2. aliique:) edi curaverunt, *CCXII. M. Deinde terra*: cum eo loci litera D. quingenarii nota foret: quam nos reſtituimus, tum ex MSS. tum vero in primis ex Artemidoro, qui ſpatium illud definiit ſtadiis 1700. ἐπ' Ἰσθμὸν, στάδια α' ψ'. quæ efficiunt CCXII. mill. cum quingentis paſſ.

CVIII. *Et Lechaïco mari & Corinthiaco ſinu*] Ita correximus hunc locum, *Ibid.* Pintianum ſecuti, ubi prius *Laconico* legebatur. Abeſt ſane ab hoc itinere longiſſime Laconicum mare: ſed vicinum eſt Iſthmo Lechaïcum, a Lechæo Corinthiaci ſinus oppido cognominatum: de quo Plinius lib. 4. ſect. 5. Emendationi noſtræ plane ſuffragatur Chiffletianus codex.

CIX. *XC. Mill.*] Prodigioſum hoc loco intervallum poſuere Plinii editores *Ibid.* ab Iſthmi orientali parte uſque Patras, *ducenta duo millia quingenti*: ipſo Plinio repugnante, qui lib. 4. ſect. 5. Iſthmi longitudinem ait eſſe paſſuum quinque millium: ſinus deinde Corinthiaci uſque Patras, LXXXV. quæ ſumma efficit millia paſſuum XC. Atque hic numerus eſt, quem nos reſtituimus, quod eum non ſolum ſitus locorum, & Plinius ipſe, ſed & Artemidorus ſtatuit loco toties appellato, cum ait, Ἀπ' Ἰσθμοῦ διὰ Κορινθίου κόλπου εἰς Πάτρας, στάδια ψ' κ', ſtadia 720. ſive, quod idem eſt, paſſus 90000.

CX. *Leucadem LXXVII.*] Ita Chiffl. cod. Ita Plinius ipſe lib. 4. ſect. 5. *Ibid.* Ita demum, quod multo eſt certius, Artemidorus toties appellatus: Λευκάδα, στάδια ψ'. Stadia 700. ſunt paſſus omnino LXXXVII. M. D. Male igitur in editis, LXXXVI.

CXI. *Brundiſium LXXVII.*] Deeſt in libris milliare unum. Artemidorus *Ibid.* enim ἐπὶ Βρεντέσιον, στάδια ψ'. Stadia 700. ut diximus, paſſus efficiunt LXXXVII. M. D.

CXII. *Scingomagum.*] Male hactenus *Cincomagum*. Strabo lib. 4. pag. 179. *Ibid.* Ἐπ' Ἐβρόδουνον κώμην. εἶτ' ἄλλοι τοσοῦτοι διὰ Βριγαντίου κώμης, ἐκ Σκιγγομάγου, καὶ τῆς τῶν Ἄλπεων ὑπερθέσεως. ἐπὶ Ὤκελον τὸ πέρας τῆς Κοττίου γῆς· καὶ ἡ ἀπὸ Σκιγγομάγου δ' ἤδη Ἰταλία λέγεται. *Ad Ebrodunum vicum: inde totidem per Brigantium vicum, a Scingo-*

mago, & Alpium altos transitus, usque ad Occlum, qui est terræ Cottiæ finis: nam a Scingomago jam Italia dicitur. Quibus ex verbis, aliisque idoneis argumentis, egregie probat Honor. Bouche, l. 3. hist. Provinc. c. 3. p. 145. Scingomagum illud oppidum esse, quod postea Latinis Segusium dictum est, vulgo *Suze*, Marchionatus titulo nobile, in Diœcesi Taurinensi: neque audiendum esse vulgus Geographorum, qui *Sezanne* interpretantur. Straboni, de Italiæ capite, quod a Scingomago petit, adstipulatur Itinerarium Hierosolymit. *Segusione*, inquit, *inde incipit Italia.*

Ibid. CXIII. *DXVIII.*] In libris omnibus, DXVIII. hoc est, uno milliari minus. Verum Artemidorus loc. cit. verum definit spatium, ἀπὸ Ῥώμης ἐπὶ τὰς Ἄλπεις ἕως Σκιγγομάγου κώμης, ὑπὸ ταῖς Ἄλπεσιν οὔσης, στάδια δ' ρ' ν' β'. Stadia 4152. quibus æquivalent passuum millia DXIX.

Ibid. CXIV. *Illiberim DCCCCXXVII.*] Hic rursum aberrant a vero longissime codices Pliniani, quos vidi, omnes: iidemque nec satis sibi ipsi constant. Editi quidem exhibent, CCCCCLVI. mill. Reg. 1. 2. CCCCLVI. Colb. 2. CCCCCLXVI. cum scribi oporteat, DCCCCXXVII. Apud Agathemerum quidem in lacuna est hoc loco numerus stadiorum, quæ integra esse valde e re nostra foret. Verum cum ex singularibus summis omnibus totalem colligat stadiorum 71560. & ad eas quæ diserte expressæ sunt, si addantur 7417. stadia, illa ipsa exstitura sit, jam nullus dubio locus relinquitur, quin eam ipsam hoc loco reponi oporteat. Sunt autem ea stadia, DCCCCXXVII. millia passuum, cum stadio uno, quod est in rotundo numero prætermissum.

Ibid. CXV. *CCCXXXI.*] Pliniani libri unum milliare addunt, CCCXXXII. Artemidorus, ἕως Γαδείρων, στάδια β' χ' ν' α, stadia 2651. quæ passus efficiunt CCCXXXI. mill. cum passibus fere CCCC. quæ minor summa negligi plerumque solet.

Ibid. CXVI. *Octuagies novies centena XXXXV.*] Mire hoc loco discrepant inter se codices. Editi quidem, *octuagies sexies centena, LXXXV.* Parmensis editio, *nonaginta* (pro *nonagies*) LXIX. Martianus, l. 6. p. 199. *octuagies quinquies* LXXVIII. At Reg. codex 1. 2. & Colb. 2. aliique, LXXXIX. LXXXX. hoc est, octuagies novies centena, nonaginta millia. Ad hæc sinceræ scripturæ vestigia accedit proxime nostra emendatio, LXXXIX. XXXXV. Stabilitur autem in primis Artemidori ipsius, quem Plinius laudat & sequitur, auctoritate ac ratione. Is enim summam omnium stadiorum colligens, ὁμοῦ ἀπὸ Γάγγου εἰς Γάδειρα, σταδίων μυριάδων ζ' καὶ ά φ' ξ'. stadia numerat 71560. quibus respondent omnino 8945000. passus, ac præterea CLXXV. quorum in tanta mensura ratio vix haberi solet.

Ibid. CXVII. *Quadragies.*] Pliniani codices multi, LIIII. LXII. perperam haud dubie, pro XLIIII. XC. M. hoc est, quadragies quater centena, & nonaginta millia: ut Guill. Pelicerii manu in ora librorum ejus scriptum animadverti, ex probatis codicibus: quæ summa respondet stadiis 35920. quo intervallo litus Æthiopici Oceani distare ab ostio Tanaïs scripsit Artemidorus. Id vero planius multo fiet, collatis in unam singularibus quæ mox ponentur, mensuris. Martiani cum Plinii libris consensus, jam tum ætate ejus depravatos fuisse codices probat, quod alias sæpe animadvertemus.

Ibid. CXVIII. *Decies centena.*] Hic mirum in modum variant codices omnes. Libri editi, *quingenta quinquaginta millia.* Reg. 1. 2. Colb. & Chiffl. DCCV. Nos *decies centena*, ex Artemidoro. Πλάτος δὲ τῆς οἰκουμένης, inquit, ἀπὸ τῆς Αἰθιοπικῆς θαλάσσης ἐπὶ τὴν Μερόην, σταδίων ή. Stadia 8000. efficiunt passus 1000000. Qui CCCCL. M. in Plinii textum induxerunt, ii ex Eratosthenis computo Artemidori rationem metiri voluerunt, de qua videndus Strabo l. 1. p. 63.

Ibid. CXIX. *Rhodum DLXIII.*] Artemidorus habet tantum stadia δ' φ', 4500. seu passus DLXII. cum quingentis. Pliniani libri, DLXXXIII.

Ibid. CXX. *Gnidum LXXXVII.*] In libris editis, LXXXIIII. In Chiffl.

LXXXV. In Colb. 2. LXXXVI. M. D. pass.

CXXI. *Chium XCIV.*] Ita plane Reg. 1. 2. Colb. 2. aliique: quibus suffragatur Artemidorus: εἰς Χῖον, στάδια χ' ν', Stadia 750. sunt passuum millia LXXXXIII. cum DCCL. Rotundo expletoque numero, LXXXXIV. In libris editis, & MSS. quibusdam, excidit denarii nota, dum legunt tantum LXXXIV. pro LXXXXIV. *Ibid.*

CXXII. *Tenedon, XLIV.*] Perturbatas hoc loco numerorum notas agnoscere promptum est, cum in Chiffl. cod. hoc intervallum a Samo ad Chium attribuitur, quod sane huc revocari oportet, expuncto numero XXVIII. quem editi omnes retinent, vel CXIX. quem manu scripti. Artemidorus enim, εἰς Τένεδον, inquit, στάδια τ' ν', stadia 350. quæ efficiunt passuum XLIII. millia, cum DCCL. numero absoluto, XLIV. mill. *Ibid.*

CXXIII. *Ostium Tanais, CCLXXV.*] Sic Artemidorus, quem secuti sumus, ut par fuit. Ἐπὶ Τάναϊν ποταμόν, β' σ'. Stadia 2200. efficiunt passus CCLXXV. mill. In libris omnibus excidit librariorum culpa denarii nota: nam CCLXV. tantum exhibent. *Ibid.*

CXXIV. *LXXXIX. mill.*] Ita libri omnes. Ex Artemidoro tamen colligi duntaxat possunt stadia 564. hoc est, passuum millia LXX. Martianus aberrat ab eo numero quam longissime, cum ait l. 6. p. 200. *Qui quidem cursus, si per maria transeatur, in compendium ducit millia DCLXXVIII.* *Ibid.*

CXXV. *Isidorus adjecit duodecies centena millia quinquaginta.*] Ita codices omnes MSS. & Martianus loc. cit. *Sed Isidorus adjecit duodecies centena quinquaginta millia, usque ad Thulen: quæ quidem opinatio mihi videtur incerta.* Frustra igitur Sabellicus emendabat, *duodecim millia stadiorum, & quinquaginta.* *Ibid.*

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIBER III.

I. ACTENUS de situ, & miraculis terræ, aquarumque & siderum, ac ratione universitatis, atque mensura. Nunc de partibus: quanquam infinitum id quoque existimatur, nec temere sine aliqua reprehensione tractatum. Haud ullo in genere venia justiore, si modo minime mirum est, hominem genitum non omnia humana novisse. Quapropter auctorem neminem unum sequar: sed ut quemque verissimum in quaque parte arbitrabor. Quoniam commune ferme omnibus fuit, ut eos quisque diligentissime situs diceret, in quibus ipse prodebat: ideo nec culpabo, aut coarguam quemquam. Locorum nuda nomina, & quanta dabitur brevitate ponentur, claritate causisque dilatis in suas partes: nunc enim sermo de toto est. Quare sic accipi velim, [1] ut si vidua famâ suâ nomina, qualia fuere primordio ante res ullas gestas, nuncupentur: & sit quædam in his nomenclatura quidem, sed mundi rerumque naturæ.

Terrarum orbis universus in tres dividitur partes, Europam, Asiam, Africam. [2] Origo ab occasu Solis & Gaditano freto, qua irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, læva Europa: [3] inter has Asia. Termini amnes, Tanaïs, & Nilus. [4] Quindecim M. pass. in longitudinem, [5] quas diximus,

NOTÆ.

1. *Ut si vidua.*] Oppidorum, inquit, ita nunc audienda sunt nomina, tanquam cum primum fuere condita, ut obscura scilicet ingloriaque, citentur.

2. *Origo.*] Melam sequitur, ita scribentem lib. 1. c. 4. operis de situ Orbis: *Nunc exactius*, inquit, *oras situsque dicturo, inde est commodissimum incipere, unde terras nostrum pelagus ingreditur*, &c.

3. *Inter has.*] Nam Europæ Asia Africæque obtenditur.

4. *Quindecim.*] Sic Martianus, lib. 6. c. de rotunditate terræ, p. 201.

5. *Quas diximus.*] Plane modo, his verbis, *Gaditano freto*, &c.

fauces Oceani patent, quinque M. in latitudinem, a vico Mellaria Hiſpaniæ ad promontorium Africæ [1] Album, auctore Turranio Gracili juxta genito. T. Livius, ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, [2] ubi minus, VII. M. paſſ. ubi vero plurimum, X. M. Tam modico ore tam immenſa æquorum vaſtitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit. [3] Frequentes quippe tæniæ candicantis vadi carinas territant. Qua de cauſa Limen interni maris multi eum locum appellavere. [4] Proximis autem faucibus utrinque impoſiti montes coërcent clauſtra. Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quam ob cauſam indigenæ columnas ejus Dei vocant, creduntque [5] perfoſſas excluſa antea admiſiſſe maria, & rerum naturæ mutaſſe faciem.

Primum ergo de Europa altrice victoris omnium gentium populi, longeque terrarum pulcherrima, quam plerique merito non tertiam portionem fecere, verum æquam, in duas partes, ab amne Tanai ad Gaditanum fretum, univerſo orbe diviſo. Oceanus [6] hoc quod dictum eſt ſpatio Atlanticum mare infundens, & avido meatu terras, quæcumque venientem expavere, demergens: reſiſtentes quoque flexuoſo litorum anfractu lambit: Europam vel maxime receſſibus crebris excavans: ſed in quatuor præcipuos ſinus. [7] Quorum primus a Calpe Hiſpaniæ extimo (ut dictum eſt) monte, [8] Locros & Brutium uſque promontorium immenſo ambitu flectitur. Caput I.

II. In eo prima Hiſpania terrarum eſt, ulterior appellata, eadem

Notæ.

1. *Album.*] Nunc *Capo Spartel:* idem Ampeluſia vocitatum, l. 5. ſect. 1.

2. *Ubi minus.*] Ubi plurimum, decem: ubi minus, ſeptem: ubi minimum, quinque mill. paſſ. ut dictum eſt proxime antea. Vide Notas & Emend. num. I.

3. *Frequentes.*] Adeo parum depreſſi fundi mare ibi eſſe ſignificat, ut vadum ipſum ſaxoſum appareat, ac pe rlatitudinem freti, ab Europa in Africam inſtar tæniæ faſciæve candicantis porrigatur: ταινίαν ὕφαλον appellat Strabo, l. 1. p. 49.

4. *Proximis autem.*] Montes, inquit, utrinque impoſiti faucibus quæ fretum urgent, ſibique propinquant, clauſtra hujuſcemodi continent. Id acceptum a Mela, lib. 2. c. 6. *Deinde anguſtiſſimum pelagus, & proxima inter ſe Europæ atque Africæ litora, montes efficiunt, ut initio diximus, columnæ Herculis, Abyla, & Calpe.*

5. *Perfoſſas.*] Vide Notas & Emendat. num. II. De re ipſa Pomponius, ut ſolet, pereleganti brevitate, lib. 1. c. 5. *Hunc Abylam*, inquit, *illum Calpen vocant: columnas Herculis utrumque. Addit fama nominis fabulam: Herculem ipſum junctos olim perpetuo jugo diremiſſe colles, atque ita excluſum antea mole montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admiſſum.* Seneca lib. 6. Natur. quæſt. c. 29. *Sic & Hiſpanias a contextu Africæ mare eripuit.*

6. *Hoc quod dictum eſt.*] Gaditano freto.

7. *Quorum primus.*] Is Ibericum mare, Sardoum, Tyrrhenumque complectitur.

8. *Locros, &c.*] Pomponius quoque prope Brutium promontorium Locros ſtatuit: *Tertius ſinus*, inquit, *inter promontoria Zephyrium, & Brutium, Conſilinum, Cauloniam, Locroſque circumdat.* Brutium vero promontorium illud eſt quod ſect. 10. Leucopetra appellatur.

Bætica. Mox [1] a fine Urgitano citerior, eademque Tarraconensis ad Pyrenæa juga. Ulterior in duas, per longitudinem, provincias dividitur. [2] Siquidem Bæticæ latere septentrionali prætenditur Lusitania, amne [3] Ana discreta. Ortus hic [4] Laminitano agro citerioris Hispaniæ, & modo se in stagna fundens, modo in angustias resorbens, aut in totum cuniculis condens, & sæpius nasci gaudens, in Atlanticum Oceanum effunditur. Tarraconensis autem affixa Pyrenæo, totoque ejus latere decurrens, & [5] simul ad Gallicum Oceanum Iberico a mari transversa se pandens, [6] Solorio monte, & [7] Oretanis jugis, Carpetanisque, & Asturum, a Bætica atque Lusitania distinguitur.

III. [8] Bætica, a flumine eam mediam secante cognominata, cunctas provinciarum divite cultu, & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. [9] Juridici conventus ei quatuor, Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus, Hispalensis. Oppida omnia [10] numero CLXXV. [11] In iis coloniæ VIIII. municipia VIII. Latio antiquitus donata XXIX. liber-

Notæ.

1. *A fine Vrgitano.*] Ab oppido Urci, qui Bæticæ finis, idemque Tarraconensis initium, ut dicetur sect. 3. & 4. Urci, Urgi, Virgi, omnia ejusdem oppidi sunt nomina. Hodie *Almacaren*. Martianus a Plinio mutuatus, lib. 6. pag. 202. c. de Hispania: *Ab Vrcitano fine*, inquit, *qua citerior meat, Tarraconensis dicitur, &c.* Mela, l. 2. c. 6. *Virgi in sinu quem Virgitanum vocant.*

2. *Siquidem.*] Martianus, loc. cit.

3. *Ana.*] Nunc Maurorum lingua *Guadiana*, hoc est, *flumen Anas.* Ἄνας Straboni, lib. 3. p. 139.

4. *Laminitano.*] Ab oppido quod Λαμίνιον vocat Ptolemæus in Carpetanis, lib. 2. c. 6. Laminium Antoninus in Tarraconensi, quod a capite fluminis Anæ distare ait idem VII. pass. mill. Hodie oppido nomen est *Montiel*, & idem circumjacenti agro, *Campo de Montiel:* nec procul a fontibus se in diversa stagna fundit, ac se ipse premit subinde angustioribus alveis, mox in totum cuniculo se abscondit, sæpius ita nasci gaudens: quod circa Metellinum oppidum, multis ab ipsius exortu millibus contingere falso veteres credidere.

5. *Ad Gallicum.*] Qui & Aquitanicus appellatur.

6. *Solorio.*] Solurium vocat Isidorus, lib. 14. Orig. c. 8. qui montium Hispaniæ altissimum prodit. Nunc vocant *Sierra de los Vertientes.*

7. *Oretanis.*] Oretana juga, hodie *Sierra di Alcaraz:* Carpetana, *Sierra di Guadalupe, Sierra di Pico:* Asturum denique, *Sierra de las Asturias.* Pro *Asturum* frustra *Vettonum* reponit Joan. Genes. Sepulveda, lib. 3. ep. 45. ad Pintianum, p. 181.

8. *Bætica.*] Andalusia nunc est, cum parte Granatensis regni.

9. *Iuridici.*] Quo tempore Romani Hispanias tenuere, suos in illis Senatus Judiciarios habebant, quos *Conventus Iuridicos* suo nomine appellabant. Huc finitimi, tanquam ad Coloniæ metropolim, jus petituri, & de controversiis quæ orirentur, disceptaturi conveniebant: quemadmodum hodieque in Gallia forum juris publici (Parlamenti Curiam vocant) Lutetiæ Parisiorum, & Tolosæ, & alibi constitutum perdurat: & in Castellæ regno, Prætorium Vallisoletanum, & Granatense.

10. *Numero C L X X V.*] Sic Martianus, lib. 6. c. de Hispania, p. 203. librique omnes.

11. *In his coloniæ V I I I I.*] Vide Notas & Emend. num. III. ubi eadem opera, quid coloniæ sint, quid municipia, quid donata Latio oppida, quid denique fœderata, ac stipendiaria, dicturi sumus.

tate

tate VI. fœdere III. ſtipendiaria CXX. Ex his digna memoratu, aut Latiali ſermone dictu facilia, a flumine Ana, litore Oceani, oppidum [1] Onoba, Æſtuaria cognominatum: Interfluentes, [2] Luxia, & Urium. [3] Ariani montes: [4] Bætis fluvius: [5] Litus Corenſe inflexo ſinu; cujus ex adverſo Gades, [6] inter inſulas dicendæ. Promontorium [7] Juno- 5
nis, portus [8] Bæſippo. Oppida: [9] Belon, [10] Mellaria: fretum ex Atlantico mari. [11] Carteia, Tarteſſos a Græcis dicta. [12] Mons Calpe. Dein [13] litore interno oppidum Barbeſula cum fluvio. [14] Item Saldu-

NOTÆ.

1. *Onoba Æſtuaria.*] Ab æſtuariis eo loci frequentibus. Sunt autem æſtuaria, (ἀναχύσεις Straboni, lib. 3. p. 140.) loca quæ marinis aquis referta ſunt ex inundationibus pelagi, per quas ſæpe in mediterranea fluviorum inſtar navigantes accedunt. Oppidum id porro Anæ fluvii oſtiis, ubi æſtuaria fiunt accedente mari, proximum, nunc eſſe *Gibraleon* Rodericus Carus recte cenſet, l. 3. Antiq. Hiſpal. cap. 75. Vide Notas & Emend. num. IV.

2. *Luxia, & Urium.*] Nunc amnes eos *Odier*, & *Tinto* vocant, inter Anam & Bætim fluentes.

3. *Ariani.*] Ab Urio amne ad Bætim perpetua ſunt montium juga. Vide Notas & Emend. num. V.

4. *Bætis.*] Nunc *Guadalquivir* vocant: quæ vox Arabibus Fluvium magnum ſonat.

5. *Litus Corenſe.*] MSS. Reg. 1. 2. &c. *Curenſe.* Litus id a Bæti amne ad *Rio Guadalete* porrigitur, ubi oppidum *S. Lucar di Barameda.*

6. *Inter inſulas.*] Libro 4. ſect. 36.

7. *Iunonis.*] Nunc *Capo de Trafalgar.* Ptolemæo, lib. 2. c. 4. ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ ναὸς Ἥρας.

8. *Bæſippo.*] Hodie *Puerto Beges*, vel *Bezer.* Vide Notas & Emend. num. VI.

9. *Belon.*] Ptolemæo, loc. cit. Βαίλων πόλις καὶ ποταμός. Marciano quoque Heracl. p. 70. Stephano Βελὼν, πόλις καὶ ποταμὸς τῆς Βαιτικῆς, &c. poſt Strabonem, l. 3. p. 140. Hodie *Tariffa*, ad fretum.

10. *Mellaria.*] Μενλαρία Marciano Heracl. p. 70. Nunc diruta: loco nomen *Milareſe.*

11. *Carteïa.*] Καρτηΐα Ptolemæo, lib. 2. c. 4. Rudera vix ſuperſunt. Portus ſupereſt admodum capax, cum caſtello, *Torre di Cartagena*, corrupto a vetere Carteïa nomine. Roder. Carus, lib. 3. Antiq. Hiſpal. c. 24. Mela, l. 2. c. 6. *Carteia (ut quidam putant) aliquando Tarteſſus.* Pauſan. lib. 6. Eliac. poſter. p. 378. & Strabo, lib. 3. p. 151. ἔνιοι δὲ Ταρτησσὸν τὴν νῦν Καρτείαν προσαγορεύουσι. Gadium inſulam Tarteſſum quoque vocitatam dicemus lib. 4. ſect. 36. Et in inſula ad Bætis oſtia tertiam eo nomine urbem veteres agnovere. Strabo, p. 148.

12. *Mons Calpe.*] Cum oppido cognomine, cujus meminere Strabo l. 3. p. 140. Antoninus, & nummus antiquus, C. I. CALPE, hoc eſt, *Colonia Iulia Calpe*, apud Spanhem. p. 766. Sed eadem plane ea eſt cum Carteïa ſuperius dicta.

13. *Litore interno.*] Litore interni maris, hoc eſt, mediterranei: ibi enim oppidum Barbeſula, nunc *Guadajara*, ad amnem hodieque cognominem: Marcianus Heracl. ἀπὸ Καρτηΐας εἰς Βαρβήσολα.... ἀπὸ δὲ Βαρβησόλων &c. Fluvii Βαρβησόλα meminere Ptolem. lib. 2. c. 4. & Tzetzes, Chiliad. 8. v. 712.

14. *Item Salduba.*] Hoc eſt, ut Barbeſula, ſic etiam Salduba olim oppidum cum fluvio fuit cognomine: Suel non item. Salduba hodie *Marbella* eſt: ad amnem olim cognominem, qui nunc *Rio Verde* dicitur. Σοῦελ inter Marbellam & Malacam, in regno Granatenſi caſtellum eſt, hodie *Molina.* Refert hæc oppida Mela, l. 2. c. 6. *Mænoba, Malaca, Suel, Salduba, Lacippo, Barbeſul.*

ba : oppidum Suel : [1] Malaca cum fluvio, fœderatorum. Dein [2] Mænoba cum fluvio. [3] Sexti Firmum cognomine Julium, [4] Selambina, Abdera. [5] Murgis Bæticæ finis. Oram eam universam originis Pœnorum existimavit M. Agrippa. [6] Ab Ana autem Atlantico Oceano [7] obversa Bastulorum Turdulorumque est. In universam Hispaniam M. Varro pervenisse [8] Iberos, & Persas, & Phœnicas, Celtasque, & Pœnos tradit. [9] Lusum enim Liberi patris, aut Lyssam cum eo bacchantium nomen dedisse Lusitaniæ, & Pana præfectum ejus [10] univer-

Notæ.

1. *Malaca.*] Malaca, inquit, fœderatorum oppidum est, cum fluvio. Ptolemæo lib. 2. c. 4. Μάλακα, qui vicinum amnem Σάδουκαν vocat. Oppido incolæ nomen fecere *Malaga* : Galli, *Malgues:* amni, *Guadalquivireïo* : sive *Fiu Grande*. Regio vino nobilis, in Granatensi regno.

2. *Mænoba.*] Μαίνοβα Straboni, lib. 3. p. 143. Ptolemæo Μάνοβα, mendose. Fluvio nomen est hodie *Fiu Frio*, seu Frigidus amnis : oppido, *Torres*, in litore regni Granatensis.

3. *Sexti.*] M S S. *Sexifirmum*. Mela, loc. cit. *Ex* vocat : *Sexitanum*, Antoninus : Σὲξ Ptolemæus, lib. 2. c. 4. hodie *Almunecar*. Vide Notas & Emend. num. V I I. Hinc salsamentis Exitanis, sive Sexitanis nomen, de quibus Strabo lib. 3. p. 156. aliique.

4. *Selambina.*] Σηλάμβινα Ptolemæo, loc. cit. & mox Ἄβδηρα, Straboni, loc. cit. Αὔδηρα, Stephano Ἄβδηρα. Illam hodie *Salobrena* incolæ : istam *Almeria* vocat Mariana, lib. 10. hist. Hisp. c. 18. p. 503. utramque regni Granatensis. Aliis Abdera *Adra*, esse videtur, haud adeo abludente ab Abdera vocabulo, medio fere inter Selambinam & Almeriam intervallo.

5. *Murgis.*] Antonino Murgi, a Sexitano, M. P. X X X V I I I. Hodie Almeria est, si Mendozam audimus in Conc. Illib. *Muxacra*, in ora ulteriore versus septentrionem, si Marianam, lib. 1. hist. Hisp. c. 3. cui subscribimus. Alia porro ab ista Μοῦργις Ptolemæi est, lib. 2. c. 4. in mediterraneis Turdulorum Bæticorum oppidis. Alia item quam hodie Murciam vocant, regni caput, oppidum & a mari, & ab ora hac quam lustramus longe dissitum.

6. *Ab Ana.*] Ad fretum usque. Mela, lib. 3. c. 1. A freto *ad flumen Anam Turduli & Bastuli habitant.*

7. *Obversa.*] Subintellige, ora. A Turdulis sive Turdetanis, Bætica tota olim Turdetania appellata, Vide Strab. lib. 3. p. 139.

8. *Iberos, &c.*] De his omnibus vide Diodor. Sicul. lib. 5. Bibl. pag. 312. Appianus in Ibericis, p. 256. Melam, l. 2. c. 6. aliosque. Phœnicum in primis expeditionem in Hispaniam eo tempore susceptam, quo Romanæ urbis fundamenta ponerentur, Mariana censet l. 1. hist. Hisp. c. 15.

9. *Lusum enim.*] Varro nugatur, si a ludo seu lusione, quæ vox Latina est, jam tum Bacchi ævo Lusitaniam cognominatam velit : aut a λύσσα, quæ vox rabiem sonat. Sic tamen Martianus accepit. lib. 6. c. de Hispania, p. 203. *Lusitania, cui nomen fabula a lusu Liberi patris, vel cum eo bacchantium, sociavit.* In M S S. *Lysum*. An *Lysum Liberi Patris, aut Lysam cum eo bacchantem* legi satius : ut *Lysus* & *Lysa* unius hominis, qui Bacchi filius comesve fuerit, nomen geminum esse videatur ? Bacchum ipsum Lysium apud Pausaniam dictum accepimus, a λύω, quod curas solvit.

10. *Universæ.*] Subintellige, Hispaniæ. Verba Sosthenis de Baccho, l. 13. Ibericorum : Νικήσας δὲ καὶ Ἰβηρείαν, Πᾶνα κατέλιπεν ἐπιμελητὴν τῶν τόπων, ὃς τὴν χώραν ἀπ᾽ αὐτοῦ Πανίαν μετωνόμασεν, ἣν οἱ μεταγενέστεροι Σπανίαν προσαγορεύουσι. Apud Plutarch. lib. de flumin. p. 1159.

ſæ. At quæ [1] de Hercule ac Pyrene, vel Saturno traduntur, fabuloſa in primis arbitror.

Bætis in Tarraconenſis provinciæ, non ut aliqui dixere, [2] Menteſa oppido, ſed [3] Tugienſi exoriens ſaltu, [4] juxta quem Tader fluvius, qui Carthaginienſem agrum rigat, [5] Ilorci refugit Scipionis rogum: verſuſque in occaſum, Oceanum Atlanticum [6] provinciam adoptans petit, modicus primo, ſed multorum fluminum capax, quibus ipſe famam aquaſque aufert. Bæticæ primum ab [7] Oſſigitania infuſus, amœno blandus alveo crebris dextra lævaque accolitur oppidis.

Celeberrima [8] inter hunc & Oceani oram in mediterraneo Segeda, quæ Augurina cognominatur: [9] Julia, quæ Fidentia: [10] Urgao, quæ Alba: [11] Ebura, quæ Cerealis: [12] Iliberi, quod Liberini:

Notæ.

1. *De Hercule, &c.*] De Herculis expeditione in Hiſpaniam, Diodor. Sic. lib. 4. Bibl. p. 226. A Pyrene Bebrycis filia, quam Hercules adamarat, in Pyrenæo monte ſepulta, montis ejus appellationem fabuloſe Silius deducit, l. 3.

2. *Menteſa.*] Hæc Menteſa Baſtulorum, de qua ſect. 4. dicetur. Nunc vicus *S. Thomé*: olim Epiſcopalis ſedes, Gienam deinde tranſducta, *Iaën.*

3. *Tugienſi.*] Ab oppido Tugia, cujus Antoninus meminit, & a Caſtulone, Malacam verſus, diſtare ait, XXXV. M. P. Nunc jacet. Saltui Tugienſi nomen, *Sierra de Alcaraz.*

4. *Iuxta quem Tader.*] Ita MSS. omnes. Ex iiſdem montibus, quibus Bætis, Tader oritur: hodie *Segura* vocant: Sed is in ortum tendit, Murciam rigat, & in Illicitanum agrum devolvitur, ut dicetur ſect. ſeq.

5. *Ilorci.*] Curvo, inquit, amnis deflectit anfractu, quaſi refugiat Cn. Scipionis rogum aſpicere: quem in turrim quandam Aſdrubalis copiæ fugientem compulerant: qua incenſa cum omni comitatu miſere concrematus eſt: ut auctor eſt Appianus in Iberic. p. 263. Oppido nomen hodie *Lorquinum eſt*, ad amnem Taderum, in regno Murciæ.

6. *Provinciam.*] Bæticæ provinciæ, quam mediam ſecat, ſuum nomen impertiens.

7. *Oſſigitania.*] Ab Oſſigi oppido, de quo mox: ab ea provincia Bæticæ initium duci haud obſcure innuit: citra verſus ſeptentrionem & ortum, Tarraconenſem eſſe: quare ad Caſtulonem oppidum, qui Bæticæ finis paulo poſt dicetur, Oſſigitania pertinuit.

8. *Inter hunc.*] Inter Bætim, ab Oſſigitania, ad fretum Gaditanum, & Atlantici oram Oceani, Cordubenſis conventus mediterranea oppida iſta ſunt: Segeda, &c.

9. *Iulia, quæ.*] Liberii nummus, in Theſauro Goltzii, COL. IVL. FIDENTIA. Straboni, lib. 3. p. 141. Ἰȣλία. Eſt Οὐλία vel potius Ἰȣλία Ptolemæi prope Cordubam, l. 2. c. 4.

10. *Vrgao.*] Inſcriptio inventa Arjonæ, in agro Giennenſi, leucis duabus ab *Andujar*, MVNIC. ALBENSE. VRGAVON. apud Gruter. p. 233.

11. *Ebura.*] In MSS. quibuſdam, *Ebora.* Non eſt hæc *Ebora* Pomponii Melæ, de qua ille in Bæticæ litore, l. 3. c. 1. nec Strabonis Ἐβȣ̃ρα, quæ eadem cum Ebora Pomponii eſt, l. 3. p. 140. Nunc, ut ego reor, eſt *Alcala Real*, inter Granatam & Cordubam.

12. *Iliberi.*] Loayſas in Conc. Illib. legit, *Eliberi, quod Eliberini.* Fuit in colle, cui nomen hodie eſt *Sierra de Elvira.* Ptolemæo, loc. cit. Ἰλιβερίς.

[1] Ilipula, quæ Laus: [2] Artigi, quod Julienses: [3] Vesci, quod Faventia: [4] Singili, [5] Attegua, [6] Arialdunum, Aglaminor, Bæbro, [7] Castra vinaria, [8] Episibrium, [9] Hippo nova, [10] Illurco, [11] Osca, Escua, Succubo, [12] Nuditanum, [13] Tuati vetus, [14] omnia Bastitaniæ vergentis ad mare, conventus vero Cordubensis. [15] Circa flumen ipsum, [16] Ossigi, quod cognominatur Laconi-

NOTÆ.

1. *Ilipula.*] Ptolemæo, loc. cit. Ἰλίπυλα μεγάλη. Nunc est Granata, regni cognominis caput. Vide. Roder. Carum, l. 3. Antiq. Hispal. c. xi. p. 100.

2. *Artigi.*] Nunc *Alhama*, inter Granatam & internum mare, versus Malacam. Mart. de Roa, in hist. Astigit. fol. 13. aliique: Ptolemæo, loc. cit. Ἀρτιγίς.

3. *Vesci.*] Οὔεσκις Ptolemæo, loc. cit. Forte *Archidona*, inter *Antequera*, & *Alcala Real.*

4. *Singili.*] Eadem Antiquaria Antonio dicta, nunc *Antequera*, supra Malacam. Ibi reperta inscriptio apud Gruter. exstat, p. 437. MVNICIP. SINGILIENSIVM.

5. *Attegua.*] Ἀττεγούα πόλις, Dioni l. 43. p. 230. haud procul Corduba. Mariana, l. 3. hist. Hisp. c. 21. *Attegua*, inquit, *decimo sexto ab urbe Corduba lapide sita erat, quo nunc loco ruinæ tantum exstant Tebæ veteris nomine: Teva veja*, sexto fere milliari ab Antiquaria Hispalim euntibus. Vide Notas & Emend. num. VIII.

6. *Arialdunum.*] MSS. Reg. & Colb. *Arialdunum, Aglamin, Vrbedo.* Hic aliqui comminiscuntur, *Avia, Eldanum:* & a priore oppido dictum esse Festum Avienum volunt.

7. *Castra Vinaria.*] Forte quæ Hirtio Castra Postumiana dicuntur, millibus fere quatuor ab Attegua & Succubi, l. de bello Hisp. p. 255. quæ Mariana, l. 3. hist. c. 21. p. 123. nunc *Castro del Fiume* ait appellari.

8. *Episibrium.*] MSS. R. 2. *Episimbrium.* Reg. 1. & Colb. 2. *Cisimbrium.*

9. *Hippo.*] MSS. *Iphonoba.* Hipponem Livius agnoscit, sed in Carpetanis, haud procul Toleto, l. 39. p. 496.

10. *Illurco.*] Vetus inscriptio apud Gruter. pag. 406. ORDINIS. ILLVRCONENSIS, ex Ant. Augustini schedis, reperta in pago *Pinos*, Granatensis agri.

11. *Osca, &c.*] Oscam nunc aïunt esse *Huescar*, in confinio regni Granatensis, & Castellæ Novæ. Ita Jo. Franc. Andrez, lib. de patria S. Laurent. p. 6. aliique. *Escuam* Ptolemæus Ἔσκουα vocat, lib. 2. cap. 4. *Succubo* Hirtio, lib. de bello Hisp. pag. 254. Ucubis vocatur, prope Atteguam. Succubitani municipii meminit Capitolinus, in M. Antonino, p. 22.

12. *Nuditanum.*] MSS. *Vnditanum.*

13. *Tuati.*] Vide Notas & Emend. num. IX.

14. *Omnia Bastitaniæ.*] Recensita inquit, hactenus oppida, in Bastitaniæ parte illa sunt, quæ non ad Oceanum, sed internum vergat ad mare: ad conventum vero quod spectat, Cordubam jura petunt. Bastetani Plinio iidem qui Bastuli. A Bæti amne ad Carthaginem novam, Oceani internique maris oram tenuere. Auctor Strabo, lib. 3. pag. 156. Nomen a Basta urbe, quæ hodie *Baza* est, inquit Mariana, lib. 1. hist. Hisp. cap. 3. Apud Gruter. p. 349. BASTETANVS. At pag. 225. permutatis literis, BATESTANI. POPVLI.

15. *Circa flumen.*] Circa Bætim.

16. *Ossigi.*] In subscript. Conc. Illib. *Clementianus ab Ossigi.* Nunc aïunt esse *Megibar*, inter *Andujar*, & *Linarez*, in regno Giennensi. In Hispania Laconicos mores & instituta floruisse auctor est Strabo, lib. 3. pag. 154. inde illa fortasse cognomina, Laconicum, & Laconimurgi, quæ nunc occurrunt. Tamen in MSS. hoc loco *Latonium* scribitur.

cum: [1] Illiturgi, quod Forum Julium: Ipasturgi, quod Triumphale: [2] Sitia: & XIV. M. passuum remotum in mediterraneo [3] Obulco, quod Pontificense appellatur. [4] Mox Ripepora fœderatorum, [5] Sacili, Martialium [6] Onoba. [7] Et dextra [8] Corduba, colonia Patriciæ cognomine: inde primum navigabili Bæti. Oppida: [9] Carbula, [10] Decuma: fluvius Singulis, [11] eodem Bætis latere incidens.

Oppida Hispalensis conventus: [12] Celti, Arua, Canama, Evia, [13] Ilipa

NOTÆ.

1. *Illiturgi.*] A Scipione æquatum solo id oppidum auctor est Livius, l. 28. pag. 326. & Appian. in Iber.. p. 272. cui Ἰλυργία πόλις dicitur, sicuti Ptolemæo, lib. 2. cap. 4. Ἰλυργίς. Nunc est *Andujar el vejo*, tribus millibus ab *Andujar* oppido ad Bætim sito, supra Cordubam: ubi reperta inscriptio, quam refert Morales, l. 2. fol. 57. ORDO ILITVRGITANOR.

2. *Sitia.*] Σετία Ptolemæo, loco cit.

3. *Obulco.*] Ὀβόλκων Stephano: Ὀβουλκον Ptolemæo, lib. 2. cap. 4. Hodie *Porcuna*, oppidum haud ignobile Cordubam inter, & Giennam. Ita Mariana, l. 3. hist. Hisp. cap. 21. p. 123. Reperta ibi vetus inscriptio, apud Gruterum, p. 105. MVNICIP. PONTIFICIS. Et pag. 458. ORDO. PONTIFICIENSIS. OBULCONENSIS. Id pluribus firmat argumentis, Mart. de Roa, in hist. Astig. pag. 18.

4. *Mox Ripepora.*] Post Obulconem, inquit, sequitur in mediterraneo Ripepora, quod oppidum fœderatorum fuit. In oppido *Montoro* repertum lapidem vetustum Hieron. Surita ait in Anton. Itiner. p. 553. cum inscript. RESPVB. EPORENSIS. Eporam a Corduba distare Antoninus prodidit M. P. XXVIII. a Castulone, L. Gruteri inscript. p. 105. ORDO. MVN. EPOR. Hanc Eporam esse *Montoro*, in Cordubensi Diœcesi, censet pariter Roder. Carus, l. 3. c 22. p. 120. Hæc Ἔβορα Ptolemæi videtur, l. 2. c. 4. in oppidis Turdulorum mediterraneis, proxime Onobam.

5. *Sacili.*] Σακιλὶς Ptolemæo, l. 2. c. 4. in oppidis Turdulorum mediterraneis. Nunc *Alcorrucen* vocant. In thesauro Goltzii, pag. 244. MVN. SACILIS.

6. *Onoba.*] Ὄνοβα Ptolemæo, loc. cit. Ut Narbo Martius, a Martia, ut videtur, legione, quæ eo deducta colonia est, sic Onoba eandem ob causam Martialium cognominata creditur.

7. *Et dextra.*] In ripa fluvii, quæ meridiem spectat.

8. *Corduba.*] Hodie *Corduba la veja*, leuca fere una a Corduba nova, quam nos *Cordouë* dicimus in septentrionali amnis latere posita. Gruteri inscript. p. 323. COLONIAE. PATRICIAE. CORDVBENSIS.

9. *Carbula.*] Ita MSS. Reg. 1. 2. &c. non *Carbulo.* Carulam in Bætica habet Antoninus, sed Ilipam inter & Hispalim: quare non est hujus loci, quanquam aliter Suritæ visum, in Anton. Itiner. p. 562. & Roder. Caro, lib. 3. Antiq. Hispal. c. 49.

10. *Decuma.*] In MSS. R. 1. 2. &c. *Detuma.* Forte *Detunda*, vel *Detunna.* Nam, ut Barbarus adnotavit, in hoc ipso Bæticæ tractu, inter mediterranea Turdulorum oppida Δετοῦνδα a Ptolemæo nominatur, haud procul Sacili. Situm ejus oppidi fuisse necesse est ante confluentes Bætis & Singulis.

11. *Eodem.*] Dextro scilicet, & meridionali. Amnem hodie *Xenil*, & *Guadaxenil*, accolæ nuncupant.

12. *Celti, &c.*] *Celti* Antonino, vel Æthico potius, ut viris eruditis placet, in itinere ab Hispali Emeritam. Ceterorum oppidorum mentio in vetustis Inscriptionibus. Vide Notas & Emend. num. X.

13. *Ilipa.*] Nunc *Penaflor*, ad Bætim, inter Cordubam, Hispalimque. Vide Notas & Emend. num. XI.

cognomine Ilia: [1] Italica. Et a læva, Hispalis colonia, cognomine [2] Romulensis. [3] Ex adverso oppidum Osset, quod cognominatur Julia Constantia: Vergentum, quod [4] Julii Genius: [5] Orippo, Caura, Siarum. Fluvius Menoba, Bæti [6] & ipse a dextro latere infusus. At inter æstuaria Bætis, oppidum [7] Nebrissa, cognomine Veneria, [8] & Colobona. Coloniæ: [9] Asta quæ regia dicitur: & in mediterraneo [10] Asido, quæ Cæsariana.

Singulis fluvius in Bætin, quo dictum est ordine, irrumpens, [11] Astigitanam coloniam alluit, cognomine Augustam Firmam, ab ea navigabilis. Hujus conventus sunt [12] reliquæ coloniæ immunes:

NOTÆ.

1. *Italica.*] Omnium scriptorum consensu hodie est *Sevilla la veja*, Hispali proxima: Silii vatis, Trajani Imp. & Theodosii M. natalibus clara. Gruteri inscriptio, p. 385. COLONIA. ITALICENSIS. IN. PROV. BAET.

2. *Romulensis.*] Huc pertinet vetus inscriptio, apud Gruter. p. 257. QVI IVLIAE. ROMVLEAE. NEGOTIANTES. Hodie *Seville.* Juliam Romulam a Julio Cæsare nuncupatam ait Isidorus, l. 15. Orig. c. 1.

3. *Ex adverso.*] Dextro igitur Bætis latere, seu meridiano: nam lævo sita olim Hispalis fuit. Igitur *Alcala de Guadaïra* fuerit sane potius Osset, quam *Alcala del Rio*, quantumcumque Pseudo-Maximus refragari nobis in Chronico videatur: cum Osset oppidum Aquas Duras jubet intelligi, ubi S. Gregorii sacræ reliquiæ asservantur.

4. *Iulii Genius.*] Ut Athenienses ædem Augusti Genio, Suetonio teste, dedicarunt: sic urbem suam Vergentenses sub Genii Cæsaris tutela ac præsidio collocarunt. Nunc *Gelves*, ut quidem videtur, inter amnes Bætim & *Guadiamar.* Vide Notas & Emendat. num. XII.

5. *Orippo, &c.*] Orippo, nunc *Villa de dos Hermanas*, IX. M. P. ab Hispali, eruditis creditur. Siarum *Sarracatin*, in agro Utrerensi, Mart. de Roa, in hist. Astig.

6. *Et ipse a dextro.*] Hoc est, meridiano. Nunc *Rio Guadalete* dicitur, in ostium Bætis orientale, ἀνατολικώτερον, ut appellat Marcianus, pag. 71. olim influens: nunc eo oblimato, proprio in Oceanum ore se devolvit, flexumque, ut Plinius paulo post ait, torsit, correxitve.

7. *Nebrissa.*] Distare nunc a Bæti VIII. P. M. scribit Mariana l. 1. hist. Hisp. cap. 5. & Anton. Nebrissensis: altero Bætis ostio nunc oblimato. Incolis *Lebrixa.* In nummo Claudii Imp. teste Ligorio, apud Holsten. pag. 128. COLONIA. VENEREA. NABRISSA. AVGVSTA.

8. *Et Colobona.*] MSS. *Colobana.* Hodie *Tribuxena*, inter *Lebrixa*, & *S. Lucar di Barrameda.* Sic Roder. Carus, lib. 3. Antiq. Lusit. c. 22. Qui *Col. Onoba*, legi hic jubent, & a librorum omnium fide desciscunt, & plures colonias invehunt, quam quot Plinius promiserat.

9. *Asta.*] Meminit Mela, lib. 3. cap. 1. Ptolemæus, lib. 2. c. 4. aliique. Nunc *Xerez della Frontera*, ad amnem *Guadalete*, teste Mart. de Roa, in hist. Astig. Rudera urbis inter *Xerez* & *Tribuxena* monstrari ait Rod. Carus.

10. *Asido.*] Postea Asidonia, demum *Medina Sidonia* appellata. Non est Ptolemæi Ἄσινδον, lib. 2. c. 4. quæ inter Bætim Anamque sita, juxta Nertobrigam.

11. *Astigitanam.*] Hodie *Ecija*, inter Hispalim, & Cordubam. Apud Gruter. p. 101. COL. AVG. FIR. Astigi reperta inscriptio. Et apud Mart. de Roa, in hist. Astig. COL. IVL. AVG. FIR.

12. *Reliquæ.*] E coloniis novem, quas promiserat, jam quinque apellavit: Gades, de quibus inter insulas uberius, l. 4. sect. 36. Cordubam, Hispalim, Astam, Asindonem.

[1] Tucci, quæ cognominatur Augusta Gemella : [2] Itucci, quæ Virtus Julia : [3] Attubi, quæ Claritas Julia : [4] Urso, quæ Genua Urbanorum : inter quæ [5] fuit Munda cum Pompeii filio capta. Oppida libera : [6] Astigi vetus, [7] Ostippo. Stipendiaria : [8] Callet, Calucula, Castra gemina, Ilipula minor, Merucra, Sacrana, Obulcula, Oningis. Ab ora venienti [9] prope Menobam amnem & ipsum navigabilem, haud procul accolunt [10] Alontigiceli, Alostigi.

Quæ autem regio a Bæti ad fluvium Anam tendit extra prædicta, [11] Bæturia appellatur, in duas divisa partes, totidemque gentes : [12] Celticos qui Lusitaniam attingunt, Hispalensis conventus : [13] Turdulos, qui Lusitaniam & Tarraconensem accolunt, [14] jura Cordubam petunt. Celticos [15] a Celtiberis ex Lusitania advenisse manife-

Notæ.

1. *Tucci.*] Hodie *Martos*, inter Cordubam, & Giennum. Τȣ̃κι Ptolemæus l. 2. c. 4. Γέμελλαν vocat Appianus, in Iber. p. 293. Gruteri inscriptio, p. 323. COLONIAE. AVG. GEMELLAE. TVCCITANAE. Unde Gemellæ nomen, dicemus in Notis & Emend. num. XIII.

2. *Itucci.*] Ἰτύκη Appiano in Iber. p. 292.

3. *Attubi.*] Nunc esse *Espejo*, Marianæ videtur, lib. 3. hist. c. 21. Nobis *Olivera*, prope Ostipponem. In Thesauro Goltzii, p. 238. Neronis nummus, COL. CLARITAS. IVLIA.

4. *Vrso.*] Hodie *Ossuna*. Ducatus titulo insignis : Mariana, l. 3. hist. c. 22. Ὀρσῶνα vocat Appianus, in Iber. p. 291. Ursaonem Hirtius in bello Hisp. p. 264. Vide Notas & Emend. num. XIII.

5. *Fuit Munda.*] Hac familiari forma loquendi *fuit*, excisum deletumque ævo suo oppidum, cui hanc præfigit voculam, innuit. De Cn. Pompeio Magni F. ad Mundam interfecto, vide Livii Epitomen, l. 115. Hirtium, de bello Civ. p. 264. Velleïum, l. 2. n. 56. Florum, l. 4. c. 2. Dionem, l. 43. p. 233.

6. *Astigi vetus.*] Nunc est *Alhameda*, inter coloniam Astigitanam, & Ostipponem, Martino de Roa, in hist. Astig.

7. *Ostippo.*] Meminit Anton. XIV. M. P. ab Ilipa, in itinere a Gadibus Cordubam. Astapa Livio est, l. 28. p. 327. Ἀςαπὰ, Appiano, in Iber. p. 273. nunc *Estepa* : tribus fere leucis ab Astigitana colonia, in agro Ossunensi.

8. *Callet, &c.*] In nummo Hispanico, apud Roder. Carum, l. 3. c. 70. p. 197. CALLET. *Calucula.* Ptolemæo l. 2. c. 4. Καλίκȣλα. *Obulcula*, Ὀβόλκολα Appiano in Iber. p. 293. Ὀβȣ́κολα Ptolemæo. Nunc est *Mancloua*, inter Astigitanam coloniam, & Carmonem, Rod. Caro, l. 3. c. 41. *Oningis* Livio est Oringis. Vide Notas & Emend. num. XIV.

9. *Prope Menobam.*] *Rio Guadalete*, ut diximus, non *Guadiamar*, ut Rod. Caro visum, l. 3. c. 84. qui deinde accolarum ejus amnis, quos Plinius mox appellat, perturbat situm.

10. *Alontigiceli.*] MSS. Reg. & Colb. *Alontigi, Calilostigi.*

11. *Bæturia.*] Βαιτȣρία Straboni, l. 3. p. 142. Nunc magna ex parte *Petrocha* dicitur, ob petrarum frequentiam, teste Jo. Sepulveda Cordubense, de patria sua sic scribente ad Pintianum, l. 3. Epist. 45.

12. *Celticos.*] Nunc Andalusiæ pars ea est, quæ supra Bætim, ad ripam usque Anæ & *Badajox* civitatem.

13. *Turdulos.*] Ubi hodie *Estremadura*, quæ inter Anam & Bætim.

14. *Iura Cordubam.*] Sunt fori conventusque Cordubensis.

15. *A Celtiberis.*] A Celtiberis quidem, quoniam oppidorum vocabula in Celtiberia quoque sunt paria, in Bætica

ſtum eſt, ſacris, lingua, oppidorum vocabulis, quæ cognominibus in Bætica diſtinguuntur: [1] Seriæ adjicitur Fama Julia: [2] Nertobrigæ, Concordia Julia: [3] Segidæ, Reſtituta Julia: [4] Contributæ Julia: [5] Ucultuniacum, quæ & Curiga nunc eſt: [6] Laconimurgi, Conſtantia Julia: Tereſibus Fortunales, & [7] Callenſibus Emanici. [8] Præter hæc in Celtica Acinippo, Arunda, [9] Aruci, Turobrica, [10] Laſtigi,

N o t æ.

cognominibus diſtinguuntur: In Luſitania vero Celtiberos conſediſſe prius, quam in Bæturiam commigrarent, ſuadet linguæ, ſacrorumque ſimilitudo: & nomina etiam nonnulla oppidorum gemina. Hunc locum fruſtra ſolicitant Pintianus, & Salmaſ. in Solin. p. 279. contra librorum omnium conſenſum.

1. *Seriæ adjicitur.*] Subintellige, cognomen. Σερία eſt Ptolemæo, lib. 2. cap. 4. quanquam in Turdetanis ſeu Turdulis locat, juxta Luſitaniam. Vide Notas & Emend. num. XV.

2. *Nertobrigæ.*] Νερτόβριγα Ptolemæo, loc. cit. prope Contributam Κοντριβοῦταν. Eſt & alia Nertobriga Celtiberorum, apud Florum, lib. 2. cap. 17. pag. 91. Nertobriga hæc Bæticæ, nunc *Valera la veja*, prope *Frexenal*. Rod. Carus, l. 3. c. 66.

3. *Segidæ.*] Huic cognominis alia in Celtiberis agnoſcitur a Stephano, Σεγίδη, πόλις Κελτιβήρων. Appiano in Iber. pag. 279. Σεγήδη, πόλις Κελτιβήρων τῶν Βελλῶν λεγομένων, hoc eſt Bellitanorum, de quibus ſect. ſeq.

4. *Contributæ.*] Hanc ab Emerita diſtare M. P. XLIV. auctor eſt Antoninus. In Celtiberis quoque Contrebia ſeu Contributa fuit, de qua Florus, & Livius. Tamagus in Martyrol. Hiſpan. die 10. Decemb. erutas ait ad oppidum *Medina de las Torres*, inſcriptiones multas, IVLIAE CONTRIB.

5. *Vcultuniacum.*] In MSS. *Mucultumacum.* Libentius agnoverim, *Mucultuni, item*: ut ſit ſententia, adjici ei oppido cognomen idem, nempe *Iulia*. Curicam a Contributa diſſitam ait Antoninus, M. P. XXIV. Non eſt *Carruca* Hirtii, l. de bello Hiſp. p. 260. quippe quæ juxta Mundam poſita, ultra Bætim. Sed videtur eſſe Κούργια Ptolemæi, l. 2. c. 4. in Celticis Bæticis, haud dubie pro Κούριγα.

6. *Laconimurgi.*] In MSS. Reg. & Colb. *Lacimurgæ.* Et in Vettonibus Luſitaniæ populis, unde Celtici profecti ſunt, Λακκονίμουργον habet Ptolemæus, l. 2. c. 5. Nunc eſſe *Conſtantina* videtur, in Andaluſia ſupra *Peñaflor*: nec procul inde Tereſes tenuere oppidum, ubi *S. Nicolo del Puerto*. Tereſes a Fortunalibus perperam ſecernit Pſeudo-Maximus in Chronico. Coloniæ Juliæ Conſtantiæ mentio apud Hygen. l. de limitib. conſtit. p. 195. ſed ab iſta, ut puto, diverſæ.

7. *Callenſibus.*] Quorum oppidum *Caçalla*, juxta *Alaniz*, & *S. Nicolo del Puerto.* Rod. Carus, l. 3. c. 70. Olim Calentum dictum, ex Plinio ipſo, l. 35. ſect. 49.

8. *Præter hæc.*] 'Ακινιππῶ Ptolemæo, l. 2. c. 4. in Bæticis Celticis, & 'Αροῦνδα, & 'Αροῦκι. In nummo vetere, apud Rod. Carum l. 3. c. 57. ACINIPO. Sed idem Carus & Acinipponem, & Arundam, & Arucci, & cetera quæ ſequuntur oppida, magno errore extra Bæturiæ Celticam, quæ tota Ana & Bæti amnibus clauditur, fere ad Gaditanum fretum ablegat, prope Mundam, vocum affinitate inductus in fraudem.

9. *Aruci.*] Vel *Arucci*, nunc *Arroche*, Andaluſiæ pagus, in confinio Luſitaniæ. Inſcriptio Gruteri, p. 258. CIVITAS ARVCCITANA.

10. *Laſtigi.*] In nummo vetere, quem exhibet Roder. Carus, l. 3. c. 61. p. 186. LASTIGI. Et c. 62. ORDO MVNICIPI. FLAVI. SALPENSANI, in inſcriptione quam Utrere ultra Hiſpalim, verſus fretum, repertam ait: Sed non continuo ejus loci nomen Salpeſam fuiſſe recte colligit: quam in Celtica Bæturia fuiſſe, hoc eſt, inter Bætim & Anam Plinius aſſeverat.

Alpeſa,

Alpesa, Sæpona, Serippo. Altera Bæturia, quam diximus Turdulorum, & conventus Cordubensis, habet oppida non ignobilia, [1] Arsam, [2] Mellariam, Mirobricam: regionis Osintiadis, [3] Sisaponem.

Gaditani conventus: civium Romanorum [4] Regina: Latinorum, Regia [5] Carissa, cognomine Aurelia, Urgia cognominata castrum Julium: [6] item Cæsaris Salutariensis. Stipendiaria: [7] Besaro, Belippo, Barbesula, Lacippo, Bæsippo, Callet, Cappagum, Oleastro, Itucci, [8] Brana, Lacibi, Saguntia, Andorisæ.

Porro longitudinem universam ejus prodidit M. Agrippa CCCCLXXV. M. passuum: latitudinem CCLVII. M. [9] sed cum termini Carthaginem usque procederent: quæ causa magnos errores computatione mensuræ sæpius parit, alibi mutato provinciarum modo, alibi itinerum auctis aut diminutis passibus. Incubuere maria tam longo ævo alibi, processere litora, torsere se fluminum aut correxere flexus. [10] Præterea aliunde aliis exordium mensuræ est, & alia meatus: ita fit, ut nulli duo concinant. * Bæticæ longitudo nunc [11] a Castulonis *Cap. II.

Notæ.

1. *Arsam.*] Ἄρσα Stephano, & Ptolemæo l. 2. c. 4. & Appiano in Iber. p. 294. Tamayus in Martyr. Hisp. 8. Julii, in Estremadura fuisse ait, nunc *Argallen*, dici: leucis duabus a *Zalamea della Serena*.

2. *Mellariam.*] Hodie *Fuente de la Ovejuna*, a Corduba leucis XIV. versus Emeritam. Repertæ ibi inscriptiones, apud Gruter. p. 321. ORDO. MELLARIENSIS. Nec procul inde pagus est *Villa de Capilla*, veteribus Mirobrica, ut docet eruta ibi inscriptio vetus, apud eundem Gruter. p. 257. ex Ant. Augustini schedis, MIROBRICENSIVM. MVNIC.

3. *Sisaponem.*] Ubi nunc *Almaden*, in Andalusia supra Hispalim. Σισάπων Straboni dicitur, l. 3. p. 142.. Vide Notas & Emend. num. XVI.

4. *Regina.*] Ῥήγινα Ptolemæo, lib. 2. c. 4. Apud. Ambr. Moral. l. 7. fol. 101. RESP. REGINENSIVM.

5. *Carissa.*] Κάρισσα Ptolemæo, l. 2. c. 4. eidemque Οὐγία est, quæ Plinio Urgia. Hodie *las Cabeças*, prope Nebrissam: Carissa vero vetus nomen, retinere dicitur, prope *Bornos*, ad ripam amnis Guadalete. Rod. Carus, l. 3. c. 29. Vide Notas & Emend. num. XVII.

6. *Item Cæsaris.*] Hoc ipsum oppidum Urgia, inquit, quod Latii quoque jure gaudet, altero etiam cognomine dignoscitur, Cæsaris nimirum Salutariensis.

7. *Besaro, &c.*] *Besaro*, & *Belippo*, ignota ceteris oppida. De Barbesula, & Bæsippone, initio sectionis hujus diximus. Λακίππωνος, meminit Ptolemæus, l. 2. c. 4. & Mela, l. 2. c. 6. Est & Ὀλέαστρον, & Λακιβὶς, apud Ptolem. & Σαγουντία, cujus rudera monstrari aïunt *inter Arcos, & Xerez della Frontera*, ad amnem *Guadalete*, cum vetusto nomine *Cigonza*. Oleastrum Mela l. 3. c. 1. lucum ait fuisse prope Gaditanum sinum.

8. *Brana.*] Forte Urbona Οὐρβώνη, de qua Ptolem. lib. 2. c. 4. inter Oleastrum & Bæsipponem.

9. *Sed cum termini.*] Sed eam longitudinem Agrippa tum prodidit, cum Bætica Carthaginem usque pertineret.

10. *Præterea.*] Non ab eodem termino, inquit, initium mensuræ est omnibus, neque eadem via iter, ad eosdem etiam fines illam mensuram ducentibus.

11. *A Castulonis.*] A Castulone oppido, inquit, qui Bæticæ finis ac limes nunc statuitur, usque Gades, CCL. M. Castulonem Bæticæ finem statutum fuisse,

oppidi fine Gades, CCL. M. & a Murgi maritima ora XXV. M. passl. amplior. Latitudo a Carteiana ora [1] CCXXIV. M. pass. Agrippam quidem in tanta viri diligentia, præterque in hoc opere cura, orbem cum terrarum [2] orbi spectandum propositurus esset, erraſſe quis credat, & cum eo Divum Auguſtum? Is namque complexam eam porticum ex destinatione & commentariis M. Agrippæ a sorore ejus inchoatam peregit.

CAP. III. IV. Citerioris Hiſpaniæ, ſicut complurium provinciarum, aliquantum vetus forma mutata eſt: utpote cum Pompeius Magnus trophæis ſuis, quæ ſtatuebat in Pyrenæo, [3] DCCCLXXVI. oppida ab Alpibus ad fines Hiſpaniæ ulterioris in ditionem a ſe redacta teſtatus ſit. [4] Nunc univerſa provincia dividitur in conventus ſeptem: Carthaginienſem, Tarraconenſem, Cæſarauguſtanum, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem, Bracarum. Accedunt inſulæ, quarum mentione ſepoſita, præter civitates contributas aliis CCXCIV. provincia ipſa continet [5] oppida CLXXIX. In iis colonias XII. oppida civium Romanorum XIII. Latinorum veterum XVIII. fœderatorum unum, ſtipendiaria CXXXV.

Primi in ora [6] Baſtuli: poſt eos, quo dicetur ordine, intus recedentes Menteſani, Oretani, & ad Tagum Carpetani: juxta eos Vaccæi, Vectones, & Celtiberi Arevaci. Oppida oræ proxima: [7] Urci, adſcriptumque Bæticæ [8] Barea: regio [9] Mavitania, mox Deitania, dein

NOTÆ.

auctor eſt etiam Strabo, lib. 3. p. 166. Nunc *Cazlona*, & *Cazorla*, in confinio Caſtellæ Novæ, & regni Granatenſis. Vide Notas & Emendat. num. XVIII.

1. *CCXXIV. M. Paſſ.*] Martianus, l. 6. c. de Hiſp. pag. 203.

2. *Orbi ſpectandum.*] Vide Notas & Emend. num. XIX.

3. *DCCCLXXVI.*] Sic MSS. omnes, Reg. Colb. Pariſ. Chiffl. De Pompeii trophæis in Pyrenæo poſitis, Strabo l. 3 p. 156.

4. *Nunc univerſa.*] Hæc Martianus iiſdem verbis, lib. 6. cap. de Hiſpania, pag. 203. Horum conventuum mentio fere omnium in Inſcript. Gruteri. Lucenſis, apud Ambr. Morales, lib. 6. fol. 69.

5. *Oppida CLXXIX.*] Ita Reg. 2. Tolet. Chiffl. &c. Exactiſſime certe huic ſummæ reſpondet; qui ſubjicitur numerus oppidorum citerioris Hiſpaniæ, ſeu Tarraconenſis. Contributæ civitates eæ ſunt, quæ majorum juriſdictioni ac foro parent.

6. *Baſtuli.*] Qui & Baſtetani Plinio, ut diximus ſup. ſect.

7. *Vrci.*] Οὔρκη Ptolemæo, l. 2. c. 6. in Baſtitanorum ora. De ea jam diximus ſup. ſect. ad ea verba, *Mox a fine Vrgitano*.

8. *Barea.*] Barea etiam oppidum, inquit, Tarraconenſis provinciæ, adſcribitur a nonnullis Bæticæ. Nunc *Vera*, prope *Muxacra*, quæ veterum Murgis, ut diximus. Βάρεια in Baſtulis ad Ibericum pelagus, Ptolemæo l. 2. c. 6.

9. *Mavitania.*] Ita libri omnes: non *Mauritania*, ut editi: aut *Bateſtania*, ut nonnulli volunt. Minor ea regio, ut & Deïtania, quæ ſequitur, Bateſtaniæ finibus, quæ major fuit multis partibus, continebatur.

Contestania: [1] Carthago nova, colonia: cujus a promontorio quod [2] Saturni vocatur, Cæsaream Mauritaniæ urbem CLXXXVII. M. pass. trajectus. Reliqua in ora: flumen [3] Tader: colonia immunis [4] Illici, unde Illicitanus sinus. In eam contribuuntur [5] Icositani. Mox [6] Latinorum Lucentum, Dianium stipendiarium: [8] Sucro fluvius, & quondam oppidum, Contestaniæ finis. Regio [9] Edetania amœno prætendente se stagno, ad Celtiberos recedens. [10] Valentia Colonia III. M. pass. a mari remota: flumen Turium, & tantumdem a mari Saguntum, civium Romanorum oppidum, [11] fide nobile: [12] flumen Uduba: regio [13] Ilergaonum. [14] Iberus amnis navigabili commercio

NOTÆ.

1. *Carthago.*] *Cartagena* incolis: quam dux Pœnorum Asdrubal condidit, inquit Mela, l. 2. c. 6.

2. *Saturni.*] Ptolemæo, Σκομβραρία ἄκρα. Nunc *Capo di Palos.*

3. *Tader.*] *Segura*, ut sup. sect. diximus. Τέρεψ Ptolemæo dici videtur, lib. 2. c. 6.

4. *Illici.*] Mela loc. cit. *Illicitanus sinus*, inquit, *habet Alonem, & Lucentiam: & unde ei nomen est, Illicen.* Nunc ut recte Escolanus l. 4. hist. Valent. c.19. aliisque *Elche*: aut id certe oppidum ex Illicis ruinis, quod propius a mari fuisse videtur; est excitatum. Sinui Illicitano tamen hodie nomen est *Golfo di Alicante*, a vicino, de quo mox dicemus oppido.

5. *Icositani.*] Ita libri omnes. Hi, inquit, Illicitanæ coloniæ foro ac jurisdictioni subduntur.

6. *Latinorum.*] Hoc est, Latii jure donatum. Lucentum Arabes præfixo articulo *Alicante* dixere, celeberrimum hodie Valentini regni emporium.

7. *Dianium.*] Straboni, lib. 3. pag. 159. Διάνιον. Nunc *Denia*. Isidoro, Zanium, ut pro Diæta, Zæta dixere antiquitus.

8. *Sucro.*] Sucronis fluvii, Σούκρωνος, hodie *Xucar*, meminit Strabo loc. cit. Oppidi, Antoninus Hic Sucronensis pugna, inter Pompeïum & Sertorium: de qua Plutarch. in Sertorio, p. 578. Amnem hunc Contestaniæ finem facit etiam Ptolemæus lib. 2. c. 6. cujus a Carthagine nova, quod & Plinius fecit, ducit initium. Oppidum hodie *Alzira*.

9. *Edetania.*] Ἠδητανῶν regio Ptolemæo, loc. cit. Ad Iberum usque & Cæsaraugustum ea pertinuit. Apud Gruterum, p. 481. EDITANI.

10. *Valentia.*] Valentini regni caput. *Valence*. Hanc Turium flumen præterfluit. Nunc *Guadalayar* vocant: Mela, Turium: Turiam Sallustius appellat.

11. *Fide nobile.*] Florus, l. 2. c. 6. *In causam belli Saguntus delecta est* ab Hannibale, *vetus Hispaniæ civitas, & opulenta: fideique erga Romanos magnum quidem, sed triste monumentum .... Iam novem mensibus fessi fame, machinis, ferro, versa denique in rabiem fide, immanem in foro excitant rogum: tum desuper se suosque, cum omnibus opibus suis, ferro & igni corrumpunt.* Vide Livium, lib. 21. p 194. August. l. 3. de Civit. Dei, c. 20. & Appiano in Iber. p. 261.

12. *Flumen Vduba.*] Sic Reg. & Colb. non *Idubeda*, quod montis est nomen Ptolemæo, ac Straboni. Nunc *Morvedro*, quo Segobriga alluitur, *Segorbe*, in Valentino regno.

13. *Ilergaonum.*] Ab Uduba ad Iberum. Ἰλεργάονας Ptolemæus, l. 2. c. 6. & Livius, l. 22. p. 215. *Illurgavonenses, qui flumen Iberum attingunt*, Cæsar appellat, l. 1. de bell. Civ. p. 143. Tamen ultra Iberum Ilergaonas promovet Ptolemæus: & in nummis Dertosa Ilergaonum genti adscribitur.

14. *Iberus.*] Accolis *Ebro*: nobis *l'Ebre*.

dives, ortus in Cantabris, haud procul oppido [1] Juliobrica, per cccc L. M. passſ. fluens: navium per CCLX. M. [2] a Varia oppido capax, quem propter univerſam Hiſpaniam Græci appellavere Iberiam. Regio [3] Coſſetania, flumen [4] Subi, [5] colonia Tarraco Scipionum opus, ſicut Carthago [6] Pœnorum. Regio [7] Ilergetum, oppidum [8] Subur flumen, [9] Rubricatum, a quo [10] Laletani & [11] Indigetes. [12] Poſt eos, quo dicetur ordine, intus recedentes radice Pyrenæi, [13] Auſetani, [14] Lacetani: perque Pyrenæum [15] Cerretani, dein Vaſco-

NOTÆ.

1. *Juliobrica.*] Ἰουλιόβριγα Ptolemæo, loc. cit. quam ſub eadem cæli parte locat, ac Iberi fontes. Nunc ipſi oppido nomen, *Fuente d'Ivero*: aliter aliis perperam ſtatuentibus. Inſcriptio apud Ambr. Morales, fol. 67. IVLIOBRIGENSI. EX. GENTE. CANTABRORVM.

2. *A Varia.*] Ex ejus oppidi ruinis juxta crevit ad Iberum amnem, quod *Logrono* nunc dicimus. Οὐαρεία Ptolemæo in Beronibus, l. 2. c. 6. & Straboni l. 3. p. 162.

3. *Coſſetania.*] Sic libri omnes. Ptolemæo, l. 2. c. 6. Κοσιτανοὶ, in quibus Tarraconem locat. Apud Gruter. p. 499. TARRAC. VRBS. COSITANOR. Ab Ibero ea regio incipit: Tarracone clauditur.

4. *Subi.*] Quod Tarraconem alluit. Mela l. 2. c. 6. *Inter Subin & Telobin amnes Tarraco urbs eſt.*

5. *Colonia, &c.*] Hæc Solinus, c. 23. p. 44. & Martianus, l. 6. p. 202. Hodie *Tarragona* dicitur, in ora Catalauniæ. Inſcriptio Gruteri, p. 382. COL. TARRAC. Tiberii nummus, in Muſæo noſtro Pariſienſi, C. V. T. hoc eſt, *Colonia Victrix Tarraco.*

6. *Pœnorum.*] Duce Hamilcare. Nunc eſt *Villa franca de Panades*, in Catalaunia: etſi in Ilergaonibus a Ptolemæo collocetur: Cis Iberum fuiſſe veterem hanc Carthaginem, ut & Tarraconem, Plinius haud obſcure innuit. Errant qui Cantavexa eſſe exiſtimant in Aragonia.

7. *Ilergetum.*] A Subi amne ad Rubricatum. Noti Livio Ilergetes, l. 21. p. 196. ubi de Hannibale: *Ilergetes inde, Barguſioſque, & Auſetanos, & Aquitaniam quæ ſubjecta Pyrenæis montibus eſt, ſubegit.* Gruteri Inſcript. p. 519. CONRTA. ILERGETAS.

8. *Subur.*] Σούβουρ Ptolemæo, lib. 2. c. 6. Nunc *Villa nova.* Gruteri Inſcriptio, juxta Tarraconem eruta, p. 414. SVBVRITANI.

9. *Rubricatum.*] Ῥουβρίκατος Ptolemæo, loc. cit. hodie *Lobregat.* Ab hoc amne ait jam Laletanos appellari incolas: & proximos iis deinde, ubi nunc Emporiæ ſunt, Indigetes, quorum regio Pyrenææ Veneris promontorio clauderetur. Sic etiam Ptolemæus loc. cit.

10. *Laletani.*] Sic libri omnes. Hinc Laletana vina Plinio, l. 14. ſect. 8. Laletana ſapa, Martiali, l. 7. Epigr. 52. Gruteri Inſcript. p. 490. PRAEFECTO. ORAE. MARITIMAE. LALETANAE. Ptolemæo, lib. 2. c. 6. Λαιητανοὶ, Straboni l. 3. p. 159. Λειητανοί.

11. *Indigetes.*] Ἐνδιγέται Ptolemæo, loc. cit. Ἰνδικῆται Straboni l. 3. p. 160.

12. *Poſt eos.*] Retro verſus occaſum Solis æſtivum, in mediterraneo.

13. *Auſetani.*] Horum Livius meminit loc. cit. Αὐσητανοὶ Ptolemæo, lib. 2. c. 6. Oppidum Auſa, & Vicus Auſæ, *Vic d'Oſona*, & frequentius *Vich*, inter Gerundam & Manreſam.

14. *Lacetani.*] Supra Gerundam, in Pyrenæi radicibus. Vide Notas & Emend. num. XX.

15. *Cerretani.*] Κερρητανοὶ Ptolemæo, l. 2. c. 6. Straboni l. 3. p. 162. Κερρητανοί. Κερητανοι ἐν Ἰβηρίᾳ Dioni, l. 48. p. 382. Vaſcones, non in Aquitania, ſed in Hiſpania collocat etiam Ptolemæus loc. cit. Vaſcones ea ætate erant, qui hodie Navarri: ut egregie probat Oihenartus, l. 2. c. 1. p. 73.

nes. In ora autem colonia [1] Barcino, cognomine Faventia. Oppida civium Romanorum: [2] Bætulo, Iluro: flumen [3] Larnum: Blandæ: flumen [4] Alba: [5] Emporiæ: geminum hoc, veterum incolarum, & Græcorum, qui Phocæensium fuere soboles. Flumen [6] Tichis. Ab eo [7] Pyrenæa Venus in latere promontorii altero, XL. M.

I. Nunc per singulos conventus reddentur insignia præter supradicta. [8] Tarracone disceptant populi XLIII. quorum celeberrimi, civium Romanorum [9] Dertusani, [10] Bisgargitani: Latinorum, [11] Ausetani, [12] Cerretani, qui Juliani cognominantur, & qui Augustani: [13] Edetani, [14] Gerundenses, Gessorienses: [15] Teari, qui Julienses. Stipen-

NOTÆ.

1. *Barcino.*] In Lætanis, seu Laletanis, teste Ptolem. loc. cit. Nunc *Barcelone.* Gruteri Inscriptio, pag. 429. COL. F. I. A. P BARCIN. hoc est, *Colonia Flavia Julia Augusta Pia* (non *Paterna*) *Barcino.* Ibi enim F. Flavia est. Nam eadem pag. legitur, COL FLAV. P. BARC. At in Thes. Goltzii, Galbæ nummus: COL. BARCINO. FAVENTIA.

2. *Bætulo, Iluro.*] Mela, lib. 2. cap. 6. *Eluro, Bætullo.* Bætulam habet Livius, lib. 27. pag. 307. Bætulo, hodie *Badalena*, in ora Catalauniæ, leucis a Barcinone quatuor. Iluro, Διλουρὼν Ptolemæo (pro Αἰλουρὼν) in Laletanis, nunc *Pineda*, inter Βαιτουλῶνα, & Βλάνδαν. Est & alia Iluro in Novempopulania, *Oleron*, Hispanorum commercio dives.

3. *Larnum.*] *Tornera* hodie, quo Blanda alluitur, *Blanes.*

4. *Alba.*] Qui Melæ Clodianus dicitur, lib. 2. cap. 6. *Dein Ticer flumen ad Rhodam, Clodianum ad Emporias.*

5. *Emporiæ.*] Strabo lib. 3. pag. 159. Ἐμπόρειον vocat, & Δίπολιν, hoc est, geminam urbem, Græcos advenas a veteribus incolis medio dirimente muro, dividi testatus cum Plinio. Idem a Massiliensibus conditam, cum Stephano docet, & Scylace in Periplo, pag. 2. Fuere autem Massilienses orti a Phocæensibus, ut dicetur sect. seq. Nunc *Ampurias* vocant. Ptolemæo Ἐμπορεῖαι in Indigetibus, lib. 2. cap. 6.

6. *Tichis.*] Qui Ticer ad Rhodam mox dictus est Melæ Pomponio, loc. cit. Nunc *Ter* accolis.

7. *Pyrenæa Venus.*] Mela lib. 2. cap. 5. *Tum inter Pyrenæi promontoria, portus Veneris insignis fano*, &c. Huic promontorio, inquit Mariana, lib. I. hist. Hispan. cap. 2. olim a Veneris templo, nunc religione mutata a Cruce facta est appellatio. *Capo di Cruz.*

8. *Tarracone.*] Hoc est, fuere hi Tarraconensis fori: hinc jura petere coacti.

9. *Dertusani.*] Qui civium Romanorum jure potiebantur, ut & Bisgargitani Oppidum Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. Δέρτωσα in Ilercaonum gente. Tiberii nummus apud Suritam, in Anton. Itin. pag. 548. DERT. ILERGAONIA. Apud Reinesium, pag 316. vetus inscriptio Dertosæ reperta, ORDO D. C. D. *Ordo Dertosanorum Coloniæ Dertosæ.* Nunc est *Tortose* ad Iberum.

10. *Bisgargitani.*] Et hi ab oppido rursum Ilergaonum mediterraneo, quod Βισγαργὶς Ptolemæo loc. cit. Germanici nummus, in Thesauro Goltzii, pag. 242. MVN. BISCARGIS.

11. *Ausetani.*] Ab Ausa oppido, de quo supra.

12. *Cerretani.*] Gentis hujus ait oppida duo fuisse, unde cognomen incolæ tulerunt: Cerretani, ab oppido Julia Libyca, Ἰουλία Λίβυκα, cujus Ptolemæus meminit, lib. 2. cap. 6. Augustani ab Augusta.

13. *Edetani.*] Vide Notas & Emend. num XXI.

14. *Gerundenses.*] Ab oppido Gerunda in Ausetanis, Ptolem. loc. cit. Nunc *Girona* incolis: nobis *Gironde.*

15. *Teari.*] Quorum oppidum Tiara Julia, Τιαουλία in Ilergaonum mediterraneis civitatibus apud Ptolem. loc. cit. qui Ilergaonas, ut monuimus, ultra Iberum, in Catalauniamque promovet.

diariorum: [1] Aquicaldenses, [2] Onenses, [3] Bæculonenses.

2. [4] Cæsaraugusta colonia immunis, amne Ibero affusa, ubi oppidum antea vocabatur [5] Salduba, regionis [6] Edetaniæ, recipit populos CLII. Ex his civium Romanorum [7] Belitanos, [8] Celsenses, [9] ex colonia: [10] Calaguritanos, qui Nassici cognominantur: [11] Ilerdenses, Surdaonum gentis, juxta quos Sicoris fluvius: [12] Oscenses, regionis Vescitaniæ: [13] Turiasonenses. Latinorum veterum: [14] Cascantenses, [15] Ergavicen-

N O T Æ.

1. *Aquicaldenses.*] Ab Aquis calidis, quæ Ὕδατα θερμὰ Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. in Ausetanis: nunc *Caldes*, leucis quatuor a Barcinone.

2. *Onenses.*] Ita libri omnes: etsi ab litera A auspicandum id nomen ex literarum serie videatur.

3. *Bæculonenses.*] Ita MSS. Reg. &c. non Bætulonenses, a Bætulone oppido superius memorato: Sed a Βαικούλα Ptolemæi, in Ausetanis, inter Ausam, & Gerundam.

4. *Cæsaraugusta.*] Nummos hujus coloniæ indices multos refert Patinus, pag. 33. & seq. Nunc *Sarragosse.*

5. *Salduba.*] MSS. Reg. & Colb. 1. 2. *Salduvia.* At vetus inscriptio, apud Goltzium, pag. 238. COL. CAESAREA. AVG. SALDVBA.

6. *Edetaniæ.*] Ptolemæus quoque, lib. 2. cap. 6. Edetanis, sive Hedetanis, seu denique, aspiratione, ut fit, in sibilum versa, Sedetanis Cæsaraugustam assignat. Σηδητανία Appiano, in Iber. pag. 298.

7. *Belitanos.*] Ab oppido Βέλεια, in Edetanis, haud procul Cæsaraugusta, apud Ptolem. lib. 1. cap. 6. Hodie *Belchite.* Indulget conjecturæ Reinesius, lib. 1. Var. lect. cap. 25. contra omnium librorum fidem, cum Bilbilitanos, a Bilbili, quæ Martialis patria, scribi jubet.

8. *Celsenses.*] Oppidum Κέλσα in Ilergetibus, Ptolem. lib. 2. cap. 6. Nunc *Xelsa*, ad Iberum. Nummis Tiberii, in Thesauro Goltzii, pag. 242. COL. VIC. IVL. CELSA. Anton. August. ait esse *Vililla*, quæ ad Iberum pariter leucæ unius intervallo a Celsa distat. Vide librum singularem, quem de Nummis antiquis Populorum & Urbium nuper in lucem edidimus.

10. *Calaguritanos.*] Ambr. Morales, ex vetere inscript. MVN. CALAGVRIS. IVLIA. NASSICA. Nunc *Loharre*, ab Huesca leucis IV. dissita. Sic Andrez, pag. 33.

11. *Ilerdenses.*] Ἰλέρδα in Ilergetibus a Ptolemæo collocatur, lib. 2. cap. 6. Nunc *Lerida*, juxta *Rio Segre*, qui Sicoris, etiam Lucano, lib. 4. vers. 14. ubi Ilerdæ situm describit:

Placidis prælabitur undis
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes, &c.

12. *Oscenses.*] Osca eorum oppidum, Floro lib. 3. cap. 22. in Ilergetibus quoque statuitur, (quorum pars Vescitani, & Surdaones fuere,) apud Ptolemæum, lib. 2. cap. 6. nunc *Huesca* in Aragonia. Nummus Germanici, in Thes. Goltzii, pag. 242. COL. V. T. T. OSCA. Vide librum nuper a nobis de Nummis antiquis Populorum Urbiumque editum.

13. *Turiasonenses.*] Τουριασὼ in Celtiberis, Ptolem. lib. 2. cap. 6. In Thes. Goltzii, pag. 244. MVN. TVRIASO. Nunc *Tarraçona*, trans Iberum.

14. *Cascantenses.*] Nummus Tiberii apud Patin. pag. 616. MVNICIP. CASCANTVM. Κάσκαντον Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. in Vasconibus, hoc est, Navarris. Nunc oppidum Navarræ, *Cascante*, trans Iberum, prope Turiasonem.

15. *Ergavicenses.*] Ἐργαούικα in Celtiberis, Ptolemæo loc. cit. In Thes. Goltzii, pag. 243. MVN. ERCAVICA. Apud Gruter. pag. 381. EX. CONVEN. CÆSAR. ERCAVIC. Hoc est, Ex Conventu Cæsaraugustano Ercavicenses.

ses : [1] Gracciritanos, [2] Leonicenses, [3] Ossigerdenses. Fœderatos, [4] Tarragenses. Stipendiarios : [5] Arcobricenses, [6] Andologenses, [8] Arocelitanos, [8] Bursaonenses, [9] Calaguritanos qui Fibularenses cognominantur, [10] Complutenses, [11] Carenses, [12] Cincenses, [13] Cortonenses, [14] Damanitanos, [15] Larnenses, [16] Lursenses, [17] Lumberitanos, [18] Lacetanos, Lubienses, [19] Pompelonenses, [20] Segienses. 5

2. [21] Carthaginem conveniunt populi LXV. exceptis insularum in-

NOTÆ.

1. *Gracciritanos.*] A Ti. Gracco nomen Gracciris accepit. Vide Livii Epit. lib. 41. Nunc *Agreda* in Aragoniæ confinio, prope Turiasonem. Hinc Martyres Graccuritani in Martyrol. *Martyres de Agreda.* Γϱακχυϱὶς Ptolemæo, in Vasconibus.

2. *Leonicenses.*] Oppidum Λεονίκα in Edetanis, Ptolemæo lib 2. cap. 6. in quibus est ipsa Cæsaraugusta, cujus foro Leonicenses disceptabant. Nunc est *Alcaniz*, in Aragonia, ad amnem *Guadalope*, qui in Iberum influit. Edetanos a Valentia usque Cæsaraugustam pertinuisse jam monuimus. Nummus C. Cæsaris, in Thes. Goltzii, pag. 244. MVN. LEONICA.

3. *Ossigerdenses.*] Ὀσικέϱδα juxta Leonicam statuitur a Ptolemæo.

4. *Tarragenses.*] Municipium Τάϱϱαγα Ptolemæo in Vasconibus. Hodieque *Tarrega*, leucis quinque ab Ilerda, in Catalaunia, versus Barcinonem.

5. *Arcobrigenses.*] Ἀϱκόϐϱιγα Ptolemæo, loc. cit. in gente Celtiberorum. Nunc in Castellæ veteris, Aragoniæque confinio, ad *Rio Xalon*, qui in Iberum influit : *Arcoz*, haud procul *Siguença*.

6. *Andologenses.*] Ab *Andosilla* Navarræ oppidulo, Prud. Sandoval, apud Oihenartum, pag. 90. hos suspicatur nomen habuisse.

7. *Arocelitanos.*] Ita MSS. omnes. Antoninus in itinere ab Asturica Burdigalam, habet Aracelim, vel Arocelim, a Pompelone XXIV. M. P. Nunc *Huarte Araquil*, leucis quinque a Pompelone, versus Solis occasum, ut recte Oihenartus vidit, in Notit. Vascon. pag. 90.

8. *Bursaonenses.*] Vel *Bursavolenses*, de quibus Hirtius in bello Hisp. pag. 158. vel *Bursadenses* ab oppido Βϱέσαδα de quo Ptolem. lib. 2. cap. 6. in Celtiberis.

9. *Calaguritanos.*] Nunc est *Calahorra* in Castella vetere.

10. *Complutenses.*] *Alcala de Henarez.*

11. *Carenses.*] Vetus oppidum nomen retinet *Cares* : novum *Puente la Reyna*, leucis IV. a Pompelone. Inscriptio apud Ambr. Morales, fol. 68. EX CAESARAVG. KARENSI. hoc est, ex conventu Cæsaraugustano, oppido seu municipio Carensi : non, ut Scaliger interpretatur, in Gruteri indice, *Carenses Cæsaraugustani.*

12. *Cincenses.*] Ita libri omnes. Forte *Cinnenses* ab oppido Κίννα in Jaccetania Ptolemæi, lib. 2. cap. 6.

13. *Cortonenses.*] MSS. omnes, *Cotonenses.*

14. *Damanitanos.*] In Edetanorum gente, in quibus ipsa Cæsaraugusta fuit, Δαμανία, Ptolemæo, loc. cit.

15. *Larnenses.*] Ab oppido, Larno amni, de quo supra, cognomine.

16. *Lursenses.*] Vide Notas & Emend. num. XXII.

17. *Lumberitanos.*] Ab oppido quod Galli *Lombier*, in Navarra : incolæ Vasconice, *Irumberri* vocant, teste Oihenarto, pag. 90. leucis VII. a Pompelone.

18. *Lacetanos.*] De his agemus in Notis & Emend num. XX.

19. *Pompelonenses.*] Ita Gruteri quoque inscriptio, pag. 325. & 455. Nobis *Pampelune.*

20. *Segienses.*] Segienses, vel Segisenses, (ut recte Parm. edit) a Σέγισα in Bastinis oppido apud Ptolem lib. 2. c. 6.

21. *Carthaginem.*] Carthaginem novam, quæ hodie in Murciæ regno, *Carthagena. Carthagine nova conventum agebat Galba*, inquit Sueton. in ejus vita, cap. 9.

colis. Ex colonia Accitana [1] Gemellenses, & [2] Libisosona cognomine Foroaugustana, quibus duabus jus Italiæ datum: ex colonia [3] Salariense oppidani Latii veteris. Castulonenses, qui Cæsari Venales appellantur: [4] Setabitani, qui Augustani: [5] Valerienses. Stipendiariorum autem celeberrimi: [6] Alabanenses, [7] Bastitani, [8] Consaburenses, [9] Dianenses, [10] Egelestani, Ilorcitani, Laminitani, [11] Mentesani qui & Oritani, Mentesani qui & Bastuli, [12] Oretani qui & Germani co-

NOTÆ.

1. *Gemellenses.*] Sic Accitanæ coloniæ cives vocabantur: ipsa, *Colonia Julia Gemella Accitana*, COL. IVL. GEM. ACCITANA, apud Gruter. pag. 271. Accis hodie *Guadix*, in Granatensi regno. De Gemellæ cognomine dicemus in Notis & Emend. num. XIII.

2. *Libisosona.*] Et hæc colonia fuit, apud Gruter. pag. 260. ex Ant. Augustino, COLONIA LIBISOSANORVM. Estque Plinii calculo, qni XII. colonias in citeriore Hispania recenset. Vide librum de Nummis antiquis, verbo CELSA. Antonino, Libisosa est: Λιβισόσα Ptolemæo in Oretanis, lib. 2. cap. 6. Aiunt exstare hujus oppidi ruinas ad Lebazuza sive Lezuza, Castellæ pagum, haud procul Concha, *Cuenca*.

3. *Salariense.*] Nunc *Cazorla* dicitur in regno Granatensi: ævo sequiore *Saliotis*, ut auctor est Julian. Archipresb. Advers. num. 356. Salariam & Castulonem diversa duo Oretanorum oppida, perperam, ut sæpe solet, Ptolemæus facit. Vetus inscriptio in Thes. Goltzii, pag. 40. COL. IVL. AVG. SALARIENSIS. *Cæsaris Venales* dicuntur, quod agros eorum Cæsar emit. Sic Triumpilini inferius, sect. 24. *venalis cum agris suis populus* appellatur.

4. *Setabitani.*] Σαιταβὶς Ptolemæo, in Contestania, de qua supra. Straboni Σεταβὶς, lib. 3. pag. 160. Nunc *Xativa*, in regno Valentiæ, ad amnem ejus nominis, qui in Sucronem influit. Hinc sudaria Setaba de quibus diximus in Præfat. ad Titum, pag. 2.

5. *Valerienses.*] Vasæus ipsam Concham *Cuença*, circa fontes Sucronis amnis positam, Coloniam olim Juliam Valeriam appellatam esse: Ambr. Morales, non Concham ipsam, sed pagum leucis septem a Concha distitum, ad eundem amnem putat, cui nomen hodie *Valera la veja.*

6. *Alabanenses.*] Sic MSS. omnes: non, ut editi hactenus, *Bzbanenses.* Ab Ἄλαβα, ut Valerienses ab Οὐαλερία, Celtiberorum oppidis, apud Ptolem. lib. 2. cap. 6. haud procul Ercavica.

7. *Bastitani.*] A Basti oppido, hodie *Baza*, in regno Granatæ, ad *Rio Guadalentin.* Dedit id Bastetaniæ regioni nomen.

8. *Consaburenses.*] Apud Gruter. pag. 402. MVNIC. CONSABVRON. Apud Ambr. Morales, fol. 19. CONSABVRENSIS. Nunc ut videtur, *Consuegra*, Castellæ novæ oppidulum, ultra Toletum, inter Tagum & Anam.

9. *Dianenses.*] A Dianio, de quo supra Sic Ilorcitani, & Laminitani, ab Ilorci, & Laminio, de quibus hac sect. diximus.

10. *Egelestani.*] Ἐγελάστα Straboni, lib 3. pag. 160. Nunc *Vniesta*, prope Concham in Castella nova. Egelastæ Plinius rursum meminit lib. 31. sect. 39. Apud Ptolem. lib. 2. cap. 6. Ἐπέλεστα in Carpetanis, pro Ἐγέλεστα. Non potest esse *Medina Celi*, ut quibusdam visum: nam Medina ea in Celtiberis fuit.

11. *Mentesani.*] Gemina fuit olim Mentesa: altera in Oretanis, Ptolemæo teste lib. 2. cap. 6. unde cives Oretani cognominati: in Bastetanis, Bastulisve, altera, de qua jam diximus sect. 3. Mentesam Bastiam vocat Antoninus: Bastuli incolæ eam ob rem cognominati.

12. *Oretani.*] In Oretanis oppidum fuit Ὠρητὸν Γερμανῶν, apud Ptolemæum lib. 2. cap. 6. Lud. Nonius in sua Hisp. cap. 62. putat esse *Calatrava*, non obscuri nominis oppidum, ad fl. Anam, sacræ Militiæ nomine insigne.

gnominantur:

gnominantur: caputque Celtiberiæ [1] Segobrigenses: [2] Carpetaniæ, Toletani Tago flumini impositi: Dein [3] Viatienses, & Virgilienses.

4. [4] In conventum Cluniensem Varduli ducunt populos XIV. ex quibus [5] Albanenses tantum nominare libeat: [6] Turmodigi quatuor, in quibus [7] Segisamonenses, & [8] Segisamejulienses. In eundem conventum [9] Carietes & Vennenses quinque civitatibus vadunt, [10] quarum sunt Velienses. [11] Eodem Pelendones Celtiberorum, quatuor populis: quorum [12] Numantini fuere clari: sicut in [13] Vaccæorum XVIII.

NOTÆ.

1. *Segobrigenses.*] Procul hi a Segobriga Valentini regni. Numantiæ proximos in Celtiberia facit Ptolemæus, lib. 2. cap. 6. Bilbili, quæ ibi fuit, ubi fere nunc *Calatajud*, Strabo lib. 3. pag. 162. in Celtiberis pariter cum Numantinis.

2. *Carpetaniæ.*] Subintellige, caput Toletum, ut Segobriga Celtiberiæ. Καρπητανοὶ Appiano in Iber. pag. 283. Καρχηετανοὺς ὑπὲρ τοῦ Τάγου, apud Plutarch. in Sertorio, p. 576. male, pro Καρπητανούς.

3. *Viatienses.*] oppidum Βιατία in Oretanis, apud Ptolem. lib. 2. cap. 6. Et Virgilienses ab Οὐεργιλία in Bastitanis juxta Oretanos. Apud Gruter. p. 324. VERGILIENSIS. Hæc hodie Murcia, regni cognominis caput existimatur.

4. *In conventum.*] Ambr. Morales, fol. 70. EX CLVNIENSI. Subintellige, conventu. De Clunia mox dicemus.

5. *Albanenses.*] Albam urbem etiam in Vardulis habet Ptolemæus, lib. 2. cap. 6. Alava regio hodieque appellatur, ad Iberum, infra Guipuscoa: ejus regionis primaria civitas Vittoria appellatur. Ibi oppidulum hodie *Alvañz.*

6. *Turmodigi.*] Nusquam vox ea audita nobis. Quid si Murbogi potius, ex Ptolemæo, loc. cit. Μούρβογοι, Pelendonibus, Vaccæisque finitimi? Valdulorum pars ii Turmodigi fuere.

7. *Segisamonenses.*] A Segisama, de qua Florus lib. 4. cap. 12. pag. 198. Nunc est *Veyzama*, in ea Cantabriæ parte, quæ Guipuscoa dicitur, ut recte Mariana lib. 3. hist. Hisp. cap. 25. pag. 130.

8. *Segisamejul.*] Σεγίσαμα Ἰουλία in Vaccæis, Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. A Plinio, in Vardulis. Ex Ptolemæi numeris, ibi fere fuisse conjicio, ubi nunc *Sierra d'Occa*, haud procul Ibero amne, in confinio Castellæ veteris.

9. *Carietes.*] Hos Ptolemæus Καριστοὺς vocat, quorum oppidum Οὐελία Velia fuit: cives Plinio Velienses.

10. *Quarum sunt.*] Quarum e numero præcipue insignis Velia, de qua plane modo diximus.

11. *Eodem.*] Hoc est, in eundem conventum disceptaturi vadunt Pelendones, quorum populi quatuor, e Celtiberorum gente universi. Nam Celtiberia Pelendones, Arevacosque complectitur. Gruteri Inscrip. pag. 111. PELLENDONES. AREVACON. In Pelendonibus oriri Durium amnem auctor est Plinius, lib. 4. sect. 34.

12. *Numantini.*] Fuit urbs Numantia haud procul a fontibus Durii amnis, ut testantur Florus lib. 2. c. 18. p. 92. & Plinius lib. 4. sect. 34. Rudera etiamnum visuntur, quibus nomen est *Puente Garay*, prope urbem *Soria.*

13. *Vaccæorum.*] Οὐακκαῖοι Polybio, in fragm. lib. 3. pag. 1503. qui eorum urbem Ἰντερκατίαν laudat. Et apud Gruter. pag. 324. MODESTVS. INTERCATIENSIS. EX. GENTE. VACCAEORUM.

civitatibus, Intercatienses, [1] Pallantini, [2] Lacobricenses, [3] Caucenses. Nam in Cantabricis VII. populis, [4] Juliobrica sola memoratur. In [5] Autrigonum decem civitatibus, Tritium, & Virovesca. [6] Arevacis nomen dedit fluvius Areva. Horum sex oppida: [7] Saguntia, & [8] Uxama, quæ nomina crebro [9] aliis in locis usurpantur: præterea [10] Segovia, & [11] nova Augusta, [12] Termes, ipsaque [13] Clunia Celti-

NOTÆ.

1. *Pallantini.*] Pallantiam in Vaccæis quoque locat Ptolemæus, lib. 2. cap. 6. & Appianus in Iber. pag. 300. Nunc *Palencia*, in Legionensi regno.

2. *Lacobricenses.*] Lacobrigæ in hoc tractu meminit Antoninus, XLVI. M. P. a Pallantia, in itinere ab Asturica Tarraconem, & Burdigalam. Λαγοβείτας vocat Plutarchus in Sertorio, pag. 574. *Lacobrigæ nomen*, inquit Festus, *a lacu & briga, Hispaniæ oppido.* Vox *briga* oppidum sonat.

3. *Caucenses.*] Καῦκα in Vaccæis quoque Ptolemæo, loc. cit. & Appiano in Iber. pag. 283. Ubi nunc *Coca* oppidum, ut recte Mariana, lib. 3. histor. Hisp. cap. 2. pag. 93. inter Segoviam & Vallisoletum in Castella vetere.

4. *Iuliobrica.*] Diximus de ea superius, hac sect.

5. *Autrigonum.*] Αὐτρίγονες sunt Ptolemæo, loc. cit. Oppida, Τρίτιον & Οὐίρουεσκα. Verus inscr. apud Ambr. Morales, fol. 65. TRITIENSI. Antoninus in itinere ab Asturica Tarraconem, Tritium a Virovesca distare ait M. P. XI. Quod si itaque Virovesca *Birbusca* est, inter *Burgos*, & Iberum: Tritium ubi nunc *Najara* est, prope *Logroño* & Iberum amnem, esse certe non potuit: quam tamen sententiam placuisse video Suritæ in Anton. pag. 541. aliisque.

6. *Arevacis.*] Ptolemæo lib. 2. cap. 6. Ἀρεουάκοι. Straboni, lib. 3. pag. 162. Ἀρεουάκοι. Arevam nunc *Arlanzo* vocant, Castellæ veteris amnem, qui in Durium influit, supra Vallisoletum.

7. *Saguntia.*] Vel Seguntia. Seguntiæ Celtiberûm Livius meminit, lib. 34. p. 409. Antoninus item Segontiam vocat, quæ nunc *Siguença* dicitur, ad fontes amnis *Henarez*, in Castellæ veteris Aragoniæque confinio.

8. *Uxama.* Uxama quoque Antonino, in itinere ab Asturica Cæsaraugustam: a Numantia L. M. P. Nunc *el Borgo d'Osma* ad Durium amnem, in Castella vetere.

9. *Aliis in locis.*] Nam & Segontiam alteram a Cæsaraugusta XVI. M. P. habet Antoninus, nunc *Epila* dicitur, ut recte vidit Jo. Franc. Andrez, c. 2. p. 39. Et alteram Uxamam prope Corunnam in Gallæciæ litore agnoscit Mariana, l. 3. hist. c. 18. p. 118. Sunt & aliæ, quas referre non est otii nostri.

10. *Segovia.*] Σεγουβία in Arevacis quoque Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. Non ea est quæ inter Vallisoletum, & Madritum, nobis *Segovie* dicitur: sed altera ejusdem nominis urbecula, quæ sub eadem fere cæli parte, atque ipsa Numantia, eodemque situ a Ptolemæo collocatur.

11. *Nova Augusta.*] Et in Arevacis Ptolemæo Νουαυγοῦστα, prope Segobiam.

12. *Termes.*] Τέρμες in Arevacis Ptolemæo. Τερμισὸν πόλιν vocat Appianus in Iber. p. 311. Hinc Termestini populi, apud Livium in Epitome, l. 54. & natio Termestina apud Tacit. l. 4. Annal. p. 155. Nunc *Lerma*, ad Arevam amnem, de quo supra.

13. *Clunia.*] Et hæc in Arevacis Ptolemæo. Dioni quoque Κλουνία lib. 39. p. 115. Inter Raudam ad Durium, *Aranda de Duero*, & Uxamam *Osma*, medio fere intervallo ab Antonino collocatur. Nunc pagus *Cruña*, vel *Coruña del Conde*. Ibi conventus Cluniensis repertum esse sigillum aiunt, & a loci domino asservari. Celtiberiæ finis is dicitur, qua nam ad occasum æquinoctialem sunt Vettones, ad æstivum Astures, quos a Vettonibus Durius amnis disterminat: Arevacæ denique ad Boream.

beriæ finis. Ad Oceanum [1] reliqua vergunt, Vardulique ex prædictis, & Cantabri.

5. [2] Junguntur his Asturum XXII. populi, divisi in [3] Augustanos, & Transmontanos, Asturica urbe magnifica. In his sunt [4] Cigurri, Pæsici, [5] Lancienses, [6] Zoëlæ. Numerus omnis multitudinis ad CCXL. M. liberorum capitum.

6. [7] Lucensis conventus populorum est XVI. præter [8] Celticos, & Lebunos, ignobilium, ac barbaræ appellationis: sed liberorum capitum ferme CLXVI. M.

7. Simili modo [9] Bracarum XXIV. civitates CLXXV. M. capitum, ex quibus præter ipsos Bracaros, [10] Bibali, Cœlerini, Gallæci, Hequæsi, Limici, Querquerni citra fastidium nominentur.

[11] Longitudo citerioris Hispaniæ est, ad finem Castulonis a Pyrenæo, sexcenta septem M. pass. & ora paulo amplius. Latitudo a Tar-

NOTÆ.

1. *Reliqua vergunt.*] Reliqua, inquit, quæ pertinent ad conventum Cluniensem: ut Vardulorum regio jam superius dicta: & mox Cantabrorum, dicenda l. 4. sect. 34.

2. *Junguntur his.*] Cantabris. Inscriptio Gruteri, p. 110. CONVENTVS ASTVRICENSIS.

3. *Augustanos.*] Ab urbe metropoli, quæ in Augusti nummo apud Goltzium, p. 237. COL. ASTVRICA. AVGVSTA scribitur, *Astorga* in regno Legionensi: Ἀςούρικα Αὐγοῦςα Ptolemæo, l. 2. c. 6.

4. *Cigurri.*] Ita MSS. omnes. Egurri forte scribendum ex Ptolemæo, non longe ab Asturica Augusta Forum Egurrorum locante. De Pæsicis dicemus lib. 4. sect. 34.

5. *Lancienses.*] Λαγκία maximum Asturum oppidum a Dione dicitur, lib. 53. p. 514. A Mariana, l. 3. hist. Hisp. c. 25. p. 132. iis locis situm, ubi nunc Ovetum cernitur, *Oviedo.* Plumbum Ovetanum laudatur a Plinio, l. 34. sect. 49.

6. *Zoëlæ.*] A quibus Zoëlicum linum nomen traxit. Plinius lib. 19. sect. 2. *Non dudum ex Hispania Zoëlicum venit in Italiam, plagis utilissimum. Civitas ea Gallæciæ, & Oceano propinqua.*

7. *Lucensis.*] Lucensis conventus mentio apud Ambr. Morales, fol 69. Urbs primaria Lucus Asturum, Λοῦκος Ἀςούρων, Ptolemæo, Dioni Ἀςύρων: hodie *Lugo* in Gallæcia.

8. *Celticos.*] Cognominibus Nerias & Præsamarcos, de quibus l. 4. sect. 34. Lebuni simili modo ii esse videntur Hermolao, qui Leuni rursum eodem libro appellantur: at ii Bracarensis conventus esse ibi dicuntur, hi nunc Lucensis. In MSS. legitur, *Lovanios.*

9. *Bracarum.*] Subintellige, conventus, ut prius Asturum. Gruter. p. 411. CONVENTVS. BRACARI. Horum caput Bracara Augusta, *Brague.*

10. *Bibali, &c.*] Βιβαλοὶ, quorum oppidum Φόρον Βιβαλῶν Ptolemæo, lib. 2. c. 6. Κοιλερινοὶ, eidem. Gallæci omnibus noti. Hequæsi, in Inscript. mox citanda. Λιμικοὶ Ptolemæo rursum appellati, cum oppido quod Φόρον Λιμικῶν vocat. Inscriptio vetus apud Gruter. p. 245. BIBALI. COELERNI. EQVAESI. INTERAMICI. LIMICI. AEBISOC. QVARQVERNI. Prius legebatur in Plinio, *Vibali*, & voce unica e duabus conflata, *Æquesilici.* Nos litterarum ordine admoniti, & vetustorum monumentorum fide, locum correximus. Aquas Querquennas a Bracara distare ait Antoninus, LIII. M. P. Κουακερνοὶ sunt Ptolemæo, & Ὕδατα Κουακερνῶν.

11. *Longitudo.*] Martianus, l. 6. c. de Hisp. p. 203.

racone ad litus [1] Olarsonis, CCCVII. E radicibus Pyrenæi, ubi cuneatur angustiis inter duo maria, paulatim deinde se pandens, qua contingit ulteriorem Hispaniam, tantumdem & amplius latitudini adjicit. Metallis plumbi, ferri, æris, argenti, auri tota ferme Hispania scatet: Citerior & [2] specularibus lapidibus: Bætica & minio. Sunt & marmorum lapicidinæ. Universæ Hispaniæ Vespasianus Imperator Augustus [3] jactatus procellis Reipublicæ Latii jus tribuit. Pyrenæi montes Hispanias Galliasque disterminant, promontoriis in duo diversa maria projectis.

CAP. IV. V. Narbonensis provincia appellatur pars Galliarum, [4] quæ interno mari alluitur, [5] Braccata ante dicta, amne Varo ab Italia discreta, Alpiumque vel saluberrimis Romano imperio jugis. A reliqua vero Gallia latere septentrionali, montibus [6] Gebenna [7] & Jura: [8] agrorum cultu, virorum, morumque dignatione, amplitudine opum, nulli provinciarum postferenda, breviterque Italia verius quam provincia. [9] In ora regio Sardonum, [10] intusque Consuaranorum. Flumina:

NOTÆ.

1. *Olarsonis.*] De eo l. 4. sect. 34.

2. *Specularibus.*] Dicemus de his opportunius, l. 35. sect. 45.

3. *Iactatus.*] Vi ac necessitate quadam expressam esse eam liberalitatem innuit, ut Hispanos sibi devinciret: aut legendum fortassis, *jactata*, scilicet Hispaniæ, Reip. Romanorum procellis, hoc est civilibus bellis Galbæ, Othonis, Vitellii: ut levamen id quoddam eorum damnorum fuerit, quæ ob civilia Imperatorum bella perpessa esset Hispania. Immunitatem a tributis, sive Claudius Imp. sive anteriorum aliquis iisdem concesserat, uti ex Seneca colligimus, l. 6. de Benef. c. 19. p. 111.

4. *Quæ interno.*] Mediterraneo. Hæc Martianus a Plinio, lib. 6. c. de monte Pyrenæo, p. 203.

5. *Braccata.*] A braccis, sive femoralibus lineis, *des brayes, ou hauts de chausses*: quod vestimenti genus Romanis veteribus inusitatum, ab iis in Gallia Narbonensi primo deprehensum est: quæ inde ab iis Braccata est cognominata, inquit Alcuinus, l. de divinis offic.

6. *Gebenna.*] A Mela hæc Plinius, l. 2. c. 5. Gebennam quoque Cæsar, lib. 7. bell. Gall. p. 81. Gebennas vocat Lucanus, l. 1. v. 435. Et *Gebennicos montes*, Mela. Galli, *les Monts des Cevennes*. Languedocium, ut vocant, a reliqua Gallia latere septentrionali disterminant.

7. *Et Iura.*] MSS. omnes, *& Iuribus*. Mela l. 2. c. 5. non Juram montem, sed Lemannum lacum, finem statuit Narbonensis Provinciæ. Jura pro locorum diversitate varia sortitur nomina, *le Ioux, le Mont S. Claude, le Credo, &c.*

8. *Agrorum cultu.*] Non minus eleganter Salvianus patriam suam, hoc est, Provinciam describens, lib. 7. *Illic omnis admodum regio*, inquit, *aut intertexta vineis, aut florulenta pratis, aut distincta culturis, aut consita pomis, aut amœnata lucis, aut irrigata fontibus, aut interfusa fluminibus, aut crinita messibus, &c.*

9. *In ora.*] Post Pyrenææ Veneris promontorium, in quo hæsimus sect. sup. incipit Sardonum regio, quam nunc dicimus *le Comté de Roussillon*. Sic Mela, l. 2. c. 5. *Inde est ora Sardonum, & parva flumina, Telis & Tichis: ubi accrevere, persæva. Colonia Ruscino, &c.* Ipsam Leridam Hispaniæ civitatem, sup. sect. Surdaonum gentis esse dixit. In MSS. *Sordonum*. Avienus, *Sordos* appellat.

10. *Intusque.*] Interior, inquit, seu mediterranea regio Consuaranorum, sive Consoranorum fuit, de quibus lib. 4. sect. 33. *Les païs de Foix & de Conserans.*

[1] Tecum, Vernodubrum. Oppida: Illiberis, magnæ quondam urbis tenue vestigium: [3] Ruscino, Latinorum. Flumen [4] Atax e Pyrenæo [5] Rubrensem permeans lacum: [6] Narbo Martius, Decumanorum Colonia, XII. M. pass. a mari distans, Flumina: [7] Arauris, [8] Liria. Oppida de cetero rara, præjacentibus [9] stagnis: [10] Agatha quondam Massiliensium, & regio [11] Volcarum Tectosagum: atque [12] ubi Rhoda Rhodiorum fuit, unde dictus multo Galliarum fertilissimus Rho-

NOTÆ.

1. *Tecum.* [Melæ, loc. cit. *Tichis:* accolis hodieque *Tec.* Urbem Helenam præfluit, *Elne.* Vernodubrum, *Latet*, Perpinianum rigat.

2. *Illiberis.*] Vel Eliberris, quam Caucoliberim posterior ætas appellavit: Hispani, *Colibre*: nostri, *Colioure.* Ita De Catel, lib. I. cap. 7. secutus Loaysam, & alios. Melam expressit Plinius: Sic enim ille, lib. 2. cap. 5. *Vicus Eliberri, magnæ quondam urbis, & magnarum opum tenue vestigium.*

3. *Ruscino.*] Non modo jure Latii donatam, sed & coloniam vocat Mela, loc. cit. Nunc castellum est, a Perpiniano oppido, quod Ruscinonem vicinate sua exhausit, leuca dissitum, *la Tour de Roussillon.* Eodem amne, quo Perpinianum, alluitur. Catel, lib. I. cap. 7.

4. *Atax.*] *L'Aude*, Narbonem secat. Vide Notas & Emend. num. XXIII. Ab eo amne Narbonenses olim Atacini dicti, ut de Varrone Atacino pluribus disputavimus, in Auctorum indice.

5. *Rubrensem.*] Rubresum Mela vocat, lib. 3. cap. 5. qua Atacem accipit, ore spatioso admodum: qua mare admittit, aditu tenuem. *L'Estang de la Rubine.* Nunc Atax minime lacum permeat: sed fossæ per Narbonem ductæ immissus, in mare effunditur ad VII. ab urbe milliare. Catel, lib. I pag. 58.

6. *Narbo.*] Atacinorum, Decumanorumque colonia, Melæ, loc. cit Martius, a Marte, ut Sirmondus noster putat in Notis ad Sidon. vel a Martia Legione: Decumanorum a militibus decimæ Inscriptio Gruteri, p. 229. COL. IVL. PATERN. NARB. MART. Et pag. 266. IVLIAE. DOMNAE. AVGVSTAE... ANTONINI. CAES. MATRI. ITEMQ. CASTRORVM. DECVMAN. NARB.

7. *Arauris.*] Ita recte, non *Araris.* Mela, lib. 2. cap. 5. pag. 39. *Tum ex Cebennis demissus Arauris juxta Agatham fluit.* Ptolemæo, lib. 2. cap. 10. Ἀραύριος. Gallis, *Airau*, vel *Erhau.*

8. *Liria.*] MSS. omnes, *Libria.* Nunc *Lez* accolæ vocant, & quos medios secat, Monspelienses.

9. *Stagnis.*] *Les Estangs de Thau, de Maguelone, & de Perault.* Maximæ parti ejus oræ, marique mediterraneo ea prætenduntur.

10. *Agatha.*] Juxta quam Arauris fluit, ut Mela admonet loco cit. nunc *Agde*: non, ut subtilioribus quibusdam visum est, *Maguelone*, quæ procul est ab Arauri dissita. A Massiliensibus conditum esse oppidum Strabo auctor est, lib. 4. p. 182.

11. *Volcarum.*] Late hæc regio patuit, agros complexa limitaneos, ut ex Plinio patet, Tolosanum, & Agathensem, atque adeo quidquid terrarum interjacet.

12. *Vbi Rhoda ... fuit.*] Familiari ea loquendi formula, *fuit*, excidisse id oppidum, cui vox ea adnectitur, jam ævo suo innuit. Hæc Rhodanusia a Scymno Chio, sive, ut alii vocant, a Marciano Heracleota, pag. 6. dicitur: alteramque Rhoden, quæ in Hispania est, (nunc *Roses* incolæ Catalani vocant) a Rhodiis quoque conditam scribit. Hieronymus, in prolog. epist ad Galat. *Oppidum Rhoda*, inquit, *coloni Rhodiorum locaverunt, unde amnis Rhodanus nomen accepit.*

danus amnis, ex Alpibus se rapiens per Lemannum lacum, [1] segnemque deferens Ararim, nec minus seipso [2] torrentes Isaram, & Druentiam. [3] Libyca appellantur duo ejus ora modica: [4] ex his alterum Hispaniense, alterum Metapinum: tertium, idemque amplissimum, Massalioticum. Sunt auctores, [5] & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse.

[6] Ultra, fossæ ex Rhodano C. Marii opere, & nomine insignes: Stagnum, [7] Mastramela: oppidum, Maritima [8] Avaticorum: superque [9] campi lapidei, Herculis præliorum memoria: Regio [10] Anatiliorum: & intus Desuviatium, Cavarumque. [11] Rursus a mari Trico-

NOTÆ.

1. *Segnemque.*] Unde Claudiano dicitur, *Lentus Arar.* Sauconam posterior ætas appellavit, teste Ammiano, l. 15. p. 55. hodieque, *la Saone.*

2. *Torrentes.*] Gallis, *l'Isere*, *&* *la Durance*, in latus uterque Rhodani orientale influit. Vide Notas & Emend. num. XXIV.

3. *Libyca.*] Ita libri omnes. Sic vulgus ea ostia, corrupto, ut fit, sermone appellavit: cum Ligyca potius, ut quidem reor, essent nominanda. Ora enim universa a Rhodano Emporium usque Hispaniæ oppidum, Λιγυστικὴν veteres appellarunt, quod eam Ligures tenuere: Scylax, pag. 2. Παράπλους Λιγύων ἀπὸ Ἐμπορείου μέχρι Ῥοδανοῦ, &c.

4. *Ex his.*] Ex duobus Libycis. Exscripsit hæc Martianus, lib. 6. p. 204. cap. de Pyrenæo, & Prov. Narb. Hispaniense ostium, quod in occidentem vergit, accolæ vocant, *la Robine*: Massalioticum, quod in ortum, *Gras de Passon*. Metapinum inter hæc medium est.

5. *Et Heracleam.*] Hæc Ἡράκλεια Κελτικῆς Stephano. In agro san-Remigiano, prope oppidum *S. Remy*, ostiumque Rhodani Hispaniense, reperta inscriptio, principatu Caroli V. Francorum regis, electam docet ab Ataulpho Principe *Heracleam in Regiæ majestatis sedem.* Ibi igitur fuisse olim Heraclea videtur. Recitat inscriptionem eam totam Honor. Bouche, l. 3. hist. Prov. c. 5. p. 158.

6. *Ultra.*] Ultra Rhodani ostia. Vide Notas & Emend. num. XXV. Ptolemæo, l. 2. c. 10. Φόσσαι Μαριάναι.

7. *Mastramela.*] *L'Estang de Berre, ou de Martiguez.* Oppido, quod Maritimam Plinius vocat, nomen hodie *Marignane*. Vide Not. & Emend. num. XXVI.

8. *Avaticorum.*] Sic Mela lib. 2. cap. 5. & MSS. Id nomen agro ei fuit, qui Maritimæ circumjectus erat, & contributus, in Anatiliorum regione, quæ latius multo patuit: quare eadem Maritima in Anatiliorum agro posita dicitur a Ptolemæo, lib. 2. cap. 10.

9. *Campi.*] Vulgo, *la Crau.* Mela, lib. 2. cap. 5. *Lapideus*, inquit, *ut vocant, campus, in quo Herculem contra Albionem & Geryona Neptuni liberos, dimicantem, cum tela defecissent: ab invocato Iove adjutum imbre lapidum ferunt. Credas pluisse: adeo multi passim & late jacent.* Vide Hygin. in Poët. Astronom. lib. 2. cap. Engonasin. fol. 61.

10. *Anatiliorum.*] Recte. In Inscriptione San-Remigiana proxime laudata, ANATILII. Hi Arelatensem agrum tenuere: Desuviates, quorum interior regio fuit, Tarasconensem: Cavares denique, a confluente Isaræ in Rhodanum, ubi fere Avenio est, ad Druentiam usque, quam late patet, oram omnem, quæ Rhodano alluitur.

11. *Rursus a mari.*] Rursus, inquit, in ora est Tricoriorum regio: Τρικορίους appellat Strabo, l. 4. p. 185. ubi nunc Massiliensis ager, Aquisextiensis, & supra Druentiam Aptensis. In Aptensi fuere saltus Tricorii, quos Hannibal, dum peteret Italiam, superavit. Vide Ammian. l. 15. p. 53. & Livium, lib. 21. pag. 198.

rium: [1] & intus Tricollorum, [2] Vocontiorum, & [3] Segovellaunorum: mox [4] Allobrogum. At in ora Massilia Græcorum [5] Phocæensium, [6] fœderata. Promontorium [7] Zao: Citharista portus. Regio [8] Camatullicorum. Dein [9] Suelteri, supraque [10] Verrucini. In ora autem [11] Athenopolis Massiliensium, [12] Forum Julii Octavanorum

NOTÆ.

1. *Et intus.*] Intus recedunt a mari longius Tricolli, qui nunc Sisteronenses: quorum caput fuisse olim creditur *Alarante*, de quo Tabula Peutingeri. Hodie *Talard* in Delphinatu, via quæ Sisterone Vapincum ducit. Ita Nic. Bouche, lib. 3. hist. Prov. cap. 7. pag. 178.

2. *Vocontiorum.*] Hi Delphinatus partem orientalem tenuere, ut Cavares occiduam: Oppida iis fuêre, Dea *Die*, & Vasio *Vaison*.

3. *Segovellaunorum.*] Pars Cavarum hi fuere: quamobrem Valentia, quæ Plinio Cavarum urbs dicitur, Segovellaunis, sive Segalaunis a Ptolemæ adjudicatur, lib. 2. cap. 10. Hodie *le Valentinois*.

4. *Allobrogum.*] Inter Isaram, Rhodanumque, ut recte Polybius, l. 3. p.282. & qui Polybium sequitur Livius, l. 21. p. 198. apud quem pro *Arar* qui *Isara* reponunt, sincerum vas incrustant, nec scriptoris mentem assequuntur.

5. *Phocaensium.*] Strabo, l. 4. p. 179. κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαιέων ἡ Μασσαλία, a Phocæa, urbe Asiæ, de qua dicemus in Jonia, lib. 5. A Phocide Græciæ regione profectos Massiliæ conditores non semel affirmat Lucanus, l. 3. magno, ut puto, errore.

6. *Fœderata.*] Fœderis causam docet Justinus, l. 43. sub finem: *Massiliensium legati*, inquit, *a Delphis revertentes, audierunt urbem Romanam a Gallis captam, incensamque. Quam rem domi nunciatam publico funere Massilienses prosecuti sunt: aurumque, & argentum publicum, privatumque contulerunt, ad explendum pondus Gallis, a quibus redemptam pacem cognoverant. Ob quod meritum, & immunitas illis decreta, & locus spectaculorum in Senatu datus, & fœdus æquo jure percussum.*

7. *Zao.*] Ita MSS. omnes. Promontorio tamen idem præterea quod portui nomen Citharistam esse, docet Ptolem. l. 2. c. 6. ὁ Κιθαριστὸς τὸ ἄκρον, hodie *Cap Sisiat, ou de Cerchiech*, prope Telonem: Citharistæ portui, nomen hodie est *le port S. Georges, ou le port de Toulon.* Portum Citharistam a Massilia distare Antoninus ait XXX M. P.

8. *Camatullicorum.*] Ubi nunc Telonensis ager, *l'Evesché de Toulon*, usque ad Samblacitanum sinum, *le Golfe de Grimaut*: a quo sinu haud procul abest vicus *Ramatuelle*, quod vetusti nominis vestigium servat haud obscurum.

9. *Suelteri.*] Nunc est Forojuliensis ager, citra amnem Argenteum: *Brignole*, & *Draguignan*. Sic Honor. Bouche, l. 7. c. 7. p. 182. Favet situs quem in Tab. Peuting. *Selteri* obtinent.

10. *Verrucini.*] Suelteris ad Boream adsiti: ubi nunc *Verignon*, & *Baryol*.

11. *Athenopolis.*] Cum in ora positum id oppidum dicatur, inter portum Citharistam, & Forum Julii: ipsum esse Telonem Martium non temere suspicamur.

12. *Forum Iulii.*] *Frejus.* Octavanorum colonia dicitur, quoniam octavæ legionis militibus ea constaret. In Thesauro Goltzii, p. 240. nummus Augusti, COL. IVLIA. OCTAVIANORVM. Et alter Neronis, p. 241. COL. PACENS. CLASS. Pacensis a Pace dicta est: Classensis, ab Augusti classe fortassis, cujus ea navale fuit. Unde Strabo, l. 4. p. 184. Τὸ ναυσταθμὸν τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι Φόρον Ἰούλιον. Vide Tacitum, lib. 3. Suessam tamen, quæ mediterranea civitas est, coloniam pariter Classicam dicemus appellatam, sect. 9. a militibus forte Classiariis eo deductis. Inscriptio apud Jo. Poldo, l. de antiq. Nemaus. p. 165. MILITVM. LEG. VIII. AVG. CIVITAS. FOROIVLIENSIVM.

colonia, quæ Pacensis appellatur, & Classica: amnis in ea [1] Argenteus. Regio, [2] Oxubiorum [3] Ligaunorumque, super quos [4] Suetri, [5] Quariates, Adunicates. At in ora oppidum [6] Latinum Antipolis. Regio Deciatium: amnis Varus, ex Alpium monte Cema profusus.

5 In mediterraneo coloniæ: [7] Arelate Sextanorum, [8] Beterræ Septimanorum, [9] Arausio Secundanorum. [10] In agro Cavarum Valentia, Vienna Allobrogum. [11] Oppida Latina: [12] Aquæ Sextiæ Salluviorum,

Notæ.

1. *Argenteus.*] Accolis dictus hodieque *Argens*, a colore aquæ argenteo. Arenam devehit, qua portum jam illum opplevit, Augusti navium receptorem, de quo modo diximus.

2. *Oxubiorum.*] Quorum caput ipsum Forum Julii fuit: ut Deciatium Antipolis. Hic λιμὴν Ὀξύβιος apud Strab. l. 4. p. 185.

3. *Ligaunorumque.*] Sic libri omnes. Ingaunos, qui ultra Varum sedes habent, frustra Dalecampius inculcare hic nititur pro Ligaunis, qui ante Varum Antipolimque ipsam a Plinio appellantur, & junguntur Oxubiis. Grassensem, ut aïunt, tenuisse agrum videntur.

4. *Suetri.*] Ptolemæus, l. 3. c. 1. meminit Σνητρίων in maritimis Alpibus, quorum oppidum Σαλίνας vocat. Id esse *Seillans* Holstenius putat, in Diœcesi Sanitiensi, *Senez*. At rectius Honor. Bouche, lib. 3. hist. Prov. c. 2. p. 119. urbem Castellanam interpretatur, Verdoni amni impositam, qui in Druentiam labitur, eodem Sanitiensi agro: eamque sententiam idoneis firmat argumentis. Errant plerique Geographorum, qui Salutias in Sabaudia esse putant, *le Marquisat de Saluces*.

5. *Quariates, &c.*] Quantum ex situ conjicimus, ibi fuere, ubi nunc Senetium est, & Dinia.

6. *Latinum.*] Hoc est, Latii jure donatum, ut dicemus in Notis & Emend. num. III, Nunc *Antibe*. Ptolemæo l. 2. c. 10. Ἀντίπολις in agro Δεκιατίων, quem Varus amnis claudit, *le Var*. Melæ l. 2. c. 5. *Oppidum Deciatum Antipolis:* sic enim legendum.

7. *Arelate.*] *Arles*. Sextanorum dicta, quod esset colonia militum sextæ legionis. Sic Primanos primæ, Unaetvicesimanos vigesimæ primæ, Tacitus vocat, l. 2. hist. p. 44. Tertianos tertiæ, l. 3. hist. p. 68. Quintanos, l. 4. hist. p. 96. &c. Nummus Caii Cæsaris in Thes. Goltzii, COL. ARELAT. SEXTAN. Et apud Gruter. p. 257. SEXTANI. ARELATENSES.

8. *Beterræ.*] Sic MSS. omnes, Reg. Colb. & Thuan. l. 14. non *Bliteræ*: etsi ita id Melæ ac Straboni nomen scribitur. Septimanorum nomen habet a septima legione. Hinc circumjecta regio Septimania appellata, a Sidonio, qui aliis Beterrensis ager. Mox Septimaniæ nomen a Gothis ad universum Languedocium translatum. Nunc est oppidum *Beziers*. Inscriptio apud Gruter. p. 270. SEP. BAETER. hoc est, *Septimani Baterrenses*. Stephano Βαιτεῤῥὸς dicitur.

9. *Arausio.*] *Orange*. Nummus Neronis, in Thes. Goltzii, p. 237. COL. ARAVSIO. SECVNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. Deducti nempe eo milites ex cohorte XXXIII. secundæ legionis.

10. *In agro, &c.*] Et hæ quoque in Coloniarum numerum reponendæ. Οὐαλεντία κολωνία Ptolemæo, l. 2. c. 10. Et in Thes. Goltzii, p. 242. nummus Neronis, COL. VIENNA. LEG. VII. CLAVDIANA. PIA. Cavarum, Allobrogumque situs ante descripsimus.

11. *Oppida Latina.*] Latii jure donata a Senatu, vel a Principe.

12. *Aquæ Sextiæ.*] *Aix*. Coloniam Ptolemæus vocat, & inscriptio apud Gruter. p. 413. Vide Notas & Emend. num. XXVII. Unde Aquis Sextiis nomen, vide in Epit. Livii, l. 61.

Avenio

[1] Avenio Cavarum, Apta Julia Vulgientium, [2] Alebece Reïorum Apollinarium, [3] Alba Helvorum, Augusta [4] Tricastinorum: [5] Anatilia, Aëria, [6] Bormanni, Comacina, [7] Cabellio, [8] Carcasum Volcarum Tectosagum: [9] Cessero, [10] Carpentoracte, Meminorum: [11] Cenicenses, Cambolectri, [12] qui Atlantici cognominantur: [13] Forum Voconii, [14] Glanum Livii, [15] Lutevani, qui & Foroneronienses:

Notæ.

1. *Avenio.*] In Cavaris quoque Ptolemæo, l. 2. c. 10. sed colonia est. Sic Apta Julia, in Inscript. P. Sirmondi, in Notis ad ep. 9. l. 9. Sidonii, COL. APT. IVL. Nunc *Apt.* Vulgienses Tricoriorum pars fuere, ut superius monuimus. Gruteri Inscriptio, p. 296. VVLCIENTES, sed hos Italiæ populos habet.

2. *Alebece Reïorum.*] Hodie *Riez en Provence.* Vide Notas & Emend. num. XXVIII.

3. *Alba.*] Non *Albi*, ut quidam putant: hæc enim Albiga, non Alba appellata est. Sed vicus hodie ignobilis, *Aps* ad Rhodanum, unde sedes Episcopalis Vivarium translata est, *Viviers.* Ager Helviorum *le Vivarais.* Hinc Albenses promiscue & Vivarienses Episcopi cognominati. Ptolemæo, Αλβαυγȣ́ςα. Plinio, l. 14. sect. 4. Alba Helvia. Cæsar l. 7. de bell. Gall. p. 81. *Mons Gebenna, qui Arvernos ab Helviis discludit.*

4. *Tricastinorum.*] *S. Paul Tricastin.* Alia est Noviomagus Tricastinorum, apud Ptolem. l. 2. c. 10. quæ hodie *Nions.*

5. *Anatilia, &c.*] Forte ab Anatiliis, de quibus supra. Aëriam Ἀερίαν Strabo, l. 4. p. 185. in Cavarum agro cum Avenione & Arausione locat: aitque a loco edito, in quo posita erat, nomen sortitam. Quibusdam esse castellum *Mornas* ad Rhodanum creditur. In MSS. *Avatilia.*

6. *Bormanni, Comacina.*] Ita legendum esse, non *Bormannico, Marcina*, tum MSS. tum series ipsa elementorum admonet, quam in Latinis hisce urbibus recensendis Plinius sequitur. Nunc incertus harum situs. Fictitia sunt, nec usquam terrarum audita nomina, quæ Dalecampius hoc loco affert.

7. *Cabellio.*] Inter oppida Cavarum a Ptolemæo l. 2. c. 10. Καβελλιὼν Κολωνία. Nunc *Cavaillon*, ad Druentiam.

8. *Carcasum.*] Καρκασὼ in Volcis quoque Tectosagibus, Ptolemæo loc. cit. Nunc est *Carcassonne*, ad fluvium Atacem.

9. *Cessero.*] Nunc S. Tiberii pagus, in Agathensi agro. Vide Notas & Emend. num. XXIX.

10. *Carpentoracte.*] *Carpentras*, cujus incolæ, ceterique ex agro circumjecto contributi, Memini appellati sunt: Cavarum regionis. Μιμηνοὶ Ptolemæo, l. 2. c. 10. sub Tricastinis.

11. *Cenienses.*] Forte *Cænienses*, amnis Cæni accolæ, cujus inter Maritimam, Massiliamque meminit Ptolemæus, loc. cit.

12. *Qui Atlantici.*] Eo cognomine a Cambolectris Agesinatibus discriminantur, quos junctos esse Pictonibus dicemus l. 4. sect. 33.

13. *Forum.*] Forum, inquit Festus, negotiationis locus est, ut Forum Flaminium, Forum Julium, ab eorum nominibus, qui ea Fora constituenda curarunt. Quod Voconii modo dicitur, vicus nunc est, *le Canet*, ad amnem Argenteum, Diœcesi Forojuliensi, ut recte probat Honor. Bouche, l. 3. hist. Prov. c. 4. p. 150. Antoninus in Itiner. distare a Foro Julii dicit, XII. M. P. pro XXII. Plancus ad Ciceronem, l. 10. Epist. Fam. XXIV. M. P.

14. *Glanum.*] A Cabellione, XVI. M. P. in Itiner. Anton. Γλάνον in Salyibus, apud Ptolem. lib. 2. c. 10. Nunc S. Remigii oppidum, *S. Remy*, inter Arelate & Caballionem: ut egregie probat idem auctor hist. Prov. lib. 3. c. 3. p. 136.

15. *Lutevani.*] Oppidum Luteva, *Lodeve:* quibus & Foroneroniensium cognomen additum, quod alterius oppidi sub Tricastinis peculiare est apud Ptolem. loc. cit.

[1] Nemausum Arecomicorum, [2] Piscenæ, [3] Ruteni, [4] Sanagenses, Tolosani Tectosagum, Aquitaniæ contermini: [5] Tasconi, Tarusconienses, [6] Umbranici: Vocontiorum [7] civitatis fœderatæ duo capita, [8] Vasio, & [9] Lucus Augusti. Oppida vero ignobilia XIX. sicut XXIV. Nemausiensibus attributa. Adjecit [10] formulæ Galba Imperator ex Inalpinis Avanticos, atque Bodionticos: quorum oppidum Dinia. Longitudinem provinciæ Narbonensis [11] CCLXX. M. pass. Agrippa tradit, latitudinem CCXLVIII.

VI. [12] Italia dehinc, primique ejus Ligures: mox Etruria, Umbria, Latium, ubi [13] Tiberina ostia, & Roma terrarum caput, XVI. M. pass. intervallo a mari. Volscorum postea litus, & Campaniæ: Picentinum inde, ac Lucanum, Brutiumque, quo longissime in meridiem, [14] ab Alpium fine, lunatis jugis in maria excurrit Italia. Ab eo Græciæ ora, mox Salentini, Pediculi, Apuli, Peligni, Frentani, Marrucini, Vestini, Sabini, Picentes, Galli, Umbri, Etrusci, Veneti, Carni, Japides, Istri, Liburni. Nec ignoro, ingrati ac segnis

Notæ.

1. *Nemausum.*] Colonia dicitur Volcarum Arecomicorum Ptolemæo, loc. cit. & nummi frequentes occurrunt, COL. NEM. *Nismes.*

2. *Piscenæ.*] Nunc *Pezenas* in Agathensi agro, prope Araurim amnem.

3. *Ruteni.*] Non tam hi Narbonensis, quam ut Plinius ipse ait lib. 4. sect. 33. Narbonensi provinciæ contermini. Ῥουτανοὶ Ptolemæo, lib. 2. c. 7. Oppidum Segodunum, *Rhodez.*

4. *Sanagenses.*] Qui Sanicienses ævo posteriore appellati, a Sanicio Alpinæ oræ oppido, cujus meminit Ptolemæus, l. 3. c. 1. Nunc *Senez.*

5. *Tasconi, Tarusconienses.*] Priores incogniti: posteriores a Tarustone Salyum oppido nomen habuere, Ταρουσκὸν Ptolemæo, lib. 2. c. 10. Nunc *Tarascon*, ad Rhodanum. Vide Notas & Emend. num. XXX.

6. *Vmbranici.*] In Tab. Peuting. segm. 1. Umbranicia legitur, prope Volcas Tectosagas, & Nemausum. Situs incertus.

7. *Civitatis.*] Hoc est, regionis, sive gentis, non oppidi. Galli Communitatem, & Status vocant.

8. *Vasio.*] *Vaison*, in Comitatu Venascino, Pontificiæ ditionis. Gruterus, p. 1090. VASIENS. VOC. ex Sirmondo.

9. *Lucus.*] *Luc en Dauphiné*, altero a Dia sive Dea Vocontiorum lapide. Luci Vocontiorum municipii Tacitus meminit, lib. 1. hist. p. 24.

10. *Formulæ.*] Hoc est, Tabulæ & indici, sive syllabo provinciarum Galliæ, adjecit Galba ex gentibus Inalpinis, Avanticos atque Bodionticos. Avanticorum pagus hodie *Avançon*, inter Vapincum, & Ebrodunum. Bodionticorum Dinia oppidum haud ignobile, *Digne.* Vide Notas & Emend. num. XXXI.

11. *CCLXX.*] Martianus, lib. 6. p. 203. CCCLXX. De latitudine ambo concinunt.

12. *Italia dehinc.*] Transcripsit hunc locum Martianus, l. 6. de Italia, p. 204. iisdem plane verbis.

13. *Tiberina ostia.*] Hoc est, litus illud maris in quod Tiberis effunditur: non urbs ipsa Ostia, quanquam & ipsa Tiberina Ostia appellata sit.

14. *Ab Alpium fine.*] A primis Alpibus, inquit Martianus, loc. cit. Plinius ipse paulo inferius hac sect. *Patet longitudine Italia ab Alpino fine.* Lunata autem juga Apennini montis intellige, cujus dextrum cornu, ut ait Mela, lib. 2. c. 4. Siculum pelagus: alterum, Jonium respicit.

animi exiſtimari poſſe merito, ſi breviter atque in tranſcurſu, ad hunc modum dicatur terra, omnium terrarum alumna, eadem & parens, numine Deûm electa, quæ cælum ipſum clarius faceret, ſparſa congregaret imperia, rituſque molliret, & tot populorum diſcordes feraſque linguas, ſermonis commercio contraheret: colloquia, & humanitatem homini daret: breviterque, una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum, ([1] quos quis attigerit?) tanta rerum ſingularum populorumque claritas tenet. Urbs Roma, vel ſola in ea, & digna [2] tam feſta cervice facies, quo tandem narrari debet opere? Qualiter Campaniæ ora [3] per ſe, felixque illa ac beata amœnitas? ut palam ſit, uno in loco gaudentis opus eſſe naturæ. Jam vero tanta ea vitalis ac perennis ſalubritatis cæli temperies, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxii ſaltus, tam opaca nemora, tam munifica ſilvarum genera, tot [4] montium aflatus, tanta frugum & vitium, olearumque fertilitas, tam nobilia pecori vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio [5] patens undique: & tanquam ad juvandos mortales, ipſa avide in maria procurrens. Neque ingenia, rituſque, [6] ac viros, & lingua manuque ſuperatas commemoro gentes. Ipſi de ea judicavere Græci, genus in gloriam ſuam effuſiſſimum: quotam partem ex eo appellando Græciam magnam? Nimirum id, quod in mentione cæli fecimus, hac quoque in parte faciendum eſt, ut quaſdam notas ac pauca ſidera attingamus. Legentes tantum quæſo meminerint, ad ſingula toto orbe ediſſerenda feſtinari.

[7] Eſt ergo folio maxime querno aſſimilata, multo proceritate am-

NOTÆ.

1. *Quos quis attigerit?* Quod non copioſe, inquit, pro meritis nunc de Italia agam, retineor impediorque multiplici nobilitate locorum, (quos quidem nemo attingere, nedum ſatis proſequi valeat,) ingentique ſingularum rerum ejus, ac gentium claritate.

2. *Tam feſta cervice.*] Hoc eſt, læta, eximia, ut dictum eſt lib. 2. ſect. 46. diceturque iterum lib. 14. ſect. 1. Roma, inquit, quæ veluti pro facie eſt Italiæ, quæ ipſa totius imperii cervix, ſeu caput eſt, eam habet dignitatem, vix ut poſſit diffuſo opere explicari.

3. *Per ſe.*] Vel ſi ſola ea ſpectetur.

4. *Montium aflatus.*] Venti, ſpirationeſque emiſſæ montibus, aura illa odorata, quæ per montium latera, ex omni frugum florumque genere deſcendens, totum inficit ac perfundit aërem. Sic Plinius noſter de polypo, lib. 9. *Afflatu terribili canes agebat.* Et Junior, lib. 5. ep. 6. *Triclinium ſaluberrimum afflatum eſt Apenninis vallibus.* Salmaſius tamen, *marium afflatus* emendat: perinde ac ſi maris afflatus aut ſalubris ſemper, aut jucundus ſit.

5. *Patens undique.*] Solini paraphraſis, c. 2. p. 12. *Latera portuoſa, oraſque habet patentibus gremiis, commercio orbis accommodatas.*

6. *Ac viros.*] Rectius forſan *vires* agnoſcas, ex ſequentibus illis, *& lingua manuque ſuperatas gentes.*

7. *Eſt ergo.*] Solinus hæc a Plinio mutuatus, c. 2. p. 14.

plior, quam latitudine: [1] in læva se flectens cacumine, & [2] Amazonicæ figura desinens parmæ, ubi a medio excursu [3] Cocinthos vocatur, per sinus lunatos duo cornua emittens, Leucopetram dextera, Lacinium sinistra. [4] Patet longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ, per Urbem Capuamque cursu meante, Rhegium oppidum in humero ejus situm, a quo veluti cervicis incipit flexus, decies centena & viginti millia passuum: multoque amplior mensura fieret [5] Lacinium usque, ni talis obliquitas in latus digredi videretur. Latitudo ejus varia est: [6] CCCCX. millium inter duo maria, [7] inferum & superum, amnesque [8] Varum atque Arsiam: [9] mediæ, atque ferme circa urbem Romam, ab ostio Aterni amnis in Adriaticum mare influentis, ad Tiberina ostia CXXXVI. & paulo minus a Castro novo Adriatici maris Alsium ad Tuscum æquor: [10] haud ullo inde loco CCC. in latitudinem excedens. Universæ autem ambitus a Varo ad Arsiam [11] $\overline{\text{XXX}}$. pass. LVIIII. efficit.

[12] Abest a circumdatis terris, Istria ac Liburnia quibusdam locis centena M. pass. Ab Epiro & Illyrico quinquaginta. Ab Africa minus CC. ut auctor est M. Varro. Ab Sardinia CXX. M. Ab Sicilia M. CCCCC. [13] A Corsica minus LXXX. Ab Issa quinquaginta.

Notæ.

1. *In læva.*] Qua tendit ad promontorium Japygium, & Hydruntinum agrum, nunc *Terra d'Otranto*, Italiæ versus Jonium mare, & Epirum, ultimum cacumen. Capella quoque, lib. 6. p. 205. hæc ipsa Plinii repetens, *Lævorsum se flectit*, inquit.

2. *Amazonicæ.*] Martianus loc. cit. *Duobus promontoriis peltæ Amazonicæ formam reddit: dextro cornu Leucopetram tendens, lævo Lacinium* Pelta, auctore Servio in 1. Æneïd. v. 494. scutum est brevissimum in modum Lunæ jam mediæ.

3. *Cocinthos.*] Tria, inquit, promontoria, duos sinus lunatos efficiunt: ex iis duo extrema, ceu cornua quædam porrectiora emittuntur in mare: Leucopetra dextrum, ad fretum Siculum, *Capo dell'Armi*: sinistrum Lacinium appellatur in Crotoniensi agro, *Capo delle Colonne.* Medium inter hæc Cocinthos, *Capo di Stilo.*

4. *Patet.*] Hæc iisdem fere verbis Solinus & Capella, locis cit. De Augusta Prætoria, dicemus sect. 21.

5. *Lacinium usque.*] Ducta rursum eo usque a Regio oppido mensura.

6. *CCCCX. mill.*] Ita Solinus, cap. 2. pag. 14.

7. *Inferum, & Superum.*] Tuscum illud, istud Adriaticum vulgo nuncupatur.

8. *Varum, &c.*] Varus Narbonensis Galliæ, ut dictum est sect. sup. finis. in Arsia finis Italiæ, ut dicetur sect. 23. in Istria.

9. *Mediæ.*] Dicta proxime est Italiæ summæ, qua cingitur Alpibus, latitudo: nunc ejusdem mediæ, ubi fere Roma est, latitudo signatur: postremo, reliquæ.

10. *Haud ullo inde loco CCC.*] Reliqua, inquit, Italia ab Alsio Tiberinisque ostiis ad Rhegium usque Italia, nusquam excedit CCC. millia pass. Vide Notas & Emend. num. XXXII.

11. *$\overline{\text{XXX}}$. pass. LVIIII.*] Hoc est, tricies centena, & quinquaginta novem millia passuum. Vide Notas & Emend. num. XXXIII. Superposita numeralibus notis lineola, centena toties signari admonet.

12. *Abest.*] Hæc Martianus iisdem verbis, l. 6. p. 205.

13. *A Corsica.*] Vide Notas & Emend. num. XXXIV.

[1] Incedit per maria cæli regione ad meridiem quidem : ſed ſi quis id diligenti ſubtilitate exigat, [2] inter ſextam horam primamque brumalem. Nunc ambitum ejus, urbeſque enumerabimus. Qua in re præfari neceſſarium eſt, auctorem nos Divum Auguſtum ſecuturos, deſcriptionemque ab eo factam Italiæ totius in regiones XI. ſed ordine eo, qui litorum tractu fiet, urbium quidem vicinitates oratione utique præpropera ſervari non poſſe : itaque interiori in parte digeſtionem in literas ejuſdem nos ſecuturos, coloniarum mentione ſignata, quas ille in eo prodidit numero. Nec ſitus origineſque perſequi facile eſt, [3] Ingaunis Liguribus (ut ceteri omittantur) agro tricies dato.

VII. Igitur [4] ab amne Varo Nicæa oppidum a Maſſilienſibus conditum : fluvius [5] Pado : Alpes, populique Inalpini [6] multis nominibus, ſed maxime [7] Capillati : oppidum [8] Vediantiorum civitatis Cemelion : portus [9] Herculis Monœci, Liguſtica ora. Ligurum celeberrimi [10] ultra Alpes Salluvii, Deciates, Oxybii : [11] citra, Veneni,

NOTÆ.

1. *Inter maria.*] Inter Adriaticum & Tyrrhenum, quibus latera Italiæ gemina alluuntur.

2. *Inter ſextam.*] Hoc eſt, inter meridiem, quæ hora ſexta veteribus dicta eſt, & exortum Solis brumalem, quæ prima. Vide quæ dicturi ſumus in Notis & Emend. ad librum 6. num. CXIX.

3. *Ingaunis.*] Quorum oppidum Album Ingaunum, de quo mox.

4. *Ab amne Varo.*] Hic nona incipit Italiæ regio, a Narbonenſi, Varo amne diſcreta : quamobrem a Lucano dicitur, l. 1. v. 404.

Finis & Heſperiæ promoto limite Varus.

Sic Nicæa Italiæ adſcribitur, a noſtris tamen Galliæ, qui vulgo dicunt, *Nice en Provence*, etſi Ducibus paret. Stephano, Νίκαια Κελτικῆς, Μασσαλιωτῶν ἄποικος, Maſſilienſium colonia.

5. *Pado.*] Ita MSS. quos vidi. Voſſius in ſuis, *Palo*, ut quidem ait in Melam, p. 170. Melæ ipſi, l. 2. c. 4. p. 37. *Paulon.* Accolis *Paillon.* In ejus oſtio Nicæa eſt poſita.

6. *Multis nominibus.*] A Livio hæc Ligurum nomina produntur : Celelates, & Cerdiciates, l. 32. p. 392. Apuani, & Friſinates, l. 39. p. 488. &c.

7. *Capilllati.*] Qui Liguriam tenuere. Λιγύων τῶν Κομητῶν καλουμένων meminit Dio, l. 54. p. 538. De his Lucanus, l. 1. v. 442.

Et nunc, tonſe Ligur, quondam per colla decora
Crinibus affuſis toti prælate Comatæ.

8. *Vediantiorum civitatis.*] Hoc eſt, gentis, & ut barbari loquuntur, Communitatis. Vediantii Capillatorum Ligurum pars fuere. Oppidum ipſum Κεμενέλεον Οὐεσδιαντίων a Ptolemæo dicitur l. 3. c. 1. in Maritimis Alpibus. Nunc *Cimiez* prope Nicæam. De eo oppido vide Sirmondum in Præfat. Homiliarum Valeriani Ep. Cemelienſis. Ex Nicæenſi & Cemelienſi Epiſcopatu unicus conflatus. Inſcript. vet. apud Honor. Bouche, l. 3. c. 2. ORDO CEMENEL.

9. *Herculis.*] Hodieque, *Monaco.* Fallitur Ptolemæus, qui Herculis & Monœci portus diverſos putat. Ammianus, l. 15. p. 53. de Hercule Thebæo, qui Geryonem exſtinxit: *Monœci ſimiliter,* inquit, *arcem & portum ad perennem ſui memoriam conſecravit.* Tacito quoque, l. 3. hiſt. p. 72. *Portus Herculis Monœci.*

10. *Vltra Alpes.*] In Narbonenſi provincia. Salluviorum ibi oppidum, ut diximus, ſup. ſect. Aquæ Sextiæ : Deciatum, Antipolis : Oxubiorum denique, Forum Julii.

11. *Citra.*] Qui Ciſalpini Ligures Romanis appellati ſunt, nobis iidem ſunt Tranſalpini. Horum fere omnium obſcura nomina, ſitus omnino inexploratus.

[1] & Caturigibus orti [2] Vagienni, Statyelli, Vibelli, Magelli, [3] Euburiates, Caſmonates, Veliates, & quorum oppida in ora proxima [4] dicemus. Flumen [5] Rutuba, oppidum [6] Albium Intemelium: flumen Merula, oppidum Albium Ingaunum: portus [7] Vadûm Sabatiûm: flumen [8] Porcifera, oppidum Genua: fluvius Feritor, portus Delphini: [9] Tigulia intus: Segeſta Tiguliorum: flumen [10] Macra, Liguriæ finis. A tergo autem ſupradictorum omnium Apenninus mons Italiæ ampliſſimus, perpetuis jugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum. [11] Ab altero ejus latere ad Padum amnem Italiæ ditiſſimum, omnia nobilibus oppidis nitent: [12] Libarna, [13] Dertona colonia, [14] Iria, Barderate, [15] Induſtria, [16] Pollentia Carrea, quod Potentia

Notæ.

1. *Et Caturigibus.*] Ita quidem repoſuit Hermolaus: at MSS. omnes, *Et Turrus*, Forte pro *&* *Thuriis*: vel *ex Tungris.*

2. *Vagienni.*] Bagienni ſunt Varroni, l. 1. de re ruſt. c. 51. In Tab. Peuting. *Bagitenni* ſupra Cemenellum, & Albintemelium, ſegm. 2. De Statyellarum oppido, in fine hujus ſect. Vagiennorum in finibus, ſunt Padi fontes, in Pedemontio, ut dicetur ſect. 20.

3. *Euburiates.*] Horum meminit Florus, l. 2. c. 3. p. 56. *Salyi*, inquit, *Deceates*, *Oxybii*, *Euburiates*, *Ingauni.*

4. *Dicemus.*] Igitur ii de quibus dictum eſt hactenus, intus in montibus, non in ora, ſedes habuere.

5. *Rutuba.*] *Rutubamque cavum* appellat Lucanus, l. 2. v. 422. Nunc *la Rotta*. Vibius Seq. p. 336. *Rutuba ex Apennino fluit.*

6. *Albium Intem.*] *Albentemelio*, in Tab. Peuting. Straboni, l. 4. p. 202. Ἄλβιον Ἰντεμέλιον. Ligurum enim alii, inquit, Intemelii, Ingauni alii appellati. Inde gemino oppido nomen. Intemelion hodie *Vintimiglia*. Ingaunum, *Albenga*: Merula flumen, quo Ingaunum alluitur, *Arocia*. Albingaunos appellat Livius, l. 29. p. 340.

7. *Vadum.*] Hoc eſt, portus Vadorum Sabbatiorum, nunc *Vaï*, & *Vé*. Ipſa Vada Sabbatia *Savonam* nunc appellant.

8. *Porcifera.*] Genuam latere orientali alluit: *Biſagna*. Feritor *Lavagna* in partem pariter exortivam influit ejus ſinus, qui portum Delphini efficit, *Porto Fino*: etſi aliter alii ſtatuunt.

9. *Tigulia intus.*] Longius, inquit, a mari Tigulia. In Itiner. Anton. via Aurelia, Tegulata. Rudera ſunt quæ *Tregeſa* appellant ad tria fere millia paſſ. a Segeſta Tiguliorum, litorali oppido, nunc *Seſtri de Levante*. Tiguliæ Mela meminit, l. 2.. c. 4. & Ptolem. l. 3. c. 1.

10. *Macra.*] Vibius Sequeſt. p. 354. *Macra Liguriæ fluvius ſecundum Lunam urbem.* Straboni, l. 5. p. 222. ὁ Μάκρης.

11. *Ab altero.*] Orientali Apennini latere, qua Padum proſpectat.

12. *Libarna.*] Λιβάρνα Ptolem. l. 3. c. 1. In Itiner. Anton. *Libanum* mendoſe, a Dertona, M. P. XXXV. In Tab Peuting. *Libarnum*, a Genua XXXVI.

13. *Dertona.*] In Theſ. Goltzii, vetus inſcript. COL. IVLIA. DERTONA. Nunc *Tortona.*

14. *Iria*] In Itiner. Anton. via Clodia, a Dertona, X. M. P. Hodie dicitur *Voghiera*. Ptolemæo, lib. 3. c. 1. Εἰρία.

15. *Induſtria.*] Ita Romanis cognominatum oppidum, qui Liguribus incolis Bodincomagus fuit, ut dicetur ſect. 20. ad Padum: Hodie *Caſal*, oppidum permunitum, hoc quo iſta commentamur anno, Francici juris factum.

16. *Pollentia.*] *Polenza*, ad confluentes Tanari & Sturæ. Hinc vellera Pollentina, de quibus l. 8. ſect. 73. Eadem Carrea, & Potentia cognominata.

cognominatur : Forofulvi, quod [1] Valentinum : [2] Augusta Vagiennorum, [3] Alba Pompeia, [4] Asta, Aquis Statyellorum. Hæc regio ex descriptione Augusti nona est. Patet ora Liguriæ inter amnes Varum & Macram, CCXI. M. passuum.

VIII. Adnectitur [5] septimæ, in qua Etruria est, ab amne Macra, ipsa mutatis sæpe nominibus. [6] Umbros inde exegere antiquitus Pelasgi : hos Lydi, [7] a quorum rege Tyrrheni, mox a sacrifico ritu, lingua [8] Græcorum Thusci sunt cognominati. Primum Etruriæ oppidum [9] Luna portu nobile. Colonia [10] Luca a mari recedens, [11] propiorque Pisæ inter amnes Auserem & [12] Arnum, ortæ a Pelope [13] Pisisque, sive [14] a Teutanis, Græca gente.

NOTÆ.

1. *Valentinum.*] Et nunc *Valenza*, haud procul Tanari Padique confluentibus. Ab Asta Forum Fulvii distat M. P. XXII. in Tab. Peuting.

2. *Augusta.*] Cluverio, l. 1. Antiq. Ital. c. 10. Carmeniola est. Alii Salinas putant, *Saluces*. Videtur esse Αὐγοῦστα Βαγιεννῶν, de qua Ptolem. l. 3. c. 1. cum Iria & Dertona.

3. *Alba.*] Meminere Ptolemæus l. 3. c. 1. Tabula Peuting. aliique. Nomen etiamnum retinet, ad Tanarum, infra Pollentiam. Apud Gruter. p. 484. R. P. ALB. POMPEIANORVM. Albenses Pompeïani dicti. l. 17. sect. 3.

4. *Asta, &c.*] Illam *Asti* Itali : istam *Acqui* vocant, quæ Straboni l. 5. p. 217. Ἄκουαι Στατιέλλαι. Hos Ligures Statellates appellat Livius, l. 42. p. 536.

5. *Septima.*] MSS. plerique, *septima.*

6. *Vmbros inde.*] Hæc omnia Græco carmine Scymnus Chius expressit, p. 9. Prolixa oratione Dionys. Halic. lib. 1. Antiq. Rom. p. 21. & 22.

7. *A quorum rege.*] Rex Lydorum in Asia Atys colonos ablegavit in Italiam duce Tyrrheno filio. Herod. l. 1. Clio, n. 94. p. 41. Tertull. l. de spectac. c. 5. ex Timæo. Tacitus, l. 4. Annal. p. 118. Velleïus, l. 1. p. 3.

8. *Græcorum.*] Ἀπὸ τοῦ θύειν, hoc est, a frequenti sacrificio, inquit Servius, in l. 10. Æneïd. Quare & olim exactiore vocabulo Θυόσκοοι appellati, inquit Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 24.

9. *Luna.*] Ingentes visuntur ruinæ hujus civitatis a Normannis deletæ ad ripam Macræ fluvii : & circumjacenti agro nomen est, *il Lunegiano* : Portui, seu verius sinui, *Golfo della Spezzia*, ab oppido quod intimo ejus recessui appositum est.

10. *Luca.*] *Luques en Toscane* : quam Auser alluit, Straboni lib. 5. p. 222. Ἄισαρ, accolis *Serchio* appellatus.

11. *Propiorque.*] Subintellige, colonia. Anno Urbis DLXXIV. postulantibus Pisanis, agrosque pollicentibus, quo Latina colonia deduceretur, ad eam rem Triumviros creatos Livius prodidit, l. 40. In Cenotaphio Lucii Cæsaris Augusti F. *Coloni Iulienses* appellantur, *Colonia Obsequentis Iulia Pisana.*

12. *Arnum.*] Ἄρνον Strabo, Itali *L'Arno* vocant. Pisam Florentiamque præfluit.

13. *Pisisque.*] Elidis oppido, in Peloponneso, de quo l. 4. sect. 6. Rutilius in Itiner. l. 1. p. 317.

Elide deductas suscepit Etruria Pisas,
Nominis indicio testificata genus.

Consentit & Strabo, loc. cit. & Solinus, c. 2. p. 12. Ante hos ipse Maro, lib. 10. Æneïd. v. 179.

Hos parere jubent Alphea ab origine Pisa,
Vrbs Etrusca solo.

14. *A Teutanis.*] Ita libri probatiores, non *Atintanis*. Sicyoniæ regionis in Peloponneso Teutanion ager fuit : Stephanus : Τιτάνα χωρίον τῆς Σικυωνίας· νῦν δὲ Τευτάνιον καλεῖται. Sive igitur Teutani, sive Pisatæ, Pisas condiderunt, a Pelope ortæ recte dicuntur. Ἀτιντανία

[1] Vada Volaterrana: fluvius Cecinna, [2] Populonium Etruſcorum quondam [3] hoc tantum in littore. Hinc amnes [4] Prille, mox [5] Umbro navigiorum capax, & ab eo tractus Umbriæ, portuſque [6] Telamon: [7] Coſſa Volcientium a populo Romano deducta: [8] Graviſcæ, Caſtrum novum, Pyrgi. [9] Cæretanus amnis, & ipſum Cære intus M. paſſ. quatuor, Agylla a Pelaſgis conditoribus dictum: [10] Alſium, Fregenæ. Tiberis amnis a Macra CCLXXXIV. M. paſſ. Intus coloniæ: [11] Faliſca Argis orta, (ut auctor eſt [12] Cato,) quæ [13] cognominatur

NOTÆ.

juxta Apolloniam Epiri, Moloſſoſque eſt, Thucyd. l. 2. p. 153. & auctori libri de Mirab. Auſcult. p. 1153. Macedoniæ adſcripta a Stephano. Sed ſi hos Plinius ſpectaſſet, Atintanibus dicere debuiſſet, vel Atintaniis.

1. *Vada.*] Nunc *Vadi*, vicus cum portu, in agro Piſano, a Volaterris XX. M. P. Hic amnis Cecinna decurrit in mare, & nomen antiquum retinet.

2. *Populonium.*] Ex ejus ruinis juxta crevit Plumbinum, *Piombino*.

3. *Hoc tantum.*] Id Strabo explicat, l. 5. p. 223. ſolum hoc ex priſcis Etruſcorum oppidis ſitum fuiſſe in litore aſſeverans: quoniam ora importuoſa eſſet.

4. *Prille.*] Lacum Aprilem vocat Anton. in Itiner. Marit. Qui nunc ab oppido, *Lago di Caſtiglione*. Delabitur in eum lacum amnis, quem lacui cognominem Plinius facit: incolæ *Bruno* vocitant.

5. *Umbro.*] Et nunc *Ombrone*: mediam fere, Arnum inter Tiberimque, ſecat Etruriam. Inde ad Tiberim Umbria proprie appellata, quæ patuit quondam latius.

6. *Telamon.*] Oppidulum cum portu, *Talamone*. Meminit ejus Mela, lib. 2. c. 4.

7. *Coſſa.*] Ex ejus ruinis crevit Anſedonia: ipſa poſtmodum in vicum redacta. *Et deſolatæ mœnia fœda Coſæ*, cecinit Rutil. in Itiner. p. 307. Deducta hæc colonia eſt in agrum Volcientium, anno V. C. CCCCLXXXI. ut ex Velleïo liquet, l. 1. Poſtea rurſum colonorum numerus auctus, ut videre eſt apud Livium, l. 33. p. 398. Erat urbs Etruriæ Volci, cujus incolæ Volcientes. Hinc Bulcentina Eccleſia, apud Gregor. M. l. 3. Dialog. c. 17.

8. *Graviſcæ, &c.*] Mela, l. 2. c. 4. *Caſtrum novum, Graviſcæ, Coſſa.* Ptolem. l. 3. c. 1. Κόσσαι, Γραουΐσκαι, Κάστρον νέον. Fuere igitur oppida tria. Graviſcis exciſis ſucceſſit Cornetum: Caſtro novo, *S. Marinella*: Pyrgis, *S. Severa*.

9. *Cæretanus.*] Nunc *Eri*, ut recte Leander, & Holſten. contra Cluverium. Cære, nunc *Cervetere*, oppidulum Patrimonii S. Petri. Agyllam primum a Pelaſgis dictum prodidere etiam Dionyſ. Halic. l. 1. p. 16. & l. 3. p. 193. Stephanus: Cato in Excerptis Orig. pag. 139. &c. Καιρητα Dionyſio dicitur. Καιρέα Straboni, l. 5. p. 220.

10. *Alſium.*] Ἄλσιον, καὶ Φρεγηνία Straboni, lib. 5. pag. 225. Illud nunc *Palo* eſt, caſtrum gentis Urſinæ, in Ducatu Braciani, ab urbe Roma XVIII. M. P. Iſtud *La Macareſe*, villa Ducis Matheii, haud procul oſtiis Tiberinis. Fregenas ab Alſio IX. M. P. diſtare ait Antoninus.

11. *Faliſca.*] Colonia Junonia, quæ appellatur Faliſcos, inquit Frontinus, l. de Coloniis, p. 95. Ab Haleſo Argivo condita, ut ait Solinus c. 2. p. 13. Nunc eſt civitas Caſtellana ad Tiberim, Hortam inter & Romam: aut hæc certe ex illius ruinis crevit, quæ prope viſuntur, nomenque retinent *Falari*.

12. *Cato.*] In libris Originum, qui interierunt.

13. *Cognominatur, &c.*] Ut ab altera Faliſca, quæ Æquorum dicitur, eo cognomine dirimatur. *Æquoſque Faliſcos* Virgilius appellat, l. 7. Æneïd.

minatur Etruſcorum, Lucus [1] Feroniæ, [2] Ruſellana, [3] Senenſis, [4] Sutrina. [5] De cetero [6] Arretini veteres, Arretini Fidentes, Arretini Julienſes, [7] Amitinenſes, [8] Aquenſes cognomine Taurini, [9] Blerani, [10] Cortonenſes, [11] Capenates, [12] Cluſini novi, Cluſini veteres, [13] Florentini præfluenti Arno appoſiti, [14] Feſulæ, Ferentinum, Feſcennia, Hortanum, [15] Herbanum, [16] Nepet, [17] Novem pagi, 5

Notæ.

1. *Feroniæ.*] Cui Deæ a ferendis fructibus nomen fuit, lucum hunc & locum ſacravere in Capenate agro, juxta Viterbium. Unde *Lucoſque Capenos*, Maro cecinit. Sub oppido *S. Oreſte* etiam num viſuntur Feroniarum veſtigia. Silius:

Dives ubi ante omnes colitur Feronia luco,
Et ſacer humectat fluvialia rura Capenas.

2. *Ruſellana.*] Nomen hodieque ſervat. Apud Gregor. VII. lib. 3. epiſt. *Eccleſia Roſellana.* Livio lib. 28. p. 337. incolæ Ruſellani, Inſcriptio vet. apud Holſten. in Ital. antiq. pag. 39. COL. RVS.

3. *Senenſis.*] In MSS. *Senienſes:* atque ita vetus inſcript. apud Grut. pag. 372. Nunc *Sena* vel *Senæ* numero multitudinis dicimus: *Sienne en Toſcane.*

4. *Sutrina.*] Colonia Sutrium, Frontino, lib. de Colon. pag. 95. Vetus Inſcript. in Theſ. Goltzii, COL. JVLIA. SVTRINA. Nunc *Sutri*, ad amnem *Pozzolo.* Deductam coloniam poſt annos ſeptem, quam Galli Urbem ceperunt, auctor eſt Vell. libro I. pag. 5.

5. *De cetero.*] Hoc eſt, reliqui generis oppida, nec jam coloniæ, ſed municipia, oppidave Latina.

6. *Arretini veteres.*] Inſcriptio ab Hermolao jam citata, DECVRIONES. ARRETINORUM. VETERVM. Oppidum Arretium, (ſic enim in vetuſtis omnibus monumentis ſcribitur,) *Arezzo*, Florentiam inter Peruſiamque. Fidentium, Julienſiumque, ne rudera quidem exſtant. Non hi ſolo nomine, ut Holſtenius putat, in Ital. Antiq. p. 72. ſed re & loco diverſi: ut de Cluſinis dicturi ſumus inferius.

7. *Amitinenſes.*] Forte *Anitienſes:* unde lapicidinæ Anitianæ, de quibus Plinius lib. 36. ſect. 49.

8. *Aquenſes.*] Ab Aquis, Thermiſve Taurinis, prope *Civita Vecchia.* Vide Notas & Emend. num. XXXV.

9. *Blerani.*] Oppidum Βλῆρα Ptolemæo, lib. 3. cap. I. Nunc *Bieda*, in Patrimonio S. Petri.

10. *Cortonenſes.*] Oppidum Cortona Livio, l. 9. p. 165. nunc retinet nomen in Etruria.

11. *Capenates.*] Ibi fuere, ubi nunc eſt *Morluppo:* ubi quondam Feroniæ lucus, ut diximus. Sic Holſtenius, in Ital. Antiq. p. 62. poſt Ligorium.

12. *Cluſini.*] Novorum oppidum *Chiuſi*, prope Tiberis fontes. Veterum, nunc fere deſertum, ob inſalubritatem aëris, in regione cui nomen eſt *Val de Chiana*, a Clani palude proxima. Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

13. *Florentini.*] *Florence.* Etruriæ caput. Vide Notas & Emend. num. XXXVII.

14. *Feſulæ*, &c.] *Fieſoli.* Ferentini oppidi ruinæ jacent inter Viterbium & *Monte Fiaſcone:* nomen ſupereſt, *Férenti.* Feſcennia nunc *Galeſe*, ad Tiberim, in Patrimonio S. Petri: nec procul inde Hortanum *Orta.*

15. *Herbanum.*] Idem Urbis veteris nomine inſignitum, *Orvieto.*

16. *Nepet.*] *Népi*, juxta amnem *Pozzolo*, inter Romam & Viterbium. Νέπετα Ptolemæo, lib. 3. cap. I.

17. *Novem pagi.*] ſupra Centumcellas, hoc eſt, *Civita Vecchia*, ad fontes Mignonis amnis, *il Mignone*, poſiti: præfecturæ Claudiæ attributi.

[1] Præfectura Claudia Foroclodii, [2] Piſtorium, Peruſia, Suanenſes, Saturnini qui antea Aurinini vocabantur, [3] Subertani, [4] Statones, [5] Tarquinienſes, [6] Tuſcanienſes, [7] Vetulonienſes, [8] Veientani, Veſentini, [9] Volaterrani, Volcentini cognomine Etruſci, Volſinienſes. In eadem parte oppidorum veterum nomina [10] retinent agri Cruſtuminus, Caletranus.

IX. Tiberis antea Tybris appellatus, & prius [11] Albula, e media fere longitudine Apennini, finibus Arretinorum profluit, tenuis primo, nec niſi piſcinis corrivatus emiſſuſque, navigabilis, ſicuti [12] Tinia & Glanis influentes in eum, [13] novenorum ita conceptu dierum, ſi non adjuvent imbres. Sed Tiberis propter aſpera & confragoſa, [14] ne ſic quidem, præterquam trabibus verius quam ratibus, longe

NOTÆ.

1. *Præfectura.*] Nunc eſt *Oriolo*, in Ducatu Bracciani. Apud Optatum, *Domitianus a Foro Claudii*, inter Epiſcopos qui ſedere judices in cauſa Donati. Ceterum præfecturæ a coloniis municipiiſque omnino diverſæ. Ex pluribus conſtare videntur vicis oppidiſque minoribus eodem ad petenda jura convenientibus. Sic novem pagi Claudiæ adſcribuntur. In Ægypto Præfecturas oppidorum Nomos vocabant, ut dicemus lib. 5. *Præfectura*, inquit Feſtus, *hæ appellantur in Italia, in quibus & jus dicebatur, & nundinæ agebantur*, &c.

2. *Piſtorium*, *&c.*] Nunc *Piſtoïa*, *Perugia*, *Soana*, & *Saturnia* vel *Sitorgna*. Ptolemæo, l. 3. c. 1. Πιςωρεία, Περȣσία, Σȣάνα, Σατȣρνάνα κολωνία.

3. *Subertani.*] Oppidum Suberetum *Sovretto*, prope Soanam, haud procul amne *Flore*. Vide Notas & Emendat. num. XXXVIII.

4. *Statones.*] Oppidum Στατωνία, Statonienſis lacus accolæ, de quo Plinius lib. 2. ſect. 96. In Ducatu Caſtrenſi, *le Duché de Caſtro*. Ex eo lacu Olpita fluvius manat.

5. *Tarquinienſes.*] *La Tarquinia*, & corrupte *la Turquina*. Ptolemæo, l. 3. c. 3. Ταρκȣνία. In Patrimonio S. Petri, infra Viterbium.

6. *Tuſcanienſes.*] Hodie *Toſcanella*, in Ducatu Caſtrenſi. In Conc. Pontigonenſi, in Gallia, *Ioannes Tuſcanenſis*, tom. 9. Conc. anno 876. p. 281.

7. *Vetulonienſes.*] Horum oppidi rudera nomen priſcum retinent, *Vetulia*: ſupra Plumbinum. Οὐετȣλωνιᾶται Dionyſio Halic. l. 3. Antiq Rom. p. 189.

8. *Verentani.*] A Verento oppido, nunc *Varentano* & *Valentano*, in Ducatu Caſtrenſi. Nec procul inde Viſentini, quorum oppidum hodieque *Biſontia*, ad ripam Volſinienſis lacus, *Lago di Bolſena*. Frobenius, aliique poſt eum *Veïentani* pro Verentanis ſcripſere.

9. *Volaterrani.*] Oppido nomen *Volterra*: olim Volaterræ, in Etruria. Vide Notas & Emend. num. XXXIX.

10. *Retinent agri.*) Ambo nunc incerti ſitus.

11. *Albula.*] Varro, l. 4. de Ling. Lat. p. 13. *Sunt qui Tiberis priſcum nomen Latinum Albulam vocitatum litteris tradunt: poſterius propter Tiberinum regem Latinorum mutatum, quod ibi interierit: nam hoc ejus, ut aiunt, ſepulcrum.* Idem prodidit & Livius, lib. 1. p. 3. Ovid. l. 3. Faſtor. &c.

12. *Tinia & Glanis.*] Tinia Τινίας Straboni, lib. 5. p. 227. nunc *Topino*, Fulginium alluit, in Ducatu Spoletano. Glanis, vulgo *La Chiana*, Etruriam a Pontificia ditione dirimit.

13. *Novenorum.*] Poſtquam diebus novem cohibitæ fuerint eorum amnium aquæ in piſcinis, in quas deducti & corrivati fuerunt, ut inde emiſſi largius fluant.

14. *Ne ſic quidem.*] Subintellige, navigabilis.

meatibus fertur, per centum quinquaginta millia passuum non procul Tiferno, Perusiaque, & Ocriculo, Etruriam ab Umbris ac Sabinis: [1] mox citra tredecim millia passuum Urbis [2] Veientem agrum [3] a Crustumino, dein Fidenatem Latinumque [4] a Vaticano dirimens: [a] sed infra Arretinum Glanim duobus & quadraginta fluviis auctus, præcipuis autem Nare & Aniene, qui & ipse navigabilis Latium includit a tergo: nec minus tamen aquis ac tot fontibus in Urbem perductis: & ideo quamlibet magnarum navium ex Italo mari capax, rerum in toto orbe nascentium mercator placidissimus, pluribus prope solus, quam ceteri in omnibus terris amnes, accolitur, aspiciturque villis. Nullique fluviorum minus licet, inclusis utrinque lateribus: nec tamen ipse pugnat, quanquam creber [5] ac subitis incrementis, & nusquam magis aquis quam [6] in ipsa Urbe stagnantibus. Quin imo vates intelligitur potius ac monitor, auctu semper [7] religiosus verius, quam sævus.

[8] Latium antiquum a Tiberi Circeios servatum est, mille passuum quinquaginta longitudine. Tam tenues primordio imperii fuere radices. Colonis sæpe mutatis, tenuere alii aliis temporibus, [9] Aborigi-

Interpretatio.

[a] *Sed infra Arretinum.*] Sed a confluente Glanis, qui in finibus Arretinorum oritur, ad mare usque, Tiberis duo & XL. excipit flumina: quorum præcipui sint Nar, ipseque Anio, qui item navigabilis includit a tergo Latium. Quin nec minora incrementa Tiberis adeptus ex tot aquis ac fontibus Romam deductis: ideoque mercator rerum toto orbe nascentium placidissimus, ut qui quamlibet magnarum navium sit capax, pluribus prope solus accolitur aspiciturque villis.

Notæ.

1. *Mox citra.*] Antequam Tiberis ad sextum decimum lapidem ab Urbe perveniat.

2. *Veïentem agrum.*] Is in Etruria fuit, cis Tiberim, in ea regione in qua nunc Insula *Isola* est Farnesiorum pagus: ut recte vidit Holstenius, in Ital. antiq. p. 53. & 55. A Veiis nomen Veïens ager accepit.

3. *A Crustumino.* [Fuit hic ager ultra Tiberim a Crustumino Etruriæ agro, qui cis Tiberim fuit, de quo in fine sup. sect. diversus. Nomen habet a Crustumerio, de quo mox.

4. *A Vaticano.*] Qui cis Tiberim fuit, ab Roma versus septentrionem, & in vetere Etruria. Liv. l. 10. p. 179.

5. *Ac subitis.*] Forte rectius, *ac subitus*, hoc est, crebro ac repente excrescens.

6. *In ipsa Urbe.*] Anno V. C. DLXV. duodecies Campum Martium, & plana Urbis inundavit. Liv. l. 38. p. 477.

7. *Religiosus.*] Quoniam non tam mala infert per se, quam ea præsagit, quæ sacris averti, ac religionibus expiari oporteat.

8. *Latium antiquum.*] Nunc primam Italiæ regionem describere instituit. Latium fuit & antiquum, & novum. Antiquum, ad Circeïos: ad Sinvessam usque, pertinuit novum. Ita cum Plinio Strabo, l. 5. p. 231.

9. *Aborigines, &c.*] Et hæc Solinus, cap. 2. p. 12. De ea porro voce, Sex. Aurel. Victor, in Orig. Gentis Rom. p. 26. *Aborigines appellati*, inquit, *Græca scilicet appellatione, a cacuminibus montium, quæ illi ὄρη vocant: Alii volunt eos, quod errantes illo venerint, primo Aberrigines: post mutata una littera, altera adempta, Aborigines cognominatos.* Hausit hoc a Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 9.

nes, Pelasgi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli. Et ultra Circeios Volsci, Osci, Ausones, unde nomen Latii processit ad Lirim amnem. In principio est Ostia, colonia [1] a Romano rege deducta. Oppidum [2] Laurentum, [3] lucus Jovis Indigetis, amnis Numicius, Ardea a Danaë Persei matre condita. Dein quondam [4] Aphrodisium, [5] Antium colonia, [6] Astura flumen & insula. Fluvius [7] Nymphæus, [8] Clostra Romana. [9] Circeii quondam insula immenso quidem mari circumdata, (ut creditur [10] Homero) at nunc planitie. Mirum est, quod hac de re tradere hominum notitiæ possumus. [11] Theophrastus, qui primus externorum aliqua de Romanis diligentius scripsit: (nam Theopompus, ante quem nemo mentionem habuit, Urbem duntaxat a Gallis captam dixit: Clitarchus ab eo proximus, legationem tantum ad Alexandrum missam:) [12] hic jam plusquam & fama, Circeiorum insulæ mensuram posuit [13] stadia octoginta, in eo volumine, quod scripsit Nicodoro Atheniensium [14] magistratu, qui fuit Urbis nostræ CCCCXL. anno. Quidquid est ergo terrarum, præter decem

NOTÆ.

1. *A Romano rege.*] Anco Marcio, ut Livius docet, l. 1. p. 13. Festus item, verbo *Ostia*. Hujus colonia ab Anco deductæ monumentum exstat in nummis familiæ Marciæ, & in Musæo nostro, & apud Patin. p. 168.

2. *Laurentum.*] Λωρεντόν Dionys. Halic. l. 1. p. 51. *S. Lorenzo*, medio inter Ostiam, Antiumque intervallo. Holsten. Hæc *Laurentia* Maronis *arua*.

3. *Lucus Iovis.*] Ubi sacellum fuit, cujus Inscriptio, *Patri Deo Indigeti, qui Numicii amnis undas temperat*: Πατρὸς Θεοῦ χθονίου ὃς ποταμοῦ Νομικίου ῥεῦμα διέπει. Auctor Dionys. Halic. l. 1. p. 52. Ardeam is amnis alluit, quod nunc Castrum Cæsarinæ gentis, cum vetere appellatione *Ardea*. Virgilius, l. 7. Æneïd. v. 410. Plinio prævivit, & Solino, c. 2. p. 12.

4. *Aphrodisium.*] Hoc est, Veneris templum olim, nunc vestigia tantum.

5. *Antium.*] Nunc quoniam sola supersunt rudera, *Antio rouinato* Itali accolæ vocant. Neronis hæc patria: Et in nummo ejusdem Neronis, in Thes. Goltzii, COL. ANTIAT. LEG. IIII. ITALICA.

6. *Astura.*] Et insulæ nomen hodie, & amni manet. Festus: *Stura flumen in agro Laurenti est, quod quidam Asturam vocant.*

7. *Nymphæus.*] Nunc *La Nimpa* dicitur: cujus verum ostium inter Circeïos & Terracinam: altero quod Plinii ætate fuit, ad fauces lacus Fogliani, arena oppleto. Holsten.

8. *Clostra.*] Latii veteris limes, & claustra antiqui Imperii, ad coërcendos Volscos. Vel claustra forsan ostio Nymphæi amnis opposita, ut Holstenius conjicit, contra vim Oceani, ne oppleretur arena: quod postea nihilominus effectum est.

9. *Circeii.*] Oppidum Volscorum fuit; Κιρκαία πόλις Dionysio Halic. l. 8. p. 490. cujus in ruderibus nunc pagus est *S. Felicita*, in radicibus Circeii montis, *Monte Circello*. Hic Circe Solis filia creditur habitasse. Dionys. lib. 4. pag. 260.

10. *Homero.*] Odyss. κ'. v. 194.

11. *Theophrastus.*] Libro 5. hist. planti c. 9.

12. *Hic jam plusquam.*] Theophrastus, inquit, Circeïorum insulæ mensuram tradendo, certius quam e fama incertoque rumore, prodidit de ea.

13. *Stadia octog.*] Hoc est, X. M. P.

14. *Magistratu.*] Magistratum gerente. Vide Notas & Emend. num. XL.

millia passuum prope ambitus, adnexum insulæ, post eum annum accessit Italiæ.

[1] Aliud miraculum: A Circeiis palus [2] Pomptina est, quem locum XXXIII. urbium fuisse Mucianus ter Consul prodidit. Dein flumen [3] Ufens, supra quod Terracina oppidum, lingua Volscorum Anxur dictum: & ubi fuere [4] Amyclæ a serpentibus deletæ. Dein locus [5] speluncæ, lacus [6] Fundanus, Cajeta portus. Oppidum [7] Formiæ, Hormiæ prius olim dictum: [8] ut existimavere, antiqua Læstrygonum sedes. [9] Ultra fuit oppidum Pyræ: colonia [10] Minturnæ, Liri amne divisa, Glani appellato. Oppidum [11] Sinuessa extremum [11] in adjecto Latio, quam quidam Sinopen dixere vocitatam.

Hinc felix illa Campania est. [13] Ab hoc sinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobilis succo per omnes terras inclyto, atque (ut

NOTÆ.

1. *Aliud miraculum.*] Glossema hæ voces sapiunt: videnturque ex ora libri in textum irrepsisse.

2. *Pomptina.*] Vel, ut alibi, ipsique Festo, *Pontina.* In agro Pometino, *ἐν τῷ Πομεντίνων πεδίῳ* fuit, inquit Dionys. loc. cit. cui nomen a Suessa Pometia, Volscorum urbe mediterranea. De hac palude dicemus iterum l. 26. sect. 9.

3. *Ufens.*] Vibius Seq. p. 338. *Ufens Terracinæ proximus.* In MSS. *Flumen Ufentum.* Amni nomen *Il Portatore*: Terracina suum retinet. De vetusta Anxuris appellatione Festus, Liviusque. Hinc Jupiter Anxurus, apud Maronem.

4. *Amyclæ.*] Hæc rursum Plinius l. 8. sect. 43. Vide Servium in illud Maronis, *Tacitis regnavit Amyclis*: lib. 10. Æneïd. v. 564.

5. *Speluncæ.*] Amyclææ, in litore positæ, hodie *Sperlonga*: unde sinui Amyclano nomen, *Mare di Sperlonga.*

6. *Fundanus,*] *Il Lago di Fondi*, ab oppido cognomine, quod V. M. P. a mari distat.

7. *Formiæ.*] Ubi nunc oppidum *Mola*, in intimo Caïetani, seu Formiani sinus recessu.

8. *Ut existimavere.*] Homerus Odyss. κ'. Ovid. l. 14. Metam. Solinus, c. 2. p. 14. Plinium secutus.

9. *Ultra fuit.*] Dirutum jam tum ævo innuit: & de eo sane ceteri scriptores silent.

10. *Minturnæ.*] Ubi nunc Liris scapha trajicitur, fere in ejus ostiis: unde loco nomen, *La barca del Garigliano.* Idem Glanis sive Clanis olim appellatus. Strabo, l. 5. p. 233. *Λειρὶς ποταμὸς, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότερον.* Alius ab amne Glani, quem propterea Arretinum Plinius cognominavit paulo superius hac sect. ut ea nota ab isto Clani, qui Liris est, sejungeret. Minturnas deductam coloniam auctor est etiam Livius, l. 10. p. 177. & Ptolem. l. 3. c. 1.

11. *Sinuessa.*] Supersunt ingentis oppidi rudera, prope castellum *Rocca di Mondragone*: medio ferme intervallo inter ostia Liris, & Savonis. Livius loc. cit. *Placuit, ut duæ coloniæ deducerentur: una ad ostium Liris fluvii, quæ Minturnæ appellata: altera in saltu Vestino Falernum contingente agrum, ubi Sinope dicitur Græca urbs fuisse, Sinuessa deinde ab colonis Romanis appellata.*

12. *In adjecto.*] In novo Latio, quod veteri adjunctum est. Sinuessa alioqui in confinio Latii Campaniæque posita, alterutri, ut fit, adjudicatur: nunc quidem Latio: Campaniæ, l. 31. sect. 4.

13. *Ab hoc sinu.*] Ab hoc terrarum tractu, quo Latium novum diximus contineri. Hunc locum non intellexit Camillus Peregr. qui mox legendum censuit, *Hinc Vescini, & Caditii*, pro *Setini, & Cæcubi* p. 127. & 143.

veteres dixere) summum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc [1] Setini & Cæcubi protenduntur agri. His junguntur [2] Falerni, Caleni. Dein consurgunt [3] Massici, [4] Gaurani, [5] Surrentinique montes. Ibi [6] Laborini campi sternuntur, & in delicias [7] alicæ populatur messis. Hæc litora [8] fontibus calidis rigantur: præterque cetera in toto mari conchylio & [9] pisce nobili [10] adnotantur. Nusquam generosior oleæ liquor: [11] Et hoc quoque certamen humanæ voluptatis tenuere Osci, Græci, Umbri, Thusci, Campani.

In ora [12] Savo fluvius: [13] Vulturnum oppidum cum amne, [14] Liternum, Cumæ [15] Chalcidensium, [16] Misenum, portus Bajarum,

Notæ.

1. *Setini, & Cæcubi.*] Ab oppido Latii novi, quod Σητία Ptolemæo l. 3. c. 1. dicitur, nunc *Sezza*, Setinus ager: Cæcubus, a Cæcubo oppido, quod τὸ Καικοῦβον Straboni, l. 5. p. 233. inter Caïetanum sinum, oppidumque Fundanum. Hinc vina Setina & Cæcuba, de quibus l. 14. sect. 8. Setiæ situm Martialis edocet, l. 13. Epigr. 109.

Pendula Pomptinos quæ spectat Setia campos.

2. *Falerni, Caleni.*] Falernus ager a Massici montis radicibus, de quo mox, in latam planitiem: Calenus a Caleno oppido, nunc *Calui*, citra Capuam, versus septentrionem protendebatur.

3. *Massici.*] Nunc *Monte Marsico*, vino suo nobilis, quod *Muscatellam* incolæ vocant. Pars illius montis extrema, *Rocca di Mondragone*, de qua paulo antea.

4. *Gaurani.*] Vibius Seq. p. 343. *Gaurus mons Campaniæ.* Sic etiam Liv. l. 7. p. 131. Nunc *Monte Barbaro*, inter Puteolos, & Lucrinum lacum. Camill. Peregr. p. 231.

5. *Surrentini.*] Qui Surrento oppido imminent, de quo mox. Hinc vina Surrentina, de quibus Plin. lib. 14. sect. 8. ubi & de Gauranis.

6. *Laborini.*] M S S. *Leburini.* De his dicemus uberius l. 18. sect. 29.

7. *Alicæ populatur.*] Ad alicam faciendam messis populatur, hoc est, avide rapitur ob ejus existimationem, a Laborinorum camporum incolis. Sic M S. Chiffl. In Reg. *populitur.* Quid alica sit dicemus l. 18. sect. 29.

8. *Fontibus.*] Baïanas aquas intelligit, & Puteolanas, & Stabianas.

9. *Pisce nobili.*] Scaro. Vide quæ dicturi sumus l. 9. sect. 29. Ostrea quoque, credo, Baïana & Lucrina intelligit, de quibus l. 9. sect. 79.

10. *Adnotantur.* Celebrantur, nobilitantur. Vide Notas & Emend. num. XLI.

11. *Et hoc quoque.*] Felicem hunc soli tractum, in quo humanæ voluptati explendæ Liber pater, cum Cerere certat & Pallade, tenuere varii subinde populi: primum Opici, Ausonesque, inquit Strabo ex Polybio, lib. 5. p. 242. Deinde Osci, &c.

12. *Savo.*] Latium hic a Campania disterminat. Hodie *Saone.* Camill. Peregr. p. 151.

13. *Vulturnum.*] Amnis Campaniæ maximus, *Voltorno*, dedit oppido nomen, quod nunc castellum tenue est in ora, *Castel del Voltorno.*

14. *Liternum.*] Nunc vicus, *Torre di Patria*, ab amne cognomine, quem Virg. l. 2. Georg. Clanium vocat, ut recte Camill. Peregr. p. 189. In Synodo Palmari, sub Symmacho, Aprilis Liternensis.

15. *Chalcidensium.*] Hoc est, a Chalcidensibus conditæ, sive ut Solinus ait, c. 2. ab Eubœensibus. Est enim oppidum Eubœæ Chalcis. Livius lib. 8. p. 144. *Cumani ab Chalcide Eubœica originem trahunt.* Sic & Eustath in Iliad. β. p. 279. Nunc solum superest nomen, *Cuma.*

16. *Misenum.*] *Capo di Miseno*: ubi oppidi rudera. Sic Baiis solum restat castellum, *Castel di Baïa.* Bauli retinent nomen: *Bauli & Bagola.* Hortensii villa quæ est ad Baulos, inquit Cicero lib. 4. Acad. p. 28.

Bauli, lacus [1] Lucrinus, & [2] Avernus, juxta quem Cimmerium oppidum quondam. Dein [3] Puteoli, colonia Dicæarchia dicti: postque [4] Phlegræi campi, [5] Acherusia palus Cumis vicina. Litore autem Neapolis [6] Chalcidensium & ipsa, Parthenope [7] a tumulo Sirenis appellata: [8] Herculanium: [9] Pompeii, [10] haud procul aspectante monte Vesuvio, alluente vero Sarno amne: ager Nucerinus: & novem millia passuum a mari ipsa [11] Nuceria. [12] Surrentum cum promontorio Minervæ, Sirenum quondam sede. Navigatio a Circeiis duodeoctoginta millia passuum patet. Regio ea a Tiberi prima Italiæ servatur, ex descriptione Augusti. ¶ Intus coloniæ: [13] Capua ab campo

NOTÆ.

1. *Lucrinus.*] Fuit prope recessum intimum sinus Puteolani. Nunc est palus lutosa, cum arundineto. Olim Averno conjunctus.

2. *Avernus.*] Antro Sibyllæ celebratissimus: hodie *Lago d'Averno*, & *Lago di Tripergola*. Quæ de Cimmeriis hoc terrarum tractu sunt olim prodita, fabulis accenset Strabo, lib. 5. p. 245.

3. *Puteoli.*] Italis *Pozzuolo*: nostris, *Pouzol*. Prius Δικαιαρχία, Straboni, loc. cit. ubi de Puteolorum nominis origine disputat. Tacitus, lib. 14. Annal. *Vetus oppidum Puteoli jus coloniæ, & cognomentum a Nerone adipiscuntur.* Frontinus tamen, lib. de Colon. pag. 87. *Puteolis colonia Augusta. Augustus deduxit.* Vide quæ dicturi sumus, l. 31. sect. 2.

4. *Phlegræi.*] Iidem & Leborini seu Laborini dicti: nunc *Campo Quarto*, ut egregie adversus Cluverium disputat Camill. Peregr. pag. 261.

5. *Acherusia.*] Ἀχερουσία λίμνη, Straboni, loc. cit. *Lago della Colluccia.*

6. *Chalcidensium & ipsa.*] Perinde atque Cumæ. Sic Livius, lib. 8. p. 144. & Velleïus lib. 1. pag. 3.

7. *A tumulo Sirenis.*] Cui Parthenope nomen fuit. Strabo, lib. 5. pag. 246. Stephanus: Martianus, lib. 6. cap. de conditoribus Urb. pag. 206. Solinus, cap. 2. pag. 13. Sirenum trium hæc nomina apud Tzetz. Chiliad. 6. vers. 719. Λευκοσία, Λίγεια, Παρθενόπη.

8. *Herculanium.*] Ἡράκλειον Straboni, loc. cit. Nunc *Torre di Ripalta*, ut recte Holsten. adversus Cluverium.

9. *Pompeii.*] Oppidum fuit, nunc rudera: & *Cività* nomen. Sarno amne alluebatur, ut auctor est præter Plinium Strabo, pag. 247. & Statius, lib. 2. Carm. 2. Silv.

Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.

Nomen hodie amni *Sarno*, & *Scafati*.

10. *Haud procul.*] Hoc a Mela Pomponio, l. 2. c. 4. *Herculaneum, Vesuvii montis aspectus, Pompeii.*

11. *Nuceria.*] *Nocera.* Cognomen huic Alfaterna fuit, ad discrimen Nuceriæ Umbricæ, quæ Camellaria dicebatur. Auctor Diodorus Sic. lib. 19. pag. 707.

12. *Surrentum.*] *Sorrento.* Ibi ἀκρωτήριον Ἀθήναιον Straboni, lib. 5. p. 247. nunc quoque *Capo della Minerva*: Sirenianos montes Frontinus vocat, lib. de Colon. p. 125.

13. *Capua ab campo.*] Livius, l. 4. pag. 78. *Capua ab duce eorum Capye, vel (quod propius vero est) a campestri agro appellata.* Livium Festus exscripsit. Sic Diodorus a circumjacentium camporum planitie dictam esse vult: Strabo a capite, quod caput esset duodecim urbium, inditum nomen putavit, p. 248. Nunc vicus est, *S. Maria di Capua*: a nova Capua millia passuum dissitus, Camillo Peregr. pag. 381. idemque recte admonet, pag. 647. in MSS. legi, *Capua ab* XI. *campo*, hoc est *ab undecimo campo*, sic enim & nostri habent, & favere Strabo proxime laudatus videtur, perinde ac si e duodecim urbibus, ipsa reliquis undecim præstaret. Plinius l. 18. sect. 29. *Capua colonia ab Augusto deducta.*

dicta, [1] Aquinum, [2] Suessa, [3] Venafrum, [4] Sora, [5] Teanum Sidicinum cognomine, [6] Nola. Oppida: [7] Abellinum, [8] Aricia, [9] Alba longa, [10] Acerrani, [11] Allifani, [12] Atinates, [13] Aletrinates, [14] Anagnini, [15] Atellani, [16] Affilani, [17] Arpinates, [18] Auximates, [19] Avellani, [20] Alfaterni: [21] & qui ex agro Latino, item Hernico, item Labicano cognominati:

NOTÆ

1. *Aquinum.*] *Aquino*, hac procul amne Liri, in Prov. Terræ Laboris.

2. *Suessa.*] Apud Gruter. p. 1093. COLONIA. IVLIA. FELIX. CLASSICA. SVESSA. Hæc Aurunca olim cognominata, ad discrimen Suessæ Pometiæ, quæ in Volscis fuit. Sæpe etiam sine cognomine, quod Suessa Pometia eversa jam inde a Tarquinii temporibus foret. Hæc nunc *Sessa* dicitur, inter Lirim & Teanum, de quo mox.

3. *Venafrum.*] Hodie *Venafri*, in Vulturni fluminis ripa.

4. *Sora.*] Gruter. p. 409. COLONIA. SORANA. Ad Lirim amnem, Arpino proxima, *Sora*. Ptolemæo, Σῶρα, lib. 3. c. 1.

5. *Teanum.*] Τέανον Σιδικινὸν Straboni, l. 5. p. 249. ad discrimen Teani Apuli, de quo sect. 16. *Tiano*, ad fontes fluvii Savonis.

6. *Nola.*] Gruterus ex Sirmondo, p. 1085. COL. FEL. AVG. NOL. Frontinus, l. de Coloniis, p. 87. *Nola Colonia Augusta.*

7. *Abellinum.*] Ab hoc Campaniæ Abellino, diversum illud quod in Hirpinis fuisse videbimus sect. 16. Hujus meminit Frontinus, p. 82.

8. *Aricia.*] Nunc *l'Ariccia*, ubi lucus Aricinus Dianæ sacer, prope Velitras. Ἀρικία, Ptolemæo, l. 3. c. 1. Frontino, l. de Colon. p. 82. *Arina*, pro *Aricia*.

9. *Alba longa.*] Solo æquata a Romanis, Tulli Hostilii principatu. Dionys. l. 1. p. 53. Ex ejus ruderibus oppidum excitatum, cui nomen vetus *Albano* est, XII. fere mill. pass. ab urbe Roma.

10. *Acerrani.*] Ab Acerris, oppido ad Liternum amnem, seu Clanium. De his Virgilius, l. 2. Georg. v. 225.

Talem dives arat Capua, & vicina Vesuvo
Ora jugo, & vacuus Clanius non æquus Acerris.

Vide Servium in eum locum. Sunt & Acerræ aliæ, de quibus dicemus, sect. 19.

11. *Allifani.*] Oppidum Straboni, l. 5. p. 238. Ἀλιφαί. Livio, lib. 9. p. 168. *Allifæ*: Incolæ, p. 167. *Allifates.* Frontino, l. de Colon. p. 83. *Allifæ.* Nunc ruderibus nomen est *Alifi*, prope Vulturni ripam.

12. *Atinates.*] Ἄτινα Ptolemæo, l. 3. c. 1. prope Fidenas, in oppidis Latinorum mediterraneis: nunc vicus, a Cassino IV. M pass. in radicibus Apennini montis.

13. *Aletrinates.*] Alatrinates Hernici nominis populos vocat Livius, l. 9. p. 83. Nunc *Alatri*, inter Anagniam, & Soram. Frontino, l. de Colon. p. 82. *Alatrum.*

14. *Anagnini.*] *Dives Anagnia* Maroni dicitur, nunc *Anagni*, in Campania, ut vocant, Romana.

15. *Atellani.*] Ἄτελλα Straboni, l. 5. p. 249. In ejus ruinis nunc est *S. Arpino*, sive *S. Elpidio*, duobus mill. pass. ab Aversa. Aversanus Episcopus, etiam & Atellanus olim, & Cumanus dicebatur. Holsten.

16. *Affilani.*] Ab oppido *Affile.* Vide Notas & Emend. num. XLII.

17. *Arpinates.*] Arpinum, natale Ciceronis solum. *Arpino*, mill. pass. IX. a monte Cassino.

18. *Auximates.*] Horum situs adhuc obscurus. Cave enim cum Auximatibus aliis confundas, de quibus in quinta Italiæ regione dicemus inferius, sect. 18.

19. *Avellani.*] Ἀβέλλα Straboni, l. 5. p. 249. & nunc *Avella*, ad fontes amnis Literni.

20. *Alfaterni.*] A Nuceria Alfaterna, de qua superius, hi nomen habent. Νουκερίαν τὴν Ἀλφατέρνην vocat Diodorus, l. 19. Bibl. p. 707.

21. *Et qui ex agro.*] Alfaterni, ut servetur locorum per literarum seriem digestio, in Latinis, Hernicis, Labicanisque sunt repetendi. Λαβικανοὶ Dio-

&

[1] Bovillæ, [2] Calatiæ, [3] Casinum, [4] Calenum, [5] Capitulum Hernicum, Cereatini [6] qui Mariani cognominantur: [7] Corani a Dardano Trojano orti: Cubulterini, [8] Castrimonienses, Cingulani: [9] Fabienses, in monte Albano: [10] Foropopulienses, ex Falerno: [11] Frusinates, Ferentinates, [12] Freginates, Frabaterni veteres, Frabaterni novi, [13] Ficolenses, [14] Foroappii, 5

Notæ.

nys. Halic. l. 5. p. 326. quorum oppidum Labicos vocat Livius, l. 2. p. 34. Nunc esse oppidum *Columna*, Holstenio credit Fabrettus, dissert. 1. de Aquæd. p. 13.

1. *Bovillæ.*] Bovilla oppidum Frontino, lib. de Colon. p. 83.

2. *Calatiæ.*] Livio, Calatia l. 9. p. 162. Nunc vicus ignobilis, in Appia via, *S. Gaïazza*, inter Capuam & Beneventum. Holsten.

3. *Casinum.*] Nunc *Monte Cassino.*

4. *Calenum.*] Non est *Carinola*, prope Massicum montem, ut visum est eruditis: sed *Calvi*, citra Capuam fere IV. mill. pass. Cales & Calenum idem oppidum est. Calenum municipium Cicero vocat, orat. 2. in Rull. Horat. l. 1. Ode 20.

Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam.

Et l. 4. Ode 12.

Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis.

Plura de eo argumento Camill. Peregr. p. 436.

5. *Capitulum.*] Frontino, l. de Colon. p. 123. *Capitolum oppidum lege Syllana est deductum.* Vide Notas & Emend. num. XLIII. ubi & de Cereatinis dicemus.

6. *Qui Mariani.*] Ob familiam C. Marii.

7. *Corani.*] *Coram Dardanus condidit*, inquit Martianus, l. 6. p. 206. & Solin. c. 2. p. 13. Lucan. l. 7. v. 393. vere admodum,

Gabios, Veïosque, Coramque
Pulvere vix tectæ poterunt monstrare ruinæ.

8. *Castrimonienses.*] Frontino, l. de Colon. p. 85. *Castrimonium oppidum lege Syllana est municipium.*

9. *Fabienses.*] Fabiæ gentis oppidulum in Albano monte, prope Albam longam, de qua antea dictum est.

10. *Foropopul.*] Inscript. apud Camill. Peregr. p. 460. FOROPOPILIENSIVM. Forum Populi, vel Popilii, Φόρος Ποπλίυ apud Ptolemæum, l. 3. c. 1. juxta Capuam, cui finitimus ager Falernus fuit. Ex male distincto hoc Plinii loco, Foropopulienses Cluverius e Falerno agro transtulit in Albanum montem. Ibi Forum Populi fuit, ubi nunc *Rocca di Papa.* Et Frontino, p. 85. *Forum Populi* dicitur: at rectius p. 119. *Popilii.* Ἀγορὰ Ποπλία, Dionys. Halic. l. 1. p. 17.

11. *Frusinates.*] A Frusinone oppido, cujus Frontinus meminit, l. de Colon. p. 85. cum Ferentino, a quo Ferentinates, & Frabateria, unde Frabraterni. Frabateria hodie *Falvatera*, prope Lirim amnem. Ferentinates Hernici nominis populos appellat Livius, l. 9. p. 168. Frusinatum idem meminit, l 10. p. 170. Φρουσίνωνος oppidi, Diod. Sic. l. 20. Bibl. p. 809. quod hodieque nomen durat, haud procul a fontibus Liris amnis. Juvenalis quoque, Satyr. 3. v. 224.

Aut Frabateriæ domus, aut Frusinone paratur.

Gruter. p. 1095. FRABATERNI. NOVANI. & alibi, FRABATERNI. NOVI.

12. *Freginates.*] Ab alio, quam Fregenis, septimæ regionis, & Etruriæ oppido, de quo diximus sect. sup.

13. *Ficolenses.*] Ficulnea vetus oppidum, apud Liv. l. 1. p. 14. prope Corniculum. Incolæ Φικόλνεοι Dionys. l. 1. p. 13. Nunc fanum *S. Vasile*, tribus pass. mill. a Fidenis.

14. *Foroappii.*] Mira nominis conformatio a Foro Appii: saltem *Foroappienses* diceret, ut Foropopulienses. Nunc est *Casarilio di S. Maria*, infra Setiam, ad Pontinam paludem, ut ait Vibius Seq. p. 341. a Terracina, M. P. XVIII. ut Antoninus, sive, ut volunt, Æthicus.

Forentani, [1] Gabini, [2] Interamnates Succasini, qui & Lirinates vocantur: [3] Ilionenses, Lavinii, [4] Norbani, [5] Nomentani, [6] Prænestini, urbe quondam Stephane dicta, [7] Privernates, [8] Setini, Segnini, Suessulani, [9] Telini, Trebulani [10] cognomine Balinienses, [11] Trebani, [12] Tusculani, [13] Verulani, [14] Veliterni, [15] Ulubrenses, [16] Ulvernates: superque Roma ipsa: [17] cujus nomen alterum dicere, arcanis cærimoniarum nefas habetur: optimaque & salutari fide abolitum enun-

NOTÆ.

1. *Gabini.*] Γάβιοι oppidum in Prænestina via, inquit Strabo, l. 5. p. 238. a Præneste Romam euntibus.

2. *Interamnates Succasini.*] Succasini, & Lirinates, non nomina sunt, sed horum Interamnatium cognomina. Sunt enim alii rursus Interamnates in quarta sextaque regione nominandi. Hanc Interamnam, quæ ab amne Liri in Latio nomen habet, Holstenius ibi sitam esse putat, ubi nunc est *Torre di Termine*: alii ubi Castrum *l'Isoletta*. Vide Notas & Emend. num. XLIV.

3. *Ilionenses, Lavinii.*] Forte hæc conjunctim legenda, ut Ilionenses dicti sint, quod ab Ilio primi ejus oppidi incolæ cum Ænea venerunt, cui oppido nomen Lavinio fuerit. In eo colle situm fuisse videtur, qui nunc vulgo *Monte di Levano*, M. D. pass. supra Patricam. Holsten. Vide Notas & Emend. num. XLV.

4. *Norbani.*] Norba olim Volscorum oppidum, hodie *Norma rovinata*, Signiam inter, paludesque Pomptinas. Liv. lib 32. pag. 383.

5. *Nomentani.*] Nomentum oppidum Livio, l. 1. p. 14. Hodie *Lamentana*. Baccius, lib. 5. p. 271. in Terra Sabina.

6 *Prænestini.*] Urbs Præneste, Πραίνεστος Straboni, lib. 5. pag. 238. ubi & Πολυστέφανον quondam appellatam scribit, quo nomine coronarum multitudo exprimitur. Hodie *Pilastrina*, & *Palestrina* dicta. Olim summo montis attollebatur jugo. A Bonifacio VIII. diruta, in vallem deinde dejecta est.

7. *Privernates.*] Πριούερνον Ptolemæo in Latio, lib. 3. cap. 1. Privernum oppidum Frontino, p. 125. Nunc *Piperno*, ad Ufentem fl. & Pomptinas paludes.

8. *Setini, &c.*] Setini a Setia, de qua supra. *Signini* a Signia colonia, Livio, lib. 2. pag. 28. *Segni*, in Campania, ut vocant, Romana. *Suessulani* ab oppido Σουέσσουλα, cujus meminit Strabo, l. 5. p. 249. nunc *Castel di Sessola*, prope dirutum: olim colonia Suessula Frontino, pag. 88.

9. *Telini.*] Forte *Telesini*, a Telesia colonia, apud Frontin. pag. 89. Τελεσία Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. prope Beneventum.

10. *Cognomine.*] Ad discrimen Trebulanorum in Samnio, de quibus sect. 17. Horum oppidum ἡ Τρεβόλα, Dionys. Halic. lib. 1. pag. x 1.

11. *Trebani.*] Τρῆβα Ptolemæo, l. 3. cap. 1. Latii oppidum, nunc *Tervi*, in Campania Romana.

12. *Tusculani.*] Tusculum ibi fuit, ubi nunc *Frescati*.

13. *Verulani.*] Oppidum *Verulæ* Frontino, lib. de Colon. pag. 90. & 127. Nunc *Veroli*, infra Alatrium, in Hernicis, auctore Livio, lib. 9. p. 168.

14. *Veliterni.*] Sub monte Algido Velitræ oppidum Livio, lib. 2. pag. 31. hodieque *Velitri*.

15. *Ulubrenses.*] Ab Ulubris, oppido deserto, de quo Juvenal. Satyr. 10. v. 102.

Pannosus vacuis ædilis Ulubris.

16. *Ulvernates.*] MSS. Reg. &c. *Vrvanates*, ab urbe fortassis extorta appellatione. Urbinates habere hic locum nequeunt, qui in regione sexta appellandi sunt.

17. *Cujus nomen.*] Hæc deinceps totidem verbis Solinus, c. 1. p. 1. Nomen id alterum fuisse Valentiam tradunt. Vide quæ in eam rem dicturi sumus, l. 28. sect. 4.

ciavit Valerius Soranus, [1] luitque mox pœnas. Non alienum videtur inserere hoc loco exemplum religionis antiquæ, ob hoc maxime silentium institutæ. Namque Diva Angerona, cui sacrificatur [2] a. d. XII. Calend. Januarii, ore obligato obsignatoque [3] simulacrum habet.

Urbem [4] tres portas habentem Romulus reliquit, aut (ut plurimas tradentibus credamus) quatuor. Mœnia ejus collegere ambitu Imperatoribus Censoribusque Vespasianis anno conditæ [5] DCCCXXVI. pass. [6] XIII. M. CC. Complexa [7] montes septem, ipsa dividitur in regiones quatuordecim, [8] compita Larium CCLXV. Ejusdem spatium, mensura currente [9] a milliario, in capite Romani fori statuto, ad singulas portas, quæ sunt hodie numero [10] triginta septem, [11] ita ut duo-

NOTÆ.

1. *Luitque mox.*] Necem ei allatam ait Solinus. Vide etiam Plutarch. in quæst. Rom. p. 278.

2. *A. d. XII.*] Hoc est, ante diem duodecimum Calendas, seu ipso die duodecimo ante Calendas. Solinus, loc. cit. Vide quæ de hac forma loquendi dicturi sumus, l. 8. sect. 70.

3. *Simulacrum habet.*] In ara Volupiæ collocatum, ut docet Macrobius, lib. 1. Saturn. c. 10. p. 229. qui quamvis eo loco diffidere a Plinio videatur, affert tamen auctores alios, qui eidem suffragentur, l. 3. Saturn. c. 9. p. 405.

4. *Tres portas.*] Carmentalem, Romanam, & Pandanam, quæ dicta olim Saturnia est, teste Varrone: mox Pandana, auctore Festo, quod pateret omnibus.

5. *DCCCXXVI.*] De anno hujus Censuræ dicemus l. 7. sect. 50. Porro Imperatores Vespasianos, patrem & filium ex æquo vocat, quod sane est animadversione dignum. Vide l. 2. sect. 10.

6. *XIII. M. CC.*] Minore tum aliquanto, quam nunc est passuum mensura: emensisque extrinsecus mœnibus, & castris Prætoriis, turribusque circuitis. Hodiernam murorum amplitudinem vetere illa decem tantum stadiis, hoc est MCCL. pass. contractiorem esse, auctor est Marlianus, lib. 1. cap. 5. Topogr. Urbis.

7. *Montes septem.*] Palatinum: Capitolinum: Cælium, seu Querquetulanum, ubi nunc ædes Lateranensis: Exquilinum, cum Viminali, nunc S. Mariæ ad Nives: Quirinalem, nunc *Monte Cavallo*, ab equis duobus marmoreis, quos gigantes tenent, Phidiæ opere, & Praxitelis: Aventinum, nunc S. Sabinæ: & trans Tiberim, Janiculum, quem Urbi Ancus addidit, & fuit, ut mox dicetur a Plinio, in parte Romæ: nunc est *Montorio*, ubi regio quarta decima fuit.

8. *Compita Larium*] *Larium* addidit, ut non quævis compita Urbis, sed eorum præcipua, quibus colerentur Lares, eo numero colligi intelligeremus. Nam in compitis Lares olim coli solitos Festus testatur. Vide Notas & Emend. num. XLVI.

9. *A Milliario.*] Columna fuit aurea, χρυσοῦν μίλιον, inquit Dio, l. 54. p. 526. ab Augusto in fori capite constituta, octava regione Urbis, in quam omnes Italiæ viæ desinebant. Id ei nomen inditum, quod ab ea milliariorum numerus, quibus itinera metiebantur, duci primum solebat. Constituta ea ab Augusto est, an. V. C. DCCXXXIV. M. Apuleïo, P. Silio Nerua Coss.

10. *Triginta septem.*] Totidem pariter numerat Urbis portas Auctor Descriptionis Urbis Romæ, sub finem, pag. 147.

11. *Ita ut duodecim*] Duodecim illæ quas semel numerandas ait, intelligo ex illis triginta septem, duodecim fuisse, quæ revera geminæ essent. Quod illis

decim semel numerentur, prætereanturque ex veteribus septem, quæ esse desierunt, efficit passuum per directum [1] XXX. M. DCCLXV. [2] Ad extrema vero tectorum cum [3] castris Prætoriis ab eodem milliario [4] per vicos omnium viarum mensura colligit paulo amplius [5] septuaginta millia passuum. Quo si quis altitudinem tectorum addat, [6] dignam profecto æstimationem concipiat, fateaturque nullius urbis magnitudinem in toto orbe potuisse ei comparari. Clauditur ab oriente aggere [7] Tarquinii Superbi, inter prima opere mirabili. Namque eum muris æquavit, qua maxime [8] patebat aditu plano. Cetero munita erat præcelsis muris, aut abruptis [9] montibus, nisi quod exspatiantia tecta multas [10] addidere urbes.

In prima regione præterea [11] fuere: in Latio clara oppida, [12] Satri-

NOTÆ.

aliæ duodecim ita finitimæ erant, ut diversæ ab his censeri minime deberent, etsi reipsa essent. Quare hæc demum Plinii ratiocinatio est, XXXVII Romæ tunc legitimas fuisse portas: egressus vero, perviosque aditus XLIX.

1. *XXX. M. DCCLXV.*] Igitur a milliario ad portas singulas, si omnes adæquentur mensuræ, passus fuere omnino DCCCXXXI. cum semisse. Sic enim ab eodem milliario ad universas triginta septem, mensura colliget XXX. M. DCCLXV. pass.

2. *Ad extrema vero tectorum.*] Eorum scilicet quæ mœnium ipsorum ambitu continentur, non quæ extra mœnia posita in suburbio forent: nam de his postea. Miror sensisse aliter eruditos viros, ac plane nuper Raph. Fabrettum, l. de Aquis & Aquæduct. Differt. 3. p. 158.

3. *Castris Prætoriis.*] Castra Urbi Tiberius Cæsar adjecit, Sejani monitu, Prætoriis cohortibus Præfecti. Nam de eo Tacitus, l. 4. Annal. *Vim Præfecturæ modicam intendit: dispersas per Urbem cohortes una in Castra conducendo .... Prætendebat lascivire militem diductum: si quid subitum ingruat, majore auxilio pariter subveniri, &c.* Quadrata fuere ea, muris, propugnaculis, turribusque munita: instructa templo, armamentario, balneis, fontibusque: ad portam Viminalem: ut fuse demonstrat Alexand. Donatus l. 1. de Urbe Roma, c. 15. p. 42.

4. *Per vicos.*] Non jam per directum, inquit, currente mensura, ut prius, per vias quasque majores, a milliario ad singulas portas: sed ab eodem milliario per omnes omnium viarum majorum vicos & angiportus, castris etiam Prætoriis, & vicis qui inibi erant, emensis. Viæ omnino in urbe fuerunt novem & triginta, quot fere portæ: vici quadringenti & viginti quatuor, ut quidem proditum est in Descriptione Urbis Romæ.

5. *Septuaginta.*] In Descriptione Urbis modo laudata, regiones Urbis XIV. pedes dicuntur continere CCCCXIX. M. DCCCCXXIV. Passus ea mensura efficit, si pedem unum adjeceris, LXXXIII. M. DCCCCLXXV.

6. *Dignam.*] Debitam, convenientem.

7. *Tarquinii.*], Vide quæ dicturi sumus lib. 36. sect. 24. n. 2.

8. *Patebat.*] Urbs nimirum.

9. *Montibus.*] Aventino, Cælio, Quirinali.

10. *Addidere urbes.*] Suburbia scilicet, quæ producta longius, ad vicinas fere urbes pertinebant, Ocriculum, Tibur, Ariciam, &c.

11. *Fuere in Latio.*] Defecerunt, inquit, in prima regione præterea, primumque in Latio oppida, &c. Infra enim, *In Campano autem agro, &c.* Ex his nec situs plerorumque, nec nomina ipsa constant.

12. *Satricum, &c.*] De Satrico, Livius, l. 1. p. 34. incolæ Σατρικανοὶ Dionysio Halic. l. 5. p. 326. Pometia Suessa, de qua nos superius egimus. A Scaptia Σκαπτήνιοι apud Dionys. loc. cit.

cum, Pometia, Scaptia, Pitulum, [1] Politorium, Tellene, [2] Tifata, Cænina, Ficana, Crustumerium, Ameriola, Medullia, Corniculum, [3] Saturnia, ubi nunc Roma est: [4] Antipolis, quod nunc Janiculum in parte Romæ: [5] Antemnæ, Camerium, Collatia, Amitinum, Norbe, Sulmo: & cum his [6] carnem in monte Albano soliti accipere populi [7] Albenses, Albani, [8] Æsolani, Acienses, Abolani, [9] Bubetani, Bolani, Cusvetani, Coriolani, [10] Fidenates, [11] Foretii, Hortenses, Latinienses, [12] Longulani, Manates, Macrales, Mutucumenses, Munienses, Numinienses, Olliculani, Octulani, [13] Pedani,

Notæ.

1. *Politorium, &c.*] Πολιτώριον Dionysio Halic. l. 3. p. 179. & Livio, l. 1. p. 13. Τελλήνη Dionysio, Livio Tellenæ, loc. cit.

2. *Tifata.*] *Tifata* imminentes Capuæ colles vocat Livius, l. 7. p. 130. sed hi extra fines antiqui Latii. Καινίνη & Κρυστομέριον Dionysio, l. 2. p. 101. & 104. Livio l. 1. p. 5. Cæninenses: & Crustumini. Eidem Livio, l. 1. p. 14. *Corniculum, Cameria, Crustumerium, Ameriola, Medullia, Nomentum,* in Latio. Medulliam ab Albanis conditam ait Dionys. l. 3. p. 136. Ficanæ denique Livius meminit, l. 1. p. 13.

3. *Saturnia.*] Ovidius, l. 6. Fastor.

A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est.

Virgilius, l. 8. Æneïd.

Hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit urbem:
Ianiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen.

Vide & Aug. l. 7. de Civit. c. 4. Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 36. & Varron. l. 4. de Lat. ling. p. 13.

4. *Antipolis.*] Quod ex adverso Saturniæ urbis, quæ ultra Tiberim erat, ubi nunc Roma est, condita esset in Janiculo, a Jano, ut diximus: ab Ænea, ut Hermolaus credidit.

5. *Antemnæ.*] Unde Antemnates, Livio, l. 1. p. 14. & Dionys. l. 1. p. 13. Καμερία, Dionys. l. 5. p. 307. *Collatia* Livio, loc. cit. Κολατία Dionys. lib. 3. p. 187. Festo, Conlatia, a conlatis eo opibus, & porta Urbis inde dicta Conlatina. A Norbe Norbani sunt supradicti. *Sulmo* nunc *Sermonetta*, inter Velitras & Privernum.

6. *Carnem... accipere.*] Meminit moris hujusce Livius, l. 32. p. 383. *Legati ab Ardea*, inquit, *questi in Senatu, sibi in monte Albano Latinis carnem, ut assolet, datam non esse.*

7. *Albenses.*] *Albani dicuntur ab Albano*, inquit Charisius l. 1. p. 81. *Albenses autem ab Alba Fucente.*

8. *Æsolani.*] Ab Æsola sive Æsula, de qua Horat. l. 3. Ode 29.

Ne semper udum Tibur, & Æsulæ
Declive contempleris arvum.

9. *Bubetani.*] Dionysio Halic. lib. 5. p. 326. Βυβεντανοί. Qui Plinio Bolani, hos Livius Volanos, l. 4. p. 82. oppidum *Bolas* vocat, l. 6. p. 106. Κοριολανῶν πόλιν habet Dionys. l. 8. p. 495. Coriolos Livius, l. 2. p. 32. Hinc Marcio Coriolano nomen.

10. *Fidenates.*] Fidenæ oppidum, Livio lib. 1. p. 13. XVIII. milliario ab urbe Roma, inquit Eutropius, lib. 1. p. 728. Fidenas, a Mamerco Dictatore direptas narrat Livius, l. 4. p. 77. Nunc *Castello Giubileo*, sex ab urbe mill. pass. ut ait Holsten. in Ital. p. 127.

11. *Foretii.*] Forte *Fortenses*, de quibus Festus, verbo *Novæ Curiæ.*

12. *Longulani*, &c.] Horum oppidum Longulam Livius, l. 2. p. 34. appellat: Λογγόλαν πόλιν Dionys. lib 8. p. 551. Ceteri deinceps fere incogniti.

13. *Pedani.*] Pedanos quoque vocat Livius, lib. 8. pag. 142. oppidumque Pedum, lib 2. p. 34. Πέδα, πόλις Αὐσονική, Stephano. De regione Pedana, Horat. l. 1. Epist. 4.

[1] Pollustini, Querquetulani, Sicani, Sisolenses, Tolerienses, Tutienses, Vimitellarii, Velienses, Venetulani, Vitellenses. Ita ex antiquo Latio LIII. populi interiere sine vestigiis. In Campano autem agro [2] Stabiæ oppidum fuere usque ad Cn. Pompeium [3] & L. Catonem Consules, pridie Calend. Maii, quo die L. Sylla legatus bello sociali id delevit, quod nunc in villam abiit. Intercidit ibi & [4] Taurania. Sunt & morientis [5] Casilini reliquiæ. Præterea [6] auctor est Antias, oppidum Latinorum Apiolas captum a L. Tarquinio rege, ex cujus præda Capitolium is [7] inchoaverit: A Surrento [8] ad Silarum amnem triginta millia passuum ager Picentinus fuit [9] Tuscorum: templo Junonis Argivæ ab Jasone condito insignis. [10] Intus oppidum Salerni, Picentia.

X. A Silaro regio tertia, & ager [11] Lucanus Brutiusque incipit: nec ibi rara incolarum mutatione. Tenuerunt eam [12] Pelasgi, Oeno-

NOTÆ.

1. *Pollustini.*] Oppidum Pollustiam Livius appellat, lib. 2. pag. 34. Κερκετυλανὺς, Dionys. lib. 5. pag. 326. Τολερίνυς, Plutarchus, in Coriolano, pag. 227. Velienses a Velia, Livius, lib. 2. p. 24. Vitellenses, (sic enim reposui, pro *Vicellenses*,) a Vitelia, de qua idem Livius, lib. 2. pag. 34. quam Stephanus Βιτέλλαν vocat.

2. *Stabiæ.*] Etiamnum inter ostia Sarni amnis, & Surrentum, loco nomen est *Castel a mar di Stabia.* De Stabiano lacte, Galenus lib. 5. Meth. med. Symmachus, lib. 6. ep. 17. *Stabias ire desiderant, ut reliquias longæ ægritudinis armentali lacte depellant.*

3. *Et L. Catonem.*] Vide Notas & Emend. num. XLVII.

4. *Taurania.*] Forte quæ Stephano Ταυρανίη. Vide Notas & Emend. num. XLVIII.

5. *Casilinum.*] Fuit illud oppidum, ubi nunc est Capua nova, & quidem ad utramque ripam Vulturni amnis, qui & Casilinus inde dictus. De Casilino multa Livius, lib. 23. pag. 234.

6. *Auctor est Antias.*] Etiam & Dionys. Halic. l 3. Rom. Antiq. pag. 186. Ἀπιολάνων πόλιν a Tarquinio Prisco captam prodit.

7. *Inchoaverit.*] Livius, lib. 1. pag. 15.

8. *Ad Silarum.*] Σίλαρις Straboni, lib. 5. in fine: nunc *Selo*, in sinum Salernitanum influit.

9. *Tuscorum.*] Tuscos hanc oram olim tenuisse auctor est etiam Strabo loc. cit. Idem l. 6. p. 252. templum ibi conditum ab Jasone tradit: Diodorus Sic. l. 4. Bibl. p. 259. portum de navis suæ nomine Ἀργῷον appellatum: unde *Argoæ* forte potius quam *Argivæ*, legendum hic fuerit. Habet hæc quoque Solinus, c. 2. p. 12. Nunc *Gifoni* vocant, quasi Junonis fanum: Templum hodieque durat, Assumptæ Virgini sacrum. Holsten.

10. *Intus oppidum Salerni, Picentia.*] Ita Colb. 3. librique omnes editi. In mediterraneo procul a mari fuisse tum Picentiam innuit, Picentini agri metropolim. Salernum autem, quod in ora fuit, uti nunc est, non oppidi tum nomen obtinuisse, sed præsidii tantum a Romanis ibi constituti: quod & Strabo diserte docet, lib. 5. p. 251.

11. *Lucanus.*] Nunc Principatum citeriorem vocant: Brutium agrum, Calabriam.

12. *Pelasgi, &c.*] Hæc totidem verbis Antiochus Syracusanus, apud Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 10. A Pelasgo primum, mox ab Oenotro Pelasgi F. tum ab Italo: mox a Morgete, deinde a Siculo Morgetis hospite populis nomina subinde commutata. Strabo pariter, l. 6. p. 257. Idem p. 254. ortos a Samnitibus Lucanos docet.

trii, Itali, Morgetes, Siculi, Græciæ maxime populi: noviſſime Lucani a Samnitibus orti duce Lucio. Oppidum [1] Pæſtum, Græcis Poſidonia appellatum, ſinus Pæſtanus: oppidum Helia, quæ nunc [2] Velia. Promontorium [3] Palinurum: a quo [4] ſinu recedente trajectus [5] ad columnam Rhegiam centum M. paſſ. [6] Proximum autem huic flumen Melpes: oppidum Buxentum, Græce [7] Pyxus: [8] Laüs amnis: fuit & oppidum eodem nomine. Ab eo Brutium litus: oppidum [9] Blanda, flumen [10] Batum: portus Parthenius [11] Phocenſium: ſinus [12] Vibobenſis, locus [13] Clampetiæ: oppidum [14] Temſa, a Græcis Temeſe dictum: & [15] Crotonienſium Terina, ſinuſque ingens Terinæus. Oppidum [16] Conſentia, intus. [17] In peninſula fluvius Acheron, a quo oppidani [18] Acherontini. [19] Hippo, quod nunc Vibonem Valentiam

NOTÆ.

1. *Pæſtum.*] Πάιςον Ptolemæo, l. 3. c. 1. in Lucanis. Eadem Ποσειδωνία Straboni, l. 5. p. 251. a Ποσειδῶν, hoc eſt, a Neptuno, unde, Neptunia Velleïo dicitur. Nunc vicus in ora, *Peſti*. Sinui Pæſtano nunc a Salerno, vicino oppido, nomen eſt.

2. *Velia.*] Ἐλέα, ἡ νῦν Βελέα Stephano, & Straboni l. 6. p. 252. ad amnem cognominem, quem accolæ vocant *Halente*: vicum *Caſtel a mare della Brucca*. Ptolem. lib. 3. c. 1. Οὐέλια. Et Ὑέλην dictam eſſe aliquando Strabo loc. citat. admonet, & nummus Cimelii noſtri Pariſienſis, ΥΕΛΗΤΩΝ, ex argento, & alter ex ære.

3. *Palinurum.*] Nomen ſervat, *Capo di Palenuro*. Mela, l. 2. c. 4. *Palinurus olim Phrygii gubernatoris, nunc loci nomen.* Vide Virgil. lib. 6. v. 381.

4. *Sinu recedente.*] Quem nunc ſinum vocant *Golfo di Policaſtro*, ab oppido Buxento.

5. *Ad columnam.*] Quæ in ipſo freto Rhegio conſtituta erat, unde τὴν Ῥηγίνων ςηλίδα τοῦ πορθμοῦ appellat Strabo, l. 6. p. 256. & 268. Ad Columnam Rhegiam, Antoninus, Mela, lib. 2. c. 4. aliique.

6. *Proximum autem huic.*] Palinuro. Nomen amni ab incolis, *Molpa*.

7. *Pyxus.*] Πυξοῦς Straboni, l. 6. p. 253. nunc *Policaſtro*.

8. *Laüs.*] Ποταμὸς Λᾶος, καὶ πόλις Straboni loc. & Stephano pariter, in Lucanis. Amnis meminit etiam Ptolem. l. 3. c. 1. in eodem tractu. Nunc *Laïno*, Lucaniæ finis: Brutii inde agri initium.

9. *Blanda.* Blandæ in Lucanis, Livio, l. 24. p. 252.

10. *Batum.*] In MSS. *Balctum.*

11. *Phocenſium.*] A Phocenſibus conditus, inquit Solin. c. 2. p. 12.

12. *Vibonenſis.*] Straboni, l. 6. p. 253. a vicino fluvio oppidoque, κόλπος Λᾶος.

13. *Clampetia.*] Livio lib 30. p. 359. Dampetia. Dum Plinius locum appellat, exciſum ævo ſuo innuit. Rurſum deinde excitatum eſt: hodie *l'Amantea*, in ora Calabriæ citerioris.

14. *Temſa.*] Τεμέση & Τέμψα in Brutiis, Straboni, l. 6. p. 255. Rudera viſuntur, ubi *Torre Loppa* in Calabriæ citerioris, ulterioris que confinio.

15. *Crotonienſium.*] Hoc eſt, a Crotonienſibus condita, ut ait Solinus, c. 2. p. 13. Hodie *Nocera*. Terinæo ſinui nomen, *Golfo di S. Eufemia*.

16. *Conſentia.*] Hodieque *Conſenza*, in citeriore Calabria.

17. *In peninſula.*] Peninſulam vocat Brutiorum partem eam, quæ maxime tendit in Siculum fretum, inſtar longæ cervicis: nunc Calabriam ulteriorem vocant Dicemus de ea ſect. 15.

18. *Acherontini.*] Exſtat hujus oppidi memoria in nummis, ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ. Non eſt *Cirenza*, in Baſilicata: etſi hanc quoque Acherontiam vocant.

19. *Hippo.*] Iiſdem verbis Stephanus: Ἱππώνιον, πόλις Βρεττίων, ἣ μετωνομάσθη ὑπὸ Ῥωμαίων Οὐίβων καὶ Οὐαλεντία. Hauſis

appellamus, Portus [1] Herculis, [2] Metaurus amnis, [3] Tauroëntum oppidum, Portus Orestis, & [4] Medma. Oppidum [5] Scyllæum, [16] Crataïs fluvius, [7] mater (ut dixere) Scyllæ. Dein [8] columna Rhegia: Siculum fretum, ac duo adversa promontoria: ex Italia [9] Cænys, ex Sicilia Pelorum duodecim stadiorum intervallo. [10] Unde Rhegium duodecim M. D. pass. Inde Apennini silva [11] Sila, promontorium [12] Leucopetra XII. M. pass. Ab ea [13] Locri cognominati a promontorio Zephyrio, absunt a Silaro CCCIII. M. pass.

[14] Et includitur Europæ sinus primus, in eoque maria nuncupantur: unde irrumpit, Atlanticum, ab aliis magnum: qua intrat, [15] Porthmos a Græcis, a nobis Gaditanum fretum: cum intravit, [16] Hispanum, quatenus Hispanias illuit: ab aliis Ibericum, aut Balearicum: mox Gallicum ante Narbonensem provinciam: hinc Ligusticum. Ab eo ad Siciliam insulam Tuscum: quod ex Græcis alii [17] Notium, alii Tyrrhenum, e nostris plurimi Inferum vocant. Ultra Siciliam ad Salentinos, Ausonium Polybius appellat. Eratosthenes autem inter ostium Oceani & Sardiniam quidquid est, Sardoum. Inde ad Siciliam Tyrrhenum. Ab hac Cretam usque Siculum. Ab ea Creticum.

NOTÆ.

a Strabone, lib. 6. pag. 256. Nunc *Bivona*, quod oppidi navale est, cui nomen *Monte Leone*.

1. *Herculis.*] Ἡρακλέους λιμὴν Straboni, loc. cit. Nunc *Tropea*.

2. *Metaurus.*] Μέταυρος Straboni loc. cit. Nunc *Marro*.

3. *Tauroëntum.*] Melæ lib. 2. cap. 4. Taurianum: cujus exstant rudera, prope vicum *Palma*: ubi & Orestis portus, *Porto Ravaglioso*.

4. *Medma.*] Nunc *Rossarno*. Μέδμα & Μέσμα Stephano: Melæ l. 2. c. 4. *Medama*, & Straboni Μέδυμα, lib. 5. pag. 256.

5. *Scyllæum.*] Τὸ Σκύλλαιον Straboni, loc. cit. Nunc *Sciglio* in ipso Siculo freto.

6. *Crataïs.*] Ita libri omnes. Nunc *Fiumara di Muro*, ad ipsam columnam Rhegiam.

7. *Mater.*] Sic libri omnes. Alii, *Pater*. Sit penes fabulas fides.

8. *Columna.*] Nunc vicus, *la Catona*: alii *Calanna* vocant.

9. *Cænys.*] *Capo di Cavallo*, duobus pass. mill. a Scyllæo. Καινὺς Straboni, p. 257. Proxime abest a Peloro: utriusque promontorii speculæ campana invicem sibi dant signum.

10. *Unde.*] A columna: unde Rhegium abesse centum stadia, Strabo auctor est, l. 5. p. 257. quæ mensura cum Pliniana congruit. Oppido nomen *Reggio*.

11. *Sila.*] Inde pix Brutia. Vibius Seq. p. 341. *Sila Brutiorum nemus.* Σίλαν Strabo vocat, l. 6. p. 261.

12. *Leucopetra.*] *Capo dell' Armi*, in quo desinit alterum montis Apennini cornu. Sunt tamen qui arbitrentur esse *Punta della Saëtta*, promontorium inde millibus pass. octo dissitum, versus ortum.

13. *Locri cogn.*] Epizephyrii, a Zephyrio promontorio, quod obsidebant, nunc *Capo Bursano*.

14. *Et includitur.*] Hoc est, finitur. Sic l. 4. sect. 18. *Tertius Europæ sinus ad hunc modum clauditur.*

15. *Porthmos.*] Πορθμὸς fretum sonat.

16. *Hispanum, &c.*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, c. 23. p. 44.

17. *Notium.*] Solinus c. 23. p. 44. *Ionium*, male. Νότιον hoc mare dixere, quod Romanis spectare ad austrum videretur: ut Adriaticum e contrario, ad septentrionem.

XI. [1] Insulæ per hæc maria primæ omnium Pityusæ a Græcis dictæ, a frutice pineo, nunc [2] Ebusus vocatur utraque, civitate fœderata, angusto freto interfluente, [3] patent XLVI. M. pass. Absunt a [4] Dianio septingentis stadiis : totidem Dianium per continentem a Carthagine nova. [5] Tantumdem a Pityusis in altum, [6] Baleares duæ, & Sucronem versus Colubraria. Baleares funda bellicosas, Græci Gymnasias dixere. [7] Major centum millia passuum longitudine, circuitu vero CCCLXXV. M. Oppida habet civium Romanorum [8] Palmam & Pollentiam : [9] Latina, Cinium, & Cunici : & fœderatum, [10] Bocchorum fuit. [11] Ab ea XXX. M. pass. distat minor : longitudine, [12] XL. M. circuitu CL. M. pass. Civitates habet, [13] Jamnonem,

NOTÆ.

1. *Insulæ.*] Martianus hic Plinium de more transcribit, l. 6. c. de insulis &c. p. 206.

2. *Ebusus .... utraque.*] Hodie *Ibissa*, vel *Yuiça*. Quoniam fretum angustum interfluens mediam Ebusum olim intersecuit, gemina Ebusus a Plinio dicitur, que ipsi sunt Pityusæ duæ, Πιτυȣ̃σαι : Ceteris fere scriptoribus Colubrariam quoque, de qua mox, in Pityusarum numero reponentibus : cum Ἔβυσον interim unam agnoscant.

3. *Patent XLVI.*] Ebuso uni, quæ gemina, ut diximus, a Plinio proditur, tantam amplitudinem, atque adeo majorem, Strabo ad judicat, l. 3 p. 167. nempe stadiorum CCCC hoc est, L. M pass. Agathemerus l. 1. Geogr. c. 5. geminam, ut Plinius, Ebusum novit : majorem trecentis, minorem stadiis centum porrectam : id quod eodem recidit.

4. *Dianio.*] Hispaniæ oppido, de quo sect. 4.

5. *Tantumdem.*] Stadiis DCC. hoc est, LXXXVII. M. D. pass. a Pityusis in altum, Italiam versus recedunt Baleares duæ : versus Sucronem, quæ urbs Hispaniæ fuit, Colubraria, hodie *Moncolibre*, seu Mons Colubrarius. Græcis eandem vim nominis rationemque secutis Ὀφιȣ̃σα : Nam etiamnum serpentibus impeditur atque vastatur. Mariana, l. 1. hist. c. 16.

6. *Baleares.*] Eam vocem Carthaginiensium lingua, funda bellicosas significare, auctor est Agathemerus loc. cit. Diodorus Sic. l. 5. Bibl. p. 297. Baleares dictas putat ἀπὸ τȣ̃ βάλλειν, a jaculando : Γυμνησίας, quod nudo corpore incolæ incederent per æstatem. Livius, in Epit. libri 60. vel a teli missu, vel a Baleo Herculis comite ibi relicto, cum Hercules ad Geryonem navigaret. Vide etiam Tzetz. in Lycophr. p. 94.

7. *Major centum.*] Artemidorus apud Agathem. loc. cit. stadia mille & ducenta longitudine ait continere, quæ sunt passuum CL. millia. Huic nomen est *Majorca*.

8. *Palmam.*] Πάλμαν, καὶ Πολλεντίαν Straboni, l. 3 p. 167. utramque civitatis Romanæ jure donatam. Colonias appellat Mela, l. 2. c. 7. Palmam hodie Mallorcam vocant.

9. *Latina.*] Quæ Latii jus haberent. In MSS. Reg. &c. *Latina, civium, & Tucim.*

10. *Bocchorum.*] Bocchori nomen ei oppido erat, quod jam tum intercidisse innuit, olim fœdere junctum Romanis. Cave enim existimes Bocchos Mauritaniæ Reges hic imperitasse, quod fere sensit Solinus, c. 23. p. 44.

11. *Ab ea XXX. M.*] Strabo loc. cit. LXX tantum stad. hoc est, VIII. M. DCCL. pass. Minori nomen est *Minorca*.

12. *XL. M.*] Sic MSS. omnes. Agathemerus hanc patere ait stadiis trecentis, hoc est, III. M DCCL pass.

13. *Iamnonem.*] Mela, l. 2. c. 7. *Castella sunt in minore, Iamno & Mago.*

Saniseram, Magonem. A majore XII. M. pass. in altum abest [1] Capraria: insidiosa naufragiis, & e regione Palmæ urbis [2] Mænariæ, ac Tiquadra, & parva Hannibalis. [3] Ebusi terra serpentes fugat, Colubrariæ parit. Ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus. Græci Ophiusam dixere. Cuniculos Ebusus gignit, [4] populantes Balearium messes. Sunt aliæ XX. ferme parvæ mari vadoso.

[5] Galliæ autem ora, in Rhodani ostio, [6] Metina: mox quæ [7] Blascon vocatur: tres [8] Stœchades a vicinis Massiliensibus dictæ [9] propter ordinem, quas item nominant singulis vocabulis, [10] Proten, & Mesen, quæ & Pomponiana vocatur: tertia Hypæa. [11] Ab his Sturium, Phœnice, Phila: [12] Lero, & [13] Lerina adversum Antipolim, in qua Vergoani oppidi memoria.

Cap. VI. XII. In Ligustico mari est Corsica, quam Græci [14] Cyrnon appellavere, sed Thusco propior: a septentrione in meridiem projecta, longa passuum [15] CL. millia: lata majore ex parte quinquaginta: cir-

Notæ.

1. *Capraria, &c.*] Martian lib. 6. p. 206. Nunc *Caprara*, vel *Cabrera*. Majori Balearium subest, ad austrum.

2. *Mænaria, &c.*] Sic plane MSS. omnes. Et Mænarias, & Tiquadram, & parvam Hannibalis insulam, nunc mari demersas putamus.

3. *Ebusi terra.*] Solinus, c. 23. p. 44.

4. *Populantes.*] Vide quæ dicturi sumus, l. 8. sect. 81.

5. *Galliæ.*] Martianus loc. cit. *In Galliæ quoque ora, in Rhodani ostio*, &c.

6. *Metina.*] In MSS. *Metania.* Forte ab ostio Rhodani, in quo olim fuit, *Metapina.*

7. *Blascon.*] Festo Avieno, in descript. Oræ marit v. 600. *Blasco.* Incerti situs.

8. *Stœchades.*] *Les Isles d'Hieres*, a vicino in continente oppido appellatæ, quod Massiliensium olim ditionis fuit: quare Massiliensibus hæ vicinæ dicuntur.

9. *Propter ordinem.*] Vide Notas & Emend. num. XLIX.

10. *Proten.*] Πρώτην, hoc est, Primam: hodie *Porquerolles.* Μέσην Mediam, nunc *Portecroz*, quæ anno 1200. Mediana vocabatur, ut docet Honor. Bouche, l. 1. hist. Prov. c. 7. p. 43. Ὑπαίαν denique, hoc est, Postremam, nunc *l'Isle du Levant, ou du Titan*, quæ maxime omnium in ortum vergit.

11. *Ab his Sturium, &c.*] Nunc sunt *Ribaudas*, *Langoustier*, *Baqueou*, ut recte vidit idem auctor historiæ Provinciæ, loc cit. Sunt eæ inter Stœchadas minimæ, in quibus exstructæ arces Ludovici XIII. principatu.

12. *Lero.*] Hæc Antipoli propior, quam Lerina, est. Nunc a sacello ei Divæ sacro, *l'Isle de S. Marguerite.*

13. *Lerina.*] A Lerone freto passuum DC. dispescitur. Strabo lib. 4. p. 185. Πλανασίαν vocat, a planitie. Unde Sidonius in Euchar. ad Faustum. *Quantos illa insula plana, Miserit in cælum montes:* viros sanctos intelligit, seu Monachos Lerinenses. Nunc *S. Honoré de Lerin.* Antoninus in Itiner. Marit. *Ab Antipoli Lero & Lerina insulæ, M. P. XI.*

14. *Cyrnon*] A Græcis Κύρνος, a Pœnis Κορσική, inquit Pausanias in Phoc. lib. 10. p. 639.

15. *CL. millia.*] Strabo l. 5. p. 224. ex Chorographo nescio quo, CLX. mill. longitudine, latitudine LXX. porrigi ait. Plinium, ut solet, sequitur Martianus, l. 6. p. 207.

cuitu [1] cccxxv. M. Abeſt a vadis Volaterranis [2] lxii. M. paſſ. Civitates [3] habet xxxiii. & colonias [4] Marianam, a C. Mario deductam: Aleriam, a Dictatore Sylla. Citra eſt [5] Oglaſa: [6] intra vero ſexaginta millia paſſuum a Corſica, [7] Planaria a ſpecie dicta, æqualis freto, ideoque navigiis fallax. Amplior [8] Urgo, & [9] Capraria, quam Græci Ægilon dixere: [10] Item Ægilium: & Dianium, quam [11] Artemiſiam: ambæ contra [12] Coſanum litus: & [13] Barpana, [14] Mænaria, Columbaria, Venaria. [15] Ilva cum ferri metallis, circuitu centum millia, a Populonio decem, a Græcis Æthalia dicta. Ab ea [16] Plana-

NOTÆ.

1. *CCCXXV.*] Sic libri omnes MSS. cum Martiano.

2. *LXII. M. Paſſ.*] Vide Notas & Emend. num. L.

3. *Habet XXXIII.*] Sic Martianus, loc. cit.

4. *Marianam, &c.*] Utriuſque coloniæ, & a Mario, & a Sylla deductæ Seneca meminit, l. de Conſol. ad Helu. c. 8. p. 808. Aleriæ Mela, l. 2. c. 7. Florus, l. 2. c. 2. & Antoninus. Utriuſque rudera hodieque viſuntur, latere inſulæ eo, quod Italiam ſpectat. In Conc. Lateranenſi ſub Martino, *Donatus Marianenſis Epiſc.*

5. *Oglaſa.*] Apparet ex ſitu eſſe *Monte Chriſto*: ubi Monachi olim degebant, ad quos litteras ſcribit S. Gregor. l. 1. ep. 9.

6. *Intra vero.*] Priſcæ fere convenit recentium nautarum menſura, hoc idem maris ſpatium L. millibus paſſ. metientium.

7. *Planaria.*] Nunc *Pianoſa*, prope Ilvam, cui ad occaſum obtenditur.

8. *Vrgo.*] Sic MSS. omnes, ſic etiam Mela, l. 2. c. 7. & Martianus loc. cit. Rutilio in Itiner. p. 315. *Gorgon.*

Aſſurgit ponti medio circumflua Gorgon,
Inter Piſanum, Cyrnaïcumque latus.

S. Greg. lib. 1. ep. 50. *Gorgonis inſulæ monaſteria* laudat. Stephano, Ὀργών, νῆσος Τυῤῥηνίας. Hodie *la Gorgona.*

9. *Capraria.*] *Caprara* vel *Capraja.* Αἴγιλον Græci dixere, ἀπὸ τῶν αἰγῶν, hoc eſt, a capris ſilveſtribus, ut ait Varro l. 2. de re ruſt. c. 3. qui Capraſiam vocat. Sic Planariam, Planaſiamque ex æquo dicimus.

10. *Item Ægilium.*] Diverſa hæc inſula a ſuperiore: Antoninus in Itiner. Marit. *Inſula Ægilium a Coſa ſtadia XC.* Melæ l. 2. c. 7. & Martiano, l. 6. p. 207. *Igilium.* Laudat hanc Rutilius eximie in Itiner. l. 1. p. 308.

Eminus Igilii ſilvoſa cacumina miror,
&c.

Nunc *Giglio.*

11. *Artemiſiam.*] Subintellige, dixere Græci: eſt enim Ἄρτεμις Græce Diana. Ἀρτεμίσιον hanc inſulam Stephanus vocat. Nunc *Gianuti*, contra *Monte Argentaro*, quod promontorium, in continente Italiæ eſt.

12. *Coſanum.*] Citra Tiberis oſtia. De Coſa diximus ſect. 8.

13. *Barpana.*] Ita MSS. omnes. Ea haud dubie eſt, quæ Pomponio Melæ, lib. 2. cap. 7. Carbania dicitur: nunc *Corboli*, juxta Ilvæ promontorium illud, quod Plumbinum Italiæ reſpicit.

14. *Mænaria.*] Nunc *Meloria*, quæ portui Liburno objacet. Columbariam ab avium genere dictam Solinus autumat. Veneriam, non Venariam habet Martianus, loc. cit. Ambæ inter Ilvam, & Plumbinum ſitæ.

15. *Ilva.*] Rutilius in Itiner. lib. 1. pag. 309.

Occurrit Chalybum memorabilis Ilva metallis.

Nunc *Elva* dicitur, contra Plumbinum. Eadem Αἰθαλία cur nuncupata ſit, diſce ex Stephano. Ilvam ab Æthalia perperam ſejungit Ptolemæus, & mox Ænariam rurſum a Pithecuſa.

16. *Planaſia.*] Quam paulo ante Planariam diximus. Sic Capraria eadem quæ Capraſia eſt. Inſula M. Piſonis Planaſia a Varrone dicitur, lib. 3. de re ruſt. cap. 6.

sia, XXXVIII. M. Ab his ultra Tiberina ostia [1] in Antiano Astura, mox [2] Palmaria, Sinonia, & adversum Formias Pontiæ. In Puteolano autem sinu [3] Pandataria, [4] Prochyta, [5] non ab Æneæ nutrice, sed [6] quia profusa ab Ænaria erat. Ænaria ipsa [7] a statione navium Æneæ, [8] Homero Inarime dicta, Græcis Pithecusa, [9] non a simiarum multitudine, (ut aliqui existimavere) sed [10] a figlinis doliorum. Inter [11] Pausilypum & Neapolim [12] Megaris: mox a Surrento octo millibus passuum distantes, Tiberii principis arce nobiles [13] Capreæ, circuitu quadraginta millia passuum.

XIII. Mox [14] Leucothea: [15] extraque conspectum, pelagus Africum attingens, Sardinia, [16] minus octo millibus passuum a Corsicæ extremis, etiamnum angustias eas arctantibus insulis parvis, quæ

NOTÆ.

1. *In Antiano.*] Ubi colonia Antium, Astura flumen & insula, ut diximus sect. 9.

2. *Palmaria.* &c.] Palmaria hodie *Palmaruola*. Sinonia, *Sanone*, Caïetam versus. Ceteris major Pontia, *Isola di Ponza*: universæ fere communi vocabulo Pontiæ appellatæ. Unica Straboni Ποντία, l. 2. p. 123. Pontiæ multitudinis numero, Livio lib. 9. pag. 162.

3. *Pandataria.*] Straboni, lib. 5. pag. 233. Πανδαταρία. Nunc S. Mariæ. Pandateria Tacito, l. 1. Annal. p. 26.

4. *Prochyta.*] Προχύτη Stephano: etiamnumque *Procita*, contra promontorium Misenum.

5. *Non ab Ænea.*] Ut existimavit Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 43.

6. *Quia profusa.*] Quia motu terræ avulsa, ac veluti in altum projecta ab Ænaria, seu Pithecusa, foret. Strabo lib. 5. p. 247. Ex his Plinii verbis Martianus ridicule Abænariam insulam finxit.

7. *A statione.*] Festus quoque: *Ænaria appellavere locum, ubi Æneas classem a Trojanis veniens appulit.* Hodie *Ischia*. Vide Notas & Emend. num. LI.

8. *Homero.*] In Catalogo Navium, v. 290. ἐν Ἀρίμοις: unde Virg. 9. Æneïd. Ovidius lib. 14. Metam. v. 89. aliique *Inarimen* finxere.

9. *Non a simiarum.*] Quas Græci πιθήκους vocant. Ita nihilominus visum Ovidio, l. 4. Metam. v. 90. Xenagoræ & Æschini apud Harpocrat. p. 168. atque e recentioribus, Salmasio, & Bocharto l. 3. de animal. c. 31. p. 994. Sane ἄριμος Hesychio πίθηκος est, hoc est, simia.

10. *A figlinis.*] Officinis, in quibus dolia fiunt figlina: ἀπὸ τῶν πιθηκίων, hoc est κεραμέων πίθων. A πίθος fit πίθακνον, πίθηκον, πιθηκόεις, πιθηκόεσσαι, & πιθηκοῦσαι, id est figlinæ.

11. *Pausilypum.*] Hodieque *Posilypo*, in Campania, prisca incolarum Græcorum appellatione, ab abigendis curis, tristitiæve cessatione, Παυσίλυπον. Mons enim mare prospectans, consitus arboribus, villisque refertus, omnium ejus oræ amœnissimus est: Virgilii quoque cineribus inclytus.

12. *Megaris.*] Μεγαρίς, nunc *Castel del Ovo*.

13. *Capreæ.*] Describuntur eleganter a Tacito, l. 4. Annal. p. 122. Vide etiam Sueton. in Tiberio, c. 40. & Dionem l. 52. p. 495. Nunc *Capri*.

14. *Leucothea.*] Meminit hujus Mela, l. 2. c. 7.

15. *Extraque conspectum.*] Sic in altum recedens, ut a continente prospici non possit, nisi ægre admodum. Strabo l. 5. p. 223. Καθορᾶται δ' ἀπὸ τῆς πόλεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἡ Σαρδὼν, ἐγγυτέρω δὲ ἡ Κύρνος, &c.

16. *Minus octo.*] *In octavo milliario a Corsica Sardinia est*, inquit Martianus, l. 6. p. 207. Stadiorum fere LX intervallum esse ait Strabo, l. 5. p. 223. hoc, est VII. M. D. Pass.

[1] Cuniculariæ appellantur : [2] itemque Phintonis, & Fossæ : a quibus fretum ipsum Taphros nominatur. * Sardinia [3] ab oriente patens, *C. VIII.
CLXXXVIII. millia passuum : ab occidente, CLXXV. millia : a meridie, LXXVII. millia : a septentrione, CXXV. circuitu DLXV. millia : abest ab Africa [4] Caralitano promontorio ducenta millia, a §
Gadibus quatuordecies centena. Habet [5] & a Gorditano promontorio duas insulas, quæ vocantur [6] Herculis : [7] a Sulcensi, [8] Enosin : a Caralitano, [9] Ficariam. Quidam haud procul ab ea etiam [10] Berelidas ponunt, & Collodem, & quam vocant Heras lutra. Celeberrimi in ea populorum, [11] Ilienses, Balari, Corsi. [12] Oppidorum XVIII. 10
[13] Sulcitani, [14] Valentini, [15] Neapolitani, [16] Bosenses, [17] Caralitani

NOTÆ.

1. *Cunicularia.*] Hodie sine nomine, scopulis, quam insulis, propiores.

2. *Itemque.*] Id est : Angustiæ illæ arctantur, non modo Cuniculariis insulis, sed illa etiam insula, quæ Phintonis, (Ptolemæo, l. 3. c. 3. Φίντωνος νῆσος,) & his quæ Τάφροι, seu Fossæ vocantur. Illa nunc *Isola di Figo* : altera *Isola Rossa*, Cluverio, l. de Corsica antiq. p. 502.

3. *Ab oriente.*] Latere orientali : Hæc Martianus iisdem verbis, l. 6. c. de Sardin. p. 207.

4. *Caralitano.*] *Capo Ferrato*, & *Capo di Carbonara.*

5. *Et a Gorditano.*] Γορδίτανον ἄκρον Ptolemæo, l. 3. c. 3. ab occidentali insulæ latere : nunc *Capo di Monte Falcone*, & *Capo di Argentera.* Habet hæc quoque Martianus iisdem verbis, loc. cit.

6. *Herculis.*] Ἡρακλέους νῆσον unicam Ptolemæus agnoscit, l. 3. c. 3. Sunt tamen geminæ : major *Asinara*, sive *Zavara* : minor, *Isola piana* dicitur.

7. *A Sulcensi.*] Quod meridionali insulæ latere, vulgo *la Punta dell'Vlga*, nomen olim habuit a Sulcensi oppido, de quo mox.

8. *Enosin.*] Ἔνωσιν. Hodie a S. Antiocho nomen habet.

9. *Ficariam.*] Φικαρία νῆσος Ptolemæo, loc. cit. Cluverio, *Coltelazo.*

10. *Berelidas*] Vide Notas & Emend. num. LII. Et Beleridas, & Κολλώδη, & Ἥρας λοῦτρα, seu Junonis thermas, inter insulas quæ Sardiniæ adjaceant, ab auctoribus haud satis probatæ fidei afferri, haud obscure prodit ea loquendi formula, *Quidam ponunt*, &c.

11. *Ilienses.*] Ἰλιεῖς, qui Ilio everso huc confugere, Jolao duce, ut Pausanias refert, l. 10. Phocic. p. 639. unde & Ἰολάειοι a Diodoro appellati, lib. 5. Bibl. pag. 296. Ilienses quoque & Mela lib. 2. cap. 7. & Livius vocat, lib. 41. pag. 523. quibus iste adjuncta Balarorum auxilia scribit. Quare Plinium haud merito Salmasius arguit, in Solin. pag. 29. & 99. quasi *Ilienses* pro *Iolenses* dixerit. Βαλαρῶν & Κορσῶν appellatio unde sit deducta, Pausanias aperit, loc. cit.

12. *Oppidorum XVIII.*] Ita MSS. omnes. Subintellige, celeberrima.

13. *Sulcitani.*] Stephanus : Σόλκοι, πόλις ἐν Σαρδοῖ. Addit a Carthaginiensibus conditam. Antonino, *Sulci.* Aliis *Sulchi* Σοῦλχοι. Ubi nunc portus est, cui nomen *Palma di Solo.*

14. *Valentini.*] Οὐαλεντῖνοι Ptolemæo lib. 3. cap. 3. ab oppido cognomine, quod perperam in libris editis Οὐαλερία pro Οὐαλεντία scribitur.

15. *Neapolitani.*] Ptolemæo, loc. cit. Νεαπολῖται : oppidum Aquæ Neapolitanæ, quarum etiam meminit Antoninus sive Æthicus : hodieque *Napoli.*

16. *Bosenses.*] Βῶσα inter oppida Sardiniæ mediterranea, apud Ptolem. loc. cit. nomen retinet.

17. *Caralitani.*] Quibus jus civium Roman. concessum. Sive Caralim, seu Calarim legas, perinde est. Mela l. 2. c. 7.

civium Romanorum, & [1] Norenses. Colonia autem una, quæ vocatur [2] ad turrim Libysonis. [3] Sardiniam ipsam Timæus [4] Sandaliotin appellavit ab effigie soleæ, Myrsilus Ichnusam a similitudine vestigii. Contra Pæstanum sinum [5] Leucasia est, a Sirene ibi sepulta appellata. Contra Veliam, Pontia, & Iscia, utræque uno nomine [6] Oenotrides, argumentum possessæ [7] ab Oenotriis Italiæ. Contra Vibonem parvæ, quæ vocantur [8] Ithacesiæ, ab Ulyssis specula.

C. VIII. XIV. Verum ante omnes claritate Sicilia, Sicania [9] Thucydidi dicta, [10] Trinacria pluribus, aut [11] Triquetra, a triangula specie: circuitu patens, ut auctor est [12] Agrippa, DCXVIII. M. pass. [13] quondam Brutio agro cohærens, mox interfuso mari avulsa XV. M. in longitudinem freto, in latitudinem autem [14] M. D. pass. juxta columnam Rhegiam. [15] Ab hoc dehiscendi argumento, Rhegium Græci

NOTÆ.

Sardiniæ urbium antiquissimæ, Caralis & Sulchi. Livius *urbem Carales* vocat, l. 23. p. 242. Florus, l. 2. c. 6. urbem urbium Caralin, quia jam tum, ut hodieque, metropolis insulæ fuit: incolis *Cagliari.*

1. *Norenses.*] Antonino, Nora. Νῶρα Ptolemæo, meridionali insulæ latere. Hodie *Nori.*

2. *Ad Turrim.*] Nunc *Porto di Torre.* In Notitia Episcop. apud Victorem Vitens. inter Episcopos Sardiniæ, *Felix de Turribus.* Antonino, *Ad Turrem*, oppidum Sardiniæ est. Ptolemæo l. 3 c 3. Πύργος Βιοσῶνος πόλις, pro Λιβύσσωνος. Nunc ibi creditur esse *Sassari.*

3. *Sardiniam.*] Hæc totidem verbis Solinus, c. 4. p 18. & Martianus, l. 6. c. de Sardinia, p. 207. Præivit auctor libri mirab. Auscult. p. 1159.

4. *Sandaliotin.*] Σανδαλιῶτιν, & Ἰχνοῦσαν. Claudianus, de bello Gildon.

Humanæ speciem plantæ sinuosa figurat
Insula: Sardiniam veteres dixere coloni.

Vide etiam Pausan. lib. 10. Phocic. p. 638.

5. *Leucasia*] Apud Strabonem lib 2. p. 123. Λευκασία: at sæpius Λευκωσία, ut Stephanus habet: & auctor libri mirab. Auscult. p. 1190. quo nomine Sirenen etiam esse vocitatam diximus, sect. 9. Hodie *la Licosa*, petra verius quam insula. Ab Æneæ consobrina ibi defuncta, Λευκασίαν nominatam scribit Dionys. Halic. l. 1. p. 43.

6. *Oenotrides.*] Οἰνωτρίδες νῆσοι Straboni, lib. 6. pag. 252. De Velia diximus sect. 10. & de Pæstano sinu, & de Vibone.

7. *Ab Oenotriis.*] Quos in Italia rerum potitos olim Strabo etiam prodidit, pag. 253.

8. *Ithacesiæ.*] Ἰθακησίαι. Meminere Solinus, & Martianus. Nunc *Torricella, Praca, Brace*: scopulique alii sine nomine.

9. *Thucydidi.*] Libro 6. p. 411.

10. *Trinacria.*] Thucyd. loc. cit. Diodoro, l. 5. Bibl. p. 286. & aliis.

11. *Triquetra.*] Prædia Triquetra, hoc est, Sicula, dixit Horatius, lib. 2. Satyr. 6.

12. *Agrippa.*] At Posidonius apud Strabonem, lib. 6. pag. 266. habet tantum stadia quater mille & CCCC. hoc est, DL. mill. pass. Timosthenes vero apud Agathemerum, lib. 1. cap 5. stadiis 4746. ambitum Siciliæ definit, hoc est, DXCIII. mill. CCL pass.

13. *Quondam.*] Vide quæ diximus lib. 2. sect. 90.

14. *M. D. pass. juxta.*] Ita Timosthenes apud Agathem. duodecim stadia patere hoc fretum latitudine prodidit, l. 1. cap. 5.

15 *Ab hoc dehiscendi.*] Ita Solinus, cap. 5. pag. 19. Ἀπὸ τοῦ ῥαγῆναι Rhegium dictum volunt, quod ibi terra dehiscat interfuso tenui maris euripo. Alii Regium sine aspiratione scripsere, quasi Regiam, hoc est, Βασίλειον. Strabo, l. 6. p. 258.

nomen dedere oppido, in margine Italiæ ſito. In eo freto eſt ſcopulus Scylla : item Charybdis mare vorticoſum : [1] ambo clara ſævitia. Ipſius Triquetræ, [2] ut diximus, promontorium Pélorus vocatur, adverſus Scyllam vergens in Italiam : [3] Pachynum in Græciam, [4] CCCCXL. M. ab eo diſtante Peloponneſo : [5] Lilybæum in Africam CLXXX. M. intervallo [6] a Mercurii promontorio : & a Caralitano Sardiniæ CXC. M. Inter ſe autem hæc promontoria ac latera diſtant his ſpatiis. Terreno itinere a Peloro [7] Pachynum CLXXXVI. M. paſſ. Inde Lilybæum, CC. M. inde Pelorum, CLXX. M. [8] Coloniæ ibi quinque : urbes ac civitates LXIII. A Peloro mare Jonium ora ſpectante, oppidum Meſſana [9] civium Romanorum, qui Mamertini vocantur. Promontorium [10] Drepanum, colonia Tauromenium, quæ antea [11] Naxos, flumen [12] Aſines : mons [13] Ætna nocturnis mirus incendiis. [14] Crater ejus patet ambitu ſtad. XX. [15] Favilla Tauromenium & Catinam uſque pervenit fervens, fragor vero [16] ad Maronem & Ge-

NOTÆ.

1. *Ambo clara.*] De his ſatis appoſite Ovidius, lib. 7. Metam. v. 62.

Quid quod neſcio qui mediis concurrere in undis
Dicuntur montes? ratibuſque inimica Charybdis
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere : cinctaque ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?

2. *Vt diximus.*] Sect. 10. Πέλωρος ἄκρα Ptolemæo, lib. 3. cap. 4. Nunc *Capo di Faro.*

3. *Pachynum.*] Παχύνος ἄκρα Ptolemæo, nunc *Capo di Paſſaro*, ſive *Paſſalo.*

4. *CCCCXL. mill. ab eo.*] Vide Notas & Emend. num. LIII.

5. *Lilybæum.*] Λιλυβαίων ἄκρα Ptolem. *Capo di Marſalla.*

6. *A Mercurii.*] In Africa. De eo, l. 5. ſect. 3. Hoc intervallum Timoſthenes loc. cit. ait eſſe fere CC. mill. paſſ.

7. *Pachynum CLXXXVI.*] Ita MSS. omnes, Capella, p. 208. CLXXVI. Terreno itinere hæc menſura inſtituitur, atque adeo brevior inſulæ circuitus ex triplici hoc intervallo colligetur, quam quem Agrippa efficit, ora ſinubuſque luſtratis.

8. *Coloniæ ibi quinque.*] Vide Notas & Emend. num. LIV.

9. *Civium Rom.*] Jure civitatis a Senatu donatum. *Meſſine.* Incolis, *Meſſina Citta nobile.*

10. *Drepanum.*] Idem quod Ptolem. Ἄργεννον : nunc *Capo di S. Aleſſio*, a proximo S. Alexii caſtello.

11. *Antea Naxos.*] Solin. c. 5. p. 19. Etiam Antoninus in Itiner. Tauromenium Naxon vocat. Nempe Naxo exciſa, Tauromenium ſucceſſit, quo deducti ſunt Naxii, ut auctor eſt Diod. Sic. l. 14. Bibl. p. 282. & lib. 16. p. 411. Græcis Ταυρομένιον. Nunc *Taormina.* Tiberii nummus in Theſ. Goltzii, COL. AVG. TAVROMEN. p. 238. Græcus e Muſæo noſtro Pariſienſi, TAYPOMENITAN.

12. *Aſines.*] Ἀσίναρον ποταμὸν vocant Thucyd. l. 7. p. 554. & Plut. in Nicia, p. 541. Accolæ, *Cantora.* Hunc cum Aci Dalecampius male confundit.

13. *Ætna.*] *Mont-Gibel.*

14. *Crater.*] Qui in ſummo vertice aperit ſe hiatus.

15. *Favilla.*] Ita etiam Strabo, l. 6. p. 269. Auguſt. l. 3. de Civit. c. 31. aliique.

16. *Ad Maronem, &c.*] In Martyrologio Maurolyci, Maronis pariter montis fit mentio, Gemellorumque collium. Maro nunc *Madonia* dicitur : Gemelli, *Monte di Mele* : utrique uno nomine *Mons Nebrodes* Solino, c. 5. p. 19. & aliis.

mellos colles. [1] Scopuli tres Cyclopum, portus [2] Ulyssis, colonia [3] Catina. Flumina: [4] Symæthum, Terias. Intus [5] Læstrygonii campi. Oppida: [6] Leontini, [7] Megaris: amnis [8] Pantagies. Colonia [9] Syracusæ, cum fonte [10] Arethusa. Quanquam & [11] Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichie fontes in Syracusano potantur agro. Portus [12] Naustathmus, flumen Elorum, promontorium Pachynum: [13] a qua fronte Siciliæ flumen [14] Hirminium, oppidum [15] Camari-

Notæ.

1. *Scopuli tres.*] In ora, citra Catinam. *Li Fariglioni.*

2. *Vlyssis.*] Nunc *Lognina statione*, prope Catinam.

3. *Catina.*] Sic omnes MSS. Quam Græci Κάτανιαν, Catinam Latini dixere: ut illi Μασσαλίαν, Massiliam isti. Nummus in Musæo nostro, ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. Nobis *Catane:* incolis *Catania.* In vetere instrumento apud Parutam, p. 14. *Catana Citta Clarissima.* Colonos eo missos a Romanis auctor est Strabo, lib. 6. p. 268.

4. *Symæthum.*] Σύμαιθος Straboni, l. 6. p. 272. Hodie *la Iaretta*, ultra Catinam. Τηρείας Diodoro in Eclog. p. 868. & Hesychio, nunc a S. Leonardo nomen sortitur, *Fiume di S. Leonardo.*

5. *Læstrygonii.*] Λαιστρυγόνες appellati, qui Leontinos campos incoluere, οἱ τὸ Λεοντίνων πεδίον οἰκήσαντες, inquit Polybius, in Excerptis, p. 22. Silius l. 14.

Prima Leontinos vastarunt prælia campos,
Regnatam duro quondam Læstrygone terram.

6. *Leontini.*] In Nummis Musæi nostri, ΛΕΟΝΤΙΝΩΝ. Melæ quoque, l. 2. c. 7. *Leontini.* Λεόντιον Ptolemæo, l. 3. c. 4. Nunc *Lentini.* In vetere instrumento, apud Parutam, p. 14. *Lentini Citta Fecondissima.*

7. *Megaris.*] In nummis apud Parutam, ΜΕΓΑΡΑ. Et apud Ptolem. Μέγαρα. Stephano Μέγαρις ἐν Σικελίᾳ, ἡ πρότερον Ὕβλα.

8. *Pantagies.*] Vibio Seq. *Pantagias:* Silio quoque, l. 14. Παντάκιος Thucydidi, l. 6. p. 413. Ptolemæo, Παντάχας. Nunc *Porcaro.*

9. *Syracusæ.*] Incolis *Siracosa citta Fedelissima:* nobis *Syracuses.* Coloniam eo deductam ab Augusto, anno V.C. 733. M. Lollio, Q. Lepido Coss. auctor est Dio, l. 54. p. 527. & Strabo, l. 6. p. 270.

10. *Arethusa.*] Cic. in Verrem, orat. 6. num. 18. *In hac insula extrema est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium: qui fluctu totus operiretur, nisi munimine ac mole lapidum a mari disjunctus esset.* Nunc fons est sine nomine. Falcandus, in hist. Sic. motu terræ lutulentum hunc fontem ait effectum, multa maris admixtione saporem salsum contraxisse. Vide quæ de eo fonte & Alpheo amne dicturi sumus, l. 31. sect. 30.

11. *Temenitis, &c.*] Vinc. Mirabella, Syracusanus, in erudito opere de patria sua, ait hos hodieque fontes extare. Temenitin nunc dici, *Fonte di Canali.* Archidemiam, *Cefalino.* Magæam, *Fontana della Madalena.* Cyanen, *Fonte Ciane.* Milichien Μειλιχίην, cujus aqua suavissima, & nomini suo maxime conveniens, *Lampismotta.* De Cyane in primis Ovidius, lib. 4. Fastor. v. 469. & l. 5. Metam. v. 412. Vibius Seq. p. 340. lacum vocat.

12. *Naustathmus.*] Ναύσταθμος, quæ vox navium stationem sonat. Ptolemæo l. 3. c. 4. Φοινικοῦς λιμήν. Nunc *Fontane bianche*, inter Syracusas, & Elorum amnem, cui nomen hodie *Acellaro:* quondam Ἔλωρος, apud Steph. & Vibium Seq.

13. *A qua fronte.*] Meridionali.

14. *Hirminium.*] Nunc *Maulo*, & *Mauli*, & *Fiume di Ragusa.*

15. *Camarina.*] Καμαρίνα Stephano, Virgil. lib. 3. Æneïd.

Et fatis nunquam concessa moveri
Apparet Camarina procul.

Hodie *Camarana* dicitur, latere Siciliæ meridionali: In nummis apud Parutam, ΚΑΜΑΡΙΝΑΙΩΝ.

na, fluvius [1] Gelas, oppidum [2] Acragas, quod Agrigentum nostri dixere. [3] Thermæ colonia: amnes, [4] Achates, Mazara, Hypsa. [5] Selinus oppidum. Lilybæum ab eo promontorium, [6] Drepana, mons [7] Eryx. Oppida: [8] Panhormum, [9] Solûs, [10] Himera cum fluvio, [11] Cephalœdis, [12] Aluntium, [13] Agathyrnum, [14] Tyndaris colonia, oppidum [15] Mylæ, & unde cœpimus, Pelorus.

Notæ.

1. *Gelas.*] *Gela* Vibio: accolis *Fiume Salso*: In nummis apud eundem Parutam, ΓΕΛΑΣ.

2. *Acragas.*] In nummis Musæi nostri, & apud Parutam, ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΩΝ. Hodie *Gergenti*. Incolis, *Agrigento Citta Magnifica*.

3. *Thermæ.*] Antonino Aquæ Larodæ, ab Agrigento, XL. M. P. Nunc sunt eæ prope urbem *Sciacca*, vel *Xaccca*, ut recte Fazellus.

4. *Achates, Mazara, Hypsa.*] Α'χάτης, nunc *Belice*: qui primus post Thermas occurrit: Μαζάρας, *Mazara*, ad oppidum ejusdem nominis: latere uterque meridionali. Υ'ψας, *Marsala*, prope Lilybæum. Vide Notas & Emend. num. LV.

5. *Selinus.*] Σελινοῦς Græcis, ab apii, quod σέλινον vocant, ubertate dictum: Magnæ urbis tenue vestigium exstat hodieque in latere insulæ meridionali, vulgo *Terra de li Pulci*, teste Fazello: haud procul Achate fluvio, seu *Belice*.

6. *Drepana.*] Incolis, *Trapano Citta Invitta*. Stephano Δρέπανα, Δρέπανον Ptolemæo.

7. *Eryx.*] Vibius Seq. pag. 343. *Eryx mons Siciliæ.* Solinus, c. 5. p. 19. *Eminet Sicilia montibus Ætna & Eryce: Vulcano Ætna sacer est: Eryx Veneri.* Mela quoque, lib. 2. cap. 7. *Montium Eryx maxime memoratus, ob delubrum Veneris ab Ænea conditum.* Nunc *Monte S. Iuliano*:

8. *Panhormum.*] Incolis *Palermo Citta Felice*.

9. *Solus.*] Antonino Soluntum dicitur: ut quod Romanis Hydruntum, Græcis Hydrus fuit. In nummis apud Parutam COΛΟΝΤΙΝΩΝ. Nunc *Solunto*.

10. *Himera.*] Schol. Pind p. 110. Θερμαὶ λουτρὰ τῆς Ἱμέρας πόλεως. Ptolemæo, l. 3. c. 4. Sunt Thermæ Himerenses, Θέρμαι Ἱμέραι πόλις. Coloniam deinde factam, testatur vetus inscriptio apud Gruter. p. 433. COL. AVG. HIMERAEORVM. THERMIT. Quamobrem, an vocis similitudine deceptus auctor Thermas, de quibus dictum est paulo superius, coloniam falso appellaverit, cum id esset Thermis Himerensibus adscribendum, peritioribus æstimandum relinquo. Nunc oppido nomen *Termine Citta splendidissima*: amni, *Fiume di Termini*.

11. *Cephalœdis.*] Κεφαλοιδὶς Ptolemæo, loc. cit. Incolis *Cefalù Citta Placentissima*.

12. *Aluntium.*] Ἀλόντιον Ptolem. loc. cit. Dionys. Halic. l. 1. p. 41. Ἀλούντιον. In nummis ΑΛΟΝΤΙΝΩΝ. Fazellus, decad. 1. lib. 9. cap. 4. *In colle edito & mari prominenti, infra S. Philadelphi oppidum, Aluntium vetusta urbs jacet. Alontio.*

13. *Agathyrnum.*] Polybio apud Steph. Ἀγάθυρσα. Diodoro, lib 5. p. 991. Ἀγάθυρνον ab Agathyrno rege. Livio, l. 27. p. 303. *Agathyrna.* Ubi nunc S. Marci oppidum, ad amnem cognominem: medio ferme intervallo Panormum inter & Messanam.

14. *Tyndaris.*] In nummis ΤΥΝΔΑΡΙΤΑΝ. Ruderibus nomen restat, *Tendaro*. Polybio, lib. 1. pag. 35. Τυνδαρίς.

15. *Mylæ.*] *Milazzo.*

Intus, [1] Latinæ conditionis, [2] Centuripini, [3] Netini, [4] Segestani, Stipendiarii, [5] Assorini, [6] Ætnenses, [7] Agyrini, [8] Acestæi, [9] Acrenses, [10] Bidini, [11] Cetarini, Cacyrini, [12] Drepanitani, [13] Ergetini, [14] Echetlienses, [15] Erycini, [16] Entellini, [17] Etini, [18] Enguini, [19] Gelani,

NOTÆ.

1. *Latinæ.*] Jure veteris Latii donata, de quo dicemus in Notis & Emendat. num. III.

2. *Centuripini.*] Oppidum τὰ Κεντόριπα Straboni, l. 6. p. 272. supra Latinam, juxta Ætnæos montes: in nummis Parutæ, ΚΕΝΤΟΡΙΠΙΝΩΝ. *Centorbe.*

3. *Netini.*] Netinos quoque Tullius vocat, 7. in Verr. 55. Oppidum Ptolemæus Νέητον. Incolis *Noto Citta Ingeniosa*, prope Pachynum.

4. *Segestani*] A Segesta dicti, vel Egesta, præposita ei littera *S* a Romanis scriptoribus, inquit Festus, ne obsceno nomine appellaretur. In Nummis Parutæ ΣΕΓΕΣΤΑΙΩΝ & ΕΓΕΣΤΑΙΩΝ.

5. *Assorini.*] Ἄσσωρον urbi nomen apud Stephan. nunc *Asaro.* Chrysa amne alluitur, nunc *Battaino.* In nummo apud Parutam, ΑΣΟΡΥ. ΧΡΥΣΑΣ.

6. *Ætnenses.*] Αἴτνη Strabonis, lib. 6. pag. 273. Ptolemæi, Αἴτναι: in montis Ætnæ radicibus olim fuit, stadiis a Catina LXXX. Nummi, ΑΙΤΝΑΙΩΝ.

7. *Agyrini.*] Agyrium & Agyrinenses apud Cicer. 5. Verr. 62. In nummis ΑΓΥΡΙΝΑΙΩΝ. Nunc *Argyro*, & *San Filippo d'Argyrone.*

8. *Acestæi.*] Ab Acesta, de qua Virgil. l. 5. Æneïd.

Vrbem appellabant permixto nomine Acestum.

9. *Acrenses.*] Ἀκραῖοι Stephano. Oppidum *Acras* Antoninus: & Thucyd. l. 6. p. 414. Ptolemæus Ἀκραίας vocat. Hujus exstare vestigia, XXIV. mill. pass. a Syracusis, ubi nunc Cœnobium est S. Mariæ de Jesu, auctor est Fazellus, decad. 1. l. 10.

10. *Bidini.*] Cic. 4. Verr. 54. *Bidis oppidum est tenue sane non longe a Syracusis.* Incolæ Βιδινοὶ Stephano. Superest modo templum, *S. Giovanni di Bidini*, teste Cluverio, lib. 2. Sicil. antiquit. cap. 10.

11. *Cetarini, Cacyrini.*] Κηταρία & Κάκυρον, duo Siciliæ oppida, apud Ptolem. lib. 3. cap. 4. Illud in mediterraneis, nunc vulgo *Cassaro*, inter Herbessum & Syracusas: illud in ora occidentali.

12. *Drepanitani.*] A Drepano proxime antea memorato.

13. *Ergetini.*] Ἐργέτιον Philisto apud Stephan. Ptolemæo, addito, ut sæpe alias, sibilo, Σεργέντιον. Nomen ruderibus *Citadella*, ad Chrysam amnem.

14. *Echetlienses.*] Ab Ἐχέτλα oppido, nunc *Ochula*, Leontinos inter, & Camarinam. Vide Notas & Emend. num. LVI.

15. *Erycini.*] In Eryce monte visuntur ingentes oppidi ruinæ, teste Fazello, l. 10. decad. 1. Ei nomen fuit ab ipso colle cui insidebat. In Nummis apud Parutam, ΕΡΥΚΕΙΝΩΝ. Steph. Ἐρυκῖνοι.

16. *Entellini.*] Entellæ rudera ad Crimisum amnem, qui Panormitanum agrum rigat. Stephano, Ἐντελλῖνοι. Oppidum Ἔντελλα Diodoro lib. 16. pag. 461.

17. *Etini.*] MSS. *Edini.*

18. *Enguini.*] De his sæpius Cicero in Verr. Ἐγγύιον, oppidum: incolæ Ἐγγυῖνοι, Stephano. Diodorus Sic. lib. 5. abfuisse ab Agyro patria sua, stadiis centum ait.

19. *Gelani.*] Iidem Gelenses Ciceroni, 6. in Verr. 73. Γελῷοι Pausaniæ, lib. 6. pag. 380. aliisque dicti. In nummis ΓΕΛΑ, quod oppidi nomen est Scylaci in Periplo, pag. 4. nunc *Alicata.*

[1] Galatani, [2] Halesini, [3] Hennenses, [4] Hyblenses, [5] Herbitenses, [6] Herbessenses, [7] Herbulenses, [8] Halicyenses, [9] Hadranitani, [10] Imacarenses, [11] Ichanenses, [12] Iëtenses, [13] Mutustratini, [14] Magellini, [15] Murgentini, [16] Mutycenses, [17] Menanini, [18] Naxii,

Notæ.

1. *Galatani.*] Qui Ciceroni passim *Calatini*, 5. Verr. 101. &c. Diodoro Sic. lib. 12. Bibl. pag. 89. Καλλατῖνοι. Oppidum Antonino, *Galeate*. Nunc *Galati*.

2. *Halesini.*] Antonino, *Alesa*: in Tab. Peuting. *Halesa*, Ἀλέσα πόλις, Diodoro, lib. 14. Bibl. p. 246.

3. *Hennenses.*] Ab Enna urbe, quæ Proserpinæ & Cereri sacra Vocem hanc Latini sæpius aspirarunt: non item Græci, quibus Ἔννα scribitur: Sic nos Hannonem dicimus: Græci Ἄννωνα. In nummis apud Spanhem. pag. 906. MVN. HENNAE. Et apud Jul. Firmic. lib. de errore prof. relig. pag. 24. *Ceres Hennensis mulier.* Hodie *Castro Giovanni*, *Citta Inespugnabile.*

4. *Hyblenses.*] Præter ceteras urbes ejus nominis, fuit in Sicilia Hybla major, in Catinensium agro, cujus incolæ Ὑβλαῖοι apud Stephan. nunc *Paderno*, ut quidem Cluverio videtur, lib. 2. Sicil. cap. 8. In nummis apud Parutam, ΥΒΛΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ.

5. *Herbitenses.*] Ἐρβιταῖοι Stephano, & Diodoro Sic. lib. 14. pag. 296. Gens Ciceroni in Verr. 4. & 5. sæpius memorata. Oppidum id esse hodie creditur, quod *Nicosia Citta Costantissima* Siculi vocant.

6. *Herbessenses.*] Herbessum Livius inter Syracusas & Leontinum agrum collocat, l. 24. p. 255. ubi nunc Cryptæ, *Le Grotte*, ut quidem Fazellus existimat, decad. 1. l. 10.

7. *Herbulenses.*] Forte *Harbelenses*. Nam Stephano urbs Siciliæ Ἀρβέλη, ex Philisto, l. 8. rerum Sicular.

8. *Halicyenses.*] Sic appellantur a Cicer. 4. Verr. 68. Ἁλικυαῖοι, a Thucyd. l. 7. p. 511. Inter Entellam & Lilybæum Ἁλικύαι a Stephano collocantur. Nunc *Saleme* oppidum haud ignobile, antiquum illud nomen refert vulgari sermone: Sal quippe Græcis ἅλς dicitur: unde ἁλικὸς *salsus*.

9. *Hadranitani.*] Diodor. l. 14. p. 265. Ἄδρανον. Silio, *Hadranum*. In Nummis ΑΔΡΑΝΙΤΑΝ, apud Parutam. Nunc *Aderno*.

10. *Imacarenses.*] Ager Imacarensis, Cicer. 5. Verr. 47. ab Ἰμαχάρα Ptolemæi, in oppidis Siciliæ mediterraneis. Vide Notas & Emend. num. LVII.

11. *Ichanenses.*] Ἴχανα urbs est Siciliæ, apud Steph.

12. *Iëtenses.*] Ex Philisto Stephanus Siciliæ urbem Ἰεταὶς vocat, incolas Ἰεταῖυς. Nunc *Iato* dici, supra Entellam, auctor est Fazellus. In Nummis, apud Parutam, ΙΑΕΤΙΝΩΝ. Diodoro, in Eclog. p. 876. Ἰεῖνοι.

13. *Mutustratini.*] Μυττίστρατον oppido ei nomen est apud Polyb. lib. 1. p. 34. Ἀμέστρατος apud Steph. Μύστρατον apud Diod. Sic. in Eclog. p 876. Nunc *Mistretta*.

14. *Magellini.*] Magellæ oppidi Siculi mentio apud Livium, lib. 26. p. 287. Μάκελλαν χώμην vocat Diodorus, in Eclog. p. 875. πόλιν Polyb. l. 1. 233.

15. *Murgentini.*] Ager Murgentinus, Cic. 5. Verr. 47. Hos cum Magellinis defecisse ad Pœnos auctor est Livius, loc. cit. Stephano, Μοργεντῖνοι Urbs Thucyd. l. 4. p. 295. Μοργαντίνη. Et in nummis ΜΟΡΓΑΝ.

16. *Mutycenses.*] Ita MSS. omnes, & Parm. edit. Cicero quoque, 5. Verr. 101. ab urbe mediterranea Siciliæ, Μότυκα Ptolemæo, l. 3. c. 4 nunc *Modica*, inter Pachynum & Syracusas. Diversa videtur ab ea Μοτύη fuisse, de qua Thucyd. l. 6. p. 412. & Diod. l. 11. p. 69.

17. *Menanini.*] In nummis apud Parutam, ΜΕΝΑΝΙΝΩΝ & ΜΗΝΑΝΙΝΩΝ. Ciceroni 5. Verr. 102. *Meneni*. Hodie *Meneo*.

18 *Naxii.*] Quorum oppidum Pausaniæ ævo plane excisum ac deletum, ut ipse testatur, l. 6. Eliac. poster. p. 367. & 368,

[1] Noæni, [2] Petrini, [3] Paropini, [4] Phtinthienſes, [5] Semellitani, [6] Scherini, [7] Selinuntii, Symæthii, [8] Talarenſes, [9] Tiſſinenſes, [10] Triocalini, [11] Tiracienſes, [12] Zanclæi Meſſeniorum in Siculo freto.

Inſulæ ſunt in Africam verſæ: [13] Gaulos, [14] Melita a Camerina LXXXIV. M. paſſ. a Lilybæo CXIII. [15] Coſyra, [16] Hieroneſos, Cæne, [17] Galata, Lopaduſa, Æthuſa, quam alii Æguſam ſcripſerunt: [18] Bucinna: & a Solunte LXXV. M. [19] Oſteodes: contraque

NOTÆ.

1. *Noæni.*] Stephano, Suidæ, Phavorino, Νόαι urbs Siciliæ eſt: incolæ Νοαῖοι. Hodie *Noara.*

2. *Petrini.*] Urbs Πέτρα Ptolemæo, in mediterraneis Siciliæ oppidis. Petrinas habet Antoninus in itinere ab Agrigento Lilybæum: Aquas fortaſſe, juxta id oppidum. Πετρῖνοι quoque Diodoro memorati in Eclog. p. 876.

3. *Paropini.*] Πάρωπος juxta Thermas Himerenſes a Polybio ſtatuitur, lib. 1. Nunc *Coliſano*, ut quidem Fazellus exiſtimat.

4. *Phtinthienſes.*] Ptolemæo, in mediterraneis Siciliæ oppidis, Φθινθία. Etiam in Sicilia Φιντιάδα Diodorus agnoſcit, Eclog. p. 880. ſed in litore poſitam. In Nummis ΦΙΝΤΙΑ.

5. *Semellitani.*] An *Sementiani*? nam Σμέντειον Siciliæ oppidum, καὶ Μοργεντῖνον, legere me memini apud Diod. Sic. l. 14. Bibl. p. 297.

6. *Scherini.*] Σχῆρα oppido nomen fuit, apud Ptolem. Apud Cic. 5. Verr. 103. *Acherini*, pro *Scherini.*

7. *Selinuntii, &c.*] Hi ab oppido Selinunte, de quo ſupra, nomen habuere. Symæthii, qui *Symæthia circum flumina*, ut Maro canit, l. 9. Æneïd. quo de amne jam diximus.

8. *Talarenſes.*] Vel Talarienſes, ab oppido Ταλαρία, de quo Steph. in Syracuſanorum agro. Apud Diodor. in Eclog. p. 875. Ἰλαρὸν credo mendoſe, pro Ταλαρόν.

9. *Tiſſinenſes.*] Τίσσα Ptolemæo, l. 3. Τίσσαι Stephano, nunc *Randazzo* in Ætnæ radicibus. Cluver. l. 2. Sicil. antiq. c. 6.

10. *Triocalini.*] Oppidum Τριόκαλα, ex Diod. in Eclog. p. 913. Τριόκλα Ptolemæo, l. 3. c. 4. Cicer. 7. Verr. 10. Tricalinum. In nummis apud Parutam, ΤΡΙΑΚΑΛΑ. Nunc *Troccoli.*

11. *Tiracienſes.*] Vide Notas & Emend. num. LVIII.

12. *Zanclæi.*] Urbs olim Ζάγκλη fuit, inquit Herod. l. 7. Polymn. p. 438. quæ deinde nomen in Meſſanam mutavit: a Meſſeniis Peloponneſiis condita.

13. *Gaulos.*] Scylaci p. 48. ceteriſque, Γαῦλος. Nunc *Gozo.* PLEBS GAVLITANA, apud Gruter. p. 415.

14. *Melita.*] *Malte.* De ejus intervallo a Camerina Siciliæ oppido ſubſcribit Martianus, l. 6. p. 208.

15. *Coſyra, &c.*] Κόσυρα Stephano: de ea dicemus, l. 5. ſect. 7. medio intervallo ponitur Lilybæum inter & Africæ Clupeam, a Strabone, l. 6. p. 277. Nunc *Pantalarea.*

16. *Hieroneſos, Cæne.*] Ἱερόννησος, Καινή. Vide Notas & Emend. num. LIX.

17. *Galata, &c.*] Hæc priſcum nomen retinet. Ptolemæo, l. 4. c. 3. Καλάθη: altera Λοπαδοῦσα, Λαμπὰς Scylaci, p. 48. nunc *Lampedoſa.* Αἴθουσα eidem Ptolemæo, nunc *Limoſa*: idem Æguſam ab Æthuſa diverſam inſulam facit, quæ ei hallucinatio frequens admodum eſt.

18. *Bucinna.*] Hæc Ptolemæi l. 3. c. 4. Φορβαντία creditur. Italis *Levezo*, & *Levenzo.* Stephano: Βούκιννα, πόλις Σικελίας: aut falſo, aut Siculæ ditionis urbem & inſulam dicere voluit.

19. *Oſteodes, &c.*] Ὀστώδης pariter, & Οὐστίκα a Ptolemæo memorantur, inter inſulas eas, quæ Siciliæ adjacent. De hac Horatius quoque, l. 1. Ode 17. locutus a Bocharto creditur: ſed perperam: cum de parte aliqua agri Sabini ibi ſermo ſit.

Paropinos Ustica. [1] Citra vero Siciliam ex adverso Metauri amnis, XXV. millibus ferme pass. ab Italia, VII. Æoliæ appellatæ. Eædem Liparæorum, & Hephæstiades a Græcis, a nostris Vulcaniæ: Æoliæ, quod Æolus Iliacis temporibus ibi regnavit. * [2] Lipara cum civium Rom. oppido, dicta a Liparo rege, [3] qui successit Æolo: antea Melogonis, vel [4] Meligunis, vocitata: [5] abest XXV. M. pass. ab Italia, ipsa circuitu paulo minori. Inter hanc & Siciliam altera, antea Therasia appellata, nunc Hiera: [6] quia sacra Vulcano est, colle in ea nocturnas evomente flammas. Tertia [7] Strongyle, [8] a Lipara M. pass. ad exortum Solis vergens, in qua regnavit Æolus, quæ a Lipara liquidiore flamma tantum differt: e cujus fumo, quinam flaturi sint venti, [9] in triduum prædicere incolæ traduntur: unde ventos Æolo paruisse existimatum. Quarta [10] Didyme, minor quam Lipara. Quinta Ericusa. Sexta Phœnicusa, pabulo proximarum relicta: Novissima eademque minima, [11] Evonymos. Hactenus de primo Europæ sinu.

*Cap. IX.

XV. [12] A Locris Italiæ frons incipit, Magna Græcia appellata, [13] in tres sinus recedens [14] Ausonii maris: quoniam Ausones tenuere primi: [15] patet octoginta sex M. pass. ut auctor est Varro. Plerique LXXV. M. fecere. In ea ora flumina innumera, sed memoratu digna

Cap. X.

Notæ.

1. *Citra vero.*] Hæc iisdem verbis Martianus, l. 6. p. 208.

2. *Lipara.*] Nomen servat, *Lipari.*

3. *Qui successit Æolo.*] Ita libri omnes: at rectius, credo, cum Solino, c. 6. p. 21. *cui successit Æolus*, ex Diodoro, Sic. l. 5. Bibl. p. 291.

4. *Meligunis.*] Μελιγȣνὶς, a mellis, ut apparet, felice proventu. Vide Notas & Emend. num. LX.

5. *Abest XXV.*] Ita Solinus, & Martianus, loc. cit.

6. *Quia sacra.*] Ἱερὰν Ἡφαίςȣ vocat Strabo, lib. 6. p. 275. Ptolemæus pro more in duas distrahit insulas, Ἱερὰν & Ἡφαίςȣ νῆσον. Hodie *Volcano* nuncupant. Vide Notas & Emend. num. LXI.

7. *Strongyle.*] Στρογγύλη, quod ei nomen a rotunditate factum, ut Strabo admonet, p. 276. Nunc *Strongoli*, & *Stromboli.*

8. *A Lipara.*] Hæc iisdem verbis Strabo, loc. cit.

9. *In triduum.*] Quis tertio post die ventus spiraturus sit. Strabo, loc. cit.

10. *Didyme.*] Διδύμη, quasi gemella. Hodie *le Saline.* Ἐρικȣ̃σσα, inquit Strabo, loc. cit. & Φοινικȣ̃σσα, ab erice & palma nomen habent, pabulis pecoris proximarum insularum addictæ: nunc *Alicur* & *Felicur* appellatæ.

11. *Evonymos.*] Εὐώνυμος, hoc est, sinistra, quod a Lipara in Siciliam navigantibus maxime est ad lævam. Auctor Strabo, loc. cit. Hodie *Lisca Bianca.*

12. *A Locris.*] Unde sect. 10. ad describendas insulas deflexit oratio, Italia paulisper relicta. Nunc eo redit. Pertinent vero hæc ad tertiam Italiæ regionem.

13. *In tres sinus.*] Primus Locros circumdat: alter est Scyllacius: tertius Tarentinus. Ita Mela, l. 2. c. 4. p. 37.

14. *Ausonii.*] Sic mare id vocatur quod a Sicilia ad Salentinos pertinet, ut dictum est sect. 10.

15. *Patet LXXXVI.*] Ita MSS. & Martianus, l. 6. p. 208.

[1] a Locris Sagra, & vestigia oppidi [2] Caulonis, [3] Mystia, [4] Consilinum castrum, Cocinthum, quod esse longissimum Italiæ promontorium aliqui existimant. Dein sinus Scyllaceus: & [5] Scylacium, Scylletium Atheniensibus, cum conderent, dictum: quem locum [6] occurrens Terinæus sinus peninsulam efficit: [7] & in ea portus, qui vocatur Castra Hannibalis, nusquam angustiore Italia: [8] xx. M. passuum latitudo est. Itaque Dionysius major [9] intercisam eo loco adjicere Siciliæ voluit. Amnes ibi navigabiles: [10] Carcines, Crotalus, Semirus, Arocha, Targines. Oppidum intus [11] Petilia: mons Clibanus, pro-

Notæ.

1. *A Locris Sagra.*] Digna memoratu Sagra, genere femineo, etsi id nomen amnis est. Strabo ita recte dici monet, l. 6. p. 261. Μετὰ δὲ Λοκρὺς, Σάγρας, ὃν θηλυκῶς ὀνομάζουσι, &c. At Cic. l. 2. de Nat. Deor. *Cum ad fluvium Sagram Crotonitas Locri maximo prælio devicissent.* Et l. 3. *De Sagra Græcorum etiam vulgare proverbium, quum quæ affirmant, certiora esse dicunt, quam illa quæ apud Sagram.* Nunc *Sagriano.*

2. *Caulonis.*] Καυλωνίαν vocat Diod. Sic. l. 14. Bibl. p. 315. Idem p. 316. a Dionysio Syracusano deletam prodit. Virgil. l. 3. Æneïd. v. 553.

Caulonisque arces, & navifragum Scylaceum.

Nunc est *Castel Vetere*, in ulterioris Calabriæ peninsula.

3. *Mystia.*] *Mystia* Melæ Pomponio, l. 2. c. 4. Nunc *Monasteraci*, vel ut alii efferunt, *Monte Araci.*

4. *Consilinum.*] De eo multa Cassiod. lib. 8. Variar. c. 33. Nunc *Stylo*, unde Cocintho promontorio nomen, *Capo di Stylo.*

5. *Scylacium.*] Subintellige, oppidum. Iisdem verbis Strabo, lib. 6. pag. 261. Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθηναίων, νῦν δὲ Σκυλάκιον καλεῖται. Nunc *Squillace*, in medio fere sinu, cui suum nomen impertit, *Golfo di Squillace.* Cave porro Scyllæum cum Scyllaceo confundas: Fuit Scyllæum in Vibonensi sinu; ut diximus sect. 10. in Calabriæ ulterioris occidentali: in orientali Scyllaceum in sinu cognomine, qui Tarentino est proximus: ut recte Maro cecinit, loc. cit.

Hinc sinus Herculei, si vera est fama, Tarenti
Cernitur: attollit se Diva Lacinia contra,
Caulonisque arces, & navifragum Scylaceum.

6. *Occurrens.*] Ex adverso mari Tyrrheno Terinæus sinus terras cum Scyllaceo coarctans in breves angustias, peninsulam efficiunt, Brutiorum olim appellatam, ut diximus sect. 10.

7. *Et in ea portus.*] Martianus, l. 6. p. 208.

8. *XX. M. Pass.*] Sic Martianus: Sic Strabo, l. 6. p. 255. cum stadia habere ait CLX. At non sic Solinus, qui XL. M. pass. cum Chiffl. cod. In Reg. & Colb. 1. 2. 3. XL. M. *Pass.*

9. *Intercisam.*] Non fossa peracta, si Straboni fides, lib. 6. p. 261. sed muro ducto, qui peninsulam a reliqua Italia dirimeret, defenderetque.

10. *Carcines, &c.*] Carcines Scyllacium alluit: Crotalus, nunc *Corace*: Semirus, *Simari*: Arocha, *Crocha*: Targines, *Tacina*: eo plane ordine a Scyllacio versus Lacinium promontorium, in eum sinum influunt. Vide Notas & Emend. num. LXII.

11. *Petilia.*] In Brutiis a Livio collocatur, l. 29. in fine, p. 352. In Magna Græcia Πετηλία Ptolemæo, l. 3. c. 1. Eadem Straboni lib. 6. p. 254. Lucanorum urbs primaria. In nummo Musæi nostri Parisiensis, ΠΕΤΗΛΙΝΩΝ. Est oppidum *Belcastro*, ut Cluverius censuit l. 1. Sicil. antiq. c. 6. Non *Strongili*, ut ex monumentis ibi repertis colligit Gualterus, p. 145. Hæc enim citra Crotonem est, & Neæthum amnem, de quibus mox dicetur: Petilia longe ultra in Calabria ulteriore. A Philoctete conditam ait Strabo, & Virgil. l. 3. Æneïd. v. 402.

Parva Philoctetæ subnixa Petilia muro.

montorium [1] Lacinium : cujus ante oram insula x. M. pass. a terra [2] Dioscoron : altera Calypsus, quam Ogygiam appellasse [3] Homerus existimatur : præterea [4] Tiris, Eranusa, Meloëssa. [5] Ipsum a Caulone abesse LXX. M. pass. prodidit Agrippa. * A Lacinio promontorio [6] secundus Europæ sinus incipit, magno ambitu flexus, & Acroceraunio Epiri finitus promontorio, a quo [7] abest LXXV. M. pass. Oppidum [8] Croto, amnis [9] Neæthus. Oppidum [10] Thurii, inter duos amnes Crathin & Sybarin, ubi fuit urbs eodem nomine. Similiter est inter Sirin & Acirin [11] Heraclia, aliquando Siris vocitata. Flumina : [12] Acalandrum, Casventum : oppidum [13] Metapontum, quo tertia Italiæ regio finitur. Mediterranei Brutiorum, [14] Aprustani tantum : [15] Lucanorum autem, [16] Atenates, [17] Bantini,

*Cap. XI.

NOTÆ.

1. *Lacinium.*] *Capo delle Colonne*, ut diximus : Clibani montis pars ea quæ maxime prorumpit in mare. Scylaci, p. 5. Λακίνιον.

2. *Dioscoron.*] Διοσκύρων, hoc est, Castoris & Pollucis. Altera Καλυψῦς, ἐν ᾗ Ὀδυσσεὺς ᾤκει παρὰ Καλυψοῖ, inquit Scylax, loc. cit. Neutra hodie apparet.

3. *Homerus.*] Odyss. 7. v. 244. quem in locum Eustath. Ὠγυγίη, ὄνομα τῆ νήσȣ Καλυψῦς.

4. *Tiris, Eranusa, &c.*] Jacent nunc aquis obrutæ. Vide Notas & Emend. num. LXIII.

5. *Ipsum.*] Lacinium promontorium.

6. *Secundus Europæ.*] Tarentinum sinum, & Adriaticum mare complexus.

7. *Abest LXX.*] Lacinium scilicet, non oppidum Croto, quod sequitur : siquidem CL. stadiis, hoc est, paulo minus XIX. M. pass. distat a Lacinio Croto, Straboni, l. 6. p. 262. Ex qua nostra animadversione Martianum ipsum emendabis, l. 6. p. 209. Pro LXXV. idem Martianus, LXXXV.

8. *Croto.*] Κρότων Straboni, loc. cit. Nunc *Crotone*, in ostio amnis, quem *Esaro* accolæ vocant.

9. *Neæthos.*] Νήαιθος Straboni, loc. cit. *Neeto*.

10. *Thurii.*] Θȣ́ριοι, & Σύβαρις Stephano cognita : Scylaci, p. 5. etiam Κρᾶθις. Nunc amni Sybari nomen *Cochile*, Crathi, *Crate* : Oppida Thurium & Sybaris ex æquo jacent : in Tabulis, *Sibari rouinata*.

11. *Heraclia.*] Ἡράκλεια, cujus navale Σίρις : amnes alluentes, Ἄκιρις καὶ Σίρις, Straboni lib. 6. p. 264. nunc *Sino* & *Agri* : ubi oppidum fuit, in Basilicatæ ora, sinuque Tarentino, *Torre di S. Basilio*.

12. *Acalandrum.*] Ἀκάλανδρος, Straboni, l. 6. p. 280. Nunc *Salandrella* : Casventum, *Basiente* : ambo e Basilicata regione, in sinum Tarentinum influunt.

13. *Metapontum.*] Μεταπόντιον Straboni, lib. 6. p. 264. a Samnitibus deletum : Ibi fuit, ubi nunc *Torre di Mare*, juxta Casventum amnem.

14. *Aprustani.*] Quorum oppidum forte Ἄβυστρον fuit, quod cum Petilia Magnæ Græciæ Ptolemæus adjudicat, lib. 3. c. 1. nisi id Lucanorum potius fuisse videatur.

15. *Lucanorum.*] Qui horum fines olim fuerint, diximus sect. 10.

16. *Atenates.*] Ab Atena, Principatus, ut vocant, Citerioris oppido : *Atene* : ad ripam Tanagrii amnis, *Negro*. Frontinus, l. de Colon. p. 90. in Prov. Lucania : *Præfectura, Vlciana, Pæstana, Potentina, Atenas, & Grumentina*.

17. *Bantini.*] Bantia Livio, l. 27. p. 309. ubi situm oppidi edocet : *Itaque in Apuliam*, inquit, *ex Brutiis reditum, & inter Venusiam, Brantiamque, minus trium millium passuum intervallo Consules binis castris consederant.* Vestigia oppidi manent ad locum, *S. Maria de Vanze*, in Basilicata circa Venusiam. Holsten. p. 282.

[1] Eburini, [2] Grumentini, [3] Potentini, Sontini, [4] Sirini, Tergilani, Ursentini, [5] Volcentani, quibus [6] Numestrani junguntur. Præterea interiisse [7] Thebas Lucanas [8] Cato auctor est. Et [9] Pandosiam Lucanorum urbem fuisse Theopompus, in qua [10] Alexander Epirotes occubuerit.

XVI. Connectitur secunda regio, amplexa Hirpinos, Calabriam, Apuliam, Salentinos, [11] CCL. M. sinu, qui Tarentinus appellatur, ab oppido [12] Laconum, in recessu hoc intimo sito, contributa eo maritima colonia quæ ibi fuerat. [13] Abest CXXXVI. M. pass. a Lacinio promontorio, adversam ei [14] Calabriam in peninsulam emittens, [15] Græci Messapiam a duce appellavere: & ante [16] Peucetia, a Peucetio Oenotri fratre, in Salentino agro. [17] Inter promontoria C. M. pass. intersunt: Latitudo peninsulæ a Tarento Brundisium terreno itinere [18] XXXV. M. pass. patet, multoque brevius a portu Sasina. Op-

NOTÆ.

1. *Eburini.*] Quibusdam *Evoli* creditur, quod IV. millibus pass. citra Silarum amnem est. Perperam: cum a Silaro versus Siciliam Lucanus ager incipiat, ut dictum est sect. 10.

2. *Grumentini.*] Γρύμεντον Ptolemæo, in mediterraneis Lucanorum oppidis, l. 3. c. 1. & Straboni, l. 6. p. 254. Nunc *Agromento* ad dextram Aciris fluvii, de quo supra, ut recte Holsten. in Ortel. p. 89.

3. *Potentini.*] Potentia *Potenza*, in Basilicata, prope fontes amnis Casventi.

4. *Sirini.*] Ab oppido Siri, cujus navale Heraclia Siris supra dicta fuerit. *Sontini* forte a Sontia, vulgo *Sanza*, inter *Policastro* & Tanagrum fl. Denique Tergillani videntur ii esse, quorum præfectura Tegenensis, (forte pro *Tergillensis*) dicitur a Frontino, in Lucania, l. de Colon. p. 90.

5. *Volcentani.*] Inter mediterranea Lucaniæ oppida fuere Vulci, Οὔλκοι, Ptolemæo lib. 3. c. 1. ad Silarum amnem: nunc *Bulcino*, & *Bucino*. Hinc Volcentani, qui apud Gruter. p. 209. *Volceiani*, & p. 393. *Vulceiani* dicuntur. Livius lib. 27. p. 304. Volcentes vocat. Frontino, p. 90. Ulciana præfectura.

6. *Numestrani.*] Oppidum his Numistro. Frontinus, l. 2. Stratag. c. 2. *Hannibal apud Numistronem contra Marcellum pugnaturus, &c.* Livius quoque l. 27. p. 299.

7. *Thebas.*] Quæ Θήβη Ἰταλίας Stephano.

8. *Cato.*] In libris Originum deperditis.

9. *Pandosiam.*] Subintellige, interiisse: id enim *fuisse* istud sonat. Vide Notas & Emend. num. LXIV.

10. *Alexander.*] Epiri rex. Obiit anno V. C. CCCCXXVIII.

11. *CCL. M. sinu.*] Tot millia passuum, inquit, hic sinus ambitu colligit.

12. *Laconum.*] Florus l. 1. c. 18. p. 56. *Tarentum* vocat *Semi-Græcam ex Lacedæmoniis conditoribus civitatem.* Dionys. quoque Perieg. v. 377. Scymnus, p. 14. Hesychius, verbo Τάρας, a Lacedæmoniis conditum Tarentum produnt.

13. *Abest.*] Subintellige, Tarentinus sinus.

14. *Calabriam.*] Quæ nunc *Terra d'Otranto*, ab Hydrunte oppido appellatur.

15. *Græci.*] Strabo, l. 6. p. 277.

16. *Peucetia, &c.*] Sic etiam Dionys. Halic. 1. Antiq. Rom. p. 9.

17. *Inter promontoria.*] Inter ea duo promontoria, quibus sinus Tarentinus clauditur, Lacinium scilicet: & Acran Japygian, de qua mox.

18. *XXXV. M. pass.*] Strabo itinere unius diei hoc intervallum emensus est, l. 6. p. 282.

pida

pida per continentem a Tarento, [1] Varia, cui cognomen Apulæ, [2] Messapia, [3] Aletium. [4] In ora vero, Senum, Gallipolis, quæ nunc est Anxa, LXXV. M. pass. a Tarento. Inde XXXII. M. promontorium, quod [5] Acran Japygian vocant, quo longissime in maria excurrit Italia. [6] Ab eo Basta oppidum, & [7] Hydruntum [8] decem ac novem M. passuum, [9] ad discrimen Jonii & Adriatici maris, qua in Græciam brevissimus transitus, ex adverso [10] Apolloniatûm oppidum: latitudine intercurrentis freti, [11] quinquaginta M. non amplius. Hoc intervallum pedestri continuare transitu pontibus jactis primum Pyrrhus Epiri rex [12] cogitavit: post eum M. Varro, cum classibus Pompeii piratico bello præesset. Utrumque aliæ impedivere curæ. Ab Hydrunte, [13] Soletum desertum, dein Fratuertium: portus Tarentinus, [14] statio Miltopæ: [15] Lupia, [16] Balesium,

NOTÆ.

1. *Varia, cui cognomen Apulæ.*] Ita libri omnes. Apud Anton. Vania (lego *Varia*) a Tarento, M. P. LX. Nunc est *Vria.* Varnum, ut quidem reor, Frontinus agrum hunc vocat, quem cum Tarentino jungit, l. de Colon. p. CXI. pro *Varinum*: aut potius *Varium*, ut p. 92.

2. *Messapia.*] *Mesagna*, inter Uriam & Brundisium. In Martyrologio, *Messana Apuliæ* nuncupatur, 18. April.

3. *Aletium.*] Aletium hoc loco nulli MSS. codd. exhibent: omnes pro ea voce, *Sarmadium.* Atque huc forte spectat Armadillus, sive Sarmadillus ager, de quo Frontinus, l. de Colon p. 115.

4. *In ora vero, Senum.*] Sic MSS. omnes, non ut hactenus editum, *Senonum*, perinde ac si a Gallis Senonibus, qui nulli unquam in hoc terrarum tractu fuerunt, condita Callipolis foret: quæ Græcos habuit auctores. Mela l 2. c. 4. *Salentina litora*, inquit, *& urbs Graïa Callipolis*, quæ nunc *Gallipoli.* dicitur. At *Senum* quoque oppidi nomen fuit.

5. *Acran Iapygian.*] Ἄκραν Ἰαπυγίαν, ἢ ϗ Σαλεντίνη, inquit Ptolemæus, l. 3. c. 1. Promontorium Japygium, sive Salentinum: nunc a vicino oppido, *Capo di S. Maria di Leuca.*

6. *Ab eo Basta.*] *Vaste* oppidulum, inter Castrum & Hydruntum.

7. *Hydruntum, &c.*] Ptolemæo, loc cit. Ὑδροῦς. Nunc *Otranto.*

8. *Decem ac novem.*] Ait Bastam oppidum, Hydruntumque ei proximum, distare ab Acra Japygia, XIX. M. P. Vide Notas & Emend. num. LXV.

9. *Ad discrimen.*] Ubi discriminatur Ionium ab Adriatico mati.

10. *Apolloniatûm.*] Ita MSS. Reg. Colb. 1. 2. 3. &c. Hoc est, brevissimus transitus ab Hydrunte in Apolloniatarum oppidum, quod ex adverso est.

11. *Quinquaginta.*] Vide Notas & Emend. num. LXVI.

12. *Cogitavit.*] Futili plane consilio: quod effectum dare nulla ars potuisset, ut recte demonstrat Furnerius noster, in Hydrogr. lib. 2. cap. 18. p. 59.

13. *Soletum.*] Quæ & Salentia: unde Salentini populi, & Salentinus ager, & promontorium Salentinum. Nummi in Thesauro Goltzii, ΣΑΛΑΝΤΙΝΩΝ. Nunc quoque *Solito*, supra Hydruntum.

14. *Statio Miltopæ.*] Navium nempe statio. Vide Notas & Emend. num. LXVII.

15. *Lupia.*] Λουπίαι Ptolemæo, inter Hydruntem & Brundisium. Nunc *Torre di S. Cataldo.* Gruter. p. 374. COL. LVPIENSIUM. Apud Frontin. l. de colon. p. 111. Lyppiensis ager.

16. *Balesium.*] Oppidum in ora positum, uti & reliqua quæ modo recensentur. Mela l. 2. c. 4. *In Calabria, Brundisium, Valetium, Lupiæ, Hydrus.*

[1] Cælium, [2] Brundisium L. M. passuum ab Hydrunte, in primis Italiæ portu nobile, ac velut certiore transitu, sic utique longiore, excipiente Illyrica urbe Dyrrhachio [3] CCXXV. M. trajectu. Brundisio conterminus [4] Pediculorum ager. IX. adolescentes totidemque virgines ab Illyriis tredecim populos genuere. Pediculorum oppida, [5] Rudiæ, [6] Egnatia, [7] Barium. [8] Amnes: Japyx a Dædali filio rege, a quo & Japygia: Pactius, [9] Aufidus [10] ex Hirpinis montibus Canusium præfluens.

[11] Hinc Apulia Dauniorum cognomine, [12] a duce Diomedis socero. In qua oppidum [13] Salapia, Hannibalis meretricio amore inclytum: [14] Sipontum, [15] Uria: amnis [16] Cerbalus, Dauniorum finis:

Notæ.

1. *Cælium.*] Frontino, lib. de Colon. pag. 115. Cælinus ager in Calabria. Hinc Cælii appellati, qui a Gargano monte ad Brundisium coluere, inquit Cato, in Excerptis Orig. pag. 136.

2. *Brundisium.*] Ita MSS. Alii Brundusium dicunt. Nobis *Brindes.* De ejus portu Strabo, l. 6. p. 282.

3. *CCXXV. M. trajectu.*] Vide Notas & Emend. num. LXVIII.

4 *Pediculorum.*] Ποίδικλοι a Strabone appellantur, lib. 6. p. 277. Partem ii maximam tenuêre Bariensis agri, *Terre de Bari.* Horum oppida non in ora modo, sed & in mediterraneo posita carptim perstringuntur.

5. *Rudiæ.*] Accepta hæc a Mela, lib. 2. cap. 4. Post *Barium, Egnatia, & Ennio cive nobiles Rudiæ.* Strabo, lib. 6. pag. 282. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ Ῥωδαῖοι. Ptolem. lib. 3. cap. 1. in Salentinorum mediterraneis, Ῥουδία. Citra Brundisium, auctore Plinio, collocandæ: Nunc, ut quidem reor, *Caroüigna.*

6. *Egnatia.*] Sic Anton. in Itiner. Straboni quoque loc. cit. Ἐγνατία πόλις. Horat. l. 1. Satyr. 5. Gnatia. Ignatium agrum Frontinus vocat, loc. cit. & cum Rodino jungit. Nunc *Torre di Anazzo,* inter Brundisium, Bariumque.

7. *Barium.*] *Bari,* unde regioni nomen.

8. *Amnes: Iapyx,*] Vide Notas & Emend. num. LXIX.

9. *Aufidus.*] Unde Horatius,
Longe sonantem natus ad Aufidum,
de se ipse prædicat, lib. 4. ode 9. Nunc *Ofanto:* Capitanatam, ut vocant, a Bariensi agro disterminat.

10. *Ex Hirpinis.*] A gente indigena nomen accepit hæc Apennini portio, prope Compsam.

11. *Hinc Apulia.*] Quæ nunc *Capitanata* nuncupatur.

12. *A Duce.*] Dauno. Festus: *Daunia Apulia appellatur a Dauno Illyricæ gentis claro viro, qui propter domesticam seditionem excedens patria occupavit.* Tzetzes in Lycophr. pag. 60. ait eum imperitasse Dauniis, cum Diomedes in Italiam appulit: hunc Dauno adversus hostes tulisse suppetias: filiam Dauno fuisse Euhippam nomine, &c.

13. *Salapia.*] Rudera nomen servant, *Salpe.* Ptolem lib. 3. cap. 1. in Apulia Dauniæ ora litorali, Σαλαπίαι. De Hannibale, quod modo narratur, Vide Appian. in Hannibal. p. 338.

14. *Sipontum.*] Σιποῦς Ptolem. loc. cit. & Strab. l. 6. p. 284. *Siponto.* At ex ejus ruinis crevit *Manfredonia*, quod Sipontum novum merito dixeris, haud procul Gargano monte.

15. *Vria.*] Huc pertinet, opinor, Uritanus ager, quem cum Rubustino, & Genusino, de quibus mox, Frontinus copulat, l. de colon p CXI. Ptolem. lib. 3. cap. 1. Ὕριον in ora sinus Adriatici, Apuliæ Dauniæ pariter adjudicat.

16. *Cerbalus.*] Nunc *Candelaro:* non alter, qui in istum subterraneo meatu influit, & *Cervaro* appellatur.

portus [1] Agaſus, [2] promontorium montis Gargani, a Salentino ſive Japygio CCXXXIV. M. paſſ. [3] ambitu Gargani : portus [4] Garnæ, [5] lacus Pantanus. Flumen portuoſum [6] Frento, [7] Teanum Apulorum : Itemque [8] Larinatum Cliternia : [9] Tifernus amnis. [10] Inde regio Frentana. Ita Apulorum [11] genera tria : [12] Teani, duce e Graiis : Lucani, ſubacti a Calchante, quæ loca nunc tenent Atinates. Dauniorum præter ſupra dicta coloniæ, [13] Luceria, [14] Venuſia. Oppida : [15] Canuſium, [16] Arpi, [17] aliquando Argos Hippium Diomede condente, mox Argyrippa dictum. Diomedes ibi delevit gentes Monadorum, Dardorumque, & urbes duas, quæ [18] in proverbii ludicrum [19] vertêre, Apinam & Tricam.

Cetero intus in ſecunda regione, Hirpinorum colonia una Beneventum, auſpicatius mutato nomine, quæ quondam appellata [20] Maleven-

NOTÆ.

1. *Agaſus.*] Nunc *Porto Greco.*

2. *Promontorium.*] *Capo Vieſtice*, ubi longiſſime mons Garganus excurrit in mare, verſus ortum Solis.

3. *Ambitu Gargani.*] Gargano monte circuito, qui oram hanc univerſam ambit.

4. *Garnæ.*] Ex περίπλυ ſeu circumnavigationis ordine, apparet eſſe oppidum *Rodia*, ut recte Holſtenius conjecit, pag. 269.

5. *Lacus Pantanus.*] Nunc *Lago di Leſina*, a vicino oppido.

6. *Frento.* Nunc *Fortore.*

7. *Teanum.*] Ad diſcrimen Teanorum Sidicinorum, de quibus ſect. 9. Apuli iſti cognominati ſunt. Locus nunc *Civitate* dicitur, ad ripam Frentonis amnis, in Capitanata : Frequens mentio Civitatenſis Epiſcopi in actis Beneventanæ Eccleſiæ, cui ille ſuberat. Sic Holſten. p. 279.

8. *Laurinatum Cliternia.*] Ut Apulorum, inquit, oppidum in ora fuit : ſic Larinatum in mediterraneo quidem Larinum, ut dicetur inferius : in ora Cliternia : nunc *Campo Marino.*

9. *Tifernus.*] Permutatis literis apud Ptolem. l. 3. c. Φίτερνος, pro Τίφερνος.

10. *Inde.*] A Tiferno amne, ut dicetur ſect. ſeq.

11. *Genera tria.*] Daunii, Teani, Lucani.

12. *Teani, duce.*] Teanum hunc eſſe appellatum innuit. Teates Apuli & ex Apulia Teanenſes, apud Liv. l. 9. p. 159. Calchantem in his oris aliquando conſediſſe, etiam ex Strabone colligimus, l. 6. p. 284.

13. *Luceria.*] Hanc quoque Luceriam appellat Livius, l. 9. p. 156. Λουκερίαν Strabo, l. 6. p. 284. Νουκερίαν Ἀπυλῶν Ptolem. l. 3. c. 1. Nunc *Lucero delli Pagani*, in Capitanata.

14. *Venuſia.*] Horatii vatis natalibus clara. Nnnc *Venoſa*, in Baſilicata : aliquot ultra Aufidum amnem millibus.

15. *Canuſium.*] Κανύσιον Ptolem. l. 3. c. 1. in Apulia Dauniorum, nunc *Canoſa*, ad amnem Aufidum.

16. *Arpi.*] Jacet in ruinis, retento tamen nomine *l'Arpi*, in Capitanata, juxta amnem *Candelaro.*

17. *Aliquando, &c.*] Hæc totidem verbis Strabo, l. 6. p. 283.

18. *In proverbii.*] Eraſmus, Chiliad. 1. Cent. 2. adag. 43. *Tricæ, Apinæ. Tricas & Apinas, vulgo res futiles & nugatorias dicebant, &c.*

19. *Vertêre.*] Alii, *Venêre.*

20. *Maleventum.*] Ita Livius, lib. 9. p. 162. & Stephan. p. 158. In Hirpinis, quorum hodie regio Principatus Ulterior appellatur, *Benevento.* Coloniæ Beneventanæ mentio apud Frontin. l. de Colon. p. 84. & 122.

tum: [1] Auſeculani, [2] Aquiloni, [3] Abellinates cognomine Protropi, [4] Compſani, [5] Caudini: [6] Ligures, qui cognominantur Corneliani, & qui Bebiani: Veſcellani. [7] Æculani, Aletrini, Abellinates cognominati [8] Marſi, Atrani, [9] Æcani, [10] Alfellani, Attinates, [11] Arpani, Borcani, Collatini, Corinenſes, & nobiles clade Romana [12] Cannenſes, Dirini, [13] Forentani, [14] Genuſini, [15] Herdonienſes, [16] Hyrini,

Notæ.

1. *Auſeculani.*] Hinc Ager Auſculinus, Frontino, p. 110. Qui deinceps populi ex elementorum ſerie appellantur, uſque ad Veſcellanos, Hirpinorum erant: ſequuntur deinde qui in Apulis: mox qui Calabrorum: denique, qui Salentinorum fuere. Hos enim omnes regio ſecunda complexa eſt, ut dictum eſt initio ſect. hujus.

2. *Aquiloni.*] Ab Aquilonia, de qua Livius, l. 10. p. 184. Ptolemæo, l. 3. c. 1. in mediterraneis Hirpinorum, Ἀκυϊλωνία, cum Abellino. Nunc eſt *la Cedogna*, in Principatu ulteriore, ut ex Itinerariis liquido conficitur.

3. *Abellinates.*] Ἀβέλλινον in Hirpinis, prope Aquiloniam, apud Ptolem. loc. citat.

4. *Compſani.*] Nunc *Conza*, in eodem Principatu, Ptolemæo, loc. cit. in Lucanis, quibus Hirpini confines fuere.

5. *Caudini.*] Caudium oppidum, & Furcæ Caudinæ, ubi interceptus Rom. exercitus, Conſules a Samnitibus ſub jugum miſſi. Vide Liv. lib. 9. p. 152. & Florum. l. 1. c. 16. Caudinum oppidum Beneventanæ coloniæ cum ſuo territorio adjudicatum ſcribit Frontinus, l. de Colon. p. 84.

6. *Ligures.*] Hinc apud Frontinum, l. de Colon. p. 125. *Ager Liguris Vevianus, & Cornelianus, muro ductus Triumvirali lege.*

7. *Æculani.*] Hi deinceps qui nova elementorum ſerie inſtituta recenſentur, Apuliæ ſunt contributi: non Hirpinis. Inſcript. Gruter. p. 446. R. P. AECLANENSIVM. Frontino in Apulia, p. 110. Eclanenſis ager, eadem lege qua Canuſinus. Et p. 91. in Prov. Apulia, *Ager Æclanenſis.* Quare non videtur eſſe Æculanum Ptolemæi, aut Æclanum Antonini: nec proinde aut *Fricento* Cluverii, aut Holſtenii p. 74. *Mirabella:* cum hæc oppida non in Apulis, ſed in ipſo Hirpinorum umbilico poſita ſint.

8. *Marſi.*] Oppido nomen Abellinum, Marſicum cognomine, ut ab altero, quod in Hirpinis fuit, diſtingueretur: oppidum nunc Epiſcopale, in confinio Baſilicatæ & Principatus Citerioris: *Marſico vetere.* Frontino, l. de Colon. p. 106. *Marſus municipium:* Balbo item, p. 318.

9. *Æcani.*] Gruter. p. 444. REIP. AECANORVM. Oppidum, Æcæ, Æthico, p. 16. nunc *Troja*, in Capitanata. De hoc oppido vide Holſten. p. 19.

10. *Alfellani.*] Forte *Affilani*, ab Affile oppido, de quo Frontinus, l. de Colon. p. 83.

11. *Arpani.*] Apud Frontinum, Arpanus ager, & Conlatinus, in Prov. Apulia, p. 91. Ab Arpis oppido, de quo ſupra. Vetus Pignorii nummus apud Holſten. p. 280. ΑΡΠΑΝΩΝ.

12. *Cannenſes.*] Cannæ æternum imperii vulnus: rudera modo, *Canna*, ad ripam Aufidi amnis, quem Romanorum cæde aiunt ibi decolorem factum. Livius, l. 22. p. 223.

13. *Forentani.*] Ubi nunc *Forenza* in Baſilicata, ſupra Acherontiam, quæ *Cirenza* dicitur.

14. *Genuſini.*] In Provincia Calabriæ Genuſinus ager, apud Frontin. lib. de Colon. p. CXI.

15. *Herdonienſes.*] Ἐρδωνία Ptolemæo, lib. 3. c. 1. in Apulis Dauniis. Erdonias habet Antoninus prope Canuſium, M. P. XXVI. Ardonam Frontinus, in Apulia, p. 110. Et nunc *Ardona* dicitur, inter *Cervaro* & *Carapelle* fluvios.

16. *Hyrini.* Ab Uria, ut videtur, oppido ſuperius memorato: nam id Ὕριον Ptolemæus, loc. cit. & Dionyſ. v. 380. nuncupant.

Larinates, cognomine [1] Frentani, [2] Merinates, ex Gargano: Mateolani, [3] Netini, [4] Rubustini, [5] Silvini: Strabellini, Turmentini, [6] Vibinates, [7] Venusini, Ulurtini. Calabrorum mediterranei: Ægetini, [8] Apamestini, Argentini, [9] Butuntinenses, Deciani, [10] Grumbestini, Norbanenses, Paltonenses, [11] Sturnini, Tutini. [12] Salentinorum: Aletini, [13] Basterbini, [14] Neretini, Valentini, [15] Veretini.

XVII. Sequitur regio quarta gentium vel [16] fortissimarum Italiæ. CAP. XII.

NOTÆ.

1. *Frentani.*] A Frentone amne, de quo proxime ante, quem illi accoluere: unde & urbs primaria Frentanorum Larinum dicitur apud Caton. in Excerpt. Orig. p. 136. Nunc *Larina*, in Comitatu Molisii, confinioque Capitanatæ.

2. *Merinates.*] Ad extremum Gargani montis promontorium civitas Episcopalis sita est, vulgo *Vieste* dicta. Crevit ea ex ruinis oppidi Merini, sive Mirini, Episcopali dignitate olim quoque clari. Ita fere Holsten. p. 278. Præpostera interpunctio, non Merinates, sed Mateolanos Gargano in libris ante nos editis affigebat.

3. *Netini.*] A Netio oppido prope Canusium, Herdoniamque. Νήτιον Straboni, lib. 6. p. 282. Nerentinos, quos hic libri quidam addunt, expunximus: cum inferius Salentinis, ut sane oportuit, reddantur.

4. *Rubustini.*] Ita M S S. non *Robustini.* Et certe Rubustinus ager, Frontino, l. de Colon. p. cxi. A Rubis prope Canusium Antonino, Horatioque, l. 1. Satyr. 5.

Inde Rubros fessi pervenimus.

Nunc *Ruvo*, in agro Bariensi.

5. *Silvini.*] Ab oppido Apulorum Peucetiorum, quod Strabo lib. 6. p. 283. Σιλούιον vocat: nunc dicitur *il Gorgolione*, teste Holsten. in Ortel. p. 178.

6. *Vibinates.*] Sic veteres Inscript. Holstenio teste. Nunc oppidum *Bovino* dicitur, in Capitanata, inter Trojam & Herdonam, in Samnii Apuliæque confinio. Polybius 'Ιβώνιον vocat.

7. *Venusini.*] A Venusia superius laudata.

8. *Apamestini.*] Vide Notas & Emend. num. LXX.

9. *Butuntinenses.*] In Tab. Peuting. *Butunti.* Frontino, l. de Colon. p. cxi. Botontinus ager, in Calabria.

10. *Grumbestini.*] Ita plane ordo litterarum exigit: non *Brumbestini.*

11. *Sturnini.*] Vel potius detrito sibilo, quod adhæsisse huic voci ex anteriore vocabulo videtur, *Turnini*: nam in Calabriæ mediterraneis oppidis Τοῦρνοι a Ptolemæo nominantur, lib. 3. c. 1. Vide Notas & Emend. num. LXXI.

12. *Salentinorum.*] Subintellige, mediterranei. Quorum primi Aletini, ab Aletio, quod 'Αλήτιον Salentinorum mediterraneum oppidum Ptolemæus appellat, l. 3. c. 1. Incolis vulgo *Leccie*, vel *Lezze*, medio ferme itinere Hydruntum inter & Brundisium.

13. *Barsterbini.*] Non a Basta superius memorato oppido: id enim litorale fuit: sed ab obscuriore aliquo: a Βαῦστα fortassis, quod in Salentinorum oppidis mediterraneis Ptolemæus recenset loc. cit.

14. *Neretini.*] Νήρητον Ptolem. in mediterraneis Salentinorum oppidis: hodie *Nardo.*

15. *Vxentini.*] Nunc *Vgento.* Sic Veretini, nunc *S. Maria de Vereto.* Ab oppidis Οὔξεντον & Οὐέρητον, quæ Ptolemæus locat in Salentinorum mediterraneo, haud procul Acra Japygia, seu Leucarum, ut appellant, Capite. Vide Notas & Emend num. LXXII.

16. *Fortissimarum.*] Multis adversus Romanos fortitudo est explorata bellis, quæ Florus recitat libro 1. & Strabo l. 5. p. 241.

In ora, [1] Frentanorum, a Tiferno: flumen [2] Trinium portuosum. Oppida: [3] Histonium, [4] Buca, Ortona: [5] Aternus amnis. Intus Anxani [6] cognomine Frentani. [7] Carentini supernates, & infernates, Lanuenses: Marrucinorum [8] Teatini: Pelignorum [9] Corfinienses, [10] Superequani, [11] Sulmonenses: [12] Marsorum [13] Anxantini, [14] Atinates, [15] Fucentes, [16] Lucenses, [17] Maruvii: [18] Albensium Alba ad Fucinum lacum: [19] Æquiculanorum, Cliternini, Carseolani:

NOTÆ

1. *Frentanorum.*] Subintellige, regio, quæ a Tiferno amne ad Aternum porrigitur. Nunc *Abruzzo citeriore* vocant.

2. *Trinium.*] Nunc *Trigno.*

3. *Histonium.*] In Thes. Goltzii, MVNICIPES. HISTONIENSES. Ἰστόνιον Ptolem. in Frentanis, l. 3. c. 1. Et apud Frontin. p. 109. *Istoniis colonia*, in Samnio. At apud Gruter. pag. 332. HISCONIENSES, bis. Nunc *Guasto di Amone.*

4. *Buca, Ortona.*] Ὄρτων, καὶ Βοῦκα Straboni, lib. 5. p. 242. Frentanorum quoque oppida: & Ὄρτων quidem ἐπίνειον navale: nunc *Ortona a mare*, inter amnes Sagrum & Aternum. Buca, cujus & Mela meminit, l. 2. c. 4. nunc jacet.

5. *Aternus.*] Ἄτερνος Straboni loc. cit. Nunc *Pescara.*

6. *Cognomine.*] Ut ab Anxa, quæ Callipolis in Salentinis, eo cognomine discriminentur. Oppidum Anxanum, Ἄγξανον Ptolem. l. 3. c. 1. in Frentanis: nunc *Lanciano*, haud procul ostiis amnis Sagri, quem *Sangro* vocant.

7. *Carentini.*] In MSS. *Caretini.* Ptolemæus l. 3. c. 1. Καρακηνοὺς Caracenos locat inter Frentanos, & Samnitas.

8. *Teatini.*] Τεατέα Μαῤῥουκινῶν μεσόγειος, Ptolemæo, loc. cit. Frontino, p. 108. *Teate, qui Aternus*, quoniam eo amne alluitur: nunc *Civita di Chieti.*

9. *Corfinienses.*] Κορφίνιον, πόλις Πελιγνῶν μεσόγειος, Ptolemæo, loc. cit. nunc *Pentina* vicus in Abrutio citeriore. Ager Corfinius Frontino, l. de Colon. p. 104. Vulgo *Campi de S. Pelino*: Pelignus, nunc *Valua* dicetur.

10. *Superæquani.*] Frontino, p. 170. Superequum: Et Balbo, p. 318. Colonia Superæquana. Nunc *Castel Vecchio Subequo*, haud procul Aterno amne, ut recte Hosten. in Ital. p. 144.

11. *Sulmonenses.*] Oppidum Pelignorum Σουλμῶν Sulmo, Ptolem. loc. cit. Frontino, p. 109. Solmona: hodie *Salmona.* Tertium in Pelignis locum obtinuit: quare haud temere tertio loco a Plinio nominatur. Ovid. l. 2. Amor. eleg. 16. de sua patria:

Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.

12. *Marsorum.*] Juxta lacum Fucinum nomen servat adhuc regiuncula, *Ducato di Marsi*, gentis Columnæ.

13. *Anaxantini.*] In MSS. *Anxatini.* Nunc *Cività d'Antia*, inter Fucinum lacum, & Lirim amnem.

14. *Atinates.*] Atinatem agrum locat in Samnio Livius, lib. 10. pag 184. cum Samnites scilicet rerum potirentur.

15. *Fucentes.*] A Fucino Marsorum lacu hi nomen habent.

16. *Lucenses.*] A *Luco* oppido, quod Fucino lacui objacet ad occasum. De hoc luco seu nemore Virgil. lib. 7. vers. 759.

Te nemus Angitiæ, vitrea te Fucinus unda, &c.

17. *Maruvii.*] Μαρούιον Straboni, l. 5. pag. 241. ad orientalem Fucini lacus ripam, ubi nunc S. Benedicti pagus. Hinc *Marrubia de gente sacerdos*, apud Virgil. lib. 7. v. 750.

18. *Albensium.* Oppidum Alba Fucentis dicta. Apud Gruter. pag. 404. ALB. FVC. Albensis ager, Frontino, lib. de Colon. p. 102. Nunc *Albi*, Columnæ gentis Fucino lacui nomen hodie *Lago de Celano*, in Abrutio ulteriore.

19. *Æquiculanorum.*] Αἰκουίκολοι Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. quorum oppida,

[1] Vestinorum, Angulani, Pinnenses, [2] Peltuinates, quibus junguntur [3] Aufinates cismontani: Samnitium, quos Sabellos, & Græci [4] Saunitas dixere, colonia [5] Bovianum vetus, & alterum cognomine [6] Undecumanorum. [7] Aufidenates, [8] Esernini, [9] Fagifulani, [10] Ficolenses, [11] Sæpinates, [12] Treventinates: Sabinorum [13] Amiternini, [14] Curenses, [15] Forum Decii, Forum novum,

NOTÆ.

ut Plinio, Κλείτερνον, & Καρσίολοι. Hic *duris Æquicola glebis*, ut cecinit Maro, lib. 7. v. 747. Cliterninæ, sic enim vocat Mela, lib. 2. cap. 4. quis fuerit situs, incompertum. Carseolorum vestigia in valle Torana, seu Carseolana planitie, *Piano di Carsoli*, ubi oppidum Cellæ, vulgo *le Celle Carsoli*, monstrari ait Fabrettus, dissert. 2. de Aquæd. pag. 89. Holstenium secutus.

1. *Vestinorum.*] Utramque Aterni amnis ripam hi tenuere, haud procul fontibus, in Abrutii ulterioris umbilico. Horum oppida duo, ex Plinianis quatuor, Ἄγγολος & Πίννα apud Ptolem. lib. 3. cap. 1. Et Frontino, pag 106. *Pinnes ager.* Incolæ Πιννῆται Diodoro in Excerpt. pag. 398. Nunc *Civita di Penna*, in Abrutio Ulteriore. Pinnam Vestinam vocat Vitruv. lib. 8. cap. 3.

2. *Peltuinates.*] Apud Gruter. p. 443 PELTVINI. Balbo, pag. 318. *Colonia Peltinorum.*

3. *Aufinates.*] Vulgo *Ofena* oppidi nomen est, in Abrutio ulteriore, haud procul Aterno amne. Gaudentium Aufiniensis Ecclesiæ Episcopum laudat Simplicius Papa, epist. 2. Apennino monte horum ager utrinque clauditur: ideo Romanis Cismontani dicti: quoniam ultra eos editissima Vestinorum juga attollerentur.

4. *Saunitas.*] Σαυνῖται Dionysio Perieg. v. 375. & Scylaci, p. 3. Sabellos vero vocitatos, quod proles Sabinorum essent, Cato est auctor in Excerpt. Orig. p. 137.

5. *Bovianum.*] Bobianus Samnii oppidum, apud Frontin. p. 109. Βοΐανον Ptolemæo, l. 3. c. 1. in Samnitibus. Nunc *Boiano*, in Comitatu Molisii. De Boviano vetere Livius, 9. p. 169.

6. *Vndecumanorum.*] Ab undecima legione, ex qua eo milites coloni deducti.

7. *Aufidenates.*] Oppidum Aufidena, Livio lib. 10. p. 174. Nunc *Alfidena*, ad Sagrum amnem, in Abrutio citeriore.

8. *Esernini.*] Straboni l. 5. p. 250. Ἐσερνία. Frontino, in Samnio, p. 109. Esernia oppidum. Nummus gentis Claudiæ, apud Patin. p. 311. AESERNINO. Et Ptolemæo Αἰσερνία. Nunc *Isernia*, in Comitatu Molisii.

9. *Fagifulani.*] MSS. omnes, *Fagifugali.*

10. *Ficolenses.*] Unde Ficiliensis ager, Frontino, l. de Colon. p. 105. etsi is in Piceno locet.

11. *Sæpinates.*] Σαίπινοι in Samnitibus, Ptolem. l. 3. c. 1. Frontino, l. de Colon. p. 88. *Sæpinum oppidum Colonia ab Impp. Nerone & Claudio est deducta.* Gruter. p. 441. MVNICIPES. SAEPINATES. Livio, l. 10. p. 186. est Sepinum. Nunc *Supino*, in Comitatu Molisii.

12. *Treventinates.*] Frontino, p. 89. Tereventum oppidum. Nunc *Trivento*, ad flumen Trinium, in Comitatu Molisii.

13. *Amiternini.*] Ἀμίτερνον Ptolemæus, l. 3. c. 1. Vestinis attribuit. Hodie *S. Vittorio*, haud procul fontibus Aterni amnis.

14. *Curenses.*] Aliis dicti Cures: ex Græco sermone, Curites: mox ore Latino Quirites. Nunc est oppidum *Corese*, & Curensis fluvius in Tiberim defluens, in Terra Sabina: etsi aliter visum Cluverio. Vide Holsten. p. 107.

15. *Forum.*] Fori Decii vestigium nullum: Fori novi superest, exciso oppido, Episcopium Sabinense, *Vescovio*, in terra Sabina. Ibi repertam inscriptionem testatur Holsten. in Ital. p. 107. FORONOVARII. Gruter. p. 492. FORONOVANOR. & Frontino, p. 104. Foronovanus ager.

[1] Fidenates, [2] Interamnates, [3] Nursini, [4] Nomentani, [5] Reatini, Trebulani, qui cognominantur [6] Mutuscæi, & qui [7] Suffenates, [8] Tiburtes, Tarinates. In hoc situ ex [9] Æquiculis interiere [10] Comini, Tadiates, Acædici, Alfaterni. Gellianus auctor est, lacu Fucino haustum Marsorum oppidum [11] Archippe, conditum a Marsya duce Lydorum: item Viticinorum in Piceno deletum a Romanis, Valerianus. Sabini ([12] ut quidam existimavere, a religione & deorum cultu Sevini appellati:) [13] Velinos accolunt lacus, [14] roscidis collibus. Nar amnis [15] exhaurit illos [16] sulphureis aquis. Tiberim ex his petens replet, e monte [17] Fiscello labens, juxta [18] Vacunæ nemora &

NOTÆ.

1. *Fidenates.*] Fidenæ Balbo, p. 105. in Prov. Piceni. Diversi forte, a Fidenatibus primæ regionis, de quibus sect. 9. Et sunt illæ Fidenæ tamen in terra Sabina, v. mill. pass. ab urbe Roma, ut diximus: nunc *Castel Giubileo.*

2. *Interamnates.*] Interamne oppidum Frontino, p. 86.

3. *Nursini.*] Νȣρσία Ptolemæo, in Sabinis, l. 3. c. 1. Et nunc *Norsia*, in Ducatu Spoletino.

4. *Nomentani.*] A Nomentanis primæ regionis diversi.

5. *Reatini.*] A Reate, nunc *Rieti*, infra Nursiam.

6. *Mutuscæi.*] Gruter. p. 19. IVVENT. TREBVL. MVTVSC. Item p. 487. Trebulæ Mutuscæ frequens mentio apud Jul. Obseq. c. 102. 103. &c. Hæ Virgilii lib. 7. Æneïd. *olivifera Mutuscæ.* Nunc est *Monte-Lione della Sabina*, infra Reate, in Sabinis.

7. *Suffenates.*] Quorum oppidum Trebula Suffena, nunc *Montorio di Romagna*, in Sabinis, supra Nerulam, ad Curensem fluvium.

8. *Tiburtes.*] A Tibure, *Tivoli.* Tarinates, quorum oppidum hodie *Tarano*, supra Manlianum, quod *Magliano* vocant.

9. *Æquiculis.*] Quos Æquiculanos superius appellavit.

10. *Comini.*] A Cominio oppido, de quo Liv. l. 10. p. 184. rectius *Cominii.*

11. *Archippe.*] Solinus, cap. 2. p. 12. *Archippen a Marsya rege Lydorum, quod hiatu terræ haustum, dissolutum est in lacum Fucinum.* Hinc regem Archippum in hoc tractu imperitasse finxit Maro, l. 7. Æneïd. Exstare hujus oppidi vestigia ad ripam lacus, prope *Transaco*, quæ obtegantur, excrescente eo, affirmant Marsi.

12. *Ut quidam.*] Varronem notat, de quo Festus: *Sabini dicti, ut ait Varro, quod ea gens præcipue colat Deos:* ἀπὸ τȣ σέβεσθαι. A Sabino Sangi filio, Sabinos appellatos affirmat Cato, apud Dionys. Halic. l. 2. p. 113.

13. *Velinos.*] Alter Velinus, nunc *Lago de Pié de Luco*, ab oppido finitimo dicitur, in Ducatu Spoletino: Reatinus alter, *lago di S. Susanna.*

14. *Roscidis collibus.*] Qui Roseæ campos in coronam cingunt: Roseæ vocantur, ut Festus ait, quod in eis arva rore humida semper ferantur. Ex his collibus, uno interciso emissus in Narem fluvium Velinus lacus. Cic. l. 4. ad Attic. ep. 14. *Reatini me ad sua* τέμπη *duxerunt, ut agerem contra Interamnates* (cognomine Nartes) *quod lacus Velinus a M. Curio emissus, interciso monte in Nar defluit: ex quo est illa siccata, & modice tamen humida Rosea.*

15. *Exhaurit illos.*] Lacus corrumpit, in quos conditur.

16. *Sulphureis.*] Alludit ad Virgilianum illud, l. 7. Æneïd.

Sulphurea Nar albus aqua: fontesque Velini.

17. *Fiscello.*] Nunc quoque *Monte Fiscello*, in confinio Abrutii ulterioris, ad oppidum *Civita Reale:* Nari amni nomen est *Velino*, donec Reate alluat, & Velinos lacus sit prælapsus: post *Nera* dicitur.

18. *Vacunæ.*] In monte Fiscello Deæ Vacunæ nemus, quam vacantibus & otiosis præesse dicebant. De ea Ovid. l. 6. Fastor. v. 307.

Reate in eoſdem conditus. At ex alia parte [1] Anio, in monte Trebanorum ortus, lacus tres amœnitate nobiles, qui nomen dedere [2] Sublaqueo, defert in Tiberim. In agro Reatino [3] Cutiliæ lacum, in quo fluctuet inſula, Italiæ umbilicum eſſe [4] M. Varro tradit. Infra Sabinos Latium eſt, a latere Picenum, a tergo Umbria, Apennini jugis Sabinos utrinque vallantibus.

XVIII. Quinta regio [5] Piceni eſt, quondam uberrimæ multitudinis. CAP. XIII. Trecenta LX. millia Picentium in fidem populo Romano venere. [6] Orti ſunt a Sabinis [7] voto vere ſacro. Tenuere ab Aterno amne, ubi nunc ager Adrianus, & [8] Adria colonia a mari VII. M. paſſ. Flumen [9] Vomanum: ager [10] Prætutianus, Palmenſiſque. Item [11] Caſtrum novum, flumen [12] Batinum, [13] Truentum cum amne: quod ſolum [14] Liburnorum in Italia reliquum eſt. Flumen [15] Albula: Tervium, quo finitur Prætutiana regio, & Picentium incipit.

NOTÆ.

1. *Anio.*] Nunc *Teuerone*. Oritur juxta oppidum, quod Τρήϐα dicitur Ptolemæo, in Latio, l. 3. c. 1. nunc in Campania Romana, ut vocant, *Tervi* vel *Trevi*, ut diximus in prima regione.

2. *Sublaqueo.*] Villa Neronis, cui Sublaqueum nomen eſt, inquit Tacit. l. 14. Annal. p. 227. Oppidum fuit etiam ante Neronis tempora, cujus villa Sublacenſis dicta eſt ab oppido: oppidum enim juxta lacus poſitum, unde nomen: villa in editiore loco: Nunc *Subiaquo*, ad Anienem.

3. *Cutiliæ.*] Nunc *Lago di Contigliano*, ab oppido vicino. De inſulis Cutilienſium lacus multa Macrobius, l. 1. Saturn. c. 7. Fluitantes Seneca vidiſſe ſe teſtatur, ut diximus l. 2. ſect. 96. Meminit & Dionyſ. Halic. l. 1. p. 15.

4. *M. Varro.*] Et Martianus, l. 6. c. de Ital. p. 205.

5. *Piceni.*] Nunc Abrutium ulterius dicitur, cum parte aliqua Marchiæ, ut vocant, Anconitanæ: Sed qua mari fere utrumque alluitur.

6. *Orti ſunt.*] Strabo, l. 5. p. 228.

7. *Voto vere ſacro.*] Emiſſa a parentibus juventute e finibus patriis, ut abirent in coloniam, voto Diis ante concepto, pro felici rei eventu. Vide Notas & Emend. num. LXXIII.

8. *Adria colonia.*] *Atri*, in Abrutio ulteriore.

9. *Vomanum.*] *Vomano*. Meminit ejus Silius, l. 8.

10. *Prætutianus.*] De eo Liv. lib. 22. p. 211. Nos de utroque dicemus, l. 14. ſect. 8.

11. *Caſtrum novum.*] Ager Caſtranus in Piceno, Balbo, p. 129. Nunc rudera, in ora ſinus Adriatici, in ulteriore Abrutio. *Calveno.*

12. *Batinum.*] *Tordino*, quod Interamnam alluit, *Teramo*. Idem qui Ματρῖνος Straboni dicitur l. 5. p. 241. In MSS. Reg. 1. 2. *Vibatinum.*

13. *Truentum.*] Mela, l. 2. c. 4. *Piceni litora excipiunt: in quibus Numana, Potentia, Cluana, Cupra, urbes: caſtra autem, Firmum, Adria, Truentinum: id & fluvio qui præterit, nomen eſt.* Nunc amnem, *Tronto*: *Torre di Seguro* locum vocant, ubi oppidum fuit. Caſtrum Truentinum & Cicero vocat, l. 8. ad Attic. ep. 18.

14. *Liburnorum.*] Qui ex adverſa continente, hoc eſt, Illyrico, huc tranſgreſſi, oram hanc tenuere, ut iterum dicetur ſect. ſeq.

15. *Albula*] Nunc *Ragnola* accolæ vocant, in Marchia Anconitana: In ejus oſtio Tervium oppidum fuit, Prætutianæ oræ noviſſimum. Ultra, Picentium regio eſt, ad Anconam uſque. Vide Notas & Emend. num. LXXIV.

1 Cupra oppidum, castellum 2 Firmanorum: & super id colonia 3 Asculum, Piceni nobilissima, intus. 4 Novana in ora: 5 Cluana, 6 Potentia, 7 Numana, a Siculis condita. 8 Ab iisdem colonia Ancona, apposita promontorio Cumero in ipso flectentis se 9 oræ cubito: a Gargano CLXXXIII. M. pass. Intus 10 Auximates, 11 Beregrani, 12 Cingulani, 13 Cuprenses cognomine Montani, 14 Falarienses, Pausulani, Pleninenses, 15 Ricinenses,

NOTÆ.

1. *Cupra.*] Gruter. p. 108. CVPRA MAR. hoc est, maritima, ad discrimen alterius quæ montana dicitur. Κȣ́πρα μαριτίμα Ptolem. l. 3. c. 1. Fuit in ostio ejus fluvii, quem *Tosino* vocant, in Marchia Anconitana.

2. *Firmanorum.*] Nunc paulum a mari semotum oppidum Firmanorum, *Fermo.* Gruter. pag. 533. FIR. PICENO.

3. *Asculum.*] *Ascoli.* Gruter. pag. 465. COLONIAE. ASCVLANORVM.

4. *Novana in ora.*] Nunc *Città Nuova*, in ora maris Adriatici. Hic ager Foronovanus Piceni, de quo Balbus, apud Frontin. de colon. pag. 104. Cluver. lib. 2. Ital. antiq. pag. 741. præpostera hujus loci interpunctione deceptus, longius a mari summovet. Sensus hujus loci est duas esse in Piceno proprie appellato colonias: alteram intus, Asculum: in ora alteram, Novanam.

5. *Cluana.*] Fuit in ipso ostio fluvii quem *Chiento* vocant, quique Maceratam præterit: ubi nunc *Piano di S. Giacomo.* Meminit Mela loc. cit.

6. *Potentia.*] Ποτεντία in Piceno, Ptolem. lib 3 cap. 1. & Melæ loc. cit. Supersunt vestigia haud procul a portu Ricanatico, ubi Abbatia retinet nomen S. Mariæ ad pedem Potentiæ, ad amnem *Potenza.*

7. *Numana.*] Gruter. pag. 446. MVNICIP. NVMANAT. Νȣ́μανα Ptol. & Melæ. Nunc *Humana.*

8. *Ab iisdem.*] Hoc est, a Siculis, ut ait Solinus, cap. 12. pag. 13. sive ut ait Strabo, lib. 5. p. 241. a Syracusanis, qui Dionysii tyrannidem fugerant, condita Ancona est. Apud Gruter. pag. 465. COLON. ANCONITANOR. Promontorium cui adsidet, Crumerum, *il Monte Guasco.*

9. *Oræ cubito.*] Id eleganter Mela, lib. 2. cap. 4. *Exin illa in angusto duorum promontoriorum ex diverso coëuntium inflexu, cubiti imagine sedens, ac ideo a Græcis dicta* Ἀγκών, *inter Gallicas Italicasque gentes quasi terminus interest.*

10. *Auximates.*] Auximatis ager, in Piceno, Frontin. de colon. pag. 102. Auximum oppidum, nunc *Osimo.* Ab Ancona XII. M. P. recedit in Austrum.

11. *Beregrani.*] In Prætutiis apud Ptolemæum, Βερέτρα, pro Βερέγρα. In Piceno apud Frontin. pag. 108. Veragranus ager.

12. *Cingulani.*] A Cingulanis primæ regionis diversi. Horum Cingulanus ager in Piceno, apud Balbum, pag. 104. qui eadem lege teneri dicitur, qua Potentinus. Cingulum id oppidum appellatum, Ciceroni, lib. 7. ad Attic. ep. 13. p. 212. Nunc quoque *Cingoli*, in Marchia Anconitana.

13. *Cuprenses.*] Oppidum Κȣ́πρα μοντάνα Ptolem. in Piceni mediterraneis urbibus, prope *Ripam Transonam*, ut testatur hujus loci Episcopus D. Azolinus, apud Holsten. in Ital. p. 137.

14. *Falarienses.*] Falerionensis & Pausulensis ager in Piceno apud Balbum, pag. 105. & 106. Prioris oppidi rudera nomen servant, *Faleroni*, haud procul Tennæ fluvii fontibus. Alterius, quod Pausulæ in Itiner. Anton. dicitur, in *Monte dell'Olmo*, ex adverso Maceratæ, exstant ruinæ: In Marchia Ancon. utrumque.

15. *Ricinenses.*] Ager Recinensis & Ricinensis apud Front. p. 107. Oppidi vestigia ad ripam Potentiæ fluviis, millibus passuum duobus a Macerata. In vet. lapide apud Holsten. pag. 137. RICINIENSES.

[1] Septempedani, [2] Tollentinates, [3] Treïenses, [4] Urbesalvia Pollentini.

XIX. [5] Jungitur his sexta regio, Umbriam complexa, agrumque Gallicum circa Ariminum. Ab Ancona Gallica ora incipit, [6] Togatæ Galliæ cognomine. Siculi & Liburni plurima ejus tractus tenuere, in primis Palmensem, Prætutianum, Adrianumque agrum. Umbri eos expulere, hos Etruria, [7] hanc Galli. Umbrorum gens antiquissima Italiæ existimatur, ut [8] quos Ombrios a Græcis putent dictos, quod inundatione terrarum imbribus superfuissent. [9] Trecenta eorum oppida Thusci debellasse reperiuntur. Nunc in ora flumen, [10] Æsis: [11] Senogallia. [12] Metaurus fluvius: [13] coloniæ, [14] Fanum Fortunæ,

CAPUT XIV.

NOTÆ.

1. *Septempedani.*] Oppidum Σεπτέμπεδα Ptolem. & Frontino, p. 107. Septempeda, in Piceno. Id nunc *San-Severino*, ad amnem Potentiam, Cluverio, l. 2. Ital. p. 738. probante Holstenio, in Ital. p. 136.

2. *Tollentinates.*] Tolentinus ager, in Piceno, apud Front. p. 108. In vetere inscript. apud Cluver. p. 739. MVNICIP. TOLLENTIN. Et nunc *Tollentino.*

3. *Treïenses.*] Treensis ager, Frontino, in Piceno, p. 108. Apud Gruter. p. 446. COL. AVXIM. ET. MVNICIP. NVMANAT. ORDO. ET. PLEBS. TREIENSES. Oppidi vestigia exstare manifesta ad ripam Potentiæ amnis, infra *S. Severino*, sub *Montecchio*, auctor est Holsten. pag. 739.

4. *Vrbesalvia Pollentini.*] Jungenda hæc simul: aut alphabeti ordo perturbabitur: intelligendumque Urbesalviæ, sive Urbis Salviæ oppidanos cognominari Pollentinos: sicuti ipsam Urbem Salviam, Pollentiam quoque dictam. Citatur enim a Livio l. 39. p. 501. colonia Pollentia in Picenum deducta. Ptolem. l. 3. c. 1. Οὔρβα Σαλουΐα. Balbo, in Piceno, pag. 347. Ager Urbis Salviensis. Nunc est *Vrbisaglia*, ad ripam amnis *Chiento*, seu Cluenti.

5. *Jungitur his.*] Picentibus. Vel forte rectius *huic*, sextæ videlicet regioni.

6. *Togatæ.*] Et Cisalpinæ.

7. *Hanc Galli.*] Boii Lingonesque, Etruscos atque Umbros agro pepulere, Liv. l. 5. p. 98. Vide & Strabon. l. 5. p. 216.

8. *Quos Ombrios.*] Ita Solinus, c. 2. p. 13. ex M. Antonio, quem laudat. Stephano Ὀμβρικοὶ & Ὄμβροι.

9. *CCC. eorum oppida.*] Cato in Excerptis Orig. p. 136. (si tamen verus is fetus est Catonis, & non subdititius:) habet hæc totidem verbis.

10. *Æsis.*] Αἶσις ποταμὸς, μεταξὺ Ἀγκῶνος, καὶ Σηνογαλλίας, inquit Strabo, l. 5. p. 227. inter oppida duo, Anconam, & Senogalliam: nunc *Fiumesino*, quasi *Esino Fiume*.

11. *Senogallia.*] Σῆνα Γαλλικὰ Ptolem. l. 3. c. 1. in Semnonibus. Silius l. 8.

Et Senonum de nomine Sena,
Gallorum a populis traxit per secula nomen.

Senones Gallos Alpes transgressos habuit conditores: Nunc *Singaglia*, in Ducatu Urbini.

12. *Metaurus.*] Melæ, lib. 2. cap 4. flumen Metaurus. Nunc *Métaro*, vel *Mitro:* Urbini Ducatum præterluit, in Adriamque devolvitur.

13. *Coloniæ.* Ita scripsi, ex MSS. pro *Colonia*: ut sequentibus tribus oppidis vox eadem præterea communicetur.

14. *Fanum.*] Melæ, loc. cit. Colonia Fanestris. Gruter. p. 475. ORIVNDVS. COLONIA. IVLIA. FANO. FORTVNAE. Nunc *Fano*, in Ducatu Urbinate.

[1] Pisaurum cum amne. [2] Et intus Hispellum, Tuder. [3] De cetero [4] Amerini, [5] Attidiates, [6] Asirinates, [7] Arnates, [8] Æsinates, [9] Camertes, [10] Casuentillani, [11] Carsulani, Dolates cognomine Salentini, [12] Fulginates, [13] Foroflaminienses, Forojulienses, cognomine Concubienses: Forobrentani, [14] Forosempronienses, [15] Iguvini, Interamnates, cognomine [16] Nartes: [17] Mevanates, [18] Mevaniolenses,

NOTÆ.

1. *Pisaurum.*] Gruter. pag. 433. COLONIARVM. PISAVR. ET. FANEST. Deducta colonia est ab Antonio, ut Plutarchus docet in ejus vita, pag. 943. Nunc oppido *Pésaro*: amni *Foglia* nomen est, in Ducatu Urbinate.

2. *Et intus.*] Subintellige, coloniæ intus: ut superiores duæ in ora. Gruter. pag. 351. COL. JVL. HISPELLI. Et pag. 19. COLONIAE TVDERTIS, reperta inscriptio Tuderti, quod vulgus nunc *Todi* vocat, ad Tiberim. Apud Frontin. p. 93. Colonia Fida Tuder. Hispellum nunc castrum est prope Fulginium, *Ispello* & *Spello*.

3. *De cetero.*] Alterius generis, inquit, oppida: nec jam coloniæ, sed municipia, vel libera, vel stipendiaria.

4. *Amerini, &c.*] Ab Ameria, quæ nunc *Amelia*, in Ducatu Spoletino.

5. *Attidiates.*] In Marchia Anconitana, ad fontes amnis Æsis, oppidum est *Fabriano*: cujus in agro Attidiatium pagus est, *Attigio*. Vetus Inscr. apud Holsten. p. 83. R. P. ATTIDIAT.

6. *Asirinates.*] Ita MSS. omnes, pro *Asisinates*, ab Asisio, hujus nunc etiam nominis oppido, D. Francisci cultu ac religione satis claro, de quo etiam Ptolemæus in Umbria. Gruter. p. 21. MVNICIP. ASISINATIVM.

7. *Arnates.*] Ab Ἄρνα oppido Vilumbrorum, apud Ptolem. l. 3. c. 1. Nunc *Civitella d'Arno*, trans Tiberim, ex adverso Perusiæ.

8. *Æsinates.*] Oppidum Ptolemæo, Αἶσις. Apud Gruter. p 446. COL. AESIS, ad amnem cognominem de quo supra, in Marchia Anconitana: nunc *Iesi*.

9. *Camertes.*] Oppidum Camerinum: nunc quoque *Camerino*, in Marchia Anconitana.

10. *Casventillani.*] Casentinum oppidum, apud Frontin. p. 83 pro *Casventinum*. Gruter. p. 411. MVNICIPI. CASVENTINORVM.

11. *Carsulani.*] Oppidum Carsulæ: Tacito, l. 3. hist. p. 77. ager Carsulanus. Apud Plin. Jun. lib. 1. ep. 4. *Quantum copiarum in Ocriculano, in Narniensi, in Carsulano, in Perusino tuo?* Nunc jacet: rudera in Ducatu Spoletino, in itinere a Narnia Perusium, ad diversorium Carsulam.

12. *Fulginates.*] Fulginium, *Foligno*, in Ducatu Spoletino. Gruter. p. 347. FVLGINIA.

13. *Foroflam.*] Φόρος Φλαμινίου, Ptolem. l 3. c. 1 Gruter. p. 347. CIVITAT. FORO. FLA. Nunc est castellum *Forfiamma*, millibus passuum duobus a Fulginio.

14. *Forosempron.*] Φόρος Σημπρωνίου Ptolem. loc. cit. nunc *Fossombrone*, in Ducatu Urbinate.

15. *Iguvini.*] Inscriptio apud Gruter. p. 347. CIVITAT. IGVVINORVM. Nunc *Eugubio*, in Urbini Ducatu. Iguvium Ciceroni, lib. 7. ad Attic. ep. 13. p. 212. & Nonio, verbo *Apisci*: Et in *Projicere*, Iguvini. Vide tractatum singularem Augustini Steuchi Eugubini, de nomine Urbis suæ.

16. *Nartes*] Gruter. p. 422. CIVITAS. INTERAMNATIVM. NARTIVM. Ab amne Nare, cui appositum oppidum, quod nunc *Terni* vocant.

17. *Mevanates.*] A Mevania oppido, *Bevagna*, in Ducatu Spoletino, ad amnem Clitumnum. Μηουανία Ptolem. l. 3. c. 1. Mevania Lucano, l. 1. v. 473.

18. *Mevaniolenses.*] A Mevaniola, seu minore Menavia. Vide Notas & Emendnum. LXXV.

[1] Matilicates: Narnienses, quod oppidum [2] Nequinum antea vocatum est: [3] Nucerini cognomine Favonienses, & [4] Camelani: [5] Ocriculani, [6] Ostrani, [7] Pitulani, cognomine Pisuertes, & alii Mergentini: Pelestini, [8] Sentinates, [9] Sarsinates, [10] Spoletini, [11] Suasani, [12] Sestinates, [13] Suillates, [14] Tadinates, [15] Trebiates, [16] Tuficani, Tifernates cognomine [17] Tiberini, & alii Metaurenses: Vesionicates, Urbanates cognomine [18] Metaurenses & alii [19] Hortenses:

NOTÆ.

1. *Matilicates.*] Matilica oppidum, Frontino, pag 106. hodieque hujus nominis, *Matelica*, in Marchia Anconitana. In decretis Felicis Papæ, pag. 255. *Equitio Matellicati.*

2. *Nequinum.*] Apud Gruter. pag. 196. DE SAMNITIBVS. NEQVINATIBVSQVE. A Nare fluvio, quo alluitur, alterum nomen habet: *Narni*: teste Livio l. 10. p. 173.

3. *Nucerini.*] Νουκερία colonia Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. in Olumbris: hodie *Nocera*, inter Asisium, & Camerinum.

4. *Camelani.*] Id cognomen Nuceriæ alterius fuit, quæ Favoniæ vicina fuit. Camiliani prope Nuceriam fieri mentionem, in vetere quodam instrumento, scribit Holsten in Ital. pag. 92.

5. *Ocriculani.*] Sic MSS. & Gruter. pag 422. Straboni, lib. 5. pag. 227. Ὀκρίκλοι. Nunc *Otricoli*, in limite Ducatus Spoletini, infra Narniam, ab Otriculo vetere, ubi Ecclesia S. Victoris, aliquantum dissitum.

6. *Ostrani.*] Oppidum Ὄστρα Ptolemæo, in Semnonibus mediterraneum. Nunc exstant vestigia sub *Monte Nuovo*, ad ripam Misæ fl qui juxta Senogalliam in mare influit. Vinc. Mar. Cimarelli, lib. 2. hist. Gall. Senon. cap. 4.

7. *Pitulani.*] Et Pitulum ab his diversum, jam in prima regione vidimus.

8. *Sentinates.*] Frontino, l. de colon. p. 107. *Sentis oppidum.* Apud Gruter. pag. 467. ORDO. ET. PLEBS. SENTINATI. Σεντινάτων meminit Dio, lib. 48. p. 364.

9. *Sarsinates*] Apud Gruter. pag. 1095. SARSINATIVM. Iidem Sassinates dicti, apud Martial. lib. 3. Epigr. 58. & apud ipsum Gruterum, pag. 322. 474. 925. aliasque. Nunc etiam *Sassina*, in limite Romaniolæ, ad Sapim flumen, *Savio*.

10. *Spoletini.*] Spoletum *Spolete*.

11. *Suasani.*] Ut prius Asirinates, pro *Asisinates* dicti: sic modo Suarani in MSS. pro *Suasani*. Fuit in Senogalliensi agro Ducatus Urbini. Situm oppidi, ac vestigia, describit accurate Cimarellus, lib. 2. cap. 5.

12. *Sestinates.*] Prope fontes Pesauri fluminis, Monasterium esse ait Cluverius, lib. 2. Ital. pag. 612. cui *Sestino* nomen. Apud Gruter. pag. 108. SESTINO.

13. *Suillates.*] Nunc *Sigello*, in limite Marchiæ Anconitanæ, haud procul Iguvio. Cluver. lib. 2. Ital. pag. 617.

14 *Tadinates.*] Tadinarum mentio apud D. Gregor. referente Holsten. in Ital. pag 85. Vestigia inter Noceram & Gualdum, in confinio Ducatus Spoletini, & Marchiæ Ancon. conspici etiamnum aït.

15. *Trebiates.*] Ab oppido Trebia, nunc *Trevi*, inter Fulginium & Spoletum. Itiner. Hierosol. *Spoleto Trevis*, XII. *Fulginis*, V.

16. *Tuficani.*] Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. Γούφικον in Olumbris, pro Τούφικον. Frontino, pag. 108. Tuficum oppidum. Fuit, auctore Holsten. in Ital. p. 91. inter Maticam & Fabrianum, prope Attidium.

17. *Tiberini.*] Hi ab amne Tiberi, isti a Metauro fluvio, quem accoluere, nomen sortiti sunt. Tifernum Tiberinum, *Città di Castello*: Metaurense, *S. Angelo in Vado*, in Ducatu Urbinate. In decretis Hilari Papæ, pag. 250. subscribit *Lucifer Tifernis Metauris.* Et in decretis Symmachi, pag. 265. *Inncentius Direntium Tiberinorum*: credo, pro *Tifernatium Tiberinorum.* Plinius Junior, lib. 4. epist. 1. *Oppidum est prædiis nostris vicinum. Nomen est Tiferni Tiberini.*

18. *Metaurenses.*] A Metauro rursum Urbinatibus his cognomen: nunc *Castel Durante.* Cimarell. libro 2. cap. 2.

19. *Hortenses.*] Horum oppidum Urbinum, nobis *Vrbin*: Ducatus titulo nobile.

[1] Vettonenses, [2] Vindinates, Viventani. In hoc situ interiere Feliginates, & qui Clusiolum tenuere supra Interamnam: & Sarranates, cum oppidis, [3] Acerris, quæ Vatriæ cognominabantur, Turocelo, quod Netriolum. Item Solinates, Curiates, Fallienates, Apiennates. Interiere & Arienates cum Crinovolo, & Usidicani, & Plangenses, Pisinates, Cælestini. Ameriam suprascriptam [4] Cato ante Persei bellum conditam annis DCCCCLXIV. prodidit.

Cap. XV.

XX. Octava regio determinatur Arimino, Pado, Appenino. In ora fluvius [5] Crustumium, [6] Ariminum colonia cum amnibus Arimino & Aprusa. Fluvius hinc [7] Rubico, [8] quondam finis Italiæ. [9] Ab eo Sapis, & Vitis, & Anemo: Ravenna [10] Sabinorum oppidum, cum amne [11] Bedese, ab Ancona CV. M. pass. Nec procul a mari [12] Umbrorum Butrium. Intus coloniæ: [13] Bononia, Felsina vocitata, cum

NOTÆ.

1. *Vettonenses.*] Antonino, Vetona, XIV. M. P. a Perusio. Nunc *Bettona*, infra Assisium. Apud Gruter. pag. 487. R. P. VETTONENSIUM.

2. *Vindinates.*] Apud Gruter. p. 411. MUNICIP. CASVENTINORUM. VINDENATIUM. V. B. ET. QUIDQUID, &c. Scriptum haud dubie fuit, VIB. hoc est, Vibentanorum, quos cum Vindenatibus conjungit auctor. Vibentani enim, pro Viventanis, ut in Saloninæ nummo e Gaza regia, BENERI. GENETRICI. pro VENERI. Et in Trajani nummo, DANUVIUS, vicissim, pro DANUBIUS.

3. *Acerris.*] Aliæ sunt Acerræ in prima regione, de quibus Livius, lib. 23. pag. 233. Stephani forte Ἀχέρραι, μεταξὺ τοῦ Πάδου καὶ τῶν Ἄλπεων. De his multa Cluver. lib. 1. Ital. pag. 244.

4. *Cato.*] Sic Annius quidem Viterbiensis in falsis Excerptis Originum, quæ Catoni adscripsit, pag. 141.

5. *Crustumium.*] Rapax Crustumium Lucano, lib. 2. vers. 406. cum oppido cognomine, non procul Arimino, inquit Schol. Lucani Sulpicius. Nunc *Conca* dicitur, inter Pisaurum, (ubi oræ lustrandæ sect. sup. Plinius finem fecit,) & Ariminum, in Adriam labens.

6. *Ariminum.*] Nunc *Rimini.* Gruter. pag. 481. COLON. ARIM. Hanc amnes duo alluunt: latere meridiano, *Ausa*: septentrionali, *Marecchia*, Hic Plinio, Ariminum: ille Aprusa, dicti. Vide Raph. Adimari, lib. de situ Arimin. p. 49.

7. *Rubico.*] Nunc *Luso*, ut egregie demonstrant, tum scriptor citatus, de situ Arimin. pag. 15. tum Jacob. Villanius, libro cui titulum fecit, *Ariminensis Rubicon.*

8. *Quondam finis.*] Ante divisionem Italiæ ab Augusto factam. Vide Lucan. lib. 1. vers. 215.

9. *Ab eo Sapis.*] Hæc fluviorum nomina: Sapis Cæsanam alluit, unde & *Savio*, & *Rio di Cesena* dicitur, a Baccio, lib. 5. de vinis Ital. pag. 263. Vitis est *Bevano*: Anemo deinde sequitur, quem *Montone* vocant: qui Ravennam a septentrione alluit. Ex his prioris tantum fluvii mentio in vetusto lapide apud Reinesium, pag. 479. INTER. PONTEM. SAPIS. &c.

10. *Sabinorum.*] A Sabinis conditum. Sed prius a Thessalis, ut auctor est Strabo, lib. 5. pag. 214

11. *Bedese.*] Nunc *Ronco* & *Bedese* vocant: Ravennam fere cingit a meridie.

12. *Umbrorum.*] Subintellige oppidum, ab Umbris conditum. Βύτειος τῆς Ῥαουέννης πόλισμα, Straboni, lib. 5. pag. 214 & Stephano. Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. in Cenomanis, male.

13. *Bononia.*] Mela, lib. 2. cap. 4. *Mutina & Bononia coloniæ Romanorum.* A quibus deducta colonia fuerit diversis temporibus, colligit Cluverius, lib. 1. Ital. pag. 283. Adde Dionem, lib. 50. pag. 422. De Felsinæ cognomine Pseudo-Cato, in Excerptis, pag. 135.

princeps [1] Etruriæ esset: [2] Brixillum, [3] Mutina, Parma, Placentia. Oppida: [4] Cæsena, Claterna, [5] Forum Clodii, [6] Livii, Popilii, Truentinorum, Cornelii: [7] Faventini, Fidentini, [8] Otesini, Padinates, [9] Regienses a Lepido, [10] Solonates, [11] Saltesque Galliani qui cognominantur Aquinates: [12] Tanetani, [13] Veliates cognomine Vecteri, Regiates: Urbanates. In hoc tractu interierunt Boii, quorum tribus CXII. fuisse auctor est Cato: Item Senones, qui [14] ceperant Romam.

NOTÆ.

1. *Etruriæ.*] Rebus Tuscorum florentibus, cum universa quoque Italia Tyrrhenia nuncuparetur.

2. *Brixillum.*] Vel Βρίξελλον, ut Ptolem. l. 3. c. 1. in Gallia Togata. Nunc *Bressello*, ad Padum, in limite Ducatus Mantuani.

3. *Mutina.*] *Modene.* Colonia Livio, lib. 39. pag. 504. & Parma quoque: de qua speciatim apud Gruter. inscriptio, pag. 492. COL. IVL. AVG. PARM. Placentiam coloniam esse factam belli secundi Punici anno primo, scribit Ascon. Pedian. ad orat. Cic. in Pison pag. 2.

4. *Cæsena.*] Nunc quoque *Cesena*, ad amnem *Savio*. Claternam prope Bononiam, jam tum D. Ambrosii ævo in ruinis jacuisse, vidit Holsten. in Ital. pag. 14.

5. *Forum.*] Quid Fora essent, diximus sect. 5. Forum porro, ne turbetur series elementorum, singillatim in his omnibus repetendum: ut sit Foro-Claudii, Foro-Livii, Foro-Popilii, vel Populi: Foro-Truentinorum, Foro-Cornelii.

6. *Livii*, *&c.*] Livii, apud Anton. male *Iulii*: nunc *Forli*, in Romaniola Popilii, quatuor a Foro Julio, mill. pass. *Forlimpopolo*: Sæpius *Forli piccolo*, seu Forum Livii minus vocitatum Truentinorum, in vet. inscr. apud Gruter. p. 492 FORODRVENT. Hodie *Bertinoro*, haud procul Arimino. Cornelii, nunc *Imola* est, in Romaniola, ut recte Cluverius probat, l. 1. Ital. p. 290. Hoc loco libri vulgati *Cornelii*, *Laccini*, fere exhibent: sed posteriorem vocem, cum nec ulli eam MSS. codices agnoscant, nec oppido ulli eo nomine Geographorum quisquam adjudicet, intrepide induximus.

7. *Faventini.*] *Faënza*, in Romaniola. Fidentini, a Fidentia, qua de Ptolem. l. 3. c. 1. in Togata Gallia: ubi nunc *Borgo di S. Domnino*, ultra Cremonam, Padumque, in limite ditionis Mediolanensis: ut recte Cluver. l. 1. pag. 268.

8. *Otesini.*] Vetus inscript. apud Cluver. l. 1. p. 282. REIP. OTESINORVM. Padinates, ubi nunc castellum *Bondeno*, ad Panari, Padique confluentes, ut Cluverius conjicit, loc. cit.

9. *Regienses.*] Regium Lepidum colonia dicitur a Ptolem. loc. cit. Nomen ab Æmilio Lepido habet: nunc *Reggio*, in Ducatu Mutinense.

10. *Solonates.*] Gruter. pag. 1095. SOLONATIVM. ARIMINENSIVM. Nunc *Citta del Sole*, IV. mill. pass. supra Forum Livii.

11. *Saltesque.*] Non *Saltusque*: ut prius: neque enim nemorum, sed populorum nomina nunc quæruntur.

12. *Tanetani.*] Antonino, Tannetum, octavo a Parma lapide. Τάνητον Ptolem. lib. 3. cap. 1. in Togata Gallia. Nunc *Tanedo*.

13. *Veliates.*] Rectius forte legeretur, *Veliates, cognomine veteri Regiates*: id enim ordo litterarum exigit, ne interturbetur.

14. *Ceperant Romam.*] Brenno duce. Vide Liv. lib. 5. p. 98. & 99. Polyb. lib. 2. p. 150. Paul Diac. l. XI. rerum Longob. cap. 24. Id vero contigit anno Urbis CCCLXIV. XIV. Cal. Sextiles, ut ait Tacitus, lib. 15. Annal. p. 254. De Boïorum excidio, vide Polyb. l. 2. De Senonum clade, Florum l. 1. cap. 13.

C. XVI. Padus [1] e gremio Vesuli montis, celsissimum in [2] cacumen Alpium elati, finibus Ligurum [3] Vagiennorum, [4] visendo fonte profluens, condensque sese cuniculo, & in [5] Forovibiensium agro iterum exoriens, nulli amnium claritate inferior: Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaëthontis illustratus: augetur ad Canis ortus liquatis nivibus: [6] agris quamvis torrentior, nil tamen ex rapto sibi vindicans, atque ubi liquit agros, ubertate largior: trecentis M. pass. a fonte addens meatu duodenonaginta, nec amnes tantum Apenninos Alpinosque navigabiles capiens, sed lacus quoque immensos in eum sese exonerantes, omni numero [7] XXX. flumina in mare Adriaticum defert. Celeberrima ex iis, Apennini latere jactum [8] Tanarum: [9] Trebiam Placentinum: [10] Tarum, Niciam, Gabellum, Scultennam, [11] Rhenum: Alpium vero [12] Sturam, Orgum, [13] Durias duas, [14] Sessiten, [15] Ticinum, Lambrum, Adduam, Olium, Mincium. Nec alius

Notæ.

1. *E gremio Vesuli.*] *Le Mont Visoul*, in Sabaudia. Hæc verbis totidem Martianus, l. 6. c. de Italia, p. 205. & Mela, l. 2. c. 4.

2. *Cacumen Alpium.*] Ita MSS. & Martianus: Hoc est, qui plurimum inter Alpinos montes assurgat.

3. *Vagiennorum.*] De his egimus, sect. 7.

4. *Visendo fonte.*] Singulari, mirabili, conspicuo: quoniam videlicet mediis diebus æstivis velut interquiescens semper aret, ut dictum est l. 2. sect. 106.

5. *Forovibiensium.*] In parte Vibieni agri, inquit Martianus, quod idem est. De Foro Vibii, sect. seq.

6. *Agris quamvis torrentior.*] Quamvis auctus, inquit, in adjacentes agros Padus irruat, fecundiores illos reddit humectando, & ubertatem eis largiendo: non exhauriendo vastat, aut depopulatur. Vide Notas & Emend. num. LXXVI.

7. XXX. *flumina.*] Martianus, loc. cit. & Solinus, c. 2. p. 14. Ad XL. hodie Geographi numerant, quorum XV. læva recipit ripa, reliqua dextera.

8. *Tanarum.*] *Tanaro*, nobis *le Taner*, In Padum influit juxta oppidum *Bassignano*, in Liguria.

9. *Trebiam Placent.*] Trebia, clade Romanorum insignis, Placentinos irrigat campos, unde ei legitimum Placentini cognomen. Vulgo *Trebbia*.

10. *Tarum*, &c.] *Taro*, per agrum Parmensem decurrit. Niciam *Lenza* vocant accolæ Brixellenses. Gabellum, *la Secchia*, Mantuani, quorum in agro ex adverso Mincii confluentis in Padum delabitur. Scultennam *Panaro* Ferrarienses, quorum in extrema ditione is Padum subit.

11. *Rhenum.*] Hunc Silius lib. 8. non Rhenum absolute, sed parvum Rhenum appellavit, ut a Germanico eum Rheno distingueret: *Parvique Bononia Rheni*, inquit: nam Bononiam Rhenus præfluit, quem accolæ *Reno* vocitant.

12. *Sturam* &c.] Stura nomen hodieque retinet, haud procul Augusta Taurinorum. Orgum *Orco* vocant accolæ. Vide Notas & Emendationes num. LXXVII.

13. *Durias duas.*] Ita libri omnes: etsi ex Grammaticorum legibus *duos* rectius videatur. Duria minor *la Petite Doire* Taurinensem agrum: Major, *La Doire*, Montisferrati partem alluit, quæ Boream spectat.

14. *Sessiten.*] Qui Sessis Ennodio dicitur: Vercellensibus accolis *la Sessia*.

15. *Ticinum.*] *Tesino.* Papiam alluit, *Pavie*, cui & suum nomen impertit. Lambrum *il Lambro* vocant, & *fiume di Marignano*: inter Ticinum & Pla-

amnium

amnium tam brevi ſpatio majoris incrementi eſt. Urgetur quippe aquarum mole, & in profundum agitur, gravis terræ, [1] quanquam deductus in flumina & foſſas inter Ravennam Altinumque per CXX. M. paſſ. tamen qua largius vomit, ſeptem maria dictus facere.

Anguſtâ foſsâ Ravennam trahitur, [2] ubi Paduſa vocatur, quondam Meſſanicus appellatus. [3] Proximum inde oſtium magnitudinem portus habet, [4] qui Vatreni dicitur, quo [5] Claudius Cæſar e Britannia triumphans, prægrandi illa domo verius quam nave intravit [6] Adriam. Hoc ante Eridanum oſtium dictum eſt, aliis Spineticum, ab urbe Spina, [7] quæ fuit juxta prævalens, [8] ut Delphicis creditum eſt theſauris, condita a Diomede. Auget ibi Padum [9] Vatrenus amnis, ex Forocornelienſi agro.

Proximum inde oſtium [10] Capraſiæ, dein Sagis: dein [11] Volane, quod ante Olane vocabatur. Omnia ea flumina, foſſaſque, primi [12] a Sa-

NOTÆ.

centiam: mox Addua, ſupra Cremonam, Pado excipitur: Ollius *Oglio*, inter Cremonam, & Mantuam. Hanc denique Mincius alluit, *Menzo*. Ulvoſum Lambrum, cæruleum Adduam, pigrum Mincium appellat Sidonius lib. I. ep. 5.

1. *Quanquam deductus.*] Diviſus, diſtractuſque plurimis, inquit, manu factis foſſis, fluminibuſque, inter Altinum & Ravennam, CXX. M. paſſuum ſpatio Padus attenuatur, exhauriturque: nihilominus qua parte majorem evomit vim aquarum, non ſtagna ſive paludes, ſed maria ſeptem facere dicitur.

2. *Vbi Paduſa.*] Virgil. lib. XI. Æneïd. v. 457.

Piſcoſove amne Paduſa.

Quem in locum Servius: *Paduſa*, inquit, *pars eſt Padi, quæ quibuſdam locis facit paludem, quæ plena eſt cygnorum.* Loci hujus intellectus eſt Padum ea parte, qua Ravennam foſſa trahitur, Paduſam vocari, quondam etiam ibi Meſſanicum appellatum.

3. *Proximum inde.*] Paduſa, ſeu Padi oſtium, nunc *Porto di Primaro.*

4. *Qui Vatreni.*] Ab amne Vatreno, de quo mox, in Padum influente.

5. *Claudius.*] Anno V. C. DCCXCVII. C. Criſpo II. T. Statilio, Coſſ. Dio, l. 60. p. 680.

6. *Adriam.*] Mare Adriaticum. Sic Horat. l. I. Ode 33.

Fretis acrior Adriæ.

7. *Quæ fuit.*] Interjiſſe jam ævo ſuo ſignificat. Ab ea oſtium Σπινῆτα vocat Dionyſ. l. I. p. 15.

8. *Vt Delphicis.*] Spinetarum theſaurum Delphis oſtendi ſolitum auctor eſt Strabo, l. 5. p. 214. Oppidum a Diomede conditum, Pſeudo-Cato in Exc. Orig. p. 135.

9. *Vatrenus.*] Idem Saternus vocitatus, modo *Santerno*, qui Forum Cornelii alluit, hodie, ut diximus, *Imola.*

10. *Capraſiæ.*] Capraſiæ, & Sagis, quæ Padi oſtia fuerunt, nunc obſcurior inveſtigatio eſt, locorum facie immutata ſtagnis Comaclenſibus, *Stagni di Comacchio.* Supereſt majus ibi oſtium unum, quod hodie *Porto di Magnavacca* nominent: quod ſive Capraſias, ſive Sagin, poſſis interpretari.

11. *Volane.*] Ab oppido, quod huic Eridani alveo impoſitum eſt, hodieque ei oſtio nomen, *Porto di Volana*: amni ipſi, a Ferraria uſque ad oſtium, *Il Po di Volana.*

12. *A Sagi.*] Ita libri omnes. Oppidi id nomen videtur fuiſſe de quo Pſeudo-Cato in Excerpt. Orig. p. 136. *Poſt Padi oſtia Ravenna, ... Interiit Saga, oppidum Etruſcorum: ubi & Atria, a quo mare Atriaticum, quod nunc Adriaticum.*

gi fecere Thuſci : egeſto amnis impetu per tranſverſum in Atrianorum paludes, quæ ſeptem maria appellantur, nobili portu oppidi Thuſcorum [1] Atriæ, a quo Atriaticum mare ante appellabatur, quod nunc Adriaticum.

[2] Inde oſtia plena : Carbonaria, ac foſſiones Philiſtinæ, quod alii [3] Tartarum vocant : omnia ex Philiſtinæ foſſæ abundatione naſcentia : accedentibus [4] Atheſi ex [5] Tridentinis Alpibus, & [6] Togiſono ex Patavinorum agris. Pars eorum & proximum portum fecit [7] Brundulum, ſicut [8] Edronem [9] Medoaci duo, ac foſſa Clodia. His ſe Padus miſcet, ac per hæc effunditur : pleriſque, ut in Ægypto Nilus, quod vocant Delta, triquetram figuram inter Alpes atque oram maris facere proditus, ſtad. duûm M. circuitu. Pudet a Græcis Italiæ rationem mutuari. [10] Metrodorus tamen Sceplius dicit, quoniam circa fontem arbor multa ſit picea, quales Gallice vocentur Padi, hoc nomen accepiſſe. Ligurum quidem lingua amnem ipſum [11] Bodincum vocari, quod ſignificet fundo carentem. Cui argumento adeſt oppidum juxta [12] Induſtria, vetuſto nomine Bodincomagum, ubi præcipua [13] altitudo incipit.

C. XVII. XXI. Tranſpadana appellatur ab eo regio undecima, tota in mediterraneo, cui maria cuncta [14] fructuoſo alveo important. Oppi-

Notæ.

1. *Atriæ.*] Longe hæc diverſa ab Adria colonia quintæ regionis, ſive Piceni, de qua ſect. 18. Retinet nomen *Adria* tenue magnæ urbis veſtigium : epiſcopali tamen titulo nobile, inter Padi, & Atheſis oſtia.

2. *Inde oſtia.*] Quæ magis in Boream vergunt.

3. *Tartarum.*] Hodieque *Tartaro.* Meminit hujus Tacitus, l. 3. hiſt. p. 63.

4. *Atheſi.*] *L'Adige.* Veronenſium amnis eſt.

5. *Tridentinis.*] Eædem Rhæticæ appellantur, a capite Rhætiæ Tridento. Comitatum Tirolenſem a Venetis, ab Inſubribus Rhætos diſterminant.

6. *Togiſono.*] Hodie *Bachiglione.*

7. *Brundulum.*] Nunc quoque *Brondolo.*

8. *Edronem.*] Nunc *Chioza.*

9. *Medoaci duo.*] *Brenta*, & *Brentella*, accolæ vocant. Foſſa Clodia ea mihi eſſe videtur, quam nunc Foſſam Paltanam apellant.

10. *Metrodorus.*] Et Pſeudo-Cato in Excerpt. Orig. p. 135. & 136. Scaliger, Exercit. 37. p. 154. ab Syrorum voce *Pad*, quæ campum ſignificet, Padum appellatum eſſe ait. Menagius in Origin. Ital. p. 702. a Græca voce Βάθος, quæ profundum ſonat, Padi nuncupationem derivat.

11. *Bodincum.*] Polybius l. 2. ab accolis ait Βόδιγκον vocari. Nic. Chorier, l. 2. hiſt. Delphin. p. 94. ait voculam *Inc*, ſine : Bod (unde Gallis etiamnum *le Bout*) finem, fundum, ſive extremum ſignificare : Bodincum proinde, voce ex utraque conflata, fundo carentem ſonare.

12. *Induſtria*] *Caſal*, de quo ſect. 7. in regione Italiæ nona.

13. *Altitudo.*] Padi fluminis.

14. *Fructuoſo alveo.*] Padi alveo, ob importationem variarum mercium, rerum omnium copiam afferente : & regioni huic fertili alveo ſuo copioſiſſime ſuggerente omnium rerum uſus, cunctaque commoda, quæ in ora poſitis præſtare maria ipſa conſueverint.

da: [1] Vibi forum, [2] Segusio. Coloniæ ab Alpium radicibus, [3] Augusta Taurinorum, antiqua Ligurum stirpe, inde navigabili Pado. Dein [4] Salassorum Augusta Prætoria, juxta geminas Alpium fores, [5] Graias atque Pœninas. [6] His Pœnos, Graiis Herculem transisse memorant. Oppidum [7] Eporedia, Sibyllinis a Populo Romano conditum jussis. Eporedias Galli bonos equorum domitores vocant. Vercellæ [8] Libicorum ex Sallyis ortæ, [9] Novaria ex Vertacomacoris, [10] Vocontiorum hodieque pago, [11] non (ut Cato existimat) Ligurum: [12] ex quibus Levi & Marici condidere [13] Ticinum, non procul a Pado: sicut Boii trans Alpes provecti [14] Laudem Pompeiam, Insubres

NOTÆ.

1. *Vibi forum.*] Sive Forum Vibii, cujus oppidani sup. sect. Forovibienses dicti. Nunc *Castel Fiori*, in Taurinorum finibus.

2. *Segusio.*] Nunc *Suse*, in Galliæ Italiæque confinio.

3. *Augusta Taurin.*] *Turin.* Nummus Neronis in Thes. Goltzii, p. 240. COL. IVL. AVG. TAVRINOR.

4. *Salassorum.*] Σαλασσίων Αὐγοῦστα Πραιτωρία κολωνία, apud Ptolem. lib. 3. c. 1. & in nummo Tiberii apud Goltz. p. 237. Augusta, quod jussu & auspiciis Augusti condita. Prætoria, quod Prætorianorum colonia eo deducta, anno V. C. DCCXXIX. Vide Dionem, l. 53. p. 514. Nomen antiquum retinet, *Aosta* & *Augosta* Italis: nobis *Aouste*.

5. *Graias, &c.*] Graïarum Alpium tractus a monte Ceniso, hoc est, ab Alpibus Cottiis, usque ad Pœninas pertinet, quas vulgo vocant, *Monte di S. Bernardo maggiore.*

6. *His Pænos.*] Unde forteau Alpibus nomen. Nam Ptolemæus lib. 2. c. 12. τὰς Ποινὰς vocat. Et apud Gruter p. 376. VALLIS. POENIN. Negat tamen Livius l. 21. p. 200. a transitu Hannibalis Pœni Alpes dictas esse Pœninas: sed Penninas potius ab eo quem in summo sacrato vertice Penninum montani appellabant. Inscriptionem refert Sponius, l. de ignotis Diis, p. 22. DEO. PENINO. Penninus itaque verticem montis sonat, ut hodieque apud Aremericos Galliæ populos, *Pen* caput & vertex est. Quid quod nihil de Pœnorum transitu Plinius asseverat, sed vulgarem solum famam refert: nec obscure innuit, sibi esse incompertum, quos fama illa Pœnos intelligat: num Hannibalem cum suo exercitu, num vero Hasdrubalem, qui duodecim post annis ex Hispania in Italiam venit. Illac transisse Hannibalem, ubi nunc est Pignerolium oppidum, putat Nic. Chorier, l. 3. p. 145. Eruditam de eo argumento concertationem habet Honor. Bouche, l. 1. c. 4. p. 396. &c.

7. *Eporedia.*] Ἐπορεδία Ptolemæo, in Salassis, l. 3. c. 1. Nunc *Lamporeggio*, & *Ivrea*, & *Invrea*, ad Duriam majorem.

8. *Libicorum.*] Libicorum gentis, inquit, quæ ex Salluviis ortum traxit, caput Vercellæ fuit. Nunc quoque *Verceil*, ad Sessim, vel Sessiten amnem. Λιβικοὶ apud Ptolem. l. 3. c. 1. genti nomen. De Salluviis diximus sect. 5.

9. *Novaria.*] Ptolemæo Νουαρία, in Insubribus. Hodie *Novare*, in Ducatu Mediolan.

10. *Vocontiorum.*] De his egimus sect. 5. Horum pars quædam Vertacomacori fuere: cujus nominis vestigium in eo agro servari, qui hodie *Vercors* appellatur in Delphinatu, auctor est Nic. Chorier l. 1. p. XI.

11. *Non ut Cato.*] Vide Pseudo-Catonem, in Excerpt. Orig. p. 135.

12. *Ex quibus.*] Ex Liguribus. Livius, l. 5. p. 98. & l. 33. p. 401. antiquam gentem Lævos Ligures vocat, incolentes circa Ticinum amnem.

13. *Ticinum.*] *Pavie.*

14. *Laudem.*] Ad ripam Adduæ fluminis, *Lodi*.

[1] Mediolanum. Orobiorum ſtirpis eſſe, [2] Comum, atque Bergomum, & Licini forum, & aliquot circa populos auctor eſt Cato: ſed originem gentis ignorare ſe fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam a Græcia, interpretatione etiam nominis, [3] vitam in montibus degentibus. In hoc ſitu interiit oppidum Orobiorum Barra, unde Bergomates Cato dixit ortos, etiamnum prodente ſe [4] altius quam fortunatius ſitum. Interiere & Caturiges Inſubrum exſules, & Spina [5] ſupra dicta. Item Melpum opulentia præcipuum, quod ab Inſubribus, & Boiis, & Senonibus deletum eſſe eo die, quo [6] Camillus Veios ceperit, Nepos Cornelius tradidit.

C. XVIII. XXII. Sequitur decima regio Italiæ, Adriatico mari appoſita: [7] cujus Venetia: fluvius [8] Silis ex montibus Tarviſanis. Oppidum [9] Altinum, flumen [10] Liquentia ex montibus [11] Opiterginis, & portus eodem nomine: colonia [12] Concordia: flumina & portus, [13] Romatinum: [14] Tilaventum majus, minuſque, [15] Anaſſum, in quod Varramus defluit: [16] Alſa, [17] Natiſo cum Turro, præfluentes

NOTÆ.

1. *Mediolanum.*] *Milan.* Mediolanium habent inſcriptiones veteres apud Mattium, l. 3. Opinion. p. 162.

2. *Comum, &c.*] Illud *Come en Lombardie:* iſtud *Bergamo:* tertium ignoti ſitus, ſoli Plinio memoratur.

3. *Vitam in mont.*] A vocibus Græcis ὄρος & βίος· παρὰ τὸ τ̃ βίον ἄγειν ἐν ὄρεσι.

4. *Altius quam.*] Quoniam id oppidum Barra appellatum, in editi montis vertice olim conditum, Catonis autem ætate jam deficiens atque caducum, & paulo poſt funditus interiturum fuit: vere is in hiſtoriis ſuis, altius quam fortunatius ſitum prodidit.

5. *Supra dicta.*] Sup. ſect.

6. *Camillus.*] De Veiis a Camillo Dictatore expugnatis, vide Liv. l. 5. p. 94.

7. *Cujus Venetia.*] *Veniſe.* Vide Notas & Emend. num. LXXVIII

8. *Silis.*] *Sile*, Tarviſium alluit, *Trevigio.*

9. *Altinum.*] Oppidi ruinæ exſtant in ipſo Silis oſtio. Hunc ejus ſitum docent Tacitus lib. 3. & Martialis, l. 4. Epigr. 25. cujus titulus, *De litoribus Altini.*

10. *Liquentia.*] Nunc *Livenza*: cum portu cognomine.

11. *Opiterginis.*] Juxta oppidum Opitergium, nunc *Oderzo*, & *Vderzo*, ad amnem *Livenza.* Incolæ Opitergini Floro, l. 4. c. 2.

12. *Concordia.*] Nomen hodieque retinet, inter amnes *Liquentiam*, & Tilaventum. Ptolemæo, l. 3. c. 1. in Carnis, Κονκορδία κολωνία.

13. *Romatinum.*] Nunc *Lemene*: Concordiam præfluit: portum denique efficit, *Porto Lematino.*

14. *Tilaventum.*] Τιλαουέμπτος Ptolemæo: accolis *Tagliamento*, & *Taïamento.* In oſtio portum efficit ſibi cognominem. Inter Romatinum, & hoc Tilaventum majus, fluviolus labitur, cujus in ore portus eſt *de Langugnama.* Id Tilaventum minus dici a Plinio ſuſpicamur.

15. *Anaſſum.*] Nunc *Stella*, quicum in paludibus miſcetur Varramus, accolis *Muzonela* vocitatus, prope Maranum oppidum. In MSS. Reg. Colb. &c. Varianus amni nomen eſt.

16. *Alſa.*] Nunc *Auſa*: haud procul Aquileïa labitur.

17. *Natiſo.*] Νατίσων Ptolemæo, l. 3. c. 1. De hoc Jornandes, l. de rebus Getic. *Aquileïa muros*, inquit, *ab Oriente Natiſo amnis elambit.* Pro *Turro*, MSS. Reg. Colb. &c. habent *Tarro.*

[1] Aquileiam coloniam, XV. M. pass. a mari sitam. [2] Carnorum hæc regio, [3] junctaque Japydum: amnis Timavus, castellum nobile vino [4] Pucinum: [5] Tergestinus sinus, colonia Tergeste, [6] XXIII. M. pass. ab Aquileia. Ultra quam, VI. M. pass. [7] Formio amnis, ab Ravenna CLXXXIX. M. pass. [8] antiquus auctæ Italiæ terminus, nunc vero Istriæ: quam cognominatam a flumine Istro, in Adriam effluente e Danubio amne, eodemque Istro, adversum Padi fauces, contrario eorum percussu mari interjecto dulcescente, [9] plerique dixere falso, & Nepos etiam Padi accola. Nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur. Deceptos credo, quoniam Argo navis flumine in mare Adriaticum descendit, non procul Tergeste, nec jam constat quo flumine. Humeris travectam Alpes, [10] diligentiores tradunt. Subiisse autem [11] Istro, dein Savo, dein Nauporto, cui nomen [12] ex ea causa est, inter Æmonam Alpesque exorienti.

XXIII. [13] Istria, ut peninsula, excurrit. Latitudinem ejus XL. M. pass. circuitum vero CXXV. M. prodidere quidam. Item adhærentis Liburniæ & [14] Flanatici sinus. Alii Liburniæ CLXXX. M. CAP. XIX.

NOTÆ.

1. *Aquileïa.*] Vespasiani nummus apud Goltz. p. 237. COL. AQVILEIA.

2. *Carnorum hæc regio.*] In qua Concordia, Aquileïaque, coloniæ continentur, teste Ptolemæo, l. 3. c. 1.

3. *Junctaque.*] Quæ Carnis, inquit, conjungitur regio, Japydum est: a Timavo incipit. A Strabone, l. 7. p. 314. Ἰάποδες nominantur: Ἰάπυδες Ptolemæo, l. 2. c. 17.

4. *Pucinum.*] Πούκινον Ptolemæo: incolis *Castel Duino*, prope Timavum. De Pcino inde cognominato, dicetur l. 14. sect. 7.

5. *Tergestinus.*] *Golfe de Trieste*, id enim ei nunc quoque oppido nomen. Τέργεστον κολωνία, Ptolemæo loc. cit.

6. *XXIII. M.*] Antoninus XXIV. M. P. Strabo, l 5. p. 215. stadiis 180. hoc est, XXII. M. D. pass.

7. *Formio.*] Nunc *Risano*. Ptolemæo, Φορμίων.

8. *Antiquus.*] Ante divisionem Italiæ ab Augusto institutam.

9. *Plerique dixere.*] Auctor libri mirab. Auscult. pag. 1190. Auctor Peripli Ponti Euxini, pag. 10. Timagetes ἐν τῷ πρώτῳ περὶ λιμένων, apud Schol. Apollon. ad l. 4. v. 250. Theopompus apud Strabon. l. 7. p. 317. aliique.

10. *Diligentiores.*] Propius tamen a vero Scymmus abesse videtur, qui quemadmodum refert Apollonii Schol. ad l. 4. Argon. v. 284. ait a Tanai amne in mediterraneum mare, atque inde in Adriaticum descendisse.

11. *Istro.*] A Tanai primum, Pontoque Euxino in Danubium, sive Istrum, ii tradidere Argon navim primum descendisse: mox amnem Savum subjisse, qui in Danubium influit: denique ex Savo in Nauportum fluvium esse transvectam: mox humeris per Alpes sublatam in Tergestinum usque sinum. Savus Carniolam Croatiamque perlabitur: *la Save*. Nauportus, quem *Laubach* vocant, in ipso Carniolæ agro in Savum influit. Æmona ipsa *Laubach* est, Carniolæ metropolis, aut hæc certe ex illus ruderibus excitata, ut recte Holsten. pag. 28.

12. *Ex ea causa.*] Quod navem tulerit.

13. *Istria.*] Et ipsa quoque decimæ Italiæ regioni contributa.

14. *Flanatici sinus.*] De quo sinu dicetur sect. 25.

[1] Nonnulli in Flanaticum sinum Japydiam promovere, a tergo Istriæ, CXXX. M. pass. Dein Liburniam CL. M. fecere. Tuditanus, qui domuit Istros, in statua sua [2] ibi inscripsit, ab Aquileia ad Titium flumen stad. M. Oppida Istriæ civium Rom. [3] Ægida, [4] Parentium: colonia, [5] Pola, quæ nunc Pietas Julia, quondam a Colchis condita. Abest a Tergeste c. M. pass. Mox oppidum [6] Nesactium: & nunc [7] finis Italiæ fluvius Arsia. Polam ab Ancona trajectus CXXX. M. pass. est.

In mediterraneo regionis decimæ, coloniæ: [8] Cremona, [9] Brixia, Cenomanorum agro: Venetorum autem, [10] Ateste: & oppida [11] Acelum, [12] Patavium, Opitergium, Belunum, Vicetia: Mantua Thuscorum trans Padum [13] sola reliqua. Venetos [14] Trojana stirpe ortos,

NOTÆ.

1. *Nonnulli.*] Censeri in horum numero Strabo potest, oram Japydum inter Istros ac Liburnos stadiis mille constare testatus, lib. 7. p. 314. hoc est, CXXV. M. pass.

2. *Ibi inscripsit.*] Subintellige, regionis quam domuit, latitudinem inscripsisse, stadiorum mille, ab Aquileïa, ad Titium amnem, qui Liburniæ finis, ut dicetur sect. 25. Rem gestam narrant Florus in Epit. Livii, l. 59. & Appianus in sexto bello Illyrico. Fragmentum quoque Fastorum Triumphalium:

C. SEMPRONIVS. C. F. C. N.
TVDITANVS.
COS. DE. IAPVDIBVS. KAL.
OCT. A. DCXXVI.

3. *Ægida.*] Mox Justinopolis appellata, nunc *Cabo d'Istria.* Vide Inscriptionem vet. apud Cluver. lib. 1. Ital. p. 210.

4. *Parentium.*] Nunc *Parenzo*, cum portu celebri. Παρέντιον, πόλις καὶ λιμὴν Ἰστρίας, Stephano.

5. *Pola.*] Hæc Plinius a Mela, l. 2. c. 3. *Sinus Polaticus*, inquit, *& Pola quondam a Colchis, ut ferunt, habitata, in quantum res transeunt: nunc Romana colonia.* Hodie *Pola.*

6. *Nesactium*] Ptolemæo, l. 3. c. 1. Νέσακτον τέλος Ἰταλίας. Hujus oppidi mœnia amne præterflui Livius prodidit, l. 41. p. 525. haud dubie Arsia fluvio, qui finis Italiæ mox dicitur. Quamobrem non aliud id fuit, quam quod hodie *Castel nuovo* dicitur, in ipso Arsiæ ostio positum, *Arsa.*

7. *Finis Italiæ.*] Et decimæ regionis.

8. *Cremona, &c.*] Ptolemæo, l. 3. c. 1. Κρέμωνα κολωνία, in Cenomanis. Deductam eo coloniam, anno V. C. DXXXVI. P. Corn. Scipione, T. Sempron. Longo Coss. auctor est Livius, l. 21. p, 191. & epitomator ejus in fine libri 20. *Cremone.*

9. *Brixia.*] *Bresse*, Cenomanorum gentis caput Brixia appellatur a Livio, l. 32. p. 392. Et apud Ptolem. loc. cit. Κενομανῶν Βρέξια. Coloniam vocat inscriptio vetus apud Cluver. lib. 1, Ital. antiq. p. 252.

10. *Ateste.*] Nunc voce deminuta, *Este.*

11. *Acelum.*] Ptolemæo, Ἄκελον, non Ἄκεδον. Hodie *Azolo*, supra Tarvisium.

12. *Patavium.*] *Padouë.* Ὀπιτέργιον deinde Ptolemæo, l. 3. c, 1. in mediterraneis Venetorum oppidis, nunc *Oderzo*, in Marchia Tarvisana. Βέλουνον quoque ibidem, *Beluna.* Vicetia, *Vicenza*, inter Venonam, & Patavium.

13. *Sola reliqua.*] Ex iis urbibus quas Tusci trans Padum condiderunt, cum rerum tota fere Italia potirentur. Idcirco apud Virgil. l. 10. Æneïd. Mantua dives avis dicitur, & Tusco ei de sanguine vires.

14. *Trojana stirpe.*] Antenore duce. Vide Livium initio libri 1.

auctor est Cato: Cenomanos juxta Massiliam habitasse [1] in Volcis. [2] Fertini, & [3] Tridentini, & [4] Berunenses, Rhætica oppida: Rhætorum & Euganeorum [5] Verona, [6] Julienses Carnorum. Dein quos scrupulose dicere non attineat, [7] Alutrenses, Asseriates, [8] Flamonienses Vannienses, & alii cognomine Culici: [9] Forojulienses cognomine Transpadani, Foretani, [10] Nedinates, Quarqueni, [11] Taurisani, Togienses, Varbari. In hoc situ interiere per oram Iramine, Pellaon, Palsatium: ex Venetis Atina, & Cælina: Carnis, Segeste, & Ocra: Tauriscis Noreia. Et ab Aquileia ad duodecimum lapidem, deletum oppidum etiam invito Senatu, a Claudio Marcello, L. Piso auctor est. In hac regione [12] & XI. lacus inclyti sunt, amnesque eorum partus aut alumni: si modo acceptos reddunt, [13] ut Adduam Larius, Ticinum Verbanus, Mincium Benacus, Ollium Sebinus, Lambrum Eupilis, omnes [14] incolas Padi.

NOTÆ.

1. *In Volcis.*] Utramque Rhodani ripam Volcæ quondam tenuere. Auctor Livius, l. 21. p. 197. Finibus suis egressos e Gallia Cenomanos, cum Belloveso, Ambigati Biturigum & totius Celticæ regis nepote, docet Livius l. 5. p. 98. ubi Cenomanos Aulercos vocat. Consedere ii porro apud Volcas primum: mox per Taurinos saltus in Italiam prorupere, Brixiamque, Veronam, Cremonam, & Mantuam construxere. Vide P. Ægid. Laccary, l. 2. de colon. Gallor. c. 6. p. 94.

2. *Fertini.*] Ita libri omnes. Haud dubie pro *Feltrini*, ut habet Cassiodorus. Antonino quoque *Feltria*, in Rhætia oppidi nomen est, a Tridento, M. P. LIV. nunc *Feltre*, supra Tarvisium.

3. *Tridentini.*] Tridentum *Trente*, ad amnem Athesim.

4. *Berunenses.*] In MSS. ubique *Beruenses.* Hodie *Belluno* supra Feltriam, ut quidem videtur.

5. *Verona.*] *Verone*, quam Athesis hodie mediam secat. Cenomanis a Ptolemæo adscribitur.

6. *Iulienses.*] Quorum Ἰέλιον Κάρνικον Ptolemæo, lib. 2. c 14. Exstare hujus vestigia aïunt circa Tilavempti amnis initia.

7. *Alutrenses.*] Deinceps alphabeti ordine populi recensentur: in mediterraneo regionis decimæ omnes positi. Ita MSS. omnes. Cave porro hos putes ab Alvona, de qua sect. 25. cognominatos, aut ab Aloo oppido, de quo Stephanus verbo Φλάνων, cum id in ora sit positum: in mediterraneo, Alutrenses.

8. *Flamonienses.*] Non a Flanona, de qua sect. 25. quæ urbs litoralis est, sed a Flamonia, quæ nunc *Flagogna*, haud procul ripa Tilavempti amnis.

9. *Forojulienses.*] *Frioul.* Transpadani cognomen his fuit, quod & alii Forojulienses Cispadani erant in Umbria, de quibus sectione 19.

10. *Nedinates.*] Ita MSS. non *Venidates*: atque ita sane series ipsa elementorum exigit.

11. *Taurisani.*] Vel Tarvisani: oppidum Tarvisium, *Trevise.*

12. *Et XI.*] Ita MSS. Hoc est, & in undecima regione: nam Ticinum, non decimæ, sed præcedentis undecimæ regionis amnis est.

13. *Ut Adduam, &c.*] Larius lacus, *Lago di Como.* Verbanus, *Lago Maggiore.* Benacus, *Lago di Guarda.* Sebinus, ab oppido Sevo, sive Sebo, *Lago di Seo*, mox *d'Iseo* appellatus. Eupilis denique, *Lago di Pusiano.*

14. *Incolas Padi.*] In Padum denique confluere ait eos amnes.

Alpes in longitudinem [1] $\overline{X}$. paſſ. patere a ſupero mari ad inferum, Cælius tradit: Timagenes XXII. M. paſſ. deductis: in latitudinem autem Cornelius Nepos centum M. T. Livius [2] tria M. ſtadiorum: uterque diverſis in locis. Nam & centum millia excedunt aliquando, ubi Germaniam ab Italia ſubmovent: nec LXX. M. explent reliqua ſui parte graciles, veluti naturæ providentia. Latitudo Italiæ, ſubter radices earum a Varo, per vada Sabatia, Taurinos, Comum, Brixiam, Veronam, Vicetiam, Opitergium, Arſiam, [3] DCCXLV. millia paſſuum colligit.

Caput XX. XXIV. Incolæ Alpium multi populi, ſed illuſtres a Pola ad Tergeſtis regionem [4] Secuſſes, Subocrini, Catali, Monocaleni: juxtaque Carnos quondam Tauruſci appellati, nunc [5] Norici. His contermini [6] Rhæti & Vindelici, omnes in multas civitates diviſi. [7] Rhætos Thuſcorum prolem arbitrantur, a Gallis pulſos duce Rhæto. [8] Verſo deinde Italiam pectore Alpium, Latini juris Euganeæ gentes, quarum oppida XXXIV. enumerat Cato. Ex iis [9] Triumpilini venalis cum agris ſuis populus: Dein [10] Camuni, compluresque ſimiles finitimis attributi municipiis. [11] Lepontios & [12] Salaſſos, Tauriſcæ gentis

Notæ.

1. *$\overline{X}$. Paſſ.*] Hoc eſt, decies centena millia paſſuum. Siquidem denarii notam, ſuperducta linea, ſignare decies: atque in hujuſcemodi, centena millia ſemper intelligi, ſæpius ante admonuimus.

2. *Tria millia ſtad.*] Hoc eſt, CCCLXXV. M. P.

3. *DCCXLV. millia.*] Ducto itinere paulo longiore per diverticula oppidorum.

4. *Secuſſes.*] In MSS. *Fecues.* Subocrini, ab Ocra fortaſſis oppido vetere cognominati, de quo ſect. ſup. Catali, (ſic enim MSS. habent Reg. Colb. &c. non *Catili:*) in vetere inſcriptione laudantur, Tergeſtæ reperta, quam Gruterus recitat, pag. 408.

5. *Norici.*] De his dicetur ſect. 27.

6. *Rhæti.*] Rhæti hodie, *les Griſons, & le Comté de Tirol.* Vindelici, a Brigantino lacu ad Ænum amnem, qua in Danubium influit, tenuere, ubi nunc Ducatus Bavariæ, circumjectique agri.

7. *Rhætos Tuſcorum.*] Id quoque Juſtinus prodit, l. 20. c. 5. p. 181. *Tuſci quoque duce Rhæto, avitis ſedibus amiſſis, Alpes occupavere: & ex ducis nomine gentes Rhætorum condiderunt.*

8. *Verſo deinde.*] Qua deinde verſus Italiam ſpectant Alpium juga: ibi Latii jure donatæ Euganeæ gentes. In Euganeis Veronam eſſe poſitam, ſup. ſect. vidimus.

9. *Triumpilini.*] Quorum ager nunc *Troppia* dicitur. Cluver. l. 3. Ital. c. 24. Vallis eſt, quam Mela amnis per XXV. M. paſſ. ſecat, cujus fauces ab urbe Brixia, V. M. P. diſtant. De his in Trophæo inferius.

10. *Camuni.*] Καμοῦνοι Straboni, l. 4. p. 206. quos cum Lepontiis copulat. Vallis eſt, Rhætici juris, quæ a priſcis cultoribus retinuit nomen, *Val Camonica,* ſupra Sevinum lacum. Ita Honor. Bouche, l. 3. c. 1. p. 100. De his rurſum inferius. Καμούνιοι Dioni, l. 54. p. 534.

11. *Lepontios.*] Hi valles eas tenuere, quæ ſunt circa Verbanum lacum *Lago Maggiore:* inter quas *Val d'Oſula,* & ea quam Ticinus ſecat amnis, incolis *Val Leventina*, quaſi Lepontina dicta. Ita Honor. Bouche, p. 102.

12. *Salaſſos.*] Quorum regio nunc *Valle d'Oſta:* oppidum Auguſta Prætoria, ut diximus ſect. 21.

idem

idem Cato arbitratur. Ceteri fere Lepontios relictos ex comitatu Herculis, [1] interpretatione Græci nominis credunt, præustis [2] in transitu Alpium nive membris: ejusdem exercitus & Graios fuisse, Graiarum Alpium incolas, præstantesque genere Euganeos, [3] inde tracto nomine. Caput eorum [4] Stonos: Rhætorum Vennonetes, [5] Sarunetesque ortus Rheni amnis accolunt: Lepontiorum, qui Viberi vocantur, fontem Rhodani, eodem Alpium tractu. Sunt præterea Latio donati incolæ, ut [6] Octodurenses, & finitimi [7] Centrones, [8] Cottianæ civitates: [9] Caturiges, [10] & ex Caturigibus orti Vagienni Ligures, & qui Montani vocantur: Capillatorumque plura genera ad confinium Ligustici maris.

Non alienum videtur hoc loco subjicere inscriptionem [11] e trophæo Alpium, quæ talis est: IMPERATORI CÆSARI DIVI F. AVG. PONTIFICI MAXIMO, IMP. XIIII. TRIBVNITIÆ POTESTATIS XVII. S. P. Q. R. QVOD EIVS DUCTV AVSPICIISQVE GENTES ALPINÆ OMNES, QUÆ A MARI SVPERO AD INFERVM PERTINEBANT, SVB IMPERIVM POP. ROM. SVNT REDACTÆ. GENTES AL-

NOTÆ.

1. *Interpretatione*] A Græca voce λείπω, *linquo*: quod ii relicti ibi ex comitatu seu exercitu Herculis forent, Lepontii appellati.

2. *In transitu Alpium.*] Locum hunc ad exemplarium MSS. Reg. Colb. Chiffl. & Paris. fidem, accurate refinximus.

3. *Inde tracto.*] Quasi εὐγένειοι, vel εὐγενεῖς ob generis præstantiam dicerentur.

4. *Stonos.*] Livius in Epitome l. 62. *Q. Marcius Consul Stonos gentem Alpinam expugnavit.* Apud Gruter. pag. 298. ex Fastis DE. LIGVRIBVS. STOENEIS. Fuisse ii videntur in agro Tridentino prope fontes Clusii amnis. Stephanus: Στῶνος πόλις λιγύρων.

5. *Sarunetesque.*] Ita libri omnes. At rectius forte Suanetes, de quibus mox iterum in Trophæo: nam & Ptolemæus, l. 2. c. 12. in Rhætia Suanitas agnoscit: & Οὐέννωνας, qui Vennonetes a Plinio appellantur.

6. *Octodurenses.*] In Notit. Prov. Civitas Valensium Octodurus: nunc *Martignac en Valais*. Agri circumjacentis incolæ, *les Vaudois*.

7. *Centrones.*] Κέντρωνες Ptolemæo, in Graiis Alpibus, l. 3. c. 1. In Notitiis Galliarum, Civitas Centronum Tarantasia, *Tarantaise*.

8. *Cottianæ.*] Cottii Regis imperio subjectæ: a quo & Alpes Cottiæ nomen sortitæ, hodie *le Mont Cenis*.

9. *Caturiges.*] Caturigum in Graiis Alpibus caput est Ebrodunum *Embrun*, Ptolemæo, lib. 3. cap. 1. aliisque. Haud procul Ebroduno vicus est *Chorges*, qui haud obscura quidem prisci nominis vestigia retinet. Vide Nic. Chorier, lib. 1. p. 12. & Honor. Bouche, lib. 3. cap. 2. pag. 117.

10. *Et ex Caturigibus.*] In MSS. *Et Turi Liguribus orti* &c. De Vagiennis, & Capillatis Liguribus, diximus sect. 7.

11. *E Trophæo.*] Exstare hoc ipsum Trophæum, apud Segusionem sive Suzam, cum hac ipsa inscriptione, juxta Urbis mœnia, in Alpium faucibus, testis oculatus affirmat Præses de Boïssieu, l. mirac. Delphin. cujus epistolam ea de re recitat Honor. Bouche, l. 3. c. 1. p. 99. August. de la Chieza, Ep. Salutiensis, lib. de Corona Sabaud. parte 2. p. 368. aliique.

PINÆ DEVICTÆ: [1] TRIVMPILINI, CAMVNI, VENOSTES, VENNONETES, [2] ISARCI, [3] BREVNI, [4] GENAUNES, [5] FOCVNATES: [6] VINDELICORVM GENTES QVATVOR, CONSVANETES, RVCINATES, LICATES, CATENATES: [7] AMBISONTES, RVGVSCI, [8] SVANETES, [9] CALVCONES, BRIXENTES, LEPONTII, VIBERI, NANTVATES, [10] SEDVNI, VERAGRI, SALASSI, ACITAVONES, [11] MEDVLLI, [12] UCENI, [13] CATVRIGES, [14] BRI-

NOTÆ.

1. *Triumpilini.*] De Triumpilinorum, Camunorum, Vennonetumque situ paulo ante diximus. Venostes vallem tenuere, quæ nunc *Val Venosca*, in qua Athesis amnis oritur.

2. *Isarci.*] Hodie *Val de Sarra*, vel *de Sarcha*, prope *Val Camonica* seu Camunos, & Ollium amnem: Rhæticæ ditionis. Vide Honor. Bouche, l. 3. c. 1. p. 100.

3. *Breuni.*] Horum meminit Tranquillus in Tiberio, c. 9. Βρευνοὶ Ptolemæo, l. 2. c.13. in Vindelicis. Hodie *Val Breunia*, vel *Bregna*, ad fontes Ticini amnis, prope vallem Lepontinam. Ita Honor Bouche, loc. cit. secutus Joan. Georg. Septaplam, in Tab. Duc. Mediol.

4. *Genaunes.*] Ita MSS. omnes: in editis diminuta perperam voce, *Naunes.* De his & de Breunis pariter Horatius, l. 4. Ode 14.

Drusus Genaunos, implacidum genus,
Breunosque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis
Dejecit acer, &c.

Forte *Val Anagnia*, inter lacum Comensem, Athesimque flumen, prope Tridentum. Ita ex Lazio Honor. Bouche, p. 101.

5. *Focunates.*] Sunt qui putent esse *Fossigni*, prope Lemannum lacum, in Pœninis Alpibus: quibus vix assentior: mirum enim videtur, a Rhæticis Alpibus ad Pœninas temere Plinium ac subito subsilire.

6. *Vindelicorum, &c.*] Et in Vindelicia Κονσουάντας, & Ῥουνικάτας, pro Ῥουκινάτας, & Λικάττιους Ptolemæus agnoscit, l. 2. c. 13. Κλαυτηνάτιους, (qui Plinio Catenates, forte pro *Clatenates*) Strabo l. 4. p. 206. Licates Licum amnem accoluere, primario oppido Δαμασία, teste Strab. loc. cit. quod postea Augusta Vindelicorum, *Ausbourg.* Honor. Bouche, loc. cit. Ceterorum situs incompertus.

7. *Ambisontes.*] Ita MSS. Ἀμβισόντιοι Ptolemæo, l. 2. c. 14. in Norico. Rugusci, eidem Ptolemæo, l. 2. c. 12. Ῥουγοῦσκοι in Rhætia: ubi libri vulgati, perperam Ῥιγοῦσκοι exhibent.

8. *Suanetes.*] Forte qui Sarunetes proxime ante dicti, Rheni fontium accolæ.

9. *Calucones.*] Ptolemæo, l. 2. c. 12. Καλούκωνες inter Brixantas & Suanetas. Brixentum oppidum supra Tridentum est, in Comitatu Tiroli, hodieque *Brixen.* De Lepontiorum, Viberorumque situ paulo ante hac sect. diximus. Quibus Cæsarem addimus, scribentem l. 3. bell. Gall. Rhenum oriri ex Lepontiis, & longo spatio per fines Nantuantium & Helvetiorum, citatum ferri. Et hi quoque Ναντουάται Straboni, l. 4. p. 192. qui eos Rheni fontium accolas facit.

10. *Seduni.*] Oppidum hodie *Sion*, regionis totius caput, quam vocant *le Vallais.* Veragri, ubi nunc *le Chablais*, pars Delphinatus. De Salassis diximus superius.

11. *Medulli.*] *La Maurienne*, ut egregie probat Honor. Bouche, p. 103. Pars Sabaudiæ est.

12. *Vceni.*] *Le Bourg d'Oysans*, in parte Gratianopolitani agri, quam vocant *le Graisivaudan.*

13. *Caturiges.*] *Embrun*, ut diximus.

14. *Brigiani.*] Vel Brigantii, ut quidem reor, a Brigantio Delphinatus oppido, *Briançon*: in Alpibus maritimis, ut & Caturiges positi.

GIANI, SOGIONTII, [1] BRODIONTII, [2] NEMALONI, [3] EDENATES, ESVBIANI, VEAMINI, GALLITÆ, TRIVLATTI, ECTINI, VERGUNNI, EGVITVRI, NEMENTVRI, ORATELLI, [4] NERVSI, VELAVNI, SVETRI. Non sunt adjectæ Cottianæ [5] civitates XII. quæ [6] non fuerunt hostiles: [7] item attributæ municipiis lege Pompeia. Hæc est Italia diis sacra, hæ gentes ejus, hæc oppida populorum. Super hæc Italia, quæ L. [8] Æmilio Papo, C. Atilio Regulo Consulibus, nunciato [9] Gallico tumultu, sola sine externis ullis auxiliis, atque etiam tunc sine transpadanis, equitum LXXX. M. peditum DCC. M. armavit. Metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris. Sed interdictum id vetere consulto patrum, Italiæ parci jubentium.

XXV. [10] Arsiæ gens Liburnorum jungitur, usque ad flumen Ti- CAPUT XXI.

NOTÆ.

1. *Brodiontii.*] Sic MSS. habent, non Ebroduntii, qui iidem sunt atque Caturiges, ut diximus sect. 5. ubi Bodionticorum caput Diniam esse vidimus.

2. *Nemaloni.*] Forte *Miolans*, pagus haud procul Ebroduno positus, in ditione Sabaudiæ. Honor. Bouche, pag. 104.

3. *Edenates.*] In diœcesi Ebrodunensi urbem Sedenam, *la ville de Seyne*, hos olim tenuisse, idem auctor probat loc. cit. Esubianos vero, p. 105. prope amnem *d'Hubaye*, in confinio Sabaudiæ, Provinciæque, in valle cui nomen, *Vallée de Barcelone*. Veaminos in diœcesi Sanitiensi, *Senez*: item Triulattos, ad pagum *Alloz*: Ectinos in Glandevensi: in Sanitiensi rursum, Vergunnos, in pago *Vergons*. In Glandevensi iterum, oppido *Guillaumes*, Eguituros: item Oratellos, ubi nunc *le Puget de Theniers*: denique Velaunos, ubi nunc pagus *Büeil*, cui Bellio vetus nomen fuit.

4. *Nerusi.*] Ptolemæo, l. 3. c. 13. Νερȣσίων πόλις Οὐίντιον, hodie *Vence*: cui proximum est oppidum alterum, S. Pauli cognomine, *S. Paul de Vencé*. De Suetris egimus sect. 5.

5. *Civitates XII.*] Civitatum nomine cave oppida intelligas, quæ hodierno usu civitatis appellatione censentur: sed communitates quasdam, quæ pagos multos continerent. Ita Cæsar l. 1. *Omnis Civitas Helvetia in quatuor pagos divisa est.* Has civitates recte conjicit Honor. Bouche, l. 3. p. 110. esse populos, qui valles has Alpium tenuerunt, quibus hæc hodie nomina: *Val de Grana, Val de Vraite, Val de Gilde, Val d'Isase, Val de Pau, Val d'Angrogne, Val de Pragelas & de Luserne, Val de Perouse, Val de Suze, Val de Lans, Val de Melon, & Val de Pont.*

6. *Non fuerunt hostiles.*] Quoniam qui has Alpes tenebat Rex Cottius, in amicitiam Octaviani receptus est Principis, inquit Ammianus, l. 15. p. 52.

7. *Item attributa.*] Nec sunt etiam adjectæ, inquit, eæ quæ sunt municipiis attributæ, ut eo jus peterent, sive ut eorum foro ac jurisdictioni parerent.

8. *Æmilio Papo.*] Ita Fasti omnes, non *Paulo*, ut perperam libri plerique omnes habent. Consulatum gessere ii anno V. C. DXXIX.

9. *Gallico tumultu.*] Bello Gallico Cisalpino, de quo vide Florum, lib. 2. c. 4.

10. *Arsia.*] Amni, de quo sect. 23. De Liburniæ initio ac fine subscribit Florus, l. 2. c. 5. *Illyrii*, inquit, *seu Liburni sub extremis Alpium radicibus agunt, inter Arsiam Titiumque flumen longissime per totum Adriani maris litus effusi.* Hunc tractum hodie vocant *la Morlaquie*.

tium. Pars ejus fuere [1] Mentores, [2] Hymani, [3] Encheleæ, [4] Buni, & quos Callimachus Peucetias appellat: nunc totum uno nomine Illyricum vocatur generatim, populorum pauca effatu digna, [5] aut facilia nomina. Conventum [6] Scardonitanum petunt Japydes, & Liburnorum civitates XIV. e quibus Lacinienses, [7] Stlupinos, Burnistas, [8] Olbonenses nominare non pigeat. [9] Jus Italicum habent eo conventu [10] Alutæ, [11] Flanates, a quibus sinus nominatur: Lopsi, [12] Varvarini, immunesque Assesiates, & ex insulis [13] Fertinates, Curictæ. Ceterum per oram oppida [14] a Nesactio, Alvona, Flanona, Tarsatica, Senia, Lopsica, Ortopula, Vegium, Argyruntum, Corinium, Ænona [15] civitas Pasini: Flumen [16] Tedanium, quo finitur Japydia. Insulæ [17] ejus sinus cum oppidis, præter supra [18] significatas, Absyrtium, [19] Arba, Crexa, Gissa, Portunata. Rursus in continente colo-

NOTÆ.

1. *Mentores.*] Μέντορες Stephano.

2. *Hymani.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIX.

3. *Encheleæ.*] Ἐγχελέαι Stephano: Scylaci, p. 9. Ἐγχελεῖς, inter Naronem & Drilonem amnes, qui diei unius navigatione invicem distant.

4. *Buni.*] Ita MSS. omnes, Reg. Colb. &c. non *Dudini.*

5. *Aut facilia.*] Effatu scilicet.

6. *Scardonitanum.*] Ab oppido Scardona, de quo sect. seq.

7. *Stlupinos.*] Non *Stulpinos.* Ptolemæo, l. 2. c. 17. Στλοῦπι in oppidis Liburnorum mediterraneis: item Βοῦρνον, a quo Burnistæ apud Plinium.

8. *Olbonenses.*] Vel Olbianenses, ab Ὀλβία Illyridis urbe, apud Stephanum. Vide Notas & Emend. num. LXXX.

9. *Ius Italicum.*] De quo dicemus in Notis & Emend. num. III.

10. *Alutæ.*] Ab Aluo sive Aloo, quo de oppido Artemidorus apud Steph. verbo Φλάνων. Μετὰ δὲ τὸ Ἄλωον λιμήν ἐστι Φλάνων καὶ πόλις· καὶ πᾶς ὁ κόλπος οὗτος, Φλανωνικὸς καλεῖται. Plinio mox Alvona.

11. *Flanates.*] A quibus sinus Flanaticus, nunc *Golfo Canario, & Carnero.* Nomen habent a Flanona: ut Lopsi, a Lopsica, de quibus oppidis mox dicetur.

12. *Varvarini.*] Non *Varubarini*: ab oppido Liburnorum mediterraneo Οὐαρουαρεία, Ptolemæo, lib. 2. c. 17. uti & Ἀσισία, unde Plinio Assesiates mox appellati.

13. *Fertinates, Curictæ.*] Κουρικτὰ insula Ptolemæo, l. 2. c. 17. Straboni, l. 7. p. 315. Κυρακτική, nunc *Vegia.* Vide Notas & Emend. num. LXXXI.

14. *A Nesactio.*] De quo sect. 23. in ostio fluminis Arsiæ, unde Liburnia incipit. Αλούωνα & Φλανῶνα, apud Ptolem. l. 2. c. 17. hodie retinent nomen, *Albona,* & *Flanona.* Apud Gruter. p. 108. FLANONA. Sequuntur apud Ptolem. Ταρσατίκα, Σένια, Λοψίκα, Ὄρτοπλα, Οὐεγία, Ἀργυροῦτον, Κορίνιον, Αἰνῶνα. Tersatica nunc *Fiume*: Senia *Segna*: *Lopsico*, *Ortopola*, *Veza*, &c.

15. *Civitas Pasini.*] Sic MSS. omnes. Cur porro ita cognominetur Ænona, incompertum. Hodie *Nona* vocatur.

16. *Tedanium.*] Τηδάνιος Ptolem. loc. cit. Hodie *Zermagna.*

17. *Ejus sinus.*] Flanatici.

18. *Significatas.*] Fertinam, & Curictam.

19. *Arba.*] Ἄρβα oppidi nomen est in insula Scardona apud Ptolem. contra Liburnos. Crexa Κρέψα eidem, hodie *Cherso.* Portunata non alterius insulæ nomen esse videtur, sed Gissæ epitheton, tuti opportunique portus ratione, magis quam re alia insignis, ac cognitæ: Gissa vero ipsa nunc *Pago* vocatur.

nia [1] Jadera, quæ a Pola CLX. M. paſſ. abeſt: inde triginta M. [2] Colentum inſula: XVIII. oſtium [3] Titii fluminis.

XXVI. Liburniæ finis, & initium Dalmatiæ [4] Scardona, in amne eo, XII. M. paſſ. a mari. Dein [5] Tariotarum antiqua regio, & caſtellum Tariona: [6] promontorium Diomedis, vel ut alii peninſula [7] Hyllis, circuitu C. M. paſſ. [8] Tragurium civium Romanorum, marmore notum: Sicum, in quem locum Divus Claudius veteranos miſit. [9] Salona colonia, ab Jadera CXII. M. paſſ. Petunt in eam jura deſcripti [10] in decurias [11] CCCLXXXII. Dalmatæ XXII. [12] Decuni CCXXXIX. Ditiones LXIX. Mazæi LII. Sardiates. In hoc tractu ſunt, [13] Burnum, [14] Andetrium, [15] Tribulium, [16] nobilitata populi Romani præliis caſtella: Petunt & ex Inſulis, [17] Iſſæi, Colentini, Separi, C. XXII.

NOTÆ.

1. *Iadera.*] Nunc *Zara vecchia*. Nummus Domitiani apud Goltzium, COL. AVGVSTA. IADERA. Et apud Ptol. Ἰάδερα κολωνία.

2. *Colentum.*] Κόλεντον inſulæ Scardonæ oppidum Ptolemæo dicitur, lib. 2. c. 17.

3. *Titii fluminis.*] Τίτος ποταμὸς Ptolem. loc. cit. Nunc *Kerka*, Scardonam præterluit.

4. *Scardona in amne eo.*] In Titii fluminis ripa: nunc rudera, teſte Jo. Lucio, l. 1. c. 4. *Scardona.* Σκαρδῶνα Ptolem. l. 2. c. 17.

5. *Tariotarum.*] Quos Αὐταριάται Strabo l. 7. p. 316. aliique appellant, ut quidem videtur.

6. *Promontorium.*] Nunc *Cabo di S. Nicolo.*

7. *Hyllis.*] Ab Hyllo Herculis F. a quo Hylles gens hæc Illyrica Stephano. Χερσόνησος Ὑλλική, Scymno Chio, pag 17.

8. *Tragurium.*] *Trauu.* Sicum *Sebenigo*, ut quidem ab omnibus creditur. At *Sebenigo* citra Tragurium ad Iſtriam, non ut Sicum a Plinio ſtatuitur, ultra id ſitum eſt: quapropter diligentius de eo videndum: num tranſpoſitus Sici ſitus, auctoris an librarii hallucinatione.

9. *Salona.*] Diocletiani patria: nunc exciſa: ex ejus ruinis excitatum Spalatum. Vetus inſcriptio apud Gruter. Pag. 23. COL. MARTIA. IVLIA. SALONA. Et Ptolemæo, Σαλῶναι κολωνία.

10. *In decurias.*] Salonitano, inquit, diſceptant foro populi mox appellandi: ibique habent judicum decurias omnino CCCLXXXII. In MSS. *Petunt in eam jura, juribus deſcriptis in decurias.* De judicum decuriis perſæpe Cicero aliique: ac Plinius ipſe in primis, lib. 33. ſect. 7.

11. *CCCLXXXII.*] Ita MSS. Tol. & Salmant. At Reg. & Colb. CCCXLII.

12. *Decuni.*] MSS. Reg. & Colb. *Decuri.* Forte Derrii, de quibus in hoc tractu Ptolemæus, l. 2. c. 17. Δέρριοι, & mox Διτίωνες: item Μάζαιοι, gens Dalmatica etiam Dioni cognita, l. 55. p. 570. Tum Σαρδιῶται, apud eundem Ptolem.

13. *Burnum.*] Caſtellum Dalmatiæ, a Liburniæ oppido cognomine, de quo ſup. ſectione, ut apparet, diverſum.

14. *Andetrium.*] Ἀνδέτριον. Vide Notas & Emend. num. LXXXII.

15. *Tribulium*] MSS. *Triburium.*

16. *Nobilitata P.R. præliis.*] Tiberio, & Germanico, illuc ab Auguſto miſſis. Vide Dionem, l. 56. p. 579.

17. *Iſſæi.*] Iſſæi, ab Iſſa, de qua ſect. 30. Colentini, a Colento, de qua ſup. ſect. Ἐπέτιον urbs eſt litoralis Dalmatiæ, prope Salonas, apud Ptolem. lib. 2. cap. 17. quam forte interdum circumfluus maris æſtus ambiret, inſulamque faceret.

Epetini. Ab his castella, [1] Piguntiæ, [2] Rataneum : [3] Narona colonia [4] tertii conventus, a Salona LXXXII. M. pass. apposita [5] cognominis sui fluvio, a mari XX. M. pass. M. Varro LXXXIX. civitates eo ventitasse auctor est. Nunc soli prope noscuntur [6] Cerauni decuriis XXIV. Daorizi XVII. Dæsitiates CIII. Docleatæ XXXIII. Deretini XIV. Deremistæ XXX. [7] Dindari XXXIII. Glinditiones XLIV. [8] Melcomani XXIV. Naresii CII. [9] Scirtari LXXII. [10] Siculotæ XXIV. populatoresque quondam Italiæ Vardæi, non amplius quam XX. decuriis. Præter hos tenuere tractum eum [11] Ozuæi, Partheni, Hemasini, Arthitæ, Armistæ. A Narone amne C. M. pass. abest [12] Epidaurum colonia. Ab Epidauro sunt oppida civium Rom. [13] Rhizinium, [14] Ascrivium, [15] Butua, [16] Olchinium, quod antea Colchinium dictum est, a Colchis conditum : amnis [17] Drilo, superque eum oppi-

Notæ.

1. *Piguntiæ.*] Πηγύντιον inter oppida Dalmatiæ juxta litus posita, apud Ptolem. loc. cit. Nunc *Almiza.*

2. *Rataneum.*] Ῥαίτινον τῆς Δαλματίας πόλιν appellat Dio l. 56. p. 578. Hodie *Mucarisca.*

3. *Narona.*] Ptolemæo lib. 2. c. 17. Νάρβωνα pro Νάρωνα κολωνία. Nummus Titi, apud Goltzium, COL. NARONA. Hodie *Narenta.*

4. *Tertii conventus.*] Tergeminus in Dalmatia Liburniaque conventus fuit, seu Judiciarium forum : Scardonitanus, Salonitanus, & is in quo nunc versamur, Naronitanus.

5. *Cognominis sui.*] Ita libri omnes. Rectius, *cognomini sibi* vel *nominis sui.* Naronem amnem intelligit, Νάρωνα Ptolemæus vocat, hodie *Narença.*

6. *Cerauni, &c.*] Κεράυνιοι Ptolem. l. 2. c. 17. Δαόριζοι deinde Straboni, l. 7. p. 315. Δαισιτιᾶται apud eandem, p. 314. qui Δυσιδιᾶται ut arbitror, Dioni, l. 55. p. 568. Docleatæ, ab urbe Δοκλέα, in mediterraneo Dalmatiæ, apud Ptolem. quæ adhuc in ruinis nomen servat teste Holsten. p. 32. Incolæ Ptolemæo, Δοκλεᾶται.

7. *Dindari.*] Διν δάριοι Ptolemæo, loc. cit.

8. *Melcomani.*] Μελκωμένιοι, Ptolem. Vide Notas & Emend. num. LXXXIII. Mox Naresii, qui Ptolemæo loc. cit. Ναρήνσιοι.

9. *Scirtari.*] Forte *Seretii :* nam Σερέτιον in hoc tractu agnoscit Dio, lib 56. p. 579. Vel sunt ii potius quos Σκίρτωνες appellat Ptolem. loc. cit.

10. *Siculotæ.*] Σικουλῶται Ptolem. loc. cit. & Οὐάρδαιοι, quos Ἀρδιαίους appellat Strabo, lib. 7. p. 315. contra insulam Pharon. Vardeos, Epitome Livii, l. 56.

11. *Ozuæi.*] Gentes eas jam tum ævo suo defecisse innuit. Vide Notas & Em. num. LXXXIV.

12. *Epidaurum.*] Nunc *Ragusi vecchio :* cui Ragusa nova successit. Ἐπίδαυρος Ptolemæo, l. 2. c. 17. Vetus inscr. apud Goltzium, COL. EPIDAVRVM. LEG. IX.

13. *Rhizinium.*] Straboni l. 7. p. 314. & Stephano, Ῥίζων. Ptolemæo, Ῥίζινον. Hodie *Risine*, in intimo recessu Rhizonici sinus, *Golfo di Cataro.* Oppidani Rhizonitæ, Livio, l. 45. p. 580.

14. *Ascrivium.*] Ἀσκρούιον Ptolemæo, loc. cit. Hodie *Cataro.*

15. *Butua.*] Stephano, Βουθόη, Scylaci quoque p. 9. Ptolemæo, Βουλούα pro Βουτούα. Nunc *Budoa.*

16. *Olchinium.*] Οὐλκίνιον Ptolemæo, loc. cit. Nunc *Dulcigno*, in confinio Dalmatiæ, Albaniæque. Incolæ Livio Olciniatæ, l. 45. p. 580.

17. *Drilo.*] Δρείλων Ptolem. l. 2. c. 17. nunc *Drino*, & *Lo Drin.*

dum civium Romanorum [1] Scodra, a mari XVIII. M. pass. Præterea multorum Græciæ oppidorum deficiens memoria, nec non & civitatum validarum. Eo namque tractu fuere [2] Labeatæ, [3] Enderoduni, Sassæi, [4] Grabæi, proprieque dicti [5] Illyrii, & [6] Taulantii, & [7] Pyræi. Retinet nomen in ora [8] Nymphæum promontorium: [9] Lissum oppidum civium Romanorum ab Epidauro C. M. passuum. * A Lisso [10] Macedoniæ provincia: gentes [11] Partheni, & a tergo eorum [12] Dassaretæ. Montes [13] Candaviæ a Dyrrachio LXXVIII. M. pass. In ora vero [14] Denda civium Romanorum, [15] Epidamnum colonia, propter inauspicatum nomen a Romanis Dyrrachium appellata: flumen [16] Aous, a [17] quibusdam Æas nominatum: Apollonia, quondam [18] Corinthiorum colonia, IV. M. passuum a mari recedens: cujus

* CAPUT XXIII.

NOTÆ.

1. *Scodra.*] Ptolemæo loc. cit. Σκόδρα. Nunc *Scutari*, in Albania, qua contingit Dalmatiam: non Driloni, sed super Drilonem, alteri amni appositum. De Scodra Livius, l. 43. p. 556.

2. *Labeatæ.*] Labeatûm genti Gentium Regem imperitasse auctor est Livius, l. 43. p. 555. & idem Labeatidem terram vocat, l. 44. p. 564. Idem Gentius Lissi regnabat, ut ex Polybio, in excerptis liquet, c. 76. quo de oppido mox dicemus.

3. *Enderoduni.*] Ἔνδηροι Ptolemæo l. 2. c. 17. inter mediterranea Dalmatiæ oppida: nunc *Endero*, in Albania, qua Serviam spectat.

4. *Grabæi.*] Forte Γαλάβειοι, de quibus Strabo, l. 7. p. 316.

5. *Illyrii.*] Inter Naronem, & Drinum.

6. *Taulantii.*] De Taulantiis Illyrica gente Stephanus: Macedoniæ a Ptolemæo adscribitur, l. 3. c. 13. atque eorum oppida fuisse Dyrrachium, Apolloniamque scribit. Sic etiam Thucyd. l. 1. p. 17.

7. *Pyræi.*] De Pyræis Pomponius, l. 2. c. 3. *Tum Pyræi, & Liburni, & Istria.*

8. *Nymphæum.*] Nunc *Cabo di Redeni.*

9. *Lissum.*] Λισσὸς Ptolemæo, l. 2. c. 17. Ab Anna Comnena, l. 12. Alexiad. oppidulum dicitur in edito colle situm, unde prospectus usque Dyrrachium pateat.

10. *Macedoniæ.*] Nunc Albania dicitur hæc regio, Macedoniæ provinciæ a Ptolemæo quoque attributa, l. 3. c. 13.

11. *Partheni.*] Παρθινοὺς vocat Dio, l. 41. p. 176. Parthenos Livius, l. 33. p. 400. Dyrrachio vicini hi fuere.

12. *Dassaretæ.*] Δασσαρῆται Ptolemæo, lib. 3. c. 13. & Livio, lib. 27 p. 312. Regio ipsa Δασσαρῆτις, Polybio, lib. 5. p. 621. Horum oppidum Lychnidus, Ptolem. Unde apud Marcellin. Com. Lychnidensis Episcopus Illyrici laudatur: hodie *Locrida*, in Albania.

13. *Candaviæ.*] De his Strabo, l. 7. p 323. Apud Ptolem. loc. cit. ΚΑΝΑΛΟΥΙΩΝ ὀρέων mentio, pro ΚΑΝΔΑΟΥΙΩΝ. Hi Albaniam a Macedonia proprie dicta disterminant. Deserta Candaviæ Senecæ, ep. 31. p. 230. *Qua vastos aperit Candavia saltus*, inquit Lucan. l. 6 v. 331.

14. *Denda.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXV.

15. *Epidamnum.*] Mela, lib. 2. c. 3. *Romani nomen Epidamnum mutavere, quia velut in damnum ituris omen id visum est.* Vide & Dionem, lib. 41. p. 176. Nunc *Durazzo.*

16. *Aous.*] Sic appellatur a Livio, l. 32. p. 383. Ab Apolloniæ vicinio, hodie *la Pollona* vocatur: cum oppidi ipsius rudera tantum exstent. Mela, l. 2. c. 3. *Æas secundum Apolloniam.*

17. *Quibusdam Æas.*] Αἴας. Vide Notas & Emend. num. LXXXVI.

18. *Corinthiorum.*] Ita Thucyd. l. 1. p. 19. & Dio, l. 41. p. 174. A Corcyræis & Corinthiis conditam aiunt Strabo, l. 7. p. 316. Scymnus, p. 18 aliique.

in finibus celebre [1] Nymphæum accolunt barbari, [2] Amantes & [3] Buliones. At in ora oppidum [4] Oricum a Colchis conditum. Inde initium Epiri, montes [5] Acroceraunia, quibus hunc Europæ [6] determinavimus sinum. Oricum, a Salentino Italiæ promontorio distat [7] LXXXV. M. passuum.

CAPUT XXIV.

XXVII. A Tergo Carnorum & Japydum, qua se fert magnus Ister, Rhætis junguntur [8] Norici. Oppida eorum: [9] Virunum, [10] Celeia, [11] Teurnia, [12] Aguntum, [13] Vianiomina, [14] Claudia, [15] Flavium Solvense. Noricis junguntur lacus [16] Peiso, deserta Boiorum: jam tamen colonia Divi Claudii [17] Sabaria, & oppido [18] Scarabantia Julia habitantur.

CAPUT XXV.

XXVIII. [19] Inde glandifera Pannoniæ, qua mitescentia Alpium

NOTÆ.

1. *Nymphæum.*] Livius, l. 42. p. 540. *Nymphæum in Apolloniati agro.* Egimus de eo, l. 2. sect. 110.

2. *Amantes.*] Oricum Scylax, p. 19. in Amanticorum agro locat, & Stephan.

3. *Buliones.*] Straboni lib. 7. p. 326. Βουλλίονες. In nummis apud Goltzium, ΒΥΛΛΙΟΝΩΝ. Oppidum Βουλλὶς, Ptolem. l. 2. c. 13. unde Bullidensis colonia Plinio, l. 4. sect. 17.

4. *Oricum.*] Ὠρικὸς Stephano, & Appiano, l. 2. bell. civ. p. 462. Nunc *Orso*, in confinio Albaniæ & Epiri.

5. *Acroceraunia.*] Virgilio *Ceraunia*: nunc *Monte di Chimera*, Epirum ab Albania dirimunt.

6. *Determinavimus.*] Sect. 15.

7. *LXXXV. M.*] Straboni, lib. 6. p. 281. abest a Cerauniis Salentinum, stadiis DCC. hoc est, millibus passuum LXXXVII. & quingentis pass.

8. *Norici.*] Bavariæ partem ab Æno amne, Austriamque universam Norici olim tenuere, & Carinthiam, Stiriamque.

9. *Virunum.*] Apud Gruter. p. 569. NORICVS. COL. C. VIRVNO. Apud Ptolem. lib. 2. c. 14. in Norico Οὐίρουνον. Nunc *Volkmark* ad amnem Dravum.

10. *Celeïa.*] Κέλεια Ptolem. loc. cit. Gruter. p. 130. CELEIAE, reperta inscriptio in Carniolæ oppido, quod vetustum nomen retinet, *Cilicy.*

11. *Teurnia.*] Ptolem. loc. cit. Τεουρνία. Apud Gruter. p. 473. II VIRO. TEVRN. Nunc *Villach*, in Carinthia superiore, ad Dravum amnem.

12. *Aguntum.*] Ἄγουντον Ptolem. loc. cit.

13. *Vianiomina.*] Nunc Vienna Austriæ. Vide Notas & Emendat. num. LXXXXVII.

14. *Claudia.*] Κλαυδιούιον Ptolem. in Norico, loc. cit. Nunc *Clagenfurt*, Carinthiæ oppidum.

15. *Flavium Solvense.*] Apud Gruter. inscriptio reperta Cibini in Hungaria, FL. SOLVA. Aïunt esse *Solfeldt*, in Carinthia, prope Clagenfurtum.

16. *Peiso.*] In Austriæ Hungariæque confinio, *Neusydlerzée.* Vide Notas & Emend. num. LXXXXVIII.

17. *Sabaria.*] Etiamnum retinet nomen in Hungariæ Austriæque confinio. Ibi reperta inscriptio, quam refert Gruterus, p. 389. C. C. S. hoc est, Colonia Claudia Sabaria. Σαουαρία Ptolem. l. 2. c. 15. in Pannonia superiore. Et apud Goltz. Claudii nummus, COL. SABAR. CLAVDIANA. AVGVSTA.

18. *Scarabantia.*] A Sabaria, M. P. XXXIV. apud Antonin. Hodie *Scapring*, supra Sabariam: aliis *Sopron*, sive *Oedenburg*, in eodem tractu.

19. *Inde glandifera.*] Ita MSS. omnes, non *In glandifera.* Hoc est, post eas gentes, ac urbes, quas antea commemoravit, glandifera sunt Pannoniæ. Apud Hygenum, lib. de limitibus constit. p. 206. legimus in Pannonia sylvis glandiferis vectigal constitutum.

juga,

juga, per medium Illyricum a ſeptentrione ad meridiem verſa, molli in dextra ac læva devexitate conſidunt. Quæ pars ad mare Adriaticum ſpectat, appellatur Dalmatia, & Illyricum ſupra dictum. Ad ſeptentriones [1] Pannonia vergit: finitur inde Danubio. In ea coloniæ, [2] Æmona, [3] Siſcia. Amnes clari & navigabiles in Danubium defluunt, [4] Draus e Noricis violentior, Saus ex Alpibus Carnicis placidior: CXX. M. paſſ. intervallo. Draus per [5] Serretes, Serrapillos, [6] Jaſos, [7] Andizetes: Saus per [8] Colapianos, [9] Breucoſque. Populorum hæc capita. Præterea Arivates, [10] Azali, Amantes, Belgites, Catari, Cornacates, [11] Eraviſci, Hercuniates, Latovici, Oſeriates, Varciani. Mons [12] Claudius, cujus in fronte Scordiſci, in tergo Tauriſci. Inſula in Savo [13] Metubarris, amnicarum maxima. Præterea amnes memorandi, [14] Colapis in Saum influens juxta Siſciam, gemino alveo inſulam ibi efficit, quæ Segeſtica appellatur. [15] Alter amnis Bacuntius in Saum [16] Sirmio oppido influit:

NOTÆ.

1. *Pannonia vergit.*] Carniolæ partem, deinde Croatiam, Sclavoniam, Hungariamque complexa, Danubium uſque.

2. *Æmona.*] *Laubach*, ut diximus ſect. 22. Carniolæ primarium oppidum. Ἤμωνα Ptolemæo, l. 2. c. 15. ſub Norico Pannoniæ.

3. *Siſcia.*] Σίσκια Ptolem. loc. cit. Vulgo *Siſſech*, ad Savum amnem.

4. *Draus.*] Δράβος & Σάυος Straboni, l. 7. p. 314. Nomen retinent, *Dravv*, & *Savv*. Vide Notas & Emend. num. LXXXIX.

5. *Serretes.*] Hi & Serrapilli, Carinthiam tenuere, ripamque geminam Dravi amnis.

6. *Iaſos.*] Ἰασσίους appellat Ptolem. l. 2. c. 15.

7. *Andizetes.*] Ἀνδιζῆται. Vide Notas & Emend. num. XC

8. *Colapianos.*] A fluvio Colapi, cujus mox Plinius, aliique meminere.

9. *Breucoſque.*] Βρεῦκοι Ptolem. l. 2. c 16 & Straboni, lib 7. p. 314. Βρεῦκοὶ Dioni, l. 55. p. 568. Idem poſtea Franci appellati Gallias occupavere, quas nunc obtinent: qui prius e Galliis in Pannoniam, unde rediere, commigrarant. Vide P. Ægid. Laccary, l. 5. de Colon. Gallor. c. I. p 242.

10. *Azali, &c.*] Ἄζαλοι Ptolem. in Pannonia ſuperiore, l. 2. c 15. Ἀμαντινοὶ, in inferiore, c. 16. Catari, forte pro *Curtari*: nam in inferiore Pannonia Κοῦρτα oppidum apud Ptolem. Sic Cornacates, (ita enim habent MSS. non *Corneates*,) a Κόρνακον ejuſdem Pannoniæ oppido apud Ptolem.

11. *Eraviſci.*] Sic enim alphabeti ſeries exigit: ii ſunt qui Ptolemæo in inferiore Pannonia, l. 2. c. 16. Ἀραβίσκοι. Idem ibi Ἑρκουνιάτες Amantenis ſubjicit. In ſuperiore Λατόβικους, Ὀσεριάτες, & Οὐαρκιανοὺς locat, c. 15.

12. *Claudius.*] Tauriſcos a Scordiſcis, hoc eſt, Hungaros Sclavoſque, a Croatis diſterminans.

13. *Metubarris.*] Hodie *Zagrabia.*

14. *Colapis.*] Κόλοψ Dioni, lib. 49. p. 414. qui cum amnem ait Siſciæ urbis mœnia primum alluiſſe, poſt vero a Tiberio Cæſare ducta foſſa, totam urbem circumambiiſſe, inſulamque facere, mox redire in priſtinum alveum. Σεγεστικὴν vocat idem, l. 51. p 461. quæ Plinio Segeſtica dicitur. Strabo, lib. 7. p. 314. Σεγεστικήν.

15. *Alter amnis.*] Vide Notas & Em. num. XCI.

16. *Sirmio.*] Hodie *Sirmich*, in Sclavoniæ parte quæ Turcis paret, inter Savum & Dravum.

[1] ubi civitas Sirmiensium, & Amantinorum. Inde XLV. M. passuum [2] Taurunum, ubi Danubio miscetur Saus. [3] Supra influunt Valdasus, Urpanus & ipsi non ignobiles.

CAPUT XXVI.

XXIX. Pannoniæ jungitur provincia, [4] quæ Mœsia appellatur, ad Pontum usque cum Danubio decurrens. [5] Incipit a confluente supra dicto. [6] In ea Dardani, Celegeri, Triballi, Timachi, Mœsi, Thraces, Pontoque contermini Scythæ. Flumina clara, e Dardanis [7] Margis, Pingus, Timachus: ex Rhodope [8] Oescus: ex Hæmo, [9] Utus, Escamus, Jeterus.

Illyrici latitudo, qua maxima est, CCCXXV. M. passuum colligit. [10] Longitudo a flumine Arsia ad flumen Drinium DCCC. M. [11] A Drinio ad promontorium Acroceraunium, CLXXII. M. Agrippa prodidit universum hunc sinum Italiæ & Illyrici ambitu [12] XIIII. In eo duo maria, ([13] quo distinximus fine:) [14] Jonium, in prima parte, interius Adriaticum, quod Superum vocant.

XXX. Insulæ in Ausonio mari præter jam dictas, memoratu dignæ, nullæ: in Jonio paucæ: Calabro litore ante Brundisium, quarum objectu portus efficitur: contra Apulum litus [15] Diomedea, con-

NOTÆ.

1. *Ubi civitas.*] Non oppidum, sed ditio, ager, communitas.

2. *Taurunum.*] Ταυροῦνος, ubi se Saus Istro immiscet, inquit etiam Arrianus in Indicis, p. 517. Hodie *Belgrade.*

3. *Supra.*] Supra Saum Draumque. Valdasus, nunc *Valpo*, inter Saum Draumque Danubio se immiscens: Supra Draum Urpanus, nunc *Sarroiez.*

4. *Quæ Mœsia.*] A Belgrada ad Pontum, ubi nunc Servia, & Bulgaria est. Τὴν Μυσίδα vocat Dio, l. 51. p. 461.

5. *Incipit a confluente.*] Ubi Danubio Savus miscetur, ut dictum est.

6. *In ea Dardani, &c.*] Hæc pariter Tzetzes, Chiliad. XI. hist. 396. Δάρδανοι Ptolemæo, in Mysia superiore, l. 3. c. 9 Ubi nunc Servia est. Τειβαλλοὶ in inferiore, cap. 10. Timachi ab oppido Τίμακον Mysiæ superioris, apud eundem Ptolem.

7. *Margis.*] Hodie *Moravva*, per Serviam in Danubium labens. Is Pingum & Timachum in Istrum defert. Oppidum ei olim appositum fuit ejusdem nominis, Margum, cujus mentio in Notitia Imp. Rom. sect. 52. sub dispos. Ducis Mœsiæ primæ.

8. *Oescus.*] Nunc *Ischa* in Bulgaria. Et Oescum oppidum ab amne cognomine, in Notitia Imp. sect. 31. p. 54. Triballis adscribitur a Ptolem. l. 3. c. 10.

9. *Utus &c.*] Et hi Bulgariam alluunt. Utum oppidum in Notitia Imp. sect. 31. pag. 53. Sub dispos. Ducis Daciæ Ripensis.

10. *Longitudo.*] Hæc Martianus totidem fere verbis, lib. 6. cap. de secundo Europæ sinu, p. 209. Tamen MSS. Reg. & Colb. DXXX.

11. *A Drinio.*] Amne, quem Drilonem superius dixit, sect. 26.

12. *XIII.*] Hoc est, ambitu patere hunc sinum maris Agrippa prodidit quatuordecies centena millia passuum.

13. *Quo distinximus.*] Sect. 16.

14. *Ionium.*] Qua parte in Adriaticum sinum irrumpit. Vide Notas & Emend. num. XCII.

15. *Diomedea.*] Nunc a tergemino monte *Trémiti* appellata. Diomedis tumulo ac delubro nobilis, ut dicetur lib. 10. sect. 61. Διομήδεια Stephano, & Scymno, p. 18.

ſpicua monumento Diomedis:[1] & altera eodem nomine, a quibuſdam Teutria appellata.

Illyrici ora mille amplius inſulis frequentatur, natura vadoſo mari, æſtuariiſque tenui alveo intercurſantibus. Claræ: ante oſtia Timavi,[2] calidorum fontium cum æſtu maris creſcentium: juxta Iſtrorum agrum, Ciſſa, Pullaria, &[3] Abſyrtides Graiis dictæ, a fratre Medeæ ibi interfecto Abſyrto. Juxta eas Electridas vocavere, in quibus proveniret ſuccinum, quod illi electrum appellant,[4] vanitatis Græcæ certiſſimum documentum: adeo ut quas earum deſignent, haud unquam conſtiterit.[5] Contra Jader eſt Liſſa:[6] & quæ appellatæ. Contra Liburnos[7] Grateæ aliquot:[8] nec pauciores Liburnicæ,[9] Celaduſſæ.[10] Contra Tragurium[11] Bavo: & capris laudata[12] Brattia:[13] Iſſa civium Romanorum, & cum oppido[14] Pharia. Ab his[15] Corcyra, Melæna cognominata, cum Gnidiorum oppido, diſtat XXV. M. paſſuum, inter quam & Illyricum[16] Melita, unde catulos Melitæos appellari[17] Callimachus auctor eſt: XV. millia paſſuum ab

NOTÆ.

1. *Et altera.*] Sic Strabo, lib. 6. pag. 284. Nunc *Caprara*, vel *S. Domnino*.

2. *Calidorum.*] Meminit jam hujus inſulæ, lib. 2. ſect. 106.

3. *Abſyrtides.*] Iiſdem verbis Stephanus: Ἀψυρτίδες, νῆσοι πρὸς τῷ Ἀδρίᾳ, ὑπὸ Ἀψύρτου παιδὸς Αἰήτου ἐν μιᾷ δολοφονηθέντος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Μηδείας. Vide etiam Hygin. Fab. 23. & Apollod. lib. 1. de Diis, pag. 63. & 65.

4. *Vanitatis Græcæ.*] Cum ea appellatione nec ullæ unquam ibi inſulæ fuerint, & eadem alibi ſtatuantur a Græcis, ut Plinius recte admonet, lib. 37. ſect. XI. Apſyrtidibus ſic junxit Electridas Scymnus Chius, pag. 16.

5. *Contra Iader.*] Sic MSS. omnes, librique editi. Liſſæ meminit Antoninus in Itiner. Marit. enumerans inſulas quæ ſunt inter Dalmatiam & Iſtriam: *Apſoros*, inquit, *Iſſa*, *Liſſa*, *&c.*

6. *Et quæ appellatæ.*] Hoc eſt, & aliæ quæ ſunt a nobis ſupra dictæ, ſect. 25. Crexa, Giſſa, Colentum.

7. *Grateæ.*] Ita MSS. Reg. & Colb. non *Creteæ*. Scylaci Caryand. in Periplo, pag. 9. prope Pharum & Iſſam Crateæ inſulæ nominantur: Κρατειαὶ νῆσοι, κατὰ Φάρον καὶ Ἴσσαν.

8. *Nec pauciores.*] Forte, *nec pauciores* XL. Totidem enim Liburnicas inſulas agnoſcit Strabo, libro 7. pag. 315.

9. *Celaduſſæ.*] Ita etiam MSS. Et Mela, lib. 2. cap. 7. *Celaduſſæ*, *Apſyrtus*, *Iſſa*.

10. *Contra Tragurium.*] Vide Notas & Emend. num. XCIII.

11. *Bavo.*] Boas inſulam Dalmatiæ vocat Ammianus, lib. 22. pag. 206. oppido Traguriensi ponte jungitur, & *Bove* nuncupatur. Vide Notas & Emend. num. XCIV.

12. *Brattia.*] Meminit Anton. in Itin. Marit. Nunc *Bracchia*.

13. *Iſſa.*] Ἴσσα Scymno, pag. 17. Stephano, aliiſque.

14. *Pharia.*] Straboni, lib. 7. p. 315. Φάρος, olim Πάρος, Pariorum colonia. Nunc *Lieſina*.

15. *Corcyra.*] Nunc *Curzola*, teſte Jo. Lucio. Oppidum a Cnidiis conditum teſtatur quoque Scymnus, pag. 18. Μέλαινα ſeu nigra cognominata eſt.

16. *Melita.*] Alia hæc eſt ab Africana Melita, quæ Rhodiorum Equitum ſedes. *Melada*.

17. *Callimachus.*] Et Stephanus, & Auctor Etymol. Hanc laudem alteri

ca IV. [1] Elaphites. In Jonio autem mari ab Orico M. millia passuum, [2] Sasonis piratica statione nota.

NOTÆ.

Melitæ alii adjudicant. Litem decidere haud proclive : cum in neutra hodie catelli similes reperiantur.

1. *Elaphites.*] Nomen a cervorum copia factum.

2. *Sasonis.*] Scylaci, pag 10. Σασών. Hodie *Sasena.* Lucan. lib. 5. vers. 650. *Non humilem Sasona vadis.*

NOTÆ ET EMENDATIONES AD LIBRUM III. NATURALIS HISTORIÆ C. PLINII SECUNDI.

I. UBI *minus*, VII. *M. pass.*] Ita restituimus admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. vetustarumque editionum ante Frobenium, qui *ubi minimum* obtrusit imprudenter: Triplex enim modo quasi latitudinis ordo proponitur, ut interpretatio nostra planum fecit: cujusmodi ab exscriptore Plinii Martiano Capella distinguitur, lib. 6. cap. de divisione terræ, pag. 201. *Latitudo vero*, inquit, *ubi angustior, quinque: ubi diffusa, septem: ubi prolixior, decem millibus explicatur.* Sect. 1.

II. *Creduntque perfossas.*] Sic MSS. proxime laudati: rectius tamen fortassis cum Pintiano *perfossos* agnoveris, montes scilicet, non columnas. Capella hoc ipsum agens, loc. cit. *Montium prædictorum*, inquit, *effossis radicibus, evulsoque confinio.* Ibid.

III. *In his coloniæ VIIII. municipia octo: Latio antiquitus donata XXIX. libertate, VI. fœdere, III. stipendiaria, CXX.*] Numeros ex fide eorundem codicum restituimus: *coloniæ* VIIII. & *fœdere* III. cum prius octo tantum coloniæ, fœdere donata tantum oppida duo censerentur: id quod cum superiore summa oppidorum omnino CLXXV. stare nequit. Porro de coloniarum ceterorumque jure, hæc accipe. Post diuturnum bellum Romani Latinos pro sociis & amicis sibi adsciverunt, dato jure, ut in bello Romanis legionibus permixti militarent, & ibi magistratus officiaque gerere, & honores accipere communi jure possent: sed non Romæ tamen petere magistratus aut gerere iisdem licuit, ut apertissime Plinius docet, lib. 7. sect. 43. nec repugnat Asconius, de quo Sigonium vide, lib. 1. de antiq. jure Italiæ, cap. 4. pag. 133. Atque id jus quidem, quia Latinis primum concessum, *Ius Latii* appellatum. Post tamen & suffragii in Urbe ferendi, creandique Magistratus dari sibi jus postularunt, utque pro civibus Romanis pari cum ceteris jure haberentur. Impertitum & illud deinde prærogativa quadam populis aliquot exteris, ægre tamen: vocatumque *Ius Civium Romanorum.* Vetus vero jus ad discrimen hujusce novi, *Ius antiquum Latii*, & *Latium antiquitus* dictum est: datumque idem jus longo post tempore universæ Italiæ: unde Italicum jus dici cœptum. Cum cives, militesve alio deducerent, ut ea incolerent loca, *Coloniam* vocabant: *Municipium* vero, cum loci alicujus indigenis, jus illud Italicum, vel civium Romanorum, quo de egimus, communicarent. Ampliabant autem Romani, adstringebantque arbitratu suo jus & immunitates eas, ut auctor est Tacitus, lib. XI. Annal. Quin ipse Plinius coloniis quibusdam jus Italiæ tantum concessum, aliis solam immunitatem a tributis innuit, sect. hujus libri tertia. Municipia suis vivebant legibus & institutis: Coloniæ Romanis. Suis quoque oppida libertate donata: sed neque Italico, neque civium Romanorum jure gaudebant, quorum alterutro municipia fruebantur: Ea vero *libera oppida*, & *liberæ conditionis* vocabantur. Fœderata erant, quibuscum populus Rom. fœdus inierat, quorum cives se fœderatos, socios, fratres, populi Romani cognominabant, ut de Arvernis Galliæ populis, Heduisque dicemus, Sect. 3.

lib. 4. sect. 32. & 33. Denique stipendiaria erant, quæ vectigal penderent, seu tributo solvendo obnoxia forent.

Ibid. IV. *Onoba Æstuaria.*] MSS. Reg. & Colb. ac Paris. *Ossonoba Æstuaria.* Parm. edit. *Ossonoba Asturia.* Hermolaus, *Ossonoba Lusturia*, quoniam inter amnes Luxiam & Urium, sita est. Nos Ὄνοβαν Αἰστυαρίαν, hoc est, Æstuariam, ab æstuariis, quæ illic frequentia sunt appellatione deducta, maluimus appellari, vestigia codicum antiquorum summa fide ac religione secuti. Ossonoba certe non hujus loci est, sed Lusitaniæ, ut dicemus lib. 4. sect. 35. & ab Ossonoba diversam Onobam & nomine & situ Marcianus Heracleotes agnoscit, pag. 71. & 75. Hanc in qua nunc sumus, Ὄνοβαν Ἀστυαρίαν vocans prope Anæ ostia: unde Ptolemæus emendandus, apud quem lib. 2. cap. 4. ΌΝΟΒΑΑΙΣΤΟΥΡΙΑ pro ΟΝΟΒΑ ΑΙΣΤΟΥΡΙΑ legitur. Hanc porro Onobam esse *Ayamonte*, oppidum ipsis Anæ ostiis impositum perperam Bivarius existimavit, ut supposititium Maximo fetum vindicaret.

Ibid. V. *Ariani montes.*] MSS. R. 1. 2. &c. *Hareni montes.* Ipsi sunt Mariani montes, quos in hoc Bæticæ tractu Ptolemæus agnoscit, lib. 2. cap. 4. quem tractum haud multum a MSS. codicum lectione abludente vocabulo, *las Arenas Gordas* vulgus appellitat.

Ibid. VI. *Portus Bæsippo.*] Melæ quoque lib. 2. cap. 6. *Besippo ad Junonis promontorium*: ex quo intelligitur hallucinatos esse viros alioqui eruditos, Rodericum Carum, qui lib. 3. Antiq. Hispal cap. 48. portum Bæsipponem esse existimat, *Puerto de S. Maria*, ad ostium amnis *Guadalete*: & Hieron. Suritam, qui Basilipponem, hodie *Cantillana*, supra Hispalim ad Boream positum, cum hoc Bæsippone maritimo oppido confundit: cum disertis verbis Mela Pomponius, Pliniusque, viri in Geographicis rebus supra famam accurati ac diligentes, inter Gades & Calpen, promontorio Junonis Bæsipponem affigant. Ptolemæo lib. 2. cap. 4. Μενεσθέως λιμὴν dicitur: oppidum Βαισίππω.

Ibid. VII. *Sexti Firmum.*] Admonet ipsa series oppidorum, quæ plane eadem est apud Melam, Plinium, Ptolemæumque, Sexi Firmum prius Hispaniæ oram legentibus a Calpe versus septentrionem occurrere, quam Selambinam: quare Suritam, Rod. Carum, aliosque falli necesse est, qui id oppidum nunc *Motril* esse existimant, quod citra Selambinam est.

Ibid. VIII. *Singili, Attegua.*] Prius legebatur, *Singilia, Hegua.* Scio in hoc Bæticæ tractu Ἄγυαν a Strabone citari, lib. 3. pag. 141. Sed cum *Singiliattegua* in MSS. scribatur, Reg. 1. 2. &c. *Singili*: *Attegua*, haud cunctanter agnosco. Nam de Attegua, præter Dionem, quem laudavi, meminit non semel Hirtius, l. de bello Hisp p. 259. & Atteguenses Pompeïanarum partium fuisse, scribit Valer. Max. l. 9. c. 2. p. 425.

Ibid. IX *Tuati vetus.* Ita MSS omnes, librique editi ante Frobenium, qui *Tucci vetus* reposuit.

Ibid. X. *Celti, Arva, Canama, Evia.*] Vix ullus est in hoc opere Geographico locus, in quo atrocius grassata sit interpolatorum libido, & emendandi prurigo quædam, quæ eruditos etiam viros interdum tenet. In MSS. Reg. 1. 2. Colb. & Paris. *Celtiarava Camana æua.* In edit. Parm. Froben. Gelen. aliisque ante Dalecampium, *Celtiaca, Vacamana, Acria.* Numerum oppidorum auxit, immutavitque deinde Dalecampius: *Celtiaca, Axatiara, Arruci, Manoba.* Ecquod in his verbis, quæso, veteris scripturæ vestigium? Roder. Carus, l. 3. Antiq. Hispal. c. 3. 8. & 9. legit, *Celsita, Axati, Arva, Arucci, Menoba, Canama, Aria.* Nostram emendationem potiorem his omnibus esse non modo priscorum codicum vestigia ipsa confirmant, vix ullo fere apice immutato, sed & inscriptiones veteres, quas modo allaturi sumus. *Axati* certe & *Arucci* expunximus, quod de iis libri omnes conditivi silent: etsi non me præterit Municipii Flavii Axatitani, & Civitatis Aruccitanæ, apud Gruterum in Inscript. fieri mentionem, p. 432. & p. 238. Quin & ipsam Celtim ex hoc albo sustulissem: nisi meminisset, ut

dixi, Antoninus: ratus Plinium in his oppidis appellandis, non tam situs cujusque loci, quam seriei elementorum habuisse rationem: quamobrem *Alica* priore loco statuissem, cum Alicensis oppidi in Provincia Bætica memoria exstet apud Gruterum, p. 542. Quod vero ad Arvam attinet, apud eundem p. 476. inscriptio legitur, ORDO. MVNICIPII. FLAVII ARVENSIS, reperta Alcolæ, medio itinere inter Hispalim, & Cordubam. De Canama, p. 345. CANAMENSES. LINTRARII. Oppidum Bæti impositum, nunc *Villanova del Rio*. Denique EVIA apud eundem legitur, p. 550. in inscriptione, procul ab hoc situ, sed in Bætica tamen reperta.

XI. *Ilipa, cognomine Ilia: Italica.*] In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Ilipa cognomine Illa Italica.* Parm. edit. *Ilipa cognomine Ila Italica.* Voculam *Ila*, veluti nihili ea foret, Frobenius prior expunxit, legitque, *Ilipa cognomine Italica*, atque ita scribendi ceteris deinde auctor fuit. Atqui Straboni l. 3. p. 141. Ἰτάλικα ϗ Ἰλιπα, & quod idem est, Ptolemæo Λαίπα μεγάλη & Ἰτάλικα, civitates sunt duæ dispares. Et fuit *Ila* sive *Ilia* Ilipæ cognomen genuinum. Apud Gruterum, p. 351. IMMVNES. ILIENSES. ILIPONENSES, unde nosse Reinesius potuit qui Ilienses Iliponenses forent, quod scire se negat, epist. 23. Alias sine cognomine, apud eundem Gruter. p. 246. legitur MVNICIPIVM. INLIPENSE. *Ibid.*

XII. *Vergentum, quod Iulii Genius: Orippo, Caura, Siarum*] Insigniter depravatus hactenus hic locus in libris omnibus sic legebatur: *Vergentum, quod Iulii genitor, Hippo Caurasiarum*: quæ non oppidorum nomina, sed vocum portenta erant. At Orippo, etiam ab Antonino memoratur, in itinere a Gadibus Cordubam, ab Hispali IX. M. P. Et apud Gruterum, p. 803. inscriptiones erutæ in pago quem *Sarracatin* vocant, in agro Utrerensi, ORDO. SIARENSIVM. Apud Roder. Carum, l. 3. Antiq. Hispal. c. 20. SIARENSIVM. MVNICIPIVM. legitur. De Caura & Orippone mentio apud Poëtam antiquum, A. Halum nomine, ortu Burdegalensem, quem Tamayus edidit in Martyrol. Hispan. *Ibid.*

Hic Caura, Saures sustentat Orippo colonos.

XIII. *Urso, qua Genua Urbanorum.*] Ita libri omnes. Tamen erudite suspicatur Anton. Augustinus, legi oportere *Gemina Urbanorum*: deductis eo colonis militibus ex aliqua earum legionum quibus Geminæ, aut Gemellæ, cognomen fuit, quales erant VII. X. XIII. & XIV quod ex duabus factæ singulæ erant, quæ justum legionum numerum non explerent. Auctor ipse Cæsar, lib. 3. bell. Civ. pag. 166. & Dio, l. 55. Urbanorum autem cognominatur, quod militum forte ex sola Urbe Roma conscriptorum esset. *Ibid.*

XIV. *Callet, ... Ilipula minor, Merucra, Sacrana .... Oningis.*] Cum sint hæc oppida & extra Bæturiam posita, & conventus Astigitani, in eorundem assignando situ assentiri viris eruditis non possum. Nam quod *Callet* nunc Cala esse censet Jo. Fr. Andrez, l de patria S. Laur. p. 212. & Rod. Carus, l. 3. c. 70. & post illum Holstenius, oppidum scilicet in media Bæturia positum, supra Hispalim, inter Bætim & Anam, quam oram Plinius nunc describat, quemve conventum, æstimasse satis non videntur. Ilipula vero minor, *si Niebla* est, ad amnem *Tinto*, fere inter ostia Bætis & Anæ, ut visum est Roder Caro, lib. 3. c. 81. sane non Astigitani conventus ea esse potuit, sed Hispalensis: Celticis Bæturiæ populis, in quibus est *Niebla*, ei conventui, ut Plinius mox subjungit, attributis. Denique, si Oningis ibi fuit, ubi nunc Giennium est, ut censuit Mariana, l. 2. hist. Hispan. c. 21. p. 78. ad Cordubensem conventum pertinuit, non ad Astigitanum. Et Livius sane, lib. 28. p. 319. haud procul Gadibus & Oceano statuere Oringin videtur, quam solo æquatam a Scipione prodit. Pro *Merucra, Sacrana*, MSS. *Marca, Sacruna.* *Ibid.*

XV. *Seria adjicitur, &c.*] Prius legebatur, *Seria qua dicitur Fama Iulia: Vertobrige, Concordia .... Callensibus Emanici.* Quam lectionem vitiosam ostendit dissona a priore parte posterioris structura sermonis. Nos codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. fidem secuti sumus, ut fere solemus. *Ibid.*

Ibid. X V I. *Regionis Osintiadis Sisaponem.*] Hactenus in libris editis post Frobenium, *Regiones Osintigi, Sisaponem.* In M S S. Reg. & Colb. ac Parm. edit. *Regiones Osintiadis Sisaponem.* Quam lectionem ceteris anteponimus, ut Sisaponi oppido circumjectus ager suo nomine censeatur: siquidem Osintiadem contineri Bæturia, sicut minores regiones majoribus solent, simile veri est.

Ibid. X V I I. *Latinorum, Regia Carissa.*] Sic M S S. Reg. & Colb. vetustæque editiones omnes ante Dalecampium. Nec Læpiam habent, nec Uliam, quas ille hoc loco nobis obtrusit. Scio apud Gruterum, p. 271. legi, ORDO. REIP. VLIENSIVM. Sed reperta ea inscriptio est apud *Monte-Mayor*, prope Cordubam, longe a Gaditano conventu, in quo nunc sumus. Hodie Montis-Majoris nomen habere putatur Ulia, inquit Mariana lib. 3. hist. Hisp. c. 20. p. 122. xx. ab urbe Corduba lapide. Haud procul Corduba fuisse etiam Dio significat, l. 43. p. 229.

Ibid. X V I I I. *A Castulonis oppidi fine Gades, C C L. M.*] Ita MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. Parm. quoque editio, & Martianus ipse l. 6. c. de Hispania, p. 203. a quo Hermolaus incaute citerioris Hispaniæ mensuram mutuatus, transtulit in ulteriorem, atque hoc loco Plinii textum inde corrupit, scribens CCCCLXX. M.

Ibid. X I X. *Orbi spectandum.*] *Orbi* reposuimus, admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. cum prius *urbi* legeretur in libris impressis: Orbi, inquam, hoc est, universis terrarum gentibus Romam confluentibus. Periret enim alioqui, cum insigni illo Romanæ urbis præconio, loci ipsius etiam ex ejusdem verbi repetitione venustas.

Sect. 4. X X. *Ausetani, Lasetani.*] Hactenus, *Ausetani, Itani, Lasetani.* Fulvius Ursinus, *Iaccetani* legit, ex Strabone, & Ptolemæo. Nos *Itani* expunximus, de quibus in hoc tractu nihil usquam compertum: ex quo mutila quædam præcedentis vocis repetitio possit haberi. Nam cum hos, quos recenset Plinius, redditurum se promittat, inferius, Ausetani quidem, aliique, suis locis apparent: Itani nusquam. At ne Lacetanos cum Ursino, Pelicerioque in Notis MSS. mutem, vetat Livius, qui Lacetanos sæpe laudat, l. 28. p. 329. l. 34. p. 410. multoque expressius situm eorum indicat, lib. 21. p. 206. *Cn. Scipio*, inquit, *in Hispaniam cum classe & exercitu missus, cum ab ostio Rhodani profectus, Pyrenæosque montes circumvectus, Emporiis appulisset classem, exposito ibi exercitu, orsus a Lacetanis omnem oram usque ad Iberum &c.* Λακητανίαν Dio, lib. 45. p. 274. Et Λακεντανῶν ἔθνος Plutarchus agnoscit, tum alibi, tum in Catone majore, p. 342. Lacetanos denique Cæsar l. 1. Bell. Civ. p. 143. cum Ausetanis & Tarraconensibus jungit. Adeo placuere Jaccetani Cujacio, ut non modo hoc loco, sed ubi minime omnium oportuit, obtruserit. Nam Dig. l. 50. tit. 15. de Censibus, ubi Ulpianus, *Ius Italicum Valentini & Licitani habent:* ipse *Iaccetani* legi censet oportere, l. 10. Observ. c. 35. Alii *Lacetani:* neutri recte. Nos *Illicitani* ab Illici, de quo paulo ante Valentiam egimus, quod oppidum Latinorum seu juris Latini esse Plinius monet, restituimus.

Ibid. X X I. *Edetani.*] Prius *Sedetani* legebatur. Atqui Sedetanos hic locum habere, litterarum series non patitur, quam in populis nunc recensendis Plinius sequitur: *Ausetani, Cerretani, Edetani, Gerundenses,* &c. Ab Ἔδητα oppido nomen hi sortiti videntur, quod ubi ubi demum id fuerit, cis Iberum fuit: inter amnem cum & Pyrenæa juga. Cave enim credas ab Edeta oppido Edetaniæ sive Sedetaniæ regionis, ubi Saguntum, Valentia, & Cæsaraugusta fuere, hos Sedetanos fuisse appellatos: cum ii Cæsaraugustani fuerint, ut statim Plinius admonet, non Tarraconensis fori. Quid si *Deciani* scribas, a Δεκίανα Indigetum mediterraneo oppido apud Ptolem. lib. 2. cap. 6.

Ibid. X X I I. *Larnenses, Lursenses, Lumberitanos.*] Cum hoc loco populorum nomina disponi per elementa debeant, mire omnia perturbata, permixtaque sunt in libris ad hunc diem vulgatis; sic enim habent: *Larnenses, Iturisenses, Isbalenses,*

lenses, Lumberitanos. In MSS. Reg. &c. *Larnenses*, *Lursenses*, *Lumberitanos*. De Ispalensibus nihil : unde huc irrepserint, incompertum adhuc. Hermolaus *Ilursenses* ab Ilurone jam antea memorato oppido, neque revocando amplius : Iturisenses Dalecampius ab Ἰτύειοπα Vasconum civitate, reposuit.

XXIII. *Atax e Pyrenæo.*] E Cemeno seu Gebenna monte dum fluere Atacem, non e Pyrenæo, Strabo docet, lib. 4. pag. 182. haud satis peritum se locorum eorum fuisse prodit. Rectius Mela, a quo non ineleganter describitur, lib. 2. cap. 5. *Atax ex Pyrenæo monte digressus, qua sui fontis aquis venit exiguus, vadusque est, & ingentis alioquin alvei tenens, nisi ubi Narbonem attingit, nusquam navigabilis : sed cum hibernis intumuit imbribus, usque eo solitus assurgere, ut se ipse non capiat.* Sect. 5.

XXIV. *Nec minus seipso torrentes, Isaram, & Druentiam.*] Non *torrentem*, ut prius, sed *torrentes* multitudinis numero reposuimus, tum codicum omnium MSS. fide, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Parif. &c. tum ex re ipsa : namque ea vis torrenti similis etiam Druentiæ propria est, communisque cum Isara & Rhodano. Unde Silius Ital. lib. 3. Ibid.

Turbidus hic truncis, saxisque, Druentia latum
Ductoris vastavit iter : namque Alpibus ortus
Avulsas ornos, & adesi fragmina montis
Cum sonitu volvens fertur latrantibus undis :
Ac vada translato mutat fallacia cursu.

Vide & Livium, lib. 21. pag. 198.

XXV. *Vltra, fossæ ex Rhodano C. Marii.*] Nemo omnium Geographorum apertius, quam Plinius, situm Marianæ fossæ signavit, nempe ultra Rhodani ostia, prope stagnum insigne Mastramela. Cujus ex verbis varias de ejus situ scriptorum sententias convellere proclive admodum foret, si esset id otii nostri, aut instituti. Occupavit hanc spartam jamdudum, absolvitque egregie Honor. Bouche, lib. 3. hist. Provinc. cap. 5. pag. 161. Itaque fossa Mariana ducta est a Rhodano per Campos Lapideos, ad vicum *Foz* : cujus fossæ supersunt ibi hodieque vestigia. Idcirco autem perducta, quo in Rhodanum naves e mari facilius subirent, quibus ægre aditus esset in amnem per orientale ostium, quod id erat navigiorum vix patiens. Solinus, cap. 2. pag. 17. *C. Marius bello Cimbrico factis manu fossis invitavit mare : perniciosamque ferventis Rhodani navigationem temperavit.* Ibid.

XXVI. *Stagnum Mastramela : oppidum, Maritima Avaticorum.*] Prius *Astromela* legebatur. At Stephanus, pag. 448. Μαςραμέλη, inquit, πόλις ϗ λίμνη τ̃ Κελτικῆς. Unde & illud effici videtur geminum oppido adjacenti fuisse nomen : alterum cum stagno commune : proprium alterum. At dum Geographorum vulgus id oppidum putat esse *Martiguez*, merito reprehenditur ab Honor. Bouche, lib. 3. hist. Provinc. cap. 6. p. 172. quod recentissime conditum id esse constat, hoc est, non ante annos quingentos, loco antea inculto ac deserto. Veri multo similius statuit esse *Marignane*, ad stagni latus orientale. *Maritima Avaticorum*, inquit Mela, lib. 2. cap. 5. *stagnum obsidet.* Ibid.

XXVII. *Aquæ Sextiæ Salluviorum.*] Ita MSS. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. Chiffl. non *Salyorum*. Inscriptio Gruteri, pag. 298. DE. LIGVRIB. VOCONTIEIS. SALLVVIEISQ. Σάλυκας vocat Ptolemæus, pro Σάλυας, lib. 2. cap. 10. Hi sunt Falanii Galli (lege, *Salluvii Galli*) de quibus Fulvius triumphasse dicitur in Epitome Liviana, lib. 60. ut docet inscriptio vetus in Fastis Triumphorum, M. FVLVIVS. M. F. Q. N. FLACCVS. PROCOS. DE. LIGVRIBVS. VOCONTIEIS. ET. SALLVVIEIS. Ibid.

XXVIII. *Alebece Reiorum Apollinarium.*] Hactenus legebatur *Albecericorum Apollinarium*. At MSS. Reg. Colb. & Parif. totidem apicibus id nomen exhibent, quot repræsentamus. Accedit & vetus inscriptio apud Gruter. pag. 448. COL. REIOR. APOLLINAR. Et Tabula Peuting. REIS APOLLI- Ibid.

NARIS, hoc eſt, Reiis Apollinaribus, a cultu, ut videtur, Apollinis. Quid quod nec Alebece ſatisfacit ipſa, libentiuſque *Albiœce*, agnoverim, ſi MS. ullus codex ſuffragetur. Nam Albiœcos Ἀλβιοίκυς Salyibus, ſive Salluviis, Vocontiiſque confines Strabo facit, lib. 4. pag. 203. plane ut ipſius oppidi Ἀλβίοικοι nomen eſſe potuerit, qua forma & Σόλοι Solœ Cilicii appellantur.

Ibid. XXIX. *Ceſſero.*] Non *Ciſteron*, aut *Caſtres*, ut quibuſdam eruditis viſum, ſed S. Tiberii pagus, *S. Tubery*, ad Araurim qui Agatham præfluit, leucis fere quatuor a Bæterris. Κεσσερώ eſt Ptolemæo, lib. 2. cap. 10. in Volcis Tectoſagibus. Antonio in Itiner. Ceſero, a Bæterris M. P. XII. Ado in Martyrol. 10. Novemb. *In territorio Agathenſi in Ceſſarione, SS. Martyrum Tiberii, Modeſti, & Florentiæ, qui tempore Diocletiani martyrium compleverunt.* Et in vita S. Tiberii: *Et ſubito apparuerunt juxta fluvium qui dicitur Araur, in vico qui vocatur Ceſiri, &c.*

Ibid. XXX. *Taſconi, Taruſconienſes.*] In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. *Taſconi, Tarucunonienſes.* Libri vulgati, *Taſcodunitari, Cononienſes*, omnino mendoſe, ut vel ex ipſa ſerie elementorum liquet. Adeo non placet conjectura eruditi viri, ſcribi ita jubentis, *Taraſcoduni, Tarni, Tononienſes*: ut ſi Taſconos ipſos expungere cuipiam libuerit, ceu ineptam vocis ſubſequentis repetitionem; ac ſolos retinere Taruſconienſes, haud gravate ſim ei aſſenſurus. Nam Tarnos ab amne Tarne comminiſci, otioſorum hominum videtur eſſe: Tononienſes a Sabaudia in provinciam Narbonenſem, accerſere, quam ſolam Plinius modo perluſtrat, ἀγεωγραφήτων.

Ibid. XXXI. *Adjecit formulæ ... Avanticos, atque Bodionticos.*] Sic libri omnes tum editi, tum manu exarati ante Hermolaum, qui pro Bodionticis Ebroduntios fidenter inculcavit: perinde quaſi aut gens eadem ſub diverſis nominibus bis ſignetur a Plinio: Ebroduntiorum quidem appellatione hoc loco, & Caturigum rurſus ſect. 24. eſt enim Caturigum oppidum Ebrodunum: aut Ebroduntiorum, ſi locum hic eos habere oportuit, Dinia potius oppidum, quam Ebrodunum ipſum dici debuerit. At non levior ejuſdem Hermolai lapſus, & Guillimanni, qui Hermolaum ſecutus eſt, cum Avanticos Helvetiæ populos, *ceux d'Avanches*, ſignari hic arbitrati ſunt: quandoquidem hos Alpium incolas fuiſſe Plinius ipſe admonet, & Ammianus quidem, ut mox dicturi ſumus, Graïarum: a quibus longa intercapedine Aventicum Helvetiorum disjunctum eſt: longe nempe poſitum ſupra Lemannum lacum, quo tamen lacu claudi provinciam Narbonenſem ſuperius monuimus. Deſcribit Avanticorum oppidum, cujuſmodi fere nunc eſt Ammianus, lib. 15. pag. 54. *Alpes Graïæ & Pœninæ, ... habent Aventicum, deſertam quidem civitatem, ſed non ignobilem quondam, ut ædificia ſemiruta nunc quoque demonſtrant.* Sententiæ noſtræ de Aventicorum germano ſitu ſuffragatorem habemus virum eruditum Nic. Chorier, lib. 1. hiſt. Delphin. pag. 12. & lib. 4. pag. 197.

Sect. 6. XXXII. *Haud ullo inde loco CCC. in latitudinem.*] In MSS. Reg. Colb. Pariſ. &c. *Haud ullo in loco.* Parm. edit. *Haud ullo in loco CC.* Nos ex conjectura, *Haud ullo inde loco*: ex Martiano, lib. 6. cap. de Italia pag. 205. CCC. reſcripſimus: *Nuſquam*, inquit, *trecenta latitudo ejus excedit.* Sed Plinii mentem idem Martianus haud aſſecutus ſane videtur, quæ noſtra interpretatione, feliciter, ut quidem opinamur, illuſtrata eſt.

Ibid. XXXIII. *Univerſæ autem ambitus ... $\overline{XXX}$. paſſ. LVIIII.*] Sic MSS. omnes. In Solino, cap. 2. pag. 14. & Capella, lib. 6 cap. de Italia, pag. 205. male nunc hic idem univerſæ Italiæ ambitus colligit vicies centena & XLIX. millia paſſ. hoc eſt, $\overline{XX}$. XLVIIII. cum utrobique, ut in Plinio, ſcribendum ſit, $\overline{XXX}$. LVIIII. nullis additis detractiſve: ſed tertia tantum denarii nota, quam prava librarii diſtinctio ſequenti ſummæ tribuit, reddita, reſtitutaque priori. Quamobrem immerito Salmaſius in Solin. pag. 83. ex eodem Solino Martianoque Plinium emendandum pronunciat, cum e contrario ii ſint ex auctore ſuo

Plinio refingendi. Nam si decies centena & xx. millia passuum apud eosdem colligit longitudo Italiæ, haud sane pauciora tricies centenis passuum millibus patere ejus ambitum res ipsa pervincit.

XXXIV. *A Corsica minus LXX.*] Reg. 2. *A Corcyra minus* LXX. Parm. edit. *A Corsica.* Martianus, lib. 6. cap. de Italia, pag. 205. ex optimis exemplaribus, *A Corsica, minus* LXX. id quod libentius amplexi sumus. Omitti sane non debuit major insula, aut longe minor anteponi. Deinde longiusculum est Italiæ a Corcyra intervallum, ut minimum, C. M. P. At Corsicam a Vadis Volaterranis LXII. M. P. abesse Plinius ipse diserte testatus, ut quidem præ se ferunt exemplaria omnia, lectionem quam defendimus, egregie tuetur. *Ibid.*

XXXV. *Aquenses cognomine Taurini.*] Ariolantur, qui *Aquapendente* in Etruria oppidum signari hoc loco putant. A Centumcellis, hoc est, *Civitta Vecchia*, ut diximus, prope hæ Aquensium Thermæ abfuerunt. Testis Rutilius in Itiner. p. 305. *Sect. 8.*

Ad Centumcellas forti deflexìmus Austro:
Tranquilla puppes in statione sedent. Et mox:
Nosse juvat Tauri dictas de nomine Thermas,
Nec mora difficilis millibus ire tribus, &c.

XXXVI. *Clusini novi, Clusini veteres.*] Hos non re ac loco, sed nomine solum invicem discrepare censet Holstenius in Notis ad Ital. Antiq. p. 75. At non ita sane veteres censuerunt: Nam in fragmento Itinerarii Antonini, itinere Tiberino sive Ciminio, legitur, *Clusio vetere, olim Comersolo: Clusio novo, a quo dictus Clusentinus transitus Hannibalis.* De vetere Livius, l. 10. p. 179. *Clusium, quod Camars olim appellabant*: lege, *quod Camarsolum appellabant.* *Ibid.*

XXXVII. *Florentini.*] In MSS. plerisque, librisque editis, *Fluentini.* At Chiffl. & Paris. rectius, *Florentini.* Nam & Frontinus l. de colon. p. 93. Coloniam Florentinam deductam a Triumviris prodidit: & Tacitus, l. 1. Annal. p. 36. orasse ait Florentinos, ne Clanis solito alveo demotus, in amnem Arnum transferretur, idque ipsis perniciem afferret. Ipse Plinius lib 4. sect. 4. Florentiam nominat. Tamen in decreto Desiderii Regis Italiæ, apud Gruter. p. 220. *Palantes Fluentinos collegimus*: quod de Florentinis accipiendum est. *Ibid.*

XXXVIII. *Subertani.*] Sic MSS. omnes, impressique libri ante Hermolaum, qui a Suderno Ptolemæi l. 3. c. 1. *Sudertani* scripsit. Nos *Subertani* anteponimus, quoniam id ei oppido, quod *Sovretto* diximus appellari, peraccommodatum nomen est a subere, quo circumjectus ager abundat. *Ibid.*

XXXIX. *Volaterrani, Volcentini cognomine Etrusci.*] In libris editis, *Volaterrani cognomine Etrusci*, Volcentinis prætermissis: At eosdem ex Chiffl. codicis fide restituimus, probe gnari, præter Etruscos Volaterranos esse nullos uspiam: neque eo proinde cognomine discerni ab aliis necesse fuisse. Volcentinos autem, seu Volcentanos, & in Lucanis Plinius commemorat, sect. 15. *Ibid.*

XL. *Nicodoro Atheniensium magistratu, qui fuit Vrbis nostræ CCCCXL.*] Ita MSS. omnes, Reg. Colb. Paris. & Chiffl. Quin ipse Plinius l. 13. sect. 30. & lib. 15. sect. 1. hunc ipsum annum signat. Hoc uno in loco permutatis numeris libri impressi habent CCCCLX. Gessit magistratum Athenis Nicodorus, Olympiadis CXVI. anno tertio, uti ex Diodoro Siculo aperte perspicuum est. Incidit plane hic annus in annum V. C. CCCCXL. Quin & paulo ante, *quod scripsit Nicodoro Magistratu*, reposuimus, non *Magistratui*: nam neque inscripsisse cuiquam librum suum de plantarum historia Theophrastus videtur: & Græca ea locutio est Νικοδώρου ἄρχοντος. Ita enim significabant annum Athenienses, ut Romani ex nomine Consulum ordinariorum. Ita Seneca ep. 18. p. 199. de Epicuro: *Hoc certe*, inquit, *in his epistolis ait, quas scripsit Charino magistratu, ad Polyænum.* Et Plinius ipse passim: *Tiberio principe, Claudio principe*, &c. *Sect. 9.*

XLI. *Conchylio, & pisce nobili adnotantur.*] Sic libri omnes: nec conjectura placet eruditi viri, legentis *adnatantur*: qua forma dictum ab Ovidio est, *Ibid.*

Novit quæ multo pisce natantur aquæ.

Adnatari enim conchylio litora dure admodum dici nobis videtur.

Ibid. XLII. *Affilani.*] In MSS. *Afulani.* In edit. Parm. *Vefulani*, perperam: exigente elementorum ſerie, ut ab A gentis ejus nomen incipiat. Frobenius, & alii poſt eum, *Aſulani.* Nos *Affilani*: quod apud Frontinum legitur, l. de Coloniis, p. 83. *Affile oppidum lege Sempronia.*

Ibid. XLIII. *Capitulum Hernicûm, Cereatini qui Mariani.*] In edit. Parm. *Capitulum Hernetum, Cernetani.* Frobenius, aliique deinceps, *Capitulum, Cernetum: Cernetani.* Emendationis noſtræ auctor fuit partim Strabo, lib. 5. p. 238. partim Frontinus: Sic enim ille: Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ Πραινέστου, ἥ τε τῶν Ἑρνίκων πολίχνη Καπίτουλον, καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶται, &c. *In montibus ſupra Præneſte urbs Hernicorum ſita eſt Capitulum, & Anagnia urbs inſignis, & Cereata.* Itaque erit *Hernicûm* pro *Hernicorum*, & a Cereate Cereatini. Frontinus vero, lib. de Colon. p. 85. *Cereate Mariana* (non *Marina*) *municipium familia C. Marii obſidebat.* Et p. 118. *Cercitium* (lege *Cereatium*) *municipium familia Marii obſidebant.*

Ibid. XLIV. *Interamnates Succaſini, qui & Lirinates.*] Hæc conjunctim ut legerentur, effecimus: non uti prius, *Interamnates, Succaſani, qui & Lirinates.* Nam præter elementorum ſeriem, quæ nunc alioqui abrumperetur, docet id vetus inſcriptio apud Gruterum, p. 431. quæ Caſino in monte reperta eſt: in qua REIP. INTERAMNAT. LIRIN. mentio habetur. Sic porro appellati ſunt, quod ad Lirim amnem ſedes haberent: Succaſini autem, (ſic enim emendo, pro *Succaſani*,) quod ſub Caſino monte. Auctor emendandi Livius, l. 26. p. 282. *Sub Caſinum biduo ſtativa habita: Inde præter Interamnam, Aquinumque, in Fregellanum agrum ad Lirim fluvium ventum.*

Ibid. XLV. *Ilionenſes Lavinii.*] Lanuvii repoſuit Hermolaus ex Ptolemæo, ob vetus municipium Lanuvium, qui pagus eſt hodie *Indovina*, haud procul Velitris. At major longe dignitas Lavinii fuit, ut vetuſtas major: nam ut Varro ait l. 4. de Ling. Lat. p. 35. *Oppidum quod primum conditum in Latio ſtirpis Romanæ Lavinium* fuit: *Hoc a Latini filia, quæ conjuncta Æneæ, Lavinia appellata:* &c. Frontino, p. 86. & 124. *Lauro-Lavinium* dicitur. Dionyſio Halic. l. 5. Antiq. p. 287. Λαουίνιον μητρόπολις τοῦ Λατίνων γένους. Incolæ Λαβινιᾶται, p. 326.

Ibid. XLVI. *Compita Larium.*] Lares in compitis coli ſolitos præter Feſtum, teſtatur Ovidius, l. 2. Faſtor. v. 615.

Qui compita ſervant,
Et vigilant noſtra ſemper in urbe, Lares.

Et Tranquillus de Auguſto, c. 31. *Compitales Lares*, inquit, *ornare bis in anno inſtituit, vernis floribus, & æſtivis.* Hinc Tertulliani locum obiter emendamus, l. de ſpectaculis, c. 5. ubi vetus hæc aræ inſcriptio legitur: CONSVS. CONSILIO. MARS. DVELLO. LARES. COMITIO. POTENTES. Rigaltius edidit, *Coillo potentes.* Grammaticus neſcio quis COLIO, idque pro æde jubet accipi: domicoliumque quondam dictum eſſe pro domicilio, hoc uno ductus argumento, ſuſpicatur. Ego libentius, LARES. COMPITO. POTENTES. agnoverim. Laribus dicata Compita, & ſub Larium tutela præſidioque ea eſſe: ludos idcirco Compitalitios appellatos, ex compitis in quibus agitabantur, docet Macrobius, l. 1. Saturn. c. 7. p. 221. *Compitalia*, inquit Varro, l. 5. de ling. Lat. p. 49. *dies attributus Laribus: .... ideo ubi viæ competunt, tum in compitis ſacrificatur. Quotannis is dies concipitur.* Apud Servium non ſemel, *Lares Viales.*

Ibid. XLVII. *Ad Cn. Pompeïum, & L. Catonem.*] Ita libri omnes tum impreſſi, tum manu exarati, ante Hermolaum, qui *L. Carbonem* importune obtruſit, quem bello Marſico, ſive Sociali nullum fuiſſe Conſulem ſcimus. Fuit vero L. Porcius Cato anno ſecundo ejus belli, V. C. DCLXV. cum Cn. Pompeïo Strabone, Cn. Pompeii Magni patre.

Ibid. XLVIII. *Taurania.*] Stephanus: Ταυρανία, πόλις Ἰταλίας, forte huc refe-

renda. Apud Melam l. 2. c. 4. Taurianum est: apud Strabonem, l. 6. p. 254. regio Tauriana: sed ad Plinii Tauraniam nihil ista pertinent, etsi pertinere Casaubonus existimavit, in notis ad Strabonem: cum ista sint in Brutio: Plinii Taurania in Campano agro.

XLIX. *Dicta propter ordinem, quas item nominant singulis vocabulis.*] In MSS. *quas iterum*. Forte ita rectius, cum Toletano Pintiani codice: *Propter ordinem quo sita: a quo iterum nomina singulis, Prote, & Mese.* Ab ordine, inquit, quem certis intervallis dispositæ hæ servant insulæ, in universum Stœchades dictæ sunt: rursusque ab eodem ordine singulatim sibi quæque nomen adscivit: priore earum Prima: altera mox, Media: demumque tertia, Ultima appellata. Porro vernacula Stœchadum nomina Pinetus & Dalecampius ea comminiscuntur, quæ nec exteris nec indigenis nota sint. Honor. Bouche, l. 1. hist. Prov. c. 7. a Pomponiana Mesen perperam distinguit: alii aliter peccant. *Sect. 11.*

L. *Abest a vadis Volaterranis, LXII. M.*] Corruptus haud dubie numerus, cum XC. circiter M. pass. inter utraque loca nunc supputentur. Nota fortassis centenarii in quingenarium deflexa ab amanuensibus est, scriptumque LXII. pro CXII. Quin si Artemidoro credimus, apud Agathem. l. 1. Geogr. c. 5. gemina centenarii nota librariis excidit, scribique necesse est CCLXXV. Trajectum enim ait esse stadiorum bis mille ducentorum. Sed coarguit Artemidorum Strabo, l. 5. *Sect. 12.*

LI. *Ænaria ipsa.*] Sive ab Æneæ statione, sive ab aheno ærisque metallis, Ænaria dicta sit, quasi Ahenaria, Αἰναρίαν scripsere cum diphthongo antiqui omnes: unus instar sit omnium Appianus, lib. 5. bell. Civil. p. 711. qui νῆσον τὰς Πιθηκούσας vocat, ἣ νῦν ἐστιν Αἰναρία. Nam quod suadere Salmasius nititur, in Solin. p. 97. & 321. & Bochartus l. 3. de animal. c. 31. p. 994. Scribi *Enaria* oportere, ut ab enaribus, hoc est, sine naribus, simiis videlicet, nomen insulæ deflexum videatur, valde vereor ut quisquam vir naris emunctæ probet. *Ibid.*

LII. *Berelidas.*] An *Balaridas* ex Martiano rectius? scilicet a Balaris Sardiniæ gente, de qua mox Plinius. An potius *Boaridas*, ex Tab. Peuting. ut scopuli intelligantur duo, qui S. Antiochi insulam obsident, *il Toro*, & *la Vacca*. Andenique *Banauridas* ex Stephano, Tyrrhenicas insulas sic nominante? *Sect. 13.*

LIII. *CCCCXL. M. ab eo distante Peloponneso.*] Ita rescripsimus, admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. cum in editis perperam legatur, CXLIV. hoc est, centena quadraginta quatuor, pro *quater centena & quadraginta.* Suffragatur præter Capellam, qui hunc plane numerum habet, lib. 6. cap. de Sicilia, pag. 208. etiam Strabo, dum Alphei fluminis ostium quatuor millia stadium hoc est, D. millia passuum a Pachyno abesse testatur, l. 6. p. 266. *Sect. 14.*

LIV. *Coloniæ ibi quinque: urbes ac civitates LXIII.*] Locum hunc restituimus, tum ex Martiano Capella, l. 6. c. de Sicilia, p. 208. tum ex eorundem codicum fide, in quibus *civitates LXIII.* nullis adjectis aut detractis leguntur. Coloniarum numerum, quem nos etiam reposuimus, ex Martiano, subsequentis voculæ, *urbes*, littera prior absorpserat. Porro totidem infra coloniæ redduntur: Tauromenium, Catina, Syracusæ, Thermæ, Tyndaris. In Excerptis Legationum e Diodori libro XXIII. urbes in Sicilia LXVIII. omnino numerantur: qui numerus e quinque coloniis, urbibusque tribus & sexaginta rite conflatur. *Ibid.*

LV. *Amnes: Achates, Mazara, Hypsa.*] In edit. Parm. *Amnes Agathe Matherypsa*. In Reg. & Colb. *Agathe mater hypsa.* Pro qua lectione, Barbarus *Acis & Hypsa* reposuit: pluribus sane quam par fuerat, extritis literis. Sed Acin quoque, de quo Schol. Theocriti, ad v. 69. Idyll. 1. & Vibius Seq. p. 329. ab Ætna, Solino quoque auctore, fluentem, e cujus ripis saxa in Ulyssem Polyphemum jecisse quidam dixere, ad oram quam nunc percurrit Plinius, non pertinere, docebit subjecta oculis descriptio insulæ. Quapropter priscis litterarum vestigiis insistendo, locum nos ita legimus: *Amnes: Achates, Mazara, Hypsa.* De Achate Siciliæ fluvio, Vibius Seq. p. 328. *Achates Siciliæ, ubi pari nomine lapillos generat, unde gemmæ fiunt.* Plinius ipse, l. 37. sect. 54. Ejusdem meminit *Ibid.*

etiam Ptolemæus, l. 3. c. 4. ubi corrupta voce Ἀκίθιον vocat: ac Selinuntis ab eo, & Mazaræ fluminum ostia refert. De Mazara Antoninus quoque, XII. M. P. a Lilybæo. Stephano item castellum est & propugnaculum Selinuntiorum Mazara, a præfluente, ut credimus, amne dictum. Servat adhuc in hoc ipso tractu oppidum Mazaræ nomen: a quo tertia Siciliæ pars *Val di Mazara* nuncupatur.

Ibid. LVI. *Echetlienses.*] Prius *Ecestienses* legebatur, quos perspicuum est vel ab Acestæis, vel a Segestanis minime diversos esse. In MSS. *Echestienses*: Nos ex certissima conjectura, Echetlienses, ab Ἐχέτλα oppido, cujus meminere Polybius l. 1. p. 20. & Diodorus Sic. l. 19. ac Stephanus. Illud ipsum forte quod Ptolemæo, l. 3. c. 4. Ἐλκέθιον pro Ἐχέθλιον dicitur.

Ibid. LVII. *Imacarenses.*] Ita libri omnes. At elementorum series nobilius paulo oppidum appellandum hoc loco fuisse forte admonet, nempe Hyccarensium, quod Stephano Ὕκκαρα, Hiccara Antonino, a Panhormo XVI. M. P. In nummis apud Parutam, IKAP. Nunc quoque *Carini*, & *Muro d'Iccarini*, teste Fazello, decad. 1. l. 7. c. 6.

Ibid. LVIII. *Tiracienses.*] An *Tyracinenses*, ab oppido quod Τυρακῖναι Stephano dicitur? At in MSS. & edit. Parm. *Triracienses*. Forte pro *Trinacienses*: nam Τρινακίην πόλιν & Τρινακίους oppidanos in Sicilia laudat Diodorus, lib. 12. Bibl. pag. 89. & 90. An denique *Tyrittenses*? nam Τυριττὸν in Sicilia idem Diodorus agnoscit, in Eclogis, p. 875.

Ibid. LIX. *Hieronesos, Cane.*] Ita libri omnes, ipseque Martianus, l. 6. p. 208. Cave tamen credas *Cany* Stephani insulam nunc signari a Plinio: Locorum enim is vicinitate deceptus, promontorium Italiæ Cæny Peloro adversum, perperam haud dubie, insulam putavit: cum non modo præter eum nemo ejus insulæ meminerit: sed nec ulla usquam circa Pelorum sit, unquamve, cujus quidem mentio exstet, fuerit insula.

Ibid. LX. *Meligunis.*] Ab ovium proventu, ἀπὸ τῶν μήλων, id insulæ Liparæ nomen olim inditum censuit Dalecampius. Reclamant vetusti scriptores omnes, a quibus non Μηλιγουνὶς, sed Μελιγουνὶς vocatur. Strabo, lib. 6. pag. 275. Stephanus, Hesychius, ceterisque antiquior Callimachus, hym. in Dianam, pag. 14. vers. 47.

Νήσῳ ἐνὶ Λιπάρῃ· Λιπάρη νέον, ἀλλὰ τότ' ἔσκεν
Οὔνομά οἱ Μελιγουνίς.

Ibid. LXI. *Antea Therasia... quia sacra.*] Therasiam quidem in insulis Ægæi maris agnovimus: hanc vero Hieram qui Therasiam quoque appellarit, adhuc auctorem quærimus. *Thermissa* haud dubie scribi satius fuerit, si exemplaria ulla faverint: cum id ei nomen fuisse, Θέρμισσαν, Strabo fateatur, lib. 6. p. 275. & 276.

Sect. 15. LXII. *Carcines.*] Verum hujus amnis nomen, ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. & Chiffl. restituimus: subdititiumque *Cæcinos* expunximus, quod Hermolaus inculcarat, neglecta vetere lectione Parmensis etiam editionis: quoniam Cæcina amne apud Ælianum, & Pausaniam, lib. 6. Eliac. post. pag. 354. dirimi Locros a Rhegino legerat: At procul ab hoc sinu, quem Plinius modo percurrit, Locri, Rheginique, in ipso ferme Siculo freto collocati.

Ibid. LXIII. *Tiris, Eranusa, Meloëssa.*] Sic totidem plane apicibus MSS. omnes. Et Meloëssa quidem a proventu pecoris haud dubie nomen accepit, ἀπὸ τῶν μήλων. Verum loco priorum duarum, infeliciter admodum Hermolaus, *Tres Sirenusæ* rescripsit, quos ab ora Pæstana, adversoque plane maris tractu, in Lacinium usque promontorium transtulit. Ibi enim Sirenusas insulas, hoc est, ut Virgilius ait, Sirenum scopulos, Strabo lib. 1. pag. 22. aliique collocant.

Ibid. LXIV. *Et Pandosiam... in qua Alexander.*] MSS. omnes, librique vulgati ante Hermolaum, *Mardoniam* constantissime retinent: *Pandosiam* Barbarus rescri-

psit: quod in Pandosia obiisse Alexandrum scriptores omnes consentiant. Et Livius quidem, qui unus esse potest instar omnium, *Alexandrum Epiri Regem* ait *ab exule Lucano interfectum, sortes Dodonæi Iovis eventu affirmasse. Accito ab Tarentinis in Italiam data dictio erat, caveret Acherusiam aquam, Pandosiamque urbem: ibi fatis ejus terminum dari: eoque ocyus transmisit in Italiam, ut quam maxime procul abesset urbe Pandosia in Epiro, & Acheronte amni.... Ceterum (ut ferme fugiendo in media fata ruitur,).... haud procul Pandosia urbe imminentes Lucanis ac Brutiis finibus tres tumulos insedit... pervenit ad amnem... quem cum incerto vado transiret agmen, fessus metu ac labore miles, increpans nomen abominandum fluminis, Iure Acheron vocaris, inquit, &c.* Sic Acherontem fluvium, & Pandosiam in Lucanis diserte appellat: Strabo quoque, lib. *6.* pag. *256.* Suidas, verbo Τόνσ, aliique. Verum cum circa Pandosiam. περὶ Πανδοσίαν interiisse Alexandrum Strabo affirmet, non in ipsa: circa Pandosiam letali vulnere affectus, concedere Mardoniam potuit, ubi ex vulnere obierit: & hanc urbem interiisse deinde Theopompus est auctor, cum staret interim Pandosia, quam hodie *Castro Franco* vocant.

LXV. *Ab eo Basta oppidum, & Hydruntum, decem ac novem mill. pass.*] Ita libri omnes. At locum hunc Martianus perperam interpretatus, lib. *6.* pag. *209.* quod esset angustiarum ejusce freti, qua Jonium mare in Adriaticum irrumpit, intervallum, signari a Plinio credidit: *Hydruntum urbem*, inquit, *ubi superum inferumque mare decem & novem millibus disparatur.* Sect. 16.

LXVI. *Quinquaginta mill. non amplius.*] Centum reposuit Barbarus: oblitus eundem Plinium, in describendo Italiæ situ, supra dixisse, sect. *6.* *Abest a circumdatis terris, Istria ac Liburnia, quibusdam locis centena millia pass. Ab Epiro & Illyrico, quinquaginta.* Satis enim superque constat, *centum* ibi etiam agnosci non posse, cum *totidem, tantumdemve* scripturus fuisset. Nec dubitare licet quin ad frontem hanc Salentinorum Hydruntinam idipsum pertineat: cum non alia Italiæ ora magis Epiro vicina sit: atque hoc tempore etiam ab Hydrunte, vel ab ipso potius prope sito Leucarum (ut appellant) capite, ad oppositum Epiri litus tot fere millia passuum computentur: in quibus angustiis pontes ipsos jacere Pyrrhum, Varronemque, cogitasse, credere par est. Ad hæc, Epiri Oricum ab Italiæ Salentino, LXXX. tantum, aut etiam LXX. pass. millibus discrevit idem Plinius, sect. *26.* libri hujus, qui brevissimum in Græciam transitum ab Hydrunte, non a Salentino, nunc esse testatur. Ex quo exploratum est ac certum, lectionem vulgatam, non modo vetustiorum codicum fide, verum etiam indubitato Plinii testimonio confirmatam, quibusvis aliis reclamantibus, esse custodiendam. Quam sint enim erratis obnoxiæ Ptolemæi mensuræ, quam vitiosa Antonini, & Strabonis editio, norunt eruditi. Ibid.

LXVII. *Statio Miltopæ: Lupia, &c.*] Scio in libris vulgaris legi, *Statio militum Lupia.* At MSS. omnes, Reg. 1. 2. Colbert. 1. 2. 3. Paris. *Statio Miltopæ, Lupia:* ut proprium sit stationis navium nomen *Miltopæ*: sequaturque deinde seorsim Lupia: utrumque in ora positum, quæ nunc lustratur a Plinio. Sic Virgilius de Tenedo, *Statio malefida carinis.* Sic Plinius ipse in fine libri hujus, *Salonis piratica statione nota.* Ibid.

LXVIII. *CCXXV. M. trajectu.*] Ita MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. Chiffl. non, ut in editis, CCXX. Subscribit Strabo, l. *6.* p. *283.* stadia MDCCC. Brundisium a Dyrrachio abesse testatus. Ibid.

LXIX. *Amnes: Iapyx, a Dædali filio rege.*] Hæc sincera codicum proxime laudatorum scriptura est: quam sic vitiose interpolarant: *Barion, ante Iapyx:* ut Barii oppidi cognomen Japyx esse putaretur. Ibid.

LXX. *Apamestini*] Ex Ἀπενέσαι Ptolemæi, l. 3. c. 1. Hermolaus, & Pelicerius in notis MSS. *Apenestini* reponunt. At est illud oppidum & in Apulia Daunia prope Garganum montem, & in ora positum: hic Plinius Calabrorum oppida persequitur, & ea quidem quæ sint a mari longiuscule semota. Ibid.

Ibid. LXXI. *Sturnini, Tutini.*] Aberrant a vero qui Sturninos ibi fuisse olim arbitrantur, ubi nunc *Sternaccio* oppidulum Hydruntini agri, haud procul Hydrunte: in eam scilicet adducti hæresim, affinitate quadam ac similitudine nominis. Verum id oppidum, ut planissime vel ex ipsis Tabulis constat, cum Salentinorum ditionis fuerit, quorum oppida populique suo mox ordine digeruntur, in Calabrorum oppidis, quæ nunc Plinius percurrit, locum habere non potest. Nec felicior in conjiciendo Pelicerius in notis MSS. qui pro Tutinis, Tuticanos reponi putat oportere, ab Equo Tutico, quod non procul Benevento fuit: haud exigua terrarum intercapedine, populorumque interjacentium frequentia, divisa a Benevento Calabria.

Ibid. LXXII. *Vxentini.*] In libris vulgatis *Valentini.* At MSS. & R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. &c. *Vlentini*: nos ex indubitata conjectura, & Ptolemæi, ut diximus, fide, *Vxentini.*

Sect. 18. LXXIII. *Voto vere sacro.*] Prius *vero sacro* legebatur. At MSS. omnes, *vere.* Veris sacri gemina apud antiquos acceptio fuit. Primum enim, ut Festus ait, *Ver sacrum vovendi mos fuit Italis: magnis enim periculis adducti vovebant, quæcumque proximo vere nata essent apud se animalia, immolaturos.* Nempe ex caprino, suillo, ovillo, bovilloque grege, ut docet Plutarch. in Fabio, p. 176. Quod natum esset inter Kalendas Martias, & pridie Kalendas Maïas, auctore Livio, l. 34. p. 416. De Sabinis ipsis Nonius, c. 12. n. 18. *Ver sacrum, religiosum, Sisenna historiarum libro quarto: Quondam Sabini feruntur vovisse, si res communis melioribus locis constitisset, se ver sacrum facturos.* At ver sacrum vovere, non solum erat proventum unius anni consecrare, ut pecudes quidem immolarentur Diis: quorsum enim hoc loco hujusce moris ritusque sacri mentio, si re nulla alia continetur? sed juventutem etiam Diis consecratam in colonias mittere. Hunc morem edocet egregie Plinius, cum ait Picentes ortos a Sabinis, voto vere sacro: sed multo expressius Dionys. Halic. l. 1. p. 13. & l. 3. p. 77. statim initio. Justinus quoque, lib. 24. cap. 4. *Namque Galli abundanti multitudine, quum eos non caperent terræ quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas velut ver sacrum miserunt.* Hieronym. denique in Chron. ad Olymp. p. 89. an. 4. *Lacedæmonii ver sacrum Heracliam destinantes urbem condunt.* Ver sacrum illi sacram juventutem vocant, e finibus suis pulsam a parentibus, ubi alimenta domi non suppeterent, crescente in dies multitudine: voto diis ante concepto, pro felici rei eventu: Inde illi in coloniam abeuntes, quidquid terrarum armis pararent, habebant pro patria.

Ibid. LXXIV. *Flumen Albula: Tervium quo finitur Prætutiana regio.*] Ita plane totidem apicibus servatis, nec detracto uno, nec adjecto, MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. & Tolet At Colb. 3. & Salmant. pro *Tervium* habent *Tessunium.* Ut ut est, oppidi id nomen fuit, ut ex ipsa Plinii oratione exploratum est. Unde Plinii editores hæc nomina hauserint, quæ hoc loco obtruserunt. *Flumina, Albulates, Suinum Helvinum, quo finitur* &c. non vacat inquirere.

Sect. 19. LXXV. *Mevaniolenses.*] In libris vulgatis post Frobenium, *Mevanienses.* At iidem sunt ii qui Mevanates proxime antea memorati, ut recte animadversum est ab Holstenio, in Ital. p. 92. In MSS. Reg. Colb. Paris. Chiffl. & in edit. Parm. aliisque vetustis, *Mevanionenses.* Nos vetustam inscriptionem secuti sumus, quæ exstat apud Gruter. p. 483. DECVRIONI. MEVANIOLAE. Cluverius in Ital. antiq. l. 2. p. 630. Mevaniolam putat esse *Galeata*, qui vicus Romaniæ est, in valle Bedesis amnis.

Sect. 20. LXXVI. *Agris quamvis torrentior, nil tamen ex rapto sibi vindicans.*] Ita restituimus ex MSS. codd. R. 1. 2 Colb. 1. 2. 3. Chiffl. Paris. In libris editis perperam, *agris quam navigiis torrentior.* Salmas. in Solin. p. 84. *nil tamen ex rapto abjudicans.* Frustra. Mox vero ubi legitur, *atque ubi liquit agros*, ex eorundem MSS. fide delenda vox ea *agros* videtur, ceu spuria, a superioribus *agris* mutuanda.

LXXVII.

LXXVII. *Sturam, Orgum, &c.*] Sic MSS. proxime laudati. Libri vulgati *Ibid.*
mendoſe *Morgum.* Ennodius in Carmine quo iter per Cottias Alpes deſcribit :

Duria nam, Seſſis, torrens vel Stura, vel Orgus.

LXXVIII. *Adriatico mari appoſita : cujus Venetia, fluvius Silis, &c.*] Sic *Sect.* 22.
libri omnes MSS. editique ante Hermolaum, qui omnium codicum fide ſpreta
legit, *mari appoſita, Venetia, cujus fluvius* &c. præpoſtere ſcilicet tranſlata Vene-
tia. Secus enim Venetia tantum hac decima regione continebitur : id quod falſum
eſſe conſtat, ex Carnorum & Japydum regionibus, extra Venetiam quidem ſitis,
verumtamen huic decimæ regioni Italiæ mox attributis.

LXXIX. *Hymani.*] Ita libri omnes. An potius tamen *Iſmeni* legendum ? *Sect.* 25.
Nam ſupra Venetos & Iſtros, Scymnus Chius, p. 16. Mentores locat & Iſ-
menos :

Ἐνετῶν ἔχονται Θρᾶκες Ἴστροι λεγόμενοι,
Ὑπὲρ ȝ τούτους Ἴσμενοι ϗ Μέντορες.

LXXX. *Olbonenſes.*] Ita MSS. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. & Parm. *Ibid.*
edit. Barbarus *Albonenſes* repoſuit, ab Aluona Ptolemæi, l. 2. c. 17. de qua cum
mox locuturus ſit Plinius, qui eam Alvonam vocat, & litoralem recte cum
Ptolemæo facit : ſint autem hi Olbonenſes in mediterraneo poſiti : aut a vetere
lectione minime recedendum arbitrati ſumus : aut Olbianenſes ab Olbia Stephani
reponi poſſe : aut denique, quod cuipiam forte probabitur, *Arbonenſes* : nam eidem
Stephano Ἀρβὼν πόλις Ἰλλυρίας dicitur.

LXXXI. *Ex inſulis, Fertinates, Curictæ.*] Conſtans hæc librorum om- *Ibid.*
nium lectio eſt, tum MSS. tum vero etiam Parm. edit. aliarumque ante Her-
molaum, qui *Fulſinates* repoſuit, quoniam unius inſulæ Curictæ oppida duo ap-
pellat Ptolemæus, l. 2. c. 17. Φουλφίνιον & Κούρικον. At non unam modo ſignari a
Plinio inſulam, ſed plures, tum ipſe hoc loco prodit, cum ait *ex inſulis*, tum
paulo poſt, iterum repetens, *Inſulæ ejus ſinus, præter ſupra ſignificatas.*

LXXXII. *Burnum, Andetrium.*] Hactenus in libris vulgatis, *Burnum, Man-* *Sect.* 26.
detrium. At Ptolemæo l. 2. c. 17. eſt Ἀνδέκριον, pro Ἀνδέτριον, inter mediterraneas
Dalmatiæ civitates. Dioni l. 56. p. 579. Ἀνδήριον, pro Ἀνδήτριον, φρούριον ἐπ' αὐτῇ
τῇ Σαλώνῃ, caſtellum Salonis adjacens. Straboni l. 7. p. 315. Ἀνδήτριον ἐρυμνὸν χω-
ρίον, caſtellum probe munitum : uti nunc quoque eſt, & Venetæ ditionis : vulgo
Cliſſa. Vetus inſcriptio allata a Sponio, p. 79. ITEM. VIAM. GABINIANAM.
AB. SALONIS. ANDETRIVM. APERVIT. ET. MVNIT.

LXXXIII. *Melcomani.*] Ex hoc Plinii loco Ptolemæum emendamus, apud *Ibid.*
quem Dalmatiæ populi ſic recenſentur, l. 2. c. 17. Ἐντὸς ȝ τῆς Δαλματίας Δαούρ-
σιοι. ὑπὲρ οὓς μὲν Κομένιοι. *Interiora Dalmatiæ tenent Daürſii* : (quos Daorizos Plinius
& Strabo vocant :) *Supra quos Comenii* : Legimus enim ὑπὲρ οὓς Μελκομένιοι, *Mel-
comeni.*

LXXXIV. *Ozuæi.*] Ita libri omnes tum MSS. tum editi ante Hermolaum, *Ibid.*
qui *Oenei* ſive *Onei* ex Ptolemæo repoſuit, ab Oneo urbe inter Pignentium &
Naronem amnem. Verum *Ozuæi* retinemus : ſiquidem non tunc exſtantia oppi-
da, quale fuiſſe Oneum ſatis conſtare poteſt, cum mentionem ejus fecerit Ptole-
mæus, qui Plinio eſt aliquanto recentior : ſed gentes quæ jam defeciſſent, pro-
cul dubio nunc recenſentur.

LXXXV. *Denda civium Rom. Epidamnum colonia.*] Sic libri omnes, MSS. *Ibid.*
atque vulgati : quam lectionem probo, etſi ejus nominis oppidum prope Dyr-
rachium nondum invenerim ; cum civium Romanorum oppida differre a colo-
niis non uno in loco auctor indicaverit. Quod non animadvertens Pintianus,
vocem *Denda*, ne ſibi moleſtiam faceret, confidenter expunxit.

LXXXVI. *A quibuſdam Æas.*] A Pomponio Mela, ut diximus. A Scy- *Ibid.*
lace quoque : Αἴας ποταμὸς ἀπὸ τοῦ Πίνδου ὄρους παρὰ τὴν Ἀπολλωνίαν παραρρεῖ. Lycophron,
v. 1015. & 1019. Αἴας Αἴαντος inflexit, qua forma Græci ipſius Ajacis, ducis in-
ter Græcos notiſſimi, nomen inflectunt. Unde Valerii Maximi locus illuſtra-

tur, ita scribentis l. 1. c. 5. p. 36. *Atque illi flumen vicinum mœnibus nomine Æantem in adjutorium sese mittere dixissent.* Apolloniatæ scilicet ab Epidamniis suppetias postulabant: Responderunt illi: Habetis Αἴαντα: ab eo subsidium petite. Ludebant homines Græci in fluminis & Ajacis affini, atque adeo simili prorsus nomine.

Sect. 27. LXXXVII. *Vianiomina.*] Sic MSS. omnes, Reg. Colb. &c. Parm. edit. *Vivana momnia*, Hermolaus ex Rhætia Ptolemæi, *Viana* primum, mox ex conjectura *Æmonia* adjecit, quam in hoc tractu agnovit nemo. Vianiomina Plinii est, quæ Antonino Vindobona, a Scarabantia, M. P. LIV. & alibi Vindomona dicitur, in itinere de Pannoniis in Gallias: apud Gruter. p. 540. VIANNA.

Ibid. LXXXVIII. *Noricis junguntur lacus Peiso, deserta Boiorum.*] Rectius forte *Lacu Speiso*: ut sit, lacu illo conjungi Noricis deserta Boïorum.

Sect. 28. LXXXIX. *Draus, &c.*] Savus & Dravus suo quisque alveo, ut Plinius tradit, Danubium intrat: contra quam perperam a Strabone proditum est, Savum in Dravum, Dravum juxta Segesticam in Noarum, Noarum accepto ex Japydibus Colapi, in Danubium influere, l. 7. p. 314.

Ibid. XC. *Iasos, Andizetes.*] Prius legebatur *Sandrizetes*. At ex Strabone locum emendavimus, l. 7. p. 314. Pannonicas inter gentes, cum Breucis, de quibus statim Plinius, Andizetios enumerante, Βρεῦκοι, Ἀνδιζήτιοι. Unde etiam in Ptolemæi Pannonia superiore, l. 2. c. 16. sequentibus Breucis, videntur Andizetes agnoscendi, non Andiantes.

Ibid. XCI. *Alter amnis Bacuntius.*] Ita MSS. Reg. & Colb. Quid si legas, *Alteram Bisacuntius in Savum Sirmio oppido influens.* Ut sit intellectus Bisacuntium amnem alteram efficere insulam, qua Sirmienses & Amantini continerentur?

Sect. 29. XCII. *Ionium.*] In libris vulgatis hactenus, *inferum sive Ionium.* At has voces *Inferum sive* expungendas admonent MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. Paris. &c. a quibus absunt. Diversum enim Jonium mare ab Infero est: nihilque magis alienum a vero, quam sinu hoc Europæ secundo mare inferum contineri.

Sect. 30. XCIII. *Contra Tragurium.*] Prius *contra Surium* legebatur. Nos cum Pintiano, *contra Tragurium* confidenter scripsimus: ultima præcedentis vocis syllaba, in hac castigatione fere tantummodo repetita. Huic enim prope Salonam Spalatumve oppido, nunc etiam *Travv* dicto, opposita cernitur priscum retinens nomen Brattia insula.

Ibid. XCIV. *Bravo, & capris laudata Brattia.*] Prius legebatur, *bubus & capris.* At bubus carere Brattiam constat: & in MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. *Bravo* legitur, non *bubus*.

C. PLINII SECUNDI
NATURALIS HISTORIÆ
LIBER IV.

I. [1] TERTIUS Europæ ſinus [2] Acroceraunijs incipit montibus, finitur Helleſponto: amplectitur præter [3] minores ſinus XIX. XXV. centena millia paſſuum. In eo Epirus, Acarnania, Ætolia, Phocis, Locris, Achaia, Meſſenia, [4] Laconia, [5] Argolis, Megaris, Attica, Bœotia: iterumque alio mari eadem Phocis & Locris, Doris, Phthiotis, Theſſalia, Magneſia, Macedonia, Thracia. Omnis Græciæ fabuloſitas, ſicut & literarum claritas, ex hoc primum ſinu effulſit. Quapropter in eo paululum commorabimur.

[6] Epiros in univerſum appellata, Acroceraunijs incipit montibus. In ea primi [7] Chaones, a quibus Chaonia: dein [8] Theſproti, [9] Anti-

NOTÆ.

1. *Tertius Europæ ſinus.*] Ionium mare, Ægæumque complectitur.

2. *Acroceraunijs.*] De quibus dictum eſt, lib. ſup. ſect. 26. *Monti della Chimera*, prope Aulonem *la Valonne*.

3. *Minores ſinus XIX.*] Tertii ſinus, inquit, univerſa adnavigatio colligit vicies quinquies centena millia paſſuum, minoribus ſinubus, qui ſunt numero undeviginti, non enumeratis. Vide Notas & Emend. num. I.

4. *Laconia.*] Rectius puto, cum Mela, lib. 2. cap. 3. pag. 32. *Laconice.*

5. *Argolis.*] Argolis quoque Melæ, a quo hæc Plinius: & Martiano, qui a Plinio, lib. 6. cap. de tertio Europæ ſinu, pag. 209. Græcis Ἄργεια.

6. *Epiros.*] Hæc Martianus iiſdem verbis loc. cit. Hodie *Chimera*, & *Larta.*

7. *Chaones.*] Χάονες Straboni, lib. 7. pag. 323. Hos ait Epiro toti primum imperitaſſe, deinde Moloſſos. Chaonum fuit caſtellum Chimera, in Acroceraunijs, de quo mox dicetur.

8. *Theſproti.*] Θεσπρωτοὶ Straboni, pag. 324. Horum oppidum Buthrotum, de quo ſtatim.

9. *Antigonenſes.*] Ab oppido, cujus meminit Ptolemæus, lib. 3. cap. 14. in Chaoniæ mediterraneo, Ἀντιγόνεια. Stephanus quoque: Ἀντιγόνεια, πόλις Χαονίας ἐν Ἠπείρῳ, & Polyb. lib. 2. pag. 130.

gonenses : [1] locus Aornos, & pestifera avibus exhalatio : [2] Cestrini, [3] Perrhæbi, quorum mons Pindus, [4] Cassiopæi, [5] Dryopes, [6] Selli, [7] Hellopes, [8] Molossi, [9] apud quos Dodonæi Jovis templum, oraculo illustre : [10] Tomarus mons, centum fontibus circa radices, Theopompo celebratus.

CAP. I. Epirus ipsa ad Magnesiam Macedoniamque tendens a tergo suo Dassaretas [11] supra dictos, liberam gentem : mox feram Dardanos habet : Dardanis [12] lævo Triballi prætenduntur latere, & Mœsicæ gen-

NOTÆ.

1. *Locus Aornos.*] Familiaris Plinio locutio est, ut *locum* vocet, ubi oppidi veteris ruinæ, ac vestigia supersint. Stephanus oppidi meminit, pag. 90. Ἄορνος, πόλις. Id porro loci nomen, quoniam tetrum ob halitum careret avibus, ex re factum. Sic Virgilius de Cumarum spelunca, lib. 6. Æneïd. vers. 239.

Quam super haud ullæ poterant impune volantes
Tendere iter pennis : talis sese halitus atris
Faucibus effundens supera ad convexa ferebat :
Vnde locum Graii dixerunt nomen Aornon.

2. *Cestrini.*] Ab oppido Cestria, de quo mox dicetur, regio Cestrine nomen habuit, Chaoniæ portio : unde Cestrinici boves, apud Hesychium, pag. 522. Κεστρινικοὶ βόες, οἱ ἐν Χαονίᾳ, ἣ πρότερον Κεστρίνη προσηγορεύετο· ἔστι δὲ μοῖρα τῆς Ἠπείρου διαφόρους ἔχουσα βοῦς. A Cestrino Heleni F. nomen accepisse Κεστρίνην, auctor est Pausan. in Corinth. sive l. 2. pag. 127.

3. *Perrhæbi.*] Περραιβοὶ, Macedoniæ confines, Pindi montis incolæ, apud Strabon. lib. 9. pag. 440.

4. *Cassiopæi.*] Κασσιοπαῖοι, quorum oppidum Κασσιόπη, apud Ptolem. lib. 3. cap. 4. & Pandosia, teste Strabone, lib. 7. pag. 324. qui Κασσωπαίους vocat : Stephanus, verbo Χαονία, Κασσωποὺς. Scylax, pag. 11. Μετὰ δὲ Θεσπρωτίαν Κασσωπία. Et pag. 12. Κασσωπῶν χώρα.

5. *Dryopes.*] Δρύοπες. His alias alii sedes attribuunt. In Peloponneso Strabo, lib. 9. pag. 434. alibique passim. Varias horum migrationes refert Pausan. lib. 4. in Messen. pag. 281.

6. *Selli.*] Ἑλλοὶ Pindaro, Homero Σελλοὶ, teste Strabone, lib. 7. pag. 328. qui Dodonæi Jovis fanum apud eam gentem fuisse perhibet : a Pindaro tamen Dodonam Thesprotis adjudicari : post Molossorum ditionis cœptam haberi. Hesychius, Ἕλλοι, Ἕλληνες οἱ ἐν Δωδώνῃ.

7. *Hellopes.*] Hos vero Stephanus eosdem cum Hellis, sive Sellis facit. Ἐλέγετο καὶ ἡ περὶ Δωδώνην χώρα Ἑλλοπία, ἧς οἱ οἰκήτορες Ἑλλοὶ καὶ Σελλοί. Hesiodum sequitur, quem Strabo laudat, loc. cit.

8. *Molossi.*] Μολοττοὶ Straboni, lib. 7. pag. 326. Horum oppidum, præter Dodonen, Ambracia fuit, de qua mox dicemus.

9. *Apud quos.*] Stephanus : Δωδώνη, πόλις τῆς Μολοσσίδος ἐν Ἠπείρῳ, μεθ' ἧν Δωδωναῖος Ζεὺς ἐν Ἠπείρῳ. De quercu loquaci, quam Dodonæ fabulæ reponunt, & de ære Dodonæo, Mythologos consule.

10. *Tomarus &c.*] Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 7. pag. 22. In MSS. *Talarus.* Parm. edit. *Tomarus.* Stephano, Τόμαρος, ὄρος Δωδώνης, ἤ τινες Τομοῦρον, οἱ δὲ Τμάρος. Straboni, lib. 7. pag. 328. Τόμαρος.

11. *Supra dictos.*] Libro sup. sect. 26. De Dardanis, Triballis, Mœsis, eodem libro, sect. 29.

12. *Lævo.*] Ab ortu solstitiali.

tes: [1] a fronte junguntur [2] Medi ac [3] Denſelatæ, quibus Thraces, ad Pontum uſque pertinentes. [4] Ita ſuccincta Rhodopes, mox & Hæmi vallatur excelſitas.

In Epiri ora caſtellum in Acrocerauniis [5] Chimera, ſub eo [6] aquæ regiæ fons. Oppida: [7] Mæandria, Ceſtria: flumen Theſprotiæ [8] Thyamis: colonia [9] Buthrotum: maximeque nobilitatus [10] Ambracius ſinus, [11] D. paſſ. faucibus ſpatioſum æquor accipiens, longitudinis XXXIX. M. paſſ. [12] latitudinis XV. M. [13] In eum defertur amnis

NOTÆ.

1. *A fronte.*] Ab auſtrali parte.

2. *Medi, ac Denſelatæ.*] Μεδῶν τινες, καὶ Δανθηλιτῶν, Straboni lib. 7. pag. 318. Rectius fortaſſis Μαιδῶν, cum diphthongo ſcripſeris, ut differant a Medis Aſiæ. Sic enim Stephanus: Μαιδοὶ ἔθνος Θρᾴκης, πλησίον Μακεδονίας. Sic Ariſt. lib. 9. hiſt. anim. cap. 45. Ptolemæo denique, lib. 3. cap. XI. regio ipſa Μαιδική appellatur.

3. *Denſelatæ.*] Ita Solinus, c. 10. p. 27. *Strymonem acccolunt dextro latere Denſelatæ.* Idem Denſeletæ Tullio, in Piſon. n. 84. quorum opera C. Sentius Prætor reliquorum Thracum vires & arma eluſit. Partem enim illi tenuere Thraciæ: quam τῆς Θρᾴκης τῶν Δανθελητῶν appellat Dio, l. 51. p. 461. Ptolemæus l. 3. c. XI. Δανθηλητικὴν ἐπαρχίαν, Dantheleticam præfecturam. Stephano, pag. 221. Δανδαλῆται, ἔθνος Θρᾳκικόν.

4. *Ita ſuccincta.*] Tot gentes, inquit primum Rhodopes, deinde Hæmi montis juga excelſa tenent, & a tergo, latere, fronte claudunt. Hoc Martianus, l. 6. p. 209. non intellexit.

5. *Chimera.*] Χειμέριον eſt Pauſaniæ, in Theſprotide, l. 8. ſive Arcad. p. 465. & Thucydidi, l. 1. p. 22. & 32. Straboni quoque ejus nominis promontorium eſt lib. 7. p. 324. In Novella Leonis, apud Leuncl. p. 99. inter Ætoliæ Epiſcopos, ὁ Χιμαίρας legitur.

6. *Aquæ regiæ.*] Ut Romani aquas Sextias, Statiliaſque, a Sextio Statilioque appellabant, qui balnea ſtruxerant: Sic Aquam Regem βασιλικὰ ὕδατα dictum hunc fontem puto, quo rex Epiri aliquis uſus feliciter, Thermas ibi ad publicos uſus exſtruxerit.

7. *Mæandria, Ceſtria.*] De his duobus oppidis, ceteri ſcriptores, Græci pariter ac Latini ſilent. Ceſtrinen tamen Theſprotidi vicinam Thucydides facit, l. 1. p. 32.

8. *Thyamis.*] Pauſaniæ quoque in Attic. lib. 1. pag. 19. Thucydidi loc. cit. Athenæo, l. 3. p. 73. & Straboni, l. 7. p. 324. Θύαμις. Hodie *Calama.*

9. *Buthrotum.*] Βουθρωτὸν Straboni, loc. cit. qui & colonos habuiſſe Romanos docet, ἐποίκους ἔχον Ῥωμαίους. Hodie *Butrinto.* Stephanus inſulam vocat: ſed familiare Græcis nimirum eſt peninſulas ipſas appellare νήσους inſulas. Sic Pelopis inſulam dixere Peloponneſum, quam eſſe peninſulam conſtat, & per Iſthmum continenti copulari.

10. *Ambracius.*] Hodie, *Golfo de Larta*, Actiaca Auguſti victoria maxime nobilitatus.

11. *D. paſſuum faucibus.*] Vide Notas & Emend. num. II.

12. *Latitudinis XV.*] In MSS. XII. Hæc porro latitudo, non faucium ipſarum eſt, ſed admiſſi ſpatioſi æquoris, hoc eſt, interioris ſinus.

13. *In eum defertur.*] In Ambracium ſinum. Ita Ptolemæus, l. 3. c. 14. Martianus lib. 6. c. de tertio ſinu Europæ, pag. 209. *Ambracius ſinus faucibus anguſtis æquor accipiens, in quo defertur amnis Acheron, infernæ fabulæ errore famoſus.* Strabo nihilominus non hunc Acherontem vocat, ſed eum qui in Theſprotium ſinum, Portumque cognomento dulcem, γλυκὺν λιμένα, longe ab Ambracio ſinu verſus ſeptentrionem, ex ea-

Acheron, e lacu Thesprotiæ [1] Acherusia profluens [2] XXXVI. M. pass. inde, & mille pedum ponte mirabilis omnia sua mirantibus. In sinu oppidum [3] Ambracia. Molossorum flumina, [4] Aphas & [5] Arachthus. Civitas [6] Anactoria : [7] locus Pandosia.

II. Acarnaniæ, [8] quæ antea Curetis vocabatur, oppida : [9] Heraclia, Echinus, & in ore ipso [10] colonia Augusti Actium, cum templo Apollinis nobili, ac civitate libera [11] Nicopolitana. Egressos sinu Ambracio in Ionium excipit Leucadium litus : promontorium [12] Leu-

NOTÆ.

dem Acherusia palude, delabitur, l. 7. p. 324. Uterque forte ex eodem lacu manat, & qui in Dulcem, & qui in Ambracium sinum devolvitur. Pausaniæ, l. 1. p. 30. ceterisque, Ἀχέρων.

1. *Acherusia.*] Ἀχερουσία λίμνη Straboni, loc. cit. & Thucyd. l. 1. p. 32.

2. *XXXVI....inde.*] Hoc est, a sinu Ambracio, in quem defertur, ad Acherusium lacum, unde effluit. In MSS. XXII.

3. *Ambracia.*] Pagus est milliari uno a mari semotus, hodieque *Ambrakia* incolis nuncupatus: non *Larta*, ut Geographi plerique censent: cum a sinu mill. pass. XV. *Larta* distet, in Acherontis ripa. Dicæarcho, p. 164 & Scymno, p. 19. Ἀμβρακία. Cives, Ἀμπρακιῶται Æliano, l. 12. hist. anim. c. 40.

4. *Aphas.*] Is est quem Stephanus Æantem vocat, & ex eodem monte, quo Arachthum, sive Inachum, fluere ait: quam ob causam ambo a Plinio copulantur. Λάκμων, inquit Stephanus, ἄκρα τοῦ Πίνδου ὄρους, ἐξ ἧς ὁ Ἴναχος καὶ Αἴας ῥεῖ ποταμός. Cave tamen Palmerio credas, qui in Græcia antiqua, hunc Æantem cum Aoo eundem credidit, de quo libro sup. dictum est, sect. 26.

5. *Arachthus.*] Ἄραχθος, Ambraciam urbem præterlabitur, teste Strabone, l. 7. p. 325. & Dicæarcho Messenio, p. 164. qui Ἄρατθον nominat. Meminit Arachthi Livius, lib. 43. p. 556. & Ptolem. l. 3. c. 14.

6. *Anactoria.*] MSS. Colb. 1. 2. Chiffl. *Anactorica.* Straboni, l. 10. p. 450. & Thucyd. lib. 1. p. 37. Ἀνακτόριον, quam urbem prope Actium in Arcanania statuit. Stephano, Ἀνακτόρειа & Ἀνακτορία.

7. *Locus Pandosia.*] Locum appellat, quoniam exciso oppido, solum tum nomen exstabat. Hesychius: Πανδοσία, πόλις τῆς Ἠπείρου, καὶ Ἰταλίας. Cassopæorum oppidum fuisse ait Strabo l. 7. p. 324. Vide quæ de Pandosia diximus, lib. 3. sect. 15.

8. *Quæ antea Curetis.*] Scholiastes Pindari, p. 31. Αἰτωλὸς ἔφυγεν εἰς τὴν πρότερον Κουρῆτιν, Αἰτωλίαν δὲ ὕστερον ἀπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν. Cur vero Curetis appellata sit, ex Strabone disces, l. 10. p. 465. Demetrius apud Steph. pag. 29. Τὴν γὰρ νῦν Ἀκαρνανίαν, Κουρῆτιν ὠνόμαζον. Ipseque Stephanus, pag. 381. Κούρης, ὁ Ἀκαρνανίας. Quam in rem adducit Homeri versum ex Iliad. l. 9. v. 425. Subscribit & Pausan. l. 8. sive Arcad. p. 492.

9. *Heraclia.*] Ἡράκλεια, quæ ex urbibus ejus nominis apud Stephanum, vigesima prima est, κά. Ἀκαρνανίας πόλις. Et apud eundem, Ἐχῖνος, πόλις Ἀκαρνανίας.

10. *Colonia Aug.*] Ἄκτιον, cujus oppidi ne vestigia quidem supersunt. De templo Apollonis Actii, Strabo, l. 7. p. 325. Sueton. in Aug. c. 18. &c.

11. *Nicopolitana.*] Νικόπολις, Straboni loc. cit. Hodie *Prevenza*: unde Ambracio sinui nomen alterum, *Golfo di Prevenza*. Ibi exstructa, ubi castra ad Actium Augustus habuerat. Dio lib. 51. p. 443. In Musæo nostro Parisiensi, Augusti nummus insignis, ΝΙΚΟΠΟΛΙC. Ex parte aversa, CEBACT. KTICT. Σεβαστὸς κτιστὴς, *Augustus urbis conditor.*

12. *Leucates.*] Λευκάτας Straboni, l. 10. p. 452. Λευκὰς ἄκρα Ptolemæo, lib. 3. cap. 14. Hodie *Cabo Ducato.*

cates. [1] Dein sinus, ac Leucadia ipsa [2] peninsula, quondam [3] Neritis appellata, opere accolarum abscissa a continenti, [4] ac reddita ventorum flatu congeriem arenæ accumulantium, [5] qui locus vocatur Dioryctos, [6] stadiorum longitudine trium. Oppidum in ea [7] Leucas, quondam [8] Neritum dictum. Deinde Acarnanum urbes, [9] Alyzea, [10] Stratos, [11] Argos Amphilochicum cognominatum. Amnis [12] Achelous e Pindo fluens, atque Acarnaniam ab Ætolia dirimens, & [13] Artemitam insulam assiduo terræ invectu continenti annectens.

III. Ætolorum populi [14] Athamanes, Tymphæi, Ephyri, Ænienses, Perrhæbi, Dolopes, Maraces, [15] Atraces, a quibus Atrax am- CAP. II.

NOTÆ.

1. *Dein sinus.*] Ionius, qui & Leucadius.

2. *Peninsula.*] Vide quæ diximus l. 2. sect. 92.

3. *Neritis.*] Νηρῖτις.

4. *Ac reddita.*] Continenti rursum adnexa.

5. *Qui locus .... Dioryctos.*] Appellationis causam prodidit Strabo, lib. 10. p. 452. cum ait Corinthios διορύξαντας τὸν Ἰσθμὸν, perfodientes Isthmum, insulam fecisse Leucadem. Διορυκτὸς itaque fossam, fretumve hic sonat. Vide Dionys. Halic. l. 1. Antiq. p. 40.

6. *Stadiorum .... trium.*] Hoc est, passuum CCCLXXV.

7. *Leucas.*] Λευκὰς Græcis, hodieque vocant *Leucada*: arci vero nomen fecere incolæ, *Santa Maura*.

8. *Neritum.*] Straboni l. 10. p. 454. Νήρικος. Eustathio in Iliad. β. p. 306. Τὴν δ᾽ ῥηθεῖσαν Λευκάδα, Νήρικον ἐν Ὀδυσσείᾳ καλεῖσθαι φασί. Stephano, p. 493. Νήρικος & Νήριτος.

9. *Alyzea.*] Ἀλυζία Thucyd. lib. 7. p. 511. & Straboni, l. 10. p. 450. quindecim a mari stadiorum intervallo, hoc est, pass. MDCCCLXXV. Ptolemæo, lib 3. c. 14. syllabis permutatis Ἀζύλεια, pro Ἀλύζεια.

10. *Stratos.*] Στρατὸς, πόλις Ἀκαρνανίας, Stephano: Polybio quoque agnita, l. 5. hist. p. 496. Στράτος πόλις μεγίστη τῆς Ἀκαρνανίας, Thucyd. lib. 2. p. 153. Meminit & Livius, l. 38. p. 469.

11. *Argos.*] Ἄργος Ἀμφιλοχικὸν Ptolemæo, loc. cit. in oppidis Amphilochorum mediterraneis. Hinc regioni nomen inventum, Ἀμφιλοχία apud Thucyd. lib. 3. p. 241. *Argos Amphilochum XXII. mill. ab Ambracia abest*, inquit Livius, l. 37. p. 471.

12. *Achelous.*] Ἀχελῶος, ὁ ὁρίζων Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλοὺς, inquit Strabo, l. 8. p. 335. Nunc *Aspropotami*. Vide Notas & Emend. num. III

13. *Artemitam.*] Stephanus, ex Artemidoro, Chersonesum ait esse quandam circa amnis Acheloi ostia, Ἀρτέμιταν λεγομένην Ἀρτεμίαν Strabo vocat, l. 1. p. 59. unamque esse prodidit Echinadum insularum, aggestis arenarum cumulis, continenti adnexam.

14. *Athamanes.*] Ἀθάμαντες Diodoro, lib. 19. Bibl. p. 595. Ἀθάμανες Ptolemæo, lib. 3. c 14. Amphilochiis magis orientales. Τυμφαῖοι Stephano, p. 671. & 715. a Τύμφῃ monte, quem ille Thesprotis adjudicat. Ephyri item Ἔφυροι Homero dicti, apud Pausan. lib. 9. in Bœot. p. 597. ab urbe cognomine, quæ olim Thesprotorum fuit. Strabo, l. 7. p. 324. Κίχυρος, ἡ πρότερον Ἐφύρα, πόλις Θεσπρωτῶν. Ænienses, ab Ænia oppido Perrhæborum. Stephanus: Αἰνία, πόλις Περραιβῶν .... καὶ Αἰνιᾶνες οἱ οἰκοῦντες. Apud Herod. l. 7. Polymn. p. 445. n. 185. Περραιβοὶ, καὶ Αἰνιῆνες, καὶ Δόλοπες. Περραιβία regio apud Diod. Sicul. lib 19 Bibl. p. 681. Menelaïdem Dolopiæ civitatem ad Pindum montem Livius collocat, l. 39. p. 495. Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες in Epiro simul copulantur a Xenophonte, lib. 6. hist. Græc. p. 580.

15. *Atraces.*] Ab oppido cognomine nomen traxerunt, quo de oppido dicturi sumus, sect. 15. in Thessalia, cui id contributum fuit.

nis Ionio mari infunditur. Ætoliæ oppidum [1] Calydon est septem millibus quingentis pass. a mari, juxta [2] Evenum amnem. Dein [3] Macynia, Molycria: [4] cujus [5] a tergo Chalcis mons, & [6] Taphiassus. At in ora promontorium [7] Antirrhium, ubi ostium Corinthiaci sinus, [8] minus mille passuum latitudine influentis, Ætolosque dirimentis a Peloponneso. Promontorium, quod contra procedit, appellatur [9] Rhion. Sed in Corinthiaco sinu oppida Ætoliæ, [10] Naupactum, [11] Pylene: & in mediterraneo Pleuron, [12] Halicyrna. Montes clari: in Dodone, [13] Tomarus: in Ambracia, [14] Crania: in Acarnania, [15] Aracynthus:

Notæ.

1. *Calydon.*] Καλυδὼν Dicæarcho, in Ætolia. p. 165. & Thucyd. l. 3. p. 241. Hic silva, aperque Caledonius appellatus, vatum carminibus decantatus. Nunc oppidulum est *Galata*, sive *Calata*, in provincia, cui *Livadia* nomen est: a Naupacto Boream versus dissitum, v. fere mill. pass.

2. *Evenum.*] Ἔυηνος, qui prius Lycormas dicebatur. Strabo, l. 7. p. 327. De Calydone & Eveno, Lucanus l. 6. p. 365.

Et Meleagream maculatus sanguine Nessi
Evenos Calydona secat.

E Pindo fluere admonet Dicæarchus, p. 165.

Ποταμός τ' Ἔυηνος ἐκ Πίνδου ῥέων.

3. *Macynia.*] Stephanus: Μακρύνεια, πόλις Αἰτωλίας: sed ipsa series litterarum suadet Μακύνεια legi oportere. Apud eundem, & apud Diod. l. 12. Bibl. p. 112. est Μολυκεία πόλις Αἰτωλίας. Apud Scylacem, p. 14. Μολύκρεια. Alcæus in Anthol. l. 1. c. 5. Epigr. 15. dixit Μακύνου τείχη.

4. *Cujus a tergo Chalcis mons.*] Χαλκίς. Vide Notas & Emend. num. IV.

5. *A tergo.*] Versus septentrionem.

6. *Taphiassus.*] Ταφίασσος λόφος Straboni, lib. 9. pag. 427. Ταφίασος l. 10. pag. 460.

7. *Antirrhium.*] Ἀντίρριον ἄκρον Ptolemæo, lib. 3. cap. 15.

8 *Minus mille.*] Strabo, l. 8. p. 335. Rhium & Antirrhium, quinque duntaxat stadiorum freto dispesci ait, hoc est pass. DCXXV. Septem stadia Thucydides habet, quæ mensura ad Plinianam accedit.

9. *Rhion.*] Ῥίον ἄκρον τὸ καὶ Δρέπανον, Ptolemæo, lib. 3. cap. 16. Rhion & Antirrhion arces sunt hac ætate duæ, faucibus Corinthiaci sinus utrinque appositæ, quæ *Dardanelli* Italis appellantur, quo nomine notæ sunt & eæ quæ in Hellesponti angustiis excitatæ sunt.

10. *Naupactum.*] Ναύπακτος Ptolemæo, lib. 3. cap. 15. Hodie *Lepante*, unde & sinui Corinthiaco nomen, *le Golfe de Lepante.*

11. *Pylene.*] Stephano, Πυλήνη πόλις Αἰτωλίας. Πλευρὼν πόλις Αἰτωλίας. De utraque, Papinius:

Sensit scopulosa Pylene,
Fletaque cognatis avibus Meleagrica Pleuron.

Meminit & Πυλήνης Strabo, lib. 10. pag. 451. Πλευρῶνος Pausanias in Achaïc. lib. 7. pag. 417. Thucyd. lib. 3. p. 241. Strabo, lib. 10. pag. 450. Pleuronem monti Aracyntho applicat.

12. *Halicyrna.*] Ἁλίκυρνα. Vide Notas & Emend. num. V.

13. *Tomarus.*] De quo sect. 1. In MSS. hoc loco, *Tmarus.*

14. *Crania.*] Γράνεια. Atque ab eo monte regioni quoque inditum nomen videtur: qua de Theopompus apud Stephanum: Κράνεια, χωρίον Ἀμβρακιωτῶν.

15. *Aracynthus.*] Solinus, cap. 7. pag. 22. *Acarnania Aracyntho eminet.* Martianus quoque, lib. 6. pag. 210. Ἀράκυνθος Dionysio, vers. 431. & Straboni, lib. 10. pag. 450. Bœotiæ Stephanus hunc montem adjudicat.

in

in Ætolia, [1] Acanthon, [2] Panætolium, [3] Macynium.

IV. [4] Proximi Ætolis Locri, qui cognominantur [5] Ozolæ, immunes. Oppidum [6] Oeanthe. [7] Portus Apollinis Phæstii, sinus [8] Crissæus. Intus oppida: [9] Argyna, [10] Eupalia, Phæstum, Calamissus. Ultra Cirrhæi [11] Phocidis campi, oppidum Cirrha, portus [12] Chalæon, [13] a quo VII. M. pass. introrsus liberum oppidum [14] Delphi, sub monte Parnasso, clarissimum in terris oraculo Apollinis. Fons [15] Castalius, amnis [16] Cephissus præfluens Delphos, ortus in Lilæa CAP. III.

NOTÆ.

1. *Acanthon.*] Ἀκάνθων. Athamaniæ urbem sic vocatam esse auctor est Stephanus: a monte fortasse cognomine.

2. *Panætolium.*] Crebra sane apud Livium, lib. 31. pag. 376. totoque passim opere, de bello Macedonico, Panætolii mentio est: sed pro concilio, conventuque Ætoliæ populorum: non pro oppidi, montisve, aut loci nomine.

3. *Macynium.*] A quo nomen duxit sita in eo monte Macynia urbs Ætolorum, sicut a Chalcide monte oppidum Chalcis, ut diximus.

4. *Proximi Ætolis.*] Hæc totidem verbis Scylax, pag. 14.

5. *Ozolæ.*] Ὀζόλαι Straboni, lib. 9. pag. 416. qui & Occidui sive Hesperii cognominabantur: hos ab Opuntiis, & Epicnemidiis, Epizephyriisque Locris Parnasso monte dispescente: cujus occiduum latus Ozolæ obtinebant.

6. *Oeanthe.*] Οἰάνθη, πόλις Λοκρῶν, Stephano. Capella Plinium de more transcribit. Vide Notas & Emend. num. VI. Nomen oppido hodie *Pentagii*, in ipso sinus Crissæi aditu.

7. *Portus Apollinis.*] Et hujus mentio apud Martianum, lib. 6. cap de tertio sinu Europæ, pag 210. Φαιστὸν alioqui in Achaïa & Peloponneso Stephanus agnoscit.

8. *Crissæus.*] Κρισσαῖος κόλπος, Thucyd. lib. 2. p. 157. & Straboni, l. 6. pag. 259. Hodie *Golfo di Salona.* E Corinthiaco sinu effluit, versus septentrionem.

9. *Argyna.*] Ἄργυνα, cujus incolæ Ἀργύνιοι, uti ex Stephano colligimus, verbo Ἄργυννος, eam regionem Bœotiæ adscribente.

10. *Eupalia.*] Εὐπαλία, πόλις Λοκρίδος, Stephano, qui ab Artemidoro Εὐπάλιον ait appellari. Eupalium quoque Livio, lib. 28. pag. 322. De Phæsto in Locris, & Calamisso, ceteri scriptores silent.

11. *Phocidis campi, &c.*] Hic Martianus Plinium de more transcribit, loc. cit. Sic Pausan. in Phoc. lib. 10. pag. 684. Τὸ δὲ πεδίον τὸ ἀπὸ τῆς Κίῤῥας. Fuit autem Cirrha Delphorum navale, inquit Pausanias, lib. 10. pag. 609. & Strabo, lib. 9. pag. 418. Hodie *Aspropiti* vocant.

12. *Chalæon.*] Χάλαιον, πόλις Λοκρῶν, apud Steph.

13. *A quo VII. M.*] Sic quoque Martianus.

14. *Delphi.*] Nunc *Castri*, ut ex inscriptionibus ibi repertis liquet. Martianus quoque ex hoc Plinii loco, *Oppidum Delphi*, inquit, *sub monte Parnasso, clarum oraculis Apollinis.*

15. *Castalius.*] Fatidicis aquis celebratus. Unde nomen acceperit, disce ex Pausania, lib. 10. sive Phocic. pag. 623.

16. *Cephissus.*] Hausit hoc Plinius ab Homero, Iliad. 2. vers. 523. sive in Catal. vers. 30.

> Οἵ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῆς ἔπι Κηφισσοῖο.
> *Cephissi ad fontes & qui Lilæan habebant.*

Laudat hunc Homeri versiculum Strabo in Bœoticis, lib. 9. pag. 407.

[1] quondam urbe. Præterea oppidum [2] Crissa, & cum [3] Bulensibus [4] Anticyra, [5] Naulochum, Pyrrha, [6] Amphissa immunis, [7] Tithrone, Tritea, [8] Ambrysus, [9] Drymæa regio, Daulis appellata. Dein in intimo sinu angulus Bœotiæ alluitur cum oppidis, [10] Siphis, Thebis, [11] quæ Corsicæ cognominatæ sunt, juxta Heliconem. Tertium ab hoc mari Bœotiæ oppidum [12] Pagæ, unde Peloponnesi prosilit cervix.

V. Peloponnesus, [13] Apia ante appellata, & Pelasgia, [14] peninsula

NOTÆ.

1. *Quondam urbe.*] Pausan. loc. cit. a Philippo deletam scribit. Scholiastes Lycophr. pag. 145. Λίλαια, πόλις Φωκίδος.

2. *Crissa.*] Κρίσσα, unde Crissæo sinui nomen. Strab. lib. 9. pag. 418. Hodie *Salona*. Nonnus, lib. 13. Dionys. pag. 358. Κρίσσαν ἀειδομένην.

3. *Bulensibus.*] Ab oppido Phocidis mediterraneo Βȣ́λεια, cujus meminit Ptolemæus, lib. 3. c. 15. hi nomen habent. Pausaniæ, l. 10. Phoc. p. 683. Βȣ̃λις, & Stephano. Vide Notas & Emend. num. VII.

4. *Anticyra.*] Quoniam Cirrhæ opposita fuit, Ἀντίκιῤῥα, apud Strab. l. 9. p. 418. dicebatur: Ptolemæo, l. 3. c. 15. Ἀντίκυῤῥα. Mox neglecta etymologiæ ratione, Ἀντίκυρα. Elleboro ibi nato percelebris: ut & altera Anticyra ad Maliacum sinum posita.

5. *Naulochum, Pyrrha.*] Ναύλοχος, Πύῤῥα. Ναύλοχος navium stationem sonat.

6. *Amphissa.*] Ἄμφισσα Ptolemæo, l. 3. c. 15. Locrorum Ozolarum mediterraneum oppidum. Harpocrationi quoque, p. 21. & Stephano.

7. *Tithrone, Tritea.*] Τιθρώνη, Τριτέα, vel cum Stephano, Τρίτεια, μεταξὺ Φωκίδος, καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν. Vide Notas & Emend. num. VIII.

8. *Ambrysus.*] Ita Livius, lib. 32. p. 388. Apud Pausan, l. 10. Phocic. p. 681. Ἄμβρυσος & Ἄμφρυσος. Stephano quoque, Ἄμφρυσος πόλις Φωκίδος· τινὲς διὰ τȣ̃ β' φασιν. Straboni denique lib. 9. p. 423. Ἄμβρυσος. Permutant Græci sæpe has litteras, φ & β. Unde Bryges iidem qui postmodum Phryges appellati. Nunc pagus est, cui nomen *Arachoua*. Vide Notas & Emend. num. IX.

9. *Drymæa.*] Oppidi nomen est Δρυμαία, Pausaniæ, l. 10. Phocic. p. 677. Herodoto quoque, l. 8. Uran. p. 473. n. 33. Daulis pariter Thucyd. l. 2. p. 118. circumjacentis regionis nomen fuisse videtur: ἐν Δαυλίᾳ, inquit, τῆς Φωκίδος. Oppidum tamen ceteris appellatur, Homerum secutis, Iliad. β.

Κρίσσαν τε ζαθέην, καὶ Δαυλίδα, καὶ Πανοπῆα.

10. *Siphis.*] Stephano, Σίφαι, ἐπίνειον τῆς Θεσπιακῆς, Thespiarum navale. De Thespiis Bœotiæ, sect. 12. Et Σίφαι in Bœotia, apud Ptolem. l. 3. c. 15. Apud Pausan., l. 9. Bœot. p. 590 Τίφαι.

11. *Quæ Corsicæ.*] Quoniam oppido ei nomen alterum Κόρσεια fuit, teste Pausania, loc. cit. p. 577. unde cives deinde Thebas transducti, primarium Bœotiæ oppidum, de quo sect. 12. Stephanus: Κορσιαὶ, πόλις Βοιωτίας. Scylax, p. 14. Μετὰ δὲ Φωκεῖς Βοιωτοὶ, εἰσὶν ἔθνος· καὶ πόλεις αὐτῶν. Κορσιαὶ, &c.

12. *Pagæ.*] Πηγαὶ, Thucyd. l. 1. p. 67. & Ptolemæo, l. 3. c. 15.

13. *Apia ante.*] Scilicet ante Pelopis adventum, inquit Pausan. in Corinth. l. 2. p. 94 ab Api Telchinis F. tota regio Ἀπία cognominata est. Vide etiam Stephanum, verbo Ἀπία. Nicolaus Damasc. in Excerptis, p. 492. trifariam pariter appellatam scribit: Api regnante, quem Phoronei filium facit, Apiam: Pelasgo indigena res tenente, Pelasgiam: sub Pelope, Peloponnesum, quo demum in nomine acquievit. Sic Eustathius quoque in Dionys. v. 415. Didymus Schol. in Homeri Iliad. 1. v. 30.

14. *Peninsula haud ulli.*] Transcribit hæc Capella a Plinio, l. 6. c. de tertio sinu Europæ, p. 210.

haud ulli terræ nobilitate post ferenda, inter duo maria, Ægæum & Jonium, [1] platani folio similis, propter angulosos [2] recessus, circuitu [3] DLXIII. M. pass. colligit, auctore Isidoro. Eadem [4] per sinus pæne tantumdem adjicit. Angustiæ, unde procedit, Isthmos appellantur. In eo loco erumpentia e diverso, quæ dicta sunt, maria, [5] a septentrione & exortu, ejus omnem ibi latitudinem vorant, donec contrario incursu æquorum tantorum, [6] in quinque M. pass. intervallo exesis utrinque lateribus, angusta cervice Peloponnesum contineat [7] Hellas. Corinthiacus hinc, illinc [8] Saronicus appellatur sinus: [9] Lecheæ hinc, [10] Cenchreæ illinc, angustiarum termini, longo & ancipiti navium ambitu, quas magnitudo plaustris transvehi prohibet: quam ob causam perfodere navigabili alveo angustias eas tentavere, [11] Demetrius rex, [12] Dictator Cæsar, [13] Caïus princeps, Domitius [14] Nero, infausto

Notæ.

1. *Platani folio.*] Ita Strabo, l. 8. p. 335. & Mela, l. 2. c. 3. p. 32.

2. *Recessus.*] Sinuum anfractus.

3. *DLXIII. M. pass.*] Paululum ab Isidoro diversus abire Strabo videtur, loc. cit. & Agathemerus lib. 1. Geogr. cap. 5.

4. *Per sinus.*] Si omnium sinuum, angulosorumque recessuum oram interiorem adnavigando legas.

5. *A septentrione & exortu.*] Ionium a septentrione: ab oriente, Myrtoum, sive Ægæum, Peloponnesi totam, quanta est, latitudinem vorant, lancinantque. Rursum de Peloponneso Plinius infra, sect. 9. *Tot sinus Peloponnesi oram lancinant, tot maria allatrant. Siquidem a septentrione Ionium irrumpit: ab occidente, Siculo pulsatur: a meridie, Cretico urgetur: ab oriente brumali, Ægæo: ab oriente solstitiali, Myrtoo.*

6. *In quinque M. pass.*] Ita plane MSS. omnes. Solinus tamen c. 7. p. 23. *quatuor non amplius mill. pass.* Totidem habet & Mela, l. 2. c. 3. p. 34. Agathemerus tamen l. 1. Geogr. c. 5. XL. stadiorum id esse intervallum ait, quæ omnino sunt quinque mill. pass. Nempe ea parte, ubi sunt angustiæ maximæ: nam ad Corinthum, sex millia obtinet: unde ei spatio nomen hodieque est *Examiglia.*

7. *Hellas.*] Græcia proprie dicta, in qua Attica, ceteræque regiones, describendæ sect. XI. & subsequentibus. Vide Notas & Emend. num. X.

8. *Saronicus.*] De quo sect. 9.

9. *Lechea.*] Pausaniæ, l. 2. Corinth. p. 86. Λέχαιον. Item Straboni, l. 8. p. 380. & Ptolemæo, l. 3. c. 16. Eidem Pausaniæ, p. 88. Λέχαι. Portus fuit, seu navale, ἐπίνειον Κορινθίων, nunc arenis obductus. Vide Hesychium, verbo Δίολκος.

10. *Cenchreæ.*] Κεγχρεαὶ Diodoro Sic. lib. 19. Bibl. p. 705. & Straboni, loc. cit. Κεγχρειὰς Thucydides vocat, l. 8. p. 569. Corinthiorum emporium Livio, l. 32. p. 388. Etiam hodie *Kenchreai* vocant.

11. *Demetrius rex.*] Is, cui cognomen ab exitio urbium Poliorcetes fuit, ut ait Seneca, epist. 9. p. 175. Asiæ rex, Antigoni F. qui Græciam fere totam suæ ditionis fecit. Vide etiam Strabonem, l. 1. p. 54.

12. *Dictator Cæsar.*] Ita Dio, l. 44. p. 242. Plutarchus in Cæsare, p. 135. Suetonius in Julio, c. 44.

13. *Caïus Princeps.*] Caïus nempe Caligula. Vide Sueton. in ejus vita, c. 21.

14. *Nero.*] Sueton. in Nerone, c. 19. Dio l. 63. p. 722. Quousque perducta sit Isthmi perfossio a Nerone cœpta, docet Philostr. l. 4. de vita Apoll. c. 8. p. 181. Tentasse id etiam Alexandrum Macedonem, auctor est Pausanias, l. 2. Corinth. p. 86.

(1 ut omnium patuit exitu) incepto. 2 Medio hoc intervallo, quod Isthmon appellavimus, applicata colli habitatur 3 colonia Corinthus, antea 4 Ephyra dicta, sexagenis ab utroque litore stadiis, e summa sua arce, quæ vocatur 5 Acrocorinthus, in qua fons Pirene, diversa 6 duo maria prospectans. 7 LXXXVII. mill. pass. ad Corinthiacum sinum trajectus est Patras a Leucade. 8 Patræ colonia, in longissimo promontorio Peloponnesi condita, ex adverso Ætoliæ & fluminis Eveni, minus mill. pass. (ut dictum est) intervallo ipsis faucibus, sinum Corinthiacum 9 LXXXV. millia pass. in longitudinem usque ad Isthmon transmittunt.

CAP. V. VI. 10 Achaiæ nomen provinciæ ab Isthmo incipit: antea Ægialos vocabatur, 11 propter urbes in litore per ordinem dispositas. Primæ ibi, quas diximus, Lecheæ Corinthiorum portus. Mox 12 Oluros

NOTÆ.

1. *Vt omnium patuit exitu.*] Nam Demetrius quidem, a Seleuco genero victus, in custodia periit, ut refert Plutarchus, in Antonio, p. 957. Dictator Cæsar, Caligula, Nero, illata per vim nece obiere.

2. *Medio hoc intervallo.*] Martianus, qui hæc transcripsit, loc. cit. *In medio.*

3. *Colonia Corinthus.*] *Olim*, inquit Mela, l. 2. c. 3. p. 34. *clara opibus, post clade notior, nunc Romana colonia, ex summa arce, quam Acrocorinthon appellant, maria utraque contuens.* Missos eo a Cæsare Dictatore colonos libertini generis, ipso quintum, M. Antonio collega Coss. auctor est Dio, l. 43. p. 239. Plutarch. in Cæsare, p. 734. Hinc nummi Cæsaris, apud Patin. p. 18. COL. IVLI. CORIN. & LAVS IVLI. CORINT.

4. *Ephyra.*] Ἐφύρα, usque ad Corinthum regem, a quo nomen accepit. Heraclid. de Polit. Corinth. Ἔφυρα Stephano, verbo Κόρινθος.

5. *Acrocorinthus.*] Montem editum fuisse auctor est Strabo, lib. 8. p. 379. cujus ascensus stadiorum esset omnino XXX. Sub ipso vertice fons Pirene, Πειρήνη.

6. *Duo maria.*] Ionium, & Ægæum. Quare *bimaris Corinthus*, ab Horatio appellatur, l. 1. Ode 7.

7. *LXXXVII. Mill. pass.*] Plinius l. 2. sect. 112. addit passus quingentos.

8. *Patræ colonia.*] Hodie *Patras.* Andreæ Apostoli martyrio nobilis. Primum Aroën vocatam, appellatione a terræ cultu petita, mox a Patreo Agenoris nepote Patras, auctor est Pausanias in Achaïc. Coloniam eo deductam ab Augusto, Strabo l. 8. p 387. Atque id nummi testantur Claudio principe cusi, cujusmodi in Musæo nostro Parisiensi asservantur, COL. PATR. & apud Erizzo, p. 88. COL. A. A. PATR. *Colonia Augusta Aroë Patrensis.*

9. *LXXV. millia pass.*] Vide quæ diximus de hac Corinthiaci sinus longitudine, l. 2. sect. 112.

10. *Achaïa nomen.*] Transcribit hæc Martianus, l. 6. c de tertio sinu Europæ, p. 210. Achaïa hæc porro proprie appellata, longe ab ea diversa est, quæ Hellas Ptolemæo cognominatur, hodie *Livadia*: qua Locrorum regio, Bœotia, Attica, continentur. Αἰγιαλὸν quondam appellatam esse & Pausanias tradit, l. 5. Eliac prior p. 287. & l. 7. p. 396.

11. *Propter urbes in litore.*] Est enim Græcis αἰγιαλὸς litus.

12. *Oluros.*] Stephano, Ὄλουρος, πολίχνιον τῆς Ἀχαΐας, οὐ πόῤῥω Πελλήνης. Fuit nimirum Oluros castellum, propugnaculumque quoddam in ora conditum, ab incolis Pellenes oppidi, LX. stadiis intus recedentis a mari: quo ipso in tractu Strabo, l. 8. p. 386. Pellenen locavit. Vox Ὄλουρος Græcis idem quod Πάνορμος sonat, de quo mox.

Pellenæorum castellum. Oppida : [1] Helice, Bura : [2] in quæ refugere haustis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos. [3] Intus Cleonæ, [4] Hysiæ. [5] Panhormus portus, demonstratumque jam Rhium : a quo promontorio [6] quinque M. pass. absunt Patræ, quas supra memoravimus : [7] locus Pheræ. [8] In Achaia, IX. montium Scioëssa notissimus, fons Cymothoë. Ultra Patras oppidum [9] Olenum, colonia [10] Dyme : [11] loca, Buprasium, Hyrmine : promontorium [12] Araxum,

Notæ.

1. *Helice, Bura.*] Ἑλίκη, Βȣ́ρα, Ptolemæo, l. 3. c. 16. De his egimus, l. 2. sect. 94. Biennio ante Leuctricum prælium absumptam mari Helicen, auctor est Strabo, lib. 8. p. 384. Contigit autem id prælium, anno 2. Olymp. 102. Diodoro teste.

2. *In quæ refugere.*] Oppida deinde, inquit, in quæ incolæ priorum, quæ hausit mare, transmigrarunt, qui tantæ cladi superstites esse potuerunt, fuere ista : Sicyon, Ægira, &c Σικυὼν, Αἴγειρα, Αἴγιον, Ἐρινεὸς λιμὴν, Herod. l. 1. Clio, n. 145. p. 62. & Ptolem. lib 3. c. 16. Scylaci quoque, p. 15. Ægii meminit Homerus in Catalogo, v. 81.

Πελλήνην τ' εἶχον, ἠδ' Αἴγιον ἀμφενέμοντο.

Ἐρινεȣ̃ λιμένος Pausanias, l. 7. Achaïc. p. 442. & Thucyd. lib. 7. pag. 513. Αἴγειρα etiam apud Pausan. pag. 440. Sicyon hodie *Vasilica* : ceterarum situs incertus.

3. *Intus Cleonæ.*] Κλεωναὶ Homero in Catal. vers. 77. a Corintho stadiis LXXX. ut scribit Eustathius, pag. 291. Notæ etiam Ptolemæo Κλεωναὶ lib 3. cap 16. & Straboni, lib. 8. pag. 377. ubi situm ejus describit.

4. *Hysiæ.*] Ὑσιαὶ Argolicæ, quarum meminere Strabo, lib. 9. pag. 404. & Pausan. in Arcad. lib. 8. pag. 464. & 542. Incolæ Hysiatæ.

5. *Panhormus*] Hodieque *Porto Panormo.* Græcis Πάνορμος portum significat omnibus navibus excipiendis aptum. Meminit illius Pausanias, l. 7. Achaïc. pag. 442.

6. *Quinque mill. pass.*] Strabo, lib. 8. pag. 387. stadiis XL. eadem prorsus mensura. At Pausanias loc. cit. stad. L.

7. *Locus Pheræ.*] Modus hic loquendi Plinio familiaris, oppidum plane deletum innuit : rudera modo ac vestigia superesse. Hæ sunt quæ Stephano Φαραὶ & Φηραὶ Ἀχαΐας. At Straboni, lib. 8. pag. 388. & Pausaniæ, lib. 7. Achaïc. pag. 440. Φάρα, Dymæ coloniæ contermina, de qua statim dicturi sumus.

8. *In Achaïa IX. montium.*] In Achaïa, inquit, quæ regio montibus novem attollitur, Scioëssa mons notissimus est. Vide Notas & Emend. num. XI. Σκιόεσσα (subintellige ὑπώρεια, vel ἀκρώρεια) umbrosum silvarum opacitate montem significat : Κυμοθόη, fontem aquarum incitato cursu rapidum.

9. *Olenum.*] Ὤλενος, πόλις Ἀχαΐας Stephano. Straboni quoque lib. 8. pag. 386. Dymen inter & Patras.

10. *Dyme.*] Δύμη Straboni, lib. 8. pag. 341. & Ptolemæo, lib. 3. cap. 16. Cives Δυμαῖοι. Regio ipsa Καυκωνὶς, incolæ Καύκωνες appellati. Missos eo colonos a Pompeïo Magno, idem Strabo admonet, pag. 387. & 388.

11. *Loca.*] Deletis oppidis manent vestigia, inquit, Buprasii & Hyrmines. Meminit utriusque Homerus in Catalogo, Iliad. β. vers. 122. & ex eo Strabo, lib 8. pag. 340. Stephanus quoque, & Hesychius :

Οἳ δ' ἄρα Βȣπράσιόν τε, καὶ Ἤλιδα δῖαν ἔναιον,
Ὅσσον ἐφ' Ὑρμίνη, καὶ Μύρσινος ἐσχατόωσα.

12. *Araxum.*] Ἄραξος Straboni, l. 8. pag. 337. ceterisque Geographis : a Dyme, stadiis LX. Ex adverso Acarnaniæ respondere ait Agathemerus, lib. 1. Geogr. cap. 5. ἄκρον Ἄραξος, ἀντιπρόσωπον Ἀκαρνανίᾳ.

Cyllenes ſinus, promontorium [1] Chelonates: unde [2] Cyllenen quinque M. paſſ. Caſtellum [3] Phliûs: [4] Quæ regio ab Homero Aræthyrea dicta, poſtea [5] Aſopis.

Inde [6] Eliorum ager, qui antea Epei vocabantur: Ipſa Elis in mediterraneo, & [7] a Pylo XII. M. paſſuum intus delubrum [8] Olympii Jovis, ludorum claritate [9] faſtos Græciæ complexum. [10] Piſæorum quondam oppidum, præfluente Alpheo amne. At in ora promontorium [11] Ichthys. Amnis [12] Alpheus navigatur VI. paſſ. mill. prope oppida, Aulona, & Leprion. Promontorium [13] Platanodes: omnia hæc ad occaſum verſa.

Ad Meridiem autem Cypariſſius ſinus cum urbe [14] Cypariſſa LXXII.

Notæ.

1. *Chelonates.*] Ὁ Χελωνάτας Agathemero, loc. cit. & Straboni, lib. 8. pag. 337. Dorica dialecto: communi, Χελωνίτης ἄκρα Ptolemæo lib. 3. c. 16. Hodie *Capo di Chiarenza.*

2. *Cyllenen.*] Κυλλήνη Eleorum navale, apud Thucyd. lib. 1. pag. 22. *Mercurium ibi natum arbitrantur*, inquit Mela, lib. 2. cap. 3. Hodie *Chiarenza:* agrumque finitimum Galli vocant, *le Duché de Clarence.*

3. *Phliûs.*] Φλιοῦς Ptolemæo, in mediterraneis Sicyoniæ oppidis, lib. 3. cap. 16. & Straboni, mox laudando.

4. *Quæ regio.*] Phliaſia dicta, Φλιασία Straboni, lib. 8. pag. 382. quam & Aræthyream prius appellatam ſcribit. Homeri locus eſt Iliad. β. in Catalogo, v. 77. quem & Pauſanias refert, l. 2. Corinth. p. 107.

Ὀρνειάς τ' ἐνέμοντο, Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινήν.

5. *Aſopis*] Ἀσωπία, Pauſaniæ, l. 2. Corinth. pag. 85. & Straboni loc. cit. *Aſophis* prius perperam legebatur.

6. *Eliorum ager.*] Strabo, l. 8. p. 340. ὕστερον δ' ἀντ' Ἐπειῶν Ἠλεῖοι ἐκλήθησαν. Heſychius, p. 349. Ἐπειοὶ, οἱ Ἠλεῖοι, καὶ οἱ πλησιόχωροι. Ipſa urbs Ἦλις Ptolemæo, l. 3. c. 16. ceteriſque.

7. *A Pylo.*] Hæc Pylos Eliaca, ſeu Triphyliaca appellata Straboni, lib. 8. p. 351. ὁ Πύλος Ἠλειακὸς, ἡ Τριφυλιακὸς, Neſtoris patria.

8. *Olympii Iovis.*] Stadiis ab Elide trecentis, Strabo, l. 8. p. 353. hoc eſt, paſſ. mill. XXXVII. & quingentis paſſ.

9. *Faſtos Græciæ.*] Olympicorum enim ludorum beneficio, exacta poſtmodum notitia temporum obſervata: per Olympiadas deinceps, quod ſpatium annorum quatuor fuit, compoſiti ordinatique faſti, in quibus res geſtæ & inſignia quæque notari conſueverunt. Ludorum Hercules auctor: inſtaurator Iphitus exiſtimatus. Olympias prima cœpit annis quatuor & viginti, ante Romam conditam.

10. *Piſæorum.*] Πίσα πόλις τῆς Ὀλυμπίας, Stephano. Ptolemæo, Ὀλυμπία Πίσα, lib. 3. c. 16. Deletæ urbis, ſitum cauſamque excidii, deſcribit Pauſan. in Eliac. poſt. l. 6. p. 386. Regio Πισᾶτις Straboni, l. 8. p. 356. qui urbis rudera inter duos montes, Oſſam & Olympum exſtare quibuſdam creditum: Piſam ullam unquam exſtitiſſe negatum ab aliis tradit.

11. *Ichthys.*] Ἰχθὺς ἄκρα in Elide, juxta Alphei oſtia, Ptolem. l. 3. c. 16.

12. *Alpheus.*] Ἀλφειὸς Ptolemæo, loc. cit. ceteriſque. Vide Notas & Emendnum. XII. Navigatur Alpheus, inquit, procul a mari, juxta ipſa Arcadiæ, quæ pars mediterranea Achaïæ eſt, oppida duo, Aulona, & Leprion, ad ſex uſque millia paſſuum ab iis oppidis. Αὐλὼν, πόλις Ἀρκαδίας, Stephano. De Leprio dicemus ſect. 10.

13. *Platanodes.*] Πλατανώδης Straboni, lib. 8. p. 348. Vide Notas & Emend. num. XIII.

14. *Cypariſſa.*] Κυπαρισσία Stephano: Ptolemæo, l. 3. c. 16. Κυπαρισσαι, in Meſſenia. Euſtathio, in Iliad. β. p. 297.

millium passuum circuitu. Oppida: [1] Pylos, [2] Methone: [3] locus Helos, promontorium [4] Acritas: sinus [5] Asinæus, ab oppido Asine, [6] Coronæus a Corone. Finiuntur [7] Tænaro promontorio. [8] Ibi regio Messenia duodeviginti montium. Amnis [9] Pamisus. Intus autem ipsa [10] Messene, Ithome, Oechalia, Arene, [11] Pteleon, Thryon, Do- 5
rion, Zancle, variis clara temporibus. [12] Hujus sinus circuitus LXXX. M. pass. trajectus vero XXX. M.

VIII. Dehinc a Tænaro ager Laconicus, [13] liberæ gentis:

Notæ.

πόλις Μεσσηνίας. Hodie *Arcadia*. Incolæ, Straboni l. 8. p. 345. Κυπαρισσεῖς. Hic porro ager Messeniacus incipit, Ptolemæo l. 3. c. 16. oppida quæ sequuntur, Messeniæ accensente. Cyparissio sinui ab oppido nomen, *Golfo del Arcadia.*

1. *Pylos.*] Πύλος in Messenia, prope Μεθώνην. Hæc Messeniaca Pylos, ab aliis diversa: fuit enim tergemina civitas ejus nominis, ut Strabo admonet, l. 8. p. 351. Frustra Meursio Tylos hoc loco, vel Oetylos scribente, in Miscell. Lacon. l. 4. p. 274.

2. *Methone.*] Μεθώνη Messeniæ Ptolemæus, loc. cit. & Strabo, lib. 8. p. 359. Laconicæ Stephanus adjudicat, Thucydiden secutus, l. 2. p. 116. Hodie *Modon.*

3. *Locus Helos.*] Seu loci id nomen fuerit circa Alpheum, seu urbis jam dirutæ. Strabo, lib. 8. p. 350. Ἕλος δ' οἱ μὲν περὶ τὸ Ἀλφειὸν χώραν τινά φασιν· οἱ δὲ καὶ πόλιν. At dirutam urbem a Spartanis, Pausanias prodidit in Lacon. l. 3. p. 162. atque ipse etiam Strabo ex Homero, p. 363.

4. *Acritas.*] Ἀκρίτας ἄκρα Ptolem. l. 3. c. 16. & Pausan. in Messen. l. 4. pag. 282. juxta Methonem, Straboni, l. 8. p. 359. Hodie *Capo Venetico.*

5. *Asinæus.*] Ἀσιναῖος ἀπὸ τῆς Μεσσηνιακῆς Ἀσίνης, Straboni loc. cit Exciderat id oppidum ætate Pausaniæ, ipso teste l. 2. Corinth. p. 154. Sinui nomen alterum Messeniaco, a Messene fuit. Strabo, loc. cit.

6. *Coronæus.*] Ab oppido Κορώνη, quod oppidum Messenæ proximum est, apud Ptolem. l. 3. c. 16. Sinus ipse Messeniaci pars quædam est, & recessus interior.

7. *Tænaro.*] Ταίναρον Pausaniæ, in Lacon. l. 3. p. 212. Ταιναρία ἄκρα Ptolemæo, loc. cit. Asinæum sinum a Coronæo disterminat: Hodie *Cap de Matapan*, *&* *Cap des Cailles*, a coturnicum quæ illic est copia.

8. *Ibi regio.*] Hæc quæ diximus oppida, inquit, regio Messeniaca complectitur, & simul montes XVIII.

9. *Pamisus.*] Πάμισος, Pausaniæ in Messen. l. 4. p. 280. Eidem Πάμεισος, p. 221. Mela l. 2. c. 3. *In Asinæo flumen Pamissum.*

10. *Messene.*] Μεσσήνη. Homero in Catalogo Iliad. β. v. 89. Μέσση. Hodie *Mossenigo.* Sequuntur deinde Ἰθώμη Μεσσήνης Stephano, & Pausaniæ, in Messen. l. 4. p. 233. Arx ea Messenes fuit, ut Corinthi Acrocorinthus: auctor Strabo, l. 8. p. 361. Οἰχαλία Straboni, l. 8. p. 350. prope Messenen, unde Μεσσηνὶς Οἰχαλία, Stephano. Ἀρήνη eidem Stephano, de qua vide Notas & Emend. num. XIV.

11. *Pteleon*, *&c*] Πτελεὸν, Θρύον Homero in Catalogo Iliad. β. v. 99. Δώριον. Sola Zancle in hoc tractu ceteris scriptoribus neglecta: etsi variis singula temporibus, deinceps alia ex aliis, claruisse Plinius asseveret. Vide Notas & Emend. num. XV.

12. *Hujus sinus.*] Messeniaci: hodie *Golfe de Coron.*

13. *Liberæ gentis.*] Strabo, de Spartanis seu Lacedæmoniis, l. 8. p. 365. eos in eximio honore habitos a Romanis ait, libertatemque retinuisse: præter socias operas nihil quidquam Romanis pependisse: καὶ ἔμειναν ἐλεύθεροι, πλὴν τῶν φιλικῶν λειτουργιῶν ἄλλο συντελοῦντες οὐδέν. Hodie huius tractus incolæ, *les Mainotes* vulgo appellantur: a Turcarum quoque etiamnum tyrannide liberi.

[1] & sinus circuitu [2] CVI. mill. trajectu XXXIX. mill. Oppida : [3] Tænarum, [4] Amyclæ, [5] Pheræ, [6] Leuctra : & intus [7] Sparta, [8] Theramne : atque ubi fuere [9] Cardamyle, Pitane, Anthane : [10] Locus Thyrea, [11] Gerania. Mons [12] Taygetus : amnis [13] Eurotas, sinus [14] Ægilodes, oppidum [15] Psammathus. Sinus [16] Gytheates ab oppido : ex quo Cretam insulam certissimus cursus. [17] Omnes autem Maleæ promontorio includuntur.

NOTÆ.

1. *Et sinus.*] Laconicus : hodie *Golfo de Colochina.*

2. *C V I. mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. &c. non *C C V I.*

3. *Tænarum.*] Solin. c. 7. p. 22. *Est & oppidum Tænaron, nobili vetustate.* Ταίναρον, a promontorio ejusdem nominis, stadiis XL. dissitum, teste Pausan. in Lacon. l. 3. p. 212.

4. *Amyclæ.*] Ἀμύκλαι Straboni, l. 8. p. 363. *Silentio quondam suo pessumdatæ*, inquit Solinus, loc. cit.

5. *Pheræ.*] Φεραὶ Ptolemæo, in Messenia, l. 3. c. 16. Φηραὶ Straboni, l. 8. p. 367. & Homero Iliad. β. Φαραὶ Messeniacæ Stephano, cujus oppidi civis Φαραίτης : apud Pausan. in Lacon. lib. 3. p. 161. Φαρείτης.

6. *Leuctra.*] Λεῦκτρον τὸ Λακωνικὸν, Straboni, l. 8. p. 361. longe diversum oppidum a Leuctris Bœotiæ, Lacedæmoniorum clade nobilitatis.

7. *Sparta.*] Quæ & Λακεδαίμων. Quatuor circiter mill. pass. a ruderibus antiquæ Lacedæmonis excitatum est oppidum *Misithra*, facto ei nomen a minuto caseo, quem sic indigenæ vocant. Ruderibus nomen hodie est *Paleochori*, quasi παλαιὰ χώρα, *vetus ager.*

8. *Theramne.*] Θεράμναι Stephano, pag. 303. Θεράπνη Pausaniæ, juxta Spartam, in Lacon. l. 3. p. 187. Harpocrat. *Θεράπνη, τόπος ἐστὶν ἐν Λακεδαίμονι.*

9. *Cardamyle.*] Καρδαμύλη Homero, Iliad. ί. v. 150. Πιτάνη, Pausaniæ in Lacon. l. 3. p. 192. Pindaro quoque, Olymp. Ode 6. juxta Eurotam amnem. Ανθάνα, vel Ἄνθεια, de qua vide Notas & Emendationes num. X V I.

10. *Locus Thyrea.*] Θυρέα Straboni, l. 8. p. 360. Meminit Herodotus, l. 1. Clio, n. 82. p. 34. loci, sive agri, qui Thyrea vocatur, *χώρου καλεομένου Θυρέης*, in confinio Laconicæ, Argolicæque, Diodoro teste in Bibl. lib. 12. pag 116. Vastatam incensamque urbem, docet Thucyd. l. 4. p. 289. Solinus c. 7. p. 22. *Vbi quondam fuere Thyreæ, nunc locus dicitur : in quo anno X V I I. regni Romuli, inter Laconas & Argivos memorabile bellum fuit.* Statius, l. 4. Thebaïd. v. 47.

Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.

11. *Gerania.*] Γερηνία Pausaniæ, l. 3. in Lacon. pag. 204. Hanc ab Homero dictam esse Ἐνόπην, Iliad. ί. v. 150. tum ipse prodidit, p. 214. tum etiam Strabo, l. 8. p. 360. Messeniæ a Stephano accensetur.

12. *Taygetus.*] Ταΰγετον ὄρος Straboni, l. 8. p. 362. *Les Montagnes des Mainotes.*

13. *Eurotas.*] Εὐρώτας, hodie *Basilipotamo.* Multa de eo Strabo, l. 8. p 343.

14. *Ægilodes.*] Αἰγιλώδης. Vide Notas & Emend. num. X V I I.

15. *Psammathus.*] Ψαμμαθοῦς, πόλις Λακωνική, Stephano : Portus est Scylaci Ψαμαθοῦς, p. 16.

16. *Gytheates.*] Ab oppido, quod Strabo Γύθιον, loc. cit. Plinius ipse, l. 6. sect. 39. Gythium vocat. Pausanias in Lacon. l. 3. p. 203. Γύθειον. Stephanus quoque : cui gentile nomen est Γυθεάτης. Livius *Gytheum*, lib. 34. p. 412.

17. *Omnes autem.*] Sinus videlicet, Laconicus, Ægilodes, Gytheatesque. *Μαλέα ἄκρα* ei promontorio nomen est apud Scylacem, p. 16. & Ptolem. lib. 3. c. 16. Μαλέαι apud Strabon. l. 8. p. 363. ἄκρα τῆς Μαλέας, apud Pausan. loc. cit. p. 207. Hactenus perperam editum, *omnia* & mox *Maleo*, pro *Maleæ*. Hodie est *Capo di S. Angelo.*

Qui

IX. Qui sequitur sinus ad [1] Scyllæum, [2] Argolicus appellatur, trajectu quinquaginta M. pass. idem ambitu [3] CLXII. millium. Oppida: [4] Boëa, Epidaurus Limera cognomine, Zarax, [5] Cyphanta portus. [6] Amnes: Inachus, Erasinus, inter quos [7] Argos Hippium cognominatum, supra [8] locum Lernen, a mari duobus M. pass. novemque additis millibus, [9] Mycenæ: & [10] ubi fuisse Tiryntha tradunt: & locus [11] Mantinea. [12] Montes: Artemius, Apesantus, Asterion, Parparus, [13] aliique undecim numero. Fontes: 5

NOTÆ.

1. *Scyllæum.*] Σκύλλαιον, Straboni, l. 8. p. 368. & Scylaci, p. 19. Σκύλλιον ἄκρον Ptolemæo, l. 3. c. 16. Nunc *Cap de Schilli.*

2. *Argolicus.*] *Golfo di Napoli.*

3. *CLXII.*] Ita MSS. R. 1. 2. Colb. &c. non, ut editi, CLXXII.

4. *Boëa.*] Βοία πόλις Scylaci, p. 16. Apud Pausan. l. 3. Lacon. p. 204. inter oppida Eleutherolaconum, ista numerantur: Βοιαὶ, Ζάραξ, Ἐπίδαυρος ἡ Λιμηρά, &c. Illius incolæ Βοιαται appellati. Ζάραξ Stephano, πόλις Λακωνική. Pausaniæ quoque, l. 1. Attic. p. 71. a Zarece Musico. Epidauro id cognomen inditum, a commoditate portuum, ait Schol. Thucyd. διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν λιμένας· ἀντὶ τοῦ Λιμενηρά. Nunc quoque *Epedaura* vocant: non, ut quidam volunt, Malvasia, Monembasiave.

5. *Cyphanta.*] Κυφάντα λιμὴν in Argolico sinu, apud Ptolem. l. 3. c. 16. Et Κυφάντων inde oppidum stadiis decem a mari, teste Pausan. l. 3. in Lacon. p. 209.

6. *Amnes.*] Ἴναχος Argos Hippium alluit, apud Strabon. l. 8. p. 370. quamobrem & Inachium mox appellatur. Eodem Argiæ agro labi dicitur Ἐρασῖνος, p. 371. ubi de ejus ortu, cursuque, multa.

7. *Argos Hippium.*] Sive quod idem est, Ἱππόβοτον, ut Homerus cecinit, Iliad. 3. vers. 75. quod pascendis equis campos haberet optimos. Vide Varron. l. 2. de re rust. cap. 1. pag. 75. Hujus navale ac portus Nauplia fuit, ut ex iis Scylacis verbis confici potest, p. 19. Μετὰ δὲ Λακεδαίμονα πόλις ἐστὶν Ἄργος, καὶ ἐν αὐτῇ Ναυπλία πόλις καὶ λιμήν. Et Strabo, lib. 8. p. 368. ἡ Ναυπλία τὸ τῶν Ἀργείων ναύσταθμον. Hodie *Napli de Romanie*, vel *Napoli:* unde sinui nomen.

8. *Locum Lernen.*] Ita libri MSS. omnes: ut non de palude illa hæc accipienda sint, quam hydra, Herculisque labor nobilitavit, sed de loco, qui multo propior mari, amni paludique Lernæ, cognominis fuerit. Λέρνην oppidum in Laconica Ptolemæus locat, l. 3. c. 16. situ præpostero. Rectius Mela, l. 2. c. 3. p. 34. *In Argolico sinu sunt noti amnes, Erasinus atque Inachus: & notum oppidum Lerne.*

9. *Mycenæ.*] Μυκῆναι. Negat has jam tum ævo suo superfuisse Strabo, lib. 8. p. 377.

10. *Ubi fuisse.*] Intercidisse innuit. Τίρυνθα Strabo quoque nominat, p. 372. Excisam ab Argiuis docet Pausanias, l. 2. Corinth. p. 115. & 131.

11. *Mantinea.*] Diversa hæc est ab Arcadica, de qua sect. 10. Illam enim superstitem, hanc deletam, familiari illo suo Atticismo, *locus*, admonet.

12. *Montes:*] Artemius est, qui Pausaniæ l. 2. Corinth. p. 130. & l. 8. Arcad. p. 464. Ἀρτεμίσιος dicitur, ab Ἀρτέμιδος, hoc est, Dianæ templo, istic dedicato. Apesantus, Ἀπέσας Pausaniæ eidem, l. 2. Corinth. p. 111. Sic *elephas* & *elephantus* dicimus. Mons Nemeæ dicitur ex Pindaro, & Callimacho, apud Stephan. Ἀστερίων amni cognominis videtur, qui ex eo monte manat, quem in Argivo agro labi Pausanias prodidit, l. 2 Corinth. De Parparo ceteri scriptores silent.

13. *Aliique.*] Ut Λυρκεία, ex quo Erasinum erumpere Pausanias ait, loc cit. p. 129. Et *Neris* apud Statium, lib 4. Theb v. 46. quod montis Argivi nomen esse Placidus Lactantius ex Callimacho refert: &c.

[1] Niobe, [2] Amymone, [3] Psamathe. A Scyllæo ad Isthmum CLXXVII. M. pass. Oppida: [4] Hermione, [5] Trœzen, [6] Coryphasium: appellatumque [7] alias Inachium, alias Dipsium Argos. [8] Portus Schœnitas, sinus [9] Saronicus olim, querno nemore redimitus, unde nomen, [10] ita Græcia antiqua appellante quercum. [11] In eo Epidaurum oppidum, Æsculapii delubro celebre: [12] Spiræum promontorium, portus [13] Anthedon, & Bucephalus: & [14] quas supra dixeramus, Cenchreæ, [15] Isthmi pars altera cum delubro Neptuni [16] quinquennalibus inclyto.

Notæ.

1. *Niobe.*] A Niobe Pelopis sorore, Amphionis conjuge, nomen habet. Vide Strabon. l. 8. p. 360.

2. *Amymone.*] Ἀμυμώνη prope Lernen paludem, teste Strabone, p. 371. Ovid. l. 2. Metam. v. 239.

Quærit Bœotia Dircen,
Argos Amymonen.

Idem Amymonius, idem postea Lernæus fons appellatus, inquit Hygin. fab. 169. fol. 37. A Danai filia nomen accepisse, auctor est Pausanias, l. 2. Corinth. p. 156.

3. *Psamathe.*] Ψαμάθη. Meminit fontis hujus Valerius, lib. 1. Argon. *Qui tenet undisonam Psamathen.*

4. *Hermione.*] Ἑρμιόνη Pausaniæ, lib. 2. Corinth. p. 149. & Straboni, l. 8. pag. 373. Ptolemæo quoque lib. 3. c. 16. prope Scyllæum.

5. *Træzen.*] Τροιζήν. Mela, lib. 2. cap. 3. *Træzenii fide societatis Atticæ illustres.*

6. *Coryphasium.*] Id promontorio nomen est in hoc ipso tractu, apud Pausan. lib. 4. in Messen. pag. 284. Κορυφάσιον.

7. *Alias Inachium.*] Et præter memorata proxime oppida, inquit, Argos etiam est Hippium cognominatum, appellatumque idem alias Inachium, ab Inacho amne quo alluitur, alias Dipsium, ab amœnitate. Vide Notas & Emend. num. XVIII.

8. *Portus Schœnites.*] Σχοινίτης λιμήν. Vide Notas & Emend. num. XIX.

9. *Saronicus.*] Σαρωνικὸς κόλπος, Ptolem. lib. 3. cap. 16. Hodie, *Golfo di Egina*, ab insula Ægina in eo sinu posita.

10. *Ita Græcia.*] Id confirmat Callimachi scholiastes, ad illum poëtæ versum 22. hymni in Jovem: Ἦ πολλὰς ἐφύπερθε σαρωνίδας. Σαρωνίδας, inquit, δρῦς. διὰ τὸ σεσηρέναι, καὶ συνεστραμμένον τὸν φλοιὸν ἔχειν. Hesychius: Σαρωνίδες, αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνυῖαι δρύες. Aliter tamen Pausanias, & Eustath. in Dionys.

11. *In eo.*] Meridionali sinus Saronici litore. Ἐπίδαυρος Straboni, lib. 8. pag. 374. in medio sinu, contra Æginam insulam. De Æsculapii illic delubro fuse Pausanias disserit, lib. 2. Corinth. Strabo, lib. 8. pag. 374. aliique.

12. *Spiræum.*] Hanc oram similiter Saronici sinus Ptolemæus describit: Ἐπίδαυρος, Σπείραιον ἄκρον, Ἀθηναίων λιμήν, (pro Ἀνθηδὼν λιμήν,) Βουκέφαλος λιμήν.

13. *Anthedon.*] Diversa hæc plane ab Anthedone Bœotiæ, ut situs ipse admonet, cum sit in opposito Saronici sinus litore, meridionali scilicet: illa, Boreali, extra Peloponnesum & Achaïam. In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. *Anthedus.*

14. *Quas supra.*] Sect. 5.

15. *Isthmi pars altera.*] Hæc Solinus totidem plane verbis exscripsit, cap. 7. pag. 22.

16. *Quinquennalibus.*] Ausonius sic etiam locutus, Idyll. 25.

Hæc quoque temporibus quinquennia sacra notandis
Isthmia Neptuno data sunt.

At Isthmia tamen, non pentaëterica, sed trieterica fuerunt, ut ex Pindaro liquet, Nemeor. Ode 6. v. 69. & ejus Scholiaste: hoc est, post tres annos completos ea edebantur: ita ut penta-

ludis. [1] Tot ſinus [2] Peloponneſi oram lancinant, tot maria allatrant. Siquidem a ſeptentrione Ionium irrumpit: ab occidente, Siculo pulſatur: a meridie, Cretico urgetur: [3] ab oriente brumali, Ægæo: ab oriente ſolſtitiali, [4] Myrtoo, quod a Megarico incipiens ſinu, totam Atticam alluit.

X. [5] Mediterranea ejus Arcadia maxime tenet, undique a mari remota: initio [6] Drymodes, mox [7] Pelaſgis appellata. [8] Oppida ejus: Pſophis, [9] Mantinea, [10] Stymphalum, [11] Tegea, [12] Antigonea, [13] Orchomenum, Pheneum, [14] Palantium, unde Palatium

CAPUT VI.

NOTÆ.

eterica, ſeu quinquennalia dici quoque potuerint: quod quinto poſt anno quo primum erant edita, repeti conſueverant: tribus tantum interjectis annis integris intermitti

1. *Tot ſinus.*] Omnino decem, tam exiguam Peloponneſi oram undequaque lancinant, vel ut Pomponius loquitur, lib. 2. cap. 3. pag. 34. lacerant. Vide Notas & Emend. num. XX.

2. *Peloponneſi.*] Ita MSS. omnes: editi perperam *Peloponnenſem*, id quod neque Grammaticæ leges ipſæ ferre poſſunt.

3. *Ab oriente brumali, Ægæo.*] Inſititia hæc verba videntur: carent enim iis MSS. plerique: habet ea tamen Solinus, lib. 7. cap. 22. qui hæc tranſcripſit a Plinio.

4. *Myrtoo.*] Τὸ Μυρτῷον Straboni, lib. 7. pag. 323. pars eſt Ægæi maris.

5. *Mediterranea ejus.*] Peloponneſi ſcilicet Arcadia umbilicum tenet.

6. *Drymodes.*] Ita MSS. omnes, Δρυμώδης, ſilvoſa, nemoroſa, ſtirpibus arboribuſque conferta. Prius *Drymodis* perperam legebatur.

7. *Pelaſgis.*] Nicolao Damaſc. in Excerptis, pag. 494. Pauſaniæ lib. 8. in Arcad. pag. 459. & Stephano, Πελασγία.

8. *Oppida ejus.*] Ψωφὶς, πόλις Ἀρκαδίας Stephano, & Pauſaniæ loc. cit. pag. 491. Ptolemæo quoque, lib. 3. cap. 16.

9. *Mantinea.*] Μαντίνεια Straboni, lib. 8. pag. 388. Pauſaniæ, pag. 467. Plutarcho in Agide, pag. 808. & Xenoph. lib. 5. hiſt. Græc. pag. 551. Poëtica licentia, Nonno lib. 13. Dionyſ. pag 368. Μαντινέη Hic pugna ad Mantineam dicta, ubi Epaminondas cum Lacedæmoniis & Arcadibus poſtremo prælio conflixit, in quo victor ex vulnere paulo poſt occubuit, anno 2. Olymp. 105.

10. *Stymphalum.*] Στύμφαλον eſt etiam Stephano: Pauſaniæ, pag. 460. a fonte cognomine, Στύμφηλος: a monte, Heſychio: Στύμφηλος, πόλις ἢ ὄρος Ἀρκαδίας, mallem, καὶ ὄρος.

11. *Tegea.*] Τεγέαν vocat Plutarchus in Agide, pag. 811. Incolæ, Τεγεᾶται, Thucyd. lib. 5. pag. 388. Vide Notas & Emend. num. XXI.

12. *Antigonea.*] In locum veteris Mantineæ excitata urbs, atque in ejus vicinio: unde pro eadem a pleriſque habita. Ptolemæus, lib. 3. cap. 16. Ἀντιγόνεια, ἡ καὶ Μαντίνεια. In gratiam Antigoni Regis id nomen Mantineæ factum, auctor eſt Pauſan. lib. 8. Arcad. pag. 468.

13. *Orchomenum, Pheneum.*] Utriuſque meminit Homerus, Iliad. β. in Catalogo, v. 112.

Οἳ Φένεόν τ' ἐνέμοντο, καὶ Ὀρχομενὸν πολύμηλον.

Herodoto, lib. 7. Polym. pag. 451. n. 202. Ὀρχόμενος τῆς Ἀρκαδίης, ut a Theſſalico Orchomeno diſtinguatur, de quo ſect. 15.

14. *Palantium.*] Παλάντιον πόλις Ἀρκαδίας, Stephano. Romæ Palatium, de Arcadici oppidi Παλλαντίου nomine, ab Evandro Rege appellatum eſſe, quod nomen conſecuta ætas, duabus ſubmotis lit-

Romæ: [1] Megalopolis, [2] Gortyna, Bucolium, [3] Carnion, [4] Parrhasie, [5] Thelpusa, [6] Melænæ, [7] Heræa, [8] Pyle, [9] Pallene, [10] Agræ, Epium, Cynætha, Lepreon Arcadiæ, Parthenium, [11] Alea, [12] Methydrium, Enispe, Macistum, Lampe, Clitorium, Cleonæ, inter quæ duo oppida, regio [13] Nemea, Bembinadia vocitata. [14] Montes in Arcadia, [15] Pholoë cum oppido: Item [16] Cyllene, [17] Lycæus, in quo

NOTÆ.

teris *l* & *n*, extulerit, auctor est etiam Pausanias, lib. 8. Arcad pag. 525. & Dionys. Halic. lib. 1 Antiq Rom. pag. 25. Virgilius *Pallanteum* oppido nomen fecit: Solinus quoque, cap. 1. pag. 2. & cap. 7. pag. 22.

1. *Megalopolis.*] Polybii historici Megalopolitani patria: de qua Comicus, apud Strabon. lib. 8. pag 388.

Ἐρημία μεγάλη ἐστὶν ἡ Μεγαλόπολις.

Est solitudo magna nunc Megalopolis.

2. *Gortyna, Bucolium.*] Γορτύνα, Βουκόλιον. Vide Notas & Emendationes num. XXII.

3. *Carnion.*] Ab amne, ut videtur, cognomine, qui Καρνίων a Pausania appellatur, lib 8. in Arcad. p. 510. In libris hactenus editis, *Carmon.* Forte etiam Κρώμνον esse possit, cujus idem Pausanias meminit loc. cit.

4. *Parrhasie.*] Παρράσιοι incolæ appellati a Pausan. p. 498. & Strabone, l. 8. p. 336. Oppidum ipsum Παρρασίη Homero, in Catalogo, v. 115. Stephano quoque: Scholiastæ Apollonii, ad l. 2. v. 523. Παρρασία.

5. *Thelpusa.*] Θέλπουσα. Vide Notas & Emend. num. XXIII.

6. *Melænæ.*] Stephanus: Μέλαιναι, πόλις Ἀρκαδίας, ἀπὸ Μελαινέως &c. Ovidio, Papinioque, *virides Melænæ.* Pausaniæ, p: 497. Μελαινεαί, ἀπὸ τοῦ Μελαινέως.

7. *Heræa.*] Ἡραία, Pausaniæ, loc. cit. & Stephano.

8. *Pyle.*] Forte rectius *Pylæ*, ex Stephano: Πύλαι, τόπος Ἀρκαδίας, καὶ Πυλαία.

9. *Pallene.*] Παλλήνη. Vide Notas & Emend. num. XXVI.

10. *Agræ, &c.*] De Agris Arcadiæ, præter Plinium, nemo. Ἤπιον Herodoto memoratur, l. 4. Melpom. n. 148. p. 271. Κύναιθα Straboni, lib. 8. p. 388. & Pausaniæ, l. 8. p. 485. Λέπρεον Arcadiæ, Ciceroni l. 6. ad Attic. ep. 2. & Herod. loc. cit. Parthenium videtur a monte cognomine appellatum, de quo mox.

11. *Alea, &c.*] Ἀλέα, Pausaniæ, p. 489. Ab Arcadiæ rege dicta, cui nomen Ἄλεως apud Diodor. Sic. lib. 4. Bibl. p. 239.

12. *Methydrium.*] Μεθύδριον, Pausaniæ, p. 512. Ἐνίσπη Homero in Catal. vers. 113. Μάκιστος, Stephano· Λάμπη a monte ejusdem nominis, de quo postea. Κλείτωρ, Ptolemæo l. 3. c. 16. & Pausaniæ p: 487. Κλεωναὶ Straboni, l. 8. p. 377.

13. *Nemea.*] Νέμεα eo ipso situ statuitur a Pausan. lib. 8. Arcad. p. 477. & a Strabone, loc. cit. Ibi & vicus Bembina, apud eundem Strab. ἡ Βέμβινα κώμη, unde regioni, ut arbitror, Bembinadiæ cognomen. Βελβίναν χωρίον haud procul Megalopoli agnoscit. Plutarchus in Agide, p. 806. Hic sacræ Græciæ certamina fieri consueverunt, Nemeæa appellata.

14. *Montes.*] Accepta hæc a Mela, l. 2. c. 3. p. 33.

15. *Pholoë cum.*] Stephano, Φολόη, πόλις Ἀρκαδίας. Pausan. in Eliac. poster. l. 6. p. 385. Φολόη ὄρος.

16. *Cyllene.*] Κυλλήνη ὄρος Pausaniæ in Arcad. lib. 8. p. 482. cujus in summo vertice ædes est Mercurii Cyllenii. Κυλλήνη ὄρος pariter Straboni, lib. 8. p. 388. & Scholiastæ Pindari, p. 55. Melæ, *Cyllenius.*

17. *Lycæus.*] Ubi Λυκαίου Διὸς ἱερὸν, & Λυκαιάτις χώρα, circumjacens ager a Pausania appellatur, p. 504. & 541. Item Straboni, loc. cit.

Lycæi Jovis delubrum: [1] Mænalus, [2] Artemisius, [3] Parthenius, [4] Lampeus, [5] Nonacris: præterque, ignobiles [6] octo. Amnes: [7] Ladon, e paludibus [8] Phenei: [9] Erymanthus e monte ejusdem nominis, in Alpheum [10] defluentes.

Reliquæ civitates [11] in Achaia dicendæ, [12] Aliphiræi, [13] Abeatæ, [14] Pyrgenses, [15] Paroreatæ, Paragenitæ, Tortuni, [16] Typanei: [17] Thriasii, [18] Trittenses. Universæ Achaiæ libertatem Domitius

NOTÆ.

1. *Mænalus.*] Schol. Pindari, p. 89. Μαίναλον ὄρος Ἀρκαδίας, καὶ πόλις. Cives Μαινάλιοι, apud Thucyd. l. 5. p. 391.

2. *Artemisius.*] De quo sect. 9. Ἀρτεμίσιος Apollodoro, l. 2. de Diis, p. 111.

3. *Parthenius.*] Παρθένιον ὄρος Diodoro Sic. lib. 4. Bibl. p. 239. Scholiastæ Pindari, p. 56. aliisque. Livius l. 34. p. 411. *Parthenio monte superato, præter Tegeam, &c.*

4. *Lampeus.*] Scholiastes Apollonii, ad l. 1. Argon. v. 127. Λάμπεια, ὄρος Ἀρκαδίας, ἀφ' οὗ καὶ ποταμὸς ῥεῖ Ἐρύμανθος. Partem esse Erymanthi montis auctor est Pausan. l. 8. Arcad. p. 491.

5. *Nonacris.*] Nonacrin Arcadiæ urbem, haud procul Pheneo, ad Stygis aquam, Νώνακριν appellat Herodotus, l. 6. Erato, n. 74. p. 358. a monte, ut apparet, cognomine. Stephanus quoque, & Hesych. Πεντέλεια, eidem Hesychio: unde Ladon amnis fluit.

6. *Octo.*] E quibus Στύμφηλος Hesychio: Καύκων, Scholiastæ Callimachi, p. 3. Ἀκακήσιον eidem, p. 19. Κρώνειος vel Κερύνειος λόφος, eidem, p. 17. aliique.

7. *Ladon.*] Λάδων Pausaniæ, lib. 8. Arcad. pag. 494. & Dionysio, v. 417. Huic amni celeritatem poëtæ, tarditatemque promiscue, ut metri ratio, non ut res ipsa postulat, attribuunt. Ovidius, l. 5. Fast. v. 89.

Arcades huc, Ladonque rapax.

Idem, l. 1. Metam. v. 702.

Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerit.

8. *Phenei.*] Oppidi superius memorati. Vide Notas & Emend. num. XXV.

9. *Erymanthus.*] Ita Pausan. in Eliac. prior. sive l. 5. p. 298. ἐκ δὲ Ἐρυμάνθου τοῦ ὄρους ὁμώνυμος τῷ ὄρει ποταμός. Stephanus quoque, pag. 273. Quin & Hesychius urbem ait fuisse amni montique cognominem.

10. *Defluentes.*] Vide Notas & Emend. num. XXVI.

11. *In Achaïa.*] Non in Arcadia solum, de qua dictum est proxime: sed in Achaïa, seu Peloponneso tota.

12. *Aliphiræi.*] Stephano, Ἀλίφειρα, πόλις Ἀρκαδίας. Pausaniæ, l. 8. Arcad. p. 497. Ἀλιφήρα. Livius l. 28. p. 322. & Cicero, lib. 6. ad Attic. ep. 2. Alipheram vocant.

13. *Abeatæ.*] Ab oppido Ἀβέα, in Messenia apud Ptolem. l. 3. c. 16.

14. *Pyrgenses.*] Quorum oppidum Πύργος, in Arcadia, apud Herod. lib. 4. Melpom. n. 148.

15. *Paroreatæ.*] Παρωρεᾶται. Vide Notas & Emend. num. XXVII. De Paragenitis, & Tortunis, nihil compertum adhuc.

16. *Typanei.*] Ab oppido Elidis, de quo Stephanus: Τυπανέαι, πόλις Τριφυλίας. Ptolemæus l. 3. c 16. in mediterraneis Elidis urbibus habet Ὑπανίαν & Τυμπάνειαν, unam, ut sæpe solet, in duas civitates distrahens.

17. *Thriasii.*] Libentius *Thriusii* sane agnoverim: eosque, nisi me conjectura fallit, Plinius intelligit, quos Stephanus Θειοῦς vocat, ab oppido Elidis & Achaïæ, juxta Patras: Θειοῦς, πόλις πάλαι τῆς Ἀχαΐας, νῦν δὲ τῆς Ἠλείας ... τὸ ἐθνικὸν, Θειούσιος.

18. *Trittenses.*] Vel *Tritienses*, ab oppido Arcadiæ Tritia, cujus Cicero cum Aliphera meminit, l. 6. ad Attic. ep. 2. quæ & Τρίταια, Achaïæ civitas, Arcadiæ contributa, ut Pausanias ait, l. 6. Eliac. poster. p. 366. unde & Τριταιεῖς iidem, seu Tritæenses appellati.

[1] Nero dedit. Peloponnesus [2] in latitudine a promontorio Maleæ, [3] ad oppidum Ægium Corinthiaci sinus CXC. M. pass. patet. At in transversum ab Elide [4] Epidaurum, CXXV. M. [5] ab Olympia Argos per Arcadiam [6] LXVIII. mill. Ab eodem loco ad Phliunta [7] dicta mensura est. Universa autem, [8] velut pensante æquorum incursus natura, in montes VI. atque LXX. attollitur.

CAPUT VII.

XI. [9] Ab Isthmi angustiis [10] Hellas incipit, nostris Græcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus [11] Acte vocata. Attingit Isthmum parte sui, quæ appellatur [12] Megaris, a [13] colonia Megara: e regione [14] Pagarum. Duo hæc oppida excurrente Peloponneso sita sunt, utraque ex parte velut in humeris Helladis. Pagæi, & amplius [15] Ægosthenienses contributi Megarensibus. [16] In ora autem, portus Schœnûs. Oppida: [17] Sidûs, [18] Cremmyon, [19] Scironia saxa VI. mill. lon-

NOTÆ.

1. *Nero dedit.*] Ita Plutarchus, in T. Flaminio, p. 376. Philostr. l. 5. sub finem. Dio, lib. 63. p. 720. Suetonius, in Nerone, c. 24.

2. *In latitudine.*] Sive latitudinem, sive longitudinem dixeris, perinde est: est enim utraque propemodum æqualis, ut ait Strabo, l. 8. p. 335.

3. *Ad oppidum Ægium.*] Αἴγιον Homero, in Catalogo, v. 81. Vide Notas & Emend. num. XXVIII.

4. *Epidaurum.*] Illud Æsculapii delubro celebre oppidum, de quo sect. 9.

5. *Ab Olympia.*] Pisa Olympia, de qua nos egimus ad sect. 6.

6. *LXVIII. mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. non, ut editi, LXIII.

7. *Dicta mensura.*] Sect. 6.

8. *Velut pensante.*] Terrarum quam fecit jacturam, lacerata ora tot sinubus, ingressuque æquorum, multitudine montium compensante natura.

9. *Ab Isthmi.*] Hæc totidem verbis Solinus, c. 7. p. 23. & Martianus, l. 6. c. de tertio Europæ sinu, p. 210.

10. *Hellas.*] Igitur Peloponnesus extra Helladis fines: alii etiam eo nomine Peloponnesum complexi. Helladis nomen vagum, certas sedes & fixas nullas habuit: modo angustis limitibus coarctatum, modo dilatatum longius.

11. *Acte vocata.*] Ἀκτὴ & Ἀκτικὴ, teste Eustathio in Dionys. v. 413. p. 60. Id ei nomen hæsit, inquit Harpocration, quod maxima pars Atticæ litoralis sit: est enim ἀκτὴ litus, & maritima regio. Harpocr. verbo, Ἀκτή. Vide & Gellium, l. 14. c. 6. p. 777. Stephanus ab Ἀκταίῳ quodam eam appellationem derivatam nugatur. Hodie *le Duché de Setines.*

12. *Megaris.*] Μεγαρὶς τῆς Ἀττικῆς μέρος, Strab. l. 9. p. 392.

13. *Colonia Megara.*] Nunc etiam retinet nomen, *Megara.*

14. *Pagarum.*] Quas in intimo recessu sinus Corinthiaci, prope Isthmum positas vidimus, sect. 4. Παγαὶ Μεγαρικαὶ Straboni in Epitome l. 7.

15. *Ægosthenienses.*] Stephanus: Αἰγόσθενα, πόλις Μεγαρίδος. τὸ ἐθνικὸν, Αἰγοσθενεύς, &c. Pagæi, inquit Plinius, & præterea Ægosthenienses additi Megarensibus, Megaridem regionem constituunt. Ita Pausan. l. 1. Attic. p. 82.

16. *In ora autem.*] Saronici sinus litore, prope Isthmum, Corinthum, & Cenchreas. Σχοινοῦς λιμὴν Straboni, l. 8. p. 369.

17. *Sidus.*] Σιδοῦς, Megarensium navale. Vide Notas & Emendat. num. XXIX.

18. *Cremmyon.*] Τεῖχος Κρεμμύων, oppidulum, Scylaci p. 20.

19. *Scironia saxa.*] Mela, l. 2. c. 3. *Scironia saxa, sævo quondam Scironis hospitio etiamnunc infamia.* Quod hanc regionem montanam latrociniis infestam

gitudine, [1] Geranea, [2] Megara, [3] Eleusin. Fuere, & [4] Oenoa, Probalinthos: nunc sunt [5] ab Isthmo LV. millia pass. [6] Piræeus, & [7] Phalera portus, [8] quinque millia pass. muro recedentibus Athenis juncti. [9] Libera hæc civitas, nec indiga ullius præconii amplius: tanta claritas superfluit. In Attica fontes, [10] Cephissia, Larine, [11] Callirhoë Enneacrunos. Montes: [12] Brilessus, Ægialeus, Icarius, Hymettus, Lycabettus: [13] locus Ilissos. A Pyræo XLV. mill. pass.

NOTÆ.

prædo habuerit, cui Σκείρων nomen fuit, teste Strabone, l. 9. p. 391. & Ovidio, lib. 7. Metam. v. 445. aliisque: inde Σκειρωνίδες πέτραι, Zephyrique inde spirantes, Σκείρωνες appellati sunt. Hodie *Caki scala*, locus adhuc infestus prædonibus. Vide Notas & Emendat. num. XXX.

1. *Geranea.*] Γεράνεια Thucydidi, l. 1. p. 70. Inter Corinthum, & Megara, μεταξὺ Μεγάρων καὶ Κορίνθου, inquit Stephanus.

2. *Megara.*] Paulo ante obiter memorata: nunc suo loco iterum reddita.

3. *Eleusin.*] Ἐλευσὶν πόλις, Straboni l. 9. p. 395. ubi Cereris Eleusiniæ fanum. Rudera oppidi supersunt, quibus hodieque nomen est *Elessin.*

4. *Oenoa, &c.*] Fuit Atticæ pars Tetrapolis appellata, a quatuor urbibus, quarum hæc nomina: Οἰνόη, Προβάλινθος, Τρικόρυθος, Μαραθών. Auctor Strabo, l. 8. p. 383. Fuit Oenoe præsertim bello Peloponnesiaco clara. Vide Thucyd. l. 8. p. 624. & l. 2. p. 112.

5. *Ab Isthmo LV.*] Ita MSS. A Schœnunte tamen, unde Isthmus inchoat, distat Piræeus Straboni, stadiis circiter CCCL. l. 9. p. 391. hoc est, pass. fere XLIV. mill.

6. *Piræus.*] Πειραιεὺς Straboni, loc. cit. Statius:

Munychia, & trepidis stabilem Piraea nautis.

Hodie *Porto Draco* incolis: Nautis *Porto Lione*: appellatione sumpta ab eximia leonis effigie, quæ in ipso portus aditu spectatur.

7. *Phalera.*] Stephano, & Harpocr. Φαληρόν. Herod. Φαληρός, l. 5. Terpsich. p. 315. Hinc Demetrio Phalereo cognomen. Hodie *Tripirghi*, quasi a turri tergemina.

8. *Quinque millia.*] Hic iis hodie muris est nomen, *Macra tichi*, μακρὰ τείχη. Vide Notas & Emendationes num. XXXI.

9. *Libera hæc civitas.*] Concessum a Romanis ut suis legibus uterentur, ac libertatis jus datum, etiam Strabo prodidit, l. 9. p. 398. ἐφύλαξαν τὴν αὐτονομίαν αὐτοῖς, καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Hodie *Atina*, sive Ἄθηνα incolis: Nautis *Satines*, ex geminis vocibus εἰς Ἀθήνας, una conflata.

10. *Cephissia.*] Κηφισία Laërtio, in Platone: subintellige, κρήνη. Gellius, l. 18. c. 10. *In Herodis C. V. villam, quæ est in agro Attico, loco qui appellatur Cephissia, aquis, & lucis, & nemoribus frequentem, æstu anni medio concesseram.* De Larine nihil compertum.

11. *Callirhoë Enneacrunos*] Καλλιρόη ἐννεάκρουνος, ab amœnitate aquæ nomine altero ei fonti indito, altero a fistulis sive siphonibus novem aquam fundentibus. Vide Notas & Emendationes num. XXXII.

12. *Brilessus, &c.*] Ex his ii Straboni memorantur, l. 9. p. 399. Βριλησσός, Ὑμηττός, unde mel Hymettium, & Λυκαβηττός. Hymetto nomen hodie *Lamprobouni*, qua Λαμπρὸς βουνός. Sunt & qui corrupte vocent, *Monte-Matto*, pro *Monte Hymetto.* Lycabettum a luporum multitudine appellatum putat Hesych. De Ægialeo & Icario, vide Notas & Emend. num. XXXIII.

13. *Locus Ilissos.*] Ἰλισσὸν oppidum dirutum ait, rudera tantum & vestigia superesse. Vide Notas & Emend. num. XXXIV.

[1] Sunium promontorium, [2] Thoricos promontorium. [3] Potamos, Steria, [4] Brauron, quondam oppida. [5] Rhamnûs pagus, locus [6] Marathon, campus [7] Thriasius, oppidum [8] Melita, & [9] Oropus, in confinio Bœotiæ.

XII. Cujus [10] Anthedon, [11] Onchestos, [12] Thespiæ liberum oppidum, [13] Lebadea: nec cedentes Athenis claritate, quæ cognominantur Bœotiæ [14] Thebæ, duorum numinum Liberi atque Herculis (ut volunt) patria. Et Musis natale in nemore Heliconis assignant. Datur & his Thebis saltus [15] Cithæron, amnis [16] Ismenus.

Notæ.

1. *Sunium.*] Σούνιον ἄκρον Ptolemæo, l. 3. c. 15. Scymno, p. 23. aliisque. Nunc *le Cap des Colonnes*: Græcis, *Cavo Colonnais*.

2. *Thoricos.*] Θόρικος. Vide Notas & Emend. num. XXXV.

3. *Potamos.*] Ποταμὸς δῆμος, Strab. l. 9. p. 399. Diogenis Laërtii patria. Hodie *Porto de Rafty*: inter Sunium, & Euripum. Sequitur apud Strabonem, Στειρία, cujus & Stephanus meminit: eam hoc loco restituimus, cum in MSS. legatur, *Sterebrauron*. In libris hactenus vulgatis desideratur.

4. *Brauron.*] Βραυρὼν, ubi Dianæ Brauroniæ sacellum. Strabo, lib. 9. p. 399. Mela, l. 2. c. 33. *Thoricos, & Brauronia, olim urbes, nunc tantum nomina.* Hodie *Vrana*. Ibi sepulcrum Iphigeniæ, inquit Nonnus, l. 13. Dionys. p. 362.

5. *Rhamnûs.*] Ῥαμνοῦς Straboni, loc. cit. ad Euripi oram. De eo rursum, l. 36. sect. 4. Hodie *Tauro-castro*, vel *Ebreo-castro*.

6. *Marathon.*] Μαραθὼν Persica maxime clade pernotus, inquit Mela, l. 2. c. 3. p. 33. Contigit ea, duce Miltiade, anno tertio Olymp. 72.

7. *Thriasius.*] Θριάσιον πεδίον, Stephano, & Straboni l. 9. p. 395.

8. *Melita.*] Sic MSS. omnes, editionesque castigatissimæ. Μελίτη Ἀττικῆς, unde Gelades oriundus, Phidiæ Magister, apud Jo. Tzetzen, Chiliad. 8. hist. 192. v. 326. Frustra Miletum hoc loco Sponius obtrudit, hoc est, Athenarum urbis regionem, pro Atticæ oppido. Signat hunc Atticæ locum & vetus inscriptio ab eodem Sponio relata, p. 107. ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΜΕΛΙΤΕΥΣ.

9. *Oropus.*] Ὠρωπὸς Bœotiæ a Stephano adjudicatur. Hodie *Ropo*. Distat a mari, duobus pass. mill. De eo Livius, l. 45. p. 580.

10. *Anthedon.*] Ἀνθηδὼν πόλις Βοιωτίας, Stephano: in Bœotico litore, contra Eubœam, Straboni, l. 9. p. 404.

11. *Onchestos,*] Ὄγχηστος Homero in Catal. v. 13. Ὀγχηστὸς Straboni, l. 9. p. 410. Nunc *Diminia*, Διμηνία, quod ibi sementes bimestri spatio vix tellus ferat: nam ob exundantes aquas vicini lacus, ante Aprilis exitum fieri satio non potest.

12. *Thespiæ.*] Θεσπιαὶ Straboni, l. 9. p. 409. sub Helicone monte: ubi rudera oppidi superesse modo jam tum ævo suo ipse prodidit: testantur etiam inscriptiones ibi repertæ nuper, a vico *Neochori* pass. mille. Homero, in Catal. v. 5. Θέσπεια.

13. *Lebadea.*] Λεβαδία Straboni, pag. 414. Λεβάδεια Pausaniæ, l. 9. Bœot. p. 601. Λεμβάδεια Harpocrationi, p. 185. In inscriptione nuper reperta, ΛΕΒΑΔΕΙΕΩΝ. Hodie *Livadia*. Hic Jovis Trophonii fanum, de quo Livius, l. 45. p. 580.

14. *Thebæ, duorum.*] Exscripsit hæc Solinus, c. 7. p. 23. Θῆβαι Βοιώτιαι. Incolis *Tiva*, non ut vulgo efferunt, *Stiva*, vel *Stiues*: dictione ab his vocibus conflata εἰς Θήβας.

15. *Cithæron.*] Κιθαιρὼν Straboni, pag. 409. juxta Thebas.

16. *Ismenus.*] Ἰσμηνὸς, ποταμὸς Βοιωτίας, Stephano. Ἰσμενὸς Dicæarcho, p. 167. Ἰσμήνιος Pausan. l. 9. p. 556.

1 Præterea

[1] Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psamathe, Dirce, Epicrane, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie. Montes [2] extra prædictos, [3] Mycalessus, [4] Hadylius, [5] Acontius. Reliqua oppida, inter Megaram & Thebas: [6] Eleutheræ, Haliartus, Platææ, Pheræ, Aspledon, Hyle, Thisbe, Erythræ, Glissas, Copæ: juxta Cephissum amnem [7] Larymna, & Anchoa: [8] Medeon, Phlygone, [9] Acræphia, [10] Coronea, Chæronea. In ora autem [11] infra Thebas, [12] Ocalee, Heleon, Scolos, Schœnos, Peteon, Hyrie,

NOTÆ.

1. *Præterea fontes.*] Oedipodiam, Psamathen, Arethusam, Dircen, Hippocrenen, & Aganippen, Solinus appellat, cap. 7. p. 23. Scholiastes Nicandri in Theriac. p. 40. Ψαμάθη, κρήνη ἐν Βοιωτίᾳ. Pausaniæ, hi memorantur, lib. 9. Bœot. Οἰδιπόδια κρήνη, p. 569. sic nuncupato fonte, quod in eo paternæ cædis cruorem Oedipus abluerit. Δίρκη, p. 758. a Lyci uxore. Schol. Pindari, p. 104. Δίρκη, πηγὴ ἐν Θήβαις. Ἀγανίππη, in Helicone monte, p. 584. Γαργαφία κρήνη, p. 548. De Gargaphie, Herod. l. 9. Calliope, n. 19. & Ovidius l. 3. Metam. v. 155. Ἐπικρήνη, Dorice Ἐπικράνα, a Capella memoratur, lib. 6. c. de tertio sinu Europæ, p. 210. In Plinianis libris hactenus editis, perperam *Epigranea.*

2. *Extra prædictos.*] Præter Heliconem, & Cithæronem.

3. *Mycalessus.*] Μυκαλησσός, ab urbe cognomine, de qua mox.

4. *Hadylius.*] Ἀδύλιος Dorica lingua, pro Ἡδύλιος. Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

5. *Acontius.*] Ἀκόντιον ὄρος, Straboni lib. 9. p. 416. & Plutarcho in Sylla, p. 464.

6. *Eleutheræ, &c.*] Ἐλευθεραὶ Stephano. Ἁλίαρτος Pausaniæ, lib. 9. Bœot. p. 590. Πλάταια Homero, Iliad. β. in Catal. v. 11. ubi Didymus Schol. τὰς Πλαταίας vocat: incolas Πλαταιεῖς Pausanias, initio libri 9. Φαραὶ Straboni, in Tanagrica Bœotiæ regione, prope Mycalessum, l. 9. p. 405. Ἀσπληδὼν Stephano, & Straboni, p. 414. Ὕλη Homero, in Catal. v. 7. & Straboni, p. 407. Θίσβη, Stephano, & Homero, v. 9. Ἐρυθραὶ Homero, v. 6. & Strab. p. 409. Γλίσσας Homero, v. 11. ubi Eustathius, p. 269. Γλίσσας, Γλίσσαντος. Κῶπαι Stephano, & Dicæarcho, p. 166. Hodie *Topoglia*, juxta Copaïdem lacum, quem alii Cephissidem vocant, cum Strabone, pag. 406. quod Cephissus amnis hunc impleat: cui lacui nomen hodie est, non *Lago Stivo*, ut quibusdam creditum, sed *Limni tis Livadias*, Λίμνη τῆς Λιβαδίας, & *Lago di Topoglia.*

7. *Larymna, & Anchoa.*] Λάρυμνα & Ἀγχόη, juxta Cephissum amnem, Straboni, l. 9. p. 406. Vide Notas & Emend. num. XXXVII.

8. *Medeon, &c.*] Μεδεὼν Stephano, & Homero Iliad. β. v. 7. Φλυγόνιον in Phocide, Stephano, & Pausaniæ, l. 10. Phoc. p. 613.

9. *Acræphia.*] Ἀκραιφία. Vide Notas & Emend. num. XXXVIII.

10. *Coronea.*] Κορώνεια, & Χαιρώνεια, in oppidis Bœotiæ mediterraneis, apud Ptolem. l. 3. c. 15. Hæc Plutarchi natalibus clara.

11. *Infra Thebas.*] An infra Bœotias Thebas? an vero etiam illud *infra Thebas*, nomen oppidi est in ora positi, quod Ὑποθήβας Homerus vocat, Iliad. β. in Catal. v. 12.

Οἵ τε Πλάταιαν ἔχον, ἠδ' οἳ Γλίσσαντ' ἐνέμοντο,
Οἵ θ' Ὑποθήβας εἶχον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον.

12. *Ocalee, &c.*] Ὠκαλέη Homero, Iliad. β. in Catal. v. 8. ubi Didymus postea vocatam ait Ὠκάλειαν. Ἑλεὼν pagus Tanagricus, Straboni l. 9. p. 404. cui a paludibus nomen est. Homerus, v. 4. Σχοῖνόν τε, Σκῶλόν τε laudat. Σχοῖνος Thebis distat, stadiis L. ut auctor Strabo, l. 9. p. 408. Σκῶλος sub Cithærone est. Πετεὼν agri Thebani pagus, prope viam quæ ducit Anthedona, εἰς τὴν Ἀνθηδόνα. Strab. p. 410. Ὑρίη, Home-

Mycalessus, [1] Hilesion, [2] Pteleon, Olyros, [3] Tanagra liber populus: & in ipsis faucibus Euripi, quem facit objectu insulæ Eubœæ, [4] Aulis capaci nobilis portu. Bœotos [5] Hyantas antiquitus dixere.

Locri deinde Epicnemidii cognominantur, [6] olim Leleges appellati, per quos amnis [7] Cephissus defertur in mare. Oppida: [8] Opûs, unde & sinus Opuntius, Cynos. Phocidis in litore unum [9] Daphnûs. Introrsus in Locris, [10] Elatea, & in ripa Cephissi ([11] ut diximus) Lilæa, Delphosque versus: [12] Cnemis, & Hyampolis. Rursus Locrorum ora, in qua [13] Larymna, [14] Thronium, juxta quod Boagrius amnis defertur in mare. Oppida: [15] Narycion, Alope, Scarphia. Postea Maliacus sinus [16] ab incolis

Notæ.

ro, v. 3. & Suidæ: Stephano, Ὑεία, πόλις τῆς Εὐβοίας: Eædem Hysiæ Ὑσίαι appellatæ a Pausania, l. 9. Bœot. p. 545. & Strabone, p. 404. ubi & Μυκαλησσὸς pagus Tanagricus dicitur, in via qua Thebis Chalcidem Eubœæ itur.

1. *Hilesion.*] Εἰλέσιον. Vide Notas & Emend. num. XXXIX.

2. *Pteleon, Olyros.*] In MSS. *Pteleon, ollarum.*

3. *Tanagra.*] Ab Aulide stadiis xxx. dissitum Ταναγραίων πολίχνιον, Straboni, l. 9. p. 403.

4. *Aulis.*] Αὐλὶς, portus inclytus statione quondam mille navium Agamemnoniæ classis, inquit Livius, l. 45. p. 580. & Mela, l. 2. c. 3. Ne rudera quidem hodie Aulidis supersunt. Solinus, c. 7. p. 23. *Eubœa insula laterum objectu efficit Aulidis portum.*

5. *Hyantas.*] Ὕαντας, Strabo l. 9. p. 401. iidem & Leleges olim appellati, ex eodem Strabone, Scymno, p. 24. & Solino, c. 7. p. 23. De Hyantibus multa Pindari Schol. p. 56. & 155.

6. *Olim Leleges.*] Testis Hesiodi versus, quem Strabo recitat, l. 7. p. 322.

Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν.

Pars hi fuere Bœotiæ: Solinus, loc. cit. *Bœoti iidem sunt qui Leleges fuerunt, per quos defluens Cephissos amnis in maria conditur.* Ἐπικνημίδιοι porro a Cnemide monte oppidoque ejus oræ cognominantur: Strabo, l. 9. p. 425.

7. *Cephissus.*] De quo dictum est, sect. 4.

8. *Opûs.*] Ὀποῦς, Ὀποῦντος, Straboni, p. 425. ubi & Ὀπούντιος κόλπος, & Κῦνος Opuntiorum navale. Κῦνος Homero in Catal. v. 38. Cynum Locridis, emporium Opuntiorum, vocat Livius, l. 28. p. 321.

9. *Daphnûs.*] Δαφνοῦς Straboni, p. 416. & 424.

10. *Elatea.*] Ἐλάτεια Stephano, & Appiano in Syriac. p. 98. Straboni, p. 407. & Ptolem. l. 3. c. 15.

11. *Ut diximus.*] Sect. 4.

12. *Cnemis.*] Κνημῖδες χωρίον ἐρυμνὸν, munitum oppidum, apud Strabon. p. 226. Ὑάμπολις, Homero in Catal. v. 28. & Pausan. l. 10. Phocic. p. 609. Straboni, p. 416. Livio quoque, l. 32. p. 388. Utraque versus Opuntem, & Eubœam posita, procul & Delphis. Quamobrem hæc verba, *versusque Delphos*, ad Lilæam, mutata interpunctione, retulimus.

13. *Larymna.*] Hæc Locridis Larymna, inferior appellata, ad ostia Cephissi amnis. Strabo, p. 405. Λάρυμνα.

14. *Thronium.*] Id acceptum ex Homero, Iliad. β. in Catalogo, v. 40.

Θρόνιον τε Βοαγρίου ἀμφὶ ῥέεθρα.

15. *Narycion, &c.*] Νάρυξ & Ναρύκιον Stephano. Ἀλόπη deinde Straboni, p. 426. & Diodoro Sic. l. 12. Bibl p. 101. Ἀλόπη Thucyd. l. 2. p. 117. Denique Σκάρφεια Λοκρίδος, prope Thermopylas, Stephano, & Appiano in Syriac. p. 98.

16. *Ab incolis.*] Ab incolis, inquit, sinus hic nomen traxit. Ii Straboni Μαλιεῖς appellantur, l. 9. p. 416.

dictus: in quo oppida, [1] Halcyone, Econia, [2] Phalara.

XIII. Doris deinde, in qua [3] Sperchios, [4] Erineon, Boïon, Pindus, Cytinum. Doridis a tergo mons est [5] Oeta.

XIV. [6] Sequitur mutatis sæpe nominibus Æmonia: Eadem Pelasgicum Argos, Hellas, eadem Thessalia, & Dryopis, semper a regibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine Græcus, [7] a quo Græcia: ibi [8] Hellen, a quo Hellenes. Hos eosdem [9] Homerus tribus nominibus appellavit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos.

Ex his [10] Phthiotæ nominantur Dorida accolentes. Eorum oppida, [11] Echinus in faucibus [12] Sperchii fluminis, [13] Thermopylarum angu-

NOTÆ.

1. *Halcyone. Econia.*] Halcyonensium unicum, quod quidem sciam, monumentum exstat in nummo Severi Imp. ex ære minore, qui in Parisiensi nostro Cimelio asservatur, cujus epigraphe ΑΛΚΥΟΝΙΩΝ. De Econia nihil compertum. At qui pro utraque voce *Alalcomenen*, *Itoniamque* substituunt, confidenter nimium libris derogant fidem, ut indulgeant conjecturæ.

2. *Phalara.*] Φάλαρα a Stephano, πόλις Θετταλίας dicitur, cujus in confinio posita. In sinu Maliaco a Livio collocatur, l. 36. prope Lamiam, Phthioticæ Thessaliæ oppidum, de quo mox. Φαλαρειάς Lycophr. v. 1147.

3. *Sperchios.*] Ab amne cognomine, de quo statim dicemus. Σπέρχεια Ptolemæo, l. 3. c. 13. inter Echinum, & Sperchii amnis ostia, in Phthiotide.

4. *Erineon, &c.*] Dorienses, inquit Strabo, l. 9. p. 427. regionem incoluere, a quatuor urbibus Tetrapolim appellatam. Urbium hæc nomina, Ἐρίνεον, Βοῖον, Πίνδος, Κυτίνιον.

5. *Oeta.*] Mela, l. 2. c. 3. *Novissime calcatum Graio Herculi solum, Oetæus saltus.* A Thermopylis & ortu Solis, ad occasum Ambraciumque sinum porrigitur.

6. *Sequitur.*] Transcripsit hæc Solinus, c. 8. p. 24. & Martianus, lib. 6. cap. de Thessalia, p. 210. Αἱμονίαν ab Æmone rege Thessaliam appellatam esse, Strabo docet, l. 9. p. 443. & Dionys. Halic. lib. 1. p. 49. & Hesych. & Stephanus; Πελασγίαν idem Stephanus, & Eustath. in Dionys. v. 427. p. 61. Hellas, teste Pausania, l. 3. Lacon. p. 201. ab Hellene rege dicta est: a Thessalo, Thessalia, ex eodem Strabone, & ex Velleïo, lib. 1. p. 3. Δρυοπὶς Herodoto, l. 1. Clio, n. 56. p. 21. De Dryope, vide Strabonem, l. 8. p. 373.

7. *A quo Græcia.*] Stephanus: Γραικός, ὁ Ἕλλην, ὁ Θεσσαλοῦ υἱός, ἀφ' οὗ Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες. Vide Notas & Emendat. num. XL.

8. *Hellen.*] De Hellene, Thessaliæ rege Pausanias, in Achaïc. l. 7. p. 396. Deucalionis filium facit Thucyd. l. 1. p. 3. & Strabo, l. 9. p. 432. Euseb. quoque in Chron. p. 96. Ἕλλην υἱὸς Δευκαλίωνος, ἀφ' οὗ Ἕλληνες οἱ Γραικοὶ μετεκλήθησαν.

9. *Homerus.*] Iliad. β. in Catalogo, v. 191. ubi de Phthiæ & Helladis incolis:

> Μυρμιδόνες δ' ἐκαλεῦντο, καὶ Ἕλληνες, καὶ Ἀχαιοί.

Vide etiam Strabonem p. 433.

10. *Phthiotæ.*] Φθιῶται, regioque ipsa Φθιῶτις Straboni, p. 433. Hos Thessaliæ contributos esse jussit Augustus, ut refert Pausan. in Phoc. l. 10. p. 622.

11. *Echinus*] Ἐχῖνος Phthioticæ ditionis, apud Strab. loc. cit. in intimo Maliaci sinus recessu, apud Scymnum, p. 25. Κολπὸς δ' κεῖται Μαλιακός, ἐν τῷ μυχῷ Ἐχῖνος. In Conc. Calched. *Petrus Echiniensis.*

12. *Sperchii.*] Σπερχειός Straboni, loc. cit. & Ptolem. l. 3. c. 13.

13. *Thermopylarum*] Livius, lib. 36. p. 441. *Extremos ad orientem montes Oetam vocant: quorum quod altissimum est, Calli-*

ſtiæ : [1] quo argumento IV. millia paſſuum inde Heraclea, Trachin dicta eſt. Mons ibi Callidromus: [2] oppida celebria, Hellas, Halos, Lamia, Phthia, Arne.

C. VIII. XV. In Theſſalia autem Orchomenus, [3] Minyeus antea dictus : & oppidum [4] Almon, ab aliis Salmon, [5] Atrax [6] Pelinna : fons [7] Hyperia. Oppida, [8] Pheræ, quarum a tergo [9] Pieris ad Macedoniam protenditur, [10] Lariſſa, [11] Gomphi, [12] Thebæ Theſſaliæ, [13] nemus Pteleon : ſinus Pagaſicus. Oppidum [14] Pagaſæ, idem poſtea

Notæ.

dromon appellatur : in cujus valle ad Maliacum ſinum vergente iter eſt non latius quam ſexaginta paſſus : hæc una militaris via, qua traduci exercitus, ſi non prohibeantur, poſſint. Ideo Pylæ, & ab aliis, quia calidæ aquæ in ipſis faucibus ſunt, Thermopylæ locus appellatur : nobilis Lacedæmoniorum adverſus Perſas morte magis memorabili, quam pugna. Vide etiam Strabonem p. 428.

1. *Quo argumento*] Ob viarum aſperitatem : eſt enim τραχὺς *aſper*. Hinc Ἡράκλειαν Τραχῖνα dixerunt. Strabo, p. 429. Ab Hercule conditam Stephanus ait, & Euſtathius, in Iliad. β. p. 320.

2. *Oppida celebria.*] Fuere, inquit, oppida hæc quondam celebria, Ἑλλὰς, Ἄλος, Λαμία, Φθία, Ἄρνη. Vide Notas & Emend. num. XLI. Φθία porro non regionis modo Phthiotidis nomen eſt, ſed & oppidi : Euſtath. in Iliad. β. p. 320. Φθία πόλις καὶ μοῖρα Θετταλίας. Ita etiam Stephanus. Λαμία Straboni, lib. 9. p. 433. unde Lamiaco bello nomen impoſitum eſt, quod anno proximo ab Alexandri obitu cœptum. In Notitia Eccleſ. Prov. Theſſalonicæ, p. 23. Λαμία. Lamiam Livius vocat, lib. 27. p. 310. Ἄρνη denique Stephano Theſſaliæ urbs dicitur, Bœotorum colonia, Ἄρνη πόλις Θεσσαλίας, ἄποικος τῶν Βοιωτίας.

3. *Minyeus.*] Ὀρχομενὸς Μινυεὺς, oppidum, de quo Pauſan. in Bœot. l. 9. p. 597. ab Orchomeno Minyæ F. unde Minyæ Orchomenii appellati cives, ut ab Orchomeniis Arcadicis diſtinguerentur. Thucyd. l. 4. p. 303. Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιώτιον. De oppido loquitur. Vide Notas & Emend. num. XLII.

4. *Almon.*] Eadem Μινύα, dicta quondam, ſi Stephano fides. Μινύα, inquit, πόλις Θετταλίας, ἡ πρότερον Ἀλμωνία. Vide Notas & Emend. num. XLIII.

5. *Atrax.*] Ἄτραξ, & Ἀτρακία, πόλις Θεσσαλίας, Stephano. Vicina Peneo amni, apud Strab. l. 9. p. 440.

6. *Pelinna.*] Πελινναῖον Straboni, l. 9. p. 438. Pelinnæum Livio, l. 36. p. 439. Vide Notas & Emend. num. XLIV.

7. *Hyperia.*] Ὑπέρεια Straboni, l. 9. p. 432. in media Pheræorum civitate, ex eodem, p. 439. atque ex Euſtath. in Iliad. β. p. 332.

8 *Pheræ.*] Φεραὶ, in mediterraneo Theſſaliæ, ἐν μεσογείᾳ Θετταλίας, p. 24. Harum meminit etiam Pauſan. lib. 2. Corinth. p. 127. Φερῶν τῶν ἐν Θετταλίᾳ.

9. *Pieris.*] Vel Pieria regio, de qua ſect. 17. Male in libris editis : *Pierus*, quod montis nomen, de quo mox Plinius.

10. *Lariſſa*, &c.] Λάρισα, Theſſaliæ oppidum, juxta Peneum, Stephano. *Lariſſa Theſſala*, Solino, c. 8. p. 24.

11. *Gomphi.*] Γόμφοι, in Eſtiotis Theſſaliæ gente, apud Ptolem. l. 3. c. 13. & in Notitia Eccleſ. p. 23. Apud Scylacem, p. 24. Ἀμφίναιον, pro Γόμφοι νέον.

12. *Thebæ.*] Θήβη Θεσσαλίας τῆς Φθιώτιδος, Stephano, & Scylaci, p. 24. In Conc. Sardic. *Modeſtus a Theſſalia de Thebis.* Maritimum emporium Theſſalorum Livius vocat, l. 39. p. 495.

13. *Nemus Pteleon.*] Juxta urbem cognominem, quæ Straboni l. 9. p. 433. & 435. Πτελεὸν dicitur.

14. *Pagaſæ.*] Παγασαὶ Straboni Pheræorum navale, l. 9. p. 436. a Pheris diſſitæ ſtadiis XC. ſeu paſſ. XI M. CCL. Sinui nomen hodie eſt *Golphe d'Armiro.*

[1] Demetrias dictum, [2] Tricca, Pharsalici campi [3] cum civitate libera, [4] Cranon, [5] Iletia. Montes Phthiotidis, [6] Nymphæus, quodam topiario naturæ opere spectabilis: Buzygæus, Donacesa, Bermius, Daphissa, Chimerion, Athamas, Stephane. In Thessalia sunt quatuor atque triginta, quorum nobilissimi, [7] Cerceti, [8] Olympus, [9] Pierus, Ossa: [10] cujus ex adverso Pindus & Othrys, Lapitharum sedes: hi ad occasum vergentes: ad ortus, Pelios: omnes theatrali modo inflexi, [11] caveatis ante eos septuaginta quinque urbibus. Flumina Thessaliæ: [12] Apidanus, Phœnix, Enipeus, Onochonus, Pamisus. Fons [13] Messeïs. Lacus [14] Bœbeïs. Et ante cunctos claritate [15] Peneus, ortus juxta

NOTÆ.

1. *Demetrias dictum.*] Exhausta civibus urbe Pagasica, & Demetriadem transductis, a novi oppidi conditore Demetrio Poliorceta: Pagasarum nomen antiquatum, Demetriadis appellatio invaluit. Strabo loc. cit.

2. *Tricca.*] Τρίκκα Ptolemæo, l. 3. c. 13. in Estiotis, Thessaliæ gente. Τρίκκη Homero in Catalogo, v. 236. & Hesych.

3. *Cum civitate.*] Φάρσαλος Scylaci, p. 24. inter urbes Thessaliæ mediterraneas. Hanc Enipeus amnis præterlabitur, ut auctor est Strabo, l. 9. p. 432.

4. *Cranon.*] Κρανών Straboni, p. 441. & Stephano, in iis campis, quæ Tempe nominantur.

5. *Iletia.*] Ptolemæo, lib. 3. c. 13. in Pelasgiotide Thessaliæ regione, Ἰλέκιον, pro Ἰλέτιον.

6. *Nymphæus.*] An Τυμφρηστὸς Thessaliæ mons, cujus Strabo meminit, l. 9. p. 433. Βερμίου ὄρους meminere Ptol. l. 3. c. 13. & Strabo, l. 7. p. 338. Pro *Daphissa*, forte *Delphusa* legendum. De ceteris adhuc nihil compertum.

7. *Cerceti.*] Qui Ptolemæo, l. 3. c. 13. Κερκετήσιος dicitur: Livio Cercetius in Thessalia, l. 32. p. 387. Hinc corrigendus liber missorum Theodosii, qui Cercerium vocant: *Epirus, Achaïa, Attica, Thessalia: Hæ finiuntur, ab oriente, mari Ægæo: ab occidente, mari Adriatico: a septentrione, montibus Cercerio, Olympo, Pelio: &c.*

8. *Olympus, &c.*] Mela, l. 2. c. 3. *Olympus, Pelion, Ossa, montes gigantum fama, belloque memorati. Hic Musarum parens domusque Pieria, &c.*

9. *Pierus.*] Πίερος & Πίερος ὄρος Scholiastæ Thucydidis, ad l. 5. p. 352.

10. *Cujus ex adverso.*] Hic Plinium pro suo more transcribunt, Solinus c. 8. p. 24. & Capella, l. 6. c. de Thessalia, p. 211. Πίνδος & Ὄθρυς simul ab Herodoto quoque copulantur, l. 7, Polym. n. 129. De Lapithis, vide Diod. Sic. l. 4. Bibl. p. 271.

11. *Caveatis ante eos.*] Hoc est, in interjacente campo clausis. A theatri cavea, metaphora sumpta. Vide Notas & & Emend. num. XLV.

12. *Apidanus, &c.*] Ἀπιδανὸς, Φοῖνιξ, Stephano: Ἐνιπεὺς Straboni, p. 432. Pharsalum præterlabitur: in Apidanum influit, Apidanus in Peneum. Ὀνόχωνος, Tzetzæ Chiliad. 9. v. 706. Herodoto, l. 7. Polymn. p. 423. n. 129. Ἀπιδανὸς, Ὀνόχωνος, Ενιπεὺς, καὶ Πάμισος. Phœnicem in Apidanum fluere, ait Vibius Sequester, p. 336. Ex Olympo labi Enipeum, Livius, l. 44. p. 559. Horum plerosque carmine complexus Ovidius, l. 1. Metam. v. 579.

Populifer Sperchios, & irrequietus Enipeus,
Apidanusque senex, &c.

13. *Messeïs.*] Μεσσηῒς Straboni, l. 9. p. 432.

14. *Bœbeïs.*] Βοιβηῒς palus Straboni, p. 436. Pheris vicina, & oppidulo, cui Βοίβη nomen fuit. Meminit oppidi, lacusque, Stephanus. Ovid. l. 7. Metam. *Iuncosaque litora Bœbes.*

15. *Peneus.*] Πηνειὸς Græcis: Hodie *Salampria*.

Gomphos: [1] interque Ossam & Olympum nemorosa convalle defluens quingentis stadiis, dimidio ejus spatii navigabilis. In eo cursu [2] Tempe vocantur quinque mill. passuum longitudine, & ferme sesquijugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se dextera lævaque leniter convexis jugis. Intus [3] sua luce viridante allabitur Peneus, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. [4] Accipit amnem Orcon, nec recipit, sed olei modo supernatantem (ut dictum est [5] Homero) brevi spatio portatum abdicat: pœnales aquas dirisque genitas, argenteis suis misceri recusans.

Cap. IX. XVI. Thessaliæ annexa Magnesia est, cujus fons [6] Libethra. Oppida: [7] Iolcus, Hormenium, Pyrrha, Methone, Olizon. Promontorium [8] Sepias. Oppida: [9] Casthanæa, [10] Spalathra. Promontorium [11] Æantium. Oppida: [12] Melibœa, Rhizûs, Erymnæ: [13] Ostium Pe-

Notæ.

1. *Interque Ossam.*] Ita Strabo, pag. 430.

2. *Tempe.*] A religione loci nomen hoc primum inditum est. Τέμπος Æolibus idem est quod τέμενος, & lucum fanumque significat. Unde Mela. lib. 2. cap. 3. *Hic sacro nemore nobilia Tempe.* Sequior deinde ætas amœna quælibet loca Tempe appellavit.

3. *Sua luce viridante.*] Ita MSS. Alii *renidente* malunt. Pintianus, *Peneus vero luco viridante.* Salmasius, p. 153. *Sub luco viridante.*

4. *Accipit amnem Orcon.*] Quem alii Titaresium, alii Eurotam vocant. Vide Notas & Emend. num. XLVI.

5. *Homero.*] Iliad. β. in Catalogo, v. 262.

6. *Libethra.*] Fons Libethrius, Magnesiæ est, inquit Solinus, c. 8. p. 24. Τὰ Λίβηθρα Cononi, apud Phot. in Bibl. cod. 186. p. 452. Martiano, l. 6. p. 211. *Libetris,* Melæ, l. 2. c. 3. p. 32. *Hic Libethra, carminum fontes.* Λειβηθρίδες Νύμφαι hinc dictæ Straboni, lib. 9. p. 410.

7. *Iolcus, &c.*] Ἰωλκὸς Straboni, p. 436. Ὁρμένιον eidem, & Ὁρμίνιον, p. 438. Hesychio, Ὅρμενος. Πύῤῥα Phthiotidis promontorium est, p. 435. An pro Pyrrha, Πειρεσίαι locum hic habere possit, quam πόλιν Μαγνησίας vocat Scholiastes Apoll. ad l. 2. Argon. v. 584. amplius considerandum. Μηθώνη, Homero Iliad. β. in Catal. v. 223. Ὀλίζων Straboni, p. 436. unus e pagis Demetriadi contributis.

8. *Sepias.*] Σηπιὰς ἄκρα, Ptolem. lib. 3. cap. 13. Eustathio, in Iliad. β. p. 327. Σηπιὰς, ἀκρωτήριον ἐν τῷ Ἰωλκῷ.

9. *Casthanæa.*] Ita scripsi, pro *Castana.* Καθάναια Herodoto, l. 7. Polymn. p. 444. n. 173, Καθάναια, Straboni, l. 9. p. 443. Lycophroni tamen Καστάναια, & Stephano, & Melæ, l. 2, c. 3. *Castanea.* Sub Pelio monte.

10. *Spalathra.*] Urbs maritima Magnesiæ Σπάλαθρα, Scylaci, p. 24. Stephanus: Σπαλέθρη, πόλις Θεσσαλίας. Ἑλλάνικος δὲ Σπάλαθραν αὐτὴν φησίν.

11. *Æantium.*] Αἰάντιον, Ptolemæo, l. 3. c. 13.

12. *Melibœa, &c.*] Μελίβοια, πόλις Θετταλίας; Stephano: Ῥιζοῦς, πόλις Θετταλίας, eidem: Ερυμναὶ, Straboni, l. 9, pag. 443. quæ Scylaci, p. 24. & Stephano, Εὐρυμεναί. In radicibus Ossæ montis sitam, ac super Demetriadem imminere Melibœam auctor est Livius l. 44. p. 561. Idem l. 395. Eurymenen alteram vocat.

13. *Ostium Penei.*] In Thermaïcum sinum excurrentis. Mela, lib. 2. cap. 3.

nei. Oppida: [1] Homolium, [2] Orthe, [3] Thespiæ, [4] Phalanna, [5] Thaumacie, [6] Gyrton, Cranon, [7] Acharne, Dotion, Melitæa, Phylace. [8] Porro Epiri, Achaiæ, Atticæ, Thessaliæ in porrectum longitudo quadringentorum octoginta mill. pass. traditur, latitudo ducentorum octoginta septem millium.

XVII. [9] Macedonia postea centum quinquaginta populorum, [10] duobus inclyta regibus, quondamque terrarum imperio, [11] Emathia antea dicta. Hæc ad Epiroticas gentes in Solis occasum recedens post terga Magnesiæ atque Thessaliæ, infestatur a Dardanis. Partem ejus septentrionalem Pæonia ac Pelagonia protegunt a [12] Triballis. Oppida: [13] Æge, in quo mos sepeliri reges: [14] Beroea: & in regione

CAP. X.

NOTÆ.

1. *Homolium.*] Ὁμόλιον Straboni loc. cit. ad Ossam, sive ad Ossæ montis partem quam Ὅμολον vocat: Scholiastes Theocriti, Idyll. 6. v. 103. Dicæarchus, p. 164. Ὁμόλην. Ultra Peneum a Scylace quoque locatur: Ὁμόλιν Μαγνητικῆς πόλεως, ἥ ἐςι παρὰ ποταμόν.

2. *Orthe.*] Ὄρθην Homerus vocat Iliad. β. in Catal. v. 246. & Strabo, p. 440.

3. *Thespiæ.*] Thespiarum Thessaliæ, (nam & Bœotiæ fuerunt) meminit Stephanus. At MSS. non *Thespiæ*, sed *Iresiæ* habent.

4. *Phalanna.*] Orthen ipsam, inquit Strabo loc. cit. quidam pro Phalannæorum arce accipiunt. Est autem Φάλαννα urbs ad Peneum prope Tempe, Perrhæbicæ quondam ditionis: sed inde ad Dolopas Athamanasque, Perrhæbi a Lapithis relegati. Hæc Phalanna est, quam prope Gyrtonem Livius collocat, lib. 42. p. 546.

5. *Thaumacie.*] Θαυμακοὺς Straboni, p. 434. Θαυμακία Stephano. Homero, in Catalogo, v. 123. Θαυμακίη. Situm urbis, causamque nominis Livius eleganter describit, l. 32. p. 384.

6. *Gyrton, Cranon.*] De Cranoniis Gyrtoniisque Thucydides, l. 2. p. 115. Γυρτώνιοι, Κρανώνιοι. Oppida, Γυρτὼν, Κρανὼν, Straboni, p. 442.

7. *Acharne, &c.*] Ita MSS. Ἀχάρνη Græcis. Δώτιον Stephano, Thessaliæ urbs dicitur: Μελίταια quoque, quam & Μελίτειαν a Theopompo appellari ait. Denique & Φυλάκη, πόλις Θετταλίας, quam Thebis Phthioticis proximam Strabo, p. 435. in ipso Othrye monte positam, auctor est Theocriti Scholiastes, Idyll. 3. ad v. 45.

8. *Porro Epiri, Achaïæ, &c.*] Vide Notas & Emend. num. XLVII.

9. *Macedonia.*] Hic pro suo more Plinium Solinus, & Capella, transcribunt: ille c. 9. p. 25. iste l. 6. c. de Macedonia, p. 211. Sic Plinius ipse Melam. l. 2. c. 3. p. 31.

10. *Duobus.*] Philippo Græciæ domitore, & Alexandro etiam Asiæ, Mela, loc. cit.

11. *Emathia.*] Stephanus: Ἠμαθία.... ἡ νῦν Μακεδονία.

12. *Triballis.*] Mœsiæ populis, de quibus libro sup. sect. 29.

13. *Ægæ.*] Solinus quoque, c. 9. p. 26. *Vrbem quoque condidit, quam dixit Ægan, in qua sepeliri reges mos erat.* De hoc more Athenæus, l. 4. p. 155. Diodorus in Excerptis, p. 267. Justinus, l. 7. c. 1. & 2. aliique. Oppidum Αἰγαὶ, Athenæo, & Stephano appellatur. In MSS. *Ægia.* Αἰγία quoque Theophrasto, l. de ventis. Αἰγαία Ptolemæo, l. 3. c. 13.

14. *Berœa.*] Βέῤῥοια Ptolemæo, in Emathia, l. 3. c. 13. Stephano, Βέρροια. In Notitia Eccles. p. 21. Βερύα, pro Βέρροια, vel Βέῤῥοια potius. In radicibus Bermii montis a Strabone collocatur, l. 7. p. 330.

quæ Pieria appellatur [1] a nemore, [2] Æginium. In ora [3] Heraclea, flumen Apilas. Oppida: [4] Pydna, Aloros. Amnis [5] Aliacmon. [6] Intus Aloritæ, [7] Vallæi, Phylacæi, [8] Cyrrhestæ, Tyrissei. [9] Pella colonia. Oppidum [10] Stobi civium Rom. Mox [11] Antigonea, [12] Europus ad Axium amnem, [13] eodemque nomine, per quod [14] Rhœdias fluit. [15] Eordeæ, [16] Scydra, [17] Mieza, [18] Gordyniæ. Mox in ora

Notæ.

1. *A nemore.*] De Pieria silva, in quam Perseus a Paulo victus aufugit, Livius l. 44. p. 571.

2. *Æginium.*] Meminere hujus oppidi Livius, l. 32. p. 387. & Strabo, l. 7. p. 327. Αἰγίνιον.

3. *Heraclea.*] Ἡράκλεια Μακεδονίας, Stephano: Scylaci, p. 25. Ἡράκλειον. Fuit hæc olim juris Ætolici. Describitur a Livio, l. 36. p. 443. *Sita est Heraclea*, inquit, *in radicibus Oetæ montis: ipsa in campo*, &c. Flumine Asopo allui deinde subjungit, quem Plinii esse Apilam credimus.

4. *Pydna.*] Πύδνα. Vide Notas & Emend. num. XLVIII. Ἄλωρος deinde Stephano, πόλις Μακεδονίας.

5. *Aliacmon.*] Ἀλιάκμων Herod. l. 7. Polym. n. 127. & Ptolemæo, l. 3. c. 13. in Pieria.

6. *Intus Aloritæ, &c.*] Ab oppido, ut quidem videtur, Aloro, de quo modo dictum est: horum regione, a mari introrsus recedente, atque in pagos aliquot distributa.

7. *Vallæi, & Phylacæi.*] A gemino Pieriæ regionis oppido, hi nomen habent: alterum Φυλακαὶ, Ptolemæo, l. 3. c. 13. Οὐάλλαι alterum appellatur.

8. *Cyrrhestæ, Tyrissei.*] Et his nomen dedere oppida duo Emathiæ regionis apud Ptolem. loc. cit. Κυρεῖος, (pro Κυῤῥος,) & Τύρισσα. Κύῤῥος, est Thucyd. lib. 2. p. 169. A Cyrrho Syriæ oppido, ejusdem nominis cum hoc Macedonico, Cyrrhestæ quoque derivantur.

9. *Pella colonia.*] In nummo Hadriani, apud Patin. pag. 195. COL. IVL. AVG. PELL. *Colonia Iulia Augusta Pella.* Vetus fuit Macedonum regia, ubi Philippus & Alexander, nati & educati. Hujus situm describit accurate Livius, l. 44. p. 571. Hodie τὰ Παλατίτζα, hoc est, *parva palatia*, Berœensium ditionis.

10. *Stobi.*] Στόβοι Ptolemæo, lib. 3. c. 13. in Pelagonia. Stobos Pelagoniæ Livius quoque nuncupat, l. 33. p. 396. In Vespasiani nummo, apud Patin. p. 142. MVNICIPI. STOBENSIVM. Ulpianus, l. 50. Dig. tit. 15. de Censibus, *Stobenses juris Italici sunt.*

11. *Antigonea.*] Stephanus quoque Ἀντιγόνειαν Macedoniæ adjudicat, aitque ab Antigono Gonatæ F. conditam. In Mygdonia a Ptolemæo collocatur, l. 3. c. 13.

12. *Europus.*] Εὔρωπος Ptolemæo, loc. cit. in Matia, sive Macetia: & Stephano.

13. *Eodemque nomine.*] Hoc est, eodem aliud nomine, scilicet *Europus*, in Almopiorum regione, apud Ptolem. l. 3. c. 13.

14. *Rhœdias.*] MSS. *Rhodias.* An Λυδίας *Ludias*, quem Strabo, l. 7. p. 330. ex palude fluere ait, quam Axius amnis implet, juxta Pellam? Et Λυδίαν prope Axium Ptolemæus agnoscit.

15. *Eordeæ.*] Ἐορδαῖαι geminæ sunt Stephano, ambæ Mygdoniæ regionis, quæ Macedoniæ pars fuit. Eordeam urbem appellat Livius, l. 42. p. 545. In Notitia Eccles. p. 21. Ἐορδία.

16. *Scydra.*] Σκύδρα, Μακεδονικὴ πόλις, Stephano, & Ptolem. lib. 3. c. 13. in Emathia.

17. *Mieza.*] Μίεζα Stephano, ubi Aristotelis ludus Philosophicus, teste Plutarcho, in Alex. p. 668. Apud Ptolem. in Emathia, Μύεζα, pro Μίεζα.

18. *Gordyniæ.*] Γορδυνία, Stephano urbs Macedoniæ. Ptolemæo, Γορδηνία. Thucyd. l. 2. p. 169. Γορτυνία. Utrique corrupte.

[1] Ichnæ : fluvius [2] Axius. Ad hunc finem [3] Dardani, [4] Treres, Pieres, Macedoniam accolunt. Ab hoc amne [5] Pæoniæ gentes : [6] Paroræi, [7] Eordenſes, [8] Almopii, [9] Pelagones, Mygdones. [10] Montes, Rhodope, [11] Scopius, [12] Orbelus. [13] Dein præjacente gremio terrarum, [14] Arethuſii, [15] Antiochienſes, [16] Idomenenſes, [17] Doberi, Æſtræenſes, [18] Allantenſes, [19] Audariſtenſes, [20] Morylli, [21] Garefci,

NOTÆ.

1. *Ichnæ.*] Ἴχναι, πόλις Μακεδονίας, Stephano. Ἰχναὶ, Herodoto, l. 7. Polymn. p. 421. n. 123.

2. *Axius.*] Ἀξιὸς ποταμὸς, Straboni, l. 7 p. 330. In Thermaïcum ſinum exit.

3. *Dardani.*] Etiam Dardanorum urbis in Macedonia poſitæ meminit Livius, l. 26. p. 288.

4. *Treres.*] Τρῆρες Thucydidi, lib. 2. pag. 166. & Πίερες, p. 168. Herodoto quoque Πίερες memorantur, lib. 7. Polym. n. 112. Scomium Treres incolunt, quo de monte dicemus inferius.

5. *Pæoniæ gentes.*] Quarum nomina mox recenſentur. Regio hæc latiſſime patuit, contigitque Mœſiam & Triballos, ubi nunc Bulgaria eſt : quamobrem & pro Bulgaris nonnunquam accepti : Παίονες δ' οἱ Βούλγαροι, inquit Tzetzes, Chiliad. 10. v. 186.

6. *Paroræi.*] Παρωραῖοι Straboni, l. 7. p. 326. Παρώρεια & Παρωραία Stephano, Macedoniæ urbs.

7. *Eordenſes.*] Ἐορδοὶ Herodoto, l. 7. Polym. n. 185. p. 445. Ἔορδοι ἐκ τῆς Ἐορδίας, καὶ ἐξ Ἀλμωπίας Ἄλμωπες, Thucydidi appellantur, l. 2. p. 168.

8. *Almopii.*] Ita M S S. omnes, non *Armopii.* Stephanus quoque, Ἀλμωπία, χώρα τῆς Μακεδονίας, &c. cujus incolæ Ἄλμωπες & Ἀλμώπιοι. Et in Notitia Eccleſ. Prov. Macedoniæ primæ, Ἀλμωιπά, pro Ἀλμωπία, p. 21.

9. *Pelagones, &c.*] Πελαγόνες, quorum regio Πελαγονία, & Mygdonum Μυγδονία. De priore Livius, l. 45. p. 582. *Quartam Macedoniæ regionem, Eordei, & Lynceſtæ, & Pelagones incolunt: juncta his Atintania, & Stymphalis, &c.* Eadem Tripolis eſt appellata, a tribus oppidis, Azoro, Pythoo, Doliche. Idem Liv. l. 42. p. 545. De poſteriore, Stephanus : Μυγδονία, μοῖρα Μακεδονίας. Mygdonum ditionis fuit Antigonea, de qua ſupra.

10. *Montes.*] Ῥοδόπη τὸ ὄρος, Ptolem. l. 3. c. x i.

11. *Scopius.*] Scomium Thucydides vocat, l. 2. p. 166. & eſt monti Rhodopæ adnexus : Σκόμιον ὄρος, ἔρημον καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης. Hic Treres habitant, de quibus ſupra.

12. *Orbelus.*] Ὄρβηλος Macedoniæ mons, Tzetzæ, Chil. xi. v. 905. & Straboni in Epitome l. 7. p. 329.

13. *Dein præjacente.*] In meditullio Macedoniæ, ab ortu verſus occaſum fuſi.

14. *Arethuſii.*] Ab Arethuſa dicti, de qua inferius hac ſect.

15. *Antiochienſes.*] Ab urbe Mygdoniæ Antiochia, ad cujus ſimilitudinem in Adiabene Niſibin Macedones, Mygdoniæ quoque Antiochiam cognominarunt, ut dicetur l 6. ſect. 16.

16. *Idomenenſes.*] Stephanus : Εἰδομένη, πόλις Μακεδονίας. In Notitia Eccleſ. Prov. Macedon. p 21. Ἰδομένη.

17. *Doberi, Æſtræenſes.*] Ab oppidis, quæ Δόβηρος, & Αἴστραιον Græcis. Vide Notas & Emend. num. X L I X.

18. *Allantenſes.*] Ἀλλάντη Stephano urbs Macedoniæ eſt, cujus cives Ἀλλάντιοι.

19. *Audariſtenſes.*] M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Adariſtenſes.* Ptolemæus, l. 3. c. 13. in Pelagonia, prope Stobos, Ἀνδάριστον oppidum collocat.

20. *Morylli.*] Ab oppido Paraxiæ regionis in Macedonia, apud Ptolemæum, l. 3. c. 13. quod Μόρυλλος dicitur.

21. *Garefci.*] Quorum oppidum in Orbelia Macedoniæ regione, apud Ptolem. loc. cit. Γαρήσκος.

[1] Lynceſtæ, [2] Othryonei, & liberi [3] Amantini atque [4] Oreſtæ: coloniæ, [5] Bullidenſis, & [6] Dienſis: [7] Xylopolitæ, [8] Scotuſſæi liberi, Heraclea Sintica, [9] Tymphæi, [10] Toronæi.

In ora [11] ſinus Macedonici oppida [12] Chalaſtra, [13] & intus Phile-
5 ros, [14] Lete: medioque flexu litoris [15] Theſſalonica, liberæ conditionis. Ad hanc a Dyrrachio [16] CXIV. millia paſſuum. [17] Therme.

Notæ.

1. *Lynceſtæ.*] Quorum regio Λυγκηςὶς Ptolemæo, loc. cit. ipſi Λυγκιςαὶ Straboni, l. 7. p. 323. & Stephano appellati: Pelagonibus proximi. Λυγκεςαὶ Diodoro Sic. l. 17. Bibl. p. 533. Λυγκηςαὶ Thucyd. l. 2. p. 168. & eorum oppidum Λύγκος, l. 4. p. 307.

2. *Othryonei.*] Forte ii qui montis Ὄθρυος, de quo ſect. 15. averſa, ſeu partem borealem incolerent, ita nuncupati.

3. *Amantini.*] Sive Amantes, ſive Amantiani, ut Cæſar appellat l. 3. bell. Civil. De his egimus l. 3. ſect. 26. Amantiam urbem Oreſtiadi regioni Ptolemæus attribuit.

4. *Oreſtæ.*] Proxime hi Epirum contingunt, Moloſſis etiam genti Epiroticæ a Stephano contributi: Ὀρέσται, Μολοσσικὸν ἔθνος. Macedoniæ, a Livio l. 33. p. 400. ubi de libertate iis a T. Quinctio Flaminio conceſſæ, *Oreſtis*, inquit, *Macedonum ea gens eſt, quod primi ab rege* Philippo *defeciſſent, ſuæ leges redditæ.* Ab Oreſte matricida nomen Oreſtiadi regioni factum ait Strabo, l. 7. p. 326. Horum præcipuum oppidum Λαοδίκειαν vocat Thucyd. l. 4. p. 342.

5. *Bullidenſis.*] Βυλλὶς Ptolemæo, in Elimiotarum regione, prope Dyrrachium: maritimum oppidum eſt in Macedoniæ finibus, quamobrem Illyrico plerumque accenſetur: Stephanus: Βύλλις, πόλις Ἰλλυρίδος παραθαλασσία. Vide quæ diximus l. 3. ſect. 26.

6. *Dienſis.*] Δῖον κολώνια, Ptolemæo l. 3. c. 13. in Pieria Macedoniæ regione Item Stephano. Ulpianus, l. 50. Digeſt. tit. 15. de cenſibus: *Dienſes juris Italici ſunt.*

7. *Xylopolitæ.*] Ξυλόπολις in Mygdonia, Ptolem. loc. cit.

8. *Scotuſſæi.*] Σκότουσσα Ptolemæo, l. 3. c. 13. prope Ἡράκλειαν Σιντικὴν, a regione in qua poſita eſt, ſic cognominatam. Haud procul amne Strymone collocatur Heraclea Sintice a Livio, l. 45 p. 581. Quamobrem in Notitia Eccleſ. p. 21. Ἡράκλεια Στρυμόνου vocatur. Incolæ Σίντιες ἄνδρες Homero, ut refert Strabo in Epit. l. 7. p. 331.

9. *Tymphæi.*] Diverſi hi plane a Tymphæis Ætolorum populis, de quibus dictum eſt ſect. 3. In Biſaltarum regione, aut certe inter Strymonem & Axium ſedes hi habuerunt.

10. *Toronæi.*] A Torone oppido, de quo inferius hac ſect. Sic populos genteſque uno veluti orationis ductu perſtringit, quorum deinde oppida ſingulatim, ſuo quæque ſitu, appellat. Vide Notas & Emend. num. L.

11. *Sinus Macedonici.*] Antonomaſticῶs hic ſinus Macedonicus appellatur, quoniam e Macedonico mari effluit, ut ait Strabo, lib. 7. p. 323. Eum alii & ipſe Plinius alias, ac plane modo, Thermaïcum nominat, a Therme oppido: nunc vocant, *le Golfe de Salonichi.*

12. *Chalaſtra.*] Stephanus, Χάλαστρα πόλις Θράκης, περὶ τὸν Θερμαῖον κόλπον, in Thermaïco ſinu.

13. *Et intus Philoros.*] Hoc eſt, longius a mari. MSS. R. 1, 2. &c. *Pyloros*, quod multo ſincerius videtur, Πυλωρός.

12. *Lete.*] Stephano, Λήτη, πόλις Μακεδονίας., Harpocrationi, Λιτή. Plinio, l. 31. ſect. 46. *Litæ.*

15. *Theſſalonica.*] Hodie *Saloniki.*

16. *CXIV.*] Polybius apud Strabon. lib. 7. pag. 323. CCLXVII. per diverticula, ut opinor, & anfractus viarum.

17. *Therme.*] Θέρμη Stephano, unde Thermaïco ſinui nomen. Ab hac tranſducti cives fuere Theſſalonicam, unde a quibuſdam ipſa Therme Theſſaloni-

In Thermaïco sinu oppida, [1] Dicæa, Pydna, [2] Derrha, Scione. Promontorium [3] Canastræum. Oppida: [4] Pallene, Phlegra. [5] Qua in regione montes, Hypsizorus, Epitus, Halcyone, Leoomne. Oppida: [6] Nyssos, Phinelon, [7] Mendæ: & in Pallenensi Isthmo quondam [8] Potidæa, nunc Cassandria colonia: [9] Anthemus, [10] Olophyxos: [11] Sinus Mecybernæus. Oppida: [12] Physcella, [13] Ampelos, Torone, Singos: fretum, quo montem Athon [14] Xerxes rex Persarum conti-

Notæ.

ca credita, ut a Strabone l. 7. in Excerptis, pag. 330. Tzetzes Chiliad. 10. v. 175. vicum fuisse Thermen putat, ex quo deinde Thessalonica creverit.

1. *Dicæa, Pydna.*] Vide Notas & Emend. num. LI.

2. *Derrha, Scione.*] Ita libri omnes. In Notitia Eccles. Prov. primæ Macedoniæ, pag. 21. Σέῤῥαι, pro Δέῤῥαι. Incolæ apud Thucyd. lib. 2. pag. 169. Δερσαῖοι. Forte huc pertinet & promontorium ejusdem nominis, quod prope Toronem, & Canastræum a Ptolemæo collocatur, lib. 3. cap. 13. Δέῤῥις ἄκρα. De Scione in hoc tractu Mela, l. 2. cap. 2. Σκιώνη a Stephano Thraciæ adsignatur, quemadmodum & ipsa Therme, & Pallene, de qua mox: quod ea loca diu Thraces tenuerint. In Pallenensi Isthmo, cum Potidæa Scione locatur a Thucyd. lib. 4. pag. 334.

3. *Canastræum.*] Καναστραῖον ἄκρον Ptolemæo, loc. cit. & Herod. lib. 7. n. 123.

4. *Pallene, Phlegra.*] In Phlegræ locum Pallene successit: quare a multis pro eadem habita. Herod. lib. 7. Polym. n. 123. τ νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην. Eadem habet & Stephanus.

5. *Qua in regione.*] In ora sinus Macedonici.

6. *Nyssos, Phinelon.*] Vide Notas & Emend. num. LII.

7. *Mendæ.* Μένδη, πόλις Θρᾴκης, Stephano. Thucyd. quoque, lib. 4. pag. 334. Incolæ Μενδαῖοι apud Athen. lib. 1. pag. 29. & vinum Mendæum. Melæ, lib. 2. cap. 2. *Mende.* At Pausaniæ lib. 5. Eliac. prior. pag. 343. Μένδαι, in Thracia.

8. *Potidæa.*] Strabo in Excerptis, lib. 7. pag. 330. ἡ πρὶν μὲν Ποτίδαια, νῦν δὲ Κασσάνδρεια. A Cassandro Antipatri F. Nummus Neronis, apud Patin. p. 115. COL. IVL. AVG. CASSANDRENS. Ulpianus, lib. 50. Digest. tit. 15. de Censibus. *Cassandrenses juris Italici sunt.* De Pallenensi Isthmo, Mela eleganter admodum, lib. 2. cap. 2. *Pallene*, inquit, *soli tam patentis, ut quinque urbium sedes sit atque ager. Tota in altum abit: angusta satis unde incipit. Ibi est Potidæa. At ubi laxius patet, Mende, Scione que referendæ.*

9. *Anthemûs.*] Harpocration, pag. 28. Ἀνθεμοῦς, πόλις Μακεδονική, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῆς, Ἀνθεμούσιοι. Item Stephano, & prius Herodoto, lib. 5. Terpsich. n. 94. pag. 325.

10. *Olophyxos.*] Ὀλόφυξος πόλις ἐν Θρᾴκῃ, circa montem Athon, Stephano, & Thucyd. lib. 4. pag 325.

11. *Sinus Mecybernæus.*] Idem postea Toronicus, a Torone oppido, appellatus: hodie *le Golfe d'Aiomana.* Vide Notas & Emend num. LIII. Μηκυβέρνη oppidum fuit, Scymno, p. 25. & Herod. l. 7. p. 421.

12. *Physcella.*] Hæc Melæ pariter memorata, l. 2. c. 3. p. 31.

13. *Ampelos.*] Eodem prorsus ordine Herodotus, l. 7. Polymn. n. 122. p. 421. Ἄμπελος, Τορώνη, Σίγγος, in Singitico sinu, qui hodie *le Golfe de Contessa.* Sic etiam Ptolemæus, l. 3. c. 13 Hujus Singi incolæ Σίγγιοι apud Thucyd. l. 5. p. 356.

14. *Xerxes.*] Hæc Solinus a Plinio, c. 9. p. 25. Plinius ab Herodoto lib. 7. Polym. n. 24. p. 394. a quo & Mela, l. 2. c. 2. *Qua continenti Athos adhæret,*

nenti abscidit, in longitudine passuum M. D. Mons ipse a planitie excurrit in mare LXXV. mill. pass. Ambitus radicis centum quinquaginta mill. colligit. [1] Oppidum in cacumine fuit Acrothon, nunc sunt [2] Uranopolis, [3] Palæotrium, [4] Thyssus, Cleonæ, [5] Apollonia, cujus incolæ Macrobii cognominantur. Oppidum Cassera, faucesque alteræ [6] Isthmi, [7] Acanthus, Stagira, [8] Sithone, [9] Heraclea, & regio Mygdoniæ subjacens, in qua recedentes a mari [10] Apollonia, Arethusa. In ora rursus [11] Posidium, [12] & sinus cum oppido [13] Cermoro, [14] Amphipolis liberum, gens Bisaltæ. Dein [15] Macedoniæ ter-

NOTÆ.

Xerxe in Graïos tendente, perfossus transjugatusque est, factus freto navigabili pervius. Fossam qua montem a continenti sejunxit, fretum vocant, quoniam ibi mare immissum ferveat. Athon hodie *Monte Santo* nominant.

1. *Oppidum fuit.*] Interiisse significat, atque in ejus locum Apolloniam esse suffectam, cujus incolæ, ut prius Acrothoi, Macrobii cognominarentur. Mela loc. cit. *In summo fuit oppidum Acroathon: in quo, ut ferunt, dimidio longior, quam in aliis terris ætas habitantium erat.* Acrothon contracte pro *Acroathon* dicitur: cives Ἀκρόθωοι, aut ipsum etiam oppidum a Thucydide appellatur, l. 4. p. 325. Acrothon Solino, cap. XI. p. 31. Herodoto, l. 7. Polym. n. 22. p. 394. Ἀκρόθοον, Θύσσος, Κλεωναί.

2. *Vranopolis.*] Ab Alexarcho condita, Cassandri Macedoniæ regis fratre, ut refert Heraclides Lembus, apud Athen. l. 3. p. 98.

3. *Palæotrium.*] In MSS. *Palæorium*, Παλαιώριον, rectius.

4. *Thyssus., Cleonæ.*] Habet hæc oppida, præter Herod. loc. cit. Thucyd. l. 4. p. 325. Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ Ἀκροθώους, &c. Cleonas in Atho monte conditas a Chalcidensibus refert Heraclides in Polit. Chalcid.

5. *Apollonia.*] Quæ, ut diximus, e ruinis Acrothoi crevit.

6. *Isthmi.*] Quem duo sinus efficiunt, Singiticus, & Strymonicus, in radicibus montis Atho.

7. *Acanthus, Stagira.*] Ἄκανθος καὶ Στάγειρος, Herod. l. 7. Polym. n. 115. p. 419. & Thucyd. l. 5. p. 356. Ἄκανθος καὶ Στάγειρα, Stephano, & Eusebio in Chron. ad Olymp. 31. Acanthos a fossa montis Atho stadiis septem dissita, teste Scymno, pag. 27. Στάγειρα Philosophi patria.

8. *Sithone.*] Circumjecta regio Σιθωνία appellata, Mecybernam quoque, Olynthum, Toronenque complexa, ut auctor est Herod. l. 7. Polym. n. 123.

9. *Heraclea.*] Superius Sintica appellata.

10. *Apollonia.*] Recedens a mari, sinuque Thermaïco, versus occasum Ἀπολλωνία, & Ἀρέθουσα, πόλεις ἑλληνίδες, apud Scylac. p. 25. Stephano, Ἀπολλωνία Μακεδονίας, & Ἀρέθουσα Θρᾴκης. Hinc Arethusii superius memorati. In Amphaxitide, hoc est, in regione circa Axium amnem Ἀρέθουσα collocatur.

11. *Posidium.*] Ποσειδώνιον, Neptuni fanum.

12. *Et sinus.*] Qui ab influente amne olim Strymonicus apud Strabonem l. 7. p. 331. a vicino monte Atho, nunc *Golfo di monte Santo* dicitur: aliis tamen Saronicus *Golfo di Contessa* dicitur: Singiticus ei proximus, *Golfo di Monte Santo.*

13. *Cermoro*] Ita libri omnes.

14. *Amphipolis liberum.*] Subintellige, oppidum. Circumjacentis agri incolæ Bisaltæ appellati. Hinc apud Athen. l. 3. p. 77. in codicibus emendatis legitur, περὶ τὴν Βισαλτικὴν Ἀμφίπολιν. Diodoro l. 12. Bibl. p. 118. Βισαλτικοί. In Musæo nostro Parisiensi nummus ex ære: ΘΕΟC ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. In aversa parte Europa tauro insidet: cum epigraphe, ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ.

15. *Macedoniæ terminus.*] Ita Scylax, p. 26. & Martianus, l. 6. c. de Macedonia, p. 211. Στρυμών, Στρυμόνος Græce.

minus amnis Strymon, ortus in Hæmo. Memorandum, in ſeptem lacus eum fundi, priuſquam dirigat curſum.

Hæc eſt Macedonia, terrarum imperio potita quondam: hæc Aſiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucaſum tranſgreſſa: hæc in Bactris, Medis, Perſis dominata, toto Oriente poſſeſſo: hæc etiam Indiæ victrix, per veſtigia Liberi patris atque Herculis vagata: hæc eadem eſt Macedonia, cujus uno die [1] Paulus Æmilius Imperator noſter ſeptuaginta duas urbes direptas vendidit. Tantam differentiam ſortis præſtitere [2] duo homines.

XVIII. Thracia ſequitur, inter validiſſimas Europæ gentes, [3] in ſtrategias quinquaginta diviſa. Populorum ejus, quos nominare non pigeat, amnem Strymonem accolunt [4] dextro latere [5] Denſeletæ & Medi, ad Biſaltas uſque ſupra dictos: lævo, [6] Digeri, [7] Beſſorumque multa nomina [8] ad Neſtum amnem Pangæi montis ima ambientem, inter [9] Elethos, Diobeſſos, Carbileſos: [10] inde Bryſas, [11] Sapæos, [12] Odomantes. Odryſarum gens fundit [13] Hebrum, accolentibus [14] Cabyle- CAP. XI.

NOTÆ.

1. *Paulus.*] Devicto Perſeo Macedoniæ rege. Vide Livium l. 44. ſub finem, & initio libri 45. A Paulo Æmilio has urbes una hora direptas ait Plutarchus in ejus vita, p. 271. ἐν ὥρᾳ μιᾷ... ἑβδομήκοντα πόλεις πορθηθῆναι.

2. *Duo homines.*] Alexander M. & Paulus Æmilius.

3. *In ſtrategias.*] Στρατηγίας, Præfecturas.

4. *Dextro latere.*] Meridionali.

5. *Denſeletæ, & Medi.*] De his egimus ſect. 1. Plinium hic de more tranſcribunt Solinus, c. 10. p. 27. & Martianus, l. 6. c. de Thracia, p. 211.

6. *Digeri.*] Stephano, Δίγηροι, ἔθνος Θράκιον, ex Polybii libro XIII.

7. *Beſſorumque.*] Βεσσικὴ στρατηγία Beſſica Thraciæ præfectura, ſupra Mædicam, apud Ptolem. l. 3. c. XI. Horum urbs primaria Philippopolis: alias Cœletis, quæ gens Beſſorum fuit, attributa.

8. *Ad Neſtum.*] Νεστὸς, Νεαστός, Μεστός. Vide Notas & Emend. num. LIV. Græcis hodie *Meſtro* appellatur.

9. *Elethos, &c.*] Λεαίους videtur hos appellaſſe Thucydides, lib. 1. p. 166. Diobeſſos vero Δίους, pag. 165. qui Diobeſſi nunc cognominantur, quoniam Beſſorum, ut dictum eſt, plura ſunt nomina. Carbileſi qui fuerint, non liquet. Niſi Κάβησος, quam Thraciæ urbem fuiſſe Heſychius prodidit locum hic habere poſſit.

10. *Inde Bryſas.*] Qui Stephano Βρύκαι, ἔθνος Θρᾴκης. Vide Notas & Emend. num. LV.

11. *Sapæos.*] Qui Σάπαι & Σάπαιοι Stephano. Horum urbes, Ænos, Cypſela, Biſanthe, &c. Σαπαῖοι Appiano, l. 4. Civ. p. 650.

12. *Odomantes.*] Ὀδομάντιοι, ἔθνος Θρᾴκης, Stephano. Ὄδρυσαι quoque, quorum & Dio meminit, l. 51. p. 462. Martianus, pag. 212. *Hebrum Odryſiæ nives complent.* Odomanticæ regioni Amphipolim Ptolemæus aſſignat, lib. 3. c. 13. quam Biſalticæ ditionis eſſe diximus: Biſaltiæ eidem Odryſas Tzetzes adſcribit, Chiliad. 1. v. 303. ἐξ Ὀδρυσῶν πατρίδος Βισαλτίας.

13. *Hebrum.*] Ἕβρος amnis, Ptolem. l. 3. c. XI. Nunc *Mariza.*

14. *Cabyletæ, Pyrogeris.*] Vide Notas & Emend. num. LVI.

tis, Pyrogeris, Drugeris, [1] Cænicis, [2] Hypsaltis, [3] Benis, [4] Corpillis, [5] Bottiæis, [6] Edonis. [7] Eodem sunt in tractu [8] Selletæ, [9] Priantæ, [10] Doloncæ, [11] Thyni, [12] Cœletæ majores Hæmo, minores Rhodopæ subditi. Inter quos Hebrus amnis: [13] Oppidum sub Rhodope [14] Poneropolis antea, mox a conditore Philippopolis, nunc a situ Trimontium dicta. [15] Hæmi excelsitas sex mill. passuum subitur. [16] Aversa ejus & in Istrum devexa Mœsi, Getæ, Aorsi, [17] Gaudæ,

Notæ.

1. *Cænicis.*] Quorum Καινικὴ στρατηγία, Cænica Thraciæ præfectura. apud Ptolem. l. 3. c. XI. Oppidum Bizya, de quo inferius. Stephanus ex Apollodoro, Καινοὶ, ἔθνος Θρᾴκιον. *Cæni* Livio, l. 38. p. 481.

2. *Hypsaltis.*] Qui Stephano, Ὑψηλῖται, κατοικία Θρᾴκης, Thraciæ præfectura, verbo Ὕψηλις.

3. *Benis.*] Horum Βεννικὴ στρατηγία, Bennica Thraciæ præfectura, Ptolem. loc. cit. Oppidum Βέννα sive Βένα Stephano.

4. *Corpillis.*] Κορπιλλικὴ præfectura Thraciæ, apud Ptolem loc. cit. Vide Notas & Emend. num. LVII. Horum urbs Perinthus fuit, & Ganos, & Apros.

5. *Bottiæis.*] Βοττιαῖοι dicuntur Herodoto, l. 7. Polym. n. 185. p. 445. & Thucyd. l. 1. p. 38. Laudatur Aristotelis opus de Politia Βοττιαίων, a Plutarcho in Theseo, p. 6.

6. *Edonis.*] Ἠδωνοὶ Stephano, ἔθνος Θρᾴκης. Regio Ἠδωνικὴ, oppidum Δραβησκος Thucyd. l. 1. p. 66. Horum urbes apud Ptolemæum, lib. 3. cap. 13. Oesyma, & Neapolis, de quibus inferius.

7. *Eodem sunt in tractu.*] Hoc est, Hebrum perinde accolunt.

8. *Selletæ.*] Præfectura Σελλητικὴ Ptolem. l. 3. c. XI. Horum oppidum fuit colonia Deultum, de qua inferius. Neque Dionis Σιαλέται, l. 54. p. 545. neque Stephani Συαλῖται, huc pertinent, sed supra Byzantium rejiciendi.

9. *Priantæ.*] Solino quoque Priantæ dicti. Hæc Βριαντικὴ regio appellata ab Herod. l. 7. Polym. p. 418. ubi Xerxis iter a campo Dorisco, de quo mox, describitur.

10. *Doloncæ.*] Δόλογκοι Stephano, Solino *Dolonci*, c. 10. p. 27. A Dolonco rege nomen factum ait Eustathius, in Dionys. v. 323. p. 46.

11. *Thyni.*] De his dicemus, lib. 6. sect. 41.

12. *Cœletæ.*] Cœletæ quoque Livio appellati, l. 38. p. 481. Iidem *Cœlaletæ* Tacito, lib. 3. Annal. pag. 82. sed corrupte. Κοιλητικὴ στρατηγία, seu præfectura, Ptolemæo, lib. 3. cap. XI.

13. *Opidum.*] Cœletarum scilicet.

14. *Poneropolis, &c.*] Sic ante Plinium Theopompus, lib. 13. Philippic. teste Suida, verbo Δούλων πόλις. Sic appellata, quod pessimi quique (πονηροὺς Græci dicunt) in eam transducti. A Philippo Macedone nomen habet, ut auctor est Stephanus; non a Philippo Cæsare, ut quibusdam visum. Commodi nummus in Musæo Parisiensi, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Nunc *Philippopoli*. A triplici monte cui insidet, etiam Ptolemæo, lib. 3. cap. XI. Τριμόντιον.

15. *Hæmi.*] Αἶμος Ptolemæo, lib. 3. cap. XI. aliis Αἷμος. Paremei monti excelsitatem tribuit Solinus, cap. 10. p. 27. & Martianus, lib. 6. cap de Thracia, pag 212. Vide quæ diximus lib. 2. sect. 65. Plerisque nunc *Cadena del mondo* nuncupatur.

16. *Aversa ejus.*] Terga dixit Martianus, hoc est, partem montis borealem, & quæ in Istrum vergit. De Mœsis diximus lib. 3. sect. 29. De Getis & Aorsis dicemus libri hujus sect. 25

17. *Gaudæ, Clariæque.*] MSS. omnes, *Dariæque*.

Clariæque, & sub iis [1] Arræi Sarmatæ, quos [2] Areatas vocant, Scythæque: & circa Ponti litora Moriseni, [3] Sithoniique [4] Orphei vatis genitores obtinent.

[5] Ita finit Ister a septentrione. Ab ortu Pontus ac Propontis. A meridie Ægæum mare, cujus in ora a Strymone, [6] Apollonia, [7] Oesyma, Neapolis, [8] Datos. Intus [9] Philippi colonia: absunt a Dyrrachio CCCXXV. mill. pass. [10] Scotusa, [11] Topiris, Nesti amnis ostium. Mons [12] Pangæus. [13] Heraclea, [14] Olynthos. [15] Abdera libera civitas, stagnum [16] Bistonum & gens. Oppidum [17] fuit Tirida, Diomedis

NOTÆ.

1. *Arræi Sarmatæ.*] Ubi nunc Bulgaria est.

2. *Areatas.*] Forte pro *Areotas*, Ἀρειώτας, Martios, bellicosos: Vel potius Aroteres, ut sit illud Scytharum genus, quod Tomos olim Calatinque tenuisse paulo post dicetur.

3. *Sithoniique.*] Regio Σιθωνία Stephano. Sed longe hæc disjuncta a Sithonia Herodoti, de qua superius diximus. Hæc in qua versamur, montuosa, & Ponto proxima, ostiisque Danubii, in Bulgariæ finibus. De hac cecinit Maro, Eclog. 10. v. 66.

Nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus,
Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosæ.

4. *Orphei vatis.*] Quem Ciconum regem, Rhodopesque montis incolam fuisse ferunt, circa Hebrum amnem. Plinium Solinus hoc etiam loco, & Capella, describunt.

5. *Ita finit.*] Hi Thraciæ limites, inquit. Nunc enim, perstrictis antea cursim raptimque populis ac gentibus, singula deinceps oppida designare aggreditur.

6. *Apollonia.*] Inter amnes Neston & Strymona positam fuisse in ora, Mela prodit l. 2. c. 2.

7. *Oesyma.*] Οἰσύμη ἐν Θράκῃ πόλις, Scylaci, p. 26. & Harpocrationi, ex Antiphonte. Νέαν πόλιν haud procul Philippis sitam agnoscit Dio lib. 47. pag. 348. Utramque locat in Edonide, quam Macedoniæ adscribit, Ptolemæus, l. 3. c. 13.

8. *Datos.*] Δατός. Vide Notas & Emend. num. LVIII.

9. *Philippi colonia.*] Hic Campi Philippici, ubi Cassius & Brutus devicti. Dio, l. 47. Celsus, l. 50. Dig. tit. 15. de censibus: *Colonia Philippensis juris Italici est.* Nummus Claudii apud Patin. p. 99. COL. AVG. IVL. PHILIP. DIVVS. AVG.

10. *Scotusa.*] Ab ea diversam esse necesse est, de qua egimus sup. sect.

11. *Topiris.*] Τόπειρος Ptolemæo l. 3. c. XI. Aliis Τόπιρος: in nummis quos citat Holstenius, p. 114. ΤΟΠΙΡΟΥ, & ΤΟΠΕΙΡΟΥ. In Notitia Eccles. Prov. Rhodopes. p. 21. Τὸ πιρός, (divulsa perperam voce, pro Τόπιρος,) νῦν Ῥούσιον.

12. *Pangæus.*] Παγγαῖον ὄρος.

13. *Heraclea.*] Sintica appellata sup. sect. sub monte Pangæo.

14. *Olynthos.*] Ὄλυνθος Græcis ad Sithoniam regionem pertinens, de qua egimus sup. sect. Herod. lib. 7. Polym. n. 123.

15. *Abdera.*] Τὰ Ἄβδηρα, Ad Nestum amnem, Herod. lib. 7. Polym. p. 422. Democriti patria. Incolæ stupori mentis obnoxii, locum dedere parœmiæ, *Abderitica mens.* Unde Martialis:

Abderitanæ pectora plebis habes.

Libertatem Abderitis restitutam narrat Livius, l. 43. p. 551.

16. *Bistonum.*] Βιστονὶς λίμνη Ptolemæo l. 3. c. XI. Accolæ Βίστονες Stephano, & Herod. l. 7. Polym. p. 418. n. 110.

17. *Fuit Tirida.*] Interiisse id oppidum hac loquendi forma innuit. Vide Notas & Emend. num. LIX.

equorum ſtabulis dirum. Nunc ſunt [1] Dicææ, [2] Iſmaron: locus [3] Parthenion, Phaleſina, [4] Maronea prius [5] Ortagurea dicta. Mons, [6] Serrium: & [7] Zone: tum locus [8] Doriſcus decem mill. hominum capax. Ita Xerxes ibi dinumeravit exercitum. [9] Os Hebri. Portus [10] Stentoris. Oppidum [11] Ænos liberum cum Polydori tumulo, [12] Ciconum quondam regio. A Doriſco incurvatur ora ad Macron Tichos centum viginti duorum mill. paſſ. Circa quem locum [13] fluvius Melas, a quo ſinus appellatur. Oppida: [14] Cypſella, [15] Biſanthe, Macron Tichos dictum, qua a Propontide ad Melanem ſinum inter duo ma-

NOTÆ.

1. *Dicææ.*] Δίκαια, πόλις Θρᾴκης, Stephano. Δικαιόπολις dicitur ab Harpocratione prope Abdera.

2. *Iſmaron.*] Ἴσμαρος Thraciæ oppidum in Ciconum regione, Scymno teſte, & Stephano. Ibi & mons oppido cognominis, de quo Maro, l. 2. Georg.

Iuvat Iſmara Baccho
Conſerere.

3. *Parthenion.*] Stephanus; Παρθένιον, πόλις Θρᾴκης.

4. *Maronea.*] Μαρώνεια, Thraciæ oppidum Harpocrationi. Mela, l. 2. c. 2. p. 30. *Tum Neſtos fluvius, & ripis ejus adjacens Maronea.* Hinc vinum Maroneum, de quo l. 14. ſect. 6.

5. *Ortagurea.*] Forte *Orthagorea*, ab Ὀρθαγόρας Bacchi comite, quem Ariſtophanes appellat in Ἐκκλησ. pag. 751.

6. *Serrium.*] Σέῤῥειον ὄρος Appiano, lib. 4. bell. Civ pag. 648. Σέῤῥειον ἄκρη Herod. lib. 7. Polym. pag. 406. & Stephano. Hic Ciconas idem Herodotus, Serrheum caſtellum Livius ſtatuit, lib. 31. pag. 372.

7. *Zone.*] Ζώνη, Ciconum oppidum, Stephano. Mela, lib. 2. cap. 2. *Serrium, & quo canentem Orphea ſecuta narrantur nemora, Zone.*

8. *Doriſcus.*] Δορίσκος, Herodoto, loc. cit. & Harpocr. Mela, loc. citat. *Trans Hebrum Doriſcos, ubi Xerxes copias ſuas, quia numero non poterat, ſpatio menſum ferunt.* Vide Notas & Emend. n. LX.

9. *Os Hebri.*] Juxta Ænum urbem, de qua mox. Sic Herod. l. 4. Melpom. pag. 254. n. 90. Ἕβρος ἐς θάλασσαν τῇ παρ' Αἴνῳ πόλι.

10. *Stentoris.*] Στέντορος. Quare apud Ovid l. 1. Triſt. Eleg. 9. perperam reponunt:

Saltus ab hac terra brevis eſt Stentora petenti: Pro *Tempyra.*

Et Στεντορίδα λίμνην prope Ænum habet Herod l. 7. Polym. n. 58.

11. *Ænos.*] Αἶνος Straboni, l. 7 p. 319. & Scylaci, pag. 26. Mela l. 2. c. 2. *Eximia eſt Ænos, ab Ænea profugo condita. Circa Hebrum Cicones, &c.* Prius idcirco Αἴνειαν dictam Conon ait apud Phot. in Bibl cod 186. p. 453 Negant alii ab Ænea id oppidum potuiſſe condi. Ænum & Maroneam liberas civitates appellat Livius, l 39. p. 495. De Polydori tumulo, Solinus, c. 10. p. 28.

12. *Ciconum.*] Κίκονας Græci vocant, Herod. l. 7. aliique.

13. *Fluvius Melas, &c.*] Hæc totidem verbis Pomponius, l. 2. c. 2. Μέλας κόλπος, ſic appellatus, teſte Oppiano l. 4. Halieut. v. 517. quia profundiſſimus. Μέλας nigrum ſonat. Eam ob cauſam Pontum Euxinum a noſtris vocari crediderim, *la Mer Noire.* Huic ſinui nomen eſt hodie ab Æno oppido, *Golfe d'Eno.* Μέλανος ποταμοῦ καὶ κόλπου meminit Herod. l. 7. Polymn. p. 405.

14. *Cypſella.*] Κύψελλα, Ptolem. l. 3. c. XI. Τὰ Κύψελα, Thucyd. lib. 5. p. 367. Stephano, & Appiano in Mithrid. p. 207. Cypſela Livio, lib. 31. p. 372. Mela, lib. 2. c. 2. p. 29. *Tum Biſanthe Samiorum, & ingens aliquando Cypſela. Poſt locus quem Graii* Μακρὸν τεῖχος *appellant, & in radice magnæ peninſulæ ſedens Lyſimachia.*

15. *Biſanthe.*] Βισάνθη Ptolemæo, l. 3. c. XI. & Plutarcho in Alcibiade, p. 211.

ria [1] porrectus murus procurrentem excludit Cherronesum.

[2] Jamque Thracia altero latere a Pontico litore incipiens, ubi Ister amnis immergitur, [3] vel pulcherrimas in ea parte urbes habet, [4] Istropolin Milesiorum, [5] Tomos, [6] Calatinque, quæ antea [7] Acervetis vocabatur. Heracleam habuit, & [8] Bizonem terræ hiatu raptam: nunc habet Dionysopolin, [9] Crunos antea dictam. Alluit Ziras amnis. Totum eum tractum Scythæ [10] Aroterés cognominati tenuere. Eorum oppida: [11] Aphrodisias, Libistos, Zigere, Borcobe, Eumenia, [12] Parthenopolis, [13] Gerania, ubi Pygmæorum gens fuisse proditur, [14] Cattuzos

NOTÆ.

1. *Porrectus murus.*] Porrectus per totam Isthmi longitudinem murus a reliqua Thracia separat ingentem peninsulam, quam Thraciæ Cherronesum appellant, longissime procurrentem in mare.

2. *Iamque Thracia.*] Vide Notas & Emend. num. LXI.

3. *Vel pucherrimas in ea parte.*] In Thracia universa. Vossius in Melam, p. 125. *tres pulcherrimas* invitis MSS. reponit.

4. *Istropolin Milesiorum.*] A Milesiis conditam. Ἴςρον πόλιν Μιλήσιοι κτίζουσιν. Auctor Peripli Ponti Euxini, p. xi

5. *Tomos.*] Tomi, Ovidii exilio celebrati. Unde l. 3. Trist. eleg. 9.

Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

Et l. 4. Trist. eleg. 10. v. 97.

Cum maris Euxini positos ad læva Tomitas
Quærere me læsi Principis ira jubet.

In Notitia Eccles. Provinciæ Scythiæ adscribitur. Nummus Caracallæ in Musæo nostro Parisiensi, ΜΗΤΡΟΠ. ΠΟΝΤΟΥ. ΤΟΜΕΩC.

6. *Calatinque*] Κάλατις in ipso Ponti litore, ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Πόντου, Stephanus. Scylaci, p. 26. & aliis, Κάλλατις. geminato λλ. Et in nummo Gordiani Pii, apud Patin. pag. 372. ΚΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ. Heracleotarum colonia dicitur Memnoni, in Bibl. Photii, cod. 224. p. 721.

7. *Acervetis.*] MSS *quæ antea Cerbatis.* Vossius in Melam, pag. 125. Cerastis, a loco sacro qui Mileti fuit, Κεραςὶς appellatus, ut auctor Etymologici prodidit, quod ibi fixa arietum cornua ab Apolline fuissent.

8. *Bizonem.*] Βιζώνη, cujus pars maximo terræ motu hausta, teste Strabone, l. 7. p. 319. Pagus superfuit, Βιζώνη πολίχνιον apud auctorem Peripli Ponti Euxini, p. 12. Mela, a quo Plinius, l. 2. c. 2. p. 9. *Fuit hic Bizone: motu terræ intercidit: est portus Crunos: urbes, Dionysopolis, &c.*

9. *Crunos antea.*] Ob fontes in agro circumjacente scaturientes. Auctor Peripli, loc. cit. Διονυσόπολις πρῶτον ὠνομάζετο Κρουνοὶ, διὰ τὰς τῶν ἐγγὺς ὑδάτων ἐκρύσεις. Eadem & Stephanus habet. In Notitia Eccles. Provinciæ Scythiæ tribuitur.

10. *Aroteres.*] Ἀροτῆρες, hoc est, aratores.

11. *Aphrodisias.*] Scythiæ quoque accensetur a Stephano in Ponti litore: Ἀφροδισιὰς Σκυθίας, παραλία, &c. Cetera oppida, vel nomina potius Scythica ceteris neglecta scriptoribus, ipsaque etiam Εὐμένεια, quanquam Græca appellatione gaudet.

12. *Parthenopolis.*] Inter devicta a Lucullo oppida in hac parte terrarum ab Eutropio memoratur, l. 6. p. 788. *Inde multas*, inquit, *super Pontum positas civitates aggressus est. Illic Apolloniam evertit, Calatim, Parthenopolim, Tomos, Istrum, Bizyam omnem cepit.*

13. *Gerania.*] Γεράνεια. Solinus, c. 10. p. 28. *Quondam urbem Geraniam, Cattuzam barbari vocant, unde a gruibus Pygmæos ferunt pulsos. Manifestum sane in septentrionalem plagam hieme grues frequentissime convolare.* Factum nomen inde oppido: Sunt enim αἱ γέρανοι grues.

14. *Cattuzos.*] Vide Notas & Emend. num. LXII.

Barbari vocant, creduntque a gruibus fugatos. In ora a Dionysopoli est [1] Odessus Milesiorum. Flumen [2] Panysus. Oppidum [3] Tetranaulochus. Mons Hæmus vasto jugo procumbens in Pontum, oppidum habuit in vertice [4] Aristæum. Nunc in ora [5] Mesembria, Anchialum, ubi Messa fuerat. [6] Astice regio habuit oppidum Anthium: nunc est Apollonia. Flumina: [7] Panissa, Rira, [8] Tearus, Orosines. Oppida: [9] Thynias, [10] Halmydessos, Develton cum stagno, quod nunc Deultum vocatur, [11] veteranorum: [12] Phinopolis, juxta quam Bosphorus. Ab Istri ostio ad os Ponti pass. DLV. mill. alii fecere. Agrippa [13] adjecit LX. Inde [14] ad murum supra dictum centum quinquaginta: ab eo Cherronesus [15] CXXVI. mill.

NOTÆ.

1. *Odessus Milesiorum.*] A Milesiis conditum, Ὀδησσὸν κτίζουσι Μιλήσιοι, inquit Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 1:. Strabo quoque l. 7. p. 319. Inter Calatim & Apolloniam. Caracallæ nummus, apud Patin. pag. 304. ΟΔΗϹϹΕΙΤΩΝ.

2. *Panysus.*] Πάνυσος. Vide Notas & Emend. num. LXIII.

3. *Tetranaulochus.*] Ναύλοχος idem a Strabone appellatur, loc. cit. Mesembrianorum oppidum, juxta montem Hæmum, ibi incumbentem mari. Τετραναύλοχος ei a quatergemina statione navium nomen est. Locum hic *Terta* non habet, etsi habere oportere censuit Hermolaus: cum sit id oppidum Thraciæ mediterraneum Ptolemæo, l. 3. c. XI.

4. *Aristæum.*] Ab Aristæo Apollinis F. conditum, cum in montem Hæmum ad Bacchum ibi degentem se contulit. Diodor. Sic. l. 4. Bibl. p. 282.

5. *Mesembria.*] Μεσημβρία Scylaci, p. 27. ceterisque Geographis. Ἀγχίαλος deinde Ptolemæo, l. 3. c. XI. & Melæ, l. 2. c. 2. Olim Menembria, quasi Menæ oppidum, ut ait Strabo, l. 7. p. 319.

6. *Astice regio.*] Quæ Ptolemæo loc. cit. Ἀστικὴ στρατηγία, Astica seu Urbana Præfectura, quæ ab Apollonia ad Perinthum usque pertinuit. Ἀπολλωνία quoque post Mesembriam a Scylace nominatur, p. 27. Mela, loc. cit. *Mesembria, Anchialos, & intimo in sinu* (Ponti Euxini,) *atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit magno, Apollonia.* Anthium vero Ἄνθεια Stephano dicitur: Apollonia Milesiorum, Rhodiorumque colonia.

7. *Panissa, Rira.*] MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Panyssas, Rysas.* Panysum, credo, adhuc intelligit, de quo proxime antea dictum est.

8. *Tearus.*] Τέαρος Herodoto, l. 4. Melpom. n. 90. ubi de eo amne multa.

9. *Thynias.*] Θυνιὰς Græcis, in Astice præfectura, prope Apolloniam & Halmydesson. Scymnus Chius, p. 30. Θυνιὰς
Τῆς Ἀστικῆς Θρᾴκης ὑπάρχουσ' ἐσχάτη,
Μεθ' ἣν πόλις ἐστὶν σύνορος ἡ Ἀπολλωνία.
Et auctor Peripli Ponti Euxini, p. 14. Θυνιὰς εὐλίμενος ἄκρα τῆς Ἀστικῆς Θρᾴκης ὑπάρχουσα· ἀπὸ δὲ Θυνιάδος εἰς Ἁλμυδησσὸν, &c. Describit hujus oræ oppida Ovid. l. 1. Trist. Eleg. 9. v. 35.

10. *Halmydessos.*] Ἁλμυδησσὸς plerisque Græcorum: Herodoto l. 4. Melpom. n. 90. & Stephano, Σαλμυδησσός.

11. *Veteranorum.*] Subintellige, colonia. Ptolemæo l. 3. c. 13. in mediterraneis Thraciæ civitatibus, Δεβελτὸς κολωνία. Caracallæ nummus, apud Patin. p. 301. & Mamææ, p. 343. COL. FL. PAC. DEVLT. *Colonia Flavia Pacensis Deulton*, non *Pacifera*, ut Patinus interpretatur. Ad Panysum amnem. In Novella Leonis, Δέβελτος.

12. *Phinopolis.*] Φινόπολις, πόλις πρὸς τῷ Πόντῳ, Stephano, & Ptolemæo l. 3. c. XI. in ipso ore Ponti.

13. *Adjecit LX.*] Ita MSS. at editi, XL.

14. *Ad murum.*] Μακρὸν τεῖχος.

15. *CXXVI.*] Hoc est, a muro longo procurrit in mare Cherronesus, per CXXVI millia passuum, quæ Cherronesi longitudo est. In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *CXXV.*

Sed a Bosphoro, sinus [1] Casthenes. Portus Senum: & alter, qui Mulierum cognominatur. Promontorium [2] Chrysoceras, in quo oppidum Byzantium liberæ conditionis, [3] antea Lygos dictum. [4] Abest a Dyrrachio septingentis undecim millibus passuum. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare & Propontidem. Amnes: [5] Bathynias, Pydaras, sive Atyras. Oppida: [6] Selymbria, [7] Perinthus latitudine cc. [8] passuum continenti annexa. [9] Intus Bizya, arx regum Thraciæ, [10] a Terei nefasto crimine invisa hirundinibus. Regio [11] Cænica, colonia [12] Flaviopolis, ubi antea Zela oppidum vocabatur. Et a Byzia quinquaginta millia passuum [13] Apros colonia, quæ a Philippis abest centum octoginta octo mill. pass. At in ora amnis [14] Erginus: oppidum [15] fuit Ganos: deseritur & Lysimachia jam in Cherroneso.

Notæ.

1. *Casthenes.*] Rectius *Lasthenes:* ut sit pro Λεωσθένης, vel Λεωσθένιος.

2. *Chrysoceras.*] Χρυσοῦ κέρατος promontorium, hoc est *aurei cornus*, de quo l. 9. sect. 20. Plinium Solinus c. 10. p. 28. & Capella, l. 6. c. de Thracia p. 212. de more transcribunt: & Missi Theodosii, quorum verba recitabimus in Notis & Emend. num. LXIV.

3. *Antea Lygos.*] Vide Notas & Emend. num. LXIV.

4. *Abest, &c.*] Ita Solinus, & Martianus, locis cit.

5. *Bathynias.*] Βαθυνίας pariter & Ἀθύρας, inter Byzantium & Selymbriam, apud Ptolem. l. 3. c. XI. Ἀθύρας quoque Stephano memoratur.

6. *Selymbria.*] Σηλυμβρία Stephano: a Selye sic appellata: Βρία enim, inquit, Thracibus oppidum sonat: ut Selymbria, vel Σηλυβρία, (sic enim Ptolemæus scribit, loc. cit.) sit quasi Selyos oppidum De vi vocis Βρία, eadem tradidere Strabo, l. 7. p. 319. & Nicol. Damasc. in Excerpt. p. 494.

7. *Perinthus.*] Eadem Heraclea Thraciæ Perinthus cognominata. Sozomenus, l. 4. c. 7. Hypatianum Heracleæ Perinthi Episcopum vocat. Procop. l. 4. de ædif. Justin. vicinam Byzantio Heracleam Perinthum, Ἡράκλειαν Πέρινθον, olim Provinciæ Europæ metropolin ait fuisse: tunc vero locum post Constantinopolim proximum obtinere. Hodie *Pantiro.*

8. *CC. passuum.*] MSS. omnes, CC. *pedum.*

9. *Intus Bizya.*] In Astice regione sive præfectura, arx regum Astarum. Stephanus: Βιζύη, πόλις Θρᾴκης, τὸ τῶν Ἀστῶν βασίλειον. Hæc a Plinio Solinus exscripsit, c. 10. p. 28.

10. *A Terei.*] Nota fabula, de qua consulendus Ovidius, l. 6. Metam. v. 647. maxime vero Hyginus, fab. 45. *Philomela.* Vide Notas & Emend. num. LXV. Neque nullo habenda in pretio, quæ de hac re tota habet Aldrouandus, lib. 17. Ornithol. c. 6. p. 684. ubi hunc locum aversari hirundines putat, ob eam potius causam, quod Boreæ magis violentiæ pateat: cujus venti flatum perhorrescere id avium genus constat.

11. *Cænica.*] Ubi Cæni incolæ appellati, vel Cænici, de quibus dictum est initio hujus sectionis.

12. *Flaviopolis.*] Colonia quoque dicitur, loc. cit. Et in Thes. Goltzii, pag. 239. Nummus Titi Imp. COL. FLAVIOPOLIS.

13. *Apros colonia.*] Ptolemæo, inter urbes Thraciæ mediterraneas, Ἄπρος κολώνια. Et Stephano, Ἄπρος, & in Notitia Eccles. p. 21.

14. *Erginus.*] Meminit hujus amnis Mela, l. 2. c. 2.

15. *Fuit Ganos, &c.*] Hoc est, defecit jam Ganos: deficit vero & Lysimachia, quæ in Cherroneso est: hujus enim, ut non-

[1] Alius namque ibi Isthmos angustia simili est, eodem nomine, & pari latitudine: Illustrant duæ urbes utrinque litora, quæ [2] haud dissimili modo tenuere, [3] Pactye a Propontide, Cardia a Melane sinu: hæc [4] ex facie loci nomine accepto: [5] utræque comprehensæ postea Lysimachia quinque mill. pass. a Longis muris. Cherronesos a Propontide habuit [6] Tiristasin, [7] Crithotem: [8] Cissam flumini Ægos appositam: nunc habet a colonia Apro [9] XXII. mill. passuum, Resiston ex adverso coloniæ [10] Parianæ. [11] Et Hellespontus, septem ([12] ut diximus) stadiis Europam ab Asia dividens, quatuor inter se contrarias urbes habet, in Europa [13] Callipolin & Seston, & in Asia Lampsa-

Notæ.

dum dirutæ ac deletæ meminit Plinio recentior Ptolemæus, l. 3. c. XI. Λυσιμαχία. Γάνος vero (sic enim habent MSS. non *Gonos*:) Scylaci memoratur inter Thraciæ oppida, pag. 27. Γάνος juxta Bisanthen apud Xenoph. l. 7. de Exped. Cyri, p. 411.

1. *Alius namque.*] Hinc Cherronesi descriptionem auspicatur: Alterum ait esse in Cherronesi angustiis Isthmon Corinthiaco similem & nomine, Isthmos enim appellatur: & latitudine pari, intervallo nempe quinque millium passuum, ut dictum est sect. 5. Transcribit hæc Solinus iisdem fere verbis, c. 10. p. 28.

2. *Haud dissimili modo.*] Ut Corinthiacarum augustiarum termini sunt Lecheæ hinc, illinc Cenchreæ: sic Propontidi Pactye, Melani sinui Cardia insidet, Isthmique latera duo obsident.

3. *Pactye.*] Πακτύη Pausaniæ, lib. 1. Attic. pag. 19. ceterisque Geographis. Καρδία quoque eidem, p. 17. De utraque Strabo, l. 7. p. 331.

4. *Ex facie loci.*] Quod in cordis faciem sita sit, inquit Solinus, loc. cit. dicta Cardia est. Alias hujus appellationis causas Stephanus affert, verbo Καρδία.

5. *Vtraque.*] Cum eversa deletaque Cardia, pro ea Lysimachiam, de qua jam dictum est, condidit Lysimachus, ut Pausanias refert, l. 1. Attic. p. 17. Pactyen similiter exhaustam vicinitate Lysimachiæ Plinius quoque nunc auctor est. Λυσιμαχία fuit in Cherroneso, a Longo Muro, quinque millibus passuum, quanta ipsius Isthmi longitudo est, dissita.

6. *Tiristasin.*] Τειρίστασις Scylaci, p. 27.

7. *Crithoten.*] Κριθωτὴ Scymno Chio, p. 29. urbs Cherronesi Hellanico, apud Harpocrat. p. 178. Scylaci loc. cit. Κρηθωτή.

8. *Cissam.*] Crissam, vel Cressam potius, juxta aliud oppidum, cui Ægos fluminis nomen fuit, positam: quo de oppido egimus pluribus, lib. 2. sect. 59. Scylax, in Periplo, p. 27. hæc oppida sic enumerat: ἐντὸς δ' Αἰγὸς ποταμὸς, Κρῆσσα, Κριθώτη, Πακτύη. Quæ omnia Plinius interiisse significat.

9. *XXII. mill.*] Ita MSS. forte pro XXV. Nam ab Apro Resiston distare XXVI. mill. pass. auctor est Antoninus, quem unum ex omnibus scriptoribus invenio hujus oppidi fecisse mentionem, in itinere ab Apollonia per Macedoniam usque Constantinopolim. Nam quod Rhædeston Ptolemæi existimat Pintianus locum hic habere oportere, errat sane graviter, cum Rhædestos extra Cherronesum sit, ac pro ipsa Bisanthe habeatur: Resistos in meditullio regionis sit posita.

10. *Parianæ.*] De qua lib. 5. sectione 40.

11. *Et Hellespontus.*] Solin. cap. 10. pag. 28. Hodie, *le Destroit de Gallipoli.*

12. *Vt diximus.*] Libro 2. sect. 92. Stadia septem sunt passus DCCCLXXV. Consentit Strabo, lib. 2.

13. *Callipolin.*] Hodieque *Callipoli*, freto nomen dedit. Σηστὸς Straboni, præcipua urbium dicitur, quæ sunt in Cherroneso: Abydo opposita, quæ in Asiæ litore est: lib. 13. pag. 591.

cum & Abydon. Dein promontorium Cherronesi [1] Mastusia adversum Sigeo: cujus in fronte obliqua [2] Cynossema, ita appellatur Hecubæ tumulus, statio Achæorum. Turris & delubrum [3] Protesilai. Et in extrema Cherronesi fronte, quæ vocatur [4] Æolium, oppidum [5] Elæûs. Dein petenti Melanem sinum, portus [6] Cœlos, & [7] Panhormus, & supra dicta Cardia. Tertius Europæ sinus ad hunc modum clauditur. Montes [8] extra prædictos Thraciæ [9] Edonus, Gigemoros, Meritus, Melamphyllos. Flumina in Hebrum cadentia, Bargus, [10] Suemus. Macedoniæ, Thraciæ, Hellesponti longitudo est [11] supra dicta. Quidam septingentorum viginti millium faciunt. Latitudo [12] CCLXXXIV. millium est.

Ægæo mari nomen dedit scopulus [13] inter Tenum & Chium verius, quam insula, [14] Æx nomine a specie capræ, quæ ita Græcis

NOTÆ.

1. *Mastusia.*] Μαςϑσία ἄκρα, Ptolem. lib. 3. cap. 12. Hic rursum Solinus cap. 10. pag. 28. & Capella, l. 6. cap. de Thracia, p. 212. Plinium de more transcribunt.

2. *Cynossema.*] Κυνὸς σῆμα. Mela, lib. 2. cap. 2. *Est Cynossema, tumulus Hecubæ, sive ex figura canis, in quam conversa traditur, sive ex fortuna in quam deciderat, humili nomine accepto.* Pollux lib. 5. cap. 5. non Hecubæ, sed insignis cujuspiam canis sepulcrum eo nomine indigitari ait. Vide Ovid. lib. 13. Metam. v. 569.

3. *Protesilai.*] Mela, loc. cit. *Sunt Protesilai ossa consecrata delubro.*

4. *Æolium.*] Stephanus, ex Theopompo: Αἰόλιον, τῆς Θρᾴκης Χεῤῥονήσου πόλις, *Thracicæ Cherronesi oppidum.*

5. *Elæûs.*] Ἐλαιοῦς apud Ptolem. l. 3. cap. 12. & Harpocr. pag. 98. Straboni, lib. 7. pag. 331. Ἐλεοῦς, & Scylaci, pag. 27. Elæunta in Cherroneso agnoscit etiam Livius lib. 31. pag. 372.

6. *Cœlos.*] Κοῖλος λιμήν. Mela, lib. 2. cap. 2. *Est & portus Cœlos, Atheniensibus & Lacedæmoniis navali acie decernentibus, Laconicæ classis signatus excidio.*

7. *Panhormus.*] Portum hæc vox sonat omnibus navibus excipiendis aptum: πάνορμος.

8. *Extra prædictos.*] Hoc est, præter Hæmum, Rhodopen, Pangæum.

9. *Edonus.*] Pars Hæmi, Edonis Thraciæ populis vicina.

10. *Suemus.*] Colb. 1. *Syrmus.* Colb. 2. *Sermus.*

11. *Supra dicta.*] Hac ipsa sectione, ubi Byzantium dixit abesse a Dyrrachio, septingentis undecim millibus passuum. Missi Theodosii: *Macedonia, Thracia, Hellespontus, & pars sinistrior Ponti. Hæc finiuntur ab oriente, mari Pontico: ab occidente, desertis Dardaniæ:* (*Candaviæ*, credo, voluere dicere, de quibus actum est l. 3. sect. 26.) *a septentrione, flumine Istro. Patent in longitudinem, M. passuum* DCCXX. *in latitudinem* CCCLXXXI *juxta Plinium Secundum in eodem.*

12. *CCLXXXIV.*] Ita MSS. omnes: editi, CCCLXXXIII. Nisi Theod. CCCLXXXI.

13. *Inter Tenum & Chium.*] Vide Notas & Emend. num. LXVI.

14. *Ex nomine.*] Αἴξ, quæ vox capram sonat. Plinio adstipulatur Apollonii Scholiastes, ad l. 1. Argon. v. 831. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἐκλήθη ἀπὸ νήσου Αἰγῶν καλουμένης. Aliter Festus: *Ægæum mare appellatur, quod crebræ in eo sint insulæ, ut procul aspicientibus species Caprarum videantur: sive, quod in eo Ægæa Amazonum regina perierit: sive quod in eo Ægeus pater Thesei se præcipitaverit.* Suidas ab Ægeo Thesei patre appellationis caussam petit. Vide Eustath. in Iliad β. v. 41.

appellatur, repente e medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum navigantes ab Achaïa, dirum ac pestiferum. Ægæi pars [1] Myrtoo datur: appellatur ab insula parva, quæ cernitur Macedoniam a [2] Geræsto petentibus, haud procul Eubœæ Carysto. Romani omnia hæc maria duobus nominibus appellant: Macedonicum, quacumque Macedoniam aut Thraciam attingit: Græciense, qua Græciam alluit. Nam Græci & Ionium dividunt in Siculum, ac Creticum, ab insulis. Item Icarium, quod est inter Samum, & Myconum. Cetera nomina sinus dedere, [3] quos diximus. Et maria quidem gentesque in tertio Europæ sinu ad hunc modum se habent.

CAPUT XII.

XIX. Insulæ autem ex adverso Thesprotiæ, a Buthroto duodecim millia passuum eadem ab Acroceraunis quinquaginta mill. cum urbe ejusdem nominis [4] Corcyra, [5] liberæ civitatis, & oppido [6] Cassiope, temploque Cassii Jovis, passuum nonaginta septem millia in longitudinem patens: [7] Homero dicta Scheria & Phæacia, Callimacho etiam Drepane. Circa eam aliquot, sed ad Italiam vergens [8] Thoronos: ad Leucadiam [9] Paxœ duæ, quinque M. discretæ a Corcyra. Nec procul ab iis ante Corcyram [10] Ericusa, Marathe, Elaphusa, Malthace, Trachie, Pythionia, Ptychia, Tarachie. Et a

NOTÆ.

1. *Myrtoo datur.*] Hoc est, Ægæi pars quædam est Myrtoum mare.

2. *Geræsto.*] Eubœæ sunt hæc oppida, de quibus sect. 21.

3. *Quos diximus.*] Ut Corinthiacus, Saronicus, Laconicus, ceterique.

4. *Corcyra.*] *Corfou*, ab arce quæ Κορυφὼ apud Nicetam, l. 3. ἀπὸ τῆς κορυφῆς, est enim in loco perquam edito.

5. *Liberæ civitatis.*] Ita libri omnes: hoc est, cujus cives liberæ conditionis sunt. Refert Strabo l. 7. p. 329. venisse in parœmiam sane perridiculam Corcyræorum libertatem: ὑπὸ Ῥωμαίων ἐλευθερωθεῖσαν, inquit, οὐκ ἐπῃνέθη· ἀλλ᾽ ἐπὶ λοιδορίᾳ, παροιμίαν ἔλαβεν·

Ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ᾽ ὅπου θέλεις.

6. *Cassiope.*] Gellio, l. 19. c. 1. p. 1051. *Cassopeïa.* Hodie *S. Maria di Cassope.* A Jove Cassio nomen ille portus accepit, Κασσίου ὀπὴ, ceu Cassii Jovis foramen. Meminit ejus fani Sueton. in Nerone, cap. 22. In Nummis quos refert Andreas Marmora, lib. 1. hist. Corcyr. ex una parte ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ, ex aversa, ΖΕΥϹ ΚΑϹΙΟϹ.

7. *Homero.*] Odyss. ε. v. 34.

Σχερίην ἐρίβωλον ἵκοιτο
Φαιήκων ἐς γαῖαν.

Ubi Didymus Scholiastes: Σχερία ἐκαλεῖτο ἡ νῆσος τῶν Φαιάκων, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκλήθη Κέρκυρα. τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἐκαλεῖτο Δρεπάνη. Scheriam, & Drepanen, Stephanus quoque appellat. Cur Drepane sit vocata, varias causas affert Scholiastes Apollon. ad lib. 4. Argon. v. 983. ex Aristotele & Timæo petitas.

8. *Thoronos.*] Hodie, *Isola Melere.* Vide Notas & Emend. num. LXVII.

9. *Paxœ duæ.*] Πάξοι Dioni, lib. 50. p. 546. Παξοὶ Polybio l. 2. p. 136. Hodie *Paxo*, & *Antipaxo*. Leucadia est *Leucada*, ut diximus sect. 2.

10. *Ericusa*, &c.] Nomine proprio nunc ea carent. Ἐρείκουσα νῆσος nota etiam Ptolemæo, l. 3. c. 14. Μαράθη, Ἐλαφοῦσσα, Μαλθάκη, Τραχεῖα Πιτυωνία, vel Πυθιωνία, Ταραχία, ceteris scriptoribus incognitæ. Πτυχία Stephano memoratur, prope Corcyram, παρὰ τῇ Κερκύρᾳ. Pro Μαράθη rectius forte Μαραθοῦσσα a feniculis, ut ab erice Ericusa. Et pro *Tarachie* forsan Ταριχίαι vel Ταρίχειαι, a cetariis, & ab iis qui illic condirentur, piscibus.

[1] Phalacro Corcyræ promontorio ſcopulus, in quem mutatam Ulyſſis navem a ſimili ſpecie fabula eſt. [2] Ante Leucimnam, Sybota. Inter Leucadiam autem & Achaïam permultæ, quarum [3] Teleboïdes eædemque Taphiæ, ab incolis ante Leucadiam appellantur, [4] Taphias, Oxiæ, Prinoëſſa: & ante Ætoliam [5] Echinades, [6] Ægialia, Cotonis, Thyatira, Geoaris, Dionyſia, Cyrnus, Chalcis, Pinara, Myſtus. Ante eas in alto [7] Cephalenia, Zacynthus, utraque libera: [8] Ithaca, [9] Dulichium, Same, [10] Crocylea. A Paxo Cephalenia quondam

NOTÆ.

1. *Phalacro.*] Ptolemæus, l. 3. c. 14. & ex Artemidoro Stephanus, Φάλακρον, ἀκρωτήριον Κερκύρας.

2. *Ante Leucimnam.*] Λεύκιμνα ἄκρα Corcyræ promontorium orientale eſt, Ptolemæo loc. cit Hodie *Cabo Bianco* Contra id promontorium Σύβοτα νῆσος Straboni, lib. 7. p. 324. & Stephano. Vide Notas & Emend. num. LXVIII.

3 *Teleboides, eademque.*] Quare totus ille numerus inſularum, qui ſequitur, Echinadibus etiam comprehenſis, Teleboum ditio appellata, contributaque Acarnaniæ eſt, quæ in continente ex adverſo objacet. Stephanus: Τηλεβοῖς, μοῖρα τῆς Ἀκαρνανίας, ἣ πρότερον Ταφίων ἐκαλεῖτο. Scholiaſt. Apoll ad l. 1. Argon. v. 750. Τηλεβόαι, οἱ Τάφιοι. Tzetzes in Lycophr. p. 134. Τηλεβόαι καὶ Τάφιοι, οἱ ἐν ταῖς Ἐχινάσι νήσοις. Teleboæ appellati, inquit Euſtath. in l. 1. Odyſſ. quod boves furto ſublatos procul abigerent: διότι ληϊζόμενοι τῆλε τὰς βόας ἀπῆγον.

4. *Taphias, &c.*] E Teleboïdibus, Taphiiſve inſulis, hæ tres ante Leucadiam jacent: ceteræ ante Ætoliam, etſi Teleboïdibus pariter accenſendæ, communiore vocabulo Echinades appellantur. Ταφιὰς a Cephalenia diſtat omnino ſtadiis xxx. auctore Stephano. Τάφος eſt Scholiaſtæ Apoll. loc. cit. aliiſque. Ταφιοῦς Straboni, lib. 10. p. 456. Sequuntur Ὀξεῖαι, & Πειρόεσσα. Ὀξειῶν hoc eſt, acutarum, meminit Stephanus, verbo Ἀρτέμιτα. Eædem Θοαὶ appellatæ ab Homero Strabone teſte, l. 10. p. 458.

5. *Echinades.*] Deſertæ inſulæ, quarum pleræque annexæ jam continenti, aggerente limum Acheloo amne, ut ait Strabo, l. 10 p. 458. & Thucyd. l. 2. p. 170. Ceteræ fere ſine nomine, præter quinque, quibus eſt commune vocabulum, *Curzolari.* Ἐχινάδες ἔρημοι νῆσοι, Scylaci, p. 13. Nobis, *les Curzolaires.*

6. *Ægialia, &c.*] Vide Notas & Emend. num. LXIX.

7. *Cephalenia.*] *Cefalogna*: Zacynthus, *Zante.*

8. *Ithaca.*] Ulyſſe alumno inclyta. Nunc *Thiachi*: Nautis, *Cefalogna piccola.*

9. *Dulichium, Same.*] Virgilium ſequitur ſcribentem,

Dulichium, Sameque, & Neritos ardua Saxis.

Et Pomponium Melam, lib. 2. c. 7. p. 44. cui Dulichium, Cephalenia, Neritos, Same, diverſæ ſunt inſulæ. Præivit illis Homerus, qui Σάμον inſulam vocat, Iliad. β. v. 141. quam ipſam eſſe Cephaleniam a quibuſdam exiſtimatum Euſtathius ibidem refert, p. 4c7. Errare Heſychius videtur, qui Δουλίχιον, πόλιν Κεφαλληνίας vocet.

10. *Crocylea.*] Τὰ Κροκύλεια plurium numero, apud Homerum, Iliad. β. v. 139.

Οἵ ῥ' Ἰθάκην εἶχον, καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον,
Καὶ Κροκύλει' ἐνέμοντο, καὶ Αἰγίλιπα τραχεῖαν.

Ut Ithacam, ſic etiam Crocylea apud Homerum inſulæ nomen eſſe viſum eſt Plinio: Stephano quoque, ex Thucydide, quem intellexiſſe non videtur: Eſt enim Crocylion Thucydidi Ætoliæ oppidum, non inſula. Contra vero Straboni l. 8. p. 376. Crocylia Homeri oppidum eſſe Acarnaniæ continentis exiſtimatum eſt. Heracleon vero apud Stephan. verbo Κροκύλειον, quadrifariam diviſa Ithaca, tertiam ejus partem *Crocylion* appellavit. Vide Notas & Emend. num. LXX.

Melæna dicta, undecim millibus pass. abest, circuitu [1] patet XLIV. Same diruta a Romanis, adhuc tamen [2] oppida tria habet. Inter hanc & Achaïam, [3] cum oppido magnifica & fertilitate præcipua, Zacynthus, aliquando [4] appellata Hyrie, Cephaleniæ a meridiana parte [5] XXV. millia abest. [6] Mons Elatus ibi nobilis. Ipsa circuitu colligit XXXVI. millia. Ab ea Ithaca XV. millia distat, in qua [7] mons Neritus. Tota vero circuitu [8] patet XXV. mill. pass. Ab ea [9] Araxum Peloponnesi promontorium XII. millia pass. [10] Ante hanc in alto Asteris, Prote: ante Zacynthum XXXV. mill. pass. in Eurum ventum [11] Strophades duæ, ab aliis Plotæ dictæ. Ante Cephaleniam [12] Letoïa. Ante Pylum tres [13] Sphagiæ: & totidem ante Messenen [14] Oenussæ.

In Asinæo sinu tres [15] Thyrides: in Laconico [16] Teganusa, Co-

NOTÆ.

1. *Patet XLIV.*] R. I. XLIII. Straboni l. 10. p. 456. Cephaleniæ ambitus est stadiorum prope CCC. hoc est, XXXVII. M. D pass.

2. *Oppida tria.*] Cum olim haberet quaterna: unde Τετράπολις Eustathio, p. 307. & Straboni, p. 455. appellata est. Horum quatuor oppidorum cives a Livio nominantur, Nesiotæ, Cranonii, Pallenses, Samæi: l. 38. p 477. atque ita fere a Thucyd. l. 2. p. 119. Direpta Same a Romanis, M. Fulvio Cos. Imperatore, Samæos omnes sub corona venisse, idem est auctor, p. 478. Contigit hæc clades anno V. C. DLXV.

3. *Cum oppido magnifica.*] Libentius agnoverim, *cum oppido magnifico*, vel *oppido magnifica*.

4. *Appellata Hyrie.*] Vide Notas & Emend. num. LXXI.

5. *XXII. millia.*] Strabo lib. 10. p 458. stadiis LX. tantum insulæ ambitum circumscribit, quæ sunt VII. M. D. pass. Sed manifesto errore.

6. *Mons Elatus.*] Ab abietibus inditum monti nomen: cui monti nunc arx præcipua cum oppido insidet.

7. *Mons Neritus.*] Homerus, Iliad. β. v. 139. proxime a nobis citato: quem ad locum Eustathius, p. 307. Νήριτον, inquit, ὄρος ἐστὶν ἐπιφανὲς ἐν Ἰθάκῃ

8. *Patet XXV. mill.*] Dissidet rursum a Strabone, qui Ithacæ ambitum stadia colligere LXXX. ait, hoc est, X. mill. pass.

9. *Araxum.*] De quo sect. 6.

10. *Ante hanc.*] Ante Ithacam. Ἀστερὶς Homero nota, Odyss. δ. vers 484. Stephano, Πρωτή, insula prope Sphagiam, & Pylum. Prote nunc *Prodeno*, dicitur.

11. *Strophades.*] Hodie *Strofadi*, & *Strivali*: Olim Στροφάδες, quasi eæ circumagi aliquando, ac circumverti visæ fuerint: & Πλωταὶ, ut Mela ait, l. 2. c. 7. sive fluctuantes. Στροφάδες νῆσοι περὶ τῇ Ζακύνθῳ, Steph. Antoninus in Itiner. Marit. & Strophadas eas, & Plotas vocat.

12. *Letoïa.*] Ptolemæo l. 3. c. 14. Λητῶα νῆσος.

13. *Sphagiæ.*] Quarum maxima Σφαγία, & Σφακτηρία dicta, Pausaniæ l. 3. Lacon. p. 167. & Straboni l. 8. p. 359. προσκειμένη πλησίον τοῦ Πύλου. Hodie *Sapienza*: reliquæ scopulis, quam insulis propiores.

14. *Oenussæ.*] Οἰνοῦσαι Pausaniæ, l. 4. Messen. p. 182. Harum maximæ *Caprera* nomen est: ceteræ, scopuli. A vini fertilitate vetus petita appellatio est.

15. *Thyrides.*] Θυρίδες, Strab. lib. 8. p. 360. in Asinæo pariter sinu. Nunc *Venetico* communi nomenclatione eæ appellantur, a promontorio Acrita, quod in continenti objacet, *Capo Venetico*. De Asinæo sinu diximus sect. 7.

16. *Teganusa.*] Θηγανοῦσα Pausaniæ, loc. cit. Nunc *Isola di Cervi*. Κόθων haud

thon,

thon, Cythera cum oppido, antea Porphyris appellata. [1] Hæc ſita eſt a Maleæ promontorio v. millia paſſ. ancipiti propter anguſtias ibi navium ambitu. In Argolico, [2] Pityuſa, Irine, Ephyre: contra Hermionium agrum [3] Tiparenus, Aperopia, Colonis, Ariſtera: contra Trœzenium [4] Calauria, [5] quingentos paſſus diſtans: [6] Plateis, Belbina, Laſia, Baucidias. Contra Epidaurum [7] Cecryphalos, [8] Pityoneſos vi. millibus paſſuum a continente. Ab hac [9] Ægina liberæ conditionis xvii. millia paſſ. cujus xx. mill. paſſ. præternavigatio eſt. Eadem autem a Piræeo Athenienſium portu xx mill. paſſ. abeſt, ante [10] Oenone vocitata. [11] Spiræo promontorio objacent Eleuſa, Dendros, Craugiæ duæ, Cæciæ duæ, Selachuſa, Cenchreïs, Aſpis. Sunt

NOTÆ.

procul Cytheris, Stephano: nunc ſine nomine. Κύθηρα denique omnium maxima, ante Tenarum promontorium, Straboni, l. 8. p. 363. nunc *Cérigo*. Olim etiam Πορφυρὶς Solino, c. 11. p. 29. & Πορφύρουσα dicta, Euſtathio in Dionyſ. v. 500. p. 71. a copia quæ ibi eſt, præſtantiaque purpurarum.

1. *Hæc ſita eſt, &c.*] Solinus, c. 11. p. 29.

2. *Pityuſa.*] Hoc eſt, pinaria, πιτυοῦσα, a pinuum copia. Ἰρίνη deinde ſit, an Εἰρήνη, quo nomine & ipſam Calauriam, quæ haud procul hinc abeſt, invenio nominatam apud Plutarch. in quæſt. Græc. p. 295. obſcurum eſt. Ἐφύρη Stephano inter inſulas haud procul Melo memoratur. Tres illæ mihi eſſe videntur, quas hodie nautæ appellant, *Falionera*, *Caravi*, *Bella pola*.

3. *Tiparenus, &c.*] De Tipareno, & Colonide, ceteri ſilent. Ἀπεροπία, & Ἀριστερὰς Pauſaniæ memorantur, lib. 2. Corinth. p. 150. Hæc etiamnum *Ariſteri* nomen habet.

4. *Calauria.*] Καλαύρεια Stephano, nunc *Sidra*. Alii tamen *Poros* vocant. Mela, l. 2. c. 7. *Calauria inter ignobiles, alias leto Demoſthenis nobilis.*

5. *Quingentos paſſus diſtans.*] Ab agro Trœzenio. Vide Notas & Emend. num. LXXII.

6. *Plateïs, &c.*] Ex his ſola Belbina Scylaci nota, pag. 19. Κατὰ δὲ τὸ Σκυλλαῖον ἀκρωτήριον τῆς Τροιζηνίας ἐστὶ νῆσος Βέλβινα, καὶ πόλις, contra Scyllæum Trœzenii agri promontorium. Straboni quoque lib. 8. pag. 375. & Stephano.

7. *Cecryphalos.*] Κεκρυφαλία Ariſtidi, apud Photium in Bibl. cod. 246. p. 1221. prope Æginam: hodie *Schilla*. Diodoro quoque l. xi. Bibl. p. 59. & Thucyd. l. 1. p. 70.

8. *Pityoneſos.*] Πιτυόνησος, inſula pinaria. In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Scinthioneſos*. Hodie, ut ex ſitu liquet, *Damala*.

9. *Ægina.*] Αἴγινα, hodieque *Egina*, non *Engia*, ut vulgus Geographorum exiſtimat Ab ea ſinui Saronico nomen. Pauli Medici Æginetæ patria. Hanc Agathemerus l. 1. Geogr. c. 5. porrectam ait eſſe ſtadiis CLX. hoc eſt XX. mill. paſſ. ut recte Plinius.

10. *Oenone.*] Οἰνώνη Stephano, Scymno Chio, p. 23. Euſtathio in Dionyſ. v. 512. p. 73. Tzetzæ in Lycophr. v. 175. p. 36. Apollodoro, l. 3. de Diis, p. 229. & ante eos Herodoto, lib. 8. Uran. pag. 477. n. 46.

11. *Spiræo.*] De quo ſect. 9. Ex his inſulis Ἐλεοῦσα Straboni memoratur, l. 9. p. 398. Ἀσπὶς Stephano. De ceteris auctores deſidero. Scopulos modo ignobiles in hoc tractu maris, Tabulæ Nauticæ, & qui ea maria nuper luſtrarunt, nobis repræſentant. Vide Notas & Emend. num. LXXIII.

& in Megarico ſinu [1] Methurides quatuor. [2] Ægila autem xv. mill. paſſ. a Cythera, eademque a Cretæ Phalaſarna oppido xxv. mill. paſſuum.

XX. Ipſa Creta altero latere ad auſtrum, altero ad ſeptentrionem verſa, inter ortum occaſumque porrigitur, [3] centum urbium clara fama. [4] Doſiades eam a Crete nympha: Heſperidis filia, Anaximander: a rege Curetum, Philiſtides Mallotes: Crates primum [5] Aëriam dictam: deinde poſtea Curetin, & [6] Macaron nonnulli temperie cæli appellatam exiſtimavere. Latitudine nuſquam quinquaginta millia paſſuum excedens, & circa mediam ſui partem maxime patens, longitudinem implet CCLXX. millium paſſuum, circuitum DLXXXIX. flectenſque ſe in Creticum pelagus ab ea dictum, qua longiſſima eſt ad orientem [7] Sammonium promontorium adverſum Rhodo: ad occidentem [8] Criumetopon Cyrenas verſus expellit. Oppida ejus inſignia, [9] Phalaſarne, [10] Etea, [11] Cyſamum, [12] Pergamum, [13] Cydon, [14] Minoum,

Notæ.

1. *Methurides.*] Quarum, ut quidem videtur, maxima Μεθυρεία Stephano appellata eſt, inter Æginam & Atticam, juxta Trœzenem: νῆσος μεταξὺ Αἰγίνης καὶ Ἀττικῆς, πλησίον Τροιζῆνος.

2. *Ægila.*] Quæ Herodoto, l. 6. Erato, p. 366. n. 97. Αἰγιλίη, vel Αἰγίλεια, variant enim ibi codices. Hodie *Cerigotto.* Vide Notas & Emend. num. LXXIV.

3. *Centum urbium.*] Virgil. lib. 3. Æneïd. v. 106.

Centum urbes habitant magnas.

Et Horat. l. 3. Ode 27.

Centum tetigit potentem
Oppidis Creten.

Nunc vero quæ ſint alicujus nominis, vix quatuor omnino exſtant: *Caſtro* metropolis, quæ Italis *Candia* dicitur: *Canéa*, *Rétimo*, *Sitia.*

4. *Doſiades eam, &c.*] Hæc Solinus c. 11. p. 29. & Martianus, l. 6. p. 212. iiſdem fere verbis a Plinio. Vide Notas & Emendat. num. LXXV. Hodie *l'Iſle de Candie.*

5. *Aëriam.*] Ἀερία Stephano: Gellio quoque, l 14. c. 6. p. 777.

6. *Macaron.*] Hoc eſt, τῶν Μακάρων, ſubintellige inſulam. Solinus, & Martianus, Μακάρων νῆσον, *inſulam beatorum.*

7. *Sammonium.*] In Tabulis Nauticis *Capo Salamon.* In Act. Apoſt. c. 27. *Salmone.* Ptolemæo, l. 3. c. 17. Σαμώνιον ἄκρον.

8. *Criumetopon.*] Κριοῦ μέτωπον ἄκρον, Ptolem. loc. cit. ceu *Fons Arietis.* Nunc *Capo Crio*: juxta pagus eſt, *S. Zuan di Capo Crio.*

9. *Phalaſarne.*] Φαλάσαρνα, Scylaci, p. 17. Ptolemæo, & Stephano.

10. *Etea.*] Ἠτεία. Vide Notas & Emendationes num. LXXVI.

11. *Ciſamum.*] Κίσαμος Ptolemæo, loc. cit. Apteri oppidi navale, Ἀπτέρας ἐπίνειόν ἐστι Κίσαμος, inquit Strabo, l. 10. p. 479. In Notitia Eccleſ. Hieroclis, pag. 25. ſedes Epiſcopalis. Hodie *Chiſamo.*

12. *Pergamum.*] Pergameam Maro appellavit, l. 3. Æneïd. v. 133.

Et tandem antiquis Curetum allabimur oris.
Ergo avidus muros optatæ molior urbis,
Pergameamque voco.

Scylaci quoque, Περγαμία, in Κρήτῃ.

13. *Cydon.*] Straboni loc. cit. Κυδωνία. Italis *Canea*: Nobis, *la Canée.*

14. *Minoum.*] Μινώα, Ptolem. loc. cit. Nunc *Minolo.*

[1] Apteron [2] Pantomatrium, Amphimalla, Rhithymna, Panhormum, Cytæum, [3] Apollonia, [4] Matium, [5] Heraclea, [6] Miletos, [7] Ampelos, [8] Hierapytna, [9] Lebena, [10] Hierapolis: & in mediterraneo, Gortyna, Phæstum, Gnossus, Polyrrhenium, Myrina, [11] Lycastus, Rhamnûs, [12] Lyctus, Dium, [13] Asum, [14] Pyloros, Rhytion, Elatos,

Notæ.

1. *Apteron.*] Ἄπτερα Stephano, πλησίον τῆς θαλάττης. Nomen, si fabulis fides, ex eo datum oppido, quod Sirenes ibi a Musis victæ, τὰ πτερὰ, hoc est alas abjecerint. Stephanus, Suidas, & Etymologici auctor.

2. *Pantomatrium, &c.*] Παντομάτειον Ptolemæo, & Stephano. Ἀμφίμαλλα & Ἀμφιμάλλιον Stephano: nunc *la Suda*: hinc Ἀμφιμαλῆς κόλπος, apud Ptolem. l. 3. c. 17. *Golfo de la Suda.* Ῥιθυμνία Stephano, Ptolemæo Ῥίθυμνα, hodie *Rétimo.* Πάνορμος Ptolemæo, nunc etiam *Panormo*, in territorio, ut loquuntur, Sitiæ. Nam Κύταιον, ut Stephanus habet, vel Κυταῖον, ut Ptolemæus, *Sitia* nunc dicitur: circumjectus ager, *il territorio di Sitia.* In Leonis Novella, sedes Episcopalis, Σίτζα, apud Leunclavium, p. 96.

3. *Apollonia.*] Stephanus juxta Gnossum locat: Ἀπολλωνία ἐν Κρήτῃ πρὸς τῇ Κνώσσῳ.

4. *Matium.*] Matium paulo post a Plinio contra Diam insulam statuitur, quæ *Standia* hodie appellatur, septentrionali Cretæ lateri opposita: quamobrem ex eo situ intelligimus Matium esse hodierno die totius insulæ primarium oppidum *Candie.*

5. *Heraclea.*] Ἡράκλεια Κρήτης, Stephano: Gnossiorum navale Straboni, l. 10. p. 476. ἐστὶ δ' ἐπίνειον τὸ Ἡράκλειον ἡ Γνωσσός.

6. *Miletos.*] Μίλητος, quæ Jonicæ Mileto ortum dedit. Strabo, l. 14. p. 634. & lib. 10. p. 479. Μίλυτος pro Μίλητος. Homerus in Catalogo, Iliad. β. v. 154.

Λύκτον, Μίλητόν τε, καὶ ἀργινόεντα Λυκαστον,
Φαιστόν τε, Ῥύτιόν τε.

Nonnus, l. 13. Dionys. p. 364.

Μιλήτου στρατιῆσι συνήλυδες.

7. *Ampelos.*] Ἄμπελος ἄκρα Ptolemæo promontorium est, unde jam ad oppida australi latere posita, cursum Plinius orationemque flectit.

8. *Hierapytna.*] Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης Stephano. Τὰ Ἱεράπυδνα Dioni, lib. 36. p. 8. Apud Gruter. p. 595. Ἱερὰ Πύτνα. Hodie *Giera petra.* In Notit. Eccles. Hieroclis, sedes Episcopalis.

9. *Lebena.*] Λεβὴν Straboni, lib. 10. p. 478. Gortynæ navale, a qua dissidet stadiis xc. Nunc *Lionda.*

10. *Hierapolis, &c.*] Ἱερὰ πόλις Κρήτης, Stephano. In Novella Leonis, sedes Episcopalis. Gortyna quoque, Γορτύνα μητρόπολις, hodie *Chetina.* Φαιστὸς πόλις Κρήτης Stephano agnita: Γνωσσὸς fere omnibus. Πολυῤῥήνιοι Cydoniatarum vicini dicuntur, apud Strabonem, p. 479. ab ovium, quas alunt numero appellati, ut auctor est Stephanus. In nummo vetere apud Spanhem. p. 902. ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ. De Myrina vide Notas & Emend. num. LXXVII.

11. *Lycastus.*] Homero superius laudato, & Stephano, aliisque, Λύκαστος. De Rhamnunte quid sentiamus, in Notis & Emend. dicemus num. cit.

12. *Lyctus &c.*] Λύκτος Stephano: Scylaci, ἐν μεσογείᾳ Λύκτος, p. 18. Dium in mediterraneis insulæ urbibus qui statuerit, auctorem adhuc requiro.

13. *Asum.*] Ἄσος Stephano, unde Jupiter Asius appellatus.

14. *Pyloros, &c.*] Forte *Elyros.* Vide Notas & Emend. num. LXXVIII. Ῥύτιον Homero, loc. cit. Stephanoque: Ῥύτειον Suidæ est. Rhytion cum Rhitymna confundit Ferrarius in Lexico. De Elato dicemus in Notis & Emendationibus num. cit.

[1] Pharæ, Holopyxos, Lasos, [2] Eleuthernæ, Therapne, Marathusa, Cylissos: [3] & aliorum circiter LX. oppidorum memoria exstat. [4] Montes: Cadistus, Idæus, [5] Dictynnæus, Corycus. Ipsa abest promontorio suo, quod vocatur Criumetopon, ut prodit Agrippa, a Cyrenarum promontorio Phycunte, [6] CXXV. millia passuum. Item Cadisto a Malea Peloponnesi LXXV. A Carpatho insula, promontorio Sammonio LX. mill. [7] in Favonium ventum. Hæc inter eam & Rhodum interjacet.

Reliquæ circa eam ante Peloponnesum duæ [8] Coricæ, totidem Mylæ: & latere septentrionali, dextra Cretam habenti [9] contra Cydoniam Leuce, & duæ Budroæ. Contra Matium, [10] Dia. [11] Contra Itanum promontorium [12] Onisia, Leuce: contra Hierapytnam, [13] Chrysa,

Notæ.

1. *Pharæ, &c.*] Φαραὶ colonia Messeniorum est, Stephano teste. Holopyxos etiam Melæ cognita, lib. 2. c. 7. Lasos ignota omnibus.

2. *Eleuthernæ, &c.*] Ἐλευθέρνα Stephano: Scylaci Ἐλευθέρναι, in Κρήτῃ. Therapnes etiam meminit Solinus Marathusæ, Mela l. 2. c. 7. p. 44. Cylissi, Solinus. Vide Notas & Emendationes num. LXXIX.

3. *Et aliorum.*] Quorum nomina Meursius recitat, in libro de Creta insula.

4. *Montes:*] Solinus, c. XI. p. 29. *Albet Creta jugis montium Dictynnæi, & Cadisti: qui ita excandescunt, ut eminus navigantes magis putent nubila.* Albos montes Plinius vocat, l. 16. sect. 60. & l. 31 sect. 26. Item Ptolem. l. 3. c. 17. quod eorum juga nivibus semper albent.

5. *Dictynnæus.*] Idem qui Dictæus Callimacho, quanquam id Strabo negat, l. 18 p. 479. Sed Dictynnæum hoc loco habent MSS. Pliniani omnes: Solinus quoque, & Martianus: nomen ex ea re habet, quod Dictynna inde se præcipitem egit. Ptolemæo, loc. cit. ἡ Δίκτη ὄρος, & Κάρυκος ἄκρα, quæ nautis hodie *Punta di Coraca.*

6. *CXXV. millia.*] Vide Notas & Emend. num. LXXX.

7. *In Favonium.*] Occasum versus, inquit, a Carpatho Creta recedit, LX. millibus passuum.

8. *Coricæ .... Mylæ.*] De his ceteri scriptores silent. Scopuli verius, quam insulæ.

9. *Contra Cydoniam.*] Sive Cydonem, de qua paulo ante. Nam & Cydonia Latinis interdum, ut Solino: Græcis semper est appellata. Ipsa vero Leuce hodie est *Scoglio di S. Theodoro*, cum arce munitissima. Budroæ, (sic enim MSS. habent, non Budoræ,) nunc *Turluru.*

10. *Dia.*] Ita R. 1. &c. non *Cia.* Et Ptolemæo, l. 3. c. 17. ac Straboni, l. 10. p. 484. Δία νῆσος, nunc *Standia*, conflata appellatione pravo harum vocum sono, εἰς τὴν Δίαν.

11. *Contra Itanum.*] Orientale Cretæ promontorium illud est, ubi se insula in austrum flectere incipit: Hodie *Capo Xacro* nautis. Ibi & oppidum Ἴτανος fuit, cujus Ptolemæus meminit, l. 3. c. 17. & Notitia Eccles. Hieroclis: at non est *Paleocastro*, prope Candiam positum, ut visum est erudito viro: cum hæ civitates in media fere oræ illius parte sint, quæ reæ obvertitur.

12. *Onisia, Leuce.*] Prior *Cofonisi*: altera sine nomine est: ejus tamen meminit Antoninus in Itiner. Marit.

13. *Chrysa, Gaudos.*] Utriusque Mela meminit, lib. 2. c. 7. p. 44. Posterior Ptolemæo dicta, ut arbitror, Κλαῦδος νῆσος, l. 3. c. 17. adjacens Cretæ παράκειται τῇ Κρήτῃ: & in Notitia Eccl. Hieroclis, p. 25. Harum major hodie *Gaidurognissa.*

Gaudos. Eodem tractu Ophiussa, Butoa, [1] Aradus: circumvectisque Criumetopon, tres [2] Musagores appellatæ. Ante Sammonium promontorium, [3] Phoce, Platiæ, Sirnides, Naulochos, Armendon, Zephyre.

At in Hellade, etiamnum in Ægæo, [4] Lichades, Scarphia, Caresa, Phocaria, compluresque aliæ ex adverso Atticæ sine oppidis, & ideo ignobiles. Sed [5] contra Eleusina, clara Salamis: ante eam Psytalia: [6] a Sunio vero Helene quinque mill. pass. distans. Dein [7] Ceos ab ea totidem, quam nostri quidam dixere Ceam, Græci & Hydrussam. Avulsa Eubœæ, [8] quingentis longa stadiis fuit quondam: mox quatuor fere partibus, quæ ad Bœotiam vergebant, eodem mari devoratis, oppida habet reliqua, [9] Julida, Carthæam: intercidere Coressus, Pœëessa. [10] Ex hac profectam delicatiorem feminis vestem, auctor est Varro.

Notæ.

1. *Aradus.*] Ἄραδος circa Cretam insula Stephano. In MSS. & edit. Parm. *Aranus.* Libri vulgati perperam, auctore Frobenio, *Rhamnus.*

2. *Musagores.*] Mela, l. 2. c. 7. p. 44. *Et quas Musagoras numero tres, uno tamen vocabulo appellant.*

3. *Phoce, &c.*] De Phoce Antoninus in Itiner. Marit. Πλατεῖα insula Libyæ a Stephano adscribitur. Sirnides, vel ut MSS. *Syrnides* nusquam compertæ nobis: at Σύρινθος Stephano urbs Cretæ dicitur, forte pro insula Creticæ ditionis. Naulochos, ea est quæ Naumachos a Mela, una cum Zephyre, appellatur, loc. cit. Armedon (sic enim MSS.) vel Armedon, quæ sit, penitus obscurum. Et scopulis omnes, quam insulis, propiores.

4. *Lichades.*] De his Strabo, lib. 9. p. 426. Ἐνταῦθα καὶ αἱ Λιχάδες καλούμεναι τρεῖς νῆσοι, &c. Harum complures idem Strabo refert l. 1. p. 60. terræ motu esse demersas. Σκάρφεια ex adverso in continenre urbem habet cognominem, in Locrorum ora, de qua sect. 12. diximus. Caresa, in MSS. *Coresa. Phocaria* a phocis seu vitulis marinis accepisse nomen videtur. In MSS. *Phocasia.*

5. *Contra Eleusina.*] De qua egimus, sect. XI. Ipsam vero Σαλαμῖνα hodie *Coluri*, in Saronico sinu: Psytaliam, *Lypsocoutalia* incolæ vocant. De hac Pausanias, lib. 1. Attic. pag. 67. Νῆσος δὲ πρὸ Σαλαμῖνός ἐστι καλουμένη Ψυττάλεια, &c.

6. *A Sunio.*] De Sunio, sect. XI. De Helene, Mela, l. 2. c. 4. p. 43. *In Atthide Helene est, nota stupro Helenæ: & Salamis excidio classis Persicæ notior.* Helene, ut olim Μακρὶς, Stephano teste dicebatur, quod est in longum porrecta, sic hodie *Macronisi*, hoc est, μακρὰ νῆσος, vocatur.

7 *Ceos ab ea.*] Ab Helene totidem, hoc est, quinque pass. mill. distans Κέως Straboni, lib. 10. p. 486. aliisque. Κία νῆσος Ptolemæo, lib. 3. c. 15. Hydrussæ cognomen a copia aquarum petitum, Heraclides c. de politia Coorum, insulæ Coo attribuit Ceæ: sed Ceon & Coon ab ipso confundi, sequentia ejus verba declarant. Nunc *Cia*, vel *Zea*.

8. *Quingentis.*] LXII. M. D. pass.

9. *Iulida, &c.*] Ἰουλὶς, Καρθαία, Ποιήεσσα, Κορησσία, Straboni l. 10. p. 486. Κορησσός Ptolemæo, l. 3. c. 15. De Carthæa Ovidius, l. 7. Metam. v. 369.

Transit & antiquæ Carthæia mœnia Ceæ.

10. *Ex hac profectam.*] Hæc iisdem verbis Solinus, c. 7. p. 23. Vide quæ dicturi sumus in Notis & Emend. ad librum undecimum, num. XLII.

XXI. [1] Eubœa & ipsa avulsa Bœotiæ, tam modico interfluente Euripo, [2] ut ponte jungatur: a meridie promontoriis duobus, [3] Geræsto ad Atticam vergente, ad Hellespontum Caphareo insignis: a septentrione, Cenæo: nusquam latitudinem ultra XL. millia passuum extendit, nusquam [4] intra duo millia contrahit: sed in longitudinem universæ Bœotiæ, ab Attica Thessaliam usque, [5] prætenta in CL. mill. pass. circuitu vero trecenta sexaginta quinque. Abest ab Hellesponto parte Capharei,* CCXXV. mill. passuum, urbibus clara quondam, [6] Pyrrha, Porthmo, Neso, Cerintho, Oreo, Dio, Ædepso, Ocha, Oechalia: [7] nunc Chalcide, cujus ex adverso in continenti Aulis est: [8] Geræsto, Eretria, Carysto, Oritano, Artemisio, [9] fonte Arethusa, flumine [10] Lelanto, aquisque calidis, [11] quæ Ellopiæ vocantur, nobilis: notior tamen marmore Carystio. Antea vocitata est [12] Chalcodotis, aut Macris, ut Dionysius & Ephorus tradunt: ut Aristides,

NOTÆ.

1. *Eubœa.*] Nostris *Negrepont: Egrippos* olim, voce ab *Euripos*, ut arbitror, deflexa. Hunc porro Plinii locum de more transcribunt Solinus, cap. 11. p. 30. & Martianus, lib. 6. cap. de Thracia, pag. 213. Accepit a Pomponio Plinius ex lib. 2. cap. 7. pag. 43.

2. *Vt ponte.*] Qui pons hodieque exstat, longitudine CCL. pass.

3. *Geræsto, &c.*] Γεραιςὸν, Καφαρεὺς, Κήναιον, promontoria Eubœæ terna, Straboni, lib. 10. pag. 444. & Ptolemæo, lib. 3. cap. 15.

4. *Intra duo millia.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXI.

5. *Prætenta in C L.*] In longitudinem CL. mill. pass. toti Bœotiæ apposita.

6. *Pyrrha, &c*] Pyrrhæ meminit Mela, loc. cit. Πορθμοῦ Suidas. De Neso, (sic enim ex MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. pro *Meso* rescripsimus,) idem Mela: hodieque *Neso* vocatur, in parte insulæ boreali. Κήρινθος, Homero cognita Iliad. β. in Catal. vers. 45. & Ptolemæo, lib. 3. cap. 15. Ὠρεὸς, πόλις Εὐβοίας, Stephano. Hinc Oritæ populi, quos Dalecamp. in Athen. lib. 1. p. 14. ad Indos Oritas perperam refert. Δῖον Homero rursum loc. cit. & Straboni, lib. 10. p. 446. Αἴδηψος eidem Straboni, pag. 445. cum thermis Herculeis, aquisve calidis. Ὄχη Eustathio in Iliad. p. 279. & montis nomen, & vetusta Eubœæ totius appellatio fuit, ab oppido, ut apparet cognomine. Οἰχαλία denique & apud Stephanum Eubœæ oppidum est.

7. *Nunc Chalcide.*] Χαλκὶς Eustathio loc. cit. aliisque. Hodie ab Euripo affluente *Negrepont*, quasi ἐν Εὐρίπῳ, quam vocem sequior usus in *Negripo* primum transformavit. De Aulide diximus, sect. 12.

8. *Geræsto, &c.*] Γεραιςὸς χώμη, contra Sunium, Atticæ promontorium, ut auctor est Strabo, l. 10. p. 446. Hodie *Iastura*. Ἐρέτρια Straboni quoque loc. cit. nunc *Trocco*. Κάρυςος Stephano, de quo oppido ille multa: nunc *Castel Rosso*. *Opulentissima Carystos, & Chalcis*, inquit Mela, l. 2. c. 7. p. 43. De Oritano nihil compertum. De Artemisio Ptolemæus, lib. 3. c. 15. Ἀρτέμιδος ἱερόν. Stephano, Ἀρτεμίσιον.

9. *Fonte Arethusa.*] De quo Strabo consulendus, l. 1. p. 58.

10. *Lelanto.*] Fluvium igniti luti terræ hiatu erupisse in Lelanto campo idem Strabo narrat loc. cit. Et prope Oreum Κάλλαντα ποταμὸν idem collocat, lib. 10. p. 445. quem pro Plinii Lelanto accipi si quis velit, non admodum reluctabor.

11. *Quæ Ellopiæ.*] Ab Ellopia Eubœæ regione, de qua Strabo, p. 446.

12. *Chalcodotis.*] Quod æs prima dederit, ære ibi, ut mox subjicitur, primum reperto. Ita scribi porro id voca-

Macra: ut Callidemus, Chalcis, ære ibi primum reperto: ut Menæchmus, Abantias: ut Poëtæ vulgo, Asopis.

Extra eam [1] in Myrtoo multæ, sed maxime illustres [2] Glauconnesos, & Ægilia. Et a promontorio Geræsto, circa Delum in orbem sitæ ([3] unde & nomen traxere) Cyclades. Prima earum [4] Andrus cum oppido, abest a Geræsto, x. mill. pass. a Ceo XXXIX. mill. Ipsam Myrsilus Cauron, deinde Antandron cognominatam tradit: Callimachus Lasiam, alii Nonagriam, Hydrussam, Epagrin. Patet circuitu XCVI. mill. pass. Ab eadem Andro passus mille, & a Delo quindecim mill. [5] Tenos, cum oppido in XV. mill. pass. porrecta, quam, propter aquarum abundantiam, [6] Aristoteles Hydrussam appellatam ait, aliqui Ophiussam. Ceteræ: [7] Myconos cum monte Dimasto: a Delo quindecim mill. passuum. [8] Siphnus, ante Meropia, & Acis ap-

NOTÆ.

bulum, tum MSS. monent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. tum Græci sermonis proprietas exigit: non ut hactenus editum, *Chalcodontis*. Sic Μακρὶς a longitudine, Stephano dicta est, vel Μακρά. Ab Abantibus qui eam diu tenuere, Ἀβαντιάς. Ἀβαντὶς Pausaniæ, l. 5. Eliac. prior. p. 332. Unde ἱερὸν ἔδος Ἀβάντων a Nonno appellatur, l. 13. Dionys. p. 361. Nomen utrumque hymno in Delum, Callimachus versu 20. complexus. Μακρὶς Ἀβαντιὰς Ἐλλοπιήων. & Dionys. Perieg. v. 520. Ab Asopide deinde, hoc est, a Danaë, vel Ægina Asopi filia postremum ei nomen est inditum: Scymnus Chius, p. 23. de variis Eubœæ appellationibus:

Διὰ τὴν φύσιν, τὸ πρότερον, ὥς φησι, Μακρίς,
Ἔπειτεν ἀπὸ τῆς λεγομένης Ἀσώπιδος,
Χρόνῳ λαβοῦσα τοὔνομα, Εὔβοια πάλιν.

1. *In Myrtoo.*] Deceptus est Pintianus ancipiti ac gemina Myrtoi maris appellatione. Aliud enim est Myrtoum pelagus Plinio, Straboni, Pausaniæ, Melæ: aliud Ptolemæo. Huic circa Cariam est: illis a Creta ad Atticam. Vide Strabon. l. 2. p. 124.

2. *Glauconnesos.*] Γλαύκου νῆσος Pausaniæ, l. 6. Eliac. poster. Ægiliam Plinii cum Begiali Ptolemæi, eodem errore Pintianus, aliique, eandem esse existimarunt: quo is putavit idem esse Ptolemæo, Plinioque, Myrtoum mare. Illa *Pondico* hodie: ista *Spitilus*: reliquæ *Micronisia*, hoc est, parvæ insulæ, communi vocabulo nuncupantur.

3. *Vnde & nomen.*] *Orbem enim κύκλον, inquit* Solinus c. XI. p. 30. *Graii loquuntur.* Expressit id Græco carmine Dionysius Perieg.

Δῆλον ἐκυκλώσαντο, καὶ τοὔνομα Κυκλάδες εἰσίν.

4. *Andrus.*] *Andro.*

5. *Tenos.*] Τῆνος. Nunc *Teno.*

6. *Aristoteles.*] Et ex Aristotele, vel quisquis is est Auctor libri de Mirab. Auscult. Stephanus, verbo Τῆνος· ἐκλήθη δὲ Ὑδροῦσσα, quod nempe irrigetur aquis, καὶ Ὀφιοῦσσα, quod anguibus scateat. Aristoph. Schol. in Plut. ἔχιδνα ἐν τῇ Τήνῳ μιᾷ τῶν Κυκλάδων νήσῳ ὄφεις καὶ σκορπίοι δεινοὶ ἐγίνοντο. Ac forte etiam inde Hydrussa ab hydris, non ab aquis est vocitata. Quin & vox ipsa Τηνία Hesychio ἔχιδνα est, hoc est, vipera: ut eodem spectare nomina hæc omnia videantur.

7. *Myconos.*] Μύκονος μία τῶν Κυκλάδων Stephano. Mons ibi Δίμαστος appellatus, quod duarum instar mammarum gemino vertice eminet.

8. *Siphnus &c.*] Σίφνος Stephano, & eadem Μερόπη prius, ut auctor est etiam Nicol. Damasc. in Excerptis, pag. 494. appellata. Vide Notas & Emend. num. LXXXII. Hodie *Sifano.*

pellata, circuitu viginti octo mill. passuum. [1] Seriphus duodecim, [2] Prepesinthus, Cythnos. Ipsaque longe clarissima, & Cycladum media, ac templo Apollinis & mercatu celebrata, [3] Delos: quæ diu fluctuata, ut proditur, [4] sola motum terræ non sensit. Ad M. Varronis ætatem, Mucianus prodidit bis concussam. Hanc Aristoteles ita appellatam prodidit: quoniam repente [5] apparuerit enata. Æglosthenes [6] Cynthiam, alii [7] Ortygiam, [8] Asteriam, Lagiam, Chlamydiam, Cynæthum, Pyrpilem igne ibi primum reperto. Cingitur quinque mill. passuum: assurgit [9] Cyntho monte. Proxima ei [10] Rhene, quam

Notæ.

1. *Seriphus.*] Σέριφος Straboni, lib. 10. pag. 487. Nunc *Serfino.* Deserta insula, quo sontes Romani relegabant. Tacitus, lib. 4. Annal. de Cassio Severo: *In Seriphio saxo consenuit.* Juvenal. Satyra 6. vers. 562.

Et parva tandem caruisse Seripho.

2. *Prepesinthus, &c.*] Πρεπέσινθος, & Κύθνος, Straboni, lib. 10. p. 485. Hæc hodie *Fermina* dici existimatur.

3. *Delos.*] Δῆλος. Nobis, *les Sdilles*, a corrupta voce Græca, *εἰς Δῆλους.* Incolæ *Megadili* vocant. Adjacet ei Rhene, de qua mox Plinius, & minor Delos a civibus appellatur, non *Fermina*, ut quibusdam visum est, quæ longe hinc abest.

4. *Sola motum.*] Seneca lib. 6. Natur. quæst. cap. 26. pag. 912. *Sed movetur & Ægyptus, & Delos, quam Virgilius stare jussit,*

Immotamque coli dedit, & contemnere ventos.

*Hanc Philosophi quoque, credula natio, dixerunt non moveri, auctore Pindaro. Thucydides ait antea quidem immotam fuisse: sed circa Peloponnesiacum bellum tremuisse. Callisthenes & a*l*io tempore ait hoc accidisse*, &c. En quod Mucianus prodidit, bis ante Varronis ætatem terræ motu Delon concussam. Vide Callimachum hym. in Delum. Thucyd. lib. 2. pag. 104. belli Peloponnesiaci anno primo tremuisse ait, Olympiad. LXXXVIII. Ante Marathoniam pugnam, Herodotus, lib. 6. Erato, n. 98. pag. 366.

5. *Apparuerit.*] Παρὰ τὸ δῆλον. Servius ad lib. 3. Æneïd. vers. 76. *Delos dicitur, quia diu latuit, & postea apparuit. Nam δῆλον Græci manifestum dicunt. Vel quod verius est, quia cum ubique Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dabantur oracula.*

6. *Cynthiam.*] A Cyntho monte, de quo mox Stephanus: verbo, Δῆλος· ἐκαλεῖτο δὲ Κύνθος, .. καὶ Ἀστερίη, καὶ Πελασγία, καὶ Χλαμυδία.

7. *Ortygiam.*] A copia coturnicum, τῶν ὀρτύγων, quæ illic sunt, ut auctor est Phanodemus, lib. 2. rerum Atticar. apud Athen. lib. 9. pag. 392. Aliam causam affert Schol. Apollonii, ad lib. 1. Argon. v. 308.

8. *Asteriam, &c.*] Solinus, cap. 11. pag. 30. de Delo: *Eadem est Ortygia*, inquit, ... *nunc Asteria, a cultura Apollinis: nunc a venatibus Lagia, vel Cynæthus: Pyrpile etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis inventa sunt. In hac primum visæ coturnices aves, quas ὄρτυγας Græci vocant.* Lagia, seu leporaria, a leporum frequentia, λαγῶς Græci nuncupant: Cynæthus ab ardore canum venaticorum dicta est, ἀπὸ τοῦ κυνὸς & αἴθω.

9. *Cyntho monte.*] Κύνθος ὄρος τῆς Δήλου, Schol. Callim. pag. 9. Nunc *monte Cintio.*

10. *Rhene.*] Ῥήνη, νῆσος μικρὰ, πλησίον Δήλου, exiguo a majore Delo freto dispescitur. Plutarch. in Nicia, p. 525. Ῥηναίη νῆσος Herod. lib. 6. Erato. p. 366. n. 97.

Anticlides

Anticlides [1] Celadussam vocat : item Artemin Hellanicus. [2] Syros quam circuitu patere viginti millia pass. prodidere veteres, Mucianus centum sexaginta. [3] Oliaros, [4] Paros cum oppido, ab Delo XXXVIII. mill. marmore nobilis, [5] quam primo Platean, postea Minoida vocarunt. Ab ea septem mill. quingentis [6] Naxus, a Delo XVIII. cum oppido, quam [7] Strongylen, dein Dian, mox Dionysiada [8] a vinearum fertilitate, alii [9] Siciliam minorem, aut Callipolin appellarunt. Patet circuitu septuaginta quinque mill. pass. dimidioque major est quam Paros.

XXIII. Et hactenus quidem Cycladas servant : ceteras, quæ sequuntur, [10] Sporadas. Sunt autem [11] Helene, Phacussa, Nicasia, [12] Schinussa, [13] Pholegandros : & a Naxo decem & septem mill. passuum, [14] Icaros, quæ nomen mari dedit, [15] tantumdem ipsa in longi-

Notæ.

1. *Celadussam.*] A strepitu undarum, id enim est proprie κελαδεῖν. A Dianæ nomine Ἄρτεμιν

2. *Syros.*] Σῦρος Straboni, lib. 10. p. 486. aliisque. Juxta Delum : ἡ Σύρα νῆσος μία τῶν Κυκλάδων πλησίον Δήλου. Suidas, verbo Φερεκύδης. Fuit enim Pherecydes Syrius. Nunc *Sira.*

3. *Oliaros.*] Et hæc inter Cycladas Stephano, Ὠλίαρος νῆσος τῶν Κυκλάδων μία, quam & a Paro distare ait ex Heraclide, stadiis LVIII. seu VII. M. CCL. P. Nunc *Rocchi.* Straboni, l. 10. p. 485. Ὠλέαρος.

4. *Paros.*] Πάρος, quæ & Μινώα Stephano : Solino, c. XI. p. 31. & Isidoro, l. 14. Orig. c. 6. *Minoïa* : quod a Minoë subacta. Hodie *Paris.*

5. *Quam primo Platean.*] Hoc est, Πλατεῖαν, a planitie. Vide Notas & Emend. num. LXXXIII.

6. *Naxus, a Delo, &c.*] Ita Solinus c. XI. p. 31. Sed corruptus tamen numerus, ut omnia rite perspicienti constabit. Νάξος olim, hodie *Naxi.*

7. *Strongylen.*] A rotunditate : nec tamen est absolute rotunda, sed vitis folio similis, ut ait Eustath. Δίαν quoque appellatam esse tradunt Diodorus Sic. l. 4. Bibl. p. 264. & ex Callimacho Schol. Apollonii, ad lib. 4. Argon. v. 426. Hæc Dia est, de qua Ovidius, l. 8. Metam. v. 174. Strongylen oppidum in Naxo falso credit Solinus, loc. cit. nam ipsa Naxos Strongyle est.

8. *A vinearum.*] Vel quod hospita fuerit Libero Patri, ut ait Solinus.

9. *Siciliam.*] Quod pari cum majore Sicilia fertilitate sit : vel, ut Agathemerus ait l. 1. Geogr. c. 5. quod inter Cycladas magnitudine præcipua.

10. *Sporadas.*] Σποράδες Dicæarcho p. 181. aliisque : ita dictæ quod sparsim jaceant, ac veluti temere dissipatæ.

11. *Helene, Phacusa, Nicasia, &c.*] Ἑλένη, Φακοῦσσα, Νικασία, Σχινοῦσσα. Vide Notas & Emend. num. LXXXIV. Helene nunc *Pira.* Nicasia *Rachia* : Phacusa *Fecussa* est, Marco Boschini.

12. *Schinussa.*] Cui est a lentisco nomen. Σχινοῦσσα Hesychio, νησός ἐστι Φωκίδος. Hodieque *Schinusa* dicitur, & Naxo ad Boream adjacet.

13. *Pholegandros.*] Stephanus : Φολέγανδρος, νῆσος τῶν Σποράδων, ἀπὸ Φολεγάνδρου τοῦ Μίνωος, &c. Hæc Stephanus ex Strabone l. 10. p. 484. Ptolemæo, l. 3. c. 15. est Φιλόκανδρος. Hesychio, Φλέγανδρος. Hodie *Policandro*, ad ortum Melo Sicinoque opposita.

14. *Icaros.*] Straboni, & Ptolemæo Ἰκαρία : unde nunc *Nicaria* dicitur, facititia voce ex duabus ἐν Ἰκαρίᾳ. Eadem Μακρὶς, & Δολίχη a longitudine : eadem a piscium copia Ἰχθυόεσσα Stephano, Heraclidi, l. de politiis Ἰχθυοῦσσα appellatur. Μακρὶς rursum Schol. Aristoph. in Nub. pag. 135. Ἰχθυόεσσα & Eustathio, p. 306. Utroque nomine ab Agathemero, l. 1. Geogr. c. 5. agnominatur.

15. *Tantumdem.*] Hoc est, XVII. M. P. Circuitus vero, Strabone teste, lib. 14.

tudinem patens, [1] cum oppidis duobus, tertio amiſſo: ante vocata Doliche, & Macris, & Ichthyoëſſa. Sita eſt ab exortu [2] ſolſtitiali Deli, quinquaginta mill. paſſ. Eadem a Samo triginta quinque mill. Inter Eubœam & Andrum decem mill. paſſ. freto, ab ea Geræſtum centum duodecim mill. quingenti paſſ. Nec deinde ſervari poteſt ordo.

Acervatim ergo ponentur reliquæ. [4] Scyros: [5] Ios a Naxo viginti quatuor mill. paſſ. Homeri ſepulcro veneranda, longitudinis viginti quinque mill. [6] ante Phœnice appellata. [7] Odia, Letandros, [8] Gyaros cum oppido, circuitu duodecim mill. paſſuum. Abeſt ab Andro ſexaginta duobus mill. paſſ. [9] Ab ea Syrnos octoginta mill. paſſuum. [10] Cynæthus: [11] Telos unguento nobilis, a Callimacho [12] Agathuſſa appellata. [13] Donuſa, [14] Pathmos circuitu triginta mill. paſſ.

Notæ.

p. 639. ſtadia trecenta complectitur, hoc eſt, XXXVII M D. P.

1. *Cum oppidis.*] Unde Scylaci vocatur Ἴχθυοῦς δίπολις, p. 22. Horum alterum Οἰνόη Athenæo, l. 1. p. 30.

2. *Solſtitiali Deli.*] Abeſt Icarus ab ea Deli parte, quæ ad exortum ſolſtitialem vergit. Vide Notas & Emend. num. LXXXV.

3. *Ab ea Geræſtum.*] Ab Icaro ſcilicet, Geræſtum Eubœæ promontorium inſulam Andrum reſpiciens, CXII. M. D. paſſ. medio inter Andrum & Geneſtum freto, quod non ultra decem millia paſſ. ſe porrigit, comprehenſo.

4. *Scyros.*] Hodie *S. Georgio di Scyro.* Σκῦρος olim, Neoptolemi Achillis F. natalibus clara. Vide Notas & Emend. num. LXXXVI.

5. *Ios.*] Hanc Cycladibus Stephanus adjudicat: hodie Nio, ex gemina voce ἐν Ἴῳ. Homeri manibus illuſtrata. Scylax, p. 21. Ἴος ἐν ταύτῃ Ὅμηρος τέθαπται. Strabo ſimiliter, l. 10. p 484. & oraculum vetus apud Stephan.

6. *Ante Phœnice.*] Quod ea palmifera ſit, Φοινίκη Stephano.

7. *Odia, Letrandos.*] MSS. *Odia, Olentrandos:* quæ mihi nomina alibi nuſquam audita.

8. *Gyaros.*] Γύαρος Straboni, l. 10. p. 485. Huc Romani noxios ablegabant. Juvenal. Satyra 1. v. 73.

Aude aliquid brevibus Gyaris, & carcere dignum.

Et Satyra 10. v. 170.

Ut Gyari clauſus ſcopulis, parvaque Seripho.

Holſtenius nunc putat eſſe *Caloïro* vel *Caloiera:* Verius alii *Ioura*, inter Andrum & Ceam inſulam. Apud Philoſtr. l. 7. de vita Apoll. c. 8. p. 341. Γύαρα, pro Γύαρα.

9. *Ab ea Syrnos.*] Vide Notas & Emend. num. cit.

10. *Cynæthus.*] Quo nomine Delon ipſam olim nuncupatam diximus, ſect. 22.

11. *Telos.*] Τῆλος, Stephano, ἀπὸ τῆς τήλεως, a feni Græci copia, quod in τηλίνου μύρου compoſitione partes præcipuas obtinet, ut dicemus l. 13. ſect. 2. Hodie *Piſcopia.*

12. *Agathuſſa.*] Stephano quoque, Τῆλος, quam inter Cycladas reponit, ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀγάθουσα. Et Heſychio, apud quem Δῆλος pro Τῆλος legitur.

13. *Donuſa.*] Ita libri omnes. Melæ, l. 2. c. 7. *Donyſſa.* Stephano, Δονουσία, & a Dionyſo Διονυσία. Viridi marmore nobilis: unde *viridem Donuſam* appellat Maro. Ut Gyaros, reorum olim exilio infamis. Vide Tacitum l. 4. Annal. p. 108.

14. *Pathmos.*] Solo D. Joannis Apoſtoli receſſu clara. Straboni, l. 10. p. 488. Πάτμος. At in nummo Severi, apud Patin. p. 285. ΕΝ ΠΑΘΜΩ. Hodie *Palmoſa.*

[1] Corasiæ, [2] Lebinthus, Leros, Cinara: [3] Sicinus, quæ antea [4] Oenoë: Hieracia quæ Onus: [5] Casus, quæ Astrabe: [6] Cimolus quæ Echinussa: [7] Melos cum oppido, quam Aristides Byblida appellat, Aristoteles Zephyriam, Callimachus Mimallida, [8] Heraclides Siphnum, & Acyton. [9] Hæc insularum rotundissima est. [10] Post Machia: [11] Hypere, quondam Patage, ut alii Platage, nunc Amorgos: [12] Polyægos, [13] Phyle, [14] Thera, cum primum emersit, Calliste dicta. Ex ea avulsa postea [15] Therasia: atque inter duas enata mox Automate, eadem Hiera: & in nostro ævo Thia juxta eandem Hieram nata. Distat Ios a Thera viginti quinque mill. pass.

NOTÆ.

1. *Corasiæ.*] Straboni, loc. cit. Κορασσίαι, ab Icaria versus occasum paulum disjunctæ. Scopuli sunt, quos hodie *Dragonisi* vocant, teste Marco Boschini.

2. *Lebinthos, &c.*] Λέβινθος, Straboni, l. 10. p. 487. Ovid. l. 8. Metam. v. 222.

Dextra Lebinthos erat, fecundaque melle Calymne.

Hodie *Levita*. Mox Leros eidem Straboni, pag. 488. Λέρος. Κίναρα Athenæo memoratur, l. 2. p. 71.

3. *Sicinus, &c.*] Juxta Pholegandrum, auctore Strabone, l. 10. p 484. apud quem Σίκηνος, pro Σίκινος, perperam appellatur. Nunc *Sicino*. De ea Solon apud Laërt.

Εἴην δὴ τότ' ἐγὼ Φολεγάνδιος, ἢ Σικινίτης, &c.

4. *Oenoë.*] Οἰνόη Stephano, & Etymologici auctori, quia consita vitibus est, διὰ τὸ εἶναι ἀμπελόφυτον. Item Scholiastæ Apollonii, ad l. 1. Argon. v. 623.

5. *Casus.*] Stephanus, inter Cycladas: Κάσος, μία τῶν Κυκλάδων· ἐκαλεῖτο δ' Ἄμφη, καὶ Ἀστράβη. Nunc *Casso*, auctore M. Boschini. Diversa ab altera, quæ Achne cognominatur, l. 5. sect. 36.

6. *Cimolus.*] Κίμωλος Straboni, l. 10. p. 484. Incolis hodieque *Kimolo*: Venetis *Argentiera*: non *Sicandro*, ut vulgo Geographi putant.

7. *Melos.*] Μῆλος Straboni, loc. cit. A Melo duce Phœnicum nomen accepisse Festus existimat: alii a rotunditate mali. A Bybliis Phœnicibus Βύβλον appellatam esse auctor est etiam Stephanus: & Ζεφυρίαν. Eadem Μίμαλις & Μέμβλις Hesychio nominatur, p. 630. & 642. Pro *Byblida*, MSS. *Memblida*.

8. *Heraclides Siphnum.*] MSS. *Siphin*: quos libenter sequimur: ne Siphnum inter Cycladas supra citatam, cum Melo confundat eadem nomenclatura.

9. *Hæc insularum.*] Solinus, cap. XI. p. 31.

10. *Post Machia.*] In MSS. *Buporthmachia*, R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris.

11. *Hypere, &c.*] Hæc varia videntur esse insulæ Amorgi nomina. Ἀμοργος Straboni, lib. 10. p. 487. inter Sporadas. Nunc *Morgo*. Quondam & Παγκάλη vocitata, Stephano teste.

12. *Polyægos.*] A Mela quoque agnoscitur, l. 2. c. 7. In Thesauro Goltzii, nummus exstat, cum epigraphe ΠΟΛΥΑΙΓΙΩΝ. Nunc est *Polegasa*, juxta Diam, quam *Standiam* esse diximus.

13. *Phyle.*] In MSS. *Saphyle*, vel *Aphile*.

14. *Thera.*] Hesych. p. 486. Καλλίστη, ἡ Θήρα τὸ πρότερον. Contra Scholiastes Apollonii, ad lib. 4. Argon. v. 1763. vetustius Callistæ nomen esse existimat: ἤλλαξε τὸ ὄνομα ἡ Καλλίστη νῆσος, καὶ ὠνομάσθη Θήρα. Cui & Herodotus concinit, l. 4. Melpom. p. 271. & Pausan. l. 3. Lacon. p. 159. Forte quæ aliis scriptoribus Θήρα, eadem Plinio *Philethera* dicitur. Hodie *Santerini*.

15. *Therasia*] Θηρασία Ptolemæo, l. 3. c. 15. Nunc quoque *Tiresia*. De Hiera, l. 2. sect. 89. Hodie *Cammeni*, ut ab iis accepimus, qui ea loca nuper contemplati sunt. Thia vero ignobilis est sine nomine scopulus.

[1] Sequuntur Lea, Aſcania, Anaphe, [2] Hippuris. [3] Aſtypalæa liberæ civitatis, circuitu LXXXVIII. mill. paſſuum: abeſt a Cadiſto Cretæ CXXV. mill. [4] Ab ea Platea ſexaginta mill. Unde Camina triginta octo mill. Azibintha, Laniſe, Tragia, Pharmacuſa, Techedia, Chalcia: [5] Calydna, in qua oppidum Coos: [6] Calymna, a qua Carpathum, quæ nomen Carpathio mari dedit, XXV. mill. paſſuum. Inde Rhodum Africo vento quinquaginta M. paſſ. A Carpatho Caſon VII. M. A. Caſo Samonium Cretæ promontorium XXX. mill. In Euripo autem Euboico, primo fere introitu, [7] Petaliæ quatuor inſulæ, & in exitu [8] Atalante. Cyclades, & Sporades, ab oriente litoribus Icariis Aſiæ, ab occidente Myrtois Atticæ, a ſeptentrione Ægæo mari, a meridie Cretico & Carpathio incluſæ, [9] per DCC. M. in longitudinem, & per CC. in latitudinem jacent.

[10] Pagaſicus ſinus ante ſe habet Eutychiam, Cicynethum, & [11] Scyrum ſupradictam, ſed Cycladum & Sporadum extimam: Ge-

NOTÆ.

1. *Sequuntur Lea, &c.*] Λεῖα, nunc *Piana*, & *Pianoſa*. Ἀνάφη, πλησίον Θήρας, inquit Steph. (de qua jam diximus, lib. 2. ſect. 89.) hodie *Namfio*, ad exortum ſolſtitialem Theræ, ſive *Santerini*. Aſcania, quantum conjicere licet, Anaphæ ad ortum objecta, *Giera*.

2. *Hippuris.*] Ἱππουρὶς νῆσος πλησίον Θήρας, inquit Scholiaſtes Apoll. ad l. 4. Argon. v. 1712. Vide Notas & Emend. num. LXXXVII.

3. *Aſtypalæa liberæ civitatis.*] Sic idem ſect. 19. Corcyram eſſe liberæ civitatis dixit, hoc eſt, civibus conſtare qui ſuis libere, non alienis legibus vivant. Ἀστυπάλαια Straboni, l. 10. p. 488. Hodie *Stampalia*.

4. *Ab ea Platea, &c.*] Hæ feræ deinceps ab aliis ſcriptoribus prætermiſſæ. Χαλκίας tamen meminit Strabo, loc. cit. Τευχαίας inter Cycladas, quo nomine etiam Sporadas comprehendit, Stephanus: apud quem & Φαρμακοῦσσα ſupra Miletum inſula legitur. ubi a prædonibus captum Cæſarem Dictatorem narrat Suetonius, in Julio, c. 4. Illam vero priorem, Τευχίαν vocat Plutarchus in Pericle, p. 166.

5. *Calydna, &c.*] Κάλυδνα. Vide Notas & Emend. num. LXXXVIII.

6. *Calymna, &c.*] E Calydnis ſeu Calymnis inſulis una, commune ceteris nomen ſpeculiari ſibi jure vendicans. Hæc fecunda eſt melle Calymne, ut Ovidius cecinit, lib. 8. Metam. verſ. 222.

7. *Petaliæ.*] Traxere nomen ii ſcopuli, inſulæve, ex oppido in continenti Eubœæ oppoſito, contra Sunium promontorium: Πεταλία Straboni dicitur, l. 10. p. 444.

8. *Atalante.*] Hodie *Talanta*. De ea egimus l. 2. ſect. 90.

9. *Per DCC. M.*] Vide Notas & Emend num. LXXXIX.

10. *Pagaſicus ſinus.*] De quo ſect. 15. Præivit Plinio Mela, l. 2. c. 7. p. 43. *Pagaſæus ſinus Scyron proſpicit: Cicynethum amplectitur.* Et Scylax, pag. 24. ἐν δὲ τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ ἐστὶ νῆσος Κικύνηθος, καὶ πόλις. De Eutychia, nihil dum comperi. MSS. *Euthiam* habent, Εὐθείαν.

11. *Scyrum ſupradictam.*] Hac ipſa ſect. his verbis, *Scyros, Ios*, &c. eademque Cycladum ac Sporadum poſtrema verſus ſeptentrionem, noviſſimaque eſt: ceteræ deinceps extra eum ordinem ac nomen illud cenſentur. De Gerontia ceteri ſcriptores ſilent.

rontiam, [1] Scandilam: [2] Thermæus, Irrhesiam, [3] Solimniam, Eudemiam, [4] Neam, quæ Minervæ sacra est. Athos ante se quatuor: Peparethum cum oppido, quondam [5] Evœnum dictam, novem mill. passuum. [6] Sciathum, XV. mill. [7] Imbrum cum oppido LXXXVIII. millia passuum. Eadem abest a Mastusia Cherronesi, XXV. mill. pass. Ipsa circuitu LXXII. mill. pass. perfunditur amne Ilisso. Ab ea [8] Lemnos viginti duo mill. quæ ab Atho [9] LXXXVII. mill. passuum. Circuitu patet [10] CXII. M. D. pass. [11] Oppida habet, Hephæstiam, & Myrinam, [12] in cujus forum solstitio Athos ejaculatur umbram. Ab ea Thassos libera quinque mill. passuum, [13] olim Aëria, vel Æthria dicta. [14] Inde Abdera continentis, XXII. mill. passuum. Athos sexaginta duo mill. [15] Tantumdem insula Samothrace, quæ libera, [16] ante Hebrum, ab Imbro triginta duo mill. a Lemno viginti duo M. D. a Thraciæ ora triginta octo mill. circuitu triginta duo

NOTÆ.

1. *Scandilam.*] Ita Mela, l. 2. c. 7. p. 43. Hodie *Scandole.*

2. *Thermæus.*] Sinus scilicet, ut supra Pagasicus. Θερμαῖος κόλπος Stephano. De Thermæo egimus sect. 17. Vide Notas & Emend. num. XC.

3. *Solimniam, Eudemiam.*] Mallet Hermolaus Ἐλύμνιον, & Εὐδείπνην, quæ insularum nomina apud Stephanum exstant: sed sunt illæ alterius longe situs ac loci, non hujus in quo versamur.

4. *Neam.*] Νέαι numero multitudinis, insula Stephano dicitur haud procul Lemno, νῆσος πλησίον Λήμνου. Meminit & Antonin. Liberalis insularum Lemnicæ ditionis, quæ Neæ vocantur.

5. *Evœnum*] Εὔοινον, vino fertilem. Heraclides, de Polit. Πεπάρηθος ... Αὕτη ἡ νῆσος εὔοινός ἐστι, καὶ εὐδένδρος, &c. Ovidius & ab olivæ fertilitate commendat: l. 7. Metam.

Nitidaque ferax Peparethos oliva.

Hodie *Piperi.*

6. *Sciathum.*] Scymnus Chius, eodem ordine, p. 24. Κεῖνται δὲ καὶ νῆσοι, Σκῦρος, Πεπάρηθος, Σκίαθος, scribe Σκίαθος, cum Strabone, l. 9. p. 436. Schol. Apoll. ad lib. 1. Argon. v. 583. Σκίαθος νῆσος τῆς Θεσσαλίας, ἐγγὺς Εὐβοίας.

7. *Imbrum.*] Ἴμβρος Straboni, l. 10. p. 457. Hodie *Lembro.*

8. *Lemnos.*] Λῆμνος, hodie *Stalimene*, voce conflata ex iis tribus, εἰς τὴν Λῆμνον.

9. *LXXXVII.*] Solinus, c. XI. p. 31. *Athos a Lemno sex & LXXX. milibus passuum separatur.*

10. *CXII. M. pass.*] Ita rescripsimus ex MSS. omnium fide, pro XXII. Est enim ampla & populosa.

11. *Oppida habet, &c.*] Ἡφαιστία, ac Μύρινα Stephano, & Ptolemæo, lib. 3. c. 13.

12. *In cujus forum.*] Solinus, loc. cit. Quo pertinet & illud Sophoclis, quod refert Scholiastes Theocriti, Idyll. 6. v. 76.

Ἄθως σκιάζει νῶτα Λημνίας ἀλός.

13. *Olim Aëria.*] Stephanus: ἐπὶ δὲ καὶ Ἀερία ἡ Θάσος δῆλον, idque ex vetere oraculo confirmat:

Νήσῳ ἐν Ἠερίῃ κτίζειν εὐδείελον ἄστυ.

Hesychius quoque: Ἀερία ... Θάσον τε τὴν νῆσον οὕτως ἐκάλουν. Hodie *Thaso.*

14. *Inde Abdera.*] Abest, inquit, Thassos ab Abderis, quod est in continente seu litore opposito oppidum, XXII. M. P. Ab Atho monte, LXII. De Abderis diximus sect. 18.

15. *Tantumdem.*] A Thasso abest LXII. M. P. Σαμοθρᾴκη, nunc *Samandrachi.* Σαμοθρᾴκη porro insulam sacram Græce sonare scribit Diodor. Sic. lib. 3. Bibl. p. 189. & l. 5. p. 322.

16. *Ante Hebrum.*] Thraciæ amnem, de quo sect. 18.

mill. attollitur monte [1] Saoce decem mill. paſſuum altitudinis, vel importuoſiſſima omnium. Callimachus eam antiquo nomine [2] Dardaniam vocat. Inter Cherroneſum & Samothracen, utrinque fere quindecim mill. [3] Haloneſos: ultra Gethone, [4] Lamponia, [5] Alopeconneſus, haud procul a Cœlo, Cherroneſi portu, & quædam ignobiles. Deſertis quoque reddantur [6] in hoc ſinu, quarum modo inveniri potuere nomina: [7] Deſticos, Larnos, Cyſſiros, Carbruſa, Calathuſa, Scylla, Draconon, Arconeſus, Diethuſa, Scapos, Capheris, Meſate, Æantion, Pateronneſos, Pateria, Calathe, Neriphus, Polendos.

XXIV. [8] Quartus e magnis Europæ ſinus ab Helleſponto incipiens, Mæotidis oſtio finitur. Sed totius Ponti forma breviter amplectenda eſt, ut facilius partes noſcantur. Vaſtum mare præjacens Aſiæ, & ab Europa porrecto Cherroneſi litore expulſum, anguſto meatu irrumpit in terras, ſeptem ſtadiorum, [9] ut dictum eſt, intervallo Europam auferens Aſiæ. Primas anguſtias [10] Helleſpontum vocant. [11] Hac Xerxes Perſarum rex [12] conſtrato in navibus ponte, duxit exercitum. [13] Porrigitur inde tenuis Euripus LXXXVI. mill. paſſ. ſpatio ad Priapum urbem Aſiæ, [14] qua magnus Alexander tranſcendit. Inde

NOTÆ.

1. *Saoce.*] Σαώκη. Vide Notas & Emend. num. XC. Hodie *Monte Nettuno.*

2. *Dardaniam.*] Δαρδανία quoque Stephano dicitur, & Straboni, in Epit. l. 7. p. 331. a Dardano Jaſionis fratre: Pauſaniæ denique, l. 7. Achaïc. p. 403.

3. *Haloneſos.*] Ἁλόννησος Harpocrationi exigua dicitur Ægæi maris inſula. Alia eſt Strabonis Ἁλόννησος, l. 9. p. 436.

4. *Lamponia.*] Λαμπώνεια, quo nomine urbem in Troade Stephanus agnoſcit.

5. *Alopeconneſus.*] Ἀλωπεκόννησος Stephano. Meminit & Livius, l 31. p. 372. In Melane ſinu, hoc eſt, eodem quo a Plinio ſtatuitur ſitu, a Pomponio quoque collocatur, lib. 2. c. 2. De portu Cœlo diximus ſect. 18.

6. *In hoc ſinu.*] Hoc eſt, in tertio Europæ ſinu, qui Jonium mare, Ægæumque, complectitur.

7. *Deſticos, &c.*] Forte, *Diſtichos. Larnos*, in MSS. *Sarnos:* forte Κάρνος, quæ Stephano eſt Acarnaniæ inſula. Pro *Ciſſiros*, an *Ciſſeros*? ut ea vox inſulam pumicoſam ſignificet. Καλάθουσα cognominem habet urbem in Ponto, cujus eſt apud Stephanum mentio: Δεσκανον, oppidum in inſula Icaria, apud Strabonem, l. 14. p. 639. Arconeſus, ſive Arctoneſus, quæ vox urſorum inſulam ſonat, cognominem alteram in Aſia contra Halicarnaſſum, de qua l. 5. ſect. 36. Æantion, Αἰάντειον ab Ajace nomen habet. Μεσάτη, a ſitu, quoniam inter alias media: &c.

8. *Quartus.*] Solinus, c. 12. p. 31. & Martianus, l. 6. c. de quarto ſinu Europæ, p. 213. iiſdem uterque verbis.

9. *Ut dictum eſt.*] Sect. 18.

10. *Helleſpontum.*] *Le deſtroit de Gallipoli.*

11. *Hac Xerxes.*] Herod. l. 7. Polym. p. 397. n. 36. & ſeq. Solinus & Capella, locis cit.

12. *Conſtrato in navibus ponte.*] Sic etiam MSS. non ut Pintianus excogitavit, *conſtrato navibus Ponto.*

13. *Porrigitur.*] Solinus, loc. cit. & Martianus.

14. *Qua Magnus.*] Arrianus, l. 1. de Exped. Alex. p. 32.

exſpatiatur æquor, rurſuſque in arctum coit: laxitas [1] Propontis appellatur: anguſtiæ, Thracius [2] Boſphorus, latitudine [3] D. paſſuum, qua Darius pater Xerxis copias ponte tranſvexit.. Tota ab Helleſponto longitudo [4] CCXXXIX. M. paſſ. [5] Dein vaſtum mare, Pontus Euxinus, qui quondam Axenus, longe refugientes occupat terras, magnoque litorum flexu, retro curvatus in cornua, ab his utrinque porrigitur, ut ſit plane [6] arcus Scythici forma. Medio flexu jungitur oſtio Mæotii lacus. [7] Cimmerius Boſphorus id os vocatur, MM. D. paſſ. latitudine.

[8] At inter duos Boſphoros Thracium & Cimmerium directo curſu, ut auctor eſt Polybius D. M. paſſ. interſunt. Circuitu vero totius Ponti [9] vicies ſemel centena quinquaginta M. ut auctor eſt Varro, & fere veteres. Nepos Cornelius trecenta millia quinquaginta adjicit. Artemidorus vicies novies centena XIX. M. facit: [10] Agrippa XXIV. ſexaginta mill. [11] Mucianus, XXIV. XXV. mill. Simili modo de Europæ latere, [12] menſuram alii quatuordecies centena LXXVIII. M.

NOTÆ.

1. *Propontis.*] *Mer de Marmora.*

2. *Boſphorus.*] *Le détroit de Conſtantinople, ou le Canal de la Mer Noire.*

3. *D. paſſuum.*] Agathemerus, l. 1. Geogr. c. 3. Boſphori Thracii fretum, qua Darius ſubitario ponte confecto, tranſmiſit exercitum, DCCL. paſſ. ſeu ſtadiorum ſex eſſe ait: ὁ δὲ Θράκιος Βόσπορος, τὰ στενὰ, ὅπη Δάρειος ἔζευξεν ἐπὶ Σκύθας τὴν σχεδίαν, σταδίων ϛ'. De hac Darii expeditione adverſus Scythas, Herodotum vide, lib. 4. Melpom. pag. 253. n. 88. Polyb. l. 4. p. 432.

4. *CCXXXIX. M. paſſ.*] Ita libri omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. atque ipſe etiam Martianus, loc. cit.

5. *Dein vaſtum.*] Hæc Plinius a Mela, l. 1. c. 19. p. 22. *Hic jam ſe ſe ingens Pontus aperit .... olim ex colentium ſævo admodum ingenio Axenus,* (hoc eſt inhoſpitalis) *poſt commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus dictus Euxinus.*

6. *Arcus Scythici.*] Sic Strabo, l. 2. p. 125. Agathemerus, lib. 2. Geogr. c. 14. aliique. Sic arcus Scythici effigiem Pontus exhibet, ut latus Auſtrale, a Calchedone ad Phaſin uſque, nervum repræſentet: boreale, geminum cornu, geminumque flexum, quem duo illius maris ſinus efficiunt: prorſus ut Scythici arcus forma fuerit, cujuſmodi litteræ majuſculæ Græcorum Σίγμα eſſe notiſſimum eſt. Nam etſi vetuſtam ejus litteræ formam olim fuiſſe conſtat, qualis eſt C Latinorum: vetuſtiorem tamen alteram eſſe, tum ex Athenæo liquet, Sigma veterum affirmante ſimile eſſe arcui Scythico: tum ex antiquo Schin Chananæorum, VV. unde Græcorum *Sigma* prodiit. Hanc noſtram interpretationem, ſi tibi, lector, ſatis eſt otii, hauſtam intelliges, tum ex Agathemero, loc. cit. tum ex Mela, l. 1. cap 19. tum vero maxime ex Dionyſio Perieg. v. 158. & ſeq.

7. *Cimmerius.*] *Le Détroit de Caffa.* Hæc quoque Martianus, lib. 6. p. 213. Strabo pariter, lib. 7. p. 310. vicenûm circiter ſtadiorum freti hujus anguſtias eſſe ait, quæ ſunt MM. D. paſſ. Polybius tamen, circiter tricenûm, l. 4. p. 427. hoc eſt, III. M. DCCL. paſſ.

8. *At inter duos.*] Martianus, loc. cit.

9. *Vicies ſemel, &c.*] Martianus, loc. cit.

10. *Agrippa XXIV.*] Hoc eſt, vicies & quater centena, & ſexaginta mill. paſſ.

11. *Mucianus XXIV. XXV.*] Ita MSS. non XXVIII. LXV. ut libri vulgati mendoſe habent.

12. *Menſuram*] Ponti Euxini, eo latere quo Europam alluit.

D. determinavere: alii undecies centena septuaginta duo millia M. Varro ad hunc modum metitur. Ab ostio Ponti Apolloniam [1] CLXXXVII. M. D. pass. Calatin tantumdem. Ad ostium Istri CXXV. Ad Borysthenem CCL. [2] Cherronesum Heracleotarum oppidum CCCLXXV. M. pass. Ad Panticapæum, quod aliqui Bosphorum vocant, extremum in Europæ ora, CCXII. M. D. quæ summa efficit XIII. XXXVII. M. D. Agrippa a Byzantio ad flumen Istrum, DLX. Inde Panticapæum DCXXXV. Lacus ipse Mæotis, Tanain amnem [4] ex Riphæis montibus defluentem accipiens, novissimum inter Europam Asiamque finem, [5] XIV. VI. M. circuitu patere traditur. [6] Ab aliis XI. XXV. M. [7] Ab ostio ejus, ad Tanais ostium directo cursu CCCLXXXV. M. pass. esse constat. Accolæ sinus, in mentione Thraciæ [8] dicti sunt Istropolim usque. Inde ostia Istri.

Ortus hic in Germaniæ jugis montis [9] Abnobæ, ex adverso [10] Raurici Galliæ oppidi, multis ultra Alpes millibus, ac per innumeras lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum Illyricum alluit, [11] Ister appellatus, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eorum navigabili, in Pontum vastis [12] sex fluminibus evolvitur. Primum ostium Peuces: mox [13] ipsa Peuce

NOTÆ.

1. *CLXXVII. M. D. pass.*] Vide Notas & Emend. num. XCII.

2. *Cherronesum.*] De eo oppido dicemus, sect. 26.

3. *Bosphorum.*] Principem Bosporianorum civitatem, μητρόπολιν τῶν Βοσπορανῶν appellat Strabo l. 7. p. 309.

4. *Ex Riphæis.*] Mela, l. 1. c. 19. p. 24.

5. *XIV. VI. M. circuitu.*] Hoc est, quater & decies centena, ac sex passuum millia cursu, quem in circuitum fere agit, complectitur.

6. *Ab aliis XI. XXV.*] Hoc est, undecies centena, XXV. millia. Strabo l. 7. p. 310. Mæotidis ambitum ait complecti millia stadiorum octo: hoc est, decies centena millia pass.

7. *Ab ostio ejus.*] Mæotidis paludis.

8. *Dicti sunt.*] Sect. 18.

9. *Abnobæ.*] Tacit. l. de morib. Germ. p. 123. *Danubius molli & clementer edito montis Abnobæ jugo effusus*, &c. Vide Notas & Emend. num. XCIII.

10. *Raurici.*] Vel Rauraci: quo etiam modo Massiliam, & Massaliam dicimus. Agemus de eo oppido, sect. 31. Inde Rauraci montes, apud Ammian. l. 22. p. 217. *Amnis vero Danubius*, inquit, *oriens prope Rauracos montes, confines limitibus Rhæticis per latiorem orbem protentus, ac sexaginta navigabiles pæne recipiens fluvios, septem ostiis per Scythicum Ponti latus erumpit in mare.* Solinus, c. 13. p. 33. *Ister Germanicis jugis oritur, effusus monte qui Rauracos Galliæ adspectat.*

11. *Ister appellatus.*] Agathemerus l. 2. Geogr. c. 4. Vindobonam usque, hoc est, Austriæ Viennam, Danubium appellari ait: μέχρις Οὐινδοβόνης πόλεως Δανούβιον καλοῦσιν, &c.

12. *Sex fluminibus.*] Quinque, si Dionysio Periegetæ credimus, v. 301. & Festo Avieno. v. 441. Mela, l. 2. c. 7. pag. 42. *Sex sunt insulæ inter Istri ostia.* Septem igitur ostia necesse est esse, quot nimirum Ammianus agnovit. Et idem Mela l. 2. c. 1. totidem Istro, quot Nilo, assignat ora.

13. *Ipsa Peuce.*] Omnium notissima & maxima, inquit Mela, loc. cit. Inde nomen ei, quod multas πεύκας arbores ferat. Magnitudo par Rhodo. Ita auctor Peripli Ponti Euxini, p. XI. Stephano quoque nota, Πεύκη, νῆσος ἐν τῷ Ἴστρῳ.

insula,

insula, a qua proximus alveus appellatus, XIX. millia pass. magna palude sorbetur. Ex eodem alveo & super Istropolim lacus gignitur LXIII. M. pass. ambitu : [1] Halmyrin vocant. Secundum ostium [2] Naracustoma appellatur. Tertium [3] Calonstoma, juxta insulam Sarmaticam. Quartum Pseudostomon, [4] & in insula [5] Conopon diabasis : postea [6] Boreostoma & Spireostoma. [7] Singula autem ora tanta sunt, ut prodatur in quadraginta millia passuum longitudinis vinci mare, [8] dulcemque intelligi haustum.

[9] Ab eo in plenum quidem omnes Scytharum sunt gentes : variæ tamen litori apposita tenuere : alias Getæ, [10] Daci Romanis dicti : alias Sarmatæ, Græcis Sauromatæ, eorumque [11] Hamaxobii, aut

NOTÆ.

1. *Halmyrin.*] Ἅλμυριν Græci salsuginem vocant. Auctor est Philostorgius, l. 10. c. 6. Eunomium Arianæ factionis antesignanum, Halmyrida in exilium pulsum esse, eumque Mysiæ locum ad Istrum fuisse, quod ait etiam Nicephorus, lib. 12. Eccles. hist. c. 29. Aut ab oppido lacum, aut a lacu potius oppidum id nomen esse sortitum apparet. In Notitia Hieroclis, Prov. Scythiæ, Ἅλμυρις, p. 21.

2. *Naracustoma.*] Sic Ammianus, l. 22. pag. 218. Apollonius Rhod. lib. 4. Argon. v. 312. duo Istri ostia referens, alterum Καλὸν ςόμα, alterum, inquit, καλέουσι Νάρηκος· ubi Scholiastes legisse videtur, καλέουσιν Ἄρηκος. At Ναράκου ςόμα dicitur, ab auctore Peripli Ponti Euxini. Forte rectius *Narcustoma*, hoc est, os pigrum ac stupidum, ob quandam paludis immobilitatem.

3. *Calonstoma.*] Καλὸν ςόμα Ptolemæo, l. 3. c. 10. & Ammiano, loc. cit. qui Pseudostoma ambo agnoscunt cum Solino, cap. 13. p. 33. Nos ex M S S. *Pseudostomon* scripsimus.

4. *Et in insula.*] Ita M S S. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Vulgati perperam, *Et insula.*

5. *Conopon diabasis.*] Κωνώπων διάβασις, hoc est, culicum transitus ab ea insula certo anni tempore fieri consuetus, ad paludis Mæoticæ locum, ut quidem auguror, Κωνώπιον inde appellatum, cujus Stephanus meminit, ubi lupi a piscatoribus alimenta sumentes, captos custodire pisces traduntur. Hujus vero insulæ, in qua versamur, mutilum nomen poëtica licentia Lucanus expressit, l. 3. v. 200.

Et barbara Cone,
Sarmaticas ubi perdit aquas, sparsamque profundo
Multifidi Peucen unum caput alluit Istri.

6. *Boreostoma.*] Boreonstoma, & Stenostoma habet Ammianus loc. cit. Βόρειον ςόμα, hoc est, boreale, & Ψιλὸν ςόμα, hoc est, tenue, Ptolemæus, l. 3. c. 10. & auctor Peripli Ponti Euxini. M S S. tamen *Spireonstoma*, forte pro *Spiræonstoma*, cujusmodi & Σπείραιον ἄκρον in Saronico sinu a Plinio superius vidimus sect. 9. Ptolemæoque appellari.

7. *Singula autem.*] Solinus iisdem verbis, c. 13. p. 33.

8. *Dulcemque.*] Idque ex dulci haustu aquæ intelligi.

9. *Ab eo in plenum.*] Ab ostiis Danubii planitiem omnem versus occasum late diffusam, utroque amnis latere Scythæ tenuerunt. Loca tamen ripæ proxima variæ subinde Scytharum gentes, primum Getæ, quos Romani Dacos appellant : hos pepulere deinde Sarmatæ, &c. Expressisse hunc locum Plinius videtur ex Dionysio Perieg. v. 302.

10. *Daci.*] Vide Notas & Emendat. num. XCIV.

11. *Hamaxobii.*] Δακοὶ, Ἀμαξόβιοι, Ἄορσοι, Ἄλαυνοι Σκύθαι, Ῥωξολανοὶ, supra Danubium a Ptolemæo recte collocantur, l. 3. c. 5. ubi nunc Bessarabia est,

Aorsi : alias Scythæ degeneres & a servis orti, aut Troglodytæ : mox Alani, & Rhoxalani. [1] Superiora autem inter Danubium & [2] Hercynium saltum, usque ad Pannonica Hiberna [3] Carnunti, Germanorumque ibi confinium, campos, & plana [4] Jazyges Sarmatæ : [5] montes vero & saltus pulsi ab his Daci [6] ad Pathyssum amnem. A [7] Maro, sive Duria est, [8] a Suevis [9] regnoque Vanniano dirimens eos, [10] adversa Basternæ tenent, [11] aliique inde Germani. Agrippa totum eum tractum ab Istro ad Oceanum [12] bis ad decies centena mill. pass. in longitudinem, [13] quatuor millibus & quadringentis in latitudinem, ad flumen Vistulam a desertis Sarmatiæ, prodidit. Scytharum nomen

NOTÆ.

Moldavia, Valachia, & pars regionis ejus, quam Transylvaniam vocant. Τρωγλοδύται vero c. 10. sub ostio Peuce, ubi Istropolis civitas est, latere amnis australi, quæ nunc Bulgariæ pars est maxime orientalis. Κρωβύζυς Τρωγλοδύτας appellat Strabo, l. 7. p. 318.

1. *Superiora autem.*] Ubi nunc Transylvania est, & Hungariæ pars, supra latus Danubii boreale.

2. *Hercynium.*] *Hercynia silva*, inquit Mela, l. 3. c. 3. *dierum sexaginta iter occupans.* Nunc multis locis excisa, ubi Germaniæ urbes multæ & pagi sunt.

3. *Carnunti.*] Subintellige hiberna ibi constituta de more a Romanis, munimento adversus Quados opposita. Oppidum hodie Carnuntum est, contra Danubii & Mari confluentem, vulgo *Haimbourg*, paucis ultra Viennam, quæ in Austria est, millibus passuum. De Carnunto Pannoniæ, Livius l. 43. p. & vetus inscriptio apud Gruter. pag. 1032. Ortelius cum Carnuto Galliarum oppido confundit.

4. *Iazyges Sarmatæ.*] Sunt ea sic conjunctim legenda : Ἰάζυγες Σαρμάται Straboni, l. 7. p. 306. & Tacito, l. 12. Annal. p. 180. a quo & Jazyges, *Vagi per campos* appellantur. Hos ad Tibiscum amnem pertinere similiter Ptolemæus docet, l. 3. c. 7. ubi Ἰάζυγας Μετανάστας vocat, & Agathemerus l. 2. Geogr. c. 4. qui Dacis confines ait fuisse.

5. *Montes vero.*] Ea montium juga intelligit, quæ Hungari *Crapak* vocant : quo Daci e campis pulsi ab Jazygibus profugere. Καρπάτης ὄρος dicitur Ptolemæo, l. 3. c. 7 & 8.

6. *Ad Pathyssum.*] Parthiscum vocat Ammianus, l. 17. p. 108. Τίβισκον Ptolemæus, l. 3. c. 7. nunc *Teissa*, & *le Tibisc.*

7. *A Maro.*] Marum quoque Tacitus vocat, l. 2 Annal. p. 62. Μάρισον Strabo, l. 7. p. 404. quem per Getas ait in Danubium labi. Hodie *Mark*, *Maros*, & *Moravva*, unde Moraviæ nomen.

8. *A Suevis.*] Non a gente tota Suevorum, sed ab iis qui Drusi jussu atque imperio, *Danubium ultra, inter flumina Marum, & Cusum, locati sunt, dato rege Vannio, gentis Quadorum*, inquit Tacitus loco cit. Vide Notas & Emend. num. XCV.

9. *Regnoque Vanniano.*] Ubi nunc Moravia est.

10. *Adversa.*] Partem montium supradictorum Austro obversam, regionemque inde ad Danubium austrumque recedentem, a Maro amne ad Tibiscum : nunc Hungaria superior appellatur : *la haute Hongrie :* incolæ quondam Basternæ, sive Bastarnæ, Βαστάρναι, Ptolemæo l. 3. c. 5. & Stephano : Livio quoque, l. 40. p. 541.

11. *Aliique inde.*] Citra Moraviam, versus occasum.

12. *Bis ad decies.*] Ita libri omnes. Martianus, lib 6. pag. 214. *Bis decies :* quod pro duodecies potius quam pro vicies acceperim.

13. *Quatuor millibus.*] Vide Notas & Emend. num. XCVI.

uſquequaque tranſit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis priſca illa duravit appellatio, quam qui extremi gentium harum ignoti prope ceteris mortalibus degunt.

XXVI. Verum [1] ab Iſtro oppida, Cremniſcos, Æpolium: montes Macrocremnii, clarus [2] amnis Tyra, oppido nomen imponens, ubi antea Ophiuſa dicebatur. In eodem inſulam ſpatioſam incolunt [3] Tyragetæ. Abeſt a Pſeudoſtomo Iſtri oſtio [4] centum triginta millibus paſſuum. Mox [5] Axiacæ cognomines flumini, ultra quos [6] Crobyzi: flumen Rhode, ſinus [7] Sagaricus, portus [8] Ordeſus. Et a Tyra centum viginti millibus paſſuum flumen [9] Boryſthenes, lacuſque & gens eodem nomine, [10] & oppidum a mari recedens [11] xv. millibus paſſuum: [12] Olbiopolis & Miletopolis, antiquis nominibus. Rurſus in litore portus Achæorum. [13] Inſula Achillis, tumulo ejus viri

NOTÆ.

1. *Ab Iſtro.*] Verſus Mæotium lacum litus Euxini Ponti legentibus. De Æpolio, nihil compertum. Κρημνίσκυ meminit Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 9. Κρήμνοι πόλις eſt Ptolemæo, lib. 3. cap. 5. Ab eo oppido montibus Macrocremniis nomen inditum.

2. *Amnis Tyra.*] Hoc Plinius accepit a Mela, lib. 2. c. 1. *Axiacas*, inquit, *ab Iſtricis Tyras ſeparat: ſurgit in Neuris: qua exit, ſui nominis oppidum attingit.* Stephanus: Τύρας, πόλις καὶ ποταμὸς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ... ἐκαλεῖτο δ' Ὀφίουσα. Scylaci quoque, p. 28. in Scythia, Ὀφίουσα πόλις. Ovid. lib. 4. de Ponto, Eleg. 10. v. 50.

Et nullo tardior amne Tyras.

Hodie *Nieſter.*

3. *Tyragetæ.*] Ex Tyra fluvio & Getis inſulæ hujus incolis efficto nomine. Τυῤῥηγέται Straboni, lib. 7. p. 306. Inſulæ hodie nomen eſt *Tandra.*

4. *Centum triginta.*] Strabo, lib. 7. p. 305. octingentorum tantum ſtadiorum intervallum id eſſe ait, hoc eſt, CXII. M. D. paſſ.

5. *Axiacæ.*] Mela, loc. cit. *Axiaces amnis proximus inter Callipidas Axiacaſque deſcendit.* Ἀξιάκης ποταμὸς Ptolem. l. 3. c. 10. Hodie *Bog.*

6. *Crobyzi.*] Κρόβυζοι Stephano, ſupra Iſtrum, ad boream.

7. *Sagaricus.*] A Sagari fluvio influente, cujus cum Hypani infra citato Ovidius meminit, l. 4. de Ponto. Ἄγαρος ποταμὸς Ptolemæo, l. 3. c. 5. idem, opinor, qui Plinio fluvius Rhode nuncupatur.

8. *Ordeſus.*] Ὀρδησσός Ptolemæo, l. 3. c. 5. ſupra Axiacen fluvium.

9. *Boryſthenes.*] Martianus, l. 6. c. de quarto ſinu Europæ, pag. 214. Hodie *Nieper.*

10. *Et oppidum.*] Olim Ὀλβία appellatum, a Mileſiis conditum, unde & Miletopolis nomen, mox & Boryſthenis ab amne præterfluente. Ita Strabo. l. 7. p. 306. Ptolemæo, loc. cit. Μητρόπολις eadem mendoſe, pro Μιλητόπολις.

11. *XV. millibus paſſ.*] Ita libri omnes. At Strabo, loc. cit. ſtadiis ducentis, hoc eſt, xxv. mill. paſſ.

12. *Olbiopolis, &c.*] Hæc priſca Boryſthenis oppidi nomina. Ὀλβία, ut diximus, Straboni, & auctori Peripli Ponti Euxini, p. 8.

13. *Inſula Achillis, &c.*] Martianus, loc. cit. Eadem Leuce appellata, ut dicetur ſect. ſeq. Scylax, p. 28. Νῆσος ἐρήμη, ᾗ ὄνομα Λευκὴ, ἱερὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Et Ptolemæus meminit l. 3. c. 10. Mela, l. 2. c. 7. *Leuce Boryſthenis oſtio objecta, parva admodum, & quia Achilles ibi ſitus eſt, Achillea cognomine.* Hodie *Ficoniſi*, ut plerique aïunt.

clara. Et [1] ab ea cxxv. millibus passuum peninsula, [2] ad formam gladii in transversum porrecta, exercitatione ejusdem cognominata Dromos Achilleos, cujus longitudinem [3] octoginta millium passuum tradit Agrippa. Totum eum tractum [4] Tauri Scythæ, & Siraci tenent. [5] Inde silvestris regio Hylæum mare, quo alluitur, cognominavit: [6] Enæcadloæ vocantur incolæ. Ultra [7] Panticapes amnis, qui Nomadas & Georgos disterminat: Mox [8] Acesinus. Quidam Panticapen confluere [9] infra Olbiam cum Borysthene tradunt: diligentiores Hypanin: tanto errore eorum, qui illum in Asiæ parte prodidere.

Mare subit vasto recessu, donec quinque millium passuum intervallo absit a Mæotide, vasta ambiens spatia, multasque gentes. Sinus Carcinites appellatur, flumen [11] Pacyris. Oppida: [12] Naubarum, Car-

Notæ.

1. *Et ab ea CXXV.*] Ita libri omnes, ante Dalec. qui cxxxv. edidit

2. *Ad formam gladii.*] Eleganter, ut solet, Mela, l. 2. c. 1. *Terra tunc longe distenta excedens, tenui radice litori adnectitur. Post spatiosa modice, paulatim se ipsa fastigat, & quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi ludicro certamine celebrasse victoriam, & cum ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitavisse memoratur. Ideo dicta est* Δρόμος Ἀχίλλειος.

3. *Octoginta mill.*] Tzetzes in Lycophr. p. 41. & Strabo, l. 7. p. 307. stadiorum mille, hoc est, cxxv. m. p. Auctor Peripli Ponti Euxini, p. 7. stadiorum mille ac ducentorum, hoc est, cl. m. p.

4. *Tauri Scythæ, & Siraci tenent.*] Hoc est, Scytharum populi, qui Tauri vocantur, & Siraci. Ταῦροι, & Σιρακοί. Vide Notas & Emend. num. XCVII. Nunc Bessarabi, & Tartari minores vocantur, Podoliæ & Ukraniæ confines, quarum partem aliquam Siraci quondam tenuere.

5. *Inde silvestris.*] Et hæc a Mela decerpta, loc. cit. *Silvæ deinde sunt, quas maximas hæ terræ ferunt: & Panticapes Nomadas Georgosque disterminans.* Hylææ regionis meminit Herod. l. 4. Melpom. pag. 231. n. 18. & auctor Peripli Ponti Euxini, p. 2. ultra Borysthenem, versus orientem:

Πρὸς ἀνατολὰς ἐκβάντι τὸ Βορυσθένη,
Τὸς λεγομένην Ὑλαίαν οἰκοῦντας Σκύθας.

6. *Enæcadloæ.*] Hæc vero gens est alibi nusquam reperta. Quid si legas *Inde Hylæi?* nam de Hylæis mox iterum.

7. *Panticapes.*] Παντικάπης Herodoto, loc. cit. a quo hæc Mela, & Plinius. Scythæ Nomades seu vagi, a Georgis, hoc est, aratoribus eo amne disterminantur. Utrique communi minorum Tartarorum appellatione censentur.

8. *Acesinus.*] Valerius Flaccus, Acesinum quoque: lib. 6. Argon. vers. 69. Priscianus in Periegesi, p. 372. Aldescum vocat.

9. *Infra Olbiam.*] Sive Olbiopolim, hoc est, Borysthenitarum oppidum, de quo paulo ante diximus. Herodotum sugillat, qui l. 4. Melpom. n. 53. & 54. Panticapen & Hypanin influere in Borysthenem prodidit.

10. *Mare subit.*] Euxini Ponti sinus, qui Carcinites mox appellatur. Καρκινίτης κόλπος, Straboni, l. 7. p. 308. ad mille porrectus stadia, hoc est, ad cxxv. m. p. Hodie *Golfe de Negropoli.*

11. *Pacyris.*] Herod. loc. cit. p. 240. n. 47. Ὑπάκυρις. Ptolemæo, l. 3. c. 5. ab oppido quod præterlabitur, Καρκινίτης.

12. *Naubarum, &c.*] MSS. *Navarum*, Ptolemæo, loc. cit. Ναύβαρον, & Κάρκινα, πόλεις. Carcina hodie nomen retinet, situm mutavit.

cine: A tergo [1] lacus Buges fossa emissus in mare. Ipse Buges a Coreto, Mæotis lacus sinu, petroso discluditur dorso. [2] Recipit amnes Bugem, Gerrhum, Hypanin, ex diverso venientes tractu. Nam Gerrhus [3] Basilidas, & Nomadas separat. Hypanis per Nomadas & Hylæos fluit manu facto alveo in Bugen, naturali in Coretum. Regio, [4] Scythia Sendica nominatur.

Sed a Carcinite [5] Taurica incipit, quondam mari circumfusa & ipsa, quaqua nunc jacent campi. Deinde vastis attollitur jugis. Triginta sunt eorum populi. Ex iis mediterranei [6] XXIV. [7] Sex oppida: Orgocyni, Characeni, Lagyrani, Tractari, Archilachitæ, Caliordi. [8] Jugum ipsum Scythotauri tenent. Clauduntur ab occidente [9] Cherroneso, ab ortu Scythis [10] Satarchis. In ora a Carcinite oppida: [11] Taphræ, in ipsis angustiis peninsulæ: mox [12] Heraclea Cherronesos, libertate [13] a Romanis donatum. Megarice vocabatur antea, præ-

NOTÆ.

1. *Lacus Buges.*] Βύκη λίμνη Ptolemæo, lib. 3. c. 5. nec semel Pomponio Melæ, *Buces.* Flacco, l. 6. Argon. *Byce.*

2. *Recipit.*] Nempe Buges lacus. Mela, l. 2. c. 1. *Duo flumina, Gerrhos & Hypacaris, uno ostio effluentia: verum diversis fontibus, & aliunde delapsi. Nam Gerrhos inter Basilidas & Nomadas: Hypacaris per Nomadas evoluitur.* Unde liquet amnem eum qui Plinio nunc Hypanis dicitur, & a superiore Hypani diversum esse, qui non alio, quam quo Borysthenes ostio in Pontum influit, & Hypacarim Melæ esse. Alter Γέῤῥος Stephano.

3. *Basilidas.*] Qui Βασίλειοι Σαυρομάται, Appiano in Mithrid. pag. 217. & Straboni, lib. 7. p. 306. Hæc Plinius tum a Mela, tum ab Herod. locis cit.

4. *Scythia Sendica.*] Quod Sindi, Sindonesve, gens Scythica, illam tenuere. Nam Pomponio, lib. 1. c. ult. *Sindones*, iidem Σινδοὶ, regio Σινδικὴ Straboni, l. XI. p. 492.

5. *Taurica.*] Aliis Taurica, Pontica aliis, aliis Scythica Chersonesus dicta, Incolæ Ταῦροι Straboni, l. 7. p. 308. & mox ipsi Plinio. Et ipsa hodie Tartariæ minoris pars est, *l'Isle de Caffa*, a primario oppido, quod Theodosiam veteres dixere.

6. *XXIV.*] M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. XXVII.

7. *Sex oppida.* [Vide Notas & Emend. num. XCVIII.

8. *Iugum ipsum.*] Montes, qui in Taurica Chersoneso eminent.

9. *Cherroneso.*] Oppido Heracleotarum, de quo mox.

10. *Satarchis.*] Quorum oppidum in Taurica Chersoneso mediterraneum Σατάρχαι, apud Ptolem. lib. 3. c. 6. incolæ Pomponio Satarchæ dicti. De his Solinus, c. 15. p. 35. *Satarchæ usu auri argentique damnato, in æternum se a publica avaritia vindicarunt.* Hi sunt quos Plinius, l. 6. sect, 7. Satarcheos vocat.

11. *Taphiæ.*] Mela, l. 3. c. 1. *Quod inter paludem* Mæotin, *& sinum* Carciniten *est, Taphræ nominatur.* Ptolemæo, loc. cit. Τάφροι. Hodie *Precops*, seu *Przecop.*

12. *Heraclea Cherronesos.*] Sunt enim ista conjunctim legenda: unde superius sect. 24. dicitur Cherronesus Heracleotarum oppidum. Strabo, l. 7. p. 308. πόλις Ἡρακλεωτῶν, καλουμένη Χεῤῥόνησος. Mela, loc. cit. *Oppidum adjacet Chersonesus, a Diana, si creditur, conditum, & Nymphæo specu, quod in arce ei sacratum est, maxime illustre.*

13. *A Romanis.*] Cum debellato Mithridate tota regio in Romanorum potestatem venit.

cipui nitoris in toto eo tractu, custoditis Græciæ moribus, quinque millia pass. ambiente muro. Inde [1] Parthenium promontorium, Taurorum civitas, [2] Placia. [3] Symbolon portus. Promontorium [4] Criumetopon, adversum Carambi Asiæ promontorio, per medium Euxinum procurrens CLXX. M. pass. intervallo, quæ maxime ratio [5] Scythici arcus formam efficit. Ab eo [6] Taurorum portus multi, & lacus. Oppidum [7] Theodosia a Criumetopo CXXV. M. P. [8] A Cherroneso CXLV. M. pass. Ultra fuere oppida: [9] Cytæ, Zephyrium, [10] Acræ, [11] Nymphæum, [12] Dia. Restat longe validissimum in ipso Bosphori introitu, Panticapæum [13] Milesiorum, a Theodosia [14] LXXXVII. M. pass. a Cimmerio vero oppido trans fretum sito [15] MM. D. (ut diximus) pass. Hæc ibi latitudo Asiam ab Europa separat, eaque ipsa pedibus plerumque pervia glaciato freto. [16] Bosphori Cimmerii lati-

NOTÆ.

1. *Parthenium.*] In Taurica Chersoneso, *sinus portuosus*, inquit Mela, l. 2. c. 1. *& ideo* Καλὸς λιμὴν *appellatus, promontoriis duobus includitur: Alterum* Κριοῦ μέτωπον *vocant, Carambico quod in Asia diximus, par & adversum: Parthenion vocant.* Unde manifestum est καλὸν λιμένα eundem esse, cum eo qui mox Symbolon portus appellatur. Et Παρθενίου ἄκρου meminit Ptolemæus, l. 3. c. 6. Hodie *Rosaphar.*

2. *Placia.*] Ita libri omnes. Sed ipsum est Strabonis Πλακίον in Cherroneso, l. 7. p. 312.

3. *Symbolon.*] Συμβόλων λιμὴν, Ptolemæo, loc. cit. Συμβόλου λιμὴν, auctori Peripli Ponti Euxini, p. 6. Nunc *Sibula.*

4. *Criumetopon.*] Κριοῦ μέτωπον, hoc est, Frons arietis: hodie *Famar.* De Carambi dicemus, l. 6. sect 2.

5. *Scythici arcus.*] De eo egimus, sect. 24.

6. *Taurorum portus.*] Tauricæ ora maritima a Symbolorum portu, mille fere stadiis, hoc est, CXXV. M. P. ad Theodosiam usque porrecta, ut auctor est Strabo, l. 7. p. 309.

7. *Theodosia.*] Θευδοσία, Ταυρικὴ πόλις, Stephano, & Scylaci, pag. 28. Hodie *Caffa.* MSS. quoque *Theudosia.*

8. *A Cherroneso.*] Oppido Heracleotarum, de quo supra.

9. *Cytæ, &c.*] Κύταιον. Ptolemæo l. 3 c 6. in oppidis Chersonesi Tauricæ mediterraneis: Κύδαια Scylaci, p. 28. pro Κυταία. Κύτας πόλιν vocat auctor Peripli Ponti Euxini, p. 4.

10. *Acræ.*] Ἄκρα χωμίον, exiguus Panticapæorum vicus, apud Strabon. l. XI. p. 494. In Notitia Eccles. Hieroclis, p. 21. Prov. Scythiæ, Ἄκραι. Stephano, Ἄκρα Σκυθίας.

11. *Nymphæum.*] Νυμφαῖον, πόλις Ταυρική, inter Panticapæum, & Theodosiam, Stephano ex Strabone. Meminit & Scylax pag. 28. & Harpocr. & ipse Ptolem. loc. cit.

12. *Dia.*] Longius Δίαν Stephanus ablegat, cum urbem Scythiæ ait esse circa Phasin: Σκυθίας, περὶ τῷ Φάσιδι.

13. *Milesiorum.*] Hoc est, a Milesiis Joniæ conditum, Παντικάπαιον ... κτίσμα δ' ἐστι Μιλησίων, inquit Strabo, lib. 7. p. 310.

14. *LXXXVII. M. pass.*] Vide Notas & Emend. num. XCIX.

15. *MM. D. ut diximus.*] Sect. nimirum 24 ubi Cimmerium Bosphorum MM. D. pass. latitudine esse dixit.

16. *Bosphori Cimmerii.*] Non id modo freti nomen est, ut visum est Pintiano, sed Cherronesi minoris, in ipsa Taurica Cherroneso positæ, ad ripam Cimmerii freti, Europæ latere, quo in tractu Panticapæum & Myrmecium oppida collocantur a Ptolemæo, lib. 3. c. 6. quamobrem, non hunc modo tractum universum, sed & Panticapæum ipsum ab aliquibus Bosphorum vocari superius animadversum a Plinio est.

tudo XII. M. D. passſ. Oppida habet, [1] Hermiſium, Myrmecium: intus inſulam Alopecen. Per Mæotin autem ab extremo Iſthmo, qui locus Taphræ vocatur, ad os Boſphori CCLX. M. paſſuum longitudo colligitur.

A Taphris [2] per continentem introrſus tenent Auchetæ, apud quos Hypanis oritur, Neuri apud quos Boryſthenes, [3] Geloni, Thuſſagetæ, Budini, Baſilidæ, & cæruleo capillo Agathyrſi. [4] Super eos Nomades: dein Anthropophagi. A Buge ſuper Mæotin Sauromatæ, [5] & Eſſedones. At per oram Tanaim uſque Mæotæ, a quibus lacus nomen accepit: ultimique a tergo eorum Arimaſpi. Mox [6] Riphæi montes, & aſſiduo nivis caſu pinnarum ſimilitudine, [7] Pterophoros appellata regio: pars mundi damnata a rerum natura, & denſa merſa caligine: neque in alio quam rigoris opere, gelidiſque Aquilonis conceptaculis.

[8] Pone eos montes, ultraque Aquilonem, gens felix (ſi credimus)

NOTÆ.

1. *Hermiſium, &c.*] Mela, l. 2. c. 1. *In Boſphorum* vergentia *Cimmerica oppida, Myrmecion, Panticapæum, Theodoſia, Hermiſium.* Stephano, Μυρμήκιον πολίχνιον τῆς Ταυρικῆς. Denique Ἀλωπεκίαν inſulam contra Tanaïs oſtia collocat Ptolemæus, l. 3. c. 5.

2. *Per continentem.*] Ubi nunc UKRANIA eſt, Polonici regni pars ea quæ maxime vergit in exortum Solis: ibi olim Auchetæ Αὐχάται Herodoto, l. 4 Melpom. p. 226. n. 6. citra Boryſthenem: Νευροὶ quoque, quorum regio Νευρὶς appellata, latere amnis ejus occidentali, p. 241. n. 51. quæ nunc pars maxime orientalis Lithuaniæ eſt.

3. *Geloni.*] Γελωνοὶ, quos pictos Maro appellavit, nunc Lithuani ſunt. Θυσσαγέται, Βουδινοὶ, Βασίλειοι, eam quæ nunc Moſcovia dicitur, tenuerunt, qua Boryſthenis orientale latus contingit: Ἀγάθυρσοι Mæotidis paludis flexum ambiunt, inquit Mela, l. 2. c 1. Hos tamen longius ſubmovere Plinius videtur. Unde nomen Baſilidæ traxerint: diſces ab Herod. l. 4. Melpom. n. 20.

4. *Super eos.*] Ubi nunc Lithuaniæ pars borealis: ibi Νομάδες & Ἀνθρωποφάγοι, quos Ἀνδροφάγους vocat auctor peripli Ponti Euxini, p. 3. & Herod. l. 4. Melpom. n. 18. p. 231.

5. *Et Eſſedones.*] Moſcovitici meridionales. Ἰσσηδόνες Stephano dicti. Ἀριμασποὶ, ἔθνος Ὑπερβορέων, Hyperboreorum gens, tota in Moſcoviam borealem ablegenda.

6. *Riphæi.*] *Vltra quos jacet ora, quæ ſpectat Oceanum* ſeptentrionalem, inquit Mela in fine libri 1. & initio libri 2. unde Plinius hæc mutuatus. Totidem verbis a Plinio ea tranſcripſere Solinus, c. 15. p. 35. & Capella, l. 6. c. de quarto Europæ ſinu, p. 214.

7. *Pterophoros.*] Πτεροφόρος, quaſi pennarum ferax, ſeu nivis pennarum inſtar decidentis. Hinc fabulæ data occaſio, quam refert Ovidius lib. 15. Metam. v. 356.

Eſſe viros fama eſt in Hyperborea Pallene,
Qui ſoleant levibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies ſubiere paludem.

8. *Pone eos montes.*] Hæc a Plinio Solinus exſcripſit, c 16. p. 36. Plinius ex Hecatæo, ut ipſe innuit, l 6. ſect. 20. Hecatæus ex Ariſtea Proconneſio, ut Herodotus docet, l. 4. Melpom. p. 229. n. 13. qui ab iſto conficta omnia arbitratur, licentia poëtica.

quos Hyperboreos appellavere, annoſo degit ævo, fabuloſis celebrata miraculis. Ibi creduntur eſſe cardines mundi, extremique ſiderum ambitus, ſemeſtri luce, & una die [1] Solis averſi: [2] non, ut imperiti dixere, ab æquinoctio verno in autumnum. Semel in anno Solſtitio oriuntur iis Soles, brumaque ſemel occidunt. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens. [3] Domus iis nemora, lucique, & deorum cultus viritim gregatimque, diſcordia ignota & ægritudo omnis. Mors non niſi ſatietate vitæ, epulatis [4] delibutoque ſenio luxu, ex quadam rupe in mare ſalientibus. Hoc genus ſepulturæ beatiſſimum. [5] Quidam eos in prima parte Aſiæ litorum poſuere, non in Europa, [6] quia ſunt ibi ſimili conſuetudine, & ſitu, Attacorûm nomine. [7] Alii medios fecere eos inter utrumque Solem, [8] Antipodum

NOTÆ.

1. *Solis averſi.*] Semeſtri illa luce, inquit, una tantummodo continua conſtituitur, efficiturque dies: Sole, dum occidit, per exiguum temporis ſpatium averſo, ſive abdito: nihil ut tenebrarum inter occaſum exortumque Solis ſenis illis menſibus intercedat. Auctor libri de menſura orbis terræ: *Trigeſimus nunc annus eſt, a quo nunciaverunt mihi Clerici, qui a Kal. Februarii uſque Kal. Auguſti, in illa inſula* (Thule) *manſerunt: quod non ſolum in æſtivo ſolſtitio, ſed in diebus circa illud in veſpertina hora occidens ſol abſcondit ſe quaſi trans parvulum tumulum: ita ut nihil tenebrarum in minimo ſpatio ipſo fiat: ſed quidquid homo operari voluerit, vel pedunculos de camiſia abſtrahere, tanquam in præſentia Solis poteſt: Et ſi in altitudine montium ejus fuiſſent, forſitan nunquam Sol abſconderetur ab illis. In medio illius minimi temporis medium noctis fit in medio orbis terræ. Et idcirco mentientes falluntur, qui circum eam concretum fore mare ſcripſerunt: & qui a vernali æquinoctio uſque ad autumnale continuum diem ſine nocte, atque ab autumnali verſa vice uſque ad vernale æquinoctium, aſſiduam quidem noctem,* &c. Averſum pariter una luce Solem Solinus dixit, loc citat. nec viſus tamen quid diceret intellexiſſe.

2. *Non ut imperiti.*] Carpere Pomponium Melam videtur, ſed immerito. Nam certiſſima ſphæræ probatione conſtat, non ſolſtitio illic Soles oriri, brumaque ſemel occidere: ſed ab æquinoctio verno ad autumnale, ſemeſtrem illam lucem, utique ſi ſemeſtris eſt, adeſſe. Peritiſſime certe de iis gentibus Mela, lib. 3. c. 5. p. 53. *In Aſiatico litore,* inquit, *Hyperborei ſuper Aquilonem Riphæoſque montes, ſub ipſo ſiderum cardine jacent, ubi Sol non quotidie ut nobis, ſed primum verno æquinoctio exortus, autumnali demum occidit: & ideo ſex menſibus dies, & totidem aliis nox uſque continua eſt. Terra anguſta, aprica, per ſe fertilis,* &c. Vide Notas & Emend. num. C.

3. *Domus iis,* &c.] Plinius a Mela lib. 3. cap. 5. A Plinio Solinus, cap. 16. p. 36. & 37.

4. *Delibutoque ſenio.*] Ita MSS. omnes: editi, *delibutiſque ſenibus.* Mela id tantum, loc. cit. *hilares, redimiti ſertis.* Solinus, *epulati delibutique.*

5. *Quidam.*] Melam Pomponium ſignat, loc. cit.

6. *Quia ſunt ibi.*] Ita recte vet. Dalec. cod. & Pariſ. cum Pintiano. Ratio, inquit Plinius, cur quidam Hyperboreos in prima parte Aſiæ litorum poſuerint, ea eſt, quoniam Attacori ibi degentes, ſimilem vivendi moriendique conſuetudinem, cum haud abſimili quoque ſitu, teneant. De Attacoris dicemus, l. 6. ſect. 20.

7. *Alii medios*] Solinus, cap. 16. p. 36.

8. *Antipodum.*] Unde a nobis Sol occidens pergit ad Antipodas.

occaſum

occaſum exorientemque noſtrum : quod fieri nullo modo poteſt, tam vaſto mari interveniente. [1] Qui non alibi quam in ſemeſtri luce conſtituêre eos, ſerere matutinis, meridie metere, occidente Sole fetus arborum decerpere, noctibus in ſpecus condi tradiderunt. [2] Nec libet dubitare de gente ea, cum tot auctores prodant frugum primitias ſolitos Delon mittere Apollini, quem præcipue colunt. Virgines ferebant eas, hoſpitiis gentium per annos aliquot venerabiles : donec [3] violata fide, in proximis accolarum finibus deponere ſacra ea inſtituêre, hique ad conterminos deferre, atque ita Delon uſque. Mox & hoc ipſum exolevit. [4] Sarmatiæ, Scythiæ, Tauricæ, omniſque a Boryſthene amne tractus longitudo DCCCCLXXX. M. latitudo [5] DCCXVII. M. a M. Agrippa tradita eſt. Ego incertam in hac terrarum parte menſuram arbitror.

XXVII. Verum inſtituto ordine, reliqua hujus ſinus dicantur, & maria quidem ejus [6] nuncupavimus. * Helleſpontus inſulas non habet in Europa dicendas. In Ponto duæ, M. D. paſſ. ab Europa, XIV. M. ab oſtio, [7] Cyaneæ, ab aliis Symplegades appellatæ, traditæque fabulis inter ſe concurriſſe : quoniam parvo diſcretæ intervallo, ex adverſo intrantibus geminæ cernebantur, paulumque deflexa acie, coëuntium ſpeciem præbebant. Citra Iſtrum, [8] Apolloniatarum una, LXXX. M. a Boſphoro Thracio, [9] ex qua M. Lucullus Ca-

*Cap. XIII.

NOTÆ.

1. *Qui non alibi.*] Jocus eſt : ſerunt matutinis, cum primo menſe unicæ diei illius ſemeſtris id agunt : metunt meridie, cum exacto jam tertio : occidente Sole, decerpunt fetus, cum ſexto.

2. *Nec libet.*] Ex Mela hæc quoque, lib. 3. c. 5. Ex Plinio Solinus accepit, c. 16 p. 37. De cultu Apollonis apud Hyperboreos, Diod. l. 2. Bibl. p. 130.

3. *Violata fide.*] Solini paraphraſis : *Quoniam hæ virgines perfidia hoſpitum non illibatæ reveniſſent.*

4. *Sarmatiæ, &c.*] Martianus iiſdem fere verbis, lib. 6. c. de quarto Europæ ſinu, p. 214.

5. *DCCXVII.*] Martianus, *ſeptingenta decem* : lege ex Plinio, *ſeptingenta & ſeptemdecim.*

6. *Nuncupavimus.*] Maria ante, inquit, ea indicavimus, quæ hoc ſinu comprehenduntur : nunc inſulas per ſingula ſparſas perſequemur.

7. *Cyaneæ.*] Κυανέαι, Diodoro, lib. 5. Bibl. pag. 322. & Straboni, lib. 7. pag. 319. A colore ſic appellatas auctor eſt Schol. Apoll. ad lib. 2. Argon. Eædem *συμπληγάδες* & *συνδρομάδες πέτραι*, a concurſu appellatæ : unde a Juvenali *Concurrentia Saxa.* De ea fabula, vide Apollodorum, lib. 1. de Diis, pag. 61. & auctorem Peripli Ponti Euxini, pag. 15. Plinius hoc a Mela tranſcripſit, lib. 2. cap. 7.

8. *Apolloniatarum una.*] In Ponto, inquit, infra Danubii oſtia, inſula eſt Apolloniatarum dicta, quoniam in ea urbs ipſa Apollonia eſt, ut docet Strabo loc. cit. Hæc illa eſt Apollonia, qua de egimus, ſect. 18.

9. *Ex qua M. Lucullus.*] Solinus, c. 19. pag. 38. ac Plinius ipſe, lib. 34. ſect. 18. Apollo Capitolinus dictus eſt, quoniam in Capitolio dedicatus a Lucullo. P. Victor, in deſcript. Romæ, regione octava : *Apollo tranſlatus ex Apollonia a Lucullo, triginta cubitûm.*

pitolinum Apollinem advexit. Inter ostia Istri quæ essent, [1] diximus. Ante Borysthenem Achillea est [2]. supra dicta, eadem Leuce, [3] & Macaron appellata. Hanc temporum horum demonstratio a Borysthene cxl. M. ponit, a Tyra cxx. M. a Peuce insula quinquaginta M. [4] Cingitur circiter decem M. passuum. Reliquæ in Carcinite sinu, Cephalonnesos, [5] Rhosphodusa, Macra. [6] Non est omittenda multorum opinio, priusquam digrediamur a Ponto, qui [7] maria omnia interiora illo capite nasci, non Gaditano freto, existimavere, haud improbabili argumento: quoniam æstus semper e Ponto profluens, [8] nunquam reciprocetur.

[9] Exeundum deinde est, ut extera Europæ dicantur, transgressisque Riphæos montes, litus oceani septentrionalis in læva, donec perveniatur Gades, legendum. Insulæ complures sine nominibus eo situ traduntur. Ex quibus ante Scythiam, [10] quæ appellatur Raunonia, unam abesse diei cursu, in quam veris tempore fluctibus electrum ejiciatur, Timæus prodidit. Reliqua litora incerta signata fama. [11] Septentrionalis Oceanus: [12] Amalchium eum Hecatæus appellat, a [13] Paropamiso amne, qua Scythiam alluit, quod nomen ejus gentis lingua significat congelatum. Philemon Morimarusam [14] a Cimbris vocari, hoc est, mortuum mare, usque ad promontorium

Notæ.

1. *Diximus.*] Sect. 24.

2. *Supra dicta.*] Sect. 26.

3. *Et Macaron.*] Μακάρων, hoc est, Beatorum: quod fama esset Achillis ibi heroumque animas vagari per montium cava: quamobrem & Ἡρώων quoque νῆσος appellata. Ita Eustathius ad Dionysii Perieg. v. 545.

4. *Cingitur.*] Ambitus ejus insulæ complectitur x. M. P.

5. *Rhosphodusa.*] Ita libri omnes, etiam M S S. Libentius tamen *Rhodussa* agnoverim, cum Pintiano. Macræ autem haud dubie nomen ipsa longitudo fecit.

6. *Non est omittenda.*] Transcribit hæc de more Solinus, cap. 18. p. 38.

7. *Maria omnia interiora.*] Mediterranea, inquit Solinus. Vide Notas & Emend. num. C I.

8. *Nunquam reciprocetur.*] Ita Solinus: hoc est, nunquam ex interno mari vicissim aqua in Pontum refluat. Vide quæ diximus lib. 2. sect. 100.

9. *Exeundum.*] Exire interiore hoc e mari oportet, inquit, ut quæ ambitur oceano Europæ ora lustretur, & insulæ.

10. *Quæ appellatur Raunonia.*] Id Scythicæ illius plagæ nomen, cui objacet insula, non insulæ ipsius, quam ex eodem Timæo Baltiam appellari Plinius prodit, lib. 37. sect. xi. ubi de ejus situ dicemus. Vide Notas & Emend. num. C I I.

11. *Septentrionalis Oceanus.*] Frustra has voces suis sedibus movent Pintianus, & Pelicerius in notis M S S.

12. *Amalchium.*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, cap. 19. pag. 38. & auctor libri de mensura orbis terræ.

13. *Paropamiso.*] Obium, credo, amnem Hecatæus intellexit, *Oby*, in Tartariæ Moscoviticæ finibus.

14. *A Cimbris.*] Hoc est, a Cimbrorum peninsula, & a faucibus Codani sinus, usque ad promontorium Rubeas, quod nunc vulgo dicitur, *Noort Kyn*, vel *Nort Cap*, in extrema Norvegia versus septentrionem positum, Morimarusam Philemon ait id mare vocari: quod ultra Rubeas est, Cronium nomi-

Rubeas: ultra deinde [1] Cronium. [2] Xenophon Lampſacenus, a litore Scytharum [3] tridui navigatione, inſulam eſſe immenſæ magnitudinis, Baltiam tradit. Eandem Pytheas Baſiliam nominat. [4] Feruntur & Oonæ in quibus ovis avium & avenis incolæ vivant. [5] Aliæ, in quibus equinis pedibus homines naſcantur, Hippopodes appellati: [6] Faneſiorum aliæ, in quibus nuda alioquin corpora prægrandes ipſorum aures tota contegant.

[7] Incipit deinde clarior aperiri fama ab gente Ingævonum, quæ eſt prima inde Germaniæ. [8] Sevo mons ibi immenſus, nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum uſque promontorium efficit ſinum,

Notæ.

nari. Ita fere Solinus, loc. citat. Promontorio huic ab amne Rhubone forte nomen eſt, in Oceanum influente, cujus meminit Ptolemæus in Sarmatia, l. 3. c. 5.

1. *Cronium.*] Quid ſi Gronium, ab ea orbis parte, quæ ſeptentrioni proxima eſt, quam *Groenland* vocant? Certe non ἀπὸ τȣ̃ Κρόνȣ, ut nugantur veteres, hoc eſt, a Saturni frigido ſidere: ſed potius ἀπὸ τȣ̃ Κρόνȣ ποταμȣ̃, cujus in Sarmatia meminit Ptolemæus, l. 3. c. 5. deducta hæc appellatio eſt: nam is in eum Oceanum irrumpit.

2. *Xenophon, &c.*] Solinus, c. 19. pag. 39. Auctor libri de menſura orbis terræ, totidem verbis ac ſyllabis: *Xenophon Lampſacenus a litore Scytharum tridui navigatione inſulam eſſe immenſæ magnitudinis Baltiam tradit: eandem Pytheas Baſiliam nominat, Non longe feruntur & Oeocenæ* (lege *Oæonæ*) *inſulæ, quarum ovis avium marinarum & avenis vulgo naſcentibus incolæ vivunt. Plinius Secundus in libro de ſeptentrionali Oceano Scythiæ inſuliſque illius.*

3. *Tridui.*] Quam diei tantum unius curſu diſtare a continenti Timæus ſuperius paulo prodidit.

4. *Feruntur.*] Incerta hæc fama ſignari innuit: incerta hæc inſularum nomina, incertumque ſitum. Oonæ, ſive mavis *Oonææ*, vel *Oæonææ*, Plinio inſulæ ſunt, Solinoque Plinium ſecuto. At Pomponio Melæ, lib. 3. c. 6. unde hæc tranſcripſit Plinius, *ob alternos acceſſus, recurſuſque pelagi & quod ſpatia queis diſtant, modo operiuntur undis, modo nudæ ſunt, alias inſulæ videntur, Sarmatis adverſæ, alias una & continens terra.*

5. *Aliæ in quibus.*] Mela, & Solinus, loc. citato. De Hippopodibus vide Auguſt. l. 16. de Civit. c. 8.

6. *Faneſiorum.*] Vide Notas & Emend. num. CIII. Faneſios ejuſcemodi viſos eſſe verſus Californiam Americæ, regionem, monet Euſeb. Nieremb. l. 8. hiſt. nat. c. 1. Iconem exhibet Aldrov. l. de monſtris, p. 10.

7. *Incipit deinde.*] Jam certiore, inquit, fama produntur gentes deinceps appellandæ. Solinus, c. 20. p. 40. *Sevonem montem*, inquit, *Ingævones tenent, a quibus primis poſt Scythas nomen Germanicum conſurgit.* Auctor libri de menſura orbis terræ hunc locum paulo aliter ex ſuis codicibus legit: *Plinius Secundus de inſulis Germaniæ: Incipit deinde clariore aperiri fama ab gente Ingævonum, quæ eſt prima in Germania, mons Sevo ibi immenſus: nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum uſque promontorium efficit ſinum, qui Codanus vocatur, refertus inſulis, &c.*

8. *Sevo mons.*] Is a mari Albo & extremis Lappiæ finibus, lunato curſu ad fauces uſque ſinus Codani, verſus Cimbrorum promontorium, ccc. circiter paſſuum mill. procurrit, variis nominibus.

[1] qui Codanus vocatur, refertus insulis: quarum clarissima [2] Scandinavia est, incompertæ magnitudinis, portionem tantum ejus, quod sit notum, [3] Hillevionum gente quingentis incolente pagis, quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec est minor opinione [4] Eningia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium, [5] a Sarmatis, Venedis, Sciris, Hirris tradunt. Sinum [6] Cylipenum vocari: & in ostio ejus insulam Latrin. Mox alterum sinum [7] Lagnum, conterminum Cimbris. [8] Promontorium Cimbrorum excurrens in maria longe peninsulam efficit, quæ [9] Cartris appellatur. Tres & viginti inde insulæ [10] Romanorum armis cognitæ. Earum nobilissimæ, [11] Burcha-

Notæ.

1. *Qui Codanus.*] Ac deinde Balticus, ab insula Baltia, est cognominatus.

2. *Scandinavia.*] Quæ hodie Suecia, Norvegiaque dicitur. Insulam veteres credidere: sinum Codanum rati cum Oceano septentrionali, sive Hyperboreo connecti, ad finem Suevonis montis, qua Russis nunc accolis Album mare, & alio nomine Granvvicus sinus appellatur: qua ratione insulæ duæ efficiebantur, præcipua magnitudine, Scandinavia, atque Finningia.

3. *Hillevionum.*] Proximam hanc fuisse Scandinaviæ partem vel ex eo liquet, quod primam eam Romani nosse potuerunt. Ii Λευωνοὶ, voce, ut apparet, capite diminuta, pro Ἰλλευωνοὶ a Ptolemæo nominantur, in Scandiæ media regione, l. 2. c. x i.

4. *Eningia.*] In MSS. *Epigia*: atque ita similiter auctor libri de Mensura orbis terræ *Nec minor est opinione Epigia.* Sed ut ut est, Finningiam intelligit, inter Scandinaviam & Venedos sitam: ingens hodie peninsula, *la Finlande*: unde sinui proximo nomen, qui Sueciam a Livonia disterminat, *le Golfe de Finnes, ou de Finlande.*

5. *A Sarmatis.*] A Sarmatarum gentibus, quarum hæc sunt nomina: Venedæ, Sciri, Hirri. Οὐενέδαι Ptolemæo, l. 3. c. 5. a quibus Venedicus sinus, *le Golfe de Dantzic*, nomen olim habuit, Livoniam tenuere: ac Lithuaniæ partem occidentalem: Sciri, quos Sidonius Apollin. Carm. 7. *Seros* vel *Sceros* appellat, Hirrique, Curiam *le Duché de Curland*, Samogitiamque. *Venedorum nationes*, inquit Tacitus l. de morib. German. p. 139. *Germanis an Sarmatis adscribam, dubito*, &c. Auctor libri de mensura orbis terræ hunc Plinii locum exscribens, Hirros non agnoscit: *Quidam*, inquit, *hæc habitari ad insulæ usque ad fluvium* (lege, *ad Vistulam usque fluvium*, sive *Visulam*) *a Sarmatis, Venedis, Scirisque tradunt.* Ac valde metuo ne Hirri a repetitis temere Sciris accreverint.

6. *Cylipenum.*] Ita MSS. ait editi, *Clylipenum.* Nunc sinus Livonicus dicitur, a celebri ejus regionis emporio, *le Golfe de Riga*: quo in sinu antiquo vocabulo Latris insula, nunc *Oesel* vocatur.

7. *Lagnum.*] Is est qui Jutlandiam, Holsatiam, Ducatumque Mecheloburgensem alluit.

8. *Promontorium.*] Hodie *Scagen Cap.* in Juttia septentrionali, Danici regni provincia, ad fauces eas unde sinus Codanus erumpit ex Oceano.

9. *Cartris.*] Aliis Cimbrica Chersonesus: in tres præcipue nunc regiones divisa: Holsatiam, Dithmarsiam, Juttiamque, sive Jutlandiam. Daniæ Regi paret.

10. *Romanorum.*] Druso Germanico in Germania bellum administrante. Strabo, l. 7. p. 291.

11. *Burchana.*] Βυρχανὶς Straboni, loc. cit. Stephano Βύρχανις in Celtica. Existimant eruditi esse insulam *Borcum*, in ostiis Amasii *Ems* amnis positam: aïuntque turrim etiamnum ibi exstare, quam *Het boon huys* incolæ vocent: quæ vox Germanica lingua *Fabarum domum* sonet. Vide quæ dicenda sunt l. 18. sect. 30.

na, Fabaria a noſtris dicta, a frugis ſimilitudine ſponte provenientis. Item Gleſſaria, a ſuccino [1] militiæ appellata, a barbaris Auſtrania, præterque Actania.

XXVIII [2] Toto autem hoc mari ad Scaldim uſque fluvium, Germanicæ accolunt gentes haud explicabili menſura, tam immodica prodentium diſcordia eſt, Græci & quidam noſtri [3] XXV. M. paſſuum oram Germaniæ tradiderunt. Agrippa cum Rhætia & Norico longitudinem DCLXXXXVI. millia paſſuum, latitudinem [4] CXLVIII. millium: * [5] Rhætiæ prope unius majore latitudine, ſane [6] circa exceſſum * C. XIV. ejus ſubactæ. Nam Germania multis poſtea annis, nec tota, percognita eſt. [7] Si conjectare permittitur, haud multum oræ deerit Græcorum opinione, & longitudini ab Agrippa proditæ. Germanorum genera quinque: [8] Vindili: quorum pars [9] Burgundiones,

NOTÆ.

1. *Militiæ.*] Non Romæ, domique, ſed foris ab exercitu, militibuſque Romanis. Nam a domeſticis vernaculiſque, caſtrenſia diſtingui vocabula, in præfatione Plinii jam dictum eſt. In M S S. *Auſteravia.* De Gleſſariis dicemus ſect. 30.

2. *Toto autem hoc mari.*] Septentrionali, quod Europam alluit.

3. *XXV. M. paſſ.*] Lineola ſuperpoſita vicies quinquies centena millia paſſuum ſignificari admonet.

4. *CXLVIII.*] Ita M S S. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c.

5. *Rhætia prope.*] Agrippam reprehendit, qui Germaniæ Rhatiæque, & Norici latitudinem tam anguſtis definierit ſpatiis: cum Rhætiæ unius prope major ſit, quam quantam tergeminæ illi regioni aſſignaverit: ſaltem qualis quantaque Rhætia cognita eſt, cum citra Agrippæ obitum Romanorum armis eſt domita. Nam Germania, ne multis quidem poſt annis, nec tota etiam, luſtrari noſcique potuit. Vide Notas & Emend. num. CIV.

6. *Circa exceſſum ejus.*] Exceſſit e vivis Agrippa, Valerio Meſſala Barbato, P. Sulpicio Quirinio Coſſ. anno V. C. DCCXLII. ut auctor eſt Dio, l. 54. p. 541. Subacta per Druſum Tiberiumque, quos exercitui Auguſtus præfecerat, Rhætia, M. Druſo Libone, L. Calpurnio Piſone Coſſ. anno DCCXXXIX. ut idem refert, p. 535.

7. *Si conjectare.*] Si conjecturæ locus datur, inquit, minor paulo erit, quam opinati ſunt Græci, Germaniæ ora, vicies quinquies centena M. paſſ. ut paulo ante diximus, colligere ab his credita: nec multo etiam brevior quam Agrippa prodidit, qui DCLXXXVI. millibus paſſuum omnino definiit, Germaniæ cum Rhætia & Norico longitudo. Inſignis autem ideo eſt utriuſque menſuræ diſcrimen, quoniam per anfractus ſinuſque Germanici Oceani prior illa Græcorum excurrit: ſequens vero Agrippæ, cuncta Germania nondum explorata, mediterraneam tantum ejus cognitæ partem, tractu diverſo metitur.

8. *Vindili.*] Ita R. 1. At R. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. & Pariſ. *Vandili.* Tacitus Vandalios vocat, l. de morib. German. p. 123. In Notitia Dignit, Imp. Rom. ſect. 18. Ala *Vandilorum.* Ex Vandalicis montibus Albion amnem effluere, & in Oceanum effundi, auctor eſt Dio, l. 55. p. 548. Vandali, inquit Mariana, l. 5. hiſt. Hiſp. c. 1. p. 185. quibus ferme locis nunc Mekelburgenſes ſunt & Pomerani.

9. *Burgundiones.*] Burgundiones pars Vandalorum, a burgis, hoc eſt, pagis in quos diſſipati erant, appellationem ſortiti ſunt: & cum in Heduis conſediſſent, ei Galliæ provinciæ, Burgundiæ nomen fecerunt. Partem Poloniæ tenuere, ubi nunc *Gneſna.*

[1] Varini, [2] Carini, [3] Guttones. Alterum genus, [4] Ingævones: quorum pars [5] Cimbri, Teutoni, ac Chaucorum gentes. Proximi autem Rheno, [6] Istævones: quorum pars [7] Sicambri. Mediterranei, [8] Hermiones: [9] quorum Suevi, Hermunduri,

NOTÆ.

1. *Varini.*] Varini Tacito, lib. de morib. Germ. pag. 136. Ptolemæo sunt Avarini, l. 3. c. 5. in Sarmatia Europæa, ad Vistulæ fontes, ubi nunc Cracovia Poloniæ caput. Φρυγυνδίωνες, inquit, (pro Φυρυγυνδίωνες,) εἶτα Ἀυαρηνοὶ, forte pro Οὐαρηνοὶ, παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Οὐίστυλα ποταμοῦ. Non hoc videre Cluverius, aliique, qui aliter statuunt: a quibus diffidere me sæpissime, sed certis adductum argumentis, profiteor.

2. *Carini.*] Κᾶριτνοὶ hi Ptolemæi esse visi sunt Hermolao: frustra, cum ii Helvetiorum genti confines esse a Ptolemæo dicantur, l. 3. c. XI. in Germania. Nisi ex incauta superioris vocis *Varini* repetitione nata conflataque ista sit, Vistulæ accolas necesse est fuisse Carinos, perinde ac ceteras Vandalorum gentes, Burgundiones, Varinos, Guttones

3. *Guttones.*] *Gotones* vocat Tacitus, l. 2. Annal. p. 61. *Gothones*, l. de moribus Germ. p. 13. Ptolemæo l. 3. c 5. Γύτωνες, ad Vistulam positi sub Venedis: quo ex situ colligimus ibi fuisse, ubi Mazoviæ Palatinatus, ut appellant, Poloniei regni, Varsoviaque est, & utraque Prussia, quam Regalem, & quam Ducalem vocant. Fuit horum oppidum primarium Gytonium primo, mox a Getis Danisque Gedanum, a sinu Codanium, *Dantzic.* Inde Gothones sive Gothi profecti qui totam Europam exagitarunt armis, ac ditione diu tenuerunt. Vide Ægid. Laccary, e Societate nostra, l. 1. de coloniis Gallor. c. 9. p 69.

4. *Ingævones.*] Ab extremo septentrionalis Oceani litore, ad amnis Amisii ostia, quidquid terrarum interjacet, Ingævones dicti tenuere Norvegiam, Sueciam, Daniam, Finlandiam, Saxoniam, Frisiamque orientalem.

5. *Cimbri.*] Holsatiam ii, ut diximus, Juttiamque tenuere. Mox Teutoni inferiorem Saxoniam: Brema civitate primaria: Denique gentes Chaucorum duæ, majores, atque minores, Καῦχοι οἱ μείζους, καὶ οἱ μικροί, Osnabrugensem ditionem isti ad Visurgim fluvium: illi Luneburgensem Ducatum, ad Albim: ex Ptolemæo, l. 2. c. XI. Tacitus, lib de moribus Germ. p. 135. de Chaucorum situ: *Ac primo*, inquit, *statim Chaucorum gens, quanquam incipiat a Frisiis, ac partem litoris occupet, omnium quas exposui gentium lateribus obtenditur, donec in Cattos usque sinuetur*, &c.

6. *Istævones.*] A Rheni ostiis ad Coloniam Ubiorum amnis ejus accolæ, cum Frisiis occidentalibus, Istævones appellati.

7. *Sicambri.*] Σίγαμβροι Dioni, l. 39. p. 113. adversus quos expeditionem susceptam a Julio Cæsare idem est auctor, & Plutarchus in Cæsare, p. 718. ubi Συγάμβρους vocat. Ultra Rhenum primum positi, Ubiis vicini, teste eodem Dione, loc cit. ipsoque Cæsare, l. 4. Bell. Gall. p. 44. Chattis quoque & Cheruscis, ex Dione, lib. 54. p. 544. Vide Notas & Emendat. num. CV. Horum regio ibi fuit, ubi nunc Comitatus Marchiæ, Bergensis Ducatus, & Cliviensis pars transrhenana.

8. *Hermiones.*] In media Germania positi, ultra Rheni Oceanique ripas. In Germaniæ populis medii a Tacito appellati, l. de morib. Germ. p. 123.

9. *Quorum Suevi.*] Hermionum gentes ex ordine perquam accurate describit, ab iis exorsus, qui sunt ortui Solis propiores, mox cursu inde versus occasum instituto. Horum igitur Suevi ii sunt, quos hodie Moravos appellamus, *la Moravie*, ut jam superius monuimus sect. 25. neque enim Suevos ab istis alios Plinius agnovit, aut Ptolemæus, qui l. 2. c. XI. ultra Albim Suevos summovet, versus ortum. Postea ad Danubii caput commigrarunt. Hermunduri fuere, qui

[1] Chatti, Cherusci. Quinta pars [2] Peucini, Basternæ, supra dictis contermini Dacis. Amnes clari in Oceanum defluunt, [3] Guttalus, Vistillus sive [4] Vistula, Albis, Visurgis, Amisius, Rhenus, Mosa. Introrsus vero, nullo inferius nobilitate, [5] Hercynium jugum prætenditur.

XXIX. In Rheno ipso, prope centum M. passuum in longitudinem, nobilissima Batavorum insula [6] & Cannenufatum: [7] & aliæ Frisiorum, Chaucorum, [8] Frisiabonum, [9] Sturiorum, Marsaciorum, Cap. XV.

Notæ.

nunc Bohemi, populique ab his fusi usque ad Danubii ripam. *In Hermunduris*, inquit Tacitus, loc. citato, p. 137. *Albis oritur flumen inclytum: Iuxta Hermunduros Marcomanni & Quadi agunt .... Eaque Germaniæ veluti frons est, quatenus Danubio prætexitur.* Sentio convelli a me Geographorum recentiorum placita: sed hos nihil in præsenti moror.

1. *Chatti, &c.*] Chattis Franconiam, Brunsvvicensem Ducatum, circumjacentemque late regionem a Franconia ad Chaucorum fines Cheruscis abscribimus: hi enim inter Chattos, Chaucosque medii, Tacito teste, lib. de moribus Germ. p. 135.

2. *Peucini, Basternæ.*] Peucini, quos quidam Bastarnas vocant, inquit Tacitus, loc. cit. p. 138 Strabo tamen Bastarnarum partem esse Peucinos putat, lib. 7. pag. 306. De horum situ diximus sect. 25. Gallos Livius semper appellat, lib. 44. Gruteri Inscript. pag. 453. BASTARNAE.

3. *Guttalus.*] Hunc eundem esse, qui Ptolemæo lib. 2. cap. XI. Οὐϊαδος, aliis Odera, *l'Oder*, erudite probat Cluverius, adversus Junium, lib. 3. Germ. antiq. cap. 49. Solino, cap. 20. pag. 40. *Gothalus* est.

4. *Vistula, &c.*] Οὐϊστούλα, Ἄλβις, Οὐϊσούργις, Ἀμάσιος, Ptolemæo, loc cit. Nostris, *le Veissel ou la Vistule, l'Elbe, le Veser, l'Ems.*

5. *Hercynium jugum.*] Quem Hercynium saltum appellavit sect. 25. Ὀρκύνιος δρυμὸς Ptolem. lib. 2. cap. XI. Livius lib. 9. pag. 165. Germanicos saltus. Dionys. Perieg. vers. 286. Ἑρκύνιον δρυμόν.

6. *Et Cannenufatum.*] Ea insula a Batavis & Cannenufatibus colebatur: illi quoniam majorem insulæ partem tenuere: nomen ei suum dederunt, dictaque insula Batavorum, sive Batavia est. In Tab. Peuting. *Patavia.* Isti apud Gruterum, pag. 385. CANNANEFATES, apud Tacitum, lib. 4. hist. pag. 103. & apud Velleïum, l. 2. n. 105. *Caninefates*, appellati. Hodie *le Betuve.* Vide Notas & Emend num. CVI.

7. *Et aliæ.*] Quas cum sterni Plinius asseverat inter Helium ac Flevum, mari quod *Zuyderzee* nuncupant ab ortu, ab occasu Zelandia claudi omnes necesse est. Eo ordine a Plinio eæ recensentur, ut ab ortu & septentrione auspicatus, progrediatur in occasum. A populis in eas a continente progressis, nomen habent ex iis aliquæ: a Frisiis certe, Chaucisque duæ priores, quos ultra Rhenum sedes habuisse constat. Frisios in hoc tractu Tacitus quoque agnoscit, quos cum Caninefatibus copulat, lib. 4. hist. pag. 103. Chaucos e patriis sedibus commigrantes, ac ducem natione Caninefatem secutos, inferiorem Germaniam incursavisse Claudii Imp. temporibus, idem auctor est, lib. XI. Annal. pag. 160. De Frisiorum & Chaucorum insulis, quæ recedente maris æstu, continenti necterentur, Dio l. 54. pag. 544. Nunc esse videtur Nort-hollandia. Atque hunc quidem situm Chaucis præsertim adjudicant ea quæ Plinius de iisdem affert lib. 16. sect. 1.

8. *Frisiabonum.*] In MSS. *Frisiavonum.* Hos illic consedisse arbitror, ubi nunc *le Veluve*, pars Geldrensis Ducatus, e Belgica Gallia huc trangressos.

9. *Sturiorum, &c.*] His vero meridionalem Hollandiam, *la Sud-Hollan-*

quæ sternuntur [1] inter Helium ac Flevum. Ita appellantur [2] ostia, [3] in quæ effusus Rhenus, ab septentrione [4] in lacus, ab occidente in amnem Mosam se spargit: [5] medio inter hæc ore, modicum nomini suo custodiens alveum.

Caput XVI. XXX. Ex adverso hujus situs Britannia insula, [6] clara Græcis nostrisque monumentis, inter septentrionem & occidentem jacet: [7] Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, multo maximis Europæ partibus [8] magno intervallo adversa. [9] Albion ipsi nomen fuit, cum Britanniæ vocarentur omnes: de quibus mox paulo dicemus. Hæc abest a [10] Gesoriaco Morinorum gentis litore, proximo trajectu quinquaginta M. [11] circuitu vero patere tricies octies centena viginti quinque M. Pytheas & Isidorus tradunt, triginta prope jam annis notitiam ejus

Notæ.

de: Marsacis insulam assignamus, quam Mosa cum Rheno efficit, ubi Dordracum est in Zelandiæ confinio: unde Marsacios pro Mosatiis credas appellatos. Marsacos Tacitus vocat, jungitque Caninefatibus, lib. 4. hist. pag. 103. Μαυρσούς, ut puto, Dio lib. 60. p. 670. pro Μαρσυατίους. In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Tusiorum, Marsaciorumque.*

1. *Inter Helium &c.*] Helium Zelandiæ vicinum, ubi nunc castellum *Briel.* Flevum vero Frisiæ, ubi nunc insula est, quæ priscum nomen retinet, *het Vlie*, sive *Flie.*

2. *Ostia.*] Et castella quoque ostiis imposita. Tacitus, lib. 4. Annal. pag. 125.

3. *In quæ effusus.*] Per fossam a Druso in Salam *l'Issel:* alteramque ex parte læva a Civili, in Leccam *le Leck*, Mosamque, deductum olim esse Rhenum sciunt eruditi. Vahalem hunc Rheni alveum accolæ nominant, qui mox id quoque vocabulum mutat Mosa flumine, cujus immenso ore in occeanum effunditur.

4. *In lacus.*] Hi frequenti eluvione aquarum, in unum maris sinum abierunt, ea magnitudine, quæ Maris Australis, *Zuyderzee*, nomen hodie sustineat. Lacui nomen olim Flevo fuit, ut auctor est Mela, lib. 3. cap. 2.

5. *Medio.*] Quod a Schenckii, ut vocant, munimento, Arenacum delapsus, Ultrajectum, ac Lugdunum alluit.

6. *Clara Græcis.*] Hanc ceteris orbis totius insulis Græci prætulêre: Dionysius Perieg. vers. 568. de Britannicis insulis:

Τάων τοι μέγεθος περιώσιον· ὐδέτις ἄλλη
Νήσοις ἐν πάσῃσι Βρετανίσιν ἰσοφαρίζει.

7. *Germaniæ &c.*] Verius Strabo, lib. 4. pag. 199. soli Galliæ prætendi dixit. Plinio tamen Tacitus subscribit, in vita Agricolæ, pag. 142.

8. *Magno intervallo.*] Spatium intelligit, quo ab oriente in occasum porrigitur: Maximam spatio ac cælo Tacitus dixit, loc. cit.

9. *Albion.*] Ἀλουΐων Ptolemæo, lib. 2. cap. 3. Angliam, Scotiamque complectitur. Britanniæ dicuntur, Hibernia adjuncta, cum ceteris adjacentibus insulis.

10. *Gessoriaco.*] Ptolem. lib. 2. c. 9. Γησοῤῥίακον ἐπίνειον Μορίνων, Morinorum navale. Plinio ipsi, sect. 37. hujus libri, *Portus Morinorum* Britannicus, quod ex eo Gallis Romanisque usitatus erat in Britannos trajectus. Tab. Peuting. *Gesoriaco, quod nunc Bononia.* Nostris *le Boulogne sur mer.* Ager circumjectus, *le Boulenois*, vel ut alii, *le Boulonois.* Vide Notas & Emend. num. CVII.

11. *Circuitu vero.*] Sic Martianus, a Plinio mutuatus, lib. 6. cap. *Alia dimensio Europæ*, pag. 215.

Rom.

Romanis armis non ultra vicinitatem ſilvæ [1] Caledoniæ propagantibus. [2] Agrippa longitudinem DCCC. M. paſſ. eſſe : latitudinem CCC. M. credit. Eandem Hiberniæ latitudinem, ſed longitudinem CC. mill. paſſuum minorem. Super eam hæc ſita abeſt breviſſimo tranſitu [3] a Silurum gente XXX. M. paſſ. Reliquarum nulla CXXV. mill. circuitu amplior proditur. [4] Sunt autem XL. Orcades, modicis inter ſe diſcretæ ſpatiis. Septem [5] Acmodæ, & XXX. [6] Hæbudes: & inter Hiberniam ac Britanniam, [7] Mona, Monapia, Ricina, Vectis, Limnus, Andros. Infra vero [8] Siambis, & Axantos. [9] Et ab adverſo in Germanicum mare ſparſæ Gleſſariæ, quas Electridas Græci recentiores appellavere, quod ibi electrum naſceretur. [10] Ultima omnium,

NOTÆ.

1. *Caledoniæ.*] Floro Saltus Caledonius appellatus : Grampio monte, *Grantzbaine*, dividitur : in Scotia, ubi & Caledonia regio, quam Julius Agricola Domitiani temporibus primum ſubegit. Καληδόνιος δρυμὸς eſt Ptolemæo l. 2. c. 3.

2. *Agrippa, &c.*] Sic quoque Martianus loc. cit. & Solinus, c. 22. p. 41. & 42.

3. *A Silurum gente.*] Σίλυρες a Ptolemæo appellantur, l. 2. c. 3. Silurum Tacitus meminit, l. 12. Annal. p. 181. & 183. Vide Notas & Emendat. num. CVIII. Oram hi occiduam tenuere Valliæ principatus, cum Demetis, qui Silurum pars fuere.

4. *Sunt autem XL.*] Totidem Martiano, loc. cit. Pomponio, lib. 3. c. 6. triginta. Jornandi XXXV. Ptolemæo, lib. 2. c. 3. περὶ τελάκοντα. Sunt eæ ſupra Scotiam poſitæ, modico ab ea freto disjunctæ. Earum maxima Pomona, *Mainland.*

5. *Acmodæ.*] M S S. *Hæcmodæ.* Vulgo *Hetland* & *Schetland*, in commune appellantur : Orcadibus proximæ, ſed in boream longius ſubmotæ.

6. *Hæbudes.*] Solino, c. 22. p. 42. & Ptolemæo l. 2. c. 2. quinque tantum Ἔϐυδαι numerantur : Marciano quoque in Periplo, apud Steph. Αἰϐοῦδαι νῆσοι πέντε τῆς Βρεταννικῆς. Omnium veriſſime Plinius: ſunt enim eæ pæne innumeræ haud procul Orcadibus ſupra Hiberniam, Scotiamque, ut docet Cluver. l. 3. Germ. antiq. c. 40.

7. *Mona, &c.*] Mona Valliæ litori adjacet. Μόνα νῆσος Ptolemæo, loc. cit. nunc *Angleſey.* Monapia, Ptolemæo Μονάοιδα, loc. citat. Bedæ *Menavia*, nunc *Man* & *Moneitha*, contra Cumberlandiam. Ricina, Ptolemæo Ῥικίνα, loc. cit. Vectim hanc, quæ in freto eſt quod inter Hiberniam Britanniamque interfluit, cave cum altera confundas quæ contra id Angliæ latus eſt, quod Galliæ obvertitur. Limnus, Ptolemæo Λίμνος, Andros Ἔδρος dicitur.

8. *Siambis.*] M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. *Amnis*, non *Siambis.*

9. *Et ab adverſo.*] Superius memoratæ inſulæ contra occidentale Britanniæ latus ſunt poſitæ : hæ ex adverſo, nempe verſus ortum, nec jam in eo mari, in quo Britannia eſt, ſed in Germanico, ſeu parte illa ſinus Baltici, quæ Germaniam alluit, ſupra Dantiſcum, ubi inſulæ ſunt *Oëland*, & *Gotland*, Gleſſariæ dictæ a ſuccino, quod Germanis *Gleſſ* diceretur : id enim tum in iis inſulis, tum in oppoſito Gutonum litore, ubi Dantiſcum eſt, legebatur, ut Plinius docet lib. 37. ſect. XI. Hæ duæ Gleſſariæ ſuperius ſect. 27. Auſtrania, Actaniaque appellatæ.

10. *Ultima.*] Hæc iiſdem verbis Martianus, loc. cit. & Solinus, c. 22. p. 42. Thule Iſlandia nunc appellatur, ut recte Cluverius animadvertit, l. 3. Germ. antiq. c. 39. Schetlandiam vult eſſe Cambdenus, p. 850. at hæc non quinque dierum navigatione a Britannia, ut vult

quæ memorantur, Thule: in qua solstitio nullas esse noctes [1] indicavimus, Cancri signum Sole transeunte, nullosque contra per brumam dies. [2] Hoc quidam senis mensibus continuis fieri arbitrantur. [3] Timæus historicus a Britannia introrsus sex dierum navigatione abesse dicit insulam [4] Mictim, in qua candidum plumbum proveniat. Ad eam Britannos [5] vitilibus navigiis corio circumsutis navigare. [6] Sunt qui & alias prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos: maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur. [7] A Thule unius diei navigatione mare concretum, a nonnullis Cronium appellatur.

C. XVII. XXXI. [8] Gallia omnis Comata uno nomine appellata, in tria populorum genera dividitur, amnibus maxime distincta. A Scalde ad Sequanam Belgica. Ab eo ad Garumnam Celtica, eademque Lugdunensis. Inde ad Pyrenæi montis excursum [9] Aquitanica, [10] Aremorica antea dicta. [11] Universam oram XVIII. M. pass. Agrippa: Galliarum inter Rhenum & Pyrenæum, atque oceanum, ac montes Gebennam & Juram, quibus Narbonensem Galliam excludit, longitudinem [12] CCCCXX. M. passuum, latitudinem CCCVIII. computa-

NOTÆ.

Solinus, imo vix unius, abest: nec senis mensibus dies ibi, ut in Islandia, & nox vices habent. Neque eos audio qui ante annum Christi 874. ulli cognitam Islandiam aïunt: Fuerit sane hactenus inculta: incognitam fuisse, pernego. Partibus 63. seu gradibus ab Æquatore distare Thulen ait Agathemerus, l. 1. Geogr. c. 5.

1. *Indicavimus.*] Libro 2. sect. 77.

2. *Hoc quidam.*] Quos inter Pomponius Mela, ut diximus sect. 26.

3. *Timæus historicus.*] Hoc loco non *Timæus*, sed *Pytheas*, legit auctor libri de Mensura orbis terræ: *Plinius Secundus*, inquit, *in quarto libro edocet, quod Pytheas Massiliensis sex dierum navigatione in septentrionem a Britannia Thulen distantem narrat.* Sic Plinius ipse, l. 2. sect. 77. p. 229.

4. *Mictim.*] Quæ sit hæc Timæi Mictis in Germanico mari sex dierum navigatione a Britannia dissita, statui certo non potest.

5. *Vitilibus.*] Vide quæ de iis dicturi sumus, lib. 7. sect. 57.

6. *Sunt qui.*] Aliorum sententiam prodit, non suam. Scandia certe a Scandinavia, de qua supra, nihil differt. Δοῦμναν insulam juxta Orcadas habet Ptolemæus, l. 2. c. 3. Si Nerigon, & Bergos, insulas esse, aut a Norvegiæ, celebrique ejus oræ emporio quod *Berghen* vocamus, differre arbitrati sunt, quid ii voluerint, adhuc obscurum est.

7. *A Thule.*] Solinus, c. 22. p. 43. & Martianus loc. cit.

8. *Gallia omnis.*] Extra Provinciam Narbonensem. Galbæ nummus, apud Patinum, in Suetonio, p. 345. TRES GALLIAE.

9. *Aquitanica.*] Ita MSS. omnes: ut Belgica, Celtica. Sic paulo ante, *A Scalde*, non *a Scaldi*: mox tamen etiam *a Scaldi*.

10. *Aremorica.*] Vox ea veterum Celtarum idiomate maritimam plagam sonat. Est enim hodieque Britonibus Galliæ populis *ar mor*, mare. Vide Cambdenum, p. 14.

11. *Universam oram XVIII.*] Hoc est, decies octies centena millia passuum patere. Vide Notas & Emendationes, num. CIX.

12. *CCCCXX.*] MSS. omnes, CCCXX. Missi Theodosii: *Gallia Co-*

vit. A. Scaldi [1] incolunt extera Toxandri [2] pluribus nominibus. [3] Deinde Menapii, [4] Morini, [5] Oromansaci juncti pago, qui Gessoriacus vocatur: [6] Britanni, [7] Ambiani, [8] Bellovaci. [9] Introrsus [10] Castologi, [11] Atrebates, [12] Nervii liberi, [13] Veromandui,

NOTÆ.

mata... juxta Plinium Secundum in quarto libro, in longitudinem DCCCCXX. *in latitudine*, CCCVIII.

1. *Incolunt extera.*] Hoc est, regionem ultra Scaldim, extraque Gallias positam, ad Mosam usque, ubi Antuerpia, Brabantiaque universa: ubi oppida Breda, & S. Gertrudis, ut recte vidit P. Ægid. Laccary, Soc. Jesu, l. 5. de Coloniis Gallor. c. 5. p. 259.

2. *Pluribus nom.*] Hoc est, gens una illa Toxandrica plures populos complexa est.

3. *Deinde Menapii.*] Jam hi deinceps citra Scaldim. Et Menapii quidem Morinis confines, juxta mare, non Plinio modo, sed etiam Straboni, l. 4. p. 194. τοῖς Μεναπίοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ θαλάττῃ Μορῖνοι. Tacitus quoque, lib. 4. hist. p. 94. *a Rheno venientes transire Mosam jubet, ut Menapios & Morinos, & extrema Galliarum quaterent.* Menapii igitur ibi fuere (etsi aliter alios sentire scio) ubi nunc Flandria est, oppida Brugæ, Gandavum, Ipræ.

4. *Morini.*] *Extremique hominum Morini* Virgilio appellati. Ut Armorici, ita & Morini a voce Celtica *Mor*, quæ mare significat, quasi Maritimi, nomen habuere. Menapiis. ut vidimus, ab ortu confines: Ambianis, ab occasu, apud Ptolem. lib. 2. cap. 9. qui Morinorum civitatem mediterraneam ait fuisse Ταρούαννα, olim *Teroüanne*: navale, Gesoriacum, ut vidimus sup. sect. *Bologne.*

5. *Oromansaci.* Et oratione ejusmodi colligi potest aut Oromansacos clientes, partemque Morinorum, proximos fuisse pago Gesoriaco: aut certe potius eos ac Gesoriacenses unum eundemque pagum, nimirum Gesoriacensem, constituisse: *le Boulenois.* In MSS. *Oromarsaci.* Audax conjectura illius qui legendum suspicabatur, *Prom. Iccii, junctum pago*, &c.

6. *Britanni.*] Ita libri omnes. Hi inter Gessoriacenses Ambianosque medii, in ora similiter positi, ea loca tenuere certe, ubi nunc oppida Stapulæ, Monstrolium, Hesdinium, & adjacentem agrum Ponticum, *le Ponthieu*, ad Somonam amnem. Quamobrem & hi pars Morinorum fuerint sane, si fides habenda auctori Libelli Provinciarum Romanarum, apud quem legitur, *Civitas Morinûm, id est, Ponticum.* Sed recentem fetum esse nugatoris alicujus, qui vetustum scriptorem inepte simulet, egregie docuit P. Philib. Monetus, in Geogr. Galliæ, pag. 421. Cluverius lib. 2. Germ. antiq. cap. 27. hic *Briannos* legi mavult.

7. *Ambiani.*] Aquis Somonæ clari amnis abluuntur: habent oppida, Ambianum, & Abbatis-villam.

8. *Bellovaci.*] Horum late quondam regio patuit, ab oppido usque mediterraneo Beluaco, *Beauvais*, ad oceani litus, ubi Aucum, *Eu*, & Deppæ, *Dieppe.* Vide Notas & Emend. num. CX.

9. *Introrsus.*] Hactenus igitur recensiti populi oram tenuêre: mediterranea, qui deinceps appellandi sunt.

10. *Castologi.*] MSS. omnes, *Catuslugi.* Libentius *Catalauni* agnoverim, *Chaalons sur Marne:* quos in Belgica merito collocat Antoninus, & Durocatelaunos vocat.

11. *Atrebates.*] *L'Artois.*

12. *Nervii.*] Cæsari lib. 2. bell. Gall. pag. 25. Nervii dicuntur Atrebatibus Veromanduisque finitimi. Unde colligas pagi Nerviorum locum præcipuum fuisse, non Tornacum, ut vulgus putat, sed Cameracum, quod ab Atrebatum Nemetaco, XIV. M. P. ab Augusta Veromanduorum abest XVIII. M. Liberi porro dicuntur, hoc est, non, ut ceteri, vectigales: & suis, non Romanis, utentes legibus.

13. *Veromandui.*] Quorum sedes Augusta Veromanduorum, apud Ptolem.

[1] Sueconi, [2] Suessiones liberi, [3] Ulmanetes liberi, [4] Tungri, [5] Sunuci, Frisiabones, Betasi, [6] Leuci liberi, [7] Treveri liberi antea, & [8] Lingones fœderati, [9] Remi fœderati, [10] Mediomatrici, [11] Sequani, [12] Raurici, [13] Helvetii. Coloniæ:

Notæ.

lib. 2. cap. 9. nunc Fanum S. Quintini, uti ex Sigeberti, aliorumque indubitatis testimoniis colligit Claud. Hemeræus in libro, cui titulus, Augusta Veromanduorum, lib. 1. cap. 12. etsi aliter Cluverio visum est. Nomen tamen retinet circumjectus ager, *le Vermandois.*

1. *Sueconi.*] Ita libri quidem omnes: at sequentis vocis corrupta quædam repetitio ea esse videtur, cum de Sueconis ceteri sileant.

2. *Suessiones.*] *Le Soissonnois.*

3. *Vlmanetes.*] Eorum urbs præcipua Sylvanectum *Senlis.* Vide Notas & Emend. num. CXI.

4. *Tungri.*] Ubi nunc Leodium, Namurcum, Limburgum, & ipsa quæ nomen hodieque retinet, Tungrorum civitas.

5. *Sunuci, &c.*] Ita MSS. omnes, non *Runici.* Qui porro Sunucorum, Frisiabonum, Betasorumque sedes ultra Rhenum quærunt, qui Belgicæ Galliæ fines fuerint, quibus hi omnes continebantur, ignorant. Nervios Betasiosque Tacitus simul jungit, l. 4. hist. p. 103. & 108. *Occupatis*, inquit, *Sunicis, Claudius Labeo Betasiorum, Tungrorumque, & Nerviorum tumultuaria manu restitit, fretus loco, quia pontem Mosæ fluminis anteceperat.* Quo ex loco Sunucis, Luciliburgensem, seu Lucemburgensem: Betasis, Juliacensem: Frisiabonibus, qui medii interjacent, Limburgensem Ducatum fidenter adscribimus. Apud Gruter. pag. 520. reperta Moguntiæ inscriptio, BETASII. CIVES.

6. *Leuci*] Oppidum habuêre Tullum, Τοῦλλον Ptolemæo lib. 2. cap. 9. hodie *Toul.*

7. *Treveri liberi antea.*] Ademptum iis jus libertatis ævo suo inquit: restitutum postmodum, Flavius Vopiscus in Floriano. Vespas. nummus in Thes. Goltzii, COL. AVG. PAT. TREVIROR. & Inscript. apud Gruter. p. CXI. & 225.

8. *Lingones.*] Tacit. lib. 1. hist. pag. 27. *Otho Cæsar Lingonibus universis civitatem Romanam dedit. Les Langrois.* Oppidum, *Langres.*

9. *Remi.*] *Les Remois.* Oppidum, *Reims.* Fœderatorum porro populorum potior, quam liberorum conditio fuit: neque enim qui liberi erant, iidem continuo fœderati.

10. *Mediomatrici.*] Ptolemæo, l. 2. c. 9. Μεδιοματρικες. Tacito, l. 1. hist. p. 23. & lib. 4. p. 108. *Mediomatrici. Le païs Messin.* Oppidum, *Mets.*

11. *Sequani.*] Quorum oppidum apud Ptolem. c. 9. l. 2. Οὐισόντιον, *Besançon*: ditio ad Basileam usque appositam Rheno pertinuit.

12. *Raurici.*] Quorum mox dicenda Colonia Rauriaca: iidem Rauraci alias appellati. Inscriptio Gruteri, pag. 339. L. MVNATIVS. L. F. PLANCVS. COS.... IN. GALLIA. COLONIAS. DEDVXIT. LVGDVNVM. ET. RAVRICAM. Tiberii nummus, apud Goltz. p. 237. COL. AVGVSTA. RAVRACOR. Nunc vicus ignobilis, *Augst*, a Basilea VI. M. P. non ipsa Basilea, ut quibusdam visum. Civitatem Basileensium a Castro Rauracensi distinguit Libellus Provinciarum Gall.

13. *Helvetii.*] Qui Cæsari, Plinio, ceterisque vetustioris ævi scriptoribus Helvetii vocitantur, hos posterior ætas Sequanos appellavit. Tenuere ii quidquid fere a Dola Lugdunum usque, inter Ararim Rhodanumque terrarum interjacet. Quos Galli *Suisses* appellitant, ultra Juram montem, Belgicæque Galliæ limites positos, ii sibi quidem Helvetiorum nomen adsciscunt: veterum sedes non habent. Eutropius, lib. 6. pag. 392. de Cæsare: *Is primo vicit Hel-*

[1] Equeſtris, & Rauriaca. Rhenum autem accolentes, Germaniæ gentium [2] in eadem provincia, [3] Nemetes, [4] Tribochi, [5] Vangiones: [6] hinc Ubii, Colonia Agrippinenſis; [7] Guberni, Batavi, [8] & quos in inſulis diximus Rheni.

XXXII. Lugdunenſis [9] Gallia habet [10] Lexovios, [11] Vellocaſſes, [12] Galletos, [13] Venetos, [14] Abrincatuos, [15] Oſiſmios: flumen clarum CAP. XVIII.

NOTÆ.

vetios, qui nunc Sequani appellantur. Vide Nic. Chorier, lib. 1. hiſt. Delphin. pag. 10.

1. *Equeſtris.*] Ptolemæo quoque Ἐκυεςρὶς in Sequanis collocatur, l. 2. c. 9. Id nomen habet fortaſſis ab Equitibus Limitaneis eo deductis. Apud Gruter. p. 468. reperta inſcriptio in pago *Verſoye* agri Genevatis, COL. EQ. In libello Prov. Galliarum, *Civitas Equeſtrium, id eſt, Neviduno.* Unde *Nion* eſſe colligunt, Guillimannus, Cluverius, Monetus, ad Lemannum lacum.

2. *In eadem.*] Galliæ Belgicæ contributi.

3. *Nemetes.*] Νέμητες Ptolemæo, l. 2. c. 9. In Libello Prov. Civitas Nemetum Spira, *Spire.*

4. *Tribochi.*] Τριβοκχοι Straboni, l. 4. pag 194. Ptolemæo loc. cit. Τριβοκκοι. Tacito, l. 4. hiſt. p. 108. *Triboci.* Inter Vangiones, & Rauracos a Ptolemæo poſiti, atque adeo in ſuperiore Alſatia, ubi nunc Colmaria eſt: non ad Moguntiam, ut aliis viſum, quod oppidum longe ab hoc tractu ſummovet Ptolemæus.

5. *Vangiones.*] Quorum urbs præcipua apud Ptolem. loc. cit. Argentoratum. De his Lucanus, l. 1. v. 430.

Et qui te laxis imitantur, Sarmata, braccis
Vangiones.

6. *Hinc Ubii.*] Rheni fontibus, inquit, ſuperius memorati: hi deinceps oſtiis propiores, quorum primi Ubii, & in iis Colonia Agrippinenſis: de qua Tacitus, l. 12. Annal. p. 179. *Agrippina conjux Claudii, Neronis mater, quo vim ſuam ſociis quoque nationibus oſtentaret in oppidum Ubiorum, in quo genita erat, Veteranos, coloniamque deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipſius.* Vetus inſcriptio in Orthogr. Aldi: COL. CLAUD. AUG. AGRIPPINENSIUM.

7. *Guberni.*] Inter Ubios, Batavoſque: igitur ii ſunt, qui Clivienſes hodie appellantur. Tacitus hos Cugernos vocat, lib. 5. hiſt. p. 119. & 120. quos pariter cum Batavis jungit.

8. *Et quos .... diximus.*] Sect. 29.

9. *Gallia habet.*] In ora primum poſitas gentes enumerat: mox mediterraneas.

10. *Lexovios.*] Λιξόβιοι Ptolemæo, l. 2. c. 8. *Liſieux*, in Neuſtria.

11. *Vellocaſſes.*] Ptolemæo, loc. cit. Οὐενελιοκάσιοι μέχρι τοῦ Σηκοάνα, uſque ad Sequanam, quorum oppidum Ῥωτόμαγος, vel ut in MS. noſtri Pariſienſis Collegii, Ῥατόμαγος, *Rouën*, Neuſtriæ nunc caput. Fruſtra ſunt Pithœus, Scaliger, aliique, qui Baïocaſſes hic ſignari putant. Caletos jungit cum Velocaſſibus Cæſar, l. 2. bell. Gall. p. 21.

12. *Galletos.*] Ita libri omnes. Καλεταὶ a Ptolemæo appellantur, loc. cit. cum oppido Ἰουλιόβονα, citra Sequanam, ad oram oceani poſiti. Oppidum tamen ipſum in ulteriore Sequanæ ripa ſitum eſt, unde & Caletenſium nomen ultra eum amnem poſterior ætas tranſtulit. Nam Sigebertus ad annum 1163. *Iuliabona*, inquit, *in Caletenſi pago, juxta Sequanam eſt. L'Iſlebonne.*

13. *Venetos.*] *Les Vannois.* Oppidum, *Vannes*, in minore Britannia. Ab his profectos qui Venetias in Italia condiderunt, Strabo exiſtimat, lib. 4. pag. 195.

14. *Abrincatuos.*] Hos a Britonum finibus amnis Coëtnus, *Coëſnon*, diſterminat. Oppidum Abrincæ, *Avranches.*

15. *Oſiſmios.*] MSS. *Oſſiſmos.* At Ptolemæo, loc. cit. Ὀσισμιοι. Oram omnem Aremoricæ ſeptentrionalem ii tenuere. Poſt arctioribus clauſi limitibus: ubi S.

Ligerim. Sed peninſulam ſpectatiorem excurrentem in Oceanum [1] a fine Oſiſmiorum circuitu DCXXV. M. paſſ. [2] cervice in latitudinem CXXV. M. Ultra eam [3] Nannetes. [4] Intus autem [5] Hedui fœderati, [6] Carnuti fœderati, [7] Boii, [8] Senones, Aulerci, qui cognominantur Eburovices, & qui Cenomani, Meldi liberi, Pariſii, Trecaſſes, Andegavi, Viducaſſes, [9] Bodiocaſſes, [10] Unelli, [11] Carioſvelites, [12] Diablindi, Rhedones, Turones, [13] Ateſui,

Notæ.

Pauli Leonenſis oppidum. In Parlamento Alani Ducis, an. 1088. *Oſiſmii, ſive Leonia.*

1. *A fine.*] Ubi nunc S. Maclovii oppidum: inde enim circuitus initium ducitur: hic finis Oſiſmiorum fuit.

2. *Cervice.*] Sic iſthmum vocat, quæ capitis inſtar reliquæ continenti Galliæ, ceu corpori, adhæret, atque annectitur. Ita ſect. 5. *Anguſta cervice Peloponneſum continet Hellas.*

3. *Nannetes.*] *Les Nantois.* Oppidum, *Nantes.*

4. *Intus autem.*] Jam hi Galliæ Lugdunenſis mediterranea obtinent, quorum alii aliis longius a mari ſecedunt.

5. *Hedui fœderati.*] Ptolemæo, l. 2. c. 8. Αἴδουοι. Et inſcriptio vetus apud Gruter. p. 371. ÆDVI. Straboni tamen, l. 4. p. 192. Ἔδουοι. Hedui Cæſari, l. 7. p. 103. Tacitus, l. XI. Annal. p. 164. *Primi Edui Senatorum in Urbe jus adepti ſunt. Datum id fœderi antiquo: & quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Rom. uſurpant.* Horum oppidum Bibracte fuit, idemque Auguſtodunum dictum, *Autun.*

6. *Carnuti.*] *Carnuteni,* in MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Le pais Chartrain.*

7. *Boii.*] Boïi hodie Borbonienſes, a Borbonio Archembaldi caſtello. Sunt & Molinæ Borbonenſium, *Moulins.*

8. *Senones, &c.*] Nota horum deinceps oppida: Senonum, *Sens:* Eburovicum *Evreux:* Cenomanorum, Κενομανῶν Ἀυλιρκίων, Ptolemæo, l. 2. c. 8. *le Mans.* Aulerci Eburovices apud Cæſarem, l. 3. bell. Gall. p. 36. & in nummo Gallorum vetere, tum in Muſæo noſtro, tum apud D. de Bouterouë, l. de Monet. Gall. p. 41. AVLERCO EBVROVICES. Deinde Meldorum civitas, *Meaux.* Pariſiorum ea ætate *oppidum Lutetia*, ut Cæſar loquitur, l. 7. bell. Gall. p. 96. *poſitum in inſula fluminis Sequanæ:* nunc Gallici Imperii caput. Trecaſſium, ſeu Tricaſſinorum, Trecæ, *Troyes en Champagne.* Andegavorum, *Angers.* Viducaſſium, Βιδουκεσίων, quos inter Unellos & Oſiſmios Ptolemæus collocat, (ſi tamen iidem ſunt,) Dinantum in minore Britannia.

9. *Bodiocaſſes.*] Ptolemæo, l. 2. c. 8. Οὐαδικάσιοι, poſt Meldas, verſus Belgicam, πρὸς τῇ Βελγικῇ, ubi nunc Theodorici caſtrum, *Chaſteau-Thierry.* Vide Notas & Emend. num. CXII.

10. *Unelli.*] Ptolemæo, loc. cit. Οὐένελλοι, haud procul Oſiſmiis collocantur. Cæſar, l. 2. bell. Gall. p. 30. *Craſſum*, inquit, *miſerat ad Venetos, Unellos, Oſiſmios, Curioſolitas.* Quibus ex verbis minori Britanniæ Unellos eſſe accenſendos liquet.

11. *Carioſvelites.*] Cæſari loc. cit. *Curioſolites:* quorum oppidum, unde nos ſumus, Coriſopitum *Quimper*, quæ vox Britannica lingua oppidum muris cinctum ſignificat.

12. *Diablindi.*] Libellus Provinc. *Civitas Oſſiſmiorum. Civitas Diablintum*, in Prov. Lugd. tertia. Διαυλῖται Ptolemæo dicuntur, l. 2. c. 8. in mediterraneo Galliæ Lugd. multo Venetis orientaliores, ut habet codex Palat. at vetuſtiſſ. codex Collegii noſtri Pariſ. δυσμικώτεροι *occidentaliores*, habet, ut & vulgati libri. Quare de eorum ſede ampliandum cenſeo. Rhedones, Turoneſque ſat cogniti.

13. *Ateſui.*] Sic MSS. habent omnes, non *Iteſui.* Sed neutram vocem, nuſquam reperiens, probo. Quid ſi ſcribatur, *Item Secuſiani liberi*, quaſi revo-

Secusiani liberi, in quorum agro colonia [1] Lugdunum.

XXXIII. Aquitanicæ sunt [2] Ambilatri, Anagnutes, [3] Pictones, Cap.XIX. Santones liberi : [4] Bituriges liberi cognomine Ubisci : [5] Aquitani, unde nomen provinciæ, Sediboniates. Mox in oppidum contributi [6] Convenæ, [7] Begerri, [8] Tarbelli Quatuorsignani, Cocossates Sexsignani, Venami, Onobrisates, [9] Belendi, saltus Pyrenæus. Infraque [10] Monesi, [11] Osquidates montani, [12] Sibyllates, [13] Camponi,

Notæ.

cans orationem ad Secusianos nunc commemorandos, quos suo loco & ordine prætermiserat? Segusianos hodie *Foresiens* vulgo appellitant : oppidum, Forum Segusianorum, *Feurs:* agrum circumjectum, *le païs de Forests, le Lyonnois*.

1. *Lugdunum.*] *Lion.* Nic. Chorier, l. 2. hist. Delphin. p. 96. a *Lut* quod populum Celtarum lingua sonat, & *Dun* montem, vocis Lugduni originem repetit : quasi montis incolas ea vox significet. Aliam ejus nominis originationem ridet, quam apud Plutarchum Clitophon affert. De Colonia Lugdunensi superius inscriptionem ex Grutero retulimus.

2. *Ambilatri.*] Ambiliates jungit cum Nannetibus Cæsar l. 3. bell. Gall. p. 34. Anagnutes ii esse videntur, qui Artemidoro apud Stephanum dicuntur Ἀγνῶτες ἔθνος Κελτικῆς παρὰ Ὠκεανόν. Ambo inter Nannetes, & Pictones, sedes habuere.

3. *Pictones, &c.*] *Les Poictevins*, oppidum, *Poitiers.* Santonum, *Saintes :* incolæ, *les Saintongeois.* Priores pariter liberos fuisse Lucanus innuit, l. 4. v. 436.

Pictones immunes subigunt sua rura.

4. *Bituriges, &c.*] *Les Bourdelois :* oppidum, *Bourdeaux.* Ptolemæo l. 2. c. 7. Βιτούριγες οἱ Οὐίβισκοι. Gruteri Inscriptio, p. 227. AVGVSTO. SACRVM. ET. GENIO. CIVITATIS. BIT. VIV.

5. *Aquitani.*] Ab aquis salubribus, quibus ea regio scatet, ubi ubi eæ fuerint, unde hæc primum appellatio cœpit, & Aquitanorum istorum cognomen, Sediboniæ nuncupatæ.

6. *Convenæ.*] Ex eorum oppidi ruinis excitatum S. Bertrandi fanum, *S. Bertrand de Cominges.*

7. *Begerri.*] Bigerriones Cæsari l. 3. bell. Gall. p. 38. *Les Bigarrats.* Oppidum *Tarbe :* quod Tarbellorum esse, de quibus mox dicemus, cave existimes.

8. *Tarbelli.*] Videntur hi a Romanis Quatuorsignani cognominati, ut & Cocossates Sexsignani, quod hi sex signa militum apud se haberent in præsidio, illi quatuor. Horum oppidum Aquæ Tarbellicæ, *Acqs*, sive *Dax.* Vide inferius, l. 31. sect. 2. Cocosatum apud Cæsarem mentio, loc. cit. Venamorum, Onobrisatumque, nusquam : omnium perinde situs incertus.

9. *Belendi.*] Superest ejus nominis vestigium in pago *Belin*, ad amnem Leriam in agro Boïorum, cui agro nomen est hodie *le Buch.* Ita Vales. in Notit. Gall. p. 524.

10. *Monesi.*] *Moncins*, inquit idem Vales. locus est hodieque haud ignobilis in Benearnensi agro : cujus forte incolæ Monesi dicti.

11. *Osquidates.*] Hi montani, mox etiam alii dicti campestres, a situ dispari. Forte sunt Δατιοι Ptolemæi, l. 2. c. 7. inter Gabalos, & Auscitanos. In MSS. Reg. & Colb. *Oscidates.*

12. *Sibyllates.*] Ita libri omnes, Cæsar l. 3. bell. Gall. p. 38. inter Garumnos, & Cocosates, Sibutzates locat : quos Valesius in Notit. Gall. p. 514. inter Aquas Tarbellicas, & Baïonam, ait sedes olim habuisse, ubi nunc locus retinet nomen *Saubuse*, ad Aturum amnem.

13. *Camponi.*] Locus *Campan* in Bigerrionibus quod a Papirio Massono describitur, in Geogr. Franc. p. 513. ut similitudinem vocis, sic veterum incolarum sedem forte refert.

[1] Bercorcates, Bipedimui, Sassumini, [2] Vellates, Tornates, Consoranni, Ausci, Elusates, [3] Sottiates, Osquidates campestres, [4] Succasses, [5] Tarusates, [6] Basabocates, [7] Vassei, Sennates, [8] Cambolectri Agesinates Pictonibus juncti. [9] Hinc Bituriges liberi, qui Cubi appellantur. [10] Dein Lemovices, [11] Arverni liberi, [12] Gabales. Rursus Narbonensi provinciæ contermini [13] Ruteni, [14] Cadurci, [15] Antobroges, [16] Tarneque amni discreti a Tolosanis Petrocori.

Notæ.

1. *Bercorcates, &c.*] Prorsus ignotæ gentes. In MSS. Reg. Colb. & Chiffl. *Pimpedumni, Lassunni.*

2. *Vellates.*] Ptolemæo, lib. 2. c. 7. Οὐέλαυνοι, inter Auscios & Ruthenos. Tornates ejus loci incolas ait fuisse Valesius, cui loco nomen hodieque *Tournay*, in Bigerrionibus. Consorannorum oppidum, *Couserans.* Auscorum, ut Cæsar, sive Ausciorum, ut Ptolemæus maluit, Augusta, *Ausch.* Elusatium, Elusa, *Euse*, vel *Eause*, in Comitatu Armaniacensi: hæc Rufini patria, quem Claudianus acri carmine insectatur. Inscriptio apud Gruter. pag. 708. CIVI. ELVSENSI. Apud Cæsarem, l. 3. bell. Gall. p. 38. *Flustates*, pro *Elusates*, ut alii ante nos viderunt.

3. *Sottiates.*] Ita libri omnes. Cæsari, l. 3. p. 37. *Sontiates.* Nunc est *Soz* in Novempopulania, & Auscorum Diœcesi. Oihenart. in Notit. Vascon. p. 446.

4. *Succasses, &c.*] Succassium appellationem servat pagus *Secas*, inter Garumnam, Leriamque amnes, leucis ab urbe Burdigalensi tribus. Auctor Valesius, p. 524.

5. *Tarusates*] *Le Diocese d'Aire.* Vide Notas & Emend. num. CXIII.

6. *Basabocates.*] Ita libri omnes. Hi Cæsari *Vocates* dicti, l. 3. p. 38. *Vocates*, inquit, *Tarusates*, *Elusates.* Mox Vasatæ, Basatæque, iidem appellati. *Bazas.* Vide Notas & Emendationes num. cit.

7. *Vassei, Sennates.*] Forte Vasarii, Οὐασάτειοι Ptolemæi, l. 3. c. 7. Gabalis proximi.

8. *Cambolectri.*] Hi cognomine Agesinatum, ab aliis Cambolectris distinguuntur, qui Atlantici cognominantur, in Narbonensi, ut diximus, l. 3. sect. 5. Hos esse Incolismenses credimus, *les Angoumoisins.*

9. *Hinc Bituriges.*] Nam & gentes eæ quæ Ligeri amne & Garumna, oceanoque clauduntur, debent Aquitanicæ accenseri. Horum nobilissimi Bituriges, *les Berruyers*: Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι Ptolemæo, l. 3. c. 7. Ager *le Berri*: oppidum Avaricum, *Bourges.* Ibi reperta inscriptio, quam Reinesius affert, p. 121.
FLAVIA. CVBA. FIRMANI. FILIA. COSOSO. DEO. MARTI. SVO...

10. *Dein Lemovices.*] *Les Limosins*: oppidum, *Limoges.*

11. *Arverni liberi.*] Lucanus, l. 1. v. 427.
Arvernique ausi Latio se dicere fratres.
Hodie, *les Auvergnats.* Oppidum, *Clermont en Auvergne*, Clarus Mons, qui prius Nemossus appellabatur. Vide Sirmond. in notis ad Goffrid. p. 92.

12. *Gabales.*] Sic libri omnes. *Le Givaudan.* Civitas Gabalorum in eo stetit loco, ubi nunc oppidulum *Iavoux*, a Mimate, *Mande*, leucis quatuor dissitum. Ita G. de Catel, l. 2. hist. p. 306.

13. *Ruteni.*] De his egimus, lib. 3. sect. 5.

14. *Cadurci.*] *Les Quercinois.* Ager, *le Quercy.* Oppidum, *Cahors.*

15. *Antobroges.*] Sic libri omnes, a quibus discedere mihi religio est. Nitiobriges signari puto, quorum oppidum apud Ptolemæum, lib. 3. c. 7. Aginnum est, *Agen*: regio circumjacens, *l'Agennois.*

16. *Tarneque.*] Tolosanos certe a Petrocoris, Tarnis amnis disterminat, sed interjacentibus Tarnem inter & Petrocoros, Cadurcis. Nomen amni, *le Tarn.* Petrocoriis, *Perigourdins.* Agro, *Perigort.* Oppido, *Perigueux.*

1 Maria

[1] Maria circa oram : ad Rhenum septentrionalis oceanus , inter Rhenum & Sequanam Britannicus , inter eum & Pyrenæum Gallicus. [2] Insulæ complures Venetorum, quæ & Veneticæ appellantur, & in Aquitanico sinu [3] Uliarus.

XXXIV. A Pyrenæi promontorio Hispania incipit , angustior C. XX. non Gallia modo , verum etiam [4] semetipsa, ut diximus , immensum quantum hinc oceano , illinc Iberico mari comprimentibus. Ipsa Pyrenæi juga [5] ab exortu æquinoctiali fusa in occasum brumalem , breviores [6] latere septentrionali quam meridiano Hispanias faciunt. Proxima ora [7] citerioris est, ejusdemque Tarraconensis situs : a Pyrenæo [8] per oceanum, Vasconum saltus : [9] Olarso : [10] Vardulorum oppida : Morosgi , Menosca , Vesperies , Amanum portus , ubi nunc [11] Flaviobriga colonia. [12] Civitatum IX. regio Cantabrorum, flumen

Notæ.

1. *Mariæ circa.*] Maria quibus ora Galliarum alluitur.

2. *Insulæ complures.*] Sunt ferme ducentæ, desertæ & incultæ. Præstantissima in alto Calonesus, Καλόνησος, *Belle-Isle.* Describitur a Papirio Massono , p. 139.

3. *Uliarus.*] A Sidonio , l. 8. ep. 6. ad Nammac. *Olarionensis insula. Oleron.*

4. *Semetipsa.*] Nempe ubi cuneatur angustiis inter duo maria, unde deinde paulatim se pandit versus ulteriorem Hispaniam , ut dictum est l. 3. sect. 3. Adeo ut dimidio minor sit , qua Galliam tangit , quam ubi ad occidentem litus exporrigit , ut recte Mela , l. 3. c. 1. p. 49.

5. *Ab exortu.*] A Ruscinone , usque Gades. Vide Notas & Emendat. num. CXIV.

6. *Latere septentr.*] Perpetuo montium tractu a Ruscinone ducto usque Gades bifariam divisa Hispania, latere septentrionali, quod oceano alluitur, angustior ea est, quam meridiano , quæ Iberico mari. Vide Notas & Emendat. num. CXV.

7. *Citerioris.*] Nunc incipit Hispania citerior, eademque Tarraconensis , ubi Aquitanica Gallia definit , ad proximam Aquitaniæ oram oceani.

8. *Per oceanum*] Per oceani oram ducto itinere , occurrunt Vasconum saltus, quæ hodie regio *Guipuscoa* nominatur.

9. *Olarso.*] Οἰασσώ πόλις est Ptolemæo , l. 2. c. 6. in Vasconum oppidis maritimis: nunc pagus *Oiarço*, leucis a Fontarabia duabus. Martiano *Iarso* dicitur. Et promontorii nomen est Olarso in oceanum projecti, quo , finitur Hispania, inquit Mariana, l. 1. hist. c. 2. p. 3

10. *Vardulorum.*] Οὐάρδουλοι Ptolemæo, loc. cit. His hodie *Ipuscoates* dicti respondent. Morosgi , quantum ex situ conjicimus, fanum S. Sebastiani est. Μήνοσκα, (sic enim scribit Ptolemæus in Vardulis,) *Orio:* utrumque in Guipuscoa. Vesperies, *Deva* , ad ostium amnis cognominis , Δηούα ποταμοῦ, apud Ptolem. in Caristis, qui Alavenses hodie nuncupantur.

11. *Flaviobriga.*] A Flavio Vespasiano Imp. cognominatam putant. Vide Garibay , l. 7. c. 10. Φλαουιόβριγα Ptolemæo , l. 2. c. 6. in confinio Autrigonum , Caristorumque. Nunc *Vermeo* est, non *Bilbao:* ad oceani oram , leucis quatuor a *Leyquetio.* Sic Mariana , l. 4. hist. Hisp. c. 4. p. 143. & Oihenart. in Notit. Vascon. p. 153.

12. *Civitatum IX.*] Ait esse in Cantabris civitates novem. Vide Notas & Emend. num. CXVI. Regioni hodie nomen, *Asturias de Santillana.*

[1] Sanda, [2] portus Victoriæ Juliobrigensium. Ab eo loco fontes Iberi quadraginta millia passuum. Portus [3] Blendium. [4] Orgenomesci e Cantabris. Portus eorum [5] Vereasueca. [6] Regio Asturum, [7] Noëga oppidum: [8] In peninsula, Pæsici. [9] Et deinde conventus Lucensis, a flumine Navilubione, Cibarci, Egovarri cognomine Namarini, Iadoni, [10] Arrotrebæ, promontorium [11] Celticum. Amnes: [12] Florius, Nelo. Celtici cognomine [13] Neriæ, [14] superque Tamarici, quorum in peninsula tres [15] aræ Sestianæ Augusto dicatæ:

Notæ.

1. *Sanda.*] In MSS. Reg. *Sanga.* Colb. 1. 2 & Parm. edit. *Sanga.* Nunc est *Nervio:* Ptolemæo, l. 3. c. 6. Νερούα in finibus Cantabrorum. Bilbaum alluit. Eum esse, qui Melæ Salia, nunc *Rio de Sella* dicitur, male Pintianus existimavit.

2. *Portus Victoriæ.*] Recte Oihenartus in Notitia utriusque Vasconiæ, p. XI. ait esse *Santandero*: quem S. Emederii portum appellat Mariana.

3. *Blendium.*] Sic MSS. non *Biendium.* Navale fuit ejus urbis, quam nunc Santillanam vocant.

4. *Orgenomesci e Cantabris.* E Cantabrorum populis. Oram ii tenuere a Santillana ad amnem Astario, qui Ovetum alluit. Vide Notas & Emendationes num. CXVII.

5. *Vereasueca.*] Ita MSS. non *Vesci*, *Veca.* Hodie *Villa viciosa*, ad confluentes amnis *Astario*, alteriusque ignobilis, in ora Asturum.

6. *Regio Asturum.*] *Asturias de Oviedo.*

7. *Noëga.*] Νοῖγα in Cantabris, apud Ptolem. l. 2. c. 6. Noëga Melæ, l. 3. c. 1. in Asturum litore. Hodie *Navia.*

8. *In peninsula.*] Cui nomen est *Coruna*, in ora septentrionali Gallæciæ. Παισικοὶ incolæ Ptolemæo appellati, loc. cit.

9. *Et deinde.*] Deinde, inquit, ad conventum Lucensem, cujus oppidum præcipuum *Lugo*, paulum a mari recedit, pertinent populi in ea ora fusi, usque ad promontorium Celticum, a flumine Navilubione: Ptolemæo Ναυϊλλουΐων est, l. 2. c. 6. in Callaïcis, sive Gallæcis Lucensibus, hodie *Rio de Miranda*: ad oppidum *Ribadeo* in mare devolvitur. Vide Notas & Emend. num. CXVIII.

10. *Arrotrebæ.*] Quos & Ἀρτάβρους & Ἀρωτρέβας appellatos ætate sua Strabo prodidit, l. 3. p. 154. Habet juxta Nerium promontorium Ἀρταβρῶν λιμένα Ptolemæus, l. 2. c. 6.

11. *Celticum.*] *Cap de Fineterre*, sive S. Mariæ in finibus terræ. Νέριον ἄκρον Ptolemæo, l. 2. c. 6. a quo Neriæ mox appellandi.

12. *Florius.*] Hic modo *Rio Lezaro*: Nelo, *Vlla* dicitur.

13. *Neriæ.*] Ii apud Melam, in eo tractu pariter ultimi: accolæ nempe promontorii, quod diximus. *Cabo de Finis terræ.*

14. *Superque.*] Et supra Nerias in mediterraneo positi Tamarici, per quos Tamaris fluvius labitur. qui inter *Lezaro* & *Vlla* in mare se demittit. Τάμαρας Ptolemæo: unde hodieque regioni nomen est, *Trastamara*: amni, *Tambre.* De Tamaricis Mela, l. 3. c. 1.

15. *Aræ Sestianæ.*] Mariana, lib. 3. hist. Hisp. c. 25. p. 133. ubi de Augusti Cæsaris in Hispaniam adversus Cantabros expeditione verba facit: Aræ Sextianæ, inquit, Melæ, Plinii, ac Ptolemæi litteris celebratæ, atque in honorem Augusti constitutæ in peninsula, pyramidum forma, cochlea ab imo ad summum pertinente, creditæ sunt a nonnullis, hujus belli monumenta fuisse, (vestigia earum ad oppidum Gegionem, ab Oveto xx. mill. pass. exstare affirmant :) conjectura neque contemnenda prorsus, neque prorsus constanti: cum alii Aras Sextianas a Sexto Apuleïo excitatas malint, eo quem per hosce annos, de Hif-

1 Capori, oppidum 2 Noëla. Celtici cognomine Præsamarci, 3 Cileni. Ex insulis nominandæ, 4 Corticata, & Aunios. 5 A Cilenis, conventus Bracarum, Heleni, 6 Gravii, castellum Tyde, Græcorum sobolis omnia. 7 Insulæ Cicæ. Insigne oppidum 8 Abobrica. 9 Minius amnis, IV. M. pass. ore spatiosus. 10 Leuni, Seurbi. 11 Bracarum oppidum Augusta, quos supra Gallæcia. Flumen, 12 Limia : 13 Durius

Notæ.

pania triumphasse Tabulæ Capitolinæ docent. Ita vir ille sane pereruditus : cui quidem de Ararum causa assentior, de situ non item : cum ex Pliniana serie haud procul Celtico Neriove promontorio statutæ videantur.

1. *Capori.*] Ptolemæo, l. 2. c. 6. Κάποροι, quorum oppidum mediterraneum *Iria Flavia*, hodie ut a nonnullis creditur, *Compostella* : quæ vox conflata e duabus, *Iacomo Apostolo*, S. Jacobi Apostoli fanum sonat.

2. *Noëla.*] In MSS. Reg. & Colb. *Noëta. Noya*, ad amnem Tamarim *Tambre*, cujus utramque ripam tenuere Celtici Præsammarci : sic enim habet Mela, l. 3. c. 1. librique Pliniani vulgo editi : at MSS. & Parm. edit. *Præstamartii.*

3. *Cileni.*] Ptolemæo, l. 2. c. 6. Κιλινοὶ, quorum oppidum Ὕδατα θερμὰ, *Aquæ calidæ*, quæ Antonino *Aquæ Celinæ* appellantur. In Conc. Tolet. I. apud Loaysam, p. 38. *Exuperantius Ep. de Gallicia, Lucensis conventus, municipii Celenis.* Tenuisse Cileni videntur ab amne Tamari, ad amnem seu *Rio Loriz*, qui urbem *Pontevedra* alluit, inter Compostellam & Tyden.

4. *Corticata, &c.*] Quantum ex situ conjectamus, ambarum hæc hodie nomina: *Salicora*, & *Blydones* : illa ad amnis Ullæ, hæc ad *Rio Loriz* ostia posita.

5. *A Cilenis.*] Post Cilenos, inquit, pertinent jam ad conventum Bracarensem, de quo diximus lib. 3. sect. 4. Helleni : quorum oppidum in Gallæcia apud Strabonem, lib. 3. pag. 157. Ἕλληνες appellatum esse, quoniam a Græcis conditum erat, auctor est Asclepiades Myrleanus. Hodie *Pontevedra*, teste Mariana, in hist. Hispan. hoc est, Pons vetus.

6. *Gravii.*] Quasi Graii dicti. Silius Ital. lib. 3.

Et quos nunc Gravios violato numine Graiûm
Oeneæ misere domus, Ætolaque Tyde.

Ptolemæo sunt Γρούιοι, lib. 3. cap. 6. quorum oppidum Τοῦδαι. Melæ, ceterisque Tyde, hodie *Tuy*. In MSS. Reg. & Colb. *Grovii.*

7. *Insulæ Cicæ.*] Abest id nomen *Cicæ* a codd. Reg. In quibusdam *Siccæ* legas. Deorum insulæ alias a nonnullis appellatæ : hodie *les Isles de Baionne.* In Antonini nummo, CICA. GENIO. D. D.

8. *Abobrica.*] Nunc *Baïona*, supra ostia Minii, oppidum munitissimum.

9. *Minius.*] Accolis *Minho* : nomen, si Justino credimus, a minio, quod in ripa profert. At minium amnis Sil, qui in Minium labitur, aquarum copia eo major, solus edit.

10. *Leuni, Seurbi.*] Ita libri omnes. Tractum eum tenuere ii cum Bracaribus, qui inter Durium, Miniumque, patet : quem ab utroque amne quo ea regio clauditur, *Antredoraminho* appellant.

11. *Bracarum.*] Et Bracares, inquit, ad oram usque pertinent : oppidum a mari semotum Augustam habent : hodie *Brague*, ad *Cavado* fl. Apud Gruter. Inscript. pag. 324. BRACARAVGVSTANI.

12. *Limia.*] Λιμίας Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. juxta Minii amnis ostia. Mela, lib. 3. cap. 1. *Et cui oblivionis cognomen est Limia.* Sed falli Melam, quod ad oblivionis cognomen attinet, infra Plinius monet. Hodie *Lima.*

13. *Durius.*] Accolis *Douro.* De his, qui mox appellantur, populis, quos Du-

amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus, & juxta Numantiam lapsus, dein per Arevacos Vaccæosque, disterminatis ab Asturia Vettonibus, a Lusitania Gallæcis, ibi quoque Turdulos a Bracaris arcens. Omnisque dicta regio a Pyrenæo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri albique.

C. XXI. XXXV. A Durio Lusitania incipit, [1] Turduli veteres, [2] Pæsuri: flumen [3] Vacca. Oppidum Talabrica. Oppidum, & flumen [4] Æminium. Oppida: [5] Conimbrica, [6] Collippo, [7] Eburobritium. Excurrit deinde in altum vasto cornu [8] promontorium, quod alii Artabrum appellavere, alii magnum, multi Olisiponense, ab oppido, [9] terras, maria, cælum disterminans. Illo finitur [10] Hispaniæ latus, & a circuitu ejus [11] incipit frons: *Caput XXII. * Septentrio hinc, [12] oceanusque Gallicus, occasus illinc, & oceanus Atlanticus. Promontorii excursum LX. M. prodidere, alii XC. M. pass. Ad Pyrenæum inde non pauci [13] XII. quinquaginta millia, & ibi gentem Artabrum, quæ nunquam fuit,

NOTÆ.

rius alluit, ac disterminat, egimus superiore libro. Præter Numantiam labi auctor est etiam Strabo, lib. 3. pag. 153.

1. *Turduli veteres.*] Ab his prodiisse significat eos qui eodem nomine in ulteriore Hispania superius sunt appellati, lib. 3. sect. 3.

2. *Pæsuri.*] Gruteri inscriptio, pag. 162. PAESVRES. Hi cum Turdulis a Durio ad Vaccam tenuêre, ubi nunc oppida *Lamego*, & *Arouca*.

3. *Vacca.*] MSS. Reg. & Colb. *Vagia.* Marcianus Heracl. pag. 74. Οὐαχὺα ποταμός. Nunc Lusitanis, *Vouga*, & *Couga.* Ad Alveïrum oppidum, *Aveïro*, e Talabricæ ruderibus excitatum, in mare devolvitur. Τὰ Ταλάβριγα Appiano, in Iber. p. 295. & Ptolemæo, l. 2. cap. 5.

4. *Æminium.*] Hodie *Agueda* nomen est oppido, amnique commune. Vide Notas & Emendat. num. CXIX.

5. *Conimbrica.*] MSS. Reg. & Colb. *Cinumbriga.* Oppidum fuit, nunc dirutum: *Condeja la veja*, Condexa vetus. Tribus ab ea leucis, ex illius ruderibus excitata nova Conimbrica, *Coïmbra*: nobis *Conimbre.*

6. *Collippo.*] Ex ejus ruinis crevit civitas Leirinensis *Leiria*, quæ Collippo nova dici potest, inter Olisiponem & Conimbricam, in ea Lusitaniæ parte, quam Estremaduram vocant. Inscriptio Gruteri, pag. 323. COLLIPPONENSIUM. Et pag. 1155. EX. LVSITANIA. MVNICIPI. COLLIPPONENSI.

7. *Eburobritium.* Hodie *Ebora de Alcobaça*, haud procul Leiria, supra Olisiponem.

8. *Promontorium.*] Hodie *Capo di Rocca Sintra.* Vide Notas & Emend. num. CXX.

9. *Terras, &c.*] Ad terras certe quod pertinet, citra id promontorium est pars Lusitaniæ hactenus descripta, quod est Hispaniæ latus, & Lusitaniæ, septentrionale: ultra, occidentalis ora. Ad cælum, hinc ipse septentrio, inde occasus. Ad maria, Gallicus, vel si mavis, Callaïcus, ab eo latere oceanus: ab illo Atlanticus.

10. *Hispaniæ latus.*] A promontorio Celtico, ad Artabrum sive Olisiponense.

11. *Incipit frons.*] Ab Olisiponensi promontorio, ad Gaditanum fretum.

12. *Oceanusque Gallicus.*] Vide Notas & Emend. num. CXXI.

13. *XII. quinquag.*] Hoc est, duodecies centena & quinquaginta millia pas-

[1] manifesto errore. Arrotrebas enim, quos ante Celticum diximus promontorium, hoc in loco posuere litteris permutatis.

Erratum & in amnibus inclytis. Ab Minio, [2] quem supra diximus, CC. M. pass. (ut auctor est Varro) abest [3] Æminius, [4] quem alibi quidam intelligunt, & [5] Limæam vocant, Oblivionis antiquis dictus, multumque [6] fabulosus. Ab Durio Tagus CC. M. passuum, interveniente [7] Munda. [8] Tagus auriferis arenis celebratur. Ab eo CLX. M. passuum promontorium. [9] Sacrum e media prope Hispaniæ fronte prosilit : [10] XIV. M. pass. Inde ad Pyrenæum, medium colligi Varro tradit. [11] Ad Anam vero, quo Lusitaniam a Bætica [12] discrevimus, CXXVI. M. passuum a Gadibus [13] CII. M. pass. additis. [14] Gentes : Celtici, Turduli, &

NOTÆ.

suum. Mensura enim hæc est adnavigationis per sinus, recessusque sinuum, a promontorio isto ad Pyrenæum.

1. *Manifesto errore.*] Qui tamen ævo Strabonis invaluerat, ut diximus sup. sect.

2. *Quem supra.*] Sect. sup.

3. *Æminius.*] De quo hac sect. diximus : ad ea verba, *Oppidum, & flumen Æminium.*

4. *Quem alibi quidam.*] Melam sugillat, ut indicavimus sup. sect. ad ea verba, *Flumen, Limia.* Is enim Limiam cum Æminio, qui Oblivionis amnis est appellatus, confundit : recte distinguit Appianus in Iber. pag. 295.

5. *Limæam.*] Limia Melæ loc. cit. Straboni, lib. 3. pag. 153. ὁ τῆς Λήθης, ὅντινες Λιμαίαν καλοῦσιν. *Oblivionis fluvius, quem quidam Limæam vocant.*

6. *Fabulosus.*] Origo ea fabulæ fuit. Lusitani Celtici, qui Anam seu Guadianam fluvium accolebant, inita cum antiquis Turdulis amicitia, copias junxere paribus in eandem expeditionem armis. Transvecti amnem, sive Limiam, sive Æminium, orta ibi seditione, communem amisere ducem. Tum vero & simultatum obliti, & soli amœnitate illecti, suas ibidem sedes posuere. Imperitum vulgus deinde credidit, insita aquis illis ea virtute, & expeditionis susceptæ, & patriæ oblivionem potasse. Ea vero fama in posteros sic invaluit, ut annis postea voluentibus, cum Decimus Junius Brutus, Romani exercitus Imperator, ad eum amnem venisset, nullo posset imperio milites Romanos adigere, ut fluvium transmitterent : cum id esset animis omnium persuasum, se patriæ suæ æterna statim oblivia subituros. Vide Florum, lib. 2. c. 17. p. 91. Strabon. lib. 3. pag. 153. Plutarch. in quæst. Rom p. 272. Appian. in Iber. p. 294. Anno V. C. DCXVIII. Brutus ibi Proconsul fuit.

7. *Munda.*] Inter Durium & Tagum fluens amnis, *Mondego*, Conimbricam alluit : aurifer ipse perinde ac Tagus. Ptolem. l. 2. c. 5. Μόνδα.

8. *Tagus auriferis.*] Vide quæ dicemus, lib. 33. sect. 21.

9. *Sacrum.*] Nunc S. Vincentii, *Cabo de S. Vincente.* De fronte Hispaniæ superius egimus, hac sect.

10. *XIV. M. P.*] Hoc est, quatuordecies centena millia pass. per mediam Hispaniam facto itinere, a promontorio sacro ad medium Pyrenæum.

11. *Ad Anam.*] Ab Ana fluvio, inquit, distat Sacrum Promontorium CXXVI. M. pass. Sic MSS. Reg. & Colb. &c. non, CCXXVI.

12. *Discrevimus.*] Libro 3. sect. 2.

13. *CII. M. pass.*] Sic erunt omnino a promontorio Sacro ad Gades, CCXXVIII. M. P.

14. *Gentes.*] Ultra Tagum positæ, versus austrum, supra Algarbiæ, ut vocant, regnum : Celtici, Turdulique :

[1] circa Tagum Vettones. Ab Ana ad Sacrum, [2] Lusitani. Oppida memorabilia a Tago in ora, [3] Olisipo [4] equarum e Favonio vento conceptu nobile: [5] Salacia cognominata urbs Imperatoria: [6] Merobrica: Promontorium Sacrum: & alterum [7] Cuneus. [8] Oppida: Ossonoba, Balsa, Myrtilis.

Universa provincia dividitur in conventus tres, Emeritensem, Pacensem, Scalabitanum. Tota populorum XLVI. in quibus coloniæ sunt quinque, municipium civium Rom. unum: Latii antiqui tria:

Notæ.

de quibus egimus l. 3. sect. 3. cognomines, finitimi, affines. Turdulorum civitas Emerita fuit, de qua inferius, teste Strabone, l. 3. p. 151. Unde colligas Vettonum Turdulos clientes fuisse. Celticorum, Pax Julia fuit, aliæque, ut mox dicemus.

1. *Circa Tagum*] Nam utramque Tagi ripam, omnemque circum regionem late Vettones, sive Vectones tenuere: oppida habuere insignia, citra Tagum Salmanticam, apud Ptolem. l. 2. c. 5. ultra, Augustam Emeritam, quam *claram Vettoniæ coloniam* Prudentius vocat, hymno 9. in Eulaliam: v. 186.

Nunc locus Emerita est tumulo
Clara Colonia Vettoniæ,
Quam memorabilis amnis Ana
Præterit, &c.

Supra Anam Vettones habitasse etiam auctor est Strabo, l. 3. p. 139. Inscriptio Gruteri, pag. 591. PROVINC. VETTONIAE.

2. *Lusitani.*] Ubi fere Algarbia est, *les Algarbes.*

3. *Olisipo.*] Ulyssem venisse in Hispaniam, atque in Lusitaniæ litore urbem Ulyssiponem condidisse, Strabo, Solinus, Martianusque censent, ipsoque ex nomine conjectura ducta confirmant. Refellunt quidam tum nominis argumento: nam Olisipo ex antiquis monumentis, & lapidum inscriptionibus nominari, scribique debet: & quoniam Ulyssis aræ supra mare Armoricum in Belgis non uno loco exstabant. Nempe ex Græca vanitate, quem in Deorum numero habebant, ei templa atque oppida consecrabant: quod Hispanis contigisse etiam non inepte prorsus arbitrantur. Ita fere Mariana lib. 1. c. 12. sub finem, p. 22. Apud Gruter inscriptio, p. 252. 261. & 273. FELICITAS. JVLIA. OLISIPO. Ptolemæo, l. 2. c. 5. Ὀλισσείπων. Nunc *Lisbonne.*

4. *Equarum.*] Dicemus ea de re, l. 8. sect. 67.

5. *Salacia.*] Hodie *Alcacer do Sal,* inter Eboram & oceanum, medio ferme intervallo. Inscriptio Gruteri, pag. 13. MVNICIPI. SALACIEN.

6. *Merobrica*] Gruteri inscriptio, p. 442. ORDO. MEROBRIG. sed suspecta mihi. Oppidum interiit: e ruderibus proxime excitatum alterum, cui nomen est *Santiago de Caçem:* medio ferme intinere inter Olisiponem, & Prom. Sacrum, *Cabo S. Vincente.*

7. *Cuneus.*] Hodie *Cabo di S. Maria.* Ager inter Anam & Sacrum promontorium, Cuneus a Mela vocatur, l. 3. c. 1. interjacente eo promontorio, quod a Plinio, de agri nomine, Cuneus similiter appellatur.

8. *Oppida:*] Hoc ex Pomponio Plinius, loc. cit. *In Cuneo agro,* inquit, *sunt Myrtilis, Balsa, Ossonoba.* Eodem ordine Marcianus Heracl. p. 73. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα ἐπὶ Βάλσαν .... ἀπὸ τῆς Βάλσων εἰς Ὀσόνοβα .... ἀπὸ τῆς Ὀσσόνοβα ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον. Sic enim hic locus legendus. Ossonoba *Estombar,* Roderico Caro, l. 3. Antiq. Lusit. c. 75. Balsa, Resendio auctore, lib. 4. Antiq. Lusit. *Tavira* est: utraque Algarbicæ ditionis: ista metropolis. Myrtilis, Ptolemæo, lib. 2. cap. 5. ex MS. nostro, Ἰουλία Μυρτιλὶς, hodie *Mertola,* ad Anam, in confinio Algarbiæ, Lusitaniæque.

ſtipendiaria, XXXVI. Coloniæ: [1] Auguſta Emerita, Anæ fluvio appoſita: [2] Metallinenſis, [3] Pacenſis, [4] Norbenſis, Cæſariana cognomine. [5] Contributa ſunt in eam Caſtra Julia, Caſtra Cæcilia. Quinta eſt [6] Scalabis, quæ Præſidium Julium vocatur. Municipium civium Rom. Oliſipo, [7] Felicitas Julia cognominatum. Oppida veteris Latii: [8] Ebora, quod item Liberalitas Julia: & Myrtilis, ac Salacia, [9] quæ diximus. Stipendiariorum, quos nominare non pigeat, [10] præter jam dictos in Bæticæ cognominibus, [11] Auguſtobrigenſes,

NOTÆ.

1. *Auguſta Emerita.*] Veſtigia tantum ſuperſunt: loco nomen eſt *Merida*, ad Anam. Veteranos milites eo deductos Auguſti juſſu, auctor eſt Dio, lib. 53. p. 514. Nummos duos profert Patinus in familia Cariſia, p. 65. hujus deductæ coloniæ indices ac teſtes. Gruterus, inſcriptionem, pag. 13. COLONIAE. EMERITENSIS.

2. *Metallinenſis.*] Metallinum, hodie *Medelin*, in Eſtremadura, ad Anam fluvium, ubi falſo creditus, poſt leucarum aliquot occultationem, amnis emergere. Antonino in itinere a Corduba Emeritam, Metellinum ab Emerita, M. P. XXIV. diſtare prodidit.

3. *Pacenſis.*] Civitas olim Pax Julia, Παξιυλία Ptolemæo, lib. 2. c. 5. in Turdulis, ſive Turdetanis: eadem Auguſta cognominata: Παξαυγοῦστα Straboni, lib. 3. pag. 151. in Celticis Luſitanis. Nunc *Beja*: in cujus oppidi foro cippum eſſe Gruterus ait, pag. 261. cum inſcript. COL. PAX. IVLIA. Pacis Auguſtæ deinde nomen ad Badiocenſes tranſiit, quorum oppidum in Turdulis fuit. Vide Reſendium, in epiſt. de Colonia Pacenſi. Ulpianus, lib. 50. Dig. tit. 15. de cenſibus: *In Luſitania Pacenſes, ſed & Emeritenſes juris Italici ſunt.*

4. *Norbenſis.*] Νῶρβα Καισάρεια Ptolem. lib. 2. cap. 5. Hodie *Alcantara*, Luſitaniæ quondam, nunc Caſtellæ veteris oppidum, ad Tagum, ponte ibi Trajani nobile: aut certe ex Norbenſis ruderibus haud procul id conditum.

5. *Contributa.*] Norbenſi juriſdictioni obnoxia, ſeu jura Norbam petere coacta. Caſtra Julia, nunc *Truxillo*, quaſi *Turris Iulia*, in Diœceſi Placentina, Caſtellæ novæ, inter Emeritam, Placentiamque, medio fere intervallo: haud procul a Caſtris Cæciliis, quibus nomen eſt *Caceres*: non, ut quibuſdam viſum eſt, *S. Maria de Guadalupe*. Pro *Caſtra Iulia*, MSS. Reg. & Colb *Caſtra Servilia*. Cæcilia Ptolemæo memorantur, l. 2. c. 5. Antonino Cæciliana dicta, in Luſitania, itinere ab Oliſippone Emeritam, quod per viarum anfractus plurimos agebatur.

6. *Scalabis.*] A Diva Irene virgine, nomen habet hodie *Santarena*. Apud Ptolem. lib. 2. c 5. Σκαλαβισκὸς, Ταχυβὶς, &c. forte pro, Σκαλαβὶς κολ. hoc eſt, κολωνία.

7. *Felicitas.*] De eo cognomine paulo ante egimus.

8. *Ebora.*] *Evora*, inter Anam & Tagum. Apud Reſend. de Antiq. Eboræ, inſcriptio quam Gruterus refert. p. 489. LIB. IVL. EBORA. Hoc eſt, *Liberalitas Iulia Ebora*: non *Libertas*, ut Scaligero viſum in Indice Gruteri.

9. *Quæ diximus.*] Plane modo, hac ſect.

10. *Præter jam dictos.*] Præter eorum oppidorum cives, quos in Bætica Luſitanis eſſe cognomines diximus, lib. 3. ſect. 3. iis verbis: *Celticos a Celtiberis ex Luſitania adveniſſe manifeſtum eſt: ſacris, lingua, oppidorum vocabulis, quæ cognominibus in Bætica diſtinguuntur.*

11. *Auguſtobrigenſes.*] Auguſtobriga Antonini, ab aliis hodie *Villar del Pedroſo*, ad Tagum: ab aliis *Ponte del Arçobiſpo* eſſe exiſtimatur.

[1] Ammienses, [2] Aranditani, [3] Arabricenses, [4] Balsenses, Cæsarobricenses, Caperenses, [5] Caurenses, Colarni, [6] Cibilitani, [7] Concordienses, [8] Elbocorii, [9] Interannienses, [10] Lancienses, Mirobrigenses, [11] qui Celtici cognominantur : [12] Medubricenses, qui Plumbarii : [13] Ocelenses, qui & Lancienses : Turduli [14] qui Barduli, & [15] Tapori. Lusitaniam cum Asturia & Gallæcia patere longitudine DXL. M. passuum : [16] latitudine DXXXVI. M. Agrippa prodidit.

NOTÆ.

1. *Ammienses.*] Ptolem. l. 2. c. 5. in Lusitania, Ἀμαία. MSS. Ἀμμαία. Nunc *Portalegre*, in Lusitaniæ finibus inter Heluas & Tagum amnem : quo in oppido reperta inscriptio, MVNICIP. AMMAI. hoc est, *Ammaitanum*, quod refert Gruterus, pag. 257. ex Schotti schedis.

2. *Aranditani.*] Ἀρανδὶς Ptolemæo, l. 2. c. 5. in Celticis Lusitanis, Arannin Antoninus, in itinere de Esuri Pacem Juliam, pro Arandi habet. Situs horum incertus, ut & proxime sequentium.

3. *Arabricenses.*] Ab Arabriga Ptolemæi, lib. 2. c. 5. juxta Scalabim sita. Apud Gruter. inscriptio, pag. 162. ARABRIGENSES.

4. *Balsenses, &c.*] Hi ab oppido Balsa supra dicto : *Cæsarobricenses* ab oppido, ut patet cognomine, sed incerti admodum situs : *Caperenses*, a Cappara, cujus meminit in Lusitania Antoninus, itinere ab Emerita Cæsaraugustam. Ptolemæo lib. 2. c. 5. Κάππαρα : nunc *Las ventas de Capara*, inter Alcantara & Coriam.

5. *Caurenses, &c.*] Horum oppidum Καύριον Ptolemæo, lib 2. c. 5. in mediterraneis Lusitaniæ civitatibus : nunc *Coria*, in Castella nova : Colarnorum, Κόλαρνον. Apud Gruter. pag. 162. COLARNI.

6. *Cibilitani.*] Apud Gruter. pag. 362. MVNICIPI. CIVILITAN.

7. *Concordienses.*] Horum oppidum Κογκορδία, apud Ptolem. loc. cit. Nunc *Tomar*, aïunt appellari.

8. *Elbocorii.*] Ab oppido Elbocori. Vide Notas & Emend. num. CXXII.

9. *Interannienses.*] Oppidum Ἰντεραμνία. Vide Notas & Emendationes num. CXXIII.

10. *Lancienses.*] LANCIENSES, apud Gruter. pag. 160. & 199. Apud Ptolem. l. 2. c. 5. Λαγκία ὀππιδάνα.

11. *Qui Celtici.*] Ut eo cognomine a Mirobricensibus Turdulis, de quibus dictum est l. 3. sect. 3. Celtici secernantur. Alii *Ciudad Rodrigo* esse volunt, urbem Castellæ veteris, in Portugalliæ confinio : Ambr. Morales locum esse ait, cui hodieque nomen est *Malabriga*, prope eam Rodericopolim.

12. *Medubrigenses.*] Medobregam in Lusitania oppidum, prope montem Herminium, quo Medobregenses confugerant, habet Hirtius in Comment. de bello Alex. p. 217. Olim oppido nomen *Aramenha* : nunc jacet : rudera, teste Resendio, l. Antiq. apud Maruanum castrum visuntur, prope Amæam, quæ Portus alacer, ut diximus, appellatur. Plumbarii, a plumbo quod ibi effoditur, cognominati.

13. *Ocelenses.*] Ὄκελλον Ptolemæo, l. 2. c. 3. juxta Capara.

14. *Qui Barduli.*] Turduli Tarraconensem attingunt, ut dictum est lib 3. sect 3. qua in provincia & Vardulos sive Bardulos Ptolemæus agnoscit, l. 2. c. 6.

15. *Tapori.*] Gens est a Turdulis diversa. In libris omnibus, *Tapori*. At in inscriptione Gruteri, p. 162. nisi vitium marmorarii sit, cum Medubricensibus TALORI junguntur.

16. *Latitudine DXXXVI.*] Latitudinis hæc mensura justo sane amplior videtur, ac longitudini ipsi fere par.

Omnes

Omnes autem Hiſpaniæ, a duobus Pyrenæi promontoriis per maria, totius oræ circuitu paſſuum [1] XXIX. XXII. M. colligere exiſtimantur, [2] ab aliis XXVI. mill.

XXXVI. Ex adverſo Celtiberiæ complures ſunt inſulæ, [3] Caſſiterides dictæ Græcis, a fertilitate plumbi : & e regione [4] Arrotrebarum promontorii, [5] Deorum ſex, quas aliqui fortunatas appellavere. In ipſo vero capite Bæticæ, [6] ab oſtio freti paſſuum XXV. mill. Gadis, longa (ut Polybius ſcribit) XII. mill. lata III. mill. paſſuum. [7] Abeſt a continente proxima parte minus pedes DCC. [8] reliqua plus ſeptem M. [9] paſſuum. Ipſius ſpatium XV. M. paſſuum eſt. Habet oppidum [10] civium Romanorum, [11] quod appellatur Auguſta urbs Julia Gaditana. Ab eo latere, quo Hiſpaniam ſpectat, paſſibus fere centum, [12] altera inſula eſt [13] longa III. M. paſſ. lata, in qua prius oppidum Gadium fuit. Vocatur ab Ephoro & Philiſtide, Erythia : a Timæo & Sileno, [14] Aphrodiſias : ab indigenis, Junonis.

NOTÆ.

1. *XXIX. XXII. M.*] Ita MSS. Reg. Colb. Chiffl. &c. Hoc eſt, vigeſies novies centena, & viginti duo millia paſſuum.

2. *Ab aliis XXVI.*] Vigeſies ſexies centena millia.

3. *Caſſiterides.*] E regione Celtiberorum, ſive Celticorum Luſitaniæ, poſitas eſſe Caſſiteridas inſulas decem, unde ſtannum, quod κασσίτερον Græci vocant, ad nos adveheretur, communis veterum error fuit : quem & Ptolemæus ſequitur, lib. 2. cap. 6. Strabo, lib. 2. & 3. aliique. Caute admodum Herodotus, cujus verba recitat Euſtathius in Dionyſ. verſ. 563. pag. 81. negat ſibi Caſſiteridas eſſe notas : & merito ſane : quod eæ nuſquam fuere. Fabulis Plinius ipſe accenſet, lib. 34. ſect. 47.

4. *Arrotrebarum prom.*] Quod Celticum promontorium appellavit, ſect. 34.

5. *Deorum ſex.*] Duæ Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. ſi tamen eædem.

6. *Ab oſtio freti.*] Gaditani.

7. *Abeſt a continente.*] Vide Notas & Emend. num. CXXV.

8. *Reliqua plus ſeptem.*] Nempe ſeptem millibus, & D. paſſ. ut dictum eſt lib. 2. ſect. 112.

9. *Ipſius ſpatium XV.*] Vide Notas & Emend. num. CXXIV.

10. *Civium Rom.*] Gaditanum oppidum civitatis jure donatum a Julio Cæſare, cum Hiſpaniam ſubegit, auctor eſt Dio, lib. 41. pag. 164. Inſcriptio Gruteri, pag. 258. Gadibus reperta, MVN. AVG. GAD.

11. *Quod appellatur.*] MSS. Reg. & Colb. ſincerius, *qui appellantur Auguſtani urbe Iulia Gaditana.*

12. *Altera inſula.*] Ἐρύθεια Straboni, lib. 3. pag. 167. a Gadium inſula unius ſtadii, ſeu paſſuum CXXV. freto divulſa : nunc hauſta mari, ut ne veſtigium exſtet, ut Mariana prodit, lib. 1. hiſt. Hiſp. cap. 21. pag. 39. Salazar tamen, lib. 1. de Antiq. Gadit. cap. 4. vocari etiamnum *Iſla de Leon* aſſeverat, ipſe patria Gaditanus.

13. *Longa III. M.*] Sincerius codd. Reg. *in longum mille paſſibus lata :* ut latitudo pene par longitudini intelligatur : aut latitudinis certe menſura deeſt.

14. *Aphrodiſias.*] Ceu Veneri ſacra. Stephanus : Ἀφροδισιὰς, νῆσος ἡ πρότερον Ἐρύθεια, μεταξὺ Ἰβηρίας καὶ Γαδείρων, *inter Hiſpaniam & Gades.*

[1] Majorem Timæus [2] Cotinussam apud eos vocatam ait: nostri [3] Tartesson appellant, [4] Pœni Gadir, ita Punica lingua sepem significante. [5] Erythia dicta est, quoniam Tyrii [6] Aborigines eorum orti ab Erythræo mari ferebantur. [7] In hac Geryones habitasse a quibusdam existimantur, quorum armenta Hercules abduxerit. [8] Sunt qui aliam esse eam, & contra Lusitaniam arbitrentur, eodemque nomine quondam ibi appellatam.

CAPUT XXIII.

XXXVII. Peracto ambitu Europæ, reddenda consummatio est, ne quid non in expedito sit, noscere volentibus. Longitudinem ejus Artemidorus atque Isidorus a Tanai usque Gades [9] LXXXII. XIV. M. prodiderunt. Polybius latitudinem Europæ ab Italia ad Oceanum [10] scripsit XI. L. mill. esse, [11] etiam tum incomperta magnitudine ejus. Est autem ipsius Italiæ ([12] ut diximus) XI. XX. M. ad Alpes. Unde per Lugdunum ad portum Morinorum Britannicum,

NOTÆ.

1. *Majorem.*] Hoc est, Gadium insulam, cui Erythia proxima fuit.

2. *Cotinussam.*] Ab oleastris, quos Græci κοτίνους vocant. Vide Notas & Emend. num. CXXVI.

3. *Tartesson.*] Sic Arrianus, lib. 2. de Exped. Alex. pag. 126.

4. *Pœni Gadir.*] Quod ut Hispaniæ sepes, septumve, (id enim Hebræis etiam גֶּדֶר *Gheder* est:) objecta marinis fluctibus esset. Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 23. pag. 44. Hesychius, pag. 207. Γάδειρα, τὰ περιφράγματα. Φοίνικες.

5. *Erythia.*] De majore hactenus: nunc de altera insula, quæ minor est.

6. *Aborigines eorum.*] Hoc est, Pœnorum conditores, ac velut parentes: Sic enim Dionys. Halic. Aborigines interpretatur γενάρχας ἢ πρωτογόνους. Aborigines, ut Festus indicat, sunt proprie qui ab origine, seu patriis sedibus profecti, exteras regiones occupaverunt. Origines eos appellare Sallustius videtur in bello Jugurth. pag. 67. ubi de Phœnicibus: *Vrbes*, inquit, *in ora maritima condidere: hæque brevi multum auctæ, pars originibus suis præsidio, aliæ decori fuere.* Aborigines hoc Plinii loco, pro *ab origine*, primus restituit Pintianus. A Tyria classe Gadium oppidum conditum fuisse auctor est Velleïus, l. 1. p. 3.

7. *In hac Geryones.*] Multitudinis numero protulit Geryones, ob tres fratres: unde tricorporis Geryonis fabula apud poëtas. Vide Notas & Emendat. num. CXXVII. De ipsa re Pausanias consulendus, l. 1. Attic p. 67. & Mythologi omnes.

8. *Sunt qui aliam.*] Solinus hæc iisdem verbis, loc. cit. Pomponium Plinius modo signat, qui insulam in qua Geryones habitarint, contra Lusitaniam posuit, Erythiamque item vocavit, l. 3. c. 6.

9. *LXXXII. XIV.*] Hoc est, bis & octuagies centena, & quatuordecim millia pass. Vide Notas & Emend. num. CXXVIII.

10. *Scripsit XI. L. mill.*] Ita libri omnes: hoc est, undecies centena & quinquaginta millia.

11. *Etiam tum incomperta.*] Nunc autem cum est comperta diligentius, inquit, magnitudo terrarum, est ipsius Italiæ longitudo, XI. XX. mox Galliæ, XI. L.

12 *Vt diximus, XI. XX.*] Hoc est, undecies centena & viginti millia pass. Vide Notas & Emendationes num. CXXIX.

qua videtur mensuram agere Polybius, [1] $\overline{\text{XIII}}$. M. XVIII. Sed certior mensura ac longior ad occasum Solis æstivi ostiumque Rheni per castra legionum Germaniæ ab iisdem dirigitur Alpibus, [2] $\overline{\text{XV}}$. XLIII. M. passuum. Hinc deinde Africa atque Asia dicentur.

NOTÆ.

1. *$\overline{\text{XIII}}$. M. XVIII.*] Ita libri omnes MSS. editique ante Frobenium, qui $\overline{\text{XI}}$. M. LXVIII. nullo auctore suffragante, reposuit.

2. *XV. XLIII.*] Quindecies centena. Prius $\overline{\text{XII}}$. hoc est, *duodecies* legebatur.

NOTÆ ET EMENDATIONES
AD LIBRUM IV.
NATURALIS HISTORIÆ
C. PLINII SECUNDI.

Sect. 1. I. RÆTER *minores sinus XIX. XXV. M. passuum.*] Prior numerus sinuum est minorum, quos auctor hic negat a se numerari: sequens vero, millium passuum, quæ universa ipsius tertii sinus adnavigatio colligat. Martianus enim, lib. 6. cap. de tertio sinu Europæ, pag. 209. ex hoc Plinii loco: *Tertius hic*, inquit, *sinus Europæ sinus habet decem & novem, provinciasque complures.* Cui quidem sententiæ, præter conditivos codices, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. res ipsa per se suffragatur: totidem enim tertius hic major Europæ sinus complectitur, uti ex Plinio ipso intelligimus: quorum hæc nomina: Ambracius, Jonius, sive Leucadius, Corinthiacus, Crissæus, Cyllenius, Cyparissius, Asinæus, Coronæus, Laconicus, Ægilodes, Gytheates, Saronicus, Opuntinus, Pagasicus, Macedonicus, Mecybernæus, Melas, Gasthenes, Thermæus. Quibus addere & Strymonicum possis, de quo sect. 17. ut sint omnino XX. qui numerus in Chiffl. cod. legitur.

Ibid. II. *D. passuum faucibus.*] Martianus, qui hæc transcripsit, *angustis faucibus* indefinite scripsit. Angustiarum spatium, quo libri hactenus editi caruerunt, restituimus ex R. 2. aliisque codicibus M S S. quibus subscribit Strabo, lib. 7. p. 324 ostium Ambracii sinus affirmans haud multo amplius patere stadiis quaternis, quæ passus omnino quingentos efficiunt.

Sect. 2. III. *Achelous e Pindo fluens, atque Acarnaniam ab Ætolia dirimens.*] Solinus Plinii alioqui exscriptor perpetuus, ab auctore suo imprudenter descivit, dum hæc prodidit, c. 7. p. 22. *Acarnania Aracyntho eminet: hanc ab Ætolia Pindus dividit, qui Acheloum parit.* Scribendum enim fuit, si studuit veritati, *Hanc ab Ætolia Achelous dividit, quem Pindus parit.* Locum hunc Solini Salmasius intactum prætermisit.

Sect. 3. IV. *Cujus a tergo Chalcis mons, & Taphiasus.*] Sic emendamus, secuti vestigia codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. quibus suffragatur Eustathius in Dionys. v. 496. p. 70. ubi *Chalcis* nomen esse montis apparet. Καλκὶς, inquit, (lege Χαλκὶς, ex eodem Eustathio, in Iliad. β. p. 279.) ὄρος ἐστὶν Αἰτωλίας, ἀφ' ἧς ὁ Ἀχελῷος ἔρπει. Vide etiam Strabonem l. 10. p. 451. & 460. Fuit & montis radicibus apposita cognominis civitas, cujus Stephanus meminit: Ptolemæus item, l. 3. c. 15. in oppidis Ætoliæ mediterraneis: & Strabo, l. 9. 427. ubi de Ætolia: Αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ἡ Χαλκὶς, ἧς μέμνηται καὶ ὁ ποιητὴς, ἐν τῷ Αἰτωλικῷ καταλόγῳ, ... αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ταφίασσος λόφος, &c. Eadem ex re ipsa Ὑποχαλκὶς appellata ab Hesychio, διὰ τὸ κεῖσθαι ὑπὸ τὸ ὄρος. Libri prius editi, *cujus a tergo Chalcis, & mons est Taphiassus.*

Ibid. V. *Halicyrna.*] In libris hactenus editis *Halysarna*, quam in hoc tractu veterum nemo agnovit. Nos ex Stephano, qui Strabonem sequi se profitetur, *Halicyrna* rescripsimus. Ἀλίκυρνα, inquit, κώμη Ἀκαρνανίας· Στράβων· ὁ οἰκήτωρ Ἀλικυρναῖος. Acarnaniæ autem, non Ætoliæ, dici oppidum ne quis miretur: nulla enim alia Græciæ provincia est tam incertis notata limitibus: modo pressa an-

gustius, modo laxius diffusa, ut sunt fere regnorum fata.

VI. *Oeanthe.*] Scylax, p. 14. Μετὰ δ' Αἰτωλοὺς Λοκροὶ εἰσιν ἔθνος, ἐν οἷς εἰσιν Ὀζόλαι καλούμενοι. Καὶ πόλεις αἵδε. Εὐανθὶς, Ἄμφισσα. Oeanthem Οἰάνθην voluit dicere. Sic Ptolemæum emendabis, apud quem lib. 3. cap. 15. Εὐανθία pro Οἰάνθη legitur. Sect. 4. Ibid.

VII. *Bulensibus*] Bullienses, & Bulenses, eosdem esse falso credidit Hermolaus Barbarus: cum Bulenses signati nunc a Plinio, a Bulide sive Bulia fiant, Phocidis oppido, ut diximus: Bullienses, quorum Cicero meminit in Pison. gens sit circa Dyrrachium, Apolloniamque, quos libro superiore Plinius, sect. 26. Straboque, Bulliones nominarunt: Bullidenses, sive Bullienses Cæsar. Ibid.

VIII. *Tithrone, Tritea.*] *Tithrone* maluimus, quam *Trichone* scribere. Est enim Τειχώνιον, non Locridis, sed Ætoliæ oppidum, Stephano, & Pausaniæ, in Corinth. l. 2. p. 155. Locrorum contra Τιθρώνιον, apud eundem, l. 10. in Phocic p. 677. a Drymæa stadiis omnino viginti dissitum. Τεθρώνιον Herodoto dicitur, l. 8. Uran. p. 473. n. 33. & cum Tritensibus copulat, quos Τριτέας vocat: Τριταιέας Thucydides, cum Oeanthensibus, l. 3. p. 240 In Notitia Eccles. p. 23. Provinciæ Helladis Achaïæ, hæ sedes assignantur: Ἄμφισσα, Τιθόρα, Α'μβρυσος, Ἀντίκυρα. Hæc sane Τιθόρα, Tithrone Pliniana est. In MSS. & in edit. Parm. locus hic insigniter vitiatus legitur:

IX. *Ambrysus.*] Huic oppido & Cyparissi prius nomen fuisse, auctores sunt Pausanias, & Stephanus, a nobis laudati: quibus & Dicæarchum adjungimus eo carmine, cujus mendum obiter sanare operæ pretium fuerit. Sic enim ille in descript. Græciæ, p. 166. *Tricone, Tricorymbus, myranaque regio.* Ibid.

Ἐν τῇ μεσογείᾳ δ' ἐςὶ Κυπαρίσσος πόλις.

Λάεισσά τε· μετ' αὐτὴν δ' Αὖλις· ἡ Βοιωτία &c.

Sic lego,

Κείσσά τε· μετ' αὐτὴν Δαυλίς· &c.

X. *Augusta cervice Peloponnesum contineat Hellas.*] Barbarus imprudenter, ut Pelicerius admonet in Notis MSS. *contingat* hoc loco reposuit, cum antea in impressis libris, & nunc ubique in MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *contineat* legeretur. Quominus, inquit Plinius, totus abruptus a Græcia Peloponnesi tractus recedat, ac dividatur, angusta illa cervice terrarum, quasi tenui vinculo tenetur, ac retinetur. Sic *angusto tramite Helladi Peleponneson adnecti* Mela dixit, l. 2. c. 3. p. 34. Sect. 5.

XI. *In Achaïa IX. montium Scioëssa notissimus.*] Solinus, c. 7. p. 22. *Propter oppidum Patras*, inquit, *Scioessa locus novem collium opacitate umbrosus.* Male Plinium Solinus intellexit. Neque enim Scioëssam locum esse voluit, qui montes haberet novem: sed e novem Achaïæ montibus Scioëssam esse notissimum. Sic ipse Plinius paulo post sect. seq. Messeniam regionem ait esse duodeviginti montium. Sect. 6.

XII. *Alpheus navigatur sex passuum millibus, prope oppida Aulona, & Leprion.*] Parm. edit. *Alpheus navigatur prope sex oppida.* At oppida duo tantum enumerantur. Dalecampius, *navigatur in oppida:* At MSS. reclamant, 1. 2. Colb 1. 2. Paris. Chiffl. & vet. Dalec. in quibus legitur, *navigatur VI. prope oppida.* Non videre priores scilicet, numero solo adnotato millia passuum significari in exemplaribus manu exaratis: in quibus hæ voculæ, *mill. pass.* nusquam fere occurrunt, sed subintelliguntur. Ibid.

XIII. *Platanodes.*] Ita MSS. omnes, & Parm. edit. *Platanistûs.* nobis obtrusit Hermolaus, pro voce legitima Πλαταιώδης, quæ & apud Strabonem exstat, l. 8. p. 348. etsi mendose ibi Πλαταμώδης nunc legitur. Platanistûs autem, Πλατανιςοῦς, sive Μάκιςος, (habet enim geminam hanc appellationem apud eundem Strabonem, p. 345.) regio intus est: oppidumque desertum, non in ora, sicuti præsens locus sibi exigit, promontorium. Ibid.

XIV. *Arene.*] Stephanus Plinio suffragatur: geminam enim Arenen distinguit: Sect. 7.

Meſſeniacam alteram, alteram Triphyliacæ regionis. Ἀρήναι δύο πόλεις, Μεσσήνης καὶ Τριφυλίας. Meſſeniacam Plinius modo appellat: Homerus Triphyliacam, Iliad. β. in Catalogo, v. 98.

Οἱ δὲ Πύλον τ' ἐνέμοντο, καὶ Ἀρήνην ἐρατεινήν.

Strabo nihilominus, Ἐρανὰ hanc Meſſeniacam mavult appellari: Arenenque, quod nomen ſit Pyliorum oppidi ab Homero proxime citati, male putaſſe quoſdam hanc prius vocatam, non uno in loco teſtatur, l. 8. p. 348. & 361.

Ibid. XV. *Pteleon, Thryon, Dorion, Zancle, variis quæque clara temporibus.*] Conſtans hæc eſt conſentienſque librorum omnium manu exaratorum, impreſſorumque lectio, quam vel leviter movere nullo ſuffragante codice religio eſt. Arridebat alioqui mihi meum commentum, quod deinde placuiſſe Hermolao animadverti: exiſtimabam ſcilicet legi commode ita poſſe, quoniam de Zancle Meſſeniæ oppido, ceteri ſcriptores ſilent, *Pteleon, Thryon, Dorion, Thamyræ vatis clara temporibus*: Homerus enim favere conjecturæ admodum videtur, Iliad. β. in Catalogo: v. 101.

Καὶ Πτελεὸν, καὶ Ἕλος, καὶ Δώριον, ἔνθα τε Μοῦσαι
Ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήϊκα παῦσαν ἀοιδῆς.

Hunc Thamyram Plutarchus vocat, l. adverſ. Epicur. p. 1093. Θάμυριν Apollodorus, lib. 1. de Diis, p. x1. Hunc Muſæ cantu ſuperatum & oculis & arte privarunt. Rem totam, & ſimul Homeri locum Statius expreſſit, l. 9. Thebaïd. v. 181.

Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion: hic fretus doctas anteïre canendo
Aonidas, multos Thamyris damnatus in annos
Ore ſimul, citharaque, &c.

Lucanus ſimiliter, lib 6. verſ. 352. *Pteleoſque & Dorion ira Flebile Pieridum.* Pelicerius in notis MSS. pro *Zancle*, *quondam* ſupponit. Nos exemplarium veſtigia religioſe ſecuti Zanclen retinemus: atque ut Meſſenios Siciliæ a Meſſeniis Græciæ ortos eſſe omnes confitentur, ſic eorumdem Siculorum oppidum Zanclen ab oppido Meſſeniæ Græcæ cognomine traxiſſe appellationem credimus: quæ quidem Græca Zancle, ceteraque quæ hic recenſentur, deſerta tunc loca, ac fere tantummodo nomina, floruiſſe olim omnia dicuntur, claraque fuiſſe, non eodem tamen ſimul tempore, ut ſit, ſed deinceps, atque alia ex aliis.

Sect. 8. XVI. *Anthane.*] In MSS. & edit. Parm. *Antiane. Anthia* ego antepoſuerim, ex Homero, Iliad. ι. v. 150. quem ſequi in primis Plinius videtur:

Καρδαμύλην, Ἐνόπην τε, καὶ Ἱρὴν ποιήεσσαν,
Φηράς τε ζαθέας, ἠδ' Ἄνθειαν βαθύλειμον, &c.

Quanquam Stephano Ἀνθάνα quoque, ſive Ἀνθήνη, πόλις Λακωνική dicitur, & Harpocrationi, pag. 28. Ἀνθήνη, πόλις τῆς Λακωνικῆς. Thucyd. quoque, prope Thyream Ἀνθήνη eſt, lib. 5. pag. 573. Sed Anthiam habet Solinus Plinii ſimia, cap. 7. pag. 22.

Ibid. XVII. *Sinus Ægilodes.*] Ita totidem plane apicibus MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. aliique. Ab Ægila Laconicæ pago, videtur id nomen factum ei ſinus Laconici intimo receſſui. Meminit ejus loci Pauſanias, in Meſſen. lib. 4. pag. 247. Ἔστι καὶ Αἴγιλα τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα ἱερὸν ἵδρυται ἱερὸν Δημητρός. Non placet Pelicerii conjectura in notis MSS. *Helodes* legentis, ex Strabone, lib. 8. pag. 343. a vicina Spartæ ora paluſtri.

Sect. 9. XVIII. *Alias Inachium.*] Argos Inachium, ſive Dipſium, diverſum ab Argo Hippio paulo antea citato, perperam credidiſſe Plinium, Pintianus exiſtimavit, & eum ſecutus Pelicerius in notis MSS. Cum Straboni, lib. 8. pag. 369. & 370. tria hæc ejuſdem Argi nomina fuerint: Inachium ſane ab amne Inacho non longe fluente, ut Plinius antea admonuit, eſt appellatum. A ſiti, δίψα, hoc eſt, deſiderio, tranſlatione poëtica, ob agri amœnitatem, ut auctor eſt ibidem Strabo nomen alterum invenit: vel ab aquarum penuria, ut quoſdam exiſti-

masse videbimus lib. 7. sect. sect. 57. cum sit irrigua maxime regio, & ἔνυδρος. Quod vero illud proxime antea Plinius jam obiter appellarit, in causa fuere amnes ii duo, Inachus & Erasinus, qui Argivum agrum perlabuntur, de quibus cum ageret, circumiri ambobus Argos significavit: nunc vero oppidorum singulorum seriem, ordinemque contexens, iterum illud ipsum Argos appellat, variaque ejus nomina repræsentat. Quanquam si diversum istud a priore Argos statuere quis velit, Stephanum sententiæ suæ suffragatorem is & auctorem forte non pœnitendum habuerit: Nam præter Hippium Argos, quod & Dipsion vocat, aliud prope Trœzenem agnoscit, sextum ejus nominis, ἕκτη, κατὰ Τροιζῆνα.

XIX. *Portus Schœnitas.*] Secuti sumus vestigia veterum codicum, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Tolet. in quibus *Portus Chænitas* legitur, Melamque ipsum, lib. 2. cap. 3. pag. 34. cujus hæc verba: *Portus Saronicus, & Schœnitas, & Pogonus.* Πώγων Græcis Latinisque omnibus portus Trœzeniorum est. Quod vero in libris nunc editis, *Portus Cænites* legitur, factum id Hermolai emendatione, a Cænis oppido, quod prope Tænarum Ptolemæo, Pausaniæque memoratum procul ab hoc tractu abest, & Laconici sinus est, non Argolici, in quo describendo versamur. Neque tamen portus hic Schœnitas, in ipso aditu Saronici sinus positus, cum altero fere cognomine, Schœnunte scilicet, confundi debet, quod a Pintiano factitatum est: cum is in intimo ejusdem sinus recessu prope isthmum jaceat, ut dicturi sumus sect. XI. Ibid.

XX. *Tot sinus Peloponnesi oram lancinant.*] Mela lib. 2. cap. 3. pag. 34. *Peloponnesi oram sinus & promontoria lacerant*, &c. Hæc Plinii verba ita Solinus accepit cap. 7. pag. 22. perinde ac si totidem sinus existimasset Peloponnesum alluere, quot annorum proxime ante dixit esse Isthmiacos ludos, nempe quinque: & ab eo numero sinuum quinquennales ludos institutos. Ridicule. Recensiti enim hactenus sunt sinus omnino decem, qui oram Peloponnesi subeant: Corinthiacus, Cyllenius, Cyparissius, Asinæus, Coronæus, Laconicus, Ægilodes, Gytheates, Argolicus, Saronicus. Ibid.

XXI. *Tegea.*] Quæ Plutarcho, ut vidimus, Τεγέα dicitur, & Pausaniæ quoque, lib. 8. Arcad. pag. 458. & Ptolemæo, lib. 3. cap. 16. ut eadem sit plane cum Tene Arcadica, nulla satis idonea argumenta suadent: etsi Vossius in Melam, pag. 148. sæpe Teneatas dici asseveret, qui Tegeatæ dici deberent. Tene sive Tenea Arcadiæ a Cicerone memoratur, lib. 6. epist. ad Attic. 2. pag. 171. *Lepreon Arcadiæ, Tene, Aliphera, Tritia.* Sect. 10.

XXII. *Gortyna, Bucolium.*] In libris hactenus editis, *Catina, Bocalium.* In MSS. Reg. 1. 2. Paris. & vet. Dalec. *Cartina.* In Reg. 2. & Chiffl. *Bucolium.* Pro *Cartina, Gortyn* reposuit ex Pausania Hermolaus. Is enim auctor est a Gortyne Stymphali F. ad amnem Gortynium in Arcadia Γόρτυνα πόλιν conditam fuisse, lib. 8. Arcad. pag. 460. Nos *Gortyna* malumus, tum ex veteris scripturæ vestigiis, tum ex illo Rhiani poëtæ, apud Stephanum, verbo Μέλαιναι. Ibid.

Γόρτυναν, Ἡραίας τε, πολυδρόμους τε Μελαίνας.

Bucolium similiter amplexi sumus, admoniti a Thucydide, qui sub finem lib. 4. pag. 342. Βουκολίωνα juxta Mantineam locat.

XXIII. *Thelpusa.*] Sive *Thalpusa* legatur, perinde est. Nam Stephanus, Θάλπουσα, inquit, πόλις τῆς Ἀρκαδίας Ὀρχομενοῦ. Et in Notitia Eccles. Provinciæ Achaïæ, pag. 23. Τέγεα, Θάρπουσα, Μαντίνα, pro Θάλπουσα, Μαντίνεια. Hanc ipsam esse arbitror, quam Androtion apud Stephan. pag. 229. Δελφουσίαν πόλιν Ἀρκαδίας vocat. Pausaniæ lib. 8. Arcad. pag. 464. Θέλπουσα. In nummis, ΘΕΛΠΟΥΣΙΩΝ. Ibid.

XXIV. *Pallene.*] Ita rescripsimus, tum ope codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. tum admonitu Scholiastæ Apollonii, ad lib. 1. Argon. vers. 177. qui Pellenen quidem Achaïæ, de qua sect. 6. Arcadiæ vero Pallenen dici, recte animadvertit: ἡ Ἀχαϊκὴ Πελλήνη, διὰ τοῦ ε· ἡ δὲ ἑτέρα ἡ τῆς Ἀρκαδίας διὰ τοῦ α γράφεται, Παλλήνη. Ibid.

Ibid. XXV. *Ladon, e paludibus Phenei.*] Ab Hermolao Barbaro Pheneus hic pro Arcadico amne agnoſcitur: nobis cum Pelicerio in notis MSS. atque adeo cum Plinio ipſo, qui paulo ante Pheneum vocavit, oppidum eſt: Fluit, inquit Plinius, ex paludibus quæ ſunt circa Pheneum Ladon: Erimanthus vero, ex monte Erymantho. Eſt, inquam, oppidum Pheneum, ſive lacus, ex Ovidio, apud quem legimus, lib. 15. Metam. verſ. 332.

Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores,
Ambiguis ſuſpectus aquis, quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: ſine noxa luce bibuntur.

De paludibus circa Pheneum, Strabo lib. 8. pag. 389. E palude Pheneatici agri fluere Ladonem ſcribit Pauſanias, lib. 8. pag. 486.

Ibid. XXVI. *Ladon... Erymanthus... in Alpheum defluentes.*] Ita Frobenius ſcripſit, cum ante eum *defluens* legeretur, tum in MSS. codd. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. vet. Dalec. &c. tum in editionibus Parm. Venet. aliiſque: ut de ſolo Erymantho affirmari videatur, in Alpheum delabi. Frobenio tamen Pauſaniam adſtipulari non ſemel intellexi, & lib. 8. Arcad. pag. 496. & lib. 5. Eliac. prior. pag. 298. ubi Ladonem ſimul & Erymanthum defluere diſertis verbis aſſeverat.

Ibid. XXVII. *Paroreatæ.*] Antea *Pareatæ* mendoſe legebatur. Παρώρεια ſive Παρωρεία, urbs eſt Arcadiæ, apud Stephanum, & Pauſan. lib. 8. Arcad. pag. 512. cujus incolæ Nicolao Damaſceno, apud eundem Stephan. & Herodoto, lib. 4. Melpom. n. 148. Παρωρεᾶται appellantur: rurſumque Herodoto, lib. 8. Vran. pag. 486. n. 73. Παρωρεῆται. *Pareatæ* in Theſauro Ortelii deinceps expungendi.

Ibid. XXVIII. *Ad oppidum Ægium Corinthiaci ſinus.*] Ita reſcribi a nobis oportere, non ut prius legebatur, *ad oppidum Lechæum*, tum MSS. ſuaſere, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. & quos Pintianus vidit: tum etiam Strabo, qui hæc totidem verbis Græce, lib. 8. pag. 335. Τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Νότου πρὸς τὴν Ἄρκτον, ὅ ἐστι τὸ ἀπὸ Μαλεῶν δι' Ἀρκαδίας εἰς Αἴγιον. *A meridie verſus ſeptentriones, a Maleæ promontorio per Arcadiam, uſque ad Ægium:* Tum vero denique, id quod longe validiſſimum eſt, res ipſa clamat ita legendum eſſe: cum a Maleæ promontorio ad Lechæum oppidum in Iſthmo fere poſitum vix Peloponneſi dimidia latitudo colligi poſſit: eadem ab eo promontorio ad Ægium, in faucibus fere Corinthiaci ſinus, ſit maxima. Quod vero ad hanc latitudinis menſuram attinet, admonitu codicum proxime laudatorum, CLXXXX. reſcripſimus, ſive CXC. cum prius perperam legeretur, CLX. Quanquam & in numero noſtro denarii fortaſſis nota redundat: cum id intervallum Strabo loc. cit. eſſe aſſeveret ſtadiorum mille & CCCC. quæ paſſuum millia efficiunt omnino CLXXXV.

Sect. XI. XXIX. *Oppida: Sidús, Cremmyon.*] Salmaſius in Solin. pag. 142. Siduntem expungit: *Sidús enim*, inquit, *ibi non eſt.* At eſt profecto tum in vetuſtis exemplaribus, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. in quibus legitur, corrupte quidem, ſed ita nihilominus, ut veſtigia appareant non obſcura ſinceræ lectionis: *Oppida duoſcremmyon.* Eſt etiam apud Scylacem, pag. 20. Ἔστι δὲ καὶ ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ χώρα Κορινθίοις, καὶ τεῖχος Σιδοῦς, καὶ ἕτερον τεῖχος Κρεμμυών. Quid potuit excogitari quod deſcriptioni Plinianæ appoſite magis congrueret? Stephano quoque, Σιδοῦς Μεγαρίδος ἐπίνειον dicitur.

Ibid. XXX. *Scironia ſaxa*, VI. *mill. longitudine.*] Ita cum Solino cap. 7. pag. 23. reponimus, ex fide codicum Reg. 1. 2. Colbert. 1. 2. Pariſ. & Chiffl. Martianus, lib. 6. pag. 210. corrupte pro VI. habet XXVI. In libris hactenus editis, III. *mill.* prioris videlicet numeri nota u, in II. ſeu binarium divulſa.

Ibid. XXXI. *Quinque millia paſſuum muro.*] Adſtipulatur Strabo, lib. 9. pag. 395. qui de his muris agens Piræeo Athenas jungentibus, XL. ſtadiûm, inquit, eſt eorum longitudo: ταῦτα δ' ἦν μακρὰ τείχη, τετταράκοντα σταδίων τὸ μῆκος. Martianus quoque, lib. 6. pag. 210. agnovit quinque millia; etſi menſuram hanc in-

tervalli

tervalli a Piræeo Athenas, perperam ille tribuerit saxorum Scironiorum latitudini.

XXXII. *Callirhoë Enneacrunos.*] Hæc divulsa perperam a se invicem vocabula in libris ad hunc diem editis leguntur, *Callirhoe, Enneacrunos:* cum sit tamen geminum illud fontis unius nomen, a scaturiginibus novem *Enneacrunos* appellati. Neque enim Solinum moror, plenum nugarum scriptorem, nec satis solertem Plinii simiam, qui cum hæc transcriberet, duos putavit, cap. 7. pag. 23. *Callirhoën*, inquit, *fontem stupent: nec ideo Cruneson fontem alterum nulla rei memorant.* Magis Suidam audio, pag. 907. Ἐννεάκρουνον, κρήνη τις Ἀθήνησι, Καλλιρρόη καλουμένη πρότερον. Placidumque Lactantium, in Statii lib. 12. vers. 629. p. 422. *Callirhoë, fons novem capitibus means.* Imo & duodenis: unde & δωδεκάκρουνος ab aliis est appellatus. Suidas ipse testis, verbo Δωδεκάκρουνος, κρήνη, inquit, Ἀθήνησιν, ἣν Θουκυδίδης ἐννεάκρουνον. Quod iterum repetit, in Ἐννεάκρουνος. Hesychius quoque: & Tzetzes Chiliad. 8. hist. 154. vers. 259. longe disertius: Ibid.

Ἡ Καλλιρρόη τις κρηνὶς τυγχάνει ταῖς Ἀθήναις,
Ἥπερ καὶ ἐννεάκρουνος τὸ πρώην ἐκαλεῖτο·
Ἐγὼ δὲ Δωδεκάκρουνον οὕτως εἰρήκειν στόμα,
Καθὼς τοῖς πάλαι:

XXXIII. *Brilessus, Ægialeus, Icarius.*] Solinus quoque, c. 7. p. 23. Ægialeum, & Icarium, nominat. Sunt qui Ægileum malint. Sunt sane apud Steph. Αἰγιλία, & Ἰκαρία, inter Atticæ pagos: a quibus vicinorum montium derivari appellatio potuit. Si quid conjecturæ indulgendum est, legi etiam forsan possit, pro *Ægialeus, Encaleus.* Nam Tzetzes Chiliad. 1. v. 978. Ἐγκάλεον ὄρος Atticæ montem laudat, e regione Salaminis insulæ positum. Sed indico tantum, non judico. Ibid.

XXXIV. *Locus Ilissos.*] Sic MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. & quos Pintianus vidit, Tolet. & Salmant. Parmensis editio corrupte, *lacus Selinos:* Nec minus vitiose Barbarus, *amnis Ilissos* reposuit. Ilissos Atticæ oppidi nomen fuit, teste Stephano, unde Musæ Ilissides cognominatæ: Ἰλισσός, πόλις τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ τιμῶνται αἱ Μοῦσαι Ἰλισσίδες. Est tamen in eadem Attica, & Εἰλισσὸς amnis, cujus in ripa ara fuit Musarum Ilissiadum, teste Pausania, l. 1. in Attic. p. 33. Dionysio item, v. 424. Strabone, l. 9. p. 400. aliisque: unde & amni & finitimo oppido communis esse ea appellatio potuit. Sic enim Suidas admonet: Ἰλισσός, ὄνομα τόπου, καὶ ποταμοῦ. Ibid.

XXXV. *Thoricos promontorium.*] In libris hactenus impressis, *Doriscum promontorium.* In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. *Doriscos.* Nos intrepide *Thoricos* rescribimus: tum quia Dorisci Atticæ promontorii, locive, nulla usquam se mentio adhuc obtulit: Thorici vero oppidi, populive post Sunium promontorium meminere complures: Strabo, l. 9. p. 398. Σούνιον· εἶτα Θορικός· εἶτα Ποταμὸς δῆμος, &c. quem Græci scriptoris locum Plinium modo credas exscripsisse. Stephanus quoque, Θορικὸς δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Mela denique, l. 2. c. 3. p. 33. *Thoricos & Brauronia, olim urbes, jam tantum nomina.* De Dorisco Thraciæ Plinius libri hujus sect. 18. de Thorico vero in gemmis, lib. 37. sect. 18. *in loco qui Thoricos vocatur.* Ibid.

XXXVI. *Hadylius.*] Ἁδύλιος, ut diximus, Dorica dialecto pro Ἡδύλιος. Sic enim reponendum censuimus, cum prius corrupte legeretur, *Adylisus.* Hadylii certe montis, sive Hedylii, meminere complures: Harpocration, p. 137. ex Demosthene, & Theopompo: Ἡδύλειον ὄρος ἐν Βοιωτίᾳ, ὡς καὶ Θεόπομπος, &c. Suidas, p. 1169. Ἡδύλειον ὄρος, ὅπερ ἐστὶν ἐν Βοιωτίᾳ. Sect.

XXXVII. *Larymna & Anchoa.*] Ita reposuimus, tum ex vestigiis codicum R. 1. & Paris. tum ex re ipsa situque oppidorum, juxta Cephissum amnem, quorum nomina Λάρυμναν & Ἀγχόην Strabo refert, l. 9. p. 406. ubi Cephissus exit in mare. Larymnam enim ibi geminam distinguit: Locridis alteram, de qua postea Plinius, alteram Bœotiæ. *Lamia* autem & *Anichia*, (sic enim libri hacte- Ibid.

nus editi præ se ferunt) nec Græcorum ulli, nec Latinis scriptoribus memorantur: etsi iis nominibus Thesaurum suum Ortelius locupletarit. Paulo superius *Hyle* pro *Hila* etiam rescripsimus, cum Homero, & Strabone.

Ibid. XXXVIII. *Acraphia.*] In libris impressis *Grephis*. In MSS. R. 1. 2. &c. *Graphis*. Sylburgius in Pausan. & eum secutus Ortelius *Cirphis*, quæ Straboni Κίρφις, l. 9. p. 416. Phocidis urbs mediterranea, juxta Delphos: Perperam ut apparet. Nos indubitata conjectura *Acraphia*, cum Stephano reposuimus: Ἀκραιφία, inquit, πόλις Βοιωτίας· οἱ δὲ Ἀκραίφιον, &c. Pausaniæ, l. 9. Bœot. Ἀκραίφνιον dicitur: Ptolemæo, l. 3. c. 15. in oppidis Bœotiæ mediterraneis, Ἀκραιφία, pro Ἀκραιφία. Straboni, Ἀκραιφίαι, l. 9. p. 410. quas cum Coronea, Onchesto, Haliartoque copulat. Denique Ἀκραιφίη πόλις Herodoto, l. 8. Uran. p. 507. n. 135. haud procul palude Copaïde.

Ibid. XXXIX. *Hilesion.*] Εἰλέσιον, cui ab ἕλος, hoc est, a palude circumjacente factum nomen esse Strabo testatur, l. 9. p. 406. Meminit ejus oppidi Homerus, Iliad. β. in Catal. v. 6. Nonnus quoque, lib. 13. Dionys. pag. 354. cum Scolo, Thisbe, ceterisque, quæ hic appellantur:

Εἰλέσιον, καὶ Σχοῖνον, ἁλικρηπῖδά τε Θίσβην, &c.

Quibus adducti testimoniis *Hilesion* hoc loco scripsimus, cum prius *Hyreseon* legeretur, quæ vox nihili est.

Sect. 14. XL. *Græcus, a quo Græcia: ibi Hellen, a quo Hellenes*] Haud obscure innuit Græcorum nomen, quam Hellenum, esse aliquanto antiquius. Consentientem habet Apollodorum, l. 1. de Diis, p. 27. Ἕλλην μὲν, inquit, ἀφ' αὑτοῦ, τοὺς καλουμένους Γραικοὺς, προσηγόρευσεν Ἕλληνας. Ubi interpres Latinus: *Hellen de se Hellenas, qui postea Græci vocati sunt, nominavit.* Debuit sic potius reddere, *qui prius Græci vocabantur.* Hoc Tanaq. Faber, qui versionem recensuit, prætermisit. Quod porro ad vocem Γραικὸς attinet, Hesychius Ῥαϊκος prius dictum opinatur, mox a Romanis addita litera Græcos nuncupatos: Ῥαϊκος, inquit, ἕλλην. Ῥωμαῖοι δὲ τὸ γ προσθέντες, Γραικόν φασι.

Ibid. XLI. *Oppida celebria, Hellas, Halos, Lamia, Phthia, Arne.*] Ita libri omnes, tum impressi, tum manu exarati. Palmerius tamen in Exercitationibus, pag. 321. *Hallos, Halos,* legi oportere omni ope contendit, non *Hellas, Halos.* At præter consensum exemplarium, perspicua res est ea nunc oppida commemorari a Plinio, quæ Homerus ipse belli Trojani tempore claruisse scribit: e quibus Hellas, Halos, Phthia, locum præcipuum obtinent: Nam Iliad. β. in Catal. v. 189.

Οἵ θ' Ἄλον, οἵ τ' Ἀλόπην, οἵ τε Τρηχῖν' ἐνέμοντο,
Οἵ τ' εἶχον Φθίην. ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα.

Ubi Eustathius, p. 320. Helladem ait ab Hellene conditam: Ἄλον a quibusdam tenui spiritu signari, ab aliis denso: Ἑλλὰς δὲ ὑπὸ Ἕλληνος ἐκτίσθη .... τινὲς δὲ οἴονται δασύνεσθαι τὸν Ἄλον. Ac rursum p. 332. Strabonem ait duos in Thessalia fontes agnoscere, Messeïda & Hyperiam, prope Hellada & Pharsala, πλησίον τῆς πόλεως Ἑλλάδος, καὶ Φαρσάλων.

Sect. 15. XLII. *In Thessalia autem Orchomenus, Minyeus antea dictus. & oppidum Almon.* Ita MSS. At Parmensis editio: *In Thessalia autem amnis Orchomenus,* &c. Ut & amni & oppido commune id nomen esse existimetur, legique deinde oporteat, *& oppidum: Almon,* &c. Cui lectioni adstipulari videtur Homerus,

Ἔστι δέ τις ποταμὸς Μινυήϊος εἰς ἅλα βάλλων.

Ibid. XLIII. *Almon, ab aliis Salmon.*] Ita MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. non, ut editi, *ab aliis Elmon.* Confirmat veterem scripturam Stephanus: Ἄλμων, inquit, πόλις Βοιωτίας, ὡς Ἑλλάνικος, καὶ Σάλμων αὐτήν φησι. Etsi reprehenditur a Stephano Hellanicus.

Ibid. XLIV. *Pelinna*] Cum *Pelinna* reposuit Hermolaus, ait Pelicerius in Notis MSS. eum fecisse, contra librorum omnium fidem, vetustarumque editionum, Parm. Venet. &c. in quibus *Palamna*, pro *Phalanna* legitur: atque adeo contra ipsum Strabonem, qui lib. 9. pag. 440. juxta Peneum flumen citata Atrace, *Pha-*

lanna, inquit, *Perrhæborum oppidum, haud procul Tempe, Peneo & ipsa assidet*: ἡ δ' Φαλάννα Περραιβικὴ πόλις πρὸς τῷ Πηνειῷ πλησίον τῶν Τεμπῶν. Ac certe ea quæ a Strabone Phalanna describitur, ipsa est, quæ a Plinio sect. 16. Magnesiæ adjudicatur, ut suo loco ostendimus. Quamobrem locum hic habere Phalanna non potest, sed Livii, Strabonisque Pelinnæum, ut diximus: quod illi quidem circa Atracem, Larissam, Triccamque, constituunt. Stephanus vero aliquanto disertius quam ceteri, in Phthiotide: Πέλιννα, πόλις Θεσσαλίας, ἐν τῇ Φθιώτιδι.

XLV. *Caveatis ante eos.... urbibus.* Hæc sincera lectio est tum codicum MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. tum vetustarum editionum, quas Frobenius prior interpolavit, ut *cuneatis* rescriberet. *Ibid.*

XLVI. *Accipit amnem Orcon.*] Barbarus *Euroton* reposuit, cum ubique prius constanter legeretur, *Orcon*: tum in MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum in edit. Parm. aliisque: quo nomine Plutonium inferumque amnem, quia hunc Dii jurare consueverint (ὅρκον enim jusjurandum Græci appellant) indicari modo nullus dubito: alioqui, undenam pœnales ejus aquæ sint, quod mox subjicitur, dirisque genitæ, non apparebit. De hoc ipso fluvio Homerus, Iliad. β. in Catalogo, v. 262. ubi proprio eum nomine Τιταρήσιον vocat: *Ibid.*

Ὅς ῥ' ἐς Πηνειὸν προΐει καλλίρροον ὕδωρ,
Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ.
Ἀλλά τέ μιν καθύπερθε ἐπιρρέει, ἠΰτ' ἔλαιον.
Ὅρκου γὰρ δεινοῦ, Στυγὸς ὕδατός, ἐστιν ἀπορρώξ.

Nam aquæ Stygis, inquit, horrendique Orci, cujus est grave juramentum, rivus est. Lucanus ex eodem Homeri loco, l. 6. v. 375.

Solus in alterius nomen, cum venerit undæ,
Defendit Titaresus aquas, lapsusque superne
Gurgite Penei pro siccis utitur arvis.
Hunc fama est Stygiis manare paludibus amnem,
Et capitis memorem, fluvii contagia vilis
Nolle pati, superûmque sibi servare timorem.

Εὐρώπον alioqui hunc amnem, & Τιταρήσιον appellavit Strabo, lib. 9. p. 440. & post illum Eustathius, in Iliad. β. p. 336. *Euroton* nemo.

XLVII. *Porro Epiri, Achaïæ, Atticæ, Thessaliæ in porrectum longitudo, &c.*] In editione Parmensi, *Ponio Epiri, &c. Potniæ* reposuit Barbarus, etsi in Bœotia a Stephano collocentur. Nos *porro* legimus, ut sit illud periodi sequentis initium. *Porro Epiri*, &c. Quod vero ad latitudinem spectat, quæ CCLXXXVII. mill. passuum obtinere dicitur, Martianus lib. 9. c. de Thessalia, p. 211. habet CCLXXXVII. ac soli Thessaliæ hanc mensuram adjudicat: sed Plinium non intellexit: neque nunc aut primum, aut semel. *Longitudo*, inquit, *Thessaliæ habet millia* CCCCLXXX. *latitudo* CCLXXXVII. In depravatos Plinii codices incidere Missi Theodosii, ut præfixa ei libro præfatio ante 800. annos testatur, cum aliam longitudinis latitudinisque mensuram ex eo referunt: *Epirus*, inquiunt, *Achaïa, Attica, Thessalia... patent in longitudinem* M. P. CCCCX. *in latitudinem*, CCCLXXV. *juxta Plinium Secundum in quinto.* (Quartum dici certe oportuit:) *in longitudinem* CCCCXXX. (pro CCCCLXXX.) *in latitudinem*, CCCLXXXVIII. (pro CCLXXXVII.) *Sect. 16.*

XLVIII. *Oppida: Pydna, Aloros.* In MSS. Reg. 1. 2. &c. *Pygna, Doros.* In editis, *Phina, Oloros.* Sed de Oloro, postea. Interim *Pydna* priore loco legi oportere perspicuum ex eo est, quod ipsa a Ptolemæo prope Ἀλιάκμονος amnis ostia, perinde atque a Plinio collocatur, lib. 3. cap. 13. In Pieriæ quoque regionis ora maritima, etiam & a Strabone, in Excerptis libri 7. pag. 330. ἡ μὲν οὖν Πύδνα Πιερικὴ ἐστι πόλις. Eadem quoque Κύδνα appellatur a Theagene in Macedonicis, ut Stephanus auctor est: unde & Mela lib. 2. cap. 3. hunc tractum describens, *Inter Peneum*, inquit, *& Axium, Cydne, Aloros.* De Aloro quoque, quam pro Oloro restituimus, adstipulatur emendationi nostræ Scylax, *Sect. 17.*

pag. 25. Ἀλιάκμων ποταμὸς, inquit, Ἀλωεὶς πόλις, &c.

Ibid. XLIX. *Doberi*, *Æstræenses.*] In libris editis, *Doberienses*, *Trienses.* In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Doberies*, *Trienses.* Nos fere cum Hermolao, *Doberi*, *Æstræenses.* Δοβῆρες Herodoto non semel appellantur, lib. 5. Terpsich. pag. 294. n. 16. & lib. 7. Polymn. pag. 418. n. 113. Horum oppidum in Pæonia Thucydides collocat, lib. 2. pag. 167. Δόβηρον τὴν Παιονικήν. Stephanus quoque, pag. 241 Apud Ptolem. lib. 3. cap. 13. in Pæonia pariter Δήβορος: In Notitia Eccles. Prov. Macedoniæ primæ, pag 21. Διόβορος. Utrobique nomen in mendo jacet, pro Δόβηρος. Æstriensium vero, quos Ptolemæus loc. cit Αἰστραίους vocat, oppidum ipse Αἴστραιον ait nuncupari, de gentis nomine. Hadrianus apud Stephanum, verbo Ἀστραία:

Οἵ τ' ἔχον Ἀστραίαν τε, Δόβηρά τε.

In Notitia Eccles. Prov. Maced. 2. pag. 23. Εὔστραιον, pro Αἴστραιον.

Ibid. L. *Toronæi.*] Ita rescripsimus admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. in quibus *Toronæi* scribitur, non ut in editis perperam *Coronæi*, quos in hoc terrarum tractu nemo vetustiorum scriptorum agnoscit.

Ibid. LI. *Dicæa*, *Pydna*, *Derrha.*] In MSS. proxime appellatis, *Diceapadina*: quæ Hermolaus in *Dicæa*, *Pydna* convertit. Verum ut ut est de Dicæa, locum hic habere certe Pydna non potest, quam procul a Thermaïco sinu in Pieria Macedoniæ regione sitam esse superius vidimus, ex Ptolemæo ceterisque.

Ibid. LII. *Nyssos*, *Phinelon*, *Mende.*] Sinceram codicum MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. scripturam exhibemus, quanquam nihilo saniorem, quam quæ ab Hermolao excogitata est, nec ullo sat ideoneo argumento constabilita, *Nisso*, *Brygion*, *Eleon.* Quanquam scio Βρύγιον a Stephano Μακεδονίας πόλιν appellari: sed neque situm commonstrat ejus oppidi, nec quæ sunt hoc tractu posita, ut Mende, Therme, Pallene, ceteraque ejusmodi, Macedoniæ solet assignare, sed Thraciæ. Quam ob causam *Nyssos* pro *Nissos* edi curavimus: quod Hesychius, p. 672. Νύσσαν & Νύσιον, sive Νύσσιον montem Thraciæ vocat, cui cognominis esse civitas ea potuerit. Æstimandum porro aliis relinquimus, num locum hic habere possit Eïon, Thraciæ civitas, colonia Mendæorum, cujus meminit Harpocration, p. 141. Ἠϊὼν, πόλις Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικία, ex Thucydide.

Ibid. LIII. *Olaphyxos. Sinus Mecybernæus. Oppida: &c.*] Ita sane legendum: non ut vulgo in libris ad hunc diem editis. *Olophyxos sinus, Mecyberna*: cum neque Olophyxos cujuspiam sinus appellatio sit: & sequens vox, *oppida*, id quod proxime antecedit non esse oppidum, abunde declaret. Est autem Mecybernæus sinus, qui postea Mecyberna excisa Toronicus a Torone est cognominatus. Testis Mela, l. 2. c. 3, p. 31. *In litore* inquit, *flexus Mecybernæus inter promontoria Derrim, & portum qui* Κωφὸς *dicitur: urbes, Toronen, & Physcellam, atque unde ipsi nomen est Mecybernam incingit.* Et paulo expressius Scymnus Chius, p. 26.

Εἶτ' ἐστὶ κόλπος λεγόμενος Τορωνικὸς,
Οὗ πρότερον ἦν τις Μηκυβέρνη κειμένη.
Ἑξῆς Τορώνη τοῖς τόποις ὁμώνυμος.

Quæ sic Latinus interpres reddidit:

Deinde sinus est, Toronicum quem nominant,
Vbi antea quæ Mecyberna constitit,
Ex quo Torona quæ loci est cognominis.

Hæc cum sint adeo luce clariora, miror a recentioribus Geographis confidenter esse pronunciatum, diversum plane a Toronico esse Mecybernæum sinum.

Sect. 18. LIV. *Ad Nestum amnem*] In magno nominum ambitu amnem hunc esse oportet, quem Νέστον a Scymno Chio, p. 28. Pausan. in Eliac. post. l. 6. p. 352. & Scylace, p. 26. Nestum a Martiano: Ab Aristotele, l. 6. hist. anim. c. 31. p. 776. & l. 8. c. 33. p. 985. Νεσσόν: Nessum quoque a Livio, l. 45. p. 581. In MSS. omnibus Plinianis, R. 1. 2. Colb. & Paris. *Mestum* appellari video. In nummo Caracallæ, ΟΥΛΠ. ΝΙΚΟΠΟΛΕΟΣ ΠΡΟΣ ΜΕΣΤΩ.

LV. *Inde Bryſas.*] Ita MSS. etiam ipſi. Sed Brygas forte rectius tum ex Strabone lib. 7. pag. 295. tum ex ipſo Plinio lib. 6. ſect. 41 qui Phrygas Thracium genus eſſe prodiderunt, Brygas appellatos. Bryſas tamen etiam Heraclides laudat, in Polit. Coorum: & ab iis mellificii rationem inventam tradidit. *Ibid.*

LVI. *Pyrogeris.*] Etſi vulgatam ſcripturam intactam exhibemus, quam MSS. codices tueri videntur, haud levis tamen ſuſpicio eſt *Pyrgoceris* legi oportere. ſeu permutatis ſyllabis, quod eodem recidit, *Cereopyrgis.* Eſt enim inter Epiſcopatus Provinciæ Rhodopes in Notitia Eccleſ. pag. 21. Κερεόπυργος. Sed adhuc certior forte conjectura videtur de Cabyletis, (hactenus *Carbiletis* legebatur) nam Cabylen oppidum inter Beſſos Danubiumque, cepiſſe Lucullus dicitur ab Eutropio, l. 6. p. 788. Κάϐυλα eſt Phavorino. *Ibid.*

LVII. *Corpillis.*] Apud Appianum l. 4. de bellis Civil. p. 650. Τὸ πλοι pro Κόρπιλλοι corrupte legitur. Apud Stephanum quoque mendoſe ΚΟΛΠΗΛΟΙ. *Ibid.*

LVIII. *Oeſyma, Neapolis, Datos.*] In MSS. omnibus & edit. Parm. *Batos.* Nos *Datos* cum Hermolao: ſed certioribus, quam ille habuerit, argumentis ducti. Nam præter Herodotum, qui l. 9. Δάτον ait eſſe oppidum Edonidis regionis, Præter Suidam & Harpocrationem, qui Δατὸν Thraciæ adjudicant: Scylax in Periplo, p. 26. hunc ipſum terrarum tractum, atque hæc ipſa oppida perſecutus, eodem habet ordine: Νεάπολις, Δάτον πόλις ἑλληνὶς, ϗ ποταμὸς Νεστὸς, Ἄϐδηρα πόλις, &c. Placuerat nihilominus quibuſdam *Paſtos* hoc loco ſubſtituere: & quoniam apud Ptolemæum lib. 3. cap. XI. inter Thraciæ præfecturas, Ἀστικὴ hoc eſt, *Urbana* numeratur, ut conjecturæ ſuæ ſuffragatorem haberent, addita literula corruperunt, & Παστικὴ commenti ſunt, otioſe an malitioſe? De Aſtice regione, hac ipſa ſectione Plinius. *Ibid.*

LIX. *Fuit Tirida.*] Ita reſcripſimus admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. & Chiffl. vetuſtiorumque editionum ante Hermolaum, qui *Tinda* reſcripſit ex Stephano: Is enim, Τίνδη, inquit, Θρᾴκης Χαλκιδικὴ πόλις, Verum eſt hæc Chalcidice Macedoniæ regio, quæ quidquid eſt terrarum, circa montem Athon, Singon, Acanthonque complectitur, teſte Ptolemæo, lib. 3. cap. 13. quo in tractu Tinda a Stephano collocatur, hoc eſt, a Diomede & equorum ſtabulis longiſſime, ut nihil cum iis potuerit habere commune. Et Hermolaum tamen Salmaſius ſequitur: nec veretur Solinum, Capellamque erroris arguere, qui & ipſi a Plinio *Tirida* accepêre. Mela, a quo Plinius hauſit, lib. 2. cap. 2. turrim ibi ſolum ſupereſſe prodidit. *Regio ulterior*, inquit, *Diomedem tulit, immanibus equis mandendos ſolitum objectare advenas, & iiſdem ab Hercule objectum. Turris quam Diomedis vocant, ſignum fabulæ remanet, & urbs quam ſoror ejus ſuo nomine nominavit, Abdera.* *Ibid.*

LX. *Doriſcus decem millium hominum capax.*] Animadvertit Pelicerius in Notis MSS. codices manu exaratos, ita præ ſe ferre: *Doriſcus* X. *hominum*, quod ipſe ſuppoſita denarii notæ lineola, decies centena millia ſignificare ait, quot Xerxes in ſuo exercitu habuiſſe traditur. At neque hanc lineolam ſuperpoſitam MSS. exhibent: & ſi exhiberent, temere ab amanuenſibus adjectam putarem. Nam decem millia tantummodo hominum ea campi planitie continebantur: ſed ſingulas eo cogens advocanſque myriadas, hoc eſt, hominum decem millia, totum ita recenſuit exercitum. Ita Herod. lib. 7. Polymn. pag. 406. n. 59. *Ibid.*

LXI. *Iamque Thracia.*] Rectius id, quam quod antea legebatur, *Namque.* Nam quæ reddatur illo *namque* ratio, nulla prorſus apparet. Nunc vero declarat ſe perluſtrato latere Thraciæ meridionali, uſque ad Cherroneſum, ea prætermiſſa, ad alterum latus tranſilire, quod Solis exortum ſpectat, & a litore Ponti Euxini, Danubiique oſtiis incipit. *Ibid.*

LXII. *Cattuzos.*] Ita MSS. omnes, & quod eſt haud paulo certius, Stephanus ipſe: Κάτϊυζα, inquit, πόλις Θρᾴκης, ἐν ᾗ κατῴκουν οἱ Πυγμαῖοι. οἱ οἰκήτο- *Ibid.*

ρες Κατίζοι. ὅθεν δὲ τὰς γεράνους ὁρμᾶν &c. Sic enim MSS. Græci legunt. Prius in libris Plinii editis *Catizos.* legebatur.

Ibid. LXIII. *Panysus.*] Antea *Pamisus* perperam. Nos *Panysus* cum Ptolemæo, lib. 3. cap. 10. prope Odessum etiam hunc ipsum locante. MSS. *Pannisis.*

Ibid. LXIV. *Antea Lygos.*] Sunt qui *Longos* hic legant, ex MSS. quibusdam. Perperam. Vulgatam scripturam defendit Ausonius, Epigram. 1. de claris urbibus, pag. 69. ubi de Constantinopoli, & Carthagine :

Ite pares tandem memores, quod numine Divum
Augustas mutastis opes, & nomina : tu quum
Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.

Hinc codicem Missorum Theodosii emendabis : *Promontorium Chrysone aras* (lege *Chrysoceras*) *in quo oppidum Byzantium, liberæ conditionis, antea Logos dictum ;* (scribe *Lygos.*) *Abest a Dyrrachio* DCCXI. *mill. passuum. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare & Propontidem.* Quæ verbis totidem Plinius.

Ibid. LXV. *A Terei nefasto crimine.*] A MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. vox *crimine* abest : unde scribendum fortassis, *a Terei incesto.*

Ibid. LXVI. *Inter Tenum & Chium.*] Ita restituimus admonitu codicum, quos proxime laudavimus, atque etiam ex re ipsa : Est enim Tenos insula Delo & Andro proxima : atque idcirco, ut statim subjungit Plinius, cernunt eum scopulum Æga, a dextra parte Andrum navigantes ab Achaïa : unde longissime Tenedos abest, quam nobis libri vulgati hoc loco pro Teno obtrudunt. Nec Solinum, Martianumque moror, qui cum hunc locum exscriberent, ille cap. XI. pag. 29. iste lib. 6. pag. 212. Tenedum legisse videntur : nam in vitiosos codices utrumque incidisse, vel eorum certe alterum, qui alteri præivit, res ipsa clamat, consensusque MSS. exemplarium, in quibus & *Tenum*, & *Andrum* legitur : non ut isti exhibent, *Tenedum*, & *Antandrum :* a quibus errorem in Plinii contextum transfundere Salmasius conatur, in Solin. pag. 168.

Sect. 19. LXVII. *Thoronos.*] In MSS. R. 1. 2. &c. *Athoronos.* Alibi, *Othoronos.* Ὄθρωνος Stephano insula est, Siciliæ Melitæve ad Austrum objacens. An fuerit hæc illi cognominis, considerandum.

Ibid. LXVIII. *Ante Leucimnam Sybota.*] Abest id membrum a codicibus MSS. In libris vulgatis, *ante Leucadiam* legitur, insigni errore. Nam ex Strabone, lib. 7. pag. 327. juxta Buthrotum sunt Sybota, insulæ perexiguæ, paulułum ab Epiro distantes, pone orientale Corcyræ promontorium, quod Leucimna vocatur ; εἰσὶ δ' νησῖδες τὰ Σύβοτα, τῆς μὲν Ἠπείρου μικρὸν ἀπέχουσαι· κατὰ δὲ τὸ ἑῷον ἄκρον τῆς Κερκυραίας τὴν Λευκίμμην κείμεναι. Meminit hujus promontorii Ptolemæus, ut diximus : prætereaque Thucydides, l. 3. p. 225.

Ibid. LXIX. *Ægialia, Cotonis, Thyatira, Geoaris, Dionysia, Cyrnus, Chalcis, Pinara, Mystus.*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Mystrus :* in aliis *Nystrus.* Videntur mihi sane Echinades eæ ab aliis Ægæi maris insulis nomina esse mutuatæ, sed ea a librariis deformata sic restitui oportere : *Ægialia, Cothon, Ios, Thia, Thera, Gyaros, Dionysia, Cythnos, Chalcis, Pinaria, Nisyrus :* quæ a Pomponio Mela recensentur, lib. 2. cap. 7. p. 44. & nos de iis suo loco dicturi sumus. Pinaria eadem quæ Πιτυῦσσα.

Ibid. LXX. *Crocylea. A Paxo Cephalenia, quondam Melæna dicta, undecim M. pass. abest.*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Crocylea Paxo Cephalenia &c.* Libri vulgati, *Crocylea, Paxos, Cephalenia* &c. At si ea lectio steterit, & Paxos alia a duabus superius jam appellatis diversa, ceteris ignota Geographis, importune nobis obtruditur : & quod gravius est, desideratur haud dubie locus, a quo illa undecim millia Cephalenia absit, Proinde scripsi confidenter, *Crocylea*, vel *Crocyle.* Deinde novam periodum auspicatus, *A Paxo Cephalenia*, &c. Paxi enim satis superque meminit in Paxorum duarum mentione Plinius.

Ibid. LXXI. *Zacynthus, aliquando Hyrie appellata.*] Ex hoc Plinii loco, Pomponium Melam emendabis, (id quod Vossius prætermisit :) qui Hyriam, Cephaleniam,

Neriton, Samen, Zacynthum, seorsim in Jonio mari nominavit, ceu forent Hyria Zacynthusque diversæ inter se insulæ.

LXXII. *Quingentos passus distans : Plateis Belbina. &c.*] Prius legebatur, *quingentos passus distans Platæis*. At Platææ urbs Bœotiæ est, longe ab hoc tractu semota, non D. modo pass. sed multis millibus : & in regionis meditullio posita, non in litore, unde insularum intervalla petuntur. A continente dispesci Calauriam exiguo freto IV. stad. hoc est, D pass. auctor est quoque Strabo, l. 8. p. 369. *Ibid.*

LXXIII. *Spiræo .... Eleüsa, Dendros .... Aspis.*] Rectius fortassis *Adendros*, litterula ex superiore vocabulo repetita : quoniam quemadmodum mox citata Aspis, teste Stephano, careret arboribus : Ἀσπὶς, νῆσος ἄδενδρος οὖσα. In R. 1. *Adendros* legitur. *Ibid.*

LXXIV. *Ægila.*] Ita MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. ubi perperam libri vulgati *Æglia*. Neque ipse Stephanus forte mendo caret, qui hanc insulam Αἰγιάλειαν, pro Αἰγίλειαν vocet : nam de hac nostra agere, vel ipso situ, quod suspicatus est etiam Barbarus, satis admonemur : cum inter Cretam & Peloponnesum jacere dicat, quo situ est Ægila hæc a Phalasarna Cretæ distans XXV. M. P. Αἰγιάλεια, inquit, νῆσος μεταξὺ Κρήτης καὶ Πελοποννήσου· ὁ οἰκήτωρ Αἰγίλιος. Quæ vox postrema suadet Αἴγιλα prius vel Αἰγίλια scribi oportuisse. *Ibid.*

LXXV. *Dosiades eam a Creta nympha : Hesperidis filia, Anaximander : a rege Curetum, Philistides Mallotes : Crates primum Aëriam dictam : deinde postea Curetin, &c.*] Perturbata hæc interpunctione præpostera ita sanavimus. Nihil juvat Solinus, c. 11. p. 29. qui miscere omnia videtur : nihil Martianus, l. 6. c. de Thracia, p. 212. qui auctorum nomina prætermisit : *Creta*, inquit, *cui nomen suum Hesperidis Nympharum pulchra concessit, aut Curetum rex Crites, a quo Creta primo, mox Curetis appellata : deinde propter cæli temperiem Macaronnesos est appellata*. Cretam Hesperidos filiam pariter vocat Solinus : Apollodorus, l. 3. de Diis, p. 163. Ἀστερίου, nisi mendum sit pro Ἑσπέρου. Creten Curetum regem, Jovis & Idææ Nymphæ filium Stephanus auctor est fuisse : Meminit ejus & Scymnus Chius, p. 23. Unde in suspicionem venio nec posteriorem hujus sententiæ partem a vitio penitus immunem esse : nam ea vox *dictam* plane supervacanea est : nec illud *deinde postea* Plinianam elegantiam sapit. Quid si legas igitur : *Crates primum Aëriam, Idæam deinde*, nempe ab Idæa Nympha, *postea Curetin*, &c. Adeo non hæc nostra nobis conjectura displicet, ut si librorum ullus faveret, in textum inserere nulla religio foret. *Sect. 20.*

LXXVI. *Etea.*] Hactenus *Elea* vel *Elæa* legebatur, quam in Creta nemo unus scriptorum agnoscit. At Eteam plures : Stephanus : Ἠτέα .... τῆς Κρήτης πόλις, ὅθεν ἦν Μύσων, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν. Diog. Laërt. in Mysone, lib. 1. Ἠτείων γὰρ πόλιν εἶναι Κρήτης. *Ibid.*

LXXVII. *Myrina .... Rhamnûs.*] Ita libri omnes. At de Cretensi Myrina, altum tamen ubique silentium. Velleïus, l. 1. *Rex Regum Agamemnon tempestate in Cretam insulam rejectus, tres ibi urbes statuit : duas a patriæ nomine, unam a victoriæ memoria : Mycenas, Tegeam, Pergamum.* Quo Velleii testimonio adductus, nullus fere dubito, quin *Mycenæ* hoc loco pro *Myrina* legi multo satius sit. Rhamnûs quoque ne temere huc nobis a conjectore aliquo obtrusa objectaque sit, valde vereor : est enim Ῥαμνοῦς λιμὴν inter urbes litori adjacentes apud Ptolemæum l. 3. c. 17. cum portu haud ignobili : hæc modo a Plinio mediterraneis oppidis accensetur. Quamobrem suspicor haud immerito *Rhaucus*, pro *Rhamnûs*, scribi oportere : est enim Stephano Ῥαῦκος, πόλις ἐν μεσογείῳ τῆς Κρήτης. *Ibid.*

LXXVIII. *Pyloros, Rhytium, Elatos.*] *Pyloros* quidem libri omnes, etiam MSS. exhibent : sed vitiato, ut apparet, vocabulo : cum de Pyloro Cretæ ceteris scriptoribus silentium sit. *Elyros* potius agnoverim : Nam Stephano Ἔλυρος, πόλις Κρήτης, quæ mendose, ut arbitror, Scylaci Σάλυρος vocatur. Aut certe Ὤλερος, quæ Κρητικὴ πόλις Stephano pariter appellatur. Aut denique *Alloros*, quod apud *Ibid.*

Gruterum p. 505. fœdus recitatur inter Ἀλλαρειώταις & Παρίοις, Cretenſes. Elatos vero (ſic enim admonitu codicum R. 1. 2. Pariſ. & Chiffl. reſcripſimus, pro *Clatos*, quam vocem nihili prorſus vulgati libri exhibent :) Elatos, inquam, haud dudie ea eſt, quæ Stephano Ἰλατηία πόλις Κρήτης dicitur : Exſtat apud Reineſ. p. 501. marmorea inſcriptio complexa fœdus inter Olontios, Latioſque, Cretenſes populos, quos eodem eſſe cum Elatiis arbitramur.

Ibid. LXXIX. *Cyliſſos.*] Editio Dalecampii : *Mytinos* : Parmenſis *Gytiſos.* Hermolaus, & eum conſecuti Frobenius, Gelenius, aliique, *Cytinos* : ſed Dorienſis urbs ea eſt, apud Strabon. l. 10. p. 476. non Cretica. MSS. R. 1. 2 & Chiffl. *Gylyſos.* Colb. 1. 2. *Gytyſos.* At Solinus ex Plinio Cyliſſon habet, cap. XI. pag. 29. quem ſecuti ſumus.

Ibid. LXXX. *CXXV. millia.*] Ita MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. tum hoc loco, tum l. 5. ſect. 5. ubi eadem repetuntur : ſic etiam vetuſtæ editiones ante Frobenium, qui prior centum millia paſſuum addidit. Atque ei ſane adſtipulari Strabonem intelleximus, qui l. 10. p. 475. a Cyrenaïca regione, ubi Phycûs promontorium eſt, ad Criumetopon, ἀπὸ τῆς Κυρηναίας, ἐπὶ τὸ Κριȣ̃ μέτωπον, intervallum ait eſſe ex Eratoſthenis ſententia, ſtadiorum bis mille, quæ paſſuum efficiunt CCL. millia. Sed quamnam Plinius Agrippæ ſententiam eſſe dixerit, non qualem eſſe oportuerit, inquirimus.

Sect. 21. LXXXI. *Intra duo millia.*] Sic Martianus, l. 6. p. 213. Sic MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. ſic denique Mela ipſe, qui Plinio, ut diximus, & Martiano præïvit. Vulgati libri perperam hactenus, *intra XX. millia.*

Sect. 22. LXXXII. *Siphnus, &c.*] Hic libri vulgati Scyron Siphno præfigunt, & alieno prorſus obtrudunt loco : Nam & abeſt ea vox *Scyros* a MSS. omnibus R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. nec vero in Cycladum albo cenſeri ea poteſt, tam prope a Delo : cum ne inter Sporadas quidem, nedum inter Cycladas, reponi poſſe, quidam merito cenſuerint : Contra Eubœam enim jacet, κατ' Εὔβοιαν, ut ait Dicæarchus, p. 181. in deſcripr. Græciæ. Nam quod Scylax, p. 21. inter Cycladas Σκῦρον recenſet, error librariorum eſt, pro Σῦρον : cum idem rurſum cap. ſeq. Σκῦρον appellet, in Ægæo mari. Et Euſtathius certe Cycladas recenſens, in Dionyſ. v. 526. p. 76. Σῦρον nominat : Σκῦρον non habet. Strabo quoque, l. 10. p. 485. ceterique Geographi.

Ibid. LXXXIII. *Quam primo Platean.*] Ita reſtituimus admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. & vet. Dalec. Parmenſis quoque, vetuſtiorumque editionum : quarum neglecta fide Frobenius *Pactiam*, auctore neſcio quo, inculcavit.

Sect. 23. LXXXIV. *Phacuſſa, Nicaſia.*] Prius, legebatur *Phocuſſa, Phacaſia* In MSS. *Hecaſia.* Nos ex Stephano, & Suida utramque vocem ſanavimus. Stephanus : Φακȣ̃σσαι νῆσοι, a lente nomen traxerunt. Et alibi : Νικασία, νησίδιον μικρὸν πλησίον Νάξȣ, quæ Suidas quoque habet, verbo Νικασία.

Ibid. LXXXV. *Ab exortu ſolſtitiali Deli.*] Sic multo ſincerius codices manu exarati, quam libri editi *à Delo.* Cujuſmodi ſuperius illud eſt, ſect. 19. *Zacynthus Cephaleniæ a meridiana parte XXV. millia abeſt.*

Ibid. LXXXVI. *Scyros : Ios.*] Scyron hinc ſuſtulit Hermolaus, haud ſane ſatis conſiderate : cum eam vocem hoc loco MSS. omnes exhibeant, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. & Tolet. & vetuſtiores editiones, ac Plinius ipſe paulo poſt factam jam a ſe hujus mentionem haud obſcure ſignificet, ſcribens, *Et Scyrum ſupra dictam.* Quod quidem ab ipſo præſtitum hoc loco exemplaria nunc laudata admonent : quibus niſi mos gerendus eſſet, poſt aliquot verſus dilatum putarem, ubi Plinius a Gyaro Syrnon diſtare ait octoginta paſſuum millibus : *Ab ea Syrnos*, inquit, *LXXX. mill. paſſ.* Syrnum enim cum veterum ſcriptorum nemo unus agnoverit, Scyrum ibi percommode locari poſſe arbitrarer.

Ibid. LXXXVII. *Hippuris.*] Addunt libri vulgati, *Hippuriſſuſa* : ſed geminato perperam, ut per ſe liquet, unius ejuſdemque inſulæ nomine : quamobrem poſterius expunximus.

Ibid. LXXXVIII. *Calydna, in qua oppidum Coos, Calymna, a qua Carpathum, &c.*]

MSS.

MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. &c. totidem ferme litteris ac fyllabis. Libri vulgati a Frobenio, *Calydna in qua oppida tria: Calymna dua: Olymnos, a qua &c.* Satis confidenter id fane. Nam quis Olymnum infulam novit? cur vocula *Coos* expuncta? cur terna pro unico inculcata oppida? Nos vetuftæ fcripturæ veftigia fumma fide fecuti, integram eam lectionem defendimus. Agnofcimus enim cum Euftathio in Dionyf. v. 530. p. 77. ex Lycophrone, Calydnas plures fuiffe: quarum una peculiari nomine Calydna fit appellata: univerfæ fimul Calymnæ, vel Calydnæ. Ex harum illæ numero funt, quas Plinius in Afiæ infulis commemorat, lib. 5. fect. 36. a quibus hæ differunt, in quibus defcribendis nunc fumus: Illarum fingulis fua funt peculiaria oppida: huic Calydnæ primarium Coos, ab infula cognomine, quæ Hippocratem tulit, diverfum: fic enim illud Hefychii accipiendum puto, Κῶς, μία τῶν Καλυδνῶν, p. 578.

LXXXIX. *Per DCC. mill. in longitudinem, & per CC. in latitudinem jacent.*] Mutila hæc fententia eft, omiffa latitudinis mentione, in libris plerifque vulgatis: Integram repræfentamus, tum ope codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. Chiffl. Tolet. tum Parmenfis editionis, tum denique Martiani fcribentis, lib. 6. c. de Thracia, p. 213. *Per feptuaginta*, (lege *feptingenta*, ex fide codicum MSS. omnium, atque ex re ipfa:) *longitudinem: & per ducenta latitudinem ducunt.* *Ibid.*

XC. *Thermaus, Irrhefiam, &c.*] Prius legebatur, *Thermeufim*, ceu nomen id infulæ foret, quod Ortelius quidem arbitratus eft, qui eo vocabulo Thefaurum fuum locupletavit. At præter codicum MSS. fidem, in quibus *Thermaus* legitur, ipfa res ita fcribi plane poftulat. *Ibid.*

XCI. *Attollitur monte Saoce.*] Ita libri omnes. Hermolaus tamen libentius *Sao* agnofcit, ex Nicandro, qui p. 35. in Theriac. Σάω meminit, quem Samothraces infulæ montem effe Scholiaftes Græcus in eum locum prodidit, p. 24. At receptam lectionem defendit Hefychius, qui & ipfam infulam eo nomine quondam appellatam tradit, ex monte haud dubie cognomine: Σαωκίς, inquit, ἡ Σαμοθρᾴκη ἥτις ἐκαλεῖτο πρότερον. Didymus vero & montem ipfum nominat, in Iliad. ν'. v. 12. p. 387. Τῆς Σαμοθρᾴκης· Τὸ μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ ὄρος, Σαώκη καλεῖται. Item Geopon. auctor, l. 2. c. 5. p. 38. Cum porro in MSS. omnibus, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. Chiffl. Tolet. diferte legatur, *Attollitur monte Saoce, decem mill. paff. altitudinis, vel importuofiffima omnium*, quo fato, quove confilio factum fit, ut in libris vulgatis *decem mill. paff. portuofiffima omnium*, ceteris vocibus expunctis, legatur, non fatis intelligo. *Ibid.*

XCII. *Ab oftio Ponti Apolloniam CLXXXVII. M.*] Libri vulgati, CLXXXVIII. Et mox *Ad Panticapæum*, CCXXII. ubi nos, cum Pintiano, CCXII. ex MSS. Reg. 1. 2. Parif. & Tolet. fumma fide reftituimus, ita exigente in primis fumma univerfa, quæ ex fingularibus intervallorum menfuris colligitur: nempe XIII. XXXVII. D. paff. hoc eft, ter & decies centena, & triginta feptem millia paff. cum quingentis: cui fummæ aut Martianus ipfe, l. 6. cap. de quarto finu Europæ, pag. 214. aut amanuenfes, quinquagenarii notam incaute præfixere, & Europæ totius menfuram hanc effe ipfe exiftimavit: non Ponti tantum, ab eo latere quo Europam alluit: *Varro dicit*, inquit, *Europa totius longitudinem habere* LXIII. XXXVII. M. D. *paff.* *Sect. 24.*

XCIII. *Abnoba.*] Veram hujufce montis, unde Danubius oritur, appellationem, non Tacitus modo, quem laudavimus, fed & Feftus Rufus Avienus confirmat, in defcript. orbis, verf. 437. *Ibid.*

Abnoba mons Iftro pater eft: cadit Abnoba hiatu,
Flumen: in Eoos autem convertitur axes,
Euxinoque falo provolvitur: ora per æquor
Quinque vomunt amnem.

Ptolemæo, lib. 2 cap. XI. τὰ Ἀύνοβα ὄρη. Marciano Heracleotæ, pag. 82. corrupte admodum Ἀδνλας nominatur.

XCIV. *Getæ, Daci Romanis dicti.*] Sunt qui Plinium hoc loco erroris infi- *Sect. 25.*

mulent, perinde ac si temere Getas cum Dacis confuderit. At eandem Scytharum gentem utraque appellatione promiscue Romanis appellatam, auctor est luculentus Dio, lib. 51. pag. 460. Οἱ δὲ ἐπέκεινα Δακοὶ κέκληνται, εἴτε δὴ Γέται τινὲς, εἴτε καὶ Θρᾷκες, τοῦ Δακικοῦ γένους τοῦ τὴν Ῥοδόπην ποτὲ ἐνοικήσαντες, ὄντες. *Qui Daci postea vocati sunt, sive Getæ ii fuerint, sive Thraces, orti ab iis Dacis, qui Rhodopen quondam incoluerunt*, &c. Nec vero cum Dacos Plinius nunc appellat, & Sarmatas, & Aorsos, id agit, ut certas singulorum sedes assignet, quas, cum ille hæc scriberet, nondum ii forte habebant: sed quam fuerint earum gentium migrationes variæ, quæ diversis temporibus, pulsis prioribus incolis, eandem Danubii ripam tenuerint, id cursim raptimque perstringit.

Ibid. XCV. *A Suevis, regnoque Vanniano.*] Convellit egregie interpretatio nostra, Taciti auctoritate constabilita, eruditi Cluverii conjecturam, in libro de antiq. Germ. *a Quadis*, non *a Suevis* legendum esse pronunciantis. Nec minor ejusdem hallucinatio est, dum ultra Crapathios montes Bastarnas ablegat, quos inter Tibiscum & Marum Plinius diserte locat: nec dignus venia contemptus codicum omnium, quorum est in hoc loco mira consensio, cum *a Quadis*, non *a Suevis*, *aversa*, non *adversa* legit.

Ibid. XCVI. *Quatuor millibus, & quadringentis.*] Ita restituimus ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. editionumque vetustiorum, Parmensis, &c. quas Frobenius corrupit, ut *quantum minus quadringentis* scriberet. Martianus lib. 6. pag. 214. millia quadringenta agnoscit.

Ibid. XCVII. *Tauri Scythæ, & Siraci tenent.*] Pro *Siraci* Barbarus *Sarmatæ* reposuit. Sinceram lectionem tum ex codd. MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. &c. tum ex Strabone restituimus, qui lib. 10. pag. 492. & 506. Σιρακῶν meminit, prope Mæotin, in Asia quidem, sed una tamen cum Aorsis supra quoque citatis a Plinio. Ad Tauros Scythas autem quod attinet, seu Tauroscythas unico vocabulo malis appellare, Achillei dromi incolas Dionysius Periegetes ait fuisse, & Tauros vocat, vers. 301. Alanis Dacisque conterminos: Eustathius, ad eum locum, Scythas:

Ταῦροί θ' οἳ ναίουσιν Ἀχιλλῆος δρόμον αἰπύν, &c.

Taurisci litoris incolas Scythas, Festus Avienus, vers. 444. Tamen MSS. quidam satis probatæ fidei, pro *Tauri*, *Sardi* hic exhibent, qui alibi nusquam reperti.

Ibid. XCVIII. *Sex oppida: Orgocyni, Characeni, Lagyrani, Tractari, Archilachitæ*, &c.] In edit. Parm. & MSS. *Caraceni*, *Assyrani*. Nos ex Ptolemæo, lib. 3 cap. 6. *Characeni* & *Lagyrani* rescripsimus: quoniam in Taurica oppida sunt apud eum ista, Χάραξ & Λαγύρα. Pro *Orgocyni*, forte *Argodeni* rectius, ab Ἀργώδα ejusdem Tauricæ mediterraneo oppido. Pro *Tractari*, MSS. *Stactari* habent. In libris hactenus vulgatis, *Caraseni*, *Assyrani*.

Ibid. XCIX. *A Theodosia LXXXVII. M.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. & Tolet. ubi fœda depravatione vulgati libri habent tantummodo XXXV. M. At Strabo, lib. 7. pag. 309. stadia numerat circiter DXXX. hoc est, fere LXVII. M. P.

Ibid. C. *Non, ut imperiti dixere.*] Ut ea esse vera existimem, quæ in hunc locum sunt a me prolata, in prioribus Notis, alienum tamen a Plinii ingenio ac modestia videtur, ut imperitum appellet Pomponium Melam, virum omnis elegantiæ atque eruditionis, vel hac maxime in parte, plenissimum: per quem ipse se profecisse in Indice sæpius confitetur: a quo vix toto de Geographicis rebus opere latum unguem discedit: quem denique hoc ipso in loco ad verbum pæne transcribit. Venit igitur aliquando in mentem, levi trajectione voculæ molliri, seu refingi eam commode sententiam posse: *Vt non imperiti dixêre.* Moxque verborum sequentium, *semel in anno solstitio oriuntur iis Soles, brumaque semel occidunt*, hic erit intellectus: semel in anno oriri iis Soles, atque id illis esse solstitium, Sole ab eorum oculis nunquam abscedente; semel occidere, eamque bru-

mam esse iis, Sole abdito. Nec conjecturæ tamen ipse meæ plus quam par est, faveo: nisi viri eruditi faveant.

CI. *Maria omnia interiora.*] Solinus recte interpretatur mediterranea maria: nam Internum mare Latini, Pliniusque ipse lib. 3. sect. 1. τὴν ἐντὸς θάλασσαν Græci, mediterraneum vocavere: ut frustra sint, qui *inferiora* hic nobis inculcant, reclamantibus omnibus libris. Macrobius in hoc ipso argumento accurate versatus, quanquam a Plinio diversus abit quadam ex parte, *nostra maria* rediddit, lib. 7. Saturn. cap. 12. pag. 622. *Quod si in Pontum*, inquit, *vel paleas, vel ligna, seu quæcumque alia natantia projeceris, foras extra Pontum feruntur in Propontidem, atque ita in mare quod alluit Asiæ oram: cum constet in Pontum effluere maris aquam, non effluere de Ponto. Meatus enim qui solus de oceano receptas aquas in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniam Africamque interjacet: Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense & Gallicanum litora in Tyrrhenum prodit: inde Adriaticum mare facit, ex quo in Ægæum pergit, atque ita ingreditur in Pontum.* Sect. 27.

CII. *Ante Scythiam, quæ appellatur Rauronia, unam abesse diei cursu.*] Ita M S S. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & fere Parm. edit. In libris ceteris hactenus editis, *quæ appellatur Bannomanna abesse a Scythia, diei cursu.* Miror viris doctis, Pelicerioque in primis, in Notis M S S. facile persuasum ibi insulæ nomen latere, non continentis Scythiæ, quæ ex adverso est: neque animadversum illud *a Scythia*, glossema esse, quo carent M S S. Ibid.

CIII. *Fanesiorum.*] Ita M S S. quoque ipsi, & sic in Solino etiam legitur: sed rectius utrobique, cum Pintiano, *Panotiorum* legas. Sicuti enim superiores Oonæ, ab ovis quibus aluntur, sunt appellati: Hippopodes mox, ab equinis pedibus: ita hos, quoniam auribus toti fere constare viderentur, Græca voce Πανωτίους dictos, a πᾶν & ὦτα credere libet. Isidoro præsertim adstipulante, qui non aliunde hausisse quam ex Plinio videtur, lib. XI. Etymol. cap. 3. *Panotii*, inquit, *apud Scythiam esse feruntur, tam diffusa aurium magnitudine, ut eis omne corpus contegant.* Πᾶν *enim Græco sermone* omne: ὦτα aures *dicuntur.* Ἐνωτοκοίτους appellavit Strabo lib. 15. pag. 711. Ὠτολίκνους non semel appellat Tzetzes, Chiliad. 7. vers. 633. & seqq. Ibid.

> Μεγάλα δ' οἱ Ὠτόλικνοι τὰ ὦτα κεκτημένοι,
> Ὁμοίως σκέπουσιν αὐτοὺς τρόπῳ τῶν σκιαδείων.

In priore versu ὠτοκλίνοι legimus. Quominus tamen in Pliniano contextu quidquam immutem, facit Ptolemæus lib. 2. cap. XI. qui Scandiæ in Germanico oceano gentem quandam Φιραίσους appellat, forte pro Φανήσους.

CIV. *Rhætiæ prope.*] Avulsa male hæc fuisse hactenus a præcedentibus, ante nos intellexit Rhenanus: evidens inscitiæ eorum argumentum, qui Plinii libros in capita distinxere: cum sine illis constare antecedentia minime possint. Ridenda quoque hic, ut multis aliis in locis, Gallici interpretis hallucinatio, qui verba hæc paulo post sequentia, *circa excessum ejus*, non ad Agrippæ obitum, sed ad exitum Germaniæ nescio quem retulit. Sect. 28.

CV. *Istævones, quorum pars Sicambri. Mediterranei, Hermiones: quorum Suevi, &c.*] In libris hactenus editis, *Istævones, quorum pars Cimbri mediterranei. Hermiones, quorum &c.* Erunt igitur etiam Hermiones Rheno proximi? Erunt mediterranei Cimbri, quorum nullum usquam vestigium est? nec de Sicambris, gente tum notissima, ut ait Strabo lib. 7. pag. 294. mentio erit ulla? Quanto commodius cadunt omnia emendatione nostra, cum apposite Hermiones mediterranei, hoc est, in media Germania positi, & Ingævonibus, qui oceano, & Istævonibus qui Rheno sunt proximi, opponentur? Sic enim Tacitus, lib. de moribus German. pag. 123. *Proximi oceano Ingævones: medii Hermiones: ceteri Istævones vocantur.* Sicambrorum porro non semper sedes ultra Rhenum positæ: in Gallias a Tiberio pars trajecta, ut ait Tacitus, lib. 12. Annal. pag. 183. in Menapiis sedes habuerunt, ubi Geldria nunc est, & Nimega, Venloaque pagi. Ibid.

Alii tamen ex iis in Germania trans Rhenum permansere, ut erudite P. Brovverus S. J. ostendit in Annal. Trevir.

Sect. 29. C V I. *Batavorum insula, & Cannenufatum.*] Voculam &, quam Dalecampius expunxerat, tum ex MSS. librorum, tum ex priorum editionum fide restituimus: ne Batavorum insulam, & Cannenufatum, geminam esse ac diversam, quisquam existimaret. Vide Cluver. l. 2. German. antiq. cap. 33.

Sect. 30. C V I I. *Gessoriaco . . . trajectu quinquaginta millium.*] In Parm. edit. *quinquaginta millia milium.* Hermolaus *millia minimum* rescripsit. Nos hanc postremam vocem, ceu spuriam, expungimus: abest enim a M S S. omnibus, Reg 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. atque ex præcedenti vocula *millium* ea prodiit. Straboni porro lib. 4. pag. 199. ab Icio Morinorum, unde soluit in Britanniam Cæsar, trajectus est c c c x x. stad. hoc est x l. M. pass. non l.

Ibid. C V I I I. *A Silurum gente, X X X. M. pass.*] Solinus, cap. 22. pag. 42. Silurum gentem sitam in Britanniæ ora contra Hiberniam, dum hunc Plinii locum transcripsit, insulam male credidit. Nec freti, quod interjacet, spatium summa fide retulit, cum latitudinem ejus scripsit in c x x. M. passuum diffundi, pro x x x. sic enim MSS. omnes habent R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Libri editi, perperam x x.

Sect. 31. C I X. *Vniversam oram* X V I I I. *M. P. Agrippa, Galliarum inter Rhenum, &c.*] Libri hactenus editi hoc tantum, *Agrippa universarum Galliarum inter &c.* Verum ex M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Tolet. lectione, quam secuti sumus, tres omnino apposite reddi mensuræ videntur, ex commentariis Agrippæ decerptæ: adnavigationis primum Gallicæ oræ totius, per Oceanum a Scalde fluvio usque ad Pyrenæum, quæ colligat X V I I I. hoc est, deciesocties centena M. pass. Mediterraneæ deinde longitudinis: & latitudinis denique earumdem Galliarum. Sic paulo post, ubi Gebennam & Juram libri impressi habent, *Iuras* multitudinis numero MSS. iidem repræsentant: quemadmodum lib. 3. sect. 5. *montibus Gebenna & Iuribus* dixit.

Ibid. C X. *Bellovaci.*] In Edit. Parm. *Bellovaci, Bassi.* Frobenius, *Bellovaci, Hassi.* M S S. Reg. 1. *Bollovasi* tantum. Reg. 2. Colb 1. 2. Paris. Chiffl. *Bellobasi.* Ex quibus *Bellovaci* solum scripsimus, expuncta voce *Bassi*, vel *Hassi*, quos in hoc terrarum tractu nullus agnoscit.

Ibid. C X I. *Vlmanetes.*] Ita M S S. omnes, & libri editi ante Hermolaum, qui *Vlbanectes* ex Antonino rescripsit. Συμάνεκτοι Ptolemæo dicuntur, in codice MS. Collegii nostri Parisiensis, atque eorum oppidum Ratomagus, in Belgica, ultra Sequanam, ad ortum. Eosdem esse sane arbitror, qui Antonino Ulbanectes, Sylvanectesque postea sunt appellati: quo plane modo qui Suessiones dicuntur, iidem sibilo dempto Οὐέσσονες, & Senones Ἔνονες in cod. M S. Collegii Paris. a Ptolemæo vocantur: In libris quibusdam editis, ante Ulmanetes adduntur *Verum liberi*, quos nec M S S. codicum, nec scriptorum veterum ullus agnoscit. Virodunos novi, quorum ager *le Verdunois*, oppidum *Verdun*. Verunos, non novi.

Sect. 32. C X I I. *Viducasses, Bodiocasses.*] Ita quidem M S S. omnes: sed vox ea prior inepta quædam posterioris repetitio nobis videtur: quam qui confidenter expunxerit, etsi de Viducassibus ante statuerim, quod timide feci, non ei dicam impingam. In libris post Hermolaum editis, pro *Bodiocasses*, *Vadicasses* legitur, Ptolemæi Βιδουκέσιοι, qui cum Viducassibus Plinii habere nominis affinitatem videantur, in inferiorem Britanniam prope Osismios, fanumque S. Brioci ablegandi sunt.

Sect. 33. C X I I I. *Tarusates, Basabocates.*] Prius *Latusates* corrupte legebatur. Tarusatium meminit Cæsar, lib. 3. bell. Gall. pag. 38. *Vocates*, inquit, *Tarusates, Elusates.* Pagum hi tenuere, cui nomen hodieque priscum, *le Tursan*, ut recte vidit Mariana, l. 3. hist. Hisp. c. 18. p. 118. Ejus pagi caput Aturensium civitas, *Aire en Gascogne.* Qui mox pro *Basabocates*: *Basata, Boates*, legi putant opor-

tere, Boatiumque civitatem olim Boïum fuisse ex libello Provinciarum Rom. afferunt, teste utuntur dubiæ admodum fidei, sua somnia sæpe pro vero obtrudente, cujus mendacium hac in parte detegit Valesius, in Notit. Gall. p. 329.

CXIV. *Ipsa Pyrenæi juga ab exortu æquinoctiali fusa in occasum brumalem.*] Ipsa, inquit, Pyrenæi juga Hispaniam sic irrumpunt, ut ab exortu æquinoctiali quasi cœpto cursu, per totam provinciam longa serie immissa, perveniant demum in occasum brumalem, & ad ea Bæticæ provinciæ litora, quæ occidenti sunt adversa: atque ita Hispaniæ partem quæ a Ruscinone Gades euntibus dextera est ac septentrionalis, faciunt breviorem, & angustiorem, quam meridiana est. Hanc esse scriptoris sententiam prodit apertissime tum ipsa oratio, tum vero maxime Mela Pomponius, quem hoc loco, ut solet, exscribit. Sic enim ille lib. 2. c. 6. p. 40. *Pyrenæus primo hinc,* (ab Eliberi & Ruscinone) *in Britannicum procurrit oceanum: tum in terras fronte conversus, Hispaniam irrumpit, & minore ejus parte,* (nempe quæ septentrionem respicit] *ad dexteram exclusa, trahit perpetua latera continuus, donec per omnem provinciam longo limite immissus, in ea litora quæ occidenti sunt adversa, perveniat.* Hactenus Mela: cujus ex oratione intelligitur, non de tota illa montis Pyrenæi latitudine ac serie nunc agi, quæ ab oceano Cantabrisque, ad Ibericum mare pertinet, qua in Gallias ab Hispania iter est: sed de eorundem montium per mediam Hispaniam ductu ac veluti cursu in oceanum usque Gaditanum. Hoc vero cum minime perviderint viri alias eruditi, Pintianus, & Sepulveda, mirum quantas inter se lites de vero hujus loci intellectu moverint: quem aliter assequi se non posse ambo confessi sunt, quam Plinii verbis immutatis, atque in contrariam plane sententiam detortis: dum ille in Plinianis Observationibus, *ab exortu brumali in occasum æquinoctialem*: iste lib. 3. Epist. 46. p. 184. *ab exortu æquinoctiali in occasum æstivum*, censet legi oportere: reclamantibus libris omnibus, tum editis, tum manu exaratis: atque adeo ipso reclamante Plinio, cujus mentem Mela, quem transcribit, planam facit. Sect. 34.

CXV. *Breviores latere septentrionali, quam meridiano.*] Abest ea vox *septentrionali* a Reg. codd. Sed incuria amanuensium, ut arbitror, prætermissa: nam & orationis series id postulat signari, quod meridiano adversum sit: & ipse Mela, a quo rursum hæc Plinius mutuatur, loco proxime citato, geminum illud latus agnoscit: *Tarraconensis*, inquit, *altero capite Gallias, altero Bæticam, Lusitaniamque contingens, mari latera objicit nostro, qua meridiem: qua septentrionem, oceano.* *Ibid.*

CXVI. *Flaviobriga colonia. Civitatum IX. regio Cantabrorum.*] Præpostera interpunctio prius omnia miscebat. *Flaviobriga, colonia IX. civitatum, Regio Cantabrorum.* Quis coloniam novem civitatum unquam inaudivit? Ipsam regionem Cantabrorum civitatibus novem constare ait: Sic l. 3. sect. 3. *In Autrigonum decem civitatibus: Carietes & Vennenses quinque civitatibus: &c. In Vaccæorum XVIII. civitatibus: &c.* Et libri hujus sect. 7. similiter, *Regio Messenia duodeviginti montium.* *Ibid.*

CXVII. *Orgenomesci e Cantabris.*] In MSS. Reg. 1. *Orgenonesci e Cantabris.* Colb. 1. *Orgenomisci.* Colb. 2. *Origenomisci.* Plinii editores inde nobis Origenos commenti sunt, *Origeni mistis Cantabris*, quos nec libri, nec auctores ulli agnoscunt. Fuit aliquando cum scribendum putarem, *Curgionii mistis Cantabris:* quoniam Curgionios a Cantabris fatigatos crebris incursionibus scribit Florus, l. 4. c. 12. p. 198. Sed indubitata deinde visa emendatio est, *Orgenomesci e Cantabris*, quam totidem pene apicibus libri omnes conditivi exhibent, firmatque egregie Ptolemæus, l. 2. c. 6. ubi in oppidis Cantabrorum mediterraneis prope Astures, Ἀργενόμεσκοι appellat, haud dubie pro Ὀργενόμεσκοι. *Ibid.*

CXVIII. *Et deinde .....a flumine Navilubione.*] Ita quidem Barbarus reposuit, ex Ptolemæo, lib. 2. cap. 6. apud quem Ναβιλλουΐωνος amnis mentio. At idem & Ναβίου quoque ποταμοῦ meminit juxta Navilubionem: unde forte defendenda vetus lectio codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Parm. edit. *A flumine Navia, Albiones* : unde unde tandem Albiones ii appellationem sortiantur. Ceterorum quo- *Ibid.*

que populorum obscura nomina, situs incertus. Id unum liquet, a flumine mox appellato, ad promontorium Celticum, *Cap de Fineterre*, oram omnem tenuisse. In M S S. mox appellatis, legi *Æguiarri cognomine Narini, Iadoni, Arroni, Arrotrebæ.*

Sect. 35. C X I X. *Oppidum & flumen Æminium.*] Prius *Minium* legebatur. At est Αἰμίνιον oppidum Lusitaniæ Ptolemæo, l. 2. c. 5. item Antonino. Et in Conc. Tolet. III. apud Loaysam, p. 228. Possidonius Eminiensis Ecclesiæ Episcopus subscribit. In MSS. Reg. & Colb. & in edit. Parm. *Eumenium.*

Ibid. C X X. *Promontorium, quod alii Artabrum.*] Pelicerius in notis M S S. cum Pintiano, Casaubono, Resendio, Salmasioque in Solin. p. 276. insigni nunc errore Plinium, & illum secutos Solinum Martianumque, Magnum promontorium, sive Olisiponense, idem cum Artabro existimasse aïunt: quanquam si error est, non in Plinium ipsum, sed in eos conjici potius oportuit, quos ejus sententiæ appellat auctores. Est tamen simile veri, etsi id nullus veterum prodat, esse Artabrum promontorium, sumpto ab incolis Artabris, aut dato his nomine, illud quod Celticum sect. sup. Plinius, Pomponiusque: Nerium Strabo, ac Ptolemæus vocarunt. Verum isto disterminari cælum, terras, maria, non Olisipponensi, atque adeo defendi a culpa Plinium minime posse, ut Pelicerius aliique contendunt, tam falsum est quam quod falsissimum. Quid Hispaniæ latus esset, quid frons, nesciisse ii videntur: Nos suo loco aperuimus, interpretationemque nostram hæc Plinii Pomponiique loca egregie constabiliunt. Ille enim de hoc ipso promontorio Olisiponensi, l. 2. sect. 112. *Promontorium Artabrum*, inquit, *quo longissime frons procurrit Hispaniæ.* Et hac ipsa libri hujus sect. *Promontorium Sacrum e media prope Hispaniæ fronte prosilit.* Quibus verbis prodit apertissime tribus omnino frontem eam effici promontoriis: A Junonio, quod est circa Gaditanum fretum, incipere: in Sacro, quod S. Vincentii vocant, esse mediam, ubi caput Europæ statuitur a Dionys. Perieg. v. 562. ad Artabrum denique longissime procurrere, in quo desinat. Inde versus Gallæciam facto circuitu, latus incipere septentrionale Hispaniæ, Lusitaniæque. Namque ut Pomponius tradit, l. 2. c. 6. *Lusitania oceano tantummodo objecta est: sed latere ad septentrionem, fronte ad occasum.*

Ibid. C X X I. *Oceanusque Gallicus.*] In Chiffl. cod. *Calaïcus*, seu potius *Callaïcus*, a gente Callaïca, hoc est, Gallæcis. At vulgatam scriptnram defendunt codices Reg. & Colb. Martianus quoque, l. 6. c. de Hispania, p. 202. Quin ipse Plinius l. 9. sect. 3. oceanum hunc Gallicum vocat, ut suo loco monebimus.

Ibid. C X X I I, *Concordienses, Elbocori, Interannienses.*] In MSS. Reg. Colb. &c. & in edit. Parm. *Concordienses, & Boccori.* Ipso elementorum ordine admonitus Hermolaus reposuit, *Concordienses qui & Boccori:* ratus hoc loco Boccoros per se non posse nominari. Ego vero sinceram loci hujus arbitror lectionem, quam attuli. Nam apud Ptolemæum in oppidis Lusitaniæ mediterraneis, lib. 2. cap. 5. Ἐλκοβοεὶς recensetur, litteris permutatis haud dubie, pro Ἐλβοκ[illegible]εὶς.

Ibid. C X X I I I. *Interannienses.*] In MSS. Reg. Colb. Chiffl. Paris. &c. *Interansenses.* Editi libri, *Interausenses.* Nostram emendationem defendit Gruteri vetus inscriptio, p. 162. INTERANNIENSES. Et multo etiam magis Phlegon Trallianus, l. de Longævis, c. 1. p. 113. scribens, Ἰντεραννησία πόλις Λυσιτανίας.

Sect. 36. C X X I V. *Ipsius spatium X V. M. pass.*] Ita quidem libri omnes: at longitudine insulæ Gadium, & latitudine jam signata, reliquus tantum videtur esse ambitus: qui, si longitudo est XII. M. pass. fieri non potest, quin fere XXX. passuum millia colligat.

Ibid. C X X V. *Abest a continente .... minus pedes DCC.*] Sincera hæc omnium codicum lectio est, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. & Parm. edit. Frobenius prior, quem secuti deinde sunt ceteri, *passus DCC.* reposuit. Verum a continente angusto spatio, & veluti flumine abscissam Gadium insulam auctor est Mela: Polybius, & Solinus c. 23. p. 44. cum Plinio, pedibus septingentis: Strabo, lib. 3. p. 167. stadio definit, hoc est, CXXV. passibus, pedibus vero DCCXX.

CXXVI. *Cotinussam apud eos vocatam.*] Vereor ut illud *apud eos* Plinianum sit. Certe in libris manu exaratis, R. 1. 2. Colb. 1 2. Paris. Chiffl. & Parm. edit. legitur *Potinussam a puteis.* Et de puteis quidem in Gadium insula frequentibus, prolixam concertationem Strabo instituit, ex Polybio, l. 3. p. 173. Quamobrem a vetere scriptura discedere Hermolaum fortasse non oportuit: quanquam ei scriptores nec pauci favent, nec ignobiles: Nam Festus Avienus, in descript. orbis, v. 611. *Ibid.*

Gadir prima fretum solida supereminet arce,
Hæc Cotinussa prius fuerat sub nomine prisco,
Tartessumque dehinc Tyrii dixere coloni:
Barbara quin etiam Gades hanc lingua frequentat:
Pœnus quippe locum Gadir vocat undique septum
Aggere præducto.

Dionysium Festus expressit, qui v. 456.

Κληζομένην Κοτινοῦσαν, ἐφημίξαντο Γάδειρα.

Adde Tzetzen, Chiliad. 8. hist. 216. v. 687.

Ἡ νῦν νῆσος ἡ Γάδειρα τὴν κλῆσιν καλουμένη,
Τὸ πρώην ὠνομάζετο τὴν κλῆσιν Κοτινοῦσα.

CXXVII. *In hac Geryones habitasse a quibusdam existimantur, quorum armenta Hercules abduxerit.*] Sic libri omnes incredibili consensu, tum manu exarati, tum editi etiam ante Frobenium, qui numero singulari legit, *existimatur, cujus armenta* &c. Satis audacter id quidem, libris refragantibus. Nec tamen sum nescius a Græcis dici promiscue Γηρυὼν Γηρυόνος, & Γηρυόνης Γηρυόνου. Unde Stephanus de hac insula: Ἐρύθεια νῆσος Γηρυόνου. Et Tzetzes, Chiliad. 4. v. 551. *Ibid.*

Ὁ Γηρυόνης βασιλεὺς ὑπῆρχεν Ἐρυθείας, &c.

CXXVIII. *A Tanai usque Gades LXXXII. XIV. M.*] Ita libri omnes. At si octuagies quinquies centena & sexaginta octo millia pass. auctore Artemidoro patet longitudo ipsa totius terræ, ab ortu ad occasum, hoc est, ab India ad Herculis columnas Gadibus sacratas, ut l. 2. sect. 112. Plinius prodidit: quo pacto Europæ unius longitudini octuagies & bis centena & quatuordecim millia idem assignare potuerit Artemidorus, non sane video: nisi si hæc adnavigationis per sinus omnes, intimosque sinuum recessus a Tanai Gades usque institutæ mensura est. *Sect. 37.*

CXXIX. *Est autem ipsius Italiæ, ut diximus, XI. XX.*] Ita libri omnes manu exarati, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. Vulgati, XII. XX. Pelicerius in Notis MSS. & Pintianus, X. XX. quoniam Plinius ipse eo loco quem nunc spectat, l. 3. sect. 6. Patet Italia, inquit, *longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ per Vrbem, Capuamque, cursu meante Rhegium oppidum, in humero ejus situm, a quo veluti cervicis incipit flexus, decies centena & viginti millia passuum.* Verum cum idem his verbis statim ista subjungat: *multoque amplior mensura fieret, Lacinium usque, ni talis obliquitas in latus digredi videretur:* hanc ipsam mensuram ampliorem superiori adjici modo perspicuum est, quam centum millium passuum esse, tum ex sect. 10. tum ex 15. ejusdem libri colligimus. *Ibid.*

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ

LIBER V.

I.

AFRICAM [1] Græci Libyam appellavere, qua mare ante eam Libycum incipiens Ægyptio finitur. Nec alia pars terrarum pauciores recipit sinus, [2] longe ab occidente litorum obliquo spatio. Populorum ejus, oppidorum nomina, vel maxime sunt ineffabilia præterquam ipsorum linguis, & alias [3] castella ferme inhabitant.

CAPUT I. [4] Principio terrarum Mauritaniæ appellantur, usque [5] ad C. Cæsarem Germanici filium regna, sævitia ejus [6] in duas divisæ provin-

NOTÆ.

1. *Græci Libyam.*] Ab Afro Libye Herculis filio, inquit Martianus, lib. 6. cap. de Africa, pag. 215. vel a Libya femina Epaphi filia, ut ait Dionysius in Eustath.

2. *Longe ab occidente.*] Longo admodum spatio ab occasu fretoque Gaditano Ægyptum usque incurvantibus se se molliter litoribus.

3. *Castella ferme.*] Non cincta mœnibus oppida.

4. *Principio.*] Vel *Principia terrarum* Nam Pomponium sequitur, cujus hæc verba, lib. 1. cap. 4. *Nunc exactius oras situsque dicturo, inde est commodissimum incipere, unde terras* oceanus *ingreditur: & ab iis potissimum quæ influenti dextræ sunt.* Et cap. 5. *Hinc in nostrum mare pergentibus læva Hispania, Mauritania dextra est:* Idcirco Melæ Plinioque principia terrarum Hispaniæ Mauritaniæque appellantur.

5. *Ad C. Cæsarem.*] Caligulam. At Dio lib. 60. pag. 671. Claudium Cæsarem hujus divisionis auctorem facit: ὁ Κλαύδιος διχῇ τοὺς Μαύρους τοὺς ὑπηκόους ἔνειμεν, ἔς τε τὰ περὶ Τίγγιν, καὶ ἐς τὰ περὶ Καισάρειαν· ἀφ' ὧνπερ καὶ ὀνομάζονται. *Claudius Mauros dupliciter divisit: in eos qui ad Tingin, & qui ad Cæsaream: unde & nomen habent.* A Caïo forte constituta, ac deliberata: perfecta postmodum a Claudio est. Ptolemæum enim Jubæ filium Mauritaniæ Regem consobrinum suum Caïus interemit, quare sævitiam ejus Plinius nunc incusat. Vide Dionem lib. 59. pag. 659.

6. *In duas.*] Tingitanam, & Cæsariensem. Tingitana pertinet a freto Gaditano, ad fines usque Marocani regni. De Cæsariensi inferius.

cias. Promontorium [1] oceani extimum Ampelusia nominatur a Græcis: Oppida fuere, [2] Lissa, & Cotta ultra columnas Herculis: [3] nunc est Tingi, quondam [4] ab Antæo conditum: postea a Claudio Cæsare, [5] cum coloniam faceret, appellatum [6] Traducta Julia. Abest a Belone oppido Bæticæ, proximo trajectu [7] XXX. M. pass. Ab eo XXV. M. pass. [8] in ora oceani, colonia Augusti [9] Julia Constantia Zilis, regum ditioni exempta, [10] & jura Bæticam petere jussa: & ab ea XXXII. M. passuum colonia a Claudio Cæsare facta [11] Lixos, vel fabulosissime antiquis narrata. [12] Ibi regia Antæi,

NOTÆ.

1. *Oceani extimum.*] Ultimum, in ipso freti aditu positum, qua in mediterraneum sinum oceanus influit. *Cabo Despartel* vulgo dicimus, inquit Mariana l. 1. hist. Hisp. cap. 22. pag. 41. Ptolemæo l. 4. c. 1. est Κώτης ἄκρον. Mela l. 1. c. 5. a quo hæc Plinius mutuatus est: *Africa, inquit, caput atque exordium est promontorium, quod Græci Ampelusiam, Afri aliter, sed idem significante vocabulo appellant:* nempe Κώτην. Bochartus parte 2. Geogr. l. 1. c. 37. p. 715. Pœnos scripsisse existimat קוטף *Coteph*, id est, τοῦ τρυγῶντος *vindemiantis*. Ἄμπελος Græcis vitem sonat: Vitium feracem hanc oram utroque litore fuisse significat nummus Coloniæ Juliæ Traductæ, de quo dicetur in Notis & Emend. num. I.

2. *Lissa & Cotta.*] Fuere, inquit, olim hæc oppida: nunc bellis attrita, nomen tantum & locum servant. Idem Plinius, l. 32. sect. 6. *In oceano*, inquit, *ad locum Mauritaniæ, qui Cotta vocatur, non procul Lixo flumine.*

3. *Nunc est Tingi.*] Ptolemæo l. 4. c. 1. Τίγγις ἡ καὶ Καισάρεια. Hodie *Tanger:* Paret Anglorum Regi.

4. *Ab Antæo.*] Ita Solinus, c. 24. p. 45. Non ab Antæo modo id conditum, sed & conditum ibi Antæum auctor est Plutarchus in vita Sertorii, pag. 572. a quo refossum tumulum scribit, corpus repertum LX. cubitorum: quam fabulam a Gabinio primum disseminatam in vulgus, Romanarum rerum scriptore, admonet Strabo, l. 17. p. 829.

5. *Cum coloniam faceret.*] Tingitanis olim ab Augusto civitatis tantum jure donatis, ut auctor est Dio, l. 48. p. 384.

6. *Traducta Iulia.*] Vide Notas & Emend. num. I.

7. *XXX. M. pass.*] Solinus, c. 24. p. 45. & Martianus l. 6. c. *Alia divisio Europæ*, p. 215. XXXIII. M. pass. Spatium Strabo non definit, l. 3 p. 140. sed a Belone Tingin proximum esse trajectum ait.

8. *In ora oceani.*] Qua se a freti angustiis flectit in occasum oceanus, & vergit in meridiem.

9. *Iulia Constantia Zilis.*] Sunt enim hæc conjunctim legenda, non divisim, ut prius, *Iulia Constantia, Zilis:* ne duo diversa existimentur oppida. Ut Tingis Traducta Julia, ita Julia Constantia Zilis est cognominata. Ζῆλις est Straboni, lib. 17. p. 827. Antonino, *Zilis.* Vetus inscriptio in Thesauro Goltzii, COL. CONSTANTIA ZILI AVGVSTA. Vetustum retinet nomen, præfixo Arabum Articulo, *Arzilla*, in regno *Fez.*

10. *Et jura.*] Bæticæ jurisdictioni adscripta & contributa Zilis est, ditioni Mauritaniæ regum exempta.

11. *Lixos.*] Hodie *Larache*, teste J. B. Gramaye, lib. 4. Africæ illustr. c. 1. p. 96. Λίξα Ptolemæo, l. 4. c. 1. Λὶγξ Straboni, loc. cit.

12. *Ibi regia Antæi.*] Hæc Martianus iisdem fere verbis, lib. 6. c. de Africa, p. 215. & Solinus, c. 24. p. 45. Lixon Coloniam appellat etiam Antonini Itinerarium. Describitur ea regia a Lucano, l. 4. v. 590.

Inde petit tumulos, exesasque undique rupes,

[1] certamenque cum Hercule : & [2] Hesperidum horti. [3] Affunditur æstuarium e mari flexuoso meatu, [4] in quo draconis custodiæ instar fuisse nunc interpretantur. Amplectitur intra se insulam, quam solam e vicino tractu aliquanto excelsiore, [5] non tamen æstus maris inundat. [6] Exstat in ea & ara Herculis, nec præter oleastros aliud, ex narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentosa Græciæ mendacia, de iis & [7] amne Lixo prodita, qui cogitent [8] nostros nuper paulo minus monstrifica quædam de iisdem tradidisse. Prævalidam hanc urbem majoremque Carthagine magna : præterea ex adverso ejus sitam, & prope immenso tractu ab Tingi : quæque alia Cornelius Nepos avidissime credidit. Ab Lixo XL. M. in mediterraneo altera Augusti colonia est [9] Babba, Julia Campestris appellata : & tertia [10] Banasa, LXXV. M. Valentia cognominata. Ab ea XXXV. M. pass. [11] Volubile oppidum, tantumdem a mari utroque distans.

Notæ.

Antæi quæ regna vocat non vana vetustas.
Hæc illi spelunca domus : latuisse sub alta
Rupe ferunt, epulas raptos habuisse leones, &c.

1. *Certamenque.*] De quo poëtice multa Lucanus, loc. citat. & fabulosissime Apollodorus, lib. 2. de Diis, pag. 129. seu quisquis alius ejus libri auctor existit.

2. *Hesperidum horti.*] De his dicemus sect. 5. Horum situm indicat expressius ipse l. 19. sect. 21.

3. *Affunditur.*] Martianus loc. cit.

4. *In quo draconis.*] In flexuoso æstuarii hujus meatu, inquit, species quædam cernitur, & similitudo draconis : hinc locus fabulæ datus, auriferi Hesperidum nemoris aurea mala a dracone pervigili custodiri. Solini paraphrasis, loc cit. *Flexuoso meatu æstuarium e mari fertur, adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut visentibus procul lapsus angueos fracta vertigine mentiatur : idque quod hortos appellavere, circumdat : unde pomorum custodem interpretantes, struxerunt iter ad mendacium fabulandi.*

5. *Non tamen æstus.*] Solinus loc. cit. *Planities manet sicca, quamvis prona superveniant æquora*, &c. Fabulis id Strabo accenset, l. 17. p. 826.

6. *Exstat in ea.*] Solinus : *Sed hæc insula sinubus alvei recurrentis, & in quibusdam æquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, & aram sacram Herculi, aliud nihil præfert, quo propaget vetustatis memoriam.* De ara Herculis, Strabo loc. cit.

7. *Amne Lixo.*] Hodie *Luccus*, cujus in ostio situm Lixos oppidum. Ποταμὸς μέγα Λίξος, καὶ πόλις Φοινίκων Λίξος, Scylaci, p. 50.

8. *Nostros nuper.*] Gabinium, credo, sugillat, Romanarum rerum scriptorem, quem annalibus suis, quos de Mauritania condidit, fabulosa intexuisse auctor est Strabo, l. 17. p. 829.

9. *Babba.*] Βάϐα Ptolemæo, l. 4. c. 1. Stephano, Βαϐαὶ, πόλις Λιϐύης, ex Marciano in Periplo : cives Βαϐαῖοι. In nummo Vespasiani, quem vidi, C. I. C. B. hoc est, *Colonia Iulia Campestris Babba.*

10. *Banasa.*] Tertia Augusti colonia, ab Lixo LXXV. mill. pass. distans, ad amnem Subur. Βάνασα Ptolemæo, loc. cit. Panasam corrupte vocat Antoninus, sive, ut volunt, Æthicus in Itinero.

11. *Volubile.*] Volubilim Coloniam appellat Anton. in Itiner. Οὐολούβιλις est Ptolemæo, l. 4. c. 1. Nunc regni cognominis caput *Fez* esse Geographorum vulgus existimat : cum tamen disertis verbis Plinius asseveret ab utroque mari, Atlantico & Interno, non amplius XXXV. passuum millibus distare Volubilim : Fessam amplius centum XX. dissitam omnes esse consentiant.

At in ora a Lixo quinquaginta M. [1] amnis Subur, præter Banasam coloniam defluens, magnificus & navigabilis. Ab eo totidem M. pass. [2] oppidum Sala, ejusdem nominis fluvio impositum, jam solitudinibus vicinum, elephantorumque gregibus infestum, multo tamen magis [3] Autololum gente, per quam iter est ad montem Africæ vel fabulosissimum Atlantem.

[4] E mediis hunc arenis in cælum attolli prodiderunt, asperum, squalentem, qua vergat ad litora oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum, nemorosumque, & scatebris fontium riguum, [5] qua spectat Africam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cerni: silere omnia, haud alio, quam solitudinum horrore: subire tacitam religionem animos propius accedentium, [6] præterque horrorem [7] elati super nubila, atque in viciniam lunaris circuli. [8] Eundem noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorumque lascivia impleri, tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere. Hæc celebrati auctores prodidere, præter [9] Herculi & Perseo laborata ibi. Spatium ad eum immensum incertumque.

Fuere & [10] Hannonis Carthaginiensium ducis commentarii, Punicis rebus florentissimis explorare ambitum Africæ jussi: quem secuti plerique e Græcis nostrisque, & alia quidem fabulosa, & urbes multas [11] ab eo

NOTÆ.

1. *Amnis Subur.*] Σέβερ ποταμὸς Ptolemæo, l. 4. c. 1. proxime post Lixum amnis occurrens, Mauritaniæ oram legentibus: Hodie *Subu*, teste J. B. Gramaye, l. 4. Africæ illustr. c. 1. p. 96.

2. *Oppidum Sala.*] Quod nunc *Salé* esse credimus, inquit Mariana, lib. 1. hist. Hisp. cap. 20. pag. 41. Σάλα πόλις Ptolemæo loc. cit. & Σάλα ποταμός. Σάληξ Philostrato, lib. 5. de vita Apoll. c. 1. p. 209. At amni nunc nomen est *Bu-agrag*, teste Marmolio, & Gramaye, loc. cit.

3. *Autololum.*] De his inferius. Habet hæc quoque Solinus, c. 24. p. 45.

4. *E mediis.*] Hæc pariter Martianus, lib 6. c. de Africa, p. 215. & Solinus loc. cit. p. 46.

5. *Qua spectat Africam.*] Quæ proprie nimirum Africa vocetur, de qua sect. 3.

6. *Præterque.*] Prætereaque. Vox Plinio perquam familiaris.

7. *Elati.*] Subintellige, montis, qui caput ultra nubila condat, atque ad ipsum Lunæ circulum accedere videatur. *Quod altius quam conspici potest, usque in nubila erigitur, cælum & sidera non modo tangere vertice, sed sustinere quoque dictus est*, inquit Mela, l. 3. c. 10.

8. *Eundem noctibus.*] Solinus, & Martianus, loc. cit. De Ægipanibus Satyrisque dicemus, sect. 8.

9. *Herculi & Perseo.*] Solinus, c. 24. p. 46. ubi de Atlante monte: *Apex*, inquit, *Perseo & Herculi pervius, ceteris inaccessus: ita fidem ararum inscriptio palam facit.*

10. *Hannonis.*] Diximus de eo in Auctorum Indice.

11. *Ab eo conditus.*] Quarum Hanno ipse meminit, statim Peripli initio, cujus fragmentum hodieque exstat.

conditas ibi prodidere, quarum nec memoria ulla, nec vestigium exstat.

Scipione Æmiliano res in Africa gerente, Polybius Annalium conditor, ab eo accepta classe, scrutandi illius orbis gratia circumvectus, prodidit a monte eo ad occasum versus, saltus plenos feris, quas generat Africa, ad flumen Anatin [1] CCCCLXXXV. M. pass. Ab eo Lixum [2] CCV. M. passuum: a Gaditano freto CXII. M. passuum abesse. Inde sinum [3] qui vocetur Saguti. Oppidum in promontorio Mulelacha. Flumina, Subur, & Salam. [4] Portum Rutubis a Lixo [5] CCXIII. M. passuum. Inde promontorium [6] Solis: portum [7] Risardir: [8] Gætulos Autololes: flumen [9] Cosenum: gentes, Scelatitos, & Masatos. [10] Flumen Masatat: [11] flumen Darat, in quo crocodilos gigni. Deinde sinum DCXVI. M. passuum includi montis Barce promontorio excurrente in occasum, [12] quod appellat Surrentium. Postea flumen [13] Palsum, ultra quod Æthiopas [14] Perorsos, quorum a tergo [15] Pharusios. Iis jungi mediterraneos Gætulos Daras. At in ora Æthio-

NOTÆ.

1. *CCCCLXXXV.*] Solinus, loc. cit. CCCCLXXXVI. *Qua spectat* mons Atlas *occasum*, inquit, *inter ipsum & flumen Anatim, per quadringenta nonaginta sex millia passuum infames bestiis silvæ obsident.* Ita etiam Martianus, l. 6. c. de Africa 216. Tamen cum editis manuscripti codices concinunt.

2. *CCV. mill. pass.*] Ita Solinus, loc. cit. Vide Notas & Emend. num. II.

3. *Qui vocetur Saguti.*] In R. 1. *Saguci.* Videtur esse Ptolemæi l. 4 c. 1. & Strabonis lib. 17. p. 825. Ἐμπορικὸς καλούμενος κόλπος, qui navigantibus a Lixo in austrum occurrit.

4. *Portus Rutubis.*] Ῥούσιβις λιμὴν Ptolemæo, l. 4. c. 1. post Salam oppidum, amnemque.

5. *CCXIII.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. Centenarii notam adjiciunt præterea libri typis excusi.

6. *Solis.*] Ἡλίου ὄρος, Solis mons, Ptolemæo, l. 4. c. 1.

7. *Risardir.*] Nomen id in hac terrarum plaga soli Polybio cognitum. Existimo esse Γανναρίαν ἄκραν Ptolemæi, l. 4. c. 6. nunc *Azaamurum*, in regno Marocchano.

8. *Gætulos.*] Gætulicarum gentium populi numerosissimi: Autololes, Daræ; &c.

9. *Cosenum.*] MSS. omnes, *Vosenum.* Est Ptolemæo Χουσάριος ποταμὸς juxta Γανναρίαν promontorium.

10. *Flumen Masatat.*] Μάσσα ποταμὸς Ptolemæo, loc. cit.

11. *Flumen Darat.*] Δάρατος ποταμοῦ Ptolemæus quoque meminit, loc. cit. cui mox subjungit μέγαν λιμένα *Portum magnum*, quem sinus is videtur efficere, de quo statim Plinius.

12. *Quod appellat.*] Subintellige, Polybius, ex superioribus. Hanc oræ Libycæ, qua spectat oceanum, Polybianam descriptionem haud se præstare velle, satis aperte significat.

13. *Palsum.*] MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Salsum.*

14. *Perorsos.*] Stephanus, Πέρορσοι, inquit, Λιβύης ἔθνος μέγα καὶ πολυάνθρωπον. Agathemerus, l. 2. Geogr. c. 5. Περόργους vocat. Uterque mendose. Περόρσους recte Ptolemæus, l. 4. c. 6.

15. *Pharusios.*] Φαρούσιοι, ἔθνος Λιβυκόν, Stephanus, p. 691. De Perorsorum & Pharusiorum situ dicemus inferius, sectione octava.

pas [1] Daratitas, flumen [2] Bambotum, crocodilis & hippopotamis refertum. Ab eo [3] montes perpetuos usque ad eum, quem Theôn ochema [4] dicemus. Inde ad promontorium Hesperium navigatione dierum ac noctium decem, in medio eo spatio Atlantem locavit, a ceteris omnibus in extremis Mauritaniæ proditum.

Romana arma primum, Claudio principe in Mauritania bellavere, Ptolemæum regem [5] a C. Cæsare interemptum ulciscente [6] liberto Ædemone, refugientibusque barbaris, ventum constat ad montem Atlantem. Nec solum consulatu perfunctis, atque e Senatu ducibus, qui tum res gessere, sed equitibus quoque Rom. qui ex eo præfuere ibi, Atlantem penetrasse in gloria fuit. [7] Quinque sunt (ut diximus) Rom. coloniæ in ea provincia, [8] perviumque fama videri potest. Sed id plerumque fallacissimum experimento deprehenditur, quia [9] dignitates, cum indagare vera pigeat, ignorantiæ pudore mentiri non piget: haud alio fideiproniore lapsu, quam ubi falsæ rei gravis auctor existit. Et quidem minus miror incomperta quædam esse equestris ordinis viris, jam vero [10] & Senatum inde intrantibus, quam luxuriæ, cujus efficacissima vis sentitur atque maxima, cum ebori citroque silvæ exquirantur, omnes scopuli Gætuli muricibus ac purpuris.

Indigenæ tamen tradunt in ora ab Sala centum quinquaginta mill. passuum: flumen [11] Asanam marino haustu, sed portu spectabile: mox

NOTÆ.

1. *Daratitas.*] A flumine Darat, de quo superius dictum est, sic cognominatos. Δαράδας appellat Agathemerus, loc. cit. & Ptolemæus l. 4. c. 6.

2. *Bambotum*] Meminit hujus amnis, tacito tamen nomine, Hanno in Periplo, p. 39.

3. *Montes perpetuos.*] Quos Hispani *Sierra Liona* vocant.

4. *Dicemus.*] Libro 6. sect. 35. ubi & de Hesperio dicturi sumus.

5. *A C. Cæsare.*] Caligula, ut dictum est paulo ante.

6. *Liberto.*] Ptolemæi Regis Mauritaniarum.

7. *Quinque sunt.*] En quid Romana arma ibi profecerint: deductæ scilicet coloniæ quinque: Augusti tres: Julia Constantia Zilis: Julia Campestris Babba: Julia Valentia Banasa. Claudii duæ: Traducta Julia Tingis: & Lixos.

8. *Perviumque.*] Subintellige, Atlantem. Ultra montem, inquit, progredi fas esse in interiora Libyæ, videri jam potest fama ipsa & auctorum fide certum.

9. *Dignitates.*] Magistratus, Consules, Prætores, quibus est administrandi belli, provinciæque simul lustrandæ cura demandata.

10. *Et Senatum inde intrantibus.*] Minus equidem miror, inquit, incomperta quædam esse equestris ordinis viris, aut etiam iis qui ex equestri in senatorium ordinem cooptantur, quam luxuriæ aliquid esse adhuc impervium: cujus sagacitas est eximia, tum in exquirendis silvis, unde & arbores citri & elephantorum ebur advehitur: tum in litoribus obeundis, scopulique maris Gætuli, unde purpuræ & murices asportantur. Vide Notas & Emend. num. III.

11. *Asanam.*] Ita libri omnes. Ἀσάμα ποταμὸς Ptolemæo, lib 4 c. 1. Quantum licet ex situ & intervallo facere conjecturam, is est, quem Tabulæ *Ommira-*

amnem quem vocant [1] Fut : ab eo ad Dyrin ([2] hoc enim Atlanti nomen esse eorum lingua convenit) ducenta mill. passuum interveniente flumine, cui nomen est [3] Vior. [4] Ibi fama, exstare circa vestigia habitati quondam soli, vinearum palmetorumque reliquias. [5] Suetonius Paulinus (quem Consulem vidimus) primus Romanorum ducum transgressus quoque Atlantem aliquot millium spatio, prodidit de excelsitate quidem ejus, quæ ceteri : [6] imas radices densis altisque repletas silvis [7] incognito genere arborum, proceritatem spectabilem esse enodi nitore, frondes cupressis similes, præterque gravitatem odoris, tenui eas obduci lanugine : [8] quibus addita arte, posse, quales e bombyce, vestes confici. [9] Verticem altis etiam æstate operiri nivibus. [10] Decumis se eo pervenisse castris, & ultra ad fluvium, [11] qui Ger vocaretur, per solitudines nigri pulveris eminentibus interdum velut exustis cautibus, loca inhabitabilia fervore,

NOTÆ.

bibus vocant, cujus in ostio Risardir est, sive *Azaamurum*, sic enim Mauri dicunt, alludente etiamnum oppidi nomine ad vetustam amnis Ἀσάμα appellationem. Marocchanum is amnis a Fessano regno disterminat.

1. *Fut.*] Sive Phuth. Ptolemæo loc. cit. Δοὺτ, mendose, ut arbitror, pro Φοὺτ, vel potius Φθοὺτ. In ostio hujus fluminis nunc Azafia oppidum. Marocchanum regnum fere medium permeat.

2. *Hoc enim Atlanti.*] Martianus, l. 6. c. de Africa, p. 215. *Adirin*, male cursimque lecto Plinii codice, scripsit. Strabo, l. 17. p. 825. Ἕλληνες Ἄτλαντα καλοῦσιν· οἱ βάρβαροι δ' Δύριν.

3. *Vior.*] Δίουρ Ptolemæo, loc. citat. forte pro Βίουρ. Nunc *Sus*, in finibus regni Marocchani.

4. *Ibi fama.*] In Atlante monte. Solinus, c. 24. p. 46. *Habitatus ante* mons Atlas, *ut indicat loci facies, quondam cultu exercita, in qua usque adhuc vitis & palmæ exstat vestigium.*

5. *Suetonius.*] De eo egimus in Auctorum syllabo. Habet hæc Solinus iisdem fere verbis, cap. 24. p. 46. & Dio Cass. l. 60. p. 670. qui hæc ad primum Claudii Imp. annum refert, urbis conditæ DCCXCV. Gessit consulatum postremo Neronis anno, L. Pontio Telesino collega : ut est auctor Tacitus, l. 6. Annal. p. 270.

6. *Imas radices &c.*] Hæc Martianus quoque l. 6. c. de Africa, p. 215.

7. *Incognito.*] Incognitum sibi genus illud arborum Paulinus Suetonius memorabat, qui citrum arborem nunquam viderat, quam Mauræ silvæ filiam vocat Martialis, ex qua Atlantica munera, hoc est, mensas citreas fieri idem docet, ut suo loco dicturi sumus, l. 13 sect. 29.

8. *Quibus addita arte.*] Frondibus scilicet obductis lanugine, vel ipsi potius per se lanugini arte addita : qua de arte rursum lib. 6. sect. 20. & lib. 19. sect. 23.

9. *Verticem.*] At si altior est ejus vertex, quam unde nives & imbres cadunt, quomodo idem nivibus obsitus dici potest ? Virgilius humeros idcirco, non verticem, nivibus operiri cecinit : *Nix humeros infusa tegit.* Sed piniferum quoque caput ventis & imbribus pulsari canit, poëtica nimirum licentia. Non omnium altissimum verticem attigisse Suetonius videtur.

10. *Decumis se eo.*] Decima locatione, seu metatione castrorum. Hinc subducto calculo, montis altitudo colligitur esse amplius quindecim milliarium, etiam computatis anfractibus.

11. *Qui Ger.*] Γεὶρ Ptolemæo maximus Libyæ interioris fluvius, qui Garamantas alluit. Vide Notas & Emendationes num. IV.

quanquam hiberno tempore, expertum. Qui proximos inhabitent saltus, refertos elephantorum, ferarumque, & serpentium omni genere, Canarios appellari. Quippe victum [1] ejus animalis promiscuum his esse, & dividua ferarum viscera. Junctam Æthiopum gentem, quos Perorsos vocant, satis constat. Juba Ptolemæi pater qui prius [2] utrique Mauritaniæ imperavit, studiorum claritate memorabilior etiam, quam regno, similia prodidit de Atlante: [3] præterque gigni ibi herbam euphorbiam nomine ab inventore medico suo appellatam. Cujus lacteum succum miris laudibus celebrat in claritate visus, contraque serpentes, & venena omnia, privatim dicato volumine. Et satis superque de Atlante.

CAP. II. [4] Tingitaniæ provinciæ longitudo CLXX. mill. passuum est. Gentes in ea, quondam præcipua Maurorum, [5] unde nomen, quos plerique [6] Maurusios dixerunt. Attenuata bellis ad paucas recidit familias. Proxima illi [7] Massæsylorum fuerat, sed simili modo exstincta est. Gætulæ [8] nunc tenent gentes, [9] Baniuræ, multoque validissimi [10] Autololes: & horum pars quondam [11] Vesuni, qui avulsi his pro-

NOTÆ.

1. *Ejus animalis.*] Nempe caninæ carnis, unde Canarii, sive Κυνοφάγοι appellati sunt.

2. *Vtrique Mauritaniæ.*] Augusti beneficio Mauritanias omnes obtinuit Juba Ptolemæi pater, alterius Jubæ F. qui contra Cæsarem Dictatorem cum Scipione bellum gessit: Cæsariensem, quæ Bocchi, & Tingitanam, quæ Bogudis fuerat: præter Numidicam, quam hereditario a patre jure obtinebat. Ita Strabo, lib. 17. pag. 828. De Juba diximus in Auctorum syllabo.

3. *Præterque.*] Prætereaque. Refert hæc & Solinus, cap. 24. pag. 46. De euphorbia dicetur oportunius, lib. 25. sect. 38.

4. *Tingitaniæ.*] Sic vetus inscriptio, apud Goltzium in Thesauro. M S S. tamen R. 1. &c. *Tingitanæ.* Ptolemæus quoque, lib. 4. cap. 1. Τιγγιτανὴν vocat. Eadem porro & inferior & citerior Mauritania appellata: non item Sitifensis, ut quidam volunt. De Tingitanæ longitudine concinit Plinio Martianus, lib. 6. cap. de Africa, pag. 216.

5. *Vnde nomen.*] Utrique provinciæ, Tingitanæ ac Cæsariensi. Libri hactenus editi, *unde nomen provinciæ*, manifesto glossemate.

6. *Maurusios.*] Μαυρούσιοι μὲν ὑπὸ τῶν ἑλλήνων λεγόμενοι, Μαῦροι δ' ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. *A Græcis Maurusii, Mauri a Romanis vocati*, inquit Strabo, lib. 17. pag. 825.

7. *Massæsylorum.*] Μασαισυλίων Straboni, pag. 827. In ora interni seu mediterranei maris, usque ad Mulucham amnem. Diversi a Massæsylis Massyli, de quibus dicetur sect. 4. Priscianus in Periegesi, pag. 368.

Post hos immensæ Nomadum de semine gentes,
Atque Masæsylii, necnon Massylia proles.

8. *Nunc tenent.*] Provinciam obtinent, habitantque, Tingitanam: e Cæsariensi Mauritania huc profectæ. Vide lib. 21. sect. 45.

9. *Baniuræ.*] Βανιοῦραι. Vide Notas & Emendat. num. V.

10. *Autololes.*] Αὐτολάται Ptolemæo, lib. 4. cap. 6. *Autololes* Lucano, lib. 4. vers. 677.

11. *Vesuni.*] *Nesuni.* Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris.

priam fecere gentem, [1] versi ad Æthiopas. [2] Ipsa provincia ab oriente montuosa, fert elephantos. [3] In Abyla quoque monte, [4] & quos Septem fratres a simili altitudine appellant: ii freto imminent juncti Abylæ. [5] Ab his ora interni maris. Flumen [6] Tamuda navigabile, quondam & oppidum. Flumen [7] Laud, & ipsum navigiorum capax. [8] Rusadir oppidum & portus, [9] Malvana fluvius navigabilis.

[10] Siga oppidum [11] ex adverso Malachæ in Hispania sitæ, [12] Syphacis regia, [13] alterius jam Mauritaniæ. [14] Namque diu regum nomina

NOTÆ.

1. *Versi ad.*] Post Tingitanam positi, vergentesque ad Æthiopas.

2. *Ipsa provincia.*] Tingitana.

3. *In Abyla.*] Sunt in Abyla quoque, inquit, Tingitanæ monte septentrionali, & in iis montibus quos septem fratres vocant, frequentes elephanti: ut in parte provinciæ quæ ab oriente montuosa est. Solini paraphrasis c. 25. p. 46. de Tingitana: *Exsurgit montibus septem, qui a similitudine fratres appellati, freto imminent: hi montes elephantis frequentissimi*, &c. Habet eadem Martianus, l. 6. c. de Africa, 216. Quare hanc lectionem, quam codices omnes constabiliunt, frustra impugnat Salmasius in Solin. p. 305. Abyla altera Herculis laborum in Africa meta, Calpæ in Europa positæ respondet: in extremis est freti angustiis, versus ortum, unde aperiri se mare internum, seu mediterraneum incipit. Ἀβύλυκα Strabo vocat, l. 3. p. 170.

4. *Et quos septem.*] Ἑπταδέλφους Ptolemæus pariter vocat, lib. 4. c. 1. Mela, l. 1. c. 5. *Montes sunt alti, qui continenter, & quasi de industria in ordinem expositi, ob numerum, septem: ob similitudinem, fratres vocantur.*

5. *Ab his.*] Post Septem Fratres Abylamque montem, jam internum seu mediterraneum, freti angustiis pone relictis, liberius exspatiatur æquor. Deinde occurrit in ipsa ora flumen Tamuda, &c.

6. *Tamuda.*] Sic Mela, loc. cit. a Vossio emendatus. Sic Pliniani codices. Collatio Carthag. Donatum Episcopum Tamudaïensem habet. Ptolemæus Ταλύδα corrupte, pro Ταμύδα.

7. *Laud.*] Ex situ conjicimus esse amnem eum quem *Nocor* tabulæ vocant.

8. *Rusadir.*] Ptolemæo, lib. 4. c. 1. Ῥυσσάδειρον, in Tingitana. Antonino in Itiner. *Rusadder colonia.* In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, cujus in vicinio Rusadir fuit, *Idonius Rusaditanus* legitur.

9. *Malvana.*] Ita libri omnes. Antonino tamen *Flumen Malva.* Ptolemæo, l. 4. c. 1. Μαλοῦα. Hodie *Mulvya*, inquit Gramaye, lib. 4. Africæ illustr. c. 1. p. 97. Regnum Algerianum a Fessano, hoc est, Cæsariensem a Tingitana dirimit.

10. *Siga.*] Hodie *Aresgol* esse putatur, inquit Mariana, l. 2. hist. Hisp. c. 23. p. 80. Coloniam vocat Ptolemæus, l. 4. c. 2. Mauritaniæ Cæsariensis caput.

11. *Ex adverso Malacha.*] Ita Solinus, c. 25. p. 48. & Martianus, l. 6. p. 216. Μάλακα Straboni, l. 3. p. 156. Hispanis hodie *Malaga*: nostris *Malgues*, commercio celebris: cujus vina generositate superant reliqua omnium ferme regionum. In Chiffl. cod. *Malea*, inepte.

12. *Syphacis regia.*] Σίγα βασίλειον Σύφακος, inquit Strabo, lib. 17. p. 829. in Mauritania scilicet, quæ Syphaci paruit. In ea vero Numidiæ parte, quam occupavit, Cirta ejusdem βασίλειον fuit. Livius, l. 30. *Cirta caput regni Syphacis erat.* Sic Jubæ Regia triplex fuit, Cirta, Siga, Cæsarea.

13. *Alterius jam.*] Cæsariensis Mauritaniæ, quæ nunc Regnum Algerianum dicitur, *le royaume d'Alger.*

14. *Namque diu.*] Non alio, inquit, Mauritania utraque nomine dudum est agnita, quam regum quibus paruit: Extima quidem, seu propior oceano, hoc obtinuere,

obtinuere, ut Bogudiana appellaretur extima: itemque Bocchi, quæ nunc Cæsariensis. Ab ea [1] portus Magnus a spatio appellatus, civium Romanorum oppidum. [2] Amnis Mulucha, [3] Bocchi Massæsylorumque finis. [4] Quiza Xenitana peregrinorum oppidum, [5] Arsennaria Latinorum, tribus millibus passuum a mari. [6] Cartenna colonia Augusti, [7] legio secunda. Item colonia ejusdem deducta, [8] cohorte prætoria, [9] Gunugi. Promontorium [10] Apollinis: oppidumque ibi celeberrimum [11] Cæsarea, antea vocitatum Iol, Jubæ regia, a Divo Clau-

NOTÆ.

est, Tingitana, Bogudis: Cæsariensis, Bocchi. Tingitanæ, Cæsariensisque appellationes, Caïo vel Claudio principe primum auditæ

1. *Portus Magnus.*] Mela, lib. 1. c. 5. *Portus cui Magno est cognomen ob spatium.* Πόρτος Μάγνος Ptolemæo, lib. 4. cap. 2. Nunc *Marsalquibir.*

2. *Amnis Mulucha.*] Quem Ptolemæus Χυλημὰθ ποταμὸν vocat, l. 4. c. 2. forte pro Μηλυχὰθ, inter Portum Magnum, Quizamque coloniam, quo pariter ordine a Plinio ista collocantur. Hodie *Selefus.*

3. *Bocchi &c.*] Mela, l. 1. c. 5. *Mulucha ille quem diximus amnis est, nunc gentium, olim regnorum quoque terminus, Bocchi, Iugurthæque.* A Malva amne superius memorato, usque ad Mulucham, Massæsyli Maurique incolebant, Boccho rege, Jugurthæ genero. Hic igitur fluvius Massæsylorum finis: sed & idem initium regni Jubæ, ad Ampsagam amnem versus ortum.

4. *Quiza Xenitana.*] Nomen alterum habet a Mauris: a Peregrinis, qui oppidum condiderunt, Græcum alterum. Ξένος enim hospitem & peregrinum sonat. Quiza castellum Melæ, l. 1. c. 6. Municipium Antonino, in Itiner. Colonia Ptolemæo, lib. 4. c. 2. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, *Tiberianus Quidiensis.* Eadem nimirum Quida & Quiza: ut idem *Diarrhytus*, quod *Zarytus.* Hodie *Mustuganis*, in ulteriore ripa, sive orientali Muluchæ fluvii: non *Oran*, ut vulgus Geographorum putat, quod oppidum longe citra eum amnem est.

5. *Arsennaria.*] Arsinna Melæ, loc. cit. Ptolemæo, lib. 4. c. 2. Ἀρσινάρια κολωνία. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, *Philo Arsinuaritanus*, pro *Arsinnaritanus.* Nunc *Tenez.*

6. *Cartenna.*] Καρτένναι Ptolemæo, loc. cit. Cartennas Coloniam vocat Antoninus in Itiner. In Notitia Africæ inter Episcopos Mauritaniæ Cæsar. *Lucidus Cartennitanus.* Hodie *Aochora.*

7. *Legio secunda.*] Hoc est, legionis secundæ colonia, vel Colonia Secundanorum. Vide quæ diximus l. 3. sect. 5.

8. *Cohorte Prætoria.*] Festus: *Prætoria cohors est dicta, quæ a Prætore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent, & cetero munere militiæ vacarent, & sesquiplex stipendium acciperent.* Ex ea igitur cohorte deducti Gunugin coloni. Cohors Prætoria Gallis vocatur, *le Regiment des Gardes.*

9. *Gunugi.*] Gunugus Antonino in Itiner. a Cæsarea, de qua mox, XII. mill. pass. Hinc Episcopus *Auxilius Gunagitanus*, pro *Gunugitanus*, in Notitia Africæ. Nunc *Caxino.*

10. *Apollinis.*] Ἀπόλλωνος ἄκρον Ptolemæo, l. 4. c. 2.

11. *Cæsarea.*] Ἰὼλ Καισάρεια, Ptolemæo loc. cit. *Cæsarea colonia* Antonino in Itiner. Mela, l. 1. c. 6. *Iol ad mare aliquando ignobilis, nunc quia Iubæ regia fuit, & quod Cæsarea vocitatur, illustris.* In nummo Claudii, teste Goltzio in Thesauro, COL. IOL. CAESAREA. IVBAE. REG. sed suspecta mihi viri est pariter ac nummi fides. Hodie oppido nomen est, & fama commercio viribusque ingens, *Alger.*

dio coloniæ jure donata : [1] ejuſdem juſſu deductis veteranis, Oppidum novum : [2] & Latio dato, [3] Tipaſa. Itemque a Veſpaſiano Imperatore eodem munere donatum [4] Icoſion. [5] Colonia Auguſti Ruſconiæ. [6] Ruſucurium civitate honoratum a Claudio. [7] Ruſazus colonia Auguſti. [8] Salde colonia ejuſdem. Item [9] Igilgili. Oppidum [10] Tucca impoſitum mari, & flumini Ampſagæ. Intus colonia Auguſta, quæ

Notæ.

1. *Ejuſdem juſſu.*] Auguſti pariter juſſu, inquit, deductis veteranis militibus inſtituta Colonia Oppidum Novum fuit. Ὀππιδόνεον κολωνία Ptolemæo, l. 4. c. 2. *Oppidum novum Coloniam*, Antoninus, a Tigavis, de quibus inferius, XXXII. M. paſſ. Vide Notas & Emendationes num. VI.

2. *Et Latio dato.*] De jure Latii diximus l. 3. ſect. 4.

3. *Tipaſa.*] Inter Epiſcopos Mauritaniæ Cæſar. in Notitia Africæ, *Reparatus Tipaſitanus.* Τίπασα quoque Ptolemæo, loc. cit. *Tipaſam coloniam* vocat Antoninus. Nunc *Merolla*.

4. *Icoſion.*] Ἰκόσιον Ptolemæo, lib. 4. cap. 2. *Icoſium colonia*, Antonino, & Martiano, lib. 6. c. de Africa, p. 216. In Codice Can. Eccl. Afric. ſubſcripſit *Laurentius Icoſitanus, legatus provinciæ Cæſarienſis.* In Notitia Africæ, inter Epiſcopos Maurit. Cæſar. *Victor Leoſitanus:* ſcribe, *Icoſitanus*. De vocis originatione Solinus, cap. 25. p. 48. *Nec ab Icoſio*, inquit, *taciti recedamus. Hercule enim illac tranſeunte, viginti qui a comitatu ejus deſciverant, locum deligunt, jaciunt mœnia: ac ne quis impoſito a ſe nomine privatim gloriaretur, condentium numero urbi nomen datum.* Εἴκοσι Græce viginti ſignificat. Solinianum tamen id figmentum puto. Nunc *Teddeles* eſt, XLVII. M. paſſ. a Cæſarea, ſeu Algerio, ut monet Antoninus.

5. *Colonia Auguſti Ruſconiæ.*] Ita Martianus, loc cit. & MSS omnes. Antoninus in Itiner. *Ruſgunias coloniam.* Parm. editio, *Ruſguniæ.* In Notitia Africæ, inter Epiſcopos Maurit. Cæſar. *Bonifacius Ruſgunienſis.* Ptolemæus lib. 4. cap. 2. mendoſe Ῥουστόνιον pro Ῥουσκόνιον. Et in Conc. Carthag. *Numerianus Rungonienſis*, pro *Ruſgunienſis*. Hodie *Zaffona*.

6. *Ruſucurium.*] Sic recte Parmenſis editio. Ptolemæus l. 4. c. 2. Ῥουσουκκόρου. Antoninus, *Ruſuccurum Coloniam.* Inter Epiſcopos Maurit. Cæſarienſis, in Notitia Africæ, *Metcur Ruſuccuritanus.* Nunc eſt *Carbona*, haud procul Bugienſi ſinu & oppido.

7. *Ruſazus.*] *Ruſazis municipium*, Antonino. Ῥουσάζους Ptolemæo, loc. cit.

8. *Salde.*] Vel forte potius *Saldæ*, cum Martiano, l. 6. p. 216. Ptolemæo item Σάλδαι, κολωνία. Antoninus, *Saldas coloniam* vocat. Inter Epiſcopos Mauritaniæ Sitifenſis, in Notitia Africæ, *Paſchaſius Salditanus.* Hodie *Bugie*, in regno Algeriano, provinciæ cognominis caput : quæ ab hoc oppido ad Ampſagam amnem pertinet, dicta olim Mauritania Sitifenſis.

9. *Igilgili.*] *Gigeri*, nupera Francorum expeditione nobile. Ἰγιλγίλι Ptolemæo. *Igilgili coloniam* vocat Antoninus. Inter Epiſcopos Mauritaniæ Sitifenſis, in Notitia Africæ, *Domitianus Igilgitanus.* Huc etiam pertinet *Urbicoſus Eguilguilitenſis*, in Collat. Carthag. p. 101. Vide Notas & Emend. num. VI.

10. *Tucca.*] Nunc intercidit. In Notitia Africæ, inter Epiſcopos Mauritaniæ Sitifenſis, *Uzulus Thuccenſis.* Diverſa eſt Ptolemæi Τοῦκκα, l. 4. c. 2. Nam in mediterraneis Mauritaniæ Cæſarienſis urbibus cenſetur : Pliniana hæc maritima eſt, in ipſo Ampſagæ fluminis oſtio : Mauritaniæ Sitifenſis noviſſima; quam proxime Numidia ſequitur.

item [1] Succabar: item [2] Tubusuptus. Civitates: [3] Timici, [4] Tigavæ. Flumina: [5] Sardabal, Aves, Nabar: gens [6] Macurebi: flumen [7] Usar: gens [8] Nabades. Flumen [9] Ampsaga, [10] abest a Cæsarea [11] CCCXXII. millibus passuum. Utriusque Mauritaniæ longitudo [12] decies triginta novem mill. Latitudo quadringentorum sexaginta septem mill. pass.

II. Ab Ampsaga [13] Numidia est, [14] Massinissæ clara nomine, CAP. III.

NOTÆ.

1. *Succabar.*] Ita MSS. omnes: non, ut editi, *Succubar.* Vetus inscriptio, in Thesauro Goltzii, p. 238. COL. AVG. SVCCABAR. Ammianus, l. 29. p. 402. *Municipium Sugabarritanum, Transcellensi monti adcline.* Mediterraneum oppidum fuit, quod ea vox Pliniana declarat, *Intus*: quæ & sequentibus oppidis accommodanda est. Ptolemæo, l. 4. c. 2. Ζουχάββαρι, inter mediterranea Maurit. Cæsariensis oppida.

2. *Tubusuptus.*] Τουβούσουπτος Ptolemæo, l. 4. c. 2. in mediterraneis Cæsariensis Mauritaniæ oppidis. *Tubusuptum* Antonino, a Saldis XVIII. M. pass. Ammiano, l. 29. p. 400. *Tubusuptum, oppidum Ferrato contiguum monti.* In Notitia Provinc. inter limitaneos, recensetur Præpositus limitis Tubusubditani, sect. 20. p. 96. In Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Sitifensis, *Maximus Thugusubditanus*, pro *Tubusubditanus*.

3. *Timici.*] Τιμίκη Ptolemæo, lib. 4. c. 2. inter mediterranea Maurit. Cæsar. oppida. In Collat. Carthag. pag. 138. *Victor Episcopus plebis Timicitensis.* Et in Notitia Africæ, inter Episcopos Maurit. Cæsar. *Honoratus Timicitanus.*

4. *Tigavæ.*] *Tigavas Municipium*, vocat Anton. in Itiner. Τιγαῦα Ptolemæo, in mediterraneis civitatibus Maurit Cæsar. Inter Episcopos Maurit. Cæsar. in Notitia Africæ; *Crescens Tigabitanus.*

5. *Sardabal.*] Legitima serie hæc flumina recensentur a Plinio: diversis paulo nominibus a Ptolemæo, lib. 4. c. 2. Sardabal enim ei Χιναλάφ est, cujus ostia juxta Cæsaream sunt, sive Algerium: amni hodie nomen *Sefaïa.* Aves, quo nomine a Mela agnoscitur, lib. 1. c. 6. a nobis hoc loco restitutus admonitu codicum Colb. 1. 2. &c Σάυης Ptolemæo est, juxta Icosium. Nabar denique Νασάυα, cujus in ostio Saldæ colonia condita, hoc est *Bugia*: ei amni nunc nomen est, *Rio Major.*

6. *Macurebi.*] Μαχουρῆβοι Ptolemæo, loc. cit.

7. *Usar.*] Σίσαρ est Ptolemæo, loc. cit. inter Saldas sive Bugiam, & Igilgilin.

8. *Nabades.*] Νάβασοι, Ptolem. loc. cit.

9. *Ampsaga.*] Ptolemæo Ἀμψάγας. *Amsagam fluvium Cirtensem facilosum* vocat Victor Vitensis, lib. 2. de persec. Afric. pag. 21. Cirtensem quidem, a Cirta Julia, Numidiæ metropoli, de qua mox dicetur, prope ripas Ampsagæ posita. Hodie *Suffegmar*, aliquot millibus pass. a Gigeriano oppido versus ortum.

10. *Abest a Cæsarea.*] Algerio.

11. *CCCXXII.*] Ita Reg. Colb. 1. 2. Chiffl. & Martianus ipse. In libris editis male, CCXXXIII.

12. *Decies.*] Hoc est, decies centenûm, & triginta novem millium pass. Vide Notas & Emend. num. VII.

13. *Numidia est.*] Ita Solinus, cap. 26. pag. 48. Numidia scilicet nova, quam sub Africæ proprie dictæ nomine Mela describit, lib. 1. cap. 7. cum Numidia, cujus Mela meminit, a Mulucha amne ad Ampsagam usque pertineat: quam sub Mauritaniæ Cæsariensis nomine Plinius complexus est. Verba hæc Pomponii sunt: *Regio quæ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philænorum, proprie nomen Africæ usurpat. In ea sunt oppida, Hippo Regius, & Rusicade, & Tabraca.*

14. *Masinissæ.*] Odio primum, mox amicitia populi Rom. & fide clarus fuit. Numidiam, ante sua tempora plane sterilem, omni frugum fructuumque ge-

[1] Metagonitis terra a Græcis appellata : [2] Numidæ vero [3] Nomades a permutandis pabulis, mapalia sua, [4] hoc est, domus, plaustris circumferentes. Oppida : [5] Cullu, [6] Rusicade, & ab ea quadraginta octo M. passuum in mediterraneo colonia [7] Cirta, [8] Sittianorum cognomine : [9] & alia intus Sicca : liberumque oppidum

NOTÆ.

nere fertilem cultu reddidit. Vide de eo plura apud Polyb. in Excerptis, p. 174. & Appian in Punic. p. 63. Græcis Μασσανίσσας dicitur.

1. *Metagonitis*] Μεταγωνῖτις a Metagonio promontorio, de quo Mela proxime laudatus, quantumlibet Vossius refragetur, Observ. in Melam, p. 27. Hipponi Regio finitimum illud est : geminumque illi nomen : nam Τρητὸν vocatur a Strabone, & Massiliæ oppositum dicitur : hodie *Capo di Ferro*. Ptolemæo lib. 4. cap. 3. Τρητὸν ἄκρον. Diversum plane a Metagonio Ptolemæi & Strabonis, quod est in regno Fez, juxta montem Abylam, eique nomen, *Cabo de tres Forcas*.

2. *Numidæ.*] Solinus, & Martianus, loc. cit. Sallustius, in bello Jugurth. pag. 66. de Africæ incolis : *Hi quia sæpe tentantes agros, alia deinde atque alia loca petiverant, semetipsi Numidas appellavere. Ceterum adhuc ædificia Numidarum agrestium, quæ mapalia illi vocant, oblonga, incurvis lateribus tecta, quasi navium carinæ sunt.*

3. *Nomades.*] Νομάδες. Sic dictos Festus existimat, quod id genus hominum pecoribus negotiatur : sive quod herbis, ut pecora, aluntur. Dicti potius, quod permutant pabulum, Græce νομήν. Vide Notas & Emend. num. VIII.

4. *Hoc est, domus.*] Horatius, lib. 3. Carm. ode 24. de Nomadibus Scythis :

Quorum plaustra vagas rite trahunt domos.

De Afris Lucanus, lib. 4. vers. 684.

Et solitus vacuis errare mapalibus Afer
Venator.

Idque etiamnum in usu est, apud interiores Mauros, qui in Atlante vivunt. Ubi pabulum gregibus deficit, mapalia plaustris imposita alio transferunt, ac statuminant, suffulciuntque palis.

5. *Cullu.*] Chulli Municipium, Antonino in Itiner. ab Igilgili x L I x. M. pass. Κοῦλλου Ptolem. lib. 4. cap. 3. Hodieque vetusto nomine *Chollum* vocatur. In Collat. Carthag. pag. 107. *Victor Cullitensis.*

6. *Rusicade.*] Rusiccade Antonino, a Chulli L x. pass. mill. Ῥουσίκαδα Ptolemæo, loc. cit. In Collat. Carthag. *Junior Rusiccadiensis.*

7. *Cirta.*] Κίρτα Ἰουλία Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. in mediterraneis oppidis, inter Ampsagam fl. & oppidum Tabracam. *Cirtam coloniam* pariter vocat Antoninus in Itiner. Ab ea Cirtensem Ampsagam dictum esse superius vidimus Constantinam deinde appellatam, auctor est Aurelius Victor, hodieque id nomen obtinet, *Cafuntina*. Hujus sedis Episcopus Petilianus Donatista, adversus quem Augustinus librum inscripsit.

8. *Sittianorum.*] Deductis eo militibus, qui cum P. Sittio in bello contra Jubam Cæsari adfuerant. Potiorem enim regni Massinissæ partem a Cæsare Sittius beneficii & gratiæ loco accepit. Is eam inter milites partitus est. Appianus, lib. 4. bell. Civil. pag. 621. Dio, lib. 43. pag. 214. Mela, lib. 1. cap. 6. *Cirta procul a mari, nunc Sittianorum colonia : quondam regum domus : sed cum Syphacis foret, opulentissima.*

9. *Et alia intus Sicca.*] Alia colonia in mediterraneo. Siccam Veneriam Antoninus appellat, & Ptolem. lib. 4. cap. 3. inter mediterraneas Numidiæ novæ civitates. *Paulus Siccensis*, in Coll. Carthag. pag. 181.

[1] Bulla regia. At in ora [2] Tacatua, [3] Hippo regius, flumen [4] Armua. Oppidum [5] Tabraca civium Romanorum. [6] Tusca fluvius, Numidiæ finis : [7] nec præter marmoris Numidici, ferarumque proventum aliud insigne.

III. A Tusca, [8] Zeugitana regio, [9] & quæ proprie vocetur Africa, est. [10] Tria promontoria : [11] Candidum : mox Apollinis, adversum Sardiniæ : [12] Mercurii, adversum Siciliæ, in altum procurrentia, duos efficiunt sinus : Hipponensem, proximum ab oppido, quod [13] Hipponem dirutum vocant, [14] Diarrhytum a Græcis dictum, pro- ſ Cap. IV.

Notæ.

1. *Bulla regia.*] Βουλλαρία Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. inter oppida Numidiæ mediterranea. Bullam Regiam pariter in Numidia collocat Antoninus. In Collat. Carthag. *Episcopus plebis Bullensis, Regiorum.* num. 135. pag. 135.

2. *Tacatua.*] Τακατούη Ptolemæo, l. 4. c. 3. in ora, inter Rusicaden, & Hipponem regium. Hinc dictus, ut arbitror, inter Episcopos Numidiæ in Notitia Africæ, *Crescentius Tacaratensis.* Hodie *Mabra.*

3. *Hippo regius.*] Sic appellatus, quia sub Numidiæ regum ditione, quorum hæc etiam regia fuit. Silius Ital. lib 3.

Tum Vaga, & antiquis dilectus regibus Hippo.

Sedes hæc D. Augustini fuit. In Collat. Carthag. n. 138. pag. 141. *Augustinus Episcopus Ecclesiæ Hipponiensis Regiorum.* Hodie, *Bonne en Afrique*, ad discrimen Coloniensis Bonnæ in Ubiis.

4. *Armua.*] Ῥουβρίκατος ποταμός, Ptolemæo, l. 4. c. 3. cujus ostia inter Hipponem regium, & Tabracam locat. *Ledog* hodie aïunt vocari.

5. *Tabraca.*] Θάβρακα κολωνία Ptolemæo, loc. cit. Nunc quoque *Tabarca.* In Collat. Carthag. pag. 171. *Clarentius Tabracensis.*

6. *Tusca.*] Hodie *Guadilbarbarus*, amnis Numidiam ab Africa proprie dicta disterminans : unde nunc Tunetense regnum incipit, *le Royaume de Tunis.*

7. *Nec præter.*] Solinus hæc quoque, c. 26. p. 48.

8. *Zeugitana.*] *Zeugis non unius loci cognomentum*, inquit Æthicus in Cosmogr. *sed potius provinciæ fuit, velut in hodiernum diem ita a prudentibus accipitur.* Ac paulo post : *Zeugis est, ubi Carthago civitas constituta est.* Isidorus, lib. 14. Orig. cap. 5. *Zeugis, ubi Carthago magna est : ipsa est & vera Africa, inter Byzacium, & Numidiam sita.*

9. *Et quæ proprie.*] Hoc est, eademque proprie Africa vocitata : quanquam & eo nomine ipsa quoque Numidia comprehenditur, ut dicemus sect. seq.

10. *Tria promontoria &c.*] Hæc quoque Solinus, cap. 27. pag. 49. & Martianus, lib. 6. cap. de duabus Mauritan. pag. 216. Illi ex Plinio : Plinius ex Mela hausit, lib. 1. cap. 7. totidem fere verbis.

11. *Candidum.*] In Tabulis Nauticis, *Capo Mabra*, quod cum altero Apollinis promontorio, quod *Capo Negro* nominant, efficit Hipponensem sinum, *Baïa di Bona.*

12. *Mercurii.*] Ἑρμαία ἄκρα, ἡ προτείνει ὡς πρὸς τὴν Σικελίαν, inquit Polyb. lib. 1. pag. 42. Nunc *Capo Bona*, quod cum promontorio Apollinis sinum efficit, *le Golfe de Tunis.*

13. *Hipponem dirutum*] Vel potius *Zarytum.* Vide Notas & Emend. num. IX. Plane id oppidum intercidit. Ruderum locus nunc *Tamaclati*, vel, ut alii efferunt, *Tamacrata* appellatur.

14. *Diarrhytum.*] Διαῤῥυτόν, hoc est, irriguum, propter aquarum irrigua. Paludem Hipponensem describit Plinius junior, lib. 9. epist. ad Caninium : ubi insignis historia, de Delphino incolas loci dorso gestare solito.

pter aquarum irrigua. Cui finitimum [1] Theudalis immune oppidum, longius a litore. Dein promontorium Apollinis, & [2] in altero sinu [3] Utica civium Romanorum, [4] Catonis morte nobilis: flumen [5] Bagrada. [6] Locus, Castra Cornelia: [7] colonia Carthago magnæ in vestigiis Carthaginis: colonia [8] Maxulla. Oppida: [9] Carpi, [10] Misua, & liberum [11] Clupea in promontorio [12] Mercurii. Item libera [13] Curubis,

Notæ.

1. *Theudalis.*] Θευδάλη Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. in mediterraneis Africæ oppidis, inter Tabracam civitatem, & Bagradam fluvium. Vide Notas & Emend. num. X.

2. *In altero sinu.*] Cui nomen, ut diximus, a Tuneto oppido, *le Golfe de Tunis.*

3. *Vtica.*] Nunc *Biserte* dicitur. De ea eleganter Mela, lib. 1. cap. 7. *Vrbes, Vtica & Carthago: ambæ inclytæ: ambæ a Phœnicibus conditæ: illa fato Catonis insignis: hæc suo:* &c. Datum porro Uticensibus jus civitatis ab Octavio Cæsare, anno V. C. DCCXVIII. L. Gellio, Cocceïo Nerva Coss. auctor est Dio, lib. 49. pag. 401

4. *Catonis.*] Uticensis ea re dicti. Vide Florum, lib. 4. cap. 2. pag. 166. & Plutarch. in Catone minore, pag. 792.

5. *Bagrada.*] Βαγράδας Ptolemæo, reliquisque ferme scriptoribus: Hodie *Megarada*: vel, ut alii scribunt, *Magerada.*

6. *Locus, Castra Cornelia.*] Locus, inquit, ubi castra Scipio major Africanus, cui nomen Cornelio fuit, cum Africam petiit, primum metatus est. Κορνηλία παρεμβολή *Cornelii castrametatio,* Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. Melæ, lib. 1. cap. 7. *Castra Cornelia: Corneliana,* Cæsari, lib. 2. de bello Civ. Vide Notas & Emendat. num. XI.

7. *Colonia Carthago.*] *Nunc populi Romani colonia,* inquit Mela, lib. 1. cap. 7. *olim imperii ejus pertinax æmula: jam quidem iterum opulenta: etiamnunc tamen priorum excidio rerum, quam ope præsentium clarior.* Deductam a Cæsare Dictatore, altero suo Consulatu, auctor est Dio lib. 43. pag. 239. Vide & Plutarch. in Cæsare, pag. 734. Appian. in Libyc. pag. 85. & Strab. lib. 17. pag. 833. Etiam prius a C. Graccho deductos colonos, sed mox majore fama a Cæsare, scribit Solinus, cap. 27. pag. 49. Sumpsit a Livio, lib. 60. Carthaginis portum etiamnunc *Marsa* vocant: ex urbis ruderibus Tunetum juxta conditum, *Tunis.*

8. *Maxulla.*] Etiam Antonino Colonia Maxulla, in Zeugitana. Ptolemæus, l. 4. c. 3. Μαζοῦλα, pro Μαξοῦλα. In Notitia Africæ inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, *Carcadius Maxulitanus.* Tuneto proxima fuit.

9. *Carpi.*] Post Maxulam Καρπὶς sequitur apud Ptolemæum. Hinc *Felix Carpitanus,* inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, in Notitia Africæ. *Secundinus a Carpis,* in Conc. S. Cypriani.

10. *Misua.*] In Græco Ptolemæi codice, Καρπὶς, Νίσουα: scribe, Μίσουα. Apud Victorem Vitensem, inter Episcopos Prov. Proconsularis, *Hirundinus Missuensis.* Et in Conc. Carthag. Bonifacii, *Servus-Dei Missuensis.*

11. *Clupea.*] Civitas Clypea, Floro, lib. 2. c. 2. Clupea Livio, l. 27. p. 310. Inter Episcopos Provinciæ mox laudatæ, *Aurelius Clypiensis.* Nunc *Zafaran,* ut recte Marmolius. Vide Notas & Emend. num. XII.

12. *Mercurii.*] *Capo Bona,* ut supra monuimus.

13. *Curubis.*] Ptolemæo, lib. 4. c. 3. Κουροβὶς, inter Clypeam & Neapolim. Exilio S. Cypriani clara: cujus in Actis, *Civitas Curubitana* dicitur. Curubim Antoninus pariter in Zeugitana locat, a Clypea, XXX. M. passuum: a Neapoli XII.

[1] Neapolis. Mox Africæ ipsius alia distinctio. [2] Libyphœnices vocantur, qui [3] Byzacium incolunt. Ita appellatur regio [4] CCL. M. pass. per circuitum, fertilitatis eximiæ, [5] cum centesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Hic oppida libera, [6] Leptis, [7] Adrumetum, [8] Ruspina, [9] Thapsus. [10] Inde Thenæ, [11] Macomades, [12] Tacape. [13] Sabrata con-

NOTÆ.

1. *Neapolis*] Νεάπολις κολωνία Ptolemæo, loc. cit. juxta Curubim. Inter Curubim & Clypeam, Antonino Inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, apud Victorem Vitensem, *Clementinus Neapolitanus*.

2. *Libyphœnices.*] Λιβυφοίνικες, quasi ex Phœnicibus advenis, indigenisque Afris mixti. Transcripsere hæc totidem fere verbis, Solinus, c. 27. p. 49. & Martianus, l. 6. c. de secundo sinu Africæ, p. 216.

3. *Byzacium.*] Unde Byzacena provincia, Ecclesiasticis scriptoribus nota. Græcis Βυζάκιον, & Βύζαντες populi.

4. *CCL. M. pass.*] Ita Martianus. Solinus, *CC. amplius mill. pass.*

5. *Cum centesima*] Plinius ipse l. 17. sect. 3. *In Byzacio Africæ, illum centena quinquagena fruge fertilem campum &c.*

6. *Leptis.*] Λέπτις μικρὰ, juxta Adrumetum, Ptolem. l. 4 c. 3. *Leptim minorem civitatem* in Byzacena locat Antoninus, ab Adrumeto, M. P. XVIII. Apud Victorem Vitensem, inter Episcopos Provinciæ Byzacenæ, *Fortunatianus Leptiminensis.*

7. *Adrumetum.*] Byzacenæ metropolis, mox colonia. In Inscriptionibus Gruteri, p. 362. COL. CONCORDIA. VLPIA. TRAIANA. AVG. FRVGIFERA. HADRVMETINA. Stephano, Ἀδρύμη. Martiano, *Adrumetus.* Nunc *Mahometa.*

8. *Ruspina*] Ῥύσπινα Dioni prope Adrumetum, l. 42 p. 21.. & Ptolemæo, l. 4. c. 3. De ea Silius Italicus, l. 3.

Quaque procul cernit non æquos Ruspina fluctus.

De Ruspinensis agri fertilitate Plinius, lib. 15. sect. 21. Nunc est *Susa*. Vide Notas & Emendat. num. XIII.

9. *Thapsus.*] Θάψος Ptolemæo, loc. cit. Hinc inter Episcopos Byzacenæ, *Vigilius Tapsitanus*, qui & *Tapsensis.* Peninsulæ similem ait fuisse Dio, l. 43. Incolis nunc, *Comingeras*, in peninsula, ut olim, sita.

10. *Inde Thenæ.*] Nunc alterius juris, inquit, sequuntur oppida: Thenæ, &c. *Thenas Coloniam* in Byzacena vocat Antoninus. Apud Gruter, pag. 363. COL. AEL. AVG. MERCVRIALIS. THAENIT. Inter Episcopos Prov. Byzacenæ, apud Victorem Vitensem, *Paschasius Tenitanus.* Nunc, ut videtur, *Casar.*

11. *Macomades.*] Macomades Municipium Antonino, in Byzacena. Ptolemæo, l. 4. c 3 ad Syrtim minorem, juxta Thenas, Μαχόδαμα, pro Μακόμαδα. Fuit & altera Macomada in Numidia: unde in Notitia Africæ, inter ejus provinciæ Episcopos, *Pardalius Macomadiensis.* Fuisse vero eo nomine & alteram in Byzacena, præter Antoninum, Ptolemæum, Plinium, docet Collat. Carthag. n. 197. p. 177. ubi *Proficentius Macomazensis* legitur: & mox rogatus idem, *De qua Macomadia? Rusticiana,* inquit. Nunc est oppidum in peninsula munitum, *Africa.*

12. *Tacape.*] Τακάπη Ptolemæo, loc. cit. prope Tritonis ostia. Tacapas Coloniam in Tripolitana locat Antoninus. Et inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, in Notitia, *Servilius Tacapitanus.* Nunc est *Capulia*, in ostiis fluvii cognominis, juxta Syrtim minorem.

13. *Sabrata.*] Ptolemæo, lib. 4. c. 3. ad Syrtim minorem, Σαβάθρα. *Sabratam Coloniam* Antoninus in Tripolitana, Et inter Episcopos Prov. Tripolitanæ. *Leo Sabratensis.* Incolis nunc *Afacus* vocatur.

tingens Syrtim minorem,[1] ad quam Numidiæ & Africæ ab Ampsaga longitudo DLXXX. mill. passuum: latitudo, qua cognitum est, CC. mill. Ea pars,[2] quam Africam appellavimus, dividitur in duas provincias, veterem & novam, discretas fossa, inter[3] Africanum sequentem[4] & reges, Thenas usque perducta, quod oppidum a Carthagine abest[5] CCXVI. mill. passuum.

IV.[6] Tertius sinus dividitur in geminos, duarum Syrtium vadoso ac reciproco mari diros. Ad proximam,[7] quæ minor est, a Carthagine CCC. M. pass. Polybius tradit: ipsam centum mill. passuum[8] aditu, CCC. mill. ambitu.[9] Et terra autem, siderum observatione, ad eam per deserta arenis, perque serpentes iter est.[10] Excipiunt saltus repleti ferarum multitudine: & introrsus elephantorum solitudines, mox deserta vasta, ultraque[11] Garamantes, ab Augylis dierum XII. itinere distantes.[12] Super illos fuere gens Psylli, super

Notæ.

1. *Ad quam Numidiæ &c.*] Hæc totidem verbis Martianus, lib. 6. c. de secundo Africæ sinu, pag. 216. & Missi Theodosii: *Numidia & Africa Carthaginiensis finiuntur ab oriente, Syrti minore: ab occidente, flumine Ampsaga: a septentrione, mari Africo: a meridie, oceano: Longitudo, DLXXX. latitudo, CC. juxta Plinium Secundum eadem mensura est.*

2. *Quam Africam.*] Proprie dictam, seu Zeugitanam.

3. *Africanum sequentem.*] Hoc est, posteriorem, sive minorem Africanum, qui Paulo Æmilio genitus, a Scipionis majoris Africani filio adoptatus erat.

4. *Et reges.*] Massanissæ filios, ut opinor, intelligit: in quos patris regnum Scipio Africanus divisit, ut scribit Eutropius, l. 4. Obiit enim Massanissa, XLIV. filiis relictis: Micipsæ natu maximo Scipio Cirtam Numidiamque assignavit. Ab amne Tusca, qui Numidiæ finis, ad Thenas usque, veterem Africam, populi Rom. geminam Provinciam, Carthagine excisa, fecit: Proconsularem scilicet, & Byzacenam. Reges aut ceteros omnes, aut certe plerosque, Massanissæ filios, ultra Thenas, fossa discretos a Byzacena dimovit. Nunc omnia hæc obtinet a Tusca flumine ad Syrtim minorem, Tunetense regnum.

5. *CCXVI.*] Ita MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. At Anton. in Itin. *A Carthagine Thenas, M. P. CCXVII.*

6. *Tertius sinus.*] Iisdem verbis hæc Martianus, l. 6. c. de tertio sinu Africæ, p. 217.

7. *Quæ minor est.*] Nunc vulgo, *le Golfes de Capes*: aliis *le petit Banc.*

8. *Aditu.*] Faucibus, qua mare in sinum influit. De ejus aditu, ambituque, vide Strabonem, l. 17. p. 834. Melam secutus est Plinius, l. 1. c. 7.

9. *Et terra autem.*] Ab interiore Africa, inquit, ad Syrtim terrestre iter est per deserta & arenarum cumulos, nullis viarum aut callium indiciis, turbante flatu vestigia: sed sola siderum, ut in mari, observatione. Hæc Martianus loc. citat. & Solinus, cap. 27. pag. 52.

10. *Excipiunt saltus.*] Ubi nunc regio *Biledulgerid*, Tunetensi regno ad austrum subjecta.

11. *Garamantes.*] Ad Bagradæ, & Cyniphis fontes, Ptolemæo, l. 4. c. 6. ubi nunc regiones *Guargala*, *Gademes*, & *Fessen.*

12. *Super illos.*] Solinus, c. 27. p. 52. *Supra Garamantas Psylli fuerunt*, &c. De Psyllis dicemus l. 7. sect. 2.

quos

quos lacus [1] Lycomedis, desertis circumdatus. [2] Augylæ ipsi medio fere spatio locantur ab Æthiopia, quæ ad occidentem vergit, & [3] a regione quæ duas Syrtes interjacet, pari utrinque intervallo. [4] Sed litore inter duas Syrtes, CCL. M. passuum. Ibi civitas [5] Oeensis, [6] Cinyps fluvius ac regio. Oppida: [7] Neapolis, [8] Gaphara, [9] Abrotonum, [10] Leptis altera, quæ cognominatur magna. Inde [11] Syrtis major, circuitu [12] DCXXV. aditu autem [13] CCCXII. mill. pass. Inde accolit gens [14] Cisipadum. In intimo sinu fuit ora [15] Lotophagôn, quos quidam [16] Alachroas dixere, [17] ad Philænorum aras: ex arena sunt eæ.

NOTÆ.

1. *Lycomedis.*] Λυκομήδους λίμνη, Ptolemæo, l. 4. c. 5. sed alieno, ut videtur, situ.

2. *Augylæ.*] Αὔγυλαι Ptolemæo, l. 4. c. 5. Ibi nunc *Biledulgerid* desertum, qua regioni subjacet, quæ est inter utramque Syrtim.

3. *A regione quæ duas Syrtes.*] Nunc est Regnum Tripolitanum, *le Royaume de Tripoli.*

4. *Sed litore.*] Solini paraphrasis, c. 27. p. 52. *Vtraque Syrtes ducentis quinquaginta millibus passuum separantur.* Litori nomen, *la coste de Tripoli.*

5. *Oeensis.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Oceam Coloniam in Tripolitana Provincia, pro *Oeëam*, vocat Antoninus. Ptolemæo, l. 4. c. 3. est Ἐῶα. In nummo Antonini Pii, e Cimelio nostro Paris. minoris formæ ex ære, C. A. O. A. F. hoc, *Colonia Ælia Oea Augusta Felix.* Una e tribus oppidis est, ex quibus omnibus conflata vetus Tripolis: quæ hodie, *Tripoli vecchio.* Solinus, cap. 27. p. 49. *Achæi Tripolin lingua sua signant, de trium urbium numero, Oea, Sabrata, Leptis magna.*

6. *Cinyps.*] Κίνυψ & amnis, & circumjacentis regionis nomen est Herodoto, l. Melpom. p. 280. & 287. Κίνυφος ποταμός Ptolemæo, loc. cit. nunc Tripolitanus amnis, Mela, lib. 1. c. 7. *Vltra est Oea oppidum, & Cinyps fluvius per uberrima arva decidens.*

7. *Neapolis.*] Quæ nunc Tripolis dicitur, *Tripoli de Barbarie*, regni cognominis caput. Cave hanc Neapolim cum altera confundas, de qua sup sect. diximus in Prov. Proconsulari, seu Zeugitana.

8. *Gaphara.*] Permutatis syllabis, Γαφάρα λιμὴν dicitur Ptolemæo, inter Neapolim & Oeam, l. 4. c. 3. Vide Notas & Emend. num. XIV. Nunc est *Tezura.*

9. *Abrotonum.*] Scylaci & Stephano, Ἀβρότονον. Sed iste cum Neapoli eandem facit: diversam ille, cum Plinio, Pomponioque. Nunc *Tesuta.*

10. *Leptis altera.*] Hodie *Lebida.* Hanc Strabo lib. 17. pag. 835. & Ptolemæus, l. 4. c. 3. eandem esse cum Neapoli arbitrantur. Rectius cum Pomponio Plinius diversam: quod & ipse situs comprobat. Inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, apud Victorem, *Callipides Leptimagnensis.*

11. *Syrtis major.*] Gallis, *les Seches de Barbarie*, Italis, *Golfo de Sidra.* Nautis, *il Golfo di Zalocho.*

12. *DCXXV.*] Ita Martianus, l. 6. cap. de tertio Africæ sinu, pag. 217.

13. *CCCXII. mill.*] Vide Notas & Emend. num. XV.

14. *Cisipadum.*] Hi Syrtium oram occidentalem accoluêre olim: quæ orienti obvertitur, Lotophagi, a promontorio Borio, usque ad Phycunta, de quo sect. seq. Mela, lib. 1. cap. 7.

15. *Lotophagôn.*] Λωτοφάγοι Λίβυες Scylaci, pag. 45. qui loto vescebantur: quo de cibo dicemus, lib. 13. sect. 32.

16. *Alachroas dixere.*] Quasi marini coloris viros. Vide Notas & Emend. num. XVI.

17. *Ad Philænorum.*] Ubi Philæni fratres vivi sponte obrui se passi sunt. Rem narrant eleganter Mela, lib. 1. cap. 7. Valerius Max. l. 5. c. 6. p. 278. Sallustius, bello Jugurth. pag. 116.

Ab his non procul a continente palus vaſta [1] amnem Tritonem nomenque ab eo accipit, [2] Pallantias appellata Callimacho, & citra minorem Syrtim eſſe dicta: a multis vero inter duas Syrtes. Promontorium, quod majorem includit, [3] Borion appellatur. Ultra Cyrenaica provincia.

Ad hunc finem [4] Africa a fluvio Ampſaga [5] populos XXVI. habet, qui Romano parent imperio. In his [6] colonias VI. præter jam ſupradictas, [7] Uthinam, [8] Tuburbin. Oppida civium Romanorum XV. ex quibus in mediterraneo dicenda [9] Azuritanum, [10] Abutucenſe, [11] Aborienſe,

NOTÆ.

1. *Amnem Tritonem.*] Λίμνην Τριτωνίδα, & ποταμὸν μέγαν Τρίτωνα hoc tractu agnoſcunt Herodotus, lib. 4. Melpom. n. 179. pag 281. & Ptolem. lib. 4. cap. 3. Hodie nomen amni, *Melelus*, ultra regni Tripolitani fines, unde regnum Barcæ incipit.

2. *Pallantias.*] Παλλαντιὰς Minervæ epitheton eſt in Epigram. Id paludi inditum nomen, quod in amne cognomine, inquit Solinus cap. 27. pag. 52. *ſpeculatam ſe artium Deam crediderunt.* Ab eo viciſſim ipſa Tritoniæ nomen recepit: Feſtus: *Tritonia Minerva, a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus ſit viſa.* Alia eſt Minervæ appellatio, qua Τριτογένεια, aliaque vocis originatio: qua de Euſebium conſule, lib. 3. Præpar. pag. 89. Hic tamen genitam Minervam Mela ait, lib. 1. cap. 7.

3. *Borion.*] Borion quoque Melæ, lib. 1. cap. 7. Straboni lib. 17. pag. 836. μικρὸν ἀκρωτήριον Βόρειον, citra Berenicem. Nunc eſt *Capo di Tiñones.*

4. *Africa.*] Non ea jam quæ proprie dicta, ſed quæ latius ſumpta, Numidiam quoque complectitur: quo plane modo Africæ proprie appellatæ nomen a Mela accipitur, lib. 1. cap. 7. a promontorio Metagonio ad Philænorum aras.

5. *Populos XXVI.*] At codices omnes MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. &c. habent *populos DXVI.* qui numerus fidem omnem ſuperat.

6. *Colonias VI.*] In quibus ſunt Uthina, & Tuburbis, inquit, præter jam ſupra dictas quatuor, Cirtam, Siccam, Carthaginem, & Maxullam.

7. *Vthinam.*] Οὔθινα Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. inter mediterraneas Africæ civitates, inter Tabracam oppidum, & Bagradam amnem, Proconſularis Provinciæ. In Collat. Carthag. pag. 119. *Iſaac Epiſcopus plebis Vtinenſis.* Et in Conc. S. Cypriani, de hæret. baptiz. *Felix ab Vthina.*

8. *Tuburbin.*] In eadem Zeugitana ſeu Proconſulari, *Tuburbo minus*, a Carthagine M. P. XLVI. Θουβούρβω, Ptolemæo. loc. cit. Inter Epiſcopos Prov. Proconſularis, apud Victorem Vitenſ. *Benenatus Tuburbitenſis.*

9. *Azuritanum.*] In Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. *Abſuritanum.* Eſt hæc Ἀσσούρος Ptolemæi, lib. 4. cap. 2. inter mediterraneas civitates Numidiæ novæ, prope Siccam Veneriam. In Collat. Carthag. num. 120. pag. 98. *Evangelus Epiſcopus Eccleſiæ Aſſuritanæ.*

10. *Abutucenſe.*] In Collat. Carthag. pag. 112. *Ianuarius Epiſcopus plebis Aptucenſis.* Diverſa ab Aptuca, Aptunga ſive Abtugna eſt: in eadem Collat. pag. CXI. *Felix Epiſcopus plebis Aptugnitenſis.* etſi utrumque oppidum quidam temere confuderunt.

11. *Aborienſe.*] In Collat. Carthag. pag. 121. *Trifolius Epiſcopus plebis Aborenſis.* Huc forte Suidæ illud pertinet, Ἄβαρα, ὄνομα τόπου.

[1] Canopicum, [2] Chilmanense, [3] Simittuense, [4] Thunusidense, [5] Tuburnicense, [6] Tynidrumense, [7] Tibigense, [8] Ucitana duo, majus, & minus: [9] Vagense. Oppidum Latinum unum [10] Usalitanum. Oppidum stipendiarium unum, [11] Castris Corneliis. Oppida libera triginta, ex quibus dicenda intus [12] Acolitanum, [13] Acharitanum, [14] Avinense, [15] Abziritanum, [16] Canopitanum, [17] Melzitanum,

NOTÆ.

1. *Canopicum.*] Κανώπιτσαι Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. oppidum est mediterraneum Africæ proprie dictæ, inter Tabracam civitatem, & Bagradam fluvium. Stephanus: ἔστι καὶ Λιβύης τόπος Κάνωβος.

2. *Chilmanense.*] Κίλμα mediterraneum Africæ propriæ oppidum, post Bagradam amnem, sub Carthagine, auctore Ptolemæo, lib. 4. cap. 3.

3. *Simittuense.*] Σιμίσθυ oppidum mediterraneum Numidiæ novæ, inter Ampsagam fl. & Tabracam oppidum, Ptolemæo, loc. cit. *Simittu Colonia* est in Numidia Antonino, a Bulla Regia, de qua supra, VII. mill. pass.

4. *Thunusidense.*] Θουνουσδα Ptolemæo loc. cit. prope Madauram.

5. *Tuburnicense.*] Θουβούρνικα κολωνία Ptolemæo, loc. cit. Sed idem Tubursicam ab ea diversam facit, quod vereor ut jure faciat. In Notitia Africæ inter Episcopos Numidiæ, *Frumentius Tubursicensis.*

6. *Tynidrumense.*] Ptolemæo rursum inter oppida Numidiæ novæ mediterranea, Θουνουδρομον κολωνία, l. 4. c. 3.

7. *Tibigense.*] Ita libri omnes, etiam MSS. ex quibus Ptolemæus est emendandus, qui loc. cit. permutatis syllabis, pro Τιβίγα, scribit Θιγίβα κολωνία.

8. *Vcitana duo.*] Horum alterum Οὔκιβι Ptolemæo, loc. cit. In Collat. Carthag. p. 131. *Octavianus Episcopus plebis Vcimaius.* Et ad Uci minus referendus videtur, qui in Africæ Notitia, inter Episcopos Provinciæ Proconsularis, *Quintianus Vrcitanus* dicitur, pro *Vcitanus.*

9. *Vagense.*] In Collat. Carthag. p. 161. *Privatus Vagensis.* Οὐάγα Ptolemæo, l. 4. c. 3. prope Cirtam.

10. *Vsalitanum.*] Vetus Inscriptio, apud Gruter. p. 512. USALLITANI. Hinc Evodius Uzalensis Episcopus, Augustino perfamiliaris, epist. 147. & Serm. 33. de diversis. Et inter Episcopos Provinciæ Proconsularis in Notitia Africæ *Sacconius Vzalensis.* Coloniam Uticæ vicinam vocat Augustinus, l. 22. de Civit. c. 8.

11. *Castris Corneliis.*] Hoc est, juxta castra Cornelia, vel appositum oppidum castris Corneliis, de quibus sect. 3. Adversatur MSS. codicibus Pintianus, orationemque Pliniam labefactat, cum *A castris Corneliis*, legi putat oportere.

12. *Acolitanum.*] In Notitia Africæ, inter Episcopos Prov. Byzacenæ, *Restitutus Acolitanus.* Straboni, l. 17. p. 831. Ἀχόλλα, ἐλευθέρα πόλις. In vet. inscript. apud Gruter. p. 512. AQUILLITANI, cum Leptitanis, Usallitanisque junguntur. Hirtio, lib. de Bello Afric. passim Acilla vocatur libera civitas.

13. *Acharitanum.*] In R. 1. *Accharitanum.* R. 2. *Accaritanum.* Huc referri debet, qui inter Episcopos Prov. Byzacenæ, legitur apud Victorem Vitens. *Donatus Aggaritanus.* Et is etiam fortassis, qui in Collat. Carthag. p. 151. *Candorius Aggeritensis* dicitur.

14. *Avinense.*] Ita libri omnes. Id oppidum esse arbitror, quod alii Vinense vocant. Nam *Vina Civitatem* in Zeugitana Antoninus agnoscit. Hermolaus mavult *Avittense* ab Ἀούιττα mediterraneo oppido, inter Tabracam oppidum, & Bagradam amnem, apud Ptolem. l. 4. c. 3.

15. *Abziritanum.*] In Coll. Carth. p. 112. *Fructuosus Abziritensis.* In Notitia Victoris Vitensis, *Servus Arsuritanus:* scribo, *Apsiritanus.*

16. *Canopitanum.*] In Collat. Carthag. p. 127. *Felix Episcopus Caniopitanorum.*

17. *Melzitanum.*] In R. 1. 2. & Chiffl. *Melizitanum.* In Collat. Carthag. p. 99. *Tutus Episcopus plebis Melzitensis.*

[1] Materenſe, [2] Salaphitanum, [3] Tuſdritanum, [4] Tiphicenſe, [5] Tunicenſe, [6] Theudenſe, [7] Tageſtenſe, [8] Tigenſe, [9] Uluſubritanum, [10] Vagenſe aliud, [11] Viſenſe, [12] Zamenſe. Ex reliquo numero non civitates tantum, ſed pleræque etiam nationes jure dici poſſunt, ut [13] Natabudes, [14] Capſitani, [15] Miſulani, [16] Sabarbares,

Notæ.

1. *Materenſe.*] Inter Epiſcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, *Adelfius Mattaritanus.* In Collat. Carthag. p. 99. *Honoratus Epiſcopus Matharenſis Eccleſiæ.* Vide Notas & Emend. num. XVII.

2. *Salaphitanum.*] Vide Notas & Emend. num. XVIII.

3. *Tuſdritanum.*] Nomen oppido Θύσδρος apud Ptolem. l. 4. c. 3. ſub Adrumetto. Tuſdrum Antonino, in Byzacena, inter Epiſcopos Prov. Byzacenæ apud Victorem Vitenſ. *Florentius Tuziritanus*, pro *Tuſdritanus.* Et in Collat. Carthag. p. 171. *Aptus Tuzuritenſis*, pro *Tuſdritenſis.*

4. *Tiphicenſe.*] Vide Notas & Emend. num. XIX.

5. *Tunicenſe.*] In MSS. R. 1. &c. *Thunienſe.* Referendus huc videtur *Lucianus Epiſcopus plebis Tuneyenſis*, e Collat. Carthag. p. 110. Oppida modo mediterranea cenſentur: quamobrem Tunetum, litoralem civitatem, quam *Tunis* vocamus, cave hic appellari a Plinio putes.

6. *Theudenſe.*] Inter Epiſcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, *Decimus Theuzitanus*, ſive *Theuditanus:* nam Theuza & Theuda promiſcue ſcribitur, ut Quiza & Quida, quod ante monuimus, literis D & Z in hiſce nominibus permutari invicem ſolitis.

7. *Tageſtenſe.*] In MSS. omnibus R. 1. 2. &c. *Tageſenſe.* Nec Tagaſta porro, Auguſti natalibus, & Alypii ſede clara, nec Teveſte, locum habere hic poteſt: eſt enim utraque Numidiæ Provinciæ: neutra Byzacenæ, cujus nunc luſtrantur oppida.

8. *Tigenſe.*] In Collat. Carthag. p. 98. *Aptus Epiſcopus plebis Tigienſis*, Vetus inſcriptio apud Reineſ. p. 458. IVLIO. PROCVLO. V. C. PRAEF. VRB. PATRONO. COL. BYZACENAE. ET. PATRONO. COLON. AELIAE. ZAMAE. REGIAE. ET. PATRONO. TIGISENS.

9. *Vluſubritanum.*] Οὐλιζιῤῥα Ptolemæo, l. 4. c. 3. inter oppida Africæ mediterranea, in Byzacena, ſub Adrumeto.

10. *Vagenſe aliud.*] Aliud nimirum a ſuperiore Vagenſi, quod in Numidia poſitum prope Cirtam diximus: iſtud, in Byzacena. Utrumque Collatio Carthaginienſis agnoſcit, pag. 211. *Accedente Ampelio Vagenſi*, inquit. Et mox, *accedente Primulio Epiſcopo Vagenſe.*

11. *Viſenſe.*] In Collat. Carthag. p. 178. *Dativus Epiſcopus Viſenſis.* Vide Notas & Emend. num. XX.

12. *Zamenſe.*] In Collat. Carthag. pag. 101. *Dialogus Zamenſis.* Inſcriptio vetus apud Gruter. p. 364. COL. AEL. HADR. AVG. ZAMAE. REGIAE. Hæc Jubæ regia fuit, Hirtio teſte, Vitruvioque. Arcem regni Salluſtius vocat, in bello Jugurth. p. 99. Livius, l. 30. p. 362. *Zama quinque dierum iter a Carthagine abeſt.*

13. *Natabudes.*] Ita libri omnes, etiam MSS. Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. Νασαβουτες vocantur.

14. *Capſitani.*] Salluſtius, in bello Jugurth. p. 127. *Erat inter ingentes ſolitudines, oppidum magnum atque valens, nomine Capſa, cujus conditor Hercules Libys memorabatur, &c.* Ibi de hujus urbis obſidione prolixe & eleganter. Κάψα Ptolemæo, l. 4. c. 3. inter Bagradam & Tritonem amnes. Cives Salluſtio *Capſenſes.*

15. *Miſulani.*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Chiffl. *Muſulani.* Ptolemæo, lib. 4. c. 3. Μισούλαμοι, Cirthæ ad auſtrum ſubjecti: quibus vicini Naſabutes proxime appellati, Tacitus, l. 2. Annal. p. 57. *Muſulanorum valida gens, & ſolitudinibus Africæ propinqua.*

16. *Sabarbares.*] Ita R. 1. & 2. Chiffl. *Sababares.* Ptolemæo lib. 4. cap. 3. Σαβούβουρες.

[1] Massyli, [2] Nisives, [3] Vamacures, [4] Ethini, [5] Mussini, [6] Marchubii, & tota Gætulia ad flumen Nigrin, qui Africam ab Æthiopia dirimit.

V. [7] Cyrenaica, eadem Pentapolitana regio illustratur [8] Hammonis oraculo, quod a Cyrenis abest CCCC. M. passuum: [9] fonte Solis: urbibus maxime quinque, Berenice, Arsinoë, Ptolemaide, Apollonia, ipsa Cyrene. Berenice [10] in Syrtis extimo cornu est, quondam vocata [11] Hesperidum supradictarum, vagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluvius [12] Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum

CAPUT V. 5

NOTÆ.

1. *Massyli.*] Cave hos cum Massæsylis confundas, de quibus actum est superius, sect. 1. Massyla Numidiæ gens altera a Livio appellatur, l. 24. p. 26.

2. *Nisives.*] Νισιβες Ptolemæo, loc. cit. Iidem forte qui *Nisuetæ* Livio, l. 33. p. 396.

3. *Vamacures.*] Ita libri omnes. Forte ii sunt, qui Ptolemæo loc. cit. Ἀςάκυρες appellantur: Vel ii potius, qui in orientali parte Mauritaniæ Cæsariensis positi, Μάκκουραι, vel ii qui in eodem fere tractu Μάχυρες vocantur, apud eundem Ptolem. l. 4. c. 3.

4. *Ethini.*] Eos esse suspicor, qui Ptolemæo l. 4. c. 3. Κινίθιοι, *Cinithiorum haud spernenda natio*, Tacito dicitur, juxta Musulanos, l. 2. Annal. p. 57.

5. *Mussini.*] Qui Ptolemæo Μουσουνοὶ, loc. cit.

6. *Marchubii.*] Qui in orientali Mauritaniæ Cæsariensis parte positi, juxta Numidiam, Μαλχούβιοι a Ptolemæo appellantur, l. 4. c. 2.

7. *Cyrenaïca.*] Hæc deinceps iisdem verbis Martianus, l. 6. c. de tertio sinu Africæ, p. 217. & Solinus, c. 27. p. 52. A Cyrene urbe provinciæ nomen: urbi a Cyre fonte, ἀπὸ Κυρῆς πηγῆς, ut Callimachus ait, in Hymno Apollinis: vel a Cyra monte, unde fons oritur, ut Justino visum, l. 13. c. 7. p. 136. Hodie, *le Royaume de Barca.*

8. *Hammonis oraculo.*] Describitur a Curtio, l 4. c. 28. & seq. Jovis Hammonis porro simulacrum arietino vultu fuisse omnes sciunt: confirmat Athanasius: Λίβυες σέβοντα τὸν ὁ καλοῦσιν Ἄμμωνα θεὸν ἔχουσι, καὶ τοῦτο πολλοῖς παρ' ἑτέρων εἰς θυσίαν σφάζεται. Vide Plinium lib. 37. sect. 60. n. 7. Ceterum Hammonem Ægyptii Jovem appellant, teste Herod. l. 2. n. 42. p. 106. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία.

9. *Fonte Solis.*] De eo diximus, l. 2. sect. 6. Mela quoque de situ Plinio suffragatur: *Sunt*, inquit l. 1. c. 8. *in Cyrenaïca Hammonis oraculum, fidei inclytæ: & fons, quem Solis appellant*, &c.

10. *In Syrtis extimo cornu.*] *Circa extimum Syrtis cornum*, inquit Solinus, cap. 27. p. 53. nempe Syrtis majoris. Borion, credo, promontorium intelligit, de quo sect. sup. quo Syrtium major includitur, seu terminatur ab orientali parte. Oppido nunc vetusti nominis vestigia non obscura, *Bernichio.*

11. *Hesperidum.*] Ut vagantur fabulæ, inquit, alibi aliis Hesperidum hortos statuentibus, aliis quidem in Magnesia, aliis ad fretum Herculis: in oceano aliis: hic quoque nonnulli collocarunt Hesperidas, quas sect. 1. ad Atlantem montem posuimus. Ptolemæus l. 4. c. 4. Βερενίκη, ἡ καὶ Ἑσπερίδες. Ammianus, l. 22. p. 233. *Berenice, quas Hesperidas appellant.* Hesperis prius dicta est, quæ mox Berenice ab uxore Ptolemæi Evergetæ. Stephanus: Ἑσπερίς, πόλις Λιβύης, ἡ νῦν Βερενίκη. Mela, lib. 1. c. 8. p. 110. non alio nomine, quam Hesperidem vocat.

12. *Lethon.*] Ita Solinus & Martianus, locis cit. Λάθων est Ptolemæo loc. cit. juxta Berenicen. Λυθαῖος Straboni, l. 14. p. 647. ἐν Ἑσπερίταις Λίβυσι, ubi Casaubonus, qui sint Hesperitæ Libyes, Berenices nimirum incolæ, quæ Hesperidum dicta est regio, videtur nescisse: Ptolemæus alter Ægypti rex, lib. 2.

horti memorantur. Abest a Lepti [1] CCCLXXV. M. passuum. Ab ea [2] Arsinoë, Teuchira vocitata, XLIII. M. passuum. Et deinde [3] Ptolemais, antiquo nomine Barce, [4] XXII. M. passuum. [5] Mox XL. M. pass. promontorium [6] Phycûs per Creticum mare excurrit, distans [7] CCCL. M. passuum a Tænaro Laconicæ promontorio. A Creta vero ipsa [8] CXXV. M. Post id [9] Cyrene, a mari undecim M. passuum. A Phycunte [10] Apolloniam XXIV. mill. passuum. [11] Ad Cherronesum LXXXVIII. mill. passuum. Unde [12] Catabathmum CCXVI. mill. passuum. [13] Accolunt Marmaridæ, a Parætonii ferme regione ad Syrtin usque majorem porrecti. Post eos [14] Ararauceles,

NOTÆ.

Comment. apud Athen. lib. 2. p. 71. Λήθωνα cum Plinio vocat. Et hic quoque, ob similitudinem cum infernali Lethe, creditus oblivionem parere, teste Lucano, l. 9. v. 355.

1. *CCCLXXV.*] Sic rescripsimus ex MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. atque ex Martiano, lib. 6. p. 217. Prius legebatur, CCCLXXXV.

2. *Arsinoë.*] Ἀρσινόη, ἡ κ᾽ Τεύχειρα, Ptolemæo, lib. 4. cap. 4. & Straboni, lib. 17. pag. 837. Ταύχειρα, Stephano pag. 115. & Scylaci, pag. 44. Nunc *Trochara.*

3. *Ptolemaïs.*] Strabo, loc. cit. ἡ Βάρκη πρότερον, νῦν δ᾽ Πτολεμαΐς. Ita & Stephanus, verbo Βάρκη. Ptolemæo tamen lib. 4. cap. 4. Πτολεμαΐς & Βάρκη duæ sunt civitates: hæc mediterranea, illa litoralis. Scylaci quoque, loc. cit. Ptolemaïs igitur condita, non eo loco quo Barce fuit, sed quo Barcæorum portus. Inter Pœnorum hostes, a Marone lib. 4. Æneïd. censentur *lateque furentes Barcæi.* Nunc quoque interius oppidum retinet nomen & mœnia, *Barca:* unde regni appellatio: litorale, *Tolemeta* nuncupatur.

4. *XII. M. pass.*] A Teuchira Ptolemaïdem, Antoninus in Itiner. XXVI. M. pass. intervallum facit.

5. *Mox XL. M. pass.*] Vide Notas & Emend. num. XXI.

6. *Phycus.*] Φυκοῦς ἄκρον Ptolemæo, lib. 4. cap. 4. Ibi regio Cyrenaïca ab occasu incipit flectere se in exortum Solis. Nautis dicitur, *Capo Rusato.*

7. *CCCL. M. passuum.*] Sive bis mille & octingentis stadiis, ut ait Strabo, lib. 17. pag. 837. quæ mensura cum Pliniana congruit.

8. *CXXV.*] Ita libri omnes, etiam MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. tum hoc loco, tum lib. 4. sectione 20.

9. *Cyrene.*] Κυρήνη, de qua multa vide apud Strab. loc. cit. Nunc esse *Cairoan* a quibusdam falso creditur: cum sit ab Arabibus conditum recens oppidum. Sed est *Ceyret*, nunc pagus.

10. *Apolloniam.*] Ἀπολλωνία, Ptolemæo, lib. 4. cap. 4. At Straboni, loc. cit. Ἀπολλωνιὰς Κυρηναίων ἐπίνειον, Cyrenensium navale. Hodie. *Bonandré:* Geographo Nubiensi, *Bondarea.*

11. *Ad Chersonesum.*] Χερσόνησος μεγάλη Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. inter Marmaricæ nomos, sive Præfecturas. Ubi nunc *Capo di Roxatim*, sinusque cognominis, *Golfo di Roxatim:* alii *Raxiltim* scribunt. Straboni, lib. 17. pag. 838. Ἄκρα Χερρόνησος λιμένα ἔχουσα. Promontorium cum portu. Stephano, urbs est, cui nomen & Κέρρυρα fuit: gentile, Κερρύρειος, ut a Ταυχείρα, de qua paulo ante, Ταυχίειος.

12. *Catabathmum.*] De Catabathmo & Parætonio, sect. seq.

13. *Accolunt Marmaridæ.*] Μαρμαρίδαι Straboni, loc. cit.

14. *Ararauceles.*] Post Marmaridas, versus occasum Solis, Syrtimque majorem. Ἀραυράκιδες Ptolemæo, lib. 4. cap. 4. quorum magis ad ortum Solis regio vergit, quam Barcitarum.

& jam in ora Syrtis [1] Naſamones, quos antea [2] Meſammones Græci appellavere, ab argumento loci, medios [3] inter arenas ſitos. [4] Cyrenaicus ager XV. M. paſſuum latitudine a litore, arboribus fertilis habetur. Intus eodem ſpatio frugibus tantum: mox triginta mill. paſſuum latitudine, & CCL. mill. paſſuum longitudine, [5] laſere modo.

Poſt Naſamones, [6] Aſbyſtæ, [7] & Macæ vivunt. Ultra eos [8] Hammanientes duodecim dierum itinere a Syrtibus majoribus ad occidentem, & ipſi quaqua verſus arenis circumdati: puteos tamen haud difficiles binûm ferme cubitorum inveniunt altitudine, ibi reſtagnantibus Mauritaniæ aquis. [9] Domos ſale montibus ſuis exciſo, ceu lapide, conſtruunt. Ab his [10] ad Troglodytas hiberni occaſus plaga

NOTÆ.

1. *Naſamones.*] Νασαμῶνες, Syrti majori confines, apud Strabonem, lib. 17. pag. 838. Gentis mores ac ſitum Lucanus pereleganter deſcribit lib. 9. verſ. 439.

Quas Naſamon gens dura legit, qui proxima ponto
Nudus rura tenet: quem mundi barbara damnis
Syrtus alit: nam litoreis populator arenis
Imminet, & nulla portus tangente carina
Novit opes. Sic cum toto commercia mundo
Naufragiis Naſamones habent.

2. *Meſammones.*] Voce conflata ex μέσος quod *medium*, & ἄμμος, quod *arenam* ſonat. Ex Hebraïca originatione vocem derivat Bochartus, parte 1. Geogr. lib. 4 cap. 30. pag. 322. quaſi Viros Hammonis vox ea ſignificet.

3. *Inter arenas.*] Lucanus hanc oram deſcribens, libro cit. verſ. 454.

Patet omne ſolum, liberque meatu
Æoliam rabiem totis exercet arenis.

Et mox,

Regna videt pauper Naſamon errantia vento.

4. *Cyrenaïcus ager.*] Accepta hæc ſunt ab Herodoto, lib. 4. Melpom. n. 199. pag. 287.

5. *Laſere modo.*] De laſere, lib. 19. ſectione 15.

6. *Aſbyſtæ.*] Ἀσβύσται. Vide Notas & Emend. num. XXII.

7. *Et Macæ vivunt.*] Hoc eſt, degunt, ſive habitant. Μάχαιοι Συρτῖται Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. Μάχαι Herodoto, lib. 4. Melpom. n. 175. pag. 280. & Scylaci, pag 45. & Diodoro, lib. 3. Bibl. pag. 178. Solinus hæc tranſcribens Aſbyſtas laſere pariter vivere inepte pronunciat.

8. *Hammanientes.*] Vel Ammanientes, ut ab ἄμμῳ *arena*, traxiſſe & illi nomen videri poſſint. Ii plane ſunt, quos Solinus cap. 28. pag. 54. Amantes vocat: quos cum Hammonis Jovis accolis Ortelius male confundit: & Bochartus eum ſecutus, loco mox cit. Nam quod de domibus ſale ceu lapide ſtructis mox narratur a Plinio, id Amantibus a Solino arrogatur: ſituſque idem inter Naſamonas & Troglodytas. Pars eſt deſerti, quod nunc *Biledulgerid* vocant.

9. *Domos ſale.*] Accepta hæc ab Herod. lib. 4. Melpom. n. 185. pag. 284.

10. *Ad Troglodytas.*] Non una modo in parte terrarum Troglodytæ ſunt: nam præter eos qui ſinum Arabicum accolunt, ſunt & in Africæ pene umbilico, a Syrtibus majoribus ſedecim dierum itinere diſſiti, verſus occaſum: ubi nunc *Techortina regio.* Τρωγλοδύται Αἰθίοπες hi vocantur ab Herodoto, lib. 4. Melpom. n. 185. pag. 283.

[1] dierum IV. iter, cum quibus commercium gemmæ tantum, quam carbunculum vocamus, ex Æthiopia invectæ. [2] Intervenit ad solitudines Africæ, supra minorem Syrtin dictas, versa [3] Phazania, ubi gentem Phazaniorum, urbesque Alelen & Cillabam subegimus. Item Cydamum [4] e regione Sabratæ. Ab his mons longo spatio in occasum ab ortu tendit, Ater nostris dictus a natura adusto similis, aut Solis repercussu accenso. [5] Ultra eum deserta: [6] Matelgæ oppidum Garamantum: itemque [7] Debris, [8] affuso fonte, a medio die ad mediam noctem aquis ferventibus totidemque horis ad medium diem rigentibus: clarissimumque oppidum [9] Garama caput Garamantum: omnia armis Rom. superata, & a [10] Cornelio Balbo triumphata: [11] uni huic omnium externo curru & Quiritium jure donato: quippe

NOTÆ.

1. *Dierum IV. iter.*] MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. *dierum VII. itinere.* De carbunculorum commercio eadem habet Solinus: de his dicemus, lib. 37. sectione 25.

2. *Intervenit.*] In ea via, inquit, quæ est ab Hammanientibus ad Troglodytas occurrit Phazania regio, vergens ad eas solitudines quas paulo ante diximus supra minorem Syrtin esse positas: initio nimirum superioris sect.

3. *Phazania.*] Φαζανία regionis nomen, apud Agathemerum, lib. 2. Geograph. cap. 5. Pars est deserti *Biledulgerid*, cum parte Tunetensis regni, quæ maxime in austrum vergit.

4. *E regione Sabratæ.*] Quam sect. 3. sitam esse diximus, in ipso Syrtis minoris cornu, qua spectat Africam proprie dictam.

5. *Ultra eum.*] Versus austrum, ubi desertum vastissimum est, *Biledulgerid*.

6. *Matelgæ.*] Forte rectius, *Mox Talgæ*, ut in Chiffl. cod. Reg. 1. Colb. 1. 2. &c.

7. *Debris.*] Meminit hujus oppidi Priscianus in Periegesi, pag. 369.

Continuo post hos sequitur Phaurusia tellus:
Hanc habitant juxta Garamantes Debride clari.

Βέδειρον est Ptolemæi, lib. 4. cap. 6. circa fontes Cinyphis amnis, nec procul a Garame Metropoli.

8. *Affuso fonte.*] De hoc fonte eadem narrant Augustinus, lib. 21. de Civit. cap. 5. Solinus, cap. 29. pag. 54. Breviter Isidorus, lib. 13. cap. 13. ex August. *Apud Garamantes fontem esse aiunt ita algentem diu, ut non bibatur: ita ardentem nocte, ut non tangatur.* Causam hujus miraculi Lucretius investigat, lib. 6. Ad ignes subterraneos nocturnumque frigus causam refert Licetus, lib. 5. de quæsitis per epist. pag. 256. quem vide, si tanti esse id putas.

9. *Garama.*] Γαράμη μητρόπολις Ptolemæo, lib. 4. cap. 6. Videtur esse *Gademes* regionis hodieque cognominis caput. Ipsa Garamantum tellus regiones tres, ut diximus, complectitur: *Fessen*, quæ nempe ortui propior: *Guargala*, quæ occidenti Soli: *Gademes*, quæ inter utramque media. Hos Strabo lib. 17. pag. 835. ait esse confines iis gentibus, unde Carchedonii lapilli afferuntur: Troglodytis scilicet, (quæ Techortina nunc regio est,) cum quibus commercium ejus gemmæ esse paulo ante diximus, quam carbunculum vocamus.

10. *Cornelio Balbo.*] De hoc Balbo minore, sive juniore, Cicero lib. XI. ad Attic. ep 12. pag. 341. De majore, qui alterius patruus fuit, idem lib. 8. ad Attic. ep. 9. pag. 236.

11. *Uni huic omnium.*] Uni illi omnium externorum & triumphi honos, & civitas est donata. Triumphavit & P. Ventidius: at non externus ille, sed Italus. Solinus c. 29. p. 54. de Balbo: Gadibus

Gadibus genito civitas Romana cum Balbo majore patruo data est. Et hoc mirum, ſupradicta oppida ab eo capta, auctores noſtros prodidiſſe: Ipſum in triumpho, præter Cydamum & Garamam, omnium aliarum gentium urbiumque nomina ac ſimulacra duxiſſe, quæ iere hoc ordine. [1] Tabidium oppidum, [2] Niteris natio, Negligemela oppidum, Bubeïum natio, vel oppidum, Enipi natio, [3] Thuben oppidum: mons nomine Niger: Nitibrum, Rapſa, oppida: Diſcera natio, Debris oppidum, flumen Nathabur, Thapſagum oppidum, [4] Nannagi natio, Boïn oppidum, Pege oppidum, flumen Daſibari. [5] Mox oppida continua, Baracum, Buluba, Alaſi, Balſa, Galla, Maxala, Zizama. Mons Gyri, in quo gemmas naſci [6] titulus præceſſit. Ad Garamantas iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis ejus puteos (qui ſunt non alte fodiendi, ſi locorum notitia adſit) arenis operientibus. Proximo bello, quod [7] cum Oeenſibus geſſere initiis Veſpaſiani Imperatoris, compendium viæ quatridui deprehenſum eſt. Hoc iter vocatur Præter caput ſaxi. Finis Cyrenaicus [8] Catabathmos appellatur, oppidum & vallis repente convexa. Ad eum terminum Cyrenaïca Africa [9] a Syrti minore decies centena LX. M. paſſuum in longitudine patet: in latitudine, qua cognitum eſt, DCCC.

NOTÆ.

Primus ſane de externis, ut pote Gadibus genitus, acceſſit ad gloriam nominis triumphalis. Verum non modo primus is externi ſanguinis eum honorem eſt adeptus, ſed & privatorum poſtremus: nam Republica ad unius poteſtatem revocata, Imperatores tantum, aut Imperatorum propinqui, Romæ conſequenti tempore de victis gentibus triumpharunt. In libris hactenus editis perperam, *unius omnium*, legebatur. Salmaſ. p. 383. in Solin. ſpreta omnium librorum fide locum pro arbitrio mutat.

1. *Tabidium.*] Θαβεδὶς Ptolemæo, l. 4. c. 6. circa Bagradæ fontes.

2. *Niteris.*] Colb. 1. 2. *Nitiebres.* Et mox *Viſcera* pro *Diſcera*. Quibus & R. 1. & Chiffl. ſuffragatur.

3. *Thuben.*] Huc, credo ſpectat Præpoſitus limitis Tubunienſis, inter Limitaneos, ſub diſpoſitione Comitis Africæ, in Notitia Imperii Rom. ſect. 50.

4. *Nannagi.*] Chiffl. *Dannagi.* R. 1. Colb. 1. 2. *Tamiagi.*

5. *Mox oppida.*] Horum deinde oppidorum, inquit, in triumpho imagines ſecutæ ſunt. MSS. paulo aliter hæc nomina repræſentant: *Baracum, Halaſigalſa, Balla, Mazalla, Cizama.*

6. *Titulus præceſſit.*] Singulis triumphi ſimulacris titulus affigebatur, cui inſcripta gentium oppidorumque devictorum nomina. In MSS. R 1. & Colb. 2. *titulus præceſſit.* In Colb. 2. *titulus prodidit.*

7. *Cum Oeenſibus.*] Ab Oea oppido, de quo dictum eſt ſect. 4. Solini paraphraſis, cap. 29. p. 54. *Sub Veſpaſiano principe, bello quod cum Oeenſibus geſtum eſt, difficultas hæc diſſoluta eſt compendio ſpatii brevioris invento.* Plinius *proximum bellum* dixit, quia proxime geſtum, cum hæc ſcriberet. Proximum Solinus nec dixit, nec vero integra fide potuit dicere, tanto nimirum Plinio recentior, quantum vel unus hic locus abunde declarat.

8. *Catabathmos.*] Mela, lib. 1. c. 8. *Catabathmos vallis devexa in Ægyptum, finit Africam.* Ita & Salluſt. bello Jugurth. p. 65. Καταβαθμὸς Græcis, deſcenſum, devexitatem, acclivitatemque loci ſignificat.

9. *A Syrti minore.*] Ita libri omnes. Cyrenaïca provincia a majore quidem

CAP. VI. VI. Quæ sequitur regio [1] Mareotis Libya appellatur, Ægypto contermina. Tenent Marmaridæ, [2] Adyrmachidæ: dein [3] Mareotæ. Mensura a Catabathmo ad Parætonium LXXXVI. M. passuum. [4] In eo tractu vicus Apis interest, [5] nobilis religione Ægypti locus. [6] Ab eo Parætonium [7] LXII. M. passuum. Inde Alexandriam CC. millia passuum: latitudo CLXIX. est. Eratosthenes a Cyrenis Alexandriam terrestri itinere DXXV. M. prodidit. Agrippa totius Africæ a mari Atlantico cum inferiore Ægypto [8] $\overline{XXX}$. XL. mill. passuum longitudinem. Polybius & Eratosthenes diligentissimi existimati, ab oceano ad Carthaginem magnam, [9] $\overline{XI}$. mill. passuum: ab ea Canopicum Nili proximum ostium [10] $\overline{XV}$. XXVIII. fecerunt. Isidorus a Tingi Canopum [11] $\overline{XXXV}$. XCIX. mill. passuum. Artemidorus [12] XL. minus quam Isidorus.

CAP. VII. VII. [13] Insulas non ita multas complectuntur hæc maria. Clarissima est [14] Meninx, [15] longitudine XXV. mill. pass. latitudine XXII. ab Eratosthe-

NOTÆ.

Syrti incipit. At Cyrenaïca Africa latius patet: a minore enim Syrti, ubi Africa proprie dicta desinit, ipsa initium ducit.

1. *Mareotis Libya.*] Μαρεῶτις, quæ Ptolemæo l. 4. c. 5. Marmarica dicitur, inter Pentapolim, sive Cyrenaïcam, & Alexandriam Ægypti. Pars maxime orientalis regni Barca.

2. *Adyrmachidæ.*] Ἀδυρμαχίδαι, ἔθνος Λιβύων, Scylaci, p. 42. Πρῶτοι Λιβύων, Herod. l. 4. Melpom. n. 167. p. 279. Ἀδυρμαχῖται Ptolemæo, loc. cit. Apud Stephanum Ἀδαρχίδαι, mendose.

3. *Mareotæ.*] A quibus regioni nomen. Μαρεώτης νομὸς, Mareotis præfectura, apud Ptolem. loc. cit.

4. *In eo tractu.*] Libyæ Mareotidis. Scylaci, p. 42. Ἄπις πόλις, & Ptolemæo quoque, loc. cit.

5. *Nobilis religione.*] De cultu bovis Apis dicemus, l. 8. sect. 71.

6. *Ab eo Parætonium.*] Παραιτόνιον inter oppida hujus Libyæ, apud Ptolem. l. 4. c. 5. In Conc. Nic. I. *Titus Parætonii*, in Provincia Libyæ inferioris. Nunc *Raxa*.

7. *LXII. M. pass.*] Vide Notas & Emendat. num. XXIII.

8. *$\overline{XXX}$. XL.*] Hoc est, tricies centena, & quadraginta millia passuum, ut recte Martianus interpretatur. lib. 6. cap. de Africæ tertio sinu, pag. 217. apud quem tamen *quadringenta* perperam, pro *quadraginta* scribitur. Neque enim latine dicimus tricies quadringenta: sed si is numerus exprimi debet, *tricies quater*, subintelligendo centena.

9. *$\overline{XI}$. mill.*] Hoc est, ut Martianus ait, undecies centena millia. Ita libri MSS. omnes. Editi vitiose, *XVI*.

10. *$\overline{XV}$. XXVIII.*] Quindecies centena, & viginti octo mill. pass. Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c.

11. *$\overline{XXXV}$. XCIX.*] Tricies & quinquies centena, & nonaginta novem millia passuum.

12. *XL. minus.*] Detrahit Artemidorus de Isidori summa, XL. millia.

13. *Insulas.*] Vide Notas & Emendanum. XXIV.

14. *Meninx.*] Μῆνιγξ Græcis. Nunc *Gerbi*, & *Zarbi*. Quæ appellatio haud recens est: Nam Antonino *Girba* vocatur. Et Sex. Aurel. Victor in vita Vibii Galli Imperat. *Creatus*, inquit, *in insula Meninge, quæ nunc Girba dicitur.* Hinc in Africæ Notitia, inter Episcopos Prov. Tripolitanæ, cui ex adverso insula hæc objacet, *Faustinus Girbitanus*. In ea urbe C. Mario latebra fuit, inquit Solinus, cap. 27. pag. 52.

15. *Longitudine XXV.*] Ita MSS. omnes: non, ut editi, XXXV. Et mox, XXII. non XXV.

ne [1] Lotophagitis appellata. Oppida habet duo, Meningem ab Africæ latere: [2] & altero, Thoar: [3] ipsa a dextro Syrtis minoris promontorio passibus cc. sita. Ab ea centum mill. passuum [4] contra lævum, Cercina, cum urbe ejusdem nominis libera, longa xxv. mill. pass. lata dimidium ejus, ubi plurimum: at in extremo [5] non plus quinque mill. passuum. Huic perparva, Carthaginem versus, [6] Cercinitis ponte jungitur. Ab his quinquaginta mill. fere passuum [7] Lopadusa, longa vi. mill. passuum. Mox Gaulos & Galata, cujus terra scorpionem, dirum animal Africæ, necat. Dicuntur & in Clupea emori, cujus ex adverso [8] Cosyra cum oppido. At contra Carthaginis sinum duæ [9] Ægimori aræ, scopuli verius, quam insulæ, inter Siciliam maxime & Sardiniam. Auctores sunt, & has quondam habitatas subsedisse.

VIII. [10] Interiori autem ambitu Africæ ad meridiem versus, CAP. VIII.

Notæ.

1. *Lotophagitis.*] Et Ptolemæo quoque Λωτοφαγῖτις, lib. 4. cap. 3. & Polybio, lib. 1. pag. 55. Λωτοφάγων νῆσος, ἣ καλεῖται Μῆνιγξ. Quoniam in adversa continentis ripa Lotophagi fuerunt. Vide Strabon. lib. 17. pag. 834.

2. *Et altero.*] Altero latere, quod septentrioni obvertitur. Sed oppido nomen apud Ptolemæum lib. 4. cap. 3. Γέῤῥα.

3. *Ipsa a dextro.*] Quod est austro propius, & Tripolitano regno: cui promontorio nomen est ab ipsa insula, *Capo di Zerbi.*

4. *Contra lævum.*] Subintellige promontorium, ubi Africa proprie dicta deficit, ubi Sabrata oppidum Syrtim contingit: contra id litus Cercina est, Κέρκινα νῆσος καὶ πόλις, Ptolemæo loc cit. aliisque. Nunc *Gamelera.* Inscriptio vet. apud Gruter. pag. 365. CIRCINA.

5. *Non plus quinque.*] Sic Agathemerus, lib. 1. Geogr. cap. 5.

6. *Cercinitis.*] Κερκιννῖτις Straboni, lib. 17. pag. 834 Nunc *Chercana.*

7. *Lopadusa.*] Λοπαδοῦσσα Ptolemæo, loc. cit. Nunc *Lampedosa.* De Lopadusa, Gaulo, & Galata, lib. 3. sect. 14.

8. *Cosyra.*] De ea Ovid. l. 3. Fast. vers. 167.

Fertilis est Melitæ sterili vicina Cosyræ
Insula, quam Libyci verberat unda freti.

Apud Gruter. pag. 297. DE COSSVREN. Vide quæ de eadem diximus, lib. 3. sect. 14.

9. *Ægimori aræ.*] Scopuli sunt, de quibus Virgilius lib. 1. Æneïd.

Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus Aras.

Ubi Servius: *In saxa latentia propter tempestatem: Hæc autem saxa inter Africam & Sardiniam sunt: quæ saxa ob hoc Itali Aras vocant, quod ibi Afri & Romani fœdus inierunt.* Αἰγίμουρος νῆσος dicitur Straboni, lib. 17. pag. 834. Αἰγίμουρος, νῆσος Λιβύης, Stephano: cujus saxi geminus vertex, intercurrente forte freto disjunctus, duarum ararum, ob causam a Servio allatam, nomen invenit. Sinum ab alto claudere, in quo sita Carthago est, a Livio dicitur, lib. 30. pag. 360. Prius in libris editis legebatur, *duo Ægimori à re:* quod plane absurdum.

10. *Interiori.*] Qu[illegible]tus, & in mediterraneo, Africæ partem descriptam hactenus ambiunt, includuntque, post deserta, quæ interveniunt, sunt Libyægyptii, &c. Ex Mela, lib. 1. cap. 4. *Super ea quæ Libyco mari alluuntur, Li-*

ſuperque Gætulos, intervenientibus deſertis, primi omnium [1] Libyægyptii, deinde [2] Leucæthiopes habitant. Super eos Æthiopum gentes [3] Nigritæ, [4] a quo dictum eſt flumine: [5] Gymnetes, [6] Pharuſii jam oceanum attingentes, & quos in Mauritaniæ fine diximus, [7] Perorſi. Ab his omnibus vaſtæ ſolitudines orientem verſus, uſque Garamantes, Augylaſque & Troglodytas: veriſſima opinione eorum, qui [8] deſertis Africæ duas Æthiopias ſuperponunt, & ante omnes [9] Homeri, qui bipertitos tradit Æthiopas, ad orientem occaſumque verſos. [10] Nigri fluvio eadem natura, quæ Nilo: calamum, & papyrum, & eaſdem gignit animantes, iiſdemque temporibus augeſcit. Oritur inter Tareleos Æthiopas, & [11] Oecalicas. [12] Horum oppidum [13] Mavin quidam ſolitudinibus impoſuerunt, [14] Atlantas juxta eos, Ægipanas ſemiferos, & Blemmyas, & Gamphaſantas, & Satyros, &

Notæ.

byægyptii ſunt, & Libyæthiopes, & natio frequens, multiplexque Gætuli. Deinde late vacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriente Garamantas, &c. Deſcripſit hæc a Plinio Martianus, lib. 6. pag. 217.

1. *Libyægyptii.*] Quaſi mixti Ægyptiis Libyes: ad occaſum Thebaïdis poſiti, ubi nunc deſerta Barcæ & Libyæ.

2. *Leucæthiopes.*] Λευκαιθίοπες, *albi Æthiopes*, Ptolem. l. 4. c. 6. & Agathemero, l. 1. Geogr. c. 5. nempe quia ceteris candidiores ſunt. Nunc eſt deſertum *Saarra*.

3. *Nigritæ.*] Qui utramque Nigris amnis ripam nunc accolunt. *Le païs des Negres.*

4. *A quo dictum.*] Ita MSS. omnes. Nomen, inquit, Nigritæ habent, ab eo amne, de quo jam diximus, in fine ſcilicet ſectionis 4. & ab eo uſque amne, ad Leucæthiopas tractum ingentem terrarum occupant.

5. *Gymnetes, &c.*] Γυμνῆτες, a nuditate corporis nomen ſortiti. Ubi nunc regna *Agades, & Tombut*, cis Nigrim amnem.

6. *Pharuſii.*] Φαρούσιοι Ptolemæo, l. 4. c. 6. Nunc regna *Zenehora & Gualata*, in ora oceani Atlantici, a Nigris oſtio ſeptentrionali. De his rurſum in fine hujus ſect.

7. *Perorſi.*] De quibus diximus, ſect. 1. Nunc ſunt regna *Zanhaga & Teſſet*, inter Marochi regnum a ſeptentrione, *Gualata* ab auſtro, oceanum Atlanticum ab occaſu.

8. *Deſertis Africæ.*] Ultra deſerta Africæ, verſus Auſtrum.

9. *Homeri.*] Odyſſ. l. 1. v. 23.

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
Οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ᾽ ἀνιόντος.
Extremos hominum Æthiopas, quorum altera Solem
Naſcentem hinc regio videt, altera & inde cadentem.

10. *Nigri fluvio.*] Hæc totidem verbis Solinus, c. 30. p. 55. & Martianus, l. 6. c. *de interiori Africa*, p. 217.

11. *Oecalicas.*] Ἀχαλικκεῖς vocat Ptolemæus, l. 4. c. 6. inter Æthiopas orientales: ubi nunc regna *Zanfara & Gangara*, Nigritarum regione, ibi Tarelei olim & Oecalicæ fuerunt: illi in ulteriore Nigris ripa poſiti: iſti in citeriore.

12. *Horum oppidum.*] Oecalicarum, inquit, oppidum nonnulli ſtatim poſt Africæ ſolitudines, de quibus proxime dictum eſt, collocant.

13. *Mavin.*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. *Magium.*

14. *Atlantas juxta eos.*] Subintellige, quidam poſuerunt. Neque enim fidem hic ipſe ſuam obligat, ſed ad eos rejicit auctores qui prodiderunt: Pomponium Melam in primis, a quo hæc ad verbum accepta, l. 1. c. 8. p. 10. & 11. Tranſcripſerunt eadem a Plinio, Solinus c. 31. p. 58. & Martianus, loc. cit.

Himantopodas. [1] Atlantes degeneres ſunt humani ritus, ſi credimus. Nam neque [2] nominum ullorum inter eos appellatio eſt, & [3] Solem orientem occidentemque dira imprecatione [4] contuentur, ut exitialem ipſis agriſque: [5] neque inſomnia viſunt, qualia reliqui mortales. Troglodytæ [6] ſpecus excavant. Hæ illis domus, victus ſerpentium carnes, [7] ſtridorque, non vox: adeo ſermonis commercio carent: [8] Garamantes matrimoniorum exſortes, paſſim cum feminis degunt. [9] Augylæ inferos tantum colunt. Gamphaſantes nudi, præliorumque expertes, nulli externo congregantur. [10] Blemmyis traduntur capita abeſſe, ore & oculis pectori affixis. [11] Satyris, præter figuram, nihil moris humani. Ægipanum, [12] qualis vulgo pingitur,

NOTÆ.

1. *Atlantes.*] Ultimos ad occaſum Atlantas vocat Mela, loco cit.

2. *Nominum ullorum.*] Solini paraphraſis: *Nulli proprium vocabulum, nulli ſpeciale nomen.*

3. *Solem.*] Solinus: *Diris Solis ortus excipiunt, diris occaſus proſequuntur: uſtique undique torrentis plagæ ſidere, oderunt Deum lucis.*

4. *Contuentur.*] Ita libri omnes, etiam M S S. quibus invitis Salmaſius p. 411. in Solin. legit, *comitantur.*

5. *Neque inſomnia.*] Refert id quoque de Atlantibus Rhianus apud Stephan. verbo, Ἄτλαντες, præter auctores proxime laudatos. Martianus, loc. cit. *Hi nunquam ſomniare videntur.* Hoc eſt, nulla ſigna edunt, riſus, pavoris, ceterorumque affectuum, qualia reliqui mortales, quos ſignis ejuſmodi ſomniare intelligimus. Vide quæ de Cleone refert Plut. l. de defect. orac.

6. *Specus excavant.*] Et inde nomen, a ſubeundis cavernis. Eſt enim τρώγλη caverna, ſpecus: δύνω ſubeo.

7. *Stridorque.*] Solini paraphraſis: *Ignarique ſermonis, ſtrident potius, quam loquuntur.*

8. *Garamantes.*] Mela, Solinus, Martianus, locis cit. eadem plane de Garamantibus, Augylis, Gamphaſantibuſque commemorant.

9. *Augylæ inferos.*] Hoc eſt, Deos inferos. Mela: *Augylæ manes tantum Deos putant.*

10. *Blemmyis traduntur.*] *Traduntur*, inquit: neque enim fidem obſtringit ſuam. Auguſt. lib. 16. de Civit. Dei, c. 8. id eſſe verum putat poſſe: neque mirum videri oportere, ſi quemadmodum in ſingulis quibuſque hominum gentibus quædam monſtra ſunt hominum, ita in univerſo genere humano quædam monſtra ſint gentium. Aïunt hodieque genus id hominum conſpici in occidentali India, rerum Indicarum ſcriptores. Breviſſimo ii collo fortaſſis, unde thoraci caput jungi creditum. Singulare quiddam ſane in eorum hominum ſpecie fuiſſe certum eſt ex Vopiſco, in Probo, pag. 239. *Blemmyas*, inquit, *etiam ſubegit: quorum captivos Romam tranſmiſit: qui mirabilem ſui viſum ſtupente populo Romano præbuerunt.* Fabulam alii volunt eſſe: dictoſque ſine capite, qui ſine cerebro ac ſenſu forent.

11. *Satyris.*] Mela, loc. cit. *Intra, ſi credere libet, vix jam homines, magiſque ſemiferi: Ægipanes, & Blemmyes, & Satyri, &c.*

12. *Qualis vulgo pingitur.*] Vultu caprino, hircinis cruribus. Herod. Γράφουσι καὶ γλύφουσιν οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τὤγαλμα αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα. Lib. 2. Euterpe, n. 46. p. 108. Unde Ovidio, l. 14. Metam. v. 515. *Semicaper Pan.*

forma. [1] Himantopodes loripedes quidam, quibus ſerpendo ingredi natura eſt. [2] Pharuſii quondam Perſæ, comites fuiſſe dicuntur Herculis ad Heſperidas tendentis. Nec de Africa plura quæ memorentur, occurrunt.

CAPUT IX.

IX. [3] Adhæret Aſia, quam patere a Canopico oſtio ad Ponti oſtium Timoſthenes [4] $\overline{\text{XXVI.}}$ XXXIX. M. paſſuum tradidit. Ab ore autem Ponti ad os Mæotis Eratoſthenes [5] $\overline{\text{XVI.}}$ XLV. M. paſſuum. Univerſam vero cum Ægypto ad Tanain, Artemidorus & Iſidorus [6] $\overline{\text{LXIII.}}$ LXXV. M. paſſuum. Maria ejus complura ab accolis traxere nomina: quare ſimul indicabuntur. [7] Proxima Africæ incolitur Ægyptus, introrſus ad meridiem recedens, donec a tergo prætendantur Æthiopes. Inferiorem ejus partem Nilus, dextra lævaque diviſus, amplexu ſuo determinat, Canopico oſtio ab Africa, ab Aſia Peluſiaco, [8] CLXX. M. paſſuum intervallo. [9] Quam ob cauſam inter inſulas quidam Ægyptum retulere, ita ſe findente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat. Ideo multi Græcæ litteræ vocabulo, [10] Delta appellavere Ægyptum. [11] Menſura ab unitate alvei, unde ſe primum findit in latera, [12] ad Canopicum oſtium, CXLVI. M. ad Peluſiacum CCLVI. M. eſt. [13] Summa pars contermina Æthiopiæ, Thebaïs

NOTÆ.

1. *Himantopodes.*] De his auctores jam laudati. Ἱμαντόπους Græcis loripes dicitur, qui pedem in modum lori tortum habet. Ἱμὰς *lorum eſt.*

2. *Pharuſii.*] Solinus & Martianus, locis cit. Vide Notas & Emend. num. XXV.

3. *Adhæret Aſia.*] Aſiæque prima pars Ægyptus, ut ait Mela l. 1. c. 9.

4. $\overline{\textit{XXVI.}}$ *XXXIX.*] Vicies ſexies centena, & triginta novem millia paſſuum. Ita MSS. omnes. Numerus poſterior apud Martianum corruptus, l. 6. cap. *de Ægypto, quæ eſt Aſiæ caput*, p. 218.

5. $\overline{\textit{XVI.}}$ *XLV.*] Martianus: *Ab ore autem Ponti ad os Mæotis ſedecies centena ſeptuaginta quinque millia paſſuum.* Legit igitur, LXXV non XXXXV. Sed inſigni, ut videtur, errore, numerum intervalli ſequentis huc tranſtulit.

6. $\overline{\textit{LXIII.}}$ *LXXV.*] Ter & ſexagies centena, ſeptuaginta quinque millia. Vide Notas & Emend. num. XXVI.

7. *Proxima Africæ.*] Hæc Pomponii Melæ verba ſunt, quæ Plinius ob oculos habuit, ex l. 1. c. 9. *Aſiæ prima pars Ægyptus, ab hoc litore penitus immiſſa, donec Æthiopiam dorſo contingat, ad meridiem refugit.* Martianus loc. cit. eadem hauſit a Plinio: & Miſſi Theodoſii, totidem verbis.

8. *CLXX.*] Diodorus l. 1. Bibl. p. 30. ſtadia aſſignat mille ac trecenta: quæ ſunt paſſuum millia fere CLXIII. Miſſi Theodoſii, male CCLXX.

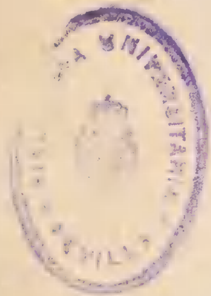
9. *Quam ob cauſam.*] Hæc totidem verbis Miſſi Theodoſii.

10. *Delta appellavere.*] Ægypti nomine Thebaïdem, quæ Nili ripam utramque accolit, veterum nemo comprehendit: ſed ſolum Delta. Herod. l. 2. Euterpe, n. 15. p. 95.

11. *Menſura.*] Martianus, loc. citat. Menſura *a principio fiſſuræ ipſius fluvialis*, &c.

12. *Ad Canopicum oſtium* CXLXI.] Similem & ad Canopicum & ad Peluſiacum oſtium menſuram ſtatuunt Miſſi Theodoſii, nempe CLXVI. ſed mendoſe.

13. *Summa pars.*] Martianus loc. cit. Summam porro Ægypti partem vocat, ab Æthiopiæ finibus, ad Libyæ montes, qui Thebaïdem finiunt, ut dicetur ſect. XI. longe ſupra Deltam Ægyptium.

vocatur. Dividitur in præfecturas oppidorum, quas [1] Nomos vocant, [2] Ombiten, Apollopoliten, Hermonthiten, Thiniten, [3] Phaturiten, [4] Coptiten, [5] Tentyriten, Diospoliten, [6] Antæopoliten, Aphroditopoliten, Lycopoliten. [7] Quæ juxta Pelusium est regio, nomos habet, Pharbætiten, Bubastiten, Sethroïten, Taniten. [8] Reliqua autem [9] Arabicum, Hammoniacum tendentem ad Hammonis Jovis oraculum, [10] Oxyrynchiten, Leontopoliten, [11] Atharrhabiten,

NOTÆ.

1. *Nomos.*] Νομὸς. Id oppidis præcipuis nomen fuit, cum circumjacente & contributo agro. Cyrill. Alex in Comm. ad Esaï. cap. 19. Νομὸς δὲ λέγεται παρὰ τοῖς τῶν Αἰγυπτίων οἰκοῦσι χώραν, ἑκάστη πόλις, καὶ αἱ περιοικίδες αὐτῆς, καὶ αἱ ὑπ' αὐτῇ κῶμαι. Herod. in Thalia νομὸς quoque satrapias Persarum appellat. Has præfecturas Ægyptii nunc *Cassifs* vocant.

2. *Ombiten.*] In Itiner. Anton. *Contra Ombos*, quod oppidum ibi Arabiæ latere a Syene M. P. XXIII. statuitur, ubi & a Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. Ὄμβροι corrupte pro Ὄμβοι, scribitur. In Notitia Imp. Rom. sect. 20. sub dispositione Ducis Thebaïdos, *Ambo* pro *Ombo* legitur, ut ante nos alii adnotarunt. Reliquarum Thebaïdis præfecturarum in primis hæ cognitæ. Ἀπολλωνοπολίτης νομὸς, ab Apolinis civitate magna in latere Africæ, quam Ptolemæus in nomo Hermonthite collocat. Ἑρμωνθίτης, cujus Ἕρμωνθις πόλις Αἰγύπτου Stephano: Ptolemæo, Ἕρμωνθις Africæ latere. Θινίτης, cujus metropolis Πτολεμαΐς Ἑρμίου, Ptolemæo: Stephano, Θὶς, πόλις Αἰγυπτία, πλησίον Ἀβύδου· ὁ πολίτης Θινίτης.

3. *Phaturiten.*] Terra Phathures vel Phatures dicta, in sacris paginis, Jerem 44. v. 1. & 15. Ezech. 29. &c. Euseb. de locis Hebraïc. Φαθωρὴ, χώρα Αἰγύπτου, &c. Vide Notas & Emend. num. XXVII.

4. *Coptiten.*] Κοπτίτης, cujus metropolis Coptos, de qua sect. XI. Ægyptus ipsa indigenis KVPTI vocatur, detrita, ut apparet, ex vetere appellatione, *Ægyptus*, priore syllaba. Hinc linguæ Copticæ nomen.

5. *Tentyriten.*] De Tentyra, & Diospoli, non illa centum portarum urbe, sed altera, quæ Jovis dicta est, sect. XI.

6. *Antæopoliten, &c.*] In Conc. Ephes. I. act. 1. pag. 500. *Macarius Antei Episcopus.* His præfecturis sua quæque civitates nomina dedere: Ἀνταίου, Antæi, Ἀφροδίτης, *Veneris*, Λύκων, *Luporum.* In Thebaïde Agatharchides apud Photium, cod. 250. pag. 1340. collocat primo Λύκων πόλιν. Dein Ἀφροδίτης ἄλλην, Πανῶν, Διὸς πόλιν, ἣν καὶ καλοῦσι μικράν, Τεντυρίτην νομὸν, Ἀπόλλωνος πόλιν, ἧς ἐπάνω μὲν Κόπτος, ἔπειτα Ἐλεφαντίνη, εἶτα Αἰθιόπων χώρα. Plinius contrario ordine ab Æthiopum finibus exorsus, Nomos Thebaïdis est prosecutus.

7. *Quæ juxta Pelusium.*] Tum inter Nili ostia duo, quæ magis versus orientem vergunt: tum extra ea, Arabiæ latere. Φαρβαιτίτης a Φάρβαιθος metropoli: Βουβαστίτης a Βούβαστος: Τανίτης a Τάνις, nomen habent apud Ptolem. lib. 4. cap. Σεθρωΐτου νομοῦ metropolis est Heraclea minor, Ἡρακλέους μικρὰ πόλις.

8 *Reliqua.*] Subintellige, reliqua pars Ægypti, tam quæ Delta continetur, quam quæ extra Thebaïdem est.

9. *Arabicum.*] Qui maxime tendit in Arabiam: ut Ἀμμωνιακὸς ad Hammonem. Ptolem. lib. 4. cap. 5. Ibi Arabes Autei, ut dicetur libro seq. sect. 33.

10. *Oxyrynchiten.*] Ὀξύρυγχος oppidum, latere Nili occidentali. Leontopolites, cujus metropolis Λεόντων πόλις, inter Nili ostia, & jam in ipso Delta. Leones ibi studiose ali, auctor est Ælianus, lib. 12. hist. anim. cap. 7. In Nummo Juliæ Domnæ, ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Prisci nominis vestigia retinet hodieque oppidulum, *Leonton.* In Conc. Ephes. I. act. 1. pag. 485. *Metrodorus Leontorum.*

11 *Atharrhabitem.*] Vel *Athribiten*, inter Nili ostia. Vide Notas & Emend. num. XXVIII.

1 Cynopoliten, 2 Hermopoliten, 3 Xoïten, 4 Mendesium, Sebennyten, 5 Cabasiten, 6 Latopoliten, 7 Heliopoliten, 8 Prosopiten, 9 Panopoliten, 10 Busiriten, 11 Onuphiten, 12 Saïten, 13 Ptenethu, 14 Phthemphu,

NOTÆ.

1. *Cynopoliten.*] Ab urbe quæ in ipso Delta est, cui Κυνῶν, seu *canum* nomen: quod ibi Anubis colebatur, cui caninum caput: unde a Marone appellatur, *Latrator Anubis*, lib. 8. Æneïd. In Notitia Hieroclis, pag. 55. Provinciæ Ægypti secundæ urbs est & Κύνω. cujus provinciæ est & Σεβέννυτος, & Ξόϊς, & Βύσιρις.

2. *Hermopoliten.*] Νομὸς Ἑρμοπολίτης, ab Ἑρμουπόλει μεγάλῃ, est enim & altera ejusdem nominis, sed parva, in Alexandrinorum nomo. Hæc ab latere est occidentali Nili. Hodie *Benisuaïf* vocari aïunt. Nummus anno Hadriani undecimo cusus, ΕΡΜΟ. L. ΙΑ. hoc est, Ἑρμοπολιτῶν. Αὐτοκράτορος ιά.

3. *Xoïten.*] In ipso quoque Delta Ξόϊς μητρόπολις, Ptolemæo, loc. cit. Stephano, & Straboni.

4. *Mendesium.*] Dedit ei præfecturæ nomen Μένδης πόλις Αἰγύπτου, περὶ τὴν Λύκων πόλιν, Straboni lib. 17. pag. 802. & Stephano, pag. 457 De Sebennyto oppido, unde nomo appellatio obtigit, dicemus sect. XI.

5. *Cabasiten.*] Καβασίτης Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. in ipso Delta ἡ μητρόπολις Κάβασα. Vide Notas & Emendationes num. XXIX. Nummus Hadriano Principe cusus, ΚΑΒΑC. L. ΙΑ.

6. *Latopoliten.*] Aut, si mavis, Letopoliten. Est enim Λητοπολίτης νομὸς Ptolemæo, loc. cit. & Λητοῦς πόλις, hoc est, Latonæ civitas, latere Nili occidentali, Ptolemæo, & Stephano. Alii sunt Latopolitæ dicti ab urbe Latorum, πόλις Λάτων, quam Ptolemæus in Hermonthite nomo collocat: quod ibi Λάτον Nili piscem colerent, sic appellatam, ut docet Strabo lib. 17. pag. 812.

7. *Heliopoliten.*] Ἡλιοπολίτης νομὸς, ipsaque adeo Heliopolis, quo Phœnix nidum suum deferre credebatur, a quibusdam Ægypto, Arabiæ a nonnullis attributa est. Hinc Stephani error, duas esse Heliopoles existimantis: quoniam in Arabiæ Ægyptique confinio fuit, ut docet Plinius sect. XI. Hodie *Belbesa*, in Cassifatu seu Præfectura *de Mansoura.*

8. *Prosopiten.*] Orientali Nili latere, juxta ipsum Delta, Προσωπίτης νομὸς Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. Stephano Προσωπὶς, πόλις Αἰγύπτου· τὸ ἐθνικὸν Προσωπίτης. In insula cognomine ponitur ab Herod. lib. 2. Euterpe, num. 165. pag. 154.

9. *Panopoliten.*] Hinc Nonnus vates oriundus, paraphrasi in Joannem, & Dionysiacis notus. Urbs ipsa Ptolemæo, loc. cit. Πανόπολις. Antonino, *Panu*, a Thebis CXXXVIII. a Copto CXIV. in Thebaïde, latere Nili orientali.

10. *Busiriten.*] In medio Ægyptii Delta posita civitas, teste Herod. loc. cit. num. 29. pag. 100. Βούσιρις πόλις ἐν τῷ Βουσιρίτῃ νομῷ, Straboni, lib. 17. pag. 802. Hic aræ Busiridis poëtarum fabulis decantatæ. In nummo vetere apud Goltzium, ΒΟΥΣΙΡΙΤΩΝ. In altero Hadriani, ΒΟΥCΙ. L. ΙΑ.

11. *Onuphiten.*] Ὄνουφις πόλις & Ὀνουφίτης νομὸς Ptolemæo, lib 4. cap. 5. inter Phthemphuti, & Athribiten: Herodoto quoque, lib. 2. Euterpe, num. 166 pag. 154.

12. *Saïten.*] Prope Sebennyticam præfecturam Σάϊς a Strabone, lib. 17. pag. 802. inter Cabasiticam & Prosopiticam a Ptolemæo, loc. cit. collocatur in ipso Delta. Ibi Psammitichi regis tumulus fuit: Amasis cunæ. In vet. nummo, CΑΙΤΩΝ.

13. *Ptenethu.*] In Conc. Calched. *Heraclius Ptenethensis.* Is ipse nomus est, quem Ptolemæus Φθενότην vocat, cujus metropolis Βοῦς, de qua sect. XI. dicetur: quanquam diversos Ortelius facit.

14. *Phthemphu.*] Φθεμβουθὶ, sive Φθεμφουθὶ νομὸς Ptolemæo loc. cit. intra ipsum Delta. Metropolis Ταύα. Stephano, Ταύα. Antonino *Tafa.*

15 Naucra-

[1] Naucratiten, [2] Meteliten, [3] Gynæcopoliten, [4] Menelaïten, Alexandriæ regione. [5] Item Libyæ Mareotis: [6] Heracleopolites est in insula Nili, longa passuum quinquaginta M. in qua & oppidum Herculis appellatum. [7] Arsinoïtæ duo sunt: hi & Memphites, usque ad summum Delta perveniunt. Cui sunt contermini ex Africa [8] duo Oasitæ. Quidam ex his aliqua nomina permutant, & substituunt [9] alios nomos, ut [10] Heroopoliten, Crocodilopoliten. Inter Arsinoiten autem ac Memphiten lacus fuit, circuitu CCL. M. passuum: aut, ut Mucianus tradit, [11] CCCCL. M. & altitudinis [12] quinquaginta passuum, manu factus: a rege, qui fecerat, [13] Mœridis appellatus. Inde

NOTÆ.

1. *Naucratiten.*] Naucratis, Athenæi Dipnosophistæ patria intra Delta fuit. Naucratico Nili ostio inde nomen, uti dicemus sect. XI. Saïticæ præfecturæ quidam adscribunt.

2. *Meteliten.*] Μετηλίτης νομὸς, & Μέτηλις μητρόπολις Ptolemæo, loc. cit. in ipso Delta. Vide Notas & Emendat. num. XXX.

3. *Gynæcopoliten.*] Γυναικόπολις, urbs mulierum, & Γυναικοπολίτης νομὸς, Straboni l. 17. p. 803. & Stephano. Latere Africæ extra Delta præfectura hæc fuit.

4. *Menelaïten.*] Eodem Africæ latere, in regione Alexandrinorum, prope Nitriam urbs est Μενέλαος, inquit Strabo, loc. cit. & post eum Stephanus. In nummo vet. ΜΕΝΕΛΑΩΝ.

5. *Item Libyæ.*] Libyæ, inquit, regioni præfectura adjacet Mareotis dicta. Μαρεώτης νομὸς Ptolemæo, lib. 4. cap. 5.

6. *Heracleopolites.*] Oppidi ac præfecturæ Strabo meminit, lib. 17. p. 809. Hanc ille ceteris omnibus nomis anteponit. In insula est, quam Nilus ante efficit, quam ad Memphim & Delta perveniat. Oppidum Ptolemæo dicitur, Ἡρακλέους πόλις μεγάλη.

7. *Arsinoitæ duo.*] Major & minor, ut Oasitæ, de quibus mox dicetur. Arsinoën ab occasu insulæ Nili, de qua proxime dictum est, collocat Ptolemæus. Arsinoën hoc loco cave credas esse eam quæ Arabico sinu adjacet, de qua dicturi sumus, lib. 6. sect. 37. Hæc qua de nunc agitur, Memphi multo propior fuit, & Africæ latere.

8. *Duo Oasitæ.*] Οἱ δύο Ὀασῖται, Ptolemæo, loco citat. Ὄασις μικρὰ, & Ὄασις μεγάλη. In Notitia Imperii, sect. 20. Oasis major & minor. Tres Oases distinguit Olympiodorus apud Phot. in Bibl. cod. 8. p. 192. Straboni, lib. 2. p. 130. Αὐάσεις nominantur, quæ vox, inquit, Ægyptiis incultam, siticulosam, desertamque regionem sonat. Oasis major haud multum ab Alexandria dissita, Nestorii exilio nobilis. Minor, juxta Mœridis lacum. Utrique nunc nomen est *Agazar.*

9. *Alios nomos.*] In R. 1. 2. Colb 1. 2. Paris. Chiffl. *alias nomos.* Sic muliebri genere Νιτριῶτιν νομὸν Strabo extulit, l. 17. p. 807.

10. *Heroopoliten, &c.*] Heroopoliten quidem Arabiæ latere, ab Heroum urbe Ἡρώων πόλει, quæ nunc *Suiz*, vel *Herou* potius esse existimatur: Crocodilopoliten, Africæ latere, in ipsa Mœride palude, Κροκοδείλων πόλις, inquit Stephanus, ἐν τῇ Μοίριδι τῇ λίμνῃ ἐν Αἰγύπτῳ.

11. *CCCCL.*] Mela, l. 1. c. 9. *quingenta ipsa millia.* Muciano tamen subscribit planissime Herodotus, l. 2. Euterpe, n. 149. p. 148. cum lacus ambitum ait esse stadiorum ter mille, & LX.

12. *Quinquaginta passuum.*] Sic Herodotus loc. cit. πεντηκοντόργυιον vocat. Orgyam pro passu accipi oportere, ex sequentibus Herodoti verbis liquet. Vide quæ dicturi sumus in Notis & Emend. ad librum 8. num. XXXVII. Diodorus item, l. 1. Bibl. p. 48. τὸ δὲ βάθος .... ὀργυιῶν πεντήκοντα.

13. *Mœridis.*] Μοίριδος, sive Μύριδος: utroque enim modo id nomen apud He-

LXXII. M. passuum, abest [1] Memphis, [2] quondam arx Ægypti regum: unde ad Hammonis oraculum XII. dierum iter est. Ad scissuram autem Nili, quod appellavimus Delta, [3] XV. M. passuum.

X. [4] Nilus incertis ortus fontibus, it per deserta & ardentia: & immenso longitudinis spatio ambulans, famaque tantum inermi quæsitu cognitus, sine bellis, quæ ceteras omnes terras invenere. Originem (ut Juba rex potuit exquirere) [5] in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus stagnante, quem vocant Nilidem. [6] Ibi pisces reperiuntur alabetæ, coracini, siluri. [7] Crocodilus quoque inde ob argumentum hoc [8] Cæsareæ [9] in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea observatum est, prout in Mauritania nives imbresve [10] satiaverint, ita Nilum increscere. Ex hoc lacu profusus indignatur fluere per arenosa & squalentia, conditque se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu majore, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Massæsylûm erumpit, & hominum cœtus veluti circumspicit, [11] iisdem animalium argumentis: iterum arenis receptus con-

NOTÆ.

rod. scribitur, l. 2. Euterpe n. 13. & 68. Sic Mysiam & Mœsiam dicimus. Vide quæ dicturi sumus, l. 36. sect. 16.

1. *Memphis.*] Cujus nunc ipsæ periere ruinæ: loco tamen superesse nomen *Menchis* Postellus ait. Nunc ex adverso, in altera Nili ripa, hoc est, orientali, excitata Caïrus est, vulgo *Alcairo, le Caire*, ex Mempheos, seu Babylonis Ægyptiacæ ruinis.

2. *Quondam arx.*] Usque ad conditam Alexandriam. Diodorus, l. 1. Bibl. p. 47.

3. *XV. M. pass.*] Strabo, l. 17. p. 807. distare Memphim a Delta scribit, tribus schœnis. Schœnus porro Eratosthenis ratione, ut Plinius ait lib. 12. sect. 31. patet stadia XL. hoc est, passuum quinque millia. Strabonis igitur mensura omnino cum Pliniana congruit.

4. *Nilus incertus.*] At ii fontes nostra demum ætate feliciter deprehensi sunt. Nam testis αὐτόπτης P. Hieronym. Lobo, e Societ. nostra, referente P. Balthas. Tellez, in hist. Æthiop. ait oriri in regno Goyam, Æthiopicæ sive Abyssinorum ditionis, mundi parte, seu latitudinis, ut vocant, gradu duodecimo cis Æquatorem: quod Geographicarum Tabularum concinnatores hactenus latuit, qui Nili fontes, tantum ultra Æquaatorem promovent, quantum hi citra revocant.

5. *In monte.*] Vide Notas & Emend. num. XXXI.

6. *Ibi pisces.*] De quibus suis locis dicturi sumus, libro 9. & 32. De alabete privatim, & coracino, Nili piscibus, Strabo, l. 17. p. 823.

7. *Crocodilus quoque inde.*] Crocodilus quoque idcirco, inquit, ad indicium hujus rei præbendum, repertus in eo lacu, a Juba rege dicatus est in Isidis templo, & consecratus, Cæsareæ. Vide Notas & Emend. num. XXXII.

8. *Cæsareæ.*] Quæ nunc *Alger*, ut diximus.

9. *In Iseo.*] Ἴσειον Isidis fanum vocari ait Plutarchus, l. de Iside, p. 352. Fuit & Iseum Romæ, & Serapeum, Urbis regione nona, apud P. Victorem, in descriptione Romæ.

10. *Satiaverint.*] Hoc est, abundaverint. Ita libri omnes. Refert hæc quoque Solinus, c. 32. p. 59.

11. *Iisdem animalium.*] Eodem, inquit, argumento indicioque intelligimus, ipsum esse Nilum, qui has terras alluat, qui subinde se condat, emergatque, quod eadem animalia, quæ superius censuimus, hic quoque reperiantur. Solinus, loc. cit.

ditur rursus xx. dierum desertis ad proximos Æthiopas : atque ubi iterum senserit hominem, prosilit, fonte (ut verisimile est) illo, quem Nigrin vocavere. Inde Africam ab Æthiopia dispescens, etiamsi non protinus populis, feris tamen & belluis frequens, silvarumque opifex, medios Æthiopas secat, cognominatus [1] Astapus, quod illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentem. Insulas ita innumeras spargit, quasdamque tam vastæ magnitudinis, ut quanquam rapida celeritate, tamen dierum quinque cursu non breviore transvolet : circa clarissimam earum [2] Meroën, [3] Astabores lævo alveo dictus, hoc est, ramus aquæ venientis e tenebris : dextro vero Astusapes, [4] quod latentis significationem adjicit : nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus junxit : Sic quoque etiamnum [5] Siris, ut ante, nominatus per aliquot millia, & in totum [6] Homero

NOTÆ.

1. *Astapus, &c.*] Transcribit hæc quoque Solinus, loc. cit. Eandem ob causam huic amni, ex Atlante monte prorumpenti, nomen primum fuisse Dyrin, mox Melan, hoc est, Nigrum, Vitruvius scripsit : ratus nimirum Nigrin amnem, a quo Nigritæ, Nilum ipsum esse.

2. *Meroën.*] Quam insulam esse veteres credidere, peninsulam esse evincunt accuratissimæ recentiorum Tabulæ Geographicæ, quarum exemplar excudi diligenter in Itinerario suo, V. Cl. Thevenotus curavit. Hujus peninsulæ latus orientale alluit Nilus amnis ipse, quem Astusapem, seu Nili ramum dexterum veteres appellarunt : occidentale alter amnis, *Rio Maleg*, qui circa mundi partem, seu latitudinis gradum xv. cis Æquatorem, Nilo committitur, & cum eo peninsulam facit longissimam a gradu fere decimo. Hunc Astaboren esse, seu lævum Nili alveum, Plinius credidit, Melam secutus, lib. 1. cap. 9.

3. *Astabores.*] Permutat hæc Nili ramorum nomina Eratosthenes apud Eustath. in Dionys. pag. 43. Ptolemæo vero, lib. 4. cap. 8. Astabores est, quem Nilum esse diximus, Plinii Astusapes : Astapus a Nilo & Astabore diversus, & ipse in Nilum influens, circa orbis seu latitudinis gradum 20. quem *Rio Tacaze*, appellant recentiores Tabulæ. Ceterum pro *Astusapes*, libentius *Astasupes*, litteris permutatis agnoverim: quoniam in similibus vocibus, *Astabores*, & *Astapus*, vox *Asta* iis gentibus aquam sonare videatur.

4. *Quod latentis.*] In Reg. 1. 2. &c. *lateris :* quasi vox ea significet latus aquæ venientis e tenebris. Id vero vix placet.

5. *Siris.*] Festus Avienus, in Descript. orbis, vers. 336.

Hic qua secretis incidit flexibus agros
Æthiopum in lingua Siris ruit : utque Syene
Cærulus accedens diti loca flumine adulat,
Nomine se claro Nilum trahit, &c.

Dionysii Periegetæ carmen illud expressit, v. 223.

Σῖρις ὑπ' Αἰθιόπων κικλήσκεται· οἱ δὲ Συήνης
Ἐνναέται στρεφθέντι μετ' οὔνομα Νείλου ἔθεντο.

Ubi Eustathius ait esse barbaram vocem Sirin, cujus proinde οὐ χρὴ ζητεῖν ἑλληνικὴν ἐτυμολογίαν. Vide etiam Stephanum, verbo Συήνη.

6. *Homero Ægyptus.*] Odysseæ lib. 4. vers. 477. Hesychio pariter: Αἴγυπτος, ὁ Νεῖλος ὁ ποταμὸς, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα ὑπὸ τῶν νεωτέρων Αἴγυπτος ἐκλήθη. *Ægyptus, Nilus fluvius, a quo regio a recentioribus Ægyptus est appellata.*

Ægyptus, [1] aliisque Triton: subinde insulis impactus, totidem incitatus irritamentis: postremo inclusus montibus, nec aliunde torrentior, vectus aquis properantibus ad locum Æthiopum, [2] qui Catadupi vocantur, novissimo catarractę inter occursantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis & confractis aquis, domitaque violentia, aliquid & spatio fessus, [3] multis quamvis faucibus in Ægyptium mare se evomit. Certis tamen diebus auctu magno per totam spatiatus Ægyptum, [4] fecundus innatat terræ.

[5] Causas hujus incrementi varias prodidere: sed maxime probabiles, [6] Etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercussum, [7] ultra in ora acto mari: [8] aut imbres Æthiopiæ æstivos, iisdem Etesiis nubila illo ferentibus e reliquo orbe. Timæus Mathematicus occultam protulit rationem: [9] Phialam appellari fontem ejus, mergique in cuniculos ipsum amnem, [10] vapore anhelantem fumidis cautibus ubi

Notæ.

1. *Aliisque Triton.*] Lycophroni in Cassandra, pag. 25. Τρίτωνος ἐκβολαῖσιν. Ubi Tzetzes: Τρίτων ὁ Νεῖλος, ὅτι τρὶς μετωνομάσθη, &c. propterea quia ter nomen mutaverit: primum enim Oceanus: deinde Aëtus, sive Aquila, mox Ægyptus appellatus est. Nili nomenclationem recentissimam putat.

2. *Qui Catadupi.*] Sic populi catarractarum accolæ vocitantur. Ammianus, lib. 22. pag. 228. *Ægyptia gens*, inquit, *qua orientem prospicit, Elephantinen, & Meroën urbes Æthiopum, & Catadupos, rubrumque pelagus, &c.* Ipsi etiam Nili catarractæ, Κατάδουπα vocantur, quod ibi aqua cum sonitu cadat: a δουπέω cado.

3. *Multis quamvis.*] Ita libri omnes. Sensus est: Quamvis, ut ait Mela, lib. 1. cap. 9. *septem in ora se scindat, singulis tamen grandis evolvitur.* Et, ut Seneca, lib. 4. Natur. quæst. cap. 2. *quodcumque elegeris ex his, mare est.*

4. *Fecundus.*] Atque idcirco Χρυσορρόας ab Epiphanio, Cedrenoque vocatur, ob divitias quas importat agris.

5. *Causas.*] Quas Plinius nunc causas affert, has a Mela hausit, qui eleganter admodum breviterque complexus, lib. 1. cap. 9. *Sive quod per ea tempora*, inquit, *flantes Etesiæ, aut actas a septentrione in meridiem nubes super principia ejus imbre præcipitant: aut venienti obvii adverso spiritu cursum descendentis impediunt: aut arenis, quas cum fluctibus litori applicant, ostia obducunt: fitque major, vel quod nihil ex semet amittit, vel quod plus quam solet accipit, vel quod minus quam debet emittit.*

6. *Etesiarum.*] Thaletis hæc sententia fuit, Laërtio teste in ejus vita, pag. 9. quam refellit Seneca, lib. 4. Quæst. Natur. cap. 2. pag. 886. & Herod. lib. 2. Euterpe, n. 19. pag. 97.

7. *Ultra in ora.*] Ita libri omnes MSS. Hoc est, ulterius in ipsa Nili ostia rejecto mari, Etesiarum ventorum impellentium vi. Seneca, loc. cit. *acto contra ostia mari.*

8. *Aut imbres Æthiopiæ.*] Hæc Democriti Abderitæ opinio, & Agatharchidæ Cnidii, quam pluribus coarguit Diodorus Sic. lib. 1. Bibl. pag. 36.

9. *Phialam.*] Sic & fontem Jordanis Φιάλην appellari Josephus est auctor, lib. 3. bell. Jud. cap. 18. pag. 860. idque ei nomen esse ex rotunditate, quod sinuatus in orbem ambitus ejus visatur.

10. *Vapore.*] Calore Solis, ut monuimus lib. 2. sect. 40. Refert hæc quoque Solinus, cap. 32. pag. 59.

conditur. Verum Sole per eos dies cominus facto, extrahi ardoris vi, [1] & suspensum abundare, [2] ac ne devoretur, abscondi. Id evenire a Canis ortu, per introitum Solis in Leonem, contra perpendiculum fontis sidere stante, [3] cum in eo tractu absumantur umbræ. [4] Plerisque e diverso opinatis largiorem fluere, ad septentrionem Sole discedente, quod in Cancro & Leone evenit, ideoque tunc minus siccari. Rursus in Capricornum & austrinum polum reverso sorberi : & ob id parcius fluere. [5] Sed Timæo si quis extrahi posse credat, umbrarum defectus iis diebus & locis sine fine adest.

[6] Incipit crescere Luna nova, quæcumque post solstitium est, sensim modiceque Cancrum Sole transeunte, abundantissime autem Leonem. [7] Et residit in Virgine, iisdem, quibus accrevit, modis. In totum autem revocatur intra ripas in Libra, ut tradit [8] Herodotus, centesimo die. Cum crescit, reges aut præfectos navigare eo, nefas ju-

NOTÆ.

1. *Et suspensum abundare.*] Exundare. Hanc eandem ob causam oceanum intumescere veterum nonnulli credidere : extractum nempe solaribus radiis, & erectum suspensumque vi cælestis ardoris terras inundare. Sic Lucanus cecinit, causas vestigans marini æstus, l. 1. v. 415.

Flammiger an Titan, ut alentes hauriat undas,
Erigat oceanum, fluctusque ad sidera tollat.

2. *Ac ne devoretur.*] Ne Solis ardore absumatur, iterum terris se condere.

3. *Cum in eo tractu.*] Cum in eo tractu terrarum, Sole fonti ad perpendiculum, εἰς κάθετον, imminente, hora diei sexta, sive meridiana, umbræ ibi nullæ sint. Nili fontem igitur Timæus citra Æquatorem quintadecima fere mundi parte, sive gradu latitudinis collocavit.

4. *Plerisque e diverso.*] Quibus adstipulatur Herodotus, l. 2. Euterpe, n. 24. p. 98. Id vero quomodo accipiendum sit, planissime Pomponius aperit, l. 1. c. 9. collatamque simul a Salmasio in Solin. Exercit. pag. 426. criminationem omnem in Plinium eluit : *Sive quod Sol hieme*, inquit, in Capricornum scilicet austrinumque polum regressus, *terris propior, & ob id fontem ejus* (Nili) *minuens, in æstate tunc altius abit*, discedens a fonte longissime, quod fit in Cancro & Leone, *finitque integrum* fontem, *& ut plenissimus est, surgere*, quem illi fontem Capricorni Tropico subjectum esse suspicabantur.

5. *Sed Timæo.*] Si quis Timæo credat aïenti extrahi sublimem suspensumque amnem ardoris vi, adversatur ei defectus umbrarum assiduus in eo tractu terrarum, iis diebus, quibus austrinum etiam polum lustrat : intumescere enim anno toto Nilum oporteret.

6. *Incipit crescere.*] Ab incrementi causa, quam assequi posse desperat, ad tempus modumque transfert orationem. Hanc Solinus quoque exscripsit, c. 32. p. 59. & Missi Theodosii totidem verbis. Excogitavit V. Cl. De la Chambre, Med. Gallus, novam Niliaci incrementi causam, quam in lutum ejus amnis nitrosum conjicit, opere singulari & erudito.

7. *Et residit in Virgine.*] Non hoc ex Herodoto Plinius refert, ut putat Salmasius in Solin. p. 436. Nam is etiam cum est in Virgine Sol, crescere Nilum ad æquinoctium usque autumni censet.

8. *Herodotus.*] Libro 2. Euterpe, n. 19. p. 97. & n. 27. p. 99. Plinio, de incrementi initio : de fine, Herodoto Lucanus subscribit, l. 10. v. 225.

Nilus neque suscitat undas
Ante Canis radios, nec ripis alligat amnem,
Ante parem nocti Libra sub judice Phœbum.

dicatum est. [1] Auctûs per puteos mensuræ notis deprehenduntur. Justum incrementum est [2] cubitorum XVI. Minores aquæ non omnia rigant: ampliores detinent, tardius recedendo. Hæ serendi tempora absumunt solo madente: illæ non dant sitiente. Utrumque reputat provincia. [3] In duodecim cubitis famem sentit, in tredecim etiamnum esurit: quatuordecim cubita hilaritatem afferunt: quindecim securitatem: sedecim delicias. Maximum incrementum ad hoc ævi fuit cubitorum decem & octo [4] Claudio principe: [5] minimum quinque, Pharsalico bello, veluti necem Magni prodigio quodam flumine aversante. Cum stetere aquæ, apertis [6] molibus admittuntur. Ut quæque liberata est terra, seritur. Idem amnis unus omnium [7] nullas exspirat auras.

[8] Ditionis Ægypti esse incipit a fine Æthiopiæ [9] Syene: ita vocatur peninsula mille passuum ambitu, [10] in qua Castra sunt, latere Ara-

NOTÆ.

1. *Auctûs.*] Incrementi. Puteus est, inquit Strabo, l. 17. p. 817. in ripa Nili ex integro lapide structus: in quo & maxima, & minima, & mediocria Nili incrementa notantur: Nam putei aqua cum Nilo pariter crescit ac decrescit. Suntque in putei pariete notæ quædam insculptæ incrementorum, &c. Νειλομέτειον e re ipsa hujusmodi puteis factum nomen est.

2. *Cubitorum XVI.*] Id quoque Solinus, loc. cit. Idcirco nimirum a Vespasiano Augusto in Templo Pacis dicata Nili imago est, cum sedecim liberis, quibus incrementi Niliaci cubita sedecim significarentur, ut auctor est Plinius l. 36. sect. XI. His adde ea quæ dicenda sunt l. 18. sect. 47.

3. *In duodecim.*] Solinus, loc. citat. Dissentit Strabo, l. 17. p. 788.

4. *Claudio.*] Solinus, loc. cit.

5. *Minimum quinque.*] Ita Solinus, & MSS. omnes, non Plinii modo, sed & Missorum Theodosii: *In duodecim cubitis famem sentit: in* XIII. *esurit:* XIV. *cubiti hilaritatem afferunt:* XV. *securitatem:* XVI. *delicias. Maxi mum incrementum ab hoc ævo fuit cubitorum* XVII. *Claudio principe: minimum*, V. *Pharsalico bello*, &c. Perperam in editis hactenus, *minimumque.* His adde & quæ Seneca refert, l. 4. Natur. quæst. c. 2. p. 886. *Biennio continuo, regnante Cleopatra, non ascendisse* Nilum, *decimo regni anno & undecimo constat. Significatum aïunt duobus rerum potientibus defectionem. Antonii enim Cleopatræque defecit imperium.*

6. *Molibus.*] Perfossis aggeribus, quibus inhibentur aquæ, admittuntur ex in agros arte & industria, cum ultro ac sponte non increscit Nilus.

7. *Nullas exspirat.*] Id quoque Solinus a Plinio, loc. cit. Plinius ab Herodoto, l. 2. Euterpe, n. 19. p. 97. Ab utroque Ammianus, l. 22. p. 228. & alii. Auras autem crassiores intellige nebulas, nec tenues exclude halitus: qua laude Borysthenes Nilo antecellit, ut dicemus l. 31. sect 30.

8. *Ditionis.*] Solinus, c. 32. p. 60.

9. *Syene.*] Hodie *Asna*, ad Nilum, sub Cancri Tropico, sub mundi parte, seu latitudinis gradu 23. 50 min. ut Ptolemæus habet, l. 4. c. 5. Huc Juvenalis ablegatus specie honorificæ militiæ: Nam tres cohortes Romanæ ibi præsidii causa excubabant, teste Strabone l. 17. p. 797. quæ mox Castra Plinius appellat. Ibi & obiit: hoc ei Satyræ profuerunt. De Syene diximus jam l. 2. sect. 75.

10. *In qua Castra.*] Vide Notas & Emend. num. XXXIII.

biæ: [1] & ex adverso [2] insula IV. [3] Philæ, DC. M. passuum a Nili fissura, unde appellari diximus Delta. Hoc spatium edidit Artemidorus, & in eo CCL. oppida fuisse. Juba CCCC. M. passuum. Aristocreon ab Elephantide [4] ad mare DCCL. M. passuum. [5] Elephantis insula [6] intra novissimum catarracten IV. M. passuum, [7] & supra Syenen XVI. M. habitatur, [8] navigationis Ægyptiæ finis, ab Alexandria [9] DLXXX. M. pass. In tantum erravere [10] suprascripti. Ibi Æthiopicæ conveniunt naves. Namque eas [11] plicatiles humeris transferunt, quoties ad catarractas ventum est.

XI. [12] Ægyptus super ceteram antiquitatis gloriam [13] XX. M. ur-

NOTÆ.

1. *Et ex adverso.*] Hoc est, ex adverso Africæ latere. Sententia enim hujus loci est, Nilum ditionis Ægyptiæ censeri, latere quidem Arabiæ, a Syene: adverso Africæ latere, a Philis insula, Africæ contributa: Nili alveo qui Philas circumit, eas ex adverso continentis, in qua Syene est, collocante. Quamobrem eo latere *Regni claustra Philas* Lucanus appellat, lib. 10. v. 313.

Quæ dirimunt Arabum populis Ægyptia rura.

2. *Insula IV.*] Hoc est, insula quatuor millium passuum ambitu, uti Syene peninsula mille tantum.

3. *Philæ.*] In Notitia Imperii, sect. 20. *Filæ.* Τὰς Φιλὰς appellat Strabo, l. 17. p. 818. Parvam eam insulam fuisse testis est αὐτόπτης Aristides, qui fere totam urbe ipsa ait occupari: quod & Seneca asseverat, lib. 4. Natur. quæst. cap. 2. pag. 885.

4. *Ad mare.*] Mediterraneum.

5. *Elephantis.*] Quæ ceteris Ἐλεφαντίνη, ea Melæ l. 1. c. 9. & Parthenio apud Stephanum, pag. 258. Ἐλεφαντίς: Posterioribus temporibus Tabenna vocitata, unde Tabennesiotæ Monachi, celebratæ sanctitatis.

6. *Intra novissimum.*] Hoc est, infra, citra. Nam supra Elephantinam insulam, sive ulterius versus austrum, est catarractes. Strabo, l. 17. p. 817. Μικρὸν δ' ὑπὲρ τῆς Ἐλεφαντίνης ἐστὶν ὁ μικρὸς καταῤῥάκτης, &c.

7. *Et supra Syenen.*] Hoc est, etiam supra Syenen habitatur. Nam cum Syene sit sub parte mundi, seu gradu 23. 50. min. Elephantines autem insulæ oppidum, sub 23. 56. min. teste Ptolemæo, l. 4. c. 5. reliqua insulæ pars ultra Syenen versus austrum protenditur, ad 23. 30. min. Inde iter est per catarracten ad insulam Philas, quæ est sub gradu 23. 6. eodem Ptolemæo adnotante. Strabonis locum, l. 17. p. 817. de Elephantines situ, constat esse vitiatum. Cave autem Salmasio credas aienti, p. 457. in Solin. Elephantinen pro Philis a Plinio acceptam esse, topographiamque ab eo inversam.

8. *Navigationis Ægyptiæ finis.*] Philas enim, quæ a Syene centum stadiorum itinere disjunctæ, supra catarracten sitæ sunt, plaustro iter est, non amne, ut docet Strabo, l. 17. p. 818.

9. *DLXXX.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. At Chiffl. DLXXXV.

10. *Suprascripti.*] Artemidorus, Juba, & Aristocreon.

11. *Plicatiles.*] Quoniam fiebant fortassis ex pellibus. Ejusmodi erant navigia Babyloniorum coriacea πλοῖα πάντα σκύτινα, quæ Herodotus describit, l. 1. Clio, n. 194. pag. 81. neque enim ex lignis fiebant, sed ex pellibus: οὐ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. Forte etiam & ex papyro plicabilia fieri potuerunt.

12. *Ægyptus.*] Accepta hæc a Mela, l. 1. c. 9. p. 13.

13. *XX. M. urbium.*] Amplius XXXIII. urbium millibus habitatam fuisse Ptolemæo Lagida regnante, scribit Tzetzes, Chiliad. 3. hist. 67. v. 72. Amplius XVIII. millibus, Diodorus l. 1. Bibl. p. 27.

bium sibi [1] Amase regnante habitata præfert : nunc quoque multis, etiamsi ignobilibus, frequens. Celebratur tamen [2] Apollinis : mox [3] Leucotheæ : [4] Diospolis magna, eadem Thebe [5] portarum centum nobilis fama : [6] Coptos Indicarum Arabicarumque mercium Nilo proximum emporium. [7] Mox Veneris oppidum, [8] & iterum Jovis, ac Tentyris : [9] infra quod Abydus, Memnonis regia, [10] & Osiris templo inclytum, VII. M. CCCCC. passuum [11] in Libyam remotum a flumine. [12] Dein Ptolemais, [13] & Panopolis, ac Veneris

NOTÆ.

1. *Amase regnante.*] Olympiade circiter XLV. paulo ante Cambysæ Persarum regis tempora.

2. *Apollinis.*] Ἀπόλλωνος πόλις μεγάλη, quam Antoninus in Itiner. Thebaïdis, *Apollonos superioris* vocat, citra Syenen passuum millibus LXXII. Africæ latere. Ab ea nomon Apollopoliten nomen esse sortitum diximus sect. 9.

3. *Leucotheæ.*] Hoc credo Lucinæ fuisse nomen inditum a candore, qualis in luce cernitur. Sane Ovidius l. 2. Fastor. a luce nomen Lucinæ derivat :

Gratia Lucinæ : dedit hæc tibi nomina lucus :
Aut quia principiun tu Dea lucis habes.

Lucinæ porro oppidum, Εἰληθυίας πόλιν inter Thebas & Syenen Ptolemæus agnoscit, l. 4. c. 5.

4. *Diospolis.*] Διός πόλις μεγάλη, αἱ Θῆβαι, Ptolemæo loc. cit. unde regioni Thebaïdis nomen. Arabiæ latere posita civitas fuit, a Copto M. P. XLIV. apud Antonin. Nunc *Minio* vocari aïunt.

5. *Portarum centum.*] Unde Ἑκατόμπυλος ab Homero primum, Iliad. l. 1. & a Stephano cognominata, verbo Διὸς πόλις. Mela, l. 1. c. 9. p. 13. *Thebæ, quæ ut Homero dictum est, centum portas, sive ut alii aïunt, centum aulas habent, totidem olim principum domos, solitasque singulas, ubi negotium exigeret, dena armatorum millia effundere.* Sic ex una civitate exibant armatorum militum centum myriades : Galli dicunt, *un million.*

6. *Coptos.*] A quo Copticæ præfecturæ nomen, de qua sect. 9. Hodie *Cana*, teste Rhamnusio.

7. *Mox Veneris.*] Illud ipsum, a quo Aphroditopolites nomos nomen habet, de quo sect. 9.

8. *Et iterum Iovis.*] Hoc est, alia Diospolis : Διὸς πόλις μικρὰ, Ptolem. lib. 4. cap. 5. Diospolis parva, a qua Diospoliticæ præfecturæ nomen, de qua sect. 9. Proxima ei est Τέντυρα, unde Tentyrites nomos dictus : utraque Africæ latere, sive ad Nili ripam occidentalem posita, in Thebaïde. Tentyra versus austrum recedit a Diospoli, M. P. XXVII. ex Antonino. Diospolis rursum ab Abydo, de qua mox, M. P. XXVIII.

9. *Infra quod.*] Infra Diospolim & Tentyram, secundo Nili flumine, Ægypto, quod Delta vocant, propius. Abydon porro Ἄβυδον, Memnonis regia & Osiridis fano inclytum fuisse, tradit quoque Strabo, lib. 17. pag. 813. & Solinus, cap. 32. pag. 61. Hodie *Abutich.*

10. *Et Osiris.*] Osiris quem Ægyptii colunt, Bacchum esse aïunt, inquit Herod. l. 2. Euterpe, n. 42. pag. 106.

11. *In Libyam.*] In eam Africæ partem, quam Libyes Ægyptii obtinent.

12. *Dein Ptolemaïs.*] Ab Abydo versus septentrionem, & Delta Ægyptiacum refugiens, M. P. XXII. eodem Africæ latere, in Thebaïde, apud Anton. Urbs haud Memphi minor, teste Strabone, loc. cit.

13. *Et Panopolis.*] Hæc eodem ordine Strabo, loc. cit. Πανῶν πόλις, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Λύκων πόλις. Hoc Veneris oppidum, multo magis ad Boream & Delta Ægyptiacum accedit, quam supradictum. De Panopoli diximus sect. 9. Luporum urbem in Thebaïde Africæ latere,

iterum,

iterum. Et [1] in Libyco Lycon, ubi montes finiunt Thebaïdem. [2] Ab iis oppida [3] Mercurii, [4] Alabastrôn, Canum, [5] & supra dictum Herculis. Deinde [6] Arsinoë, & jam dicta Memphis: inter quam & Arsinoiten nomon, [7] in Libyco, turres, quæ [8] pyramides vocantur: Labyrinthus [9] in Mœridis lacu nullo addito ligno exædificatus: & oppidum [10] Crialon. Unum præterea intus & Arabiæ conterminum claritatis magnæ, [11] Solis oppidum.

CAP. X.

[12] Sed jure laudetur in litore Ægyptii maris Alexandria, a Magno Alexandro condita, in Africæ parte, ab ostio Canopico XII. mill. passuum juxta Marcotim lacum, [13] qui locus antea Rhacotes nominabatur. Metatus est eam [14] Dinochares architectus pluribus modis

NOTÆ.

re collocat Antoninus, a Ptolemaïde LXIII. M. P. Ab his oppidis nomi Lycopolites, Panopolites, & Aphroditopolites, nomen accepere.

1. *In Libyco.*] A Nili fissura, quæ Delta efficit, usque ad fines Thebaïdis, quidquid terrarum interjacet, comprehensa etiam regione Alexandriæ & Mareotidi proxima, Libyam appellabant: quod adverso Nili latere, Arabiam. Strabo, lib. 17. pag. 806.

2. *Ab iis.*] Ab iis montibus.

3. *Mercurii.*] Hermupolim intelligit, Ἑρμοῦ πόλιν, jam extra Thebaïdem in Ægypto positam, a Lycôn oppido Thebaïdis, M. P. LIX. dissitam, versus septentrionem, Africæ latere, teste Anton. in Itiner. Ab hac Hermopolitæ nomo facta appellatio est, quo de nomo, sect. 9.

4. *Alabastrôn &c.*] Græce dixeris, Ἀλαβάστρων, Κυνῶν, Ἡρακλέους. In his enim vox *oppida* subintelligi debet. Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. Ἀλαβαστρῶν πόλις, in Cynopolite nomo: cui ad septentrionem Κυνῶν πόλις imponitur, quo situ & a Plinio collocatur, Africæ latere.

5. *Et supra dictum.*] Sect. 9. in Heracleopolite nomo.

6. *Arsinoë.*] Eodem Africæ latere, haud procul Memphi. Ab ea nomos Arsinoïtes, de quo sect. 9.

7. *In Libyco.*] Africæ latere.

8. *Pyramides*] De his dicemus, lib 36. sect. 16. De Labyrintho, eodem libro, sect. 19.

9. *In Mœridis lacu.*] In Reg. 1. & 2. *& Mœridis lacu.* Forte pro *ad Mœridis lacum.* Nam Herod. lib. 2. Euterpe, n. 149. pag. 147. περὶ Μοίριος λίμνην, & n. 148. ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος.

10. *Crialon.*] Ita libri omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. An pro *Crocodilôn*, Κροκοδείλων πόλις, quam in Mœride palude sitam esse ex Stephano superius diximus, sect. 9. confirmatque Herodotus, l. 2. Euterpe n. 147. ubi Labyrinthum ait exstructum esse supra stagnum Mœrios, versus urbem Crocodilôn.

11. *Solis oppidum.*] Heliopolis, de qua diximus sect. 9. in Heliopolite nomo, Arabiæ confini.

12. *Sed jure.*] Transcribit hæc Martianus, lib. 6. cap. de Ægypto, pag. 219.

13. *Qui locus.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

14. *Dinochares.*] Ita libri omnes, tum hoc loco, tum l. 34. sect. 42. Etsi Solinus, c. 32. p. 62. *Dinocrates* legisse videatur. Valerius item Max. l. 1. c. 4. *Cum Rex Alexander urbem in Ægypto constituere vellet, architectus Dinocrates, cum cretam non haberet, polentaque futuræ urbis lineamenta duxisset, &c.* Vide etiam Ammianum, l. 22. p. 233. Δεινοχάρης est Straboni, l. 14. p. 641.

memorabili ingenio, [1] xv. M. passuum [2] laxitate insessa, ad effigiem [3] Macedonicæ chlamydis orbe gyrato laciniosam, dextra lævaque anguloso procursu: [4] jam tum tamen quinta situs parte regiæ dicata.

[5] Mareotis lacus a meridiana urbis parte, euripo e Canopico ostio mittitur mediterraneo commercio, [6] insulas quoque plures amplexus, [7] triginta mill. passuum trajectu, [8] CL. ambitu, ut tradit Claudius Cæsar. [9] Alii schœnos in longitudinem patere XL. faciunt, schœnumque stadia triginta: [10] ita fieri longitudinis CL. mill. pass. tantumdem & latitudinis.

Sunt in honore & intra decursus Nili multa oppida, præcipue qui nomina dedere ostiis, non omnibus, (XII. enim reperiuntur, superque quatuor, quæ ipsi [11] falsa ora appellant) sed celeberrimis septem, proximo Alexandriæ [12] Canopico, deinde [13] Bolbitino,

NOTÆ.

1. *XV. mill. pass.*] Strabo longitudinem ait fuisse stadiorum XXXIV. latitudinem, octo: circuitum, centum & decem stad. hoc est, XIII. M. DCCL. pass. quæ mensura Plinianæ affinis est.

2. *Laxitate insessa.*] Occupato telluris laxissimo spatio. Sic Statius lib. 1. Sylvar. 1. v. 56. insessam pondere humum dixit, hoc est, occupatam, pressam.

3. *Macedonicæ chlamydis.*] Ea forma Chlamys Macedonica fuit, ut non totum ambiret corpus, sed posteriora fere tantum, præterquam ad pectus & humeros, ad quos nodo colligabatur: anteriore parte ejus aperta. Non Alexandriæ modo Strabo lib. 17. pag. 793. sed & habitabili terræ, Macedonicæ chlamydis speciem veteres tribuerunt, χλαμυδοειδὲς σχῆμα, cujusmodi forma orbis Tabula exhibetur a Brietio nostro, 1. part. Parall. Geogr. lib. 5. cap. 5. Paludamentum Imperatorum idem fuit, cum chlamyde. Chlamys igitur humi extenta, ac tota quanta quanta est porrecta, speciem exhibuit & Alexandriæ, & τῆς οἰκουμένης, qualem veteres agnoverunt. Similes fere sunt, quæ in sacris ritibus Trabeæ induuntur, *les Chapes.* Sed in chlamyde humi extenta, dextra lævaque sunt angulosæ incisuræ duæ, quibus illæ carent.

4. *Iam tum quinta.*] Quarta etiam, tertiave, inquit Strabo, lib. 17. p. 793.

5. *Mareotis.*] Græcis Μαρέα, Μαρεία, & Μαρεῶτις. A circumjacente agro vinum Mareoticum appellatum, lib. 14. sect. 4.

6. *Insulas quoque.*] Octo omnino, ex Strabone, lib. 17. pag 799.

7. *Triginta mill.*] Strabo loc. cit. lacus longitudinem intra stadia trecenta definit, quæ sunt passuum millia XXXVII.

8. *CL. ambitu.*] Vide Notas & Emend. num. XXXV.

9. *Alii Schœnos.*] De schœnis agemus libro seq. sect. 30.

10. *Ita fieri.*] Martianus, lib. 6. cap. de Ægypto, pag. 219.

11. *Falsa ora.*] Ψευδοστόματα, pervia tantum scaphis, non vero majoribus navigiis, propter brevia & paludes. Strabo, lib. 17. pag. 801. Seneca, lib. 4. Natur. quæst. cap. 2. ignobiles ramos appellat.

12. *Canopico.*] Sive Canobico, a Canobo, sive Canopo, Menelai navis rectore, a quo & Canopum oppidum, ubi sepultus.

13. *Bolbitino.*] Βολβίτινον στόμα Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. Aliis Βολβιτικὸν, a Bolbitine oppido, de quo Stephanus. Nunc vocant, *Bras de Raschit, ou de Rossette*, ab oppido cognomine.

[1] Sebennytico, [2] Phatnitico, [3] Mendesico, [4] Tanitico, [5] ultimoque Pelusiaco. Præterea [6] Butos, [7] Pharbæthos, Leontopolis, Athribis, [8] Isidis oppidum, Busiris, Cynopolis, Aphrodites, Saïs, Naucratis: unde ostium quidam Naucratiticum nominant, quod alii Heracleoticum, Canopico, cui proximum est, [9] præferentes.

XII. Ultra Pelusiacum Arabia est, [10] ad Rubrum mare pertinens, & odoriferam illam, ac divitem & beatæ cognomine inclytam. [11] Hæc [12] Ca-

Notæ.

1. *Sebennytico.*] Per medium Delta decurrit in mare, teste Herodoto, lib. 2. Euterpe, n. 17. pag. 96. Nomen ei a Sebennytico oppido, nomoque. Oppidi rudera vetus nomen servant, *Sebenit.*

2. *Phatnitico.*] Φατνικὸν ςόμα Straboni, lib. 17. pag. 802. Παθμητικὸν, Ptolemæo, loc. cit. Hodie, *Bras de Migny.*

3. *Mendesico.*] Vel, ut alii, Mendesio, ab oppido, nomoque cognomine. Hodie *Bras de Baraugner.*

4. *Tanitico.*] Tanicum Mela vocat, lib. 1. cap. 9. Nonnulli & Saïticum, apud Strab. lib. 17. pag. 802. Proximum est Pelusiaco, juxta urbem quam Stephanus Ταμιάτιν vocat, Notitia Eccles. pag. 55. Ταμιάθην, recentiores *Damiette.* Falluntur enim ii qui Damiatam Pelusium interpretantur, cum ultimo Nili ostio Pelusium olim insederit, Arabiæ Syriæque latere, extra Delta: Damiata intus, non novissimo, sed anteriori ostio imposita sit, hoc est, Tanitico: cui a Tanite nomo, de quo egimus sect. 9. nomen fuit. Hodie *Bras de Tacari.*

5. *Vltimoque.*] Quod maxime vergit in orientem. *Le bras de Peluse.*

6. *Butos.*] Βῦτος Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. metropolis νομῦ Φθενότυ. Prope Sebennyticum ostium Straboni, lib. 17. pag. 802.

7. *Pharbæthos.*] Φάρβαιθος Ptolemæo, loc. cit. Φαρβετίτης νομὸς Straboni, inter Mendesium Taniticumque ostium, loc. cit. Cui nomo & Leontopolin quoque vicinam facit, ceterasque præfecturas quæ nunc recensentur, Athribiten, sive, ut diximus sect. 9. Athar-rabiten, Busiriten, Cynopoliten, Prosopiten, in quo Ἀφροδίτης, hoc est, Veneris oppidum fuit, teste eodem Strabone, lib. 17. pag. 802. Saïten, & Naucratiten.

8. *Isidis oppidum.*] Stephano, Ἰσεῖον, πόλις Αἰγύπτυ. Hoc vero cum intra Nili decursus, hoc est, in ipso Delta contineatur, Plinio teste, diversum esse necesse est ab *Isiu* Antonini, quæ mediterranea civitas est, longe supra Memphin. Isis porro Ceres est, ut omnibus notum.

9. *Præferentes.*] Sic Ptolemæus, Canopico prætermisso, Heracleoticum nominat, quod Canopico proximum fuit, ut Dionysius Periegetes censuit, teste Eustathio ad illius versum 13. & Tacitus lib. 2. Annal. pag. 61. Quare nihil hic mutandum, quantumlibet Pintianus inclamet, in tanto præsertim tamque conspirante codicum scriptorumque consensu.

10. *Ad Rubrum mare.*] Ad Arabicum sinum, unde fere odorifera illa, & Felix appellata Arabia incipit.

11. *Hæc Catabanum.*] Non illa odorifera & Felix dicta, ut hallucinatus credidit Solinus, cap. 33. pag. 62. sed illa Arabia, quæ a Pelusiaco incipit ostio, deserta & sterilis.

12. *Catabanum, &c.*] Hi Catabanes Arabiæ sterilis & Petrææ incolæ, a Catabanis illis diversissimi sunt, quos ad Rubrum seu meridianum mare, in Arabia felice ac penitiore, positos dicemus l. 6. sect. 32.

tabanum & [1] Esbonitarum, & [2] Scenitarum Arabum vocatur, sterilis, præterquam ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi [3] Casio monte nobilis. His Arabes junguntur, ab oriente [4] Canchlei, a meridie [5] Cedrei, qui deinde ambo [6] Nabatæis. [7] Heroopoliticus vocatur, alterque Ælaniticus sinus Rubri maris in Ægyptum vergentis, [8] CL. mill. pass. intervallo inter duo oppida, Ælana, & in nostro mari Gazam. Agrippa a Pelusio [9] Arsinoën Rubri maris oppidum, per deserta CXXV. M. passuum tradit: tam parvo distat ibi tanta rerum naturæ diversitas.

Cap. XII.

XIII. [10] Juxta Syria litus occupat, quondam terrarum maxima, & pluribus distincta nominibus. Namque Palæstina vocabatur, qua contingit [11] Arabas, & Judæa, & Cœle, dein Phœnice: & qua recedit intus, Damascena: ac magis etiamnum meridiana, Babylonia. Et eadem Mesopotamia inter Euphratem & Tigrin: quaque transit Taurum, Sophene: citra vero etiam Comagene. Et ultra Armeniam, Adiabene, [12] Assyria ante dicta: & ubi Ciliciam attingit,

Notæ.

1. *Esbonitarum.*] Quorum regia Essebon, de qua Hieronymus, in locis Hebr. post Eusebium: *Esebon*, inquit, *civitas Sehon regis Amorrhæorum .... nunc vocatur Esbûs* (Ἐσϐὺς Eusebio) *urbs insignis Arabiæ in montibus qui sunt contra Iericho, &c.*

2. *Scenitarum.*] Commune id multis Arabum populis nomen fuit, ut dicemus l. 6. sect. 30. & 32. Hi Ægypto confines, alias Saraceni appellati, ut Ptolemæus admonet, l. 5. c. 17. in Arabia Petræa. De his Ammianus, l. 22. p. 228. Ægyptus, inquit, usque *ad Scenitas prætenditur Arabas, quos Saracenos appellamus.* Iidem in sacris paginis Ismaëlitæ dicti.

3. *Casio monte.*] De quo sect. 14.

4. *Canchlei.*] Qui in sacris litteris Amalecitæ dicti videntur. Nec Bocharto assentior, Chavilæos nunc significari, qui erant Babyloniæ proximi.

5. *Cedrei.*] *Habitantes Cedar*, Psal. 119. Hieronymus in locis Hebr. *Cedar .... est regio in eremo Saracenorum, a filio Ismaëlis Cedar ita cognominata.*

6. *Nabatæis.*] Quorum oppidum Petra. De his dicemus, l. 6. sect. 32.

7. *Heroopoliticus.*] Ab Heroum oppido, ut dicemus l. 6. sect. 33. De Ælanitico, ejusdem libri sect. 32.

8. *CL. mill.*] Strabo, l. 16. p. 759. stadia numerat mille ducenta & sexaginta, quæ passuum efficiunt, CLVII. mill.

9. *Arsinoën.*] De ea l. 6. sect. 33.

10. *Iuxta Syria.*] Hæc totidem verbis ac pæne syllabis Martianus, lib. 6. c. de Arabia & Syria, p. 219. a Plinio expressit: Plinius a Mela, lib. 1. cap. XI. p. 14.

11. *Arabas.*] Non eos qui Arabiam peninsulam incolunt, sed qui ab Arabia Petræa post Jordanem amnem ad Libanum usque montem penetrant, ut Plinius ipse ait l. 6. sect. 32.

12. *Assyria ante.*] Ammianus, l. 23. p. 251. *Iuxta hunc circuitum Adiabena est, Assyria priscis temporibus vocitata, longaque assuetudine ad hoc translata vocabulum, ea re quod inter Oenam & Tigridem sita, navigeros fluvios, adiri vado nunquam potuit. Transire enim διαϐαίνειν dicimus Græci. Et veteres quidem hoc arbitrantur. Nos autem dicimus, quod in his terris amnes sunt duo perpetui, quos & transivimus, Diavas & Adjavas, juncti navalibus pontibus, ideoque intelligi Adjavenam cognominatam.* Assyriæ videlicet pars nobilissima Adiabene fuit, in qua Ninus, Arbela, & Gaugamela: de quibus l. 6. sect. 16.

[1] Antiochia. Longitudo ejus inter Ciliciam [2] & Arabiam, CCCCLXX. M. passuum est. Latitudo a Seleucia Pieria, ad oppidum in Euphrate Zeugma, [3] CLXXV. M. passuum. Qui subtilius dividunt, [4] circumfundi Syria Phœnicen volunt: & esse oram maritimam Syriæ, cujus pars sit Idumæa & Judæa, deinde Phœnice, deinde Syria. Id quod præjacet mare totum, Phœnicium appellatur. Ipsa gens Phœnicum in magna [5] gloria litterarum inventionis, [6] & siderum, [7] navaliumque ac bellicarum artium.

XIV. A Pelusio [8] Chabriæ castra, [9] Casius mons, [10] delubrum Jovis Casii, tumulus Magni [11] Pompeii. [12] Ostracine Arabia finitur,

Notæ.

1. *Antiochia.*] Non id oppidi modo nomen, sed regionis est, quæ Syria Antiochia dicebatur, non ut nunc vulgus Geographorum loquitur, Syria Antiochena. Ita sect. 18. *Promontorium Syriæ Antiochiæ:* sic enim libri veteres habent. Mela, l. 1. c. 12. *Reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur.*

2. *Et Arabiam.*] Sive Ostracinen, ubi finitur Arabia, ut mox dicetur.

3. *CLXXV. M.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

4. *Circumfundi.*] Qui subtilius dividunt, inquit, Phœnicen undequaque Syria includi aïunt: primumque ab Ostracine, ubi Arabia desinit, occurrere Syriæ oram maritimam, cujus pars Idumæa sit, & Judæa: deinde sequi Phœnicen: mox Syriam rursus proprie appellatam, & quæ Cœle, & quæ Antiochia dicebatur. Locum hunc frustra solicitant Schefferus, l. 1. de milit. navali, c. 2. p. 16. aliique.

5. *Litterarum.*] Vide quæ dicturi sumus, l. 7. sect. 57. Hausit hæc Plinius, a Mela Pomponio, l. 1. c. 12.

6. *Et siderum.*] Tum ad viam mari regendam contemplatione siderum, tum ad præsignificandum ex iisdem quæ sint futura hominibus. Propertius, l. 2. v. 989.

Quæritis & cælo Phœnicum inventa sereno,
Quæ sit stella homini commoda, quæque mala.

7. *Navaliumque.*] *Maria navibus adire*, inquit Mela, *classe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti.*

8. *Chabriæ castra.*] In via quæ a Syria & Casio monte Pelusium ducit Chabriæ castra locat & Strabo, lib. 16. p. 760. ὁ Χαβρίȣ λεγόμενος χάραξ. Videntur a Chabria Atheniensi dicta, de cujus expeditione in Ægyptum, multa Diodorus Sic. lib. 15. Bibl. p. 400.

9. *Casius.*] Montem hunc Κάσιον πρὸς Αἰγύπτῳ, & Κάσιον πρὸς τῷ Πηλουσίῳ a locorum vicinio appellat Strabo: ut ab altero ejusdem nominis secernatur, de quo sect. 18. Errant qui montem hunc Sinaï esse arbitrantur.

10. *Delubrum.*] Cum oppido, quod Antoninus & Ammianus Cassium vocant. Διὸς ἱερὸν Κασίȣ, Straboni, loc. cit.

11. *Pompeii.*] Dio l. 42. p. 188. ad Casium montem interfectum ait ea ipsa die, qua quondam de Mithridate & piratis triumphum egerat. Quin & ipso suo die natali, inquit Plutarchus, in Camillo, pag. 138. qui & idem dies triumphi fuit. Eum alii pridie, alii ipso die natalis sui aïunt obiisse, ut idem monet, lib. 8. Sympos. c. 1. p. 717. Sed nodum solvunt Fasti Capitolini, ex Verrii fragmentis, in quibus legitur *per biduum* triumphi pompam esse protractam. Dicta hæc sunto in antecessum, ad l. 37. sect. 6.

12. *Ostracine.*] Ὀστρακίνη Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. oppidum est, unde *Abraamius Ostracinensis* Episcopus, in Conc. Calched. Ostracena dicitur Antonino, inter Casium montem, & Rhinocorura, medio intervallo posita, utrinque M. P. XXVI. Regionem Ostracinen Solinus nugando comminiscitur.

*CAPUT XIII. a Pelusio [1] LXV. mill. passuum. * Mox Idumæa incipit, & Palæstina, ab emersu [2] Sirbonis lacus, quem quidam CL. M. passuum circuitu tradidere: [3] Herodotus Casio monti applicuit: nunc est palus modica. Oppida: [4] Rhinocolura, & intus [5] Raphea: [6] Gaza, & intus [7] Anthedon: mons [8] Angaris. Regio per oram Samaria. Oppidum [9] Ascalo liberum, [10] Azotus: [11] Jamneæ duæ, altera intus. [12] Joppe Phœnicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt.

NOTÆ.

1. *LXV. mill.*] Martianus, loc. cit. LXVI. Antoninus item in Itiner. *Ostracina Cassium*, XXVI. *Pentaschœnon*, XX. *Pelusium*, XX.

2. *Sirbonis lacus.*] Ptolemæo, l. 4. cap. 5. in Casiotide, ἔκρηγμα Σιρβωνίδος λίμνης, *eruptio paludis Sirbonidis.* Siccatam hanc hodie paludem aïunt. Sirbonidem lacum cum Asphaltite magno errore confundit Strabo, lib. 16. pag. 763.

3. *Herodotus.*] Libro 3 Thalia, n. 5. pag. 163. Σερβωνὶς λίμνη, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος.

4. *Rhinocolura.*] Rhinocolura quoque Livio, lib. 45. pag. 575. & Straboni, lib. 16. pag. 759. Ῥινοκόλουρα. Seneca, lib. 3. de Ira, cap. 20. pag. 594. *Rex Persarum totius populi nares recidit in Syria: Inde Rhinocolura loci nomen est.* At sæpiuscule Seneca in historia nominibusque sublabitur. Verius Diodorus Sic. lib. 1. Bibl. pag. 55. hoc Æthiopiæ Regi adscribit, idque a diversa valde causa: benignitas enim & miseratio fuit. Is Ægypto subacta, latrones quos ceperat, acerbius ratus omnes neci dare, quod magno numero erant: iniquius, impune dimittere: ita mediam viam legit, ut resectis naribus, quo dignoscerenrur, in desertis Ægypti finibus colere jusserit, urbe ibi structa, cui a re & facie nomen esset. Græci enim ῥῖνα nasum, κόλουρον curtatum dicunt. Ptolemæus tamen & Stephanus scribunt Ῥινοκόρουρα.

5. *Raphea.*] Stephanus, Ῥάφεια, πόλις Συρίας. Strabo, lib. 16. pag. 759. Ῥαφία, μετὰ Γάζαν, post Gazam sequitur Raphia. In nummo Commodi, ΡΑΦΙΑ C. AC. hoc est, *Rhaphia asylum.* Distat a Gaza, & a Rhinocorura, pari intervallo, XXII. M. P. apud Anton.

6. *Gaza.*] *Sic Persæ ærarium vocant*, inquit Mela, *& inde nomen est, quod cum Cambyses armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Hic Iovis Cretæi templum*, inquit Stephanus, *quem Marnan nostra ætate vocant, hoc est*, Κρηταγενῆ, *Creta natum.* Huc spectat igitur rarissimus Musæi nostri Parisiensis nummus æreus formæ mediocris, Tito principe cusus, cum hac epigraphe, ΖΕΥC. ΚΡΗΤΑΓΕΝΗC. Distat ab Ascalone Gaza, litore maris mediterranei, XVI M. P. Hodie *Gazara.*

7. *Anthedon.*] Ἀνθηδὼν Ptolemæo lib. 4. cap. 5. in Cassiotide. Palæstinæ ab Hesychio accensetur, pag. 103.

8. *Angaris.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVII.

9. *Ascalo.*] Græcis Ἀσκάλων, atque ita Nummi Augusti, Titi, & Antonini. Hodie *Scalona.*

10. *Azotus.*] Ἄζωτος, πόλις Παλαιστίνης, Stephano, & Ptolem. lib. 5. c. 16. Distat a Jamnia litorali, XX. M. P. si Antonino credimus: si Straboni, lib. 16. p. 759. XXV. hoc est, CC. stadiis. Hodie *Alcette.*

11. *Iamniæ duæ.*] Quarum altera Jamnitarum portus ad mare, Ἰαμνιτῶν λιμὴν Ptolemæo, l. 5. c. 16. altera urbs ipsa paullulum a mari semota, Ἰάμνεια Straboni, l. 16. p. 759. Stephano Ἰάμνια. Ipsi Ptolemæo in urbibus mediterraneis, Ἰάμνεια, cui hodieque vetustum nomen manet, *Zenia.*

12. *Ioppe.*] Ἰόππη, nunc *Iaffa.* Ex Mela hæc Plinius: is enim, lib. 1 c. XI. *Est Ioppe*, inquit, *ante diluvium, ut ferunt, condita.*

[1] Insidet collem præjacente saxo, in quo vinculorum [2] Andromedæ vestigia ostendunt. Colitur illic fabulosa [3] Ceto. Inde [4] Apollonia: [5] Stratonis turris, eadem Cæsarea, ab Herode rege condita: [6] nunc colonia prima Flavia, a Vespasiano Imperatore deducta: [7] Finis Palæstines centum octoginta novem millibus passuum, a confinio Arabiæ: deinde Phœnice. Intus autem Samariæ oppida: [8] Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur: [9] Sebaste in monte, & altiore [10] Gamala.

NOTÆ.

1. *Insidet collem.*] Colli imponitur adeo edito, ut inde conspici Hierosolyma, Judæorum metropolis possit. Strabo, l. 16. p. 159.

2. *Andromedæ.*] Quam ibi ceto a matre expositam, mox a Perseo ereptam fabulantur. Visa ibi hæc vincula testis est quoque Josephus l. 3. belli Jud: c. 15. Vide Apollodorum, l. 2. de Diis, p. 95.

3. *Ceto.*] Quæ Nereïdos fere forma pingebatur, figura ex pisce feminaque composita: cujusmodi in vetustis Syriæ ac Mesopotamiæ nummis conspicitur. Idcirco fabulosam vocat. Ciceronis illud eo forte pertinet, *Piscem Syri venerantur*, lib. 3. de Nat. Deor. Vide Notas & Emend. num. XXXVIII.

4. *Apollonia.*] Stephano, Ἀπολλωνία τῆς Ἰόππης. Nunc *Alzufo.*

5. *Stratonis.*] Στράτωνος πύργος Straboni, lib. 16. pag. 758. Eadem Καισάρεια Στράτωνος Ptolemæo, lib. 5. c. 16. & Cæsarea Palæstinæ vulgo appellata, quam cum Cæsarea Philippi, sive Paneade dicta, perperam Surita confundit in Itiner. Anton. Hieronym. in Chron. p. 155. an. 4. Olymp. 191. *Herodes Cæsaream in nomine Cæsaris condidit, quæ prius Turris Stratonis vocabatur.* Nunc est *Casair*, provinciæ caput, *la Principauté de l'Hemir de Casair.*

6. *Nunc colonia.*] Musæi nostri Parisiensis nummus æreus formæ mediocris, M. Aurelio principe cusus, cum Serapidis effigie, & epigraphe ejuscemodi, COL. PRIMA. FL. AVG. CAESAREA. Prima vocatur, quod primæ legionis milites colonos haberet. Flavia a Vespasiani nomine. Ulpian. lib. 50. *Digest. tit. 15. de Censibus. Divus Vespasianus Cæsarienses colonos fecit, non adjecto ut & juris Italici essent, sed tributum his remisit capitis, &c.*

7. *Finis Palæstines.*] Id quoque Martianus habet, l. 6. c. de Arabia & Syria, p. 219.

8. *Neapolis.*] Νεάπολις in Samaria, Ptolem. l. 5. c. 16. Sichem Christi Domini temporibus dicta, teste Benjamino in Itiner. p. 38. Indigenis *Maboriha*, auctore Josepho, lib. 5. bell. Jud. c. 4. quanquam Plinio *Mamortha* dicitur. Hodie *Naplosa.* Nummus Faustinæ junioris, ex ære, forma mediocri, in Musæo nostro Parisiensi: ΦΛ. ΝΕΑC. ΠΟΛ. CΥΡ. ΠΑΛΕCΤΙ. Φλαυΐας Νέας πόλεως Συρίας Παλαιστίνης.

9. *Sebaste.*]. Ab Herode Ascalonita in gratiam Augusti, sic appellata ipsa urbs Samaria est. Vide Benjam. loc. cit. Σεβαστὴ, ἐν τῇ Σαμαρείτιδι πολίχνιον, Stephano. In Conc. Nic. I. & CP. I. subscribunt Episcopi Sebastenses, vel Sebasteni, ex Prov. Palæstinæ. Hodie *Sebastia.* Vide Notas & Emendationes num. XXXIX.

10. *Gamala.*] Diversum hoc Samariæ oppidum, ab altero ejusdem nominis ultra Jordanem posito, quam Judææ urbem validissimam Suetonius appellat in Tito. Quanquam eadem utriusque vocis originatio est: Sic enim dicta videtur, ab Hebræo גמל, quasi Camela, quod dorso montis insidens, cameli dorsum referre credatur. Illam certe quæ Judææ est, jugo montis aspero editoque impositam docet Josephus, l. 4. bell. Jud. c. 1. Hanc idem l. 3. c. 2. p. 832. ait Γάμαλα πόλιν Ἱππέων, civitatem Equitum, quos eo colonos duxit Herodes, appellatam ait: Carmelo monti insidentem.

CAP. XIV. XV. Supra Idumæam & Samariam Judæa longe lateque funditur. Pars ejus [1] Syriæ juncta, Galilæa vocatur: Arabiæ vero & Ægypto proxima [2] Peræa, asperis dispersa montibus, & a ceteris Judæis Jordane amne discreta. Reliqua Judæa dividitur in toparchias decem, quo dicemus ordine: [3] Hiericuntem palmetis consitam, fontibus irriguam: [4] Emmaum, [5] Lyddam, [6] Joppicam, [7] Acrabatenam, Gophniticam, [8] Thamniticam, [9] Bethleptephenen, [10] Orinen, in qua fuere [11] Hierosolyma, longe clarissima urbium orientis, [12] non Judææ modo: [13] Herodium cum oppido illustri ejusdem nominis.

CAP. XV. [14] Jordanis amnis oritur e fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæsareæ, [15] de qua dicemus: amnis amœnus, & quatenus locorum situs patitur, ambitiosus, accolisque [16] se præbens, velut invitus Asphaltiten lacum dirum natura petit, a quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit pestilentibus mixtas. Ergo ubi prima conval-

NOTÆ.

1. *Syriæ.*] Hoc est S, yriæ Antiochiæ, ut diximus sect. 13.

2. *Peræa.*] Πεϱαία, hoc est, ulterior, sive trans Jordanem posita. Vide Notas & Emend. num. XL.

3. *Hiericuntem.*] Ἱεϱιχοῦς Straboni, l. 17. p. 763. De hujus agri palmetis dicemus l. 13. sect. 9. Vide Notas & Emend. num. XLI.

4. *Emmaum.*] Ἐμμαοῦς sive Ἀμμαοῦς, a Tito captis Hierosolymis Nicopolis appellata, una e Judææ toparchiis Josepho, l. 3. bell. Jud. c. 2. p. 833. *Emaüs.*

5. *Lyddam.*] Λύδδα, una ex toparchiis Judææ, apud Joseph. loc. cit. Diospolis postmodum appellata. Unde in Conc. CP. I. Dionysius Diospolitanus, Prov. Palæstinæ.

6. *Ioppicam.*] A Joppe, de qua sect. sup.

7. *Acrabatenam.*] Ἀκϱαβατηνὴ, & Ἀκϱαβατηνῶν τοπαρχία, apud Joseph. loc. cit. In sacris paginis, 1. Machab. 5. *Acrabathane.*

8. *Thamniticam.*] Ἡ Θαμνὰ τοπαρχία Judææ, apud Joseph. lib. 5. bell. Jud. c. 4. p. 890.

9. *Bethleptephenen.*] Τὴν Βεθλεπτηφῶν τοπαρχίαν Josephus vocat, loco proxime citato. Vide Notas & Emendationes num. XLII.

10. *Orinen.*] Græci Ὀϱεινὴν vocant. De Virgine Deïpara sacer codex, Luc. 1. ἐποϱεύθη εἰς τὴν ὀϱεινὴν μετὰ σπουδῆς, *abiit in montana Judææ cum festinatione.* Pars Judææ plurimum montuosa, in qua fuere Hierosolyma, Rama, Bethlehem. Lapidosum hunc tractum ad LX. stadia esse Strabo est auctor, l. 16. p. 761.

11. *Hierosolyma.*] De urbe satis multa alii. De urbis nomine recte admonet Hieronymus, ep. 126. ad Evagr. *Non ut Josephus, & nostri omnes arbitrantur, Hierusalem nomen est ex Græco Hebraïcoque compositum: id enim absurdum esse peregrinæ linguæ mixtura demonstrat.* Ex Hebræo tota conflata vox est יְרוּשָׁלֵם, *visio pacis:* eademque originatio vocis *Hierosolyma* est.

12. *Non Judææ modo.*] Hanc vocem *non modo* adversativæ orationis parti postponere, familiare ac solenne Plinio est. Sic l. 6. sect. 22. *Omnium in India prope, non modo in hoc tractu, claritatem antecedunt Prasii, &c.*

13. *Herodium.*] Nomen unius est e Judææ toparchiis apud Josephum, lib. 3. bell. Jud. cap. 2. pag. 833. Ἡϱώδειον.

14. *Jordanis amnis &c.*] Describit hæc Martianus, l. 6. c. de Syria, p. 219.

15. *De qua dicemus.*] Sect. 16.

16. *Se præbens.*] Veluti moras nectat, invitusque lacum petat.

lium

lium fuit occasio, in lacum se fundit, quem plures [1] Genesaram vocant, [2] XVI. mill. passuum longitudinis, VI. mill. latitudinis, amœnis circumseptum oppidis : ab oriente, [3] Juliade, & [4] Hippo : a meridie, [5] Tarichea, quo nomine aliqui [6] & lacum appellant : ab occidente [7] Tiberiade, [8] aquis calidis salubri.

Asphaltites nihil præter bitumen gignit : [9] unde & nomen. [10] Nullum corpus animalium recipit : [11] tauri camelique fluitant. Inde fama, nihil in eo mergi. Longitudine excedit centum M. passuum, latitudine maxima [12] XXV. implet, minima sex. Prospicit eum ab oriente [13] Arabia Nomadum, a meridie [14] Machærûs, secunda quondam arx Judææ, ab Hierosolymis. [15] Eodem latere est calidus fons Cap. XVI.

Notæ.

1. *Genesaram.*] Γεννησαρῖτις λίμνη Straboni, lib. 16. pag. 755. In sacris paginis, *Lacus Genesareth*, & mare Tiberiadis, & mare Galilææ. Hodie *Mer de Tabarie.*

2. *XVI. mill. pass.*] Ita Solinus, cap. 35. pag. 64.

3. *Iuliade.*] Ἰουλιὰς Ptolemæo, lib. 5. cap. 16. in Galilæa. Hanc Philippus Tetrarcha in Gaulanitide condidit : & Juliadem, in gratiam Juliæ, quæ Tiberii mater, voluit appellari. Auctor Josephus, lib. 2. bell. Jud. cap. 8. p. 789. qui in Peræa, hoc est, ultra Jordanem sitam dicit : hoc est, ut Plinius ait, ab oriente Genesaræ lacus.

4. *Hippo.*] A quo Ἱππηνὴ regio cognominata, apud Joseph. lib. 3. bell. Jud. cap. 2. pag. 832.

5. *Tarichea.*] Ταριχέα Stephano. Josepho, lib. 3. bell. Jud. cap. 16. pag. 857. Ταριχαίαι. Urbem Judææ validissimam Tarichæam vocat Suetonius in Tito.

6. *Et lacum.*] Genesaram scilicet, quem Tarichæum aliqui vocabant, & Tiberiadis, a vicinis urbibus : ut Genevæ dicimus, & Lausannæ, & Lemannum lacum. A Tarichæa nomen quoque invenisse lacum eum innuit Strabo, lib. 16. pag. 764. ut inanis jam sit Drusii conjectura, locum hunc pro arbitrio immutantis, in Comm. ad voces Hebr. novi Testam. cap. 24. pag. 41.

7. *Tiberiade.*] Τιβεριάς, πόλις τῆς Ἰουδαίας, πρὸς τῇ Γεννησαρίτιδι λίμνῃ, Steph. In gratiam Tiberii ab Herode tetrarcha sic appellata, quæ prius *Cenereth* dicebatur.

8. *Aquis calidis.*] Josephus, lib. 18. Antiq. Jud. cap. 3. pag. 619.

9. *Vnde & nomen.*] Ἄσφαλτος enim Græcis bitumen est.

10. *Nullum corpus.*] Vivum scilicet : qua de re vide Philosophum, lib. 2. Meteorol. cap. 3. pag. 557. & Strabon. lib. 16. pag. 763. Id vero expertum esse Vespasianum Aug. projectis in lacum hominibus nandi imperitis, vinctisque post terga manibus, auctor est Josephus, lib. 5. bell. Jud. cap. 5. pag. 892.

11. *Tauri &c.*] Solinus, cap. 35. pag. 64. Aliud est quod Josephus ait, loc. cit. lacum eum plurimis locis vomere bituminis glebas, quæ super undam & facie & mole tauris assimiles natent.

12. *XXV.*] Vide Notas & Emend. num. XLIII.

13. *Arabia Nomadum.*] Quæ a Palmyrenis solitudinibus, unde initium ducit, ad meridiem descendit ultra Asphaltiten lacum.

14. *Machærûs.*] Μαχαιροῦς Stephano, & Josepho, qui lib. 18. Antiq. cap. 7. pag. 626. ibi necatum ab Herode Christi Domini Præcursorem refert. In Peræae regionis Judææ parte meridionali a Josepho locatur, lib. 3. cap. 2. pag. 833.

15. *Eodem latere.*] Latere Asphaltitæ lacus meridionali.

medicæ ſalubritatis [1] Callirrhoë, aquarum gloriam ipſo nomine præferens.

*Caput XVII.

* [2] Ab occidente litora Eſſeni fugiunt, uſque qua nocent: [3] gens ſola, & in toto orbe præter ceteras mira, ſine ulla femina, omni Venere abdicata, ſine pecunia, [4] ſocia palmarum. In diem ex æquo convenarum turba renaſcitur, large frequentantibus, quos vita feſſos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat. Ita per ſeculorum millia (incredibile dictu) gens æterna eſt, in qua nemo naſcitur. Tam fecunda illis aliorum vitæ pœnitentia eſt. [5] Infra hos Engadda oppidum fuit, ſecundum ab Hieroſolymis fertilitate, palmetorumque nemoribus: nunc alterum buſtum. Inde [6] Maſada caſtellum in rupe, & ipſum haud procul Aſphaltite. Et hactenus Judæa eſt.

Caput XVIII.

XVI. Jungitur ei [7] latere Syriæ Decapolitana regio, a numero oppidorum, in quo non omnes eadem obſervant. Plurimi tamen [8] Damaſ-

Notæ.

1. *Callirrhoë.*] Καλλιῤῥόη Ptolemæo, lib. 5. cap. 16. Καλλιῤῥόη Joſepho, lib. 17. Antiq. Jud. cap. 8. pag. 598. cujus fontes calidos, præter vim medicam, potui quoque jucundos eſſe aſſeverat. Solini hallucinationem, cap. 35. pag. 65. hunc fontem Hieroſolymis proximum ſtatuentis, Plinii loco perperam intellecto, jam pridem Salmaſius inſectatus eſt, pag. 579.

2. *Ab occidente.*] Ab occidente, inquit, litora Aſphaltitæ lacus Eſſeni refugiunt, ſive tantum ab eo lacu recedunt, quoad vis illius malefica pertingit. Nam letales exſpirat auras, vicinumque aërem inficit. Vide Notas & Emend. num. XLIV.

3. *Gens ſola.*] Hoc eſt, ſolitaria, & a populorum frequentia ſejuncta. De Theoreticis Eſſenis accipi hæc debere, qui in ſola ſacrorum codicum meditatione diem totum tranſigebant, neque artem exercebant ullam, tum verba hæc ſuadent, tum quod mox addit, gentem eam ſociam eſſe palmarum, hoc eſt, in palmetis, adeoque deſertis locis ætatem degere. De Practicis, quod alterum genus eſt Eſſenorum, (quanquam & ii diviſi bifariam, nam alii ἄγαμοι & cœlibes fuerunt, alii nuptiis implicati:) refert Joſephus eos in urbibus degere, lib. 2. bell. Jud. cap. 7. pag. 785. ubi ceteros Eſſenorum mores accurate deſcribit.

4. *Socia palmarum.*] Vide Notas & Emendationes num. XLV.

5. *Infra hos.*] Solinus, cap. 35. p. 65. *Infra Eſſenos Engadda oppidum fuit ſed exciſum eſt.* Πολίχνη Ἐγγαδδὶ Joſepho, lib. 5. bell. Jud. cap. 3. *Inde opobalſamum venit*, inquit Hieron. lib. de loc. Hebr. *quas vineas Engaddi Salomon nuncupat: Vicus eſt prægrandis Iudæorum juxta mare mortuum.*

6. *Maſada.*] Solinus, loc. cit. *Iudææ terminus Maſſada caſtellum.* Ita & Martianus, lib. 6. pag. 219. Μασάδα Joſepho, lib. 5. bell. Jud. cap. 3. p 887. caſtellum validiſſimum haud procul Hieroſolymis, οὐ πόῤῥω Ἱεροσολύμων. Straboni, lib. 16. pag. 764. Μοασάδα.

7. *Latere Syriæ.*] Qua vergit in Syriam Cœlen, & Libanum montem. Oppida habuit Decapolitana regio celebriora ultra Jordanem, atque ut Plinius ait, in Arabiam recedentia. Arabiæ enim Nomadum appellatione fere cenſetur, quidquid ultra Jordanem eſt. Tamen etiam cis Jordanem habuit nonnulla. Nam & Chriſtus a finibus Tyriorum ad mare Galilææ perrexiſſe dicitur per fines Decapoleos.

8. *Damaſcum ex epoto riguis.*] Fertilem ait eſſe Damaſcenum agrum, quia totum epotat Chryſorrhoam amnem, dum ad rigua diſtrahitur. Teſtatur id etiam Strabo, lib. 16. pag. 755. Ὁ μὲν Χρυσοῤῥόας ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Δαμασκηνῶν,

cum ex epoto riguis amne Chryſorrhoa fertilem: [1] Philadelphiam, [2] Rhaphanam, omnia in Arabiam recedentia. [3] Scythopolin, ([4] antea Nyſam, a Libero patre, ſepulta nutrice ibi,) Scythis deductis. [5] Gadara, [6] Hieromiace præfluente, [7] & jam dictum Hippon: [8] Dion, [9] Pellam aquis divitem, [10] Galaſam: [11] Canatham. Intercurſant cinguntque has urbes [12] tetrarchiæ, regionum inſtar ſingulæ, [13] & in regna contribuuntur, [14] Trachonitis, [15] Paneas, in qua Cæſarea cum

Notæ.

πόλεως καὶ χώρας, εἰς τὰς ὀχετείας ἀναλίσκεται, &c. Hodie *Damas*. Chryſorrhoam ſic diſtrahi, ut ſingulæ ædes & horti fontem ex eo derivatum habeant in urbe cives, auctor eſt Bellonius, l. 2. Obſerv. cap. 91. Voluſiani nummus æreus minoris formæ in Cimelio noſtro Pariſienſi: COL. DAMAS. METR.

1. *Philadelphiam.*] Φιλαδέλφια Ptolemæo, l. 5. c. 15. in Decapolitana regione. Stephanus, a Ptolemæo Philadelpho nomen inveniſſe ait. A Joſepho, lib. 3. bell. Jud. c. 2. p. 833. in Peræa collocatur. In Arabiæ confinio, a Plinio. Unde circumjectus ager, Ἀραβία τῆς Φιλαδελφίας dicitur Epiphanio in Ἀνακεφαλ. p. 145. In nummis, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ. ΚΟΙΛ. CΥΡ.

2. *Rhaphanam.*] Ῥαφανέαι Stephano: Joſepho, l. 7. bell. Jud. 19. Ῥαφαναίαι. In Conc. Nic. I. Baſſianus Rhaphaneenſis, ex Provinc. Syriæ Cœles.

3. *Scythopolin.*] Cis Jordanem hæc ſita, nec jam in Arabiam recedens, ut ſuperius memoratæ vrbes. Civitatem Decapoleos maximam, & Tiberiadi vicinam facit Joſephus, lib. 3. bell. Jud. c. 16. p. 856. Galilææ Strabo, l. 16. p. 763. Meminere Ptolemæus, Stephanus, & alii. Antoninus a Gadara, de qua ſtatim dicemus, diſtare ait M. P. XVI.

4. *Antea Nyſam, &c.*] Ita Stephanus: Νύσα κοίλης Συρίας, Σκυθῶν πόλις. Hæc porro parentheſi incluſimus, ne forte cum Solino exiſtimares Scythas a Libero patre deductos. Scytharum excurſionis meminit Euſebius in Chron. qui eoſdem ait ſuum huic urbi nomen indidiſſe, quæ prius Βεθσάν, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις, inquit Joſephus, l. 12. Antiq. Jud. c. 12. p. 418.

5. *Gadara.*] Γάδαρα Stephano, qui Cœles Syriæ urbem eſſe ait. Ptolemæus, l. 5. c. 15. Decapolitanæ, (Sic enim habet Pariſ. cod.) adjudicat. Τὰ Γάδαρα, & Ἵππον, & Γαυλανῖτιν regionem, ceu loca inter ſe vicina admodum conjungit Joſephus, l. 2. bell. Jud. c. 19. p. 813.

6. *Hieromiace.*] Amne. MSS. *Hieromice. Iarmoch*, e montibus Galaad fluens, in regione Gergeſſæorum, quorum fuit regio Gadarena.

7. *Et jam dictum.*] Sup. ſect. Palæſtinæ urbs a Stephano appellatur.

8. *Dion.*] Δῖον Ptolemæo, l. 5. c. 15. in Decapolitana, Pellam inter & Gadara.

9. *Pellam.*] Πέλλα Ptolemæo, loc. cit. Steph. Πέλλα, πόλις Συρίας ἡ Βοῦτις λεγομένη. A Joſepho lib. 3. bell. Jud. c. 2. p. 833. in Peræa collocatur.

10. *Galaſam.*] Vide Notas & Emend. num. XLVI.

11. *Canatham.*] Τὰ Κάναθα τῆς κοίλης Συρίας. Joſepho, l. 1. bell. Jud. c. 14. p. 742. Ptolemæo item & Stephano.

12. *Tetrarchiæ.*] Tetrarchia non modo pars regni quarta appellatur, ſed & mediocris quælibet ditio: ita ut ſingulæ fere urbes tetrarchiæ fuerint, cum circumjacente agro: Plures etiam quandoque tetrarchiæ in unum tetrarcham Imperatorum beneficio ac juſſu collatæ.

13. *Et in regna.*] Totidemque regna cenſentur. Sic Abilenen Lyſaniæ regnum, Λυσανίου βασιλείαν Joſephus appellat, l. 2. bell. Jud. c. XI. p. 796.

14. *Trachonitis.*] Trachonitidis regionis tetrarcha Philippus, apud Lucam, c. 3.

15. *Paneas.*] Πανεάς regionis nomen, in qua condita Cæſarea Philippi dicta, tetrarchæ nomine, Herodis Magni filii. Eadem quoque a vicino fonte, Cæſarea

ſupradicto fonte : [1] Abila, [2] Arca, [3] Ampeloëſſa, [4] Gabe.

Cap. XIX. XVII. [5] Hinc redeundum eſt ad oram, atque Phœnicen. [6] Fuit oppidum Crocodilôn, [7] eſt flumen : memoria urbium, [8] Dorôn, [9] Sycaminôn. Promontorium [10] Carmelum, & in monte oppidum, eodem nomine, quondam [11] Ecbatana dictum. Juxta [12] Getta, Jeb-

Notæ.

Paneas appellata. In nummo M. Aurelii, quem vidiſſe ſe Spanhemius ait, p. 985. l. de Nummor. præſt. ΚΑΙC. CEB. IEP. ΚΑΙ. ΑCΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. hoc eſt, Καισάρεια σεβαςὴ ἱερὰ ϗ ἄσυλος ὑπὸ Πανείῳ. Sic & a fonte nomen accepiſſe videtur, ut Plinio & Stephano creditum : & a monte unde fons manat, quod Πάνειον ὄρος Euſebio dicitur, l. 7. hiſt. Eccl. c. 17. Ipſa urbs in nummo Diadumeniani, quem Patinus exhibet, p. 327. per Φ non per Π ſcribitur. ΦΑΝΕΑC. ΠΟΛΕΩC. CΥΡ. ΠΑΛ. Hoc eſt, Συρίας Παλαιςίνης.

1. *Abila.*] Hinc Lyſanias Ἀβιληνῆς tetrarcha, Luc 3. oppidum Ἀβίλη Joſeph, l. 4. Antiq. c. 7. p. 118. in loco palmetis conſito ad Jordanem. In Cœleſyria collocatur ab Antonino in Itiner. a Damaſco, M. P. XVIII. Hodie *Bellinas*.

2. *Arca.*] Ἀρκαίας & Ῥαφαναίας regni Agrippæ civitates duas appellat Joſephus, lib. 7. bell. Jud. cap. 24. p. 976. Phœniciæ a Ptolemæo adſcribitur Ἄρκα, lib. 5. c. 15. inter oppida mediterranea. A Stephano quoque, Ἄρκη πόλις Φοινίκης, &c. etſi Stephani interpres cum Ace, hoc eſt, cum Ptolemaïde confundit. Fuit Arca ſcilicet in confinio Phœnices, & Decapoleos.

3. *Ampeloëſſa.*] Ἀμπελόεσσα. Vitibus conſitam regionem vox ea ſonat : ut vel Arcæ potius, vel Gabes cognomen, quam oppidi alterius nomen id eſſe videatur.

4. *Gabe.*] Ita libri omnes. Γάβαν appellat Joſephus, lib. 2. belli Jud. c. 19. p. 814. Gabbam Plinius l. 12. ſect. 41. & Stephanus Γάββα, πόλις Συρίας· ἧς τὸ ἐθνικὸν Γαβηνός. Petri Ep. Gabbi mentio in Epiſt. ſynodali primæ Syriæ ad Leonem Imp. in Conc. Calched. tom. 4. Concil. pag. 915. In vetere nummo Muſæi noſtri Pariſienſis, ΓΑΒΗΝΩΝ.

5. *Hinc redeundum.*] Unde oratio deflexerat, ſect. 14. ab his verbis : *Finis Palæſtinæ . . . Deinde Phœnice.*

6. *Fuit oppidum.*] Nihil ejus ſupereſſe innuit præter nomen : quod & Strabo ſignificat his verbis, lib. 16. pag. 758. Καὶ πολιχνίων ὀνόματα, πλέον δ' οὐδέν. Συκαμίνων πόλις, Βουκόλων, ϗ Κροκοδείλων πόλις, ϗ ἄλλα τοιαῦτα.

7. *Eſt flumen.*] Quo vero id nomine? An eodem quo oppidum? ποταμὸς Κροκοδείλων. An potius eum cujus oſtia Ptolemæus lib. 5. cap. 15. prope Dora collocat, Χερσέου ποταμοῦ ἐκβολαί.

8. *Dorôn.*] Ita ſcripſi, pro *Dorum.* Sic Crocodilôn, & Sycaminôn dixit, patrio caſu. Nam Græce Δῶρα Ptolemæo loc. cit. in ora Phœniciæ. Scylaci, pag. 40. Δῶρος, πόλις Σιδωνίων. Meminere Euſebius & Hieron. de locis Hebr.

9. *Sycaminôn.*] Συκαμίνων Straboni, loc. cit. a recto Συκάμινον, ut docet Stephanus.

10. *Carmelum.*] Κάρμηλος τὸ ὄρος Straboni, loc. cit. Vide Notas & Emend. num. XLVII.

11. *Ecbatana.*] In MSS. *Acbetana.* Stephanus, pag. 12. Ἀγβάτανα, πολίχνιον Συρίας. Per α & ε ſcribi a priſcis auctoribus promiſcue monet. Et pag. 255. Ἐκβάτανα, Συρίας πόλις. In hac urbe Cyri F. Cambyſes obiit, oraculo deluſus, cum in Ecbatanis Mediæ deceſſurum ſe ſperaret. Herod. lib. 3. Thalia, p. 186. & 187.

12. *Getta.*] Forte Γίττα, quam πόλιν Παλαιςίνης Polybius vocat in Excerptis, e libro XVI. Non eſt Gith vel Geth, de quo Euſebius & Hieronymus in loc. Hebr. De Jebba ceteri ſcriptores ſilent.

ba: rivus [1] Pagida, sive [2] Belus, vitri fertiles arenas parvo litori miscens. Ipse e palude [3] Cendevia a radicibus Carmeli profluit. Juxta colonia Claudii Cæsaris [4] Ptolemaïs, quæ quondam [5] Ace. Oppidum [6] Ecdippa. Promontorium [7] Album. [8] Tyrus quondam insula, præalto mari septingentis passibus divisa, nunc vero Alexandri oppugnantis operibus [9] continens, olim partu clara, urbibus genitis, [10] Lepti, Utica, & illa Romani imperii æmula, terrarum orbis avida, Carthagine: etiam Gadibus extra orbem conditis. Nunc omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constat. Circuitus XIX. mill. passuum est, intra [11] Palætyro inclusa. Oppidum ipsum XXII. stadia

NOTÆ.

1. *Pagida.*] MSS. *Pacida.* Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Qui *Pagida*, scripserunt, ἀπὸ τῶν πηγῶν deduci nomen Syrum voluerunt.

2. *Belus.*] Stephano, Βῆλος, verbo Ἄκη. Josepho, lib. 2. bell. Jud. cap. 9. pag. 790. Βήλεος ποταμὸς παντάπασιν ὀλίγος, stadiis a Ptolemaïde duobus, hoc est, pass. CCL. vallem præterfluens, atque arenam volvens secum perpetuo, vitreis operibus conficiendis aptam. De eo amne rursum lib. 36. sect. 65. De arenis litoris hujusce vitrariis vide etiam Strabonem, lib. 16. pag. 758.

3. *Cendevia.*] MSS. omnes, *Cendebria.* An a Κενδεβαίῳ duce nomen, quem ab Antiocho missum ad vastandam Judæam refert Josephus, lib. 13. Antiq. cap. 13. pag. 447. Libro 36. sect. 65. MSS. *Candebea.*

4. *Ptolemaïs.*] Huc pertinent nummi Caracallæ & Getæ, apud Patinum, pag. 299. & 317. COL. PTOL. ille præsertim Caracallæ, qui Serapidis effigiem habet: cujus cultum in Syria familiarem fuisse, ex Cæsareæ nummo a nobis antea laudato, perspicuum est. Frustra igitur hæret Patinus, quo sui illi nummi spectent.

5. *Ace.*] Strabo, lib. 16. pag. 758. ἣν Ἄκην ὠνόμαζον πρότερον. Ex Strabone Stephanus: Ἄκη, πόλις Φοινίκης . . . αὕτη Πτολεμαῒς ἐκαλεῖτο. Demetrius apud Harpocrat. verbo Ἄκη, id nominis arci Ptolemaïdis fuisse ait. Causam appellationis hujus vide apud Stephan. verbo Πτολεμαῒς. Hodie *S. Iean d'Acre.*

6. *Ecdippa.*] Ἐκδίππα Ptolemæo, lib. 5. cap. 15. inter Ptolemaïda & Tyrum. Josepho, lib. 1. belli Jud. cap. XI. Ἔκδιππος.

7. *Album.*] Hi Tyrii montes, Christiano in his oris bello notissimi: quorum promontorium hodie *le Cap Blanc.*

8. *Tyrus.*] Hodie *Sour*: ut apud Hebræos olim צור *Tsor*, quæ vox munitum oppidum sonat.

9. *Continens.*] Hoc est, continenti adhærens, illo ipso, quem Alexander struxerat, aggere Strabo, l. 16. p. 757.

10. *Lepti*, *&c.*] Isidorus, lib. 15. Orig. cap. 1. *Phœnices a Rubro mari profecti, Sidonem urbem opulentissimam condiderunt.... Ipsi etiam Tyrum in Syria: ipsi Vticam in Africa, Hipponem, Leptim, aliasque urbes in ora maritima condiderunt: ipsi Thebas in Bœotia duce Cadmo, &c.* Curtius, lib. 4. cap. 19. de Tyro: *Coloniæ certe ejus pæne orbe toto diffusæ sunt: Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades in oceano.* A Tyriis Thebas esse conditas asseverat, quas Plinius Sidoniis adscribit: ut vicissim Tyriorum partum Leptim Plinius esse statuit, quam a Sidoniis conditam Sallustius pronunciavit, lib. de bello Jugurth. pag. 115. Sed ab iisdem nimirum orti parentibus, Phœnicibus scilicet, Tyrii Sidoniique. Uticam a Tyriis conditam Velleïus quoque affirmat, lib. 1. pag. 3.

11. *Palætyro.*] Παλαίτυρος, (ea vox antiquam Tyrum sonat) quam a Tyro nova distare stadiis XXX. hoc est, passuum ter mille, DCCL. auctor est Strabo, lib. 16. pag. 758.

obtinet. [1] Inde Sarepta, & [2] Ornithôn oppida: [3] & Sidon artifex vitri, Thebarumque Bœotiarum parens. * [4] A tergo ejus mons Libanus orsus, mille quingentis stadiis Simyram usque [5] porrigitur, qua Cœle Syria cognominatur. Huic par, [6] interjacente valle, mons adversus Antilibanus obtenditur quondam muro conjunctus. [7] Post eum introrsus, Decapolitana regio est, prædictæque cum ea tetrarchiæ, & Palæstinæ tota laxitas. At in ora etiamnum subjecta Libano, fluvius [8] Magoras: Berytus colonia, quæ [9] Felix Julia appellatur. [10] Leontos oppidum; flumen [11] Lycos: Palæbyblos: flumen Adonis. Oppida: [12] Byblos, [13] Botrys, [14] Gigarta,

*CAPUT XX.

NOTÆ.

1. *Inde Sarepta.*] Σάρεφθά Josepho, lib. 8. Antiq. cap. 7. pag. 285. medio Tyrum inter, & Sidonem, intervallo. Hinc Sareptana vidua, 3. Reg. 17. Hactenus editum sic est: *Inde Evhydra, Sarepta.* Sed *Evhydra* nulli MSS. agnoscunt. Ἔνυδρα Strabonis, lib. 16. pag. 753. ultra Aradum sita, non est hujus loci.

2. *Ornithôn.*] Medio quoque intervallo Tyrum inter & Sidonem, hoc est, centum utrinque stadiis, sive pass. XII. M. D. Ὀρνίθων πόλις λεγομένη, Avium, seu mavis Gallinarum oppidum, a Strabone collocatur, l. 16. p. 758.

3. *Et Sidon artifex.*] Quoniam arenæ vitrariæ, de quibus superius dictum, Sidonem deferuntur, ubi fornaces officinæque vitrariæ, arenarum fusioni aptæ. Strabo, loc. cit. Hodie *Sayd.*

4. *A tergo ejus.*] Sidonis.

5. *Porrigitur.*] A Sidone Simyram usque, versus septentrionem: quæ pars Syriæ, Cœle dicitur, hoc est, Cava.

6. *Interveniente valle.*] In amphitheatri formam: claudente vallem a septentrione, & ab occasu, Libano monte, quem nunc populi incolunt, nova appellatione dicti, *les Druses.* Ab meridie, & oriente, Antilibano, *l'Antiliban.*

7. *Post eum.*] Post Antilibanum, versus ortum Solis, Damascus occurrit, & Decapolitana: versus meridiem, laxissimus, hoc est, vastissimus Palæstinæ tractus.

8. *Mageras.*] Qui Straboni l. 16. p. 756. medio spatio inter Sidonem, & Berytum. Nunc vocant incolæ, patria lingua, *la Riviere d'Amour.*

9. *Felix Iulia.*] Nummus æreus formæ mediocris Trajano Imp. cusus, in Cimelio nostro Parisiensi asservatur, cujus epigraphe, COL. IVL. AVG. FEL. BER. *Colonia Iulia Augusta Felix Berytus.* Ab Agrippa Augusti genero deductam coloniam auctor est Strabo, loc. cit. *Berytensis colonia Augusti beneficiis gratiosa*, inquit Ulpianus, lib. 50. Dig. tit. 15. de censibus. Βηρυτὸς Græcis dicitur, producta penultima syllaba: nobis *Barut*, indigenis *Birout.* Olim binominis fuit: nam & Berœam appellatam esse auctor est Eusebius in Chron.

10. *Leontos.*] Λέοντος, vel ut Scylax, pag. 40. & Strabo vocat, lib. 16. p. 756. Λεόντων, hoc est, Leonum oppidum.

11. *Lycos.*] Straboni, p. 755. Λύκος ποταμὸς inter Byblum & Berytum: Mox Byblum sequi deinde dicit Ἄδωνιν ποταμὸν, ac postea Παλαίβυβλον, quo ordine a Plinio nunc commemorantur. Canis nomen ei amni fecere nunc indigenæ, *la riviere du Chien.* Adonidi vero Abrahæ, *la riviere d'Abraham.*

12. *Byblos.*] Βύβλος Stephano, cujus vocis originationem pluribus idem investigat. Hodie *Gebaïl.*

13. *Botrys*] Βότρυς πόλις Φοινίκης, Stephano. Indigenis *El Batron.* Hinc Diagoras Botryensis, de quo diximus in Auctorum syllabo.

14. *Gigarta.*] Strabo, l. 16. p. 755. Βόστρα (lego Βότρυν,) καὶ Γίγαρτον, inter op-

[1] Trieris, [2] Calamos: [3] Tripolis, quam Tyrii & Sidonii & Aradii obtinent. [4] Orthosia, Eleutheros flumen. Oppida: [5] Simyra, [6] Marathos, [7] contraque Arados [8] septem stadiorum oppidum & insula, [9] ducentos passus a continente distans. [10] Regio in qua supradicti desinunt montes, & interjacentibus campis, Bargylus mons incipit.

XVIII. [11] Hinc rursus Syria, desinente Phœnice. Oppida: Carne, Balanea, Paltos, [12] Gabale: promontorium, in quo [13] Laodicea

NOTÆ.

pida numerat, quæ sunt subjecta Libano. In Notitia Eccles. Prov. Phœniciæ, Γήλαρτα χώμη.

1. *Trieris.*] Τριήρης χωρίον τι Straboni, pag. 754. πόλις est Stephano, pag. 664.

2. *Calamos.*] Has eodem ordine appellat Polybius, lib. 5. p. 574. Βηρυτὸν, Βότρυν, Τριήρη, καὶ Κάλαμον.

3. *Tripolis.*] Mela concise l. 1. c. 12. *Tria oppida fuerunt, singulis inter se stadiis distantia: locus ex numero Tripolis dicitur.* Plinio Strabo suffragatur, loc. cit. Nunc *Tripoli de Sourie.*

4. *Orthosia.*] Ὀρθωσιὰς Straboni, p. 753. juxta Ἐλεύθερον amnem, quem hodie aiunt Sanctum vocari, *le Fleuve Saint.* Urbem *Orthosida sacram* appellat Priscianus in Periegesi, pag. 389. In nummis, ΟΡΘΩϹΙΕΩΝ.

5. *Simyra.*] Σίμυρος, τὰ Σίμυρα, Stephano, & Straboni, libro 16. p. 753. Simyra castellum, Melæ loc. cit.

6. *Marathos.*] Μάραθος πόλις ἀρχαία Φοινίκων κατεσπασμένη, *vetus Phœnicum civitas, nunc diruta:* inquit Strabo, loc. cit. Restituta posterius, hodie *Tortosa* dicitur.

7. *Contraque Arados.*] Hoc est, ex adverso Marathi oppidi Arados insula in alto objacet, cum oppido. Vide Notas & Emend. num. XLVIII.

8. *Septem stadiorum.*] Hoc ipsum de Arado insula oppidoque, Strabo lib. 16. pag. 753.

7. *Ducentos passus.*] Strabo, stadia XX. quæ efficiunt passus bis mille & ducentos.

10. *Regio in qua.*] Transcribit hæc Martianus, lib. 6. cap. de Arabia & Syria, pag. 220.

11. *Hinc rursus.*] Hinc appellari rursus Syria incipit, etiam in ora, ubi Phœnice desinit. Phœniciæ tamen, Carne, Balaneaque a Stephano adscribuntur. Κάρνη, πόλις Φοινίκης. Et, Βαλανέαι, πόλις Φοινίκης, ἡ νῦν Λευκάς. Utraque Aradiorum ditionis est, cum Palto, teste Strabone, l. 16. p. 753. ἡ τῶν Ἀραδίων παλαιὰ Πάλτος, καὶ Βαλαναία, καὶ Κάρανος τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀράδου, Aradiorum navale.

12. *Gabale.*] Oppidula Laodiceæ proxima a Strabone hæc numerantur, lib. 16. pag. 753. Τῇ γὰρ Λαοδικείᾳ πλησιάζει πολίχνια, τό, τε Ποσείδιον, καὶ τὸ Ἡράκλειον, καὶ τὰ Γάβαλα. Hinc Imperatori Elagabalo factum nomen, quæ vox Gabalitarum Deum sonat: quod esset Solis sacerdote genitus. Hodie *Jably.*

13. *Laodicea libera.*] Hi sunt Λαοδικεῖς οἱ παράλιοι Laodicenses maritimi, apud Joseph. lib. 1. bell. Jud. cap. 16. pag. 748. Horum est nummus ille, apud D. Vaillant, in histor. Regum Syriæ, pag. 262. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟϹ ΘΑΛΑϹϹΑΝ, *Laodicensium qui sunt ad mare.* A Seleuco Nicatore condita, ac de matris nomine appellata: Sic Antiochiam ἐπὶ Δάφνῃ, patris Antiochi: Seleuciam, suo: Apameam, matris nomine insignivit. Strabo lib. 16. pag. 749. Ulpianus, lib. 50. Digest. tit. 15. de Censibus: *Laodicea in Syria juris Italici est, & solum earum.* Hodie *Latakié.*

Caput XXI. libera, [1] Diospolis, Heraclea, [2] Charadrus, Posidium. * Deinde promontorium Syriæ [3] Antiochiæ. Intus ipsa Antiochia libera, [4] Epidaphnes cognominata, [5] Oronte amne dividitur: In promontorio autem [6] Seleucia libera, Pieria appellata.

Caput XXII. Super eam mons eodem, [7] quo alius, nomine, Casius. [8] Cujus excelsa altitudo [9] quarta vigilia orientem per tenebras Solem aspicit: brevi [10] circumactu corporis, diem noctemque pariter ostendens. Ambitus ad cacumen XIX. M. pass. est: altitudo per directum, IV.

Notæ.

1. *Diospolis.*] MSS. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Dipolis.* Cave enim existimes hanc esse Diospolin Palæstinæ, cujus sedis Episcopi in Conciliis sæpe subscribunt, cujus apud Antoninum mentio, ceterosque: hæc enim haud procul Ascalone & Cæsarea Palæstinæ fuit, Lydda prius, ut sect. 15. monuimus, appellata.

2. *Charadrus.*] Quoniam id oppidum in confinio Ciliciæ Syriæque est, Ciliciæ a Scylace, pag. 38. Stephanoque adscribitur. Χάραδρος λιμὴν καὶ ἐπίνειον Κιλικίας.

3. *Antiochia.*] Cognomento etiam alio ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου *ad Orontem* dicta, Ptolemæo, lib. 5. cap. 15. ab eo amne, qui eam urbem præterfluit. Incolis nunc *Antekié.* A mari unius diei navigatione adverso flumine distare auctor est Strabo, lib. 16. pag. 751. Liberam fuisse, id est, suis, non Romanis, vixisse legibus, docet nummus antiquus apud Spanhem. p. 789. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ.

4. *Epidaphnes.*] Ἐπὶ Δάφνης. Straboni, lib. 16. pag. 749. Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνῃ. In nummo æreo minoris formæ, Musæi nostri Parisiensis, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ. Est autem Daphne, inquit Strabo, vicus modicus ab Antiochia stadiis XL. dissitus: ubi fana Apollinis, & Dianæ, cum asylo. Stephano suburbium est, ad orientem Antiochiæ.

5. *Oronte.*] Ὀρόντης Straboni, lib. 16. pag. 751.

6. *Seleucia.*] Nummus Severi, apud Patinum, pag. 282. CΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑC. Alter Caracallæ, p. 304. CΕΛΕΥΚΙΑC ΠΙΕΡΙΑC. Alii item Trajani, pag. 180. & Antonini, pag. 228. in quibus insculptus cernitur mons ipse Casius, urbi proximus, quem Jovem Casium appellabant: CΕΛΕΥΚΕΩΝ. Π. CΥΡΙΑC. ΖΕΥC ΚΑCΙΟC. Hoc est, Σελευκέων Πιερίας Συρίας. Ζεὺς Κάσιος. Porro Πιερία ὄρος mons est prope Casium, a quo Seleuciæ oppido ac regioni nomen. Ptolem. lib. 5. cap. 15. Straboni, mons Anticasius appellatur. Ejecto e Syria Tigrane, Seleuciam libertate Pompeïus donavit, teste Strabone, lib. 16. p. 751. Testis & nummus apud Spanhem. pag. 789. CΕΚΕΥΚΕΩΝ ΤΗC ΙΕΡΑC ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ.

7. *Quo alius.*] In confinio Ægypti & Syriæ positus, de quo sect. 14.

8. *Cujus excelsa.*] Narrant id quoque Solinus iisdem verbis, cap. 36. pag. 65. & Martianus, lib. 6. pag. 220.

9. *Quarta vigilia.*] Ternis horis ante Solis exortum. Eadem ferme, non de Casio, sed de Caucaso monte refert Arist. l. 1. Meteorol. c. 13. p. 545. Ac de Caucaso quidem id vere a Philosopho dictum esse, probat egregie Cabeus, in l. 1. Meteorol. text. 63. p. 388. At Pomponius Mela, l. 1. c. 10. p. 14. Casio id quidem tribuit, non tamen Antiocheno, sed Ægyptio. Item Lucanus, l. 10. v. 434.

Lucifer a Casia prospexit rupe, diemque
Misit in Ægyptum primo quoque Sole calentem.

10. *Circumactu.*] Globosi verticis parte altera lucem, altera tenebras ostendente.

At

At in ora amnis Orontes, natus inter Libanum & Antilibanum juxta [1] Heliopolin. Oppidum [2] Rhoſos: & a tergo [3] Portæ, quæ Syriæ appellantur, intervallo Rhoſiorum montium & Tauri. In ora oppidum [4] Myriandros: mons [5] Amanus, in quo oppidum Bomitæ. Ipſe ab Syris Ciliciam ſeparat. 5

XIX. Nunc interiora dicantur. [6] Cœle habet [7] Apamiam, [8] Marſya amne diviſam a [9] Nazerinorum tetrarchia: [10] Bambycen, quæ alio nomine Hierapolis vocatur, Syris vero [11] Magog. Ibi prodigioſa [12] Atargatis, CAP. XXIII.

NOTÆ.

1. *Heliopolim.*] Ἡλιόπολις Ptolemæo, lib. 5. c. 15. in Syria Cœle, vel ut alii codices habent, in Decapolitana. Ab Antonino, medio ferme itinere ponitur, inter Laodiceam, & Damaſcum: utrinque circiter mill. paſſ. LX. Haud procul Apamea, a Strabone, l. 16. p. 752.

2. *Rhoſos.*] Ῥῶσος Stephano: Straboni, l. 16. p. 751. Ῥωσός inter Iſſum Ciliciæ oppidum, & Seleuciam.

3. *Portæ, quæ Syriæ.*] Sic anguſtias vocat, inter Tauri montis partem, Rhoſſicumque ſcopulum, de quo Ptolem. l. 5. c. 15. qua tranſitus adituſque eſt in Syriam a Cilicia, & Myriandro. Συρίαι πύλαι, Ptolemæo, loc. cit. & Straboni, l. 14. p. 676.

4. *Myriandros.*] Μυρίανδρος Scylaci, p. 38. in Syriæ Ciliciæque confinio Hodie *Candelona*.

5. *Amanus.*] Quo de monte Cicero multa lib. 5. ad Attic. ep. 20. p. 150. Hic enim caſtra poſuit: hinc nomen Imperatoris obtinuit. *Amanus*, inquit, *Ciliciam a Syria aquarum divortio dividit.*

6. *Cœle.*] Syria Cœle, Κοίλη Συρία: Syria Cava, quoniam inter editiſſimos montes, Libanum, Antilibanumque, depreſſa & humilis.

7. *Apamiam.*] Ἀπάμεια Græcis, indigenis, *Haman,* ad Orontem ſita, Strabone teſte, lib. 16. pag. 752.

8. *Marſya amne.*] Apameam ab oriente circumit, ac demum in Orontem labitur. Hunc eſſe arbitror quem Græci ob ſimilitudinem aliquam cum amne Macedonico Axium appellarunt: unde nummus exſtat apud D. Vaillant, lib. de hiſt. Regum Syriæ, pag. 261. cum epigraphe, ΑΠΑΜΕΩΝ. ΤΩΝ. ΠΡΟΣ. ΤΩ. ΑΞΙΩ.

9. *Nazerinorum.*] Quos, ut arbitror, Apamienſium ab ortu vicinos, juxta Marſyam, Strabo facit, pag. 755. & Φυλάρχους Ἄραβας vocat. Ab his profecti qui verſus occaſum refugientes, Marſyam Orontemque tranſgreſſi, inter Orontem amnem ab ortu, mare mediterraneum ab occaſu, Marathum *Tortoſe* a meridie, a ſeptentrione Laodiceam, montes incolunt, priſcumque retinent nomen, *les Naſſaries*.

10. *Bambycen.*] Βαμβύκη, Straboni, lib. 16. pag. 751. Plutarch. in Anton. Ἱερὰν πόλιν, ἣν Βορβύκην (lege Βαμβύκην) ϖρότερον ἐκάλουν. A Seleuco Hierapolim eſſe appellatam, auctor eſt Ælianus, lib. 12. hiſt. anim. cap. 2.

11. *Magog.*] A filio Japheth. Nomen id hodieque ſervare dicitur.

12. *Atargatis.*] Strabo, lib, 16. pag. 748. de Hierapoli, ἐν ᾗ τιμῶσιν, inquit, τὴν Συρίαν θεὸν τὴν Ἀταργάτιν. Et pag. 785. eandem appellatam eſſe a Cteſia Δερκετώ docet: ab aliis Ἀθάραν. Forte pro Ἀδάραν. Eſt enim id numen quod ſacræ paginæ Aſtaroth vocant. Prodigioſam appellat, quod facie hominis eſſet, reliquo corpore in piſcem deſinente. Ovid. lib. 4. Metam. verſ. 44.

De te, Babylonia, narret,
Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna Palæſtini credunt celebraſſe figura.

Alii Atargatim, ſive Atergatin, muliebri plane forma fuiſſe aïunt, & Matrem eſſe Deûm. Quo ſpectare videtur nummus æreus, mediæ formæ, Muſæi noſtri Pariſienſis, Antonino Pio Prin-

Græcis autem Derceto dicta, colitur: [1] Chalcidem cognominatam [2] ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ. [3] Et inde [4] Cyrrhestice Cyrrhum, Gazatas, [5] Gindarenos, [6] Gabenos: tetrarchias duas, quæ [7] Granucomatæ vocatur, [8] Emesenos, Hylatas, [9] Ituræorum gentem, & qui ex iis [10] Bætarreni vocantur: [11] Mariammitanos: tetrarchiam, quæ [12] Mammisea appellatur: [13] Paradisum, [14] Pagras, [15] Pinaritas, Seleucias præter [16] jam dictam duas,

NOTÆ.

cipe cusus, cum hac epigraphe, ΘΕΑC. CΥΡΙΑC. ΙΕΡΟΠ. hoc est, Θεᾶς Συρίας Ἱεροπολειτῶν, quam Rheam esse Phurnutus interpretatur, lib. de Nat. Deor. pag. 9.

1. *Chalcidem.*] Χαλκὶς Συρίας Stephano, & Ptolemæo, lib. 5. cap. 15. A Beroœa M. P. XVIII. apud Anton. Regio ipsa ἡ Χαλκιδικὴ dicta Straboni, lib. 16. pag. 753. & Ptolem. In Conc. CP. I. *Eusebius Chalcidensis, ex Prov. Cœles Syriæ.*

2. *Ad Belum.*] Πρὸς Βήλῳ. Montis id nomen esse videtur.

3. *Et inde.*] Versus septentrionem, Amano monti & Commagenæ contigua, Strabo, lib. 16. pag. 751. Cicero, lib. 5. ad Attic. ep. 18. pag. 147. *Cyrrhestica Syriæ pars proxima est provinciæ meæ,* nempe Ciliciæ.

4. *Cyrrhestice.*] Κυῤῥιστικὴ Ptolemæo, lib. 5. cap. 15. Κυρηστικὴ, Straboni, lib. 16. pag. 751. Nummus æreus mediocris formæ, sub Antonino Pio cusus, in Musæo nostro Parisiensi exstat, cum epigraphe, ΚΥΡΡΗCΤΩΝ. Regioni nomen ab oppido, quod Κύῤῥος Ptolemæo: Tacito item, lib. 2. Annal. pag. 60. In Conc. Calched. Κύρος. Theodoreti hæc sedes fuit: qui bidui itinere distare illam ait ab Antiochia, in hist. Ecclesi. A Berœa Antoninus, XLII. M. P. Hodie *Kelles.* Vide Notas & Emend. num. XLIX.

5. *Gindarenos.*] Γίνδαρος ἀκρόπολις τῆς Κυρηστικῆς, arx Cyresticæ regionis, Straboni, lib. 16. pag. 751. *Petrus Gindarensis,* ex Prov. Syriæ Cœles, in Conc. Nic. I. pag. 51.

6. *Gabenos.*] *Bassonus Gabenus,* ex Prov. Syriæ Cœles, in Conc. Nic. I. pag 52.

7. *Granucomata.*] Γρανὺ κωμῆται quasi Grani pagani, sive e Grani pagis.

8. *Emesenos.*] Ἐμεσηνοὺς appellat Strabo, pag. 753. ab Emesa oppido, de quo sect. 21. De Hylatis, ceteri silent. Forte *Heliatas* ab Heliopoli legendum Barbarus suspicatur, cui vix assentior.

9. *Ituræorum.*] Ἰτουραίων ὀρεινὴν montana Ituræorum haud procul Chalcidene statuere Strabo videtur, pag. 753. & 755. Tetrarchia Ituræa, Luc. 3. juxta Trachonitas, ex eodem Strab. pag. 753. & 756.

10. *Bætarreni.*] Vide Notas & Emend. num. L.

11. *Mariammitanos.*] In Notitia antiqua Eccles. Provinciæ Syriæ secundæ, pag. 58. Ἐπιφάνεια, Μαριάμμη, Σελευκόβηλος. In Conc. Calched. pag. 483. *Paulus Episcopus Mariamnæ Syriæ secundæ.*

12. *Mammisea.*] Vide Notas & Emend. num. LI.

13. *Paradisum.*] Παράδεισος πόλις Συρίας Stephano. Laodicenæ regioni a Ptolemæo adscribitur, lib. 5. cap. 15.

14. *Pagras.*] Juxta Gindarum, de qua proxime dictum est. Strabo, lib. 16. pag. 751. Τῇ δὲ Γινδάρῳ συνάπτουσιν αἱ Πάγραι, prope Amani transitum, qua ex portis Amanidibus appellatis in Syriam itur.

15. *Pinaritas.*] Πίναρα, juxta Pagras, in Pieria, apud Ptolem. lib. 5. cap. 15. unde Πιναρῖται.

16. *Iam dictam.*] Sect. sup.

quæ [1] ad Euphraten, & quæ [2] ad Belum vocantur, [3] Cardytenſes. Reliqua autem Syria habet, (exceptis quæ cum Euphrate [4] dicentur,) [5] Arethuſios, [6] Berœenſes, [7] Epiphaneenſes. Ad Orientem Laodicenos, [8] qui ad Libanum cognominantur, [9] Leucadios, [10] Lariſſæos, præter tetrarchias in regno deſcriptas barbaris nominibus XVII.

XX. Et de Euphrate hoc in loco dixiſſe aptiſſimum fuerit. [11] Oritur in præfectura Armeniæ majoris [12] Caranitide, ut prodidere ex iis, qui proxime viderant, Domitius Corbulo, [13] in monte Aba: CAPUT XXIV.

NOTÆ.

1. *Ad Euphratem.*] Cujus ſedis Epiſcopus fuiſſe videtur Byzus Seleucienſis, cujus ſubſcriptio legitur in Conc. CP. I. pag. 955. inter Epiſcopos Provinciæ Syriæ Cœles, cum Apameenſe, Epiphanienſe, & Seleucobelitano.

2. *Ad Belum.*] Montis id nomen, ut videtur. Σελευκείας πρὸς Βήλῳ meminit Ptolemæus, in Caſſiotide, lib. 5. c. 15. inter Antiochiam & Lariſſam. In Conc. CP. I. pag. 955. *Marcianus Seleucobelitanus.* In Conc. Calched. Act. 4 pag. 487. *Euſebius Epiſcopus Seleucobeli, Syriæ ſecundæ.* Σελευκόβηλος Stephano, pag. 592.

3. *Cardytenſes.*] Ab oppido, de quo Stephanus, p. 356. Καρδυτὸς, πόλις Συρίας μεγάλη, ex Hecatæi periegeſi Aſiæ: τὸ ἐθνικὸν Καρδύτιος.

4. *Dicentur.*] Sect. ſeq.

5. *Arethuſios.*] In Notitia antiqua Eccleſiaſtica, Provinciæ Syriæ ſecundæ, oppida hæc recenſentur: Ἀπάμεια, Λάρισσα, Ἐπιφάνεια, Ἀρέθουσα, &c. Antoninus, in itinere ab Antiochia Emeſam, ab Epiphania Arethuſam collocat, XVI. M. P. pari ab Emeſa intervallo.

6. *Berœenſes.*] Ab urbe, quæ Beroa Antonino, in Cyrrheſtice. Græcis Βέῤῥοια, Βέροια, & Βεῤῥὴ, teſte Stephano. In Conc. CP. I. p. 955. *Acacius Berœenſis*, ex Provinc. Syriæ Cœles. Hodie *Alep*, emporium Orientis celeberrimum. Qui hodie Græci Epiſcopi Aleppi ſedem habent, *Epiſcopi Berœenſes* ſubſcribunt Nicetas Chron. in Joan. Comn. p. 19. Ἐπιστὰς οὖν τῷ Χάλεπ, τὸ δ' ἐστὶν ἡ πάλαι λεγομένη Βέῤῥοια. Nicephorus Calliſt. lib. 14. c. 39. pag. 526. ἀπὸ Βεῤῥοίας, εἴη δ' ἂν αὕτη τὸ Χάλεπ. Sic etiam Zonaras & Cedrenus.

7. *Epiphaneenſes.*] Lariſſam inter & Arethuſam, pari utrinque XVI. M. P. intervallo disjuncta Epiphania collocatur, ab Antonino in Itiner. In Conc. Nic. I. p. 51. *Mauricius Epiphaneenſis*, inter Epiſcopos Provinciæ Syriæ Cœles. In Conc. CP. I. p. 955. *Euſebius Epiphanienſis.*

8. *Qui ad Libanum.*] In nummis Caracallæ, ΛΑΟΔΙΚ. ΠΡΟΣ. ΛΙΒΑΝ. A Laodicea libera, ſive maritima, de qua diximus ſect. ſup. ut cognomine, ita & ſitu, Laodicea hæc diverſa.

9. *Leucadios.*] De hac Leucade Aſiatica ceteri ſcriptores ſilent. Sunt hæc a Macedonibus, dum rerum in Aſia potirentur, Græca urbibus impoſita nomina, quibus ſua jam eſſent alia Syra & vernacula. Nam id de Lariſſa Stephanus docet, p. 410. Λάρισσα Συρίας, ἣν Σύροι Σίσαρα καλοῦσιν.

10. *Lariſſæos.*] Vicinam Apameæ Lariſſam facit Strabo, li. 16. p. 752. Mediam inter Apameam & Epiphaniam, Antoninus. In Conc. Nic. I. p. 51. *Leontius Lariſſæus*, inter Epiſcopos Provinciæ Syriæ Cœles.

11. *Oritur.*] Habet hæc Solinus, c. 37. p. 66.

12. *Caranitide.*] Ipſa eſt quam Καρηνῖτιν Strabo vocat, lib. XI. p. 528. minori Armeniæ a quibuſdam attributa: adjuncta deinde majori eſt.

13. *In monte Aba.*] Strabone, lib XI. p. 527. ac Ptolemæo, l. 5. c. 13. Ἄβος appellatur, unde Euphrates prolabitur, Araxeſque. MSS. tamen, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. habent, *In monte Aga*: Et Euſtathio quidem in Dionyſ. pag. 125. dicitur Ἄκος ὄρος.

Licinius Mucianus ſub radicibus montis, quem [1] Capoten appellant, [2] ſupra Zimaram, XII. M. paſſ. initio Pyxurates nominatus. Fluit [3] Derxenem primum, mox [4] Anaïticam, [5] Armeniæ regiones a Cappadocia excludens. Daſcuſa abeſt a Zimara, LXXV. M. paſſuum. Inde navigatur [6] Paſtonam, quinquaginta M. paſſuum. [7] Melitenen Cappadociæ, XXIV. mill. paſſuum. [8] Elegiam Armeniæ [9] decem mill. paſſuum, acceptis fluminibus [10] Lyco, [11] Arſania, Arſano. Apud Elegiam occurrit ei Taurus mons: [12] nec reſiſtit, quanquam XII. mill. paſſ. latitudine prævalens. [13] Omiram vocant irrumpentem: mox ubi perfregit, Euphraten: tum quoque ſaxoſum ac violentum. [14] Arabiam

Notæ.

1. *Capoten.*] Ita etiam Solinus, loc. cit. *Capodem* Martianus legit, l. 6. c. de Euphrate, p. 220. *Catoten* in libro de Menſura orbis terræ MS. legimus.

2. *Supra Zimaram.*] Quæ Ptolemæo Armeniæ minoris civitas dicitur. Vide Notas & Emend num. LII.

3. *Derxenem.*] Ita etiam MSS. Sed multo rectius arbitror Xerxenen Ξερξηνήν, ut Straboni, lib. XI. p. 528. Stephano, Ξερξήνη a Xerxe dicta regio, ut a Cambyſe Cambyſene: Armeniæ minori contermina: Ξερξήνη .... τῇ μικρᾷ Ἀρμενίᾳ ὅμορος.

4. *Anaïticam.*] A cultu Deæ Ἀναΐτιδος, cui præcipue addictos fuiſſe Armenios docet Strabo, l. XI. p. 532. nomen regioni factum videtur, vel loco potius in quo ejus Deæ fanum fuit: de quo rurſum Plinius, l. 33. ſect. 24. *Templum Anaïtidis*, inquit, (*quo ſit ſitu terrarum nomen hoc ſignificavimus,*) *numine gentibus illis ſacratiſſimo.*

5. *Armeniæ.*] Majoris ſcilicet Armeniæ, a Cappadociæ parte, quæ minori Armeniæ adſcripta aliquando eſt, majori prætenta, ut dicetur, l. 6. ſect. 3.

6. *Paſtonam.*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. *Sartonam.*

7. *Melitenen.*] Quæ minoris Armeniæ metropolis dicitur Procopio, lib. I. bell. Perſ. Ammianus, lib. 19. p. 144. *Exindeque Melitinam minoris Armeniæ oppidum venimus:* quod iterum repetit, lib. 20. pag. 172. Apud ſcriptores belli ſacri, *Malotina* ſcribitur. De ea rurſum lib. 6. ſect. 3. Vide Notas & Emend. num. LIII.

8. *Elegiam Armeniæ*] Et idcirco trans Euphratem poſita intelligitur, ut Melitene e contrario cis amnem eum, quia Cappadocicæ ditionis. Stephanus, p. 257. Ἐλέγεια, χωρίον πέραν Εὐφράτου.

9. *Decem mill.*] Infra Melitenen, ad amnis ripam.

10. *Lyco.*] De Lyco qui in Euphratem influat, nemo alius. Neque enim aut Ptolemæi Λευκός, aut Curtii Lycus huc pertinet, ut falſo exiſtimavit Ortelius: nam is Aſſyriæ amnis eſt, in Tigrinque delabitur.

11. *Arſania.*] Ἀρσανίας ποταμὸς Dioni, l. 62. p. 710. & Plutarch. in Lucullo, p. 513. De Arſano, ceteri ſcriptores ſilent.

12. *Nec reſiſtit.*] Nec mons, inquit, amni reſiſtit, namque eum perfringit Euphrates, etſi latum ea parte XII. millibus paſſ. Sive, Taurum intrat Euphrates, penetratque, per latitudinem XII. millium. Solinus hæc quoque iiſdem verbis, c. 37. p. 66.

13. *Omiram.*] R. 1. aliique MSS. *Ommam.* Et mox, *ſaxuoſum*, pro *ſaxoſum.*

14. *Arabiam inde læva.*] Nempe ab ortu. Arabiam veteres ad loca Armeniæ finitima extendebant. Hinc Meſopotamiam accenſet Arabiæ Xenophon, l. 1. ἀναβάσ. Atque ita hoc loco Plinius Arabiam vocat, eam Meſopotamiæ partem, quæ proxima Armeniæ eſt.

inde læva, [1] Oreôn dictam regionem, [2] trischœna mensura, [3] dextraque Commagenem disterminat, pontis tamen, etiam ubi Taurum expugnat, patiens. Apud [4] Claudiopolim Cappadociæ, cursum ad occasum Solis agit. [5] Primum hunc illi in pugna Taurus aufert: victusque & abscissus sibimet, alio modo vincit, ac fractum expellit in meridiem. Ita naturæ dimicatio illa æquatur, [6] hoc eunte quo vult, illo prohibente ire qua velit. [7] A catarractis iterum navigatur, [8] XL. M. passuum inde Commagenes caput [9] Samosata.

XXI. Arabia supra dicta, habet oppida: [10] Edessam, quæ quondam Antiochia dicebatur, [11] Callirhoën a fonte nominatam: [12] Carras clade Crassi nobiles. Jungitur præfectura Mesopotamiæ, origi-

Notæ.

1. *Oreôn.*] Ὀρέων, Oreorum, hoc est, montanorum. De his iterum Plinius, lib. 6. sect. 9. Vide Notas & Emend. num. LIV.

2. *Trischœna.*] Amnem ibi latum esse ait schœnis tribus: qua de mensura dictum est superius, sect. XI.

3. *Dextraque.*] Occidentali latere fluvii.

4. *Claudiopolim Cappadociæ*] Quam rursum minori Armeniæ Ptolemæus adjudicat, l. 5. c. 7. in Cataonia præfectura, quæ Commagenæ prætenditur, ut ait Plinius, l. 6. sect. 3.

5. *Primum hunc.*] Hunc, inquit, amnis cursum, quem versus occasum Solis ibi flectere incipit, Taurus abrumpit, atque hæc prima veluti Tauri victoria, in ea pugna quam invicem habent: victusque & abscissus sibimet, atque perfractus, alio modo vincit: cursu enim versus occasum Solis inhibito, fractum amnem expellit in meridiem, *ni Taurus obstet, in nostra maria*, hoc est, mediterranea *venturum*, inquit Mela, l. 3. cap 8. p. 61. Vide Notas & Emendat. num. LV.

6. *Hoc eunte.*] Euphrate quidem in mare pergente, quo vult ire: sed non qua vult: avertente Tauro monte cursum, quem in occasum destinabat.

7. *A catarractis.*] Ab eo loco ubi fractus a Tauro monte Euphrates expellitur in meridiem: non ab Elegia, ut Salmasius credidit in Solinum, p. 628.

8. *XL. M. pass. inde.*] A catarractis, & Claudiopoli. A Melitene vero usque Samosata, per Euphratis ripam numerat Antoninus in Itiner. LXXXIV. M. P.

9. *Samosata.*] Hodie *Scempsat*, ad Euphratem. Nummus Hadriani, apud Patin. p. 201. ΦΛΑ. CΑΜΟ. ΜΗΤΡΟ. ΚΟΜ. Hoc est, Φλαυΐας Σαμοσάτης Μητροπόλεως Κομμαγηνῆς. Hæc Luciani patria, & Pauli Samosateni dicti. Commagenem posterior ætas Euphratesiam appellavit. Procop. l. 1. bell. Pers. p. 49.

10. *Edessam.*] Mesopotamiæ ceteri vulgo adscribunt: Notitia antiqua Eccles. Edessam & Carrhas, Osroënæ. Nunc est *Orpha*, & alio rursum nomine *Roha*.

11. *Callirhoën.*] Edessæ hoc cognomen alterum, ut Stephanus indicat, verbo Ἀντιόχεια: cum octavam eo nomine urbem ait esse, ἐπὶ τῆς Καλλιῤῥόης λίμνης. Multo vero apertius nummus Antiochi IV. cujus ectypum exhibet D. Vaillant, lib. de histor. Regum Syriæ, pag. 199. cum hac epigraphe, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΤΩΝ. ΠΡΟC. ΚΑΛΛΙΡΟΗΝ. Neque enim hic nummus ad Callirhoën illam pertinet, sitam in Palæstina ad Jordanem, de qua diximus sect. 15. quanquam vir eruditus ita existimavit: Nam quis veterum Antiochiæ nomen ei oppidulo dedit, quod Edessæ tot monumenta adserunt?

12. *Carras.*] De utriusque Crassi clade, M. patris, & P. filii, consulendi Romanarum rerum scriptores: Dio, l. 40. p. 132. Valer. Maxim. lib. 1. c. 6. Florus, l. 3. c. XI. p. 127. Ammianus,

nem ab Aſſyriis trahens, in qua [1] Anthemuſia & [2] Nicephorium oppida. Mox Arabes, qui [3] Retavi vocantur : horum caput [4] Singara. A Samoſatis autem, latere Syriæ, [5] Marſyas amnis influit. [6] Cingilla Commagenen finit, Imme civitas incipit. [7] Oppida alluuntur
5 [8] Epiphania & [9] Antiochia, quæ ad Euphraten vocantur. [10] Item Zeugma, LXXII. millibus paſſuum a Samoſatis, tranſitu Euphratis nobile. [11] Ex adverſo Apamiam Seleucus, idem [12] utriuſque conditor, ponte junxerat. Qui cohærent Meſopotamiæ, Rhoali vocantur. At in Syria oppida, [13] Europum, [14] Thapſacum quondam,

NOTÆ.

l. 24. &c. Stephano, Κάῤῥαι, πόλις Μεσοποταμίας. Nunc *Heren*. Nummus Alexandri Severi ex ære, mediæ formæ, in Muſæo noſtro Pariſ. ΜΗΤ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ. hoc eſt, Metropolis Colonia Carrhenorum.

1. *Anthemuſia.*] Ἀνθεμουσία Straboni, l. 16. p. 747. in Meſopotamia. Tacitus, l. 6. Annal. p. 148. *Nicephorium, & Anthemuſiada, ceteraſque urbes, quæ a Macedonibus ſitæ, Græca vocabula uſurpant.* Indigenis Χάραξα Σίδου Anthemuſiam appellatam eſſe, auctor eſt Iſidorus Charac. ἐν Σταθμοῖς. p. 185.

2. *Nicephorium.*] Νικηφόριον, ἡ περὶ Ἔδεσσαν πόλις, Stephano.

3. *Retavi.*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Pratavi.*

4. *Singara.*] Stephanus: Σίγγαρα, πόλις Ἀραβίας πρὸς τῇ Ἐδέσσῃ. Ibi Singarenſis pugna Conſtantii Imp. adverſus Choſroën Perſarum Regem, de qua nos egimus in Notis ad Themiſtium, orat. 1.

5. *Marſyas amnis.*] Alter ab eo, de quo dictum eſt ſect. 19. is enim in Orontem labitur : hic in Euphratem. Nunc *Cingas* vocant, Syrorum voce antiqua : nam & Σίγγας Ptolemæo dicitur lib. 5. cap. 15.

6. *Cingilla.*] Κιγγιλία Ptolemæo, l. 5. c. 15. Commagenes oppidum : Ἴμμα Seleucidis. Vide Notas & Emend. num. LVI.

7. *Oppida.*] In Commagene.

8. *Epiphania.*] Ἐπιφάνεια altera ab ea, cujus cives Epiphaneenſes vocati, ſect. 19. Iſti enim ab Euphrate ſejuncti procul : hæc eo amne alluitur, & ab eo cognominatur, Ἐπιφάνεια παρ' Εὐφράτην: nec de ea dicturum ſe Plinius pollicitus eſt ante, quam de Euphrate diceret.

9. *Antiochia.*] Ipſa eſſe videtur Ἀντιόχεια πρὸς Ταύρῳ ὄρει, Antiochia ad montem Taurum, cujus urbis ima allueret Euphrates. Hanc in Commagene quoque ſtatuit Ptolemæus, lib. 5. c. 15. & Stephanus : ſed ab Euphrate ille, ut opinor, longiuſcule ſummovet.

10. *Item Zeugma.*] Hac Parthi ſolent Euphratem tranſire. Dio, lib. 49. pag. 403. Huic riparum junctioni nomen ſuum Ζεῦγμα debet. Hac Bacchus Indiam petiturus, hac Alexander Macedo tranſmiſit Euphratem, ut ait Plinius lib. 34. ſect. 43. & Strabo, l. 16. pag. 746. ponte videlicet ferreis catenis juncto. Quare Zeugma Pellæum dicitur Lucano, lib. 8. verſ. 237. a Pellæo juvene, hoc eſt, Alexandro.

11. *Ex adverſo.*] Zeugmatis. Hæc porro Apamia trans Euphratem ſita ea eſt, de qua Stephanus, verbo Ἀπάμεια. Ἔστι καὶ τῆς Περσικῆς, Ἐδέσσης πρὸς ἄρκτους. *Eſt & alia*, inquit, *Perſici juris, quæ Edeſſæ ad ſeptentrionem objacet.* Latuit hoc Stephani interpretem. Perſis diu Meſopotamiam paruiſſe, exploratum eſt.

12. *Vtriuſque.*] Zeugmatis, & Apameæ.

13. *Europum.*] Εὐρωπὸς Συρίας, Stephano, pag. 280. Cyrrheſticæ a Ptolemæo adjudicatur, uti & Zeugma ipſum, inter oppida quæ Euphrate adjacent, παρὰ τὸν Εὐφράτην πόλεις.

14. *Thapſacum.*] Θάψακος, πόλις Συρίας πρὸς Εὐφράτῃ, Stephano. A Zeugmate Thapſacum duobus ſtadiorum millibus, hoc eſt, M. P. CCL. diſtare auctor eſt Strabo, l. 16. p. 747.

nunc [1] Amphipolis. [2] Arabes Scenitæ. Ita fertur uſque [3] Uram locum, in quo converſus ad Orientem relinquit Syriæ Palmyrenas ſolitudines, quæ uſque ad Petram urbem, & regionem Arabiæ felicis appellatæ, pertinent.

CAPUT XXV.

[4] Palmyra urbs nobilis ſitu, divitiis ſoli, & aquis amœnis, vaſto undique ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta a rerum natura, [5] privata ſorte inter duo imperia ſumma, Romanorum Parthorumque, & prima in diſcordia ſemper utrinque cura. Abeſt a [6] Seleucia Parthorum, quæ vocatur ad Tigrin, [7] CCCXXXVII. mill. paſſuum: a proximo vero Syriæ litore, CCIII. millibus: & a Damaſco [8] viginti ſeptem propius.

CAPUT XXVI.

Infra Palmyræ ſolitudines, [9] Stelendena regio eſt, [10] dictæque jam Hierapolis, ac Berœa, & Chalcis. Ultra Palmyram quoque ex ſolitudinibus iis aliquid obtinet [11] Emeſa: item Elatium, dimidio propior Petræ, quam Damaſcus. [12] A Sura autem proxime eſt Philiſcum, oppidum Parthorum ad Euphratem. [13] Ab eo Seleuciam dierum decem navigatio, totidemque fere Babylonem. Scinditur Euphrates a Zeugmate octoginta tribus millibus paſſuum circa vicum Maſſicen: Et parte læva in Meſopotamiam vadit per ipſam Seleuciam, [14] circa

NOTÆ.

1. *Amphipolis.*] E Thapſaci ruinis excitata, ad Euphratem, a Seleuco. Indigenæ *Turmeda* appellabant. Stephanus verbo, Ἀμφίπολις. Ἔστι καὶ πόλις Συρίας, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, κτίσμα Σελεύκου. Καλεῖται δ' ὑπὸ τῶν Σύρων Τούρμεδα.

2. *Arabes Scenitæ.*] Palmyrenarum ſolitudinum vicini. De his dicemus uberius, libro ſequente, ſect. 32.

3. *Uram.*] Σοῦρα latere Syriæ ad Euphratem poſitum Palmyrenes oppidum, teſte Ptolemæo, l. 5. c. 15. Vide Notas & Emend. num. LVII. quibus adde ea quæ mox addituri ſumus, cum Suram iterum Plinius appellabit.

4. *Palmyra.*] Nomen a palmis habet quibus omnis ager eſt conſitus. Hodie *Theudemor.*

5. *Privata ſorte.*] Sui juris, nec Romanis ſubjecta, nec Perſis.

6. *Seleucia.*] Σελεύκεια ἐπὶ τοῦ Τίγρητος, Appiano in Syriacis, pag. 125. De ea multa dicenda, l. 6. ſect. 30.

7. *CCCXXXVII.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl non DXXXVII. ut editi. Et mox, CCIII. non CCLII.

8. *Viginti ſeptem propius.*] Igitur abeſt a Damaſco, CLXXVI. quod intervallum & nos eſſe accepimus ab iis qui viderunt.

9. *Stelendena.*] Ceteris ſcriptoribus de ea regione ſilentium.

10. *Dictæque jam.*] Sect. 19.

11. *Emeſa.*] Ἔμισα Ptolemæo, l. 5. c. 15. in Apamene. Hinc Euſebius Emiſſenus Epiſcopus. Nummus Antonini apud Patinum, pag. 228. ΕΜΙΣΗΝΩΝ. Trebellius Pollio in Aureliano Emeſſam vocat. In nummo Juliæ Domnæ, p. 290. ΕΜΙСΩΝ. ΚΟΛΩΝΙΑϹ. Hodie *Hemz.*

12 *A Sura.*] Sive Ura, de qua dictum eſt paulo ante. Eſt hæc Flavia Firma Sura, de qua in Notitia Imp. Rom. ſect. 24. p. 41. ſub diſpoſitione Ducis Syriæ & Euphratenſis. Vide Notas & Emend. num. LVIII.

13. *Ab eo Seleuciam.*] Martianus, l. 6. c. de Euphrate, p. 220.

14. *Circa eam.*] Eſt enim Seleucia in confluente Euphratis foſſa perducti, atque Tigris, ut dicetur, l. 6. ſect. 30.

eam præfluenti infusus Tigri. [1] Dexteriore autem alveo Babylonem, quondam Chaldææ caput petit, mediamque permeans, item quam [2] Otrin vocant, [3] distrahitur in paludes. [4] Increscit autem & ipse Nili modo statis diebus, paulum differens, ac Mesopotamiam inundat, Sole obtinente vicesimam partem Cancri: minui incipit [5] in Virgine, Leone transgresso. In totum vero remeat in vicesima nona parte Virginis.

CAPUT XXVII. XXII. Sed redeamus ad oram Syriæ, cui proxima est Cilicia. Flumen Diaphanes, mons Crocodilus, [6] portæ Amani montis. Flumina: Andricus, [7] Pinarus, Lycus: [8] sinus Issicus. Oppidum Issos, inde [9] Alexandria: flumen Chlorus, oppidum [10] Ægæ liberum, amnis [11] Pyramus, [12] portæ Ciliciæ: oppida, [13] Mallos, [14] Magarsos, & intus [15] Tarsos. Campi [16] Aleïi: oppida

NOTÆ.

1. *Dexteriore.*] Occidentali.

2. *Otrin.*] M S S. omnes, *Mothi.*

3. *Distrahitur.*] Vide Philostr. lib. 1 de vita Apoll. c. 14. p 29.

4. *Increscit autem.*] Solinus, cap. 37. pag. 66. Auctor libri de mensura orbis terræ, M S. Strabo, l. 16. p. 740.

5. *In Virgine.*] Forte, *in Virginem e Leone.* M S S. *In Virgine, & Leone transgresso.*

6. *Portæ Amani.*] Angustiæ sunt, qua ex Amano monte atque interiore Cilicia in Syriam est aditus. Ἀμανικαὶ πύλαι Ptolemæo, l. 5. c. 8. Ἀμανίδες πύλαι Straboni, lib. 14. p. 676. prope Ægæas.

7. *Pinarus.*] Stephanus: verbo Ἰσσός: ἐκεῖ δὲ καὶ ποταμὸς Πίναρος ὀνομαζόμενος. Straboni, loc. cit. Ἰσσὸς πολίχνιον, καὶ ποταμὸς Πίνδος, scribo Πίναρος.

8. *Sinus Issicus.*] Hodie *Golfe de Laïazzo*, id enim Isso hodie nomen est. Græcis Ἰσσός. Mela de eo oppido, & sinu lib. 1. cap. 13. *At in recessu intimo locus est magni aliquando discriminis, fusorum ab Alexandro Persarum, fugientisque Darii spectator, ac testis. Nunc ne minime quidem, tunc ingenti urbe celebris Isso fuit, & hac re sinus Issicus dicitur.*

9. *Alexandria.*] Stephano, Ἀλεξάνδρεια Κιλικίας. In Conc. Nic. I. *Hesychius Alexandriæ minoris*, ex Provincia Ciliciæ. Nunc est *Alessandrona.*

10. *Ægæ.*] Αἰγαὶ Stephano, & Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. Philostrato quoque, lib. 1. cap. 5. Straboni, lib. 14. pag. 676. Αἰγαῖαι. In Conc. Nic. I. *Tarcondimantus Ægetanus*, ex Prov. Ciliciæ. In Conc. Antioch. I. idem *Ægeates* appellatur.

11. *Pyramus.*] Πύραμος, ποταμὸς ἐν Μάλλῳ τῆς Κιλικίας, Stephanus. Mela quoque, lib. 1. cap. 13. *Pyramus Isso prior Mallon præterfluit.* Et Scylax, p. 38.

12. *Portæ Ciliciæ.*] Per Tauri montis angustias in Ciliciam transitus.

13. *Mallos.*] Μαλλὸς Ptolemæo, aliisque. Incolæ Μαλλῶται dicuntur. Hodie *Malo.*

14. *Magarsos.*] Stephano Μάγαρσος collis est juxta Mallum, μέγιστος ὄχθος ἐν Κιλικίᾳ, πρὸς τῇ Μαλλῷ. Oppido a monte nomen inditum. Lycophroni, vers. 444. Μέγαρσος. Is. Tzetzæ in Lycophr. pag. 71. Μέγαρσος πόλις κεῖται πρὸς ταῖς ἐκχύσεσι τοῦ Πυράμου ποταμοῦ, in æstuariis Pyrami amnis.

15. *Tarsos.*] Nulla re clarior, quam quod Doctorem Gentium orbi Paulum dedit. Describitur a Strabone, lib. 14. pag. 673. Nunc quoque *Tarso.*

16. *Aleïi.*] Festus Avienus, in descript. Orbis, vers. 1045.

Clari post ultima Bellerophontis
Hic cæspes late producit Aleius arua.

Dionysio Periegetæ, quem carmine Latino Festus expressit, vers. 872. πεδίον τὸ Ἀλήϊον. Stephano item, pag. 58. & Straboni, pag. 676.

1 Cassipolis

[1] Caſſipolis, [2] Mopſos liberum, Pyramo impoſitum: [3] Thynos, [4] Zephyrium, Anchiale. Amnes: [5] Saros, [6] Cydnus Tarſum [7] liberam urbem procul a mari ſecans: Regio [8] Celenderitis cum oppido. Locus [9] Nymphæum, [10] Solœ Cilicii, nunc Pompeïopolis: [11] Adana, [12] Cibyra, [13] Pinara, [14] Pedalie, Ale, [15] Selinûs, [16] Arſinoë,

NOTÆ.

1. *Caſſipolis.*] Eadem plane quæ Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. Σεῤῥέπολις κώμη appellatur, prope Mallum & Pyramum.

2. *Mopſos.*] Ptolemæus, aliique Μόψου ἑστίαν, quaſi Mopſi lares appellant, quæ appellatio altera frequentior, notiorque eſt. Stephanus: Μόψου ἑστία Κιλικίας, ἐπὶ τῷ Πυράμῳ ποταμῷ. Hinc Theodorus Mopſueſtenus. Longe hæc diverſa a Mopſucrene, ſeu Mopſi fonte, cujus mentio apud Sex. Aurelium Victorem, in Juliano. De Mopſo Apollinis filio, unde huic loco nomen, Strabo multa differit, lib. 14. pag. 675.

3. *Thynos.*] Ita libri quidem editi: at M S S. omnes, Reg. 1. 2. &c. *Tyros.*

4. *Zephyrium.*] Ζεφύριον & Ἀγχιάλην finitima oppida Strabo quoque facit, lib 14. pag. 671. & Stephanus, pag. 19. In Conc. CP. I. *Aërius Zephyrienſis.* Prov. Ciliciæ.

5. *Saros.*] Σάρος Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. inter Pyramum & Cydnum. A Saro duce nomen accepiſſe, cum prius Κοίρανος diceretur, auctor eſt Stephanus, verbo Ἄδανα.

6. *Cydnus.*] Κύδνος Straboni, l. 14. pag. 672. Mela, lib. 1. cap. 13. *Cydnus per Tarſum exit.* Feſtus Avienus, verſ. 1041.

Pyramus hic undas, hic volvit Pinarus æquor,
Cydnus item mediæ diſcernit mœnia Tarſi.

7. *Liberam urbem.*] Nummus Caracallæ, apud Patin. pag. 310. ΚΟΑ... ΙΟΝ. ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡϹ. cum ſigno Libertatis.

8. *Celenderitis.*] Κελενδερὶς πόλις, Scylaci, pag. 38. in Cilicia. Item Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. Straboni, pag. 670. Κελένδερις πόλις λιμένα ἔχουσα, oppidum cum portu. Et Mela hujus meminit, lib. 1. cap. 13. & Tacit. l. 2. Annal. pag. 65.

9. *Nymphæum.*] Νυμφαῖον Suidæ, fanum eſt delubrum e Nympharum. Alias Nymphæum. locus eſt bituminis ferax, qualis in Apollonitarum agro.

10. *Solœ Cilicii.*] Σόλοι Κιλίκιοι, ut diſcernantur a Solis Cypriis. Solœciſmo nomen ea urbs dedit. Hujus incolæ Σολεῖς: Cypriæ, Σόλιοι, teſte Laërtio, in Solone, pag. 13. A Pompeïo decus & nomen traxit, Πομπηΐου πόλις, inquit Stephanus, pag. 613. Nummus Muſæi noſtri Pariſienſis, in quo Arati & Chryſippi Solenſium icones, cum epigraphe, ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

11. *Adana.*] Τὰ Ἄδανα Appiano in Mithrid. pag. 237. Stephano, Ἄδανα, Κιλίκιος πόλις. In Conc. Nic. I. *Paulinus Adanorum*, inter Epiſcopos Ciliciæ. In nummis, ΑΔΑΝΕΩΝ.

12. *Cibyra.*] Κίβυρα Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. & Stephano, verbo Τάβαι.

13. *Pinara.*] Crago Ciliciæ monti impoſita. Stephanus: Πίναρα, πόλις μεγίστη, ὑποκειμένη τῷ Κράγῳ τῆς Κιλικίας. De hoc Ciliciæ ptomontorio Crago, Strabonem conſule, libro 14. pag. 669.

14. *Pedalie.*] Forte *Podalie* Ποδάλεια rectius: Nam in Conc. CP. I. *Callinicus Podalienſis* legitur, ex Prov. Piſidiæ, cui provinciæ attributa hæc ora aliquando eſt.

15. *Selinus.*] Σελινοῦς, Ἀρσινόη, Ἰοτάπη, Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. Vide Notas & Emend. num. LIX.

16. *Arſinoë.*] Ἀρσινόη Ptolemæo, loc. cit. & Stephano, Ἀρσινόη Κιλικίας, poſt Strabonem, lib. 14. pag. 670.

Iotape, [1] Doron. Juxtaque mare [2] Corycos, eodem nomine oppidum, & portus, [3] & ſpecus. Mox flumen [4] Calycadnus. Promontorium [5] Sarpedon. Oppida : [6] Holmœ, [7] Myle. Promontorium & [8] oppidum Veneris, a quo proxime Cyprus inſula. Sed in continenti oppida, [9] Myanda, [10] Anemurium, [11] Coraceſium, finiſque antiquus Ciliciæ [12] Melas amnis. Intus autem dicendi [13] Anazarbeni, [14] qui nunc Cæſarea : [15] Auguſta, [16] Caſtabala, [17] Epiphania, quæ ante

NOTÆ.

1. *Doron.*] In MSS. *Dorio.*

2. *Corycos.*] Κώρυκος ἄκρα, & Κωρύκιον ἄντρον Straboni, l. 14. p. 670. In Conc. Conſtant. I. *Germanus Corycenſis*, ex Prov. Ciliciæ. In nummis ΚΩΡΥΚΙΩΤΩΝ.

3. *Et ſpecus.*] Mela, l. 1. c. 13. *Non longe hinc Corycos oppidum, portu ſaloque incingitur, anguſto tergore continenti annexum. Supra ſpecus eſt, nomine Corycius, ſingulari ingenio, ac ſupra quam deſcribi facile ſit, eximius.* Quæ ſequuntur, ita ſunt eleganter ſcripta, ut nihil concinnius, nihil ornatius uſpiam legi poſſe videatur. Hic Corycium nemus, ubi crocus optimus gignitur.

4. *Calycadnos.*] Ptolemæo, Καλύκαδνος, & Straboni, loc. cit. *Mediam Iſauriam*, inquit Ammianus, lib. 14. pag. 19. *navigabile flumen Calycadnus interſcindit.*

5. *Sarpedon.*] Σαρπηδὼν ἄκρα, iiſdem auctoribus. Mela loc. cit. *Promontorium Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis.* Et Σαρπηδὼν πόλις, Scylaci, pag. 38.

6. *Holmæ.*] Ὄλμοι, ut Solœ Σόλοι. Stephanus : Ὄλμοι, πόλις Τραχείας Κιλικίας, &c. Eadem Holmia, vetuſque Seleucia, quæ a mari deinde, ut mox dicetur, in mediterraneum ſitum retracta adductaque eſt.

7. *Myle.*] Μύλη, vel Μύλαι. Fotte *Molë*, Μωλώη, quæ in Notitia Eccleſ. Iſauriæ adſcribitur.

8. *Oppidum Veneris.*] Ἀφροδισιὰς Ptolemæo, loc. citat. Meminit & Solinus, c. 38 p. 68.

9. *Myanda.*] In MSS. R. 1. 2. &c. *Myſanda.*

10. *Anemurium.*] Ἀνεμούριον Straboni & Ptolemæo, oppidi ac promontorii nomen. Mela, l. 1. c 13. *Quod Ciliciam a Pamphylia diſtinguit, Anemurium.* Nummi, ΑΝΕΜΟΥΡΙΕΩΝ, in Muſæo noſtro Pariſienſi.

11. *Coraceſium.*] Κορακήσιον, primum Ciliciæ caſtellum, teſte Strabone, l. 14. p. 668. In Notitia Eccleſ. antiqua, Coraceſium Pamphyliæ acccenſetur. Et in Conc. CP. I. *Theodulus Coraceſienſis*, e Prov. Pamphiliæ.

12. *Melas.*] Caute finem antiquum Ciliciæ dixit hunc amnem eſſe : recentiores enim Pamphyliæ adſcripſere. Mela, lib. 1. cap. 14. *In Pamphylia, eſt Melas, navigabilis fluvius.* Item Strabo, pag. 667.

13. *Anazarbeni.*] Ἀνάζαρβος μητρόπολις, in Notitia antiqua Eccleſ. Ciliciæ ſecundæ. Nummus eſt Alexandri Severi, in Muſæo noſtro Pariſienſi, ex ære, majori forma, cum epigraphe ΑΝΑΖΑΡΒΟ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Hæc Dioſcoridis patria.

14. *Qui nunc Cæſarea.*] Ptolemæo, l. 5. c. 8. Καισάρεια πρὸς Ἀναζάρβῳ. Vide Notas & Emendationes num. LX.

15. *Auguſta.*] Αὐγοῦστα Ptolemæo, in Bryelice Ciliciæ regione.

16. *Caſtabala.*] Καστάβαλα. Vide Notas & Emend. num. LXI.

17. *Epiphania.*] Ἐπιφάνεια Κιλικίας, Stephano, & Ptolem. l. 5 c. 8. & Appiano, in Mithrid. p. 237. Ammiano item, l. 22. p. 223. Ciliciæ ſecundæ accenſetur in Notitia Eccleſ.

Oeniandos, [1] Eleüsa, [2] Iconium: [3] Seleucia supra amnem Calycadnum, [4] Tracheotis cognomine, a mari relata, ubi vocabatur [5] Holmia. Præterea intus flumina, [6] Liparis, Bombos, [7] Paradisus. Mons Imbarus.

XXIII. Ciliciæ Pamphyliam omnes junxere, neglecta gente Isaurica. [8] Oppida ejus intus, [9] Isaura, Clibanus, [10] Lalasis: [11] decurrit autem ad mare [12] Anemurii regione supra dicti. Simili modo omnibus, qui eadem composuere, ignorata est contermina illi gens Homonadum, quorum intus oppidum [13] Homona. Cetera [14] castella XLIV. inter asperas convalles latent.

XXIV. [15] Insident verticem Pisidæ, quondam [16] Solymi appellati, quorum [17] colonia Cæsarea, eadem Antiochia. Oppi-

NOTÆ.

1. *Eleüsa.*] Ἐλεοῦσα Oppiano, patriam suam describenti, l. 3. Halieut. v. 209. Σεβάστη Ptolemæo est, l. 5. c. 8. Et in Notitia Eccles. Ciliciæ primæ. Josephus l. 16 Antiq. c. 8. p. 558. Κατὰ Κιλικίαν ἐν Ἐλεούσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ.

2. *Iconium.*] MSS. R. 1. 2. *Riconium.*

3. *Seleucia.*] Σελεύκεια ἐπὶ τῷ Καλυκάδνῳ, Straboni, l. 14. p. 670. Nummus Gordiani, apud Erizzo, pag. 516. CΕΛΕΥΚΕΩΝ. ΤΩΝ. ΠΡΟC. ΚΑΛΥΚΑΔ ΕΛΕΥΘΕΡΑC.

4. *Tracheotis.*] Τραχειῶτις Straboni, l. 14. p. 668. hoc est, aspera. Τραχεῖαν ceteri scriptores appellant eodem vocis significatu. Vide Notas & Emend. num. LXII.

5. *Holmia.*] Ita rescripsimus, pro *Hormia.* Vide Notas & Emend. num. cit. In MSS. tamen R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Hermia* legitur.

6. *Liparis.*] Amnis hic Ciliciæ Solos alluit. Vitruvius, l. 8. c. 3. p. 159. *Solis, quod oppidum est Ciliciæ, flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lavantes, ob ipsa aqua unguntur.* Idem narrat Antigonus, hist. Mirab. c. 150. Λίπαεις, quæ vox pinguedinem sonat.

7. *Paradisus.*] Meminit hujus etiam Martianus, lib. 6. cap. de Euphrate, p. 220.

8. *Oppida ejus.*] Isauriæ.

9. *Isaura.*] Τὰ Ἴσαυρα Stephano & Straboni, l. 14. p. 665. quibus expugnatis Servilius Isauricus est appellatus.

10. *Lalasis.*] Ea est, quæ Stephano dicitur Λαλίζανδα πόλις Ἰσαυρική, quæ deinde posteriore ævo, ut idem monet, Δαλίσανδα est appellata. Sane in Notitia Eccles. antiq. Δαλίσανδος Provinciæ Isauriæ sedes Episcopalis est. Et in Conc. CP. I. pag. 956. inter Episcopos Prov. Isauriæ, *Marinus Dalisandensis* subscripsit.

11. *Decurrit autem.*] Isaurica scilicet, quæ declivis est, qua versus mare protenditur, editiore situ mediterraneo, ut Gelenius animadvertit.

12. *Anemurii regione.*] Circa Anemurium, de quo sect. sup.

13. *Homona.*] Homonadenses inde dicti Pisidis confines, Ὁμοναδεῖς συνάπτοντες τοῖς Πισίδαις, apud Strabon. lib. 14. pag. 679. De castellis Homonadensium in Cilicia, Tacitus, lib. 3. Annal. pag. 85. Lycaoniæ accensetur in Conc. CP. I. *Cyrillus Homonadensis.*

14. *Castella.*] Homonadensium. Tacit. loc. cit.

15. *Insident verticem.*] Montium obtinent juga. Πισίδαι ὀρεινοὶ Straboni, lib. 12. pag. 570.

16. *Solymi.*] Οἱ Πισίδαι πρότερον Σόλυμοι, Steph. pag. 551.

17. *Colonia Cæsarea.*] Ulpianus, lib. 50. Dig. tit 15. de Censibus: *In Pisidia juris Italici est colonia Antiochensium.* Nummus Severi, in Thesauro Goltzii, p. 238. COL. CAES. ANTIOCHIA. Stephano, pag. 87. Ἀντιόχεια Πισιδίας. Item Ptolemæo, in Conc. CP. I. p. 957. *Optimius Antiochenus*, Prov. Pisidiæ.

da : [1] Oroanda , [2] Sagalessos.

XXV. Hos includit Lycaonia [3] in Asiaticam jurisdictionem versa, cum qua conveniunt [4] Philomelienses, [5] Tymbriani, [6] Leucolithi, [7] Pelteni, [8] Tyrienses. [9] Datur & tetrarchia ex Lycaonia, qua parte Galatiæ contermina est, civitatum XIV. urbe celeberrima [10] Iconio. Ipsius Lycaoniæ celebrantur [11] Thebasa in Tauro : [12] Hyde in confinio Galatiæ atque Cappadociæ. [13] A latere autem ejus super Pamphyliam veniunt Thracum soboles, [14] Milyæ, quorum Arycanda oppidum.

XXVI. [15] Pamphylia, ante Mopsopia appellata. Mare Pamphy-

Notæ.

1. *Oroanda.*] Oroanda quoque Livio, l. 38. p. 480. & Oroandenses, p. 474. qui Ptolemæo, lib. 5. c. 4. Ὀρονδικοὶ, inter Pisidiam & Isauriam positi.

2. *Sagalessos.*] Livius, l. 38. p. 473. *Agrum Sagalassenum, uberem fertilemque.... colunt Pisidæ.* Σαγαλασσὸς Straboni, l. 12. p. 570. & Ptolemæo, l. 5. c. 3. In Conc. CP. I. p. 957. *Ionius Sagalessensis*, Prov. Pisidiæ. Nummus Vespasiani, in Thes. Goltzii, pag. 230. CΑΓΑΛΑCCΗΝΩΝ. In Notitia Eccles. Ἀγαλασσὸς, & ita MSS. Pliniani quidam.

3. *In Asiaticam.*] Jus coacta petere in Asiam proprie dictam de qua sect. 28. in conventum nempe Synnadicum, in majorem Phrygiam, ut dicemus sect. 29. cum recensitæ hactenus gentes non sic e longinquo peterent, sed domesticos apud se judices & Prætores haberent.

4. *Philomelienses.*] In Conc. CP. I. p. 957. *Theosebius Philomeliensis*, e Prov. Pisidiæ. Phrygiæ magnæ Φιλομήλιον adjudicant Ptolemæus, l. 5. c. 2. & Stephanus.

5. *Tymbriani.*] In MSS. *Timbriani.* Ab oppido, ut arbitror, Τιβεριάς Tibriani appellandi. In Conc. CP. Gener. III. sive VI. Synodo, act. 18. p. 1068. subscribit Constantinus τῆς Τιβεριαδέων πόλεως Episcopus : Τιβεριάδων scribitur, p. 1017. Addit Latina versio antiqua, Pisidiæ provinciæ hanc sedem fuisse. In Notitia Eccles. antiq. inter sedes Episcopales Prov. Pisidiæ censetur Τυμβριάδων.

6. *Leucolithi.*] Ab albo saxo, quod incolerent, traxisse nomen videntur.

7. *Pelteni.*] Qui Πελτῆνοι Ptolemæo, l. 5. c. 2.

8. *Tyrienses.*] Τύριοι Pisidiæ populi. Vide Notas & Emend. num. LXIII.

9. *Datur.*] Adjicitur, inquit, ei conventui seu jurisdictioni Asiaticæ, etiam tetrarchia ex Lycaonia.

10. *Iconio*] Lycaoniæ quondam metropolis Ἰκόνιον in Notitia vet Eccles. unde Amphilochius Iconiensis. Nunc ingentis Asiæ tractus caput, cui Caramaniæ Turcæ nomen fecere : oppido, *Cogni.*

11. *Thebasa.*] Thebasan in minore Asia non semel appellat Paulus Diac. histor. lib. 24. p. 770. & 771. Vide Notas & Emend. num. LXIV.

12. *Hyde.*] Ὕδη, in Lycaonia. Vide Notas & Emend. num. LXV.

13. *A latere autem ejus.*] Lycaoniæ latere occidentali.

14. *Milyæ.*] Quorum regio Μιλυάς appellata Herodoto, lib. 1. Clio, n. 173. p. 72. Straboni, l. 12. p. 570. & Arriano, l. 1. de exped. Alex. p. 69. Phrygiæ quondam majoris pars, eadem ab Alexandro Lyciæ contributa, inquit Arrianus. Quamobrem & eorum oppidum Ἀρύκανδα Lyciæ accensetur a Stephano, p. 119. & ab Athenæo.

15. *Pamphylia.*] Nunc cum Cilicia, uno Caramaniæ nomine censetur. Qua tamen ad mare vergit *Scandalor* appellatur. Mopsopiam veteres appellarunt, a Mopso, qui post bellum Trojanum eam oram obtinuit, ut Strabo refert, l. 14. p. 668.

lium Cilicio jungitur. Oppida ejus: [1] Side, & in monte [2] Aſpendum, [3] Pleteniſſum, [4] Perga. Promontorium [5] Leucolla. Mons [6] Sardemiſus: Amnes: [7] Eurymedon juxta Aſpendum fluens: [8] Catarractes, juxta quem [9] Lyrneſſus & Olbia, ultimaque ejus oræ [10] Phaſelis.

XXVII. Junctum ei mare Lycium eſt, genſque Lycia, [11] unde vaſtum ſinum [12] Taurus mons, ab Eois veniens litoribus, [13] Chelidonio promontorio diſterminat. Immenſus ipſe, & innumerarum gen-

NOTÆ.

1. *Side.*] Σίδη Straboni, l. 14. p. 667. Nunc *Scandalor* vocant. Incolæ Σιδῆται, Arriano, l. 1. Exped. Alex p. 73. Prope Eurymedontis oſtia Σίδη locatur a Ptolemæo, l. 5. c. 5. Avieno, *Priſca Side.* In Conc. CP. VI. Gener. p. 1030. Σιδητῶν μητρόπολις Παμφυλίων.

2. *Aſpendum.*] Ἄσπενδος, quam in civitatem adverſo amne Eurymedonte a mari navigatur, per ſtadia LX. ſeu paſſus VII. M. D. teſte Strabone, loc. cit. Hinc *Domnus Aſpendius* e Prov. Pamphyliæ, in Conc. Nic. I. In edito colle poſita civitas a Mela dicitur, lib. 1. cap. 14.

3. *Pleteniſſum.*] Πλετενισσὸς Ptolemæo, lib. 5. cap. 5. Vide Notas & Emend. num. LXVI.

4. *Perga.*] Πέργη Straboni, pag. 667. Hinc Apollonius Pergæus, Conicorum auctor. Mela, lib. 1. cap. 14. *Inter eos amnes* (Ceſtron, & Catarracten) *Perga eſt oppidum, & Dianæ, quam ab oppido Pergæam vocant, templum. Trans eoſdem mons Sardemiſos, &c.*

5. *Leucolla.*] Græcis Λευκόλλα. Salmaſius in Solin. pag. 252. Λευκόλλαν in Cypro portum, cujus Strabo meminit lib. 14. pag. 682. cum promontorio iſto Pamphyliæ confundit.

6. *Sardemiſus.*] Sic Mela, loc. cit. Σάρδησσος in hoc ipſo tractu juxta Lyrneſſum, urbs Lyciæ Stephano appellatur, in qua Jupiter Σαρδήσσιος colitur. Idem fortaſſis monti nomen, vel geminum fuit. Veſpaſiani nummus, in Theſauro Goltzii pag. 230. CAPΔHCCIΩN.

7. *Eurymedon.*] Dionyſius Perieg. verſ. 583.

Ἄσπενδον, ποταμοῖο παρὰ ῥόον Εὐρυμέδοντος.

Meminere Strabo, Ptolemæus, Mela, loc. cit. & Philoſtr. lib. 1. de vita Apoll. cap. XI. Ἄσπενδος, ἡ Παμφύλων, πρὸς Εὐρυμέδοντι &c.

8. *Catarractes.*] *Quia ſe præcipitat, ita dictus*, inquit Mela, lib. 1. cap. 14. Strabo, lib. 14. pag. 667. Καταῤῥάκτης λεγόμενος, ἀφ' ὑψηλῆς πέτρας καταῤῥάττων ποταμὸς πολὺς, &c.

9. *Lyrneſſus & Olbia.*] Λυρνησσὸς καὶ Ὀλβία Straboni, loc. cit. inter Pamphyliæ oppida.

10. *Phaſelis.*] Mela, lib. 1. cap. 14. *Phaſelis a Mopſo condita, finis Pamphyliæ.* Stephanus quoque, Φασηλὶς, πόλις Παμφυλίας. A Strabone, lib. 14. pag. 666. & Scylace, pag. 37. Lyciæ adſcribitur, cujus in confinio eſt. Livius, lib. 37. pag. 456. *In confinio Lyciæ & Pamphyliæ Phaſelis eſt: prominet penitus in altum, &c.*

11. *Vnde vaſtum ſinum.*] Inde, inquit, mare Lycium incipit, genſque Lycia, ubi vaſtum ſinum Taurus mons ſuo promontorio, quod Chelidoniis inſulis opponitur, claudit & terminat. *Lycia*, inquit Mela, lib. 1. cap. 15. *Sidæ portu* (primum illud eſt Pamphyliæ oppidum, verſus ortum) *& Tauri promontorio grandem ſinum claudit.* Sinui nomen eſt hodie Attalico, *le Golfe de Satalia:* Lyciæ provinciæ, *Menteſia.*

12. *Taurus mons.*] Accepta hæc ſunt, delibataque totidem ferme verbis ex Mela Pomponio, lib. 1. cap. 15. Ex Plinio quoque Solinus hauſit, cap. 38. pag. 68. & Martianus, lib. 6. cap. de Euphrate, pag. 220.

13. *Chelidonio.*] Sacrum appellat Strabo, lib. 14. pag. 666. quod Chelidoniis inſulis opponitur, de quibus ſect. 35. Nunc *Capo Cameroſo.*

tium arbiter, dextro latere septentrionalis, ubi primum ab Indico mari exsurgit, lævo meridianus, & ad occasum tendens: mediamque distrahens Asiam, nisi opprimenti terras occurrerent maria. Resilit ergo a septentrione: flexusque immensum iter quærit, velut de industria rerum natura subinde æquora opponente, hinc Phœnicium, hinc Ponticum, illinc Caspium & Hyrcanium, [1] contraque Mæoticum lacum. Torquetur itaque collisus inter hæc claustra, & tamen victor, flexuosus evadit usque ad cognata Riphæorum montium juga, numerosis nominibus & novis, quacumque incedit, insignis: [2] Imaus prima parte dictus, mox [3] Emodus, [4] Paropamisus, [5] Circius, Chambades, [6] Paryadres, [7] Choatras, [8] Oreges, [9] Oroandes, [10] Niphates, [11] Taurus: atque [12] ubi se quoque exsuperat, Caucasus: ubi brachia emittit, subinde tentanti maria similis, [13] Sarpedon, [14] Coracesius, [15] Cragus, [16] iterumque Taurus: etiam ubi dehiscit, seque populis aperit, portarum tamen nomine unitatem sibi vindicans, [17] quæ alibi Armeniæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ vocantur. Quin etiam confractus, effugiens quoque maria, plurimis se gentium nominibus hinc & illinc implet: a dextra Hyrcanius, Caspius: a

NOTÆ.

1. *Contraque.*] Ex adverso Hyrcanii, seu Caspii maris. Solini paraphrasis: *Interdum Caspio vel Hyrcano* mari intercluditur: *quibus renitentibus subinde fractus, contra Mæoticum lacum flectitur, multisque difficultatibus fatigatus, Riphæis se jugis annectit.* Male Plinii verba distinxit.

2. *Imaus.*] Qua primum parte attollitur, ab Eoo mari.

3. *Emodus.*] Melæ, *Emodes.* In India. Straboni, lib. 15. pag. 689. Ἐμωδός.

4. *Paropamisus.*] In Bactriana. MSS. Reg. 1. 2. &c. *Paropanisus.* Ptolemæo quoque, lib, 6. cap. XI. Παροπάνισος. At Straboni, loc. cit. Παροπάμισος.

5. *Circius, &c.*] MSS. *Cirtius, Campages.*

6. *Paryadres.*] Παρυάδρης Straboni, in Armenia. Vide Notas & Emendationes num. LXVII.

7. *Choatras.*] Choatras apud Parthos, inquit Solinus, cap. 38. pag. 88.

8. *Oreges.*] MSS. *Orages.*

9. *Oroandes.*] Ptolemæo, lib. 6. cap. 2. Ὀρόντης Mediæ mons: prope Ecbatana, Diodoro, lib. 2. Bibl. pag. 101.

10. *Niphates.*] In majore Armenia, unde Tigris oritur, Straboni lib. XI. pag. 529.

11. *Taurus.*] Apud Elegiam Armeniæ, ut dictum est sect. 20. Ibi enim peculiari appellatione Taurus nuncupatur.

12. *Ubi se quoque.*] Ubicumque surgit in altissimum verticem.

13. *Sarpedon.*] In promontorio, Sarpedone dicto, de quo sect. 22.

14. *Coracesius.*] Ad urbem cognominem, de qua sect. 22.

15. *Cragus*] In Lycia, ut dicetur sect. seq.

16. *Iterumque Taurus.*] Mela, lib. 1. cap. 15. *Et ubi jam nostra maria contigit,* hoc est, mediterranea, *Taurus iterum.*

17. *Quæ alibi.*] Armeniæ portæ eædem Caucasiæ appellatæ, lib. 6. sect. 12. De Caspiis eodem libro sect. 16. De Ciliciis, hoc libro quinto, sect. 22.

læva [1] Paryadres, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus. In universum vero Græce [2] Ceraunius.

XXVIII. In Lycia igitur, [3] a promontorio ejus oppidum [4] Simena, mons [5] Chimæra noctibus flagrans, [6] Hephæstium civitas, & ipsa sæpe flagrantibus jugis: Oppidum [7] Olympus ibi fuit: nunc 5
sunt montana, [8] Gagæ, [9] Corydalla, Rhodiopolis. Juxta mare, [10] Limyra cum amne, in quem [11] Arycandus influit: & mons [12] Massycites: Andriaca civitas, [13] Myra. Oppida: [14] Apyre, & Antiphel-

NOTÆ.

1. *Paryadres.*] Unde fundi Absarum amnem dicemus, lib. seq. sect. 9. Moschicus a Moschorum gente, de qua eodem lib. sect. 4. ubi & de Amazonico dicturi sumus. Coraxicus idem qui Heniochius, lib. 6. sect. 10. Scythicus a Scythis incolis nomen habet.

2. *Ceraunius.*] Sic etiam Mela, lib. 1. cap. 15. Strabo tamen peculiarem hanc appellationem esse existimat eorum montium, qui Caspio mari incumbunt, ὄρη Κεραύνια, in Albania, & Amazonum regione, lib. XI. pag. 504. Hunc Plinii locum Solinus præpostere admodum accepit, ut Salmasius adnotavit in Solin. pag. 800.

3. *A promontorio ejus.*] Nempe Tauri montis, quod promontorium Chelidonium appellari paulo ante dixit.

4. *Simena.*] Σίμηνα, πόλις Λυκίας, Stephano.

5. *Chimæra.*] Χίμαιρα, unus est ex octo Cragi montis verticibus, cum valle cognomine. Vide Strabon. lib. 14. pag. 665. Melam, lib. 1. cap. 15. Hic Chimæræ fabula ortum habet. Ovid lib. 9. Metam. v. 647.

Iam Cragon, & Limyren, Xanthique reliquerat undas,
Quoque Chimæra jugum, mediis in partibus ignem
Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.

6. *Hephæstium.*] Seneca, epist. 79. pag. 346. *In Lycia regio notissima est, Hephæstion incolæ vocant, perforatum pluribus locis solum, quod sine ullo nascentium damno ignis innoxius circuit. Læta itaque regio est, & herbida, nil flammis adurentibus:* &c. Hephæstion Ἡφαίστειον, quasi Vulcanium, a re ipsa dictum.

7. *Olympus.*] Solinus, cap. 39. p. 69. *Olympus quoque inter alia ibi oppidum nobile fuit: sed intercidit: nunc castellum est.* Ὄλυμπος πόλις Ptolemæo, in Lycia, l. 5. c. 3. & Straboni, l. 14. p. 665. In Conc. Calched. *Aristocritus Olympuensis*, Prov. Pamphyliæ.

8. *Gagæ.*] Stephano: Γάγαι πόλις Λυκίας. Plinius, l. 36. sect. 34. *Gagates lapis nomen habet loci & amnis Gagis Lyciæ.* In Notitia Eccles. Prov. Lyciæ, Γάγα.

9. *Corydalla &c.*] Κορύδαλλος & Ῥοδία, Ptolemæo, lib 5. cap. 3. inter oppida Lyciæ mediterranea censentur, ad Massyciten montem. Ῥοδίας & Stephanus meminit.

10. *Limyra.*] Λίμυρα πολίχνη, & Λίμυρος ποταμός juxta Myram, apud Strabon. l. 14. p. 666. Apud Melam, & oppido, & amni nomen est Limyra.

11. *Arycandus.*] A quo forte Arycanda oppidum appellatum, sect. 25. In Notitia Eccles. Prov. Lyciæ, Ἀρύκαδα, pro Ἀρύκανδα.

12. *Massicytes.*] Μασσικυτὸς ὄρος, Ptolemæo loc. cit. apud quem & Ἀνδριάκη πόλις. Myrensium navale Ἀνδριάκη dicitur Appiano, l. 4. bell. Civ. p. 636.

13. *Myra.*] D. Nicolai Episcopali sede clara: ut Patara, natalibus. Μύρα. Nunc *Strumita.*

14. *Apyre.*] Ptolemæo Ἀπέῤῥαι dicuntur, in Lycia, lib. 5. cap. 3. In Notit. Eccles. Prov. Lyciæ hæ sedes eo ordine numerantur, Ἀρπελαὶ, Φελλὸς, Ἀντίφελλος: haud dubie Ἀρπελαὶ, pro Ἀπέῤῥαι. Phelli & Antiphelli meminere Strabo, p. 666. Stephanus, aliique.

los, quæ quondam Habeſſus: atque in receſſu Phellus. Deinde Pyrrha, itemque [1] Xanthus a mari XV. M. paſſuum, flumenque eodem nomine. Deinde [2] Patara, quæ prius Sataros: & in monte, [3] Sidyma. Promontorium [4] Cragus. [5] Ultra, par ſinus priori: [6] Ibi Pinara, & quæ Lyciam finit [7] Telmeſſus. [8] Lycia quondam LXX. oppida habuit, nunc XXXVI. habet. Ex his celeberrima, præter ſupra dicta, [9] Canas, [10] Candyba, ubi laudatur [11] Oenium nemus, [12] Podalia, [13] Choma præfluente [14] Adeſa: [15] Cyaneæ, [16] Aſcandalis, Amelas, Noſcopium, [17] Tlos, [18] Telandrus. Comprehendit in mediterraneis [19] Cabaliam, cujus tres urbes, Oenoanda, Balbura, Bubon. A Telmeſſo

NOTÆ.

1. *Xanthus.*] Lyciæ urbium maxima Ξάνθος dicitur a Strabone, loc cit. Meminit oppidi cum amne cognomine Ptolemæus, l. 5. c. 3. Stephanus, p. 502. Appianus, l. 4. bell. Civ. p. 635. Videtur a mari Strabo removere ſtadiis tantum LXX. quæ paſſuum vix efficiant millia novem.

2. *Patara.*] Mela, lib. I. c. 15. oram hanc Lyciæ deſcribens: *Atque ut multa oppida*, inquit, *ſic, præter Patara, non illuſtria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculi fide, Delphico ſimile.* Hinc Apollo Patareus nomen accepit. Nunc *Patera.*

3. *Sidyma.*] Σίδυμα, πόλις Λυκίας, Stephano: & Ptolemæo, ad Cragum montem, lib. 5. cap. 3. Vide Notas & Emend. num. LXVIII.

4. *Cragus.*] Κράγος ὄρος Λυκίας, Stephano: Scylaci, p. 37. ἀκρωτήριον. Nunc *Capo Serdeni, ò Sette Capi.*

5. *Vltra par ſinus.*] Ultra promontorium ſinus eſt, nunc *Golfo di Macari*, par ingenti illi ſinui, de quo dictum eſt prius, ſect. 28. quem Taurus mons diſterminat Chelidonio promontorio, *Golfo di Sattalia.*

6. *Ibi Pinara.*] Πίναρα Straboni, lib. 14. p. 665. & Ptolemæo, lib. 5. c. 3.

7. *Telmeſſus.*] Iiſdem verbis Mela, lib. I. c. 15. Τελμησσός eſt Ptolemæo, Τελμισσός, Straboni, locis cit.

8. *Lycia quondam LXX.*] Ita MSS. omnes, (non LX.) & Martianus, lib. 6. c. de Euphrate, p. 220.

9. *Canas.*] Κανάς in recto Græcis.

10. *Candyba.*] In Notitia Eccleſ. antiq. Prov. Lyciæ, Κάνδυβα. Item Stephano. Ptolemæo, l. 5. c. 3. forte mendoſe, Κόνδυβα.

11. *Oenium nemus.*] MSS. omnes *Ennias nemus.*

12. *Podalia.*] Ποδάλια in Notitia Eccleſ. Prov. Lyciæ. Ptolemæo, l. 5. c. 3. Ποδαλλία. Stephano, Ποδάλεια, πόλις Λυδίας, lego Λυκίας.

13. *Choma.*] Χῶμα inter Lyciæ oppida mediterranea Ptolemæo, loc. cit. & in Notitia Eccleſ. antiq. In Conc. Epheſ. *Eudoxius Chomatenus.*

14. *Adeſa.*] In MSS. *Ædeſa* ei amni nomen.

15. *Cyaneæ.*] Κυάνεαι, in Notitia Eccleſ. antiq. Prov. Lyciæ. Apud Ptolemæum, l. 5. c. 3. Κύδνα, pro Κύανα.

16. *Aſcandalis &c.*] In MSS. R. I. 2. &c. *Aſcandiandalis, Amelas, Noſcopium.* Forte hic locum habere debet Ἀκαλιssός Lyciæ Prov. ſedes Epiſc. in Notit. Eccleſ. antiqua Hieroclis.

17. *Tlos.*] Τλῶς πόλις Λυκίας, Stephano, p. 659. & Ptolemæo, lib. 5. c. 3. Et in Notitia Eccleſ. antiq. Τλῶ.

18. *Telandrus.*] Τήλανδρος, quam Stephanus Cariæ adjudicat: quoniam eſt in confinio utriuſque provinciæ poſita.

19. *Cabaliam.*] Καβαλίαν, Strabo, l. 14. p. 631. Καβαλίδα vocat. Id regiunculæ in Lycia nomen, etiam Ptolemæo, l. 5. c. 3. cujus urbes eæ tres, Οἰνεάνδα, Βούβων, Βάλβουρα. De his vide Strab. l. 13. p. 631. In Notitia Eccleſ. Βουβῶν, Ἠνόανδα, Βαλβοῦρα, pro Βαλβοῦρα. Stephano,

Aſiaticum

Asiaticum mare, sive Carpathium, & quæ proprie [1] vocatur Asia. In duas eam partes Agrippa divisit. [2] Unam inclusit ab oriente Phrygia & Lycaonia, ab occidente Ægæo mari, a meridie Ægyptio, a septentrione Paphlagonia. Hujus longitudinem CCCCLXX. mill. passuum, latitudinem CCCXX. mill. fecit. Alteram determinavit ab oriente, Armenia minore: ab occidente, Phrygia, Lycaonia, Pamphylia: a septentrione, provincia Pontica: a meridie, mari Pamphylio: longam DLXXV. mill. passuum, latam CCCXXV. mill.

XXIX. In proxima ora [3] Caria est, mox Ionia: ultra eam Æolis. Caria mediæ Doridi circumfunditur, ad mare utroque latere ambiens. [4] In ea promontorium Pedalium. Amnis [5] Glaucus deferens Telmessum. Oppida: [6] Dædala, [7] Crya fugitivorum. Flumen Axon, oppidum [8] Calynda. * [9] Amnis Indus in [10] Cybiratarum jugis or- *CAPUT XXVIII.

NOTÆ.

Βεβών, & τὰ Βάλβουρα, & Οἰνόαν, πόλεις Λυκίας. In Conc. CP. I. p. 957. *Patritius Oenandensis*, & *Romanus Bibonensis*, pro *Bubonensis*.

1. *Vocatur Asia.*] Hodie Natoliam vocant. Ciliciam tamen Bithyniamque, & Lyciam, Plinius Agrippam secutus eo Asiæ proprie dictæ nomine negat contineri.

2. *Unam inclusit.*] Exscribit hæc a Plinio Martianus, l. 6. c. de Euphrate, pag. 220. Et Missi Theodosii: *Et quæ proprie vocatur Asia, in duas eam partes Agrippa divisit: unam inclusit ab oriente, Phrygia, Lycaonia: ab occidente, mari Ægæo: Hujus longitudinem* CCCCLXX. *latitudinem*, CCCXX. *fecit*: (Sic etiam Pliniani codices MSS. quos inspeximus, & vetus Dalec. ac Chiffl. etsi Martianus, cum Plinii typis tantum CCC. præferat:) *Alteram determinavit ab oriente, Armenia minore: ab occidente, Phrygia, Lycaonia, Pamphylia: a septentrione, provincia Pontica: a meridie, mari Pamphylio: longitudinem*, DLXXV. *latitudinem*, CCCXXV.

3. *Caria.*] Nunc *Aidinelli, & Germian*. Doridem Caria includit a continente: reliqua sui parte mari Doris alluitur.

4. *In ea.*] In Caria, unde ipsa post Lyciam incipit. Mela, l. 1. c. 15. *Quæ Lyciam finit, urbs Telmessos.* Mox c. 16. *Caria sequitur .... Promontoria duo: Pedalion, & Crya.*

5. *Glaucus.*] Γλαῦκος, quem Q. Calaber, l. 4. v. 6. & XI. in confinio Lyciæ recte collocat, Λυκίης σχεδὸν αἴης. In hunc exonerare se amnem alterum Plinius ait, quem *Telmedium* MSS. omnes, Telmessum maluit Barbarus appellare.

6. *Dædala.*] Δαίδαλα Stephano, πόλις Λυκίας, & Straboni, l. 14. p. 651. Ptolemæo item, lib. 5. c. 3. Δάδαλα pro Δαίδαλα, in Lycia, citra Telmessum oppidum, quod finem esse Lyciæ proxime antea diximus. Cariæ nimirum, Lyciæque confinia sæpe permixta.

7. *Crya.*] Promontorii nomen est Melæ, loc. cit. Stephano, Κρύα πόλις Λυκίας, in Lyciæ nempe vicinio. Ptolemæo, lib. 5. cap. 3. Καρύα, mendose. Κρύασσαν in Caria Plutarchus agnoscit, l. de virtut. mulier. p. 246.

8. *Calynda.*] Κάλυνδα. Vide Notas & Emend. num. LXIX.

9. *Amnis Indus.*] Κάλβιν hunc vocat Strabo, lib. 14. p. 651. & Ptolemæus l. 5. c. 2. Mela quoque, l. 1. c. 16. *Secundum Calbin amnem*, inquit, *Caunus oppidum valetudine habitantium infame.* Fecit hoc alterum amni nomen Indus quidam in eum ab elephanto dejectus, ita prodente Livio, l. 38. p. 472.

10. *Cybiratarum.*] Κιβυρᾶται, quorum oppidum Κιβύρα μεγάλη Straboni, l. 13. p. 630. quam in magnæ Phrygiæ civitatibus mediterraneis collocat Ptolemæus, l. 5. c. 2. quod & mox Plinius facit, his verbis: *Ipsum oppidum Phrygiæ est.*

tus, recipit LX. perennes fluvios, torrentes vero amplius centum. Oppidum Caunos liberum, deinde [1] Pyrnos. Portus [2] Cressa, a quo Rhodus insula XX. M. Locus [3] Loryma. Oppida : [4] Tisanusa, Paridion, Larymna. Sinus [5] Thymnias. Promontorium Aphrodisias. Oppidum [6] Hyda. Sinus Schœnûs. [7] Regio Bubassus. Oppidum fuit [8] Acanthus, alio nomine Dulopolis. Est [9] in promontorio [10] Gnidos libera, [11] Triopia, dein Pegusa & Stadia appellata. [12] Ab ea Doris incipit.

Sed prius terga, & mediterraneas jurisdictiones indicasse conveniat. Una appellatur Cibyratica. [13] Ipsum oppidum Phrygiæ est. Conveniunt eo XXV. civitates, [14] * celeberrima urbe [15] Laodicea. Imposita

* Caput XXIX.

NOTÆ.

1. *Pyrnos.*] Πύρνος, πόλις Καρίας, Steph.

2. *Cressa.*] Κρῆσσα λιμὴν Ptol. l 5. c. 2.

3. *Loryma.*] Λώρυμα Ptolemæo, loc. cit. Litus esse asperum ait Strabo, l. 14. p. 652. Stephano oppidum est, Λώρυμα, πόλις Καρίας.

4. *Tisanusa.*] Mela, l. 1. c. 16. ubi de Caria : *Portus duo : Gelos, & cui ex urbe quam amplectitur, Tisanusa cognomen est. Inter eos oppidum Larymna, & Pandion collis in mare emissus.* An Mela ex Plinio emendandus ? an ex Mela Plinius ? MSS. Pliniani omnes, *Parydon :* Pomponiani, *Pandion.*

5. *Thymnias.*] Hæc sunt ex Pomponio Mela, l. 1. c. 16. *Tum tres,* inquit, *ex ordine sinus : Thymnias, Schœnus, Bubessius. Thymniæ promontorium Aphrodisium est. Schœnus ambit Hydam : Bubessius Acanthum : Gnidus in cornu peninsulæ.*

6. *Hyda.*] MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Hydas.*

7. *Regio Bubassus.*] Cui & urbs cognominis, Βύβασσος, πόλις Καρίας apud Steph.

8. *Acanthus.*] Ἄκανθον quoque in peninsula juxta Cnidum Stephanus collocat, p. 49.

9. *In promontorio.*] Quod nunc *Capo Crio* nautæ vocitant.

10. *Gnidos.*] Κνίδος Straboni, l. 14. pag. 656. & aliis. Hodie *Gnido.* Hinc Ctesias, Eudoxius, aliique, de quibus in Auctorum Indice.

11. *Triopia.*] Varia hæc sunt Gnidi, obsoletaque nomina. Triopiam a Triopa Rege dictam significat Diodorus Sic. l. 5. Bibl. p. 331. Hinc Apollo Triopius, templumque Triopium, mare denique Triopium pariter, quo Gnidiorum ager pertingit, apud Herod. l. 1. Clio, n. 144. & n. 174 p. 72. Stephano, aliisque, Τριόπιον πόλις Καρίας, quod Gnidum deinde translatum est. Scylaci, p. 36. ἀκρωτήριον, promontorium est juxta Cnidum.

12. *Ab ea.*] A Cnido.

13. *Ipsum oppidum Phrygiæ.*] Cibyra nimirum, de quo nos paulo ante egimus. Cariæ tamen adscribitur in Notitia Eccles. Episcop. Et in Conc. CP. I. Leontius Cibyrensis subscribit, e Prov. Cariæ. Strabo, l. 13. p. 631. inter ea oppida numerat, quæ sunt juris veluti dubii, quod incerti fines essent, Lyciæ, Phrygiæ, Cariæque. Unam e maximis Asiæ præfecturis, διοικήσεσι, Cibyraticam fuisse, idem prodit.

14. *Celeberrima urbe.*] Ab his verbis novi capitis factum hactenus initium est: quam inepte, sat liquet.

15. *Laodicea.*] Mediterranea civitas ea fuit, Λαοδίκεια πρὸς τῷ Λύκῳ, Straboni, lib. 12. p. 578. & Philostr. l. 1. de vitis Sophist. p. 530. Nunc excisa penitus : vix e ruderibus moletrina una velari superstite. Loco tamen Turcæ fecere nomen *Eskihissar*, hoc est, vetus castellum. Errant qui *Laudichia* dici adhuc putant. Phrygiæ a Strabone adscribitur, loc. cit. ubi Capro & Lyco allui urbem ait. Lycum porro Curtius temere confundit cum Marsya, de quo mox, ut Salmasius monuit, p. 828. in Solin. aliique.

est Lyco flumini, latera alluentibus Asopo & Capro, appellata primo [1] Diospolis, dein Rhoas. Reliqui in eo conventu, quos nominare non pigeat, [2] Hydrelitæ, [3] Themisones, [4] Hierapolitæ. Alter conventus [5] a Synnada accipit nomen. Conveniunt [6] Lycaones, [7] Appiani, [8] Eucarpeni, [9] Dorylæi, Midæi, [10] Julienses, & reliqui ignobiles populi xv. [11] Tertius Apamiam vadit, ante appellatam Celænas, dein Ciboton. Sita est in radice montis Signiæ, circumfusa [12] Marsya, Obrima, Orga, fluminibus in Mæandrum cadentibus.

NOTÆ.

1. *Diospolis.*] Ceu civitas Jovis. *Rhoas*, a ῥέω, *fluo*, hoc est, ab amnium fluxu urbem circumambientium.

2. *Hydrelitæ.*] Ὕδρηλα τῆς Καρίας, Stephano, pag. 676. Ὕδρηλος Straboni, lib. 14. pag. 650. Livius, lib. 37. pag. 466. *Cariam*, inquit, *quæ Hydrela appellatur, agrumque Hydrelitanum, ad Phrygiam vergentem.*

3. *Themisones.*] Et hi Phrygiæ contributi. Θεμισώνιον χωρίον Φρυγίας, Stephano. Circa Laodiceam positum dicitur Θεμισώνιον oppidum, Straboni, lib. 12. pag. 576.

4. *Hierapolitæ.*] Ab Hierapoli, Phrygiæ magnæ oppido, inter Cibyra & Apameam, apud Ptolem. lib. 5. cap 2. Cariæ a Stephano attribuitur, Ἱερὰ πόλις Καρίας. In Notitia Episcopatuum, Prov. Phrygiæ Capatianæ, Λαοδίκεια, Ἱεράπολις, Θεμισώνιος, pro Θεμισώνιος In Conc. Gener. VI. pag. 1031, Sisinnius Episc. τῆς Ἱεραπολιτῶν μητροπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας.

5. *A Synnada.*] Synnadica Jurisdictio, seu conventus Synnadicus inde dictus. Majoris Phrygiæ mediterraneum oppidum Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. Σύνναδα. Phrygiæ Salutaris, in Notitia Episcopatuum, & in Concil. Gener. VI. pag. 1031. Martiali, lib. 9. Epigr. 76. *Synnas Phrygia.*

6. *Lycaones.*] Ut dictum est sectione 25.

7. *Appiani.*] In Conc. VI. Gener. pag. 1039. Petrus Episcopus πόλεως Ἀππίας, cum Ancyrano Phrygiæ Episcopo subscribit. In Notitia Eccles. antiq. inter Episcopales sedes Phrygiæ Capatianæ, Ἀππία.

8. *Eucarpeni.*] Ab oppido Phrygiæ, Εὐκαρπία Straboni, lib. 12. pag. 576. Majoris Phrygiæ, ut ipsa Synnadá, Ptolemæo loc cit. Phrygiæ Salutaris, in Notit. Episcop.

9. *Dorylæi.*] Δορυλάιον, ejusdem Phrygiæ majoris, & Salutaris, iisdem auctoribus. Μιδάϊον quoque: Ptolemæo, Δορύλαιον, Μιδάειον. Caracallæ nummus apud Spanhem. pag. 905. ΜΙΔΑΕΩΝ. De Dorylao rursum, sect. 31. De Midaïo, a quo Midæi, sect. 41.

10. *Julienses.*] Quorum oppido nomen Ἰουλιόπολις apud Ptolem. lib. 5. cap. 2. Vide librum quem edidimus, de Nummis antiquis Populorum & Urbium, verbo ΙΟΥΛΙΕΩΝ, & ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ.

11. *Tertius.*] Apamenus conventus ab Ἀπάμεια, quæ prius Κελαιναί, ut refert Strabo, lib 12. pag. 577. & Stephanus, pag. 91. deinde Κιβωτός, ut idem Strabo ait, pag. 576. hoc est, Arca dicta est, quod in arcæ modum a tergemino amne illam ambiente clauderetur. Κελαιναί, quod ab eo oppidó Apameam cives transducti. Magnæ Phrygiæ tum a Strabone accensetur, loc. cit. tum a Ptolem. lib. 5. cap. 2. Nummus antiquus apud Spanhemium, pag. 890. ΚΙΒΩΤΟC. ΑΠΑΜΕΩΝ. ΜΑΡCΥΑC.

12. *Marsya.*] Μαρσύαν & Ὀργᾶν Strabo quoque nominat, lib. 12. pag. 577. quos in Mæandrum labi ait. Obrimæ fontium Livius meminit, lib. 38. pag. 473.

[1] Marſyas ibi redditur, ortus, ac paulo mox conditus, [2] ubi certavit tibiarum cantu cum Apolline, [3] Aulocrenis: ita vocatur convallis decem mill. paſſuum ab Apamia, Phrygiam petentibus. [4] Ex hoc conventu deceat nominare [5] Metropolitas, [6] Dionyſopolitas, Euphorbenos, [7] Acmonenſes, [8] Peltenos, Silbianos. Reliqui ignobiles IX.

Doridis in ſinu, [9] Leucopolis, [10] Hamaxitos, [11] Elæûs, Euthene. Dein Cariæ oppida, [12] Pitaïum, [13] Eutane, [14] Halicarnaſſus. Sex

Notæ.

1. *Marſyas ibi.*] Marſyas, inquit, ibi emergit amnis, qui poſt paulo quam ortus erat, ſe ſe in terram abdiderat, in eo loco qui Aulocrene dictus eſt, αὐλȣ̃ κρήνη, quaſi fontem tibiarum, vel tibiæ dixeris: a quo fonte, & monti deinde, & convalli, & regioni nomen idem eſt inditum. Ita Maximus Tyrius, diſſert. 38. pag. 385. Vide Notas & Emendationes num. LXX.

2. *Vbi certavit.*] Marſyas nimirum, cujus e ſanguine amnem exortum fabulæ narrant. Vide Apollod. lib. 1. de Diis, pag. 13. Diodor. Sic. lib. 3. Bibl. pag. 192. Photium in Bibl. cod. 190. pag. 477. Hygin. fab. 165. Livium, lib. 38. p. 472. Ovid. lib. 6. Metam. v. 390.

3. *Aulocrenis.*] Αὐλȣ̃ κρήναις. Solinus & Martianus, *Aulocrene.* Salmaſius fruſtra, contra tot teſtes unus, αὐλοθρήνης, in Solin. pag. 834. Plinius ipſe lib. 16. ſect. 89. regionem Aulocrenen vocat.

4. *Ex hoc conventu.*] Apameno.

5. *Metropolitas.*] Μητρόπολις Φρυγίας, ἀπὸ τȣ̃ μητρὸς τῶν Θεῶν οἰκισθεῖσα, inquit Stephanus, a Deûm Matre nomen accepit, quæ ſedem ibi habuit. Urbs eſt Magnæ Phrygiæ, Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. Phrygiæ Salutaris, in Notitia Epiſcop. In nummis, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

6. *Dionyſopolitas.*] Ab urbe Dionyſopoli Phrygiæ, quam Eumenes & Attalus condidere. Auctor Stephanus, pag. 239. Vide librum, quem nuper edidimus, de Nummis antiquis Populorum & Urbium, verbo ΔΙΟΝΥϹΟΠΟΛΕΙΤΩΝ Phrygiæ.

7. *Acmonenſes.*] Oppidum magnæ Phrygiæ Ἀκμονία, Ptolem. lib. 5. cap. 2. & Stephano. Ἀκμωνία Phrygiæ Capatianæ, in Notitia Epiſcop Nummus Agrippinæ Claudii, apud Patin. pag. 109. ΑΚΜΩΝΕΩΝ.

8. *Peltenos.*] Quorum oppidum Phrygiæ magnæ Πέλται, apud Strabon. lib. 12. pag. 576. & Ptolem. loc. cit. ut Silbianorum Σίλβιον. In Notitia Epiſcopatuum Phrygiæ Capatianæ, Σιβλία, permutatis litteris, pro Σιλβία.

9. *Leucopolis.*] Oppidum videtur in litore fuiſſe cognomine: Mela enim, lib. 1. cap. 16. unde hæc Plinius: *Trans Halicarnaſſum illa ſunt*, inquit: *Litus Leuca. Vrbes, Myndus* &c.

10. *Hamaxitos.*] Et alia eſt ejuſdem nominis in Troade. Ἁμαξιτὸς *Hamaxitos* orbitam Græce ſonat, ſeu viam quæ ad agendum curriculum patet.

11. *Elaûs, Ethene.*] Illa Græcis Ἐλαιȣ̃ς, vel potius Ἐλεȣ̃ς haud procul Lorymis, apud Strabonem, lib. 14. pag. 655. Hæc vero Εὐθῆναι. Stephanus: Εὐθῆναι πόλις Καρίας. In Theſauro Goltzii, pag. 215. ex nummo vetere, ΕΥΘΗΝΙΤΩΝ.

12. *Pitaïum.*] Stephano, pag. 552. Πιταῖον, πόλις Καρίας.

13. *Eutane.*] Hæc Pomponii Melæ Euthane eſt, lib. 1. cap. 16. inter Cnidum & Ceramicum ſinum, in receſſu poſita.

14. *Halicarnaſſus.*] Mela, lib. 1. cap. 16. *Halicarnaſſos, Argivorum colonia, & cur memoranda ſit, præter conditores, Mauſoleum efficit, regis Mauſoli monumentum, unum de miraculis ſeptem, Artemiſiæ opus.* Nunc rudera vix ſuperſunt hujus civitatis in deſerto loco, cui nomen *Boudron*, contra inſulam Coam. Hinc Dionyſius Halicarnaſſeus rerum Romanarum ſcriptor, cui Ælius prænomen fuit, teſte Euſtathio in Iliad. β. pag. 368. Hæc pariter Herodoti patria.

oppida [1] contributa ei sunt a Magno Alexandro, [2] Theangela, [3] Sibde, Medmassa, Euranium, [4] Pedasum, [5] Telmessum. [6] Habitatur inter duos sinus, [7] Ceramicum & Iasium. Inde [8] Myndos, & ubi fuit Palæmyndus, Nariandus, [9] Neapolis, [10] Caryanda, [11] Termera libera, [12] Bargyla, & a quo sinus Iasius, oppidum [13] Iasus.

[14] Caria interiorum nominum fama prænitet: quippe ibi sunt oppida, [15] Mylasa libera, [16] Antiochia, ubi fuere [17] Seminethos & Cra-

NOTÆ.

1. *Contributa.*] Jura petere Halicarnassum coacta: sive Halicarnassensi jurisdictioni subjecta. Aliud est quod Strabo refert, l. 13. p. 611. a Mausolo Cariæ rege sex oppidorum cives Halicarnassum esse transductos.

2. *Theangela.*] Θεάγγελα, πόλις Καρίας, Stephano. Apud Athen. l. 6. p. 271. Philippus Θεαγγελεὺς historicus. Apud Plutarchum in Alexandro, p. 691. Χάρης Εἰσαγγελεὺς, pro Θεαγγελεύς. Et apud Strab. l. 13. p. 611. Συναγέλα, pro Θεάγγελα.

3. *Sibde.*] Σίβδα, πόλις Καρίας. Et Μέδμασος, πόλις Καρίας. Stephano.

4. *Pedasum.*] Τὰ Πήδασα Straboni, l. 13. p. 611. unde regioni nomen Πηδασίς. Apud Auctorem libri de mirab. auscult. Πηδασία τῆς Καρίας. Apud Herod. lib. 6. Erato, p. 340. n. 20. Κάρες Πηδασεῖς.

5. *Telmissum.*] Forte rectius *Telmisum*, per unicum σ. ut a Telmesso Lyciæ hac nota dirimatur. Incolæ Τελμισεῖς a Polemone vocitantur, apud Suidam: ab Halicarnasso stadiis LX. disjuncti, hoc est VII. M. D. pass.

6. *Habitatur.*] Halicarnassus nimirum.

7. *Ceramicum.*] Ab oppido Ceramo: Κέραμος in Doride, Ptolemæo, l. 5. c. 2. Nunc *Golfo di Castel Marmora*. De Iasio mox.

8. *Myndos.*] Stephanus: Μύνδος, πόλις Καρίας· ἔστι καὶ πόλις ἄλλη Καρίας, Παλαιὰ Μύνδος, hoc est, antiqua Myndos. In Notitia Eccles. Ἄμυνδος.

9. *Neapolis.*] Pomponio quoque, l. 1. c. 16 & Ptolemæo, lib. 5. c. 2. nota Cariæ civitas: & in Notitia Episcop. Prov. Cariæ.

10. *Caryanda.*] Καρυάνδα Straboni l. 14. p. 658. & Harpocrat. p. 192. Hinc ortus Scylax Caryandensis, scriptor rerum Geographicarum.

11. *Termera.*] Τέρμερον Strabo vocat, p. 657. juxta promontorium Myndiorum, cui nomen pariter Τερμέριον fuit. Stephano, Τέλμερα, πόλις Καρίας.

12. *Bargyla.*] Stephano, τὰ Βάργυλα, πόλις Καρίας, prope Iasum & Myndum. MSS. Pliniani, *Bargilia*. Straboni, l. 14. p. 654. τὰ Βαργύλια.

13. *Iasus.*] Ἰασσὸς Straboni, lib. 14. p. 658. Ptolemæo, lib. 5. c. 2. & Stephano. Melæ, *Iasos*. In Notit. Episcop. Prov. Cariæ, Ἰασός. Nunc *Askem*, sive *Askem Kalesi*: ut aïunt ii, qui hæc loca proxime viderunt.

14. *Caria.*] Quæ deinceps recensentur, sunt Alabandici conventûs.

15. *Mylasa.*] Straboni l. 14. p. 658. Ptolemæo, lib. 5. c. 2. Dioni, lib. 48. pag. 373. Μύλασσα. Stephano, Μύλασα. Augusti nummus apud Spanhem. p. 905. CEBACTΩ. MYΛACEΩN. Hodie *Melazzo*, ut recentiores volunt, qui nuper hanc oram lustrarunt: etsi id nomen Mileto Joniæ oppido Geographorum vulgus adjudicat.

16. *Antiochia.*] Stephano, pag. 87. Ἀντιόχεια τῆς Καρίας, quam & ab Antiocho Seleuci F. conditam, & Pythopolin prius appellatam tradit. Straboni, l. 12. p. 630. & Ptolemæo, l. 5. c. 2. Ἀντιόχεια πρὸς Μαιάνδρῳ, ab amne quo alluitur. Nummus Trajani Decii, apud Spanhem, pag. 888. ANTIOXEΩN MEANΔPOC.

17. *Seminethos.*] MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Simmethos*.

naos oppida: nunc eam circumfluunt Mæander, & [1] Orſinus. Fuit in eo tractu & [2] Mæandropolis. Eſt [3] Eumenia Cludro flumini apposita, Glaucus amnis, [4] Lyſias oppidum, & [5] Orthoſia: [6] Berecyntius tractus, [7] Nyſa: Tralles, eadem [8] Euanthia, & [9] Seleucia, & Antiochia dicta. Alluitur Eudone amne, perfunditur [10] Thebaïde. Quidam ibi Pygmæos habitaſſe tradunt. Præterea ſunt [11] Thydonos, Pyrrha, Eurome, Heraclea, Amyzon, [12] Alabanda libera, quæ conventum eum cognominavit: [13] Stratonicea libera, [14] Hynidos, [15] Ceramus,

NOTÆ.

1. *Orſinus.*] Ita M S S. proxime laudati. Editi, *Moſſinus.*

2. *Mæandropolis.*] Stephano, Μαιανδρούπολις, Μαγνησίας πόλις, hoc eſt, Magnetum ditionis.

3. *Eumenia.*] Εὐμένειαν, Stephanus: Ptolemæus, lib. 5. c. 2. Strabo lib. 12. p. 576. aliique Phrygiæ magnæ Εὐμένειαν adjudicant: Phrygiæ Capatianæ, Notitia Epiſcop.

4. *Lyſias.*] Λυσιὰς Straboni, lib. 12. p. 576. & Ptolemæo, l. 5. c. 2. in Phrygia magna. Phrygiæ Salutaris, in Notitia Epiſcop.

5. *Orthoſia.* Ptolemæo, l. 5. c. 2. in Caria, Ὀρθωσίας. In Notit. Epiſcop. Prov. Cariæ, Ὀρθοσίας. Straboni, l. 14. p. 650. trans Mæandrum, circa Nyſam poſita Ὀρθωσία.

6. *Berecyntius.*] Nyſæ urbi, Marſyæque amni proximus, in Phrygia. Heſychius: Βερεκύνται, Φρυγῶν τι γένος, Strabo, l. 10. p. 469. Βερεκυντες, Φρυγῶν τι φῦλον. Hinc Cybele Berecynthia mater appellata.

7. *Nyſa.*] Νύσα Straboni, lib 14. p. 649. proxime Tralles. Ab Antiocho Seleuci F. de matris nomine Νύσαν appellatam eſſe, auctor eſt Stephanus, verbo Ἀντιόχεια. Nummus Elagabali Imp. mediæ formæ, ex ære, in Cimelio noſtro Pariſ. ΝΥϹΑΕΩΝ.

8. *Evanthia.*] A copia ſcilicet florum, qui in agro Tralliano naſcuntur. Stephanus: Τράλλις, πόλις Λυδιάς, πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ· ἡ πρότερον λεγομένη Ἄνθεια, διὰ τὸ πολλὰ ἄνθη ἐκεῖ πεφυκέναι. Cariæ Ptolemæus adſcribit, lib. 5. cap. 2. Lydiæ Stephanus, & Notitia Epiſcop. Nempe in eo tractu poſita fuit, quem Lydi, Cares, & Jones incolerent, ut Strabo monet, l. 14. p. 648. Nummus L. Veri in Theſ. Goltzii, ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ.

9. *Seleucia.*] Antiochus Seleuci F. & ſuum urbi, & patris nomen impoſuit.

10. *Thebaïde.*] Amne oppidum interſecante. Rectius, ut in MSS. quibuſdam, *Thebaïte.*

11. *Thydonos.*] De hac ceteri ſilent. Πύῤῥαν in Caria Ptolemæus agnoſcit, l. 5. cap. 2. Εὔρωμον, Ἡράκλειαν, Ἀμυζόνα, Strabo, lib. 14. pag. 658. Stephanus, aliique. Ptolemæo hæc Ἡράκλεια πρὸς Ἀλβάνῳ dicitur, a monte, ut arbitror, proximo.

12. *Alabanda.*] Unde conventus Alabandicus. Ἀλάβανδα Ptolemæo, loc. cit. in Caria. In Notitia Epiſc. Ἀλάπανδα, mendoſe. In mediterraneis civitatibus, cum Stratonicea, apud Strab. loc. cit. Nummus Auguſti, apud Spanhem. pag. 644. ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. De Alabandis, Livius lib. 38. pag. 472.

13. *Stratonicea.*] Στρατονίκεια Straboni, loc. cit. Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. in Cariæ mediterraneis urbibus, Στρατονίκη.

14. *Hynidos.*] Forte litteris permutatis Ἴδυμος, quæ urbs Ptolemæo loc. cit. in Cariæ mediterraneis appellatur, cum Stratonicea, aliiſque.

15. *Ceramus.*] Hæc vero cum mediterranea ſit, ab ea ſitu diſpar videtur, a qua Ceramicum ſinum paulo ante diximus appellari, inter Cnidum & Halicarnaſſum.

[1] Trœzene, Phorontis. Longinquiores [2] eodem disceptant foro, [3] Orthronienses, [4] Halydienses, seu [5] Hippini, [6] Xystiani, Hydissenses, [7] Apolloniatæ, Trapezopolitæ, Aphrodisienses liberi. Præter hæc sunt [8] Coscinus, [9] Harpasa apposita fluvio Harpaso, quo & Trallicon cum fuit, alluebatur.

XXX. Lydia autem perfusa flexuosi amnis Mæandri recursibus, super Ioniam procedit, Phrygiæ ab exortu Solis vicina, ad septentrionem Mysiæ, meridiana parte Cariam amplectens, [10] Mæonia ante appellata. Celebratur maxime [11] Sardibus in latere Tmoli montis, qui [12] antea Timolus appellabatur, [13] vitibus consitus, &

NOTÆ.

1. *Trœzene.*] In Caria Trœzenios olim habitasse, auctor est Strabo, l. 14. pag. 656. Cum autem Stephano teste, Trœzenis in Græcia Phorbantium mons fuerit, ab eo Φορβαντίδα urbem hic quoque in Caria cognominasse Trœzenios putarim, non *Phorontin*.

2. *Eodem ... foro.*] Nempe Alabandico.

3. *Orthronienses.*] Ita M S S. omnes: non *Othronienses*.

4. *Halydienses.*] In M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Alidienses*. Haud dubie *Alindienses*, ab oppido Cariæ mediterraneo, Ἄλινδα Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. τὰ Ἄλινδα Straboni, lib. 14. pag. 657. &, qui Strabonem transcripsit, Arriano, lib. 1. de Exped. Alex. pag. 67.

5. *Hippini.*] Forte *Hipsini*: est enim Ἶψος, inter Episcopales sedes Phrygiæ Salutaris, in Notitia Eccles. antiq.

6. *Xystiani.*] Ξύστις & Ὑδισσός Cariæ civitates, apud Stephanum. Ὕδισσα hoc dicitur Ptolemæo, inter mediterranea oppida.

7. *Apolloniatæ.*] Et hæ inter Cariæ mediterraneas civitates a Ptolemæo recensentur, lib. 5. cap. 2. Ἀπολλωνία πρὸς Ἀλμβάνῳ, Τραπεζόπολις, Ἀφροδισιάς. In Notitia Episcop. Ἀπολλωνίας, & Ἀφροδισιάς, Provinciæ Cariæ: Τραπεζόπολις, Phrygiæ Capatianæ adscribitur. Et in Conc. Quinisexto, pag. 1200. Eugenius Episcopus πόλεως Τραπεζῶν Πακατιανῆς. Lydiam inter & Cariam, sitam hanc Aphrodisiadem ait Stephanus, pag. 144.

8. *Coscinus.*] Pagus est trans Mæandrum positus, Κοσκινία Straboni, lib 14. pag. 650.

9. *Harpasa.*] Stephanus: Ἅρπασα, πόλις Καρίας, ἀπὸ Ἁρπάσου ποταμοῦ. In Cariæ mediterraneis oppidis, Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. & in Notitia Episcop. Ἀρπασά. De fluvio Harpaso, Livius lib. 38. pag. 472.

10. *Mæonia ante.*] Hesychius: Μαιονία, ἡ Λυδία. Ab amne Mæone sic appellatam Stephanus prodidit, ἀπὸ Μαίονος ποταμοῦ. A Mæone Rege, Diodorus, lib. 3. Bibl. pag. 191. A Lydo Atyïs filio, qui Meon prius vocabatur, Herod. lib. 1. Clio, n. 7. pag. 4. Λυδὸς ὁ Ἄτυος, ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεύμενος. Homero in Catal. vers. 373. Μήονες Dionysio Halic. lib. 1. Antiquit. pag. 21. Μηϊονία dicitur: nempe Ionico idiomate: nam communis lingua Μαίονας & Μαιονίαν effert. Vide Strabonem, lib. 13. pag. 625.

11. *Sardibus.*] Σάρδις Ptolemæo in Lydia, lib. 5. cap. 2. Αἱ Σάρδεις Straboni, lib. 13. pag. 625. & in Notitia Episc. Prov. Lydiæ. Nummus Musæi Parisiensis, ex ære, mediocris formæ, Hadriano Principe cusus, ΙΙΑΦΙΗ CΑΡΔΙΑΝΩΝ. Sardibus Tmolus imminet, inquit Strabo, loc. cit.

12. *Antea Timolus.*] Ovid. lib. 6. Metam. vers. 15.

Deseruêre sui Nymphæ vineta Timoli.

Et lib. XI. vers. 86.

Sui vineta Timoli,
Pactolumque petit.

13. *Vitibus.*] Ovidius, de Ponto.

Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos.

De Tmolite vino dicemus l. 14. sect. 9.

[1] ex eo profluente Pactolo, eodemque Chrysorrhoa, ac fonte Tarne: a Mæoniis civitas ipsa [2] Hyde vocitata est, clara stagno [3] Gygæo. Sardiana nunc appellatur ea jurisdictio. Conveniuntque in eam [4] extra prædictos, Macedones [5] Cadueni, [6] Philadelpheni, & ipsi in radice Tmoli Cogamo flumini appositi [7] Mæonii, Tripolitani: iidem & Antoniopolitæ Mæandro alluuntur: [8] Apollonoshieritæ, [9] Mesotimolitæ, & alii ignobiles.

Ionia ab Iasio sinu incipiens, [10] numerosiore ambitu litorum flectitur. In ea primus sinus Basilicus, Posideum promontorium & oppidum, oraculum [11] Branchidarum appellatum, nunc [12] Didymæi Apollinis, a litore stadiis viginti. Et inde centum octoginta, [13] Miletus

NOTÆ.

1. *Ex eo profluente.*] Strabo, loc. cit. Chrysorrhoam, ab auri ramentis, quæ devehebat olim, appellatum scribit: at ævo suo ea defecisse. Vide & Plutarch. lib. de fluviis, pag. 1153.

2. *Hyde vocitata.*] Oppido ipsi alii, alii arci tantum id nomen inditum esse voluerunt, inquit Strabo, loc. cit. Hesych. Ὕδη, πόλις Λυδίας.

3. *Gygæo.*] Γυγαία λίμνη, a Sardibus stadiis XL. seu V. mill. pass. teste Strab. loc. cit. Γυγαία λίμνη, Eustathio in Iliad. β. pag. 365. & Scholiastæ Nicand. in Theriac. pag. 30. Circa hunc locum monumenta regum Lydiæ fuisse posita, auctor est Strabo.

4. *Extra prædictos.*] Orthronienses, Alindienses, &c. quos Alabandici conventus esse monuimus.

5. *Cadueni.*] Vel *Cadieni.* Oppidum Κάδοι. Vide Not. & Emend. num. LXXI.

6. *Philadelpheni.*] Stephano, Φιλαδέλφεια, πόλις Λυδίας, Straboni quoque, l. 13. p. 628. Ptolemæo, l. 5. c. 2. & in Notitia Episc. Prov. Lydiæ. Græci incolæ nomen antiquum retinent: Turcæ *Allahscheyr*, hoc est, Dei civitatem vocant: ab Hebræo, ut quidem videtur, אל שער.

7. *Mæonii.*] In Notitia Episc. Provinciæ Lydiæ, tertio loco Τρίπολις, sexto Μεονία, pro Μαιονία, vel Μηονία nominatur. Tripolin Cariæ Ptolemæus, & Stephanus accensent. Eam Mæandro allui, præter Plinium, nummus testatur, apud Spanhemium, pag. 888. ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝΔΡ.

8. *Apollonoshieritæ.*] Oppido nomen Ἀπόλλωνος ἱερόν, Apollinis fanum: in Notitia Episcopatuum, Provinciæ Lydiæ. Vide Notas & Emend. num. LXXII.

9. *Mesotimolitæ.*] Qui medium Timolum, seu Tmolum montem incolerent, sic appellati. Vide Notas & Emend. num. LXXIII.

10. *Numerosiore ambitu.*] Ex Pomponio id expressum, ita scribente, l. 1. c. 16. *Post Basilicum sinum Ionia aliquot se ambagibus sinuat, & primum a Posideo promontorio flexum inchoans, &c.* Sinui ac promontorio nomen est hodie a Mylassis, *Golfo di Melasso, Capo di Melasso.* Ποσείδιον τὸ Μιλησίων. a Strabone oppidum vocatur, l. 14. p. 632.

11. *Branchidarum.*] Hæc sunt e Mela transcripta, lib. 1. cap. 17. A Brancho Apollinis sacerdote, posteri Branchidæ Βραγχίδαι sunt appellati, quos penes ejus templi, quod Διδυμέως vel Διδυμαίου Ἀπόλλωνος ἐν Βραγχίδαις dictum est, cura sacerdotiumque mansit. Strabo, lib. 9. p. 421. & alibi passim.

12. *Didymæi.*] A loco in quo oraculum fuit, nomen id traxit. Stephanus: Δίδυμα, οὐδετέρως, τόπος καὶ μαντεῖον Μιλήτου, ἀφιερωμένον Διῒ καὶ Ἀπόλλωνι. *Didyma, neutro genere, locus & oraculum Mileti, Iovi sacrum, & Apollini.*

13. *Miletus.*] Μίλητος Græcis. Hodie *Palatschia*, quod ex ingenti civitate, vix palatiorum, superbarumque ædium rudera nunc supersint. Ibi repertam nuper aïunt veterem Inscriptionem, in qua legeretur ΠΟΛΙΣ ΜΙΛΗΣΙΩΝ.

Ioniæ

Ioniæ caput, [1] Lelegeïs ante, & Pityusa, & Anactoria nominata, [2] super octoginta urbium per cuncta maria genetrix; nec fraudanda cive Cadmo, [3] qui primus prosam orationem condere instituit. Amnis [4] Mæander ortus e lacu in monte [5] Aulocrene, plurimisque affusus oppidis, & repletus fluminibus crebris, ita sinuosus flexibus, ut sæpe credatur reverti: Apamenam primum pervagatur regionem, mox Eumeneticam, ac dein Bargyleticos campos: postremo Cariam placidus, [6] omnesque eos agros fertilissimo rigans limo, ad decimum a Mileto stadium lenis illabitur mari. Inde mons Latmus. Oppida, Heraclea [7] montis ejus cognominis: Carica, [8] Myûs, quod primo condidisse Iones narrantur, [9] Athenis profecti: [10] Naulochum, Priene. In ora quæ [11] Trogilia appellatur, [12] Gessus amnis. [13] Regio omnibus Ionibus sacra, & ideo Panionia appellata. Juxta [14] a fugitivis

NOTÆ.

1. *Lelegeïs.*] Stephanus, de Mileto: Πρῶτον Λελεγηῒς ἐκαλεῖτο, ἀπὸ τῶν ἐνοικούντων. A Lelegibus incolis id nomen traxit. A copia pinuum, Πιτύουσα. Ab Anactore rege, Ἀνακτορία. Ita cum Stephano, Eustathius in Dionys. v. 825. p. 109. & vers. 456. pag. 65. Item Scholiastes Apollon. ad lib. 1. Argon. v. 186. Pausan. in Achaïc. l. 7. p. 398. & Schol. Aristoph. in Pluto, p. 62.

2. *Super octoginta.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIV.

3. *Qui primus prosam.*] Id quoque Solinus habet, c. 40. pag. 70. Vide quæ dicturi sumus, l. 7. sect. 57.

4. *Mæander.*] Incolis *Mindre:* Turcis, *Boïouc-Mindre*, hoc est *major Mæander:* Caystrum enim minorem Mæandrum vocant.

5. *Aulocrene.*] De eo diximus sect. 29. ubi & de Apamena regione, & de Eumenia, ac de Bargylis.

6. *Omnesque eos.*] Ita libri omnes: neque necesse est *Iones* vel *Ionum agros*, invitis iis supponere, quod Salmasius facit, p. 836. in Solin.

7. *Montis ejus cognominis.*] Hoc est, ejusdem cum eo monte nominis, Latmos quoque & ipsa vocitata. Vide Notas & Emend. num. LXXXV. Est autem mons Latmus, ut ait Mela, l. 1. c 17. Endymionis a Luna, ut ferunt, adamati fabula nobilis.

8. *Myûs.*] Μυοῦς, πόλις Ἰωνίας, Stephano: una de duodecim Ioniæ urbibus, Straboni, l. 14. p. 636. Nec Myuntis, nec Prienes ulla hodie exstant vestigia. Myuntem Iones deduxisse colonos, testis Pausanias in Achaïc. l. 7. p. 400.

9. *Athenis &c.*] Id quoque Vitruvius affirmat, l. 4. c. 1. p. 60.

10. *Naulochum, Priene.*] Ναύλοχος, Πριήνη. Hæc Biantis patria: quam & Cadmen Strabo vocitatam ait, lib. 14. p. 636.

11. *Trogilia.*] Τρωγίλιον, Straboni, loc. cit.

12. *Gessus.*] Gæsus amnis Melæ, l. 1. c. 17. Γαίσων Ephoro, lib. 5. apud Athenæum, l. 7. p. 311.

13. *Regio.*] Juxta Prienen *est Panionium*, inquit Mela, loc. cit. *sacra regio, & ob id eo nomine appellata, quod eam communiter Iones colunt.* Straboni, lib. 14. p. 639. Πανιώνιον. Ibi Iones solennem conventum agere soliti, Neptunoque sacra facere Panionia dicta. Urbibus duodecim Panionion constabat, teste Herod. l. 1. Clio, n. 143. p. 61.

14. *A fugitivis.*] Mela perelegauter: *Ibi a fugitivis, ut aïunt, condita, (nomen fama annuit) Phygela.* Strabo, loc. cit. Stephanusque eum secutus, & Suidas tomo 2. p. 653. non a φυγὰς quæ vox fugitivum sonat, Φύγελα, sed Πύγελα scribunt. Suidas appellationis origi-

conditum (uti nomen indicio eſt) Phygela fuit , & [1] Marátheſium oppidum. Supra hæc [2] Magneſia Mæandri cognomine inſignis , a Theſſalica Magneſia orta. Abeſt ab Epheſo xv. mill. paſſuum : Trallibus eo amplius MMM. Antea Theſſaloce & Androlitia nominata : & [3] litori appoſita Deraſidas inſulas ſecum abſtulit mari. Intus & [4] Thyatira alluitur Lyco, Pelopia aliquando, & [5] Euhippa cognominata.

In ora autem [6] Manteium, [7] Epheſus [8] Amazonum opus, [9] multis antea expetita nominibus: Alopes, cum pugnatum apud Trojam eſt, mox Ortygia, & Morges vocata eſt, & Smyrna cognomine Trachea, & Samornion, & Ptelea. Attollitur [10] monte Pione, alluitur [11] Cayſtro in [12] Cilbianis jugis orto, multoſque amnes deferente , & ſta-

NOTÆ.

nem trahit a morbo τῶν πυγῶν, quo ſocii Agamemnonis laborantes, ibi manſerunt. Vinum Phygelites οἶνον Φυγελίτην, ab hoc loco commendat Dioſcorides, l. 5. c. 12. Hodie *Figela*.

1. *Maratheſium.*] Scylaci, p. 35. Μαραθήσιον inter Epheſum & Magneſiam. Epheſiorum urbs a Stephano appellatur, quod his parebat.

2. *Magneſia.*] Magneſia quæ ſuper Mæandrum , Livio , lib. 37. pag. 462. Straboni, l. 14. p. 636. Μαγνησία ἡ πρὸς Μαιάνδρῳ, Μαγνήτων ἀποικία τῶν ἐν Θετταλίᾳ, καὶ Κρητῶν, Magnetum Theſſaliæ, Cretenſiumque colonia. Idcirco πόλις ἑλληνὶς, urbs Græcanica a Scylace vocatur, p. 35. A Lacedæmoniis colonos eo miſſos ſcribit Velleïus, l. 1. p. 3.

3. *Litori appoſita.*] Cum in litore eſſet, plurimum limi deferente amne, junctæ ſunt continenti , oppidoque ipſi Deraſidæ inſulæ. Hoc antea Plinio jam memoratum , l. 2. ſect. 91.

4. *Thyatira.*] Lydiæ a Stephano accenſetur : Θυάτειρα , πόλις Λυδίας , ἡ πρότερον Πελόπεια. A Ptolemæo item , l. 5. cap. 2. & in Notitia Epiſcopatuum. In nummo Juliæ Titi , apud Patin. p. 155. ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ. Turcis hodie *Akhiſſar* , hoc eſt, Caſtellum novum. Quidam affinitate nominis decepti , *Tiria* eſſe putaverunt , quæ urbs Epheſo diſtat xxv. mill. paſſ. Sed hanc recenter eſſe conditam conſtat.

5. *Euhippa.*] Εὔιππος , equitatu præſtans : quod equos generoſos aleret. MSS. *Euhippia.* Stephanus : Εὐίππη, δῆμος Καρίας.

6. *Manteïum.* [Μαντεῖον , hoc eſt, oraculum.

7. *Epheſus.*] Nunc pagus eſt, Turcis *Aiaſalouc* : Italis , *Efeſo*. In nummis ΕΦΕCΙΩΝ.

8. *Amazonum.*] Unius Amazonum nomine Ἔφεσον appellatam ſcribit Heraclides, l. de Politiis, tit. Ἔφεσος. Mela, lib. 1. cap. 17. non ipſam Epheſum , ſed Templum eas ſtruxiſſe ſcribit Dionyſium Perieg. & alios ſecutus.

9. *Multis antea.*] Ex iis hæc Stephanus habet Ἐκαλεῖτο δὲ Σμύρνα. a Smyrne Amazone : Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Σάμορνα, καὶ Τειχία (lege Τραχεῖα , ex Euſtathio eadem referente ad Dionyſii v. 827. p. 109.] καὶ Ὀρτυγία, καὶ Πτελέα. Heſychius : Σαμόρνια, οἱ δὲ Σαμορνία , ἡ Ἔφεσος. Smyrnæ quoque nomen inditum Epheſo auctor eſt Strabo , l. 14. p. 633. Ab ulmorum frequentia, Pteleæ nomen traxit.

10. *Monte Pione.*] Τοῦ Πίονος τοῦ ὄρους in Epheſio agro fertilitatem commendat Pauſanias , in Achaïc. l. 7. p. 406.

11. *Cayſtro.*] Amne, qui Καΰστρος Græcis , accolis hodie *Caraſou* : Turcæ , ut diximus , Mæandrum minorem , ſeu nigrum , vocant.

12. *Cilbianis jugis.*] Sic juga montium appellantur quæ Cayſtro ſunt proxima , & circumjecto pariter agro id nomen fuit. Euſtathius in Dionyſ. v. 837. p. cxi. ἀπὸ δὲ τοῦ Καΰστρου καλεῖται καὶ πεδίον Καΰστριον, ᾧ συνεχὲς τὸ Κιλβιανόν.

gnum [1] Pegaſeum, [2] quod Phyrites amnis expellit. Ab his multitudo limi eſt, qua terras propagat, mediiſque jam campis [3] Syrien inſulam adjecit. Fons in urbe [4] Callipia, & templum Dianæ complexi e diverſis regionibus [5] duo Selenuntes. Ab Epheſo Manteium aliud Colophoniorum, & intus ipſa [6] Colophon, [7] Haleſo affluente. Inde [8] Apollinis Clarii fanum, [9] Lebedos: fuit & [10] Notium oppidum. Promontorium [11] Coryceon, mons [12] Mimas CCL. mill. paſſuum excurrens, atque in continentibus campis reſidens. Quo in loco Magnus Alexander intercidi planitiem eam juſſerat VII. mill. D. paſſ. longitudine, ut duos ſinus jungeret, [13] Erythraſque cum Mimante circumfunderet. [14] Juxta eas fuere oppida [15] Pteleon, Helos, Dorion: [16] nunc eſt Aleon fluvius, [17] Corynæum Mimantis promontorium,

NOTÆ.

1. *Pegaſeum.*] Πηγάσειον, cujus appellationis ratio eadem, quæ fontis illius, quem ungulæ ictu Pegaſus aperuiſſe dicitur, ut ait Feſtus, verbo *Pegaſides Muſæ.*

2. *Quod Phyrites*] MSS. R. 1. 2. &c. *Pyrrhites*, quod ſincerius videtur.

3. *Syrien inſulam.*] Et hoc jam dicere antevertit, l. 2. ſect. 91.

4. *Callipia.*] Ita MSS. omnes. Rectius *Calippia.* Sed *Alitaam* non auſim reponere cum Pintiano, etſi id fonti nomen eſt apud Pauſaniam, loc. cit.

5. *Duo Selenuntes.*] Σελινοῦντες Xenophonti, lib. 5. de Exped. Cyri, p. 350. Σελινοῦντες Laërtio, in Xenophontis vita, p. 46.

6. *Colophon.*] Κολοφών Græcis. Nunc diruta.

7. *Haleſo.*] Ἄλης Pauſaniæ dicitur, totius Ioniæ amnis frigidiſſimus, lib. 7. in Achaïc. p. 406. Et Schol. Lycophr. p. 125. Ἄλεντος ποταμοῦ Κολοφῶνος.

8. *Apollinis Clarii.*] Tacitus, lib. 2. Annal. de Germanico: *Appellit Colophona, ut Clarii Apollinis oraculo uteretur. Non femina illic, ut apud Delphos, ſed certis e familiis, & ferme Mileto accitus ſacerdos, &c.* Pauſaniæ eſt Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν Κλάρῳ, loc. cit.

9. *Lebedos.*] Λέβεδος, a Colophone diſtans ſtad. 120. hoc eſt, XV. M. P. Nummus Caracallæ in Muſæo Pariſienſi, ΛΕΒΕΔΙΩΝ.

10. *Notium.*] Νότιον, juxta Colophonem Stephano, Suidæ, Harpocrationi, & Livio, l. 37. p. 457.

11. *Coryceon.*] Κωρύκειον, aliud a Mimantis montis promontorio, quod Corinæum deinde vocatur. Stephanus: Κώρυκος ὄρος πλησίον Τέω τῆς Ἰωνίας. Juxta Erythras, Straboni l. 14. p. 645.

12. *Mimas.*] Μίμας pariter Straboni, lib. 14. p. 645. Ptolemæo, l. 5. c. 2. & Solino, c. 40. p. 70.

13. *Erythraſque.*] Ut Erythras oppidum, Mimantemque montem circumfuſo mari inſulam faceret. De Erythris, Pauſanias, lib. 7. pag. 401. Incolæ Ἐρυθραῖοι Herodoto, lib. 1. Clio, n. 18. Hinc Sibylla creditur Erythræa dicta, teſte Strab. lib. 14. pag. 645. Hodie pagus *Geſmé*, ut produnt ii qui nuper has oras ſituſque urbium contemplati ſunt.

14. *Iuxta eas.*] Vide Notas & Emend. num. LXXVI.

15. *Pteleon.*] Græcanicis urbibus hæ cognomines fuerunt, de quibus egimus libro ſuperiore, ſect. 7. Πτελεόν, Ἕλος, Δώριον. Stephanus: Πτέλεον, πόλις Ἰωνίας. Item Thucydidi, lib. 8. pag. 571.

16. *Nunc eſt Aleon fluvius.*] Libro 31. ſect. 10. *Erythris Aleos amnis*, &c.

17. *Corynæum.*] Κορυναῖον. Coryna oppidum in peninſula, prope Clazomenas, apud Melam, lib. 1. cap. 17.

[1] Clazomenæ, [2] Parthenie, & [3] Hippi, [4] Chytrophoria appellatæ cum insulæ essent: Alexander idem per duo stadia continenti annexuit. Interiere intus Daphnûs & Hermesia, [5] & Sipylum, quod ante Tantalis vocabatur, caput Mæoniæ, ubi nunc est stagnum Sale: [6] obiit & Archæopolis substituta Sipylo, & inde illi Colpe, & huic Lebade.

[7] Regredientibus inde abest XII. mill. passuum [8] ab Amazone condita, restituta ab Alexandro, in ora Smyrne, amne [9] Melete gaudens, non procul orto. Montes Asiæ nobilissimi in hoc tractu fere explicant se, Mastusia a tergo Smyrnæ, [10] & Termetis, Olympi radicibus junctus. Is in Dracone desinit, Draco in Tmolo, Tmolus in [11] Cadmo, ille in Tauro. [12] A Smyrna Hermus campos facit, &

NOTÆ.

1. *Clazomenæ.*] Κλαζομεναὶ Græcis scriptoribus. Incolis hodie, *Kelisman*, quæ vox appellationis antiquæ aliquod vestigium retinet. In Notitia Episcop. Κλαζομενή.

2. *Parthenie.*] Mons fuit, saxumve mari circumdatum. Vide Notas & Emend. num. LXXVII.

3. *Hippi.*] Ἵπποι. Sic veteres appellarunt insulas quatuor, contra portum Erythrarum positas, antequam continenti necterentur, ducto ad eas insulas aggere a Clazomenis. Pausanias, lib. 7. Achaïc. pag. 402.

4. *Chytrophoria.*] Locum ipsum, ubi positæ olim Clazomenæ fuerunt, Χύτριον appellabant, teste Strabone, lib. 14. pag. 645. cujus vocis ad insulas, quæ erant his adversæ, similitudo quædam translata est.

5. *Et Sipylum.*] Σίπυλον. Hæc quoque Solinus, cap. 40. pag. 70. Plinius ipse lib. 2. sect. 91. *Devoravit terra Sipylum in Magnesia: & prius in eodem loco clarissimam urbem, quæ Tantalis vocabatur.* Eversam terræ motu Sipylum & Strabo prodidit, lib. 12. pag. 579. Tantalis a Tantalo Niobæ F. nomen traxit.

6. *Obiit.*] Interiit & Archæopolis, quæ substituta Sipylo fuerat: Obiit & Colpe, quæ in locum successerat Archæopoleos: sed & Colpæ substituta Lebade, similiter periit. Sic loquitur iterum sect. 39. *Et Agamede obiit*, &c. Prius legebatur, *ob id*.

7. *Regredientibus inde.*] A Clazomenis.

8. *Ab Amazone.*] Ἀπὸ Σμύρνης Ἀμαζόνος, inquit Stephanus, verbo Σμύρνα. Hodie nautis, Gallisque, *les Smyrnes*.

9. *Melete.*] Μέλης Straboni dicitur, l. 14. p. 646. & Pausaniæ, l. 7. Achaïc. p. 407. cujus ad fontes antrum ait esse, in quo fama sit carmina sua Homerum scripsisse. Statius, l. 3. Sylvar. de Homero:

Smyrna tibi gentile solum, potusque verendo
Fonte Meles.

Herod. l. de vita Homeri, p. 559. Melesigenem inde Homerum appellatum tradit. In nummo Sabinæ, apud Spanhem. p. 891. ΜΕΛΗΣ. ΣΜΥΡ. In Smyrnæis suburbiis oriri Himerius scribit apud Photium, cod. 243.

10. *Et Termetis.*] Id oppidi nomen interpretor: montis, Ortelius, & Pinetus.

11. *Cadmo.*] Κάδμος ὄρος, quem montem urbi Laodicenæ imminere auctor est Strabo, l. 12. p. 578.

12. *A Smyrna.*] Ἕρμος Smyrnensium passim amnis vocatur, quoniam, Smyrnæorum ditionem alluit, rigatque Cumanos, Phocaïcos, & Smyrnensium agros, qui Hermi inde appellabantur, τὸ τοῦ Ἕρμου πεδίον, Straboni l. 13. p. 626.

nomini suo adoptat. Oritur juxta [1] Doryleum Phrygiæ civitatem, multosque colligit fluvios, inter quos Phrygem, qui nomine genti dato, a Caria eam disterminat: [2] Hyllum, & [3] Cryon, & ipsos Phrygiæ, Mysiæ, Lydiæ amnibus repletos. [4] Fuit in ore ejus oppidum Temnos: nunc [5] in extremo sinu Myrmeces scopuli, oppidum [6] Leuce in promontorio, quod insula fuit, finisque Ioniæ Phocæa.

Smyrnæum conventum magna pars Æoliæ, quæ mox dicetur, frequentat: præterque, Macedones [7] Hyrcani cognominati, & [8] Magnetes a Sipylo. Ephesum vero alterum lumen Asiæ, remotiores conveniunt [9] Cæsarienses, [10] Metropolitæ, [11] Cilbiani inferiores & superiores, [12] Mysomacedones, [13] Mastaurenses, Briul-

NOTÆ.

1. *Doryleum.*] Δορύλειον in Phrygia, Ptolemæo, lib. 5. c. 2. Δορυλάειον, Stephano. In nummis, ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ. M S S. *Dorylaum.* De eo egimus iam ante sect. 29.

2. *Hyllum.*] Quem in Hermum delabi testatur quoque Herod. l. 1. Clio, n. 80. p. 33. Strabo, l. 13. p. 626. Et hunc Phrygium quoque Strabo, & Livius vocant.

3. *Cryon.*] Κρυὸς, a frigiditate summa nomen habet.

4. *Fuit in ore ejus .... Temnos.*] In ore seu ostiis Hermi amnis posita Temnos fuit, sed jam Plinii ævo interierat.

5. *In extremo sinu.*] Smyrnæo, *le Golfe des Smyrnes.*

6. *Leuce.*] Mela, l. 1. c. 17. *In sinu Smyrnæo est Hermus amnis, & urbs Leuca. Extra, Phocæa Ioniæ ultima.* Φωκαία καὶ λιμὴν, urbs cum portu, Scylaci p. 35. Φωκαία πόλις Ἰωνίας, Stephano. Nunc *Fogia vecchia.*

7. *Hyrcani*] Meminit horum Tacitus, l. 2. Annal. p. 56. *quique Mosteni, aut Macedones Hyrcani vocantur*: nempe ab urbibus Mostene & Hyrcania, quas ætate Tiberii nocturno terræ motu collapsas esse diximus, l. 2. sect. 86. Vide Notas & Emend. num. LXXVIII.

8. *Magnetes a Sipylo.*] A Sipylo monte cognomen ei Magnesiæ fuit, Μαγνησία πρὸς Σιπύλῳ, Ptolemæo, lib. 5. c. 2. inter Lydiæ civitates. Straboni, l. 13. p. 621. ὑπὸ Σιπύλῳ. Et in nummis apud Spanhem. p. 894. ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΥ. Magnesia quæ ad Sipylum est, Livio l. 36. p. 448.

9. *Cæsarienses.*] Ptolemæo, l. 5. c. 2. Ἱεροκαισάρεια dicitur in Lydia oppidum, prope Thyatiram. Pausanias item Hierocæsaream conjungit Hypæpis, quæ pariter ad hunc conventum spectant: in Eliac. prior. sive l. 5. Ἱεροκαισάρεια καλουμένη πόλις, καὶ Ὕπαιπα.

10. *Metropolitæ.*] In Ionia positi, quorum urbs Μητρόπολις a Ptolemæo, l. 5. c. 2. Lydiæ adscribitur: in Notitia Episcopatuum, Asiæ Provinciæ. Nummus Gordiani III. apud Erizzo, p. 507. & alter Caracallæ, apud Patin. pag. 304. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΙΩΝΙΑ. Vide Notas & Emend. num. LXXIX.

11. *Cilbiani inferiores.*] Qui Cilbianum agrum incolebant, de quo paulo superius dictum est. Vide Notas & Emend. num. LXXX.

12. *Mysomacedones.*] Hoc est, Mysis permixti Macedones. Hos majori Phrygiæ Ptolemæus accenset, lib. 5. cap. 2. Tzetzæ, Chiliad. XI. hist. 396. v. 978. Μυσοεμμαδόνες.

13. *Mastaurenses.*] Μάσταυρα & Βίουλα Straboni l. 14. pag. 650. ultra Mæandrum oppida: sed mendose, pro Βρίουλα. Vide Notas & Emend. num. LXXXI.

litæ, [1] Hypæpeni, [2] Dioshieritæ.

C. XXX. XXXII. [3] Æolis proxima est, quondam Mysia appellata, & quæ Hellesponto adjacet Troas. Ibi [4] a Phocæa, Ascanius portus. Dein fuerat [5] Larissa: sunt [6] Cyme, Myrina, quæ Sebastopolim se vocat: intus [7] Ægæ, [8] Attalia, Posidea, [9] Neontichos, [10] Temnos. In ora autem Titanus amnis, & civitas ab eo cognominata. Fuit & [11] Grynia, nunc tantum [12] portus soli, insula apprehensa. Oppidum [13] Elæa,

NOTÆ.

1. *Hypæpeni.*] Ὕπαιπα Lydiæ a Stephano tribuuntur, & a Ptolemæo, l. 5. c. 2. Ovidius, de Arachne, l. 6. Metam. v. 13.

Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis.

De his Tacitus, lib. 4. Annal. p. 118. In Notitia Episcop. Ὕπιπα, pro Ὕπαιπα. In Conc. CP. Gener. III. pag. 1035. Ἀντώνιος ἐπίσκοπος τῆς Υπαιπηνῶν πόλεως, τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας. Nummus Juliæ Domnæ in Parisiensi nostro Musæo, ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ.

2. *Dioshieritæ.*] Διὸς ἱερὸν Jovis fanum in Lydia, Ptolemæo l. 5. c. 2. in Ionia, Stephano: Provinciæ Asiæ, in Notitia Episcop. In Conc. CP. pag. cit. Ζώντς ἐπίσκοπος Χερσυπόλεως, ἤτοι Διὸς ἱερῦ τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας. Incolæ, Διοσιερῖται, ex Phlegonte apud Steph. In nummo vetere Parisiensis nostri Musei, ΔΙΟCΙΕΡΕΙΤΩΝ.

3. *Æolis.*] Hæc iisdem verbis Mela, l. 1. c. 18. *Proxima regio, ex quo ab Æoliis incoli cœpit, Æolis facta: ante Mysia: & qua Hellespontum attingit, Trojanis possidentibus, Troas fuit.*

4. *A Phocæa.*] Quæ postrema Ionicarum urbium, ut dictum est sup. sect. unde Æolis incipit.

5. *Larissa.*] Stephanus: Λάρισσα Αἰολίδος περὶ Κύμην. Ab Ilio distabat mille stadiorum intervallo, hoc est, CXXV. M. pass. Auctor Strabo, l. 13. p. 620.

6. *Cyme, Myrina.*] Mela, loc. cit. *Primam urbium Æolidis a Myrino conditore Myrinam vocant: sequentem Pelops statuit victo Oenomao reversus ex Græcia: Cymen nominavit, pulsis, qui habitabant, Dux Amazonum Cyme.* Κύμη & Μύρινα, Ptolem. lib. 5. cap. 2. Scylaci, p. 35. & Stephano. Cyme Ephorum tulit, de quo in Auctorum Indice.

7. *Æga.*] Αἰγαὶ in Æolide, Straboni, l. 13. p. 621. ἐν μεσογείᾳ, hoc est, in mediterraneo, Scylaci, p. 35. Αἶγαι. In Nummo vet. apud Patin. p. 5. ΑΙΓΑΕΩΝ. Apud Herod. l. 1. Clio, n. 149. Αἰγαῖαι.

8. *Attalia.*] Ἀτταλία Stephano, qui Lydiæ accenset. Ab aliis ejusdem nominis diligenter secernenda. In Notitia Eccles. Episcopatuum Prov. Lydiæ, p. 29. Ἀτταλία.

9. *Neontichos.*] Νέον τεῖχος τῆς Αἰολίδος Stephano: hæc vox oppidum novum sonat. Distare ait a Larissa Strabo, l. 13. p. 621. stadiis XXX.

10. *Temnos.*] Τῆμνος πόλις Αἰολίδος, Stephano: & Straboni, loc. cit. Prov. Asiæ in Notitia Episc. In nummis Philippi Patris, apud Patin. p. 386. ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Apud Herod. loc. cit. Τῆνος, pro Τῆμνος.

11. *Grynia.*] Stephano, Γρύνοι, & Γρύνεια, πολίχνιον Μυριναίων, Myrinaorum oppidulum. Hinc Apollo Grynius, & Gryneus dictus, Γρύνειος, & Γρυνεὺς Herodoto, l. 1. Clio, n. 149. est Γρύνεια.

12. *Portus soli.*] Hoc est, deserti ex utroque latere portus, annexa continenti insula, vel maris recessu, vel aggesto limo. Scylaci, 35. Γρύνειον Ἀχαιῶν λιμήν.

13. *Elæa.*] Hanc oram similiter describit Scylax, loc. cit. ἐπὶ θάλατταν λιμὴν Πιτάνη, καὶ ποταμὸς Κάικος. μετὰ Πιτάνην Ἐλαία, Γρύνειον, &c. Ptolemæus quoque, lib. 5. cap. 2. & Strabo, lib. 13. pag. 622. Elæa Pergamenorum navale fuisse Stephano dicitur.

&[1] ex Myſia veniens Caïcus amnis. Oppidum Pitane, Canaïus amnis. [2] Intercidere Canæ, [3] Lyſimachia, [4] Atarnea, [5] Carene, [6] Ciſthene, [7] Cylla, [8] Cocylium, [9] Thebe, [10] Aſtyre, Chryſa, [11] Palæſcepſis, [12] Gergithos, [13] Neandros: nunc eſt [14] Perperene civitas, [15] Heracleotes tractus, [16] Coryphas oppidum: amnes, [17] Grylios, Ollius. Regio [18] Aphrodiſias, [19] quæ antea Politice Orgas. Regio

NOTÆ.

1. *Ex Myſia.*] Hoc eſt, ex Myſia proprie dicta, ſive Teuthrania, quæ pars Æolidis eſt, & Myſiæ laxius acceptæ, ut dicetur ſect. ſeq.

2. *Intercidere Canæ, &c.*] Κάναι, πόλις Τρωάδος Stephano: unde, ut videtur, amni Canaïo nomen. *In promontorio eſt Cana oppidum*, inquit Mela, lib. 1. cap. 18. Sed Canen a Canis diverſam facit Strabo, lib. 13. pag. 615.

3. *Lyſimachia.*] Λυσιμαχία, & Λυσιμάχεια, a Lyſimacho Agathoclis F.

4. *Atarnea.*] Ἀταρνεύς, oppidum contra Leſbon inſulam poſitum dicitur Harpocrationi, pag. 53. Straboni, lib. 13. pag. 614. prope Pitanen. In Notitia Eccleſ. antiq. Prov. Helleſponti, Ἀρτέμεα, pro Ἀτάρνεα. Stephano, Ἀτάρνα, πόλις μεταξὺ Μυσίας καὶ Λυδίας. Plinio ipſi Atarne lib. 37. ſect. 56. Incolæ, Ἀταρνεῖται, Pauianiæ, lib. 7. Achaïc. pag. 400.

5. *Carene.*] Καρήνη, πόλις Μυσίας, Stephano ex Herod. apud quem lib. 7. Polym. pag. 400. num. 42. Καρίνη perperam pro Καρήνη ſcribitur.

6. *Ciſthene.*] Κισθήνη πόλις ἔρημος Straboni, lib. 13. pag. 604.

7. *Cella.*] Κίλλα, unde Κιλλεύς & Κίλλαιος Apollo. Strabo, pag. 612.

8. *Cocylium.*] Κοκύλιον. Vide Notas & Emend. num. LXXXII.

9. *Thebe.*] Θήβη ἔρημος, & παλαιὰ Χρύση apud Strabonem, pag. 613. Θήβη, πλησίον τῆς Τροίας, juxta Trojam, Stephano. Ab Euſtathio ad Homeri verſ. 366. Iliad. α. Θήβη Ὑποπλάκιος: qua de appellatione vide Strab. lib. 13 pag. 614. Θήβης πεδίον Thebani campi in hoc tractu apud Herodotum, lib. 1. Clio, num. 42.

10. *Aſtyre.*] Aſtyram & Chryſam vocat Mela. lib. 1. cap. 18. Græci, τὰ Ἄστυρα, ut Strabo, lib. 13. pag. 591. Stephanus, Scylax, pag. 35. &c. In nummis ΑCΤΥΡΗΝΕΙΩΝ.

11. *Palæſcepſis.*] Παλαίσκηψις, hoc eſt, Vetus Scepſis. Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. prope Adramyttion. Inde tranſducti cives ad novam Σκῆψιν, quæ in Notitia Epiſc. Prov. Helleſponti Σκέψις dicitur.

12. *Gergithos.*] Xenophonti lib. 3. hiſt. Græc. pag. 482. τὰ Γέργιθα. Herodotus, lib. 5. Terpſich. pag. 334. num. 122. τοὺς Γέργιθας vocat. Γέργιθος eſt Plutarcho, in Phocione, pag. 750. Stephano, Γέργις πόλις Τροίας, & ἡ Γέργιθος. Prope fontes Caïci ſtatuitur a Strabone, lib. 13. pag. 616. Gergithum Livius vocat, lib. 38. pag. 480.

13. *Neandros.*] Νεανδρεία Straboni, pag. 604. cujus cives Alexandriam tranſlati. Νεάνδρεια & Νεάνδρειοι Stephano.

14. *Perperene.*] Περπερήνα, Straboni, pag. 607. In Notitia Eccleſ. pag. 43. Θεοδοσιούπολις ἤτοι Περπερίνη, Prov. Aſiæ. In Nummo Cimelii Pariſienſis, ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΠΕΡΠΕΡΗΝΩΝ. Apud Ptolem. in Lydia, lib. 5. cap. 2. Τερμέρη, pro Περπέρη, ut recte monuit Sirmondus noſter in eo libello, qui *Antitriſtanus II.* inſcribitur, pag. 27.

15. *Heracleotes.*] Ab Heraclea pago, quem Mitylenæi condiderunt, inquit Strabo, lib. 13. pag. 607.

16. *Coryphas.*] Κορυφαντὶς Straboni, loc. cit.

17. *Grylios, Ollius.*] Sic MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Editi, *Chryliofolius.*

18. *Aphrodiſias.*] Ἀφροδισιάς, ſeu Veneri ſacra.

19. *Quæ antea Politice Orgas. Regio Scepſis.*] Priori utique regioni cognomen Politices adjectum remur, ut ab altera

Scepſis. Flumen [1] Evenum, cujus in ripis intercidere [2] Lyrneſſos, & Miletos. In hoc tractu Ida mons. Et in ora [3] quæ ſinum cognominavit & conventum, [4] Adramytteos olim Pedaſus dicta. Flumina: Aſtron, Cormalos, [5] Eryannos, Alabaſtros, [6] Hieros ex Ida. Intus mons [7] Gargara, eodemque nomine oppidum. Rurſus in litore [8] Antandros, Edonis prius vocata, deinde Cimmeris: & [9] Aſſos, eadem Apollonia. Fuit & Palamedium oppidum. Promontorium [10] Lecton diſterminans Æolida & Troada. Fuit & [11] Polymedia civitas, & Chryſa, & [12] Lariſſa alia. [13] Smintheum templum durat. Intus

Notæ.

cognomine ſecernatur, quæ in Attica eſt, pariterque Ὀρχὰς a Pauſania appellatur. Altera voce indicari agrum, in quo Palæſcepſis fuit, novaque deinde Scepſis urbs, ex qua Demetrius Scepſius cognomen tulit. Plinius lib. XI. ſect 80. *Aſia regio Scepſis appellatur*, &c..

1. *Evenum.*] Εὔηνος ποταμὸς, ex quo ductam canalibus aquam ſibi Adramytteni comparant. Strabo, lib. 13. pag. 614.

2. *Lyrneſſos.*] Λυρνησσὸς πόλις Τρωϊκὴ, Stephano. Ex ejus ruinis crevit Adramyttium. Notitia Eccleſ. pag. 27. Ἀδραμύττιον, ἡ ποτὲ Λυρνησσός.

3. *Quæ ſinum.*] Adramyttenum, *le Golfe de Landimetri*, vel ut alii loquuntur, *del Andramitti*.

4. *Adramytteos.*] Stephano Ἀδραμύττειον & Ἀδραμύττιον πόλις τῆς κατὰ Κάϊκον Μυσίας, urbs Myſiæ quæ juxta Caïcum amnem. In Nummo Caracallæ, apud Spanhem.. pag. 908. ΑΔΡΑΜΥΤΗΝΩΝ. Vide Notas & Emendationes num. LXXXIII.

5. *Eryannos.*] Alii codd. *Cryanos*, atque ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Pariſ.

6. *Hieros.*] Ex Ida is profluit: ſuperiores non item.

7. *Gargara.*] Multorum teſtimonio comprobat Macrobius, lib. 5. Saturn. cap. 20. pag. 56. Gargara appellari, montis Idæ verticem unum, & oppidum ſub eodem monte poſitum. Heſychius, pag. 210. Γάργαρον, ἀκρωτήριον ὄρους Ἴδης, καὶ πόλις Τροίας πλησίον Ἀντάνδρου. Adi & Strabon. lib. 13. pag. 583. qui Γάργαρα id oppidum vocat: & Stephanum: Γάργαρα πόλις, καὶ Γάργαρα ἄκρα.

8. *Antandros.*] Stephanus: Ἄντανδρος πόλις ὑπὸ τὴν Ἴδην, πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος ..... Ἀριστοτέλης φησὶ ταύτην ὀνομάζεσθαι Ἠδωνίδα, Κιμμερίων ἐνοικούντων ἑκατὸν ἔτη. *Antandros urbs ſub Ida, prope Myſiam Æolidis ..... Ariſtoteles ait hanc vocari Edonidem, Cimmeriis eam per annos centum incolentibus.*

9. *Aſſos*] Nunc quoque *Aſſum.* Ἄσσον Ptolem. lib. 5. cap. 2. In Notitia Epiſc. Prov. Aſiæ, Ἄσσος.

10. *Lecton.*] Λεκτὸν τῆς Τρωάδος, Plutarcho in Lucullo, pag. 493. Λεκτὸν ἄκρον Ptolemæo, juxta Aſſum. Nunc *Cabo Bababora*, & *S. Maria.*

11. *Polymedia.*] Πολυμήδιον pagus, Straboni, lib. 13. pag. 606.

12. *Lariſſa alia.*] Alia Chryſa, inquit, alia & Lariſſa, ab iis de quibus initio hujus ſect. diximus. Hanc Lariſſam Strabo, lib. 13. pag. 604. prope Χρύσην novam, & Κολωνὰς locat. Eadem Λάρισσα ἡ καθ᾽ Ἁμαξιτὸν: illa prior Λάρισσα ἡ περὶ Κύμην, a vicinis oppidis appellantur, teſte eodem Strabone, pag. 620. Λάρισσα Τρωάδος Stephano dicitur hæc quam modo tractamus Τρωϊκὴ Λάρισσα, Athenæo, lib. 2. pag. 47.

13. *Smintheum.*] Apollini Sminthéo ſacrum, cui nomen factum aïunt a fugatis ejus loci muribus: ſunt enim σμίνθαι mures Cretenſium lingua. Vide Euſtath. in Homer. Iliad. α. Scylaci, pag. 34. Ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ἵνα Χρύσης ἱερᾶτο.

Intus [1] Colone intercidit. [2] Deportant Adramytteum negotia, Apolloniatæ a Rhyndaco amne, [3] Erezii, [4] Miletopolitæ, [5] Pœmaneni, [6] Macedones Aſchilacæ, [7] Polichnæi, [8] Pionitæ, Cilices [9] Mandacadeni: in Myſia [10] Abrettini, & [11] Helleſpontii appellati, & alii ignobiles.

5 XXXIII. Troadis primus locus [12] Hamaxitus: dein [13] Cebrenia: ipſaque [14] Troas, Antigonia dicta, nunc Alexandria, colonia

NOTÆ.

1. *Colone.*] Κολωναὶ Straboni, loc. cit. & Xenophonti, lib. 3. rerum Græc. pag. 482. ubi Λάρισαν, Ἁμαξιτὸν, & Κολωνὰς jungit, quod & Scylax facit, pag. 34.

2. *Deportant.*] Adramyttenæ, inquit, juriſdictioni ſubjiciuntur Apolloniatæ, &c. Ἀπολλωνία πρὸς Ῥυνδάκῳ ποταμῷ, in Phrygiæ majoris mediterraneis civitatibus, Ptolem. l. 5. c. 2. In nummo L. Veri apud Spanhem. p. 889. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟϹ ΡΥΝΔΑΚΩ. Ἀπολλωνία ἐπὶ Ῥυνδάκῳ, Stephano.

3. *Erezii.*] Ἐρέζιοι. Vide Notas & Emend. num. LXXXIV.

4. *Miletopolitæ.*] Μιλητούπολιν Strabo l. 14. p. 681. circa Cyzicum locat, & Stephanus eum ſecutus. In Notitia Eccleſ. p. 45. Provinciæ Helleſponti adſcribitur. Ad hos ſpectat Commodi nummus apud Erizzo, p. 270. & alter Gordiani Pii, apud Patin. p. 373. ΜΕΙΛΗΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. De Miletopoli rurſum ſect. 40.

5. *Pœmaneni.*] Ποιμάνηνον oppidi nomen & loci prope Cyzicum, Stephano teſte. In Notitia Epiſcop. Prov. Helleſponti, p. 27. Ποιμάνηνος. In altera, p. 45. ὁ Ποιμανὴν.

6. *Macedones Aſchilacæ.*] In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. *Auſculacæ.* Ut ſuperius ſect. 30. Macedones Cadueni, ita & hi Aſculacæ cognominantur. An a Σκέλεντα oppido, cujus mentio eſt in Notitia Epiſcopatuum Provinciæ Helleſponti?

7. *Polichnæi.*] Stephanus: Πολίχνα, πόλις τῆς Τρῳάδος. οἱ πολῖται, Πολιχναῖοι. In Notitia Epiſcop. Helleſponti, Πολίχνα. Straboni quoque, l. 13. p. 603. & Thucyd. l. 8. p. 571.

8. *Pionitæ.*] Πιονία Straboni, Scepſin & Gargara. Item in Notitia Epiſcop. Prov. Helleſponti, Πιονία.

9. *Mandacadeni.*] Μανδακαδηνοί. Vide Notas & Emend. num. LXXXV. Hi porro Cilicum, ut Macedonum Aſculacæ, coloni fuere.

10. *Abrettini.*] Stephanus: Ἀβρεττηνὴ, χώρα Μυσίας, &c. Straboni, l. 12. p. 576. dicitur Ἀβρεττηνή. Et MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Abretteni*, recte.

11. *Helleſponti.*] Iidem Olympii quoque appellati, teſte Strabone, lib. 12. p. 566. qui circa Olympum degebant Myſi, Bithynis ad auſtrum adjacentes.

12. *Hamaxitos.*] Stephanus: Ἁμαξιτὸς, πολίχνιον τῆς Τρῳάδος, ex Strabone, l. 13. p. 604. ſtatim occurrit poſt Lecton promontorium, quo ab Æolide diſterminatur.

13. *Cebrenia.*] Κεβρηνία χώρα τῆς Τρῳάδος, Stephano. Oppido nomen Κέβρην, apud Suidam, pag. 1427. & Harpocr. pag. 166. Inter Scepſios, ac Cebrenios, Scamander medius labitur. Strabo, l. 13. p. 596.

14. *Troas.*] Ἀλεξάνδρεια Τρῳὰς Ptolemæo, l. 5. c. 2. & Livio, l. 35. p. 433. & l. 37. p. 460. Ab Antigono Ἀντιγόνεια, Ἀλεξάνδρεια appellata eſt ab Alexandro M. Deinde & Romanos eo colonos deductos eſſe jam ævo ſuo Strabo teſtatur, l. 13. p. 593. Auguſto nimirum Principe, ut Nummus declarat Caracallæ ex ære, in Pariſienſi noſtro Cimelio aſſervatus, COL. AVG. TROAS.

colonia Romana. Oppidum [1] Nee. [2] Scamander amnis navigabilis, & in promontorio quondam [3] Sigeum oppidum. Dein portus Achæorum, in quem influit Xanthus Simoënti junctus: stagnumque prius faciens Palæscamander. Ceteri [4] Homero celebrati, Rhesus, Heptaporus, Caresus, Rhodius vestigia non habent. Granicus diverso tractu in Propontida fluit. Est tamen & nunc Scamandria civitas parva, ac M. D. passus remotum a portu [5] Ilium immune, unde omnis rerum claritas. [6] Extra sinum sunt Rhœtea litora, Rhœteo, & Dardanio, & Arisbe, oppidis habitata. [7] Fuit & Achilleon, oppidum juxta tumulum Achillis conditum a Mitylenæis, & mox Atheniensibus, ubi classis ejus steterat [8] in Sigeo. [9] Fuit & Æantium, a Rhodiis conditum [10] in altero cornu, Ajace ibi sepulto, [11] xxx. stad. intervallo a Sigeo, [12] & ipso statione classis suæ. [13] Supra Æolida, & partem Troadis, in mediterraneo est, quæ vocatur [14] Teuthrania, quam Mysi antiquitus tenuere. Ibi Caïcus amnis [15] jam dictus oritur.

Notæ.

1. *Nee.*] Νέη vel Νέα, de qua jam l. 2. sect. 97. Straboni, l. 13. p. 603. Νέα κώμη, inter Polichnam, & Palæscepsin.

2. *Scamander.*] Mela eleganter, l. 1. c. 18. *Huc ab Idæo monte demissus Scamander exit, & Simoïs: fama, quam natura, majora flumina.*

3. *Sigeum.*] Σίγειον Straboni, lib. 13. pag. 595. Et mox eidem λιμὴν Ἀχαιῶν, ita dictus, quod eo appulerint Græci Trojam obsessuri, ad ostia Simoëntis.

4. *Homero.*] Iliad. μ. v. 20.

Ῥῆσός θ', Ἑπτάπορός τε, Κάρησός τε, Ῥόδιός τε.

De Granico, sect. 40.

5. *Ilium immune.*] A vetere Ilio Iliensium pagum ævo suo stadiis omnino xxx. hoc est, III M. DCCL. pass. dissitum fuisse auctor est Strabo, l. 13. p. 597. De Iliensium immunitate, Livius, l. 38. p. 480.

6. *Extra sinum.*] Hæc Mela totidem verbis, l. 1. c. 18. Ῥοίτειον & Δάρδανον vocat Herod. l. 7, Polym. p. 400. n. 43. Δαρδάνιον Strabo, lib. 13. pag. 595. 43. Ἀρίσβην πόλιν Τρωάδος, Stephanus, a Mitylenæis conditam.

7. *Fuit & Achilleon.*] Hæc Solinus iisdem verbis, c. 40. p. 70. Stephanus: ἔστι καὶ πόλις ἐν τῷ Σιγείῳ Ἀχίλλειον.

8. *In Sigeo.*] Ita Stephanus mox citatus. Solinus haud levi errore, in Rhœteo cornu.

9. *Fuit & Æantium.*] Transcripsit hæc quoque Solinus, loc. cit.

10. *In altero cornu.*] Nempe in Rhœteo. Αἰάντειον ibi locante Mela, lib. 1. cap. 18. & Strabone, lib. 13. pag. 595.

11. XXX. *stad.*] Ita MSS. Solinus, XL.

12. *Et ipso statione.*] Et in eo ipso cornu classis Ajacis stetit. Ita MSS. omnes. Editi tenebras huic loco offuderunt, vocula superaddita, *Et ipso in statione.*

13. *Supra Æolida.*] Habet hæc quoque Solinus, c. 40. p. 71.

14. *Teuthrania.*] Τευθρανία a Theutrante dicta, Pandionis filio, Mysiæ rege, regio est inter Pergamum & Elæam sita. Strabo, l. 12. p. 571. Martianus, l. 6. c. de Phrygia, p. 221. *Supra Troadem in mediterraneo Teuthrania est, quæ regio Mysorum fuit.* Ita etiam Scylax, p. 35. & Schol. Pind. p. 168. εἰς τὴν γῆν τοῦ Τεύθραντος, ἤγουν εἰς τὴν Μυσίαν. Hæc igitur proprie dicta Mysia est Plinio.

15. *Iam dictus.*] Sect. 32. *Ex Mysia veniens Caïcus amnis.*

Gens ampla per ſe, etiam [1] cum totum Myſia appellaretur. [2] In ea Pioniæ, Andera, [3] Cale, Stabulum, [4] Coniſium, [5] Tegium, [6] Balcea, [7] Tiare, [8] Teuthranie, Sarnaca, [9] Haliſerne, Lycide, Parthenium, [10] Thymbre, [11] Oxyopum, Lygdamum, [12] Apollonia, longeque clariſſimum Aſiæ [13] Pergamum, quod intermeat [14] Selinus, præfluit Cetius profuſus Pindaſo monte. Abeſt haud procul Elæa, quam [15] in litore diximus. Pergamena vocatur ejus tractus juriſdictio. Ad eam conveniunt, [16] Thyatireni, [17] Mygdones, [18] Moſſyni, [19] Bregmenteni, [20] Hieracometæ, [21] Perpereni, Tyareni,

NOTÆ.

1. *Cum totum.*] Tota Æolis, cujus pars Teuthrania eſt. Plinius ſect. 43. *Æolis .... quondam Myſia appellata.*

2. *In ea Pioniæ, &c.*] Πιονίαι, vel Πιονία, unde Pionitæ appellati, ſup. ſectione. Ἄνδειρα Straboni, l. 13. p. 610. juxta Scepſin, Pioniam, & Gargara : Stephano quoque, p. 82.

3. *Cale, Stabulum.*] In MSS. *Tales, Tabulum.* Forte hic locum habet Κάλοη, cujus mentio in Notitia Epiſc. Prov. Aſiæ, p. 43. cum Gargaris, & Pergamo. Eadem videtur eſſe, quæ p. 27. Κολοστή.

4. *Coniſium.*] In Notitia Eccleſ. Provinciæ Helleſponti, p. 27. Κονιοσίνη.

5. *Tegium.*] MSS. Teïum, Τήιον.

6. *Balcea.*] Βάλκεια, urbs circa Propontidem, Stephano.

7. *Tiare.*] Ita MSS. Hinc Tiareni, vel Tyareni incolæ, paulo poſt appellandi.

8. *Teuthranie.*] Τευθρανία Μυσίας πόλις, Stephano : ab ea datum regioni nomen. Martianus, loc. cit. *Civitas vero Teuthrania Caïco flumine alluitur.*

9. *Haliſerne.*] Stephanus : Ἁλίσαρνα, πόλις Τρωάδος χώρας, ex Theopompo. Xenophon, l. 7. de Exped. Cyri, p. 426. meminit Ἐλισάρνης, (lege Ἁλισάρνης) καὶ Τευθρανίας.

10. *Thymbre.*] Θύμβρα, πόλις Τρωάδος, Stephano : ubi Apollinis Thymbræi fanum. Strabo, l. 13. p. 598.

11. *Oxyopum.*] Ὀξυωπόν. In Notitia Epiſcop. Prov. Helleſponti, p. 45. nominatur Ὦκη, cui forte locus hic debetur. Lygdamum vero (ſic enim MSS. legunt, non *Lygdanum*) a Lygdami Sardium expugnatore nomen traxiſſe videtur : de quo Strabo, l. 1. p. 61.

12. *Apollonia.*] Ex urbibus ejus nominis, quas Stephanus recenſet, hæc octava eſt, Ἀπολλωνία Μυσίας, ab Apollonia quæ propter Rhyndacum amnem eſt, diverſa. Pergamo hæc ad ortum objacet, teſte Strabone, l. 13. p. 625.

13. *Pergamum.*] Galeni patria : Attalicorum regum ſedes : τὸ Πέργαμον, Straboni, l. 13. p. 623.

14. *Selinus ... Cetius.*] Σελεινὸς, Κήτειος. Potuit & Caïcum addere, quem non procul inde fluere, auctor eſt Strabo, l. 13. p. 624. campumque rigare, qui Κάϊκος vocetur. Vide Notas & Emend. num. LXXXVI.

15. *In litore diximus.*] Initio ſect. ſup.

16. *Thyatireni.*] A Thyatira, quæ alluitur Lyco, ut dictum eſt ſect. 31.

17. *Mygdones*] Mygdonum, Phrygum, Troumque fines, inter ſe dirimere haud proclive eſſe Strabo fatetur, l. 12. p. 564. Idem Olympi Myſiæ montis incolas Mygdones facit, p. 575. Phrygiæ majori Stephanus Μυγδονίαν adjudicat.

18. *Moſſyni.*] Ab oppido, cujus mentio in Notitia Epiſcopatuum Prov. Phrygiæ Capatianæ, p. 27. Μόσυνα.

19. *Bregmenteni.*] MSS. omnes, *Bregmeni.*

20. *Hieracometæ.*] Ἱεροκωμῆται, Polybio in Excerptis, pag. 69. ab Ἱερὰ κώμη, quæ vox ſacrum pagum ſonat : ſed Cariæ ab eodem adſcribitur. Ultra Mæandrum ſita, apud Liv. lib. 38. pag. 472.

21. *Perpereni.*] Perpereni, a Perperene, de qua ſect. ſup. Tiareni, a Tiare, de qua proxime dictum eſt.

HHhh ij

[1] Hierolophienſes, [2] Hermocapelitæ, [3] Attalenſes, Pantaënſes, [4] Apollonidienſes, aliæque inhonoræ civitates. A Rhœteo [5] Dardanium oppidum parvum abeſt ſtadia LXX. Inde XVIII. M. promontorium [6] Trapeza, unde primum concitat ſe Helleſpontus. Ex Aſia interiiſſe gentes tradit Eratoſthenes, [7] Solymorum, Lelegum, Bebrycum, Colycantiorum, Trepſedorum. Iſidorus [8] Arimos: & Capretas, ubi ſit [9] Apamia condita a Seleuco rege, inter Ciliciam, Cappadociam, Cataoniam, Armeniam. Et quoniam ferociſſimas gentes domuiſſet, initio [10] Dameam vocatam.

XXXIV. Inſularum ante Aſiam prima eſt in Canopico oſtio Nili, [11] a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Altera juncta ponte Alexandriæ, colonia Cæſaris Dictatoris, [12] Pharus: quondam diei navigatione diſtans ab Ægypto: nunc e turri nocturnis ignibus curſum navium regens. Namque fallacibus vadis Alexandria, tribus omnino aditur alveis mari, [13] Stegano, Poſideo, Tauro.

In Phœnicio deinde mari eſt [14] ante Ioppen Paria, tota oppidum,

NOTÆ.

1. *Hierolophienſes.*] Ἱερολοφιεῖς, ab ἱερὸς λόφος, quæ vox ſacrum collem ſignificat. Vide Notas & Emend. num. LXXXVII.

2. *Hermocapelitæ.*] Ἑρμοκαπηλῖται, quaſi Mercurii caupones. Vide Notas & Emendat. num. LXXXVIII.

3. *Attalenſes.*] Ab Attalia, de qua ſect. 32. Pantaënſes, in MSS. *Pataënſes.*

4. *Apollonidienſes.*] Ἀπολλωνὶς urbs eſt Straboni, lib. 13. pag. 625. a Pergamo ſtadiis XXX. totidemque a Sardibus.

5. *Dardanium.*] De quo proxime hac ſect.

6. *Trapeza.*] Hodie, *Capo de Ianiſſeri*, unde fit arctius mare, nec jam alluit terras, ut ait Mela lib. 1. cap. 18. ſed rurſus dividens, anguſto Helleſponti freto litus obvium findit.

7. *Solymorum.*] Solymi olim Piſidæ appellati, ut diximus ſect 24. Leleges Λέλεγες Cariam tenuere, Strabo, l. 13. pag. 611. A Bebrycibus Bithynia olim Bebrycia appellata: Idem, lib. 12. pag. 541. & Euſebius in Chron. p. 104. De Colycantiis, Trepſediſque, vel ut codd. MSS. Trypſedis, nihil compertum.

8. *Arimos.*] Sedes horum incertas fuiſſe Strabo fatetur, l. 13. p. 627. a quibuſdam in Phrygia collocatos, l. 12. p. 579.

9. *Apamia.*] De qua ſect. 29. A Seleuco Nicatore condita, & uxoris nomine appellata.

10. *Dameam.*] A δαμάω *ſubigo, perdomo.* Id vero nomen Aſiæ potius hæſiſſe arbitror, quæ ferociſſimarum gentium victrix fuit, quam Apameæ, etſi aliter Ortelio viſum, & auctoribus Indicis Pliniani, ante hunc diem.

11. *A Canopo.*] Tacitus, l. 2. Annal. p. 61. *Condidere Canopum oppidum Spartani, ob ſepultum illic rectorem navis Canopum, qua tempeſtate Menelaus Græciam repetens, diverſum ad mare, terramque Libyam eſt delatus.*

12. *Pharus quondam diei &c.*] Vide quæ diximus, l. 2. ſect. 87. Nunc annexa continenti eſt: ejus portus gemina arce clauditur, vulgo *les Farillons.*

13. *Stegano &c.*] Στεγανῷ, clauſo, ſive munito: Ποσειδίῳ, ſive Neptunio: & Ταύρῳ. De Poſideo, cui a Neptuni templo nomen eſt inditum, Strabo l. 17. pag. 794.

14. *Ante Ioppen Paria.*] Unde Παριανοὶ dicti apud Joſeph. l. 14. Antiq. Jud. c. 17. p. 487. Paria porro id ſaxum eſt, quod Ioppæ civitati projacere ante dixit, ſect. 14. in quo vinculorum Andromedæ veſtigia ſervari aïebant. Vide Notas & Emend. num. LXXXIX.

in qua objectam belluæ Andromedam ferunt : [1] & jam dicta Arados, inter quam & continentem, quinquaginta cubita alto mari, (ut auctor est [2] Mucianus) e fonte dulcis aqua tubo coriis facto, usque a vado trahitur.

XXXV. Pamphylium mare, ignobiles insulas habet. Cilicium [3] ex quinque maximis Cyprum, ad ortum occasumque Ciliciæ, ac Syriæ objectam, quondam [4] IX. regnorum sedem. Hujus circuitum Timosthenes [5] CCCCXXVIII. M. D. prodidit. Isidorus CCCLXXV. M. Longitudinem inter duo promontoria, [6] Dinaretum & Acamanta, quod est ad occasum, [7] Artemidorus CLXII. D. Timosthenes CC. Vocatam ante [8] Acamantida, Philonides : [9] Cerastin Xenagoras, [10] & Aspeliam, & Amathusiam, & [11] Macariam : Astynomus [12] Crypton, & [13] Coliniam. Oppida in ea XV.

NOTÆ.

1. *Et jam dicta.*] Sect. 17.

2. *Mucianus.*] Adde & Arist lib. 8. hist. anim. c. 3. p. 865. Strabonem, l. 16. p. 753. & 754. & Ælianum, lib. 9. hist. anim c. 64. De ratione ea eliciendæ aquæ dulcis ex ipso mari Plinius iterum infra, l. 31. sect. 37.

3. *Ex quinque maximis..*] Interni maris septem insulas maximas Strabo numerat, l. 14. p. 654. Sardiniam, Siciliam, Cyprum, Cretam, Eubœam, Corsicam, Lesbum. Plinius Eubœam & Lesbum accenset minoribus, quæ Ptolemæi quoque sententia est.

4. *IX. regnorum.*] Melam sequitur, l. 2. c. 7. Id quomodo accipiendum sit, ex Strabone liquet, aïente l. 14. p. 684. singulas urbes singulis olim tyrannis paruisse : præcipuas nimirum.

5. *CCCCXXVIII.*] Strabo, l. 14. p. 682. stadiis definit ambitum insulæ ter mille & quadringentis, quæ sunt omnino passuum millia CCCCXXV. Dissentit ab aliis Isidorus, quod is sinuum lacinias omnes non ingreditur.

6. *Dinaretum.*] Hodie *Capo S. Andrea.* Acamanti, cui ab Acamante Thesei F. Hesychio teste, nomen est inditum, nunc nomen est, *Capo S. Pifano*, hoc est, S. Epiphanii. Ἀκάμας ἄκρα Ptolemæo, l. 5. c. 14. & Straboni, loc. cit. Hesychio, p. 47. Ἀκάμαντον ὄρος ἐν Κύπρῳ.

7. *Artemidorus. CLXII.*] Vide Notas & Emend. num. XC.

8. *Acamantida.*] Vel ab Acamante promontorio, vel ab Acamante Thesei F.

9. *Cerastin.*] Κεραστὶς est Stephano, aliisque : Κεραστία Lycophroni, p. 72. Quem in locum Tzetzes animadvertit duplicem esse hujus nominis rationem : alteram ab Androcle excogitatam, quod essent cornuti incolæ : quod secutus videtur Ovidius, l. 10. Metam. v. 223.

Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ.

Alteram a Xenagora, quem Plinius laudat ob crebra promontoria, quæ Græci κέρατα appellant : ὡς δὲ Ξεναγόρας ἐν τῷ Περὶ νήσων, διὰ τὸ ἔχειν πολλὰς ἐξοχὰς ἃς κέρατα καλοῦσι, Κεραστία ὠνομάσθη.

10. *Et Aspeliam.*] Forte, & *Spheciam*, σφήκειαν, sic enim a Lycophrone vocitatur, loc. cit. & a Stephano.

11. *Macariam.*] A felicitate, seu ubertate soli, cælique temperie.

12. *Crypton.*] Stephanus : Ἀστύνομος δὲ φησὶ Κρυπτὸν κεκλῆσθαι, διὰ τὸ κρύπτεσθαι πολλάκις, ὑπὸ τῆς θαλάσσης, quod sæpe a mari absconditur. Sic Eustath. in Dionys.

13. *Coliniam*] MSS. *Coloniam.* An Corineam, Coroneamve, a Corineo oppido, vel Corone, de quo mox, ut ab Amathunte Amathusiam? An Κολωνία potius a crebris collibus & promontoriis?

[1] Nea Paphos, Palæpaphos, [2] Curias, [3] Citium, [4] Corineum, Salamis, [5] Amathûs, [6] Lapethos, [7] Solœ: [8] Tamaſeus, [9] Epidarum, [10] Chytri, [11] Arſinoë, [12] Carpaſium, [13] Golgi. Fuere & ibi [14] Cinyria, [15] Marium, [16] Idalium. Abeſt ab [17] Anemurio Ciliciæ quinqua-

Notæ.

1. *Nea Paphos.*] Νέα Πάφος, καὶ ἡ πάλαι Πάφος, nova & antiqua Paphos. Utriuſque meminit Strabo, lib. 14. pag. 683. Voculam *Nea*, ex M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. addidimus. A vetere nova diſtabat, ſtadiis LX. teſte Strabone. Nunc jacet utraque. Olim in occidentali latere inſulæ.

2. *Curias.*] Stephano, Κούριον, πόλις Κύπρου· ἡ χώρα Κουριάς Ptolemæo, lib. 5. cap. 14. in latere eſt meridionali inſulæ. Nunc *Audimo*, juxta promontorium, quod Ptolemæo Κουριὰς ἄκρα dicitur, nunc eſt *Capo delle Gatte*.

3. *Citium.*] Κίτιον πόλις, Ptolemæo, loc. cit. in auſtrali litore. Nunc *Chiti*: & vicino promontorio nomen inde, *Capo de Chiti*. Hinc Zeno Κιτιεὺς, perperam aliter ſtatuente Cujacio, lib. 3. Obſerv. cap. 38.

4. *Corineum, Salamis.*] In Notitia Eccleſ. Provinciæ Cypri inſulæ, quinto loco Κόρνη nominatur, pag. 35. quod Plinii Corineum eſt. Decimo tertio, Κυρηνία quæ Scylacis, pag. 39. Κερύνεια eſt, Ptolemæi Κερωνία, boreæ obverſa, quæ nunc *Cérines*. Plinii Corineum, auſtro: litus enim auſtrale in præſenti legit: mox flectit curſum ad Solis exortum, ubi Salamis a Ptolemæo collocatur, loc. cit. Hæc poſtea Conſtantia Κωνςάντεια dicta, S. Epiphanii ſede clara. Ex ejus deinde ruinis haud procul a vetere oppido, excitata *Famagouſta* eſt. Non eſt autem Plinii Corineum, Stephani & Porphyrii Κορώνη, ut Meurſio viſum, in Cypro: cum Κορώνη, vetus ipſa Salamis ſit.

5. *Amathus.*] Ἀμαθοῦς, Ptolem. in meridionali ora. Nunc *Limiſſo*.

6. *Lapethus.*] Λάπηθος, πόλις Κύπρου, Stephano: in boreali inſulæ latere a Ptolemæo collocatur, hodieque *Lapitho* dicitur.

7. *Solæ.*] Σόλοι, Ptolemæo, loc. cit. contra boream jacet.

8. *Tamaſeus.*] In mediterraneis Cypri oppidis, Ταμαασὸς Ptolemæo, lib. 5. cap. 14. & in Notitia Eccleſ. Ovid. lib. 10 Metam. v. 644.

Eſt ager, indigenæ Tamaſenum nomine dicunt,
Telluris Cypriæ pars optima.

9. *Epidarum*] Luſignano, *Pitareüil*.

10. *Chytri.*] Χύτροι Stephano, & Harpocr. In Notitia Eccleſ. pag. 35. Κύθροι. Ptolemæo, Χύτρος, in civitatibus mediterraneis.

11. *Arſinoë.*] Gemina eo nomine fuiſſe videtur in Cypro civitas: altera in boreali ora, quæ nunc *Aleſſandretta*, Ptolemæo memorata, lib. 5. cap. 14. mediterranea altera, de qua nunc Plinius: incolis *Arzes*. Stephano, Μάριον, ut mox dicemus.

12. *Carpaſium.*] Καρπασία Stephano: Scylaci, pag. 39. Καρπάσεια. In Notitia Eccleſ. Καρπασίν. Latere inſulæ orientali collocatur a Ptolemæo, lib. 5. cap. 14.

13. *Golgi.*] Nomen habet a duce Golgo, inquit Stephanus. Veneri ſacrum oppidum. Catullus, in Epithal.

Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondoſum.

Incerti plane ſitus.

14. *Cinyria*] Cui nomen a Cinyra rege datum, teſte Nonno, lib. 13. Dionyſ. pag. 378. Non eſt Scylacis Κερύνεια, aut Κερωνία Ptolemæi, ut viſum Spanhemio.

15. *Marium.*] Scylaci pag 39. Μάριον πόλις ἑλληνίς. Ex ipſius ruinis creviſſe mediterraneam Arſinoën, ex Stephano colligimus: Μάριον, inquit, πόλις Κύπρου, ἡ μετονομασθεῖσα Ἀρσινόη. Et verbo Ἀρσινόη. Ἀρσινόη Κύπρου, ἡ πρότερον Μάριον λεγομένη.

16. *Idalium.*] Ἰδάλιον, πόλις Κύπρου, Stephano. Veneri, ut diximus, ſacrum.

17. *Anemurio.*] De quo ſect. 22.

ginta M. passuum Mare, quod prætenditur, vocant [1] Aulona Cilicium. [2] In eodem situ Eleüsa insula est: & quatuor, [3] ante promontorium ex adverso Syriæ, [4] Clides: rursusque [5] ab altero capite Stiria. Contra Neampaphum [6] Hierocepia. Contra Salamina, [7] Salaminiæ.

[8] In Lycio autem mari Illyris, Telendos, Attelebussa, Cypriæ tres steriles, & Dionysia, prius Caretha dicta. Deinde contra Tauri promontorium pestiferæ navigantibus [9] Chelidoniæ totidem. Ab iis [10] cum oppido Leucolla, Pactyæ: [11] Lasia, Nymphaïs, Macris, [12] Megista, cujus civitas interiit. Multæ deinde ignobiles. Sed contra Chimæram [13] Dolichiste, [14] Chirogylium,

Notæ.

1. *Aulona.*] Αὐλῶνα Κιλίκιον pariter id fretum Ptolemæus vocat, lib. 5. cap. 14. hoc est, *canalem Cilicium*: hodie, *mer de Caramanie*.

2. *In eodem situ.*] In Cilicio mari. Insulæ nomen Ἐλέουσα apud Strabonem, lib. 14. pag. 651. & alibi passim: a Rhodo dissidet stadiis cxx. hoc est, passuum mill. xv. Stephano eadem, ut videtur, Ἐλαιοῦσσα, νῆσος Κιλικίας, nisi menda sit librariorum.

3. *Ante promontorium.*] Dinaretum scilicet, quod Syriæ obvertitur.

4. *Clides.*] Κλεῖδες Ptolemæo, lib. 5. cap. 14. quasi claves. Straboni duæ tantum exiguæ insulæ, lib. 14. pag. 682. sed saxa verius appellaveris. Herodoto, lib. 5. Terpsich. pag. 330. num. 108. Κληῗδες τῆς Κύπρου.

5. *Ab altero capite.*] Altero videlicet promontorio, Acamante, quod occasum spectat. Adversam huic interpretationem ab aliis allatam nil moror. Styriam porro intelligi arbitror, cujus incolæ ab Herod. lib. 8. Vran. n. 1. pag. 464. & n. 46. pag. 477. Στυρέες appellantur.

6. *Hierocepia.*] Ἱεροκηπία seu sacer hortus Straboni, juxta Neam Paphum, lib. 14. pag. 684. sed num insula ea sit, non satis plane dicit.

7. *Salaminiæ.*] Contra Salamin, sive Famagustam, & Carpasium sitæ: unde & Καρπασίαι νῆσοι appellatæ a Strabone, lib. 14. pag. 682. & a Ptolemæo, l. 5. cap. 14.

8. *In Lycio.*] Ex iis hæ ceteris scriptoribus memoratæ. Ἀττελέβουσα, sic appellata, a copia bruchorum: est enim Græcis ἀττέλεβος *bruchus*. A Ptolemæo, l. 5. c. 5. inter Pamphyliæ insulas collocatur. Διονυσιὰς vero νῆσος a Scylace, p. 37. prope Chelidonias. Vide etiam Stephanum, verbo Διονυσία.

9. *Chelidoniæ totidem.* [Quot Cypriæ, nempe tres. Χελιδονέαι, Straboni, l. 14. p. 666. Mela, lib. 2. c. 7. *Quæ contra Tauri promontorium importune navigantibus objacent, Chelidoniæ nominantur.* Festus Avienus, v. 694.

Inde Chelidoniæ tres se se gurgite tollunt.

10. *Cum oppido Leucolla.*] Pactyas insulas pagis vicisque solum constare, non oppidis significat: oppidum aliud ibi nullum esse, quam quod in promontorio vicino Pamphyliæ situm, cui Leucolla pariter nomen esse diximus, sect. 26.

11. *Lasia &c.*] Λασία, quod silvis agrestibus horrens & hirsuta: Νυμφαΐς, quod Nymphis sacra: Μακρὶς, quod in longum porrecta: Hæc quatuor insularum nomina, quæ Pactyæ appellantur. Quarta enim Megiste est.

12. *Megista.*] Ptolemæus, l. 5. c. 3. & Stephanus: Μεγίστη, πόλις καὶ νῆσος τῆς Λυκίας. Scylaci, p. 37. νῆσος Ῥοδίων, Rhodiorum juris. Μεγίστη maximam sonat.

13. *Dolichiste.*] Inter Lycii maris insulas Δολιχίστη Ptolemæo loc. cit. hoc est, *in longum porrecta*.

14. *Chirogylium.*] Forte *Chirodilion*: Vide Notas & Emend. num. XCI.

[1] Crambusa, [2] Rhoge, Enagora VIII. mill. passuum, [3] Dædaleôn duæ, Cryeôn tres, Strongyle, & contra Sidyma Antiochi, Glaucumque versus amnem [4] Lagusa, [5] Macris, Didymæ, Helbo, Scope, [6] Aspis: & in qua oppidum interiit, [7] Telandria: proximaque Cauno [8] Rhodussa.

XXXVI. Sed pulcherrima & [9] libera Rhodos, [10] circuitu CXXV. mill. passuum: aut si potius Isidoro credimus, CIII. Habitata urbibus, [11] Lindo, Camiro, Ialyso, nunc Rhodo. Distat ab Alexandria Ægypti DLXXVIII. mill. ut Isidorus tradit: ut Eratosthenes, CCCCLXIX. mill. [12] ut Mucianus, D. a Cypro CLXVI. Vocitata est antea [13] Ophiusa, Asteria, Æthræa, Trinacria, Corymbia, Pœeessa,

NOTÆ.

1. *Crambusa.*] Stephano, Κραμβοῦσα, νῆσος περὶ Σελεύκειαν τῆς Ἰσαυρίας Straboni, l. 14. p. 680. juxta Corycum promontorium, Κραμβοῦσα νῆσος.

2. *Rhoge.*] Ῥώγη, νῆσος ἐπὶ τῇ Λυκίᾳ, Stephano.

3. *Dædaleon.*] Δαιδαλέων, hoc est, contra illud Cariæ oppidum, quod Dædala diximus, sect. 29. insulæ duæ Dædalensium appellatæ in alto objacent: contra Crya, Cryensium tres: contra Σίδυμα Lyciæ, Antiochi nomine una. Sic inferius, sect. 38. *Insulæ quæ Pisistrati vocantur.* Tamen MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. pro *Cryeon tres*, habent *Cypron tres.*

4. *Lagusa.*] Stephanus: Λάγουσα, νῆσος περὶ Κρήτην, post Strab. lib. 10. p. 484. A copia leporum nomen invenit. De Glauco amne diximus in Caria, sect. 29.

5. *Macris.*] Μακρὶς, a longitudine: a numero, & paritate, Δίδυμαι. In MSS. deinde R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. unica voce, *Helboscope*, forte pro *Helioscope*, Ἡλιοσκόπη. Sic enim Ἡλιοτρόπιον Thessaliæ urbem novimus.

6. *Aspis.*] Stephanus, verbo Ἀσπίς. Ἔστι καὶ νῆσος πρὸς τῇ Λυκίᾳ.

7. *Telandria.*] Contra Telandrum Lyciæ, Cariæve oppidum, de quo sect. 28. unde & insulæ nomen impertitum.

8. *Rhodussa.*] Ῥόδουσα.

9. *Libera Rhodos*] Rhodiis concessum ut libertatem ac suas leges haberent, auctor est Strabo, lib. 14. p. 652. ἀπὸ Ῥωμαίων αὐτόνομος διετέλεσε. Sueton. in Claudio, c. 25. *Libertatem Rhodiis ob pœnitentiam veterum delictorum reddidit.* Quo αὐτονομίας beneficio ut fruerentur, pependisse didrachmon videntur, quod Judæos quidem fecisse ut eodem jure gauderent, scimus ex Dione, l. 60. Nummus exstat Nervæ insignis, apud Spanhem. p. 790. cujus epigraphe, ΡΟΔΙΩΝ ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ.

10. *Circuitu XXV.*] Strabo, l. 14. p. 655. stadia habet DCCCCXX. hoc est, CXV. mill. pass.

11. *Lindo &c.*] Complexus est versiculo eas Homerus, in Catal. v. 163.

Λίνδον, Ἰηλυσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

In unam deinde coaluisse urbem, Rhodum nomine, auctor est Conon apud Phot. in Bibl. cod. 186. p. 456. Diodorus l. 13. Bibl. p. 196. Strabo, loc. cit.

12. *Vt Mucianus, D.*] Muciano Strabo suffragatur, l. 2. p. 125. cum a Rhodo Alexandriam trajectum ait esse stadiorum quater mille.

13. *Ophiusa.*] Ὀφιοῦσσα Straboni, p. 653. Ὀφιοῦσα Stephano, a copia serpentium, ut ait Heraclides, cap. de politia Rhodiorum. Ἀστερία, vel ab Asterio rege: vel quod a longe aspicientibus cerneretur, instar sideris, ὡς ἀστὴρ, quod in simili alterius oppidi nomine Stephanus conjectat. Αἰθραία Stephano quoque Rhodus appellata, ob aëris serenitatem: Rhodi enim nunquam tanta nubila obduci, ut non aliqua hora Sol cernatur, diximus l. 2. sect. 62. Τρινακρία, a forma, quæ illi triquetra, teste Constant.

sa,

ſa, Atabyria ab rege : deinde Macaria, & Oloëſſa. [1] Rhodiorum inſulæ, Carpathus, [2] quæ mari nomen dedit : Caſos, [3] Achne olim : Niſyros diſtans ab Gnido XII. mill. D. [4] Porphyris antea dicta. Et eodem tractu media inter Rhodum Gnidumque [5] Syme. Cingitur XXXVII. mill. D. Portus benigne præbet octo. Præter has circa Rhodum, [6] Cyclopis, Steganos, Cordyluſa, [7] Diabetæ IV. [8] Hymos, [9] Chalce cum oppido, [10] Seutluſa, [11] Narthecuſa, Dimaſtos, Progne : & a Gnido, Ciſſeruſſa, Therionarce : [12] Calydne cum tribus oppidis, Notio, Niſyro, Mendetero : & [13] in Arconneſo oppidum Ce-

NOTÆ.

Porphyrog. lib. 1. them. 14. Κορυμβία, quod emineat : vel quod ederæ corymbos referat. Ποιήεσσα, quod herboſa ſit & frugifera. Ἀταβυρία, vel a rege, vel a monte qui Rhodi celeberrimus. Ἀταβύριον ὄρος Ῥόδιον, apud Tzetz. Chiliad. 4. hiſt. 138. verſ. 390. ubi Jovis templum, qui Ἀταβύριος inde & ipſe dictus eſt. Ταβυρίου Διὸς ἱερὸν in inſula Rhodo, apud Appian. in Mithrid. p. 187. pro Ἀταβυρίου. Μακαρία, ob cæli ſolique temperiem, teſte Mela, l. 2. c. 7. & Diod. Sic. l. 5. Ὀλόεσσα denique, hoc eſt, malefica, exitioſa, ob ſerpentium, quibus ſcatebat olim, venenum.

1. *Rhodiorum inſulæ.*] Has quoque complexus Homerus, Iliad. β. in Catalogo, v. 183.

> Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον, Κράπαθόν τε, Κάσον τε.

2. *Quæ mari.*] Carpathio. Ipſa nunc *Scarpanto* dicitur : & ab ea mari nomen.

3. *Achne olim.*] Ἄχνη Græcis maris aſperginem, ſpumamque ſignificat : atque id inſulæ nomen fortaſſis inditum, quod marinis fluctibus crebro illidatur.

4. *Porphyris.*] A purpurarum multitudine. Stephanus : Νίσυρος, μία τῶν Κυκλάδων .... ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυρὶς, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πορφυρῶν. Sic etiam Euſtath. in Iliad. β. p. 318.

5. *Syme.*] Straboni, lib. 14. p. 656. Σύμη, plane eodem ſitu. Stephano quoque, & Scylaci, p. 36. & ante omnes Herodoto, l. 1. Clio. p. 72. n. 174.

6. *Cyclopis &c.*] Κυκλωπὶς, Στεγανὸς, Κορδύλουσα. Pamphyliæ urbs eſt Κορδύλος apud Stephanum, ſed longe ea hinc diſſita.

7. *Diabetæ.*] Circa Symen poſitæ. Stephanus : Διαβῆται, νῆσοι περὶ Σύμην. τὸ ἐθνικὸν, Διαβηταῖος.

8. *Hymos.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Chiffl. *Hyrmos.* Forte *Irmos*, Εἱρμός.

9. *Chalce.*] Inter inſulas circa Rhodum habitatas a Scylace hæc numerantur : p. 37. Κατὰ δὲ τὴν Ῥόδον αἵδε νῆσοί εἰσιν οἰκούμεναι, Χάλκεια, Τῆλος, Κάσος. Thucydidi, lib. 8. p. 582. Χάλκη. Eadem Chalcia Plinio, lib. 17. ſect. 3.

10. *Seutluſa.*] Attice Τεύτλουσσα Stephano : Thucydidi, loc. cit. Τεύγλουσσα mendoſe. Inſula Ioniæ eſt, haud procul Halicarnaſſo.

11. *Narthecuſa &c.*] Ναρθηκόεσσα, a ferularum læto proventu : Δίμαστος, a duplici montis jugo. Πρόκνη, ab hirundinum copia. Κισσηρόεσσα, a pumicum multitudine. Θηριονάρκη, ab inſita ſerpentibus vi, hominibus qui litus attigerint, torporem inferendi.

12. *Calydne.*] Libentius *Calydnæ* agnoverim, numero multitudinis : ut tres omnino fuiſſe videantur, & ſuum cuique oppidum aſſignetur. Et certe ſunt, quas Homerus deſcribit loco proxime citato :

> Οἳ δ' ἄρα Νίσυρόν τ' εἶχον, Κράπαθόν τε, Κάσον τε,
> Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν, νήσους τε Καλύδνας.

Vide quæ de Calydnis diximus libro ſup. in Notis & Emendationes num. LXXXVIII.

13. *In Arconneſo.*] Ἀρκόννησος, contra Halicarnaſſum poſita, Straboni, l. 14. p. 656.

ramus. In Cariæ ora, quæ vocantur Argiæ, numero viginti, & [1] Hyetuſſa, Lepſia, Leros.

Nobiliſſima autem in eo ſinu [2] Cos, ab Halicarnaſſo quindecim mill. paſſuum diſtans, circuitu centum: ut plures exiſtimant, [3] Merope vocata: [4] Cea, ut Staphylus: [5] Meropis, ut Dionyſius: dein [6] Nymphæa. Mons ibi [7] Prion: [8] & Niſyron abruptam illi putant, quæ Porphyris antea dicta eſt. Hinc [9] Caryanda cum oppido. Nec procul ab Halicarnaſſo Pidoſus. In Ceramico autem ſinu [10] Priaponeſos, Hipponneſos, Pſyra, Mya, [11] Lampſemandus [12] Paſſala, [13] Cruſa, [14] Pyrrhe, Sepiuſſa, Melano: paulumque a continente diſtans, quæ vocata eſt Cinædopolis, probroſis ibi relictis a rege Alexandro.

XXXVII. Ioniæ ora [15] Tragias, & [16] Corſeas habet, & [17] Icaron, de qua dictum eſt: [18] Laden, quæ prius Late vocabatur: atque in-

Notæ.

1. *Hyetuſſa.*] Ὑετόεσσα, obnoxia imbribus. Λεψία. Λέρος Straboni, lib. 14. p. 635.

2. *Cos.*] Κῶς, Hippocratis patria. Nautis *Lango* dicitur. Græcis *Stingo*, derivata voce ab εἰς τὴν Κῶ.

3. *Merope.*] A Merope quodam, qui eam inſulam tenuerit: ab ejus deinde filia, Coon appellatam, auctor eſt Hygin. l. 2. Aſtron. Poët. c. de Aquila, pag. 67. Coënſes Homerus in hymno Apollinis, Μέροπες vocat.

4. *Cea, ut Staphylus*] Ita MSS. omnes: non *Cos*.

5. *Meropis.*] Stephano quoque, & Straboni, l. 15. p. 686. Μεροπίς. Vide & Euſtath. in Iliad. β. p. 318.

6. *Nymphæa.*] Ab uxore Meropis, cui nomen Ethemea: ortus a Nympharum genere, Hygin. loc. cit.

7. *Prion.*] Πρίων Græcis dicitur.

8. *Et Niſyron.*] De qua dictum eſt proxime ante, hac ſect. Hanc inſulæ Coo abruptam putavere, Apollodorus, l. 1. de Diis, p. 21. & Euſtathius ad Dionyſ. v. 526. p. 76. ἡ Νίσυρος . . . οὕτω καλουμένη ἀπὸ τοῦ νέω καὶ τοῦ σύρω, διότι ἀποκοπεῖσα τῆς νήσου τῆς Κῶ . . . ἐπεσύρη τῷ Γίγαντι &c.

9. *Caryanda.*] MSS. *Cartanda.*

10. *Priaponeſos.*] Πελάπου νῆσος. Ὑπόνησος, πόλις Καρίας Stephano, qui πόλιν pro νήσῳ ſæpe uſurpat. Ψύρα, νῆσος μικρὰ, πλησίον Χίου, Stephano: Heſychio, Ψυρία. Homero Ψυρία, l. 3. Odyſſ.

11. *Lampſemandus.*] In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Lampſamyndus*. Forte. *Lampſis, Myndus*: Λάμψις, Μύνδος.

12. *Paſſala.*] Πάσσαλα, Μυλασσέων ἐπίνειον, Mylaſſenſium navale, Stephano.

13. *Cruſa.*] In MSS. *Cryſa*. Forte, pro *Chryſa*, Χρύση.

14. *Pyrrhe.*] In MSS. *Pyrrhauſa*, Πυῤῥάουσα. Mox Σηπίουσα, a frequentibus in eo mari ſepiis. Melano, vel Μέλαινα a nigredine, videtur.

15. *Tragias.*] Τραγίας. Vide Notas & Emend. num. XCII.

16. *Corſeas.*] Κόρσεαι, νῆσος τῆς Ἰωνίας, ἀντικρὺ Σάμου, ex adverſo inſulæ Sami poſita, Stephano. Κορσίας appellat Strabo, l. 14. p. 636.

17. *Icaron, de qua.*] Libro 4. ſect. 23.

18. *Laden.*] Λάδη, νῆσος Αἰολίδος, Stephano. Herod. l. 6. Erato, p. 336. n. 7. ἡ δὲ Λάδη, ἐστὶ νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη, contra Miletum objacens. Herodotum ſequitur Strabo, lib. 14. p. 635. & Pauſan. l. 1. Attic. p. 66.

ter ignobiles aliquot, duas [1] Camelidas Mileto vicinas: [2] Mycalæ, Trogilias tres: Psilon, Argennon, Sandalion: [3] Samon liberam, circuitu octoginta septem mill. passuum: aut, ut Isidorus, centum: [4] Partheniam primum appellatam Aristoteles tradit: postea [5] Dryusam, deinde Anthemusam. Aristocritus adjicit Melamphyllum, dein Cyparissiam: alii [6] Parthenoarusam, Stephanen. Amnes in ea, [7] Imbrasus, Chesius, [8] Ibettes. [9] Fontes: Gigartho, Leucothea. Mons [10] Cercetius. [11] Adjacent insulæ Ripara, Nymphæa, Achillea.

XXXVIII. Par claritate ab ea distat XCIII. M. passuum, cum oppido [12] Chios libera, quam [13] Æthaliam Ephorus prisco nomine appellat: Metrodorus & Cleobulus Chiam, [14] a Chione nympha:

NOTÆ.

1. *Camelidas.*] A protuberante, camelorum instar, dorso traxisse nomen videntur, καμηλίδες.

2. *Mycalæ.*] Habet, inquit, Ioniæ ora Mycalæ vicinas insulas tres, Trogilias appellatas: quarum hæc nomina: Ψιλὸς, id est, glabra, seu arboribus & fruticibus vacua. Ἀργεννὸς, id est, candida. Σανδάλιος, vel Σανδαλιῶτις, a forma, qualem esse Sardiniæ diximus libro superiore. Ante Τρωγύλιον promontorium, de quo sect. 31. Τρωγιλίαν νῆσον agnoscit Strabo, lib. 14. pag. 836. Est autem Μυκάλη locus in continente Ioniæ contra Samum, teste Herodoto, l. 1. num. 148. & Strabone, lib. 14. pag. 637.

3. *Samon liberam.*] Hieronym. in Chron ad Olymp. 190. an. 3. *Augustus Samiis libertatem dedit.* Vide Notas & Emendationes num. XCIII.

4. *Partheniam.*] Παρθενία Straboni, lib. 10. pag. 457. a Parthenio amne: sic enim Imbrasum Cares, cum ibi rerum potirentur, appellaverunt. Lactantius, lib. 1. Instit. c. 17. *Samum*, inquit, *insulam scribit Varro prius Partheniam nominatam, quod ibi Iuno adoleverit, ibique etiam Iovi nupserit.*

5. *Dryusam.*] A quercuum copia, Δρυόεσσα, & contracte Δρύουσα. Stephanus, verbo Σάμος. Ἐκλήθη δὲ πρότερον Παρθενία, καὶ Ἀνθέμουσα, καὶ Μελάμφυλλος. Sic Eustathius quoque, ad Dionys. vers. 534. pag. 77. Apollonii vero Schol. ad lib. 2. vers. 874. Μελάνθεμος, Παρθενία, καὶ Ἀνθεμοῦσα. Hesychius, pag. 627. Μελάμφυλλος, ἡ Σάμος. Straboni, lib. 10. pag. 457. Ἀνθεμὶς & Μελάμφυλλος. Cyparissiam a frequentibus cupressis dictam facile credimus.

6. *Parthenoarusam.*] Vide Notas & Emend. num. XCIV.

7. *Imbrasus.*] Ἴμβρασος, Χήσιος. Inde Χησιάδες Νύμφαι apud Nicandr. in Alexiph. pag. 139. Inde Dianæ cognomina, apud Callimach. hym. in Dian. vers. 228. pag. 22. Χησιάς, Ἰμβρασίη &c. ab utroque nimirum amne. Nam Scholiasten hallucinari arbitror, qui Χήσιον τοῦ Σάμου ἀκρωτήριον interpretatur, cum ποταμὸν dicere satius fuisset. Eidem Scholiastæ, Ἴμβρασος, ποταμὸς τοῦ Σάμου. Athenæo quoque, lib. 7. pag. 283.

8. *Ibettes.*] In MSS. quibusdam, *Hybettes.*

9. *Fontes, &c.*] Γιγαρθὼ, Λευκοθέα.

10. *Cercetius.*] Cercetius Nicandro, loc. cit. amnis esse, & montis nomen videtur:

Κερκετέω νιφόεντος ὑπὸ σχοινώδεσιν ὄχθαις.
Iuxta Cercetii juncosa fluenta nivosi.

11. *Adjacent.*] Ῥυπαρὰ, sordida, lutulenta: Νυμφαία, Ἀχίλλεια.

12. *Chios libera*] Nunc *Scio.*

13. *Æthaliam Ephorus.*] Stephanus quoque, pag. 40. Δύναται τὸ Αἰθαλίτης, ἀντὶ τοῦ Χῖος· οὕτω γὰρ ἡ Χίος ἐλέγετο. *Potest accipi Æthalites, pro* Chius: *sic enim Chios insula dicebatur.*

14. *A Chione.*] Stephanus, pag. 720. Χίος, ... ἢ ἀπὸ τοῦ χιόνος τοῦ ἐκεῖ γινομένης πολλῆς· ἢ ἀπὸ Νύμφης τοῦ Χιόνος.

aliqui a nive: [1] & Macrin, & Pityusam. Montem habet [2] Pellenæum, marmor Chium. Circuitu [3] CXXV. mill. passuum colligit, ut veteres tradidere, Isidorus IX. millia adjicit. Posita est inter Samum, & Lesbum, ex adverso maxime [4] Erythrarum.

Finitimæ sunt, [5] Thallusa, quam alii Daphnusam scribunt: [6] Oenussa, Elaphitis, Eurynassa, Arginusa cum oppido: [7] Jam hæ circa Ephesum, & quæ Pisistrati vocantur: Anthinæ, Myonnesos, Diarrheüsa. In utraque oppida intercidêre. [8] Poroselene cum oppido: [9] Cerciæ, Halone, Commone, Illetia, Lepria, & Rhesperia, Procusæ, Bolbulæ, Phanæ, Priapos, Syce, Melane, Ænare, Sidusa, Pela, Drymusa, Anhydros, Scopelos, Sycussa, Marathussa, Psile, Perirrheüsa, multæque ignobiles. Clara vero in alto [10] Teos cum oppido, a Chio LXXI. mill. D. passuum, tantumdem ab Erythris.

NOTÆ.

1. *Et Macrin, &c.*] Μακρὶς, quod longa foret: Πιτυῦσα, quod pinuum ferax. Mirum est existimasse Livium, lib. 37. pag. 453. & 458. Æthaliam, Chion, & Macrin, tres insulas, ut nomine, ita re ipsa dispares fuisse.

2. *Pellenæum.*] Πελληναῖον ὄρος Χίου Stephano, verbo Πέλινα, & Dionysio, vers. 535. Straboni, lib. 14. pag. 645. Πελιναῖον ὄρος. Hesychio, Πελιναῖος ὁ Ζεὺς ἐν Χίῳ.

3. *CXXV. mill.*] Strabo, lib. 14. pag. 645. stadia DCCCC. hoc est, CXII. M. D. pass.

4. *Erythrarum.*] De quibus sect. 31.

5. *Thallusa.*] Θάλλουσα, hoc est, florens ac virescens. Ea forte est quæ Pelûs a Stephano dicitur: Πηλοῦς, νῆσος περὶ Χίον. Nam in MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Tellusa* scribitur. Δάφνουσα sive Δαφνήεσσα, laurifera.

6. *Oenussa.*] Vini proventu læta. Οἰνοῦσαι, νῆσος τῇ Χίῳ προσεχής, inquit Stephanus. Herod. quoque, lib. 1. Clio, n. 165. pag. 68. Ἐλαφῖτις, a ceruorum multitudine. Εὐρυάνασσα, hoc est, late imperitans. Ἀργινοῦσα, hoc est, alba.

7. *Iam hæ.*] Proxime memoratæ, Oenussa, & reliquæ. Ἄνθιναι, floridæ: Μυόννησος, inquit Stephanus, post Strabonem, pag. 643. μεταξὺ Τέω καὶ Λεβέδου. Διαῤῥέουσα, dilabens: sive, irrigua. Hæc fuere duarum Anthinarum nomina. Teïorum ditionis Myonnesos fuit, teste Thucyd. lib. 3. pag. 190.

8. *Poroselene.*] Ποροσελήνη, Straboni, lib. 13. pag. 619. quæ prius, inquit, obsceno nomine Πορδοσελήνη. Ita post Strabonem, Stephanus. Hesychius: Πορδοσελήνη, μεταξὺ Μυσίας, καὶ Λέσβου, νῆσος. Scylaci, pag. 34. νῆσος, καὶ πόλις Πορδοσελήνη.

9. *Cerciæ &c.*] Strabo, pag. 618. ait Poroselenen insulis viginti, aut etiam XL. ut Timostheni placet, esse finitimam: quæ Lesbum inter Asiamque interjacent. Ex his duarum & XX. nomina Plinius recitat. Κέρκιαι. Ἁλώνη, de qua lib. 2. sect. 89. Λεπρεία, aspera. Προκοῦσαι, hinnulis aut damis referta. Σίδουσα, πόλις Ἰωνίας, Stephano: νῆσον voluit dicere. Πήλην, καὶ Μαράθουσαν, καὶ Δρίμυσσαν ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, memorat Thucyd. lib. 8. p. 569. Rectius Stephanus Δριμοῦσαν vocat, ἀπὸ τῶν δρυμῶν, a vepretis. De Drymusa Livius, lib. 38. pag. 480. Σύκη & Συκόεσσα, a ficubus nomen habent. Melane, a colore. Ἄνυδρος, ab aquarum penuria. Ψίλη, a nuditate, seu sterilitate. Περιῤῥέουσα, ab aquis circumfluentibus. Pro *& Resperia*, placet conjectura Pintiani legentis, *Æthræa, Hesperia.*

10. *Teos.*] Τέως, quam in peninsula positam Strabo, lib. 13. pag. 644. ceterique scriptores docent: atque adeo

Juxta Smyrnam sunt [1] Peristerides, Carteria, Alopece, Elæussa, Bachina, Pystira, Crommyonesos, Megale. Ante Troada, [2] Ascaniæ, Plateæ III. Dein Lamiæ, [3] Plitaniæ duæ, Plate, Scopelos, Getone, Arthedon, Cœlæ, Lagussæ, Didymæ.

XXXIX. Clarissima autem [4] Lesbos, [5] a Chio LXV. mill. passuum. [6] Himerte [7] & Lasia, Pelasgia, [8] Ægira, [9] Æthiope, [10] Macaria appellata fuit, [11] novem oppidis inclyta. [12] Ex iis Pyrrha hausta est mari, [13] Arisbe terrarum motu subversa. [14] Antissam Methymna traxit in seipsam: novem urbibus Asiæ in XXXVII. mill. passuum vicina. Et [15] Agamede obiit, & Hiera. Restant [16] Eresos,

NOTÆ.

continenti annexam: sed ita ut æstuante mari insulæ in morem tota circum allueretur aquis. Hæc Anacreontis patria. Incolæ Teïi appellati.

1. *Peristerides.*] Περιστερίδες, ob multitudinem columbarum ibi degentium: ut mox Λαγοῦσσαι, ob leporum copiam, sic appellatæ: Ἀλωπεκή, vulpium: Κρομμυόννησος, cæparum. Καρτερία, arduam insulam, & munitam sonat: Μεγάλη magnam: Ἐλαιοῦσσα oleæ feracem. Elæam, & Bachium appellat istas Livius, l. 37. pag. 456. Pystira, obscuræ originis. In MSS. *Piscyra.*

2. *Ascaniæ &c.*] Ἀσκανίαι, Πλατεῖαι, Λαμίαι.

3. *Plitaniæ.*] Forte Πλινθανίαι, quod lateres ibi οἱ πλίνθοι coquerentur. Mox Πλάτη, Σκόπελος, Γειτώνη, Ἀρθηδὼν, Κοῖλαι, Λαγοῦσσαι, Δίδυμαι, seu gemellæ. De Lagussis, Eustathius in Iliad β. p. 306. Νῆσοι Λαγοῦσσαι, ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἐκεῖ λαγωῶν, &c.

4. *Lesbos.*] Hodie *Metelin*, ab oppido, quod ibi maxime insigne est, Mitylene.

5. *A Chio LXV.*] A Chio, Lemno, Tenedo, æquali fere intervallo Lesbon distare Strabo prodidit, lib 13. p. 619. stadiis nempe quingentis, hoc est, LXII. M. D. pass.

6. *Himerte.*] Ἱμερτὴ desiderabilis. Hactenus male, *Hemerte.* Fuit & Ἱμέρα nomen urbis in Lesbo, teste Stephano, verbo Ἴσσα: quæ & Πελασγία deinde, ut ipsa Lesbos, cognominata fuit.

7. *Et Lasia.*] Λασία, horrida silvis agrestibus. Forte rectius, *Et Issa.* Id enim Lesbo nomen fuit.

8. *Ægira.*] Αἴγειρα. An idcirco id ei nomen inditum, quod arboris populeæ ferax sit? αἴγειρος enim nigra populus est. Methymnæi agri pagus fuit Αἴγειρος, teste Strab. l. 13. p. 617.

9. *Æthiope.*] Hesychius, p. 39. Αἰθίοψ, ὁ Λέσβιος.

10. *Macaria.*] A Pyrrha, quæ & Μακαρία nuncupata est, nomen id traxit. Hujus filia Agamede, oppido dedit. Stephanus, verbo Ἀγαμήδη. A Macare Criasii F. Macariam appellatam putat Dionys. Halic. l. 1. Antiq. Rom. p. 15.

11. *Novem.*] Ita MSS. omnes: editi, *octo* tantum At statim appellantur novem.

12. *Ex iis Pyrrha.*] Strabo, l. 13. p. 618. ἡ δὲ Πύῤῥα κατέσκαπται.

13. *Arisbe.*] Ἀρίσβα Straboni, πόλις ἐν Λέσβῳ, l. 13. p. 590.

14. *Antissam.*] Ἄντισσαν Thucydides vocat, l. 3. p. 183. Plinius, l. 2. sect 91. *Rursus abstulit insulas mari, junxitque terris: Antissam Lesbo*, &c. Hodie *Castel Petra.* Antissa diruta transductos Methymnam Antissæos, auctor est Livius, lib. 45. p. 582. L. Æmilio Paulo II. C. Licinio Crasso Coss. anno V. C. DLXXXVI.

15. *Agamede.*] Ἀγαμήδη, τόπος περὶ Πύῤῥαν τῆς Λέσβου, inquit Nicol. Damasc. in Excerptis, p. 494. & Stephanus.

16. *Eresos.*] Ἔρεσος, πόλις ἐν Λέσβῳ, Stephano: Straboni, lib. 14. pag. 618. Ἐρεσσός. Theophrasti patria. Hodie *Geremia.*

[1] Pyrrha, & [2] libera Mitylene, [3] annis M. D. potens. Tota insula circuitur, ut Isidorus, [4] CLXVIII. mill. passuum: ut veteres, CXCV. mill. Montes habet [5] Lepethymum, [6] Ordymnum, [7] Macistum, Creonem, Olympum. A proxima continente abest [8] VII. M. D. passuum. Insulæ appositæ, [9] Sandaleôn: [10] Leucæ quinque. Ex iis Cydonea, cum fonte calido. [11] Argenussæ [12] ab Æge IV. mill. passuum distant. Dein [13] Phellusa, Pedna. Extra Hellespontum adversa Sigeo litori adjacet [14] Tenedus, Leucophrys dicta, & Phœnice, & Lyrnessos. Abest a Lesbo LVI. mill. passuum, a Sigeo XII. M. D.

Cap. 10 XXXII. XL. Impetum deinde sumit Hellespontus, & mare incumbit, vorticibus limitem fodiens, donec Asiam abrumpat Europæ. Promontorium id [15] appellavimus Trapezam: ab eo decem mill. passuum, [16] Abydum oppidum, ubi angustiæ [17] septem stadiorum. Deinde

Notæ.

1. *Pyrrha.*] Pyrrhæ, quæ hausta mari fuerat, suburbium. Strabo loc. cit. ἡ δ' Πύρρα κατέστραπται· τὸ δ' προάστειον οἰκεῖται, καὶ ἔχει λιμένα, &c.

2. *Libera Mitylene.*] *Mitylenæis libertas, in unius Theophanis gratiam, a Pompeïo restituta est*, inquit Velleïus, lib. 2. n. 18. p. 10. & Plutarchus in Pompeïo, p. 641. Græcis olim Μιτυλήνη, nunc *Metelino*. In nummis Musæi nostri Parisiensis, & apud Spanhem. p. 350, & 901. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ.

3. *Annis M. D.*] Sic MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. Editi solum *D.*

4. *CLXVIII. mill.*] Artemidorus apud Agathemerum, lib. 1. Geogr. c. 5. & Strabo, l. 13. p. 616. stadiis centum supra mille ambitum insulæ circumscribunt, quæ sunt passuum millia CXXXVII. & D. pass.

5. *Lepethymum.*] Antigonus, in hist. Mirab. Λεπέτυμνος. Hodie *Leptimo*, & *le Mont S. Theodore*.

6. *Ordymnum.*] Ὄρδυμνον vocat Theophr. l. 3. hist. c. 18.

7. *Macistus &c.*] Μάκιστος. Mox Κρέον, Aristoph. in Ranis, περὶ τὸν Κρέων.

8. *VII. M. D.*] Omnino hæc mensura cum Strabone congruit, qui lib. 13. p. 616. LX. stadiis intervallum id definit.

9. *Sandaleon.*] In nummo Claudii Imp. epigraphe CΑΝΔΑΛΙΕΩΝ, num huc pertineat, æstimandum aliis relinquimus. Exstat in Thesauro Goltzii, p. 230.

10. *Leucæ.*] Λευκαὶ, albæ. Κυδωνεία, cotoneis malis abundans.

11. *Argenussæ.*] Ἀργινοῦσαι Straboni, l. 12. pag. 617. tres exiguæ insulæ, litori proximæ, juxta Canas, de quibus sect. 32. Nunc sunt duæ tantum, nec ullius nominis. Harpocration, p. 45. Ἀργινοῦσαι, νῆσοι κείμεναι ἐναντι τῆς Λέσβου, ἀπὸ Ἀργίνου τινός. Arginusas pariter vocat Valer. Max. l. 3. cap. ult. p. 189. & Diod. l. 13. Bibl. p. 217.

12. *Ab Æge.*] Quæ una est e quinque iis, quas Leucas antea nominavit.

13. *Phellusa.*] A subere quod gignit, nomen invenit. Φελλὸς suber est Græcis. Πέδνα deinde, obscuræ originis.

14. *Tenedus.*] Forte a Tene, qui apud Tenedios sanctissimus Deus habebatur, ut ait Cicero in Verrem. Hodie *Tenedo*, notissima fama insula, ut cecinit Maro, lib. 2. Æneïd. Λεύκοφρυς prius appellata, teste Stephano, Suida, & Hesychio, verbo Λεύκοφρυς. Deinde Φοινίκη, & Λυρνησσὸς, eadem nuncupata.

15. *Appellavimus.*] Sect. 33.

16. *Abydum.*] Ἄβυδος contra Seston Thraciæ posita. Utrique communis appellatio, *les Dardanelles*.

17. *Septem stad.*] Sive, quod idem est, passuum DCCCLXXV.

[1] Percote oppidum : & [2] Lampſacum, antea Pityuſa dictum. [3] Parium colonia, quam [4] Homerus Adraſtiam appellavit. Oppidum [5] Priapos, amnis [6] Æſepus : [7] Zelia. [8] Propontis : ita appellatur, ubi ſe dilatat mare. Flumen [9] Granicum, [10] Artace portus, ubi oppidum fuit. [11] Ultra inſula, quam continenti junxit Alexander, in qua oppidum Mileſiorum Cyzicum, antea vocitatum [12] Arctonneſos, & [13] Dolionis,

NOTÆ.

1. *Percote.*] Περκώτη Homero, Iliad. β. verſ. 835. Straboni, lib. 13. pag. 590. Arriano, lib. 1. de Exped. Alex. p. 34. Incolæ Περκώσιοι.

2. *Lampſacum.*] Hodie *Lampſico*. Græcis Λάμψακος, πάλιν Πιτύουσα λεγομένη, inquit Stephanus, vel ob pinuum, πιτύων, multitudinem, ut ait Schol. Ariſtoph. in Pluto, p. 62. vel ob theſaurum ibi a Phryxo defoſſum, ut Schol. Apollonii, ad l. 1. Argon. v. 933. Θρᾷκες γὰρ τὸν θησαυρὸν πιτύην λέγουσι. Πιτυόεσσαν vocat Plutarchus, l. de virt. mul. p. 255. Vide & Euſtath. in Iliad. β. p. 355. Diſtat ab Abydo ſtadiis CLXX. inquit Strabo, l. 13. p. 589. hoc eſt, XXI. M. CCL. paſſ. Cur Lampſacum vocitatum ſit, diſces a Mela, l. 1. c. 19. & a Plutarch. l. de virt. mul.

3. *Parium colonia.*] Πάριον Straboni, l. 13. p. 588. & Ptolem. l. 5. c. 2. Hujus coloniæ meminit etiam Ulpianus, lib. 50. Digeſt. tit 5. De cenſibus : *In Provincia Aſia*, inquit, *duæ ſunt juris Italici : Troas, & Parium.*

4. *Homerus.*] In Catalogo, Iliad. β. verſ. 335. Οἵ δ' Ἀδρήστειάν τ' εἶχον. Ubi Euſtathius, pag. 355. adnotat Ἀδράστειαν inter Parion, & Priapon ſitam fuiſſe : μεταξὺ Πριάπου καὶ Παρίου τοῦ κατὰ Προποντίδα. Ab Adraſto rege id factum nomen colligimus ex Harpocr. pag. 8. verbo, Ἄδραστ.

5. *Priapos.*] Habet a numine, quod ibi colitur, nomen : Πρίαπος. Thucyd. lib. 8. pag. 629. & Strabo, lib. 13. pag. 587. Ab ipſo Priapo conditum ait Schol. Theocriti, ad verſ. 21. Idyll. α.

6. *Æſepus.*] Αἴσηπος, Straboni, loc. cit. Appiano, in Mithrid. pag. 222. & ante eos Homero, in Catal. verſ. 331. Nunc *Spiga*. Lampſacum alluit.

7. *Zelia.*] Oppidi nomen. Homero, loc. cit. & Stephano, Ζέλεια, πόλις Τρωάδος. Cyzicenorum ditionis, ex Strabone, pag. 583.

8. *Propontis.*] Hodie *Mer de Marmora.*

9. *Granicum.*] Γρανικὸς in Ida monte profluens. Strabo, lib. 13. pag. 602. Hodie *Lazzara*. *Hic primum*, ut ait Mela lib. 1. cap. 19. *inter Perſas & Alexandrum pugna fuit nobilis.*

10. *Artace.*] Ἀρτάκη, Straboni, lib. 14. pag. 635. poſt. Herod. lib. 5. Terpſich. pag. 344. n. 33. Artacii fontis prope Cyzicum, meminit Schol. Apoll. ad l. 1. Argon. verſ. 957.

11. *Vltra inſula.*] Cyzicenorum inſula dicitur Straboni, loc. cit. ipſaque Κύζικος Mileſiorum colonia appellatur. Quare Miletum Cyzici ſolum genitale vocat Velleïus, lib. 2. Continenti annexam gemino ponte Strabo prodidit, lib. 12. pag. 575.

12. *Arctonneſos.*] Hoc eſt, urſorum inſula. Stephanus, verbo Κύζικος. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἄρκτων νῆσος. Et pag. CXI. Ἄρκτων νῆσος· οὕτως ἡ Κύζικος ἐκαλεῖτο. Mons imminebat oppido, in quo urſi frequentes : unde ipſi monti nomen : τὸ Ἄρκτων ὄρος. Auctor Strabo, lib. 12. pag. 475.

13. *Dolionis.*] Hinc Δολίονες apud Strabonem vocati, qui circa Cyzicum degebant ab Æſepo amne uſque ad Rhyndacum, & Daſcylitidem regionem : atque hæc veluti præfectura Δολιονὶς vocabatur. Δολιονία Callimacho, apud Schol. Apollonii, ad lib. 1. Argon. verſ. 957. Stephanus quoque : Δολίονες, οἱ τὴν Κύζικον οἰκοῦντες, &c.

& [1] Dindymis, cujus a vertice mons Dindymus. Mox oppida: [2] Placia, [3] Ariacos, Scylace, quorum a tergo mons Olympus, [4] Mysius dictus: civitas Olympena. Amnes: [5] Horisius, & Rhyndacus, ante Lycus vocatus. Oritur in stagno Artynia juxta [6] Miletopolim: recipit [7] Maceston, & plerosque alios, Asiam Bithyniamque distermi-
5 nans. [8] Ea appellata est Cronia, dein Thessalis, dein Maliande, & Strymonis. Hos [9] Homerus Halizonas dixit, quando præcingitur gens mari. Urbs fuit immensa Attusa nomine: nunc sunt XII. civitates, inter quas [10] Gordiu-come, quæ Juliopolis vocatur, & in ora [11] Dascylos,

Notæ.

1. *Dindymis.*] Ab altero monte qui urbi proximus Δίνδυμος vocatur etiam a Strabone, pag. 575. quo in monte fanum Dindymenes fuit Deorum Matris, ab Argonautis dicatum. Scholiast. Apollon. ad lib. 1. Argon. vers. 985. Δίνδυμον, ὄρος Κυζίκου, ἱερὸν τῆς Ῥέας. Scholiastes Nicandri in Alexiph. pag. 51. Δίνδυμον ὄρος ἐν Κυζίκῳ vocat: sed negat ita recte vocari Strabo, loc. cit.

2. *Placia.*] Melam transcribit, cujus hæc verba, lib. 1. cap. 19. *Post Cyzicum Placia, & Scylace, parvæ Pelasgorum coloniæ: quibus a tergo imminet mons Olympius, ut incolæ vocant, Mysius. Is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur, emittit:* &c. Πλακίη Ionica dialecto, Herodoto, lib. 1. Clio. Stephano, Πλάκη, πόλις Ἑλλησποντία. Incolæ Πλακιανοὶ apud Dionys. Halic. lib. Antiq. Rom. pag. 23.

3. *Ariacos, &c.*] MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. *Ariace, Scylace.* Hæc Melæ memorata, loc. cit. Herod. quoque Σκυλάκη, lib. 1. Clio, n. 57. pag. 21.

4. *Mysius.*] Ὄλυμπος Μύσιος, Herod. lib. 1. Clio, num. 36. pag. 15. & Ptolem. lib. 5. cap 1. Potest & *Mœsius* scribi.

5. *Horisius &c.*] Ὀρίζιος, Ῥύνδακος. Hujus meminere Mela loc. cit. Scylax, pag. 33. aliique.

6 *Miletopolim.*] Unde Miletopolitæ dicti, de quibus sect. 32. Stephanus: Μιλητούπολις, πόλις μεταξὺ Κυζίκου καὶ Βιθυνίας, περὶ τὸν Ῥύνδακον.

7. *Maceston.*] Amnem Μάκεστον, Strabo vocat, lib. 12. pag. 576. aitque per Abrettenam Mysiam fluere, de qua egimus sect. 32.

8. *Ea.*] Bithynia scilicet. Κρονία, quod se priscos jactarent, & quemadmodum Arcades, προσελήνους. Θεσσαλίς, vel a Thessalo rege, vel quod ibi rerum potiti sint aliquando Thessali. Pro *Maliande*, forte *Mariandyne* rescribendum, quæ pars Bithyniæ fuit, de qua dicemus lib. 6. sect. 1. Eusebius enim in Chron. ad n. 594. Βιθυνία ἐκτίσθη ὑπὸ Φοίνικος, ἡ τὸ πρὶν Μαριανδύνη καλουμένη. Στρυμονὶς denique ab aliquo insigniore amne, cui Thessali, dum ibi imperitarent, Strymonis Thessaliæ amnis nomen dederint. Hesychius: Στρυμόνιοι, οἱ Βιθυνοὶ τὸ πρότερον.

9. *Homerus.*] Iliad. β v. 856. Αὐτὰρ Ἁλιζώνων. Ephorus apud Stephan. p. 63. auctor est Halizones eam regionem obtinuisse, quæ inter Mysiam, Cariam, & Lydiam jacet. Paphlagoniæ Hesychius adjudicat: minus recte.

10. *Gordiu-come.*] Γορδίου κώμη. Ptolemæo, lib. 5. c 1. Ἰουλιόπολις. Ex Gordo pago Cleo prædonum dux urbem condidit, & Juliopolim nominavit. Auctor Strabo, lib. 12 p. 574. Livio, l. 38. pag. 472. est Gordiu-tichos, Γορδίου τεῖχος.

11. *Dascylos.*] Mela, l. 1. c. 19. *Trans Rhyndacum est Dascylos, & quam Colophonii collocavere, Myrlea.* Δασκύλειον Straboni, p. 575. Stephano: Δασκύλιον, περὶ Βιθυνίαν. Dionysio Halic. l. 1. Antiq. p. 38. Γῆ Δασκυλῖτις.

Deinde flumen [1] Gebes: & intus Helgas oppidum, quæ [2] Germanicopolis, alio nomine Booſcœte: ſicut [3] Apamea, quæ nunc Myrlea Colophoniorum: flumen Etheleum, antiquus Troadis finis, & Myſiæ initium. [4] Poſtea ſinus, in quo flumen [5] Aſcanium: oppidum [6] Bryllion: amnes, Hylas, & Cios, [7] cum oppido ejuſdem nominis, quod fuit emporium non procul accolentis Phrygiæ, a Mileſiis quidem conditum, in loco tamen qui Aſcania Phrygiæ vocabatur. Quapropter non alibi aptius de ea dicatur.

XLI. [8] Phrygia Troadi ſuperjecta, populiſque a promontorio Lecto ad flumen Etheleum prædictis, ſeptentrionali ſui parte Galatiæ contermina: meridiana Lycaoniæ, Piſidiæ, Mygdoniæque: ab oriente Cappadociam attingit. Oppida ibi celeberrima [9] præter jam dicta, [10] Ancyra, [11] Andria, [12] Celænæ, [13] Coloſſæ, [14] Carina, [15] Cotyaïon,

Notæ.

1. *Gebes.*] MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Gelbes.*

2 *Germanicopolis.*] Nummum vidi cum epigraphe, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΠΟΛΕΩC. Nomen alterum *Helgas* ſermonis barbarici eſt: tertium Booſcœte, Græcanici: Βοὸς κοίτη, *Bovis cubile.* In Notitia Eccleſ. p. 37. Provinciæ Iſauriæ atribuitur.

3. *Apamea.*] Nomen hæc habet ab uxore Pruſiæ regis, qui Hannibalem recepit. Auctor Strabo, lib. 12. p. 563. Stephanus: Μύρλεια, πόλις Βιθυνίας, ἡ νῦν καλουμένη Ἀπάμεια. Colophoniorum coloniam Mela quoque appellat, loc. cit. Cum Plinius *ſicut Apamea* dicit, intus quoque poſitam innuit, ut Germanicopolim, hoc eſt, a mari ſejunctam.

4. *Poſtea ſinus.*] Sine nomine. Mela, l. 1. c. 19. *Myrlea: Duo ſunt inde modici ſinus: Alter ſine nomine Cion amplectitur, Phrygiæ haud longe jacentis opportuniſſimum emporium: alter, Olbianus.*

5. *Aſcanium.*] Ἀσκάνιος ποταμὸς, & ab eo dicta Ἀσκανία Φρυγίας, Stephano, p. 122.

6. *Bryllion.*] Βρύλλιον Stephano.

7. *Cum oppido.*] Mela, loc. cit. Κῖος, hodie incolis *Choraſia.* Turcis, *Cheris*, a ceraſorum copia. Κίου ποταμοῦ ὁμωνύμου meminit Schol. Apollonii, ad lib. 1. v. 1321.

8. *Phrygia Troadi.*] Tranſcribunt hæc Solinus, cap. 40. pag. 70. & Capella, l. 6. c. de Phrygia, p. 221.

9. *Præter jam dicta.*] Sect. 29. & 30.

10. *Ancyra.*] Hæc Ancyra Phrygiæ, a Galatica longe diverſa, ut animadvertit Strabo, l. 12. p. 567. etſi e duabus unam Stephanus conflare temere videatur. In Notitia Epiſc. Phrygiæ Capatianæ, pag. 2. Ἄγκυρα, XXIV. locum obtinet. In Prov. Galatiæ, pag. 33. Ἄγκυρα μητρόπολις, primum. Hæc Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. Ἄγκυρα Φρυγίας.

11. *Andria.*] Ita libri omnes. Cave credas eſſe τὰ Ἄνδειρα Strabonis, & Stephani. Hæc enim Æolidis civitas, juxta Aſtyren, & Pitanen.

12. *Celænæ.*] Κελαιναί, unde tranſducti Apameam cives, ut dictum eſt ſect. 29. De his Arrianus, lib. 1. de Exped. Alex. pag. 79.

13. *Coloſſæ.*] Κολοσσαὶ Straboni, lib. 12. p. 576. Coloſſenſes D. Pauli epiſtola nobilitavit.

14. *Carina.*] In Notitia Eccleſ. pag. 49. inter Epiſcopos Prov. Phrygiæ Capatianæ, cenſetur ὁ Καρίας: unde *Caria* forte legi apud Plinium, præſtabilius fuerit.

15. *Cotyaïon.*] Κοτυάειον πόλις Φρυγίας, Straboni, loc. cit. & Stephano, & Ptolemæo, lib. 5. cap. 2.

[1] Ceranæ, [2] Conium, [3] Midaïon [4] Sunt auctores, transiisse ex Europa Mysos, & Brygas, & Thynos, a quibus appellantur Mysi, Phryges, Bithyni.

XLII. Simul dicendum videtur & de Galatia, quæ superposita, agros majori ex parte Phrygiæ tenet, caputque quondam ejus [5] Gordium. Qui partem eam insedere Gallorum, [6] Tolistobogi, & Voturi, & [7] Ambitui vocantur: qui Mæoniæ & Paphlagoniæ regionem, [8] Trocmi. Prætenditur Cappadocia, a septentrione & Solis ortu, cujus uberrimam partem occupavere Tectosages, ac Teutobodiaci. Et gentes quidem hæ. Populi vero ac tetrarchiæ omnes, numero CXCV. Oppida: Tectosagum, [9] Ancyra: Trocmorum, [10] Tavium: Tolistobogorum, [11] Pesinûs. Præter hos celebres, [12] Attalenses,

NOTÆ.

1. *Ceranæ.*] An Κοιρανή. At in MSS. R. 1. 2. &c. *Cera* tantum legitur. Arbitror esse Κεϱεταπα, cujus mentio in Notitia Episcopatuum Prov. Phrygiæ Capatianæ.

2. *Conium.*] Κόνιον. Vide Notas & Emend. num. XCV.

3. *Midaïon.*] Μιδάειον, πόλις Φρυγίας, Dioni lib. 49. pag. 403. & Stephano, & Ptolem. lib. 5. cap. 2. Straboni, pag. 576. Μιδάιον.

4. *Sunt auctores.*] Quorum princeps Herod. lib. 7. Polym. pag. 409. n. 73. Bryges olim Macedonibus finitimi: Thyni, Strymonis accolæ fuere, & inde Strymonii appellati, teste eodem Herod. Scholiastes Apollonii, ad lib. 2. Argon. v. 462. ait esse Thraciæ partem, quæ Θυνὶς vocetur.

5. *Gordium.*] Hæc Midæ regia. Stephanus: Γορδίειον, ἀπὸ Γορδίου τοῦ πατρὸς Μίδου, a Gordio Midæ patre. Hic Alexander Gordium nodum soluit. Urbem Sangarius amnis alluebat, teste Arriano, lib. 1. Exped. Alex. pag. 80. ubi Γόρδιον oppidum vocat. In nummis, apud Spanhem. pag. 907. ΓΟΡΔΗΝΩΝ. Livius, lib. 38. pag. 474. *Gordium haud magnum quidem oppidum est, sed plusquam mediterraneum, celebre, & frequens emporium: tria maria pari ferme distantia intervallo habet, &c.*

6. *Tolistobogi.*] Solino, cap. 41. p. 71. *Tolistobogi.* Floro, lib. 2. cap. XI. *Tolistobogi.* Ptolemæo quoque lib. 5. cap. 4. Τολιστόβογοι. Livio, lib. 38. pag. 473. Tolistobogi, cum Trocmis & Tectosagis appellantur, ubi de Gallorum expeditione in Asiam prolixe disserit. Strabo quoque, l. 12. p. 566.

7. *Ambitui.*] Vide Notas & Emendationes num. XCVI.

8. *Trocmi.*] Stephanus: Τρόκμοι, ἔθνος Γαλατικόν, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Τροκμηνοί. Appianus in Syriac. pag. 107. Τεκτοσάγαι, Τρόκμοι, Τολιστόβιοι.

9. *Ancyra.*] Ἄγκυρα μητρόπολις, Ptolemæo, lib. 5. cap. 4. Tectosagum oppidum Straboni, lib. 12. pag. 567. Galatiæ Metropolis, in Notitia Eccles. A Phrygiaca, de qua superius, diversa. Ab Augusto Cæsare conditam, Dejotaro rege devicto, prodidit Tzetzes, Chiliad. I. v. 132. Nunc *Angouri.* Vide Notas & Emend. num. XCVI. Hinc Marcellus Ancyranus ille ambiguæ fidei plerisque suspectus.

10. *Tavium.*] Ταούιον in Trocmis, Ptolem. lib. 5. c. 4. & Straboni, lib. 12. pag. 567. In Notitia Eccles. pag. 33. Ταβία. Stephano, Ταυΐα.

11. *Pesinûs.*] Πεσσινοῦς in Tolistobogis, Ptolemæo loc. cit. In Notitia Eccles. Prov. Galatiæ Salutaris, pag. 33. Πισινοῦς. De vocis originatione, vide Ammianum lib. 22. pag. 219.

12. *Attalenses.*] Forte *Adadenses*: ab Ἀδαδὰ Pisidiæ mediterraneo oppido, apud Ptolem. lib. 5. cap. 5. & in Notitia Eccles. pag. 29.

[1] Arasenses, [2] Comenses, [3] Dioshieronitæ, [4] Lystreni, [5] Neapolitani, Oeandenses, [6] Seleucenses, [7] Sebasteni, [8] Timoniacenses, [9] Tebaseni. Attingit Galatia & Pamphyliæ [10] Cabaliam: [11] & Milyas, qui circa Barin sunt, & [12] Cyllanticum, & Oroandicum Pisidiæ tractum. Item Lycaoniæ partem Obigenen. Flumina sunt in ea, [13] præter jam dicta, Sangarium [14] & Gallus, a quo nomen traxere Matris Deûm sacerdotes.

XLIII. Nunc reliqua in ora, a Cio intus in Bithynia [15] Prusa, [16] ab Hannibale sub Olympo condita: [17] inde Nicæam XXV. millia

NOTÆ.

1. *Arasenses.*] Vel ab Ἄραζος, quæ Stephano urbs in Ponto dicitur: vel ab oppido, quod in Notitia Eccles. Provinciæ Isauriæ, p. 37. Δαρασός perperam scribitur, pro Ἀρασός. Pisidiæ tribui videtur ab Artemidoro, apud Strab. lib. 12. pag. 570.

2. *Comenses.*] Rectius *Chomenses*, A Choma mediterraneo Lyciæ oppido, de quo egimus, sect. 28.

3. *Dioshieronitæ.*] Vide Notas & Emend. num. XCVII.

4. *Lystreni.*] Ab oppido Lycaoniæ contributo, in Notitia Eccles. p. 29. Λύστρα.

5. *Neapolitani*] Quorum oppidum Νεάπολις in Notitia Eccles. Prov. Isauriæ, pag. 37. Oeandenses pro Oenoandenses perperam scriptum existimo: est enim Oenoanda, ut diximus sect. 28. Cabaliæ oppidum, quæ Galatiæ, ut mox dicetur, contributa fuit.

6. *Seleucenses.*] A Seleucia Pisidiæ, Phrygiæ alias contributa, ut ait Ptolemæus, lib. 5. cap. 5.

7. *Sebasteni.*] De quibus Gruteri Inscriptio, pag. 427. Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟϹ ϹΕΒΑϹΤΗΝΩΝ ΤΕΚΤΟϹΑΓΩΝ.

8. *Timoniacenses.*] Τιμώνιον, φρούριον Παφλαγονίας, inquit Stephanus: nempe in ea Paphlagoniæ parte, quam Bithyniæ confinem ait esse Strabo, lib. 12. pag. 562. & Τιμωνῖτιν vocat.

9. *Thebaseni.*] Ab oppido Lycaoniæ Θήβασα, de quo diximus sect. 25.

10. *Cabaliam.*] Quæ Καβαλία Pamphyliæ pars apellatur a Ptolemæo, lib. 5. cap. 5.

11. *Et Milyas.*] De his egimus, sect. 25. Βάρις est Pisidiæ oppidum mediterraneum, Galatiæ vicinum, apud Ptolemæum, loc. cit. & in Notitia Eccles. Prov. Pisidiæ, pag. 29.

12. *Cyllanticum*] MSS. *Cyllanicum.* Orondicum vero tractum Isauriæ Ptolemæus adjudicat, lib. 5. cap 4.

13. *Præter jam dicta.*] Caystrum, Rhyndacum, Cion, &c. De Sangario dicemus, lib. 6. sect. 1.

14. *Et Gallus &c.*] Ita Martianus, lib. 6. cap. de Phrygia, p. 221. Festus: *Galli qui vocantur Matris Magnæ Comites, dicti sunt a flumine, cui nomen est Gallo: quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, ut se privent virilitatis parte, &c.* Vide etiam Stephan. verbo Γάλλος.

15. *Prusa.*] Προῦσα ἡ πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ, Ptolemæo, lib 5. cap. 1. Nunc *Bursia.*

16. *Ab Hannibale*] Operi fortasse is præfuit, dum apud Prusiam regem versaretur, qui eum patria profugum excepit hospitio. A Prusia ipso Nicomedis F. conditam scribit Tzetzes, Chiliad. 3. hist. 113. v. 963.

Οὗτος ὁ τοῦ μεσάζοντος τούτου πατὴρ Προυσίου
Τοῦ κτίζορος τῆς πόλεως Προύσης τῆς παρ' Ὀλύμπῳ
Ὁ Νικομήδης, &c.

17. *Inde Nicæam.*] Hodie *Isnich.* Νίκαια Ptolemæo, lib. 5. cap. 1. & Straboni, lib. 12. pag 565. ad Ascaniam paludem, ἐπὶ τῇ Ἀσκανίᾳ λίμνῃ. Recte hic geminam a Plinio Nicæam designari Surita vidit, in Notis ad Anton. Altera semota a mari est, ad quam a Prusa XXV. pass. millia numerantur, Ascanio interveniente lacu, quem ab oculatis testibus accepimus, toto unius diei itine-

paſſuum interveniente Aſcanio lacu. Deinde Nicæa in ultimo Aſcanio ſinu, quæ prius Olbia : [1] & Pruſa item altera ſub Hypio monte. Fuere [2] Pythopolis, Parthenopolis, Coryphanta. Sunt in ora amnes, [3] Æſius, Bryazon, Plataneus, Areus, Æſyros, Gendos, qui & Chryſorrhoas. Promontorium, in quo [4] Megarice oppidum fuit. Unde [5] Craſpedites ſinus vocabatur, quoniam id oppidum velut in lacinia erat. Fuit & [6] Aſtacum, unde & ex eo [7] Aſtacenus idem ſinus. Fuit & [8] Libyſſa oppidum, [9] ubi nunc Hannibalis tantum tumulus. Eſt in intimo ſinu [10] Nicomedia Bithyniæ præclara. [11] Leucatas promontorium, quo includitur Aſtacenus ſinus, a Nicomedia XXXVII. M. D. Rurſuſque coëuntibus terris [12] anguſtiæ pertinentes uſque ad Boſphorum Thracium. In iis [13] Calchedon libera, a Nicomedia LXII.

NOTÆ.

re a mari abeſſe : hodie *Lago di Nicea.* Hæc Concilio I. Gener. notiſſima. Altera in ora, de qua deinde Plinius : Ptolemæo lib. 5. cap. 1. Ὀλϐία appellata.

1. *Et Pruſa item altera.*] In Nummo Diadumeni Imp. e Cimelio noſtro Pariſienſi, ΠΡΟΥϹΙΕΩΝ ΠΡΟϹ ΥΠΙΩ. Montem Plinius vocat : amnem Ptolemæus, lib. 5. cap. 1. Προῦσα πρὸς τῷ Ὑπίῳ ποτ. niſi forte ex eo monte amnis cognominis fluat. Et ſane in Actis Latinis Conc. Niceni, p. 54. ſubſcribit *Heſychius Pruſenſis, juxta Hypium fluvium..* Hæc Straboni lib. 12. pag. 563. Προυσιὰς dicitur.

2. *Pythopolis.*] Πυθόπολις, Menecrati, qui hiſtoriam Nicææ Bithynicæ ſcripſit, ut auctor eſt Plutarchus in Theſeo, pag. 12.

3 *Æſius &c.*] Αἴσιος, Βρυάζων, Πλατανεὺς, Ἄρειος, Αἴσυρος, &c. Bryazonti alterum nomen Olachas videtur fuiſſe, uti dicemus lib. 31. ſect. 18.

4. *Megarice.*] Stephanus : Μεγαρικὸν πολίχνιον, ὃ συγκαταλέγεται ταῖς Βιθυνῶν πόλεσιν, Oppidulum, quod inter Bithynorum urbes numeratur. Megarenſes certe hanc oram tenuiſſe, teſtis eſt Mela, lib. 1. cap. 19. & Strabo, lib. 12. pag. 563. Uterque enim Aſtacon ipſam a Megarenſibus conditam ſcribit. Promontorio nomen eſt hodie, *Capo Fagona*, ut aïunt.

5. *Craſpedites.*] Idem Olbianus Melæ dicitur, lib. 1. cap. 19. ab Olbia oppido, de quo ſupra. Eſt autem Græcis κράσπεδον, quod Latinis fimbria, ſive lacinia. Tranſlate vero tum litoris margo, tum veluti limbi & extremæ montium oræ ac radices κράσπεδα appellantur : quod laciniarum receſſibus ac prominentiis ſimilitudinem referunt.

6. *Aſtacum.*] Ἀστακὸς Straboni, lib. 12. pag. 563. a Lyſimacho deleta. Vide & Pauſan. in Eliac. prior. ſive lib. 5. pag. 310.

7. *Aſtacenus.*] *Le Golfe de Comidia*, ab urbe Nicomedienſi.

8. *Libyſſa.*] Stephanus : Λίϐυσσα, φρούριον Βιθυνίας ἐπιθαλάσσιον, caſtellum maritimum.

9. *Vbi nunc Hannibalis.*] Referunt id quoque Plutarchus in Flaminio, pag. 380. Appianus, in Syriac. pag. 92. Ammianus, lib. 22. pag. 219. Eutropius, lib. 2. pag. 766. Martianus, lib. 6. cap. de Phrygia, pag. 221. & Solinus, cap. 42. pag. 72. Etiamnum ſupereſſe hunc Hannibalis tumulum, teſtis eſt oculatus Petr. Bellonius, lib. 1. de admir. oper. antiq. cap. 33.

10. *Nicomedia.*] Νικομήδεια, hodieque *Comidia.*

11. *Leucatas.*] Idem Ptolemæo, l. 5. cap. 1. Ἀκρίτας.

12. *Anguſtiæ.*] *Le Canal de la Mer Noire.*

13. *Calchedon.*] Stephanus, verbo Καρχηδών. Χαλκηδὼν τῆς Βιθυνίας, διὰ τῦ

D. [1] Proceraſtis antea dicta, dein [2] Colpuſa: poſtea [3] Cæcorum oppidum, quod locum eligere neſciſſent, ſeptem ſtadiis diſtante Byzantio, tanto feliciore omnibus modis ſede. Ceterum intus in Bithynia colonia [4] Apamena, Agrippenſes, Juliopolitæ, [5] Bithynion. [6] Flumina: Syrium, Lapſias, Pharmacias, Alces, Crynis, Lilæus, Scopius, Hieras, qui Bithyniam & Galatiam diſterminat. Ultra Calchedona [7] Chryſopolis fuit. Deinde Nicopolis, a qua nomen etiamnum ſinus retinet: in quo [8] portus Amyci: deinde [9] Naulochum promontorium: [10] Eſtiæ templum Neptuni. Boſphorus D. paſſuum intervallo Aſiam Europæ iterum auferens, abeſt a Calchedone XII. mill. D. paſſuum. Inde fauces primæ VIII. mill. DCCL. paſſuum, ubi [11] Phinopolis oppidum fuit. [12] Tenent oram omnem Thyni, interiora Bi-

NOTÆ.

λ, κ. Tamen nummi veteres, cujuſmodi eſt eximius Caracallæ, in Pariſienſi noſtro Muſæo, ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Alter item Trajani, apud Patinum, pag. 186. atque ita conſtanter omnia vetuſtiora paulo monumenta. Hodie Græcis *Chalcedona*: Turcis, *Kadikioi* A pago *Scutari*, tribus paſſuum millibus diſtat.

1. *Proceraſtis.*] Προκερασ̀ις, idcirco, opinor, quod ex adverſo ſit poſita illius promontorii, in quo Byzantium eſt conditum: cui promontorio Chryſoceras nomen fuit, ut dictum eſt lib. 4. ſect. 18.

2. *Colpuſa.*] Ita MSS. omnes: non *Compuſa*. Κολπόεσσα, contracte Κολποῦσα, ſinuoſam ſignificat.

3. *Cæcorum.*] Vide quæ dicturi ſumus, lib. 9. ſect. 20. De egregio Byzantii ſitu, multa Polybius, lib. 4. pag. 425. & 433. Tacitus quoque l. 12. Annal. pag 191.

4. *Apamena.*] Sive Myrlea, de qua ſuperius, ſect. 40. ubi & de Juliopoli egimus, unde Juliopolitæ dicti: quorum nummus eſt in Theſauro Goltzii, ΙΟΥΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. De Apamea, Ulpianus, Digeſt. lib. 50. tit. 5. de Cenſibus: *Eſt & in Bithynia colonia Apamena.*

5. *Bithynion.*] Βιθύνιον Straboni, lib. 12. pag. 505. in mediterraneis Bithyniæ urbibus. Ptolemæo, lib. 5. cap. 1. Κλαυδιόπολις, ἡ καὶ Βιθύνιον.

6. *Flumina.*] Omnia ea ceteris ſcriptoribus incognita.

7. *Chryſopolis.*] Χρυσόπολις, πλησίον Χαλκηδόνος, Stephano: apud quem & Νικόπολις Βιθυνίας legitur, hodie *Scutari.*

8. *Portus Amyci.*] Bebrycum Regis. Plinius, lib. 16 ſect. 89. In Ponto *portus eſt Amyci, Bebrycum rege interfecto clarus*: &c. Vide Servium in illud Æneïd. lib. 5. verſ. 225.

Qui ſe
Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat.

9. *Naulochum*] Ναύλοχος, ſtatio navium eſt.

10. *Eſtiæ.*] Ἑςία promontorii nomen eſſe videtur, quod ſimile ei ſit, cui ſedem in oppoſita Boſphori Thracii riva ſtatuit Polybius, lib. 4. pag. 433. τὰ περὶ τὰς Ἑςίας ἄκρα καλούμενα τῆς Εὐρώπης. Ei loco nomen eſt hodie *Algiro.* Ibi Templum Neptuno Timoſthenes: ceteri ſcriptores, Diis duodecim dicatum aïunt: Mela, lib. 1. cap. 9. Jovi.

11. *Phinopolis.*] A Phineo fabulis notiſſimo. At codd. MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Spiropolis*, multo ſincerius: nam Phinopolin in Europa diximus, lib. 4. ſect. 18.

12. *Tenent oram &c.*] Conſentit Euſtathius fere, in Dionyſ. verſ. 795. pag. 105.

thyni. Is finis Asiæ est, populorumque CCLXXXII. qui ad eum locum [1] a sinu Lyciæ numerantur. Spatium Hellesponti & Propontidis ad Bosphorum Thracium esse CCXXXVIIII. mill. passuum [2] diximus. A Calchedone Sigeum Isidorus CCCXXII. M. D. passuum tradit.

XLIII. Insulæ in Propontide ante Cyzicum [3] Elaphonnesus, unde Cyzicenum marmor: eadem [4] Neuris & Proconnesus dicta. Sequuntur [5] Ophiusa, Acanthus, Phœbe, Scopelos, Porphyrione, Halone cum oppido, Delphacia, Polydora. Artacæon cum oppido. Est & contra Nicomediam [6] Demonnesos. Item [7] ultra Heracleam adversa Bithyniæ [8] Thynias, quam barbari Bithyniam vocant. Est & Antiochia: & contra fauces Rhyndaci [9] Besbicos decem & octo mill. circuitu. Est & [10] Elæa, & duæ Rhodussæ, Erebinthodes, Megale, Chalcitis, Pityodes.

NOTÆ.

1. *A sinu Lyciæ.*] De quo sect. 28. *Vltra, par sinus priori. Ibi Pinara, & quæ Lyciam finit, Telmessus ... A Telmesso Asiaticum mare, & quæ proprie vocatur Asia.* Neque enim Lycia, ut diximus, Ciliciave, aut Cappadocia, Asiæ propriæ nomine censebatur.

2. *Diximus.*] Libro 4. sect. 24. Vide Notas & Emend. num. XCVIII.

3. *Elaphonnesus.*] Ἐλαφόννησος, Scylaci, p. 33. Vide Notas & Emend. num. XCIX.

4. *Neuris.*] Νευρὶς, & Προκόννησος. Νευρὶς & Πρoχώνη apud Stephanum, cognomina sunt Ἀλώνης insulæ: sed hallucinari probe hominem puto.

5. *Ophiusa &c.*] Ὀφιοῦσα, Ἄκανθος, Φοίβη, Σκόπελος, Πορφυριώνη, Ἁλώνη, Δελφακία, Πολυδώρα. De hac postrema Stephanus: Πολυδώρα, νῆσος πρὸς τῇ Κυζίκῳ.

6. *Demonnesos.*] Stephanus: Δημόννησος, περὶ Χαλκηδόνα νῆσος, ἀπὸ Δημονήσου τινός.

7. *Vltra Heracleam.*] De qua libro seq. sect. 1.

8. *Thynias.*] Stephanus: Θυνιάς, νῆσος, πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου. De ea Schol. Apollonii, ad lib. 2. Argon. v. 178. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα Βιθυνία, νῆσος μεταξὺ τοῦ Πόντου, ἐν ᾗ ἐστιν Ἀπόλλωνος ἱερόν. Et idcirco Apollonia Thynias vocabatur, ut dicemus lib. 6. sect. 13. Mela, lib. 2. cap. 7. *Thynias ....quam quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant.*

9. *Besbicos.*] Straboni, lib. 12. pag. 577. & Stephano: Βέσβικος, νησίον περὶ Κύζικον.

10. *Elæa.*] Ἐλαία, ab olea: Ῥοδοῦσσαι, a rosarum copia: Ἐρεβινθώδης, a cicerum ubere proventu: Μεγάλη, magna: Χαλκῖτις, cujus Stephanus meminit, æraria: Πιτυώδης, pinaria. Hesychio, pag. 244. Χαλκῖτις & Πιτυοῦσα, communi vocabulo Δημόννησοι appellantur. Num vero pro *Erebinthus*, vel *Erebinthodes*, legi oporteat *Terebinthos*, quo nomine insulam circa Byzantium agnoscunt Nicetas, Zonaras, aliique, amplius considerandum.

NOTÆ ET EMENDATIONES AD LIBRUM V. NATURALIS HISTORIÆ C. PLINII SECUNDI.

I. POSTEA *a Claudio Cæsare, cum coloniam faceret, appellatum Traducta Julia.*] Quot in hac una sententia voces occurrunt, tot pene scopuli sunt, ad quos summa ingenia offenderunt. *A C. I. Cæsare*, non *à Claudio*, coloniam esse deductam invitis libris omnibus legi, credique Vossius præcipit, lib. 1. Observat. in Melam, pag. 168. quoniam Juliæ Jozæ Strabo meminerit, qui Tiberio imperante, multo ante Claudii principatum, obiit. Obscure Plinium, ac fortessean false locutum esse Salmasius asseverat, in Solin. pag. 288. quum Traductam in Bætica, non in Mauritania fuisse constet. Patinus in Sueton. pag. 115. ipsis Augusti temporibus Juliæ Traductæ nomen Tingitanæ civitati hæsisse ex nummis probat: Pliniumque erroris insimulat. Ego vero sic censeo, hujus mentem eorum neminem esse assecutum: neminem non ei culpæ affinem, quam confert in Plinium. Fuit enimvero id primum quidem alteri concessum oppido nomen, in opposito Hispaniæ Bæticæ ripa posito, cui, ut Strabo narrat, Tingitanis eo Zelitanisque transductis ex Africa, Augusti temporibus, Juliæ quoque Transductæ facta ex re appellatio est. Ea postmodum Claudio Cæsare principe transductis iterum, seu revocatis (incertum qua causa) ex eo oppido Tingitanis in avitas sedes, unde commigrarant, additisque novis colonis, Traducta Julia Tingis est nuncupata, prioris oppidi nomenclatione in Africam transvecta cum civibus. Argumento est, quod Juliam Jozam, quam in Bætica Strabo agnoscit, lib 3. pag. 140. Ptolemæus similiter, in descriptione ejus oræ, & Marcianus Heracl. pag 70. vetustos scilicet secuti auctores, Τραναδύκτα appellant, Plinius in recensendis alioqui Bæticæ, cui ipse præfuit, oppidis ad fastidium prope diligens, prætermisit: quod nulla tum istic, præter tenue forte vestigium, omnis in Africam Transducta Julia commeasset. De Bæticæ Hispaniæ Traducta Julia accipiendi nummi illi, quos Patinus exhibet, loco mox cit. tum Augusti, tum Caii Cæsaris Augusti F. nomine ac vultu insigniti: quibus insculpta ex adversa parte racemi uva est, cum epigraphe IVL. TRA. neque ad Tingin hi pertinent, ut Patinus putat. Oram vini feracem hæc nota declarat: unde & in opposito litore ea re factum promontorio nomen a Græcis Ἀμπελουσία. Sect. I.

II. *CCV. mill. pass. a Gaditano freto &c.*] Libri editi voces hoc loco duas inserunt, quas nulli MSS. agnoscunt: *CCV. mill. pass. Agrippa Lixum a Gaditano freto*, &c. *Ibid.*

III. *Et senatum inde intrantibus.*] Locum hunc Plinii editores, contra MSS. omnium fidem, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. sic interpolarant: *Et senatorii, nil demirantibus quam luxuriam* &c. quibus verbis nec salis, nec rationis, probabilisve sententiæ, mica ulla subest. *Ibid.*

IV. *Qui Ger vocaretur.*] Istud amnis nomen tum ex codicibus MSS. Reg. 1. 2. & Paris. tum ex Ptolemæo restituimus, cum prius perperam *qui Niger* legeretur. *Niger* tamen legisse in Plinianis libris Solinus videtur, qui fluvium ea *Ibid.*

appellatione donatum putavit, quod atri coloris aquas volveret, quo nihil esse aut dici absurdius potest.

Ibid. V. *Banjura.*] Ita emendavimus ex Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Prius *Banurri* legebatur. Apud Ptolemæum lib. 4. cap. 1. ΒΑΝΙΟΥΒΑΙ, pro ΒΑΝΙΟΥΡΑΙ, ut quidem merito suspicamur.

Ibid. VI *Item Igilgili. Oppidum Tucca, &c.*] Prius legebatur, *Igilgili oppidum. Tucca* &c. Nos addita vocula *item*, ex MSS Reg. 1. 2. & ceterorum admonitu, ac mutata interpunctione, Igilgili coloniam fuisse indicamus, quod & Antoninus in Itinerario admonet. Sic paulo ante, ubi præpostera loci distinctio, e duobus oppidis unum conflarat, in hunc modum. *Cæsarea .... a Divo Claudii colonia jure donata, ejusdem jussu deductis veteranis. Oppidum novum, & Latio dato Tipasa:* nos geminum latere agnovimus, locumque ita distinximus: *A Divo Claudio coloniæ jure donata: Ejusdem jussu deductis veteranis, Oppidum Novum: & Latio dato Tipasa.* Nam *Oppidum Novum*, proprium loci, coloniæque nomen esse, abunde ex Ptolemæo, & Antonino docuimus. Pertinet huc *Venantius Oppidonebensis*, in Notitia Africæ, inter Episcopos Mauritaniæ Cæsariensis, pro *Oppidonobensis*, sive *Oppidonovensis.*

Ibid. VII. *Vtriusque Mauritaniæ longitudo decies triginta novem mill.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Denique ipse Martianus, lib. 6. cap. de duabus Mauritaniis, pag. 216. ut mirari subeat, cur Plinii editores, *octingentorum triginta novem mill.* tantum scripserint: cum vel ab Ampelusia promontorio, ad amnem Mulucham, quem Massæsylorum finem esse superius diximus, stadiorum quinque millia interesse Strabo sit auctor, lib. 17. pag. 827. cum tamen nec Tingitanæ fere partem ullam, nec Cæsariensem totam eo spatio complectatur. Missi Theodosii: *Gaulia* (lege *Gætulia*) *& Mauritania finiuntur ab oriente flumine Ampsaga: ab occidente, oceano Atlantico: a septentrione, mari Africo: a meridie, mari oceano Æthiopico: in longitudinem* M. *passuum* CCCCLXII. *in latitudinem duodecies* XXX. *juxta Plinium Secundum.* Ubi mensuræ longitudinis latitudinisque, ex scriptorum vitio, haud dubie sunt permutatæ. Quod vero statim in eodem exemplari subditur: *Vtriusque Mauritaniæ longitudo* CCCCLXXX. *latitudo*, CCCLXVIII. aut vitiosum esse, aut adjectum ac spurium arbitror, certe falsum.

Sect. 2. VIII. *Nomades, a permutandis pabulis.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. librique recentius editi. At Parmensis editio, *a permutandis papilionibus*, legit: quæ lectio etiam tolerabilis est. Sunt enim papiliones τὰ σκηνώματα castrensia tabernacula, sive tentoria, ut docet vetus Glossar. unde vox Gallica *Pavillon.* Hac usus Ælius Spartianus, in Pescennio, pag. 78. *In omni expeditione ante omnes militarem cibum sumpsit ante papilionem: nec sibi unquam vel contra Solem, vel contra imbres quæsivit tecti suffragium.* Sic Nomadum tabernacula papiliones rite vocaveris.

Sect. 3. IX. *Hipponem dirutum.*] Dirutum quidem hac nostra ætate oppidum, at non Plinii ævo, ne junioris quidem, qui id eleganter describit, epist. 33. l. 9. ad Caninium. Ac nisi hanc vocem *dirutum* libri omnes miro consensu exhiberent, *Zarytum* potius scriberem, cum Antonino in Itiner. Voluisse enim vir eruditus videtur eam appellationem indicare, quæ apud Afros esset in usu vulgi, & in communi sermone. Sic Zætam pro diæta, pro diabolo Zabulum, zaconum pro diacono, media ætas dixit. Vide Rosvveyd. Notis in Paulin. p. 770. & 771. Sic in Conc. Nicæno I. Heliodorus Diabulonites, & idem Zabulonites legitur. Hinc unica voce legas in Notitia Africæ apud Victorem Vitensem, *Marianus Hipzaritensis*, inter Episcopos Provinciæ Proconsularis. In Collat. Carthag. n. 139. pag. 143. *Florentinus Episcopus Hippensis Zaritorensis.* Salmasius in Solin. pag. 321. ineptam tautologiam affingit erudito scriptori, cum scripsisse autumat, *Quod Hipponem Diarrutum vocant, Diarrhytum a Græcis dictum.* Nec Surita felicior in conjiciendo, cum *dilutum* reponit.

Ibid. X. *Theudalis.*] In Notitia Africæ proxime laudata, inter Episcopos Provinciæ

ciæ Proconſularis, *Victor Eudalenſis*: lego *Theudalenſis*. Inſcriptio vetus apud Gruter. pag. 512. *Teudalenſes*. In Collat. Carthag. pag. 109. *Vrbanus Epiſcopus plebis Theodalenſis*.

XI. *Locus*, *Caſtra Cornelia*.] Præmiſſa hac voce, *locus*, oppidum, pagumve, aut caſtra, quibus de agitur, interiiſſe, vix ſupereſſe rudera, ac locum duntaxat notari, tralatitium loquendi genus eſt, & familiare Plinio. Quamobrem in eam mentem venio haud ægre, ut ſuſpicer, abſorpta hæc aliquando Caſtra Cornelia fuiſſe, ſubito terrarum hiatu: atque adeo hanc Tertulliani mentem eſſe, lib. de Pallio, cap. 3. pag. 113. cum ait: *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia.... Vtinam & Aſia ſecura jam ſit de ſoli ingluvie: Vtinam & Africa ſemel voraginem paverit, unicis* CASTRIS *fraudatis expiata. Multa & alia hujuſmodi detrimenta habitum orbis mutavere, ſituſque movere.* Ita ille: quibus ſane verbis CASTRA in Africa hiatu terræ abſorpta haud obſcure ſignificat, clademque ſimilem illius, qua duodecim in Aſia civitates ſubverſas eſſe diximus, lib. 2. ſect. 86. Plane ut Salmaſii conjectura in eum Tertulliani locum nulla videatur eſſe: dum confidenter pronunciat, non poſſe ambigi, quin iſta ſint accipienda de Cambyſæ exercitu in Libycis Syrtibus, immenſis arenarum cumulis cooperto atque obruto. Perinde quaſi exempla Tertullianus hoc loco aliunde repetat, quam ex Romanis annalibus: aut de hominum clade, non de terrarum jactura agat, & mutato ſitu: aut tam vetuſtam hiſtoriam, tamque a propoſito ſuo alienam, cum tam recente componat: aut denique non lucrum feciſſe Africam putet, ſed diſpendium eſſe paſſam, hoſtili Cambyſæ exercitu arenarum vi obruto. Porro Caſtra Cornelia, quod mihi pæne exciderat, deſcribit eleganter Lucanus, lib. 4. v. 585. ubi de Curione agens, in eum Africæ locum appellente, ſic canit:

Inter ſemirutas magnæ Carthaginis arces,
Et Clupeam, tenuit ſtationis litora notæ:
Primaque caſtra locat cano procul æquore, qua ſe
Bagrada lentus agit ſiccæ ſulcator arenæ.

Et mox, v. 655. de Scipione.

Sed majora dedit cognomina collibus iſtis,
Pœnum qui Latiis revocavit ab arcibus hoſtem
Scipio: nam ſedes Libyca tellure potito
Hæc fuit: En veteris cernis veſtigia VALLI?
Romana hos primum tenuit victoria campos.

Appianus, lib. 2. bell. Civil. pag. 455. Χάρακα Σκιπίωνος vocat, *Caſtra Scipionis*.

XII. *Clypeam.*] Κλυπέαν Ptolemæus lib. 4. cap. 3. & Ἀσπίδα, ceu duo oppida ſeparatim deſcribit, inſigni errore: nam quæ Græcis Ἀσπὶς dicta eſt, ut Polybio, lib. 1. p. 42. & Appiano in Punic. pag. 3. Agathemero lib. 1. Geogr. cap. 5. aliiſque, eadem Latinis Clypea fuit. Solinus: cap. 27. pag. 49. *Clypeam civitatem Siculi adſtruunt, & Aſpida primum nominant.* A forma ſcilicet nomen accepit: Silius Ital. lib. 1. Ibid.

Tum quæ Sicanio præcinxit litora muro,
In clypei ſpeciem curvatis turribus Aſpis.

XIII. *Ruſpina.*] Martianus, lib. 6. cap. de ſecundo ſinu Africæ, pag. 216. *Ruſpæ*, inquit, *Thapſus*, &c. Ruſpas a Ruſpina haud diverſas eſſe non obſcure ſignificans. Fulgentium ſane Ruſpenſem Epiſcopum novimus. In Notitia Africæ, inter Epiſcopos Provinciæ Byzacenæ, *Stephanus Ruſpenſis*. Ruſpinenſis ibi Eccleſiæ nulla mentio. Nec vero magni eſt apud me auctoritas Ptolemæi unius, qui lib. 4. c. 3. Ruſpinam a Ruſpis in eadem provincia, & nomine & ſitu disjungit: qui Ἀσπίδα & Κλυπέαν, ut proxime diximus, diverſas eſſe exiſtimavit. Nam ceterorum ſcriptorum, qui Ruſpas laudant, ii Ruſpinam ſilent: qui hanc appellant, illam omittunt. Ibid.

XIV. *Gaphara.*] In libris omnibus *Taphra* legitur; at nullum eſt in tota Sect. 4.

Africa oppidum, quod Taphra vocetur. Omnino *Gaphara* ſcribendum, uti ex Ptolemæo indicavimus: nec vero obſcurius Scylax declarat, pag. 46. ſitum hujus oræ deſcribens: 'Απὸ δὲ Νεαπόλεως τῆς Καρχηδονίων χώρας Γράφαρα πόλις. Ταύτης παράπλους ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Νέας πόλεως. 'Απὸ δὲ Γραφάρων 'Αβρότονον πόλις καὶ λιμήν. Sed Γράφαρα Scylax pro Γάφαρα videtur ſcripſiſſe.

XV. *CCCXII. mill.*] Ita ſane libri omnes. Verum cum Mela lib. 6. cap. 7. de Syrti majore agens, & qua dehiſcit, & qua flexum agit, altero tanto ſpatio doceat eſſe ampliorem, quam ſit Syrtis minor: hæc autem qua mare accipit, centum fere millia paſſuum, auctore Plinio Pomponioque pateat: ſuperfluere hoc loco centenarii notam, perſpicuum eſt, ſcribique oportere CCXII.

Ibid. XVI. *Alachroas dixere.*] Machryas forte rectius agnoveris: Sunt enim Μάχρυες Ptolemæo, lib. 4. cap. 3. & Stephano, quos Herodotus, lib. 4. Melpom. pag. 231. n. 178. Μάχλυας appellat, ipſeque Plinius, lib. 7. ſect. 2. ſupra Naſamonas locat. Hos ad mare uſque pertinere Herodotus aſſeverat, Lotophagis eſſe confines, & loto pariter veſci, ac Tritonis amnis ripam accolere: Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι .... κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστίν. Sed libri omnes *Alachroas* exhibent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c.

Ibid. XVII. *Materenſe.*] Hanc lectionem, quam ſumma fide, ac miro conſenſu codices omnes MSS. exhibent, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. ipſaque Parmenſis editio, primus induxit Hermolaus, ut *Madaurenſe* nobis oppidum obtruderet. Inſigne illud quidem, Apuleii Philoſophi natalibus, & D. Auguſtini palæſtra: ſed non hujus loci: quo Byzacenæ fere mediterranea cenſentur oppida: cum Madaurenſe Numidiæ fuerit, ut ipſe teſtatur Apuleïus, Victorque Vitenſis, cujus in Notitia, inter Epiſcopos Numidiæ *Prudentius Madaurenſis* laudatur.

Ibid. VIII *Salaphitanum.*] Ita libri omnes. Hujus tamen oppidi veſtigium ullum uſpiam deprehendere nondum licuit. Forte *Sataphitanum* ſcripſit: nam in Collat. Carthag. pag. 167. *Vrbanus Satafenſis* legitur. Forte *Salaritanum*: quod in eadem Collat. pag. 139. *Proculus Epiſcopus plebis Gineſitenſis Salariæ.* Vel denique, permutatis tantum ſyllabis, *Sufetulanum*: eſt enim inter Epiſcopos Prov. Byzacenæ, in Notitia Victoris, *Præſidius Sufetulenſis.* Sed in tam multiplicibus conjecturis ne mihi quidem ipſe ſatis facio.

Ibid. XIX. *Tiphicenſe.*] Libri editi ad hunc diem exhibent, *Tiricenſe, Tiphicenſe*: ſed prioris nomenclaturæ oppidum, nulli MSS. codices Pliniani, nulla Notitia Africæ agnoſcit. Neque vero exploratæ ſatis fidei alterum quoque nomen *Tiphicenſe* eſt: ut venire in dubium jure videatur, an huc referri poſſit *Paſcaſius Tijucenſis*, ex Collat. Carthag. pag. 109. an *Solemmius Tigiſitenſis*, e pag. 140. an denique *Tigiſenſe* ſcribi oporteat, a Tigiſi oppido, quod a Procopio deſcribitur, lib. 2. Vandal. MSS. certe, R. 2. & Chiffl. legunt *Thiſicenſe.*

Ibid. XX. *Viſenſe.*] Libri MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. *Sienſe.* Ab V. litera duci vocis hujus initium vidit Hermolaus. Frobenius *Vigenſe* commentus eſt, Nos *Viſenſe* reponimus, ex Collat. Carthag.

Sect. 5. XXI. *Mox XL. M.*] Sic reſtituimus ex MSS. R. 1. 2. &c. cum prius perperam legeretur in editis, CCL. Sententia loci eſt, a Ptolemaïde diſtare XL. millibus paſſuum promontorium, Phycuntem appellatum: quod intervallum tabulæ omnes Geographicæ approbant: alterum non ferunt.

Ibid. XXII. *Asbyſtæ.*] In libris hactenus editis *Hasbytæ* legitur, ſed mendoſe. 'Ασβύσται enim vocantur primum ab Herodoto, lib. 4. Melpom. n. 170. pag. 279. 'Ασβύσται, οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι· ἐπὶ θάλασσαν δ' οὐ κατήκουσιν 'Ασβύσται. *Hi ſupra Cyrenem habitant: ad mare autem non pertingunt Asbyſtæ.* 'Ασβύσται pariter Stephano, & Dionyſio, v. 211. quem laudat Tzetzes in Lycophr. pag. 122. Ptolemæo, lib. 4. cap. 4. perperam 'Ασβύται, pro 'Ασβύσται. Hinc Jovi ipſi nomen, apud Nonnum, lib. 13. pag. 372. Καὶ Διὸς 'Ασβύσταο μεσημβρίζοντας ἐναύλους·

Sect. 6. XXIII. *LXII. M. paſſ. Inde Alexandriam CC. mill.*] Uterque numerus,

in libris impressis corruptus, a nobis restitutus est, tum ope codicum Reg. I. 2. Colb. I. 2. Paris. Chiffl. tum ipsius Martiani admonitu, quem secuti, pro XII. M. rescripsimus LXII. ac pro *C. mill.* restituta centenarii nota, quæ facili lapsu amanuensibus excidit, *CC. mill.*

XXIV. *Insulas.*] Huic capiti lemma istud Plinii editores ex Indice hujus libri petitum præfixère: *Insulæ circa Africam, & ex adverso Africæ:* cum tamen nullæ hoc loco memorentur insulæ, quam quæ contra Africam in mediterraneo mari sunt positæ. Verum, ut in indice monuimus, non *ex adverso Africæ* Plinius, sed *aversa* scripsit, Æthiopiam intelligens, quæ adversa, hoc est, post Africam retro posita est: de ea enim peracta insularum mentione statim seq. sectione agitur. *Sect.* 7.

XXV. *Pharusii quondam Persæ.*] Salmasius in Solin. pag. 415. legit, *quondam per se comites*, hoc est, sponte sua, refragantibus MSS. omnibus, Reg. I. 2. Colb. 2. &c. in quibus *Persæ* diserte scribitur: refragante, quod majus est, veritate ipsa: nam Pharusios a Persis oriundos, & Sallustius quoque prodidit, lib de bello Jugurth. pag. 66. *Sed postquam in Hispania*, inquit, *Hercules (sicuti Afri putant) interiit, exercitus ejus compositus ex variis gentibus, amisso duce, ac passim multis sibi imperium petentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero Medi, Persæ, & Armenii, navibus in Africam transvecti, proximos nostro mari* (mediterraneo scilicet) *locos occupavere: sed Persæ intra oceanum magis*, ubi Plinius nimirum Pharusios locat, quos hac ipsa sectione oceanum dixit attingere. Refert eadem ex Sallustio Isidorus, lib. 9. Orig. cap. 2. *Sect.* 8.

XXVI. *LXIII. LXXV. M. pass.*] In MSS. omnibus, R. I. 2. Colb. I. 2. Paris. Chiffl. tum hoc loco, tum lib. 6. sect. 38. ubi hæc rursum Asiæ longitudo repetitur, miro consensu scriptum vidimus, $\overline{\text{LXIII}}$. DCCL. Et Parmensis editio ita fere utrobique exhibet. Cum vero hunc numerum explicare & concoquere Frobenius non posset, expuncto posteriore, nempe DCC. minuit: nodumque, cum solvendo non esset par, abscidit. Sane sexagies ter centena & septingenta millia nemo Latine dixerit: cum enim ter centena & septingenta sint decies, brevius atque apertius septuagies dixeris. Sed hæc nimirum erroris occasio, hæc hallucinationis ansa oblata amanuensibus est. Cum scriptum viderent in Plinianis codicibus, $\overline{\text{LXIII}}$. *sept. quinq.* Martianum secuti, *septingenta quinquaginta*, pro *septuaginta quinque* posuere. Quid quod Agathemerus, qui Artemidori epitomen fecit, ejus nimirum quem hoc loco Plinius laudat auctorem, lib. I. Geogr. cap. 3. multo breviorem mensuram facit hujus longitudinis, cum Asiam a Canopico Nili ostio ad Tanais ostia patere scribit stadiis XL. M. CXI. nec recta via, sed litoribus omnibus etiam, sinuumque anfractibus comprehensis? τὸ δὲ Ἀσίας ἀπὸ Κανώβου ἕως Τανάϊδος ποταμοῦ μετὰ τῶν κόλπων, ὁ περίπλους σταδίων μυριάδων δ΄ καὶ ρια΄. Efficit hæc summa quinquagies centena, & quatuordecim millia passuum. Cui spatio ut Ægypti etiam mensuram addas, tamen Pliniana summa $\overline{\text{LXIII}}$. LXXV. millibus amplius septingentis hanc superabit. Similem isti amanuensium errorem detegemus inferius, num. XXXV. & alibi passim. *Sect.* 9.

XXVII. *Phaturiten.*] Ita restituimus, tum ope codicum R. I. 2. Colb. I. 2. Paris. & Chiffl. tum sacrarum litterarum admonitu, in quibus terra Phatures, sive Phathures, portio Ægypti nominatur: etiam & Ægypti metropolis, ab Hieronymo, in Ezech. 29. Eusebius, de locis Hebr. Φαθωρὴς, χώρα Αἰγύπτου, ὡς ἐν Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἐν Ἱερεμίᾳ, ἔνθα κατῴκησαν οἱ Ἰουδαῖοι. *Phatori regio Ægypti, ut est in Ezechiele & Ieremia, ubi habitarunt Iudæi.* In libris hactenus editis, quos Ortelius secutus est, *Phanturiten.* Eademque vox ab editoribus Pliniani operis rursum temere post Ombiten nomon in Parmensi editione repetita, negotium eruditis facessivit, ut ex ea voce Phatniten, seu novam aliam præfecturam excuderent, numerumque augerent. At post Ombiten in MSS. Reg. I. 2. aliisque, Apollopolites sequitur: nec de Phatnite nomo in Thebaïde juxta Æthiopiam vel levis apud ceteros scriptores suspicio est. Sic paulo inferius ex Hermopolite post *Ibid.*

Panopoliten repetito, Thermopoliten confinxerunt, cujus nullum vestigium aut in M S S. exstat, aut in aliis auctoribus.

Ibid. XXVIII. *Atharrabiten.*] Codices Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. habent *Athribitin*, quemadmodum & Ptolemæus, lib. 4. cap. 5. Ἀθριβίτης νομὸς, καὶ μητρόπολις Ἄθριβις. Nihil tamen necesse est immutari: Nam Stephanus, Ἀθάρραβις, inquit, πόλις Αἰγύπτου, ὡς καὶ Ἡρωδιανὸς ἐν τρίτῳ Ἀθαρραβίτης νομὸς ἐν Αἰγύπτῳ, &c. Addit ex Hecatæo scribi etiam Ἀθαραμβίτης νομός.

Ibid. XXIX. *Cabasiten.*] Hactenus in editis legebatur, *Capastiten.* In M S S. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Cabastiten.* Mendam admonitu Ptolemæi sustulimus, & Actorum Concilii Ephes. I. in quibus act. 1. pag. 485. Theopemptus Cabasorum Episcopus interloquitur.

Ibid. XXX. *Meteliten.*] In Reg. 1. Colb. 1. 2. & Parm. edit. *Melentiten.* Reg. 2. & Paris. *Metelliten.* Nos ex Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. *Meteliten.* Et in Concil. Ephes. I. act. 1. pag. 488. *Macarius Metelitarum Ægypti* Episcopus. Sed ingenti sane fiducia Frobenius *Nitriten* substituit, cujus fidem deinde ceteri editores secuti, neglecta vetustorum exemplarium auctoritate, in eundem errorem impegerunt: cum Νιτριώτης νομὸς, non Nitritis, auctore Strabone, lib. 17. pag. 807. aliisque, scribi oportuisset. Nitria urbs & mons fuit juxta Alexandriam, ex Palladio in Lausiac. sacris Monachorum agminibus celebratissimus. A Nitri copia ei nomen, ut refert Sozomenus, lib. 6. cap. 30.

Sect. 10. XXXI. *In monte inferioris Mauritaniæ.*] Ita Solinus, cap. 32. pag. 59. & Martianus, lib. 6. cap. *de Ægypto*, pag. 218. Ita etiam Reg. 1. cod. At Reg. 2. & Chiffl. *in fonte*, minus recte. Ammianus enim, lib. 22. pag. 229. *Rex autem Iuba*, inquit, *Punicorum confisus textu librorum, a monte quodam oriri eum exponit, qui situs in Mauritania despectat oceanum: hisque indiciis hoc proditum ait, quod pisces & herbæ, & belluæ similes, per eas paludes gignuntur.* Ita etiam Xiphilinus in Severo, aliique, Nilum eliciunt ex Atlante monte.

Ibid. XXXII. *Crocodilus quoque inde ob argumentum hoc Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.*] Miras huic loco tenebras offudit, tum interpolatorum audacia, tum etiam interpretum nimia subtilitas. Sic enim in editis libris legitur, interpunctione etiam præpostere collocata: *Ibi pisces reperiuntur alabetæ, coracini, siluri, crocodilus quoque. Inde ob argumentum hoc Nili ortus creditus, Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.* Addidere interpolatores hæc verba *Nili ortus creditus*, atque e margine glossema importunum in perspicuam per se planissimamque orationis seriem transvexerunt: quod nusquam in M S S. comparet, nec Reg. 1. 2. Colb, 1. 2. Paris. quos vidi, neque in Tolet. & Salmant. quos Pintianus, neque in aliis quos Salmasius laudat in Solin. pag. 415. Sed & interpretes haud sane feliciter in hoc loco versatos esse intelligo, cum ipsius lacus picturam Salmasius in eo templo dedicatam esse, Hermolaum secutus affirmat: quod de vero crocodilo ibidem reperto, ac postmodum in Isidis æde appenso, ad memoriam rei sempiternam, accipi dicique oportuit.

Ibid. XXXIII. *In qua Castra.*] *Cerastæ*, non *Castra*, exhibent libri omnes impressi, contra fidem omnium plane codicum M S S. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. & Salmant. ut Pintianus ipse testatur. Sic paulo post eorundem exemplarium admonitu, *peninsula mille passuum ambitu* scripsimus, non *centum mill. pass.* ut hactenus legebatur.

Sect. 11. XXXIV. *Qui locus antea Rhacotes.*] Hanc lectionem egregie constabiliunt Stephanus, & Strabo, lib. 17. pag. 792. Ille enim tum pag. 572. Ῥακῶτις, οὕτως ἡ Ἀλεξάνδρεια πρότερον ἐκαλεῖτο: *Rhacotes, sic Alexandria prius vocabatur.* Tum verbo Ἀλεξάνδρεια: ἐκλήθη δὲ Ῥακῶτις, καὶ Φάρος, &c. Iste partem Alexandriæ ait fuisse ita vocatam, quæ navalibus immineret. Vitium receptæ lectionis in Plinianis libris odoratus est ante nos Pintianus, cum sic legi videret, *Qui lacus antea Arapotes nominabatur.* Meminit hujus vocis ac loci, *Rhacotes*, præterea Pausanias in Eliacis: Tacitus item lib. 4. histor.

XXXV. *CL. ambitu.*] Amanuenſes in primitivis Plinii exemplaribus ſcriptum repererunt, *centum quin.* Ii *quingenta* rati hoc loco ſignifi a i, CD, primum, (ſic enim exhibent M S S. quos terimus, omnes, Reg 1. 2. Colb. 1 2. Pariſ. &c.) mox permutatis numeris, DC. ſcripſerunt. At Strabo lib. 17. pag. 799. cum lacus hujuſce latitudinem circumſcribat ſtadiis centum, & quinquaginta, longitudinem trecentis, ambitus ex eo univerſus exiſtere non poteſt, niſi mille circiter ſtadiorum, quæ efficiunt CXXV. mill. paſſ. quibus Claudius Cæſar millia quinque & XX. adjecit. *Ibid.*

XXXVI. *CLXXV. M.*] Hanc Syriæ latitudinem arrogant libri omnes editi, manuque exarati. Et Miſſi Theodoſii : *Syria finitur ab oriente, flumine Euphrate : ab occidente, mari Ægyptio : a ſeptentrione, mari quod inter Cyprum & Syriam eſt : a meridie, Arabia quæ eſt inter mare Rubrum & ſinum Arabicum : Hujus ſpatium patet in longitudine* CCCCLXX. *in latitudine* CLXXV. Martianus vero, lib. 6. cap. de Arabia & Syria, pag. 219. hunc Plinii locum tranſcribens, DXV. pro CLXXV. manifeſto errore expreſſit : alioqui latior multo, quam longior, Syria foret : cum ea parte anguſtiſſimam eſſe ſitus ipſe regionum Tabulæque ſignificent. *Sect.* 13.

XXXVII. *Angaris.*] Ita libri omnes. Ariolantur, qui permutatis ſyllabis legi putant oportere *Garizam:* vel *Garizim*, qui mons Samariæ celeberrimus, prope Neapolim, quæ prius Sichima dicebatur : ut ſcimus ex lib 4. Judic. cap. 9. Is enim ab Anthedone, & Aſcalone, quo in tractu deſcribendo Plinius nunc habitat, multis paſſuum millibus disjungitur. *Ibid.*

XXXVIII. *Ceto.*] Pro *Ceto* Frobenius *Derceto*, ex ſect. 19. huc tranſtulit. Certe *Ceto* hoc loco Pliniana omnia exemplaria repræſentant, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. Libri quoque editi, Parm Ven. Brix. ceterique ante Frobenium. *Sect.* 14.

XXXIX. *Sebaſte in monte, & altiore Gamala.*] Prius legebatur, *Sebaſte, in monte altiore Gamala*, Plinii ſententia & oratione deminuta, qui Sebaſten quoque ipſam in monte ſitum ſignificare voluit, ut ſinceri codices admonent R. 1. 2. Colb 1. 2. Pariſ. Chiffl. Hujuſmodi ſane fuiſſe Samariæ ſitum haud obſcure ſignificant ſacræ paginæ, Michææ 1. verſ. 6. & ad eum locum Hieronymus. De Gamala diximus ſuo loco. Quod porro Samariam Stephanus, cum Neapoli, quæ Sichem dicta eſt, temere miſceat, alii ante nos adnotarunt. *Ibid.*

XL. *Peræa.*] Nugas agere Salmaſius ait, in Solin. pag. 470. eos qui *Peræa* hoc loco defendunt. Ipſe *Petræa* legi contendit oportere, ab aſperis ſaxis quibus montuoſa eſt. Ego vero qui Judææ partem aliquam Petræam appellaverint, adhuc auctores deſidero : qui Peræam, occurrunt plurimi, & fidei quidem exploratæ. Nam præter conſenſum codicum omnium M S S. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. partem Judææ tranſamnanam, hoc eſt, ut ſacræ paginæ loquuntur, quæ eſt trans Jordanem : ut Plinius, quæ a ceteris Judæis Jordane amne diſcreta eſt. Περαίαν Joſephus vocat, lib. 2. bell. Jud. cap. 2. pag. 778. καὶ τῆς ὑπὲρ Ἰορδάνην Περαίας. Et lib. 3. cap. 1. pag. 831. Nigrum quendam Περαΐτην appellat, quod ex regione trans Jordanem poſita ortum duceret. Ipſe & regionis hujus fines deſcribit, lib 3. cap. 2. pag. 833. Et ex eodem Joſepho apud Photium, cod. 238. pag. 973. Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας vocatur. Et Peræ, quod Conſtantinopoleos ſuburbium, ſeu altera civitas eſt, factum inde nomen crediderim. Ἐν τῇ Περαίᾳ conditum oppidum Juliadis nomine Joſephus ait, lib. 3. bell. Jud. cap. 8. pag. 789. hoc eſt, ultra Jordanem, ſive, ut Plinius mox ait, ab oriente lacus Geneſareth. *Sect.* 15.

XLI. *Hiericuntem palmetis conſitam, fontibus irriguam : Emmaum.*] Præpoſtera interpunctione, non Hiericuntis, ut decuit, ſed Emmauntis agrum aquis riguum Plinianæ hactenus editiones repræſentarunt : *Fontibus irriguam Emmaum.* Cum ea dos propria ſit Hiericuntini agri, teſte Strabone, lib. 17. pag. 763. ubi de Hiericunte agens, ἐνταῦθα δ' ἐστιν ὁ Φοινικὼν, . . . διάῤῥυτος ἅπας &c. *Ibid.*

Ibi palmetum eſt, ... locuſque totus irriguus, &c.

XLII. *Bethleptephenen.*] Cum decem modo Judææ toparchias Plinius pollicitus ſit, ex iis unam in duas diſſecuere Plinii interpolatores: cumque in MSS. legerent, *Betoleththepenen*, (Sic enim R 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. exhibent.) ipſi *Betholenen, Thephenen*, commenti ſunt: quos ſecutus Ortelius rogat, an a Bethlehemo Betholemen legi oporteat. Sed nec Betholenen, nec Tephenen ceterorum ſcriptorum quiſquam agnoverit: Bethleptephenam vero Toparchiam Joſephus appellat, ut diximus, lib. 5. belli Jud. cap. 4. pag. 890. quæ hæc ipſa eſt, quam Plinius modo commemorat.

Ibid. XLIII. *XXV. implet.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. LXXV. quod fidem ſuperat, & a ceterorum ſcriptorum conſenſu abhorret. Iſidorus lib. 13. Orig. cap. 19. latitudinem ſtadiis centum & quinquagenis circumſcribit, quæ ſunt millia paſſuum fere XIX. Hauſit Iſidorus a Joſepho, ut quidem videtur, lib. 5. bell. Jud. cap. 5. pag. 892.

Ibid. XLIV. *Ab occidente litora.*] Aſphaltitæ videlicet lacus, ut diximus, non ipſius mediterranei maris, ut Salmaſius intellexit, pag. 612. & 613. in Solin. ubi & illa Plinii verba ſubſequentia, *uſque qua nocent*, ſic explicat: Quatenus ea litora, maritimaque commercia nocent agri colendi ſtudio tantum addictis. Atqui neque eo mari, quod Mortuum appellabant, ulla commercia: neque agriculturam, artemve ullam exercebant Eſſeni Theoretici, de quibus hic Plinius: ſed diem totum in ſacrorum librorum meditatione tranſigebant, neque limen egrediebantur. Non igitur commerciorum frequentia nocere poterant Eſſenis hæc litora, ſed vi malefica, & letali aura. Gravitate enim odoris, ut ait Tacitus, lib. 5. hiſt. accolis peſtifer hic lacus fuit. *Natura dirum* idcirco Plinius proxime antea appellavit.

Ibid. XLV. *Socia palmarum.*] Diſplicet Salmaſio, in Solin. pag. 616. ea locutio: ſcribi jubet, *Eſu palmarum*, quoniam Solinus, cap. 35. pag. 65. *palmis victitare* dixit. Samuel Petitus lib. 2. Var. lect. cap. 7. pag. 134. legendum conjicit, *Satias palmarum*: hoc eſt, palmis victitabant, eoque ſe cibo explebant. Utraque correctio abruptam & inconditam lectionem facit: cum vulgata ſcriptura, & a ſcriptis codicibus Reg. 1. 2. Cob. 1. 2. Pariſ. Chiffl. ceteriſque, & ab ipſa ſententia auctoritatem habeat. *Socia palmarum* gens dicitur, quæ in palmetis procul ab hominum ſtrepitu & frequentia degit: & quidem perbene Latine.

Sect. 16. XLVI. *Galaſam.*] Ita libri quos vidi manu exaratos, typiſve editos. Tamen Geraſam ſcribi oportere pæne perſuadet hic Joſephi locus, hæc quæ modo a Plinio commemorantur oppida, eodem ferme ordine recenſentis, lib. 2. bell. Jud. c. 19. pag 813. Φιλαδέλφειαν τε, καὶ Γέρασαν, καὶ Πέλλαν, καὶ Σκυθόπολιν· ἔπειτα Γαδάροις καὶ Ἵππῳ, καὶ τῇ Γαυλανίτιδι &c.

Sect. 17. XLVII. *Carmelum, & in monte oppidum eodem nomine.*] Dum hæc ſcriberem, venit in mentem illius loci apud Joſephum, lib. 3. bell. Jud. cap. 2. pag. 832. Κάρμηλος τὸ πάλαι μὲν Γαλιλαίων, νῦν δὲ Τυρίων ὄρος· ᾧ προσίσχει Γάμαλα πόλις Ἱππέων &c. *Carmelus mons, quodam Galilæorum, nunc autem Tyriorum: cui conjuncta eſt Gamala civitas Equitum* &c. Subortaque ſuſpicio eſt, ſignificari hoc loco illud ipſum oppidum, quod ejuſdem nominis fuiſſe cum monte Plinius aſſeverat: legique oportere, ᾧ προσίσχει Κάρμηλα &c. Moneo tamen modo, non definio.

Ibid. XLVIII. *Marathos, contraque Arados ſeptem ſtadiorum oppidum & inſula.*] Sic R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. vet. Dalec. &c. Sic editio Parm. aliæque vetuſtiores ante Hermolaum Barbarum, cui viſum eſt ſic emendare, *Contraque Aradum Antarados*. Atqui & vulgatæ ſcripru æ conciliat auctoritatem, tum conſenſus codicum, tum ſitus ipſe locorum, tum Arriani teſtimonium, lib. 2. de Exped. Alex. pag. 119. ſtatuentis ex adverſo Marathi, non alterius cujuſpiam oppidi, Aradum eſſe: τήντε Ἄραδον τὴν νῆσον, καὶ τὴν Μάραθον τὴν καταντικρὺ τῆς Ἀράδου ἐν τῇ ἠπείρῳ ᾠκισμένην, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα &c. Inde factum Maratho

alterum cognomen Antaradi. Et Melæ quidem, lib. 2. cap. 7. & Straboni, ut diximus in prioribus Notis, Arados insula est, oppidumque, ejus amplitudinis, quanta nunc a Plinio assignatur: neutri laudata Antarados. Antaradi qui meminit Antoninus, nec Aradi is mentionem fecit, quod terestri via iter commonstraret: nec Marathi, quod ejus oppidi cognomen alterum esse Antaradum intelligeret. Unus omnium Ptolemæus utrumque sane commemorat, Antaradum, Marathumque: sed is est, ut eruditi norunt, cujus fides in Geographicis rebus est admodum sublesta: tum certe maxime cum nullius ei scriptoris alterius patrocinatur auctoritas. Nam quis porro miretur in Asia Antaradum Marathumque in duo eum oppida distraxisse, qui Clupeam Aspidemque in Africæ litore, ceu geminas civitates, qui sexcenta errata similia, passim a nobis in hoc opere animadversa, obtruserit? Esto igitur antiqua Marathos, eademque, quod contra Aradum in continente foret, Antarados olim cognominata, quæ hodie, uti a viris accepimus, qui loca ea diligentissime perlustrarunt, *Tortosa* dicitur: deductis in eam videlicet, ut quidem remur, Orthosiæ veteris, quæ haud procul fuit, civibus incolisque, cum ipsa Orthosiæ appellatione.

XLIX. *Cyrrhum, Cazatas.*] Pro his vocibus, MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. *Sect.* 19. 2. Paris. & vet. Dalec. habent tantum, *Yrtieazetas*. Parm. editio, *Irneazetes*. Gazatas porro in hoc tractu terrarum, ceterorum Geographorum nemo unus agnoscit.

L. *Batarreni.*] Frobenius Barbari conjecturam amplexus, Bætarrenos huc *Ibid.* transtulit, quam tertiæ Palæstinæ, hoc est, Arabiæ Petrææ gentem fuisse ex Stephano constat: Βαιταρρὲς κώμη μεγάλη τρίτης Παλαιστίνης· οἱ κατοικοῦντες, Βαιταρρηνοί. At vetusti codices longe aliter: nam Reg. 1. & Colb. 1. 2. Paris. *Batocemi.* Reg. 2. Chiffl. vet. Dalec. & Parm. edit. *Bethemi.*

LI. *Mammisea.*] In MSS. *Mamisea.* Haud dubie *Minnizea* scriptum opor- *Ibid.* tuit: nam in Cyrrhestice Antoninus non semel Minnizam commemorat, a Cyrrho dissitam M. P. XX. totidemque a Beroa, quæ & ipsa Cyrrhesticæ ab eodem adjudicatur, ut diximus. Namque in recensendis Cyrrhestices oppidis gentibusque, Plinius modo totus habitat.

LII. *Supra Zimaram.*] Libri editi hactenus, *Supra Simyram*, insigni menda: *Sect.* 20. nam Simyra urbs est Syriæ, de qua diximus sect. 17. in ora mediterranei maris. At MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Supra Zimaram:* itemque inferius, *Dascusa abest a Zimara*, quemadmodum & in Parmensi editione legitur. Ptolemæo, lib. 5. cap. 7. inter urbes minoris Armeniæ recensetur, παρὰ τὸν Εὐφράτην, Ζιμάρα, Δάσκουσα. Antonino pariter in Itiner. Zimara, dicitur, in minore Armenia, itinere per Euphratis ripam, a Satala Melitenen:

Analiba Zimaram . . . . M. P. XVI.
Teucilam . . . . M. P. XVI.
Sabus . . . . M. P. XXVIII.
Dascusam . . . . M. P. XVI.

Et Tab. Peutingeriana, segmento septimo:

Zimara . . . . XVIII.
Zenocopi . . . . XVIII.
Vereuso . . . . XIII.
Saba . . . . XVIII.
Dascusa . . . . XVIII.

Sic ille Zimara Dascusam usque, LX. millia passuum: ista, LXVII. colligit: Plinius, LXXV.

LIII. *Melitenen Cappadociæ, XXIV.*] Ita restituimus librorum admonitu, *Ibid.* Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. cum prius perperam scriberetur LXXIV. At ne tantumdem intervalli a Dascusa quidem Melitenen usque statuit Antoninus, aut Tabula Peuting. Nam ille L. M. P. ista LXIII. omnino computat.

LIV. *Oreôn dictam regionem.*] Hoc est, *Oreorum* Ὀρείων, sive montanorum, *Ibid.*

ut diximus. Hactenus editum fuerat, *Merorum*. At M S S. Reg. 1. 2. Colbertini 1. 2. Parif. Chiffl. & Rigalti teste Salmasio, pag. 625. in Solin. *Moræon*. Nos *Oreôn*, scribimus, altero Plinii testimonio adducti, scribentis lib. 6. sect. 9. *Quod interest ibi, tenent Arabes Orei. Sic finem usque in Adiabenen perfert.*

Ibid. L V. *Primum hunc illi in pugna Taurus aufert.*] Hanc omnium codicum conditivorum lectionem Pliniani editores sic interpolarant: *Primo hunc illi impugnatus cursum Taurus aufert.*

Sect. 21. L V I. *Cingilla Commagenen finit. Imme civitas incipit.*] Hoc maxime omnium loco grassata interpolatorum audacia est, qui sic ediderunt: *Gingla Comagenen finit, Merorum civitas incipit.* En iterum Merorum Arabum per summam vim obtrusa mentio. At M S S. Reg. 1. 2. Colbertini 1. 2 & Parif. quin & Rigalt. codex, ita referente Salmasio, pag. 630. in Solinum sic exhibent: *Cingilla Commagenen finit, Imen civitas incipit.* Certe quæ Cingilla Plinio, ea est quæ Ptolemæo, lib. 5. cap. 15. ut diximus, Κεκιλία Cyrrhestices post Europum ad Euphratem civitas appellatur: sed verius a Plinio Commagenæ adscribitur: Imma vero, seu Imme, Ptolemæo eidem Seleucidis est, quæ Commagenæ proxima cum sit, ab novissimo ejus oppido Commagenen incipere, indubitata profecto conjectura est. Quod autem Salmasius loc. cit. *Gindarum* pro *Cingilla* reponit, & vim codicibus antiquis facit, & Plinii ipsius auctoritati, ac diligentiæ detrahit plurimum: si Gindarenos, quos proxime antea sect 19. Cyrrhesticæ regioni attribuit, nunc sui immemor Commagenæ adjudicet.

Ibid. L V I I. *Vram.*] Quæ nunc Ura dicitur, eadem mox addito sibilo Sura vocatur: a Ptolemæo quidem, ut monuimus, Σοῦρα. Verum cum latere Syriæ & Palmyrenes ea sit posita, Plinio teste, & Ptolemæo, sive Uram, sive Suram appellaveris, inanis est Bocharti conjectura, part. 1. Geogr. lib. 2. cap. 6. pag. 87. existimantis hanc esse Ur Chaldæorum, seu Babyloniæ, quæ longo hinc terrarum est intervallo disjuncta, trans ulteriorem Euphratis ripam.

Ibid. L V I I I. *A Sura.*] Hic Pliniani editores *Asura*, *Arura* alii, Dalecampius *Assur* reponit: cum perspicua admodum planaque scriptoris sententia sit, ab Ura, sive Sura, quod novissime appellavit, ex iis oppidis, quæ Euphrati confinia sunt, sequi proxime Philiscum, &c. Et Ortelius tamen Thesaurum suum locupletavit hac voce *Asura*, corrupti hujus loci fide, ut numerus cresceret oppidorum.

Sect. 22. L I X. *Selinûs, Arsinoë, Iotape.*] Parm. edit. *Pedalie, Hales, Arsinoë, Tabe.* Vet. cod. Dalec. *Pedalie, Halis, Clinus, Arsinoë.* Chiffl. *Halis, Elini, Arsinoë.* R. 1. 2. *Hales, Clinus, Arsinoë.* Nos priorem voculam *Hale*, seu Ale potius, oppidi nomen esse statuimus, a quo Aleïi campi, de quibus suo loco diximus, cognominati sunt: cetera deinde refingimus in hunc modum: *Selinûs, Arsinoë, Iotape*: nam *Tabæ* non sunt hujus loci, sed Lydiæ, teste Stephano: nec Thebe Strabonis, lib. 14. p. 667. quæ Pamphyliæ ditionis fuit. At Selinûs Ciliciæ oppidum est non ignobile, Σελινοῦς Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. unde Selenitidi regioni nomen, sic enim legendum puto apud Ptolemæum, non ut in vulgatis editionibus, Σελέντιδος. Ad Selinuntem fluvium urbi cognominem sita videtur, cujus amnis in hoc ipso tractu prope Cragum & Pinara, meminit Strabo, lib. 14. pag. 669. In eadem Selenitide Ἰωτάπη collocatur a Ptolemæo, loc. cit. In Notitia antiqua Ecclesiast. Ἰοτάπη perperam appellata, atque Isauriæ, perinde atque ipsa Selinûs, attributa. In Conc. CP. I. pag. 956. *Neon Selenuntensis* subscribit inter Episcopos Provinciæ Isauriæ.

Ibid. L X. *Anazarbeni, qui nunc Cæsarea: Augusta, Castabla, &c.*] Ex duobus oppidis unicum hoc loco conflarunt Plinii editores, dum scribi jussere, *qui nunc Cæsaraugustani.* At neque id nomen Anazarbenis datum quisquam veterum vel leviter indicavit, nec ipsi codices M S S. ei scripturæ favent. Nam in R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. & Chiffl. legitur, *qui nunc Cæsarea Augusta.* Sed multo apertius

ius Ptolemæus diversa duo esse oppida monet, qui in propria Cilicia, lib 5. cap. 8. Καισάρειαν πρὸς Ἀναζάρβῳ memorat : & proxime ante in Bryelice ejusdem Ciliciæ regione, Αὐγοῦσταν. Sed errat insigniter Suidas, qui vetustum urbis nomen Diocæsaream ait fuisse : recentius deinde Nervæ temporibus, Anazarbum : cum Plinius multo ante Nervæ principatum obierit, qui Anazarbenos olim vocitatos testatur. Sed neque uno errore contentus, geminos uno partu edit, qui ab Anazarba Senatore nomen oppido factum putat, quod ab vicino potius monte, vel colle, vel amne, tractum, Ptolemæi oratio indicat, πρὸς Ἀναζάρβῳ. Sic enim Σελεύκειαν πρὸς Βήλῳ appellat, lib. 5. cap. 15. ceteraque ejusmodi oppida ad montis radices sita. Tamen Suidæ adstipulatur Ammianus, lib. 14. pag. 19.

LXI. *Castabala.*] Prius *Castabla* legebatur. Nos *Castabala* Καστάβαλα rescripsimus cum Stephano, & Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. qui Ciliciæ proprie dictæ adjudicat. Notitia Eccles. antiq. Ciliciæ secundæ, Καστάβαλα. In Conc. Nic. I. ex Prov. Ciliciæ, *Moyses Castabalensis.* *Ibid.*

LXII. *Tracheotis.*] MSS. habent, *Tracheodis.* Ceteri, cum Ptolemæo, lib. 5. cap. 8. Τραχεῖαν vocant. Stephanus : Σελεύκεια, πόλις ἐπὶ Κιλικίᾳ τραχείᾳ .... Ὠνόμασε δ' Σελεύκειαν αὐτὴν Σέλευκος ὁ Νικάτωρ .... Πρότερον δ' Ὀλβία ἐκαλεῖτο. Scribo, Ὀλμία. Strabo enim, cujus e fontibus areolas suas Stephanus rigat, lib. 14. pag. 670. Ὄλμον ait vocatum oppidum, ad Calycadnum, quod ii incolerent, qui postea Seleuciam translati, Seleucenses dicti sunt. Quod & ipse Stephanus agnoscit, pag. 513. Ὄλμοι, πόλις τραχείας Κιλικίας, ἔνθα πρότερον ᾤκουν οἱ νῦν Σελευκεῖς *Ibid.*

LXIII. *Tyrienses.*] Prius *Hyrienses* legebatur, quos in hoc tractu terrarum nemo veterum agnouit. MSS. certe R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. *Tyrienses* exhibent. Et olim, Stephano teste, pag. 673. Τύριον Πισιδίας πόλις. Quare Hermolaum miror, a vetustorum exemplarium, & Parmensis, aliarumque editionum fide discessisse, ut pro *Tyrienses*, *Hyrienses* rescriberet, cum Hyria Seleuciæ ad Calycadnum nomen priscum fuerit, quæ longo hinc spatio dissidet. *Sect. 25.*

LXIV. *Thebasa in Tauro.*] Ita scripsimus, secuti R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. vetustasque editiones ante Frobenium, qui *Tembasa* unde libuit, obtrusit. Forsan rectius *Tarbasa*, ex Strabone nobis objecisset : nam is Ταρβασσὸν inter Pisidiæ civitates annumerat, ex Artemidoro, lib. 12. pag. 570. sed *Thebasa* sincerior est, consentiensque omnium codicum scriptura : & Lycaoniæ, non Pisidiæ, oppidum quærimus. *Ibid.*

LXV. *Hyde in confinio Galatiæ &c.*] Libri omnes tum manu exarati, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. tum etiam typis excusi, ante Hermolaum, *Ide* vel *Idea* legunt. *Sinda* ille ex Strabone scripsit, qui Pisidarum oppidum, non Lycaonum, in quibus describendis Plinius nunc totus est, Sindam esse ait, lib. 12. pag. 570. Nos a codicum auctoritate atque consentiente scriptura quam minime aberrantes, *Hyde* restituimus, quæ inter sedes Lycaoniæ Episcopales undecima numeratur in Notitia Ecclesiastica antiqua. Unde in Conc. CP. I. pag. 956. *Thodosius Hydensis* e Prov. Lycaoniæ. *Ibid.*

LXVI. *Pleteniſsum.*] In libris hactenus editis, *Plataniſtus.* In R. 1. 2. & edit. Parm. *Plantaniſtum.* In Chiffl. *Plataniſtum.* Haud dubie Petnelessum Plinius intellexit, quam urbem in editissima Pamphyliæ parte supra Aspendum sitam fuisse, auctor est Strabo, lib. 14. p. 667. ὑπέρκειται δ' ταύτης (Ἀσπένδου) Πετνηλισσός. Hæc Ptolemæo lib. 5. cap. 5. Πεδνηλισσὸς dicitur. At in codice Palatino, nostroque Parisiensi, Πλετενισσὸς scribitur, quam veram esse ac genuinam Plinii scripturam, consensio exemplarium suadet : prorsus ut binominis ea civitas fuisse videatur. Plataniſtum certe in hoc tractu nemo, præter Ortelium, agnoscit : quem vitiosi Plinii codices sæpe in fraudem impulerunt. *Sect. 26.*

LXVII. *Paryadres.*] In MSS. R. 1. 2. &c. *Paryadis.* In editis *Pharphariades*, mendose. Nos, quod proximum scripturæ antiquæ fuit, *Paryadres.* Est enim Παρυάδρης Straboni ac Plinio, mons Armeniæ nobilissimus. Nec mihi tamen conje- *Sect. 27.*

ctura plane ſatisfacit: Cum enim ex ordine juga Tauri montis Plinius enumeret, pro regionum ipſarum ſitu, in quibus ea attolluntur, ab India primum exorſus, mox progreſſus ad Bactros, ceteraſque gentes deinceps, quæ ſunt occaſui propiores, Armeniæ juga appellare antea haud temere exiſtimandus eſt, quam Parthicos, Medicoſque montes nominaverit, qui mox ſequuntur, Choatram ſcilicet, & Oroandem. Quamobrem ſcripſiſſe potius Plinium putaverim, *Parachoatram, Choatram*, quorum montium ille in Parthis a Solino, cap. 38. pag. 68. iſte in Medis a Ptolemæo collocatur, lib. 6. cap. 1.

Sect. 28. LXVIII. *Et in monte, Sidyma.*] Dalecampius, qui verba hæc legenda conjunctim putavit, ac montis modo nomen indicari, Solyma Piſidiæ montem ex Strabone, lib. 14. pag. 666. huc transferendum monet in margine editionis ſuæ. At urbem in edito colle poſitam hac oratione ſignificari, tum per ſe, tum Stephani auctoritate plane conſtat, Ptolemæique in primis ad Cragum montem Σίδυμα collocantis. In Conc. Quiniſexto, pag. 1197. Ζήμαρχος ἐπίσκοπος πόλεως Σιδύμων ἐπαρχίας Λυκαονίας.

Sect. 29. LXIX. *Calynda.*] Hermolaus *Calydna* reſcripſit, invitis exemplaribus MSS. & vetuſtis editionibus, Parm. ceteriſque: invito quoque Ptolemæo, lib. 5. cap. 3. Κάλινδα ſcribente, pro Κάλυνδα. Stephano item, cui Κάλυνδα, πόλις Καρίας. Denique Herodoto, lib. 8. ubi de Artemiſia, Mauſoli Cariæ regis uxore agens, Καλυνδίοις eam imperitaſſe prodidit. Κάλυμνα tamen Straboni dicitur, lib. 14. pag. 561. ſed magno, ut puto, errore.

Ibid. LXX. *Marſyas .... ac paulo mox conditus.*] Hæc Plinii verba, de Marſya hominis natali ac ſepulcro ridicule interpretatus eſt Martianus, lib. 6. cap. de Euphrate, pag. 221. & eum, ut ſolet, ſecutus Solinus, cap. 40. pag. 70. cum de amne ea accipi oportere, res ſit plane perſpicua.

Sect. 30. LXXI. *Cadueni.*] MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. *Cadieni.* Nummus antiquus Longinæ Domitiæ, quæ Domitiani Imp. conjux fuit, apud Patin. pag. 169. ΚΑΔΟΗΝΩΝ. Quanquam ipſe perperam ΚΑΛΟΗΝΩΝ legit, refertque ex conjectura ad Coloën, quam novo ille errore urbem eſſe arbitratur Sardibus proximam: cum ipſa Gygæa palus ſit Coloë a recentioribus appellata, teſte Strabone, lib. 13. pag. 626. Ab oppido Cadueni nomen traxere, quod in Notitia Epiſcop. Κάδοι dicitur, & Phrygiæ Capatianæ accenſetur: Mæoniæ ſive Lydiæ, in ipſis Phrygiæ finibus, a Ptolemæo, lib. 5. cap. 2. Incolæ Καδηνοὶ Stephano nuncupantur. In Conc. Quiniſexto, pag. 1199. Philippus Epiſcopus πόλεως Κάδων Πακατιανῆς. Porro poſt *Cadueni*, addunt libri editi *Loreni*, quos cum nec MSS. ulli, nec auctorum veterum quiſquam agnoſcat, idcirco expunximus.

Ibid. LXXII. *Apollonoshierita.*] Ἀπόλλωνος ἱερὸν, ut diximus, Apollinis fanum ſonat: quam vocem in Tullio contra Verrem, non pro oppidi nomine, uti oportuit, ſed pro templo Apollinis, ſeu delubro, Eminentiſſ. Annalium ſcriptor perperam interpretatus eſt, ad annum Chriſti 57. num. 176. Atqui nos Audomari fanum uſitato more, & S. Quintini, & alia ejuſcemodi dicimus: cum oppida Divorum cuipiam peculiari mancipata cultu, nomen ab iis ſortiuntur. In MSS. Reg. 1. 2. *Apollinihierita.* In Chiffl. *Apollonihierita.* In nummis, ΑΠΟΛΛΩΝΙΕΡΕΙΤΩΝ. In Concil. Calchedon. act. 3. pag. 456. Λεύκιος Ἀπόλλωνος ἱεροῦ.

Ibid. LXXIII. *Meſotimolita.*] Qui μέσον Τίμωλον ſive Τμῶλον incolerent: utraque enim vox ſcriptoribus antiquis promiſcue familiaris fuit, ut ſuo loco monuimus. In MSS. Reg. 2. &c. *Myſotimolita.* In editis, *Myſotmolita.* Nos Meſotmolitas reſtituimus, tum ex animi conjectura, tum ope Notitiæ Epiſcopatuum Prov. Lydiæ, in qua ſeptimum decimum locum obtinet Μεσοτόμελλος, pro Μεσοτίμωλος. Altera Notitia Eccleſ. pag. 45. habet Μεσοτύμωλον, pro Μεσοτίμωλον. Et in Novella Leonis, apud Leunclav. inter Epiſc. Lydiæ, pag. 91. ὁ Μεσοτιμώλου. Myſotmolitas nihilominus defendere quis poſſit, ut ea vox Myſis Tmolitiſque mixtos ſonet, ἐκ τῶν Μυσῶν καὶ Τμωλιτῶν.

LXXIV. *Super octoginta.*] MSS. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. vet. Dalec. &c. *fuper XC.* Seneca tamen, lib. de Confol ad Helviam, cap. 6. pag. 807. *Athenienfis in Afia urbs eft Miletus, LXXV. urbium populum in diverfa effudit.* Sect. 31.

LXXV. *Heraclea montis ejus cognominis : Carica : Myûs... Priene.*] Hic locus præpoftera interpunctione vitiatus fic ante nos edebatur : *Heraclea montis ejus, cognominis Caricæ : Myûs* &c. Quibus verbis hæc fuberat fententia, Heracleam hanc Ionicam, eodem cum Carica Heracleæ nomine frui : quod & per fe frigidum eft, perinde ac fi non aliis plurimis multo infignioribus ea appellatio communis foret : & eft præterea a Plinii mente vehementer abhorrens Ait enim hoc loco duo, quæ funt maxime obfervatu digna. Primum eft, Heracleam effe monti Latmo cognominem : Docet id Strabo verbis difertis, lib. 14. pag. 635. Ἡράκλεια ἡ ὑπὸ Λάτμῳ λεγομένη πολίχνιον· ἐκαλεῖτο δ' πρότερον Λάτμος ὁμωνύμως τῷ ὑπερκειμένῳ ὄρει. Hinc Hefychius, pag. 588. Λάτμος, πόλις καὶ ἥρως, ubi legendum eft πόλις, καὶ ὄρος. Alterum eft, Carica deinde, feu Cariæ quondam attributa oppida proxime fequi, Myuntem, Prienen, &c. Atque id fane de his afseverat Herodotus, lib. 1. Clio, n. 142. pag. 60. Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, &c. Hæc vero duo, quæ funt fane animadverfione digna, profligat atque pervertit interpunctio libris hactenus impreffis recepta. Quod fi vocem *Carica*, ad Heracleam nihilominus pertinere quis contendat, eamque originis Caricæ effe velit, haud vehementer fane reluctabor : cum probe intelligam, Latmum ipfum montem a nonnullis, atque adeo ab ipfo Plinio, lib. 8. fect. 84. Cariæ adjudicari : quod eo magis verum effe neceffe eft, quo Myûs & Priene, quæ ulteriora funt, Caricæ ditionis oppida cenfentur ab Herodoto. In Conc. Quini-fexto, pag. 1199. Θεόδωρος ἐπίσκοπος πόλεως Ἡρακλείας Λάτμου, ἐπαρχίας Καρίας. Ibid.

LXXVI. *Iuxta eas.*] Ita MSS. omnes : nec Pintiani conjectura placet, fic legentis : *Iuxta Teos : Fuere oppida,* &c. Teos enim, Τέως, Anacreontis patria, multis nominibus adeo celebrata veteribus fuit, ut a Plinio quidem prætermittenda omnino fuiffe non videatur : fed neque prætermiffa fuit, cum perhonorificam illius mentionem faciat fect. 38. ut fuo loco vidimus. Ibid.

LXXVII. *Parthenie.*] Mons, ut dixi, mari circumdatus. Hoc montis jugum defcribit paulo obfcurius Nicander in Theriac. pag. 44. Ibid.

Παρθένιον ναίουσι λέπας, τόθι Κλάρος ἀεργοὶ
Ἵπποι χηλεύουσι, καὶ ἀντολαί εἰσι Καΰστρου.

Quem locum Scholiaftes non intellexit : fed refellere, nec otii noftri eft, nec hujus loci : errorem digito commonftraffe nunc abunde eft.

LXXVIII. *Hyrcani.*] Ad hos nummi pertinent Philipporum Impp. Patris, ac Filii, quorum ectypa Patinus exhibet, pag. 385. & 388. cum epigraphe ΥΡΚΑΝΩΝ. Hos ille nummos ad Hyrcanos Cafpii maris accolas parum fane caute arbitratus eft referri oportere. Ibid.

LXXIX. *Cæfarienfes, Metropolitæ.*] Hæc disjunctim legenda cenfuimus : quod in eadem regione Lydia, Hierocæfarea apud Ptolemæum, & Metropolis, ceu oppida duo diverfa legantur, cum Hypæpis, Magnefia, aliifque. Quod fi quis ea conjunctim legi contendat oportere, eandemque gemino nomine civitatem fignari, Metropolim fcilicet, quam in Lydia alii, alii in Ionia collocarint, haud fane gravate affentiar : nummis præfertim quibufdam conjecturæ faventibus : qualis eft ille Gallieno Imp. cufus, apud Patin. pag. 413. cum epigraphe, CEBACTA KAICAPEA MHTPOΠOΛEITΩN. Alter Augufti apud Occonem, pag. 81. KAICAPEΩN MHTPOΠOΛ. Tertius Alexandri Severi, apud Patin. pag. 351. MHTPOΠOΛEΩC KAICAPEIAC, quanquam ille, ut folet, alio transfert, nulla fatis probabili ratione. Ibid.

LXXX. *Cilbiani inferiores & fuperiores, Myfomacedones.*] In libris hactenus editis locum hunc fic interpunctum vidimus : *Cilbiani, fuperiores & inferiores My-* Ibid.

ſomacedones, ut hæ voces *ſuperiores & inferiores*, non jam ad Cilbianos pertinerent, ſed ad Myſomacedonas. Errorem detegit nummus Juliæ Domnæ, quem vidimus, in Cimelio Bibl. Regiæ, cum epigraphe, ΚΙΛΒΙΑΝΩΝ ΤΩΝ ΑΝΩ, hoc eſt, Cilbianorum ſuperiorum. Ad inferiores ſpectat alter, qui in Cimelio Pariſienſi noſtro aſſervatur, Caracalla principe percuſſus, forma mediocri, cum hac epigraphe, ΚΙΛΒΙΑΝΩΝ ΝΙΚΑΕΩΝ. ut horum oppidum Nicopolis fuiſſe videatur, quam Provinciæ Aſiæ adſcribit Notitia Epiſcopatuum antiqua.

Ibid. LXXXI. *Maſtaurenſes, Briulitæ.*] Vulgati libri habent *Brullitæ*. MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. *Briulitæ*: recte. Nam in Conc. Calched. act. 3. pag. 456. alibique paſſim, Ῥουφῖνος Βριούλων ſubſcribit, ex Provinc. Aſiæ. Et in Notitia Epiſcopatuum ejuſdem Provinciæ, pag. 27. Πρίουλα, Μάσταυρα, legitur, pro Βρίουλα. Nam pag. 43. legitur, ὁ Βριούλων. Fruſtra Ortelius, *Biulum*, *Briullum*, & *Brullitas*, ceu tria diverſa oppida diverſis locis repræſentat, quo Theſaurum ſuum copia nominum locupletet.

Sect. 32. LXXXII. *Cocylium .... Neandros, &c.*] Hactenus *Cocillum* mendoſe legebatur. Nos *Cocylium* ex Xenophonte, lib. 3. hiſt. Græc. pag. 483. hujus oræ populos recenſente: Οἱ μὲν ἐν Νεανδρεῖς, καὶ Ἰλιεῖς, καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο... οἱ δ᾽ ἐν Κέβρηνι &c.

Ibid. LXXXIII. *Adramytteos, quæ olim Pedaſus.*] Refert hoc loco Dalecampius ex Herodoto, aliiſque, vel ex Rhodigino potius, Pedaſenſium barbam creſcere tum prolixe ſolitam, cum adverſi quidpiam civibus immineret. Verum, prælerquam onerare his nugis Plinianos Commentarios haud operæ pretium erat, non de Adramyttenis Pedaſiis hæc Herodotus refert, ſed de Pedaſenſibus qui ſupra Halicarnaſſum incolunt, οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνάσσου, quorum oppidum Pedaſium, de quo dictum eſt ſect. 29. Vide Herod. lib. 8. Vran.

Ibid. LXXXIV. *Erezii.*] In libris omnibus MSS. impreſſiſque, *Ereſii*. At Ereſios Leſbi inſulæ incolas locum hic habere non poſſe, res eſt plane perſpicua. Erezios potius Plinium ſcripſiſſe remur, ab ipſo oppido, vel ei cognomine, quod in Notitia Epiſcopatuum Prov. Cariæ, pag. 33. Ἔρεζος ſcribitur: alibi Ἔριζος. Indiſcretos enim Cariæ, Myſiæ, Lydiæque fines fuiſſe, ſæpe eſt a nobis animadverſum in hoc Aſiæ deſcribendo tractu. In Synodo Quiniſexta, pag. 1199. Μάγνος ἐπίσκοπος πόλεως τῶν Ἐρίζων, τῆς Καρίας ἐπαρχίας. Et in Conc. Gener. CP. III. pag. 1040. Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Ἐρίζων. Apud Ptolem. lib. 5. cap 2. gens eſſe dicitur juxta Phrygiam ΕΡΙΖΗΛΟΙ, haud dubie pro ΕΡΙΖΗΝΟΙ, unde Erizena Aſiæ regio Plinio dicitur, lib. 10. ſect. 60. Circa Rhyndacum Myſiæ amnem poſiti hi videntur, perinde atque Apolloniatæ, & Miletopolitæ.

Ibid. LXXXV. *Mandacadeni.*] In libris hactenus editis, *Mandagandeni*. In MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. *Mandaeandeni*. At in Notitia Epiſcopatuum Prov. Helleſponti, pag. 27. Μανδυχάδυ vigeſimo octavo loco nominatur.

Sect. 33. LXXXVI. *Selinus .... Cetius.*] Ille Σελεινοῦς, non Σελινοῦς, ut Ortelius exiſtimavit: iſte Κήτειος, cujus accolæ Κήτειοι appellati ab Homero, Odyſſ. λ'. v. 520. ubi Euſtathius monet Cetios a nonnullis dici Pergamenos, quod juxta Pergamum amnis ille laberetur. Heſychius Myſos, in quibus Pergamum fuit, ſic appellat: Κήτειοι, γένος Μυσῶν, ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ Κήτεως. Nummus M. Aurelii, apud Spanhem. pag. 485. fluvii nomen exhibet: cujus epigraphe hujuſmodi eſt: ΕΠΙ СΤΡΑ. ΚΑΛΛΙСΤΕΟ. СΕΛΕΙΝΟ. ΚΗΤΕΙΟС ΠΕΚΓΑΜΗΝΩΝ. Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc eſt, ἐπὶ στρατηγοῦ Καλλιστέος. Σελεινο-Κήτειος Περγαμηνῶν δὶς Νεωκόρων. *Sub Prætore Calliſteo, Selino-Cetius Pergamenorum bis Neocorûm.*

Ibid. LXXXVII. *Hierolophienſes.*] Sic reſtituimus admonitu codicum R. 1. 2. Pariſ. &c. In Parm. edit. *Hierapolienſes*. In reliquis, *Hierapolenſes*: quæ vox nec Græcum idioma refert, nec Latinum. Barbarus *Hydropolienſes* confinxit, quos hoc

loco nobis objiceret. Accedit eo quod Hierapolis non hujus Pergameni conventus ſit, ſed Cibyratici, ut dictum eſt ſect. 29. Id nomen ab oppido factum videtur, cujus mentio in Notitia Epiſcop. Prov. Bithyniæ, pag. 45. ὁ Γάλλου, ἤτοι Λόφων. Vox ea *ἱερὸς λόφος ſacrum collem* ſonat.

LXXXVIII. *Hermocapelitæ.*] Eorundem codicum ope, & quod tutius eſt, *Ibid.*
adſtipulante Notitia vetere Epiſcopatuum Provinciæ Lydiæ, in qua ὁ Ἑρμοκαπηλίας legitur, pag. 45. & pag. 13. Ἑρμοκαπηλείας, hanc vocem ſanavimus, quæ in edit. Parm. in *Hermacopolitæ*: auctore deinde Hermolao Barbaro, in *Harmatopolitæ* commutata erat. Quanquam Lydiæ ea Notitia Hermocapelitas accenſet, Pergamenæ tamen illi, ut & Thyatireni, juriſdictioni paruerunt. Neque huc pertinet Ἁρματοῦς oppidum, cujus Thucydides meminit, lib. 8. pag. 626. ut Ortelio viſum eſt: nam ex eo Hermatuntopolitas dici oportuiſſet.

LXXXIX. *Ante Ioppen Paria.*] Ita libri omnes, ex quibus emendandus *Sect.* 34.
Mela, a quo hæc hauſta videntur, lib. 2. cap. 7. *Arados etiam in Phœnice eſt parva, quantum patet, tota oppidum.* Lege, *Arados etiam in Phœnice eſt, & Paria, quantum patet, tota oppidum.* Nec Voſſio aſſentimur, aïenti, Annotat. in Melam, pag. 202. ex eo Pomponii textu Plinium potius, quam ex Plinio Melam emendandum eſſe. Nam præterquam quod Joſephus, ut dixi, lib. 14. Antiq. Jud. cap. 17. pag. 487. Παριωνῶν prope Joppen meminit, Notitia antiqua Eccleſ. pag. 85. inter ſuffraganeos Archiepiſcopi Tyrenſis, Accanenſem habet, Sidonienſem, Berytenſem, & quarto loco *Pariſ.* qua voce mutila, ut apparet, num Parienſis pro Joppenſi ſedes intelligatur, æſtimandum aliis relinquimus.

XC. *Artemidorus CLXII. D.*] Sic libri MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. *Sect.* 35.
& vet. Dalec. Adſtipulatur Artemidorus ipſe, qui in Epitome quam Agathemerus fecit, lib. 1. Geogr. cap. 5. longitudinem Cypri ait eſſe ſtadiorum, ͵α τʹ, MCCC. quæ paſſuum omnino efficiunt, CLXII. M. D. In editis hactenus, CLX. M. D.

XCI. *Chirogylium.*] MSS. proxime laudati, cum Chiffl. *Chirodilion*, quod ſincerius arbitror: ut ſit Χειροδείλιον nomen inſulæ factum, ab incolarum timiditate & ignavia. *Ibid.*

XCII. *Tragias.*] Ita reſcripſimus, pro *Ægeas*, quæ in hoc tractu nullæ *Sect.* 37.
fuerunt. At ibi Τραγίαι agnoſcit Thucydides, lib. 1. pag. 75.

XCIII. *Samon liberam, circuitu LXXXVII. M.*] Strabo, lib. 14. p. 637. *Ibid.*
ait eſſe ambitum ſtadiorum ἑξακοσίων, DC. quæ paſſuum efficiunt LXXV. M. Addit Agathemerus, lib. 1. cap. 5. ſtadia XXX. quæ efficiunt fere M. P. LXXVIIII. Quamobrem aut denarii notam in Pliniano numero abundare, aut quod verius puto, apud Strabonem ἑπτακοσίων legi oportere, cenſendum eſt. Proxime antea admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. ſcripſimus: *Duas Camelidas Mileto vicinas: Mycalæ, Trogilias tres: Pſilon, Argennon, Sandalion.* Cum prius legeretur, *Mycalen, Trogilias, Trepſilion*, &c.

XCIV. *Parthenoaruſam.*] Heraclides, lib. de Politiis, cap. de Samiis: Παρθενία, inquit, ὕστερον δὲ Ἀρύουσα. Quo ex loco conflata e duabus vox iſta Pliniana videri forſan poſſit, pro *Parthenon, Aryuſam.* Sed in Heraclidis textu mendam latere ſuſpicor: nec Ἀρύουσαν, ſed Δρύουσαν legi oportere. *Ibid.*

XCV. *Conium.*] Prius *Iconium* legebatur, quo nomine nullum in Phrygia *Sect.* 41.
oppidum apud ceteros ſcriptores occurrit. At Conii mentio eſt in Notitia Epiſcop. Provinciæ Phrygiæ Capatianæ, pag. 27. Κονίου πόλις.

XCVI. *Tectoſagum Ancyra, Trocmorum Tavium, Toliſtobogorum Peſinûs.*] *Sect.* 42.
Deſtituit memoria Photium, ut arbitror, dum Memnonis ſcripta redigens in epitomen, cod. 224. Bibl. pag. 721. permutat horum oppidorum ſedes: ἐδείμαντο δὲ πόλεις, Τρωγμοὶ μὲν Ἄγκυραν, Τολιστοβόγιοι δὲ Ταβίαν, Τεκτόσαγες δὲ Πεσινοῦντα. Nam Plinium ut omittam, ex Strabone & Ptolemæo conſtat, ut vidimus, Ancyram eſſe Tectoſagum: Tavium Trocmorum, Toliſtobogorum Peſinuntem. Quod porro ad hæc Galaticarum gentium nomina attinet, ſola Tectoſagum appella-

tio a Celtica gente derivatam esse, qua de egimus lib. 5. sect. 3. Strabo admonet, lib. 12. pag. 566. ceteras a ducibus suis nomen habuisse, cujusmodi sunt Trocmorum gentes, & Tolistobogorum. Horum ego numero censendos puto, & Voturos, sive Veturos, & Ambituos, quos M S S. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *Ambituutos* appellant: ut a ducibus ad gentes eas translata sint ea nomina, nec Celticorum unquam populorum propria fuerint: Incidimus tamen in MSS. aliquos, in quibus ea vox *Ambituuti* ferme in litura esset, sic tamen ut fraus pateret: superinjectumque ei voci glossema, *Ambiani.* Sed id ab interpolatore aliquo, amore fortassis patriæ, factum merito suspicamur: quanquam & in Gelenii, editionem vox ea irrepsit.

Ibid. XCVII. *Dioshieronitæ.*] Sic Frobenius veterem lectionem pessumdedit, tum MSS. codicum, tum edit. Parmensis, & ceterarum, in quibus legitur *Didyenses, Hieronenses.* In R. 1. *Hierorenses.* De Didyensibus nihil habemus sane comperti. Nisi forte Dictienses legi placet, quoniam Galatarum Tectosagum Δικτὶς oppidum fuisse dicitur apud Ptolem. lib. 5. cap. 4. At pro *Hierorenses*, scribi oportere *Æorienses*, nihil propemodum dubitamus: quod in Notitia Eccles. Provinciæ Galatiæ Salutaris, pag. 33. Αἰάριον legitur. Sane ἀναλογίας ratio Dioshieronitas dici non patitur, sed a Διὸς ἱερὸν, Dioshieritas, ut alibi vidimus.

Sect. 43. XCVIII. *CCXXXVIIII. mill. pass. diximus.*] Libro nimirum quarto, ut monuimus, sect. 24. his verbis: *Tota ab Hellesponto longitudo CCXXXVIIII. mill. pass.* Sic enim eo loci animadvertimus maximo consensu codices omnes MSS. impressosque, Martianumque ipsum, Plinii transcriptorem, scribere. Quamobrem præpostera hujus numeri lectio hoc loco, CLXXXVIIII. quæ hactenus in libris impressis obtinuit, centenarii nota perperam in quinquagenarium detorta, a nobis merito animadversa, emendataque est.

Sect. 44. XCIX. *Elaphonnesus.*] Scylax, pag. 33. a Plinio dissidere prima facie videtur: nam Proconnesum ab Elaphonneso diversam facit. Circa Cyzicum, inquit, νῆσός ἐστι καὶ πόλις Προκόννησος, καὶ ἑτέρα νῆσος Ἐλαφόννησος .... γεωργοῦσι δ' αὐτὴν Προκοννήσιοι. *Proconnesus insula cum oppido, aliaque præterea insula Elaphonnesus, commodo instructa portu: hujus agrum colunt Proconnesii.* Sed nodum soluit Strabo, geminam Proconnesum agnoscens, lib. 13. pag. 588. novam ac veterem, modico forte euripo ambas inter se discretas: nomine alioqui similes: nam appellationis ratio par: πρὼξ enim & ἔλαφος, cervini generis animalia significat, quibus ea insula videtur fuisse referta. Docet id pluribus Apollonii scholiastes, ad lib. 2. Argon. v. 279. cujus verbis huic libro coronidem imponere, operæ sane pretium fuerit. Διονύσιος δέ φησιν ὁ Ἀθηναῖος, inquit, ἐν ταῖς κυήσεσι τὰς ἐλάφους λέγεσθαι πρόκας, ὅθεν καὶ Προκόννησος· ἐπεὶ καὶ ἐν ταύτῃ πληθύουσιν ἔλαφοι .... οἱ δὲ Προκοννήσιοι ἐτυμολογοῦσι, καθὸ πρότερον οὖσα νῆσος προσεχώσθη. Cum prius esset insula, aggesto solo alteri insulæ nempe Elaphonneso annexa est: unde eadem Proconnesus quibusdam est, quæ Elaphonnesus: ὑπό τινων ἡ Προκόννησος καὶ Ἐλαφόννησος ἐκλήθη. Φιλήτας δέ φησι, πρόκας λέγεσθαι τὰς ἐλάφους τὰς πρώτως τικτούσας, οἷον πρωτοτόκους. Sunt igitur πρόκες, cervæ primiparæ.

C. PLINII SECUNDI
NATURALIS HISTORIÆ
LIBER VI.

I. PONTUS Euxinus, antea ab inhospitali feritate [1] Axenos appellatus, peculiari invidia naturæ sine ullo fine [2] indulgentis aviditati maris, & ipse inter Europam Asiamque funditur. Non fuerat satis oceano ambisse terras, & partem earum [3] aucta inanitate abstulisse: non irrupisse fractis montibus, Calpeque Africæ avulsa tanto majora absorbuisse, quam reliquerit, spatia: non per Hellespontum Propontida infudisse, iterum terris devoratis: a Bosphoro quoque [4] in aliam vastitatem panditur nulla satietate, donec exspatianti lacus Mæotii rapinam suam [5] jungant. Invitis hoc accidisse terris, indicio sunt tot angustiæ, atque tam parva naturæ repugnantis intervalla, ad Hellespontum [6] octingentorum septuaginta quinque passuum: ad [7] Bosphoros duos, vel bubus meabili transitu: unde nomen ambobus, & jam quædam in dissociatione germanitas concors. Alitum quippe cantus, canumque latratus [8] invicem audiuntur: vocis etiam humanæ commercia, inter duos CAPUT I.

NOTÆ.

1. *Axenos.*] Auctor Peripli Ponti Euxini, pag. 13. τὸν Πόντον τὸν πρὶν Ἄξενον λεγόμενον διὰ τὰς ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων, &c. Vide quæ diximus lib. 4. sect. 24.

2. *Indulgentis.*] Rapacitati maris tanta subinde terrarum spatia absorbenda & obtegenda permittentis.

3. *Aucta inanitate.*] Aucto vehementer eo spatio, quod incoli jam propter aquarum illuvionem non potest. Vide Notas & Emendationes num. I.

4. *In aliam vastitatem.*] In vastissimum mare, quem Pontum Euxinum vocant.

5. *Iungant.*] Per fretum Cimmerium suas aquas misceant, quæ terras sorbent.

6. *Octingentorum &c.*] Sive, quod idem est, septem stadiorum intervallo, ut dictum est lib. 4. sect. 18. aliasque sæpius.

7. *Bosphoros*] Thracium, Cimmeriumque. Græcis βόσποροι, a bovis transitu, propter freti angustias.

8. *Invicem audiuntur.*] Ab utroque litore.

orbes manente colloquio, nisi cum idipsum auferunt venti. Mensuram Ponti a Bosphoro ad Mæotium lacum quidam fecere [1] x i v. triginta octo mill. passuum. Eratosthenes [2] centum minorem. Agrippa a Calchedone ad Phasin [3] x. mill. Inde Bosphorum Cimmerium trecenta sexaginta mill. Nos intervalla generatim ponemus comperta in nostro ævo, quando etiam [4] in ipso ore Cimmerio pugnatum est. [5] Ergo a faucibus Bosphori est amnis [6] Rhebas, quem [7] aliqui Rhesum dixerunt. Deinde [8] Psillis, [9] portus Calpas. [10] Sagaris fluvius ex inclytis: Oritur [11] in Phrygia, accipit vastos amnes, inter quos [12] Tembrogium [13] & Gallum: Idem Sangarius a plerisque dictus: [14] a quo incipiunt [15] Mariandyni sinus, oppidumque

Notæ.

1. *XIV. triginta.*] Hoc est, quatuordecies centenûm, ac triginta & octo mill. pass.

2. *Centum minorem.*] Hoc est, centum millibus passuum minorem facit mensuram, ut sint tantum millia pass. omnino tredecies centena ac triginta octo.

3. *X. mill.*] Hoc est, decies centena passuum millia. Strabo enim lib. 12. pag. 548. a fano Calchedonio, usque ad Phasin navigationem ait obtinere stadiorum millia octo, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ μέχει Φάσιδος περὶ ὀκτακισχιλίους ςαδίους εἰσίν. Quamobrem Agrippæ & Strabonis mensura fere cum Eratosthenica congruit.

4. *In ipso ore.*] In mensura definienda angustiarum Cimmerii freti.

5. *Ergo a faucibus.*] Hæc Solinus, cap. 43. pag. 72. & Martianus lib. 6. cap. de Phrygia, pag. 221.

6. *Rhebas.*] Ῥῆβας, Arriano in Periplo: Stephano: Scylaci, pag. 32. Festus Avienus, in descript. orbis, v. 974.

Rhebas, argento similem qui porrigit undam,
Rhebas, cyanei qui disjicit æquora Ponti

7. *Aliqui Rhesum.*] Ita Solinus, & Martian. Sed vereor magnopere, ne ii qui Rhesum hunc vocarunt, Ῥῆσον Homericum, de quo Strabo lib. p. 13. 602. quem Ida mons effundit, affinitate vocis, cum Rheba confuderint.

8. *Psillis.*] Ψίλλις Ptolem. lib 5. cap. 1. Ψίλλης Straboni, lib. 12. pag. 543. ceteris Ψίλις.

9. *Portus Calpas.*] Stephano, p. 347. Κάλπη λιμήν. Et Arriano item in Periplo, ex Xenoph. A cognomine, ut apparet, amne influente, portui nomen inditum. Meminit amnis illius Srrabo, cum Psillide & Sangario, loc. cit. Item Ptolem.

10. *Sangarius.*] Solinus, loc. cit. *Sagaris fluvius, dictusque a plerisque Sangarius.* Straboni loc. cit. Σαγγάριος. Sagaris hodieque appellatio esse in usu dicitur apud indigenas.

11. *In Phrygia.*] Stadiis circiter C L. a Pesinunte.

12. *Tembrogium.*] Qui Livio Thymbres, lib. 38. pag. 474. *Sangarius*, inquit, *ex Adoreo monte per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio. Inde major jam geminatis aquis per Bithyniam fertur*, &c. Vide Notas & Emend. num. II.

13. *Et Gallum.*] Γάλλος Straboni loc. cit. Claudian. lib. 2. in Eutrop. vers. 263.

Dindyma fundunt
Sangarium, vitrei qui puro gurgite Galli
Auctus Amazonii defertur ad æquora Ponti.

14. *A quo incipiunt.*] A Sangario nimirum. Vide Notas & Emend. num. III.

15. *Mariandyni sinus.*] Nomen ei sinui dedere finitimi Μαριανδυνοὶ, de quibus Pausanias lib. 1. Eliac. prior. pag. 340. Μαριανδυνία χώρα, Stephano pag. 444. Hodie *le Golfe de Sangari*, cui nomen oppidum fecit in ipso ostio cognominis fluvii positum.

[1] Heraclea [2] Lyco flumini appoſitum. [3] Abeſt a Ponti ore millibus ducentis : portus [4] Acone, veneno aconito dirus, ſpecus [5] Acheruſia. Flumina : [6] Pædopides, [7] Callichorum, [8] Sonautes. Oppidum [9] Tium, [10] ab Heraclea triginta octo millibus paſſuum. Fluvius [11] Billis.

II. [12] Ultra quem gens Paphlagonia, quam [13] Pylæmeniam aliqui CAP. II.

NOTÆ.

1. *Heraclea.*] Ponti cognominata, a vicino mari, Ponticaque provincia. Mariandynorum urbs a Mela vocatur, lib. 1. cap. 19. *ab Argivo*, inquit, *Hercule condita, cui fama fidem adjecit, qua juxta eſt Acheruſia palus*, de qua mox. Vetus Gordiani tertii nummus, quem Occo perperam legit, ΗΡΑΚΛΕΩΤΩΝ ΠΟΝΤΩ, pro ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΕΝ ΠΟΝΤ. Hercules ibi effingitur canem ex antro extractum mactans. Hodie *Penderachi.*

2. *Lyco flumini.*] Solinus. loc. cit. Ovidius, lib. 4. de Ponto, eleg. 10. verſ. 47.

Huc Lycus, huc Sagaris, &c.

Vide Notas & Emend. num. IV.

3. *Abeſt.*] Abeſt Heraclea millibus paſſ. ducentis, ab ipſis Ponti anguſtiis. A fano Calchedonio, in ipſis Boſphori faucibus poſito, Strabo diſtare ait ſtadiis circiter mille & quingentis, hoc eſt, paſſuum millibus centum octoginta octo.

4. *Acone.*] Acone Solino, & Martiano. Stephano, Ἀκόναι, πολίχνιον πλησίον Ἡρακλείας, ubi multa ille & de cotibus quas ἀκόνας vocant, & de aconito.

5. *Acheruſia.*] Mela lib. 1. cap. 19. *Iuxta Heracleam ſpecus eſt Acheruſia, ad Manes (ut aiunt) pervius : atque inde extractum Cerberum exiſtimant.* Ita & Solin. loc. cit.

6. *Pædopides*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffletius & Pariſ. Editi, *Pedopyles.*

7. *Callichorum.*] Ποταμὸς Καλλίχορος Paphlagoniæ attributus a Scylace, pag. 32. Marciano Heracl. pag. 103. & Arriano in Periplo, Ὀξίνης. De eo Ammianus, lib. 22. pag. 214. *Flumina Callichori, ex facto cognominati : quod ſuperatis poſt triennium Indicis nationibus, ad eos tractus Liber reverſus, circa hujus ripas virides & opacas, orgia priſtina revocavit, & choros, &c.*

8. *Sonautes.*] Contracte dictum pro *Soonautes.* Acheronti flumini in Mariandynis id nomen dediſſe, Σοωναύτης, Niſæos Megarenſes, qui Heracleam condiderunt, auctor eſt Apollonius Rhod. lib. 2. Argonaut. verſ. 748. Vocis etymon Scholiaſtes explicat, ἐπειδὴ πάντας τοὺς ναυτιλλομένους διασώζειν, ἀπαθεῖς ἔχων καὶ ἠρεμαίους λιμένας, quod nautis ſalutem portus ſui opportunitate afferat.

9. *Tium.*] Ptolemæo lib. 5. cap. 1. Τῖον. Hodie intercidit. *Tios oppidum*, inquit Mela, loc. cit. *Mileſiorum quidem colonia, ſed jam ſoli gentiſque Paphlagonum.* Steph. pag. 657. Τῖος, πόλις Παφλαγονίας. At Straboni Τήϊον, lib. 12. pag. 543. Philetæri patria, a quo Attalici reges. In veteri nummo, ΤΗΙΩΝ.

10. *Ab Heraclea.*] Scribit Menippus in Paphlagoniæ periplo, apud Steph. loc. cit. diſtare Tium ab Heraclea ſtadiis CCCLXX. ἀπὸ Ἡρακλείας ἐς Τῖον πόλιν, καὶ ποταμὸν Βίλλαιον, στάδιοι τριακόσιοι ἑβδομήκοντα. Hæc milliaria efficiunt XLVI. & ducentos paſſus.

11. *Billis.*] Ita libri MSS. omnes. Steph. Βίλλαιος. Scholiaſtes Apollonii, ad lib. 2. Argon. verſ. 791. Βιλλαῖος ποταμὸς Παφλαγονίας. Marcianus Heracl. pag. 102. Βίλλαιος· οὗτος ποταμὸς ὁρίζει Βιθυνίαν.

12. *Vltra quem.*] Martianus, loc. cit.

13. *Pylæmeniam.*] Ut Ægypti Ptolemæi, Bithyniæ Nicomedes, ſic Paphlagoniæ reges Pylæmenes vocabantur, ab antiquo illo Pylæmene, cujus Homerus meminit in Bœotia, Iliad. 2. Hinc regio ipſa Pylæmenia dicta. Strabo, pag. 543. Vide & Livium, lib. 1. p. 2.

dixerunt, [1] inclusam a tergo Galatia. Oppidum [2] Mastya Milesiorum, deinde [3] Cromna. Quo loco [4] Henetos adjicit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos [5] credi postulat. Sesamum oppidum, quod nunc [6] Amastris. Mons [7] Cytorus a Tio [8] LXIII. mill. passuum. Oppida: [9] Cimolis, [10] Stephane: amnis [11] Parthenius. Promontorium [12] Carambis vasto excursu, abest a Ponti ostio [13] CCCXXV. mill. passuum: vel, ut aliis placuit, CCCL. mill. [14] Tantumdem a Cimmerio, aut ut aliqui maluere, CCCXII. M. D. Fuit & oppidum [15] eodem nomine, & aliud inde [16] Armene: nunc est colonia [17] Sinope, a Cytoro CLXIV. millibus. Flumen

NOTÆ.

1. *Inclusam.*] Martian. loc. cit. iisdem verbis. Sensus est, Paphlagoniam ab ortu Galatia, quam attingit, claudi.

2. *Mastya.*] Μαστύα a Milesiis condita, ut Tium. Forte Μόσον vel Μόστον Ptolemæi, in Galatia, lib. 5. cap. 6.

3. *Cromna.*] Κρῶμνα πόλις Παφλαγονίας, Steph. pag. 390. Κρῶμνα χωρίον, Marciano Heracl. pag. 104.

4. *Henetos adjicit.*] Ἐνετοὶ... ἔθνος περὶ Παφλαγονίαν, Steph. Primariam Paphlagonum gentem Strabo appellat, loc. cit. Vide Notas & Emendationes num. V.

5. *Credi postulat.*] Nepoti Strabo subscribit lib. 12. pag. 544. qui lib. 4. abire in alias partes videbatur. Subscribit & Scymnus pag. 16. Curtius item, lib. 3. n. 3. Liviusque: & Solinus cap. 44. pag. 72. Alii a Venetis Galliæ populis, quorum Cæsar meminit, duci originem Venetorum Italiæ malunt.

6. *Amastris.*] Dionysii Heracleæ tyranni uxor Amastris suo nomine urbem insignivit, e quatuor pagis conflatam, Sesamo, Cytoro, Cromna, Tio. Strabo lib. 12. pag. 544. Ipsa arx Sesamus Melæ, lib. 1. cap. 19. Σήσαμος ἀκρόπολις Straboni. Nummi vet. ΑΜΑCΤΡΙΑΝΩΝ. Hodie *Semastro.*

7. *Cytorus*] Cujus Maro meminit, lib. 2. Georg. vers. 437.

Et juvat undantem buxo spectare Cytorum.

8 *LXIII. mill. pass.*] Ita R. 1. 2. &c. ac Solinus, cap. 44. pag. 72.

9. *Cimolis.*] Κίμωλις Straboni, lib. 12. pag. 545. Κινωλὶς Marciano Heracl. pag. 105.

10. *Stephane.*] Στεφάνη κώμη Marciano Heracl. loc. cit. Στεφανὶς, πόλις Μαριανδυνῶν Stephano, pag. 617

11. *Parthenius.*] Παρθένιος ποταμὸς ἐν μέσῳ τῆς Ἀμαστριανῶν πόλεως ῥέων, Steph. pag. 528. Strabo, pag. 543. Mela, lib. 1. cap. 19. Vide Notas & Emendationes. num. VI.

12. *Carambis.*] Κάραμβις Straboni, pag. 545. Huic promontorio alterum opponitur, versus boream, quod Κριοῦ μέτωπον ceu frontem Arietis vocant. His duobus Euxinum mare in duo veluti maria dispescitur. Carambis hodie, *Capo Pisello.*

13. *CCCXXV. mill.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. &c. Martianus, lib. 6. cap. de Phrygia, pag. 221. legit, CCXX. tantum, sed vitiose, ut constat, deficiente, ut minimum, centenarii nota.

14. *Tantumdem.*] Martianus loc. cit.

15. *Eodem nomine.*] Κάραμβις πόλις ἑλληνίς, Scylaci pag. 32.

16. *Armene.*] Ἀρμένη κώμη Marciano Heracl. pag. 105. Ἀρμένη πόλις ἑλληνὶς καὶ λιμήν, Scylaci, pag. 32. Sinopensium pagus Straboni, pag. 545. Et Armenen & Carambin intercidisse jam inde ab ævo suo Plinius contestatur familiari illo suo, *Fuit.* Mela, lib. 1. cap. 19. *Quæ Paphlagoniam finit, Armene.*

17. *Sinope.*] Σινώπη Diogenis Cynici patria: Mithridatis quoque Eupatoris appellati, ortu, regno, sepulcroque nobilis. Coloniæ eo deductæ testes

[1] Evarchum : Gens Cappadocum, oppidum [2] Gaziura, & [3] Gazelum : amnis [4] Halys, a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque decurrens. Oppida : [5] Gangre, [6] Carusa, [7] Amisum liberum, a Sinope [8] cxxx. mill. passuum. [9] Ejusdemque nominis sinus tanti recessus, ut Asiam pæne insulam faciat, cc. mill. passuum haud amplius per continentem ad Issicum Ciliciæ sinum. Quo in omni tractu proditur, tres tantum gentes Græcas jure dici, Doricam, Ionicam, Æolicam, ceteras [10] Barbarorum esse. Amiso junctum fuit oppidum [11] Eupatoria, a Mithridate conditum. [12] Victo eo, Pompeiopolis utrumque appellatum est.

III. [13] Cappadocia intus habet coloniam Claudii Cæsaris Archelaïdem, quam præfluit Halys. Oppida : [14] Comana, quod Sarus: Cap. III.

Notæ.

sunt nummi veteres, Caracallæ C. I. AV. SINOP. *Colonia Julia Augusta Sinopensis*, apud Patinum, pag. 299. & Getæ, pag. 317 C. I. F. SINOPES. *Colonia Julia Felix Sinope*, vel *Sinopensis*. Ulpianus item, lib. 50. Orig. tit. 15. de Censibus.

1. *Evarchum.*] Εὔαρχος. Vide Notas & Emend. num. VII.

2. *Gaziura.*] Τὰ Γαζίουρα παλαιὸν βασίλειον, antiqua regia, Straboni, lib. 12. pag. 547. Vide Notas & Emend. num. VIII.

3. *Gazelum.*] Γάλωρον, ut arbitror, Ptolemæi lib. 5. cap. 6. inter Sinopen, & Halys fluminis ostia.

4. *Halys.*] Gillio nunc, *Casilirmar.* Scholiast. Apollon. ad lib. 2. Argon. v. 366. Ἅλυς ποταμὸς Παφλαγονίας..

5. *Gangre.*] Γάγγρα Stephano pag. 191. Hic Synodus Gangrensis habita. Postea Theodosiam Gangrorum aïunt appellatam, unde detorta hodie nomenclatura *Toria* vocetur.

6. *Carusa.*] Κάρουσα πόλις ἑλληνὶς, Scylaci pag. 32. Καροῦσα Marciano Heracl. pag. 106. Vide Notas & Emend. num. IX.

7. *Amisum liberum.*] Ab Augusto Cæsare post Actiacam victoriam libertate donatum, ut auctor Strabo, lib. 12. p. 547. Ἀμισὸς Ptolemæo, lib. 5. c. 6. & Straboni, aliisque. Amisum Plinius de more dixit, quoniam *oppidum* subintellexit. Nummus Hadriani, in Thes. Goltzii ΑΜΙϹΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑϹ.

8. *CXXX. mill.*] Vide Notas & Emend. num. X.

9. *Ejusdemque nominis.*] Sinus Amisenus, tam vasto recessu in ortum secedens, & in meridiem reflexus, ut Asiam quam minorem vocamus, (veteres Asiam intra Taurum & intra Halym dixere,) pæne insulam faciat.

10. *Barbarorum.*] Vernaculo ac proprio, non Græco fere sermone utentium.

11. *Eupatoria.*] A Mithridate, cui Eupatoris nomen fuit. Solin. cap. 44. pag. 72. Martianus, lib. 6. pag. 222.

12. *Victo eo.*] A Pompeïo. Vide lib. 7. sect. 27. Igitur urbes duæ junctæ, Eupatoria & Amisos, in Pompeïi nomen transiere. Eupatoria nova urbs adtexta veteri fuit a Mithridate. Sic Appian. in Mithrid. Utrumque Pompeïopoleos nomine appellatum. Πομπηϊούπολις, πόλις Παφλαγονίας, ἢ Πομπηϊόπολις. Steph. pag. 558. Hodie *Amid.*

13. *Cappadocia.*] Hæc totidem verbis Solinus, cap. 45. pag. 73. Martianus, lib. 6. cap. de Cappad. pag. 222. nomen habet. Ἀρχελαΐς ab Archelao Cappadociæ rege, cujus regnum Tiberius in provinciæ formam redegit, teste Suetonio in ejus vita, cap. 37.

14. *Comana, quod Sarus.*] Hoc est, quod oppidum Sarus amnis præfluit. Τὰ Κόμανα, Straboni, lib. 12. pag. 535. & Appiano in Mithrid. pag. 214. Διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως τούτης ὁ Σάρος ῥεῖ ποταμὸς.

[1] Neocæsaream, quod [2] Lycus: [3] Amasiam, quod Iris in regione [4] Gazacena. [5] In Colopena vero Sebastiam & Sebastopolin. Hæc parva, sed paria supra dictis. Reliqua sui parte [6] Melitam, a Semiramide conditam, haud procul Euphrate: [7] Diocæsaream, [8] Tyana, [9] Castabala, [10] Magnopolim, [11] Zelam: [12] & sub monte Argæo [13] Mazacam, quæ nunc Cæsarea nominatur. Cappadociæ pars præ-

Notæ.

inquit Strabo, qui hanc Cataoniæ urbem adjudicat: alteram deinde ejusdem nominis ab ea discriminat, quæ Iri amni erat imposita. De vocis etymo multa ibi digna scitu: & de Iphigeniæ gladio, quem penes se esse utraque urbs gloriatur. Nummi veteres, ΚΟΜΑΝΕΩΝ, & COMANORVM COL.

1. *Neocæsaream.*] Gregorii Thaumaturgi Episcopali sede nobilem. Nunc esse *Tocat* videtur, magnificum oppidum, emporiumque eo tractu celebre: quod Lycus amnis præfluit, a mœnibus vix passus quingentos dissitus: aut e ruinis certe Neocæsareæ crevit.

2. *Lycus.*] Fluviolus, qui in Irim amnem labitur, ut dicetur initio sect. seq.

3. *Amasiam.*] Strabonis hæc patria, quam ille pereleganter describit, lib. 12. pag. 561. Ἀμάσεια . . . . δι' ἧς ὁ Ἶρις φέρεται ποταμός. Priscum retinet nomen, oppidum hodieque insigne. Describitur a Tavernerio, in Itiner. tom. 1. p. 9.

4. *Gazacena.*] Γαζακηνὴ regio Straboni lib. 12. pag. 553. qui hanc vocem Paphlagonicam esse, & barbaram ait.

5. *In Colopena.*] Ab urbe Κολόη regio nomen traxisse videtur: quæ inter mediterranea oppida Ponti Galatici, ut & Sebastopolis, a Ptolemæo adscribitur, lib. 5. cap 6. Sebastia vero, Σεβάστεια, inter ea quæ Polemoniaci Ponti dicebantur. Hæc hodie *Sivas* appellatur. Vide Tavernerium, tom. 1. Itiner. pag. x 1.

6. *Melitam.*] A qua Melitene, de qua mox. Ptolemæo lib. 5. cap. 7. Μελιτηνή. A Semiramide conditam auctor est quoque Martianus, lib. 6. pag. 222. Solinus, cap. 45. pag. 73. & Strabo, lib. 12. pag. 537. Juxta Euphratem positam, παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, Ptolem. loc. cit. De ea diximus libro superiore, sect. 20.

7. *Diocæsaream.*] Διοκαισάρεια in Garsauritide Cappadociæ præfectura, de qua mox dicetur, Ptolemæo loc. cit.

8. *Tyana.*] Τὰ Τύανα, Philostrato lib. 1. cap. 4. de vita Apollonii, cui patria Tyanei nomen fecit.

9. *Castabala.*] Τὰ Καστάβαλα Straboni, lib. 12. pag. 537. prope Tyana.

10. *Magnopolim.*] Hæc Eupatoria primum est appellata, ab alia ejusdem nominis, de qua sup. sect. dictum est, diversa: ad confluentes Lyci & Iris posita: quam imperfectam a Mithridate relictam Pompeïus agro & civibus additis, Magnopolim de suo nomine appellavit. Strabo lib. 12. p. 556. & Appian. in Mithrid. p. 251.

11. *Zelam.*] Armeniæ locum hunc adjudicant Stephanus, & Strabo. Ille, p. 289. Ζῆλα τόπος Ἀρμενίας. Iste lib. 12. pag 559. in Armenia, Ζηλῆτις ἔχει πόλιν Ζηλὰ, ἐπὶ χώματι Σεμιράμιδος τετειχισμένην, &c.

12. *Et sub monte Argæo.*] Martian. lib. 6. pag. 222. & Solin. cap. 45. pag. 73. Ἀργαῖον ὄρος Straboni, pag. 538. unde in utrumque mare prospectum esse aïunt, in Euxinum & Issicum.

13. *Mazacam.*] Τὰ Μάζακα ἡ μητρόπολις, καλεῖται δ' Εὐσέβεια καὶ αὕτη, &c. Strabo, loc. cit. & Stephanus. Ptolem. lib. 5. cap. 6. Μάζακα ἡ καὶ Καισάρεια. Basilii M. sedes Episcopalis. Non a Claudio Cæsare Cæsarea dicta, ut ait Niceph. Callist. lib. 10. Eccles. hist. p. 15. Sed a Tiberio potius, ut ait Suidas tom. 2. pag. 903. Hieronymus quoque in Chron. pag. 157. *Tiberius multos Reges ad se per blanditias evocatos nunquam remisit: in quibus & Archelaum Cappadocem, cujus regno in provinciam verso, Mazacam nobilissimam civitatem Cæsaream appellari jussit.*

tenta Armeniæ majori, [1] Melitene vocatur: Commagenæ, [2] Cataonia: Phrygiæ, Garſauritis, [3] Sargarauſene, Cammanene: Galatiæ, Morimene: ubi diſterminat eos [4] Cappadox amnis, a quo nomen traxere, antea [5] Leucoſyri dicti. A Neocæſarea ſupradicta minorem Armeniam Lycus amnis diſterminat. [6] Eſt & Ceraunus intus clarus. In ora autem ab Amiſo oppidum & flumen [7] Chadiſia, [8] Lycaſtum, a quo Themiſcyrena regio.

IV. [9] Iris flumen deferens Lycum. Civitas [10] Ziela intus, nobilis clade Triarii, & victoria [11] C. Cæſaris: in ora amnis [12] Thermodon, ortus ad caſtellum, quod vocant [13] Phanarœam, præterque radices Amazonii montis lapſus. Fuit oppidum [14] eodem nomine, & alia quinque, [15] Amazonium, [16] Themiſcyra, Sotira, Amaſia, Co-

NOTÆ.

1. *Melitene.*] Hæ quoque Cappadociæ præfecturæ Straboni memorantur, lib. 12. pag. 534. Μελιτηνὴ, καὶ Καταονία. Ἰσαυρεῖτις, (lego Γαρσαυρεῖτις) Καμμανηνὴ, vel ut pag. 540. Κωμμανηνὴ, Μορειμηνὴ, pro Μοριμηνή.

2. *Cataonia.*] Cujus oppidum Claudiopolim eſſe diximus, lib. 5. ſect. 20.

3. *Sargarauſene.*] Σαργαραυσηνὴ Straboni, pag. 537. & Ptolemæo, lib. 5. cap. 6. Vide Notas & Emend. num. XI.

4. *Cappadox.*] Fluviolum eſſe ſatis indicat, qui in interiore Cappadocia fluat, atque in Halyn denique labatur.

5. *Leucoſyri.*] Λευκόσυροι Straboni, pag. 544. hoc eſt, Syri albi.

6. *Eſt & Ceraunus.*] Amnis id, non oppidi nomen, Κεραυνός. Id enim orationis textura poſtulat. Vide Notas & Emend. num. XII.

7. *Chadiſia.*] Χαδισία, πόλις Λευκοσύρων, hoc eſt Cappadocum, Steph. pag. 708. ex Hecatæo, qui Themiſcyræ inde regionis initium ducit. Marcianus Heracl. pag. 106. εἰς χώμην καὶ ποταμὸν Χαδέσιον.

8. *Lycaſtum.*] Oppidum. Mela, lib. 1. cap. 19. pag. 22. *Secundum Halyn urbs eſt Lycaſto. Ad Thermodonta, campus: in eo fuit Themiſcyrium oppidum,* &c.

9. *Iris flumen.*] Strabo, lib. 12. pag. 556.

10. *Ziela.*] Ζῆλα, quæ a conditore Ziela Nicomedis F. nomen tulit. Steph. pag. 289. Ζῆλαν Plutarchus in Cæſare, pag. 731. Ζέλειαν Dio vocat, lib. 42. pag. 207.

11. *Triarii.*] Romani ducis, qui cum Lucullo in Aſia Mithridatico bello interfuit. Ingenti prælio a Mithridate victum referunt Dio, lib. 35. pag. 5. Plutarchus in Lucullo, pag. 515. Appian. in Mithrid. pag. 249. Vide Notas & Emend. num. XIII.

12. *C. Cæſaris.* Dictatoris, qui Pharnacem Mithridatis F. ſuperavit, trophæumque ſtatuit ei adverſum, quod eo ipſo in loco de Triario devicto Mithridates fixerat: quoniam iſtud evertere, quod erat belli Diis dedicatum, nefas putabatur. Dio, lib. 42. pag. 207.

13. *Thermodon.*] Θερμώδων, Straboni, lib. 12. pag. 547. ῥέων ἐκ τῆς καλουμένης Φαναροίας.

14. *Eodem nomine.*] Thermodontis nomine: ſed fuit, hoc eſt, intercidit. Quare apud ceteros ſcriptores nulla hujus mentio.

15. *Amazonium.*] Vide Notas & Emend. num. XIV.

16. *Themiſcyra.*] Straboni, pag. 547. ἡ Θεμίσκυρα. Reliquæ, Σώτειρα, Ἀμάσεια, Κόμανα, quæ cum jam tum interierint, ab aliis ſcriptoribus prætermiſſæ ſunt: præter τὰ Κόμανα τὰ ἐν τῷ Πόντῳ a Comanis Cappadocicis, de quibus ſupra, diverſa: De his Strabo multa, pag. 557.

*Caput IV. mana : [1] nunc Manteium. * Gentes [2] Genetarum, [3] Chalybum. Oppidum [4] Cotyorum. Gentes : Tibareni, [5] Mossyni notis signantes corpora. Gens, [6] Macrocephali : oppidum [6] Cerasûs, portus [7] Chordule. Gentes : [8] Bechires, Buzeri. Flumen Melas. Gens, [9] Macrones : [10] Sidene, flumenque Sidenum, quo alluitur oppidum [11] Polemonium ab Amiso cxx. mill. passuum. Inde flumina [12] Iasonium, [13] Melanthium : & ab Amiso lxxx. mill. passuum, [14] Pharnacea oppidum, [15] Tripolis castellum & fluvius. Item [16] Philocalea, & sine

Notæ.

1. *Nunc Manteium.*] Nunc, inquit, solum superest μαντεῖον, id est, Oraculum.

2. *Genetarum.*] Id eis a cognomine promontorio nomen, ὁ Γενήτης Straboni, lib. 12. pag. 548. ubi & portus fluminisque cognominis, teste Steph. pag. 204. Juxta Tibarenorum gentes Γενηταίου Διὸς ἄκρην locat Apollonius lib. 2. Argon. v. 1011.

3. *Chalybum.*] Χάλυβες περὶ τὸ Πόντου ἔθνος ἐπὶ τῷ ποταμῷ Θερμώδοντι. Chaldæos Χαλδαίους vocat Plutarch. in Lucullo, p. 500. Lustrat hanc oram Festus Avienus in descript. orbis, v. 958.

Inde Tibareni, Chalybes super, arua ubi ferri
Ditia vulnifici crepitant incudibus altis.

4. *Cotyorum.*] Κοτύωρος Straboni, lib. 12. pag. 548. Κοτύωρα πρὸς τῷ Πόντῳ, Stephano, pag. 381. & Arriano in periplo Ponti.

5. *Mossyni.*] Μόσυνοι Nicolao Damasc. in Excerptis, pag. 517. Iidem Μοσύνοικοι appellati a Strabone, lib. 12. pag. 549. & Diodoro, lib. 14. pag. 260. hoc est, turricolæ. Mela, lib. 1. cap. 19. pag. 22. *Tibareni Chalybas attingunt, quibus in risu lusuque summum bonum est. Vltra Mossyni turres ligneas subeunt, notis corpus omne persignant, propatulo vescuntur*, &c.

6. *Macrocephali.*] Mela, loc. cit. *Minus feri, verum & hi inconditis moribus, Macrocephali, Bechiri, Buzeri.*

7. *Cerasûs.*] Κερασοῦς Straboni, lib. 12. pag. 548. unde cognominata cerasa, ut ait Ammianus, lib. 22. pag. 213. Ego vero de arbore magis patriam, quam de patria arborem nomen traxisse crediderim. Dicemus ea de re, l. 15. sect. 30.

8. *Chordule.*] Prius *Cordulæ* scribebatur. At Χορδύλη est Ptolemæo, lib. 5. cap. 6. Arriano, in Periplo, Κορδύλη.

9. *Bechires, Buzeri.*] Illi Scylaci pag. 31. Βέχειροι dicuntur : & Apollonio, lib. 2. vers. 395. Stephano, Βέχειρες. Isti Straboni, lib. 12. pag. 549. Βύζηρες : *Buzeres* Prisciano in Periegesi. pag. 386.

10. *Macrones.*] Μάκρωνες sive Σάννοι, de quibus Strabo, pag. 548. De his iterum sect. xi.

11. *Sidene.*] Σιδηνὴ regio, quæ Themiscyrenæ jungitur, auctore Strabone, loc. cit. Vide Notas & Emendationes num. XV.

12. *Polemonium.*] Quod a Polemone rege nomen habet, ac Ponti certæ parti dedit, Ponti Polemoniaci. Ejus regis ditio Neronis tantum principatu in Romanorum ditionem venit. Πολεμώνιον, Steph. pag. 557.

13. *Iasonium.*] Straboni, pag. 548. & Arriano in Periplo, Ἰασόνιον promontorium est : cujus nominis & flumen fuisse conjicitur : ut Heracleum in ea ora, & promontorii idem & amnis nomen fuit, ut mox dicetur.

14. *Melanthium.*] Μελάνθιος ποταμὸς Arriano in Periplo, a Cotyoris, de quibus superius, stadiis dissitus lx.

15. *Pharnacea.*] Φαρνακία Ptolemæo lib. 5. cap. 6. & Straboni, pag. 555. Φαρνάκεια Arriano.

16. *Tripolis.*] Meminit hujus loci Arrianus, quem a Philocalea distare centum ac decem stadiis ait.

17. *Philocalea.*] Castellum, & fluvius. Φιλοκάλεια Arriano, in Periplo Ponti, Ptolemæo lib. 5. c. 6. perperam Κωκάλια,

fluvio Liviopolis : & a Pharnacea [1] centum mill. passuum, [2] Trapezûs liberum, vasto monte clausum. [3] Ultra quod gens Armenochalybes, a majore Armenia XXX. mill. passuum distans. In ora ante Trapezunta flumen [4] Pyxites : ultra vero gens [5] Sannorum Heniochorum. Flumen [6] Absarum, cum castello cognomine in faucibus, a Trapezunte CXL. mill. passuum. Ejus loci [7] a tergo montium Iberia est : in ora vero Heniochi, [8] Ampreutæ, Lazi. Flumina : [9] Acampsis, Isis, Mogrus, Bathys. Gentes Colchorum. Oppidum [10] Matium, flumen [11] Heracleum, & promontorium eodem nomine, clarissimusque Ponti [12] Phasis. [13] Oritur in Moschis : navigatur quamlibet ma-

NOTÆ.

1. *Centum mill. pass.*] Ab Amiso autem Pharnacea distat LXXX. mill. Sunt omnino igitur CLXXX. mill. pass. terrestri scilicet ac recto itinere : nam mari navigatio, per sinuum anfractus, duûm millium est stadiorum cum ducentis, ab Amiso Trapezuntem usque, ut Strabo monet, lib. 12. pag. 548. hoc est, milliarium ducentorum, & XXV.

2. *Trapezûs.*] Τραπεζοῦς Græcis. Nobis, *Trebizonde*. Græcorum imperii quondam sedes. Trapezunta insulam Ammianus vocat, lib. 22. pag. 213. quoniam peninsulæ cum insulis sæpe confundi solitæ.

3. *Ultra quod.*] Versus orientem, a mari longius.

4. *Pyxites.*] Πυξίτης Arriano in Periplo.

5. *Sannorum Heniochorum.*] Ex Heniochis, Sannisque, qui & Macrones, mixti, ut Armenocalybes ex Armenis & Chalybibus. Σάννες, & Λάζες, de quibus mox dicetur, etsi Romanis subactos armis, Romanis tamen unquam legibus serviisse negat Theodoretus, serm. 9. de legibus.

6. *Absarum.*] Ἄψαρος ποταμὸς Scylaci, pag. 31. Ptolemæo, lib. 5. cap. 6. Ἀψόῤῥος. Castellum vero Ἄψαρον vocat Arrianus in Periplo Ponti, positum in ipsis fluvii faucibus.

7. *A tergo.*] In mediterraneo, versus ortum a mari recedendo.

8. *Ampreutæ.*] Ampreutarum loco Zydretas habet Arrianus in Periplo, quos Heniochos inter & Lazos, collocat. Ἡνιόχων ἐχόμενοι Ζυδρεῖται. Ζυδρειτῶν δὲ Λαζοί. Ηι Λαζαὶ Ptolemæo dicti, lib. 5. cap. 10. maritima Colchidis obtinent, ad utramque Phasidis ripam appositi, teste Procopio, lib. 2. belli Pers. cap. 29. pag. 164. Hodie, *la Mingrelie*.

9. *Acampsis, &c.*] Vide Notas & Emend. num. XVI.

10. *Matium.*] Forte Μαδία Ptolemæi, l. 5. c. 30. in mediterraneis Colchidis civitatibus.

11. *Heracleum.*] Aliud hoc promontorium est ab Heracleo, cujus Strabo meminit, lib. 12. pag. 548. quod oram maritimam ab Amiso legentibus, etiam ante Iasonium, de quo supra, primum occurrit : cum hoc Plinianum ab Amiso millibus pass. distet amplius trecentis & sexagenis.

12. *Phasis.*] Argonautarum navigatione celebratus. Nostris, *le Phase*.

13. *Oritur in Moschis.*] Ita Solinus, cap. 15. pag. 35. Strabo, lib. XI. pag. 498. ἐξ Ἀρμενίας τὰς ἀρχὰς ἔχων, hoc est, ortum habet ex ea Moschicæ regionis parte, quam Armeni obtinent. Est enim Moschica tripartita : pars Colchis, pars Iberis, pars Armenis cedit : ἡ δ' οὖν Μοσχικὴ, inquit idem Strabo, pag. 499. τριμερής ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχουσιν αὐτῆς Κόλχοι, τὸ δὲ Ἴβηρες, τὸ δὲ Ἀρμένιοι. Sunt igitur hi Moschi, quos Georgos, *les Georgiens*, posterior ætas appellavit, unde unde tandem petita hæc recens appellatio est. Horum enim in agro, qua vergit in occasum, a montibus quos Ptolemæus Caucasios vocat, haud procul ab ipsis Euphratis fontibus, oritur Phasis. Ab iis quos Moscovitas nos appellamus longa terrarum, ut apparet, intercapedine disjuncti.

gnis navigiis XXXVIII. mill. D. passuum. Inde minoribus longo spatio, pontibus CXX. pervius. Oppida in ripis [1] habuit complura: celeberrima, [2] Tyndarida, Circæum, [3] Cygnum, & in faucibus Phasin. Maxime autem inclaruit [4] Æa, XV. mill. passuum a mari, ubi [5] Hippos & Cyaneos vasti amnes e diverso in eum confluunt. Nunc habet [6] Surium tantum, & ipsum ab amne influente ibi cognominatum, [7] usquequo magnarum navium capacem esse diximus. Et alios accipit fluvios, magnitudine numeroque mirabiles, inter quos [8] Glaucum. [9] In ore ejus, insulæ sine nomine, [10] ab Absaro LXX. M. Inde aliud flumen [11] Charien. Gens Salæ, antiquis [12] Phthirophagi dicti, [13] & Suani. Flumen [14] Cobum e Caucaso per Suanos fluens. Dein Rhoas. Regio [15] Ecrectice. Amnes: [16] Singames, Tarsuras, Astele-

Notæ.

1. *Habuit complura.*] Familiaris hæc Plinio formula præteriti temporis, *habuit*, *inclaruit*, desiisse jam tum oppida illa significat.

2. *Tyndarida*, *Circæum.*] Vide Notas & Emend. num. XVII.

3. *Cygnum*, *& in faucibus Phasin.*] De Cygno inferius. De Phasi Mela, lib. 1. cap. 19. pag. 23. *Hic Phasis erumpit: hic eodem nomine, quo amnis est, a Themistagora Milesio deductum oppidum.* Stephanus: Φᾶσις, πόλις πρὸς τῷ Φάσιδι ποταμῷ ἐν Κόλχοις. Instaurata denuo, hodieque præampla civitas est, *le Phase.*

4. *Æa.*] Αἶα Stephano, pag. 30. sed paulo a mari remotius, quam Plinius statuit: nempe CCC. ipsis stadiis, στάδια τριακόσια, quæ millia passuum efficiunt XXXVII. cum pass. quingentis.

5. *Hippos & Cyaneos.*] Stephano, & Ptolemæo lib. 5. cap. 10. Ἵππος καὶ Κυάνεος, ille a celeritate, quod incitatissimi equi more fertur: a colore iste cæruleo, nomen invenit. Uterque in Phasin influit.

6. *Surium.*] Σούριον in mediterraneis Colchorum oppidis Ptolemæo, loc. cit.

7. *Usquequo.*] Hoc est, influente ibi Surio amne in Phasin, ubi, vel quo usque magnis navigiis Phasin diximus navigari, hoc est, a mari XXXVIII. mill. D. pass.

8. *Glaucum.*] Γλαῦκος Straboni, lib. XI. pag. 498.

9. *In ore ejus.*] Ubi se Phasis in mare devolvit.

10. *Ab Absaro LXX. M.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. Nonnulli alii, LXXV.

11. *Charien.*] Neutro id genere expressit, quia flumen præfatus. Arriano in Periplo, Χαρίεις ποταμός. Ptolemæo loc. cit. Χάριστος. Straboni, pag. 499. ὁ Χάρις.

12. *Phthirophagi.*] Φθειροφάγοι Straboni loc. cit. quos ait a sordibus & squalore nomen habere. Horum & Mela meminit, lib. 1. cap. 19.

13. *Et Suani.*] Σουανοὶ Ptolemæo, lib. 5. cap. 9. Σόανες iidem Straboni, loc. cit. & Stephano.

14. *Cobum.*] Arriano in Periplo, Κῶβος ποταμός.

15. *Ecrectice.*] Ptolemæo lib. 5. cap. 10. ex Palatino cod. Ἐκρηκτικὴν χώραν appellat: quæ germana vocis hujusce scriptura est. Invenisse nomen ea regio videtur, vel quod abrupto salebrosoque solo est, vel quod frequentibus fluviorum ac torrentium alveis excavato, vel denique crebris imbrium eruptionibus obnoxio, ταῖς συῤῥοίαις τῶν ποταμῶν, ἢ ἐκρήγμασι τῶν ὑδάτων, ἢ χαράδραις. Unde & ejus oræ fluvio Ῥόας inditum nomen. Ecrectices & Mela meminit lib. 1. cap. 19. Pars est Mingreliæ borealis.

16. *Singames*, *&c.*] Vide Notas & Emendationes num. XVIII.

phas,

phas, Chrysorrhoas. Gens [1] Absilæ, castellum Sebastopolis, [2] a Phaside centum mill. passuum. Gens [3] Sannigarum, oppidum [4] Cygnus, flumen & oppidum [5] Penius. Deinde [6] multis nominibus Heniochorum gentes.

V. Subjicitur Ponti [7] Regio Colica, in qua juga Caucasi ad Riphæos montes torquentur, [8] ut dictum est, altero latere in Euxinum Mæotin devexa, altero in Caspium & Hyrcanium mare. [9] Reliqua litora feræ nationes tenent, [10] Melanchlæni, [11] Coraxi urbe Colchorum [12] Dioscuriade, juxta fluvium [13] Anthemunta, nunc deserta: quondam adeo clara, [14] ut Timosthenes in eam CCC. nationes, dissimilibus linguis, descendere prodiderit. Et postea a nostris CXXX. interpretibus negotia ibi gesta. [15] Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Castoris ac Pollucis aurigis putent, a quibus ortam Heniochorum gentem feram constat. A Dioscuriade oppidum Hera- Cap. V.

NOTÆ.

1. *Absilæ.*] Ἀψίλαι Arriano in Periplo. Horum castellum Sebastopolis, in urbis deinde amplitudinem crevit, hodieque *Savatopoli* retento utcumque vetusto nomine appellatur.

2. *A Phaside.*] Ab oppido scilicet, in ore amnis cognominis posito, distat id castellum, cui Sebastopoleos nomen fuit.

3. *Sanigarum.*] Arriano Σανίγαι, in Periplo Ponti. Stephano, Σαννίγαι, ἔθνος Σκυθίας.

4. *Cygnus.*] Ab altero ejusdem nominis oppido, de quo superius, longe diversum: etsi nomenclaturæ par forte ratio. Illud enim in Phasidis ripa, istud a Phaside centum amplius passuum millibus disjunctum: illud sua ætate interiisse, istud integrum superesse significat. De appellationis occasione Mela, lib. I. cap. 19. *Oppidum est*, inquit, *quod Græci mercatores constituisse, & quia cum cæca tempestate agerentur, ignaris quæ terra esset, cygni vox notam dederat, Cygnum appellasse dicuntur.*

5. *Penius.*] Vide Notas & Emend. num. XIX.

6. *Multis nominibus.*] Ex his Sanni Heniochi superius memorati.

7. *Regio Colica.*] Κωλική Stephano, & Scylaci. Vide Notas & Emend. num. XX. Subjicitur hæc regio supradictæ Ecrecticæ, versus meridiem, ubi Caucasii montes ad boream flectuntur ac veluti resiliunt, usque ad Riphæos. Hic igitur se se juga findunt, serie eorum altera versus Euxinum, Mæotinque deflexa, altera versus Hyrcanum mare abscedente, ut duo maria geminis veluti brachiis attingere videantur.

8. *Ut dictum est.*] Libro sup. sect. 27.

9 *Reliqua.*] Hæc ex Pomponio Mela, lib. I. cap. 19.

10. *Melanchlæni.*] Μελάγχλαινοι. Scylax, pag. 30. Μετὰ δὲ Κοραξοὺς Μελάγχλαινοι· μετὰ δὲ τούτους Κόλχοι ἔθνος, καὶ Διοσκουριὰς πόλις, &c. His atra vestis, & ex ea nomen. Auctor Mela, lib. I. cap. 19.

11. *Coraxi.*] In Colchis, inquit, Coraxi sunt, quorum oppidum Dioscurias. Stephanus: Κόραξοι, ἔθνος Κολχῶν.

12. *Dioscuriade.*] Hodie *Prezonde*, ut Niger recte censuit: non *Sevastopoli*, ut aliis visum.

13. *Anthemunta.*] Ab Ἀνθεμοῦς, Ανθεμοῦντα.

14. *Ut Timosthenes.*] Et Strabo quoque, lib. XI. pag. 498.

15. *Sunt qui conditam.*] Solinus, cap. 15. pag. 35. aliique. Vide Notas & Emend. num. XXI. Ab ipsis Castore & Polluce, cum Iasone Pontum ingressis conditam esse Dioscuriadem, Mela est auctor, lib. I. cap. 19. pag. 23.

cleum : distat [1] a Sebastopoli [2] LXX. mill, passuum. [3] Achæi, [4] Mardi, Cercetæ : [5] post eos Serri, Cephalotomi. [6] In intimo eo tractu Pityûs oppidum opulentissimum, ab Heniochis direptum est. [7] A tergo ejus [8] Epageritæ, Sarmatarum populus in Caucasi jugis : post quem Sauromatæ. [9] Ad hos profugerat [10] Mithridates Claudio principe, narravitque [11] Thalos iis esse confines, qui ab oriente Caspii maris fauces attingerent : siccari eas æstu recedente. [12] In ora autem juxta

Notæ.

1. *A Sebastopoli.*] Castello, de quo sup. sect. mox urbe, *Savatopoli.* Nunc aquis obruta interiit. Heraclei promontorii, a quo & oppido nomen, meminit Arrianus in Periplo.

2. *LXX. mill. pass.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Alii quidam, LXXX.

3. *Achæi, &c.*] Hos quoque Scylax enumerat, pag. 30. Κερκεται, ἔθνος... μετὰ δὲ Κερκέτας, Ἀχαιοὶ ἔθνος· μετὰ δὲ Ἀχαιοὺς Ἡνίοχοι ἔθνος, &c. Tenuere hi olim intimum Ponti Euxini recessum, angulumque eum, qui maxime spectat ortum, & in boream flectitur : Hodie, *l'Avogasie.*

4. *Mardi.*] Non unius gentis hæc propria appellatio est, sed communicatur cum pluribus, quibus eadem feritas morum par nomen asseruit : a radice, ut videtur Hebraïca, מרד, quæ vox rebellem esse & contumacem sonat. Alios in hoc ipso libro Mardos offendemus.

5. *Post eos.*] Hoc est, a tergo, versus ortum. Legendum porro forte conjunctim, *Serri Cephalotomi,* ut eo cognomine discriminentur hi Serri ab alia gente cognomine, cujus montes arduos & inaccessos in Dacia memorat Ammianus lib. 27. pag. 341. Hi vero ab ingenii feritate, quod captos hostes capite statim minuerent, Κεφαλοτόμοι dicti videntur.

6. *In intimo.*] In recessu Ponti, sinuque maris ejus ultimo, in Colchidis ora, ἐν τῇ Κολχίδος παραλίᾳ, Pityus est : Πιτυοῦντα τὴν μέγαν Strabo vocat, lib. XI. pag. 496. a Dioscuriade stadiis CCCLX. hoc est, mill. pass. XLV. Id oppidum est, quod in boreali ora Ponti Euxini a S. Sophia nomen habet.

7. *A tergo ejus.*] Versus ortum, & Caspium mare.

8. *Epageritæ.*] Ἐπαγερῖται, sic appellati, quod vel ad arma, vel ad concionem vocati statim convolarent, & congregarentur : ἐπαγείρω congrego, vel quod hæc Sarmatarum portio in certos collecta pagas, non sparsa, ut ceteri, & vaga foret.

9. *Ad hos.*] Ad Sauromatas. Hi Sarmatis supradictis ad orientem adjacent, versus Hyrcanium mare. De his, & de Thallis Solinus, cap. 15. pag. 35. *Ultra Sauromatas, qui Mithridati latebram, & quibus originem Medi dederunt, confines sunt Thalli his nationibus quas ab oriente contingunt.* Obtinuere ii Sauromatæ partem Georgiæ borealem, qua in ortum inclinat. Ab aliis Sauromatis, qui ultra Tanaïm panduntur in latitudinem, hos recte discriminat Ammianus, lib. 22. pag. 215.

10. *Mithridates.*] Non ille Ponti, quem Pompeïus devicit, ut satis ipsa temporum diversitas admonet, sed Iberiæ Rex, de quo Tacitus, lib. 6. Annal. pag. 144. & alibi passim.

11. *Thallos iis.*] Erant, inquit, Sauromatis Thalli confines, ultimique tractus illius populi, qui Caspii maris fauces attingerent, unde a Scythico, (ut credebatur olim,) irrumpit oceano. Hunc Plinii locum, ut alia multa, perperam Solinus accepit. Thallos nunc dici arbitror, qui regnum Astracani, ut appellant, obtinent.

12. *In ora autem.*] In ora boreali Ponti, qua versus Bosphorum Cimmerium reflectitur : nam, ut Ammianus monet loc. cit. *Post terga Cercetarum Cimmerici agitant incolæ Bosphori, ubi Mile-*

Cercetas, flumen Icaruſa, cum [1] oppido Hiero & flumine, [2] ab Heracleo CXXXVI. mill. Inde promontorium [3] Crunœ, a quo ſupercilium arduum tenent [4] Toretæ. Civitas [5] Sindica, [6] ab Hiero LXVII. M. D. paſſuum Flumen [7] Setheries. * Inde ad Boſphori Cimmerii [8] introitum LXXXVIII. mill. D. paſſuum. *CAP. VI.

VI. Sed ipſius peninſulæ inter Pontum & Mæotim lacum excurrentis, non amplior [9] LXVII. mill. D. paſſuum longitudo eſt: latitudo nuſquam infra duo jugera. [10] Eïonem vocant. Ora ipſa Boſphori, utrinque ex Aſia atque Europa, curvatur in Mæotin. Oppida, [11] in aditu Boſphori primo [12] Hermonaſſa, dein [13] Cepi Mileſiorum. Mox [14] Stratoclia, & [15] Phanagoria, & pæne deſertum [16] Apaturos,

NOTÆ.

ſiæ ſunt civitates, Panticapæum, &c. Pars hæc eſt Avogaſiæ, ut vocant, occidentalior.

1. *Oppido Hiero.*] Λιμὴν ἱερὸς Arriano in Periplo Ponti.

2. *Ab Heracleo CXXXVI. mill.*] Arrianus ibid. ab Heracleo ad Hierum ſtadia numerat omnino MDCCLXXX. quæ menſura efficit millia paſſ. CXLVII. cum quingentis paſſ. ſed forte longiora quærit navigando ſinuum diverticula & anfractus.

3. *Crunœ.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. Græcis Κροῦνοι.

4. *Toretæ.*] Τορέαται, ἔθνος Ποντικόν, Stephano. Iidem Τορεάται Straboni, inter Mæoticos populos, lib. XI. pag. 495. & Melæ lib. 1. cap. 19. Vide Notas & Emend. num. XXII.

5. *Sindica.*] Civitas Sindos Melæ, lib. 1. cap. 19. a quo & Sindones populi in confinio Mæotidis collocantur. Σίνδους hos Strabo vocat, lib. XI. pag. 495. A meridie paludi ſubjici eos ſcribit Stephanus, verbo Σινδοί. Ptolemæo, lib. 5. cap. 9. Σίνδα κώμη. Arriano Σινδική, ut & Straboni.

6. *Ab Hiero LXVII. &c.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1, 2. Chiffl. Pariſ. At Arrianus in Periplo, Sindicæ ab Hiero intervallum ſtatuit dimidio fere minus, ſtadiorum ſcilicet trecentorum, hoc eſt, milliarium XXXVII. D. paſſ.

7. *Setheries.*] Unde *Sceaceriges* Plinii editores hauſerint, aut qua vi ingenii excuderint, non video. MSS. certe proxime appellati, *Setheries* legunt.

8. *Introitum.*] Boſphori anguſtias, ſeu fauces.

9. *LXVII. mill. D. paſſ.*] Vide Notas & Emend. num. XXIII.

10. *Eïonem.*] Ἠϊόνα, quæ vox oram & litus ſonat.

11. *In aditu.*] In ipſa peninſula, qua iter eſt ad Boſphorum. Mela, lib. 1. cap. 19. *obliqua tunc regio, & in latum modice patens, inter Pontum paludemque* Mæotin, *ad Boſphorum excurrit: quæ duobus alveis in lacum & in mare profluens, Corocondamam peninſulam reddit. Quatuor urbes ibi ſunt, Hermonaſſa, Cepœ, Phanagoria, & in ipſo ore Cimmerion.*

12. *Hermonaſſa.*] Ἑρμώνασσα Straboni, loc. cit.

13. *Cepi Mileſiorum.*] Κῆποι, hoc eſt, Horti: ab amœnitate loci nomen effictum. Phanagoriam & Hermonaſſam, colonias eſſe Ionum, ſeu Mileſiorum, auctor eſt Dionyſius Periegetes, v. 553. atque id de vicinis Cepis affirmat auctor Peripli Ponti Euxini, pag. 2. Κῆπος ἀποικισθεῖσα ὑπὸ Μιλησίων.

14. *Stratoclia.*] Στρατόκλεια.

15. *Phanagoria.*] Φαναγόρεια Straboni: & Stephano: Φαναγορεία auctori Peripli Ponti Euxini, pag. 1.

16. *Apaturos.*] Ἀπάτουρον fanum fuit, ubi Venus Ἀπάτουρος, hoc eſt, *Doloſa*, colebatur, ob interfectos dolo gigantes. Strabo, lib. XI. pag. 495. & ex Strabone Stephanus.

ultimoque in ostio [1] Cimmerium, quod antea [2] Cerberion vocabatur. * Inde Mæotis lacus, [3] in Europa dictus.

* CAPUT VII.

VII. A Cimmerio accolunt [4] Mæotici, Vali, Serbi, Arrechi, Zingi, Psesii. Dein Tanaïn amnem, [5] gemino ore influentem, colunt [6] Sarmatæ, Medorum (ut ferunt) soboles, [7] & ipsi in multa genera divisi. Primo Sauromatæ Gynæcocratumeni [8] Amazonum connubia. Dein [9] Evazæ, [10] Cottæ, [11] Cicimeni, Messeniani, Costobocci,

NOTÆ.

1. *Cimmerium.*] Κιμμερὶς πόλις, auctori Peripli pag. 2. Ad hos Cimmerios densissimarum tenebrarum fama pertinere credita, quæ venit in adagium. Ea de re vide Bochartum in Geogr. parte 2. lib. 1. pag. 653. & Eustathium in Odyss. λ. v. 14. pag. 1670.

2. *Cerberion.*] Cimmerios quidem Cerberios Crates appellabat, ut docet Eustathius. loc. cit. pag. 1671. & Hesychius, Κερβέρειοι . . . . φασὶ δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους Κερβερίους, καὶ τὴν πόλιν οἱ μὲν Κερβερίαν καλοῦσιν, οἱ δὲ Κιμμερίην.

3. *In Europa dictus.*] Libro 4. sect. 24.

4. *Mæotici.*] Vel Mæotæ, Μαιῶται, quorum plura genera: Vali, Serbi Σέρβοι Ptolemæo lib. 5. cap. 9. Arrechi Ἀρῥηχοὶ ἔθνος Μαιωτῶν Stephano, pag. 114. ex Strabone lib. XI. pag. 495. Zingi, Psesii Ψησσοὶ Stephano, pag. 726. Vide Notas & Emend. num. XXIV. Quam hi regionem obtinuere olim, nunc *la Commanie.*

5. *Gemino ore.*] Strabo lib. XI. pag. 493. gemina Tanais ostia stadiis ait sexagenis inter se distare.

6. *Sarmatæ, Medorum.*] Sauromatas, quæ Sarmatarum natio est, a Medis trahere originem auctor est Solinus, cap. 15. pag. 35.

7. *Et ipsi.*] Ut Mæotæ in plura genera nominaque gentium divisi, sic & Sarmatæ, in Sauromatas, aliosque: Sauromatæ rursus in Gynæcocratumenos, &c. Traxit hunc colorem Plinius a Pomponio lib. 1. cap. 19. *Tanaïs ripas*, inquit, *Sauromatæ, & ripis hærentia possident. Una gens, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mæotici γυναικοκρατούμενοι, Amazonum regna.* Scylax quoque, pag. 29. Σαυρομάτων δέ ἐστιν ἔθνος, Γυναικοκρατούμενοι. Τῶν Γυναικοκρατουμένων ἔχονται Μαιῶται, &c.

8. *Amazonum connubia.*] Quibuscum coïere Amazones e prælio reduces ad Thermodontem amnem commisso: unde Γυναικοκρατούμενοι appellati, quod victricibus obsequantur ad procreandam eis sobolem. Sic auctor Peripli Ponti Euxini, pag. 1. Τούτοις δὲ ἐπιμεμίχθαι τὰς Ἀμαζόνας τοῖς Σαυρομάταις λέγουσιν, ἐλθούσας ποτὲ ἀπὸ τῆς περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν γενομένης μάχης· ἐφ᾽ οἷς ἐπεκλήθησαν οἱ Σαυρομάται Γυναικοκρατούμενοι. Hæc quoque Dionysius in Periegesi, v. 656. cujus mentem carmine Avienus expressit, v. 865. Sunt hi porro Sauromatæ, qui nunc Tartari Pettigori vocantur in Tanaïs ripis, qua spectat Asiam, quaque proxime in Mæotin effunditur. Vide Notas & Emend. num. XXV.

9. *Evazæ.*] Forte ab εὐάζω dicti, quasi Bacchi orgia celebrantes, vel ut Maro canit, *Evantes orgia.* In R. tamen 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. legitur, *Dein nevazæ*, forte pro *Eunazæ* ab εὐνή.

10. *Cottæ.*] In MSS. *Coitæ.* An a κοίτη, quæ vox, ut εὐνὴ cubile & coïtum sonat?

11. *Cicimeni.*] Forte Ciccimeni, a κίκκη, quæ συνουσία. Ut ut est de voce, quotquot hic Tanaïs accolæ nominantur, nunc una fere censentur appellatione Moscovitarum, quorum in ditionem ac potestatem venerunt.

Choatræ, [1] Zigæ, [2] Dandari, [3] Tussagetæ, Turcæ, usque ad solitudines saltuosis convallibus asperas: [4] ultra quas Arimphæi, qui ad Riphæos pertinent montes. Tanaïn ipsum Scythæ [5] Silin vocant, Mæotin Temerinda, quod significat [6] matrem maris. Oppidum [7] in Tanaïs quoque ostio fuit. [8] Tenuere finitima primi Cares, dein Clazomenii & Mæones, postea Panticapenses.

[9] Sunt qui circa Mæotin ad Ceraunios montes has tradant gentes: A litore Napitas: supraque Essedones Colchis junctos, montium cacuminibus. [10] Dein Carmacas, Oranos, Autacas, Mazacas, Cantocaptas, Agamathas, Picos, Rhymozolos, Ascomarcos: & ad juga Caucasi Icatalas, Imaduchos, Ramos, Anclacas, Tydios, Cara-

NOTÆ.

1. *Zigæ.*] Vide Notas & Emend. num. XXVI.

2. *Dandari.*] Δανδάριοι Straboni, lib. XI. pag. 495. inter Mæoticas gentes: Stephano item, pag. 221. Vide Notas & Emend. num. XXVII.

3. *Tussagetæ, Turcæ.*] Thyssagetæ Pomponio, & Turcæ, prope Amazonum regna & Gelonos, vastas silvas occupare dicuntur, alique venatu. Tanaïs oram coluisse mihi videntur ii, in eo amnis flexu, qua maxime ad Volgam fluvium, & Caspium mare curvatur: ubi Astracani regnum. Hinc profecti qui nunc imperium Orientis tenent.

4. *Vltra quas Arimphæi.*] Et hi quoque nunc Moscovitici juris, Tanaïs olim riparum incolæ, juxta illius fontes: nam is ex Riphæo monte dejicitur, ut Mela testatur, lib. 1. cap. 19. pag. 24. quem ad montem usque pertinent Arimphæi.

5. *Silin vocant.*] Atque ad hujus similitudinem id quoque nomen ad alios majores amnes transtulerunt. Nam & Jaxartem iidem Selin vocavere, uti dicemus sect. 18. De Tanaï Eustathius in Dionys. v. 17. Ἱστέον δὲ ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος, διὰ τὸ τεταμένως ῥεῖν Τάναϊς ἑλληνιστὶ καλούμενος, Σίλις, ὥς φασί τινες, παρὰ τοῖς παροικοῦσι βαρβάροις ὠνόμασται.

6. *Matrem maris.*] Quoniam aquas in Euxinum effundit, & perennes eidem sufficit, ipso pæne mari haud minor lacus: idcirco ἡ Μαιῶτις οὐ πολὺ ἐλάττων τοῦ Πόντου ἐστὶ, λεγομένη καὶ Μήτηρ τοῦ Πόντου, inquit Eustathius in Dionys. Perieg. vers. 17. ex Herodoto. Temerinda Maris finem potius significare auctor est Delrio, in Comment. ad Hercul. Furent. Καρπαλοὺκ a Scythis vocari, eaque voce Matrem intelligi ac veluti piscium obstetricem, quorum palus tota feracissima est, scribit Jo. Tzetzes, Chiliad. 8. hist. 224. v. 772. parem proinde vim esse Scythicæ vocis Καρπαλουκ, & Græcæ Μαιῶτις, a μαιόομαι, quod est *obstetricor*, & μαιευτεία, *obstetrix*.

Μαιῶτις δὲ παρ' ἕλλησιν αὕτη πλουτεῖ τὴν κλῆσιν,
Ὡς μήτηρ καὶ μαιεύτρια γένους παντὸς ἰχθύων.

7. *In Tanaïs quoque ostio fuit.*] Et est hodieque ex integro instauratum: *Asof* Tabulæ vocant. Τάναϊς πόλις Ptolemæo, lib. 3. cap. 5. μεταξὺ τῶν στομάτων.

8. *Tenuere finitima.*] Paruere, inquit, diversis subinde populis tractus hi terrarum, qui Tanais ostiis ripisque adjacent. De Carum migrationibus, Strabo lib. 1. pag. 61.

9. *Sunt qui.*] Quæ circa Mæotin habitant gentes, inquit, ad Ceraunios usque montes, supra Caspium mare, aliis alii distinguunt nominibus: ac primum quidem statim in ipso Mæotidis litore Napitas, &c. Vide Notas & Emend. num. XXVIII.

10. *Dein Carmacas.*] Vide Notas & Emend. num. XXIX.

ſtaſeos, Authiandas. Lagoum amnem ex montibus Catheis, in quem defluit Opharus : ibi gentes Caucadas, Opharitas : [1] Amnes, Menotharum, Imityem ex montibus Ciſſiis, inter Acdeos, Carnas, Uſcardeos, Acciſos, Gabros, Gogaros. Circaque fontem Imityis, Imityos, & Aparthenos. Alii influxiſſe eo Scythas Auchetas, Atarneos, Aſampatas. Ab his Tanaïtas & Inapæos viritim deletos. Aliqui flumen Opharium labi per Cantecos & Sapeos : Tanain vero tranſiſſe Phatareos, Herticeos, Spondolicos, Synhictas, Amaſſos, Iſſos, Cartazetos, Tagoros, Catonos, Neripos, Agandeos, Mandareos, Satarcheos, Spalcos.

CAPUT VIII. VIII. Peracta eſt interior ora, omneſque accolæ : nunc reddatur ingens in mediterraneo ſinus : in quo multa aliter, ac veteres, proditurum me non eo inficias, anxia perquiſita cura, rebus nuper in eo ſitu geſtis [2] a Domitio Corbulone, regibuſque inde miſſis ſupplicibus, aut regum liberis obſidibus. [3] Ordiemur autem a Cappadocum gente. Longiſſime hæc Ponticarum omnium [4] introrſus recedens, minorem Armeniam, majoremque, & Commagenen [5] lævo ſuo latere tranſit : dextra vero omnes [6] in Aſia dictas gentes, plurimis ſuperfuſa populis : magnoque impetu ſcandens ad ortum Solis & Tauri juga, tranſit Lycaoniam, Piſidiam, Ciliciam : vadit ſuper Antiochiæ tractum, & uſque ad Cyrrheſticam ejus regionem, parte ſua, quæ vocatur Cataonia, contendit. Itaque ibi longitudo Aſiæ [7] XII. quinquaginta mill. paſſuum efficit : latitudo, DCXL. mill.

CAP. IX. IX. [8] Armenia autem major incipiens [9] a Paryadris montibus, Euphrate amne ([10] ut dictum eſt) aufertur Cappadociæ : [11] & qua diſ-

NOTÆ.

1. *Amnes, Menotharum &c.*] Vide Notas & Emend. num. XXX.

2. *A Domitio.*] Quem retinendæ Armeniæ Nero præfecerat. Vide Tacit. lib. 13. Annal. pag. 199. & toto fere lib 14.

3. *Ordiemur autem.*] Hæc totidem ferme verbis Martianus exſcripſit, l. 6. cap. de Cappadocia, pag. 222.

4. *Introrſus.*] In medias terras irrumpens, a Coro verſus Eurum, hoc eſt, ab Euxino Ponto ad Syriæ limites.

5. *Lævo ſuo latere.*] Qua ſpectat orientem.

6. *In Aſia dictas.*] Phrygiam, Piſidiam, Pamphyliam, Ciliciam, &c.

7. *XII. quinquaginta.*] Hoc eſt, duodecies centena quinquaginta mill. paſſuum. Vide Notas & Emend. num. XXXI.

8. *Armenia autem.*] Martianus, loc. cit. Nunc *Armenie, Turcomanie.*

9. *A Paryadris.*] Horum montium juga eminent paulo ſupra Claudiopolim Cappadociæ, ubi Euphrates ſe ſe flectens curſum ad occaſum & meridiem agit.

10. *Ut dictum eſt.*] Libro 5. ſect. 20. *Fluit* Euphrates, inquit, *Armenia regiones a Cappadocia excludens*, ab occaſu nimirum.

11. *Et qua diſcedit.*] Qua parte maxime a Tigri occaſum verſus abſcedit Euphrates, ibi latius ſe extendens Armenia, atque ultra Tigrim in ortum provecta, a Meſopotamia ipſo amne Tigri diſpeſcitur. Nam utrumque amnem fundit ipſa, ac ſimul Meſopotamiæ ini-

cedit Euphrates, Meſopotamiæ, haud minus claro amne Tigri. Utrumque fundit ipſa, & initium Meſopotamiæ facit, inter duos amnes ituræ. Quod iter eſt ibi, tenent Arabes Orei. Sic finem uſque [1] in Adiabenen perfert. Ab ea tranſverſis jugis incluſa, latitudinem in læva pandit ad Cyrum amnem [2] tranſverſa Araxem: longitudinem vero ad minorem uſque Armeniam, Abſaro amne in Pontum defluente, & Paryadris montibus, qui fundunt Abſarum, diſcreta ab illa.

X. Cyrus oritur [3] in Heniochiis montibus, quos alii Coraxicos vocavere: [4] Araxes eodem monte, quo Euphrates VI. mill. paſſuum intervallo: auctuſque [5] amne Muſi, & ipſe ([6] ut plures exiſtimavere) a Cyro defertur in Caſpium mare.

Oppida celebrantur [7] in minore [8] Cæſarea, [9] Aza, [10] Nicopolis:

NOTÆ.

tium facit, jam tum a Tigris amnis fontibus: eſt enim μεσοποταμία ſpatium inter duo flumina. Quantum autem terrarum ibi primum interjacet, inter utrumque amnem, Arabes Orei tenent, quorum urbes Edeſſa, & Carræ, ut diximus libro ſup. ſect. 20.

1. *In Adiabenen.*] Aſſyriam attingunt Armeniæ fines. Ab ea Niphatis montis jugis diſcluſa, latitudinem a meridie ad boream pandit uſque ad Cyrum amnem, qui in Caſpium mare volvitur, trans ipſum Araxem fluvium provecta.

2. *Tranſverſa Araxem.*] Ita MSS. omnes. Forte rectius, *Tranſvecta*.

3. *In Heniochiis.*] Moſchici iidem appellati, ea ex parte, unde Phaſis oritur, in Georgia, *le Gurgiſtan*. Amni vetuſtum hodieque nomen in Tabulis, *Kori*. A Cyro Rege nomen habere, auctor eſt Ammianus, lib. 23. pag. 254. abolito vetere, cum ereptum ire regna Scythica deſtinaret. Fruſtra ſunt igitur, qui Κύῤῥον vel Κύρον ſcribunt, ut Ptolemæus, & Dio.

4. *Araxes.*] 'Αράξης, ex eodem monte, quo Euphrates, profluens: Capoten, ſive Abum diximus vocari, libro ſup. ſect. 20. Vide Notas & Emendationes num. XXXII. Hujus amnis curſus, mox placidus & ſilens, mox citus, eleganter a Mela deſcribitur lib. 3. cap. 5. pag. 54. Hodie *Araſſovv*, Vinc. le Blanc, in Itiner. Virgilio, *Pontem indignatus Araxes*.

5. *Amne Muſi.*] MSS. omnes, *Amne Vſi*.

6. *Vt plures exiſtimavere.*] Strabo, lib. XI. pag. 529. & Plutarchus in Pompeïo, pag. 637. receptum a Cyro Araxem in Caſpium mare devolvi aïunt. Proprio ſe ore effundere Mela eſt auctor, loc. cit. ſcilicet proprio alveo fertur in mare, ſed altero veluti brachio Cyrum petit, cum quo rurſum conjunctis aquis idem mare petit. Ita Ptolemæus, lib. 5. cap. 13.

7. *In minore*] Armenia ſcilicet minore, quæ ab ortu Euphrate clauditur, Cappadocia ab occaſu: a ſeptentrione, Paryadra monte: Amano, a meridie.

8. *Cæſarea*] Hanc eſſe Neocæſaream exiſtimo, quam in Euphratis ripa conditam ait Niceph. Calliſtus, l. 8. Eccl. hiſt. pag. 560.

9. *Aza.*] Hanc habet Antoninus in Itiner. a Satala Armeniæ civitate, cujus alii meminerunt, M. P. XXVI.

10. *Nicopolis.*] In minore Armenia a Pompeïo Magno poſita, eo ipſo loco quo de Mithridate victoriam retulit, ex qua factum oppido nomen, ut referunt Strabo lib. 12. pag. 555. & Dio, lib. 36. pag. 25. Steph. pag. 496. Νικόπολις τῆς μικρᾶς 'Αρμενίας.

in majore, [1] Armosata Euphrati proximum, Tigri [2] Carcathiocerta: [3] in excelso autem Tigranocerta: at in campis juxta Araxem [4] Artaxata. [5] Universæ magnitudinem Aufidius quinquagies centena mill. prodidit. Claudius Cæsar longitudinem [6] a Dascusa ad confinium Caspii maris, [7] XIII. mill. passuum: latitudinem dimidium ejus, a Tigranocerta ad Iberiam. Dividitur (quod certum est) in præfecturas, quas Στρατηγίας vocant, quasdam ex iis vel singula regna quondam, [8] barbaris nominibus CXX. [9] Claudunt eam ab oriente montes, sed non statim, Ceraunii, nec Adiabene regio. Quod interest spatii, Sopheni tenent: ab his juga: ultra Adiabeni tenent. Per convalles autem proximi Armeniæ sunt Menobardi, & Moscheni. Adiabenen Tigris, [10] & montes invii cingunt. [11] Ab læva ejus regio Medorum est, & prospectus Caspii maris. Ex oceano hoc ([12] ut suo

Notæ.

1. *Armosata.*] Ἀρμόσατα. Vide Notas & Emend. num. XXXIII.

2. *Carcathiocerta.*] Strabo lib. XI. pag. 527. Βασίλειον δὲ τῆς Σωφηνῆς Καρκαθιόκερτα, Sophenes regia hæc fuit.

3. *In excelso.*] In ipso fere Armeniæ Assyriæque confinio, loco montano & prærupto, a Tigrane conditore Τιγρανόκερτα, nomen invenit. Nam Parthorum lingua ea vox Tigranopolim sonat, inquit Steph. pag. 655. Et Hesych. pag. 521. Κέρτα, πόλις ὑπὸ Ἀρμενίων. Nempe ab Hebræo קִרְת a quo & Chaldaïcum קִרְתָּא civitas. Aliam ejusdem nominis versus Iberiam & septentrionem agnoscit Strabo, lib. XI. pag. 532. Hæc ad austrum sita, unde mox ad Iberiam usque latitudo petatur totius Armeniæ: quo in situ & ab ipso Ptolemæo locatur, lib. 5. cap. 13.

4. *Artaxata.*] Ἀρταξάται Dioni, lib. 36. pag. 25. Straboni, lib. XI. pag. 528. Ἀρτάξατα, eadem Ἀρταξίασατα appellata, Armeniæ regia, ab Hannibale condita regis gratia cui Artaxias nomen fuit, in campo cognomine, πρὸς τῷ Ἀρταξηνῷ πεδίῳ. Steph. pag. 117. Ingentis olim oppidi tenue modo superesse vestigium, scribit Tavernerius tom. 1. Itiner. pag. 33. testis αὐτόπτης.

5. *Universæ.*] Majoris ac minoris Armeniæ ambitum. De Aufidio, in Præf. ad Titum diximus.

6. *A Dascusa.*] Cum sit hæc urbs posita ad Euphratis ripam, ut sup. libro vidimus, sect. 20. Armeniæ majoris duntaxat inde ad Caspium mare longitudinem peti perspicua res est.

7. *XIII. mill.*] Hoc est, ter & decies centena mill. pass. Justinus lib. 42. cap. 2. pag. 306. angustiore definit spatio: *Armenia*, inquit, *a Cappadocia usque mare Caspium undecies centum millia patet: : sed in latitudinem millia passuum septingenta porrigitur.*

8. *Barbaris nominibus.*] Hujusmodi hæc sunt Armeniæ provinciarum nomina apud Strabonem, lib. XI. pag. 527. Σωφηνή, Ἀκιλισηνή, Γοργοδυλινή, Σακασηνή, Γωγαρηνή, Φαυηνή, Κωμισηνή, Ὀρχιστηνή, Χορζηνή, Καμβυσηνή, Ὀδομαντὶς, &c.

9. *Claudunt eam.*] Claudunt, inquit, Armeniam ab ortu æquinoctiali montes Ceraunii, (quæ Caucasii pars est) & Adiabene a brumali ortu: non tamen Adiabenem Armenia statim attingit: sed spatium interest aliquod, ubi Sophene regio: deinde Ceraunia juga sequuntur, ultra quæ Adiabene, quæ pars Assyriæ, posita. In horum montium convallibus, ab Armeniæ latere, Menobardi incolunt, & Moscheni. Assyriam hodie *Arzerun* vocant: qua parte in boream vergit, *le païs des Curdes.*

10. *Et montes invii.*] Ita R. 1. 2. Paris. &c.

11. *Ab læva ejus.*] Armeniæ scilicet, cui ab ortu Media annectitur.

12. *Ut suo loco.*] Sect. 15.

loco

loco dicemus) infunditur, totumque Caucasiis montibus cingitur. [1] Incolæ per confinium Armeniæ nunc dicentur.

CAPUT X.

XI. Planitiem omnem a Cyro usque, [2] Albanorum gens tenet: [3] mox Iberum, discreta ab iis amne [4] Alazone, in Cyrum e Caucasiis montibus defluente. Prævalent oppida, Albaniæ, [5] Cabalaca: Iberiæ, [6] Harmastis juxta flumen, [7] Neoris: regio Thasie, & Triare usque [8] ad Paryadras montes. [9] Ultra sunt Colchicæ solitudines, quarum a latere [10] ad Ceraunios verso, Armenochalybes habitant & Moschorum tractus ad Iberum amnem in Cyrum defluentem: [11] & infra eos Sacassani, & deinde [12] Macrones ad flumen Absarum. [13] Sic plana ac devexa obtinentur. [14] Rursus ab Albaniæ confinio, tota montium fronte gentes Sylvorum feræ, & infra Lubienorum: mox Diduri & Sodii.

NOTÆ.

1. *Incolæ.*] Regionum earum, inquit, quæ Caspium inter mare & Caucasios montes interjacent, quibus illud cingitur, incolæ nunc dicentur, ducto ab Armeniæ limitibus initio.

2. *Albanorum gens.*] Quos hodie Georgianos appellamus, & Zuirianos, qui Caspii maris litus accolunt. & præterea Georgiæ partem illam obtinent, quæ magis in Austrum vergit, Armeniamque contingit. Planities ea porro a Strabone describitur lib. XI. pag. 500.

3. *Mox Iberum.*] Ἴβηρες, ad Albaniæ occasum: communi fere cum Albanis Georgianorum appellatione continentur. Vide quæ de Moschis diximus sect. 4. Unde hæc ei genti recens nomenclatio Georgianorum obtigerit, incompertum: a Georgis Plinii Melæque deducere imperitorum est: a S. Georgio Martyre, mendacium ac fabulatorum.

4. *Alazone.*] Ἀλαζάνιος Straboni, lib. XI. pag. 500.

5. *Cabalaca.*] Χαβάλα Ptolemæo, lib. 5. cap. 12. Albaniæ oppidum.

6. *Harmastis.*] Inter Iberiæ oppida Ἀρμακτίκα Ptolemæo, lib. 5. cap. XI. forte pro Ἀρμαςίκα.

7. *Neoris.*] Forte Οὐδεικα Ptolemæi, inter Iberiæ oppida, loc. cit.

8. *Ad Paryadras.*] Unde Absarum flumen prodit; ut diximus, quod in Pontum per Colchos labitur. MSS. tamen, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. *Parteodoros* hoc loco legunt.

9. *Vltra.*] Versus occasum, & Pontum ubi Colchidis ora est.

10. *Ad Ceraunios.*] Ad Cerauniorum montium, hoc est, Caucasi partem illam quæ boream defendit ab Iberia.

11. *Et infra eos.*] Meridiem versus. Σακασηνὴ regio dicta Straboni, lib. XI. pag. 528. Albaniam attingit, & Cyrum amnem.

12. *Macrones.*] Qui & Μάκρωνες & Σάννοι dicti a Strabone, l. 12. pag. 548. De flumine Absaro, cujus ad ripam regio Macronum illa pertinuit, dictum est superius.

13. *Sic plana.*] Hæ, quas modo appellavimus, gentes, planitiem totam eam obtinent, quæ Ceraunios sive Caucasios inter montes, & Caspium mare includitur.

14. *Rursus ab Albaniæ.*] Qua vero Iberiam contingit Albania, ibi series montium ab occasu in ortum obtenditur, quam veluti frontem obtinent primo Sylvi, infra quos Lubieni: Sylvos deinde sequuntur ad ortum Diduri, & Sodii. Δίδυροι Ptolemæo cogniti, lib. 5. cap. 9.

CAP. XI. XII. [1] Ab iis ſunt portæ Caucaſiæ, [2] magno errore multis Caſpiæ dictæ, ingens naturæ opus montibus interruptis repente, [3] ubi fores obditæ ferratis trabibus, ſubter medias amne diri odoris fluente, citraque in rupe caſtello (quod vocatur Cumania) communito ad arcendas tranſitu gentes innumeras: ibi loci, terrarum orbe portis diſcluſo, ex adverſo maxime Harmaſtis oppidi Iberum. A portis Caucaſiis per montes [4] Gordyæos, Valli, [5] Suarni indomitæ gentes, auri tamen metalla fodiunt. Ab iis ad Pontum uſque Heniochorum plura genera, mox Achæorum. Ita ſe habet [6] terrarum ſinus e clariſſimis.

Aliqui inter Pontum & Caſpium mare [7] CCCLXXV. mill. paſſuum, non amplius intereſſe tradiderunt: Cornelius Nepos [8] CCL. mill. [9] Tantis iterum anguſtiis infeſtatur Aſia. Claudius Cæſar a Cimmerio Boſphoro ad Caſpium mare [10] CL. mill. prodidit: eaque perfodere cogitaſſe [11] Nicatorem Seleucum, quo tempore a Ptolemæo Cerauno ſit interfectus. [12] A portis Caucaſiis ad Pontum CC. mill. paſſuum eſſe conſtat fere.

CAPUT XII. XIII. Inſulæ in Ponto [13] Planctæ, ſive Cyaneæ, ſive Symplega-

NOTÆ.

1. *Ab iis.*] Poſt Diduros & Sodios. Hæc iiſdem ferme verbis Martianus, lib. 6. cap. de Aſſyria, p. 222.

2. *Magno errore.*] De quo dicetur uberius ſect. 15. Albaniæ portæ, Ptolemæo dictæ, lib. 5. cap. 12.

3. *Vbi fores.*] Hodieque exſtare fores eas, recentiores hiſtorici aïunt.

4. *Gordyæos.*] Γορδυαῖα ὄρη Ptolemæo, lib. 5. cap. 13. Sic juga ea montium appellantur, in quibus ſunt portæ Caucaſiæ.

5. *Suarni.*] Haud dubie hi ſunt Ptolemæi, lib. 5. cap 9. Σουενόχαλκοι, Suanorum gens ea videlicet, quibus a metallis fodiendis cognomen fuit: Habent enim ii, ut Plinius animadvertit, a latere Pontum verſus, Heniochos, & Achæos, de quibus actum ſuperius, ſect. 5. Hodie, *les Circaſſes.*

6. *Terrarum ſinus.*] Longus ille terrarum in mediterraneo tractus, cujus deſcriptionem exorſus eſt ab iis verbis ſect. 8. *Nunc reddatur ingens in mediterraneo ſinus, &c.*

7. *CCCLXXV. mill.*] Sive, ter mille ſtadia, ut Strabo ait, lib. XI. pag. 491. quæ menſura plane cum Pliniana congruit.

8. *CCL. mill.*] Vide Notas & Emendationum. XXXIV.

9. *Tantis iterum.*] Arctatis jam ſemel pari modo terris, Aſia pæne inſula facta, vix CC. millibus paſſuum a Ponto Euxino per continentem ad Iſſicum Ciliciæ ſinum relictis, ut dictum eſt ſect. 2.

10. *CL. mill. prodidit.*] Centena modo quinquaginta millia paſſuum.

11. *Nicatorem.*] A quo Seleucidæ appellati Syriæ reges. Hunc Ptolemæus Ceraunus, Ptolemæi Lagidæ Ægypti Regis F. Philadelphi frater, occidit per inſidias. Qua de re videndus Memnon apud Photium in Bibl. cod. 224. cap. 13. pag. 715.

12. *A portis.*] Hæc Martianus ad verbum, lib. 6. cap. de Aſſyria, pag. 222.

13. *Plancta.*] Πλάγκται Homero dictæ, quæ aliis Κυάνεαι & Συμπληγάδες, inquit Strabo, lib. 1. pag. 21. De his egimus, lib. 4. ſect. 27.

des. Deinde [1] Apollonia, Thynias dicta, ut distingueretur [2] ab ea quæ est in Europa. Distat a continente passibus mille: [3] cingitur tribus mill. [4] Et contra Pharnaceam Chalceritis, quam Græci [5] Ariam dixerunt, sacramque Marti, & in ea volucres cum advenis pugnasse, [6] pennarum ictu.

XIV. Nunc omnibus, quæ sunt interiora Asiæ, dictis, [7] Riphæos montes transcendat animus, dextraque [8] litori oceani incedat. Tribus hic e partibus cæli alluens Asiam: Scythicus a septentrione, ab oriente Eous, a meridie Indicus vocatur, varieque per sinus & accolas in complura nomina dividitur. Verum Asiæ quoque magna portio apposita septentrioni, injuria sideris rigentis, vastas solitudines habet. [9] Ab extremo Aquilone ad initium orientis æstivi, Scythæ sunt. Extra eos [10] ultraque Aquilonis initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus [11] in Europa dictos. [12] Primum inde noscitur promontorium [13] Celticæ [14] Lytarmis, fluvius [15] Carambucis,

CAPUT XIII.

NOTÆ.

1. *Apollonia Thynias.*] De qua dictum est lib. sup. sect. 44.

2. *Ab ea quæ est in Europa.*] Ab ea scilicet Apolloniatarum insula, quam in Ponto pariter esse, sed circa Istrum, atque adeo in Europa, diximus lib. 4. sect. 27.

3. *Cingitur.*] Circuitu colligit milliaria tria.

4 *Et contra Pharnaceam.*] De qua dictum sect. 4.

5. *Ariam dixerunt.*] Hæc Ἄρεος νῆσος Stephani, pag. 106. πρὸς τοῖς Κόλχοις ἐν τῷ Πόντῳ, ex Scymno in Asia. Mela, lib. 2. cap. 7. pag. 42. *Non longe a Colis Aria, quæ Marti sacrata, ut fabulis traditur, tulit aves cum summa clade advenientium, pennas quasi tela jaculantes.* Ea νῆσος ἀρητιάς Apollonio dicitur, lib. 2. Argon. vers. 1033. ubi hanc de avibus fabulam, pennas seu jacula mittentibus, fuse tractat. Ab avibus, quas χαλκήρεις & σιδηρεοπτέρους fabulati sunt, χαλκηρεῖτιν insulam fuisse cognominatam, simile veri est.

6. *Pennarum ictu.*] Ita Reg. 1. 2. Colbert. 1. 2. Paris. &c. At Chifflet. *jactu.*

7. *Riphæos montes.*] In Moscoviæ fere umbilico, ut nunc res sunt, assurgunt ii, supra Tanaïs fontes: inter ipsum, & Rham sive Volgam amnem. Erumpit enim ex Riphæo monte Tanaïs teste Mela, lib. 1. cap. 19.

8. *Litori Oceani.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. non *litore*, vel *litora.*

9. *Ab extremo Aquilone.*] Quem spirare diximus, lib. 2. sect. 46. inter septentrionem, & exortum Solis æstivum. Hic Scytharum regio est: ubi nunc Moscoviæ pars septentrionalis.

10. *Vltraque Aquilonis.*] Ad septentrionem propius, inter Volgam, & Mare quod nunc Album vocant: intra Moscovitici fines imperii. Hæc Solinus iisdem cum Plinio verbis, cap. 16. pag. 36.

11. *In Europa dictos.*] Libro 4. sect. 26.

12. *Primum inde.*] Ab Hyperboreorum litore.

13. *Celticæ.*] Celticam τὴν Κελτικὴν veteres appellabant, totum illud terrarum spatium, quod ab Herculis freto ad Scythicum usque oceanum continetur, adeoque Europam universam. Ita Plutarchus in Mario, pag. 411. & Strabo lib. XI. pag. 507.

14. *Lytarmis.*] Ad mare quod Album vocant, *la mer Blanche.*

15. *Carambucis.*] Qui nunc *Duvina* in Moscovia: is in Album mare, ad S. Michaëlis oppidum portumque devolvitur.

[1] ubi laſſata cum ſiderum vi Riphæorum montium deficiunt juga. [2] Ibique Arimphæos quoſdam accepimus, haud diſſimilem Hyperboreis gentem. Sedes illis nemora, alimenta baccæ, capillus juxta feminis viriſque in probro exiſtimatur: ritus clementes. Itaque ſacros haberi narrant, inviolatoſque eſſe etiam feris accolarum populis: nec ipſos modo, ſed illos quoque, qui ad eos profugerint. [3] Ultra eos plane jam Scythæ, [4] Cimmerii, [5] Ciſſianthi, Georgi, & Amazonum gens. Hæc uſque ad Caſpium & Hyrcanium mare.

XV. [6] Nam & irrumpit e Scythico oceano [7] in averſa Aſiæ, pluribus nominibus accolarum appellatum, celeberrimis duobus, Caſpio & Hyrcanio. Non minus hoc eſſe quam Pontum Euxinum, [8] Clitarchus putat. [9] Eratoſthenes ponit & menſuram: [10] ab exortu & meridie, per Caduſiæ & Albaniæ oram quinquies mille CCCC. ſtad. [11] Inde

Notæ.

1. *Vbi laſſata.*] Ibi Riphæorum montium, inquit, juga deficiunt: ibi vis quoque laſſatur ac deficit rigentium ſiderum: molliore jam & clementiore cæli temperie.

2. *Ibique Arimphæos.*] Hæc quæ deinceps de Arimphæis dicuntur, & Hyperboreis, Solinus totidem uerbis habet, cap. 17. pag. 37. & Martianus, lib. 6. pag. 214.

3. *Vltra eos.*] Adjacent Arimphæis, inquit, ad ortum Scythæ jam ſupra memorati: deinde Cimmerii, &c. Sic Martianus, loc. cit. pag. 215.

4. *Cimmerii.*] Oceani Aſiæque oram ultimam occupabant, teſte Plutarcho in Mario, pag. 411. quo a Scythis pulſi ex Mæotidis paludis litore migravere. Ab his orti Cimbri, quos Marius profligavit.

5. *Ciſſianthi.*] Mela, lib. 1. cap. 2. *Super Amazonas*, inquit, *& Hyperboreos, Cimmerii, Ciſſianthi, Achæi, Georgi.* Ciſſianthos, Georgoſque & Amazonas, arbitror tenuiſſe eas regiones, quibus nunc *Bulgar* regnum circumſcribitur, in Moſcoviæ Tartariæque confinio. In MSS. omnibus, *Gerorgi* legitur.

6. *Nam & irrumpit.*] Fuit ea veterum ſententia, uſque ad Ptolemæum, ſi Herodotum, Ariſtotelem, & Diodorum excipias, Caſpium mare anguſto fluento connecti cum Scythico, ſeu ſeptentrionali: quem fere ad modum ex meridiano oceano Perſicus effluit. Dedit huic errori anſam Patrocles, Macedoniæ claſſis præfectus, qui ſe in Caſpium mare ex oceano Scythico navigaſſe mentitus eſt.

7. *In averſa Aſiæ.*] A tergo Aſiæ illius, quæ hactenus deſcripta eſt: quam priorem Aſiæ partem appellat Strabo, lib. XI. pag. 506.

8. *Clitarchus putat.*] Et Patrocles apud Strab. lib. XI. pag. 508.

9. *Eratoſthenes.*] Hunc ipſum Eratoſthenis locum recitat Strabo, lib. XI. pag. 507.

10. *Ab exortu & meridie per Caduſiæ.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Tolet. &c. A latere, inquit, meridionali Caſpii maris, qua ſpectat Solis exortum, ducta menſura per Caduſios Albanoſque, ſpatium eſt quinque millium & CCCC. ſtad. Καδούσιοι oram Mediæ montuoſam tenent, fere per quinque ſtadiorum millia, inquit Patrocles apud Strabonem, loc. cit. pag. 508. quem locum Stephanus non intellexit, qui Caduſios inter Pontum & Caſpium mare a Strabone locari exiſtimavit. Mediæ quoque a Ptolemæo adjudicantur, lib. 6. cap. 2.

11. *Inde.*] A Caduſiorum finibus: inde enim Anariacæ incipiunt, mox Amardi, deinde Hyrcani, per meridionale Caſpii maris latus, qua in ortum boreamque reflectitur. Vide Notas & Emendationes num. XXXV.

per Anariacas, Amardos, Hyrcanos, [1] ad ostium Oxi fluminis, quater mille DCCC. stad. Ab eo ad ostium Jaxartis, MM. CCCC. Quæ summa efficit [2] quindecies centena septuaginta quinque mill. passuum. Artemidorus hinc detrahit viginti quinque mill. passuum. Agrippa Caspium mare, gentesque quæ circa sunt, & cum his Armeniam determinans, ab oriente oceano Serico, ab occidente Caucasi jugis, a meridie Tauri, a septentrione oceano Scythico, patere qua cognitum est, [3] CCCCLXXXX. M. passuum, in longitudinem: CCLXXXX. M. in latitudinem prodidit. Non desunt vero qui ejus maris universum circuitum a freto [4] $\overline{\text{XXV.}}$ mill. passuum tradunt.

[5] Irrumpit autem arctis faucibus, & in longitudinem spatiosis. At ubi cœpit in latitudinem pandi, lunatis obliquatur cornibus: velut ad Mæotium lacum [6] ab ore descendens, [7] sicilis (ut auctor est M. Varro) similitudine. [8] Primus sinus appellatur Scythicus: [9] utrinque enim accolunt Scythæ, & per angustias inter se commeant: [10] hinc Nomades, & Sauromatæ multis nominibus, [11] illinc Abzoæ non paucioribus. [12] Ab introitu dextra, mucronem ipsum faucium tenent Udini Scytharum populus. [13] Dein per oram Albani (ut

NOTÆ.

1. *Ad ostium Oxi.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVI.

2. *Quindecies centena septuag.*] Plane calculi ratio constat.

3. *CCCCLXXXX. M. P. in longitudinem : CCLXXXX. in latitudinem.*] Cum hunc locum exscriberent Missi Theodosii, excidit iis ab utroque hoc numero denarii nota: Sic enim illi: *Armenia major, & mare Caspium, & quæ circa gentes sunt ad oceanum, finiuntur ab oriente, oceano Serico: ab occidente jugis montis Caucasi, & mari Caspio: a septentrione, oceano: a meridie, monte Tauro: in longitudinem,* M. *passuum* CCCCLXXX. *in latitudinem,* CCLXXX.

4. *$\overline{XXV}$. M. pass.*] Hoc est, vicies & quinquies centenis millibus pass.

5. *Irrumpit autem.*] Hæc Plinius accepit a Mela, lib. 3. cap. 53. *Mare,* inquit, *Caspium, ut angusto, ita longo etiam freto primum terras, quasi fluvius, irrumpit: atque ubi recto alveo influxit, in tres sinus diffunditur: contra os ipsum, in Hyrcanium: ad sinistram, in Scythicum: ad dextram, in eum quem proprie & totius nomine Caspium appellant.*

6. *Ab ore.*] Veluti ab eo freto, (qua irrumpere a Scythico mari in terras credebatur,) Mæotium lacum petat mucrone.

7. *Sicilis.*] In mucronis, seu spiculi similitudinem. Vide Notas & Emend. num. XXXVII.

8. *Primus sinus.*] Qui ad sinistram, sive ad ortum curvatur.

9. *Utrinque enim.*] Ab utroque freti illius, sinusque, & angustiarum latere.

10. *Hinc Nomades.*] Ab occasu, & juxta Rham sive Volgam amnem. Strabo, pag. 507. Mela, lib. 3. cap. 5. p. 53. *Ad introëuntium dextram Scythæ Nomades freti litoribus insident.* Videntur ii esse, aut ex iis certe, qui Thalli superius dicti sunt, sect. 5.

11. *Illinc.*] Ab ortu, trans fretum.

12. *Ab introitu.*] Qua se incipit mare in latitudinem pandere, in ipso freti mucrone, ac promontorio. Non sunt hi *Udini*, qui *Vidini* Ammiano, l. 31. p. 438.

13. *Dein per oram.*] Occiduam scilicet, ubi Albania est. Solinus, cap. 15. pag. 34. *Albani in ora agentes, qui posteros se Iasonis credi volunt, albo crine nascuntur &c.*

ferunt) ab Iaſone orti : ante quos mare quod eſt, Albanum nominatur. Hæc gens ſuperfuſa montibus Caucaſiis, ad Cyrum amnem, Armeniæ confinium atque Iberiæ deſcendit, [1] ut dictum eſt. [2] Supra maritima ejus Udinorumque gentem, Sarmatæ, Utidorſi, [3] Aroteres prætenduntur: quorum a tergo [4] indicatæ jam Amazones Sauromatides. Flumina per Albaniam decurrunt in mare, [5] Caſius & Albanus: deinde [6] Cambyſes in Caucaſiis ortus montibus: mox Cyrus in Coraxicis, [7] ut diximus. [8] Oram omnem a Caſio præaltis rupibus inacceſſam, patere CCCCXXV. mill. paſſuum auctor eſt Agrippa. [9] A Cyro Caſpium mare vocari incipit: accolunt Caſpii.

[10] Corrigendus eſt error in hoc loco multorum, eorum etiam, qui in Armenia res proxime cum Corbulone geſſere. Namque hi Caſpias appellavere [11] portas Iberiæ, quas Caucaſias diximus vocari: ſituſque depicti & inde miſſi, hoc nomen inſcriptum habent. [12] Et Neronis principis comminatio, ad Caſpias portas tendere dicebatur: cum peteret illas, quæ per Iberiam in Sarmatas tendunt, vix ullo propter appoſitos montes aditu ad Caſpium mare. [13] Sunt autem aliæ, Caſpiis gentibus junctæ: quod dignoſci non poteſt, [14] niſi comitatu rerum Alexandri Magni.

XVI. Namque Perſarum regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria, Perſicum & Hyrcanium Caucaſiis [15] jugis attolluntur. [16] Utrinque per devexa laterum Armeniæ majori, a frontis

Notæ.

1. *Vt dictum eſt.*] Sect. XI.

2. *Supra maritima ejus.*] Supra maritimam Albaniæ oram.

3. *Aroteres.*] Ἀροτῆρες Herodoto, lib. 4. Melpom. pag. 231. n. 17. hoc eſt, aratores.

4. *Indicatæ jam.*] Sub finem ſectionis ſuperioris. Aliæ ſunt Amazones Sauromatides pariter nuncupatæ ab Ephoro apud Steph. prope Thermodonta fluvium, de quibus alias egimus, ſect. 4.

5. *Caſius & Albanus.* Κάσιος & Ἄλβανος Ptolemæo, lib. 5. cap. 12.

6. *Et Cambyſes.*] Forte qui Σόανας alio nomine in Albania locatur a Ptolemæo, loc. cit.

7. *Vt diximus.*] Sect. 10.

8. *Oram omnem.*] Albaniæ. Vide Notas & Emend. num. XXXVIII.

9. *A Cyro.*] Ante Cyri oſtia, Albanum vocabatur, ut dictum eſt ſuperius.

10. *Corrigendus eſt error.*] Quo in errore & Strabo fuit, lib. XI. pag. 523.

11. *Portas Iberiæ.*] Quæ & Albanæ portæ : de his egimus ſect. 12.

12. *Et Neronis.*] Vide Sueton. in Nerone, cap. 19.

13. *Sunt autem aliæ.*] Sunt aliæ portæ, Caſpiæ verius appellandæ.

14. *Niſi comitatu.*] Niſi relatu eorum qui comites fuerunt expeditionum Alexandri.

15. *Jugis attolluntur.*] In Perſarum regnis crebra occurrunt montium Caucaſiorum juga, quibus tota regio veluti ſublimis attollitur. Strabo, de Media, lib. XI. pag. 525. ἡ πολλὴ μὲν οὖν ὑψηλή ἐστι, καὶ ψυχρά. Plinius l. 5. ſect. 31. de Epheſo : *Attollitur monte Pione.*

16. *Vtrinque per devexa.*] Eadem juga, inquit, Caucaſia pariter a quibuſdam appellata, quæ Tauri ſive Antitauri pars quædam eſt, longa ſerie latus obvertunt Armeniæ majori, qua fronte, ſive qua parte vergit illa in Commagenem Syriæ. Devexa ſive convalles horum montium

parte, quæ vergit in Commagenen, Sophene (ut diximus) copulatur, eique Adiabene Aſſyriorum initium: [1] cujus pars eſt Arbelitis, ubi Darium Alexander debellavit, [2] proxima Syriæ. [3] Totam eam Macedones Mygdoniam cognominaverunt, [4] a ſimilitudine. Oppida: [5] Alexandria, item [6] Antiochia, quam Niſibin vocant. Abeſt ab Artaxatis DCCL. M. paſſuum [7] Fuit & Ninus [8] impoſita Tigri, ad Solis occaſum ſpectans, quondam clariſſima. Reliqua vero fronte, qua tendit ad Caſpium mare, [9] Atropatene, ab Armeniæ Otene regione [10] diſcreta

NOTÆ.

ex utraque parte Sopheni tenent, ut dictum eſt ſect. 10. Sophenen attingit Adiabene, quæ Aſſyriorum regio ibi primum ſe ſe offert, &c. Sophene Dioni lib. 36. pag. 26. Σωφανηνὴ χώρα τοῖς Ἀρμενίοις πρόσορος. De ejus ſitu Strabo, lib. XI. pag. 527.

1. *Cujus pars eſt.*] Hæc iiſdem verbis Solinus, cap. 46. pag. 74. Vide quæ dicturi ſumus, ſect. 30. Arbelitidis caput Ἄλβηλα, vicus, quem Perſidi Stephanus attribuit.

2. *Proxima Syriæ.*] Oſroënæ nimirum, & Meſopotamiæ, quæ Syriæ quondam attributa, ut dictum eſt l. 5. ſect. 15.

3. *Totam eam.*] Adiabenen videlicet.

4. *A ſimilitudine.*] Ad ſimilitudinem Macedonici in Europa imperii, iiſdem nominibus provincias orientis ſignabant, quæ nota in Europa erant. De Mygdonibus Macedoniæ dictum eſt, lib. 4. ſect. 17. De Aſſyriis, Strabo, lib. 16. pag. 747.

5. *Alexandria.*] De hac ceteri ſcriptores ſilent. Ibi condita, ubi Darium Alexander vicit, ſane videtur.

6. *Antiochia.*] Plutarch. in Lucullo, pag. 514. Νίσιβιν, οἱ δ' ἕλληνες Ἀντιόχειαν Μυγδονικὴν προσηγόρευον. Meſopotamiæ Stephanus adſcribit: Ἀντιόχεια .... τρίτη, Μεσοποταμίας, Μυγδονία καλουμένη .... ἥτις Νισίβη λέγεται, καὶ Νισιβίς. Strabonem videlicet ſecutus, lib. XI. pag. 527. & lib. 16. pag. 747. Hodie vetuſto nomine ſervato, *Niſibin* vocant, & *Nesbin*, inſignis olim oppidi tenue nunc veſtigium. Vide Taverner. lib. 2. Itiner. pag. 172.

7. *Fuit & Ninus.*] Quæ & Ninive. Excidium urbis ſignat obiter Plinius ſuo illo familiari vocabulo, *Fuit.* Inſtaurata denuo tamen, quanquam non eodem fortaſſis loco, quo ſteterat primum, floruit Ammiani ævo. *In Adiabena*, inquit, lib. 23. pag. 251. *Ninus eſt civitas, quæ olim Perſidis regna poſſederat, nomen Nini potentiſſimi regis quondam Semiramidis mariti, declarans, & Arbela, & Gaugamela, &c.* Stephanus: Νῖνος, πόλις Ἀσσυρίων.

8. *Impoſita Tigri.*] Herodot. lib. 1. Clio, n. 102. & l. 2. Euterpe n. 150. p. 148. Fallitur Diodorus, qui lib. 2. Bibl. pag. 92. ad Euphratem locat, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν. Diruta nunc & exhauſta, vicinitate *Moſal* oppidi in parte fluminis oppoſita ad Solis exortum conditi, ſolo ponte intermedio. Benjamin Jud. *Inter Almoſal & Niniven pons tantum intercedit: hæc devaſtata eſt: attamen multos pagos & vicos habet.*

9. *Atropatene.*] Subintellige ex ſuperioribus, Armeniæ majori copulatur, a cujus parte orientali, quæ Otene vocatur, ſolo amne Araxe diſpeſcitur. Ὠτηνὴ Euſebio, lib. 6. Præpar. pag. 277. Quadrato item, lib. 2. & 3. Parthic. apud Steph. verbo Ὠτηνή. Apud Ptolemæum perperam ſcriptum *Μωτηνὴ*, & *Totene.* Atropatene vero Ατροπατηνὴ Mediæ regio eſt, ab Atropato duce cognominata, qui ne pars ea in Macedonum poteſtatem veniret, Alexandro mortuo, arte effecit. Vide Strabon. lib. XI. pag. 522. & Steph. pag. 136.

10. *Diſcreta Araxe.*] Strabo, p. 523. τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ τοῦ ὁρίζοντος τήν τε Ἀρμενίαν καὶ τὴν Ἀτροπατηνήν. Ptolemæo mendoſe, Τροπατηνὴ, lib. 6. cap. 2. Huic regioni nunc nomen eſt *Servan.* Turcis paret.

Araxe. [1] Oppidum ejus Gazæ, [2] ab Artaxatis CCCCL. M. passuum: totidem ab Ecbatanis Medorum, quorum pars sunt Atropateni.

CAPUT. XIV. XVII. [3] Ecbatana caput Mediæ [4] Seleucus rex [5] condidit: a Seleucia magna DCCL. M. passuum: [6] a portis vero Caspiis XX. M. Reliqua Medorum oppida, [7] Phazaca, Aganzaga, [8] Apamia Rhaphane cognominata. [9] Causa portarum nominis eadem, quæ supra, interruptis angusto transitu jugis, ita ut vix singula meent plaustra, longitudine VIII. mill. passuum, toto opere manu facto. Dextera lævaque ambustis similes impendent scopuli, sitiente tractu [10] per XXVIII. mill. passuum. Angustias impedit corrivatus salis e cautibus liquor, atque eadem emissus. Præterea serpentium multitudo, nisi hieme, transitum non sinit.

CAP. XV. Adiabenis connectuntur [11] Carduchi quondam dicti, nunc Cor-

NOTÆ.

1. *Oppidum ejus.*] Non Otenes regionis Armeniæ, ut visum Ortelio, sed Atropatenes Mediæ: ut ipsa orationis structura admonet, atque ipse etiam Strabo, lib. XI. pag. 523. cui hæc Γάζα Atropatenes βασίλειον, seu Regia dicitur. Porro Gazæ nomen ei oppido Parthi imponebant, in quo belli opes & pecuniam vellent asservari. Nam Gaza pecunia regia est lingua Persarum, teste Curtio, lib. 3. Hodie Taurisium vocatur, *Tauris*.

2. *Ab Artaxatis CCCCL.*] Ab Araxe, cui Artaxata imposita sunt, stadiis bis mille & CCCC. distare Strabo affirmat, loc. cit. hoc est, passuum duntaxat trecentis millibus.

3. *Ecbatana.*] Nunc *Casbin*, in ipso fere Mediæ veteris meditullio posita. Græcis, τὰ Ἐκβάτανα.

4. *Seleucus.*] Is, opinor, qui Σέλευκος Ἐπιφανὴς Νικάτωρ est cognominatus, Regum Syriæ ejus nominis sextus ac postremus, Antiochi Epiphanis F. Nam auctor est Charax, apud Steph. verbo Ἀγβάτανα, Epiphaneam vocatam Ecbatanam fuisse, a conditore videlicet, seu instauratore, ut nostra fert conjectura.

5. *Condidit.*] Instauravit potius: condidit enim Deïoces primus rex Medorum, Astyagis proavus, teste Herod. lib. 1. Clio, n. 98. pag. 43. & Euseb. in Chron. pag. 119. ad Olymp. XVIII. Quin si Diodoro fides, qui Ctesiam sequi se profitetur, jam inde ab ævo Semiramidis exstabant Ecbatana.

6. *A portis vero Caspiis.*] Sic vocantur interrupta angusto transitu juga Caspii montis in confinio Armeniæ Mediæque.

7. *Phazaca, Aganzaga.*] Vide Notas & Emend. num. XXXVIII.

8. *Apamia.*] Ἀπάμεια Straboni, lib. XI. pag. 524. una e Græcanicis urbibus, quas in Media Macedones condiderunt.

9. *Causa portarum.*] Descripsit hæc Solinus, cap. 47. pag. 75.

10. *Per XXVIII.*] Solini paraphrasis: *In his angustiis etiam illud asperum, quod præcisorum laterum saxa, liquentibus inter se salis venis, exundant humorem affluentissimum, qui constrictus vi caloris, velut in æstivam glaciem corporatur: ita labes invia accessum negat. Præterea octo & XX. mill. passuum tractus omnis, quoquo inde pergitur, nullis puteis vel fontibus sine præsidio sitit: tum serpentes undique gentium convenæ, verno statim die illuc confluunt. Ita periculi ac difficultatis concordia, ad Caspios, nisi hieme, accessus negatur.* In Plinianis libris perperam editum, XXXVIII. MSS. invitis, & Solino.

11. *Carduchi.*] Καρδοῦχοι, quos Mediæ Stephanus adjudicat, pag. 356. Parthiæ, Strabo, lib. 16. pag. 747. iidem appellatione in mollius deflexa a Macedonibus Γορδυαῖοι a Gordye, ut volunt, Triptolemi F. appellati. Regionem ipdueni,

dueni, [1] præfluente Tigri: [2] his Pratitæ, [3] παρ' ὁδὸν appellati, qui tenent Caſpias portas. [4] Iis a latere altero occurrunt deſerta Parthiæ, & Citheni juga. Mox ejuſdem Parthiæ [5] amœniſſimus ſinus, qui vocatur [6] Choara. Duæ urbes ibi Parthorum, oppoſitæ quondam Medis, [7] Calliope, & alia in rupe Iſſatis quondam. Ipſius vero Parthiæ caput [8] Hecatompylos [9] abeſt a portis CXXXIII. mill. paſſuum. Ita Parthorum quoque regna foribus diſcluduntur. Egreſſos portis excipit protinus [10] gens Caſpia, ad litora uſque, quæ nomen portis & mari dedit. Læva, montuoſa. Ab ea gente [11] retrorſus ad Cyrum amnem produntur CXXV. mill. paſſuum. Ab eodem amne ſi ſubeatur ad portas, [12] DCC. millia paſſuum. [13] Hunc enim cardinem Alexandri

NOTÆ.

ſam Gorduenen vocat Ammianus, lib. 18. pag. 125. Κορδυηνὴν Dio, lib. 37. p. 31. de qua Tigrani cum Phraate, ſub judice Pompeïo lis fuit. Igitur hi Adiabenis ſive Aſſyriis ab occaſu æſtivo junguntur.

1. *Præfluente Tigri.*] Gordyenen Tigris præterlabitur. Strabo, loc. cit. Haud ſane procul a fontibus ipſius amnis, ut monet Ptolem. lib. 5. cap. 13.

2. *His Pratitæ.*] Corduenis Pratitæ connectuntur. Πρατίται & Πρατῖται, *mercatores*. Sunt ii e Medorum populis.

3. Παρ' ὁδὸν.] Ita recte Pintianus emendat ex MSS. ſuis, quibus & noſtri adſtipulantur: pro *Paredoni*, quæ nihili vox eſt. Παρ' ὁδὸν idem eſt atque *ad tranſitum*, quoniam, ut ſtatim ſubditur, tenent portas Caſpias, a Mediæ latere.

4. *Iis a latere altero.*] Pratitis Medis, inquit, a latere altero, hoc eſt, ab exortu brumali connectuntur deſerta Parthorum, & longa Citheni juga. Huc enim uſque Parthia pertinet, quæ ab occaſu, ut dicetur ſect. 39. habet Pratitas Medos, ubi Parthia citerior, deſerta & occidentalis vocatur.

5. *Amœniſſimus ſinus.*] Sic longum terrarum in mediterraneo tractum paſſim appellat, ut diximus ſect. 12.

6. *Choara.*] Hæc Χωρομιθρήνη Ptolemæi eſt, lib. 6. cap. 2. quam ille Mediæ adjudicat. Vide Notas & Emend. num. XXXIX.

7. *Calliope.*] Καλλιόπη, πόλις Παρθυαίων, Stephano pag 347. & Appiano in Syriac. pag. 125.

8. *Hecatompylos.*] Græca appellatione, ob centum portas, ἑκατὸν πύλας. Parthorum hæc Arſacidarum regia, Straboni lib. XI. pag. 514. De ea rurſum, ſect. 29. Aïunt nunc eſſe *Iſpaham*: eſt enim in Parthia vetere, quæ nunc *Erack*.

9. *Abeſt a portis.*] Caſpiis videlicet, quo eorum olim ditio pertinuit, inquit Strabo, loc. cit. De intervallo leviter a Plinio diſſidet Apollodorus apud eundem Strabonem, pag. 514. qui ſpatium illud eſſe cenſeat ſtadiorum MDCCLX. quæ millia paſſuum efficiunt CCXX. Brevius aliquanto facit Ammianus, lib. 23. pag. 254. mille duntaxat, & XL. ſtadiorum, hoc eſt, millium paſſ. CXXX. quod propius ad Plinianam menſuram accedit. Eratoſthenis menſura apud Strab. in mendo cubat, ἐννεακοσίους pro ἑπτακοσίους, manifeſto errore ſcribens, quem prodit ſumma quæ ex ſingulis intervallis colligitur.

10. *Gens Caſpia.*] Ad Caſpium litus, in Armeniæ confinio, Ptolem. l. 6. c. 2.

11. *Retrorſus.*] Verſus ſeptentrionem.

12. *DCC. mill.*] Eratoſthenes apud Strabon. loc. cit. ſtadia numerat quinquies millia, & LX. ἀπὸ τοῦ Κύρου ἐπὶ Κασπίας πύλας, πεντακισχιλίους ἑξακοσίους. Colligit hæc menſura millia paſſuum fere DCXXXIII.

13. *Hunc enim cardinem.*] Hinc duci omnis menſuræ initium, hinc intervalla dignoſci voluerunt ulteriorum regionum.

Magni itinera fecere, ab iis portis ad Indiæ principium, [1] stadia XV. M. sexcenta octoginta prodendo : ad Bactra oppidum, quod appellant [2] Zariaspa, MMM. septingenta. [3] Inde ad Jaxartem amnem, V.

Caput XVI.

XVIII. [4] A Caspiis ad orientem versus regio est, [5] Apavortene dicta, & in ea fertilitatis inclytæ locus [6] Dareïum. Mox gentes [7] Tapyri, Anariacæ, Stauri, Hyrcani, a quorum litoribus idem mare Hyrcanium vocari incipit, [8] a flumine Syderi. [9] Citra id amnes Maxeras, Stratos, omnia [10] ex Caucaso. [11] Sequitur regio Margiane, apricitatis inclytæ, sola in eo tractu vitifera, undique inclusa montibus amœnis, [12] ambitu stadiorum mille quingentorum, difficilis aditu propter arenosas solitudines per CXX. mill. passuum, & ipsa contra Parthiæ tractum sita : [13] in qua Alexander Alexandriam condiderat. Qua diruta a barbaris, [14] Antiochus Seleuci filius, co-

Notæ.

1. *Stadia quindecim &c.*] Eratostheni loc. cit. sunt tantum stadia quindecim millia cum quingentis, *ἱμϕ*, *μύριοι πεντακισχίλιοι φ'*. Sunt passuum millia amplius decies novies centena.

2. *Zariaspa.*] Strabo loc. cit. εἶτ' εἰς Βάκτρα τὴν πόλιν, ἣ καὶ Ζαριάσπα καλεῖται, τρισχίλιοι ἑπτακόσιοι, sic enim legendum ex Plinio. Efficit hæc summa fere CCCCLXIII. mill. pass. De Zariaspis etiam Stephan.

3. *Inde ad Jaxartem.*] Strabo, ex MSS. loc. cit. εἶτ' ἐπὶ τὸν Ἰαξάρτην ποταμὸν ἐφ' ὃν Ἀλέξανδρος ἧκεν ὡς πεντακισχιλίους. Stadiorum quinque millia, efficiunt DCXXV. mill. pass.

4. *A Caspiis.*] A Caspiorum gente, & litore Caspio. Solinus hæc descripsit a Plinio, cap. 48. pag. 75.

5. *Apavortene.*] Ita MSS. omnes. Isidorus Characenus in Σταθμοῖς, p. 188. Ἀπαυαρκτικὴν, & Ἀπαυαρκτικηνὴν appellat ab urbe cognomine. Justinus mox laudandus, *Zapavortene.*

6. *Dareïum.*] Δαρήιον. Vide Notas & Emend. num. XL.

7. *Tapyri.*] Ταπύρους & Ἀναριάκας Strabo quoque cum Hyrcanis copulat, lib. XI. pag. 514. De Stauris apud ceteros silentium. De Anariacis superius, sect. 15. De Tapyris, Dionys. in Perieg. v. 733. Hyrcaniæ vicinos facit Polybius, lib. 5. pag. 542. Alii sunt Ptolemæi in Margiana Τάπουροι, lib. 6. cap. 10. Hyrcaniæ regioni nomen hodie *Tabarestan*: Tapyrorum, & Anariacarum, *Gilan.*

8. *A flumine Syderi.*] In extrema Hyrcania versus ortum, citra Oxum amnem.

9. *Citra id.*] Citra id flumen, retrorsus versus occasum in eadem Hyrcania amnes sunt, Maxeras Μάξηρας Ptolemæo, lib. 6. cap. 9. unde & accolis nomen Μαξηραι. Et Stratos, eidem Ptolemæo Στράτων e Media per Anariacas in Caspium fluens. Vide Notas & Emend. num. XLI.

10. *Ex Caucaso.*] Id nomen commune montibus iis quibus Persarum regna omnia veluti prætexuntur.

11. *Sequitur regio.*] Hæc iisdem verbis Solinus, cap. 48. pag. 75. & Martianus, lib. 6. cap. de Assyria, pag. 222. Sequitur porro Margiana Hyrcaniam ab oriente.

12. *Ambitu stadiorum.*] Consentit & Strabo, lib. XI. pag. 516.

13. *In qua Alexander.*] In Margiana videlicet, ut recte Solinus intellexit, loc. cit.

14. *Antiochus.*] Ejus nominis primus, Seleuci Nicatoris F. Soter cognominatus. Strabo loc. cit.

dem loco [1] restituit Syriam. Nam interfluente Margo, qui corrivatur [2] in Zotale, is maluerat illam [3] Antiochiam appellari. Urbis amplitudo circuitu [4] LXX. stad. [5] In hanc Orodes Romanos, Crassiana clade captos deduxit. Ab hujus excelsis per juga Caucasi protenditur ad Bactros usque [6] gens Mardorum, fera, sui juris. [7] Ab eo tractu gentes Ochani, [8] Chomari, Berdrigei, [9] Harmatotrophi, Bomarei, [10] Comani, Marucæi, [11] Mandrueni, [12] Iatii. Flumina : Mandrum, Gridinum : ultraque [13] Chorasmii, [14] Candari, [15] Attasini, [16] Paricani,

NOTÆ.

1. *Restituit Syriam.*] Loci sententia hæc est : Alexandria diruta a barbaris, eodem loco urbem Antiochus instauravit, ac Syriam repræsentare voluit, hoc est, Syrio nomine insignire. Antiochiam igitur potius quam Alexandriam, jussit appellari, quod eam Margus amnis interflueret, ad similitudinem Antiochiæ Syriæ, quæ Oronte amne dividitur, ut dictum est, lib. 5. sect. 18. Vide Notas & Emendationes, num. XLII.

2. *In Zotale.*] Agri nomen id est, ubi Margus in rivos deducitur, ad irrigandam regionem. Atque hinc est quod Isidorus Characenus, in Σταθμοῖς, pag. 188. irriguam hanc Antiochiam vocat, ἐν Μαργιανῇ Ἀντιόχεια ἡ καλουμένη ἔνυδρος. A Margo amne Margianæ nomen.

3. *Antiochiam.*] Ἀντιόχεια Μαργιανὴ Ptolemæo, lib. 6. cap. 10. & Stephano, pag. 88. Martianus loc. cit. ut furtum dissimularet, & eum secutus Solinus, Seleuciam aïunt fuisse appellatam de familiæ nomine.

4. *LXX. stad.*] Ita libri omnes, etiam MSS. Martianus tamen, & Solinus, quinque addunt stadia. Porro LXX. stadiis fere millia passuum novem continentur.

5. *In hanc.*] Solinus, cap. 48. pag. 75. De Orode Parthorum rege, & Crassi clade, Plutarchus in Crasso.

6. *Gens Mardorum.*] In parte Margianæ orientali, qua Bactros contingit. Ab Amardis, de quibus superius sect. 15. & appellatione & situ diversi.

7. *Ab eo tractu.*] Versus boream, & exortum Solis æstivum. Ex his Mela hos nominat, lib. 1. cap. 2. Candaros, Parianos, Harmatotrophos, Comaros, Choamanos.

8. *Chomari.*] Χόμαροι Ptolemæo, in Bactriana, lib. 6. cap. XI.

9. *Harmatotrophi.*] Qui curules equos alunt, unde ἁρματοτροφεῖν, & ἁρματοτροφία.

10. *Comani.*] Idem atque Κῶμοι Ptolemæi, loc. cit. & Melæ *Comari.* Nisi forte *Thomanii* satius legi fuerit, Θωμάνιοι, quos Herod. l. 3. Thalia, n. 117. cum Chorasmiis, Hyrcanisque, jungit.

11. *Mandrueni.*] Ab amne Mandro. Μαρδυηνοὶ, credo, Ptolemæi, lib. 6. cap. 12. in Sogdiana.

12. *Iatii.*] Ἰάτιοι Ptolemæo, loc. cit.

13. *Chorasmii.*] Χωράσμιοι Dionysio Perieg. v. 746. Athenæo, lib. 2. pag. 70. aliisque. Ptolemæo, loc. cit. in Sogdiana. Hi patria pulsi in Syriam penetravere olim, unde Francos fugarunt, anno 1244. Vincent Bellov. lib. 29. & 31. Straboni, lib. XI. pag. 513. Χωρασμυσιοί.

14. *Candari.*] Et hi quoque in Sogdiana Polemæo, Κάνδαροι. Alii sunt ab istis Gandari Indiæ populi : de quibus Hesychius : Γάνδαρος ὁ ταυροκράτης παρ' Ἰνδοῖς, a fortitudine sic appellati. Salmasius, ut hos cornutos faceret, legit ταυροκέρατος.

15. *Attasini.*] Ἀττάσιοι Straboni, lib. XI. pag. 513.

16. *Paricani.*] Stephanus : Παρικάνη, πόλις Περσική .... τὸ ἐθνικὸν, Παρικάνιοι, καὶ Παρίκανοι. Forte ii sunt quos Βαρκανίους vocat Ctesias apud Photium in Bibl. cod. 73. pag. 109. Παρικάνιοι Herodoto, lib. 3. Thalia, pag. 200. n. 93. & lib. 7. Polymn. pag. 408.

[1] Sarangæ, [2] Parrhasini, [3] Maratiani, Nasotiani, [4] Aorsi, Gelæ, quos Græci [5] Cadusios appellavere, [6] Matiani. [7] Oppidum Heraclea, ab Alexandro conditum: quod deinde subversum ac restitutum, [8] Antiochus [9] Achaïda appellavit: [10] Derbices, quorum medios fines secat [11] Oxus amnis, ortus [12] in lacu Oxo: [13] Syrmatæ, [14] Oxydracæ, Heniochi, [15] Bateni, [16] Saraparæ, Bactri, quorum oppidum [17] Zariaspe (quod postea Bactrum) [18] a flumine appellatum est. [19] Gens hæc

Notæ.

1. *Sarangæ.*] Σαράγγαι Herod. loco posterius appellata.

2. *Parrhasini.*] Solinus & Strabo *Parrhasios* vocant.

3. *Maratiani.*] Vide Notas & Emend num. XLIII.

4. *Aorsi, Gelæ.*] Gentes illis fortasse cognomines, quæ alio in tractu terrarum nominantur. Namque sunt & Aorsi ad Tanaïm, & Gelæ ac Legæ prope Albaniam & Amazones. Sunt & prope Jaxartem fluvium Ἄορσοι apud Ptolem. lib. 6. cap. 14. de quibus modo Plinius.

5. *Cadusios.*] Non illos quidem, quos Albanis esse confines diximus, sect. 15. sed in Sogdiana sitos, ultra Caspium mare, Gelas cognominatos.

6. *Matiani.*] Ματιανοὶ quos cum Καδδουσίοις conjungit Polybius lib. 5. pag. 542.

7. *Oppidum Heraclea.*] Solinus, cap. 48. pag. 75. Hæc Stephani Ἡράκλεια, μεταξὺ Σκυθίας, καὶ Ἰνδικῆς.

8. *Antiochus.*] Seleuci F. de quo supra.

9. *Achaïda.*] De Achæi nomine, qui Laodices, Antiochi matris, nepos ex fratre fuit. Diversa porro hæc Achaïs est ab Achaïa Strabonis, lib. XI. pag. 516. quæ urbs Ariæ, ad Margianæ meridiem sitæ: hæc eidem Margianæ provinciæ ad septentrionem superjacet, prope Oxum amnem. Tota adeo provinciæ unius, aut alterius etiam, latitudine ambæ inter se dissident: nequicquam eas confundente Salmasio, in Solin. pag. 984.

10. *Derbices.*] Δέρβικες Straboni, lib. XI. pag. 514. in Hyrcania: in Margiana circa Oxum iidem Δερβίκκαι appellati a Ptolemæo, lib. 6. cap. 10.

11. *Oxus amnis.*] Ὦξος Græcis: quem Araxim alii appellarunt, & cum vero Araxe Armeniæ sæpe confuderunt: quod animadversum deinde a Viro Cl. Du-Cangio vidimus, in Notis ad Niceph. Bryen. pag. 301. *Gihon* & *Gich n* amnem eum Arabes vocant, ut recte monet Paulus Rhamnusius in Geogr. In latus orientale Caspii maris delabitur. In ostio urbs est hodieque insignis *Zahaspa*, Avicennæ Philosophi, ut creditur, patria.

12. *In lacu Oxo.*] Solin. cap. 49. pag. 76. Ὀξιανὴ λίμνη Ptolemæo, lib. 6. cap. 12.

13. *Syrmatæ.*] Iidem Συρμάται Stephano, qui Σαυρομάται.

14. *Oxydracæ.*] Vide Notas & Emend. num. XLIV.

15. *Bateni.*] Solinus, loc. cit.

16. *Saraparæ.*] Ita MSS. omnes. Forte Σαλατάραι Ptolemæi, lib. 6. cap. XI. qui Bactrianæ septentrionalia, juxta Oxum fluvium tenere dicuntur.

17. *Zariaspe.*] De quo sup. sectione diximus.

18. *A flumine.*] Non Bactri a flumine, sed Zariaspis nomen scito traxisse. Idcirco hæc verba, *quod postea Bactrum*, parenthesi inclusimus: ne te, ut Solinum, in fraudem impellerent. Ζαριάσπης, sive Ζαρίασπις amnis a Ptolemæo memoratur, lib. 6. cap. XI.

19. *Gens hæc.*] Bactriana regio, inquit, a tergo est Paropamisi montis, quo monte ea a meridie clauditur: nec toto tamen: sed ea jugorum parte duntaxat, quæ ex adverso mittit Indum amnem. Hæc omnia mire perturbat Solinus, dum illustrare nititur. Aversa sunt latera montis, quæ boream: adversa, quæ meridiem spectant.

obtinet aversa montis Paropamisi, [1] ex adversus fontes Indi: includitur flumine [2] Ocho. [3] Ultra Sogdiani, oppidum [4] Panda, & in ultimis eorum finibus [5] Alexandria ab Alexandro Magno conditum. Aræ ibi sunt [6] ab Hercule [7] ac Libero patre constitutæ, [8] item Cyro, [9] & Semiramide, atque [10] Alexandro: finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarum, includente flumine [11] Jaxarte, quod [12] Scythæ Silin vocant: Alexander militesque ejus, [13] Tanaïn puta-

NOTÆ.

1. *Ex adversus fontes.*] Ita MSS. omnes, pro *ex adverso fontis.*

2. *Ocho.*] Ὦχος est, qui in Oxum influit, Bactrianamque claudit ab occasu. Ptolem. lib. 6. cap. XI.

3. *Vltra Sogdiani.*] *Vltra hos*, inquit Solinus, Bactros scilicet, *Panda oppidum Sogdianorum* &c. Hodie *Zagatay* in Tartaria, ultra Oxum amnem, qui Bactrios a Sogdiis dividit, inquit Strabo, lib. XI. pag. 517.

4. *Panda.*] Ita MSS. cum Solino, loc. cit. & Martiano, lib. 6. pag. 223. Meminit Paracandæ in Sogdiana Strabo loc. cit. & Arriano, lib. 3. Exped. Alex. Sed ab Alexandro ea eversa dicitur: Panda stetisse etiam tum videtur.

5. *Alexandria.*] Ἀλεξάνδρειαν ἐσχάτην appellat Ptolemæus, lib. 6. cap. 12. quoniam in finibus Sogdianorum ultima. Appiano in Syriacis, pag. 125. ἐν Σκύθαις Ἀλεξανδρέσχατα. Stephano, ἐν τῇ Σογδιανῇ, παρὰ Παροπαμισάδαις.

6. *Ab Hercule*] Solinus, loc. cit. Has aras Herculei itineris fines esse ea terrarum parte existimant, ut cum columnis quæ sunt ad Gades, simile quiddam habere videantur.

7. *Ac Libero Patre.*] Bacchi expeditiones in Indiam describit Lucianus in Baccho. Columnas ibi arasve statuisse, auctor est præter ceteros Festus Avienus, in descript. Orbis, pag. 835. quibus pares & in Sogdiana positæ nunc dicuntur.

Hic adstare procul Bacchi fert fama columnas,
Vltimus oceani qua terras alluit æstus,
Indica qua rupes tumet extima.

Et versu 1390.

Oceani Eoi prætento denique Bacchus
Litore, & extrema terrarum victor in ora
Ducit laurigeros post Indica bella triumphos:
Erigit & geminas telluris fine columnas,
Invisitque dehinc Ismeni fluminis undam.

Accepit hoc a Dionysio Perieg. vers. 624. & Apollod. lib. 3. de Diis, pag. 175.

8. *Item Cyro. &c.*] Solinus, loc. cit. Ubi certe metam expeditionum suarum Cyrus posuit, ibi urbem suo nomine Κυρέσχατα condidit, ut dicemus in Notis & Emend. num. XCVII.

9. *Et Semiramidis.*] Semiramidis columnæ appositam inscriptionem recitat Polyænus, lib. 8. Strateg. pag. 598.

10. *Alexandro.*] Curtius, lib. 9. Alexandri aræ cujusmodi fuerint, prolixe describit, cap. 9. pag. 361. Sed eæ in India: in Sogdiana Plinianæ.

11. *Jaxarte.*] Ἰαξάρτης. In mare Caspium ab oriente æstivo devolvitur.

12. *Scythæ Silin.*] Quo nomine appellant & Tanaïn, ut dictum est sect. 7.

13. *Tanaïn putavere.*] Unde Alexandriam, de qua proxime dictum est, ad Tanaïm conditam Arrianus ait, hoc est, ad Jaxartem, lib. 4. Exped. Alex. Et Stephanus inter urbes, quibus Alexandria nomen est, hanc decimam octavam appellat, ἐπὶ τῷ Ταναΐδος. Deceptus hac nominum similitudine Ptolemæus, Alexandri aras ad Tanaïm Ponticum statuit, lib. 3. cap. 5. Cautius Eustathius in Dionys. pg. 10. ad Tanaïn Scythicum, hoc est, ad Jaxartem. Suidas, pag. 1212. Ἰαξάρτης, ὁ Τάναις ποταμός. Acesinen quoque Tanaïs nomine signatum in India, Stephanus prodidit, pag. 633.

vere esse. Transcendit eum amnem [1] Demodamas, Seleuci & Antiochi regum dux, quem maxime sequimur in iis: arasque Apollini Didymæo statuit.

C. XVII. XIX. [2] Ultra sunt Scytharum populi. [3] Persæ illos Sacas in universum appellavere a proxima gente, antiqui [4] Aramæos. Scythæ ipsi Persas, [5] Chorsaros: & Caucasum montem, [6] Groucasum, hoc est, nive candidum. Multitudo populorum innumera: & quæ cum Parthis [7] ex æquo degat. Celeberrimi eorum [8] Sacæ, [9] Massagetæ, [10] Dahæ, [11] Essedones, [12] Ariacæ, [13] Rhymmici, [14] Pæsicæ, Amardi, [15] Histi, Edones, Camæ, Camacæ, Euchatæ, Cotieri, Antariani, Pialæ, Arimaspi, antea Cacidari, Asæi, Oetei. Ibi Napæi interiisse dicuntur, & Apellæi. Nobilia apud eos flumina, Mandra-

Notæ.

1. *Demodamas.*] Vide Notas & Emendationes num. XLV.

2. *Vltra sunt.*] Hæc quoque Solinus, cap. 49. pag. 76.

3. *Persæ illos Sacas.*] Solinus, loc. cit. Herod. l. 7. Polymn. n 64. pag. 407. quem & Eustathius laudat in Dionys. v. 750. pag. 99.

4. *Aramæos.*] Ceterorum scriptorum nemo, qui quidem occurrat, Scythas Aramæos ait fuisse appellatos: id vero Syris nomen fuisse omnes confitentur. Strabo, lib. 16. pag 785. sub libri finem: Σύρους οἱ Ἕλληνες Ἀραμαίους ἐκάλουν. MSS. omnes, *Aramos.*

5. *Chorsaros.*] Vide Notas & Emend. num. XLVI.

6. *Groucasum.*] Ita R. 1. &c. Solinus, *Croucasim.*

7. *Ex æquo.*] Paribus institutis ac legibus. Solinus loc. cit.

8. *Sacæ.*] Strabo, lib. XI. pag. 511. Plerique Scytharum, inquit, qui a Caspio mari incipiunt, Dahæ Δάαι appellantur: orienti viciniores Massagetæ, & Sacæ, Μασσαγέται καὶ Σάκαι. Reliquos communi nomine Scythas dicunt: quanquam singuli populi sua nomina habent. Sacæ Ptolemæo supra Jaxartis fontes, atque adeo in orientali parte regionis illius sedes habuere, quam nunc *Zagatay*, & regnum *Samarcand*, appellamus. Ceteri ad boream vergebant, ubi nunc deserta Tartaria est.

9. *Massagetæ.*] Quorum regina Tomyris Cyrum devicit. Herod. l. 1. sub finem.

10. *Dahæ.*] Δάαι, Σκυθικὸν ἔθνος, Stephano. Virgil. lib. 8. Æneïd. v. 728.
Indomitique Dahæ.

11. *Essedones.*] Ἰσσηδόνες Herodoto, lib. Clio, n. 201. pag. 84 Solino, *Essedones.*

12. *Ariacæ*] Ptolemæo, lib. 6. cap. 14. Ἀριάκαι, παρὰ τὸν Ἰαξάρτην.

13. *Rhymmici.*] Ῥύμμικοι, a Ῥύμμῳ amne cognominati, in Scythia quæ est intra Imaum montem, Ptolemæo, lib. 6. cap. 14.

14. *Pæsicæ, Amardi.*] Et hos pariter Mela conjungit, lib. 3. cap. 5. pag. 54. Ptolemæo, lib. 6. cap. 12. haud procul amne Jaxarte, & Oxo, Πάσικας locat, pro Παισίκας, ut arbitror. Iidem Apasiacæ nominati, ut Mardi Amardi quoque dicti sunt. Stephanus: Ἀπασιάκαι Μασσαγετῶν ἔθνος, ex Strabone, lib. XI. Et Polyb. lib. 10. οἱ δ᾽ Ἀπασιάκαι Νομάδες κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον Ὤξου, *habitabant inter Oxum amnem.* Mardorum autem appellationem latronibus omnibus, fugitivisque montium incolis inditam a Persis fuisse jam antea monuimus, sect. 5.

15. *Histi.*] Forte Ἰαστὰι Ptolemæi, lib. 6. cap. 14. in Scythia quæ est intra Imaum montem, haud procul a Rhymmicis montibus, παρὰ τοῦ Ἰάστου ποταμοῦ, a fluvio cognomine appellati, qui Jaxarti est proximus. De Arimaspis nos alibi. Πιάλαι Ptolemæi in Serica sunt, lib. 6. cap. 16. a Plinianis remotissimi,

gæum & Caspasium. Nec in alia parte major auctorum inconstantia: credo propter innumeras vagasque gentes. [1] Haustum ipsius maris dulcem esse & Alexander Magnus prodidit: & M. Varro, talem perlatum Pompeio, juxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentium amnium victo sale. Adjicit idem, Pompeii ductu exploratum, [2] in Bactros septem diebus ex India perveniri [3] ad Icarum flumen, quod in Oxum influat: [4] & ex eo per Caspium in Cyrum subvectas, quinque non amplius dierum terreno itinere, ad Phasin in Pontum Indicas posse devehi merces. Insulæ toto eo mari multæ, vulgata una maxime [5] Tazata.

XX. [6] A Caspio mari Scythicoque oceano, [7] in Eoum cursus inflectitur, ad orientem conversa litorum fronte. Inhabitabilis [8] ejus prima pars, a Scythico promontorio, ob nives: proxima inculta, sævitia gentium. [9] Anthropophagi Scythæ insident, humanis corporibus vescentes. Ideo juxta vastæ solitudines, ferarumque multitudo, haud dissimilem hominum immanitatem obsidens. Iterum deinde Scythæ. Iterumque deserta cum belluis, usque ad jugum incubans mari, [10] quod vocant Tabin. Nec ante dimidiam ferme longitudinem

Notæ.

1. *Haustum ipsum.*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, cap. 19. pag. 38. De haustu maris ejus dulci, eadem Polycletus apud Strab. lib. XI. pag. 509.

2. *In Bactros.*] Ex India Bactros usque, ubi flumen Icarum in Oxum influit, septem diebus pervenire posse. Plinium Solinus non intellexit, qui Pompeïum ipsum existimet in Bactros usque penetrasse.

3. *Ad Icarum.*] Septem amnium nomina, qui in Oxum delabuntur, recitat Ptolemæus, lib. 6. cap. XI. hunc prætermisit: nisi eorum aliquis gemina donatus appellatione sit.

4. *Et ex eo.*] Ex Icaro ait in Oxum, ex eo in Caspium mare: inde in Cyrum amnem, qui Armeniæ Albaniæque fines interluit: ex Cyro deinde quinque dierum tantum iter esse terrenum ad Phasin, qui in Pontum decurrit. Strabo, lib. XI. pag. 509.

5. *Tazata.*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. *Zazata.* Sed ut ut est de nomine, eam esse insulam, quæ Ptolemæo, lib. 6. cap. 9. contra litus Hyrcaniæ Τάλγα appellatur, situs ipse declarat.

6. *A Caspio mari.*] A Caspio mari, inquit, in Scythicum oceanum, per angustum illud fluentum, de quo superius diximus: inde in Eoum mare cursus inflectitur, ubi litora orientem frontem obvertunt.

7. *In Eoum.*] Ita M S S. omnes. Ipsa quoque oratio postulat hinc novæ sectionis initium duci. Libri hactenus editi, *in eam.*

8. *Ejus prima pars.*] Sunt hæc accepta a Pomponio Mela, lib 3. cap. 7. Ejus maris ora extrema, ubi Scythicum promontorium, ad illas freti angustias, unde in Caspium erumpere Scythicus oceanus credebatur, versus septentrionem. Ibi nunc sunt deserta Tartariæ, ultra amnem Obium.

9. *Anthropophagi &c.*] Hæc Solinus a Plinio mutuatur, cap. 15. pag. 34. & Martianus, lib. 6. cap. de Perside, pag. 223.

10. *Quod vocant Tabin.*] Hæc Plinius a Pomponio, lib. 3. cap. 7. pag. 58. Ipsius id oceani nomen esse Solinus putavit, cum sit ea jugi, seu montis appellatio, in ultimo mucrone Tartariæ, quæ spectat orientem æstivum: *la vieille Tartarie.*

ejus oræ quæ ſpectat æſtivum orientem, inhabitatur illa regio.

[1] Primi ſunt hominum, qui noſcantur, [2] Seres, [3] lanicio ſilvarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus feminis noſtris labor redordiendi fila, rurſumque texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, [4] ut in publico matrona tranſluceat. Seres mites quidem, [5] ſed & ipſis feris perſimiles cœtum reliquorum mortalium fugiunt, [6] commercia exſpectant. Primum eorum noſcitur flumen [7] Pſitaras, proximum [8] Cambari: tertium Lanos, a quo [9] promontorium Chryſe: ſinus Cyrnaba: flumen Atianos: ſinus, & gens [10] hominum Attacorûm, apricis ab omni noxio afflatu ſecluſa collibus, eadem, qua Hyperborei degunt,

Notæ.

1. *Primi ſunt hominum.*] Tranſcribit hæc Solinus, cap. 50. pag. 77.

2. *Seres.*] Quorum regio Serica Σηρικὴ Ptolemæo, lib. 6. cap. 16. Hodie *le Cathay, & la partie ſeptentrionale de la Chine.*

3. *Lanicio ſilvarum.*] Nobiles, inquit, ſunt Serum ſilvæ, quæ lanicium præbent: ſunt enim cuidam arborum generi lanata folia, eaque candida, quæ primum perfunduntur aqua, mox depectuntur: tum ducuntur in fila, ac denique nentur in ſubtegmina. Hæc Serum texta, quod eſſent denſata preſſius, mulieres Europææ ſolvebant, texebantque rurſum: hic illis geminus labor. Horum meminit Maro, lib. 2. Geog.

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres.

Ammianus item, lib. 23. pag. 258. ubi ſilvas ſublucidas vocat. Vide quæ dicturi ſumus, lib. XI. ſect. 26 & l. 12 ſect. 23

4. *Vt in publico.*] Solinus, cap. 50. pag. 77. Seneca egregie, lib. 7. de Benef. *Video ſericas veſtes, ſi veſtes vocandæ ſunt, in quibus nihil eſt, quo defendi corpus, aut denique pudor poſſit: quibus ſumptis, mulier parum liquido nudam ſe non eſſe jurabit: Hæc ingenti ſumma ab ignotis etiam ad commercium gentibus accerſuntur, ut matronæ noſtræ ne adulteris quidem plus ſui in cubiculo, quam in publico oſtendant.* Vide quæ dicemus lib. XI. ſect. 26.

5. *Sed & ipſis feris.*] Si gentis animum, ſi mores contemplere, nihil neque mitius, neque cultius eſſe poteſt. Si legem ſancitam, de non admittendis hoſpitibus, quorum commercia expetant, feri videri merito, ac dici poſſint. Martianus, lib. 6. cap. de Perſide, pag. 223. *Seres aliarum gentium homines aſpernantur, & appoſitione mercium ſine colloquio gaudent implere contractum.* Vide & Ammianum, loc. cit.

6. *Commercio exſpectant.*] Ita Reg. 1. Colb. 2. *Expetunt*, Colb. 1. Contra fidem codicum, ac ſcriptorum veterum mentem Salmaſius legit, *deſpectant*: ſecutus, credo, Solinum, qui Plinii verba perperam intellecta, in alienam, ut ſolet, torquet ſententiam.

7. *Pſitaras.*] Is eſſe videtur, qui in regno *Cathay*, Tenduc urbem præterfluit, & in Eoum mare devolvitur. Ptolemæo, lib. 6. cap. 16. Οἰχάρδυς.

8. *Cambari.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. Si quid affinitas nominis favere nunc conjecturæ poteſt, id amni nomen eſſe videbitur, qui urbem Cathaii ampliſſimam *Cambalu* dividit.

9. *Promontorium Chryſe, &c.*] Vide Notas & Emend. num. XLVII.

10. *Hominum Attacorûm.*] Hoc eſt, Attacorarum. Neque enim deſcendit hoc nomen a recto Attaci, ſed ab Ἀτλακόραι, qui Ptolemæo, lib. 6. cap. 16. in Serica, Ἠταγούροι. Unde ſubjungit ſtatim Plinius, *Ab Attacoris*, non *ab Attacis*. Hæc porro de iis totidem verbis narrant Solinus, cap. 51. pag. 77. & Martianus, lib. 6. cap. de Perſide, pag. 225.

temperie,

temperie. De iis privatim condidit volumen Amometus, sicut Hecatæus de Hyperboreis. Ab Attacoris gentes [1] Phruri, & Tochari: [2] & jam Indorum Casiri, introrsus ad Scythas versi, humanis corporibus vescuntur. [3] Nomades quoque Indiæ vagantur. Sunt qui [4] ab Aquilone contingi ab ipsis & [5] Ciconas dixere, & Brysanos.

XXI. [6] Sed unde plane constent gentes, Emodi montes assurgunt, Indorumque gens incipit, non Eoo tantum mari adjacens, verum & meridiano, quod [7] Indicum appellavimus: [8] quæque pars orienti adversa recto prætenditur spatio, ad flexum & initium Indici maris XVIII. LXXV. mill. passuum colligit. Deinde [9] qua flectitur in meridiem XXVI. LXXV. mill. pass. ut Eratosthenes tradit, usque ad Indum amnem, qui est ab occidente finis Indiæ. Complures autem totam ipsius longitudinem XL. dierum noctiumque velifico navium cursu determinavere: & a septentrione ad meridiem [10] XXVIII. quinquaginta mill. passuum. Agrippa longitudinis XXXIII. latitudinis XXIII. prodidit. [11] Posidonius ab æstivo Solis ortu ad hibernum exortum metatus est eam, adversam Galliæ statuens, quam ab occi-

NOTÆ.

1. *Phruri, & Tochari.*] Φρῦροι, & Τόχαροι. Vide Notas & Emend. num. XLVIII.

2. *Et jam Indorum Casiri.*] Et Casiri, inquit, qui potius Indicæ videntur ditionis esse, quam Serici juris. Hi sunt quos Κασίους Ptolemæus vocat, lib. 6. cap. 15. & 16. & Κασίων χώραν. Hi a mari semoti introrsus versus Scythias & occasum recedunt.

3. *Nomades*] Νομάδες vocantur pecuariæ rei dediti, ubicumque demum ii sint, gens vaga, & a pabulis mutandis nomen sortita.

4. *Ab Aquilone.*] Inter exortum Solis æstivum, & septentrionem.

5. *Ciconas dixêre, & Brysanos.*] Quasi Ciconum, Brysarumque Europæorum colonos, de quibus egimus, lib. 4. sect. 18.

6. *Sed unde plane.*] Sed in ea parte terrarum, unde gentes, quæ citimæ sunt, plane sunt & liquido exploratæ, Emodi Ἡμωδοὶ montes assurgunt, & gens ibi Indorum incipit. Vide Notas & Emend num. XLIX.

7. *Indicum appellavimus.*] Sect. 14.

8. *Quæque pars.*] Et quæ pars Indicæ regionis orienti obvertitur, rectoque ac longo prætenditur spatio, usque ad eum locum, ubi se mare flectit, curvatque ad meridiem, & incipit Indicum appellari: id inquam, ejus oræ spatium colligit XVIII. hoc est, decies & octies centena septuaginta quinque millia passuum. Strabo lib. 15. pag. 689. ait esse μυρίων καὶ ἑξακισχιλίων σταδίων, sedecim millium stadiorum, quæ millia passuum efficiunt omnino vicies centena millia.

9. *Qua flectitur.*] Latere meridiano obtinet vicies & quater centena LXXV. millia passuum. Strabo loc. cit. ex Eratosthene, novem & decem millia stadiorum, quæ efficiunt vicies & ter centena LXXV. millia pass. ut in Pliniano contextu pro XXIIII. scribendum sit fortasse. XXIII.

10. *XXVIII. quinquaginta.*] Hoc est, vicies & octies centena quinquaginta millia pass. Vide Strab. lib. 15. pag. 690. Sic Agrippæ mensura accipienda est: longitudinis quidem, tricies & ter centenûm millium pass. latitudinis, ter & vicies.

11. *Posidonius.*] Hæc similiter Solinus ex Posidonio, cap. 52. pag. 78.

dente æſtivo ad occidentem hibernum metabatur totam [1] a Favonio. [2] Itaque adverſam ejus venti afflatu juvari Indiam, ſalubremque fieri, haud dubia ratione docuit. Alia illius cæli facies, alii ſiderum ortus: binæ æſtates in anno, [3] binæ meſſes, media inter illas hieme Eteſiarum flatu: [4] noſtra vero bruma lenes ibi auræ, mare navigabile. [5] Gentes ibi & urbes innumerabiles, ſi quis omnes perſequi velit. [6] Etenim patefacta eſt non modo Alexandri Magni armis, regumque, qui ei ſucceſſere, circumvectis etiam in Hyrcanium mare, & Caſpium, Seleuco & Antiocho, præfectoque claſſis eorum [7] Patrocle: verum & aliis auctoribus Græcis, qui cum regibus Indicis morati (ſicut Megaſthenes, & Dionyſius a Philadelpho miſſus ex ea cauſa) vires quoque gentium prodidere. [8] Non tamen eſt diligentiæ locus, adeo diverſa & incredibilia traduntur. Alexandri Magni comites in eo tractu Indiæ, quem armis ſubegerant, ſcripſerunt [9] quinque millia oppidorum fuiſſe, [10] nullum Co minus, [11] gentes IX. [12] Indiamque tertiam partem eſſe terrarum omnium, multitudinem populorum innumeram, probabili ſane ratione. Indi enim prope gentium ſoli [13] nunquam migravere finibus ſuis. Colliguntur a Libero patre ad

NOTÆ.

1. *A Favonio.*] Qui medius eſt inter utrumque occaſum, hibernum, & æſtivum: nam ab occidente æquinoctiali ſpirat, ut dictum eſt, lib. 2. ſect 46. Inde igitur ad utrumque occaſum ducta menſura Poſidonius Galliam metabatur. Vide Notas & Emend. num. L.

2. *Itaque adverſam.*] Ita M S S. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c. Forte, *averſam.* Spirat enim a tergo Indiæ Favonius, nempe ab occaſu æquinoctiali.

3. *Binæ meſſes.*] Martiani paraphraſis, lib. 6. de India, pag. 223. *Secunda æſtate annis ſingulis vegetatur, biſque frugem mittit: pro hieme Eteſias perfert.* Diximus de Eteſiis, lib. 2. ſect. 48.

4. *Noſtra vero.*] Cum nobis bruma eſt.

5. *Gentes ibi.*] Sic paulo poſt, *Par labor montes enumerare.* Vide Notas & Emendationes num. LIII.

6. *Etenim patefacta.*] Exſcripſit hæc Solinus, cap. 52. pag 78.

7. *Patrocle.*] Quem Ptolemæi Lagi triremium quoque præfectum appellat Pauſanias, lib 1. in Attic. pag. 1. De Megaſthene & Dionyſio diximus in Auctorum Indice.

8. *Non tamen eſt.*] Ita M S S. omnes, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. Tolet. Quamvis, inquit, Alexandri, & aliorum poſtmodum regum diligentia peragrata India, penitus cognitioni noſtræ addita videatur, (verbis Solini utor:) nihilominus adeo ſunt diverſa & incredibilia, quæ inde ad nos perferuntur, ut nulla extricari, illuſtrari, probarive diligentia noſtra poſſint.

9. *Quinque millia.*] Solinus, cap. 52. pag. 78.

10. *Nullum Co minus.*] Nullum ex iis oppidis circuitu minore fuit, quam ejus inſulæ oppidum, quæ Cos vocatur, Hippocrate alumno nobilis: cujus inſulæ ambitum diximus eſſe; ut plures quidem exiſtimant, centum millium paſſ. lib. 5. ſect. 36.

11. *Gentes novem.*] Vide Notas & Emend. num. LI.

12. *Indiamque.*] Solinus ex Plinio, loc. cit. Plinius ex Oneſicrito, apud Strab. lib. 15. pag. 689.

13. *Nunquam migravere.*] Solinus loc. cit.

Alexandrum Magnum [1] reges eorum CLIV. annis VI. M. CCCCLI. adjiciunt & menſes tres. Amnium mira vaſtitas. Proditur Alexandrum nullo die minus [2] ſtadia ſexcenta navigaſſe in Indo, nec potuiſſe ante menſes quinque enavigare, adjectis paucis diebus: & tamen [3] minorem Gange eſſe conſtat. [4] Seneca etiam apud nos tentata Indiæ commentatione ſexaginta amnes ejus prodidit, gentes duodeviginti centumque. [5] Par labor ſit montes enumerare. Junguntur inter ſe [6] Imaus, Emodus, Paropamiſus, Caucaſus, [7] a quibus tota decurrit in planitiem immenſam, & Ægypto ſimilem.

Verum ut [8] terrena demonſtratio intelligatur, Alexandri Magni veſtigiis inſiſtamus. Diognetus & Bæton itinerum ejus menſores, ſcripſere, a portis Caſpiis Hecatompylon Parthorum, [9] quot diximus millia eſſe: inde [10] Alexandriam Arion, quam urbem is rex condidit, [11] DLXVI. mill. [12] Inde ad Prophthaſiam Drangarum CXCIX. mill. Inde [13] ad Arachoſiorum oppidum DXV. mill. [14] Inde Ortoſpanum CCL. mill. [15] Inde Alexandri oppidum quinquaginta mill. In quibuſdam exemplaribus diverſi numeri reperiuntur: hanc urbem ſub ipſo Caucaſo eſſe poſitam. Ab ea [16] ad flumen Copheta, & oppidum

NOTÆ.

1. *Reges eorum CLIV. &c.*] Vide Notas & Emend. num. LII.

2. *Stadia ſexcenta.*] CLXXV. mill. paſſ.

3. *Minorem Gange.*] Arrianus in Indicis, pag. 514.

4. *Seneca etiam.*] In iis libris, qui temporum injuria interciderunt. Hauſerat id a Megaſthene, ut intelligimus, ex Arriano in Indicis, pag. 521. ita ſcribente: ἔθνεα δὲ Ἰνδικὰ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τὰ ἅπαντα λέγει Μεγασθένης, δυοῖν δέοντα.

5. *Par labor ſit.*] Vide Notas & Emend. num. LIII.

6. *Imaus.*] Cingitur fere montibus India: claudit Imaus ab Aquilone: Emodus, a ſeptentrione: Paropamiſus, a Coro: a Favonio, Caucaſus.

7. *A quibus tota.*] India.

8. *Terrenis.*] Itineris terreſtris.

9. *Quot diximus.*] Sect. 17.

10. *Alexandriam Ariōn.*] Hoc eſt, in Aria conditam, τὴν ἐν Ἀρίοις. Dicemus de ea, ſect. 25. ad ea verba, *Arius amnis, qui præfluit Alexandriam*, &c.

11. *DLXII. mill.*] Vide Notas & Emendationes num. LIV.

12. *Inde ad Prophthaſiam.*] De quo oppido, ſect. 25. Menſura Eratoſthenis ſtadiorum eſt mille & DC. εἶτ' εἰς Προφθασίαν τὴν ἐν Δραγγῇ, χιλίους χʹ. hoc eſt, mill. paſſ. CC. Uno milliari minor eſt Pliniana.

13. *Ad Arachoſiorum.*] De hoc oppido ſect. 25. ad ea verba, *Arachoſia cum oppido & flumine.* Intervallum porro idem apud Strabonem, εἰς Ἀραχωτοὺς τὴν πόλιν τετρακισχιλίους ἑκατὸν εἴκοσιν. Quater millia ſtad. efficiunt plane millia paſſ. DXV.

14. *Inde Ortoſpanum.*] Oppidum Paropaniſadarum Ptolemæo, lib. 6. cap. 18. in confinio Bactrianorum. Strabo lib. XI. pag. 514. εἶτ' εἰς Ὀρτόσπανα, ἐπὶ τὴν ἐκ Βάκτρων τρίοδον, διχιλίους. Inde ad Ortoſpana ad trivium e Bactricis. Stadia bis mille omnino ſunt millia paſſuum. CCL.

15. *Inde Alexandri.*] Oppidum illud intelligit, de quo ſect. 25. *Ad Caucaſum, … oppidum ab Alexandro conditum.*

16. *Ad flumen Copheta.*] Vide Notas & Emend. num. LV. De eo amne dicemus ſect. 23.

Indorum [1] Peucolaïtin, CCXXVII. mill. Inde ad flumen Indum & oppidum [2] Taxila, sexaginta mill. [3] Ad Hydaspen fluvium clarum, CXX. mill. [4] Ad Hypasin non ignobiliorem, [5] XXIX. CCCXC. [6] qui fuit Alexandri itinerum terminus, exsuperato tamen amne, [7] arisque in adversa ripa dicatis. Epistolæ quoque regis ipsius consentiunt his. [8] Reliqua inde Seleuco Nicatori peragrata sunt: ad Hesidrum, CLXVIII. mill. Iomanem amnem tantumdem. Exemplaria aliqua adjiciunt quinque millia passuum. Inde ad Gangen CXII. mill. Ad Rhodapham CXIX. mill. Alii CCCXXV. mill. in hoc spatio produnt. Ad Calinipaxa oppidum, CLXVII. D. alii CCLXV. mill. Inde ad confluentem Iomanis amnis, & Gangis, DCXXV. mill. plerique adjiciunt XIII. mill. ad oppidumque Palibothra CCCCXXV. [9] Ad ostium Gangis DCXXXVIII. mill. passuum.

Gentes, quas memorare non pigeat, a montibus Emodis, [10] quorum promontorium Imaus vocatur, incolarum lingua nivosum significante, Isari, Cosyri, Izgi, & per juga Chisiotosagi, multarumque gentium cognomen [11] Brachmanæ, quorum Maccocalingæ. Flumina: [12] Prinas, & Caïnas (quod in Gangem influit) ambo navigabilia. Gentes: Calingæ proximi mari, & supra Mandei, [13] Malli, quorum mons Mallus, finisque ejus tractus est Ganges.

NOTÆ.

1. *Peucolaïtin.*] Πευκελαῖτις Arriano in Indicis, pag. 516. qua in regione oriri Cophenem scribit.

2. *Taxila.*] Πόλιν Τάξιλα εὐμεγέθη appellat Strabo, lib. 15. pag. 691. Τὰ Τάξιλα Philostrato, lib. 2. de vita Apoll. cap. 9. pag. 79. ubi eam prolixe describit.: Τάξιλλαν idem vocat, cap. 6 pag. 69. Inter Indum pariter & Hydaspen, ab Arriano ponitur, lib. 5. de Exped. Alex. pag. 328.

3. *Ad Hydaspen.*] Ὑδάσπην, ubi Pori regio, ἡ Πώρου χώρα. Strabo, loc. cit. In Indum amnem decurrit.

4. *Ad Hypasin.*] Ita R. 1. 2. *Hypanim* Colb. 1. 2. cum Strabone, loc. cit. & Diod. lib. 2. Bibl. pag. 122. Ὕφασιν vocat Arrianus in Indicis, pag. 515. & Philostr. qui Danubio parem eum facit, lib. 3. de vita Apoll. cap. 1. pag 108. De eo rursum sect. seq.

5. *XXIX. CCCXC.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Hoc est, novem & viginti milliaria, cum trecentis & XC pass.

6. *Qui fuit Alexandri &c.*] Hæc quoque Solinus, cap. 52. pag. 78.

7. *Arisque.*] De quibus & nos ex Curtio diximus, sect. 18. & Philostratus agit pluribus, lib. 2. de vita Apoll. cap. 14 pag. 96.

8. *Reliqua inde.*] Quæ neque ab Alexandro Magno peragrata, nec ab ullo alio scriptore prodita.

9. *Ad ostium Gangis DCXXXVIII. mill.*] Strabo, lib. 15. pag. 689. stadiorum sex millia numerat: passuum hæc efficiunt DCCL. millia.

10. *Quorum promontorium.*] Pars in Aquilonem, & Eoum mare prosiliens.

11. *Brachmanæ.*] Non Philosophorum modo generis & sectæ nomen id fuit, sed & gentis diffusissimæ, cujus & Ptolemæus meminit, lib. 7. cap. 1. & Porphyrius, lib. 4. περὶ ἀποχῆς, ubi Brachmanum maximam partem degere in montibus ait, reliquos circa Gangem.

12. *Prinas & Caïnas.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. Arriano in Indicis, p. 514. Καΐνας, in Gangem influit.

13. *Malli.*] Μαλλοὶ Arriano, lib. 6. de Exped. Alex. pag. 387.

XXII. [1] Hunc alii incertis fontibus, ut Nilum, rigantemque vicina eodem modo, alii in Scythicis montibus nasci dixerunt. Influere in eum XIX. amnes. Ex iis navigabiles, [2] præter jam dictos, [3] Condochatem, Erannoboam, Cosoagum, Sonum. Alii cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere, dejectumque per scopulosa & abrupta, ubi primum molles planities contingat, in quodam lacu hospitari: inde lenem fluere, [4] ubi minimum, VIII. millia passuum latitudine: ubi modicum, stadiorum centum: altitudine nusquam minore passuum XX. * [5] novissima gente Gangaridum Calingarum: [6] regia Parthalis vocatur. [7] Regi LX. mill. peditum, equites mille, elephanti DCC. in procinctu bellorum excubant. CAPUT XVIII. *CAPUT XIX.

[8] Namque vita mitioribus populis Indorum multipartita degitur. Alii tellurem exercent, militiam alii capessunt, merces alii suas evehunt: res publicas optimi ditissimique temperant, judicia reddunt, regibus assident. Quintum genus celebratæ illic, & prope in religionem versæ sapientiæ deditum, voluntaria semper morte vitam [9] accenso prius rogo finit. Unum super hæc est semiferum ac plenum la-

NOTÆ.

1. *Hunc alii.*] Hæc Solinus iisdem verbis c. 52. pag. 78.

2. *Præter jam dictos.*] Sect. præced. Caïnan, & Jomanem

3. *Condochatem &c.*] Κονδοχάτην, Ἐραννοβόαν, Κοσσόανον, Σῶνον. Arrianus in Indicis, pag. 514. Vide Notas & Emendationes num. LVI.

4. *Vbi minimum.*] Conferri hæc possunt cum iis quæ ex Megasthene eodem de argumento Strabo refert, lib. 15. pag. 702. Martianus, lib. 6. cap. de India pag. 223. & Solinus, cap. 52. pag. 78.

5. *Novissima gente.*] Quæ gens postrema omnium occidentali latere Gangis ripas insidet, in ipsis amnis faucibus, Gangaridum Calingarum vocatur. In ulteriore ripa etiam Gangaridæ sedes habuerunt, sed non iidem Calangæ cognominati. De Gangaridum situ, cave Curtio credas, homini in Geographicis rebus haud satis perito De nomine, consentiunt Virgilius, lib. 3. Georg. v. 37. Ptolemæus, lib. 7. cap. 1. Γαγγαρίδαι. Vibius Sequester. pag. 346. aliique. Solus, opinor, Dionysius Perieg. v. 1144. Γαργαρίδας vocat. Diodorus Γανδαρίδας, lib. 2. Bibl. pag. 122.

6. *Regia Parthalis.*] Vide Notas & Emend. num. LVII. Non est *Bengala*: hæc enim ultra Gangem posita: Parthalis cis amnem fuit: etsi nunc quoque Bengalicæ ditionis.

7. *Regi LX mill.*] Ita MSS. omnes, & Solinus, qui hæc totidem deinceps verbis refert, cap. 52. pag. 78. Editi, LXX. mill.

8. *Namque vita.*] Solinus, loc. cit. Apuleïus, lib. 1. Florid. pag. 7. Diodorus, l. 2. Bibl. In septem omnino genera hominum describit ac digerit Arrianus in Indicis, pag. 530. 1. Sophistarum ac sapientum. 2. Agricolarum. 3. Armentariorum. 4. Opificum & negotiatorum. 5. Militantium. 6. Inspectorum. 7. Senatorum. Eadem habet Strabo, lib. 15. pag. 703. Hæc porro de mitioribus populis accipienda, qui vitam bonis artibus excultam degunt. De semifero genere deinde seorsim.

9. *Accenso prius rogo.*] Chegam Indum id fecisse Strabo refert, lib. 15. pag. 720. Calanum Gymnosophistam, Cicero, lib. 1. de Divin. n. 47. & Arrianus lib. 7. de Exped. Alex. pag. 444.

boris immensi, [1] & quo supra dicta continentur, venandi elephantes domandique. Iis arant, iis vehuntur, hæc maxime novere pecuaria: iis militant, dimicantque pro finibus. [2] Delectum in bella, vires, & ætas, atque magnitudo faciunt.

[3] Insula in Gange est magnæ amplitudinis gentem continens unam, [4] Modogalingam nomine. [5] Ultra siti sunt Modubæ, [6] Molindæ, [7] Uberæ cum oppido ejusdem nominis magnifico, Galmodroësi, Preti, Calissæ, Sasuri, [8] Passalæ, Colubæ, Orxulæ, Abali, Taluctæ. [9] Rex horum peditum L. M. equitum IV. mill. elephantorum CCCC. in armis habet. Validior deinde [10] gens Andaræ, plurimis vicis, XXX. oppidis, quæ muris turribusque muniuntur, regi præbet peditum C. M. equitum MM. elephantos M. Fertilissimi sunt auri [11] Dardæ, Setæ vero argenti.

[12] Sed omnium in India prope, [13] non modo in hoc tractu, potentiam claritatemque antecedunt [14] Prasiis, amplissima urbe ditissi-

NOTÆ.

1. *Et quo supra dicta.*] Sine quo stare ceteræ Reip. partes nequeunt: nam & ad militiam, & ad vecturam, & ad arationem, elephantorum opera non modo perutilis, sed necessaria est.

2. *Delectum in bella.*] Rectius quam *in bellua.*

3. *Insula in Gange.*] Solinus, loc. cit.

4. *Modogalingam.*] Quasi Galingis proximam, vel Galingarum ditionis. Sunt enim, ut diximus, in citeriore Gangis ripa Galingæ. Vide Notas & Emend. num. LVIII.

5. *Vltra.*] Ulteriorem jam Gangis ripam strictim cursimque lustrat: ubi regnum, quod hodie *Bengala* vocant.

6. *Molindæ.*] Forte Μορούνδαι Ptolemæi, lib. 7. cap 2. quos in India extra Gangem locat, & ad Gangaridas usque pertinere ait.

7. *Vberæ.*] Vide Notas & Emend. num. LVIII.

8. *Passalæ.*] Πασσάλαι Ptolemæo loc. cit. extra Gangem, parte Indiæ boreali Παζάλαι Arriano, in Indicis pag. 515. ad confluentem Oxymagis & Gangis. Cetera gentium portenta verius quam nomina, nusquam alibi adhuc a me comperta.

9. *Rex horum.*] Ad insulæ Gangeticæ incolas perperam hæc transfert Solinus, cap. 52. pag. 79. quæ ad *Taluctas* pertinent. Hodie, quantum ex situ licet conjectari, *le Royaume d'Arracan.*

10. *Gens Andaræ.*] *Le Royaume de Pegu*, cui ad Solis exortum Tunkinum objacet.

11. *Dardæ.*] Stephano, pag. Δάρδαι, Ἰνδικὸν ἔθνος. Straboni, lib. 15. pag. 706. Δέρδαι, quorum in agro formicæ aurum egerunt e cavernis, teste, præter Strabonem, Plinio, lib. XI. sect. 36. qui septentrionales Indos hos appellat: Montanos, & ad ortum positos, προσεῴους καὶ ὀρεινούς, Strabo.

12. *Sed omnium.*] Hæc Solinus totidem ferme verbis, cap. 52. pag. 79 & Strabo, pag. 702.

13. *Non modo in hoc tractu.*] Indiæ quæ ad Gangem. De hac voce *non modo*, vide quæ diximus lib. 5. sect. 15.

14. *Prasii.*] Πράσιοι, Stephano, p. 562. Horum regio Gange claudebatur, & ad Indum usque pertinebat. Eorum in finibus, hoc est, ad Gangis ripam in confluente Erannoboæ amnis, sita Παλίμβοθρα, ut scribit Arrianus in Indicis, pag. 529. & Stephanus: sive Παλίβοθρα, ut Strabo, lib. 15. pag. 689. a Gangis ostiis, fere DCC. mill. pass. Urbis amplitudinem & Arrianus, & Strabo, describunt. Vide Notas & Emend. num. LIX.

maque Palibothra: unde quidam ipſam gentem [1] Palibothros vocant, imo vero tractum univerſum [2] a Gange. [3] Regi eorum peditum ſexcenta M. equitum XXX. M. elephantorum IX. M. per omnes dies ſtipendiantur: unde conjectatio ingens opum eſt. Ab iis in interiore ſitu [4] Monedes & Suari, quorum [5] mons Maleus, in quo umbræ ad ſeptentrionem cadunt hieme, æſtate in auſtrum, per ſenos menſes. Septentriones eo tractu ſemel in anno apparere, nec niſi XV. diebus, [6] Bæton auctor eſt: hoc idem pluribus locis Indiæ fieri, Megaſthenes. Auſtrinum polum Indi Dramaſa vocant. Amnis [7] Iomanes in Gangem per Palibothros decurrit inter oppida Methora & [8] Cliſobora. A Gange [9] verſa ad meridiem plaga, tinguntur Sole populi, jam quidem infecti, nondum tamen Æthiopum modo exuſti: [10] quantum ad Indum accedunt, tantum colore præferunt ſidus. Indus ſtatim

Notæ.

1. *Palibothros.*] Quin & reges Palibothros communi appellatione, ut Ægypti Ptolemæos, appellatos eſſe auctor eſt Strabo, lib. 15. pag. 702.

2. *A Gange.*] Retrorſus nimirum a Gange ad Indum. Mela Pomponius, lib. 3. cap. 7. pag. 59. *Oras tenent ab Indo ad Gangem Palibothri.* Et Plinius ipſe mox: *Indus ſtatim a Praſiorum gente.*

3. *Regi eorum peditum ſexcenta mill.*] Solinus loc. cit. *ſexaginta millia.* Tamen MSS. *DC. mill.*

4. *Monedes & Suari.*] Ubi hodie regna *Narvar*, & *Gualeor*, & *Agra*, in umbilico fere Mogolici imperii, inter Indum & Gangem. Suari Ptolemæo, lib. 7. cap. 1. Σαβάραι appellantur: Συρασηνοὶ Arriano, in Indicis, pag. 523.

5. *Mons Maleus.*] Hæc verbis iiſdem Martianus, lib. 6. cap. de India, pag. 224. & Solinus, cap. 52. pag. 79. Eſſe id tamen a veritate alienum ſciunt ii qui vel a limine ſideralem ſcientiam ſalutarunt, terrarumque ſitus callent. Cum enim ipſa Gangis oſtia Tropico Cancri ſubjaceant, hoc eſt, ab Æquinoctiali linea partibus ſive gradibus amplius tribus & vicenis: qui fieri demum poteſt, ut mons ille ab ipſis fluvii oſtiis verſus ſeptentrionem diſſitiſſimus, mittat umbras æſtate per ſenos menſes verſus auſtrum, cum id ſolis contingat terris, quæ Solem habent a vertice, *diei noctiſque pares cum dividit umbras?*

6. *Bæton auctor eſt.*] Sed fefellit Bætonem Aſtronomica ratio: India enim fere tota citra Cancri Tropicum ſita cum ſit, totus ei circulus Arcticus perinde ac nobis apparet anno toto, & qui eo circulo continentur, ſeptentriones: Vulgus Plauſtrum vocat, *le Chariot.*

7. *Iomanes.*] Forte is eſt, qui Arriano, in Indicis pag. 515. καὶ Ὤμαλις corrupte vocatur, pro καὶ Ἰώμανις: nam & is in Gangem decurrit.

8. *Cliſobora.*] Sic emendavimus ex Arriano in Indicis, pag. 523. ubi duas magnas Suraſenorum urbes prædicat, δύο πόλιας μεγάλας, Μέθορά τε καὶ Κλεισόβορα. In editis hactenus, *Cyriſoborca.* In MSS. *Cariſobora.* Ex Ortelii Theſauro dele nunc *Cyriſoborca.*

9. *Verſa ad meridiem.*] In peninſula Indiæ, quæ regna *Golconde*, *Biſnagar*, *Narſinga*, *Decan*, aliaque complectitur: ubi *Goa* & *Coromandel*, & ora Malabarica.

10. *Quantum ad Indum.*] Solini paraphraſis, loc. cit. *Indo flumini proximantes, verſa ad meridiem plaga, ultra alios torrentur calore: denique vim ſideris prodit hominum color.* Quo igitur auſtrum verſus a Gange remotiores fiunt, eo ſunt nigriores colore.

[1] a Prasiorum gente, quorum in montanis [2] Pygmæi traduntur. Artemidorus inter duos amnes [3] $\overline{\text{XXI}}$. interesse tradit.

CAPUT XX. XXIII. Indus [4] incolis Sindus appellatus, in jugo Caucasi montis, quod vocatur Paropamisus, adversus Solis ortum effusus, [5] & ipse undeviginti recipit amnes. Sed clarissimos, Hydaspem, quatuor alios afferentem: Cantabram, tres. Per se vero navigabiles [6] Acesinem, & Hypasin: quadam tamen aquarum modestia [7] nusquam latior quinquaginta stadiis, aut altior XV. passus amplissimam insulam efficiens, quæ [8] Prasiane nominatur: & aliam minorem, quæ [9] Patale. [10] Ipse per XII. XL. M. passuum (parcissimis auctoribus) navigatus, & quodam Solis comitatu in occasum versus, oceano infunditur. Mensuram in ora ad eum ponam, ut invenio, generatim, quanquam inter se nullæ congruunt. Ab ostio Gangis ad promontorium [11] Calingõn, & oppidum Dandagula [12] DCXXV. M. passuum. Ad

NOTÆ.

1. *A Prasiorum gente.*] Quæ a Gange, ut diximus, ad Indum pertinet.

2. *Pygmæi.*] Solinus, & Martianus loc. cit. In multas orbis regiones, ut solent vagari fabulæ, minutum hoc genus hominum disseminatum est. Dari tamen integras pumilionum gentes tam falsum est, quam quod falsissimum. Brevis staturæ causa æstus est, & frigus intensum: quamvis diversa ratione. Nec tamen hoc in omni fetu evenit. Plurimi Æthiopes proceri sunt. Qui pusilli ex iis, non Pygmæi tamen, sive cubitales sunt: ad ternos, ut minimum cubitos excrescunt.

3. *$\overline{XXI}$.*] Hoc est, semel & vicies centena millia pass. Etiam ultra tricies centena millia hoc intervallum Theodosii Missi producunt, aliique de quibus sect. seq.

4. *Incolis Sindus.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. At editi, *Sandus*. Forte, *Sinthus*. Nam Auctor Peripli maris Erythræi: Σίνθος, inquit, μέγιστος τῶν κατὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ποταμῶν.

5. *Et ipse.*] Uti de Gange dictum est, sect. sup.

6. *Acesinen & Hypasin.*] Ἀκεσίνης Arriano, lib. 6. Exped. Alex. pag. 386. in Hydaspen influit; in Indum Hydaspes. De Hypasi dictum est, sup. sect. Vide Notas & Emend. num. LX.

7. *Nusquam latior.*] Contra Ctesias in Indicis, apud Photium in Bibl. cod. 73. pag. 144. amnem ait, qua parte angustissimus est, patere stadia XL. qua se latissime diffundit, ducenta: τὸ δ' πλατύτερον, καὶ διακοσίων. Stadia porro ducenta, sunt millia pass. XII. cum quingentis pass.

8. *Prasiane.*] A Prasiis Indi amnis accolis, quorum ditionis fuit, nomen invenit.

9. *Patale.*] Ipsa insula Παταληνή, oppidum Πάτταλα Straboni, lib. 15. pag. 701. Πάταλα Ptolemæo, lib. 7. cap. 1. Παταλὴν Stephano. Ægyptio Delta magnitudine par, unde & id insulæ ei quoque nomen, Patala Indorum lingua Delta significante. Arrian. lib. 5. Exped. Alex. pag. 319.

10. *Ipse per $\overline{XII}$. XL.*] Navigatur, inquit, Indus, per duodecies centena quadraginta millia passuum: atque hæc quidem brevissima est omnium mensura, quæ apud auctores exstet.

11. *Calingõn.*] Hoc est, Calingarum, quos ad ostium occidentale Gangis positos esse diximus superiore sect.

12. *DCXXV. mill. pass.*] Vide Notas & Emend. num. LXI.

Tropina

Tropina [1] XII. XXV. mill. paſſuum. [2] Ad Perimulæ promontorium, ubi eſt celeberrimum Indiæ emporium, [3] DCCL. [4] Ad oppidum in inſula, quam ſupra diximus, Patalam, DCXX.

Gentes montanæ [5] inter eum & Iomanem, Ceſi, Cetriboni ſilveſtres: deinde Megallæ, quorum regi quingenti elephanti, peditum equitumque numerus incertus: Chryſei, Paraſangæ, [6] Aſangæ, tigri fera ſcatentes. Armant peditum XXX. mill. elephantos CCC. equites DCCC. Hos includit Indus, montium corona circundatos & ſolitudinibus per DCXXV. M. Infra ſolitudines, Dari, Suræ, iterumque ſolitudines per CLXXXVII. mill. paſſ. plerumque arenis ambientibus haud alio modo, quam inſulas mari. Infra deſerta hæc Maltecoræ, Singæ, Marohæ, Rarungæ, Moruni. [7] Hi montium qui perpetuo tractu oceani oræ prætenti, incolæ, liberi & regum expertes, multis urbibus montanos obtinent colles. [8] Nareæ deinde, quos claudit mons altiſſimus Indicorum Capitalia. Hujus incolæ, alio latere late auri & argenti metalla fodiunt. Ab iis [9] Oraturæ, quorum regi elephanti quidem decem, ſed amplæ vires peditum: [10] Varetatæ, qui ſub rege elephantos non alunt, fiducia equitum peditumque. Odomboëræ, Salabaſtræ. Horatæ urbe pulchra, foſſis paluſtribus munita: per quas crocodili, humani corporis avidiſſimi, aditum niſi ponte non dant. Et aliud apud illos laudatur oppidum [11] Automela, impoſitum litori quinque amnium in unum confluente concurſu, emporio nobili. Regi eorum elephanti M. DC. peditum CL. M.

NOTÆ.

1. *XII. XXV. mill.*] Hoc eſt, duodecies centena XXV. millia paſſ.

2. *Ad Perimulæ promontorium.*] Quod cum interdum ambitur mari, inſula fit. Tzetzes, Chil. XI. hiſt. 375. v. 459.

Ἐν τῇ θαλάσσῃ τῇ Ἰνδῶν, ἐν νήσῳ Περιμούδῃ.

Περιμούδην quoque vocat Ælianus, lib. 15. hiſt. anim. cap. 8.

3. *DCCL.*] Subintellige, millia paſſ.

4. *Ad oppidum in inſula.*] Quam Indus facit, ut proxime ante diximus.

5. *Inter eum & Iomanem.*] Inter Indum & Iomanem, verſus ſeptentrionem, amplius duodecies centenis millibus paſſuum a mari, uti ex ſect. ſuperiore colligitur.

6. *Aſangæ.*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. *Aſmagi.* Gentium deinceps & nominum quæ occurrent plurima, nec certa ſtatui ſcriptura poteſt, aliorumve ſcriptorum ſuffragio comprobari: nec proprius ſingulorum deſignari ſitus: cum nulla ſatis clara ejus rei exſtent veſtigia uſpiam.

7. *Hi montium.*] Enumerati proxime populi, montium incolæ ſunt, qui perpetuo tractu oræ oceani meridionalis Indiæ prætenti ſunt. Solinus: *Hi quibus eſt vicinus oceanus, ſine regibus degunt.*

8. *Nareæ deinde.*] Qui mox enumerantur populi ad Indum uſque, obtinuiſſe arbitror peninſulam eam meridionalis Indiæ, quæ regna *Biſnagar*, *Decan*, *Calecut*, oramque Coromandel, Malabaricamque complectitur.

9. *Oraturæ.*] R. 1. 2. *Oratæ.*

10. *Varetatæ.*] Colb. 1. 2. *Suaratarata.* Et qui Salabaſtræ mox vocantur, ii ſunt, opinor, quos Diodorus Sic. lib. 17. Bibl. pag. 568. Σαμβάστας vocat.

11. *Automela.*] R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. *Automula.* Hodie Cambaya, regni cognominis caput.

equitum quinque M. Pauperior Charmarum rex elephantos LX. parvasque reliquas vires habet. [1] Ab iis gens Pandæ, sola Indorum regnata feminis. Unam Herculi sexus ejus genitam ferunt, ob idque gratiorem præcipuo regno donatam. Ab ea deducentes originem imperitant CCC. oppidis, peditum CL. mill. elephantis quingentis. Post hanc trecentarum urbium Syrieni, Derangæ, Posingæ, Buzæ, Gogiarei, Umbræ, Nereæ, Brancosi, Nobundæ, Cocondæ, Nesei, [2] Pedatriræ, Solobriasæ, Olostræ [3] Patalen insulam attingentes : a cujus extremo litore ad Caspias portas [4] $\overline{XIX.}$ XXV. mill. produntur.

Hic deinde accolunt [5] Indum adversum evidenti demonstratione Amatæ, [6] Bolingæ, [7] Gallitalutæ, Dimuri, Megari, Ordabæ, Mesæ. [8] Ab his Uri, Sileni : mox deserta in CCL. mill. passuum. Quibus exsuperatis Organagæ, Abaortæ, [9] Sibaræ, Suertæ : & ab iis solitudines prioribus pares. Dein Sarophages, Sorgæ, Baraomatæ, Gumbritæque, quorum XII. nationes, singulisque binæ urbes. [10] Aseni trium urbium incolæ. Caput eorum [11] Bucephala, Alexandri regis equo (cui fuerat hoc nomen) ibi sepulto conditum. Montani super hos Caucaso subjecti, Soleadæ, Sondræ : [12] transgressisque Indum, & cum eo decurrentibus Samarabriæ, Sambruceni, Bisambri-

NOTÆ.

1. *Ab iis gens Pandæ.*] Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 52. pag. 79. & Martianus, lib 6. cap. de India, pag. 224. Arrianus item, in Indicis, pag. 524. Πανδαίη χώρα. Stephanus : Πάνδαι, ἔθνος Ἰνδικόν. Sedes his olim, ubi nunc peninsula *Guzarate*, Cambayam inter & Indum amnem.

2. *Pedatritæ.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Palatitæ, Salobriasæ, Orostræ.* Inter Indum, & peninsulam proxime appellatam, hi sedes habuere.

3. *Patalen insulam.*] In Indi ostiis, ut dictum est supra.

4. $\overline{XIX.}$ *XXV.*] Hoc est, decies ac novies centena, & XXV. millia pass.

5. *Indum adversum.*] Adversi fluminis ripas insident, orientali latere, versus Aquilonem & Eurum : populi inquit, quorum jam proclivius multo est nomina situsque demonstrare. Hæc Indoscythia Ptolemæi est, lib. 7. cap. 1.

6. *Bolingæ.*] Stephanus, pag. 189. Βώλιγγαι. ἔθνος Ἰνδικόν, ex Dionysio, lib. 10. Bassaricorum.

7. *Gallitalutæ.*] Taluctæ superiore sect. laudati.

8. *Ab his Vri.*] Ad easdem Indi ripas, adverso flumine, versus amnis ortus, latere orientali.

9. *Sibaræ.*] Forte Σίβαι ἔθνος Ἰνδικὸν Stephani.

10. *Aseni.*] Non sunt Arriani lib. 4. de Exped. Alex. pag. 311. Ἀσσακηνοί. Hi enim cis Indum amnem, juxta Bactrianos : Aseni trans amnem siti.

11. *Bucephala.*] Τὴν Βουκεφάλαν vocat Arrianus, lib. 5. de Exped. Alex. pag. 351. trans Indum amnem, ad Hydaspis ripam, quam situm ei & Ptolemæus assignat, lib. 7. cap. 1. Hæc referunt quoque Solinus, cap. 45. pag. 73. & Gellius, lib. 5. cap. 2. Eadem Alexandria quoque appellata est, ut refert Auctor Peripli maris Erythræi.

12. *Transgressisque Indum.*] Ad citeriorem ripam, quæ spectat Solis occasum : versus mare secundo flumine occurrunt deinceps qui ripæ insident, hoc ordine populi, Sambruceni, &c.

tæ, Osii, Antixeni, [1] Taxillæ, cum urbe celebri, jam in plana demisso tractu, cui universo nomen Amandæ. Populi quatuor, [2] Peucolaitæ, Arsagalitæ, [3] Geretæ, Asoi.

Etenim plerique ab occidente [4] non Indo amne determinant, sed adjiciunt quatuor satrapias, Gedrosos, Arachotas, Arios, Paropamisadas, * ultimo fine [5] Cophete fluvio: quæ omnia [6] Ariorum esse, aliis placet. [7] Nec non & Nysam urbem plerique Indiæ adscribunt, montemque Merum, Libero patri sacrum: unde origo fabulæ, Jovis femine editum. [8] Item Astacanos gentem, vitis, & lauri, & buxi, pomorumque omnium in Græcia nascentium fertilem. Quæ memoranda, & prope fabulosa, de fertilitate terræ, ac genere frugum arborumque, aut ferarum, aut volucrum, & aliorum animalium traduntur, suis quæque locis in reliqua parte operis commemorabuntur. Quatuor vero satrapiæ mox paulo, ad Taprobanen insulam festinante animo.

*Caput XXI.

[9] Sed ante sunt aliæ, Patale, quam significavimus in ipsis fauci-

NOTÆ.

1. *Taxillæ.*] Taxilæ regis ditionem inter Cophenem & Indum pariter statuit Arrianus, lib. 4. Exped. Alex. pag. 291. quanquam primaria regni sedes fuerit ultra Indum, ut diximus sect. 21. ripæ, ut credo, orientali imposita.

2. *Peucolaïtæ.*] In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *Peucolitæ.* Arriano, loc. cit. Πευκελαῶτις χώρα, inter Indum pariter & Cophetem: quam iis sedem Plinius quoque assignat.

3. *Geretæ.*] Forte rectius *Gereatæ*, de quibus Stephanus, pag. 208. Γήρεια, πόλις Ἰνδική ... τὸ ἐθνικὸν, Γηρεάτης.

4. *Non Indo amne.*] Non Indiam plerique, inquit, Indo amne claudunt, sed Cophete, qui ab Indo distitus passuum millibus sexaginta, ut dictum est sect. 21. adscribuntque præterea Indiæ satrapias quatuor, Gedrosos, Arachotas, Arios, & Paropamisadas. De his satrapiis inferius sect. 25.

5. *Cophete.*] Κώφης est Straboni, lib. 15. pag. 697. ubi τὸν Κώφην vocat. Festo Avieno, v. 1354. *Cophes.*

6. *Ariorum esse.*] Laxiore nunc vocabulo utitur, pro *Arianorum.* Est enim Ariam inter & Arianam, Ariosque & Arianos discrimen. Aria strictius accepta habet ab ortu Paropamisadas, & & Arachotas: a meridie Drangas & Gedrosos. Hi postquam ab Ariis subacti sunt, in communem omnes appellationem venere: & Ariorum satrapiæ sive ditionis, Arianique dici cœperunt Gedrosi, Arachotæ, & Paropamisadæ. Ut vero ab Ariis Ariani, sic etiam a Sogdiis Sogdiani, a Bactriis Bactriani, aliique cognominati sunt.

7. *Nec non & Nysam.*] Hæc Plinius a Pomponio, lib. 3. cap. 7. pag. 59. a Plinio Solinus, cap. 52. pag. 74. & Martianus lib. 6. pag. 224. Pomponius eleganter: *Urbium*, inquit, *quas incolunt, Nysa est clarissima, & maxima: Montium, Meros, Jovi Sacer. Famam hinc præcipuam habent, quod in illa genitum, in hujus specu Liberum Patrem arbitrantur esse nutritum: unde Græcis auctoribus, ut femori Jovis insutum dicerent, aut materia ingessit, aut error.* Μηρὸς Græcis femur est. Arriano lib. 5. de Exped. Alex. pag. 313. Νύσα πόλις, inter Cophenem & Indum, μεταξὺ τοῦ τε Κωφῆνος καὶ Ἰνδοῦ. De ea fabula multi multa dixere, in primisque Philostratus, l. 2. de vita Apoll. c. 4. p. 65. Diodorus, l. 2. Bibl. p. 123. Theophr. lib. 4. hist. cap. 4. aliique.

8. *Item Astacanos.*] Vide Notas & Emend. num. LXII.

9. *Sed ante sunt aliæ.*] Aliæ insulæ prius memorandæ.

bus Indi, [1] triquetra figura, [2] CCXX. M. passuum latitudine. Extra ostium Indi, [3] Chryse, & Argyre, fertiles metallis, ut credo. Nam [4] quod aliqui tradidere, aureum argenteumque iis solum esse, haud facile crediderim. [5] Ab iis XX. M. pass. Crocala. Ab ea XII. M. pass. [6] Bibaga, ostreis & conchyliis referta. Deinde [7] Toralliba IX. M. pass. a supra dicta, multæque ignobiles.

CAPUT. XXII.

XXIV. [8] Taprobanen alterum orbem terrarum esse, diu existimatum est, [9] Antichthonum appellatione. Ut liqueret insulam esse, Alexandri Magni ætas resque præstitere. [10] Onesicritus classis ejus præfectus, elephantos ibi majores bellicosioresque, quam in India, gigni scripsit: Megasthenes flumine dividi, incolasque [11] Palæogonos

NOTÆ.

1. *Triquetra.*] Unde & Delta ei nomen, ut diximus.

2. *CXX. mill. pass. latitudine.*] Insulam facit amnis in ipso ostio in duos alveos divisus: quos in ipsa basi figuræ triquetræ quam exhibent, distare a se invicem mille stadiis & octingentis Nearchus aïebat apud Strabonem, lib. 15. p. 701. hoc est passuum millibus CCXXV.

3. *Chryse & Argyre.*] De utriusque insulæ, & Chryses præsertim, situ, discrepantes auctorum sententiæ faciunt, ut vatum potius somnia mihi quædam esse, quam vera orbis loca videantur. Quin ipse Plinius aliorum relatu, ac fama vulgi, cujus nec haberi se sponsorem cupit, non certis auctoribus ea nomina a se commemorari aperte satis significat. Plinium ad verbum hic transcribit auctor libri de Mensura orbis terræ.

4. *Quod aliqui tradidere.*] Pomponium Melam, credo, sugillat, cujus hæc verba, lib. 3. cap. 7. pag. 59. *Ad Tamum*, inquit, (*promontorium est quod Taurus attollit,*) *insula est Chryse: ad Gangem, Argyre. Altera aurei soli,* (*ita veteres tradidere:*) *altera argentei: atque ita, ut maxime videtur, aut ex re nomen, aut ex vocabulo ficta fabula est.*

5. *Ab iis XX. M. pass. Crocala.*] In MSS. *Ab iis* XX. *M. pass. latitudinem Crocala:* Et auctor libri de Mensura orbis terræ: *Plinius Secundus in libro sexto in oceano Indico insulas fieri ita monet: . . . Ab his* XX. *M. passuum latitudine Crocale, ab eaque* XII. *Bibaga, ostreis ac conchulis referta: deinde Oralliba,* VIII. *a supra dicta, multæque ignobiles.* Insulæ nomen Arriano, τὰ Κρώκαλα, νῆσον ἀμμώδης, insula arenosa. Situs, contra Arabii fluminis ostia, ipsamque Carmaniam, atque adeo citra Indum amnem. Sic ille in Indicis, pag. 551.

6. *Bibaga.*] Βίβακτα νῆσος Arriano, loc. cit. ostreis præcipuæ magnitudinis referta insula.

7. *Toralliba.*] Reg. 1. 2, Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Coralliba.*

8. *Taprobanen.*] Ταπροβάνη Straboni, lib. 15. pag. 690. Expressus hic locus est ex Mela Pomponio, lib. 3. cap. 7. pag. 59. *Taprobane*, inquit, *aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur.* &c. Cum orbem alterum audis, continentem terram intellige, non insulam. Ut a Mela Plinius, sic a Plinio Solinus hæc descripsit, cap. 53. pag. 83. Ipsa porro Taprobane hodie *Ceilan*, in sinu Gangetico, *le Golfe de Bengala*, contra *Narsinga* regnum: non ut quidam arbitrati sunt, *Sumatra.*

9. *Antichthonum.*] Hoc est, Antipodum.

10. *Onesicritus.*] Solinus loc. cit. & Martianus, lib. 6. cap. de India, pag. 224. Ælianus item, lib. 16. hist. anim. cap. 18.

11. *Palæogonos.*] Hoc est, priscos: quo modo Arcades appellari se προσελήνους volebant.

appellari, auri margaritarumque grandium fertiliores, quam Indos. Eratoſthenes & menſuram prodidit, [1] longitudinis VII. M. ſtad. latitudinis quinque M. nec urbes eſſe, ſed [2] vicos ſeptingentos. [3] Incipit ab Eoo mari, inter ortum occaſumque Solis Indiæ prætenta, [4] & quondam credita XX. dierum navigatione [5] a Praſiana gente diſtare: mox, [6] quia papyraceis navibus, armamentiſque Nili peteretur, ad noſtrarum navium curſus, VII. dierum intervallo taxato. [7] Mare intereſt vadoſum, ſenis non amplius altitudinis paſſibus, ſed certis canalibus ita profundum, ut nullæ [8] ancoræ ſidant: ob id navibus utrinque proræ, [9] ne per anguſtias alvei circumagi ſit neceſſe: [10] Magnitudo ad terna millia amphorûm. [11] Siderum in navigando nulla obſervatio. [12] Septentrio non cernitur: ſed volucres ſecum vehunt, emittentes ſæpius, [13] meatumque earum terram petentium comitantur. [14] Nec plus quaternis menſibus anno navigant. Cavent a ſolſtitio maxime centum dies, tum illo mari [15] hiberno.

[16] Hactenus a priſcis memorata: nobis diligentior notitia Claudii principatu contigit, legatis etiam ex inſula advectis. Id accidit hoc

NOTÆ.

1. *Longitudinis VII. M. ſtad.*] Hoc eſt, milliarium DCCCLXXV. Vide Notas & Emend. num. LXIII.

2. *Vicos ſeptingentos.*] Ælianus loc. cit. DCCL. κώμας πεντήκοντα ϗ ἑπτακοσίας.

3. *Incipit.*] Hæc iiſdem verbis Solinus, loc. cit.

4. *Et quondam credita.*] Referenti Oneſicrito id creditum teſtatur Strabo, lib. 15. pag. 691.

5. *A Praſiana gente.*] Quæ a Gange ad Indum uſque recto curſu protenditur.

6. *Quia papyraceis.*] Quia navibus tantum ex papyro textis, armamentiſque, ſive funibus, ex libro papyri, quam Nilus ſuppeditat, tunc ea inſula petebatur, earum tarditas adeo noſtrarum, inquit, navium, hoc eſt majorum, quales ſunt Romanæ, celeritate vincitur, ut jam non XX. ſed VII. dierum intervallo iter illud taxetur a Praſiana gente ad Taprobanen: quod Eratoſthenes quidem, qui Ptolemæi tertii temporibus vixit, exploratum habuit, ut Strabo refert, pag. 690.

7. *Mare intereſt.*] Solinus, & Martian. loc. cit.

8. *Ancoræ ſidant.*] Ad profundi illius ima nequeunt pervenire, inquit Solinus, loc. cit.

9. *Ne per anguſtias.*] Propter canalium anguſtias certis in locis circumagi navigia non poterant: idcirco ita ædificabantur, ut proras utrinque haberent, quo poſſent utraque fronte appellere.

10. *Magnitudo*] Vide Notas & Emend. num. LXVI. Amphorûm pro *Amphorarum*, & Livius dixit, teſte Soſipatro, lib. 1. pag. 41. & Cicero, lib. 3. Epiſt.

11. *Siderum.*] Solinus & Martianus, loc. cit.

12. *Septentrio.*] Polus ſeptentrionalis. Diodorus Sic. lib. 2. Bibl. pag. 141. præter jam laudatos.

13. *Meatumque earum.*] Sciunt nautæ aves volatu petere terram ſolere: quamobrem quo illæ abeunt, in eam partem ipſi quoque curſum dirigunt, flectuntque navigia. Martianus, loc. cit. *Avium quas vehunt, volatus ſequuntur.*

14. *Nec plus quaternis.*] Vide Notas & Emend. num. LXV.

15. *Hiberno.*] Concitato tum maxime tempeſtatibus mari, ut fit in noſtro orbe plerumque per brumam.

16. *Hactenus &c.*] Solinus hæc totidem verbis, loc. cit.

modo: Annii Plocami, qui maris rubri vectigal [1] a fisco redemerat, libertus circa Arabiam navigans, [2] Aquilonibus raptus præter Carmaniam, xv. die [3] Hippuros portum ejus invectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore [4] imbutus alloquio, percontanti postea narravit Romanos & Cæsarem. Mirum in modum [5] in auditis justitiam ille suspexit, quod pares pondere denarii essent in captiva pecunia, cum diversæ imagines indicarent a pluribus factos. Et hoc maxime solicitatus ad amicitiam, legatos quatuor misit, principe eorum Rachia. Ex iis cognitum D. esse oppida, portum contra meridiem, appositum oppido [6] Palæsimundo, omnium ibi clarissimo, [7] ac regia cc. mill. plebis. Stagnum intus Megisba, ccclxxv. mill. passuum ambitu, insulas pabuli tantum fertiles complexum. Ex eo duos amnes erumpere: Palæsimundum, juxta oppidum ejusdem nominis, influentem in portum tribus alveis, quinque stadiorum arctissimo, xv. amplissimo: alterum ad septentriones Indiamque versum, Cydara nomine. Proximum esse Indiæ promontorium, quod vocetur [8] Coliacum, quatridui navigatione, medio in cursu

Notæ.

1. *A fisco redemerat.*] Ab Imperatore, cujus pecunia Fiscus vocabatur: ut populi, ærarium. Fuit Arabia, inter eas provicias, quæ Augusto sortito obtigerant, ut fere ceteræ in limitibus imperii constitutæ: permissæ populo reliquæ. Vide Sueton. in Aug. cap. 47.

2. *Aquilonibus.*] Non *Aquilone* dixit, ne forte Aquilonem proprie dictum intelligeres, qui inter septentrionem spirat & exortum Solis æstivum: sed Aquilonibus, hoc est, tempestatibus, quocumque illæ vento concitentur: quo sensu Maro cecinit, lib. 4. Æneïd.

Et mediis properas Aquilonibus ire per altum.

Non Aquilone sane ex Africa in Italiam, sed ex Italia potius in Africam opportuna navigatio est: ex Arabia Taprobanen Coro potius, sive Argeste, quam Aquilone, itur. Sed & hibernus Aquilo Corus dictus est lib. sect. 47.

3. *Hippuros portum ejus.*] Taprobanes nimirum, Ἱππούρους portum vocat: qua in voce superesse vestigia nominis Ophir, in Græcam speciem sic transformati, credit Bochartus, Geogr. sacr. l. 1. c. 46.

4. *Imbutus alloquio.*] Sermonem edoctus, inquit Solinus loc cit.

5. *In auditis.*] Ex iis quæ audierat, id unum maxime suspexit: quod nimirum pecunia, quæ capta cum ipso erat, ut ait paraphrastes Solinus, tametsi signata disparibus foret vultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Quam hæc præpostere Salmasius interpretetur, in Solin. pag. 1117. si satis est otii, vide. Legis latæ de probando denariorum pondere, Plinius meminit sect. 46. Nos quoque Romanos denarios plures appendimus, & plane pares pondere, ne levi quidem. vel unius grani, ut vocant, discrimine, mirati sumus.

6. *Palæsimundo.*] Id antiquum insulæ universæ nomen fuisse auctor est Marcianus Heracl. in Periplo, pag. 39. Πρώτη μὲν ἡ Ταπροβάνη νῆσος ἡ Πάλαι Σιμούνδου καλουμένη, νῦν δὲ Σαλική. Et pag. 32. Τῆς τε Ταπροβάνης καλουμένης, τὸ Παλαιγεμούνδου (forte Παλαισιμούνδου ut prius,) καλουμένης πρότερον. Sic enim habet & auctor Peripli maris Erythræi.

7. *Ac regia CC.*] In regia, τῷ βασιλείῳ fuisse ait ducenta millia plebis: in toto igitur oppido, quanto plura?

8. *Coliacum.*] Κωλὶς ἄκρα, *le Cap de Comorin*, ad fretum Taprobanense, *le délroit de Manar, entre la coste de la Pescherie & l'Isle de Ceïlan.* Vide Notas & Emend. num. LXVI.

[1] Solis insula occurrente. [2] Mare id colore perviridi, præterea fruticosum arboribus, [3] jubas earum gubernaculis deterentibus. [4] Septentriones Vergiliasque apud nos, veluti novo cælo, mirabantur. [5] Ne Lunam quidem apud ipsos, nisi ab octava ad XVI. supra terram aspici fatentes. Canopum lucere noctibus, sidus ingens & clarum. Sed maxime mirum iis erat, umbras suas in nostrum cælum cadere, non in suum: [6] Solemque a læva oriri, & in dexteram occidere potius, quam e diverso. Iidem narravere, latus insulæ, quod prætenderetur Indiæ, [7] X. mill. stad. esse [8] ab oriente hiberno. [9] Ultra montes Emodos, Seras quoque ab ipsis aspici, notos etiam commercio: patrem Rachiæ commeasse eo: Advenis [10] sibi Seras occursare. [11] Ipsos vero excedere hominum magnitudinem, rutilis comis, cæruleis oculis, oris sono truci, nullo commercio linguæ. [12] Cetera eadem, quæ nostri negotiatores. [13] Fluminis ulteriore ripa merces positas juxta

NOTÆ.

1. *Solis insula.*] Diversa hæc est ab altera ejusdem nominis, de qua dicetur sect. 26. ante Carmaniam, ut recte animadvertit Vossius in Melam, pag. 281. Inter Indiam Taprobanamque, insulas alias agnoscit Strabo, lib. 15. pag. 690.

2. *Mare id colore.*] Solinus, cap. 53. pag. 84.

3. *Iubas earum.*] Ramos ac frondes.

4. *Septentriones.*] Solinus, pag. 83.

5. *Ne Lunam quidem.*] Ita MSS omnes. Solinus, loc, cit. Sed purum id putumque commentum est, hominum de se suisque incredibilia venditantium: ut plane mirum videri debeat, si id vetustis Astrologis Taprobanitæ legati persuaserint: iis enim perinde ac nobis, tertio post novilunium die, ac ceteris deinceps Luna apparet.

6. *Solemque a læva.*] Taprobanensium scilicet vertici Sol æquinoctii tempore incumbit: inde flectit se idem ad septentriones, Tropicumque Cancri: mox rursum ad Æquatorem, unde deflexerat, regreditur: atque hæc omnia senis mensibus peraguntur. Itaque per eos menses ad Solem meridianum obverso vultu, oriri a dextra uident, a læva occidere: contrariasque ob causas senis itidem mensibus, obversa in austrum facie, e diverso, uti nobis contingit, ceterisque citra lineam, ut aïunt, æquinoctialem positis.

7. *X. mill. stad.*] Quæ passuum efficiunt duodecies centena quinquaginta millia.

8. *Ab oriente hiberno.*] Indiæ Taprobane prætenditur, qua parte Sol Indis oriri hieme cernitur: hæc Indiæ latus obvertit insula, decem mille stadiorum longitudine porrectum.

9. *Vltra montes Emodos.*] Commeantibus ultra montes Emodos Taprobanitis, ab iis aspici Seras quoque, qui ceterorum hominum colloquia conspectumque fugerent, ut dictum est sect. 20. quin etiam inter eos esse commercia. Vide Notas & Emend. num. LXVII.

10. *Sibi Seras occursare.*] Qui reliquos advenas aversarentur, ac refugerent. Prius legebatur, *Ibi feras occursare.*

11. *Ipsos vero.*] Seras nimirum: etsi Martianus, lib. 6. cap. de India, pag. 224. & Solinus, cap. 53. pag. 84. de Taprobanensibus hæc inconsulte acceperunt.

12. *Cetera eadem.*] Cetera eadem de Seribus legati Taprobanenses retulere, quæ Romani negotiatores.

13. *Fluminis ulteriore.*] Ad Seras hæc quoque pertinent, quæ Mela breviter, lib. 3. cap. 7. pag. 58. *Seres intersunt, genus plenum justitiæ, ex commercio. quod rebus in solitudine relictis absens peragit, notissimum.*

venalia tolli ab his, si placeat permutatio: [1] non aliter odio justiore luxuriæ, quam si perducta mens illuc usque cogitet, quid, & quo petatur, & quare.

[2] Sed ne Taprobane quidem, quamvis extra orbem a natura relegata, nostris vitiis caret. [3] Aurum argentumque & ibi in pretio. [4] Marmor testudinis simile, gemmæ margaritæque in honore multo præstantiores: & totius luxuriæ nostræ cumulus. Ipsorum opes majores esse dicebant, sed apud nos opulentiæ majorem usum. Servum nemini: [5] non in diem aut interdiu somnum: ædificia modice ab humo exstantia, annonam nunquam augeri, non fora litesve esse: coli Herculem: eligi regem a populo senecta clementiaque, liberos non habentem: & si postea gignat, abdicari, ne fiat hereditarium regnum. Rectores ei a populo [6] xxx. dari: nec nisi plurium sententia quemquam capitis damnari: sic quoque appellationem esse ad populum: lxx. judices dari: si liberent ii reum, amplius triginta, [7] iis nullam esse dignationem, gravissimo probro. [8] Regi cultum Liberi patris, ceteris Arabum. Regem, si quid delinquat, morte multari, nullo interimente, aversantibus cunctis, & commercia etiam sermonis negantibus. Festa venatione absumi, gratissimam eam [9] tigribus elephantisque constare. Agros diligenter coli: vitis usum non esse, pomis abundare. Esse & in piscatu voluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi: tanta reperiri magnitudine. [10] Vitam hominum centum annis modicam. Hæc comperta de Taprobane.

XXV. Quatuor satrapiæ, quas in hunc locum distulimus, ita se

Notæ.

1. *Non aliter odio.*] Nemo luxuriam justius aversetur, &c. Huc pertinent ea quæ Plinius de margaritarum luxuria scribit lib. 9. sect. 54.

2. *Sed ne Taprobane.*] Jam redit ad Taprobanem, a qua discesserat, ut de Serum moribus ac ritu ageret.

3. *Aurum &c.*] Hæc deinceps Solinus iisdem verbis, cap. 53. pag. 84.

4. *Marmor testudinis.*] Solini paraphrasis: *Secant marmora testitudinea varietate*, hoc est, instar testudinis varia. Vide Notas & Emendationes num. LXVIII.

5. *Non in diem.*] Reliqua deinceps de Taprobanensium moribus exscripsere a Plinio Martianus & Solinus, loc. cit.

6. *XXX. dari.*] Ita Capella loc. cit. pag. 225. At Solinus, xxxx.

7. *Iis nullam esse.*] Prioribus nempe rectoribus, qui damnarant, nullum deinceps honorem haberi, sed gravissimum probrum inferri, exauctoratis nimirum, & de rectorum gradu dejectis.

8. *Regi cultum.*] Solini paraphrasis: *Cultu rex dissimilis a ceteris: vestitur syrmate, ut est habitus quo Liberum Patrem amiciri videmus.*

9. *Tigribus &c.*] Idem paraphrastes: *Interdum venatibus indulgent: nec plebeïas agunt prædas: quippe cum tigres aut elephanti tantum requirantur.*

10. *Vitam hominum.*] Diodorus Sic. lib. 2. Bibl. pag. 139. præter Solinum, & Martianum.

habent.

habent. *[1] A proximis Indo gentibus, montana. [2] Capiſſene habuit Capiſſam urbem, quam diruit Cyrus. [3] Arachoſia [4] cum oppido & flumine ejuſdem nominis, [5] quod quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. [6] Amnis Erymanthus præfluens Parabeſten Arachoſiorum. Proximos iis a meridie [7] ad partem Arachotarum faciunt [8] Gedroſos, & a ſeptentrione [9] Paropamiſadas: Cartana oppidum ſub Caucaſo, quod poſtea Tetragonis dictum. [10] Hæc regio eſt ex adverſo. Bactrianorum deinde, cujus oppidum [11] Alexandria, a conditore dictum. [12] Syndraci, [13] Dangalæ, Parapiani, Cantaces,

*Caput XXIII.

Notæ.

1. *A proximis Indo.*] Non qua ſe parte effundit in mare, ſed ubi fere exoritur, prius quam ullum amnem excipiat paulo nobiliorem. Accolunt ibi Taxilæ, ut dictum eſt ſect. 23. aliæque gentes, quæ montibus ab occaſu clauduntur, & a Paropamiſadis Arachoſiiſque diſterminantur.

2. *Capiſſene habuit Capiſſam.*] Quæ Ptolemæo Καπίσα in Paropaniſadarum confinio, lib. 6. cap. 18. Vide Notas & Emend. num. LXIX.

3. *Arachoſia.*] Ultima olim Perſici imperii verſus orientem ſatrapia, nunc Mogolici juris, in duas diviſa partes: prior *Candahar*, poſterior *Haïacan* appellatur, quæ orienti propior.

4. *Cum oppido.*] Ἀράχωτος oppido & amni nomen eſt apud Ptolemæum, lib. 6. cap. 20. oppido, Ἀραχωσία, apud Stephanum. Amnis in Indum fluit, uti ex Ptolemæo colligitur. Unde perſpicuum eſt id oppidum eſſe quod nunc *Chatzan* vocant, in regione *Haïacan*: non *Candahar*, ut quibuſdam viſum. Iſidoro Characeno, in Σταθμοῖς, pag. 189. Ἀλεξανδρόπολις, μητρόπολις Ἀραχωσίας· ἔστι δ' ἑλληνίς, καὶ παραρρεῖ αὐτὴν ποταμὸς Ἀράχωτος. Stephano eſt Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀραχώτοις.

5. *Quod quidam Cophen.*] Vide Notas & Emend. num. LXX.

6. *Amnis Erymanthus.*] Vide Notas & Emend. num. LXXI.

7. *Ad partem Arachotarum.*] Ex parte tantum Arachotarum ſatrapiam contingunt Gedroſi a meridie. Ita Ptolem. lib. 6. cap. 20. Arachoſii dicti urbis incolæ, circumjacenteſque populi: Arachotæ, totius ſatrapiæ indigenæ.

8. *Gedroſos.*] Γεδρωσία regioni nomen fuit: nunc *Circan*, & *Mackeran*.

9. *Paropamiſadas.*] Παροπαμισάδαι Straboni lib. 15. pag. 724. a Paropamiſo monte, qui iiſdem imminet, nomen habuere. Oppidum habent hodieque inſigne, *Chabul*, Mogolicæ ditionis: quod a Plinio Cartana nunc appellari, & Tetragonida, Τετραγωνίδα, a forma quadrata, haud levis ſuſpicio eſt. Nam quod Ortelius Arachoſiæ attribuit Tetragonida, nihil moror: Habet vir alioqui eruditus ſimilia non pauca παροράματα.

10. *Hæc regio.*] Nihil eſt hac ſententia planius. Hæc, inquit, Paropamiſadarum regio, quæ ſub Caucaſo, quæ una ex quatuor ſatrapiis, quas in hunc locum diſtulit, ubi Cartana oppidum, ex adverſo eſt Arachoſiæ. Bactrianorum deinde regio ſequitur, cujus oppidum Alexandria. Vide Notas & Emend, num. LXXII

11. *Alexandria.*] Hæc apud Stephanum undecima eſt urbium ejus nominis, juxta Bactra, quæ Bactrianorum metropolis, de qua dictum eſt ſect. 18. Stephanus: Ἀλεξάνδρεια ... ἑνδεκάτη, κατὰ Βάκτρα. Vide Notas & Emend. num. LXXIII.

12. *Syndraci.*] Horum regionem ultimum fuiſſe ea parte expeditionum Alexandri terminum, Plinius auctor eſt, lib. 12. ſect. 12.

13. *Dangalæ.*] Hi Paropamiſadarum populi, Caucaſi montis accolæ fuere. Vide Notas & Emend. num. LXXIV.

Maci. Ad Caucasum, Cadrusi: [1] oppidum ab Alexandro conditum.

[2] Infra hæc omnia, ora ab Indo: Ariana regio ambusta fervoribus, desertisque circumdata, multa tamen interfusa opacitate: cultores congregat circa duos maxime fluvios, [3] Tonderon & Arosapen. Oppidum [4] Artacoana. [5] Arius amnis, qui [6] præfluit Alexandriam ab Alexandro conditam. Patet oppidum [7] stadia XXX. multoque pulchrius, sicut antiquius, [8] Artacabane, iterum ab Antiocho munitum, stadia L. [9] Dorisci gens. Amnes: Pharnacotis, Ophradus. [10] Prophthasia

NOTÆ.

1. *Oppidum ab Alexandro.*] Hæc Alexandria Paropamisadarum est, de qua dicemus in Notis & Emendationibus num. LXXIII. Cadrusi gentis nomen est: Alexandria, oppidi. Distinctio male posita fefellit Solinum, qui cap. 54. pag. 85. Cadrusiam oppidi nomen commentus est.

2. *Infra hæc omnia.*] Infra Capissenen, Arachosiam, Paropamisadas, & Gedrosos, ab Indo amne ora australi mari prætenta subjacet: atque inde incipit Ariana regio. Sic Eratosthenes apud Strabonem, lib. 15. pag. 723. Arianam ab oriente, Indo: ab austro, mari claudi ac terminari ait. Sequitur nunc maxime Pomponium Plinius, ita scribentem lib. 3. cap. 7. ubi de Indi ostiis egit: *Regio ob æstus intolerabilis, alicubi cultoribus egens, inde ad principia Rubri maris pertinet. Ipsa invia atque deserta, humus cineri magis fit quam pulveri similis. Ideoque per eam rara & non grandia flumina emanant, quorum Tuberonem, & Arusacem notissima accepimus.*

3. *Tonderon & Arosapen.*] In meridianum mare hi devolvuntur, Indicum appellatum. Tuberonem & Arusacem Mela vocat, ut diximus. Qui Oroatim pro *Arusacem* substituere Salmasius tentavit, merito vapulavit a Vossio in Melam, pag. 282.

4. *Artacoana.*] Ita MSS. omnes. Arianæ oppida recensendi capit initium ab iis, quæ septentrioni Parthiæque propiora sunt. In his Artacoana familiam ducit, quæ Ἀρτακάκνα Straboni dicitur, lib. XI. pag. 516. Ἀρτακόανα Arriano, lib. 3. de Exped. Alex. pag. 222. qui regiam hanc Ariorum fuisse prodit.

5. *Arius amnis.*] Ἄρειος, ὅτου ἐπώνυμος ἡ τῶν Ἀρείων γῆ ἐστι, a quo Ariorum regio appellationem accepit, inquit Arrianus, lib. 4. de Exped. Alex. pag. 253. Ἀρείας ποταμὸς Ptolemæo, lib. 6. cap. 17. Amnis Ἄριος Straboni, lib. XI. pag. 518. regio ipsa Ἀρία, lib. 15. pag. 724. & Ptolemæo. Hodie *Chorasan.*

6. *Præfluit Alexandriam.*] Hæc Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐν Ἀρείοις cognominata a solo in quo condita, Isidoro Charac. p. 188. Ptolemæo loc. cit. aliisque.

7. *Stad. XXX.*] Sive millia passuum fere quaterna. Hanc oppidi hujus amplitudinem ad Alexandriam, quæ sub Caucaso fuit, perperam transtulit Solinus, cap. 54. pag. 85.

8. *Artacabane.*] Isidorus Characenus in Σταθμοῖς, pag. 188. Ariæ oppida enumerans: ἐντεῦθεν, inquit, Ἄρεια ... ἔνθα Κανδάκη πόλις, καὶ Ἀρτακαύαν πόλις, καὶ Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐν Ἀρείοις. Hæc Ptolemæi lib. 6. cap. 17. Ἀρτικαύδνα in Aria est.

9. *Dorisci gens.*] In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Dori gens.* Hujus gentis situm, amniumque qui mox appellantur, ex ipsa orationis serie colligere in promptu est, in Ariæ, Carmaniæ, Drangianæque confinio, versus occasum, Parthiamque. Hæc omnia Ortelius perperam ad Indum transfert.

10. *Prophthasia.*] Superius sect. 21. Prophthasia Drangarum appellata: & ab

oppidum Zariaſparum : [1] Drangæ, [2] Evergetæ, [3] Zarangæ, [4] Gedruſi. Oppida : [5] Peucolaïs, Lymphorta : [6] Methoricorum deſertum. Amnis Manais : [7] Augutturi gens. [8] Flumen Borru : gens Urbi. Flumen navigabile Pomanus [9] Pandarum finibus. Item [10] Cabirus Suarorum, oſtio portuoſus. Oppidum Condigramma. [11] Flumen Cophes. Influunt in eum navigabilia Sadarus, Paroſpus, Sodinus.

Arianæ partem eſſe [12] Daritin aliqui volunt, menſuramque produnt utriuſque longitudine [13] $\overline{\text{XIX}}$. L. latitudine dimidio minore,

NOTÆ.

Eratoſthene, ut diximus, Πϱοφθασία ἡ ἐν Δϱάγγη. Fuit igitur id oppidum in Drangis de quibus ſtatim agitur : ſed idem a Zariaſpis colonis eo deductis conditum. Sic ſect. 12. oppidum Maſtya Mileſiorum dicitur, hoc eſt, a Mileſiis conditum. Sunt autem Zariaſpæ iidem qui Bactrorum primarii oppidi cives, ut diximus, ſect. 17. & 18.

1. *Drangæ.*] Stephanus : Δϱάγγαι ἔθνος Περσικῆς. Meminit & Strabo, lib. XI. pag. 516. ubi Drangianam, qua parte contingit Carmaniam, Ariæ partem facit.

2. *Evergetæ.*] Εὐεργέται. Vide Notas & Emend. num. LXXV.

3. *Zarangæ.*] Ζαϱαγγαῖοι Arriano, lib. 3. de Exped. Alex. pag. 223. Pars Drangarum aliqua fuit : quamobrem quæ de Zarangæis Arrianus prodidit, hæc de Drangis Strabo, Curtius, aliique. Reſpondere horum regio videtur ei tractui Perſicæ ditionis, quem nunc *Sigiſtan* vocant.

4. *Gedruſi.*] Qui & Gedroſi, Γεδϱωσοὶ, de quibus paulo ſuperius actum eſt. Inter Carmaniam, ab occaſu : & Indi fauces, ab ortu : a meridie, mari ipſo Indico clauduntur.

5. *Peucolaïs, Lymphorta.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. *Peucolis, Lyphorta.* Fuere hæc Gedruſorum oppida. Longo hinc intervallo disjuncti Peucolaïtæ, de quibus egimus ſect. 23.

6. *Methoricorum deſertum.*] In codicibus modo laudatis, *Methoreum deſerta*, legitur. *Le deſert de Lut*, in Gedroſia.

7. *Augutturi gens.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. *Aguthri.* Chiffl. *Accutri.*

8. *Flumen Borru.*] Reg. 1. 2. *Flumen Horum.* Chiffl. *Eorum.*

9. *Pandarum finibus.*] Igitur gens Pandæ, de qua dictum eſt ſect. 23. etiam citra Indi oſtia aliquanto terrarum tractu potulit imperii fines.

10. *Cabirus Suarorum.*] Rectius ita codices modo appellati, quam libri impreſſi, *Caberon Sorarum* : ſequitur enim, *oſtio portuoſus*, non portuoſum.

11. *Flumen Cophes.*] Longe hic amnis diverſus a Cophene ſive Cophete, de quo ſect. 23. qui Ptolemæo Suaſtus nominatur, in Indumque influit. Hic per ſe im mare devolvitur, tres alios navigabiles ſecum afferens, Seddarum, Paroſpum, Sodinum : ſic enim ea nomina in codd. citatis proxime leguntur. Atque ex ipſo ſitu terrarum, quæ deſcribuntur a Plinio, (nam in Gedroſiæ ora maritima explananda habitat :) perſpicua res eſt, amnem eum eſſe qui Ptolemæo, lib. 6. cap. 21. Ἀϱάβιος ποταμὸς dicitur. Plinio ipſi lib. 9. ſect. 2. Arbis eſt : *Gedroſos*, inquit, *qui Arbin amnem accolunt.* Et lib. 7. ſect. 2. *Oritas ab Indis Arbis fluvius diſterminat.* Tabulæ Geographicæ recens delineatæ *Ilment* appellari hodie hunc amnem indicant, in Indicum mare ſecum tres alios navigabiles devehentem, *Sal*, *Ghir*, *Ilmentel.*

12. *Daritin.*] Quæ Ptolemæo Δαϱεῖτις χώϱα, lib. 6. cap. 2 in Mediæ parte orientali, quæ Carmaniæ confinis eſt.

13. *$\overline{\text{XIX}}$. L.*] Hoc eſt, decies & novies centena, & quinquagena millia paſſuum. Stadia numerat fere bis mille Strabo, lib. XI. pag. 516. hoc eſt, vi-

[1] quam Indiæ. Alii Gedrusos, [2] & Pasires posuere per CLXXXIII. mill. passuum. Mox [3] Ichthyophagos Oritas, propria non Indorum lingua loquentes, per CC. mill. passuum. Inde posuere [4] Arbiorum gentem [5] per CC. mill. [6] Ichthyophagos omnes Alexander vetuit piscibus vivere. [7] Ultra deserta deinde Carmania, ac Persis, atque Arabia.

XXVI. Sed priusquam hæc generatim persequamur, indicare convenit, quæ prodit Onesicritus, classe Alexandri circumvectus in mediterranea Persidis ex India, narrata proxime a Juba: dein eam navigationem, quæ his annis comperta servatur hodie. Onesicriti & Nearchi navigatio nec nomina habet mansionum, nec spatia: primumque Xylenepolis ab Alexandro condita, unde ceperunt exordium, juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non satis explanatur. Hæc tamen digna memoratu produntur. [8] Arbis oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea. [9] Flumen Nabrum navium capax: contra insula distans LXX. stad. Alexandria condita [10] a Leonnato jussu Ale-

NOTÆ.

cies & quinquies centena millia pass. Libri editi hactenus XIX. L. *mill. pass.* Sed has voces, *mill. pass.* nulli fere usquam MSS. habent.

1. *Quam Indiæ.*] Cujus de latitudine diximus sect. 21.

2. *Et Pasires.*] Πασιρέες. Vide Notas & Emend. num. LXXVI.

3. *Ichthyophagos Oritas.*] Infra Gedrosos maritima hi loca obtinebant, teste Arriano in Indicis, pag. 559. Ὠρεῖται ἔθνος Ἰνδικὸν αὐτόνομον, liberæ conditionis gens Indica, Stephano. Ab Oreo Eubææ oppido Ὠρεῖται. Hi Ὠρεῖται ab Ὤρεις oppido, de quo Arrianus, lib. 4. de Exped. Alex. pag. 304. Hos ab Indis differre lingua & institutis scribit etiam Arrianus, pag. 558.

4. *Arbiorum gentem.*] Ἄρβιας vocat Strabo, lib. 15. pag. 720. Ἀραβῖται Stephanus. Ab Arabi sive Arbi amne, terras illas præfluente, nomen invenerunt. De eo dicemus sect. 28.

5. *Per CC. mill. pass.*] Brevius iis spatium Strabo assignat, nempe stadiorum mille duntaxat: quæ passuum efficiunt millia CXXV.

6. *Ichthyophagos omnes.*] Non Oritas modo, sed qui totam oram occupabant, tam longo tractu, quemadmodum dicetur sect. seq. ut XXX. dierum spatio præternavigarentur. Habet hæc quoque Solinus, cap. 54. pag. 85. & Capella, lib. 6. de India, pag. 225. De piscium esu apud Ichthyophagos dicemus libro sequente, sect. 2. Plura videre est apud Arrianum in Indicis, pag. 565. & 566.

7. *Ultra deserta.*] Solinus, loc. cit.

8. *Arbis oppidum.*] Vide Notas & Emend. num. LXXVII.

9. *Flumen Nabrum.*] Ultra Gedrosiæ fines, prope Indi ostia.

10. *A Leonnato.*] Græcis Λεοννάτος dicitur. De eo rursum, lib. 35. sect. 47. Curtius, lib. 9. cap. 32. pag. 383. *Indos maritimos Ptolemæus*, inquit, *ceteros ipse Rex* (Alexander) *& alia parte Leonnatus urebant. In hac quoque regione urbem condidit, deductique sunt in eam Arachosii.* Cave tamen credas hanc esse, quæ Stephano, Ἀλεξάνδρεια παρὰ τοῖς Ἀραχώτοις dicitur: quænam ea sit, docuimus superiore sectione: docet & Ammianus lib. 23. pag. 259.

xandri in finibus gentis, [1] Argenûs portu ſalubri. [2] Flumen Tuberum navigabile, [3] circa quod Paſiræ. [4] Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut xx. dierum ſpatio prænavigaverint. [5] Inſula, quæ Solis appellatur, & eadem [6] cubile Nympharum, rubens, in qua nullum non animal abſumitur, [7] incertis cauſis. [8] Ori gens: flumen Carmaniæ [9] Hytanis portuoſum, & auro fertile. [10] Ab eo primum Septentriones apparuiſſe adnotavere. [11] Arcturum nec omnibus cerni

Notæ.

1. *Argenûs portu ſalubri.*] Voce hac *Argenûs*, non gentis, ſed portus nomen continetur, ubi condita Alexandria, quod tutus ibi foret navium receptus. Gentis, cujus in finibus is fuit, Indorum maritimorum nomen, ut ex Curtio diximus. Portus ipſius, aut certe loci maxime finitimi, Βαγίσαρα, teſte Arriano in Indicis, pag. 559. a pago Paſiris appellato, de quo mox, ſtadiis LX. Καταίρουσιν ἐς Βαγίσαρα. λιμήν τε ἐστιν αὐτόθι εὔορμος, καὶ κώμη Πασιρὴ, ἀπέχουσα ἀπὸ θαλάσσης ἑξήκοντα σταδίους. Ariolantur, qui *in finibus gentis Arianæ* legunt, invitis codd.

2. *Flumen Tuberum.*] In Reg. 1. Colb. 1. & 2. *Tormenum.* In Reg. 2. & Chiffl. *Tomberon.* Illud ipſum flumen eſt, quod ſect. ſup. Tonderon Plinius, Mela Tuberonem vocavit. Τόμηρος Arriano dicitur in Indicis, pag. 556. inter Indum, & Arabim, ſeu Arbim amnem.

3. *Circa quod Paſiræ.*] Πασιρέες, de quibus in fine ſuperioris ſect. Pliniani libri hactenus *Pariræ* prætulerunt, mendoſe.

4. *Deinde Ichthyophagi.*] A Tuberone amne, ad fauces uſque fere Perſici ſinus, tota Carmaniæ & Oritarum ora comprehenſa.

5. *Inſula, quæ Solis.*] Hæc Soli ſacra inſula, proprio nomine Νόσαλα appellatam eſſe auctor eſt Arrianus in Indicis, pag. 569. contra Ichthyophagorum litus, ſtadiis centum a continente.

6. *Cubile Nympharum.*] Oceanitidum. Nereïdum unam hic habitaſſe ſcribit Arrianus in Indicis, p. 570. quicumque eo appuliſſent ſolitam in mare projicere.

7. *Incertis cauſis.*] Cauſam Mela ſuggerit, lib. 3. cap. 7. pag. 59. *Contra Indi oſtia*, inquit, *illa ſunt quæ vocant Solis*, (alii, *inſula quæ vocatur Solis*,) *adeo inhabitabilia, ut ingreſſos vis circumfuſi aëris exanimet confeſtim.*

8. *Ori gens.*] Invenere hi nomen ab Ὦρα Carmaniæ oppido, cujus Ptolemæus meminit, lib 6. cap. 8. non ab Ὦρα cujus mentio apud Arrianum, lib. 4. Exped. pag. 305. ut putat Salmaſius in Solin. pag. 1176. hi enim circa fontes Indi poſiti, ingenti plane a Carmania terrarum intercapedine disjuncti Ὠρεῖ fuerunt: quos Plinius hoc loco commemorat, ipſius Carmaniæ pars haud aſpernanda: Ab Oritis, quorum ſuperius mentio, & nomine & ſitu diverſa, ut ex Arriano colligitur, lib. 7. Exped. Alex. pag. 450. ubi Ὦρεις pro Ὠρεῖς ſcribendum.

9. *Hytanis.*] Martiano, lib. 6. cap. de India, pag. 225. *Hypanis.* Solino, cap. 54. p. 85. (unde id acceperit, neſcio,) *Azarium* vocatur. Forte eſt Ἀχιδάνας Ptolemæi in Carmania, lib. 6. cap. 16. vel Ἄνδανις. Meminit hujus amnis Strabo, lib. 15. pag. 726. in Carmania, traditque ex Oneſicrito, auri eumramenta ferre.

10. *Ab eo primum.*] Solinus, & Capella, locis cit. Nebuloſi forte vapores ſeptentrionalis poli aſpectum ulterius præripiunt.

11. *Arcturum.*] Stella eſt primæ magnitudinis inter Bootæ genua, prope circulum Cancri.

noctibus, nec totis unquam. [1] Achæmenidas uſque illo tenuiſſe. [2] Æris & ferri metalla, & arſenici, & minii exerceri. [3] Inde promontorium Carmaniæ eſt, ex quo in adverſa ora ad gentem Arabiæ Macas trajectus diſtat L. mill. paſſuum. Inſulæ tres, [4] quarum Oracla tantum habitatur aquoſa, a continenti XXV. mill. paſſuum. Inſulæ IV. [5] jam in ſinu ante Perſida. [6] Circa has hydri marini vicenûm cubitorum adnatantes terruere claſſem. [7] Inſula, Acrotadus: item Gauratæ, in quibus Chiani gens. [8] Flumen Hyperis in medio ſinu Perſico, onerariarum navium capax. [9] Flumen Sitiogagus, quo [10] Paſargadas ſeptimo die navigatur. Flumen navigabile [11] Heratemis: inſula ſine nomine. [12] Flumen Granis modicarum navium capax, per Suſianem fluit: [13] dextra ejus accolunt [14] Deximontani, qui bitumen perficiunt. [15] Flumen Zarotis oſtio difficili, niſi peritis: inſulæ duæ parvæ: [16] inde vadoſa navigatio paluſtri ſimilis, per euripos tamen quoſdam peragitur. Oſtium Euphratis. Lacus, quem faciunt [17] Eulæus

NOTÆ.

1. *Achæmenidas.*] Solinus, loc. cit. Ab Achæmene primo Perſarum rege, ceteri ad Darium uſque Achæmenidæ ſunt appellati. Herod. lib. 4.

2. *Æris & ferri, &c.*] Strabo, lib. 15. pag. 726.

3. *Inde promontorium.*] Hæc iiſdem verbis Solinus, loc. cit. Ἁρμόζον Harmozon ei promontorio nomen fuiſſe Strabo ait ex Eratoſthene, lib. 16. pag. 765. Ἁρμόζοντος τῆς τῆς Καρμανίας ἀκρωτηρίου, τῆς Ἀραβίας ἀφορᾶται τὸ ἐν Μάκαις. Ammianus, lib. 23. pag. 249. *Perſici maris oſtia adeo eſſe perhibentur anguſta, ut ex Harmozonte Carmaniæ promontorio contra oppoſitum aliud promontorium, quod appellant incolæ ἐν Μάκαις, ſine impedimento cernatur.* Hodie, *le Cap de Jaſques.*

4. *Quarum Oaracta.*] Hodie *Ormuz.* Vide Notas & Emendationes num. LXXVIII.

5. *Jam in ſinu.*] In ipſo ſinu Perſico, ultra freti anguſtias.

6. *Circa has.*] Vide Notas & Emend. num. LXXIX.

7. *Inſula Acrotadus.*] Vide Notas & Emend. num. LXXX.

8. *Flumen Hyperis.*] Cum ſit amnis ille onerariarum navium capax, non poteſt is eſſe qui Ἀρεὼν ab Arriano vocatur in Indicis, pag. 583. ut Salmaſius exiſtimat, pag. 1181. in Solin. cum is dicatur minime portuoſus, aditu faucium anguſto maxime, & vadoſo.

9. *Flumen Sitiogagus.*] In MSS. *Sitiogadus*, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Σιτακὸς eſt Arriano in Indicis, pag. 583.

10. *Paſargadas.*] Stephanus, Πασαργάδαι πόλις. Eam vocem ipſe interpretatur. Περσῶν στρατόπεδον, *Perſarum caſtra:* ab Hebræa forte voce פרס גד *Paras gad, turma Perſica:* unde Perſagadum Curtius vocat lib. 5. De ea rurſum inferius ſect. 29. Hodie, ut creditur, *Schiras.*

11. *Heratemis.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXI.

12. *Flumen Granis.*] Γράνιδα quoque appellat Arrianus in Indicis, pag. 584.

13. *Dextra ejus.*] Quæ ortui & auſtro propiora.

14. *Deximontani.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXII.

15. *Flumen Zarotis.*] Vide Notas & Emend. num. cit.

16. *Inde vadoſa.*] Arrianus in Indicis, pag. 585.

17. *Eulæus.*] De Eulæo amne, & Charace oppido dicetur opportunius ſect. 31. De lacu quem Tigris & Eulæus & Choaſpes efficiunt, vide Strabonem, lib. 15. pag. 728.

& Tigris juxta Characem. [1] Inde Tigri Susa. [2] Festos dies ibi agentem Alexandrum invenerunt septimo mense, postquam digressus ab iis fuerat [3] Patalis, tertio navigationis. Sic Alexandri classis navigavit. Postea [4] a Syagro Arabiæ promontorio Patalen Favonio, quem [5] Hippalum ibi vocant, peti certissimum videbatur [6] $\overline{\text{XIII}}$. XXXII. mill. passuum æstimatione.

Secuta ætas propiorem cursum tutioremque judicavit, si ab eodem promontorio [7] Zigerum portum Indiæ peteret. Diuque ita navigatum est, donec compendia invenit mercator, lucroque India admota est. Quippe omnibus annis navigatur, sagittariorum cohortibus impositis: etenim piratæ maxime infestant. Nec pigebit totum cursum ab Ægypto exponere, nunc primum certa notitia patescente. [8] Digna res, nullo anno imperii nostri minus [9] H-S. quingenties exhauriente India, & merces remittente, quæ apud nos centuplicato veneant. [10] Duo millia passuum ab Alexandria abest oppidum [11] Juliopolis. Inde navigant Nilo Coptum CCCIII. mill. passuum, qui cursus Etesiis flantibus peragitur XII. diebus. A Copto camelis itur, aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima appellatur [12] Hydreum, XXXII. mill. Secunda in monte, diei itinere. Tertia in altero Hydreumate, a Copto XCV. mill. Deinde in monte. Mox ad Hydreum Apollinis, a Copto CLXXXIV. mill. passuum. Rursus in monte. Mox [13] ad novum Hydreum a Copto CCXXXIII. mill. passuum. Est

Notæ.

1. *Inde Tigri Susa.*] Τὰ Σοῦσα, Persarum regia. Ab ostio Tigris ad oppidum Susa navigatio fuit, adverso amne stadiis centum & quinquaginta: deinde rate, per fossam e Tigri in Eulæum amnem ducta, ut docet Arrianus lib. 7. Exped. Alex. pag. 453. Strabo, loc. cit. pag. 729.

2. *Festos dies.*] Et suas, & amicorum nuptias. Arrianus, loc. cit. pag. 447.

3. *Patalis.*] Ab insula Patale, de qua diximus sect. 23.

4. *A Syagro.*] De quo diximus, sect. 32.

5. *Hippalum.*] Ab Hippalo quodam classis gubernatore, qui primus ex Arabia in Indiam plenis velis ingressus. Tamen auctor Peripli maris Erythræi, non Favonium, sed Libonotum, sic appellatum scribit.

6. *$\overline{XIII}$. XXXII.*] Hoc est, decies & ter centenûm, ac tricenûm trium milliarium.

7. *Zigerum portum.*] Ita MSS. omnes. Editi absurde, *Zizerum amnem portum.*

8. *Digna res.*] Digna res, quæ uberius explanetur, quandoquidem tantum in eo cursu impensæ, tantum lucri fiat. Lipsius legit, *indigna.* Non probo, reclamantibus libris.

9. *HS. quingenties.*] Hoc est, sestertiûm quingenties centena millia. Gallicæ monetæ, libræ sunt 5000000.

10. *Duo millia &c.*] Describit hoc iter & Solinus, cap. 54. pag. 85. non adnotatis tamen locorum intervallis.

11. *Juliopolis.*] Vide Notas & Emend. num. LXXXIII.

12. *Hydreum.*] Ita libri omnes MSS. Editi, *Hydreuma*, minus recte. Est enim ὑδρεῖον locus aquationis: ὕδρευμα ipsa aquatio. Vide Strabonem lib. 15. pag. 722. πόῤῥω δὲ τῶν ὑδρείων ἐςρατοπεδεύοντο, &c.

13. *Ad novum Hydreum.*] Ita libri omnes, ut ante monuimus. Tamen Antonini Itinerarium, *Canon Hydreuma*, hoc est καινὸν ὕδρευμα. Tabula Peuting. *Ceonnidroma*, pro *Canon Hydreuma.*

& aliud Hydreum vetus, Troglodyticum nominatur, ubi præsidium excubat diverticulo duûm millium. Distat a novo Hydreumate IV. mill. passuum. Inde Berenice oppidum, ubi portus rubri maris, a Copto [1] CCLVIII. mill. passuum. Sed quia major pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & stativis dies absumuntur, totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die.

[2] Navigare incipiunt æstate media ante Canis ortum, aut ab exortu protinus: veniuntque circiter XXX. die [3] Ocelim Arabiæ, [4] aut Canen thuriferæ regionis. Est & tertius portus, qui vocatur [5] Muza, quem Indica navigatio non petit, nec nisi thuris odorumque Arabicorum mercatores. [6] Intus oppidum, regia ejus appellatur Saphar, aliudque Save. Indos autem petentibus utilissimum est ab Oceli egredi. Inde vento Hippalo navigant diebus quadraginta ad primum emporium Indiæ [7] Muzirim, non expetendum propter vicinos [8] Piratas,

NOTÆ.

1. *CCLVIII. mill.*] Antoninus in Itiner. *Item a Copto Berenicen*, M. P. CCLVIII.

2. *Navigare incipiunt.*] Solinus, cap. 54. pag 86. Auctor Peripli maris Erythræi: Ἀνάγονται δὲ καὶ αὐτοὶ πλέοντες μετὰ τῶν Ἰνδικῶν περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ὅς ἐστιν Ἐπιφί. Julio circiter mense navigatio inchoatur.

3. *Ocelim Arabiæ.*] Ὄκηλις ἐμπόριον Arabiæ Felicis, Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. in ipso sinu Arabico, paulo supra freti angustias: ut auctor est præterea Strabo, lib. 16. pag. 769. Gebanitarum portus appellatur ab ipso Plinio, lib. 12 sect. 41. Gebanitas porro juxta fauces Arabici sinus olim sedisse dicemus inferius sect. 32. Castellum est hodie *Alberda*: uti ex situ perspicuum est, quem Oceli tribuit auctor Peripli maris Erythræi, & Ptolemæus loc. cit. Acilæ Strabo, loc. cit.

4. *Aut Canen*] Κάνη eidem Ptolemæo, ἐμπόριον καὶ ἀκρωτήριον in Adramitis In thurifera regione ab Auctore Peripli maris Erythræi, pariter collocatur: ἐμπόριόν ἐστι παραθαλάσσιον Κανὴ .... χώρας λιβανωτοφόρου. Est autem Sabæorum, quorum pars Atramitæ, regio thurifera, ut dicetur sect. 32. Arabico sinui prætenta.

5. *Muza.*] In extremo sinu Arabico, a Berenice versus austrum stadiiis XII. millibus, ἐν κόλπῳ τῷ τελευταιοτάτῳ .... ἐμπόριόν ἐστι νόμιμον παραθαλάσσιον Μοῦζα, inquit auctor Peripli maris Erythræi, σταδίους ἀπέχον τοὺς πάντας ἀπὸ Βερενίκης, παρ' αὐτὸν τὸν Νότον πλεόντων, ὡς εἰς μυρίους δισχιλίους. Sunt ea passuum millia quindecies centena. Amplum est hodieque oppidum, *Zibit*: ut ex situ colligimus, quem ei Ptolemæus assignat lib. 6. cap. 7. & Peripli auctor.

6. *Intus oppidum.*] Supra Muzam in mediterraneo, duodecim fere dierum intervallo, oppidum est, ejus terræ regia, *Saphar*: aliudque trium dierum duntaxat spatio a Muza disjunctum, *Save*. Auctor Peripli mox laudatus: Ὑπέρκειται δὲ αὐτῆς (Μοῦζα) ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν πόλις Σαυή, τῆς περὶ αὐτὴν Μαφαρίτιδος λεγομένης χώρας ... καὶ μετ' ἄλλας ἐννέα ἡμέρας, Ἀφάρ (lego Σαφάρ, repetito σ ex vocula præcedente) μητρόπολις. Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. Σαπφάρ. Hodie in Tabulis, *Saada*.

7. *Muzirim.*] Μούζιρις auctori Peripli maris Erythræi. Ptolemæo, lib. 7. cap. 1. Μούξιρις, pro Μούζιρις. Creditur esse *Calecut*, in ora Malabarica.

8. *Piratas.*] Proprium id gentis nomen est proxime laudatis auctoribus, Πειραταί, quorum videtur haud procul Goana Indiæ meridionalis ora sedes fuisse.

qui

qui obtinent locum [1] nomine Nitrias : neque est abundans mercibus. Præterea longe a terra abest navium statio, lintribusque afferuntur onera, & regeruntur. Regnabat ibi, cum proderem hæc, [2] Celebothras. Alius utilior portus gentis [3] Necanidon, qui vocatur Barace. Ibi regnat Pandion, longe ab emporio mediterraneo distante oppido, quod vocatur [4] Modusa. Regio autem ex qua piper [5] monoxylis lintribus Baracen convehunt, vocatur [6] Cottonara : quæ omnia gentium, portuumve, aut oppidorum nomina apud neminem priorum reperiuntur. Quo apparet mutari locorum status. [7] Ex India renavigant mense Ægyptio Tybi incipiente, nostro Decembri : aut utique Mechiris Ægyptii intra diem sextum, quod fit [8] intra Idus Januarias nostras : ita evenit, ut eodem anno remeent. [9] Navigant autem ex India vento Vulturno : & cum intravere rubrum mare, Africo vel Austro. Nunc revertemur ad propositum.

XXVII. Carmaniæ oram patere [10] duodecies centena L. mill. passuum Nearchus scripsit. [11] Ab initio ejus ad [12] flumen Sabin centum mill. passuum. Inde vineas coli & arva ad flumen [13] Andanin, XXV.

NOTÆ.

1. *Nomine Nitrias.*] Νιτρίαι Ἐμπόριον, Ptolemæo loc. cit. Vide Notas & Emend. num. LXXXIV.

2. *Celebothras.*] Κηροβόθρης est auctori Peripli maris Erythræi : quem ex his regum nominibus, quæ apud utrumque sunt paria, Plinio supparem fuisse colligunt eruditi : nec Arrianum eum esse, ut vulgo creditur, qui temporibus Antonini vixit, Suida teste.

3. *Necanidon.*] Forte *Nelcyndon.* Vide Notas & Emend. num. LXXXV. ubi & de Barace portu dicemus.

4. *Modusa.*] Μόδουρα βασίλειον Πανδίονος, in oppidis τῶν Πανδιόνων mediterraneis, apud Ptolem. lib. 7. cap. 1.

5. *Monoxylis.*] Μονόξυλα πλοῖα μέγιστα auctori Peripli maris Erythræi, alvei nimirum, seu navigia unico e ligno integro fabricata Addit idem navigia ejuscemod Σάγγαρα indigenis appellata esse.

6. *Cottonara.*] Hodie *Cochin*, in ora Malabarica. Vide Notas & Emend. num. LXXXVI.

7. *Ex India.*] Solinus, cap. 54. pag. 86.

8. *Intra Idus Januarias.*] Nempe quarto Idus Januarias, Romana computatione. Vide Notas & Emend. num. LXXXVII.

9. *Navigant autem.*] Solinus, cap. 54. pag. 86. Vulturnus porro ab oriente brumali spirat: a meridie auster: Africus ab occasu brumali, ut dictum est lib. 2. sect. 46.

10. *Duodecies centena &c.*] Longe brevior navigatio præter oram Carmaniæ, Arriano in Indicis, pag. 580. nempe stadiorum quater mille & septingentorum, Μῆκος τοῦ πλόου παρὰ τὴν Καρμανίην χώρην, στάδιοι τετρακισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι : quæ passuum efficiunt CCCCLXIII. millia. Et certe tantæ longitudinis, quanta est duodecies centenûm mill. sponsorem se fieri Plinius negat velle, cum eam auctori suo reddat Nearcho. Carmania hodieque vetustum nomen retinet *Kerman.*

11. *Ab initio ejus.*] A faucibus Persici sinus.

12. *Flumen Sabin.*] Mela, lib. 3. cap. 8. pag. 60. *Sabis per Carmanos* fluit, Σάβις Ptolemæo oppidum Carmaniæ est mediterraneum, lib. 6. cap. 8. ab amne fortassis cognomine.

13. *Andanin.*] Ἄνδανις Ptolemæo, loc. cit. Arrriano in Indicis, pag. 573. Ἄναμις, a promontorio Carmaniæ versus se-

mill. ſpatio. Regio vocatur Armuzia. Oppida Carmaniæ, [1] Zethis, & Alexandria.

XXVIII. Irrumpit deinde & [2] in hac parte geminum mare terras, [3] quod Rubrum dixere noſtri, Græci Erythræum [4] a rege Erythra, [5] aut (ut alii) Solis repercuſſu talem reddi colorem exiſtimantes: [6] alii ab arena terraque, [7] alii tali aquæ ipſius natura. * [8] Sed in duos dividitur ſinus. Is qui ab oriente eſt, Perſicus appellatur, [9] $\overline{\text{XXV}}$. M. paſſuum circuitu, ut Eratoſthenes tradit. Ex adverſo eſt Arabia, cujus [10] $\overline{\text{XII}}$. mill. paſſuum eſt longitudo. Rurſus altero am-

*CAPUT XXIV.

NOTÆ.

ptentrionem, ſtadiis DCCC. quæ paſſuum millia centum efficiunt: regione toto eo ſpatio rerum omnium ferace, cui nomen Harmozia: ὁ δὲ χῶρος Ἁρμόζεια ἐκαλεῖτο. Hæſit id nomen ad noſtrum ævum inſulæ *Ormus*. Influit amnis in Perſicum ſinum.

1. *Zethis & Alexandria.*] Zethis alibi nulla mentio: Alexandriæ, apud Ptolemæum loc. cit. & Ammianum, lib. 23. pag. 255.

2. *In hac parte geminum.*] Geminum dicit, quoniam bis irrumpit, ut ait Mela, hoc eſt, in duos dividitur ſinus, quorum ſua quiſque propria appellatione diſtinguitur.

3. *Quod Rubrum.*] Hæc ex Mela lib. 3. cap. 8. & ex Herodoto, lib. 2. Euterpe, n. XI. pag. 93. Voſſii conjecturæ ſubſcriberem de appellatione maris Rubri, ab Edom ſive Idumæo eſſe derivatam, quoniam Hebræis אדם *rubuit* ſonat: ſi Arabico ſinui primum, a quo Idumæa haud procul abeſt, non ipſi oceano meridiano id nomen eſſe inditum, ſcriptores vetuſtos evolventi conſtaret. Arabicum tamen ſinum Rubri maris nomine appellatione donant interdum, ut Plinius lib. 5. ſect. 12. Perſicum Arrianus in Indicis, pag. 548. & Seneca in Troade, act. 1.

4. *A Rege Erythra.*] Curtius lib. 8. aliique poſt Agatharchidem, in libro ſingulari quem de Rubro mari edidit, cujus fragmentum Photius refert in Bibl. cod. 250. pag. 1321.

5. *Aut, ut alii.*] Refert Agatharchides loc. cit. cenſuiſſe quoſdam, Solem exorientem in eo tractu, non lucidos in mare radios, uti apud nos fit, demittere: ſed cruori aſſimiles: quod cruentam maris ſpeciem intuentibus exhiberet: ἀκτῖσι παρομοίαις αἵματι· ἐξ ὧν τοῖς ὁρῶσιν ὕφαιμοι, &c Hanc illorum ſententiam reſpicit Plinius, Agatharchides improbat.

6. *Alii ab arena.*] Ab ingentibus arenæ & glebæ tumulis, longo per oram ſpatio ortum verſus diffuſis, inſigniter rufis: Θῖνες ἄμμου χώδεις ὑπέρυθροι &c. Agatharchides loc. cit. cui neque hæc Rubri maris nomenclaturæ ratio haud ſatis eſſe idonea videtur.

7. *Alii tali aquæ.*] A colore aquæ falſo repeti hanc appellationem jamdudum Agatharchides docuit, loc. cit. experientia ipſa confirmavit. Vide quæ dicturi ſumus iterum in eam rem, ſect. 35.

8. *Sed in duos.*] Plinius a Mela hæc mutuatus, lib. 3. cap. 8. pag. 60. A Plinio Solinus, cap. 54. pag. 86. & Martianus, lib. 6. cap. de India, pag. 225. Perſico nomen hodie, *le Golfe de Perſe*: Arabico, *la Mer rouge, ou la mer de la Mecque*.

9. $\overline{\text{XXV}}$. *mill. paſſ.*] Hoc eſt, vicies & quinquies centena millia. Corrupti apud Solinum Martianumque numeri. Strabo lib. 16. pag. 765. ex ipſo Eratoſthene, quem ſequi ſe Plinius præ ſe fert, & Agathemerus, lib. 1. Geogr. cap. 3. viginti millibus ſtadiorum Perſici ſinus ambitum circumſcribunt, quæ ſumma exacte cum Pliniana congruit.

10. $\overline{\text{XII}}$. *mill*] Hoc eſt, duodecies centena millia paſſ. Addit Strabo, l. 2. pag. 100. quinquaginta paſſuum millia.

bitur sinu Arabico nominato. [1] Oceanum qui influit, Azanium appellant. Persicum introitum v. mill. passuum latitudinis, [2] alii quatuor fecerunt. Ab eo ad intimum sinum recto cursu [3] $\overline{XI}$. XXV. mill. propemodum constat esse, [4] & situm ejus humani capitis effigie. Onesicritus & Nearchus ab Indo amne in sinum Persicum, atque illinc Babylonem Euphratis paludibus, scripserunt [5] $\overline{XXV}$. mill. passuum esse.

[6] In Carmaniæ angulo sunt [7] Chelonophagi, testudinum superficie casas tegentes, carne vescentes. [8] A flumine Arbi [9] promontorium ipsum inhabitant, præter capita toto corpore hirti, coriisque piscium vestiti. * Ab horum tractu Indiam versus [10] Caïcandrus deserta insula in oceano, L. mill. passuum traditur: juxtaque eam freto interfluente [11] Stoidis, quæstuosa margaritis. [12] A promontorio Carmanis

*CAPUT XXV.

NOTÆ.

1. *Oceanum qui influit.*] Etiam citra ipsius sinus angustias, in ipso sinu. Ab Azania, quæ vicina est Æthiopiæ regio Ptolemæo lib. 4. cap. 8. nomen habet. De eo rursum sect. 34.

2. *Alii quatuor.*] Ab uno litore ad alterum litus facilem esse prospectum Strabo ait, lib. 16. pag. 765.

3. $\overline{XI}$. *XXV.*] Undecies centena, & XXV. millia passuum.

4. *Et situm ejus.*] Mela, lib. 3. c. 8. pag. 60. *Persicus* sinus, *qua mare accipit, utrinque rectis lateribus grande ostium quasi cervice complectitur: deinde terris in omnem partem vaste & æqua portione cedentibus, magno litorum orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani.*

5. $\overline{XXV}$. *mill. pass.*] Vicies & quinquies centena millia passuum. Sane facile est rationes ducere: Nam Carmaniæ ora, Nearcho ipso auctore, patet $\overline{XII}$. L. Persicus sinus recto cursu, $\overline{XI}$. XX. Efficiunt hæ summæ millia jam ter & vicies centena LXXV. Reliqua centum & XV. millia, tum ab ultima Carmaniæ ora ad Indum amnem, tum ab Euphratis ostio usque Babylonem recte insumentur. Frustra igitur Chiffl. cod. legit $\overline{XV}$. pro $\overline{XXV}$.

6. *In Carmania angulo.*] Juxta sinum Persicum. Mela, loc. cit. & Ptolemæus lib. 6. cap. 8. Refert hæc quoque Solinus, cap. 54. pag. 86.

7. *Chelonophagi.*] Χελωνοφάγοι, testudinum carne vescentes. Χελώνη *testudo.* Alii præter istos Chelonophagi sunt in Arabia, de quibus Strabo, lib 16. pag. 773. & Agatharchides apud Phot. cod. 250. pag. 1349.

8. *A flumine Arbi.*] Diversus hic Arbis fluvius est ab Arabio Ptolemæi, quem & Cophetem & Arbim quoque appellari superius diximus, sect. 25. Is enim Gedrosos alluit & in oceanum Indicum ibi delabitur: hic juxta ipsum Carmaniæ promontorium effluit.

9. *Promontorium ipsum.*] Carmaniæ illud promontorium, de quo sect. 26. In ipso sinu Persico habitare istos, auctor est Mela, loc. cit. Salmasius in Solin. pag. 1189. & 1190. ut Plinio varios affingat errores, totum hunc locum, invitis MSS. omnibus, pro arbitrio immutat.

10. *Caïcandrus.*] Hactenus perperam *Cascandrus.* Arrianus in Indicis, pag. 581. περὶ νήσου σμικρῆς καὶ ἐρήμης. οὔνομα τῇ νήσῳ Καΐκανδρος.

11. *Stoïdis.*] Meminit hujus insulæ Arrianus loc. cit. sed nomen reticet. Vide Notas & Emendationes num. LXXXVIII.

12. *A promontorio.*] Post promontorium, inquit, Armuzia regio est, quæ Carmaniæ a tergo connectitur. Quidam tamen Arbios, ab Arbi flumine, de quo nunc egimus, interserunt, toto litore.

junguntur Armozei. Quidam interponunt Arbios, CCCCII. millia passuum toto litore. Ibi portus Macedonum, & aræ Alexandri in promontorio. Amnes: [1] Saganos: dein Daras, & Salsos. [2] Ab eo promontorio [3] Themisteas, insula [4] Aphrodisias habitatur. [5] Inde Persidis initium ad flumen Oroatin, quo dividitur ab Elymaïde. [6] Contra Persidem insulæ, Philos, Casandra, Aracia cum monte prætalto Neptuno sacra. [7] Ipsa Persis adversus occasum sita obtinet litora DL. mill. passuum: etiam in luxum dives, in Parthorum jam pridem translata nomen. Horum de imperio nunc paucis.

XXIX. [8] Regna Parthorum duodeviginti sunt omnia: ita enim dividunt provincias, circa duo ([9] ut diximus) maria, Rubrum a meridie, Hyrcanum a septentrione. Ex iis undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspiisque litoribus: pertinent ad Scythas, cum quibus [10] ex æquo degunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semper fuit [11] Parthia in radicibus montium [12] sæpius dictorum, qui omnes eas

NOTÆ.

1. *Saganos.*] Σαγανὸς Ptolemæo lib. 6. cap. 8. Saganis Ammiano, lib. 23. pag. 255. in Carmania. Δάρας item Ptolemæo: de quo amne dubitandi tamen locus est aliquis, num ab interpolatoribus Plinianis temere nobis obtrusus sit pro *Cathrapis*, aliove simili: Habent enim MSS. codd. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c. *Deinde Ratinus, & Salsum.*

2. *Ab eo.*] Versus septentrionem, in ipsa Persici sinus ora fere media.

3. *Themisteas.*] Hæc, ut arbitror, Τεῤῥοῖν ἄκρη apud Arrianum in Indicis, p. 580.

4. *Aphrodisias.*] Quia Ἀφροδίτη hoc est, Veneri sacra. Indigenis Καταίη vocabatur, Arriano teste, loc. cit.

5. *Inde Persidis.*] Arrianus, ibid. Amnis hic Ammiano Oroates, lib. 23. pag. 252. Arriano pag. 585. Ἄρωσις dicitur, quem ad amnem usque Persæ habitant: μέχει τῶδε Πέρσαι οἰκέουσι, maximus eorum amnium qui in hunc sinum influunt. Ultra enim ostia, Susiana est, & quæ modo Persidi, modo Susianæ adjudicatur, Elymaïs.

6. *Contra Persidem.*] In ipso sinu. Alii *Psilos* pro *Philos* legunt, quasi glabram incultamque dixeris insulam. In MSS. item *Aracha* pro *Aracia* scribitur: sed perperam, auctore Ptolemeo lib. 6. cap. 4. apud quem inter insulas Persidi adjacentes, censetur Ἀλεξάνδρου πόντος, ἢ καὶ Ἀραχία.

7. *Ipsa Persis.*] Hæc Solinus, cap. 54. pag. 86. & Martianus, lib. 6. cap. de India, cap. 225.

8. *Regna Parthorum.*] Solinus iisdem verbis, cap. 55. pag. 86. Hæc porro sunt earum provinciarum nomina, a Plinio recensita, *sect.* 16. Atropatene. *Sect.* 17. Media, Parthia. *Sect.* 18. Apavortene, Hyrcania, Margiane, Bactriana, Sogdiana. *Sect.* 25. Capissene, Arachosia, Gedrosia, Paropamisadæ, Ariana, Drangiana. *Sect.* 27. Carmania. *Sect.* 28. Persis, cum Parætacenis. *Sect.* 31. Susiane, Elymaïs, cujus pars Characene. Dissidere nonnihil a Plinio in his enumerandis videtur Isidorus in Σταθμοῖς, p. 184.

9. *Ut diximus.*] Sect. 16.

10. *Ex æquo degunt.*] Solinus, cap. 55. pag. 86. *Quibuscum concorditer degunt.*

11. *Parthia.*] Vel ut quidam codices habent, *Parthyæa.* Græcis enim Παρθία & Παρθυαία dicitur, una ex duodeviginti provinciis superius memoratis, quibus Parthorum constitit imperium. Parthiæ nunc nomen est *Erack.*

12. *Sæpius dictorum.*] Caucasiorum. Supra sect. 16. *Persarum regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, Caucasiis jugis attolluntur.*

gentes prætexunt. Habet ab ortu Arios, a meridie Carmaniam [1] & Arianos, ab occasu [2] Pratitas Medos, a septentrione Hyrcanos, undique desertis cincta. [3] Ulteriores Parthi Nomades appellantur: [4] citra, deserta: ab occasu urbes eorum, [5] quas diximus, Issatis & Calliope: ab oriente æstivo, [6] Europum: ab hiberno, [7] Mania: in medio Hecatompylos, [8] Arsacæ regia: [9] Nisæa Parthyenes nobilis, ubi Alexandropolis a conditore.

CAPUT XXVI.

Necessarium est in hoc loco signare & Medorum situm, terrarumque faciem circumagere ad Persicum mare, quo facilius deinde reliqua noscantur. Namque Media ab occasu transversa [10] oblique Parthiæ occurrens, [11] utraque regna [12] includit. Habet ergo ipsa ab ortu Caspios, & Parthos: a meridie [13] Sittacenen, & Susianen, & Persida: ab occasu Adiabenen: a septentrione Armeniam. [14] Persæ Rubrum mare semper accoluere, propter quod is sinus Persicus vocatur: Regio ibi maritima, [15] Syrtibolos. Qua vero ipsa subit ad Medos,

NOTÆ.

1. *Et Arianos.*] Ariani præter Arios complectebantur Drangas, Evergetas, Zarangas, Gedrusos, ut dictum est sect. 26. Quid inter Arios interesset, & Arianos, diximus, sect. 23.

2. *Pratitas Medos.*] De his sect. 17.

3. *Vlteriores.*] Versus Solis exortum. Nomades, a permutandis pabulis appellati, ut dictum est, lib. 5. sect. 2.

4. *Citra deserta.*] Ab occasu, qua parte contingunt Pratitas Medos, qui tenent Caspias portas. Vide libri hujus sectionem 17.

5. *Quas diximus.*] Sect. 17.

6. *Europum.*] Strabo lib. XI. pag. 524. in Media Ῥάγειαν locat, a Nicatore conditore Εὔρωπόν, a Parthis Ἀρσακίαν vocitatam.

7. *Mania.*] Ita MSS. omnes. Forte Ζαυία, quam Mediæ oppidis mediterraneis Ptolemæus accenset, lib. 6. cap. 2. vel Genonia Ammiani lib. 23. pag. 254. *Hæc*, inquit, *potiora sunt* Parthorum *oppida: Genonia, Mœsia, Charax, Apamia, Artacana, & Hecatompylos.*

8. *Arsacæ regia.*] Arsaces Scytha, Parthiam invasit, a quo deinde Parthi ipsi Arsacidæ appellati. Strabo, lib. XI. pag. 515. Parthorum regia Hecatompylos, eidem Straboni, pag. 514. Vide Notas & Emend. num. LXXXIX.

9. *Nisæa.*] Meminit hujus oppidi Isidorus Characenus, in Σταθμοῖς Παρθικοῖς, pag. 188. Αὐλὼν Παρθαύνισα ἡ πόλις· ἔνθα βασιλικαὶ ταφαί· Ἕλληνες δὲ Νισαίαν λέγουσι. Fuit Παρθυηνή teste Ptolemæo, lib. 6. cap. 5. Parthiæ portio. In hac Nisæa exstitit regum sepulcro nobilis.

10. *Oblique.*] Parthiæ fines toto latere transverso tegens ab occasu æstivo ad exortum Solis brumalem.

11. *Vtraque regna.*] Et undecim quæ superiora dicuntur, quæque incipiunt a confinio Armeniæ Caspiisque litoribus, pertinentque ad Scythas: & reliqua septem, quæ inferiora appellantur.

12. *Includit.*] Superiora quidem a meridie Media includuntur: mari, a septentrione. Inferiora, nempe Persis, Susiane, Carmania, & reliquæ, Mediam habent pro limite a septentrione: a meridie, rubrum mare.

13. *Sittacenen.*] De qua dicitur sect. 31.

14. *Persæ Rubrum.*] Solinus, cap. 54. pag. 86.

15. *Syrtibolos.*] Συρτίβωλος Persidis, inquit, regio maritima Syrtium instar palustris, inde nomen habet: in eadem ipsa qua subit pertinetque ad Medos, Κλίμαξ μεγάλη ab ascensu arduo locus quidam appellatur. Est enim Græcis Κλίμαξ *scala*. Vide Notas & Emendationes num. XCVII.

Climax Megale appellatur locus, arduo montis aſcenſu per gradus, introitu anguſto, ad [1] Perſæpolin caput regni, dirutum ab Alexandro. Præterea habet [2] in extremis finibus Laodiceam, [3] ab Antiocho conditam. Inde ad orientem [4] Magi obtinent [5] Paſſagardas caſtellum, in quo Cyri ſepulcrum eſt : [6] & horum Ecbatana oppidum tranſlatum ab Dario rege ad montes. Inter Parthos & Arianos excurrunt [7] Parætaceni. [8] His gentibus & Euphrate, inferiora regna includuntur. [9] Reliqua dicemus a Meſopotamia, excepto mucrone ejus, Arabumque populis, [10] in priore dictis volumine.

XXX. Meſopotamia tota Aſſyriorum fuit, [11] vicatim diſperſa, præter Babylona, & Ninum. Macedones eam in urbes congregavere, propter ubertatem ſoli. Oppida, [12] præter jam dicta, habet [13] Seleuciam, [14] Laodiceam, [15] Artemitam : Item in Arabum gente, [16] qui Orei vocantur, & Mardani, Antiochiam, quæ a præfecto Meſopotamiæ [17] Nicanore condita Arabis vocatur. [18] Junguntur his Ara-

NOTÆ.

1. *Perſæpolin.*] Περσαίπολις. Ab Alexandro dirutam referunt quoque Strabo lib. 15. pag. 730. Curtius, lib. 5. cap. 20. pag. 201. Nunc *Schiras*, ut quibuſdam placet : aliis eſt *Tzilminar.*

2. *In extremis finibus.*] Qua Mediam Perſis contingit : unde & adſcripta Mediæ a quibuſdam Laodicea, confuſis, ut fit, regionum limitibus. Stephano, Λαοδίκεια Μηδίας.

3. *Ab Antiocho.*] Ejus nominis primo, Seleuci Nicatoris F.

4. *Magi.*] Stephanus : Μάγοι ἔθνος περὶ Μηδίαν.

5. *Paſſagardas.*] De hac voce egimus ſect. 26. De Paſargadis & Cyri ſepulcro, cujus demandata Magis cuſtodia fuit, multa prolixe Arrianus, lib. 6. Exped. Alex. pag. 435. Πασαργάδαι Dionyſio, v. 1069. Πασαγάρδαι Anaximeni, apud Stephanum.

6. *Et horum.*] Magorum, inquit, vetuſtum olim oppidum fuit Ecbatana: unde incolæ poſtmodum a Dario tranſlati in montes. Alia vero ſunt Ecbatana Medorum a regione cognominata.

7. *Parætaceni.*] Παραιτακηνοὶ quorum urbs Παραιτάκη, quam Mediæ Stephanus adſcribit, quod in ejus confinio ſit poſita.

8. *His gentibus.*] Parthis, Arianis, Medis, & Parætacenis. Hi Mediam ab ortu brumali claudunt.

9. *Reliqua dicemus.*] Sect. 31. ubi de Suſiane, Elymaïde, Characene.

10. *In priore.*] In ſuperiore libro, quinto nimirum hujus operis, ſect. 21.

11. *Vicatim.*] Vicis populoſa magis, quam oppidis.

12. *Præter jam dicta.*] Babylona, & Ninum.

13. *Seleuciam.*] A Nicatore conditam, de qua mox plura.

14. *Laodiceam.*] Unam e ſex urbibus, quas de matris nomine condidiſſe Seleucus dicitur. Laodiceam tamen hoc loco Chiffletianus codex non habet: habent autem reliqui, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. &c.

15. *Artemitam.*] Ἀρτεμίτα πόλις Straboni lib. 16. pag. 744. quingentis a Seleucia ſtadiis, verſus orientem, & Sittacenen.

16. *Qui Orei, &c.*] De his dictum eſt ſect. 9.

17. *Nicanore.*] Hujus Nicanoris meminit Iſidorus Characenus in Σταθμοῖς, pag. 186.

18. *Junguntur his Arabes.*] Quos ab Oreis Arabibus & cognomen ſecernit & ſitus : Nam hi Eldamarii cognominantur, & in interiore Meſopotamia ſedes habent.

bes introrſus Eldamarii. Supra quos ad [1] Pellacontam flumen [2] Bura oppidum, [3] Salmani, [4] & Maſci Arabes. [5] Gordyæis vero juncti [6] Aloni, [7] per quos Zerbis fluvius in Tigrin cadit, Azones, Silici montani, & Orontes, quorum ad occidentem oppidum [8] Gaugamela: [9] Item Sue, in rupibus: Supra [10] Silici Claſſitæ, [11] per quos Lycus ex Armenia fertur: [12] Abſidris ad hibernum exortum, Azochis oppidum. Mox [13] in campeſtribus oppida: Dioſpage, Polytelia, Stratonice, Anthemûs. In vicinia Euphratis Nicephorion, quod, [14] ut diximus, Alexander juſſit condi propter loci opportunitatem. [15] Dicta eſt

NOTÆ.

1. *Pellacontam.*] Qui in Euphratem delabitur, quingentis fere ſtadiis ante quam Seleuciam Euphrates alluat. Tantum a Babylone diſtat verſus ſeptentrionem, quantum a Babylone verſus meridiem diſſidet Pallacopas amnis, ſeu verius Euphratis alveus ſic appellatus apud Arrianum, lib. 7. Exped. Alex. pag. 489. quem cum Pellaconte amne perperam confundit Ortelius.

2. *Bura oppidum.*] Vide Notas & Emend. num. X C.

3. *Salmani.*] Arabum generis. Horum videtur Stephanus meminiſſe, pag. 582. Σαλμηνοὶ, inquit, ἔθνος μοναδικόν, ὥς φησι Γλαῦκος ἐν Ἀραβικῶν ἀρχαιολογίᾳ. *Gens ſolitaria, ut ait Glaucus in Arabicorum antiquitatibus.*

4. *Et Maſei Arabes.*] In Chiffl. & quibuſdam aliis exemplaribus, *Marai.*

5. *Gordyæis.*] Qui Aſſyriam ab occaſu æſtivo claudunt, ut diximus ſect. 17.

6. *Aloni.*] Ultra Tigrin poſiti, in confinio Aſſyriæ, ſive Gordyenes, ubi & Azones, & Silici, & Orontes.

7. *Per quos Zerbis.*] Is eſt, quantum ex ſitu conjicimus, qui Γόργος ποταμὸς Græca nomenclatura ob celeritatem curſus, a Ptolemæo vocatur, lib. 6. cap. 1. in Tigrimque delabitur.

8. *Gaugamela.*] Γαυγάμηλα Ptolemæo, loc. cit. & Straboni lib. 16. pag. 737. De hujus originatione vocis, vide Plutarchum in Alexandro, pag. 683. & Strabonem loc. cit. Ibi verus prælii locus fuit, quo Darium vicit Alexander, non ad Arbela, ut multi volunt. Sed quoniam Arbela Gaugamelis notiora, iis hæc fama hæſit. Ita Plut. loc. cit. Strabo, lib. 16. pag. 737. aliique.

9. *Item Sue.*] שוע *Sue* Chaldæis rupem ſonat.

10. *Silici claſſitæ.*] Eo cognomine a Silicis montanis ſecernuntur, de quibus dictum eſt proxime. Vide Notas & Emend. num. X C I.

11. *Per quos Lycus.*] Λύκος ποταμὸς Straboni, lib. 16. pag. 737. per Aturiæ campos fluens, in quibus Ninus oppidum fuit, & pagus Γαυγάμηλα, de quo ſupra. Apud Ptolemæum, lib. 6. cap. 1. perperam Λεῦκος pro Λύκος. In Tigrin delabitur.

12. *Abſidris.*] In MSS. *Abſitris.* Forte *Abſyrtus*, Ἄψυρτος, quod celeri feratur impetu, quaſi ἄψορρος, ab ἄψα ῥέειν. Is eſt qui Κάπρος a Strabone vocatur, loc. cit. tanto ab Arbelis, quanto Lycus, intervallo diſſitus: Polybio item lib. 5. pag. 551.

13. *In campeſtribus.*] In ea planitie, quæ Tigrim inter & Euphraten jacet. Porro Dioſpage, Διοσπάγη, Jovis locum altum ſonat: Heſychio enim πάγη ὑψηλὸς τόπος dicitur. Vel forte Διοσπαγὴ, pro Διοσπηγὴ, *Jovis fons* Dorice. Πολυτέλεια, ab opportunitate ſitus mercium cauſa: Στρατονίκη a victoria exercitus, inveniſſe nomen videntur. De Anthemunte (Ἀνθεμοῦς enim Græcis dicitur) egimus lib. 5. ſect. 21.

14. *Vt diximus.*] Libro 5. ſect. 21. Iſidorus Charac. ἐν Σταθμοῖς, pag. 185. Νικηφόριον παρ' Εὐφράτῃ πόλις Ἑλληνίς, κτίσμα Ἀλεξάνδρου βασιλέως. Forte hinc legendum, *Nicephorion, ut diximus, quod Alexander &c.*

15. *Dicta eſt.*] Libro 5. ſect. 21.

in Zeugmate Apamia, ex qua orientem petentes excipit oppidum apprime munitum, quondam [1] stadiorum LXX. amplitudine, & satraparum regia appellatum, quo tributa conferebantur, nunc in arcem redactum. Durant, ut fuerant, Hebata, & ductu Pompeii Magni terminus Romani Imperii Oruros, a Zeugmate ducentis quinquaginta millibus passuum. Sunt qui tradunt Euphratem [2] Gobaris præfecti opere diductum, [3] ubi eum diximus findi, ne præcipiti cursu Babyloniam infestaret: ab Assyriis vero universis appellatum [4] Naarmalcha, quod significat regium flumen. Qua derivatur, oppidum fuit Agrani e maximis, quod diruere Persæ.

[5] Babylon Chaldaïcarum gentium caput diu summam claritatem obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Mesopotamiæ Assyriæque Babylonia appellata est, sexaginta millia passuum amplexa, muris ducenos pedes altis, quinquagenos latis, in singulos pedes ternis digitis mensura ampliore, [6] quam nostra, interfluo Euphrate, mirabili [7] opere utroque. [8] Durat adhuc ibi [9] Jovis Beli templum. [10] Inventor hic fuit sideralis scientiæ. Cetero ad solitudinem rediit,

Notæ.

1. *Stadiorum LXX.*] Octo millium, DCCL. pass.

2. *Gobaris.*] Chiffl. *Cobaris*: a quo fossam Euphratis ad Tigrin perducti fluvium Chobar כבר, apud Ezech. cap. 1. dici nonnulli putant.

3. *Vbi eum diximus.*] Libro 5. sect. 21. iis verbis, *Scinditur Euphrates, &c.*

4. *Naarmalcha.*] Vide Notas & Emend. num. XCII.

5. *Babylon.*] Hæc Solinus iisdem verbis, cap. 56. pag. 87. & Martianus, lib. 6. cap. de Babylonia, pag. 225. De hujus urbis amplitudine, situ, opibus, multa accurate Salianus noster in Annal. ad annum Mundi 3516. n. 3. & seq. Falluntur porro qui Babylonem *Bagdad* esse existimant, cum Babylon ad Euphraten, ad Tigrim Bagdad sit posita, ut refert Texeïra testis oculatus. Plinii, Pausaniæ, & Ammiani temporibus stabant mœnia quidem integra, sed ea civibus vacua. Vide Pausan. in Arcad. lib. 8. pag. 509. Post a Judæis frequentata. Demum anno Christianæ aræ 1037. solo penitus æquata.

6. *Quam nostra.*] Digitis sedecim pes Romanus constabat: Babylonius, undeviginti.

7. *Opere utroque.*] Et mœnibus scilicet, & ipsa interflui Euphratis crepidine, quæ mœnibus ipsis latitudine par, ex utroque fluminis latere, ad stadia centum magnis sumptibus est educta: cuniculo denique ipso, supra quem Euphratis in urbem influentis unda labente, ex una regiæ parte in alteram, flumine non transito, commeari subterraneo itinere tuto posset. Ita Diodorus Sicul. lib. 2. Bibl. pag. 97. & 98 ac Philostr. lib. 1. de vita Apollonii, cap 18. p. 36.

8. *Durat adhuc.*] Tamen Plinio antiquior Diodorus, loc. cit. vetustate jam tum ævo suo collapsum testatur: a Semiramide conditum scribit: a Nabuchodonosore, alii: instauratum ab Alexandro M. dum Babylone ageret, ex Hecatæo Josephus adversus Apionem.

9. *Jovis Beli.*] Διὸς Βήλου ἱρὸν, Herodoto, lib. 1. Clio, n. 178. pag. 74. Belus hic Nemrod fuit, cujus filius Ninus Semiramidem duxit uxorem. *Arcem Babylonis antiquissimus rex condidit Belus*, inquit Ammianus lib. 23. pag. 251. Jovem ipsum Babylonii Belum appellant, ut dicemus lib. 37. sect. 55.

10. *Inventor.*] Solinus, & Martianus, locis cit.

exhausta

exhausta vicinitate [1] Seleuciæ, ob id conditæ [2] a Nicatore intra nonagesimum lapidem, in confluente Euphratis fossa perducti, atque Tigris: quæ tamen [3] Babylonia cognominatur, libera hodie ac sui juris, Macedonumque moris. Ferunt ei plebis urbanæ DC. M. esse: situm vero mœnium, aquilæ pandentis alas: agrum totius Orientis fertilissimum. Invicem ad hanc exhauriendam, [4] Ctesiphontem juxta tertium ab ea lapidem [5] in Chalonitide [6] condidere Parthi, quod nunc [7] caput est regnorum. Et postquam nihil proficiebatur, nuper Vologesus rex aliud oppidum [8] Vologesocertam in vicinio condidit. Sunt etiamnum in Mesopotamia oppida: [9] Hipparenum, Chaldæorum doctrina & hoc, [10] sicut Babylonii, juxta fluvium [11] Narragam, [12] qui dedit civitati nomen. Muros Hipparenorum Persæ diruere. [13] Orcheni quoque tertia Chaldæorum doctrina, in eodem situ locan-

NOTÆ.

1. *Seleuciæ.*] Nunc *Bagdad*: oppidum est hodieque amplissimum.

2. *A Nicatore &c.*] Strabo, lib. 16. pag. 738. Ambitiosum opus Seleuci Nicatoris, inquit Ammianus, lib. 23. pag. 251. Primus hic Syriæ post Alexandrum M. tyrannus. Vide Notas & Emendationes, num. XCIII.

3. *Babylonia cognom.*] A regione circumjacente quæ hodie *Yerach* appellatur. Quin & ipsi illi, qui Seleucia oriundi erant, Babylonii potius quam Seleucienses dicebantur, ut in Diogene Stoïco animadvertit Strabo, lib. 16. pag. 744. Et ipsa Seleucia Babylon a Stephano vocatur.

4. *Ctesiphontem.*] Κτησιφῶν in orientali Tigridis ripa.

5. *In Chalonitide.*] Καλλωνῖτις Polybio scribitur per κ, lib. 5. pag. 555. At Straboni, lib XI. pag. 519. per χ, Χαλωνῖτις.

6. *Condidere Parthi.*] Condidisse priscis temporibus Vardanem ait Ammianus, lib. 23. pag. 251. amplificasse postea incolarum viribus, mœnibusque, Græco etiam Ctesiphontis indito nomine, Pacorum regem.

7. *Caput est regnorum.*] Tacitus, lib. 6. Annal. pag. 148. *Ctesiphon sedes imperii.* Herodianus: ἔνθα ἦν τὰ βασίλεια τοῦ Παρθυαίου.

8. *Vologesocertam.*] Hoc est, Vologesi urbs: Certa enim Armeniis urbem sonat, ut diximus sect. 9. Vologessiam Ammianus loc. cit. Stephanus Βολογεσιάδα: Οὐολγεσίαν Ptolemæus appellat, lib. 6. cap. 20. Babyloni subjecta versus meridiem.

9. *Hipparenum.*] In magno esse nominum ambitu id nomen videtur. Cum enim ad fluvium Narragam positum id oppidum significetur, qui Maarsares Ptolemæi est, ut mox dicemus: idem illud esse oppidum suspicor, quod Ptolemæo Βαρσίτα ejus amnis ripæ impositum appellatur. Rectius a Strabone, lib. 16. pag. 739. Βόρσιππα, unde Borsippenorum dicta altera Chaldæorum Astronomorum doctrina, sive secta.

10. *Sicut Babylonii.*] Quæ prima Chaldæorum secta. In editis perperam hactenus, *sicut Babylon.*

11. *Narragam.*] A recto casu Narraga: Chaldaïco נהר רגע *Naar-raga*, quod *flumen scissum* significat: non vero a נהר רגם *Naar-agam*, ut Bochartus existimat, lib. 1. Geogr. cap. 8. pag. 40. Alveus est & corrivatio Euphratis, fossa ducta, maxime occidentalis: *Maarsares* Ptolemæo lib. 5. cap. 20. Ammiano, lib. 23. pag. 252. *Marsias* appellatus.

12. *Qui dedit civitati.*] Subintellige, alteri, nempe Narragæ.

13. *Orcheni quoque.*] Ὀρχηνοὶ a Strabone lib. 16. pag. 739. inter genera Chaldæorum Astronomorum recensentur.

tur, ad meridiem versi. Ab his Notitæ & [1] Orthophantæ, & Græciochantæ.

Euphrate navigari Babylonem e Persico mari [2] CCCCXII. mill. passuum tradunt Nearchus & Onesicritus. Qui vero postea scripsere, a Seleucia CCCCXL. mill. Juba a Babylone Characem CLXXV. mill. passuum. Fluere aliqui [3] ultra Babylonem continuo alveo, priusquam distrahitur ad rigua, LXXXVII. mill. Universo autem cursu [4] XI. passuum. Inconstantiam mensuræ diversitas auctorum facit, cum Persæ quoque [5] schœnos & parasangas alii alia mensura determinent. Ubi desinit [6] alveo munire, ad confinium Characis accedente tractu, statim infestant Attali latrones, Arabum gens. Ultra quos [7] Scenitæ. [8] Ambitu vero Euphratis Nomades Arabiæ, usque ad deserta Syriæ, unde in meridiem [9] flecti eum diximus, solitudines Palmyrenas relinquentem. Seleucia abest a capite Mesopotamiæ Euphratem navigantibus undecies centena XXV. mill. passuum. [10] A mari Rubro, si Tigri navigetur, CCCXX. mill. a Zeugmate DXXVII. mill. Zeugma a Seleucia Syriæ [11] ad nostrum litus CLXXV. mill. passuum. Hæc est ibi latitudo terrarum [12] inter duo maria. [13] Parthici vero regni DCCCC. XLIV. mill. passuum.

NOTÆ.

1. *Orthophantæ.*] In MSS. *Orothophanitæ*, & *Gnesiochartæ*.

2. *CCCCXII. mill.*] Strabo, loc. cit. supra tria millia stad. hoc est, supra CCCLXXV. mill. pass.

3. *Ultra Babylonem.*] Versus meridiem, & Persicum mare.

4. *XI. pass.*] Hoc est, undecies centenis passuum millibus.

5. *Schœnos & parasangas.*] *Parasangæ*, inquit Festus, *apud Persas viarum mensuræ sunt.* Parasangam Persicum alii sexaginta stadiorum esse aiunt, alii tricenûm, alii quadragenûm. In schœnis, σχοίνοις, quæ mensura viarum apud Ægyptios in usu est, par inconstantia notatur a Strabone, lib. XI. pag. 518. De schœnorum mensura multiplici dicemus lib. 12. sect. 31.

6. *Alveo munire.*] Ubi desinit alveo vasto munire accolas adversus prædonum vim, ibi infestant Attali latrones. Cum unico alveo Tigris hic feratur, uti dicemus sect. seq. non placet eorum conjectura, qui contra codicum fidem, scriptorisque adeo mentem, *alveo uno ire*, hoc loco reponere satagunt.

7. *Scenitæ.*] De quibus in Arabia dicetur, sect. 32. ubi & de Nomadum Arabum gente ac situ.

8. *Ambitu vero.*] Tota occidentalis ripa Euphratis. Deserta Syriæ solitudines sunt Palmyrenæ.

9. *Flecti eum diximus.*] Hoc est, usque eum locum, ubi in meridiem decurrere Euphratem diximus, atque inde in orientem flecti. Confer cum his ea quæ superius dicta sunt, lib. 5. sect. 20. & 21.

10. *A mari Rubro, si Tigri.*] Persico sinui Rubri maris nomen accommodat. Ita etiam Seneca, Troadis act. I.

Et qui renatum prorsus excipiens diem
Tepidum rubenti Tigrin immiscet freto.

11. *Ad nostrum litus.*] Ad nostri maris, hoc est, mediterranei litus, qua Syriam alluit. Intervallum autem adscripsimus, non quale hactenus editum hoc loco est, CXXXII. mill. sed quale expressum superius lib. 5. sect. 13.

12. *Inter duo maria.*] Mediterraneum, & Rubrum.

13 *Parthici vero.*] Subintellige, latitudo inter duo pariter maria, Caspium & Rubrum: quod Martianus hæc transcribens haud satis perspexit, lib. 6. pag. 225.

XXXI. Est etiamnum oppidum Mesopotamiæ in ripa Tigris circa confluentes, quod vocant [1] Digbam. * Sed & de Tigri ipso dixisse conveniat. [2] Oritur in regione Armeniæ majoris, fonte conspicuo in planitie. Loco nomen [3] Elegosine est. Ipsius qua tardior fluit, [4] Diglito: unde concitatur, a celeritate Tigris incipit vocari. Ita appellant [5] Medi sagittam. Influit in lacum [6] Arethusam omnia illata pondera sustinentem, & nitrum nebulis exhalantem. Unum genus ei piscium est, [7] idque transcurrentis non miscetur alveo, sicut nec e Tigri pisces in lacum transnatant. [8] Fertur autem & cursu & colore dissimilis: [9] tranvectusque occurrente Tauro monte [10] in specu mergitur: subterque lapsus a latere altero ejus erumpit. Locus vocatur [11] Zoroanda. Eundem esse manifestum est, quod demersa perfert. Alterum deinde transit lacum, [12] qui Thospites appellatur, [13] rursusque in cuniculos mergitur, & post XXV. mill. passuum [14] circa Nymphæum redditur. Tam vicinum [15] Arsaniæ fluere eum in [16] regione

*CAPUT XXVII.

NOTÆ.

1. *Digbam.*] Varie id nomen apud Ptolemæum scribitur, lib. 5. cap. 20. in Babylonia, Διγοῦα & Διδουγούα.

2. *Oritur in.*] Solinus hæc totidem verbis, cap. 37. pag. 66.

3. *Elegosine est.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & vet. Dalec. In editis, *Elongosine.* Solinus: *In loco edito, qui Elegos nominatur.*

4. *Diglito.*] Transiit deinde in totum amnem hæc appellatio, Διγλάθ, ut Josephus est auctor, lib. 1. Antiq. Jud. cap. 2. pag. 5. hodieque accolis est *Daghelé*, ut ab iis didicimus qui amnem eum navigarunt.

5. *Medi sagittam.*] Solinus, loc. cit. Curtius, lib. 4. cap. 36. pag. 149. Strabo, lib. XI. pag. 527. Μήδων τίγριν καλούντων τὸ τόξευμα. Adde Eustathium, in Dionys. pag. 124.

6. *Arethusam.*] Ita libri omnes, & Solinus loc. cit. Ἀρσηνὴ Straboni loc. cit. Ἀρίσσα Ptolemæo, lib. 5. cap. 13. Eadem Θωπῖτις Straboni, & Dionysio, v. 988.

7. *Idque transcurrentis.*] Solini paraphrasis: *Arethusæ pisces nunquam se alveo Tigridis miscent: sicut nec amnici pisces in stagnum transeunt Arethusæ.*

8. *Fertur autem.*] Et cursus, inquit, celeritate, & dissimilitudine coloris aquæ fluviales a lacustribus discernuntur.

9. *Transvectusque.*] Ultra lacum aliquanto intervallo præterlapsus. Strabo, loc. cit.

10. *In specu mergitur.*] Seneca lib. 6. Natur. quæst. cap. 8. *Age, cum vides interruptum Tigrim in medio itineris siccari, & non universum averti, sed paulatim, non apparentibus damnis, minui primum, deinde consumi: quo illum putas abire nisi in obscura terrarum: utique cum videas emergere iterum, non minorem eo qui prior fluxerat?*

11. *Zoroanda.*] MSS. *Zoaranda.* Solinus, *Zomada.* In Chalonitide emergere Strabo est auctor loc. cit.

12. *Qui Thospites.*] Λίμνην Θωσπῖτιν vocat Ptolemæus, lib. 5. cap. 13.

13. *Rursusque.*] Solinus loc. cit.

14. *Circa Nymphæum.*] Sic locum appellat, unde bitumen egeritur, ad similitudinem forte Nymphæi Illyrici, de quo dictum est lib. 2. sect. 110. sub quo liquidi bituminis fontes oriuntur. Ibi Tigrin emergere, ubi naphtha gignitur, (genus id bituminis est,) prodit etiam Ammianus lib. 23. pag. 250.

15. *Arsaniæ.*] De amne Arsania, lib. 5. sect. 20.

16. *Regione Arrhene.*] Majoris Armeniæ. Incolæ Arrhei ab Epiphanio in Ancoratu appellantur, n. 115. pag. 117. Ἀρμένιοι, Ἄρρεοι.

Arrhene Claudius Cæſar auctor eſt, ut cum intumuere, confluant, nec tamen miſceantur: leviorque Arſanias innatat IV. mill. ferme ſpatio: mox diviſus in Euphratem mergitur. Tigris autem ex Armenia, acceptis fluminibus claris [1] Parthenia, ac Nicephorione, [2] Arabas Oreos, Adiabenoſque diſterminans, & quam diximus Meſopotamiam faciens, luſtratis montibus [3] Gordyæorum circa [4] Apamiam Meſenes oppidum, citra Seleuciam Babyloniam CXXV. mill. paſſuum diviſus [5] in alveos duos, altero meridiem ac Seleuciam petit, [6] Meſenen perfundens: altero ad ſeptentrionem flexus, [7] ejuſdem gentis tergo [8] campos Cauchas ſecat. Ubi remeavere aquæ, [9] Paſitigris appellatur. Poſtea recipit ex Media [10] Choaſpem: atque ([11] ut diximus) inter Seleuciam & Cteſiphontem vectus, in lacus Chaldaïcos ſe fundit, eoſque LXX. mill. paſſ. amplitudine implet: mox vaſto alveo profuſus, dextra Characis oppidi infertur mari Perſico [12] X. mill. paſſuum ore. Inter duorum amnium oſtia XXV. mill. paſſuum fuere, aut (ut alii tradunt) VII. mill. utroque navigabili. Sed longo tempore Euphratem præcluſere Orcheni, & accolæ agros rigantes: [13] nec niſi Paſitigri defertur in mare.

NOTÆ.

1. *Parthenia, ac Nicephorione.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. Tolet. Perperam libri omnes editi hactenus, *Partheni, Agnice, Pharione.*

2. *Arabas Oreos.*] Ita laudati proxime codices. De his egimus libro ſuperiore.

3. *Gordyæorum.*] Sive Corduenorum, ut dictum eſt ſect. 17.

4. *Apamiam.*] Eſt hac Apamia a reliquis ejus nominis civitatibus diverſa, quæ hoc paſſim opere occurrunt. Meminit Stephanus, pag. 91. Ἔϛι καὶ ἄλλη Ἀπάμεια, ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ, τῷ Τίγρητι περιεχομένη, ἐν ᾗ σχίζεται ὁ Τίγρης ποταμὸς, &c. *Eſt etiam alia in Meſene, fluvio Tigri circumdata, in qua dividitur Tigris, &c.*

5. *In alveos duos.*] Dextro quo meridiem petit, Delas: lævo, quo verſus ſeptentrionem flectitur, nomen Tigris fuit: καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ μοίρᾳ περιέρχεται ποταμὸς Δέλας, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Τίγρις, ὁμώνυμος τῷ μεγάλῳ, inquit Stephanus. Pro Δέλας libentius agnoverim Σύλαξ cum Euſtathio in Dionyſ. pag. 124.

6. *Meſſenen.*] Latini Interamnem appellant, quam Græci Μέσην, ſive Μεσήνην, regionem inter duo flumina mediam. Philoſtorgius lib. 3. cap. 7. fluviatilem ſimul & maritimam inſulam vocat, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, quoniam ſcilicet duobus Tigridis alveis ad latera, a fronte vero Perſico mari ea efficitur, atque includitur.

7. *Ejuſdem gentis.*] Meſenes.

8. *Campos Cauchas.*] A Coche, ſive Seleucia, quæ ad Tigrim condita eſt, campi adjacentes, maxime verſus orientem fuſi, nomen id acceperunt. Vide Ammianum, lib. 24. pag. 276. & 278.

9. *Paſitigris.*] Πασίτιγρις, quaſi ex omnibus Tigris alveis jam coëuntibus, conflatus amnis. Aliam appellationis cauſam affert Strabo, lib. 15. pag. 729.

10. *Choaſpem.*] Χοάσπης dicitur Straboni, lib. 15. pag. 697.

11. *Ut diximus.*] Sect. 26. his verbis: *Lacus quem faciunt Eulæus & Tigris juxta Characem.*

12. *X. mill. paſſ. ore.*] Vide Notas & Emend. num. XCV.

13. *Nec niſi Paſitigri.*] Nec aliæ, inquit, Euphratis aquæ in mare perferuntur, quam quæ ex eo foſſa perducto in Tigrim effluunt ad Seleuciam: has enim Tigris, cui paulo poſt Paſitigris appel-

[1] Proxima Tigri regio Parapotamia appellatur. In ea dictum est de Mesene. [2] Oppidum ejus Dibitach. Jungitur [3] Chalonitis cum Ctesiphonte, non palmetis modo, verum & olea, pomisque, aliisque arbustis nobilis. Ad eam pervenit [4] Zagrus mons, ex Armenia inter Medos, Adiabenosque veniens, supra Paraetacenen & Persidem. Chalonitis abest a Perside CCCLXXX. mill. passuum. Tantum a Caspio mari & Assyriam abesse compendio itinerum aliqui tradunt.

[5] Inter has gentes atque Mesenen Sittacene est, [6] eadem Arbelitis, & [7] Palæstine dicta. Oppidum ejus [8] Sittace Græcorum ab ortu est, [9] & Sabata: ab occasu autem [10] Antiochia, inter duo flumina Tigrin & Tornadotum. Item Apamia, cui nomen [11] Antiochus matris suæ imposuit, Tigris circumfunditur. Hæc dividitur [12] Archoo.

Infra est [13] Susiane, in qua vetus regia Persarum [14] Susa,

NOTÆ.

latio tribuitur, ob eam causam quam diximus, secum vehit in mare: ceteræ Euphratis aquæ innumeris alveis ad agros rigandos ita distrahuntur, ut nullo se ostio in mare flumen exoneret.

1. *Proxima Tigri.*] Vel Pasitigri. Παραποταμία fluminea ripa, vel regio quæ secus amnem. Hujus pars Mesene est, de qua superius quiddam obiter perstrinximus.

2. *Oppidum ejus.*] Parapotamiæ.

3. *Chalonitis.*] Regio in qua Ctesiphon a Parthis condita, ut diximus sect. superiore.

4. *Zagrus mons.*] Isidorus Charac. pag. 187. Ἡ Χαλωνῖτις . . . πόλις δ' ἑλληνὶς Χάλα . . . . ὄρος ὃ καλεῖται Ζάγρος, ὅπερ ὁρίζει τὴν Χαλωνῖτιν χώραν, καὶ τὴν τῶν Μήδων. Sic igitur Tauri montis partem appellant, quæ Mediam sejungit a Babylonia & Chalonitide. Medos discludit ab ortu, ab occasu Adiabenos sive Assyrios: mox supra Persiden & Paraetacenen excurrit ab occasu fere brumali in exortum æstivum.

5. *Inter has gentes.*] Inter Medos, Adiabenos, Persas, Chalonitidem, atque Mesenen Σιττακηνὴ Straboni dicitur, lib. 15. pag. 732. eademque pars Susianæ, & Ἀπολλωνιᾶτις cognominata.

6. *Eadem Arbelitis.*] A confinio fortasse Arbelitidis, quæ pars Assyriæ est, ut diximus sect. 16. idem quoque cognomen traxit. In R. 1. & Colb. 1. 2. verba hæc desunt, *eadem Arbelitis.* At in R. 2. exstant.

7. *Palæstine.*] Ita R. 2. At R. 1. & Colb. 1. 2. *Calestine.*

8. *Sittace.*] Σιττάκη Ptolemæo, in Assyria, lib. 6. cap. 1.

9. *Et Sabata.*] Sabatices Σαβατικῆς regionis caput, quæ sic ab ortu Sittacenes est posita, ut alii Mediæ, Elymaïdi alii adjudicandam censuerint, teste Strabone lib. XI. pag. 524. Σάμβανα Diodoro, lib. 17. Bibl. pag. 576.

10. *Antiochia.*] Eadem Apollonia Ptolemæi, loc. cit. ut quibusdam videtur: unde regioni quoque Apolloniatidis nomen est inditum.

11. *Antiochus.*] Ejus nominis primus, Seleuci Nicatoris primi Syriorum Regis, & Apames F.

12. *Archoo.*] Amne.

13. *Susiane.*] Eadem Σουσὶς Susis dicta Straboni, lib. 15. pag. 727. Hodie *Chusistan.*

14. *Susa.*] Σοῦσα, quam urbem ab amœnitate soli sic appellatam ait Athenæus lib. 12. pag. 513. quoniam σοῦσον Græcis lilium appellatur. Alii, quod in campestri planitie & equitabili, vel in regione equis ferace sit posita, quoniam Syri equum σούσαν vocant. Sic Etymologus. Nunc *Souster.*

[1] a Dario Hyſtaſpis filio condita : abeſt a Seleucia Babylonia CCCCL. mill. paſſuum. Tantumdem ab Ecbatanis Medorum per montem [2] Charbanum. In ſeptentrionali Tigris alveo oppidum eſt [3] Babytace. [4] Abeſt a Suſis CXXXV. mill. paſſuum. Ibi mortalium ſoli aurum [5] in odio contrahunt, id defodiunt, ne quo cui ſit in uſu. [6] Suſianis ad orientem verſus junguntur Oxii latrones, & Mizæorum XL. populi liberæ feritatis. Supra eos patent Parthuſi, Mardi, & Saïtæ, Hyi, qui prætenduntur ſupra Elymaïda, quam Perſidi in ora junximus. Suſa a Perſico mari abſunt CCL. mill. paſſuum. [7] Qua ſubiit ad eam claſſis Alexandri Paſitigri, vicus ad lacum Chaldaicum vocatur Aphle : unde Suſa navigatione LXV. M. D. paſſuum abſunt. [8] Suſianis ab oriente proximi ſunt Coſſæi : ſupra Coſſæos ad ſeptentrionem [9] Meſabatene ſub monte Cambalido, qui eſt Caucaſi ramus : inde molliſſimo tranſitu in Bactros.

Suſianen ab Elymaïde diſterminat [10] amnis Eulæus, ortus in Medis, modicoque ſpatio cuniculo conditus, [11] hac rurſus exortus, & per Meſabatenen lapſus, circuit arcem Suſorum, [12] ac Dianæ templum auguſtiſſimum illis gentibus, & ipſe in magna cærimonia. [13] Siquidem reges non ex alio bibunt, & ob id in longinqua portant.

NOTÆ.

1. *A Dario.*] Poſt Cambyſen Perſarum Rege, Xerxis patre. Ab eo tamen aucta potius quam condita Suſa videntur : nam a Tithono Memnonis patre multo ante ædificata auctor eſt Strabo, lib. 15. pag. 728.

2. *Charbanum.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chifflet. *Carbantum.* Zagri montis ſuperius memorati pars quædam eſt.

3. *Babytace.*] Ita Solinus, cap. 54. pag. 85. & Stephanus, Βαβυτάκη, πόλις Περσική· ὁ πολίτης, Βαβυτακηνός.

4. *Abeſt a Suſis.*] Solinus iiſdem verbis, loc. cit. Apud Martianum lib. 6. pag. 225. numeri ſunt corrupti.

5. *In odio.*] Ita libri omnes. Hoc eſt, ex odio. Solini paraphraſis : *A Suſis Babytace oppidum . . . in quo mortales univerſi odio auri coëmunt hoc genus metallum, & abjiciunt in terrarum profunda, ne polluti uſu ejus avaritia corrumpant æquitatem.*

6. *Suſianis ad orientem.*] Oram Perſici maris legentibus, inquit, orientem verſus poſt Suſianos occurrunt Oxii, ſive Uxii. Vide Notas & Emend. num. XCVI.

7. *Qua ſubiit ad eam.*] Ad Suſa regiam Perſarum, ut dictum eſt ſect. 26.

8. *Suſianis ab oriente.*] Suſianorum fines, a mari maxime remotos, attingunt ab oriente Coſſæi latrones. Stephanus : Κοσσαία, μέρος Περσίδος· οἱ οἰκοῦντες Κοσσαῖοι. Plutarcho in vita Alex. p. 704. Κοσσαῖοι.

9. *Meſabatene.*] Ita Reg. 1. 2. &c. Ptolemæo in Perſide, lib. 6. cap. 4. Μεσαβάται.

10. *Amnis.*] Εὔλαιος Straboni, lib. 15. pag. 728.

11. *Hac rurſus.*] Hac ipſa regione, unde ortus primum : nempe Media.

12. *Ac Dianæ.*] Martianus lib. 6. cap. de India, pag. 225. *Oppidum ibi nobile Suſa, in quo templum Dianæ.*

13. *Siquidem reges.*] Solinus, cap. 33. pag. 62. Pliniuſque ipſe, lib. 31. ſectione 21.

Recipit amnem [1] Hedypnum, præter Asylum Persarum venientem, [2] Adunam ex Susianis. Oppidum juxta eum Magoa, a Charace XV. mill. passuum. Quidam hoc in extrema Susiana ponunt solitudinibus proximum.

Infra Eulæum [3] Elymaïs est, in ora juncta Persidi, a flumine Oroati ad Characem, CCXI. mill. passuum. Oppida ejus, [4] Seleucia, & Sosirate, apposita monti [5] Casyro. Oram, quæ præjacet, minorum [6] Syrtium vice diximus inaccessam cœno, plurimum limi deferentibus Brixia & Ortacea amnibus: madente & ipsa Elymaïde in tantum, ut nullus sit nisi circuitu ejus, ad Persidem aditus. Infestatur & serpentibus, quos flumina deportant. Pars ejus maxime invia. Characene vocatur ab oppido, Arabiæ claudente regna, de quo dicemus, exposita prius M. Agrippæ sententia. [7] Namque is Mediam & Parthiam, & Persidem ab oriente Indo, ab occidente Tigri, a septentrione Tauro, Caucaso, a meridie Rubro mari terminatas patere in longitudinem [8] $\overline{\text{XIII}}$. XX. mill. pass. in latitudinem [9] DCCCXL. prodidit. Præterea per se Mesopotamiam ab oriente Tigri, ab occasu Euphrate, a septentrione Tauro, a meridie mari Persico inclusam, longitudine [10] octingentorum mill. pass. latitudine CCCLX.

NOTÆ.

1. *Hedypnum.*] Ἡδύπνουν, quasi suave spirantem. Is ipse est quem Hedyphonta Ἡδυφῶντα appellat Strabo, lib. 16. pag. 744. qui Seleuciam Elymæorum urbem (de qua mox) præterfluit, juxta Susianos: non in Babylonia, ut existimavit Ortelius, quem Seleuciæ nomen in fraudem induxit.

2. *Adunam.*] Ita MSS. omnes. Editi perperam, *& unum.*

3. *Elymaïs.*] Ἐλυμαΐς, incolæ Ἐλυμαῖοι Straboni, lib. XI. pag. 524. Pars est australior ejus regionis, quæ nunc *Chusistan* dicitur. Hinc *Elamitæ*, cum Parthis & Medis a Luca copulati, Act. 2. etsi D. Hieronymo, libro de loc. Hebr. aliter visum.

4. *Seleucia.*] Ampla civitas, quæ prius Soloce vocabatur, Σελεύκεια μεγάλη πόλις. Σολόκη δ' ἐκαλεῖτο πρότερον, inquit Strabo, lib. 16. pag. 744. in Elymaïde.

5. *Casyro.*] MSS. *Chasiro.*

6. *Syrtium vice diximus.*] Sectione nempe 29. his verbis: *Persæ Rubrum mare semper accoluere: propter quod is sinus Persicus vocatur: Regio ibi maritima,* Συρτίδωλος. Vide Notas & Emend. num. XCVII.

7. *Namque is Mediam.*] Hæc iisdem verbis Martianus, l. 6. c. de India, p. 225.

8. *$\overline{XIII}$. XX.*] Hoc est, ut Martianus ait, ter & decies viginti millia passuum. Sic porro libri omnes editi, & manu exarati: tum ii quos ipsi inspeximus, tum ii e quibus Martianus exscripsit. At longe discrepant ab iis quos secuti sunt Missi Theodosii, qui Principis ejus jussu terrarum orbem, quaqua patet, dimensi sunt: Eorum hæc oratio est: *Media, Parthia, Persis, finiuntur ab oriente flumine Indo: ab occidente, flumine Tigri: a septentrione, monte Tauro: a meridie, mari Rubro. Longitudo M. passuum* DCCCCXX. *latitudo*, CCCCXXI. *juxta Plinium Secundum eadem mensura est.*

9. *DCCCXL.*] Martianus legit tantummodo, DCCCXXX.

10. *Octingentorum.*] Adjiciunt ad eam mensuram centena passuum millia Missi Theodosii: *Mesopotamia, Babylonia, Chal-*

[1] Charax oppidum Persici sinus intimum, a quo Arabia Eudæmon cognominata excurrit, [2] habitatur in colle manu facto inter confluentes, [3] dextra Tigrin, læva Eulæum, III. mill. pass. laxitate. Conditum est primum ab Alexandro Magno: qui colonis ex urbe regia Durine (quæ tum interiit) deductis, militumque inutilibus ibi relictis, Alexandriam appellari jusserat: pagumque Pellæum, a patria sua, quem proprie Macedonum fecerat. [4] Flumina id oppidum expugnavere. Postea Antiochus restituit [5] quintus regum, & suo nomine appellavit. Iterumque infestatum Pasines Sogdonaci filius, rex finitimorum Arabum, quem Juba Satrapen Antiochi fuisse falso tradit, oppositis molibus restituit: [6] nomenque suum dedit, emunito situ juxta, in longitudinem III. mill. pass. in latitudinem paulo minus. Prius fuit a litore stadiis X. & maritimum etiam ipsa inde portum habuit: Juba vero prodente, L. mill. pass. Nunc abesse a litore CXX. mill. legati Arabum nostrique negotiatores, qui inde venere, affirmant. Nec ulla in parte plus aut celerius profecere terræ fluminibus invectæ. Magis id mirum est, æstu longe ultra id accedente [7] non repercussas. Hoc in loco genitum esse [8] Dionysium, terrarum orbis situs recentissimum auctorem constat, quem ad commentanda omnia in Orientem præmisit Divus Augustus, ituro Armeniam ad Parthicas Arabicasque res [9] majore filio. Non me præterit, nec sum oblitus, [10] sui quemque situs diligentissimum auctorem visum nobis

NOTÆ.

dia: finiuntur ab oriente, flumine Tigri: ab occidente flumine Euphrate: a septentrione, monte Tauro: a meridie, mari Persico. Longitudo M. *pass.* DCCCC. *latitudo* CCCLX. *Juxta Plinium Secundum eadem mensura est.*

1. *Charax.*] Χάραξ ad oram intimam sinus Persici conditum oppidum, latere Tigris fluvii orientali. Hinc Geographo Isidoro Characeni cognomen.

2. *Habitatur.*] Charax nimirum oppidum, non Eudæmon Arabia manu facto colle habitatur, ut absurde Solinus accepit, cap. 33. pag. 62.

3. *Dextra Tigrin.*] Nempe si faciem cives obvertant ad austrum, dextra Tigris, læva Eulæus fluere intelligetur.

4. *Flumina.*] Tigris & Eulæus, aquarum eluvionibus, seu exundationibus id oppidum expugnavere.

5. *Quintus Regum.*] Ejus nominis quintus, Eupator cognominatus, Antiochi Θεοῦ Ἐπιφανοῦς, *Dei Præsentis* F.

6. *Nomenque suum.*] Χάραξ Πασινοῦ appellatur, tum a Ptolemæo, lib. 6. cap. 3. tum a Marciano Heracl. pag. 48.

7. *Non repercussas.*] Non retractas in mare, vi recedentis æstus.

8. *Dionysium.*] Periegetem ab opere cognominatum: a natali solo Alexandrinum: non illa quidem Ægypti civitate notissima, sed ista obscurioris famæ, quæ Susianæ fuit, & alio nomine Charax est appellata, ut diximus in Auctorum syllabo.

9. *Majore filio.*] Caïo Agrippæ natura, Augusti adoptione filio: cui minor natu frater, Agrippæ pariter & Augusti filius Lucius fuit.

10. *Sui quemque situs.*] Ait se in introitu hujus operis Geographici, hoc est, lib. 3. sect. 1. promisisse se secuturum auctores, ut quisque diligentissime situs diceret, in quibus ipse prodebat: nunc eos sequi potius se profitetur, qui bella in iis terris gesta enarraverint.

in introitu hujus operis. In hac tamen parte arma Romana ſequi placet nobis, Jubamque regem, ad eundem Caïum Cæſarem ſcriptis voluminibus de eadem expeditione Arabica.

* Caput. XXVIII.

XXXII. * Arabia gentium nulli poſtferenda, amplitudine longiſſima, a monte Amano, a regione Ciliciæ Comageneſque deſcendit, [1] ut diximus, multis gentibus eorum deductis illo a [2] Tigrane magno, ſponte vero [3] ad mare noſtrum lituſque Ægyptiacum, [4] ut docuimus: nec non in media Syriæ ad Libanum montem penetrantibus [5] Nubeis, quibus junguntur Ramiſi. [6] Deinde Taranei, [7] deinde Patami. Ipſa vero peninſula Arabia inter duo maria, Rubrum Perſicumque procurrens, quodam naturæ artificio ad ſimilitudinem atque magnitudinem Italiæ mari circumfuſa, [8] in eandem etiam cæli partem nulla differentia ſpectat. Hæc quoque in illo ſitu felix. Populos ejus a noſtro mari uſque ad Palmyrenas [9] ſolitudines diximus: reliqua nunc peragemus. [10] Nomadas inde infeſtatoreſque Chaldæorum, [11] Scenitæ (ut diximus) claudunt [12] & ipſi vagi, ſed [13] a tabernaculis

NOTÆ.

1. *Vt diximus.*] Libro 5. ſect. 20. 20. & 21.

2. *Tigrane magno.*] Illo Armeniæ ac Syriæ Rege, qui ſe Regem Regum, ut Nummi docent, & Plutarchus in Lucullo, voluit appellari. Hunc Pompeïus devicit, ut dicemus libro 7.

3. *Ad mare noſtrum.*] Mediterraneum.

4. *Vt docuimus.*] Libro ſuperiore, ſect. 12.

5. *Nubeis.*] Quatuor hæc Arabum genera, eam partem obtinuere olim quæ Deſerta vocabatur, nunc *l'Arabie deſerte*, ultra Palæſtinæ fines. Vide Notas & Emend. num. XCVIII.

6. *Deinde Taranei.*] Has voces non habent Reg. 1. Colb. 1. & 2. At Reg. 2. & Chiffl. *Dein Teranei, dein Patami.*

7. *Deinde Patami.*] Forte Κατάνοι Arabiæ deſertæ juxta Syriam populi, apud Ptolem. lib. 5. cap. 19.

8. *In eandem etiam cæli partem.*] Arabia, inquit, peninſula, ſicut Italia, inter maria duo procurrit, verſus exortum Solis brumalem.

9. *Solitudines diximus.*] Libro ſuperiore, ſect. 12. & 21.

10. *Nomades inde.*] Poſt Palmyrenas ſolitudines, inquit, ſequuntur verſus orientem ſtatim Nomades Arabes: atque inde ad meridiem refugiunt, ultra Aſphaltiten lacum: deinde Attali, infeſtatores Chaldæorum, qui ad Euphratem pertinent? Utroſque, Nomadas nimirum & Attalos, claudunt a meridie Scenitæ, quos a Cœle Syria uſque ad Euphratem ſedes habuiſſe olim auctor eſt Euſtathius in Dionyſ. pag. 121. Εἰσὶ Σκηνῖται Ἄραβες περὶ τὰ πέραν Εὐφράτου ἕως Κοίλης Συρίας. Expedire hos populorum ſitus nititur Salmaſius, in Solin. pag. 484. ſed conatu irrito. Nobis, Plinioque ipſi Strabo adſtipulatur, lib. 16. pag. 767.

11. *Scenitæ, ut diximus.*] Sectione 30.

12. *Et ipſi vagi.*] Hoc eſt, & ipſi Nomades quoque. Non omnes Σκηνῖται ſunt Nomades: nam Sabæi Scenitæ ſunt, aliique plurimi, ſub tentoriis degunt, ſed non vagantur. Hi ſedes mutant, ubi libuit, permutantque pabula: inde nomen ipſis. Strabo, lib. 16. pag. 767. Γεωργοὺς agricolas vocat.

13. *A tabernaculis*] Quæ Græcis σκηναί. Habet hæc quoque Solinus, cap. 33. pag. 62.

cognominati, quæ [1] ciliciis metantur, ubi libuit. Deinde Nabatæi [2] oppidum includunt [3] Petram nomine in convalle, paulo minus duûm mill. passuum amplitudinis, [4] circumdatum montibus inaccessis amne interfluente. Abest a Gaza opppido litoris nostri DC. M. [5] a sinu Persico CXXXV. M. Huc convenit [6] utrumque bivium, eorum qui & Syriæ Palmyram petiere, & eorum qui ab Gaza venerunt. A Petra incoluere [7] Omani ad Characem usque, oppidis quondam claris a Semiramide conditis, Abesamide & Soractia. Nunc sunt solitudines. Deinde est oppidum, quod Characenorum regi paret, [8] in Pasitigris ripa, Forath nomine, in quod a Petra conveniunt. Characemque inde XII. M. passuum secundo æstu navigant. E Parthico autem regno navigantibus vicus [9] Teredon, [10] infra confluentem Euphratis & Tigris: [11] læva fluminis Chaldæi obtinent, dextra [12] Nomades Scenitæ. Quidam & alia duo oppida longis intervallis Tigri prænavigari tradunt, Barbatiam, [13] mox Thumatam: quod abesse a Petra decem dierum navigatione, nostri negotiatores dicunt, Characenorumque regi parere: [14] & Apamiam sitam, ubi restagnatio Euphratis cum Tigri

NOTÆ.

1. *Ciliciis metantur.*] Ut pelles alii, sic isti cilicia tendunt, ad tabernacula facienda. Cilicia sunt, quæ ex pilis caprarum contexta sunt.

2. *Oppidum includunt.*] Ita Reg. 2. Colb. 1. 2. & Chiffl. Editi, *incolunt.* At includendi verbo montes, quibus oppidum circumdatur, coli a Nabatæis eleganti brevitate significat.

3. *Petram.*] Μητρόπολις τῶν Ναβαταίων ἐστιν ἡ Πέτρα καλουμένη, inquit Strabo, lib. 16. pag. 779. Inde Arabiæ Petrææ nomen.

4. *Circumdatum &c.*] Strabo totidem verbis loc. cit.

5. *A sinu Persico CXXXV.*] Ita libri omnes. Multis igitur partibus breviore spatio dissidet a sinu Persico Petra, quam a litore mediterranei maris. Et sane hæc ipsa Nabatæa Petra versus Babylonem a Strabone statuitur, lib. 16. pag. 767. ita tamen ut a Hiericunte, quatuor dierum tantummodo intervallo distaret. Quare in germano illius designando situ Geographorum vulgus errat, Tabulæque omnes, quæ litori nostro propius admovent, a Persico longissime revocant.

6. *Utrumque bivium.*] Eorum scilicet qui Forath, & Characem, litusque Persici maris petentes, & Syria Palmyram prætergressi, & ab Gaza illuc venere.

7. *Omani.*] Ab Omanitis Ptolemæi, de quibus inferius, longe hi situ disjunctissimi, utrosque nequicquam confundente Ortelio.

8. *In Pasitigris ripa.*] Occidentali latere fluminis, in ipso fere Tigris ostio, ubi Pasitigrin nomen habet. Nunc *Abadan.*

9. *Teredon.*] Τερηδὼν Straboni, lib. 16. pag. 765. Peramplum hodie oppidum *Balsera*, contra Susianam, Parthici regni provinciam.

10. *Infra confluentem.*] Infra eum locum, ubi restagnatio Euphratis cum Tigri confluit.

11. *Læva fluminis.*] Latere fluminis sinistro, facie ad austrum obversa.

12. *Nomades Scenitæ.*] De quibus dictum est proxime.

13. *Mox Thumatam.*] In Notitia Imperii Rom. sect. 22. pag. 37. *Sub Dispositione Ducis Arabiæ, Ala prima Valentiniana Thamathæ* metari dicitur. Ptolemæo lib. 6. cap. 7. in Arabia felice Θουμάτα.

14. *Et Apamiam.*] Non Mesenes oppidum, sed Sittacenes: de quo sup. sect.

confluat. Itaque molientes incursionem Parthos [1] operibus objectis inundatione arceri.

[2] Nunc a Charace dicemus oram [3] Epiphani primum exquisitam. [4] Locus ubi Euphratis ostium fuit : flumen Salsum : [5] promontorium Chaldone : [6] voragini similius, quam mari, per L. M. oræ : [7] flumen Acha : deserta C. M. pass. usque ad [8] insulam Icharam. Sinus Capeus, quem accolunt Gaulopes & Chateni. [9] Sinus Gerraïcus. Oppidum Gerra quinque mill. pass. amplitudine, [10] turres habet ex salis quadratis molibus. A litore L. M. passuum, [11] regio Attene. Ex adverso [12] Tylos insula, totidem millibus a litore, plurimis margaritis celeberrima, cum oppido ejusdem nominis : juxtaque [13] altera minor,

NOTÆ.

1. *Operibus objectis.*] Aggeribus, quibus aquæ arceantur a Chaldæorum ripa, in Parthorum agros eædem effundantur.

2. *Nunc a Charace.*] Vel ab opposito potius Characi litore, & occidentali Tigris Euphratisve ripa.

3. *Epiphani.*] Ptolemæo Ægypti Regi, ejus nominis quinto, Ptolemæi Philopatoris filio.

4. *Locus ubi Euphratis.*] Namque, ut dictum est superiore sect. Euphratem præclusere Orcheni, & accolæ agros rigantes : nec nisi Tigri defertur in mare. Oram deinceps Plinius persequitur Felicis Arabiæ quæ orienti Soli obvertitur, ducto itineris initio ab Euphratis ore ad mare Rubrum.

5. *Promontorium.*] Nomen ei esse *Mascat-Saïf*, auctor est Geographus Nubiensis, parte sexta secundi Climatis, pag. 56.

6. *Voragini similius.*] Subintellige, mare. Tres in hoc mari voragines describit Geographus Nubiensis, loc. cit.

7. *Flumen Achana.*] In Tabulis, *Cosan.*

8. *Insulam Icharam.*] Ἴχαρα & Ἴκαρος Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. Arriano, lib. 7. de Exped. Alex. pag. 487. Ἴκαρος. Geographo Nubiensi, loc. cit. *Comar.* De ea Priscianus in Periegesi, pag. 382.

Persicus inde sinus penetratur, & Icaron offert,
Insula quæ fertur nimium placere Dianæ.

Ibi Dianæ fanum & Apollinis exstitisse auctor est Strabo, lib. 16. pag. 766. & Arrianus loc. cit.

9. *Sinus Gerraïcus.*] Ab oppido Arabiæ Gerra cognominatus. Thus Gerræum a Nicandro laudatur, Γεῤῥαίης λιβάνοιο χύσιν &c. Ubi scholiastes, Γεῤῥαίης, Ἀραβικῆς. Γέῤῥα γὰρ πόλις τῆς Ἀραβίας. Chaldæorum juris fuisse auctor est Strabo, loc. cit.

10. *Turres habet.*] Et domos, ἁλίνας τὰς οἰκίας, inquit Strabo, lib. 16. pag. 766. Vide quæ dicturi sumus lib. 31. sect. 39.

11. *Regio Attene.*] Nomen habet ab Ἄττα κώμη, cujus meminit Ptolemæus, lib. 6. cap. 7. ultra Gerræos, versus Rubrum mare. Incolas Αἰταιεῖς vocat, mendose, pro Ἀτταεῖς.

12. *Tylos insula.*] Τύλος Ptolemæo loc. cit. Hanc ab Euphratis ostio noctis & diei unius cursu distare scribit Arrianus, lib. 7. de Exped. Alex. pag. 488. Contra Eratosthenes, qui Τύρον vocat, apud Strabon. loc. cit. ut & Artemidorus apud Steph. dissitam a Teredone scribit, cem dierum navigatione : unius, a promontorio quod est apud Macas, hoc est, a faucibus Persici sinus. Hodie *Queximi.*

13. *Altera minor.*] Non altera Tylos, ut Bochartus existimavit, Geogr. parte 2. lib. 1. cap. 45. pag. 766. sed altera insula : cujus nomen Ἄραδος a Strabone, & Ptolemæo locis cit. fuisse perhibetur. Nempe ut in Phœnice, sic in mari Persico, unde Phœnices profecti, duas ma-

[1] a promontorio ejus XII. mill. D. paſſ. Ultra magnas aſpici inſulas tradunt, ad quas non ſit perventum. [2] Hujus ambitum CXII. M. D. paſſuum, a Perſide longius abeſſe, adiri uno alveo anguſto. Inſula Aſgilia: Gentes: Nocheti, Zurachi, Borgodi, Cataræi, Nomades. [3] Flumen Cynos. Ultra navigationem incompertam [4] ab eo latere propter ſcopulos tradit Juba, prætermiſſa mentione oppidi [5] Omanorum [6] Batraſabbes, [7] & Omanæ, [8] quod priores celebrem portum Carmaniæ fecere. Item Omnæ & Athanæ, quæ nunc oppida maxime celebrari a Perſico mari noſtri negotiatores dicunt. A flumine Canis, ut Juba tradit, mons aduſto ſimilis. Gentes [9] Epimaranitæ. Mox [10] Ichthyophagi: inſula deſerta: gens, Bathymi. Eblitæi montes, inſula Omœnus. Portus Machorbæ, inſulæ Etaxalos, Onchobrice: gens, Chadæi. Inſulæ ſine nominibus multæ: celebres vero, Iſura, Rhinnea, & proxima in qua ſcriptæ ſunt [11] ſtelæ lapideæ litteris incognitis. Goboëa portus, Bragæ inſulæ deſertæ. Gens Thaludæi. Dabanegoris regio. Mons Orſa cum portu. Sinus Duatus, inſulæ multæ. Mons [12] Tricoryphos. Regio Cardalena, inſulæ Solanidæ, Capina. Item Ichthyophagorum. Deinde Glari. Litus Hammæum, ubi auri metalla. Regio Canauna, gentes Apitami, Gaſani. Inſula Devadæ: Fons Goralus. [13] Inſulæ Calæu & Amnamethu. [14] Gens Darræ.

NOTÆ.

gni nominis inſulas, Tyrum & Aradum, exſtitiſſe volunt: unde coloniæ in Phœnicen deductæ. Strabo, lib. 16. pag. 766. Tylos minor a majore X. tantum M. P. diſtabat, teſte Plinio, lib. 12. ſect. 22.

1. *A promontorio ejus.*] Hoc eſt, a Tyli majoris promontorio.

2. *Hujus ambitum.*] Nempe minoris illius inſulæ, hoc eſt, Aradi.

3. *Flumen Cynos.*] Κυνὸς ποταμὸς, hoc eſt, Canis flumen. Exiſtimo eſſe *Larem* Ptolemæi lib. 6. cap. 7. Arabum *Falg*, apud Geogr. Nub. pag. 54.

4. *Ab eo latere.*] Latere Arabiæ orientali, extra ſinum Perſicum.

5. *Omanorum.*] Qui Ptolemæo, lib. 6. cap 7. Ὀμανῖται.

6. *Batraſabbes.*] Forte rectius, *Petra Sabes.* Nam Omanorum regiam, *Hagiar* vocitatam eſſe, hoc eſt, Petram, auctor eſt Geographus Nubienſis, parte 6. ſecundi Climatis, pag. 54.

7. *Et Omanæ.*] Stephanus: Ὄμανα πόλις τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Perſidi adſcribit auctor Peripli maris Erythræi: ἐμπόριον τῆς Περσίδος ἡ λεγομένη Ὄμμανα.

8. *Quod priores.*] Vetuſtiores Geographi.

9. *Epimaranitæ.*] Maranitas Strabo cum Gerræis, de quibus ſupra, copulat, lib. 16. pag. 776. quorum hi coloni videntur, Epimaranitæ idcirco dicti.

10. *Ichthyophagi.*] Horum in hoc ipſo tractu apud Ptolemæum quoque mentio, lib. 6. cap. 7. Ad Macas uſque pertinere ait, de quibus mox dicetur.

11. *Stelæ lapideæ.*] Στῆλαι pilæ ſunt, ſeu columnæ.

12. *Tricoryphos.*] A triplici vertice nomen effictum: Ibi tria fuiſſe miræ celſitatis Deorum fana refert Diod. Sic. lib. 3. Bibl. pag. 178. Litoris Hammæi, & Γασανδῶν idem meminit, pag. 179. Inſula *Deceadæ.* Philoſtorgio cognita, cui Διβοῦ dicitur.

13. *Inſulæ Calæu.*] Καλαίου νῆσοι. Vide Notas & Emend. num. XCIX.

14. *Gens Darræ.*] Stephanus: Δάῤῥαι, ἔθνος πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. *Darrhæ, populi juxta mare Rubrum.* A Ptolemæo præpoſtere locantur in Arabico ſinu.

Insulæ : [1] Chelonitis, Ichthyophagôn multæ, Eodanda deserta, Basag, multæ Sabæorum. Flumina : Thamar, Amnon : Insulæ Dolicæ. Fontes:Daulotes, [2] Dora. Insulæ : Pteros, Labatanis, Coboris, Sambracate, [3] & oppidum eodem nomine in continenti. [4] A meridie insulæ multæ, maxima [5] Camari. Flumen, Mysecros. Portus, Leupas. Scenitæ Sabæi. Insulæ multæ. Emporium eorum [6] Acila, ex quo in Indiam navigatur. Regio, Amithoscuta : Damnia. Mizi majores & minores, Drimati. [7] Naumachæorum promontorium contra Carmaniam est. Distat quinquaginta mill. passuum. Mira res ibi traditur : Numenium ab Antiocho rege Mesenæ præpositum, ibi vicisse eodem die classe, æstuque reverso iterum equitatu contra Persas dimicantem, & gemina trophæa eodem in loco Jovi ac Neptuno statuisse.

[8] Insula in alto objacet Ogyris, clara Erythra rege ibi sepulto. Distat a continente CXXV. mill. passuum, circuitu CXII. M. passuum. Nec minus altera clara in [9] Azanio mari [10] Dioscoridu, distans [11] a Syagro extimo promontorio CCLXXX. mill. pass.

Reliqui in continente [12] a Noto etiamnum [13] Ausaritæ : inde in

NOTÆ.

1. *Chelonitis.*] Χελωνῖται, νῆσος ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, Stephanus pag. 718.

2. *Dora.*] Huic fonti cognominem insulam in Persico sinu Stephanus locat : Δῶρα, νῆσος ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ.

3. *Et oppidum eodem.*] A quo myrrha Sembracena cognominatur, lib. 12. sect. 36. Sabæorum oppidum fuisse dicitur ibidem, mari proximum. Scenitarum scilicet Sabæorum, de quibus statim dicetur.

4. *A meridie insulæ multæ.*] Ultra sinus Persici angustias.

5. *Camari.*] Καμαρηνοὶ νῆσοι Ἀράβων, Stephano.

6. *Acila.*] Non est Ocelis vel Ocila, de quo sect. 26. Illud enim Arabici sinus, & Gebanitarum juris emporium fuit : istud Scenitarum Sabæorum, Persico mari, quam Arabico propius.

7. *Naumachæorum.*] Mela, lib 3. cap. 8. Arabiæ felicis *majorem*, inquit, *Sabæi tenent partem : ostio proximam, & Carmanis contrariam Macæ.* Vide quæ de Carmaniæ promontorio diximus sect. 26.

8. *Insula in alto.*] Hodie *l'Isle Mazira.* Vide Notas & Emend. num. C.

9. *Azanio mari.*] De quo sect. 28. & 34.

10. *Dioscoridu.*] Auctori Peripli maris Erythræi, ἡ Διοσκορίδου καλουμένη νῆσος. Hanc ille pluribus describit. In Rubro mari a Ptolemæo locatur lib. 6. cap. 7. ἡ Διοσκορίδου νῆσος. Saephanus : ἔστι καὶ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ νῆσος Διοσκορίδου. Hodie *Zocotora.*

11. *A Syagro.*] Σύαγρος ἄκρα Ptolemæo, loc. cit. & Auctori Peripli, promontorium illud est quod in australis Arabiæ latere medio longissime procurrit versus exortum Solis hibernum. Hodie *Cap de Fartach.*

12. *A Noto.*] A meridie : ut supra, *a meridie insulæ multæ.*

13. *Ausaritæ.* In hac ipsa meridionali Arabiæ ora, inter Syagrum promontorium, sinumque Persicum, Αὔσαρα πόλις Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. unde myrrha Ausaritis dicta apud ipsum Plinium lib. 12. sect. 36. Vide Notas & Emendationes num. CI.

montes VIII. dierum transitus. [1] Gentes: Larendani, [2] Catabani, Gebanitæ pluribus oppidis, sed maximis, Nagia, [3] & Tamna templorum LXV. Hæc est amplitudinis significatio. [4] Promontorium, a quo ad continentem [5] Troglodytarum L. mill. pass. Toani, [6] Ascitæ, [7] Chatramotitæ, Tomabei, Antidalei, Lexianæ, [8] Agræi, [9] Cerbani. [10] Sabæi Arabum propter thura clarissimi, [11] ad utraque maria porrectis gentibus. Oppida eorum in rubro litore: [12] Marane, Marma, Corolia, [13] Sabatha: intus oppida, [14] Nascus, Cardava, Carnus, & quo merces odorum deferunt, Tomala. [15] Pars eorum [16] Atramitæ,

Notæ.

1. *Gentes: &c.*] Sedes his gentibus olim fuere a media ferme ora lateris Arabiæ meridionalis, ad fretum usque Arabicum, cui nomen est hodie, *le Détroit de la Mecque, ou de Bebelmandel.* Vide Notas & Emend. num. CII.

2. *Catabani, Gebanitæ.*] Catabanis Gebanitæ, aut Gebanitis vice versa contributi Catabani videntur: cum idem oppidum Tamna, quod Gebanitis Plinius arrogat, tum hoc loco, tum lib. 12. sect. 33. Catabanensium regiam fuisse doceat Eratosthenes apud Strabonem, lib. 16. pag. 768. Καταβανεῖς porro ad angustias fretumque Arabici sinus pertinuisse idem est auctor: Καταβανεῖς καθήκοντες πρὸς τὰ στενὰ καὶ τὴν διάβασιν τοῦ Ἀραβίου κόλπου, ingenti errore ad fauces Persici sinus eos locante Ptolemæo, lib. 6. cap. 7.

3. *Et Tamna.*] Τάμνα Eratostheni, loc. cit. Plinio lib. 12. sect. 33. *Thomna.* Stephanus ex Alexandro Polyhistore: Τάμνα, πόλις Ἀραβική. Ptolemæo, loc. cit. Θύμνα.

4. *Promontorium.*] Syagrum nempe, de quo dictum est proxime.

5. *Troglodytarum.*] In Africæ litore, quod contra Arabiam est.

6. *Ascitæ.*] Ἀσκῖται Piolemæo, lib. 6. cap. 7. juxta Syagrum promontorium: παρὰ δὲ τὸ Σύαγρον τὸ ὄρος μέχρι θαλάσσης, Ἀσκῖται. Prius *Acchitæ* perperam legebatur: quod tamen secutus est Ortelius: qui Plinii Ascitas cum Ἀγχίταις Ptolemæi & nomine perperam & situ confundit.

7. *Chatramotitæ.*] Χατραμωτίτης χώρα πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, inquit Stephanus. Catabanensibus ad orientem objacere auctor est Strabo, lib. 16. pag. 768. oppidumque eorum Καβάτανον.

8. *Agræi.*] Ἀγραῖοι ἔθνος Ἀράβιον ex Strabone lib. 16. pag. 767. appellat Stephanus.

9. *Cerbani.*] Stephano Κερδανῖται, ἔθνος τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. An ex Stephano Plinius, aut versa vice Stephanus ex Plinio corrigendus? Plinius, hac ipsa sect. iterum Cerbanos appellat.

10. *Sabæi.*] Hinc ad Salomonem accessisse Reginam, Philostorgius lib. 3. cap. 4. aliique viri docti scribunt. Favet horum opinioni, quod Sabæis feminæ semper imperitaverint. Claudianus lib. 1. in Eutrop. *Medis, levibusque Sabæis Imperat hic sexus.* Iidem propter thura clari: Nam ut Maro cecinit: *Solis est thurea virga Sabæis.*

11. *Ad utraque maria.*] Arabicum, & Rubrum.

12. *Marane.*] Cujus incolæ Μαρανεῖς, Diodoro Siculo, lib. 3. Bibl. pag. 176. Μαρανῖται Straboni, lib. 16. pag. 776.

13. *Sabatha.*] Sive *Sabota*, ut mox dicetur: idem enim oppidum est, Atramitarum in Sabæis caput. Σάββαθα μητρόπολις, auctori Peripli maris Erythræi. Festus Avienus, in descript. orbis, pag. 1145. *Minæi, Sabataque tenent.*

14. *Nascus.*] Νάσκος μητρόπολις, Ptolemæo lib. 6. cap. 7.

15. *Pars eorum.*] Sive, pagus eorum, ut dicemus lib. 12. sect. 31.

16. *Atramitæ.*] Ἀδραμῖται Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. Hinc myrrha Atramitica, lib. 12. sect. 36.

quorum caput [1] Sabota, LX. templa muris includens. [2] Regia tamen omnium est Mariaba. [3] Sinum obtinet XCIV. millibus pass. refertum insulis odoriferis. Atramitis in mediterraneo junguntur [4] Minæi: mare accolunt & [5] Elamitæ, oppido ejusdem nominis. Iis juncti Cagulatæ. Oppidum Siby, quod [6] Græci Apaten vocant. [7] Arsi, Codani, [8] Vadei, oppido magno: Banasasæi, [9] Lechieni: [10] Sygaros insula, quam canes non intrant, expositique circa litora errando moriuntur. [11] Sinus intimus, in quo Leanitæ, qui nomen ei dedere. [12] Regia eorum Agra, [13] & in sinu Læana, vel, [14] ut alii, Ælana. Nam & ipsum sinum nostri Ælaniticum scripsere, alii Ælenaticum, [15] Artemidorus Aleniticum, Juba Læaniticum. [16] Circuitus Arabiæ a Charace Læana colligere proditur quadragies septies centena LXX. M.

NOTÆ.

1. *Sabota.*] Plinius ipse, lib. 12. sect. 31.

2. *Regia tamen omnium.*] Sabæorum scilicet, & Atramitarum. Strabo, lib. 16. pag. 768. *Σαβαίων μητρόπολις Μαριάβα.* Et ex Strabone Stephanus, pag. 443. Quæ vis huic voci subsit, mox Plinius ipse aperiet. Porro quæ Mariaba Plinio, hæc Ptolemæo Σάβη.

3. *Sinum obtinet.*] Atramitis regio, inquit, Arabico sinui ab ejusdem faucibus, per XCIV. pass. millia prætenditur.

4. *Minai.*] De quibus rursum inferius.

5. *Elamita.*] Forte Elaïtæ, ab Αἴλου κώμη, quam in hoc ipso tractu Ptolemæus agnoscit lib. 6. cap. 7. Vel ipsi potius Leanitæ, de quibus mox.

6. *Graci Apaten.*] Ἀπάτην, quæ vox fraudem sonat. Incolæ Apatæi, quos Ναπαταίους mendose, ut arbitror, vocat Ptolemæus lib. 6. cap. 7. juxta Vadenos, de quibus mox dicemus.

7. *Arsi.*] Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. Ἄρσαι.

8. *Vadei oppido magno.*] Quod Ptolemæus loc. cit. Βαδέου βασίλειον Vadei regiam nuncupat. Regionis incolæ, in mediterraneo, Οὐαδηνοί.

9. *Lechieni.*] Ita libri omnes. Λαχηνοὺς Ptolemæus Vadenis jungit, de quibus dictum est proxime.

10. *Sygaros.*] Ita R. 2. At R. 1. *Stagnos.* Delicias facit Frobenius, qui *Syagros* scribit: promontorii nomine, quod in Arabiæ latere australi in mare procurrit, cum insula intimi fere sinus Arabici communicato.

11. *Sinus intimus.*] Ultimus est sinus Arabici mucro, qua vergit in exortum Solis, & Arabiam Petræam.

12. *Regia eorum.*] In ora sinus Arabici, seu Ælanitæ posita. Stephanus: Ἔγρα, πόλις Ἀραβίας, πρὸς τῷ Αἰλανίτῃ κόλπῳ. Alia hæc ab Egra Ptolemaïca, Pliniaque, de qua inferius inter oppida mediterranea dicemus.

13. *Et in sinu.*] Insulæ instar, aut peninsulæ, mari circumdata.

14. *Vt alii, Ælana.*] Philostorgio Ἀειλά, lib. 3. cap. 6. Stephano, aliisque, Αἴλανον. Notitia Imperii sub Duce Palæstinæ, *Aïla.* Unde & Petrus Aïlensis, in Conc. Nic. I. inter Episcopos Palæstinæ. Straboni, lib. 16. pag. 768. Ἔλανα.

15. *Artemidorus Aleniticum.*] Elaniticum potius, ex Agathemero, qui Artemidori epitomen fecit, lib. 1. Geogr. cap. 3. Ἐλανιτικόν. Tantam attulit in ea voce scripturæ inconstantiam, Arabum, Syrorum, Hebræorumque varius efferendi modus, quem affert Bochartus, parte 2. Geogr. lib. 1. cap. 44. pag. 761. Strab. loc. cit. Ἐλανίτης μυχός.

16. *Circuitus Arabia.*] Facta navigatione a Charace, quod oppidum Tigris ostio adjacet, per maria tria, Persicum, Rubrum, Arabicumque, ad intimum usque hujus sinum, oppidumque Læana.

Juba [1] paulo minus $\overline{\text{XL}}$. putat. Latissima est a septentrione inter oppida Heroum & Characem.

Nunc & reliqua mediterranea ejus dicantur. [2] Nabatæis [3] Thimaneos junxerunt veteres : nunc sunt [4] Taveni, Suelleni, [5] Sarraceni, [6] Arra oppidum, in quo omnis negotiatio convenit. Hemuatæ, [7] Analitæ : oppida, [8] Domatha, [9] Egra : [10] Thamudeni, oppidum Badanatha. Carrei, [11] oppidum Carriata : Achoali, oppidum Phoda : [12] ac Minæi, a rege Cretæ Minoë ([13] ut existimant) originem trahentes :

NOTÆ.

1. *Paulo minus* $\overline{\text{XL}}$.] Hoc est, paulo minus quadragies centenis, scilicet per viarum navigationumque compendia.

2. *Nabatæis.*] Quorum oppidum Petra, ut dictum est superius hac ipsa sect.

3. *Thimaneos.*] Βυθημανέες vocat Agatharchides, lib. de rubro mari, cap. 45. pag. 1368. apud Photium in Bibl. cod. 250.

4. *Taveni.*] Hi sunt de qubus Bardesanes apud Euseb. lib. 6. Præpar. pag. 277. Ταηνοὶ, (forte pro Ταϋηνοὶ,) Σαρακηνοί.

5. *Sarraceni.*] En quorum nomen ante Marci Imp. tempora innotuisse negat Jac. Gothofredus, pag. 9. in Notis ad ἐξήγησιν Anonymi, quem in lucem edidit. En quorum mentionem a Ptolemæo primum factam affirmat, quem juniorem idcirco facit, quam vulgo creditur. Cum tamen Plinius & Imperatore Marco, & Ptolemæo longe vetustior, Sarracenorum diserte meminerit. Gothofredus Scaligerum in Notis ad Eusebii Chron. secutus est, qui erranti præïvit. Porro iidem Sarraceni, sibilo dempto, qui ei voci præfigitur, Arraceni prioribus dicebantur : unde & Arra oppidum eorum, de quo statim dicemus. Pertinere hos ad Arabiam felicem Dioscorides significat, dum myrrham commendat Saracenicam.

6. *Arra oppidum.*] Ἄῤῥη κώμη in mediterraneis Arabiæ oppidis a Ptolemæo quoque censetur, lib. 6. cap. 7. Sarracenorum, ut apparet, caput : Cave porro confundas Arram cum Areopoli, de qua in Notitia Romani Imp. Hæc enim Arabiæ Petrææ : Arra, Felicis.

7. *Analitæ.*] An Acalitæ, ab Ἀκαλη mediterraneo oppido apud Ptolemæum, loc. cit.

8. *Domatha.*] Ita MSS. omnes, Colb. 1. 2. &c. non *Domada*, ut editi. Familiaris ille verborum casus in Arabicis nominibus : Sabotha, Badanatha, &c. Δυμάτποι τῆς Ἀραβίας incolæ appellantur a Porphyrio, apud Euseb. lib. 4. Præpar. pag. 156.

9. *Egra.*] Ἔγρα mediterraneum Arabiæ oppidum Ptolemæo, lib. 6. cap. 7.

10. *Thamudeni.*] Θαμυδηνοὶ, Ptolemæo loc. cit. Θαμουδηνοὶ Agatharchidi, loc. cit. cap. 47. pag. 1369. & Diodoro Sic. lib. 3. Bibl. pag. 177. In Notitia Dignitatum Imp. Rom. sect. 18. sub Dispositione Comitis rei militaris per Ægyptum, *Equites Sarraceni Thamudeni.* Stephano Θαμουδᾶ lacus Nabathæis Arabicus vicinus.

11. *Oppidum Carriata.*] Χαριάθα Ptolemæo, lib. 6. cap. inter mediterraneas felicis Arabiæ civitates.

12. *Ac Minæi.*] Μιναῖοι μέγα ἔθνος, gens magna, inquit Ptolemæus loc. cit. Hinc myrrha Minæa Plinio, lib. 12. sect. 36. & thus Minæum, sect. 31.

13. *Ut existimant.*] Tam vere scilicet a Minoë Cretensi, Minæi nomen sortiti sunt, quam vicini Minæis Rhadamæi a Rhadamantho. Eo Mythologos adduxit similitudo nominum, ut Minoem in Arabiam usque deveherent. Id tamen Stephanus existimavit, verbo Μινῶα.

quorum

[1] quorum Charmæi : oppidum xiv. mill. paſſ. Mariaba [2] Baramalacum, & ipſum non ſpernendum : [3] item Carnon. Rhadamæi, & horum origo Rhadamanthus putatur frater Minoïs. [4] Homeritæ, [5] Maſſala oppido. Hamirei, Gedranitæ, Ampræ, Iliſanitæ, Bachilitæ, [6] Sammei, Amathei [7] cum oppidis Neſſa & Cenneſſeri. Zamareni cum oppidis [8] Saiace, Scantate, Bacaſcami. Riphearma oppidum, quo vocabulo [9] hordeum appellant. Autei & Ravi, Gyrei & Mathatæi. Helmodenes cum oppido Ebode. Agacturi in montibus, oppido xx. mill. paſſuum, in quo fons Emiſchabales, quod ſignificat camelorum oppidum. [10] Ampelone colonia Mileſiorum. Actrida oppidum : Calingii, quorum Mariaba oppidum [11] ſignificat dominos omnium. Oppida : Pallon, Vrannimal juxta flumen, per quod Euphratem emergere putant. Gentes : Agrei, Ammonii. Oppidum Athenæ, Caurarani, quod ſignificat ditiſſimos armento : Coranitæ, Cæſani, [12] Choani. Fuerunt & Græca oppida, Arethuſa, Lariſſa, Chalcis : deleta variis bellis.

NOTÆ.

1. *Quorum Charmæi.*] Subintellige, pars, vel pagus : ut Atramitæ ſuperius pars Sabæorum dicti.

2. *Baramalacum.*] Mariaba communis eſt, ut mox dicemus, plurium civitatum in hac regione appellatio : hujus peculiaris Baramalacum, quæ vox ab Hebræo deducta, *Regum palatium*, ſignificat, a בירה & מלכ.

3. *Item Carnon.*] Καρνα Ptolemæo, lib. 6. cap. 7. inter oppida Arabiæ mediterranea. Stephano, Καρνάνα, πόλις Μιναίων, ἔθνος πλησίον ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Κάρνα quoque Straboni, lib. 16. pag. 768.

4. *Homeritæ.*] Pars item Sabæorum, unde & a quibuſdam ſcriptoribus cum Sabæis confuſi. Ὁμηρίτας ad Rubrum uſque mare, uti & Sabæos, pertinere ait Ptolemæus loc. cit.

5. *Maſſala.*] Quod apud Ptolemæum inter oppida mediterranea Felicis Arabiæ, Μαθάλα ſcribitur.

6. *Sammei.*] Forte Sameni, de quibus Stephanus, pag. 584. Σαμηνοὶ, Νομάδων Ἀραβίων ἔθνος.

7. *Cum oppidis Neſſa.*] Agatharchides lib. de rubro mari, cap. 45. apud Phot. cod. 250. pag. 1368. Νῆσσαν ait nomen habuiſſe, ἀπὸ τῆς τῶν ζώων πολυπληθίας, ab anatum multitudine. Sed diverſa hæc fortaſſis a Pliniana Neſſa : Illi enim locus ita appellatur longiſſime mari prætentus : Oppidum Plinio mediterraneum : a quo ipſa forte ora nomen acceperit.

8. *Saiace.*] Forte Σοάκα Ptolemæi, in mediterraneis Felicis Arabiæ oppidis.

9. *Hordeum appellant.*] Vocabulo prorſus barbaro, quod nec Hebræos fontes, nec Arabicos ſapit : uti & ea, quæ proxime ſequitur, *Emiſchabales*.

10. *Ampelone colonia.*] Quoniam Mileſios eo colonos deduxêre Perſæ. Eadem Ampe dicta Tzetzæ & Stephano. Vide Notas & Emendationes num. CIII.

11. *Significat dominos.*] Ab verbo רבא, quod dominari ſignificat, fit מרב *Marab*, quod locum vel tempus dominationis ſonat. Itaque מרב Arabice ſedes dominantium erit, ſive quod idem eſt, metropolis civitas. Quare primariis urbibus communis, ut diximus, hæc appellatio fuit.

12. *Choani.*] Ovid. lib. 5. Metam. verſ. 165.

Choanius Molpeus, dextra Nabatæus Ethemon.

Sic enim legendum, non *Chaonius*.

Romana arma ſolus in eam terram adhuc intulit [1] Ælius Gallus ex equeſtri ordine. Nam C. Cæſar [2] Auguſti filius proſpexit tantum Arabiam. Gallus oppida diruit non nominata ab auctoribus, qui ante ſcripſerunt, [3] Legram, Amneſtum, Neſcam, [4] Maguſam, Tammacum, Labeciam, & ſupra dictam [5] Mariabam, circuitu VI. mill. paſſuum. [6] Item Caripeta, quo longiſſime proceſſit. Cetera explorata retulit: [7] Nomades lacte & ferina carne veſci: reliquos vinum, [8] ut Indos, palmis exprimere, oleum ſeſamæ. Numeroſiſſimos eſſe Homeritas: Minæis fertiles agros palmetis arbuſtiſque, in pecore divitias. [9] Cerbanos & Agræos armis præſtare, maxime Chatramotitas. [10] Carreis latiſſimos & fertiliſſimos agros. [11] Sabæos ditiſſimos ſilvarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum riguis: mellis ceræque proventu. De odoribus [12] ſuo dicemus volumine. [13] Arabes mitrati degunt, aut intonſo crine: barba abraditur, præterquam in ſuperiore labro. Aliis & hæc intonſa: mirumque dictu ex innumeris populis [14] pars æqua in commerciis, aut latrociniis degit: in univerſum gentes ditiſſimæ, ut apud quas maximæ opes Romanorum Parthorumque ſubſiſtant, vendentibus quæ e mari aut ſilvis capiunt, nihil invicem redimentibus.

XXXIII. Nunc reliquam oram Arabiæ contrariam perſequemur.

NOTÆ.

1. *Ælius Gallus.*] Αἴλιος Γάλλος, Ægypti Præfectus, Straboni familiaris, qui de ejus expeditione Arabica multa ſcriptis conſignavit, lib. 2. pag. 118. lib. 16. pag. 780. & lib. 17. pag. 619. Ælium Largum Dio appellat, lib. 53. pag. 516. inſigni hallucinatione.

2. *Auguſti filius.*] Agrippæ, ut diximus ſup. ſect. natura: adoptione Auguſti filius.

3. *Negram &c.*] Ita MSS. omnes. Prius, *Egram*, *Anneſtum*, *Eſcam.* At Egræ ſuperius habita mentio eſt.

4. *Maguſam.*] Μαργουσαῖοι cives a Bardeſane appellantur, apud Euſeb. lib. 6. Præpar. pag. 275.

5. *Mariabam.*] Calingiorum oppidum.

6. *Item Caripeta.*] MSS. omnes, *Caripetam.* Auctor eſt Dio loc. cit. pag. 517. Ælium Largum (Gallum voluit dicere) uſque Athlula, inſigne oppidum, bellum protuliſſe, μέχει Ἀθλούλων.

7. *Nomades lacte.*] Camelorum lacte & carnibus, teſte Artemidoro apud Strabonem, lib. 16. pag. 777. Γαλακτοπόται idcirco dicti, apud Columell. lib. 7. cap. 2. pag. 249.

8. *Vt Indos.*] Plinius lib. 14. ſect. 19. ubi de vinis factitiis: *Primum*, inquit, *e palmis, quo Parthi, & Indi utuntur, & Oriens totus.* Et lib. 15. ſect. 7. de oleo factitio: *Indi ex caſtaneis, & ſeſama, atque oryza facere dicuntur.* Adi & Strabonem, lib. 16. pag. 783.

9. *Cerbanos & Agræos.*] Vide Notas & Emend. num. CIV.

10. *Carreis.*] De his ſuperius, hac ipſa ſect.

11. *Sabæos.*] Strabo, lib 16. p. 778.

12. *Suo dicemus.*] Libro duodecimo.

13. *Arabes.*] Solini paraphraſis, cap. 33. pag. 63. *Arabes longe lateque diffuſi, diverſis moribus vivunt, & cultibus. Plurimis crinis intonſus, capita mitra redimita: pars raſa in cutem barba: commerciis ſtudent: aliena non emunt, vendunt ſua.* Mitræ porro faſciæ ſunt, quibus caput religatur.

14. *Pars æqua.*] Pars altera.

Timosthenes totum ſinum quatridui navigatione in longitudinem taxavit, bidui in latitudinem, anguſtias [1] VII. mill. D. paſſuum. Eratoſthenes ab oſtio [2] XIII. mill. in quamque partem. Artemidorus Arabiæ latere [3] XVII. quinquaginta mill. * Troglodytico vero, XI. XXXVII. D. paſſ. Ptolemaïda uſque. Agrippa XVII. XXII. mill. paſſuum, ſine differentia laterum. Plerique latitudinem CCCCLXXV. prodiderunt, fauceſque hiberno orienti obverſas, alii VII. mill. alii XII. mill. paſſuum patere. *CAPUT XXXIX.

Situs autem ita ſe habet. A ſinu Ælanitico [4] alter ſinus, quem Arabes Æant vocant, in quo Heroum oppidum eſt. [5] Fuit & Cambiſu inter Nelos & Marchadas, deductis eo ægris exercitus. Gens Tyra: [6] Daneon portus, ex quo navigabilem alveum [7] perducere in Nilum, qua parte [8] ad Delta dictum decurrit LXII. mill. paſſuum intervallo (quod inter flumen & Rubrum mare intereſt) [9] primus omnium Seſoſtris Ægypti rex cogitavit: mox Darius Perſarum: deinde [10] Ptolemæus ſequens: qui & duxit foſſam latitudine pedum centum, altitudine XL. in longitudinem XXXVII. mill. D. paſſuum [11] uſque ad fontes amaros. [12] Ultra deterruit inundationis metus, ex-

NOTÆ.

1. *VII. mill. D. paſſ.*] Æqua & plane par iſti menſura Strabonis, lib. 16. pag. 769. anguſtias illas ſtadiis ſexaginta definientis.

2. *XIII. mill. in quamque.*] Hoc eſt, decies & ter centena millia paſſuum ab unoquoque ſinus latere, tum eo quod Arabiam ſpectat, tum eo etiam quod Troglodyticen alluit.

3. *XVII. quinquaginta.*] Decies ſepties centena quinquaginta millia. Vide Notas & Emend. num. C V.

4. *Alter ſinus.*] Heroopoliticus dictus, lib. 5. ſect. 12. ab oppido quod Heroum vocabant Ἡρώων πόλις Straboni, lib. 16. pag. 768. Hodieque vetuſtum ſervare nomen creditur, *Herou.* Alii *Sues* eſſe arbitrantur. De eo egimus libro ſuperiore, ſect. 9.

5. *Fuit & Cambiſu.*] Excidiſſe jam ſuo ævo innuit hanc Καμβύσου πόλιν. De Cambyſæ expeditione Ægyptiaca multa Herodotus, lib. 3.

6. *Daneon portus.*] Hodie *Grondol.*

7. *Perducere in Nilum.*] Auctor libri de Menſura orbis terræ: *Hodie in Coſmographia, quæ ſub Julio Cæſare & Marco Antonio Conſulibus facta eſt, ſcriptum inveni partem Nili fluminis exeuntem in Rubrum mare juxta civitatem Ovilam* (alias *Olivam.*) *& Caſtra Monſei.*

8. *Ad Delta dictum.*] Libro ſuperiore, ſect. 9.

9. *Primus omnium Seſoſtris.*] Hæc de Seſoſtri & Dario Plinius ex Ariſt. mutuatus eſt, lib. 1. Meteorol. cap. 14. pag. 548. Eadem refert & Strabo, lib. 17. pag. 804. Id vero non ad Seſoſtrim, ſed ad Necum Νεχῶν Pſammetichi F. Seſoſtridis N. referunt Herodotus, lib. 2. Euterpe, n. 158. pag. 151. Diodorus Sic. lib. 1. Bibl. pag. 29. Tzetzes Chiliad. 7. v. 1477.

10. *Ptolemæus ſequens.*] Hoc eſt, Ptolemæus ſecundus, ὁ δεύτερος Πτολεμαῖος, inquit Diodorus loc. cit. Philadelphus is fuit Ptolemæi Lagidæ F. Sic Africanus ſequens, pro juniore ſeu poſteriore, a Plinio ſæpe appellatus.

11. *Uſque ad fontes amaros.*] Horum meminit Diodorus Siculus,, lib. 3. Bibl. prope Arſinoën, ὕδατα πολλὰ πικρᾶς ἁλμυρίδος ἔχοντα γεῦσιν. Lacum efficiunt, cui nomen a vicino oppido, *le lac de Calzem.* Hodie Moſis fontes vocantur, numero duodecim, teſte Bellonio, qui vidit, lib. 2. Obſerv. cap. 57.

12. *Ultra deterruit.*] Sic Ariſt. loc. cit. Ἀλλ' εὗρεν ὑψηλοτέραν οὖσαν τὴν θάλασσαν τῆς γῆς, &c. Diodorus item, loc. cit. Sed

celsiore tribus cubitis Rubro mari comperto, quam terra Ægypti. Aliqui non eam afferunt causam, sed ne immisso mari corrumperetur aqua Nili, quæ sola potus præbet. Nihilominus iter totum terendo frequentatur a mari Ægyptio, quod est triplex: unum a Pelusio per arenas, in quo nisi calami defixi regant, via non reperitur, [1] subinde aura vestigia operiente. Alterum vero duo mill. passuum ultra Casium montem, quod a sexaginta mill. passuum redit in Pelusiacam viam. [2] Accolunt Arabes Autei. Tertium [3] a Gerro (quod [4] Adipson vocant) per eosdem Arabes sexaginta mill. passuum propius, sed asperum montibus, & inops aquarum. Eæ viæ omnes [5] Arsinoën ducunt, conditam [6] sororis nomine in sinu Charandra, a Ptolemæo Philadelpho, qui primus [7] Troglodyticen excussit, & amnem qui Arsinoën præfluit, [8] Ptolemæum appellavit. Mox oppidum parvum est Ænnum, pro quo alii [9] Philoteram scribunt. Deinde sunt Azarei, ex Troglodytarum connubiis, Arabes feri. Insulæ: [10] Sapirene, Scytala: mox deserta [11] ad Myoshormon, ubi [12] fons Tadnos. [13] Mons Æas.

Notæ.

inanem hunc metum fuisse recte Strabo admonet loc. cit. & e recentioribus Furnerius in Hydrogr. ac Ricciolus, tom. 1. Almag. pag. 728. qui mare alterum hac parte negant altius esse altero: nec, si foret tribus, ut volunt, cubitis, idcirco ullum fuisse exundationis periculum.

1. *Subinde aura.*] Vehementiore venti flatu arenas volvente, ac turbante vestigia.

2. *Accolunt Arabes Autei.*] Viam, inquit, quæ a Casio monte Arabiæ haud procul Pelusio, (de quo lib. 6. sect. 12.) ad oram proximam ducit Arabici sinus, obsident ab utroque latere Arabes Autei.

3. *A Gerro.*] Oppidum id est inter Pelusium, Casiumque montem. Γέῤῥον Ptolemæo, lib. 4. cap. 5.

4. *Adipson vocant.*] Ἄδιψον dicitur, quod sitim exstinguit. Itaque per contrariæ locutionis figuram (ἀντίφρασιν Græci vocant) hæsit id huic loco nomen, qui plane est, ut statim subjungitur, aquarum inops. In M S S. *agipson*: sed vitiose.

5. *Arsinoën.*] Ἀρσινόη Ptolemæo, loc. cit. ad sinum Heroopoliticum: leucis fere XII. ab intimo recessu sinus Arabici, versus austrum, Africæ latere. Hodie *Azirut*.

6. *Sororis nomine.*] Quam etiam duxit uxorem.

7. *Troglodyticen excussit.*] Hoc est, perlustravit majore diligentia, quam priores.

8. *Ptolemaum appellavit.*] Diodorus, lib. 1. Bibl. pag. 30.

9. *Philoteram scribunt.*] Φιλωτέρα, πόλις περὶ τὴν Τρωγλοδυτικήν, Stephano. Ptolemæo vero lib. 4. cap. 5. inter Arsinoën & Myoshormon, Φιλωτέρας λιμήν, *Philoteras portus*. Id ei nomen inditum ab altera Ptolemæi Philadelphi sorore Strabo est auctor lib. 16. pag. 768. Cave igitur credas Ortelio, qui Philoteram ad Caucasum relegat. Philotera, hodie *Susquam*.

10. *Sapirene.*] Ptolemæo lib. 4. cap. 5. Σαπειρίνη νῆσος. Σαπφειρίνη Stephano, qui sapphirum ibi ait reperiri.

11. *Ad Myoshormon.*] Agatharchides, lib. de rubro mari, cap. 42. apud Photium in Bibl. pag. 1365. Λιμὴν μέγας, ὃς πρότερον μὲν Μυὸς ἐκαλεῖτο ὅρμος· ἔπειτα δὲ Ἀφροδίτης. *Portus magnus, qui primo quidem Muris, mox Veneris statio est cognominatus.* Vide Notas & Emend. num. C V I. Nunc *Mensuria* dicitur.

12. *Fons Tadnos.*] M S S. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & vet. Dalec. *Tamos*. Chiffl. *Statnos*.

13. *Mons Æas.*] Αἴας ὄρος Ptolemæo. Vide Notas & Emend. num. C V I I.

Infula Iambe, portus multi. [1] Berenice, oppidum matris Philadelphi nomine, ad quod iter [2] a Copto diximus. [3] Arabes Autei, & Gebadei.

XXXIV. [4] Troglodytice, quam prifci Michoën, alii Midoën dixere. Mons [5] Pentedactylos: infulæ [6] Stenæ deiræ aliquot, [7] Halonnefi non pauciores: [8] Cardamine, Topazos, quæ gemmæ nomen dedit. Sinus infulis refertus: ex iis [9] quæ Mareu vocantur, aquofæ: quæ Eratonos, fitientes. Regum ii præfecti fuere. [10] Introrfus Candei, quos Ophiophagos vocant, ferpentibus vefci affueti, neque alia regio fertilior earum.

Juba, qui videtur diligentiffime profecutus hæc, omifit in hoc tractu (nifi fi exemplarium vitium eft) Berenicen alteram, [11] quæ Pan-

NOTÆ.

1. *Berenice.*] Βερενίκη πόλις Straboni, lib. 16. pag. 770. Hodie *Coffir*, quo ab oppido & finui nomen eft, quem juxta Berenice eft condita, *le golfe de Coffir:* Sinum immundum Strabo vocat, propter cautes & faxa, quibus exafperatur.

2. *A Copto diximus.*] Sect. 26. libri hujus.

3. *Arabes Autei.*] Jam tertium id Arabum cognomen occurrit. Nam & his cognomines vidimus primum fect. fup. in mediterraneis Felicis Arabiæ populis. Deinde hac ipfa fectione, in eo itinere quod eft a Cafio monte ad oppidum Arfinoën. Ii funt qui Arabicum Ægypti nomon obtinebant, de quo lib. 5. fect. 9. Nunc vero denique circa mediam finus Arabici oram occidentali latere fedes hi noviffimi habuere.

4. *Troglodytice.*] Troglodyticen alii aliis finibus circumfcribunt. Strabo lib. 16. pag. 768. ab Heroum urbe, five intimo finus Arabici receffu, ad ipfas fere fauces five anguftias, toto propemodum litore occidentali produci ait. Subfcribit & Ptolemæus lib. 4. cap. 8 Brevioribus fpatiis Plinius veram Troglodyticen, quam Michoën prifci dixêre, concludit: dum mediam duntaxat illius oræ partem, auftralem fcilicet, Troglodytices appellatione denotat. A cavernis fubeundis, nimii æftus vitandi caufa, nomen fortiti funt: Cavernas enim τρώγλας Græci vocant. *La Cofte d'Abex.*

5. *Pentedactylos.*] Ὄρος Πενταδάκτυλον, Ptolemæo lib. 4. cap. 5. juxta Berenicen: quafi in quinque vertices, ceu totidem digitos, mons attolli videatur.

6. *Stenæ deiræ.*] Στεναὶ δειραὶ, fic appellatæ, quod alveis admodum anguftis, & exiguo intercurrente freto eæ infulæ, feu faxa verius, difpefcantur. Tres infulas in hoc tractu agnofcit Agatharchides, lib. de rubro mari, cap. 42. apud Phot. in Bibl. cod. 250. pag. 1365.

7. *Halonnefi.*] Ἁλόννησοι, quo nomine & alias infulas fuperioribus libris appellatas vidimus.

8. *Cardamine, Topazos.*] Et funt hæc pariter infularum nomina. De pofteriore rurfum lib. 37. fect. 32. ubi & de gemma cognomine. Stephano Τοπάζιος νῆσος Ἰνδικὴ dicitur, pro Ἀραβικὴ. Poft Berenicen locatur a Strabone, lib. 16. pag. 770. a quo & Ὀφιώδης νῆσος vocatur, quod referta olim ferpentibus foret. A Ptolemæo quoque lib. 4. cap. 5. Pofterior eidem Ptolemæo lib. 6. cap. 7. Καρδαμίνη.

9. *Quæ Mareu.*] Μαρέου νῆσοι. Ptolemæo lib. 4. cap. 8. Μύρωνος νῆσος.

10. *Introrfus Candei.*] Vide Notas & Emendationes num. CVIII.

11. *Quæ Panchryfos.*] Πάγχρυσον Latini totam ex auro dicunt: quod inde auri plurimum eruebatur. Hæc Straboni dicitur Βερενίκη κατὰ Σαβας, lib. 16. p. 771. Hodie *Zibit.*

chrysos cognominata est: & tertiam, [1] quæ Epidires, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente, [2] ubi fauces Rubri maris [3] VII. mill. D. passuum ab Arabia distant. [4] Insula ibi Cytis topazium ferens & ipsa.

[5] Ultra silvæ, ubi Ptolemaïs a Philadelpho condita ad venatus elephantorum, ob id [6] Epitheras cognominata, juxta lacum Monoleum. Hæc est regio [7] secundo volumine a nobis significata: in qua quadraginta quinque diebus ante solstitium, totidemque postea, hora sexta consumuntur umbræ, & in meridiem reliquis horis cadunt, ceteris diebus in septentrionem: cum in Berenice, [8] quam primam posuimus, ipso die solstitii [9] sexta hora umbræ in totum absumantur, nihilque adnotetur aliud novi. DCII. mill. passuum intervallo a Ptolemaide, res ingentis exempli, locusque subtilitatis immensæ, [10] mundo ibi deprehenso, cum indubitata ratione umbrarum Eratosthenes mensuram terræ prodere inde cœperit. Hinc [11] Azanium mare, promontorium, quod aliqui Hispalum scripsere: lacus, Mandalum: insula Colocasitis, & in alto multæ, in quibus testudo plurima. Oppidum [12] Suche, insula [13] Daphnidis, oppidum [14] Aduliton. Ægyptiorum hoc

NOTÆ.

1. *Quæ Epidires.*] Ἐπὶ Δειρῆς, hoc est, Diræ vico adjacens. Quo plane modo Antiochiam ἐπὶ Δάφνης cognominari vidimus libro superiore, sect. 18. Meminit Δειρῆς promontorii, oppidique cognominis Strabo, lib. 16. pag. 769. ipsam vero Berenicen, quæ prope Diram fuit, & ipse, & Ptolemæus, lib. 4. cap. 7. Arsinoën appellant. Frustra sunt qui *Epitheras* legunt, invitis libris omnibus, quod Ptolemaïdis, non Berenices, cognomen fuit.

2. *Vbi fauces.*] Hodie *le Détroit de Bebelmandel.*

3. *VII. mill. D.*] Vide Notas & Emend. num. CIX.

4. *Insula ibi Cytis.*] In ipso faucium aditu. Æque ac Topazos supra dicta, quæ plurimum abest ab hisce angustiis, fert & ipsa topazium. Γυθίτης Ptolemæo, lib. 4. cap. 8. Hodie, *l'Isle de Bebelmandel*, unde & freto nomen.

5. *Vltra.*] Hoc est, ultra sinum, insulis refertum, cujus facta proxime antea mentio est, citra fauces sinus Arabici. Exstant eæ hodieque silvæ, quibus nomen est in Tabulis Geographicis *Xumeta silva.*

6. *Epitheras.*] Ptolemaïs ἐπὶ θήρας τῶν ἐλεφάντων, ad venatus elephantorum: & πρὸς τῇ θήρᾳ quoque ob id cognominata a Strabone, lib. 16. pag. 770. Nunc *Buge.*

7. *Secundo volumine.*] Libro 2. sect. 75.

8. *Quam primam posuimus.*] In calce superioris sectionis.

9. *Sexta hora.*] Hoc est, ipso medio die, cum Sol ei oppido supra verticem imminet.

10. *Mundo ibi.*] Mundi dimetiendi umbrarum beneficio ratione excogitata.

11. *Azanium mare.*] Hinc, inquit, appellari Azanium mare incipit, a Ptolemaïde scilicet, cui adjacet Azania, Æthiopiæ regio, a qua mari nomen.

12. *Suche.*] A Sucho Σοῦχου conditore nomen habet, uti ex Strabone liquet, lib. 16. pag. 770. Cum hodierna *Suaquem*, probe nomen situsque conveniunt.

13. *Daphnidis.*] Δαφνίνη νῆσος Ptolemæo lib. 4. cap. 8. quam in Arabico sinu collocat, quo nomine & Azanium quoque mare complectitur.

14. *Aduliton.*] Ἀδουλειτῶν, hoc est, Adulitarum. Oppido nomen Ἀδούλη, apud Ptolem. lib. 4. cap. 7. Stephano, Ἄδουλις, πόλις Αἰθιόπων. Nunc *Ercocca* in Troglodytis, *la coste d'Abex.*

ſervi a dominis profugi condidere. Maximum hic emporium Troglodytarum, etiam Æthiopum. Abeſt a Ptolemaïde quinque dierum navigatione. Deferunt plurimum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamorum coria, [1] chelyon teſtudinum, [2] ſphingia, mancipia. [3] Supra Æthiopes Aroteres: inſulæ, [4] quæ Aliæu vocantur: [5] item Bacchias & Antibacchias, & [6] Stratonis. Hinc in ora Æthiopiæ ſinus incognitus, quod admiremur, cum ulteriora mercatores ſcrutentur. Promontorium, in quo [7] fons Cucios, expetitus navigantibus. Ultra [8] Iſidis portus decem dierum remigio ab oppido Adulitarum diſtans. In eum Troglodytis myrrha confertur. Inſulæ ante portum duæ, Pſeudopylæ vocantur: interiores totidem, Pylæ: in altera [9] ſtelæ lapideæ litteris ignotis. Ultra [10] ſinus Abalites. [11] Inſula Diodori, & aliæ deſertæ: per continentem quoque deſerta: [12] oppidum Gaza, promontorium & [13] portus Moſſylicus, quo cinnamomum

Notæ.

1. *Chelyon teſtudinum.*] Teſtudinum integumenta, ſeu cortices. *Troglodytæ,* inquit idem Plinius lib. 9. ſect. 12. *cornigeras* teſtudines *habent, ut in lyra, annexis cornibus, ſed mobilibus, quorum in natando remigio ſe adjuvant. Chelyon genus id vocatur teſtudinis eximiæ, ſed raræ.* Hinc teſtæ illi cornigerarum teſtudinum Chelyon nomen eſt datum, quod ei Chelyos, hoc eſt, lyræ inſtar, teſtudinis lata cornua annectuntur. Vide Notas & Emend. num. CX.

2. *Sphingia.*] Simiarum id genus Æthiopicarum eſt, de quo dicemus lib. 8. ſect. 30. quo libro & de hippopotamis & de rhinocerote agemus.

3. *Supra.*] Supra oppidum Adulitarum, ſunt Æthiopes ἀροτῆρες, hoc eſt, aratores dicti.

4. *Quæ Aliæu.*] Ἀλιαίου, ut ſuperius Μαρέου. Fuerint enim fortaſſis hæ pariter ejus nomine appellatæ inſulæ, qui præfectus Regum fuerat, quemadmodum quæ Μαρέου & Ἐράτωνος, dicebantur. Forte eæ ſunt quæ Auctori Peripli Maris Erythræi, νῆσοι μικραὶ πλείονες Ἀλαλαίου λεγόμεναι. Aut denique a portu Ἐλαία, quem inter oppidum Suche, de quo proxime dictum eſt, & Stratonis inſulam, de qua mox, Strabo collocat, lib. 16. pag. 770. accepiſſe nomen eæ potuerunt.

5. *Item Bacchias.*] Βάκχου καὶ Ἀντιβάκχου in Arabico pariter ſinu inſulæ a Ptolemæo collocantur, lib. 4. cap. 8. & a Stephano.

6. *Stratonis.*] Στράτωνος Straboni loc. cit. citra fauces Arabici ſinus, atque in ſinu ipſo. Liber de Menſura orbis terræ: *Idem Plinius Secundus in ſexto libro juxta Æthiopas Aroteras, inſulas eſſe docet: Item Bacchias, & Antibacchias, & Stratioton:* quaſi στρατιωτῶν, hoc eſt, militum.

7. *Fons Cucios*] An *Coracios*? Nam Κορακίου χώρα hoc ipſo in tractu Strabo agnoſcit, lib. 16. pag. 771.

8. *Iſidis portus.*] Aliud eſt Iſidis fanum, cujus Strabo meminit, pag. 770. juxta Ptolemaïdem Epitheras cognominatam.

9. *Stelæ lapideæ.*] Quales jam diximus ſect. 32.

10. *Sinus Abalites.*] Ultra fauces ſinus Arabici: idem Ἀυαλίτης κόλπος Stephano, & Ptolemæo, lib. 4. cap. 7.

11. *Inſula Diodori.*] In Arabico ſinu perperam a Ptolemæo ſtatuitur, lib. 4. cap. 8. Διοδώρου νῆσος, quæ in alto ultra fauces objacet ei oræ quæ nunc *Adel* regnum vocatur. Hodie *Barbora.*

12. *Oppidum Gaza.*] Hodie *Barbora,* oppoſitæ in alto inſulæ cognominis.

13. *Portus Moſſylicus.*] Μόσυλον promontorium Ptolemæo lib. 4. cap. 7. *Le Cap de Gardafu.* Cinnamomi Moſſylici meminit Theophr. lib. 9. hiſt. c. 5.

devehitur. [1] Huc usque Sesostris exercitum duxit.

Aliqui unum Æthiopiæ oppidum ultra ponunt in litore Baragaza. [2] A Mossylico promontorio [3] Atlanticum mare incipere vult Juba, præter Mauritanias suas Gadeis usque navigandum Coro. [4] Cujus tota sententia hoc in loco subtrahenda non est. [5] A promontorio Indorum, quod vocatur [6] Lepteacra, ab aliis Drepanum, proponit recto cursu [7] præter Exustam, ad Malchu insulam [8] $\overline{\text{XV}}$. passuum esse. Inde ad locum quem vocant Scenεos, CCXXV. M. Inde ad insulam Adanu, centum quinquaginta mill. passuum. Sic fieri [9] ad apertum mare [10] $\overline{\text{XVIII}}$. LXXV. mill. passuum. [11] Reliqui omnes propter Solis ardorem navigari posse non putaverunt. [12] Quin & commercia ipsa infestant ex insulis [13] Arabes Ascitæ appellati, quoniam bubulos

Notæ.

1. *Huc usque Sesostris.*] Et aras ibi, columnasve struxit, ceu monumenta quædam expeditionum suarum. Strabo lib. 17. pag. 790.

2. *A Mossylico.*] Refert hæc quoque Solinus, cap. 56. pag. 87. ex Juba.

3. *Atlanticum mare.*] Hoc est, ingens illud mare, quod cum occidentali Oceano, sive Hesperio, cui peculiare & proprium Atlantici nomen est, conjungitur & copulatur. Quamobrem, inquit, Juba censuit a Mossylico promontorio navigari id mare Coro primum percommode: atque eodem mari, ora Africæ circumlustrata, præterlegendo demum Mauritanias Gades usque perveniri tuto posse. Corus sive Caurus ab Solis occasu solstitiali spirat, ut diximus lib. 2. sect. 46. Vide Notas & Emend. num. CXI.

4. *Cujus tota sententia.*] De navigatione sinus Arabici.

5. *A promontorio Indorum.*] Indos Juba vocat Æthiopas Troglodytas: quo sensu Virgilius lib. 4. Georg. v. 193. de Nilo cecinit,

Usque coloratis amnis devectus ab Indis,

hoc est, ab Æthiopibus.

6. *Lepteacra.*] Id, inquit, Æthiopum sive Troglodytarum promontorium alii Lepten acram vocant, alii alterum huic proximum esse aïunt, Drepanum appellatum. Λεπτὴ ἄκρα Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. juxta Berenicen & Pentadactylum. Δρέπανον juxta Myoshormon.

7. *Præter Exustam.*] Præternavigantibus Insulam, quæ Exusta dicebatur. Eodem ordine tres eæ insulæ recensentur ab auctore Peripli Maris Erythræi: Κατακεχαυμένη, quæ Exusta Latine dicitur: Μαλίχου, Ἀδάνου. Vide Notas & Emendationes num. CXII.

8. $\overline{\textit{XV}}$. *passuum.*] Hoc est, quindecies centena millia passuum. Hic enim numerus ad eam summam, quæ mox colligitur, necessarius est: atque ita quidem Solinus habet, cap. 56. pag. 87.

9. *Ad apertum mare.*] Ab Adanu insula ad Mossylicum promontorium, unde mare ingens illud & apertum incipere diximus, quod Atlantico committitur.

10. $\overline{\textit{XVIII}}$. *LXXV.*] Hoc est, Solino ipso interprete, loc. cit. decies octies centena, & septuaginta quinque passuum millia: quæ summa ex superioribus numeris recte conficitur. In libris editis perperam scribitur, LXXXV.

11. *Reliqui omnes.*] Ceteri, præter Jubam, Arabicarum rerum scriptores. Solinus, loc. cit.

12. *Quin & commercia.*] Quæ navigantes exercent in Arabico sinu, & ad Mossylicum usque promontorium.

13. *Arabes Ascitæ.*] A Græca voce ἀσκὸς, quæ utrem significat. Stephanus: Ἀσκῖται, ἔθνος παροικοῦν τὸν Ἰνδικὸν κόλπον, καὶ ἐπὶ ἀσκοῦ πλέον, ὡς Μαρκιανὸς ἐν τῷ περίπλῳ αὐτοῦ. Solinus in hujus loci paraphrasi: *Mercantium ibi transitus infestari*

utres

utres binos [1] sternentes ponte piraticam exercent sagittis venenatis. Gentes Troglodytarum idem Juba tradit [2] Therothoas a venatu dictos, miræ velocitatis : sicut Ichthyophagos, [3] natantes, ceu maris animalia : [4] Bargenos, Zageras, Chalybas, Saxinas, Syrecas, Daremas, Domazanes. Quin & accolas Nili a Syene non Æthiopum populos, sed Arabum esse dicit usque Meroën. Solis quoque oppidum, quod non procul Memphi [5] in Ægypti situ diximus, Arabas conditores habere. Sunt & qui [6] ulteriorem ripam Æthiopiæ auferant, annectantque Africæ, ripas autem incolere propter aquam. Nos relicto cuique intelligendi arbitrio, oppida quo traduntur ordine utrinque ponemus.

XXXV. [7] A Syene, & prius Arabiæ latere, gens Catadupi. Deinde Syenitæ. Oppida : [8] Tacompson, quam quidam appellaverunt Thathicen, Aranium, Sesanium, Sandura, Nasaudum, Anadoma, Cumara, Peta & Bochiana, Leuphithorga, Tantarene, Mœchindira, Noa, Gophoa, Gystatæ, Megeda, Lea, Rhemnia, Nupsia, Direa, Pataga, Bagada, Dumana, Rhadata, [9] in quo felis aurea pro Deo colebatur. Boron in mediterraneo, Mallos, proximum Meroæ : sic prodidit Bion.

Juba aliter : Oppidum in monte [10] Megatichos, inter Ægyptum

NOTÆ.

ex Arabicis insulis dicit Juba : *quas Ascitæ habent Arabes, quibus e re nata datum nomen : nam bubulis utribus contabulatas crates superponunt, vectatique hoc ratis genere prætereuntes infestant sagittis venenatis.* De his Ascitis superius dictum est sect. 32.

1. *Sternentes ponte.*] Hoc est, asseribus, seu crate superposita, quo veluti ponte maria securi, navium vice, percurrant.

2. *Therothoas a venatu.*] A venatu thoum, de quibus libro 8. Θηροθόαι sunt appellati : iidem aliis Θωοθῆραι, nam & Θῶες & Θόες Græci scribunt : & Θηροθόαι perinde ac Θωοθῆραι, quemadmodum apud Suidam Θηραλέξης & λεξιθήρης. De his iterum libro subsequente, sect. 2. Martianus, lib. 6. cap. de Babylonia, pag. 226. *Feras, inquit, cursu prætereunt.*

3. *Natantes, ceu maris.*] Vide Notas & Emend. num. CXIII.

4. *Bargenos, Zageras.*] *Bangenos, Zangenas*, in MSS. Colb. 1. 2. &c.

5. *In Ægypti situ diximus.*] Heliopolim intelligit, de qua dictum est lib. 5. sect. 9. Arabibus hodieque Bethsemes appellatur, hoc est, *Domus Solis.* Ab Israëlitis dum in Ægypto essent conditam asseverat Isidorus lib. 5. Etymol.

6. *Vlteriorem ripam.*] Gentes quæ ripam Nili orientalem accolunt.

7. *A Syene.*] De Syene & Catadupis, lib. 5. sect. 10.

8. *Tacompson.*] Τάκομψος, κώμη ἐν τοῖς ὁρίοις Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων, inquit Stephanus : vicus est in confinio Ægypti & Æthiopiæ. Ταχομψώ Herodoto, lib. 2. Euterpe, n. 29. pag. 100. Cetera sunt vetustis scriptoribus ignota prorsus oppidorum nomina : quæ nec nosse operæ pretium, nec plane nesciisse ullum rerum dispendium fuerit : cum vel ante Augusti tempora nullum ex iis oppidis prorsus exstaret.

9. *In quo felis.*] De cultu felis apud Ægyptios, Eusebius ex Bardesane, lib. 6. Præpar. pag. 280.

10. *Megatichos.*] Μέγα τεῖχος, voce Græca magnum oppidum, castellumve significante.

& Æthiopiam, quod Arabes Myrſon vocavere. [1] Deinde Tacompſon, Aranium, Seſanium, Piden, Mamuda, Corambin, juxta eam bituminis fontem: Hammodara, Proſda, Parenta, Mama, Teſſara, Gallas, Zoton, [2] Graucomen, Emeum, Pidibotas, [3] Hebdomecontacometas, Nomadas in tabernaculis viventes: Cyſten, Pemmam, Gadagalen, Paloin, Primin, Nupſin, Daſelin, Patin, Gambreves, [4] Magaſen, Segaſmala, Cranda, Denna, Cadeuma, Thena, Batha, Alana, Macum, Scammos, Goram in inſula: ab iis Abala, Androcalim, Seren, Mallos, Agocen.

[5] Ex Africæ latere tradita ſunt eodem nomine Tacompſos altera, ſive pars prioris: Magora, Sea, Edoſa, Pelenaria, Pyndis, Maguſa, Bauma, Linitima, Spintum, Sydopta, Genſoa, Pindicitora, Agugo, Orſima, Suaſa, [6] Maumarum, Urbim, Mulon, quod oppidum Græci [7] Hypaton vocarunt: Pagoargas, Zamnes, unde elephanti incipiant: Mamblia, [8] Berreſa, Cetuma. Fuit quondam & Epis oppidum contra Meroën, antequam Bion ſcriberet, deletum.

Hæc ſunt prodita uſque Meroën: ex quibus hoc tempore nullum prope utroque latere exſtat. Certe ſolitudines nuper renunciavere principi Neroni, [9] miſſi ab eo milites prætoriani cum tribuno ad explorandum, inter reliqua bella & Æthiopicum cogitanti. Intravere autem & eo arma Romana Divi Auguſti temporibus, duce [10] P. Petronio, & ipſo equeſtris ordinis præfecto Ægypti. Is oppida eorum expugnavit, quæ ſola invenerat, quo dicemus ordine: [11] Pſelcin,

NOTÆ.

1. *Deinde Tacompſon.*] Eam ipſam nimirum, cujus facta ſuperius mentio: ſed alio a Juba, quam a Bione, ordine recenſita.

2. *Graucomen.*] Γραὺ κώμην, Grai vicum.

3. *Hebdomecontacometas.*] Ἑβδομηκοντακωμήτας, Latine ſeptuaginta-vicanos, ſatis apte dixeris

4. *Magaſen.*] Vide Notas & Emendationes num. CXIV.

5. *Ex Africæ latere.*] A Syene, inquit, Meroën verſus & auſtrum, lateri Nili amnis occidentali, qua ſpectat Africam, adſident oppida quæ ſequuntur.

6. *Maumarum, &c.*] Vide Notas & Emend. num. CXV.

7. *Hypaton.*] Ὕπατον, quaſi ſupremum ac primarium.

8. *Berreſa.*] Locum hic habere forraſſis poſſit Βέρεξ, quod oppidum Timocrates apud Stephanum, Æthiopiam inter Indiamque, laxiore certe nec ſatis diſtincto intervallo, collocat.

9. *Miſſi ab eo milites.*] Refert hæc pariter Dio, lib. 63. pag. 719. Alias quoque ad Nili fontes explorandos, miſſos eſſe a Nerone centuriones duos, qui a Rege Æthiopiæ inſtructi auxilio fuerunt, auctor eſt Seneca lib. 6. Natur. quæſt. cap. 8. pag. 907.

10. *P. Petronio.*] Caïum, non Publium, appellat Dio, lib. 54. pag. 526. ubi hanc expeditionem ſuſceptam refert anno V. C. DCCXXXII. M. Claudio Marcello Æſernino, L. Aruntio Coſſ. Γάϊον Πετρώνιον τὸν τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα, &c.

11. *Pſelcin.*] Ψελκὶς Ptolemæo lib. 4. c. 5. e regione Tacompſi oppidi Straboni, l. 17. p. 820. Ψέλκη, ubi de facta ejus oppidi a Petronio expugnatione prolixior oratio inſtituitur. In Conc. Calched. *Joannes Epiſc. Pſelcis* ſubſcripſit.

[1] Primin, [2] Aboccin, [3] Phthurin, [4] Cambusin, [5] Attevan, [6] Stadisin, ubi Nilus præcipitans se, fragore auditum accolis aufert. Diripuit [7] & Napata. Longissime autem a Syene progressus est DCCCCLXX. mill. passuum. Nec tamen arma Romana ibi solitudinem fecerunt. [8] Ægyptiorum bellis attrita est Æthiopia, vicissim imperitando serviendoque, clara & potens etiam [9] usque ad Trojana bella Memnone regnante: & Syriæ imperitasse eam, [10] nostroque litori, ætate [11] regis Cephei patet [12] Andromedæ fabulis.

Simili modo & de mensura ejus varia prodidere: primus Dalion ultra Meroën longe subvectus: Mox Aristocreon, & Bion, & Basilis: Simonides minor etiam, quinquennio in Meroë moratus, cum de Æthiopia scriberet. Nam Timosthenes classium Philadelphi præfectus, [13] sine mensura, dierum LX. a Syene Meroën iter prodidit: [14] Eratosthenes DCXXV. mill. Artemidorus DC. mill. Sebosus ab Ægypti extremis sedecies centena LXXV. mill. passuum: [15] unde proxime dicti XII. L. Verum omnis hæc finita nuper disputatio est:

NOTÆ.

1. *Primin.*] Πρίμις μεγάλη Ptolemæo lib. 4. cap. 7. in ripa Nili orientali, post Pselcin. Πρῆμνις est Straboni, lib. 17. pag. 820.

2. *Aboccin.*] Ἀβουγκὶς Ptolemæo, loc. cit. ab occidentali fluvii parte.

3. *Phthurin.*] Φθοῦρι Ptolemæo, loc. cit. atque eodem situ.

4. *Cambusin.*] Καμβύσου ταμιεῖα, Cambysæ ærarium Ptolemæo, loc. cit. De Cambysæ expeditionibus Meroën usque susceptis, multa Strabo, lib. 17. pag. 790.

5. *Attevan.*] Sic enim scribo, pro *Attenan.* Est enim hæc Ptolemæi Αὔτοβα loc. cit.

6. *Stadisin.*] Τασιτία Ptolemæo loc. cit. juxta magnum catarractem, ubi Nilus præcipitans se, fragore auditum accolis aufert.

7. *Et Napata.*] Νάπατα Ptolemæo, loc. cit. latere Nili orientali. Hodie *Chaxumum.*

8. *Ægyptiorum bellis.*] Sesostri Ægypti rege totam Æthiopiam bello vastante, ut auctor est Strabo, lib. 17. pag. 790. Diodorus Siculus, lib. 1. Bibl. pag. 50. 55. & 59. & prior ceteris Herodotus, lib. 2. Euterpe, num. 110. pag. 129.

9. *Usque ad Trojana.*] Forte rectius, *usque a Trojano bello.* De Memnone Æthiopiæ rege, multa Philostratus, lib. 6. de vita Apoll. cap. 9. Aurora & Tithono genitum ait fuisse Apollodorus lib. 3. de Diis, ante Trojana tempora.

10. *Nostroque litori.*] Mediterranei maris litori, qua Syriam alluit.

11. *Regis Cephei.*] A quo Æthiopia cognomen accepit. Ovid. lib. 4. Metam. vers. 669.

Æthiopum populos, Cepheïa despicit arva.

12. *Andromedæ.*] Quam belluæ objectam ante Joppen ferunt, Syriæ litore, ut dictum est libro superiore, sectione 34.

13. *Sine mensura.*] Locorum intervallo minime notato.

14. *Eratosthenes DCXXV.*] Seu Græca mensura, qua usus videtur Eratosthenes, stadiis quinquies mille, ut dictum est lib. 2. sect. 75.

15. *Unde proxime dicti.*] Proxime, inquit, appellati scriptores, Timosthenes nimirum, Eratosthenes, & Artemidorus inde, hoc est, ab Ægypti extremis, sive ab Alexandria, ad Meroën insulam, duodecies centena tantum numerant, & quinquaginta millia passuum. Vide Notas & Emend. num. CXVI.

quoniam a [1] Syene DCCCLXXIII. mill. Neronis exploratores renunciavere his modis : A Syene [2] Hieran sycaminon LIV. mill. passuum. Inde Tama LXXII. millia pass. Regionem [3] Evonymiton Æthiopum primam, CXX. Acinam LIV. mill. Pitaran XXV. Tergedum CVI. mill. [4] Insulam Gagauden esse in medio eo tractu. Inde primum visas aves psittacos, & ab altera (quæ vocatur Artigula) animal [5] sphingion, a Tergedo cynocephalos. Inde Napata LXXX. mill. Oppidum id parvum [6] inter prædicta solum. Ab eo ad insulam Meroën CCCLX. mill. Herbas circa Meroën demum viridiores, silvarumque aliquid apparuisse, & rhinocerotum elephantorumque vestigia. Ipsum oppidum Meroën [7] ab introitu insulæ abesse LXX. mill. passuum : juxtaque aliam [8] insulam Tadu [9] dextro subeuntibus alveo, quæ portum faceret. Ædificia oppidi pauca. Regnare feminam [10] Candacem, quod nomen multis jam annis ad reginas transiit. Delubrum Hammonis [11] & ibi religiosum, & toto tractu sacella. Ceterum cum potirentur rerum Æthiopes, insula ea [12] magnæ claritatis fuit. Tradunt armatorum CCL. mill. dare solitam, artificum CCCC. mill. alere. Reges Æthiopum XLV. & hodie traduntur.

*CAPUT XXX.

* Universa vero gens [13] Ætheria appellata est, deinde

NOTÆ.

1. *A Syene DCCCLXXIV.*] Vide Notas & Emend. num. CXVII.

2. *Hieran sycaminon.*] Quasi Sacram morum, sive sacram sycomorum Latine dixeris. Antoninus a Syene ad Hieran sycaminon passuum millia numerat octoginta : sed longiore, ut apparet, itinere, propter diverticula, flexusque mansionum.

3. *Evonymiton.*] Εὐωνυμῖται, ἔθνος Αἰγύπτιον πρὸς τῇ Αἰθιοπίᾳ, Stephanus, pag. 281. Agathemerus, lib. 2. Geogr. cap. 5. Καὶ μετὰ τὸν μέγαν καταῤῥάκτην ἀπὸ μὲν δυσμῶν τοῦ Νείλου Ἐπωνυμῖται. *Post magnum Nili catarracten, ad occidentale fluvii latus, Evonymitæ.*

4. *Insulam Gagauden.*] Quam Nilus efficit, medio in tractu Syenen inter Meroënque.

5. *Sphingion.*] Simiarum genus, de quo lib. 8. ubi & de cynocephalis dicetur.

6. *Inter prædicta solum.*] Ceteris bello deletis, solum id restat.

7. *Ab introitu insulæ.*] Est enim ejus insulæ ingens amplitudo : longitudinis scilicet, trium millium stad. hoc est, CCCLXXV. mill. pass. latitudinis stadiorum mille, hoc est, est, CXXV. mill. pass. auctore Strabone, lib. 17. pag. 821. Ab introitu vero insulæ abesse oppidum Meroën stadiis septingentis idem prodidit, p. 786. quæ efficiunt LXXXVII. M. D. pass.

8. *Insulam Tadu.*] Ita MSS. omnes. Editi, *Tatu.* Hodie *Jalac.*

9. *Dextro.*] Qui vergit in Africam.

10. *Candacem*] Ita Colb. 1. 2. & Paris. non, ut editi libri, *Candaocen.* Κανδάκη vocatur a Strabone, lib. 17. pag. 820. quæ Petronio Ægypti provinciam, bellumque Æthiopicum administrante, legatos ad Augustum Cæsarem misit.

11. *Et ibi.*] Ut in Libya.

12. *Magnæ claritatis.*] Æthiopum regia, Straboni lib. 17. pag. 821. & alibi. De ea diximus lib. 5. sect. 10.

13. *Ætheria.*] Ἀερίαν dictam esse olim Æthiopiam auctor est Hesychius, verbo Ἀερία : ab eo fortassis tempore, quo Ægyptus imperitavit Æthiopiæ, ut superius dictum est : nam & Ægypto ipsi inditum id nomen fuisse, auctor est, præter alios, Gellius lib. 14. cap. 6. pag. 777.

Atlantia, mox [1] a Vulcani filio Æthiope Æthiopia.

Animalium hominumque effigies monstriferas circa extremitates ejus gigni minime mirum, artifici ad formanda corpora effigiesque cælandas [2] mobilitate ignea. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes esse sine naribus, æquali totius oris planitie. Alias superiore labro orbas, alias sine linguis. [3] Pars etiam ore concreto & naribus carens, uno tantum foramine spirat, potumque calamis avenæ trahit, & grana ejusdem avenæ sponte provenientis ad vescendum. [4] Quibusdam pro sermone nutus motusque membrorum est. Quibusdam ante [5] Ptolemæum Lathurum regem Ægypti ignotus fuit usus ignium. [6] Quidam & Pygmæorum gentem prodiderunt inter paludes, ex quibus Nilus oriretur.

[7] In ora autem, ubi desiimus, [8] continui montes, ardentibus similes rubent. [9] Troglodytis & rubro mari a Meroë tractus omnis superponitur: a Napata tridui itinere ad Rubrum litus, aqua pluvia ad usum compluribus locis servatur, fertilissima regione, quæ interest, auri. [10] Ulteriora Atabuli, Æthiopum gens tenet. Deinde [11] contra Me-

Notæ.

1. *A Vulcani filio Æthiope.*] A vultus nigredine potius: Græcis ita appellantibus, ab αἴθω *uro*, & ὤψ *vultus*: quasi vultu Solis calore perusto.

2. *Mobilitate ignea.*] Cæli Æthiopici calore, vicinioque Solis varie agitatas atomos, ad efficiendas multiplices corporum figuras conferre plurimum putat. Nec sane diffiteor, ut alibi vi frigoris nimia, sic in iis terris ignium intemperie multa posse peccare naturam, imo & solere.

3. *Pars etiam.*] Solinus, cap. 30. pag. 56.

4. *Quibusdam pro.*] Solinus loc. cit. Vide Notas Lud. Vives, in lib. 16. S. August. de Civit. Dei, cap. 8. Hujuscemodi silvestres homines, qui nutibus pro sermone utantur, ait esse in Hispaniola Occidentalis Indiæ insula, Petrus Martyr.

5. *Ptolemæum Lathurum.*] Regum Ægypti ejus nominis octavus is fuit. Refert hoc Solinus pariter loc. cit.

6. *Quidam.*] Aristotelem signat, lib. 8. hist. anim. & Melam, l. 3. c. 8. *Fuere*, inquit iste, *interius Pygmæi, minutum genus, & quod pro satis frugibus contra grues dimicando defecit.* Ad Nili fontes ab Aristotele pariter collocantur. De Pygmæis diximus, sect. 22.

7. *In ora autem.*] In ora scilicet Æthiopiæ, cujus sectione superiore facta mentio est, his verbis: *Hinc in ora Æthiopiæ &c.* litore nimirum sinus Arabici, paulo citra angustias & Diren.

8. *Continui montes.*] Ab his cognomen Rubri maris ortum quidam arbitrati sunt, teste Agatharchide, lib. de rubro mari, cap. 2. apud Phot. in Bibl. cod. 250. pag. 1321. ὅτι τοῦ Ἀραβίου καλουμένου κόλπου &c. *quod sinus Arabici montes versus occasum siti, dum acres & ignei Solis radii eos feriunt, carbonis speciem ac similitudinem referunt: ad ortum vero arenæ & glebæ rubentes tumuli, &c.* Habet idipsum Strabo, lib. 16. pag. 779.

9. *Troglodytis.*] Troglodytarum, inquit, agro, & Rubro mari ab ortu, Æthiopiæ tractus ille clauditur: Meroë insula, ab occasu.

10. *Ulteriora.*] Remotiora a mari, inter Napata & Meroën, ubi nunc *Sabæi* regnum, cum oppido ejusdem nominis.

11. *Contra Meroën.*] Ultra Nili ripam, qua Meroën insulam circumambit, orientali latere.

roën [1] Megabari, quos aliqui Adiabaras nominavere, oppidum habent Apollinis. [2] Pars eorum Nomades, [3] quæ elephantis vescitur. [4] Ex adverso in Africæ parte Macrobii. Rursus [5] a Magabaris Memnones & Davelli, dierumque viginti intervallo Critensi. Ultra eos Dochi, deinde [6] Gymnetes semper nudi. Mox Anderæ, [7] Mathitæ, Mesagebes, Hipporeæ, atri coloris tota corpora rubrica illinunt. At ex Africæ parte Medimni. [8] Deinde Nomades cynocephalorum lacte viventes, [9] Olabi, [10] Syrbotæ, qui octonûm cubitorum esse dicuntur.

Aristocreon Lybiæ latere a Meroë oppidum Tolen dierum quinque itinere tradit. Inde dierum duodecim [11] Esar Ægyptiorum oppidum, qui [12] Psammeticum fugerint: In eo produntur annis trecentis habitasse. Contra in Arabico latere Daron oppidum esse eorum. Bion autem Sapen vocat, quod ille Esar, & ipso nomine advenas ait significari: Caput eorum in insula, Sembobitin: [13] & tertium in Arabia, Sai. [14] Inter montes autem & Nilum Symbari sunt, Phalanges: in

NOTÆ.

1. *Megabari.*] Μεγάβαροι Αἰθίοπες Straboni, lib. 17. pag. 776. Ptolemæo lib. 4. cap. 8. mendose Μεγάβαρδοι. Rectius Diodoro Siculo, Μεγαβαρεῖς, quos ille Troglodytis accenset.

2. *Pars eorum Nomades.*] Quos ab ἐλεφαντοφάγοις secernere Philostratus videtur, lib. 6. de vita Apoll. cap. 12. pag. 300.

3. *Quæ elephantis.*] Unde Ἐλεφαντοφάγοι Αἰθίοπες cognominati sunt, teste Agatharchide, cap. 25. de Rubro mari, apud Phot. cod. 250. pag. 1353. & Agathemero, lib. 2. Geogr. cap. 5.

4. *Ex adverso.*] Ex adverso Megabarorum, altero Nili & Meroës latere, versus Africam. De Macrobiis istis, Herod. lib. 3. Thalia, pag. 168. n. 17. Mela, lib. 3. cap. 9. *Æthiopum pars, quia vitæ spatium dimidio fere quam nos longius agunt, Macrobii* &c. Pars est regni, quod Nubiam hodie appellant: non *Bagamedri*, ut Sanutus existimat.

5. *A Megabaris.*] Ultra Megabaros, versus austrum, Μέμνονες πρὸς τῇ Μερόῃ νήσῳ, juxta Meroën, inquit Agathemerus, lib. 2. Geogr. cap. 5. & Ptolem. lib. 4. cap. 8.

6. *Gymnetes semper nudi. Mox Anderæ.*] Straboni lib. 16. pag. 771. Endera locus est, ubi Gymnetes incolunt, viri a nuditate corporum & exercitatione sic appellati: ἦν δέ τις ἐν βάθει Ἐνδέρα Γυμνητῶν ἀνθρώπων καλιβικία.

7. *Mathitæ.*] Hi sunt haud dubie Μασῖται Ptolemæi lib. 4. cap. 8. quos ad Nili paludes usque pertinere ait.

8. *Deinde Nomades &c.*] Hæc quoque Solinus, cap. 30. pag. 55.

9. *Olabi.*] In MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Aladi.*

10. *Syrbotæ.*] Hæc rursum Plinius libro sequente sect. 2. Solinus loc. cit. pedes duodecim excedere longitudine scribit, id quod eodem recidit: nam cubitus habet sesquipedem.

11. *Esar.*] Ἐσὰρ & Δαρὼν oppidorum esse nomina in insula Meroë, auctor est Ptolemæus lib. 4. cap. 9. cui num potior habenda fides quam Aristocreonti, alii viderint.

12. *Psammeticum.*] De quo dicemus, lib. 36. sect. 19.

13. *Et tertium.*] Primum enim Esar est, sive Sape: alterum, Sembobitis, quod in insula fuit: in latere Arabiæ tertium, Sai.

14. *Inter montes.*] Quos paulo ante dixit ardentibus similes rubere.

ipsis vero montibus [1] Asachæ multis nationibus. Abesse a mari dicuntur dierum quinque itinere. [2] Vivunt elephantorum venatu. [3] Insula in Nilo Semberritarum, reginæ paret. [4] Ab ea Nubei Æthiopes dierum octo itinere. Oppidum eorum Nilo impositum, Tenupsis. [5] Sambri, apud quos quadrupedes omnes sine auribus, etiam elephanti. [6] At ex Africæ parte Ptoembari, Ptoemphanæ, qui canem pro rege habent, motu ejus imperia augurantes: Aurufpi oppido longe a Nilo sito. Postea [illegible]hisarmi, Phaliges, Marigeri, Casamarri.

[7] Bion alia oppida in insulis tradit, a Sembobiti Meroën versus dierum toto itinere viginti. [8] Proximæ insulæ oppidum Semberritarum sub regina: & aliud Asar: alterius oppidum Daron. Tertiam Medoën vocant, in qua oppidum Asel. Quartam eodem, quo oppidum, nomine Garoden. Inde per ripas oppida. [9] Navos, Modundam, Andatim, Secundum, Colligat, Secande, Navectabe, Cumi, Agrospi, Ægipam, Candrogari, Arabam, Summaram.

[10] Regio supra Sirbitum, ubi desinunt montes, traditur a quibusdam habere maritimos Æthiopas, Nisicastes, Nisitas, quod significat ternûm & quaternûm oculorum viros: non quia sic sint, [11] sed quia sagittis præcipua contemplatione utantur. Ab ea vero parte

NOTÆ.

1. *Asachæ.*] Iidem Asachæi Plinio ipsi, lib. 8. sect. 13. & Solino, cap. 30. pag. 55.

2. *Vivunt &c.*] Solinus, loc. cit. Idcirco ἐλεφαντομάχους Diodorus Siculus, Strabo ἐλεφαντοφάγους appellat.

3. *Insula in Nilo.*] Ultra Meroën, Strabo, lib. 17. pag. 786. Ἄλλην δ' εἶναι νῆσον ὑπὲρ τῆς Μερόης, ἣν ἔχουσιν οἱ Αἰγυπτίων φυγάδες οἱ ἀποστάντες ἐπὶ Ψαμμιτίχου· καλοῦνται δὲ Σεμβρῖται, ὡς ἂν ἐπήλυδες· βασιλεύονται δ' ὑπὸ γυναικός. *Supra Meroën alia insula, quam Ægyptiorum exsules incolant, qui a Psammeticho desciverunt, & Sembritæ, id est, advenæ nominantur, & reginam habent, &c.*

4. *Ab ea.*] Ultra Meroën, Arabiæ latere, Nilique ripa orientali. Hi Νοῦβαι Ptolemæo dicuntur, lib. 4. cap. 8. quos cum Avalitis conjungat ad mare Rubrum, atque adeo Arabiæ latere cum Plinio collocet, perspicuum est falli eos, qui hosce Nubas existimant eos esse quos hodie Nubeos appellamus, *le Royaume de Nubie:* cum tota horum regio in opposita Nili ripa sit, nec exiguam Africæ partem obtineat. Sunt hi Nubæ Plinii, & Ptolemæi in Troglodytarum confinio & ad Nili usque latus orientale pertinent.

5. *Sambri, apud quos.*] Id quoque Solinus, cap. 30. pag. 55. sed *Psambares* vocat.

6. *At ex Africæ.*] Et ista, tacito tamen populorum nomine, Solinus refert, loc. cit.

7. *Bion alia.*] Ejusdem tractus terrarum, qui proxime est descriptus, alia jam facies ex Bione proponitur: discrepantibus enim inter se de tam semotis regionibus Geographorum sententiis, ullam prætermittere, quæ alicujus momenti sit, religioni Plinius habet.

8. *Proximæ insulæ.*] Ejus quam diximus esse Meroæ proximam.

9. *Navos.*] Vide Notas & Emend. num. CXVIII.

10. *Regio supra Sirbitum.*] Quod oppidum Nilo impositum, XII. dierum navigatione distare a Meroë, dicetur inferius.

11. *Sed quia sagittis.*] Solini paraphrasis, loc. cit. *Quod & vident plurimum, & manifestissime destinant jactus sa-*

Nili, [1] quæ supra Syrtes majores, oceanumque meridianum protenditur, Dalion vocatos esse dicit, pluvia tantum aqua utentes Cisoros, Longoporos. [2] Ab OEcalicibus dierum quinque itinere Usibalcos, Isuelos, Pharusos, Valios, Cispios. Reliqua deserta. [3] Deinde fabulosa. Ad occidentem versus [4] Nigrœ, quorum rex unum oculum habeat in fronte. [5] Agriophagi, pantherarum & leonum carnibus maxime viventes. Pamphagi, omnia mandentes. Anthropophagi, humana carne vescentes. [6] Cynamolgi, caninis capitibus. Artabatitæ quadrupedum ferarum modo vagi. Deinde Hesperii, Perorsi, quos in Mauritaniæ confinio [7] diximus. Pars quædam Æthiopum [8] locustis tantum vivit, fumo & sale duratis in annua alimenta: ii quadragesimum annum vitæ non excedunt.

Æthiopum terram universam cum mari rubro patere in longitudinem semel & vicies centena LXX. mill. passuum: in latitudinem [9] cum superiore Ægypto duodecies centena XCVIII. mill. Agrippa existimavit. [10] Quidam longitudinem ita diviserunt: a Meroë Sirbi-

NOTÆ.

gittarum. Mesiccastas legere Plinium oportuisse, atque in ejus interpretatione vocis hallucinatum putat Bochartus parte I. Geogr. lib. 4. cap. 26. pag. 303. Sed non ego credulus illi.

1. *Quæ supra Syrtes.*] In ea scilicet hæresi Dalion fuit, quæ existimaret, post aliquot dierum navigationem Nilo amne peractam, perveniri denique ad Oceanum Æthiopicum, sive meridianum, qui inter nos Australesque populos ibi per Zonam, ut vocant, torridam permearet: in eo oceano Syrtes esse iis quæ in mediterraneo, majores, vel certe pares.

2. *Ab Oecalicibus.*] De his diximus, lib. 5. sect. 8.

3. *Deinde fabulosa.*] In confinio maris Æthiopici. *Fabulosa* hoc loco legi quibusdam placet: quoniam fabulis videntur affinia, quæ mox sequuntur.

4. *Nigrœ.*] Græco more Νίγροι, ut *Solœ* pro Σόλοι. Iidem Nigritæ appellati, libro superiore sect. 8.

5. *Agriophagi &c.*] Transcripsit hæc Solinus iisdem ferme verbis, c. 30. p. 55.

6. *Cynamolgi.*] Ita nominati, quod canum femellas mulgent, & eo lacte nutriuntur, inquit Agatharchides, lib. de Rubro Mari, cap. 29. apud Photium in Bibl. cod. 250. pag. 1357. τὰς τῶν κυνῶν θηλείας ἀμέλγοντες, τῷ γάλακτι τρέφονται. Nihil Agatharchides de caninis capitibus.

7. *Diximus.*] Libro superiore, sect. 8.

8. *Locustis tantum.*] Idcirco Ἀκριδοφάγοι Græca voce nominantur a Strabone, Solino, & aliis. Accepisse hæc Plinius videtur ab Agatharchide, lib. de rubro mari, cap. 27. apud Phot. in Bibl. cod. 250. pag. 1356. ubi ea totidem verbis exstant: vel a Diodoro, lib. 3. Bibl. pag. 162.

9. *Cum superiore Ægypto.*] Quam Thebaïdem appellavit, lib. 5. sect. 9. Porro longitudinem Æthiopiæ repetit ab ortu hiberno ad occasum hibernum: latitudinem, ab austro ad septentrionem. Missi Theodosii locum hunc vitiose exscripserunt: *Juxta Plinium Secundum ... longitudinem Ægypti superioris cum sua Æthiopia, centena decies & quater & semel* LXX. *passuum: latitudinem Æthiopiæ & Ægypti superioris,* DCCCCLVII. M. *passuum, Agrippa existimavit.*

10. *Quidam longitudinem.*] Longitudinem, inquit, alii repetunt ab ea parte, unde nos latitudinem ducimus: a Meroë scilicet, & septentrionali parte, ad austrum.

tum

tum, XII. dierum navigationem. Ab ea XII. ad Davellos. Ab his ad oceanum Æthiopicum ſex dierum iter. In totum autem ab oceano ad Meroën DCXXV. mill. paſſuum eſſe inter auctores fere convenit : inde Syenen, [1] quantum diximus. [2] Sita eſt Æthiopia ab oriente hiberno ad occidentem hibernum. [3] Meridiano cardine ſilvæ ebeno maxime virent : a media ejus parte imminens mari mons excelſus, æternis ardet ignibus, [4] Theôn ochema dictus Græcis : [5] a quo navigatio quatridui ad promontorium, quod [6] Heſperion ceras vocatur, confine Africæ juxta Æthiopas Heſperios. Quidam & in eo tractu modicos colles [7] amœna opacitate veſtitos [8] Ægipanum Satyrorumque produnt.

CAPUT XXXI.

XXXVI. [9] Inſulas toto eo mari & Ephorus complures eſſe tradidit, & Eudoxus, & Timoſthenes : Clitarchus vero Alexandro regi renunciatam adeo divitem, ut equos incolæ talentis auri permutarent. Alteram, ubi ſacer mons opacus ſilva repertus eſſet, diſtillantibus arboribus odore miræ ſuavitatis. Contra ſinum Perſicum [10] Cerne nominatur inſula [11] adverſa Æthiopiæ, cujus neque magnitudo, neque intervallum a continente conſtat, Æthiopas tantum populos habere proditur. Ephorus auctor eſt, a Rubro mari navigantes in eam

NOTÆ.

1. *Quantum diximus.*] Hac ipſa ſectione, ex Neronis exploratorum relatu, DCCCLXXIII. mill. paſſ.

2. *Sita eſt Æthiopia.*] Hæc Solinus totidem verbis, cap. 30. pag. 56. & Miſſi Theodoſii.

3. *Meridiano cardine.*] Medio fere tractu Æthiopiæ, inter ortum Solis & occaſum, Meroën uſque a Syene, inquit ipſe lib. 12. ſect. 8.

4. *Theôn ochema.*] Θεῶν ὄχημα, *Deorum currus.* Cum a media Æthiopiæ parte imminere mari mons iſte dicatur, non a Plinio modo, ſed & a Ptolemæo, lib. 4. cap. 5. vix alium eſſe crediderim, quam qui promontorium efficit Palmarum dictum, *Capo das Palmas*, in ora Guineæ occidentali.

5. *A quo.*] Miſſi Theodoſii : *a quo navigatione quatridui, promontorium*, & cetera iiſdem plane ſyllabis.

6. *Heſperion ceras.*] Ἑσπέριον κέρας, Heſperium cornu, hodie, *le Cap de Sierra Liona* : facto a Luſitanis nomine, quod maris ibi fremitus leænæ rugitum referre quodammodo videatur.

7. *Amœna opacitate.*] Miſſi Theodoſii, *capacitate*, male. Plinius ſect. ſeq. *Mons opacus ſilva.*

8. *Ægipanum &c.*] De his l. 5. ſect. 8.

9. *Inſulas.*] Hæc totidem ſyllabis apicibuſque Miſſi Theodoſii.

10. *Cerne nominatur.*] Jactatur, inquit, necdum tamen fidem obtinuit. Satis obſcuri nominis, & incerti ſitus hanc fuiſſe tum inſulam innuit : nec velle ſe famæ, quæ de ea forte percrebruit, ſponſorem fieri. Sic Euſtathius ad Dionyſii verſum 219. pag. 32. diſcrepantes refert auctorum de ejus ſitu ſententias : Lycophrone, ad ortum Solis : Polybio, ad occaſum : ad meridiem Dionyſio ſtatuente. Nullus dubito quin hæc Pliniana, ſive Lycophroniana, ſive Dionyſiana Cerne ſit ea quam S. Laurentii vocitamus, ſive *Madagaſcar*. Μενουθίας eadem Ptolemæi, lib. 4. cap. 9.

11. *Adverſa Æthiopiæ.*] Plane hic ſitus congruit cum hodierna *Madagaſcar* : nam extimo promontorio exortum Solis æſtivum reſpicit, ſinumque Perſicum : occidentali latere, Æthiopiæ inferiori ab exortu Solis æſtivo ad hibernum occaſum prætenditur.

non posse propter ardores ultra quasdam columnas (ita appellantur [1] parvæ insulæ) provehi. [2] Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem a terra stadia octo abesse prodidit Cernen. Nepos Cornelius [3] ex adverso maxime Carthaginis a continente passus mille: non ampliorem circuitu [4] duobus millibus. Traditur & alia insula contra montem Atlantem, [5] & ipsa Atlantis appellata. Ab ea quinque dierum navigatione solitudines ad Æthiopas Hesperios, & promontorium, [6] quod vocavimus Hesperion ceras, inde primum circumagente se terrarum fronte in [7] occasum, ac mare Atlanticum. [8] Contra hoc quoque promontorium [9] Gorgades insulæ narrantur, Gorgonum quondam domus bidui navigatione distantes a continente, ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetravit in eas Hanno Pœnorum Imperator, prodiditque hirta feminarum corpora, [10] viros pernicitate evasisse: [11] duarumque Gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia in Junonis templo posuit, spectatas usque ad Carthaginem captam. Ultra has etiamnum duæ [12] Hesperidum insulæ narrantur.

NOTÆ.

1. *Parvæ insulæ.*] *Les Isles de Mascarenhas*, sic enim Lusitani vocant, sex septemve insulas exiguas, quæ Madagascari ad septentrionem objacent, sub linea fere Æquinoctiali.

2. *Polybius.*] De Polybii Nepotisque Cerne dicemus inferius, cum de Gorgonum insula sermo erit.

3. *Ex adverso maxime Carthaginis.*] Id quomodo accipiendum sit, Hanno ipse aperit, a quo Nepos hausit: Respondere nimirum Carthagini ex adverso Cernen: quoniam similis est navigatio a Carthagine ad columnas, atque a columnis ad Cernen: ἐῴκει γὰρ, inquit pag. 39. ὁ πλοῦς ἔκ τε Καρχηδόνος ἐπὶ στήλας, κἀκεῖθεν ἐπὶ Κέρνην.

4. *Duobus millibus.*] Etiam minorem facit Hanno, quinque duntaxat stadiorum: κύκλον ἔχουσαν, σταδίων πέντε.

5. *Et ipsa Atlantis.*] Eodem, quo Platonica Atlantis nomine, de qua dictum est, lib. 2. sect. 92. sed ab ea tamen diversa. Quamquam & nomen hujus & situs, incerta tantum fama traditur.

6. *Quod vocavimus.*] Superiore sect.

7. *In occasum.*] Ab oceano meridiano tum primum se circumagente litore versus eam partem quæ Soli occidenti obvertitur: unde Atlanticum incipit mare cognominari.

8. *Contra hoc quoque.*] Hesperion scilicet. Hæc iisdem verbis Solinus, cap. 56. pag. 87.

9. *Gorgades insulæ.*] Quæ Gorgonum insula Melæ nominatur, ea Cerne ipsa est Polybii, Nepotisque: quam Arguinam, *Arguin*, vocari puto, inquit Mariana, l. 1. hist. Hispan. c. 22. p. 41. ultra promontorium Album, circa Æquatorem, vicesima prima orbis cælique parte. Quare verisimile est de numero ac situ insularum, quibus id nomen esset, hallucinatum Xenophontem, quem Plinius laudat, in rebus etiamtum obscuris fidem suam præstare non ausus.

10. *Viros pernicitate.*] Viros non in conspectum colloquiumque venisse, quoniam pernicitate summa avolarint. Alii sic interpretantur, quasi feminæ viros pernicitate evaserint.

11. *Duarumque Gorgonum.*] Nota de Gorgonibus Phorci filiis fabula, quam prolixe recitat Naso, lib. 4. Metamorph. sub finem. Refert hæc pariter Solinus, cap. 56. pag. 88.

12. *Hesperidum insulæ.*] Quas Hesperides tenuisse perhibentur, inquit Mela, lib. 3. cap. 10. Sed incerti, ut Plinius confitetur, situs.

Adeoque omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonum insulis prænavigatione Atlantis dierum XL. ad Hesperidum insulas cursum prodiderit, ab iis ad [1] Hesperu ceras unius. Nec Mauritaniæ insularum certior fama est. Paucas modo constat esse ex adverso [2] Autololum, a Juba repertas, in quibus [3] Gætulicam purpuram tingere instituerat.

CAPUT XXXII.

XXXVII. [4] Sunt qui ultra eas [5] Fortunatas putant esse, quasdamque alias: quorum numero idem Sebosus etiam spatia complexus, [6] Junoniam abesse a Gadibus DCCL. mill. passuum tradit. Ab ea tantumdem ad occasum versus [7] Pluvialiam, Caprariamque: in Pluvialia non esse aquam, nisi ex imbribus. Ab iis CCL. mill. passuum Fortunatas [8] contra læva Mauritaniæ [9] in VIIII. horam Solis: [10] vocari Convallem a convexitate, & Planariam a specie: Convallis circuitum, CCC. mill. passuum. Arborum ibi proceritatem ad centum XIV. pedes adolescere.

[11] Juba de Fortunatis ita inquisivit: [12] sub meridie quoque positas esse prope occasum, [13] a Purpurariis DCXXV. mill. passuum, sic ut CCL. supra occasum navigetur: deinde per LXXV. mill. passuum ortus petatur. [14] Primam vocari Ombrion nullis ædificiorum vestigiis: habere in montibus stagnum, [15] arbores similes ferulæ: ex qui-

NOTÆ.

1. *Hesperu ceras.*] Sic libri omnes MSS. scribunt: ἑσπέρου κέρας.

2. *Autololum.*] De his diximus lib. 5. sect. 1. Purpurariæ eæ sunt insulæ, de quibus agemus sect. 37.

3. *Gætulicam.*] E conchis seu purpuris, quæ Gætulico oceani litore legerentur, ut dicemus lib. 9. sect. 60.

4. *Sunt qui ultra eas.*] Ultra Purpurarias proxime appellatas.

5. *Fortunatas.*] Quæ nunc Canariæ dicuntur, *les Canaries.*

6. *Junoniam.*] Hæc Sebosi Junonia ea est quam nos hodie vocitamus, *l'Isle Fortaventure*, e Fortunatis sive Canariis ea quæ fere propior est Solis exortui.

7. *Pluvialiam, &c.*] Pluvialia, nunc *l'Isle de Fer*, Canariarum maxime occidentalis, unde primum meridianum Galli auspicantur. Capraria, Pluvialiæ a septentrione objacet, *l'Isle de Palme.*

8. *Contra læva Mauritaniæ.*] Ab oceano meridiano, inquit, navigantibus, versus Mauritanias, ad lævam objacent Fortunatæ.

9. *In nonam horam solis.*] Sitæ sunt, inquit, Fortunatæ inter meridiem, quæ hora diei sexta est Romanis, & Solis occasum, quæ duodecima. Vide Notas & Emend. num. CXIX.

10. *Vocari Convallem.*] *L'Isle d'Enfer*, ou *l'Isle Teneriffe.* Argumento est, ejus amplitudo, quæ mox circuitu complecti dicitur millia passuum trecenta. Vide Notas & Emend. num. CXX.

11. *Juba.*] Solinus iisdem verbis, cap. 56. pag. 88.

12. *Sub meridie.*] Inter meridiem, ut diximus, & Solis occasum.

13. *A Purpurariis.*] Purpurarias appellavit Juba, in quibus purpuram Gætulicam tingere instituerat: Sunt eæ Mauritaniæ litori proximæ, Madera, *l'Isle Madere*, & *Porto Sancto.*

14. *Primam vocari Ombrion.*] Transcripsere hæc Martianus, lib. 6. cap. de Babylonia. pag. 226. & Solinus, cap. 56. pag. 88. Quæ Pluvialia Seboso, hæc Ὄμβριος Jubæ, Græco vocabulo idem significante, appellatur *l'Isle de Fer.*

15. *Arbores similes ferulæ.*] De cannis saccharinis hæc verba Salmasius accipit,

bus [1] aqua exprimatur, ex nigris amara, ex candidioribus potui jucunda. Alteram insulam [2] Junoniam appellari, in ea ædiculam esse tantum lapide exstructam. Ab ea in vicino [3] eodem nomine minorem. Deinde [4] Caprariam lacertis grandibus refertam. [5] In conspectu earum esse [6] Nivariam, quæ hoc nomen accepit a perpetua nive, nebulosam. Proximam ei [7] Canariam vocari a multitudine canum ingentis magnitudinis: ex quibus perducti sunt Jubæ duo: apparentque ibi vestigia ædificiorum. [8] Cum autem omnes copia pomorum & avium omnis generis abundent, hanc & palmetis [9] caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam & mellis. Papyrum quoque [10] & siluros in amnibus gigni: Infestari eas belluis, [11] quæ expellantur assidue, putrescentibus.

*CAPUT XXXIII.

XXXVIII. At abunde orbe terrarum [12] extra intra indicato, colligenda in arctum mensura æquorum videtur. * Polybius a Gaditano freto longitudinem directo cursu ad os Mæotis [13] XXXIV.

NOTÆ.

in Solin. pag. 1018. quoniam saccharum in Madera insula provenit. Sed neque Madera Pluvialia est, neque harum arborum per se ferax. Perpetua enim quondam silva fuit, quam incendio post absumptam patefecere Lusitani, & cannas sacchariferas intulere. Celebris porro est in Fero insula arbor ea, quam Sacram vocant, *l'Arbre Saint:* cujus stillatitia aqua universis sufficit insulanis, quamvis unica sit. Sed neque est arbos ea naturæ ferulaceæ: nec vi aqua ex ea exprimitur, sed sponte stillat.

1. *Aqua exprimantur.*] Ut cannæ ex sacchariferæ fuerint, (quod nonnullis placere intelligo) non tamen cogendi coquendique sacchari cognita veteribus ratio fuit: sed hac duntaxat tenus in usum adhibitæ, ut aquam succumve ex iis ad potum exprimerent.

2. *Junoniam.*] A Sebosi Junonia hæc diversa: *l'Isle Gomer.*

3. *Eodem nomine.*] Junoniam minorem: Forte jam aquis obrutam: aut ea sane fuerit, quam Ptolemæus lib. 4. cap. 6. Ἀπρόσιτον vocat, sive Inaccessam, Hispani *La non trovada*, & *la Incantata* vocant. Vide Notas & Emend. num. CXXI.

4. *Caprariam.*] *L'Isle de Palme.* Vide Notas & Emend. num. CXXII.

5. *In conspectu earum.*] Et sane reliquis ante memoratis, hæc fere ob amplitudinem ab oriente tota prætenditur.

6. *Nivariam.*] MSS. omnes, *Ninguariam.* Ptolemæo lib. 4. cap. 6. Κεντουρία, pro Νιγουρία, vel Νιγουαρία. *L'Isle Teneriffe, ou l'Isle d'Enfer.* Cum in ceteris Canariis nullæ unquam visæ sint nives, hæc sola iis abundat.

7. *Canariam.*] Tenariffæ proximam, sed orbi nostro propiorem: *la grande Isle Canarie.*

8. *Cum autem omnes.*] Solinus hæc iisdem verbis, cap. 56. pag. 88.

9. *Caryotas.*] De his, libro 13. sect. 9.

10. *Et siluros.*] Piscium genus est, de quo lib. 9.

11. *Quæ expellantur.*] Jactatione maris ac tempestatibus. Solini paraphrasis, loc. cit. ubi de Canaria: *Perhibent etiam exspui in eam undoso mari belluas: deinde cum monstra illa putredine tabefacta sunt, omnia illic infici tetro odore.*

12. *Extra intra.*] Lustrata orbis interiore veluti parte, quæ oppida continentis hujus provinciasque complectitur: extima etiam enarrata, quæ insulas dissitissimas quasque continet.

13. *XXXIV. XXXVII.*] Hoc est, tricies & quater centena, ac triginta septem mill. pass. Martianus, lib. 6. pag. 226. legit duntaxat, XXXIV. XXVII. D. pass. Æquorum hæc mensura, non terrarum, vel Europæ, ut Pintianus existimavit.

XXXVII. mill. D. passuum prodidit. [1] Ab eodem initio ad orientem recto cursu Siciliam [2] XII. LX. mill. D. passuum, Cretam CCCLXXV. mill. passuum, Rhodum CLXXXIII. mill. D. passuum: Chelidonias tantumdem: Cyprum CCCXXII. mill. passuum. Inde Syriæ Seleuciam Pieriam CXV. mill. passuum. Quæ computatio efficit [3] vicies quater centena XL. mill. passuum. Agrippa hoc idem intervallum a freto Gaditano ad sinum Issicum per longitudinem directam [4] XXXIV. XL. passuum mill. taxat, in quo haud scio an sit error numeri, quoniam idem a Siculo freto Alexandriam cursus [5] XII. L. mill. passuum tradidit. Universus autem circuitus per sinus dictos [6] ab eodem exordio colligit ad Mæotin lacum, [7] C. LVI. mill. passuum. Artemidorus adjicit [8] DCCLIII. mill. Idem cum Mæotide [9] CLXXIII. XC. mill. passuum esse tradit. Hæc est mensura [10] inermium, & pacata audacia fortunam provocantium hominum. Nunc ipsarum partium magnitudo comparabitur, utcumque difficultatem afferet auctorum diversitas. Aptissime tamen spectabitur ad longitudinem latitudine addita. Est ergo ad hoc præscriptum [11] Europæ magnitudo [12] LXXXII. XCIV. mill. passuum. Africæ (ut media ex omni varietate prodentium sumatur computatio) efficit longitudo [13] XXXVII. XCIV. mill. Latitudo, qua colitur, nusquam ducenta

NOTÆ.

1. *Ab eodem initio.*] Gaditano freto.

2. XII. *LX.*] Duodecies centena sexaginta millia pass.

3. *Vicies quater.*] Ita emendavimus, tum MSS. Chiffl. aliorumque admonitu, tum ex ratione postremæ summæ, quæ cum singularibus quæ antecedunt, haud alias satis apte congrueret.

4. *XXXIV. XL.*] Tricies & quater centena, XL. millia: 3440000. *mill. pass.*

5. *XII. L.*] Duodecies centena, quinquaginta millia: 1250000. *millia pass.*

6. *Ab eodem exordio.*] A Gaditano freto.

7. *C. LVI. mill. passuum.*] Martianus, loc. cit. *centum quinquaginta septem millia.* Mendose: scribi enim oportuit, C. LVII. hoc est, centies centena, & quinquaginta septem millia passuum: 10057000. *mill. pass.* quæ universus litorum sinuumque mediterranei maris ambitus complectitur.

8. *DCCLIII.*] Sic erunt omnino centies centena, & octingenta millia passuum, Artemidori mensura, a Gaditano freto usque ad Mæotin lacum.

9. *CLXXIII. XC.*] Centies septuagies & ter centena, ac nonaginta millia pass. 17390000. *mill. pass.* Martianus legit, CLXXXII. quem numerum librarii sic reddidere, *centies octies bis*, pro *octogies bis*.

10. *Inermium.*] Nautarum, qui, ut Juvenalis ait, Satyra 12. v. 58.

Dolato
Confisi ligno, digitis a morte remoti
Quatuor, ac septem, si sit latissima teda.

11. *Europæ magnitudo.*] Longitudine simul cum latitudine computata.

12. *LXXXII. XCIV.*] Ita MSS. omnes, & Martianus loc. cit. Hoc est, octogies bis centena, nonaginta quatuor millia: 8294000. *mill. pass.* Alia tamen videtur esse Artemidori sententia, lib. 4. sect. 37. hujus operis Pliniani.

13. *XXXVII. XCIV.*] Ita R. 1. 2. Chiffl. &c. Martianusque ipse. Hoc est, tricies ac septies centena, nonaginta quatuor millia.

quinquaginta millia passuum excedit. Sed quoniam a Cyrenaïca ejus parte [1] nongentorum decem millium passuum, eam fecit Agrippa, deserta ejus ad Garamantas usque, qua noscebantur, complectens, universam mensuram, quæ venit in computationem, [2] XLVI. VIII. mill. passuum efficit. Asiæ longitudo in confesso est [3] LXIII. LXXV. mill. passuum. Latitudo sane computetur ab Æthiopico mari Alexandriam juxta Nilum sitam, ut per Meroën & Syenen mensura currat, [4] XVIII. LXXV. mill. passuum. Apparet ergo Europam paulo minus dimidia Asiæ parte [5] majorem esse, quam Asiam. Eandem altero tanto & sexta parte Africæ, ampliorem quam Africam. Quod si misceantur omnes summæ, liquido patebit Europam totius terræ tertiam esse partem & octavam paulo amplius: Asiam vero quartam & quartamdecimam: Africam autem quintam & insuper sexagesimam.

XXXIX. His addemus etiamnum unam Græcæ inventionis sententiam vel exquisitissimæ subtilitatis, ut nihil desit in spectando terrarum situ: indicatisque regionibus noscatur, & cum qua cuique earum societas sit, sive cognatio dierum ac noctium, quibusque inter se pares umbræ & æqua mundi convexitas. Ergo reddetur hoc etiam, terræque universæ in membra cæli digerentur. Plura sunt autem hæc segmenta mundi, quæ nostri circulos appellavere, [6] Græci parallelos.

CAPUT XXXIV.

[7] Principium habet Indiæ pars versa ad austrum. Patet usque Arabiam & Rubri maris accolas. Continentur Gedrosi, Persæ, Carmani, Elymæi, Parthyene, Aria, Susiane, Mesopotamia, Seleucia cognominata Babylonia, Arabia ad Petras usque, Syria Cœle, Pelu-

NOTÆ.

1. *Nongentorum decem.*] Martianus loc. cit.

2. *XLVI. XIII.*] Quadragies sexies centena, & octo millia. Colb. 1. 2. XLIII.

3. *LXIII. LXXV.*] Vide quæ diximus libro superiore sect. 9.

4. *XVIII. LXXV.*] Decies octies centena, & LXXV. millia pass. Martianus legit XVIII. XXV. sed manifesto errore. Nam ab Æthiopico mari ad Meroën DCXXV. mill. passuum esse, inter auctores fere convenire dixit, sect. 35. a Meroë Syenen esse tantumdem spatii ex Eratosthene jamdudum monuit, lib. 2. sect. 75. atque hoc ipso libro sect. 35. A Syene denique Alexandriam ex eodem Eratosthene par esse intervallum, atque a Syene ad Meroën, Strabo est auctor, lib. 2. pag. 114. Quæ triplex summa mensuram Plinianam omnino adæquat. Latitudinem porro hanc Asiæ adjudicat, quoniam ab Asia Africam Nilo amne disterminari censet.

5. *Majorem esse.*] Accuratius paulo de partium orbis magnitudine locuti recentiores Geographi: quos tu consule.

6. *Græci parallelos.*] Parallelus spatium terræ est, cujus finis diem maximum habet, quadrante uno longiorem, quam initium. De his parallelis Strabo, lib. 2. pag. 115. & seq. Ptolemæus lib. 2. Almag. cap. 6.

7. *Principium.*] Hic parallelus per Alexandriam, παράλληλος διὰ Ἀλεξανδρείας ab antiquis vocabatur: vel διὰ χώρας Ἀλεξανδρείας.

sium, Ægypti inferiora, [1] quæ Χώρα vocatur Alexandriæ, Africæ maritima, Cyrenaica oppida omnia, Thapsus, Adrumetum, Clupea, Carthago, Utica, uterque Hippo, Numidia, Mauritania utraque, Atlanticum mare, columnæ Herculis. In hoc cæli circumflexu æquinoctii die media, umbilicus, quem Gnomonem vocant, VII. pedes longus, umbram non amplius [2] IV. pedes longam reddit. Noctis vero diei que longissima spatia horas XIV. æquinoctiales habent, brevissima e contrario X.

Sequens circulus incipit ab India vergente ad occasum, vadit per [3] medios Parthos, Persæpolin, citima Persidis, [4] Arabiam citeriorem, Judæam, Libani montis accolas. Amplectitur Babylonem, Idumæam, Samariam, Hierosolymam, Ascalonem, Ioppen, Cæsaream, [5] Phœnicen, Ptolemaïdem, Sidonem, Tyrum, Berytum, Botryn, Tripolin, Byblum, Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Ciliciæ maritima, [6] Cypri austrina, Cretam, Lilybæum in Sicilia, septentrionalia Africæ & Numidiæ. Umbilicus æquinoctio XXXV. pedum, umbram vigintiquatuor pedes longam facit. Dies autem noxque maxima quatuordecim horarum æquinoctialium est, accedente iis [7] quinta parte unius horæ.

[8] Tertius circulus ab Indis Imao proximis oritur. Tendit per Caspias portas Mediæ proximas, Cataoniam, Cappadociam, Taurum, Amanum, Issum, Cilicias portas, Solos, Tarsum, Cyprum, Pisidiam, Pamphyliæ Siden, Lycaoniam, Lyciæ Patara, Xanthum, Caunum, Rhodum, Coum, Halicarnassum, Gnidum, Dorida, Chium, Delum, Cycladas medias, [9] Gythium, Maleam, Argos, Laconiam, Elin, Olympiam, Messeniam Peloponnesi, Syracusas, Catinam, Siciliam mediam, Sardiniæ austrina, Carteiam, Gades.

NOTÆ.

1. *Quæ Χώρα.*] Regio. Ita libri MSS. omnes. Editi male, *inferiorque ora*.

2. *IV. pedes.*] Si Straboni fides, lib. 2. pag. 133. gnomon solarii Alexandriæ rationem habet ad umbram quam efficit, qualis est quinarii ad septenarium: quare umbra erit quinque pedum: subintellige, hora sexta, seu meridiana.

3. *Medios Parthos.*] Cave *Medos*, legas, quibus si locum hic esse oporteret, appellari post Parthos ii deberent, cum ab India in occasum progredientibus Parthi prius, quam Medi occurrant.

4. *Arabiam citeriorem.*] Quæ Syriæ ad ortum prætenditur, usque ad Euphraten.

5. *Phœnicen.*] Unde hic circulus sive parallelus nomen accepit, *διὰ μέσης Φοινίκης*, per mediam Phœnicen.

6. *Cypri austrina.*] Sic paulo post, *Sardiniæ austrina*, *Cappadociæ austrina*, &c.

7. *Quinta parte.*] Quarta, si Strabonem audimus, lib. 2. pag. 134. & Ptolemæum, lib. 2. Almag. cap. 6.

8. *Tertius circulus.*] Διὰ Ῥόδου, per Rhodum cognominatus. Hæc ab Eratosthene videtur Plinius accepisse, ut Strabo innuit, loc. cit.

9. *Gythium.*] De quo lib. 4. sect. 8.

Gnomonis [1] centum unciæ, umbram ſeptuagintaſeptem unciarum faciunt. Longiſſimus dies eſt æquinoctialium horarum quatuordecim atque dimidiæ, cum trigeſima parte unius horæ.

[2] Quarto ſubjacent circulo, quæ ſunt ab altero latere Imai, Cappadociæ auſtrina, Galatia, Myſia, Sardis, Smyrna, Sipylus, Tmolus mons Lydiæ, Caria, Ionia, Trallis, Colophon, Epheſus, Miletos, Samos, Chios, Icarium mare, Cycladum ſeptentrionales, Athenæ, Megara, Corinthus, Sicyon, Achaïa, Patræ, Iſthmos, Epirus, ſeptentrionalia Siciliæ, Narbonenſis Galliæ exortiva, Hiſpaniæ maritima a Carthagine nova, & inde ad occaſum. Gnomoni XXI. pedum reſpondent umbræ XVII. pedum: longiſſimus dies habet æquinoctiales horas quatuordecim, & duas tertias unius horæ.

[3] Quinto continentur ſegmento ab introitu Caſpii maris, Bactra, Iberia, Armenia, Myſia, Phrygia, Helleſpontus, Troas, Tenedus, Abydos, Sceplis, Ilium, Ida mons, Cyzicum, Lampſacum, Sinope, Amiſum, Heraclea in Ponto, Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thaſus, Caſſandria, Theſſalia, Macedonia, Lariſſa, Amphipolis, Theſſalonice, Pella, [4] Ædeſſa, Berœa, Pharſalia, Caryſtum, [5] Eubœa Bœotûm, Chalcis, Delphi, Acarnania, Ætolia, Apollonia, Brundiſium, Tarentum, Thurii, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Tuſcum mare, Corſica, Baleares, Hiſpania media. Gnomoni ſeptem pedes, umbræ ſex. Magnitudo diei ſumma horarum æquinoctialium quindecim.

[6] Sexta comprehenſio, qua continetur urbs Roma, amplectitur Caſpias gentes, Caucaſum, ſeptentrionalia Armeniæ, Apolloniam ſupra Rhyndacum, Nicomediam, Nicæam, Chalcedonem, Byzantium, Lyſimachiam, Cherroneſum, Melanem ſinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Ænum, Beſſicam, Thraciam, Mædicam, Pæoniam, Illyrios, Dyrrachium, Canuſium, [7] Apuliæ extima,

NOTÆ.

1. *Centum unciæ.*] Centum partes. Hoc eſt, eandem habet rationem ad umbram umbilicus horologii, ſive gnomon, quam habet centenarius numerus ad LXXV.

2. *Quarto.*] Διὰ Σμύρνης, Ptolemæo, loc. cit.

3. *Quinto.*] Διὰ Ἑλλησπόντου.

4. *Ædeſſa.*] Ptolemæo lib. 3. cap. 13. Αἴδεσσα urbs Emathiæ in Macedonia juxta Berrhœam. *Edeſſam Macedoniæ civitatem* vocat Victor Vitenſis, lib. 1. de perſec. Afric. pag. 10. In Notitia Eccleſ. pag. 21. Ἔδεσσα.

5. *Eubœa Bœotûm*] Sive Bœotorum. Avulſa enim Eubœa Bœotiæ ut dictum eſt, lib. 4.

6. *Sexta comprehenſio*] Διὰ Μασσαλίας, per Maſſiliam.

7. *Apuliæ extima.*] Priſcianus Grammat. lib. 2. pag. 608. hunc Plinii locum affert in medium, ut *extimum* pro *extremo* dictum a veteribus probet: *Plinius*, inquit, *in ſexto Naturalis hiſtoriæ: Dyrrachium, Canuſium, Apuliæ extima.*

Campaniam,

Campaniam, Etruriam, Pisas, Lunam, Lucam, Genuam, Liguriam, Antipolin, Massiliam, Narbonem, Tarraconem, Hispaniam Tarraconensem mediam, & inde per Lusitaniam. Gnomoni pedes novem, umbræ octo. Longissima diei spatia, horarum æquinoctialium quindecim, addita nona parte unius horæ: aut, ut Nigidio placuit, quinta.

[1] Septima divisio ab altera Caspii maris ora incipit: vaditque supra Calatim, Bosphorum, Borysthenem, Tomos, [2] Thraciæ aversa, Triballos, Illyrici reliqua, Adriaticum mare, Aquileïam, Altinum, Venetiam, Vicetiam, Patavium, Veronam, Cremonam, Ravennam, Anconam, Picenum, Marsos, Pelignos, Sabinos, Umbriam, Ariminum, Bononiam, Placentiam, Mediolanum, omniaque ab Apennino: transque Alpes Galliam Aquitanicam, Viennam, Pyrenæum, Celtiberiam. Umbilico triginta quinque pedum, umbræ triginta sex, ut tamen in parte Venetiæ exæquetur umbra gnomoni: amplissima dies horarum æquinoctialium quindecim, & quintarum partium horæ trium.

Hactenus antiquorum exacta celebravimus. Sequentium diligentissimi, quod superest terrarum tribus assignavere segmentis. A Tanaï per Mæotin lacum & Sarmatas usque Borysthenem, atque ita per Dacos partemque Germaniæ, Gallias, Oceani litora amplexi, quod esset horarum sedecim. Alterum per Hyperboreos & Britanniam, horarum decem & septem. Postremum Scythicum a Riphæis jugis in Thulen, in quo dies continuarentur ([3] ut diximus) noctesque per vices. Iidem & ante principia, quæ fecimus, posuere circulos duos. [4] Primum per insulam Meroën, & Ptolemaïdem, in Rubro mari ad elephantorum venatus conditam: ubi longissimus dies [5] duodecim horarum esset, dimidia hora amplior. Secundum [6] per Syenen Ægypti euntem, qui esset horarum [7] tredecim. Iidemque singulis dimidia horarum spatia usque ad ultimum adjecere circulis. Et hactenus de terris.

NOTÆ.

1. *Septima divisio*] Parallelus διὰ μέσου Πόντου Ptolemæo, loc. cit.

2. *Thraciæ aversa.*] Septentrioni partem obversam.

3. *Ut diximus.*] Libro 4. sect. 26.

4. *Primum per.*] Διὰ Μερόης καὶ Πτολεμαΐδος τῆς ἐν τῇ Τρωγλοδυτικῇ, Straboni, lib. 2. pag. 133.

5. *Duodecim.*] Imo tredecim, ὡρῶν ἰσημερινῶν τρισκαίδεκα Straboni & Ptolemæo, locis cit.

6. *Per Syenen.*] Διὰ Συήνης: horarum tredecim cum semisse, iisdem auctoribus proxime appellatis.

7. *Tredecim.*] MSS. R. 1. 2. & Chiffl. XIIII.

NOTÆ ET EMENDATIONES
AD LIBRUM VI.
NATURALIS HISTORIÆ
C. PLINII SECUNDI.

Sect. 1. I. UCTA *inanitate.*] Sic MSS. omnes : editi perperam, *aucta immanitate* : est enim familiare Plinio, ut observavit ante nos Pintianus, quæ non habitentur, ea inania appellare.

Ibid. II. *Tembrogium.*] Non is est Θύμβριος de quo Strabo lib. 13. pag. 598 uti perperam Ortelius censuit. Is enim Trojanus amnis est, in Scamandrum influens per campum sibi cognominem, a quo & Thymbræus Apollo cognominatus est. Sed neque Coralius, de quo mox, cum amne Sangario commiscendus : ut idem Ortelius fecit.

Ibid. III. *A quo incipiunt Mariandyni sinus, oppidumque Heraclea.*] His verbis voculam *Coralius* præfigunt libri plerique : ab iis haud dubie confictam, qui Sangarii nomen alterum quærebant, cum illud alterum non esse quam Sagarim, perspicua res sit : Hanc certe vocem in sua paraphrasi non agnoscit Solinus, cap. 43. pag. 72. *Sagaris fluvius*, inquit, *ortus in Phrygia, dictusque a plerisque Sangarius, exordium facit Mariandyni sinus, in quo oppidum Heraclea*, &c. Neque Martianus, lib. 6. cap. de Phrygia, pag. 221. *Amnem Rhesum, Sagarimque sinus Mariandyni* &c. Horum auctoritati nisi concedendum aliquid putarem, locum hunc Plinianum interpungendum pronunciarem in hunc modum, *a quo incipiunt Mariandyni. Sinus, oppidumque Heraclea* &c.

Ibid. IV. *Lyco flumini appositum.*] Ita MSS. omnes, & excusi libri ante Dalecampium, qui *oppositum* maluit. Quid vero sit *oppositum flumini oppidum*, fateor me non satis percipere. Appositum autem seu juxta positum intelligo, quod modico a ripa fluminis distat intervallo : quemadmodum ipsis vicenis stadiis Heracleam a Lyco dissitam esse scribit Arrianus in Periplo Ponti Euxini : ἀπὸ δὲ Λύκου εἰς Ἡράκλειαν πόλιν . . . στάδιοι εἴκοσι. Impositum vero amni oppidum dicimus, quod est in ipsa ripa positum.

Sect. 2. V. *Henetos adjicit.*] Hunc locum dum raptim legit Martianus, neque intellexit, & fœdum commentus est simul errorem : *Henetosa civitas*, inquit, *a cujus civibus in Italia ortos Venetos asserunt.* Hausit hoc a Solino, qui lib. 44. pag. 72. Paphlagoniam ait insignem esse loco Heneto, a quo Paphlagones in Italiam transvecti, mox Veneti sunt nominati.

Ibid. VI. *Parthenius.*] Scylacem hinc emendabis, qui Παρθίνιον hunc amnem vocat, pro Παρθένιον, pag. 32. ubi hanc oram describit. Μετὰ δὲ Ἀσσυρίαν Παφλαγονία ἔθνος· ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ Στεφάνη λιμήν· Κόλουσα πόλις ἑλληνίς· Καράμβις πόλις ἑλληνίς· Κύτωρος πόλις ἑλληνίς. Σησαμὸς πόλις ἑλληνίς, καὶ Παρθίνιος (lege Παρθένιος) ποταμός.

Ibid. VII. *Evarchum.*] Corruptum hujus amnis nomen, quod editi hactenus libri sic repræsentant, *Flumen Varetum*, restituimus admonitu Marciani Heracleotæ, in Periplo pag. 106. eum ipsum hoc terrarum tractu collocantis. Ἀπὸ Σινώπης, inquit, εἰς Εὔαρχον ποταμὸν στάδια π'. Οὗτος ὁ ποταμὸς ὁρίζει Παφλαγονίαν &c. Disterminat hic amnis Paphlagones a Cappadocibus. Plinius sane similiter

post Sinopen Evarchum, post hunc Cappadocum gentem, ceu amni proximam, appellat. Subscribit & Menippus apud Stephanum, verbo Καππαδοκία· Εὔαρχος ποταμὸς, inquit, ὃς ὁρίζει Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν. Quamobrem Varetum a suo Indice expungat Ortelius.

VIII. *Gaziura.*] Dio, lib. 35. pag. 5. ὁ μὲν Μιθριδάτης τῷ Τριαρίῳ πρὸς Γαζιούροις ἀντεκάθητο. *Mithridates ad Gaziursa Triario castra opposuit.* Scribe, Γαζιούροις & *Gaziura.* Ibid.

IX. *Carusa.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. In editis perperam, *Carissa*: quanquam ita Ptolemæus lib. 5. cap. 6. Sed is ex Scylace, Marciano, Arriano, aliisque emendandus. Ibid.

X. *CXXX. mill. pass.*] Incuria librariorum irrepsisse hoc loco mendum suspicamur: qui cum in primitivis codicibus scriptum offendissent, *centum tr. mill.* triginta pro *tredecim* posuerint. Strabo enim lib. 12. pag. 547. dissitam esse Sinopen ait ab Amiso stadiis omnino nongentis, περὶ ἐννεακοσίους σταδίους. Strabonem sequitur Stephanus, pag. 74. Efficit hæc mensura passuum millia CXII. cum quingentis pass. Ibid.

XI. *Sargarausene.*] In unica voce bis peccarunt Plinii editores, qui sic curarunt scribi: (*Phrygia*, *Garsauritis*: Subintellige, *prætenditur*, ex superioribus:) *Sargaurasana*, *Cammanene.* Nam & præfecturæ nomen vitiatum est, pro Sargarausene, uti ex Strabone diximus: & corrupta interpunctione perturbatus situs: est enim ipsa Sargarausene e Cappadociæ quoque præfecturis una, cum Garsauritide, & Cammanene: ut loci hujus plane sententia sit, Phrygiæ prætendi ex æquo tres illas, Garsauritidem, Sargarausenen, Cammanenen. Sect. 3.

XII. *Est & Ceraunus.*] In R. 1. *Cœranus*, κοίρανος. Suspecta mihi vero perinde vox utraque: cum haud alibi, quod sciam, exstet. *Caruanis* forte legi satius fuerit, quo nomine oppidum appellatur in hoc ipso terrarum tractu, Ponti nempe Polemoniaci præfectura, Καρουανὶς a Ptolemæo, lib. 5. cap. 6. Ibid.

XIII. *Triarii.*] Insigni hallucinatione Gallicus interpres Pinetus, editoresque Pliniani, qui Indicem totius operis confecerunt, Triarium a Cæsare superatum opinati sunt, hoc scripto lemmate, *Vbi Cæsar Triarium superavit*, remisso ad hunc locum lectore. Hunc nos errorem in observationibus nostris abunde confutavimus. Sect. 4.

XIV. *Amazonium.*] Phamizonium libri editi exhibent: at R. 1. & alii, *Amazonium*: atque hanc lectionem, quod multo est certius, Mela ipse constabilit, lib. 1. cap. 19. *Ad Thermodonta*, inquit, *Themiscyrium oppidum: Fuere & Amazonum castra, & ideo Amazonium vocant.* Et vero Phamizonium, ut Stephanus quidem scribit, vel potius Phazemonium, ut Strabo lib. 12. pag. 560. Phazemonitisque regio longo hinc fuit intervallo dissita, trans Thermodontem & Irin. Ibid.

XV. *Sidene.*] Ita rescripsi ex Strabone, atque ab ipso orationis contextu admonitus. Nam si *Sideni*, uti ante nos editum fuit, potius foret, *Gentes: Macrones, Sideni*, Plinius dixisset haud dubie, ut proxime antea, *Gentes: Bechires, Buzeri*: non *gens.* Ibid.

XVI. *Acampsis*, *Isis*, *Mogrus.*] Libri hactenus editi, *Flumina: Campseonysis*, *Nogrus.* Errorem detexit, & emendationem nobis suggessit Arrianus in Periplo, horum fluminum nomina ita scribens, Ἄκαμψις, Ἶσις, Βαθὺς, Μῶγρος. Scylax hinc emendandus pariter, pag. 31. apud quem Ἶρις amnis in Colchis pro Ἶσις legitur. Ibid.

XVII. *Tyndarida*, *Circæum.*] Prius *Tyritacen* legebatur, cujus urbis in hoc tractu nullum apud ceteros scriptores vestigium: nisi cui Stephani Τυριτακὴ pertinere huc videatur. At MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. vet. Dalec. &c. habent, *Tyndaridaceum*: unde nos *Tyndarida*, *Circæum*, effingi curavimus, Dionysii Periegetæ admonitu persuasi, qui Tyndaridarum regionem, Circæumque campum, ad Phasis ripas in intimo Ponti recessu, juxta Colchos collocat, vers. 688. Ibid.

XVIII. *Singames*, *Tarsuras*, *Astelephos.*] Nomina hæc amnium refinximus Ibid.

ex Arriano, ita ea repræsentante in Periplo Ponti: Σιγγάμης, Ταρσούρας, Ἀστέλεφος. In Plinianis libris ita hactenus editum, *Sigania*, *Tersos*, *Atelpos*. In MSS. R. 1. &c. *Sigania*, *Thersos*, *Asthelpus*.

Ibid. XIX. *Penius.*] Sic antiqua omnis, recentiorque lectio ante Hermolaum qui *Pityus* rescripsit: quanquam veterum codicum, quos secuti sumus, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. auctoritatem constabilit ipse Naso, lib. 4. de Ponto, eleg. 10. v. 47.

Huc Lycus, huc Sagaris, Peniusque, Hypanisque, Cratesque
Influit, & crebro vertice tortus Halys.

Et vero sane de Pityunte dicetur suo loco inferius.

Sect. 5. XX. *Regio Colica.*] Ita diserte scriptum vidimus in R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. tum hoc loco, tum in Indice hujus libri. Vidit & Pintianus in suis codd. quos ab eo neglectos miror, ut *obliqua* mallet rescribere. Editores Pliniani, quibus esset ignota regio Colica, *Colchica* posuerunt: cum de Colchis a Plinio nondum oratio instituatur. Sane Colices in hoc tractu meminere Mela, lib. 1. cap. 19. *Reliqua*, inquit, *feræ incultæque gentes, vasto mari adsidentes tenent, Melanchlæni, Ecrectice, Colice, Coraxi, &c.* Stephanus, ex Hecatæo in Asiæ descriptione: Κῶλοι, ἔθνος πρὸς τῷ Καυκάσῳ· αἱ δὲ ὑπώρειαι τοῦ Καυκάσου καλοῦνται Κωλικὰ ὄρη· ἡ χώρα Κωλική &c. Certe non alia Colice, præter istam, nota Hecatæo fuit: nam is Alexandri tempora antecessit, cujus expeditione detecta primum ora Indiæ est, quæ Colias similiter est appellata. Hinc Scylacem emendabis, pag. 30. Μετὰ δὲ Ἡνιόχους Κοραξοὶ ἔθνος. Μετὰ δὲ Κοραξοὺς Κορική, (lego Κωλική) ἔθνος. Μετὰ δὲ Κορικὴν (similiter Κωλικὴν) Μελάγχλαινοι. Id enim ipse situs locorum postulat.

Ibid. XXI. *Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio*] Pro Amphito & Telchio, Amphistratum & Rhecam, scribi putat oportere Pintianus, ex Strabone, lib. xi. pag. 496. cui addere etiam Eustathium potuit, qui Strabonem secutus est in Dionys. v. 685. pag. 92. Verum Ammianus, lib. 22 pag. 215. Solinus, cap. 15. pag. 35. & Isidorus ex Solino, lib. 15. Orig. Amphitum & Cercium vocant: quamquam Ammianus, ex P. Castelli recensione, Telchium præ Cercio mavult.

Ibid. XXII. *Toretæ.*] Prisciano in Periegesi, pag. 383. *Oretæ* mendose hi appellantur, pro *Toretæ*, vel *Toreatæ*. Festus item Avienus similiter emendandus, in descript. orbis, vers. 877.

Cercitia gens est
Atque Oretarum propter genus: indeque Achæi
Ab Xanthi ripis, atque Idæo Simoënte
Transvexêre larem, &c.

Scribe, *Cercetia*, & *Toretarum*.

Sect. 6. XXIII. *LXVII. mill. D. passuum.*] In libris hactenus editis, repetito perperam superiore numero, hic rursum legebatur, *LXXXVII. mill. D. passuum.* Verum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Chiffl. Paris. aliorumque codicum admonitu, LXVII. quæ vera mensura est, restituimus: Congruit enim ea mirum in modum, cum Arriani mensura, qui stadiis omnino quingentis & XL. spatium illud definit, quod per totam peninsulam a Sindica ad Bosphorum excurrit: hoc est, LXVII. mill. D. passuum.

Sect. 7. XXIV. *Mæotici, Vali, Serbi, Arrechi, Zingi, Psesii.*] Ex his Mæotarum gentibus Arrechis suum nomen restituimus, quod in *Archi* fœde hactenus contractum fuerat. Zingos retinuimus, quos cum Sindis, de quibus sect. 5. dictum est, Ortelius perperam confundit: Sindi enim Ponti, Zingi latus Mæotidis oram accolebant, versus boream, Tanaisque ostia.

Ibid. XXV. *Amazonum connubia.*] Addidere voculam, qui locum hunc non intellexerunt: *unde Amazonum connubia*: quam voculam *unde*, nec Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. aliive MSS. ulli agnoscunt, nec res ipsa patitur, ut vidimus.

XXVI. *Zigæ.*] Neque ſunt hi Strabonis Ζύγοι, lib. XI. pag. 495. nec Plinii Ptolemæique Sindi, ut Nicoloſio viſum, Herculis part. 3. pag. 280. aliiſque. Nam Zigæ Tanaïs, Sindi Zygique Ponti oram accolunt: & a Zygis Ζυγόπολις appellata, a Stephano ex ipſo Strabone, prope Trapezuntem eſſe dicitur, περὶ Τραπεζοῦντα. *Ibid.*

XXVII. *Dandari.*] Ex Plinio, Strabone, ac Stephano, Plutarchi librariorum mendam agnoſcimus, in Lucullo pag. 501. Γένος δ᾽ εἰσὶν οἱ Ἀδρδαίειοι βαρβάρων τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν οἰκούντων. Legendum, Δανδαίειοι. *Ibid.*

XXVIII. *Sunt qui... ad Ceraunios montes has tradant gentes: A litore Napitas &c.*] Geminum hoc loco mendum curavimus: Altera vocula *altiores*, quam his vocibus *ad Ceraunios montes* ſubtexuerant, invitis codd. omnibus MSS. interpolatores Pliniani, eraſa: altera leviter immutata, *Napitas*, pro *Napæas*. Quoniam Stephano Νάπις χώρα Σκυθίας eſt: ὁ οἰκήτωρ Ναπαίτης ἢ Ναπίτης, καὶ Ναπῖται ἐθνικόν. *Ibid.*

XXIX. *Dein Carmacas, Oranos, Autacas, Mazacas, Cantocaptas, Agamathas, Picos, Rhymozolos, Aſcomarcos: ... Ramos .... Authiandas.*] Aliter paulo libri hactenus editi: *Dein Carmacas, Oranos, Antacas, Mazacas, Aſcanticos, Acapeatas, Agagammatas, Phycaros, Rhimoſolos .... Ranos .... Aſuciandas.* Ignota perinde fere & barbara, fateor, utrinque nomina: ſed quæ nos exhibemus, ea plane ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. repræſentamus. Inconſulti ſane Plinii editores, Phycaros Indiæ populos, de quibus lib. 37. ſect. 33. huc tranſvexerunt. Pro *Agamathas* rectius forſan *Agametos* ſcripſeris, quaſi connubia hæ gentes neſciverint, ἀγαμήτους. Rhymozoli, quod ſordes olerent, ῥυμοζόλοι vel ῥυμμοζόλοι dici potuerunt. Cetera, atque hæc forte ipſa, Scythicæ potius videntur eſſe nomina, quam Græcanicæ originationis. *Ibid.*

XXX. *Amnes, Menotharum.*] Certiora multo ſinceræ lectionis veſtigia ſecuti ſumus, quæ in laudatis proxime exemplaribus deprehendimus, quam quæ libri hactenus editi repræſentarunt, nempe hujuſmodi: *Amnem Menotharum, Imituenis ex montibus ſciſſum, inter Agedos, Carnapas, Gardeos, Acciſos, Gabros, Gregaros. Circaque fontem Imityis Imityos, & Aparthenos. Alii influxiſſe eo Suitas, Auchetas, Satarneos, Aſampatas. Ab his Tanaïtas & Nepheonitas viritim deletos.* Nihilominus, etſi *Gegaros* laudati mox codices exhibent, præter Chiffletianum, qui *Gogaros* habet: huic uni magis tribuendum duximus, quoniam inter Colchos & Iberos orientales Γωγαρηνὴ regio a Stephano collocatur, pag. 217. De Scythis vero Auchetis cognominatis dictum jam ſuperius eſt, lib. 4. ſect. 26. Cetero nihilo meliora ſunt quæ retenta librorum publicorum ſcriptura edi mox ſivimus, quam quæ conditivi habent, in hunc fere modum: *Tanaïn vero tranſiſſe Satarcheos, Herticleos, Spondolicos, Synhietas, Anaſos, Iſſos, Catetiſtagoras, Caronos, Neripos, Agandeos, Meandurᴂos, Satarcheos, Spalᴂos.* Digna Cimmeriis tenebris, quas prope adſident, ea nomina. *Ibid.*

XXXI. *XII. quinquaginta.*] Martianus, lib. 6. cap. de Cappadocia, pag. 222. utrumque numerum minuit, ſcribens duntaxat, *undecies centena quadraginta.* Sed noſtri nobis pluris ſunt codices Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. &c. quam unus Martianus. *Sect.* 8.

XXXII. *Araxes eodem monte.*] Solinus hæc raptim legens, de eo monte, de quo proxime ſermo erat, accipienda hæc verba ratus, *Heniochorum montes*, inquit, *Araxem fundunt* &c. At fallitur: eodem tamen quo Cyrus: ſed Capote, ut dictum eſt, ſive Abo, lib. 5. ſect. 20. quod & ipſe Solinus agnoſcit, cap. 37. pag. 66. Strabo lib. XI. pag. 527. ὁ Ἄβος, ἀφ᾽ οὗ καὶ ὁ Εὐφράτης ῥεῖ καὶ ὁ Ἀράξης. *Sect.* 10.

XXXIII. *Armoſata.*] In Plinianis libris *Arſamote.* Apud Tacitum, lib. 15. Annal. & Ptolem. lib. 5. cap. 13. *Arſamoſata* vocatur id oppidum. Verum & in illis tranſpoſitas, & apud iſtos ſupervacuas ac redundantes hac in voce litteras agnoſcimus primum ex Polybii excerptis, pag. 25. Ὅτι Ξέρξου βασιλεύοντος πό- *Ibid.*

λεως Ἀρμόσατα, ἣ κεῖται πρὸς τῷ καλῷ πεδίῳ καλουμένῳ μέσον Εὐφράτου καὶ Τίγριδος &c. Deinde ex M. Aurelii nummo, quem Spanhemius vidit, laudatque in opere *De usu Numism.* pag. 903. cujus epigraphe ΑΡΜΟϹΑΙΤΤΗΝΩΝ. Simili trajectione litterarum 'Ανάβαρζα legas apud Zonaram, pro 'Ανάζαρβα.

Sect. 12. XXXIV. *CCL. mill.*] Sic scripsimus, pro *CL. mill.* admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. & eorum quos Pintianus vidit, ne foret inter Corn. Nepotem, ceterosque scriptores, sententiarum tanta dissensio. Nam & Posidonium Strabo ait, hujus isthmi intervallum definiisse mille & quingentis stadiis, l. XI. p. 491. quæ mensura efficit CLXXXVII. mill. D. pass. quanquam id brevius spatium Straboni & angustius videtur.

Sect. 15. XXXV. *Inde per Anariacas, Amardos, &c.*] Depravata hæc gentium nomina restituimus, ex Strabone, lib. XI. pag. 508. ubi 'Αμάρδους & 'Αναριάκας Caspii maris accolas facit. Ptolemæus, lib. 6. c. 2. pro 'Αμάρδους, Μάρδους corrupte, & 'Αμαριάκας pro 'Αναριάκας habet. A cognomine fluvio, cujus meminit Ptolemæus, nomen Amardi sortiti videntur. Mardi hinc longo terrarum spatio disjuncti. Librorum hactenus editorum vitiosa hæc scriptura fuit, *Inde per Aratiaticos, Amarbos, &c.*

Ibid. XXXVI. *Ad ostium Oxi.*] *Ad ostium Zoni* perperam libri MSS. impressique exhibent : ac paulo post, ad ostium Jaxartis, *mille CCCC.* pro *bis mille.* Quem errorem non modo calculi ratio detegit, defuturis alioqui mille stadiis summæ sequenti : sed & Strabo ipse, lib. XI. pag. 507. ubi hæc plane Eratosthenica verba, quæ afferuntur a Plinio, idem recitat. Φησὶ δ' Ἐρατοσθένης τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γνώριμον περίπλουν τῆς θαλάττης ταύτης, τὸν μὲν παρὰ τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ τοὺς Καδουσίους, εἶναι πεντακισχιλίων καὶ τετρακοσίων· τὸν δὲ παρὰ τῶν Ἀναριάκων καὶ Ἀμάρδων καὶ Ὑρκανῶν, μέχρι τοῦ στόματος τοῦ Ὤξου ποταμοῦ, τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· ἔνθεν δ' ἐπὶ τοῦ Ἰαξάρτου δισχιλίων τετρακοσίων.

Ibid. XXXVII. *Sicilis.*] Hic interpolatores Plinii, quibus hæc vox haud familiaris fuit, pro *sicilis*, felici, ut quidem rebantur, conjectatione, *Scythici arcus* similitudinem, ex Ponto Euxino ad Hyrcanium mare transtulerunt. Nos eam vocem admonitu codicum R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Salmant. restituimus. Quæ vis sit illius, Festus explicat : *Sicilices*, inquit, (malim ego, *Siciles*,) *hastarum spicula lata. Ennius : Incedit veles volgo sicilibu' latis.* Sic enim MSS. habent, Vossio teste in Etymol. Et nostrorum nos fidem secuti sumus, cum extrema fere hac sect. scripsimus : *Oram omnem a Casio prealtis rupibus inaccessam.* Sic enim Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. situsque hujus oræ postulat : Editores Plinii, *Oram omnem a Caucaso prealtis rupibus inaccesso.*

Sect. 17. XXXVIII. *Phazaca, Aganzaga.*] Libri hactenus editi habent, *Phausia, Agamzua.* Tolerabilius vero fuisset, si *Phaunia* edidissent : quod oppidi esse potuit illius nomen, unde Φαυνῖτις regio suum traxerit, quam Medis ereptam, & adjunctam Armeniæ ab Artaxia rege, auctor est Strabo, lib. XI. pag. 528. Sed conjecturæ locus esse non debet, ubi se veritas ipsa patefacit. In R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. legitur *Phiscanzaga*, unico, ut perspicua res est, ex duobus conflato vocabulo. Laudantur a Ptolemæo, lib. 6. cap. 2. hæ Mediæ civitates, Φαζάκα & 'Αγαιζάνα, vel 'Αγανζαγάνα.

Ibid. XXXIX. *Choara.*] Non est hæc regio vel Strabonis Χοαρηνή, lib. 15. pag. 725. vel Χοροανή Ptolemæi, lib. 6. cap. 5. ut Ortelio visum est : Hæc enim ex omnibus provinciis, quæ sunt Parthicæ ditionis, Indiæ maxime finitima dicitur, ad Solis proinde exortum : *Choara* ab occasu Parthiæ esse tum hoc loco dicitur, tum sect. 29. ubi ejus regionis oppida, Issatis & Calliope, ab occasu Parthiæ collocantur.

Sect. 18. XL. *Dareïum.*] Versatus est in hujus loci illustrando situ Salmasius satis infeliciter. Dareïum, ut ex Plinii verbis apparet, ultra Caspiam gentem ad Solis exortum situm est, atque adeo supra Mediam, ad litus Hyrcanii maris, versus ipsam Hyrcaniam. At Salmasius in Solin. pag. 982. Mesopotamiam eo trans-

fert, cum Procopii Daras eundem existimat locum esse cum Plinii Dareïo. Procopius enim, lib. I. Persic. Daras ait distare Nisibi stadiis XCVII. a Persarum vero finibus, octo & xx. Evagrius lib. 3. cap. 37. disertis verbis affirmat, Daras locum esse Mesopotamiæ, in finibus Romani imperii situm, & utriusque ditionis velut limitem, quem ex agro oppidum fecerit Anastasius, & suo nomine Anastasiopolim appellarit. Dareïum vero Plinii Justinus describit, lib. 41. cap. 5. pag. 303. ubi de Arsace Parthorum rege: *Vrbem*, inquit, *nomine Daram: in monte Zapaortenōn condit: cujus loci ea conditio est, ut neque munitius quidquam esse, neque amœnius possit. Ita enim & præruptis rupibus undique cingitur, ut tutela loci nullis defensoribus egeat: & soli circumjacentis tanta ubertas est, ut propriis opibus expleatur.* Ab hac urbe Dareïum potius, quam Darieum, ut libri editi habent, circumjacenti agro nomen fuit. Et sane Dareïum exhibent MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. &c.

XLI. *Citra id amnes Maxeras.*] *Citra* rescripsimus, tum ex locorum situ ad Tabularum omnium fidem exacto, tum ex admonitu codicum proxime laudatorum: ubi editi mendose *circa* exhibebant. Mazeras item, non Mazeras scribi oportuit, ut præter Ptolemæum laudatum a nobis, testatur Ammianus, lib. 23. pag. 256. *Ibid.*

XLII. *Restituit Syriam. Nam interfluente Margo.*] Hæc sincerissima lectio est codicum omnium, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. quam interpolatores ita corruperant, *restituit Syrianam interfluente Margo*, qua lectione stante tota loci sententia pessumdatur. Sed fœdius a Salmasio deformatur, ita legente, in Exercit. ad Solin. pag. 983. *Quam dirutam a barbaris Antiochus Seleuci filius eodem loco restituit, Syrii amne eam interfluente Margo .... maluerunt illam Antiochiam appellari.* Vel sic potius: *Eodem loco restituit. Seleuciam, interfluente Margo, qui corrivatur ab incolis: maluere & illam Antiochiam appellari.* At tantam in permutandis verbis, evertendisque scriptorum sententiis licentiam quis porro ferat, aut patiatur? *Ibid.*

XLIII. *Maratiani.*] In R. 2. *Marotiani.* Verum haud dubie *Maruciani* scribi oportuit, ab oppido Μαρύκα quod juxta Oxum amnem in Sogdiana a Ptolemæo collocatur, lib. 6. cap. 12. *Ibid.*

XLIV. *Oxydracæ.*] In libris editis, *Oxii, Tagæ.* Solinus, cap. 49. pag. 76. *Oxistacæ.* Nos ex Ptolemæo, lib. 6. cap. 12. Oxydracæ, Ὀξυδράγκαι. Plutarcho, lib. 2. de fort. Alex. pag. 343. Ὀξυδράκαι. *Ibid.*

XLV. *Demodamas.*] Ita Martianus, lib. 6. cap. de Assyria, pag. 223. Solinus, cap. 49. pag. 76. & quod his certius est, Index hujus libri Demodamantem vocat. Perperam *Demonax* hactenus scribebatur. *Ibid.*

XLVI. *Chorsaros.*] Ita libri omnes, & Solinus, loc. cit. At Salmasius, *Chorsacos* mavult: in cujus vocis originatione demonstranda operam male ponit Bochartus, in Geogr. Sacra, lib. 4. cap. 10. pag. 254. cum Persas a Scythis sic appellatos per retaliationem, sic enim ait, hoc est, convitii regerendi causa, conjicit: ut Chorsaci vel Chorsacæ dicti videantur, quasi φυγοσάκαι, vel Σακόφοβοι, ex quo Cyri contigit in Scythia clades. Id vero ariolari esse, neque aut ex Plinii, aut Solini verbis confici certo posse, haud leve argumentum est, quod sequitur, de Caucaso, quem Groucasum Scythæ dixerunt: an cujusquam, amabo, contumeliæ, irrisionisve causa? Cur probri notam in priore voce latere, quam in posteriore verius suspicere, aut ex scriptorum verbis efficias? *Sect. 19.*

XLVII. *Promontorium Chryse: sinus Cyrnaba: flumen, Atianos: sinus, & gens hominum Attacorum.*] Hoc loco omnia susdeque vertit præpostera, quæ recepta est hactenus, interpunctio, in hunc modum: *Promontorium: Chryse sinus: Cyrnaba flumen, Attanos sinus. Et gens hominum Attacorum.* Quam lectionem secutus Ortelius, in Thesauro Geographico, multa peccavit. *Chryse* sane soli potius metallo fertilis nomen videtur esse, quam sali. Sinui vero posteriori, ita ut genti, Attacori nomen fuisse Martianus est auctor, lib. 6. cap. de Perside cap. 223. *Hinc*, inquit, *Attacorus sinus, Hyperboreis bonitate consimilis*, &c. quanquam So- *Sect. 20.*

linus, cap. 51. pag. 77. Plinium, Martianumque depravans, sinum Attacenum vocat.

Ibid. XLVIII. *Phruri & Tochari.*] Libri hactenus editi, *Thyri & Tochari.* Reg. 1. & Colb. 1. *Thuni & Tochari.* Colb. 2. *Thimi.* Rigaltianus, teste Salmasio, in Solin. pag. 989. *Thyni & Phocari.* Nos permutatis litteris scribimus, *Phruri*, vel *Phryni* : *& Tochari* : Dionysii Periegetæ auctoritate adducti, v. 752.

Καὶ Τόχαροι, Φροῦροί τε, καὶ ἔθνεα βάρβαρα Σηρῶν.

Et Tochari, Phrurique, & barbara natio Serum.

Ubi Eustathius animadvertit Phruros a nonnullis Phrynos appellari. Priscianus in Periegesi, pag. 385.

Et Tochari, Phrurique, & plurima millia Serum.

Adde & Jo. Tzetz. Chiliad. XI. hist. 388. vers. 841.

Sect. 21. XLIX. *Sed unde plane constent gentes.*] Terruit hujusmodi forma loquendi contracta & concisa Plinii editores, qui cum haud satis perciperent, quæ vis subesset his vocibus sic interpolarunt, *Sed inde (ut plane consentiunt omnes)* &c. Salmasius, in Solin. pag. 991. *Sed inde, ut plane constat inter omnes.* Nos fidem secuti, ut solemus, codicum primitivorum, Reg. 1 2. Colb. 1. 2. Paris. Tolet. & Salmant. Nec multo post, *non Eoo tantum mari* rescripsimus, pro *non eo.*

Ibid. L. *A Favonio.*] Ita MSS. omnes. Non placet tamen Salmasio hæc scriptura : sed expuncta litterula, interpunctionem, sententiamque pervertit. Sic enim legendum monet. *Quam ab occidente æstivo, ad occidentem hibernum metabatur totam. Favonio itaque obversam, ejus venti afflatu juvari Indiam*, &c. Fecunda errorum emendatio : uno partu geminos edit : Et litterulam enim expungit, quam & MSS. & structura orationis exigit : Et Favonio deinde Indiam facit esse obversam, quod nec MSS. aïunt, nec veritas patitur, aut locorum situs. Spirat enim ab occidente æquinoctiali Favonius : India ad ortum patet.

Ibid. LI. *Gentes novem.*] Habent libri omnes, *gentium novem* : perinde ac si subintelligi *millia* oporteat, ex superioribus repetenda. Quod quidem Solinus existimavit, locum hunc transcribens, cap. 52. pag. 78. *Tradunt ergo in India*, inquit, *fuisse quinque millia oppidorum præcipuæ capacitate, populorum novem millia.* Quis credat plures in eo tractu non gentes modo, sed & populos fuisse, quam oppida? Non habuit universa India gentes omnino plures, quam centum & octodecim, auctore Seneca, quem Plinius ipse in præsenti laudat : & quisquam putet in eo tractu, quem Alexander peragravit, millia gentium novem fuisse? Detegit errorem Strabo, sub ipsum initium libri 15. *Apollodorus*, inquit, *qui Parthica scripsit, affirmat Macedones sub se habuisse gentes, quæ sunt numero novem inter Hydaspem & Hypanin, atque urbium quinque millia, quarum nulla* Κῶ τῆς Μεροπίδος *Co Meropide minor esset* : αὐτὰ τὰ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Ὑδάσπου καὶ τοῦ Ὑπάνιος τὸν ἀριθμὸν ἐννέα, &c.

Ibid. LII. *Reges eorum CLIV. annis VI. M. CCCCLI.*] Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. *Reges eorum CLIII.* Totidem numerat Arrianus in Indicis, p. 528. a Libero patre ad Androcottum, quem Alexander vicit. Annorum numerum ex iisdem codicibus, atque ex Solino refinximus, ita scribente, cap. 52. pag. 78. *A Libero Patre ad Alexandrum Magnum numerantur annorum sex millia, quadringenti quinquaginta & unus, additis & amplius tribus mensibus.* Annos numerat Arrianus tantum VI. M. XLII. δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ἑξακισχίλια.

Ibid. LIII. *Par labor sit.*] Ut gentes ac urbes, sic montes etiam enumerare par labor fuerit. Respondent hæc superioribus illis sectionis hujusce verbis : *Gentes & urbes innumerabiles, si quis omnes persequi velit.* Quæ dum Salmasius in Solin. pag. 991. sic immutat, *Gentes est urbesque numerare, si quis omnes persequi velit*, nec Plinii stilum sapit, nec mentem capit.

Ibid. LIV. *DLXVI. mill.*] MSS. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. DLXXV. Libri editi, DLXV. Eratosthenis mensura, quam Plinius sequitur, apud Strabonem exstat,

ſtat, lib. XI. pag. 514. εἰς δ' Ἀλεξάνδρειαν τὴν ἐν Ἀρίοις, τετρακισχιλίους πεντακοσίους τριάκοντα. Stadiorum quatuor millia, cum quingentis & triginta, efficiunt millia paſſuum, DLXVI. cum CCL. paſſ. non vero, ut Salmaſius ait, in Solin. pag. 792. DLXI. mill.

LV. *Ad flumen Copheta.*] Ita reſtituimus, pro *Flumen Chepta*, admonitu Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. atque adeo Tolet. & Salmant. quos Pintianus vidit. *Ibid.*

LVI. *Condochatem.*] Libri hactenus editi, *Canucam*, *Vamam*. Sed poſteriorem voculam manuſcriptorum nullus agnoſcit : ex utraque conflari oportere arbitratus ſum Condochatem Κονδοχάτην, quem cum ceteris hoc loco commemoratis amnibus influere in Gangem auctor eſt quoque Arrianus, in Indicis, pag. 514. *Sect.* 22.

LVII. *Regia Parthalis.*] Sic MSS. fere omnes. Editi perperam, *regio.* Colb. 1. *Protalis.* At cave Salmaſium audias, qui in Solin. pag. 992. & 993. contra omnium librorum fidem emendat, *Regia Proclaïs*, hoc Ptolemæi nixus teſtimonio, e lib. 7. cap. 1. Μεταξὺ δὲ Συάστου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ Γανδάραι· καὶ πόλεις αἱ δὲ Προκλαῒς, Ναυλίβη. Nam Suaſtus Ptolemæi is eſt, quem ceteri Cophetem vocant, qui in Indiam progredientibus ante Indum ipſum occurrit : eo enim ordine a Ptolemæo recenſentur amnes, Σύαστος, Ἰνδὸς, Βιδάσπης. A Strabone, μετὰ τὸν Κώφην ὁ Ἰνδὸς, εἶθ' ὁ Ὑδάσπης. A Gangaridis igitur longa terrarum intercapedine Gandaræ diſtant, nec magis nomine quam ſitu diſſident. Et ſane Ptolemæus ipſe, qui Gandaras inter Suaſtum & Indum locat, idem mox eo ipſo capite, Gangaridas ad Gangis oſtia ſtatuit, quorum regia Gange vocetur. Quamobrem neque huc referenda fuerunt priora illa Ptolemæi verba, quæ pro ſe Salmaſius attulit : neque prætermittendus error, qui in iiſdem hærere mihi videtur. Cum enim Proclaïs inter Suaſtum & Indum, a quo deinde iter ſit ad Hydaſpem, a Ptolemæo ſtatuitur, quis non intelligit, Πευκολαῒς non Προκλαῒς legi oportere, ipſamque eſſe civitatem eam, quam Plinius ſect. ſup. inter Cophetem & Indum locat, unde ad Hydaſpem deinde progreditur. *Ibid.*

LVIII. *Modogalingam.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. ipſaque Galingarum vicinitas, ut diximus, ita ſcribi id nomen poſtulat : non, ut libri editi, *Modogalicam.* Mox vero, ubi iidem libri impreſſi *ubere cum oppido ejuſdem nominis magnifico*, exhibuere hactenus, quod Latinæ aures vix ferant, nos ſecuti codicum omnium fidem, in *Vbera* commutavimus, latere ſub ea voce rati gentis nomen, cui oppidum ejuſdem nominis magnificum fuiſſe diceretur. Sed Reineſio cave aſſentiare, qui lib. 2. Var. lect. cap. 7. pag. 169. Umbras populos in hunc locum e ſectione ſeq. hoc eſt, ab Indo ad Gangem transfert. *Ibid.*

LIX. *Praſii.*] Curtius lib. 9. cap. 5. pag. 356. manifeſto errore ulteriorem Gangis ripam colere dixit Parrhaſios. Et *Praſios* dicere oportuit, & in citeriore collocare, inter Indum & Gangem, ut ex Mela ceteriſque docuimus. Salmaſius, in Solin. pag. 994. qui Praſios cum Curtio ultra Gangem relegat, expedire ſe a Plinianis verbis nequit, quæ ſub finem ſectionis hujus leguntur : *Indus ſtatim a Praſiorum gente :* nec Pomponiana, quem in ſenſum accipienda ſint, vidit. *Ibid.*

LX. *Aceſinem.*] Et hic alter Curtii error, qui lib. 8. cap. 28. pag. 329. in Gangem labi Aceſinen tradit, ceteris plane omnibus ſcriptoribus vetuſtis diſſentientibus. Nam præter Arrianum a nobis jam laudatum, Feſtus Avienus in deſcriptione orbis, verſ. 1352. *Sect.* 23.

Vbi magnus ſorbet Hydaſpes
Delapſum ſumma ſaxorum mole Aceſinem.

Delabi vero in Indum Hydaſpem Curtius ipſe prodidit.

LXI. *DCXXV. M. paſſ. Ad Tropina XII. XXV. mill. paſſ.*] Priorem numerum DCXXV. M. paſſ. reſtituimus ex fide Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Poſteriorem intactum reliquimus, etſi duodecies illa centena millia redundare fortaſſis cuipiam merito videantur : quandoquidem, ut illa penitus detrahantur, *Ibid.*

ex singularibus tamen summis quæ reliquæ erunt, plane summa illa universa colligitur, semel & vicies centenûm millium, quod spatium interesse Gangem inter & Indum, Artemidorus scripsit, ut dictum est in calce sectionis superioris. Laboramus tamen ut inducamus ei numero spongiam, tum quod exemplaria omnia uno illum consensu exhibent, tum quod ipse Plinius admonet, nullas inter se duorum scriptorum in his terris mensuras congruere. Et sane Missi Theodosii id intervallum tricies centenis ac xxx. millibus metiuntur. Summa vero Pliniana erit, si valet is numerus, ter & tricies centenûm, xxv. millium.

Ibid. LXII. *Item Astacanos.*] Reg. 1. 2. Col. 1. 2. Paris. Chiffl. *Aspaganos.* Editi, *Aspagonas.* Ex Strabone & Arriano Astacanos restituimus, quos illi inter Indum & Cophetem statuunt: quibus amnibus comprehensæ regiones Indiæ, ut Plinius præmonet, adscribebantur a plerisque.

Sect. 24. LXIII. *Longitudinis VII. M. stad. latitudinis quinque*] Sic libri omnes editi, & manu exarati. Sic ipse Solinus, cap. 53. pag. 83. & Martianus, lib. 6. cap. de India, pag. 224. Sic etiam Ælianus, lib. 16. hist. anim. cap. 18. Καὶ μῆκος μὲν ἔχειν σαδίων ζ'. πλάτος δὲ ε'. Quamobrem qua fide Strabo lib. 15. p. 609. ex Eratosthene longitudinem ejus octo millibus stadiorum circumscribat considerandum, μῆκος μὲν, ὡς ὀκτακισχιλίων σαδίων.

Ibid. LXIV. *Magnitudo ad terna millia amphorûm.*] Hæc verba sic exhibent MSS. codices, Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. *Magnitudo alterna milia ad forum:* Eadem, quod nihil sanationis accipere posse viderentur, in omnibus editis libris prætermissa. Plana est & explicatu facilis nostra emendatio: navigia ejusmodi non majoris ponderis capacia fuisse, quam trium millium pondo amphorarum. Sosipater Charisius, lib. 1. Instit. Gram. auctor est Plinium libro sexto Dubii sermonis, *amphorûm* dixisse, pro *amphorarum.* Capacitatem navium per modios & amphoras explorare, moris fuit olim, hodieque perseverat.

Ibid. LXV. *Nec plus quaternis.*] Ita Solinus, cap. 53. pag. 83. & Capella, lib. 6. cap. de India, pag. 224. Codices quoque vetusti R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. In libris editis hactenus perperam *quam ternis.*

Ibid. LXVI. *Coliacum.*] Non recte hactenus impressi libri *Colaïcum* ediderunt. Dionysio Periegetæ, v. 593. est Κωλὶς ἄκρα, & Κωλὶς κολώνη. Dionysium Festus expressit, in descript. orbis, v. 783.

Contemplator item qua se mare tendit in austrum,
Inque Notum Oceanus freta ponti cærula curvat,
Altaque Coliadis mox hic tibi dorsa patescent
Rupis, & intenti spectabis cespitis arces:
Pro quibus ingenti consistens mole per undas
Insula Taprobane gignit tetros elephantes.

Incolæ inde Coliaci appellati, apud Strabonem lib. 15. pag. 690. Κωνιακοὶ perperam, pro Κωλιακοί.

Ibid. LXVII. *Ultra montes Emodos, Seras quoque ab ipsis aspici.*] Hoc ita Solinus accepit, cap. 53. pag. 84. ut existimarit Sericum latus e Taprobanitarum collibus prospici. *Cernunt,* inquit, *latus Sericum de montium suorum jugis.* Insigni oculorum acie fuisse necesse est, qui non Indiæ latus, a quo septem dierum navigatione distarent, sed & ultra Gangis ortus, montesque Emodos, Seras prospicerent.

Ibid. LXVIII. *Marmor testudinis simile.*] Salmasius in Solin. pag. 1122. jam tum Solini ævo irrepsisse in Plinii verba mendam suspicatur, legique oportere, *Aurum argentumque & ibi in pretio, marmor, testudines. Simili gemma margaritaque in pretio,* &c. Sed rem cuivis paulo attentius contemplanti, videbitur is omnino orationi Plinianæ sententiæque vim afferre, & auctoritatem omnium plane codicum, quos summa fide secuti sumus, aspernari.

Ibid. LXIX. *Capissene habuit.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. & vet

Dalec. Perperam editi, *Capissenæ habent.* Deterius Solinus, cap. 54. pag. 85. Caphusam urbem appellat, & proximam Indo facit.

L X X. *Quod quidam Cophen.*] Id certe oppido nomen fuisse Stephanus auctor est, pag. 98. Ἀραχωσία, πόλις οὐκ ἄπωθεν Μασσαγετῶν· Στράβων ἑνδεκάτῃ· ὑπὸ Σεμιράμεως κτισθεῖσα, ἥτις καὶ Κωφὴν ἐκαλεῖτο· οἱ πολῖται Ἀραχώσιοι· τοῦ δὲ Κωφῆνος Κωφήνιοι. M S S. tamen omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. Chiffl. *Cutin*, non *Cophen*, legunt: Fortasse pro *Cufin*, & id pro *Cofen* vel *Cophen*. Solinus hunc locum strictim præteriens, præpostera codicum suorum interpunctione delusus, Erumando amnis impositam Arachosiam scribit. Sect. 25.

L X X I. *Amnis Erymanthus præfluens Parabesten.*] Sic postremas voces exhibent plane totidem litteris & apicibus R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. &c. ut Parabeste nomen sit oppidi Arachosiorum. Male editi, *per Abesten.* Simili forma loquendi usus mox paulo, *Arius amnis, qui præfluit Alexandriam.* Porro non is est Ἐπύμανδρος Arriani, lib. 4. de Exped. Alex. pag. 253. qui per Evergetas in Ariæ campis decurrit, ac demum se condit in arenas, quanquam eundem esse Ortelius existimat, Salmasiusque in Solinum, pag. 1175. cum inter utrumque amnem, & multa passuum millia, & Paropamisi juga intersint. Sed quem Polybius, L X I. pag. 908. Ἐρύμανθον vocat, quo transmisso ex Arachosia in Drangianam iter est, inde in Carmaniam: Διελθὼν τὴν Ἀραχωσίαν, καὶ περαιωθεὶς τὸν Ἐρύμανθον ποταμὸν ἧκε διὰ τῆς Δραγγιανῆς εἰς τὴν Καρμανίαν. Magno igitur errore Hermandus hactenus appellatus est in libris editis: a Solino, Erumandus. Propius a vero abfuit Chiffl. cod. qui *Erymadus* scripsit. Ibid.

L X X I I. *Hæc regio est ex adverso. Bactrianorum deinde, cujus oppidum Alexandria.*] Præpostera hujus loci interpunctio Salmasium aliosque in summas adduxit angustias: ut quo verterent se, nescirent. Sic enim hactenus est editum, *Hæc regio est ex adverso Bactrianorum: deinde, cujus oppidum &c.* M S S. omnes R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. Chiffl. &c. ita plane, ut nos edidimus, hunc locum exhibent, si interpunctionem exceperis, quam ii nullam præ se ferunt. At Salmasius pag. 1175. in Solin. ita demum se pulcre conjecisse putat, si legat, *Hæc regio est ex adversum Bactrianos. Aria deinde, cujus oppidum Alexandria.* Ac simul admonet Alexandriam hanc a regione ἐν Ἀρίοις cognominatam esse. Perinde quasi nunc de Aria possit esse sermo, qua de regione, atque adeo de ipsa Alexandria ἐν Ἀρίοις, prolixior paulo mox instituitur, hac ipsa sectione, his verbis, *Ariana regio ambusta fervoribus ..... Arius amnis qui præfluit Alexandriam:* ac non de Alexandria potius Bactriana, ut diximus, perspicue agatur. Ibid.

L X X I I I. *Alexandria.*] Negat Salmasius, pag. 1175. in Solinum, pertinere id oppidum ad Paropamisadas. Recte id quidem: sed neque ad Alexandriam in Ἀρίοις pertinet, etsi id ille omni ope contendit. Cur vero ad Paropamisadas referri non oporteat, subjungit rationem, quod in Paropamisadis Alexandria nulla sit. Itane vero? Quid igitur ista volunt quæ Arrianus refert de Alexandro, l. 4. pag. 290. transmisso Caucaso, pervenisse Alexandriam, quæ apud Paropamisadas condita fuerat: ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύκασον ἐν δέκα ἡμέραις, ἀφίκετο ἐς Ἀλεξάνδρειαν πόλιν, τὴν κτισθεῖσαν ἐν Παραπαμισάδαις. Ibid.

L X X I V. *Dangalæ, Parapiani, Cantaces, Maci.*] In M S S. *Mazi.* Quid si legendum, *Sangalæ, Parapiani, Cathæi, Acinacæ?* Nam Sangala oppidum, & Cathæos, circa Acesinæ fluvii fontes, montemque Caucasum, Arrianus agnoscit, lib. 5. de Exped. Alex. pag. 357. Acinacas, in Bactris ad meridiem, juxta Paropamisum, Ptolemæus, lib. 6. cap. x i. Ibid.

L X X V. *Evergetæ.*] Hactenus *Argetæ* libri omnes editi prætulerunt. Nos ex Strabone *Evergetæ* maluimus. Is enim lib. 15. pag. 724. a Drangis, inquit, Alexander Magnus venit in Evergetas, quibus id nomen Cyrus indidit: εἶτ' ἐκ Δραγγῶν ἐπί τε τοὺς Εὐεργέτας ἧκεν, οὓς ὁ Κῦρος οὕτως ὠνόμασε, quod ab iis beneficio esset affectus, ut Arrianus refert, lib. 3. de Exped. Alex. pag. 228. ubi & Agriaspas prius vocatos tradit. Vide & Justinum, lib. 12. cap. 5. Ibid.

Ibid. LXXVI. *Et Pasires posuere.*] Libri hactenus editi, *Alii Gedrusos & Scyros posuêre.* Reg. 1. Colb. 1. 2. *Et Syros posuere.* Salmasius in Solin. pag. 1176. *Oros* reponit, plane contra scriptoris mentem. Nam cum iidem Ori & Oritæ sint, ultro id ipso fatente Salmasio: Oritæ autem hos sequantur, quorum nunc nomen quæritur, Oros eos esse, probari nulla ratione potest. *Pasires* vero pro *Syros* rescribi potius oportere censuimus, secuti Arrianum, qui in Indicis pag. 558. & 559. hanc ipsam oram describens, atque ab occasu Solis exorsus, contrario quam Plinius ordine, primum Arabiorum gentem, mox Oritas, tum Gedrosos, in mediterraneo locat: infra hos deinde in ora Ichthyophagos, hisque vicinos Πασιρέας. Quin Plinius ipse sect. seq. Pasiras Ichthyophagis finitimos facit.

Sect. 26. LXXVII. *Arbis oppidum.*] Hoc loco neque MSS. cod. neque impressi, integri omnino illibatique sunt. Impressi quidem sic habent: *Hæc tamen digna memoratu produntur ab eis: oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea.* MS. Chiffl. *Abies oppidum.* Reg. 1. *Abbis oppidum.* Nos verum oppidi nomen ex his veteris scripturæ vestigiis expressimus, *Arbis oppidum.* Ἄρβις πόλις est Ptolemæo lib. 6. cap. 21. in Gedrosia maritima.

Ibid. LXXVIII. *Quarum Oracla.*] *Organa* in libris omnibus impressis legitur. In MSS Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Oracla.* Salmasius, pag. 1182. *Oaracta* rescribit ex Arriano in Indicis, pag. 579. Verum Græci scriptoris Ὀάρακτα ab hac quæ modo describitur, non voce magis, quam situ differre: esseque Ogyrin, de qua sect. 32. ex iis quæ eo loci diximus, perspicuum est. Ὀργάνα ibidem insula Arriano memoratur quidem, sed inculta illa atque deserta, neque in hoc, quem Plinius describit, maris Rubri sinu posita.

Ibid. LXXIX. *Circa has hydri.*] Martianus Capella, lib. 6. cap. de India, pag. 225. quatuor has insulas prætermisit, ac circa tres priores marinos reperiri hydros prodidit: quod falsum est. Capellæ tamen errorem toto ore bibit Solinus, cap. 54. pag. 85.

Ibid. LXXX. *Insula Acrotadus.*] Ita libri editi. At MSS. Reg. 1. 2. &c. *Athothadrus.* Chiffl. *Athitadrus.* Forte *Caicandrus* Καΐκανδρος.

Ibid. LXXXI. *Heratemis.*] Sic emendavimus, cum libri omnes editi exhibeant *Phirstimus.* MSS. *Phrystimus.* At certior auctor Arrianus, in Indicis, pag. 583. stadiis DCCL. a Sitaci ostiis amnem memorat, cui nomen Ἡράτεμις. Phirstimum igitur ex amnium numero expungat Ortelius.

Ibid. LXXXII. *Deximontani.*] Ita libri omnes. Salmasius tamen infectam mendа hanc vocem putat, pag. 1181. in Solin. legitque, *Vxii montani.* Placet conjecturæ ejus momentum addere ex Arriano, in Indicis, Uxios Οὐξίους gentem liberam in Susiis agnoscente ad Ἄροσιν amnem, quem Oroatim esse diximus. Strabonem quoque juvat adjungere, lib 15. pag. 729. qui Uxios Oroatidi confines esse prodidit, qui amnis Susianam a Perside disterminat. At non idem me sibi suffragatorem habebit, cum Flumen Zarotin, de quo mox Plinius, (sic enim legendum ex MSS. codd. Salmasius ipse agnovit, non *Oroatis*) eundem esse existimavit cum Arosi Arriani, & Oroati, de quo Plinius sect. 28. Zarotis enim novissimus est amnium eorum qui in Persicum sinum delabuntur, in finibus Susianæ, Euphratis ostio proximus: Oroatis ibi in eundem sinum influit, unde Susiana incipit, a Perside eo amne discreta.

Ibid. LXXXIII. *Juliopolis.*] Ita R. 1. 2. Colb. 1. 2. ceterique MSS. omnes, librique impressi ante Hermolaum, qui Heliopolim libentius se agniturum prædicat. At distat Heliopolis Alexandria sexcentis amplius passuum millibus: Juliopolis duobus. Nam quod in MSS. omnibus legitur *MM. pass.* non mille millia, ut Barbarus putat, sed duo millia his numerorum compendiis exprimuntur.

Ibid. LXXXIV. *Nomine Nitrias.*] Libri hactenus editi, *nomine Hydras* R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. *Mydrias* vel *Mitrias.* Nos *Nitrias*, ex Ptolemæo lib. 7. cap. 1. Νιτρίαι ἐμπόριον in Piratarum regione collocante, quorum urbes alias, oppidaque commemorat.

LXXXV. *Necanidon.*] MSS. omnes, R. 1. 2. Colb. 1. 2. Parif. &c. *Necridon.* Sed libentius legerem *Nelcyndon.* A Nelcyndis enim, quod oppidi nomen eſt quingentis a Muziri ſtadiis, in gentem quoque indigenam, quæ Pandioni parebat, derivari appellatio potuit. Ab eo autem oppido, quod a mari diſtat ſtadiis centum & xx. naves in portum *Bacare*, vel *Barace* potius, deferri ſolebant, ut ibi onera acciperent. Hæc ex auctore Peripli maris Erythræi, Ἡ δὲ Νελκύνδα.... βασιλείας ἐστὶν ἑτέρας, τῆς Πανδίονος· κεῖται δὲ καὶ αὐτὴ παρὰ ποταμὸν, ὡσεὶ ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι τῆς θαλάσσης· ἑτέρα δὲ κατ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ, πρόκειται κώμη Βαράκη, εἰς ἣν ἀπὸ Νελκύνδων ἐπὶ τῆς ἀναγωγῆς προκαταβαίνουσι τὰ πλοῖα &c. Ex quo Ptolemæus emendandus, lib. 7. cap. 1. apud quem Μελκύνδα pro Νελκύνδα legitur. Sed idem portus nomen corruptum effert, Βακάρη. Cum enim & ſyllabis permutatis Peripli Auctor Βαράκη diſerte ſcribat, & ipſe Ptolemæus ad Baris Βάρεως amnis oſtia ſitum eſſe affirmat, ab amne vico nomen inditum videtur, Βαράκη. *Ibid.*

LXXXVI. *Cottonara.*] Ita MSS. omnes. Prius *Cottona* legebatur. Auctor Peripli jam toties laudatus: Φέρεται δὲ πέπερι, μονογενῶς ἐν ἑνὶ τόπῳ, τούτῳ τῷ ἐμπορείῳ γεννώμενον πολὺ, λεγόμενον Κοτθαναρικόν. Solinus cap. 54. pag. 86. Non ex Cottonaris Baracen, ſed Barace Cottonara convehi, contra Plinii Græcique ſcriptoris mentem, prodidit. *Ibid.*

LXXXVII. *Intra Idus Januarias noſtras.*] Rei Chronologicæ minus peritus fortaſſis cuipiam Plinius videatur, qui reſpondere Januario menſi Romano Mechirem Ægyptium ſcribat, quem ceteri ſcriptores omnes Februario arrogant. Nam ut auctorem Peripli maris Erythræi omittam, qui dum menſem Epiphi Julio menſi adjudicat, Mechirem referri ad Februarium oportere, ad Januarium vero Tybi aperte declarat: multo diſertius vetuſtus auctor in Anthologia Græca, lib. 1. cap. 91. Epigr. 2. menſium ordinem ſeriemque ſic digerit, ut Plinianæ ſententiæ pugnare omnino videatur. Hujus Græca carmina Latine Grotius ſic expreſſit: *Ibid.*

MENSES ÆGYPTII, *quorum primus Septembri reſpondet:*
Ordine Thoth primus traxit vineta putando.
Squamigeri generis præda eſt bona menſe Païphi.
Monſtrat Athyr Maïam terris, Maïaque ſorores.
Choeac ſpicigero conſpergit ſemine ſulcos.
Tybi Magiſtratus Tyrio producit in oſtro.
Pandere vela Mechir jubet, & decurrere ponto.
Armigeras Phamenoth vocat ad fera bella cohortes.
Prata roſis index veris Pharmuthi colorat.
Jam matura Pachon aſſignat falcibus arva.
Pomifer autumnum dicit veniſſe Payni.
Implet Epephi ſinum vino turgentibus uvis.
Attollit Meſori fecundo flumine Nilum.

Græca, quæ ad Tybi Mechiremque pertinent, ſunt hujuſcemodi:
Τυβὶ δὲ πορφύρεον βουληφόροισιν εἷμα πιπαίνει.
Σημαίνει πλωτῆρσι Μεχὶρ πλόον ἀμφιπολεύειν.

Ut tamen iſta ſic ſe habeant, non modo liberationem culpæ, ſed eruditionis laudem, ut in ceteris diſciplinis, ſic in rebus iſtis Chronologicis, Plinius ſingularem meretur. Etenim ſic ſe res habet. Annorum Ægyptiacorum ea conditio eſt, ut quarto quoque vertente, caput anni retro abeat, & unum anticipet diem: ac demum poſt 1460 Julianos annos, vel 1461. Ægyptiacos, ad eundem, unde erat profecta, diem Juliani menſis neomenia redeat. Exempli gratia: primus dies Thoth (is primus eſt Ægyptiorum menſis) incipiat hoc anno Calendis Septembris, poſt annos quatuor incipiet 31. Auguſti: poſt octo, Auguſti 30. donec anno 1457. perveniat ad 2. Septembris, anno vero 1461. in Calendas Septembres rurſus incurrat, expletis annis Julianis 1460. qui ſunt Ægyptiaci

1461. completi : quæ Periodus Sothiaca dicitur. Hinc annus ille vagus appellari consuevit. Quemadmodum vero Julianus annus diversis ab exordiis sumitur, velut a mundi conditu, aut a Christi natali : Sic Ægyptiacus & vagus iste varias habere potest epochas. Quarum celeberrima est, & ab Astronomis usurpata veteribus æra Nabonassari, quam Ægyptii a Babyloniis acceperunt. Fuit enim Nabonassarus Chaldæorum rex : ab cujus primordio Babylonii novam æram instituerunt, cujus exordium cadit in annum Periodi Julianæ 3967. Februarii 26. ante Christum 747. Ita fere Petavius, parte 2. Ration. Temp. lib. 1. cap. 12. qui cum Canone 1. colligat neomeniam Thoth anno Periodi Julianæ 4712. cadere in diem 24. Augusti : ex eo perinde nos efficimus anno ejusdem Periodi Julianæ 4790. qui annus est Urbis conditæ DCCCXXX. quo Plinius hæc scribebat, mensis Thoth neomeniam incidisse in diem 7. Augusti. Deinde ex ejusdem Petavii Canone 4. efficimus ejus anni Neomeniam Tybi fuisse die 5. Decembris : Mechiris, 4. Januarii. Quamobrem recte ac subtiliter ex lege popularis illius & vagi Ægyptiorum anni Plinius scripsit, *mense Ægyptio Tybi incipiente, nostro Decembri : aut utique Mechiris Ægyptii intra diem sextum, quod sit intra Idus Januarias nostras*. Neque me fugit Ægyptios, Antonio & Cleopatra sublatis, una cum jugo Romanorum, etiam eorum annum accepisse : hunc tamen quinquennio, quam illud, posterius : ab illo tempore deinceps vagari popularem illorum annum desiisse : & intercalationis freno revocatum esse quarto quoque anno pristinam in sedem. Verum aut istum morem nondum ævo suo lege lata universe receptum Plinius intellexit, aut veteri instituto standum nihilominus arbitratus est, a quo peritiores Mathematici nunquam discedendum putaverunt : quod & subtiliorem quandam Astronomicæ disciplinæ scientiam argueret.

Ibid. LXXXVIII. *Stoïdis.*] Consentiunt libri editi cum MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. &c. Plinium scripsisse Tyndin, nec proinde Græcum scriptorem intellexisse, unde hæc hauserit, ex auctore Peripli maris Erythræi, contendit Salmasius in Solin. pag. 1191. cum Tyndis Indicum emporium sit, insulam Plinius appellarit. At ego de Tyndi vel somniasse Plinium pernego : quod nomen insulæ, ceteris scriptoribus incompertum, prodiderit, laudo. Salmasii, qui ut calumniam texat, verba sententiasque corrumpit, fidem requiro.

Sect. 29. LXXXIX. *Arsacæ regia.*] Libri omnes, tum editi, tum manu exarati, *Arsace, regio Nisæa*, exhibent. *Arsacia, regio Nisæa*, scripsit Hermolaus perperam : Cum enim Arsacia ab Europo, ut diximus ex Strabone, diversa non sit : nequicquam ea distinguente Ptolemæo, lib. 6. cap. 2. & qui Ptolemæum semper sequitur, Ammiano : Arsacæ autem, primi Parthorum tyranni, regia fuerit Hecatompylos, Ἑκατόμπυλος τὸ τῶν Παρθυαίων βασίλειον, ut idem est auctor lib. XI. pag. 514. perspicuum est *Arsacæ regia* legi hic oportere. Nisæam deinde non regionis, sed oppidi nomen esse in regione Parthyene dicta, abunde suo loco docuimus.

Sect. 30. XC. *Bura oppidum.*] Etsi in hujus oppidi nomine libri plerique omnes consentiunt, tenet me tamen suspicio, & quidem, ut arbitror, satis firma, Dura potius quam *Bura* scribi oportere. Nam Polybius lib. 5. pag. 548. τῶν Δούρων in Mesopotamia meminit, ubi de Molone agens, τὴν μὲν Παραποταμίαν, inquit, μέχρι πόλεως Εὐρώπου κατέσχε· τὴν δὲ Μεσοποταμίαν ἕως Δούρων. Meminit & Stephanus in Δοῦρα.

Ibid. XCI. *Silici Classitæ.*] Quid si *Calachitæ* legas ? Est enim in eodem situ Straboni lib. 16. pag. 736. Καλαχηνὴ regio, Ptolemæo lib. 6. cap. 1. Καλακινὴ dicta. Sed habent codices MSS. *Classis III*.

Ibid. XCII. *Naarmalcha.*] In Plinianis libris corrupta hæc vox hactenus fuit. *Armalchar*, cum Naarmalcha scribi ex Chaldaïco נהרמלכא tum ipsa vocis originatio doceat, tum ceteri quoque scriptores. Nam Isidorus Characenus in Σταθμοῖς pag. 186. Ναρμάλχαν vocat. Ammianus lib. 24. pag. 266. de Euphrate :

Pars fluminis ſcinditur largis aquarum agminibus, ducens ad tractus Babylonios *interiores .... alia Naarmalcha nomine, quod fluvius regum interpretatur, Cteſiphontem prætermeat.* Et pag. 278. *Ventum eſt hinc ad foſſile flumen, Naarmalcha nomine, quod amnis regum interpretatur, tunc aridum.* Ptolemæus lib. 5. cap. 18. Βασίλειον ποταμόν : Polybius lib. 5. pag. 551. βασιλικὴν διώρυχα vocat.

XCIII. *A Nicatore intra nonageſimum lapidem.*] *Intra* XL. potius, quam *intra* XC. ſcripſiſſe Plinius videri poſſit. Strabo enim, lib. 16. pag. 738. trecentis ſtadiis diſtare a Seleucia Babylonem ſcripſit, quæ ſunt XXXVII. M. D. paſſuum. MSS. tamen omnes *intra* LXXXX. mira conſenſione exhibent. *Ibid.*

XCIV. *Choaſpem.*] Qui Choaſpem & Eulæum, geminum putant unius amnis nomen eſſe, cum Salmaſio in Solin. pag. 700. haud ſatis diligenter exploraſſe ea videntur, quæ de utroque amne veteres prodiderunt. Nam ut ab ortu incipiam, diverſos utriuſque fontes Ptolemæus agnoſcit, lib. 6. cap. 3. Alveos diſpares ipſe Plinius, lib. 31. ſect. 21. *Parthorum reges*, inquit, *ex Choaſpe & Eulæo tantum bibunt... Et horum placere potum, non quia ſunt amnes, apparet: quoniam nec e Tigri, nec Euphrate, nec e multis aliis bibunt.* Denique, id quod caput eſt, diverſo uterque ore, atque inter ſe diſſitiſſimo, in Tigrim effluit: Choaſpes quidem, ut ex hoc ipſo Plinii loco perſpicua res eſt, antequam in lacus Chaldaïcos ſe Tigris fundat, hoc eſt ſupra Characem oppidum, centum fere paſſuum millibus: Eulæus, ad ipſum Characem in Tigrim delabitur: in ipſo utriuſque amnis confluente oppido condito, ut hac ipſa ſectione Plinius aſſeverat. Nec refert, quod ad utrumque amnem impoſita Suſa apud ſcriptores quoſdam dici videantur: Altero enim, nempe Eulæo, arcem circumiri, cum Plinius ſcribit: alterum intervallo aliquo ab urbe diſtare, Strabo lib. 15. pag. 728. an neceſſe continuo eſt juncto vel eo loci vel deinceps alveo utrumque fluere? *Sect. 31.*

XCV. X. *mill. paſſ. ore.*] Ita reſtituimus admonitu codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Pariſ. Chiffl. &c. cum prius ſcriberetur *decumo ore*: quod contra Plinii mentem ab interpolatoribus eſſe vitiatum, liquet omnino ex iis quæ ſtatim ſubduntur, de ſimplici utriuſque amnis oſtio, utroque navigabili. *Ibid.*

XCVI. *Suſianis ad orientem verſus junguntur Oxii.*] Hoc loco *Oxii* libri omnes agnoſcunt, tum manu ſcripti, tum impreſſi etiam ante Hermolaum, qui pro *Oxii*, *Coſſæi* ſubſtituit. Verum ex Strabone ipſo, quem pro ſe affert, inanis ejus conjectura agnoſcitur: is enim, ut diximus ſuperius paulo, num. LXXXII. Uxios Suſianis ac Perſis in ora Perſici maris confines facit. Adde Arrianum, a nobis etiam eo loci laudatum. Adde & Plinium ipſum, dicturum mox de Coſſæis, qui Suſianis quidem proximi ſunt & ipſi ad orientem verſus, verum non in litore Perſici ſinus, ut Oxii, & Elymæi: ſed in mediterraneo, & in montanis, verſus Mediam: Οὔξιοι καὶ Ἐλυμαῖοι Πέρσαις τε καὶ Σουσίοις· Κοσσαῖοι δὲ Μήδοις προσεχεῖς ἦσαν. Strabo lib. XI. pag. 524. & lib. 16. pag. 744. *Ibid.*

XCVII. *Syrtium vice diximus.*] Non alibi ſane aliud hujuſce rei veſtigium apparet ullum, præterquam ſectione libri hujus 29. ubi ita noſter: *Perſæ Rubrum mare ſemper accoluere, propter quod is ſinus Perſicus vocatur: Regio ibi maritima,* Συρτίβωλος. Ubi MSS. R. 1. 2. Colb. 1. 2. & Pariſ. habent *Ceribobus*. Parmenſis editio, aliæque vetuſtiores, *Cyribolus*, ante Hermolaum, qui *Cyropolis* ſubſtituit, ratus hic locum habere oportere Κυρέσχατα ſive Κύρου πόλιν, quam Stephanus in ultimis Perſidis finibus a Cyro conditam ſcribit. At neque hic oppidi nomen quæritur, ſed regionis, oræque maritimæ: neque, ſi quæreretur, e Sogdianorum finibus, & Jaxarte amne, ubi Cyreſchata a Cyro ſunt condita, dictaque Cyri ultima, quod ibi ſuarum expeditionum metam poſuit, uti & Alexander, qui Ἀλεξάνδρειαν ἐσχάτην eodem fere in loco condidit, & Κυρέσχατα deſtruxit: non inquam, ab longinquis adeo terris & Caſpio mari in ſinum Perſicum Cyropolis apte advehitur. Hermolai tamen ſcripturam Salmaſius approbat, in Solin. pag. 1193. ut Plinium deinde incuſet, quod ex male intellectis antiquiorum *Ibid.*

Græcorum verbis, qui ἐν ταῖς ἐσχάτοις τῆς Περσίδος sitam esse Cyropolim dixerunt, nempe in finibus Persici imperii, ipse in ora Persidis, Rubri maris litore, oppidum id collocarit. At neque de oppido sermo: & Συρτίβωλος scripsisse Plinium, non Cyropolis, tum veteris scripturæ vestigia clamant, tum hic locus ipse quem habemus præ manibus: in quo se jam alias perstrinxisse obiter admonet, oram Persidis maritimam Syrtium Libycarum instar, cœno limoque inaccessam reddi in dies: quod quidem haud scio an breviore ac significantiore vocabulo exprimi potuerit, quam isto, Συρτίβωλος. Est enim βῶλος γῆ, terra seu gleba: Σύρτις arenosus locus in mari: ut utriusque vocis nexu intelligatur ora cœno, limo, gleba, arenaque, inaccessa, quæ fluviorum vortices quotidie advehant. Hinc πηλώδης κόλπος sinus cœnosus in Susianæ ora a Ptolemæo locatur, lib. 6. cap. 3. & πέλαγος ἀμμῶδες, locus limo obductus & arena, quod vadi tenax cœnum appellat Claudianus. Utrumque pariter in Periplo Susianes Marcianus Heracleotes agnoscit, pag. 49.

Sect. 32. XCVIII. *Nubeis.*] Ita MSS. impressique omnes, ipso confitente Salmasio, in Solin. pag. 492. cui tamen hæc vox mendosa videtur. Itaque *Nombæis* reponit, haud sane felici conjectura. Sunt enim Nombæi, non Arabum, sed Judæorum generis, a Libano monte ita semoti, ut nihil fere disjunctius esse possit: Jerosolymis adeo vicini, ut ex eorum oppidulo Noba, sive Nomba, prospici ea possent percommode, ut scribit Hieronymus, in Esaïam, c. 10. Stephanus: Νόμβα, πόλις Ἰουδαίας, Ἰώσηπος ἐκτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας· τὸ ἐθνικὸν, Νομβαῖοι.

Ibid. XCIX. *Insula Calæu.*] Prius legebatur, *Insula Aleu.* Nos Calæu emendavimus, secuti auctorem Peripli maris Erythræi: qui τὰς Καλαίου λεγομένας νήσους hoc tractu maris agnoscit.

Ibid. C. *Insula in alto objacet Ogyris.*] De insulæ hujus situ ac nomine, quæstio gemina est. Desciscere vero a Geographorum communi placito nihil verebor, atque inficias ire fuisse hanc eo situ, quo nunc *Ormuz* est. Cum enim in alto, extra promontorium, fretumque, in mari Rubro jacere Ogyris dicatur: non a Plinio modo, sed & a ceteris scriptoribus mox laudandis: compertissimumque sit Ormuziam intra ipsas sinus angustias positam esse testium αὐτοπτῶν relatu, & nomine & situ dispares esse eas perspicua res est. Jam Ogyris a continente cxxv. mill. pass. Vix quaternis millibus distat Ormuzia. Illa circuitu cxii. mill. pass. hæc vix duodenis. Nec vero, quod aliis visum, *Socotora* Ogyris esse potest, quæ in Azanio mari posita, procul ab eo situ dissidet, in quo describendo Plinius habitat. Quod porro ad vetustum Ogyris nomen attinet, Ogyrin quidem aperte nuncupant, non modo R. 2. codex, sed & vetusti scriptores: Mela, lib. 3. cap. 8. pag. 61. Stephanus: Ὤγυρις, νῆσος ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. Dionysius item, v. 606. cujus carmen sic Festus Avienus expressit, in descript. orbis, v. 805,

Ogyris inde salo promit caput, aspera rupes
Carmanidis qua se pelagi procul invehit undas,
Regis Erythræi tellus hæc nota sepulcro.
Persicus hinc æstus fauces hiat.

Et Priscianus in Periegesi, pag. 381.

Vlterius pergas si post Carmanida summam,
Ogyris occurret: qua dicitur esse sepulcrum
Regis Erythræi, dederat qui nomina ponto,

Nihilominus in R. 1. Colb. 1. 2. & Paris. *Ogenis* legitur, Ὠγηνὶς, quod quidem tolerabile est, si quasi Ὠκεανῖτις dicatur. Ὀάρακτα dicitur Arriano in Indicis, pag. 579. Forte Δοράκτα Strabonis, lib. 16. pag. 767. Maximam eam esse insulam arbitror, quæ lateri Arabiæ australi objacet, hodie *l'Isle Mazira.*

Ibid. CI. *Ausarita. Inde in montes VIII. dierum transitus.*] Libri ante nos editi, *Autarida in montes VII. &c.* Ausaritas ex Ptolemæo, Plinioque: Voculam *inde*, quam superius vocabulum posteriore sui parte ob affinitatem absorpserat, ex conjectura restituimus.

CII.

CII. *Gentes: Larendani.*] Forte scribendum, *Garyndani*, Γαρυνδανεῖς enim cum Gerræis, Minæis, aliisque Arabiæ populis conjungit Diodorus Siculus, lib. 3. Bibl. pag. 176. Γαρινδαῖοι Straboni, lib. 16. pag. 758. *Ibid.*

CIII. *Ampelone colonia Milesiorum.*] Ampelonen ab Ampe diversam immerito statuit Ortelius: cum Tzetzes apertissime de Ampe referat, quæ Plinius de Ampelone: depopulatos scilicet Persas regionem Milesiorum, captivos inde cives Ampen deduxisse, qui colonorum ritu eo loci degerent. Sic enim ille Chiliad. 7. hist. 156. v. 993. *Ibid.*

Χρόνοις Δαρείου τοῦ πατρὸς τοῦ Ξέρξου τοῦ μεγάλου
Δι' Ἱστιαῖον, Μίλητον ἐπόρθησαν οἱ Πέρσαι.
Ἐν Ἄμπῃ δ' κατῴκισαν πόλει τῇ Ἐρυθραίᾳ.

CIV. *Cerbanos, Agraos.*] Eodem fere illi ordine superius paulo appellati, hac ipsa sectione: *Agræi, Cerbani, Sabæi Arabum propter thura clarissimi.* Unde liquido affirmare jam licet vitiosam esse librorum hactenus editorum scripturam, *Cembanos & Arios.* In MSS. *Ceubanos.* Sic paulo post pro *Caræis, Carreis* restituimus, tum MSS. codicum admonitu, tum Plinii ipsius Carreorum oppidum superius commemorantis, *Carriata.* *Ibid.*

CV. *XVII. quinquaginta.*] In editis exemplaribus, XIV. *quinquaginta.* In MSS. R. 2. & Chiffl. XVI. *quinquaginta.* Nos excidisse librariorum incuria unius numeri notam arbitrati, XVII. rescripsimus, ipsius Artemidori admonitu, quem Plinius nunc testem advocat. Is enim, referente Agathemero, qui Artemidori epitomen fecit, lib. 1. Geogr. cap. 3. sinus ejusce latus quod Arabiæ prætenditur, a recessu Ælanitico ad ipsas fauces, ait esse stadiorum 14000. παρὰ τὴν Ἀραβίαν πλευρὰν ἀπ' Ἐλανίτου μυχοῦ, σταδίων μυριάδων δ'· quæ plane efficiunt XVII. L. mill. pass. Artemidoro subscribunt Alexander & Anaxicrates apud Strabonem, lib. 6. pag. 768. Troglodytico vero latere iidem ab Heroum oppido usque Ptolemaïdem, aïunt intervallum esse stadiorum paulo amplius novem millium: quæ passuum millia efficiunt XI. XXV. undecies centena & XXV. Quæ summa accedit ad Plinianam mensuram, XI. XXXVII. D. pass. sic enim rescripsimus ex R. 2. & Chiffl. cum libri editi perperam exhiberent, XII. LXXXII. *Sect.* 33.

CVI. *Ad Myoshormon.*] Latini, Muris stationem dicunt. Meminit hujus stationis Strabo, lib. 16. pag. 769. εἶτα Μυὸς ὅρμον ὃ καὶ Ἀφροδίτης ὅρμον καλεῖσθαι λιμένα μέγαν &c. Quæ dum interpres Casaubonus ita reddidit, *Deinde Muris statio, aliaque Veneris: hæc vocatur portus magnus &c.* geminos ex uno portus conflat, contra Strabonis, Agatharchidisque mentem, cujus verba haud paulo planiora retulimus in Notis ad hunc locum. *Ibid.*

CVII. *Mons Æas.*] In libris hactenus editis, *Mons Eos*, quos secutus Ortelius, hunc montem in Thesaurum quoque suum congessit. Verum admonitu MSS. codicum, Reg. 2. Chiffl. & Paris. in quibus *Eas* scribitur, non alium hunc esse intelleximus, quam qui Αἴας ὄρος a Ptolemæo vocatur, statuiturque inter Φιλωτέραν λιμένα, & Μυὸς ὅρμον. Mox item *Insula Iambe* edi maluimus, ex eorundem codicum fide, quam ex impressis *Lambe*: cum præsertim ad hujusce ipsius sinus oram, altero latere, quo Arabiam alluit, in ea quæ Felix cognominatur, Ἰαμνίαν κώμην Ptolemæus agnoscat, lib. 6. cap. 7. quo ex vico nomen hærere & insulæ exadversus positæ proclive fuit. *Ibid.*

CVIII. *Introrsus Candei.*] Ita libri omnes tum impressi, tum manu exarati. Ita etiam Mela, lib. 3. cap. 8. pag. 61. Ultra Beronicen, *Candei habitant*, inquit, *quos ex facto, quia serpentibus vescuntur, Ophiophagos vocant.* Pro *Candei* legisse se in Pomponii Melæ MSS. codicibus *Panchæi*, testis est Isaac. Vossius in Notis ad Melam, pag. 293. cujus quidem viri fidem non ausim hac vice præstare. Panchaïam enim in Troglodytice ultima versus Austrum, ac fere ad sinus Arabici fauces, veterum nemo unus agnovit: Ab ea certe longissime disertis verbis Plinius lib. 10. sect. 2. dissitam asseverat, nempe ad Solis urbem, quæ in inferiore Ægypto juxta Delta fuit: Quam enim Solis urbem, hoc est, *Sect.* 34.

Heliopolim Plinius loco cit. Panchaïæ arrogat, hanc idem lib. 5. sect. 9. & isto quem nunc tractamus, sect. 34. non procul Memphi statuit: hanc ipse Mela, a quo hausit ea Plinius quæ libro decimo refert, Ægypto inferiori adjudicat, lib. 3. cap. 8. pag. 62. *Cum* Phœnix *adolevit*, inquit, *ossa pristini corporis inclusa myrrha Ægyptum exportat, atque in urbem quam Solis appellant, &c.* Quin ipse Græcus auctor, quem Vossius laudat loc. cit. Παγχαΐτας τὰς μέχρι τῶν τῆς Αἰγύπτου ὁρίων οἰκοῦντας, Ægypti finibus confines facit: Ægypti porro nomine solam inferiorem Ægyptum, non etiam Thebaïdem a veteribus comprehendi, notius est quam ut explicatu egeat, aut argumentis ullis, & ex iis quæ diximus l. 5. sect. 9. perspicuum abunde est. Qui vero populi hoc loco appellantur a Plinio, ii non modo non in Ægypti vicinio sedes habent, sed ultra ipsam quoque Thebaïdem rejecti, longa terrarum intercapedine ab ea Solis Urbe disjuncti, versus Austrum, & Arabici sinus angustias secedunt.

Ibid. C I X. *VII. mill. passuum ab Arabia distant.*] Ita Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. Chiffl. Perperam editi *IIII. mill. D. pass.* priore binarii nota in quinarium præpostere a librariis permutata. Sic Strabo lib. 16. pag. 769. & Agathemerus lib. 1. Geogr. cap. 3. angustias hujusce freti ad LX. stadia, εἰς σταδίους ἑξήκοντα contrahi scribit, quæ prorsus Plinianam mensuram adæquant. Sed & *ab Arabia distans*, libentius multo, quam *distant*, agnoverim: ut ad Berenicen oppidum, non ad fauces quæ Arabicum quoque litus alluunt, vox ea referatur.

Ibid. C X. *Chelyon testudinum.*] Libri plerique omnes *celtium* habent. Hermolaum mirari subit, qui *celetum* κελήτων, tum hoc loco, tum lib. 9. sect. 12. probare summopere videtur: quoniam celetes Græcis sunt, & equitum genus singulis equis currentium in certaminibus, & navigia quædam, quorum similitudine hæ quoque testudines remigio mobilium cornuum in natatu utentes, celetes pariter dici potuerint. Itane vero? Erit igitur in gignendi, casu, ut aïunt, vox ea *celetum*: quare quæ proxime antecedit, *coria*, ut ad hippopotamos, sic etiam ad testudines pertinebit. At id quam per se est absurdum? Nam testudinum coria audire æquo animo quis possit? Verum pro testudinis operimento, & χέλυον, & χελύνιον, & χελώνιον usurpatum a Græcis constat.

Ibid. C X I. *Atlanticum mare.... præter Mauritanias Gades usque.*] Nihil est interpretatione nostra hoc loco planius, nihil certius: nusquam pariter omnium exemplarium, quam in his verbis, consensio major. Ex iis tamen dum extricare se Salmasius nequit, prolixa Exercitatione in Solin. pag. 1244. usque ad pag. 1266. nec sanæ mentis Plinium fuisse exclamat, dum hæc scriberet, nec Solinum, qui hausit a Plinio. Est & qui Jubam hallucinatum putet: est qui Plinium inconsiderantiæ arguat, qui ΓΑΔΕΙΡΗΣ ΣΤΕΝΑ cursim legerit pro ΤΑ ΔΕΙΡΗΣ ΣΤΕΝΑ, hoc est, Gaditanum fretum, pro Arabico. Sed argutias ejuscemodi, falsasque criminationes sensus ipse scriptoris, nostra munitus interpretatione, confutat.

Ibid. C X I I. *Præter Exustam.*] Libri hactenus editi, *præter exusta*: quam lectionem avide Salmasius arripit, in Solin. p. 1240. ac locum hunc reprehensionis ansam habere haud levem putat, perinde quasi Æthiopiæ exusta Plinius intellexerit, non insulam Arabici sinus Κατακεκαυμένην, ut diximus, appellatam ab auctore Peripli maris Erythræi: cujus admonitu pro *insulam Sadanum*, quæ lectio est librorum fere omnium, *insulam Adanu* Ἀδουλιτῶν νῆσον substituimus.

Ibid. C X I I I. *Natantes, ceu maris animalia.*] Fuit qui legendum arbitraretur, *venantes sui maris animalia*: quod per se frigidum mihi visum est, quoniam sui maris animalia venari non unius cujuspiam gentis peculiare esse possit, sed cum pluribus commune esse necesse sit. Sane præter consensum codicum ita scripsisse Plinium, uti edidimus, Plinii transcriptores testantur: Martianus, lib. 6. cap. de Babylonia, pag. 226. *Habitantur etiam*, inquit, *adusta Troglodytarum, & Ichthyophagorum gentibus. Sed primi feras cursu prætereunt: alteri nando marinas belluas vincunt.* Et secutus eum Solinus, cap. 56. pag. 87. *Ichthyophagi non secus*

quam marinæ belluæ nando in mari valent. Quin ipsa orationis structura lectionem eam mirifice constabilit : Cum enim asseverat Therothoas miræ velocitatis esse in venatu , sicut Ichthyophagos, velocitatem haud dubie innuit in venatu sui generis : ut sicuti Therothoæ cursu feras , ita pisces natatu Ichthyophagi assequi existimentur , quasi & ipsi maris animalia quædam forent. Eadem forma loquendi in Cod. Theod. lib. 7. tit. 1. de re militari, lib. 13. jubentur milites *procul a cunctorum obtutibus vagos natatus animalium exercere*, hoc est, animalium more natare.

CXIV. *Magasen, Segasmala, Cranda, Denna, Cadeuma, Thena, Batha, Alana, Macum* &c.] Hæc nomina forte sincerius codices M S S. exhibent , Colb. 1. 2. & Paris. *Magas , Neosegas , Malacram , Dadenna , Cadeum , Mathena , Batta , Alanam , Macuam.* *Sect.* 35.

CXV. *Maumarum , Vrbim , Mulon.*] Ita rescripsimus ex fide codicum Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. & Paris. Prius legebatur in impressis, *Mauma, Rhuma , Vrbubuma , Mulona.* *Ibid.*

CXVI. *Vnde proxime dicti* $\overline{XII}$. *L.*] Libri editi , $\overline{XII}$. LXX. refragantibus M S S. Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. Paris. & Chiffl. quos secuti sumus : maxime adstipulante Strabone , qui ab Alexandria Meroën Nili defluxu intervallum esse prodidit stadiorum decies mille, διὰ τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας, στάδιοι περὶ μυρίους, quæ stadiorum mensura cum numero passuum , quem Pliniani M S S. exhibent, plane congruit. *Ibid.*

CXVII. *A Syene DCCCLXXIII.*] Reg. 1. DCCCCLXXIII. Reg. 2. DCCCCLXXVI. alii aliter : Editi libri , DCCCLI. Nos DCCCLXXIII. quoniam hæc summa quadrat cum sequentibus mensuris , detracta ex codicibus M S S. nota centenarii , quæ supervacua est. *Ibid.*

CXVIII. *Navos , &c.*] Hæc forte haud multo saniora nomina , quam quæ hoc loco M S S. codices repræsentant , Colb. 1. 2. Paris. aliique : *Nautis , Madum , Demadatim , Secandum , Collogat , Secande , Cumagro , Psegipta , Candragori , Arabam , Summaram.* Barbaricæ, ut apparet, appellationis omnia. *Ibid.*

CXIX. *In nonam horam Solis.*] Nihil est Geographis , nihil rusticæ rei scriptoribus familiare magis, quam per vulgares horas , cæli regiones , situmque terrarum designare. Sic idem Plinius lib. 17. sect. 16. de arborum situ : *Id quidem , inquit , in horam diei quintam , vel octavam , spectare maluerim.* Quod cum eos fugeret, qui Plinium primum ediderunt, iidemque cum legerent in M S S. exemplaribus , quemadmodum in nostris vidimus Reg. 1. 2. Colb. 1. 2. 3. &c. Paris. *in VIIII. horam Solis* , eo numero millia passuum designari arbitrati, voces eas *millia passuum* , quæ nusquam fere , ne quidem cum de spatiis locorum & intervallis agitur, in M S S. occurrunt, huc quoque temere invexerunt : neque huc tantum , sed in alia etiam loca , ut dicturi sumus lib. 33. sect. 13. quæ inconsiderantia miras orationi Plinianæ tenebras offudit. *Sect.* 37.

CXX. *Vocari convallem a convexitate , & Planariam a specie : Convallis circuitum , CCC. mill.*] Legit Salmasius in Solinum , pag. 1298. *Planariam a specie æquali.* Cetero in ea lectione acquiescit , quam libri editi præ se ferunt : *Vocari in convalle a convexitate , & Planariam a specie æquali, circuitu &c.* At dii boni , quæ commoda erui sententia potest , *vocari in convalle* &c. Deinde si Fortunatas Sebosus novit, saltem duas esse intellexit : altera earum Planaria est : altera, quæ tandem , aut quo nomine ? Quid ergo nostra emendatio huic loco opis attulerit , per se abunde liquet. *Ibid.*

CXXI. *Ab ea in vicino eodem nomine minorem.*] Eodem nomine , hoc est, ut dixi, Junoniam. Hunc Plinii locum Martianus Capella , cum raptim cursimque legeret , insulæ nomen commentus est sane perlepidum : sic enim scribit , lib. 6. cap. de Babylonia , pag. 226. *Prima Vmbriona dicitur : secunda Junonia : tertia Theode : Quarta Capraria : alia Nivaria . . . . mox Canaria.* Cum *eodem nomine* apud Plinium scriberetur, *Theodem nomine* vel per se legit , vel audire se a li- *Ibid.*

berto putavit. Et hunc Martiani errorem ſcio Geographos quoſdam eſſe amplexatos.

Ibid. CXXII. *Caprariam, lacertis grandibus refertam.*] Σαυραρείαν *potius*, inquit Salmaſius, in Solin. pag. 1313. *ſi lacertis referta eſt. Nam* σαῦρα *lacerta Græcis dicitur. Et forte cum Plinius* Cαυραρείαν *legeret (nam* Σίγμα *veterum hujus litteræ C formam habuit, ut omnes ſciunt :) Caprariam putavit ſcribi.* Verum Σαυραρείαν a σαῦρα qua demum lege derivari rite approbaverit ? Deinde ſi vocem hanc σαυραρείαν Plinius perperam legit, & σαύραις idem, quæ vox ſequebatur proxime, legere debuit, & *capris*, non *lacertis* vertere. Quin igitur poſterioris vocis admonitu, in priore ſe ipſe retexuit ?

INDEX EMENDATIONUM TOMI PRIMI.

Partim ex MSS. codicum fide, Vatic. Reg. Colb. Thuan. Parif. Lugd. Rigal. Chiffl. Dalec. Tolet. & Salmant. partim ex veterum Auctorum collatione, qui funt in eodem argumento verfati, partim ex certiffima conjectura, ut fuis oftendimus locis.

LIBRO PRIMO.

In Præfatione.

 UM maximi confenefcit in patre.	 UM maximo confenefcit in patre.
Ut obiter emolliam Catullum.	Ut objicere moliar Catullum.
Permutatis prioribus fyllabis.	Permutatis prioribus fetabis, *vel* fætabis.
Quam volebat exiftimari a Veraniolis fuis.	Quoniam volebat æftimari ca a Veraniolis fuis.
Ut in quædam acta exear.	Ut in quædam acta exeant, *ex mff.*
Ut prodeffe tantundem poffes, & velles.	Ut prodeffe tantumdem poffes, ut velles, *ex mff.*
Quando alia via occurris ingens.	Quoniam alia via occurris ingens, *ex mff.*
Hæc doctiffimum Perfium legere nolo, Lælium Decimum volo.	Nec doctiffimis: Manium Perfium hæc legere nolo: Iunium Congum volo.
Quanto nos caufatius ab aliquo judice diffidimus?	Quanto nos caufatius ab aliquo judice defendimus?
Plurimum intereft.	Plurimum refert, *ex mff.*
Honoribus indeptis.	Honoribus ineptis.
Se vel inimico judici approbari.	Vel inimico judici fe probari, *ex mff.*
Quemcumque elegit.	Quemcumque, cum eligit.
Et ideo immenfa præter ceteras fubit cura.	Et ideo fubit cura.
Aut legentibus blanda. Sterili materia rerum natura, hoc eft, vita narratur.	Aut legentibus blanda, fterili materia. Rerum natura, &c.
Græci τὰς ἐγκυκλοπαιδείας.	Græci τῆς ἐγκυκλοπαιδείας, *ex mff.*
Ne quid veftris putetis ceffatum horis.	Ne quis veftrûm putet his ceffatum horis, *ex mff.*
Jampridem peracta fancitur.	Jampridem peracta farcitur.
πινακίδιον.	πίναξ, σχέδιον.
Noftri craffiores, Antiquitatum, Exem-	Noftri craffiores, Antiquitatum, Exem-

plorum, Artiumque quam facetissimi. Lucubrationem, puto, qui Antias civis erat & vocabatur, Valerius primus asserit: Varro in Satyris suis Sesculixem & Flexibulas.	plorum, Artiumque. Facetissimi, lucubrationem, ut qui Bibaculus erat & vocabatur. Paulo minus serio Varro in Satyris suis, Sesculyssem & Flextabula.
Emendaturo quidquid desideretur.	Emendaturo quidquid desideraretur, *ex mss.*

Index deinde integer ex mss. fide nunc primum in lucem editus: cujus vice alium subdiderant interpolatores, multis partibus contractiorem, adjectis modo auctorum nominibus: in quibus & illi sæpenumero lapsi, uti mox planum fiet.

In Indice libri secundi.

Tiberio Cæsare.	Tito Cæsare.

In Indice libri tertii.

C. Æliano.	Gelliano.

In Indice libri quarti.

Eumacho Siculo Musico.	Eumacho, Timæo Siculo, Myrsilo.
Ædosthene.	Aglosthene.
Menephonte.	Xenophonte.

In Indice libri quinti.

Bione.	Bætone.

In Indice libri sexti.

Polybio, Hecatæo.	Juba Rege, Hecatæo.
Eumacho Siculo.	Eumacho, Timæo Siculo.

In Indice libri septimi.

Licinio Mutiano, Mutio, Massurio.	Licinio Muciano, Masurio.
Catone Censorio, Fabio Vestale.	Catone Censorio, Actis, Fabio Vestale.
Duillio, Polyhistore historico.	Diyllo historico.
Ephori theoremata.	Ephori εὑρήματα.

In Indice libri octavi.

Trogo, Actio, Columella.	Trogo, Actis, Columella.
L. Metello Scipione.	Lucilio, Metello Scipione.
Manlio Sura.	Mamilio Sura.
Attalo rege, Philometore item.	Attalo Philometore item.
Æschrione qui item, Dionysio.	Æschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio.

In Indice libri decimi.

Desulone.	D. Eculeone.
Sarsenis.	Sasernis.

Boëtho.	Bœo.
Evagora.	Evagone.
Æschrione qui item, Dionysio.	Æschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio.

In Indice libri undecimi.

Melisso, Favonio, Fabiano.	Melisso, Fabiano.
Manilio, Opio.	Mamilio, Oppio.
Eriphilo.	Herophilo.
Asclepio.	Asclepiade.

In Indice libri duodecimi.

Flavio Proculo.	Flavio, Procilio.
Isidoro.	Isigono.
Charace Mitylenæo.	Charete Mitylenæo.
Dorotheo, Xenia Athenæo.	Dorotheo Athenæo.
Democlide item.	Democede item.
Euphrone item.	Euphronio item.
Obsenide item.	Mneside item.
Xenocrito Ephesio.	Xenocrate Ephesio.

In Indice libri decimi tertii.

Isidoro.	Isigono.
Charace.	Charete.
Democlide.	Democede.
Euphrone.	Euphronio.

In Indice libri decimi quarti.

Græcino Julio, Actio.	Græcino, Julio Attico.
Dorseno.	Dosenno.
Evagora.	Evagone.
Euphrone.	Euphronio.

In Indice libri decimi quinti.

Apollodoro Pergameno.	Apollonio Pergameno.

In Indice libri decimi sexti.

Quæ cariem & ruinam non sentiunt.	Quæ cariem non sentiant, quæ rimam.

In Indice libri decimi septimi.

C. Epidico.	C. Epidio.
Isidoro, Theophrasto.	Hesiodo, Theophrasto.
Bione, Chærea.	Bione Solense, Chærea.

In Indice libri decimi octavi.

Melitone, Critone.	Metone, Critone.

In Indice libri decimi noni.

D. Syllano.	D. Silano.
Q. Hirtio.	Q. Hirrio.
Petreïo.	Petricho.

In Indice libri vicesimi.

Gallione.	C. Valgio.
Ophione.	Ophelione.
Pliſtione.	Philiſtione.
Theopolemo.	Tlepolemo.
Phyllino, Petreïo, Mictione.	Philino, Petricho, Mictone.

In Indice libri vicesimi primi, & ſubſequentium librorum.

C. Helio Veſtino.	Cæpione, Veſtino.
P. Largio.	C. Valgio.
Mneſtheo.	Mneſitheo.
Ophione.	Ophelione.
Pliſtonico medico.	Pliſtonico, Medio.
Pliſtione.	Philiſtione.
Mneſicle.	Mneſide.
Theopolemo.	Tlepolemo.

In Indice libri vicesimi octavi.

Verre, Antiate.	Valerio Antiate.
Ophilio Medico.	Opilio medico.
Apollonio qui Myrſin.	Apollonio qui μύρωσιν.
Orpheo qui Diophios.	Orpheo qui διφυὴς.
Icacida medico.	Icetida medico.

In Indice libri vicesimi noni.

Ariſtone.	Ariſtogene.

In Indice libri tricesimi.

Archimede, Ariſtone.	Archidemo. Ariſtogene.

In Indice libri tricesimi primi,

Mutio.	Muciano.
Cornelio Celſo.	Cælio, Celſo.
Menandro comico.	Menandro comœdo.
Salluſtio, Dionyſio.	Salluſtio Dionyſio.

In Indice libri tricesimi tertii.

Diagora Botryenſe.	Diagora, Botrye.

In Indice libri tricesimi quinti.

Demane, Mneſicle.	Democle, Mneſide.

In Indice libri tricesimi sexti.

Praxitele.	Pasitele.
Bucorida.	Butorida.
Democrito.	Demetrio.

In Indice libri tricesimi septimi.

Philomene.	Philemone.
Democrate.	Demostrato.
Xenotimo.	Zenothemi.
Zactalia.	Zachalia.

LIBRO SECUNDO.

Etiam in uno.	Ut jam in uno, *ex mss.*	*Sect.* 1.
Sensum aurium facile excedens.	Sensum aurium excedens.	*Sect.* 3.
An dulci quidem.	An dulcis quidam.	
Tenerum argumentis indicatur.	Rerum argumentis indicatur.	
Medio super verticem circulo.	Medio per verticem circulo, *ex mss.*	
Vi sua quæque consistere.	In suo quæque consistere, *ex mss.*	*Sect.* 4.
Hic reliqua sidera occultat : hic vices &c.	Hic reliqua sidera occultat, illustrat : hic vices &c.	
Ut portionibus quisquis coleret.	Ut portionibus coleret quisque, *ex mss.*	*Sect.* 5.
Ara & malæ Fortunæ.	Et ara malæ Fortunæ, *ex mss.*	
Quædam & animalia etiam, aliqua & obscena.	Quadam animalia, & aliqua etiam obscena, *ex mss. Forte, & aliqua etiam obscena.*	
Atricolores.	Atri coloris.	
Monstra quoque colunt, damnant.	Monstra quoque, quæ colunt, damnant, *ex mss.*	
Nisi jubentibus sacris.	Nisi juvantibus sacris, *ex mss.*	
Mortalis sit ille quoque siderum fulgor.	Mortalis sit ibi quoque siderum fulgor, *ex mss.*	*Sect.* 6.
Igneam vim abundantia reddunt.	Ignea vi abundantiam reddunt, *ex mss.*	
Et modo curvata in cornua, modo æqua &c.	Et modo curvata in cornua facies, modo æqua &c. *ex mss.*	
Solis fulgore eam ut reliqua sidera tegi.	Solis fulgore reliqua siderum regi, *ex mss.*	
Talis figura semper in mucronem deficiat.	Talis figura semper mucrone deficiat, *ex mss.*	*Sect.* 7.
Certior ex utroque vastitas Solis.	Tertia ex utraque vastitas Solis, *ex mss.*	*Sect.* 8.
Et quod montem Idam.	Nec quod montem Idam, *ex mss.*	
Post ejus utriusque sideris cursum.	Post eos utriusque sideris cursum, *ex mss.*	*Sect.* 9.
In defectibus stellarum scelera.	In defectibus scelera, *ex mss.*	
Nec tamen cum fiant superne.	Nec tamen cum superne fiunt, *ex mss.*	*Sect.* 10.
Eandem bis in triginta diebus.	Eundem bis in triginta diebus.	
Nam ut XII. diebus.	Nam ut XV. diebus.	
Vespasianis, patre III filio iterum Coss.	Vespasianis, patre IV. filio iterum Coss.	
Cum æque diu ac noctu luceant.	Cum æque ac noctu luceant, *ex mss.*	*Sect.* 11.
Defectibus Solis.	Defectu Solis, *ex mss.*	
Supra Solem dicimus sitas.	Supra Solem diximus sitas, *ex mss.*	*Sect.* 12.
Radiorum ejus contactu teguntur.	Radiorum ejus contactu reguntur.	

	Itemque in centum viginti.	Iterumque in centum viginti, *ex mss.*
	Quam ut deprehendi possit.	Quam ut deprehendi possint, *ex mss.*
Sect. 13.	Non quod accelerent.	Non quia accelerent, *ex mss.*
	Sol Arietis XXIX.	Sol Arietis XIX.
	Venus Piscium XVI.	Venus Piscium XXVII.
	Luna Tauri IV.	Luna Tauri III.
	Stellæ, quæ diximus, errantes feruntur.	Stellæ, quas diximus, feruntur, *ex mss.*
	Saturni duas, ut Sol.	Saturni duabus, ut Sol.
	In exortibus matutibus etiam numerum augeri.	In exortibus matutinis etiamnum augeri, *ex mss.*
	In eo primum abitu.	In eo primum habitu.
	Toto Sole adverso	Toto Sole averso, *ex mss.*
	Statione secundas agente.	Stationes secundas augente, *ex mss.*
Sect. 14.	Primum igitur dicatur, cum sint diversæ stellæ, cur Veneris stella.	Primum igitur dicatur, cur Veneris stella.
	Motumque minuere ab exortu matutino	Motumque minuere ab exortu vespertino, *ex mss.*
	Veneris quindecim & pluribus subit.	Veneris quindecies pluribus subit, *ex mss.*
Sect. 15.	Aut cum plurimum XVII.	Aut cum plurimum XVIII. *ex mss.*
Sect. 16.	Hebetante cetera inflexos &c.	Hebetante cetero inflexos &c. *ex mss.*
Sect. 20.	Saturnum Dorio moveri, Mercurium phthongo.	Saturnum Dorio moveri phthongo.
Sect. 22.	In mucronem fastigiatas.	In mucronem fastigatas, *ex mss.*
	Pithetes.	Pitheus.
	Juba aliqua circumdati.	Nube aliqua circumdati, *ex mss.*
	Urbis anno CCCXCVIII.	Urbis anno CCCCVIII.
	Longissimum, LXXX.	Longissimum, CLXXX.
Sect. 24	Stellas ac sidera ad normam expangere.	Stellas ac sidera ad nomen expungere.
	Qui rationem eam caperet	Qui cretionem eam caperet.
Sect. 27.	Fit & sanguinea species, & .... incendium.	Fit sanguinea specie .... incendium.
	Olympiadis CVII. anno III.	Olympiadis CVII. anno IV.
Sect. 28.	Seu specie coronæ.	Ceu spiceæ coronæ.
Sect. 29.	L. Portio, M. Acilio.	C. Porcio, M'. Acilio.
Sect. 33.	C. Cœlio.	C. Cæcilio
Sect. 35.	Seu nubilo diei.	Ceu nubilo die, *ex mss.*
	Vidit hoc Licinius Syllanus.	Vidit hoc Silanus.
Sect. 38.	Hactenus de ipso mundo	Hactenus de mundo ipso, *ex mss.*
	Immenso rerum quasi globo tendit.	Immenso rerum causas globo ostendit, *ex mss.*
Sect. 39.	Ergo ut Solis natura.	Ut Solis ergo natura, *ex mss.*
Sect. 41.	Folia solstitio circumagunt.	Solstitio folia circumagunt, *ex mss.*
Sect. 42.	Fumidam exhalare caliginem.	Fumidam exhalari caliginem, *ex mss.*
Sect. 44.	Ex arido siccoque halitu terræ.	Ex arido siccoque anhelitu terræ.
	Ventus non aliud intelligatur, quam fluctus aëris.	Ventus non aliud intelligatur, quam fluxus aëris.
	E fluminibus ac nivibus, & e mari videmus.	E fluminibus, ac sinubus, & e mari videmus.
	Scindunt inæqualiter inde resultantem aëra, quæ causa etiam voces multis in locis reciprocas facit. CAP. XLV. Sine fine ventos generant jam quidam & specus, &c.	Scindentes inæqualitate ideo resultantem aëra, (quæ causa etiam voces, multis in locis reciprocas facit sine fine,) ventos generant. Jam quidam & specus &c.

Qui non aura, non procella maris, sed appellatione quoque ipsa venti sunt.	Qui non aura, non procella, sed mares appellatione quoque ipsa venti sunt, *ex mss.*	*Sect.* 45.
Qui sive assiduo mundi incitu.	Sive assiduo mundi incitatu, *ex mss.*	
Palam est illud quoque.	Palam est illos quoque.	
Namque mores hominum senuere.	Mores hominum senuere, *ex mss.*	
Aparctias dicti, & Boreas.	Aparctias & Boreas dicti, *ex mss.*	*Sect.* 46.
Itemque Cæcian, media inter Aquilonem & exortum æquinoctialem. Ab ortu solstitiali Phœnicean, media regione inter ortum brumalem & meridiem.	Itemque Cæcian, media inter Aquilonem & exortum æquinoctialem, ab ortu solstitiali. Phœnicem, media regione &c.	
Ad VII. Calendas Martii.	A. d. VIII. Calendas Martii.	*Sect.* 47.
Uno & LXX. die post brumam.	Uno & LX. die post brumam.	
Perflant diebus quadraginta, quos Etesias vocant.	Perflant his diebus, quos Etesias appellant.	
Molliri eis creditur Solis vapor.	Mollire eos creditur Solis vapor.	
Hoc est Aquilonis hiberni.	Hic est Aquilonis hiberni, *ex mss.*	
Nec tamen sævitia tempestatum concludit mare.	Nec tamen sævitia tempestatum cludit mare, *ex mss.*	
Si late siccam ruperint nubem.	Si late siccam rupere nubem, *ex mss.*	*Sect.* 49.
Et quo stridor a fragore.	Quomodo stridor a fragore, *ex mss.*	*Sect.* 50.
In longam veluti fistulam.	In longum veluti fistula, *ex mss.*	
Raras admodum, tenuesque & infirmas densantur in nubes.	Raro admodum, tenuesque densantur in nubes, *ex mss.*	*Sect.* 51.
Argumentum evidens est, quod .... habeant ictus.	Argumentum evidens, quod .... habent ictus, *ex mss.*	*Sect.* 53.
Non inferni ictus.	Non inferi ictus.	
Sive ab ictu resiliat... remeet.	Sive ab ictu resilit .... remeat, *ex mss.*	*Sect.* 55.
In eo respectu.	In eo aspectu, *ex mss.*	
Itaque perplurimum refert.	Itaque plurimum refert, *ex mss.*	
Homo, nisi convertatur, vi percussus non exspirat.	Homo, nisi convertatur in percussas, non exspirat, *ex mss.*	
Frigidiora reliquo corpore sunt.	Frigidiora sunt reliquo corpore, *ex mss.*	*Sect.* 56.
Armiger hujus teli.	Armigera hujus teli.	
M. Acilio.	M' Acilio.	*Sect.* 57.
Et sæpe alias carne, sicut &c.	Et sæpe alias: carne, sicut &c.	
L. Volumnio.	P. Volumnio.	
Effigies quæ pluerat.	Effigies quæ pluit, *ex mss.*	
Aruspices cavenda præmonuerunt superna vulnera.	Aruspices præmonuerunt superna vulnera, *ex mss.*	
Crebrosque.	Crebroque.	
Majore vi ignis.	Majore igne, *ex mss.*	*Sect.* 58.
Occidente, vel oriente.	Oriente, aut occidente, *ex mss.*	*Sect.* 60.
Quasdam proprietates cæli quibusdam locis esse.	Quasdam proprietates quibusdam locis esse, *ex mss.*	*Sect.* 62.
Nullo magis sacramento.	Nullo magis sacra merito.	*Sect.* 63.
Ne in tædio vitæ diræ famis mors, terræ meritis alienissima.	Ne in tædio vitæ, fames, mors terræ meritis alienissima.	
Et ut verum fateamur.	Verum fateamur, *ex mss.*	
Nos enim & ferro.	Non enim & ferro.	
Quasi non ad delicias quasque, non ad contumelias serviat homini.	Quas non ad delicias, quasque non ad contumelias servit homini, *ex mss.*	
Et tamen quæ summa patitur atque extrema cute, tolerabilia videantur.	Nisi tamen quæ summa patiatur atque extrema cute, tolerabilia videantur, *ex mss.*	

	Nonne inter serpentes.	Non inter serpentes, *ex mss.*
	Placatiore tamen Dea ob hoc utimur, quod.	Placatiore tamen Dea ob hoc, quod, *ex mss.*
	Tanquam non & ratio præsto sit.	Tanquam non ratio præsto sit, *ex mss.*
Sect. 65.	Mutuo complexu jungerentur.	Mutuo implexu jungerentur, *ex mss.*
Sect. 67.	Ubi vis humoris superet.	Ubi humoris vis superet, *ex mss.*
	C. Afranii.	L. Afranii.
	Propter incendium sideris.	Propter incendium siderum.
Sect. 68.	Idem interfusus .... dispescit. Quantum terrarum occupet, computetur etiam nunc mensura tot fluminum, &c.	Idem interfusus ... dispescit, quantum terrarum occupat? Computetur etiam-nunc &c. *ex mss.*
	Hic tumultuatur humanum genus.	Hic tumultuamur hominum genus, *ex mss.*
Sect. 72.	Vipsanio & Fonteïo.	Vipstano & Fonteïo.
	Neque alias, quam in medio sitis, ... quæ nunc in omni parte.	Nam æque aliis quam in medio sitis, quæ nunc non in omni parte, *ex mss.*
Sect. 74.	In oppido Ancone superest quinta trigesima. In parte Italiæ, quæ Venetia appellatur, &c.	In oppido Ancone superest quinta. Decima in parte Italiæ, quæ Venetia appellatur, &c.
Sect. 75.	Rursus in Meroë insula, quæ est caput gentis Æthiopum.	Rursus in Meroë, (insula hæc caputque gentis Æthiopum,) &c. *ex mss.*
	In eadem India Patales.	In eadem India Patalis, *ex mss.*
Sect. 80.	Truces vero ex cæli rigore, has & illas mobilitate habentes.	Truces vero ex cæli rigore has, illas mobilitate hebetes.
Sect. 81.	Pherecydis Pythagoræ doctoris.	Pherecydi Pythagoræ doctori, *ex mss.*
	Nisi post ventos, conditos scilicet in venas & cavernas ejus occulto afflatu.	Nisi post ventos, condito scilicet in venas & cava ejus occulta flatu, *ex mss.*
Sect. 82.	Alibi adverso fluminum cursu.	Alibi averso fluminum cursu.
	Nec montosa.	Nec montuosa.
Sect. 83.	Non impavidæ sedent.	Non impavidæ sedentes, *ex mss.*
Sect. 84.	Præconceptum enim spiritum.	Conceptum enim spiritum, *ex mss.*
	Postesque alterno pulsu renitentes.	Postesque alterno spiritu renitente, *ex mss.*
Sect. 85.	Ipsi terræ Italiæ.	Terræ ipsi Italiæ, *ex mss.*
Sect. 86.	Aut residentis sinu recepti.	Ac terræ sidentis sinu recepti, *ex mss.*
	Sed par aut majus ostentum.	Sed par aut majus ostento, *ex mss.*
Sect. 89.	M. Junio Syllano.	M. Junio Silano, *ex mss.*
	M. D. passuum una.	M M. D. passuum una.
	Olympiadis CXLIII.	Olympiadis CLXIII.
Sect. 93.	Ipsa se condens terra.	Ipsa se comest terra, *ex mss.*
Sect. 94.	In Bœotia & Eleusina.	In Bœotia Eleusina.
Sect. 95.	Quid possit aliud causæ efferre.	Quid possit aliud causæ afferre.
Sect. 96.	Mutiensi.	Mutinensi, *ex mss.*
Sect. 97.	In cujus quandam aream.	In cujus quandam aram.
Sect. 98.	In agro Ardano.	In agro Arpano, *ex mss.*
	Ad aras Murtias.	Ad aras Mucias.
Sect. 99.	Se sorbentes.	Se resorbentes, *ex mss.*
	Pleniore ab ea exundant.	Pleniores ab ea exundant, *ex mss.*
	In coïtu Solis pares. Plane eadem Aquilonia.	In coïtu Solis pares plenæ. Eadem Aquilonia, &c.
Sect. 102.	Spiritum sidus Lunæ existimari.	Spiritûs sidus Lunam existimari.
	Sed & sanguine hominem.	Sed & sanguinem hominum.
Sect. 104.	Misceatur illi sine vapore .... natura medicatis aquas inficiat.	Misceatur illi vapore ... natura sicut medicatas aquas inficiat, *ex mss.*
Sect. 106.	In flumine Silaro.	In Silaro, *ex mss.*

Jovis Hammonis fons interdiu frigidus.	Jovis Hammonis stagnum interdiu frigidum.	
Neminia appellatus.	Neminie appellatus, *ex mss.*	
Dios Tecnosia.	Διὸς Θεοδοσία.	
Item in Beroso.	Item in Libroso.	
In Sydonia insula.	In Cydonea insula.	
Thyrreum lapidem.	Scyrium lapidem.	
Flammarum globus eructet.	Flammarum globo eructet, *ex mss.*	
Tactus sequitur fugientes.	Tactu sequitur fugientes, *ex mss.*	*Sect.* 108.
Circa Babyloniam, & in Austagenis.	Circa Babylonem, & in Astacenis, *ex mss.*	*Sect.* 109.
Et Cæstia gente confinio Persidis.	Et Sittacene, confinio Persidis.	*Sect.* 110.
Octuagies quinquies centena LXX. octo.	Octuagies quinquies centena LX. octo.	*Sect.* 112.
Frons procurrit Hispaniæ, DCCCXCI.	Frons procurrit Hispaniæ, CCCCXCI.	
Tricies quater centena, quinquaginta M.	Vicies semel centena, & tria mill.	
Gades, XIV.	Gades, XII.	
LXXVIII. mill. pass.	LXVIII. mill. pass.	
Quinquagies centena M. pass. & XXI.	Quinquagies semel centena M. pass. & LXIX.	
Mazaca, CC. M. XLIV.	Mazaca, CCCXIX. mill.	
Ephesum, CCCC. M. pass. XCVIII.	Ephesum, CCCCXV. mill.	
Isthmum, CCXII. M.	Isthmum, CCXII. M. D.	
Deinde terra & Laconico mari.	Inde terra & Lechaïco mari.	
Patras Peloponnesi, ducenta duo M. D.	Patras Peloponnesi, XC. mill.	
Leucadem, LXXXVI.	Leucadem, LXXXVII.	
Brundisium, LXXXVI.	Brundisium, LXXXVII.	
Cincomagum .... DXVIII.	Scincomagum ... DXVIIII.	
Illiberim, DLVI.	Illiberim, DCCCCXXVII.	
Hispaniæ oram, CCCXXXII.	Hispaniæ oram, CCCXXXI.	
Artemidori ratione efficit LXXXVI. centena LXXXV.	Artemidori ratione efficit LXXXIX. centena XXXXV.	
Colligitur, LIV. centena LXII.	Colligitur XLIV. centena LXXXX.	
Ad Meroën, CCCCL.	Ad Meroën, decies centena millia.	
Rhodum, DLXXXIII.	Rhodum, DLXIII.	
Gnidum, LXXXIV.	Gnidum, LXXXVII.	
Chium, LXXXIV.	Chium, LXXXXIV.	
Tenedon, XXVIII.	Tenedon, XLIV.	
Quam cunctis probari video.	Quem cunctis probari video, *ex mss.*	
Ita subtili computatione.	Ita subtili argumentatione, *ex mss.*	
LV. millia stadia.	LII. millia stadiorum.	
Stadia VII. millia.	Stadia XII. millia, *rectius*, *ex mss.* R. I. 2. stadiorum.	*Sect.* 113.
Nonagesimam sextam millesimam totius mundi partem.	Nonagesimam sextam totius mundi partem, *ex mss.*	

LIBRO TERTIO.

Turannio Graccula.	Turranio Gracili, *ex mss.*	*Sect.* 1.
Ubi minimum, VII. M.	Ubi minus, VII. M.	
Sed in quatuor præcipue sinus.	Sed in quatuor præcipuos sinus, *ex mss.*	
In iis coloniæ VIII.	In iis coloniæ VIIII.	*Sect.* 3.
Fœdere, II.	Fœdere, III.	
Stipendiaria CCX.	Stipendiaria, CXX.	
Oppidum Ossonoba, Lusturia cognominatum.	Oppidum Onoba, Æstuaria cognominatum.	

	Item Salduba oppidum, Suel Malacha cum fluvio.	Item Salduba : oppidum Suel : Malaca cum fluvio.
	Quem Tader fluvius.	Juxta quem Tader.
	Virgao quæ Alba.	Urgao, quæ Alba.
	Singilia, Hegua.	Singili, Attegua.
	Tucci vetus.	Tuati vetus.
	Omnia Baſtitaniæ vergentis ad mare. Conventus vero Cordubenſis circa flumen ipſum Oſſigi.	Omnia Baſtitaniæ vergentis ad mare, conventus vero Cordubenſis. Circa flumen ipſum, Oſſigi.
	Colonia Patricia cognominata.	Colonia Patriciæ cognomine, *ex mſſ.*
	Carbulo.	Carbula.
	Celtica, Axatiara, Arruci, Menoba.	Celti, Arva, Canama, Evia.
	Ilipa cognomine Italica.	Ilipa cognomine Ilia, Italica.
	Vergentum, quod Julii genitor, Hippo Caurasiarum.	Vergentum, quod Julii Genius : Orippo, Caura, Siarum.
	Nebriſſa, cognomine Veneria, & Colobona, coloniæ. Aſta &c.	Nebriſſa cognomine Veneria, & Colobona. Coloniæ : Aſta &c.
	Seria quæ dicitur Fama Julia : Vertobrige, Concordia Julia : Segede, Reſtituta Julia : Contributa Julia &c.	Seriæ adjicitur Fama Julia : Nertobrigæ, Concordia Julia : Segidæ, Reſtituta Julia : Contributæ, Julia, &c.
	Regiones Oſintigi, Siſaponem.	Regionis Oſintiadis Siſaponem.
	Læpia, Ulia, Cariſa.	Regia Cariſſa.
	Andoriſippo. Longitudinem univerſam ejus.	Andoriſæ. Porro longitudinem univerſam ejus.
	M. Agrippa CCCCLXV.	M. Agrippa, CCCCLXXV. *ex mſſ.*
	Gades, CCCCLXXV. M.	Gades, CCL. M.
	Maritima ora XXII. M.	Maritima ora XXV. M. *ex mſſ.*
	Urbi ſpectandum.	Orbi ſpectandum.
Sect. 4.	In Pyrenæo DCCCXLVI.	In Pyrenæo DCCCLXXVI.
	Præter civitates contributas aliis, provincia ipſa CCXCIV. continet oppida. In iis colonias XII.	Præter civitates contributas aliis CCXCIV. provincia ipſa continet oppida CLXXIX. In iis colonias XII.
	Latinorum veterum XVII.	Latinorum veterum XVIII. *ex mſſ.*
	Stipendiaria CXXXVI.	Stipendiaria CXXXV. *ex mſſ.*
	Arrebaci.	Arevaci.
	Regio Mauritania.	Regio Mavitania.
	Flumen Idubeda.	Flumen Uduba.
	CCCCL. M. paſſ. fluens.	Per CCCCL. M. paſſ. fluens.
	Auſetani, Itani, Lacetani.	Auſetani, Lacetani.
	Diſceptant populi XLIV.	Diſceptant populi XLIII. *ex mſſ.*
	Sedetani, Gerundenſes.	Edetani, Gerundenſes.
	Bætulonenſes.	Bæculonenſes.
	Regionis Sedetaniæ.	Regionis Edetaniæ.
	Ilumberitanos.	Lumberitanos.
	Vibienſes.	Lubienſes.
	Populi LXII.	Populi LXV.
	Babanenſes.	Alabanenſes.
	In Cantabricis IV. populis.	In Cantabricis VII. populis, *ex mſſ.*
	Aſturum XII. populi.	Aſturum XXII. populi, *ex mſſ.*
	Giguri, Peſici.	Cigurri, Pæſici.
	Vibali, Celerini, Gallæci, Æqueſilici.	Bibali, Cælerini, Gallæci, Hequæſi, Limici.
Sect. 5.	Araris, Liria.	Arauris, Liria.
	Torrentem Iſaram, & Druentiam.	Torrentes Iſaram & Druentiam.

Ultra, fossa ex Rhodano C. Marii opere & nomine. Insigne stagnum: Astromela, oppidum maritima Avaticornm.	Ultra, fossæ ex Rhodano C. Marii opere & nomine insignes. Stagnum Mastramela: oppidum, Maritima Avaticorum.	
Promontorium Citharista, portus.	Promontorium Zao, Citharista portus.	
Ex Alpium monte Acema.	Ex Alpium monte Cema, *ex mss.*	
Aquæ Sextiæ Salyorum.	Aquæ Sextiæ Salluviorum.	
Alebeceriorum Apollinarium.	Alebece Reïorum Apollinarium.	
Bormannico, Marcina, Cabellio, Carcasum, Volcarum Tectosagum.	Bormanni, Comacina, Cabellio, Carcasum Volcarum Tectosagum.	
Camboleсti.	Camboleсtri', *ex mss.*	
Tolosani Tectosagum. Aquitaniæ contermini Tascodunitari, Cononienses.	Tolosani Tectosagum, Aquitaniæ contermini: Tasconi, Tarusconienses.	
Vasco & Lucus.	Vasio, & Lucus.	
Ebroduntios.	Bodionticos.	
Alpium pæne lunatis jugis in maria excurrit Italia.	Ab Alpium fine, lunatis jugis in maria excurrit Italia, *ex mss.* &c.	*Sect. 6.*
Umbri, Thusci.	Umbri, Etrusci, *ex mss.*	
Jam vero tanta ea vitalis &c.	Jam vero tota ea vitalis &c. *ex mss.*	
Haud ullo loco CC.	Haud ullo inde loco CCC.	
Ut auctor affirmat Varro.	Ut auctor est M. Varro, *ex mss.*	
A Corcyra.	A Corsica.	
Fluvius Padus.	Fluvius Pado.	*Sect. 7.*
Sallyi, Deceates.	Salluvii, Deciates.	
Tigulia, intus Segesta Tiguliorum.	Tigulia intus: Segesta Tiguliorum.	
Sive Atintanis.	Sive a Teutanis.	*Sect. 8.*
Fluentini.	Florentini.	
Sudertani.	Subertani.	
Volaterrani cognomine Etrusci.	Volaterrani, Volcentini cognomine Etrusci.	
Unde nomen modo Latii.	Unde nomen Latii, *ex mss.*	*Sect. 9.*
Urbis nostræ CCCCLX.	Urbis nostræ CCCCXL.	
Adnexum insulæ. Post eum annum accessit Italiæ aliud miraculum.	Adnexum insulæ, post eum annum accessit Italiæ. Aliud miraculum.	
XXIII. urbium.	XXXIII. urbium, *ex mss.*	
Hormiæ dictum.	Hormiæ prius olim dictum, *ex mss.*	
Glanico appellato.	Glani appellato, *ex mss.*	
Obtenduntur agri.	Protenduntur agri, *ex mss.*	
In delicias alicæ politur messis.	In delicias alicæ populatur messis.	
Haud procul spectante.	Haud procul aspectante.	
Asulani.	Affilani.	
Capitulum, Cernetum, Cernetani.	Capitulum Hernicûm, Cereatini.	
Foropopulienses. Ex Falerno, Frusinates.	Foropopulienses, ex Falerno: Frusinates.	
Interamnates, Succasani qui & Lirinates.	Interamnates Succasini, qui & Lirinates.	
Ad diem XII Cal. Januarii.	A. d. XII. Cal Januarii.	
Anno conditæ DCCCXXVIII.	Anno conditæ DCCCXXVI. *ex mss.*	
Ejusdem spatii mensura currente.	Ejusdem spatium, mensura currente, *ex mss.*	
Ita ut duodecim portæ semel numerentur.	Ita ut duodecim semel numerentur, *ex mss.*	
Collatia, Amiternum.	Collatia, Amitinum, *ex mss.*	

	Vicellenses.	Vitellenses.
	Cn. Pompeïum & L. Carbonem Coss.	Cn. Pompeïum & L. Catonem Coss.
	Nunc in villas abiit.	Nunc in villam abiit. *ex mss.*
Sect. 10.	Flumen Melphes.	Flumen Melpes, *ex mss.*
	Oppidum Consentia. Intus in peninsula fluuius Acheron.	Oppidum Consentia, intus. In peninsula fluvius Acheron.
	Medua.	Medma.
Sect. XI.	Et fœderatum Bochri fuit.	Et fœderatum Bocchorum fuit.
	Longitudine LX. M.	Longitudine XL. M.
	Nec cuniculos Ebusus gignit.	Cuniculos Ebusus gignit, *ex mss.*
Sect. 12.	Et parvæ, Mænaria, Columbaria.	Et Barpana, Mænaria, Columbaria.
	A Populonia decem.	A Populonio decem.
	Planasia, XXXVIIII.	Planasia, XXXVIII. *ex mss.*
	A figlinis doliariorum.	A figlinis doliorum, *ex mss.*
Sect. 13.	Sardinia minus VIIII. millibus.	Sardinia minus VIII. millibus.
	Ab occidente DLXX.	Ab occidente, CLXXV.
	A meridie LXXIV.	A meridie, LXXVII.
	A septentrione CXXII.	A septentrione CXXV.
	Circuitu LLX.	Circuitu DLXV.
	A Sulsensi.	A Sulcensi.
	Oppidorum XIV.	Oppidorum XVIII. *ex mss.*
	Ulyssis specula.	Ab Ulyssis specula.
Sect. 14.	Mari avulsa XII. M.	Mari avulsa XV. M. *ex mss.*
	Pachynum in Græciam, CXLIV. M.	Pachynum in Græciam, CCCCXL. M.
	A Caralitano Sardiniæ CXX. M.	A Caralitano Sardiniæ CXC. M.
	Pachynum CLXVI. M.	Pachynum CLXXXVI.
	Coloniæ ibi, urbes ac civitates LXXII.	Coloniæ ibi V. Urbes ac civitates, LXIII.
	Colonia Catana.	Colonia Catina.
	Amnes, Atys, & Hypsa.	Amnes : Achates, Mazara, Hypsa.
	Citarii, Cacirini.	Cetarini, Cacyrini.
	Ecestienses.	Echetlienses.
	Erycnii.	Erycini.
	Ennenses.	Hennenses.
	Mutyenses.	Mutycenses.
	Metaui amnis, XII.	Metauri amnis, XXV. *ex mss.*
	A nostris Vulcani.	A nostris Vulcaniæ, *ex mss.*
	Ibi regnabat.	Ibi regnavit, *ex mss.*
	Abest XII. M. pass. ab Italia.	Abest XXV. M. pass. ab Italia.
Sect. 15.	Patet LXXXII.	Patet LXXXVI.
	Plerique LXXII.	Plerique LXXV. *ex mss.*
	Dein sinus, & Scylacium.	Dein sinus Scyllaceus : & Scylacium, *ex mss.*
	Cæcinos.	Carcines.
	Mons Alibanus.	Mons Clibanus.
	Ipsam a Caulone.	Ipsum a Caulone, *ex mss.*
	Oppidum Thurium.	Oppidum Thurii, *ex mss.*
	Masuentum.	Casuentum, *ex mss.*
	Atinates.	Atenates.
Sect. 16.	A Peucetio Oenotri fratre. In Salentino agro inter promontoria &c.	A Peucetio Oenotri fratre, in Salentino agro. Inter promontoria &c.
	Cessapia.	Messapia, *ex mss.*
	In ora vero Senonum Gallipolis.	In ora vero, Senum, Callipolis.
	Anxa LXII.	Anxa LXXV. *ex mss.*
	Ex adverso Apolloniæ oppidi.	Ex adverso Apolloniatûm oppidum, *ex mss.*

Aliæ impediere curæ.	Aliæ impedivere curæ ; *ex mſſ.*	
Statio militum Lupia.	Statio Miltopæ, Lupia.	
Sicuti longiore.	Sic utique longiore, *ex mſſ.*	
Barion, ante Iapyx a Dædali filio, a quo & Iapygia. Amnes, Pactius.	Barium. Amnes : Iapyx a Dedali filio rege, a quo & Iapygia : Pactius.	
Itemque Larinum, Aliternia.	Itemque Larinatum Cliternia.	
Æculani.	Auſeculani, *ex mſſ.*	
Deculani.	Æculani, *ex mſſ.*	
Hordonienſes.	Herdonienſes.	
Metinates, ex Gargano Mateolani, Neritini, Matini, Robuſtini.	Merinates, ex Gargano : Mateolani, Netini, Rubuſtini.	
Brumbeſtini.	Grumbeſtini.	
Palionenſes.	Paltonenſes, *ex mſſ.*	
Lucentes.	Lucenſes, *ex mſſ.*	*Sect.* 17.
Sepinates.	Sæpinates.	
Acedici.	Cædici, *ex mſſ.*	
Flumina Albula, Suinum, Helvinum, quo finitur Prætutiana regio.	Flumen Albula : Teruium, quo finitur Prætutiana regio.	*Sect.* 18.
Aſculum, Piceni nobiliſſima. Intus Novana. In ora Cluana.	Aſculum, Piceni nobiliſſima, intus Novana, in ora : Cluana, &c.	
Triacenſes.	Treïenſes.	
Urbs Salvia, Pollentini.	Urbe Salvia Pollentini.	
Forobremitiani.	Forobrentani, *ex mſſ.*	*Sect.* 19.
Iguini.	Iguvini.	
Mevanienſes.	Mevaniolenſes.	
Suarrani.	Suaſani.	
Cognomine Tibertini.	Cognomine Tiberini.	
Vettionenſes.	Vettonenſes.	
Suriates.	Curiates, *ex mſſ.*	
Ancona, C I I.	Ancona, C V. *ex mſſ.*	*Sect.* 20.
Saltuſque Galliani.	Salteſque Galliani.	
Umbranates.	Urbanates, *ex mſſ.*	
In cacumen elati.	In cacumen Alpium elati.	
Agris, quam navigiis torrentior.	Agris quamvis torrentior.	
Sturam, Morgum.	Sturam, Orgum.	
Altinumque C X X.	Altinumque per C X X. *ex mſſ.*	
Quæ pades Gallice vocetur, Padum hoc nomen accepiſſe.	Quales Gallice vocentur Padi, hoc nomen accepiſſe, *ex mſſ.*	
Alpium fauces.	Alpium fores, *ex mſſ.*	*Sect.* 21.
Sibyllinis libris a Populo Romano condi juſſum.	Sibyllinis a Populo Romano conditum juſſis, *ex mſſ.*	
Eporedicas.	Eporedias, *ex mſſ.*	
Fortunatius ſitos.	Fortunatius ſitum, *ex mſſ.*	
Venetia, cujus fluvius Silis.	Cujus Venetia : fluvius Silis.	*Sect.* 22.
Montibus Tauriſanis.	Montibus Tarviſanis.	
Aquileïam colouiam X I I.	Aquileïam coloniam X V. *ex mſſ.*	
Italiæ auctus terminus.	Auctæ Italiæ terminus, *ex mſſ.*	
Cognominatam tradunt a flumine.	Cognominatam a flumine, *ex mſſ.*	
Eidemque Iſtro ex adverſo Padi fauces.	Eodemque Iſtro, adverſum Padi fauces, *ex mſſ.*	
Nepos Cornelius etiam.	Nepos etiam, *ex mſſ.*	
Dein Sao.	Dein Savo, *ex mſſ.*	
Circuitum vero C X X I I.	Circuitum vero C X X V. *ex mſſ.*	*Sect.* 23.
Ad Titium flumen ſtad. CC.	Ad Titium flumen ſtad. M. *ex mſſ.*	

	Trajectus CXX.	Trajectus CXXX. *ex mss.*
	Et Bernenses.	Et Berunenses.
	Alutrienses.	Alutrenses, *ex mss.*
	Flamonienses, Vannienses.	Flamonienses Vannienses.
	Venidates.	Nedinates.
	Varuani.	Varbari, *ex mss.*
	Palsicium.	Palsatum, *ex mss.*
	A M. Claudio Marcello.	A Claudio Marcello, *ex mss.*
	In hac regione & X.	In hac regione & XI.
	Exceptos reddunt.	Acceptos reddunt, *ex mss.*
	Alpes in longitudinem X. pass.	Alpes in longitudinem X̄. pass.
	Arsiam, DCCII.	Arsiam, DCCLXV. *ex mss.*
Sect. 24.	Catili.	Catali, *ex mss.*
	Tauricæ gentis.	Tauriscæ gentis, *ex mss.*
	Præustis intra sinus Alpium nive membris.	Præustis in transitu Alpium nive membris, *ex mss.*
	Ejusdem & Graïos fuisse, positos in transitu, Graïarum &c.	Ejusdem exercitus & Graïos fuisse, Graïarum &c. *ex mss.*
	Ceutrones.	Centrones.
	IMP. XIII. TRIB POT. S. P. Q. R.	IMP. XIIII. TRIB. POT. XVII. S. P. Q. R. *ex mss.*
	Camuni, Vennonetes.	Camuni, Venostes, Vennonetes, *ex mss.*
	Naunes.	Genaunes.
	Virucinates.	Rucinates.
	Abisontes.	Ambisontes.
	Salasi.	Salassi.
	Ebroduntii.	Brodiontii.
	L. Æmilio Paulo.	L. Æmilio Papo.
Sect. 25.	Dudini.	Buni.
	Stulpinos.	Stlupinos.
	Albonenses.	Olbonenses.
	Varubarini.	Varvarini.
	Fulsinates.	Fertinates.
	Flavona.	Flanona, *ex mss.*
	Ænona civitas, Pausinus flumen, Tedanium, quo finitur Iapydia.	Ænona civitas Pasini : Flumen Tedanium, quo finitur Iapydia.
	Arba, Tragurium, Issa, Pharos, Paros ante : Crexa.	Arba, Crexa, *ex mss.*
Sect. 26.	Ab Jadera CCXXII.	Ab Jadera CXII. *ex mss.*
	In decurias CCCLXXII.	In decurias CCCLXXXII. *ex mss.*
	Burnum, Mandetrium.	Burnum, Andetrium.
	A Salona LXXII.	A Salona LXXXII. *ex mss.*
	Desitiates.	Dæsitiates.
	Melcomani XXV.	Melcomani XXIV. *ex mss.*
	Oenei.	Ozuæi.
	Oppida civium Rom.	Ab Epidauro sunt oppida civium Rom. *ex mss.*
	A Dyrrhachio LXXVIIII.	A Dyrrachio LXXVIII. *ex mss.*
	VII. M. pass. a mari recedens.	IV. M. pass. a mari recedens, *ex mss.*
Sect. 27.	Viana, Æmonia.	Vianiomina.
Sect. 28.	In glandifera Pannoniæ.	Inde glandifera Pannoniæ.
	Sandrizetes.	Andizetes.
	Corneates, Aravisci.	Cornacates, (*ex mss.*) Eravisci.
	Calapis.	Colapis.

Valdanus.	Valdasus, *ex mss.*	
Trimachi.	Timachi.	
In eo duo maria.... Inferum, sive Ionium.	In eo duo maria.... Ionium.	*Sect.* 29.
Pullariæ.	Pullaria, *ex mss.*	*Sect.* 30.
Creteæ aliquot.	Grateæ aliquot.	
Contra Surium, bubus & capris laudata Brattia.	Contra Tragurium, Bavo: & capris laudata Brattia.	
Issa civium Romanorum reliqua, & cum oppido Pharia.	Issa civium Romanorum, & cum oppido Pharia, *ex mss.*	
Distat XXII. M.	Distat XXV. M. *ex mss.*	
XII. M. pass. ab ea III. Elaphites.	XV. M. pass. ab ea IV. Elaphites, *ex mss.*	

LIBRO QUARTO.

Ambracius sinus, faucibus.	Ambracius sinus, D. pass. faucibus.	*Sect.* 1.
Lacus Pandosia.	Locus Pandosia, *ex mss.*	
Chalcis, & mons est Taphiassus.	Chalcis mons, & Taphiassus.	*Sect.* 3.
Halysarna.	Halicyrna.	
Trichone.	Tithrone.	*Sect.* 4.
Peloponnesum contingat Hellas.	Peloponnesum contineat Hellas, *ex mss.*	*Sect.* 5.
Unde Cyllenen II. M.	Unde Cyllenen V. M. *ex mss.*	*Sect.* 6.
Asophis.	Asopis.	
XII. M. pass. Intus delubrum.	XII. M. passuum intus delubrum.	
Navigatur in oppida Aulos & Leprion.	Navigatur VI. pass. mill. prope oppida, Aulona, & Leprion.	
Promontorium Platanistus.	Promontorium Platanodes.	
Omnia autem Maleo promontorio includuntur.	Omnes autem Maleæ promontorio includuntur.	
Supra lacum Lernen.	Supra locum Lernen.	
Portus Cœnites.	Portus Schœnitas.	*Sect.* 9.
Tot sinus Peloponnensem oram.	Tot sinus Peloponnesi oram.	
Drymodis.	Drymodes.	
Catina.	Gortyna.	*Sect.* 10.
Bocalium.	Bucolium.	
Carmon.	Carnion.	
Melanæa.	Melænæ.	
Pellana.	Pallene.	
Pareatæ.	Paroreatæ.	
Ad oppidum Lechæum.	Ad oppidum Ægium.	
Per Arcadiam LXIII.	Per Arcadiam LXVIII.	
Cremyon.	Cremmyon.	*Sect.* XI.
Scironia saxa, III. M.	Scironia saxa, VI. M.	
Ab Isthmo LII.	Ab Isthmo LV.	
Amnis Ilissos.	Locus Ilissos.	
A Piræeo XLII.	A Piræeo XLV. *ex mss.*	
Doriscum promontorium.	Thoricos promontorium.	
Potamos, Brauron.	Potamos, Steria, Brauron.	
Epigranea.	Epicrane.	*Sect.* 12.
Adylisus.	Hadylius.	
Lamia & Anichia.	Larymna & Anchoa.	
Grephis.	Acræphia.	
Ocale, Elæon.	Ocalee, Heleon.	
Sçœnos.	Schœnos.	

	Hyreseon.	Hilesion.
	Opus, unde Opuntinus sinus.	Opus, unde & sinus Opuntius, *ex mss.*
Sect. 15.	Ab aliis Elmon.	Ab aliis Salmon.
	Cuneatis ante eos LXXV. urbibus.	Caveatis ante eos LXXV. urbibus.
	Accipit amnem Euroton.	Accipit amnem Orcon.
Sect. 16.	Castana.	Casthanæa.
	Rhisus, Erymne.	Rhizus, Erymnæ.
	Phylace, Potniæ. Epiri &c.	Phylace. Porro Epiri &c.
Sect. 17.	Mos sepelire reges.	Mos sepeliri reges, *ex mss.*
	Phina, Oloros.	Pydna, Aloros.
	Doberienses, Trienses.	Doberi, Æstræenses.
	Oppidum Chalastra &c.	Oppida, Chalastra &c. *ex mss.*
	Alchione, Levomne.	Halcyone, Leoomne, *ex mss.*
	Nissos, Brygion, Eleon, Mende.	Nyssos, Phinelon, Mendæ.
	Holophyxos sinus, Mecyberna.	Olophyxos. Sinus Mecybernæus.
	Phiscella . . . . Sitone.	Physcella . . . . Sithone.
Sect. 18.	Bisaltas usque.	Ad Bisaltas usque, *ex mss.*
	Diobesos.	Diobessos.
	Infundit Hebrum.	Fundit Hebrum, *ex mss.*
	Carbiletis.	Cabyletis.
	Botiæis . . . . Celetæ.	Bottiæis . . . Cœletæ.
	Getæ, Aoti.	Getæ, Aorsi.
	Oesima, Neapolis, Pastos.	Oesyma, Neapolis, Datos.
	Tinda . . . . Diceæ.	Tirida . . . . Dicæa.
	Porrectis muris.	Porrectus murus, *ex mss.*
	Namque Thracia.	Jamque Thracia.
	Quos Catizos barbari.	Catizos barbari, *ex mss.*
	Flumen Pamisus.	Flumen Panysus.
	Fuit oppidum Anthium.	Habuit oppidum Anthium, *ex mss.*
	Thynnias, Almedessos.	Thynias, Halmydessos.
	Agrippa adjecit XL.	Agrippa adjecit LX.
	Sinus Casthenes.	Sinus Sosthenes.
	Apro, XXXII. M.	Apro XXII. M.
	Quatuor illic inter se.	Quatuor inter se, *ex mss.*
	Latitudo CCCLXXXIII.	Latitudo CCLXXXIV.
	Inter Tenedum & Chium.	Inter Tenum & Chium.
	In medio mari exsiliens.	E medio mari exsiliens, *ex mss.*
	Quodcumque . . . Thraciam attingit.	Quacumque . . . . Thraciam attingit, *ex mss.*
Sect. 19.	Insulæ autem ex adverso Thesprotiæ, Corcyra, a Buthroto.	Insulæ autem ex adverso Thesprotiæ, a Buthroto, *ex mss.*
	Paxæ . . . Marate . . . Pytionia.	Paxœ . . . Marathe . . . Pythionia.
	Ante Leucadiam Sybota.	Ante Leucimnam Sybota.
	Utræque liberæ.	Utraque libera, *ex mss.*
	Crocylea, Paxos. Cephalenia &c.	Crocylea. A Paxo Cephalenia.
	XXII. millia abest.	XXV. millia abest, *ex mss.*
	Ab ea Itacha XII. M.	Ab ea Ithaca XV. M. *ex mss.*
	Epiropia.	Aperopia.
	A Piræeo . . . XII. M.	A Piræeo . . . XX. M. *ex mss.*
	Æglia autem.	Ægila autem.
Sect. 20.	Longitudine implet . . . circuitu.	Longitudinem implet . . . circuitum, *ex mss.*
	Elæa, Cysamum.	Etea, Cysamum.
	Clatos.	Elatos.

Mytinos.

Mytinos.	Cylissos.	
Cadiscus, Idæus.	Cadistus, Idæus.	
Dictæus.	Dictynnæus, *ex mss.*	
Phycunte, CCXXV.	Phycunte, CXXV.	
Peloponnesi, LXXII.	Peloponnesi, LXXV.	
Duæ Budoræ.	Duæ Budroæ.	
Contra Matium, Cia.	Contra Matium, Dia.	
Butoa, Rhamnus.	Butoa, Aradus.	
Maresa.	Caresa, *ex mss.*	
Ad meridiem.	A meridie.	*Sect.* 21.
Et Hellespontum.	Ad Hellespontum.	
Intra XX. millia.	Intra duo millia.	
Porthmo, Meso.	Porthmo, Neso.	
Chalcodontis.	Chalcodotis.	
Patet circuitu XCIII.	Patet circuitu XCVI. *ex mss.*	*Sect.* 22.
Scyros, Syphnus.	Siphnus, *tantum.*	
Motum terræ non sensit ad M. Varronis ætatem, &c.	Motum terræ non sensit. Ad M. Varronis ætatem, &c.	
Artemiten Helladius.	Artemin Hellanicus.	
Quam primo Pactiam.	Quam primo Platean.	
Phocussa, Phæcasia, ... Phalegandros.	Phacussa, Nicasia ..... Pholegandros.	*Sect.* 23.
Ab exortu solstitiali, a Delo.	Ab exortu solstitiali Deli.	
Ios, a Naxo.	Scyros: Ios a Naxo.	
Cynethussa.	Cynæthus.	
Dionysa, Patmos.	Donusa, Pathmos.	
Heratia.	Hieracia, *ex mss.* Ἱερακία.	
Hippuris, Hippurissusa.	Hippuris *tantum.*	
In qua oppida Coos, & Olymna. A qua Carpathum.	In qua oppidum Coos: Calymna, a qua Carpathum.	
A Carpatho ad Cason.	A Carpatho Cason, *ex mss.*	
Per CC. M. in longitudinem jacent.	Per DCC. M. in longitudinem, & per CC in latitudinem jacent.	
Scadiram, Thermeusim, Irrhesiam.	Scandilam: Thermæus, Irresiam.	
Circuitu patet XXII. M. D. P.	Circuitu patet CXII. M. P.	
Inde Abdera continentis XX.	Inde Abdera continentis, XXII.	
Saoce X. M. pass. portuosissima omnium.	Saoce, X. M. pass. altitudinis, vel importuosissima omnium.	
Dardaniam nominat.	Dardaniam vocat, *ex mss.*	
Phaterunesos ... Calete.	Pateronnesos (Πατέρων νῆσος) .... Calathe, *ex mss.*	
Mæotis ostio.	Mæotidis ostio, *ex mss.*	*Sect.* 24.
Agrippa XXIII. sexaginta M.	Agrippa XXIV. sexaginta M. *ex mss.*	
Mucianus XXVIII. LXV.	Mucianus XXIV. XXV.	
Apolloniam CLXXXVIII.	Apolloniam CLXXXVII.	
Heracleatarum.	Heracleotarum, *ex mss.*	
In Europæ ora, CCXXII.	In Europæ ora, CCXII. *ex mss.*	
In Panticapæum DCXXX. Inde lacus ipse Mæotis.	Inde Panticapæum DCXXX. Lacus ipse Mæotis, *ex mss.*	
XIII. VI. M.	XIV. VI. M. *ex mss.*	
Directo cursu CCCLXXV.	Directo cursu CCCLXXXV. *ex mss.*	
Colostoma.	Calonstoma, *ex mss.*	
Pseudostoma, & insula Conopon diabasis.	Pseudostomon, & in insula Conopon diabasis.	
A Moro, sive is Duria est.	A Maro, sive Duria est.	*Sect.* 25.

	Quantum minus quadringentis.	Quatuor millibus & quadringentis.
Sect. 26.	Sinus Sagaricus.	Sinus Sagarius, *in mſſ.*
	Et ab ea cxxxv. m.	Et ab ea cxxv. m.
	Scythæ & Sarmatæ tenent.	Scythæ & Siraci tenent.
	Caraſeni.	Characeni.
	Aſtyrani.	Lagyrani.
	A Criumetopo cxxii.	A Criumetopo cxxv. *ex mſſ.*
	A Cherroneſo clxv.	A Cherroneſo cxlv. *ex mſſ.*
	Cyte, Zephyrium, Acre.	Cytæ, Zephyrium, Acræ.
	A Theodoſia m. xxxv.	A Theodoſia lxxxvii.
	M. d. ut diximus.	mm. d. ut diximus.
	A natura rerum.	A rerum natura, *ex mſſ.*
	Qui ſunt ibi ſimilitudine & ſitu.	Quia ſunt ibi ſimili conſuetudine & ſitu.
	Nec licet dubitare.	Nec libet dubitare, *ex mſſ.*
Sect. 27.	Bannomanna, abeſſe a Scythia diei curſu.	Raunonia, unam abeſſe diei curſu.
	Veris temperie.	Veris tempore.
	Venetis, Scyris.	Venedis, Sciris.
	Sinum Clylipenum.	Sinum Cylipenum.
Sect. 28.	Latitudinem cclxviii. *CAP. XIV.* Rhætiæ prope unius &c.	Latitudinem cxlviii. Rhætiæ prope unius &c.
	Græcorum opinioni, & longitudinis.	Græcorum opinione, & longitudini, *ex mſſ.*
	Quorum pars Cimbri mediterranei. Hermiones &c.	Quorum pars Sicambri. Mediterranei, Hermiones, &c.
	Nulli inferius.	Nullo inferius, *ex mſſ.*
Sect. 29.	Batavorum inſula, Cannenufatum.	Batavorum inſula & Cannenufatum.
	Cauchorum.	Chaucorum
Sect. 30.	Proximo trajectu l. m. minimum: circuitu &c.	Proximo trajectu l. m. circuitu &c.
	A Silurum gente xx. m.	A Silurum gente xxx. m.
	Ricnea.	Ricina
	Vectis, Silimnus.	Vectis, Limnus.
	Hæc quidam.	Hoc quidam, *ex mſſ.*
Sect. 31.	A Scaldi.	A Scalde.
	Aquitania.	Aquitanica.
	Agrippa univerſarum Galliarum.	Univerſam oram xviii. m. p. Agrippa: Galliarum &c.
	ccxiii. computavit.	cccxviii. computavit, *ex mſſ.*
	Bellovaci, Haſſi. Introrſus &c.	Bellovaci Introrſus &c.
	Ubanectes.	Ulmanetes.
	Rinuci.	Sunuci.
Sect. 32.	Vadicaſſes.	Bodiocaſſes.
	Iteſui.	Ateſui.
Sect. 33.	Santones liberi, cognomine Ubiſci.	Santones liberi: Bituriges liberi, cognomine Ubiſci.
	Latuſates.	Taruſates.
	Cathurci.... Petrogori.	Cadurci.... Petrocori.
Sect. 34.	Flaviobriga, colonia civitatum ix. Regio Cantabrorum.	Flaviobriga colonia. Civitatum novem regio Cantabrorum.
	Origeni mixtis Cantabris.	Orgenomeſci e Cantabris.
	Veſci, Veca.	Vercaſveca.
Sect. 35.	Minium.	Æminium.
	Colippo, Eburo, Britium.	Collippo, Eburobritium.
	Olyſſipponenſe.	Oliſiponenſe.

Ab Ana vero . . . . CCXVI.	Ad Anam vero . . . . CXXVI. *ex mss.*	
Varduli.	Turduli, *ex mss.*	
Olysippo.	Olisipo.	
Araditani.	Aranditani.	
Concordienses qui & Boccori.	Concordienses, Elbocorii.	
Interausenses.	Interannienses.	
XXIX. M. colligere.	XXIX. XXII. M. colligere.	
Ab aliis XXVII.	Ab aliis XXVI.	
LXXV. M. Gadis.	XXV. M. Gadis, *ex mss.*	*Sect.* 36.
Passus DCC.	Pedes DCC.	
Tyrii ab origine eorum.	Tyrii Aborigines eorum.	
Geryones habitasse . . . existimatur, cujus armenta.	Geryones habitasse . . . . existimantur, quorum armenta.	
LXXXIV. XIV. M.	LXXXII. XIV. M.	*Sect.* 37.
XXII. XX. M.	XI. XX. M.	
XI. M. LXVIII.	XIII. M. XVIII.	
XII. XLIII. M.	XV. XLIII.	

LIBRO QUINTO.

Lissa, Cotes.	Lissa, & Cotta, *ex mss.*	*Sect.* 1.
Julia Constantia, Zilis.	Julia Constantia Zilis.	
Jura in Bæticam petere.	Jura Bæticam petere, *ex mss.*	
Ab antiquis narrata.	Antiquis narrata, *ex mss.*	
Affunditur autem æstuarium.	Affunditur æstuarium, *ex mss.*	
Eundemque.	Eundem, *ex mss.*	
Ad alia quædam fabulosa.	Et alia quidem fabulosa, *ex mss.*	
Lixum CCV. M. pass. Agrippa Lixum a Gaditano freto.	Lixum CCV. M. pass. a Gaditano freto &c,	
A Lixo CCCXIII. M.	A Lixo CCXIII. M.	
Gentem Scelatitos & Masatos.	Gentes, Scelatitos, & Masatos, *ex mss.*	
Quod appellatur Surrentium.	Quod appellat Surrentium, *ex mss.*	
Pharusos.	Pharusios.	
Perviumque famæ videri potest.	Perviumque fama videri potest.	
Jam vero & senatorii, nil demitantibus quam luxuriam.	Jam vero & senatum inde intrantibus, quam luxuriæ.	
Ibi fama, existere.	Ibi fama, exstare, *ex mss.*	
Qui Niger vocatur.	Qui Ger vocaretur.	
Quanquam hiberno tempore experto.	Quanquam hiberno tempore, expertum, *ex mss.*	
Unde nomen provinciæ, quos.	Unde nomen, quos.	
Banurri.	Baniuræ.	
Montosa.	Montuosa,	
Rusardir.	Rusadir.	
Coloniæ jure donata, ejusdem jussu deductis veteranis. Oppidum novum, & Latio dato, Tipasa.	Coloniæ jure donata: ejusdem jussu deductis veteranis, Oppidum novum: & Latio dato, Tipasa.	
Ruscurium.	Rusucurium.	
Salde colonia ejusdem, Igilgili.	Salde colonia ejusdem: item Igilgili.	
Succubar.	Succabar.	
Sardabala, Nabar.	Sardabal, Aves, Nabar.	
CCXXIII. M.	CCCXXII. M.	
Utriusque Mauritaniæ longitudo DCCCXXXIX. M.	Utriusque Mauritaniæ longitudo X, XXXIX. M.	

Sect. 2.	Trabracha.	Tabraca.
Sect. 3.	CCL. M. circuitu.	CCL. M. per circuitum, *ex mss.*
	A Carthagine abest CCXVII.	A Carthagine abest CCXVI.
Sect. 4.	Cynips .... Taphra.	Cinyps .... Gaphara.
	Madaurense.	Materense.
	Tusdritanum, Tiricense, Tiphicense.	Tusdritanum, Tiphicense.
Sect. 5.	Abest a Lepti CCCLXXXV.	Abest a Lepti CCCLXXV.
	Mox CCL. M.	Mox XL. M.
	Hasbitæ.	Asbystæ.
	Hammanientes XI. dierum.	Hammanientes XII. dierum, *ex mss.*
	Ex Æthiopia vectæ.	Ex Æthiopia invectæ, *ex mss.*
	Unius omnium.	Uni huic omnium.
	Gadibus nato.	Gadibus genito, *ex mss.*
Sect. 6.	Ea quæ sequitur regio.	Quæ sequitur regio, *ex mss.*
	Parætonium XII. M.	Parætonium, LXII. M.
	Alexandriam C. M.	Alexandriam, CC. M.
	XVI. M. pass. longitudinem.	XI. M. pass. longitudinem.
	Proximum ostium XVI. M. pass. XXX.	Proximum ostium XV. M. pass. XXVII.
Sect. 7.	Longitudine XXXV. M.	Longitudine XXV. M.
	Latitudine XXV.	Latitudine XXII.
	Ac in extremo.	At in extremo, *ex mss.*
	Duo Ægimori a re.	Duæ Ægimori aræ.
Sect. 8.	Pharusi, & jam Oceanum attingentes, quos .... diximus, Perorsi.	Pharusii, jam Oceanum attingentes, & quos .... diximus, Perorsi, *ex mss.*
Sect. 9.	Eratosthenes XV. XLV.	Eratosthenes XVI. XLV. *ex mss.*
	Isidorus LXXXVIII.	Isidorus LXIII. LXXV.
	Ombiten, Phatniten, Apollopoliten.	Ombiten, Apollopoliten.
	Phanturiten.	Phaturiten.
	Capastiten.	Cabasiten.
	Panopoliten, Thermopoliten, Busiriten.	Panopoliten, Busiriten.
	Nitriten.	Meteliten.
	Duo Oeasitæ.	Duo Oasitæ.
Sect. 10.	Coracini, siluri, crocodilus quoque: Inde ob argumentum hoc Nili ortus creditus. Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.	Coracini, siluri. Crocodilus quoque inde ob argumentum hoc Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie.
	Nec alibi torrentior.	Nec aliunde torrentior, *ex mss.*
	Auctus ejus per puteos.	Auctus per puteos, *ex mss.*
	Minimumque Pharsalico.	Minimum quinque Pharsalico.
	Peninsula C. mille passuum.	Peninsula mille passuum.
	In qua Cerastæ sunt.	In qua castra sunt.
	Et in adverso insulæ IV. Philæ.	Et ex adverso insula IV. Philæ.
	Infra novissimum catarracten.	Intra novissimum catarracten.
	Ab Alexandria DLXXXVI.	Ab Alexandria, DLXXX.
Sect. XI.	Qui lacus antea Arapotes.	Qui locus antea Rhacotes.
	DC. ambitu.	CL. ambitu.
	Buros, Pharbætos.	Butos, Pharbæthos.
	Naucraticum.	Naucratiticum.
Sect. 13.	In gloria magna litterarum.	In magna gloria litterarum, *ex mss.*
Sect. 14.	Jamnes duæ.	Jamneæ duæ.
	Fabulosa Derceto.	Fabulosa Ceto.
	Sebaste, in monte altiore Gamala.	Sebaste in monte, & altiore Gamala.
Sect. 15.	Betholenen, Tephenen.	Bethleptephenen.
	Esseni fugitant.	Esseni fugiunt, *ex mss.*

Damascum & Opoton riguas amne Chrysorrhoa fertilem.	Damascum ex epoto riguis amne Chrysorrhoa fertilem, *partim ex mss. partim ex conjectura.*	*Sect.* 16.
Et jam dictum Hippon Dion.	Et jam dictum Hippon : Dion.	
Dorum.	Dorôn.	*Sect.* 17.
Inde Euhydra, Sarepta.	Inde Sarepta.	
Contraque Aradum Antarados.	Contraque Arados.	
Syriæ Antiochenæ.	Syriæ Antiochiæ, *ex mss.*	*Sect.* 18.
Cyrrhistica.	Cyrrhestice.	*Sect.* 19.
Qui proxime viderunt.	Qui proxime viderant, *ex mss.*	*Sect.* 20.
Supra Simyram.	Supra Zimaram.	
Anaëtiam.	Anaïticam, *ex mss.*	
Abest a Simyra.	Abest a Zimara.	
Ultra quoque saxosum.	Tum quoque saxosum, *ex mss.*	
Merorum dictam.	Oreôn dictam.	
Primo hunc illi impugnatus cursum Taurus aufert.	Primum hunc illi in pugna Taurus aufert.	
A Syris.	Ab Assyriis, *ex mss.*	*Sect.* 21.
Cingla Commagenen finit, Merorum civitas incipit.	Singilla Commagenen finit, Imme civitas incipit.	
Vasta undique ambitu.	Vasto undique ambitu, *ex mss.*	
Tigrin, DXXXVII.	Tigrin CCCXXXVIII.	
Syriæ litore, CCLII.	Syriæ litore, CCIII.	
Assura autem.	A Sura autem.	
Æge liberum.	Ægæ liberum.	*Sect.* 22.
Sydnus Tarsum.	Cydnus Tarsum.	
Halix, Arsinoë.	Ale, Selinus, Arsinoë.	
Tabæ.	Jotape.	
Olme.	Holmœ.	
Qui nunc Cæsaraugustani.	Qui nunc Cæsarea, Augusta.	
Castabla.	Castabala.	
Eniandos.	Oeniandos.	
Trachiotis.	Tracheotis.	
Hormia.	Holmia.	
Lalassis.	Lalasis.	*Sect.* 23.
Ignorata est illi contermina gens.	Ignorata est contermina illi gens, *ex mss.*	
Hyrienses.	Tyrienses.	*Sect.* 25
Tembasa.	Thebasa.	
Sinda in confinio.	Hyde in confinio.	
Plataniftus.	Pletenissum.	*Sect.* 26
Amnis, Eurymedon &c.	Amnes, Eurymedon &c. *ex mss.*	
Unde vastus sinus: Taurus mons &c.	Unde vastum sinum Taurus mons &c. *ex mss.*	*Sect.* 27.
Pharphariades.	Paryadres.	
Hyrcanus ... Pariedrus.	Hyrcanius .... Paryadres.	
Lymira .... Sydima ... Cyane.	Limyra .... Sidyma .... Cyaneæ.	*Sect.* 28.
Oppidum Calydna.	Oppidum Calynda.	*Sect.* 29.
XXV. civitates. CAP. XXIX. Celeberrima urbe Laodicea.	XXV. civitates, celeberrima urbe Laodicea.	
Amaxitos .... Eutaniæ .... Carianda.	Hamaxitos .... Eutane .... Caryanda.	
Mossinus.	Orsinus	
Othronienses.	Orthronienses	
Ante Timolus.	Antea Timolus, *ex mss.*	*Sect.* 30.
Cadueni, Loreni, Philadelpheni.	Cadueni, Philadelpheni.	

	Myſotmolitæ.	Meſotmolitæ.
Sect. 31.	Heraclea, montis ejus cognominis, Caricæ, Myûs.	Heraclea montis ejus coguominis: Carica, Myûs.
	Duo Selinuntes.	Duo Sellenuntes.
	Corinæum ... Clazomene ... Chytophoria.	Corynæum .... Clazomenæ.... Chytrophoria.
	Ob id & Archæopolis.	Obiit & Archæopolis.
	Hermus amnis campos facit.	Hermus campos facit, *ex mſſ.*
Sect. 32.	Carenæ ... Cocillum, Thebæ.	Carene .... Cocylium, Thebe.
	Amnis Chryliofolius.	Amnes, Grylios, Ollius.
	Cryſſa.	Chryſa.
	Deportata Adramytteum negotia: Apolloniatæ &c.	Deportant Adramytteum negotia Apolloniatæ &c. *ex mſſ.*
	Ereſii.	Erezii.
	Cilices, Mandagandeni.	Cilices Mandacadeni.
Sect. 33.	Ubi claſſis ejus ſteterat. In Sigeo fuit & Æantium.	Ubi claſſis ejus ſteterat in Sigeo. Fuit & Æantium.
	Lygdanum.	Lygdamum.
	Thiatyreni... Moſſini... Hieracomitæ.	Thyatireni.... Moſſyni..... Hieracometæ.
	Hierapolenſes.	Hierolophienſes.
	Harmatopolitæ.	Hermocapelitæ.
Sect. 34.	Aditur alveis maris, Tegamo.	Aditur alveis mari, Stegano.
Sect. 35.	Timoſthenes CCCCXXVIIII.	Timoſthenes CCCCXXVIII. *ex mſſ.*
	Artemidorus CLX.	Artemidorus CLXII.
	Paphos.	Nea Paphos.
	Salaminæ.	Salaminiæ.
	Chelidoniæ: totidem ab iis cum oppido Leucola Pactyæ.	Chelidoniæ totidem. Ab iis cum oppido Leucolla Pactyæ.
Sect. 36.	Rhodos, circuitu CXXX.	Rhodos, circuitu CXXV.
	Pœeſſa.... Macria.	Pœëeſſa.... Macaria, *ex mſſ.*
	Teganon.	Steganos.
	Cos, ut Staphylus.	Cea: ut Staphylus.
Sect. 37.	Ioniæ ora Ægeas.	Ioniæ ora Tragias.
	Mycalen, Trogilias, Trepſilion.	Mycalæ, Trogilias tres: Pſilon.
Sect. 38.	Dapnuſam...... Anydros.	Daphnuſam.... Anhydros.
	A Chio LXXXI.	A Chio LXXI. *ex mſſ.*
	Artheidon, Celæ.	Arthedon, Cœlæ.
Sect. 39.	Hemerte.	Himerte.
	VIII. oppidis inclyta.	VIIII. oppidis inclyta.
	VIII. urbibus Aſiæ.	VIIII. urbibus Aſiæ, *ex mſſ.*
	Annis D. potens.	Annis M. D. potens, *ex mſſ.*
Sect. 43.	Sub Hippio monte.	Sub Hypio monte.
	Areus, Siros.	Areus, Æſyros.
	A Nicomedia XLII.	A Nicomedia XXXVII. *ex mſſ.*
	Calchedon libera, a Nicomedia LXXII.	Calchedon libera, a Nicomedia LXII.
	Dein Compuſa.	Dein Colpuſa.
	Inde fauces primæ VIII. M. CCL.	Inde fauces primæ VIII. M. DCCL. *ex mſſ.*
	A ſinu Lydiæ. *In edit. Elzevit.* A fine Lydiæ.	A ſinu Lyciæ, *ex mſſ.*
	Thracium CLXXXVIII.	Thracium eſſe CCXXXVIIII.
	Iſidorus CCCLXII.	Iſidorus CCCXXII.
Sect. 44.	Thynnias.	Thynias.
	Erebinthus, Magale.	Erebinthodes, Megale.

LIBRO SEXTO.

Aucta immanitate.	Aucta inanitate.	*Sect.* 1.
Lacus a Mæoti.	Lacus Mæotii, *ex mss.*	
Et tanquam in dissociatione.	Et jam quædam in dissociatione.	
Sangarius fluvius.	Sagaris fluvius, *ex mss.*	
A plerisque dictus Coralius: a quo.	A plerisque dictus: a quo.	
A quo incipiunt Maryandini sinus.	A quo incipiunt Maryandini. Sinus, &c.	
Pedopyles.	Pædopides.	
A Tio LXIV.	A Tio LXIII. *ex mss.*	*Sect.* 2.
A Ponti ostio CCCXV.	A Ponti ostio CCCXXV.	
Armine.	Armene.	
Flumen Varetum.	Flumen Evarchum.	
Carissa.	Carusa.	
Sargaurasenæ.	Sargarausene.	*Sect.* 3.
Themiscyra regio.	Themiscyrena regio, *ex mss.*	
Phamizonium.	Amazonium.	*Sect.* 4.
Portus Cordulæ.	Portus Chordule.	
Sideni.	Sidene.	
Et major Armenia XXX. M.	A majore Armenia XXX. M. *ex mss.*	
A Trapezunte CL. M.	A Trapezunte CXL. M. *ex mss.*	
Campseonysis, Nogrus.	Acampsis, Isis, Mogrus.	
Marium.	Matium, *ex mss.*	
Tyritacen, Cygnum.	Tyndarida, Circæum, Cygnum.	
Cyanos.	Cyaneos, *ex mss.*	
Abest Absaro, LXXV. M.	Ab Absaro LXX. M. *ex mss.*	
Sigania, Tersos, Atelpos.	Singames, Tarsuras, Astelephos.	
Oppidum Pityus.	Oppidum Penius.	
Regio Colchica.	Regio Colica.	*Sect.* 5.
Reliqua litora.	Reliqua litorum, *ex mss.*	
Nationes, quæ dissimilibus linguis uterentur, descendere.	Nationes, dissimilibus linguis, descendere, *ex mss.*	
A Sebastopoli LXXX.	A Sebastopoli LXX. *ex mss.*	
Ad hos confugerat.	Ad hos profugerat.	
Thalos.	Thallos, *ex mss.*	
Promontorium Cronea.	Promontorium Crunœ.	
Flumen Sceaceriges.	Flumen Setheries.	
Non amplior LXXXVII.	Non amplior LXVII.	*Sect.* 6.
Archi.	Arrechi.	*Sect.* 7.
Gynæcocratumeni, unde Amazonum connubia.	Gynæcocratumeni Amazonum connubia.	
Ad Ceraunios montes altiores, has tradant gentes.	Ad Ceraunios montes, has tradant gentes.	
Napæas.	Napitas.	
Ac montium cacuminibus.	Montium cacuminibus, *ex mss.*	
Ascanticos, Acapeatas, Agagammatas, Phycaros, Rhimosolos.	Cantocaptas, Agamathas, Picos, Rhymozolos.	
Ranos.	Ramos.	
Asuciandas.	Authiandas.	
Amnem Menotharum, Imituenis ex montibus scissum.	Amnes, Menotharum, Imityem ex montibus Cissiis.	
Inter Agedos, Carnapas, Cardeos.	Inter Acdeos, Carnas, Uscardeos.	

	Gregaros.	Gogaros.
	Circaque fontem Imitiſſi, Imituos.	Circaque fontem Imityis Imityos.
	Suitas, Auchetas, Atarneos.	Scythas Auchetas, Atarneos, *ex mſſ.*
	Nepheonitas.	Inapæos, *ex mſſ.*
	Saturcheos.	Satarcheos, *ex mſſ.*
Sect. 8.	Nunc reddantut gentes in mediterraneo ſinu.	Nunc reddatur ingens in mediterraneo ſinus, *ex mſſ.*
Sect. 9.	A Pariedris.	A Paryadris.
	Tranſverſa in Araxem.	Transverſa Araxem.
Sect. 10.	Arſamote.	Armoſata.
	Et montium ſinus.	Et montes invii.
	Horum incolæ.	Incolæ *tantum*, *ex mſſ.*
Sect. 11.	Partedoros montes.	Paryadras montes.
Sect. 12.	Amne Dyriodori fluente.	Amne diri odoris fluente, *ex mſſ.*
	Nepos C L. mill.	Nepos C C L. mill. *ex mſſ.*
	Excogitaſſe Nicatorem.	Cogitaſſe Nicatorem, *ex mſſ.*
Sect. 13.	Thynnias dicta.	Thynias dicta.
Sect. 14.	Litore Oceani.	Litori Oceani.
	Sed illos etiam qui ad eos perfugerint.	Sed illos quoque qui ad eos profugerint, *ex mſſ.*
	Cicianthi ..... Hyrcanum mare.	Ciſſianthi .... Hyrcanium mare,
Sect. 15.	Namque id erumpit.	Nam & irrumpit, *ex mſſ.*
	Ab exortu ad meridiem.	Ab exortu & meridie.
	Aratiaticos, Amarbos.	Anariacas, Amardos.
	Ad oſtium Zoni fluminis.	Ad oſtium Oxi fluminis.
	Jaxartis, M C C C C.	Jaxartis, M M C C C C. *ex mſſ.*
	In longitudinem ſpatioſis.	Et in longitudinem ſpatioſis, *ex mſſ.*
	Ad Mæotin lacum.	Ad Mæotium lacum, *ex mſſ.*
	Ab ore diſcedens.	Ab ore deſcendens, *ex mſſ.*
	Scythici arcus .... ſimilitudine.	Sicilis .... ſimilitudine.
	Super maritima ejus.	Supra maritima ejus, *ex mſſ.*
	Caſſios & Albanos.	Caſius & Albanus.
	Oram omnem a Caucaſo ... inacceſſo.	Oram omnem a Caſio .... inacceſſam.
	Et eorum etiam.	Eorum etiam, *ex mſſ.*
	Vix ullo propter appoſitos montes aditu. Ad Caſpium mare ſunt aliæ, Caſpiis gentibus junctæ.	Vix ullo propter appoſitos montes aditu ad Caſpium mare. Sunt autem aliæ Caſpiis gentibus junctæ, *ex mſſ.*
Sect. 16.	Mygdaniam.	Mygdoniam.
Sect. 17.	Phauſia, Agamzua.	Phazaca, Aganzaga.
	Per X X X V I I I. M. paſſ.	Per X X V I I I. M. paſſ.
	Paredoni appellati.	Πὰρ' ὁδὸν appellati.
	Amœniſſimus ſitus.	Amœniſſimus ſinus, *ex mſſ.*
	Produntur C C X X.	Produntur C X X V. *ex mſſ.*
	Hunc enim deinde cardinem.	Hunc enim cardinem, *ex mſſ.*
Sect. 18.	Zapavortene.	Apavortene.
	Locus Darieum.	Locus Dareïum.
	Anariaci.	Anariacæ.
	Circa id amnes.	Citra id amnes.
	Mazeras.	Maxeras.
	Reſtituit Syrianam interfluente Margo.	Reſtituit Syriam. Nam interfluente Margo.
	Commani .... Gandari.	Comani .... Candari.
	Oxii, Tagæ.	Oxydracæ.
	Ex adverſo fontis Indi.	Ex adverſus fontes Indi, *ex mſſ.*

Demonax.

Demonax.	Demodamas.	
Rhymnici, Pesici, Amordi.	Rhymmici, Pæsicæ, Amardi.	*Sect.* 19.
Tazata: a Caspio mari... in eam cursus inflectitur.	Tazata. *Sect.* XX. A Caspio mari.... in Eoum cursus inflectitur.	
Incumbens mari.	Incubans mari, *ex mss.*	*Sect.* 20.
Cum commercia expectent.	Commercia exspectant.	
Proximum Carabi.	Proximum Cambari.	
Promontorium: Chryse sinus, Cyrnaba flumen, Attanos sinus. Et gens hominum Attacorum.	Promontorium Chryse, sinus Cyrnaba, flumen Atianos: sinus & gens hominum Attacorûm.	
Thyri & Tochari.	Phruri & Tochari.	
Sed inde (ut plane consentiunt omnes.)	Sed unde plane constent gentes.	*Sect.* 21.
Non eo tantum mari adjacens.	Non Eoo tantum mari adjacens, *ex mss.*	
Et flexum & initium.	Ad flexum & initium, *ex mss.*	
Usque ad Indum.	Usque ad Indum amnem, *ex mss.*	
Itaque obversam ejus venti afflatu.	Itaque adversam ejus venti afflatu.	
Nostra vero brumali. Lenes ibi auræ.	Nostra vero bruma lenes ibi auræ, *ex mss.*	
Gentes & urbes.	Gentes ibi & urbes.	
Hyrcanum mare.	Hyrcanium mare, *ex mss.*	
Non tamen deest diligentiæ locus.	Non tamen est diligentiæ locus.	
Quem subegerant.	Quem armis subegerant, *ex mss.*	
Nullum cominus.	Nullum Co minus.	
Gentium IX.	Gentes IX.	
CLIV. annis V. M. CCCCII.	CLIV. annis. VI. M. CCCCLI.	
Caucasi partes.	Caucasus, *ex mss.*	
Rex condidit, DLXV.	Rex condidit, DLXVI. *ex mss.*	
Flumen Chepta.	Flumen Copheta.	
Ad Hypasin.... XLIX. CCCXC.	Ad Hypasin.... XXIX. CCCXC.	
Pumas & Caïnas.	Prinas & Caïnas.	
Tractusque ejus finis Ganges.	Finisque ejus tractus est Ganges, *ex mss.*	
Canucam, Vamam, Erranoboam.	Condochatem, Erannoboam.	*Sect.* 22.
Nusquam minore pass. XX. CAP. XIX. Novissima gente &c.	Nusquam minore pass. XX. novissima gente &c.	
Regio Parthalis vocatur.	Regia Parthalis vocatur.	
Merces alii suas evehunt, res externas invehunt.	Merces alii suas evehunt: *hoc tantum ex mss.*	
Delectum in bellua.	Delectum in bella, *ex mss.*	
Amplæ magnitudinis.	Magnæ amplitudinis, *ex mss.*	
Modogalicam.	Modogalingam.	
Ubere cum oppido ejusdem nominis.	Uberæ, cum oppido ejusdem nominis.	
Equitum III. M. Elephantos, CCCC.	Equitum IV. M. Elephantorum, CCCC. *ex mss.*	
Cyrisoborca.	Clisobora.	
Sandus ab incolis appellatus.	Incolis Sindus appellatus.	*Sect.* 23.
Quanquam.... nullæ congruant.	Quanquam... nullæ congruunt, *ex mss.*	
Dandagula DCCXXV.	Dandagula DCXXV. *ex mss.*	
Solitudinibus per DCXXXV.	Solitudinibus per DCXXV. *ex mss.*	
Per CLXXXVIII.	Per CLXXXVII. *ex mss.*	
Moruntes, Masuæ, Pagungæ. Jam hi montium.	Moruni. Hi montium, *tantum ex mss.*	
Oceani oram tenent incolæ.	Oceani oræ prætenti incolæ, *ex mss.*	
Ad Caspias portas XVIII. XXV.	Ad Caspias portas XVIIII. XXV.	
Brisabritæ.	Bisambritæ.	
Paropamisadas. CAP. XXI. Ultimo fine Cophete.	Paropamisadas, ultimo fine Cophete.	

	Item Aſpagonas.	Item Aſtacanos.
Sect. 24.	Adeo profundum.	Ita profundum, *ex mſſ.*
	Circumagi ſit neceſſe. Siderum in navigando.	Circumagi ſit neceſſe. Magnitudo ad terna millia amphorûm. Siderum in navigando.
	Terras petentium.	Terram petentium, *ex mſſ.*
	Nec plus quam ternis.	Nec plus quaternis.
	Colaïcum.	Coliacum.
	Lunam quidem apud ipſos, nonniſi.	Ne Lunam quidem apud ipſos, niſi, *ex mſſ.*
	Advenis ibi feras occurſare.	Advenis ibi Seras occurſare.
Sect. 25.	Capiſſenæ habent Capiſſam urbem.	Capiſſene habuit Capiſſam urbem.
	Amnis Hermandus.	Amnis Erymanthus.
	Hæc regio eſt ex adverſo Bactrianorum deinde, cujus oppidum.	Hæc regio eſt ex adverſo. Bactrianorum deinde, cujus oppidum.
	Dangulæ.	Dangalæ.
	Zaraſparum.	Zariaſparum.
	Argetæ.	Evergetæ.
	Porramus.	Pomanus, *ex mſſ.*
	Item Caberon Sorarum.	Item Cabirus Suarorum.
	Gedruſos & Scyros.	Gedruſos & Paſires.
Sect. 26	Produntur ab eis. Oppidum.	Produntur. Arbis oppidum.
	Quod circa Pariræ.	Circa quod Paſiræ.
	Organa.	Oracla.
	Flumen . . . Phirſtimus.	Flumen . . . . Heratemis.
	Flumen Granius.	Flumen Granis.
	Flumen Oroatis.	Flumen Zarotis.
	Hypalum ibi vocant.	Hippalum ibi vocant.
	Zizerum amnem portum Indiæ.	Zigerum portum Indiæ.
	Maxime infeſtabant.	Maxime infeſtant, *ex mſſ.*
	Hydreuma.	Hydreum.
	Duodecimo die peragitur.	Duodecimo conficitur die, *ex mſſ.*
	Canan thuriferæ regionis.	Canen thuriferæ regionis.
	Intus oppida: regia ejus.	Intus oppidum, regia ejus, *ex mſſ.*
	Nomine Hydras.	Nomine Nitrias.
	Efferuntur onera, quæ geruntur.	Afferuntur onera, & regeruntur, *ex mſſ.*
	Becare . . . . . Becaren.	Barace . . . . Baracen.
	Cottona.	Cottonara.
	Apud neminem priorum inveniuntur.	Apud neminem priorum reperiuntur.
Sect. 28.	Caſcandrus.	Caïcandrus.
	Aratia.	Aracia.
Sect. 29.	Arſacia: regio Niſæa.	Arſacæ regia: Niſæa.
	Regio ibi maritima Cyropolis.	Regio ibi maritima, Syrtibolos.
	Elymaïs. Megala.	Climax Megale.
	Inferiora regna cluduntur.	Inferiora regna includuntur, *ex mſſ.*
Sect. 30.	Qui Aroei vocantur.	Qui Orei vocantur, *ex mſſ.*
	Super quos.	Supra quos, *ex mſſ.*
	Silices montani.	Silici montani, *ex mſſ. & ex ſequentibus.*
	Stadiorum LXV.	Stadiorum LXX. *ex mſſ.*
	Armalchar.	Naarmalcha.
	In ſolitudinem rediit.	Ad ſolitudinem rediit.
	Quod nunc eſt caput regni.	Quod nunc caput eſt regnorum, *ex mſſ.*
	Chaldæorum & hoc.	Chaldæorum doctrina & hoc, *ex mſſ.*
	Juxta flumen Narragam.	Juxta fluvium Narragam, *ex mſſ.*

Diſtrahitur in irrigua.	Diſtrahitur ad rigua, *ex mſſ.*	
Ad noſtrum litus CXXXII.	Ad noſtrum litus CLXXV.	
Elongoſine.	Elegoſine.	*Sect.* 31.
Influit lacum.	Influit in lacum, *ex mſſ.*	
Partheni, Agnice, Pharione.	Parthenia, ac Nicephorione.	
Arabas Aroeos.	Arabas Oreos.	
Decumo ore.	X. mill. paſſ. ore.	
Nec niſi per Tigrin defertur in mare.	Nec niſi Paſitigri defertur in mare, *ex mſſ.*	
A Caſpio mari Aſſyriam.	A Caſpio mari & Aſſyriam, *ex mſſ.*	
Coſſæi latrones.	Oxii latrones, *ex mſſ.*	
Medioque ſpatio.	Modicoque ſpatio, *ex mſſ.*	
Meſobatenen.	Meſabatenen, *ex mſſ.*	
Et unum ex Suſianis.	Adunam ex Suſianis.	
Maritimum: etiam inde pſeudoporticus habet.	Et maritimum etiam ipſa inde portum habuit, *ex mſſ.*	
Reliqua nunc inde peragemus. Nomadas infeſtatoreſque.	Reliqua nunc peragemus. Nomadas inde infeſtatoreſque, *ex mſſ.*	*Sect.* 32.
A ſinu Perſico CXXII.	A ſinu Perſico CXXXV.	
Eorum qui Syriæ Palmyram.	Eorum qui & Syria Palmyram.	
Incoluerunt Omani.	Incoluere Omani, *ex mſſ.*	
E Parthico enim regno.	E Parthico autem regno, *ex mſſ.*	
Alia duo oppida longis intervallis Tigris prænavigari.	Alia duo oppida longis intervallis Tigri prænavigari, *ex mſſ.*	
Chareni.	Chateni, *ex mſſ.*	
XII. mill. paſſ.	XII. mill. D. paſſ. *ex mſſ.*	
Fons Goralus. Carpheti, inſulæ Aleu.	Fons Coralus. Inſulæ Caleu. *Ex mſſ. fide* Carpheti *expunximus.*	
Labanis.	Labatanis, *ex mſſ.*	
Macæ. Horum promontorium.	Naumachæorum promontorium.	
Reliqui in continente a noto etiamnum Autaride, in montes VII. dierum tranſitus.	Reliqui in continente a Noto etiamnum Auſaritæ: inde in montes VIII. dierum tranſitus.	
Acchitæ.	Aſcitæ.	
Sobotale.	Sabota, *ex mſſ.*	
Oppidum ejuſdem nominis.	Oppida ejuſdem nominis, *ex mſſ.*	
Arſicodani, Vadei, cum oppido magno.	Arſi, Codani, Vadei, oppido magno, *ex mſſ.*	
Baraſei, Lichenia.	Banaſaſæi, Lechieni.	
Colligere proditur XLVIII.	Colligere proditur XLVII. *ex mſſ.*	
Domada.	Domatha.	
Chariati.	Carriata.	
Mariaba, Baramalacum.	Mariaba Baramalacum.	
Rhammei.	Rhadamæi, *ex mſſ.*	
Pallon, Marannimal.	Pallon, Urannimal, *ex mſſ.*	
Egran, Anneſtum, Eſcam.	Negram, Amneſtum, Neſcam.	
Cembanos & Arios.	Cerbanos & Agræos.	
Caræis.	Carreis.	
Maxime opes .... ſubſidant.	Maximæ opes .... ſubſiſtant, *ex mſſ.*	
Anguſtias IV. mill. paſſ.	Anguſtias VII. mill. paſſ. *ex mſſ.*	*Sect.* 33.
Arabiæ latere XIV.	Arabiæ latere XVII.	
Troglodytico vero XII. LXXXII. M. P.	Troglodytico vero XI. XXXVII. M. D. paſſ.	
Agrippa XIII. XXII.	Agrippa XVII. XXII.	

	CCCCLXII. prodiderunt.	CCCCLXXV. prodiderunt, *ex mss.*
	Obversas, alii IV. mill. alii VII. mill.	Obversas, alii VII. mill. *tantum ex mss.*
	Altitudine XXX.	Altitudine XXXX. *ex mss.*
	Mons Eos.	Mons Æas.
	Insula Lambe.	Insula Jambe.
Sect. 34.	Ex iis qui Mareu vocantur.	Ex iis quæ Mareu vocantur.
	IV. mill. D. pass. ab Arabia distant.	VII. mill. D. pass. ab Arabia distant.
	Suchæ.	Suche.
	Celtium testudinum.	Chelyon testudinum.
	Portus Mossylites.	Portus Mossylicus, *ex mss.*
	Præter exusta.	Præter Exustam.
	Inde ad insulam Sadanum.	Inde ad insulam Adanu.
Sect. 35.	Primmin ..... Spyntuma.	Primin .... Spintum, *ex mss.*
	Eugoa ... Mauma, Rhuma, Urbubuma, Mulona.	Agugo .... Maumarum, Urbim, Mulon.
	Cetera solitudines.	Certe solitudines, *ex mss.*
	Præfecto Ægyptiis. Oppida eorum expugnavit.	Præfecto Ægypti. Is oppida eorum expugnavit, *ex mss.*
	Attenan.	Attevan, *ex mss.*
	DCCCLXX. M.	DCCCCLXX. M. *ex mss.*
	Nostroque litore.	Nostroque litori, *ex mss.*
	Proxime dicti XII. LXX.	Proxime dicti XII. L.
	A Syene DCCCLXII.	A Syene DCCCLXXIII.
	Insulam Tatu.	Insulam Tadu.
	Candaocen.	Candacem.
	Ante paludes, ex quibus Nilus.	Inter paludes, ex quibus Nilus, *ex mss.*
	Ad Meroën DCCXXV.	Ante Meroën DCXXV. *ex mss.*
	Juxta Æthiopes.	Juxta Æthiopas, *ex mss.*
Sect. 36.	Contra hoc promontorium.	Contra hoc quoque promontorium, *ex mss.*
Sect. 37.	Sunt qui ultra eos.	Sunt qui ultra eas, *ex mss.*
	Contra lævam Mauritaniæ VII. mill. pass. Oram Solis vocari in convalle a convexitate, & Planariam a specie, convallis circuitu, &c.	Contra læva Mauritaniæ in VIIII. horam Solis: vocari Convallem a convexitate, & Planariam a specie. Convallis circuitum, &c.
	Ad CXLIV. pedes.	Ad CXIV. pedes, *ex mss.*
	Ex quibus aquæ exprimantur.	Ex quibus aqua exprimatur, *ex mss.*
Sect. 38.	Rhodum CLXXXVI.	Rhodum CLXXXIII. *ex mss.*
	Quæ computatio efficit XXIII.	Quæ computatio efficit XXIV.
	Ad Mæotin lacum CLVI.	Ad Mæotim lacum C. LVI. *ex mss.*
	Artemidorus adjicit DCCLVI.	Artemidorus adjicit DCCLII. *ex mss.*
	Europæ magnitudo LXXXI. XLVIII.	Europæ magnitudo LXXXII. XCIV.
	Longitudo XXXVII. XLVIII.	Longitudo, XXXVII XCIV.
	In confesso est, LXIII. mill. DCCL.	In confesso est LXIII. LXXV.
Sect. 39.	Et quæ cuique earum societas sit.	Et cum qua cuique earũ societas sit, *ex mss.*
	Terraque universa ... digeretur.	Terræque universæ..... digerentur, *ex mss.*
	Pelusium Ægypti, inferiorque ora, quæ vocatur Alexandria.	Pelusium, Ægypti inferiora, quæ Χώρα vocatur Alexandriæ.
	Cyprum, austrinam Cretam.	Cypri austrina, Cretam, *ex mss.*
	Messenen.	Messeniam, *ex mss.*
	Cyclades septentrionales.	Cycladum septentrionales, *ex mss.*
	Eubœa, Bœoti.	Eubœa Bœotûm, *ex mss.*
	Thraciam mediam.	Thraciam, Mædicam, *ex mss.*
	Postremo Scythicum.	Postremum Scythicum, *ex mss.*

Menda praterea innumera, qua e Geographicis vocabulis primum a nobis sublata sunt, consulto omisimus: aliaque qua videri minutiora possent.

LECTORI.

Ut eruditis hominibus nihil est æque in voto, atque exhiberi sibi Plinianum opus castigatum quam maxime, & omnis, si fieri potest, labeculæ ac mendæ expers: visum est non ingenui modo pudoris esse, fateri hoc loco, & subnotare perquam accurate, quæ dum excusa typis folia cursim revolvimus, vel nostris in legendo oculis, vel operarum fidei in emendando, se se errata subduxerint: verum etiam id operæ pretium in primis futurum. Deinde ut dies diem docet, occurrerunt δεύτεραι *aliquot* φροντίδες, *quarum nonnullas quidem ut* σεσωπέρας, *ceteras ut non omnino inutiles, in has pagellas ultimas rejici posse censuimus: suis locis a benigno Lectore, vel a nobis editione altera intexendas.*

ERRATA

IN CONTEXTU PLINIANO.

LIBRO PRIMO, sive in Indice.

Pag. 11. Theoophrastum. *Lege*, Theophrastum.

Pag. 38. xx. Scordacti. *Dele* xx. *ac membrum istud proxime superiori connecte: dein subsequentes numeros emenda, ut pro* xxi. *scribas* xx. *pro* xxii. *reponas* xxi. *& sic de ceteris, usque ad postremum.*

Pag. 51. κηπουρικὰ. *lege*, κηπουρεικὰ.

Pag. 54. Icesio. *lege*, Hicesio.

Pag. 56. Tribulus ononis. *lege*, Tribulus : ononis.

Pag. 59. Medecinæ. *lege*, Medicinæ.

Pag. 60. xvii... gynecanthe. *lege*, gynæcanthe.

Pag. 67. *Lateris & pectoris doloribus.* lege, *Lateris & pectoris, ac stomachi doloribus.*

Pag. 70. xci... myriopetalos. *lege*, myrtopetalos.

Pag. 71. Smyrnium, xxxii. *lege*, Smyrnium, xxxii. Sinon, ii.

Pag. 72. *Ad jocineris dolores.* lege, *Ad jocineris dolores, & suspiria.*

Ibid. xviii. *Ex scolopendra.* lege, xviii. *De aspidibus.*

Pag. 77. xxxviii... medecinæ. *lege*, medicinæ.

Pag. 82. Timæo historico, qui de medicina metallica fecit. *lege*, qui de medicina metallica scripsit.

Pag. 87. Fœtiale. *lege*, Fetiale.

Pag. 89. Diaduchos. *lege*, Diadochos.

Pag. 90. lxxi... Adaduenepros. Adaduophthalmos. Adaduosoculus. *lege*, Adadunephros. Adaduophthalmos. Adadudactylos.

Ibid. lxxii... Carcina. *lege*, Carcinias.

Ibid. Lycopthalmos. *lege*, lycophthalmos.

Ibid. lxxiii... Astrapia. *lege*, Astrapias

Ibid. Sorfocitis. *lege*, borsycitis.

LIBRO SECUNDO.

Pag. 164. vers. 6. & eadem. *lege*, & eædem.

Pag. 173. vers. 10. rursusque minnens easdem effigies, paribus edit intervallis. *lege*, rursusque minuens easdem effigies paribus edit intervallis.

Pag. 195. vers. 10. confectim. *lege*, confestim.

Pag. 205. vers. 20. hieme : & æstate. *lege*, hieme, & æstate.

Pag. 234. vers. 5. biennio spatio. *lege*, biennii spatio.

Ibid. 234. vers. 21. terræ residentis *lege*, terræ sidentis.

Pag. 237. verſ. 2. ad VIII. Idus. *lege*, a. d. VIII. Idus.

Pag. 249. verſ. 2. Lemano. *lege*, Lemanno.

Pag. 255. verſ. 13. Comagenes. *lege*, Commagenes.

LIBRO TERTIO.

Pag. 298. porticum eam complexam. *lege*, eum, *orbem ſcilicet ſpectandum orbi.*

Pag. 300. oppidum Subur flumen, Rubricatum. *lege*, oppidum Subur, flumen Rubricatum.

Pag. 313. verſ. 13. Carpentoracte, Meminorum. *lege*, Carpentoracte Meminorum.

Pag. 329. verſ. 5. Frabaterni veteres, Frabaterni novi. *lege*, Fabraterni veteres, Fabraterni novi.

Pag. 330. verſ. Segnini. *lege*, Signini.

Pag. 335. verſ. 8. ſinus Vibobenſis. *lege*, Vibonenſis.

Pag. 353. verſ. 2. Gallipolis. *lege*, Callipolis.

Pag. 354. verſ. 1. Cælium. *lege*, Cœlium.

Pag. 360. verſ. 4. Acædici. *lege*, Cædici, *ex mſſ.*

Pag. 361. verſ. 8. populo Romano. *lege*, populi Romani.

Pag. 368. verſ. 13. Olium. *lege*, Ollium.

LIBRO QVARTO.

Pag. 414. verſu 11. Ad Meridiem autem. *lege*, VII. Ad meridiem autem.

Pag. 417. verſ. 3. Boëa. *lege*, Bœa.

Pag. 425. verſ. 7. A Pyræeo. *lege*, A Piræeo.

Pag. 443. verſ. 1. Sinus Caſthenes. *lege*, Sinus Soſthenes.

Pag. 446. verſ. 12. millia paſſuum eadem. *lege*, millia paſſuum : eadem.

Pag. 451. verſ. 1. Apteron Pantomatrium. *lege*, Apteron, Pantomatrium.

Pag. 455. verſ. 3. Extra eam. *lege*, XXII. Extra eam.

Pag. 482. verſ. 18. CCCVIII. *lege*, CCCXVIII.

LIBRO QVINTO.

Pag. 529. verſ. 6. deducta, cohorte prætoria. *lege*, deducta cohorte prætoria.

Pag. 578. verſ. 4. vocatur. *lege*, vocantur.

Pag. 579. verſ. 5. in regno deſcriptas. *lege*, in regna.

Pag. 600. verſ. 8. Ionia. *lege*, XXXI. Ionia.

Pag. 609. verſ. 1. Intus, *dele.*

Pag. 619. verſ. 8. Ripara. *lege*, Rhypara.

Pag. 620. verſ. 6. Eurynaſſa. *lego*, Euryanaſſa.

Pag. 630. verſ. 6. XLIII. *lege*, XLIV.

LIBRO SEXTO.

Pag. 657. verſ. 6. in Euxinum Mæotin. *lege*, in Euxinum & Mæotin.

Pag. 659. verſ. 4. paſſuum Flumen. *lege*, paſſuum. Flumen.

Pag. 686. verſ. 15. Praſiis. *lege*, Praſii.

Pag. 700. verſ. 5. Ultra deſerta deinde Carmania. *lege*, Ultra deſerta : deinde Carmania.

Pag. 708. verſ. 4. Promontorio Themiſteas. *lege*, promontorium.

Pag. 720. verſ. 20. ituro Armeniam. *lege*, ituro in Armeniam.

Pag. 722. verſ. 6. Syriæ. Palmyram. *lege*, Syria. Palmyram.

Pag. 730. verſ. 4. Legram. *lege*, Negram.

Pag. 731. verſ. 10. Cambiſu. *lege*, Cambyſu.

Pag. 742. verſ. 3. Magabaris. *lege*, Megabaris.

ERRATA IN NOTIS,

ET CURÆ ALIQUOT SECUNDÆ.

IN LIBRVM PRIMVM.

PAg. 1. *nota* 4. *Adde :* Veriſſima porro præfatio dicitur, appellatio homini convenientiſſima. Nam præter communem ſignificatum hujus vocis, *verum*, eſt & alter a communi paulo remotior, pro eo quod rectum & æquum eſt. Ut apud Cicer. pro Muræna, num. 74. de Catone : *Negat verum eſſe allici benevolentiam cibo.* Virgil. lib. 12. Æneïd.

Me verius unum
Pro vobis fœdus luere, & decernere ferro.

Apud Horat. lib. 1. epiſt. 1. ad Mæcen.

Metiri ſe quemque ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

Pag. 2. *nota* 1. *Adde :* Hic *conſeneſcit*, ut palam eſt, idem valet atque *uſurpari deſiit, deſiit eſſe fere in ore ac ſermone vulgi.* Ut vel inde liqueat, ſi proxime antea, *dum Maximi conſeneſcit in patre*, ſcripſiſſet auctor, (quod aliqui libris invitis omnibus conditivis volunt,) quam inepte Tito adularetur, cujus patrem appellari Maximum deſinere tum diceret : quam ſecum ipſe pugnaret, qui maximum ævi rectorem, ut diximus, Veſpaſianum appellat, idque eximii, ut eſt, præconii loco.

Ibid. *nota* 3. *Adde :* Contubernales, Commilitones, Conveterani, Commanipulares, in vetuſtis lapidibus apud Gruterum ſæpe occurrunt, in inſcriptionibus militarium virorum : conterranei, nuſquam.

Ibid. *Adde hanc notam.*

5. *Duriuſculum ſe fecit.*] Subiratus, offenſus, amarioris ingenii voluit videri. Plinius alter, lib. 1. epiſt. 16. de Pompeïo Saturnino : *Præterea facit verſus, quales Catullus meus aut Calvus. Quantum illis leporis, dulcedinis, amaritudinis, amoris inſerit ? Sane : ſed data opera molliuſculos, leviuſculoſque, duriuſculos quoſdam : & hoc quaſi Catullus meus, aut Calvus.* Ut vocem eam *duriuſculum*, non ad numeros, ut viſum eſt hactenus eruditis, ſed ad acerbitatem carminis & acrimoniam pertinere manifeſtum ſit.

Pag. 3. *nota* 1. *Adde in fine :* Similis iſti loquendi formulæ hæc eſt ejuſdem ſcriptoris, lib. XI. ſect. 36. *Ne ſemina exeant in fruges e terra.*

Ibid. *nota* 2. *Adde : Imperium* autem pro iis accipe qui ſubſunt imperio. Sic Plinius alter in Paneg. num. 20. *Aſſueſcat Imperator cum imperio calculum ponere*, &c.

Ibid. *nota* 6. *Adde :* Sic apud Tertull. Chriſtiani carmen olim ceciniſſe Chriſto dicuntur, *& Deo.* Ubi jampridem eruditi viri legi *ut Deo* oportere, ex Plinii epiſtola ad Trajanum intellexere : Euſebio pariter ſcribente, τὸν Χριστὸν θεοῦ δίκην ὑμνεῖν.

Pag. 4. *nota* 3. conſilio judicum. *lege*, concilio judicum.

Pag. 5. *nota* 3. *Adde :* Et Martialis iſtud, lib. 2. Epigr. 64.

Fora litibuss omnia fervent.

Et illud ejuſdem Tullii, *Calent judicia.*

Ibid. *nota* 8. *Adde :* Lacte vero non uni Deo ſupplicatum olim. Nam teſte Horatio, 2. Epiſt. 1. *Silvanum lacte piabant.* Naſone, lib. 4. Faſtor. *Silvicolam tepido lacte precare Palem.* Feſto : *Sobrium vicum Romæ dictum putant.... quod in eo Mercurio lacte, non vino, ſupplicabatur.*

Pag. 7. *nota* 7. *Adde :* Dicemus de hac voce, *indicatura*, plura opportunius, lib. 29. ſect. 8.

Pag. 9. *nota* 8. πινακίδιον. *Adde :* Quanquam & ea vox tolerari hoc quoque loco poteſt : cum apud Theodorum Studitam, Catecheſi XLIII. e majoribus, codicillos pugillares ſonet : qua forma & μειρακίδιοι Græci pro prima adoleſcentia, auctore Feſto, dixere.

Ibid *nota* 6. *Adde :* Gloſſæ Iſidori : *Manuale liber ad gerendum aptus, qui Enchiridion dicitur.* Auguſt. in Enchir. ad Laur. cap. 5. *Tu autem Enchiridon a nobis poſtulas, id eſt, quod manibus poſſit adſtringi, non quod armaria poſſit onerare.*

Ibid. *nota* 9. *Adde :* Opuſculum ſic inſcripſit Himerius Sophiſta, apud Photium, in Bibl. cod. CLXV.

Pag. 10. *nota* 3. *Poſt ea verba*, plane expolito : *Adde*: Inde feſtivum illud apud Gallos adagium. *A trompeur, trompeur & demi :* quod ſic Latine reddas haud inconcinne : Suus Ulyſſi ſeſqui-Ulyſſes opponetur.

Pag. 14. *nota* 11. *Adde :* In Colb. 3 *quia volebat.*

Pag. 15. *nota* VI. accuratius elimatur : *adde :* ad polituram ſarcitur, uti de araneæ tela Plinius ipſe loquitur, lib XI. ſect. 28.

Pag. 92. tit. ÆLIUS STILO : *Præconius*, lege, *Præconinus.*

Pag. 93. ὀρνιθογονία. ὀρνιθογονίας. lege, ὀρνιθογονία, ὀρνιθογονίας.

Pag. 97. tit. ARCHELAVS. REX. *Adde :* In nummo vetere, ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΡΧΕΛΑΟΥ. ΦΙΛΟΡ.... hoc eſt, Φιλορωμαίου, quod & aliis ante eum Cappadociæ regibus, Ariarathi & Ariobarzani, attributum cognomen fuiſſe, alii ante nos viderunt : Archelao, nos primi in eo nummo deprehendimus.

Pag. 101. tit. BRUTUS. *Adde :* Anteferre has ſolitus olim Platonis ipſius Demoſtheniſque ſcriptis, Marcianus quidam, apud Photium in Bibl. cod. CLVIII.

Pag. 102. tit. CÆCILIUS MEDICUS. *Adde in fine*, Commentarios, Plinius ipſe, lib. 29. ſect. 27.

Ibid. tit. CALLIDEMUS. *Adde:* Laudatur a Solino, cap. XI. pag. 30.

Pag. 104. tit. CICERO. *Adde :* Scripſiſſe librum de admirandis a Plinio dicitur, lib. 31. ſect. 8. & 38.

Pag. 105. tit. COTTA. *Adde:* Vide quæ de illo ibi dicturi ſumus.

Pag. 106. in DALION. Herbarium Plinius appellat, lib. 2. ſect. 73. *lege*, lib. 20. ſect. 73.

Pag. 108. tit. DIOCLES. *Adde : Inter priſcos maximoſque medicos* fuiſſe Celſus ait, lib. 6. cap. 5.

Pag. 111. tit. ERATOSTHENES. *Adde:* Is tamen a Plinio, lib. 2. ſect. 112. *in omnium quidem litterarum ſubtilitate*, & in circuitu terræ deſcribendo, *utique præter ceteros ſolers* fuiſſe dicitur : quanquam in eo coarguendo mirum fuiſſe Hipparchum idem paulo poſt adjicit.

Ibid. *inter Eratoſthenem & Evagonem, adde:*

ERINNA. De ea dicemus lib. 34. ſect. 19. num. 3.

Pag. 112. tit. FABIUS PICTOR. Livius docet, lib. 22. 210. *Lege*, lib. 22. pag. 210.

Ibid. FABIANUS PAPYRIUS. *lege*, PAPIRIUS.

Pag. 117. tit. JUBA REX. verſ. 13. Athenæus lib. 4. pag. 275. *Adde :* Librum decimum optimum Photius, cod. CLXI. pag. 341.

Ibid. *in fine*, *Adde :* Nummus ex argento, quem vidimus : REX JUBA. Ex averſa parte, ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ.

Ibid. *Poſt Julium Baſſum*, *adde :* JULIUS CÆSAR DICTATOR. Ejus Epiſtolæ laudantur a Plinio, lib. 14. ſect. 8. num. 4. ubi nos plura de iis.

Ibid. tit. JUNIUS GRACCHANUS. *Adde in fine* : laudatque librum ejus ſeptimum, *De poteſtatibus.*

Pag. 120. tit. METRODORUS. A Metrodoro Scepſio &c. *Sic lege :* a Metrodoro Scepſio, diverſitate argumenti, in quo verſatur, & patria, & ætate diſpar, ut dicemus lib. 35. ſect. 40. num. 30.

Pag. 123. tit. OPHELION. *Adde :* Eſt & *Opilio* Conſulis nomen in Faſtis, anno æræ vulgatæ DXXIV.

Pag. 124. *inter Osthanem & Panatium, adde:*

OVIDIUS NASO, cujus libros Halieuticôn laudat in primis Plinius, lib. 32. sect. 5. & 54.

Ibid. tit. PASITELES. num. XI. *lege*, num. 12.

Ibid. in Græcia natus. *lege*, in Magna Græcia natus.

Pag. 125. tit. PHANIAS PHYSICUS. Atheneus *lege*. Athenæus.

Pag. 127. tit. POLYCRITUS. mendoze. *lege*, mendose.

Pag. 128. tit. RUFUS. *Adde* : Scripsit & de Tragœdis, Comœdis, saltatoribus : de theatris, festis, ludis, tibicinibus : ac de aliis argumentis, quæ Photius recitat in Bibl. cod. CLXI. pag. 340.

Pag. 131. THEOCRESTUS. *lege*, THEOCHRESTUS.

Pag. 133. VARRO. *Adde in fine*: Sed de scriptis Varronis uberius egit Ausonius Popma, in libello quem inscripsit, *Bibliotheca Varroniana*.

IN LIBRVM SECVNDVM.

Pag. 138. *nota* 3. *Adde* : Sed nihil immutandum verius arbitramur.

Pag. 140. *nota* 7. *Adde* : Lucretius, lib. 5.

Ast alium subter, contra qui subvehat orbem.

Ubi Lambinus : *Hoc est alium esse aërem sub pedibus nostris, qui cælum extrinsecus subvehat, & sustollat : quemadmodum videmus a fluviis rotas & haustra sublevari, & circumversari.*

Ibib. *nota* 4. haud penitus asperanda. *lege*, aspernanda.

Pag. 145. *in Interpretatione*, Vigere. *Adde*: insidere *hominum animis*.

Pag. 150. *nota* 2. *Adde* : Sed plane Pythagoræ hanc laudem asserit nummus antiquus, quem vidimus, in Cimelio Regio, in quo Pythagoræ ipsius expressa effigies, baculo stellas in globo signantis, cum epigraphe, ΠΥΘΑΓΟΡΗC. CΑΜΙΩΝ.

Pag. 151. *nota*. 8. nec vestigium appareat. *Adde* : nisi obiter, lib. 10. sect. 2. ubi de phœnicis ævo.

Pag. 155. *nota* 5. *Adde* : Sic libro 13. sect. 2. *Tertius inter hæc est colos*, &c. Plinii stilum non sapiunt ii, ut cetera nunc argumenta mittam, qui pro *tertiæ* hoc loco *certior* reponunt.

Pag. 161. *nota* 3. *Adde* : Quid quod siderum voce Solem ac Lunam nolit idem interim intelligi ? Superius enim sect. 6. de Venere : *Jam*, inquit, *magnitudine extra cuncta alia sidera est*. Qua siderum appellatione palam est Solem hic Lunamque minime comprehendi.

Pag. 166 *nota* 6. nisi grabus. *lege*, nisi gradibus.

Pag. 185. *nota* 2. *Adde*: Corona circa Lunam visa Parisiis, die decima Aprilis, anno 1683. hora nona vespertina.

Ibid. *nota* 7. 1. 3. Meteorol. *lege* lib. 3. Meteorol.

Pag. 189. *nota* 1. qua lapides. *lege*, e qua lapides. *Et mox* : subjicitur t. *lege*, subjicitur.

Pag. 192. *nota* 9. habeunt in sublime. *lege*, subeunt in sublime.

Pag. 193. *in Interpretatione* : Duorum ignium se se invicem collidentium plagas. *Lege*: Quas ignes impacti nubibus efficiunt plagas.

Pag. 200. *nota* 16. *Adde*: Corus scilicet.

Pag. 209. *nota* 5. eo illæso exstingui hominem, non illico mori : *omnino hæc delenda, bis incaute repetita*.

Pag. 216. *nota* 2. immititur. *lege*, immittitnr.

Ibid. *nota* 3. *Adde hæc in fine* : Vide lib. 33. sect. 6.

Pag. 230. *nota* 5. *Adde*: De hoc argumento Photium vide, in Bibl. cod. CCXLIX. in vita Pythagoræ.

Pag. 235. *Magnentes*. lege, *Magnetes*.

Ibid. *nota* 8. aggeſtione lini Niliaci. *lege*, limi Niliaci.

Pag. 236 *nota* 11. ex Juſtino, lib. 30. cap. 4. 233. *lege*, cap. 4. pag. 235.

Pag. 239. *nota* 9. Tacitus lib. 3. hiſt. pag. 71. *Adde ibi :* Et vetus Inſcriptio apud Gruterum, pag 96. MEFITI. L. CAESIVS. ARAM. ET. MENSAM. DEDIT.

Pag. 242. *nota* 8. ὑψόστεγοι. lege, ὑψέστεγοι.

Pag. 243. *nota* 4. ſubintelligen. *lege*, ſubintelligens.

Pag. 245. *nota* 4. uni horæ æquinoctiali reſpondere. *Adde :* Horas hibernas fuiſſe breviores Plautus indicat, in Pſeud. act 5. ſc. 2. verſ. 10.

S 1. *Credo equidem poteſſe te, ſcelus, Maſſici montis uberrimos quatuor*
Fructus ebibere in hora una. Ps. *Hiberna, addito.* S1. *Haud male mones.*

Pag. 248. *nota* 7. Qualis eſt ille. *lege*, Qualis eſt fons ille.

Pag. 249. *nota* 1. Lemanus *lege* Lemannus.

Pag. 251. *nota* 3. *Adde :* Similis huic Vetuloniorum fonti fons ille, de quo Buſbequius αὐτόπτης, epiſt. 1. pag. 10. *Illud quoque*, inquit, *dum eram Budæ* in Hungaria *videre juvit, fontem qui eſt extra portam, qua iter eſt Conſtantinopolim in ſummo mire ferventem, in cujus tamen fundo natantes deſpicias piſces : quos inde niſi coctos eximi poſſe non putes.*

Pag. 257. *nota* 1. Et Sitta cene. *lege*, Et Sittacene.

Pag. 259. *nota* 4. *Adde :* Excripſere & Theodoſii Miſſi, ſed vitioſiſſime.

Pag. 265. *nota* IV. memini me legere : *adde :* Plinius ipſe iterum, lib. 12. ſect. 20. *Apparetque rerum argumentis aſperitate aquarum illas ali.*

Pag. 370. *nota* XXV. Livius, lib. 8. pag. .... *lege*, Livius, lib. 7. pag. 122.

Ibid. *Debito pænæ.* lege, *Debito pœnæ.* Adde in fine ; Uſus & ea forma loquendi Plautus in Ciſtellar. act. 1. ſc. 3. verſ. 4.

Nunc quod reliquum eſt, volo perſolvere :
Vt expungatur nomen, ne quid debeam.

Pag. 273. *nota* XLVI. *Adde :* Alioqui & *deſinere* abſolute, voce ea non adjecta *flare*, de ventis dicimus non invenuſte. Plinius ipſe paulo antea hac ipſa ſectione : *Sicci, Corus & Vulturnus, præterquam deſinentes.* Et mox : *Septentriones impari fere deſinunt numero.* Sic e diverſo *incipere* pariter abſolute dicuntur : Paulo poſt auctor ipſe : *Omnes venti vicibus ſuis ſpirant majore ex parte : aut ut contrarius deſinenti incipiat.*

Pag. 276. *nota* LVII. *Terra gravis fieris.* lege, *fueris.*

Pag. 280. *in margine*, *Sect.* 10. *lege*, *Sect.* 108.

IN LIBRVM TERTIVM.

Pag. 289. *nota* 2. *Adde :* Montis ipſius nomen exſtat in vetuſta Inſcriptione : qua Herculis facta narrantur, apud Reineſium, pag. 347. ΕΠΙ. ΤΟ. ΚΑΛπέιον. ΟΡΟΣ. ΗΛΘΕ.

Ibib. *nota* 14. *Adde in fine :* Inſcriptio vetus apud Reineſium, pag. 131. MUNICIPIO. SUELITANO. Sunt qui velint eſſe *Fuengirolam*, vicum a Malaca leucis quatuor diſſitum, ubi hæc reperta erutaque inſcriptio eſt.

Pag. 292. *nota* 4. Antonio. *lege*, Antonino.

Pag. 293. *nota* 6. *Adde :* niſi hoc forte Sacilis cognomen eſt, interpungique ſatius in hunc modum : *Sacili Martialium, Onoba.*

Pag. 294. *nota* 12. Aſindonem. *lege*, Aſidonem.

Pag. 295. *nota* 4. *Adde :* In Conc. Arel. I. ſubſcribit *Natalis Presbyter de civitate Vrſolenſium.*

Pag. 297. *nota* 8. *Adde :* Mox ubi *Andoriſa* ſcripſimus, & ſtatim ſubſequente periodo, *Porro longitudinem :* id MSS. codicum fidem ſecuti fecimus : cum prius legeretur, *Andoriſippo. Longitudinem*, &c. Sic ipſe Plinius, lib. 4. ſect. 16. deſcriptis quibuſdam Græciæ regionibus, *Porro Epiri*, inquit, *Achaïa.... longitudo* &c.

Pag. 299. *nota* 4. *Adde:* Colonia porro immunis cum dicitur, Italico jure donata significatur, & immunitate ab omni censu, non modo capitis, sed & soli. De eo jure multa pererudite Gothofredus, in Cod. Theod. lib. 14. tit. 13. de jure Italico, &c pag. 221.

Pag. 300. *nota* 7. CONRTA. *lege*, CONTRA.

Ibid. *nota* 8. *Adde:* Reinesii altera, pag. 437. C. I. P. S. *Colonia Iulia Paterna Saburitana*, vel potius *Pia*.

Pag. 302. *nota* 14. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, 252. *Tyriassonensium, Ascantensium, Calaguritanorum.* lege, *Turiasonensium*, *Cascantensium*, &c.

Ibid. *nota* 15. *Adde:* In Conc. Tolet. X *Balduigius Arcavicensis Episcopus*, pro *Ercavicensis*.

Pag. 303. *nota* 18. *Adde:* De Lubiensibus nihil adhuc compertum, nisi ii sunt qui Levienses corrupte foreean nominantur, cum Cascantensibus & Calaguritanis proxime hoc tractu appellatis, in decretis Hilari Papæ, pag. 252.

Pag. 304. *nota* 4. *Adde:* In Conc. Tolet. X. *Marcus Castellonensis Episcopus*, pro *Castulonensis*.

Ibid. *nota* 5. *Adde:* In Conc. Tolet. X. *Athanasius Setabitanus Episcopus*.

Ibid. *nota* 6. *Adde:* In Conc. Tolet. X. *Stephanus Valeriensis Episcopus*.

Ibid. *nota* 8. *Adde:* In Conc. Arel. I. subscribit *Genesius Presbyter, de civitate Bastigensium*.

Ibid. *nota* 12. *Adde:* Utriusque vestigium, ut videtur, exstat in Conc. Tolet. X. Prioris quidem, sive Mentesæ Oritanæ, quod subscripsisse ibi legitur *Daniel Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Vritanæ.* Posterioris item: *Martinus Abbas Valdefredi Episcopi Ecclesiæ Mentesanæ.*

Ibid. *nota* 13. *Adde:* In Conc. Tolet. X. *Mauritius Oretanus Episcopus*.

Pag. 306. *nota* 5. Οὐιϱϱούεσκα. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, pag. 252. *Verovicensium & Tritensium civitas*, pro *Tritiensium*.

Pag. 311 *nota* 5. *Adde:* Justinus, lib. 43. Tarquinii Prisci, ut arbitror, temporibus conditam a Phocæensibus Massiliam scribit.

Ibid. *nota* 12. Classensis. *lege*, Classica.

Pag. 312. *nota* 7. *Adde:* Et pag. 448. COL. IVL. PAT. AR. *Colonia Julia Paterna Arelate.*

Pag. 313. *nota* 13. *Adde:* Notitia Civitatum Galliæ: *Civitas Carpentoratensium, nunc Vindausca.* In Conc. Cabilonensi, an. DCL. *Licerius Vindauscensis*, id est, Carpentoratensis, ab oppido vicino Vindausca.

Pag. 314. *nota* 3. Narbonensis. *lege*, Narbonenses.

Ibid. *nota* 4. *Adde:* In Conc. Matisc. II. an. DLXXXV. *Vigilius Episcopus a Senetio.*

Ibid. *nota* 11. *Adde:* Missi Theodosi: *Juxta Plinium Secundum, longitudinem Provinciæ Narbonensis*, CCCLXX. M. *passuum Agrippa tradidit: latitudinem*, CCCXLVIII.

Pag. 316. *nota* 4. *post* locis cit. *Adde:* & Missi Theodosii.

Ibid. *nota* 6. *Adde:* Missi Theodosii: *Latitudo Italiæ*, CCCXX.... *juxta Plinium Secundum.*

Pag. 317. *nota* 1. Inter maria. *lege*, Per maria.

Ibid. *nota* 8. unicus conflatus: *Adde:* decreto Hilari Papæ, quod exstat in Conc. Gall. tom. I. pag. 136. *Ecclesia Cemelenensis, & castellum Nicaënse*, &c. In Conc. Aurel. V. anno DXLIX. *Magnus Episcopus Ecclesiæ Cemelensis & Nicaënsis.*

Pag. 318. *nota* 8. *Adde:* Qui porro *Porcifera* Plinio est, eum esse suspicamur, qui in vetusta inscriptione apud Gruterum, pag. 204. FLOVIVS. PROCOBERA nuncupatur, in decreto Arbitrûm finium regundorum, inter Genuates & Veturios: ut plane in vetusta inscriptione, & apud Plinium itidem *Procofera* legi oportere videatur.

Pag. 319. *nota* 10. *Adde:* Deductos eo colonos anno fere V. C. DLXXXII. Velleïus est auctor, lib. 1.

Pag. 320. *nota* 7. *Delenda ea quæ ex Velleïo ibi Livioque diximus, quod alio ea spectant.*

Pag. 321. *nota* 7. *Anitienses*, & Anitianæ. *lege: Anicienses*, & Anicianæ.

Ibid. *nota* 16. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, *Projectus Nepesinus Episcopus.*

Pag. 322. *nota* 5. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, pag. 249. *Apuleïus Tarquiniensis.*

Pag. 325. *nota* 1. *Adde:* Nisi quis referri hæc malit ad illa priora, *Mirum est quod hac de re* &c quibus ista modo respondeant, *Aliud miraculum.* Nam quod *accessisse Italiæ* proxime ante hæc verba dicitur, spatium illud terrarum intelligendum est, quod retrogresso mari eo, quo Circeii olim circumdabantur, accessit Italiæ, sive continenti: cum mox vice versa locum XXXIII. urbium Pomptina palus obtineat.

Ibid. *nota* 3. *Adde:* De tempore deductæ coloniæ Terracinam, seu potius Tarracinam, Velleïum vide, lib. 1.

Ibid. *nota* 10. *Adde:* Velleïus, lib. 1. *Q. Fabio quintum, Decio Mure quartum Coss. quo anno Pyrrhus regnare cœpit, Sinuessam Minturnasque missi coloni.*

Pag. 326. *nota* 13. *Adde:* Sedes olim Episcopalis. In decretis Symmachi Papæ, pag. 264. *Paschasius Vulturnensis.*

Ibid. *nota* 16. ubi oppidi rudera: *Adde:* In VI. Conc. Oecum. act. 4. *Agnellus Episcopus Ecclesiæ Misenatis Provinciæ Campaniæ.*

Pag. 327. *nota* 2. *Adde:* Nihil præter verum Festus: *Cimmerii dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt, quales fuerunt inter Baïas & Cumas, in ea regione, in qua convallis satis eminenti jugo circumdata est, quæ neque matutino, neque vespertino tempore Sole contegitur.* Et populi pariter & oppidi hujus Cimmerii meminit Homerus Odyss. λ. Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε, πόλις τε.

Ibid. *nota* 3. ubi de Puteolorum nominis origine disputat. *Adde:* Festus: *Dicæarchia vocabatur, quæ nunc Puteoli, quod ea civitas quondam justissime regebatur.* Nempe ἀπὸ τῆς δικαίας ἀρχῆς.

Pag. 328. *nota* 2. *Adde:* Tempus coloniæ Suessam deductæ Velleïus indicat, lib. 1.

Ibid. *nota* 9. *Adde:* Hinc in decretis Symmachi Papæ, pag. 264. *Chrysogonus* Episcopus *Albanensis.*

Ibid. *nota* 11. *Adde:* In decretis Symmachi Papæ, pag. 259. *Clarus Alifanus* Episcopus.

Ibid. *nota* 13. *Adde:* Aletrinatum frequens apud Gruterum mentio.

Pag. 329. *nota* 11. Frabateria, unde Frabaterni. Frabrateria. *lege:* Fabrateria, unde Fabraterni. Fabrateria. *Et mox: Aut Frabateriæ.* lege, *Aut Fabrateriæ.* Iterumque: FRABATERNI. NOVANI. & alibi, FRABATERNI. NOVI. *lege:* FABRATERNI. NOVANI. Et alibi, FABRATERNI. NOVI. Tabula Peuting. segm. 4. *Anagnino*, VIIII. *Ferentinum*, VII. *Febrateriæ*, IIII. In Notis, quæ vulgo Tironi adscribuntur, apud Gruterum, pag. 173. *Febrateriæ.*

Pag. 330. *nota* 1. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, pag. 249. *Asterio Gabinate.*

Pag. 331. *nota* 4. *Adde:* Hallucinantur porro qui Quadratam Romam apud veteres scriptores rerum Romanarum, de ipsa Urbe accipiunt, Solinum secuti scilicet: quadratamque urbem, & suam cuique lateri angulove portam fuisse somniant: cum Quadrata Roma locus in Palatio fuerit, structus a Romulo, priusquam Urbi condendæ sulcum duceret, qui locus Romæ fuit, etiam P. Victoris ævo, a quo in regione Urbis decima locatur, hoc est, in Palatio. Vide & Plutarchum in Romulo: & Festum, verbo *Quadrata Roma.*

Pag. 333. *nota* 2. extra fines antiqui Latii. *Adde:* Apud Reines. inscriptio vetus, pag. 441. MAG. FAN. DIAN. TIFAT. *Magister Fani Dianæ Tifatensis:* quod fanum abesse Capua XXX. stadiis, auctor est Pausanias, in Eliac. prior.

Ibid. *nota* 6. *Adde:* Et in antiqua inscriptione, apud Reines. pag. 340. LATINAE. CELEBRATAE. ET. SACRIFICATUM. IN. MONTE. ALBANO. ET. DATA. VISCERATIO. Κρεανομίαν Græci vocant.

Ibid. *nota* 7. *Adde:* Sed ab his diversi Albenses qui nunc a Plinio appellantur.

Pag. 345. *nota* 5. *Selinuntis situm verius assignavimus opere nuper in lucem edito, De Nummis antiquis Populorum & Vrbium.*

Pag. 346. *nota* 2. supra Latinam. *lege*, supra Catinam.

Pag. 347. *nota* 12. ΙΑΕΤΙΝΩΝ. *lege*, ΙΑΙΤΙΝΩΝ.

Pag. 348. *nota* 9. *Adde:* Incolæ *Tissenses*, Ciceroni, orat. 5. in Verr. *A Tissensibus, præparva, & tenui civitate, & aratoribus laboriosissimis, frugalissimisque hominibus.*

Pag. 349. *nota* 12. *Adde:* Festus: *Major Græcia dicta est Italia*, hoc est, Italiæ pars, *quod eam Siculi quondam obtinuerunt: vel quod in ea multæ magnæque civitates fuerunt ex Græcia profectæ.* Magna porro, seu major dicta videtur, ob majorem soli ubertatem.

Pag. 350. *nota* 5. *Adde in fine:* In Conc. VI. Oecum. act. 4. *Petrus Episcopus Scylletiensis Ecclesiæ provinciæ Brutiorum.*

Ibid. *nota* 11. ΠΕΤΗΛΙΝΩΝ. *lege*, ΠΕΤΗΛΙΑΙΩΝ.

Pag. 351. *nota* 1. *Adde:* Pro *Clibanus* prius *Alibanus* legebatur, cum MSS. *Clibanus* præ se ferant. Sic subsequente proxime sectione, *Aliternia* editi, ubi manu exarati *Cliternia* exhibent.

Pag. 353. *nota* 4. *Callipolis*, quæ nunc *Gallipoli.* dicitur. *lege*, *Callipolis.* Ea nunc *Gallipoli* dicitur.

Pag. 354. *nota* 1. pag. 115. Cælinus. *lege*, pag. 111. Cælinus.

Pag. 354. *nota* 13 *Salapia.* Sic lege: *Salapia.*] In decretis Hilari Papæ: *Palladius Episcopus Ecclesiæ Salapinæ.* Rudera &c.

Pag. 355. *nota* 8. *Laurinatum.* lege, *Larinatum.*

Ibid. *nota* 9. Φιτεωνος. *lege*, Φιτερνος.

Ibid. *nota* 14. *Adde:* Quando deducti Venusiam coloni, disce ex Velleïo, lib. 1.

Ibid. *nota* 18. *Adde:* Martialis, lib. 1. Epigr. 114.

Quæcumque lusi juvenis, & puer quondam,
Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi, &c.

Pag. 357. *nota* 4. *Inde Rubros.* lege, *Inde Rubos.*

Pag. 358. *nota* 9. *Sic lege: Æcani.*] In decretis Symmachi Papæ, pag. 264. *Marcianus Æcaniensis Episcopus.* Gruter. &c.

Ibid. *nota* 13. *Anaxantini.* lege, *Anxantini.*

Ibid. *nota* 17. *Adde:* Apud Reines. inscriptio vetus, pag. 453. CVRATORI. P. SPLENDIDISSIMAE. CIVITATIS. MARS. MARR. *Curatori Perpetuo*, vel *Patrono*, vel *Populi Splendidissimæ civitatis Marsorum Marruvii.*

Pag. 359. *nota* 14. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, pag. 250. subscribit *Tiberius Curium Sabinorum.*

Ibid. *nota* 15. *Adde:* In decretis Hilari, pag. 249. *Paulus Foronovanus.*

Pag. 360. *nota* 17. *Sic lege: Fiscello.*] Silius Ital. lib. 8.

Quæ, Fiscelle, tuas arces, &c.

Nunc quoque &c.

Pag. 361. *nota* 9. *Adde: Statque humectata Vomano Adria.*

Pag. 362. *nota* 14. *Adde:* In decretis Hilari Papæ, pag. 249. *Justo Faberino: Claudio Pausalano*: Ubi nos sic emendamus: *Justo Falerino: Claudio Pausulano.* Pleninenses vero adhuc obscuri. An porro satius legi *Plestinenses?* Nam in decretis Symmachi, pag. 264. subscribit *Florentius Blestinensis.*

Pag. 363. *nota* 10. *Adde:* Fuit & amni colonia cognominis, COL. AESIS, in vetustis inscriptionibus apud Gruterum, pag 446. & Reines. pag. 404. Unde Æsinatem ex Umbria caseum commendat in primis auctor, libro hujus operis undecimo, sect. 97.

Ibid. *nota* 11. *Adde:* In decretis Symmachi Papæ, pag. 264. *Venantius Senogalliensis* Episcopus.

Ibid. *nota* 14. Colonia Faneſtris. *Adde:* In decretis Symmachi Papæ, pag. 259. *Vitalis Faneſtris* Epiſcopus ſubſcribit.

Pag. 364 *nota* 1. In ejus vita, pag. 943. *Adde:* ſed & prius quoque, anno fere Urbis DLXIX. ut ex Velleïo liquet, lib 1.

Ibid. *nota* 2. *Adde:* In decretis Felicis Papæ, pag. 255. *Epiphanio Spellati.*

Ibid. *nota* 17. *Adde:* In decretis Felicis Papæ, pag. 255. *Innocentio Mibanati*, pro *Mevanati.*

Pag. 366. *nota* 7. *Adde:* Deductam eo coloniam, anno Urbis CCCCLXXXVI. ex Velleïo, lib. 1. ſcimus, Sempronio, Appioque Coſſ.

Ibid *nota* 14 *Adde:* Cn. Manlio Volſone, M. Fulvio Nobiliore Coſſ. miſſos eo colonos auctor eſt Velleïus, lib. 1. hoc eſt, anno Urbis DLXV.

Pag. 367 *nota* 3. *Adde: Sub adventum in Italiam Hanibalis*, Velleïus lib. 1.

Ibid. *nota* 6. *Adde:* De foro Cornelii, Prudentius περὶ στεφάνων, hym. 9. in S. Caſſianum:

Sulla forum ſtatuit Cornelius: hoc Itali urbem
Vocitant ab ipſo conditoris nomine.

Pag. 368. *nota* 4. *Adde:* Sic idem Plinius, lib. 10. ſect. 44 upupam dixit *criſta viſendam plicatili.*

Pag. 369. *in notis*, verſ. 6. *poſt ea verba*, Sidonius lib. 1. ep. 5. *hæc adde:* De amne Addua multa Caſſiodorus pereleganter, lib XI. epiſt. 14.

Ibid. *nota* 9. *Adde:* Martialis, lib. 3. Epigr. 67. *De pigris nautis:*

Ceſſatis pueri, nihilque môſtis,
Vatreno, Eridanoque pigriores,
Quorum per vada tarda nauigantes, &c.

Pag. 371. *nota* 7. *Adde:* Deductam eo coloniam Mario Sextum, Valerioque Flacco Coſſ hoc eſt, anno Urbis DCLXIV. auctor eſt Velleïus, lib. 1.

Ibid. *nota* 14. *Adde:* Vel potius *Lodeve*, vicus a *Lodi* diſſitus III. M. P.

Pag. 372. *nota* 10. *Adde:* Vide Gothofr. in Cod. Theod. lib. XI. tit. 10. pag. 93.

Pag. 374. *nota* 4. *Adde:* In Conc. VI. Oecum, act. 4. *Aurelianus Epiſcopus Eccleſiæ Parentinæ Provinciæ Iſtriæ.*

Pag. 375. *nota* 11. *Adde:* Ex oppidis deinde quæ interiiſſe dicuntur, Noreïa Straboni cognita, lib. 5. pag. 214. qui infeliciter ibi pugnatum a Papirio Carbone adverſus Cimbros & Teutonas aït. Incolæ apud Gruterum, pag. 545. NOREENSES.

Pag. 376. *nota* 10. *Adde:* A Camulo nomen habuiſſe dicuntur, qui Deus idem cum Marte. Apud Gruterum, pag 49. vetus Inſcriptio: ARDOINNAE. CAMVLO. IOVI. MERCVRIO. HERCVLI. Sub priore Ardoïnnæ nomine inſculpta Dianæ effigies eſt, Martis ſub Camulo, & ſic deinceps: medius Juppiter ſtat.

Pag. 377. *nota* 10. *Adde in fine:* De montanis Silius, lib. 8.

Tum pernix Ligur, & ſparſi per ſaxa Vagenni.

Pag. 379. *nota* 5. *omnis civitas Helvetia.... diviſa eſt. Hæc ibi adde:* Tacitus, lib. 4. hiſt. pag. 103. *Iturum in Batavos, & potiorem civitatis partem ad ſocietatem Romanorum retracturum.*

Pag. 383. *nota* 11. *Adde:* Stephano quoque Πάρθος, πόλις Ἰλλυρική. τὸ ἐθνικὸν, Παρθηνός.

Pag. 384. *nota* 8. Auſtriamque univerſam Norici olim tenuere. *lege:* Auſtriamque univerſam, præter Carnuntum, in confinio Auſtriæ Hungariæque poſitum, Norici olim tenuere.

Ibid. *nota* 15. Apud Gruter. *lege*, Apud Gruter. pag. 559. cum Flavii cognomento, quod deductam eo coloniam auſpice Veſpaſiano indicat, inſcriptio &c.

Ibid. *nota* 17. *Adde:* Apud Reinesf. vetus Inscriptio, pag. 511. CLAVDIA. SAVARIA.

Pag. 385. *nota* 11. Ἀεράβισκοι. *lege*, Ἀεράβισκοι.

Ibid. *nota* 14. qui cum amnem. *lege*, qui eum amnem.

Ibid. *nota* 9. *Adde:* Gruterus, pag. 499. COHORTI. BREVC.

Pag. 387. *nota* 12. *Adde:* In Tabula Peuting. segm. 4. *Insula Brattia: Insula Pharia.*

Ibid. *nota* 14. *Adde:* Tab. Peuting. *Insula Faria.*

Pag. 388. *nota* 2. *Adde:* Tabula Peuting. *Insula Sasonis.* Æthicus: *Insula Saso.*

Pag. 396. *nota* XLVI. *Adde:* Vetus Inscriptio apud Gruterum, pag. 84. DIS. DEABVSQVE. BIVIS. TRIVIS. QVADRIVIS.

Pag. 400. *nota* LXXIII. ad Olymp. pag. 89. *lege*, ad Olymp. 89.

Pag. 402. *nota* XCIV. *Adde:* In Tabula Peuting. segm. 4. *Insula Boa.* Et l. 53. de hæreticis, lib. 16. Cod. Theod. tit. 5. jubet Honorius Imp. Jovinianum hæreticum *in insulam Boam* deduci, quæ fuit ea tempestate exsiliis famosa: quod & Ammianus docet, lib. 22. *Florentius*, inquit, *contrusus in insulam Dalmatiæ Boas.*

IN LIBRUM QUARTUM.

Pag. 407. *nota* 3. Νεεῖτις. *lege*, Νηεῖτις.

Pag. 408. *nota* 1. Caledonius. *lege*, Calydonius.

Pag. 423. *nota* 12. qua Λαμπρεὺς Βενός. *lege*, quasi Λαμπρεὺς Βενός.

Pag. 428. *nota* 7. *Adde:* Falli Hesychium putamus, qui Ὑπέρειαν ait esse τῆς Φαιάκων πόλιν καὶ κρήνην, cum nemo alius ejus oppidi meminerit in eo tractu, ac Φερῶν κρήνην dicere tantummodo debuisse videatur.

Pag. 429. *nota* 9. Πιέελος ὄρος *lege*, Πιέελον ὄρος.

Ibid. *nota* 13. *Adde:* Valerius Flaccus, lib. 4.

Flevit Amymone, flerunt Messeïdes undæ:
Flevit & effusis revocans Hyperia lacertis.

De Hyperia diximus initio hujus sectionis.

Pag. 430. *nota* 9. Superius Sintica. *lege*, Diversa, credo, ab ea quæ superius Sintica.

Pag. 437. *nota* 7. *Adde:* Eadem Bessa fortassis vetusta nomenclatione appellata: *Bessæ* enim in Thracia mentio, non in Itinerario modo Antonini, sed & in lege 30. de Decurion. Cod. Theod.

Pag. 439. *nota* 6. *Adde:* Hæc Apollonia Ionum in Thracia, videtur esse, quam Stephanus appellat, Ἀπολλωνίαν τῆς ἐπὶ Θράκης Ἰώνων.

Ibid. *nota* 7. *Adde:* Notitia Eccles. antiqua, in Provincia primæ Macedoniæ, pag. 21. Νέα πόλις.

Pag. 441. *nota* XI. *Adde:* Notitia Eccles. antiqua, in Provincia Thraciæ Europæ, pag. 21. Ἀφροδισία.

Pag. 443. *nota* 1. *Casthenes* &c. Sic lege: *Sosthenes.*] Libri ante nos editi, *Casthenes.* Nos olim cum eruditis viris *Lasthenes* suspicabamur satius fore, ut esset pro Λεωσθένης, vel Λεωσθένιος. Nunc vero legi *Sosthenes* oportere haud dubiis argumentis evincimus. Meminit enim portus Sosthenii prope Byzantium Nicephorus CP. in historiæ Breviario, ad annum DCCXVII. Ὁ δὲ λοιπὸς ἅπας στόλος τῷ Θρακικῷ προσπλεύσας Βοσπόρῳ, τῷ λιμένι τῷ καλουμένῳ Σωσθενείῳ προσορμίζεται, καὶ αὐτοῦ διεχείμαζεν. *Cetera naves ad Thracium Bosphorum advectæ ad Sosthenium portum applicant, & ibidem hiemant.* Exstat & in Anthologia Græca, lib. 4. cap. 25. Leontii Scholastici epigramma in imaginem saltatricis stantis in Sosthenio: Λεοντίου Σχολαστικοῦ εἰς εἰκόνα ὀρχηστρίδος ἱσταμένης ἐν τῷ Σωσθενίῳ.

Εἰμὶ μὲν Ἑλλαδίη Βυζαντιάς, ἐνθάδε δ' ἔστη
Ἧχι χοροστασίην εἶχε δῆμος ἅγει,

Ὁππόθι πορθμὸν γαῖα μερίζεται· ἀμφότεραι γὰρ
Ἄντυγες ὀρχηθμοὺς ἤνεσαν ἡμετέρους.
Helladie dicor Byzantia : visor ibidem,
Suevit ubi populus ducere vere choros :
Terrarum facit æquor ubi divortia : quippe
Laudabat numeros orbis uterque meos.

Ibid. *nota* 15. *Adde :* Instauratam denuo ex Notitia antiqua colligimus : nam in Provincia Thraciæ Europæ, pag. 21 Γάιος censetur.

Pag. 453. *nota* 3. vel Armedon. *lege*, vel Armendon.

Ibid. *nota* 7. attribuit Ceæ *lege*, attribuit, non Ceæ.

Pag. 462. *nota* 7. *Adde :* Pateronnesos, haud dubie Πατέρων νῆσος.

Pag. 473. *nota* 2. ex Plinio Solinus accepit cap. 16. pag. 87. *Adde :* Omnes ex Herodoto, in Melpom. seu lib. 4. pag. 235.

Ibid. *pro* Apollonis. *lege*, Apollinis

Pag. 479. *nota* 6. *Adde :* Apud Reinesium vetus Inscriptio, pag. 513. NAT. CANONEFAS. *Natione Canonefas.* Et in Notis, quæ vulgo Tironi adscribuntur, apud Gruterum, pag. 143. *Canonefates.*

Pag. 488. *nota* 2. *Adde :* In Conc. Arelat. I. *Mamertinus Episcopus, de civitate Elosatium.* In Agathensi : *Clarus Episcopus de civitate Elusa.*

Ibid. *nota* 43. *Adde :* Strabo, lib. 4. pag. 191. Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβάλεις τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι.

Pag. 501. *nota* VIII. *in fine* : vitiatus legitur : *Adde hic ea verba, quæ in quartum ab isto versiculum præpostere translata sunt :* Tricone, Tricorymbus, myrænaque regio. *Hæc deinde subjice :* Est autem, ut id obiter dicamus, quoniam nunc primum mentio ejus occurrit, Notitia hæc Ecclesiastica opus Hieroclis Grammatici, cui nomen ille fecit, Συνέκδημος Ἱεροκλέους Γραμματικοῦ, uti intelligimus ex Constantino Porphyrogenneta, libro 2. Thematum, cap. 1. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ Ἱεροκλῆς ὁ Γραμματικὸς, ὁ γράψας τὸν Συνέκδημον, τὸ τῶν Δολογκων ἔθνος τῇ Θράκῃ συναριθμούμενον, λέγων οὕτως. Εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις, αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων διοικούμεναι τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἐπαρχίαι μὲν ξδʹ. πόλεις δὲ πλϛ. Quæ verba totidem plane syllabis huic Notitiæ præfiguntur, in MS. nostro.

Ibid. *nota* X. *Augusta cervice.* Lege, Angusta cervice.

Pag. 507. *nota* XLVII. *Porro Epiri &c. Adde :* Sic ipse Plinius, lib. 2. sect. 3. descriptioni Bæticæ subjungit, *Porro longitudinem universam ejus*, &c.

Pag. 508. *nota* LIII. *Olaphyxos.* lege, *Olophyxos.*

Pag. 513. *nota* LXXXVIII. *Adde :* Plinio, lib. XI. sect. 13. quæ *Calydna insula* dicitur, ex ea Strabo lib. 10. pag. 489. *mel Calymnium* commendat in primis.

AD LIBRUM QUINTUM.

Pag. 556. *nota* 7. *Adde :* legi tamen & *ultro* potest : quod & *procul* sonat. Plautus in Casin. *Vltro te, amator : apage te a me.* In Capt. *Vltro istum a me.*

Pag. 561. *nota* 13. num. XXXVI. *lege*, num. XXXIV.

Pag. 563. *nota* 4. Juxta urbem quam Stephanus Ταμυάθιν vocat : Notitia Eccles. pag. 55. Ταμιάθεως, recentiores *Damiette.* Falluntur enim, &c. *Lege*, juxta urbem quam veteres Τάνιν appellavere. Falluntur autem &c.

Ibid. *nota* 5. *Adde :* nomen habet a Pelusio oppido, unde Isidorus Pelusiota cognomen traxit. Vide quæ diximus in libro De nummis antiquis Populorum & Urbium.

Ibid. *nota* 7. *Adde :* Notitia Eccles. Hieroclis, in Prov. Augustamnica secunda, pag. 55. Κάρβεθος, pro Φάρβαιθος. Item Ἀθρίκης, pro Ἄθριβις.

Pag. 565. *nota* 12. *Adde :* In Notitia Eccles. pag. 55. inter sedes Episcopales Prov. Augustamnicæ, cujus Metropolis Pelusium fuit, censetur Ὀστρακίνη.

Pag.

Pag. 568. *nota* XI. ירושלם *lege*, יְרוּשָׁלַם

Pag. 571. *in notis* verſ. 2. ut ſingulæ ædes & horti. *lege*, ut in ſingulis ædibus & hortis.

Pag. 572. *in notis* verſ. 2. Συρίας Παλαιςίνης *Adde :* Si Patino credimus : Sed ΦΛ. ΝΕΑC. legi oportere, ut in nummo Fauſtinæ diximus ſect. 14. ex libro noſtro de Nummis antiquis Populorum & Urbium palam fiet.

Pag. 573. *nota* 10. *Adde :* Quo vero id anno contigerit, dicemus lib. 16. ſect. 79.

Pag. 576. *nota* 1. *Adde :* De Heraclea diximus in libro de Nummis Antiquis.

Pag. 579. *nota* 10. *Adde :* In Notitia Eccleſ. Hieroclis, pag. 58. Syriæ ſecundæ adſcribitur, ut & Ἐπιφάνεια & Ἀρέθουσα. In conteſtatione Orientalium ad S. Cyrillum, inter Epiſtolas Theodoreti, *Julianus Epiſcopus Lariſſæ Syriæ Secundæ.*

Pag. 581. *nota* 10. *Adde :* Sic quidem vulgus Geographorum putat : nos tamen re diligentius perpenſa, citra Chaboram amnem, cui impoſita Orpha eſt, fuiſſe veterem Edeſſam putamus.

Pag. 582. *nota* 4. *Adde :* Hodie *Sangiar* vicus eſt.

Pag. 587. *nota* 13. *Adde :* Notitia Eccleſ. pag. 17. in Prov. Lycaoniæ ὁ Οὐμανάδων. Pag. 29 Οὐμάναδυ. Pag. 51. Ὁναμανάδων. Leunclavius, pag. 94. ὁ Μανάδων. Ubique mendoſe.

Pag. 588. *nota* 5. *Adde :* pag. 29. At pag. 19. altera Notitia, ὁ Τιμβελάδων. Tertia, pag. 51. ὁ Τιβελάδων. Leunclavio, pag. 96. mendoſe, ut remur, ὁ Τιμομαελάδος.

Pag. 591. *nota* 7. *Adde :* Notitia Eccleſ. pag. 15. & 47. & apud Leunclavium, pag. 94. inter Epiſcopos Lyciæ, ὁ Ὀλύμπου.

Ibid. *nota* 9. *Adde :* In Notitia antiqua Eccleſ. inter Epiſcopos Prov. Lyciæ, ὁ Ῥοδοπόλεως, & ὁ Κορυδάλλων. Leunclavius habet, ὁ Ῥοδιαπόλεως, & ὁ Κορυδάλων. Altera Notitia, pag. 15. Κυρδάλλων, & Ῥοδιαπλ. mendoſe.

Ibid. *nota* 11. *Adde :* pag. 31. In altera, pag. 47. Ὀρυκάνδων, pro Ἀρυκάνδων.

Pag. 592. *nota*. 9. *Adde :* In Notitia Eccleſ. antiqua, inter Epiſcopos Prov. Lyciæ, pag. 15. ὁ Καυνοῦ. Et pag. 49. ὁ Καυνου, ἤτοι τῆς Ἀκαλείας. Leunclavii Notitia, pag. 94. ὁ Καυνοῦ.

Ibid. *nota* 16. *Adde :* pag. 15. 31. & 49. Item *Acanda.* Nam in ea ipſa Notitia inter Epiſcopos Prov. Lyciæ, pag. 49. cenſetur ὁ Ακάνδων, qui pag. 15. ὁ Αὐκάδων mendoſe nuncupatur : cum & apud Leunclavium, pag. 94. pariter ὁ Ἀκάνδων exſtet.

Ibid. *nota* 17. *Adde :* pag. 31. Et pag. 15. ὁ Τλῶν. Pag. 47. Ὁ ὅπλων, pro ὁ Τλῶν, qui error & apud Leunclavium ipſum irrepſit, pag. 94.

Ibid. *nota* 19. *Adde :* pag. 31. At pag. 17. & 49. ὁ Βαρβούρων, uti & apud Leunclavium, pag. 94. pro ὁ Βαλβούρων. In iiſdem Notitiis, pag. 15. ὁ Ὑνούνδων, & pag. 49. ὁ Ὀνούνδων, apud Leunclavium ὁ Ὀνούρδων loc. cit. ubique mendoſe, pro ὁ Οἰνοάνδων. Item, pag. 15. ὁ Βόβου ἤτοι Σοφιανόπολις, & apud Leunclavium, ὁ Βώβου ἤτοι Σοφιανοπόλεως, de Bubone accipienda ſunt.

Pag. 594. *nota* 4. *Adde :* In Conc. Quiniſexto, pag. 1199. Γεώργιος ἐπίσκοπος πόλεως Υλαείμου ἐπαρχίας Καρίας. Et in Notitia Eccleſ. antiqua, pag. 43. inter Epiſcopos Provinciæ Cariæ, ὁ Υλαείμου. Ubi Leunclavius, pag. 94. ὁ Λαρύμου

Pag. 598. *nota* 4. *Adde :* Aut *Hyniandos*, Υνιανδός, quæ Provinciæ Lyciæ ab aliis adjudicatur, ut in Conc. Quiniſexto, pag. 1197.

Pag. 600. *nota* 7. vel Μηονία nominatur. *Adde :* In Conc. Quiniſexto, pag. 1194. Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος τῆς Μαιονιτοπόλεως τῆς Λυδῶν ἐπαρχίας.

Pag. 602. *nota* 9. *Adde :* Prioris denique appellationis meminit Hyginus, fab. 14. *Echion*, inquit, *Mercurii filius, ex urbe Alope, quæ nunc vocatur Epheſus.*

Pag. 609. *nota* 11. Helleſponti. *lege*, Helleſpontii.

Pag. 610. *nota* 7. ἤστι καὶ πόλις. *lege*, ἔστι καὶ πόλις.

Pag. 611. *nota* 18. *Adde :* Leunclavius, pag. 98. ὁ Μισούνων. Ptolemæo lib. 5. cap. 2. ΜΟΞΙΑΝΟΙ, pro ΜΟΣΙΝΟΙ.

Pag. 612. *nota* 6. *Adde*: In Conc. Quinisexto, pag. 119. Εὐγένιος ἐπίσκοπος πόλεως Τραπεζῶν Πακαπανῆς.

Pag. 617. *nota* 11. ab insita serpentibus vi, hominibus qui litus attigerint, torporem inferendi. *lege*, ab insita terræ vi, serpentibus quæ litus attigerint, torporem inferendi.

Pag. 624. *nota* 10. *Adde*: In Conc. Quinisexto, pag. 1194. Ἰσίδωρος ἐπίσκοπος Γορδοσέρβων τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. *Isidorus Episcopus Gordoservorum civitatis, Bithynorum provinciæ.*

Ibid. 11. *Adde in fine*: In Conc. Quinisexto, pag. 1194. Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Δυσκολίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. Corrige, Δασκυλίας.

Pag. 626. *nota* 4. *Adde*: Mida duce, eo scilicet cui asininas aures fabulæ dedere, Brigas in Mysiam transmeasse, atque exigua vocis appellatione Phrygas ibi esse appellatos, auctor est Conon, in Bibl. Photii, cod. CLXXXVI. pag. 424.

Pag. 627. *nota* 12. Orondicum. *lege*, Oroandicum. *Et in fine adde*: De oppido, unde Oroandico tractui nomen, dictum superius, sect. 24.

Pag. 628. *nota* 1. *Et Prusa item altera*] *Sic lege*, Sicut gemina, inquit, ibi Nicæa, sic & Prusa gemina. In nummo Diadumeniani Imp. &c.

Ibid. *nota* 8. *Adde*: Nunc *Gebise*, ut credi vulgo Busbequius asseverat, epist. 1. pag. 30.

Pag. 636. *nota* XXXIV. *Adde*: Kircherus in Prodromo Copto etiamnum hodieque *Rhacot* Alexandriam appellari a Coptitis ait.

Pag. 638. *nota* XLV. *Adde*: Sic lib. 12. sect. 5. *platanus in Lycia* dicitur *gelidi fontis socia amœnitate.*

Pag. 640. *nota* LVI. conjectura est. *Adde*: Immes, sive Immarum, meminit præterea Hieronymus in vita Malchi, cap. 2. *Perveni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immas & Beræam magis ad Austrum sita est.* Ubi Colon. editio, *inter Emmam* habet.

Ibid. 640. *nota* LVII. *Adde*: At Uram Plinianam eam esse credimus, quæ in Notitia Eccles. antiqua, pag. 37. Σύειμα. In altera, pag. 59. Ὀείμων appellatur, in Provincia Euphratesiæ.

Pag. 641. *nota* LXIII *Adde*: In Notitia Eccles. antiqua, inter Episcopos Provinciæ Pisidiæ, pag. 19. censetur, ὁ Τυραίων. Leunclavius, pag. 96. ὁ Τυράιου. Notitia altera, pag. 51. ὁ Τυράνου. Tertia, pag. 29. Τυράιον.

Ibid. *nota* LXVI. *Adde*: In Notitia Eccles. antiqua, pag. 19. & in altera rursum, pag. 51. inter Episcopos Provinciæ Pamphyliæ, censetur ὁ Πελτηνίασου, litteris videlicet permutatis, pro Πλετενίασου.

Pag. 642. *nota* LXVIII. *Adde*: mendose videlicet, pro Λυκίας. Nam in Notitia Eccles. antiqua. pag. 47. inter Episcopos Provinciæ Lyciæ, ἐπαρχίας Λυκίας, cum Myris, Telmesso, Corydallis, ceterisque, ὁ Σιτύμων legitur, pro Σιδύμων, uti recte Leunclavius habet, pag. 94. & altera Notitia, pag. 15.

Pag. 643. *nota* LXXV. *Adde*: In Notitia Eccles. antiqua, pag. 49. inter Episcopos Cariæ censetur ὁ Λακύμων. Idem apud Leunclavium, pag. 94. ὁ Ἡρακλείας Λακύμων vocatur: utrobique Λάτμων rescribi scito oportere. In altera Notitia, pag. 17. hoc tantum, ὁ Ἡρακλείας Λα.

Ibid. *nota* LXXIX. *ab his verbis*, nummis præsertim, quibusdam &c. *sex fere postremi versus delendi.*

IN LIBRUM SEXTUM.

Pag. 649. *nota* 9. In veteri nummo ΤΗΙΩΝ. *Hæc delenda.*

Pag. 651. *in notis, versu* 6. lib. 50. Orig. *lege*, lib. 50. Dig.

Pag. 652. *nota* 5. *Adde*: In Notitia Eccles. Hieroclis, pag. 15. inter Episcopos primæ Armeniæ, ὁ Σεβαστείας, & ὁ Σεβαστουπόλεως appellantur. Et pag. 35. Σεβάστεια & Σεβαστούπολις. Sic etiam Leunclavius, pag. 92.

Pag. 654. *nota* 12. *Adde* : In Notitia Eccles. pag. 35. inter sedes Episcopales Provinciæ Ponti Polemoniaci, Τολεμόνιον, pro Πολεμώνιον. Rectius apud Leunclavium, pag. 94. ὁ τȣ̃ Πολεμωνίȣ.

Pag. 655. *nota* 8. *Adde* : In Notitia Eccles. pag. 19. & 51. Ἐπαρχία Λαζικῆς· ὁ Φάσιδος. ὁ Ῥοδȣπόλεως· ὁ Πετρῶν, &c.

Pag. 670. *nota* 8. num. XXXVIII. *lege*, num. XXXVII.

Pag. 672. *nota*. 9. *Sic lege. Causa portarum.*] Earum scilicet, quæ Caspiæ proprie appellantur. Descripsit &c.

Pag. 675. *nota* 10. *Adde* : Hæc Κομανία Xenophontis est, lib. 7. Exped. Cyr. pag. 426.

Pag. 680. *nota* 3. & lib. 13. sect. 23. *lege*, sect. 22.

Pag. 683. *nota* 11. DLXII. mill. *lege*, DLXVI. mill.

Pag. 685. *nota* 5. Calangæ *lege*, Calingæ.

Pag. 713. *nota* 11. נהר רגם *lege*, נהר אגם.

Pag. 716. *nota* 4. Ammianus quoque, lib. 23. pag. 251. *In omni autem Assyria multæ sunt urbes, inter quas Apamia eminet, Mesene cognominata, & Teredon*, &c.

Pag. 720. *nota* 9. *Adde* : Armeniam rex Parthorum invaserat, Arabum adjutus auxiliis. Ad illud bellum componendum sexagenario major Augustus Caïum minorem filium destinavit. Is Arabiæ tumultus composuit, Parthos ad pacem petendam adegit, Armeniis novum regem imposuit. Tacitus, lib. 2. Annal. *Jussu Augusti impositus* Armeniæ *Artavasdes, & non sine clade nostra rejectus. Tum Caius Cæsar componendæ Armeniæ deligitur. Is Ariobarzanem origine Medum, ob insignem corporis formam, & præclarum animum, volentibus Armeniis præfecit.* Velleïus lib. 2. *Sensit terrarum orbis digressum a custodia Neronem Vrbis : & Parthus desciscens a societate Romana adjecit Armeniæ manum*, &c De societe Arabum cum Parthis, Tullium vide, lib. 15. Famil. Epist. 4. Caïo Cæsari illuc proficiscenti victoriam Naso auguratur, pereleganti carmine, lib. de arte amandi :

Ecce parat Cæsar domito quod defuit orbi
Addere : nunc Oriens ultime noster eris.
Parthe, dabis pœnas : &c.

Pag. 739. *nota* 1. *Adde* : Πεῖμα Olympiodoro, apud Photium, cod. 80.

Pag. 751. *nota* 1. *Adde* : Ptolemæus, de Delta, & de fluminibus in Ægypto inferiore : Καλεῖται δ' κοινῶς ἡ περὶ τȣ́τȣς τȣ̀ς ποταμȣ̀ς Χώρα κάτω

Pag. 759. *nota* XLI. *circa* exhibebant : Et sane qui possint intelligi circa flumen amnes, haud promptum est agnoscere : at citra flumen alios amnes decurrere, res est in primis obvia.

Pag. 760. *nota* XLIX. *Adde* : Nam quis *eo mari adjacens*, pro *ei mari* ferat qui vel primoribus labris Latini sermonis præcepta degustarit.

Pag. 766. *nota* LXXXVII. *Adde* : Rationem aliam Ægyptiorum mensium affert, ex Beda, explicatque Rosvveydus noster in Onomastico, ad vitas Patrum, pag. 1039. & 1040. quem consule.

Pag. 772. *nota* CXXII. *Adde* : Quod vero de Σίγμα veterum, quod scribi solitum olim ait per C, id si ante Domitiani tempora in nummis statuat, lapidibusve, aut denique libris usurpatum, longe ille opinione fallitur, nec rei hujus probabile afferet argumentum ullum. Domitiani vero tempora, ut omnes norunt ac confitentur, Plinius antecessit.

SVMMA PRIVILEGII
Christianissimi Regis.

CAutum est auctoritate Regis, ne quis in regno suo, aliisve locis suæ ditioni subjectis, intra viginti quinque annos proximos, CAII PLINII SECUNDI *Libros Naturalis Historiæ*, cum Interpretatione, Notis, & Emendationibus JOANNIS HARDUINI, Societatis JESU Presbyteri, absque FRANCISCI MUGUET, Regis & Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis Typographi permissu, imprimat aut divendat, a die publicationis horum exemplarium. Qui secus fecerit, multa indicta, prout amplius in diplomate Regio continetur, multabitur. Datum San-Germani, die decima Augusti, 1679. Sic signatum. De mandato Regis, JUNQUIERES.

Publicari liber cœptus est, die secunda Maii.

EGO JACOBUS PALLU, Societatis JESU in Provincia Franciæ Præpositus Provincialis, facultatem concedo, ut Commentarii P. JOANNIS HARDUINI in Caïj Plinii Naturalem Historiam typis mandentur. In cujus rei fidem has litteras manu mea subscriptas, & officii mei sigillo munitas dedi. Parisiis, die undecima Novembris, 1684.

JACOBUS PALLU.

[illegible] 30 . . . . . [illegible]